DOCUMENT RESUME

ED 025 742 AL 001 533

Bulgarian Basic Course.
Pub Date 66
Note-2,645p.; 16vols.
EDRS Price MF-$9.50 HC-$105.88

Descriptors-Audiolingual Methods, *Bulgarian, Cultural Context, Cyrillic Alphabet, Glossaries, Grammar, History, *Instructional Materials, *Intensive Language Courses, *Language Instruction, Pattern Drills (Language), Phonology, Reading, Supplementary Textbooks, Vocabulary, Writing, Writing Exercises

This audiolingual basic course in modern Bulgarian consists of 136 lesson units in 13 volumes, supplemented by (1) a vocabulary to Volume I and II, (2) a supplementary text for Volume II, and (3) a vocabulary to Volume XII. The course, intended for the Defense Language Institute intensive language program, is designed to train native English language speakers to Level 3 proficiency in comprehension, speaking, reading, and writing. (Level 5 is native speaker proficiency.) A history of the Bulgarian language introduces Volume I. Explanations of the sound system of Bulgarian as it is represented in printed and longhand Cyrillic orthography, the pronunciation lesson format and rationale, transcription symbols, intonation and stress are followed by 15 pronunciation lessons, a statistical review of the dialogs which form a basic part of the texts, and vocabulary listings. Volume II, the "structural phase," continues the dialogs, cartoon guides, translations, and grammar drills, and presents additional grammar perception drills and analysis, as well as readings, class discussion questions, and homework materials. Emphasis on reading and writing increases in later volumes; the series concludes with an illustrated history of Bulgaria. Cultural content throughout reflects various aspects of life in Bulgaria. (AMM)

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

BULGARIAN

BASIC COURSE

VOLUME I
LESSONS 1-15

U.S. DEPARTMENT OF HEALTH, EDUCATION & WELFARE
OFFICE OF EDUCATION

THIS DOCUMENT HAS BEEN REPRODUCED EXACTLY AS RECEIVED FROM THE PERSON OR ORGANIZATION ORIGINATING IT. POINTS OF VIEW OR OPINIONS STATED DO NOT NECESSARILY REPRESENT OFFICIAL OFFICE OF EDUCATION POSITION OR POLICY.

ΠΤΟΛΕΜΑΙ
DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

AL 001 533

DEPARTMENT OF DEFENSE

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume I

Lessons 1 - 15

February 1963

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

"PERMISSION TO REPRODUCE THIS [redacted] MATERIAL HAS BEEN GRANTED BY Major Bobby L. Moore TO ERIC AND ORGANIZATIONS OPERATING UNDER AGREEMENTS WITH THE U.S. OFFICE OF EDUCATION. FURTHER REPRODUCTION OUTSIDE THE ERIC SYSTEM REQUIRES PERMISSION OF THE [redacted] OWNER."

AL 001 538

CONTENTS

Page

I. An Introduction to the Bulgarian Language

A. History of the Language 1

B. The Sound System

- a. The Alphabet 4
- b. Pronunciation of the Vowels 6
- c. Pronunciation of the Consonants 16
- d. The Symbols Ъ, ь, Ъ̌ and Ѫ 39
- e. Samples of Bulgarian Longhand Writing 41

II. The Bulgarian Pronunciation Lessons, What They Are, What They Are for, and How to Use Them 43

III. A Concise List of the Symbols Used in the Transcription 51

IV. Bulgarian Intonation 53

V. Accent 56

VI. Bulgarian Pronunciation Lessons

- Lesson 1 59
- Lesson 2 65
- Lesson 3 73
- Lesson 4 83
- Lesson 5 93
- Lesson 6 101
- Lesson 7 109
- Lesson 8 117
- Lesson 9 125
- Lesson 10 135
- Lesson 11 143
- Lesson 12 151
- Lesson 13 159
- Lesson 14 165
- Lesson 15 175

VII. A Statistical Review of the Dialogues 182

VIII. Bulgarian-English Vocabulary 185

IX. English-Bulgarian Vocabulary 195

I. INTRODUCTION TO THE BULGARIAN LANGUAGE

A SHORT HISTORY OF THE LANGUAGE

Bulgarian is the language of the Bulgarians who now inhabit the central part of the Balkan Peninsula, mainly in the so called People's Republic of Bulgaria. The literary tradition of the language is about 1,100 years old. The oldest manuscript is dated 928 A.D.

There are three periods in the development of the language:

1st Period - OLD BULGARIAN LANGUAGE - from IX to XI century.

2nd Period - MIDDLE BULGARIAN LANGUAGE - from XII to XVI century.

3rd Period - MODERN BULGARIAN LANGUAGE - from XVI century to now.

Bulgarian is a Slavic language, i.e. it belongs to the group of the Slavic languages. This group for its part belongs to the great family of the so called Indo-European languages, to which English also belongs.

The group of the Slavic languages is divided into the following main subdivisions:

1. EASTERN SLAVIC, which comprises Russian and Ukrainian.
2. WESTERN SLAVIC, which comprises Czecho-Slovakian and Polish.
3. SOUTHERN SLAVIC, which comprises Bulgarian, Serbo-Croatian and Slovine.

The Bulgarian King Simeon I introduced the Slavic as an official language in his state in 921 A.D. At that time the population of the territory under his rule consisted of Bulgarians, a Mongol tribe, the native Thracians and Illyrians, and the Slavs, who had settled there since the middle of the fifth century A.D. The Bulgarian state being founded on Byzantine territory was under the strong cultural and political influence of Byzantium, as the Slavic language was under the influence of Greek, Thracian and Illyrian. When Slavic became the official language of the state and began to be spoken by all those different tribes, it underwent a fast and basic modification, which made it differ essentially from all the other Slavic languages.

The language now shows some great difference from the other Slavic languages. These differences,which at the same time are its main characteristics, are the following:

1. Bulgarian has almost no declension, which is preserved in all other Slavic languages.

2. Bulgarian has developed an article, a grammatical element which does not exist in any of the other Slavic languages.

3. Bulgarian has developed a large verbal system which tends to enrich and to enlarge, while the verb system has been simplified in the other Slavic languages.

In sound as well as vocabulary Bulgarian is closer to Russian and Serbo-Croatian than to Polish and Czecho-Slovakian.

Morphologically it differs equally from all other Slavic languages.

Modern Bulgarian

Modern Bulgarian, as any other language, is divided into several dialects. There are two main dialects in the area in which Bulgarian is spoken: the Eastern dialect and the Western dialect. The Eastern dialect spreads over the eastern half of the country, and the Western dialect over the western half. (See the map).

The differences which exist between these two main dialects are not essential, so that a Bulgarian from the eastern half of the country would easily understand a countryman from the western part. Bulgaria is a predominantly agricultural country. Around 70% of the population live in villages. An inhabitant, as a rule, keeps the characteristics of the dialect of the area from which he originated. The average Bulgarian who was born in a larger city or the better educated Bulgarian usually speaks the colloquial level of the standard Bulgarian. The standard Bulgarian was formed during the 19th century. It developed on the base of the Eastern dialect to which many elements of the Western dialect were added in the first half of this century.

Map of the Bulgarian Dialects

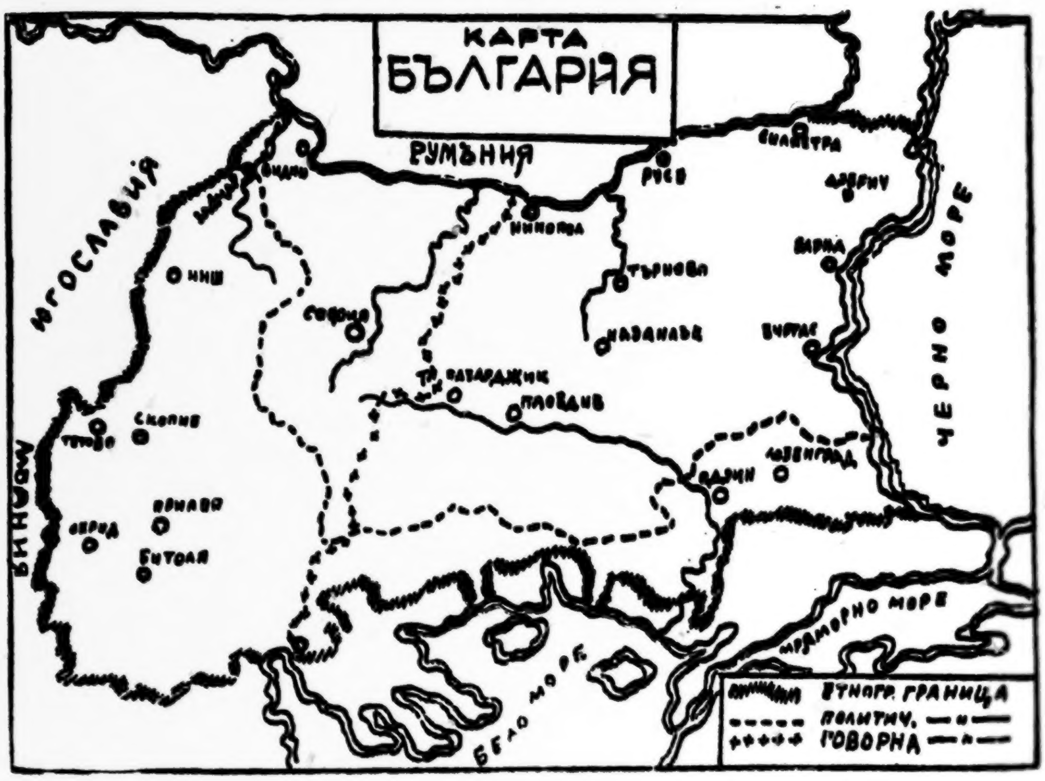
КАРТА
БЪЛГАРИЯ
РУМЪНИЯ
ЮГОСЛАВИЯ
ЧЕРНО МОРЕ
БЕЛО МОРЕ
МРАМОРНО МОРЕ
АЛБАНИЯ
ВИДИН
НИКОПОЛ
РУСЕ
СИЛИСТРА
ВАРНА
ТЪРНОВО
КАЗАНЛЪК
БУРГАС
НИШ
СОФИЯ
Т. ПАЗАРДЖИК
ПЛОВДИВ
ЛОЗЕНГРАД
ОДРИН
СКОПИЕ
ТЕТОВО
ОХРИД
БИТОЛЯ
ЕТНОГР. ГРАНИЦА
ПОЛИТИЧ. —"—
ГОВОРНА —"—

Political frontier -------------
Dialect frontier +++++++++++

WRITING, PRONUNCIATION AND GRAMMAR NOTES

THE ALPHABET

The Bulgarians use the Cyrillic alphabet, which originally was created by the Holy Brothers, Cyrill and Method, during the second half of the 9th century A.D. Later it was simplified and supplemented by their follower-students. This alphabet was later adopted by the Russians and the Serbs. In the course of centuries it has been changed and adapted to suit the needs of Bulgarian, Russian, Serbian, Ukrainian and lately of many nations living in the Soviet Union.

The Bulgarian version of the Cyrillic alphabet consists of the following 30* letters: **

Capital		Small		Name of the Symbol
Print	Long Hand	Print	Long Hand	
А$_{6}$	А	а	а	а
Б$_{17}$	Б	б	б	бе or бъ
В$_{18}$	В	в	в	ве въ
Г$_{22}$	Г	г	г	ге гъ
Д$_{26}$	Д	д	д, ∂	де дъ
Е$_{7}$	Е	е	е	е
Ж$_{34}$	Ж	ж	ж	же жъ

---

* Up to 1947 the Bulgarian version of the Cyrillic alphabet had 32 letters. In that year the letters Ѣ and Ѫ were eliminated from the alphabet and their phonetical value was taken over by other letters: е, я and ъ . For details concerning the Ѣ and Ѫ see the note at the end of this introduction.

** For the phonetic value of each symbol see the following pages. The figure following each symbol shows the page on which the explanation of its pronunciation is to be found.

Capital		Small		Name of the Symbol
Print	Long Hand	Print	Long Hand	
З$_{32}$	З	з	з	зе or зъ
И$_{8}$	И	и	и	и
Й$_{12}$	Й	й	й	и с кратка и кратко
К$_{21}$	К	к	к	ке къ
Л$_{28}$	Л	л	л	ле лъ
М$_{30}$	М	м	м	ме мъ
Н$_{31}$	Н	н	н	не нъ
О$_{9}$	О	о	о	о
П$_{16}$	П	п	п	пе пъ
Р$_{29}$	Р	р	р	ре ръ
С$_{32}$	С	с	с	се съ
Т$_{25}$	Т	т	т	те тъ
У$_{10}$	У	у	у	у
Ф$_{18}$	Ф	ф	ф	фе фъ
Х$_{23}$	Х	х	х	хе хъ
Ц$_{35}$	Ц	ц	ц	це цъ
Ч$_{36}$	Ч	ч	ч	че чъ
Ш$_{37}$	Ш	ш	ш	ше шъ
Щ$_{38}$	Щ	щ	щ	ще щъ
Ъ$_{11}$	Ъ	ъ	ъ	ер голям
Ь$_{13}$	—	ь	ь	ер малък
Ю$_{9}$	Ю	ю	ю	йу
Я$_{15}$	Я	я	я	йа

b. PRONUNCIATION OF THE VOWELS

1. A, a - Symbol used in the transcription a

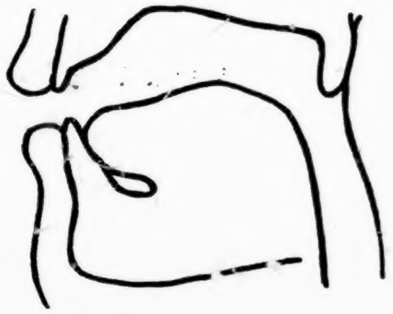

The Bulgarian a is an open vowel. The lower jaw performs a clear movement downward. The tongue is flat. It resembles the sound a in father, but is shorter.*

Examples:		
	бáба**	grandmother
	váda	brook
	Ána	Anna
	kölá	cart
	várvar	barbarian
	máma	mother
	бára	creek
	aráп	negro
	vratá	door
	tatár	tartar

А А

а а

Мама

Мама

Ана Йовкова е лекарка. Ле-
кува много болни. Сега лекува
брат ми Ангел. Той е болен
от шарка и гърло.

---

* i.e. it corresponds to it in quality, but not in quantity. English has long and short vowels. Compare "fit" and "feet"; "live" and "leave". Bulgarian has only short vowels.

** For the phonetic value of the symbols used in the transcription of all examples see pages 51 and 52.

2. E, e - Symbol used in the transcription e

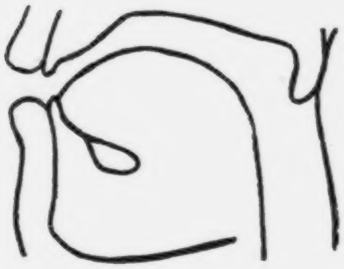

The Bulgarian e is a mid-open vowel. The lower jaw performs a movement downward. This movement is shorter than that of a sound. It resembles the e in the English end, trend.

Examples:		
	бéбе	baby
	ólele	Oh!
	deté	child
	mét	honey
	пlét	hedge
	пolé	field

Е е

Е е

Ела, мамо!

–Оле-ле-е-е, мамо, ела!

– Мамо, Симо е смел.

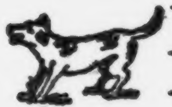 лае, а Симо се смее.

– Е-е-е, мила Лало!

Симо е смел, а Лала

е мила.

3. И,и - Symbol used in the transcription i

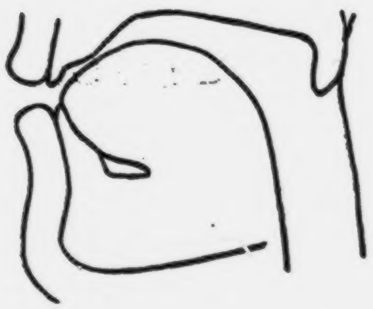

The opening of the mouth is smaller than the opening which is necessary for the sound e. The curb of the tongue is greater, with tendency to close the distance between the palate and the tongue. This sound resembles the English ea in words like "meat", "seat", but is shorter.

Examples:		
	ilí	or
	mil	dear
	пiпér	pepper
	пismó	letter
	ríбa	fish

Мими има мама.

Ии

Ии

Имаме си бебе. Името му е Бона. Нали и бабиното име е Бона! Баба е много весела. Весели сме и ние. Само мама е болнава. Бебето ни е ревливо, но е много мило. Ние с баба го бавим.

4. O, o - Symbol used in the transcription o

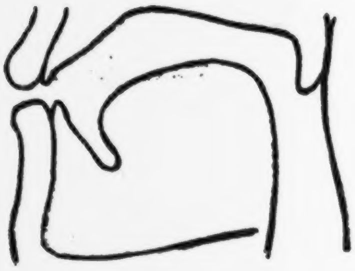

The Bulgarian o sound is formed with rounded lips, which at the same time are protruded. The tongue is humped up toward the back. It is a mid-open vowel. It is close to the English o in "rose" (not diphthonized).

Examples:

okó	eye
otvór	opening
ochilá	spectacles
yáto	flock
пrost	simple

Oo

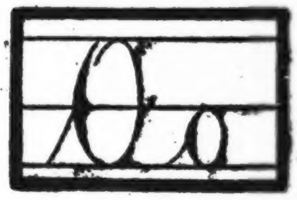

Най-голямото богатство

Един златар отивал на събор. Нападнали го разбойници и му взели всичките златни и сребърни накити, що носел да продава.

— Главатарьо, — обърнал се златарят към водача на разбойниците — благодаря ви, че ми оставихте най-голямото богатство.

— Казвай, де е то! — изревал главатарят.

— Оставихте ми златните ръце, с които съм направил тия накити. С тях аз пак ще спечеля.

Така станало. Златарят спечелил със своя занаят повече, отколкото му взели, а разбойниците били заловени и осъдени.

Народна приказка

5. У, у - Symbol used in the transcription u

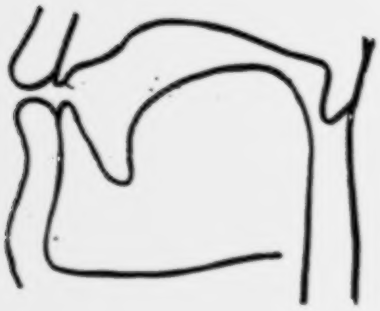

U is a close back vowel. The lips are rounded and protrude much more than in the English sound oo in noon or pool. However it is shorter than the English oo.

Examples:		
	um	brain
	tuk	here
	komú	to whom
	kukurúz	corn

У у

У у

Муле

Имаме си 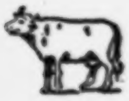 и муле.

Лоша суша е.

— Мамо, имаме ли сено, слама и шума?

— Имаме само шума. Лошо е.

У наше село.

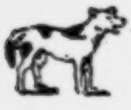 лае: ау, ау, ау! У наше село има лоши 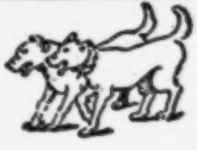.

6. Ъ,ъ - Symbol used in the transcription ъ

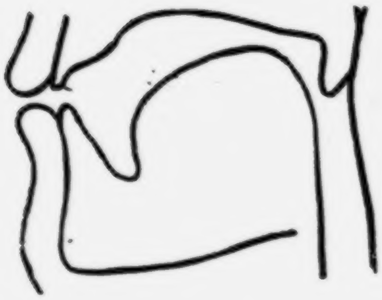

ъ is a mid-close vowel. The tongue is drawn back and up close to the position for Bulgarian o, but the lips are in a relaxed slit. The closest English sound is the u in sun, but.

Examples:

пъt	road
rъб	edge
ъ́gъl	angle
sinъ́t	the son
пíshъ	I write
chetъ́	I read

Кръстан е от село Ъглен. **Ъ ъ**

Ъ ъ

Малкото сърне.

Върбан Гръблев е от село Ъглен. Тръгна на лов в гората. Малко сиво сърне се гушеше в шумака.

— Бър-р-р! — гръмна Върбан. Сърнето се стресна от гърма. В миг се скри в гъсталака.

7. Й,й - Symbol used in the transcription y

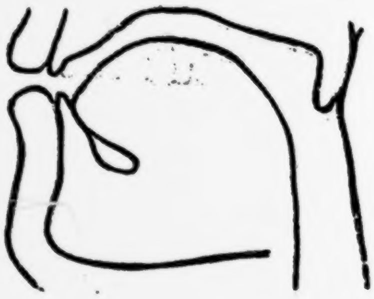

This sound is always unstressed. It is used to form diphthongs.* Its pronunciation is similar to that of the English y in yes, yet, yoke, youth, etc. or boy, pay, say, raye.

Examples:	day	give
	пey	sing
	пiy	drink
	бoy	battle
	tuy	this
	ey	hey
	yuk	south
	yat	anger
	пéyъ	I sing
	chuy	hear
	yot	iodine
	Yordán	Jordan

Войник Йонко

Йй

Славна войска.

Й й

Ето славната войска!
Йонко, Койка и Васил,
Райна, Тотка и Борил.
Всеки славен е герой
във игра и страшен бой.

---

* A diphthong represents two vowel sounds joined in one syllable to form one speech sound.

8. ь, ь - Symbol used in the transcription y̲

This sound is not an independent one. It palatalizes (softens) consonants and vowels. The palatalized sound (consonant or vowel) is articulated with a slight forward movement of the tongue and often of the lower jaw or the lower lip.

Examples:	gyón	leather
	kyóraf	blind
	Kólyo	Nick

ь

България.
Българийо, земьо мила,
земьо, пълна с добрини,
земьо, що си ме родила,
моя поклон приеми!
Иван Вазов.

ь

Радостна вест

— Ставай, Кольо! Ставай, сънльо! Оран ни чака! — събуди ме дядо Вельо.

— Оран ли? — попитах сънливо аз и станах.

Дядо Вельо стегна колата и поехме пътя към нивите.

Току-що бяхме стигнали до Щерьовата нива и нещо забръмча над главите ни. Гледаме — самолет лети ниско над нас. Хвърли снопче листчета и отлетя.

Конче.
Тичай, тичай, коньо,
коньо ветрогоньо!
Че за мене вайка
моята мила майка.
Иван Вазов.

9. Ю,ю - Symbol used in the transcription yu

Ю is a compound sound. It sounds like the English u in use, or you, youth or yu in yule

Examples:		
	yunák	hero
	lyubóf	love
	Пéyu	(a name)
	yuбiléy	jubilee
	yuk	south
	syuжét	subject

Ю ю

Ю ю

Югославянски гостенчета

В селото ни дойдоха много югославянчета. Те пристигнаха от нашата съседка Югославия.

Юрко.

През нашето село минаха руски войници от Червената армия. Между войниците имаше едно малко момче-войниче.

Ние му дадохме ябълки и дюли. След това Юрко се качи на едно оръдие „Катюша" и замина.

10. Я,я - Symbol used in the transcription ya

Я is a compound sound. It sounds like the English ya in yah, or in yacht.

Examples:		
	yat	anger
	vólya	will
	поyáva	appearance
	rólya	role
	yáбъlka	apple

Я я

Яре и вълк

Ябълки.

Я я

Я погледнете Янка и Стоянка! Колко ябълки са набрали от дядовата си Йонкова градина. Яли и се наяли, та и престилките си напълнили.

Решили да подарят ябълки и на болната си другарка Деянка. Тя отдавна боледува. Лекарят ѝ предписал да яде ябълки.

c. PRONUNCIATION OF THE CONSONANTS

1. П,п - Symbol used in the transcription п

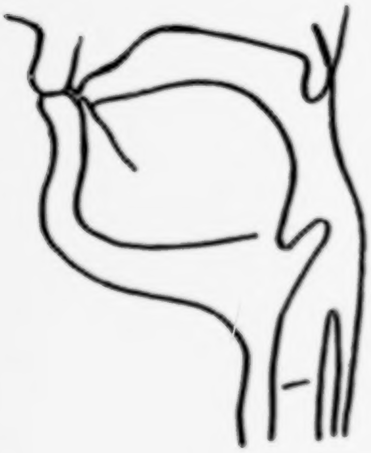

The position of the lips is the same as of the English p, but the Bulgarian п is not aspirated.

Examples:		
	пiпér	pepper
	пak	again
	пúyak	tom turkey
	потóп	deluge
	поп	priest
	пey	cing

Пилета и патета

П п

Анкината кокошка Пернатка има 10 пилета и 5 патета.

Руска ги вика:

„Пили-пили, пилета!

П п

гр. Плевен.......

Мили Петре,

На гара Плевен пристигна много войска. Населението сѐ трупаше и пееше войнишки песни.

– Това са нашите славни герои! – говореше бати Асен.

Привет – твой Панайот.

2. Б,б - Symbol used in the transcription б,Б

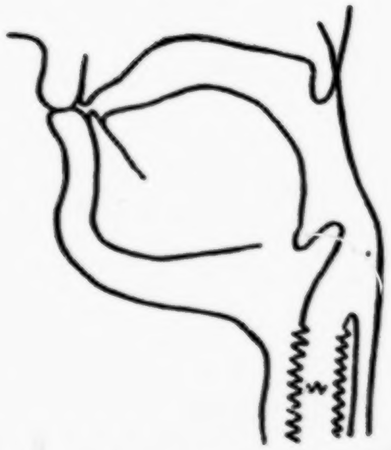

The position of the lips is the same as of the English b, but the Bulgarian б is pronounced with less explosion than the English b .

Examples:		
	бáба	grandmother
	бéбе	baby
	бонбóн	candy
	бúhъl	owl
	óбét	dinner

Orthographic note. There are many Bulgarian words which are written with a b at the end. The final b is pronounced like p (voiceless).

	Written		but pronounced	plural
Examples:	боб	bean	боп	бóбove
	roб	slave	roп	róбi
	dъб	oak	dъп	dъ́бove

Баба Бона

Бб

Баба Бона е у нас на гости.

Стара е нашата баба, но е много мила.

Носи ни бонбони и сушени сливи.

Бб

с. Ботево, 5 март.

Бате Борисе,

Имаме си бебе. Името му е Бона. Нали и бабиното име е Бона! Баба е много весела.

Сестра ти: Гина.

3. В, в. - Symbol used in the transcription v
4. Ф, ф. - Symbol used in the transcription f

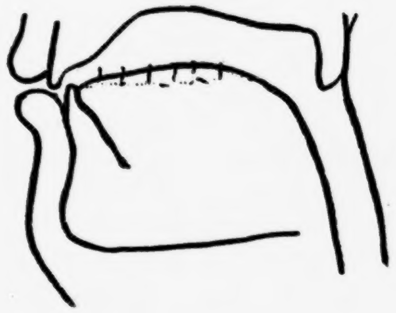

These sounds are equivalent to the English f and v

Examples:

vodá	water
fúrna	furnace
kartóf	potato
dávam	I give
fenér	lantern
zavóy	curve
Sófia	Sofia

Orthographic note. At the end of the word the sound v is pronounced like f.
Examples:

Written:	nov	pronounced:	nof	but feminine:	nóva
"	Ivánov	"	Ivánof	but neuter:	Ivánovo
"	gologláv	"	gologláf	but plural:	gologlávi

Вв

Сиви волове.

В в

Васил Руменов има неорана нива. Оре с 2 сиви вола.

Иван им носи шума и сено. Лошо време е. Иван и Васил не са весели. Васил се умори.

В лошо време не се оре лесно.

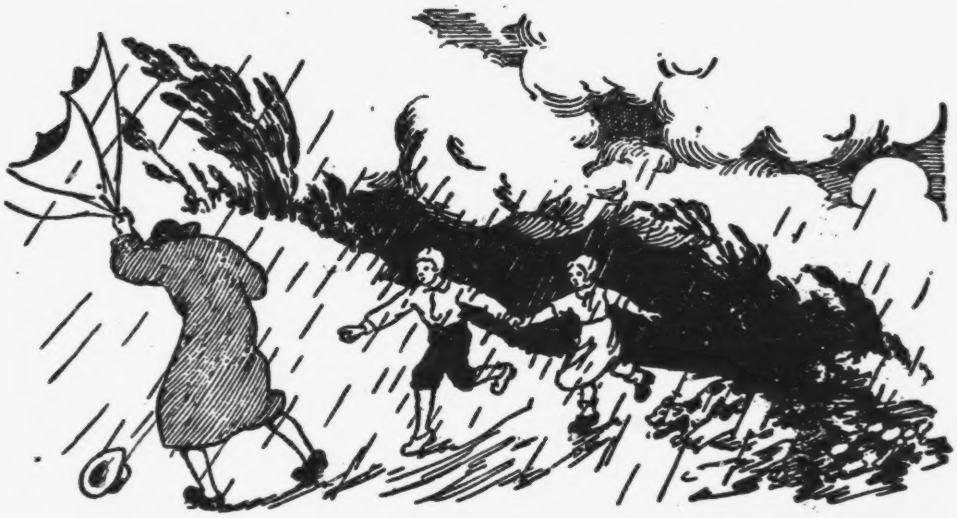

Есенно време **Вв**

Есенно време е. Вали и силно вее: „В-в-в! В-в-в!“

Веса Веселинова рисува. Нарисува 2 врани. Смее им се:

„Врани, врани, врануши!
Сиви, сиви, сивуши!“

И Вела рисува. Но рисува само вишни и сливи.

Ф ф

Фотограф

Чичо Филип е майстор фотограф. При него идват много хора да се фотографират. Чичо Филип ги нагласява и се скрива под черното платно зад апарата.

Когато приготви всичко, той казва:

— Мирно! — щраква апарата и снимката е готова.

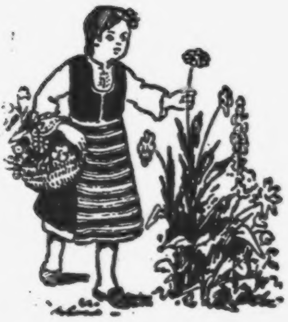

Ф ф

Филка Карамфилка.
Филке, моме, Карамфилке!
Що си яла? Що си пила?
Че си, Филке, тъй красива
кат фиданка във градинка?
—От фасул чорбица,
от картоф яхнийка,
мляко по паница,
хлебец по филийка!

5. К, к Symbol used in the transcription k

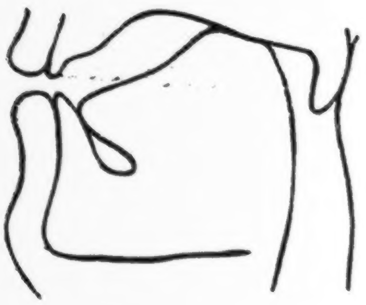

к is articulated approximately in the same way as the English k in Kodak or like c in cost, copper, but never aspirated.
Examples:

kána	pitcher
korá	bark
kukumyávka	owl
kъ́shta	house
nakásvam	punish
ókolo	ground
zakъsnyávam	to be late
kapák	cover

Калинка и Босилка

Кк

Ние сме 2 сестри. Името на кака ми е Калинка. Моето име е Босилка.

Татко и мама ни карат на работа. Ние ги слушаме и работим много.

Мама ни скрои нови рокли. Сега ги шие. Много са шарени и красиви роклите ни.

К к

Крум има самолет.
Бати Коста е авиатор.
Сега си е у нас. Направи ми самолет от книга, тел и ластик.
Лети като истински.

6. Г, г. Symbol used in the transcription g

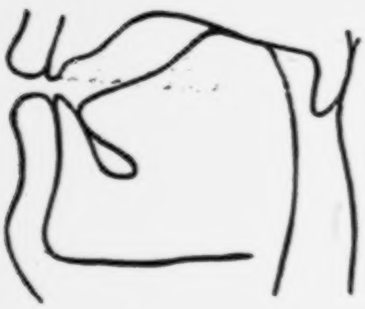

г is articulated approximately in the same way as the English g in get, got, give.

Examples:

gárga	crow
gorá	forest
gúma	rubber
gyuvéch	stew
gъ́ба	mushroom
dъgá	rainbow
rógove	horns
ográda	fence

Orthographic note. There are many Bulgarian words which end in g This end g is pronounced like k (voiceless)

	Written		-	but pronounced	-	plural
Examples:	rog	-	horn	rok		rógove
	vrag	-	enemy	vrak		vragové
	бryag	-	shore	бryak		бregové

Г г

Гоговата гарга

Гого улови гарга. Шегува се и й говори:

— Говори, гарго, гаргушо! Говори!

— Га-га-га! — отговори му гаргата. Стои и мига. Не е весела.

Г г

Гуслар Геро.

Геро има шарена гусла.

Весело и игриво свири.

7. X, x - Symbol used in the transcription x

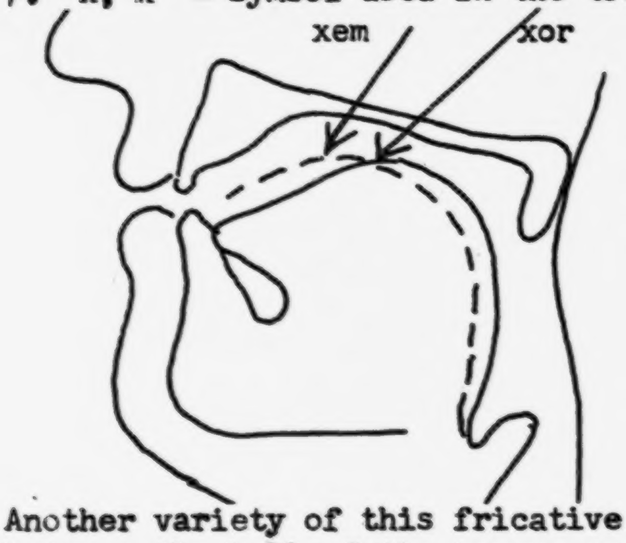

The Bulgarian x is similar to the English h in words like huge, Hughes hue when these words are pronounced with well rounded lips. This is a fricative produced in the narrow passage formed between the back of the tongue and the back part of the hard palate. It is followed by an i or e. Examples:

xílaf 'weak xem. 'and'

Another variety of this fricative is produced in the narrow passage formed between the back of the tongue and the soft palate. This variety is followed by an a, o, u or ъ. Examples:

xalkă, 'ring', xor 'choir', xúla 'insult', xъlm 'hill'.

Nothing similar to this variety exists in English. The English h in hill, hope, hull etc. represents a fricative produced in the split opening formed by the vocal cords.
The x appears in initial, medial and final positions. Examples:

xorá 'dances', máxam 'to wave', pix 'I drank'

Since x in front of an a, o, y and ъ is a sound unfamiliar to the English speaker, he tends to replace it with k as in cat, core, cut. This could lead to misunderstanding since in Bulgarian there are words having different meaning because of the contrast between x and k. Examples:

xorá	dances	-	korá	rind	bix	I bit	-	bik	bull
xúla	insult	-	kúla	tower	mex	bellows	-	mek	soft
xey	hello	-	key	quay	prax	dust	-	prak	threshold

tíxa	quiet	-	tíka	he pushes
víxa	they twisted	-	víka	he calls
súxa	dry	-	súka	he sucked

Note: In some areas of Western Bulgaria, e.g. in the plain of Sofia, the x is not pronounced at all, when it occurs at the beginning of a word or between vowels.

Examples:	xoró	is pronounced	oró
	xúбaf	" "	úбaf
	máxam	" "	máam

How to write X see next page.

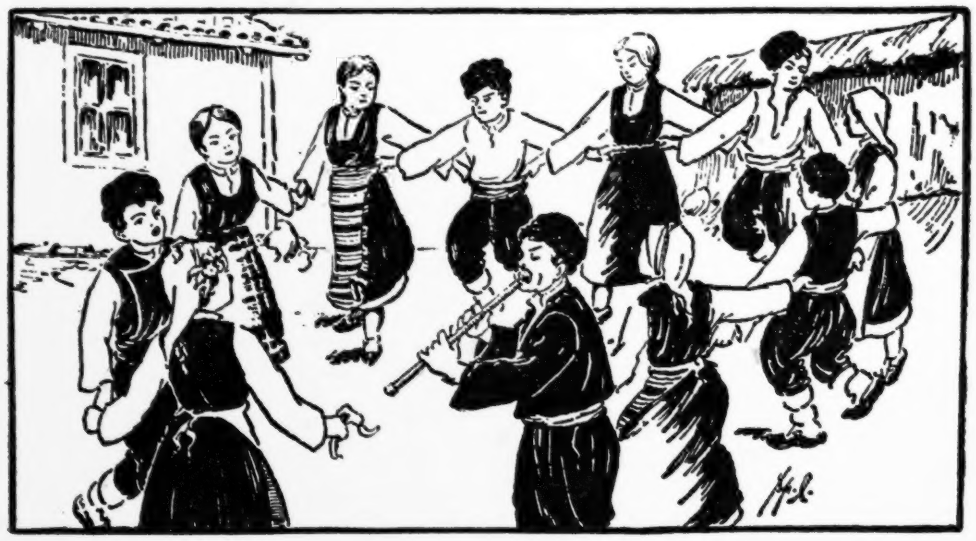

Хоро

Х х

Хоро се вие у наше село. Свирка свири и говори:

„Млади моми и ергени, лудо хоро направете и весело потропнете!“

Мала мома Христинка хоро води.

Х х

До Христинка Христо скача и подвиква: — Иха-ха! Хопа-па! Я скачайте, да скачаме! Ха тропайте, да тропаме!

Играй и спи на чист въздух!

8. T, т - Symbol used in the transcription t

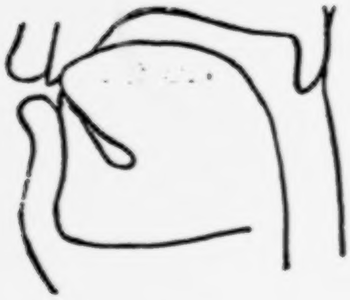

т = t is articulated by the tip of the tongue against the upper front teeth. It is never aspirated.

Examples:

ti	you
tóпka	ball
otók	dropsy
trъn	thorn
tegló	weight
tatár	Tartar
óпit	experience
uбit	killed
пotók	creek

Т т

Ротата на село Тетово

Ние сме от село Тетово. Ето нашата славна рота.

Тошо свири, а ротата марширува.

— Ура! Ура! Настана мир!

Т т

Лелиното теле.

Мама има сестра Тина.

Сивуша на лелини Тинини

отели шарено теле. Тошо му

носи трева, а то реве мило:

— Ме-е-е! Ме-е-е!

9. Д, д. - Symbol used in the transcription d

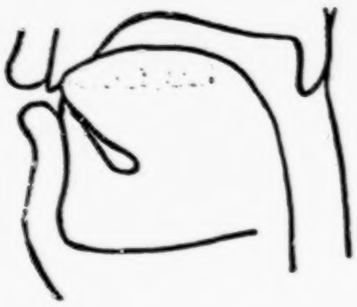

Д = d is articulated by the tip of the tongue against the upper front teeth.

Examples:

dávam	I give
deбél	fat
deté	child
diga	dike
doбrá	good
dúlo	muzzle

dъб	oak
dyávol	devil
бъ́da	to be
къdé	where
vódi	(it) leads

Orthographic note. There are many Bulgarian words which are written with a d at the end. The final d is pronounced like t (voiceless)

	Written		but pronounced	plural
Examples:	rod	gender	rot	rodové
	red	row	ret	redové
	oбyád	dinner	oбýat	óбédi

Д д

Нова година

Утре е нова година. Старата си отива. Старо и младо се радва. Новогодишната гостба весело ври в котлето. Баба Донка приготви една крина сушени сливи и круши да ги даде на сурвакарите. А кака Димка току си тананика:

„Добре дошли, драги гости!
Драги гости, сурвакари!
Сурва, сурва година!
Весела година!“

Дядо Димо.

Д д д

Дядо Димо пие много вино. Продаде си двата вола, колата и нивите. Пропи си парите до стотинка.

После си думаше: — Моето богатство отиде у Димитър Дъбака. Сега неговото семейство добрува, а моето гладува.

Вино, вино голо,
продаде ми вола,
На бати и двата,
на тати — с колата.

10. Л, л - Symbol used in the transcription l

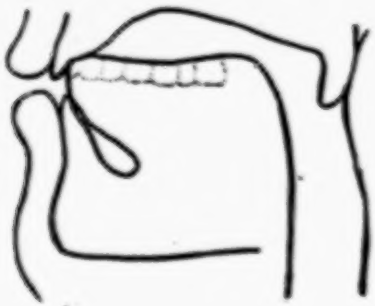

The tip of the tongue touches the back of the upper teeth. The back part of the tongue is raised. The air passes on both sides of the tongue.

Examples:

lámбa	lamp
lef	lev
limón	lemon
lótka	boat
lulá	pipe
lъжá	lie
жálбa	complaint
kolá	cart
koleló	wheel
kol	pole
пol	gender
пyál	sung

Лл

Лила, Лило и Мила.

Лала има сол.
Лила соли сом.

Лиса и Лала. Л л

– Лало, има ли 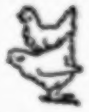 ?

– Има, Лисо, има,

ала има и 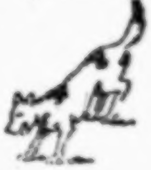 .

11. Р, р - Symbol used in the transcription r

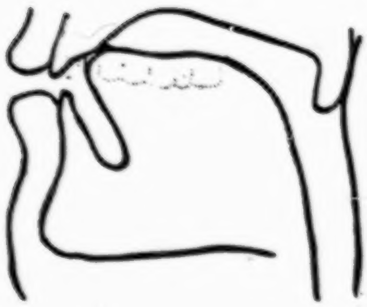

The Bulgarian r (р) is a trill produced by the vibration of the tip of the tongue against the alveolar ridge. The tip makes two or three flaps to produce the sound. English does not have a similar sound. The English r is more a vowel than a consonant produced in the throat (pharynx). During its production the tip of the tongue is usually curled toward the palate and does not vibrate.

Examples:

ráбota	work
reká	river
ríza	shirt
rot	gender
rúski	Russian
rъб	edge
пróбiv	breach
пoraжénie	defeat
párya	to burn
tor	fertilizer
óбir	theft
korito	tub

Р р Роса

Росна е роса росила,
рано е мома ранила.

Р р

Румена.

Румена е мила мома.

Има сини 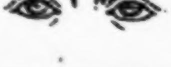 и руса

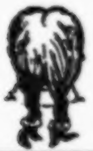 Рано рани Румена.

Оми се и се среса. Неуморна е наша Румена.

Шие на машина.

12. М, м - Symbol used in the transcription m

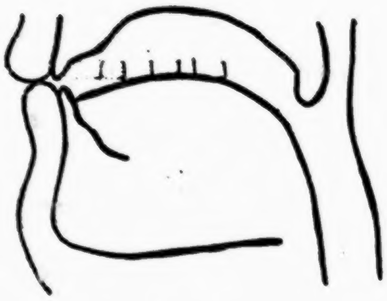

This sound corresponds to the English m in mother, ram, etc.

Examples:

máma	mum,mamma
mesó	meat
mislia	to think
molбa	request
múxa	fly
ímam	to have
пroбléma	problem
razmyána	exchange
omítam	to sweep
mamút	mammoth

Мма

Майчина отмяна

От училище щом дойде, бебчето ще бави, че да може нещо друго майка й да прави. Ако ли е то заспало, в кухнята помага. А пък някога самичка трапезата слага. И това тя всичко върши весела засмяна. У дома й всички викат — майчина отмяна.

Чичо Стоян

Мма

Мама мие и меси.

Мила ми е мама!

13. Н, н - Symbol used in the transcription n

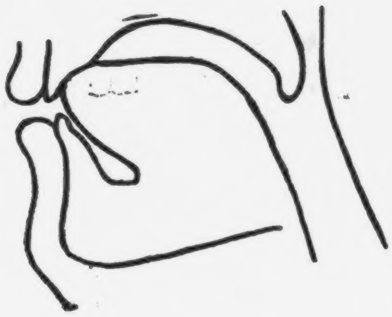

This sound corresponds to the English n in noon, not, contribute. etc.

Examples:

nash	our
níkel	nickel
nos	nose
núžda	need
kon	horse
пonásyam	to head
smenén	changed
voénen	military

Мамино имане Нн

Мама има син на име Нено. Има и мала мома на име Елена. Нено и Елена са мамино имане.

Носило. Нн

Симо и Лала носили

Нено и Елена на носило.

Но Симо не е силен, а

носило се лесно не носи.

14. С, с. - Symbol used in the transcription s
15. З, з. - Symbol used in the transcription z

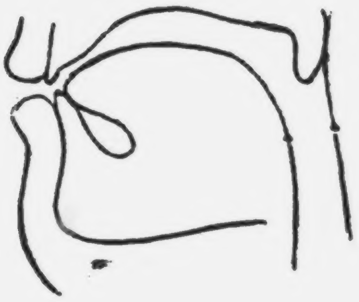

These sounds are formed at the ridge of the upper teeth, while the tip of the tongue touches the ridge of the lower teeth. They are more distinctly sibilant than the English s and z.

Examples:		
	sélo	village
	sálo	bacon
	síla	force
	som	catfish
	súma	sum
	sъm	to be
	ésen	fall
	пaś̀ъ	to pasture
	násiп	dam
	пes	dog
	gas	kerosene
	zavét	testament
	zemyá	earth
	zíma	winter
	zóna	zone
	zъб	tooth
	бozá	soft drink
	mazílka	plaster

Симо Сс

Сом Сс Оса

Симо оми 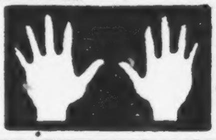 си.

Мама оми сома.

For letter З see the next page.

Orthographic note: At the end of the word з is pronounced like s

Examples:	Written	but pronounced Singular	Plural
	mraz	mras	mrazové
	gaz	gas	gázove

З з

Зима

Зима е. Зора се зазори. Здравко се събуди. Стана и излезе навън. Загледа се към Балкана.

Студен вятър повява. Небето е ясно. Земята е покрита с дебел сняг.

Здравко промълви: „Кой знае къде зъзне сега брат ми Йонко!“

Шаро залая. От ъгъла зад зида се зададе някой.

Зайо на закуска.

З з

— Зеле, зеле, колкото искаш! — каза си Зайо-Байо.

— Раз-два — подскокна той и влезе в градината.

Загриза Зайо зелето. Но бръмбар бръмна наблизо.

В миг забрави Зайо сладката закуска. В бяг се той понесе, та в шумака спря се.

16. Ж, ж - Symbol used in the transcription ж

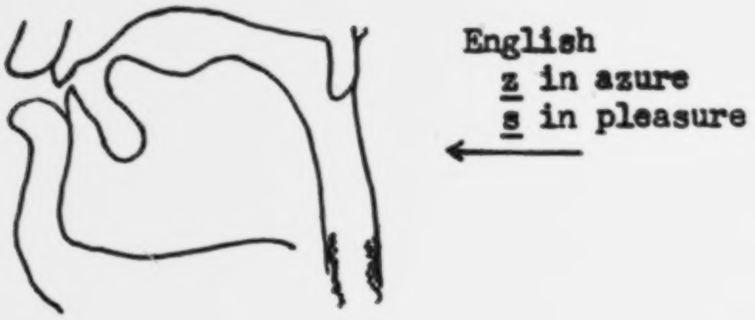

This sound corresponds approximately to the English s in pleasure or z in azure. When pronouncing the Bulgarian ж the tip of the tongue is not curled up as it is in English.

Examples:

жába	frog
жená	woman
жíto	wheat
жúпel	embers
жъ́tva	harvest
kóжa	skin
пoloжénie	situation
бoжúr	peony

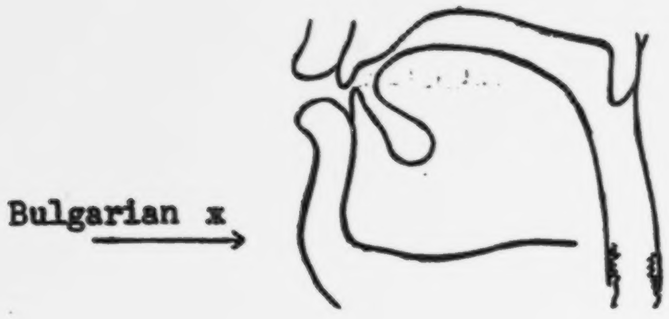

Orthographic note: At the end of a word ж is pronounced like sh

Examples:			
	nosh	but plural	nóжove
	mъsh	"	mъжé

Ж ж

Житно поле

Ж ж

Жетва е. Цяла бригада жетвари излиза с песни от селото.

Вижте: това е житното поле на нашата земеделска кооперация!

Жаба се зажени.

Жаба се зажени, Жаба Жабурана. Жени се за крив Рачо-Осморачо. Желвата се затече и булката облече.

17. Ц, ц- Symbol used in the transcription ц

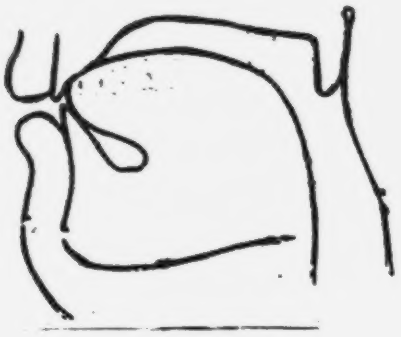

This sound approximately corresponds to the English combination ts in lots. The tip of the tongue touches the lower teeth ridge and moves downwards.

Examples:

цar	czar
цyar	medicine
цъ́rkva	church
цókъl	pediment
цîganin	gypsy
цvéte	flower
káцa	barrel
selцé	small village
kóleц	pole
пodléц	coward

Ц ц

Цигулар

Сбирайте се, хей дечица,
чуйте моята песенчица!
Цигу-мигу, хайде хопа!
Цигу-мигу, тъй се тропа!

Ц ц

Бабо Цено,

Пиша ти това писъмце. за да ти известя, че ние привършихме вече пролетната сеитба.

Двете ниви до Цеков дол посадихме с царевица и цвекло.

Ти как си с здравето?
Татко и мама са здрави.

Сърдечно те целува
с. Церово. Цончо.

18. Ч, ч - Symbol used in the trancription ch

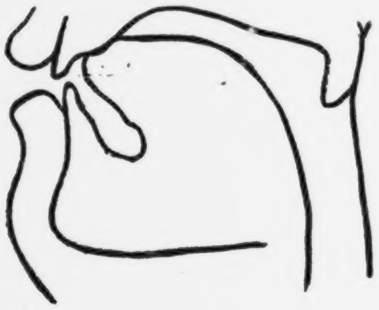

This sound corresponds to the English ch in cherry, chili, cheap etc.

Examples:

chákъm	to wait
chetъ́	to read
chin	rank
choráп	sock
chuvál	bag
пéchka	stove
kichъ́	to ornate
oпéchen	baked
ochúkvъm	to hammer

Ч ч Чавдар войвода

Я надуй, дядо, кавала. След теб да викна запея песни за Чавдар. За Чавдар страшен войвода — синът на Петко Страшника. Да чуят млади и стари и песни да пеят за него.

Ч ч

Кой не знае Чавдар войвода? Кой не е чувал за него? Овчари ли по планината или орачи по нивята?

Той беше крило за сиромаси.

Чер човек, черноок човек, чернобрад, черномустакат — черномустакичестичък.

19. Ш, ш. - Symbol used in the transcription sh

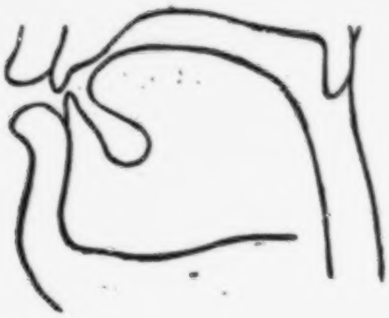

The sound corresponds to the English sh as in ship, sharp, sherry, etc., but the tongue is somewhat further to the front than in English.

Examples:		
	sharán	carp
	sheyná	slide
	shílo	awl
	shúmka	ham
	mashá	fire-tong
	mashína	machine
	mishók	mouse

Шишо и Мишо

Ш ш

Ш-ш, Сашо,

Ш ш

Олеле, мишле има!

20. Щ, щ - Symbol used in the transcription sht

This sound consists of a sh plus a t, as in "cashed (casht) a check."

Examples:

shtaб	headquarters
shtat	state
shtédъr	generous
shtik	bayonet
shtom	as soon as
shturm	assault
shtъrk	stork
shtyal	would
пesht	furnace
óshte	still
nosht	night

Щ щ

Щъркел

Щъркел шарен, я кажи
цяла зима де бе ти?
И защо тук не стоя,
както ние у дома?
Щъркел шарен дългокрак,
я затракай трак-трак-трак!

Щ щ

Щурец.

Щурчо щур, щур щурец -
над свирците пръв свирец!
Нямам свой, нямам враг
и самин съм гол сирак.
Гол - не гол, щур щурец,
но нали съм пръв свирец!
Стоян Дринов.

d. THE SYMBOLS ѣ, ѫ, ъ AND ь.

The present Bulgarian orthography was introduced in 1947. Up to that year the Bulgarian alphabet had two more symbols, ѣ and ѫ. The symbol ъ was regularly written at the end of all masculine nouns and adjectives ending in consonant, but was not pronounced. The symbol ь was written at the end of some masculine and feminine nouns and adjectives. It was also not pronounced.

The following changes in the spelling were introduced with the above reform:

a. The symbol ъ was eliminated from the end of all masculine words ending in consonant. Examples:

Spelling up to 1947	Spelling after 1947
човѣкъ	човек
ученикъ	ученик
столъ	стол
подъ	под

b. The symbol ь was eliminated at the end of the nouns and adjectives. Examples:

Spelling up to 1947	Spelling after 1947
пѫть	път
учитель	учител
царь	цар
синь	син
мощность	мощност
мѫдрость	мъдрост
нощь	нощ
вечерь	вечер
радость	радост
обичь	обич
кръвь	кръв

c. The symbol ѣ, which had the phonetic value of е and я, was eliminated and replaced by е and я. Examples:

Spelling up to 1947	Spelling after 1947
хлѣбъ	хля́б
хлѣбове pl.	хлебове́ pl.
млѣко	мля́ко
млѣка pl.	млека́ pl.
снѣгъ	сня́г
снѣгове pl.	снегове́ pl.
бѣлъ	бя́л
бѣла	бя́ла
бѣло	бя́ло
бѣли pl.	бе́ли pl.
голѣмъ	голя́м
голѣма	голя́ма
голѣмо	голя́мо
голѣми pl.	голе́ми pl.
видѣлъ	видя́л
видѣла	видя́ла
видѣло	видя́ло
видѣли pl.	виде́ли pl.

d. The symbol ѫ was replaced by ъ. Examples:

Spelling up to 1947	Spelling after 1947
зѫбъ	зъб
пѫть	път
ѫгълъ	ъгъл
мѫжъ	мъж
дѫбъ	дъб

As an exception the third person plural of the auxiliary verb съм "to be", which was written сѫ, is now written са, but pronounced съ.

Note. The symbols ѣ and ѫ are used in the Bulgarian-English Dictionary by K. Stefanove, published in 1914. If the student can not find a word which is now written with е, я or ъ, he should look for it under ѣ or ѫ.

e. SAMPLES OF BULGARIAN LONGHAND WRITING

Три силуета на Горубленския път

Пизо и Пендо купиха ортаклък едно малко буренце с хубава препечена ракийка и решиха тайно да я продават на комшиите си в село и така да спечелят някой и друг грош.

С тия благи надежди те се измъкнаха из града и тримата. Тримата, тоест, Пизо, Пендо и мършавата кобила Куца Гана, върху чийто самар клатушкаше тежкото буренце с скъпоценната течност.

Тримата другари усърдно закрачиха по равния път мълчаливи и замислени. Гана, макар и да накуцваше, вървеше бодро, теглена от милите ѝ спомени за село, което не бе виждала вече два деня. О, как беше обидено нейното свето благонравие в тоя голям град! Цели два деня тя стоя тук вързана в един широк яхър, между толкова коне и жребци, които подмятаха неприлични цвиления по неин адрес, смееха се безсрамно и посягаха да я целунат, въпреки нейните отчаяни протести.

Сега хладният ветрец, който идеше от Витоша, освежи душата ѝ и отвея мъката от обиденото ѝ сърце. Чисти и спокойни селски мечти нахлуха в главата ѝ.

Пиндо и Пендо дълго вървяха мълчаливо подир нея, всеки загазил в своите дълбоки размишления и грижи. Най-после го удариха на политика.

— Кажи някоя, бре Пиндо!

— Е, що ще ти кажем, Пендо!

— Е, па кажи какви новини научи у градо? Я, ете, от пусто пиене, ти кажем, не можах носо да си подадем от кръчмата навънка. Ходих да цанясвам, ете, момето у едни хора като Вайс-Водница.

II. BULGARIAN PRONUNCIATION LESSONS

WHAT THEY ARE, WHAT THEY ARE FOR, AND HOW TO USE THEM

WHAT THEY ARE

This volume contains 15 lessons. Each of these lessons consists of:

1. Printed Material
    - a. A visual cue displaying the action of the dialogue.
    - b. A transcription of the Bulgarian text of the dialogue (for Lessons 1-10 only).
    - c. Two translations of the dialogue in English: one literal, the other - idiomatic.
    - d. Bulgarian text of the dialogue.
    - e. Recombination of words and phrases of this dialogue and the previous dialogue or dialogues (from Lesson 2 on).
    - f. Grammar Drill Blocks giving a systematic presentation of the grammar unit introduced in the dialogue.
    - g. A short Reader presenting the dialogue in narrative form.
    - h. A series of Questions based on the Dialogue and the Reader of the lesson.
2. Records

    The above written material with exception of par. c is recorded on phonograph records. These records are the most important part of each lesson.

WHAT THEY ARE FOR

A language is first of all an infinite series of vocal noises. To understand it well, you have to learn to distinguish from all those noises the same patterns distinguished by the native, and you have to learn to do it easily without keeping your mind on it. The best way to acquire that ease and speed in hearing the sounds accurately is to learn to reproduce them accurately. Your main job here is to reach the point where you can carry on a conversation in Bulgarian in such a way that a native Bulgarian can follow what you're saying without being distracted by the queer way in which you say it. The primary purpose of these lessons is to give you wide and realistic practice material for learning the pronunciation of all the sounds and combinations of sounds that occur in the Bulgarian language.

Another purpose of these lessons is to give you the most useful practice possible in Bulgarian word patterns by providing you with these patterns and then actually making you handle them, change them, and make them work, just as if you were pushing and pulling and manipulating the parts of a machine.

The hardest part of your Bulgarian course is the first three to four weeks. If you spend enough time and effort on these lessons, if you learn everything in them thoroughly, you'll have an enormous advantage throughout the remainder of the course.

HOW TO USE THEM

a. In the Classroom

When a dialogue is presented in class for the first time, your instructor will use objects and gestures to help you understand the meaning of what he is saying. Most of the time you will be able to understand immediately, but should you need more clarification you can turn to the English translations in your book.

b. At Home

Your teacher is replaced by the phonograph record. Each lesson of the Pronunciation Phase is recorded on six spirals. The sequence of spirals on the records is as follows:

Spiral 1: Dialogue spoken at normal speed.

Spiral 2: Repetition of the dialogue spoken at normal speed, but with a pause after each utterance. During the pause, repeat the utterance in a loud voice. DON'T WHISPER OR MUMBLE, and try to speak with the same speed you hear.

Spiral 3: Recombination dialogue, spoken at normal speed, consisting of words and phrases of the dialogue and of preceding dialogues (from Lesson 2 on).

Spiral 4: A number of grammar Drill Blocks illustrating the kinds of manipulations of words and phrases you must practice in order to acquire fluency in Bulgarian. The exercises are samples of the type of drills you will have in class.

Spiral 5: A short paragraph Reader, spoken at normal speed, containing the same elements as in Spirals 1 and 2.

Spiral 6: A number of questions, spoken at normal speed, based on the dialogue, the recombination dialogue, and the reader. There is a pause after each question. During the pause you are to answer with a complete statement. Speak in a loud voice. DON'T WHISPER OR MUMBLE.

Your main objective for each lesson is to memorize what is spoken in Spirals 1 and 2 so that you can recite the dialogues easily and fluently and to drill on the dialogue so that you can use any part of it without hesitation where it fits in a conversation. Your grades for the first few weeks are based mainly on your ability to recite these dialogues by heart in class, with the visual cues as your only aid. So you should master thoroughly every spiral in this set of records.

In preparing an assignment, the following steps are recommended as the best procedure:

1. Listen twice to Spiral 1 of the dialogue assigned for the next day. Don't refer to your book.

2. Listen to and repeat Spiral 2 of the preceding day's dialogue once. Consult the visual cues or the phonetic transcription of the text if you need to, though this should not be necessary.

3. Listen once to Spiral 1 of the assigned dialogue. Use the visual cues as an aid.

4. Listen once to Spiral 3 and 5 of the preceding lesson.

5. Listen to Spiral 1 of the assigned dialogue until you can understand every utterance as it is being spoken. Use the visual cues as an aid.

6. Listen to and repeat Spiral 2 of the assigned dialogue twice. Use the phonetic transcription to help you in perfecting your pronunciation and grouping of words. If you have any difficulty in pronouncing single sounds, refer to Part 1,b for explanation of the symbols.

7. Listen twice to Spiral 3 of the assigned lesson.

8. Listen to and repeat Spiral 2 of the assigned dialogue. Use the phonetic transcription to improve on your pronunciation and expression.

9. Listen once to Spirals 3 and 5 of the assigned lesson.

10. Repeat Step 8.

11. Listen to and answer the questions on Spiral 6 of the assigned lesson twice.

12. Try to speak all the assigned dialogue corresponding to Spirals 1 and 2. If you get stuck, check that particular utterance in the visual cues, the phonetic transcription, or the translations before you go on. If you still cannot remember, listen to and repeat Spiral 2. Try to say each utterance as fast as it is spoken on the record and with as much naturalness. Use the phonetic transcription to help you improve on the expression of what you are saying. Finally use the visual cues to help you remember the sequence of the utterances of the dialogue.

13. Listen to the oral drill blocks on Spiral 4 of the assigned lesson until you can understand every utterance as it is spoken.

14. Repeat Step 12.

15. Repeat Step 9.

16. Repeat Step 12.

17. Listen to and answer the questions on Spiral 6 of the assigned lesson.

18. Listen to and repeat the oral drill blocks on Spiral 4

of the assigned lesson until you can say each block as fast as it is spoken on the record.

19. Repeat Step 12 until you can recite the dialogue easily and fluently.

20. The next morning, just before going to class, repeat Step 12.

USE THESE STEPS AS A CHECKLIST:

The procedure suggested above is considered minimum preparation. It can be accomplished in less than the time you are expected to study outside of class hours. If you want to do better, and consequently spend more time in preparation, the first thing you should do is to expand on the review of preceding dialogues, especially Spiral 2. The next thing is to increase the number of times you practice Spirals 3, 4, and 5 of the assigned lesson. Your best bet on weekends is to practice Spirals 3, 4, and 5 of all the dialogues you've had, but not to the point of keeping you from relaxing and getting your mind off your Bulgarian. If you've studied the way you're supposed to, you owe it to yourself and to the Army to relax.

Nothing has been said about the hours when you should accomplish the suggested home preparation because individual circumstances vary so widely. It is worthwhile, however, to point out that if you can do at least 30 minutes of your studying before dinner, you're better off. The best thing is to take a 30 minute break after your last class, then study for at least 30 minutes, then eat dinner and relax for a short time afterward, and finally go back to finish your assignment.

It's always a temptation to think that you could learn just as much and do it more pleasantly by studying with a friend. Don't you believe it. Unless you and your friend have the willpower of a Puritan minister, and unless one of you is an experienced language teacher and has a native Bulgarian pronunciation, avoid trying to study together for more than thirty minutes a day.

However, it can be rewarding to study together for about half an hour a day if you limit your joint study to two specific things and only those two:

1. Dividing between the two of you the roles in the dialogues and trying to recite the dialogue without hesitation. This applies to both the next day's dialogue and to any preceding one.

2. Trying to adapt the dialogues you have had to a little conversation between the two of you without attempting to say anything not specifically included in the lesson you've had.

The most important point to keep in mind during these first few weeks - and it remains important during the entire course - is this: Hurry up and make your first five thousand mistakes, and be sure to get as much profit from them as possible. The fastest way to learn a language is to make plenty of mistakes at the start, provided you're made aware of each mistake at once and then correct it. So don't be timid and embarrassed about your mistakes. Everybody expects them, and you need to make them. If you wait to say anything in Bulgarian until you are absolutely sure you can say it just right, you'll never say anything. Throw yourself into this practice with enthusiasm and you'll come out OK. Never feel any embarrassment when your instructor corrects you.

There is no short cut to language learning. The materials and training aids given you are intended to make the process of acquiring Bulgarian as easy and effective as possible. Now it all depends on YOU. If you do your part well, follow instructions, and don't get easily discouraged, you will succeed, and before long you will be speaking Bulgarian.

III. SYMBOLS USED IN THE TRANSCRIPTION OF THE FIRST 10 DIALOGUES

	Symbols of the Transcription	Cyrillic Alphabet	
1. VOWELS	a	а	like a in: father
	e	е	like e in: end, trend
	i	и	like ea in: meat, seat
	o	о	like o in: orb, lord, or
	u	у	like oo in: pool, noon
	ъ	ъ	like u in: sun, fun
	y	й	initially like y in: yet, yam, yoke, or in other positions, like y in: pay, say
	y	ь	like y in: yoke
	yu	ю	like u in: use
	ya	я	like ya in: yacht
2. CONSONANTS	б	б	like b in: beer
	v	в	like v in: vent, vote
	g	г	like g in: get, goat
	d	д	like d in: do, did, dry

(Continues on the next page)

ж	ж	like z in: azure or like s in: pleasure
z	з	like z in: zone or like s in: music
k	к	like k in: sky, skin
l	л	like l in: late, leg
m	м	like m in: moon, mine
n	н	like n in: none, man
п	п	like p in: spy, speak, spin, spat
r	р	like r in: red, rule
s	с	like s in: so, haste
t	т	like t in: steak, stop
f	ф	like f in: full, fill
x	х	like h in: hot, have
ц	ц	like ts in: bats, nuts, it's
ch	ч	like ch in: chair, much, or church
sh	ш	like sh in: ship, shop
sht	щ	like the combination of sh t in: fresh tea

IV. BULGARIAN INTONATION

A. What is Intonation?

The rise and fall in pitch of the voice in speech is called intonation. In other words the intonation is the music, the melody of the speech. One learns a foreign language easier and faster, if he hears its melody while listening and reproduces it while speaking.

No melody can retain its character or be clearly perceived if it is performed in a tempo slower than that in which it was created. Such a false presentation leads to an inaccurate perception and makes the memorization difficult. Therefore a teacher should speak at normal speed while presenting the language, and the student should try to preserve that speed, while repeating after him.

Intonation is an organic part of speech and must be learned along with all other language features.

The intonation of English coincides with the Bulgarian in many instances.

The intonation can be: rising or falling.

There are four pitch levels of intonation in Bulgarian: 1. Low, 2. Mid, 3. High, 4. Extra High. In the examples below the numerals 1, 2, 3, and 4 will be used to indicate each level.

B. Basic Intonation Patterns in Bulgarian

a. Intonation in questions.

1. Questions formed with interrogative pronouns or adverbs standing in the beginning of the question have falling intonation. The interrogative pronoun or adverb carries the highest pitch. Ex.:

4	Kóy			Kъdé				
3		ste			sъ			
2			Víe?			mólivite		
1							na	Iván?

2. If the interrogative pronoun, adverb or particle is not in the beginning of the sentence, it has the highest pitch anyway with a rise on it and a fall afterwards. Ex.:

4				kvó		
3			ka-		пo-	
2	Fsíchko	tová				kázva?
1						

4		пíshe li	
3			пismá?
2	Tóy		
1			

3. **Questions ending with the interrogative particle li (ли) rise usually with no fall after li. Ex.:**

4	shite li?
3	Пú-
2	
1	

4. **Questions formed without any interrogative pronoun, adverb or particle are rising. The last word carries the highest pitch. Ex.:**

4	ónin?
3	shПi-
2	As sъm
1	

b. Intonation in statements.

A plain statement has rising intonation in its first half and falling intonation in its second half, the highest pitch being around the middle of the statement. The end is usually a level lower than the beginning. Ex.:

4	ta Пri
3	mása- Пis-
2	Te sъ na má-
1	ta.

4				i	пolo-		
3	Chasъ́t	e	sédem			ví-	
2							na.
1							

4		ískame	da		
3	Nie			otídeme	
2					na kíno.
1					

Additional Examples

3 4 3 3 3 2 2
1. Ко-гá свъ́ршва кѝ-ното ?

2 2 2 2 2 3 3 3 3 2
2. От гáрата къ-дé отѝде той ?

3 3 4 4 3 3 3 2 2
3. Ня́ма ли éв-тини би-лéти ?

2 3 3 3 3 3 3 4 4 4 4
4. На пъ́рви януáри ра-бóтихте ли ?

3 3 3 3 3 3 4 4 4
5. Ние сме изя́ли па-рѝте ти ?

2 2 2 2 2 2 2 3 3 3 3 3
6. Госпожá Попóва ще кýпи билéти.

V. THE ACCENT

In Bulgarian any syllable can carry the accent. Like in English accent marks are not used. For the student's convenience, however, accent marks are used in the transcription of the first ten dialogues , in the Bulgarian text of all 15 dialogues, as well as in the vocabularies. About the accent in detail see Vol. II p.22-23

VI. BULGARIAN PRONUNCIATION LESSONS

PRONUNCIATION EXERCISES 1

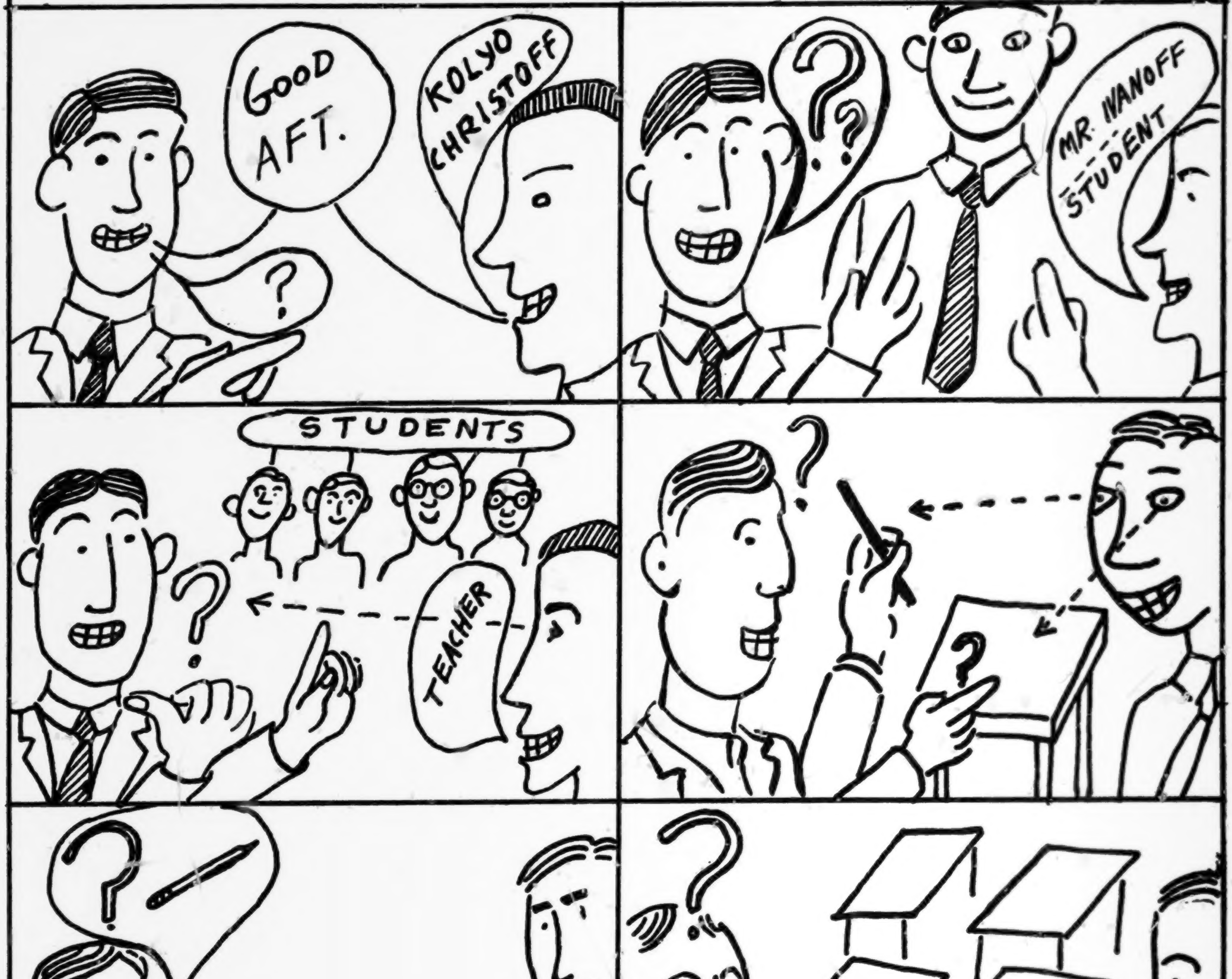
GOOD AFT.
?
KOLYO CHRISTOFF
?
?
MR. IVANOFF
STUDENT
STUDENTS
?
TEACHER
?
?
?
?
?
?
?
?
?
S

LESSON 1

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

SPIRALS 1 & 2

1. Dóбъr den!
2. Dóбъr den!

3. Koy ste víe?
4. As sъm Kólyo Xrístof.

5. Koy e toy?
6. Toy e gosпodín Ivanóf.

7. Kakъ́f e toy?
8. Toy e studént.

9. Kakъ́f sъm as?
10. Víe ste uchítel.

11. Kakví ste víe?
12. Níe sme studénti.

13. Kakvó e tová?
14. Tová e másъ.

15. Kakvó e tová?
16. Tová e mólif.

17. Kъdé e mólivъ?
18. Mólivъt e na másъtъ.

19. Kakvó e tová?
20. Tová sъ mási.

21. Kakvó e tová?
22. Tová sъ mólivi.

23. Kъdé sъ mólivite?
24. Te sъ na másite.

Key to pronunciation: a like a in father; e like e in end; i like ea in meat and like i in machine; o like o in or; u like oo in pool; ъ like u in sum, fun; oy like oy in boy; yo like yo in yoke; б like b in beer; п like p in spy; x like h in huge; ch like ch in chair;

LESSON 1

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

LITERAL	IDIOMATIC
1. Good day!	Good afternoon!
2. Good day!	Good afternoon!
3. Who are you?	Who are you?
4. I am Kolyo Christoff.	I am Kolyo Christoff.
5. Who is he?	Who is he?
6. He is Mr. Ivanoff.	He is Mr. Ivanoff.
7. What is he?	What is he?
8. He is student.	He is a student.
9. What am I?	What am I?
10. You are teacher.	You are a teacher.
11. What are you?	What are you?
12. We are students.	We are students.
13. What is this?	What is this?
14. This is table.	That is a table.
15. What is this?	What is this?
16. This is pencil.	That is a pencil.
17. Where is pencil-the?	Where is the pencil?
18. Pencil-the is on table-the.	The pencil is on the table.
19. What is this?	What are these?
20. This are tables.	These are tables.
21. What is this?	What are these?
22. This are pencils.	These are pencils.
23. Where are pencils-the?	Where are the pencils?
24. They are on tables-the.	They are on the tables.

LESSON 1

РАЗГОВОР

Spirals 1 & 2

1. До́бър де́н!
2. До́бър де́н!

3. Кой сте Ви́е?
4. Аз съм Ко́льо Хри́стов.

5. Кой е той?
6. Той е господи́н Ивано́в.

7. Какъ́в е той?
8. Той е студе́нт.

9. Какъ́в съм аз?
10. Ви́е сте учи́тел.

11. Какви́ сте Ви́е?
12. Ни́е сме студе́нти.

13. Какво́ е това́?
14. Това́ е ма́са.

15. Какво́ е това́?
16. Това́ е мо́лив.

17. Къде́ е мо́ливът?
18. Мо́ливът е на ма́сата.

19. Какво́ е това́?
20. Това́ са ма́си.

21. Какво́ е това́?
22. Това́ са мо́ливи.

23. Къде́ са мо́ливите?
24. Те са на ма́сите.

LESSON 1

Spiral 3.

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ СЪМ УЧИТЕЛ.

ВИЕ СТЕ СТУДЕНТ.

Какъв сте Вие?
Аз съм студент.

Какъв съм аз?
Вие сте учител.

ТОЙ Е СТУДЕНТ.

Какъв е той?
Той е студент.

АЗ СЪМ КОЛЬО ХРИСТОВ.

ВИЕ СТЕ ГОСПОДИН ПЕНЕВ.

ТОЙ Е ГОСПОДИН ИВАНОВ.

Кой сте Вие?
Аз съм Кольо Христов.

Кой съм аз?
Вие сте господин Пенев.

Кой е той?
Той е господин Иванов.

ТОВА Е МАСА.

Какво е това?
Това е маса.

ТОВА Е МОЛИВ.

Какво е това?
Това е молив.

МОЛИВЪТ Е НА МАСАТА.

Къде е моливът?
Моливът е на масата.

НИЕ СМЕ УЧИТЕЛИ.

ВИЕ СТЕ СТУДЕНТИ.

Какви сте Вие?
Ние сме студенти.

Какви сме ние?
Вие сте учители.

ТЕ СА СТУДЕНТИ.

Какви са те?
Те са студенти.

ТОВА СА МАСИ.

Какво е това?
Това са маси.

ТОВА СА МОЛИВИ.

Какво е това?
Това са моливи.

МОЛИВИТЕ СА НА МАСИТЕ.

Къде са моливите?
Моливите са на масите.

PRONUNCIATION EXERCISE 2

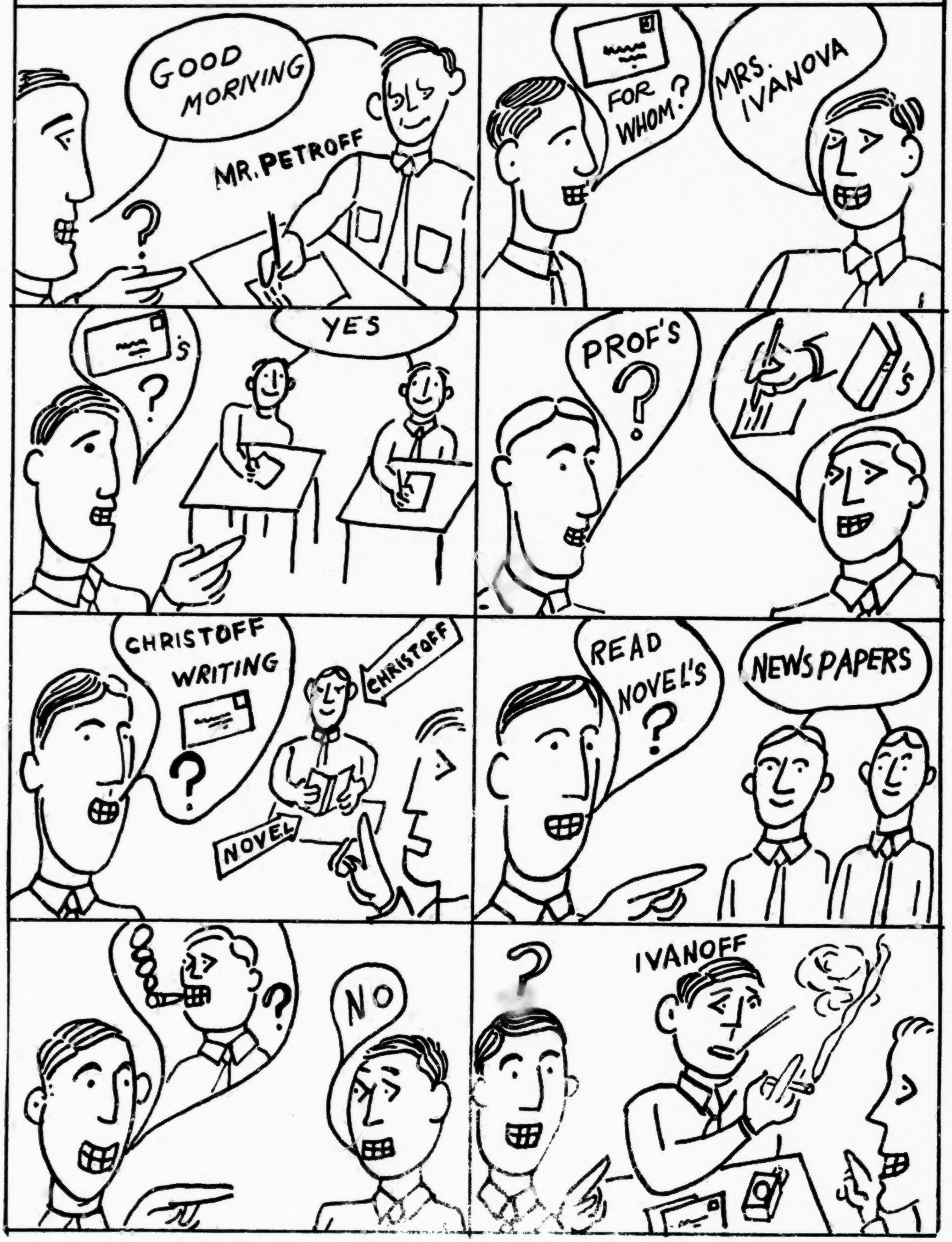
GOOD MORNING
?
MR. PETROFF
FOR WHOM?
MRS. IVANOVA
'S ?
YES
PROF'S ?
'S
CHRISTOFF WRITING ?
CHRISTOFF
NOVEL
READ NOVEL'S ?
NEWSPAPERS
?
NO
?
IVANOFF

LESSON 2

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

SPIRALS 1 & 2

1. Doбró útro!
2. Doбró útro!

3. Kakvó пrávite, gosпodín Пetróf?
4. As níshъ пismó.

5. Za kogó e пismóto?
6. To e za gosпoжá Ivanóva.

7. Víe gosпodá, níshete li пismá?
8. Da, i níe пísheme пismá.

9. A kakvó пrávyъt uchítelite?
10. Te пishъt knígi.

11. Gosпodín Xrístof пíshe li пismó segá?
12. Ne, toy cheté román.

13. Víe chetéte li románi?
14. Ne, níe chetéme vésniцi.

15. Пúshite li?
16. Ne, as ne пúshъ.

17. Koy пúshi?
18. Gosпodín Ivanóf пúshi.

19. Kъdé пúshi tóy?
20. Toy пúshi f stáyъtъ.

21. Kъdé sъ цigárite?
22. Te sъ na másata do пismáta.

Key to pronunciation: a like **a** in father; **e** like **e** in end; **i** like **ea** in meat and like **i** in machine; **o** like **o** in or; **u** like **oo** in pool; **ъ** like **u** in sum, fun; **oy** like **oy** in boy; **yo** like **yo** in yoke; **yъ** like **you** in young; б like **b** in beer; ж like **z** in azure; п like **p** in spy; **x** like **h** in huge; **ch** like **ch** in chair; ц like **ts** in nuts; **y** like **y** in yet, pay;

LESSON 2

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Good morning!	Good morning!
2.	Good morning!	Good morning!
3.	What do, Mr. Petroff?	What are you doing, Mr. Petroff?
4.	I write letter.	I'm writing a letter.
5.	For whom is letter-the?	For whom is the letter?
6.	It is for Mrs. Ivanova.	It's for Mrs. Ivanova.
7.	You, gentlemen, write letters?	You,gentlemen, are you writing letters?
8.	Yes, and we write letters.	Yes, we're also writing letters.
9.	But what do teachers-the?	And what are the teachers doing?
10.	They write books.	They're writing books.
11.	Mr. Christoff write letter now?	Is Mr. Christoff writing a letter now?
12.	No, he reads novel.	No, he's reading a novel.
13.	You read novels?	Do you read novels?
14.	No, we read newspapers.	No, we read newspapers.
15.	Smoke?	Do you smoke?
16.	No, I no smoke.	No, I don't smoke.
17.	Who smokes?	Who's smoking?
18.	Mr. Ivanoff smokes.	Mr. Ivanoff is smoking.
19.	Where smokes he?	Where does he smoke?
20.	He smokes in room-the.	He smokes in the room.
21.	Where are cigarettes-the?	Where are the cigarettes?
22.	They are on table-the by letters-the.	They are on the table next to the letters.

LESSON 2

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Добро́ у́тро!
2. Добро́ у́тро!

3. Какво́ пра́вите, господи́н Петро́в?
4. Аз пи́ша писмо́.

5. За кого́ е писмо́то?
6. То е за госпожа́ Ивано́ва.

7. Ви́е, господа́, пи́шете ли писма́?
8. Да, и ни́е пи́шеме писма́.

9. А какво́ пра́вят учи́телите?
10. Те пи́шат кни́ги.

11. Господи́н Хри́стов пи́ше ли писмо́ сега́?
12. Не, той чете́ рома́н.

13. Ви́е чете́те ли рома́ни?
14. Не, ни́е чете́ме ве́стници.

15. Пу́шите ли?
16. Не, аз не пу́ша.

17. Кой пу́ши?
18. Господи́н Ивано́в пу́ши.

19. Къде́ пу́ши той?
20. Той пу́ши в ста́ята.

21. Къде́ са цига́рите?
22. Те са на ма́сата до писма́та.

LESSON 2

Spiral 3

RECOMBINATION

Добър ден!
Добър ден!

Какво правите, господа?
Ние четеме.

Вестници ли четете?
Не, четеме книги.

Какво четете Вие, господин Иванов?
Аз чета вестник.

Кой вестник четете?
Чета "Хералд".

Къде са вестниците?
Те са на масата.

До книгите ли?
Да, до книгите.

Господин Петров чете ли вестник?
Не, той пише писмо.

Къде е писмото за госпожа Иванова?
То е в книгата.

А къде са цигарите?
Те са на вестниците.

Какво прави учителят?
Той пише писма.

За кого са писмата?
Те са за студентите.

Студентите пишат ли писма?
Не, те не пишат писма.

Какво правят те?
Те четат.

Какво четат?
Четат вестници и книги.

Кой пуши?
Ние пушиме.

Какво пушите?
Ние пушиме цигари.

Вие пушите ли, господин Христов?
Не, аз не пуша.

Кой пуши?
Господин Иванов пуши.

Кой пуши сега?
Учителите пушат.

Господин Петров пуши ли сега?
Не, той не пуши сега.

Какъв е той?
Той е студент.

Какъв сте Вие?
И аз съм студент.

Какво е това?
Това е книга.

Роман ли е?
Не, не е роман.

Къде е романът?
Той е до вестниците.

Къде е вестникът?
Той е на масата до моливите.

Къде са учителите?
Те са в стаята.

LESSON 2

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ЧЕТА РОМАН.
ВИЕ ЧЕТЕТЕ ВЕСТНИК.

Какво четете Вие?
Аз чета вестник.
Какво чета аз?
Вие четете роман.
Аз чета ли роман?
Да, Вие четете роман.
Вие четете ли вестник?
Да, аз чета вестник.

ТОЙ ЧЕТЕ ПИСМО.

Какво чете той?
Той чете писмо.
Той чете ли писмо?
Да, той чете писмо.
Кой чете вестник?
Аз чета вестник.
Кой чете роман?
Вие четете роман.
Кой чете писмо?
Той чете писмо.

АЗ НЕ ЧЕТА ВЕСТНИК.
ВИЕ НЕ ЧЕТЕТЕ РОМАН.
ТОЙ НЕ ЧЕТЕ КНИГА.

Вие четете ли роман?
Не, аз не чета роман.
Аз чета вестник.
Аз чета ли вестник?
Не, Вие не четете вестник.
Вие четете роман.
Той чете ли книга?
Не, той не чете книга.
Той чете писмо.

НИЕ ЧЕТЕМЕ РОМАНИ.
ВИЕ ЧЕТЕТЕ ВЕСТНИЦИ.

Какво четете Вие?
Ние четеме вестници.
Какво четеме ние?
Вие четете романи.
Ние четеме ли романи?
Да, Вие четете романи.
Вие четете ли вестници?
Да, ние четеме вестници.

ТЕ ЧЕТАТ ПИСМА.

Какво четат те?
Те четат писма.
Те четат ли писма?
Да, те четат писма.
Кой чете писма?
Те четат писма.
Кой чете романи?
Вие четете романи.
Кой чете вестници?
Ние четеме вестници.

НИЕ НЕ ЧЕТЕМЕ ВЕСТНИЦИ.
ВИЕ НЕ ЧЕТЕТЕ РОМАНИ.
ТЕ НЕ ЧЕТАТ КНИГИ.

Вие четете ли романи?
Не, ние не четеме романи.
Ние четеме вестници.
Ние четеме ли вестници?
Не, Вие не четете вестници.
Вие четете романи.
Те четат ли книги?
Не, те не четат книги.
Те четат писмо.

LESSON 2

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ПУША ЦИГАРИ.
ВИЕ ПУШИТЕ ЦИГАРИ.

Какво пушите Вие?
   Аз пуша цигари.
Какво пуша аз?
   Вие пушите цигари.
Вие пушите ли цигари?
   Да, аз пуша цигари.
Аз пуша ли цигари?
   Да, Вие пушите цигари.

НИЕ ПУШИМ ЦИГАРИ.
ВИЕ ПУШИТЕ ЦИГАРИ.

Какво пушите Вие?
   Ние пушим цигари.
Какво пушим ние?
   Вие пушите цигари.
Вие пушите ли цигари?
   Да, ние пушим цигари.
Ние пушим ли цигари?
   Да, Вие пушите цигари.

ТОЙ ПУШИ ЦИГАРИ.

Какво пуши той?
   Той пуши цигари.
Той пуши ли цигари?
   Да, той пуши цигари.
Кой пуши цигари?
   Той пуши цигари.
Кой пуши цигари?
   Аз пуша цигари.
Кой пуши цигари?
   Вие пушите цигари.

ТЕ ПУШАТ ЦИГАРИ.

Какво пушат те?
   Те пушат цигари.
Те пушат ли цигари?
   Да, те пушат цигари.
Кой пуши цигари?
   Те пушат цигари.
Кой пуши цигари?
   Ние пушим цигари.
Кой пуши цигари?
   Вие пушите цигари.

АЗ НЕ ПУША.
ВИЕ НЕ ПУШИТЕ.
ТОЙ НЕ ПУШИ.

Вие пушите ли?
   Не, аз не пуша.
Аз пуша ли?
   Не, Вие не пушите.
Той пуши ли?
   Не, той не пуши.

НИЕ НЕ ПУШИМ.
ВИЕ НЕ ПУШИТЕ.
ТЕ НЕ ПУШАТ.

Вие пушите ли?
   Не, ние не пушим.
Ние пушим ли?
   Не, Вие не пушите.
Те пушат ли?
   Не, те не пушат.

LESSON 2

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Господин Иванов е студент в Монтерей. Той е добър студент. Сега той е в стаята. Той чете вестник и пуши цигара. Цигарите са на масата. Те са до книгите. И студентът Петров е в стаята сега. Той пише писмо. Писмото е за госпожа Иванова. И той пуши.

Студентите са до масите. Те четат книги. Те не пушат.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Какъв е господин Иванов?
Къде е студент той?
Кой е студент в Монтерей?
Какъв студент е той?
Добър студент ли е той?
Къде е той сега?
Той в стаята ли е сега?
Какво прави той?
Вестник ли чете той?
Той роман ли чете?
Какво пуши той?
Къде са масите?
Къде са цигарите?
Цигарите на книгите ли са?

Къде е господин Петров?
И г-н Петров ли е в стаята?
Какъв е господин Петров?
Господин Петров студент ли е?
Господин Петров учител ли е?
Какво прави той сега?
Какво пише той сега?
Той писмо ли пише сега?
За кого е писмото?
За госпожа Иванова ли е писмото?
Господин Петров пуши ли сега?
Къде са студентите?
Какво правят те?
Студентите пишат ли писма сега?

PRONUNCIATION EXERCISE 3.

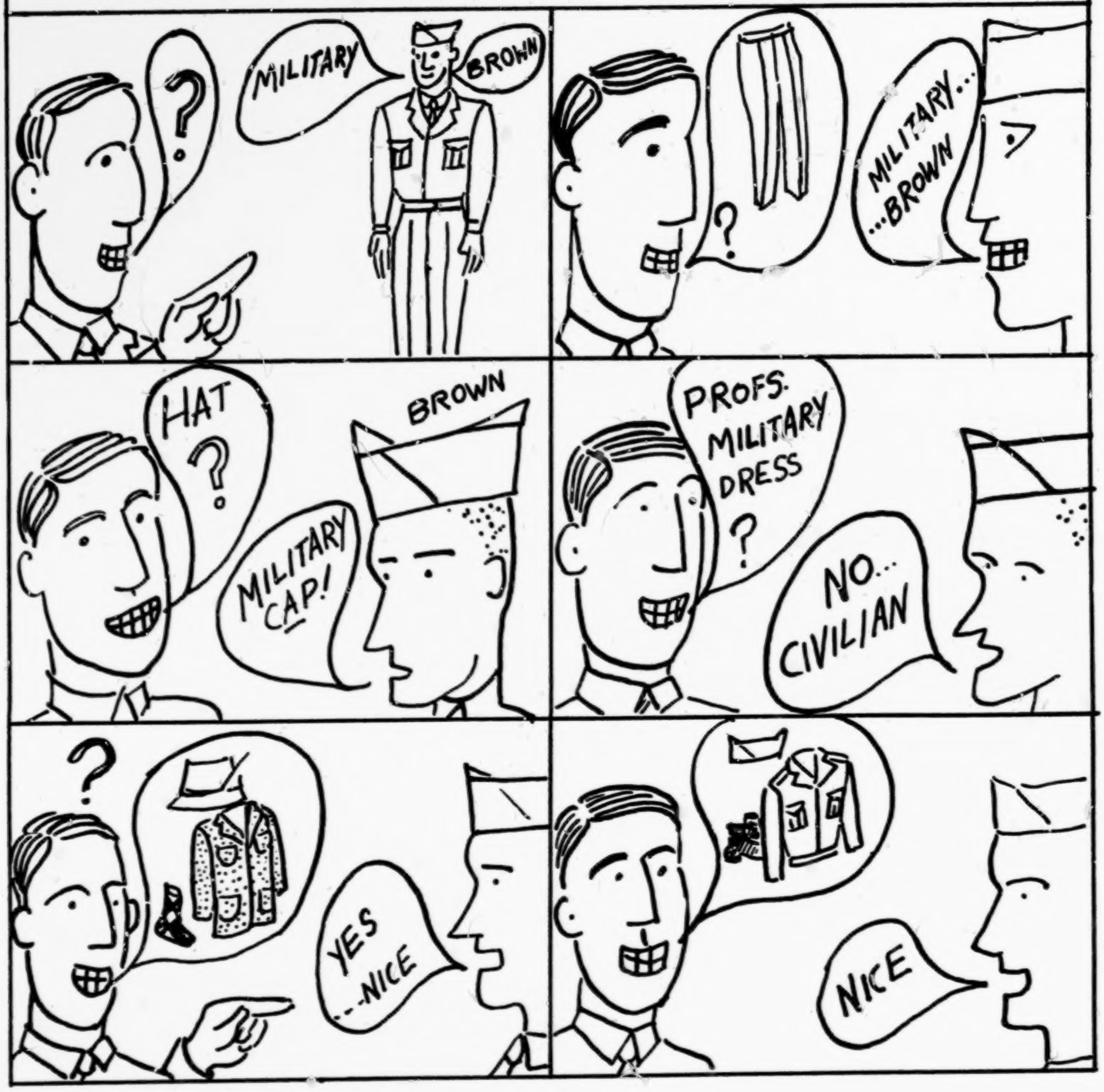
?
MILITARY
BROWN
?
MILITARY... ...BROWN
HAT ?
BROWN
MILITARY CAP!
PROFS. MILITARY DRESS ?
NO... CIVILIAN
?
YES ...NICE
NICE

LESSON 3

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Kakvá unifórma ímate?
2. As ímam voénna unifórma.

3. Kakvá e voénnata unifórma?
4. Tya e kafyáva.

5. Kakъ́f пantalón nósite segá?
6. As nósya voénen пantalón.

7. Kakъ́f цvyat ímъ voénniyъ пantalón?
8. Toy e kafyáf.

9. Kakvá sháпka nósite?
10. As ne nósya sháпka.

11. Kakvó nósite togáva?
12. Voénno kéпe.

13. Kakvó e voénnoto kéпe?
14. To e kafyávo.

15. Nósyъt li uchítelite voénni dréxi?
16. Ne, te ímъt цivílni dréxi.

17. Víe ímate li цivílni dréxi?
18. Da, níe ímame цivílni dréxi.

19. Kakví sъ цivílnite dréxi?
20. Te sъ xúбavi.

21. Kakví sъ voénnite dréxi?
22. I te sъ xúбavi.

Key to pronunciation: a like **a** in father; **e** like **e** in end: **i** like **ea** in meat and like **i** in machine; **o** like **o** in or; **u** like **oo** in pool; ъ like **u** in sum, fun; **oy** like **oy** in boy; **yo** like **yo** in yoke; **y**ъ like **you** in young; б like **b** in beer; ж like **z** in azure; п like **p** in spy; **x** like **h** in huge; **ch** like **ch** in chair; ц like **ts** in nuts; **y** like **y** in yet, pay;

LESSON 3

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	What uniform have you?	What uniform do you have?
2.	I have military uniform.	I have a military uniform.
3.	What is military-the uniform?	What color is the military uniform?
4.	She is brown.	It is brown.
5.	What trousers wear you now?	What kind of trousers are you wearing now?
6.	I wear military trousers.	I'm wearing military trousers.
7.	What color has military-the trousers?	What is the color of military trousers?
8.	He is brown.	It is brown.
9.	What hat wear you?	What kind of hat are you wearing?
10.	I no wear hat.	I'm not wearing a hat.
11.	What wear you then?	What are you wearing then?
12.	Military cap.	A military cap.
13.	What is military-the cap?	What color is the military cap?
14.	It is brown.	It is brown.
15.	Wear teachers-the military clothes?	Do the teachers wear military clothes?
16.	No. They have civilian clothes.	No. They have civilian clothes.
17.	You have civilian clothes?	Do you have civilian clothes?
18.	Yes, we have civilian clothes.	Yes, we have civilian clothes.
19.	What are civilian-the clothes?	How are the civilian clothes?
20.	They are nice.	They are nice.
21.	What are military-the clothes?	How are the military clothes?
22.	And they are nice.	And they are nice.

LESSON 3

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Каква́ унифо́рма и́мате?
2. Аз и́мам вое́нна унифо́рма.

3. Каква́ е вое́нната унифо́рма?
4. Тя е кафя́ва.

5. Какъ́в пантало́н но́сите сега́?
6. Аз но́ся вое́нен пантало́н.

7. Какъ́в цвят и́ма вое́нният пантало́н?
8. Той е кафя́в.

9. Каква́ ша́пка но́сите?
10. Аз не но́ся ша́пка.

11. Какво́ но́сите тога́ва?
12. Вое́нно ке́пе.

13. Какво́ е вое́нното ке́пе?
14. То е кафя́во.

15. Но́сят ли учи́телите вое́нни дре́хи?
16. Не! Те и́мат циви́лни дре́хи.

17. Ви́е и́мате ли циви́лни дре́хи?
18. Да, ни́е и́маме циви́лни дре́хи.

19. Какви́ са циви́лните дре́хи?
20. Те са ху́бави.

21. Какви́ са вое́нните дре́хи?
22. И те са ху́бави.

LESSON 3

Spiral 3

RECOMBINATION

Какво е това?
Това е кепе.

Какво е кепето?
Кепето е военно.

Къде е военното кепе?
То е до дрехите.

Вие студент ли сте?
Да, аз съм студент.

Имате ли военна униформа?
Да, аз имам военна униформа.

Каква е военната униформа?
Тя е хубава.

Какъв цвят има военната униформа?
Тя има кафяв цвят.

Панталонът военен ли е?
Да, панталонът е военен.

Какъв е военният панталон?
Той е кафяв.

Хубав ли е?
Да, той е хубав.

Какви дрехи нося аз?
Вие носите цивилни дрехи.

А студентите какво носят?
Те носят униформи.

Къде са студентите?
Те са в стаята.

Какво правят те?
Те пушат и пишат писма.

Какво прави господин Попов сега?
Той носи книги.

За кого са книгите?
Книгите са за учителите.

Какво носят студентите сега?
Те носят книги.

Къде носят те книгите?
Те носят книгите в стаята.

Имате ли кафяв молив?
Да, имам.

На масата ли е кафявият молив?
Не, той не е на масата.

Какъв цвят има шапката?
Тя е кафява.

Вие носите ли кафява шапка?
Не, аз не нося кафява шапка.

Кой носи кафяви шапки?
Учителите носят кафяви шапки.

А какво носите Вие, господа?
Ние носиме военни кепета.

Кафяви ли са военните кепета?
Да, те са кафяви.

Хубави ли са те?
Да, те са хубави.

Какво четете?
Чета писмо.

Къде са вестниците?
Те са на кафявата маса.

LESSON 3

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

МОЛИВЪТ Е КАФЯВ.

Какъв е моливът?
Моливът е кафяв.

Кафяв ли е моливът?
Да, моливът е кафяв.

УНИФОРМАТА Е КАФЯВА.

Каква е униформата?
Униформата е кафява.

Кафява ли е униформата?
Да, униформата е кафява.

КЕПЕТО Е КАФЯВО.

Какво е кепето?
Кепето е кафяво.

Кафяво ли е кепето?
Да, кепето е кафяво.

ДРЕХИТЕ СА КАФЯВИ.

Какви са дрехите?
Дрехите са кафяви.

Кафяви ли са дрехите?
Да, дрехите са кафяви.

LESSON 3

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

ВОЕННИЯТ ПАНТАЛОН Е НА МАСАТА.

Къде е военният панталон?
  Военният панталон е на масата.

На масата ли е военният панталон?
  Да, военният панталон е на масата.

До масата ли е военният панталон?
  Не, военният панталон не е до масата.
  Военният панталон е на масата.

Цивилният панталон на масата ли е?
  Не, цивилният панталон не е на масата.
  Военният панталон е на масата.

Кой панталон е на масата?
  Военният панталон е на масата.

ВОЕННАТА УНИФОРМА Е НА МАСАТА.

Къде е военната униформа?
  Военната униформа е на масата.

На масата ли е военната униформа?
  Да, военната униформа е на масата.

До масата ли е военната униформа?
  Не, военната униформа не е до масата.
  Военната униформа е на масата.

Коя униформа е на масата?
  Военната униформа е на масата.

LESSON 3

GRAMMAR DRILL BLOCKS

Spiral 4

ВОЕННОТО КЕПЕ Е НА МАСАТА.

Къде е военното кепе?
    Военното кепе е на масата.

На масата ли е военното кепе?
    Да, военното кепе е на масата.

До масата ли е военното кепе?
    Не, военното кепе не е до масата.
    Военното кепе е на масата.

ВОЕННИТЕ ДРЕХИ СА НА МАСАТА.

Къде са военните дрехи?
    Военните дрехи са на масата.

На масата ли са военните дрехи?
    Да, военните дрехи са на масата.

До масата ли са военните дрехи?
    Не, военните дрехи не са до масата.
    Военните дрехи са на масата.

Цивилните дрехи на масата ли са?
    Не, цивилните дрехи не са на масата.
    Военните дрехи са на масата.

LESSON 3

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ИМАМ ЦИВИЛНИ ДРЕХИ.
ВИЕ ИМАТЕ ВОЕННИ ДРЕХИ.

Какво имате Вие?
Аз имам военни дрехи.
Какво имам аз?
Вие имате цивилни дрехи.
Вие имате ли военни дрехи?
Да, аз имам военни дрехи.
Аз имам ли цивилни дрехи?
Да, Вие имате цивилни дрехи.
Какви дрехи имате Вие?
Аз имам военни дрехи.
Какви дрехи имам аз?
Вие имате цивилни дрехи.

НИЕ ИМАМЕ ЦИВИЛНИ ДРЕХИ.
ВИЕ ИМАТЕ ВОЕННИ ДРЕХИ.

Какво имате Вие?
Ние имаме военни дрехи.
Какво имаме ние?
Вие имате цивилни дрехи.
Вие имате ли военни дрехи?
Да, ние имаме военни дрехи.
Ние имаме ли цивилни дрехи?
Да, Вие имате цивилни дрехи.
Какви дрехи имате Вие?
Ние имаме военни дрехи.
Какви дрехи имаме ние?
Вие имате цивилни дрехи.

ТОЙ ИМА КАФЯВА УНИФОРМА.
ТЯ ИМА КАФЯВА УНИФОРМА.

Какво има той?
Той има кафява униформа.
Той има ли кафява униформа?
Да, той има кафява униформа.
Каква униформа има той?
Той има кафява униформа.
Кой има военни дрехи?
Аз имам военни дрехи.
Кой има цивилни дрехи?
Вие имате цивилни дрехи.
Кой има кафява униформа?
Той има кафява униформа.

ТЕ ИМАТ КАФЯВИ УНИФОРМИ.

Какво имат те?
Те имат кафяви униформи.
Те имат ли кафяви униформи?
Да, те имат кафяви униформи.
Каква униформа имат те?
Те имат кафява униформа.
Кой има военни дрехи?
Ние имаме военни дрехи.
Кой има цивилни дрехи?
Вие имате цивилни дрехи.
Кой има кафява униформа?
Те имат кафява униформа.

LESSON 3

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Господин Иванов има военна униформа. Военната униформа е кафява. Тя е хубава. Той има и цивилни дрехи. И те са хубави. Той не носи цивилни дрехи сега. Той носи военна униформа. Панталонът на униформата е кафяв. И кепето е кафяво. Госпожа Иванова има кафява шапка. Тя носи кафява шапка сега.

Студентите не носят цивилни дрехи сега. Те носят военна униформа. Учителите носят цивилни дрехи.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Кой има военна униформа?
Какво има господин Иванов?
Какъв цвят има военната униформа?
Кафява ли е военната униформа?
Тя хубава ли е?
Г-н Иванов има ли цивилни дрехи?
Те хубави ли са?
Той носи ли цивилни дрехи сега?
Какво носи той сега?
Военна униформа ли носи той сега?
Какъв цвят има панталонът на военната униформа?
Кафяв ли е панталонът на униформата?
Какво е кепето?
Кафяво ли е военното кепе?

Госпожа Иванова има ли шапка?
Каква шапка има тя?
Тя носи ли кафява шапка сега?
Какви дрехи носят студентите сега?
Студентите носят ли цивилни дрехи сега?
Кой носи цивилни дрехи?
Учителите носят ли военна униформа?
Вие какво носите сега?
Вие имате ли цивилни дрехи?
Какво е това кепе?
Това кепе военно ли е?
Къде са студентите сега?
Какво правят те?
Учителят носи ли цивилни дрехи сега?
Той има ли униформа?

PRONUNCIATION EXERCISE 4.

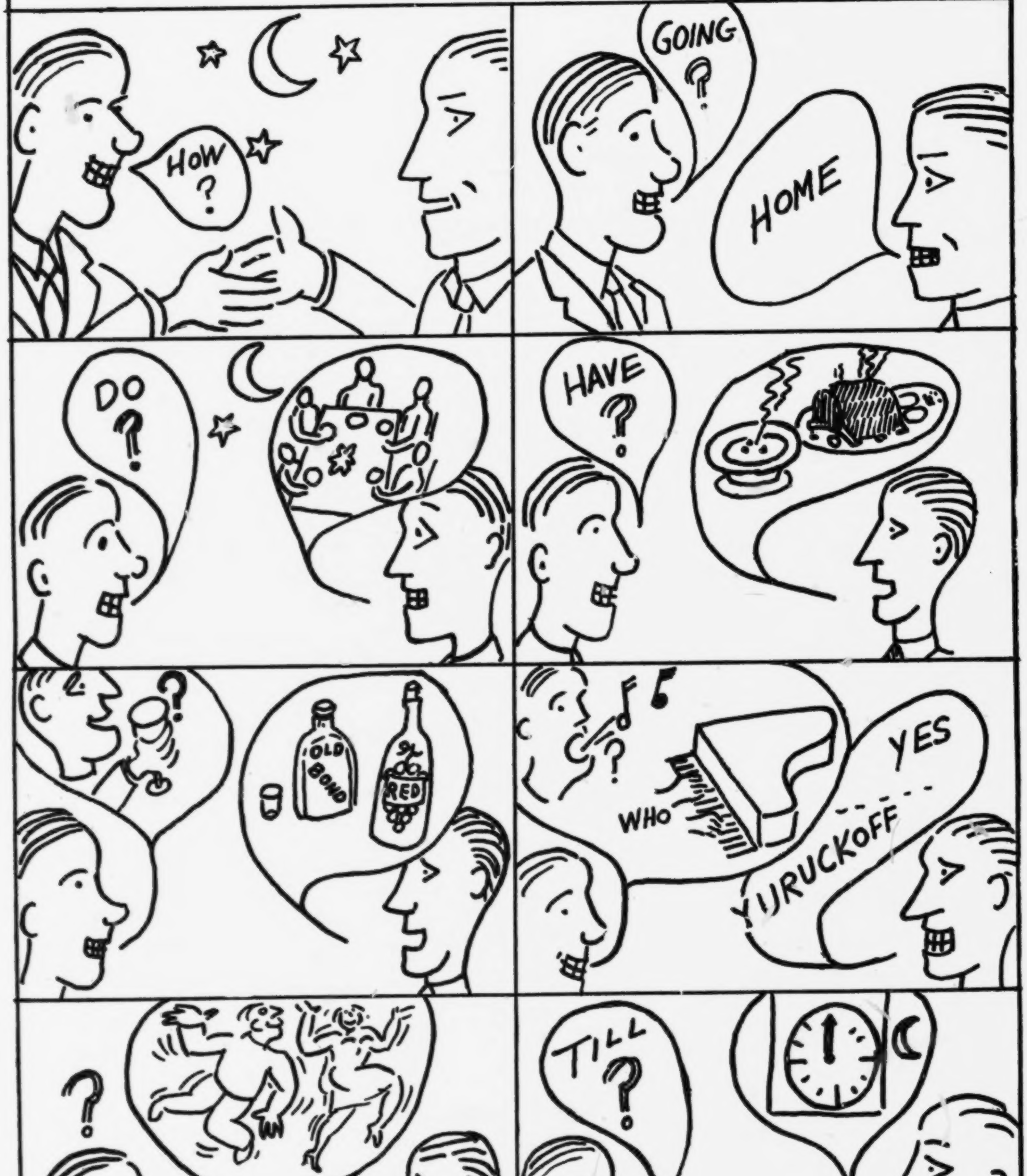
HOW ?
GOING ?
HOME
DO ?
HAVE ?
?
OLD BOND
RED
?
WHO
YES
YURUCKOFF
?
TILL ?

LESSON 4

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Dóбъr vécher!
2. Dóбъr vécher!

3. Kak ste?
4. Doбré sъm, бlagodaryá.

5. Kъdé otívate?
6. Otívam f kъ́shti.

7. Kakvó shte пrávite dovéchera?
8. Shte ímam gósti na vechérya.

9. Kakvó shte vechéryate?
10. Shte yadém súпa i ágneshko пécheno.

11. A kakvó shte пíete?
12. Shte пíeme rakíya i chervéno víno.

13. Shte пéete li?
14. Da, shte пéeme.

15. Koy shte svíri naпiáno?
16. Gosпodín Yurúkof shte svíri na пiáno.

17. Shte tanцúvate li?
18. Da, fsíchki shte tanцúvъt.

19. Do kogá shte stoíte?
20. Shte stoíme do пolunósht.

21. Dovíжdane!
22. Dovíжdane!

Key to pronunciation: **a** like **a** in father; **e** like **e** in end; **i** like **ea** in meat and like **i** in machine; **o** like **o** in or; **u** like **oo** in pool; **ъ** like **u** in sum, fun; **oy** like **oy** in boy; **yo** like **yo** in yoke; **yъ** like **you** in young; **б** like **b** in beer; **ж** like **z** in azure; **п** like **p** in spy; **x** like **h** in huge; **ch** like **ch** in chair; **ц** like **ts** in nuts; **y** like **y** in yet, pay; **yu** like **u** in use;

LESSON 4

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Good evening!	Good evening!
2.	Good evening!	Good evening!
3.	How are?	How are you?
4.	Well am, thanks.	I'm well, thank you.
5.	Where go?	Where are you going?
6.	Go in home.	I'm going home.
7.	What will do tonight?	What will you do tonight?
8.	Will have guests at supper.	I'll have guests for supper.
9.	What will supper?	What will you have for supper?
10.	Will eat soup and lamb roast.	We'll have soup and roast lamb.
11.	And what will drink?	What will you drink?
12.	Will drink whisky and red wine.	We'll drink whisky and red wine.
13.	Will sing?	Will you sing?
14.	Yes, will sing.	Yes, we'll sing.
15.	Who will play on piano?	Who will play the piano?
16.	Mr. Yurookoff will play on piano.	Mr. Yurookoff will play the piano.
17.	Will dance?	Will you dance?
18.	Yes, all will dance.	Yes, all will dance.
19.	Till when will stay?	Till when will you stay?
20.	Will stay till midnight.	We'll stay till midnight.
21.	Good-by.	Goodby.
22.	Good-by.	Goodby.

LESSON 4

РАЗГОВОР

Spirals 1 & 2

1. До́бър ве́чер!
2. До́бър ве́чер!

3. Как сте?
4. Добре́ съм, благодаря́.

5. Къде́ оти́вате?
6. Оти́вам в къ́щи.

7. Какво́ ще пра́вите дове́чера?
8. Ще и́мам го́сти на вече́ря.

9. Какво́ ще вече́ряте?
10. Ще яде́м су́па и а́гнешко пе́чено.

11. А какво́ ще пи́ете?
12. Ще пи́еме раки́я и черве́но ви́но.

13. Ще пе́ете ли?
14. Да, ще пе́еме.

15. Кой ще сви́ри на пиа́но?
16. Господи́н Дру́ков ще сви́ри на пиа́но.

17. Ще танцу́вате ли?
18. Да, вси́чки ще танцу́ват.

19. Докога ще стоите?
20. Ще стои́ме до полуно́щ.

21. Дови́ждане!
22. Дови́ждане!

LESSON 4

Spiral 3

RECOMBINATION

Добър ден!
Добър ден! Как сте?

Добре съм, благодаря. Вие как сте?
И аз съм добре, благодаря.

Как е госпожата?
Добре е, има гости.

Къде отивате?
Отивам в стаята.

Какво ще правите в стаята?
Ще пиша писма.

Докога ще пишете?
Ще пиша до довечера.

А какво ще правите тогава?
Тогава ще чета вестници.

Докога ще стоите в стаята?
Ще стоя до полунощ.

Какво ще пиете?
Ще пия червено вино.

Хубаво ли е червеното вино?
Да, то е хубаво.

Ще пиете ли ракия?
Да, ще пия.

Кой свири на пиано в стаята?
Господин Тихов свири на пиано.

Как свири той?
Той свири добре.

Кой пее?
Студентите пеят.

Хубаво ли пеят?
Да, те пеят хубаво.

Вие пеете ли?
Да, пея.

Къде ще вечеряте?
Ще вечерям в къщи.

Какво ще ядете?
Ще ям агнешко печено.

Какви дрехи ще носите довечера?
Ще нося военна униформа.

Кафявата ли униформа ще носите?
Да, ще нося кафявата униформа.

Кой стои до господин Христов?
Г-н Недев стои до г-н Христов.

Ще танцуват ли те?
Да, ще танцуват.

Как танцува той?
Той танцува хубаво.

Какво правят те сега?
Те пият ракия.

Какво носи госпожа Петрова?
Тя носи книги.

Кога ще чете тя книгите?
Довечера.

Докога ще чете?
До полунощ.

Довиждане!
Довиждане!

LESSON 4

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ЩЕ ПИЯ ВИНО.
ВИЕ ЩЕ ПИЕТЕ РАКИЯ.

Какво ще пиете Вие?
Аз ще пия ракия.

Какво ще пия аз?
Вие ще пиете вино.

Вие ще пиете ли ракия?
Да, аз ще пия ракия.

Аз ще пия ли вино?
Да, Вие ще пиете вино.

НИЕ ЩЕ ПИЕМЕ ВИНО.
ВИЕ ЩЕ ПИЕТЕ РАКИЯ.

Какво ще пиете Вие?
Ние ще пиеме ракия.

Какво ще пиеме ние?
Вие ще пиете вино.

Вие ще пиете ли ракия?
Да, ние ще пиеме ракия.

Ние ще пиеме ли вино?
Да, Вие ще пиете вино.

ТОЙ ЩЕ ПИЕ ЧЕРВЕНО ВИНО.
ТЯ ЩЕ ПИЕ ЧЕРВЕНО ВИНО.

Какво ще пие той?
Той ще пие червено вино.

Той ще пие ли червено вино?
Да, той ще пие червено вино.

Кой ще пие ракия?
Аз ще пия ракия.

Кой ще пие вино?
Вие ще пиете вино.

Кой ще пие червено вино?
Той ще пие червено вино.

ТЕ ЩЕ ПИЯТ ЧЕРВЕНО ВИНО.

Какво ще пият те?
Те ще пият червено вино.

Те ще пият ли червено вино?
Да, те ще пият червено вино.

Кой ще пие ракия?
Ние ще пиеме ракия.

Кой ще пие вино?
Вие ще пиете вино.

Кой ще пие червено вино?
Те ще пият червено вино.

L E S S O N 4

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ЩЕ ЧЕТА РОМАН. ВИЕ ЩЕ ЧЕТЕТЕ ВЕСТНИК.	НИЕ ЩЕ ЧЕТЕМЕ РОМАНИ. ВИЕ ЩЕ ЧЕТЕТЕ ВЕСТНИЦИ.
Какво ще четете Вие? Аз ще чета вестник.	Какво ще четете Вие? Ние ще четеме вестници.
Какво ще чета аз? Вие ще четете роман.	Какво ще четеме ние? Вие ще четете романи.
Вие ще четете ли вестник? Да, аз ще чета вестник.	Вие ще четете ли вестници? Да, ние ще четеме вестници.
Аз ще чета ли роман? Да, Вие ще четете роман.	Ние ще четеме ли романи? Да, Вие ще четете романи.
ТОЙ ЩЕ ЧЕТЕ ПИСМО. ТЯ ЩЕ ЧЕТЕ ПИСМО.	ТЕ ЩЕ ЧЕТАТ ПИСМА.
Какво ще чете той? Той ще чете писмо.	Какво ще четат те? Те ще четат писма.
Той ще чете ли писмо? Да, той ще чете писмо.	Те ще четат ли писма? Да, те ще четат писма.
Кой ще чете вестник? Аз ще чета вестник.	Кой ще чете вестници? Ние ще четеме вестници.
Кой ще чете роман? Вие ще четете роман.	Кой ще чете романи? Вие ще четете романи.
Кой ще чете писмо? Той ще чете писмо.	Кой ще чете писма? Те ще четат писма.

LESSON 4

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ЩЕ СЪМ В КЪЩИ.
ВИЕ ЩЕ СТЕ В СТАЯТА.

Къде ще сте Вие?
Аз ще съм в стаята.

Къде ще съм аз?
Вие ще сте в къщи.

Вие в стаята ли ще сте?
Да, аз ще съм в стаята.

Аз в къщи ли ще съм?
Да, Вие ще сте в къщи.

Кой ще е в стаята?
Аз ще съм в стаята.

Кой ще е в къщи?
Вие ще сте в къщи.

НИЕ ЩЕ СМЕ В КЪЩИ.
ВИЕ ЩЕ СТЕ В СТАЯТА.

Къде ще сте Вие?
Ние ще сме в стаята.

Къде ще сме ние?
Вие ще сте в къщи.

Вие в стаята ли ще сте?
Да, ние ще сме в стаята.

Ние в къщи ли ще сме?
Да, Вие ще сте в къщи.

Кой ще е в стаята?
Ние ще сме в стаята.

Кой ще е в къщи?
Вие ще сте в къщи.

КЕПЕТО ЩЕ Е НА МАСАТА.

Къде ще е кепето?
Кепето ще е на масата.

На масата ли ще е кепето?
Да, кепето ще е на масата.

КЕПЕТАТА ЩЕ СА НА МАСАТА.

Къде ще са кепетата?
Кепетата ще са на масата.

На масата ли ще са кепетата?
Да, кепетата ще са на масата.

LESSON 4

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Госпожа Юрукова отива в къщи. Тя носи червено вино. Тя ще има гости на вечеря. Те ще вечерят в осем часа. Всички ще ядат супа и агнешко печено. Червеното вино е за гостите. Те ще пият и ракия. Госпожа Юрукова не пие ракия. Тя пие вино. Господин Юруков ще свири на пиано. Гостите ще пеят и танцуват. Те ще стоят до полунощ.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Къде отива госпожа Юрукова?
Кой отива в къщи?
Госпожа Юрукова в къщи ли отива?
Какво носи тя?
Тя ракия ли носи?
Тя ще има ли гости на вечеря?
Какво ще ядат гостите?
Те ще ядат ли супа?
Те ще ядат ли и агнешко печено?
За кого е червеното вино?
За гостите ли е червеното вино?
Какво ще пият гостите?
Те ще пият ли и ракия?
Госпожа Юрукова пие ли ракия?
Какво пие тя?
Какво ще прави господин Юруков?
Какво ще правят гостите?
Докога ще стоят те?

Какво ще правите довечера?
Ще пишете ли писма довечера?
Кой ще вечеря в къщи?
Къде ще вечеряте?
Пиете ли вино?
Вие пиете ли ракия?
Ще ядете ли агнешко печено довечера?
Вие ядете ли супа?
Студентите ядат ли сега?
Вие танцувате ли?
Студентите танцуват ли сега?
Те пеят ли сега?
Вие пеете ли?
Вие свирите ли на пиано?
Г-н Христов свири ли на пиано сега?
Кой танцува хубаво?
Кога ще четете книгите?
Ще четете ли вестниците довечера?
Цивилни дрехи ли ще носите довечера?
За кого е това вино?
Ще имате ли гости довечера?
Какво ще вечеряте?

PRONUNCIATION EXERCISE 5.

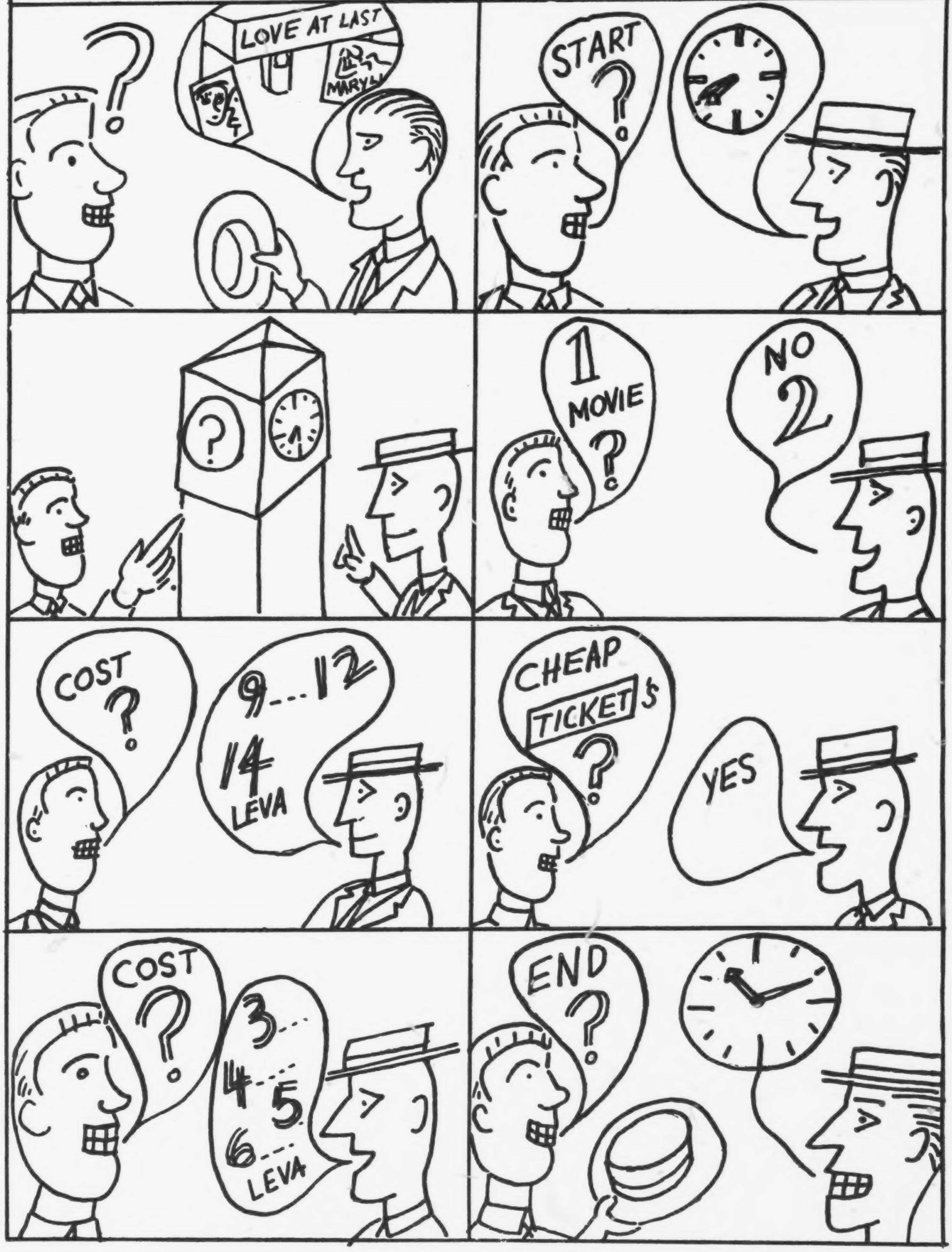
?
LOVE AT LAST
MARYL
START ?
?
1 MOVIE ?
NO 2
COST ?
9...12 14 LEVA
CHEAP TICKETS ?
YES
COST ?
3... 4... 5 6... LEVA
END ?

L E S S O N 5

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Kъdé otívate?
2. Otívam na kíno.

3. Kogá пóchva kínoto?
4. F ósъm chasъ́ бez dváyset i dve minúti.

5. Kólko e chasъ́ segá?
6. Chasъ́t e sédъm i пolovína.

7. Édín film li dávъt?
8. Ne, dávъt dva fílma.

9. Kólko strúvъt бilétite?
10. Dévet, dvanáyset i chetrináyset léva.

11. Nyáma li éftini бiléti?
12. Da, íma i éftini.

13. Kólko strúvъt te?
14. Tri, chétri, пet i shes léva.

15. Kogá svъ́rshva kínoto?
16. F edináyset i déset.

17. Néka da vъrvímtogáva!
18. Da vъrvím.

Key to pronunciation: **a** like **a** in father; **e** like **e** in end; **i** like **ea** in meat and like **i** in machine; **o** like **o** in or; **u** like **oo** in pool; **ъ** like **u** in sum, fun; **oy** like **oy** in boy; **yo** like **yo** in yoke; **yъ** like **you** in young; б like **b** in beer; ж like **z** in azure; п like **p** in spy; **x** like **h** in huge; **ch** like **ch** in chair; ц like **ts** in nuts; **y** like **y** in yet, pay; **yu** like **u** in use;

LESSON 5

TRANSLATION OF THE DIALOGUE :

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Where go?	Where are you going?
2.	Go to movies.	I'm going to the movies.
3.	When start movies-the?	When does it start?
4.	In 8 hour-the without 22 minutes.	At twenty-two minutes to eight.
5.	What is hour-the now?	What is the time now?
6.	Hour-the is 7 and half.	The time is seven-thirty.
7.	One film give?	Is there a single movie?
8.	No, give two films.	No, there's a double feature.
9.	How-much cost tickets-the?	How much do the tickets cost?
10.	9, 12 and 14 leva.	9, 12 and 14 leva.
11.	No-have cheap tickets?	Aren't there any cheap tickets?
12.	Yes, have and cheap.	Yes, there are cheap ones, too.
13.	How-much cost they?	How much do they cost?
14.	3, 4, 5 and 6 leva.	3, 4, 5 and 6 leva.
15.	When finish movies-the?	When does the show finish?
16.	In 11 and 10.	At eleven ten.
17.	Let go then.	Let's go then.
18.	Let go.	Let's go.

LESSON 5

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Къде́ оти́вате?
2. Оти́вам на ки́но.

3. Кога́ по́чва ки́ното?
4. В о́сем часа́ без двайсет и две мину́ти.

5. Ко́лко е часъ́т сега́?
6. Часъ́т е се́дем и полови́на.

7. Еди́н филм ли да́ват?
8. Не, да́ват два фи́лма.

9. Ко́лко стру́ват биле́тите?
10. Де́вет, дванайсет и четиринайсет ле́ва.

11. Ня́ма ли е́втини биле́ти?
12. Да, и́ма и е́втини.

13. Ко́лко стру́ват те?
14. Три, че́тири, пет и шест ле́ва.

15. Кога́ свъ́ршва ки́ното?
16. В единайсет и де́сет.

17. Не́ка да върви́м тога́ва!
18. Да върви́м.

LESSON 5

Spiral 3

RECOMBINATION

На кино ли отивате?
Да, на кино отивам.

Имате ли билети?
Не, нямам билети.

Колко струват евтините билети?
Те струват от един до три лева.

Колко филма дават?
Дават един филм.

Хубав ли е?
Да, хубав е.

Какво носите?
Нося две книги и два вестника.

Хубави ли са книгите?
Да, те са хубави.

Колко струват книгите?
Червената струва двайсет лева.

А кафявата?
Тя струва четиринайсет лева.

Кога ще вечеряте?
В осем часа и половина.

Колко ще струва една вечеря?
Струва от десет до четиринайсет лева.

Колко лева имате?
Имам двайсет лева.

Да вървим тогава!
Добре, нека да вървим.

Да пием вино!
Не, да пием ракия!

Колко струва ракията?
Пет лева.

Да пием и вино!
Да, нека да пием червено вино.

Евтино ли е червеното вино?
Да, струва четири лева.

Ще ядете ли агнешко печено?
Да, ще ям.

До кога ще стоите?
Ще стоя до девет и половина.

Какви дрехи ще носите?
Ще нося военна униформа.

Колко военни униформи имате?
Имам две военни униформи.

Колко цигари пушите на ден?
Пуша от 10 до 20 цигари на ден.

Колко струват цигарите?
Един, два и три лева.

Къде отиват господата?
Те отиват на вечеря.

Кога почва вечерята?
В девет часа.

Ще има ли агнешко печено на вечеря?
Да, ще има.

Да ядем печено тогава!
Нека да ядем.

Кога свършва вечерята?
В полунощ.

LESSON 5

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ИМАМ ЕДНО ПИСМО.
ВИЕ ИМАТЕ ДВЕ ПИСМА.

Какво имам аз?
Вие имате едно писмо.
Какво имате Вие?
Аз имам две писма.
Аз едно писмо ли имам?
Да, Вие имате едно писмо.
Вие две писма ли имате?
Да, аз имам две писма.
Колко писма имам аз?
Вие имате едно писмо.
Колко писма имате Вие?
Аз имам две писма.
Кой има едно писмо?
Вие имате едно писмо.
Кой има две писма?
Аз имам две писма.

АЗ ИМАМ ЕДНА КНИГА.
ВИЕ ИМАТЕ ДВЕ КНИГИ.

Какво имам аз?
Вие имате една книга.
Какво имате Вие?
Аз имам две книги.
Аз една книга ли имам?
Да, Вие имате една книга.
Вие две книги ли имате?
Да, аз имам две книги.
Колко книги имам аз?
Вие имате една книга.
Колко книги имате Вие?
Аз имам две книги.

АЗ ИМАМ МОЛИВ.
ВИЕ ИМАТЕ МОЛИВИ.

Какво имам аз?
Вие имате молив.
Какво имате Вие?
Аз имам моливи.
Аз имам ли молив?
Да, Вие имате молив.
Вие имате ли моливи?
Да, аз имам моливи.

АЗ ИМАМ ЕДИН МОЛИВ.
ВИЕ ИМАТЕ ДВА МОЛИВА.
ТОЙ ИМА ТРИ МОЛИВА.

Какво имам аз?
Вие имате един молив.
Какво имате Вие?
Аз имам два молива.
Какво има той?
Той има три молива.
Кой има един молив?
Вие имате един молив.
Кой има два молива?
Аз имам два молива.
Кой има три молива?
Той има три молива.
Колко молива имам аз?
Вие имате един молив.
Колко молива имате Вие?
Аз имам два молива.
Колко молива има той?
Той има три молива.

LESSON 5

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

НА МАСАТА ИМА ЧЕТИРИ МОЛИВА.

Какво има на масата?
На масата има четири молива.

Колко молива има на масата?
На масата има четири молива.

Три молива ли има на масата?
Не, на масата има четири молива.

НА МАСАТА ИМА ПЕТ МОЛИВА.

Какво има на масата?
На масата има пет молива.

Колко молива има на масата?
На масата има пет молива.

Два молива ли има на масата?
Не, на масата има пет молива.

НА МАСАТА ИМА ШЕСТ ПИСМА.

Какво има на масата?
На масата има шест писма.

Колко писма има на масата?
На масата има шест писма.

Пет писма ли има на масата?
Не, на масата има шест писма.

НА МАСАТА ИМА СЕДЕМ КНИГИ.

Какво има на масата?
На масата има седем книги.

Колко книги има на масата?
На масата има седем книги.

Една книга ли има на масата?
Не, на масата има седем книги.

НА МАСАТА ИМА ОСЕМ ПИСМА.

Какво има на масата?
На масата има осем писма.

Колко писма има на масата?
На масата има осем писма.

Едно писмо ли има на масата?
Не, на масата има осем писма.

НА МАСАТА ИМА ДЕВЕТ МОЛИВА.

Какво има на масата?
На масата има девет молива.

Колко молива има на масата?
На масата има девет молива.

Един молив ли има на масата?
Не, на масата има девет молива.

LESSON 5

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Сега часът е седем и половина. Студентът Пешев отива на кино. Киното почва в осем часа без двайсет и две минути. То свършва в единайсет и десет минути. Дават два хубави филма. Евтините билети в това кино струват три, четири, пет и шест лева. Скъпите струват девет, дванайсет и четиринайсет лева.

Студентът Недев не отива на кино. Той отива в къщи. Той носи две книги и два вестника. Той ще пише писма до девет часа. Тогава ще чете вестниците. Той ще чете вестниците до единайсет часа.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Колко е часът сега?
Какво прави студентът Пешев?
В къщи ли отива студентът Пешев?
Кога почва киното?
Кога свършва киното?
Един филм ли дават?
Колко филма дават?
Хубави ли са филмите?
Има ли евтини билети?
Колко струват евтините билети?
Колко струват скъпите билети?
На кино ли отива студентът Недев?
Къде отива той?
Какво носи той?
Колко книги носи той?
Колко вестника носи той?
Какво ще прави той до девет часа?
Той ще чете ли до девет часа?
Докога ще чете той?
До полунощ ли ще чете той?

Кога ще вечеряте?
Колко струва една вечеря?
Колко струва един вестник?
Колко струват два вестника?
Колко цигари пушите на ден?
Колко военни униформи имате?
Колко струват цигарите?
Колко струват евтините цигари?
Колко струват скъпите цигари?
Колко лева имате?
Колко струва ракията?
Колко струва червеното вино?
Колко книги има на масата?
Колко молива има на масите?
Колко студенти има в стаята?
Колко учители има в стаята?
Колко маси има в стаята?
Колко кепета имате Вие?
Колко кепета има в стаята?
Колко молива има той?

PRONUNCIATION EXERCISE 6.

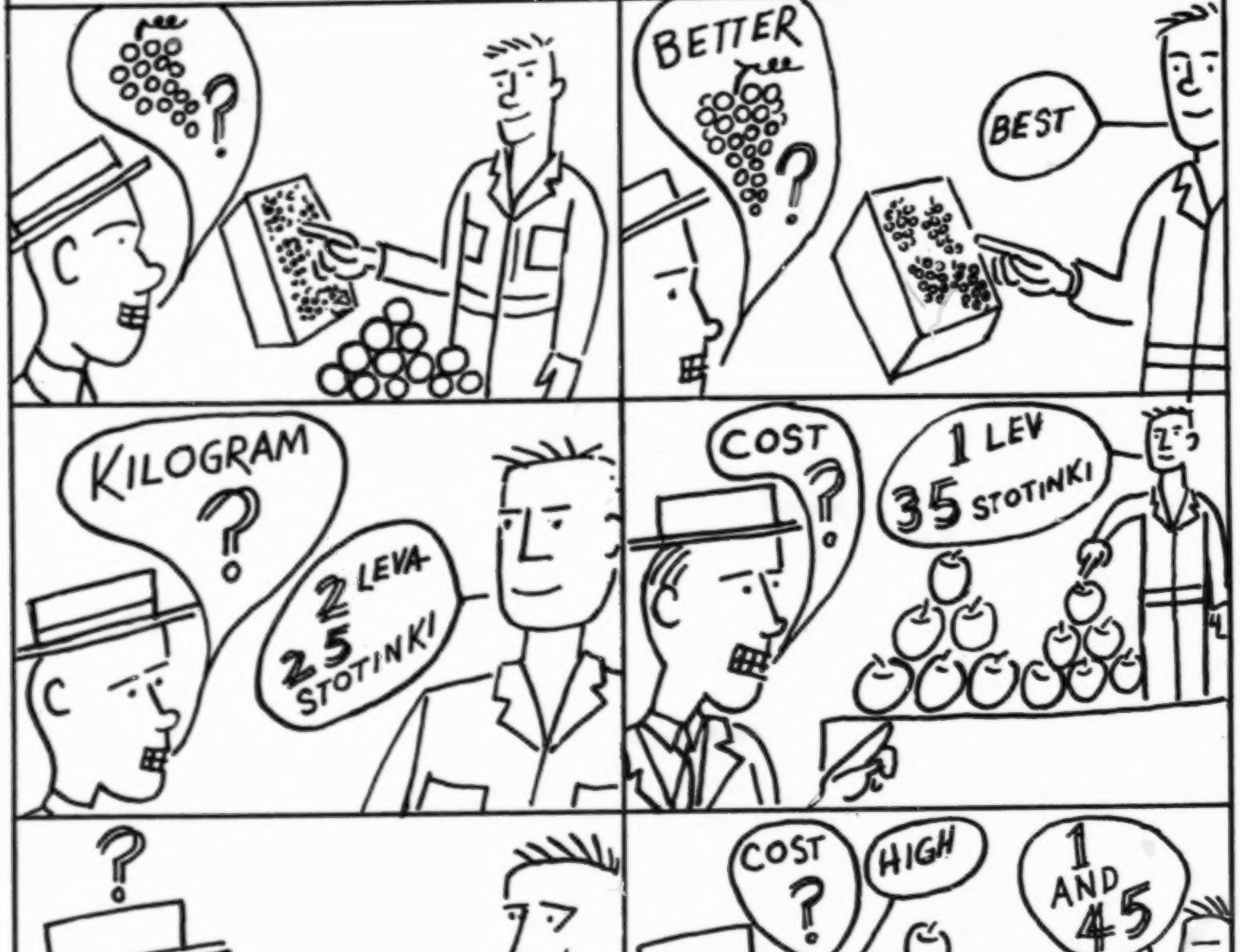
?
BETTER ?
BEST
KILOGRAM ?
2 LEVA 25 STOTINKI
COST ?
1 LEV 35 STOTINKI
?
COST ?
HIGH
1 AND 45
LOW
WHICH RIPER ?
YELLOW
GREEN
?

LESSON 6

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Ímate li xúбavo grózde?
2. Da, ímam. Éto!

3. Nyámate li пó-xuбavo ot tová?
4. Tová e náy-xuбavoto.

5. Kólko strúva kilóto?
6. Dva léva i dváyset i пet stotínki.

7. Kólko strúvъt yáбъlkite?
8. Пó-dreбnite strúvъt edín lef i tríyset i пet stotínki.

9. Ne sъ li kíseli?
10. Ne, mnógo sъ slátki.

11. Kólko strúvъt пó-edrite?
12. Edín i chetiríyset i пet.

13. Ne sъ li mnógo skъ́пi?
14. Segá sъ пó-eftini, otkólkoto пó-rano.

15. Koí krúshi sъ пó-zreli?
16. Жъ́ltite sъ пó-zreli ot zelénite.

17. Fkúsni li sъ?
18. Da, te sъ náy-fkusnite i náy-sochnite.

Key to pronunciation: **a** like **a** in father; **e** like **e** in end; **i** like **ea** in meat and like **i** in machine; **o** like **o** in or; **u** like **oo** in pool; **ъ** like **u** in sum, fun; **oy** like **oy** in boy; **yo** like **yo** in yoke; **yъ** like **you** in young; **б** like **b** in beer; **ж** like **z** in azure; **п** like **p** in spy; **x** like **h** in huge; **ch** like **ch** in chair; **ц** like **ts** in nuts; **y** like **y** in yet, pay; **yu** like **u** in use;

LESSON 6

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Have-you nice grape?	Have you nice grapes?
2.	Yes, have-I.	Yes, I have. Here.
3.	No-have-you more-nice from that?	Haven't you any better ones than those?
4.	This is most-nice-the.	These are the best.
5.	How-much cost-it kilogram-the?	How much is a kilogram?
6.	Two leva and 25 stotinki.	Two leva and 25 stotinki.
7.	How-much cost-they apples-the?	How much do the apples cost?
8.	More-small-the cost-they one lev and 35 stotinki.	The smaller ones cost 1 lev and 35 stotinki.
9.	No are-they sour?	Aren't they sour?
10.	No, much are-they sweet.	No, they're very sweet.
11.	How-much cost-they more-big-the?	How much are the bigger ones?
12.	1 and 45.	1 and 45.
13.	No are-they much expensive?	Aren't they very expensive?
14.	Now are-they more-cheap, than more-early.	They're now cheaper than before.
15.	Which pears are more-ripe?	Which pears are riper?
16.	Yellow-the are more-ripe from green-the.	The yellow ones are riper than the green ones.
17.	Tasty are-they?	Are they tasty?
18.	Yes, they are most-tasty-the and most-juicy-the.	They are the tastiest and juiciest.

L E S S O N   6

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. И́мате ли хýбаво грóзде?
2. Да, и́мам. Éто!

3. Ня́мате ли пó-хýбаво от товá?
4. Товá е нáй-хýбавото.

5. Кóлко стрýва килóто?
6. Два лéва и двáйсет и пет стоти́нки.

7. Кóлко стрýват я́бълките?
8. Пó-дрéбните стрýват еди́н лев и три́йсет и пет стоти́нки.

9. Не са ли ки́сели?
10. Не, мнóго са слáдки.

11. Кóлко стрýват пó-éдрите?
12. Еди́н и четири́йсет и пет.

13. Не са ли мнóго скъ́пи?
14. Сегá са пó-éвтини, откóлкото пó-рáно.

15. Кой крýши са пó-зрéли?
16. Жъ́лтите са пó-зрéли от зелéните.

17. Вкýсни ли са?
18. Да, те са нáй-вкýсните и нáй-сóчните.

LESSON 6

Spiral 3

RECOMBINATION

Колко струва гроздето?
Три лева и 40 стотинки.

Не е ли много скъпо?
Да, скъпо е.

Нямате ли по-евтино?
Да, имам и по-евтино.

Колко струва то?
То струва 2 лева и 30 стотинки.

Колко струва най-евтиното?
Два лева.

Сладко ли е?
Не, кисело.

Жълтото грозде ли е по-сладко?
Да, жълтото е по-сладко от зеленото.

Зрели ли са жълтите круши?
Да, зрели са.

Колко струва килото?
Един лев и 22 стотинки.

Имате ли по-едри?
Не, те са най-едрите.

Колко струват дребните ябълки?
Един лев и 12 стотинки килото.

Нямате ли по-едри?
Не, нямам.

Хубави ли са?
Много са хубави.

Сочни ли са?
Да, те са много сочни.

Кои са най-хубавите ябълки?
Най-дребните са най-хубави.

Кой е най-добрият студент?
Георги е най-добрият.

Христо по-добър ли е от Иван?
Не, Иван е по-добър от Христо.

Какви дрехи носят те?
Те носят военни дрехи.

Имат ли цивилни дрехи?
Да, имат.

Кои са по-хубави?
Военните са по-хубави от цивилните.

Зелената униформа по-хубава ли е от кафявата?
Не, кафявата е по-хубава от зелената.

Къде е госпожата?
Тя е на гости.

Ще пее ли на гостите?
Да, ще пее.

Кой от гостите ще свири на пиано?
Господин Христов ще свири.

Вие на гости ли отивате?
Не, аз отивам на кино.

Скъпи ли са билетите?
Сега са по-скъпи, отколкото по-рано.

Колко струват най-евтините?
Най-евтините струват два лева.

А най-скъпите?
Най-скъпите струват 14 лева.

LESSON 6

GRAMMAR DRILL BLOCKS

Spiral 4

ИВАН Е ПО-ДОБЪР ОТ ХРИСТО.

Кой е по-добър от Христо?
Иван е по-добър от Христо.
Иван по-добър ли е от Христо?
Да, Иван е по-добър от Христо.
Христо по-добър ли е от Иван?
Не, Христо не е по-добър от Иван.
Иван е по-добър от Христо.

ГЕОРГИ Е НАЙ-ДОБЪР ОТ ВСИЧКИ.

Кой е най-добър от всички?
Георги е най-добър от всички.
Георги най-добър ли е от всички?
Да, Георги е най-добър от всички.
Христо най-добър ли е от всички?
Не, Христо не е най-добър от всички.
Георги е най-добър от всички.

КРУШИТЕ СА ПО-СЛАДКИ ОТ ЯБЪЛКИТЕ.

Кои са по-сладки: крушите или ябълките?
Крушите са по-сладки от ябълките.
Крушите по-сладки ли са от ябълките?
Да, крушите са по-сладки от ябълките.
Ябълките по-сладки ли са от крушите?
Не, ябълките не са по-сладки от крушите.
Крушите са по-сладки от ябълките.

ГРОЗДЕТО Е НАЙ-СЛАДКО ОТ ТРИТЕ.

Гроздето най-сладко ли е от трите?
Да, гроздето е най-сладко от трите.
Крушите най-сладки ли са?
Не, крушите не са най-сладки.
Гроздето е най-сладко.

LESSON 6

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Георги Иванов има много хубаво грозде. Той няма по-хубаво от това. Това е най-хубавото. Гроздето не е много скъпо. То струва два лева и двайсет и пет стотинки. Той има и по-евтино грозде от това. По-евтиното грозде струва един лев и четирийсет стотинки. То не е много хубаво. То е зелено и кисело.

Георги Николов има хубави ябълки и круши. По-дребните ябълки струват един лев и трийсет и пет стотинки. Те не са кисели. Те са много сладки. По-едрите ябълки струват един лев и четирийсет и пет стотинки. Те не са много скъпи. Сега те са по-евтини отколкото по-рано. Той има жълти и зелени круши. Жълтите круши са по-зрели от зелените. Те са и най-вкусните и най-сочните.

Spiral 6

ВЪПРОСИ _ QUESTIONS

Какво има Георги Иванов?
Какво е гроздето на Георги Иванов?
Той има ли по-хубаво от това?
Това грозде най-хубавото ли е?
Скъпо ли е гроздето?
Колко струва гроздето?
Той има ли по-евтино грозде от това?
Колко струва по-евтиното грозде?
Хубаво ли е това грозде?
Сладко ли е това грозде?
Георги Николов има ли ябълки?
Той има ли круши?
Какви са ябълките и крушите?
Колко струват по-дребните ябълки?
Кисели ли са те?
Какви са по-дребните ябълки?
Колко струват по-едрите ябълки?
Много ли са скъпи по-едрите ябълки?
Сега те по-скъпи ли са отколкото по-рано?

Какви круши има той?
Кои са по-зрели?
Сочни ли са те?
Вкусни ли са те?
Ядете ли ябълки?
Вие ядете ли ябълки сега?
Ябълките по-хубави ли са от крушите?
Имате ли една круша?
Ядете ли зелени круши?
Гроздето по-сочно ли е от ябълките?
Къде са ябълките?
Ядете ли ябълки на вечеря?
Кога ядете круши?
Зелените круши по-сладки ли са от жълтите?
Ябълките по-скъпи ли са от гроздето?
Цивилните дрехи по-хубави ли са от военната униформа?
Има ли червено грозде?

PRONUNCIATION EXERCISE 7.

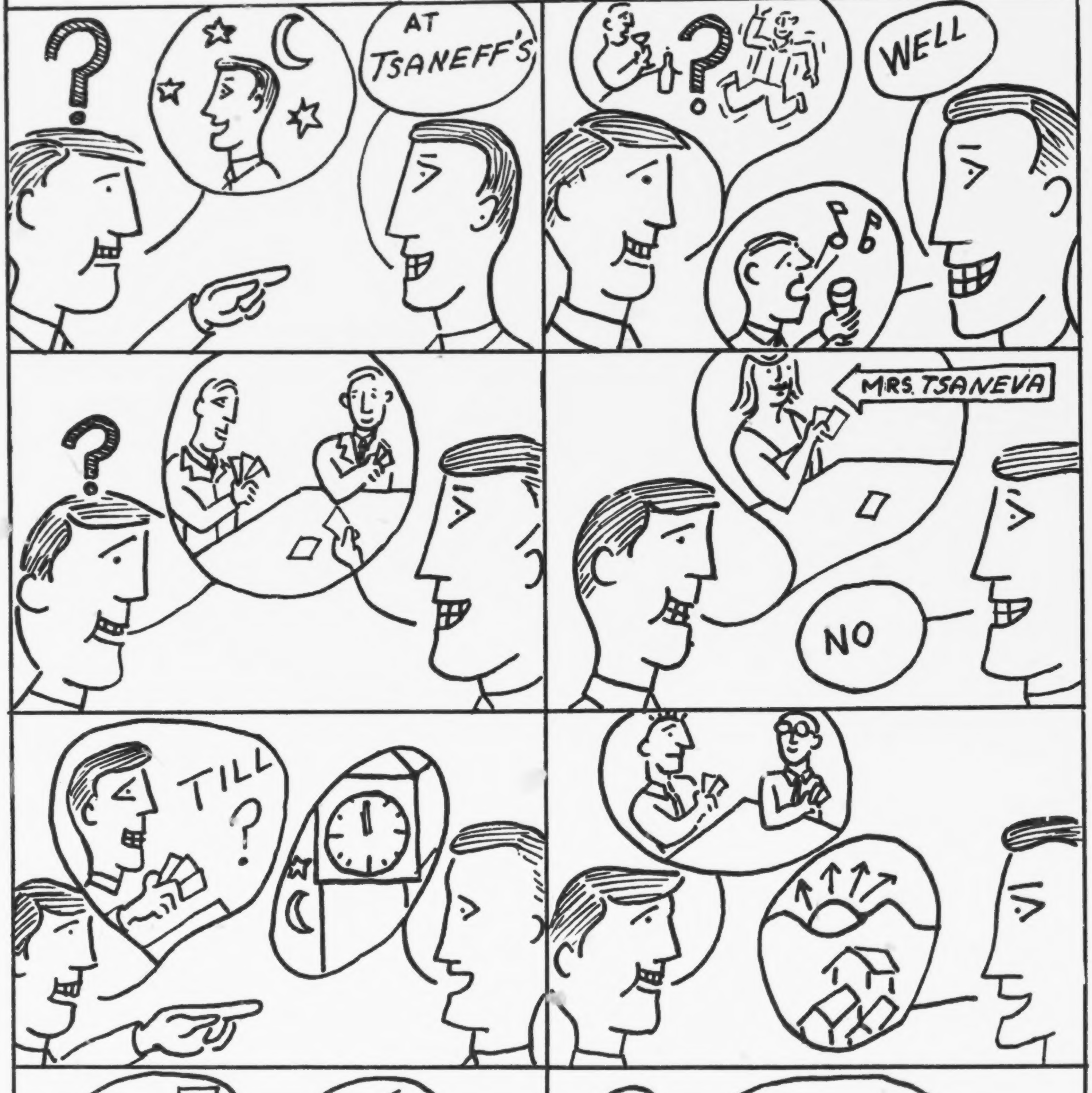
AT TSANEFF'S
WELL
MRS. TSANEVA
NO
TILL ?
TO ?
LATE
UP ?
NOON

LESSON 7

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Kъdé бyáxte snóshti?
2. Бyax u Ца́nevi.

3. Kak пrekáraxte?
4. Пrekárax mnógo xúбavo.

5. Kakvó пrávixte tam?
6. Пíxme i пyáxme.

7. Igráxte li na kárti?
8. Da, igráxme.

9. Gosпожá Ца́neva igrá li?
10. Ne, tya ne igrá.

11. Dokogá igráxte?
12. As igráx do пolunósht.

13. A drúgite?
14. Te igráxa do sutrintá.

15. Kogá si légnъxte?
16. As si légnъx mnógo kъ́sno.

17. Kogá stánъxte?
18. Stánъx пo oбyát.

19. Kak sпáxte?
20. Sпax mnógo doбré.

Key to pronunciation: a like a in father; e like e in end; i like ea in meat and like i in machine; o like o in or; u like oo in pool; ъ like u in sum, fun; oy like oy in boy; yo like yo in yoke; yъ like you in young; б,B like b in beer; ж like z in azure; п like p in spy; x like h in huge; ch like ch in chair; ц like ts in nuts; y like y in yet, pay; yu like u in use;

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Where were-you last-night?	Where were you last night?
2.	Was-I at Tsaneffs'.	I was at Tsaneffs'.
3.	How spent-you?	How did you pass the time?
4.	Spent-I very nicely.	I passed the time very well.
5.	What did-you there?	What did you do there?
6.	Drank-we and sang-we.	We drank and sang.
7.	Played-you cards?	Did you play cards?
8.	Yes, played-we.	Yes, we did.
9.	Mrs. Tsaneva played?	Did Mrs. Tsaneva play?
10.	No, she not played.	No, she didn't play.
11.	Till when played-you?	How long did you play?
12.	I played till midnight.	I played till midnight.
13.	And others-the?	And the others?
14.	They played till morning.	They played till morning.
15.	When went-to-bed-you?	When did you go to bed?
16.	I went-to-bed very late.	I went to bed very late.
17.	When got-up-you?	When did you get up?
18.	Got-up-I at noon.	I got up at noon.
19.	How slept-you?	How did you sleep?
20.	Slept-I very well.	I slept very well.

LESSON 7

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Къдé бя́хте снóщи?
2. Бях у Цáневи.

3. Как прекáрахте?
4. Прекáрах мнóго хýбаво.

5. Каквó прáвихте там?
6. Пи́хме и пя́хме.

7. Игрáхте ли на кáрти?
8. Да, игрáхме.

9. Госпожá Цáнева игрá ли?
10. Не, тя не игрá.

11. Докога играхте?
12. Аз игрáх до полунóщ.

13. А дрýгите?
14. Те игрáха до сутринтá.

15. Когá си лéгнахте?
16. Аз си лéгнах мнóго къ́сно.

17. Когá стáнахте?
18. Стáнах по обя́д.

19. Как спáхте?
20. Спах мнóго добрé.

LESSON 7

Spiral 3

RECOMBINATION

Бяхте ли на кино снощи?
Не, не бях.

Къде бяхте?
Бях на гости.

Студентите бяха ли там?
Не всички бяха там.

Там ли вечеряхте?
Да, там вечерях.

Пихте ли ракия?
Не, аз не пих ракия.

Кой пи ракия?
Студентите пиха.

Какво пиха другите гости?
Те пиха бира и вино.

Вие пихте ли вино?
Аз пих червено вино.

Танцувахте ли у Цаневи?
Да, всички танцувахме.

Вие свирихте ли на пиано снощи?
Не, аз не свирих на пиано.

Кой свири на пиано снощи?
Един от гостите свири на пиано.

Пяхте ли там?
Не, аз не пях.

Кой пя у Цаневи?
Госпожа Цанева пя.

Другите пяха ли?
Да, всички пяха.

Играхте ли на карти снощи?
Не, не играхме.

Докога стояхте там?
Стоях до сутринта.

Докога стоя госпожа Попова?
Тя стоя до полунощ.

Докога стояха другите гости?
Те стояха до два-три часа.

Прекарахте ли хубаво?
Да, всички прекарахме много хубаво.

Какви дрехи носихте снощи?
Аз носих цивилни дрехи.

И студентите ли носиха цивилни дрехи?
Не, те носиха военна униформа.

В колко часа си легнахте?
Легнах си в 6 часа сутринта.

Спахте ли добре?
Не, не спах много добре.

Кога станахте?
Станах в 11 и половина.

Кога стана госпожата?
Тя стана по-рано.

Какво правихте тогава по обяд?
Аз четох вестници.

И госпожата ли чете вестници?
Не, тя чете роман.

Писахте ли писма?
Не, не писахме писма.

LESSON 7

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ СТАНАХ КЪСНО.
ВИЕ СТАНАХТЕ РАНО.

Кога станахте Вие?
Аз станах рано.
Кога станах аз?
Вие станахте късно.
Вие станахте ли рано?
Да, аз станах рано.
Аз станах ли късно?
Да, Вие станахте късно.
Вие късно ли станахте?
Не, аз не станах късно.
Аз станах рано.
Аз рано ли станах?
Не, Вие не станахте рано.
Вие станахте късно.

НИЕ СТАНАХМЕ КЪСНО.
ВИЕ СТАНАХТЕ РАНО.

Кога станахте Вие?
Ние станахме рано.
Кога станахме ние?
Вие станахте късно.
Вие станахте ли рано?
Да, ние станахме рано.
Ние станахме ли късно?
Да, Вие станахте късно.
Вие късно ли станахте?
Не, ние не станахме късно.
Ние станахме рано.
Ние рано ли станахме?
Не, Вие не станахте рано.
Вие станахте късно.

ТОЙ СТАНА ПО ОБЯД.
ТЯ СТАНА ПО ОБЯД.

Кога стана той?
Той стана по обяд.
Той стана ли по обяд?
Да, той стана по обяд.
Той стана ли рано?
Не, той не стана рано.
Той стана по обяд.
Кой стана рано?
Аз станах рано.
Кой стана късно?
Вие станахте късно.
Кой стана по обяд?
Той стана по обяд.

ТЕ СТАНАХА ПО ОБЯД.

Кога станаха те?
Те станаха по обяд.
Те станаха ли по обяд?
Да, те станаха по обяд.
Те станаха ли рано?
Не, те не станаха рано.
Те станаха по обяд.
Кой стана рано?
Ние станахме рано.
Кой стана късно?
Вие станахте късно.
Кой стана по обяд?
Те станаха по обяд.

LESSON 7

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ИГРАХ ДО ПОЛУНОЩ.
ВИЕ ИГРАХТЕ ДО СУТРИНТА.

Докога играхте Вие?
  Аз играх до сутринта.
Докога играх аз?
  Вие играхте до полунощ.
Вие играхте ли до сутринта?
  Да, аз играх до сутринта.
Аз играх ли до полунощ?
  Да, Вие играхте до полунощ.
Вие до полунощ ли играхте?
  Не, аз не играх до полунощ.
  Аз играх до сутринта.
Аз до сутринта ли играх?
  Не, Вие не играхте до сутринта.
  Вие играхте до полунощ.

НИЕ ИГРАХМЕ ДО ПОЛУНОЩ.
ВИЕ ИГРАХТЕ ДО СУТРИНТА.

Докога играхте Вие?
  Ние играхме до сутринта.
Докога играхме ние?
  Вие играхте до полунощ.
Вие играхте ли до сутринта?
  Да, ние играхме до сутринта.
Ние играхме ли до полунощ?
  Да, Вие играхте до полунощ.
Вие до полунощ ли играхте?
  Не, ние не играхме до полунощ.
  Ние играхме до сутринта.
Ние до сутринта ли играхме?
  Не, Вие не играхте до сутринта.
  Вие играхте до полунощ.

ТОЙ ИГРА ДО КЪСНО.
ТЯ ИГРА ДО КЪСНО.

Докога игра той?
  Той игра до късно.
Той игра ли до късно?
  Да, той игра до късно.
Кой игра до сутринта?
  Аз играх до сутринта.
Кой игра до полунощ?
  Вие играхте до полунощ.
Кой игра до късно?
  Той игра до късно.

ТЕ ИГРАХА ДО КЪСНО.

Докога играха те?
  Те играха до късно.
Те играха ли до късно?
  Да, те играха до късно.
Кой игра до сутринта?
  Ние играхме до сутринта.
Кой игра до полунощ?
  Вие играхте до полунощ.
Кой игра до късно?
  Те играха до късно.

LESSON 7

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Господин и госпожа Христови бяха у Цаневи снощи. Те прекараха много хубаво там. Те пиха вино и ракия и пяха до късно. Те играха на карти. Госпожа Цанева не игра на карти. Христови играха до полунощ, а другите играха до сутринта. Христови си легнаха много късно. Госпожа Христова си легна в два часа. Господин Христов си легна по-късно. Той си легна в четири часа. Те станаха по обяд. Те спаха много добре.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Къде бяха Христови снощи?
Как прекараха те там?
Какво правиха те там?
Те пиха ли вино и ракия?
Кой пя?
Всички ли пяха?
Какво друго правиха те?
Всички ли играха на карти?
Госпожа Цанева игра ли на карти?
Кой не игра на карти?
Докога играха Христови?
Докога играха другите гости?
Христови до сутринта ли играха?
Кога си легнаха Христови?
Късно ли си легнаха Христови?
Рано ли си легнаха Христови?
Кога си легна госпожа Христова?
Кога си легна господин Христов?
Той по-рано ли си легна от госпожа Христова?
Кога станаха те?
Рано ли станаха те?
Как спаха те?

Вие четете ли вестници вечер?
Вие четохте ли вестници снощи?
Кога си легнахте снощи?
Рано ли си легнахте снощи?
Късно ли си легнахте снощи?
Кога станахте?
Бяхте ли в къщи снощи?
Студентите бяха ли на кино снощи?
Какво правихте снощи?
Пиете ли вино сега?
Пихте ли вино снощи?
Ще пиете ли вино довечера?
Играете ли на карти?
Играхте ли на карти снощи?
Студентите танцуваха ли снощи?
Кога вечеряте?
Кога вечеряхте снощи?
Какво вечеряхте снощи?
Пишете ли писмо сега?
Писахте ли писма снощи?
Госпожата писа ли писма снощи?
Какви дрехи носите сега?
Какви дрехи носихте снощи?

PRONUNCIATION EXERCISE 8.

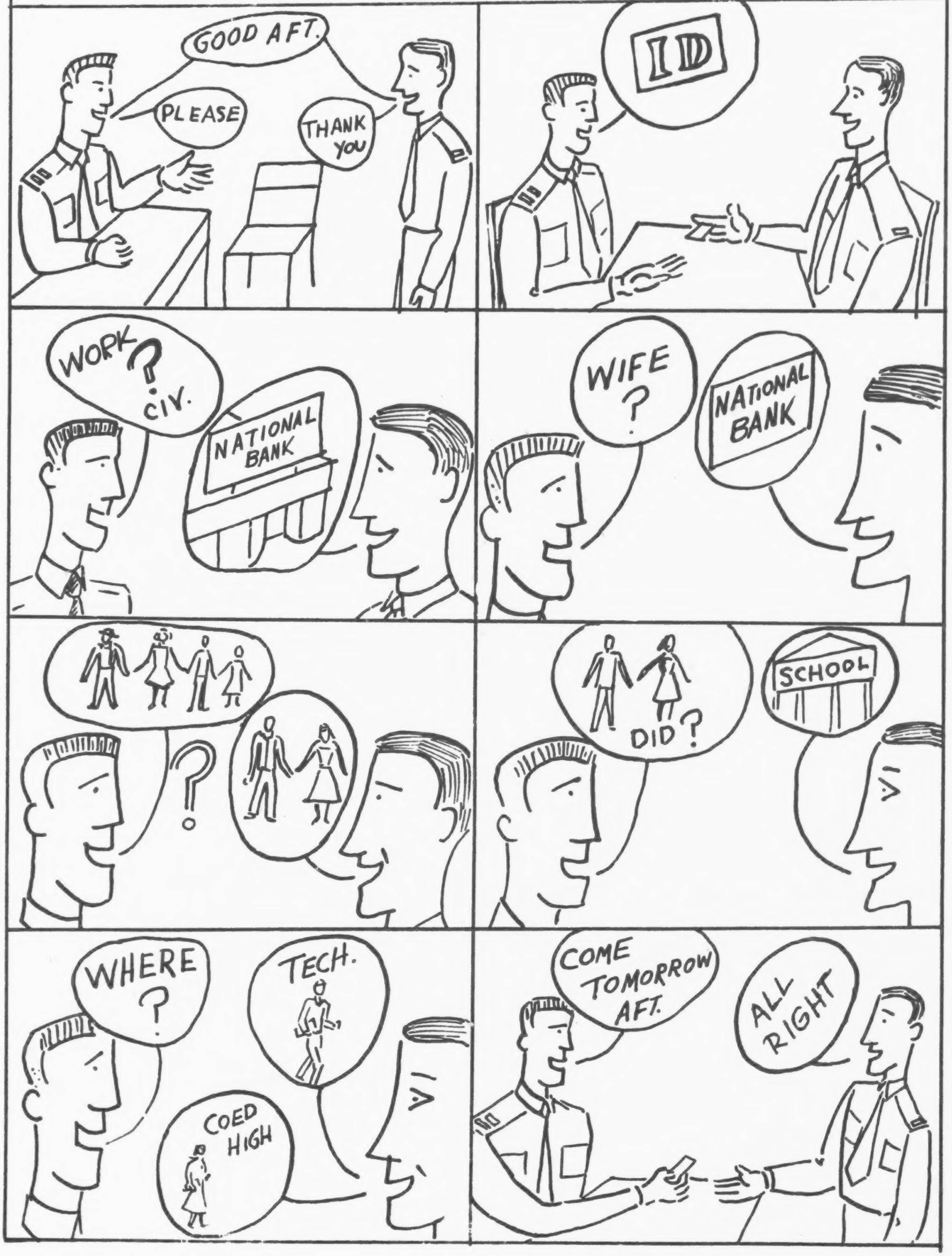
GOOD AFT.
PLEASE
THANK YOU
ID
WORK ? CIV.
NATIONAL BANK
WIFE ?
NATIONAL BANK
?
DID ?
SCHOOL
WHERE ?
TECH.
COED HIGH
COME TOMORROW AFT.
ALL RIGHT

LESSON 8

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Dóбъr den, gosпodín léytenant!
2. Dóбъr den, gosпodín kaпitán!

3. Sednéte, mólya!
4. Blagodaryá.

5. Dáyte mi líchnata si kárta!
6. Éto, zaпovyádayte.

7. Къdé raбótexte kato цivílen?
8. Raбótex f Naródnata бánka.

9. Жená Vi raбóteshe li?
10. Da, níe raбótexme záedno v бánkata.

11. Ímate li deцá?
12. Da, edín sin i edná dъshteryá.

13. Kakvó пrávexa te?
14. Te xódexa na uchílishte.

15. Къdé úchexa te?
16. Sin mi úcheshe f Texnícheskoto uchílishte.

17. A dъshteryá Vi?
18. Tya úcheshe f Smésenata gimnáziya.

19. Mólya, vzeméte si kártata!
20. Blagodaryá.

21. Eláte пak útre sled oбyát!
22. Doбré, shte dóyda.

Key to pronunciation: **a** like **a** in father; **e** like **e** in end; **i** like **ea** in meat and like **i** in machine; **o** like **o** in or; **u** like **oo** in pool; **ъ** like **u** in sum, fun; **oy** like **oy** in boy; **yo** like **yo** in yoke; **yъ** like **you** in young; б, Б like **b** in beer; ж like **z** in azure; п like **p** in spy; **x** like **h** in huge; **ch** like **ch** in chair; ц like **ts** in nuts; **y** like **y** in yet, pay; **yu** like **u** in use;

LESSON 8

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

LITERAL	IDIOMATIC
1. Good day, Mr. Lieutenant.	Good afternoon, Lieutenant.
2. Good day, Mr. Captain.	Good afternoon, Captain.
3. Sit-down-you, please.	Sit down, please.
4. Thanks.	Thank you.
5. Give-you me identity-the card.	May I have your identity card.
6. Here, give-order-you.	Here you are.
7. Where worked-you as civilian?	Where were you working as a civilian?
8. Worked-I in National-the Bank.	I was working at the National Bank.
9. Wife your worked-she?	Was your wife working?
10. Yes, we worked together in bank-the.	Yes, we were working together at the bank.
11. Have-you children?	Have you children?
12. Yes, one son and one daughter.	Yes, one son and one daughter.
13. What did they?	What were they doing?
14. They went to school.	They were going to school.
15. Where studied they?	Where were they studying?
16. Son my studied in Technical-the school.	My son was going to the Technical School.
17. And daughter your?	And your daughter?
18. She studied in Mixed-the gymnasium.	She was going to the Coed High School.
19. Please, take card-the.	Here is your card.
20. Thanks.	Thank you.
21. Come-you again tomorrow after noon.	Come again tomorrow afternoon.
22. Well, will come.	All right. I'll come.

LESSON 8

РАЗГОВОР

Spirals 1 & 2

1. До́бър де́н, господи́н ле́йтена́нт!
2. До́бър де́н, господи́н капита́н!

3. Седне́те, мо́ля!
4. Благодаря́.

5. Да́йте ми ли́чната си ка́рта!
6. Ето, заповя́дайте.

7. Къде́ рабо́техте като́ циви́лен?
8. Рабо́тех в Наро́дната ба́нка.

9. Жена́ Ви рабо́теше ли?
10. Да, ни́е рабо́техме за́едно в ба́нката.

11. И́мате ли деца́?
12. Да, еди́н син и една́ дъщеря́.

13. Какво́ пра́веха те?
14. Те хо́деха на учи́лище.

15. Къде́ у́чеха те?
16. Син ми у́чеше в Техни́ческото учи́лище.

17. А дъщеря́ Ви?
18. Тя у́чеше в Сме́сената гимна́зия.

19. Мо́ля, вземе́те си ка́ртата!
20. Благодаря́.

21. Ела́те пак у́тре след обя́д!
22. Добре́, ще до́йда.

LESSON 8

Spiral 3

RECOMBINATION

Добро утро, господин лейтенант.
Добро утро, господин капитан.

Как сте?
Благодаря, добре съм.

Как е жена Ви?
И тя е добре, благодаря.

Какво правят децата Ви?
Те ходят на училище.

Къде учат те?
Син ми е във Военното училище.

Той не учеше ли в Техническото училище?
Да, по-рано той учеше там.

Какво учи дъщеря Ви сега?
Тя учи пиано.

Не пееше ли по-рано?
Да, пееше.

Елате! Нека да седнеме.
Добре, да седнеме.

Заповядайте, вземете си една цигара.
Благодаря.

Къде работехте по-рано?
Аз работех в една банка.

Къде работеше жена Ви тогава?
Тя работеше в едно кино.

Ходехте ли на кино?
Да, ходех.

А децата Ви ходеха ли?
И те ходеха.

Пиете ли вино?
Не, не пия вино.

Пиехте ли вино по-рано?
Не, не пиех.

Кой пиеше вино тогава?
Жена ми пиеше.

А какво пиехте Вие?
Аз пиех бира.

Бяхте ли на гости снощи?
Да, бях на гости.

Пихте ли вино там?
Не, не пих.

Какво правихте?
Играхме на карти.

Играехте ли по-рано на карти?
Да, аз играех на карти.

Жена Ви играеше ли на карти?
Да, и тя играеше.

Вие пушехте ли по-рано?
Да, пушех.

Децата Ви пушеха ли тогава?
Не, те не пушеха.

Пушат ли сега?
Не, те и сега не пушат.

Носехте ли униформа тогава?
Не, не носех униформа.

Какви дрехи носехте?
Всички носехме цивилни дрехи.

LESSON 8

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ БЯХ НА ГОСТИ.
ВИЕ БЯХТЕ НА КИНО.

Къде бяхте Вие?
Аз бях на кино.
Къде бях аз?
Вие бяхте на гости.
Вие бяхте ли на кино?
Да, аз бях на кино.
Аз бях ли на гости?
Да, Вие бяхте на гости.
Вие бяхте ли на гости?
Не, аз не бях на гости.
Аз бях на кино.
Аз бях ли на кино?
Не, Вие не бяхте на кино.
Вие бяхте на гости.

НИЕ БЯХМЕ НА ГОСТИ.
ВИЕ БЯХТЕ НА КИНО.

Къде бяхте Вие?
Ние бяхме на кино.
Къде бяхме ние?
Вие бяхте на гости.
Вие бяхте ли на кино?
Да, ние бяхме на кино.
Ние бяхме ли на гости?
Да, Вие бяхте на гости.
Вие бяхте ли на гости?
Не, ние не бяхме на гости.
Ние бяхме на кино.
Ние бяхме ли на кино?
Не, Вие не бяхте на кино.
Вие бяхте на гости.

ТОЙ БЕШЕ В КЪЩИ.
ТЯ БЕШЕ В КЪЩИ.

Къде беше той?
Той беше в къщи.
Той беше ли в къщи?
Да, той беше в къщи.
Той беше ли на кино?
Не, той не беше на кино.
Той беше в къщи.
Кой беше на кино?
Аз бях на кино.
Кой беше на гости?
Вие бяхте на гости.
Кой беше в къщи?
Той беше в къщи.

ТЕ БЯХА В КЪЩИ.

Къде бяха те?
Те бяха в къщи.
Те бяха ли в къщи?
Да, те бяха в къщи.
Те бяха ли на кино?
Не, те не бяха на кино.
Те бяха в къщи.
Кой беше на кино?
Ние бяхме на кино.
Кой беше на гости?
Вие бяхте на гости.
Кой беше в къщи?
Те бяха в къщи.

LESSON 8

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ РАБОТЕХ В БАНКАТА.
ВИЕ РАБОТЕХТЕ В КИНОТО.

Къде работехте Вие?
Аз работех в киното.
Къде работех аз?
Вие работехте в банката.
Вие работехте ли в киното?
Да, аз работех в киното.
Аз работех ли в банката?
Да, Вие работехте в банката.
Вие в банката ли работехте?
Не, аз не работех в банката.
Аз работех в киното.
Аз в киното ли работех?
Не, Вие не работехте в киното.
Вие работехте в банката.

НИЕ РАБОТЕХМЕ В БАНКАТА.
ВИЕ РАБОТЕХТЕ В КИНОТО.

Къде работехте Вие?
Ние работехме в киното.
Къде работехме ние?
Вие работехте в банката.
Вие работехте ли в киното?
Да, ние работехме в киното.
Ние работехме ли в банката?
Да, Вие работехте в банката.
Вие в банката ли работехте?
Не, ние не работехме в банката.
Ние работехме в киното.
Ние в киното ли работехме?
Не, Вие не работехте в киното.
Вие работехте в банката.

ТОЙ РАБОТЕШЕ В УЧИЛИЩЕТО.
ТЯ РАБОТЕШЕ В УЧИЛИЩЕТО.

Къде работеше той?
Той работеше в училищете.
Той работеше ли в училището?
Да, той работеше в училището.
Той работеше ли в банката?
Не, той не работеше в банката.
Той работеше в училището.
Кой работеше в киното?
Аз работех в киното.
Кой работеше в банката?
Вие работехте в банката.
Кой работеше в училището?
Той работеше в училището.

ТЕ РАБОТЕХА В УЧИЛИЩЕТО.

Къде работеха те?
Те работеха в училищете.
Те работеха ли в училището?
Да, те работеха в училището.
Те работеха ли в банката?
Не, те не работеха в банката.
Те работеха в училището.
Кой работеше в киното?
Ние работехме в киното.
Кой работеше в банката?
Вие работехте в банката.
Кой работеше в училището?
Те работеха в училището.

LESSON 8

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Лейтенант Цанков работеше като цивилен в Народната банка. Той и госпожа Цанкова работеха там заедно. Той имаше един син, Иван и една дъщеря, Люба. Те ходеха на училище. Иван учеше в Техническото училище. Люба учеше в Смесената гимназия. Иван ходеше на училище сутрин, а Люба ходеше на училище след обяд.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Къде работеше лейтенант Цанков?
Кога работеше той в Банката?
Къде работеше госпожа Цанкова?
Заедно ли работеха г-н и г-жа Цанкови?
Колко деца имаха те?
Какво правеха Иван и Люба?
Къде учеше Иван?
Люба работеше ли?
Иван учеше ли в Смесената гимназия?
Той работеше ли в Банката?
Къде учеше Иван тогава?
Къде учеше Люба.
Тя учеше ли в Техническото училище?
Люба и Иван заедно ли ходеха на училище?
Кога ходеше Иван на училище?
Кога ходеше Люба на училище?
Иван ходеше ли на училище сутрин?
Той ходеше ли на училище след обяд?
Люба ходеше ли на училище сутрин?
Тя ходеше ли на училище след обяд?

В какво училище ходехте Вие?
Пиете ли вино?
Пиете ли вино сега?
Пихте ли вино снощи?
Пиехте ли вино по-рано?
Къде работехте по-рано?
Работихте ли снощи?
Какво работите сега?
Пушите ли?
Пушехте ли по-рано?
Носехте ли военна униформа като цивилен?
Играете ли на карти?
Играете ли на карти сега?
Ще играете ли на карти довечера?
Играхте ли на карти снощи?
Играехте ли на карти по-рано?
Четяхте ли много книги по-рано?
Пишехте ли много писма по-рано?
Какви дрехи носехте като цивилен?
Работеше ли жена Ви по-рано?

PRONUNCIATION EXERCISE 9

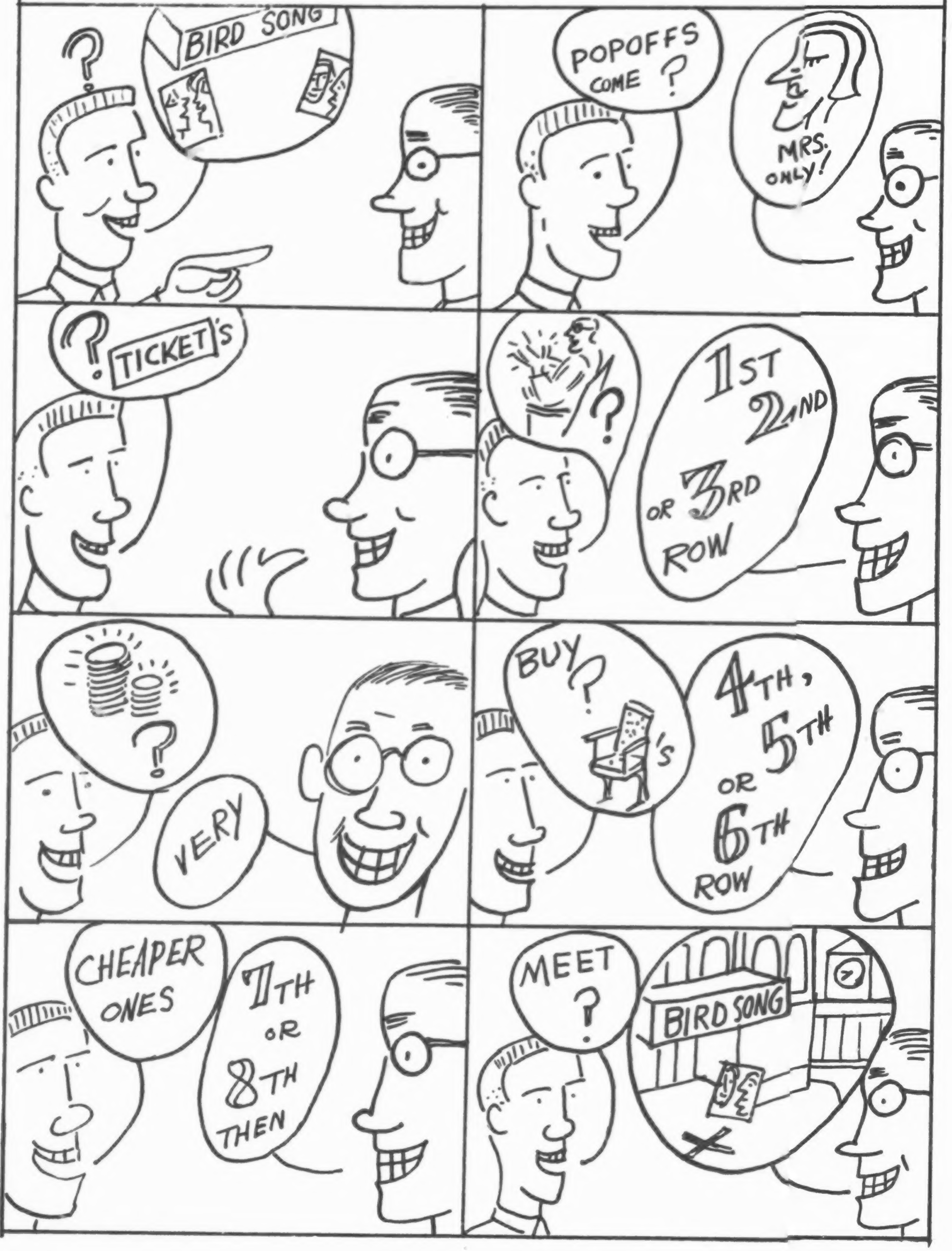
?
BIRD SONG
POPOFFS COME ?
MRS. ONLY!
? TICKET'S
?
1ST 2ND OR 3RD ROW
?
VERY
BUY ? 'S
4TH, 5TH OR 6TH ROW
CHEAPER ONES
7TH OR 8TH THEN
MEET ?
BIRD SONG

L E S S O N 9

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Ískate li da otídem na teátъr?
2. Da, ískam da otída.

3. Попóvi she dóydъt li?
4. Sámo gosпожá Попóva she dóyde.

5. Koy she kúпi бiléti?
6. As she kúпya бiléti.

7. Kъdé sedíte oбiknovéno?
8. Na пъ́rvi, ftóri ili tréti ret.

9. Ne sъ li skъ́пi tézi mestá?
10. Mnógo sъ skъ́пi.

11. Na koy ret she kúпite бiléti?
12. Na chetvъ́rti, пéti ili shésti.

13. Vzeméte пó-eftini!
14. She vzémъ togáva na sédmi ili ósmi ret.

15. Kъdé she se sréshnem?
16. Пret teátъra f ósъm ćes chétvъrt.

LESSON 9

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

LITERAL	IDIOMATIC
1. Want-you to go-we to theater?	Do you want to go to the theater?
2. Yes, want-I to go-I.	Yes, I do.
3. Popoffs will come-they?	Will the Popoffs come?
4. Only Mrs. Popoff will come-she.	Only Mrs. Popoff will come.
5. Who will buy tickets?	Who'll buy the tickets?
6. I will buy tickets.	I will buy the tickets.
7. Where sit-you usually?	Where do you sit usually?
8. On first, second or third row.	I sit in the first, second or third row.
9. Not are expensive these places?	Aren't these seats expensive?
10. Very are expensive.	They are very expensive.
11. On which row will buy-you tickets?	What seats will you buy?
12. On fourth, fifth or sixth.	In the fourth , fifth or sixth row.
13. Take-you more-cheap!	Take some cheaper ones!
14. Will take-I then on seventh or eighth row.	Then I'll take them in the seventh or eighth row.
15. Where will meet-we?	Where'll we meet?
16. In-front-of theater-the in eight without quarter.	Let's meet in front of the theater at 7:45.

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. И́скате ли да оти́дем на теа́тър?
2. Да, и́скам да оти́да.

3. Попо́ви ще до́йдат ли?
4. Са́мо госпожа́ Попо́ва ще до́йде.

5. Кой ще ку́пи биле́ти?
6. Аз ще ку́пя биле́ти.

7. Къде́ седи́те обикнове́но?
8. На пъ́рви, вто́ри или́ тре́ти ред.

9. Не са ли скъ́пи те́зи места́?
10. Мно́го са скъ́пи.

11. На кой ред ще ку́пите биле́ти?
12. На четвъ́рти, пе́ти или́ ше́сти.

13. Вземе́те по́-е́втини!
14. Ще взе́ма тога́ва на се́дми или́ о́сми ред.

15. Къде́ ще се сре́щнем?
16. Пред теа́търа в о́сем без че́твърт.

LESSON 9

Spiral 3

RECOMBINATION

Ще отидете ли на театър довечера?
Да, ще отида.

И жена Ви ли ще отиде?
Да, и тя иска да отиде.

Децата Ви ще отидат ли?
Не, те ще отидат на кино.

Кога ще купите билети?
След обяд.

На кой ред ще купите билети?
На първи, втори или трети ред.

Къде седите обикновено?
По-рано седях на пети или шести ред.

Къде ще седнете довечера?
Ще седна на седми ред.

Кои места са най-хубави?
Най-хубавите места са на четвърти ред.

Не искате ли да вземете билети на четвърти ред?
Няма билети на четвърти ред.

Какво пиете?
Пия вино.

Да пиеме вино тогава.
Добре, да пиеме.

Какво вино искате да пиете?
Червено вино.

Какво искате да ядете?
Аз искам да ям агнешко печено.

Вие искате ли грозде?
Не, аз искам круши.

Кой друг ще дойде?
Студентите ще дойдат.

Къде ще седнат те?
Те ще седнат на тези маси.

Срещнахте ли господин Попов снощи?
Не. Аз срещнах госпожа Попова.

Как е тя?
Сега тя е по-добре

Иска ли да дойде в къщи?
Да, много иска да дойде.

Кога ще дойде?
Довечера.

Вие ще дойдете ли?
Да, и аз ще дойда.

Къде ще се срещнете?
Ще се срещнеме пред киното.

Искате ли да купиме от тези ябълки?
Нека да купиме.

Да вземеме две кила заедно.
Да вземеме.

Искате ли да вземеме от тези круши?
Не искам. Аз ще взема от това грозде.

Искате ли да седнеме на това място?
Да, аз искам да седна.

Отидохте ли на кино снощи?
Да, отидох.

Дойдоха ли и другите учители?
Не. Само господин Атанасов дойде.

LESSON 9

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ОТИВАМ НА КИНО СЕГА.	ВИЕ ОТИВАТЕ НА КИНО СЕГА.
АЗ ИСКАМ ДА ОТИДА НА КИНО.	ВИЕ ИСКАТЕ ДА ОТИДЕТЕ НА КИНО.
Къде отивате сега?	Къде отивам аз сега?
Аз отивам на кино сега.	Вие отивате на кино сега.
Къде искате да отидете?	Къде искам да отида аз?
Аз искам да отида на кино.	Вие искате да отидете на кино.
Вие отивате ли на кино сега?	Аз отивам ли на кино сега?
Да, аз отивам на кино сега.	Да, Вие отивате на кино сега.
Вие искате ли да отидете на кино?	Аз искам ли да отида на кино?
Да, аз искам да отида на кино.	Да, Вие искате да отидете на кино.
Вие на театър ли отивате сега?	Аз на театър ли отивам сега?
Не, аз не отивам на театър сега.	Не, Вие не отивате на театър сега.
Аз отивам на кино сега.	Вие отивате на кино сега.
Вие искате ли да отидете на театър?	Аз искам ли да отида на театър?
Не, аз не искам да отида на театър.	Не, Вие не искате да отидете на театър.
Аз искам да отида на кино.	Вие искате да отидете на кино.
Кой отива на кино сега?	Кой отива на кино сега?
Аз отивам на кино сега.	Вие отивате на кино сега.
Кой иска да отиде на кино?	Кой иска да отиде на кино?
Аз искам да отида на кино.	Вие искате да отидете на кино.

LESSON 9

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

НИЕ ОТИВАМЕ НА КИНО СЕГА. НИЕ ИСКАМЕ ДА ОТИДЕМЕ НА КИНО.	ВИЕ ОТИВАТЕ НА КИНО СЕГА. ВИЕ ИСКАТЕ ДА ОТИДЕТЕ НА КИНО.
Къде отивате Вие сега? Ние отиваме на кино сега.	Къде отиваме ние сега? Вие отивате на кино сега.
Къде искате да отидете Вие? Ние искаме да отидеме на кино.	Къде искаме да отидеме ние? Вие искате да отидете на кино.
Вие отивате ли на кино сега? Да, ние отиваме на кино сега.	Ние отиваме ли на кино сега? Да, Вие отивате на кино сега.
Вие искате ли да отидете на кино? Да, ние искаме да отидеме на кино.	Ние искаме ли да отидеме на кино? Да, Вие искате да отидете на кино.
Вие на театър ли отивате сега? Не, ние не отиваме на театър сега. Ние отиваме на кино сега.	Ние на театър ли отиваме сега? Не, Вие не отивате на театър сега. Вие отивате на кино сега.
Вие искате ли да отидете на театър? Не, ние не искаме да отидеме на театър. Ние искаме да отидеме на кино.	Ние искаме ли да отидеме на театър? Не, Вие не искате да отидете на театър. Вие искате да отидете на кино.
Кой отива на кино сега? Ние отиваме на кино сега.	Кой отива на кино сега? Вие отивате на кино сега.
Кой иска да отиде на кино? Ние искаме да отидеме на кино.	Кой иска да отиде на кино? Вие искате да отидете на кино.

LESSON 9

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

ТОЙ ОТИВА НА КИНО СЕГА.	ТЕ ОТИВАТ НА КИНО СЕГА.
ТЯ ОТИВА НА КИНО СЕГА.	
ТОЙ ИСКА ДА ОТИДЕ НА КИНО.	ТЕ ИСКАТ ДА ОТИДАТ НА КИНО.
ТЯ ИСКА ДА ОТИДЕ НА КИНО.	
Къде отива той сега?	Къде отиват те сега?
Той отива на кино сега.	Те отиват на кино сега.
Къде иска да отиде той?	Къде искат да отидат те?
Той иска да отиде на кино.	Те искат да отидат на кино.
Той отива ли на кино сега?	Те отиват ли на кино сега?
Да, той отива на кино сега.	Да, те отиват на кино сега.
Той иска ли да отиде на кино?	Те искат ли да отидат на кино?
Да, той иска да отиде на кино.	Да, те искат да отидат на кино.
Той отива ли на театър сега?	Те отиват ли на театър сега?
Не, той не отива на театър сега.	Не, те не отиват на театър сега.
Той отива на кино сега.	Те отиват на кино сега.
Той иска ли да отиде на театър?	Те искат ли да отидат на театър?
Не, той не иска да отиде на театър.	Не, те не искат да отидат на театър.
Той иска да отиде на кино.	Те искат да отидат на кино.
Кой отива на кино сега?	Кой отива на кино сега?
Той отива на кино сега.	Те отиват на кино сега.
Кой иска да отиде на кино?	Кой иска да отиде на кино?
Той иска да отиде на кино.	Те искат да отидат на кино.

LESSON 9

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ОТИВАМ НА КИНО СЕГА.	НИЕ ОТИВАМЕ НА КИНО СЕГА.
АЗ ЩЕ ОТИДА НА КИНО ДОВЕЧЕРА.	НИЕ ЩЕ ОТИДЕМЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.
Къде отивате сега?	Къде отивате сега?
Аз отивам на кино сега.	Ние отиваме на кино сега.
Къде ще отидете довечера?	Къде ще отидете довечера?
Аз ще отида на кино довечера.	Ние ще отидеме на кино довечера.
Вие отивате ли на кино сега?	Вие отивате ли на кино сега?
Да, аз отивам на кино сега.	Да, ние отиваме на кино сега.
Вие ще отидете ли на кино довечера?	Вие ще отидете ли на кино довечера?
Да, аз ще отида на кино довечера.	Да, ние ще отидеме на кино довечера.
Кой отива на кино сега?	Кой отива на кино сега?
Аз отивам на кино сега.	Ние отиваме на кино сега.
Кой ще отиде на кино довечера?	Кой ще отиде на кино довечера?
Аз ще отида на кино довечера.	Ние ще отидеме на кино довечера.

ВИЕ ОТИВАТЕ НА КИНО СЕГА.	ВИЕ ОТИВАТЕ НА КИНО СЕГА.
ВИЕ ЩЕ ОТИДЕТЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.	ВИЕ ЩЕ ОТИДЕТЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.
Къде отивам аз сега?	Къде отиваме ние сега?
Вие отивате на кино сега.	Вие отивате на кино сега.
Къде ще отида аз довечера?	Къде ще отидеме ние довечера?
Вие ще отидете на кино довечера.	Вие ще отидете на кино довечера.
Аз отивам ли на кино сега?	Ние отиваме ли на кино сега?
Да, Вие отивате на кино сега.	Да, Вие отивате на кино сега.
Аз ще отида ли на кино довечера?	Ние ще отидеме ли на кино довечера?
Да, Вие ще отидете на кино довечера.	Да, Вие ще отидете на кино довечера.
Кой отива на кино сега?	Кой отива на кино сега?
Вие отивате на кино сега.	Вие отивате на кино сега.
Кой ще отиде на кино довечера?	Кой ще отиде на кино довечера?
Вие ще отидете на кино довечера.	Вие ще отидете на кино довечера.

LESSON 9

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

ТОЙ ОТИВА НА КИНО СЕГА.	ТЕ ОТИВАТ НА КИНО СЕГА.
ТОЙ ЩЕ ОТИДЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.	
ТЯ ОТИВА НА КИНО СЕГА.	ТЕ ЩЕ ОТИДАТ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.
ТЯ ЩЕ ОТИДЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.	
Къде отива той сега? Той отива на кино сега.	Къде отиват те сега? Те отиват на кино сега.
Къде ще отиде той довечера? Той ще отиде на кино довечера.	Къде ще отидат те довечера? Те ще отидат на кино довечера.
Той отива ли на кино сега? Да, той отива на кино сега.	Те отиват ли на кино сега? Да, те отиват на кино сега.
Той ще отиде ли на кино довечера? Да, той ще отиде на кино довечера.	Те ще отидат ли на кино довечера? Да, те ще отидат на кино довечера.
Кой отива на кино сега? Той отива на кино сега.	Кой отива на кино сега? Те отиват на кино сега.
Кой ще отиде на кино довечера? Той ще отиде на кино довечера.	Кой ще отиде на кино довечера? Те ще отидат на кино довечера.

LESSON 9

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Цаневи ще отидат на театър довечера. И госпожа Попова ще отиде. Тя ще купи билетите. Тя иска да вземе билети на първи, втори или трети ред. Тези места са много скъпи. Тогава тя иска да купи билети на четвърти, пети или шести ред. Цаневи искат по-евтини билети. Госпожа Попова ще вземе тогава на седми или осми ред. Те ще се срещнат пред театъра в осем без четвърт.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Къде ще отидат Цаневи довечера?
Кога ще отидат Цаневи на театър?
На кино ли ще отидат Цаневи довечера?
Кой друг иска да отиде на театър?
Госпожа Попова ще отиде ли?
Кой ще купи билетите?
Цаневи ли ще купят билетите?
Тя на кой ред иска да вземе билети?
Какви са билетите?
Евтини ли са билетите?
Скъпи ли са тези места?
Къде иска тя да купи билети?
Цаневи искат ли по-евтини билети?
На кой ред ще вземе тя билети?
Къде ще се срещнат те?

Какво искате да правите сега?
Къде искате да отидете довечера?
Къде отивате сега?
Къде искате да отидете сега?

Къде ще отидете довечера?
Къде искате да отидете довечера?
Искате ли да отидете в къщи сега?
Отивате ли в къщи сега?
Ще отидете ли на кино довечера?
На кого давам аз книгата сега?
На кого искам да дам книгата сега?
На кого ще дам книгата?
Къде ще се срещнем утре?
Къде искате да се срещнем утре?
Искате ли да се срещнем утре?
Кога ще си легнете довечера?
Ще си легнете ли рано довечера?
Искате ли да си легнете рано?
Ще си легнете ли късно довечера?
Кога ще станете утре сутрин?
Кога искате да станете утре сутрин?
Искате ли да станете рано утре?
Ще купите ли от това грозде?
Искате ли да купите от това грозде?

PRONUNCIATION EXERCISE 10

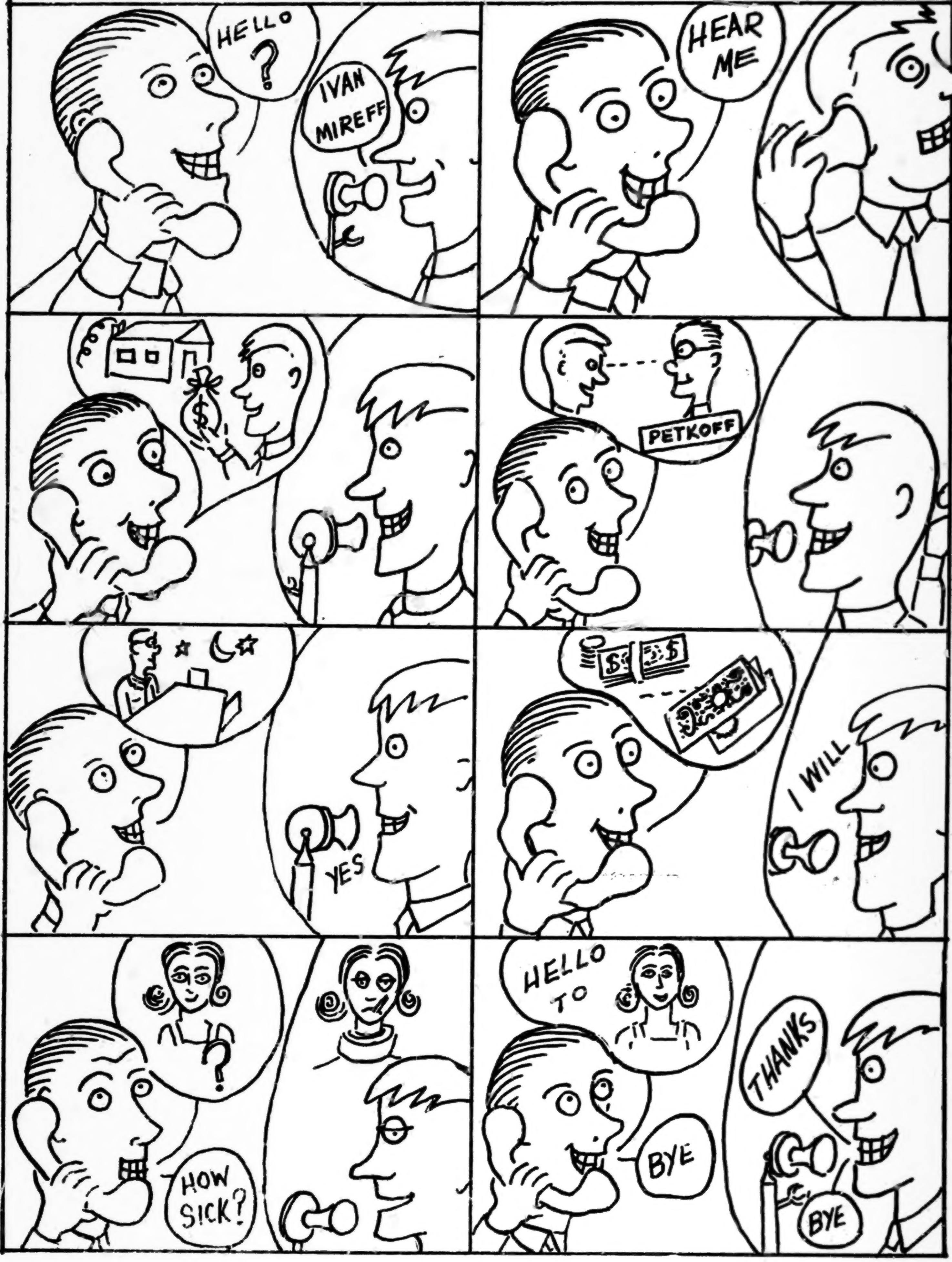
HELLO ?
IVAN MIREFF
HEAR ME
PETKOFF
YES
I WILL
?
HOW SICK?
HELLO TO
BYE
THANKS
BYE

L E S S O N 10

TRANSCRIPTION OF THE DIALOGUE

Spirals 1 & 2

1. Álo, koy e tam?
2. Iván Míref.

3. Chúvate li me?
4. Ne, ne vi chúvam mnógo doбré.

5. She kúпite li kъ́shtata?
6. She ya kúпya.

7. Vidyáhte li gosпodín Петkóf?
8. Vidyáh go.

9. She ni cháka li dovéchera?
10. Da, toy she ni cháka.

11. She doneséte li пaríte?
12. Da. she gi donesъ́.

13. Ne zaбrávyayte i dokuméntite!
14. Nyáma da gi zaбrávya.

15. Kak e gosпожáta?
16. Бólna e.

17. Ot kakvó?
18. Gъ́rlo ya бolí.

19. Пozdravéte ya!
20. Бlagodaryá.

21. Dovíжdane!
22. Dovíжdane!

L E S S O N 10

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Hallo, who is there?	Hello, who is this?
2.	Ivan Mireff.	Ivan Mireff.
3.	Hear-you me?	Do you hear me?
4.	No, no you hear-I very well.	No, I don't hear you very well.
5.	Will buy-you house-the?	Will you buy the house?
6.	Will her buy-I.	Yes, I'll buy it.
7.	Saw-you Mr. Petkoff?	Did you see Mr. Petkoff?
8.	Saw-I him.	Yes, I did.
9.	Will us wait-he tonight?	Will he wait for us tonight?
10.	Yes, he will us wait.	Yes, he will.
11.	Will bring-you money-the?	Will you bring the money?
12.	Yes, will them bring-I.	Yes, I will.
13.	No forget-you and documents-the.	And don't forget the documents.
14.	No-have-I to them forget.	I won't.
15.	How is Mrs.-the?	How is your wife?
16.	Sick is.	She is sick.
17.	From what?	What's the matter with her?
18.	Throat her hurts.	She has a sore throat.
19.	Greet-you her.	Remember me to her.
20.	Thanks.	Thank you.
21.	Goodby.	Goodby.
22.	Goodby.	Goodby.

LESSON 10

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. А́ло, кой е там?
2. Ива́н Ми́рев.

3. Чу́вате ли ме?
4. Не, не Ви чу́вам мно́го добре́.

5. Ще ку́пите ли къ́щата?
6. Ще я ку́пя.

7. Видя́хте ли господи́н Петко́в?
8. Видя́х го.

9. Ще ни ча́ка ли дове́чера?
10. Да, той ще ни ча́ка.

11. Ще донесе́те ли пари́те?
12. Да, ще ги донеса́.

13. Не забра́вяйте и докуме́нтите!
14. Ня́ма да ги забра́вя.

15. Как е госпожа́та?
16. Бо́лна е.

17. От какво́?
18. Гъ́рло я боли́.

19. Поздраве́те я!
20. Благодаря́.

21. Дови́ждане!
22. Дови́ждане!

LESSON 10

Spiral 3

RECOMBINATION

Видяхте ли госпожа Стоянова?
Да, видях я.

Как е тя?
Тя е болна.

От какво?
Гърло я боли.

Ще донесе ли документите?
Да, ще ги донесе.

Донесохте ли парите?
Донесох ги.

Докога ме чакахте снощи?
Чаках Ви до десет и четвърт.

Искат ли Попови книгата?
Да, искат я.

Видяхте ли г-н Тихов в театъра?
Не, не го видях.

Къде беше той?
Той беше в къщи.

Болен ли беше?
Да, много болен.

От какво?
Гърло го болеше.

Кога ще видите студентите?
Ще ги видя утре.

Къде ще се срещнете?
Ще се срещнеме в училището.

Ще донесете ли картата?
Да, ще я донеса.

Нека да купиме това вино.
Да го купиме.

Кога ще го пиеме?
Нека да го пиеме довечера.

Ще носите ли военната си униформа?
Да, ще я нося.

Кой ще носи цивилни дрехи?
Учителите ще ги носят.

Кой чете вестниците сега?
Жена ми ги чете.

Вие четохте ли ги?
Да, четох ги.

Ще ни чакате ли довечера?
Да, ще Ви чакаме.

Къде ще ни чакате?
Ще Ви чакаме пред гимназията.

Видяхте ли ме снощи?
Да, видях Ви.

Видяха ли Ви Христови снощи?
Да, видяха ме.

Чувате ли ме?
Да, чувам Ви.

Не забравяйте билетите.
Няма да ги забравя.

Ще вземете ли червената шапка?
Да, ще я взема.

Кога ще я носите?
Ще я нося утре.

LESSON 10

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ВИДЯХ ГОСПОДИН ПОПОВ.
АЗ ГО ВИДЯХ.
ВИДЯХ ГО.

Видяхте ли господин Попов?
Да, аз видях господин Попов.

Видяхте ли господин Попов?
Да, аз го видях.

Видяхте ли господин Попов?
Да, видях го.

АЗ ВИДЯХ КЪЩАТА.
АЗ Я ВИДЯХ.
ВИДЯХ Я.

Видяхте ли къщата?
Да, аз видях къщата.

Видяхте ли къщата?
Да, аз я видях.

Видяхте ли къщата?
Да, видях я.

АЗ ВИДЯХ ПИСМОТО.
АЗ ГО ВИДЯХ.
ВИДЯХ ГО.

Видяхте ли писмото?
Да, аз видях писмото.

Видяхте ли писмото?
Да, аз го видях.

Видяхте ли писмото?
Видях го.

АЗ ВИДЯХ СТУДЕНТИТЕ.
АЗ ГИ ВИДЯХ.
ВИДЯХ ГИ.

Видяхте ли студентите?
Да, аз видях студентите.

Видяхте ли студентите?
Да, аз ги видях.

Видяхте ли студентите?
Да, видях ги.

АЗ ВИ ВИДЯХ.
ВИДЯХ ВИ.
ВИЕ МЕ ВИДЯХТЕ.
ВИДЯХТЕ МЕ.

Видяхте ли ме?
Да, аз Ви видях.

Видяхте ли ме?
Да, видях Ви.

Аз видях ли Ви?
Да, Вие ме видяхте.

Аз видях ли Ви?
Да, видяхте ме.

НИЕ ВИ ВИДЯХМЕ.
ВИДЯХМЕ ВИ.
ВИЕ НИ ВИДЯХТЕ.
ВИДЯХТЕ НИ.

Видяхте ли ни?
Да, ние Ви видяхме.

Видяхте ли ни?
Да, видяхме Ви.

Ние видяхме ли Ви?
Да, Вие ни видяхте.

Ние видяхме ли Ви?
Да, видяхте ни.

LESSON 10

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ НЕ ВИДЯХ ГОСПОДИН ПОПОВ.
АЗ НЕ ГО ВИДЯХ.
НЕ ГО ВИДЯХ.

Видяхте ли господин Попов?
Не, аз не видях господин Попов.

Видяхте ли господин Попов?
Не, аз не го видях.

Видяхте ли господин Попов?
Не, не го видях.

АЗ НЕ ВИДЯХ КЪЩАТА.
АЗ НЕ Я ВИДЯХ.
НЕ Я ВИДЯХ.

Видяхте ли къщата?
Не, аз не видях къщата.

Видяхте ли къщата?
Не, аз не я видях.

Видяхте ли къщата?
Не, не я видях.

АЗ НЕ ВИДЯХ ПИСМОТО.
АЗ НЕ ГО ВИДЯХ.
НЕ ГО ВИДЯХ.

Видяхте ли писмото?
Не, аз не видях писмото.

Видяхте ли писмото?
Не, аз не го видях.

Видяхте ли писмото?
Не, не го видях.

АЗ НЕ ВИДЯХ СТУДЕНТИТЕ.
АЗ НЕ ГИ ВИДЯХ.
НЕ ГИ ВИДЯХ.

Видяхте ли студентите?
Не, аз не видях студентите.

Видяхте ли студентите?
Не, аз не ги видях.

Видяхте ли студентите?
Не, не ги видях.

АЗ НЕ ВИ ВИДЯХ.
НЕ ВИ ВИДЯХ.
ВИЕ НЕ МЕ ВИДЯХТЕ.
НЕ МЕ ВИДЯХТЕ.

Вие видяхте ли ме?
Не, аз не Ви видях.

Вие видяхте ли ме?
Не, не Ви видях.

Аз видях ли Ви?
Не, Вие не ме видяхте.

Аз видях ли Ви?
Не, не ме видяхте.

НИЕ НЕ ВИ ВИДЯХМЕ.
НЕ ВИ ВИДЯХМЕ.
ВИЕ НЕ НИ ВИДЯХТЕ.
НЕ НИ ВИДЯХТЕ.

Вие видяхте ли ни?
Не, ние не Ви видяхме.

Вие видяхте ли ни?
Не, не Ви видяхме.

Ние видяхме ли Ви?
Не, Вие не ни видяхте.

Ние видяхме ли Ви?
Не, не ни видяхте.

LESSON 10

Spiral 5

ЧЕТИВО - READER

Иван Миров ще купи къщата на Стоянови. Вчера той беше в банката. Той искаше да вземе пари от банката за къщата. Той видя господин Петков в банката. Петков ще го чака вечерта. Господин Миров ще донесе парите. Той ще донесе и документите. Госпожа Мирова е болна. Гърло я боли.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

Какво ще купи Иван Миров?
Миров ще купи ли къщата на Стоянови?
Къде беше Иван Миров вчера?
Кога беше Иван Миров в банката?
В къщи ли беше Иван Миров вчера?
Какво искаше да вземе той от банката?
За какво искаше да вземе той парите?
Кога ще донесе той парите?
Какво ще донесе той вечерта?
Какво друго ще донесе той?
Той ще донесе ли и документите?
Кого видя Иван Миров в банката?
Той видя ли господин Петков в банката?
Ще го чака ли господин Петков вечерта?
Кога ще го чака господин Петков?
Как е госпожа Мирова?
Госпожа Мирова добре ли е?
От какво е болна госпожа Мирова?
Госпожа Мирова гърло ли я боли?

Боли ли Ви гърло?
Ще поздравите ли госпожата?
Видяхте ли госпожа Пешева?
Чакахте ли ме снощи?
Жена Ви чака ли Ви след училище?
Ще донесете ли книгите си утре?
Кога ще видите студентите?
Кога ще видите господин Титев?
Чувате ли ме?
Аз чувам ли Ви?
Аз чувам ли студентите?
Аз чувам ли господин Шишков сега?
Аз чувам ли госпожа Титева сега?
Кой ще чете вестниците?
Вие четохте ли тези вестници?
Кога ще носите военната униформа?
Откъде ще вземете книгите?
Носите ли това кепе?
Кога ще донесете крушите?

PRONUNCIATION EXERCISE II.

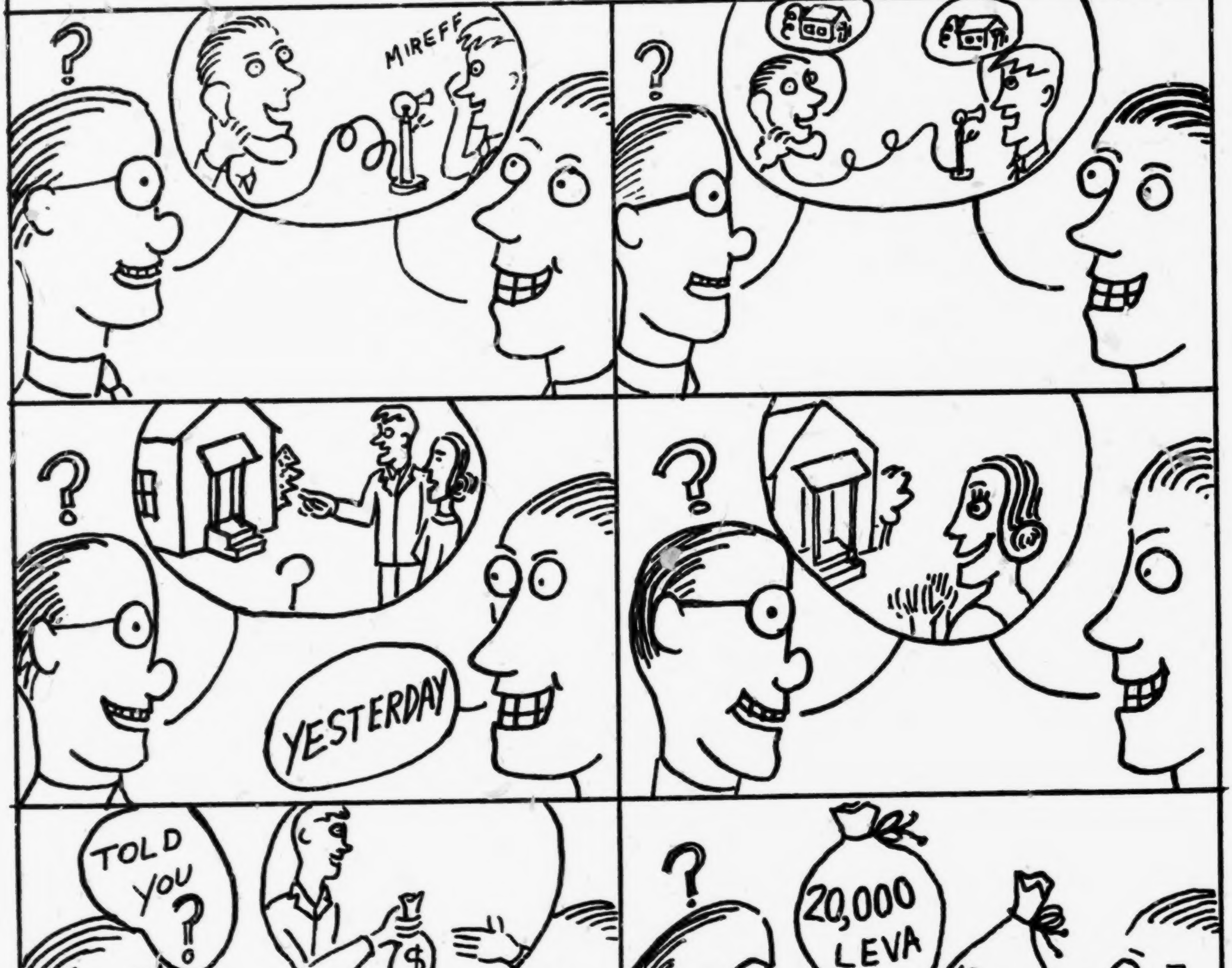
?
MIREFF
?
?
?
YESTERDAY
?
TOLD YOU ?
$
?
20,000 LEVA
18,000 LEVA
SELL ?
LEVA
YES
GIVE ?
NO

LESSON 11

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Phoned-you to Mireffs?	Did you phone Mireffs?
2.	Yes, phoned-I to-them.	Yes, I phoned them.
3.	Talked-you to Mr. Mireff for house-the?	Did you talk to Mr. Mireff about the house?
4.	Talked-I to-him.	Yes, I did.
5.	He showed her to wife his?	Did he show it to his wife?
6.	Yes, he to-her her showed yesterday.	Yes, he showed it to her yesterday.
7.	Liked to-her she?	Did she like it?
8.	Much to-her liked.	She liked it very much.
9.	What to-you said he?	Well, what did he tell you?
10.	Said-he to-me, that will her buy-he.	He told me that he'd buy it.
11.	Will give-he 20,000 leva?	Will he give us 20,000 leva?
12.	Will to-us give-he only 18,000.	No, he'll give us only 18,000.
13.	Will to-him her sell-we on this price?	Shall we sell it to him at that price?
14.	Yes, because will to-us pay-he right-away.	Yes, because he'll pay us right away.
15.	Will to-them give-we and furniture-pieces-the?	Are we going to give them the furniture, too?
16.	No, no-have to to-them them give-we.	No, we won't give it to them.

LESSON 11

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Телефони́рахте ли на Ми́реви?
2. Да, телефони́рах им.

3. Гово́рихте ли на господи́н Ми́рев за къщата?
4. Гово́рих му.

5. Той пока́за ли я на жена́ си?
6. Да, той ѝ я пока́за вче́ра.

7. Харе́са ли ѝ тя?
8. Мно́го ѝ харе́са.

9. Е, какво́ Ви ка́за той?
10. Ка́за ми, че ще я ку́пи.

11. Ще даде́ ли два́йсет хи́ляди ле́ва?
12. Ще ни даде́ са́мо осемна́йсет хи́ляди.

13. Ще му я продаде́ме ли на та́зи цена́?
14. Да, поне́же ще ни плати́ ведна́га.

15. Ще им даде́м ли и ме́белите?
16. Не, ня́ма да им ги даде́м.

LESSON 11

Spiral 3

RECOMBINATION

Говорихте ли на студентите?
Да, говорих им.

За какво им говорихте?
За военната униформа.

Показахте ли им я?
Да, аз им я показах.

Хареса ли им тя?
Много им хареса.

Какво Ви казаха?
Казаха ми, че ще я купят.

Кога ще Ви платят?
Ще ми платят утре.

Кога ще ми донесете парите?
Ще Ви ги донеса утре след обяд.

Телефонирахте ли на капитан Иванов?
Телефонирах му.

Казахте ли му това?
Да, казах му.

Ще ни донесат ли кепетата?
Ще ни донесат само зелените кепета.

Дадоха ли кепетата на студентите?
Да, дадоха им ги.

Кога им ги дадоха?
Дадоха им ги вчера след обяд.

Продадохте ли им всичките книги?
Да, аз им ги продадох.

Донесоха ли Ви мебелите?
Донесоха ни ги вчера.

Платихте ли им ги?
Платих им ги.

Харесаха ли на жена Ви?
Те ѝ харесаха много.

Какво Ви каза тя?
Каза ми, че са много хубави.

Казахте ли ѝ, колко струват?
Казах ѝ.

Не Ви ли каза, че са скъпи?
Не, не ми каза това.

Показахте ли ѝ червената шапка?
Показах ѝ я.

Хареса ли ѝ тя?
Не, не ѝ хареса.

Ще я купите ли тогава?
Няма да я купя.

Ще пишете ли на дъщеря си?
Да, ще ѝ пиша.

Кога ще ѝ пишете.
Ще ѝ пиша довечера.

Говорихте ли на сина си за Техническото училище?
Да, говорих му снощи.

Какво Ви каза?
Каза ми, че не иска да ходи там.

Говорихте ли му за Военното училище?
Да, аз му говорих за това училище.

Ще ходи ли там на училище?
Каза ми, че иска да ходи там.

LESSON 11

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ ГОВОРЯ НА ГОСПОДИН ТИТЕВ.
АЗ МУ ГОВОРЯ.
ГОВОРЯ МУ.

Вие говорите ли на господин Титев?
Да, аз говоря на господин Титев.

Вие говорите ли на господин Титев?
Да, аз му говоря.

Вие говорите ли на господин Титев?
Да, говоря му.

АЗ ГОВОРЯ НА ГОСПОЖА ТИТЕВА.
АЗ Ѝ ГОВОРЯ.
ГОВОРЯ Ѝ.

Вие говорите ли на госпожа Титева?
Да, аз говоря на госпожа Титева.

Вие говорите ли на госпожа Титева?
Да, аз ѝ говоря.

Вие говорите ли на госпожа Титева?
Да, говоря ѝ.

АЗ ГОВОРЯ НА ДЕТЕТО.
АЗ МУ ГОВОРЯ.
ГОВОРЯ МУ.

Вие говорите ли на детето?
Да, аз говоря на детето.

Вие говорите ли на детето?
Да, аз му говоря.

Вие говорите ли на детето?
Да, говоря му.

АЗ ГОВОРЯ НА СТУДЕНТИТЕ.
АЗ ИМ ГОВОРЯ.
ГОВОРЯ ИМ.

Вие говорите ли на студентите?
Да, аз говоря на студентите.

Вие говорите ли на студентите?
Да, аз им говоря.

Вие говорите ли на студентите?
Да, говоря им.

АЗ ВИ ГОВОРЯ.
ГОВОРЯ ВИ.
ВИЕ МИ ГОВОРИТЕ.
ГОВОРИТЕ МИ.

Вие говорите ли ми?
Да, аз Ви говоря.

Вие говорите ли ми?
Да, говоря Ви.

Аз говоря ли Ви?
Да, Вие ми говорите.

Аз говоря ли Ви?
Да, говорите ми.

НИЕ ВИ ГОВОРИМЕ.
ГОВОРИМЕ ВИ.
ВИЕ НИ ГОВОРИТЕ.
ГОВОРИТЕ НИ.

Вие говорите ли ни?
Да, ние Ви говориме.

Вие говорите ли ни?
Да, говориме Ви.

Ние говориме ли Ви?
Да, Вие ни говорите.

Ние говориме ли Ви?
Да, говорите ни.

LESSON 11

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ НЕ ГОВОРЯ НА ГОСПОДИН ТИТЕВ. АЗ НЕ МУ ГОВОРЯ. НЕ МУ ГОВОРЯ.	АЗ НЕ ГОВОРЯ НА ГОСПОЖА ТИТЕВА. АЗ НЕ Й ГОВОРЯ. НЕ Й ГОВОРЯ.
Говорите ли на господин Титев? Не, аз не говоря на господин Титев.	Говорите ли на госпожа Титева? Не, аз не говоря на госпожа Титева.
Говорите ли на господин Титев? Не, аз не му говоря.	Говорите ли на госпожа Титева? Не, аз не й говоря.
Говорите ли на господин Титев? Не, не му говоря.	Говорите ли на госпожа Титева? Не, не й говоря.
АЗ НЕ ГОВОРЯ НА ДЕТЕТО. АЗ НЕ МУ ГОВОРЯ. НЕ МУ ГОВОРЯ.	АЗ НЕ ГОВОРЯ НА СТУДЕНТИТЕ. АЗ НЕ ИМ ГОВОРЯ. НЕ ИМ ГОВОРЯ.
Говорите ли на детето? Не, аз не говоря на детето.	Говорите ли на студентите? Не, аз не говоря на студентите.
Говорите ли на детето? Не, аз не му говоря.	Говорите ли на студентите? Не, аз не им говоря.
Говорите ли на детето? Не, не му говоря.	Говорите ли на студентите? Не, не им говоря.
АЗ НЕ ВИ ГОВОРЯ. НЕ ВИ ГОВОРЯ. ВИЕ НЕ МИ ГОВОРИТЕ. НЕ МИ ГОВОРИТЕ.	НИЕ НЕ ВИ ГОВОРИМЕ. НЕ ВИ ГОВОРИМЕ. ВИЕ НЕ НИ ГОВОРИТЕ. НЕ НИ ГОВОРИТЕ.
Вие говорите ли ми? Не, аз не Ви говоря.	Вие говорите ли ни? Не, ние не Ви говориме.
Вие говорите ли ми? Не, не Ви говоря.	Вие говорите ли ни? Не, не Ви говориме.
Аз говоря ли Ви? Не, Вие не ми говорите.	Ние говориме ли Ви? Не, Вие не ни говорите.
Аз говоря ли Ви? Не, не ми говорите.	Ние говориме ли Ви? Не, не ни говорите.

LESSON 11

ЧЕТИВО - READER

Spiral 5

Вчера Дончо Петков показа къщата си на Миреви. Те искат да я купят. Къщата им хареса много. Снощи той телефонира на Мирев. Той му говори за къщата. Иван Мирев му каза, че той ще я купи. Той дава само осемнайсет хиляди лева. Той не иска да даде двайсет хиляди лева. Петков ще им продаде къщата на тази цена, понеже Мирев ще му плати веднага. Той няма да им даде мебелите.

ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Spiral 6

На кого показа Дончо Петков къщата си?
Кога показа той къщата си на Миреви?
Дончо Петков показа ли къщата си на Миреви вчера?
Те искат ли да я купят?
Хареса ли им къщата?
Много ли им хареса?
На кого телефонира той снощи?
Кога телефонира той на Мирев?
Дончо Петков телефонира ли снощи на Мирев?
За какво му говори той?
Той говори ли му за къщата?
Какво му каза Иван Мирев?
Колко пари дава той?
Той иска ли да даде 20,000 лева?
Ще им продаде ли Петков къщата за 18,000 лева?
Мирев ще му плати ли веднага?
Петков ще даде ли мебелите на Миреви?

Вие телефонирахте ли ми вчера?
Аз телефонирах ли Ви снощи?
Кога ще телефонирате на жена си?
Учителите телефонират ли на студентите?
Кой ще телефонира на господин Пенев?
Аз говоря ли Ви сега?
Вие говорите ли ми сега?
Аз говоря ли на студентите сега?
Аз говоря ли на господин Шишков сега?
Аз говоря ли на жена си сега?
Аз давам ли Ви книгата сега?
Аз давам ли книгата на господин Христов сега?
Ще ми дадете ли тази книга?
Искате ли да продадете мебелите на къщата си?
Какво искате да ми продадете?
Аз показах ли Ви тази книга?
Аз говорих ли Ви за това?
Кой Ви телефонира вчера?

PRONUNCIATION EXERCISE 12.

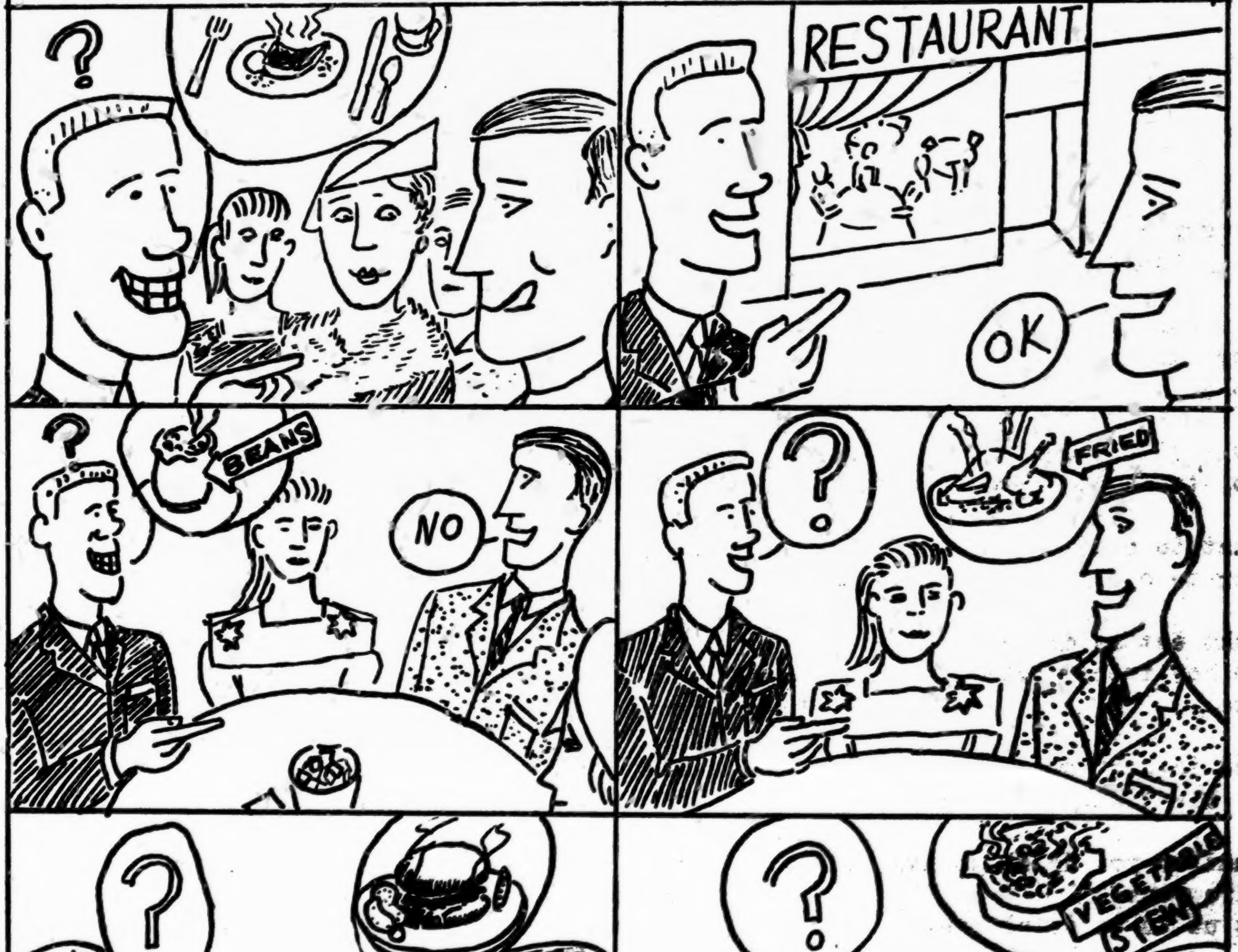
?
RESTAURANT
OK
?
BEANS
NO
?
FRIED
?
?
VEGETABLE STEW
?
BEER
?
MILK

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	Hungry you-are?	Are you hungry?
2.	Yes, hungry am-I.	Yes, I am hungry.
3.	Come-on to enter-we in this restaurant.	Let's go into this restaurant.
4.	To enter-we.	Yes, let's go in.
5.	To you eat to-you beans?	Do you feel like eating beans?
6.	No, to me no to-me eat beans.	No, I don't feel like eating beans.
7.	What to order-I for you then?	What shall I order for you then?
8.	For me order-you fried chicken.	Order fried chicken for me.
9.	What eat to daughter your?	What does your daughter want to eat?
10.	To her to-her eat-they hamburgers-the.	She wants to eat hamburgers.
11.	And to son your?	And your son?
12.	To him to-him eat vegetable-stew.	He feels like eating vegetable stew.
13.	What to-you drink to you and to wife your?	What do you and your wife want to drink?
14.	To us to-us drink beer.	We feel like drinking beer.
15.	What to-them drink to children-the?	What do the children want to drink?
16.	To them to-them drink milk.	They want to drink milk.

LESSON 12

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Гла́ден ли сте?
2. Да, гла́ден съм.

3. Ха́йде да вле́зем в то́зи рестора́нт!
4. Да вле́зем.

5. На Вас яде́ ли Ви се фасу́л?
6. Не, на ме́н не ми се яде́ фасу́л.

7. Какво́ да пору́чам за Вас тога́ва?
8. За мен пору́чайте пъ́ржено пи́ле.

9. Какво́ се яде́ на дъщеря́ Ви?
10. На нея ѝ се яда́т кюфте́та.

11. А на син Ви?
12. На не́го му се яде́ гюве́ч.

13. Какво́ Ви се пи́е на Вас и на жена́ Ви?
14. На нас ни се пи́е би́ра.

15. Какво́ им се пи́е на деца́та?
16. На тях им се пи́е мля́ко.

LESSON 12

Spiral 3

RECOMBINATION

Гладни ли сте?
Да, много сме гладни.

Да поръчам ли печено за Вас?
Не, не искам да ям печено.

Какво Ви се яде на Вас тогава?
На мене ми се яде гювеч.

Яде ли се гювеч на дъщеря Ви?
Не, на нея ѝ се яде пържено пиле.

А какво да поръчам за син Ви?
На него му се яде фасул.

Пие ли Ви се бира на Вас?
Не, на нас не ни се пие бира.

Какво Ви се пие?
На нас ни се пие червено вино.

А на децата?
На тях им се пие само мляко.

Кой иска да яде кюфтета?
На мене ми се ядат кюфтета.

На кого да дам тази ракия?
Дайте ми я на мене.

Тя не беше ли за него?
Не, тя е за мене.

Купи ли жена Ви билети за нас?
Купи само за мене, не за Вас.

Кой ще купи за нас?
Син ми ще купи билети за Вас.

Какво да поръчам за другите?
За тях поръчайте ябълки и круши.

Видяхте ли Христови?
Само него го видях.

Не я ли видяхте нея?
Не, нея не я видях.

Къде го срещнахте г-н Христов?
Него го срещнах в Народната банка.

Каза ли Ви на Вас, че ще дойде?
Да, каза ми на мене.

Ще ни телефонира ли на нас?
Да, той ще Ви телефонира на Вас.

Показахте ли дрехите на Николови?
Да, само на тях им ги показах.

Харесаха ли те на г-жа Николова?
На нея не ѝ харесаха.

А на него?
На него му харесаха много.

Говорихте ли на тях за цената?
Само на него му говорих, не на нея.

Какво Ви каза той на Вас?
Каза ми, че ще говори на жена си за това.

За Вас ли е тази бира?
Да, за мене.

Не Ви ли се пие бира на Вас?
Не, на мене не ми се пие бира сега.

Какво Ви се пие сега на Вас?
На мене ми се пие ракия сега.

На кого му се яде от това грозде?
На него му се яде.

LESSON 12

GRAMMAR DRILL BLOCKS

Spiral 4

ФАСУЛЪТ Е ЗА МЕН.
ГЮВЕЧЪТ Е ЗА ВАС.

За кого е гювечът?
Гювечът е за мен.

За кого е фасулът?
Фасулът е за Вас.

Гювечът за Вас ли е?
Да, гювечът е за мен.

Фасулът за мен ли е?
Да, фасулът е за Вас.

Фасулът за Вас ли е?
Не, фасулът не е за мен.
Гювечът е за мен.

Гювечът за мен ли е?
Не, гювечът не е за Вас.
Фасулът е за Вас.

ПИЛЕТО Е ЗА НЕГО.
ГРОЗДЕТО Е ЗА НЕЯ.

За кого е пилето?
Пилето е за него.

За кого е гроздето?
Гроздето е за нея.

Пилето за него ли е?
Да, пилето е за него.

Гроздето за нея ли е?
Да, гроздето е за нея.

Гроздето за него ли е?
Не, гроздето не е за него.
Пилето е за него.

Пилето за нея ли е?
Не, пилето не е за нея.
Гроздето е за нея.

РАКИЯТА Е ЗА НАС.

За кого е ракията?
Ракията е за нас.

Ракията за нас ли е?
Да, ракията е за нас.

Виното за нас ли е?
Не, виното не е за нас.
Ракията е за нас.

ВИНОТО Е ЗА ТЯХ.

За кого е виното?
Виното е за тях.

Виното за тях ли е?
Да, виното е за тях.

Ракията за тях ли е?
Не, ракията не е за тях.
Виното е за тях.

LESSON 12

GRAMMAR DRILL BLOCKS

Spiral 4

НА МЕН МИ СЕ ЯДЕ ФАСУЛ.
НА ВАС ВИ СЕ ЯДЕ ГЮВЕЧ.

Какво Ви се яде на Вас?
На мен ми се яде гювеч.

Какво ми се яде на мен?
На Вас Ви се яде фасул.

Яде ли Ви се гювеч на Вас?
Да, на мен ми се яде гювеч.

Яде ли ми се фасул на мен?
Да, на Вас Ви се яде фасул.

Яде ли Ви се фасул на Вас?
Не, на мен не ми се яде фасул.
На мен ми се яде гювеч.

Яде ли ми се гювеч на мен?
Не, на Вас не Ви се яде гювеч.
На Вас Ви се яде фасул.

НА НЕГО МУ СЕ ЯДЕ ПИЛЕ.
НА НЕЯ Й СЕ ЯДЕ ГРОЗДЕ.

Какво му се яде на него?
На него му се яде пиле.

Какво й се яде на нея?
На нея й се яде грозде.

Яде ли му се пиле на него?
Да, на него му се яде пиле.

Яде ли й се грозде на нея?
Да, на нея й се яде грозде.

Яде ли му се грозде на него?
Не, на него не му се яде грозде.
На него му се яде пиле.

Яде ли й се пиле на нея?
Не, на нея не й се яде пиле.
На нея й се яде грозде.

НА НАС НИ СЕ ПИЕ МЛЯКО.

Какво ни се пие на нас?
На нас ни се пие мляко.

Пие ли ни се мляко на нас?
Да, на нас ни се пие мляко.

Пие ли ни се бира на нас?
Не, на нас не ни се пие бира.
На нас ни се пие мляко.

НА ТЯХ ИМ СЕ ПИЕ БИРА.

Какво им се пие на тях?
На тях им се пие бира.

Пие ли им се бира на тях?
Да, на тях им се пие бира.

Пие ли им се мляко на тях?
Не, на тях не им се пие мляко.
На тях им се пие бира.

LESSON 12

Spiral 5 ЧЕТИВО - READER

Пеневи са много гладни. Те отиват в един ресторант. На господин Пенев много му се яде фасул. Той иска да яде фасул и кюфтета. Той иска да поръча пържено пиле за жена си, понеже на нея не ѝ се ядат кюфтета и фасул. На нея ѝ се яде пържено пиле. Той ще поръча гювеч за децата си. На тях много им се яде гювеч. Пеневи ще пият бира. На тях им се пие бира. Господин Пенев ще поръча мляко за децата. На тях им се пие мляко.

Spiral 6 ВЪПРОСИ - QUESTIONS

Пеневи много ли са гладни?
Къде отиват те?
Пеневи отиват ли в къщи?
Какво му се яде на господин Пенев?
Много ли му се яде фасул на г-н Пенев?
Какво иска да яде той?
Какво иска да поръча той за жена си?
На нея ядат ли ѝ се кюфтета и фасул?
Какво ѝ се яде на г-жа Пенева?
Какво ще поръча г-н Пенев за децата?
Много ли им се яде гювеч на децата?
Какво ще пият Пеневи?
Пие ли им се бира на Пеневи?
Не им ли се пие ракия на Пеневи?
Господин Пенев ще поръча ли мляко за децата?
Какво им се пие на децата?
Не им ли се пие бира на децата?
Пие ли им се мляко на децата?

Вие гладен ли сте?
Кой е гладен?
Всички ли сте гладни?
Госпожа Христова гладна ли е?
Яде ли Ви се на Вас сега?
Какво Ви се яде на Вас?
Яде ли ѝ се на госпожа Христова?
Какво ѝ се яде на госпожа Христова?
Яде ли му се на господин Иванов?
Какво му се яде на г-н Иванов?
Ядат ли му се ябълки на г-н Недев?
Не му ли се ядат круши на г-н Недев?
Ядат ли Ви се ябълки на Вас?
Спи ли Ви се на Вас сега?
Пуши ли Ви се на Вас?
Учи ли им се на студентите?
Работи ли им се на студентите?
Танцува ли ѝ се на г-жа Христова?
Не Ви ли се учи на Вас?

1

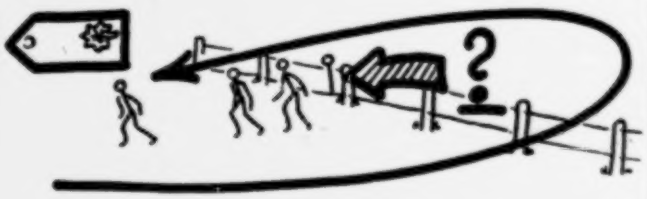

2

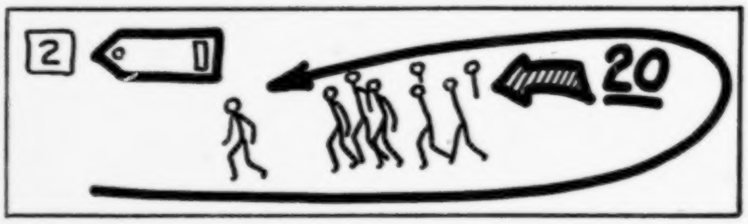

3

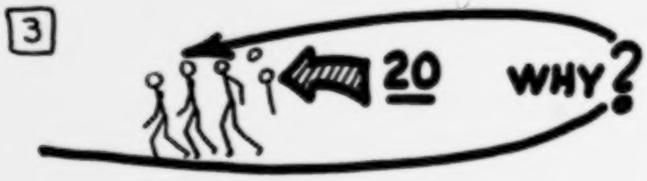

4

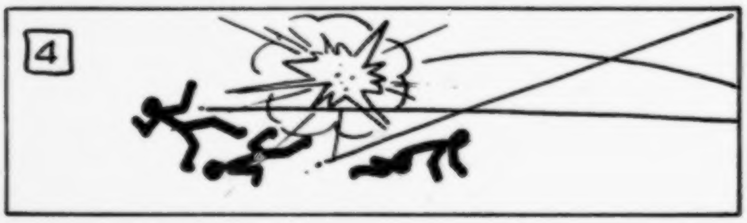

5

HOW?

6

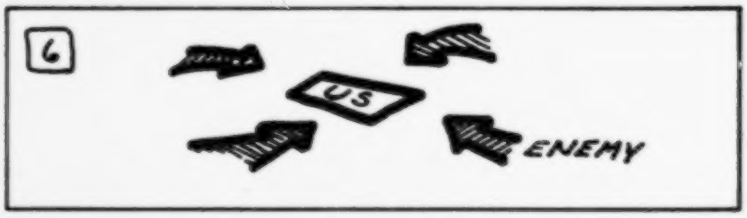

7

WHERE?

8

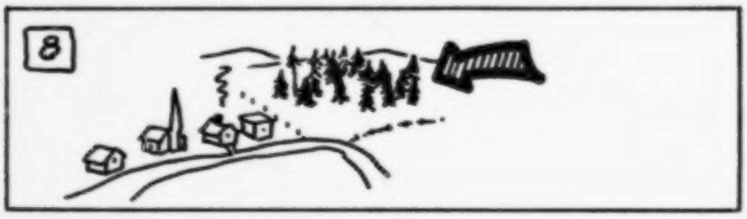

9

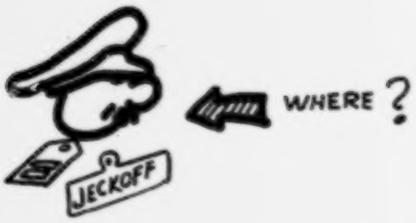
WHERE ?
JECKOFF

10

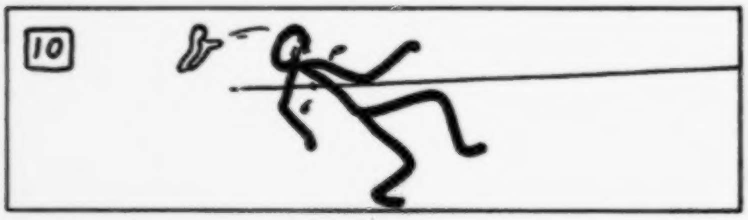

11

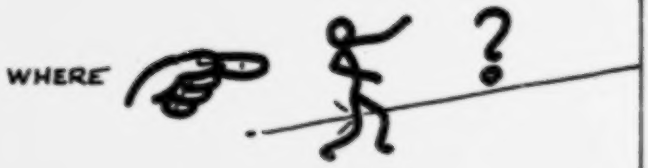

12

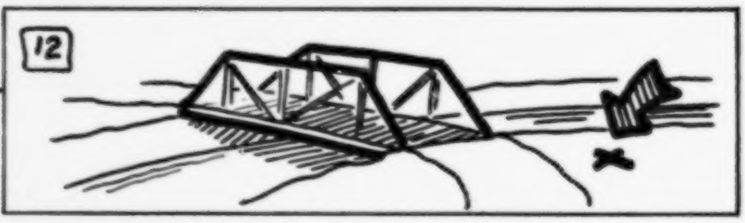

13

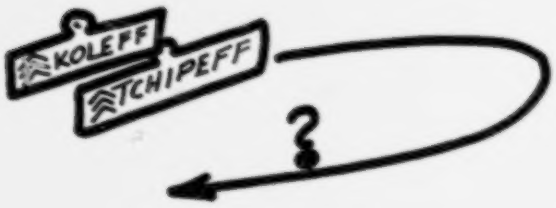
KOLEFF
TCHIPEFF
?

14

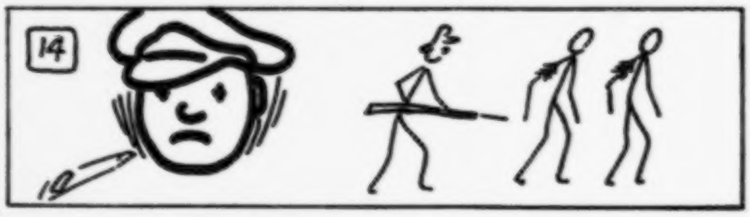

15

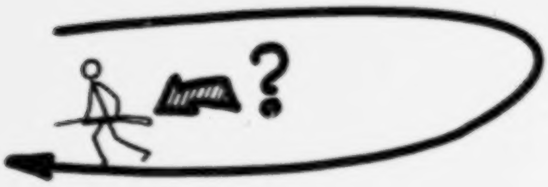

16

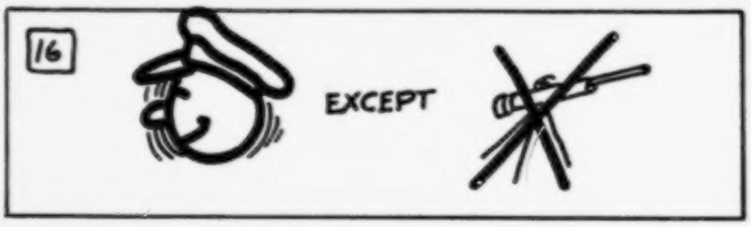

17

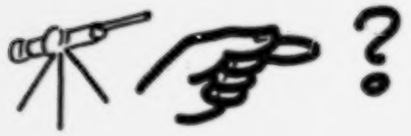

18

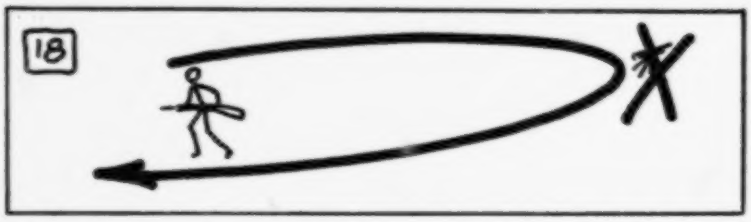

LESSON 13

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	With how many soldiers returned-you, comrade lieutenant?	How many soldiers did you return with, comrade lieutenant?
2.	With 20 people, comrade major.	With 20 men, comrade major.
3.	Why only with twenty people?	Why with only twenty men?
4.	Because gave-we big casualties.	Because we had heavy casualties.
5.	How happened this?	How did it happen?
6.	Us us surrounded enemy-the.	The enemy surrounded us.
7.	Where you surrounded-he he?	Where did he surround you.
8.	In forest-the by village-the.	In the forest by the village.
9.	Where is Captain Jeckoff?	Where is Captain Jeckoff?
10.	Him him killed-they.	They killed him.
11.	Where you wounded-they you?	Where were you wounded?
12.	Me me wounded-they at bridge-the.	I was wounded near the bridge.
13.	Returned-they sergeants-the Koleff and Tchipeff?	Did sergeants Koleff and Tchipeff come back?
14.	No, them them captured-they.	No, they captured them.
15.	Succeeded-you to bring-you weapon-the you?	Did you succeed in bringing back your weapons ?
16.	Yes, except for one heavy machine gun.	Yes, except for a heavy machine gun.
17.	What made-you with her?	What did you do with it?
18.	Her her abandoned-we.	We abandoned it.

LESSON 13

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. С ко́лко войни́ка се въ́рнахте, друга́рю лейтена́нт?
2. С два́йсет ду́ши, друга́рю майо́р.

3. Защо́ са́мо с два́йсет ду́ши?
4. Защо́то да́дохме голе́ми за́губи.

5. Как ста́на това́?
6. Нас ни загради́ неприя́телят.

7. Къде́ Ви загради́ той?
8. В гора́та до село́то.

9. Къде́ е капита́н Же́ков?
10. Не́го го уби́ха.

11. Къде́ Ви рани́ха Вас?
12. Ме́не ме рани́ха при мо́ста.

13. Въ́рнаха ли се сержа́нтите Ко́лев и Чи́пев?
14. Не, тях ги плени́ха.

15. Успя́хте ли да донесе́те оръ́жието си?
16. Да, освե́н една́ те́жка карте́чница.

17. Какво́ напра́вихте с не́я?
18. Не́я я изоста́вихме.

LESSON 13

RECOMBINATION

Spiral 3

Кога се върнахте, другарю капитан?
Тази сутрин, другарю майор.

Срещнахте ли майор Хантов?
Срещнах го.

А капитан Титев?
Него не го срещнах.

Дадохте ли тежки загуби?
Да, дадохме.

Защо дадохте тежки загуби?
Защото нас ни заградиха.

Къде Ви заградиха Вас?
Нас ни заградиха при моста.

При кой мост?
При моста до селото.

Кога Ви заградиха Вас при моста?
Заградиха ни в полунощ.

Върна ли се лейтенант Георгиев?
Не, него го плениха.

Кога го плениха него?
Него го плениха в 5 часа сутринта.

При моста ли го плениха?
Да, при моста.

Колко души плениха?
12 души.

Къде са сержантите Ненов и Талев?
Тях ги убиха.

Къде ги убиха тях?
Тях ги убиха при една къща до моста.

Донесохте ли тежката картечница?
Да, донесохме я нея.

Какво направихте с другото оръжие?
Него го изоставихме.

Къде го изоставихте него?
В гората.

Кога Ви раниха Вас?
Мен ме раниха по обяд.

Колко души раниха?
6 души.

Кого раниха?
Лейтенант Столаров и 5 войника.

Всички ли се върнаха?
Да, освен един войник.

Защо не бяхте у Ганеви снощи?
Защото бях болен.

От какво бяхте болен?
Мен ме болеше гърло.

Как е жена Ви?
И нея я боли гърло.

От кога Ви боли гърло Вас?
Нас ни боли гърло от вчера сутрин.

Видяхте ли г-н и г-жа Попови?
Да; него го видях вчера.

Кога видяхте госпожа Попова?
Нея я видях тази сутрин.

Ще ни чакат ли те нас довечера?
Да, ще ни чакат.

Къде ще ме чакат мен?
Вас ще Ви чакат в къщи.

А Вас?
Мен ще ме чакат пред киното.

LESSON 13

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

МЕН МЕ РАНИХА.
ВАС ВИ ПЛЕНИХА.

Плениха ли Ви Вас?
Да, мен ме плениха.

Раниха ли ме мен?
Да, Вас Ви раниха.

Кого плениха?
Мен ме плениха.

Кого раниха?
Вас Ви раниха.

Раниха ли Ви Вас?
Не, мен не ме раниха.
Мен ме плениха.

Плениха ли ме мен?
Не, Вас не Ви плениха.
Вас Ви раниха.

НАС НИ РАНИХА.
ТЯХ ГИ ПЛЕНИХА.

Кого раниха?
Нас ни раниха.

Кого плениха?
Тях ги плениха.

Раниха ли Ви Вас?
Да, нас ни раниха.

Плениха ли ги тях?
Да, тях ги плениха.

Плениха ли ги тях?
Не, нас не ни плениха.
Нас ни раниха.

Раниха ли ги тях?
Не, тях не ги раниха.
Тях ги плениха.

НЕГО ГО УБИХА
НЕЯ Я РАНИХА

Кого убиха?
Него го убиха.

Кого раниха?
Нея я раниха.

Убиха ли го него?
Да, него го убиха.

Раниха ли я нея?
Да, нея я раниха.

Раниха ли го него?
Не, него не го раниха.
Него го убиха.

Убиха ли я нея?
Не, нея не я убиха.
Нея я раниха.

LESSON 13

ЕТИВО-READER

ı с двайсет войника. Те дойдоха тази сутрин в
дадоха големи загуби, защото неприятелят ги
аградиi тях в гората до селото. Капитан Жеков
го уби него. Него го убиха в гората. Лейте-
Сержантите Колев и Чипев не се върнаха, за-
ги плениха в гората. Лейтенантът и войниците
си. Изоставиха само една тежка картечница.

ВЪПРОСИ

ейте-	Кой уби капитан Жеков?
	Къде го убиха него?
на	При моста ли убиха капитан Жеков?
ника?	Върнаха ли се сержантите Колев и Чипев?
йсет	Защо сержантите Колев и Чипев не се върнаха?
войни-	Убиха ли сержантите Колев и Чипев?
	Къде ги плениха тях?
т и	Кой ги плени тях?
	В гората ли раниха лейтенанта?
ейте-	При моста ли раниха лейтенанта?
	Кого раниха при моста?
антът	Кого плениха в гората?
	Кого убиха в гората?
	Какво успяха да донесат лейтенантът и войниците?
и?	Те успяха ли да донесат оръжието си?
ях?	Успяха ли да донесат тежката картечница?
?	Какво изоставиха те?
прия-	Изоставиха ли те оръжието си?.
иятелят?	
ков?	

1

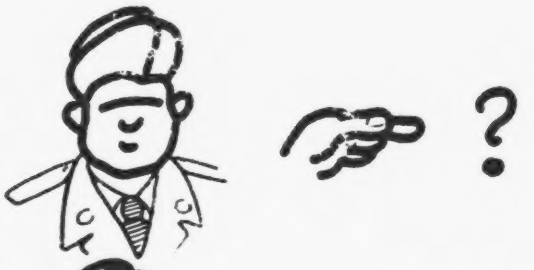

2

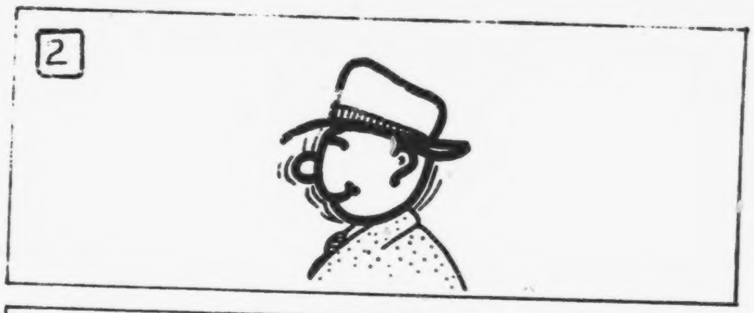

3

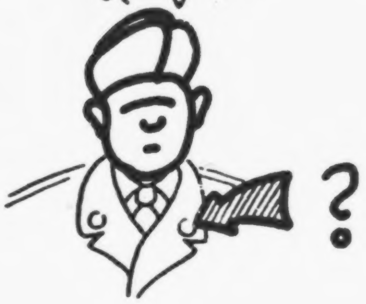

4

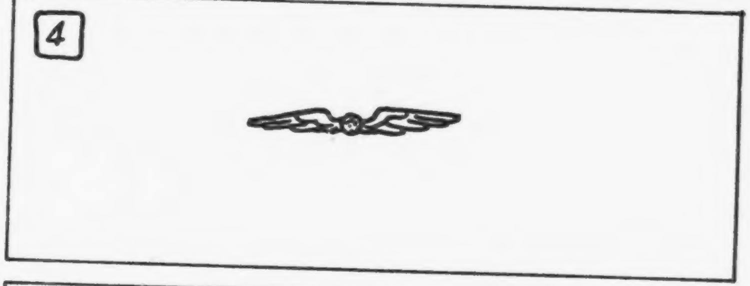

5

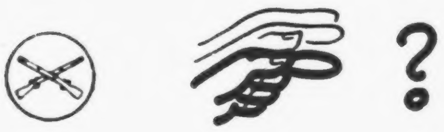

6

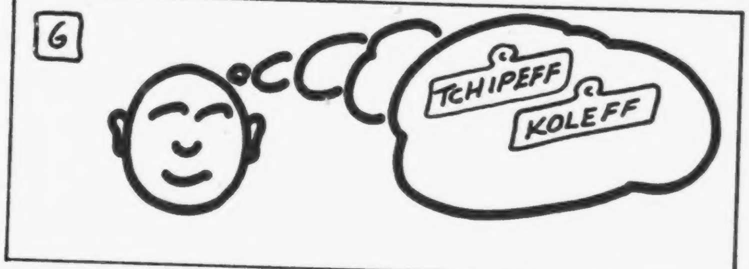
TCHIPEFF
KOLEFF

7

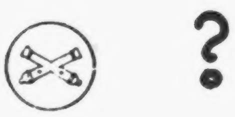

8

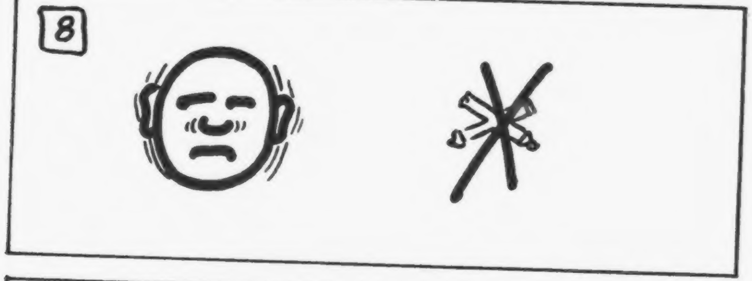

9

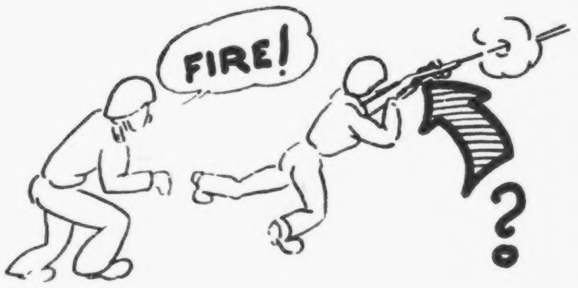

10

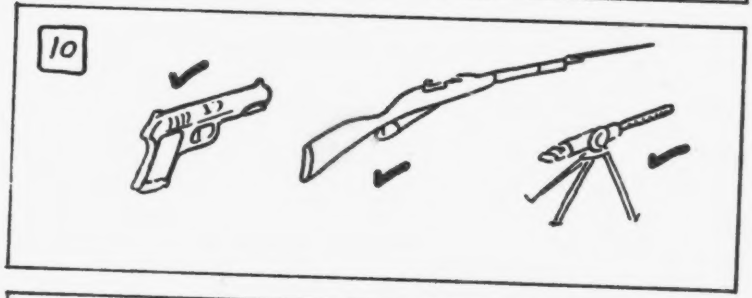

11

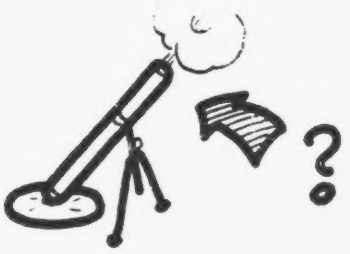

12

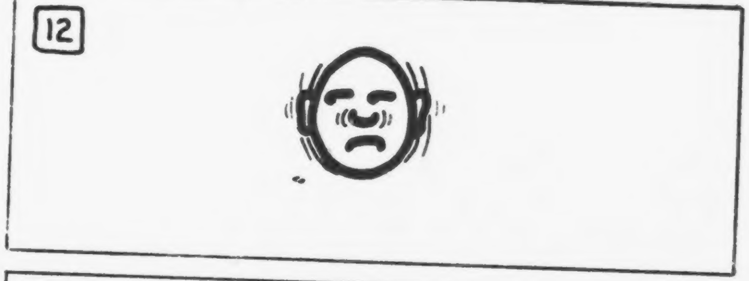

13

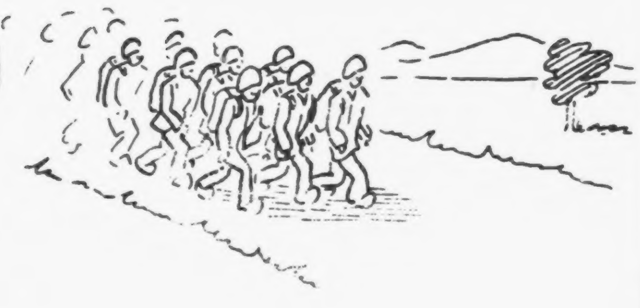

14

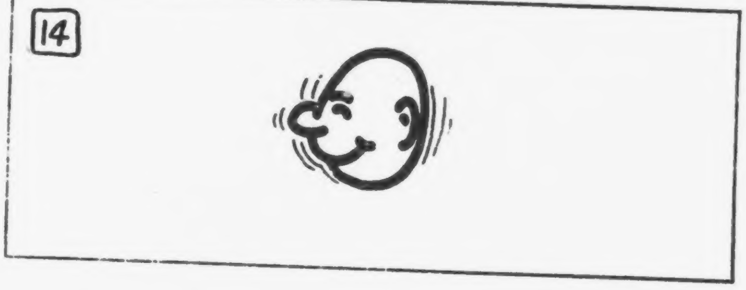

LESSON 14

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	You served are in armed forces-the?	Have you served in the armed forces?
2.	Yes, served am.	Yes, I have.
3.	In what unit served you?	What unit did you serve in?
4.	Served-I in air-the troops.	I served in the Air Force.
5.	Which of you is served in Infantry-the?	Which of you has served in the infantry?
6.	Think-I, that Tchipeff and Koleff are they served in her.	I think that Tchipeff and Koleff served in it.
7.	Served is somebody of you in artillery-the?	Has anyone served in the artillery?
8.	Nobody not is been on service in her.	No one has served in it.
9.	With what weapons are you fired?	What weapons have you fired?
10.	With pistol, rifle and machine gun.	Pistol, rifle and machine gun.
11.	Not are-you fired with mortars?	Haven't you fired mortars?
12.	No, not are-we fired.	No, we haven't.
13.	Without doubt, all are-you gone on march.	Undoubtedly all of you have been on a march.
14.	Yes, gone are-we, understand.	Yes, we have, of course.

LESSON 14

Sprial 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Ви́е слу́жил ли сте във войска́та?
2. Да, слу́жил съм.

3. В коя́ част слу́жихте?
4. Слу́жих във възду́шните войски́.

5. Кой от Вас е слу́жил в пехо́тата?
6. Ми́сля, че Чи́пев и Ко́лев са слу́жили в не́я.

7. Слу́жил ли е ня́кой от Вас в артиле́рията?
8. Ни́кой не е бил на слу́жба в не́я.

9. С какви́ оръ́жия сте стре́ляли?
10. С пистоле́т, пу́шка и карте́чница.

11. Не сте ли стре́ляли с миноме́ти?
12. Не, не сме стре́ляли.

13. Без съмне́ние вси́чки сте хо́дили на по́ход.
14. Да, хо́дили сме, разби́ра се.

Spiral 3

RECOMBINATION

Г-н Хинев служил ли е в войската?
Да, служил е.

В коя част служи той?
Той служи в пехотата.

Бил ли е някой от Вас на служба във въздушните войски.
Никой от нас не е служил във въздушните войски.

Кой от Вас е бил на служба в артилерията?
Аз мисля, че Чипев е бил на служба в нея.

Мислите ли, че и Колев е служил в артилерията?
Да, и той е служил в нея.

А Градинаров и Танев.
Те не са служили в артилерията.

Стреляли ли сте с минометио?
Не, не сме стреляли.

Вие, г-н Енев, стрелял ли сте с пистолет?
Да, стрелял съм.

Стрелял ли сте с пушка и картечница?
Само с пушка съм стрелял.

Кой от Вас е стрелял с картечница?
Калпазанов е стрелял.

Стрелял ли е някой от Вас с тежка картечница?
Никой от нас не е стрелял с тежка картечница.

Всички ли сте ходили на поход?
Не, всички не сме ходили на поход.

Кой от Вас не е ходил?
Ангелов не е ходил.

Кой друг?
Крусев и Стоянов не са ходили.

Пиете ли вино?
Да, пия.

Какво вино сте пил?
Аз съм пил червено вино.

Пил ли сте ракия?
Да, и ракия съм пил.

Син Ви пил ли е ракия?
Не, не е пил.

Какво пие той?
Бира.

Били ли сте в Ню-Йорк?
Не, ние не сме били там.

Били ли сте на гости у Цаневи?
Да, бяхме у тях вчера.

Ходил ли сте на театър?
Не, не съм ходил.

Ходил ли сте на кино?
Ходил съм.

Играл ли сте на карти?
Да, играл съм.

Играхте ли на карти снощи у Цаневи?
Да, играх.

Работил ли е Христо в банка?
Не, не е работил.

Донесе ли той билети за театър?
Мисля, че ги е забравил.

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ СЪМ СЛУЖИЛ В ПЕХОТАТА.
ВИЕ СТЕ СЛУЖИЛ В АРТИЛЕРИЯТА.

Къде сте служил Вие?
Аз съм служил в артилерията.

Къде съм служил аз?
Вие сте служил в пехотата.

Вие служил ли сте в артилерията?
Да, аз съм служил в артилерията.

Аз служил ли съм в пехотата?
Да, Вие сте служил в пехотата.

Вие служил ли сте в пехотата?
Не, аз не съм служил в пехотата.
Аз съм служил в артилерията.

Аз служил ли съм в артилерията?
Не, Вие не сте служил в артилерията.
Вие сте служил в пехотата.

ТОЙ Е СЛУЖИЛ ВЪВ ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ.

Къде е служил той?
Той е служил във въздушните войски.

Той служил ли е във въздушните войски?
Да, той е служил във въздушните войски.

Той служил ли е в артилерията?
Не, той не е служил в артилерията.
Той е служил във въздушните войски.

Кой е служил в артилерията?
Аз съм служил в артилерията.

Кой е служил в пехотата?
Вие сте служил в пехотата.

Кой е служил във въздушните войски?
Той е служил във въздушните войски.

GRAMMAR DRILL BLOCKS

НИЕ СМЕ СТРЕЛЯЛИ С ПИСТОЛЕТ.
ВИЕ СТЕ СТРЕЛЯЛИ С ПУШКА.

С какво сте стреляли Вие?
Ние сме стреляли с пушка.

С какво сме стреляли ние?
Вие сте стреляли с пистолет.

Вие стреляли ли сте с пушка?
Да, ние сме стреляли с пушка.

Ние стреляли ли сме с пистолет?
Да, Вие сте стреляли с пистолет.

Вие стреляли ли сте с пистолет?
Не, ние не сме стреляли с пистолет.
Ние сме стреляли с пушка.

Ние стреляли ли сме с пушка?
Не, Вие не сте стреляли с пушка.
Вие сте стреляли с пистолет.

ТЕ СА СТРЕЛЯЛИ С КАРТЕЧНИЦА.

С какво са стреляли те?
Те са стреляли с картечница.

Те с картечница ли са стреляли?
Да, те са стреляли с картечница.

Те с пушка ли са стреляли?
Не, те не са стреляли с пушка.
Те са стреляли с картечница.

Кой е стрелял с пушка?
Ние сме стреляли с пушка.

Кой е стрелял с пистолет?
Вие сте стреляли с пистолет.

Кой е стрелял с картечница?
Те са стреляли с картечница.

LESSON 14

GRAMMAR DRILL BLOCKS

Spiral 4

НИЕ СМЕ СЛУЖИЛИ В ПЕХОТАТА.
ВИЕ СТЕ СЛУЖИЛИ В АРТИЛЕРИЯТА.

Къде сте служили Вие?
Ние сме служили в артилерията.

Къде сме служили ние?
Вие сте служили в пехотата.

Вие служили ли сте в артилерията?
Да, ние сме служили в артилерията.

Ние служили ли сме в пехотата?
Да, Вие сте служили в пехотата.

Вие служили ли сте в пехотата?
Не, ние не сме служили в пехотата.
Ние сме служили в артилерията.

Ние служили ли сме в артилерията?
Не, Вие не сте служили в артилерията.
Вие сте служили в пехотата.

ТЕ СА СЛУЖИЛИ ВЪВ ВЪЗДУШНИТЕ ВОЙСКИ.

Къде са служили те?
Те са служили във въздушните войски.

Те служили ли са във въздушните войски?
Да, те са служили във въздушните войски.

Те служили ли са в артилерията?
Не, те не са служили в артилерията.
Те са служили във въздушните войски.

Кой е служил в артилерията?
Ние сме служили в артилерията.

Кой е служил в пехотата?
Вие сте служили в пехотата.

Кой е служил във въздушните войски?
Те са служили във въздушните войски.

LESSON 14

GRAMMAR DRILL BLOCKS

Spiral 4

АЗ СЪМ СТРЕЛЯЛ С ПИСТОЛЕТ.
ВИЕ СТЕ СТРЕЛЯЛ С ПУШКА.

С какво сте стрелял Вие?
Аз съм стрелял с пушка.

С какво съм стрелял аз?
Вие сте стрелял с пистолет.

Вие стрелял ли сте с пушка?
Да, аз съм стрелял с пушка.

Аз стрелял ли съм с пистолет?
Да, Вие сте стрелял с пистолет.

Вие стрелял ли сте с пистолет?
Аз съм стрелял с пушка.

Аз стрелял ли съм с пушка?
Вие сте стрелял с пистолет.

ТОЙ Е СТРЕЛЯЛ С КАРТЕЧНИЦА.

С какво е стрелял той?
Той е стрелял с картечница.

Той стрелял ли е с картечница?
Да, той е стрелял с картечница.

Той стрелял ли е с пушка?
Не, той не е стрелял с пушка.
Той е стрелял с картечница.

Кой е стрелял с пушка?
Аз съм стрелял с пушка.

Кой е стрелял с пистолет?
Вие сте стрелял с пистолет.

Кой е стрелял с картечница?
Той е стрелял с картечница.

LESSON 14

Spiral 5

ЧЕТИВО - READER

Студентът Христов е служил във войската. И студентите Чипев и Колев са служили във войската. Те служиха в пехотата. Христов беше на служба във въздушните войски. Никой от студентите не е бил на служба в артилерията. Те всички са стреляли с пистолет и пушка. Христов стреляше най-добре от всички. Той стреляше по-добре с пистолет, отколкото с пушка. Само някои от студентите са стреляли с картечница. Никой от тях не е стрелял с тежка картечница. Всички са стреляли с миномет, освен Христов. Той не е стрелял с миномет, защото той беше на служба във въздушните войски. Без съмнение те всички са ходили на поход.

Spiral 6

Кой е служил във войската?
Студентът Христов служил ли е във войската?
Кой друг е служил във войската?
Студентите Чипев и Колев служили ли са във войската?
Къде служиха те?
Във въздушните войски ли служиха те?
Кой беше на служба във въздушните войски?
Кой беше на служба в пехотата?
Бил ли е някой от студентите на служба в артилерията?
В артилерията ли служи студентът Христов?
С какво са стреляли всички те?
Всички ли са стреляли с пушка?
Кой стреляше най-добре от всички?
Колев ли стреляше най-добре от всички?
С какво стреляше той по-добре - с пушка или с пистолет?
Всички ли са стреляли с тежка картечница?
Кой от тях е стрелял с тежка картечница?
Всички ли са стреляли с миномет?
Христов стрелял ли е с миномет?
Защо Христов не е стрелял с миномет?
Защо всички други са стреляли с миномет?
Всички ли са ходили на поход?
Вие ходил ли сте на поход?
Вие стрелял ли сте с пушка?
Кой от Вас е стрелял с миномет?
С кое оръжие стреляте най-добре?
С кое оръжие стреляте по-добре: с пушка или с пистолет?

1

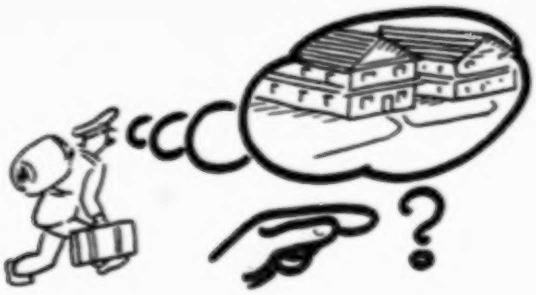

2

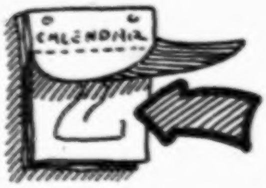

3

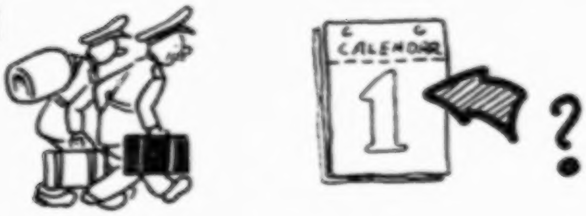

4

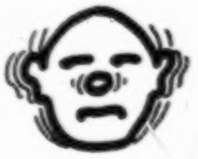

5

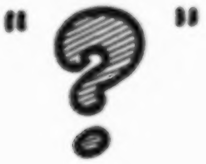

6

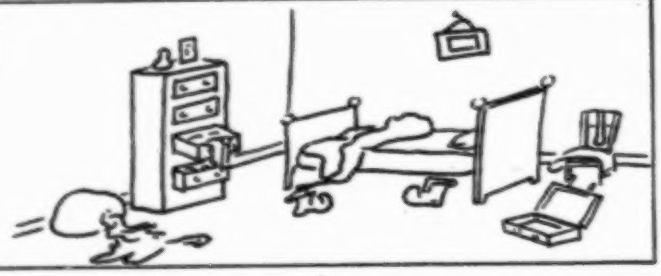

7

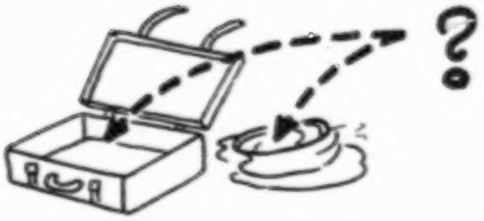

8

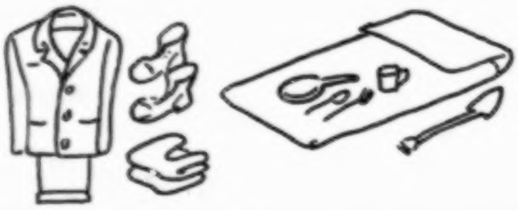

9

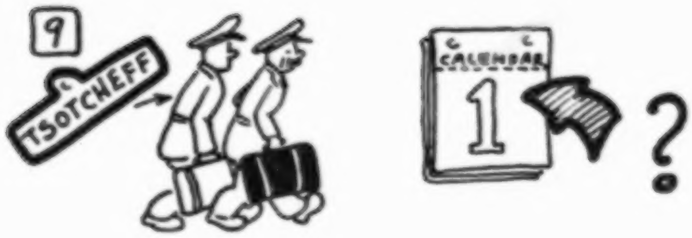
TSOTCHEFF
CALENDAR
1

10

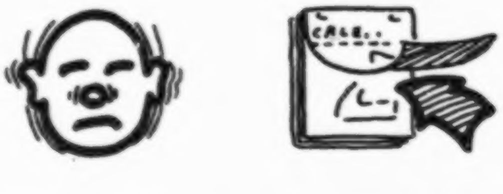

11

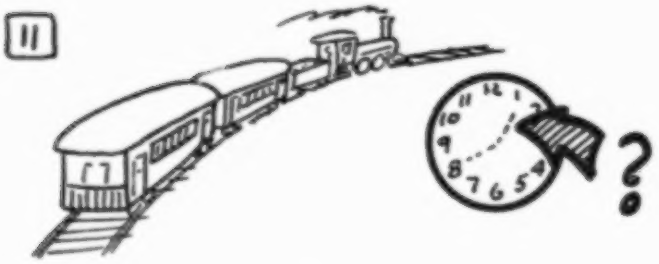
12
10
11
9
8
7
6
5
4

12

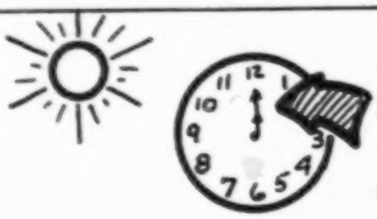
12
1
11
10
9
3
8
4
7
6
5

13

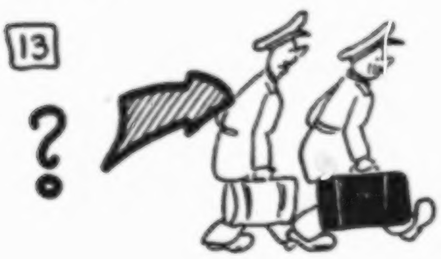

14

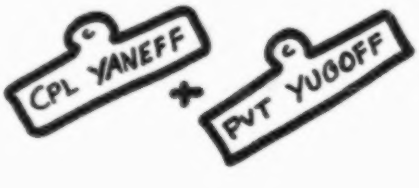
CPL YANEFF
PVT YUGOFF

LESSON 15

TRANSLATION OF THE DIALOGUE:

	LITERAL	IDIOMATIC
1.	When have to leave-you for barracks-the?	When do you have to leave for the barracks?
2.	I have to leave tomorrow.	I have to leave tomorrow.
3.	Why not leave-you to-day with me?	Why don't you leave with me today?
4.	Not can-I.	I cannot.
5.	Why not can-you to leave-you?	Why can't you leave?
6.	Because not am myself prepared yet.	Because I am not ready yet.
7.	What have to prepare-you?	What do you have to prepare?
8.	Clothes-the and field pack-the my.	My clothes and field pack.
9.	Tsotcheff can-he to come-he with me today?	Can Tsotcheff come with me today?
10.	No, he wants to leave-he tomorrow.	No, he wants to leave tomorrow.
11.	With which train can-you to depart-you?	Which train can you depart by?
12.	Can-we to leave-we with noon-the train.	We can leave by the noon train.
13.	Who can-he to come-he with me then?	Who can come with me then?
14.	Pfc-the Yaneff and private-the Yugoff can-they come.	Pfc Yaneff and private Yugoff can come.

Spirals 1 & 2

РАЗГОВОР

1. Кога́ тря́бва да тръ́гнете за каза́рмата?
2. Аз тря́бва да тръ́гна у́тре.

3. Защо́ не тръ́гнете днес с мен?
4. Не мо́га.

5. Защо́ не мо́жете да тръ́гнете?
6. Защо́то не съм се приго́твил о́ще.

7. Какво́ тря́бва да приго́твите?
8. Облекло́то и ра́ницата си.

9. Цо́чев мо́же ли да до́йде с мен днес?
10. Не, той и́ска да тръ́гне у́тре.

11. С кой влак мо́жете да тръ́гнете?
12. Мо́жеме да тръ́гнеме с о́бе́дния влак.

13. Кой мо́же да до́йде с мен тога́ва?
14. Ефре́йторът Янев и ре́дникът Югов мо́гат да до́йдат.

LESSON 15

RECOMBINATIOM

Spiral 3

Какво ще правите довечера?
Ще стоя в къщи.

Можете ли да дойдете у нас?
Мисля, че ще мога.

Кога можете да дойдете?
Аз ще Ви телефонирам.

Жена Ви ще дойде ли?
Не, тя няма да може да дойде.

Защо няма да може да дойде?
Защото трябва да отиде на театър.

Децата Ви могат ли да дойдат?
Само син ми може да дойде.

Какво ще прави дъщеря Ви?
Тя ще трябва да учи в къщи.

Кога трябва да тръгне син Ви за казармата?
Той трябва да тръгне за казармата утре след обяд.

Приготвил ли се е?
Не, не се е приготвил още.

Какво не е приготвил?
Военните дрехи и раницата си.

Трябва ли да вземе всичките си военни дрехи?
Да, трябва.

Какъв е той сега?
Той е ефрейтор.

Може ли да стреля с картечница?
Да, той може да стреля с картечница и с миномет.

Вие можете ли да стреляте с пушка?
Да, мога.

Искате ли да отидем на кино утре вечер?
Да, искам много да отида.

Можете ли да купите билети?
Да, мога.

На кой ред искате да вземете билети?
Ще взема на осми ред.

Защо не вземете по-хубави места?
Защото те са много по-скъпи.

В колко часа трябва да се срещнем?
В седем часа.

Не можеме ли да се срещнеме по-рано.
Не, аз не мога да дойда по-рано.

Защо не можете?
Защото трябва да чакам жена си.

Кога ще свърши киното?
Мисля, че ще свърши в 10 часа.

Искате ли да отидете на гости у Христови тогава?
Не, аз не мога да отида у тях на гости, защото трябва да работя в къщи.

Къде отивате сега?
Отивам да купя грозде, ябълки и круши за децата.

Гроздето не е ли много скъпо сега?
Да, сега то е много по-скъпо отколкото по-рано.

Защо искате да купите грозде тогава?
Защото на децата им се яде грозде.

Яде ли Ви се пържено пиле на Вас?
Да, много ми се яде.

LESSON 15

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

АЗ МОГА ДА ТРЪГНА ДНЕС.
ВИЕ МОЖЕТЕ ДА ТРЪГНЕТЕ УТРЕ.

Кога можете да тръгнете Вие?
Аз мога да тръгна утре.

Кога мога да тръгна аз?
Вие можете да тръгнете днес.

Вие можете ли да тръгнете утре?
Да, аз мога да тръгна утре.

Аз мога ли да тръгна днес?
Да, Вие можете да тръгнете днес.

Вие можете ли да тръгнете днес?
Не, аз не мога да тръгна днес.
Аз мога да тръгна утре.

Аз мога ли да тръгна утре?
Не, Вие не можете да тръгнете утре.
Вие можете да тръгнете днес.

ТОЙ МОЖЕ ДА ТРЪГНЕ ПО ОБЯД.

Кога може да тръгне той?
Той може да тръгне по обяд.

Той може ли да тръгне по обяд?
Да, той може да тръгне по обяд.

Той може ли да тръгне утре?
Не, той не може да тръгне утре.
Той може да тръгне по обяд.

Кой може да тръгне утре?
Аз мога да тръгна утре.

Кой може да тръгне днес?
Вие можете да тръгнете днес.

Кой може да тръгне по обяд?
Той може да тръгне по обяд.

Spiral 4

GRAMMAR DRILL BLOCKS

НИЕ МОЖЕМЕ ДА ТРЪГНЕМЕ ДНЕС.
ВИЕ МОЖЕТЕ ДА ТРЪГНЕТЕ УТРЕ.

Кога можете да тръгнете Вие?
Ние можеме да тръгнеме утре.

Кога можеме да тръгнеме ние?
Вие можете да тръгнете днес.

Вие можете ли да тръгнете утре?
Да, ние можеме да тръгнеме утре.

Ние можеме ли да тръгнеме днес?
Да, Вие можете да тръгнете днес.

Вие можете ли да тръгнете днес?
Не, ние не можеме да тръгнеме днес.
Ние можеме да тръгнеме утре.

Ние можеме ли да тръгнеме утре?
Не, Вие не можете да тръгнете утре.
Вие можете да тръгнете днес.

ТЕ МОГАТ ДА ТРЪГНАТ ПО ОБЯД.

Кога могат да тръгнат те?
Те могат да тръгнат по обяд.

Те могат ли да тръгнат по обяд?
Да, те могат да тръгнат по обяд.

Те могат ли да тръгнат утре?
Не, те не могат да тръгнат утре.
Те могат да тръгнат по обяд.

Кой може да тръгне утре?
Ние можеме да тръгнеме утре.

Кой може да тръгне днес?
Вие можете да тръгнете днес.

Кой може да тръгне по обяд?
Те могат да тръгнат по обяд.

LESSON 15

Spiral 5 **ЧЕТИВО - READER**

Бобев трябва да тръгне за казармата днес. Той иска Цочев да дойде с него. Цочев не може да тръгне с него, защото не се е приготвил още. Той трябва да приготви облеклото и раницата си. Той трябва да приготви и пушката си. Той ще тръгне утре. Ефрейторът Янев може да тръгне с Бобев за казармата. Той се е приготвил. Сега той е в къщата на Бобев. Те чакат редника Югов. И той ще дойде с тях. Той трябваше да отиде да вземе военната си униформа. Той ще се върне в 11 часа. Те всички могат да тръгнат с обедния влак в 12 часа и 10 минути.

Spiral 6 **ВЪПРОСИ - QUESTIONS**

Кога трябва да тръгне Бобев за казармата?
Кой трябва да тръгне за казармата днес?
Утре ли трябва да тръгне Бобев за казармата?
Какво иска Бобев?
Може ли Цочев да тръгне с него?
Защо Цочев не може да отиде в казармата с Бобев?
Цочев приготвил ли се е?
Какво трябва да приготви Цочев?
Какво трябва да приготви той освен облеклото и раницата си?
Какво трябва да приготви Цочев освен пушката си?
Кога ще тръгне той?
Може ли Цочев да тръгне за казармата утре?
Какъв е Янев?
Кой може да тръгне с Бобев за казармата?
Защо ефрейторът Янев може да тръгне с Бобев за казармата?
Къде е той сега?
Какъв е Югов?
Кой чака Югов?
Кого чакат Бобев и Янев?
Защо го чакат те?
Какво трябваше Югов да отиде да вземе?
В колко часа ще се върне той?
Кога могат да тръгнат те?
Вие можете ли да стреляте с пистолет?
Добре ли можете да стреляте с пистолет?
Можете ли да стреляте с пушка?
С кое оръжие можете да стреляте по-добре?
Можете ли да отидете на кино с мен довечера?
Можете ли да дойдете в къщи утре?
Можете ли да свирите на пиано?
Можете ли да танцувате? Можете ли да пеете?

BASIC COURSE, VOLUME I

PRONUNCIATION PHASE

VII. Statistical Review of the Dialogues

DIALOGUE NO.	SITUATION	GRAMMAR UNIT	No. of New Words in Each Lesson	Total New Words	Total Words	No. of Questions & Answers
1	Asking and Getting Information	To be, masculine & feminine nouns in singular & plural with & without article.	18	18	72	22
2	Write, Read, Smoke	Nouns neuter gender with or without article, Regular verbs, 1st & 2nd group.	21	39	81	22
3	Clothes	Adjectives, singular & plural, with & without article. Regular verbs 3rd group.	15	54	84	22
4	Drink, Dance Play	Future tense	23	77	75	22
5	Movies	Cardinals **Descriptive imperative**	32	109	69	18
6	Buying Fruit	Comparative & Superlative.	20	129	79	18
7	Guests	Past tense.	15	144	62	20
8	Family Situation	**Imperfect tense.**	31	175	82	22
9	Theater	Perfective aspect. Ordinal numbers.	20	195	76	16
10	Buying a House	Personal pronouns. Accusative short forms.	16	211	69	22

DIALOGUE NO.	SITUATION	GRAMMAR UNIT	No. of New Words in Each Lesson	Total New Words	Total Words	No. of Questions & Answers
11	Buying a House	Personal pronouns. Dative, short forms.	18	228	83	16
12	In the Restaurant	Dative, double forms of the personal pronoun.	12	240	90	16
13	Reconnaissance Patrol	Personal pronouns. Double form, accusative.	20	260	71	18
14	Military Service	Past indefinite tense.	18	278	73	14
15	Going Back to the Barracks	Perfective aspect. мога, трябва	22	300	80	14

VIII. BULGARIAN - ENGLISH VOCABULARY

БЪЛГАРО - АНГЛИЙСКИ РЕЧНИК

The figures refer to the dialogue in which the word is used for the first time

А

а **but, and** 2

а́гнешки,а,о,и **of lamb** 4

а́гнешко пе́чено **roast lamb** 4

аз **I**

ме **me** *short form of the personal pronoun as direct object of the verb:* чу́вате ли ме? **do you hear me?** 10; мен, ме́не **me** *long form used also after a preposition:* за мен поръ́чайте пъ́ржено пи́ле **order fried chicken for me** 12; мен ме, ме́не ме **me** *double form:* ме́не ме рани́ха при мо́ста **they wounded me near the bridge** 13; ми: 1. **to me** *short form of the personal pronoun as indirect object:* ка́за ми **he said to me** 2. **my** син ми **my son** 8; на мен, на ме́не **to me** *long form;* на мен ми, на ме́не ми **to me** *double form:* на ме́не не ми се яде́ фасу́л **I don't feel like eating beans** 12;

а́ло **hello** 10

артиле́рия *f.* **artillery** 14

Б

ба́нка **bank** 8

без **without** 5

в о́сем часа́ без два́йсет мину́ти **at twenty minutes to eight** 5

бил *see* съм

биле́т **ticket** 5

би́ра **beer** 12

благодаря́ **thank you** 4

благодаря́,и **to thank**

бо́лен, бо́лна,о,и **sick, ill** 10

боля́,и *used only in 3rd p.* **to ache, to hurt**

гъ́рло я боли́ **she has a sore throat** 10

бях *see* съм

бя́хте *see* съм

В

в **in, at** в ста́ята **in the room** 2; в о́сем часа́ **at eight o'clock** 5

вас, Вас *see* ви́е

веднага́ **right away,immediately** 11

ве́стник *pl.* ве́стници **newspaper** 2

ве́чер **evening**

до́бър ве́чер ! **good evening!** 4

вече́ря **supper** 4

на вечеря **for supper** ще и́мам го́сти на вече́ря **I'll have guests for supper** 4

вече́рям **to have supper** 4

какво ще вече́ряте ?**what will you have for supper?** 4

взе́ма,е **to take** 9

ви, Ви *see* ви́е

ви́дя,и **to see** *past tense:* видя́х, видя́ видя́хме, видя́хте, видя́ха; видя́хте ли господи́н Петко́в? **did you see Mr.Petkoff?** видя́х го **I saw him** видя́х *see* ви́дя́

видя́хте *see* ви́дя

вие, Вие **you** *the polite form is always capitalized in Bulgarian;* ви, Ви **1. you** *short form of the personal pronoun as direct object of the verb:* не Ви чувам много добре **I don't hear you very well** 10; **2. to you** *short form of the pronoun as indirect object* какво́ Ви ка́за той? **what did he say to you?** 11; **3. your** жена́ Ви **your wife** 8; вас, Вас **you** *long form of the direct object pronoun used also after prepositions:* за Вас **for you** 12; вас ви, Вас Ви **you** *double form of the pronoun as direct object:* къде Ви рани́ха Вас? **where were you wounded?** на вас, на Вас **to you** *long form of the pronoun as indirect object of the verb;* на вас ви, на Вас Ви **to you** *double form of the indirect object pronoun:* на Вас яде́ ли Ви се фасул? **do you feel like eating beans?** какво́ Ви се пи́е на Вас? **what do you want to drink** 12

ви́но **wine** 4

вку́сен, вку́сна, о, и **tasty** 6

влак **train** 15

с кой влак? **on which train?** 15

влеза, е в **to go in, to enter** 12
да вле́зем! ха́йде да вле́зем! **let's go in**

вое́нен, вое́нна, о, и **military** 3

войни́к *pl.* войни́ци **soldier** 13

войска́ **armed forces, army** 14

вси́чки **all** 4

вто́ри, а, о, и **second** 9

вче́ра **yesterday** 11

във **in** *used instead of* в *before words beginning with a* в *or a* ф: слу́жих във възду́шните войски́ **I served in the Air Force** 14;

възду́шен, възду́шна, о, и **air-**
възду́шни войски́ **Air Force** 14

вървя́, и **to go** 5

въ́рна се **to return, to come back**
past tense: въ́рнах се, въ́рна се, въ́рнахме се, въ́рнахте се, въ́рнаха се; с ко́лко войни́ка се въ́рнахте? **how many soldiers did you return with?**

въ́рнахте се *see* въ́рна се

Г

ги *see* те

гимна́зия **high school, gymnasium** 8

гла́ден, гла́дна, о, и **hungry** 12

го *see* той, то

говоря, и **to talk** *past tense:* гово́рих, гово́ри, гово́рихме, гово́рихте, гово́риха гово́рихте ли на господи́н Ми́рев? **did you talk to Mr. Mireff?** 11; гово́рих му **I talked to him** 11

голя́м, а, о, голе́ми **big, great, large, heavy** 13

гора́ **forest** 13

господи́н **Mr., gentleman** 1
pl. господа́ **gentlemen** 2

госпо́жа́ **Mrs.** 2 **wife**

гост *pl.* го́сти **guest** 4

гро́зде **grapes** 6

гъ́рло **throat** 10

гюве́ч **vegetable and meat stew** 12

Д

да 1. **yes** 2. **to** искате ли да отидем на кино? **do you want to go to the movies?** 9; 3. **let**

да́вам, дава **to give; to present, to show** еди́н филм ли да́ват? **do they show a single movie?** да́ват два фи́лма **there is a double feature** 5; дам, даде́, даде́м, даде́те, дада́т *this form is used after* ще *and* да: ще даде́ ли? **will he give?** 11; ще им даде́м ли и ме́белите? **are we going to give them the furniture, too?** 11: *command form:* да́йте ми ли́чната си ка́рта! **give me your identity card** 8; *past tense:* да́дох, да́де, да́дохме, да́дохте, да́доха; защото да́дохме голе́ми за́губи **because we had(gave) heavy casualties**

да́де́ *see* да́вам

да́дохме *see* да́вам

да́йте *see* да́вам

два **two** *masculine:* два фи́лма **two films** 5
  две **two** *feminine and neuter:* две мину́ти **two minutes** 5

двана́йсет **twelve** 5

два́йсет **twenty** 5

две *see* два

де́вет **nine** 5

ден **day**; на ден **per day**
  до́бър ден! **good afternoon!** 1

де́сет **ten** 5

дете́ **child** *pl.* деца **children** 8

деца́ *see* дете

днес **today** 15

до 1. **next to, by, at** те са на масата до писма́та **they are on the table next to the letters** 2; 2. **till, until** ние ще стои́ме до полуно́щ **we'll stay till midnight** 4

добре́ **well** 4 **all right** 7

добъ́р, добра́, о́, и́ **good**
  до́бър ден! **good afternoon!** 1
  добро́ у́тро! **good morning!** 2

дове́чера **tonight** 4

довиждане! **goodby** 4

до́йда, е **to come**
  ще до́йда **I'll come** 8; Попо́ви ще до́йдат ли? **will the Popoffs come?** 9; Цо́чев мо́же ли да до́йде? **can Tsotcheff come?** 15
  command form: ела́те! **come** 8

докуме́нт **document** 10

донеса́, е́ **to bring** 10

дре́бен, дре́бна, о, и **small, tiny** 6

дре́ха **garment**
  дре́хи **clothes** 3

дру́г, а, о, и **other** 7

друга́р **comrade, friend** 13

ду́ши **people, men** 13

дъщеря́ **daughter** 8

Е

е 1. **is** *see* съм 2. **well! eh!** 11

е́втин, а, о, и **cheap** 5; по́-евтин **cheaper** 9

еди́н, една́, едно́ **one** еди́н фи́лм **one film** 5
  една́ дъщеря́ **one daughter** 8

едина́йсет **eleven** 5

е́дър, е́дра, о, и **big, large** 6

ела́те *see* дойда

е́то! **here you are, there it is** 6

ефре́йтор **Pfc** 15

Ж

жена́ **wife, woman** 8

жълт, а, о, и **yellow** 6

З

за 1. **for** за кого́ е писмо́то? **for whom is the letter?** 2; 2. **about** гово́рихте ли на господи́н Ми́рев за къ́щата? **did you talk to Mr. Mireff about the house?** 11

забра́вя, и **to forget** *this form is used after* ще *and* да: ня́ма да ги забра́вя **I won't forget them** 10

забра́вям **to forget** 10

заградя́, и́ **to surround** *past tense:* загради́х, загради́, загради́хме, загради́хте, загради́ха; нас ни загради́ неприя́телят **the enemy surrounded us** 13; къде Ви загради́ той? **where did he surround you?** 13

за́губа **loss, casualty** 13

за́едно **together** 8

заповя́дайте! **here you are** 8

защо́ **why** 13
защо́то **because** 13

зеле́н,а,о,и **green** 6

зря́л,а,о,зре́ли **ripe** 6

И

и **and; also, too** 2

и *see* тя

Ива́н **John** 10

игра́я **to play**
  игра́я на ка́рти **to play cards** 7

изоста́вя,и **to abandon**
  past tense: изоста́вих, ви, вихме, хте, ха, не́я я изоста́вихме **we abandoned it** 13

или́ **or** 9

Ива́но́в **Ivanoff (Mr.)** 1

Ива́но́ва **Ivanova(Mrs. or Miss)** 2

им *see* те

има *see* и́мам

и́мам **to have** 3
  и́ма *impesonal, does not change in number and person* **there is, there are** има и евтини **there are cheap ones, too** 5

и́скам **to want** 9

К

каза́рма **barracks** 15

ка́за *see* ка́жа

ка́жа, е **to tell** *past tense:* ка́зах,ка́за, хме хте, ха; какво́ Ви ка́за той? **what did he tell you?** 11; ка́за ми **he told me** 11;

как ? **how ?** 4

ка́къв,каква́,о́,и́ 1. **what** какво́ е това́? **what is this?** 1; 2. **what kind of** каква́ ша́пка но́сите? **what kind of hat are you wearing?** 3

капита́н **captain** 8

ка́рта **card; map**
  ли́чна ка́рта **identity card** 8

карте́чница **machine gun** 13

като́ **as, like** къде́ рабо́тихте като́ циви́лен? **where did you work as a civilian?** 8

кафя́в,а,о,и **brown** 3

ке́пе **cap** 3

кило́ **kilogram** *equal to 2.2046 pounds* 6

ки́но 1. **movies** оти́вам на ки́но **I am going to the movies** 5; 2. **movie theater**

ки́сел,а,о,и **sour** 6

кни́га **book** 2

кога́? **when?** 4
  до кога́? **how long ?** до кога́ игра́хте? **how long did you play ?** 7

кого́? *see* кой?

кой?,коя́?,кое́?,кои́? 1. **who** кой е той? **who is he?** 1; коя́ е та́зи госпожа́? **who is this lady?** 2. **which** кои́ кру́ши са по́зрели? **which pears are riper?** 6; *object form:* кого́ **whom** за кого́ е писмо́то? **for whom is the letter?** 2

ко́лко? **how much? how many?** 5

Ко́льо **Nick** *familiar form for* Нико́ла, **Nicholas** 1

коя́ *see* кой

кру́ша **pear** 6

ку́пя,и **to buy** 9

къде́? **where?** 1

къ́сно **late** 7

къ́ща **house** 10; в къ́щи **at home, home** оти́вам в къ́щи **I'm going home** 4

къ́щи *see* къща

кюфте́ **hamburger** 12

Л

лев **lev** *Bulgarian currency unit worth* approx. $1.00:три ле́ва **three leva** *pl.*

ле́гна си,е **to go to bed** *past tense:* ле́гнах си,ле́гна си, хме, хте, ха; кога́ си ле́гнахте? **when did you go to bed?** 7; аз си ле́гнах мно́го къ́сно **I went to bed very late** 7 лейтена́нт **lieutenant** 8

ли *interrogative particle:* пи́шете ли писма́? **are you writing letters?** 2 пу́шите ли? **do you smoke?** 2

ли́чен, ли́чна, о, и **personal**
ли́чна ка́рта **identity card** 8

М

ма́са **table** 1

майо́р **major** 13

ме *see* аз

ме́бели **furniture** 11

мен *see* аз

места́ *see* място

ми *see* аз

миноме́т **mortar** 14

мину́та **minute** 5

Ми́рев **Mireff** 10

Ми́реви **Mireffs** 11

ми́сля **to think** 14

мля́ко **milk** 12

мно́го **very; very much** 6

мо́га, мо́же, мо́жеме, мо́жете, мо́гат **can, to be able to** 15

мо́лив **pencil** 1

мо́ля **please** 8

мост **bridge** 13

му *see* той, то

мя́сто *pl.* места́ **seat; place** 9

Н

на 1. **on** кни́гите са на ма́сата **the books are on the table** 2; 2. **to** той пока́за ли я на жена́ си? **did he show it to his wife?** 11 оти́вам на ки́но **I am going to the movies** 5; 3. **at** на та́зи цена́ **at this price** 11; 4. **for** на вече́ря **for supper** 4

най- *particle for forming the superlative degree:* те са на́й-вкусните и на́й-сочните **they are the tastiest and juiciest** 6

напра́вих *see* напра́вя

напра́вя, и **to do, to make** *past tense:* напра́вих, напра́ви, хме, хте, ха; какво́ напра́вихте с не́я? **what did you do with it?** 13

наро́ден, наро́дна, о, и **national, people's**
Наро́дна ба́нка **National Bank** 8

нас *see* ни́е

не 1. **no** не, ни́е чете́ме ве́стници **no, we read newspapers** 2; 2. **not** аз не пу́ша **I do not smoke** 2

не́го *see* Той, то
нека, нека да let (us) 5
неприя́тел **enemy** 13

не́я *see* тя
ни *see* ние

ни́е **we**

ни 1. **us** *short form of the personal pronoun as direct object of the verb:* той ще ни ча́ка **he'll wait for us** 10; 2. **to us** *short form of the pronoun as indirect object:* ще ни даде́ само 18,000 **he'll give only 18,000 to us** 11; нас **us** *long form of the direct object pronoun used also after prepositions:* за нас **for us;** нас ни **us** *double form of the pronoun as direct object:* нас ни загради́ неприя́телят **the enemy surrounded us** 13 на нас **to us** *long form of the pronoun as indirect object of the verb;* на нас ни **to us** *double form of the indirect object pronoun:* на нас ни се пи́е би́ра **we feel like drinking beer** 12

никой **no one, nobody** 14

нося, и **to wear** 3 **carry** 3
някой **somebody; anyone** *(in questions)*

ня́ма 1. *impersonal form* **there is not, there are not** ня́ма ли е́втини биле́ти? **aren't there any cheap tickets?** 5; ня́ма да **won't** ня́ма да ги забра́вя **I won't forget them;** ня́ма да им даде́м ме́белите **we won't give the furniture to them** 11

ня́мам, а **not to have**
ня́мате ли по-ху́баво гро́зде? **don't you have better grapes?** 6

О

обикнове́но **usually** 9

о́бе́ден, обе́дна, о, и **noon** 15

облекло́ **clothes** 15

обя́д **noon**
след обя́д **afternoon, in the afternoon** 8
по обя́д **at noon** 7

оръ́жие **weapon** 13

осве́н **except for** 13 besides 15

о́сем **eight** 5

осемна́йсет **eighteen** 11

о́сми, а, о, и **eighth** 8

от 1. **from, of** от какво́ е бо́лна? **what is she sick of?** 10; 2. **than** *in comparisons* жъ́лтите са по-зре́ли от зеле́ните **the yellow ones are riper than the green ones** 6 от...до from...to 5

оти́вам, а **to go** оти́вам в къ́щи **I'm going home** 4; оти́вам на ки́но **I'm going to the movies** 5; оти́да, е *this form is usually used after* да *and* ще; и́скам да оти́да **I want to go** 9; той ще оти́де **he will go**

оти́да, е *see* оти́вам

отко́лкото **than** сега́ са по́-евтини отко́лкото по́-рано **now they are cheaper than before** 6

о́ще **yet** *in negative sentences:* защо́то не съм се приго́твил о́ще **because I'm not ready yet** 15

П

пак **again** 8

пантало́н **trousers** 3

пари́ **money** 10

пет **five** 5

пе́ти, а, о, и **fifth** 9

Петко́в **Petkoff** 10

Петро́в **Petroff** 2

пехо́та **infantry** 14

пе́чено **roast** 4

пе́я, пе́е **to sing** 4 *past tense:* пях, пя, пя́хме, пя́хте, пя́ха; пи́хме и пя́хме **we drank and sang** 7

пиа́но **piano**
сви́ря на пиа́но **to play the piano** кой ще сви́ри на пиа́но? **who will play the piano?** 4

пи́ле **chicken** 12

писмо́ **letter** 2

пистоле́т **pistol** 14

пи́хме *see* пи́я

пи́я, е **to drink** 4 *past tense:* пих, пи, пи́хме, пи́хте, пи́ха; пи́хме и пя́хме **we drank and sang** 7

пи́ша, е **to write** 2

платя́, и **to pay** 11

плени́ха *see* пленя

пленя́, и **to capture** *past tense:* плени́х, плени́, хме, хте, ха; тях ги плени́ха **they captured them** 13

по **at, about** *indicating time:* по обя́д **at noon** 7

по- *particle used to form the comparative degree:* ко́лко стру́ват по́-едрите? **how much are the bigger ones?** 6; кой кру́ши са по́-зрели? **which pears are riper?** 6; вземе́те по́-евтини! **take some cheaper ones** 9

по́-евтин *see* е́втин, по-

поздравя́, и **to greet** *command form:* поздраве́те я! **remember me to her** 10

пока́жа, е **to show** *past tense:* пока́зах, пока́за, хме, хте, ха; той пока́за ли я на жена́ си? **did he show it to his wife?** 11

пока́за *see* пока́жа

полови́на **half** 5

полуно́щ **midnight** до полуно́щ **till midnight** 7

поне́же **because** 11

Попо́в **(Mr.)Popoff.,** Попо́ва **(Mrs.)Popoff** Попо́ви **Popoffs** 10

поръ́чам,а **to order** какво да поръчам за Вас? **what shall I order for you?** 12

по́ход **march** ходя на поход **to go on a march** 14

по́чвам,а **to start** 5

пра́вя,и **to do** 2; *past tense:* пра́вих, пра́ви пра́вихме, пра́вихте, пра́виха; какво пра́вихте там? **what did you do there?** 7

пред **in front of** 9

прека́рам,а **to spend time, to pass time** *past tense:* прека́рах, прека́ра, хме, хте, ха; как прека́рахте? **how did you pass the time?** 7

при **at, by, close by, next to** 13

приго́твил *see* приготвя

приго́твя,и **to prepare; –се to become ready** *past indefinite tense:* аз съм се приго́твил **I have become ready,** той се е приго́твил **he has become ready,** ни́е сме се приго́твили, вие сте се приго́твили, те са̀ се приго́твили; защо́то не съм се приго́твил още **because I haven't become ready yet** 15

прода́м, продаде́, продаде́ме, продаде́те, продада́т **to sell** ще му я продаде́ме **we will sell it to him** 11

пу́ша,и **to smoke** 2

пу́шка **rifle** 14

пъ́рви,а,о,и **first** 9

пъ́ржено **fried** 12

пя́хме *see* пея

Р

рабо́техме *see* рабо́тя

рабо́техте *see* работя

рабо́теше *see* работя

рабо́тя,и **to work** *imperfect tense;* рабо́тех, рабо́теше, рабо́техме, рабо́техте, рабо́теха **I used to work, I was working, I worked;** къде рабо́техте като́ циви́лен? **where did you work(use to work) as a civilian?** 8; жена́ Ви рабо́теше ли? **was your wife working?** 8

разби́ра се **of course** 14

раки́я **whisky** 4

ра́ница **field pack** 15

рани́ха *see* раня

ра́но **early** 6

раня́,и́ **to wound** *past tense;* рани́х, рани́, хме, хте, ха; ме́не ме рани́ха при мо́ста **I was wounded near the bridge** 13

ред **row** 9 на първи ред **in the first row**

ре́дник **private** 15

рестора́нт **restaurant** 12

рома́н **novel** 2

С

с **with** 13

са *see* съм

са́мо **only** 9

сви́ря,и **to whistle** сви́ря на пиа́но **to play the piano** 4

свъ́ршвам,а **to finish, to end** 5

се *reflexive pronoun:* къде́ ще се сре́щнем? **where will we meet (each other)?** 9

сега́ **now** 2

се́дем **seven** 5

се́дми,а,о,и **seventh** 9

се́дна,е **to sit down** *command form;* седне́те, мо́ля **sit down, please** 8

седя́,и **to sit** 9

се́ло́ **village** 13

сержа́нт **sergeant** 13

си *possessive referring to the subject of a sentence:* **my, your, his, her, our, your, their** той пока́за ли я на жена́ си? **did he show it to his wife?** 11

син **son** 8

скъп,а,о,и **expensive** 6

сла́дък,сла́дка,о,и **sweet** 6

след **after**
след обя́д **afternoon, in the afternoon** 8

слу́жа,и **to serve (in the army)** *past tense:* слу́жих, слу́жи, хме, хте, ха; в коя́ част слу́жихте? **what unit did you serve in?** 14 *past indefinite tense:* аз съм слу́жил, той е слу́жил, тя е слу́жила, то е слу́жило, ние сме слу́жили, вие сте слу́жили, те са слу́жили; Ви́е слу́жил ли сте във войска́та? **have you served in the Armed Forces?** 14 те са слу́жили в пехо́тата **they have served in the infantry** 14

слу́жба **service**
съм на слу́жба **to serve (in the Armed Forces)** ни́кой не е бил на слу́жба в артиле́рията **no one has served in the artillery** 14

слу́жил *see* слу́жа

слу́жих *see* слу́жа

слу́жихте *see* слу́жа

сме *see* съм

сме́сен,а,о,и **mixed**
сме́сена гимна́зия **coed high school**

сно́щи **last night** 7

сочен,сочна,о,и **juicy** 6

спах *see* спя

спа́хте *see* спя

спя,и **to sleep**
past tense: спах, спа, хме, хте, ха; как спа́хте? **how did you sleep?** 7

сре́щна,е **to meet somebody**
сре́щна се **to meet each other**; къде́ ще се сре́щнеме? **where will we meet (each other)?** 9

ста́на,е **to get up** *past tense:* ста́нах, ста́на, хме, хте, ха; кога ста́нахте? **when did you get up?** 7; **2. to happen** как ста́на това́? **how did it happen?** 13

стая́ **room** 2

сте *see* съм

стоти́нка **stotinka** *the smallest Bulgarian monetary unit, one hundredth of a lev* 6

стоя́,и **to stay** 4; to stand

стре́ляли *see* стре́лям

стре́лям **to shoot**; стре́лям с **to fire** 14 *past indefinite tense:* аз съм стре́лял, той е стре́лял, ние сме стре́ляли, вие сте стре́ляли, те са стре́ляли; с какви́ оръ́жия сте стре́ляли? **what weapons have you fired?** 14

стру́вам,а **to cost** 5

студе́нт **student** 1

су́па **soup** 4

су́трин **morning**
до сутринта́ **till morning** 4

съм **to be** *present tense:* аз съм, той е, тя е/то е, ни́е сме, ви́е сте, те са; какъ́в съм аз? **what am I?** Ви́е сте учи́тел **you are a teacher** 1; *past tense:* аз бях, той бе́(ше), ни́е бя́хме, ви́е бя́хте, те бя́ха; къде́ бя́хте сно́щи? **where were you last night?** 7; бя́х на ки́но **I was at the movies;** *past indefinite tense:* аз съм бил, той е бил, тя е била́, то е било́, ние сме били́, вие сте били́, те са били́; ни́кой не е бил на слу́жба в нея́ **no one has served in it (no one has been in military service)** 14

съмне́ние **doubt**
без съмне́ние **undoubtedly, no doubt** 14

Т

та́зи *see* то́зи

там **there** 10

танцу́вам,а **to dance** 4

те **they** 1
ги **them** *short form of the personal pronoun as direct object of the verb:* ня́ма да ги забра́вя **I won't forget them** 10; тях **them** *long form used also after a preposition;* за тях **for them;** тях ги **them** *double form of the pronoun as direct object of the verb* тях ги плени́ха **they captured them** 13; им **to them** *short form of the pronoun as indirect object of the verb:* телефони́рах им **I phoned (to)them** 11; няма да им ги даде́м **we won't give it to them** 11; на тях **to them** *long form of the indirect object pronoun;* на тях им **to them** *double form of the indirect object pronoun:* на тях им се пи́е мля́ко **they feel like drinking milk** 12;

теа́тър **theater**
на теа́тър **to the theater** 9

те́жък, те́жка, о, и **heavy** 13

те́зи *see* то́зи

телефони́рам, а **to telephone** 11

техни́ческо учи́лище **technical school** 8

то **it** 2 *has the same object forms as* той

това́ *see* този

тога́ва **then** 3

то́зи, та́зи, това́, *pl.* тези **this, that**

той **he** 1
го **him** *short form of the personal pronoun as direct object of the verb:* видя́х го **I saw him** 10; не́го **him** *long form used also after a preposition:* за не́го **for him** не́го го **him** *double form:* не́го го уби́ха **they killed him** 13; му **to him** *short form of the pronoun as indirect object of the verb:* гово́рих му **I talked to him** 11; на не́го **to him** *long form;* на не́го му **to him** *double form of the pronoun as indirect object:* на не́го му се яде́ гюве́ч **he feels like eating vegetable stew** 12;

тре́ти, а, о, и **third** 9

три **three** 5

три́йсет **thirty** 6

тръгна, е **to leave, to depart** 15

тря́бва *(does not change in number and person)* **must** 15

тя **she** 3
я **her** *short form of the pronoun as direct object of the verb:* поздраве́те я! **remember me (to)her** 10; не́я **her** *long form: this form is used slso after a preposition* за не́я **for her;** не́я я **her** *double form:* не́я я изоста́вихме **we abandoned it** 13; ѝ **to her** *short form of the pronoun as indirect object of the verb:* той ѝ я пока́за вче́ра **he showed it to her yesterday** 11; на не́я **to her** *long form;* на не́я ѝ **to her** *double form of the indirect object pronoun:* на не́я ѝ се яда́т кюфте́та **she wants to eat hamburgers** 12

тях *see* те

У

у **at** 7

уби́х *see* уби́я

уби́я, е **to kill** *past tense:* уби́х, уби́, хме хте, ха; не́го го уби́ха **they killed him** 13

унифо́рма **uniform** 3

успе́я, е **to succeed**
past tense: успя́х, успя́, хме, хте, ха
успя́хте ли да донесе́те оръ́жието си? **did you succeed in bringing back your weapons?** 13

успя́х *see* успея

у́тре **tomorrow** 8

у́тро **morning** 2

у́ча, и **to study, to learn**
imperfect tense: у́чех, у́чеше, у́чехме, у́чехте, у́чеха; къде́ у́чеха те? **where did they study? where were they studying?** 8; си́н ми у́чеше в Техни́ческото учи́лище **my son studied (used to study, was studying) at the Technical School** 8

у́чеха *see* уча

у́чеше *see* уча

учи́лище **school** 8
на учи́лище **to school** 8

учи́тел **teacher** 1

Ф

фасу́л beans 12

фи́лм movie, film, picture 5

Х

ха́йде! come on! 12

харе́сам, а to like *past tense:* харе́сах, харе́са, хме, хте, ха; харе́са ли и тя? did she like it? 11

хиля́да *pl.* хи́ляди thousand 11

хо́дя, и to go

хо́деха *see* ходя

хо́дя, и to go *imperfect tense:* хо́дех, еше, ехме, ехте, еха; те хо́деха на учи́лище they went (were going, used to go) to school 8; *past indefinite tense:* аз съм хо́дил, той е хо́дил, тя е хо́дила, ни́е сме хо́дили, ви́е сте хо́дили, те са хо́дили; вси́чки сте хо́дили на по́ход all of you have been on a march 14

Хри́стов Christoff 1

ху́бав, а, 9, и nice; pretty; good 3

Ц

Ца́нев (Mr.) Tsaneff Ца́нева (Mrs.) Tsaneff Ца́неви Tsaneffs 7

Ца́неви *see* Ца́нев

цвя́т color 3

цена́ price 11

циви́лен, циви́лна, о, и civilian 3 циви́лен *noun* a civilian 8

цига́ра cigarette 2

Ч

ча́кам, а to wait for той ще ни ча́ка he'll wait for us 10

час hour ко́лко е часъ́т? what is the time? 5; часъ́т е се́дем it's seven o'clock 5; в о́сем часа́ at eight o'clock 5

ча́ст unit; part 14

че that ка́за ми, че ще я ку́пи he told me that he'll buy it 11

чета́, е to read 2

черве́н, а, о, и red 4

че́твърт quarter 9

четвъ́рти, а, о, и fourth 9

че́тири four 5

четирина́йсет fourteen 5

четири́йсет forty 6

чу́вам, а to hear 10

Ш

ша́пка hat 3

шест six 5

ше́сти, а, о, и sixth 9

Щ

ще will, to be going to.. *future tense particle:* ще и́мам го́сти I'll have guests, I'm going to have guests 4 ще пе́ете ли? will you sing? are you going to sing? ще пе́еме we'll sing, we're going to sing 4

Я

я *see* тя

я́бълка apple 6

яде́м *see* ям

ям, яде́, яде́ме, яде́те, яда́т to eat аз ям су́па сега́ I'm eating soup now ще яде́ме а́гнешко пе́чено we'll eat roast lamb 4 на не́го му се яде́ фасу́л he wants to eat beans 12

IX. ENGLISH - BULGARIAN VOCABULARY

АНГЛО - БЪЛГАРСКИ РЕЧНИК

The figures refer to the dialogue in which the word is used for the first time

A

abandon, to изоста́вя
I abandoned изоста́вих 13

able, to be able to мо́га, мо́же, мо́жеме, мо́жете, мо́гат

about за **did you talk to Mr. Mireff about the house?** гово́рихте ли на господи́н Ми́рев за къ́щата? 11

ache, to боля́, и́ **she has a sore throat** гъ́рло я боли́ 10

after след

afternoon след обя́д
in the afternoon след обя́д 8

again пак 8

air въ́здух; възду́шен, шна, о, и
air force възду́шни войски́ 14

all вси́чки 4 **all right** добре 8

also и 2

and и; *antithesis:* а 2

anyone *in questions:* ня́кой; *in negative sentences:* ни́кой 14

armed forces войска́ 14

artillery артиле́рия 14

as като́ **where did you work as a civilian?** къде́ рабо́техте като́ циви́лен? 8

at 1. в **at twenty minutes to eight** в о́сем часа́ без двайсет мину́ти 5; 2. на **at that price** на та́зи цена́ 11 3. по **at noon** по обя́д 7; 4. при **at the bridge** при мо́ста; 13; 5. у **I was at Tsaneffs'** аз бях у Ца́неви 4

B

bank ба́нка 8

barracks каза́рма 15

be, to съм; **I am** аз съм, **he is** той е, **she is** тя е, **it is** то е, **we are** ни́е сме, **you are** ви́е сте, Ви́е сте *(polite form)*, **they are** те са

beans фасу́л 12

because поне́же 11; защо́то 13;

become, to ста́вам
to become ready приго́твям се 5

been бил, а, о, и 14

beer би́ра 12

big е́дър, е́дра, о, и **how much are the bigger apples?** ко́лко стру́ват по́-е́дрите я́бълки? 6; **biggest** най-е́дър, най-е́дра, о, и

book кни́га

bridge мост 13

bring,to донеса́,е 10

brown кафя́в,а,о,и 3

buy,to ку́пя,и 9

by при 13

C

can мо́га,мо́же,мо́жеме,мо́жете,мо́гат 15

cap ке́пе 3

captain капита́н 8

capture,to пленя́,и́ 11; **I captured** аз плени́х; **they captured them** плени́ха ги тях 13

card ка́рта; **identity card** ли́чна ка́рта 8; **(play)cards** карти за игра; **did you play cards?** играхте ли на карти? 7

carry, to нося, и 3

cheap евтин,а,о,и 5; **cheaper** по́-евтин 9

chicken пи́ле 12

child дете́ **children** деца́ 8

cigarette цига́ра 2

civilian циви́лен,лна,о,и 3
a civilian циви́лен 8

close by при 13

clothes облекло́ 15; дре́хи 3;

coed(coeducational) сме́сен,а,о,и
Coed High School сме́сена гимна́зия

color цвят 3

come,to до́йда,е 9; **come on!** ха́йде! 12 **come!** ела́те! 8; **to come back** върна се 13

comrade друга́р 13

cost,to стру́вам 5

course
of course разби́ра се 14

D

dance,to танцу́вам 4

daughter дъщеря́ 8

day ден **good afternoon!** добър ден!
per day на ден

depart,to тръ́гна,е 15

do,to пра́вя,и 4; напра́вя 13

document докуме́нт 10

doubt съмне́ние 14

drink,to пи́я,е 4;
we drank пи́хме 7

E

early ра́но 6

eat,to ям 4; **I eat** аз ям, **he,she,it eats (is eating)** той, тя, то яде́; **we eat(we are eating)** ние яде́ме; **you eat (you are eating)** вие, Вие яде́те; **they eat, they are eating** те яда́т; **do you feel like eating?** яде́ ли Ви се? 12

eh! е 11

eight о́сем 5

eighteen осемна́йсет 11

eighth о́сми,а,о,и 8

eleven едина́йсет 5

enemy неприя́тел 13

enter,to вле́за,е в; **let's go in!** ха́йде да вле́зем! 12

evening ве́чер
  good evening до́бър ве́чер! 4

except for осве́н 13

expensive скъ́п,а,о,и 6

F

feature филм **there is a double feature** да́ват два фи́лма 5

field pack ра́ница 15

fifth пе́ти,а,о,и 9

finish,to свъ́ршвам 5

fire,to стре́лям 14

first пъ́рви,а,о,и 9

five пет 5

for 1. за **for whom is the letter?** за кого́ е писмо́то?; 2. на **I have guests for supper** и́мам го́сти на вече́ря 4

forest гора́ 13

forget,to забра́вя,и 10

forty четири́йсет 6

four че́тири 5

fourteen четирина́йсет 5

fourth четвъ́рти,а,о,и 9

fried пъ́ржен,а,о,и 12

friend друга́р 13

from от

front фронт; **in front of** пред 9

furniture ме́бели 11

G

garment дре́ха 3

gave (we) да́дохме 13

gentleman господи́н 2
  gentlemen господа́

get,to
  to get up ста́на,е; **I got up** ста́нах
  when did you get up? кога́ ста́нахте? 7

give,to да́вам,дам; *past tense:* да́дох, да́де, да́дохме, да́дохте, да́доха; **give me your identity card** да́йте ми ли́чната си ка́рта! 8; **are you going to give them the furniture, too?** ще им даде́м ли и ме́белите? 11

give! да́йте! 8

go,to вървя́,и 5; хо́дя,и 8; **to go to bed** ле́гна си, ле́гне си 7; **to go in** вле́за, вле́зе **let's go in!** ха́йде да вле́зем! 12; **to go to** оти́вам 4; **I go (am going) to the movies** оти́вам на ки́но; **I want to go to the movies** и́скам да оти́да на ки́но 9

good 1. добъ́р, добра́,о́,и́; **good afternoon** до́бър ден! 1; **good morning** добро́ у́тро! 2; **good evening** до́бър ве́чер! 4; 2. ху́бав,а,о,и 3

goodby сбо́гом! дови́ждане! 10

grapes гро́зде 6

great голя́м,а,о,голе́ми 13

greet,to поздравя́,и 10

guest гост *pl.* го́сти

gun оръ́дие; **machine gun** карте́чница 13

H

half полови́на 5

hamburger кюфте́ 12

happen,to ста́на,е **how did this happen?** как ста́на това́? 13

hat ша́пка 3

have, to и́мам 3; do not have ня́мам 6; to have supper вече́рям 4; to have to тря́бва when do you have to leave? кога́ тря́бва да тръ́гнете? 15

he той; him го 10; не́го, не́го го 13; (to) him му, на не́го, на не́го му 11, 12 with him с не́го; from him от не́го; for him за не́го

hear, to чу́вам 10

heavy голя́м; те́жък; heavy casualties голе́ми за́губи 13

hello а́ло 10

her я, не́я, не́я я *see* she

here ту́к; here you are ето! 6

high school гимна́зия; coed high school сме́сена гимна́зия 8

him го, не́го, не́го го *see* he

home дом; at home в къ́щи 4

hour час 5; it's seven o'clock часъ́т е се́дем; it's seven thirty часъ́т е се́дем и полови́на; at twenty minutes to eight в о́сем без два́йсет 5

house къ́ща 10

how? как? 4; how much? ко́лко? 5; how long? до кога́? 7

hungry гла́ден, гла́дна, о, и 12

I

identity самоли́чност
identity card ли́чна ка́рта 8

ill бо́лен, бо́лна, о, и 10

immediately ведна́га 11

in в, във *(in front of words beginning with* в *or* ф*)*; in the room в ста́ята 2 in front of пред 9

infantry пехо́та 14

is е *see* to be

it то 2; it *(object)* го, не́го, не́го го (to) it му, на не́го, на не́го му; with it с не́го; from it от него; for it за не́го

Ivan Ива́н 10

Ivanoff Ивано́в 2

J

juicy со́чен, со́чна, о, и
the juiciest на́й-со́чният, на́й-со́чната, на́й-со́чното, на́й-со́чните 6

K

kill, to уби́я, е; I killed аз убих 13

kilogram кило́ 6

L

lamb а́гне; of lamb а́гнешки, а, о, и
roast lamb а́гнешко пе́чено 4

late къ́сно 7

leave, to тръ́гна, е 15

let, to оста́вям; *but:* let's go then не́ка да върви́м тога́ва! ха́йде да върви́м тога́ва! 5; let's go into this restaurant ха́йде да вле́зем в то́зи рестора́нт! не́ка да вле́зем в то́зи рестора́нт! 12

letter писмо́ 2

lev лев *pl.* ле́ва

lieutenant лейтена́нт 8

like, to харе́сам 11

long дъ́лъг, дъ́лга, о, и;
how long? до кога́?

loss за́губа 13

M

machine gun карте́чница 13

major майо́р 13

make, to пра́вя, напра́вя

march по́ход
go on a march хо́дя на по́ход 14

me ме, ме́не, ме́не ме; **to me** ми, на ме́не, на ме́не ми: **give me your identity card** да́йте ми ли́чната си ка́рта! 8; **with** с мен, с ме́не; **for me** за мен, за ме́не 10, 11, 12

meet, to сре́щна, е
to meet each other сре́щна се 9

midnight полунощ
till midnight до полуно́щ 7

military вое́нен, вое́нна, о, и 3

milk мля́ко 12

minute мину́та 5

Mister господи́н 1

Mistress госпожа́ 2

money пари́ 10

more 1. по́вече 2. по- **more beautiful** по́-хубав, а, о, и 6

morning 1. у́тро: **good morning** добро́ у́тро! 2; 2. су́трин: **till the morning** до сутринта́ 4

mortar миноме́т 14

most най- **most beautiful** на́й-хубав, а, о, и 6

movie филм **do they show only one movie?** един филм ли да́ват? **No, they are showing two movies** не, да́ват два фи́лма 5; **at the movies, to the movies** на ки́но 5;

movies ки́но **I'm going to the movies** аз оти́вам на ки́но 5; **at the movies** на ки́но

much мно́го; **how much** ко́лко?

must тря́бва
I must leave аз тря́бва да тръ́гна
you must leave вие тря́бва да тръ́гнете 15

N

national наро́ден, наро́дна, о, и
National Bank Наро́дна банка 8

newspaper ве́стник *pl.* ве́стници 2

next to до **they are on the table next to the letters** те́ са на ма́сата до писма́та 2

nice ху́бав, а, о, и 3

night нощ, **last night** сно́щи 7

nine де́вет 5

no не 2

nobody ни́кой 14

noon обя́д; **in the afternoon** след обя́д 8 **at noon** по обя́д 7; *adj.* о́беден, о́бедна, о, и

no one ни́кой 14

not не **I do not smoke** аз не пу́ша 2

novel рома́н 2

now сега́ 2

O

of от **what is she sick of?** от какво́ е бо́лна? 10

on на **on the table** на ма́сата 2

one еди́н, една́, едно́ 5

only са́мо 9

or или́ 9

order, to поръ́чам 12

other друг,а,о,и 7

P

part част 14

pay,to платя́,и́ **he'll pay us** той ще ни плати́ 11

pear кру́ша 6

pencil мо́лив 1

people ду́ши **with twenty people** с два́йсет ду́ши 13; **people's** наро́ден,наро́дна,о,и 8;

personal ли́чен,ли́чна,о,и 8

piano пиа́но **to play the piano** сви́ря на пиа́но 4

picture филм **do they show only one picture?** са́мо еди́н филм ли да́ват? 5

pistol пистоле́т 14

place мя́сто *pl.* места́ 9

play,to игра́я **to play cards** игра́я на ка́рти 7; **to play the piano** сви́ря на пиа́но 4

please мо́ля 8

pretty ху́бав,а,о,и 3

price цена́ 11

private ре́дник 15

private first class ефрейтор 15

Q

quarter че́твърт 9

R

read,to чета́ 2

red черве́н,а,о,и 4

restaurant рестора́нт 12

return,to въ́рна се,-е се 13

rifle пу́шка 14

right away ведна́га 11

ripe зря́л,а,о,зре́ли 6

roast пе́чено **roast lamb** а́гнешко пе́чено 4

room ста́я 2

row ред **in the first row** на първи ред 9

S

say,to ка́звам; ка́жа,е; **he said** той ка́за 11

school учи́лище 8

seat мя́сто *pl.* места́ 9

second вто́ри,а,о,и 9

see,to ви́дя,и **I saw** аз видя́х **did you see Mr. Petroff** видя́хте ли господи́н Петко́в? 10; **see you!** дови́ждане! 4

sell,to прода́м,продаде́,продаде́ме... **I'll sell it to him** ще му го(я) продаде́ме 11

sergeant сержант 13

serve,to слу́жа,и **which of you has served in the infantry?** кой от Вас е слу́жил във войска́та? 14

served слу́жил 14

service слу́жба 14

seven се́дем 5

seventh се́дми,а,о,и 9

she тя 3; **her** я,не́я,не́я я; **(to) her** и,на не́я,на не́я и; **with her** с не́я **from her** от не́я; **for her** за не́я 10

shoot,to стре́лям 14

show,to пока́жа,е **I showed** пока́зах; **did he show it to his wife?** той пока́за ли я на жена́ си? 11

sick бо́лен,бо́лна,о,и 10

sing,to пе́я,пе́е4;**I sang** аз пях 4

sit,to седя́,и 9; **to sit down** се́дна,е **sit down,please!** седне́те,мо́ля! 8

six шест 5

sixth ше́сти,а,о,и 9

sleep,to спя,и; **I slept** аз спах 7

small дре́бен,дре́бна,о,и **the smaller apples** по́-дребните я́бълки 6; **smallest** на́й-дребен,на́й-дребна,о,и **the smallest** на́й-дребният,на́й-дребната,на́й-дребното,на́й-дребните

smoke,to пу́ша 2

soldier войни́к *pl.* войни́ци 13

somebody ня́кой 14

son син 8

soup су́па 4

sour ки́сел,а,о,и 6

spend,to ха́рча (money); прека́рам (time). **how did you spend your time?** как прека́рахте? 7
stand, to , стоя, и
start,to почвам 5

stay,to стоя́,и 4

stew (vegetables and meat) гюве́ч 12

stotinka *the smallest monetary unit of Bulgaria, one hundredth of the lev* стоти́нка 6

student студе́нт 1

study,to у́ча,и 8

succeed,to успе́я,е; **I succeeded** аз успях **you succeeded** Вие успя́хте **did you succeed?** успя́хте ли? 13

supper вече́ря; **I have guests for supper** аз и́мам го́сти на вече́ря; **to have supper** вече́рям 4

surround,to заградя́,и; **I surrounded** аз загради́х; **they surrounded me** те ме загради́ха 13

sweet сла́дък,сла́дка,о,и 6

T

table ма́са 1

take,to взе́ма,е 9

talk,to гово́ря,и **did you talk to Mr. Mireff?** гово́рихте ли на господи́н Ми́рев? 11

tastiest *see* **tasty**

tasty вку́сен,вку́сна,о,и; **tastier** по́-вкусен,по́-вкусна,о,и; **tastiest** на́й-вкусен,на́й-вкусна,о,и 6

teacher учи́тел 1

technical техни́чески,а,о,и **technical school** техни́ческо учи́лище 8

telephone,to телефони́рам 11

tell,to ка́жа,е; **I told** аз ка́зах; **he told me** той ми ка́за 11

ten де́сет 5

than от; отко́лкото **the pears are bigger than the apples** кру́шите са по́-големи от я́бълките; **now they are cheaper than before** се́га те са по́-евтини отко́лкото по́-рано 6

thank,to благодаря́; **thank you** благодаря́ 4

that 1. то́зи, та́зи, това́ **at that price** на та́зи цена́ 11; 2. че **he told me that he'll buy it** ка́за ми, че ще я ку́пи 11

theater теа́тър
to the theater на теа́тър 9

them *see* **they**

then тога́ва 3

there там **who is there?** кой е там? 10; **there is** има **there is a book on the table** на ма́сата и́ма кни́га; **there are** има **there are cheap tickets, too** и́ма и е́втини биле́ти 5; **there is it** ето 6

they те 1; **them** ги, тях, тях ги; **(to) them** им, на тях, на тях им; **with them** с тях; **from them** от тях; **for them** за тях 10, 11, 12

think?to ми́сля 14

third тре́ти, а, о, и 9

thirty три́йсет 6

this то́зи, та́зи, това́ **these** те́зи 12

thousand хиля́да *pl.* хи́ляди 11

three три 5

throat гъ́рло 10

ticket би́лет 5

till до **we'll stay till midnight** ние ще стои́ме до полуно́щ 4

time вре́ме; **what is the time?** ко́лко е часъ́т? 5

to 1. на **did he show it to his wife?** той пока́за ли я на же́на си? 11;
2. да **do you want to go?** и́скате ли да оти́дете ? 9

today днес 15

together за́едно 8

tomorrow у́тре 8

tonight дове́чера 4

too и 11

train влак **by which train?** с кой влак? 15

trousers пантало́н 3

twelve двана́йсет 5

twenty два́йсет 5

two *masculine:* два, *fem. and neuter:* две 5

U

undoubtedly без съмне́ние 14

uniform унифо́рма 3

unit част 14

us *see* **we**

usually обикнове́но 9

V

very мно́го 6

village се́ло́ 13

W

wait for, to ча́кам **he'll wait for us** той ще ни ча́ка 10

want to, to и́скам да: **I want to go to the theater** аз и́скам да оти́да на теа́тър; **you want to go to the theater** вие и́скате да оти́дете на теа́тър; **he wants to go to the theater** той и́ска да оти́де на теа́тър 9

was **I was** аз бях· **he was** той бе́ше
we were ние бя́хме, **you were** вие бя́хте 7

we ние 1; **us** ни, нас, нас ни; **(to) us** ни на нас, на нас ни; **from us** от нас; **with us** с нас; **for us** за нас 10; 11; 12

weapon оръ́жие 13

wear,to но́ся,и 3

well добре́ 4; е! 11

were you were Ви́е бя́хте, ви́е бя́хте; **we were** ни́е бя́хме; **they were** те бя́ха 7

what какъ́в, каква́, о́, и́ 1; **what is this?** какво́ е това́? **what kind of** какъ́в, каква́, о́, и́ **what kind of a hat do you wear?** каква́ ша́пка но́сите? 3

when? кога́? 4

where? къде́? 1

which? кой, коя́, кое́, кои́? **which pears are riper?** кои́ кру́ши са по́-зре́ли? 6

while кога́то **where did you work while being a civilian?** къде́ рабо́техте, кога́то бя́хте циви́лен? 8

whisky раки́я 4

whistle,to сви́ря,и

who? кой?, коя́?, кое́?, кои́? 1; **whom?** кого́?, коя́?, кое́?, кои́? 2; **with whom?** с кого́?; **from whom?** от кого́? **for whom?** за кого́?

whom? *see* **who?**

why? защо́? 13

wife жена́ **was your wife working?** жена́ Ви рабо́теше ли? 8 госпожа

will ще **will you sing?** ще пе́ете ли? **we will drink whisky** ние ще пи́еме раки́я 4

will not ня́ма **I will not forget them** ня́ма да ги забра́вя 10

wine вино́ **red wine** черве́но вино́ 4

with с 13

without без 5

work,to рабо́тя,и 8

wound,to раня́,и **I wounded** рани́х 13

write,to пи́ша,е 2

Y

yellow жълт,а,о,и 6

yes да 2

yesterday вче́ра 11

yet о́ще 15

you 1. ви́е, Ви́е *the polite form is always capitalized:* **What are you?** какви́ сте Ви́е? **you are students** Ви́е сте студе́нти; 2. *as object:* ви, Ви, вас, Вас, вас ви, Вас Ви: **I saw you** аз Ви видя́х, аз видя́х Вас, аз Ви видя́х Вас; 3. **(to) you** ви, Ви; на вас, са Вас; на вас ви, на Вас Ви; **what did he tell you?** какво́ Ви ка́за? 11 какво́ каза́ на Вас? какво Ви ка́за на Вас? **with you** с Вас; **from you** от Вас; **for you** за Вас

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

(WEST COAST BRANCH)
PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume II
Lessons 16-23

РУССКИЙ
СРПСКОХРВАТСКИ
華 語
SHQIP
MAGYAR
日 本 語
TÜRKÇE
PORTUGUÊS
فارسی
ROMÂNĂ
УКРАЇНСЬКА
ITALIANO
BAHASA INDONESIA
ภาษาไทย

БЪЛГАРСКИ
POLSKI
粵 語
ČESKY
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
한 국 어
ESPAÑOL
FRANÇAIS
العربية
SLOVENŠČINA
မြန်မာဘာသာ
DEUTSCH
TIẾNG VIỆT NAM
LIETUVIŲ

KISWAHILI

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume II

Lessons 16 - 23

Structural Phase

February 1958

Revised February 1961

Reprinted November 1963

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Introductory Remarks ____ 1-4

2. Lessons 16-23 ____ 5-228

Lesson 16 ____ 5-32

Grammar Perception Drill ____ 7
Cartoon Guide ____ 13
Dialogue: At School ____ 14
Grammar Analysis:
Personal Pronouns, Subjective Case ____ 16
Verb СЪМ - Present Tense ____ 17
The Accent ____ 22
Grammar Drill ____ 24
Reading Text ____ 27
Translation ____ 27
Questions & Answers ____ 28
Homework ____ 30
Vocabulary ____ 31

Lesson 17 ____ 33-57

Grammar Perception Drill ____ 34
Cartoon Guide ____ 41
Dialogue: At School (continued) ____ 42
Grammar Analysis:
Gender of Nouns ____ 43
Plural of Masculine Nouns Ending in Consonant ____ 44
Definite Article for Nouns ____ 45
Definite Article for Masculine Nouns Ending in a Consonant ____ 45
Interrogative Form of "to be" with ЛИ ____ 47
Grammar Drill ____ 48
Reading Text ____ 51
Translation ____ 52
Questions & Answers ____ 53
Homework ____ 55
Vocabulary ____ 56

Lesson 18 60-91

Grammar Perception Drill 60
Cartoon Guide 69
Dialogue: In the Classroom 70
Grammar Analysis:
Verbs of the 3rd Group, Present Tense 72
The Impersonal Forms ИМА and НЯМА 75
Plural of Feminine Nouns 76
Grammar Drill 77
Reading Text 85
Translation 86
Questions & Answers 87
Homework 89
Vocabulary 90

Lesson 19 93-115

Grammar Perception Drill 94
Cartoon Guide 100
Dialogue: A Meeting on the Street 102
Grammar Analysis:
Verbs of the 2nd Group, Present Tense 103
Definite Article for Masculine Nouns 104
Grammar Drill 105
Reading Text 110
Translation 111
Questions & Answers 112
Homework 113
Vocabulary 115

Lesson 20 117-137

Grammar Perception Drill 118
Cartoon Guide 123
Dialogue: A Visit with Boris 124
Grammar Analysis:
Verbs of the 1st Group, Present Tense 125
Grammar Drill 128
Reading Text 131
Translation 132
Questions & Answers 133
Homework 135
Vocabulary 137

Lesson 21 ____ 139-162

Grammar Perception Drill ____ 140
Cartoon Guide ____ 145
Dialogue: In the Restaurant ____ 146
Grammar Analysis·
  Neuter Nouns, Plural in А,Я,ТА,ЕНА ____ 147
Grammar Drill ____ 151
Reading Text ____ 156
Translation ____ 157
Questions & Answers ____ 158
Homework ____ 160
Vocabulary ____ 161

Lesson 22 ____ 163-194

Grammar Perception Drill ____ 164
Cartoon Guide ____ 173
Dialogue: A Trip ____ 174
Grammar Analysis:
  Future Tense ____ 175
  Aspect of the Verb ____ 177
Grammar Drill ____ 183
Reading Text ____ 188
Translation ____ 189
Questions & Answers ____ 190
Homework ____ 192
Vocabulary ____ 193

Lesson 23 ____ 195-227

Grammar Perception Drill ____ 196
Cartoon Guide ____ 207
Dialogue: Preparation for a Trip ____ 208
Grammar Analysis:
  Usage of Perfective Aspect, Present Tense ____ 209
  Imperative ____ 210
Grammar Drill ____ 214
Reading Text ____ 220
Translation ____ 221
Questions & Answers ____ 222
Homework ____ 224
Vocabulary ____ 225

3. Grammar Index ____ 229-231

BULGARIAN LANGUAGE COURSE - VOLUME II

II - STRUCTURAL PHASE

Introductory Remarks

A. PURPOSE OF THE STRUCTURAL PHASE

The purpose of the Pronunciation Phase of the Bulgarian Language Course was to introduce the students to the essentials of Bulgarian pronunciation, stress and intonation. However, although these features were employed during the Pronunciation Phase, they cannot be isolated from other features of the language. Therefore in this phase we have also learned some high frequency patterns of morphology and syntax.

During the Structural Phase which is now beginning, the morphological and syntactical elements of the Bulgarian language will be emphasized, however, pronunciation and intonation should not be neglected. The teacher as well as the student will continue to pay close attention to correct pronunciation.

B. THE LESSON, ITS PARTS, AND THEIR PURPOSE

Each lesson is introduced and drilled during a 6 hour cycle. Two of these hours are scheduled the first day, (5th and 6th hours of the day) for the purpose of introducing the new lesson, and 4 hours during the following day, (1st to 4th hour) which are used to drill and implement the lesson introduced the previous day.

Each lesson has the following parts:

Part 1. Grammar Perception Drill. This part is designed to introduce the new structure, generally, through the employment of known vocabulary. The structure is presented by means of contrastive patterns - statements, questions and answers - which gradually introduce the student to the new structural elements.

This material is presented to the student during the 5th period of the day. It is to be reviewed by the student at home.

Part II. Cartoon Guide. The cartoon guide presents in several pictures the action displayed in the dialogue (Part III). The guide may be used as follows: a. In class during the period in which the dialogue is introduced in order to help the student understand its basic meaning. b. At home - for easier memorization of the dialogue. c. In class when the student is supposed to recite the dialogue (1st period in the morning).

Part III. Dialogue. It contains all the new grammatical elements of the lesson together with all the new vocabulary and idiomatic expressions. The amount of new vocabulary is generally limited to 25 items.

The dialogue is introduced during the last period of the day. It is the most important part of each lesson, consequently it must be memorized by the student, so that he be able to recite it fluently during the 1st period of the following day.

Part IV. Grammar Analysis. In this part the grammatical patterns introduced during the grammar perception drill and illustrated in the dialogue are explained in the English language.

The student should carefully read this part of the lesson at home, and, if he has any questions in connection with it, he should ask the teacher for appropriate explanations during the 2nd period in the morning.

Part V. Grammar Drill. This portion of the lesson is planned to broaden the students understanding and usage of the new patterns. In this part of the lesson not only the old vocabulary, but also the newly introduced vocabulary is used.

The student should study this portion of the lesson at home. It is drilled thoroughly during the 2nd period in the morning.

Part VI. Reading Text: The subject matter of the reading text is based upon the dialogue. This part of the lesson may be read by the teacher during the 6th period of the day in order that students may hear the correct pronunciation and intonation. If the reading text contains new idiomatic phrases, they will be explained or translated by the teacher.

The student should study the reading text at home. It will be read, discussed and drilled during the 3rd period or 4th period of the day.

Part VII. Translation. This portion of the lesson consists of two parts: one a short translation from Bulgarian into English and the other from English into Bulgarian. The portion of the text which is to be translated from English into Bulgarian is so devised that it reviews grammatical patterns and vocabulary covered three lessons back. The translation begins in the 9th week of the course and is done orally during the 3rd period of the day.

Part VIII. Questions and Answers. This series of questions which is based upon the dialogue and the reading text, has the purpose to practice the new material of the lesson with the largest possible amount of words and phrases introduced in previous lessons.

The student should prepare himself at home so that he is able to supply the answers to above questions the following day during the 4th hour.

Part IX. Homework. By "homework" is understood written exercises or exercises recorded on tape, which will be made by the student at home. The homework consists of a number of sentences or paragraphs. The new grammar and vocabulary are mainly used in the homework. Its last part is to be used on the tape recorder whenever the student has one at his disposal and is directed to do so.

The homework is introduced during the last period of the day. It should be given to the instructor before the 1st period in the morning. The corrected homework will be discussed in class during the 5th period the same day.

Part X. Vocabulary. The vocabulary contains the new words and the new idiomatic expressions which are used in the dialogue and in the reading text.

D. GRAMMAR INDEX

The grammar index at the end of the volume has the purpose to make it easy for the student to find in which lesson a certain grammar unit has been applied and explained.

ШЕСТНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 16

LESSON 16

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ **GRAMMAR PERCEPTION DRILL**

Grammar: I. The Personal Pronoun, as Subject.

The Auxiliary Verb "TO BE" - Present Tense.

a. Affirmative Form
b. Negative Form
c. Interrogative Form

II. Idiomatic Use of the Present Tense.

I. The Personal Pronouns and the Auxiliary Verb "TO BE".

АЗ СЪМ

ТИ СИ
ВИЕ СТЕ

ТОЙ
ТЯ Е
ТО

НИЕ СМЕ

ВИЕ СТЕ

ТЕ СА

a. г-н......г-жа......
b. до масата, в стаята
c. студент, -и, учител, -и

1.	АЗ СЪМ....	ТОЙ Е г-н....
	ТИ СИ.....	ТЯ Е г-жа....
	Кой си ти? Аз съм....	Кой е той? Той е г-н....
	Кой съм аз? Ти си	Коя е тя? Тя е г-жа....
	Кой е.....? Аз съм.....	Кой е.......? Той е........
	Кой е.....? Ти си.....	Коя е.......? Тя е.........

2. АЗ СЪМ УЧИТЕЛ. /УЧИТЕЛ СЪМ./
ТИ СИ СТУДЕНТ.

Какъв си ти?
Аз съм студент.
Какъв съм аз?
Ти си учител.
Ти студент ли си?
Да, аз съм студент.
Аз учител ли съм?
Да, ти си учител.
Кой е студент?
Аз съм студент.
Кой е учител?
Ти си учител.

цивилен
военен
ефрейтор
сержант
лейтенант
капитан
майор
редник
войник

АЗ НЕ СЪМ СТУДЕНТ.
ТИ НЕ СИ УЧИТЕЛ.

Ти учител ли си?
Не, аз не съм учител.
Аз съм студент.
Аз студент ли съм?
Не, ти не си студент.
Ти си учител.
Кой не е учител?
Аз не съм учител.
Кой не е студент?
Ти не си студент.

ТОЙ Е ВОЙНИК. /ВОЙНИК Е./

Какъв е той?
Той е войник.
Той войник ли е?
Да, той е войник.
Кой е войник?
Той е войник.

ТОЙ НЕ Е УЧИТЕЛ.

Той учител ли е?
Не, той не е учител.
Той е студент.
Кой не е учител?
Той не е учител.

НИЕ СМЕ УЧИТЕЛИ.
ВИЕ СТЕ СТУДЕНТИ.

Какви сте Вие?
Ние сме студенти.
Какви сме ние?
Вие сте учители.
Вие студенти ли сте?
Да, ние сме студенти.
Ние учители ли сме?
Да, вие сте учители.
Кои са студенти?
Ние сме студенти.
Кои са учители?
Вие сте учители.

военни
цивилни
ефрейтори
сержанти
лейтенанти
капитани
майори
редници
войници

НИЕ НЕ СМЕ СТУДЕНТИ.
ВИЕ НЕ СТЕ УЧИТЕЛИ.

Вие учители ли сте?
Не, ние не сме учители.
Ние сме студенти.
Ние студенти ли сме?
Не, Вие не сте студенти.
Вие сте учители.
Кои не са учители?
Ние не сме учители.
Кои не са студенти?
Вие не сте студенти.

ТЕ СА ВОЙНИЦИ.

Какви са те?
Те са войници.
Те войници ли са?
Да, те са войници.

ТЕ НЕ СА УЧИТЕЛИ.

Те учители ли са?
Не, те не са учители.
Те са студенти.

LESSON 16

3 АЗ СЪМ на кино.
ТИ СИ на училище.

Къде си ти?
Аз съм на училище.
Къде съм аз?
Ти си на кино.
Кой е на училище?
Аз съм на училище.
Кой е на кино?
Ти си на кино.
Ти на училище ли си?
Да, аз съм на училище.
Ти на кино ли си?
Не, аз не съм на кино.
Аз съм на училище.
Аз на кино ли съм?
Да, ти си на кино.
Аз на училище ли съм?
Не, ти не си на училище.
Ти си на кино.

ТОЙ Е на училище.
ТЯ Е на театър.
ТО Е на кино.

Къде е той?
Той е на училище.
Къде е тя?
Тя е на театър.
Къде е то?
То е на кино.
Кой е на училище?
Той е на училище.
Кой е на театър?
Тя е на театър.
Кой е на кино.
То е на кино.
Той на училище ли е?
Да, той е на училище.
Той на театър ли е?
Не, той не е на театър.
Той е на училище.
Тя на кино ли е?
Не, тя не е на кино. Тя е на театър.
То на училище ли е?
Не, то не е на училище. То е на кино.

до вратата
в стаята
при пианото
в къщи
в казармата
в гората
в селото
при моста
на гости
на вечеря
в банката

НИЕ СМЕ на кино.
ВИЕ СТЕ на училище.

Къде сте Вие?
Ние сме на училище.
Къде сме ние?
Вие сте на кино.
Кой е на училище?
Ние сме на училище.
Кой е на кино?
Вие сте на кино.
Вие на училище ли сте?
Да, ние сме на училище.
Вие на кино ли сте?
Не, ние не сме на кино.
Ние сме на училище.
Ние на кино ли сме?
Да, Вие сте на кино.
Ние на училище ли сме?
Не, Вие не сте на училище.
Вие сте на кино.

ТЕ СА на театър.

Къде са те?
Те са на театър.
Кой е на театър?
Те са на театър.
Те на театър ли са?
Да, те са на театър.
Те на кино ли са?
Не, те не са на кино.
Те са на театър.

LESSON 16

4. Учител:	Ученик:
Моливът е на масата. Той е на масата.	
Къде е моливът?	Той е на масата.
романът?	до масата
вестникът?	на пианото
билетът?	в стаята
документът?	в училището
пистолетът?	в казармата
панталонът?	до киното
ресторантът?	при моста
5. Моливът на масата ли е?	Да, той е на масата. Не, той не е на масата. Той е ....
и т.н.	
6. Учител:	Ученик:
Книгата е на масата. Тя е на масата.	
Къде е книгата?	Тя е на масата.
бирата?	
ракията?	
шапката?	
пушката?	
масата?	
7. Книгата на масата ли е?	Да, тя е на масата. Не, тя не е на масата. Тя е ....
и т.н.	
8. Учител:	Ученик:
Писмото е на масата То е на масата.	
Къде е писмото?	То е на масата.
кепето?	
гроздето?	
виното?	
оръжието?	
млякото?	
9. На масата ли е писмото?	Да, то е на масата. Не, то не е на масата.

10. **Учител:**	**Ученик:**
Той е студент. Той студент ли е? Студент ли е /той/? /ти, Вие, те, ние, аз, той, .../	Студент ли си /ти/? Ти студент ли си? учител капитан майор лейтенант сержант ефрейтор войник цивилен военен
11. Тя е на кино. Тя на кино ли е? На кино ли е /тя/? /те, той, Вие, аз ти, то, ние, тя..../	Те на кино ли са? на театър на училище в къщи на гости в казармата в стаята
12. Той е г-н..... Кой е той? /Вие, ти, тя, аз ние, вие, те...../	Кой сте Вие?
13. Ти си студент. Какъв си ти? /той, те, Вие, тя, ние, ти, аз...../	Какъв е той?
14. Той е добре. Как е той? /ти, Вие, тя, те, то, той, вие..../	Как си ти?
15. Вие сте в стаята? Къде сте вие? /тя, ти, те, ние, аз, той, то, вие..../	Къде е тя?

II. Idiomatic Use of the Present Tense.

1.

Учител:	**Ученик:**
Колко е часът сега?	
Сега часът е три.	
Аз съм тук* от два часа́.	
Откога съм аз тук?	Вие сте тук от два часа́.
/той, ти, ние, тя,	Той е тук от един часа́.
те, вие, то, аз..../	обяд
	вчера
	сутринта
	тази сутрин
	вчера сутринта
	вчера следобед
	седем и половина
	осем без четвърт
Аз съм тук от пет минути.	
Откога съм аз тук?	Вие сте тук от пет минути.
/те, тя, ние, той,	Те са тук от десет минути.
ти, то, вие....../	четвърт час
	половин час
	един час
	два ча́са
	час и половина
	четири ча́са
	един ден
	два дена

2.

Той е студент.	
Студент ли е той?	
/Вие, те, ние, аз, той, ти.../	Студенти ли сте Вие?
	учител
	войник
	и т. н.

3.

Тя е на кино.	
На кино ли е тя?	
/те, ние, аз, ти, Вие, той.../	На кино ли са те?
	на театър....на училище...в къщи

---

* тук - here

LESSON 16

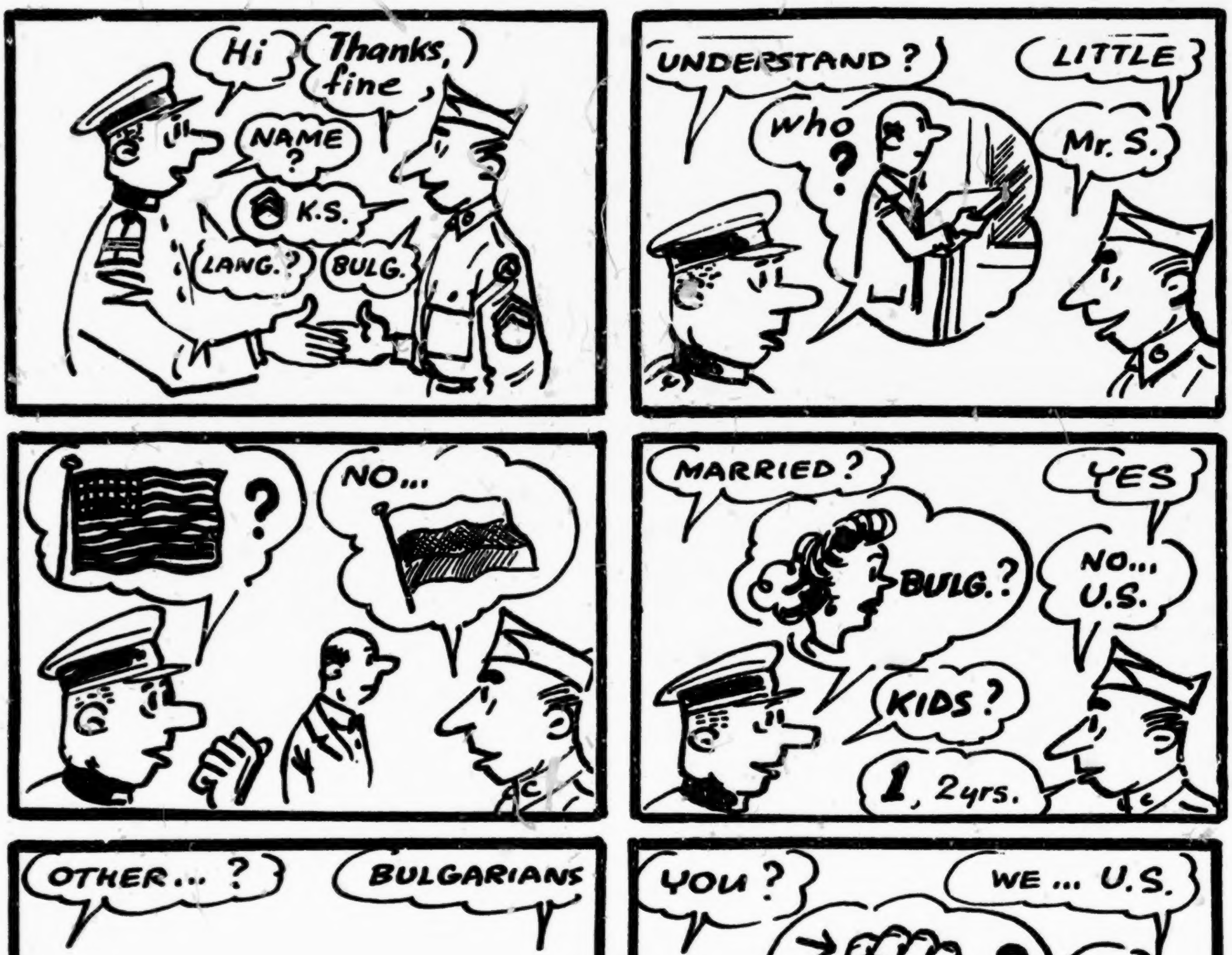
Hi
Thanks, fine
NAME ?
K.S.
LANG.?
BULG.
UNDERSTAND?
LITTLE
who ?
Mr. S.
?
NO...
MARRIED?
YES
BULG.?
NO... U.S.
KIDS?
1, 2yrs.
OTHER... ?
BULGARIANS
YOU?
WE ... U.S.
?
NO
HOW LONG ?
2 MO.
LIVE?
60 WASH.
STUD. HERE?
YES...↓

LESSON 16

РАЗГОВОР	DIALOGUE
В учи́лище	**At School**
Ст Старши́на	Master Sergeant:
С: Сержа́нт	Sergeant:
Ст: Как си, друга́рю сержа́нт?	How are you, Comrade Sergeant?
С: Благодаря́, добре́ съм, друга́рю старши́на.	Thanks, I am well Comrade Master Sergeant.
Ст: Как се казваш?	What's your name?
С: Сержа́нт Колю Сто́йков.	Sergeant Kolyu Stoykoff.
Ст· Какъ́в ези́к у́чиш?	What language are you studying?
С: Уча български.	I am studying Bulgarian.
Ст: Разби́раш ли ве́че български?	Do you already understand Bulgarian?
С: Да, разби́рам малко.	Yes, I understand a little.
Ст: Кой ви е учи́тел?	Who is your teacher?
С: Учител ни е г-н Щъ́ркелов.	Mr. Shturkeloff is our teacher.
Ст: Америка́нец ли е той?	Is he an American?
С: Не, той не е америка́нец. Той е бъ́лгарин.	No, he isn't an American. He is a Bulgarian.
Ст: Же́нен ли е?	Is he married?
С: Да, же́нен е.	Yes, he is married.
Ст: Жена́ му бъ́лгарка ли е?	Is his wife a Bulgarian?
С: Не, тя не е бъ́лгарка. Тя е америка́нка.	No, she is not a Bulgarian. She is an American.
Ст: Имат ли деца?	Do they have children?
С: Имат едно дете́. То е на две годи́ни.	They have one child. It is two years old.
Ст. Какви́ са дру́гите учи́тели?	What are the other teachers?
С: Те са съ́що така́ бъ́лгари.	They are also Bulgarians.
Ст: Какви́ сте ви́е?	What are you?
С: Ни́е сме америка́нци.	We are Americans.
Ст: Ти же́нен ли си?	Are you married?
С: Не, аз не съ́м женен. Аз съм ерге́н.	No, I am not married. I am a bachelor.

LESSON 16

Ст: Откога́ си тук?	How long have you been here?
С: Тук съм от два ме́сеца.	I have been here for two months.
Ст: Къде́ живе́еш?	Where do you live?
С: Живе́я на у́лица "Ва́шингтон", но́мер шейсе́ти.	I live on 60 Washington Street.
Ст: Къде́ живе́ят дру́гите учени́ци?	Where do the other students live?
С: Те живе́ят в каза́рмата.	They live in the barracks.

— И този път улучихме!*

---

* We hit this time too!

LESSON 16

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. THE PERSONAL PRONOUNS. The words, I, you, he, she, it, we, you, they, are called personal pronouns in English. The Bulgarian personal pronouns are:

аз*	ти	той	тя	то	ни́е	ви́е	те
I	you	he	she	it	we	you	they

Familiar Pronoun. ТИ (2nd person singular) is the familiar form and it is used when speaking to a family member, or a close friend.

Formal Pronoun. ВИЕ (2nd person plural) is the polite way of address. It is written with capital В no matter whether it refers to one or many persons. However, if it refers to many persons, each one of whom could be addressed individually with the form ти, вие is not capitalized.

The Personal Pronouns тя (she) and то (it). The personal pronouns for the third person are:

Masculine	Feminine	Neuter
той	тя	то
he	she	it

In English it is used chiefly to refer to inanimate objects.

Examples:		
	Where is the pencil?	It is on the table.
	Where is the book?	It is on the table.
	Where is the coat?	It is on the table.

Bulgarian nouns indicating inanimate objects can be of masculine, feminine or neuter gender.
For example: the noun мо́лив (a pencil) is masculine, кни́га (a book) is feminine and па́лто́ (a coat) is neuter. The personal pronouns used to refer to each one of them has to be in the same gender as the noun.

Examples:		
	Къде́ е мо́ливът?	Той е на ма́сата
	Къде́ е кни́гата?	Тя е на ма́сата.
	Къде́ е па́лто́то?	То е на ма́сата

II. THE AUXILIARY VERB "TO BE" An auxiliary verb is a verb which helps another verb. It may also be used independently. In English the verb "to be" is an auxiliary verb. Its corresponding form in Bulgarian is съм.

---

* Some of the personal pronouns have different forms in the Western dialect. Instead of аз and той, тя, то, те, they say я and он, она, оно, они. These forms are not accepted in the literary language.

LESSON 16

Here is how this verb is conjugated:

СЪМ - TO BE

a. Present Tense - Affirmative Form

а́з съм	I am	ни́е сме	we are
ти́ си	you are	ви́е сте	you are
то́й, тя́, то́ е	he, she, it is	те са*	they are

The forms съм, си, е, сме, сте, са, when used in the affirmative form, are never stressed.

Аз съм америка́нец	I am an**American.	Вие сте же́нен.	You are married.
Ти си ерге́н.	You are a**bachelor.	Те са учени́ци.	They are students.
Той е бъ́лгарин.	He's a Bulgarian	Той е ту́к.	He is here.
Ние сме учи́тели.	We are teachers.	Ние сме в каза́рмата.	We are in the barracks.

b. Present Tense - Negative Form The negative form of the verb съм is formed by placing не "not" before the verb. The particle не is not stressed, but the auxiliary verb is.

а́з не съ́м	I'm not	ни́е не сме́	we aren't
ти́ не си́	you're not	ви́е не сте́	you aren't
той, тя, то не е́	he, she, it isn't	те́ не са́	they aren't

Notice that the forms съм, си, е, сме, сте, са, when used negatively are always stressed. Ex.:

Аз не съ́м америка́нец.	I am not an American.
Ти не си́ ерге́н.	You aren't a bachelor.
Той не е́ бъ́лгарин.	He isn't a Bulgarian.
Ни́е не сме́ учи́тели.	We aren't teachers.
Ви́е не сте́ же́нен.	You aren't married.
Те не са́ учени́ци.	They aren't students.
Той не е́ тук.	He isn't here.
Ни́е не сме́ в каза́рмата.	We aren't in the barracks.
Аз не съ́м добре́.	I do not feel well.

III. STRUCTURE OF THE SIMPLE SENTENCE 1. A sentence is a combination of words connected to express a complete thought.
The sentence usually has two essential elements: the subject and the predicate.
The subject is that which is spoken of in a sentence.
The predicate is that which is said of the subject in a sentence.

---

* The 3rd person plural са is pronounced съ in the literary language as well as in the Eastern dialect, but never written this way.

** An, a, are called indefinite articles in English. Bulgarian has no indefinite article. (See Cardinal Numerals)

LESSON 16

Examples:				
Аз	у́ча.		Те	живе́ят.
I	study.		They	live.
Subject	Predicate		Subject	Predicate

The above examples show that the predicate usually consists of a verb. This kind of predicate is called simple.

2. The verb съм "to be" alone does not form a predicate. It has to be accompanied by another word (noun, pronoun, adjective, adverb etc). Ex.:

	Той	е америка́нец.		Те	са учи́тели.
a. Noun:	He	is an American.		They	are teachers.
	Subject	Predicate		Subject	Predicate
	Аз	не съм же́нен.		Ние	сме тук.
b. Adjective:	I	am not married.	c. Adverb:	We	are here.
	Subject	Predicate		Subject	Predicate

This kind of predicate is called compound. The second half of the compound predicate is called predicate noun, predicate adjective, etc.

3. Verbs which alone form a predicate and do not express a complete thought by themselves usually have a direct object.

Examples:

Той	у́чи	български.	Ни́е	разби́раме	англи́йски.
He	studies	Bulgarian.	We	understand	English.
Subject	Predicate	Object	Subject	Predicate	Object

4. There are verbs which express a complete thought by themselves. They do not have a direct object. The majority of these verbs express motion or condition.

Examples:

Той хо́ди на учи́лище.	He goes to school.
Ние върви́ме по мо́ста.	We are walking on the bridge.
Аз оти́вам на ки́но.	I am going to the movies.
Тя спи ви́наги до 9 часа.	She always sleeps till 9 o'clock.
Те се́дят на ма́сата.	They sit at the table.
Защо́ не стои́те в ста́ята?	Why don't you stay in the room?

IV. OMISSION OF THE PERSONAL PRONOUN WHEN USED AS A SUBJECT. 1.a.In English the personal pronouns when used as a subject cannot be omitted. You cannot say "see" instead of "I see", "understands" instead of "he understands" In Bulgarian the personal pronouns are often omitted.

Examples:

У́чи бъ́лгарски.	He studies Bulgarian.
Къде́ живе́ете?	Where do you live?
Разби́раме англи́йски.	We understand English.

b. The personal pronouns are used when 1) the subject is emphatically stressed, or 2) when two subjects are stressed for contrast.

1)

Той е бъ́лгарин.*	Той не е́ америка́нец.*
He is a Bulgarian.	He is not an American.
Аз не съм женен.	Аз съм ерге́н.
I am not married.	I am a bachelor.
Те живе́ят в каза́рмата.	Те не живе́ят тук.
They live in the barracks.	They don't live here.

2) Аз съм бъ́лгарин, а Вие сте америка́нец.
I am a Bulgarian and you are an American.
Той живее в каза́рмата, а тя на улица "Вашингтон".
He is living in the barracks, and she - on Washington Street.

2. The verb съм "to be" is never at the beginning of the sentence. if its subject - the personal pronoun - is omitted.

Examples:	Студе́нт съм.	but	Аз съм студе́нт.
	Тук е.	but	Той е тук.
	Добре́ сме.	but	Ние сме добре́.

V. IDIOMATIC USE OF THE PRESENT TENSE. Sometimes the Bulgarian present tense is used to denote a state which derives from a past action. English uses present perfect tense for the same purpose.

Examples:

Тук съм от два ме́сеца.	I have been here for **two months.
Откога́ у́чите бъ́лгарски?	How long have you been studying Bulgarian.
Ни́е го ча́каме от вче́ра.	We have been waiting for him since **yesterday.

---

* Orthographic note. Nouns and adjectives indicating nationality or national origin are not capitalized in Bulgarian.

Examples:

бъ́лгарин	a Bulgarian
бъ́лгароки, а, о, и	Bulgarian
америка́нец	an American
америка́нски, а, о, и	American

** Note the usage of "от" for "since" and "for".

LESSON 16

VI. FORMATION OF QUESTIONS. Questions in Bulgarian are usually formed in two ways:

a. With an interrogative pronoun or adverb.

Examples:	Кой сте Ви́е?	Who are you?
	Какъ́в е той?	What is he?
	Къде́ е кни́гата?	Where is the book?
	Какво́ пи́шете?	What do you write?
	Къ́де живе́е той?	Where does he live.

Notice that in the last two questions English uses additionally the verb to do in order to form a question Bulgarian does not need any additional verb in that case.

Questions formed with interrogative pronoun or adverb usually have falling intonation.. (See page 54, Vol.I.)

b. With the interrogative particle ЛИ.

Examples:

Вие же́нен ли сте?	Are you married?
Той америка́нец ли е?	Is he an American?
Разби́рате ли ве́че български?	Do you already understand Bulgarian?
Пу́шите ли?	Do you smoke?
Той пи́ше ли пи́смо сега́?	Is he writing a letter now?

Questions with ли have rising and then falling intonation. The highest pitch is on ли (See page 54, Vol.I.)

VII. INTERROGATIVE FORM OF THE VERB СЪМ "TO BE"

a. In questions formed with an interrogative pronoun or adverb standing in the beginning of the phrase, the word order is the same as in English: interrogative - verb - subject.

Examples:

Кой съм аз?	Who am I?
Кой е той?	Who is he?
Кои са те?	Who are they?
Къде́ сме ни́е?	Where are we?
Кога́ са те тук?	When are they here?
Защо́ сте * в къщи?	Why are you at home?

---

* The subject is omitted.
About omission of subject see this lesson 16, Grammar IV, 1 & 2.

b. In questions formed with the interrogative particle ли we have the following order: subject (1), predicate noun or adjective (3), the particle ли, auxiliary verb (2).

Examples:

Declarative sentence:	Question:
Той е ученѝк.	Той ученѝк ли е?
1 2 3	1 3 2
He is a student	Is he a student?
Ти си сержáнт.	Ти сержáнт ли си?
1 2 3	1 3 2
You are a sergeant.	Are you a sergeant?
Ние сме офицери.	Ние офицéри ли сме?
1 2 3	1 3 2
We are officers.	Are we officers?

Here is how the conjugation of the interrogative form of съм looks when incorporated in questions with ли:

Examples:

Аз сержант ли съм?	Am I a sergeant?
Ти учѝтел ли си?	Are you a teacher?
Той студéнт ли е?	Is he a student?
Ние америкáнци ли сме?	Are we Americans?
Вѝе бъ́лгари ли сте?	Are you Bulgarians?
Те офицéри ли са?	Are they officers?

c. If the logical stress falls on the predicate noun or adjective, it has the first place in the sentence, and the subject - the last place in the sentence.

Examples:

Declarative sentence:	Question:
Полкóвникът е строг офицéр.	Стрóг офицéр ли е полкóвникът?
1 2 3	3 2 1
The colonel is a strict officer.	Is the colonel a strict officer?

The same logical stress on the predicate noun is expressed in the following questions.

Сержáнт ли съм аз?	Am I a sergeant?
Учѝтел ли си ти?	Are you a teacher?
Студéнт ли е той?	Is he a student?
Америкáнци ли сме нѝе?	Are we Americans?
Бъ́лгари ли сте вѝе?	Are you Bulgarians?
Офицéри ли са те?	Are they officers?

LESSON 16

THE ACCENT

Almost every English word has an accent.

Examples:

incompléte	receíve	phótograph

The accent is essential to the identity of a word and is an indivisible part of it. The accent in English does not have any fixed place and there is no rule where to stress a word. We learn the accent of each word together and automatically with the word itself. In words having more than one syllable the accent can fall on any of those syllables.

Examples:

whískey	convénience	afternóon
1st syllable	2nd syllable	3rd syllable

The accent can even change its place in words deriving from one and the same stem:

Examples:

phótograph	photógraphy	photográphical
1st syllable	2nd syllable	3rd syllable

The above is true also in Bulgarian. Any syllable can carry the accent.

Examples:

ра́ница	мину́та	облекло́
1st syllable	2nd syllable	3rd syllable

Words deriving from one and the same stem may have the accent on different syllables:

Examples:

у́ча	учи́тел	учени́к

LESSON 16

The accent may also pass from one syllable to another, when a word (usually consisting of one syllable) is used with the article or in plural:

Examples:

де́н	a day	деня́т деня́	the day
гра́д	a city	градъ́т града́	the city
сто́л	a chair	столо́ве	chairs
гра́д	a city	градове́	cities
пло́д	a fruit	плодове́	fruits
де́ло	a deed	дела́	deeds
се́ло	a village	села́	villages

For more examples see Lesson 21, Grammar.

Accent Marks

In Bulgarian like in English accent marks are not used. However accent marks are used throughout this volume for the student's convenience.

LESSON 16

ГРАМАТИЧНА УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR DRILL

I The Personal Pronouns and the Auxiliary Verb "To Be".

1. АЗ СЪМ БЪЛГАРИН. /БЪЛГАРИН СЪМ./
ТИ СИ АМЕРИКАНЕЦ.

Какъв си ти?
Аз съм американец.
Какъв съм аз?
Ти си българин.
Кой е американец?
Аз съм американец.
Кой е българин?
Ти си българин.
Ти американец ли си?
Да, аз съм американец.
Аз българин ли съм?
Да, ти си българин.
Ти българин ли си?
Не, аз не съм българин.
Аз съм американец.
Аз американец ли съм?
Не, ти не си американец.
Ти си българин.
Кой не е българин?
Аз не съм българин.
Кой не е американец?
Ти не си американец.

старшина
ерген
женен
ученик
войник
редник
сержант
лейтенант
капитан

НИЕ СМЕ БЪЛГАРИ./БЪЛГАРИ СМЕ./
ВИЕ СТЕ АМЕРИКАНЦИ.

Какви сте вие?
Ние сме американци.
Какви сме ние?
Вие сте българи.
Кои са американци?
Ние сме американци.
Кои са българи?
Вие сте българи.
Вие американци ли сте?
Да, ние сме американци.
Вие българи ли сте?
Не, ние не сме българи.
Ние сме американци.
Ние американци ли сме?
Не, вие не сте американци. Вие сте българи.
Ние българи ли сме?
Да, вие сте българи.
Кои не са българи?
Ние не сме българи.
Кои не са американци?
Вие не сте американци.

ТОЙ Е АМЕРИКАНЕЦ. /АМЕРИКАНЕЦ Е./
ТЯ Е БЪЛГАРКА.

Какъв е той?
Той е американец.
Каква е тя?
Тя е българка.
Той американец ли е?
Да, той е американец.
Той българин ли е?
Не, той не е българин.
Той е американец.
Тя българка ли е?
Да, тя е българка.
Тя, американка ли е?
Не, тя не е американка.
Тя е българка.

ТЕ СА АМЕРИКАНЦИ.
ТЕ СА БЪЛГАРКИ.

Какви са те?
Те са американци.
Какви са те?
Те са българки.
Те американци ли са?
Да, те са американци.
Те българи ли са?
Не, те не са българи.
Те са американци.
Те българки ли са?
Да, те са българки.
Те американки ли са?
Не, те не са американки. Те са българки.

2. **Учител:** /ученик/	**Ученик:**
Кой си ти? /той, те, тя, аз, Вие, вие, ние..../	Аз съм.........
3. Какъв си ти? /те, аз, вие, тя, Вие, ние, той..../	Аз съм студент. /Студент съм./ войник ученик старшина редник ефрейтор сержант капитан българин американец българка американка
4. Тя американка ли е? /той, ти, Вие, вие те, аз, ние......./	Да, тя е американка. /Американка е./ Не, тя не е американка. Тя е българка.
5. Къде са те? /той, Вие, тя, ти, аз, вие, ние....../	Те са в стаята. до масата в казармата в къщи на кино на училище на театър
6. Той в къщи ли е? /те, тя, то, Вие, ние, аз, ти......./	Да, той е в къщи. Не, той не е в къщи. Той е на кино.

LESSON 16

7. Учител. /ученик/	Ученик:
Къде е моливът?	Той е на масата.
/са/ книгата?	Тя до масата.
писмото?	То в стаята.
книгите?	Те са в къщи.
банката?	в казармата
г-н....?	на училище
г-жа...?	на кино
вестникът?	на гости
студентите?	у Цаневи
кепето?	на пианото
ябълките?	
гроздето?	и т. н.
дъщеря Ви?	
син Ви?	
крушите?	
оръжието?	
масите?	
романът?	
гимназията?	

II Idiomatic Use of the Present Tense.

Учител:	Ученик:
Откога сте тук?	Аз съм тук от осем часа́.
в стаята?	
на училище?	...от седем и половина
в Монтерей?	осем без четвърт
женен?	един час
в казармата?	един часа́
ученик?	пет минути
	десет минути
	четвърт час
/той, жена Ви, те, вие,	половин час
жена му, ти, аз, тя,	час и половина
ние, студентите/	един ден
	петнайсет дена
	един месец
	два месеца....
	обяд
	вчера
	сутринта

LESSON 16

ЧЕТИВО

READING TEXT

Сержант Колю Стойков е ученик във Военното училище за езици. От два месеца той учи български език. Той живее на улица "Вашингтон", номер шейсети. Той не е женен. Той е ерген.

Учителят на сержант Стойков се казва господин Щъркелов. Той е българин. Женен е. Жена му не е българка. Тя е американка. Имат едно дете на две години.

Сутрин сержант Стойков отива на училище в седем и половина. Училището почва в осем часа. Там учителите и студентите говорят само български. Той разбира и говори вече малко български. Той може да пише и чете също така.

Училището свършва в четири часа следóбед.

ПРЕВОД

TRANSLATION

1. His son has been a student at the Army Language School for a month and a half. He is an American. His friends are Americans too. His wife isn't an American. She is a Bulgarian. They have a child. It is one year old.

2. Is the lieutenant here? No, the lieutenant isn't here. He is at home. Where is his wife? Is she also at home? No, she isn't at home. She is at the movies.

3. What kind of a newspaper are you reading? I'm reading a Bulgarian newspaper. Do you understand Bulgarian? Yes, I understand Bulgarian a little.

4. Where is the letter? It is by the book. Is the book on the table? Yes, it is there. Is the pencil on the table, too? No, it isn't on the table.

LESSON 16

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ QUESTIONS & ANSWERS

1. Какъв е сега сержант Колю Стойков?
   Сега сержант Колю Стойков е ученик.

2. Къде е ученик той?
   Той е ученик във Военното училище за езици.

3. Какво учи той?
   Той учи български език.

4. Откога учи той български език?
   Той учи български език от два месеца.

5. Къде живее сержант Колю Стойков?
   Той живее на улица "Вашингтон", номер шейсети.

6. Женен ли е той?
   Не, той не е женен.

7. Ерген ли е той?
   Да, той е ерген.

8. Как се казва учителят на сержант Стойков?
   Той се казва господин Щъркелов.

9. Американец ли е той?
   Не, той не е американец. Той е българин.

10. Ерген ли е учителят на сержант Стойков?
    Не, женен е.

11. Българка ли е жена му?
    Не, жена му не е българка.

12. Каква е тя?
    Тя е американка.

13. Имат ли деца?
    Да, имат едно дете.

14. На колко години е то.
    То е на две години.

15 Кога отива сержант Стойков на училище сутрин?
   Сутрин той отива на училище в седем и половина часа.

LESSON 16

16. Кога почва училището?
    Училището почва в осем часа.

17. Какъв език говорят учителите и студентите в училището?
    Те говорят само български език.

18. Сержант Стойков разбира ли вече български?
    Да, той вече разбира български.

19. Той може ли да говори български?
    Да, може да говори малко български.

20. Може ли да пише и чете?
    Да, може да пише и да чете.

21. Кога свършва училището?
    Училището свършва в четири часа следобед.

22. Американец ли сте Вие? /Американец ли си ти?/
    Да, аз съм американец.

23. Вие българи ли сте?
    Не, ние не сме българи. Ние сме американци.

24. Аз американец ли съм?
    Не, Вие не сте американец. Вие сте българин.
    /Не, ти не си американец. Ти си българин./

25. Ученици ли сте вие?
    Да, ние сме ученици.

26. Вие учители ли сте?
    Не, ние не сме учители. Ние сме ученици.

27. Ти женен ли си?
    Да, аз съм женен.
    /Не, аз не съм женен. Аз съм ерген./

28. Какъв език учите Вие?.....учиш ти?
    Аз уча български език.

29. Къде учите български език?
    Уча български език във Военното училище за езици.

30. Откога учите български език?
    Аз уча български език от един месец......два месеца...

31. Откога сте в Монтерей?
    Аз съм в Монтерей от три месеца.....месец и половина.

32 Къде живеете?
    Аз живея в казармата.....на улица.....номер...

33. Жена Ви българка ли е?
    Не, жена ми не е българка. Тя е американка.

34. Имате ли деца?
    Да, имам.....деца, ...едно дете......един син....

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

1. Translate into Bulgarian the following sentences using "Ти"

   a. You are not a master sergeant. You are a sergeant.
   b. Are you married? No, I am not married. I am a bachelor.
   c. You are an American. You are not a Bulgarian.

2. Translate into Bulgarian using "Вие"

   a. Are you an American? (fem.) No, I'm not an American. I'm a Bulgarian.
   b. How long have you been here? I've been here for a month.
   c. You are not in the barracks. You are at home.

3. Translate into Bulgarian and then change 1) to interrogative and 2) to negative form:

   a. He is a student.
   b. They are teachers.
   c. She is an American.
   d. You are a private.

Part II

Translate the following questions into Bulgarian and answer them in Bulgarian:

a. Who are you?
b. What are you?
c. Where are you?

d. How long have you been at the Army Language School?
e. How long has he been married?
f. Is she a Bulgarian?
g. Are they Americans?
h. How long have we been here?

Part III

1. Record the dialogue to lesson 16.

2. Translate the questions in Part II, record them and record the answers.

РЕЧНИК	VOCABULARY
америка́нец m.pl. америка́нци	an American (he)
америка́нка f.	an American (she)
бъ́лгарин m.pl. бъ́лгари	a Bulgarian (he)
бъ́лгарка f.	a Bulgarian (she)
бъ́лгарски /ези́к/ m.	Bulgarian (language)
ве́че adv.	already
ви, Ви	your
кой ви е учи́тел?	who is your teacher?
въпро́с m.	question
годи́на f.	year
на ко́лко годи́ни е то?	how old is it?
то е на две годи́ни	it is two years old.
грамати́ка f.	grammar
грамати́чен, грамати́чна, о, и	grammar, grammatical
дома́шен, шна, о,и	home, domestic
дома́шна ра́бота	homework, assignment
друга́р	friend, comrade
другарю! form of address	comrade!
ези́к m.pl. ези́ци	language
Вое́нно учи́лище за ези́ци	Army Language School
ерге́н m.	bachelor
женен, а, о, и	married
живе́я, живее́	to live, to inhabit, to dwell
аз живе́я на у́лица "Ва́шингтон"	I live on Washington street

LESSON 16

казвам се, ка́зва се	to call oneself
аз се ка́звам.......	my name is......
ма́лко adv.	a little, some
месец m.	month
му	his
на prep.	of (possession)
учителят на серж́ант Сто́йков..	the teacher of Sgt. Stoykoff
ни	our
но́мер m.pl. номера́	number
от prep.	since, for (used for exp.time)
тук съм от два ме́сеца	I have been here for 2 months
тук съм от вче́ра	I have been here since yesterday
о́тговор m.	answer
откога́? adv.	since, when
откога́ сте тук?	how long have you been here?
полови́на f.	half
в се́дем и полови́на	at 7.30
пре́вод m.	translation
разби́рам	to understand
разби́раш 2nd per.sing.	you understand
ре́чник m.pl. ре́чници	vocabulary, dictionary
следо́бед	afternoon
в че́тири часа́ следо́бед	at 4 o'clock in the afternoon
старши́на m.	M/Sgt, First Sergeant
су́трин f.	morning
су́трин той оти́ва на учи́лище	he goes to school in the morning
също така́ adv.	also, too
ти form of familiar address	you (thou)
ту́к/а/ adv.	here
у́лица f.	street
упражне́ние n.	exercise
уро́к m.	lesson
у́ча	to study
учиш 2nd per.sing.	you study
учени́к m.pl.учени́ци	pupil, student
час m.pl. часове́ after numerals ча́са	hour; o'clock
тук съм от два ча́са	I have been here for two hours
тук съм от два часа́	I have been here since 2 o'clock
част f.	part
четиво́ n.	reader
шейсе́ти	sixtieth
шестна́йсети	sixteenth

СЕДЕМНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 17

LESSON 17

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — **GRAMMAR PERCEPTION DRILL**

Grammar: Masculine Nouns

Учител:	Ученик:
1.	
Това е молив.	
Моливът е на масата.	
Какво е това?	Това е молив.
Къде е моливът?	Моливът е на масата.
вестник	до масата
билет	в стаята
роман	в къщи
документ	в казармата
панталон	до банката
пистолет	до киното
миномет	в гората
влак	до селото
ресторант	при моста
театър	на улица....
гювеч	
фасул	
мост	
2.	
Моливът на масата ли е?	Да, моливът е на масата.
	Не, моливът не е на масата.
и. т. н.	Моливът е........
3.	
Моливът е на масата.	
/вестник, документ, билет, роман, пистолет........./	Вестникът е на масата.
4.	
Какво е това?	Това е молив.
Какъв е моливът?	Моливът е жълт.
	зелен
роман	кафяв
панталон	червен
билет	евтин
	скъп
и т. н.	цивилен
	военен
	хубав
	вкусен
	тежък
	голям

5.	
Той е студент.	
Студентът е в стаята.	
Какъв е той?	Той е студент.
Къде е студентът?	Студентът е в стаята.
ученик	в къщи
редник	в казармата
ефрейтор	на кино
лейтенант	на училище
капитан	на театър
майор	на гости
американец	в гората
българин	при моста
войник	у Стоянови
6.	
Лейтенантът в къщи ли е?	Да, лейтенантът е в къщи.
	Не, лейтенантът не е в къщи.
и т. н.	Лейтенантът е на кино.. ..
7.	
Той е учител.	
Учителят е в стаята.	
Какъв е той?	Той е учител.
Къде е учителят?	Учителят е в стаята.
неприятел	
другар	
8.	
Студентът е в стаята.	
/учител, редник, неприятел,	Учителят е в стаята.
войник, капитан, другар..../	
9.	
Кой е в стаята?	Учителят е в стаята.
в къщи	Майорът......
в казармата	
на кино	и т. н.
на училище	
10.	
Студентът е американец.	
Какъв е студентът?	Студентът е американец.
/учител, ученик, американец,	
редник, ефрейтор, българин .../	
11.	
Студентът американец ли е?	Да, студентът е американец.
	Не, студентът не е американец
и т. н.	Студентът е българин.

LESSON 17

12.
Това е молив.
Това са моливи.

Какво е това?	Това е молив.
Какво е това?	Това са моливи.
	билет, -и
	роман, -и
	документ, -и
	пистолет, -и
	панталон -и
	миномет, -и
	ресторант, -и

13.
Това е вестник.
Това са вестници.

Какво е това?	Това е вестник.
Какво е това?	Това са вестници.

14.
Той е ученик.
Те са ученици.

Какъв е той?	Той е ученик.
Какви са те?	Те са ученици.
	редник, -ци
	войник, -ци
	студент, -и
	учител, -и
	сержант, -и
	ефрейтор, -и
	капитан -и
	лейтенант, -и
	майор, -и
	ерген, -и

15.
Той е американец.
Те са американци.

Какъв е той?	Той е американец.
Какви са те?	Те са американци.
Какво е това?	Това е театър
Какво е това?	Това са театри.

16.
Аз съм българин.
Ние сме българи.

Какъв съм аз?	Вие сте българин.
Какви сме ние?	Вие сте българи

LESSON 17

17.	
Това са моливи.	
Моливите са на масата.	
Какво е това?	Това са моливи.
Къде са моливите?	Моливите са на масата.
билети романи вестници документи пистолети миномети	
18.	
Моливите на масата ли са?	Да, моливите са на масата. Не, моливите не са на масата.
и т. н.	Моливите са......
19.	
Моливите са на масата.	
/билет, вестник, роман, документ, пистолет..../	Билетите са на масата.
20.	
Те са студенти.	
Студентите са в стаята.	
Какви са те?	Те са студенти.
Къде са студентите?	Студентите са в стаята.
ученици сержанти редници учители войници ефрейтори	
21.	
Учителите са в стаята.	
/лейтенант, американец, българин, войник, учител, ученик, сержант, редник, студент, капитан ....../	Лейтенантите са в стаята.

LESSON 17

22.

Кой е в стаята?	Ученикът е в стаята.
Кой е в стаята?	Учениците са в стаята.
в къщи?	редникът, -иците
на кино?	учителят, -лите
	войникът, -иците
	сержант
и т. н.	ефрейтор
	майор
	ерген
	американец
	българин

23.

Ученикът пише.	Учениците пишат.
Учителят говори.	
Войникът стреля.	
Американецът чете.	и т. н.
Българинът свири на пиано.	
Редникът отива на училище.	
Студентът отива на кино.	

24.

Студентите отиват в къщи.	Студентът отива в къщи.
Учениците учат.	
Учителите говорят.	
Американците работят много.	и т. н.
Българите пеят.	
Войниците стрелят.	
Сержантите играят на карти.	
Редниците пушат.	

25.

Кой пише сега?	Учителят пише сега.
Кой чете сега?	Ученикът чете сега.
пише писмо?	войникът
чете вестник?	студентът
пуши?	редникът
е в стаята?	
отива в къщи?	
на кино?	и т. н.
на училище?	
свири на пиано?	
пее?	
танцува?	
пие вино?....ракия?	

LESSON 17

26.

Кой пише?..сега?
чете?
пише писмо?
чете вестник?..роман?
пуши?...цигари?
е в стаята?
в къщи?
на училище?
на кино?
при моста?
в гората?
отива в къщи?
на гости?..утре?
на училище?
на кино довечера?
пие вино?...ракия?
мляко?..бира?
яде фасул? ...печено?
свири на пиано?
играе на карти?
пее?
танцува?
стреля с пистолет?
с пушка?
с картечница?
с миномет?
работи?
учи сега?
говори?

Студентът пише.
Учителите......
Войникът.......
Войниците......
и т.н.

27.

Какво прави учителят?
неприятелят?
лейтенантът?

и т. н.

Учителят говори.
Неприятелят стреля.
Лейтенантът танцува.

28.

Говори ли учителят?

и т. н.

Да, учителят говори.
Не, учителят не говори.
Учителят чете.

29.

Какво правят учителите?	Учителите говорят
студентите?	Студентите учат.
войниците?	Войниците стрелят.
американците?	Американците работят.
българите?	Българите пеят.
сержантите?	Сержантите четат вестници.
редниците?	Редниците пишат писма.
ергените?	Ергените танцуват.

30.

Учителите говорят ли?	Да, учителите говорят. Не, учителите не говорят. Учителите пишат.

и т. н.

31.

Говорят ли учителите?	Да, учителите говорят. Не, учителите не говорят. Учителите пишат.

и т. н.

LESSON 17

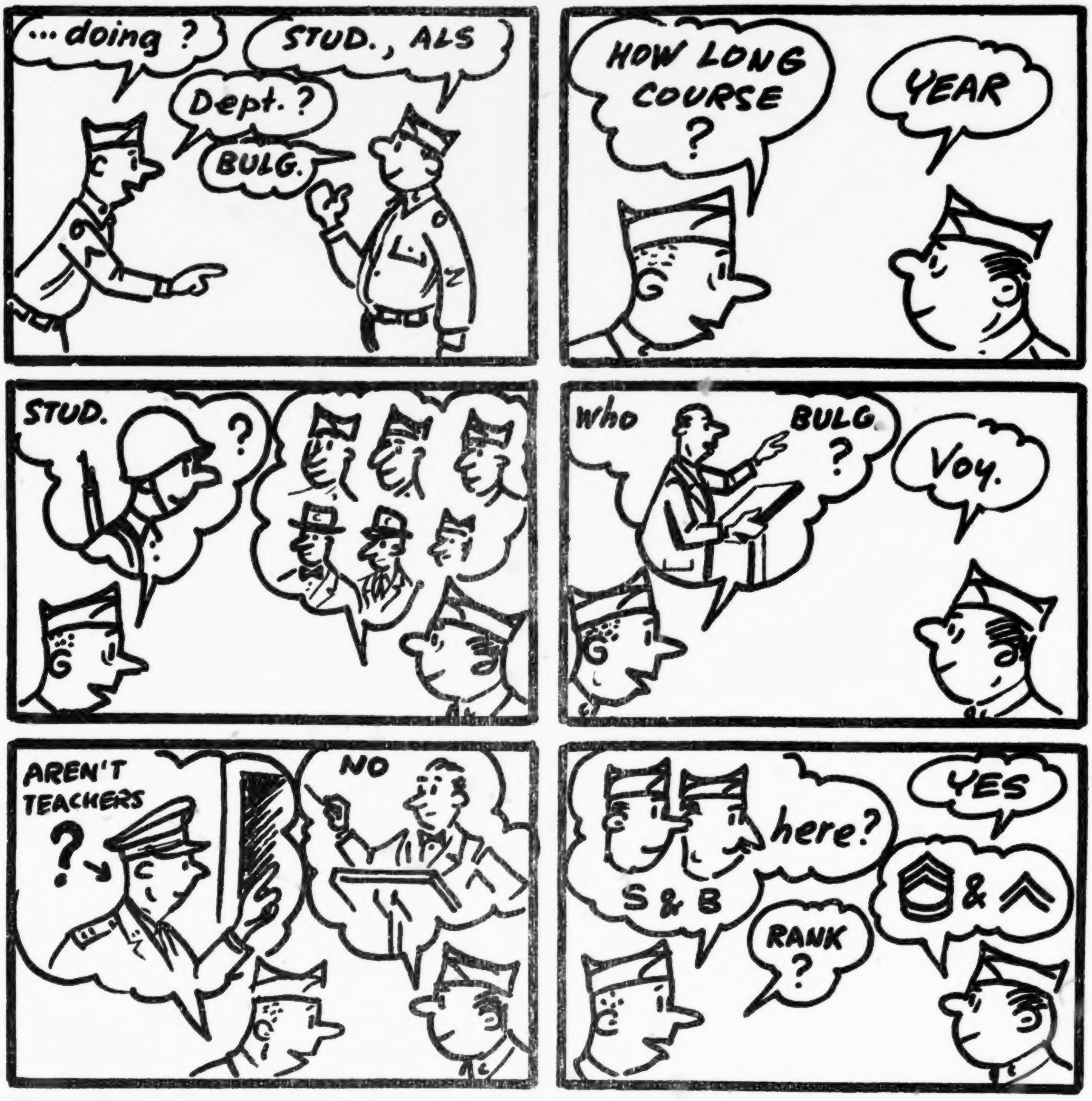
...doing ?
STUD., ALS
Dept. ?
BULG.
HOW LONG COURSE ?
YEAR
STUD. ?
Who BULG ?
Voy.
AREN'T TEACHERS ?
NO
here?
S & B
YES
&
RANK ?
OLD STUD ?
NO
COMMAND. ?
Pet.
&
Kr.
RESERVE ?
NO... ACTIVE...
ARE THEY ?
YES... BUT JUST!

LESSON 17

РАЗГОВОР	В учи́лище		DIALOGUE At School
Хр:	Хри́стов /ефре́йтор/	Ch:	Christoff / Pfc /
Ст:	Стоя́нов /ре́дник/	St:	Stoyanoff / Pvt /
Хр:	Какво́ пра́виш ти тук?	Ch:	What are you doing here?
Ст:	Курси́ст съм във Вое́нното учи́лище за ези́ци.	St:	I am a student at the Army Language School.
Хр:	В кой отде́л си?	Ch:	Which department are you in?
Ст:	В Бъ́лгарския отде́л.	St:	In the Bulgarian Department
Хр:	Ко́лко вре́ме тра́е ку́рсът?	Ch:	How long does the course last?
Ст.	Ку́рсът тра́е една́ годи́на.	St:	The course lasts one year.
Хр:	Вое́нни лица́ ли са курси́стите?	Ch:	Are the students military persons.
Ст:	Почти́ вси́чки са вое́нни. Ня́кои са циви́лни.	St:	Almost all are military. Some are civilians.
Хр:	Кой те у́чи на бъ́лгарски?	Ch:	Who teaches you Bulgarian?
Ст:	Учи́телят Войво́дски.	St:	The teacher Voyvodski.
Хр:	Учи́телите не са ли офице́ри?	Ch:	Aren't the teachers officers?
Ст:	Не, не са. Те са циви́лни.	St:	No, they are not. They are civilians.
Хр:	Тук ли са друга́рите Сто́йков и Блъ́сков?	Ch:	Are the comrades Stoykoff and Bluskoff here?
Ст:	Да, тук са.	St:	Yes, they are here.
Хр:	Какъ́в чин и́мат те сега́?	Ch:	What rank do they have now?
Ст:	Друга́рят Сто́йков е ста́рши серя́нт, а друга́рят Блъ́сков - мла́дши серя́нт.	St:	Comrade Stoykoff is sergeant first class and comrade Bluskoff - a corporal.
Хр:	Те ста́ри курси́сти ли са ве́че?	Ch:	Are they already old students?
Ст:	Не. Те са о́ще мла́ди курси́сти.	St:	No, they are still junior students.
Хр:	Кой ви е нача́лник?	Ch:	Who is your commandant?
Ст:	Нача́лници ни са полко́вник Петро́в и по́дполковник Кру́шев.	St:	Our commandants are colonel Petroff and lieutenant colonel Krusheff.
Хр:	Запа́сни офице́ри ли са те?	Ch:	Are they reserve officers?
Ст:	Не. Те са де́йствуващи офице́ри.	St:	No, they are officers on active duty.
Хр:	Стро́ги ли са?	Ch:	Are they strict?
Ст:	Да, стро́ги, но справедли́ви.	St:	Yes, strict but just.

LESSON 17

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. GENDER OF NOUNS. Gender is that difference which is made among nouns to indicate sex. Hence the name of anything of the male sex is of the Masculine Gender as man, bull, John. The name of anything of the female sex is of the Feminine Gender, as woman, cow, Jane. The name of anything without sex is of the Neuter Gender, as tree, stone, water.

The classification of the nouns in Bulgarian according to gender is different from that in English. Nouns designating inanimate objects, which in English are usually neuter, may be in Bulgarian either masculine, feminine or neuter. The gender is usually indicated by the ending of the noun in singular. Bulgarian has three genders: masculine, feminine and neuter.

a. Nouns of Masculine Gender

1. The majority ends in a consonant:

боб	beans	блок	block
ров	ditch	хоте́л	hotel
бог	god	сала́м	salami
под	floor	кон	horse
коле́ж	college	поп	priest
мраз	frost	друга́р	friend
ове́с	oats	път	road
ро́стбиф	roast beef	плъх	rat
коне́ц	thread	влека́ч	prime mover
шиш	spit	плащ	cloak

2. Some end in й:

бой	battle	отбо́й	retreat
заво́й	curve	вой	groan

3. Some end in а or я, usually designating masculine quality or profession:

баща́	father	влади́ка	bishop
бояджи́я	painter	съдия́	judge

b. Nouns of Feminine Gender

1. The majority ends in а or я:

вода́	water	змия́	snake
жена́	woman	во́ля	will
ма́са	table	спа́лня	bedroom
гора́	forest	ле́ля	aunt
зи́ма	winter	роля	role

LESSON 17

2. Some expressing mainly abstract ideas end in ст, н, or р:

справедли́вост	justice	незави́симост	independence
страст	passion	бо́лест	sickness
ра́дост	joy	сме́лост	courage
су́трин	morning	ве́чер	evening

c. Nouns of Neuter Gender

They end in е or о.

лице́	face , person	се́ло́	village
момче́	boy	дърво	tree
дете	child	око́	eye
поле́	field		

II. PLURAL OF NOUNS OF MASCULINE GENDER ENDING IN CONSONANT

a. As a general rule masculine nouns form plural with the ending и which is added to the singular.

Examples:

S.	офице́р	an officer	гост	a guest
Pl.	офице́р-и	officers	го́ст-и	guests
S.	студе́нт	a student	филм	a film
Pl.	студе́нт-и	students	фи́лм-и	films
S.	учи́тел	a teacher	ове́н	a ram
Pl.	учи́тел-и	teachers	* овн-и́	rams
S.	сержа́нт	a sergeant	ден	a day
Pl.	сержа́нт-и	sergeants	* дн-и	days
S.	пръст	a finger		
Pl.	пръ́ст-и	fingers		

b. Masculine nouns ending in к in singular change it to ц in plural.

Examples:

S.	учени́к	a student	ре́чник	a vocabulary
Pl.	учени́ц-и	students	ре́чниц-и	vocabularies
S.	ве́стник	a newspaper	ези́к	a language
Pl.	ве́стниц-и	newspapers	ези́ц-и	languages

---

* Notice the omission of е in plural.

c. Masculine nouns ending in ец lose the е in plural.

Examples:

S. америка́нец	an American	прозо́рец	a window
Pl. америка́нц-и	Americans	прозо́рц-и	windows

d. Masculine nouns ending in ин form plural by dropping the final н.

Examples:

S. бъ́лгарин	a Bulgarian	францу́зин	a Frenchman
Pl. бъ́лгари	Bulgarians	францу́зи	Frenchmen

Notice

S. господи́н	Mister
Pl. господа́	Sirs; gentlemen

III. DEFINITE ARTICLE FOR NOUNS. The English word the is called a definite article: a (an) is called the indefinite article.
Bulgarian has no indefinite article, but has various forms for the definite article. The Bulgarian definite article is always spoken immediately after the noun, and written with the noun.

a. Definite Article for Masculine Nouns Ending in a Consonant.

1. Singular. The masculine nouns have two forms of definite article in singular: full form and short form*. The full form has two variations: ът and ят

Examples:

a. Full Form ът

учени́к	a student	учени́кът	the student
тебеши́р	chalk	тебеши́рът	the chalk
мо́лив	a pencil	мо́ливът	the pencil

b. Full Form ят

Nouns ending in ар or тел which show a man's profession or quality take the article ят.

Examples:

друга́р	a comrade;friend	друга́рят	the friend the comrade
преподава́тел	an instructor	преподава́телят	the instructor
неприя́тел	an enemy	неприя́телят	the enemy

---

* For the short form see Lesson 19, Grammar.

LESSON 17

The forms ът and ят may be used when the noun or the adjective are used as subject or predicate.

Examples:

Учени́кът и́ма мо́лив. (Subject)	The student has a pencil.
Тебеши́рът е тук. (Subject)	The chalk is here.
Учени́кът в ста́ята е америка́нецът Смит. (Subject) (Predicate Noun)	The student in the classroom is the American Smith
Друга́рят Блъ́сков е ста́рши сержа́нт.	The comrade Bluskoff is a Sfc
Преподава́телят Петро́в е бъ́лгарин.	The instructor Petrov is a Bulgerian.
Неприя́телят е в село́то.	The enemy is in the village.

2. Plural. The definite article for masculine nouns which form the plural in и is те. This article is always added to the plural of these nouns.

Examples:

учени́к		a student	молив	a pencil
учени́ци	Pl.	students	моливи	pencils
учени́ци-те		the students	мо́ливи-те	the pencils
друга́р		a friend	преподава́тел	an instructor
друга́ри	Pl.	friends	преподава́тели	instructor
друга́рите		the friends	преподава́телите	the instructors

Учени́ците имат мо́ливи.	The students have pencils.
Ре́чниците на учени́ците са на ма́сата.	The dictionaries of the students are on the table.
Друга́рите на преподава́телите са сержа́нти.	The friends of the instructors are sergeants.
Преподава́телите са бъ́лгари.	The instructors are Bulgarians.
Неприя́телите са в се́лото.	The enemies are in the village.

Pronounciation Note:
The т of the full article is often not pronounced in the spoken language.
For examples:

учени́кът	is pronounced	учени́къ
друга́рят	is pronounced	другарйъ

IV. INTERROGATIVE-NEGATIVE FORM OF СЪМ "TO BE" WITH THE PARTICLE ЛИ

The interrogative-negative form of the verb съм is formed by placing не in front of the verb*. The particle ли follows the verb.

Examples:

/Аз/ не съ́м ли учени́к?	Am I not a student?
/Ти/ не си́ ли сержа́нт?	Aren't you a sergeant?
/Той/не е́ ли учи́тел?	Isn't he a teacher?
/Ние/не сме́ ли америка́нци?	Aren't we Americans?
/Вие/не сте́ ли бъ́лгари?	Aren't you Bulgarians?
/Те/ не са́ ли офице́ри?	Aren't they officers?

СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ

---

* In this case the auxiliary verb съм, си, е etc. is stressed. The negative particle не is not, as in the negative form of the same verb. See Lesson 16, Grammar II.b.

LESSON 17

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — GRAMMAR DRILL

Masculine Nouns

1.

Учител /ученик/:	Ученик:
Какъв е той?	Той е офицер.
Къде е офицерът?	Офицерът е до г-н....
курсист	до масата
полковник	в стаята
подполковник	в къщи
началник	на училище
помощник	на кино
учител	
другар	
българин	
американец	
редник	
ученик	
войник	
ефрейтор	
лейтенант	
капитан	
майор	
ерген	

2.

Той офицер ли е?	Да, той е офицер.
Офицер ли е той?	Не, той не е офицер.
	Той е ....
и т. н.	

3.

Какъв е той?	Той е офицер.
Какви са те?	Те са офицери.
	курсист, -и
	полковник, -ици
	американец,-ици
	подполковник, -ици
	българин, -ри
	помощник, -ици
	учител, -и
	ученик, -ици
	и т. н.

4.

Те офицери ли са?	Да, те са офицери.
и т. н.	Не, те не са офицери. Те са ...

5.

Вестникът е на масата. Ученикът е в стаята......	
/роман, полковник, билет, подполковник, американец, учител, началник, другар, неприятел, офицер, курсист/	Романът е на масата. Полковникът е в къщи. и т. н.

6.

Какво е това?	Това е молив.
Какво е това?	Това са моливи. роман, -и билет, -и вестник, -ци театър, -три документ, -и пистолет, -и

7.

Къде са моливите? билетите? и т. н.	Моливите са на масата.

8.

Какви са те?	Те са курсисти.
Къде са курсистите? полковници учители помощници офицери подполковници	Курсистите са на училище. и т. н.

9.

Курсистите са на кино.	
/офицер, учител, помощник, полковник, американец, подполковник, българин, началник, другар, войник......./	Офицерите са на кино.

10.

Курсистът пише.	Курсистите пишат.
Полковникът чете.	
Началникът говори.	
Подполковникът стреля.	и т. н.
Офицерът свири на пиано.	
Войникът танцува.	
Ученикът учи.	

11.

Курсистите пишат.	Курсистът пише.
Полковниците четат.	
Началниците говорят.	
Подполковниците стрелят.	и т. н.
Офицерите танцуват.	
Войниците играят на карти.	
Учениците учат.	

12.

Кой е в къщи?	Курсистът е в къщи.
в стаята?	Курсистите са в къщи.
до масата?	войникът, -иците
на училище?	полковникът, иците
на кино?	офицерът, -ите
на театър?	началникът, -иците
пише сега?	
говори сега?	и т. н.
пуши?	
свири на пиано?	
отива на кино?	
на училище?	
в къщи?	
в казармата?	
стреля с пушка?	
с пистолет?	
с картечница?	
с миномет?	
работи много?	
учи много?	
пие вино?.....ракия?	
мляко?....бира?	
яде грозде?...фасул?	
пържено?...пиле?	
ябълки?...круши?	
телефонира?	
вечеря?	

LESSON 17

ЧЕТИВО READING TEXT

В Павлово има Военно училище за езици. Началник на училището е полковник Петров. Подполковник Крушев му е помощник. Те са строги, но справедливи офицери.

В училището има много студенти. Студентите се наричат курсисти. Почти всички курсисти са военни лица. Едни са редници и сержанти, други - офицери. Офицерите са действуващи; те не са запасни. Всички ученици в Българския отдел имат български имена.

Редник Стоянов е курсист в Българския отдел на училището. Той е стар курсист. Той е в училището от девет месеца. Учител му е другарят Войводски. Другари му са старши сержант Стойков и младши сержант Блъсков. Те не са стари курсисти. Те са още млади курсисти. Там са от един месец.

Вечер Стоянов учи до късно в къщи. В това време жена му чете вестници, списания или някой роман.

Учителите в Военното училище за езици са цивилни лица. Те работят по осем часа на ден: четири часа сутрин и четири часа следобед. В пет без четвърт те се връщат в къщи и вечерят.

LESSON 17

ПРЕВОД TRANSLATION

1. Corporal Stoyanoff and private Ivanoff are students at the Army Language School. They are in the Bulgarian department. The Bulgarian course lasts eleven months. Almost all the students are soldiers. Some are officers. Some others are civilians. And they all are Americans. The teachers are not Americans. They are Bulgarians. The teacher Savoff is a very good teacher.

Corporal Stoyanoff is an old student. He has been at the school for almost ten months. Private Ivanoff is a young student. He has been in the school for only a month and a half.

2. How long have you been at the Army Language School? I have been here for a year. What is your rank? I am a Sfc. Is your comrade a Sfc. too? No, he is a M/Sgt.

3. What do you read in the evening? We read newspapers, magazines and novels.

4. How many hours do you work a day? We work eight hours a day: four hours in the morning and four hours in the afternoon. We go to school at 8.45 in the morning and return home at four o'clock in the afternoon.

LESSON 17

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ — QUESTIONS & ANSWERS

1. Има ли Военно училище за езици в Павлово?
   Да, в Павлово има Военно училище за езици.

2. Кой е началник на училището?
   Полковник Петров е началник на училището.

3. Кой е помощник на полковник Петров?
   Подполковник Крушев му е помощник.

4. Какви началници са полковник Петров и подполковник Крушев?
   Те са строги, но справедливи началници.

5. Има ли много студенти в училището?
   Да, в училището има много студенти.

6. Как се наричат студентите?
   Студентите се наричат курсисти.

7. Какви лица са курсистите?
   Почти всички курсисти са военни лица. Някои са цивилни.

8. Офицери ли са всички военни лица?
   Не всички. Едни са офицери, други - редници и сержанти.

9. Офицерите запасни ли са?
   Не, те са действуващи.

10. Какви имена имат учениците в Българския отдел?
    Всички ученици в Българския отдел имат български имена.

11. В кой отдел е курсист редник Стоянов?
    Редник Стоянов е курсист в Българския отдел на училището.

12. Млад курсист ли е той?
    Не, той не е млад курсист. Той е стар курсист.

13. Откога е той в училището?
    Той е в училището от девет месеца.

14. Кой му е учител?
    Учител му е другарят Войводски.

15. Какъв чин имат сега другарите му Стойков и Блъсков?
    Стойков е старши сержант, а Блъсков - младши сержант.

16. И те ли са стари курсисти?
    Не, те не са стари курсисти. Те са млади курсисти.

LESSON 17

17. Откога са те в училището?
    Те са там от един месец.

18. Къде учи Стоянов след училище?
    Той учи в къщи.

19. Кога учи той?
    Учи вечер.

20. Докога учи?
    До късно.

21. Какво прави жена му в това време?
    В това време жена му чете вестници, списания или някой роман.

22. Какви лица са учителите във Военното училище за езици?
    Те са цивилни лица.

23. Колко часа работят те на ден?
    Те работят по осем часа на ден.

24. Колко часа работят те сутрин?
    Сутрин те работят по четири часа.

25. Кога се връщат учителите в къщи?
    Те се връщат в къщи в пет без четвърт.

26. Вие курсист ли сте?
    Да, аз съм курсист.

27. Какъв чин имате?
    Аз съм...........

28. Стар курсист ли си ти?
    Не, аз не съм стар курсист. Аз съм млад курсист.

29. Кой ви е учител сега?
    Учител ни е г-н.........сега.

30. Вие четете ли вестници?
    Да, аз чета вестници.

31. Кой вестник четете обикновено?
    Чета...................

32. Кой ви е началник тук?
    Капитан........ни е началник тук.

LESSON 17

ДОМАШНА РАБОТА
HOMEWORK

Part I

Fill in the blanks using the pronoun: той, тя, то or те, as appropriate.

Example: Къде е моливът? - ..Той..е на масата.

1. Къде е писмото? ...... е на масата.
2. Къде е ябълката? ...... е при крушите.
3. Гроздето сладко ли е? ...... е сладко.
4. Крушите кисели ли са? Не, ... не са кисели.
5. Къде е вестникът? ...... е в стаята.
6. В Павлово ли е Военното училище за езици? Да, ... е в Павлово.
7. Къде е картечницата? ...... е в казармата.
8. Курсистът американец ли е? Да, ... е американец.
9. Колко време трае курсът? ...... трае една година.
10. Скъпи ли са билетите? Не, ... са евтини.
11. Хубаво ли е виното? Да, ... е много хубаво.
12. А ракията? И ...... е хубава.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Isn't he a teacher? No, he isn't a teacher. The teacher is here. Aren't they teachers? No, the teachers are there.

2. This is a newspaper. The newspaper is for colonel Petroff. The colonel reads newspapers. The newspapers are on the table.

3. What is he? Isn't he a student? Yes, he is a student. Is the student an American? Yes, he is an American. All students are Americans. Where are the students now? They are at the ALS.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Are all students officers?
2. Are you a senior student?
3. Where is the commandant now?
4. Aren't the commandants very strict?
5. How long does the course last?
6. Are the teachers Americans?

LESSON 17

Part IV

1. Record the dialogue to lesson 17.
2. Translate the questions in part III, record them and record the answers.

РЕЧНИК	VOCABULARY
ве́чер f.	evening
ве́чер	in the evening
вре́ме n.	time
ко́лко вре́ме?	how long?
в това́ вре́ме.	at that time.
връ́щам се в....	to return to
де́йствуващ, а, о, и	active
еди́н,една́,едно́	one
едни.....,дру́ги...	some.......others
запа́сен,сна,о,и	reserve
и́ме n.pl.имена	name
кой?	who? which?
в кой отде́л си?	in which department are you?
курс m.pl. ку́рсове	course
курси́ст m.	course participant, student
лице́ n.pl. лица́	face, person
вое́нни лица́	military personnel
мла́д,а,о,и	young, junior
мла́дши сержа́нт m.	corporal
нари́чам се	to be called
нача́лник m.pl. нача́лници	commandant, superior
но	but
ня́кой pl. ня́кои	some; any
отде́л m.	department
офице́р m.	officer (in the armed forces only)
о́ще adv.	still
по prep.	on;along, (sometimes not transl.)
те рабо́тят по о́сем ча́са все́ки де́н.	they work 8 hours every day.
по́дполковник m.pl. по́дполковници	lieutenant colonel
полко́вник m.pl. полко́вници	colonel
почти́ adv.	almost
помо́щник m.pl. помо́щници	assistant

LESSON 17

пра́вя,и	to do; to make
/ти/ пра́виш	you do; you make (2nd per.sing)
седемна́десети,а,о,и	seventeenth
списа́ние n.pl. списа́ния	magazine
справедли́в,а,о,и	just
ста́р,а,о,и	old , senior
ста́рши сержа́нт	Sfc
стро́г,а,о,и	strict
те	you (familiar form,object,case)
тра́я,е	to last
у́ча,и	to study; to teach
кой те у́чи на бъ́лгарски?	who teaches you Bulgarian?
чин m.pl. чи́нове	rank

ОСЕМНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 18

LESSON 18

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ. GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. Nouns of Feminine Gender.

II. Verbs of the 3rd Group - Present Tense

III. The Impersonal Forms: "ИМА" , "НЯМА".

I. Nouns of Feminine Gender

Учител:	Ученик:
1.	
Това е книга.	
Книгата е на масата.	
Какво е това?	Това е книга.
Къде е книгата?	Книгата е на масата.
маса	при цигарите
цигара	при пушката
шапка	при картечницата
униформа	до униформата
ябълка	до супата
круша	до раницата
супа	до къщата
раница	в казармата
пушка	в къщи
картечница	в училище
бира	в банката
банка	в гората
казарма	в стаята
къща	в гимназията
гора	
войска	
пехота	
улица	
2.	
Книгата на масата ли е?	Да, книгата е на масата.
	Не, книгата не е на масата.
и т. н.	Книгата е.... ....
3.	
Книгата е на масата.	
/униформа, маса, ябълка,	Униформата е на масата.
пушка, шапка, цигара..../	

LESSON 18

4.
Това е книга.
Книгата е зелена.

Какво е това?	Това е книга.
Каква е книгата?	Книгата е зелена.
маса	жълта
шапка	кафява
униформа	хубава
круша	кисела
и т. н.	и т. н.

5.
Тя е българка.
Българката е в стаята.

Каква е тя?	Тя е българка.
Къде е българката?	Българката е в стаята.
американка	

6.

Тя българка ли е?	Да, тя е българка.
американка	Не, тя не е българка.
	Тя е американка.

7.
Това е стая.
Стаята е голяма.

Какво е това?	Това е стая.
Каква е стаята?	Стаята е голяма.
ракия	хубава
вечеря	смесена
гимназия	

8.
Униформата е зелена.

/книга, маса, ябълка, ракия, шапка, круша.../	Книгата е зелена.

9.

Голяма ли е стаята?	Да, стаята е голяма.
Жълта ли е масата?	Не, стаята не е голяма.
Зелена ли е книгата?	Стаята е ....
Кафява ли е униформата?	

и т. н.

LESSON 18

10.
Това е маса.
Това са маси.

Какво е това?	Това е маса.
Какво е това?	Това са маси.
	книга, -и
	цигара, -и
	шапка -и
	униформа, -и
	ябълка, -и
	круша, -и
	раница -и
	пушка, -и
	картечница, -и
	къща, -и

11.
Това е стая.
Това са стаи.

Какво е това?	Това е стая.
Какво е това?	Това са стаи.
	гимназия, -и
	и т. н.

12.
Това са книги.
Книгите са на масата.

Какво е това?	Това са книги.
Къде са книгите?	Книгите са на масата.
цигари	до книгата
шапки	в стаята
униформи	в казармата
ябълки	в раницата
круши	в къщи
раници	

13.
Книгите са на масата.

/цигара, ябълка, круша, шапка................/	Цигарите са на масата.
	и т. н.

14.
Книгите са зелени.

/шапка, униформа, круша, цигара, ябълки......./	Шапките са зелени.
	и т. н.

II. Verbs of the 3rd Group - Present Tense

АЗ ОТИВАМ
ТИ ОТИВАШ
ТОЙ
ТЯ ОТИВА
ТО
НИЕ ОТИВАМЕ
ВИЕ ОТИВАТЕ
ТЕ ОТИВАТ

на кино, на училище,
в къщи, на театър,
в казармата.

АЗ СТРЕЛЯМ
ТИ СТРЕЛЯШ
ТОЙ
ТЯ СТРЕЛЯ
ТО
НИЕ СТРЕЛЯМЕ
ВИЕ СТРЕЛЯТЕ
ТЕ СТРЕЛЯТ

с пистолет, с пушка,
с картечница,
с миномет.

Учител:	Ученик:
1. Аз отивам на кино.	Той отива на кино. Вие отивате на кино Тя отива на кино.
/той, вие, тя, ти, то, ние, те, аз, студентът, студентите...................../	и т. н.

Аз танцувам.
вечерям в къщи,....в ресторант,....в казармата.
разбирам български,.....малко.
телефонирам на г-н.......на г-жа.......
стрелям с миномет,....пушка,.....пистолет,....картечница.
чакам г-н......г-жа......студентите.
имам книга....
нямам молив...

2.
АЗ ОТИВАМ НА КИНО.
ТИ ОТИВАШ НА УЧИЛИЩЕ.

Къде отиваш ти?
    Аз отивам на училище.
Къде отивам аз?
    Ти отиваш на кино.
Ти отиваш ли на училище?
    Да, аз отивам на училище.
Аз отивам ли на кино?
    Да, ти отиваш на кино.

ТОЙ/ТЯ/ТО/ ОТИВА В КЪЩИ.

Къде отива той?..тя?..то?
    Той отива в къщи.
Той отива ли в къщи?
    Да, той отива в къщи.
Кой отива на училище?
    Аз отивам на училище.
Кой отива на кино?
    Ти отиваш на кино.
Кой отива в къщи?
    Той отива в къщи.

АЗ НЕ ОТИВАМ
ТИ НЕ ОТИВАШ на кино.
ТОЙ НЕ ОТИВА

Ти отиваш ли на кино?
Не, аз не отивам на кино.
    Аз отивам на училище.
Аз отивам ли на кино?
Не, ти не отиваш на кино.
    Ти отиваш в къщи.
Той отива ли на кино?
Не, той не отива на кино.
    Той отива в къщи.

3.
АЗ СТРЕЛЯМ С КАРТЕЧНИЦА.
ТИ СТРЕЛЯШ С ПУШКА.

и т. н.

АЗ НЕ СТРЕЛЯМ
ТИ НЕ СТРЕЛЯШ с миномет.
ТОЙ НЕ СТРЕЛЯ

и т. н.

НИЕ ОТИВАМЕ НА КИНО.
ВИЕ ОТИВАТЕ НА УЧИЛИЩЕ.

Къде отивате Вие?
    Ние отиваме на училище.
Къде отиваме ние?
    Вие отивате на кино.
Вие отивате ли на училище?
    Да, ние отиваме на училище.
Ние отиваме ли на кино?
    Да, Вие отивате на кино.

ТЕ ОТИВАТ В КЪЩИ.

Къде отиват те?
    Те отиват в къщи.
Те в къщи ли отиват?
    Да, те отиват в къщи.
Кой отива на училище?
    Ние отиваме на училище.
Кой отива на кино?
    Вие отивате на кино.
Кой отива в къщи?
    Той отива в къщи.

НИЕ НЕ ОТИВАМЕ
ВИЕ НЕ ОТИВАТЕ на кино.
ТЕ НЕ ОТИВАТ

Вие отивате ли на кино?
Не, ние не отиваме на кино.
    Ние отиваме на училище.
Ние отиваме ли на кино?
Не, Вие не отивате на кино.
    Вие отивате в къщи.
Те отиват ли на кино?
Не, те не отиват на кино.
    Те отиват в къщи.

НИЕ СТРЕЛЯМЕ С КАРТЕЧНИЦА.
ВИЕ СТРЕЛЯТЕ С ПУШКА.

и т. н.

НИЕ НЕ СТРЕЛЯМЕ
ВИЕ НЕ СТРЕЛЯТЕ с миномет.
ТЕ НЕ СТРЕЛЯТ

и т. н.

LESSON 18

4.

АЗ ИМАМ книга.
АЗ НЯМАМ молив.

НИЕ ИМАМЕ книги.
НИЕ НЯМАМЕ моливи.
и т. н.

Какво имаш ти?
Аз имам книга.
Какво нямаш ти?
Аз нямам молив.
Ти имаш ли книга?
Да, аз имам книга.
Ти имаш ли молив?
Не, аз нямам молив.
Кой има книга?
Аз имам книга.
Кой няма молив?
Аз нямам молив.

ТИ ИМАШ книга.
ТИ НЯМАШ молив.
и т. н.

ВИЕ ИМАТЕ книги.
ВИЕ НЯМАТЕ моливи.
и. т. н.

ТОЙ/ТЯ/ТО/ ИМА книга.
ТОЙ/ТЯ/ТО/ НЯМА молив.

ТЕ ИМАТ книга.
ТЕ НЯМАТ моливи.
и т. н.

5.

Аз отивам на кино,
не отивам на театър.

/той, вие, тя, ти, то,
ние, те, аз, студентът,
студентите............/

Той отива на кино,
не отива на театър.
и т. н.

Той стреля с пушка, не стреля с картечница.
Те телефонират на г-н.., не телефонират на г-жа..
Ние не разбираме български много, разбираме малко.
Тя вечеря в къщи, не вечеря в ресторант.
Ти забравяш книгите, не забравяш моливите.
Аз не чакам г-н....., чакам г-жа.....
Вие нямате ябълки, имате круши.
Той танцува с г-жа...., не танцува с г-жа....

6.
Аз отивам на кино,
а той отива в къщи.

Аз отивам на кино
и той отива на кино.

Ти........, а тя...........
Ти........ и тя...........
Ние........ и Вие..........
Тя......... и те..........
Тя........, а те..........
Аз......... и ти..........
Той........ и ние.........
Аз........, а ти..........
Той......., а ние.........
Вие........ и те..........
Ние......., а Вие.........
Ти........, а аз..........
Ти......... и аз..........
То......... и тя..........
Те........, а ние.........
То......... и те..........
Той......., а те..........

Ти отиваш на кино, а
тя отива в къщи.
Ти отиваш на кино и тя
отива на кино.

и т. н.

Аз стрелям с пистолет, а той стреля с пушка.
Вие имате книги, а ние имаме моливи.
Вие нямате моливи, а ние нямаме книги.
Тя вечеря в къщи, а той вечеря в ресторант.
Аз разбирам много, а те разбират малко.
Аз почвам да вечерям, а той свършва вечерята.
Той чака г-н....,.а те чакат г-жа......
Тя телефонира на г-н...., а ние телефонираме на г-жа. ...

III. The Impersonal Forms "ИМА" "НЯМА"

1.
На масата ИМА молив, -и.
На масата ИМА книга, -и.

/вестник, билет, -и,
вестници, круши, грозде,
кепе, пари, пистолет,
ябълка, -и, цигари, вино
ракия, мляко, романи.../

На масата има молив, -и.
На масата има книга, -и.

На масата има вестник.

и т. н.

LESSON 18

2.	
В стаята ИМА маса.	В стаята има маса.
В стаята ИМА маси.	В стаята има маси.
/учител, ученици, офицери, американци, българин, старшина, курсисти, ефрейтори, американка, българка, деца/	В стаята има учител. и т. н.
3.	
На масата НЯМА книга, -и.	На масата няма книга, -и.
/молив, -и, билет, -и, роман, -и, цигари, грозде, круши, ябълки, мляко, вино, вестник, -ци, ракия, пари, пистолет............../	На масата няма молив. На масата няма моливи. и т. н.
4.	
В стаята НЯМА картечница, -и. В стаята НЯМА полковник, -ци.	
/деца, пиано, подполковник, миномет, -и, пушки, пистолети, грозде, много учители, мляко, ракия, американка, българка/	В стаята няма деца. и т. н.
5.	
ИМА ли книга, -и, на масата? На масата ИМА ли книга, -и/? вестник, -ци молив, -и билет, -и пари грозде цигари роман, -и вино круши ракия ябълки	Да, на масата има книга. Да, на масата има книги. Не, на масата няма книга. Не, на масата няма книги. и т. н.
6.	
Какво ИМА на масата? до масата в стаята в училище в гората в раницата в казармата на улицата в къщи	На масата има...книга, -и. маса, -и цигари шапка, -и и т. н.

7.

Има ли бира в къщи?	Да, в къщи има бира.
В къщи има ли бира?	Не, в къщи няма бира.
вино	В къщи има вино.

мляко
ракия
грозде
фасул

Има ли мляко за децата?
Няма ли ефтини билети?
Има ли пушки в казармата?
войници
картечници
миномети
офицери
В казармата има ли пушки?

и т. н.

Има ли гора до селото?
До селото има ли мост?
В гората има ли мост?
Има ли ресторант в селото?
банка....на улицата?
гимназия
много къщи
българи
Там има ли банка?
Има ли банка там?
кино
театър
мост
гора
казарма
пиано

8.
На масата има ли книги?

/ракия, моливи, круши, грозде, ябълки, цигари............/	На масата има ли ракия? и т. н.

9.
Има ли книги на масата?

/вино, моливи, ракия, круши цигари, грозде, мляко..../	Има ли вино на масата?

LESSON 18

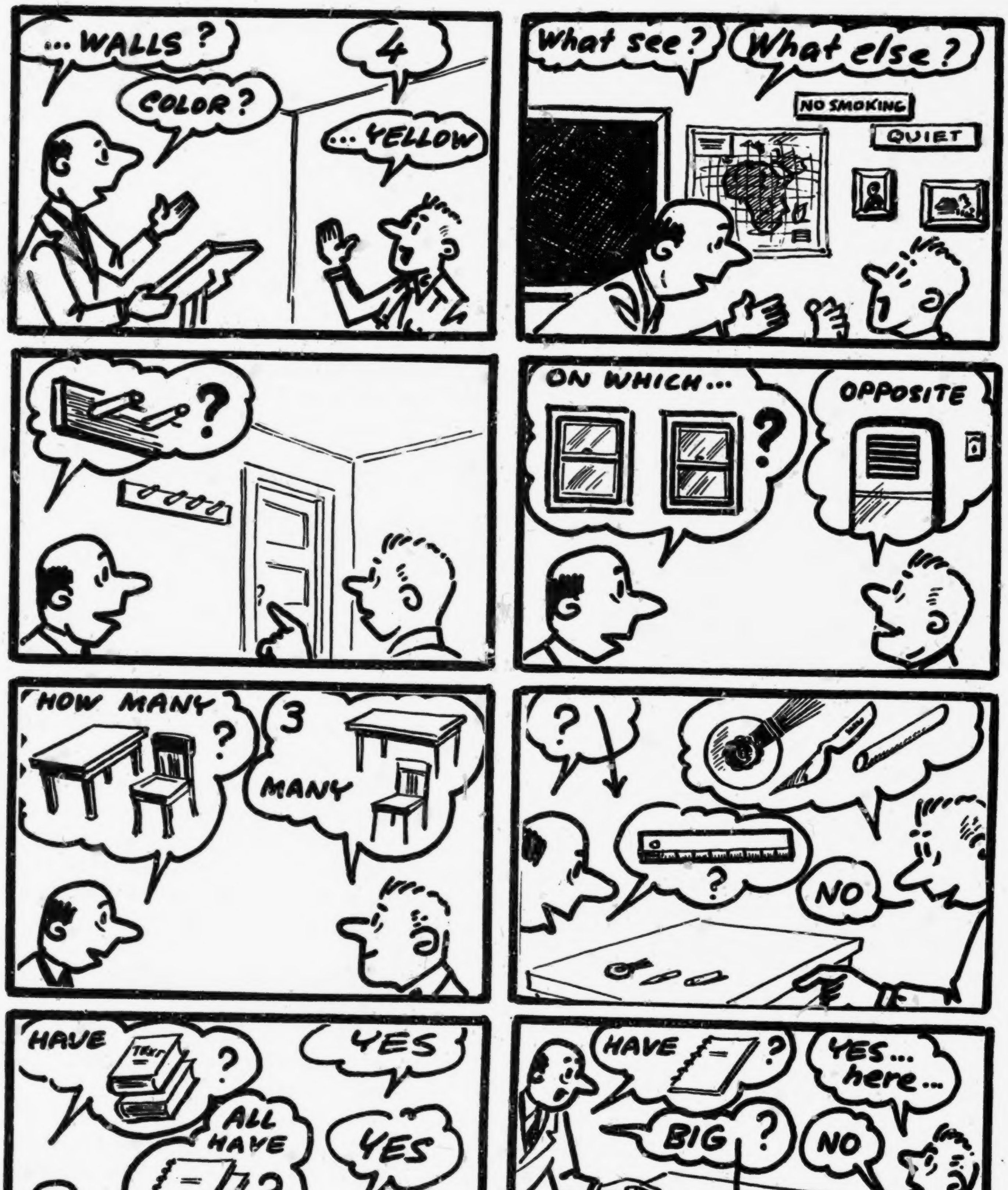
...WALLS ?
4
COLOR ?
...YELLOW
What see?
What else?
NO SMOKING
QUIET
?
ON WHICH... ?
OPPOSITE
HOW MANY ?
3 MANY
?
?
NO
HAVE TEXT ?
YES
ALL HAVE ?
YES
HAVE ?
YES... here...
BIG ?
NO

LESSON 18

	РАЗГОВОР В кла́сната ста́я		DIALOGUE In the Classroom
Уч:	Учи́тел	In:	Instructor
К:	Курси́ст	St:	Student
Уч:	Ко́лко стени́ и́ма кла́сната ста́я?	In:	How many walls does the classroom have?
К:	Тя и́ма че́тири стени́.	St:	It has four walls.
Уч:	Какви́ са стени́те на кла́сната ста́я?	In:	What (color) are the walls of the classroom?
К:	Те са светложъ́лти.	St:	They are light yellow.
Уч:	Какво́ ви́ждаш на та́зи стена́?	In:	What do you see on this wall?
К:	На та́зи стена́ ви́ждам че́рна дъска́ и ка́рта.	St:	I see a blackboard and a map on this wall.
Уч:	Какво́ о́ще ви́ждаш на стена́та?	In:	What else do you see on the wall?
К:	Ви́ждам о́ще карти́ни и на́дписи.	St:	I also see pictures and signs.
Уч:	Къде́ е закача́лката?	In:	Where is the clothes rack?
К:	Тя е на стена́та до врата́та.	St:	It is on the wall next to the door.
Уч:	На коя́ стена́ са прозо́рците?	In:	On which wall are the windows?
К:	Те са на стена́та срещу́ пе́чката.	St:	They are on the wall opposite the heater.
Уч:	Ко́лко ма́си и сто́ло́ве и́ма в ста́ята?	In:	How many tables and chairs are there in the room?
К:	В ста́ята и́ма три ма́си и мно́го сто́ло́ве.	St:	There are three tables and many chairs in the room.
Уч:	Какво́ и́ма на та́зи ма́са?	In:	What is there on this table?
К:	На та́зи ма́са и́ма гу́ма, писа́лка и тебеши́р.	St:	There is an eraser, a pen and chalk on this table.
Уч:	Има ли ли́ния на ма́сата?	In:	Is there a ruler on the table?
К:	Не, ня́ма.	St:	No, there isn't.
Уч:	Ви́е, курси́стите, и́мате ли уче́бници?	In:	You, the students, do you have textbooks?
К:	Да, и́маме.	St:	Yes, we have.
Уч:	Вси́чки ли курси́сти и́мат тетра́дки?	In:	Do all students have copy-books?
К:	Да, вси́чки и́мат.	St:	Yes, they all have.

LESSON 18

Уч:	Ти, Драгáне, и́маш ли тетрáдка?	In:	Dragan, do you have a copybook?
К:	Да, и́мам. Тя е в чекмеджéто.	St:	Yes, I have. It is in the drawer.
Уч:	Голя́мо ли е чекмеджéто?	In:	Is the drawer big?
К:	Не, то е мáлко.	St:	No, it is small.

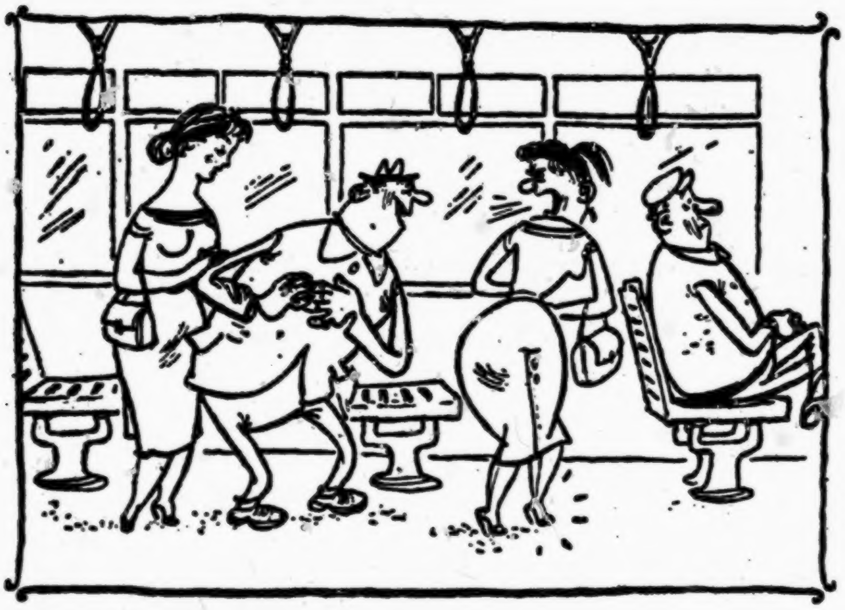

— Нахал! Настъпва и при това не се извинява!...
— Прощавайте, другарко, помислих, че е жена ми! *

---

*-Fresh guy! You step on my foot and don't even apologize.
-Forgive me,comrade! I thought you were my wife.

LESSON 18

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. THE VERB. Any form of a Bulgarian verb may be divided into two parts: stem and ending.
Stem is that part of a verb which usually does not change throughout its conjugation.
Ending is the part which indicates the person* (first, second, or third), the number (singular and plural) and often the tense (present, past, etc). of each verbal form.

Examples:	Stem	Ending		Stem	Ending	
	пи́е -	ш	you drink	пи́е -	х	I was drinking
	пи́е -	ме	we drink	пи́е -	хме	We were drinking

II. THE THREE GROUPS OF VERBS. The verbs are divided into three groups according to the vowel in which the verbal stem in present tense ends:

Verbs of the 1st group:	1st person sing.	пи́я	I drink
Their stem ends in е	2nd person sing.	пи́е-ш	you drink
	3rd person sing.	пи́е	he drinks
Verbs of the 2nd group:	1st person sing:	пра́вя	I do
Their stem ends in и	2nd person sing:	пра́ви-ш	you do
	3rd person sing:	пра́ви	he does
Verbs of the 3rd group:	1st person sing.	ви́жда-м	I see
Their stem ends in а	2nd person sing.	ви́жда-ш	you see
or я	3rd person sing.	ви́жда	he sees
	1st person sing.	стре́ля-м	I shoot
	2nd person sing.	стре́ля-ш	you shoot
	3rd person sing.	стре́ля	he shoots

The above samples show that:
1. The stem vowel of the verbs in the first and second group does not appear in the first person singular.
2. The third person singular, present tense, ends in the stem vowel.

---

* Except for the participles, which do not show the person.

LESSON 18

Reference Note: When referring to an English verb, we usually quote its infinitive form:
Example: to drink, to wear, to see, etc.

The Bulgarian verb does not have a form exactly corresponding to the English infinitive. For that reason when referring to a Bulgarian verb we quote the first person singular of the present tense.

Example:	пи́я	пра́вя	ви́ждам
	to drink	to do	to see

In the vocabularies of the Bulgarian textbooks all verbs are quoted in the first person singular, present tense. The stem vowel, i. d. the 3rd person singular, is given alongside, so that the student will know to which group the verb belongs.

Examples: 1st group пи́я, е 2nd group пра́вя, и 3rd group и́мам, а

III. VERBS OF THE THIRD GROUP. About 80% of the Bulgarian verbs are in the third group. Their stem ends in а or я

Present Tense

1. Affirmative Form

а stem		я stem	
аз ви́жда-м	I see I am seeing	аз стре́ля-м	I shoot I am shooting
ти ви́жда-ш		ти стре́ля-ш	
той, тя, то ви́жда		той, тя, то стре́ля	
ние ви́жда-ме		ние стре́ля-ме	
вие ви́жда-те		вие стре́ля-те	
те ви́жда-т		те стре́ля-т	

Examples:

Аз вече́рям ра́но.	I eat supper early.
Той и́ска пари́.	He wants money.
Ти и́маш ра́ница.	You have a knapsack.
Тя телефони́ра.	She is telephoning.
То разби́ра вси́чко.	It understands everything.
Ние по́чваме вече́рята.	We are starting the supper.
Те свъ́ршват о́беда.	They are finishing the lunch.
Вие танцу́вате мно́го.	You dance a lot.

2. Negative Form It is formed with the negative particle не which always precedes the verb.

a stem		я stem	
аз не*ви́жда-м	I don't see I'm not seeing	аз не стре́ля -м	I don't shoot I'm not shooting
ти не ви́жда-ш		ти не стре́ля-ш	
той, тя, то не ви́жда		той, тя, то не стре́ля	
ние не ви́жда-ме		ние не стре́ля-ме	
вие не ви́жда-те		вие не стре́ля-те	
те не ви́жда-т		те не стре́ля-т	

Examples:

Той не и́ска пари́.	He doesn't want money.
Ние не стре́ляме с карте́чници.	We don't shoot with machine guns.
Аз не ка́звам това́.	I don't say that.
Ти не ви́ждаш каза́рмата.	You don't see the barracks.
Тя не оти́ва там сега́.	She isn't going there now.
То ня́ма** дре́хи.	It doesn't have clothes.
Тя не танцу́ва ве́че.	She doesn't dance anymore.
Вие не вече́ряте къ́сно.	You don't have supper late.
Те не разби́рат англи́йски.	They don't understand English.

3. Interrogative Form. It is formed with the particle ли which follows the verb ***.

a stem		я stem	
аз ви́ждам ли?	do I see? am I seeing?	аз стре́лям ли?	do I shoot? am I shooting?
ти ви́ждаш ли?		ти стре́ляш ли?	
той, тя, то ви́жда ли?		той, тя, то стре́ля ли?	
ние ви́ждаме ли?		ние стре́ляме ли?	
вие ви́ждате ли?		вие стре́ляте ли?	
те ви́ждат ли?		те стре́лят ли?	

---

* Не is never stressed when used in front of a verb.

** Ня́ма equals не-и́ма. This negative form is written always in one word. ня́мам I don't have, ня́маш you don't have, ня́ма he (she,it) does not have,etc.

*** In contrast with its position while used with the auxiliary verb съм to be where ли precedes the verb.
See Lesson XVII.Grammar 5b.

Examples:

Той* и́ска ли па́ри?	Does he want money?
Те стре́лят ли с карте́чници?	Do they shoot with machine guns?
Аз ка́звам ли това́?	Do I say that?
Ти ви́ждаш ли каза́рмата?	Do you see the barracks?
Тя оти́ва ли там сега́?	Is she going there now?
Ние разби́раме ли англи́йски?	Do we understand English?
То и́ма ли дре́хи?	Does it have clothes?
Вие вече́ряте ли къ́сно?**	Do you eat supper late?

4. Interrogative - Negative Form

Examples:

аз не ви́ждам ли?	don't I see? am I not seeing?	аз не стре́лям ли?	don't I shoot? am I not shooting?
ти не ви́ждаш ли?		ти не стре́ляш ли?	
той, тя, то не ви́жда ли?		той, тя, то не стре́ля ли?	
ние не ви́ждаме ли?		ние не стре́ляме ли?	
вие не ви́ждате ли?		вие не стре́ляте ли?	
те не ви́ждат ли?		те не стре́лят ли?	

Те не танцу́ват ли?	Don't they dance?
Тя не разби́ра ли англи́йски?	Doesn't she understand English?
Ние не оти́ваме ли там сега́?	Aren't we going there now?
Той не стре́ля ли с пу́шка?	Doesn't he shoot with a rifle?
Аз не свъ́ршвам ли слу́жбата ра́но?	Don't I finish my service early?
Ти не ви́ждаш ли карти́ната?	Don't you see the picture?
Вие не по́чвате ли да рабо́тите мно́го ра́но?	Don't you start working too early?

IV. THE IMPERSONAL FORMS: "ИМА" and "НЯМА"

Some verbs may at times be used impersonally, without an expressed or understood subject. Such impersonal verbs are in the third person singular. The third person singular of the verbs и́мам "to have" and ня́мам "not to have" are used as impersonal forms with the meaning:

и́ма - there is, there are
ня́ма - there is not, there are not.

These impersonal forms do not change in number, while the English corresponding expressions, which are personal, do.

---

* The personal pronoun as a subject can be omitted. See Lesson 16, Grammar IV,1.
** See lesson 17, Grammar IV, for more about formation of questions.

Examples:

В ста́ята и́ма стол.	There is a chair in the classroom.
На ма́сата и́ма кни́ги.	There are books on the table.
В ки́ното и́ма е́втини биле́ти.	There are cheap tickets at the movie theatre.
На стена́та ня́ма карти́на.	There is no picture on the wall.
На закача́лката ня́ма дре́хи.	There are no clothes on the clothes rack.
Ня́ма ли е́втини биле́ти?	Aren't there (any) cheap tickets?

V. PLURAL OF FEMININE NOUNS ENDING IN A VOWEL*. As a general rule, fem. sing. nouns end in а or я. They form their plural by changing the final vowel to и.

Singular		Plural	
кни́га	a book	кни́ги	books
ма́са	a table	ма́си	tables
ста́я	a room	ста́и	rooms
раки́я	whisky	раки́и	whiskies

VI. DEFINITE ARTICLE OF FEMININE NOUNS. The definite article for feminine nouns is та in singular and те in plural. It follows the word and is written together with it.

Singular				Plural			
Without article		With article		Without article		With article	
кни́га	a book	кни́га-та	the book	кни́ги	books	кни́ги-те	the books
ма́са	a table	ма́са-та	the table	ма́си	tables	ма́си-те	the tables
ста́я	a room	ста́я-та	the room	ста́и	rooms	ста́и-те	the rroms
раки́я	whisky	раки́я-та	the whisky	раки́и	whiskies	раки́и-те	the whiskies

---

* For gender in general see Lesson 17, Grammar

LESSON 18

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — GRAMMAR DRILL

I. Nouns of Feminine Gender.

Учител:
1.
Какво е това?

Ученик:

Това е маса.
Това са маси.

гума, -и
тетрадка, -и
писалка, -и
стена, -и
карта, -и
картина, -и
врата, -и
печка
закачалка
черна дъска
картечница, -и
къща, -и
артилерия
улица, -и
гимназия

цигара, -и
книга, -и
шапка, -и
униформа, -и
ябълка, -и
круша, -и
супа
ракия
стая, -и
раница, -и
пушка,-и
бира
казарма
пехота
гора
банка

Учител: /ученик/
2.
Какво е това?
Къде е книгата?
гумата
тетрадката
писалката

и т. н.

Ученик

Това е книга.
Книгата е ....на масата
гумата е ....на масата
тетрадката в чекмеджето
писалката до книгата
книгата на масата при вестниците
цигарата
картата е ....на стената
картината
печката
черната дъска
закачалката
вратата е ....до закачалката
до печката
до прозорците
масата е .... в стаята
униформата е ...... на закачалката
бирата е........... в раницата
ракията
банката е .... на улица "В".
гимназията
къщата е.......... при моста

LESSON 18

Учител:/ученик/	Ученик:
3.	
Какво е това?	Това са книги.
Къде са книгите?	Книгите са на масата.
	гумите
	тетрадките
	писалките
	ябълките са.......в раницата
	крушите
	пушките са........в казармата
	картечниците
	и. т. н.
4.	
На масата ли е гумата?	Да, гумата е на масата.
Тетрадката в чекмеджето ли е?	Не, гумата не е на масата.
В чекмеджето ли е писалката?	
На стената ли е картата?	
Картината на стената ли е?	и т. н.
До вратата ли е печката?	
Печката при прозорците ли е?	
На стената ли е закачалката?	
Закачалката на вратата ли е?	
В стаята ли е масата?	
Картечницата в стаята ли е?	
Шапката на закачалката ли е?	
Пушката на вратата ли е?	
В раницата ли е ракията?	
На стената ли е черната дъска?	
Черната дъска до прозорците ли е?	
На улица В..ли е банката?	
Къщата при моста ли е?	
До банката ли е гимназията?	
5.	
Гумите на масата ли са?	Да, гумите са на масата.
На масите ли са тетрадките?	Не, гумите не са на масата.
В чекмеджето ли са писалките?	
До книгите ли са цигарите?	
Картите на стените ли са?	и т. н.
На стените ли са картите?	
Масите в стаята ли са?	
В казармата ли са картечниците?	
На закачалката ли са шапките?	
В раницата ли са ябълките?	
Крушите в раницата ли са?	
Пушките при картечницата ли са?	
При моста ли са къщите?	
Къщите до гората ли са?	

6.

Какво е това?	Това е книга.
Каква е книгата?	Книгата е зелена.
тетрадка	хубава
гума	жълта
линия	кафява
писалка	червена
стена	военна
карта	тежка
картина	голяма
врата	евтина
печка	скъпа
закачалка	малка
маса	кисела
униформа	сладка
ябълка	вкусна
круша	сочна
ракия	дребна
пушка	едра
картечница	смесена
казарма	зряла

7.

Книгата зелена ли е?	Да, книгата е зелена.
Зелена ли е книгата?	Не, книгата не е зелена.
Ябълката кисела ли е?	Книгата е червена.
Масата тежка ли е?	
Сочна ли е крушата?	и. т. н.
Картината хубава ли е?	

8.

Какво е това?	Това са книги.
Какви са книгите?	Книгите са зелени.
	и т. н.

9.

Зелени ли са тетрадките?	Да, тетрадките са зелени.
Тетрадките зелени ли са?	Не, тетрадките не са зелени.
Гумите червени ли са?	Тетрадките са жълти.
Кафяви ли са стените?	
Писалките хубави ли са?	и т. н.
Военни ли са картите?	
Линиите жълти ли са?	
Големи ли са вратите?	
Хубави ли са цигарите?	
Крушите сочни ли са?	
Ябълките сладки ли са?	
Дребни ли са ябълките?	
Едри ли са крушите?	
Къщите големи ли са?	

II. Verbs of the 3rd Group - Present Tense

I.

АЗ ВИЖДАМ ЗАКАЧАЛКАТА. ТИ ВИЖДАШ ПЕЧКАТА.	НИЕ ВИЖДАМЕ КАРТИНИТЕ. ВИЕ ВИЖДАТЕ ПРОЗОРЦИТЕ.
Какво виждаш ти? Аз виждам печката.	Какво виждате вие? Ние виждаме прозорците.
Какво виждам аз? Ти виждаш закачалката.	Какво виждаме ние? Вие виждате картините.
Ти виждаш ли печката? Да, аз виждам печката.	Вие виждате ли прозорците? Да, ние виждаме прозорците.
Аз виждам ли закачалката? Да, ти виждаш закачалката.	Ние виждаме ли картините? Да, Вие виждате картините.
Ти виждаш ли закачалката? Не, аз не виждам закачалката. Аз виждам печката.	Вие виждате ли картините? Не, ние не виждаме картините. Ние виждаме прозорците.
Аз виждам ли печката? Не, ти не виждаш печката. Ти виждаш закачалката.	Ние виждаме ли прозорците? Не, Вие не виждате прозорците. Вие виждате картините.

ТОЙ/ТЯ/ТО/ВИЖДА ВРАТАТА.	ТЕ ВИЖДАТ ВРАТАТА.
Какво вижда той? Той вижда вратата.	Какво виждат те? Те виждат вратата.
Той вижда ли вратата? Да, той вижда вратата.	Те виждат ли вратата? Да, те виждат вратата.
Той вижда ли печката? Не, той не вижда печката. Той вижда вратата.	Те виждат ли печката? Не, те не виждат печката. Те виждат вратата.
Кой вижда печката? Аз виждам печката.	Кой вижда прозорците? Ние виждаме прозорците.
Кой вижда закачалката? Ти виждаш закачалката.	Кой вижда картините? Вие виждате картините.
Кой вижда вратата? Той вижда вратата.	Кой вижда вратата? Те виждат вратата.

2.

Аз виждам картини на стената.	Той вижда картини на стената.
/той, вие, тя, те, то, ние, ти, г-н..., курсистът, курсистите/	и. т. н.

Аз имам тетрадка, учебник, гума.....
нямам писалка, линия.....
отивам на улица "В" № 60, на училище,
на кино, в къщи, в казармата..
разбирам български малко, много....
стрелям с пистолет, пушка, картечница
телефонирам на г-н....., г-жа.....
почвам да вечерям в къщи......
свършвам вечерята в ресторант...

3.

Аз виждам закачалката, не виждам картините.	Тя вижда закачалката, не вижда картините.
/тя, ние, той, ти, те, Вие то, учителят, учениците.../	Ние........
Ние имаме тетрадки, нямаме писалки.	Аз.........
/аз, той, те, тя, вие,..../	
Ти забравяш линията, не забравяш гумата.	Те.........
/те, то, Вие, ние, аз..../	
Той почва да вечеря, не свършва вечерята.	Ти.........
/ти, ние, аз, те, Вие..../	
Те отиват до печката, не отиват при прозорците.	Вие........
/Вие, аз, ние, той, тя.../	
Вие танцувате при вратата, не танцувате до прозорците.	Той........
/той, те, то, аз, ние, ти/	

4.
Аз виждам вратата,
а той вижда прозорците.

Аз виждам вратата,
и той вижда вратата.

Ти......., а тя.......
Ти......., и тя.......
Ние......, и Вие......
Те......., а аз.......
Тя....... и той......
Вие......, а те.......
То......., а ти.......
Аз....... и Вие......
Той......, а те.......
Ти,......, а ние......

Ти виждаш вратата,
а тя вижда прозорците.
Ти виждаш вратата,
и тя вижда вратата.

и т. н.

Вие имате тетрадки, а ние имаме писалки.
Вие нямате гуми, а ние нямаме линии.
Аз разбирам малко, а той разбира много.
Те вечерят в къщи, а аз вечерям в ресторант.
Ти стреляш с пистолет, а той стреля с пушка.

5.
Какво виждате?

/той, аз, тя, ние,
те, то, ти....../

Какво виждате?
Какво вижда той?

Къде вечеряте вие?

/те, ние, той, ти,
тя, аз, то....../

Къде вечерят те?

Къде отива той?

/Вие, те, тя, ние,
то, аз, ти....../

Къде отивате?

С какво стрелят те?
Кога почваш да вечеряш? Кога свършваш вечерята?
Кого виждам?....Кого чакате?.....Кого разбирате?.....С кого танцува?
Защо нямате тетрадка?......вечеряте в ресторант?
Защо не вечерят в къщи?......

6.
Вие имате ли писалка?

/той, аз, те, тя, ние,
ти, то, Вие........./

Той няма ли тетрадка?
Те виждат ли вратата?
Ти разбираш ли български?
Тя отива ли на училище сега?
Вие вечеряте ли в къщи?
Аз танцувам ли сега?
Ние стреляме ли с пушка?

Вие имате ли писалка?

Той има ли писалка?

и т. н.

7.
Ти не виждаш ли картата?

/той, те, Вие, тя, аз,
ние, то, ти........./

Вие не вечеряте ли в къщи?
Той не танцува ли?
Тя не разбира ли български?
Те не чакат ли студентите?
Той не стреля ли с картечница?
Вие не отивате ли в стаята сега?
Ти нямаш ли линия?
Те не телефонират ли на г-жа.....?
Ние не почваме ли да вечеряме?

Ти не виждаш ли картата?

Той не вижда ли картата?

и т. н.

III. The Impersonal Forms "ИМА", "НЯМА"

1.
На масата има тетрадка.

/тетрадки, гума, -и, писалка, -и,
линия, -и, книга, -и, цигари
и т. н........./

На стената има.............

/карта -и, картина, -и
надпис, -и, закачалка,
черна дъска, печка...../

На масата има тетрадка.

На масата има тетрадки.

и т. н.

2.
На масата няма писалка.

/писалки, тетрадка, -и,
гума, -и, линия, -и, карта, -и,
картина, -и, закачалка, цигари
и т. н...................../

На станата няма.................
В стаята няма...................

На масата няма писалка.

На масата няма писалки.

и т. н.

3.
Има ли карта на масата?

/картини, гума, -и, линия,
писалка, -и, тетрадка, -и,
карта, -и, шапка, цигари,
раница, ябълки, и т. н.../

Има ли карта на масата?

На масата има ли карта?

и т. н.

4.
Какво има на............?
в............?
до............?
при............?

Къде има.....................?

5.
На масата има тетрадка.
В чекмеджето има линия.
В стаята има закачалка.
На закачалката има кепета.
На стената има картини.
До картините има надписи.
При надписите има карта.
До масите има столове.
До тетрадката има писалки.
При писалките има гуми.
До гумите има линии.
В гората има мост.
В киното има евтини билети.

Има ли тетрадка на масата?
На масата има ли тетрадка?

и т. н.

LESSON 18

ЧЕТИВО | **READING TEXT**

Нашето училище има много класни стаи. Класните стаи са големи и светли. В тях учат много курсисти.

Нашата класна стая има стени, прозорци и една врата. Стените са светложълти. На тях има картини, надписи, една закачалка и две карти. Едната карта е на България, а другата е на Европа. Закачалката е кафява. На нея има шапки и дрехи. Надписите са нови. Картините са хубави. На стената до печката има черна дъска. Тя е зелена.

Учителите пишат често на черната дъска с тебешир. Те стоят пред нея. Курсистите учат да говорят, да четат и да пишат български.

В стаята има три маси. Те са жълти. На тях виждаме учебници, книги, речници, моливи, писалки и тетрадки.

Курсистът Драган Дюкмеджиев има също така тетрадка. Тя е в чекмеджето му. То е малко.

Драган и другарите му седят на столове. Столовете са зелени. Всички курсисти учат редовно и се стараят много.

LESSON 18

ПРЕВОД **TRANSLATION**

1. What do you see on the wall? I see a big map of Bulgaria on the wall. By the map there are a few pictures. The pictures are very nice. There is a picture by the door, too. It isn't big. It is very small. The picture is opposite the blackboard.

2. Isn't there a heater in the room? Yes, there is a heater in the room. It is by the clothes rack near the door. How many hats are there on the clothes rack? There is one hat there.

3. Aren't there any erasers in the drawer? No, there aren't any. There is, however, one on the table by the copy-book.

4. Are there many houses in the forest? Yes, there are many houses there. There is a bank on the street. The high school is next to the bank. There is a restaurant in the house opposite the high school.

5. Where are you going now? I'm going to the barracks. And he? He is going to school. When does the school start? The school starts at a quarter to eight in the morning. And when does it finish? It finishes at four o'clock in the afternoon.

6. What do you do after school? We go home and eat dinner (supper). What do you usually have for supper? We usually have soup, roast lamb or fried chicken, and apples, pears or grapes. Do you dance after supper? Yes, I dance with my wife er my daughter. The children dance, too. My daughter dances very well.

7. Do you have whisky? No, I don't have whisky, but I have beer. Is the beer expensive? No, it is very cheap. However the whisky is expensive.

8. Whom are you phoning now? I'm phoning my wife. I've been waiting for her for an hour.

LESSON 18

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Колко класни стаи има нашето училище?
   То има много класни стаи.

2. Какви са класните стаи?
   Класните стаи са големи и светли.

3. Кой учи в тях?
   Курсисти учат в тях.

4. Колко стени има нашата класна стая?
   Тя има четири стени.

5. Какви са стените?
   Те са светложълти.

6. Какво има на стените?
   На тях има картини, надписи, една закачалка и две карти.

7. На коя стена е картата на България?
   Тя е на стената до черната дъска.

8. На коя стена е картата на Европа?
   Тя е на стената до печката.

9. Какво има на закачалката?
   На нея има шапки и дрехи.

10. Какво има на тази стена?
    На тази стена има черна дъска.

11. Каква е черната дъска.
    Тя е зелена.

12. Пишат ли учителите на черната дъска.
    Да, те пишат често на нея.

13. Къде стоят учителите?
    Те стоят пред черната дъска.

14. Какво учат курсистите?
    Те учат да говорят, да четат и да пишат български.

15. Какво виждаме на масите?
    На тях виждаме учебници, книги, речници, моливи, писалки и тетрадки.

16. Какво има курсистът Дюкмеджиев в чекмеджето си?
Той има една тетрадка в чекмеджето си.

17. Драгане, ти имаш ли нов учебник?
Да, аз имам нов учебник.

18. Петре, ти виждаш ли печката?
Да, виждам я.

19. Ти и Радко имате ли нови надписи?
Да, ние имаме нови надписи.

20. Вие виждате ли картата на България в стаята?
Да, ние я виждаме.

21. Стаята има ли големи прозорци?
Да, тя има големи прозорци.

22. Училището има ли началник?
Да, училището има началник.

23. Имат ли новите курсисти хубави книги?
Да, те имат хубави книги.

24. Курсистите имат ли надписи на масите?
Да, те имат надписи на масите.

25. Старите курсисти разбират ли български?
Да, те разбират български.

LESSON 18

ДОМАШНА РАБОТА **HOMEWORK**

Part I

Fill in the blanks using the proper forms of "имам", "нямам", "има", "няма".

1. ..... ли закачалка на стената?
Не, на стената ..... закачалка.
На стената .... надписи и картини.

2. Ти ..... ли тетрадка?
Не, аз ..... тетрадка, но ..... молив.

3. Кой ..... писалка?
Ние всички ..... писалки.

4. Какво ..... на масите?
На масите ..... книги.

5. Вие ..... ли учебници?
Не, ние ..... , но учителите ..... учебници.

6. Те ..... ли деца?
Не, те ..... деца.

7. Той ..... ли хубави ябълки?
Не, ...

PART II

Translate into Bulgarian:

1. What is there on the walls? There are maps, pictures and signs on the walls. There are also a clothes rack and a blackboard there. The clothes rack is opposite the heater. The maps are next to the blackboard. The signs and the pictures are opposite the windows.

2. Do you understand Bulgarian? Yes, I understand Bulgarian a little, but my wife doesn't (understand). My children, however, understand Bulgarian a lot.

3. Do you see the map well? No, we don!t see the map well.

4. Do you have any children? No, I don't have any children. Mrs. Peneff has a daughter, but she doesn't have a son.

5. How are you? I am well, thank you. And you? Where are you going? I am going to the movies, and my wife is going home.

LESSON 18

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Can you dance?
2. What is there on the tables and walls of the class room?
3. Do you have children?
4. Is there a map of Europe in the room?
5. Are there many Americans in the barracks?
6. When do you usually have supper?

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 18.

2. Translate the questions in Part III, record them and the answers.

РЕЧНИК	VOCABULARY
Бълга́рия f.	Bulgaria
ви́ждам,а	to see
врата́ f.	door
гу́ма f.	eraser
дъска́ f.	board
че́рна дъска́ f.	blackboard
Евро́па f.	Europe
закача́лка f.	clothes rack
ка́рта f.	map
карти́на f.	picture
кла́сен,кла́сна,о,и	(of) class
ли́ния f.	ruler, line
ма́лък,ма́лка,о,и	small, little
мно́го	many; a great deal (of), a lot (of)
на prep	on, on the surface of (shows / place)
на́дпис m.	sign, inscription
на́ш,а,о,и	our; ours
но́в,а,о,и	new
осемна́десети,а,о,и	eighteenth

LESSON 18

о́ще adv.	else
пе́чка f.	stove, heater
писа́лка f.	pen
прозо́рец m.pl. прозо́рци	window
редо́вно adv.	regularly
све́тложъ́лт,а,о,и	light yellow
све́тъл,све́тла,о,и	bright, light
срещу́ prep	opposite, against
стара́я се, е се	to endeavor;to do one's best
стена́ f.	wall
сто́л m.pl. сто́ло́ве	chair
стоя́, и́,	to stand
тебеши́р m.	chalk
тетра́дка f.	copy-book, note-book
уче́бник m.pl. уче́бници	textbook
чекмедже́ n.pl. чекмедже́та	drawer
че́рен,че́рна,о,и	black
че́сто adv.	often

LESSON 18

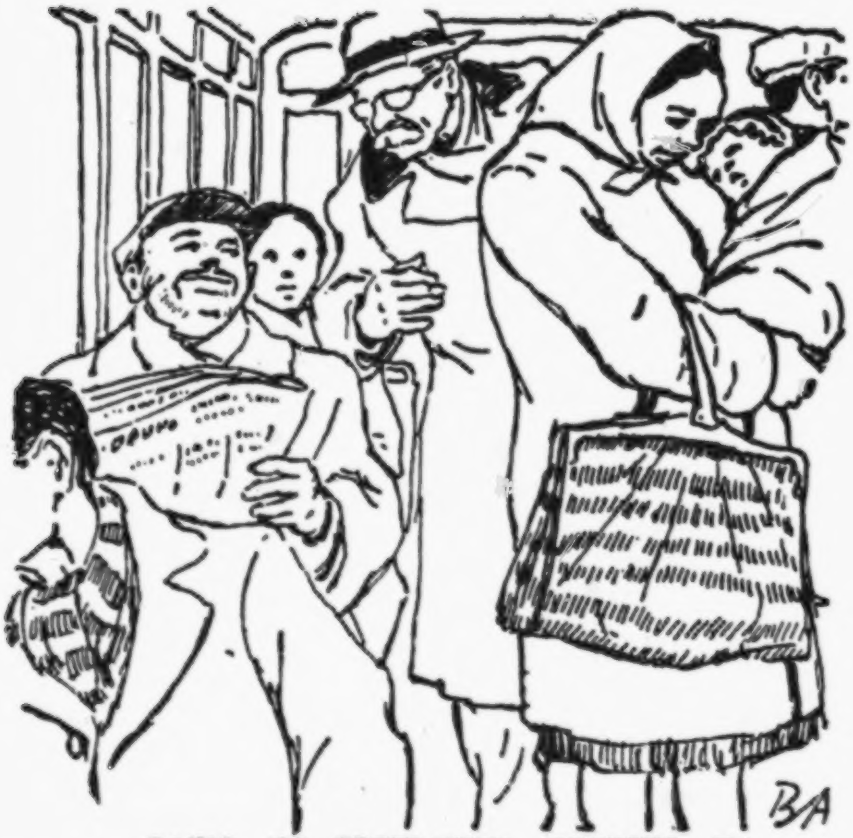

— ЗАЩО НЕ ОТСТЪПИТЕ МЯСТОТО НА ДРУГАРКАТА?

— НА ТАЗ ЛИ? ЧЕ ТЯ Е ЖЕНА МИ, БЕ!

Caption: - Why don't you give the seat to this
comrade?
- To this one? She is my wife.

ДЕВЕТНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 19

LESSON 19

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ. **GRAMMAR PERCEPTI N DRILL**

Grammar: I. Verbs of the 2nd Group - Present Tense

II. Masculine Nouns - The Short Article

I. Verbs of the 2nd Group - Present Tense

АЗ НОСЯ
ТИ НОСИШ
ТОЙ
ТЯ НОСИ
ТО
НИЕ НОСИМЕ
ВИЕ НОСИТЕ
ТЕ НОСЯТ

униформа,
цивилни дрехи.

АЗ СЛУЖА
ТИ СЛУЖИШ
ТОЙ
ТЯ СЛУЖИ
ТО
НИЕ СЛУЖИМЕ
ВИЕ СЛУЖИТЕ
ТЕ СЛУЖАТ

в артилерията.
в пехотата.
в въздушните войски.

LESSON 19

1.
АЗ НОСЯ цивилни дрехи.
ТИ НОСИШ униформа.

Какво носиш ти?
Аз нося униформа.
Какво нося аз?
Ти носиш цивилни дрехи.
Ти носиш ли униформа?
Да, аз нося униформа.
Аз нося ли цивилни дрехи?
Да, ти носиш цивилни дрехи.
Ти носиш ли цивилни дрехи?
Не, аз не нося цивилни дрехи.
Аз нося униформа.
Аз нося ли униформа?
Не, ти не носиш униформа.
Ти носиш цивилни дрехи.

ТОЙ/ТЯ, ТО/ НОСИ кепе.

Какво носи той?
Той носи кепе.
Той носи ли кепе?
Да, той носи кепе.
Той носи ли шапка?
Не, той не носи шапка.
Той носи кепе.
Кой носи униформа?
Аз нося униформа.
Кой носи цивилни дрехи?
Ти носиш цивилни дрехи.
Кой носи кепе?
Той носи кепе.

НИЕ НОСИМЕ цивилни дрехи.
ВИЕ НОСИТЕ униформа.

Какво носите Вие?
Ние носиме униформа.
Какво носиме ние?
Вие носите цивилни дрехи.
Вие носите ли униформа?
Да, ние носиме униформа.
Ние носиме ли цивилни дрехи?
Да, Вие носите цивилни дрехи.
Вие носите ли цивилни дрехи?
Не, ние не носиме цивилни дрехи.
Ние носиме униформа.
Ние носиме ли униформа?
Не, Вие не носите униформа.
Вие носите цивилни дрехи.

ТЕ НОСЯТ кепе.

Какво носят те?
Те носят кепе.
Те носят ли кепе?
Да, те носят кепе.
Те носят ли шапка?
Не, те не носят шапка.
Те носят кепе.
Кой носи униформа?
Ние носиме униформа.
Кой носи цивилни дрехи?
Вие носите цивилни дрехи.
Кой носи кепе?
Те носят кепе.

Учител:	Ученик:
2. Вие носите униформа.	
/аз, те, той, ти, ние, тя Вие, американката, курсистите/	Аз нося униформа.
Аз служа в пехотата. работя в Народната банка. свиря на пиано. ходя на поход, уча български език. седя на стол, говоря на г-н.... вървя в гората, говоря български.	и т. н.

3.
Къде работите Вие?

/ти, те, аз, тя, ние,той
българите, американците /

Къде работиш ти?

и т. н.

4.
Аз не служа в пехотата, служа
в артилерията.

/той, те, ние, ти, то
Вие, тя............/

Той не служи в пехотата, служи
в артилерията.

Ти не носиш цивилни дрехи, носиш
военни дрехи.
Той не работи в Народната банка,
работи в гимназията.
Те не говорят на г-н....., говорят на г-жа........

и т. н.

5.
Аз служа в въздушните войски и
той служи в въздушните войски.

Аз служа в въздушните войски,
а той служи в пехотата.

Ти............., а те...........
Ти............. и те............
Ние..........., а Вие..........
Ние........... и Вие..........
Той............ и аз............
Той............, а аз............
Вие............, а тя............
Те............. и ние...........
Аз............. и той..........
Те.............., а ние..........
Аз.............., а той..........
То............., а ти............

Ти служиш в въздушните войски, а те
служат в пехотата.
Ти служиш в въздушните войски и те
служат в въздушните войски.

и т. н.

Той носи униформа, а те носят цивилни
дрехи.
Те работят в Народната банка, а аз
работя в киното.
Вие ходите на кино, а ние ходиме на
театър.
Ти говориш на г-н...,а те говорят
на г-жа......

6.
Кой носи униформа?

/той, ние, те, тя,
ти, Вие, аз... /

Аз нося униформа.

Той носи униформа.

и т. н.

Кой служи в пехотата?..артилерията?
въздушните войски?..
Кой учи българоки език?
Кой ходи на поход?
Кой върви в гората?
Кой свири на пиано?
Кой говори на студентите?
Кой седи на стол?

7.
Той носи кепе.
Той носи ли кепе?

/Вие, те, тя, ти, аз, ние, той,
то, студентът, студентите,
американката, българите.../

Вие носите ли кепе?
Те......

и т. н.

Те служат в артилерията.
Тя работи в Народната банка.
Ние свириме на пиано.
Вие ходите на кино.
Ти учиш български език.
То седи на стол.

8.
Какъв език говорите?

/тя те, ти, ние, Вие,
курсистите, курсистът /

Какъв език говори тя?

и т. н.

Какъв език учите?
Къде работите?

9.
Той носи униформа.
Той не носи ли униформа?

/те, тя, Вие, то, ти, ние, аз,
той, студентите, учителят../

Те не носят ли униформа?
Тя.....

и т. н.

Аз не служа в артилерията.
Ти работиш в банката.
Тя свири на пиано.
Те ходят на училище.
Ние учиме български.
Вие седите на стол.

LESSON 19

I. Masculine Nouns - Short Article

1.
Това е стол.
Столът е в стаята.
На стола има книга.
До стола има маса.
При*стола има маси.
Срещу стола има прозорец.

Note
* при = near

Какво е това?	Това е стол.
Къде е столът?	Столът е в стаята.
Какво има на стола?	На стола има книга.
до стола?	До стола има маса,
при*стола?	При стола има маси.
срещу стола?	Срещу стола има прозорец.

Какво е това?	Това е прозорец.
Къде е прозорецът?	Прозорецът е на стената.
Какво има срещу прозореца?	Срещу прозореца има печка..
до прозореца?	До прозореца има карта, надписи..
при*прозореца?	При прозореца има столове...
на прозореца?	На прозореца има тебешир.

Какво е това?	Това е учебник.
Къде е учебникът?	Учебникът е на масата.
Какво има на учебника?	На учебника има тетрадка.
в учебника?	В учебника има молив.
до учебника?	До учебника има книги.

Какво е това?	Това е мост.
Какъв е мостът?	Мостът е голям.
Какво има на моста?	На моста има войници.
до моста?	До моста има гора.
при моста?	При моста има село.
срещу моста?	Срещу моста има ресторант.

вестник,билет, тебешир, надпис, роман, молив, ресторант, панталон, документ, миномет, влак, филм, театър ....

2.
Той е студент. Студентът е в стаята. Аз виждам студента.

Какъв е той?	Той е студент.
Къде е студентът?	Студентът е в стаята.
Вие виждате ли студента?	Да, аз виждам студента.

/той, ние, те, ти....../

американец, българин, ученик, редник, майор, лейтенант, полковник, началник, войник, офицер, курсист, ефрейтор.......................

LESSON 19

Той е другар.
Другарят е в стаята.
Аз виждам другаря.

Какъв е той?	Той е другар.
Къде е другарят?	Другарят е в стаята.
Вие виждате ли другаря?	Да, аз виждам другаря.

Аз съм учител.
Учителят е в стаята.
Вие виждате учителя.

Какъв съм аз?	Вие сте учител.
Къде е учителят?	Учителят е в стаята.
Вие виждате ли учителя?	Да, аз виждам учителя.

неприятел...

и т. н.

Курсистът е на училище.
Аз чакам курсиста.

Ресторантът е при театъра.
Театърът е при ресторанта.

Майорът е на гости у г-жа Х...
Г-жа Х... танцува с майора.

Учителят е в къщи.
Аз телефонирам на учителя.

Документът е за г-жа П....
Аз нося документа.

Войникът е до масата.
Аз говоря на войника.

Моливът е на масата.
Тя пише с молива.

Тебеширът е на черната дъска.
Курсистът пише с тебешира.

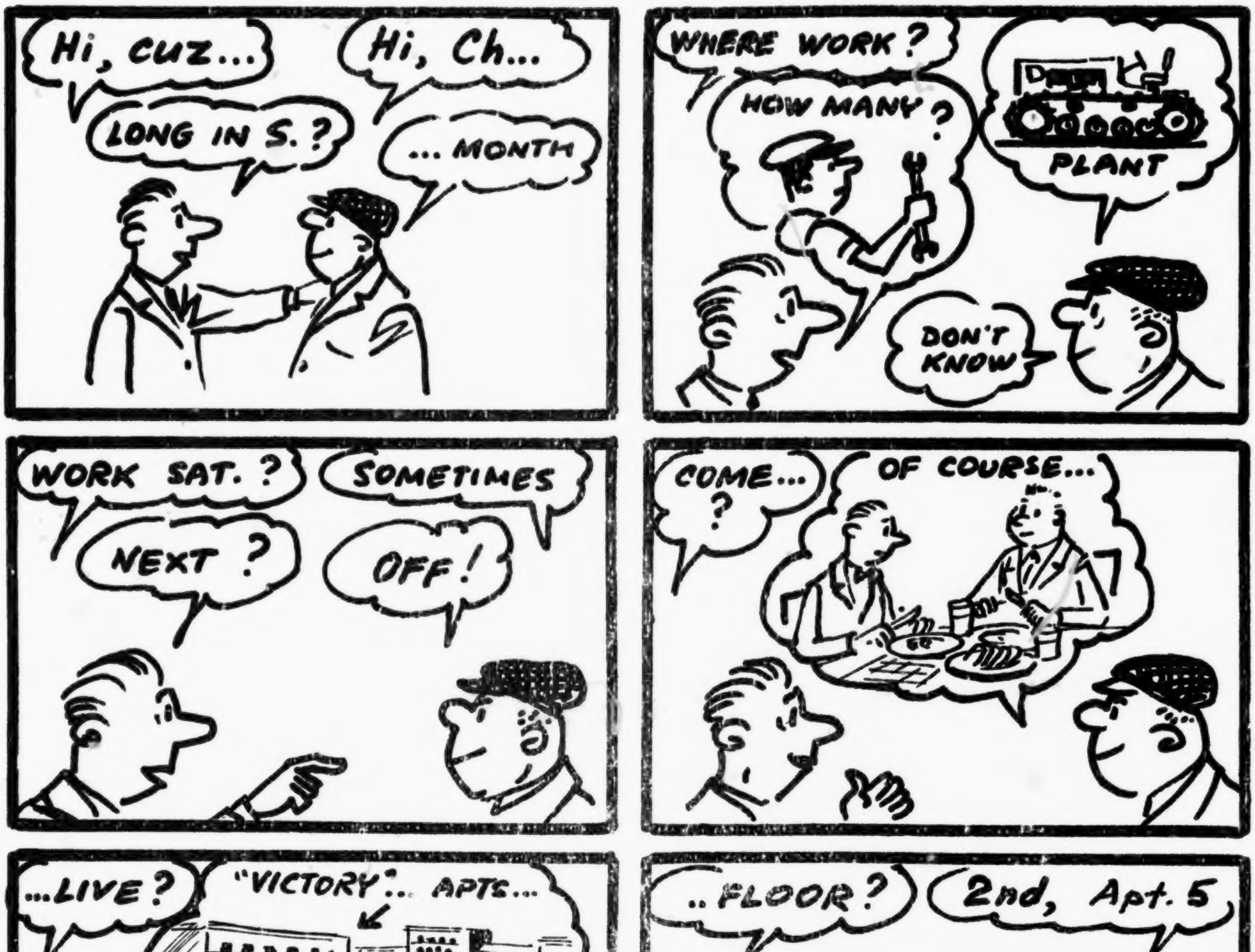
Hi, cuz...
Hi, Ch...
LONG IN S.?
... MONTH
WHERE WORK?
HOW MANY?
PLANT
DON'T KNOW
WORK SAT.?
SOMETIMES
NEXT?
OFF!
COME...?
OF COURSE...
...LIVE?
"VICTORY"... APTS...
..FLOOR?
2nd, Apt. 5
ALONE?
FRIEND
...HE...WORK?
SUGAR
...HE WORK SAT.?
EVERY
WAIT AT
OK

LESSON 19

РАЗГОВОР — DIALOGUE

Сре́ща на у́лицата — A Meeting on the Street

Хр:	Хри́сто	Ch:	Christo
Б:	Бори́с	B;	Boris
Хр:	Здраве́й, братовче́де!	Ch:	Hello, cousin.
Б:	Здра́сти, Хри́сто!	B:	Hi, Christo.
Хр:	Откога́ си в Со́фия?	Ch:	How long have you been in Sofia?
Б;	От ми́налия ме́сец.	B:	Since last month.
Хр:	Къде́ рабо́тиш?	Ch:	Where do you work?
Б:	Рабо́тя в Тра́кторния заво́д.	B:	I work at the Tractor Plant.
Хр:	Ко́лко ду́ши рабо́тят в заво́да?	Ch:	How many people work at the plant?
Б:	Не знам то́чно.	B:	I don't know exactly.
Хр:	Рабо́тите ли в съ́бота?	Ch:	Do you work on Saturdays?
Б:	Рабо́тим поня́кога.	B:	We do sometimes.
Хр:	Свобо́ден ли си и́дущата съ́бота?	Ch:	Are you off next Saturday?
Б:	Да, свобо́ден съм.	B:	Yes, I'm off.
Хр:	Мо́га ли да до́йда при теб тога́ва?	Ch:	May I come and see you then?
Б:	Разби́ра се. Ела́ да обя́дваме за́едно.	B:	Of course. Come, lets have lunch together.
Хр:	Къде́ живе́еш?	Ch:	Where do you live?
Б:	На площа́д "Побе́да", в рабо́тническата коопера́ция.	B:	At the "Victory" Square in the worker's apartment house.
Хр:	На кой ета́ж?	Ch:	On which floor?
Б:	На вто́рия ета́ж в апартаме́нт № 5.	B:	On the second floor in apartment 5.
Хр:	Сам ли живе́еш?	Ch:	Do you live alone?
Б:	Не. Живе́я с еди́н прия́тел.	B:	No, I live with a friend.
Хр:	Къде́ рабо́ти той?	Ch:	Where does he work?
Б:	В За́харната фа́брика.	B:	In the Sugar Factory.
Хр:	Той рабо́ти ли в съ́бота?	Ch:	Does he work on Saturdays?
Б:	Да, вся́ка съ́бота.	B:	Yes, every Saturday.
Хр:	Добре́ тога́ва. Ча́кай ме в двана́десет часа́.	Ch:	Well then. Wait for me at 12 o'clock!
Б:	Добре́. Дови́ждане!	B:	OK. So long.

LESSON 19

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. VERBS OF THE SECOND GROUP

The stem of these verbs ends in и. It does not appear in the first person singular which ends in а or я, and in the third person plural, which ends in ат or ят.

Present Tense

1. Affirmative Form

аз слу́жа	I serve I'm serving I do serve	аз рабо́тя	I work I'm working I do work
ти слу́жи-ш		ти рабо́ти-ш	
той слу́жи		той рабо́ти	
тя слу́жи		тя рабо́ти	
то слу́жи		то рабо́ти	
ние слу́жим/е/		ние рабо́тим/е/	
вие слу́жите		вие рабо́тите	
те слу́жат		те рабо́тят	

2. Negative Form

аз не слу́жа	I don't serve I'm not serving	аз не рабо́тя	I don't work I'm not working
ти не слу́жиш		ти не рабо́тиш	
той не слу́жи		той не рабо́ти	
etc.		etc.	

3. Interrogative Form

аз слу́жа ли?	Do I serve? Am I serving?	аз рабо́тя ли?	Do I work? Am I working?
ти слу́жиш ли?		ти рабо́тиш ли?	
etc.		etc.	

Pronunciation Note: The endings а, я (1st per. sing.) and ат, ят (3rd pers.pl.) are pronounced ъ, йъ and ът, йът respectively in the literary Bulgarian as well as in the Eastern dialect.
In the Western dialect the first person singular has the ending им and 1st person plural always the ending име so that the full conjugation of a verb of the second group is as follows:

я слу́жим	ние слу́жиме
ти слу́жиш	вие слу́жите
он /она́ оно́/ слу́жи	они слу́жат

4. Interrogative Negative Form

аз не слу́жа ли?	don't I serve?	аз не рабо́тя ли?	don't I work? am I not working?
ти не слу́жиш ли? etc.		ти не рабо́тиш ли? etc.	

Къде́ рабо́тиш?	Where do you work?
Какво́ рабо́тиш сега́?	What are you working now?
Ние рабо́тиме в За́харната фа́брика.	We work in the Sugar Factory?
Той слу́жи в войска́та.	He is serving in the army.
Ние не вече́ряме сега́.	We are not having supper now.
Те гово́рят в ста́ята.	They are talking in the room.
Вие не ми́слите ли за това́?	Don't you think about that?

II. DEFINITE ARTICLE FOR MASCULINE NOUNS ENDING IN CONSONANT

Short Form of the Article. Besides the full form* ът or ят the definite article for masculine nouns ending in consonant has a short form а or я.

Examples:

	учени́к	учи́тел	друга́р
full article.	учени́к-ът	учи́тел-ят	друга́р-ят
short article:	учени́к-а	учи́тел-я	друга́р-я

Usage: The short form may be used when the noun is not a subject or a predicate noun.

Examples:	Кни́гата на студе́нта е но́ва.	The book of the student is new.
	Аз ви́ждам войни́ка.	I see the soldier.
	Тя пи́ше с мо́лива,а не с писа́лката.	She writes with the pencil and not with the pen.
	Той гово́ри с прия́теля на Пе́тър.	He is talking with Peter's friend.
	Вие не ви́ждате учи́теля.	You don't see the teacher.

Orthographic and Pronunciation Note: A strict distinction between the full and short article is made only in the written language. A discrimination between the two is seldom made in the colloquial, oral or written Bulgarian. The short article а is pronounced ъ in the Eastern dialect and о in many regions of the Western dialect.
The short article я is pronounced йъ in the Eastern dialect, and йо in many regions of the Western dialect.

---

* For the full form of this article see Lesson 17, Grammar III, a.

LESSON 19

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR DRILL

I. Verbs of the 2nd Group - Present Tense

Учител:	Ученик:
1. Аз работя в завода.	
/той, те, ние, ти, тя, вие, аз, то, приятелите, братовчедът.../	Той работи в завода.

работя в тракторния завод.......в Народната банка......в София...
в Захарната фабрика....във Военното училище за езици.......
служа в пехотата.....в артилерията.....във въздушните войски......
нося униформа........цивилни дрехи........
ходя на поход.....на училище....на кино...
уча български език......урока....разговора.......
свиря на пиано..........
говоря на ученика....на учениците....на г-н Мирев.....
мисля, че той е българин.......
мисля, че той учи български език.....
мисля, че той работи в тракторния завод.....
мисля,че те служат в пехотата.....
вървя в гората.......
седя на стол.......до масата......до офицера....при прозореца....

Учител:	Ученик:
2. Той не работи в тракторния завод, работи в Народната банка.	
/аз, вие, ти, те, г-н....ние, той, другарите, тя, г-жа..../	Аз не работя в Тракторния завод, работя в Народната банка.
Той не служи в пехотата, служи във въздушните войски.	и т. н.
Аз нося униформа, не нося цивилни дрехи.	
Тя обикновено ходи на кино, не ходи на театър.	
Вие не учите граматика сега, вие учите разговора.	
Те обикновено седят при прозорците, не седят при вратата.	

3.
Аз работя в Тракторния завод, а той работи в Захарната фабрика.

Аз работя в Захарната фабрика, и той работи в Захарната фабрика.

Ние.........., а Вие..........	Ние работиме в..., а Вие......
Ние.......... и Вие..........	Ние работиме в.... и Вие......
Ти........... и те...........	
Ти..........., а те...........	и т. н.
Тя.........., а аз...........	
Тя........... и аз...........	
Вие.........., а той..........	

Вие служите в артилерията, а те служат във въздушните войски.
Той обикновено ходи на театър, а тя обикновено ходи на кино.
Вие носите униформа, а ние носиме цивилни дрехи.
Аз говоря на курсистите, а те говорят на учителя.
Те учат разговора, а той учи граматика.
Аз седя до прозореца, а той седи до вратата.

4.
Кой учи български език?

/аз, ние, той, вие, ти, тя, те, курсистът, курсистите/	Аз уча български език.

Кой пуши?......

Кой работи в завода?....в Тракторния завод?.....всяка събота?....
в Захарната фабрика?......в Народната банка?..........
Кой служи в пехотата?.....в артилерията?.....във въздушните войски?
Кой върви в гората?.........
Кой свири на пиано?.........
Кой мисли, че той работи в завода?............
Кой мисли, че те служат във въздушните войски?.........
Кой седи до прозореца?..........
Кой ходи на училище в събота?.........

5.	
Той работи в банката.	Той работи ли в банката?
/вие, тя, ние, ти, те, американката, българите,	и т. н.
аз, той, г-н......./	Той не работи ли в банката?
Те служат в артилерията.	и т. н.
Аз свиря на пиано.	
Тя пуши много.	
Ти учиш български език.	
Ние седиме до прозореца.	
Вие ходите на кино.	
Те ходят на училище всяка събота.	
Той ходи понякога на театър.	
6.	
Къде работи тя?	Къде работят те?
/те, аз, ние, той, ти, жена Ви, вие, българките/	и т. н.
Къде служат те?	
Къде седите обикновено?	
Къде учат студентите?	
Къде ходиш всяка събота?	
Какво правите вие?	Какво прави той?
/той, те, ти, ние, аз, тя, учителят, учениците...../	и т. н.
С кого говори той?	С кого говорите Вие?
/Вие, аз, тя, те, ние, ти, офицерът, войниците...../	и т. н.
Защо носите униформа?	Защо носиме униформа?
/ние, офицерите, ти, той, полковникът, аз, те..../	и т. н.
Кога учиш български език?	Кога учат български език?
/те, той, вие, тя, ние, аз, курсистът, курсистите..../	и т. н.

II. Masculine Nouns - The Short Article

1.

Курсистът е в къщи.	
Кого чакате?	Чакам курсиста.
	войника
	учителя
	майора
	и т. н.
Къде е капитанът?	Капитанът е в къщи.
На кого телефонирате?	Аз телефонирам на капитана.
	на студента
	на началника
	на помощника
	и т. н.
Войникът е в стаята.	
С кого говорите Вие?	Аз говоря с войника.
	учителя
	другаря
	курсиста
	войника
	и т. н.
Тебеширът е на черната дъска.	
С какво пишете сега?	Аз пиша с тебешира.
Моливът е на масата.	
С какво пише той?	Той пише с молива.
За кого е документът?	Документът е за г-н.....
Какво нося аз?	Вие носите документа.
Майорът е на гости у г-жа....	
С кого танцува г-жа.....?	Тя танцува с майора.
	подполковника
	полковника
	капитана
	лейтенанта

2.

Книгата на ученика

пушка.....войник	пушката на войника
молив.....учител	
учебник...курсист	и т. н.
пистолет..капитан	
тетрадка..студент	
линия.....другар	
роман.....редник	

и т. н.

3.

Какво е това?	Това е стол.
Къде е книгата?	Книгата е на стола.
Къде е масата?	до стола

Какво е това?	Това е прозорец.
Къде са надписите?	Надписите са при прозореца.
Къде са столовете?	до
Къде е печката?	срещу
Къде е тебеширът?	на

Това учебник ли е?	Да, това е учебник.
Къде е тетрадката?	Тетрадката е в учебника.
Къде е моливът?	Моливът е в учебника.
Къде е книгата?	до
Къде са цигарите?	при

Какво е това?	Това е мост.
Къде са войниците?	Войниците са на моста.
Къде е ресторантът?	срещу моста.
Къде е училището?	при

/ресторант, театър, влак, вестник, роман, панталон......./
билет, документ, миномет, молив, тебешир........./

4.

Прозорецът е срещу печката.	
Къде е печката?	Печката е срещу прозореца.

Ресторантът е до театъра?	
Къде е театърът?	Театърът е до ресторанта.

Минометът е при картечницата.	
Къде е картечницата?	Картечницата е при минометa.

и т. н.

Той е студент.	
Кого виждате Вие?	Аз виждам студента.

Какъв е той?	Той е редник.
Кого виждате?	Аз виждам редника.
	учителя.
	и т. н.

5.

Какво има на стола?
до прозореца?
при моста?
срещу ресторанта?
в влака?
до театъра?

LESSON 19

ЧЕТИВО READING TEXT

Борис Ковачев е от един месец в София. От сутрин рано до вечер късно той работи в един тракторен завод. Заводът е нов и голям. Борис не знае точно колко души работят в него. В завода той носи сини работнически дрехи. Обикновено той не работи в събота.

Борис живее в работническата кооперация на площад "Победа". Неговият апартамент е на втория етаж на кооперацията. Той живее там заедно с един свой приятел. Приятелят му работи в Захарната фабрика. В тази фабрика всички работят и в събота. Тази събота Борис е свободен.

Неговият братовчед, Христо Ковачев, живее също така в София. Един ден той вижда Борис на улицата. Христо иска да говори с братовчед си. Той иска адреса му. Борис му го дава. Той ще го чака в събота в апартамента си. Двамата братовчеди ще обядват заедно.

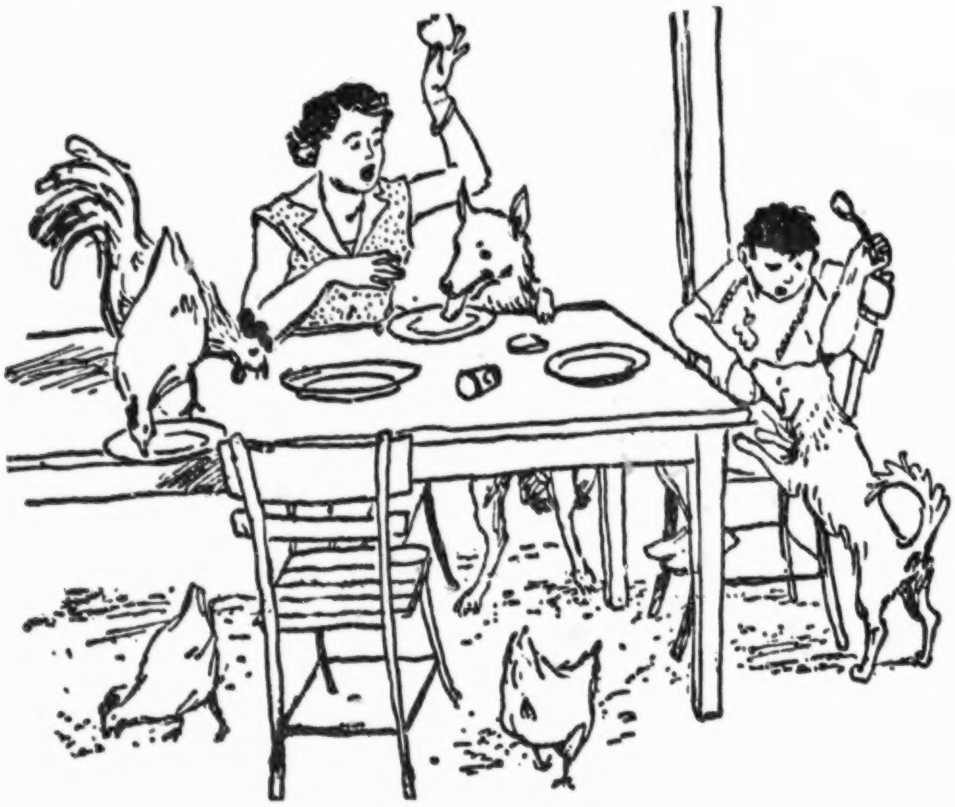

Обядват заедно.

LESSON 19

ПРЕВОД **TRANSLATION**

1. How long have they been here?
   They have been here for twenty days.
   They have been here since last month.

2. How long has she been working at the Tractor Plant?
   She has been working at the Plant since last Saturday.
   And he?
   I think that he has been working there for two months.

3. Do you smoke?
   No, I don't smoke.
   My wife smokes.
   My children smoke, too.

4. What is that?
   That is a chair.
   What is there on the chair?
   There is a book on the chair.
   The chair is opposite the window.
   The window is opposite the chair.
   We're sitting next to the window.
   Where do you usually sit?
   I usually sit near the door.

5. Do you want to talk to the teacher?
   No, I want to talk to the student.

LESSON 19

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ QUESTIONS & ANSWERS

1. Откога е в София Борис Ковачев?
   Той е в София от един месец.

2. Къде работи той?
   Той работи в един тракторен завод.

3. Какъв е заводът?
   Заводът е нов и голям.

4. Знае ли Борис колко души работят в завода?
   Не. Той не знае точно колко души работят в завода.

5. Какви дрехи носи Борис в завода?
   Той носи сини работнически дрехи.

6. Работи ли той в събота?
   Понякога той работи и в събота.

7. Къде живее Борис?
   Той живее в работническата кооперация на площад "Победа".

8. На кой етаж е неговият апартамент?
   Неговият апартамент е на втория етаж.

9. Сам ли живее той?
   Не, той живее с един свой приятел.

10. Къде работи приятелят му?
    Приятелят му работи в Захарната фабрика.

11. Работят ли всички там и в събота.
    Да, всички там работят и в събота.

12. Кога е свободен Борис?
    Борис е свободен идущата събота.

13. Къде живее братовчедът на Борис?
    Той живее също така в София.

14. Кого вижда Христо Ковачев на улицата?
    Той вижда Борис на улицата.

15. С кого иска да говори Христо?
    Христо иска да говори с братовчеда си.

16. Знае ли той адреса на Борис?
Не, той не знае адреса му.

17. Иска ли Христо адреса на Борис?
Да, той иска адреса му.

18. Къде ще чака Борис братовчеда си идущата събота?
Той ще го чака в апартамента си.

19. Къде ще обядват двамата братовчеди?
Те ще обядват в апартамента на Борис.

20. Борисе, работиш ли в Захарната фабрика?
Не. Аз работя в Тракторния завод.

21. Христо, не работиш ли в Тракторния завод?
Не, аз не работя в Трактория завод.

22. Вие, студентите, работите ли в къщи?
Разбира се, че работиме.

23. Работите ли и в събота?
Не. Не работим.

24. Къде работят учителите?
Те работят в училището.

25. Не работят ли те в фабриката?
Не, те не работят в фабриката.

ДОМАШНА РАБОТА **HOMEWORK**

Part I

Write the Bulgarian forms of the following nouns in three columns: without article, with the full article, and with the short article.

cousin
month
plant
square
teacher
apartment
friend
enemy

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Do you speak Bulgarian? Of course, I speak Bulgarian. Everybody speaks Bulgarian here.
Does the instructor speak Bulgarian? Yes, he speaks Bulgarian very well.

2. Where is the teacher now? The teacher is in front of the window. Where is the teacher's hat (tr. the hat of the teacher). The teacher's hat is on the chair.

3. Are you working now? No, I am not working. What are you doing now? I am writing with a pencil. I am writing with the sergeant's pencil.

4. Do you see the student's textbook? Yes, I see the textbook of the student. The student's textbook is in the drawer.

5. Where is the apartment of the teacher? The apartment of the teacher is on the first floor. I also live in the apartment.

6. Do you have lunch at the restaurant? No, I usually have lunch at the plant.

7. Where do you live? I live in the captain's apartment.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Where do you live?
2. Where do you work?
3. What language do you speak?
4. Do you learn Bulgarian now?
5. How long have you been studying Bulgarian?
6. Who plays the piano well?
7. What kind of clothes do you wear?
8. Do you serve in the infantry?

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 19.

2. Translate the questions in part III,

   record them and the answers.

Ре́ЧНИК	VOCABULARY
адре́с m.	address
апартаме́нт m.	apartment
братовче́д m.	cousin
братовче́де!	cousin!
все́ки, вся́ка, вся́ко	every; each
два́ма m. (used for male human beings)	two
деветна́десети, а, о, и	nineteenth
добре́! adv.	O.K! good!
ела́! (2nd person singular)	come
ета́ж m.	story; floor
заво́д m.	plant
за́харен, за́харна, о, и	(of) sugar
здраве́й! здра́сти! (familiar form)	hello! hi!
здраве́йте! (plural & polite form)	hello! hi!
знам, зна́е	to know
и́дущ, а, о, и	coming, next
коопера́ция f.	"coop", any kind of cooperative, in this case a cooperative apartment house, a cooperative supplying housing. Apartments are either rented or owned by the inhabitants
ме́сец m.	month
от ми́налия ме́сец	since last month
мо́га, мо́жеш, мо́же	can; may
не́гов, а, о, и	his
обя́двам, а	to have lunch
ела́ да обя́дваме за́едно!	come, let's have lunch together!
площа́д m.	square
побе́да f.	victory
поня́кога adv.	sometimes
прия́тел m.	friend
рабо́тнически, а, о, и	worker's, laborer's
са́м, а́, о́, и́	alone
свобо́ден, свобо́дна, о, и	free
свобо́ден ли си?	are you free? are you off?
свой, сво́я, е, и	his own
син, си́ня, си́ньо. си́ни	blue
Со́фия	Sofia
сре́ща f.	meeting; date
съ́бота f.	Saturday
те́б/е/	you (objective case of the pers. / pronoun)
при те́бе	to you
то́чно	exactly
тра́кторен, рна, о, и	(of) tractor
фа́брика f.	factory
при prep.	1. next to, close by, near, by 2. to (going to somebody) 3. with, at (living, staying with somebody)

ДВАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 20

LESSON 20

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Verbs of the 1st Group

Present Tense

АЗ ЧЕТА

ТИ ЧЕТЕШ

ТОЙ
ТЯ ЧЕТЕ вестник, роман, писмо
ТО

НИЕ ЧЕТЕМЕ

ВИЕ ЧЕТЕТЕ

ТЕ ЧЕТАТ

АЗ ПИЯ

ТИ ПИЕШ

ТОЙ
ТЯ ПИЕ вино, ракия, мляко
ТО

НИЕ ПИЕМЕ

ВИЕ ПИЕТЕ

ТЕ ПИЯТ

LESSON 20

1.

АЗ ЧЕТА вестник.	НИЕ ЧЕТЕМЕ вестници.
ТИ ЧЕТЕШ роман.	ВИЕ ЧЕТЕТЕ романи.
Какво четеш ти?	Какво четете вие?
Аз чета роман.	Ние четеме романи.
Какво чета аз?	Какво четеме ние?
Ти четеш вестник.	Вие четете вестници.
Ти четеш ли роман?	Вие четете ли романи?
Да, аз чета роман.	Да, ние четеме романи.
Аз чета ли вестник?	Ние четеме ли вестници?
Да, ти четеш вестник.	Да, вие четете вестници.
Ти четеш ли вестник?	Вие четете ли вестници?
Не, аз не чета вестник.	Не, ние не четеме вестници.
Аз чета роман.	Ние четеме романи.
Аз чета ли роман?	Ние четеме ли романи?
Не, ти не четеш роман.	Не, вие не четете романи.
Ти четеш вестник.	Вие четете вестници.
ТОЙ /ТЯ, ТО/ ЧЕТЕ писмо.	ТЕ ЧЕТАТ писма.
Какво чете той?	Какво четат те?
Той чете писмо.	Те четат писма.
Той чете ли писмо?	Те четат ли писма?
Да, той чете писмо.	Да, те четат писма.
Той чете ли вестник?	Те четат ли вестници?
Не, той не чете вестник.	Не, те не четат вестници.
Той чете писмо.	Те четат писма.
Кой чете роман?	Кой чете романи?
Аз чета роман.	Ние четеме романи.
Кой чете вестник?	Кой чете вестници?
Ти четеш вестник?	Вие четете вестници.
Кой чете писмо?	Кой чете писма?
Той чете писмо.	Те четат писма.

2.

Учител:	Ученик:
Аз пиша писмо.	Аз пиша писмо.
/той, те, ти, вие, аз, ти, ние, братовчедът, учениците, г-жа../	Той пише писмо и т. н.
Те четат български.	Те четат български.
/аз, той, вие, тя, ти, ние, те, курсистът, курсистите......./	Аз чета български, и т. н.

Тя пие мляко.	Тя пие мляко.
/аз, те, той, ти, то, вие, децата, ние, дъщеря ми........./	Аз пия мляко. и т. н.
Ние живееме на площада.	Ние живееме на площада.
/ти, те, тя, аз, вие, той, ние, Цаневи.../	Ти живееш на площада. и т. н.
Те пеят в класната стая.	
/той, аз, ние, ти, тя, вие, студентите, учителят..../	Той пее в класната стая. и т. н.
3.	
Той не пише писмо, пише домашната работа.	
/аз, ние, тя, те, ти, вие, той, офицерът, другарите/	Аз не пиша писмо, пиша домашната работа.
Аз чета списание, не чета вестник. Ти не пиеш мляко, пиеш ракия. Ние не пееме в къщи, пееме само в казармата. Вие не живеете на площад "Победа", живеете на улица "Вашингтон".	и т. н.
4.	
Аз чета учебник, а той чете книга. Аз чета учебник и той чете учебник.	
Ти..........., а те........... Ние........... и Вие.......... Тя........... и той.......... Ти..........., а те........... Тя.........., а той.......... Ние.........., а вие..........	Ти четеш учебник, а те четат книга. и т. н.

Аз пиша писмо, а той пише домашната работа.

Аз............. и той............	Аз пиша писмо и той пише писмо.
Те............, а ние...........	
Те............. и ти............	и т. н.
Ние............ и вие............	
Ти............, а аз............	
Вие..........., а тя............	
Аз............. и те............	

Аз живея в работническа кооперация, а те живеят в казармата.
Той пие мляко, а тя пие вино.
Те пеят в класната стая, а ние пееме в къщи.

5.

Кой пише писмо?

/аз, ти, ние, тя, вие, ученикът приятелят, редниците........./	Аз пиша писмо. и т. н.

Кой чете книга?
учебник
списание
вестник
роман

Кой живее тук?
там — и т. н.
в кооперацията
на площад "Победа"
на улица "В"
при фабриката

Кой пие мляко?......вино?
ракия?......бира?

Кой пее?..........сега?
в класната стая?

Какво чете тя?

/ние, те, ти, той, вие, аз, тя/	Какво четете вие? и т. н.

Къде живеете?

Къде живеят те?

/те, той, ние, тя, аз, вие,
ти, учителят, редниците../

и т. н.

Какво пиете?

Къде пеете?

Какво пиша?

Откога живеете тук?

6.

Пиете ли?

/той, те, тя, ти, ние, аз,
вие, войниците, българката,
българите................/

Пие ли той?

и т. н.

Пее ли той?

Пиете ли ракия?
българска ракия?

7.

Аз чета урока и пия вино.

/ти, ние, ученикът, вие,
курсистите, тя, американците, той, те........../

Ти четеш урока и пиеш вино.

и т. н.

8.

Той чете вестник, а те пишат домашната работа.

Аз............, а вие...........
Аз............, а те............
Ние..........., а вие...........
Тя............, а ти............
Ти............, а той...........
Те............, а ние...........
Вие........... а аз............

Аз чета вестник, а те пишат домашната работа.

и т. н.

LESSON 20

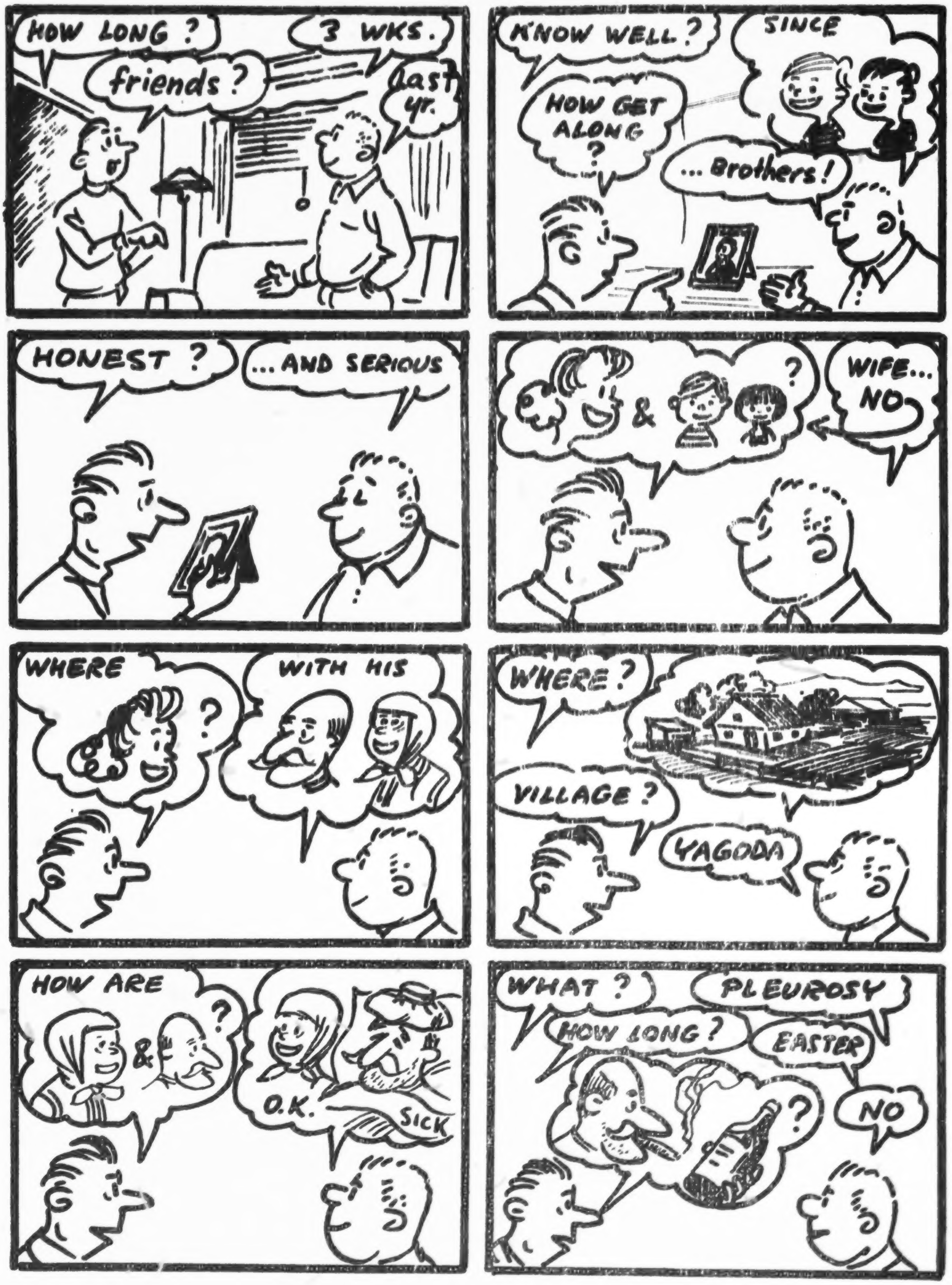
HOW LONG ?
3 WKS.
friends ?
last yr.
KNOW WELL ?
SINCE
HOW GET ALONG ?
... Brothers!
HONEST ?
... AND SERIOUS
& ?
WIFE... NO
WHERE ?
WITH HIS
WHERE ?
VILLAGE ?
YAGODA
HOW ARE & ?
O.K.
SICK
WHAT ?
PLEUROSY
HOW LONG ?
EASTER
?
NO

LESSON 20

РАЗГОВОР

Посеще́ние у Бори́с.

DIALOGUE

A Visit with Boris

Хр:	Хри́сто	Ch:	Christo
Б:	Бори́с	B:	Boris
Хр:	Откога́ живе́еш в това́ жи́лище?	Ch:	How long have you been living in this house?
Б:	Живе́я тук от о́коло три се́дмици.	B:	I've been living here for about three weeks.
Хр:	А прия́телят ти?	Ch:	And your friend?
Б:	От миналата година.	B:	Since last year.
Хр:	Позна́ваш ли го добре́?	Ch:	Do you know him well?
Б:	Да, позна́вам го о́ще от дети́нство.	B:	Yes, I've known him since childhood.
Хр:	Как живе́ете два́мата за́едно?	Ch:	How do you two live together?
Б:	Живе́ем като и́стински бра́тя.	B:	We live like real brothers.
Хр:	Че́стен чове́к ли е той?	Ch:	Is he an honest man?
Б:	Да, че́стен и серио́зен.	B:	Yes, he is honest and serious.
Хр:	Той и́ма ли жена́ и деца́?	Ch:	Does he have a wife and children?
Б:	Жена́ и́ма, деца́ ня́ма.	B:	He has a wife, he doesn't have children.
Хр:	Къде́ живе́е жена́ му?	Ch:	Where is his wife living?
Б:	При ба́ща му и при ма́йка му.	B:	At his father and mother's.
Хр:	Къде́ живе́ят те?	Ch:	Where are they living?
Б:	На се́ло.	B:	In the country.
Хр:	От кое́ се́ло са те?	Ch:	Which village are they from?
Б:	От се́ло Ягода .	B:	From the village of Yagoda.
Хр:	Как са ба́ба Мари́я и дя́до Сла́вчо?	Ch:	How are grandma Maria and grandpa Slavcho?
Б:	Ба́ба е добре́, дя́до е бо́лен.	B:	Grandma is well, grandpa is sick.
Хр:	От какво́ е бо́лен?	Ch:	What is ailing him?
Б:	От плеври́т.	B:	He has pleurisy.
Хр:	Откога́?	Ch:	Since when?
Б:	От Вели́кден.	B:	Since Easter.
Хр:	Той пи́е ли и пу́ши ли о́ще?	Ch:	Does he still drink and smoke?
Б:	Не, не пи́е ни́що и не пу́ши ве́че.	B:	No, he doesn't drink anything and he doesn't smoke anymore.

LESSON 20

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. VERBS OF THE FIRST GROUP

The stem of these verbs ends in е. It does not appear in the first person singular which ends in а or я, and in the third person plural which ends in ат or ят.

Present Tense

1. Affirmative Form

аз чета́	I read I am reading I do read	аз живе́я	I live I am living I do live
ти чете́-ш		ти живе́е-ш	
той чете́		той живе́е	
тя чете́		тя живе́е	
то чете́		то живе́е	
ние чете́-м/е/*		ние живе́е-м/е/*	
вие чете́-те		вие живе́е-те	
те чета́т		те живе́ят	

Pronunciation Note: The endings а /я/ and ат/ят/ are pronounced ъ/йъ/ and ът/йът/ respectively in the literary Bulgarian as well as in the Eastern dialect.

2. Negative Form 3. Interrogative Form 4. Interrogative-Negative Form

The negative, the interrogative and the interrogative-negative forms of the verbs of the first group are formed in the same way as the corresponding forms of the verbs of the second and third group. (See Lesson 18, Grammar III).

---

* In the Western dialect the 1st person singular has the ending ем and the 1st person plural always the ending еме so that the full conjugation of a verb of the first group is as follows:

я чете́м	ние чете́ме
ти чете́ш	вие чете́те
он /она, оно/чете́	они чета́т

II. VERBS CHANGING К TO Ч AND Г TO Ж

Verbs of the first group having к or г sound in their root, change к to ч and г to ж in front of the stem vowel E.

Examples:

К to Ч		Г to Ж	
аз пека́	I bake I am baking I do bake	аз мо́га	I can, I may I am able to
ти пече́ш		ти мо́же-ш	
той пече́		той мо́же	
тя пече́		тя мо́же	
то пече́		то мо́же	
ние пече́-ме		ние мо́же-м/е/	
вие пече́-те		вие мо́же-те	
те пека́т		те мо́гат	

III. VERBS OF THE FIRST GROUP ENDING IN M

There are three verbs of the first group which take the ending м in the 1st person singular, instead of а /я/

1. аз ям*	I eat I am eating I do eat.	2. аз дам*	I give I am giving I do give
ти яде́-ш		ти даде́-ш	
той, тя, то яде́		той, тя, то даде́	
ние яце́-м/е/		ние даде́-ме	
вие яде́-те		вие даде́-те	
те яда́т		те дада́т	

3. аз знам**	I know I do know
ти зна́е-ш	
той, тя, то зна́е	
ние зна́е-м/е/	
вие зна́е-те	
те зна́ят	

---

* Also яде́м и даде́м in the Western dialect. The verb дам is perfective.

** Also зна́я in both dialects.

IV. THE DOUBLE NEGATION

Bulgarian often uses double negation consisting of the negative particle and another negative pronoun.

Examples:

Не и́скам ни́що. (not) (nothing)	I don't want anything.
Той не зна́е ни́що. (not) (nothing)	He doesn't know anything.
Ние ня́маме ни́какви дре́хи. (not have) (none)	We don't have any clothes.
Те не мо́гат да Ви ка́жат ни́що. (not) (nothing)	They can't tell you anything.
Ни́кой не мо́же да му по́могне. (nobody, not)	Nobody can help him.

Sometimes three or four negations are used in a phrase.

Examples:

Ни́кой не и́ока да яде́ ни́що. (nobody, not, nothing)	Nobody wants to eat anything.
Ни́кой ни́кога не му да́ва ни́що. (nobody, never, not , nothing)	Nobody ever gives him anything.

LESSON 20

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — **GRAMMAR DRILL**

1.

Учител:	Ученик:
Аз живея в това жилище.	
/той, те, тя, вие, ти,	Той живее в това жилище.
американката, ние, аз,	
те, братята, дядо ми/	и т. н.
Аз живея на село.	
в София	
в село Ягода	
на втория етаж	
при Захарната фабрика	
при баща му и майка му	
на площада	
в казармата	
в работническата кооперация	
тук от три седмици	и т. н.
миналия месец	
един месец	
два месеца	
миналата година	
една година	
две години	
Великден	
детинство	

2.

Той чете вестник.	
/аз, те, майка ми, ти,	Аз чета вестник
брат Ви, ние, тя, вие,	
баба и дядо, той...../	и т. н.
Вие четете книга.....роман.	
урока си	
списание...писмо	
разговора...четивото	
въпросите и отговорите,	
вестник, български	
от тетрадката.....	

3.

Къде живеят войниците?	Войниците живеят в казармата.
/той, вие, учителят, ти	и т. н.
ние, студентите, г-жа.../	

В казармата ли живее студентът?	Да,..............
В къщи учителят?	Не,..............
В София курсистите?	
На втория етаж войниците?	
и т. н. и т. н.	
4.	
Какво четете вие?	Какво чете той?
/той, те, ти, аз, ние, тя, г-н. .брат ти, приятелите... и т. н.../	и т. н.
5.	
Той вестник ли чете?	
/учителят, българката, ти, ние, тя, те, вие, аз, той другарите.....и т. н.../	Учителят вестник ли чете? и т. н.
6.	
Те не живеят в София, живеят на село.	
/той, баща му и майка му, брат ти, братята му, ти, ние, аз, тя, вие...и т. н./	Той не живее в София, живее на село. и т. н.
Той пие и пуши много.	
/те, тя........и т. н./	Те пият и пушат много. и т. н.
Аз почвам да пиша.	
/той, вие, те, ти, тя аз, ние, студентите.../	Той почва да пише. и т. н.
Те почват да пеят и свирят на пиано.	
/тя, ние, той, те, вие, аз, ти.........и т. н...../	Тя почва да пее и свири на пиано и т. н.

7.

Те пеят и танцуват, а той
свири на пиано.

Ние.........., а те...........	Ние пееме и танцуваме, а те свирят на пиано.
Вие.........., а аз....	
Той.........., а ти...........	и т. н.
Аз..........., а вие..........	
Ти..........., а тя...........	
Те..........., а ние..........	

и т. н.

Той живее на село, но ходи на
училище в София.
Те учат урока си, а той чете
роман.
Тя седи до прозореца и пише
домашната си работа.
Аз мисля, че той живее в
работническата кооперация.
Той мисли, че аз пия ракия
и чакам студентите.
Ти пиеш мляко и говориш на
курсистите.
Аз ям кюфтета, а тя пуши.

и т. н.

Ние четеме списание, а той
пише писмо.
Той почва да работи в завода.

8.

Пиете ли ракия?
вино?
мляко?

/тя, ти, ние, те, аз, той, полковникът, жена ти, вие американците......и т. н/	Тя пие ли ракия? и т. н.

Какво пиете?

Какво пишете?

Откога живеете тук?
там?
в това жилище?
в кооперацията?

LESSON 20

ЧЕТИВО READING TEXT

Днес е събота. Христо Ковачев не работи на този ден и отива на гости у братовчеда си Борис Ковачев. Той върви по булевард " Сливница" до площад "Победа". Там той вижда Борис на един прозорец на работническата кооперация.

Борис е в апартамента си и чака братовчеда си. Жилището му е малко, но хубаво. Той живее с един приятел в него от около три седмици. Борис го познава от детинство. Двамата живеят като истински братя.

Приятелят на Борис Ковачев живее в това жилище от около една година. Той е честен и сериозен човек. Жена му живее на село при баща му и при майка му. Те са от село Ягода и живеят там.

Двамата братовчеди имат една баба и един дядо. Баба Мария е добре. Дядо Славчо е болен от плеврит. Затова сега той не пие нищо и не пуши.

ИКОНОМИЧНА

Caption:
Economical way of handling government material in Bulgaria:
- If this piece of leather doesn't produce two heels, I'm not a master craftsman!

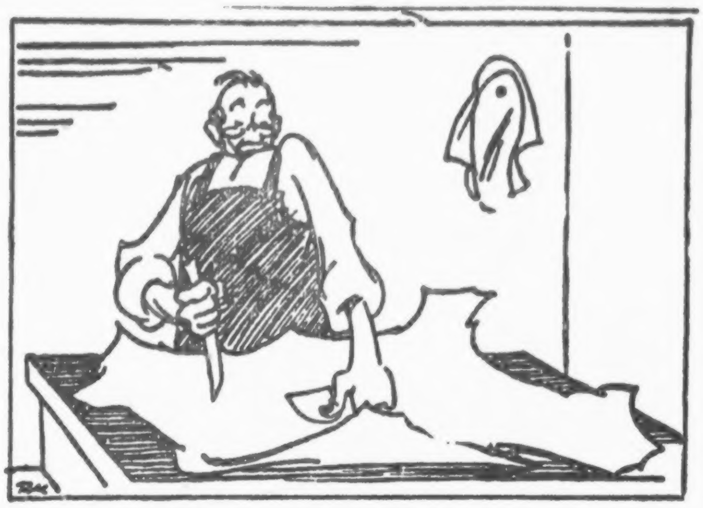

— Ако от тоя гьон не излязат две токчета, майстор да не съм.

LESSON 20

ПРЕВОД

TRANSLATION

1. Do you live in Sofia?
   No, I don't live in Sofia anymore.
   Now I live in the country with my father and mother.
   Does your brother live in the country, too?
   No, he still lives in Sofia, because he is working at the Sugar Factory.

2. What do you read in the evening?
   We usually read magazines and books.
   Sometimes we read newspapers.
   The children read novels, and write letters to their grandmother and grandfather.
   How many children do you have?
   I have two children: a son and a daughtor.

3. what do you drink?
   I drink brandy.
   My wife drinks wine and the children drink milk.
   Do you smoke?
   No one does.

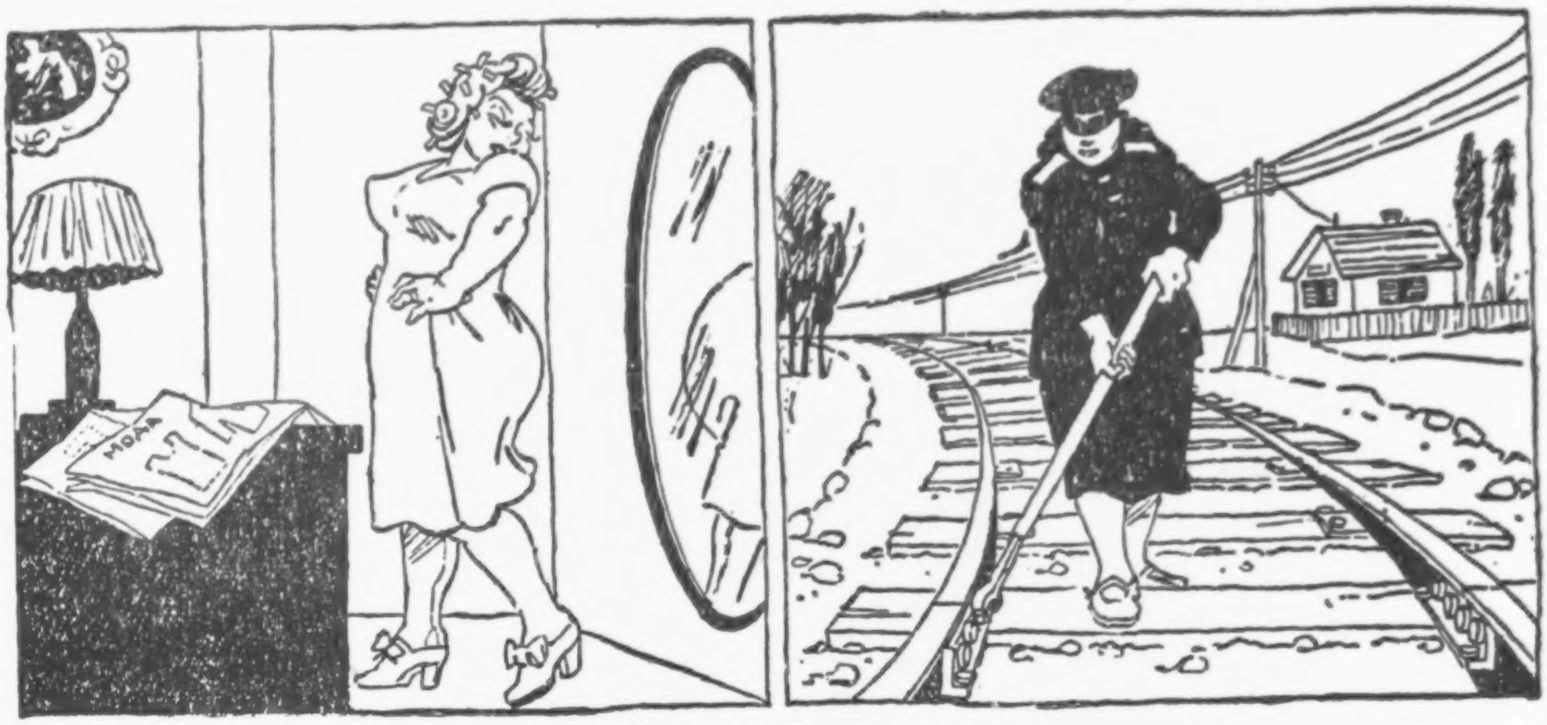

Грижи за линията

ГРИЖА **care**

ЛИНИЯ **waist line; railroad track**

LESSON 20

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Защо не работи Христо Ковачев днес?
   Той не работи днес, защото е събота.

2. У кого отива той на гости?
   Той отива на гости у братовчеда си Борис Ковачев.

3. На кой площад е апартаментът на Борис?
   Той е на площад "Победа".

4. По коя улица върви Христо?
   Той върви по булевард "Сливница".

5. Вижда ли той Борис?
   Да, той го вижда.

6. Къде го вижда?
   На един прозорец на работническата кооперация.

7. Къде чака Борис братовчеда си Христо?
   Той го чака в апартамента си.

8. Какво е жилището на Борис?
   То е малко, но хубаво.

9. Сам ли живее той в това жилище?
   Не, той живее с един приятел в него.

10. Откога живее той там?
    Той живее там от около три седмици.

11. Откога познава Борис приятеля си?
    Той го познава от детинство.

12. Как живеят те двамата?
    Те живеят като братя.

13. Откога живее приятелят на Борис в това жилище?
    Той живее там от около една година.

14. Какъв човек е той?
    Той е честен и сериозен човек.

15. Къде живее жена му?
    Тя живее при баща му и при майка му.

LESSON 20

ДОМАШНА РАБОТА **HOMEWORK**

Part I

Fill in the blanks using the verb "живея"

1. В апартамента ли................ти?
   Не, аз не.............. в този апартамент.

2. Кой................. там?
   Христови............ там.

3. Къде............. вие?
   Ние............в казармата.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. What are you doing now? We are reading newspapers and magazines. And the children? They are writing letters. Do you read newspapers in the afternoon? No, I don't read newspapers in the afternoon. And your wife? She usually reads a novel.

2. How long have you been living here? I have been living here since last year. Where do you live? I live at the "Victory" Square in the worker's apartment house. Does your cousin live with you. Yes, he does. Are your father and mother still living in the country? Yes, they still live in the village of Yagoda.

3. Don't you drink whisky? No, we don't drink whisky. What do you drink? I drink wine, my wife drinks beer and the children drink milk. What are you eating now? I am eating roast lamb. My wife doesn't eat roast lamb, that's why she is eating fried chicken now. My son and my daughter usually eat hamburgers and beans. They are eating vegetable stew now.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian.

1. Do you drink? What do you drink? How long have you been drinking? Does your wife drink? And your children?
2. Do you read novels? Do you read much? What do you read?
3. What do you usually eat for dinner?
4. Do you write letters to your friends very often?
5. Whereabouts do you live now? How long have you been living there?

LESSON 20

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 20.
2. Translate the questions in part III, record them and their answers.

АСОРТИМЕНТНА

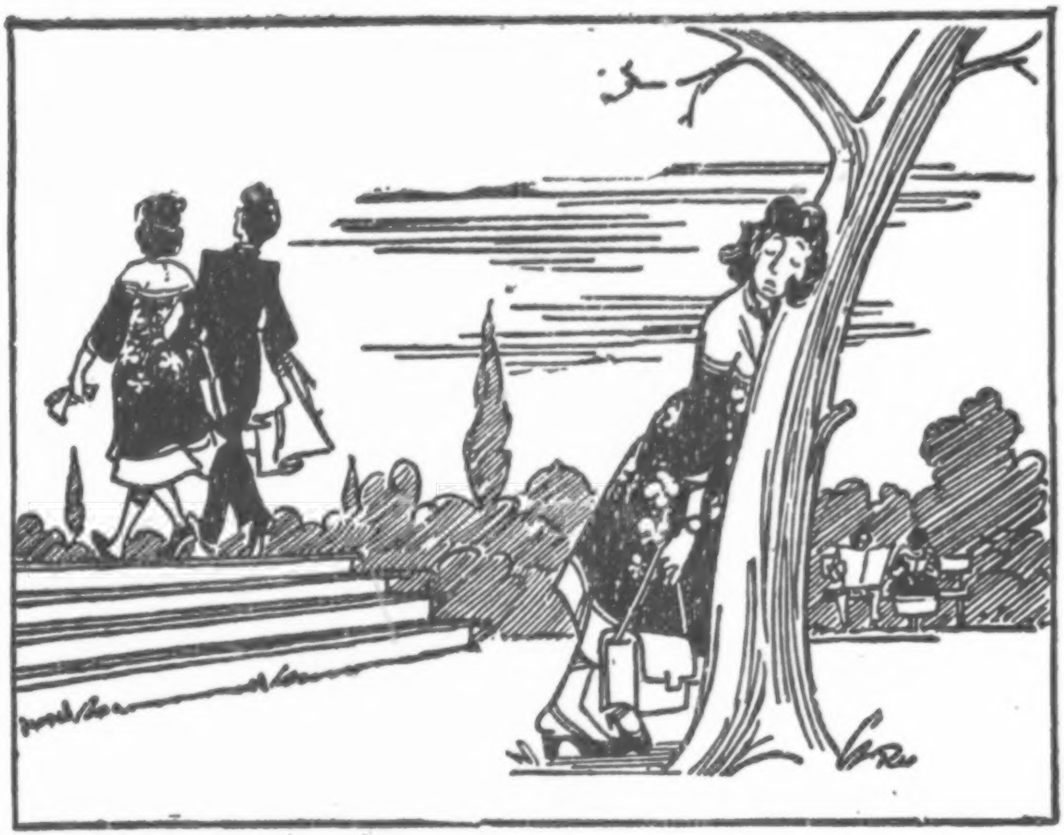

— Не мога да издържа повече — това е вече стотната жена с рокля като моята.

Caption: MASS PRODUCTION.
- I can't bear it anymore. This is already the 100th woman with a dress like mine!

РЕЧНИК	VOCABULARY
ба́ба f.	grandmother
баща́ m.with art. баща́та	father
тя живе́е при баща́ му	she lives at his father's house
бо́лен,бо́лна,о,и	sick
от какво́ е бо́лен?	what is he sick of?
той е бо́лен от плеври́т	he has pleurisy.
брат m.pl. бра́тя	brother
булева́рд m.	boulevard
Вели́кден m.	Easter
вели́к,а,о,и	great
ве́че adv.	now, anymore
два́десети,а,о,и	twentieth
дети́нство n.	childhood
позна́вам го о́ще от дети́нство.	I have known him since childhood
до prep.	to, up to, toward
дя́до m.with art. дядо́то	grandfather
pl. дя́довци	
жи́лище n.	dwelling, house
затова́ conj.	therefore, that's why
и́стински,а,о,и	real, genuine
ка́то́ prep.	as, like
кога́? conj.	when?
от кога́ е бо́лен от плеври́т?	how long has he had pleurisy?
ма́йка f.	mother
тя живе́е при ма́йка му	she lives at his mother's house
ни́що	nothing, anything (in neg. or inter.
о́коло́ prep.	approximately, about / sentences)
оти́вам на го́сти	to go visiting
плеври́т m.	pleurisy
позна́вам	to know, to be acquainted with
посеще́ние n.	visit
се́дмица f.	week
се́ло n.pl. села́	village
на се́ло	in the country
аз съм от се́ло	I was born in the country
аз съм от се́ло Я́года	I am from the village of Yagoda
че́стен,че́стна,о,и	honest
чове́к m.pl. чове́ци	man (the human being)
я́года f.	strawberry
град with art. градъ́т,á, pl. градове́	city, town
сери́озен, сери́озна,о,и	serious

КАЧЕСТВЕНА

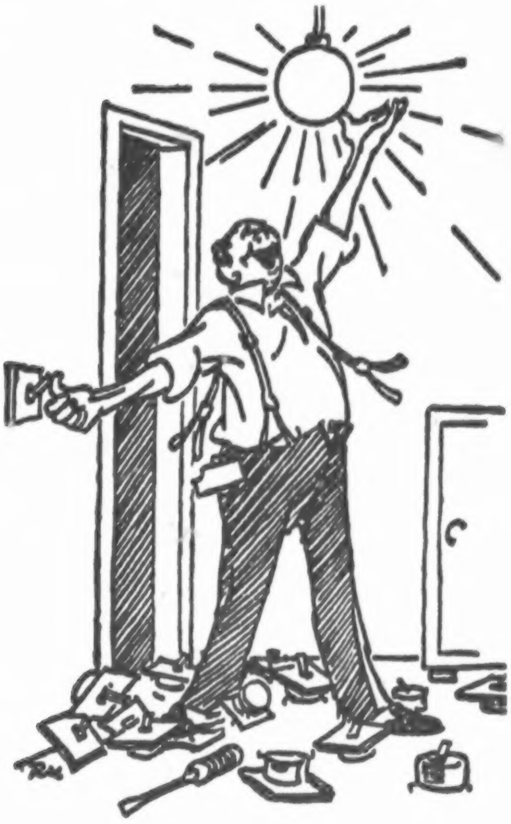

— Ура-а-а, тоя ключ работи! . . .

Caption: QUALITY PRODUCTION.

- Hurray! This switch works.

ДВАДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 21

LESSON 21

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Nouns of Neuter Gender

1.

Учител:	**Ученик:**
Това е вино. Виното е на масата.	
Какво е това?	Това е вино.
Къде е виното?	Виното е на масата.
писмо	в чекмеджето
пиано	в училището
село	при моста
мляко	в ракицата
списание	тук
печено	в печката
пържено	на печката
оръжие	в казармата
кино	до училището
облекло	на закачалката
грозде	до виното
кепе	на прозореца
кюфте	във фабула
чекмедже	в масата
жилище	до киното
училище	в селото
дете	в гората
пиле	на печката

2.

Писмото е на масата.	Писмото е на масата
/грозде, кепе, мляко, вино, списание, кино, облекло, училище.......и т. н. /	Гроздето е на масата.

3.

Виното на масата ли е?	Да, виното е на масата.
На масата ли е виното?	Не, виното не е на масата. Виното е............
и т. н.	

4.

Това е кепе.
Кепето е зелено.

Какво е това?	Това е кепе.
Какво е кепето?	Кепето е зелено.
вино	червено
грозде	сладко
списание	хубаво
село	голямо
и т. н.	и т. н.

5.

Зелено ли е кепето?	Да, кепето е зелено.

6.

Кепето зелено ли е?	Не, кепето не е зелено. Кепето е..........
и т. н.	

7.

Гроздето е сладко.	Гроздето е сладко.
/мляко, пиле, печено, пържено кюфте, пиано, кино, списание......./	Млякото е.........
	и т. н.

8.

Това е писмо.
Това са писма.

Какво е това?	Това е писмо
Какво е това?	Това са писма.

село, -а
оръжие, -я
вино, -а
гърло, -а
кино, -а
пиано, -а
мляко млека
място, места
жилище, -а
училище, -а
дете, деца
списание, -я

9.

Това е кепе.
Това са кепета.

Какво е това?
Какво е това?

Това е кепе.
Това са кепета.
пиле, -та
кюфте, -та
чекмедже, -та

и т. н.

10.

Това са писма.
Писмата са на масата.

Какво е това?
Къде са писмата?
села, -та
вина, -та
кина, та
пиана, -та
млека, -та
жилища, -та
училища, -та
деца, -та
списания, -та
оръжия, -та
кепета, -та
кюфтета, -та
пилета, -та
чекмеджета, -та

и т. н.

Това са писма.
Писмата са на масата.
до София
в къщи
на площада
в училището
на масата
до киното
в София
в гората
на пианото
в казармата
на закачалката
на печката
на масата
в масите

и т. н.

11.

Писмата са на масата.

/кюфте, дете, място,
училище, списание, пиле,
вино, чекмедже, оръжие,
кепе, кино........../

и т. н.

Кюфтетата са на масата
на печката
....

и т. н.

12.

Кепетата са зелени.

/пиано, списание, пиле,
вино, жилище, място,
мляко, дете, училище,
кюфте, кино, чекмедже..../

Пианата са хубави.

и т. н.

13.

Какво има на масата?
в чекмеджето?
до гората?
до масата?
в масата?
на закачалката?
на печката?
в печката?
там?

и т. н.

На масата има писмо, -а.
списание, -я
село, -а
вино, -а
чекмедже, -та
кепе, -та
пиле, -та
кюфте, -та
жилище, -а
училище, -а
кино, -а

и т. н.

14.

Хубаво ли е списанието?
Хубави ли са списанията?
Голямо ли е селото?
Големи ли са децата?
Вкусно ли е кюфтето?
Кюфтетата вкусни ли са?
Евтино ли е мястото?
Местата скъпи ли са?
Червено ли е виното?
Сладки ли са вината?
Зелено ли е кепето?
Кепетата кафяви ли са?
Кисело ли е гроздето?

и т. н.

Да ....
Не,............

15.

Списанието е хубаво
Списанията са хубави.

Кепето е кафяво.	Кепетата са кафяви.
Виното е сладко.	
Селото е голямо.	и т. н.
Чекмеджето е в масата.	
Киното е до училището.	
Кюфтето е вкусно.	
Оръжието е в казармата.	
Детето е на училище.	
Жилището е до киното.	
Мястото е евтино.	
Селото е до София.	
Писмото е в чекмеджето.	
Кепето е на закачалката.	
Пианото е скъпо.	
Пилето е вкусно.	

16.

Кепетата са кафяви.	
Кепето е кафяво.	
Децата са на училище.	Детето е на училище.
Местата са скъпи.	
Селата са до София.	и т. н.
Пилетата са пържени.	
Писмата са в чекмеджетата.	

и т. н.

17.

Студентът има българско ИМЕ.
Студентите имат български ИМЕНА.

Какво име има студентът?	Студентът има българско име.
Какви имена имат студентите?	Студентите имат български имена.
Името на студента е българско.	
Какво е името на студента?	Името на студента е българско.
Имената на студентите са български.	
Какви са имената на студентите?	Имената на студентите са български.

LESSON 21

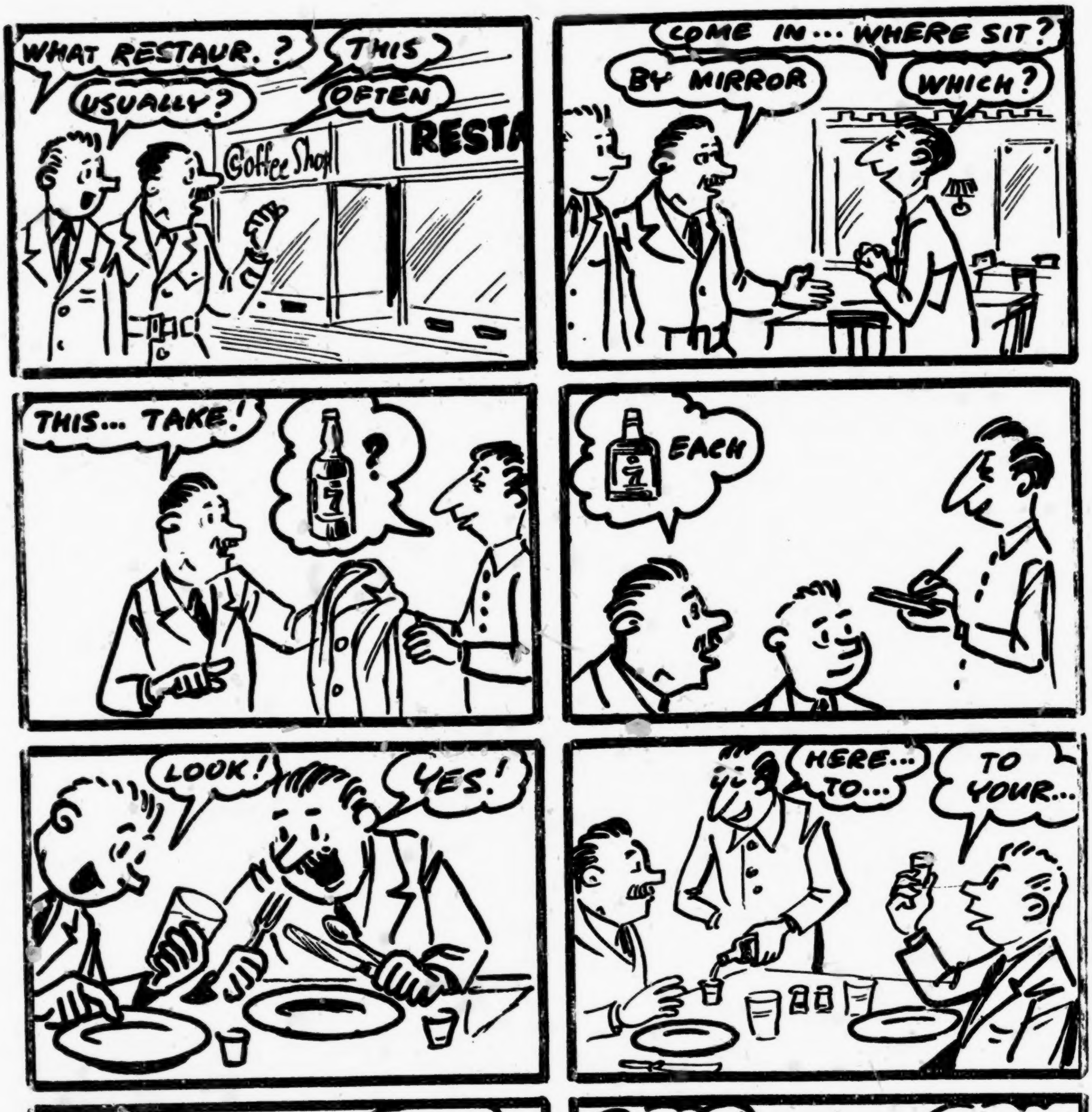
WHAT RESTAUR.?
USUALLY?
THIS
OFTEN
Coffee Shop
RESTA
COME IN... WHERE SIT?
BY MIRROR
WHICH?
THIS... TAKE!
7 ?
EACH
LOOK!
YES!
HERE... TO...
TO YOUR...
EAT?
STUFFED
HERE
WINE KEBAP...
MENU
GOOD!
RED
SMACK!
EXTRA!
RIGHT AWAY
2

LESSON 21

РАЗГОВОР **DIALOGUE**

	В ресторáнта		In the Restaurant
Хр:	Хри́сто	Ch:	Christo
Б:	Бори́с	Bo:	Boris
К:	Кéлнер	Wa:	Waiter
Хр:	В кой ресторáнт ще ядéм?	Ch:	In what restaurant will we eat?
Б:	В тóзи до кафенéто.	Bo:	In this one, by the coffee shop.
Хр:	В нéго ли ядéш обикновéно?	Ch:	Do you usually eat there?(in it)
Б:	Да, чéсто ям в нéго.	Bo:	Yes, I often eat there. (in it)
К:	Заповя́дайте, другáри. Къдé желáете да сéднете?	Wa:	Come in, comrades. Where do you wish to sit (down)?
Б:	На мя́сата до огледáлото.	Bo:	At the table by the mirror.
К:	До коé огледáло? Има мнóго огледалá.	Wa:	By which mirror? There are many mirrors.
Б:	Ето, до товá. Вземéте пáлтóто ми, мóля.	Bo:	Here by this one. Take my coat, please.
К:	Искате ли по една ракия?	Wa:	Do you want each a whiskey?
Б:	Разби́ра се, по еднó шишéнце сли́вова.	Bo:	Of course, (give us) each a small bottle of whiskey.
Хр:	Ей, какви́ хýбави чини́и и чáши и́мат!	Ch:	Look, what nice plates and glasses they have.
Б:	Да, и вили́ците, и лъжи́ците, и нóжовете са хýбави.	Bo:	Yes, the forks, the spoons, and the knives are nice too.
К:	Заповя́дайте сли́вовата. На здрáве!	Wa:	Here is the brandy. To your health!
Хр:	На здрáве!	Ch:	To your health!
Хр:	Каквó и́ма за я́дене?	Ch:	What is there to eat?
К:	Ето Ви ли́ста за я́стията.	Wa:	Here is the menu.
Хр:	Аз ще ям пълнени пипéрки с ки́село мля́ко.	Ch:	I'll have (I'll eat) stuffed peppers with yogurt.
Б:	Аз пък и́скам ви́нен кебáп.	Bo:	And I want wine kebap.
Хр:	Хýбаво ли е червéното ви ви́но?	Ch:	Is your red wine good?
К:	Ви́ната ни ви́наги са éкстра.	Wa:	Our wines are always of extra quality.
Хр:	Дай ни тогáва две шишéта от червéното!	Ch:	Then give us two bottles of the red one.
К:	Веднáга.	Wa:	Right away.

LESSON 21

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I NOUNS OF NEUTER GENDER

Singular

The nouns of neuter gender end in singular in: о, е, и, у, and ю*.

Examples:

па́лто́	a coat	оръ́жие	a weapon
ви́но	wine	я́стие	a meal
ке́пе	a cap	такси́	a taxi
учи́лище	a school	бижу́	a jewel
		меню́	menu

Plural

The neuter nouns end in plural in а, та, ия, я & на.

1. Plural ending in A

All neuter nouns ending in о or е which follows a ц or щ sound form their plural with the ending а.

Examples:	Singular		Plural	
a.	па́лто́	a coat	палта́	coats
	ви́но	wine	вина́	wines
	огледа́ло	a mirror	огледала́	mirrors
	гъ́рло	a throat	гърла́	throats
	пиа́но	a piano	пиана́	pianos
	се́ло	a village	села́	villages
	у́тро	a morning	утра́	mornings
b.	мля́ко	milk	млека́	kinds of milk
	мя́сто	a place	места́	places
c.	шише́нце	a small bottle	шише́нца	small bottles
	учи́лище	a school	учи́лища	schools
	Note:дете́	a child	деца́	children

---

* The nouns ending in и,у and ю are mostly of foreign origin.

LESSON 21

Accent Rule: All neuter nouns ending in о, which consist of two syllables and are not stressed on the last syllable, are in plural stressed on the last syllable. See for example all nouns given above under а. However there is no change of the stress, if the noun has it on the last syllable in singular.

Examples:

Singular		Plural	
килó	a kilogram	килá	kilogram
писмó	a letter	писмá	letters
облеклó	a dress	облеклá	dresses

Change of Vowel Sound. All neuter nouns ending in о, which have in singular a stressed я sound, change the я to е together with the change of stress.

Examples:

Singular		Plural	
мля́ко	milk	млекá	milks
мя́сто	a place	местá	places

2. Plural in TA

All nouns ending in е except those mentioned above in 1 c. and all nouns ending in и, у, ю form their plural with the ending та.

Examples:

Singular		Plural	
кéпе	a cap	кéпета	caps
кюфтé	a hamburger	кюфтéта	hamburgers
пи́ле	a chick	пи́лета	chicks
шишé	a bottle	шишéта	bottles
кафенé	a coffee shop	кафенéта	coffee shops
такси́	a taxi	такси́та	taxis
бижý	a jewel	бижýта	jewels
меню́	a menu	меню́та	menus

3. Plural in ИЯ and Я.

a. Nouns ending in е, which derive from a verb, form their plural by exchanging the ending е with the ending ИЯ.

Examples:

Verb:	четá	to read	Noun:	чéтене	reading	Pl.	чéтения
Verb:	сли́вам	to merge	Noun:	сли́ване	merging	Pl.	сли́вания

b. Nouns ending in ие form their plural by exchanging the final е with я

Examples:

		Plural	
оръ́жие	a weapon	оръ́жия	weapons
съмне́ние	doubt	съмне́ния	doubts
я́стие	a meal	я́стия	meals

4. Plural in HA. Some nouns of neuter gender like:

и́ме	name	зна́ме	a banner
вре́ме	time	ра́мо	a shoulder

form plural with the ending на.

имена́	names	знамена́	banners
времена́	times	рамена́	shoulders

Notice the change of stress from singular to plural!

II. ARTICLE OF NEUTER NOUNS.

1. In singular the article is то.

Examples:

па́лто	a coat	палто́то	the coat
се́ло	a village	село́то	the village
мля́ко	milk	мля́кото	the milk
учи́лище	a school	учи́лището	the school
писмо́	a letter	писмо́то	the letter
ке́пе	a cap	ке́пето	the cap
кафене́	a coffee shop	кафене́то	the coffee shop
такси́	a taxi	такси́то	the taxi
меню́	a menu	меню́то	the menu
че́тене	a reading	че́тенето	the reading
оръ́жие	a weapon	оръ́жието	the weapon
и́ме	a name	и́мето	the name

2. In plural the article is та added to the plural of each noun.

Examples:

палта́	coats	палта́та	the coats
села́	villages	села́та	the villages
млека́	milks	млека́та	the milks
учи́лища	schools	учи́лищата	the schools
писма́	letters	писма́та	the letters

Examples (continued)

ке́пета	caps	ке́петата	the caps
кафене́та	coffee shops	кафене́тата	the coffee shops
такси́та	taxis	такси́тата	the taxis
меню́та	menus	меню́тата	the menus
че́тения	readings	че́тенията	the readings
оръ́жия	weapons	оръ́жията	the weapons
имена́	names	имена́та	the names

LESSON 21

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR DRILL

1.

Учител:	Ученик:
Какво е това?	Това е палто.
Какво е това?	Това са палта.
	огледало, -а
	шишенце, -а
	шише, -та
	кафене, -та
	ястие, -я
	писмо, -а
	дете, деца
	списание, -я
	кино, -а
	вино, -а
	кюфте, -та
	оръжие, -я
	чекмедже, -та
	пиано, -а
	пиле, -та
	училище, -а
	кепе, -та
	жилище, -а

2.

Учител:	Ученик:
Какво е това?	Това е палто.
Къде е палтото?	Палтото е на закачалката.
огледало, -то	на стената
шише, -то	в чекмеджето
шишенце, -то	до огледалото
кафене, -то	до киното
ястие, -то	в печката
училище, то	в кафенето
кино, -то	до училището
жилище, -то	на улица "В"
списание, -то	на масата
дете, -то	на кино
кепе, -то	при палтото
оръжие, -то	в казармата

3.

огледало
стена

Огледалото е на стената.

писмо, чекмедже	Писмото е в чекмеджето.
палто, закачалка	
вино, шише	
мляко, шишенце	и т. н.
кафене, кино	
жилище, училище	
ястие, маса	
пиле, печка	
списание, огледало	
кепе, прозорец	
дете, къща	
грозде, раница	
кюфте, фасул	
училище, улица	
село, София	
чекмедже, маса	

4.

Какво е това?	Това е палто.
Какво е това?	Това са палта.
Къде са палтата?	Палтата са на закачалката.
	огледалата
и т. н.	шишетата
	шишенцата
	кафенетата
	децата
	кюфтетата
	списанията
	писмата
	кепетата
	и т. н.

5.

На закачалката ли е палтото?	Да, палтото е на закачалката.
Палтото на закачалката ли е?	Не, палтото не е на закачалката. Палтото е.................
и т. н.	и т. н.

6.

Огледалото е на стената.	Огледалата са на стената.
Кепето е зелено.	Кепетата са зелени.
Оръжието е в казармата.	
Пилето е пържено.	и т. н.
Пианото е скъпо.	
Селото е до София.	
Ястието е вкусно.	
В шишето има мляко.	
Кафенето е до киното.	
Шишенцето е в чекмеджето.	
Жилището е до училището.	
Мястото е скъпо.	
Писмото е от г-жа Иванова.	
Списанието е хубаво.	
Кепето е кафяво.	
Кюфтето е вкусно.	
Той е на масата до огледалото.	
Палтото е на закачалката.	и т. н.
Има огледало в стаята.	
Огледалото е до прозореца.	
Къде е шишето?	
В чекмеджето има шише.	
Той има дете.	
Детето е на кино.	
На площада има кафене.	
Кафенето е на площада.	
В училището има пиано.	
Студентът има българско име.	
Името на студента е българско.	
Огледалото е на стената.	
Огледалата са на стените.	

7.

В ресторантите има огледала.	В ресторанта има огледало.
Кепетата са зелени.	
Студентите имат кепета.	
Пилетата са пържени.	
Ястията са вкусни.	
Кафенетата са на площада.	и т. н.
Той има деца.	
Децата са на училище.	
Писмата са до списанията.	
Кюфтетата са вкусни.	
Във фасула има кюфтета.	
На улицата има кина.	
Кината не са до училищата.	
Студентите имат български имена.	
Имената на студентите са български.	

8.

писмо, чекмеджето

Писмото е в чекмеджето.

огледало, стена	Огледалото е на стената.
шише, прозорец	Шишето е на прозореца.
учител, стая	
войник, влак	и т. н.
униформа, закачалка	
чекмедже, маса	
курсист, училище	
кафене, ресторант	
ресторант, училище	
училище, театър	
лейтенант, мост	

9.

тетрадка, молив, писмо:
маса
карта и огледало: стена
прозорец
ракия, вино и грозде:
маса
вестник, линия и списание:
стол
стол, пиано и маса: стая
театър, кафене и къща:
площад
гума, тебешир и огледало
чекмедже

и т. н.

10.

американка, българин и дете:
ресторант
американец, българка: гора
панталон, кепе и шапка:
закачалка
мляко, гювеч и ракия:
маса
униформа, кепе и пистолет:
подполковник
офицер, жена и дете: влак
пушка, миномет: жилище
надпис, картина и огледало: прозорец
фасул и печено: печка
палто, шапка: стол

и т. н.

11.

молив, маса
Моливите са на масите.

списание и книга: пиано	Списанията и книгите са на пианото.
офицер и войник: стая	Офицерите и войниците са в стаята.
жена и дете: къщи	
палто, шапка и кепе: закачалка	
вестник, писмо и писалка: маса	и т. н.
огледало, надпис и картина: стена	
шише, гума и молив: прозорец	
американец и българин: влак	
учебник, шишенце и тетрадка: чекмедже	
име: курсист	
къща, ресторант и кафене: площад	
училище, банка и театър: улица	
учебник, жена и дете: гора	
полковник, подполковник и и редник: казарма	
село, София	

12.

В стаята има ученик.	В стаята има ученици.
Къде има ябълка?	Къде има ябълки?
Началникът има дете.	Началниците имат деца.
На закачалката има кепе, шапка и панталон.	
До прозореца има огледало, надпис и картина.	и т. н.
Скъпо ли е мястото?	
Ученикът има българско име?	
На масата има роман, списание и книга.	
Името на ученика е българско.	
В чекмеджето има огледало, гума и молив.	
В селото има училище, кино, ресторант и банка.	

LESSON 21

ЧЕТИВО READING TEXT

На площад "Победа" има много ресторанти. Най-чист е ресторантът до кафенето. Борис яде често в него. Днес той и братовчед му Христо отиват там, за да обядват.

Двамата братовчеди влизат в ресторанта. Келнерът стои до вратата и чака клиенти. Той им показва една маса. Борис не харесва тази маса и иска друга маса до едно огледало. Понеже в ресторанта има много огледала, келнерът иска да знае до кое огледало. Тогава Борис му показва едно огледало. Двамата братовчеди сядат на масата до огледалото. На масата има чинии, чаши, вилици, лъжици и ножове.

Сливовата ракия /сливовицата/ на ресторанта е много хубава. Затова Борис и Христо искат да пият от нея и поръчват по едно шишенце.

Келнерът се връща след няколко минути и носи ракията. Тогава той им дава листа за ястия. Христо иска да яде пълнени пиперки с кисело мляко, а Борис - винен кебап. Те ще пият червено вино и поръчват по едно шише.

— Хайде да играем на ресторант
— Добре! — дайте ми оплакателната книга!'

LESSON 21

ПРЕВОД **TRANSLATION**

1. Are there many restaurants in the square?
Yes, there are many restaurants there.
At which restaurant do you usually dine?
I usually dine at the restaurant next to the coffee shop.
Sometimes I have lunch at the restaurant by the movie theater.
The restaurant is very clean and there are many mirrors there.
I always sit opposite a mirror.

2. Where are the letters?
The letters are in the drawer.
How many drawers are there in each table?
There is only one drawer in each table.
What is there in the drawers?
There are a few bottles, magazines, letters and some small bottles.
Is there any wine in the bottles?
No, there is no wine in the bottles.
There is some whisky in the small bottles.
Who reads the magazines?
The students read the magazines.
When they have time they write letters.

3. Where is your cap?
My cap is by the mirror.
Is the cap green?
No, the cap is brown.
Do all the students have caps?
Yes, they do.
Are the caps brown?
Yes, the caps are brown.

4. Is there a school here?
Yes. There is.
The school is next to the movie theater opposite the National Bank.

5. How many children do you have?
I have only one child.
My cousin has four children, two sons and two daughters.

LESSON 21

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ — QUESTIONS & ANSWERS

1. Колко ресторанта има на площад "Победа"?
   На площад "Победа" има няколко ресторанта.

2. В кой ресторант яде Борис обикновено?
   Той яде в ресторанта до кафенето.

3. Защо яде той в този ресторант?
   Защото ресторантът е много чист.

4. В колко часа влизат Борис и Христо в ресторанта?
   Те влизат в един часа след обяд.

5. Къде стои келнерът на ресторанта?
   Той стои до вратата.

6. Защо стои той до вратата?
   Защото чака клиенти.

7. Какво показва келнерът на Борис?
   Той му показва една маса.

8. Харесва ли Борис тази маса?
   Не, той не харесва тази маса.

9. Къде иска той маса?
   Той иска маса до едно огледало.

10. Колко огледала има в ресторанта?
    В ресторанта има много огледала.

11. Разбира ли келнерът до кое огледало иска Борис маса?
    Не, келнерът не разбира.

12. Какво прави Борис тогава?
    Тогава Борис му показва едно от огледалата.

13. Къде сядат двамата братовчеди?
    Те сядат на масата до огледалото.

14. Какво има на масата?
    На масата има вилици, лъжици и ножове.

15. Какво още има на масата?
    На масата има още чаши и чинии.

16. Какво искат да пият двамата братовчеди?
    Те искат да пият сливова ракия.

17. Защо?
    Защото сливовицата на ресторанта е много хубава.

18. Колко шишенца ракия поръчват?
    Те поръчват две шишенца.

19. Кога се връща келнерът с шишенцата?
    Той се връща само след няколко минути.

20. Какво им дава той след това?
    Той им дава листа за ястия.

21. Какво иска да яде Христо?
    Той иска да яде пълнени пиперки с кисело мляко.

22. Какво поръчва Борис?
    Той поръчва винен кебап.

23. Какво вино искат да пият двамата братовчеди?
    Те искат да пият червено вино.

24. Защо искат да пият червено вино?
    Защото червените вина на ресторанта са екстра.

25. Колко шишета вино поръчват?
    Те поръчват две шишета.

LESSON 21

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Change to plural:

1. В кафенето има огледало.
2. На закачалката има палто и кепе.
3. Кепето и палтото са зелени.
4. В чекмеджето има шише, шишенце, списание и писмо.
5. Писмото е до списанието.
6. Ученикът има българоко име.
7. Името на ученика е българско.
8. Пилето е в гората.

Part II

Translate into Bulgarian.

1. Where is the letter? Isn't it in the drawer? No. There is one letter on the table by the magazines. For whom is the letter? It is for the teacher.

2. Are there any hamburgers in the beans? Yes. The hamburgers are very tasty. Are you eating a hamburger now? I am. Is the hamburger tasty? Yes, it is.

3. What is there on the clothes rack? There are a few caps and coats on the clothes rack. Are the caps green? Yes, the caps are green. And the coats? They are brown.

4. I am reading a magazine. I often read magazines. The magazines are in the drawer. Each table has a drawer. There are many magazines in the drawers.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Where do you eat lunch? At a restaurant? At a coffee shop? At home? In the barracks?

2. Do you have a Bulgarian name? Do all students in the Bulgarian Department of the Army Language School have Bulgarian names?

Part IV

1. Record the dialogue to Lesson 21.
2. Translate the questions in Part III, record them and the answers.

LESSON 21

РЕЧНИК	VOCABULARY
вземе́те! plural & polite form	take! have!
ви́лица f.	fork
ви́наги adv.	always
ви́нен,ви́нена,о,и	(of) wine
ви́нен кеба́п m.	wine kebab
вли́зам в	to enter
ей! interjection	look! eh!
е́кстра	very good; very fine; extra
е́то demonstr. particle	there is; here is ; here you are
ето Ви ли́ста за я́стия	here is the menu
жела́я,е	to wish; to desire
за да prep.	in order to (за да - introduces a subordinate clause. Write a coma in front of it.)
здра́ве n.	health
наздра́ве!	to your health!
кафене́ n.	coffee shop
кеба́п m.	kebab
ке́лнер m.	waiter
ки́село мля́ко n.	yogurt
клие́нт m.	customer
лист m.pl. ли́сти and листа́	leaf; sheet
лист за я́стия	menu
лъжи́ца f.	spoon
нож m.pl. но́жове	knife
но́ся,и	to carry
ня́колко	a few; some; several
огледа́ло n.pl. огледала́	mirror
па́лто n.pl. палта́	coat
пипе́рка f.	green pepper
пока́звам,а	to show
поръ́чвам,а	to order
пък conj.	and; but; on the other hand
пъ́лнен,пъ́лнена,о,и	filled; stuffed
пъ́лнени пипе́рки	stuffed peppers
се́дна,е	see ся́дам
сли́ва f	plum
сли́вова раки́я or	plum whiskey
сли́вовица f.	
ся́дам,а	to sit down
се́дна,е	
харе́свам, а	to like
ча́ша f.	glass

LESSON 21

чини́я f.	plate; dish
чи́ст,а,о,и	clean; neat
шише́ n.pl. шише́та	bottle
шише́нце n.pl. шише́нца	small bottle
ям,яде́,яде́м/е/	to eat
я́дене n.	meal; eating
я́стие n.pl. я́стия	meal; dish

ДВАДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 22

LESSON 22

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar· I. Future Tense.
II. Perfective Aspect of the Verb.

I. Future Tense

АЗ ЩЕ ПИЯ

ТИ ЩЕ ПИЕШ

ТОЙ
ТЯ ЩЕ ПИЕ вино, ракия довечера
ТО

НИЕ ЩЕ ПИЕМЕ

ВИЕ ЩЕ ПИЕТЕ

ТЕ ЩЕ ПИЯТ

АЗ ЩЕ РАБОТЯ

ТИ ЩЕ РАБОТИШ

ТОЙ
ТЯ ЩЕ РАБОТИ утре
ТО

НИЕ ЩЕ РАБОТИМЕ

ВИЕ ЩЕ РАБОТИТЕ

ТЕ ЩЕ РАБОТЯТ

АЗ ЩЕ ТАНЦУВАМ

ТИ ЩЕ ТАНЦУВАШ

ТОЙ
ТЯ ЩЕ ТАНЦУВА идущата събота
ТО

НИЕ ЩЕ ТАНЦУВАМЕ

ВИЕ ЩЕ ТАНЦУВАТЕ

ТЕ ЩЕ ТАНЦУВАТ

LESSON 22

АЗ НЕ ЩЕ ПИЯ		АЗ НЯМА ДА ПИЯ
ТИ НЕ ЩЕ ПИЕШ		ТИ НЯМА ДА ПИЕШ
ТОЙ ТЯ НЕ ЩЕ ПИЕ ТО	довечера	ТОЙ ТЯ НЯМА ДА ПИЕ ТО
НИЕ НЕ ЩЕ ПИЕМЕ		НИЕ НЯМА ДА ПИЕМЕ
ВИЕ НЕ ЩЕ ПИЕТЕ		ВИЕ НЯМА ДА ПИЕТЕ
ТЕ НЕ ЩЕ ПИЯТ		ТЕ НЯМА ДА ПИЯТ

1.

АЗ ЩЕ ПИЯ ВИНО.
ТИ ЩЕ ПИЕШ РАКИЯ.

Какво ще пиеш ти?
Аз ще пия ракия.
Какво ще пия аз?
Ти ще пиеш вино.
Ти ще пиеш ли ракия?
Да, аз ще пия ракия.
Аз ще пия ли вино?
Да, ти ще пиеш вино.
Кой ще пие ракия?
Аз ще пия ракия.
Кой ще пие вино?
Ти ще пиеш вино.
Ти ще пиеш ли вино?
Не, аз няма да пия вино.
/аз не ще пия вино/
Аз ще пия ракия.
Аз ще пия ли ракия?
Не, ти няма да пиеш ракия.
/ти не ще пиеш ракия/
Ти ще пиеш вино.
Кой няма да пие вино?
Аз няма да пия вино.
Кой няма да пие ракия?
Ти няма да пиеш ракия.

НИЕ ЩЕ ПИЕМЕ ВИНО.
ВИЕ ЩЕ ПИЕТЕ РАКИЯ.

Какво ще пиете вие?
Ние ще пиеме ракия.
Какво ще пиеме ние?
Вие ще пиете вино.
Вие ще пиете ли ракия?
Да, ние ще пиеме ракия.
Ние ще пиеме ли вино?
Да, вие ще пиете вино.
Кой ще пие ракия?
Ние ще пиеме ракия.
Кой ще пие вино?
Вие ще пиете вино.
Вие ще пиете ли вино?
Не, ние няма да пиеме вино.
/ние не ще пиеме вино/
Ние ще пиеме ракия.
Ние ще пиеме ли ракия?
Не, вие няма да пиете ракия.
/вие не ще пиете ракия/
Вие ще пиете вино.
Кой няма да пие вино?
Ние няма да пиеме вино.
Кой няма да пие ракия?
Вие няма да пиете ракия.

ТОЙ /ТЯ, ТО/ ЩЕ ПИЕ вино.	ТЕ ЩЕ ПИЯТ вино.
Какво ще пие той?	Какво ще пият те?
Той ще пие вино.	Те ще пият вино.
Той ще пие ли вино?	Те ще пият ли вино?
Да, той ще пие вино.	Да, те ще пият вино.
Кой ще пие вино?	Кой ще пие вино?
Той ще пие вино.	Те ще пият вино.
Той ще пие ли мляко?	Те ще пият ли мляко?
Не, той няма да пие мляко.	Не, те няма да пият мляко.
/той не ще пие мляко/	/те не ще пият мляко/
Той ще пие вино.	Те ще пият вино.
Кой няма да пие мляко?	Кой няма да пие мляко?
Той няма да пие мляко.	Те няма да пият мляко.

2.

Учител:	Ученик:
Той чете вестник сега. Довечера той ще чете списание.	Той чете вестник сега. Довечера той ще чете списание...........
/те, тя, вие, аз, ние, ти, ученикът, курсистите....и т. н./	Те четат вестници сега. Довечера те ще четат списания..........
	Тя ....
	и т. н.
Сега аз вечерям в къщи, но утре вечер аз ще вечерям в ресторант.	Сега аз................
/той, те, ти, тя, вие, ние, аз, жена ми, децата ми............и т. н. /	Сега той................
	и т. н.
Те не работят днес. Те ще работят утре.	Те......................
/тя, аз, ние, ти, той, вие, келнерът, брат ми, другарите ......и т. н./	Тя......................
	и т. н.

Сега ние живееме в София,
но идущата година ние ще
живееме на село.

Сега ние..................

/баща ми и майка ми,
братовчед ми , ти, аз,
вие, той, ние, тя, те../

Сега баща ми и майка ми живеят
в София, но...............

и т. н.

Днес той е на гости у Христови,
а идущата събота той ще е на
гости у Митеви.

/ние, те, тя.......и т.н./

Обикновено те ядат в къщи,
но днес те ще ядат в ресторант.

3.
Аз ще ям пълнени пиперки с
кисело мляко, а той ще яде
агнешко печено.

Аз ще ям пълнени..........

Аз.........., и той..........
Ние........, а вие..........
Ние......... и вие..........
Тя........., а те...........
Ти........., а той..........
Ти .... и аз...........
Вие........, а те...........

Аз ще ям пълнени пиперки...

и т. н.

Тя ще пее, а той ще свири на
пиано.
Аз ще стоя до полунощ, а те
ще стоят до сутринта.
Ние ще служиме в пехотата, а те
ще служат в артилерията.
Той ще играе на карти, а жена
му ще пие и ще танцува.
Сега аз телефонирам на г-жа
Попова. След това ще телефонирам на Пеневи.

и т. н.

4.

Той ще вечеря в къщи довечера.
Той няма да вечеря в ресторант.
/Той не ще вечеря в ресторант/

/ние, ти, аз, тя, вие, той, те,
баща ми и майка ми, брат ми /

Ние ще вечеряме...........

и т. н.

Ние ще стреляме с пушка. Ние няма да стреляме с картечница.

/войниците, офицерът, ти,
той, вие, аз, те, редникът,
ние, ефрейторите.....и т. н./

Войниците.................

и т. н

Те няма да носят униформа довечера. Те ще носят цивилни дрехи.

Аз няма да пия ракия. Аз ще пия мляко.

Идущата година те няма да живеят в София. Те ще живеят на село.

Тя няма да работи в Народната банка. Тя ще работи в тракторния завод.

5.

Аз няма да свиря на пиано. Тя ще свири на пиано.

Те............. Ние...........
Ти............. Той...........
Вие............ Те............
Аз............. Ти............
Той............ Вие...........

Те няма да свирят на пиано.
Ние ще свириме на пиано.

и т. н.

Той няма да ходи на поход. Те ще ходят на поход.
Тя ще телефонира на Христови.
Аз няма да телефонирам.
Те няма да пишат писма. Ние ще пишеме писма.

6.

Аз няма да ходя на поход.
Аз ще стоя в казармата.

/той, ние, ти, вие, полковникът, те, офицерите...../	Той няма да ходи на поход. Той ще стои в казармата.
и т. н.	и т. н.

Той няма да чете списания и вестници. Той ще учи урока си.

Те няма да вечерят в ресторант.
Те ще ядат в къщи.

Ние няма да играеме на карти.
Ние ще свириме на пиано и ще танцуваме.

7.
Те ще учат довечера.
Те ще учат ли довечера?

Той ще ходи на поход утре.	Той ще ходи ли на поход утре?
Вие ще ядете при майка си довечера.	
Ние ще служиме в артилерията.	и т. н.

Те ще служат в пехотата.
Тя ще стреля с пистолет.
Вие ще пиете ракия
Аз ще пиша писма.
Ти ще работиш в събота.
Те ще ходят на кино довечера.

и т. н.

8.
Той няма да учи довечера.
Той няма ли да учи довечера?

Тя няма да танцува идущата събота.	Тя няма ли да танцува идущата събота.
Той няма да пише домашната работа.	
Те няма да ходят на поход.	и т. н.
Аз няма да чакам българката.	/той, аз, вие, те, ние..../

Вие няма да вечеряте в къщи.
Ние няма да работиме утре.

II. Perfective Aspect of the Verb.

ОТИВАМ -- ОТИДА

АЗ ОТИВАМ

ТИ ОТИВАШ

ТОЙ
ТЯ ОТИВА на кино сега
ТО

НИЕ ОТИВАМЕ

ВИЕ ОТИВАТЕ

ТЕ ОТИВАТ

АЗ ЩЕ ОТИДА

ТИ ЩЕ ОТИДЕШ

ТОЙ
ТЯ ЩЕ ОТИДЕ на кино довечера
ТО

НИЕ ЩЕ ОТИДЕМЕ

ВИЕ ЩЕ ОТИДЕТЕ

ТЕ ЩЕ ОТИДАТ

LESSON 22

АЗ ОТИВАМ НА УЧИЛИЩЕ сега
АЗ ЩЕ ОТИДА на кино довечера.

Къде отивате сега?
  Аз отивам на училище сега.
Къде ще отидете довечера?
  Аз ще отида на кино довечера.
Вие отивате ли на училище сега?
  Да, аз отивам на училище сега.
Вие ще отидете ли на кино довечера?
  Да, аз ще отида на кино довечера.
Кой отива на училище сега?
  Аз отивам на училище сега.
Кой ще отиде на кино довечера?
  Аз ще отида на кино довечера.
Вие отивате ли в къщи сега?
  Не, аз не отивам в къщи сега.
  Аз отивам на училище сега.
Вие ще отидете ли на театър довечера?
  Не, аз няма да отида на театър довечера.
  Аз ще отида на кино довечера.

ТИ ОТИВАШ на училище сега.
ТИ ЩЕ ОТИДЕШ на кино довечера.

Къде отивам аз сега?
  Ти отиваш на училище сега.
Къде ще отида довечера?
  Ти ще отидеш на кино довечера.
Аз отивам ли на училище сега?
  Да, ти отиваш на училище сега.
Аз ще отида ли на кино довечера?
  Да, ти ще отидеш на кино довечера.
Кой отива на училище сега?
  Ти отиваш на училище сега.
Кой ще отиде на кино довечера?
  Ти ще отидеш на кино довечера.
Аз отивам ли в къщи сега?
  Не, ти не отиваш в къщи сега.
  Ти отиваш на училище сега.
Аз ще отида ли на театър довечера?
  Не, ти няма да отидеш на театър довечера.
  Ти ще отидеш на кино довечера.

LESSON 22

ТОЙ ОТИВА НА УЧИЛИЩЕ СЕГА.
ТОЙ ЩЕ ОТИДЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отива той сега?
Той отива на училище сега.
Къде ще отиде той довечера?
Той ще отиде на кино довечера.
Той отива ли на училище сега?
Да, той отива на училище сега.
Той ще отиде ли на кино довечера?
Да, той ще отиде на кино довечера.
Кой отива на училище сега?
Той отива на училище сега.
Кой ще отиде на кино довечера?
Той ще отиде на кино довечера.

и т.н.

НИЕ ОТИВАМЕ НА УЧИЛИЩЕ СЕГА.
НИЕ ЩЕ ОТИДЕМЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отивате сега?
Ние отиваме на училище сега.
Къде ще отидете довечера?
Ние ще отидеме на кино довечера.
Вие отивате ли на училище сега?
Да, ние отиваме на училище сега?
Вие ще отидете ли на кино довечера?
Да, ние ще отидеме на кино довечера.
Кой отива на училище сега?
Ние отиваме на училище сега.
Кой ще отиде на кино довечера?
Ние ще отидеме на кино довечера.

и т.н.

ВИЕ ОТИВАТЕ НА УЧИЛИЩЕ СЕГА.
ВИЕ ЩЕ ОТИДЕТЕ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отиваме ние сега?
Вие отивате на училище сега.
Къде ще отидеме ние довечера?
Вие ще отидете на кино довечера.
Ние отиваме ли на училище сега?
Да, Вие отивате на училище сега.
Ние ще отидеме ли на кино довечера?
Да, Вие ще отидете на кино довечера.
Кой отива на училище сега?
Вие отивате на училище сега.
Кой ще отиде на кино довечера?
Вие ще отидете на кино довечера.

и т.н.

ТЕ ОТИВАТ НА УЧИЛИЩЕ СЕГА.
ТЕ ЩЕ ОТИДАТ НА КИНО ДОВЕЧЕРА.

Къде отиват те сега?
Те отиват на училище сега.
Къде ще отидат те довечера?
Те ще отидат на кино довечера.
Те отиват ли на училище сега?
Да, те отиват на училище сега.
Те ще отидат ли на кино довечера?
Да, те ще отидат на кино довечера.
Кой отива на училище сега?
Те отиват на училище сега.
Кой ще отиде на кино довечера?
Те ще отидат на кино довечера.

и т.н.

LESSON 22

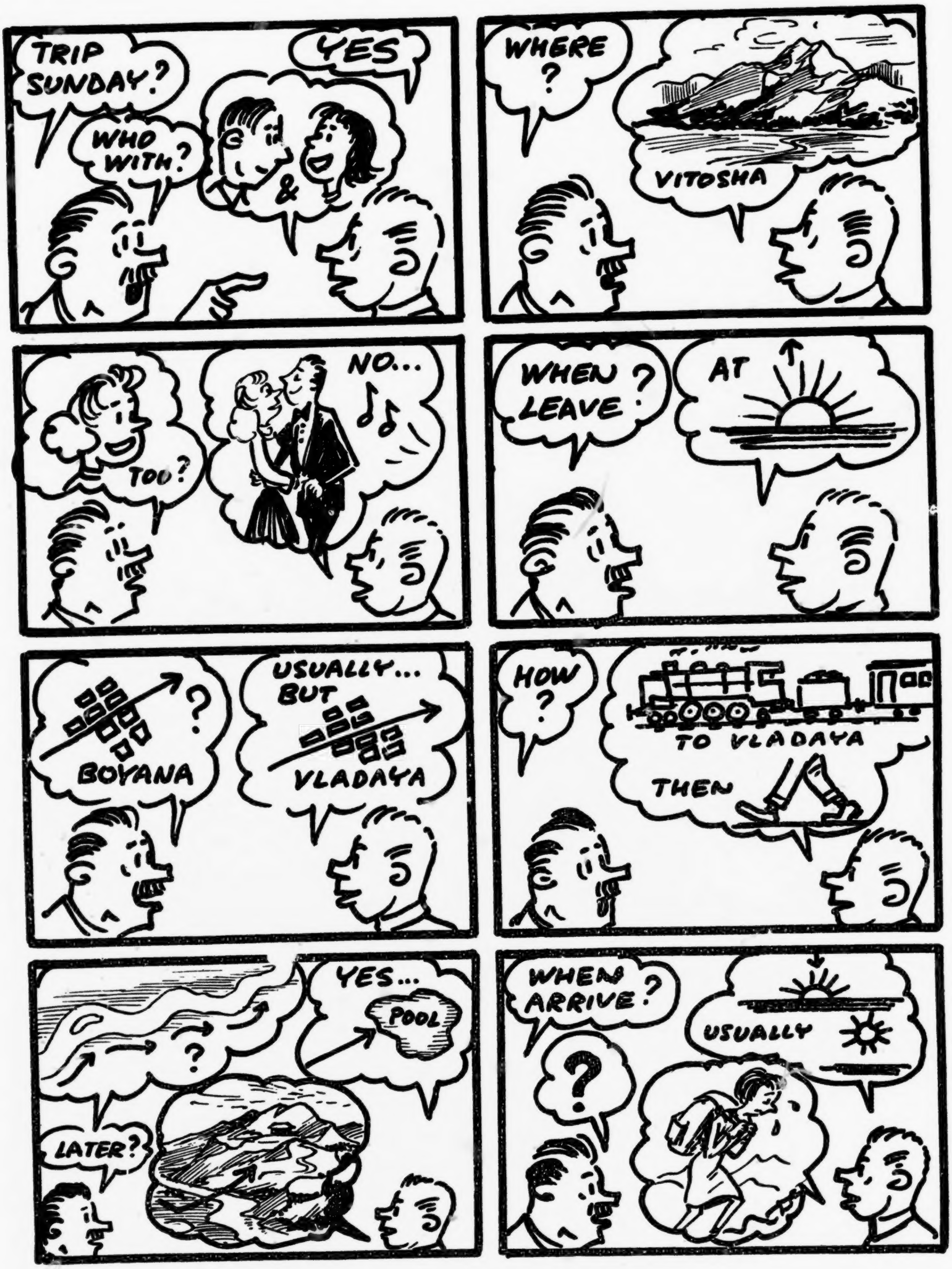
TRIP SUNDAY?
YES
WHO WITH?
&
WHERE?
VITOSHA
TOO?
NO...
WHEN LEAVE?
AT
BOYANA ?
USUALLY... BUT VLADAYA
HOW?
TO VLADAYA
THEN
?
YES...
POOL
LATER?
WHEN ARRIVE?
USUALLY
?

РАЗГОВОР / DIALOGUE

Екску́рзия / A Trip

	/Хри́сто оти́ва на екску́рзия с брат си Стоя́н и сестра́ си Ми́лка./		/Christo goes on a trip with his brother Stoyan and his sister Milka/
Б:	Бори́с	Bo.	Boris
Хр:	Хри́сто	Ch.	Christo
Б:	Ще оти́деш ли в неде́ля на екску́рзия?	Bo:	Will you go on a trip on Sunday?
Хр:	Да, ще оти́да.	Ch:	Yes, I will.
Б:	Кой ще до́йде с теб?	Bo:	Who will come with you?
Хр:	Стоя́н и Ми́лка ще до́йдат.	Ch:	Stoyan and Milka will.
Б:	Къде́ ще оти́дете?	Bo:	Where will you go?
Хр:	Ще оти́дем на Ви́тоша.	Ch:	We will go to Vitosha (mountain)
Б:	Ири́на ня́ма ли да до́йде с Вас?	Bo:	Won't Irina come with you?
Хр:	Не, ня́ма. Тя ще оти́де на та́нцова заба́ва.	Ch:	No, she won't. She'll go to a dancing party.
Б:	Кога́ ми́слите да тръ́гнете?	Bo:	When do you plan on leaving?
Хр:	При и́згрев слъ́нце.	Ch:	At sun rise.
Б:	През Боя́на ли ще ми́нете?	Bo:	Will you pass through Boyana.
Хр:	Обикнове́но мина́ваме през там. То́зи път оба́че ще ми́нем през Влада́я.	Ch:	Usually we pass through there. This time however we'll pass through Vladaya.
Б:	Как ще пъту́вате?	Bo:	How will you travel.
Хр:	До се́ло Влада́я с влак. Отта́м ще продължи́м пеш.	Ch:	To Vladaya village by train. From there we'll continue on foot.
Б:	Покра́й река́та ли ще върви́те?	Bo:	Will you go along the river?
Хр:	Са́мо до вира́.	Ch:	Only to the pool.
Б:	А по́сле?	Bo:	And afterwards?
Хр:	По́сле ще преми́нем река́та и ще се изка́чим по би́лото до хи́жа "Поля́на"	Ch:	Afterwards we'll cross the river and climb the ridge to the lodge "Meadow".
Б:	Кога́ предпола́гаш, че ще сти́гнете там?	Bo:	When do you suppose you'll get there?
Хр:	Ще сти́гнем къ́сно, мака́р че обикнове́но сти́гаме ра́но.	Ch:	We'll arrive late, although we usually arrive early.
Б:	Защо́?	Bo:	Why.
Хр:	Защо́то Ми́лка не мо́же да върви́ бъ́рзо.	Ch:	Because Milka cannot walk fast.

LESSON 22

ГРАМАТИКА – GRAMMAR ANALYSIS

I. FUTURE TENSE

The future tense is formed by placing the particle ще before the verb in its form for the present tense. The particle ще is not stressed in this case.

1. Affirmative Form

ПИША – to write

аз ще пи́ша	I'll write	ние ще пи́шем/е/
ти ще пи́шеш	I am going to write	вие ще пи́шете
той, тя, то ще пише́		те ще пи́шат

Examples:

Ние ще пъту́ваме с влак.	We will travel by train.
Ти ще оти́деш на екску́рзия в неде́ля.	You will go on a trip on Sunday.
Тя ще до́йде с теб.	She will come with you.
Вие ще сти́гнете ра́но там.	You will arrive there early.
Аз ще вървя́ бъ́рзо.	I'll walk fast.
Те ще тръ́гнат къ́сно.	They will leave late.

2. Negative Form

It is formed in two different ways:

a. By placing the negative не in front of the particle ще which in that case is strongly stressed.

аз не ще́ пи́ша	I won't write	ние не ще́ пи́шем/е/
ти не ще́ пи́шеш	I am not going to write	вие не ще́ пи́шете
той, тя, то не ще́ пи́ше		те не ще́ пи́шат

b. By placing the words ня́ма да in front of the form for the present tense of the verb.

аз ня́ма да пи́ша	I won't write I am not going write	ние ня́ма да пи́шем/е/
ти ня́ма да пи́шеш		вие ня́ма да пи́шете
той, тя, то ня́ма да пи́ше		те ня́ма да пи́шат

This form is used more frequently than the form with не ще .

Examples:

Те ня́ма да пъту́ват с влак. Те не ще́ пъту́ват с влак.	They won't travel by train.
Аз ня́ма да оти́да на екску́рзия. Аз не ще́ оти́да на екску́рзия.	I won't go on a trip
Вие ня́ма да до́йдете с мен. Вие не ще́ до́йдете с мен.	You won't come with me.
Тя ня́ма да сти́гне там къ́сно. Тя не ще́ сти́гне там къ́сно.	She won't arrive there late.
Ние ня́ма да върви́ме бъ́рзо. Ние не ще́ върви́ме бъ́рзо.	We won't walk fast.
Ти ня́ма да тръ́гнеш къ́сно. Ти не ще́ тръ́гнеш къ́сно.	You won't depart early.

3. Interrogative Form

This is formed by placing the interrogative particle ли after the verb.

аз ще пи́ша ли?	Will I write?	ние ще пи́шем/е/ ли?
ти ще пи́шеш ли?	Am I going to write?	вие ще пи́шете ли?
той, тя, то ще пи́ше ли?		те ще пи́шат ли?

Examples:

Ще оти́дат ли на екску́рзия?	Will they go on a trip?
Ще ми́нете ли през Владая́?	Will you pass through Vladaya?
Тя ще пъту́ва ли с влак?	Will she travel by train?
Аз ще до́йда ли с теб?	Am I going to come with you?
Вие ще сти́гнете ли там в неде́ля?	Will you arrive there on Sunday?
Бъ́рзо ли ще върви́ш?	Are you going to walk fast?

4. Interrogative-Negative Form

It is formed by placing the interrogative particle ли after ще or after ня́ма respectively; ще is stressed in this case.

аз не щé ли пи́ша?	won't I write?	аз ня́ма ли да пи́ша?
ти не щé ли пи́шеш?	am I not going to write?	ти ня́ма ли да пи́шеш?
той не щé ли пи́ше?		той ня́ма ли да пи́ше?
тя не щé ли пи́ше?		тя ня́ма ли да пи́ше?
то не щé ли пи́ше?		то ня́ма ли да пи́ше?
ние не щé ли пи́шем/е/?		ние ня́ма ли да пи́шем/е/?
вие не щé ли пи́шете?		вие ня́ма ли да пи́шете?
те не щé ли пи́шат?		те ня́ма ли да пи́шат?

The form with ня́ма ли да is used more frequently than the form with не щé ли

Examples:

Ня́ма ли да оти́дете на екску́рзия? Не щé ли оти́дете на екску́рзия?	Won't you go on a trip.
Ня́ма ли да ми́неме през Владáя? Не щé ли ми́неме през Владáя?	Won't we pass through Vladaya?
Аз ня́ма ли да пъту́вам с Вас? Аз не щé ли пъту́вам с Вас?	Won't I travel with you?
Тя ня́ма ли да дóйде с мен? Тя не щé ли дóйде с мен?	Won't she come with me?
Ня́ма ли да вървя́т бъ́рзо? Не щé ли вървя́т бъ́рзо?	Aren't they going to walk fast?

II THE ASPECT

A verb expresses an action.

1. a. We can imagine this action as continuous (durative) irrespectively of the time in which it happens.

I am reading a book.
I was reading a book.
I will be reading the book.
I always read something.

Graphically we may depict this kind of action as a continuous line with no end.

I-----------------------------------→

LESSON 22

b. We can imagine the same action of reading as repeating itself, i.e.iterative. So we say:

I often read books.
I will often read books.
I often read books (when I was a student)

Grafically we may present this action in the following way:

I-----------→ I-----------→ I------------→

From what was said under 1. a & b we may conclude that we may imagine an action as continuous (durative) or as continuously repeating itself (iterative) without thinking about its end. In both cases the action is imperfective.
This is the imperfective aspect of the verbal action. In these cases the English speaking person uses the -ing (progressive) forms of the verb or another form of a verb plus an adverb (here "always and "often") in order to show the continuity or the continuous repetition of the action.

2. We can also imagine the same action as coming to an end. We think about its end. The action is terminative. In that case we would say:

After I read (through) the book (I'll give it to you).
I will have read (through) the book by 9 o'clock.
I read (through) the book yesterday.
I finished reading the book yesterday.

Whenever we think about the end of an action, we limit it by using some preposition (through) and an adverb (yesterday) or we make it dependable on another action, so that the first must come to an end, before the second starts (after I read the book, I'll give it to you). This is the perfective aspect of the verbal action (compare the examples under 2 above).

Graphically we may present this action as a closed circle.

III. THE ASPECT IN BULGARIAN

The imperfective and the perfective aspects of an action can also be expressed in Bulgarian.
In Bulgarian one may also use adverbs in order to define the aspect as imperfective or perfective, but normally a special form, variant of the same verb, is used for the purpose.
Let's translate some of the English examples above.

1. The Imperfective Aspect

Action	Continuous	1.	I am reading a book.	Аз чета́ кни́га.
		2.	I'll be reading the book.	Аз ще чета́ кни́гата.
		3.	I always read something.	Аз ви́наги чета́ не́що.
	Iterative	4.	I often read books.	Аз че́сто чета́ кни́ги.
		5.	I'll often read books.	Аз че́сто ще чета́ кни́ги.

If we compare both languages in the above examples, we will find out that while English has a special (-ing) verbal form to express a continuous action (compare 1 & 2 in Bulgarian and English), in the other three cases (3,4,5) both languages use the same means: ordinary verbal forms plus an adverb.

2. The Perfective Aspect

After I read the book I'll give it to you.	След като прочета́ кни́гата, аз ще ти я дам.
I'll have read (through) the book by 9 o'clock.	Аз ще прочета́ кни́гата до 9 часа́.

A comparison of the above examples shows that the Bulgarian expresses the idea about the end of the action by using the verb чета with a prefix (preposition) in front of it: "про". English may use "through" in the same way but as a separate word after the verb. The above examples show that the Bulgarian verb has a special form to express the perfective aspect of the action.

IV. FORMATION OF THE PERFECTIVE ASPECT

Usually every Bulgarian imperfective verb has at least one counterpart - a perfective verb.
The change of a verb from the imperfective to the perfective aspect, can be effected in two different ways:

1. With a change of the suffix in the stem of the verb. In this case the verb usually changes its group also.

Examples:

a. Suffix **В** changes to **Н**:

тръ́г-в-ам	(3rd group)	to depart	тръ́г-н-а	(1st group)

Suffix **В** changes to **Д**:

оти́-в-ам	(3rd group)	to go	оти́-д-а	(1st group)

b. Suffix **Н** is added to the verbal stem:

ви́-к-ам	(3rd group)	to shout, call	ви́к-на	(1st group)

c. Suffix **В** is dropped and is not replaced:

мина́-в-ам	(3rd group)	to pass	ми́н-а	(1st group)

d. Notice:

дохо́ж-д-ам	(3rd group)	to come	до́й-да	(1st group)

The perfective verbs formed with a change in the suffix never change their meaning, but their aspect.
The above examples demonstrate some of the ways of changing an imperfective verb to its perfective counterpart through variation of suffixes.

Since there is no strict general rule for forming the perfective aspect the student must learn the imperfective and the perfective aspects of each verb simultaneously.

2. With a prefix usually a preposition. In this case the verb does not change its group.

Examples:

пи́ша	to write	на-пи́ша	to finish writing
и́скам	to want	по-и́скам	to want
пра́вя	to make, to do	на-пра́вя	to finish making
пе́я	to sing	из-пе́я	to finish singing

The meaning of the perfective verbs in the above examples is the same as that of their imperfective counterparts. It has to be stressed however that the prefixes usually do change, not only the verbal aspect, but also the original meaning of the imperfective verb.

For instance, while the prefix на produces only the perfective verb from the imperfective пи́ша i.e. it does not change the meaning of the basic verb, another prefix will change its meaning.

Examples:

Basic Verb			Perfective Verb with a Meaning Different to that of: ПИША	
1.	ПИ́ША	to write	в-пи́ша	to file in a book, to make an entry
			за-пи́ша	to note, to write down
			о-пи́ша	to describe
			от-пи́ша	to write off
			под-пи́ша	to sign
			пре-пи́ша	to copy
			пред-пи́ша	to prescribe
			при-пи́ша	to ascribe
2.	ПРА́ВЯ	to make to do	из-пра́вя	to straighten out
			от-пра́вя	to direct to
			по-пра́вя	to repair
			под-пра́вя	to counterfeit
			пре-пра́вя	to remake

etc.

V. ASPECTS AND CONJUGATION

As we have seen above (III, 1 & 2) each Bulgarian verb has two forms with the same meaning, but different in aspect.
Consequently each verb has two forms for the present tense, two for the future tense and so on through all other tenses, moods and voices.

The rules determining the usage of these imperfective and perfective forms will be explained progressively together with the introduction of the conjugation of the verbs.

Here is how the conjugation of a verb in both aspects looks like in:

1. Present Tense

Imperfective Aspect		Perfective Aspect
мина́вам	I pass	ми́на
мина́ваш		ми́неш
мина́ва		ми́не
мина́ваме		ми́неме
мина́вате		ми́нете
мина́ват		ми́нат

2. Future Tense

Imperfective Aspect		Perfective Aspect
ще мина́вам	I will pass	ще ми́на
	etc.	

LESSON 22

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — GRAMMAR DRILL

I. Future Tense

1.

Учител· /Ученик/	Ученик.
Аз ще пътувам с влак.	
/той, те, ние, тя, ти, сестра му, вие, войниците, аз, брат ми...и т.н./	Той ще пътува с влак. и т. н.
ходя в неделя на екскурзия, ... пеш на Витоша в събота по билото до хижа "Поляна" вървя покрай реката покрай реката до вира пеш бързо	
пия вино, ракия, мляко...довечера	и т. н.
чета вестник, списание, роман, урока си...следобед работя в неделя, в събота, идущата неделя,..събота вечерям в къщи,..в ресторант живея на село....идущата година, в София...идущия месец съм на гости у.....утре,..вечер ям в къщи....в ресторант.... в казармата.....кисело мляко, пълнени пиперки, пържено пиле, фасул, агнешко печено	
и т. н.	

2.

Аз няма да пътувам с влак. /не ще пътувам/	
ходя в неделя на екскурзия	Аз няма да ходя в неделя на /не ще/ екскурзия.
/той, ние,.......и т. н./	
играя на карти в неделя	Той няма.................
служа във въздушните войски стоя до късно довечера вечерям в къщи довечера	и т. н.
телефонирам на г-жа......после свиря на пиано.......утре	

3.

Аз няма да пътувам с влак.
Аз ще ходя пеш.

/той, те, ние, ти, тя,
войниците, вие,...и т. н./

Той няма да пътува с влак.
Той ще ходи пеш.

Ние няма да вървиме покрай реката. Ние ще вървиме по билото.
Аз няма да работя в неделя. Аз ще работя само в събота.
Тя няма да яде пълнени пиперки с кисело мляко. Тя ще яде винен кебап.
Те няма да служат в пехотата. Те ще служат във въздушните войски.

и. т. н.

Аз няма да пия ракия довечера. Аз ще пия само мляко.
Ние няма да обядваме в казармата. Ние ще обядваме в кафенето.
Аз няма да пуша до утре, защото ще пея утре вечер.
Ти ще учиш довечера. Ти няма да пишеш писма.
Вие няма да стоите там до полунощ. Вие ще стоите до десет часа вечерта.
Той няма да говори на студентите днес. Той ще говори на студентите утре следобед.
Идущата година ние ще живееме в София. Ние няма да живееме вече в село Ягода .

и т. н.

Идущия месец аз няма да работя вече в Захарната фабрика. Аз ще работя в един тракторен завод.

LESSON 22

II. Perfective Aspect of the Verb

1.

Аз отивам на кино сега.

Аз..............довечера	Аз ще отида на кино довечера.
Той.............утре	Той ще отиде на кино утре.
Те..............утре вечер	
Ние.............идущата събота	
Тя..............в неделя	
Вие.............след един час	и т. н.
Ти..............след два часа	

2.

Довечера аз ще отида на кино.

Аз..............всяка събота	Аз отивам на кино всяка събота.
Той.............понякога	
Те..............сега	
Ние.............обикновено	
Тя..............често	и т. н.
Ти..............всяка неделя	
Вие.............сутрин	

3.

Какво правите сега?	Аз отивам на училище сега.
Какво ще правите довечера?	Аз ще отида на кино довечера.
Какво прави той всяка неделя?	Всяка неделя той отива на екскурзия.
Какво ще прави той идущата неделя?	Идущата неделя той ще стои в къщи.
Какво правят те всяка вечер?	Всяка вечер те отиват на кино.
Какво ще правят те довечера?	Те ще отидат на кино довечера.
Какво правите вие сутрин?	Сутрин ние отиваме на училище.
Какво ще правите утре сутрин?	Ние ще отидеме на училище утре сутрин.
Какво прави тя всяка събота?	Тя отива на театър всяка събота.
Какво ще прави тя идущата събота?	Тя ще отиде на театър идущата събота.
Какво правя аз сега?	Ти отиваш на гости сега.
Какво ще правя аз след половин час?	Ти ще отидеш на гости след половин час.
Какво правиме ние сега?	Вие отивате в къщи сега.
Какво ще правиме ние след един час?	Вие ще отидете в къщи след един час.

/по горните упражнения трябва да се разработят всички следващи изречения.../

4.

Аз отивам на училище сега.	Аз ще отида на училище утре.
Ние обикновено минаваме през село "Бояна".	Този път ние ще минеме през село "Бояна".
Те преминават реката сега.	Те ще преминат реката следобед.
Ти отиваш на екскурзия.	Ти ще отидеш на екскурзия.
Той често се изкачва по билото,..до хижата.	Утре сутрин той ще се изкачи по билото,.до хижата.
Тя понякога отива на танцова забава.	Утре вечер тя ще отиде на танцова забава.
Вие тръгвате при изгрев слънце.	Вие ще тръгнете при изгрев слънце утре.
Аз обикновено стигам там рано.	Този път ние ще стигнеме там рано.
Всяка сутрин ние дохождаме на училище в 7ч. и половина.	Идущата събота ние ще дойдем на училище в осем часа.
Той почва да учи български език.	Той ще почне да учи български език идущия месец.
Аз давам тетрадките на студентите сега.	След половин час аз ще дам тетрадките на студентите.
Ти не отиваш на училище всяка сутрин.	Ти няма да отидеш на училище утре сутрин.
Те не преминават реката при моста.	Те няма да /не ще/преминат реката при моста.
Ние обикновено не плащаме много пари за къщата.	Този път ние няма да платиме много пари за къщата.
Аз прекарвам там винаги много хубаво.	Идущата неделя аз ще прекарам там много хубаво.
Вие срещате ли често г-н...?	Ще срещнете ли г-н... довечера?
Кога се връща той обикновено.	Кога ще се върне той?
Какво купувате сега?	Какво ще купите.....?
Вие приготвяте раниците.	Вие ще приготвите раниците.
Аз си лягам в 11ч. и ставам в шест часа.	Довечера аз ще си легна в 9 ч. и ще стана рано утре.
Той не вижда неприятеля.	Той няма да види неприятеля.
Те взимат грозде от дядо си.	Идущия месец те ще вземат грозде.
Продават гроздето и дават парите на дядо си.	Ще продадат гроздето и ще дадат парите на дядо си.
Всяка сутрин студентите донасят учебниците си в училището.	Утре сутрин студентите ще донесат учебниците си в училището.
Неприятелят пленява много от войниците в гората.	Неприятелят ще плени много от войниците в гората.
Тя вижда учителя и го поздравява.	Тя ще види учителя и ще го поздрави.
Какво казвате?	Какво ще кажете?
Ние влизаме в стаята сега?	Ние ще влеземе в стаята после.
Аз винаги забравям учебника си в къщи.	Аз ще забравя учебника си.....
Те заграждат неприятеля. Той изоставя оръжието си.	Те ще заградят неприятеля. Той ще изостави оръжието си

5.	
Аз ще отида на училище утре.	Аз отивам на училище сега
Този път ние ще минеме през село "Бояна"	Ние обикновено минаваме през село "Бояна".
Те ще преминат реката довечера.	Те преминават реката сега.
и т. н.	и т. н.
6.	
Кога тръгвате обикновено?	Ние обикновено тръгваме при изгрев слънце.
А утре?	Утре ние ще тръгнем в 6 часа.
/той, те, тя, вие, ние, ти, аз................/	и т. н.
Кога си лягате?	Ние си лягаме в 10 часа.
А довечера?	Довечера ще си легнем в 9 ч.
/те, тя, аз, той, ти, вие, ние.........../	и т. н.
Кога ставате сутрин?	Аз обикновено ставам в 6 ч.
А утре сутрин?	Аз ще стана в 5 ч. утре сутрин.
/той, ти, те......../	и т. н.
Какво купува тя сега?	Тя купува ябълки сега.
А след това?	След това тя ще купи грозде.
/ти, вие, те......../	и т. н.
През къде минавате обикновено?	Обикновено минаваме през село "Бояна".
А идущата неделя?	Идущата неделя ще минем през село " Владая".
/той.... ..и т. н./	и т. н.
Кога стигате там обикновено?	Ние стигаме там рано.
А този път?	Този път ще стигнем късно.
Кой дохожда тук сутрин?	Учениците дохождат тук сутрин.
А утре сутрин?	Учениците ще дойдат тук утре сутрин.

LESSON 22

ЧЕТИВО **READING TEXT**

Братовчедите Борис и Христо ходят често на екскурзия. Тази неделя Христо ще отиде на Витоша с брат си и със сестра си. Борис няма да отиде с тях, понеже трябва да учи за изпит. Христо иска и братовчедка му Ирина да ги придружи. Тя обаче не може да ги придружи, понеже ще отиде на танцова забава.

Христо иска да тръгнат при изгрев слънце, затова те ще станат много рано.

Винаги, когато отиват на Витоша, те минават през село Бояна. Този път, обаче, те ще минат през село Владая.

До Владая те ще пътуват с влак. Оттам ще вървят пеш покрай реката. После ще преминат реката при вира и ще се изкачат по билото до хижа "Поляна".

Христо предполага, че тази неделя те ще стигнат на хижата късно, защото Милка не може да върви бързо. Стоян обаче мисли, че те ще стигнат рано.

LESSON 22

ПРЕВОД **TRANSLATION**

1. We don't go to a dancing party very often but tonight we will.
   We'll depart from home at seven o'clock and we'll get there at a quarter to eight.
   My cousin will come, too.
   We usually start dancing early but this time we'll start to dance a little late.
   We'll have supper at nine.
   We'll eat fried chicken and drink wine or beer.
   I think that we'll spend the time well.

2. Are you going to sing tomorrow night?
   Yes, I am.
   Who is going to play the piano?
   Are your friends coming?
   No, they are not.

3. What are you buying now?
   I am buying grapes, pears and apples.
   What are you going to buy for the trip?
   I'll buy milk, chicken and some whiskey.
   Do you always take whiskey?
   Yes, we always take a bottle of whiskey.
   This time we'll take only a small bottle.

4. Can you bring your textbooks to school tomorrow?
   Yes, we can. We bring our textbooks every day.
   However I don't think they are able to bring their books.

5. When does she usually see her cousin?
   She usually sees him on Saturday but this time she'll see him on Sunday.
   Do you see the bridge now?
   No, I cannot see it.
   Can they see it?
   Yes, they can.

6. At what place do you usually cross the river?
   Sometimes we cross the river at the pool. This afternoon, however, we'll cross the river at the bridge.

7. Do you often forget your hat?
   Yes, I often forget my hat.
   I won't forget it this time, though.

LESSON 22

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Ходят ли често на екскурзия братовчедите Борис и Христо?
   Да, те ходят често на екскурзия.

2. Къде ще отиде Христо тази неделя?
   Той ще отиде на Витоша.

3. Кой ще отиде с него?
   С него ще отидат брат му Стоян и сестра му Милка.

4. Защо Борис няма да отиде с тях?
   Той няма да отиде с тях, защото трябва да учи.

5. Ще ги придружи ли братовмедката на Христо?
   Не, тя няма да ги придружи.

6. Защо няма да ги придружи?
   Тя няма да ги придружи, защото ще отиде на танцова забава.

7. Кога ще станат те?
   Те ще станат много рано.

8. Защо ще станат много рано?
   Защото Христо иска да тръгнат при изгрев слънце.

9. През къде минават те винаги, когато отиват на Витоша?
   Когато отиват на Витоша, те минават винаги през село Бояна.

10. Ще минат ли този път през село Бояна?
    Не, няма да минат през село Бояна.

11. През къде ще минат?
    Ще минат през село Владая.

12. С какво ще пътуват до Владая?
    До Владая ще пътуват с влак.

13. Как ще пътуват след това?
    Ще вървят пеш.

14. Покрай какво ще вървят те?
    Те ще вървят покрай реката.

15. Къде ще преминат реката?
    Те ще преминат реката при вира.

16. По какво ще се изкачат до хижа "Поляна"?
    Те ще се изкачат по билото.

17. Кога предполага Христо, че ще стигнат на хижата?
    Той предполага, че ще стигнат късно.

18. Защо предполага той, че ще стигнат късно?
    Той предполага, че ще стигнат късно, защото Милка не може да върви бързо.

19. Кога мисли Стоян, че ще стигнат на хижа "Поляна"?
    Той мисли, че ще стигнат рано.

20. Кога ще тръгнете с Иван за Владая?
    Ще тръгнем в 10 часа.

21. Петър и Стоян няма ли да дойдат с вас?
    Не, няма да дойдат.

22. Ти ще отидеш ли с Христо на Витоша?
    Да. Ще отида. /Не, аз няма да отида./

23. Къде ще отидеш?
    Ще отида на танцова забава.

24. Ще се изкачите ли до хижа "Поляна"?
    Не, ние няма да се изкачим до хижа "Поляна".

25. Защо няма да се изкачите?
    Ние няма да се изкачим, защото е късно.

ДОМАШНА РАБОТА

HOMEWORK

Part I

Write the following sentences using the proper aspect of the verb in parentheses:

1. Той ще /отивам, отида/ на кино довечера.
2. Тя няма да /дохождам, дойда/ на училище утре.
3. Братовчед му ще /купувам, купя/ къщата.
4. Ние обикновено /тръгвам, тръгна/ в 6 ч. сутринта.
5. Този път те ще /преминавам, премина/ реката при моста.
6. Сега ти /преминавам, премина/ реката при вира.
7. Вие винаги /стигам, стигна/ там рано.
8. Кога ще /връщам се, върна се/ Вие?
9. Кой /влизам, влеза/ в стаята сега?
10. Няма ли да /минавам, мина/ той през Владая този път?

Part II

Translate into Bulgarian:

1. When do you go to bed? I go to bed at 10 o'clock. When will you go to bed tonight? I'll go to bed at midnight. Why? Because we'll have guests for supper.

2. Do you get up early in the morning? Yes, we do. Tomorrow, however, we'll get up very early. The children are going to the country and they'll have to leave before sunrise. The train leaves at 5.

3. Are they going on a trip on Sunday? Yes, they are.

4. What are you going to do tomorrow? I'll go to school in the morning. I'll eat lunch at the coffee shop by the school. There is a dancing party in the afternoon. We'll dance, sing and drink. After that we'll all go to the movies.

5. When will you come back? I don't know. We usually return early, but this time, I think, we'll come back a little late.

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Do you often go on a trip?
2. Will we go on a trip next Sunday?
3. Do they travel by train sometimes?
4. Does she get up early every morning? When will she get up tomorrow?
5. When do you go to bed usually? And tonight when will you go to bed?

LESSON 22

Part IV

1. Record the dialogue to lesson 22.
2. Translate the questions in part III, record them and the answer.

РЕЧНИК	VOCABULARY
би́ло n.pl. била́	ridge (of mountains)
Боя́на f.	Boyana, a village near Sofia
братовче́дка f.	cousin (she)
бъ́рзо adv.	fast
вир m.with art. виръ́т pl. ви́рове	pool
Ви́тоша f.	Vitosha mountains near Sofia , 2236 m.
оти́вам на Ви́тоша	to go to Vitosha Mountains
Влада́я	Vladaya, a small village in Lulin Mountains near Sofia
влак m.pl. вла́кове	train
пъту́вам с влак	I travel by train
дохо́ждам	to arrive, to come
до́йда ,е	
екску́рзия f.	trip
заба́ва f.	party
и́згрев m.	rise
и́згрев слъ́нце	sunrise
изка́чвам се, а се	to climb
изкача́ се, и́ се	
и́зпит m.	examination
мака́р че conj.	although
мина́вам, а	to pass
ми́на, е	
мина́вам през	to pass through
неде́ля	Sunday
в неде́ля	on Sunday
оба́че adv.	however
отта́м adv.	from there
пеш adv.	on foot
по adv.	on, along
ще се изкачи́м по би́лото	we will climb the ridge

LESSON 22

покра́й prep.	along
поля́на f.	meadow
по́сле adv.	afterwards, thereafter
предпола́гам, а предполо́жа, и	to suppose
през prep.	through
премина́вам, а преми́на, е	to cross
при prep.	at
при и́згрев слъ́нце	at sunrise
придружа́вам, а придружа́, и	to accompany
продължа́вам, а продължа́, и	to continue
път m.pl. пъ́ти	time
път pl. пъ́тища	road
то́зи път	this time
пъту́вам,а	to travel
река f.	river
сестра́ f.	sister
слъ́нце n.	sun
ста́вам,а ста́на,е	to get up
сти́гам,а сти́гна,е	to arrive; to get somewhere
със prep	with
та́нцов,а,о,и	dancing, of dance
теб or те́бе objective case of ти used also with prep.	you
с теб	with you
хи́жа f.	lodge, hut
кога́то adv. conj.	when

ДВАДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 23

LESSON 23

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense.

II. The Imperative - Formation and Usage.

I. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense.

1.

АЗ ОТИВАМ НА КИНО СЕГА.
АЗ ИСКАМ ДА ОТИДА НА КИНО СЕГА.

Къде отивате сега?
Аз отивам на кино сега.
Къде искате да отидете сега?
Аз искам да отида на кино сега.
Вие отивате ли на кино сега?
Да, аз отивам на кино сега.
Вие искате ли да отидете на кино сега?
Да, аз искам да отида на кино сега.
Вие на театър ли отивате сега?
Не, аз не отивам на театър сега.
Аз отивам на кино сега.
Вие искате ли да отидете на театър сега?
Не, аз не искам да отида на театър сега.
Аз искам да отида на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Аз отивам на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Аз искам да отида на кино сега.

ТИ ОТИВАШ НА КИНО СЕГА.
ТИ ИСКАШ ДА ОТИДЕШ НА КИНО СЕГА.

Къде отивам аз сега?
Ти отиваш на кино сега.
Къде искам да отида аз сега?
Ти искаш да отидеш на кино сега.
Аз отивам ли на кино сега?
Да, ти отиваш на кино сега.
Аз искам ли да отида на кино сега?
Да, ти искаш да отидеш на кино сега.
Аз отивам ли на училище сега?
Не, ти не отиваш на училище сега.
Ти отиваш на кино сега.
Аз искам ли да отида на училище сега?
Не, ти не искаш да отидеш на училище сега.
Ти искаш да отидеш на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Ти отиваш на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Ти искаш да отидеш на кино сега.

LESSON 23

ТОЙ ОТИВА НА КИНО СЕГА.
ТОЙ ИСКА ДА ОТИДЕ НА КИНО СЕГА.

Къде отива той сега?
Той отива на кино сега.
Къде иска да отиде той сега?
Той иска да отиде на кино сега.
Той отива ли на кино сега?
Да, той отива на кино сега.
Той иска ли да отиде на кино сега?
Да, той иска да отиде на кино сега.
Той отива ли на театър сега?
Не, той не отива на театър сега.
Той отива на кино сега.
Той иска ли да отиде на театър сега?
Не, той не иска да отиде на театър сега.
Той иска да отиде на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Той отива на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Той иска да отиде на кино сега.

НИЕ ОТИВАМЕ НА КИНО СЕГА.
НИЕ ИСКАМЕ ДА ОТИДЕМЕ НА КИНО СЕГА.

Къде отивате Вие сега?
Ние отиваме на кино сега.
Къде искате да отидете Вие сега?
Ние искаме да отидеме на кино сега.
Вие отивате ли на кино сега?
Да, ние отиваме на кино сега.
Вие искате ли да отидете на кино сега?
Да, ние искаме да отидеме на кино сега.
Вие на театър ли отивате сега?
Не, ние не отиваме на театър сега.
Ние отиваме на кино сега.
Вие искате ли да отидете на театър сега?
Не, ние не искаме да отидеме на театър сега.
Ние искаме да отидеме на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Ние отиваме на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Ние искаме да отидеме на кино сега.

ВИЕ ОТИВАТЕ НА КИНО СЕГА.
ВИЕ ИСКАТЕ ДА ОТИДЕТЕ НА КИНО СЕГА.

Къде отиваме ние сега?
Вие отивате на кино сега.
Къде искаме да отидеме ние сега?
Вие искате да отидете на кино сега.
Ние отиваме ли на кино сега?
Да, Вие отивате на кино сега.
Ние искаме ли да отидеме на кино сега?
Да, Вие искате да отидете на кино сега.
Ние на театър ли отиваме сега?
Не, Вие не отивате на театър сега.
Вие отивате на кино сега.
Ние искаме ли да отидем на театър сега?
Не, Вие не искате да отидете на театър сега.
Вие искате да отидете на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Вие отивате на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Вие искате да отидете на кино сега.

ТЕ ОТИВАТ НА КИНО СЕГА.
ТЕ ИСКАТ ДА ОТИДАТ НА КИНО СЕГА.

Къде отиват те сега?
Те отиват на кино сега.
Къде искат да отидат те сега?
Те искат да отидат на кино сега.
Те отиват ли на кино сега?
Да, те отиват на кино сега.
Те искат ли да отидат на кино сега?
Да, те искат да отидат на кино сега.
Те отиват ли на театър сега?
Не, те не отиват на театър сега.
Те отиват на кино сега.
Те искат ли да отидат на театър сега?
Не, те не искат да отидат на театър сега.
Те искат да отидат на кино сега.
Кой отива на кино сега?
Те отиват на кино сега.
Кой иска да отиде на кино сега?
Те искат да отидат на кино сега.

2.

Аз отивам на кино сега.	
Аз искам да отида на кино сега.	
Той отива на кино сега.	Той иска да отиде на кино сега.
/ние, ти, тя, вие, аз, брат ми, те, сестра му, баща ми и майка ми........................./	и т. н.
Той дохожда на училище сега.	Той иска да дойде на училище....
/тя, ние, те........и т. н. /	и т. н.
Те обикновено минават през село "Бояна".	Те искат да минат през село "Бояна".
и т. н.	и т. н.
Те преминават реката сега.	Те искат да преминат реката...
и т. н.	и т. н.
Аз се изкачвам по билото.	Аз искам да се изкача по билото.
и т. н.	и т. н.
Ние тръгваме при изгрев слънце.	Ние искаме да тръгнем при изгрев слънце.
и т. н.	и т. н.
Ти обикновено стигаш там рано.	Ти искаш да стигнеш там рано.
и т. н.	и т. н.
Курсистът почва да учи български език.	Курсистът иска да почне да учи български език.
и т. н.	и т. н.
Студентите свършват курса.	Студентите искат да свършат курса.
и т. н.	и т. н.
Той дава тетрадките и взима моливите.	Той иска да даде тетрадките и да вземе моливите.
и т. н.	и т. н.
Те си лягат късно, но стават рано.	Те искат да си легнат късно, но искат да станат рано.
и т. н.	и т. н.
Ние плащаме сега за това.	Ние искаме да платим за това сега.
и т. н.	и т. н.

LESSON 23

Аз винаги срещам г-н Митев на улицата....	Аз искам да срещна г-н Митев на улицата.....
и т. н.	и т. н.
Той винаги прекарва много хубаво в София.	Идущата година той иска да прекара много хубаво в София.
и т. н.	и т. н.
Ти срещаш ли често г-н.........?	Ти искаш ли да срещнеш г-н.....?
и т. н.	и т. н.
Вие връщате ли се с влак?	Вие искате ли да се върнете с влак?
и т. н.	и т. н.
Какво купува тя сега?	Какво иска да купи тя сега?
и т. н	и т. н.
3.	
Аз приготвям раницата си.	
Аз трябва да приготвя раницата си.	
Той приготвя раницата си.	Той трябва да приготви раницата си.
и т. н.	и т. н.
Те взимат пари от баща си.	Те трябва да вземат пари от баща си....
и т. н.	и т. н.
Тя вижда приятеля си всяка неделя.	Тя трябва да види приятеля си в неделя...
и т. н.	и т. н.
Той продава крушите и дава парите на майка си.	Той трябва да продаде крушите и трябва да даде парите на майка си......
и т. н.	и т. н.
Всяка сутрин курсистите донасят учебниците си в училището.	Утре курсистите трябва да донесат учебниците си в училището.
и т. н.	и т. н.
Какво казвате?	Какво трябва да кажете?
и т. н.	и т. н.
Ние заграждаме неприятеля.	Ние трябва да заградим неприятеля.

4.
Аз тръгвам рано.
Аз мога да тръгна рано.

Той тръгва рано.	Той може да тръгне рано.
Ние тръгваме късно.	Ние можеме да тръгнеме късно.
Те......и т. н.	Те могат..... и т. н.
Те не отиват на танцова забава сега.	Те не могат да отидат на танцова забава сега.
и т. н.	и т. н.
Ти не виждаш неприятеля.	Ти не можеш да видиш неприятеля.
и т. н.	и т. н.
Вие давате ли пари на сестра си?	Вие можете ли да дадете пари на сестра си?
и т. н.	и т. н.
Аз свършвам обикновено в 5 ч.	Аз мога да свърша в 5 ч.
и т. н.	и т. н.
Те пленяват и убиват много войници.	Те могат да пленят и да убият много войници.
и т. н.	и т. н.
Той обикновено дохожда рано на училище.	Той може да дойде рано на училище утре сутрин.
и т. н.	и т. н.
Аз преминавам реката сега.	Аз мога да премина реката сега.
и т. н.	и т. н.
Тя не се връща сега.	Тя не може да се върне сега.
и т. н.	и т. н.
Ние не взимаме пари от майка си.	Ние не можеме да вземеме пари от майка си.
и т. н.	и т. н.
Те купуват пиано.	Те могат да купят пиано.
и т. н.	и т. н.
Той стига ли рано там?	Той може ли да стигне рано там?

5.
Той тръгва в 8 часа обикновено.
Защо не тръгне в 7 часа този път?

Те тръгват в 6 часа.	Защо не тръгнат в.......?
/тя, вие, аз, ние, ти, офицерът, той, те, войниците................/	и т. н.
Вие отивате на кино сега.	Защо не отидете на театър?
и т. н.	и т. н.
Те преминават реката при моста.	Защо не преминат реката при вира довечера?
Ние винаги купуваме мляко.	Защо не купиме ракия сега?
Ти понякога влизаш в кафенето.	Защо не влезеш в ресторанта този път?
Аз продавам масата сега.	Защо не продам столовете?
Той се връща късно вечер.	Защо не се върне рано довечера?
Вие почвате да пишете домашната си работа.	Защо не почнете да учите урока?
Ти приготвяш униформата си сега.	Защо не приготвиш и раницата?
Те си лягат в полунощ понякога.	Защо не си легнат по-рано утре вечер?
Всяка сутрин войниците донасят пушките си.	Защо не донесат картечницата утре сутрин?
Всяка сутрин той става в шест часа и половина.	Защо той не стане в пет и половина утре сутрин?
Ние заграждаме сега неприятеля при реката.	Защо не заградиме неприятеля в гората?
Вие поздравявате г-н....сега.	Защо не поздравите и жена му?
Те обикновено минават през село Бояна .	Защо не минат през село Владая този път?
Аз винаги се изкачвам покрай реката до хижата.	Защо не се изкача по билото до хижата този път?
Ти винаги свършваш в 4 ч.	Защо не свършиш в 3 ч. този път?

II. The Imperative.

1.
Ти трябва да пишеш писма.

пиш - Й писма!

Ти трябва да четеш урока.	Чети урока!
свириш на пиано.	Свири на пиано!
говориш български.	Говори български!
носиш униформа.	Носи униформа!
забравиш това.	Забрави това!
направиш това.	Направи това!
ходиш на училище.	Ходи на училище!
работиш много.	Работи много!
служиш във войската.	Служи във войската!
преминеш реката.	Премини реката!
минеш през селото.	Мини през селото!
купиш грозде.	Купи грозде!
си легнеш рано.	Легни си рано!
станеш в 6 ч.	Стани в 6 ч.!
донесеш учебниците.	Донеси учебниците!

2.
Вие трябва да пишете писма.

пиш - Е́ТЕ писма!

Вие трябва да четете урока.	Четете урока!
ходите на училище.	Ходете на училище!
говорите български.	Говорете български!
кажете това на г-н...	Кажете това на г-н!
свършите в 5 ч.	Свършете в 5 ч.!
почнете рано.	Почнете рано!
заградите неприятеля.	Заградете неприятеля!
изоставите оръжието си.	Изоставете оръжието си!
забравите това.	Забравете това!
плените войниците.	Пленете войниците!
приготвите раниците.	Пригответе раниците!
вземете парите.	Вземете парите!
се върнете рано.	Върнете се рано!
стигнете там рано.	Стигнете там рано!
купите ракия.	Купете ракия!
работите всеки ден.	Работете всеки ден!
учите много.	Учете много!
носите цивилни дрехи.	Носете цивилни дрехи!
свирите на пиано.	Свирете на пиано!

3.

Аз чета урока.

чет - Й урока!
чет - ЕТЕ урока!

Аз пиша писма.	Пиши писма! Пишете писма!
Аз ще мина през селото.	Мини през селото!
Аз ще купя ябълки утре.	Минете през селото!
Аз ще премина реката при моста.	
Аз ходя на училище всеки ден.	
Аз свиря на пиано.	
Аз говоря български често.	
Аз ще направя това довечера.	
Аз ще тръгна при изгрев слънце.	
Аз ще се изкача по билото.	
Аз ще платя за къщата.	
Аз ще се върна следобед.	
Те ще донесат учебниците.	
Те ще пленят войници.	
Те работят всеки ден.	
Той носи униформата си.	
Вие ще поздравите Христови.	
Аз ще взема ябълки и круши.	
Той ще си легне рано.	
Те ще станат късно.	
Ти ще бъдеш тук в 8 ч.	

4.

Ти трябва да отиваш на училище всеки ден.

Отива - Й на училище всеки ден!

Ти трябва да......

минаваш винаги през площада.	Минавай винаги през площада!
танцуваш с братовчедка си.	Танцувай с братовчедка си!
вечеряш в къщи.	Вечеряй в къщи!
стреляш с картечница.	Стреляй с картечница!
чакаш приятелите си.	Чакай приятелите си!
поздравяваш винаги учителите.	Поздравявай винаги учителите!
си лягаш рано винаги.	Лягай си рано винаги!
ставаш рано всяка сутрин.	Ставай рано всяка сутрин!
купуваш грозде понякога.	Купувай грозде понякога!
преминаваш реката винаги при вира.	Винаги преминавай реката при вира!
пееш сега.	Пей сега!
пиеш мляко.	Пий мляко!
играеш на карти сега.	Играй на карти сега!
телефонираш на г-жа.....	Телефонирай на г-жа....!

5.
Вие трябва да вечеряте в къщи.

Вечеря - ЙТЕ в къщи!

Вие трябва да ... танцувате сега.	Танцувайте сега!
стреляте с картечница.	Стреляйте с картечница!
чакате г-н Митев.	Чакайте г-н Митев!
пеете сега.	Пейте сега!
пиете само мляко.	Пийте само мляко!
тръгвате за училище рано сутрин.	Тръгвайте за училище рано сутрин!
телефонирате на Попови.	Телефонирайте на Попови!
играете на карти сега.	Играйте на карти сега!
живеете на село.	Живейте на село!
обядвате в 12 ч.	Обядвайте в 12 ч.!
стоите до полунощ.	Стойте до полунощ!
си лягате рано.	Лягайте си рано!
ставате рано.	Ставайте рано!
вечеряте в къщи.	Вечеряйте в къщи!
и т. н.	и т. н.

6.

Аз минавам винаги през селото.	Минавай винаги през селото! Минавайте винаги през селото!
Аз ще мина през селото.	Мини през селото! Минете през селото!
Той играе на карти.	Играй на карти! Играйте на карти!
Тя винаги тръгва рано.	
Тя ще тръгне рано утре.	
Те танцуват сега.	
Вие ще вземете вино и ракия.	
Вие често взимате мляко.	
Аз пея сега.	и т. н.
Те пушат цигари.	
Ти често преминаваш реката.	
Ти ще преминеш реката довечера.	
Той ще купи кюфтета за вечеря.	
Той понякога купува кисело мляко.	
Ние вечеряме в къщи.	
Те обядват в ресторант.	
Аз винаги донасям учебниците на училище.	
Аз ще донеса романа утре.	
Те ще бъдат там в 12 ч.	

7.
Аз чета роман!

Не чети роман! Чети урока!
Не четете роман! Четете урока!

Аз пея сега.

Не пей сега! Пей после!
Не пейте сега! Пейте после!

Аз пия ракия.

Не пий ракия! Пий мляко!
Не пийте ракия! Пийте мляко!

Той играе на карти сега.
Те свирят на пиано сега.
Аз пиша писма.
Той вечеря в ресторант.
Ти танцуваш със сестра си.
Той ходи често на кино.
Ние работиме малко.
Те служат в пехотата.
Аз нося цивилни дрехи.
Той говори български малко.
Вие сте сериозен човек.

8.
Аз тръгвам в 8 ч.

Не тръгвай в 8 ч! Тръгни в 9 ч!
Не тръгвайте в 8 ч! Тръгнете в 9 ч!

Аз преминавам реката при вира сега.

Не преминавай реката при вира!
Премини реката при моста!
Не преминавайте реката при вира!
Преминете реката при моста!

Аз ще купя круши.

Не купувай круши! Купи ябълки!

и т. н

Аз ще почна да ям в два часа.
Аз ще свърша яденето в 3 ч.
Той ще плати 10 лева.
Те заграждат неприятеля при моста.
Той ще изостави оръжието си.
Ние ще минем през село " Бояна".
Вие ще се изкачите покрай реката до хижата.
Ти ще донесеш вестника.
Аз си лягам в 11 ч.
Аз ставам в 7 ч.

И т. н.

LESSON 23

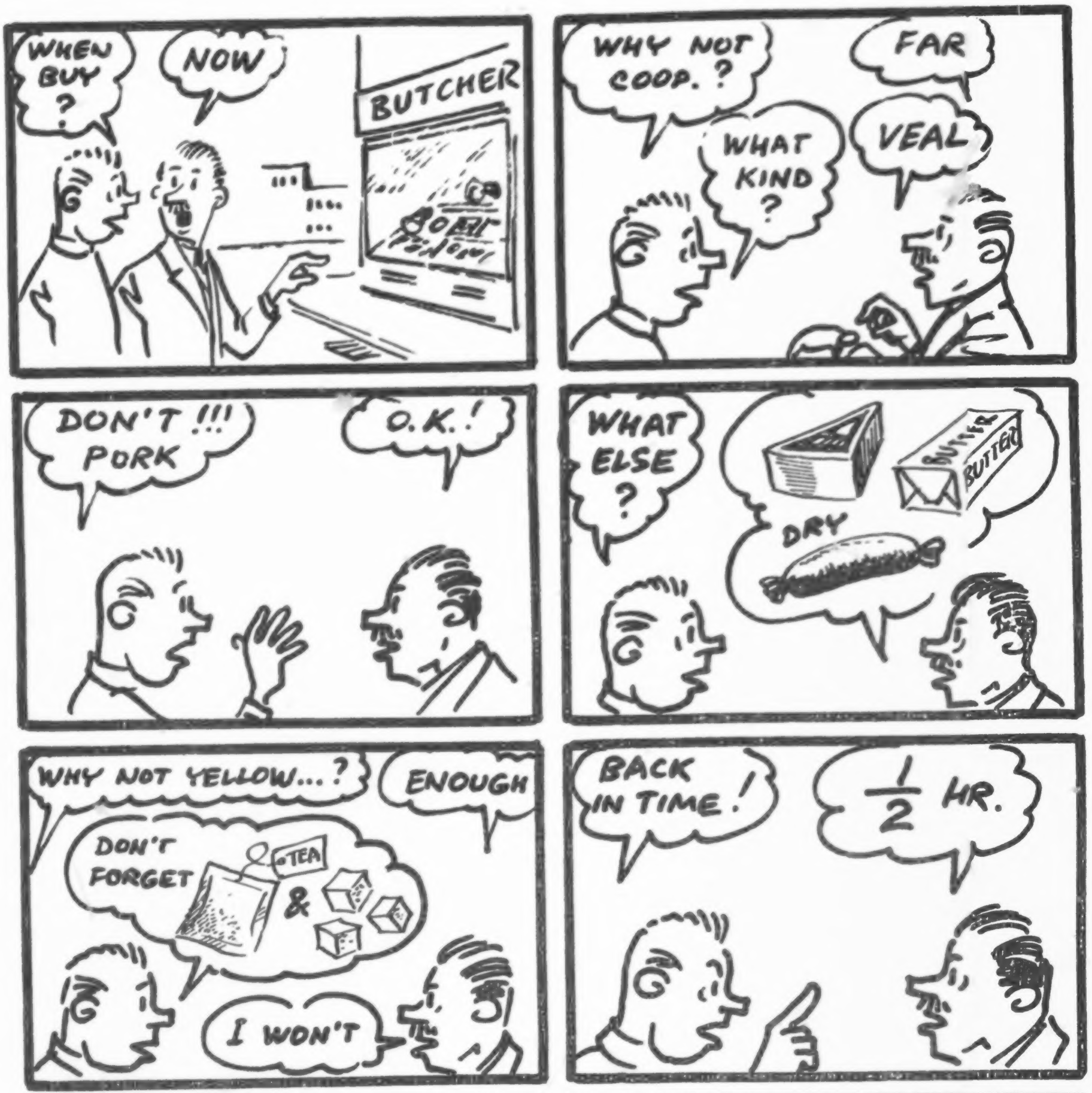
WHEN BUY ?
NOW
BUTCHER
WHY NOT COOP. ?
FAR
WHAT KIND ?
VEAL
DON'T !!! PORK
O.K.!
WHAT ELSE ?
BUTTER
BUTTER
DRY
WHY NOT YELLOW...?
ENOUGH
DON'T FORGET
TEA
&
I WON'T
BACK IN TIME!
1/2 HR.
AFTER...
12
ALREADY
PREPARE
O.K.
DON'T WORRY

LESSON 23

РАЗГОВОР **DIALOGUE**

Приготовле́ние за екску́рзия Preparation for a trip

Ст:	Стоя́н	St:	Stoyan
Хр:	Хри́сто	Ch:	Christo
Ст:	Хри́сто, кога́ ще ку́пиш месо́?	St:	Christo, when are you going to buy meat?
Хр:	Ей сега́. Оти́вам при меса́ря на ъ́гъла.	Ch:	Right now. I am going to the butcher's at the corner.
Ст:	Защо́ не оти́деш в "На́ркоп"?	St:	Why don't you go to the "People's Cooperative"?
Хр:	Дале́че е. Ня́мам вре́ме.	Ch:	It's far away. I haven't got the time.
Ст:	Какво́ месо́ ще ку́пиш?	St:	What kind of meat will you buy?
Хр:	Ми́сля да ку́пя те́лешко месо́ за кеба́пчета.	Ch:	I'm thinking of buying veal for hamburgers.
Ст:	Не взи́май те́лешко! Вземи́ сви́нски пържо́ли!	St:	Don't take veal. Take pork chops.
Хр:	Добре́, ще взе́ма сви́нски пържо́ли.	Ch:	Good. I'll take pork chops.
Ст:	Какво́ дру́го ми́слиш да ку́пиш за и́злета?	St:	What else are you thinking of buying for the trip?
Хр:	Си́рене, масло́ и ма́лко лука́нка.	Ch:	Cheese, butter and some dry salami.
Ст:	Защо́ не ку́пиш кашкава́л?	St:	Why don't you buy yellow cheese?
Хр:	Имаме доста́тъчно в къ́щи.	Ch:	We have enough at home.
Ст:	Не забра́вяй да взе́меш чай и за́хар!	St:	Don't forget to take tea and sugar.
Хр:	Ня́ма да забра́вя.	Ch:	I won't forget.
Ст:	Гле́дай да се въ́рнеш навре́ме!	St:	See that you come back in time.
Хр:	Ще гле́дам да бъ́да тук след полови́н час.	Ch:	I'll try to be here in half an hour.
Ст:	След като́ се въ́рнеш, свари́ една́ дузи́на яйца́!	St:	After you come back, boil a dozen eggs.
Хр:	Ми́лка ги вари́ ве́че.	Ch:	Milka is boiling them already.
Ст:	Пригот́вете ра́ниците преди́ вече́ря!	St:	Prepare the knapsacks before supper.
Хр:	Добре́, ще ги приго́твим.	Ch:	O.K. We'll get them ready.
Ст:	Не забра́вяйте да сло́жите и одеала́та!	St:	Don't forget to put the blankets in too.
Хр:	Не се безпоко́й! Ще ги сло́жим.	Ch:	Don't worry. We'll put them in.

LESSON 23

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense

The perfective aspect of the verbs in present tense may be used in main as well as in subordinate clauses.

1. In Main Clauses

a. Interrogative-negative main clauses beginning with защо не "why not, why don't" often have perfective aspect, present tense:

Examples:

Защó не ми́нете през Владáя?	Why don't you pass through Vladaya? (i.e. this time)

Compare the same with imperfective aspect:

Защó не минáвате вéче през Владáя?	Why don't you pass through Vladaya anymore?
Защó не тръ́гне в пет часá?	Why doesn't he depart at 5 o'clock? (i.e. this only time)

Compare the same with imperfective aspect:

Защó не тръгва в пет часá?	Why doesn't he depart at five o'clock? (i.e.regularly)

b. Volitive clauses expressing wish or permission. They begin with the particles да, нека or нека да. All three are equivalent to the English "let".

Examples:

Нéка да кýпи тéлешко месó!	Let him buy veal!

Compare the same with imperfective aspect:

Нéка да купýва тéлешко месó!	Let him buy veal! (continuously or always)
Да свари́м яйцá!	Let us boil eggs!

Compare:

Да вари́м яйцá всéки ден!	Let us boil eggs everyday!
Нéка оти́де при месáря!	Let him go to the butcher.

Compare;

Нека оти́ва чéсто при месáря!	Let him go often to the butcher!

c. Imperative clauses expressing an order (See part II of this Grammar Analysis).

2. Subordinate Clauses.

The present tense, perfective aspect, may be used in subordinate clauses beginning with the following conjunctions:

а́ко	if	докато́	while	преди́ да	before
без да	without	за да	in order to	след като́	after
да	to	ли*	if	щом като́	as soon as

Examples:

Те и́скат да напи́шат писмо́то сега́.	They want to write the letter now.
Аз ще чета́, докато́ те напи́шат писмо́то.	I'll read while they finish writting the letter.
Ние тря́бва да пъту́ваме с влак, за да до́йдем при вас.	We have to travel by train in order to come to you.

II. THE IMPERATIVE

The imperative or command forms have the following endings:

		1st Group	2nd Group	3rd Group
a. For verbs having a vowel before the ending for 1st person singular.	Sing.	- Й	- Й	- Й
	Pl.	- ЙТЕ	- ЙТЕ	- ЙТЕ
b. For verbs having no vowel before the ending for 1st person singular.	Sing.	- И́	- И́	
	Pl.	- Е́ТЕ	- Е́ТЕ	

*ли - follows the verb.

LESSON 23

Examples for a:

	1st Group			2nd Group	
	пéя - to sing			стоя́ - to stand	
	Imperative			Imperative	
S.	пé-й!	sing!	S.	стó-й	stand!
Pl.	пé-й-те!	sing!	Pl.	стó-й-те!	stand!
	3rd Group			3rd Group	
	глéдам - to look			стрéлям - to shoot	
	Imperative			Imperative	
S.	глéда-й!	look!	S.	стрéля-й!	shoot!
Pl.	глéда-й-те!	look!	Pl.	стреля-й-те!	shoot!

Examples for b.

1st Group			2nd Group		
Verb	Imperative		Verb	Imperative	
пи́ша - to write	S. пиш-и́!	write!	у́ча - to study	S. уч-и́!	study!
	Pl. пиш-éте!	write!		Pl. уч-éте!	study!

2. Accent of the Imperative.

a. The singular imperative form of the verbs of 1st and 2nd group is always stressed on the last syllable, regardless of the accent of the verb in present tense. In the plural the stress remains on the next to the last syllable.

Examples:

	1st Group		2nd Group	
S.	пиши́!	write!	учи́!	study!
Pl.	пишéте!	write!	учéте!	study!
S.	чети́!	read!	стóй!	stand!
Pl.	четéте!	read!	стóйте!	stand!

Note: ОЙ is a diphthong and therefore is one syllable.

b. The verbs of the 3rd group preserve the accent of the present tense.

Examples:

гле́дам	to look	S.	гле́дай	look!
		Pl.	гле́дайте!	Look!
стре́лям	to shoot	S.	стре́ляй!	shoot!
		Pl.	стре́ляйте!	shoot!

3. Negative Imperative

The negative imperative is formed with the negation не- "not" before the verb.

Examples:

Не пиши́!	Don't write!	Не чети́!	Don't read!
Не пише́те!	Don't write!	Не чете́те!	Don't read!
Не учи́!	Don't study!	Не сто́й!	Don't stand!
Не уче́те!	Don't study!	Не сто́йте!	Don't stand!
Не гле́дай!	Don't look!	Не стре́ляй	Don't shoot
Не гле́дайте	Don't look!	Не стреляйте!	Don't shoot!

4. Formation and Use of the Imperative deriving from Perfective Verbs.

The imperative of the perfective verbs is formed in the same way as the imperative of the imperfective verbs.

a. Formation. The perfective and imperfective imperative forms are used according to the kind of action which is to be expressed.

Examples:

Imperf:	Учи́ все́ки ден по еди́н уро́к!	Study a lesson every day!
Perf:	Научи́ уро́ка си добре́!	Learn your lesson very well!
	Купу́вай хляб все́ки ден!	Buy (some) bread every day!
	Купи́ днес еди́н хляб!	Buy a loaf of bread today!

Ся́дай ви́наги на то́зи стол!	Always sit down on this chair!
Седни́ на сто́ла!	Sit down on the chair!

b. Use. The perfective imperative may not be used in a negative command. In that case the imperfective aspect is used regardless of the aspect of the action.

Examples.

Не купу́вай хляб днес!	Don't buy bread today!
Не учи́ уро́ка си днес!	Don't study your lesson today!
Не ся́дай на то́зи стол!	Don't sit down on this chair!

LESSON 23

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

I. Usage of the Perfective Aspect in Present Tense.

1.

Аз купувам месо сега.
Аз искам да..........

/той, те, ние, ти, тя
вие, аз, сестра ми,
войниците....и т. н./

Те отиват при месаря. сега.
Те искат да.............

/аз, той, вие, тя, ние,
ти, брат ми....и т. н./

Той обикновено взима телешко
месо за кебапчета.
Сега той иска да...........

/ние, ти, вие, те, тя,
майка ми......и т. н./

Те винаги се връщат навреме.
Този път те искат да.......

/ти, аз, ние, той....и т. н./

Ти понякога вариш яйца.
Сега ти искаш да.......

Тя винаги приготвя раниците
преди вечеря.
Тя иска да..............

Аз слагам одеалата в раницата
сега.
Аз искам да............

Те винаги дохождат навреме.
И този път те искат да.....

Те обикновено стигат там рано.
Те искат да................

Ние тръгваме при изгрев слънце.
Ние искаме да..............

Аз искам да купя месо сега.

Той купува месо сега.
Той иска да купи месо сега.

и т. н.

Те искат да отидат при месаря сега.

Аз отивам при месаря сега.
Аз искам да отида........

и т. н.

Сега той иска да вземе телешко
месо за кебапчета.
Ние обикновено взимаме.......
Сега ние искаме да вземеме...

и т. н.

Този път те искат да се
върнат навреме.

и т. н.

и т. н.

Те обикновено минават през
село "Бояна".
Този път те искат да.......

/аз, той, ние, ти, тя,
вие...................../

и т. н.

Тя се изкачва по билото сега.
Тя иска да.................

/те, той, аз, ние....../

и т. н.

Ние обикновено преминаваме
реката по моста.
Този път ние трябва да.....

/те, той, аз, вие, тя, ти,
ефрейторът, войниците,
ние........и т. н./

Студентите свършват училище
в 4 ч.
Днес следобед те трябва да..

/студентът, аз, ние, ти,
американката, той, вие, те/

Аз давам тетрадките и взимам
моливите.
Аз трябва да................

/той. вие, ние, тя, те,
ти, учителят.....и т. н./

Те си лягат рано и стават
рано.
Довечера те трябва да.....

/ние, аз, той, децата,
дъщеря ми, ти, те, вие.../

Този път те искат да минат
през село "Владая".
Аз обикновено минавам....
Този път аз искам да мина...

и т. н.

Тя иска да се изкачи........

Те се изкачват..............
Те искат да се изкачат... ..

и т. н.

Този път ние трябва да преминем
реката при вира. /моста.
Те обикновено преминават реката по
Този път те трябва да преминат
реката при вира.

и т. н.

Днес следобед те трябва да
свършат училище в 3 ч.
Студентът свършва училище...
Днес следобед...............

и т. н.

Аз трябва да дам тетрадките и
да взема моливите.
Той дава................ ...
Той трябва да даде.........

и т. н.

Довечера те трябва да си
легнат рано и трябва да
станат рано утре сутрин.

и т. н.

Ние винаги плащаме за къщата навреме.	
Този път ние не можем да....	Този път ние не можем да платим навреме.
/те, аз, той, вие, тя, ти,	Те винаги плащат..........
баща му, ние, баба и дядо../	Този път те не могат да платят навреме.
Аз обикновено срещам г-н..... в кафенето на площада.	и т. н.
Довечера аз не мога да.......	Довечера аз не мога да срещна..
Аз трябва да.................	Аз трябва да срещна г-н... пред театъра.
Той обикновено се връща в къщи късно.	и т. н.
Довечера той ще...............	Довечера той ще се върне рано.
/аз, те, вие, тя, ние, ти /	Аз обикновено се връщам......
	Довечера аз ще се върна......
и т. н.	
	и т. н.
Вие влизате в стаята сега.	
Вие трябва да............	
Какво казва той?	
Какво иска да..........?	
Те виждат брат си всяка неделя.	
Те ще могат да...........	
Те донасят учебниците си всяка сутрин.	и т. н.
Утре те трябва да........	
Войниците заграждат неприятеля.	
Войниците трябва да......	
Той тръгва рано обикновено.	
Утре вечер той може да....	
Той дава ли пари на сина си?	и т. н.
Той може ли да.............?	

Тя не се връща сега. Тя не може............	Тя не може да се върне сега.
/аз, ние, той, вие, ти, те, баща ми, децата.../	Аз не се връщам сега. Аз не мога да се върна сега.
и т. н.	и т. н.
Те понякога пленяват и убиват много войници. Сега те могат да..........	Сега те могат да пленят и убият много войници. Ние пленяваме и убиваме... Сега ние можеме да пленим...
/ние, вие, неприятелят.../	и т. н.
и т. н.	
2.	
Вие отивате в къщи сега. Защо не.............	Защо не отидете на училище?
/той, аз, ние, тя, те, вие, ти, дъщеря Ви, учениците........../	Той отива в къщи сега. Защо не отиде на училище?
	и т. н.
Те тръгват в полунощ. Защо не.................	Защо не тръгнат по-рано довечера?
/ти, тя, ние, аз, вие, офицерът, войниците..../	Ти тръгваш в полунощ. Защо не тръгнеш по-рано довечера?
и т. н.	
Сега ние купуваме телешко месо за кебапчета. Сега той................	Защо не купите свински пържоли? Сега той купува........ Защо не купи..........?
и т. н.	и т. н.
Ние обикновено минаваме през село "Бояна". Те обикновено..............	Защо не минеме през Владая този път? Те обикновено минават...... Защо не минат..........
Те винаги си лягат късно. Ти........................	Защо не си легнат рано този път? Ти винаги си лягаш късно. Защо не.........?
и т. н.	

LESSON 23

II. The Imperative

1.

Аз ще мина през селото.	Мини през селото!
	Минете през селото!
Аз няма да мина през селото.	Не минавай през селото!
	Не минавайте през селото!

Ти не пишеш писмо сега.
Аз не купувам ракия сега.
Той няма да чете това списание.
Ние няма да влеземе в стаята.
Те приготвят раниците.
Аз не искам да премина реката.
Аз няма да си легна късно довечера.
Ти няма да станеш рано утре сутрин.
Тя почва да работи.
Ти няма да забравиш да кажеш
на студентите за утре.
Аз ще нося цивилни дрехи довечера.
Той работи всеки ден.
Тя не учи всеки ден.
Аз няма да взема свински пържоли.
Аз ще взема телешко месо за кюфтета.
Ти стоиш тук.
Вие няма да донесете учебниците утре.
Вие донасяте документите сега.
Ние няма да изоставиме оръжието си.
Те изоставят оръжието сега.
Вие няма да заградите неприятеля сега.
Те заграждат неприятеля сега.
Вие минавате по моста сега.
Защо не се върнете рано този път?
Ти няма да приготвиш раницата преди вечеря.
Вие няма да почнете да играете на карти сега.
Ти свършваш в 5 ч.
Ти няма да свършиш в 6 ч.
Вие няма да тръгнете в 8 ч.
Той тръгва сега.
Те се изкачват по билото сега.
Ти няма да се изкачиш по билото.
Тя пее сега. Тя няма да пее после.
Ти не чакаш пред театъра.
Ти чакаш пред киното.
Аз няма да платя 10 лева.
Аз ще платя само 5 лева.
Ти няма да сложиш одеалата в раницата.
Ти слагаш одеалата на масата сега.
Той няма да свари една дузина яйца.

2.

Ти не трябва да тръгнеш в 9 ч. довечера.	Не тръгвай в 9 ч. довечера!
Трябва да тръгнеш в 8 ч. утре сутрин.	Тръгни в 8 ч. утре сутрин!
Вие не трябва да минете през село Владая .	Не минавайте през село Владая !
Трябва да минете през Бояна .	Минете през Бояна !
Ти не трябва да станеш рано утре сутрин.	Не ставай рано утре сутрин!
Ти трябва да станеш в 8 ч.	Стани в 8 ч!
Вие не трябва да си легнете късно довечера.	Не си лягайте късно довечера!
Вие трябва да си легнете рано.	Легнете си рано!
Ти не трябва да чакаш приятелите си сега.	Не чакай приятелите си сега!
Ти трябва да чакаш приятелите си след един час.	Чакай приятелите си след един час!
Вие не трябва да четете романи.	Не четете романи!
Вие трябва да четете списания.	Четете списания!
Ти не трябва да вземеш свински пържоли този път.	Не взимай свински пържоли!
Ти трябва да вземеш телешко месо за кебапчета.	Вземи телешко месо за кебапчета!
Вие не трябва да приготвите раниците сега.	Не приготвяйте раниците сега!
Вие трябва да приготвите раниците преди вечеря.	Пригответе ги преди вечеря!
Ти не трябва да купиш сирене за излета.	Не купувай сирене за излета!
Ти трябва да купиш кашкавал.	Купи кашкавал.
Вие не трябва да сварите две дузини яйца.	Не варете две дузини яйца!
Вие трябва да сварите една дузина яйца.	Сварете една дузина яйца!
Ти не трябва да забравиш да вземеш чай и захар.	Не забравяй да вземеш чай и захар!

LESSON 23

ЧЕТИВО

READING TEXT

Христо, брат му Стоян и сестра му Милка се приготвят за излета в неделя. Този път Христо отива за покупки. Той иска да купи телешко за кебапчета. Стоян, обаче, не обича да яде кебапчета. Той казва на Христо да купи свински пържоли. Христо отива за пържоли при месаря на ъгъла.

За други покупки той обикновено отива в "Наркоп". "Наркоп" е държавен магазин. В него има всичко, каквото човек иска да купи.

Когато отиват на излет,те взимат винаги сирене, масло, луканка, кашкавал и хляб. В къщи те имат само кашкавал. Христо купува всичко друго освен кашкавал.

Времето в планината обикновено е студено. Там те винаги пият чай. Този път Христо забравя да купи чай и захар. Затова той се връща пак на пазаря.

Той гледа да се върне на време. Заедно с Милка той трябва да приготви раниците. Тя ще свари една дузина яйца. В раниците, след като сложат всичко за ядене, те ще поставят и одеала. Стоян няма да забрави да вземе и манерка за вода.

LESSON 23

ПРЕВОД TRANSLATION

1. Are you going to the "People's Cooperative"?
Yes, I'm going there.
And she?
She's also going there.
Why doesn't she go to the butcher's at the corner to buy some pork chops?
She usually buys pork chops for supper but this time she wants to buy chicken.

2. Will they come back on time?
I think that they will, because they always come back on time.
Are they coming back now?
No, they are not.

3. What are you putting in the knapsack now?
I m putting in the cheese and the butter.
Why don't you put in the yellow cheese, too.
Because we don't have any yellow cheese a home.

4. We usually go to bed late and get up late.
Tomorrow, however, we'll have to go to bed early because we'll have to get up very early in the morning.

5. What is the teacher giving the students?
He's giving copy-books, pencils, erasers and rulers to the students.
Why doesn't he give the students newspapers, too?
He cannot give them newspapers but he'll give the students some textbooks.

6. Don't pass by the forest. Pass by the river.

7. Don't leave late. Leave early.
The train leaves at a quarter to six.
Don't take this train. Take the train at six thirty.

8. Be strict but just.

9. How long do I have to wait for you?
Wait for me until noon, and bring the documents.
Don't bring the money.

LESSON 23

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ **QUESTIONS & ANSWERS**

1. За какво се приготвят Христо, Стоян и сестра им Милка?
   Те се приготвят за екскурзията в неделя.

2. Къде отива Христо?
   Той отива при месаря на ъгъла.

3. Какво иска да купи той?
   Той иска да купи телешко за кебапчета.

4. Защо не купува той месо за кебапчета.
   Защото брат му Стоян не обича да яде кебапчета.

5. Какво иска Стоян да купи брат му Христо?
   Той иска Христо да купи свински пържоли.

6. Откъде купува Христо свински пържоли?
   Той купува свински пържоли от месаря на ъгъла

7. Къде отива той за други покупки?
   Той отива в един магазин.

8. Как се нарича този магазин?
   Този магазин се нарича "Наркоп".

9. Какво има в този магазин?
   В този магазин има всичко, каквото Стоян иска да купи.

10. Какво взимат за ядене Стоян и Милка, когато отиват на излет?
    Те взимат сирене, масло, луканка и кашкавал.

11. Защо Христо не купува кашкавал?
    Той не купува кашкавал, защото има в къщи.

12. Откъде купува той сирене, масло и луканка?
    Той купува сирене, масло и луканка от "Наркоп".

13. Какво е времето на планината?
    Обикновено времето там е студено.

14. Какво пият те там?
    Те пият там чай.

15. Какво забравя Христо да купи?
    Той забравя да купи чай и захар.

17. Защо гледа да се върне на време от "Наркоп"?
Защото заедно с Милка той трябва да приготви раниците.

18 Какво ще направи Милка до това време?
Тя ще свари една дузина яйца.

19. Какво ще сложат те в раниците?
Те ще сложат всичко за ядене.

20. Какво друго ще сложат те в раниците?
Те ще сложат одеала.

21. Какво няма да забрави да вземе Стоян?
Той няма да забрави да вземе манерка за вода.

22. Ходите ли с другари често на екскурзия?
Да, ходя често на екскурзия. /Не, не ходя често на екскурзия./

23. Носите ли раници, когато отивате на екскурзия?
Да, носим раници.

24. Ти какво носиш в раницата си?
Аз нося сирене, хляб и луканка.

25. Какво носят другарите ти за ядене?
Те носят кашкавал, чай и захар.

26. Всички ли носят манерки за вода?
Не, само Стоян носи манерка за вода.

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Complete the following sentences using "отивам на кино".

Example: Сега аз................. Сега аз "отивам на кино."

1. Довечера той.....................
2. Всеки ден те.....................
3. Обикновено тя.....................
4. Днес той иска.....................
5. Ние винаги.....................
6. Вие често ли.....................
7. Следобед аз трябва.................
8. Понякога ти.....................
9. Всяка събота ние.................
10. В неделя те ще.....................
11. Този път вие няма.................
12. Довечера ти няма.................
13. Сега той не иска.................

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Where are you going now? I want to go to buy some veal for supper. Why don't you take a few pork chops? O.K. I'll take some. Don't forget to buy some cheese and butter. And take some sugar too.

2. Do you want to come tomorrow night? I cannot come because I'll have to get ready for the trip. And your brother? I think that he'll be able to come.

3. Don't cross the river at the pool. Cross the river at the bridge. Don't worry. We'll cross it there.

4. Why don't you pass through Boyana? We usually pass through the village, but this time we'll have to pass through Vladaya.

5. Don't be so serious. I am not serious. I am only thinking about the trip. We want to get up early and start early but grandpa is sick and we'll have to wait a little. We usually get there at noon, but this time we'll be there at two or three o'clock. Can't you get there earlier? No, we cannot.

6. Don't put the blankets on the table. Put them in the knapsack.

LESSON 23

Part III

Translate the following questions and answer them in Bulgarian:

1. Do you want to go to school every day?
2. Do you want to go to the movies now?
3. What kind of meat do you usually buy for supper?
4. What kind of meat are you going to buy for tonight?
5. Do you have enough tea and sugar at home?
6. What do you take on a trip?

Part IV

1. Record the dialogue to lesson 23.
2. Translate the questions in part III, record them and the answers.

LESSON 23

РЕЧНИК	VOCABULARY
безпокоя́ се, и се, ях се	to worry
бъ́да, е	to be
в	(motion) to, into
отй́вам в градá	I'm going into town
варя́, и	to boil, to cook
сваря́,и́,их	
вечéря f.	supper
водá f.	water
врéме n.	time; weather
ва врéме	on time
глéдам	to look at; to see,to try
глéдай да се вѐрнеш на врéме	see that you come back on time
далéч/е/ adv.	far
достáтъчно adv.	enough
друг,а,о,и	other
войчко дру́го освéн кашкавáл	everything else but yellow cheese
дузи́на f.	dozen
държáвен, вна,о,и	state owned, government owned
ей	just, right
забрáвям	to forget
зáхар f with art. захартá	sugar
и́злет m.	trip
им poss.	their
каквóто rel.pron.	what, whatever
кашкавáл m.	yellow cheese
кебáпче n.pl. кебáпчета	hamburger
когáто adv. conj.	when; whenever; while
купу́вам, а	to buy
ку́пя,и,их	
лукáнка f.	dry salami
магази́н m.	store
манéрка f.	canteen
мáсло́ n.pl. маслá	butter
месáр m.	butcher
месó m.	meat
ми́сли	to think, to intend
му poss.	his
"Нáркоп" abbr. of	
"Нарóден кооперати́вен магази́н"	People's Cooperative Store
оби́чам	to like; to love
одеáло n.pl. одеалá	blanket
откъдé adv.	from where
пазáр m.	market
планинá f.	mountains

LESSON 23

поку́пка f.	purchase
полови́н	half
след полови́н час	in half an hour
поста́вям	to put
поста́вя,и,их	
преди́	before
пригóтвям, я	to prepare
пригóтвя,и,их	
приготвлéние n.	preparation
пържóла f.	chop
сви́нска пържóла	pork chop
ра́ница f.	knapsack
сваря́ see варя	
си́рене n.	cheese
сла́гам	to put
слóжа, и,их	
студéн,а,о,и	cold
тéлешки,а,о,и	calf's
тéлешко /месó/	veal
тръ́гвам	to start, to depart, to leave
тръ́гна,е,ах	
хляб m.pl. хля́бове	bread pl. loaves of bread
after numerals хля́ба	
купи́ два хля́ба	buy two loaves of bread
чай m.	tea
яйцé pl. яйца́	egg
ъ́гъл n.pl. ъ́гли	corner

GRAMMAR INDEX

The figures refer to the pages of this volume.

Accent

- in Bulgarian(in general) 22-23.
- of imperative 211.
- of neuter nouns 148.

Adjectives

- orthography of adj.indicating nationality 19.

Affirmative Form

- of Present Tense:
- verbs of the 1st group 125.
- verbs of the 2d group 103.
- verbs of the 3d group 73.

Article

- Definite:
- of masc.nouns 45.
- of fem.nouns 76.
- of neut.nouns 149.

Aspect

- in general 177-178.
- in Bulgarian 179.
- formation 180.
- - and conjugation 182.
- usage of perf.aspect 209.

Auxiliary Verb

- СЪМ 16.
- present tense of- 17.
- affirmative form 17.
- interrogative form 20-21.
- interrogative-negative form 47.
- negative form 17.

Change

- of Vowel Sound in neuter nouns 148.

Conjugation

- and aspect 182.

Definite Article

- of fem.nouns 76.
- of masc.nouns(full art)45.
- of masc.nouns(short art.)104
- of neut.nouns 149.
- pronunciation of - 46.

Dialect Forms

- of the verbs,1st group 125.
- of the verbs,2d group 103.

Double Negation 127.

Ending

- -М of the verbs,1st group 126.

Endings of Nouns

- feminine 43.
- masculine 43.
- neuter 44.

Familiar Form

- of the pers.pronoun 16.
- of the verb 16.

Feminine Nouns

- definite art 76.
- endings 43.

First Group

of verbs 125.

For

idiomatic translation into Bulgarian 19.

Forms

of the personal pronouns in the Western Dialect 16.

Formal Pronoun 16.

Formation

of the imperative deriving from perf. aspect 212.

of the perfective aspect 180-181.

of questions 20.

Future Tense

affirmative form 175.
interrogative form 176.
interrogative-negative form 177.
negative form 175.

Gender of Nouns 43.

Groups

of the verb 72.

Idiomatic Use

of the present tense 19.

Imperative

formation 210.
accent of- 211.
negative - 212.
of perfective verbs 212.

Impersonal Forms

ИМА,НЯМА 75.

Interrogative Form of the Verb

1st group 125.
2d group 103.
3d group 74.
of СЪМ 20.

Masculine Nouns

article of - (full)45.
(short)104.
changing К to Ц 44.
ending in ЕЦ 45.
endings of - 43.
plural of - 44.

Negation

double 127.

Negative Form of the Verb

of the 1st group 125.
of the 2d group 103.
of the 3d group 74.
17.
of imperative 212.

Negative Imperative 212.

Neuter Gender

nouns of - 147.
accent rule 148.

Nouns
- ending in a vowel 76.
- feminine 76.
- gender of - 43.
- indicating nationality 19.
- masculine 43,45.
- changing К to 44.
- neuter 147.
- accent rule of - 148.

Omission of the Personal Pronoun when used as a subject 18.

Orthography
- of the definite article 104.
- of nouns and adjectives indicating national origin 19.

Perfective Aspect
- formation 180.
- usage 209.

Personal Pronoun
- familiar form 16.
- formal 16.
- subjective case 16.

Plural
- ending in А 147.
- ending in 148.
- ending in НА 148.
- ending in ТА 148.
- of feminine nouns 76.
- of masculine nouns 44.
- of neuter nouns 147.
- of nouns ending in a vowel 76.

Present Tense of the Verbs
- idiomatic use of 19.
- of the 1st group 125.
- of the 2d group 103.
- of the 3d group 73.
- of СЪМ 20.

Pronunciation
- of definite art.,masc. gender 104.
- of present tense:
  - 1st group 125.
  - 2d group 103.
- of 3d person pl. of СЪМ 16.

Pronouns
- personal,subject form 17
  - familiar form 16.
  - formal 16.

Questions
- formation of - 20.

Short Article
- of masculine nouns 104.

Since, idiomatic translation of - into Bulgarian 19.

Structure of the simple sentence 17.

Tenses
- present 73,103,125,209.
- future 175-177.

Usage
- of the perf aspect in present tense 209.

Verb
- the - 72.

Verbs
- changing:
- К to Ч, Г to Ж 126.
- of the 1st group 126.
- of the second group 103.
- of the third group 43-.
- ending М in the 1st group 1.

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

BULGARIAN

BASIC COURSE
TEXT VOLUME

VOLUME III
LESSONS 24-31

ПТОЛЕМЕІ
DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

AL 001 533

DEPARTMENT OF DEFENSE

BULGARIAN

BASIC COURSE

Text Volume

Volume III

Lessons 24 - 31

April 1958

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

PREFACE

The Bulgarian Course, consisting of 136 lessons in 13 volumes, is one of the Defense Language Institute's Basic Course Series. The material was developed at the Defense Language Institute and approved for publication by the Institute's Curriculum Development Board.

The course is designed to train native English language speakers to Level 3 proficiency in comprehension and speaking and Level 3 proficiency in reading and writing Bulgarian. The texts are intended for classroom use in the Defense Language Institute's intensive programs employing the audio-lingual methodology. Tapes accompany the texts.

All inquiries concerning these materials, including requests for authorization to reproduce, will be addressed to the Director, Defense Language Institute, U. S. Naval Station, Anacostia Annex, Washington, D. C. 20390.

CW Chaney

C. W. CHANEY
Colonel, U.S. Army
Director

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Lessons 24 - 31 ______ 1-242

Lesson 24 ______ 1-32

Grammar Perception Drill ______ 2
Cartoon Guide ______ 12
Dialogue: At a Wedding ______ 14
Grammar Analysis:
  Past Tense - First Group ______ 16
  Meaning & Usage of the Past Tense ______ 17
  Formation of the Past Tense ______ 17
  Past Tense of the Verb съм - "to be" ______ 19
Grammar Drill ______ 20
Reading Text ______ 26
Translation ______ 27
Questions & Answers ______ 28
Homework ______ 30
Vocabulary ______ 31

Lesson 25 ______ 33-62

Grammar Perception Drill ______ 34
Cartoon Guide ______ 43
Dialogue: On a Trip (continuation) ______ 44
Grammar Analysis:
  Formation of the Past Tense
  First Group (continued) ______ 46
Grammar Drill ______ 49
Reading Text ______ 55
Translation ______ 56
Questions & Answers ______ 57
Homework ______ 59
Vocabulary ______ 61

Lesson 26 ____ 63-92

Grammar Perception Drill ____ 64
Cartoon Guide ____ 73
Dialogue: Setting the Table ____ 74
Grammar Analysis:
  Formation of the Past Tense - Group II ____ 76
  Past Tense of the Perfective Verb взема "to take" ____ 77
  Plural of Monosyllabic Masculine Nouns ____ 78
  Change of я to ё in Monosyllabic Masculine Nouns ____ 79
Grammar Drill ____ 81
Reading Text ____ 86
Translation ____ 87
Questions & Answers ____ 88
Homework ____ 90
Vocabulary ____ 91

Lesson 27 ____ 93-118

Grammar Perception Drill ____ 94
Cartoon Guide ____ 101
Dialogue: At a Soccer Game ____ 102
Grammar Analysis:
  Past Tense of the Verbs - Group III ____ 104
  Accent of the Past Tense ____ 104
  The Verb мога - "can", "to be able to" ____ 106
  The Perfective Verb отбележа - "to mark" ____ 107
Grammar Drill ____ 109
Reading Text ____ 113
Translation ____ 114
Questions & Answers ____ 115
Homework ____ 117
Vocabulary ____ 118

Lesson 28 155-185

Grammar Perception Drill 121
Cartoon Guide 133
Dialogue: Dragan Buys Himself Clothes 134
Grammar Analysis:
  The Adjectives 136
  Definite Article for Adjectives 138
  Position of the Adjectives 140
  Adjectives changing я to е 141
Grammar Drill 143
Reading Text 148
Translation 149
Questions & Answers 150
Homework 153
Vocabulary 154

Lesson 29 155-185

Grammar Perception Drill 157
Cartoon Guide 165
Dialogue: Dragan Buys Himself Toilet Articles at "Narcop" 166
Grammar Analysis:
  Adjectives Ending in и,а,о,и 168
  Articles for Adjectives Ending in и,а,о,и 170
  Degrees of Comparison 171
Grammar Drill 174
Reading Text 180
Translation 181
Questions & Answers 182
Homework 184
Vocabulary 185

Lesson 30 ______ 186-214

Grammar Perception Drill ______ 188
Cartoon Guide ______ 197
Dialogue: Mrs. Gantcheva is Talking with her Daughter Irina about House Matters ______ 198
Grammar Analysis:
The Possessives ______ 200
The Perfective Aspect of the Auxiliary Verb съм "to be" ______ 202
Future Tense of съм and бъда ______ 202
Grammar Drill ______ 203
Reading Text ______ 208
Translation ______ 209
Questions & Answers ______ 210
Homework ______ 212
Vocabulary ______ 213

Lesson 31 ______ 215-242

Grammar Perception Drill ______ 217
Cartoon Guide ______ 225
Dialogue: A Telephone Conversation ______ 226
Grammar Analysis:
Declension of the Personal Pronouns ______ 228
Short Form of the Pers. Pronouns - Acc. Case ______ 228
Accent of the Short Personal Pronouns ______ 228
Place of the Short Personal Pronouns ______ 230
Grammar Drill ______ 231
Reading Text ______ 235
Translation ______ 236
Questions & Answers ______ 237
Homework ______ 240
Vocabulary ______ 241

2. Grammar Index ______ 243-246

ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 24

Lesson 24

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR PERCEPTION DRILL

I. Past Tense - First Group

II. Past Tense - The Auxiliary Verb " СЪМ "

I. Past Tense - First Group

А. ПИЯ, Е

АЗ ПИ - Х

ТИ ПИ

ТОЙ
ТЯ ПИ
ТО

НИЕ ПИ - ХМЕ

ВИЕ ПИ - ХТЕ

ТЕ ПИ - ХА

мляко вчера
вино снощи
ракия миналата седмица

1.

Аз пия вино сега.
Аз пих вино вчера.

Какво пиете Вие сега? Какво пихте Вие вчера?	Аз пия вино сега. Аз пих вино вчера.
ти, той, тя, то, ние, вие, те, учителите, редникът Вичев, и т.н.	мляко, чай, бира, ракия, сливовица, сливова ракия

2.

Аз пия чай сега.	
Вчера...	Вчера аз пих чай.
Той пие вино сега.	
Снощи...	Снощи той пи вино.
ние, те, тя, вие, детето, ти, баща ми, студентът Вутов, аз, учениците, и т.н.	и т.н.

3.

Той пи мляко снощи.	
те, аз, ние, тя, вие, ти, братовчедка ми, то, войниците, офицерът, и т.н.	Те пиха мляко снощи. и т.н.

4.

Кой пи ракия вчера?	Аз пих ракия вчера.
вино	Те пиха.........
чай	Тя пи...........
мляко	Ние пихме.......
сливовица	Той пи..........
сливова ракия	Вие пихте.......
червено вино	Ти пи...........
бира	Ефрейторът пи...
	и т.н.

5.

Какво пихте снощи?	Аз пих червено вино снощи.
вчера?	
вчера сутринта?	
вчера по обяд?	
вчера следобед?	
тази сутрин?	и т.н.
миналата седмица?	
миналия месец?	
миналата година?	

6.

Ние не пиеме вино сега. Ние не пихме вино вчера.	
той, аз, те, вие, и т.н.	Той не пи вино вчера.

7.

Те не пият вино сега. Аз не пия чай сега. Той не пие мляко сега.	Те не пиха вино снощи. Аз не пих чай тази сутрин. Той не пи мляко вчера.
вие, сержантите, ти, г-жа Христова, и т.н.	и т.н.

8.

Вие пиете ли ракия сега?	
Вие пихте ли ракия вчера?	Да, аз пих ракия вчера. Не, аз не пих ракия вчера. Аз пих.....
той, ти, курсистът, и т.н.	и т.н.

9.

Те пиха бира вчера.	Те пиха ли бира вчера?
вие, г-н Иванов, ти, тя, ние, редниците, и т.н.	Вие пихте ли бира вчера? и т.н.

10.

Той не пи сливова ракия снощи.	Той не пи ли сливова ракия снощи?
вие, тя, те, ние, ти, и т.н.	и т.н.

11.

Кога пихте вино?	Аз пих вино снощи.
мляко?	тази сутрин.
ракия?	вчера следобед.
и т.н.	и т.н.

12.

Снощи аз пих бира, а той пи вино.
Снощи аз пих бира, и той пи бира.

Снощи ти......, а тя.......
ти......, и тя.......
ние......, а те.......
ние......, и те.......
вие......, и аз.......
вие......, а аз.......

и т.н.

Снощи ти пи бира, а тя пи мляко.
Снощи ти пи вино, и тя пи вино.

и т.н.

13.

Ти не пи вино вчера, пи ракия.

тя, дядо ми, г-н и г-жа Миреви,
аз, те, ние, ти, вие, и т.н.

Тя не пи вино вчера, пи ракия.
и т.н.

14.

Аз играя на карти сега.
Вчера аз......

децата, ние, той, ти, вие,
тя, те, гостите, и т.н.

Вчера аз играх на карти.

и т.н.

15.

Кога играхте вие на карти?
той
ти
те
офицерите
ние
аз
полковникът
децата

Аз играх на карти вчера по обяд.
...миналата седмица
миналия месец
миналата година
вчера сутринта
тази сутрин
вчера следобед
снощи
вчера

В. ПЕЯ, Е

АЗ	ПЯ - Х	
ТИ	ПЯ	
ТОЙ ТЯ ТО	ПЯ	вчера снощи миналата седмица
НИЕ	ПЯ - ХМЕ	
ВИЕ	ПЯ - ХТЕ	
ТЕ	ПЯ - ХА	

1.

Аз пея сега.
Аз пях вчера.

ти, той, тя, то, ние, вие, те, аз, децата, войниците, Кольо, и т.н.	Ти пееш сега. Ти пя вчера. и т.н.

2.

Кой пя вчера?	Аз пях вчера.
тази сутрин?	Ние пяхме тази сутрин.
снощи у Христови?	Гостите пяха снощи у Христови.
миналата седмица?	Войниците пяха......
	Ти пя...............
и т.н.	Г-жа Цанева пя...... и т.н.

3.

Кога пяхте?	Ние пяхме вчера.
пяха студентите?	Студентите пяха тази сутрин.
и т.н.	и т.н.

4. Вие пяхте ли у Христови?

Войниците пяха ли в казармата?
Ти пя ли вчера в къщи?
Той пя ли в училище тази сутрин?

Да, аз пях у Христови.
Не, аз не пях у Христови.
Аз пях у Миреви.

и т.н.

5.

Аз живея в казармата сега.
Аз живях в казармата миналата година.

Къде живеете сега?
Къде живяхте по-рано?

студентите, г-н Цанев, ти,
аз, ние, братовчедка му, и т.н.

Аз живея в казармата сега.
Аз живях в казармата по-рано.

и т.н.

6.

Колко време живяхте в казармата?	Аз живях един месец в казармата.
в кооперацията?	два месеца
в това жилище?	три месеца
на село?	една седмица
на тази улица?	две седмици
там?	една година
на площад "Победа"?	две години
в София?	десет дена
до Захарната фабрика?	няколко дена
до Тракторния завод?	няколко месеца
на втория етаж?	няколко години
при баба си и при дядо си?	няколко седмици
при баща му и при майка му?	година и половина

те, приятелят ти, жена му,
ти, ние, баба Мария и дядо
Славчо, и т.н.

7.

Кога живяхте в казармата?

и т.н.

Ние живяхме в казармата миналата година.

и т.н.

С. ПИША, Е

АЗ ПИСА - Х
ТИ ПИСА
ТОЙ
ТЯ ПИСА
ТО
НИЕ ПИСА - ХМЕ
ВИЕ ПИСА - ХТЕ
ТЕ ПИСА - ХА

писма вчера

1.

Аз пиша писмо сега.
Аз писах писмо вчера.

г-н Цанев, вие, тя, ти, те, ние, американката, той, сержантите, и т.н.	Г-н Цанев пише писмо сега. Г-н Цанев писа писмо вчера. и т.н.

2.

Кой писа писма снощи?	Курсистите писаха писма снощи. Аз писах......... Жена ми писа..... вие, той, ти, и т.н.

3.

Кога писахте писма? домашната работа? той, аз, ти, ние, те, и т.н.	Аз писах писма вчера следобед. в събота миналата събота в неделя миналата неделя и т.н.

4.

Вие писахте ли писма вчера?	Да, аз писах писма вчера. Не, аз не писах писма вчера. Аз писах домашната работа.
Курсистите писаха ли домашната работа снощи? Ученикът писа ли домашната работа тази сутрин? и т.н.	и т.н.

5.

Вчера ли писахте писма? ...домашната работа? и т.н.	Да, аз писах писма вчера. Не, аз не писах писма вчера. Аз писах писма миналата седмица. миналата събота миналата неделя в събота в неделя тази сутрин

6.

Вие казахте ли урока?	Да, аз казах урока. Не, аз не казах урока.
учениците, г-н Титев, ти, аз, тя, вие, ние, и т.н.	и т.н.

7.

Аз ще кажа урока след пет минути. Аз казах урока вчера.	
той, те, ние, ти, вие, и т.н.	Той ще каже урока след пет минути. Той каза урока вчера. и т.н.

8.

Утре той ще покаже къщата на жена си. Вчера........ и т.н.	Вчера той показа къщата на жена си. и т.н.

Lesson 24

II. Past Tense - The Auxiliary Verb " СЪМ "

АЗ	БЯХ
ТИ	БЕШЕ
ТОЙ ТЯ ТО	БЕШЕ
НИЕ	БЯХМЕ
ВИЕ	БЯХТЕ
ТЕ	БЯХА

на кино снощи
в къщи вчера
в София миналата година

1.

Вие сте на училище сега.
Вие бяхте в къщи снощи.

той, ние, ти, учителят, вие,
аз, офицерите, г-жа Мирева,
българите, американецът, и т.н.

Той е на училище сега.
Той беше в къщи снощи.
и т.н.

2.

Къде бяхте снощи?
вчера? и т.н.
г-н Иванов, те, дъщеря ви,
аз, ние, ти, подполковникът,
редниците, вие, и т.н.

Аз бях на театър снощи.
на кино
на гости
на училище
на екскурзия
в къщи
у Христови
на танцова забава
на вечеря у Миреви
в казармата
в кооперацията
в фабриката
в завода
и т.н.

3.

Вие бяхте ли на кино снощи?	Да, аз бях на кино снощи. Не, аз не бях на кино снощи. Аз бях в къщи снощи.
той, те, ти , тя, и т.н.	и т.н.

4.

Кой беше на театър снощи?	Аз бях на театър снощи.
у Иванови вчера?	Ние бяхме у Иванови вчера.
тук тази сутрин?	Те бяха тук тази сутрин.
на кино в събота?	Г-н Петков беше на кино в събота.
на екскурзия в неделя?	Братовчед ми...........
в къщи вчера следобед?	Баща ми и майка ми.....
на танцовата забава?	Всички.................
в София миналата седмица?	Само вие...............
на село миналата година?	Ние....................
и т.н.	и т.н.

5.

Кога бяхте на екскурзия?	Ние бяхме на екскурзия в неделя.
в Тракторния завод?	
в Захарната фабрика?	
в София?	
в казармата?	
при братовчед си?	
на гости у Чипеви?	
на вечеря у Жекови?	
ти, ние, той, те, тя, и т.н.	и т.н.

6.

Той беше в къщи снощи.	Той беше ли в къщи снощи?
Те бяха на училище миналата седмица.	Те бяха ли на училище миналата седмица?
Тя беше при баба си миналия месец.	Тя беше ли при баба си миналия месец?
Аз бях тук вчера.	Вие бяхте ли тук вчера?
и т.н.	и т.н.

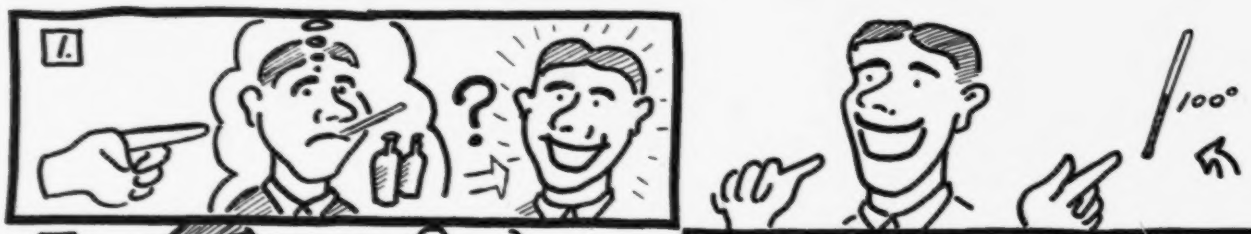
1.
?
100°

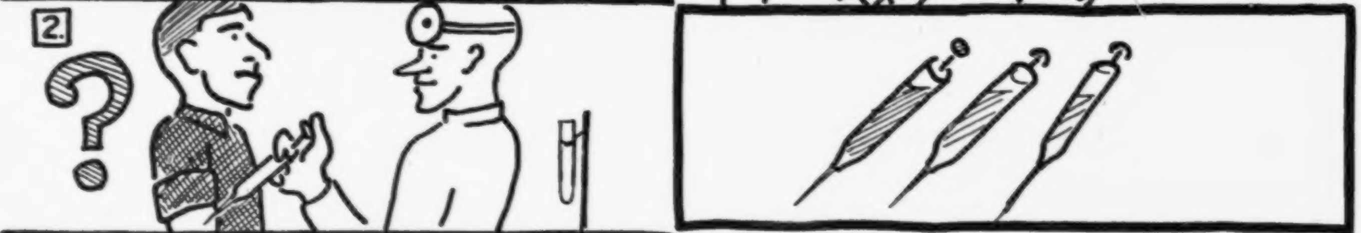
2.
?

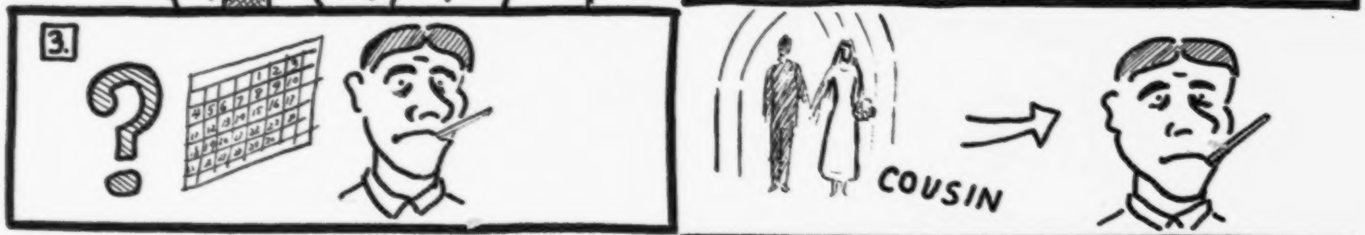
3.
?
COUSIN

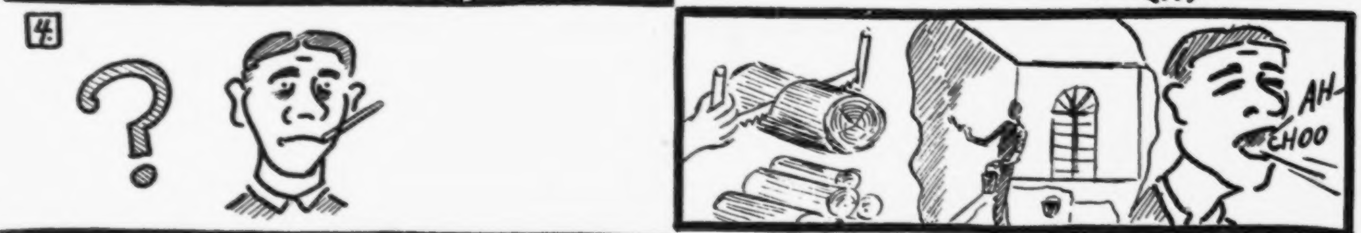
4.
?
AH-
CHOO

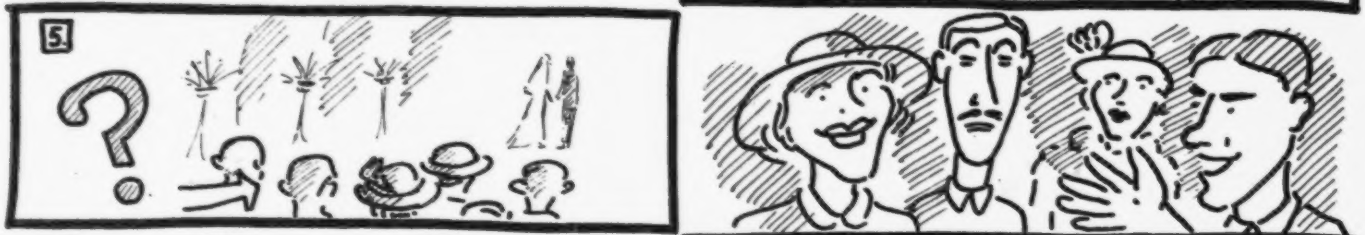
5.
?

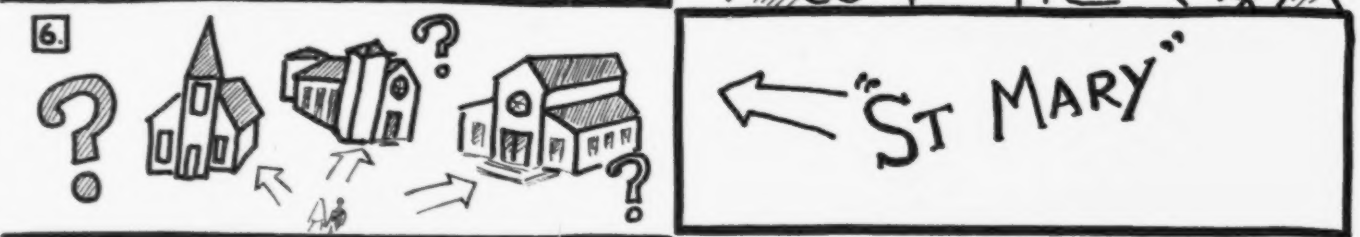
6.
?
?
?
"ST MARY"

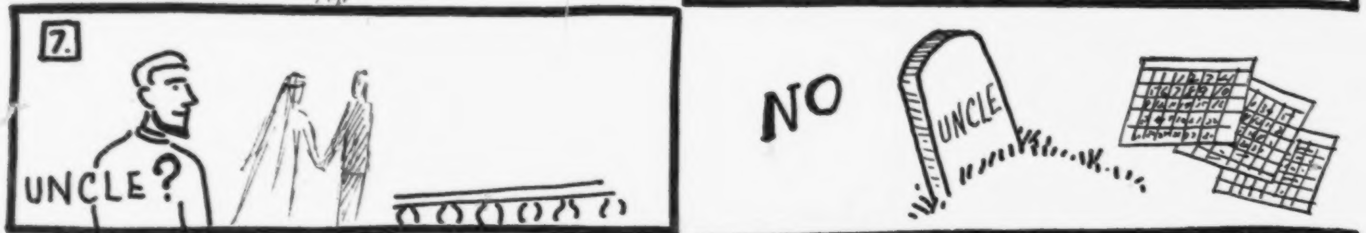
7.
UNCLE?
NO
UNCLE

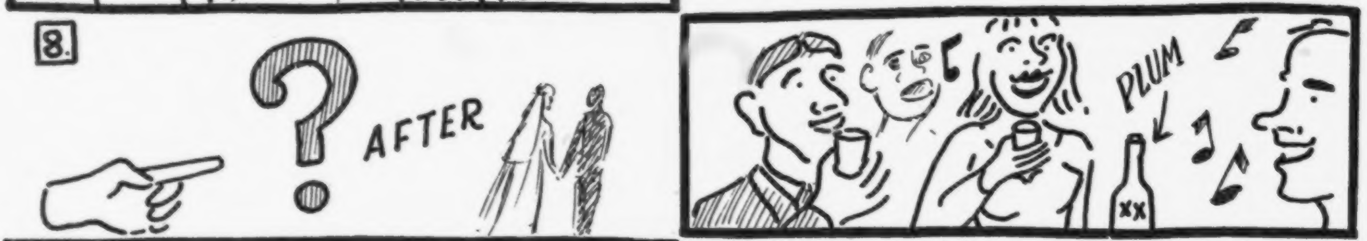
8.
?
AFTER
PLUM
XX

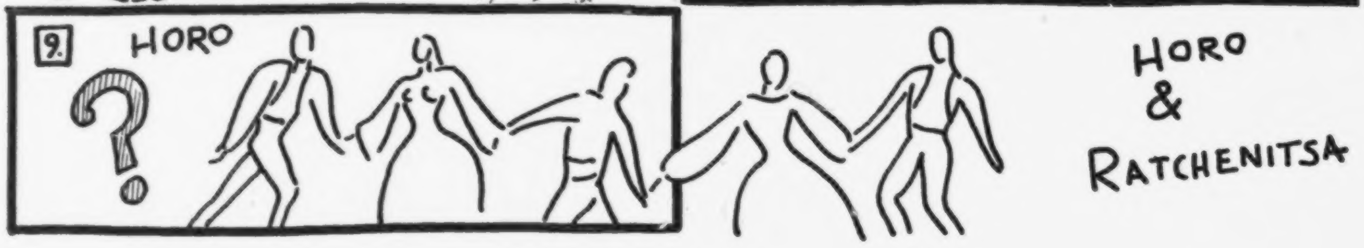
9.
HORO
?
HORO
&
RATCHENITSA

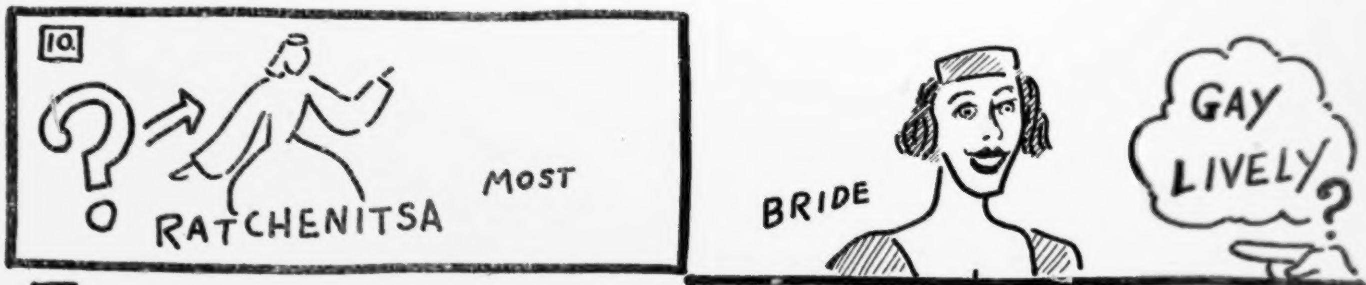
10.
?
RATCHENITSA
MOST
BRIDE
GAY
LIVELY
?

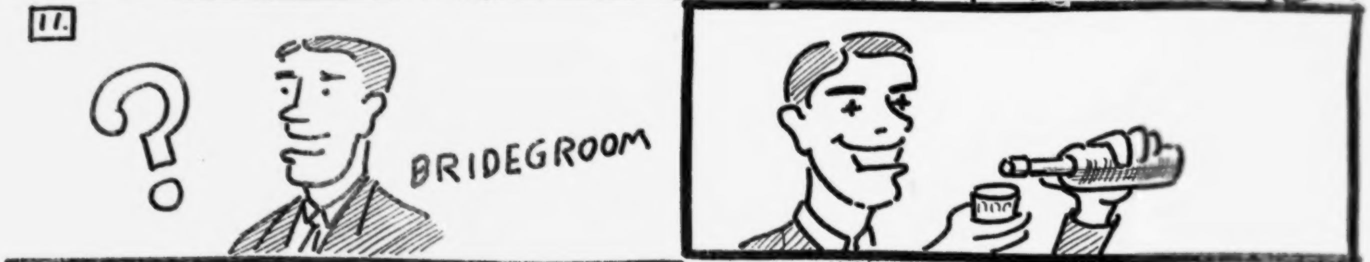
11.
?
BRIDEGROOM

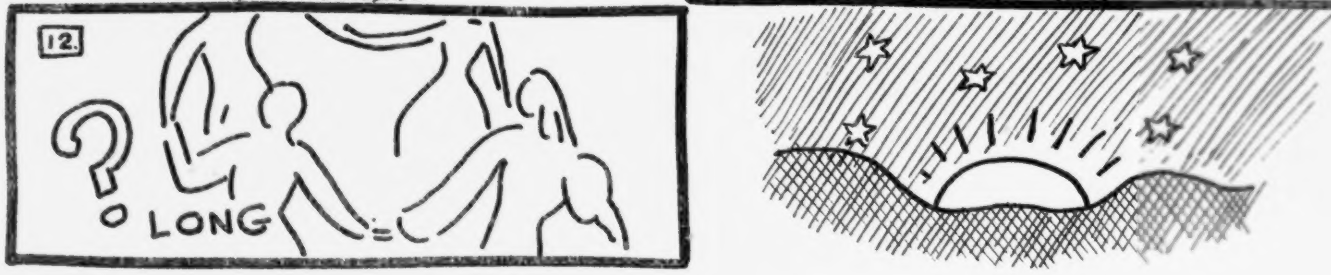
12.
?
LONG

LESSON 24

РАЗГОВОР	DIALOGUE
На сватба	At a Wedding
Борисла́в:	Borislav:
Ка́заха ми, че си бо́лен. Оздравя́ ли?	They told me that you were sick. Did you get well?
Ива́н:	Ivan:
Почти́ оздравя́х, но и́мам още ма́лко температу́ра.	I almost got well but still have a little temperature.
- Ле́карят би ли ти инже́кции?	- Did the doctor give you any injections?
- Да, би ми ня́колко.	- Yes, he gave me some.
- Кога́ се разболя́?	- When did you get sick?
- Разболя́х се след сва́тбата на братовче́дка си.	- I got sick after the wedding of my cousin.
- Как се разболя́?	- How did you get sick?
- Абе ря́зах дърва́, ма́зах го́стната и насти́нах.	- Well, you see. I cut wood, painted the drawing room,and got a cold.
- Кои́ бя́ха на сва́тбата?	- Who was at the wedding?
- Мно́го родни́ни и позна́ти.	- A lot of relatives and acquaintances.
- В коя́ цъ́рква ста́на венча́вката на младоже́нците?	- At which church did the wedding of the newlyweds take place?
- Венча́вката ста́на в цъ́рквата "Света́ Богоро́дица".	- The wedding took place at the church of St. Mary .
- Чи́чо ти ли ги венча́?	- Did your uncle give the bride away?
- Не. Не чу́ ли? Той умря́ пре́ди ня́колко ме́сеца.	- No. Didn't you hear? He died a few months ago.
- Какво́ пра́вихте след венча́вката?	- What did you do after the wedding?
- Пи́хме сли́вовица и пя́хме мно́го пе́сни.	- We drank plum whisky and sang a lot of songs.
- Игра́хте ли хоро́?	- Did you dance the horo?
- Игра́хме и хоро́ и ръчени́ца.	- We danced both the horo and the ratchenitsa.

- Кой игра́ ръчени́ца на́й-много?	- Who danced the ratchenitsa most?
- Булката. Нали́ знаеш мно́го е ве́села и жи́ва.	- The bride. You know that she is very gay and lively, don't you?
- А младоже́нецът?	- And the bridegroom?
- Той се напи́ от ра́дост.	- He was so happy he got drunk.
- Ко́лко вре́ме трая́ тържество́то?	- How long did the celebration last?
- До зори́.	- Until dawn.

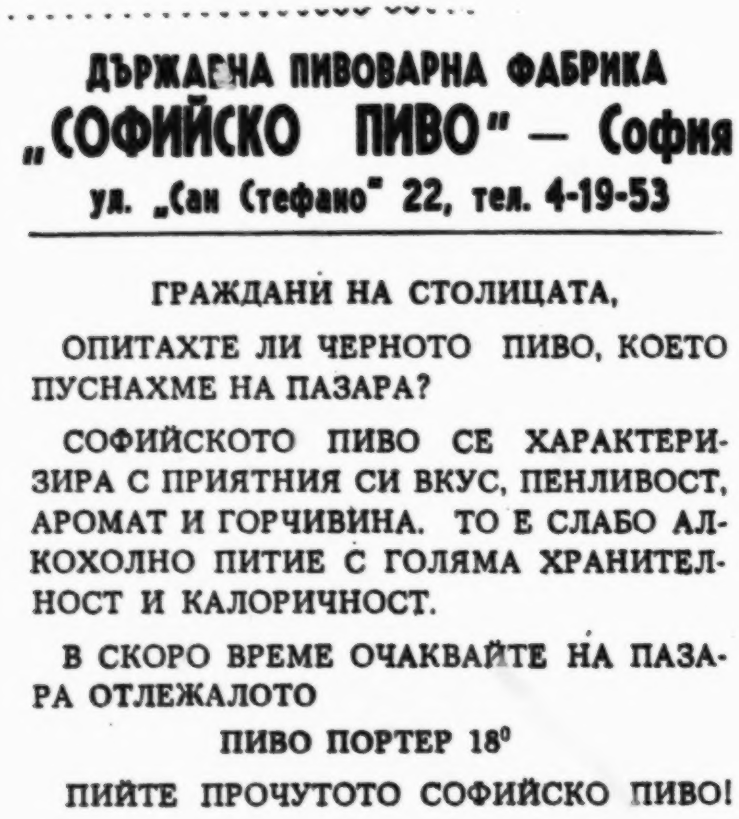

ДЪРЖАВНА ПИВОВАРНА ФАБРИКА
„СОФИЙСКО ПИВО" — София
ул. „Сан Стефано" 22, тел. 4-19-53

ГРАЖДАНИ НА СТОЛИЦАТА,

ОПИТАХТЕ ЛИ ЧЕРНОТО ПИВО, КОЕТО ПУСНАХМЕ НА ПАЗАРА?

СОФИЙСКОТО ПИВО СЕ ХАРАКТЕРИЗИРА С ПРИЯТНИЯ СИ ВКУС, ПЕНЛИВОСТ, АРОМАТ И ГОРЧИВИНА. ТО Е СЛАБО АЛКОХОЛНО ПИТИЕ С ГОЛЯМА ХРАНИТЕЛНОСТ И КАЛОРИЧНОСТ.

В СКОРО ВРЕМЕ ОЧАКВАЙТЕ НА ПАЗАРА ОТЛЕЖАЛОТО

ПИВО ПОРТЕР 18°

ПИЙТЕ ПРОЧУТОТО СОФИЙСКО ПИВО!

LESSON 24

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. PAST TENSE

1. In English the past tense is formed in two ways:

a. With the ending d. Examples:

I served, he rented, they walked, it faded, etc.

b. With a change of the stem vowel. Examples:

I write - I wrote; I fall - I fell; I bite - I bit; etc.

2. While the English verb has one and the same ending for all persons in the past tense, the Bulgarian verb has a special ending for each person except for 2nd and 3rd persons singular which do not have endings, but represent the verbal stem for the past tense and therefore are always alike.

The past tense endings of all verbs are as follows:

	Singular	Plural
1st pers.	- х	- хме
2nd pers.	no ending	- хте
3rd pers.	no ending	- ха

a. The majority of the Bulgarian verbs form the past tense by adding the above endings to the present stem of the verb. This rule applies to:

1. All verbs of the Third Group. Examples:

аз ви́ждам	I see	аз стре́лям	I shoot
аз ви́ждах	I saw	аз стре́ля́х	I shot

2. The greater part of the verbs of the 2nd Group. Examples:

той слу́жи	he serves	ние слу́жиме	we work
той слу́жи́	he served	ние слу́жи́хме	we worked

b. The rest of the Bulgarian verbs form the past tense with the same endings, but by changing their stem vowel (the same way as some English verbs do, see 1 b. above), and often their accent.

The formation of the past tense will be dealt with in several lessons.

II. MEANING AND USAGE OF THE PAST TENSE

The past tense expresses an action which has been accomplished anytime before the moment in which it is mentioned. The user is always witness or doer of the action.

III. FORMATION OF THE PAST TENSE

Verbs of Group 1

The verbs of the 1st Group form the past tense in several ways:

1. Some verbs lose their stem vowel e before taking the endings of the past tense. Examples:

пи́я, пи́е	to drink	би́я, би́е	to hit, to beat up
аз пи -х		аз би -х	
ти пи		ти би	
той		той	
тя пи		тя би	
то		то	
ние пи́ -хме		ние би́ -хме	
вие пи́ -хте		вие би́ -хте	
те пи́ -ха		те би́ -ха	

The following verbs are conjugated in the same way:

ви́я, е: вих	to wind	плю́я, е: плюх	to spit
ду́я, е: дух	to blow up	ри́я, е: рих	to dig
кри́я, е: крих	to hide	чу́я, е: чух	to hear
мия, е: мих	to wash (hands)	шия, е: ших	to sew

The perfective aspect of the above verbs is formed with a preposition. The perfective form of the past tense follows the same pattern.

LESSON 24

Examples:

нави́я, е: нави́х	to wind up	покри́я,е: покри́х	to cover
наду́я, е: наду́х	to blow up	зари́я, е: зари́х	to dig in

2. Some verbs which have an e before their stem vowel e (e.g. пе́-еш change the first e into я after losing the stem vowel e. Examples:

пе́я,пе́е - to sing

аз пя* -х	I sang	ние пя́ -хме
ти пя		вие пя́ -хте
той		те пя́ -ха
тя пя		
то		

The following verbs are conjugated in the same way. Examples:

ве́я,е: вях	to blow	ле́я, е: лях	to pour
владе́я,е: владя́х	to possess	се́я, е: сях	to sow
гре́я,е: грях	to shine	сме́я, е: смях	to dare

The perfective verb умре́,е "to die" forms its past tense in the same way:

умря́х, умря́ I died

---

* The я is pronounced like е in the Western dialect. Examples:

пе -х	пе́ -хме
пе	пе́ -хте
пе	пе́ -ха

The past tense of these verbs is often also written that way.

4. The verbs ending in -жа, -ча, -ша in the first person singular, present tense, change these endings in the past tense in the following way:

The ending -жа changes into -за

The ending -ча changes into -ка

The ending -ша changes into -са

The vowel a is preserved in all persons of the past tense. Examples:

a. -жа into -за		
ма́жа, е	ма́зах	to smear; to paint
ка́жа, е (perfective)	ка́зах	to say
ре́жа, е	ря́зах*	to cut
в. -ча into -ка		
пла́ча, е	пла́ках	to cry, to weep
c. -ша into -за		
пи́ша, е	пи́сах	to write
мири́ша, е	мири́са́х	to smell

IV. PAST TENSE OF THE VERB СЪМ "to be".

The past tense of the auxiliary verb съм "to be" is as follows:

аз	бя -х	I was	ние бя́ -хме
ти	бе́ше or бе		вие бя́ -хме
той, тя, то	бе́ше or бе		те бя́ -ха

V. The interrogative, the negative and the interrogative-negative forms of the verbs in the past tense are constructed in the same way as the corresponding forms in the present tense. (For details see Grammar, Lessons 16 & 18) Examples:

Interrogative	Negative	Interrogative-Negative
аз пих ли? etc.	аз не пих.	аз не пих ли?
did I drink?	I didn't drink.	didn't I drink?

---

* Or ре́зах in Western Bulgaria

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

Grammar: I. Past Tense - First Group

II. Past Tense - The Auxiliary Verb "СЪМ"

1.

Сега той пие мляко. Вчера той......	Вчера той пи чай.
Сега аз пия вино. Вчера аз.......	Вчера аз пих ракия.
тя, ние, ти, децата, булката, те, вие, аз, младоженците, сержантът, войниците, и т.н.	и т.н.
Сега те играят на карти. Снощи те...... и т.н.	Снощи те играха на карти. и т.н.
Сега ние играеме хоро. Вчера ние....... и т.н.	Вчера ние играхме ръченица. и т.н.
Сега лекарят бие инжекция на Иван. Снощи........ и т.н.	Снощи лекарят би инжекция на Иван. и т.н.
Сега вие пеете. Вчера вие...... и т.н.	Вчера вие пяхте. и т.н.
Сега ти живееш в казармата. Миналата година ти..... и т.н.	Миналата година ти живя в София. и т.н.
Сега аз пиша писмо. Снощи аз..... и т.н.	Снощи аз писах писмо.

Lesson 24

Аз ще кажа урока след няколко минути. Преди няколко минути аз...... ти, те, ние, той, вие, и т.н.	Преди няколко минути аз казах урока. и т.н.
Той реже дърва сега. Вчера той....... и т.н.	Вчера той ряза дърва. и т.н.
След една седмица аз ще оздравея. Миналата седмица аз.... и т.н.	Миналата седмица аз оздравях. и т.н.
Утре тя ще се разболее. Вчера тя....... и т.н.	Вчера тя се разболя. и т.н.
Сега те мажат стаята. Преди няколко дена те.... и т.н.	Преди няколко дена те мазаха стаята. и т.н.
Утре аз ще покажа тази къща на младоженците. Вчера аз....... и т.н.	Вчера аз показах тази къща на младоженците. и т.н.
Довечера ние ще се напием. Снощи ние...... и т.н.	Снощи ние се напихме. и т.н.
Чичо ми ще ги венчее. Чичо ми ги...... и т.н.	Чичо ми ги венча. и т.н.
Довечера ние ще чуеме песните. Снощи ние........ и т.н.	Снощи ние чухме песните. и т.н.
Той ще умре след няколко месеца. Той........ и т.н.	Той умря преди няколко месеца. и т.н.
Вие ще успеете да донесете оръжието си. Вие........ и т.н.	Вие успяхте да донесете оръжието си. и т.н.

2.

Кой пи ракия на сватбата?	Ние пихме ракия на сватбата.
сливовица, червено вино, бира, мляко, чай, и т.н.	младоженците, аз, всички, вие, булката, ти, чичо ти, и т.н.
Кой игра на карти снощи?	Офицерите играха на карти снощи.
	аз, младоженецът, те, само ти, курсистите, ние, и т.н.
Кой игра хоро на сватбата? ръченица	Всички играха хоро на сватбата.
	булката, вие, аз, ние, и т.н.
Кой пя на сватбата вчера? в църквата на тържеството	Братовчедка ми пя на сватбата.
	аз, учениците, той, ние, и т.н.
Кой би инжекции на Иван?	Лекарят би инжекции на Иван. Аз бих....... Лекарите биха....... Чичо ми би.......... и т.н.
Кой живя в кооперацията?	
Кой писа писма снощи?	
Кой каза урока тази сутрин?	и т.н.
Кой ряза дърва вчера следобед?	
Кой се разболя?	
Кой оздравя?	и т.н.
Кой показа тази къща на чичо ми?	
Кой маза гостната?	
Кой се напи снощи?	
Кой ги венча?	
Кой чу българските песни вчера?	
Кой умря миналата седмица?	

3.

Кога играхте хоро?
ръченица
той, курсистите, ти,
булката, българите, и т.н.

Кога пиха младоженците ракия?
аз вино?
ти мляко?
вие чай?
ние сливовица?
сержантът бира?

Кога би лекарят инжекции на Иван?

Кога пяхте български песни?

Кога писахте писма?

Кога каза ученикът урока?
учениците
вие
ефрейторът
ти

Кога ряза Иван дърва?
аз
ти
другарите

Кога се разболяхте вие?
той
те

Кога оздравя ти?
братовчедка ти?
ние
вие
чичо ти

Кога мазаха войниците стаята?
братовчед ти

Кога умря чичо ти?

Кога чухте песните?

Аз играх хоро преди един час.
преди два часа
преди няколко часа
преди три дена
преди няколко дена
преди една седмица
преди две седмици
преди един месец
преди два месеца
преди няколко месеца
преди една година
преди две години
преди много години
миналата седмица
миналия месец
миналата година
миналата събота
миналата неделя
тази сутрин
снощи
вчера
вчера сутринта
вчера следобед

Кога бяхте вие на кино?
той в София?
те на театър?
ти в къщи?
ние на гости у Христови?

Кога живяха те на площад "Победа"?
ти в работническата кооперация?
тя на село?
аз в това жилище?
вие до Тракторния завод?
ние на село?
в София?
на тази улица?
там?
до Захарната фабрика?

Колко време живяхте тук?
и т.н.

4.

Аз оздравях, а той се разболя.

ние....., а те......
ти......, а тя......
те......, а вие.....
вие....., а аз......
тя......, а ти......
аз......, а той.....
той....., а ние.....

Ние оздравяхме, а те се разболяха.

и т.н.

Той игра ръченица, а ние играхме хоро.
Ние пихме вино, а те пиха ракия.

и т.н.

Ти маза гостната, а той ряза дърва.

Вие се напихте снощи, а аз се напих миналата седмица.
Ние пяхме вчера, а тя пя преди няколко дена.
Миналата година ние живяхме в София, а те живяха на село.

5.

Къде е сержант Колев?	Той е тук в стаята.
Къде беше той вчера?	Вчера той беше на кино.
Вие бяхте ли на кино?	Не, аз не бях на кино.
Къде бяхте вие вчера?	Аз бях в къщи?
Ще бъдете ли в къщи довечера?	Не, аз няма да бъда в къщи довечера.
Кой ще бъде в къщи довечера?	Те ще бъдат в къщи довечера.
Кой беше в къщи снощи?	Ние бяхме в къщи снощи.
Вие бяхте ли на кино снощи?	Не, аз не бях на кино снощи. Аз бях на кино миналата седмица.
и т.н.	и т.н.

6.

Пиете ли?	Да, аз пия.
Какво пиете?	Аз пия вино....ракия.....
Пихте ли снощи?	Да, аз пих снощи.
Какво пихте?	Пих сливова ракия.
Напихте ли се?	Не, не се напих.
Напивате ли се често?	Не, аз не се напивам често.
Кой се напива често?	Те се напиват често.
Напиха ли се те снощи?	Само г-н.......се напи.
Ще пиете ли довечера?	Да, ще пием.
Ще се напиете ли?	Не, няма да се напием.
Напивахте ли се често по-рано ?	Не, не се напивах често по-рано.
и т.н.	и т.н.

7.

Болен ли си?	Да, болен съм.
Кога се разболя?	Разболях се преди няколко дена.
Често ли се разболяваш?	Не, не се разболявам често.
Още ли е болна жена ти?	Не, тя оздравя вече.
Кога мислиш ти, че ще оздравееш?	Мисля, че ще оздравея след няколко дена.
Децата бяха ли болни?	Да, и те бяха болни, но оздравяха.
Би ли ти лекарят инжекции?	Да, би ми.
Лекарят винаги ли ти бие инжекции, когато си болен?	Да, той ми бие винаги инжекции, когато съм болен.
Още колко инжекции ще ти бие?	Ще ми бие още няколко инжекции.
и т.н.	и т.н.

LESSON 24

ЧЕТИВО | READING TEXT

Борисла́в оти́де да ви́ди прия́теля си Ива́н, ко́йто бе́ше бо́лен от ня́колко де́на. Той се разболя́ след сва́тбата на братовче́дка си. Преди́ сва́тбата той ря́за дърва́, ма́за го́стната ста́я на братовче́дка си и насти́на. Ле́карят му би инже́кции. Сега́ Ива́н е почти́ здрав, но и́ма още ма́лко температу́ра. Затова́ той тря́бва да стои́ още 3 де́на в къ́щи.

Сва́тбата на не́говата братовче́дка ми́на добре́. Там бя́ха почти́ вси́чки родни́ни, прия́тели и позна́ти на младоже́нците. Не бя́ха са́мо дя́дото и ба́бата на бу́лката. Те са бо́лни от еди́н ме́сец.

Венча́вката ста́на в цъ́рквата "Света́ Богоро́дица", на́й-старата цъ́рква в село́то. Ста́рият прия́тел на младоже́нците, Хри́стов, ги венча́. Чи́чото на Ива́н не можа́ да ги венче́е. Той умря́ преди́ ня́колко ме́сеца.

След венча́вката го́стите прека́раха мно́го ве́село в къ́щата на бу́лката. Те пи́ха сли́вова раки́я и черве́но ви́но и пя́ха мно́го пе́сни. Едни́ от го́стите игра́ха ръчени́ца, а дру́ги - хоро́. На́й-много от вси́чки игра́ бу́лката. Тя е ве́села и жи́ва. Тържество́то трая́ до зори́.

LESSON 24

ПРЕВОД **TRANSLATION**

1. The doctor is going to give me some injections because I am very sick. I am running a temperature.

2. They are at the Church of St. Mary now. The wedding of my sister will take place there this afternoon. In this village all weddings take place there. My uncle will give the bride away. After the wedding ceremony, they will all go to the house of the newlyweds. There many relatives and acquaintances will eat roast lamb and fried chicken. They will dance, drink and sing many songs. They will be so happy that they'll get drunk. The celebration will last until dawn.

3. Why don't you go to bed now? It is late and you'll have to get up early tomorrow. I always go to bed early and get up early.

4. Are you sick? No, I am not sick now, but I'll get sick tomorrow. You know that I often get sick.

5. Do you think your cousin will get well by Saturday? Will he be able to come with us on a trip on Sunday?

LESSON 24

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ　　QUESTIONS & ANSWERS

1. Защо́ оти́де Борисла́в да ви́ди прия́теля си Ива́н?
   Той оти́де да го ви́ди, защо́то Ива́н бе́ше бо́лен.

2. Откога́ бе́ше бо́лен Ива́н?
   Той бе́ше бо́лен от ня́колко де́на.

3. Кога́ се разболя́ той?
   Той се разболя́ след сва́тбата на братовче́дка си.

4. От какво́ се разболя́?
   Насти́на преди́ сва́тбата.

5. Какво́ пра́ви́ той преди́ сва́тбата?
   Ря́за дърва́ и ма́за го́стната ста́я на братовче́дка си.

6. Ле́карят би ли му инже́кции?
   Да, би му ня́колко.

7. Здрав ли е Ива́н сега́?
   Сега́ той е почти́ здрав, но и́ма о́ще ма́лко температу́ра.

8. Ко́лко време тря́бва да стои́ той в къ́щи?
   Той тря́бва да стои́ о́ще 3 де́на в къ́щи.

9. Как ми́на сва́тбата на не́говата братовче́дка?
   Сва́тбата на не́говата братовче́дка ми́на добре́.

10. Кои́ бя́ха на сва́тбата?
    Там бя́ха почти́ всички родни́ни, прия́тели и позна́ти на младоже́нците.

11. Кой не бе́ше там?
    Не бя́ха само дя́дото и ба́бата на бу́лката.

12. Защо́ не бя́ха те на сва́тбата?
    Те не бя́ха на сва́тбата, защо́то са бо́лни от еди́н ме́сец.

13. Къде́ ста́на венча́вката на младоже́нците?
    Венча́вката ста́на в цъ́рквата "Света́ Богоро́дица".

14. Кой ги венча́?
    Ста́рият им прия́тел Хри́стов ги венча́.

15. Защо́ не можа́ да ги венче́е чи́чото на Ива́н?
Защо́то той умря́ преди́ ня́колко ме́сеца.

16. Как прека́раха го́стите след венча́вката?
Те прека́раха мно́го ве́село в къ́щата на бу́лката.

17. Какво́ пра́виха те там?
Те пи́ха сли́вова раки́я и черве́но ви́но и пя́ха пе́сни.

18. Игра́ха ли ръчени́ца?
Едни́ от го́стите игра́ха ръчени́ца, а дру́ги - хоро́.

19. Кой игра́ на́й-много от вси́чки?
Бу́лката игра́ най-много.

20. Защо́ игра́ тя на́й-много?
Защо́то е ве́села и жи́ва.

21. А какво́ пра́ви́ младоже́нецът?
Той се напи́ от ра́дост.

22. До кога́ трая́ тържество́то?
Тържа́ството трая́ до зори́.

23. Же́нен ли сте?
Да, же́нен съм. И́мам и две деца́.

24. Кой Ви венча́?
Венча́ ни на́й-добрият ни прия́тел Ге́орги.

25. Какво́ пра́вихте след сва́тбата?
Вече́ряхме с го́стите на ресторա́нт.

26. Какво́ пра́вихте след като́ вече́ряхте в рестора́нта?
След това́ тръ́гнахме с влак за Со́фия.

27. Ви́е мо́жете ли да игра́ете хоро́?
Да, ни́е мо́жеме да игра́еме хоро́.

28. Ти́ зна́еш ли да игра́еш ръчени́ца?
Да, аз знам да игра́я ръчени́ца.

29. Че́сто ли се разболя́вате?
Не, аз не се разболя́вам че́сто.
Да, аз се разболя́вам мно́го че́сто.

30. Би́е ли Ви ле́карят инже́кции,кога́то сте бо́лен?
Бие ми са́мо поня́кога.

LESSON 24

ДОМАШНА РАБОТА **HOMEWORK**

Part I

Change the following using the words: вчера, миналата седмица, преди два дена.

1. Той е в къщи сега. Той пише писма и пие червено вино.
2. Тържеството ще трае до зори. Всички ще играят хоро, ще пеят и ще се напият.
3. Аз се разболявам често. Сега аз съм пак болен. Лекарят ми бие инжекции сега.
4. Утре ние ще режеме дърва, а вие ще мажете гостната стая.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. My wife and I often get sick. She got sick last week, and I got sick a few days ago. She got well last Sunday, but I am still sick.

2. Can you cut wood and paint a house? I can cut wood, but I cannot paint a house. I cut some wood this morning. Yesterday afternoon my cousin painted the drawing room.

3. My grandfather and my grandmother died a few years ago.

4. Where were you last night? I was home. My wife was at Mireff's and the children at the movies.

Part III

Translate and answer in Bulgarian:

1. Do you often get sick? Did you get sick last month?
2. Does the doctor give you any injections when you are sick?
3. Where were you yesterday?
4. Did you drink red wine this morning?

Part IV (Tape recording assignment)

1. Record the dialogue to Lesson 24.

2. Translate the questions in part III: record them and record the answers.

LESSON 24

РЕЧНИК	VOCABULARY
а́бе́ particle	well, you see
би́я, -е, бих	to beat
би́я инже́кция	to give an injection
Богоро́дица	Mother of God, The Virgin Mary,
Света́ Богоро́дица	St. Mary
бу́лка f.	bride
в	at ;in
венча́вам	to give the bride away; to marry
венче́я, -е, -ах	
венча́вка f.	wedding
ве́сел, а, о, и	gay
ве́село adv.	gaily
го́стна ста́я f.	drawing room
дърво́ n.pl. дърва́	wood
жи́в, -а, -о, -и	lively; vivacious
здра́в, -а, -о, -и,	well; healthy
зора́ f.	dawn; day break
до зори́	until dawn
и......и.....	both.......and
инже́кция f.	injection
ле́кар m.	physician, doctor of medicine
ма́жа, -е, ма́зах	to paint
младоже́нец m.	bridgroom
младоже́нци pl.	newlyweds
на́й-много	most
нали́	a neg.interrog. part. equal to не...ли
напи́вам се	to get drunk
напи́я се, -е, напи́х се	
насти́вам	to get a cold
насти́на, -е, -ах	
оздравя́вам	to get well; to be well
оздравея, -е, оздравя́х	
пе́сен f.	song
песента́ with art.	
пе́сни pl.	
позна́т m.	acquaintance
преди́ prep.	ago
ра́дост f.	joy
напи се от ра́дост	he was so happy he got drunk
разболя́вам се	to get sick
разболея се, е се, я́х се	
ре́жа, -е, ря́зах	to cut
родни́на m. and f.	relative

LESSON 24

ръчени́ца f.	ratchenitsa, a native dance
игра́я ръчени́ца	to dance the ratcnenitsa
сва́тба f.	wedding
на сва́тба	at a wedding
све́т, -а, -о, -и	saint, holy
ста́вам	to take place
ста́на, -е, -ах	
температу́ра f.	temperature
ти indir. obj. pronoun	to you
тържество́ n.	celebration
уми́рам	to die
умра́, -е, -ях	
хоро́ n.	horo, a native dance
игра́я хоро́	to dance the horo
цъ́рква f.	church
чи́чо m.	uncle

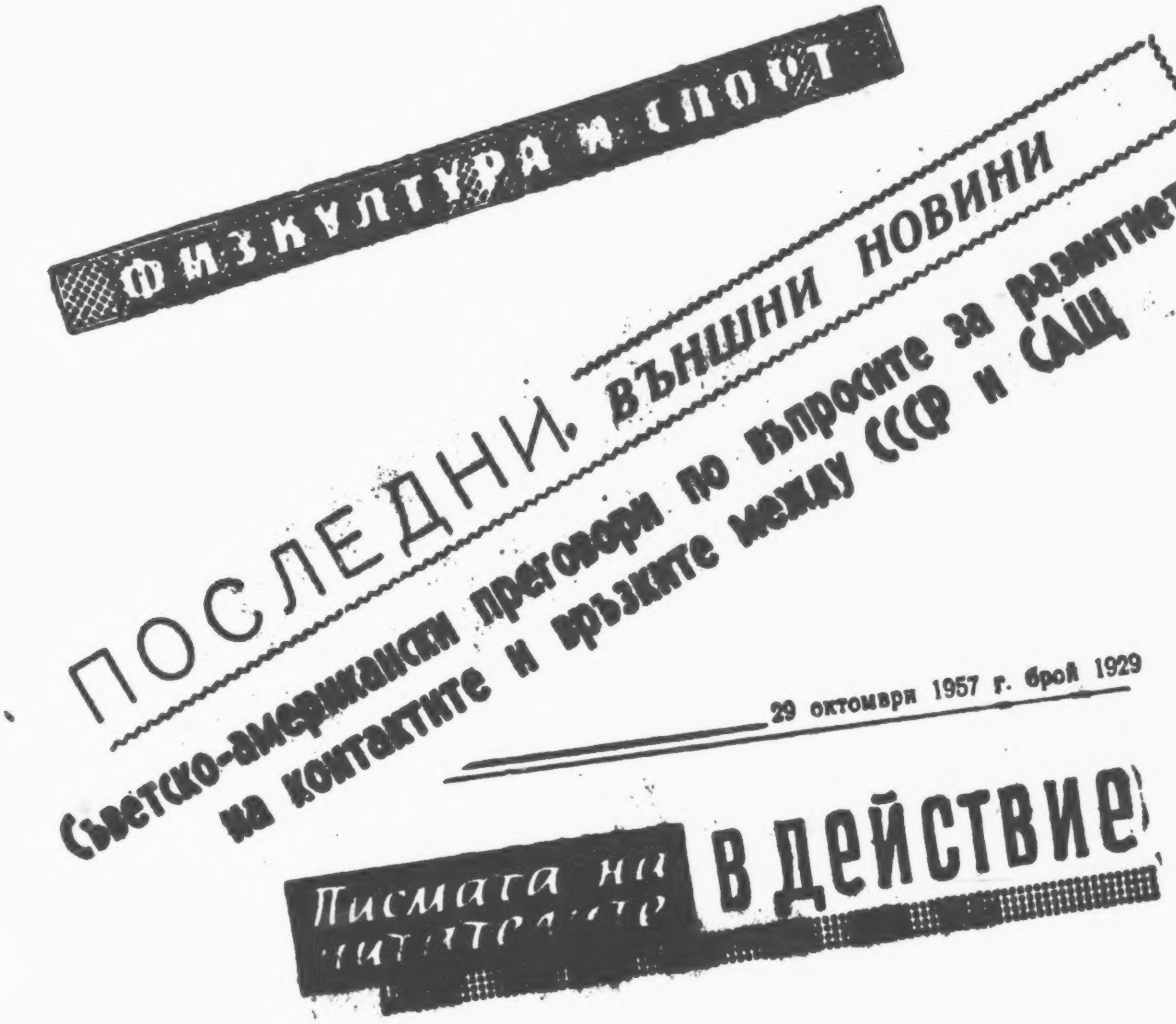

ФИЗКУЛТУРА И СПОРТ

ПОСЛЕДНИ ВЪНШНИ НОВИНИ

Съветско-американски преговори по въпросите за развитието на контактите и връзките между СССР и САЩ

29 октомври 1957 г. брой 1929

Писмата на читателите в действие

ДВАДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 25

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Past Tense - First Group (cont.)

D. ОТИДА, Е

АЗ ОТИД - ОХ

ТИ ОТИДЕ

ТОЙ
ТЯ ОТИДЕ
ТО

на театър снощи
на кино вчера
на гости миналата седмица

НИЕ ОТИД - ОХМЕ

ВИЕ ОТИД - ОХТЕ

ТЕ ОТИД - ОХА

1.

Аз ще отида на кино довечера.
Аз отидох на кино снощи.

Къде ще отидете довечера? Къде отидохте снощи?	Аз ще отида на кино довечера. Аз отидох на кино снощи.
ти, той, тя , ние, вие, те, жена ми, децата, г-н......, и т.н.	и т.н.

2.

Аз отидох на кино снощи.

ние, ти, той, те, вие, тя, аз, жена ми, г-н...; студентите,... и т.н.	Ние отидохме на кино снощи. и т.н.

Брат ми отиде на екскурзия
миналата неделя.

младоженците, ние, те, ти, вие, децата, и т.н.	Младоженците отидоха на екскурзия миналата неделя.... и т.н.

Децата отидоха на училище тази сутрин. Той отиде в къщи преди няколко минути.	и т.н.
Ние отидохме на гости вчера. Те отидоха на село преди няколко дена. Дъщеря ми отиде на сватба преди няколко часа.	и т.н.

3.

Аз четох вестници снощи.
роман вчера
урока тази сутрин
разговора
четивото

ти, той, те, тя, вие, ние, аз, учениците, г-н,....и т.н.	Ти чете вестници снощи. и т.н.

4.

Аз ядох пържено пиле вчера на обяд.
кюфтета миналата събота
кебапчета преди два дена
телешко месо снощи
свински пържоли, луканка
сирене тази сутрин

той, те, тя, ние, ти, вие, и т.н.

5.

Аз дойдох тук преди десет минути.

той, ние, ти, те, тя, вие, аз, студентите, г-н..., и т.н.	Той дойде тук преди десет минути. и т.н.

6.

Аз дадох личната си карта вчера.

курсистът, те, ние, българката, ти, аз, всички, вие, и т.н.	Курсистът даде....... и т.н.

7.

Аз продадох къщата миналия месец.

братовчед ми, ние, те, ти, братовчедка ми, аз, вие, баба ми и дядо ми, и т.н.	Братовчед ми продаде.....и т.н.

8.

Аз влязох в стаята преди няколко минути.

курсистите, сержантът, ние, ти, аз, вие, и т.н.	Курсистите влязоха..... и т.н.

9.

Аз донесох учебника си тази сутрин.

ти, ние, редникът, редниците, вие, аз, тя, и т.н.	Ти донесе.......и т.н.

10.

Кой отиде на кино снощи?	Аз отидох на кино снощи. ти, ние, студентите, вие, децата, ефрейторът, г-жа..., те, аз, и т.н.

Кой отиде на танцова забава миналата неделя?	Ние отидохме на танцова забава миналата неделя.
	той, те, войниците, вие, ти, аз, ние, дъщеря ми, и т.н.
Кой отиде на Витоша миналата събота?	
Кой отиде на хижа "Поляна" преди няколко дена?	
Кой дойде в стаята в два часа?	и т.н.
Кой дойде в къщи вчера?	
Кой дойде на училище тази сутрин?	
Кой чете вестници снощи?	
урока	
четивото	
роман	
Кой яде кебапчета вчера?	и т.н.
кюфтета снощи?	
сирене тази сутрин?	
свински пържоли в неделя?	
луканка вчера следобед?	
гювеч миналата седмица?	
фасул миналата събота?	
агнешко печено вчера?	
Кой отиде при месаря?	и т.н.
в "Наркоп"?	
на гости преди три дена?	
Кой влезе в стаята преди половин час?	
Кой донесе учебника си тази сутрин?	
Кой даде личната си карта вчера сутринта?	
Кой продаде къщата миналия месец?	

11.

Какво ядохте вие снощи?	Ние ядохме кебапчета снощи.
ти тази сутрин?	телешко
те вчера на обяд?	пържено пиле
той в неделя?	сирене
ние миналата събота?	луканка
тя днес на обяд?	гювеч
аз преди няколко дена?	кюфтета

12.

Кога отидохте на екскурзия?	Аз отидох на екскурзия преди пет дена.
те, той, ние, аз, ти, младоженците, чичо ти, учителите, и т.н.	Те отидоха на екскурзия в неделя. и т.н.
Кога продаде чичо ти къщата?	.....преди два месеца преди няколко месеца
те, вие, ти, аз, и т.н.	миналата година
Кога дойдоха те на училище? той, аз, вие, ти, и т.н.	в седем и половина преди час и половина преди два часа
Кога донесе ти документите? вие, те, тя, и т.н.	и т.н.
Кога дадохте вие парите на г-н..? аз, той, ние, те, тя, вие, и т.н.	миналата събота неделя седмица
Кога влезе той в стаята? те, учителят, вие, и т.н.	
Кога чете той урока? вие, те, ти, и т.н.	и т.н.
Кога ядохте? те, аз, той, ние, и т.н.	

13.

Отидоха ли те на кино?	Да, те отидоха на кино. Не, те не отидоха на кино.
той, тя, децата, и т.н.	Те отидоха на танцова забава.
Четохте ли вестниците? Донесохте ли луканката? Яде ли той? Дойдоха ли студентите на училище? Чичо ти продаде ли къщата? Войниците влезоха ли в стаята? Вие дадохте ли парите на жена си? Отидоха ли децата при месаря?	и т.н.

и т.н.

Е. МИНА, Е

АЗ МИНА - Х

ТИ МИНА

ТОЙ
ТЯ МИНА
ТО

НИЕ МИНА - ХМЕ

ВИЕ МИНА - ХТЕ

ТЕ МИНА - ХА

през Владая вчера

1.

Аз минах през Владая миналата неделя.

той, ние, ти, те, тя, вие, брат ми, войниците, и т.н.

Той мина през Владая миналата неделя.

и т.н.

Ние преминахме реката вчера следобед.
Аз си легнах късно снощи.
Той стана рано тази сутрин.
Те се върнаха преди няколко минути.
Аз настинах преди няколко дена.
Ние стигнахме хижата в десет часа снощи.
Ти тръгна за казармата преди два часа.
Аз срещнах г-жа ..... вчера.
Той седна на масата преди половин час.
Аз почнах да чета романа вчера.

и т.н.

и т.н.

2.

Кой стана рано тази сутрин? Аз станах рано тази сутрин.

вие, той, те, ние, тя, ти
студентите, учителят, и т.н.

Кой мина през село Владая
миналата седмица?
Кой си легна късно снощи?

Кой премина реката преди
няколко дена? и т.н.

Кой се върна преди няколко
минути?

Кой настина на сватбата
миналата неделя? и т.н.

Кой стигна в хижата в десет
часа снощи?

Кой тръгна за казармата преди
преди един час?

Кой седна на масата преди
няколко минути? и т.н.

Кой почна да чете романа
вчера?

Кой срещна учителя вчера?

3.

Кога станахте тази сутрин? Аз станах много рано тази сутрин.

той, те, ти, ние, тя, и т.н.

Кога си легнаха те снощи?
Кога почнахте да четете романа?
Кога срещнахте г-н Иванов?
Кога седна брат ти на масата?
Кога тръгнаха войниците за
казармата?
Кога настинахте?
Кога се върна сестра ти? и т.н.

F. РАЗБЕРА, Е

АЗ РАЗ - БРАХ

ТИ РАЗ - БРА

ТОЙ
ТЯ РАЗ - БРА
ТО учителя вчера

НИЕ РАЗ - БРАХМЕ

ВИЕ РАЗ - БРАХТЕ

ТЕ РАЗ - БРАХА

1.

Аз разбрах учителя тази сутрин.	
ти, той, тя, ние, вие, те, редникът, редниците, и т.н.	Ти разбра учителя тази сутрин. и т.н.

2.

Разбрахте ли ме?	Да, аз Ви разбрах. Не, аз не Ви разбрах.
той, студентите, и т.н.	и т.н.

3.

Кой ме разбра?	Аз Ви разбрах. Той Ви разбра. Те Ви разбраха. Ние Ви разбрахме. Студентите Ви разбраха. Лейтенантът Ви разбра. и т.н.

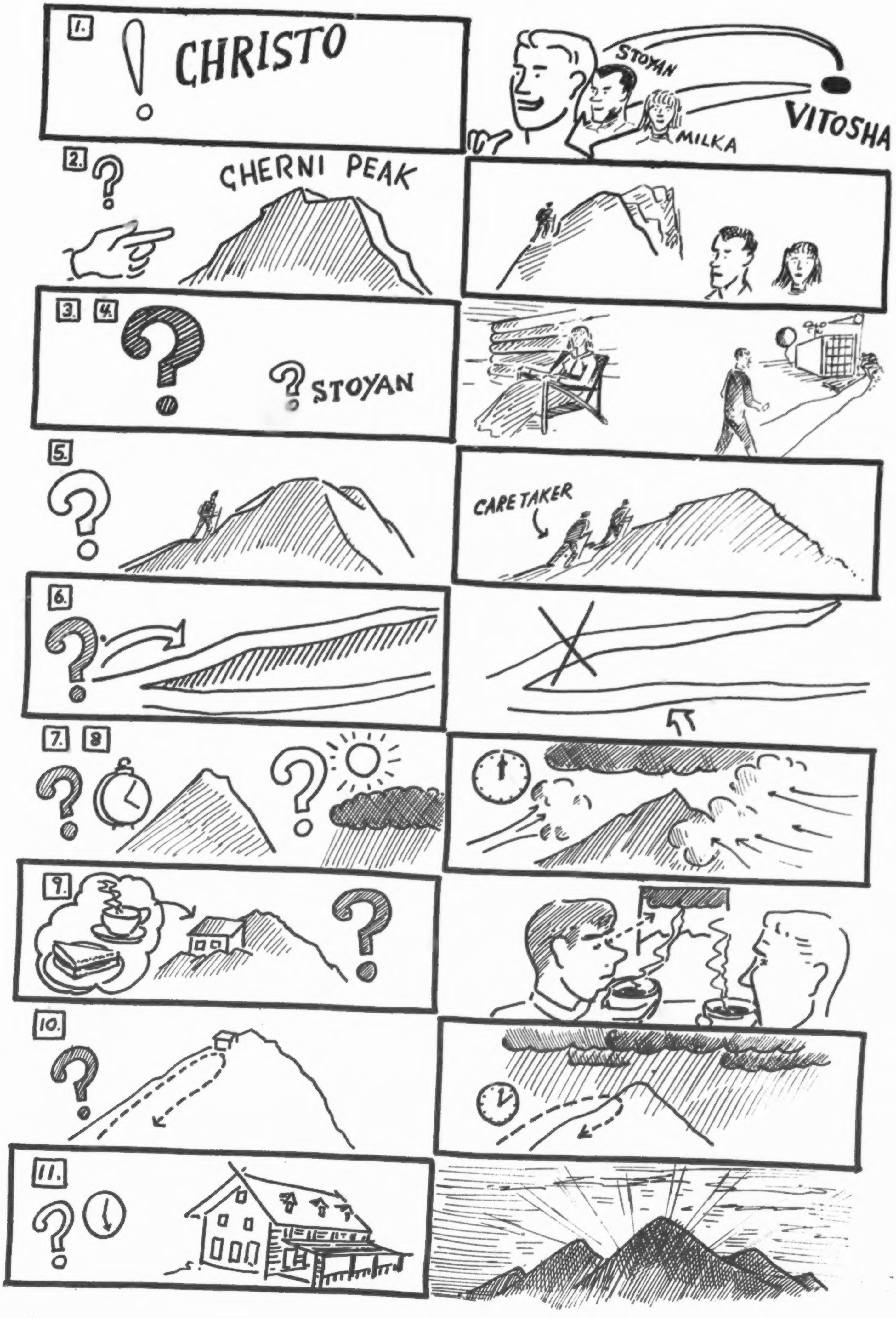
1.
CHRISTO
STOYAN
MILKA
VITOSHA
2.
CHERNI PEAK
3.
4.
STOYAN
5.
CARETAKER
6.
7.
8
9.
10.
11.

LESSON 25

РАЗГОВОР	DIALOGUE
На екску́рзия /продължение/	On a Trip (continuation)
/Миналата седмица Александър срещна Христо на улицата и го разпита за екскурзията./	(Last week Alexander met Christo on the street and asked him about the trip.)
Алекса́ндър:	Alexander:
Ей, Хри́сто, чуде́сно изгле́ждаш!	Eh! Christo, you look wonderful.
Хри́сто:	Christo:
Благодаря́! Току́-що се въ́рнах със Стоя́н и Ми́лка от Ви́тоша.	Thank you. I just returned with Stoyan and Milka from Vitosha.
- Оти́дохте ли на Че́рни връх?	- Did you go to Cherni Peak?
- Да, аз оти́дох, но те не дойдо́ха с мен.	- Yes, I went, but they didn't come with me.
- Защо́?	- Why?
- Ми́лка оста́на в хи́жата, поне́же бе́ше уморе́на.	- Milka remained at the lodge because she was tired.
- Ами́ Стоя́н?	- What about Stoyan?
- Той оти́де до метеорологи́ческата ста́нция.	- He went to the meteorological station.
- Ти сам ли оти́де на Че́рни връх?	- Did you go to Cherni Peak alone?
- Не, паза́чът на хи́жа "Поля́на" дойде́ с мен.	- No, the caretaker of Polyana lodge went with me.
- По го́рната пъте́ка ли ми́нахте?	- Did you take the high path?
- Не, ми́нахме по до́лната.	- No, we took the low one.
- Кога́ сти́гнахте на върха́?	- When did you reach the summit?
- Сти́гнахме там към обя́д.	- We arrived there about noon.
- Ху́баво ли бе́ше вре́мето го́ре на планина́та?	- Was the weather nice up on top of the mountains?
- Ка́кто ви́наги бе́ше о́блачно и ветрови́то.	- As always it was cloudy and windy?
- Ядохте ли на върха́?	- Did you eat on the summit?
- Ха́пнахме си набъ́рже.	- We had a bite in a hurry.

LESSON 25

- Защо́ не оста́нахте по́-дълго там?	- Why didn't you remain there for a longer time?
- Сля́зохме почти́ ведна́га, поне́же по́чна да вали́ дъжд.	- We descended almost immediately because it started to rain.
- Кога́ се прибра́хте в хи́жата?	- When did you get back to the lodge?
- Прибра́хме се при за́лез слъ́нце.	- We got back at sunset.

Дария Василянска
Прибиране на сено

LESSON 25

ГРАМАТИКА- GRAMMAR ANALYSIS

FORMATION OF THE PAST TENSE

Verbs of Group 1 (continued)

1. Past tense with the vowel o.

There are 30 verbs of the 1st Group which take the vowel o before the endings for the 1st person singular and all persons in plural. The 2nd and the 3rd person singular end in the stem vowel e. Example:

чета́,е – to read
I read

аз	че́т -ох	ние	че́т -охме
ти	че́те	вие	че́т -охте
той		те	че́т -оха
тя	че́те		
то			

Notice that the accent changes its place. In the present tense, it is on the last syllable or on the next to the last. Examples: чета́, чете́ме
In the past tense it is on the first. Examples: че́тох, че́тоха
This is the only difference existing between the forms of the 2nd person singular in the present and the past tense.

The most important verbs of this subgroup are:

a.	влека́ влече́*		вля́кох вле́че*	to drag

The two perfective verbs облека "to put on" and отвлека "to kidnap" are conjugated in the same way.

b.	дам даде́	(perfective)	да́дох да́де	to give

The following compound verbs (all perfective) form their past tense in the same way:

изда́м	to edit, to betray	пода́м	to hand
преда́м	to deliver, to betray	разда́м	to distribute
прода́м	to sell	създа́м	to create

---

* About the change of К to Ч see Lesson 20, Grammar b.

c.	до́йда	(perfective)	до́йдо́х	to come

Notice that two accents are possible in the past tense.

d.	клада́ кладе́		кла́дох кла́де	to build a fire
e.	крада́ краде́		кра́дох кра́де	to steal
f.	мета́ мете́		ме́тох ме́те	to sweep
g.	неса́ несе́	(Perfective)	не́сох не́се	to lay (an egg)
	занеса́ отнеса́	(Perfective) (Perfective)		to carry to to take away
h.	оти́да оти́де		оти́дох оти́де	to go

Notice that this verb doesn't change its accent in the past tense.

i.	пека́ пече́		пе́кох пе́че	to bake
j.	плета́ плете́		пле́тох пле́те	to knit
k.	река́ рече́	(Perfective)	ре́кох ре́че	to say
l.	сека́ сече́		се́кох се́че	to cut
m.	тека́ тече́		те́кох те́че	to flow

2. Disappearance of the Root Vowel

The following verbs lose their root vowel in the past tense:

a.	бера́: бере́:	брах бра	to pick (up)
b.	пера́: пере́:	прах пра	to wash clothes

3. Change of the Stem Vowel E to A

Some verbs change their stem vowel e into a in the past tense. Examples:

бръ́сна, е to shave

аз бръ́сна -х	I shaved	ние бръ́сна -хме
ти бръ́сна		вие бръ́сна -хте
той тя бръ́сна то		те бръ́сна -ха

The perfective verbs ле́гна, е "to lie down" and ста́на, е "to become", "to get up" are conjugated in the same way.

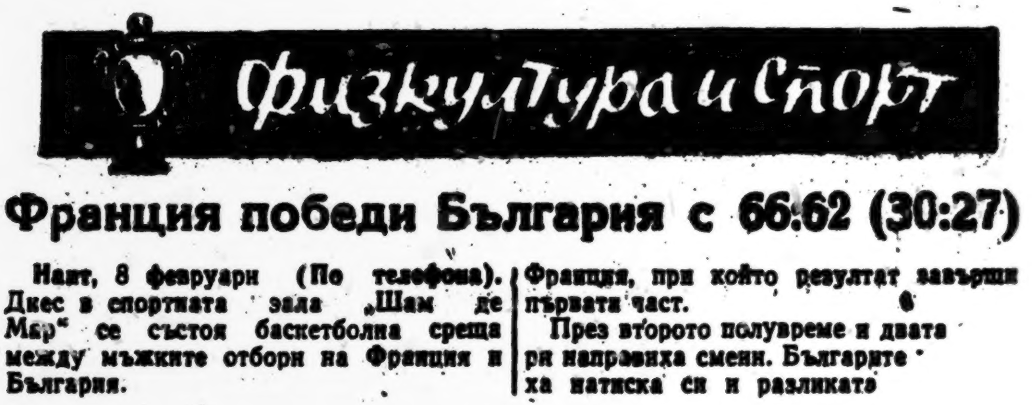

Физкултура и Спорт

Франция победи България с 66:62 (30:27)

Нант, 8 февруари (По телефона). Днес в спортната зала „Шам де Мар" се състоя баскетболна среща между мъжките отбори на Франция и България.

Франция, при който резултат завърши първата част.

През второто полувреме и двата ри направиха смени. Българите ха натиска си и разликата

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR DRILL

Grammar: Past Tense – First Group (cont.)

1.

Аз отидох на кино снощи.

той, вие, тя, те, ти, ние,
аз, син ми, баща ми и майка
ми, сержант Х...., и т.н.

Той отиде на кино снощи.

и т.н.

Те отидоха на Черни връх вчера.
Ние отидохме на Витоша миналата
съботата.
Той отиде до метеорологическата
станция вчера следобед.
Те отидоха до хижа "Поляна" преди
два дена.
Аз отидох на върха тази сутрин.

и т.н.

Брат ми отиде на екскурзия миналата седмица.
Децата отидоха на училище преди
половин час.
Аз четох урока снощи.
четивото тази сутрин
вестници вчера
списания вчера следобед
Те ядоха кебапчета преди два дена.

и т.н.

кюфтета
пържоли и т.н.
Те си хапнаха набързо преди
няколко минути.
Тя остана в хижата тази сутрин.
Те се прибраха при залез слънце
вчера.
Той се прибра в хижата преди
един час.

и т.н.

Аз Ви разбрах.

2.

Кога слязохте от върха?

Аз слязох от върха преди половин час

той, те, ти, тя, аз,
пазачът на хижата, вие,
младоженците, и т.н.

.....преди един час
преди два часа
преди няколко часа
преди час и половина
преди няколко дена
преди една година
преди две години
преди един месец
преди два месеца
миналата седмица
миналия месец

Кога отидоха курсистите на Витоша?
г-н.... на сватба?
вие на Черни връх?
ти на екскурзия?
аз на училище?
ние до метеорологическата станция?

Кога се прибрахте в хижата?
в къщи
Кога си хапнахте?
Кога ядохте вие кюфтета?
той кебапчета?
те луканка?
тя сирене?
аз свински пържоли?
ние телешко месо?

и т.н.

Кога останахте вие в хижата?
те в къщи?
Кога стигнаха те на върха?
на хижата?
до реката?
Кога стана той тази сутрин?

Кога тръгнаха те за метеорологическата станция?
Кога си легнахте снощи?

и т.н.

Кога настина ти?

и т.н.

Кога се върнаха младоженците?

Кога дойде ти в къщи?
те на училище?
Кога четохте романа?
Кога дадохте учебника на г-н...?
Кога продадохте къщата?

3.

Кой отиде на Черни връх преди няколко дена?	Ние отидохме на Черни връх преди няколко дена.
на Витоша на екскурзия и т.н....	аз, братовчед ми, те, вие, ти, сестра ми, младоженците, ние, и т.н....
Кой остана в хижата тази сутрин? в къщи в училището	Тя......ние.....те.....аз...и т.н.
Кой се прибра рано снощи?	Аз.....ние.....вие......и т.н.
Кой слезе от върха почти веднага?	Ние....аз......те.......и т.н.
Кой почна да учи български език преди няколко седмици?	Ние....те......аз.......и т.н.
Кой си хапна преди половин час?	
Кой яде на върха днес?	
Кой срещна Христо на улицата миналата седмица?	
Кой се върна от Витоша снощи?	и т.н.
Кой дойде тук преди няколко минути?	
Кой мина по горната пътека миналия път?	
Кой чете списанията снощи?	
Кой настина миналата седмица?	и т.н.
Кой си легна късно снощи?	
Кой стана рано тази сутрин?	
Кой даде книгите на студентите?	

4.

Аз не отидох на кино снощи,
отидох на гости у Христови.

той, ние, тя, вие, ти, те,
аз, брат ми, децата, и т.н.

Той не стиде на кино снощи,
отиде у Христови.

Те не дойдоха тази сутрин,
дойдоха снощи.
Ние четохме списанията вчера.
Ние не четохме вестниците.
Аз не разбрах учителя вчера
сутринта. Аз го разбрах
обаче тази сутрин.
Ние не минахме през село Бояна.
Ние минахме през Владая.
Той не яде кюфтета. Той яде
кебапчета вчера на обяд.
Ние не си хапнахме преди няколко
минути. Ние си хапнахме
преди няколко часа.

и т.н.

Аз не си легнах късно снощи.
Аз си легнах рано.
Вие не станахте рано тази сутрин.
Вие станахте късно.
Аз не дадох учебниците на учителите. Аз дадох учебниците
на курсистите.
Ти срещна г-жа Иванова преди няколко дена. Ти не срещна
г-жа Христова.
Те стигнаха на върха към обяд.
Те не стигнаха там следобед.

и т.н.

Той не продаде къщата миналата
седмица. Той продаде къщата
миналия месец.
Те тръгнаха за върха при изгрев
слънце. Те не тръгнаха в 8 ч.
Ние не почнахме да учим български
преди няколко седмици. Ние почнахме да учим български преди
няколко месеца.
Вие не преминахте реката тук вчера.
Вие преминахте реката при моста.
Аз не донесох документите снощи.
Аз донесох парите.

5.

Ние отидохме на Черни връх, а те отидоха до метеорологическата станция.

аз........, а той........
вие......., а ние........
той......., а те.........
тя........, а аз.........
ти........, а вие........
те........, а вие........
ние......., а ти.........

и т.н.

Аз отидох на Черни връх, а той отиде до метеорологическата станция.

и т.н.

Тази сутрин аз дойдох на училище в седем часа и четвърт, а той дойде в седем без четвърт.

Ние си хапнахме преди половин час, а те си хапнаха преди два часа.

Снощи ти се прибра рано, а те се прибраха късно.

и т.н.

Аз продадох едната къща за двайсет хиляди лева, а той продаде другата къща за десет.

Снощи вие си легнахте в девет часа и половина, а той си легна в полунощ.

Аз четох вестници снощи, а жена ми чете списания.

Ние тръгнахме при изгрев слънце, а те тръгнаха по-късно.

Вчера той яде сирене, а ти яде пържоли.

и т.н.

Аз разбрах урока вчера, а той разбра урока днес.

Той донесе парите преди няколко дена, а тя ги донесе вчера.

Те слязоха от върха веднага, а ние останахме там.

Когато тя се върна преди няколко дена, той настина.

Когато те стигнаха на върха, те срещнаха приятелите си там.

Lesson 25

6.

Къде отивате?	Отиваме на екскурзия.
Къде ще отидете?	Ще отидем на Черни връх.
Нали отидохме на Черни връх преди две седмици.	Да, но искаме да отидем пак там.
Често ли ходите на екскурзия?	Много често. Почти всяка неделя.
Кога ще тръгнете?	Ще тръгнем при изгрев слънце.
Винаги ли тръгвате рано?	Да, ние винаги тръгваме рано.
Не тръгнахме ли в 8 ч. миналия път?	Да. Миналия път тръгнахме късно, понеже чакахме Христо.
Той ще дойде ли с вас този път?	Не, болен е.
От какво е болен?	Той е болен от плеврит.
Кога се разболя?	Разболя се миналата седмица.
Той често ли се разболява?	Да, често.
Кога, мислиш, че ще оздравее?	Мисля, че ще оздравее идущата седмица.
Ядохте ли?	Да, ядохме.
Какво ядохте?	Аз ядох сирене, а те ядоха луканка.
Ти не ядеш ли луканка?	Не, аз не ям луканка.
Какво ще ядете на хижата?	Ще ядем свински пържоли там.
С фасул ли?	Разбира се, че с фасул.
Кога ще стигнете на хижата?	Обикновено стигаме там по обяд, но този път ще стигнем там по-рано.
Кога стигнахме там миналия път?	Стигнахме в десет часа сутринта.
По коя пътека ще минете, когато отивате на върха?	Ще минем по горната пътека.
Вие винаги ли минавате по горната пътека?	Ние минаваме често по нея.
Не минахме ли по долната пътека преди две седмици?	Да, минахме по нея, понеже отидохме и до метеорологическата станция.
Ние прекарахме хубаво тогава.	Да, много хубаво.
Бяхте ли у Цаневи снощи?	Да, ние бяхме там, но Кольо не дойде.
Защо не дойде?	Беше на кино.
Играхте ли на карти?	До полунощ.
Късно ли си легна?	Легнах си в три часа тази сутрин.
А кога стана?	Станах в девет часа.
Кога си лягаш обикновено?	Обикновено аз си лягам в десет часа.
Спахте ли добре?	Не, не спах добре.
Милка беше ли у Цаневи?	Да, и тя беше там.
Цаневи продадоха ли къщата?	Да, продадоха я за 20,000 лева.
Дадоха ли им парите?	Не още.
и т.н.....и т.н.....	и т.н.......и т.н.....

LESSON 25

ЧЕТИВО READING TEXT

Еди́н ден Хри́сто реши́ да оти́де на Ви́тоша. Брат му Стоя́н и сестра́ му Ми́лка тръ́гнаха с не́го. Те го придружи́ха до хи́жа "Поля́на". Ми́лка бе́ше уморе́на и оста́на в хи́жата. Стоя́н и́скаше да ви́ди метеорологи́ческата ста́нция.

Паза́чът на хи́жата придружи́ Хри́сто до Че́рни връ́х. За върха́ и́ма две пъте́ки: го́рна и до́лна. Два́мата ми́наха по до́лната пъте́ка. Те вървя́ха мно́го бъ́рзо и сти́гнаха на върха́ към обя́д.

Ка́кто ви́наги вре́мето го́ре на върха́ бе́ше о́блачно и ветрови́то. По́чна да вали́ дъжд. Хри́сто и паза́чът на хи́жата не остна́ха дъ́лго вре́ме там. Те си ха́пнаха набъ́рзо и тръ́гнаха към хи́жата. Прибра́ха се в хи́жата при за́лез слъ́нце.

На дру́гия ден Хри́сто, Стоя́н и Ми́лка ста́наха ра́но. След като́ я́доха, те по́чнаха да сли́зат ба́вно от планина́та. Въ́рнаха се след обя́д.

Съ́щия ден вечерта́ Хри́сто сре́щна на у́лицата братовче́д си Алекса́ндър. Два́мата по́чнаха да гово́рят за екску́рзията.

LESSON 25

ПРЕВОД TRANSLATION

1. Where are you going to meet Ivan next Saturday? I usually meet him at the restaurant Sofia, but this time I'll meet him in front of the movie theater.

2. Alexander is asking Hristo about the trip. He says that Hristo looks wonderful.

3. They always go on a trip on Sunday, but this time they'll go on Saturday, because they'll go to Cherni Peak. Milka will stay in the lodge, because she usually is very tired. Stoyan thinks that he'll go to the meteorological station. They sometimes take the upper path. This time, however, they'll take the lower path. They'll arrive at the summit at two o'clock in the afternoon. They won't stay there very long. They'll have a bite and will start down almost immediately. The weather there is always cloudy and windy. It often rains.

4. When will the children get back home tonight? Every day they get home early. Tonight, however, they'll get back home around midnight.

5. What does he sell? He sells houses. Will he sell your house? No, he won't. We'll sell it.

6. When do you usually leave for school? We usually leave for school at a quarter to seven. When will you leave for school tomorrow morning? We'll leave at a quarter past seven.

LESSON 25

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ — QUESTIONS & ANSWERS

1. Къде́ реши́ да оти́де Хри́сто?
   Той реши́ да оти́де на Ви́тоша.

2. Кой тръ́гна с не́го?
   Брат му Стоя́н и сестра́ му Ми́лка тръ́гнаха с не́го.

3. До къде́ го придружи́ха те?
   Те го придружи́ха до хи́жа "Поля́на".

4. Защо́ Ми́лка не го придружи́ след това́?
   Тя не го придружи́, защо́то бе́ше уморе́на.

5. Какво́ напра́ви тя?
   Тя оста́на в хи́жата.

6. Какво́ и́скаше да ви́ди Стоя́н?
   Той и́скаше да ви́ди метеорологи́ческата ста́нция.

7. С кого́ оти́де Хри́сто на Че́рни връх?
   Той оти́де с паза́ча на хи́жата.

8. Ко́лко пъте́ки и́ма за върха́?
   За върха́ и́ма две пъте́ки: го́рна и до́лна.

9. По коя́ пъте́ка ми́наха Хри́сто и паза́чът?
   Те ми́наха по до́лната пъте́ка.

10. Как вървя́ха те към върха́?
    Те вървя́ха мно́го бъ́рзо.

11. Кога́ сти́гнаха там?
    Те сти́гнаха към обя́д.

12. Какво́ бе́ше вре́мето го́ре на върха́?
    Вре́мето бе́ше о́блачно и ветрови́то.

13. Как си ха́пнаха те?
    Те си ха́пнаха набъ́рзо.

14. Защо не оста́наха дъ́лго вре́ме на върха́?
    Те не оста́наха дъ́лго вре́ме там, защо́то заваля́ дъжд.

15. Когá се прибрáха в хи́жата?
Те се прибрáха при зáлез слъ́нце.

16. Когá стáнаха Хри́сто, Стоя́н и Ми́лка на дру́гия ден?
Те стáнаха рáно сутринтá.

17. Каквó напрáвиха след товá?
Те я́доха и пóчнаха да сли́зат бáвно от планинáта.

18. Когá се въ́рнаха от екску́рзията?
Те се въ́рнаха след обя́д.

19. Когó срéщна Хри́сто вечертá?
Той срéщна братовчéд си Алексáндър.

20. Къдé го срéщна?
Той го срéщна на у́лицата.

21. За каквó пóчнаха да говóрят двáмата братовчéди?
Те пóчнаха да говóрят за екску́рзията.

22. Каквó ядóхте с женá си на обя́д?
Я́дохме су́па и пъ́лнени пипéрки.

23. Когá оти́де на учи́лище тáзи су́трин?
Оти́дох в 7 часá.

24. Сам ли оти́де на учи́лище?
Не. Оти́дох с г-н Петрóв.

25. По коя́ у́лица ми́нахте?
Ми́нахме по у́лица "Васи́л Лéвски".

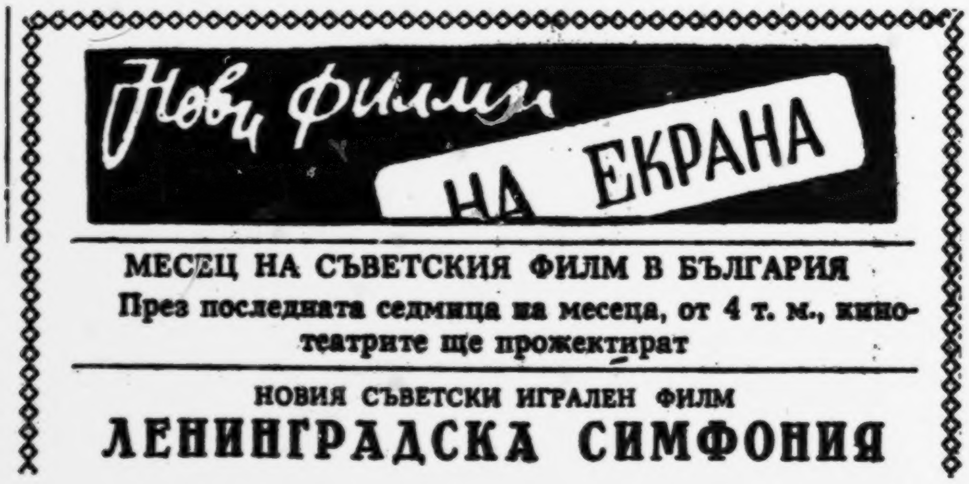

Нови филми НА ЕКРАНА

МЕСЕЦ НА СЪВЕТСКИЯ ФИЛМ В БЪЛГАРИЯ

През последната седмица на месеца, от 4 т. м., кинотеатрите ще прожектират

НОВИЯ СЪВЕТСКИ ИГРАЛЕН ФИЛМ

ЛЕНИНГРАДСКА СИМФОНИЯ

LESSON 25

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Change the following sentences using the words: преди няколко дена, миналата неделя, вчера.

1. Сега те отиват на Витоша.
2. Те стоят в хижата няколко часа и след това тръгват за върха. Те обикновено стигат на върха към обяд. Времето на планината е облачно и ветровито. Те не ядат там. Те си хапват и слизат почти веднага. Обикновено те се прибират в хижата рано.
3. Аз дохождам на училище в седем часа сутринта.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. A few days ago I met my cousin in front of the Technical School. I asked him about the trip.

2. Did you go to the lodge? Yes, we went to the lodge. When did you come back? We came back a few hours ago.

3. What did you eat last night at the restaurant? I ate hamburgers, my daughter ate vegetable stew, and my wife and my son ate beans.

4. Did you pass through Boyana? No, we passed through Vladaya. Where did you cross the river? We usually cross the river at the pool, but this time we crossed the river by the bridge. When did you get to the meteorological station? We got there at noon.

5. Did you read the newspapers last night? No, I read a novel; my sister read the magazines and the children wrote letters.

Part III

Translate and answer in Bulgarian:

1. When do you usually go to bed?
2. When did you, your wife and your children go to bed last night.
3. When do you get up in the morning?
4. When did you get up this morning?
5. Do you often go on a trip?
6. Did you go on a trip last Sunday?

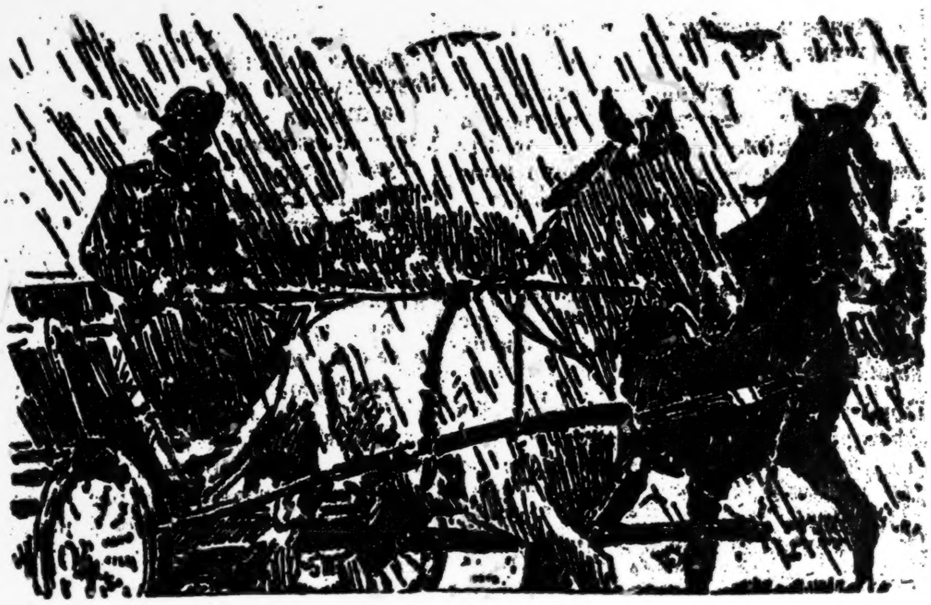

Редник ГЕОРГИ ИВАНОВ

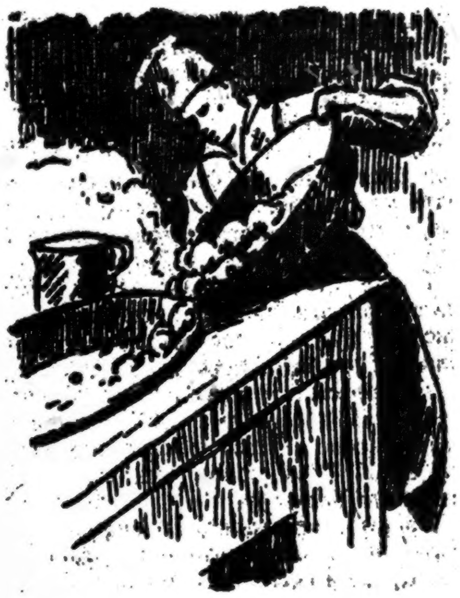

ВОИНИ

Ефрейтор МИСИЧОВ

LESSON 25

РЕЧНИК	VOCABULARY
ами́	what about, how about
ба́вно adv.	slowly
вали́ imper.p.t. валя́	it rains
завали́ p.t. -ля́	
ветрови́т, -а, -о, -и	windy
вечерта́	in the evening
вре́ме n.	time; weather
дъ́лго вре́ме	(for) a long time
връх, върхъ́т, въ́рхове	summit, top peak (of a mountain)
го́ре adv.	up on top, up, on the top
го́рен, го́рна, -о, -и	upper, high
ден, m.	day
на дру́гия ден	on the following day; on the next day
до́лен, до́лна, -о, -и	low; lower
дъжд m.	rain
дъ́лго adv.	(for) a long time
за́лез m.	sunset
при за́лез слъ́нце	at sunset
изгле́ждам	to look
ка́кто adv.	as
към prep.	around, about; toward
към обя́д	around noon
метеорологи́чески, -а, -о, -и	meteorological
мина́вам	to pass
ми́на, е, ах	
мина́вам по....	to take (a road), to walk along
му possessive	his
набъ́рже, набъ́рзо adv.	in a hurry, quickly
о́блачен, о́блачна, -о, -и	cloudy
оста́вам	to remain, to stay
оста́на, -е, -ах	
паза́ч m.	caretaker
планина́ f.	mountains
приби́рам се	to get back
прибера́ се, -е се, прибра́х се	
продълже́ние n.	continuation
пъте́ка f.	path
разпи́твам	to ask, to question (about)
разпи́там, -а, -ах	
реша́вам	to decide
реша́, -и. -их	
сли́зам	to descend
сле́за / сля́за / сле́зе сля́зох	

LESSON 25

ста́нция f.	station
сти́гам сти́гна, -е, -нах	to reach, to arrive
същ, -а, -о, -и	same
току́-що adv.	just
уморе́н, -а, -о, -и	tired
ха́пвам си ха́пна си, -е си, -ах си	to have a bite
че́рен / че́рни / че́рна, -о, -и	black
Че́рни връх	the highest peak in Vitosha mountains, 2,200 meters
чуде́сно adv.	wonderful, wonderfully

РАДИО

Събота, 2 ноември

АПТЕКИ

ДВАДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 26

Lesson 26

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. Past Tense - Second Group

II. Past Tense of " ВЗЕМА "

III. Masculine Nouns - Plural in " OBE "

I. Past Tense - Second Group

A. ХОДЯ, И

АЗ ХОДИ - Х

ТИ ХОДИ

ТОЙ
ТЯ ХОДИ
ТО

на кино снощи
на екскурзия преди три дена
на гости миналата седмица

НИЕ ХОДИ - ХМЕ

ВИЕ ХОДИ - ХТЕ

ТЕ ХОДИ - ХА

1.

Аз ходя на кино често.
Аз ходих на кино снощи.

Вие ходите ли често на кино?	Да, аз ходя често на кино.
Вие ходихте ли на кино снощи?	Да, аз ходих на кино снощи.
	Не, аз не ходих на кино снощи.
ти, той, тя, то, ние, вие, те, и т.н......	Аз ходих на гости снощи.
	и т.н.

2.

Ние ходихме на Витоша миналата
седмица.

той, аз, те, вие, ти, ние, тя, младоженците, редникът, и т.н.......	Той ходи на Витоша миналата седмица. и т.н.

Аз говорих на г-н Миров вчера.
Те служиха в пехотата преди
две години.
Той учи урока тази сутрин.
Вие работихте много вчера.
Неприятелят ни загради в гората
до селото преди два дена.
Те изоставиха картечницата.
Аз раних войника преди няколко
часа.
Те плениха един войник рано
тази сутрин.
Когато беше на гости снощи, той
свири на пиано.
Ти сложи одеялото в раницата
преди няколко минути.
Ти забрави да вземеш чай и захар.
Тя свари една дузина яйца преди
половин час.
Аз свърших вечерята преди четвърт
час.
Той купи кашкавал и масло вчера.
Войниците приготвиха облеклото си.
Аз му благодарих за това снощи.
Миналата неделя ние се изкачихме
на Черни връх.
Те продължиха пеш оттам преди
един час.
Миналия месец аз платих 18,000 лева
за къщата.
Аз поздравих госпожата от Вас.
Ние предположихме това.
Тя ги придружи до хижата вчера
следобед.

3.

Сега аз уча урока.	
Вчера...	Вчера аз учих урока.
Сега ние учиме урока.	
Снощи...	Снощи ние учихме урока.
вие, той, те, аз, тя, ти, учениците, ние, сержант Христов, и т.н.	
Аз ходя често на екскурзии. те, ние, той, вие, и т.н.	Миналата седмица аз ходих...... и т.н.
Вие винаги работите много. аз, ние, той, те, и т.н.	Миналия месец вие работихте .... и т.н.
Те ще сложат одеалата в раницата след няколко минути. аз, вие, ние, тя, и т.н.	Преди няколко минути те...... и т.н.
Той ще купи кашкавал и масло следобед.	Тази сутрин той.......
Ние служиме в артилерията сега.	Преди няколко години ние.......
и т.н.	и т.н.

4.

Кой ходи на Черни връх миналата неделя?	Аз ходих на Черни връх миналата неделя.
Кой говори на г-н Мирев вчера? Кой плени офицера тази сутрин? Кой придружи г-жа Христова снощи? Кой свари една дузина яйца? Кой учи урока си вчера? Кой загради войниците в гората преди два дена?	ние, те, вие, той, сестра ми, аз, ти, тя, другарите Чипев и Колев, и т.н. и т.н.
Кой купи кашкавал и масло? Кой сложи одеалата на масата? Кой изостави картечницата вчера? Кой служи в пехотата миналата година? Кой свири на пиано у Христови снощи?	и т.н.

и т.н.......и т.н.....

5.

Какво правихте вие вчера?	Вчера ние ходихме на гости.
снощи?	Снощи ние учихме урока.
тази сутрин?	Тази сутрин ние работихме.
той миналата седмица?	Миналата седмица той се изкачи на Черни връх.
те преди два дена?	Те приготвиха облеклото и раниците си преди два дена.
ти преди половин час?	Аз купих кашкавал и луканка за екскурзията преди половин час.
и т.н.	и ф.н.

6.

Кога свършихте вечерята?

той, те, ние, тя, аз,
ти, децата, и т.н.

Кога придружихте г-жа Хитрова до киното?
Кога предположихте това?
Кога поздрави той учителя?
Кога платиха те парите за къщата?
Кога продължихте пеш от селото?
Кога се изкачи ти на Черни връх?
Кога му благодарихте за това?
Кога приготвиха войниците раниците?
Кога купих аз кашкавала?
Кога сварихте яйцата?
Кога свириха те на пиано?
Кога ходиха те на Витоша?
Кога служихте в пехотата?
Кога работихте в завода?
Кога учи ти урока?
Кога ви загради неприятелят?
Кога изоставиха те картечницата?

Аз свърших вечерята преди четвърт час.

.....преди няколко минути
преди половин час
преди един час
преди няколко часа
преди два часа
вчера
тази сутрин
вчера сутринта
вчера следобед
вчера по обяд
снощи
в събота
миналата събота
в неделя
миналата неделя
миналата седмица
миналата година
миналия месец
преди два дена
преди няколко дена

7.

Учихте ли урока вчера?	Да, ние учихме урока вчера.
	Не, ние не учихме урока вчера.
той, те, аз, и т.н.	Ние отидохме на танцова забава.
Платиха ли те парите за къщата?	и т.н.
и т.н.	

В. ВИДЯ, И

АЗ	ВИДЯ - Х	
ТИ	ВИДЯ	
ТОЙ		
ТЯ	ВИДЯ	г-н Мирев вчера
ТО		г-жа Мирева миналата седмица
		филма преди два дена
НИЕ	ВИДЯ - ХМЕ	
ВИЕ	ВИДЯ - ХТЕ	
ТЕ	ВИДЯ - ХА	

1.

Аз ще видя г-н Мирев довечера.
Аз видях г-н Мирев вчера.

Вие ще видите ли г-н Мирев довечера? Вие видяхте ли г-н Мирев вчера?	Да, аз ще видя г-н Мирев довечера. Да, аз видях г-н Мирев вчера. Не, аз не видях г-н Мирев вчера. Аз видях г-жа Мирева вчера.
ти, той, тя, ние, вие, те, и т.н.	и т.н.

2.

Ние видяхме филма снощи.

той, те, вие, тя, аз, ти, ние, жена ми, децата, курсистите, и т.н....	Той видя филма снощи. и т.н.

Те стояха до късно.
Той вървя бързо.
Аз седях дълго време на стола.

3.

Кой видя филма снощи? Кой вървя бързо? Кой стоя до късно снощи?	Аз видях филма снощи. той, ние, те, вие, и т.н.

Lesson 26

С. СПЯ, И

АЗ СПА - Х

ТИ СПА

ТОЙ
ТЯ СПА
ТО

НИЕ СПА - ХМЕ

ВИЕ СПА - ХТЕ

ТЕ СПА - ХА

до 6ч. вчера сутринта
до 8 ч. тази сутрин
до обяд миналата неделя

1.

Аз спя добре.
Аз спах добре снощи.

Как спите Вие? Как спахте снощи?	Аз спя добре. Аз спах добре снощи.
ти, той, тя, ние, вие, те, и т.н.	и т.н.

2.

Ние спахме добре снощи.

аз, той, те, тя, вие, ти, ние, и т.н....	Аз спах добре снощи. и т.н.

3.

Кой спа добре снощи?	Те спаха добре снощи.
	той, аз, вие, ние, тя, ти, те, и т.н....

Lesson 26

II. Past Tense of " ВЗЕМА "

ВЗЕМА, Е

АЗ ВЗЕ - Х

ТИ ВЗЕ

ТОЙ
ТЯ ВЗЕ
ТО

НИЕ ВЗЕ - ХМЕ

ВИЕ ВЗЕ - ХТЕ

ТЕ ВЗЕ - ХА

телешко миналата събота
свински пържоли вчера
луканка преди два дена

1.

Аз ще взема телешко утре.
Аз взех луканка вчера.

Какво ще вземете утре?
Какво взехте вчера?

Аз ще взема телешко утре.
Аз взех луканка вчера.

ти, той, тя, ние, вие,
те, аз, и т.н.

и т.н.

2.

Аз взех кашкавал тази сутрин.

те, той, ние, ти, вие, тя,
аз, жена ми, и т.н.

Те взеха кашкавал тази сутрин.
и т.н.

3.

Кога взехте сирене?

Ние взехме сирене преди два дена.

той, те, аз, ти, ние,
тя, и т.н.

и т.н.

Lesson 26

II. Masculine Nouns - Plural in " ОВЕ "

1.

Това е стол.
Това са столове.

Какво е това?	Това е стол.
Какво е това?	Това са столове.
	нож, ножове
	вир, вирове
	влак, влакове
	лев, левове
	мост, мостове
	ред, редове
	връх, върхове

2.

Това са столове.
Столовете са в стаята.

Какво е това?	Това са столове.
Къде са столовете?	Столовете са в стаята.
	Това са ножове.
	Ножовете са на масата.
	Вировете са около селото.
	Мостовете са в селото.
	Левовете са на масата.
	Влаковете са до София.

3.

Вали ли дъжд сега?	Не, сега не вали дъжд.
Валят ли много дъждове тук?	Да, тук валят много дъждове.
Кога почнаха дъждовете?	Дъждовете почнаха миналия месец.
Какъв цвят има масата?	
Какъв е цветът на масата?	
Какви цветове имат дрехите?	и т.н.
Какви са цветовете на дрехите?	
Син му добър ученик ли е?	
Синовете му добри ученици ли са?	

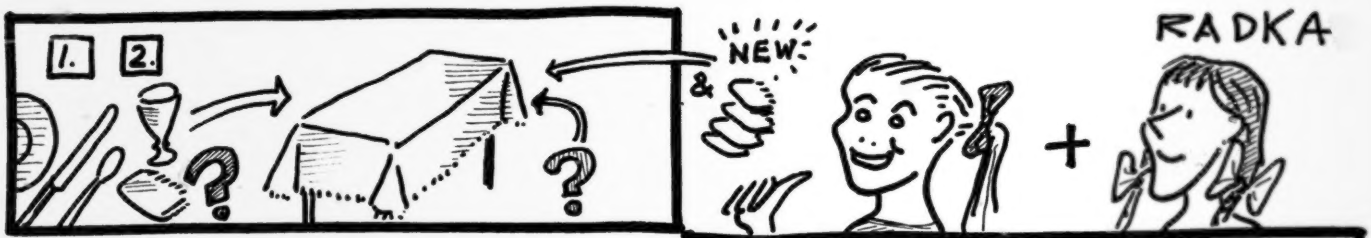
1.
2.
?
?
NEW
&
+
RADKA

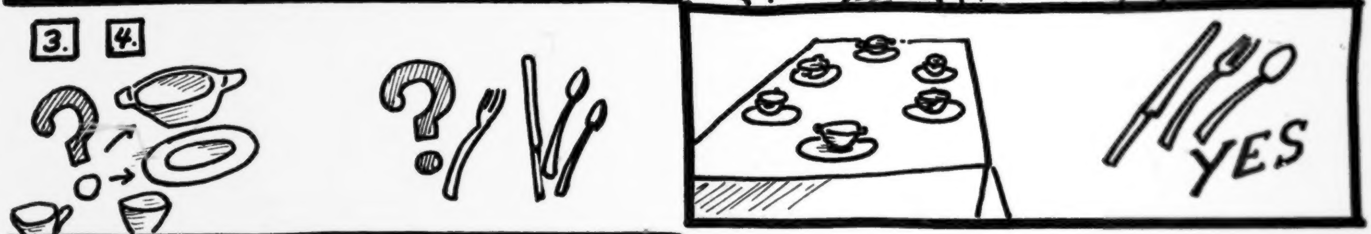
3.
4.
?
?
YES

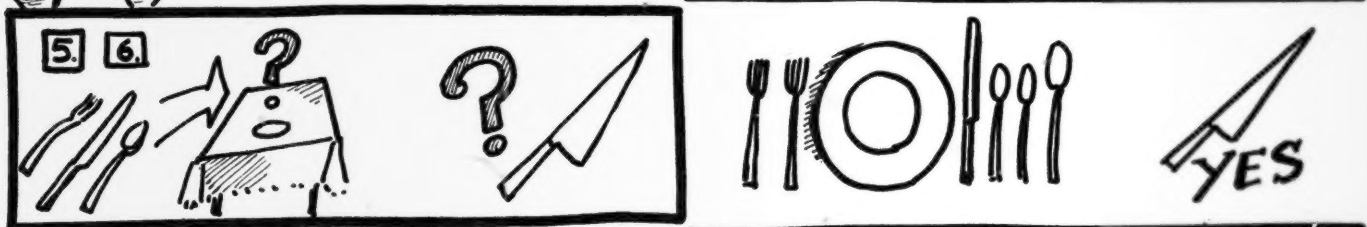
5.
6.
?
?
YES

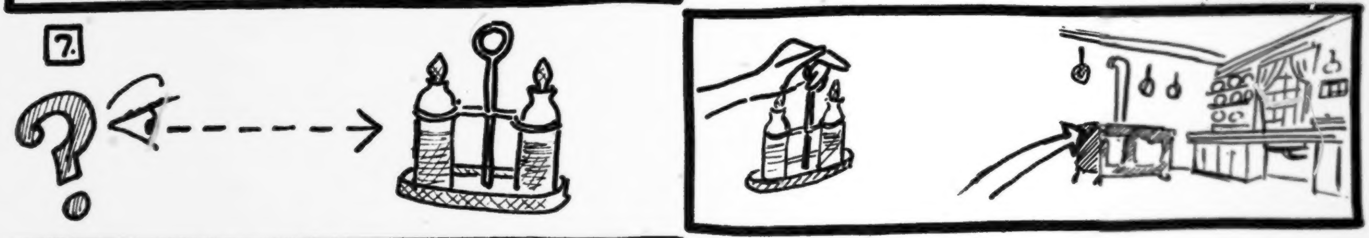
7.
?

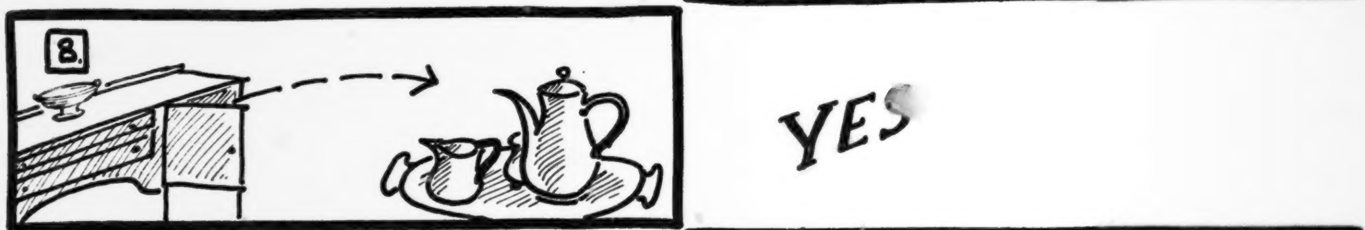
8.
YES

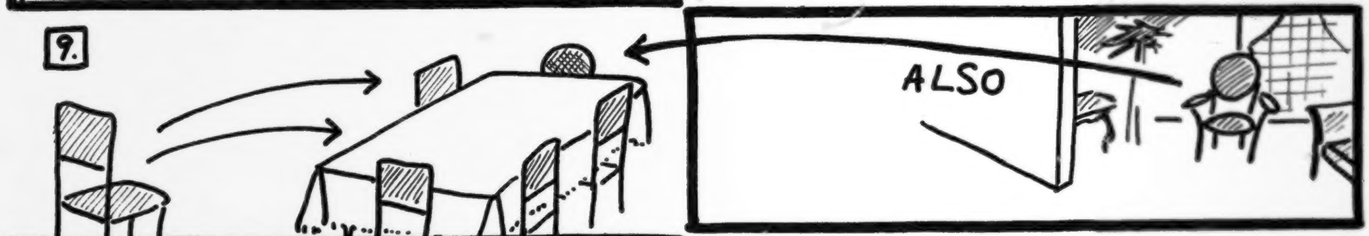
9.
ALSO

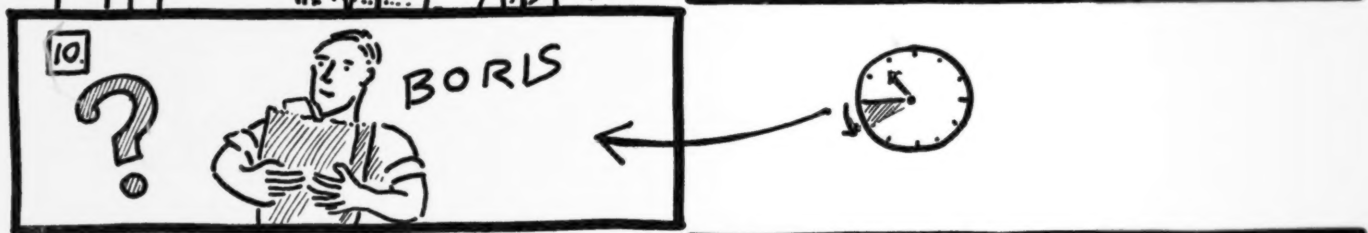
10.
?
BORIS

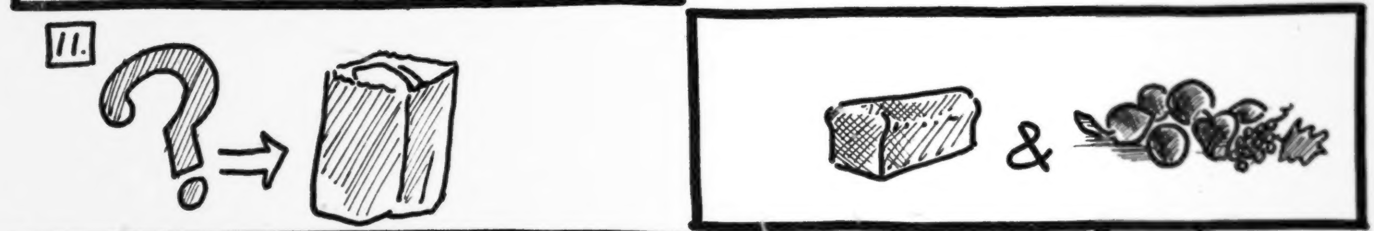
11.
?
&

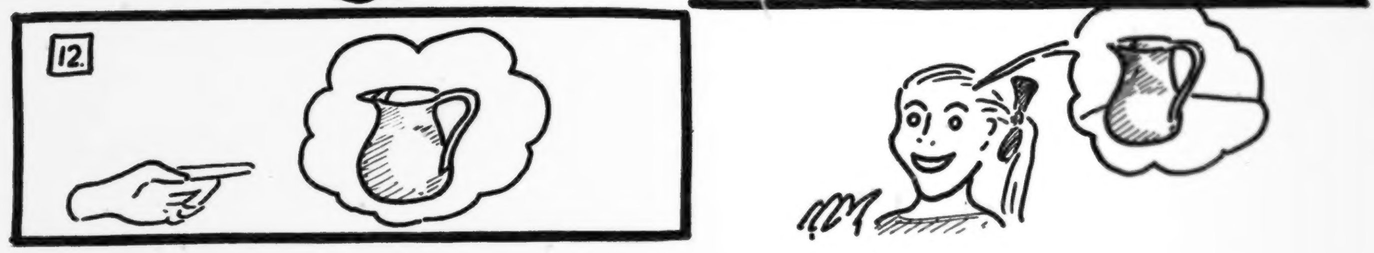
12.

LESSON 26

РАЗГОВОР	DIALOGUE
Сла́гане на ма́са.	Setting the Table
/Семе́йство Га́нчеви ще и́мат го́сти на обя́д. Г-жа Га́нчева гово́ри с дъщеря́ си Ири́на./	(Gantchev's family is going to have guests for lunch. Mrs.Gantchev is talking with her daughter Irina.)
Г-жа Га́нчева: Сло́жи ли ве́че ма́сата?	Mrs. Gantcheva: Did you set the table yet?
Ири́на: Сло́жих я. Ра́дка ми помо́гна.	Irina: I did. Radka helped me.
- Коя́ покри́вка сло́жихте?	- Which table cloth did you put on?
- Сло́жихме но́вата покри́вка и къ́рпите.	- We put on the new tablecloth and the napkins.
- Какви́ чини́и поста́вихте?	- What kind of plates did you set?
- По една́ дълбо́ка и по една́ пли́тка.	- We set one soup and one dinner plate for each person.
- Поста́вихте ли вси́чки при́бори?	- Did you set all the silverware?
- Да, поста́вихме ги.	- Yes, we did.
- Как ги наре́ди́хте?	- How did you arrange it?
- Наре́дихме ви́лиците отля́во, а но́жовете и лъжи́ците отдясно.	- We arranged the forks on the left side and the knives and the spoons on the right side.
- Ту́ри ли нож за ря́зане на месо́то?	- Did you put out the meat slicer?
- Да, ту́рих.	- Yes, I did.
- Видя́ ли со́лницата ня́къде?	- Did you see the condiment set anywhere?
- Държа́х я преди́ ма́лко в ръце́те си. Си́гурно е в ку́хнята.	- I held it in my hands a little while ago. Surely it is in the kitchen.
- Изва́ди ли от бюфе́та серви́за за кафе́?	- Did you take the coffee service out of the buffet?
- Да, изва́дих го.	- Yes. I took it out.
- Нареди́ ли сто́лове за вси́чки о́коло ма́сата?	- Did you arrange chairs around the table for everyone?
- Да. Взех и еди́н стол от го́стната.	- Yes. I also took a chair from the drawing room.

LESSON 26

- Въ́рна ли се Бори́с от паза́р?	- Did Boris return from shopping?
- Въ́рна се преди́ ня́колко мину́ти.	- He returned a few minutes ago.
- Какво́ доне́се?	- What did he bring?
- Доне́се хляб и плодове́.	- He brought bread and fruits.
- Добре́. Не забра́вяй да поста́виш и ка́на за вода́!	- Good. Don't forget to put out a water pitcher, too.
- Ня́ма да забра́вя, ма́мо.	- I won't forget, Mama.

СОФИЙСКО
ПИВО

LESSON 26

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. FORMATION OF THE PAST TENSE

Verbs of Group II

The verbs of the Second Group form the past tense in the following way:

1. The greatest number of verbs keep their stem vowel и in the past tense. Examples:

пу́ша, и - to smoke

I smoked

аз пу́ши́ -х	ние пу́ши́ -хме
ти пу́ши́	вие пу́ши́ -хте
той тя пу́ши́ то	те пу́ши́ -ха

The following verbs are conjugated in the same way:

варя́, и	вари́х	to boil
вла́ча, и	вла́чи́х	to drag
га́зя, и	га́зи́х	to step; to ford
греша́, и	греши́х	to sin
душа́, и	души́х	to strangle
ду́ша, и	ду́ши́х	to smell
кла́тя, и	кла́ти́х	to shake
кроя́, и	крои́х	to plan
мра́зя, и	мра́зи́х	to hate
мо́ля, и	мо́ли́х	to ask
мърмо́ря, и	мърмо́рих	to mutter
но́ся, и	но́си́х	to wear; to carry
ва́дя, и	ва́ди́х	to water
сви́ря, и	свири́х	to play (an instrument)
садя́, и	сади́х	to plant
светя́, и́	свети́х	to light
соля́, и	соли́х	to salt
суша́, и	суши́х	to dry
твърдя́, и	твърди́х	to assert
о́стря, и	о́стри́х	to sharpen
хо́дя, и	хо́ди́х	to walk

2. Some verbs change their stem vowel и to я or а . Examples:

a. и to я

вървя́,и - to walk

аз вървя́ -х	I walked	ние вървя́ -хме
ти вървя́		вие вървя́ -хте
той		те вървя́ -ха
тя вървя́		
то		

The following verbs are conjugated in the same way:

ви́дя, и	видя́х	to see
горя́, и	горя́х	to burn* (oneself)
гърмя́, и	гърмя́х	to thunder
ка́шля, и	ка́шля́х	to cough
смърдя́, и́	смърдя́х	to stink
скърбя́, и	скърбя́х	to sorrow
търпя́, и́	търпя́х	to stand; to suffer
цъвтя́, и	цъвтя́х	to blossom

b. и to а

лежа́,и - to lie (somewhere)

аз лежа́ -х	I lay	ние лежа́ -хме
ти лежа́		вие лежа́ -хте
той		те лежа́ -ха
тя лежа́		
то		

The following verbs are conjugated in the same way:

дълже́, и́	дълже́х	to owe
държа́, и́	държа́х	to keep; to hold
мълча́, и́	мълча́х	to be silent
спя, и	спах	to sleep

II. PAST TENSE OF THE PERFECTIVE VERB ВЗЕ́МА "to take"

The perfective verb взе́ма "to take" has an irregular past tense. It is as follows:

аз взе -х	I took	ние взе́ -хме
ти взе		вие взе́ -хте
той		те взе́ -ха
тя взе		
то		

---

* горя́х - I burned something

LESSON 26

III. PLURAL OF MONOSYLLABIC MASCULINE NOUNS

1. Monosyllabic masculine nouns form their plural in - ове. These nouns are divided into two groups according to their accent in the plural.

Group I. In the plural the nouns of this group preserve the accent of the singular, i.e., they are stressed on the initial syllable. Example:

нож	a knife	нóжове	knives

The following nouns form the plural in the same way:

ад	hell	кмет	mayor
вкус	taste	къс	piece
влак	train	под	floor
вол	ox	полк	regiment
вход	entrance	праг	threshold
дом	home	срок	term
дъб	oak	стол	chair
дял	part	хляб	bread, loaf
знак	sign	хъ́лм	hill

Group II. The nouns of this group are stressed on the last syllable in the plural. Example:

плод	fruit	плодовé	fruits

The following nouns form their plural in the same way:

бог	god	клас	class
век	century	лед	ice
враг	enemy	плат	material
глас	voice	ред	row
град	city	род	kind; gender
дух	spirit	студ	cold
дъжд	rain	час	hour

2. The monosyllabic masculine nouns have the same article for singular and plural as the rest of the masculine nouns, which have more than one syllable. (Compare Grammar, Lesson 17). Examples:

нóж	a knife	нóжът,нóжа	the knife	нóжовете	the knives
хляб	a loaf of bread	хля́бът,хля́ба	the loaf	хля́бовете	the loaves

Some of these nouns have in the singular the accent on the article. Examples:

град	a city	градъ́т, градá	the city
клас	a class	класъ́т, класá	the class
час	an hour	часъ́т, часá	the hour

IV. CHANGE OF Я TO Е IN MONOSYLLABIC MASCULINE NOUNS

1.
There are a number of monosyllabic masculine nouns which change the stem vowel я to е, when the singular article or the plural ending is added. This change takes place only in these mouns which change their accent. Examples:

Singular

Without Article		With Article	
свят*	world	светъ́т светá	the world
сняг	snow	снегъ́т снегá	the snow
цвят	color	цветъ́т цветá	the color

Plural

световé	worlds	световéте	the worlds
снеговé	snows	снеговéте	the snows
цветовé	colors	цветовéте	the colors

Pronunciation note
In the Western dialect цвят, сняг, etc. are pronounced as цвет, снег, etc.

---

* The following are additional examples of nouns in this class:

бяс	бесъ́т	бесá	бесовé	rage
бряг	брегъ́т	брегá	бреговé	shore; bank
грях	грехъ́т	грехá	греховé	sin
сняг	снегъ́т	снегá	снеговé	snow
смях	смехъ́т	смехá	смеховé	laugh

LESSON 26

2.
In the following nouns the я does not change to е because the accent does not change.
Example:

хляб*	хля́бът	хля́ба	хля́бове	хля́бовете	bread

Pronunciation note
In the western dialects the я is pronounced in all forms as е as in group 1.

хлеб	хле́бът	хле́ба	хле́бове	хле́бовете	bread

---

* Additional examples:

	бряст	бря́стът	бря́ста	бря́стовете	elm
	бяг	бя́гът	бя́га	no pl.	run; course
	дял	дя́лът	дя́ла	дя́ловете	share
	звяр	звя́рът	звя́ра	звя́ровете	beast
also:	звер	зверъ́т	зверá	зверовéте	beast

Lesson 26

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR DRILL

Grammar: I. Past Tense - Second Group

II. Past Tense of " ВЗЕМА "

III. Masculine Nouns - Plural in " ОВЕ "

1.

Аз ходих на гости у Христови
преди три дена.

те, той, ние, ти, вие, тя, аз, баща ми и майка ми, Кольо, и т.н.	Те ходиха на гости у Христови преди три дена. и т.н.

Той говори на студентите тази
сутрин.
Те служиха във въздушните войски
миналата година.
Ние учихме урока снощи.
Те работиха в един тракторен
завод миналия месец.
Те заградиха неприятеля в гората
вчера следобед.
Ти придружи жена си до църквата
вчера сутринта.
Той поздрави г-жа Чипова на
площада преди няколко минути.
Ние свършихме вечерята преди
четвърт час.
Тя забрави да вземе кашкавал.
Аз предположих това.
Миналата седмица той плати
двайсет лева за книгите.
Ние продължихме пеш от селото.
Войниците изоставиха картечницата
тази сутрин.
Те раниха офицера преди половин
час.
Ние пленихме един полковник вчера.
Те сложиха покривката и кърпите
на масата.

и т.н.

2.

Кога сложихте масата?	Сложихме я преди половин час.
те, той, Ирина, ти, ние, аз, вие, децата, и т.н.	и т.н.
Кога постави приборите на масата?	
Кога наредихте масата?	
Кога извади сервиза за кафе от бюфета?	
Кога тури ти ножовете в бюфета?	
Кога взеха те столовете от гостната?	
Кога донесе той хляб и плодове?	
Кога се върна ти от пазар?	и т.н.
Кога купихте свинските пържоли?	
Кога свършихте вечерята?	
Кога приготвиха войниците оръжието си?	
Кога сварих яйцата?	
и т.н.	

3.

Кой сложи масата?	Аз сложих масата.
	Ирина и Радка, той, ние, ти, вие, аз, тя, и т.н.
Кой говори с учениците тази сутрин?	Учителите....учителят....аз...ние..
Кой сложи новата покривка и кърпите на масата?	Аз....ние......те.....вие....тя....
Кой постави ножовете на столовете преди пет минути?	Ние...те....аз....вие....той.......
Кой видя синовете на г-н Хитров миналата събота?	Те....чичо Ангел....те....ние...вие
Кой държа солницата в ръцете си преди няколко минути?	Тя....те....ние....аз....ти........
Кой тури ножа за рязане на месото на масата в кухнята?	Радка....децата....аз....ние....вие
Кой извади плодовете от раницата вчера?	Вие....аз....ние....те....тя....той
Кой забрави да постави каната за вода на масата?	Ирина....вие....те....аз...ние.....
Кой взе столовете от гостната тази сутрин?	Те....ние.....аз.....вие...тя....ти
и т.н......и т.н....	и т.н.........и т.н.

4.

Аз не сложих масата преди пет минути. Аз сложих масата преди един час.

тя, ние, Ирина и Радка, ти, вие, аз, той, те, и т.н.

Тя не сложи масата преди пет минути. Тя сложи масата преди половин час.

Те видяха вировете миналата неделя. Те не видяха мостовете.
Миналия месец ние свършихме курсовете във Военното училище за езици. Ние не ги свършихме миналата седмица.
Те не наредиха вилиците отдясно, а ножовете отляво. Те наредиха ножовете отдясно, а вилиците отляво.
Тя постави само плитки чинии. Тя не постави дълбоки чинии.
Преди половин час аз взех ножа за рязане на месо от кухнята и го турих на масата в гостната.
Той не донесе чай и захар. Той донесе хляб и плодове.
Вие не забравихте да поставите кана за вода. Вие забравихте да поставите другите прибори.
Аз не държах кърпите в ръцете си преди малко. Аз държах солницата.
Ние не учихме урока снощи. Ние го учихме тази сутрин.
Той не поздрави г-н Христов. Той поздрави само г-жа Христова.
Ние не работихме в Тракторния завод миналата година. Ние работихме в Захарната фабрика.
Те не раниха офицера вчера. Те раниха един ефрейтор и един редник.
Те не служиха във въздушните войски миналата година. Те служиха в пехотата.

и т.н.

и т.н.

5.

Тя сложи масата, а аз наредих
столовете.

ние........., а те........	Ние сложихме масата, а те наредиха столовете.
той........., а вие.......	
аз.........., а ти........	
ти.........., а те........	и т.н.
вие........., а ние.......	
тя.........., а те........	
те.........., а аз........	

Миналата неделя аз ходих на Черни
връх, а те ходиха на танцова
забава.
Аз извадих сервиза за кафе, а той
взе столовете от кухнята.
Тя постави чиниите, а той нареди
вилиците, лъжиците и ножовете.
Аз забравих да поставя кана за вода,
а той забрави да тури нож за
рязане на месо.
Той видя солницата преди малко,
а аз видях новата покривка.
Те продължиха пеш, а ние продължихме
с влак.
Преди малко аз учих урока, а той
свири на пиано.
Миналата година ние служихме в
пехотата, а те служиха в артилерията.
Ти купи кашкавал, а аз купих сирене.
Той взе свински пържоли, а те взеха
телешко.
Миналия месец той работи в Народната
банка, а аз работих в Тракторния
завод.

и т.н.

и т.н.

6.

Аз отидох при месаря, купих телешко
и се върнах преди малко.

той, тя, ние, те, вие, аз,
ти, и т.н.....

Тя видя солницата, взе я и я сложи в бюфета.

аз, те, ние, ти, той, и т.н.л	Аз видях солницата, взех я и я сложих в бюфета.
	и т.н.

Те поставиха чиниите, наредиха вилиците, лъжиците и ножовете, и туриха нож за рязане на месото.
Ние заградихме неприятеля в гората, ранихме офицера и пленихме войниците.
Той продължи пеш от хижата и се изкачи на върха.
Аз видях г-н Мирев, поздравих го и говорих с него.

и т.н.

7.

Кога слагате масата за вечеря?	Ние обикновено слагаме масата за вечеря към 7 часа.
Кога сложихте масата снощи?	Сложихме я в 8 часа.
Кой нареди приборите.	Радка.
Тя ли ги нарежда обикновено?	Не, Ирина ги нарежда, но тя беше на кино снощи.
С кого беше на кино?	С братовчедка си.
Донесе ли чай и сирене?	Не. Забрави да купи чай и сирене.
Вие взехте ли месо от месаря?	Да, взех.
Сварихте ли месото.	Да, сварих го и го поставих на масата.
Приготвихте ли яйцата?	Да.
Виждате ли солницата някъде?	Не, не я виждам. Мисля, че е в кухнята.
Видяхте ли Кольо снощи?	Не, не го видях. Ще го видя довечера.
Кога ще отидете пак заедно на екскурзия?	В неделя.
Какво вземате обикновено за ядене?	Обикновено ние вземаме сирене, хляб и плодове.
Какво взехте миналия път?	Взехме кашкавал и луканка.
Какво ще вземете в неделя?	Ще вземем свински пържоли.
Кой приготвя раниците обикновено?	Сестра ми ги приготвя обикновено.
Какво туря тя в раниците?	Тя поставя в раниците одеала, кърпи, вилици, лъжици и ножове.
И Т.Н.....И Т.Н.....	И Т.Н......И Т.Н........

LESSON 26

ЧЕТИВО READING TEXT

Семе́йство Га́нчеви и́мат мно́го че́сто го́сти. Та́зи съ́бота го́стите им оста́наха на обя́д. Ири́на сло́жи ма́сата. Не́йната сестра́ Ра́дка й помо́гна.

На́й-напред те сло́жиха на ма́сата но́вата покри́вка и но́вите къ́рпи за я́дене. След това́ поста́виха по една́ дълбо́ка чини́я за су́па и по една́ пли́тка чини́я. Не забра́виха да поста́вят но́вите при́бори. Ви́лиците нареди́ха отля́во, а но́жовете и лъжи́ците отдя́сно. Ту́риха и нож за ря́зане на месо́.

Ири́на изва́ди от бюфе́та серви́за за кафе́. В среда́та на ма́сата тя поста́ви ка́на за вода́. След това́ нареди́ сто́лове за вси́чки о́коло ма́сата. Взе и еди́н стол от го́стната. Тя забра́ви оба́че да поста́ви солницата. Ра́дка видя́ солни́цата в ку́хнята и я зане́се на ма́сата.

В това́ вре́ме брат й се въ́рна от паза́р. Той доне́се хляб и плодове́ за обя́да. След ня́колко мину́ти го́стите вля́зоха в ста́ята и се́днаха на ма́сата. Обя́дът по́чна в еди́н часа́.

LESSON 26

ПРЕВОД TRANSLATION

1. What are you taking out from the buffet? I am taking out the coffee set. Why don't you take out the soup plates? All right, I'll take them out.

2. He is holding the water pitcher in his hands.

3. Don't you drink wine or beer? No, I drink only water and milk.

4. Are you buying grapes now. No, I'm buying cheese, yellow cheese, and dry salami. Are you going on a trip again? Yes, of course. Why don't you buy a bottle of whisky? I have a small bottle already.

5. When is she going to set the table? The guests will come in an hour. She usually sets the table half an hour before we eat.

6. Put the knives on the right side and the forks on the left side. Don't put the spoons on the table yet.

7. Sit down at the table, please. Don't sit down on this chair.

8. Don't take the condiment set to the kitchen now. Take the spoons there.

9. Is Radka going to arrange the silverware? No, she isn't. Irina usually arranges the silverware.

10. Put the bread and butter on the table. Don't put them on the chairs.

LESSON 26

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ — QUESTIONS & ANSWERS

1. Кога́ и́маха го́сти на обя́д Га́нчеви?
   Те и́маха го́сти на обя́д в съ́бота.

2. Кой сло́жи ма́сата?
   Ири́на сло́жи ма́сата.

3. Кой ѝ помо́гна?
   Не́йната сестра́ Ра́дка ѝ помо́гна.

4. Какво́ сло́жиха те на́й-напред на ма́сата?
   На́й-напред те сло́жиха но́вата покри́вка и но́вите къ́рпи за я́дене.

5. Какво́ поста́виха на ма́сата след това́?
   След това́ те поста́виха по една́ дълбо́ка чини́я за су́па и по една́ пли́тка чини́я.

6. Кои́ при́бори поста́виха?
   Те поста́виха но́вите при́бори.

7. Къде́ нареди́ха ви́лиците?
   Те нареди́ха ви́лиците отля́во на чини́ите.

8. Къде́ нареди́ха но́жовете и лъжи́ците?
   Те нареди́ха но́жовете и лъжи́ците отдя́сно на чини́ите.

9. Какво́ о́ще ту́риха на ма́сата?
   Те ту́риха нож за ря́зане на месо́.

10. Откъде́ изва́ди Ири́на серви́за за кафе́?
    Тя изва́ди серви́за за кафе́ от бюфе́та.

11. Къде́ поста́ви тя ка́на с вода́?
    Тя поста́ви ка́на с вода́ в среда́та на ма́сата.

12. Какво́ напра́ви тя след това́?
    Тя нареди́ сто́лове за вси́чки.

13. От коя́ ста́я взе тя еди́н стол?
    Тя взе еди́н стол от го́стната.

14. Какво́ забра́ви да поста́ви тя?
    Тя забра́ви да поста́ви солни́цата.

LESSON 26

15. Къдé бéше солни́цата?
Тя бéше в бюфéта.

16. Каквó напрáви Рáдка тогáва?
Тя взе солни́цата от бюфéта и я занéсе на мáсата.

17. Откъдé се въ́рна брат ѝ?
Той се въ́рна от пазáр.

18. Каквó донéсе той?
Той донéсе хляб и плодовé за обя́да.

19. Когá вля́зоха гóстите в стáята за обя́д?
Те вля́зоха там след ня́колко мину́ти.

20. Каквó напрáвиха след товá?
Те сéднаха на мáсата.

21. В кóлко часá пóчна обя́дът?
Обя́дът пóчна в 1 часá.

22. Помáгаш ли на женá си в къ́щи?
Да. Помáгам ѝ. / Не. Не ѝ помáгам./

23. Кой ѝ помáга?
Дъщеря́ ми ѝ помáга.

24. Тя ли слóжи мáсата вчéра?
Да. Тя я слóжи.

25. За кóлко ду́ши я слóжи?
За дéсет ду́ши.

LESSON 26

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Translate into Bulgarian:

1. Who sets the table at Gantchev's? I think Irina usually sets the table. Did she set the table this time? Yes, she did. Who helps Irina? Radka helps Irina. Radka helped this time, too.

2. Did they put on the new tablecloth and the napkins? They did.

3. They saw the pools of the river last week. They did not see the bridges.

4. She did not set the soup plates. She set only the dinner plates.

5. Then they arranged the forks, the knives and the spoons.

6. Half an hour ago she took the meat slicer from the kitchen and put it on the table. I arranged the chairs around the table.

7. When did they return from shopping. They returned a little while ago. What did they buy? They bought bread, fruit and meat.

8. I forgot to tell you. They surrounded the enemy, killed and wounded many soldiers, and captured one officer.

Part II

Translate and answer in Bulgarian:

1. Do you set the table when you have guests?
2. Did you set the table last night?
3. Do you help you mother and father?
4. Did you help your mother yesterday?
5. What do you usually buy when you go shopping?
6. What did you buy when you went shopping a few days ago?

Part III (Tape recording assignment)

1. Record the dialogue to lesson 26.

2. Translate the questions in part III; record them and record the answers.

LESSON 26

РЕЧНИК	VOCABULARY
бюфе́т m.	buffet
ва́дя	to take out
изва́дя, -и́, -и́х	
ве́че	yet (in questions)
вода́ f.	water
вси́чки	everyone
дълбо́к, -а, -о, -и	deep
дълбо́ка чини́я	soup plate
държа́, -и́, -а́х	to hold
зана́сям	to take to, to carry to
занеса́, -е, зане́сох	
ка́на f.	pitcher
ка́на за вода́	water pitcher
кафе́ n.	coffee
ку́хня f.	kitchen
кърпа / за я́дене / f.	napkin
ма́ма f.	mother
ма́мо!	mother!(voc.)
на́й-напред	first, at first
наре́ждам	to arrange
наредя́, -и́, -и́х	
не́ин, не́йна, -о, -и	her, hers
ня́къде adv.	somewhere; (in questions) anywhere
о́коло́ prep.	around
отдя́сно adv.	on the right side
отля́во adv.	on the left side
паза́р m.	market
от паза́р	from shopping
оти́де на паза́р	he went shopping
пли́тък, пли́тка, -о, -и	shallow
пли́тка чини́я	dinner plate
плод m.pl. плодове́	fruit
покри́вка f.	tablecloth
пома́гам	to help
помо́гна, -е, -ах	
поста́вям	to set, to put, to put out
поста́вя, -и, -их	
при́бор m.	set, service
при́бори pl.	silverware
ръка́ f.pl. ръце́	hand
ря́зане n.	cutting, slicing
семе́йство n.	family
серви́з m.	set
серви́з за кафе́	coffee set
си́гурно adv.	surely, certainly
сла́гам	to set, to put, to put out
сло́жа, -и, -их / ма́сата /	to set the table

LESSON 26

сла́гане n.	setting
сла́гане на маса	setting a table
солни́ца f.	condiment set, salt shaker
среда́ f.	middle
ся́дам	to sit down
се́дна, -е, -ах	
ся́дам на ма́сата	to sit down at the table
ту́рям	to put, to put out
ту́ря, -и, -их	
хляб m.pl. хля́бове	bread, loaf of bread

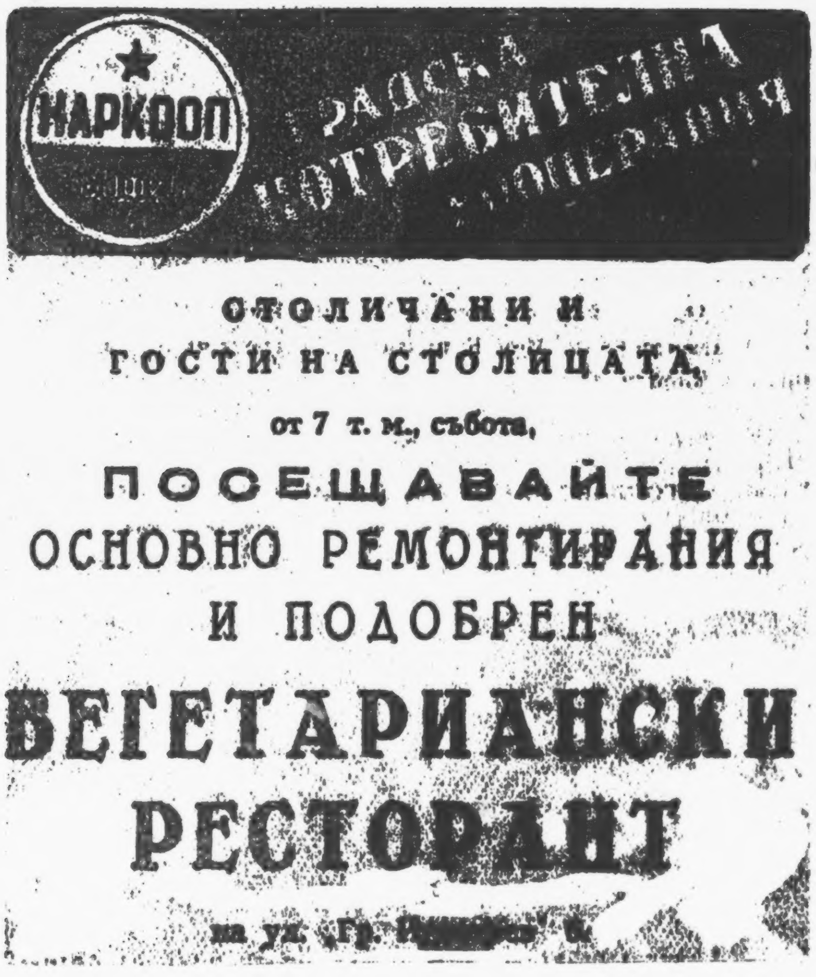

ГРАДСКА ПОТРЕБИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ

СТОЛИЧАНИ И
ГОСТИ НА СТОЛИЦАТА,
от 7 т. м., събота,
ПОСЕЩАВАЙТЕ
ОСНОВНО РЕМОНТИРАНИЯ
И ПОДОБРЕН
ВЕГЕТАРИАНСКИ
РЕСТОРАНТ
на ул. „Гр. Игнатиев" 6.

ДВАДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 27

Lesson 27

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ   GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. Past Tense - Third Group

II. Present and Past of " МОГА "

I. Past Tense - Third Group

A. ТАНЦУВАМ, А

АЗ ТАНЦУВА - Х

ТИ ТАНЦУВА

ТОЙ
ТЯ ТАНЦУВА
ТО

НИЕ ТАНЦУВА - ХМЕ

ВИЕ ТАНЦУВА - ХТЕ

ТЕ ТАНЦУВА - ХА

снощи
миналата неделя
преди два дена

1.

Аз танцувам сега.
Аз танцувах снощи.

Какво правите сега?	Аз танцувам сега.
Какво правихте снощи?	Аз танцувах снощи.
ти, той, тя, ние, вие, те, и т.н......	и т.н.

2.

Ние обядвахме вчера в 12 часа
и половина.

аз, той, те, вие, тя, ти,
ние, децата, и т.н.

Аз обядвах вчера в 12 часа и
половина.

Аз прекарах много хубаво у
Цаневи снощи.
Те гледаха два хубави филма
миналата събота.
Той чака жена си до 9 ч. снощи.
Вие поръчахте пържено пиле
преди малко.
Аз телефонирах на г-н Миров
преди половин час.
Тя хареса много къщата, когато
я видя вчера.
Той пътува с влак за София
миналата седмица.

и т.н.

3.

Кога обядвахте?

те, той, ние, ти, аз,
тя, вие, и т.н....

Кога гледаха те този филм?
Кога пътува ти за София?
Кога телефонирах аз на Христо?
Кога поръчахме гювеч?
До кога чакахте Вие жена си снощи?

Ние обядвахме преди малко.
преди един час.
и т.н.

4.

Кой гледа този филм?
Кой телефонира на сестра ми вчера?
Кой хареса къщата?
Кой танцува миналата неделя?
Кой пътува с влак за София
миналата седмица?
Кой прекара хубаво у Миреви снощи?
Кой поръча кебапчета преди малко?

Аз гледах този филм.

той, ние, те, ти, вие,
тя, студентите, и т.н...

и т.н.

B. ВЕЧЕРЯМ, Я

АЗ ВЕЧЕРЯ - Х

ТИ ВЕЧЕРЯ

ТОЙ
ТЯ ВЕЧЕРЯ
ТО

НИЕ ВЕЧЕРЯ - ХМЕ

ВИЕ ВЕЧЕРЯ - ХТЕ

ТЕ ВЕЧЕРЯ - ХА

в къщи снощи
в ресторант преди два дена
у Цанови миналата събота

1.

Аз вечерям в къщи обикновено.
Аз вечерях в ресторант снощи.

Къде вечеряш обикновено? Къде вечеря снощи?	Аз вечерям в къщи обикновено. Аз вечерях в ресторант снощи.
те, тя, аз, той, ние, ти, вие, и т.н.	и т.н.

2.

Той стреля с пистолет вчера.

аз, те, ние, тя, вие, и т.н.	Аз стрелях с пистолет вчера. и т.н.

3.

Кога вечеряхте в ресторант?	Аз вечерях в ресторант снощи.
тя, ние, те, ти, той, вие, аз, и т.н.	и т.н.

4.

Какво правихте вчера?	Аз стрелях с пушка вчера.
снощи?	Аз вечерях в ресторант снощи.
вчера следобед?	Аз гледах един хубав филм вчера следобед.
миналата неделя?	Ние танцувахме миналата неделя.
преди малко?	Аз телефонирах на баща си преди малко.
преди един час?	Ние обядвахме преди един час.
той, те, ние, ти, аз, тя, вие, и т.н.	и т.н.

5.

Аз не стрелях с пушка вчера. Стрелях с пистолет.	
ние, те, той, ти, вие, тя, аз, войниците, офицерът, и т.н.	Ние не стреляхме с пушка вчера. Стреляхме с пистолет. и т.н.

Ние не вечеряхме в къщи снощи.
Вечеряхме в ресторант.
Те не гледаха един филм миналата събота. Гледаха два филма.
Вие не танцувахте преди два дена.
Вие танцувахте преди три дена.
Аз не обядвах преди половин час.
Аз обядвах преди един час.
Той телефонира на майка си преди малко. Той не телефонира на майка си тази сутрин.
Те не поръчаха кебапчета преди малко. Те поръчаха кюфтета.
Той не чака жена си до 10 ч. снощи.
Той я чака до полунощ.
Тя хареса кухнята. Тя не хареса гостната.
Те не прекараха хубаво у Миреви миналата неделя. Те прекараха много хубаво у Цаневи снощи.
Ние не пътувахме с влак до Владая преди два дена. Ние отидохме там пеш.

и т.н.

II. Present and Past of " МОГА "

1.

Аз мога да тръгна за казармата сега.
Ти можеш да тръгнеш за казармата сега.

Ти можеш ли да тръгнеш за казармата сега?	Да, аз мога да тръгна за казармата сега.
Аз мога ли да тръгна за казармата сега?	Да, ти можеш да тръгнеш за казармата сега.

Той може да тръгне за казармата сега.
Ние можеме да тръгнеме за казармата сега.

Той може ли да тръгне за казармата сега?	Да, той може да тръгне за казармата сега.
Вие можете ли да тръгнете за казармата сега?	Да, ние можеме да тръгнеме за казармата сега.

Вие можете да тръгнете за казармата сега.
Те могат да тръгнат за казармата сега.

Ние можеме ли да тръгнеме за казармата сега?	Да, вие можете да тръгнете за казармата сега.
Те могат ли да тръгнат за казармата сега?	Да, те могат да тръгнат за казармата сега.

2.

Аз мога да чета български.

той, ние, те, ти, аз, тя, те, вие, аз, и т.н.	Той може да чете български.

Аз мога да танцувам.
Тя може да свири на пиано.
Ти можеш да пееш. — и т.н.
Те могат да наредят масата.
Той може да чака до обяд.

и т. н......и т.н....

3.

Кой може да стреля с пушка?	Аз мога да стрелям с пушка.
Кой може да пише на български?	ние, те, той, аз, вие,
Кой може да танцува?	войниците, и т.н.
Кой може да пее?	
Кой може да свири на пиано?	
Кой може да сложи масата?	
Кой може да ме чака тук?	
Кой може да работи в тракторен завод?	
Кой може да донесе описанията?	
Кой може да плати 10,000 лева за тази къща?	и т.н.
Кой може да дойде тук утре рано?	
Кой може да отиде там след малко?	
Кой може да придружи г-жа Цанева до Народната банка?	
и т.н.	

4.

Аз можах да купя сирене вчера.	
Ти можа да купиш луканка вчера.	
Какво можа да купиш вчера?	Аз можах да купя луканка вчера.
Какво можах да купя аз вчера?	Ти можа да купиш сирене вчера.
Той можа да купи чай вчера.	
Те можаха да купят захар вчера.	
Какво можа да купи той вчера?	Той можа да купи чай вчера.
Какво можаха да купят вчера?	Те можаха да купят захар вчера.
Ние можахме да купиме пържоли вчера.	
Вие можахте да купите грозде вчера.	
Какво можахте да купите вчера?	Ние можахме да купиме грозде вчера.
Какво можахме да купиме ние вчера?	Вие можахте да купите пържоли вчера.

5.

Миналата седмица ние можахме да се изкачим на Черни връх.	
аз, той, те, ти, вие, тя, ние, капитан Вичев, сержантите, и т.н.	Миналата седмица аз можах да се изкача на Черни връх.

Преди малко аз можах да говоря с учителя.
Те можаха да преминат реката при вира.
Ние можахме да тръгнем рано тази сутрин.
Тя можа да сложи масата навреме.
Аз можах да пленя един ефрейтор вчера следобед.
Те можаха да вземат оръжието си.
Снощи аз не можах да ям в къщи.
Вчера той не можа да отиде на училище навреме.
Аз можах да му дам 18 лева преди два дена.
и т.н.

6.

Кой можа да дойде с теб на Витоша миналата неделя?	Стоян и Милка можаха да дойдат с мен на Витоша миналата неделя.
	Христо, ефрейторите Чипев и Колев, Г-жа Христова, и т.н.
Кой можа да се изкачи на Черни връх миналия месец?	Ние можахме да се изкачиме на Черни връх миналия месец.
	аз, той, те, тя, вие, ти, и т.н.

Кой можа да премине реката при вира тази сутрин?
Кой можа да отиде на сватбата?
Кой можа да се върне навреме?
Кой можа да обядва в ресторант вчера?
Кой можа да придружи г-жа Христова до театъра снощи?

и т.н.

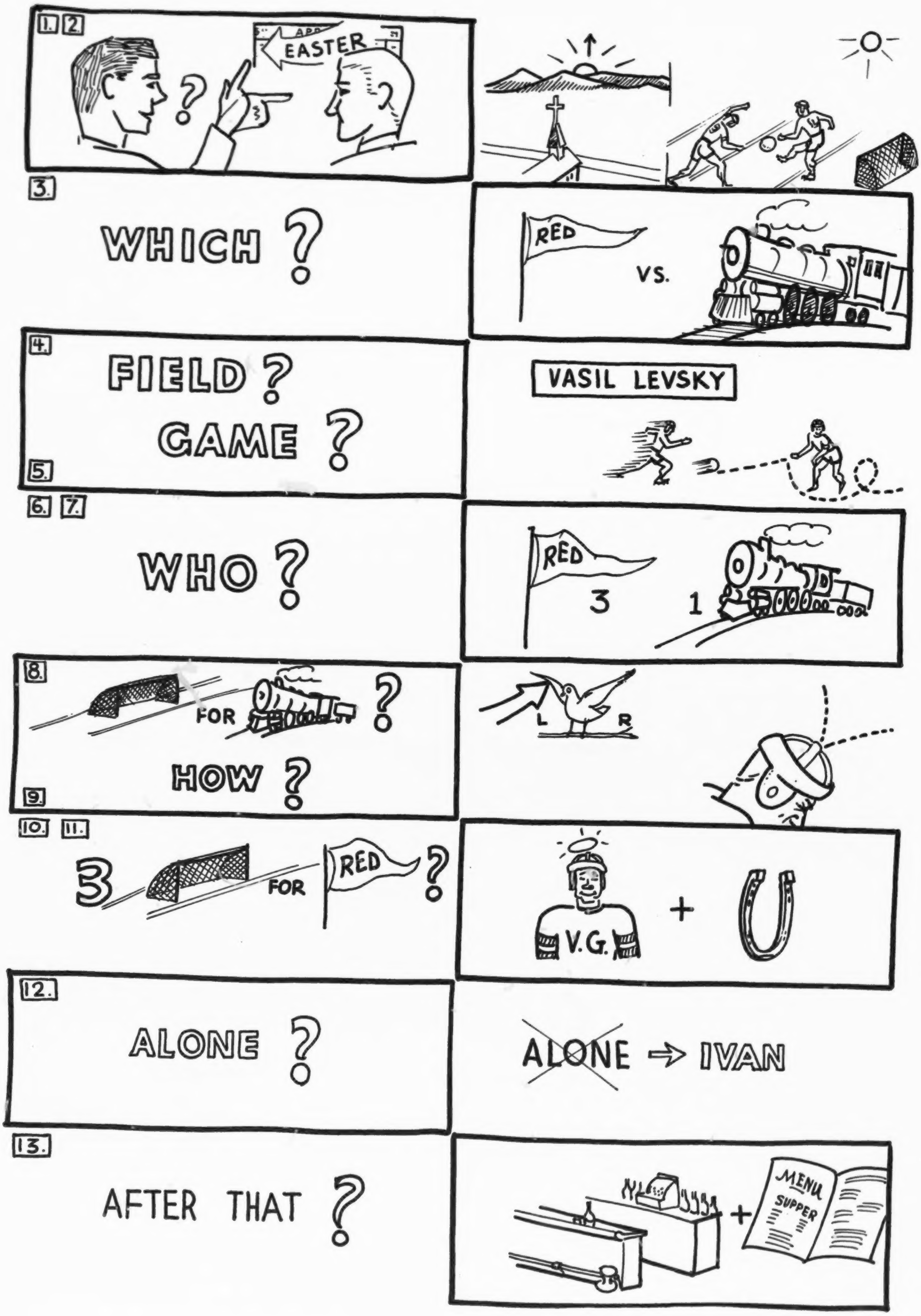
1. 2.
EASTER
?
3.
WHICH ?
RED
VS.
4.
FIELD ?
5.
GAME ?
VASIL LEVSKY
6. 7.
WHO ?
RED
3
1
8.
FOR
?
9.
HOW ?
L
R
10. 11.
3
FOR
RED
?
V.G.
+
12.
ALONE ?
~~ALONE~~ → IVAN
13.
AFTER THAT ?
+
MENU
SUPPER

LESSON 27

РАЗГОВОР	DIALOGUE
На фу́тболен мач	At a Soccer Game
Бори́с:	Boris:
Как прека́ра на Вели́кден?	How did you spend Easter?
Хри́сто:	Christo:
Прека́рах мно́го добре́.	I spent it very well. (I had a good time).
- Какво́ пра́ви?	- What did you do?
- Сутринта́ оти́дох на че́рква, а следо́бед-на мач.	- In the morning I went to church and in the afternoon - to a game.
- На кой мач?	- To which game?
- На ма́ча между́ отбо́рите на "Черве́но зна́ме" и "Локомоти́в".	- To the game between the "Red Flags" and the "Locomotives".
- На кое игри́ще игра́ха те?	- On which field did they play?
- На стадио́на "Васи́л Ле́вски".	- At Vasil Levsky Stadium.
- Каква́ бе́ше игра́та?	- How was the game?
- Мно́го бъ́рза и интере́сна.	- Very fast and interesting.
- Кой би?	- Who won?
- Отбо́рът на "Черве́но зна́ме".	- The "Red Flags"
- Какъ́в бе́ше резулта́тът?	- What was the score?
- Три на еди́н за "Черве́но зна́ме".	- Three to one for the "Red Flags".
- Кой вка́ра го́ла за "Локомоти́в"?	- Who scored (drove in) the goal for the "Locomotives"?
- Ля́вото кри́ло.	- The left wing.
- Как вка́ра го́ла той?	- How did he score the goal?
- Той уда́ри то́пката с глава́.	- He hit the ball with his head.
- Кой отбеля́за го́ловете за "Черве́но зна́ме"?	- Who scored the goals for the "Red Flags".
- Це́нтър напада́телят Стоя́нов.	- The center forward Stoyanov.
- Брей, как можа́ той да вка́ра и три́те го́ла!	- Say! But how was he able to score the three goals?
- Той е мно́го добъ́р игра́ч. Има́ и голя́м късме́т то́зи път.	- He is a very good player and also had a lot of luck this time.

LESSON 27

- Ти сам ли бе́ше на ма́ча?	- Were you at the game alone?
- Не, бях с Ива́н.	- No, I was with Ivan.
- Хо́дихте ли ня́къде след това́?	- Did you go anywhere after that?
- Да. Отби́хме се в една́ кръ́чма и вече́ряхме.	- Yes. We stopped at a tavern and had supper.

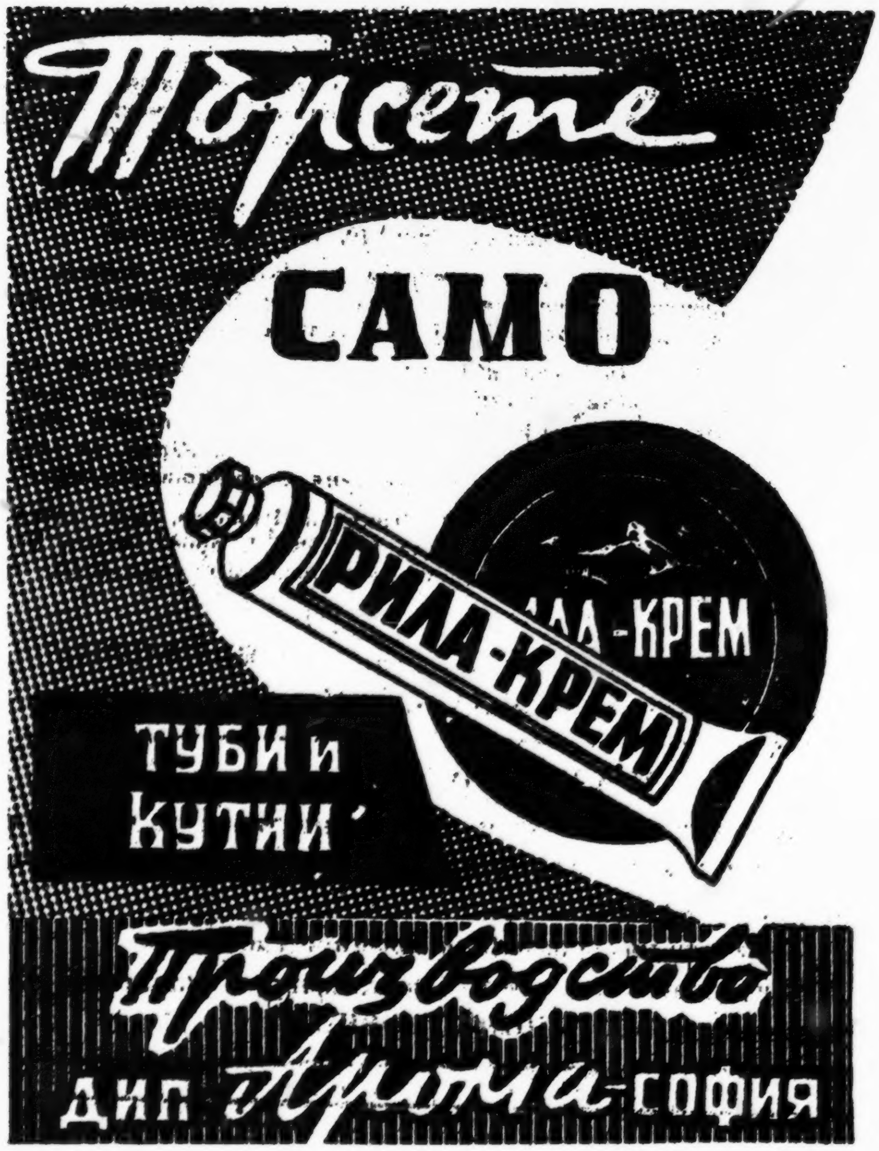
Търсете
САМО
РИЛА-КРЕМ
ЛА-КРЕМ
ТУБИ и КУТИИ
Производство
ДИП Арома-София

LESSON 27

ГРАМАТИКА- GRAMMAR ANALYSIS

I. PAST TENSE OF THE VERBS OF THE III GROUP

The verbs of the third group add the ending for the past tense to their present stem, which ends in a or я.
Examples:

разби́рам, -а	to understand	стре́лям, -а	to shoot

Past Tense

разби́ра́ -х	I understood	стре́ля́ -х	I shot
разби́ра́		стре́ля́	
разби́ра́		стре́ля́	
разби́ра́ -хме		стре́ля́ -хме	
разби́ра́ -хте		стре́ля́ -хте	
разби́ра́ -ха		стре́ля́ -ха	

Notice that the 2nd and the 3rd person singular coincide with the 3rd person for the present tense. The context shows which tense and which person are used.

II. ACCENT OF THE PAST TENSE

As a general rule the accent of the past tense is on the same syllable as in the present tense of the verb. (Exception: the verbs of the 2nd group under 2 have their accent in past tense always on the last syllable.)* Examples:

1st Group

пи́ша, пи́ше	- I write	пе́я, пе́е	- I sing
пи́са -х	I wrote	пя -х	I sang
пи́са		пя	
пи́са		пя	
пи́са -хме		пя́ -хме	
пи́са -хте		пя́ -хте	
пи́са -ха		пя́ -ха	

---

* See Lesson 26, Grammar.

LESSON 27

2nd Group

у́ча, у́чи -	I study	мо́ля, мо́ли -	I ask
у́чи́ -х	I studied	мо́ли́ -х	I asked
у́чи		мо́ли́	
у́чи		мо́ли́	
у́чи -хме		мо́ли́ -хме	
у́чи -те		мо́ли́ -хте	
у́чи -ха		мо́ли́ -ха	

3rd Group

разби́рам, разби́ра -	I understand	стре́лям, стре́ля -	I shoot
разби́ра -х	I understood	стре́ля -х	I shot
разби́ра		стре́ля	
разби́ра		стре́ля	
разби́ра -хме		стре́ля -хме	
разби́ра -хте		стре́ля -хте	
разби́ра -ха		стре́ля -ха	

This rule is observed in the literary language, as well as in the dialect of the Eastern Bulgaria and the Rhodopa area (е, я; я areas). In Western Bulgaria (е area) the accent is almost always on the last syllable. This accent is also used in the literary language. Examples:

Eastern Bulgaria	Western Bulgaria
пи́са -х	писа́ -х
у́чи -х	учи́ -х
мо́ли -х	моли́ -х
разби́ра -х	разбира́ -х
стре́ля -х	стреля́ -х

However in Western Bulgaria the compound verbs (simple verb and preposition) have their accent on the next to the last syllable:

Simple verb:		Compound verb:
писа́х	but	напи́сах
учи́х	but	нау́чих

III. THE VERB МОГА "can", "to be able to","may"

The verb мога "can" "to be able to" changes г to ж in 2nd and 3rd person singular and 1st and 2nd person plural present tense, and in all persons in the past tense.

Present Tense			Past Tense	
аз	мо́га	I can	можа́х	I could
ти	мо́жеш	I am able to	можа́	I was able to
той тя то	мо́же		можа́	
ние	мо́жеме		можа́хме	
вие	мо́жете		можа́хте	
те	мо́гат		можа́ха	

Notice the change of the accent in the past tense.

The verb мога, no matter in which tense it is, is always followed by another verb in the present tense, which is in the same person and number as мога. Both verbs are connected with the conjuction да, "to" Examples:

Аз мога да пиша.	I can write.
Той може да говори български.	He can speak Bulgarian.
Ние можем да пием вино.	We can drink wine.
Тя може да пее хубаво.	She can sing beautifully.
Вие можете ли да играете футбол?	Can you play soccer?
Те могат ли да спят тук?	Can they sleep here?

Аз можах да спя хубаво.	I was able to sleep well
Ти можа ли да видиш майка си?	Were you able to see your mother?
Те можаха ли да донесат хляба?	Could they bring the bread?
Можахте ли да говорите с г.Миров?	Were you able to talk with Mr. Mireff?
Те можаха да купят всичко.	They were able to buy everything.
Ние не можахме да дойдем у вас снощи.	We could not come to you last night.
Как можа той да вкара и трите гола?	How was he able to score the three goals?

IV. THE PERFECTIVE VERB отбеле́жа /отбеля́звам/,"to mark".

The verb отбеле́жа "to mark" changes ж to з in the past tense (compare Lesson 24, Grammar III, 4 a), but besides that, it changes е to я in the following way:

Past Tense

аз	отбеля́за -х	I marked	ние	отбеля́за -хме
ти	отбеля́за		вие	отбеля́за -хте
той тя то	отбеля́за		те	отбеля́за -ха

The verb /забеля́звам/ забеле́жа, to notice" is conjugated the same way.

„Ламбрета" 150 см³, закрита, отлично състояние, се продава. Виждане „Орхание" 18

РЕКЛАМИ И ОБЯВИ
ЗА В. „ВЕЧЕРНИ НОВИНИ"
се приемат направо в администрацията на бул. „Дондуков" 73, тел. 8-44-44.

Приемат се и съобщения за сключване на граждански бракове.

Продава се вана, „Аспарух" 64

Продавам тристаен апартамент, Папазов, 5-42-42.

Продавам европейска детска сгъваема количка, тел. 8-44-26.

Продавам гатер-банциг и други машини, Димитър Дедев, Полянов град.

Продавам масивна къща, двор, влизане веднага, Красно село — 7-43-33

Продаваме шевна машина „Сингер", 2,500, тел. 5-41-39, от 17—19.

Продавам мотоциклет „Триумф" — 500, „Ботев" 151, Пашов

Продава камион „Рено" 3 1/2 тона, работи в „Пренос-превоз". Васил Курдов, „Янко Забунов" 12-а

Продавам място Бояна, киноцентъра, Борис Понорски, Княжево

Продавам запазена европейска каса, 5-10-35

СКАЗКА — „Спътниците на Земята", урежда читалище „Аура" — Димитровски район, днес от 19.30 часа.

Кроника

ЛЕКЦИЯ на тема „За повече изобретения в нашата страна" ще изнесе инж. Георги Наумов от ИНРА утре от 18 часа в кинолекторията при Дома на техниката, ул. „Раковски" 108.

Lesson 27

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR DRILL

Grammar: I. Past Tense - Third Group

II. Present and Past of " МОГА "

III. The Irregular Verb " ОТБЕЛЕЖА "

1.

Той отбелязва головете за "Червено знаме" в неделя.	
аз, лявото крило, център-нападателят и дясното крило, ние, вие, ти, и т.н.	Аз отбелязвах головете за "Червено знаме" в неделя.
Те вкараха головете за "Локомотив" вчера.	и т.н.
Ние се отбихме в една кръчма снощи.	
аз, те, той, вие, тя, ние, учениците, ти, и т.н.	Аз се отбих в една кръчма снощи.
Ние вечеряхме в една кръчма преди два дена.	
Той има голям късмет миналия път.	
Те удариха топката с глава преди малко.	
Аз бих вчера.	
Ние прекарахме много добре на Великден.	
Вие отидохте на мач вчера следобед.	
Той беше на мач миналата събота.	и т.н.
Аз мога да пиша на български.	
Аз можах да дойда на училище в 7ч. тази сутрин.	
Той може да тръгне сега.	
Ти можа да отбележиш два гола.	
Ние срещнахме г-жа Цанева преди малко.	
Тя сложи масата преди половин час.	

и т.н.........и т.н......

2.

Кой отбеляза головете за "Локомотив" миналата неделя?

Кой вкара головете за "Червено знаме" вчера?
Кой би в събота?
Кой се отби в кръчмата на дядо Георги снощи?
Кой има голям късмет този път?
Кой прекара много хубаво на Великден?
Кой беше на мача миналата събота?
Кой ходи на черква тази сутрин?
Кой удари топката с глава и вкара гола за "Локомотив"?
Кой игра на стадиона "Васил Левски" миналата неделя?
Кой можа да отиде на мача вчера?
Кой може да дойде с мен утре?
Кой служи в пехотата миналата година?
Кой може да стреля с миномет?
Кой можа да се изкачи на Черни връх вчера следобед?
Кой сложи масата преди малко?
Кой ряза дърва преди няколко минути?
Кой се напи снощи?
Кой умря миналия месец?
Кой учи урока тази сутрин?
Кой пя на сватбата миналата събота?
Кой каза това?
Кой постави ножовете на столовете?
Кой тури ножа за рязане на месо в раницата?
Кой остана в къщи?
Кой премина реката при вира вчера?
Кой се прибра късно снощи?
Кой взе книгите от масата преди малко?
Кой яде кюфтета и пи вино на обяд?
Кой купи сирене и луканка тази сутрин?

и т.н.

Център-нападателят и дясното крило отбелязаха головете за "Локомотив" миналата неделя.

аз, лявото крило, ние, ти, вие, център-нападателят, те, и т.н..

Те....дясното крило...ние...аз....

Ние....те......аз....."Локомотив"...
Аз.....вие....ние....той...те......

и т.н.

3.

Той отбеляза два гола, а аз вкарах
само един гол.

ние..........., а те..........
аз............, а той.........
те............, а ти..........
вие..........., а аз..........
ти............, а ние.........
той..........., а вие.........

Ние отбелязахме два гола, а те
вкараха само един.

и т.н.

Вчера сутринта аз отидох на черква,
а той отиде на мач.
Той прекара Великден на Витоша, а
ние останахме в къщи.
Ние бяхме миналата неделя, а те бяха
преди няколко седмици.
Той беше на мач, а тя беше на черква.
Аз влязох в ресторант "София", а те
се отбиха в една кръчма.
Вчера аз обядвах и вечерях в къщи,
а те обядваха и вечеряха в ресторант.
Той танцува много на сватбата в неделя,
а тя игра хоро и ръченица.
Тя поръча пържено пиле, а ти поръча
свински пържоли.
Те сложиха покривката и кърпите, а аз
поставих чиниите.
Тя нареди вилиците, лъжиците и ножовете, а той взе ножа за рязане на
месо от бюфета и го сложи на масата.
Ние сварихме яйцата и ги турихме в
раницата, а те приготвиха одеалата.
Тя извади сервиза за кафе от бюфета,
а аз поставих каната за вода на
масата.
Преди малко тя отиде при месаря, а
той се върна от пазар и донесе
хляб, чай, захар и плодове.
Те се прибраха в хижата при залез
слънце, а той се върна в полунощ.
Ние ядохме гювеч, а те си хапнаха
набързо хляб и сирене.

и т.н.

4.

Лявото крило удари топката с глава и вкара гол.

той, аз, те, ти, ние, вие, и т.н.	Той удари топката с глава и вкара гол.

Аз се отбих в една кръчма, вечерях, пих сливовица и се прибрах към 9 ч. в къщи.
Вчера той влезе в един ресторант, седна на една маса и поръча свински пържоли.
Снощи той можа да купи евтини билети и да отиде на театър с жена си.
Снощи си легнахме късно, но тази сутрин станахме рано, защото учихме урока и писахме домашната работа.
Миналата неделя ние тръгнахме с влака за Владая, стигнахме там в 8ч. сутринта и оттам продължихме пеш.
Вървяхме покрай реката до вира, там преминахме реката и се изкачихме по билото до хижа "Поляна".
Той отиде в "Наркоп", купи яйца, върна се в къщи и свари яйцата преди малко.
Тя извади сервиза за кафе от бюфета, донесе го в гостната и го тури на масата.

и т.н.

5.

Какво правихте вчера?	Сутринта отидохме на черква.
В къщи ли обядвахте?	Не. Обядвахме в ресторант "София".
Какво ядохте?	Аз ядох свински пържоли с фасул, жена ми яде пържено пиле, а децата ядоха агнешко печено.
Пихте ли червено вино?	Жена ми пи червено вино. Аз пих ракия, а децата пиха мляко.
Жена Ви не пие ли ракия?	Не, не пие.
Бяхте ли на мача между отборите на "Червено знаме" и "Локомотив"?	Да, бяхме.
Играта беше ли интересна?	Да. Играта беше много интересна.

Lesson 27

Братовчед Ви игра ли?	Да, той игра.
Може ли да отбележи гол?	Отбеляза един гол.
Какво правихте след мача?	Вечеряхме в кръчмата на чичо Кольо.
Често ли се отбивате там?	Не. След мача децата бяха уморени и гладни, затова се отбихме там.
Кога се прибрахте в къщи?	Прибрахме се късно в къщи.
Защо?	Защото отидохме на гости у Хитрови.
Кои бяха там?	Много роднини, приятели и познати.
Сестра ти беше ли там?	Да, беше.
Какво правихте?	Ядохме, пихме, пяхме, танцувахме и играхме хоро и ръченица.
Хубаво ли прекарахте?	Много хубаво.
Кой пя?	Братовчедка ми Ирина пя.
Тя пее ли хубаво?	Да, но трябва да учи още.
Играхте ли на карти?	Аз играх, но жена ми не игра.
Кой би?	Този път аз бих.
Кой бие обикновено, когато играете на карти?	Чичо Кольо, разбира се.
Добър играч ли е?	Много добър.
Какво правихте тази сутрин?	Бях на пазар.
Какво купихте?	Купих сирене, кашкавал, луканка, чай и захар.
Гости ли ще имате довечера?	Да. Майка ми и баща ми ще дойдат да ни видят довечера.
Къде живеят те сега?	Те живеят на площад "Победа" сега.
Как са те сега?	Благодаря, добре са.
Майка ти не беше ли болна от плеврит миналия месец?	Да, но оздравя преди няколко дена.
Брат ти оздравя ли?	Не още.
Има ли температура?	Да, има.
Кога настина той?	Миналата седмица.
Ти как си?	Благодаря, добре съм.
Кога ще отидеме пак на Витоша?	Когато искате.
Идущата неделя?	Добре, свободен съм.
Какво да вземем за ядене?	Нека да вземем кашкавал и луканка.
Нали взехме кашкавал миналия път?	Да, взехме.
Да вземем свински пържоли този път?	Добре. Аз ще взема пържолите, а ти вземи фасул и хляб.
През къде ще минем?	Ще минем през село Бояна.
Нали винаги минаваме през Бояна.	Да минем през Владая тогава.
Ще се изкачим ли на Черни връх?	Разбира се.
Колко дена ще останем на хижата?	Този път ще можем да останем там три дена.
Мисля, че ще прекараме много хубаво.	Защо не. Ще отидем и до метеорологическата станция.

LESSON 27

ЧЕТИВО READING TEXT

Братовче́дите Бори́с и Хри́сто прека́раха мно́го добре́ на Вели́кден. Сутринта́ те бя́ха на че́рква. След обя́д оти́доха на мач.

Ма́чът се състоя́ на ста́диона "Васи́л Ле́вски". Игра́ха отбо́рите на "Черве́но зна́ме" и "Локомоти́в". Игра́та запо́чна в три часа́ и 30 мину́ти. Тя бе́ше мно́го бъ́рза и интере́сна. Отбо́рът на "Черве́но зна́ме" бе́ше по́-добър. Той би отбо́ра на "Локомоти́в" с три на еди́н.

Це́нтър-напада́телят на "Черве́но зна́ме" игра́ на́й-добре от вси́чки. Осве́н това́ той има́ и голя́м късме́т и отбеля́за три́те гола. На́й-добрият игра́ч на "Локомоти́в" бе́ше ля́вото крило́. Той вка́ра с глава́ го́ла на "Черве́но зна́ме". Ма́чът svъ́рши в пет часа́ следо́бед.

След ма́ча Бори́с и Хри́сто ми́наха по у́лица "Ива́н Ва́зов". Отби́ха се в една́ кръ́чма. Се́днаха на една́ ма́са и се навече́ряха. Прибра́ха се в къ́щи къ́сно вечерта́.

LESSON 27

ПРЕВОД TRANSLATION

1. Do you often stop at Ivan's tavern? Yes, we do. Why don't we stop at the tavern now? Do you know what there is to eat? I think we can order pork chops and beans or fried chicken. I want fried eggs and cheese. And I feel like drinking. Let's order some red wine.

2. Do you know Ivan's cousin? No, I don't know him. He is the right wing of the soccer team, "Locomotive". Are you going to the game on Sunday? No, I'm going to a dancing party. Why don't you come with me? O.K., I'll come.

3. Which team, do you think, will win? The "Red Flags". And the center forward will score a few goals. He always scores one or two goals.

4. You always go to bed late. Why don't you go to bed early tonight? And why don't you get up early tomorrow morning. Sometimes you get up very late.

5. The school starts at a quarter to eight in the morning and finishes at four o'clock in the afternoon. Tomorrow, however, it'll start at seven-thirty and finish at a quarter to four.

6. Don't leave at nine o'clock. Leave at ten.

7. They usually pass through Boyana. Why don't they pass through Vladaya this time? They don't have much time. And the weather is cloudy and windy. It will rain.

8. Bring me the magazines. Don't bring me the newspapers. And take the books to the drawing room. But don't take this novel there. I'm reading it now.

LESSON 27

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Как прека́раха на Вели́кден братовче́дите Бори́с и Хри́сто?
Те прека́раха мно́го добре́.

2. Къде бя́ха те сутринта́?
Те бя́ха на че́рква.

3. Къде́ оти́доха след обя́д?
Оти́доха на мач.

4. На кой ста́дион се състоя́ ма́чът?
Ма́чът се състоя́ на ста́диона "Васи́л Ле́вски".

5. В ко́лко часа́ запо́чна игра́та?
Игра́та запо́чна в три часа́ и 30 мину́ти.

6. Кои́ отбо́ри игра́ха?
Отбо́рите на "Черве́но зна́ме" и "Локомоти́в".

7. Каква́ бе́ше игра́та на два́та ти́ма?
Тя бе́ше мно́го бъ́рза и интере́сна.

8. Кой отбо́р бе́ше по́-добър?
Отбо́рът на "Черве́но зна́ме" бе́ше по́-добър.

9. Какъ́в бе́ше резулта́тът от ма́ча?
Три на еди́н за "Черве́но зна́ме".

10. Кой отбеля́за три́те го́ла?
Це́нтър-напада́телят на "Черве́но зна́ме".

11. Как можа́ той да напра́ви три́те го́ла?
Той е мно́го добъ́р игра́ч, а има́ и голя́м късме́т.

12. Кой вка́ра го́ла на "Черве́но зна́ме"?
Ля́вото крило́ на "Локомоти́в".

13. Как го вка́ра?
Уда́ри то́пката с глава́.

14. В ко́лко часа́ свъ́рши игра́та?
Игра́та свъ́рши в пет часа́ сл. об. /след обя́д/.

15. По коя́ у́лица ми́наха Бори́с и Хри́сто след ма́ча?
Те ми́наха по у́лица "Ива́н Ва́зов".

16. Къде́ се отби́ха те?
Те се отби́ха в една́ кръ́чма.

17. Какво́ напра́виха, сле́д като́ се отби́ха в кръ́чмата?
/Те/ се́днаха на една́ маса́.

18. Какво́ пи́ха?
Те пи́ха би́ра и раки́я.

19. Кога́ се прибра́ха в къ́щи?
Те се прибра́ха в къ́щи късно вечерта́.

20. Ти хо́ди ли на ма́ча в неде́ля?
Да, хо́дих.

21. Сам ли оти́де?
Не. Оти́дохме с Ива́н.

22. Кой тим игра́ по́-хубаво?
"Черве́но зна́ме".

23. Кой бе́ше най-до́брият игра́ч?
Це́нтър напада́телят на "Черве́но зна́ме".

24. По коя́ у́лица ми́нахте след ма́ча?
Ми́нахме по у́лица "Ива́н Ва́зов".

25. Кога́ се прибра́хте в къ́щи?
Прибра́хме се в де́вет ч. /часа́/ вечерта́.

L-27

LESSON 27

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Translate into Bulgarian:

1. I had a lot of luck a little while ago.

2. Last Sunday we were at a soccer game. The game was fast, lively and interesting. The right wing of one of the teams was able to score two goals.

3. Do you understand the teacher? Yes, I understand him. I couldn't understand him this morning. Did you understand him yesterday? Yes, I understood him very well yesterday.

4. What did you do yesterday? We went to church in the morning. Did you have lunch at home? No, we stopped at Ivan's tavern. We often stop there. What did you order? We usually order fried chicken, but this time we ordered pork chops and beans.

5. Were you at the dancing party last Saturday? Yes, I was there and I had a wonderful time. I danced a lot.

Part II

Translate and answer in Bulgarian:

1. Where do you usually have lunch?
2. Where did you eat supper last night?
3. What did you eat this morning?
4. What did you do yesterday?

Part III

1. Record the dialogue to Lesson 27.

2. Tell us what you did yesterday (5 minutes)

LESSON 27

РЕЧНИК	VOCABULARY
брей! interj.	say! you don't say!
бия, е, бих	to win; to beat
бърз / бръз/ бъ́рза, -о, -и	fast
вка́рвам	to drive in
вка́рам, -а, -ах	
вка́рвам гол	to score a goal
глава́ f.	head
гол m.	goal
запо́чвам	to start, to begin
запо́чна, -а, -ах	
зна́ме n.	flag
игра́ f.	game
игра́ч m.	player
игри́ще n.	field (soccer, athletic, etc.)
интере́сен, инте́ресна, -о, -и	interesting
крило́ n.pl. крила́ и криле́	wing
кръ́чма f.	tavern
късме́т m.	luck
локомоти́в m.	locomotive
ляв, -а, -о, ле́ви	left
мач m.pl. ма́чове	game; match
между́ prep.	between
напада́тел m.	aggressor
це́нтър напада́тел	center forward
осве́н това́	besides
отбеля́звам	to score; to mark
отбеле́жа, -и, отбеля́зах	
отбо́р m.	team
прека́рвам	to spend; to pass the time
прека́рам	
прека́рах мно́го ху́баво на / Вели́кден	I had a very nice time on / Easter
резулта́т m.	score; result
ста́дио́н m.	stadium
състоя́ се, и́ се, състоя́х се	to take place, to be held
то́пка f.	ball
три	three
три́те	the three
у́дрям,	to hit
уда́ря, -и, -их	
фу́тболен, фу́тболна, -о, -и	pertaining to soccer
це́нтър m.	center
че́рква f.	church
на че́рква	to church

ДВАДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 28

Lesson 28

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ   GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Adjectives

1.

Моливът е жълт.	
Какъв е моливът?	Моливът е жълт.
панталонът?	Панталонът е кафяв.
романът?	Романът е зелен.
билетът?	Билетът е червен.
Масата е жълта.	
Каква е масата?	Масата е жълта.
униформата?	Униформата е зелена.
книгата?	Книгата е червена.
	кафява
Списанието е жълто.	
Какво е списанието?	Списанието е жълто.
виното?	Виното е червено.
кепето?	Кепето е зелено.
	кафяво
Моливите са жълти.	
Какви са моливите?	Моливите са жълти.
масите?	Масите са жълти.
кепетата?	Кепетата са зелени.
книгите?	Книгите са червени.
панталоните?	Панталоните са кафяви.

2.

Моливът жълт ли е?	Да, моливът е жълт.
Моливът зелен ли е?	Не, моливът не е зелен. Моливът е жълт.
Жълта ли е масата?	
Кепето кафяво ли е?	
Книгите зелени ли са?	и т.н.
Виното червено ли е?	
и т.н.	

3.

Хубава ли е г-жа Иванова?	Да, г-жа Иванова е хубава. Не, г-жа Иванова не е хубава.

Учителят млад ли е?
Стар ли е баща ти?...майка ти?
са майка ти и баща ти?
Кисело ли е гроздето?
Скъпи ли са билетите?
Евтин ли е фасулът?
Студентът женен ли е?
Началникът на училището строг ли е?
Чиста ли е стаята?
Строги ли са офицерите?
Учителите справедливи ли са?
Булката весела ли е?
Кепето ново ли е?
Чиниите дълбоки ли са?
и т.н.

4.

Аз съм болен.
Тя е болна.
То е болно.
Те са болни.

Кой е болен?	Аз съм болен. Тя е болна. То е болно. Те са болни.
Кой е гладен?	Аз съм гладен. Децата са гладни.

тя, детето, ти, ние, аз,
жена ми, те, и т.н.

Кой е сериозен?
Кой е свободен днес?
Кой е цивилен?

и т.н.

и т.н.

5.

Фасулът е едър.
Ябълката е едра.
Гроздето е едро.
Крушите са едри.

Какъв е фасулът?	Фасулът е едър.
Каква е ябълката?	Ябълката е едра.
Какво е гроздето?	Гроздето е едро.
Какви са крушите?	Крушите са едри.

6.

Едър ли е фасулът?	Да, фасулът е едър.
Дребен ли е фасулът?	Не, фасулът не е дребен. Фасулът е едър.

Дребна ли е ябълката?
Гроздето дребно ли е?
Крушите дребни ли са?
Добър ли е студентът?
Студентите добри ли са?
Добро ли е детето?
Жена му добра ли е?
Малък ли е той?
Чекмеджето малко ли е?
Малки ли са чекмеджетата?
Светъл ли е цветът?
Светла ли е стаята?
Стаите светли ли са?
Тежка ли е масата?
Аз тежък ли съм?
Чинията плитка ли е?
Вкусен ли е гювечът?
Вкусна ли е крушата?
Гроздето вкусно ли е?
Интересен ли беше мачът?
Интересна ли беше играта?
Сочни ли са крушите?
Времето облачно и ветровито ли беше?
Черна ли е черната дъска?
Учениците цивилни ли са?
Банката държавна ли е?
Държавен ли е заводът?

7.

Плодът е зрял.
Крушата е зряла.
Гроздето е зряло.
Ябълките са зрели.

Какъв е плодът?	Плодът е зрял.
Каква е крушата?	Крушата е зряла.
Какво е гроздето?	Гроздето е зряло.
Какви са ябълките?	Ябълките са зрели.

8.

Зрял ли е плодът?	Да, плодът е зрял.
Зелен ли е плодът?	Не, плодът не е зелен.
	Плодът е зрял.

Крушата зелена ли е?
Зрели ли са крушите?
Зряло ли е гроздето?
Голям ли е столът?
Столът малък ли е?
Големи ли са столовете?
Малки ли са столовете?
Училището голямо ли е?
Заводът голям ли е?
Голяма ли е фабриката?
Големи ли са заводите до София?

9.

Панталонът е военен.
Униформата е военна.
Кепето е военно.
Кепетата са военни.

Какъв е панталонът?	Панталонът е военен.
Каква е униформата?	Униформата е военна.
Какво е кепето?	Кепето е военно.
Какви са кепетата?	Кепетата са военни.

Военна ли е униформата?	Да,.....
Цивилен ли е панталонът?	Не,.....
Кепетата военни ли са?	
Кепето военно ли е?	

10.

Аз.......болен
Аз съм болен.

круши.....дребен
Крушите са дребни.

тя.........болен	Тя е болна.
ябълки.....зрял	Ябълките са зрели.
чиния......плитък	Чинията е плитка.
студенти...добър	Студентите са добри.
кепе.......военен	Кепето е военно.
столове....голям	Столовете са големи.
жена.......хубав	Жената е хубава.
време......облачен	Времето е облачно.
дрехи......военен	Дрехите са военни.
стая.......светъл	Стаята е светла.
круши......дребен	Крушите са дребни.
грозде.....сладък	Гроздето е сладко.
те.........болен	Те са болни.
тя.........свободен	Тя е свободна.
те.........цивилен	Те са цивилни.

и т.н.

11.

Той е добър баща.
Тя е добра майка.
То е добро дете.
Те са добри деца.

Какъв баща е той?	Той е добър баща.
Каква майка е тя?	Тя е добра майка.
Какво дете е то?	То е добро дете.
Какви деца са те?	Те са добри деца.

Добри деца ли са те?	Да,......
Добър баща ли е той?	Не,......
Той добър ученик ли е?	
Какъв ученик е той?	
Какви ученици са те?	
Запасен офицер ли е той?	
Действуващи офицери ли са те?	
Тя весела жена ли е?	
Хубаво дете ли е то?	

и т.н.

12.

Моливът е син.
Униформата е синя.
Списанието е синьо
Книгите са сини.

Какъв е моливът?	Моливът е син.
Каква е униформата?	Униформата е синя.
Какво е списанието?	Списанието е синьо.
Какви са книгите?	Книгите са сини.
Книгата синя ли е?	Да, книгата е синя.
Книгата червена ли е?	Не, книгата не е червена.
	Книгата е синя.
Синьо ли е кепето?	
Синя ли е униформата?	
и т.н.	

13.

Аз имам жълт молив.
синя книга.
зелено кепе.
цивилни дрехи.

Какъв молив имам аз?	Вие имате жълт молив.
Каква книга имам аз?	Вие имате синя книга.
Какво кепе имам аз?	Вие имате зелено кепе.
Какви дрехи имам аз?	Вие имате цивилни дрехи.
Какви билети купихте вчера?	Аз купих евтини...скъпи билети.
Какво ядохте снощи?	Аз ядох пържено пиле...пълнени пиперки...кисело мляко.....
Какво пихте?	Пих червено вино...сливова ракия.
Какви чинии имате?	Ние имаме дълбоки....плитки чинии.
Какви дрехи носите?...имате?	Носим военни....цивилни дрехи.
Имате ли сладки и сочни круши?	
Ходихте ли на танцова забава снощи?	
Ядете ли кисело грозде?	и т.н.
Имате ли нови книги?	
Има ли добри ученици тук?	
Той има ли едри ябълки?	
Вие имате ли строг началник?	
Имате ли домашна работа за утре?	
Има ли захарна фабрика в София?	

и т.н.

14.

Моливът е жълт.
Жълтият молив е на масата.

Какъв е моливът?	Моливът е жълт.
Къде е жълтият молив?	Жълтият молив е на масата.
Какъв е фасулът?	Фасулът е дребен.....едър.
Къде е дребният фасул?	Дребният фасул е в кухнята.
едрият фасул?	Едрият фасул е на масата.
Какъв е панталонът?	Панталонът е военен.
Къде е военният панталон?	Военният панталон е на закачалката.
Какъв е плодът?	Плодът е зрял.
Къде е зрелият плод?	Зрелият плод е в кухнята.
Голям ли е заводът?	Да, заводът е голям.
Къде е големият завод?	Големият завод е до София.
Студентът болен ли е?	Да, той е болен.
Къде е болният студент?	Болният студент е в къщи.
Винен кебап ли ядете?	Да, аз ям винен кебап.
Хубав ли е виненият кебап?	Да, виненият кебап е много хубав.
Женен ли е студентът?	Да, студентът е женен.
Какво прави жененият студент?	Жененият студент чете вестник.
Има ли тракторен завод в София?	Да, в София има тракторен завод.
Голям ли е тракторният завод?	Да, тракторният завод е голям.
Има ли Народен театър в София?	Да, в София има Народен театър.
Голям ли е Народният театър?	Да, Народният театър е голям.

15.

Моливът е жълт.	Жълтият молив е на масата.
Панталонът е военен.	Военният панталон е на закачалката.
Студентът е болен.	Болният студент е в къщи.
Плодът е зрял.	Зрелият плод е на масата.
Заводът е голям.	Големият завод е до София.
Аз ям винен кебап.	Виненият кебап е много вкусен.
В София има тракторен завод.	Тракторният завод е в София.
Учителят е женен.	Жененият учител говори на ученика.
Фасулът е дребен.	Дребният фасул е в кухнята.
Фасулът е едър.	Едрият фасул е на масата.
В София има Народен театър.	Народният театър е на площад "Победа".
Гювечът е вкусен.	Вкусният гювеч е на печката.
Младоженецът е весел.	Веселият младоженец пие.
Ученикът е добър.	Добрият ученик учи.
Началникът е отрог.	Строгият началник е в училището.
и т.н.	и т.н.

16.

Книгата е зелена.
Зелената книга е на масата.

Каква е книгата?	Книгата е зелена.
Къде е зелената книга?	Зелената книга е на масата.
Каква е чинията?	Чинията е плитка.....дълбока.
Къде е плитката...дълбоката чиния?	Плитката чиния е на масата.
	Дълбоката чиния е в бюфета.
Бабата болна ли е?	Да, бабата е болна.
Къде е болната баба?	Болната баба е в къщи.
Има ли Държавна банка в София?	Да, в София има Държавна банка.
Къде е Държавната банка?	Държавната банка е на улица....
Скъпа ли е къщата?	Да, къщата е скъпа.
Хубава ли е скъпата къща?	Да, скъпата къща е хубава.

и т.н.

17.

Книгата е зелена.	Зелената книга е на масата.
Жената е болна.	Болната жена е в къщи.
Вие имате зелена униформа.	Зелената униформа е хубава.
Той има сливова ракия.	Сливовата ракия е в кухнята.
На масата има плитка чиния.	Плитката чиния е на масата.
В бюфета има дълбока чиния.	Дълбоката чиния е в бюфета.
Аз имам домашна работа.	Домашната работа е за утре.
Крушата е сочна.	Сочната круша е вкусна.
Той има лична карта.	Личната карта е на масата.
Булката е весела.	Веселата булка играе хоро.
Картечницата е тежка.	Те изоставиха тежката картечница.
В стаята има черна дъска.	Черната дъска е зелена.
Книгата е синя.	Синята книга е на масата.
Униформата е военна.	Военната униформа е хубава.

и т.н.

18.

Кепето е зелено.
Зеленото кепе е на закачалката.

Какво е кепето?	Кепето е зелено.
Къде е зеленото кепе?	Зеленото кепе е на закачалката.
червеното вино?	Червеното вино е в бюфета.
киселото мляко?	Киселото мляко е в кухнята.
и т.н....	и т.н....

19.

Кепето е зелено.	Зеленото кепе е на закачалката.
Детето е болно.	Болното дете е в къщи.
Списанието е жълто.	Жълтото списание е на масата.
Ние ядохме пържено пиле снощи.	Пърженото пиле беше много вкусно.
Ние пихме червено вино.	Червеното вино беше кисело.
Това е военно училище.	Военното училище е голямо
Кюфтето е пържено.	Пърженото кюфте е на печката.
В стаята има голямо огледало.	Голямото огледало е на стената.
Детето е добро.	Доброто дете пише писмо.
На масата има малко шише.	В малкото шише има ракия.
Сиренето е вкусно.	Аз ям от вкусното сирене.
Пианото е голямо.	Аз свиря на голямото пиано.
и т.н.	

20.

Моливите са жълти.
Жълтите моливи са на масата.
Сините книги
Зелените кепета

Какви са моливите?	Моливите са жълти.
Къде са жълтите моливи?	Жълтите моливи са на масата.
Къде са сините книги?	
Къде са зелените кепета?	
Къде са болните деца?	
Къде са едрите ябълки?	
Къде са пържените кюфтета?	
и т.н.	

21.

Моливите са жълти.	Жълтите моливи са на масата.
Книгите са сини.	Сините книги са на масата.
Кепетата са зелени.	Зелените кепета са на закачалката.
Децата са болни.	Болните деца са в къщи.
Крушите са едри.	Едрите круши са в кухнята.
Ние ще ядем пържени кюфтета.	Пържените кюфтета са на масата.
Той има военни дрехи.	Довечера той ще носи военните дрехи.
Младоженците са весели.	Веселите младоженци играят ръченица.
Плодовете са зрели.	Зрелите плодове са сочни.
Ябълките са дребни.	Дребните ябълки са евтини.
Чиниите са дълбоки.	Дълбоките чинии са в бюфета.
и т.н.	и т.н.

22.

Жълтият молив е на масата.
Аз пиша с жълтия молив.

Къде е жълтият молив?	Жълтият молив е на масата.
С какво пишете Вие?	Аз пиша с жълтия молив.
пише той?	синия
пиша аз?	червения
Болният студент е в къщи.	
Къде отиде учителят вчера?	Учителят отиде при болния студент.
Добрият ученик говори с учителя?	
С кого говори учителят?	Учителят говори с добрия ученик.
Големият завод е до София.	
Къде работи той?	Той работи в големия завод.
Едрият фасул е хубав.	
От кой фасул ще купите?	Ще купя от едрия фасул.
Строгият началник е в училището.	
Кого видяхте в училището?	Аз видях строгия началник в училището.
Виненият кебап е на масата.	
Къде ще сложите вино?	Ще сложа вино в винения кебап.
Старият вестник е на масата.	
Къде е романът?	Романът е на стария вестник.
Хубавият апартамент е на втория етаж.	
Къде живеем?	Живея в хубавия апартамент на втория етаж.
Българският отдел е тук.	
Къде е курсист редник Стоянов?	Редник Стоянов е курсист в Българския отдел на училището.
Народният театър е на площада.	
Къде отивам аз сега?	Вие отивате в Народния театър.

и т.н.

Lesson 28

23.

Народният театър е стар.
Старият Народен театър е на улица...

Народният театър е стар.	Старият Народен театър е на улица...
Тракторният завод е голям.	Големият тракторен завод е до София.
Едрият фасул е хубав.	Хубавият едър фасул е в кухнята.
Военният панталон е зелен.	Зеленият военен панталон е на закачалката.

и т.н.

24.

Народната банка е стара.
Старата Народна банка е на улица...

Народната банка е стара.	Старата Народна банка е на улица...
Жълтата маса е голяма.	Голямата жълта маса е в стаята.
Военната униформа е зелена.	Зелената военна униформа е на закачалката.
Едрата круша е сочна.	Сочната едра круша е на масата.
Плитката чиния е синя.	Синята плитка чиния е в бифета.
Черната дъска е зелена.	Зелената черна дъска е на стената.

и т.н.

25.

Военното кепе е зелено.
Зеленото военно кепе е на масата.

Военното кепе е зелено.	Зеленото военно кепе е на масата.
Едрото грозде е вкусно.	Вкусното едро грозде е скъпо.
Старото училище е голямо.	Голямото старо училище е на улица...

и т.н.

26.

Военните кепета са зелени.
Зелените военни кепета са на закачалката.

Военните кепета са зелени.	Зелените военни кепета са на закачалката.

и т.н.

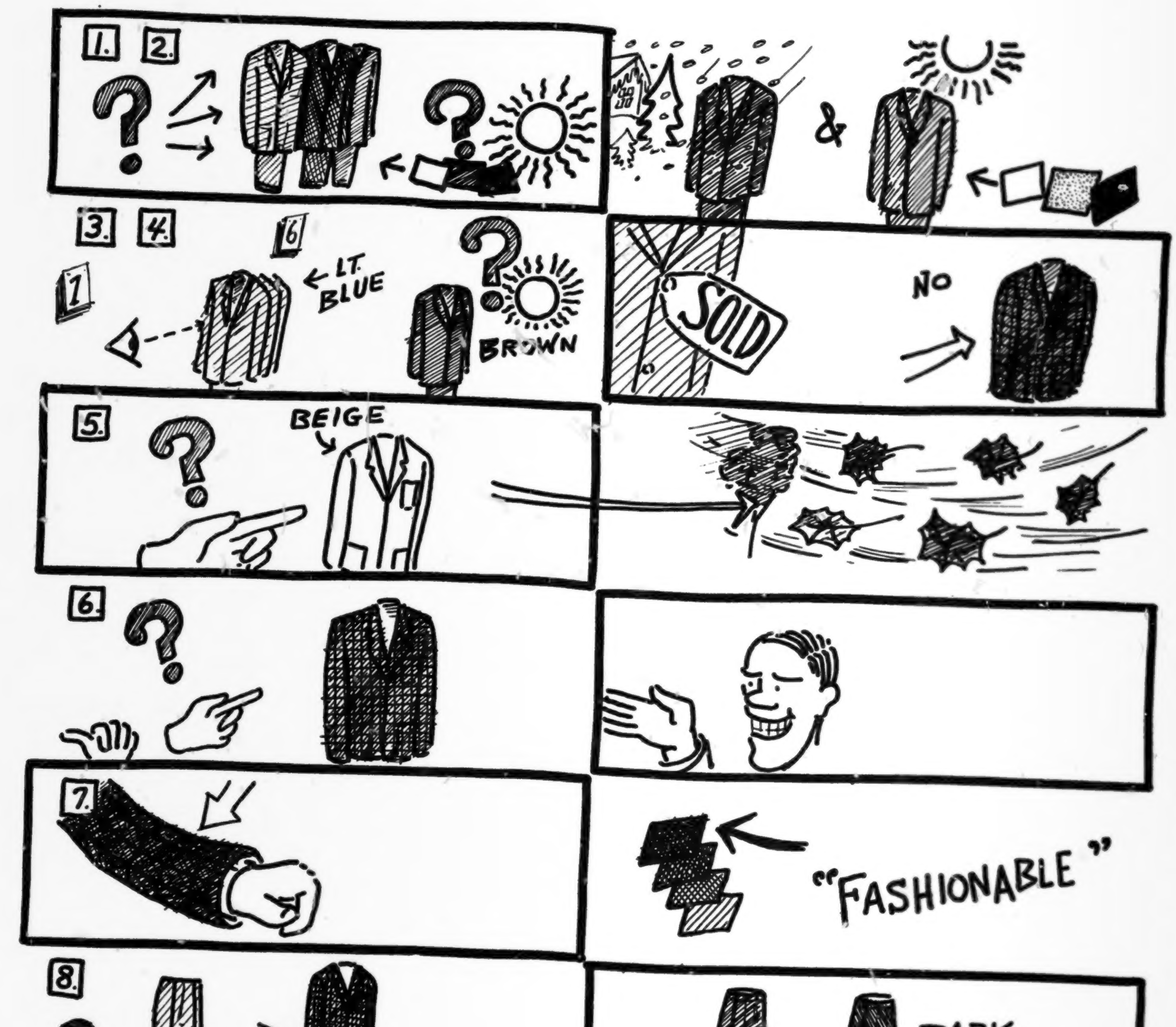
1.
2.
&
3.
4.
6
7
LT. BLUE
BROWN
SOLD
NO
5.
BEIGE
6.
7.
"FASHIONABLE"
8.
BROWN
DARK GREEN
9.
10.
700 Leva
NICE
11.
12.
SILK
EXPENSIVE
100 Leva
CHEAP
13.
LT. GREEN
GOOD TASTE!

LESSON 28

РАЗГОВОР	DIALOGUE
Драга́н си купу́ва облекло́.	Dragan buys himself clothes.
Драган:	Dragan:
Какви́ костю́ми и́мате?	What kind of suits do you have?
Продавачът:	The Salesman:
Зи́мни и ле́тни.	Winter and summer ones.
- Какви́ цветове́ и́мат ле́тните костю́ми?	- What colors are the summer suits?
- Те са бе́ли, си́ви и си́ни.	- They are white, grey and blue.
- Вче́ра аз видя́х тук светлоси́ни костюми.	- Yesterday I saw some light blue suits here.
- Продадо́хме ги ве́че.	- We sold them already.
- Ня́мате ли кафя́в ле́тен костю́м?	- Don't you have a brown summer suit?
- Не. И́маме са́мо едно́ ля́тно кафя́во сако́.	- No. We only have a brown summer jacket.
- А това́ бе́жово сако́?	- How about this beige jacket?
- То е подходя́що за хла́дно, е́сенно вре́ме.	- It is suitable for cool, fall weather.
- Мо́же ли да преме́ря кафя́вото сако́?	- May I try on the brown jacket?
- Разби́ра се.	- Of course.
- Цветъ́т му е мно́го тъ́мен.	- Its color is very dark.
- Вя́рно. Сако́то не е мно́го све́тло, но е моде́рно.	- True. The jacket isn't too light, but it's fashionable.
- Имате ли ня́какъв све́тъл пантало́н за това́ сако́?	- Have you some kind of light trousers for this jacket?
- Да, и́мам. Ето, то́зи кафя́в или́ то́зи тъмнозеле́н.	- Yes, I have. Here, this brown one or this dark green one.
- Ко́лко стру́ва кафя́вият пантало́н?	- How much do the brown trousers cost?
- Той стру́ва се́демстотин ле́ва.	- They cost 700 leva.
- Ще взе́ма кафя́вия.	- I'll take the brown ones.
- Ня́ма да сбъ́ркате. Ху́бав е.	- You won't go wrong. They are nice.

LESSON 28

- Ко́лко стру́ва та́зи бя́ла копри́нена ри́за?	- How much does this white silk shirt cost?
- Бя́лата копри́нена ри́за стру́ва сто́ ле́ва.	- The white silk shirt costs a hundred leva.
- Не е́ ли мно́го скъпа?	- Isn't it very expensive?
- Напро́тив, е́втина е.	- On the contrary, it is cheap.
- Да́йте ми и та́зи свéтло-зеле́на връзка!	- Give me also this light green tie.
- Заповя́дайте! Личи́ си, че и́мате добъ́р вку́с.	- Here you are. It is evident that you have good taste.

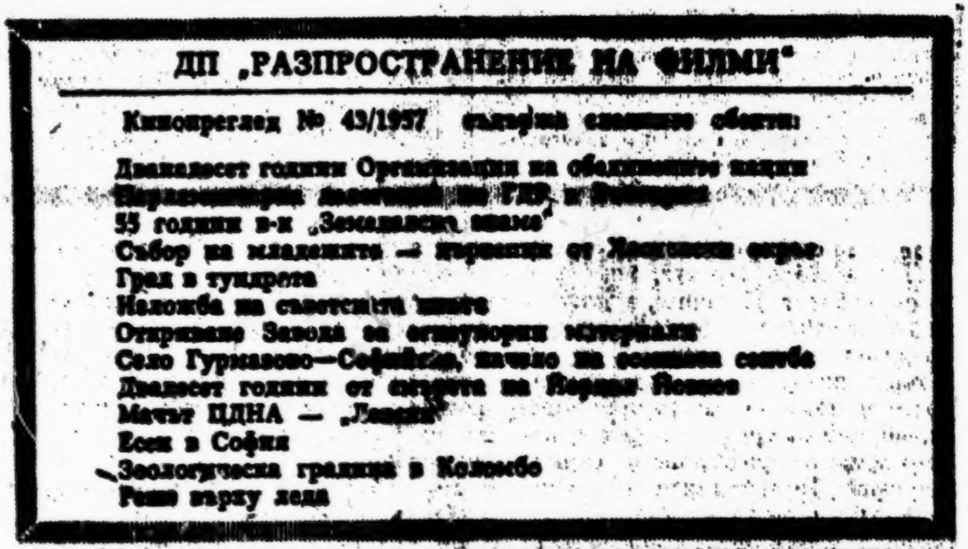

ДП „РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ФИЛМИ“

Кинопреглед № 43/1957 съдържа следните обекти:

Дванадесет години Организация на обединените нации
Парламентарна делегация на ГДР в България
55 години в-к „Земеделско знаме“
Събор на младежите — ударници от [illegible] окръг
Град в тундрата
Изложба на съветската книга
Откриване Завода за огнеупорни материали
Село Гурмазово—Софийско, начало на есенната сеитба
Двадесет години от смъртта на Йордан Йовков
Мачът ЦДНА — „Левски“
Есен в София
Зоологическа градина в Коломбо
Рали върху леда

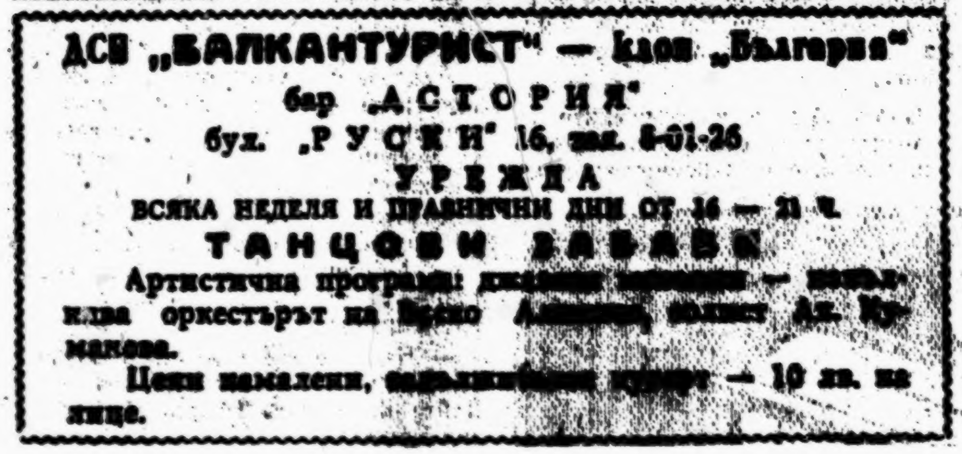

ДСП „БАЛКАНТУРИСТ“ — клон „България“
бар „АСТОРИЯ“
бул. „РУСКИ“ 16, тел. 8-01-26
УРЕЖДА
ВСЯКА НЕДЕЛЯ И ПРАЗНИЧНИ ДНИ ОТ 16 — 21 Ч.
ТАНЦОВИ ЗАБАВИ

Артистична програма: [illegible] — изпълнява оркестърът на [illegible], солист Ал. Куманова.

Цени намалени, [illegible] куверт — 10 лв. на лице.

LESSON 28

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. THE ADJECTIVES

An adjective is a word which describes or limits a noun. Examples: nice soldier, beautiful uniform, small button, clean clothing.

1. Change in Gender and Number.

The adjective in Bulgarian changes according to the gender and number of the noun it modifies:

m.	nice pencil	ху́бав мо́лив
f.	nice uniform	ху́бава униформа
n.	nice button	ху́баво ко́пче
pl.	nice clothes	ху́бави дре́хи

По́дът е кафя́в.	The floor is brown.
Ма́сата е жълта.	The table is yellow.
Това учи́лище е голя́мо.	This school is large.
Паго́ните са ху́бави.	The shoulder-pieces are nice.

Most adjectives have the following endings according to their gender and number:

Singular			Plural
Masculine	Feminine	Neuter	All genders
a consonant (no ending)	-А /-Я/	-О /-ЬО/	-И

The following are a few of the most common adjectives that belong to this category:

M.S.	F.S.	N.S.	Pl.	
дебе́л	дебе́ла	дебе́ло	дебе́ли	thick
жълт	жъ́лта	жъ́лто	жъ́лти	yellow
син	си́ня	си́ньо	си́ни	blue
сив	си́ва	си́во	си́ви	grey

2. Omission of ъ and е

Some adjectives ending in -ъл, -ър, -ък, and ен lose ъ and е before taking the ending for feminine, neuter and plural: Examples:

M.S.	F.S.	N.S.	Pl.	
зъл	зла	зло	зли	malicious
добъ́р	добра́	добро́	добри́	good
хи́тър	хи́тра	хи́тро	хи́три	cunning
тъ́нък	тъ́нка	тъ́нко	тъ́нки	thin
зла́тен	зла́тна	зла́тно	зла́тни	golden
те́жък	те́жка	те́жко	те́жки	heavy
ме́ден	ме́дна	ме́дно	ме́дни	(of) copper
сре́бърен	сре́бърна	сре́бърно	сре́бърни	(of) silver
оло́вен	оло́вна	оло́вно	оло́вни	(of) lead
длъ́жен	длъ́жна	длъ́жно	длъ́жни	indebted
зи́мен	зи́мна	зи́мно	зи́мни	winterly
ле́тен	ля́тна	ля́тно	ле́тни	summery
про́летен	про́летна	про́летно	про́летни	springlike
сме́шен	сме́шна	сме́шно	сме́шни	ridiculous
успе́шен	успе́шна	успе́шно	успе́шни	successful
гре́шен	гре́шна	гре́шно	гре́шни	sinful
вино́вен	вино́вна	вино́вно	вино́вни	guilty
отличи́телен	отличи́телна	отличи́телно	отличи́телни	distinctive
циви́лен	циви́лна	циви́лно	циви́лни	civilian
забележи́телен	-жи́телна	-жи́телно	-жи́телни	notable

Note. The following adjectives do not drop the е:

M.S.	F.S.	N.S.	Pl.	
дъ́рвен	дъ́рвена	дъ́рвено	дъ́рвени	wooden
зеле́н	зеле́на	зеле́но	зеле́ни	green
кала́ен	кала́ена	кала́ено	кала́ени	(of) tin
ме́ден	ме́дена	ме́дено	ме́дени	(of) honey
черве́н	черве́на	черве́но	черве́ни	red

3. Double н

The adjectives ending in masculine in -енен, -янен, -анен, form feminine, neuter and plural in -енна /-янна, -анна/, -енно /-янно, -анно/

M.S.	F.S.	N.S.	Pl.	
вре́менен	вре́менна	вре́менно	вре́менни	temporary
вое́нен	вое́нна	вое́нно	вое́нни	military
е́сенен	е́сенна	е́сенно	е́сенни	(of) fall
неви́нен	неви́нна	неви́нно	неви́нни	innocent
пла́менен	пла́менна	пла́менно	пла́менни	ardent
и́менен	и́менна	и́менно	и́менни	(of) name
ка́менен	ка́менна	ка́менно	ка́менни	(of) stone
постоя́нен	постоя́нна	постоя́нно	постоя́нни	constant
стра́нен	стра́нна	стра́нно	стра́нни	strange

II. DEFINITE ARTICLE FOR ADJECTIVES

1. As we have seen already, the adjectives have the following endings:

	Singular		Plural	
Masculine	Feminine	Neuter	All Genders	
Consonant	-А	-О	-И	
стар	ста́ра	ста́ро	ста́ри	old
ху́бав	ху́бава	ху́баво	ху́бави	nice
добъ́р	добра́	добро́	добри́	good
че́рен	че́рна	че́рно	че́рни	black
зъл	зла	зло	зли	malicious

The definite article is:

	Singular		Plural
Masculine	Feminine	Neuter	All Genders
-ЯТ (long form)	-ТА	-ТО	-ТЕ
-Я (short form)	--	--	--

This article is added to the adjectives in the following way:

LESSON 28

a. Masculine

The form of the adjective for masculine gender is enlarged by adding an и
Then the article is added to this stem. Examples:

ста́р - и - ят	the old	(long form of the article)
ста́р - и - я	the old	(short form of the article)
ху́бав - и - ят	the nice	(long form of the article)
хубав - и - я	the nice	(short form of the article)

Examples:

Кафя́вият пантало́н е е́втин.	The brown trousers are cheap.
Аз не харе́свам кафя́вия пантало́н.	I don't like the brown pants.

b. Feminine, Neuter and Plural

In feminine, neuter and plural the article is added directly to the forms for these genders and the plural without any change:

Feminine	ста́ра - та	the old	ху́бава - та	the nice
Neuter	старо - то	the old	ху́баво - то	the nice
Plural for 3 genders	ста́ри - те	the old	ху́бави - те	the nice

Examples:

Копри́нената ри́за е жъ́лта.	The silk shirt is yellow.
Че́рното сако́ е моде́рно.	The black jacket is fashionable.
Ле́тните костю́ми са тъ́нки.	The summer suits are thin.

2. The adjectives ending in -ър, -ъл and -ък lose the ъ before taking for masculine the -и and the article. Examples:

		Without Article		
добъ́р	добра́	добро́	добри́	good
		With Article		
добри́ - ят	добра́ -та	добро́ - то	добри́ -те	the good

LESSON 28

Without article

зъл	зла	зло	зли	bad
ма́лък	ма́лка	ма́лко	ма́лки	small

With article

зли́ -ят	зла́ -та	зло́ -то	зли́ -те	the bad
ма́лки -ят	ма́лка -та	ма́лко -то	ма́лки -те	the small

3. Some adjectives ending in-ен lose е before taking in masculine -и and the article. Examples:

Without article

че́рен	че́рна	че́рно	че́рни	black
до́лен	до́лна	до́лно	до́лни	low; down

With article

че́рни -ят	че́рна -та	че́рно -то	че́рни -те	the black
до́лни -ят	до́лна -та	до́лно -то	до́лни -те	the low the down

but

зеле́н	зеле́на	зеле́но	зеле́ни	green
зеле́ни -ят	зеле́на -та	зеле́но -то	зелени -те	the green

III. POSITION OF THE ADJECTIVES

The adjective always precedes the noun (substantive). Examples:

ста́р учи́тел	an old teacher
добъ́р чове́к	a good man
све́тло сако́	a light jacket
зло ку́че	a malicious dog
ху́бава къща	a nice house
че́рни дре́хи	black clothes

In poetical language the adjective sometimes follows the noun (substantive). Examples:

чове́к добъ́р   ку́че зло   къ́ща ху́бава   дре́хи че́рни

5. When the adjective precedes the noun, only the adjective can have an article, if necessary. Examples:

добри́ят чове́к   зло́то ку́че   ху́бавата къ́ща   че́рните дре́хи

When the adjective follows the noun (in the poetical language), only the noun can have an article. Examples:

чове́кът добъ́р   ку́чето зло   къ́щата ху́бава   дре́хите че́рни

6. When more than one adjective precedes the noun, only the first of them can have an article. Examples:

Голя́мата бя́ла къ́ща.	The big white house.

Notice that the English does the same.

7. When more than one adjective modify the noun, the same happens. In that case the last of the adjectives is usually linked with the other adjectives by the conjunction и. Examples:

Голя́мата, бя́ла и ху́бава къ́ща е нова.	The big, white and nice house is new.

IV. ADJECTIVES CHANGING я to е

There is a group of adjectives which change я to е when я is followed by и sound. This happens in two cases:

1. When the ending for plural и is added. Examples:

бял	бя́ла	бя́ло	бе́ли	white
голям	голя́ма	голя́мо	голе́ми	big,large
зрял	зря́ла	зря́ло́	зре́ли	ripe
пряк	пря́ка	пря́ко	пре́ки	direct
ря́дък	ря́дка	ря́дко	ре́дки	rare
сляп	сля́па	сля́по	сле́пи	blind

2. When the articles for masculine gender are added. Examples:

бя́л	white	бе́лият, бе́лия	the white
голя́м	large	голе́мият, голе́мия	the large
	big		the big
зря́л	ripe	зре́лият, зре́лия	the ripe

LESSON 28

Pronunciation Note This is the spelling and pronunciation of the literary language as well as of the Northeastern Dialect. In the Western Dialect the я in these adjectives is pronounced like е : Examples:

бел, бéла, бéло, бéли, бéлият, бéлия

In the Southeastern Dialect on the opposite. The я is maintained everywhere. Examples:

бя́л, бя́ла, бя́ло, бя́ли, бя́лият, бя́лия

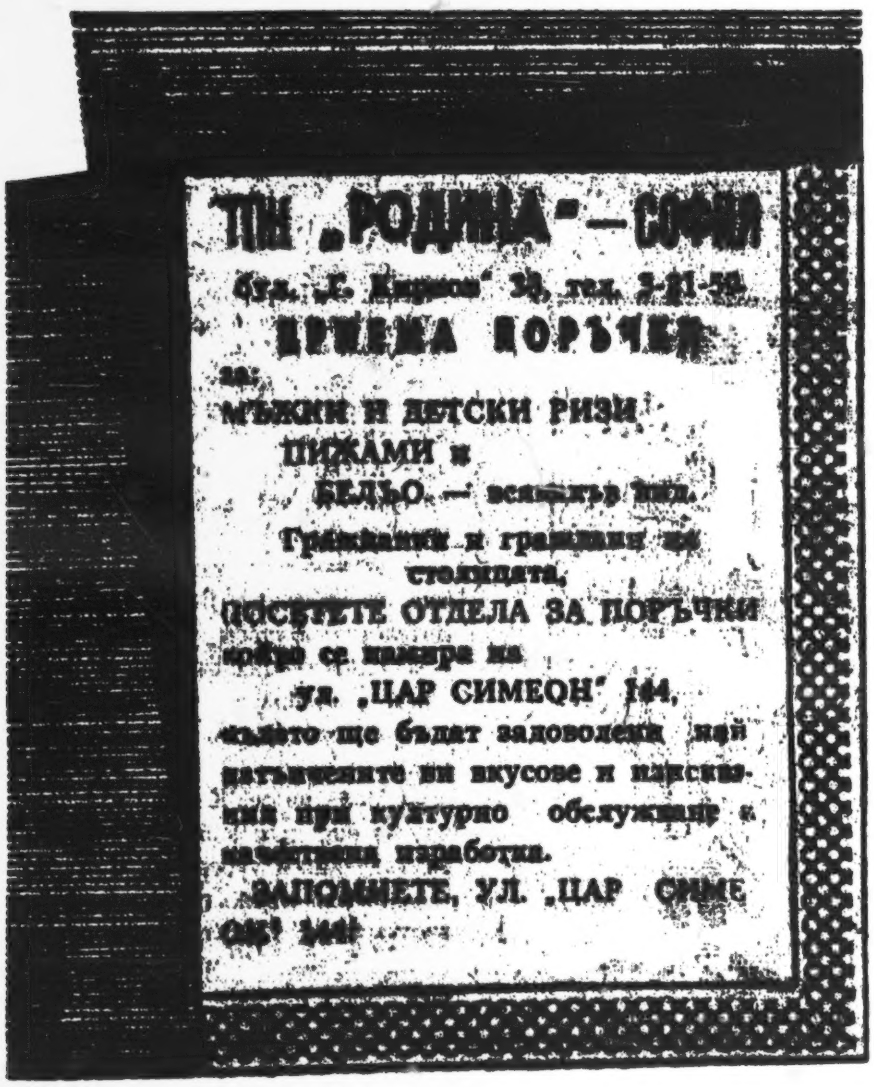

ТПК „РОДИНА" — СОФИЯ
бул. „Г. Кирков" 3[illegible], тел. 2-21-[illegible]
ПРИЕМА ПОРЪЧКИ
за:
МЪЖКИ И ДЕТСКИ РИЗИ,
ПИЖАМИ и
БЕЛЬО — всякакъв вид.
Граждани и гражданки на столицата,
ПОСЕТЕТЕ ОТДЕЛА ЗА ПОРЪЧКИ
който се намира на
ул. „ЦАР СИМЕОН" 144,
където ще бъдат задоволени най-изтънчените ви вкусове и изисквания при културно обслужване и качествена изработка.
ЗАПОМНЕТЕ, УЛ. „ЦАР СИМЕОН" 144!

Lesson 28

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — GRAMMAR DRILL

Grammar: Adjectives

1.

Какъв е моливът? Каква е масата? Какво е списанието? Какви са масите?	Моливът е жълт. Масата е жълта. Списанието е жълто. Масите са жълти.
Какъв е костюмът?	Костюмът е бял....летен....зимен... син....модерен....кафяв....сив.. есенен....светлосин....бежов....
Каква е ризата?	Ризата е бяла....лятна....синя..... модерна....копринена....сива.... светлосиня....светлозелена.....
Какво е сакото?	Сакото е бяло....лятно....зимно.... модерно....бежово....синьо..... светлокафяво....тъмнозелено.....
Какви са връзките?	Връзките са бели....летни....зимни. сини....светложълти....кафяви... модерни....копринени....хубави..
Какво е времето тук?	Времето тук е ветровито....облачно, хубаво....хладно.....

2.

Летен ли е костюмът?	Да, костюмът е летен. Не, костюмът не е летен. Костюмът е зимен.
Лятно ли е сакото? Ризите летни ли са? Хладно ли е времето тук? Хубаво ли е времето тук? Облачно ли е времето на Черни връх? Сива ли е връзката? Копринена ли е ризата? Модерен ли е костюмът? и т.н.	и т.н.

3.

Кой е болен? — Аз съм болен.

тя, ние, детето, те, жена ми,
то, вие, г-жа Стоянова, и т.н.

Кой е гладен?
Кой е свободен утре?
Кой е голям?
Кой е малък?
Кой е сериозен?
Кой е жив?
Кой е весел?
Кой е женен?
Кой е тежък?
Кой е добър?
Кой е хубав?
Кой е млад?
Кой е стар?
Кой е сам в къщи?

4.

Аз имам летен костюм.

риза, сако, костюми,
костюм

Аз имам лятна риза.
и т.н.

Той има бял костюм.

риза, ризи, сако, костюми

Той има бяла риза.
и т.н.

Ти имаш военен панталон.

кепе, дрехи, униформа,
панталон

Ти имаш военно кепе.
и т.н.

Аз имам син костюм.

сако, риза, връзки, връзка

Аз имам синьо сако.
и т.н.

Той има зимни дрехи.

костюм, шапка, сако, дрехи

Той има зимен костюм.

5.

Костюмът е зимен.	
Костюмите са.....	Костюмите са зимни.
Сакото е лятно.	Саката са летни.
Цветът е тъмен.	Цветовете са тъмни.
Костюмът е модерен.	Костюмите са модерни.
Ризата е бяла.	Ризите са бели.
Панталонът о военен.	Панталоните са военни.
Крушата е зряла.	Крушите са зрели.
Сакото е голямо.	Саката са големи.
Връзката е светлозелена.	Връзките са светлозелени.
Костюмът е светъл и модерен.	Костюмите са светли и модерни.
и т.н.	

6.

Костюмите са зимни.	Костюмът е зимен.
Саката са летни.	Сакото е лятно.
Цветовете са тъмни.	Цветът е тъмен.
Костюмите са модерни.	Костюмът е модерен.
Ризите са бели.	Ризата е бяла.
Панталоните са военни.	Панталонът е военен.
Крушите са зрели.	Крушата е зряла.
Саката са големи.	Сакото е голямо.
Връзките са светлозелени.	Връзката е светлозелена.
Костюмите са светли и модерни.	Костюмът е светъл и модерен.
и т.н.	

7.

Масата е жълта.	Жълтата маса е в стаята.
Моливът е жълт.	Жълтият молив е на масата.
Сакото е лятно.	Лятното сако е на закачалката.
Костюмите са зимни.	Зимните костюми са хубави.
Връзката е светлозелена.	Светлозелената връзка е хубава.
Костюмът е модерен.	Модерният костюм е скъп.
Панталонът е кафяв.	Кафявият панталон е военен.
Кепето е военно.	Военното кепе е на закачалката.
Ризата е копринена.	Копринената риза е бяла.
Младоженецът е весел.	Веселият младоженец играе хоро.
Фасулът е бял.	Белият фасул е дребен.
Заводът е голям.	Големият завод е до София.
и т.н.	

14

8.

Летните сака са хубави.	Лятното сако е хубаво.
Тъмнозелените костюми са зимни.	Тъмнозеленият костюм е зимен.
Белите ризи са копринени.	Бялата риза е копринена.
Белите копринени ризи са скъпи.	Бялата копринена риза е скъпа.
Кафявите сака са летни.	Кафявото сако е лятно.
Кафявите летни сака са големи.	Кафявото лятно сако е голямо.
Светлите стаи са хубави.	Светлата стая е хубава.
Жълтите плодове са зрели.	Жълтият плод е зрял.
Добрите ученици учат всеки ден.	Добрият ученик учи всеки ден.
Модерните кафяви панталони са много хубави.	Модерният кафяв панталон е много хубав.
Големите тракторни заводи са до София.	Големият тракторен завод е до София.
Новите военни кепета са зелени.	Новото военно кепе е зелено.
Пържените пилета са много вкусни.	Пърженото пиле е много вкусно.
Строгите началници са обикновено справедливи.	Строгият началник е обикновено справедлив.
Летните униформи са светлозелени.	Лятната униформа е светлозелена.
Светлосините костюми са летни.	Светлосиният костюм е летен.
Летните светлосини костюми са малки.	Летният светлосин костюм е малък.
Зелените ябълки са кисели.	Зелената ябълка е кисела.
Големите червени ябълки са сладки.	Голямата червена ябълка е сладка.
Болните студенти спаха в светлите стаи миналата седмица.	Болният студент спа в светлата стая миналата седмица.

и т.н.

9.

Лятното сако е хубаво.	Летните сака са хубави.
Тъмнозеленият костюм е зимен.	Тъмнозелените костюми са зимни.
Бялата риза е копринена.	Белите ризи са копринени,
Бялата копринена риза е скъпа.	Белите копринени ризи са скъпи.
Кафявото сако е лятно.	Кафявите сака са летни.
Лятното кафяво сако е голямо.	Летните кафяви сака са големи.
Светлата стая е хубава.	Светлите стаи са хубави.
Добрият ученик учи всеки ден.	Добрите ученици учат всеки ден.
Големият тракторен завод е до София.	Големите тракторни заводи са до София.
Новото военно кепе е зелено.	Новите военни кепета са зелени.
Летният светлосин костюм е малък.	Летните светлосини костюми са малки.

и т.н.

15

10.

Хубав ли е Народният театър?	Да, Народният театър е хубав.
Къде отивате сега?	Сега аз отивам в Народния театър.
На масата ли е жълтият молив?	Да, жълтият молив е на масата.
С какво пиша аз сега?	Вие пишете с жълтия молив сега.
Колко струва кафявият костюм?	Кафявият костюм струва 700 лева.
Кой костюм ще вземете?	Ще взема кафявия костюм.
Болният войник говори ли с лекаря?	Да, болният войник говори с лекаря.
С кого говори лекарят?	Лекарят говори с болния войник.
Евтин ли е дребният фасул?	Да, дребният фасул е евтин.
От кой фасул ще купите?	Ще купя от дребния.
На втория етаж ли е светлият апартамент?	Да, светлият апартамент е на втория етаж.
Къде живееш ти?	Аз живея в светлия апартамент на втория етаж.
Голям ли е Тракторният завод?	Да, Тракторният завод е голям.
Къде работи брат ти?	Брат ми работи в Тракторния завод.
и т.н.	и т.н.

11.

Военното кепе е зелено.	Зеленото военно кепе е на закачалката.
Жълтата маса е голяма.	Голямата жълта маса е до прозореца.
Едрият фасул е бял.	Белият едър фасул е скъп.
Бялата риза е копринена.	Бялата копринена риза е скъпа.
Едрото грозде е сладко.	Сладкото едро грозде е скъпо.
Военните кепета са зелени.	Зелените военни кепета са хубави.
Кафявото сако е лятно.	Аз ще взема кафявото лятно сако.
Дълбоката чиния е бяла.	Бялата дълбока чиния е в бюфета.
Едрите круши са сочни.	Сочните едри круши са вкусни.
Тъмният костюм е зимен.	Тъмният зимен костюм е модерен.
Тракторният завод е голям.	Големият тракторен завод е до София.
Военните кепета са зелени.	Зелените военни кепета са на масата.
Голямата стая е светла.	Светлата голяма стая е хубава.
и т.н.	и т.н.

LESSON 28

ЧЕТИВО READING TEXT

Драга́н и́ма ня́колко ле́тни костю́ма, но те са ве́че мно́го ста́ри. Затова́ той и́ска да си ку́пи но́в костю́м. Той оти́ва в еди́н магази́н за дре́хи. Там и́ма зи́мни и ле́тни костю́ми с разли́чни цветове́.

Драга́н и́ска да ви́ди са́мо ле́тните костю́ми. Продава́чът му пока́зва мно́го костю́ми. Те са бе́ли, си́ви и си́ни. Драга́н не ги харе́сва. Той и́ска кафя́ви или бе́жови костю́ми. В магази́на ня́ма кафя́ви и бе́жови костю́ми. Затова́ продава́чът му пока́зва едно́ ля́тно кафя́во сако́. Сако́то е мно́го ху́баво, но е тъ́мно.

След това́ Драга́н ви́жда едно́ бе́жово сако́, кое́то му харе́сва мно́го. То, оба́че, не е ля́тно. То подхо́жда за хла́дно, е́сенно вре́ме. Тога́ва той преме́рва кафя́вото сако́. То му стои́ добре́. Освéн това́ е моде́рно. Затова́ той реша́ва да го ку́пи.

На това́ сако́ подхо́жда све́тъл пантало́н. Драга́н преме́рва еди́н светлокафя́в и един тъмнозеле́н пантало́н. Той взи́ма светлокафя́вия пантало́н. Купу́ва си бя́ла ри́за и светлозеле́на връ́зка. Личи́ си, че Драга́н и́ма вкус.

LESSON 28

ПРЕВОД TRANSLATION

1. Where were you last night? We were at Ivanov's. What did you do there? We played cards, sang a lot of songs, drank red wine and plum whisky and danced both the horo and the ratchenitsa.

2. What are they doing now? They are showing the house to my father. Didn't they show the house to your father a few days ago? Yes, but he wants to see it again.

3. Did the children get well? No, they still have a temperature. When did they get sick? Last week when they went on a trip along the river.

4. They killed a colonel and a private first class.

5. Didn't you hear? Your uncle died a few days ago.

6. This store sells jackets, shirts, ties, and summer and winter suits.

7. Don't you want to try this beige jacket on? I am trying on the light blue one now.

8. Who gave Ivan injections? The doctor.

9. The "Locomotives" won.

10. Do you like this white silk shirt? No, I don't like it. I like the blue one.

11. Where do you live now. We live near the Sugar Factory now. Didn't you live on the Victory Square last month? Yes, we lived there.

LESSON 28

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ — **QUESTIONS & ANSWERS**

1. Какви́ костю́ми и́ма Драга́н?
   Той и́ма ле́тни костю́ми.

2. Защо́ и́ска той да си ку́пи нов ле́тен костю́м?
   Защо́то не́говите ле́тни костю́ми са мно́го ста́ри.

3. Къде́ оти́ва той за дре́хи?
   Той оти́ва в еди́н магази́н за дре́хи.

4. Какви́ костю́ми и́ма в магази́на?
   Там и́ма зи́мни и ле́тни костю́ми с разли́чни цветове́.

5. Кои́ костю́ми и́ска да ви́ди той?
   Той и́ска да ви́ди са́мо ле́тните костю́ми.

6. Кой му пока́зва мно́го ле́тни костю́ми?
   Продава́чът му пока́зва мно́го ле́тни костю́ми.

7. Какъ́в е цветъ́т на ле́тните костю́ми?
   Те са бе́ли, си́ви и си́ни.

8. Защо́ не купу́ва той от те́зи костю́ми?
   Защо́то той не харе́сва цвета́ им.

9. Какви́ костю́ми и́ска той?
   Той и́ска кафя́в или бе́жов костю́м.

10. И́ма ли в магази́на кафя́ви и бе́жови костю́ми?
    В мага́зи́на ня́ма кафя́ви и бе́жови костю́ми.

11. Какво́ сако́ му пока́зва продава́чът след това́?
    Той му пока́зва ля́тно кафя́во сако́.

12. Защо́ не харе́сва той ля́тното кафя́во сако́?
    Той не го харе́сва, защо́то е тъ́мно.

13. Какво́ сако́ харе́сва след това́?
    Той харе́сва едно́ бе́жово сако́.

14. Защо́ не купу́ва той бе́жовото сако́?
    Той не купу́ва това́ сако́, защо́то то не е ля́тно.

15. За какво́ вре́ме подхо́жда бе́жовото сако́?
То подхо́жда за хла́дно е́сенно вре́ме.

16. Кое́ сако́ преме́рва той?
Той преме́рва кафя́вото сако́.

17. Как му стои́ кафя́вото сако́?
То му стои́ ху́баво.

18. Защо́ реша́ва да го ку́пи той?
Защо́то то е моде́рно.

19. Какъ́в пантало́н подхо́жда на кафя́вото сако́?
На това́ сако́ подхо́жда све́тъл пантало́н.

20. Какви́ пантало́ни преме́рва Драга́н?
Той преме́рва еди́н светлокафя́в и еди́н тъмнозеле́н пантало́н.

21. Кой пантало́н взи́ма той?
Той взи́ма светлокафя́вия пантало́н.

22. Какво́ дру́го си купу́ва той?
Той си купу́ва бя́ла ри́за и светлозеле́на връ́зка.

23. От какво́ личи́, че Драга́н и́ма добъ́р вкус?
Това́ си личи́ от дре́хите, кои́то си купу́ва.

24. Ко́лко пъ́ти в годи́ната си купу́вате облекло́?
Аз си купу́вам облекло́ два пъ́ти вся́ка годи́на.

25. Откъде́ си купу́вате ле́тни костю́ми?
Аз си купу́вам ле́тни костю́ми от магази́на за дре́хи на у́лица "Ва́шингтон".

26. Какво́ пра́вите в магази́на за дре́хи, преди́ да реши́те да си ку́пите костю́м?
Аз го преме́рвам.

27. Скъ́пи ли са костю́мите в магази́на на у́лица "Ва́шингтон"?
Да, скъ́пи са. / Не, е́втини са./

28. Видя́хте ли вче́ра но́вия ми зи́мен костю́м?
Да, видя́х го.

29. Харе́сахте ли но́вия ми косту́м?
    Да, харе́сах го. / Не, не го харе́сах, защо́то е мно́го тъ́мен./

30. Какви́ ри́зи но́сят студе́нтите в учи́лище?
    Те но́сят зеле́ни ри́зи в учи́лище.

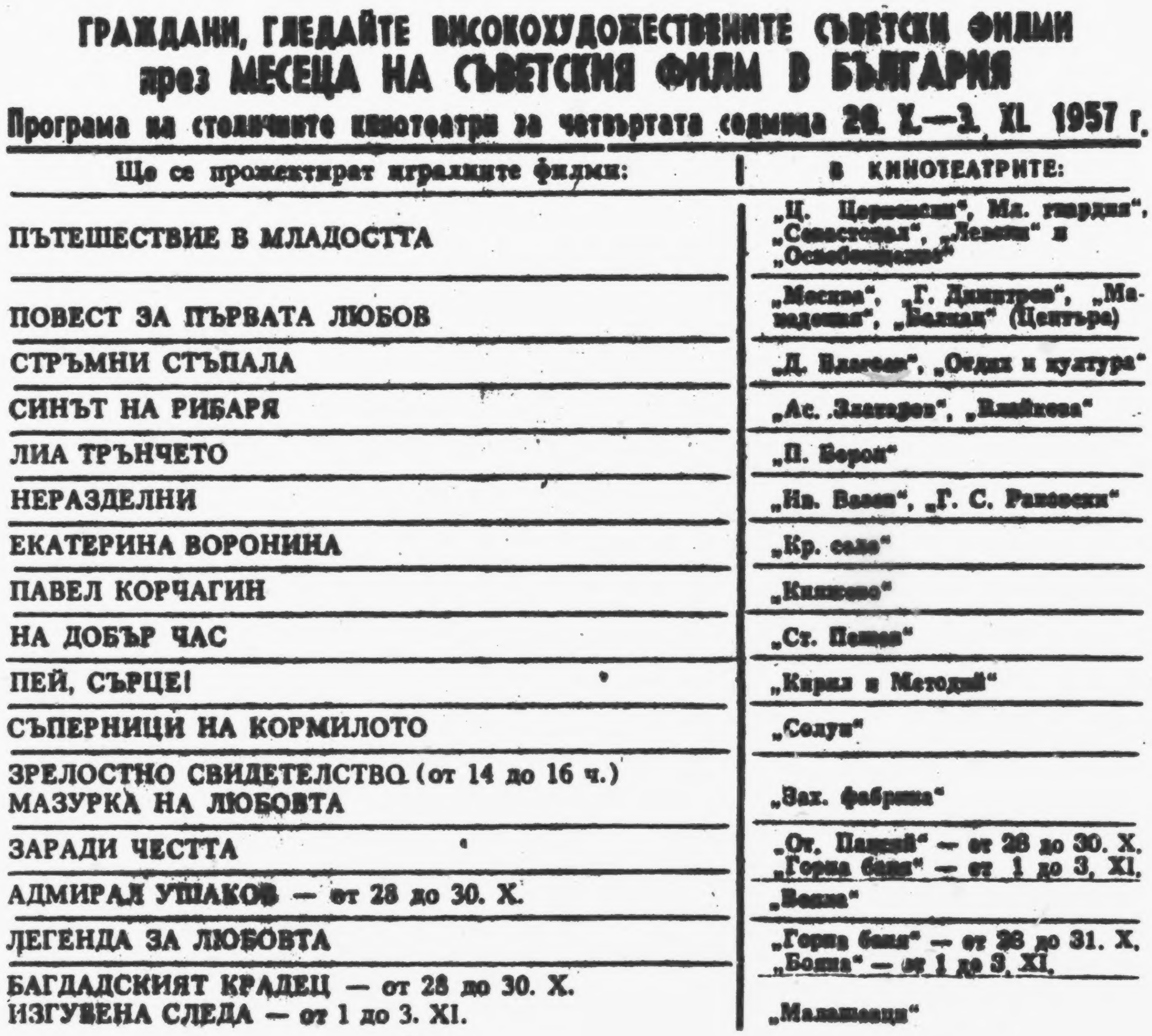

ГРАЖДАНИ, ГЛЕДАЙТЕ ВИСОКОХУДОЖЕСТВЕНИТЕ СЪВЕТСКИ ФИЛМИ през МЕСЕЦА НА СЪВЕТСКИЯ ФИЛМ В БЪЛГАРИЯ

Програма на столичните кинотеатри за четвъртата седмица 28. X.—3. XI. 1957 г.

Ще се прожектират игралните филми:	В КИНОТЕАТРИТЕ:
ПЪТЕШЕСТВИЕ В МЛАДОСТТА	„Ц. Церковски“, Мл. гвардия“, „Севастопол“, „Левски“ и „Освобождение“
ПОВЕСТ ЗА ПЪРВАТА ЛЮБОВ	„Москва“, „Г. Димитров“, „Македония“, „Балкан“ (Центъра)
СТРЪМНИ СТЪПАЛА	„Д. Благоев“, „Отдих и култура“
СИНЪТ НА РИБАРЯ	„Ас. Златаров“, „Влайкова“
ЛИА ТРЪНЧЕТО	„П. Берон“
НЕРАЗДЕЛНИ	„Ив. Вазов“, „Г. С. Раковски“
ЕКАТЕРИНА ВОРОНИНА	„Кр. село“
ПАВЕЛ КОРЧАГИН	„Княжево“
НА ДОБЪР ЧАС	„Ст. Пешев“
ПЕЙ, СЪРЦЕ!	„Кирил и Методий“
СЪПЕРНИЦИ НА КОРМИЛОТО	„Солун“
ЗРЕЛОСТНО СВИДЕТЕЛСТВО (от 14 до 16 ч.) МАЗУРКА НА ЛЮБОВТА	„Зах. фабрика“
ЗАРАДИ ЧЕСТТА	„От. Паисий“ — от 28 до 30. X. „Горна баня“ — от 1 до 3. XI.
АДМИРАЛ УШАКОВ — от 28 до 30. X.	„Бояна“
ЛЕГЕНДА ЗА ЛЮБОВТА	„Горна баня“ — от 28 до 31. X. „Бояна“ — от 1 до 3. XI.
БАГДАДСКИЯТ КРАДЕЦ — от 28 до 30. X. ИЗГУБЕНА СЛЕДА — от 1 до 3. XI.	„Малашевци“

LESSON 28

ДОМАШНА РАБОТА **HOMEWORK**

Part I

Change to singular:

1. Новите военни кепета са зелени.
2. Белите копринени ризи са хубави, но скъпи.
3. Добрите ученици учат всеки ден.
4. Летните светлосини костюми са евтини.
5. Болните войници спят в големите стаи.
6. Кафявите летни сака са големи.

Part II

Translate into Bulgarian:

1. Yesterday I bought a white silk shirt. The white silk shirt was very expensive.

2. He sold a white summer suit. The white summer suit is very nice.

3. The doctor is talking to the sick soldier. The sick soldier is wearing a green military uniform.

4. My cousin lives in the big apartment on the second floor.

5. He gave me some big, juicy, yellow pears. The big, juicy, yellow pears were very tasty.

Part III

Translate and answer in Bulgarian:

1. What kind of suits do you wear?
2. Did you wear your civilian clothes last Sunday?
3. What is the color of your suits, shirts and ties?
4. Do you have a light blue tie?

Part IV (Tape recording assignment)

1. Record the dialogue to lesson 28.

2. Translate the questions in part III; record them and record the answers.

LESSON 28

РЕЧНИК	VOCABULARY
а	how about
бе́жов, а,о,и	beige
бъ́ркам	to go wrong, to err
събъ́ркам, -а, -ах	
бял, -а, -о, бе́ли	white
вкус m.	taste
връ́зка f.	tie
вя́рно adv.	true, truly
е́сенен, е́сенна, -о, -и	fall, autumn
зи́мен, зи́мна, -о, -и	winter
копри́нен, -а, -о, -и	silk
костю́м m.	suit
купу́вам си	to buy for oneself
ку́пя си, -и си, -их си	
ле́тен, ля́тна, ле́тно, ле́тни	summer, summery
личи́ / си/	to be evident
магази́н m.	store
моде́рен, моде́рна, -о, -и	fashionable
мо́же	may; it is all right, it is / possible
напро́ти́в	on the contrary
ня́какъв, ня́каква, -о, -и	some kind of
подходя́щ, -а, -о, -и	suitable
подхо́ждам	to suit, to be suitable
преме́рвам	to try on
преме́ря, -и, -их	
продава́ч m.	salesman
разли́чен, разли́чна, -о, -и	different
ри́за f.	shirt
сако́ n.	jacket
све́тлозеле́н, -а, -о, -и	light green
све́тлокафя́в, -а, -о, -и	light brown
светлоси́н, -я, -ьо, -и	light blue
се́демстотин	seven hundred
сив, -а, -о, -и	grey
сто	hundred
стоя́, -и	to suit
тъ́мен, тъ́мна, -о, -и	dark
тъ́мнозеле́н, -а, -о, -и	dark green
хла́ден, хла́дна, -о, -и	cool

ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 29

Lesson 29

## ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ		GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: I. Degrees of Comparison

II. Adjectives Ending in -И, -А, -О, -И

I. Degrees of Comparison

1.

Червеният молив е хубав.
Жълтият молив е по-хубав от червения молив.

Кой молив е хубав?	Червеният молив е хубав.
Кой молив е по-хубав от червения молив?	Жълтият молив е по-хубав от червения молив.
Жълтият молив по-хубав ли е от червения?	Да, жълтият молив е по-хубав от червения.
Червеният молив по-хубав ли е от жълтия?	Не, червеният не е по-хубав от жълтия. Жълтият е по-хубав от червения.

Червената книга е хубава.
Жълтата книга е по-хубава от червената книга.

Коя книга е хубава?	Червената книга е хубава.
Коя книга е по-хубава от червената?	Жълтата е по-хубава от червената.
Жълтата книга по-хубава ли е от червената книга?	Да, жълтата книга е по-хубава от червената.
Червената книга по-хубава ли е от жълтата?	Не, червената книга не е по-хубава от жълтата. Жълтата е по-хубава от червената.

Lesson 29

Червеното вино е хубаво.
Бялото вино е по-хубаво от червеното вино.

Кое вино е хубаво?	Червеното вино е хубаво.
Кое вино е по-хубаво от червеното?	Бялото е по-хубаво от червеното.
Бялото вино по-хубаво ли е от червеното?	Да, бялото вино е по-хубаво от червеното.
Червеното вино по-хубаво ли е от бялото?	Не, червеното вино не е по-хубаво от бялото. Бялото е по-хубаво от червеното.

Червените моливи са хубави.
Жълтите моливи са по-хубави от червените моливи.

Кои моливи са хубави?	Червените моливи са хубави.
Кои моливи са по-хубави от червените?	Жълтите моливи са по-хубави от червените.
Жълтите моливи по-хубави ли са от червените моливи?	Да, жълтите са по-хубави от червените.
Червените по-хубави ли са от жълтите?	Не, червените не са по-хубави от жълтите. Жълтите са по-хубави от червените.

2.

Крушите са по-сочни от ябълките.

Кои са по-сочни: крушите или ябълките?	Крушите са по-сочни от ябълките.
Крушите по-сочни ли са от ябълките?	Да, крушите са по-сочни от ябълките.
Ябълките по-сочни ли са от крушите?	Не, ябълките не са по-сочни от крушите. Крушите са по-сочни от ябълките.

Христо е по-добър студент от Иван.

Кой е по-добър студент от Иван?	
Христо ли е по-добър студент от Иван?	
Иван по-добър студент ли е от Христо?	и т.н.

Ябълката е по-сладка от крушата.
Коя е по-сладка: ябълката или крушата?
и т.н.
Кольо е по-гладен от Борис.
Кой е.... и т.н.

Бялото грозде е по-дребно от червеното.	
Кое грозде е по-дребно: бялото или червеното?	Бялото грозде е по-дребно от червеното.
и т.н.	
Американката е по-весела от българката.	
Българинът е по-жив от американеца.	и т.н.
Билетите за театър са по-скъпи от билетите за кино.	
Техническото училище е по-голямо от Смесената гимназия.	
Смесената гимназия е по-малка от Техническото училище.	
Бежовото сако е по-евтино от синьото.	
Свинските пържоли са по-вкусни от телешките.	
Новите стаи са по-чисти от старите.	
Голямата стая е по-светла от малката стая.	
Полковникът е по-строг от подполковника.	
Учителят Хитров е по-справедлив от учителя Цочев.	и т.н.
Белите копринени ризи са по-хубави от светлосините.	
Жълтата круша е по-зряла и по-сочна от зелената.	
Иванов е по-стар от Стоянов.	
Аз съм по-млад от него.	
Той е по-сериозен от мен.	
Сиренето е по-вкусно от кашкавала.	
Бежовото сако е по подходящо за хладно време от кафявото.	
Този панталон е по-светъл от другия.	
Кафявата връзка е по-модерна от светлосинята.	
Масите са по-тежки от столовете.	
Зимните дрехи са по-скъпи от летните.	
Г-жа Иванова е по-хубава от г-жа Петрова.	
Тракторният завод е по-голям от Захарната фабрика.	
Захарната фабрика е по-малка от Тракторния завод.	
и т.н.	

3.

Бялото грозде е по-скъпо от червеното.

дребен, едър, евтин, кисел, вкусен, сладък, хубав, зрял	Бялото грозде е по-дребно от червеното. и т.н.

Синият зимен костюм е по-скъп от кафявия летен костюм.

хубав, евтин,модерен, нов, малък, голям	Синият зимен костюм е по-хубав от кафявия летен костюм. и т.н.

Тя е по-стара от него.

млад, весел, жив, строг, справедлив, болен, чист, гладен, малък, голям	Тя е по-млада от него. и т.н.

Крушите са по-скъпи от ябълките.

дребен, едър, евтин, кисел, сочен, вкусен, зрял, сладък	Крушите са по-дребни от ябълките. и т.н.

4.

Виното е по-евтино от ракията.
Виното е по-евтино, отколкото е ракията.

Виното е по-евтино от ракията.	Виното е по-евтино, отколкото е ракията.
Кашкавалът е по-скъп от сиренето.	Кашкавалът е по-скъп, отколкото е сиренето.
Бежовото сако е по-модерно от светлосиньото.	Бежовото сако е по-модерно, отколкото е светлосиньото.
Светлозелената връзка е по-подходяща от тъмнозелената.	Светлозелената връзка е по-подходяща, отколкото е тъмнозелената.
Свинските пържоли са по-вкусни от телешките.	Свинските пържоли са по-вкусни, отколкото са телешките.
и т.н.	и т.н.

5.

Скъп ли е кашкавалът?
Сега кашкавалът е по-скъп, отколкото беше по-рано.

Скъп ли е кашкавалът?	Сега кашкавалът е по-скъп, отколкото беше по-рано.
Евтино ли е сиренето?	Сега сиренето е по-евтино, отколкото беше по-рано.
Зрели ли са крушите?	Сега крушите са по-зрели, отколкото бяха по-рано.
Строг ли е началникът?	Сега началникът е по-строг, отколкото беше по-рано.
Чиста ли е стаята?	..........отколкото беше вчера
Добър студент ли е Ханджиев?	..........отколкото преди един месец
Хубава ли е Радка?	..........отколкото беше преди една година.
и т.н.	и т.н.

6.

Хубава ли е Ирина?
Тя е по-хубава, отколкото предполагах.
мислех

Хубава ли е Ирина?	Ирина е по-хубава, отколкото мислех.
Хубави ли са децата?...той?,.тя?	Те са по-хубави, отколкото предполагах.
Ти болен ли си?..той..те..тя..аз	Аз съм по-болен, отколкото мислиш.
Модерен ли е костюмът?..сакото? ризата?..връзките?	Костюмът е по-модерен, отколкото предполагах.
Ветровито ли е на Черни връх?	На Черни връх е по-ветровито, отколкото предполагах.
Облачно ли е времето тук?	Тук времето е по-облачно, отколкото ние предполагахме.
Строг ли е началникът?	Началникът е по-строг, отколкото ние мислехме.
Подходяща ли е връзката?	Тя е по-подходяща, отколкото мислех.
Весела ли е булката?	Булката е по-весела, отколкото предполагаха.
Добър студент ли е Христов? те ние аз	Той е по-добър студент, отколкото предполагах.
и т.н.	и т.н.

7.

Иван е едър.
Христо е по-едър от Иван.
Георги е най-едър от всички.

Кой е едър?
Кой е по-едър от Иван?
Кой е най-едър от всички?
Георги ли е най-едър от всички?
Христо ли е най-едър от всички?

Иван е едър.
Христо е по-едър от Иван.
Георги е най-едър от всички.
Да, Георги е най-едър от всички.
Не, Христо не е най-едър от всички.
Георги е най-едър от всички.

Ти ли си най-едър от всички?
Кой е най-дребен от всички?
Кой е най-стар от всички?
Кой е най-млад от всички?
Кой е най-гладен от всички?
Кой е най-голям от всички?
Кой е най-малък от всички?
Кой е най-сериозен от всички?
Кой е най-весел от всички?
Кои круши са най-сочни?
Кой е най-добър ученик?
Коя стая е най-чиста?
Кое сако е най-модерно?
Коя връзка е най-подходяща за тази риза?
Кое сирене е най-хубаво?
Ти най-едър ли си от всички?
От всички връзки тази връзка ли е
най-подходяща за това сако?

8.

Той е най-добрият ученик от всички.
Най-добрият ученик от всички учи всеки ден.
Аз говоря с най-добрия ученик сега.

Кой е най-добрият ученик от всички?
Какво прави най-добрият ученик
всеки ден?
С кого говоря аз сега?
Това ли е най-хубавото сирене?
Тези ли са най-сочните круши?
Най-скъпото сако ли ще купите?
Тази ли е най-подходящата връзка?
Тя ли е най-хубавата жена от всички?
и т.н.

Той....ти....аз.....Вие.........
Най-добрият ученик учи всеки ден.

и т.н.

Lesson 29

II. Adjectives Ending in -И, -А, -О, -И

1.

Костюмът е работнически.
Ризата е работническа.
Палтото е работническо.
Дрехите са работнически.

Какъв е костюмът?	Костюмът е работнически.
Каква е ризата?	Ризата е работническа.
Какво е палтото?	Палтото е работническо.
Какви са дрехите?	Дрехите са работнически.

Работническа ли е ризата?	Да,......
	Не,......

Работнически ли е костюмът?
вестникът?
Работническа ли е кооперацията?
Агнешки ли е гювечът?
Български ли е кашкавалът?
Какъв е кашкавалът?
Сиренето българско ли е?
Телешки ли са пържолите?
и т.н.

2.

Аз уча български език.
Той чете българска книга.
Аз имам българско списание.
Ние четеме български книги.

Кой език учите?	Аз уча български език.
Каква книга четете?	Аз чета българска книга.
Какво списание имате?	Аз имам българско списание.
Какви книги четете ?	Ние четеме български книги.

Вие учите ли български език?
Кой чете този български роман?
Той ли чете българския роман?
Къде е българският роман?
Къде е българският работнически вестник?
и т.н.

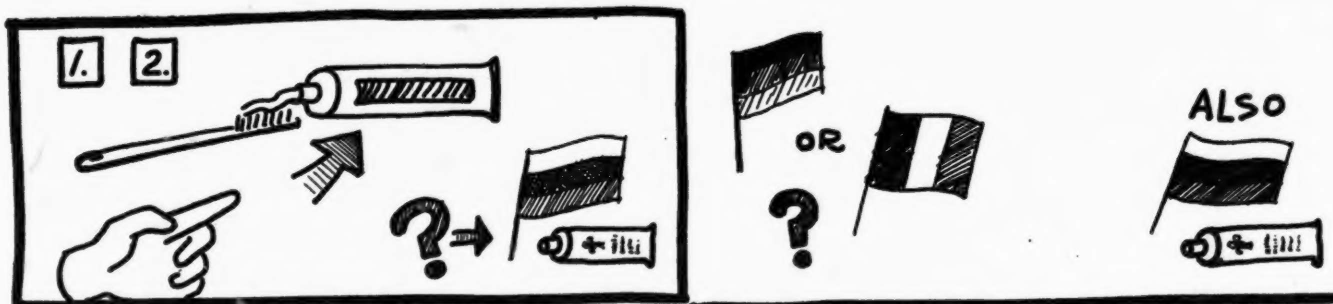
1.
2.
OR
ALSO

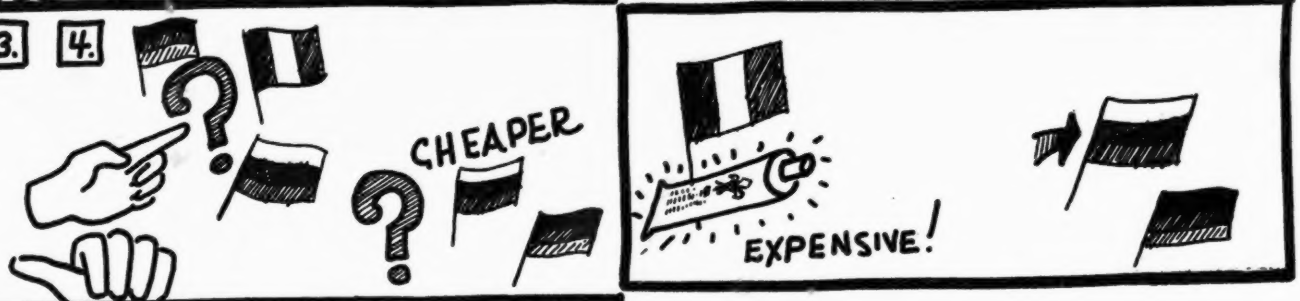
3.
4.
CHEAPER
EXPENSIVE!

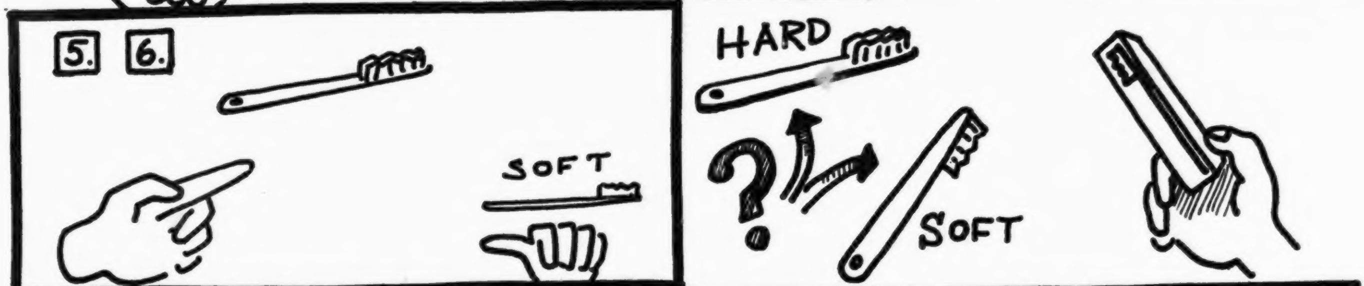
5.
6.
SOFT
HARD
SOFT

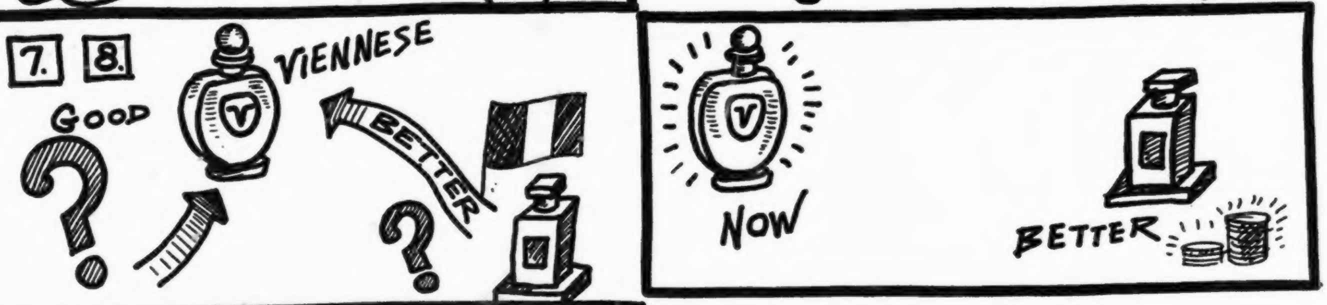
7.
8.
GOOD
VIENNESE
BETTER
NOW
BETTER

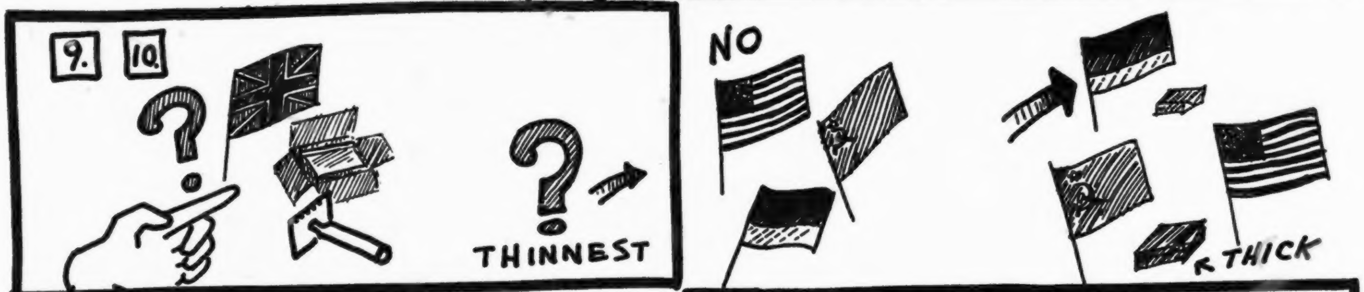
9.
10.
THINNEST
NO
R THICK

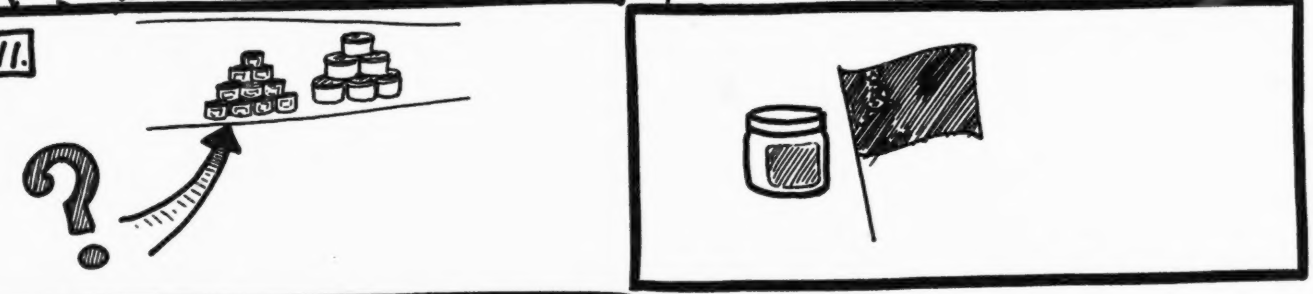
11.

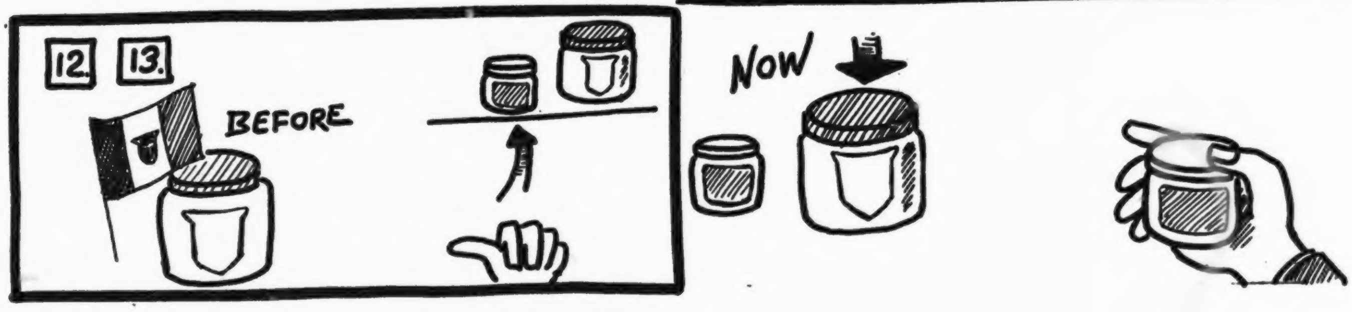
12.
13.
BEFORE
NOW

LESSON 29

РАЗГОВОР	DIALOGUE
Драган си купува тоалетни принадлежности в "Наркоп".	Dragan buys himself toilet articles at "Narcop".
Драган:	Dragan:
Да́йте ми една́ па́ста за зъ́би мо́ля!	Give me a tube of toothpaste, please.
Продавачът:	The Salesman:
Каква́ и́скате: не́мска или фре́нска?	What kind do you want; German or French?
- Ня́мате ли бъ́лгарска па́ста?	- Don't you have Bulgarian toothpaste?
- Да, разби́ра се. И́маме и бъ́лгарска.	- Yes, of course. We also have some Bulgarian.
- Коя́ ще ми препоръ́чате?	- Which one will you recommend to me?
- Фре́нската. Тя е мно́го ху́бава, но е на́й-скъпа.	- The French one. It is very good, but it's most expensive.
- Коя́ е по́-евтина: бъ́лгарската или не́мската?	- Which is cheaper; the Bulgarian one or the German one?
- Бъ́лгарската е по́-евтина от не́мската.	- The Bulgarian one is cheaper than the German one.
- Жела́я и една́ че́тка за зъ́би.	- I also want a toothbrush.
- Каква́ и́скате: твъ́рда или ме́ка?	- What kind do you want; hard or soft?
- Дайте ми една́ ме́ка че́тка.	- Give me a soft brush.
- Заповя́дайте!	- Here you are.
- Ху́бав ли е то́зи ви́енски одеколо́н?	- Is the Viennese Eau-de-Cologne good?
- Той е по́-хубав сега́, отко́лкото бе́ше по́-рано.	- It is better now than it was before.
- Францу́зкият не е ли по́-хубав от вие́нския?	- Isn't the French one better than the Viennese?
- Да, то́й е по́-хубав от вие́нския, но е по́-скъп.	- Yes, it is better than the Viennese, but it is more expensive.
- И́мате ли англи́йски но́жчета за бръ́снене?	- Do you have English razor blades?
- Не. И́маме америка́нски, ру́ски и герма́нски.	- No. We have American, Russian and German ones.

LESSON 29

- Кои́ са на́й-тънки?	- Which ones are thinnest?
- Герма́нските. Ру́ските и америка́нските но́жчета са дебе́ли.	- The German ones. The Russian and the American blades are thick.
- Какъ́в е кре́мът в ма́лките бурка́нчета?	- What kind of cream is in the small jars?
- Той е произво́дство на Съве́тския съю́з.	- It is a USSR production.
- Ви́е и́махте по́-рано италиа́нски крем.	- You had Italian cream before.
- И сега́ и́маме, но в голе́ми бурка́ни.	- We also have it now, but in big jars.
- Да́йте ми тога́ва едно́ от ма́лките!	- Then give me one of the small ones.
- Заповя́дайте!	- Here you are.

LESSON 29

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. ADJECTIVES ENDING IN -И,-А,-О,-И

The form of many adjectives for masculine gender ends in и (instead of ending in a consonant - see Lesson 28, Grammar). The endings of these adjectives for feminine, neuter and plural are the same. Examples:

Singular			Plural	
Masculine	**Feminine**	**Neuter**	**All Genders**	
бъ́лгарски	бъ́лгарска	бъ́лгарско	бъ́лгарски	Bulgarian
търго́вски	търго́вска	търго́вско	търго́вски	commercial
софи́йски	софи́йска	софи́йско	софи́йски	of Sofia
мо́рски	мо́рска	мо́рско	мо́рски	maritime
въ́лчи	въ́лча	въ́лчо	въ́лчи	wolfish

To this group belong adjectives referring to:

1. National origin

америка́нски,а,о,и	American	не́мски,а,о,и	German
англи́йски,а,о,и	English	румъ́нски,а,о,и	Rumanian
брита́нски,а,о,и	British	ру́ски, а,о,и	Russian
герма́нски,а,о,и	Germanic	сръ́бски,а,о,и	Serbian
гръ́цки, а,о,и	Greek	ту́рски,а,о,и	Turkish
евре́йски,а,о,и	Jewish	ци́гански, а,о,и	Gypsy
испа́нски,а,о,и	Spanish	холандски, а,о,и	Dutch

Notice that these adjectives are not capitalized in Bulgarian.

2. Various professions:

аптека́рски	apothecary's	обуща́рски	shoemaker's
кръчма́рски	innkeeper's	профе́сорски	professor's
ле́карски	physician's	търго́вски	commercial
меса́рски	butcher's	учени́чески	student's
млека́рски	milkman's	учи́телски	teacher's
	dairy	шива́шки	tailor's

3. Geographic names

австрали́йски /Австра́лия/	Australian
азиа́тски /Азия/	Asiatic
африка́нски /Африка/	African
берли́нски /Берли́н/	of Berlin
бурга́ски /Бурга́с/	
ва́рненски /Ва́рна/	
ви́дински /Ви́дин/	
вра́чански /Вра́ца/	
европе́йски /Евро́па/	European
калифорни́йски /Калифо́рния/	Californian
ло́мски /Лом/	
малоази́йски /Ма́ла Азия/	of Asia Minor
монтере́йски /Монтере́й/	of Monterey
ню-йо́ркски /Ню-Йорк/	New Yorker
пари́жки /Пари́ж/	Parisian
пле́венски /Пле́вен/	
пло́вдински /Пловдив/	
ра́домирски /Радомир/	
ри́мски /Рим/	of Rome
ру́сенски /Ру́се/	
сили́стренски /Сили́стра/	
старо-заго́рски /Стара-Заго́ра/	
тръ́нски /Трън/	
чирпа́нски /Чирпа́н/	
шу́менски /Шумен/	

алпи́йски /Алпи/	Alpine
горски /гора́/	forest
лива́дски /лива́да/	meadow
ми́тнически /ми́тница/	custom's
мо́рски /море́/	maritime
плани́нски/планина́/	mountainous
по́лски /поле́/	field
риба́рски /ри́ба/	fisherman's

II. ARTICLE FOR ADJECTIVES ENDING IN -И,-А,-О,-И

The definite article for all adjectives is as follows:

	Singular		Plural
Masculine	**Feminine**	**Neuter**	**All Genders**
-ЯТ	-ТА	-ТО	-ТЕ
-Я	--	--	--

It is added directly to the adjectives. Examples:

	Singular		Plural	
Masculine	**Feminine**	**Neuter**	**All Genders**	
бъ́лгарски-ят	бъ́лгарска-та	бъ́лгарско-то	бъ́лгарски-те	the Bulgarian
бъ́лгарски-я	--	--	--	the Bulgarian
търго́вски-ят	търго́вска-та	търго́вско-то	търго́вски-те	the commercial
търго́вски-я	--	--	--	the commercial
софи́йски-ят	софи́йска-та	софи́йско-то	софи́йски-те	(of the) Sofia
софи́йски-я	--	--	--	(of the) Sofia
мо́рски-ят	мо́рска-та	мо́рско-то	мо́рски-те	the maritime
морски-я	--	--	--	the maritime
въ́лчи-ят	въ́лча-та	въ́лчо-то	въ́лчи-те	the wolfish
вълчи-я	--	--	--	the wolfish
гръ́цки-ят	гръ́цка-та	гръ́цко-то	гръ́цки-те	the Greek
гръ́цки-я	--	--	--	the Greek
сръ́бски-ят	сръ́бска-та	сръ́бско-то	сръ́бски-те	the Serbian
сръ́бски-я	--	--	--	the Serbian

LESSON 29

III. DEGREES OF COMPARISON

1. Comparative Degree

In English the comparative degree is formed in two ways:

a. By adding -er to the adjective. Examples:

cheap	cheaper

b. By prefixing the particle more to the adjective. Example:

beautiful	more beautiful

Your house is more beautiful than mine.

In Bulgarian the comparative degree is formed by prefixing по- "more" to the adjective. In its written form по- is connected to the adjective by a dash. Examples:

е́втин	cheap	по́-евтин	cheaper
е́втина		по́-е́втина	
е́втино		по́-е́втино	
е́втини		по́-е́втини	

Мо́ят костю́м е по́-евтин от не́го-вия.	My suit is cheaper than his.

краси́в	beautiful	по́-краси́в	more beautiful
краси́ва		по́-краси́ва	
краси́во		по́-краси́во	
краси́ви		по́-краси́ви	

Ва́шата къ́ща е по́-красива от мо́ята.	Your house is more beautiful than mine.

The word "than" may be translated by (1) от or (2) отко́лкото

(1) от "than"

От is the more common translation for "than". The Bulgarian sentence construction differs from the English when this word is used in a comparison.

LESSON 29

Since от is a preposition which literally means "of", the pronoun that follows it must always be in the accusative case in Bulgarian. Examples:

Той е по́-висок от мен.	He is taller than I.
Брат й е по́-млад от не́я.	Her brother is younger than she.
Хри́сто е по́-у́мен от него.	Christo is smarter than him.
Ни́кой не е по́-бърз от тя́х.	Nobody is faster than they.

(2) отко́лкото "than"

When "than" is followed by a clause, отко́лкото must be used. The construction of the expression corresponds exactly to the English. Examples:

Къ́щата на Петро́ви изгле́жда по́-ста́ра, отко́лкото чове́к мо́же да допу́сне.	Petrov's house looks older than one can imagine.
Те́зи дре́хи го пра́вят по́-млад, отко́лкото той е в съ́щност.	These clothes make him (look) younger than he actually is.
Дърве́тата в гради́ната ста́ват по-краси́ви, отко́лкото аз предпола́гах.	The trees in the garden are growing more beautiful than I expected.

2. Superlative Degree

In English the superlative degree is formed in two ways. 1) by adding -st to the adjective, and 2) by prefixing the particle most. Examples:

cheap - cheapest	beautiful - more beautiful

In Bulgarian the superlative degree is formed by prefixing the particle най- "most" to the adjective. It is connected to the adjective by a dash. Example:

краси́в, -а,-о,-и beautiful	на́й-красив, -а,-о,-и most beautiful
добъ́р,бра́,-бро́,-бри́ good	на́й-добър, -бра,-бро,-бри best
лош, -а,-о,-и bad	най-лош, -а,-о,-и worst

LESSON 29

Това́ дърво́ е на́й-висо́кото.	This tree is the tallest.
За мен Хри́сто е на́й-добри́ят чове́к.	Christo is the best man for me.
От вси́чки хо́ра на то́зи свя́т Хри́сто е най-добри́ят.	Of all people in this world Christo is the best.
На́шата къ́ща е на́й-голяма от вси́чки в село́то.	Our house is the largest of all in the village.
Фре́нската па́ста за зъ́би е най-скъпа от те́зи, който и́маме.	The French tooth-paste is the most expensive of those we have.
Америка́нските но́жчети за бръ́снене са на́й-тънки от вси́чки.	The American razor blades are the thinnest of all.
Виръ́т е на́й-дълбок на това́ мя́сто.	The pool is deepest at this place.
Вре́мето е на́й-горещо през юни.	The weather is hottest in June.

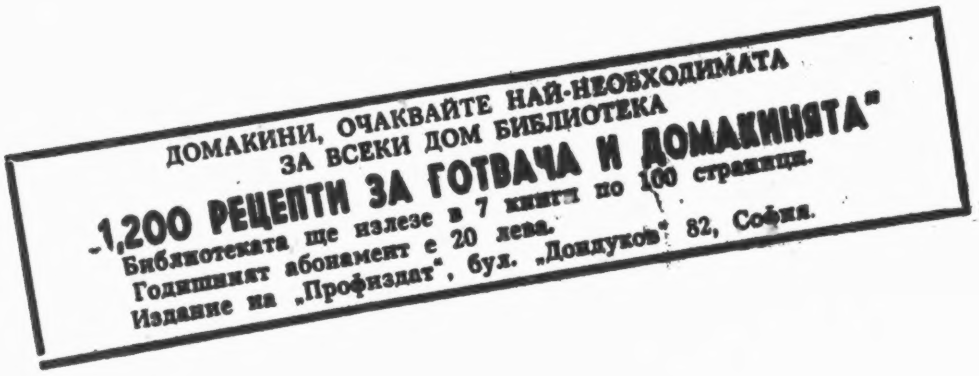

ДОМАКИНИ, ОЧАКВАЙТЕ НАЙ-НЕОБХОДИМАТА
ЗА ВСЕКИ ДОМ БИБЛИОТЕКА
„1,200 РЕЦЕПТИ ЗА ГОТВАЧА И ДОМАКИНЯТА"
Библиотеката ще излезе в 7 книги по 100 страници.
Годишният абонамент е 20 лева.
Издание на „Профиздат", бул. „Дондуков" 82, София.

Lesson 29

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ **GRAMMAR DRILL**

Grammar: I. Degrees of Comparison

II. Adjectives Ending in -И, -А, -О, -И

1.

Какъв вестник четете?	Аз чета български вестник.
роман	американски
учебник имате?	английски
	френски
той, те, аз, вие....	немски
	руски
	италиански
	съветски
Каква книга четете?	Аз чета българска книга.
	американска
	руска
	и т.н.
Какво списание четете?	Аз чета българско списание.
	американско
	руско
	съветско
	и т.н.
Какви вестници четете?	Ние четеме български вестници.
книги	американски
списания	руски
романи	немски
	и т.н.

2.

Какъв е този вестник?	Този вестник е български.
роман?	американски
учебник?	английски
	руски
Какви са тези вестници?	и т.н.
Каква е тази книга?	
Какво е това списание?	

3.

Български ли е вестникът?
Да, вестникът е български.
Не, вестникът не е български.
Вестникът е американски.

Американско ли е списанието?
Германски ли са ножчетата за бръснене?
Италиански ли е кремът?
Кремът французки ли е?
Списанието съветско ли е?
Френска ли е книгата?
Виенски ли е този одеколон?
Този одеколон английски ли е?
Съветски ли са вестниците?
Руска ли е пастата за зъби?
Немски ли е учебникът?
Германски ли е този одеколон?

и т.н.

4.

Какъв крем имате?
одеколон
Аз имам германски крем.
французки

Нямате ли американски вестници?
Какви ножчета за бръснене купихте?
Хубава ли е немската паста за зъби?
Скъп ли е италианският крем?
Имате ли американска мека четка за зъби?
Колко струват американските ножчета за бръснене?
Колко струва българската паста за зъби?
французкият крем?
виенският одеколон?
това съветско списание?
тази руска книга?
американското списание?
немският вестник?
германската тежка картечница?
Можете ли да стреляте с германска картечница?
Имате ли германски пистолет?
Американски офицер ли е той?
Те български войници ли са?
Четете ли български вестници?
Кой учи български език?
Американско ли е Военното училище за езици?

и т.н.

и т.н....

5.

Кой крем е по-хубав: американският или руският?	Американският крем е по-хубав от руския.
Кои ножчета за бръснене са по-тънки: германските или руските?	
Кои ножчета за бръснене са по-дебели: английските или италианските?	
Коя паста за зъби е по-евтина: българската или съветската?	
Кой одеколон е по-скъп: френският или виенският?	
Кое списание е по-интересно: американското или съветското?	
Кой вестник е по-голям: американският или немският?	
Кой сапун е по-хубав: френският или италианският?	
Кое грозде е по-вкусно: по-едрото или по-дребното?	
Кое грозде е по-сладко: френското или американското?	
Кои заводи са по-големи: германските или съветските?	
Кои са по-весели: американците или българите?	
Кои ученици са по-добри: учениците в руския отдел или учениците в българския отдел?	
Кой офицер е по-строг: американският офицер или германският офицер?	
Кои фабрики са по-модерни: американските или съветските?	
Коя риза подхожда на това сако: светло-синята или бялата копринена риза?	
Кое сирене е по-скъпо: френското или италианското?	
Кое сако е по-подходящо за хладно време: тънкото или дебелото?	
Кои круши са по-твърди: зелените или жълтите?	
Кой хляб е по-мек: черният или белият?	
Кои пържоли са по-вкусни: свинските или телешките?	
Кой език учите: български или английски?	

и т.н.

6.

Американските фабрики са по-модерни от руските.	Американските фабрики са по-модерни, отколкото са руските.
Французкият одеколон е по-скъп от виенския.	Французкият одеколон е по-скъп, отколкото е виенският.
Българската паста за зъби е по-евтина от немската.	и т.н.
Английските ножчета за бръснене са по-дебели от италианските.	
Американските картечници са по-модерни от съветските.	
Италианските пушки са по-стари от германските.	
Българското сирене е по-хубаво от руското.	
и т.н.	

7.

Скъп ли е французкият одеколон?	Сега французкият одеколон е по-скъп, отколкото беше по-рано.
Хубав ли е виенският крем?	..., отколкото беше миналата година. миналия месец преди няколко месеца
Евтина ли е българската паста за зъби?	
Твърда ли е тази четка за зъби?	
Мека ли е четката за зъби?	
Строги ли са американските офицери?	..., отколкото мислех. предполагах
Хубава ли е американската униформа?	
Интересен ли беше филмът?	
Модерно ли е това сако? този костюм? тази връзка?	
Ветровито ли е времето тук?	
Добър студент ли е сержант Стоянов?	
Дебели ли са българските ножчета за бръснене?	
Тънки ли са италианските ножчета за бръснене?	
Хубав ли е английският език?	
Модерни ли са руските дрехи?	
и т.н.	

8.

Христо е едър.	Христо е по-едър от Кольо. Христо е най-едър от всички. Христо е най-едрият.
Стоян е добър ученик.	Стоян е по-добър ученик от Борис. Стоян е най-добър ученик от всички. Стоян е най-добрият ученик.

Американските ножчета за бръснене са дебели.
Французкият одеколон е скъп.
Немската паста за зъби е хубава.
Английските четки за зъби са меки.
Руските четки за зъби са твърди.
Германските ножчета за бръснене са тънки.

и т.н.

Виенският крем е евтин.
Този филм беше интересен.
Българската паста за зъби е евтина.
Американската военна униформа е хубава.
Английските пушки са нови.
Съветските картечници са стари.
Аз съм голям.
Тя е млада.
Полковник Стоянов е строг началник.
Крушите са сочни.
Френският сапун е скъп.
Бежовото сако е модерно.
Българското сирене е вкусно.
Иван е малък....дребен.
Г-жа Мирева е хубава жена.

и т.н.

Гроздето е сладко.
Американските тежки картечници са модерни.
Италианските минохвъргачки са стари.
Светлосиният костюм е нов.
Голямата стая е светла.
Той е гладен.
Германското оръжие е модерно.
Руските летни дрехи са дебели.
Италианските зимни дрехи са тънки.

и т.н.

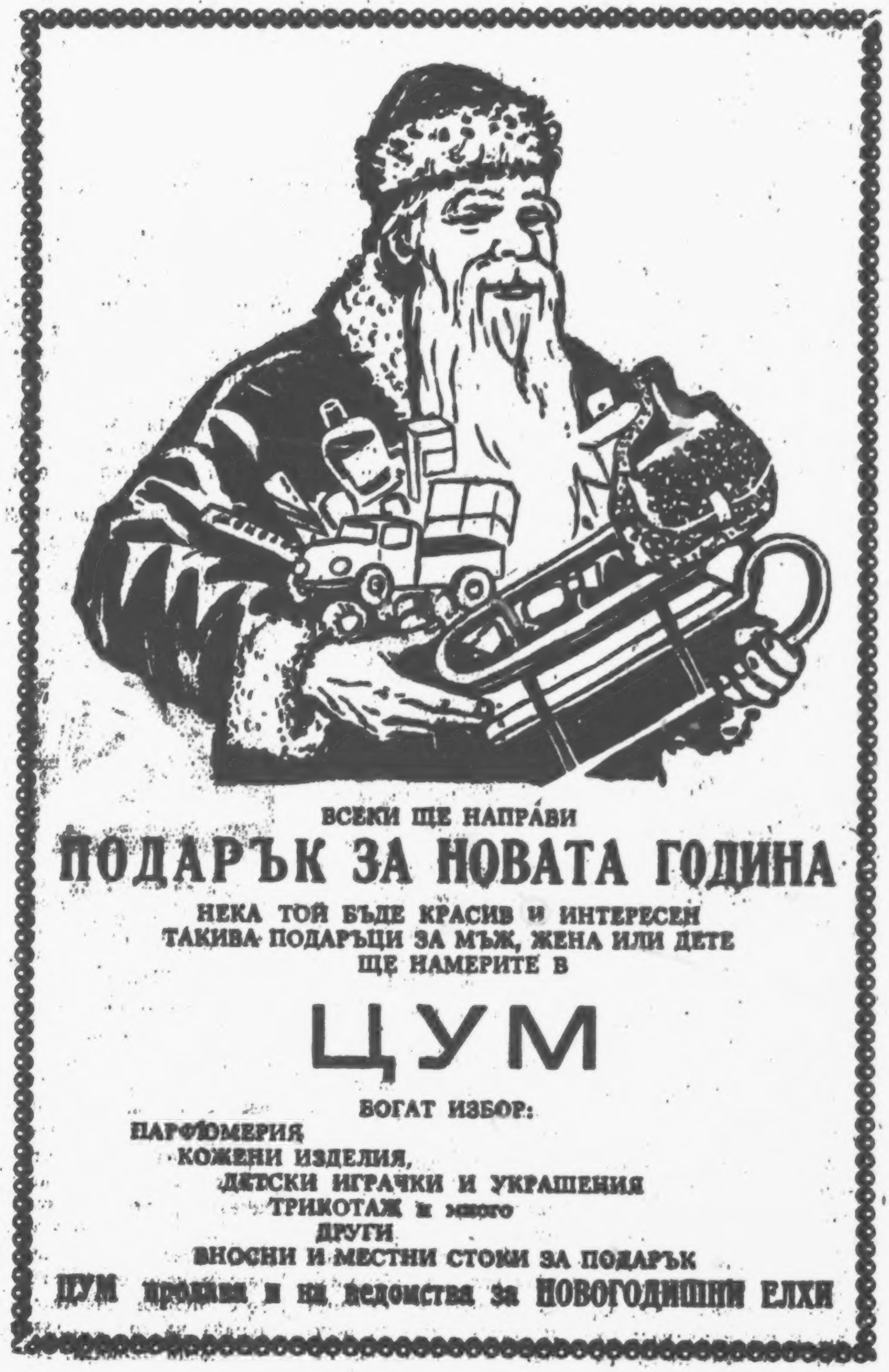

ВСЕКИ ЩЕ НАПРА́ВИ

ПОДАРЪК ЗА НОВАТА ГОДИНА

НЕКА ТОЙ БЪДЕ КРАСИВ И ИНТЕРЕСЕН
ТАКИВА ПОДАРЪЦИ ЗА МЪЖ, ЖЕНА ИЛИ ДЕТЕ
ЩЕ НАМЕРИТЕ В

ЦУМ

БОГАТ ИЗБОР:
ПАРФЮМЕРИЯ,
КОЖЕНИ ИЗДЕЛИЯ,
ДЕТСКИ ИГРАЧКИ И УКРАШЕНИЯ
ТРИКОТАЖ и много
ДРУГИ
ВНОСНИ И МЕСТНИ СТОКИ ЗА ПОДАРЪК

ЦУМ продава и на ведомства за НОВОГОДИШНИ ЕЛХИ

LESSON 29

ЧЕТИВО READING TEXT

Драга́н оти́де в "На́ркоп". На́й-напред той пои́ска да ку́пи па́ста за зъ́би. В магази́на и́маше бъ́лгарски, не́мски и фре́нски па́сти за зъ́би. На́й-скъпа бе́ше фре́нската па́ста. Бъ́лгарската бе́ше по́-евтина от не́мската. Той ку́пи от бъ́лгарската. Тя бе́ше на́й-евтината.

След това́ той пои́ска че́тка за зъ́би. Там и́маше твъ́рди и ме́ки че́тки за зъ́би. Той взе една́ ме́ка че́тка.

В магази́на и́маше вие́нски и францу́зки одеколо́н. Вие́нският одеколо́н бе́ше ху́бав. Францу́зкият бе́ше по́-хубав от вие́нския, но бе́ше по́-скъп. Затова́ Драга́н не ку́пи одеколо́н.

Той пои́ска да си ку́пи англи́йски но́жчета за бръ́снене. В магази́на, оба́че, и́маше са́мо америка́нски, ру́ски и герма́нски но́жчета за бръ́снене. Той пои́ска да ку́пи тъ́нки америка́нски но́жчета, но там и́маше са́мо дебе́ли.

Той видя́ ма́лки и голе́ми буркáнчета с крем. Кре́мът в ма́лките буркáнчета бе́ше ру́ски. Дру́гият, в голе́мите буркáнчета, бе́ше италиа́нски. Драга́н ку́пи едно́ ма́лко буркáнче ру́ски крем. Накра́я той взе съ́що така́ сапу́н и че́тка за бръ́снене.

LESSON 29

ПРЕВОД TRANSLATION

1. Where did you go this morning? I went shopping. What did you buy? I bought a tube of toothpaste, a hard toothbrush, a soft shaving brush, some Eau-de-Cologne, a few razor blades, some soap and some cream.

2. Do you speak Bulgarian? Yes, I do. I also speak English, French, German and Italian. Can't you speak Russian? No, I cannot.

3. Did you read the German magazines last night? No, I didn't read them. My wife read them. What did you read then? I read Bulgarian newspapers. And the children? They read American magazines.

4. Do you understand French? Yes, I do a little.

5. Is this cream a USSR product? No, it is an American product.

6. Did you buy the Viennese Eau-de-Cologne? Yes, I did. You have very good taste. Thank you.

7. You won't go wrong if you study French.

8. Did you sell the store? Yes, we sold the store last month. How much money did they give you? They gave us twenty thousand leva.

9. We entered a restaurant. I ate vegetable stew, my cousin ate hamburgers and his children ate pork chops. Then we returned home.

10. I had a bite and got back to the lodge.

LESSON 29

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ QUESTIONS & ANSWERS

1. Къде́ оти́де Драга́н за тоале́тни принадле́жности?
Той оти́де в "На́ркоп".

2. Какво́ пои́ска да си ку́пи той на́й-напред?
Той пои́ска да си ку́пи па́ста за зъ́би.

3. Са́мо бъ́лгарска па́ста ли и́маше в магази́на?
Не, там и́маше и не́мска и фре́нска па́ста.

4. Не́мската па́ста бе́ше ли по́-евтина от бъ́лгарската?
Не, бъ́лгарската па́ста бе́ше по́-евтина от не́мската.

5. Коя́ па́ста бе́ше на́й-евтина?
Бъ́лгарската па́ста бе́ше на́й-евтина.

6. От коя́ па́ста ку́пи Драга́н?
Драга́н ку́пи от бъ́лгарската па́ста.

7. Какви́ че́тки пои́ска той след това́?
След това́ той поиска че́тки за зъ́би.

8. Какви́ че́тки за зъ́би и́маше в "На́ркоп"?
Там и́маше твъ́рди и ме́ки че́тки за зъ́би.

9. Каква́ че́тка взе Драга́н?
Той взе ме́ка че́тка.

10. Какъ́в одеколо́н и́маше продава́чът?
Продава́чът и́маше вие́нски и францу́зки одеколо́н.

11. Кой одеколо́н бе́ше ху́бав?
Вие́нският одеколо́н бе́ше ху́бав.

12. Кой одеколо́н бе́ше по́-хубав от вие́нския одеколо́н?
Францу́зкият одеколо́н бе́ше по́-хубав от вие́нския.

13. Защо́ не ку́пи Драга́н от францу́зкия одеколо́н?
Той не ку́пи от францу́зкия одеколо́н, защо́то той бе́ше
мно́го скъп.

14. Какви́ но́жчета за бръ́снене пои́ска той?
Той поиска англи́йски но́жчета за бръ́снене.

15. И́маше ли в магази́на англи́йски но́жчета за бръ́снене?
Не, в магази́на и́маше са́мо америка́нски, ру́ски и герма́нски.

16. Какви́ америка́нски но́жчета за бръ́снене поиска да ку́пи Драга́н?
Той поиска да ку́пи тъ́нки америка́нски но́жчета за бръ́снене.

17. Какви́ америка́нски но́жчета за бръ́снене и́маше в магази́на?
Там и́маше са́мо дебе́ли америка́нски но́жчета за бръ́снене.

18. Защо́ Драга́н не можа́ да ку́пи тъ́нки америка́нски но́жчета от "На́ркоп"?

Той не можа́ да ку́пи тъ́нки америка́нски но́жчета, от "На́ркоп", защо́то там и́маше са́мо дебе́ли.

19. Какви́ бурка́нчета с крем видя́ той в магази́на?
Той видя́ там ма́лки и голе́ми бурка́нчета с крем.

20. Италиа́нски ли бе́ше кре́мът в ма́лките бурка́нчета?
Не, той бе́ше ру́ски.

21. Какъ́в бе́ше кре́мът в голе́мите бурка́нчета?
Кре́мът в голе́мите бурка́нчета бе́ше ру́ски.

22. От кой крем ку́пи Драга́н?
Той ку́пи от ру́ския крем.

23. Какво́ взе той накра́я?
Накра́я той взе сапу́н и че́тка за бръ́снене.

24. Ти каква́ па́ста за зъ́би купу́ваш?
Аз купу́вам бъ́лгарска па́ста за зъ́би.

25. Откъде́ купу́ваш одеколо́н и но́жчета за бръ́снене?
Аз купу́вам одеколо́н и но́жчета за бръ́снене от "На́ркоп".

LESSON 29

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Translate into Bulgarian:

1. Don't you have Bulgarian newspapers? No, I have American, English and German newspapers.

2. How much does the Viennese cream cost? Is it more expensive than the French one? The French cream is more expensive than the Viennese.

3. What kind of magazines do you sell? I sell Russian and Italian magazines. Is this a French novel? No, it is a German novel. How much does the German novel cost? And how much is this Italian magazine?

4. The English razor blades are thinner than the French ones. But the American razor blades are the thinnest.

5. The Russian cream is in the small jars. The American cream is in the big jar.

Part II

Translate and answer in Bulgarian:

1. What languages do you speak?
2. Who is the best student in your classroom?
3. What kind of razor blades do you have, thin or thick?
4. Can you understand German?
5. Which magazines are more interesting, the American ones or the Russian ones?
6. Are the German rifles and machine-guns better than the Soviet ones?

Part III (Tape recording assignment)

1. Record the dialogue to lesson 29.

2. Translate the questions in part III; record them and record the answers.

LESSON 29

РЕЧНИК	VOCABULARY
америка́нски, -а, -о, -и	American
англи́йски, -а, -о, -и	English
бръ́снене n.	shaving
бурка́н m.	jar
бурка́нче	small jar
вие́нски, -а, -о, -и	Viennese
герма́нски, -а, -о, -и	German
дебе́л, -а, -о, -и	thick
зъб m.	tooth
и́скам	to want; to ask for; to demand
пои́скам	
италиа́нски, -а, -о, -и	Italian
крем m.	cream
ме́к, -а, -о, -и	soft
накра́я	at the end, finally
не́мски, -а, -о, -и	German
но́жче n.	pocket knife
но́жче за бръ́снене	razor blades
одеколо́н m.	Eau-de-Cologne
па́ста за зъ́би	toothpaste, a tube of toothpaste
пои́скам see и́скам	
препоръ́чвам	to recommend
препоръ́чам, -а, -ах	
принадле́жност f.	belonging
тоале́тни принадле́жности	toilet articles
произво́дство n.	product
ру́ски, -а, -о, -и	Russian
сапу́н m.	soap
съве́тски, -а, -о, -и	Soviet
съю́з m.	union
Съве́тски съю́з	The Soviet Union, USSR
твъ́рд, -а, -о, -и	hard
тоале́тен, тоале́тна, -о, -и	toilet
тъ́нък, тъ́нка, -о, -и	thin
францу́зки, -а, -о, -и	French
фре́нски, -а, -о, -и	
че́тка f.	brush
че́тка за бръ́снене	shaving brush
че́тка за зъ́би	toothbrush

ТРИДЕСЕТИ УРОК

LESSON 30

Lesson 30

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ **GRAMMAR PERCEPTION DRILL**

Grammar: I. The Possessives

II. The Perfective Aspect of the Auxiliary Verb " СЪМ "

I. The Possessives

1.

Този костюм е мой.
Бялата риза е моя.
Синьото сако е мое.
Цивилните дрехи са мои.

Чий* е този молив?	Този молив е мой.
този стол?	Този стол е мой.
българският вестник?	Българският вестник е мой.
военният панталон?	Военният панталон е мой.
този роман?	Този роман е мой.
този учебник?	Този учебник е мой.

Чия е тази книга?	Тази книга е моя.
военната униформа?	Военната униформа е моя.
тетрадката?	Тетрадката е моя.
тази риза?	Тази риза е моя.
зелената връзка?	Зелената връзка е моя.

Чие е това кепе?	Това кепе е мое.
това списание?	Това списание е мое.
това ножче за бръснене?	Това ножче за бръснене е мое.
това писмо?	Това писмо е мое.
това чекмедже?	Това чекмедже е мое.

Чии са тези книги?	Тези книги са мои.
учебникът и тетрадката?	Учебникът и тетрадката са мои.
тези моливи?	Тези моливи са мои.
тези дрехи?	Тези дрехи са мои.
българските вестници?	
американските списания?	
ножчетата за бръснене?	

---

* whose

2.

Този молив е твой.
Тази книга е твоя.
Това кепе е твое.
Тези дрехи са твои.

Чий е този костюм?	Този костюм е твой.
този панталон?	Този панталон е твой.
червеният молив?	Червеният молив е твой.
американският вестник?	Американският вестник е твой.
французкият одеколон?	Французкият одеколон е твой.

Чия е тази книга?	Тази книга е твоя.
кафявата връзка?	Кафявата връзка е твоя.
бялата риза?	Бялата риза е твоя.
четката за зъби?	Четката за зъби е твоя.
тази паста за зъби?	Тази паста за зъби е твоя.

Чие е това американско списание?	Това американско списание е твое.
това писмо?	Това писмо е твое.
това ножче за бръснене?	Това ножче за бръснене е твое.
това бурканче?	Това бурканче е твое.
това дете?	Това дете е твое.

Чии са цивилните дрехи?	Цивилните дрехи са твои.
тези моливи?	Тези моливи са твои.
българските вестници?	Българските вестници са твои.
американските списания?	Американските списания са твои.
ножчетата за бръснене?	Ножчетата за бръснене са твои.

3.

Чий е жълтият молив?
Чий е червеният молив?
Твой ли е жълтият молив?
Твой ли е червеният молив?

Жълтият молив е мой.
Червеният молив е твой.
Да, жълтият молив е мой.
Не, червеният молив не е мой.
Червеният молив е твой.

Чия е бялата риза?
Бялата риза твоя ли е?
Моя ли е бялата риза?
Мое ли е кепето?
Твои ли са цивилните дрехи?
Чие е военното кепе?
Мои ли са военните дрехи?
Твоя ли е бялата риза?

и т.н.

и т.н.

2

4.

Жълтият молив е негов.
Червеният молив е нейн.

Чий е жълтият молив?	Жълтият молив е негов.
Чий е червеният молив?	Червеният молив е нейн.
Негов ли е жълтият молив?	Да, жълтият молив е негов.
Негов ли е червеният молив?	Не, червеният молив не е негов.
	Червеният молив е нейн.
Неин ли е червеният молив?	Да, червеният молив е неин.
Неин ли е жълтият молив?	Не, жълтият молив не е нейн.
	Червеният молив е неин.
Чий е американският одеколон?	Американският одеколон е негов.
Чий е българският крем?	Българският крем е нейн.
Негов ли е българският крем?	
Неин ли е американският одеколон?	
и т.н.	и т.н.

Зелената риза е негова.
Бялата риза е нейна.

Чия е зелената риза?	Зелената риза е негова.
Чия е бялата риза?	Бялата риза е нейна.
Негова ли е зелената риза?	Да, зелената риза е негова.
Негова ли е бялата риза?	Не, бялата риза не е негова.
	Бялата риза е нейна.
Нейна ли е бялата риза?	Да, бялата риза е нейна.
Нейна ли е зелената риза?	Не, зелената риза не е нейна.
	Бялата риза е нейна.
Чия е четката за зъби?	
Нейна ли е меката четка за зъби?	
Негова ли е военната униформа?	
и т.н.	и т.н.

Американското списание е негово.
Българското списание е нейно.

Чие е американското списание?	
Чие е българското списание?	
Американското списание негово ли е?	
Американското списание нейно ли е?	и т.н.
Негово ли е българското списание?	
Негово ли е кепето?	
Нейно ли е шишенцето с одеколон?	
Негово ли е буркачето?	
и т.н.	

Американските дрехи са негови.
Българските дрехи са нейни.

Чии са американските дрехи?	Американските дрехи са негови.
Чии са българските дрехи?	Българските дрехи са нейни.
Американските дрехи негови ли са?	
Нейни ли са американските дрехи?	
Негови ли са българските дрехи?	и т.н.
Негови ли са белите ризи?	
Нейни ли са жълтите моливи?	
и т.н.	

5.

Българският вестник е наш.
Американският вестник е ваш.
Немският вестник е техен.

Чий е американският вестник?	Американският вестник е наш.
Чий е българският вестник?	Българският вестник е ваш.
Чий е немският вестник?	Немският вестник е техен.

Ваш ли е американският вестник?	
Ваш ли е българският вестник?	
Наш ли е българският вестник?	
Наш ли е американският вестник?	и т.н.
Техен ли е немският вестник?	
Техен ли е българският вестник?	
Техен ли е американският вестник?	
Техен ли е този учебник?	
Ваш ли е този роман?	
Ваш ли е жълтият молив?	
и т.н.	

6.

Българската книга е наша.
Американската книга е ваша.
Немската книга е тяхна.

Чия е американската книга?	Американската книга е наша.
Чия е българската книга?	Българската книга е ваша.
Чия е немската книга?	Немската книга е тяхна.
Тяхна ли е българската книга?	
Ваша ли е американската книга?	
и т.н.	

7.

Българското списание е наше.
Американското списание е ваше.
Немското списание е тяхно.

Чие е американското списание?	Американското списание е наше.
Чие е българското списание?	Българското списание е ваше.
Чие е немското списание?	Немското списание е тяхно.

Тяхно ли е немското списание?
Тяхно ли е българското списание?
Тяхно ли е това чекмедже?
Ваше ли е това списание?
Наше ли е немското списание?
Тяхно ли е шишенцето с одеколон?
Ваше ли е буркančето?
и т.н.

8.

Българските вестници са наши.
Американските вестници са ваши.
Немските вестници са техни.

Чии са американските вестници?	Американските вестници са наши.
Чии са българските вестници?	Българските вестници са ваши.
Чии са немските вестници?	Немските вестници са техни.

Ваши ли са американските вестници?
Ваши ли са немските вестници?
Техни ли са българските вестници?
Наши ли са тези моливи?
Ваши ли са американските ножчета
за бръснене?
Техни ли са кепетата?
Чии са тези моливи?
Не са ли ваши тези книги?
Чии са линиите?
Ваши ли са тетрадките?
Не са ли техни тези тетрадки?
Чии са списанията в чекмеджетата?
Чии са кепетата на закачалката?
Чии са тези пари?
Тези пари ваши ли са?

и т.н.

9.

Чий е българският вестник? този молив? този роман? червеният молив? този учебник? и т.н.	Българският вестник е мой. негов, твой, техен, нейн, наш, мой, ваш
Чия е тази книга? линията? тази тетрадка? тази риза? тази връзка? шапката? и т.н.	Тази книга е негова. моя, ваша, нейна, твоя, наша, тяхна, негова
Чие е това списание? това чекмедже? това шишенце? бурканчето? ножчето за бръснене? зеленото кепе? и т.н.	Това списание е наше. твое, тяхно, мое, нейно, негово, ваше, наше
Чии са моливите? кепетата на закачалката? ножчетата за бръснене? списанията? българските вестници? тези книги? и т.н.	Моливите са техни. ваши, мои, наши, твои, нейни, негови, техни

10.

Чие е американското списание?
Негово ли е това чекмедже?
Ваши ли са българските вестници?
Чии са жълтите моливи?
Твоя ли е тази книга?
Негов ли е този учебник?
Наши ли са тези списания?
Чии са американските цигари?
Ваш ли е този одеколон?
Чия е тази линия?
и т.н.

Lesson 030

11.

Жълтият молив е мой.
Моят молив е жълт.
Червеният молив е твой.
Твоят молив е червен.

Жълтият молив е мой.	Моят молив е жълт.
Червеният молив е твой.	Твоят молив е червен.
Американският крем е мой.	Моят крем е американски.
Италианският крем е твой.	Твоят крем е италиански.
Французкият одеколон е мой.	Моят одеколон е французки.
Руският одеколон е твой.	Твоят одеколон е руски.
Цивилният панталон е мой.	Моят панталон е цивилен.
Военният панталон е твой.	Твоят панталон е военен.
Българският сапун е мой.	Моят сапун е български.
Английският сапун е твой.	Твоят сапун е английски.

и т.н.

12.

Кафявата връзка е моя.
Зелената връзка е твоя.
Моята връзка е кафява.
Твоята връзка е зелена.

Кафявата връзка е моя.	Моята връзка е кафява.
Зелената връзка е твоя.	Твоята връзка е зелена.
Сивата шапка е моя.	Моята шапка е сива.
Бялата риза е твоя.	Твоята риза е бяла.

и т.н.

Зеленото кепе е мое.	Моето кепе е зелено.
Бялото кепе е твое.	Твоето кепе е бяло.
Бежовото сако е мое.	Моето сако е бежово.
Американското списание е твое.	Твоето списание е американско.

и т.н.

Българските вестници са мои.	Моите вестници са български.
Американските вестници са твои.	Твоите вестници са американски.
Белите ризи са мои.	Моите ризи са бели.
Кафявите връзки са твои.	Твоите връзки са кафяви.
Германските ножчета за бръснене са мои.	Моите ножчета за бръснене са германски.

и т.н.

7

13.

Българското списание е наше.	Нашето списание е българско.
Американското списание е ваше.	Вашето списание е американско.
Немското списание е нейно.	Нейното списание е немско.
Зелената връзка е негова.	Неговата връзка е зелена.
Французката паста за зъби е тяхна.	Тяхната паста за зъби е французка.
Италианският крем е наш.	Нашият крем е италиански.
Жълтият молив е негов.	Неговият молив е жълт.
Бялата риза е нейна.	Нейната риза е бяла.
Бежовото сако е нейно.	Нейното сако е бежово.
Французкият одеколон е ваш.	Вашият одеколон е французки.
Червеният молив е неин.	Нейният молив е червен.
Българските вестници са наши.	Нашите вестници са български.
Американските вестници са техни.	Техните вестници са американски.
Немското списание е тяхно.	Тяхното списание е немско.
Английските списания са ваши.	Вашите списания са английски.
Синята риза е негова.	Неговата риза е синя.
Германските ножчета за бръснене са негови.	Неговите ножчета за бръснене са германски.
Голямата къща е наша.	Нашата къща е голяма.
Малката къща е ваша.	Вашата къща е малка.
Зеленото кепе е негово.	Неговото кепе е зелено.
Виенският крем е техен.	Техният крем е виенски.
и т.н.	

14.

Аз пиша с твоя молив.
Аз пиша със своя молив.

С чий молив пишете?	Аз пиша с твоя молив. Аз пиша със своя молив.
С чий молив пише той?	Той пише с нейния молив. Той пише със своя молив.
ние, те, вие, тя, аз, той, ти, и т.н.	
Чия домашна работа пише той?	Той пише моята домашна работа. Той пише своята домашна работа.
вие, те, тя, аз, той, и т.н.	
Чие списание четете?	Аз чета вашето списание. Аз чета своето списание.
той, аз, ние, те, ти, и т.н.	

Lesson 30

Чии вестници чете тя?	Тя чете нашите вестници. Тя чете своите вестници.

той, вие, аз, ние, те,
ти, студентите, и т.н.

Нашите вестници ли чете той?	Да, той чете нашите вестници. Не, той не чете нашите вестници. Той чете своите вестници.

Тяхната домашна работа ли пише той?
Неговите дрехи ли носите?
Чия връзка носите?
Моята ли луканка яде той?
От своето вино ли пие той?
Чии цигари пуши той?
Нейните цигари ли пушиме ние?
С неговата жена ли отидохте вие на кино?
и т.н.

и т.н.

II. The Perfective Aspect of the Auxiliary Verb " СЪМ "

1.

Аз съм тук сега.
Аз ще бъда в къщи след два часа.
Ти ще бъдеш в къщи след един час.

Кога ще бъдеш ти в къщи?	Аз ще бъда в къщи........
Кога ще бъда аз в къщи?	Ти ще бъдеш в къщи ......

той, тя, ние, вие, те

2.

Къде ще бъдете довечера?	Аз ще бъда у Миреви довечера.

ти, той, те, ние, тя, аз

3.

Кой ще бъде у Христови довечера?	Ние ще бъдеме у Христови довечера.

той, вие, аз, тя, те, и т.н.

9

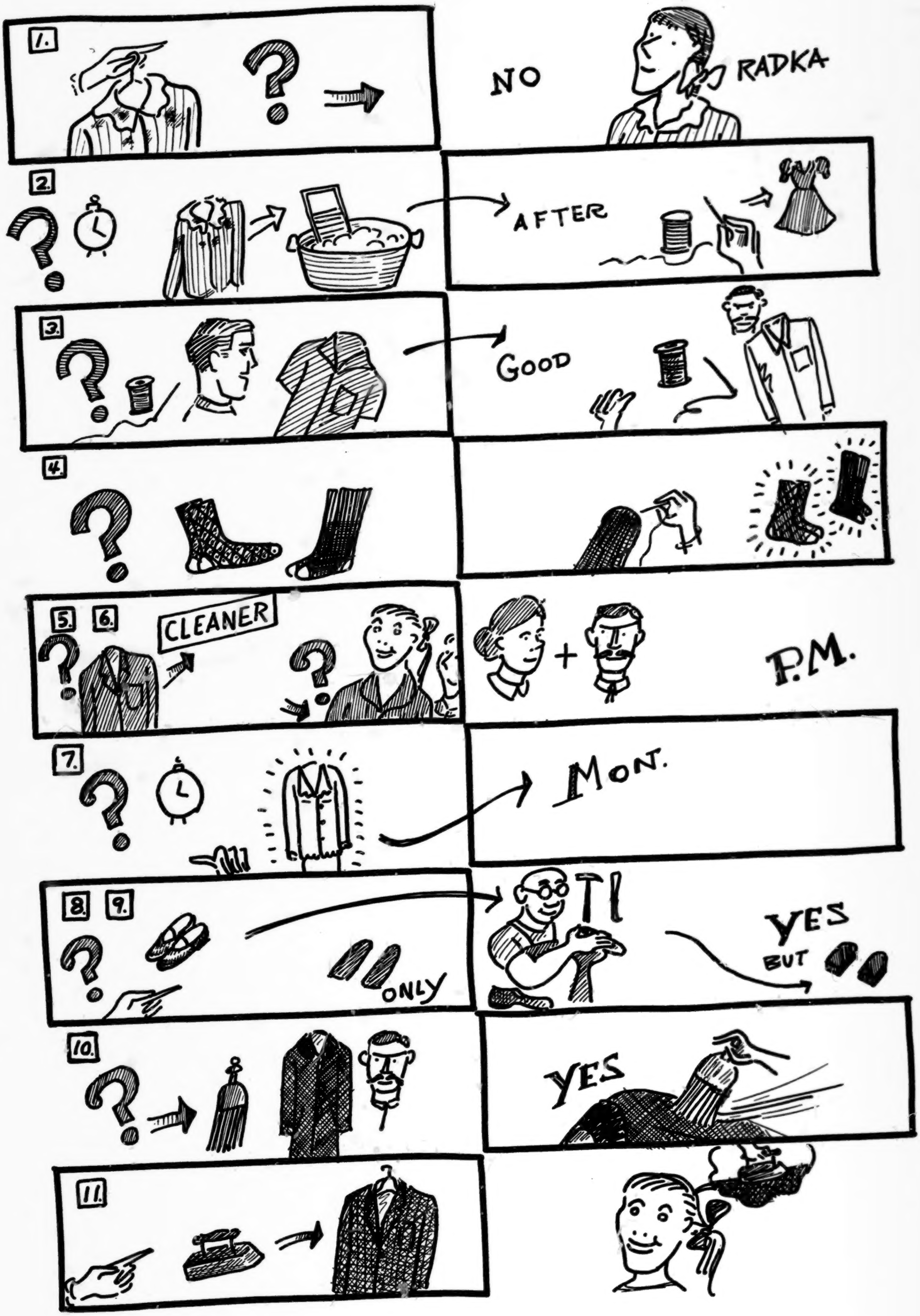
1.
NO
RADKA
2.
AFTER
3.
GOOD
4.
5.
6.
CLEANER
P.M.
7.
MON.
8.
9.
ONLY
YES
BUT
10.
YES
11.

LESSON 30

РАЗГОВОР	DIALOGUE
Госпожа́ Га́нчева гово́ри с дъщеря́ си Ири́на по домаки́нски въпро́си.	Mrs. Gantcheva is talking with her daughter Irina about house matters.
Га́нчева:	Mrs. Gantcheva:
Ири́но, тво́я ли е тази мръ́сна блу́за?	Irina, is this dirty blouse yours?
Ири́на:	Irina:
Не, ма́мо, тя не е мо́я. Тя е на Ра́дка.	No, mother, it isn't mine. It belongs to Radka.
- Кога́ ще я изпере́ш?	- When are you going to wash it?
- Ще я изпера́, след като заши́я не́йната ро́кля.	- I'll wash it after I sew her dress.
- Заши́ ли го́рната ри́за на Бори́с?	- Did you sew up Boris's shirt?
- Не́говата ри́за е здра́ва. Заши́х та́тковата.	- His shirt is in good shape. I sewed up Daddy's.
- Какво́ напра́ви с те́хните чора́пи?	- What did you do with their socks?
- Закъ́рпих ги.	- I mended them.
- Зане́се ли костю́мите на хими́ческо чи́стене?	- Did you take the suit for dry cleaning?
- Зане́сох са́мо тво́я и та́тковия.	- I took only yours and Dad's.
- Ами ва́шите костю́ми?	- How about your suits?
- На́шите ще изпра́тя следо́бед.	- I'll send ours in the afternoon.
- Кога ще бъ́де гото́в мо́ят костю́м?	- When will my suit be ready?
- Тво́ят ще бъ́де гото́в в понеде́лник.	- Yours will be ready on Monday.
- Какво́ напра́ви със сво́ите обу́ща?	- What did you do with your shoes?
- Зане́сох ги на обуща́ря.	- I took them to the shoemaker.
- Ка́за ли му да им сло́жи са́мо подме́тки?	- Did you tell him to put only soles on them?
- Да, но той и́ска да попра́ви и то́ковете. Те са криви́.	- Yes, but he wants to repair the heels, too. They are uneven.

- Изче́тка ли балто́на на бащá си?	- Did you brush the (winter) overcoat of your father?
- Да, изче́тках го.	- Yes, I brushed it.
- Вземи́ юти́ята и изглади́ не́говото сако́.	- Take the iron and press his jacket.
- Добре́, ма́мо.	- All right, mother.

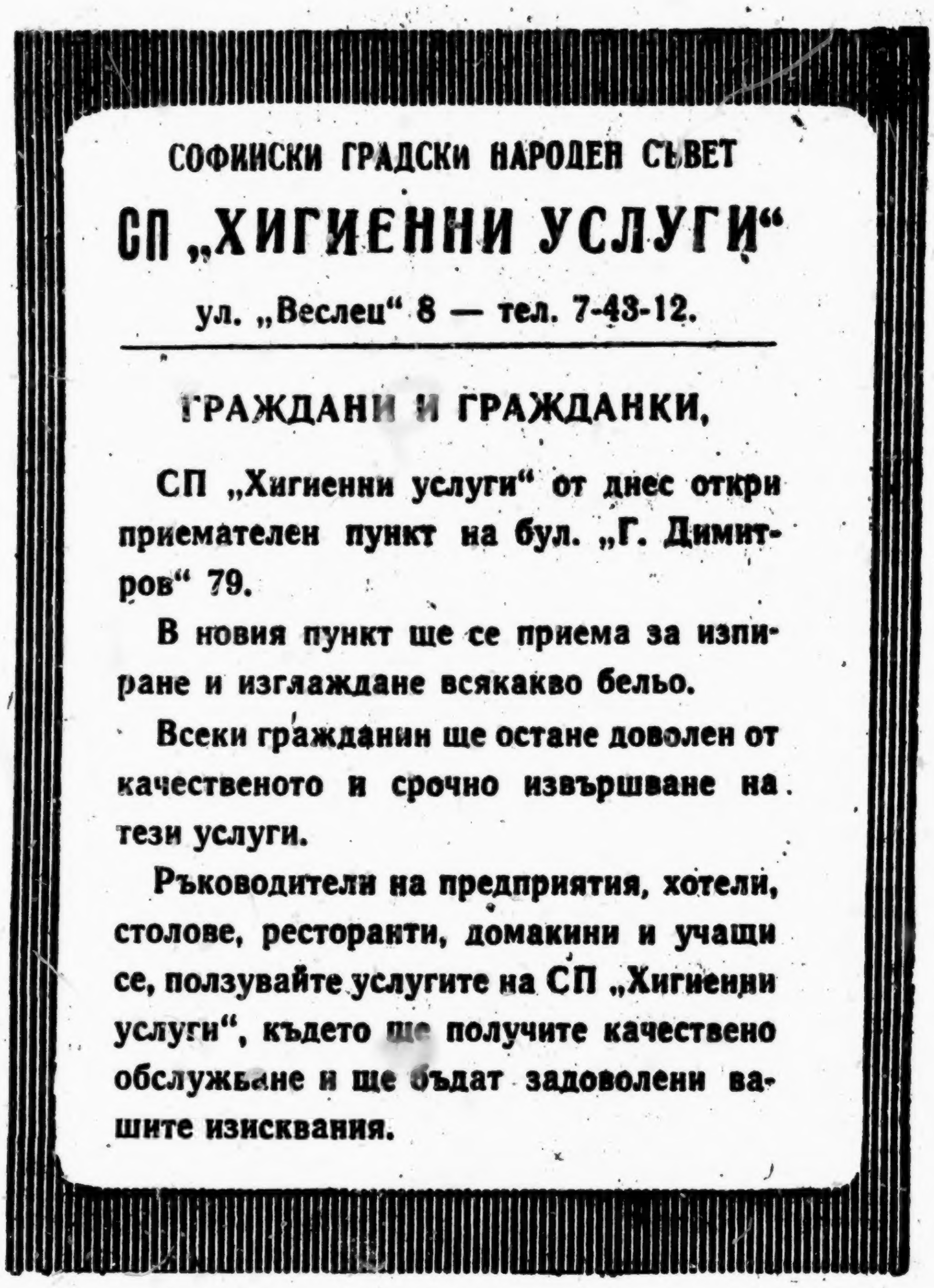

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ НАРОДЕН СЪВЕТ

СП „ХИГИЕННИ УСЛУГИ“

ул. „Веслец“ 8 — тел. 7-43-12.

ГРАЖДАНИ И ГРАЖДАНКИ,

СП „Хигиенни услуги“ от днес откри приемателен пункт на бул. „Г. Димитров“ 79.

В новия пункт ще се приема за изпиране и изглаждане всякакво бельо.

Всеки гражданин ще остане доволен от качественото и срочно извършване на тези услуги.

Ръководители на предприятия, хотели, столове, ресторанти, домакини и учащи се, ползувайте услугите на СП „Хигиенни услуги“, където ще получите качествено обслужване и ще бъдат задоволени вашите изисквания.

LESSON 30

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

I. THE POSSESSIVES

1. The Bulgarian possessives are in reality adjectives which change in gender and number according to the gender and number of the noun they modify. The possessives are:

	Masculine	Feminine	Neuter	Plural	
a.					
	мой	мо́я	мо́е	мо́и	my, mine
	твой	тво́я	тво́е	тво́и	(thy)your, yours
	не́гов	не́гова	не́гово	не́гови	his, its
	не́ин	не́йна	не́йно	не́йни	her, hers
	наш	на́ша	на́ше	наши	our,ours
	ваш*	ва́ша	ваше	ваши	your, yours
	те́хен	тя́хна**	тя́хно	те́хни	their,theirs
b.	свой	сво́я	сво́е	сво́и	Reflexive possessive,for its meaning see below.

Examples for a.

Този костюм е мой.	The suit is mine.
Бялата блуза е моя.	The white blouse is mine.
Черното сако е мое.	The black jacket is mine.

---

* The form for the second person plural ваш, ваша, ваше, ваши is capitalized when used as a polite address: Ваш, Ваша, Ваше,Ваши
Example:
Аз пу́ша Ва́шите ци́гари. I smoke your cigarettes.

** The forms тя́хна, тя́хно are spelled and pronounced with я, but in Western Bulgaria they are pronounced with е.

На масата няма мои книги.	There are none of my books on the table.
Той пише с неин молив.	He writes with a pencil of hers.
Аз нося негови дрехи.	I wear some clothes of his.
Те пият от нашите чаши.	They drink from our cups.
Ние пушим техните цигари.	We smoke their cigarettes.
Аз ям вашата луканка.	I am eating your salami.

b. свой, своя, свое, свои is a reflexive possessive, it is used for all persons whenever the object refers to or is possession of the subject. It is translated into English as my (own), your (own), his (own), her (own), its (own), our (own). Examples:

Аз пиша със своя молив.	I write with my (own) pencil.
Ние четем своя урок.	We are reading our (own) lesson.
Ти пишеш своята домашна работа.	You write your (own) homework.

Notice that there is an essential difference in the meaning in these pairs of sentences:

Той пише своята домашна работа.	He is writing his own homework.
Той пише неговата домашна работа.	He is writing his (of another student) homework.
Те пишат своята домашна работа	They are writing their (own) homework.
Те пишат тяхната домашна работа.	They are writing their (of other students) homework.

2. Colloquial Usage of the Possessives.

Colloquially many Bulgarians use мой,твой,наш и ваш instead of свой. Examples:

Аз пиша моята домашна работа.	I write my homework.
Ти пишеш твоята домашна работа.	You write your homework.
Ние пишеме нашата домашна работа.	We write our homework.
Вие пишете вашата домашна работа.	You write your homework.

Although this usage is not confusing, it is not recommended. However the pronoun for the 3rd person негов,неин and техен cannot be used where свой is necessary, since this exchange leads to a confusion of the meaning. See I b above.

II. THE PERFECTIVE ASPECT OF THE AUXILIARY VERB СЪМ "to be"

The perfective aspect of the auxiliary verb "to be" is бъда. Its present tense is as follows:

бъ́да	бъ́дем/е/
бъ́деш	бъ́дете
бъ́де	бъ́дат

III. Future Tense of съм and бъ́да "to be".

Imperfective		Perfective
аз ще съм	I will be	аз ще бъ́да
ти ще си		ти ще бъ́деш
той		той
тя ще е		тя ще бъ́де
то		то
ни́е ще сме		ние ще бъ́дем
ви́е ще сте		вие ще бъ́дете
те ще са		те ще бъ́дат

The interrogative, negative and interrogative-negative forms of these verbs follow the patterns of the ordinary verbs. See Lesson 22, Grammar.

ДСП „Балкантурист"
Ресторант
ЦУМ
ЗАДОВОЛЯВА ВСИЧКИ ВКУСОВЕ
ВСЯКА НЕДЕЛЯ ТАНЦОВА ЗАБАВА
София
ЦЕНТЪРА
тел. 7-92-92

Lesson 30

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — GRAMMAR DRILL

Grammar: I. The Possessives

II. The Perfective Aspect of the Auxiliary Verb " СЪМ "

1.

Чий е този молив?	Този молив е мой.
Чия е тази книга?	твой
Чие е това кепе?	негов
Чии са тези моливи?	нейн
тази линия?	наш
този учебник?	ваш
мръсната блуза?	техен
бялата рокля?	
горните ризи?	
тези рокли?	
мръсните чорапи?	
тези обуща?	
този балтон?	
кафявите обуща?	
черните обувки?	
тази тетрадка?	
синята връзка?	
зеленото кепе?	
този вестник?	
това списание?	
този стол?	
това чекмедже?	
тези кепета?	
и т.н.	

2.

Твой ли е този молив?	Да, този молив е мой. Не, този молив не е мой. Този молив е твой.
Нейна ли е бялата рокля?	
Ваши ли са мръсните чорапи?	
Тяхна ли е тази къща?	и т.н.
и т.н....и т.н....	

3.

Жълтият молив е мой.	Моят молив е жълт.
Зеленото кепе е твое.	Твоето кепе е зелено.
Мръсната блуза е нейна.	Нейната блуза е мръсна.
Мръсните обуща са техни.	Техните обуща са мръсни.
Бялата риза е негова.	Неговата риза е бяла.
Сивите чорапи са наши.	Нашите чорапи са сиви.
Белият буркан е неин.	Нейният буркан е бял.
Американските вестници са ваши.	Вашите вестници са американски.
Немското списание е тяхно.	Тяхното списание е немско.
Френският крем е твой.	Твоят крем е френски.
Италианският сапун е техен.	Техният сапун е италиански.
Виенският одеколон е наш.	Нашият одеколон е виенски.
Английските ножчета за бръснене са мои.	Моите ножчета за бръснене са английски.
Германското оръжие е наше.	Нашето оръжие е германско.
Френското списание е ваше.	Вашето списание е френско.
Кафявите обувки са негови.	Неговите обувки са кафяви.
Бежовото сако е мое.	Моето сако е бежово.
Малката къща е наша.	Нашата къща е малка.
Голямата къща е тяхна.	Тяхната къща е голяма.
Българската паста за зъби е моя.	Моята паста за зъби е българска.
Жълтите моливи са твои.	Твоите моливи са жълти.
Руският сапун е негов.	Неговият сапун е руски.
Съветското списание е нейно.	Нейното списание е съветско.
Бялото кепе е негово.	Неговото кепе е бяло.
Мръсните блузи са нейни.	Нейните блузи са мръсни.
Зеленото кепе е ваше.	Вашето кепе е зелено.
Виенският одеколон е ваш.	Вашият одеколон е виенски.
Синята книга е ваша.	Вашата книга е синя.

и т.н.

4.

Моят молив е жълт.	Жълтият молив е мой.
Твоето кепе е зелено.	Зеленото кепе е твое.
Нейната блуза е мръсна.	Мръсната блуза е нейна.
Неговият крем е бял.	Белият крем е негов.
Нашето списание е американско.	Американското списание е наше.
Вашите чорапи са сиви.	Сивите чорапи са ваши.
Френският сапун е техен.	Техният сапун е френски.
Нейният одеколон е виенски.	Виенският одеколон е неин
и т.н.	и т.н.

5.

Моите моливи са жълти.	Моят молив е жълт.
Аз имам български списания.	Аз имам българско списание.
Той има зелени връзки.	Той има зелена връзка.
Кафявите кепета са твои.	Кафявото кепе е твое.
Нашите вестници са на масата.	Нашият вестник е на масата.
Белите блузи са нейни.	Бялата блуза е нейна.
Тя изпра своите мръсни блузи.	Тя изпра своята мръсна блуза.
Неговите горни ризи са бели.	Неговата горна риза е бяла.
Тя ще зашие своите рокли.	Тя ще зашие своята рокля.
Тя закърпи своите чорапи.	Тя закърпи своя чорап.
Аз ще изпратя вашите костюми.	Аз ще изпратя вашия костюм.
Ние ще купим техните къщи.	Ние ще купим тяхната къща.
Ние ще продадем своите къщи.	Ние ще продадем своята къща.
Той взе неговите моливи и му даде своите.	Той взе неговия молив и му даде своя.
Довечера тя ще изглади неговите сака.	Довечера тя ще изглади неговото сако.
Утре аз ще изгладя своите панталони.	Утре аз ще изгладя своя панталон.
Твоите ножчета за бръснене са дебели.	Твоето ножче за бръснене е дебело.
Немските списания са техни.	Немското списание е тяхно.
Техните списания са немски.	Тяхното списание е немско.
Ние четем своите уроци.	Ние четем своя урок.

и т.н.

6.

Моят молив е жълт.	Моите моливи са жълти.
Аз имам българско списание и американски вестник.	Аз имам български списания и американски вестници.
Снощи аз изгладих своя панталон.	Снощи аз изгладих своите панталони.
Ние четем своя урок.	Ние четеме своите уроци.
Немското списание е тяхно.	Немските списания са техни.
Твоето ножче за бръснене е дебело.	Твоите ножчета за бръснене са дебели.
Тяхното списание е немско.	Техните списания са немски.
Той взе неговия молив и му даде своя.	Той взе неговите моливи и му даде своите.
Снощи тя изпра своята мръсна блуза.	Снощи тя изпра своите мръсни блузи.
Утре тя ще изпере неговата риза.	Утре тя ще изпере неговите ризи.
и т.н.	и т.н.

7.

С чий молив пишете? той, ти, аз, вие	Аз пиша със своя молив. неговия вашия твоя моя нейния

8.

С моя молив ли пишете вие? той, ти, аз, вие, ние, тя, те	Да, аз пиша с твоя молив. Не, аз не пиша с твоя молив. Аз пиша със своя молив.

9.

Чия домашна работа пише той? вие, ти, аз, те, ние, тя, студентите, сержант Стоянов	Той пише своята домашна работа. твоята моята неговата нейната тяхната нашата вашата

10.

Твоята домашна работа ли пише той? ние, те, вие, аз, ти, учениците, г-н.....	Да, той пише моята домашна работа. Не, той не пише моята домашна работа. Той пише своята домашна работа. тяхната нашата вашата

11.

Чии блузи изпра снощи?	Аз изпрах своите блузи снощи. твоите и т.н.

Чии обуща занесе на обущаря?
Чии чорапи ще закърпиш довечера?
Чии ризи ще зашиеш утре?

12.

Моите обуща ли занесе той на обущаря вчера?	Да, той занесе твойте обуща на обущаря вчера. Не, той не занесе твоите. Той занесе своите. нейните техните и т.н.

Ще зашиеш ли моите ризи утре?
Закърпи ли своите чорапи снощи?
Изпра ли нейните мръсни блузи?
Взе ли своите обувки от обущаря?
Изпрати ли техните костюми на химическо чистене?

13.

Чие сако носите? той, тя, ти, аз	Аз нося своето сако. твоето неговото моето нейното

14.

Вие моето сако ли носите? той, ти, аз, тя	Да,........ Не,........

15.

Кой ще бъде у Христови довечера?	Аз ще бъда у Христови довечера. той, те, ние, тя, вие, ти, брат ми, чичо Кольо, и т.н.

Къде ще бъдете довечера?

Кога ще бъдат те в къщи?

Ще бъдем ли там след половин час?

LESSON 30

ЧЕТИВО READING TEXT

В къ́щата на госпожа́ Га́нчева ви́наги и́ма мно́го домаки́нска ра́бота. Ири́на, голя́мата дъщеря́ на Га́нчева, е мно́го добро́ моми́че. Тя ви́наги пома́га на ма́йка си.

Еди́н следо́бед г-жа́ Га́нчева видя́ една́ мръ́сна блу́за в къ́щи. Тя попи́та Ири́на дали́ блу́зата е не́йна. Блу́зата не бе́ше на Ири́на , а на не́йната сестра́. Ири́на я изпра́, след като́ заши́ ро́клята на сестра́ си.

Тя заши́ и ри́зата на баща́ си. Не можа́ да заши́е ри́зата на брат си. Ня́маше вре́ме за това́. След това́ закъ́рпи те́хните чора́пи. Не забра́ви и да занесе́ костю́мите на роди́телите си на хими́ческо чи́стене.

Ра́но сутринта на дру́гия ден тя изче́тка балто́на на баща́ си и изгла́ди не́говото сако́. По́сле зане́се сво́ите обу́ща на обуща́ря, за да им сло́жи подме́тки. Обуща́рят, оба́че, поиска да им попра́ви и то́ковете, поне́же бя́ха кри́ви.

Следо́бед тя изпра́ти на хими́ческо чи́стене костю́ма на сестра́ си и сво́я костю́м. Те ще бъ́дат гото́ви в ря́да.

LESSON 30

ПРЕВОД TRANSLATION

1. When do you wash? I wash on Saturday. Did you wash your dirty blouses last Saturday? Yes, I washed them.

2. What are you talking about? We're talking about house matters.

3. Are you sewing Daddy's shirts? I sewed his shirts last night. Now I'm sewing mine. When did you take his suit for dry cleaning? A few days ago I took his, yours and mine for dry cleaning.

4. We didn't work at the Tractor Plant last year. They worked there.

5. Did you serve in the Air Force a few years ago? No, I didn't serve in the Air Force. I served in the infantry. Did you fire mortars? No,we fired rifles and machine guns.Heavy machine guns? Yes.

6. Half an hour ago I took the meat slicer from the kitchen and put it on the table. She is cutting the meat now.

7. I didn't send the letters. He sent them.

8. Did you bring her shoes from the shoemaker this morning? I didn't bring them because they weren't ready. I brought theirs.

9. I took the iron and pressed my jacket. You forgot to press yours, didn't you?

10. They continued on foot and we continued by train.

11. She set the soup plates and the dinner plates, and I arranged the forks, the spoons and the knives. They took a few chairs from the drawing room and put them around the table.

12. Undoubtedly, you paid a lot for the house. Yes, we gave a lot of money.

LESSON 30

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ — QUESTIONS & ANSWERS

1. Къде́ и́ма ви́наги мно́го домаки́нска ра́бота?
   В къ́щата на госпожа́ Га́нчева и́ма ви́наги мно́го домаки́нска ра́бота.

2. Кой пома́га на госпожа́ Га́нчева?
   Нейната голя́ма дъщеря́ Ири́на, ѝ пома́га.

3. Защо́ пома́га Ири́на на ма́йка си?
   Тя ѝ пома́га, защо́то е мно́го добро́ моми́че.

4. Какво́ видя́ госпожа́ Гaн́чева един ден в къ́щи?
   Тя видя́ една́ мръ́сна блу́за.

5. Какво́ попи́та госпожа́ Га́нчева Ири́на?
   Тя я попи́та дали́ блу́зата е не́йна.

6. Чия́ бе́ше мръ́сната блу́за?
   Мръ́сната блу́за бе́ше на сестра́та на Ири́на.

7. Какво́ напра́ви Ири́на с блу́зата на сестра́ си на́й-напред?
   Тя я изпра́ на́й-напред.

8. Какво́ напра́ви Ири́на с блу́зата след това́?
   Тя я заши́ след това́.

9. Чия́ ри́за заши́ Ири́на по́сле?
   Тя заши́ ри́зата на баща́ си.

10. Чия́ ри́за не можа́ да заши́е Ири́на?
    Тя не можа́ да заши́е ри́зата на брат си.

11. Защо́ не заши́ Ири́на ри́зата на брат си?
    Тя не я заши́, защо́то ня́маше вре́ме.

12. Какво́ закъ́рпи Ири́на след това́?
    Тя закъ́рпи чора́пите на баща́ си и на брат си.

13. Какво́ не забра́ви да напра́ви тя?
    Тя не забра́ви да занесе́ костю́мите на роди́телите си на хими́ческо чи́стене.

14. Какво́ напра́ви тя́ ра́но сутринта́ на дру́гия ден с балто́на и сако́то на баща́ си?
    Тя изче́тка балто́на на баща́ си и изгла́ди не́говото сако́.

15. Какво́ зане́се тя на обуща́ря?
Тя зане́се сво́ите обу́ща на обуща́ря.

16. Защо́ зане́се тя сво́ите обу́ща на обуща́ря?
Тя ги зане́се на обуща́ря, за да им сло́жи подме́тки.

17. Какво́ пои́ска да попра́ви обуща́рят на не́йните обу́ща?
Той пои́ска да попра́ви то́ковете им.

18. Защо́ и́скаше обуща́рят да попра́ви то́ковете на не́йните обу́ща?
Той и́скаше да попра́ви то́ковете на не́йните обу́ща,защо́то бя́ха кри́ви.

19. Кога́ изпра́ти на хими́ческо чи́стене Ири́на костю́ма на сестра́ си и сво́я костю́м?
Тя ги изпра́ти на хими́ческо чи́стене следо́бед.

20. Кога́ ще бъ́де гото́в костю́мът на г-жа́ Га́нчева?
Той ще бъ́де гото́в в понеде́лник.

21. Кой пере́ ри́зите Ви, кога́то сте в къ́щи?
Мо́ята ма́йка ги пере́.

22. Ва́шите ри́зи по́-хубави ли са от ри́зите на баща́ Ви?
Не. Мо́ите ри́зи не са по́-хубави от не́говите ри́зи.

23. Вся́ка се́дмица ли изпра́щате сво́ите костю́ми на хими́ческо чи́стене?
Не. Аз изпра́щам сво́ите костю́ми на хими́ческо чи́стене все́ки две се́дмици.

24. Ко́лко че́сто изпра́ща сестра́ Ви костю́мите на баща́ Ви на хими́ческо чи́стене?
Тя изпра́ща не́говите костю́ми на хими́ческо чи́стене еди́н път на ме́сеца.

25. В кои́ дни изпра́щате сво́ите костю́ми на хими́ческо чи́стене?
Аз изпра́щам сво́ите костю́ми в понеде́лник, а сестра́ ми изпра́ща костю́мите на баща́ ми в сря́да.

26. Кой обуща́р попра́вя Ва́шите обу́вки?
Обуща́рят до гимна́зията попра́вя ви́наги мо́ите обу́ща.

27. Кой че́тка дре́хите Ви в къ́щи?
Мо́ята сестра́ Ра́дка ги че́тка.

28. Кога́ че́тка Ра́дка дре́хите Ви?
Тя ги че́тка обикнове́но су́трин.

LESSON 30

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Translate into Bulgarian:

1. Did you wash your dirty shirts? Yes, I washed my shirts a few days ago. However, I didn't wash yours.

2. I will take his suit for dry cleaning tomorrow morning.

3. The Russian novel is hers, but the American and the German magazines are his.

4. We sold our house a few weeks ago. They bought our house for twenty thousand leva.

5. Did they take their shoes to the shoemaker? No, they didn't take their shoes to the shoemaker. They took hers and yours.

6. My suit is brown and yours is blue. Now I'm wearing yours and you are wearing mine.

7. Her Eau-de-Cologne is French. His is Italian. Mine is English, and theirs is Viennese.

Part II

Translate and answer in Bulgarian:

1. How often do you take your suits for dry cleaning?
2. Can you press your jacket?
3. Do you wash your dirty shirts and socks?
4. Who mends your socks?

Part III (Tape recording assignment)

1. Record the dialogue to lesson 30.

2. Translate the questions in part III; record them and record the answers.

LESSON 30

РЕЧНИК	VOCABULARY
балто́н m.	(winter) overcoat
блу́за f.	blouse
ва́ш, -а, -е, -и	your, yours
въпро́с m.	question; (here) matter
гла́дя, -и, -их	to press, to iron
изгла́дя, -и, -их	
го́рен, го́рна, -о, -и	upper
го́рна ри́за	high shirt
гото́в, -а, -о, -и	ready
дали́ conj.	whether
домаки́нски, -а, -о, -и	of or pertaining to a house, household
домаки́нски въпро́с	house matter
домаки́нска ра́бота	house work
за да	in order to
закъ́рпя see къ́рпя	
здра́в, -а, -о, -и	in good shape
заши́я see шия	
изгла́дя see гла́дя	
изпера́ see пера́	
изпра́щам	to send
изпра́тя, -и, -их	
изче́ткам see че́ткам	
кри́в, -а, -о, -и	crooked; uneven (for shoe heels)
къ́рпя, -и, -их	to mend
закъ́рпя, -и, -их	
мой, мо́я, мо́е, мо́и	mine, my
моми́че n.	girl
мръ́сен, мръ́сна, -о, -и	dirty
обу́вка f.pl.обу́вки и обу́ща	shoe
обуща́р m.	shoemaker
пера́, -е, прах	to wash (clothes)
изпера́, -е, изпра́х	
пи́там	to ask
попи́там, -а, -ах	
подме́тка f.	sole
понеде́лник	Monday
в понеде́лник	on Monday
попра́вям	to repair
попра́вя, -и, -их	
ра́бота f.	work
роди́тел m.	parent
ро́кля f.	dress
съм на	to belong to

LESSON 30

та́тко	daddy
та́тков, -а, -о, -и	dad's; daddy's
твой, тво́я, тво́е, тво́и	your, yours, (familiar form)
те́хен, тя́хна, тя́хно, те́хни	their, theirs
ток m.pl. то́кове	heel
хими́чески, -а, -о, -и	chemical
хими́ческо чи́стене	dry cleaning
че́ткам	to brush
изче́ткам, -а, -ах	
чи́й? чия́, чие́, чии́?	whose?
чи́стене n.	cleaning
чора́п m.	sock, stocking
ши́я, -е, ших	to sew, to sew up
заши́я, -е, заши́х	
юти́я	iron (for ironing)

ТРИДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 31

Lesson 31

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ — GRAMMAR PERCEPTION DRILL

Grammar: Short Forms of the Personal Pronouns - Accusative Case

1.

Аз те виждам.
Ти ме виждаш.

Ти виждаш ли ме?	Да, аз те виждам.
Аз виждам ли те?	Да, ти ме виждаш.
Той вижда ли те?	Да, той ме вижда.
ме?	Да, той те вижда.

те, тя, ние, вие, аз,
г-н...., студентите

Ти чуваш ли ме?
Аз чувам ли те?
Ти разбираш ли ме?
Те разбират ли ме?
Ти разбра ли ме?
Той разбра ли те?
Аз разбрах ли те?
Те видяха ли ме снощи?
Ще ме чакате ли довечера?
Поздравихте ли ме тази сутрин?
Аз поздравих ли те преди малко?
Тя срещна ли те снощи?
Харесва ли те г-жа.....?
Тя харесва ли ме?
Те раниха ли те?
Брат ти придружи ли те?
Познавам ли те?
Те познават ли ме?
Тя забрави ли ме?
Те заградиха ли те?
Той би ли те?

2.

Кой ме разбира?
Кой ме вижда?
Кой те чува?
Кой те вижда?
Кой ме разбра?
Кой ме видя снощи?
Кой ще те чака в 4 ч. следобед?
Кой ме поздрави преди малко?
Кой те срещна пред киното снощи?
Кой ме харесва?
Кой те придружи до Черни връх миналата неделя?
Кой те хареса?
Кой ме познава?
Кой те рани в главата?
Кой те би?

Аз те разбирам.

той, ние, те, тя, вие,
г-н....., студентите, и т.н.

3.

Аз виждам г-н ....
Аз го виждам.
Аз виждам жълтия молив.
Аз го виждам.
Аз виждам зеленото кепе.
Аз го виждам.

Вие виждате ли г-н.....?
жълтия молив?
зеленото кепе?
описанието?
ножчето за бръснене?
виенския одеколон?
българския вестник?
учителя?
и т.н.

Да, аз го виждам.

Видяхте ли г-н .... снощи?	Да, аз го видях.
Харесахте ли летния костюм?	Да, аз го харесах.
Купихте ли бежовото сако?	Да, аз го купих.
Поздравихте ли учителя тази сутрин?	Да, аз го поздравих.
Разбрахте ли учителя вчера?	Да, ние го разбрахме.
Тя познава ли г-н....?	Да, тя го познава.
Те заградиха ли неприятеля?	Да, те го заградиха.
Той би ли детето?	Да, той го би.

4.

Кой познава г-н........?	Аз го познавам.
Кой ще чете българския вестник довечера?	той, те, ти, ние, и т.н.
Кой чете американското списание снощи?	
Кой купи това сако?	
Кой видя този хубав филм снощи?	
Кой ще придружи Христо до хижата утре?	
Кой харесва това сако?	
Кой разбира учителя?	
Кой чува учителя?	
Кой загради неприятеля в гората?	
Кой плени този войник?	
Кой рани офицера?	

5.

Аз виждам г-жа.......
Аз я виждам.
Аз виждам закачалката.
Аз я виждам.

Вие виждате ли г-жа.....?	Да, аз я виждам.
закачалката?	
синята книга?	
българката?	
гумата?	
линията?	
тетрадката?	
Вие познавате ли г-жа.......?	Да, аз я познавам.
Вие взехте ли книгата?	Да, аз я взех.
линията?	
тетрадката?	
Изпра ли мръсната блуза на Радка?	Да, аз я изпрах.
Заши ли горната риза на Борис?	Да, аз я заших.
Ще чакате ли жена си следобед?	Да, аз ще я чакам.
Харесвате ли г-жа .....?	Да, аз я харесвам много.
Срещнахте ли Милка вчера?	Да, аз я срещнах.
Купихте ли бялата копринена риза?	Да, аз я купих.
Поздравихте ли булката?	Да, аз я поздравих.
и т.н.	

6.

Кой познава г-жа.......?	Аз я познавам.
Кой харесва г-жа.......?	
Кой придружи Милка до хижата миналата седмица?	ние, той, те, вие, и т.н.
Кой купи тази горна риза?	
Кой ще чете тази книга?	
Кой пише домашната работа сега?	
Кой видя сестра му?	
Кой поздрави булката?	
Кой премина реката при вира вчера?	
Кой взе книгата от масата?	
Кой срещна Радка вчера?	
Кой ще изпере мръсната блуза?	
Кой заши горната риза?	

7.

Той ни вижда.
Той ви вижда.

Кой ви вижда? ни	Той ни вижда. ви
Кой ви познава? ни	те, аз, вие, ти, и т.н.
Кой ни чува? ви	
Кой ни видя снощи? ви	
Кой ви придружи до Черни връх? ни	
Кой ни поздрави? и т.н.	

8.

Аз виждам студентите.
Аз ги виждам.

Кой вижда студентите?	Аз ги виждам.
книгите?	
кепетата? и т.н.	той, ние, те, и т.н.
Кой занесе обущата на обущаря?	
Кой закърпи чорапите?	

и т.н.....и т.н.....

9.

Вие познавате ли г-н......?
Да, аз го познавам.
Да, познавам го.
Вие познавате ли г-жа.....?
Да, познавам я.

Вие разбирате ли ме?	Да, разбирам ви.
Ти разбра ли ме?	Разбрах те.
Радка изпра ли мръсната блуза?	Изпра я.
Изчетка ли балтона на баща си?	Да, изчетках го.
Занесе ли своите обуща на обущаря?	Занесох ги.
Заши ли горната риза на Борис?	Заших я.
Закърпи ли чорапите?	Закърпих ги.
Занесе ли костюмите на химическо чистене?	Да, занесох ги.
Донесе ли моето бежово сако?	Донесох го.
Изглади ли неговия костюм?	Изгладих го.
Обущарят сложи ли подметките?	Да, сложи ги.
Харесваш ли американските ножчета за бръснене?	Да, харесвам ги много.
Купи ли светлозелената връзка?	Купих я.
Сложи ли вече масата?	Сложих я.
Сложихте ли новата покривка и кърпите?	Да, сложихме ги.
Постави ли тя дълбоките чинии?	Постави ги.
Поставихте ли всички прибори?	Поставихме ги.
Наредихте ли вилиците, лъжиците и ножовете?	Да, наредихме ги.
Извади ли от бюфета сервиза за кафе?	Извадих го.
Ти срещна ли Христо на улицата миналата седмица?	Да, срещнах го.
Виждате ли ме?	Да, виждаме ви.
Аз чувам ли ви?	Чувате ни много добре.
Поздравихте ли булката?	Поздравихме я след сватбата.
До кога чака той жена си?	Чака я до полунощ.
Кога закърпи чорапите?	Закърпих ги тази сутрин.
Къде срещна Христо?	Срещнах го на улицата.
Кога го срещна?	Срещнах го преди половин час.
Кога купи това списание?	Купих го преди няколко дена.
Кога изпра Радка мръсната блуза?	Изпра я тази сутрин.
Къде плениха войниците?	Плениха ги при моста.
Кога взехте моливите от масата?	Взех ги преди малко.
Къде поставихте кърпите?	Поставих ги на масата.

и т.н.....и т.н.....

10.

Аз го виждам.
Аз не го виждам.
Аз я познавам.
Аз не я познавам.

Той ме разбира.	Той не ме разбира.
Те ни познават.	Те не ни познават.
Аз ви виждам.	Аз не ви виждам.
Той я видя снощи.	Той не я видя снощи.
Те ги взеха от масата.	Те не ги взеха от масата.
Аз те чух.	Аз не те чух.
Аз го чаках до полунощ.	Аз не го чаках до полунощ.

и т.н.

11.

Вие виждате ли молива?	Не, аз не го виждам
Той вижда ли ме?	Не, той не ви вижда.
Те чуват ли ви сега?	Не, те не ни чуват сега.
Аз познавам ли г-жа.....?	Не, не я познавате.
Ти познаваш ли г-н......?	Не го познавам.
Разбирате ли ме?	Не те разбирам.
Аз чувам ли те сега?	Не, ти не ме чуваш сега.
Тя закърпи ли техните чорапи? снощи?	Не ги закърпи снощи.
Раниха ли ви?	Не ме раниха.

и т.н.

12.

Аз я срещнах пред киното. Аз не я срещнах пред театъра.

го, ги, я, ви, те	Аз го срещнах пред киното. Аз не го срещнах пред театъра.

Той ме разбира сега. Той не ме разбра снощи.

ни, я, ги, ме, го, те, ви	Той ни разбира сега. Той не ни разбра снощи.

Те ни плениха в гората. Те не ни плениха при моста.

го, ви, те, ни, ги, ме, ~~я~~ я, го	Те го плениха в гората. Те не го плениха при моста.
Той я познава. Аз не я познавам.	и т.н.

Тя не ги закърпи снощи. Закърпи ги тази сутрин.
Аз не те разбирам. Той те разбира.
Тя ги вижда. Той не ги вижда.
Те я харесват. Аз не я харесвам.
Той не го занесе. Ти го занесе.
Тя не я купи вчера. Тя я купи миналата седмица.
Те не ги взеха от кухнята. Те ги взеха от гостната.
Той ни придружи до хижата. Той не ни придружи до Черни връх.
Тя ви поздрави, но той не ви поздрави.
Те те чуха, но той не те чу.

и т.н.

13.

Ти ме виждаш.
Ти виждаш ли ме?
Виждаш ли ме ти?

Ти ме виждаш.	Ти виждаш ли ме?
Той я познава.	Той познава ли я?
Те ги плениха.	Те плениха ли ги?
Ти ме разбираш.	Разбираш ли ме ти?
Вие ме познавате.	Познавате ли ме вие?
Те го срещнаха снощи.	Те срещнаха ли го снощи? Срещнаха ли го те снощи?
Вие ме чувате добре.	Вие чувате ли ме добре? Чувате ли ме добре вие?

и т.н.

14.

Той познава ли я?
Той не я ли познава?
Не я ли познава той?

Разбирате ли ме?	Не ме ли разбирате?
Вие чувате ли ме добре?	Вие не ме ли чувате добре?

и т.н.

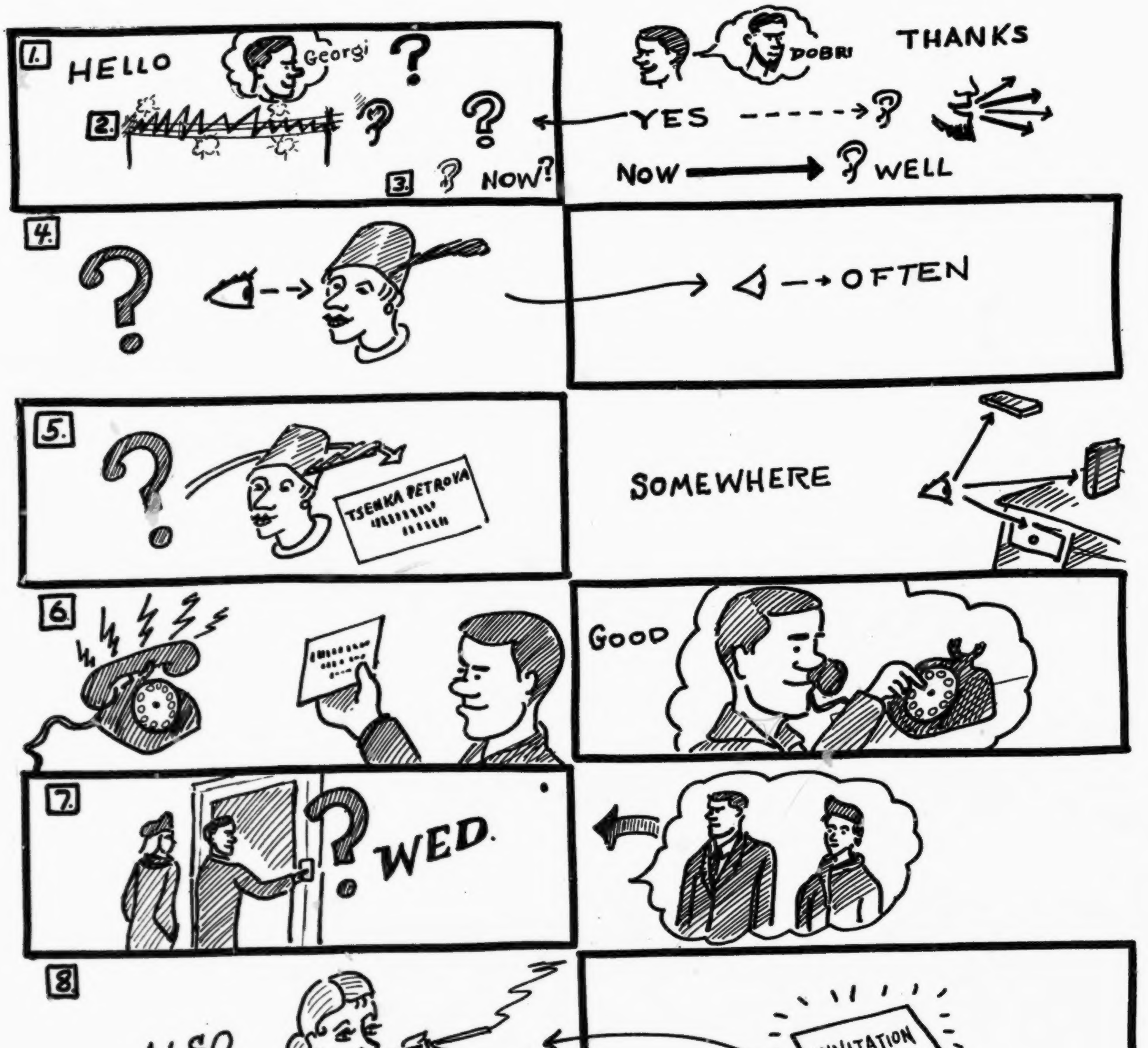
1.
HELLO
Georgi
?
DOBRI
THANKS
2.
?
?
YES
?
3.
?
NOW?
NOW
?
WELL
4.
?
OFTEN
5.
?
TSENKA PETROVA
SOMEWHERE
6.
GOOD
7.
?
WED.
8
ALSO
PETROVA
INVITATION
9.
?
RESORT
EXAM
10
BRING
TOO
TRY
11
?
12.
BYE - - TUES!
BYE - - TO STANKA

LESSON 31

РАЗГОВОР	DIALOGUE
Телефонен разговор	A telephone conversation
Добри:	Dobri:
А́ло, Гео́рги, как си?	Hello, Georgi, how are you?
Георги:	Georgi:
Добре́ съм, До́бри. Благодаря́.	I'm well, Dobri. Thank you.
- И́ма мно́го шум. Мо́жеш ли да ме чу́еш?	- There's a lot of noise. Can you hear me?
- Да, чу́вам те, но сла́бо. Говори́ по́-високо!	- Yes, I hear you, but faintly. Speak louder.
- Разби́раш ли ме сега́?	- Do you understand me now?
- Сега́ те разби́рам добре́.	- Now I understand you well.
- Сре́щаш ли госпожа́ Це́нка Петро́ва?	- Do you see Mrs. Tsenka Petrova?
- Да, сре́щам я че́сто.	- Yes, I often see her.
- Имаш ли адре́са ѝ?	- Do you have her address?
- И́мам го ня́къде. Тря́бва да го потъ́рся.	- I have it somewhere. I have to look for it.
- Пови́кай ме по телефо́на, щом го наме́риш!	- Call me on the phone as soon as you find it.
- Добре́, ще те пови́кам.	- Good, I'll call you.
- Ще ни посети́те ли във вто́рник?	- Are you going to visit us on Tuesday?
- Ще ви посетиме.	- We'll visit you.
- И́скам да пока́ня и Петро́ва тога́ва.	- I also want to invite Petrova then.
- Ня́ма да бъ́де ло́шо да я пока́ниш.	- It won't be a bad idea to invite her.
- Заве́де ли деца́та на куро́рт?	- Did you take the children to a resort?
- Не о́ще. Ра́дка и́ма да държи́ и́зпит.	- Not yet. Radka had to take an examination
- Доведи́ и тях тога́ва?	- Then bring them too.
- Ще гле́дам да ги доведа́.	- I'll try to bring them.

LESSON 31

- Ще донесе́ш ли грамофо́на и пло́чите?	- Are you going to bring the record player and the records?
- Ще ги донеса́.	- I'll bring them.
- Дови́ждане до вто́рник!	- Goodbye until Tuesday.
- Дови́ждане! Мно́го здра́ве на Ста́нка.	- Goodbye, Many regards to Stanka.

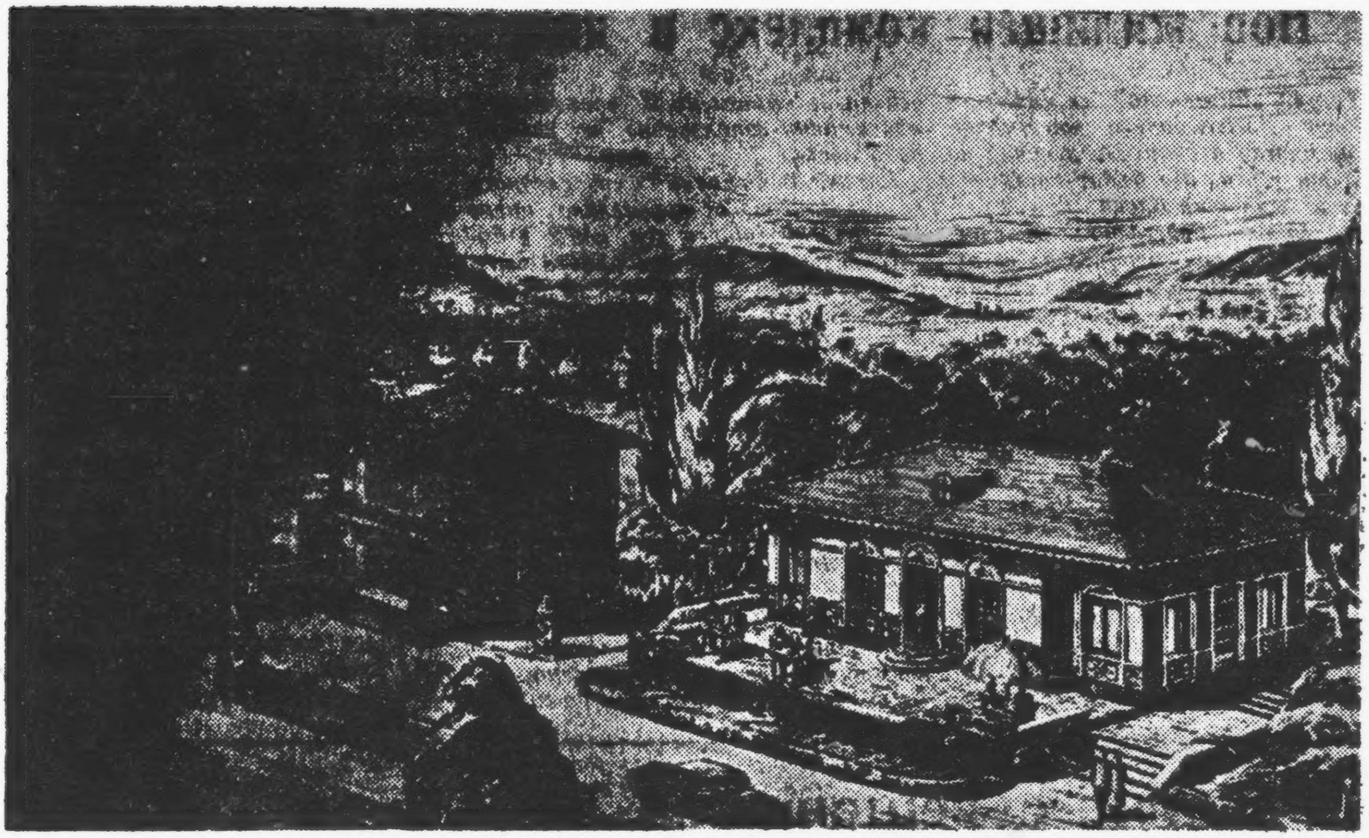

Проект за бензостанция и ресторант на шосето за Пловдив — отклонението за Кричим

LESSON 31

ГРАМАТИКА - GRAMMAR ANALYSIS

DECLENSION OF THE PERSONAL PRONOUNS.

The personal pronouns аз, ти, той, тя, то, ние, вие, те are declined. Beside nominative (subjective case) they have two more cases: accusative (direct object) and dative (indirect object). In these two cases the personal pronouns have three different forms: short, long and double.

I. SHORT FORMS OF THE PERSONAL PRONOUNS - ACCUSATIVE CASE

Singular					Plural				
Nominative			Accusative		Nominative			Accusative	
1st p.	аз	I	ме	me	1st p.	ние	we	ни	us
2nd p.	ти	you	те	you	2nd p.	вие	you	ви	you
3rd p. Masc.	той	he	го	him	3rd p.	те	they	ги	them
3rd p. Fem.	тя	she	я	her					
3rd p. neuter	то	it	го	it					

II. ACCENT OF THE SHORT PERSONAL PRONOUNS

1. The short forms of the personal pronouns have no stress when they are used in an affirmative or interrogative statement. Examples:

a. Affirmative

Аз те чу́вам.	I hear you.
Сега́ те разби́рам добре́.	Now I understand you well.
Аз я сре́щам че́сто.	I see her often.
Аз ще те пови́кам.	I'll call you.
Ние ще ви посети́ме.	We will visit you.
Ра́дка ще ги донесе́.	Radka will bring them.

b. Interrogative

Разби́раш ли ме сега́?	Do you understand me now?
Сре́щате ли я че́сто?	Do you see her often?
Заве́де ли ги на куро́рт?	Did you take them to a resort?
Ще ги пока́нят ли?	Are they going to invite them?
Ще ни посети́те ли?	Will you visit us.

2. When the statement is negative or interrogative-negative, the personal pronouns are always stressed. Examples:

a. Negative

Аз не те́ чу́вам.	I don't hear you.
Той не я́ среща че́сто.	He doesn't see her often.
Те не ги́ заве́доха на куро́рт.	They didn't take them to a resort.
Тя не го́ тъ́рси.	She is not looking for him.

b. Interrogative-Negative

Не ме́ ли разби́раш?	Don't you understand me?
Той не я́ ли сре́ща че́сто?	Doesn't he see her often?
Тя́ не го́ ли тъ́рси?	Isn't she looking for him?

This rule does not apply when the verb is in the future tense. In this case the pronouns are not stressed, but ще or ня́ма are. Examples:

То́й не ще́ ли го пови́ка?	Won't he call him?
Той ня́ма ли да го пови́ка?	" " "
Те́ не ще́ ли я пока́нят?	Aren't they going to invite her?
Те́ ня́ма ли да я пока́нят?	" " " " "
Ви́е не ще ли ги посети́те?	Won't you visit them?
Ви́е ня́ма ли да ги посети́те?	" " "
Той не ще ги доведе́ във вто́рник.	He won't bring them on Tuesday.
Той ня́ма да ги доведе́ във вто́рник.	" " " " "

LESSON 31

III. PLACE OF THE SHORT PERSONAL PRONOUN

The position of the short personal pronoun is:

1. Before the verb when the subject or some other word comes at the beginning of the sentence. Examples:

Аз те чу́вам.	I hear you.
Те ги сре́щат че́сто.	They meet them often.
Сега́ го тъ́рся.	I am looking for him now.
Вче́ра Ви видя́.	He saw you yesterday.

2. After the verb if the sentence begins with the verb. Examples:

Сре́щнах го на у́лицата.	I met him on the street.
Заве́де ги на учи́лище.	He took them to school.

No sentence may begin with a short personal pronoun.

3. In a question with the particle ли the short personal pronoun is always after the particle ли. Examples:

Те тъ́рсят ли я?	Are they looking for her?
Те ли я тъ́рсят?	Are they the ones who are looking for her?
Вие ка́ните ли ме?	Are you inviting me?
Вие ли ме ка́ните?	Are you the one who is inviting me?

However when the question is negative, the pronoun follows the negation. Examples:

Те не я́ ли тъ́рсят?	Aren't they looking for her?
Ви́е не ме́ ли ка́ните?	Aren't you inviting me?

Lesson 31

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ GRAMMAR DRILL

Grammar: Short Forms of the Personal Pronouns - Accusative Case

1.

Кой повика Георгиеви по телефона снощи?	Аз ги повиках по телефона снощи.
г-жа Христова те ни г-н Мирев ви	той,ние, те, тя, жена ми, вие, ти, и т.н.

Кой те познава?
Кой познава г-жа Христова?
г-н Стоев?
Кой ще ни посети във вторник?
Кой ще заведе децата на курорт?
Кой ще донесе грамофона и плочите?
Кой ще доведе Радка?
Кой ме търси?
Кой потърси адреса на г-жа Петрова?
Кой ме разбира сега?
Кой ме разбра вчера?
Кой може да ме чуе?
те
ви
ни
Кой може да ме разбере?
Кой ще покани Петрова в неделя?
Кой намери българския вестник?

2.

Ти познаваш ли г-жа Стоянова?	Да, аз я познавам. Не, аз не я познавам.

Разбирате ли ме?
Аз виждам ли г-н...г-жа...?
ви...учениците?

Поздравихте ли учителя тази сутрин? Да,........
булката Не,........
студентите
ме, ни...

До кога чакахте жена си снощи? Чаках я до........
децата
Петрова
Кольо
ни, ме

Потърсихте ли адреса на Петрова?
писмото
книгите
линията

Ще посетите ли Добри във вторник?
Христови
ни, ме
Радка

Кога ще ни посетите?
ме
Кога ще посетите г-жа Мирева?
г-н Хитров?
Миреви?

Купихте ли американското списание вчера?
свинските пържоли
телешкото
луканката
обущата
кашкавала

Те харесват ли къщата?
сакото?
чорапите?
връзката?
горните ризи?

Кога ще придружите Христо до Черни връх?
сестра си
младоженците

Ще ме придружите ли до хижата?
ни

3.

Радка изпра ли мръсната блуза?	Не, тя не я изпра. Ирина я изпра.
Вчера ли ме повика по телефона?	Не, аз не те повиках по телефона
го	вчера. Повиках те преди
ни	няколко дена.
я	
те	и т.н.
ви	

При моста ли плениха войниците?	Не, не ги плениха при моста.
офицера?	Плениха ги в гората.

От кухнята ли взе ножовете?	Не, аз не ги взех от кухнята.
сервиза за кафе?	Взех ги от бюфета.
покривката?	
кърпите?	
каната за вода?	

Срещнахте ли г-жа Стоянова вчера?	Не, аз не я срещнах вчера. Аз
Христо	я срещнах преди няколко дена.
Иванови	
сестра ми	
брат ми	

Вчера ли закърпи тя чорапите?	Не, тя не ги закърпи вчера.
ризата?	Тя ги закърпи преди малко.
сакото?	

Вие разбирате ли ме?	Не, аз не ви разбирам. Той ви
	разбира.

Той чува ли ни?	Не, той не ви чува. Тя ви чува.
ме, я, го	
ви, те, ги	

В гората ли изоставихте оръжието?	Не, не го изоставихме в гората.
картечницата?	Изоставихме го покрай реката.
миномета?	
пушките?	

Вие харесвате ли г-жа Иванова?	Не, аз не я харесвам. Той я
това дете?	харесва.
капитана?	
ме	
учителите	

Намерихте ли гумата?	Не, аз не я намерих. Той я намери.
вестника?	
списанието?	
адреса?	
сините чорапи?	
Заведохте ли децата на училище?	Не, аз не ги заведох на училище.
Радка	Аз ги заведох на кино.
Кольо	
Донесе ли той парите вчера?	Не, не ги донесе вчера. Донесе ги преди малко.
документите	
месото	
романа	
ризата	
обущата	
Ще доведеш ли жена си във вторник?	Не, няма да я доведа във вторник. Ще я доведа в събота.

и т.н.

4.

Той я харесва.	Той харесва ли я?
Те ги поставиха на масата.	Те поставиха ли ги на масата?
Той не я харесва.	Той не я ли харесва.
Те не ги поставиха на масата.	Те не ги ли поставиха на масата.
Вие ме разбирате.	Вие разбирате ли ме?
Вие не ме разбирате.	Вие не ме ли разбирате?
Аз ги купих.	Ти купи ли ги?
Тя ги занесе на обущаря.	Тя занесе ли ги на обущаря?
Той ще го донесе.	Той ще го донесе ли?
Той няма да го донесе.	Той няма ли да го донесе?
Те ви видяха снощи.	Те видяха ли ви снощи?
Те не ни видяха снощи.	Те не ни ли видяха снощи?
Аз го продадох.	Аз продадох ли го.
Вие не я продадохте.	Вие не я ли продадохте?
Ти ги заведе на курорт.	Заведе ли ги на курорт?
Той я срещна снощи.	Срещна ли я снощи?
и т.н.	и т.н.

LESSON 31

ЧЕТИВО READING TEXT

Сóфия, 15 септéмври 1957 год.

Дра́ги Ива́не ,

Преди́ два дéна Дóбри дойдé у домá. Кáза ни, че ще и́ма гóсти във втóрник. Покáни ни да оти́дем у тях тогáва. Попи́та ме за адрéса ти. И́ска да те покáни. Пои́ска и адрéса на госпожá Цéнка Петрóва. Потъ́рсих го, но не можáх да го намéря. Кáзах му да го пои́ска от тéбе.

Днес той ме пови́ка по телефóна. Попи́та ме пак за нéйния адрéс. Аз го тъ́рсих мнóго врéме. На́й-после го намéрих и му го дáдох.

Аз ня́ма да оти́да у Дóбри сам. Ще заведá и женá си. Ня́ма да бъ́де лóшо и ти да доведéш свóята. Аз ще глéдам да заведá и децáта си. Те са óще тук. Рáдка и́ма да държи́ и́зпит. Ще я заведá на курорт след и́зпита.

Ку́пих си вéче нов грамофóн и мнóго ху́бави плóчи. Ще ги занесá у Дóбри. Той и́ска да сви́рим на грамофóн и да танцу́ваме тогáва. Тáка ни́е ще прекáраме óще пó-весело.

С сърдéчен пóздрав,
твóй Геóрги

LESSON 31

ПРЕВОД TRANSLATION

1. Do you know Mrs. Petrova? Yes, I know her very well. Why do you want to know? Because she forgot her identity card at the store a few days ago. I want to return it, but I don't know her address. I talked with her this morning, but she didn't say anything about that. She called me on the phone at noon to-day. She will visit us tomorrow night. I'll tell her then about her identity card.

2. Did you take the children to school? Yes, I did. Did they take their textbooks? No, they didn't take them. They forgot to take them.

3. Why don't you take the shoes to the shoemaker? He has to put on soles and repair the heels.

4. Are you going to see Mr. Stoyanov tonight? Yes, I'll see him. Many regards to Mr. and Mrs. Stoyanov then.

5. They visited us last Tuesday. They stayed for supper. We ate and drank a lot. After that we danced, played cards and sang many American, German and Bulgarian songs . Radka and Irina played the piano.

6. Do you understand me well? When I hear you I understand you. I didn't understand you this morning.

LESSON 31

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

QUESTIONS & ANSWERS

1. Кой оти́де у Гео́рги преди́ два де́на?
   До́бри оти́де у Гео́рги преди́ два́ де́на.

2. Какво́ ка́за До́бри на Гео́рги и жена́ му?
   Той им ка́за, че ще и́ма го́сти във вто́рник.

3. Какво́ напра́ви До́бри, след като́ ка́за на Гео́рги и же́на му, че ще и́ма го́сти?
   Той ги пока́ни да оти́дат и те у не́го тога́ва.

4. За чий адре́с попи́та той Гео́рги?
   Той го попи́та за адре́са на Ива́н.

5. Защо́ пои́ска До́бри адре́са на Ива́н?
   Той пои́ска адре́са на Ива́н, защо́то и́скаше да пока́ни и не́го.

6. Чий адре́с пои́ска До́бри след това́?
   Той поиска адре́са на госпожа́ Це́нка Петро́ва.

7. Да́де ли му Гео́рги адре́са на г-жа́ Петро́ва?
   Не. Той го потъ́рси, но не можа́ да го наме́ри.

8. Какво́ напра́ви Гео́рги, след като́ не наме́ри адре́са на госпожа́ Петрова?
   То́й ка́за на До́бри да го пои́ска от Ива́н.

9. Кого́ пови́ка До́бри по телефо́на?
   Той повика Георги.

10. Защо́ До́бри пови́ка Гео́рги по телефо́на?
    Той го пови́ка по телефо́на, за да го попи́та пак за адре́са на г-жа Петро́ва.

11. Можа́ ли Гео́рги да даде́ на До́бри адре́са на г-жа́ Петро́ва?
    Не можа́ ведна́га. По́сле го наме́ри и му го да́де.

12. Сам ли ще оти́де Гео́рги у До́бри?
    Не. Той ще заведе́ и жена́ си.

13. Какво́ препоръ́чва Гео́рги на Ива́н?
    Гео́рги препоръ́чва на Ива́н и той да заведе́ жена́ си у До́бри.

14. Кого́ ми́сли да заведе́ Гео́рги осве́н жена́ си?
    Той ми́сли да заведе́ деца́та си.

15. Къде́ са деца́та на Гео́рги?
Те са о́ще в София.

16. Защо́ деца́та на Гео́рги не са на куро́рт?
Те не са на куро́рт, защо́то дъщеря́ му Ра́дка и́ма да държи́ и́зпит.

17. Кога́ ще заведе́ Гео́рги дъщеря́ си Ра́дка на куро́рт?
Той ще я заведе́ на куро́рт, след като́ тя държи и́зпит.

18. Какво́ си ку́пи Гео́рги?
Той си ку́пи грамофо́н и мно́го ху́бави пло́чи.

19. Къде́ ще занесе́ Гео́рги грамофо́на и пло́чите си?
Той ще ги занесе́ у До́бри.

20. Защо́ ще занесе́ Гео́рги грамофо́на и пло́чите си у До́бри?
Той ще ги занесе́ у До́бри, за да сви́рят на грамофо́н и да танцу́ват.

21. Как ми́сли Гео́рги, че ще прека́рат у До́бри, ако сви́рят на на грамофо́н и танцу́ват?
Той ми́сли, че така́ те ще прека́рат о́ще по́-весело.

22. Господи́н А., чу́вате ли ме добре́, кога́то Ви гово́ря по телефо́на от къ́щи?
Да, чу́вам Ви. /Не. Чу́вам Ви ма́лко сла́бо./

23. Г-н Б., разби́рате ли ме ви́наги, кога́то Ви говоря́ по телефо́н?
Разби́рам Ви.

24. Господи́н В., позна́вате ли госпо́жа Ка́рова?
Да, позна́вам я. /Не, не я позна́вам./

25. Откога́ я позна́вате?
Позна́вам я от три́ ме́сеца.

26. Ще я посети́те ли във вто́рник?
Да, ще я посетя́. /Не. Ня́ма да я посетя́ тога́ва, защо́то и́мам ра́бота./

27. Господи́н В.. потъ́рсихте ли адре́са на г-н Ивано́в?
Да, потъ́рсих го.

28. Наме́рихте ли адре́са на г-н Ивано́в?
Не можа́х да го наме́ря. Ще го потъ́рся па́к.

29. Вие ще доведе́те ли го́стите си у дома́ в неде́ля?
Да, ще ги доведа́. /Не. Ня́ма да ги доведа́.
Те ще оти́дат тога́ва на теа́тър./

30. Ще пока́ните ли г-н Ивано́в, след като́ наме́рите адре́са му?
Разби́ра се, че ще го пока́ня.

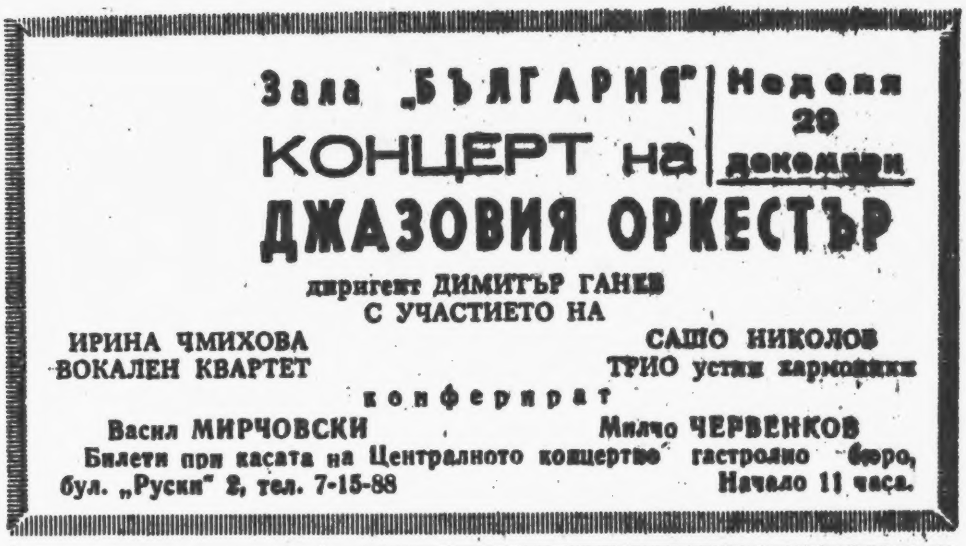

Зала „БЪЛГАРИЯ“ | Неделя 29 декември

КОНЦЕРТ на

ДЖАЗОВИЯ ОРКЕСТЪР

диригент ДИМИТЪР ГАНЕВ
С УЧАСТИЕТО НА

ИРИНА ЧМИХОВА — САШО НИКОЛОВ
ВОКАЛЕН КВАРТЕТ — ТРИО устни хармоники

конферират
Васил МИРЧОВСКИ — Милчо ЧЕРВЕНКОВ

Билети при касата на Централното концертно гастролно бюро, бул. „Руски“ 2, тел. 7-15-88

Начало 11 часа.

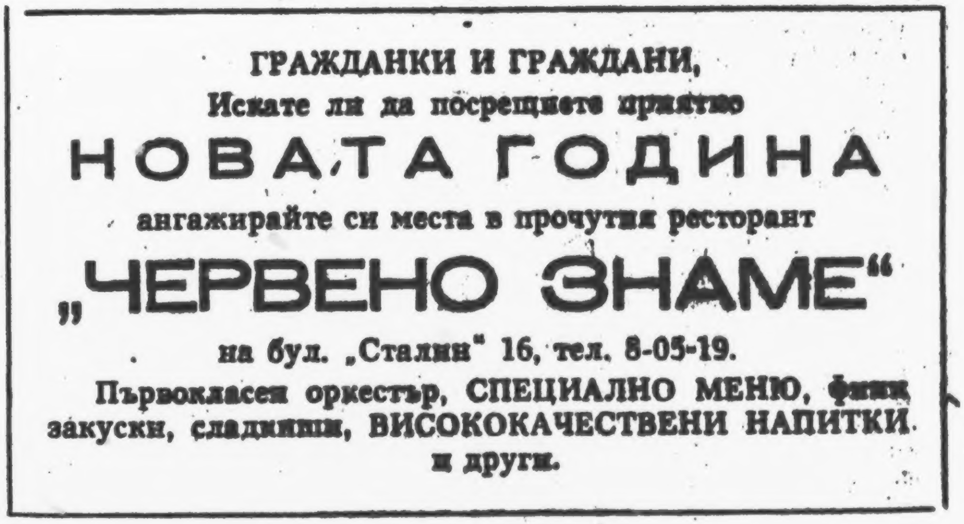

ГРАЖДАНКИ И ГРАЖДАНИ,
Искате ли да посрещнете приятно

НОВАТА ГОДИНА

ангажирайте си места в прочутия ресторант

„ЧЕРВЕНО ЗНАМЕ“

на бул. „Сталин“ 16, тел. 8-05-19.

Първокласен оркестър, СПЕЦИАЛНО МЕНЮ, фини закуски, сладкиши, ВИСОКОКАЧЕСТВЕНИ НАПИТКИ и други.

LESSON 31

ДОМАШНА РАБОТА HOMEWORK

Part I

Translate into Bulgarian:

1. Did you take the children to school this morning? No, I didn't take them to school. They went there alone. Did they take their books? Yes, they took them.

2. I brought the children, but I didn't bring the record player and the records.

3. Do you understand me? Yes, I understand you very well.

4. Does he know Mrs. Petrov? No, he doesn't know her. He knows her husband.

5. Are you looking for Captain Tsenoff? Yes, I am looking for him. Did I tell you that I met him an hour ago? No, you didn't tell us.

6. We visited them on Tuesday. They visited us last Saturday.

7. Did you call me on the phone last night? No, I didn't phone you last night.

Part II

Write a letter to someone, telling him what you did the last few days and what you are going to do.

Part III

Translate and answer in Bulgarian:

1. Do you often invite guests for supper?
2. Did you call your wife on the phone this morning?
3. Are you going to take your children to the movies tonight?

Part IV

1. Record the dialogue to lesson 31.

2. Record the letter (part II), but don't read it while recording, say it.

LESSON 31

РЕЧНИК	VOCABULARY
ви́кам	to call
пови́кам	
вика́м по телефо́на	to call on the phone
висо́ко adv.	loud, loudly
грамофо́н m.	record player
дове́ждам	to bring (somebody)
доведа́, -е, дове́дох	
дом m.	house, home
у дома́	at my house, to my house, at home
дра́г, -а, -о, -и	dear
държа́, -и, -ах	to hold
държа́ и́зпит	to take an examination
заве́ждам	to take (somebody somewhere)
заведа́, -е, заве́дох	
здра́ве n.	health
мно́го здра́ве на	many regards to..
Ива́н voc.case Ива́не!	Ivan
и́зпит m.	examination
и́мам да	to have to
ка́ня	to invite
пока́ня, -и, -их	
куро́рт m.	resort, resort place
ло́шо adv.	bad, badly
на́й-после	at last
нами́рам	to find
наме́ря, -и, -их	
пло́ча f.	record (for playing)
по	on
по телефо́на	on the phone
пови́кам see ви́кам	
по́здрав m.	greeting
пока́ня see каня	
посеща́вам	to visit
посетя́, -и́, -и́х	
потъ́рся see тъ́рся	
ра́зговор m.	conversation
сви́ря	to whistle
сви́ря на грамофо́н	to play records on a record player
септе́мври	September
сла́бо adv.	faintly
Со́фия	the capital of Bulgaria
сре́щам	to see
срещна, -е, -ах	
серде́чен, сърде́чна, о,и	cordial

LESSON 31

тaкá	adv.	so, thus
телефóн	m.	telephone
телефóнен, телефóнна, -о, -и		
тъ́рся, -и, -их		to look for
потъ́рся, -и, -их		
у		to
у тях		to their house
шум	m.	noise
щом	adv.	as soon as

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II & III indicate the Second and the Third Volume of this Textbook,while the Arabic refer to their pages.

Accent
 in Bulgarian in general II 22,23;
 of imperative II 211;
   neuter nouns II 148;
   past tense III 104-106;
   short forms of personal pronouns III 228;

Accusative Case of
 personal pronouns, short forms III 228;

Adjectives
 article of- III 138,139;
 ending in И,А,О,И III 170;
 change in gender & number III 136;
 chaning Я to Е III 141;
 definite article for - III 138, 139;
 double НН III 138;
 omission of Ъ & Е III 137;
 orthography of- indicating nationality II 19;
 position of- III 140,141;
 stable Е III 137.

Affirmative Form of
 future tense II 175-177;
 past tense III 17-19,46-48, 76,77,104,106;
 present tense:
  verbs of the 1st group II 125;verbs of the 2nd group II 103; verbs of the 3rd group II 73.

Article,
 definite of:
  adjectives III 138,139,170:
  fem. nouns II 76:
  masc. nouns II 45,104:
  neuter nouns III 49;
  plural III 139,II 76,149:

Aspect
  and conjugation II 182;
  formation of- II 180;
  in Bulgarian II 179;
  in general II 177,178;
  perfective of съм III 202;
  usage of perfective - II 209;

Auxiliary Verb съм II 16;
 present tense:
  affirmative form II 17;
  interrogative form II 20,21;
  interrogative-negative form II 47;
  negative form II 17;
  perfective aspect of - III
  past tense II 19; / 202;
  present tense of - II 17.

Change of
  consonant sound in:
   nouns к to ц II 46;
   verbs жа,ча,ша to за,ка,са III 19;
  vowel sound in:
   adjectives Я to Е III 41;
   masc. nouns III 79;
   neuter nouns II 148.

Colloquial Usage of possessives III 201

Conjugation & Aspect II 122

Declension of personal pronouns (short forms) II 228

Definite Article of
- fem. nouns II 76;
- masc. nouns (full art) II 45;
- masc.nouns (short art) II 104;
- neuter nouns II 149;
- pronunciation of - II 46.

Degrees of Comparison
- comparative III 171-172;
- superlative III 172-173;

Dialect Forms of
- the personal pronouns II 16;
- the verbs, 1st group II 125;
- the verbs, 2nd group II 103;

Double Negation II 127.

Ending
- -M of the verbs,1st group II 126.

Endings of Nouns
- feminine II 43;
- masculine II 43;
- neuter II 44.

Familiar Form of
- personal pronouns II 16;
- the verb II 16.

Feminine Nouns
- definite article II 76;
- endings II 43.

For (conjunction)
- idiomatic translation into Bulg. of- II 19.

Formal Pronoun II 16.

Future Tense
- affirmative form II 175:
- interrogative form II 176;
- interrogative-negative form II 177;
- negative form II 175;
- бъда III 202;
- съм III 202.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Idiomatic use of present tense II 19.

Imperative
- formation of- II 210;
- accent of- II 211;
- negative - II 212;
- of perfective verbs II 212.

Impersonal Forms
- има, няма II 75.

Interrogative Form of the Verb.
- future tense II 176;
- 1st group II 125;
- 2nd group II 103;
- 3rd group II 74;
- past tense III 19;
- съм II 20.

Interrogative-Negative Form of the Verb.
- future tense II 176; past tense III 19; present tense II 75.

Masculine Nouns
  article of (full) II 45;
  " (short) II 104;
  changing K to II 44;
  ending in II 45;
  endings of- II 43;
  monosyllabic III 78-80;
  plural of II 44.

МОГА
  past tense of - III 106;
  usage with another verb III 106.

Monosyllabic Masculine Nouns
  accent of III 78-80;
  plural III 78;
  changing я to е III 79;
  unchangeable III 80.

Negation
  double II 127.

Negative Form of the Verb
  1st group II 125;
  2nd group II 103;
  3rd group II 74, II 17;
  imperative II 212;
  future tense II 175
  past tense III 19.

Negative Imperative II 212

Neuter Gender
  accent rule II 148;
  nouns of II 147.

Nouns
  accent rule of II 148;
  changing K to Ц II 44;
  ending in a vowel II 76;
  feminine II 76;
  gender of II 43:
  indicating nationality II 19;
  masculine LL 43-45;
  monosyllabic masculine III 78-80;
  neuter II 147.

Omission of the Personal Pronoun when used as a subject II 18.

Orthography
  of the def.article II 104;
  of nouns and adjectives indicating national origine II 19.

ОТБЕЛЕЖА
  past tense of III 107.

Past Tense
  ending of III 16;
  formation of III 17-19 46-48;
  verbs of the 1st group
    Е>Я III 18; Е>А III 48;
    жа,ча,ша to за,ка,са III 19; ох III 46,47.
    disapearance of the Root Vowel III 48;
    of съм III 19;
  verbs of the 2nd group III 76,77
    и > я III 77;и > а III 77.
    of the verb взема III 77;
  verbs of the 3rd Group III 104.
  accent of the - III 104-106;
  of мога III 106;
  interrogative form III 19;
  negative form III 19;
  interrogative-negative III 19;

Perfective Aspect
  formation II 180;
  usage II 209;
  of съм III 202.

Personal Pronouns
  dialect form II 16;
  familiar form LL 16;
  formal II 16;
  short forms III 228;
  subjective case II 16.

Plural of Nouns
ending in a vowel II 76;
feminine nouns II 76;
masculine nouns II 44;
monosyllabic masculine nouns III 78;
neuter nouns II 147-148;

Possessives III 200,201;
colloquial usage of-III 201.

Present Tense of the Verbs
of the 1st group II 125;
of the 2nd group II 103;
of the 3rd group II 73;
of съм II 20.

Pronunciation
of definite art.,masc. gender II 104;
of present tense;
1st group II 125.
2nd group II 103
3rd person pl.of съм II 16.

Pronouns
personal, subject form II 17;
familiar form II 16;
formal II 16.

Questions
formation of- II 20.

Short Article
of masculine nouns II 104.

Short Forms of the Personal Pronouns III 223.

Since, idiomatic translation of - into Bulgarian II 19.

Structure of the Simple Sentence II 17.

Tenses
future II 175-177;
past III 16-19;46,48;76,77;
present II 73,103;/104-106;

Usage
of the perf aspect in present tense II 209.

Verb
the - II 72.

Verbs
changing
К to ч,г to ж II 126;
of the 1st group II 126;
of the 2nd group II 103;
of the 3rd group II 43;
ending М in the 1st group II 125.

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

BULGARIAN

BASIC COURSE
TEXT VOLUME

VOLUME IV
LESSONS 32-39

ΠΤΟΛΕΜΕΙ
DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

AL 001 533

DEPARTMENT OF DEFENSE

BULGARIAN

BASIC COURSE

Text Volume

Volume IV

Lessons 32 - 39

September 1958

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

PREFACE

The Bulgarian Course, consisting of 136 lessons in 13 volumes, is one of the Defense Language Institute's Basic Course Series. The material was developed at the Defense Language Institute and approved for publication by the Institute's Curriculum Development Board.

The course is designed to train native English language speakers to Level 3 proficiency in comprehension and speaking and Level 3 proficiency in reading and writing Bulgarian. The texts are intended for classroom use in the Defense Language Institute's intensive programs employing the audio-lingual methodology. Tapes accompany the texts.

All inquiries concerning these materials, including requests for authorization to reproduce, will be addressed to the Director, Defense Language Institute, U. S. Naval Station, Anacostia Annex, Washington, D. C. 20390.

CW Chaney

C. W. CHANEY
Colonel, U.S. Army
Director

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Lessons 32-39 ____ 1-210

Lesson 32 ____ 1-26

Grammar Perception Drill ____ 2
Cartoon Guide ____ 7
Dialogue: At the Railroad Station ____ 8
Grammar Analysis ____ 10
  Cardinal Numerals ____ 10
  Plural Form of Masculine Nouns after Numerals ____ 14
Grammar Drill ____ 15
Reading Text ____ 19
Translation ____ 20
Questions and Answers ____ 21
Homework ____ 24
Vocabulary ____ 25

Lesson 33 ____ 27-48

Grammar Perception Drill ____ 28
Cartoon Guide ____ 33
Dialogue: On the Train ____ 34
Grammar Analysis ____ 36
  Special Forms of the Cardinal Numerals for Masculine Gender ____ 36
  Plural after Numerals with the word души "men" 37
Grammar Drill ____ 38
Reading Text ____ 40
Translation ____ 42
Questions and Answers ____ 43
Homework ____ 46
Vocabulary ____ 47

Lesson 34 49-74

Grammar Perception Drill 50
Cartoon Guide 55
Dialogue: A Boat Ride 56
Grammar Analysis 58
  Formation of the Perfective Aspect with Suffix H 58-60
Grammar Drill 61
Reading Text 65
Translation 66
Questions and Answers 68
Homework 71
Vocabulary 72

Lesson 35 75-100

Grammar Perception Drill 76
Cartoon Guide 81
Dialogue: At the Post Office 82
Grammar Analysis 84
  Article for Cardinal Numerals 84
  Plural after Numerals of Nouns ending in -ЕЦ and -ИН 85
  Masculine Nouns ending in Plural in A 86
Grammar Drill 87
Reading Text 90
Translation 92
Questions and Answers 93
Homework 97
Vocabulary 98

Lesson 36 101-128

Grammar Perception Drill 102
Cartoon Guide 107
Dialogue: Morning Toilet 108
Grammar Analysis 110
  Reflexive Form of the Verb 110
Grammar Drill 114
Reading Text 120
Translation 122
Questions and Answers 123
Homework 126
Vocabulary 127

Lesson 37 129-156

Grammar Perception Drill 130
Cartoon Guide 135
Dialogue: An Automobile Accident 136
Grammar Analysis 138
  Imperfect Tense 138
Grammar Drill 141
Reading Text 146
Translation 148
Questions and Answers 149
Homework 153
Vocabulary 154

Lesson 38 ____ 157-188

Grammar Perception Drill ____ 158
Cartoon Guide ____ 167
Dialogue: The Trial of Peter ____ 168
Grammar Analysis ____ 170
Short Forms of the Personal Pronouns, Dative Case ____ 170
Grammar Drill ____ 175
Reading Text ____ 179
Translation ____ 180
Questions and Answers ____ 182
Homework ____ 186
Vocabulary ____ 187

Lesson 39 ____ 189-210

Grammar Perception Drill ____ 190
Cartoon Guide ____ 193
Dialogue: Travel Abroad ____ 194
Grammar Analysis ____ 196
Special Usage of the Imperfect Tense ____ 196
Grammar Drill ____ 197
Reading Text ____ 201
Translation ____ 203
Questions and Answers ____ 205
Homework ____ 208
Vocabulary ____ 209

2. Grammar Index ____ 211-215

ТРИДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 32

Lesson 32

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Cardinal Numerals

II. Plural after Cardinal Numerals of Masculine Nouns Ending in a Consonant

I. Cardinal Numerals

1.

едно, две, три, четири, пет, шест, седем, осем, девет, десет	едно, две, три, четири, пет, шест, седем, осем, девет, десет

2.

единайсет, дванайсет, тринайсет, четиринайсет, петнайсет, шестнайсет, седемнайсет, осемнайсет, деветнайсет, двайсет	единайсет, дванайсет,......

3.

двайсет и едно, двайсет и две, двайсет и три,......и т.н.	двайсет и едно, двайсет и две, и т.н.
трийсет и едно, ... и т.н.	
четирийсет и едно, ... и т.н.	
петдесет и едно, ... и т.н.	
шейсет и едно, ... и т.н.	
седемдесет и едно, ... и т.н.	
и т.н.	

4.

сто, сто и едно, сто и две,
сто и три,.................

сто, сто и едно, ... и т.н.

сто и единайсет,...........

сто и двайсет и едно,......

сто и трийсет,.............

и т.н.

5.

двеста/двесте/ двеста и едно,
двеста и две, ...

и т.н.

двеста и единайсет, ...

триста, ...

четиристотин, ...

и т.н.

6.

хиляда, хиляда и едно, ...
хиляда и единайсет, ...
хиляда двайсет и едно, ...
хиляда сто двайсет и едно,...

и т.н.

и т.н.

7.

две хиляди, две хиляди и едно,
и т.н.
три хиляди, ...
десет хиляди, ...
сто хиляди, ...

един милион
един милиард

8.

На масата има едно писмо.
На масата има две писма.
три
четири

Колко писма има на масата?
На масата има едно писмо.
две писма
три

Колко кепета има на закачалката?
Колко списания има на масата?
шишета
шишенца
Колко огледала има в стаята?
Колко чекмеджета има тази маса?
Колко деца имат г-н и г-жа......?
Колко кафенета има на този площад?
Колко кина има на тази улица?
Колко ножчета за бръснене имате?
Колко летни сака имаш ти?

и т.н.

9.

На масата има една книга.
На масата има две книги.
три

Колко книги има на масата?
На масата има една книга.
две книги
три

гуми
линии
вилици, лъжици, кърпи
ябълки, круши
Колко маси има в стаята?
печки
закачалки
Колко карти има на стените?
картини
Колко черкви има в това село?

и т.н.

II. Plural after Cardinal Numerals of Masculine Nouns Ending in a Consonant

1.

На масата има един молив.
На масата има два молива.
три
десет

Колко молива има на масата?	На масата има един молив. два молива
вестник, роман, учебник, билет, документ,.......	и т.н.

2.

На масата има моливи.
Колко молива има на масата?
На масата има няколко молива.

Какво има на масата?	На масата има моливи.
Колко молива има на масата?	На масата има няколко молива.

учебник, роман, вестник,
билет, документ,.......

3.

На масата има моливи.	Колко молива има на масата? Друг ученик: На масата има няколко молива.
На масата има вестници. романи учебници моливи В тяхната къща има телефони. Ние имаме грамофони. В стаята има столове. В бюфета има ножове. и т.н.	и т. н.

4.

Има ли много моливи на масата?	Не, на масата има само един молив.
учебници	два
романи	три
вестници	няколко
столове в стаята?	
ножове в бюфета?	
влакове до София?	
мостове на реката?	
магазини на улицата?	
надписи на стените?	
стадисни в София?	

5.

На масата има двайсет и един молива.
На масата има двайсет и един молив.

Колко молива има на масата?	На масата има двайсет и един молива/молив/.
вестник, билет, ...	На масата има трийсет и един молива/молив/.
	и т.н.

На масата има двайсет и една книги/книга/.
На масата има двайсет и едно списания/списание/.

Колко книги има на масата?	На масата има двайсет и една книги/книга/.
Колко списания има на масата?	На масата има двайсет и едно списания/списание/.
Колко стаи има в училището?	В училището има сто трийсет и една стаи/стая/.
Колко струва този костюм?	Този костюм струва хиляда двеста петдесет и един лева/лев/.
Колко ножа има в бюфета? вилици лъжици	

и т.н.

LESSON 32

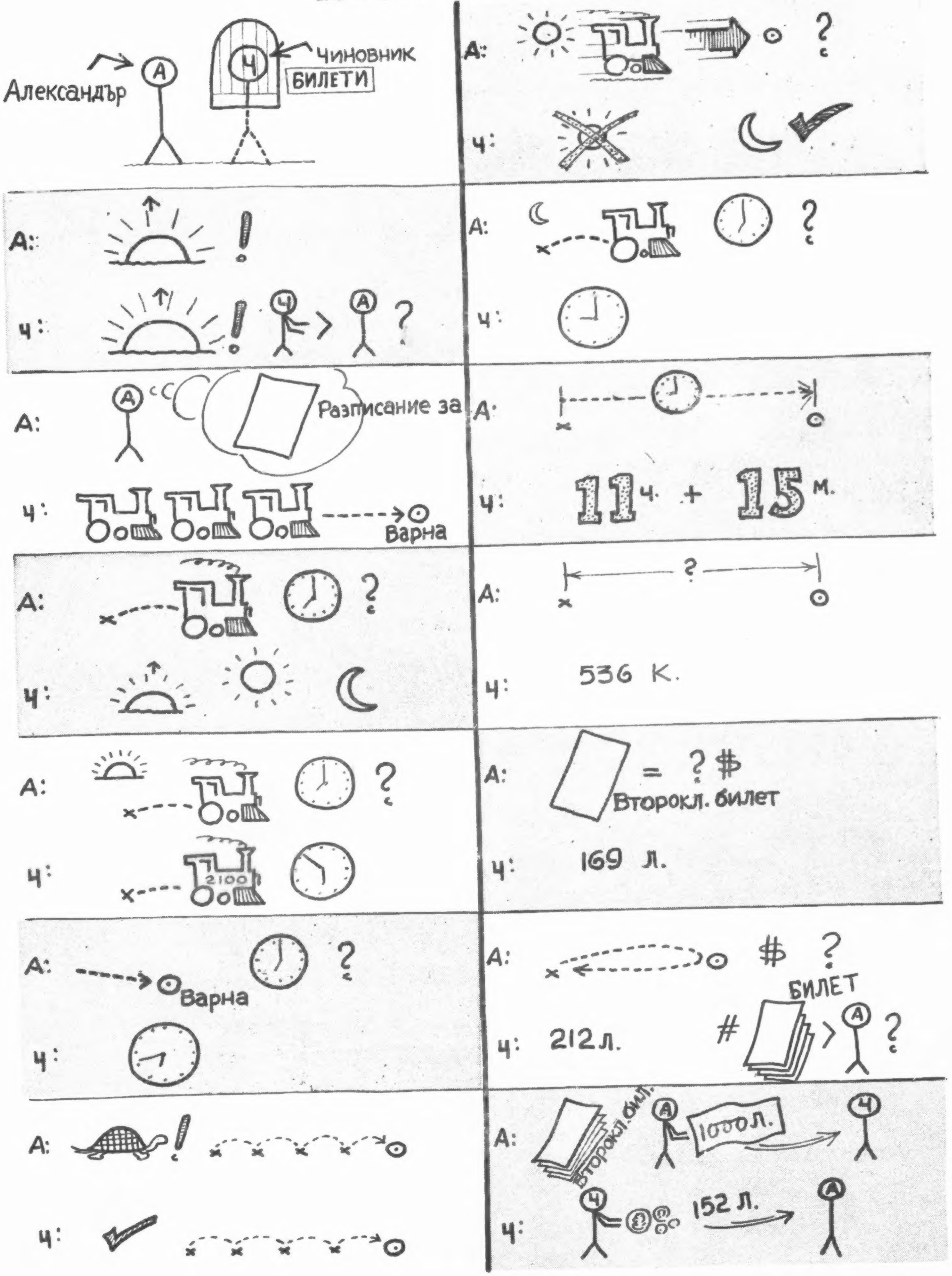
Александър
Чиновник
А
Ч
БИЛЕТИ
A:
!
Ч:
!
Ч
>
А
?
A:
А
Разписание за
Ч:
Варна
A:
?
Ч:
A:
?
Ч:
2100
A:
?
Варна
Ч:
A:
!
Ч:
A:
?
Ч:
A:
?
Ч:
A:
Ч:
11ч. + 15м.
A:
?
Ч:
536 К.
A:
= ? $
Второкл. билет
Ч:
169 л.
A:
$?
Ч:
212л.
БИЛЕТ
#
>
А
?
A:
Второкл. бил.
А
1000л.
Ч
Ч:
Ч
152 л.
А

НА ГАРАТА

Алекса́ндър
Чино́вникът на гише́то за биле́ти

- Добро́ у́тро!

5 - Добро́ у́тро! Какво́ оби́чате?

- Искам да зна́я разписа́нието на вла́ковете за Ва́рна.
- За Ва́рна пъту́ват ня́колко вла́ка на ден.

- По кое́ вре́ме тръ́гват?
- Су́трин, о́бед и ве́чер.

10 - Кога́ тръ́гва су́трешният влак?
- Влак 2100 тръ́гва в пе́т часа́ и петдесе́т и две мину́ти.

- Кога́ присти́га във Ва́рна?
- В осемна́йсет часа́ и четири́йсет и една́ мину́та.

- О,мно́го е ба́вен. Изгле́жда, че е пъ́тнически.

15 - Да, пъ́тнически е.

- Обе́дният влак бърз ли е?
- Не. Са́мо вече́рният е бърз.

- В ко́лко часа́ замина́ва той?
- То́чно в два́йсет и еди́н часа́.

20 - Ко́лко ча́са тра́е пъту́ването?
- Едина́йсет ча́са и петна́йсет мину́ти.

- Какво́ е разстоя́нието до Ва́рна?
- Пе́тстотин и три́йсет и шест киломе́тра.

- Ко́лко стру́ва еди́н биле́т вто́ра кла́са?

25 - Стру́ва 169 ле́ва.

- А оти́ване и връ́щане?
- 212 ле́ва. Ко́лко биле́та и́скате?

- Че́тири биле́та вто́ра кла́са. Ето Ви хиля́да ле́ва.
- Заповя́дайте 152 ле́ва ре́сто.

---

5. Какво́ оби́чате? lit. What do you like? 20. Ко́лко ча́са тра́е пъту́ването? lit. How many hours does the travel last? 24. еди́н as a contrast to two or more. 27. Ко́лко биле́та и́скате? lit. How many tickets do you want? In Bulgarian the expression is polite.

AT THE RAILROAD STATION

Alexander
The clerk at the ticket window

- Good morning!
- Good morning! What can I do for you?

- I'd like to know the train schedule to Varna.
- Several trains travel to Varna daily.

- At what time do they leave?
- In the morning,at noon,and in the evening.

- When does the morning train leave?
- Train 2100 leaves at 5.52 hrs.

- When does it arrive in Varna?
- At 18.41 hrs.

- Oh, it's too slow. It seems that it's a local train.
- Yes, it's a local train.

- Is the noon train an express train?
- It isn't. Only the evening train is express.

- At what time does it leave?
- At 2100 hrs. exactly.

- How many hours does the trip take?
- Eleven hours and 15 minutes.

- What is the distance to Varna?
- 536 kilometers.

- How much does a second class ticket cost?
- It costs 169 leva.

- And a round trip?
- 212 leva. How many tickets would you like?

- Four second class tickets. Here is a thousand leva.
- Here is 152 leva change.

I. CARDINAL NUMERALS

1. The cardinal numerals are as follows:

Standard Pronunciation			Colloquial Pronunciation
1 -	еди́н	(masc.)	
	една́	(fem.)	
	едно́	(neut.)	
2 -	два	(masc.)	
	две	(fem.& neut.)	
3 -	три		
4 -	чети́ри		че́три
5 -	пет		
6 -	шест		шес
7 -	се́дем		се́дъм
8 -	о́сем		о́съм
9 -	де́вет		
10 -	де́сет		
11 -	едина́десет		едина́йсе/т/
12 -	двана́десет		двана́йсе/т/
13 -	трина́десет		трина́йсе/т/
14 -	четирина́десет		четрина́йсе/т/
15 -	петна́десет		петна́йсе/т/
16 -	шестна́десет		шесна́йсе/т/
17 -	седемна́десет		седемна́йсе/т/
18 -	осемна́десет		осемна́йсе/т/

19 -	деветна́десет	деветна́йсе/т/
20 -	два́десет	два́йсе/т/
21 -	два́десет и*еди́н два́десет и една́ два́десет и едно́	два́йсе/т/ и еди́н два́йсе/т/ и една́ два́йсе/т/ и едно́
22 -	два́десет и два два́десет и две	два́йсе/т/ и два два́йсе/т/ и две
23 -	два́десет и три	два́йсе/т/ и три
24 -	два́десет и чети́ри	двайсе/т/ и че́три
25 -	два́десет и пет	два́йсе/т/ и пет
26 -	два́десет и шест	два́йсе/т/ и шес
27 -	два́десет и се́дем	два́йсе/т/ и се́дъм
28 -	два́десет и о́сем	двайсе/т/ и о́съм
29 -	два́десет и де́вет	два́йсе/т/ и де́вет
30 -	три́десет	три́йсе/т/
31 -	три́десет и еди́н три́десет и една́ три́десет и едно́	три́йсе/т/ и еди́н три́йсе/т/ и една́ три́йсе/т/ и едно́
32 -	три́десет и два три́десет и две	три́йсе/т/ и два три́йсе/т/ и две
40 -	четири́десет	четири́йсе/т/
50 -	петдесе́т	педесе́/т/
60 -	шестдесе́т	шейсе́/т/
70 -	седемдесе́т	седемдесе́/т/
80 -	осемдесе́т	осемдесе́/т/
90 -	деветдесе́т	деведесе́/т/

---

* The conjunction и is usually used to connect the last two numerals from twenty up.

100 -	сто	
101 -	сто и еди́н, една́, едно́	
120 -	сто́ и два́десет	сто и два́йсе/т/
121 -	сто два́десет и еди́н , една́, едно	сто два́йсе/т/ и еди́н една́, едно́
130 -	сто и три́десет	сто и три́йсе/т/
200 -	две́ста	две́сте
300 -	три́ста	
400 -	чети́ристотин	че́тристотин
500 -	пе́тстотин	
600 -	ше́стстотин	ше́стотин
700 -	се́демстотин	се́дъмстотин
800 -	о́семстотин	о́съмстотин
900 -	де́ветстотин	
1000 -	хиля́да	иля́да, хиля́до*
1001 -	хиля́да и еди́н , една́, едно́	иля́да и еди́н, една́, о́
1100 -	хиля́да и сто	иля́да и сто
1101 -	хиля́да сто и еди́н , една́, едно́	иля́да и** сто и еди́н една́, едно́
1121 -	хи́ляда сто два́десет и еди́н, една́, едно́	иля́да /и/** сто/и/ два́йсе и еди́н, една́, едно́
2000 -	две хи́ляди	две и́ляди

---

* Used only in compound numerals indicating the year. Example:

1958 - хиля́до де́ветстотин петдесе́ и о́сма годи́на

** И can be used between any two numerals.

10,000 - де́сет хи́ляди де́сет и́ляди

100,000 - сто хи́ляди сто и́ляди

1,000,000 - еди́н милио́н

2,000,000 - два милио́на

1,000,000,000 - еди́н милиа́рд

2,000,000,000 - два милиа́рда

2. a. Еди́н, една́, едно́ changes in gender with the noun it modifies or to which it refers.
Examples:

еди́н учени́к	one student	еди́н стол	one chair
една́ жена́	one woman	една́ ма́са	one table
едно́ дете́	one child	едно́ ко́пче	one button

b. The plural of еди́н, една́, едно́ for all three genders is едни́ It means some and it is often used reciprocally with дру́ги "others."
Examples:

Едни́ пе́ят, дру́ги слу́шат.	Some sing, others listen.

c. Under the influence of other languages (English, French, German), which have an indefinite article, some Bulgarians use еди́н, една́, едно́ as an indefinite article. This usage is not a standard practice . Еди́н една́, едно́ is to be used when reference is made to one object as a contrast to two or more.
Examples:

Аз и́мам еди́н мо́лив, а той - два.	I have one pencil, and he - two.

3.Два changes in gender. Два is masculine,две is common form for feminine and neuter.
Examples:

два човéка	two men	два мóлива	to chairs
две жени́	two women	две кни́ги	two books
две деца́	two children	две писма́	two letters

II. PLURAL FORM OF MASCULINE NOUNS ENDING IN A CONSONANT AFTER CARDINAL NUMERALS

1. Masculine nouns ending in a consonant (other than those ending in тел ар,and й) end in the plural in а when used after cardinal numerals.
Examples:

два човéка	two men	два стóла	two chairs
два войни́ка	two soldiers	два мóлива	two pencils
два офицéра	two officers	два урóка	two lessons

2. Masculine nouns referring to persons and ending in тел and ар and all masculine nouns ending in й have in the plural after numerals the ending я.
Examples:

учи́тел	a teacher	дéсет учи́теля	ten teachers
неприя́тел	an enemy	двана́йсет неприятéля	twelve enemies
бой	a battle	пет бóя	five battles

3. The special plural form of the masculine nouns ending in a consonant (par. 1 & 2 above) is also used after the adverbs кóлко "how many" and няколко "a few", "some", "several".
Examples:

Кóлко човéка и́мате?	How many men do you have?
Кóлко стóла и́ма в стáята?	How many chairs are there in the room?
Кóлко бóя загу́биха?	How many battles did they lose?
Те са тук от ня́колко чáса.	They have been here for several hours.
Ние плени́хме ня́колко човéка.	We captured several men.
Дáдох му ня́колко стóла.	I gave him a few chairs.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Cardinal Numerals

II. Plural after Cardinal Numerals of Masculine Nouns Ending in a Consonant

1.

Ученик:

едно, две, три, четири, пет,
шест, седем, осем, девет,
десет

Друг ученик:

единайсет, дванайсет, тринайсет,
четиринайсет, петнайсет,....и т.н.

Трети ученик:

двайсет и едно, двайсет и две,
двайсет и три, ...

и т.н.

2.

едно....две....три....четири....

едно, две,...три, четири....пет,
шест....

едно, две, три.....четири, пет,
шест....

и т.н.

3.

127; 274; 1333; 2, 489; 3, 515; 10,799; 56,212; 666,999; 70; 17; 1,384,877; 2,000,000; 1,375,492; 1,245,972,357; 2,000,000,000	сто двайсет и седем; двеста седемдесет и четири; и т.н.

4.

Колко учебника има на масата?	На масата има един учебник. На масата има два учебника.
Колко книги има на масата?	На масата има една книга. На масата има две книги.
Колко списания има на масата?	На масата има едно списание. На масата има две списания.

Колко гуми има на масата?
    молива
    линии
    вестника
    шишета
    тетрадки
Колко маси има в стаята?
    врати
Колко стола има до тази маса?
Колко картини има на стената?
    карти
    надписи
Колко кепета има на закачалката?
    сака
    шапки
Колко летни костюма имате Вие?
        сака
        ризи
Колко билета купихте вчера?
    ябълки
    списания
Колко моста има до селото?
Колко хижи има на Витоша?

и т.н.

и т.н.

5.

На масата има учебници.

Колко учебника има на масата?

Друг ученик:

На масата има един учебник.
два
пет
десет
няколко
двайсет и един
и т.н.

На масата има ножове.
романи
плочи
вестници
вилици
цигари
За Варна пътуват много влакове.
В магазина има телефони.
На улицата има много магазини.
В гостната стая има столове.
маси
Тя има да държи изпити.
Обущарят поправи токовете вчера.
Тя изпра блузите тази сутрин.
Аз занесох костюмите на химическо чистене преди няколко дена.
Те ще купят сапун.
В чекмеджето има буркани.
Той има много къщи.
На стените има много надписи.
и т.н.

6.

Има ли много вестници в къщи?
списания
ябълки

Не, в къщи има само един вестник.
два
три
няколко

Има ли много столове в стаята?
Има ли много магазини на площада?
кина
кафенета
Има ли много заводи в София?
гари
стадиони

7.

Какво е разстоянието от София до Варна?	Разстоянието от София до Варна е петстотин трийсет и шест километра.

.....от Сан Франциско до Ню-Йорк?
ст тук до Сан Франциско?
Вашингтон?
Лос Анжелос ?

Колко е часът?
Кога ставате? Кога си лягате?
Кога почва училището сутрин? ... следобед?
Кога свършва училището сутрин? ... следобед?
До кога учите вечер?
Колко часа учите на ден?
Колко филма дават в това кино?
Колко време трае курсът?
От кога сте тук?
От колко месеца сте тук?
седмици
дена
Колко пари имате?
Колко месеца има в една година?
седмици
дни
Колко дни има в един месец?
в една седмица?
Колко минути има в един час?
в два часа?
три
пет
десет
Колко цигари пушите на ден?
Колко яйца ядете на ден?
Колко струва една риза? ....връзка?
един костюм? ...шапка?
едно кило ябълки?
телешко?
една къща?
една пушка?

и т.н.

Семейство Георгиеви живеят в София. Всяко лято те отиват на курорт във Варна. Тази година Александър, най-големият им син, заминава по-рано със сестра си Елена и братята си Емануил и Атанас. Той отива на гарата. Иска да направи справка за разписанието на влаковете и да купи билети. Отива при чиновника на гишето за билети.

Чиновникът му казва, че за Варна пътуват няколко влака на ден. Влаковете тръгват сутрин, обед и вечер. Сутрешният влак /2100/ тръгва в пет часа и петдесет и две минути. Той пристига във Варна в осемнайсет часа и четиридесет и една минута. Този влак е бавен. Той е пътнически. Александър не иска те да пътуват с него.

И обедният влак е бавен. Само вечерният е бърз. Този влак заминава точно в двайсет и един часа. Пътуването трае единайсет часа и петнайсет минути. Разстоянието до Варна е петстотин и трийсет и шест километра. Александър мисли, че ще бъде по-добре да пътуват с вечерния влак. Те ще могат да спят през нощта и няма да бъдат уморени на другия ден.

Един билет втора класа до Варна струва 169 лева. Отиване и връщане струва 212 лева. Александър купува четири билета втора класа. Той дава на чиновника хиляда лева. След като чиновникът му връща 152 лева, той си отива.

ПРЕВОД LESSON 32

1. A few days ago we bought several silk shirts. Some were white, the others - light blue. The white silk shirts were more expensive than the light blue ones. The light blue shirts are nicer than you think.

2. Did you sell the brown summer suit? Yes, I did.

3. Does he have a beige winter suit? No, he doesn't. However he has a light green one. He bought it last month. He has been wearing it every day since then.

4. He was at the store*at the corner**this morning. The salesman showed him different jackets, shirts and ties. He liked a dark gray jacket very much. The dark grey jacket was very fashionable. It was suitable for cool, fall weather. After he tried it on, he bought it. He paid seven hundred leva for it.

5. The sick soldiers are sleeping in the large rooms. Their light brown uniforms are on the clothes rack. Their shoes are by the windows. One of the soldiers isn't sleeping. He is talking to the physician.

6. Where did your brother work last month? He worked at a small sugar factory last month. But now he isn't working there. He is working at the large Tractor Plant. He has to work there on Saturdays and on Sundays***He thinks that he won't stay there very long.

7. Is he sick? No, he isn't sick but his wife is. She has been sick for two weeks now. What about the children? They stay with****their grandma and grandpa in the country.

8. They'll buy the little house in the square. I don't think they'll go wrong.

9. It is evident that she has good taste.

10. They went to church this morning but they are not at church now.

11. He always has a lot of luck.

12. Are you off next Saturday? Yes, I am. Are we going on a trip again? If you want to. Of course I want to. We're going to have a wonderful time. What are we going to take for food this time? We usually take pork chops and beans, but let's take yellow cheese and some dry salami this time.

---

* в магази́на ** на ъ́гъла

*** вся́ка съ́бота и неде́ля **** Те са при

LESSON 32

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде живеят Георгиеви?
Те живеят в София.

2. Какво правят те всяко лято?
Всяко лято те отиват на курорт във Варна.

3. Как се казва най-големият им син?
Той се казва Александър.

4. С кого заминава Александър за Варна?
Той заминава със сестра си Елена и братята си Емануил и Атанас.

5. Къде отива Александър?
Александър отива на гара София.

6. Защо отива Александър на гарата?
Защото иска да направи справка за разписанието на влаковете.

7. За какво друго отива той на гарата?
Той отива там, за да купи билети.

8. При кого отива той на гарата?
Той отива при чиновника на гишето за билети.

9. Защо отива Александър при чиновника на гишето за билети?
Той отива при него, за да го пита за разписанието на влаковете.

10. Какво му казва чиновникът?
Той му казва, че за Варна пътуват няколко влака на ден.

11. Кога тръгват влаковете?
Те тръгват сутрин, обед и вечер.

12. Кой е номерът на сутрешния влак?
Номерът на сутрешния влак е 2100.

13. Кога тръгва сутрешният влак?
Сутрешният влак тръгва в пет часа и петдесет и две минути.

14. Късно ли тръгва сутрешният влак?
Не. Сутрешният влак тръгва рано.

15. Кога пристига във Варна сутрешният влак?
Той пристига в осемнайсет часа и четиридесет и една минута.

16. По обед ли пристига във Варна сутрешният влак?
Не. Сутрешният влак пристига следобед.

17. Бърз ли е сутрешният влак?
Не. Той е бавен.

18. Как се наричат бавните влакове в България?
Те се наричат пътнически.

19. Защо не иска Александър да пътуват с пътническия влак?
Той не иска да пътуват с него, защото е бавен.

20. Какъв е обедният влак?
И той е пътнически.

21. Кой влак е бърз?
Вечерният влак е бърз.

22. Кога заминава този влак?
Той заминава точно в двайсет и един часа.

23. Колко часа трае пътуването с вечерния влак?
Пътуването с вечерния влак трае единайсет часа и петнайсет минути.

24. Какво е разстоянието от София да Варна?
Разстоянието от София до Варна е петстотин и трийсет и шест километра.

25. С кой влак мисли Александър, че ще бъде по-добре да пътуват?
Той мисли, че ще бъде по-добре да пътуват с вечерния влак.

26. Защо мисли Александър, че ще бъде по-добре да пътуват с вечерния влак?
Той мисли така, защото те ще могат да спят през нощта и няма да бъдат уморени на другия ден.

27. Колко струва един билет втора класа до Варна?
Той струва 169 лева.

28. Колко струва един билет отиване и връщане.
Той струва 212 лева.

29. Колко билета купува Александър?
Той купува четири билета.

30. Защо купува той четири билета?
Защото ще пътува със сестра си и двамата си братя.

31. Колко пари дава той на чиновника?
Той му дава хиляда лева.

32. Колко лева ресто му връща чиновникът?
Той му връща 152 лева ресто.

33. Какво прави Александър след това?
Той си отива в къщи.

34. Защо си отива той в къщи?
Той си отива в къщи, за да се приготви за пътуването.

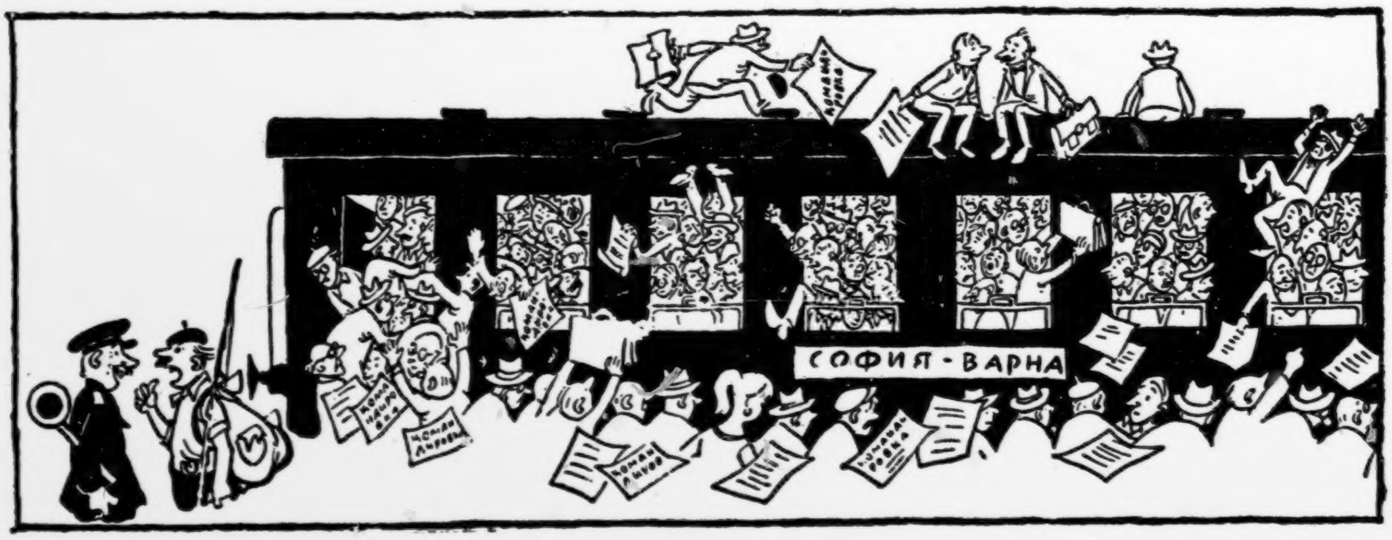

— Увеселителен ли е влакът?
— Да бе, отиват в командировка!

увесели́телен,лна,о,и	tôurist, excursion
оти́вам в командиро́вка	to go on TDY with per diem

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Write out in Bulgarian the following numbers:

9; 19; 2; 1,000; 8; 18; 80; 1,107;

2,217; 26; 10,279; 144,314; 1,457,616;

2,717,870;

Part II Translate into Bulgarian:

1. What time is it now? It is ten o'clock and fifty-two minutes. When did you get back home? I got back at ten o'clock. The others returned home at ten thirty-five. Are you going to the station tomorrow? Yes, I am. I'll be there at one or two o'clock.

2. What is the distance from here to Washington? 4,222 kilometers.

3. How many months have you been living here? I've been living here for one month. My friend has been living here for two months and the others have been living here for several months.

4. How long do the courses at the Army Language School last? Some last one year, others - eighteen months.

5. How much does this suit cost? It costs one thousand three hundred and ninety-two leva and fifty-two stotinki.

6. Are there many soldiers in the room? There are only seven soldiers there.

Part III Translate and answer in Bulgarian:

1. How many minutes are there in an hour?...in two hours?...in four hours?
2. How many days are there in one year?...in two years?...in ten years?
3. What is the distance in kilometers from here to Sofia?

Part IV Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to lesson 32.
2. Count from one to three hundred.
3. Record Part III of this assignment.

Lesson 32

РЕЧНИК

ба́вен, ба́вна, о, и	slow
ба́вен влак	local train
бърз, а, о, и	fast
бърз влак	express train
Ва́рна	Varna, a Bulgarian port on the Black Sea
ве́че́рен, ве́че́рна, о, и	evening
връ́щам	to return, to give back
въ́рна, е, ах	
връ́щане n.	return
оти́ване и връ́щане	round trip
га́ра f.	railroad station
на га́рата	at the station; to the station
гише́ n. pl. гише́та	(booking office) window
гише́ за биле́ти	ticket window
две́ста /две́сте/	two hundred
за	to
замина́вам	to leave, to depart
зами́на, е, ах	
зна́я, е, зная́х	to know
изгле́жда, че	it seems that....
киломе́тър n. pl. -ме́три	kilometer
кла́са f.	class
вто́ра кла́са	second class
куро́рт m.	resort
оти́вам на куро́рт	to go to a resort, to go vacationing
ля́то n. pl. лета́	
нощ f. with art. нощта́	night
през нощта́	during the night
о! interj.	oh!
оби́чам	to like; to love; to be fond of
какво́ оби́чате?	what can I do for you? what would you like?
оти́вам си	to go home, to go away
оти́да си, е, ох	
оти́ване n.	going; a trip to
оти́ване и връ́щане	round trip
петдесе́т	fifty
петна́йсет	fifteen
пе́тстотин	five hundred
през prep.	during
през нощта́	during the night
присти́гам	to arrive
присти́гна, е, ах	
пъ́тнически, а, о, и	passenger
пъ́тнически влак	local train

LESSON 32

пъту́вам във вто́ра кла́са	to travel second class
пъту́ване n.	travel; trip; journey
разписа́ние n.	schedule
разписа́ние на вла́ковете за Ва́рна	train schedule to Varna
разстоя́ние n.	distance
ре́сто n.	change
спра́вка f.	reference
пра́вя спра́вка	to inquire
су́трешен, су́трешна, о, и	morning
тра́я, е, тра́ях	to last
ко́лко ча́са тра́е пъту́ването?	how many hours does the trip / take?
четири́десет	forty
чино́вник m.	clerk, employee
шейсе́т	sixty

ИГРОСЛОВИЦА

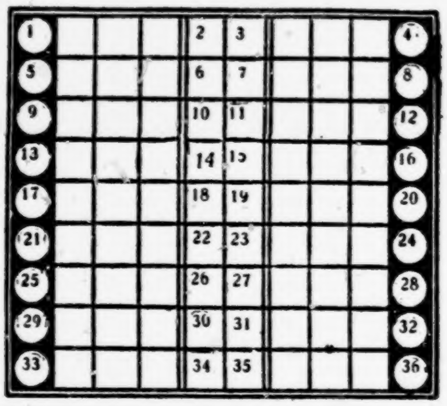

Водоравно: 1—3. Американски щат. 2—4. Ударен музикален инструмент. 5—7. Поема от Вергилий. 6—8. Действуващо лице от опера на Сен Санс. 9—11. Държава в Америка. 10—12. Прочут английски естествоизпитател (1809—1882). 13—15. Южноамериканско млекопитаещо от рода на ламата. 14—16. Съединение на въглерод с метал. 17—19. Столицата на Филипините. 18—20. Плитководен залив. 21—23. Столица на съветска република. 22—24. Река в Сибир (1170 км). 25—27. Хладно оръжие (мн. 4.) 26—28. Блатна птица (мн. ч). 29—31. Опера от Вебер. 30—32. Действуващо лице от опера на Чайковски. 33—35. Скитнически племена. 34—36. Двойно наелектризирани молекули.

Отвесно: 1—33. Сборник разкази от Бокачио. 4—36. Южни плодове.

ТРИДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 33

Lesson 33

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Special Forms of the Cardinal Numerals for Masculine Gender

II. Plural after Numerals with ДУШИ "men"

I. Special Forms of the Cardinal Numerals for Masculine Gender

1.

един студент
два студента, двама студенти

един студент	два студента, двама студенти
един играч	два играча, двама играчи
един войник	два войника, двама войници
един сержант	
един чиновник	
един продавач	
един редник	
един келнер	
един помощник	и т.н.
един клиент	
един ученик	
един офицер	
един полковник	
един подполковник	
един братовчед	
един началник	
един ефрейтор	
един лейтенант	
един майор	
един курсист	
един капитан	

2.

един учител
два учителя, двама учители

един учител	два учителя, двама учители
един приятел	два приятеля, двама приятели
един лекар	два лекаря, двама лекари
един другар	
един неприятел	и т.н.
един обущар	
един център нападател	

3.

един студент
три студента, трима студенти

един студент	три студента, трима студенти
един учител	три учителя, трима учители
един войник	три войника, трима войници
един приятел	
един неприятел	и т.н.
един чиновник	
един играч	

и т.н.

4.

един студент
четири студента, четирима студенти

един студент	четири студента, четирима студенти
един учител	
един клиент	и т.н.
един чиновник	
един лекар	
един приятел	
един обущар	
един помощник	
един продавач	

и т.н.

5.

един студент
пет студента, петима студенти

един студент	пет студента, петима студенти
един учител	пет учителя, петима учители
един чиновник	
един другар	и т.н.
един клиент	
един обущар	
и т.н.	

6.

един студент
шест студента, шестима студенти

един студент	шест студента, шестима студенти
един играч	шест играча, шестима играчи
един учител	
един началник	и т.н.
един лекар	
един войник	
и т.н.	

7.

един лекар	три лекаря, трима лекари
един играч	пет играча, петима играчи
един войник	два войника, двама войници
един чиновник	четири...
един келнер	шест.....
един обущар	
един неприятел	и т.н.
един редник	
и т.н.	

8.

В Българския отдел има
двайсет и два ученика.
В Българския отдел има двайсет
и двама ученици.

Колко ученика има в Българския отдел?	В Българския отдел има двайсет и два ученика.
Колко ученика има в Българския отдел?	В Българския отдел има двайсет и двама ученици.
Колко ученика има в Германския отдел?	В Германския отдел има петдесет и три ученика. /трима ученици/.
Колко курсиста има във Френския отдел?	.........../32/
Колко студента има в Руския отдел?	.........../393/
Колко учителя има в Руския отдел?	.........../142/
Колко офицера има във Военното училище за езици?	.........../263/
Колко чиновника работят на гарата?	.........../123/
Колко курсиста има във Военното училище за езици?	.........../1,982/

и т.н.

II. Plural after Numerals with ДУШИ "men"

1.

В стаята има седем ученика.
В стаята има седем души ученици.

Колко ученика има в стаята?	В стаята има седем ученика. В стаята има седем души ученици.
Колко души ученици има в Българския отдел?	В Българския отдел има петнайсет ученика. В Българския отдел има петнайсет души ученици.
Колко души войници има в тази казарма?	 459
Колко души студенти има в Италианския отдел?	 20
Колко души офицери има в Германския отдел?	 12
Колко души войници пленихте?	 208
Колко души чиновници работят в Тракторния завод?	 98
Колко души помощници има началникът на училището?	 9
Колко келнера има в този ресторант?	 11

и т.н.

2.

В стаята има седем души.

Колко души има в стаята?	В стаята има седем души.
Колко души има в Българския отдел?	В Българския отдел има двайсет и пет души.
Колко души има в Германския отдел?	 108
Колко души има в Руския отдел?	 250
Колко души има в Италианския отдел?	 19
Колко души има във Френския отдел?	 47
Колко души работят в Захарната фабрика?	 999

и т.н.

3.

В стаята има двама души ученици.

Колко души ученици има в стаята?	В стаята има двама души ученици.
Колко души американци учат български език?	Трима души американци учат български език.
Колко души сержанти плениха те?	Те плениха петима души сержанти.
Колко души студенти отидоха на екскурзия миналата неделя?	Четирима души студенти отидоха на екскурзия миналата неделя.
Колко души българи са учители в Българския отдел?	Шестима души българи са учители в Българския отдел.

и т.н.

4.

Колко лекаря има в това село?
Колко души играчи има в отбора?
Колко души бяхте на Черни връх?
Колко чиновника работят в Народната банка?
С колко войника се върнахте, другарю лейтенант?

и т.н.

LESSON 33

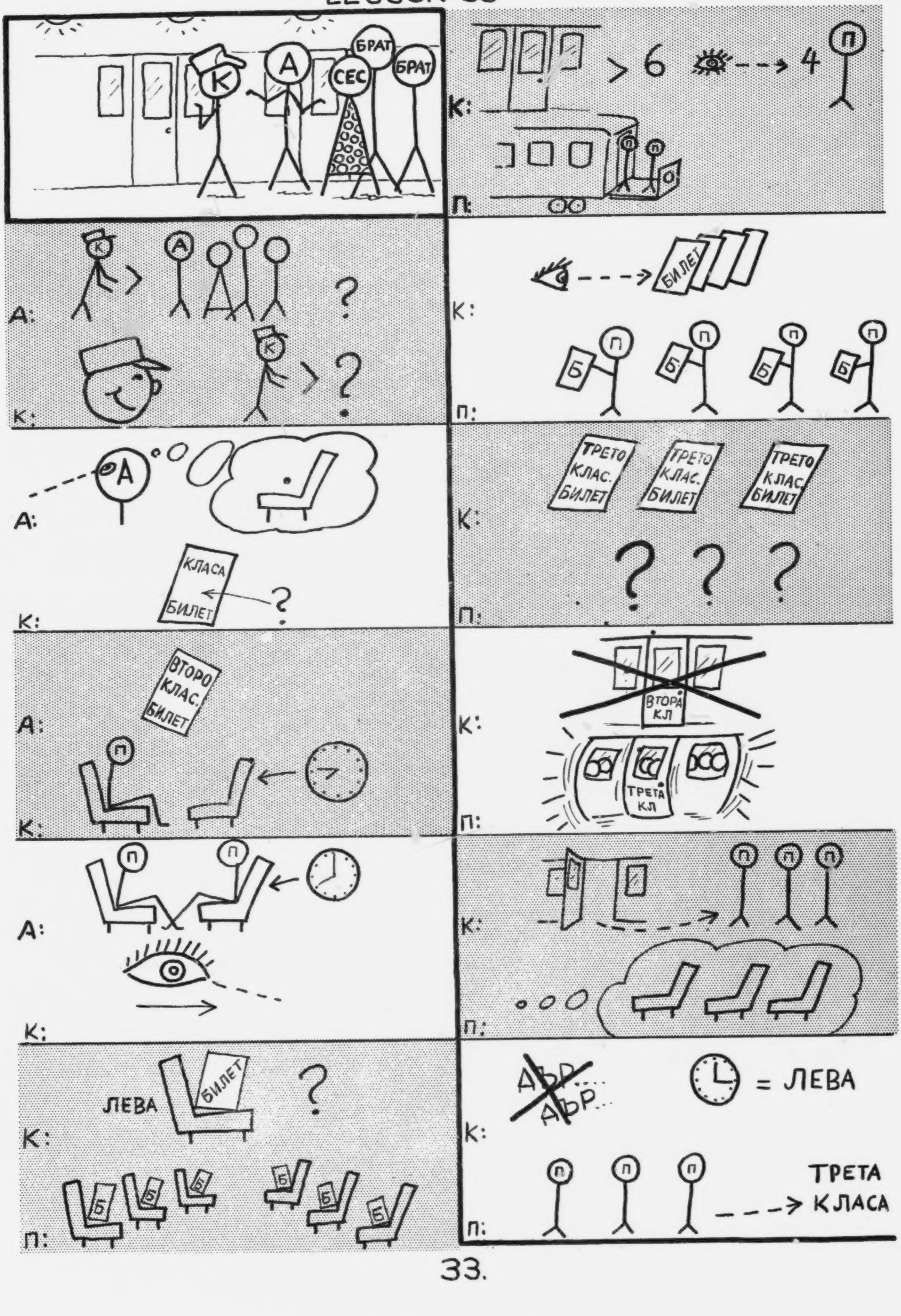
К
А
СЕС
БРАТ
БРАТ
> 6
4
П
К:
П
П
П:
К
А
А:
?
К:
К
> ?
БИЛЕТ
К:
П
Б
П
Б
П
Б
П
Б
П:
А
А:
КЛАСА
БИЛЕТ
?
К:
ТРЕТО КЛАС. БИЛЕТ
ТРЕТО КЛАС. БИЛЕТ
ТРЕТО КЛАС. БИЛЕТ
К:
? ? ?
П:
ВТОРО КЛАС. БИЛЕТ
А:
П
К:
К:
ВТОРА КЛ
ТРЕТА КЛ
П:
П
П
А:
К:
К:
П
П
П
П:
ЛЕВА
БИЛЕТ
?
К:
Б
Б
Б
Б
Б
Б
П:
АЪР...
АЪР...
= ЛЕВА
К:
П
П
П
ТРЕТА КЛАСА
П:

УРОК 33 - РАЗГОВОР

ВЪВ ВЛАКА

Алекса́ндър, ко́йто не мо́же да наме́ри места́ за се́бе си, бра́тята си и сестра́ си.
Конду́кторът

- Извине́те, мо́жете ли да ни помо́гнете? 5
- С удово́лствие. Какво́ оби́чате?

- Не мо́жеме да си наме́рим места́.
- Какви́ биле́ти и́мате?

- Вто́ра кла́са.
- Но във второкла́сните купе́та и́маше са́мо ня́колко пъ́тника преди́ ма́лко. 10

- Да, но сега́ са пъ́лни.
- Ела́те да ви́дим, да́ли вси́чки места́ са зае́ти?

/Те вли́зат в еди́н второкла́сен ваго́н и се спи́рат пред пъ́рвото купе́. Там и́ма че́тири ду́ши пъ́тници./ 15

- Конду́кторът: /Към пъ́тниците/ Ко́лко места́ са зае́ти, мо́ля?
- Еди́н пъ́тник: Вси́чки места́.

- Купе́то е за шести́ма, а тук ви́ждам са́мо четири́ма пъ́тници. 20
- Два́ма пъ́тници са на перо́на.

- Покаже́те ми биле́тите си, мо́ля!
- Пъ́тниците: Ето, заповя́дайте!

- Ви́е три́мата и́мате третокла́сни биле́ти.
- Какво́ от това́? 25

- Не мо́же да пъту́вате във вто́ра кла́са.
- Но в третокла́сните купе́та и́ма мно́го хо́ра.

- Това́ не ме интересу́ва. Тря́бва да напу́снете купе́то!
- Намере́те ни места́ тога́ва!

- Не говоре́те мно́го! Ако́ не напу́снете купе́то, ще Ви глобя́. 30
- Добре́. Оти́ваме в тре́та кла́са.

---

10. и́маше (imperf. tense) there was, there were; места́ lit. places here: seats 13. ела́те да ви́дим lit. come to see 24. вие тримата lit. you the three 26. мо́же lit. it is allowed 28. това не ме интересу́ва lit. this doesn't interest me 30. не говорете много! lit. not talk much! 32. Тре́та "the third". Notice the omission of the article in Bulgarian.

ON THE TRAIN

Alexander who cannot find seats for himself, his brothers, and his sister.
The conductor

- Excuse me, can you help us?
- With pleasure. What can I do for you?

- We can't find any seats for ourselves?
- What kind of tickets do you have?

- Second class.
- But there were only a few passengers in the second class compartments a little while ago.

- Yes, but they are full now.
- Lets go and see whether all seats are occupied.

/They enter a second class car and stop in front of the first compartment. There are four passengers there./

- Conductor: /To the passengers/ How many seats are occupied, please?
- A passenger: All seats.

- The compartment is for six, and I see only four passengers here.
- Two passengers are on the platform.

- Show me your tickets, please?
- The passengers: Here they are.

- The three of you have third class tickets.
- What of it?

- You are not allowed to travel in second class.
- But there are many people in the third class compartments.

- I don't care. You have to leave the compartment.
- Find some seats for us then.

- Don't talk so much! If you don't leave the compartment, I'll fine you.
- O.K. We are going to the third class.

LESSON 33

ГРАМАТИКА

I. SPECIAL FORMS OF THE CARDINAL NUMERALS FOR MASCULINE GENDER

The numerals 2 to 6 have special forms when they are used with personal masculine nouns. These forms are:

2 - два́ма /или двойца/
3 - три́ма /или тройца/
4 - четири́ма /или четво́рица/
5 - пети́ма
6 - шести́ма

also

22 - два́десет и два́ма
23 - два́десет и три́ма
24 - два́десет и четири́ма
25 - два́десет и пети́ма
26 - два́десет и шести́ма

32 - три́десет и два́ма
etc.

102 - сто и два́ма
etc.

These special forms are used with the ordinary plural of the masculine nouns. Examples:

два́ма америка́нци	two Americans	пети́ма войни́ци	five soldiers
три́ма учи́тели	three teachers	шести́ма друга́ри	six friends
четири́ма учени́ци	four students		
два́десет и два́ма бъ́лгари	22 Bulgarians		
сто и три́ма герма́нци	103 Germans		

II. PLURAL AFTER NUMERALS WITH THE WORD ДУШИ "MEN"

1. Besides the endings A or Я after numerals (See L.22 Grammar I), the ordinary plural of the personal masculine nouns is used, when the word души "people" "men" follows the numeral. In this case души is not translated into English.

се́дем ду́ши учи́тели	seven teachers
сто и о́сем ду́ши войни́ци	108 soldiers
две́ста и петде́сет ду́ши пле́нници	250 PW's

2. If the word души is used alone with a numeral, it has to be translated.
Examples:

се́дем ду́ши	seven men (people)
сто и о́сем ду́ши	108 men
две́сте и петдесе́т ду́ши	250 men

3. Sometimes even the special numerals два́ма, три́ма, чети́рима, пети́ма и шести́ма are used with ду́ши which again is not translated.
Examples:

два́ма ду́ши учени́ци	two students
три́ма ду́ши америка́нци	three Americans
пети́ма ду́ши герма́нци	five Germans

---

* Used with that meaning in plural only.
The singular душа́ means "soul", plural души́ means "souls" (Notice the accent!)

Lesson 33

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Special Forms of the Cardinal Numerals for Masculine Gender

II. Plural after Numerals with **ДУШИ** "men"

1.

Колко редника има в стаята?	В стаята има двама редници.
Колко ученика има в стаята?	В стаята има петима ученици.
студента	петима
ефрейтора	трима
Колко офицера има във Френския отдел?	четирима
Колко учителя има в Българския отдел?	шестима
Колко помощника има началникът на училището?	двама
Колко войника рани неприятелят?	
плени	
уби	
Колко кондуктора има в един влак?	
Колко пътника има в купето?	
Колко братовчеда имате Вие?	
Колко келнера има в този ресторант?	
Колко чиновника има на гишето за справки?	
Колко курсиста свършват курса по български език?	
Колко лекаря ти биха инжекции?	
Колко продавача има в този магазин?	
Колко неприятеля пленихте?	
Колко началника има във Военното училище за езици?	
Колко курсиста учат български език?	

и т.н.

2.

Колко ученика има в Българския отдел?	В Българския отдел има двайсет и два ученика. двайсет и двама ученици двайсет и двама души двайсет и двама души ученици двайсет и седем души двайсет и седем души ученици
Колко студента има в Германския отдел?	132
Колко курсиста има във Френския отдел?	44
Колко души има в стаята сега?	7
Колко души курсисти учат български език?	19
Колко души работят в Тракторния завод?	876
Колко помощника има началникът на училището?	5
Колко души лекари има в това село?	2
Колко души бяхте на хижата?	10
Колко ученика донесоха домашната си работа?	11
Колко души работят в Захарната фабрика?	212
Колко души учители има в Руския отдел?	99
Колко души чиновници работят в Народната банка?	73
Колко чиновника работят на гарата?	18
Колко пътника пътуват в това купе?	6
Колко души войници пленихте?	364
Колко ученика има в Руския отдел?	1,489
Колко души има в казармата?	2,999
С колко войника се върна капитанът?	2
Колко души бяха на танцовата забава?	65
Колко ученика има в Италианския отдел?	17
Колко души неприятели заградихте в гората?	142

И т.н.

ЧЕТИВО

Александър се върна от гарата в къщи. Четиримата, Александър, Емануил, Атанас и Елена, почнаха да се приготвят за пътуването. Те поставиха в куфарите си летните си костюми, по няколко ризи, връзки, и тоалетни принадлежности. Емануил отиде за покупки в "Наркоп". Баща им им даде пари за всички разходи във Варна. Майка им почна да приготвя ядене за пътуването.

Вечерта те тръгнаха за гарата. Родителите им ги придружиха. Искаха да бъдат там поне половин час по-рано. Те не успяха, защото чакаха Емануил да се върне от пазар. Пристигнаха на гарата само 10 минути преди да замине влакът за Варна. Качиха се в един вагон на влака. Второкласните купета бяха заети. Не можаха да си намерят места. Кондукторът мина покрай тях. Александър го помоли да им намери места. Всички тръгнаха по коридора на вагона. Спряха се пред първото купе. То беше за шестима души пътници. В него имаше само четирима. Двама от пътниците бяха на перона. Кондукторът провери билетите на четиримата пътници. Те имаха третокласни билети. Той поиска да ги глоби. Пътниците с третокласни билети напуснаха купето и отидоха в трета класа.

Александър, сестра му и двамата му братя седнаха в купето на техните места. Преди тръгване на влака майка им им каза да поздравят чичо си. През цялото време на пътуването те имаха хубаво настроение. Говориха до късно през нощта за Варна и за приятелите си там.

ПРЕВОД

1. Is the cream in the small jars a USSR product? Yes, it is. Is it better than the French one? No, it isn't better.

2. What kind of magazines do you have? We have American, German, English, French, Italian, and Bulgarian magazines. Which ones are the cheapest? The Bulgarian ones are the cheapest. The American are the most expensive ones.

3. How many languages do you speak? I speak two languages: English and French. What language are you studying at school? I'm studying German.

4. The Viennese toothpaste is nicer than you think.

5. Which razor blades will you recommend to me? The American razor blades are best of all, because they're the thinnest.

6. Don't give me the hard toothbrush. Give me the soft one. Here you are.

7. Is the cheese cheap? It is cheaper than it was before.

8. Here the weather is cloudier and windier than we supposed.

9. How did it happen? I don't know how it happened. I wasn't there.

10. They had heavy casualties. They abandoned their weapons.

11. Why don't you leave with me at five o'clock today? I want to, but I cannot. I often leave at five, but this time I have to remain in the school until half past six.

12. What kind of meat do they usually buy for supper? Sometimes they buy veal but they'll buy pork chops for tonight.

13. What are you putting into your drawer now? A few Bulgarian newspapers. Why don't you put in the textbook too? Because I have to give it to my friend.

14. I'm not going to the "People's Cooperative" now. I'll go there tomorrow. Will you come with me? I don't know whether I'll be able to.

15. Don't forget to take the money. Don't worry. I won't.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какво направи Александър, след като купи билети за Варна?
   След като купи билети за Варна, той се върна от гарата в къщи.

2. Какво почнаха да правят четиримата - Александър, Емануил, Атанас и Елена?
   Те почнаха да се приготвят за пътуването.

3. Какво поставиха те в куфарите си?
   Те поставиха в куфарите си летните си костюми, по няколко ризи, връзки, и тоалетни принадлежности.

4. За какво отиде Емануил в "Наркоп"?
   Той отиде за покупки в "Наркоп".

5. За какво им даде пари баща им?
   Баща им им даде пари за всички разходи във Варна.

6. Какво направи майка им?
   Майка им почна да приготвя ядене за пътуването.

7. Кога тръгнаха те за гарата?
   Те тръгнаха за гарата вечерта.

8. Кой ги придружи?
   Родителите им ги придружиха.

9. Кога искаха да бъдат те на гарата?
   Те искаха да бъдат там поне половин час преди тръгването на влака.

10. Успяха ли те да стигнат на гарата половин час по-рано?
    Не, те не успяха да стигнат на гарата половин час по-рано.

11. Защо не успяха да стигнат на гарата половин час преди тръгването на влака?
    Защото чакаха Емануил да се върне от пазар.

12. Кога пристигнаха те на гарата?
    Пристигнаха на гарата само десет минути, преди да замине влакът за Варна.

13. Какво направиха те, след като пристигнаха на гарата?
    След като пристигнаха на гарата, те се качиха в един вагон на влака.

14. Кои купета бяха заети?
    Второкласните купета бяха заети.

15. Можаха ли да си намерят свободни места?
    Не, те не можаха да си намерят свободни места.

16. Защо не можаха да си намерят места?
    Не можаха да си намерят места, защото всички второкласни купета бяха заети.

17. Кой мина покрай тях?
    Кондукторът мина покрай тях.

18. Какво направи Александър, когато кондукторът мина покрай тях?
    Когато кондукторът мина покрай тях, Александър го помоли да им намери места.

19. Какво направиха всички, след като Александър помоли кондуктора да им намери свободни места?
    Всички тръгнаха по коридора на вагона.

20. Какво стана, след като всички тръгнаха по коридора на вагона?
    След като всички тръгнаха по коридора на вагона, те се спряха пред първото купе.

21. За колко пътника беше купето?
    Купето беше за шестима души пътници.

22. Колко пътника имаше в първото купе?
    В първото купе имаше само четирима пътници.

23. Бяха ли свободни другите две места?
    Не. Другите две места бяха заети.

24. Защо имаше само четири души пътници в купето?
    В купето имаше само четири пътника, понеже другите двама пътници бяха още на перона.

25. Какво направи кондукторът, след като влезе в купето?
    След като влезе в купето, кондукторът провери билетите на четиримата пътници.

26. Какви билети имаха четиримата пътници, които седяха във второкласното купе?
    Четиримата пътници, които седяха във второкласното купе, имаха третокласни билети.

27. Какво стана, след като кондукторът провери билетите на пътниците?
    След като кондукторът провери билетите на пътниците, той поиска да ги глоби.

28. Защо поиска кондукторът да глоби четиримата пътници?
    Той поиска да ги глоби, защото те бяха във второкласно купе, а имаха третокласни билети.

29. Защо кондукторът не глоби пътниците?
    Кондукторът не глоби пътниците, защото те напуснаха второкласното купе и отидоха в трета класа.

30. Какво направиха Александър, сестра му и двамата му братя, след като пътниците напуснаха купето?
    След като пътниците напуснаха купето, Александър, сестра му и двамата му братя седнаха на техните места.

31. Какво им каза майка им?
    Майка им им каза да поздравят чичо си.

32. Как мина пътуването?
    Пътуването мина добре. През цялото време те имаха хубаво настроение.

33. Какво правиха те през време на пътуването?
    През време на пътуването те говориха до късно през нощта за Варна и за приятелите си там.

Part I

Translate into Bulgarian using the special forms of the cardinal numerals for masculine gender. Give in parenthesis after each numeral all the alternatives, whenever possible.

1. How many soldiers did you return with, Comrade Lieutenant? With twenty men, Comrade Colonel. How many prisoners did you take? We captured two officers, three sergeants and twenty three soldiers. Did the enemy kill many of our soldiers? The enemy killed five and wounded nineteen soldiers.

2. How many passengers are there in the second class compartment? There are only three passengers there now. Are the other seats occupied? Yes, they are. Two passengers are on the platform. The other one is in the corridor.

3. How many students do you have in the Bulgarian Department of the Army Language School? We have thirty-two students. Do you have many officers? We have only three officers.

4. How many students are there in the German Department? There are one hundred and forty-eight students. And in the Russian Department? There are one thousand two hundred and ninety-two students.

5. How many men work in the Tractor Plant? Two thousand three hundred and seventy-seven.

Part II

Translate and answer in Bulgarian:

1. How many pupils are there in the classroom?
2. How many passengers can usually sit in a third class compartment?
3. How many men are working in the Sugar Factory now?

Part III

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 33.

2. Record Part II.

LESSON 33

РЕЧНИК

ваго́н m.	railroad car
второкла́сен	second class
глобя́вам	to fine
глобя́, и, их	
зае́т, а, о, и	occupied
извиня́вам	to excuse
извиня́, и, их	
извине́те!	excuse me!
и́маше imperfect tense	there was , there were
интересу́вам	to provoke, to cause interest in
това́ не ме интересу́ва	I am not interested in that,
какво́ от това́?	what of it? / I don't care
ка́чвам се	to get on (a train, a car, etc.)
кача́ се, -и се, их се	
конду́ктор m.	conductor
коридо́р m.	corridor
купе́ n.pl.купе́та	compartment
ку́фар m.	suit case
към prep.	to
към пъ́тниците	to the passengers
мо́ля, и, их	to ask, to request
помо́ля, и, их	
нами́рам си	to find for oneself
наме́ря си, и си, их си	
напу́скам	to leave
напу́сна, е, ах	
настрое́ние	mood
и́мам ху́баво настрое́ние	to be in a good mood
перо́н m.	platform (of a RR station)
поне́	at least
преди́ да	before
проверя́вам	to check
проверя́, и, их	
пълен, пълна, о, и	full
пъ́тник n.pl. пътници	passenger
ра́зход m.	expense
свобо́ден, свобо́дна, о,и	unoccupied; free
спи́рам се	to stop
спра́ се, е се, спрях се	
третокла́сен, сна, о,и	third class
три́ма used for male human beings	three
тръ́гване n.	departure
удово́лствие n.	pleasure
хо́ра pl.	people
ця́л, а, о, це́ли	whole, entire
през ця́лото вре́ме на пъту́ването	during the entire time of /traveling
четири́ма used only for male human beings	four
шести́ма " " " "	six

LESSON 33

ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 34

Lesson 34

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of the Perfective Aspect with the Suffix Н

1.

Обикновено аз ставам в пет часа.
Утре аз ще стана в шест часа.

Обикновено аз ставам в пет часа. Утре	Утре аз ще стана в шест часа.
той, ние, ти, тя, те, вие, аз, учениците, г-н.....	Обикновено той става в пет часа. Утре той ще стане в шест часа.
Аз често минавам през това село.	Този път ....
Аз преминавам реката сега.	Довечера ....
Аз тръгвам при изгрев слънце понякога.	Утре сутрин ....
Той почва да учи български.	Идущата седмица.......
Ние обикновено стигаме на хижата рано.	Този път обаче ....
Те винаги си лягат късно.	Довечера ....
Аз обикновено го срещам на площада.	Утре вечер ....
Тя винаги помага на майка си.	Този път ....
Пътниците напускат купето сега.	След няколко минути...
Ние заминаваме за София сега.	Идущия месец ....
Ти винаги сядаш на този стол до прозореца.	Този път ....
Влакът обикновено пристига в седем часа сутринта.	Утре сутрин ....
Те понякога пленяват по двама-трима неприятели.	Утре ....
Кой тръгва сега?	Кой ще ....утре?
Кой пристига сега?	Кой ще........ довечера?

и т.н.

2.

Аз тръгвам сега.

Аз искам да тръгна сега.
Аз трябва да тръгна сега.
Аз мога да тръгна сега.

Аз тръгвам сега.	Аз искам да тръгна сега. Аз трябва да тръгна сега. Аз мога да тръгна сега.

ти, те, ние, той, вие,
тя, аз, децата, г-жа.....

Той става сега.
Те минават през селото сега.
Ние преминаваме реката сега.
Аз почвам да уча немски език.
Вие обикновено стигате на хижата рано.
Той си ляга сега.
Пътникът напуска купето сега.
Ти заминаваш сега.
Той сяда на стола сега.
Те пристигат сега.

3.

Той си ляга късно обикновено.
Защо не си легне рано довечера?

Той си ляга късно обикновено.	Защо не си легне рано довечера?

аз, те, тя, ние, ти,..и т.н.

Той често става в пет часа.	Защо не стане в 6 ч. утре?
Ние преминаваме реката при моста сега?	Защо не преминеме реката при вира?
Те тръгват сега.	Защо не тръгнат по-късно?
Тя се връща късно всяка вечер.	Защо не се върне рано довечера?
Той почва да учи френски сега.	Защо не почне да учи немски?
Той му връща десет лева ресто.	Защо не му върне двайсет лева ресто?
Ти обикновено помагаш на сестра си.	Защо не помогнеш на майка си сега?
Всеки път те минават през село Владая.	Защо не минат през село Бояна този път?

4.

Ти обикновено тръгваш в 6 ч.
Тръгни в 7ч. този път!

Вие обикновено тръгвате в 8 ч.	Тръгнете в 9 ч. този път!
Вие винаги ставате късно.	Станете рано утре сутрин!
Обикновено ти си лягаш късно.	Легни си рано довечера!
Вие почвате да учите сега.	Почнете да учите сега!
Ти напускаш купето сега.	Напуснете купето сега!
Вие винаги сядате на малкия стол.	Седнете на големия стол сега!
Те минават по горната пътека обикновено.	Минете по долната пътека този път!
Вие преминавате реката при селото.	Преминете реката при вира утре!
Ти обикновено го срещаш пред театъра.	Срещни го пред киното довечера!
Ти винаги помагаш на сестра си.	Помогни на майка си този път!

5.

Вие ще минете през Бояна утре.

Не минавайте през Бояна!
Минете през Владая!

Ти ще минеш през Бояна утре.	Не минавай през Бояна утре! Мини през Владая.

Ти ще си легнеш късно довечера.
Вие ще станете рано утре сутрин.
Ти трябва да помогнеш на брат си сега.
Вие искате да почнете да учите идущата седмица.
Ти ще тръгнеш в девет часа.
Вие ще се върнете късно довечера.
Ти искаш да седнеш на малкия стол.
Вие ще заминете за Варна довечера.

и т.н.

6.

Те обикновено тръгват рано.
Вчера те тръгнаха късно.

Те обикновено тръгват рано.	Вчера те тръгнаха късно.
той, аз, тя, вие, ние, ти, те, ... и т.н.	Той обикновено тръгва рано. Вчера той тръгна късно.
Аз често настивам.	Преди няколко дена аз настинах.
Аз понякога си хапвам към 10 ч. сутринта.	Тази сутрин аз си хапнах към 10 ч.
Тя помага на майка си всеки ден.	Миналата неделя тя помогна на майка си.
Ние напускаме купето сега.	Преди малко ние напуснахме купето.
Вие понякога минавате по горната пътека.	Миналата седмица вие минахте по долната пътека.
Те преминават реката при вира сега.	Снощи те преминаха реката при гората.
Ние заминаваме сега.	Ние заминахме преди няколко часа.
Обикновено аз си лягам рано и ставам рано.	Снощи аз си легнах рано и станах рано тази сутрин.
Кога започва киното?	Кога започна киното?
Аз често срещам братовчедка си в кафенето на площада.	Преди няколко дена аз срещнах братовчедка си пред киното.
Тя винаги остава в хижата.	И този път тя остана в хижата.
Аз обикновено се връщам късно в къщи.	Снощи аз се върнах късно в къщи.
Той ми връща ресто десет лева.	Преди малко той ми върна ресто десет лева.
Те пленяват по няколко войника на ден.	Вчера те плениха няколко войника.
Той обикновено пристига тук в шест часа следобед.	Вчера той пристигна в девет часа вечерта.

7.

Той става рано няколко пъти миналата седмица.
Той стана рано тази сутрин.

аз, тя, те, ние, ти, вие, той, децата, брат ми, ...

Аз ставах рано няколко пъти миналата седмица.
Аз станах рано тази сутрин.

Тя си ляга късно много пъти миналия месец.
Тя си легна късно снощи.

Аз си хапвах много пъти от фасула вчера.
Аз си хапнах от фасула преди малко.

Тя го среща много пъти в кафенето на площада миналата седмица.
Тя го срещна в кафенето на площада преди няколко часа.

Ти настива няколко пъти миналия месец.
Ти настина преди няколко дена.

Те минаваха много пъти по горната пътека миналата година.
Те минаха по горната пътека вчера следобед.

Тя се връща късно няколко пъти миналата седмица.
Тя се върна късно снощи.

Ние помагахме на приятелите си много пъти миналата година.
Ние помогнахме на приятелите си тази сутрин.

Те преминаваха реката при вира много пъти миналия месец.
Те преминаха реката при вира преди малко.

и т.н.

LESSON 34

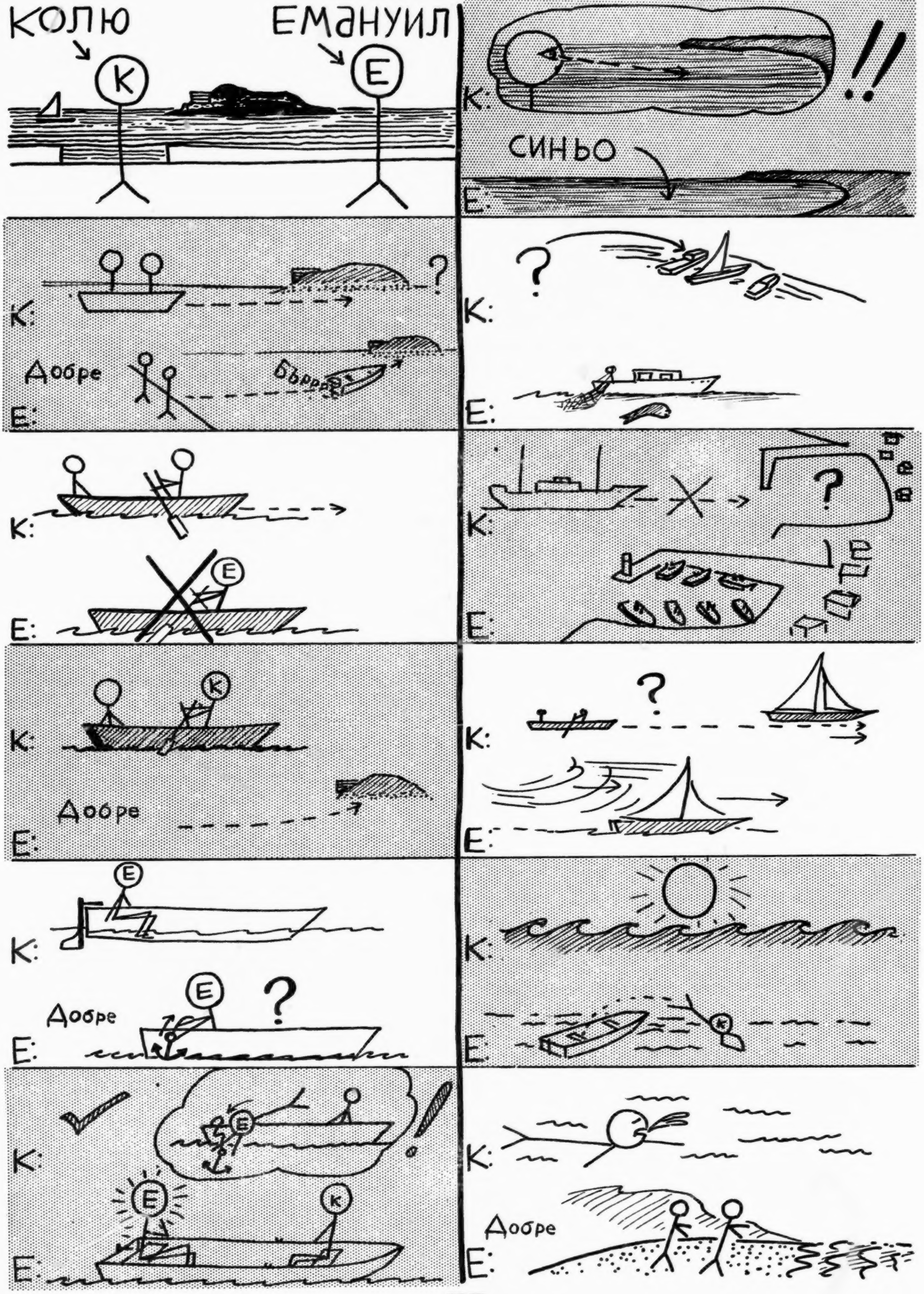
КОЛЮ
K
ЕМАНУИЛ
E
K:
?
Добре
Бърррр
E:
K:
E:
E
K:
K
Добре
E:
K:
E
Добре
E
?
E:
K:
E
K
!
E:
E
K
K:
!!
СИНЬО
E:
K:
?
E:
K:
?
E:
K:
?
E:
K:
K
E:
K:
Добре
E:

УРОК 34 - РАЗГОВОР

РАЗХОДКА С ЛОДКА

Ко́лю
Емануи́л

- Искаш ли да се разхо́дим до пла́жа на о́строва?
- Добре́, но изпу́снахме мото́рницата.

- Ще оти́дем с гре́бна ло́дка.
- Аз не мо́га да греба́.

- Ня́ма значе́ние. Аз ще греба́.
- Добре́ тога́ва. Да тръ́гнем.

/При ло́дките/
- Седни́ на корми́лото, мо́ля ти се!
- Добре́. Ами́ да вди́гна ли ко́твата?

- Да. /Ем.вди́га ко́твата/ Внима́вай! Ще па́днеш във вода́та.
- Ня́ма да па́дна. Ето, ся́дам.

- Я погледни́ за́лива! Ко́лко е краси́в!
- И какъ́в ху́бав син цвят има море́то!

- Какви́ ли са оне́зи ло́дки край брега́?
- Допу́скам, че са риба́рски.

- Защо́ то́зи това́рен парахо́д не вле́зне в приста́нището?
- Защо́то то е пъ́лно с пъ́тнически парахо́ди.

- Мо́жем ли да насти́гнем она́зи платнохо́дка?
- Невъзмо́жно е. Тя върви́ бъ́рзо. Ду́ха вя́тър.

- Зна́еш ли, че вода́та е мно́го то́пла и прия́тна.
- Щом ми́слиш така́, скокни́ и поплу́вай ма́лко!

- Не оби́чам да ска́чам. Гъ́лтам вода́.
- Добре́. Ще плу́ваме, кога́то сти́гнем на пла́жа.

---

16. Я has no special meaning in this phrase. It serves to reinforce the imperative. 18. Какви ли is a deliberative question which is not always answered. Notice the addition of "I wonder" in English. 19. Че (= that) introduces an objective clause. Notice the ommission of "that" in English. 24. Знаеш ли, че..= you know. For the ommission of that see 19.

LESSON 34 - DIALOGUE

A BOAT RIDE

Kolyo
Emanuel

- Do you want to go for a boat ride to the beach on the island?
- O.K.,but we missed the motorboat.

- We'll go by rowboat.
- I can't row.

- It doesn't matter. I'll row.
- O.K. then. Let's go.

/At the boats/

- Please sit down at the rudder.
- O.K. Shall I pull up the anchor?

- Yes. /Emanuel pulls up the anchor/ Pay attention! You'll fall into the water.
- I won't fall. Here, I am sitting down.

- Look at the bay! How beautiful it is!
- And what a pretty blue color the sea has!

- I wonder what kind of boats those are along the shore.
- I think they are fishing boats.

- Why doesn't the cargo ship enter the harbor?
- Because it is full of passenger ships.

- Could we catch up with that sailboat?
- It's impossible. It is moving fast. The wind is blowing.

- You know the water is very warm and pleasant.
- Since you think so, jump and swim for a while.

- I don't like to jump. I swallow water.
- O.K. We'll swim, when we arrive at the beach.

ГРАМАТИКА

FORMATION OF THE PERFECTIVE ASPECT* WITH THE SUFFIX H

The verbs of the 3rd group may end in the first person singular, present tense in

-ам or -вам   -ям or -вям

A large number of verbs in the third group, ending in -ам or -вам form their perfective aspect with the suffix H. All perfective verbs, which are produced this way, belong to the first group.

The suffix H is added to the stem of the imperfective verb in the following ways:

1. The stem does not undergo any change.

вди́гам:	вди́гна	to lift
допу́скам:	допу́сна	to admit, to suppose
мина́вам:	ми́на**	to pass by
па́дам:	па́дна	to fall
по́чвам:	по́чна	to start
пу́скам:	пу́сна	to let, to let go

---

* For the formation of the perfective aspect in general see Lesson 22, Grammar IV.

** This verb does not take the suffix H, since it has a H in its stem already.

LESSON 34

сти́гам:	сти́гна	to reach; to suffice
тръ́гвам:	тръ́гна	to depart
сре́щам:	сре́щна	to meet
ста́вам:	ста́на	to become; to get up

Examples:

Той тръ́гва от къ́щи в 8 часа, затова́ че́сто изпу́ска вла́ка.	He leaves home at 8 o'clock, therefore he often misses the train.
Ако тръ́гне днес в се́дем и полови́на, той ще бъде на га́рата на вре́ме.	If he leaves at 7.30 today, he'll be at the station on time.
Не вди́гай ко́твата! Те́жка е. И аз не мо́га да я вди́гна.	Don't pull up the anchor. It's heavy. I can't pull it up either.
Платнохо́дките не вървя́т бъ́рзо. Парахо́д ле́сно насти́га платнохо́дка. На́шият парахо́д ще насти́гне оня́ платнохо́дки, които сега оти́ват към приста́нището.	The sailboats don't travel fast. A ship easily overtakes a sailboat. Our ship will overtake those sailboats which are now moving towards the harbor.

2. The root vowel of the verb changes in the following way: Я and И change to E ; A changes to O.

Я to E	И to E	A to O
лягам: ле́гна	вли́зам* вле́зна	пома́гам: помо́гна
to lie down	to enter	to help
ся́дам: се́дна		ска́чам: ско́кна*
to sit down		to jump

---

* The verb вли́зам has a 2nd form for the perfective aspect: вля́за, вле́зеш, вле́зе

** The verb ска́чам also has a 2nd form for the perfective aspect: ско́ча, ско́чиш, ско́чи. (Notice the group of the verb).

Examples:

Ако не се́днеш в ло́дката, ще па́днеш във вода́та.	If you don't sit down in the boat, you will fall into the water.
Парахо́дите влизат в приста́нището през деня́. Те́хният парахо́д ще вле́зне в три часа́.	The ships enter the harbor during the day. Their ship will enter at 3 o'clock.

3. Some verbs ending in -щам which form the perfective aspect with Н lose the Щ after taking Н:

връ́щам се: въ́рна се	to return, to come back
прегръ́щам: прегъ́рна	to embrace
повръ́щам: повъ́рна	to vomit
обръ́щам: объ́рна	to turn

Notice the displacement of Ъ and Р .

4. The verb погле́ждам loses Ж before taking Н:

погле́ждам: погле́дна	to have a look (at);to glance at

Examples:

Тя се връ́ща от учи́лището в 2 часа́ обикнове́но. Днес тя се въ́рна в 3 часа́.	She usually comes back from school at 2 o'clock. Today she came back at 3 o'clock.
Вие не го погле́ждате, кога́то го сре́щате,затова́ и той не и́ска да ви погле́дне.	You don't glance at him, when you meet him, that's why he does not want to have a glance at you either.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of the Perfective Aspect with Suffix __Н__

1.

Аз често изпускам влака.
Аз ще изпусна влака следобед.

той, вие, тя, ние, ти, те,
аз, сестра ми, студентите,
и т.н.

Той често изпуска влака.
Той ще изпусне влака следобед.

и т.н.

Те понякога падат във водата от лодката.
Те ще паднат във водата от лодката.

Той вдига котвата сега.
Той ще вдигне котвата след малко.

Ние влизаме в стаята сега.
Ние ще влезнем в стаята след няколко минути.

Вие настигате платноходката сега.
Вие ще настигнете платноходката.

Аз често скачам от лодката във водата.
След малко аз ще скокна от лодката във водата.

Той почва да учи сега.
Той ще почне да учи след един час.

Те обикновено пристигат в 9 ч.
Утре те ще пристигнат в 10 ч.

и т.н.

2.

Аз вдигам котвата сега.

Аз мога да вдигна котвата сега.
Аз искам да вдигна котвата сега.
Аз трябва да вдигна котвата сега.

ти, вие, той, ние, аз, те,
брат ми, ... и т.н.

Ти вдигаш котвата сега.

Ти трябва да вдигнеш котвата сега.
можеш
искаш

Ние настигаме платноходката сега.
Аз често скачам от лодката във водата.
Те влизат в ресторанта сега.
Тя понякога пада от лодката във водата.
Ти често изпускаш моторницата.
Ние ставаме в 6 ч. всяка сутрин.
Той си ляга в полунощ .
Аз се връщам в къщи сега.
Тя минава покрай кафенето сега.
Те тръгват сега.
Той сяда на стола сега.
и т.н.

и т.н.

3.

Ние влизаме в стаята сега.
Защо не влезнем в стаята сега?

той, аз, вие, тя, те, ти

Той влиза в стаята сега.
Защо не влезне в стаята сега?

Той поглежда хубавото момиче.
Аз вдигам котвата сега.
Те настигат платноходката сега.
Той скача във водата сега.
Ти ще изпуснеш моторницата.
Тя заминава за София сега.
Той я среща в кафенето на площада.

и т.н.

и т.н.

4.

Аз често изпускам влака.
Вчера аз изпуснах влака.

тя, те, той, ние, ти, вие,
сестра ми, ... и т.н.

Тя често изпуска влака.
Вчера тя изпусна влака.

Ние влизаме в кафенето сега.
Преди малко ние ....

Той вдига котвата сега.
Преди няколко минути ....

и т.н.

Те настигат платноходката.
Преди малко те ....

Тя често пада във водата.
Миналата събота тя ....

Аз често поглеждам хубавите момичета.
Аз току-що ....

Той често скача от лодката във водата.
Той току-що ....

и т.н.

Аз допускам това.
Аз допуснах това.

Вие обикновено тръгвате рано.
Преди няколко дена вие .....

Ти обикновено се връщаш късно
в къщи.
Снощи ти ....

Той често настива.
Миналата седмица той ....

Ние обикновено преминаваме реката
при вира.
Миналия месец ние ....

Те напускат купето сега.
Преди малко те ....

5.

Тя пада много пъти във водата
вчера.
Тя падна във водата преди малко.

той, ние, те, ти, вие, аз

Той пада много пъти във водата
вчера.
Той падна във водата преди
малко.

Ние скачахме много пъти от
лодката тази сутрин.
Ние скокнахме от лодката преди
малко.

Те се връщаха късно няколко
пъти миналата седмица.
Те се върнаха късно снощи.

и т.н.

Той настива няколко пъти миналия месец.
Той настина преди няколко дена.

Аз ставах рано няколко пъти
миналата седмица.
Аз станах рано тази сутрин.

6.

Ти ще скокнеш от моста в реката.

Не скачай от моста в реката!
Скокни от лодката!

Вие ще скокнете от моста.

Не скачайте от моста!
Скокнете от лодката!

Ти ще вдигнеш котвата след малко.
Вие ще останете на хижата до
неделя.
Ти искаш да си хапнеш от гювеча.
Вие ще станете късно утре.
Ти ще си легнеш в полунощ.
Вие ще заминете със сутрешния влак.
Ти ще минеш по горната пътека.
Вие ще преминете реката при вира.
Ти ще я срещнеш пред театъра.

и т.н.

LESSON 34

ЧЕТИВО

Варна е български град на Черно море. Той е един от най-красивите градове на България. Има хубаво пристанище и голям плаж. През лятото много хора отиват на курорт във Варна.

Александър, Емануил, Атанас и Елена пристигнаха във Варна. Няколко дена след това Емануил и братовчед му Колю поискаха да се разходят до плажа на острова. Те отидоха на пристанището, за да се качат на моторницата, но я изпуснаха. В пристанището имаше много гребни лодки. Взеха една от тях. Емануил седна на кормилото, защото не може да гребе. Започна да вдига котвата. Колю му каза да внимава, за да не падне във водата.

Колю започна да гребе. Тръгнаха с лодката към острова. Заливът беше много красив. Морето имаше хубав син цвят. Много рибарски лодки плуваха край брега. Един товарен параход беше на котва в средата на залива. Той не можа да влезе в пристанището през деня,защото то беше пълно с пътнически параходи.

Двамата братовчеди поискаха да настигнат една платноходка. Не можаха. Тя плуваше бързо, понеже духаше вятър. Водата на морето беше много топла и приятна. Колю каза на Емануил да скокне от лодката и да поплува малко. Емануил не скочи. Той гълта вода, когато скача. Двамата решиха да плуват, когато стигнат на плажа.

ПРЕВОД

1. Did you take my suit and her dress for dry cleaning yesterday? Yes, I did. When will they be ready? Your suit will be ready on Monday. They'll bring her dress in a few days.

2. Whose are these dirty shirts? The white silk ones are Dad's and the light-blue ones are mine. Why didn't you wash them this morning? I didn't have time, I'll wash their shirts tonight.

3. Are you mending your brother's socks now? I mended his last night. I'm mending yours now.

4. Did the shoemaker repair your mother's shoes? Yes, he did. He put soles and heels on her shoes.

5. Why didn't their children come to the dancing party? They got sick a few days ago. Did they get well? No, they're still sick.

6. What is his name? His name is Kolyo. Why is he wearing your overcoat? He is my cousin. Is he married? Yes, he is. His wife is an American. They live in her house. His parents stay with them. Her parents live in the country.

7. I cannot write with my pencil, but I will write very well with yours. You can take mine and give me yours.

8. They have a house in this street, and the house on the corner is also theirs.

9. I saw a cousin of mine at the coffee shop last night. We ate together. I had stuffed peppers with yogurt. He ordered pork chops. We drank plum whisky.

10. A friend of yours just told us that.

11. She wants to know if you sold your house last month. No, I did not sell my house.

12. I have to go home now. You can stay here if you want to. I want to come here again tonight. Don't come tonight. Come tomorrow morning.

13. He has been drinking wine for a few hours. He stopped at the tavern at noon and ordered a few bottles of red wine. You want to tell me that he has been drinking since noon? Yes. He wants to get drunk.

14. Where did you write your homework? I wrote it at school. Did you understand your grammar exercise? No, I didn't. I usually understand our teacher but this time I couldn't understand him.

15. When did you begin to study Bulgarian? I began to study Bulgarian last year. I've been studying Bulgarian for six months now.

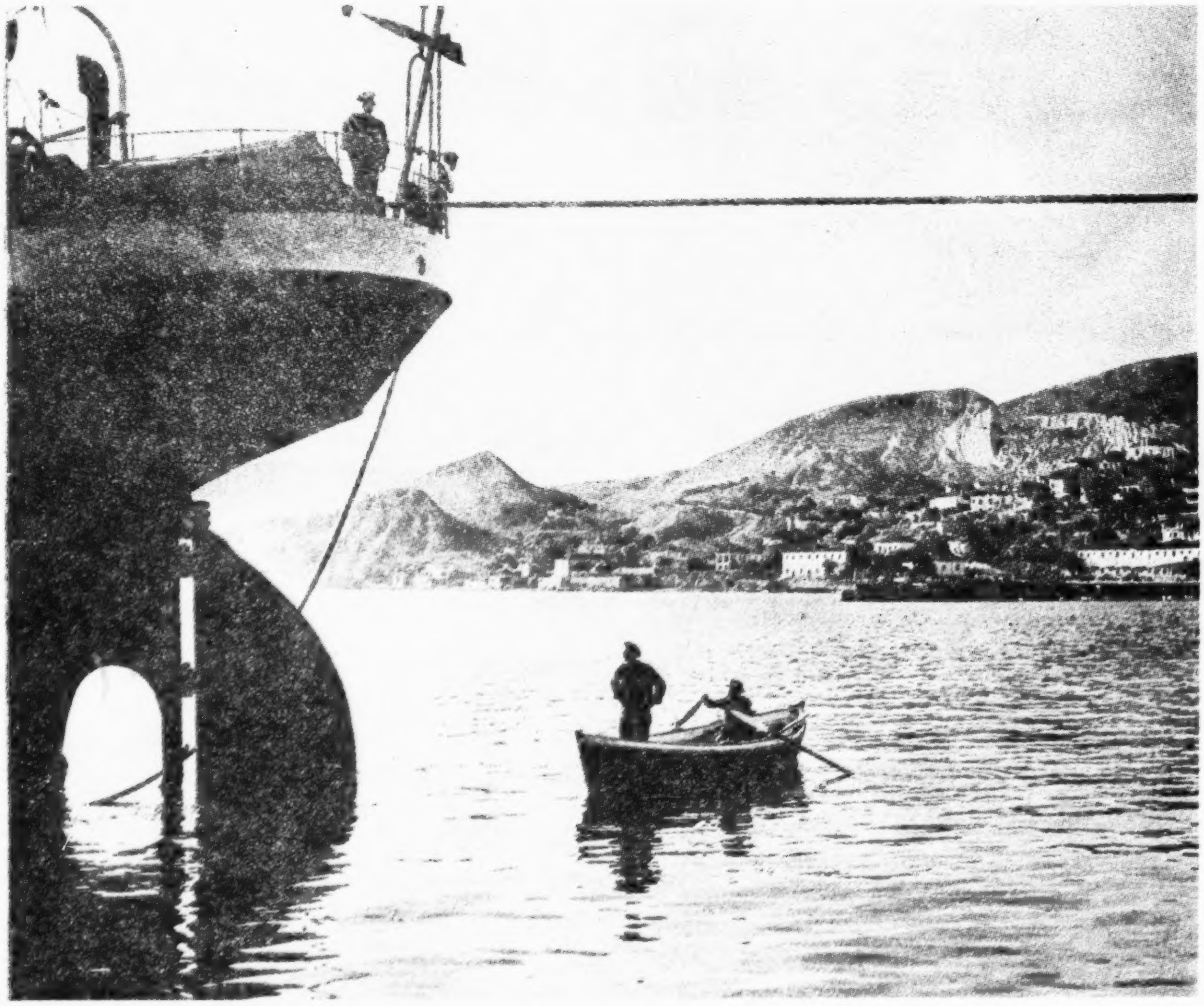

LESSON 34

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде е Варна?
   Варна е на Черно море.

2. Руски град ли е Варна?
   Не, Варна не е руски град. Варна е български град.

3. Какъв град е Варна?
   Варна е един от най-красивите градове на България.

4. Защо Варна е един от най-красивите градове на България?
   Варна е един от най-красивите градове на България,
   защото има хубави улици, красива морска градина и голям
   красив плаж.
5. Какво правят много българи през лятото?
   През лятото много българи отиват на курорт във Варна.

6. Кой пристигна във Варна?
   Александър, Емануил, Атанас и Елена пристигнаха във
   Варна.

7. Какво поискаха да направят Емануил и братовчед му Колю
   няколко дена след това?
   Няколко дена след това Емануил и братовчед му Колю
   поискаха да се разходят до плажа на острова.

8. С какво искаха да отидат те на острова?
   Те искаха да отидат на острова с моторница.

9. Откъде тръгва моторницата?
   Моторницата тръгва от пристанището.

10. Защо Емануил и братовчед му Колю отидоха на пристанището?
    Те отидоха на пристанището, за да се качат на моторницата.

11. Защо не се качиха те на моторницата?
    Те не се качиха на моторницата, защото я изпуснаха.

12. Какво направиха те, след като разбраха, че не могат да
    отидат на острова с моторницата?
    След като разбраха, че не могат да отидат на острова
    с моторницата, те отидоха при гребните лодки.

13. Къде бяха гребните лодки?
    Гребните лодки бяха в пристанището.

14. Имаше ли много гребни лодки в пристанището?
Да, в пристанището имаше много гребни лодки.

15. Какво стана, след като те отидоха при гребните лодки?
След като отидоха при гребните лодки, те взеха една от тях.

16. Къде седна Емануил?
Емануил седна на кормилото.

17. Защо Емануил седна на кормилото?
Той седна на кормилото, защото не може да гребе.

18. Какво започна Емануил да прави, след като седна на кормилото?
След като седна на кормилото, той започна да вдига котвата.

19. Какво каза Колю на Емануил?
Той му каза да внимава.

20. Защо Колю каза на Емануил да внимава?
Той му каза да внимава, за да не падне във водата.

21. Какво направи Колю, след като каза на Емануил да внимава?
След като каза на Емануил да внимава, Колю седна и започна да гребе.

22. Накъде тръгнаха двамата с лодката?
Двамата тръгнаха с лодката към острова.

23. Какъв беше заливът?
Заливът беше много красив.

24. Какъв цвят имаше морето?
Морето имаше хубав син цвят.

25. Къде плуваха много рибарски лодки?
Много рибарски лодки плуваха край брега.

26. Какво видяха двамата братовчеди в средата на залива?
Двамата братовчеди видяха един товарен параход в средата на залива.

27. На котва ли беше товарният параход?
    Да, товарният параход беше на котва.

28. Къде беше на котва товарният параход?
    Товарният параход беше на котва в средата на залива.

29. Можа ли да влезе товарният параход в пристанището през деня?
    Не, той не можа да влезе в пристанището през деня.

30. Защо товарният параход не можа да влезе в пристанището през деня?
    Той не можа да влезе в пристанището през деня, защото то беше пълно с пътнически параходи.

31. Какво поискаха да направят двамата братовчеди?
    Двамата братовчеди поискаха да настигнат една платноходка.

32. Те можаха ли да настигнат платноходката?
    Не, те не можаха да настигнат платноходката.

33. Защо двамата братовчеди не можаха да настигнат платноходката?
    Те не можаха да настигнат платноходката, защото тя плуваше бързо.

34. Защо платноходката плуваше бързо?
    Платноходката плуваше бързо, защото духаше вятър.

35. Каква беше водата на морето?
    Водата на морето беше много топла и приятна.

36. Какво каза Колю на Емануил, когато видя, че водата на морето е много топла и приятна?
    Когато видя, че водата на морето е много топла и приятна, той му каза да скокне от лодката и да поплува малко.

37. Емануил скочи ли във водата?
    Не, той не скочи във водата.

38. Защо Емануил не скочи във водата?
    Той не скочи във водата, защото винаги гълта вода, когато скача.

39. Какво решиха двамата?
    Двамата решиха да плуват, когато стигнат на плажа.

Part I Translate into Bulgarian:

1. When does the motorboat leave? The motorboat leaves at a quarter to nine in the morning and at half past two in the afternoon. Are you going to leave for the island tomorrow morning? Yes, I am.

2. The train arrives at a quarter past eight in the evening. They are not going to arrive on that train. They'll arrive on the morning train.

3. You missed the train again this time, didn't you? Yes, I did. What of it? Don't miss it next time, because you won't be able to get there in time.

4. Let us pass by the harbor now. It's so beautiful there. I always pass by the harbor when the weather is nice. It is usually full of passenger and cargo ships. There are also a lot of sailboats, rowboats, and fishing boats there.

Part II Change the following sentences using "мога да, трябва да, искам да" and the perfective aspect.

Examples: Сега аз отивам на кино.
Answer: Сега аз искам да отида на кино.

1. Сега той се връща в къщи.
2. Ние заминаваме сега.
3. Те преминават реката сега.
4. Ти напускаш купето сега.

Part III Translate and answer in Bulgarian:

1. Do you often get a cold?
2. Did you get a cold last week?
3. Do you go to bed late? And last night?
4. Do you usually get up early?
5. Did you get up early this morning?

Part IV Tape recording assignment:

1. Record the dialogue of Lesson 34.

2. Tell in a few words about a trip you made some time ago.

LESSON 34

РЕЧНИК

бряг **m. with art.** брегъ́т, брега́, **pl.** брегове́	shore, coast; bank
два бря́га	two shores
вди́гам	to pull up, to lift
вди́гна, е, ах	
вле́зна **see** вли́зам	
вли́зам в /ста́ята/	to enter /the room/
вле́зна в, е, ах	
внима́вам	to pay attention
вя́тър **m. pl.** ветрове́	wind
греба́, е, а́х	to row
гре́бен, гре́бна, о, и	pertaining to rowing, row
гре́бна ло́дка	row boat
гъ́лтам	to swallow
глъ́тна, е, ах	
допу́скам	to think, to suppose
допу́сна, е, ах	
ду́хам	to blow
ду́хна, е, ах	
за́лив **m.**	bay
значе́ние **n.**	meaning
ня́ма значе́ние	it doesn't matter
изпу́скам	to miss (train, boat, etc.)
изпу́сна, е, ах	
ко́лко **adv. in exclamations**	how
корми́ло **n.**	rudder
ко́тва **f.**	anchor
край **prep.**	along
краси́в, а, о, и	beautiful
ло́дка **f.**	boat
мо́ля, и, их	to beg
мо́ля ти се	I beg you
море́ **n.**	sea
мото́рница **f.**	motorboat
накъде́ ?	where to?, in what direction?
насти́гам	to catch up with
насти́гна, е, ах	
невъзмо́жен, -жна, о, и	impossible
о́стров **m.**	island
па́дам	to fall
па́дна, е, ах	
парахо́д **m.**	steamship
плаж **m.**	beach
платнохо́дка **f.**	sailboat
плу́вам	to sail; to navigate; to swim
поплу́вам	

LESSON 34

погле́ждам	to have a look
погле́дна, е, ах	
приста́нище n.	harbor, port
прия́тен, прия́тна, о, и	pleasant
разхо́дка f.	walk; stroll; ride
разхо́ждам се	to go for a walk, to take a walk; to go for a ride
разхо́дя се, и, их	
риба́рски, а, о, и	fishing, fisherman's
ска́чам	to jump
ско́кна, е, ах	
ско́ча, и, их	
това́рен, това́рна, о, и	(of) cargo
то́пъл, то́пла, о, и	warm
щом conj.	since, as
я	you better; come on; do (sometimes not translated)

СТАРОБЪЛГАРСКА РЕЗБА НА ДЪРВО

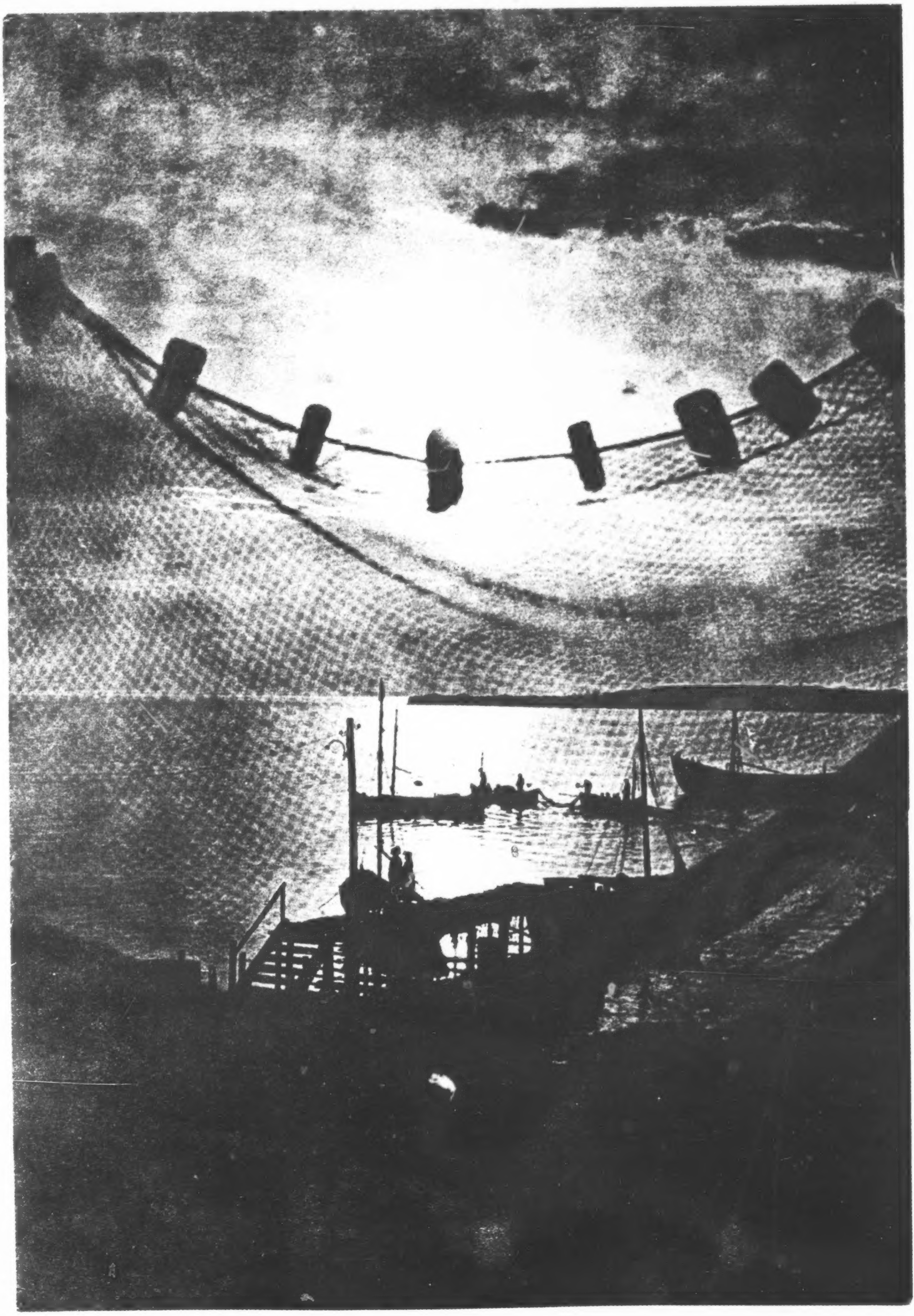

ТРИДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 35

Lesson 35

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Article for Cardinal Numerals

II. Plural after Numerals of Nouns Ending in ЕЦ and ИН

I. Article for Cardinal Numerals

1.

На масата има два молива.
Единият молив е червен,
другият молив е жълт.

Колко молива има на масата? Какъв е цветът на моливите?	На масата има два молива. Единият молив е червен, другият молив е жълт.
Колко костюма има той? Какъв е цветът на костюмите?	Той има два костюма. Единият костюм е кафяв, другият костюм е син.
Какво има на масата? Какво има в бурканите?	На масата има два буркана. В единия буркан има американски крем, в другия буркан има италиански крем.
Колко острова има в този залив? Какви са островите?	В този залив има два острова. Единият остров е голям, другият остров е малък.
Колко плажа има на острова? Къде са плажовете?	На острова има два плажа. Единият е до пристанището, другият е до селото.
Колко пътника има в купето? Какво правят пътниците?	В купето има двама пътници. Единият чете, другият пише.
Колко ученика има на масата? Какво правят те?	На масата има двама ученици. Единият спи, другият говори.
Колко парахода има в пристанището? Какви са параходите?	В пристанището има два парахода. Единият параход е пътнически, другият е товарен.
Колко куфара има на перона? Какъв е цветът на куфарите?	На перона има два куфара. Единият е кафяв, другият е жълт.
и т.н.	и т.н.

2.

Аз имам две ризи.
Едната риза е бяла, другата риза е светлосиня.
Едната е бяла,другата е светлосиня.

Колко ризи имате ? Какъв е цветът на ризите?	Аз имам две ризи. Едната риза е бяла, другата риза е светлосиня.
Колко блузи има тя? рокли кърпи връзки покривки	
Колко лодки има край брега? Какви са лодките?	Край брега има две лодки. Едната е гребна, другата е рибарска.
Какви са тези две четки?	Едната е за бръснене, другата е за зъби.
Какво правят двете българки?	Едната пее, другата свири на пиано.
Какво правят двете американки?	Едната американка учи урока си, другата чете списание.
Къде бяха двете ти братовчедки снощи?	Едната беше на кино, другата - на театър.
Какво има в тези две манерки?	В едната манерка има ракия, в другата манерка има вода.
Къде са двете кръчми?	Едната е на ъгъла, другата е до ресторанта.

3.

Той има две сака.
Едното сако е бежово, другото сако е кафяво.

Колко сака има той? Какъв е цветът на саката?	Той има две сака. Едното сако е бежово, другото сако е кафяво.
Коя класа са тези две купета?	Едното купе е второкласно, другото купе е третокласно.
Къде отиват тези две момичета?	Едното отива на училище, другото отива на танцова забава.
Къде са двете яйца? писма деца знамена бурканчета огледала кафенета	и т.н.

4.

На масата има пет молива.
И петте молива са жълти.

Колко молива има на масата?	На масата има пет молива.
Какъв е цветът на моливите?	И петте молива са жълти.
книги	И шестте книги са сини.
надписи	И седемте надписа са бели.
Колко костюма има той?	Той има три костюма.
Какви са костюмите?	И трите костюма са модерни.
	хубави
десет ризи	летни
двайсет връзки	зимни
дванайсет сака	
В залива има петнайсет лодки.	И петнайсетте лодки са рибарски.
В пристанището има четири парахода.	И четирите парахода са товарни.
В бюфета има девет бурканчета.	И в деветте бурканчета има крем.
На закачалката има шест кепета.	И шестте кепета са военни.
По улицата вървят три момичета.	И трите момичета са хубави.
Във вагона има осем купета.	И осемте купета са третокласни.
В залива има два острова.	И двата острова са големи.
На масата има две чинии.	И двете чинии са дълбоки.
и т.н.	и т.н.

5.

В стаята има двама студенти.
И двамата студенти четат урока.

Колко студента има в стаята?	В стаята има двама студенти.
Какво правят студентите?	И двамата студенти четат урока.
Колко кондуктора има в влака?	В влака има трима кондуктори.
Какво правят кондукторите?	И тримата кондуктори проверяват билетите на пътниците.
Колко пътника има в коридора?	В коридора има четирима пътници.
Какво правят пътниците?	И четиримата пътници говорят.
Колко продавача има в магазина за дрехи?	В магазина за дрехи има петима продавачи.
Какво правят продавачите в магазина за дрехи?	И петимата продават дрехи.
Колко чиновника има на това гише?	На това гише има двама чиновници.
Какво правят чиновниците на това гише?	И двамата чиновници продават билети.
Колко лекаря има в селото?	В селото има трима лекари.
Къде живеят лекарите?	И тримата лекари живеят на улица X.
и т.н.	и т.н.

Lesson 35

II. Plural after Numerals of Nouns Ending in ЕЦ and ИН

1.

Това е прозорец.
Стаята има прозорци.
Стаята има два прозореца.

Какво е това?	Това е прозорец.
Стаята има ли прозорци?	Да, стаята има прозорци.
Колко прозореца има стаята?	Стаята има два прозореца.
Стаята има ли много прозорци?	Не, стаята има само два прозореца.
Само един прозорец ли има тази стая?	Не, тази стая няма само един прозорец. Тази стая има три прозореца.
Пет прозореца ли има стаята?	Не, стаята няма пет прозореца. Стаята има два прозореца.

Аз съм българин.

Какъв сте Вие?	Аз съм американец.
Какви са те?	Те са американци.
Колко души американци има в стаята?	В стаята има пет американеца.
Има ли много американци в стаята?	Не, в стаята няма много американци. В стаята има само три американеца.
Колко американеца има в стаята?	В стаята има шест американеца.

2.

Аз съм българин.
Учителите са българи.
Седем българина работят в отдела.

Какъв съ аз?	Вие сте българин.
Какви са учителите?	И те са българи.
Колко души българи работят в отдела?	Седем българина работят в отдела.
Има ли много българи в училището?	Не, в училището няма много българи. В училището има само пет българина.
Колко души българи има в този град?	В този град има петдесет българина.
Колко българина има в стаята?	В стаята има два българина.
и т.н.	и т.н.

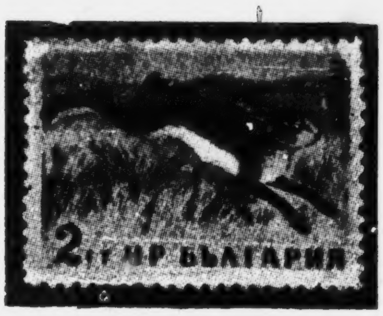
2 ст НР БЪЛГАРИЯ

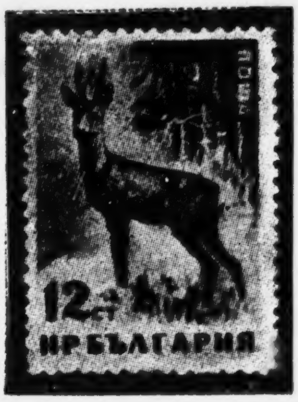
ПОЩА
12 ст
НР БЪЛГАРИЯ

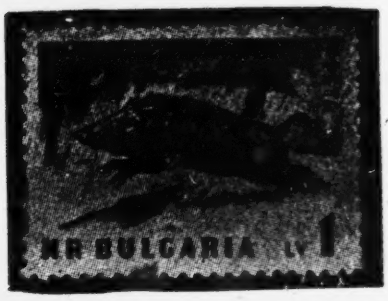
НР BULGARIA лв 1

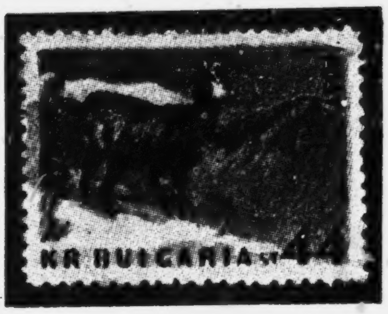
НР BULGARIA ст 44

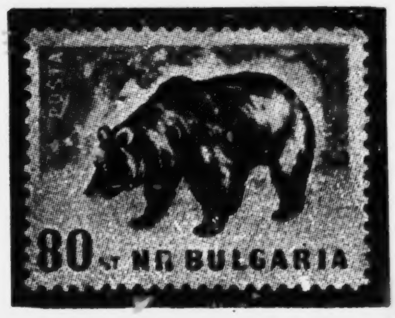
POSTA
80 ст НР BULGARIA

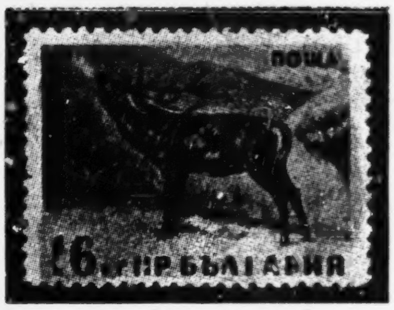
ПОЩА
16 ст НР БЪЛГАРИЯ

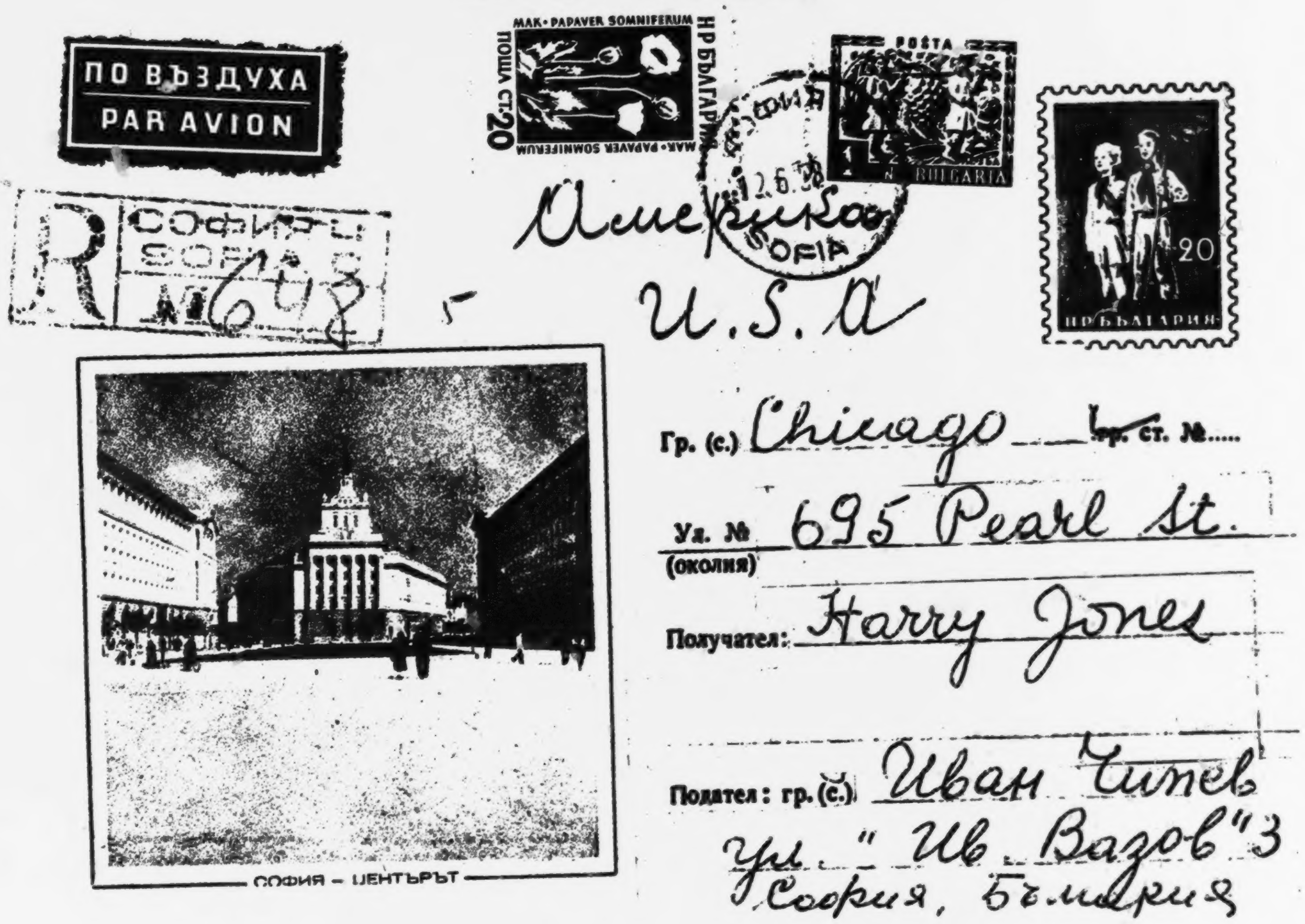

ПО ВЪЗДУХА
PAR AVION

R СОФИЯ 5
SOFIA 5
№ 642

МАК • PAPAVER SOMNIFERUM
НР БЪЛГАРИЯ
ПОЩА ст. 20

POSTA
1 лв BULGARIA

СОФИЯ
12.6.58
SOFIA

20
НР БЪЛГАРИЯ

Америка
U.S.A

Гр. (с.) Chicago бр. ст. №.....

Ул. № 695 Pearl St.
(околия)

Получател: Harry Jones

Подател: гр. (с.) Иван Чипев
ул. "Ив. Вазов" 3
София, България

СОФИЯ – ЦЕНТЪРЪТ

LESSON 35

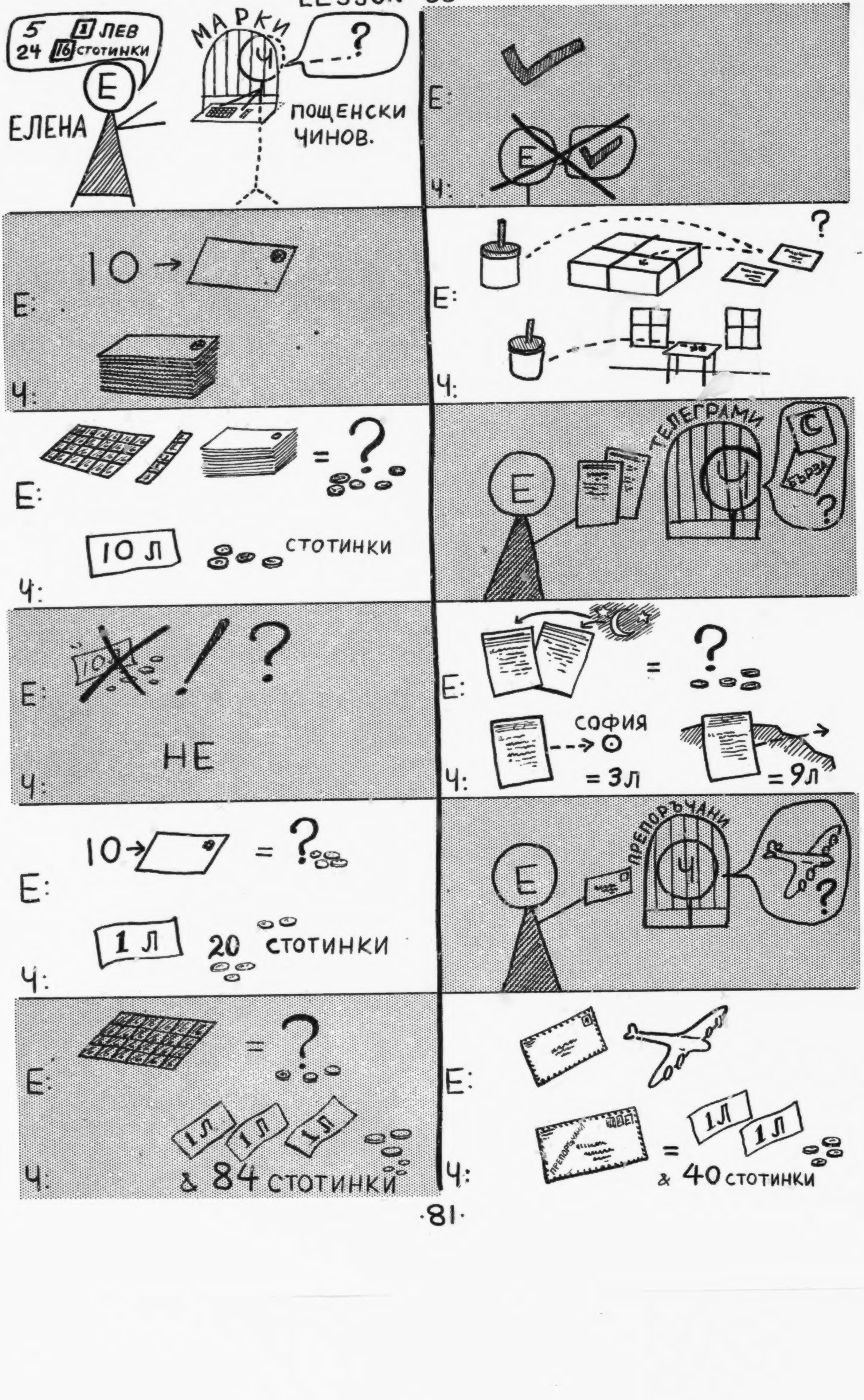
5 1 ЛЕВ
24 16 СТОТИНКИ
Е
ЕЛЕНА
МАРКИ
Ч
?
ПОЩЕНСКИ ЧИНОВ.
Е:
10 →
Ч:
Е:
= ?
10 Л
СТОТИНКИ
Ч:
Е:
10
?
НЕ
Ч:
Е:
10 →
= ?
1 Л
20 СТОТИНКИ
Ч:
Е:
= ?
1 Л
1 Л
1 Л
& 84 СТОТИНКИ
Ч:
Е:
Е
Ч:
?
Е:
Ч:
Е
ТЕЛЕГРАМИ
Ч
С
БЪРЗА
?
Е:
= ?
СОФИЯ
= 3Л
= 9Л
Ч:
Е
ПРЕПОРЪЧАНИ
Ч
?
Е:
ПРЕПОРЪЧАНИ
= 1Л 1Л
& 40 СТОТИНКИ
Ч:

УРОК 35 - РАЗГОВОР

НА ПОЩАТА

Еле́на/вли́за в по́щата и оти́ва на гише́то за по́щенски ма́рки /
По́щенски чино́вник

- Да́йте ми, мо́ля, пет ма́рки по еди́н лев и 24 ма́рки по 16 стоти́нки.
- Ето! Какво́ дру́го и́скате?

- Де́сет по́щенски ка́рти.
- Заповя́дайте!

- Ко́лко стру́ва вси́чко?
- Вси́чко стру́ва 10 ле́ва и 4 стоти́нки.

- Ня́мате ли гре́шка?
- Не вя́рвам.

- Ко́лко стру́ват десетте́ ка́рти?
- Те стру́ват 1 лев и 20 стоти́нки.

- А двайсетте́ и че́тири ма́рки?
- Два́десет и четирите́ ма́рки стру́ват 3 ле́ва и десе́т и че́тири стоти́нки.

- Имате пра́во. Извиня́вайте.
- Ня́ма защо́.

- Мо́же ли да залепя́ на коле́та те́зи два ли́ста с адре́си?
- Разби́ра се, лепи́лото е там на ма́сата между́ два́та прозо́реца.

/Еле́на оти́ва на гише́то за телегра́ми/
- Искам да изпра́тя те́зи две телегра́ми.
- Обикнове́ни или бъ́рзи?

- И две́те обикнове́ни. Ко́лко стру́ват?
- За Со́фия стру́ва 3 ле́ва. Дру́гата - за чужби́на - 9 ле́ва.

/Еле́на - на гише́то за препоръ́чани писма́/
- Изпрате́те, мо́ля, това́ писмо́ препоръ́чано.
- По въ́здуха ли?

- Да, с възду́шна по́ща.
- Добре́. Стру́ва два ле́ва и 40 стоти́нки.

---

19. Имам право - to be right. 20. Няма защо- don't mention it. lit. there is nothing why. 33. по = by . 34. с = by.

AT THE POST OFFICE

Helena (enters the post office and goes to the stamp window)
Post office clerk

- Give me, please, five one lev stamps and 24 sixteen stotinki stamps.
- Here they are! What else would you like?

- Ten post cards.
- Here they are.

- How much does it all cost?
- All of that costs 10 leva and 4 stotinki.

- Haven't you made a mistake?
- I don't believe so.

- How much do the 10 post cards cost?
- They cost 1 lev and 20 stotinki.

- And the 24 stamps?
- The 24 stamps cost 3 leva and 84 stotinki.

- You are right. Excuse me.
- Don't mention it.

- Is it possible to glue these two sheets with the addresses on this package?
- Of course, the glue is there on the table between the two windows.

/Helena goes to the telegram window/
- I'd like to send these two telegrams.
- Night(letter)or straight.

- Both night(letters.) How much do they cost?
- (The one) to Sofia costs 3 leva. The other(going) - out of the country - 9 leva.

/Helena - at the window for registered letters/
- Please send this letter registered.
- By air?

- Yes, by air-mail.
- All right. It costs two leva and 40 stotinki.

LESSON 35

ГРАМАТИКА

I. ARTICLE FOR CARDINAL NUMERALS

The cardinal numerals may be used with an article.

a.

еди́н	one	еди́ният	the one
една́		една́та	
едно́		едно́то	

Еди́ният пи́ше а дру́гият чете́. The one writes and the other reads.

b. The article for cardinal numerals ending in a consonant, E, И or O, is TE. Examples:

пет	five	петте́*	the five
две	two	две́те*	the two
че́тири	four	четирите́*	the four
три	three	три́те́	the three
шест	six	шестте́*	the six
де́сет	ten	десетте́*	the ten
сто	hundred	стоте́*	the hundred

c. The article for cardinal numerals ending in A is -TA. Examples:

два́ма	two (men)	два́мата	the two
три́ма	three (men)	три́мата	the three
три́ста	three hundred	три́стата	the three hundred
хиля́да	thousand	хиля́дата	the thousand

---

* Notice the change of accent!

LESSON 35

d. The compound numerals usually have the article on the last one. Examples:

два́десет и петте́	the twenty-five
сто петдесе́т и два́та	the hundred fifty-two
хиля́да сто и тридесетте́	the thousand hundred & thirty

Sometimes the article is added to the first numeral. Examples:

тридесетте́ и три	the thirty-three
петдесетте́ и шест	the fifty-six

II. PLURAL AFTER NUMERALS OF NOUNS ENDING IN -ЕЦ & -ИН

a. Nouns ending in ЕЦ drop the Е before taking the ending for the plural И. (See lesson 17, Grammar II c). These nouns, when they form the special plural used after numerals, do not drop the Е. Examples:

прозо́рец window	pl.	прозо́рци windows	but;	два прозо́реца two windows
америка́нец an American	pl.	америка́нци Americans	but;	два америка́неца two Americans

b. Nouns ending in -ИН form their plural by losing the final Н (See Lesson 17, Grammar II d). These nouns add the ending А to the singular, when they form the special plural used after numerals.

Examples:

бъ́лгарин a Bulgarian	бъ́лгари Bulgarians	два бъ́лгарина two Bulgarians
францу́зин a Frenchman	францу́зи Frenchmen	петдесет францу́зина fifty Frenchmen
англича́нин an Englishman	англича́ни Englishmen	сто англича́нина hundred Englishmen

III. MASCULINE NOUNS ENDING IN PLURAL IN A

The following three masculine nouns end in the plural in A also when they are not used after numerals. When used after numerals these nouns change the place of their accent only.

Singular	Plural	Plural after Numerals
крак - a leg	крака́ - legs	but: два кра́ка - 2 legs
лист - a sheet**	листа́ - sheets	but: три ли́ста - 3 sheets
лист - a leaf	ли́стове* ли́сти* листя́* листа́* - leaves	but: пет ли́ста - 5 leaves
рог - a horn	рога́ ро́го́ве* - horns	but: два ро́га - 2 horns

---

* лист and рог have more than one form for the plural.

** any sheet, but not bed sheet - чарша́ф.

Lesson 35

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Article for Cardinal Numerals

II. Plural after Numerals of Nouns Ending in ЕЦ and ИН

1.

Колко молива има на масата?	На масата има два молива.
Какъв е цветът на моливите?	Единият молив е червен, другият молив е жълт.
	Единият е червен, другият - жълт.
Колко костюма има той?	
сака	
балтона	
ризи	
кепета	
куфара	
одеала	
блузи има тя?	
рокли	
кърпи	
телефона	
пиана	
Колко острова има в този залив?	В този залив има два острова.
Какви са островите?	Единият е голям, другият е малък.
	Единият остров е ....
Колко пътника има в купето?	В купето има двама пътници.
Къде седят пътниците?	Единият пътник седи до прозореца, другият седи до вратата.
Колко лодки има край брега?	Край брега има две лодки.
Какви са лодките?	Едната е гребна, другата е рибарска.
Колко летни сака имаш ти?	Аз имам две летни сака.
Какъв е цветът на саката?	Едното е бяло, другото - бежово.
Колко курсиста има в стаята?	В стаята има два курсиста.
Какво правят курсистите?	Единият чете, другият пише.
Колко телеграми изпратихте?	Изпратих две телеграми.
Как изпратихте телеграмите?	Изпратих едната бърза, другата - обикновена.
Колко колета изпрати тя?	Тя изпрати два колета.
На кого изпрати тя колетите?	Единия колет тя изпрати на майка си, другия - на брат си.
Колко писма изпратихте вчера?	Изпратих две писма вчера.
Как ги изпратихте?	Едното препоръчано, другото по въздуха.

и т.н.

2.

Колко списания има на масата?	На масата има две списания.
Американски ли са списанията?	Само едното списание е американско. Другото списание е българско.
Колко парахода има в пристанището?	В пристанището има два парахода.
Товарни ли са параходите?	Само единият параход е товарен. Другият е пътнически.
Колко души има в стаята?	В стаята има двама души?
Американци ли са двамата?	Само единият е американец. Другият е българин.
Колко жени има в кафенето?	В кафенето има две жени.
Американки ли са жените?	Само едната е американка. Другата е българка.
Колко рокли си купи жена Ви?	Жена ми си купи две рокли.
Скъпи ли бяха роклите?	Само едната рокля беше скъпа. Другата беше евтина.
Какво има в тези две шишета?	В тези две шишета има одеколон.
Виенски ли е одеколонът?	Само в едното шише е виенски. В другото е френски.
Колко костюма имате Вие?	Аз имам два костюма.
Зимни ли са костюмите?	Само единият е зимен. Другият е летен.
Колко книги има на масата?	На масата има две книги.
Руски ли са книгите?	Само едната книга е руска. Другата книга е английска.
и т.н.	и т.н.

3.

Колко молива има на масата?	На масата има десет молива.
Какъв е цветът на моливите?	И десетте молива са жълти.
шест книги	сини
четири списания	зелени
петнайсет пощенски карти	жълти
двайсет и пет листа	бели
три ризи	бели
две връзки	кафяви
седем кепета	зелени
три одеала	сиви
две покривки	бели
дванайсет кърпи	жълти
осем чинии	бели
петдесет ножчета за бръснене	сини
девет надписа	бели

и т.н.

4.

Колко студента има в стаята?	В стаята има двама студенти.
Какво правят студентите?	И двамата студенти четат. И двамата четат.
трима учители	..... говорят
четирима войници	..... пишат
петима курсисти	..... учат
шестима ученици	..... държат изпит
Колко кондуктора има във влака?	Във влака има два кондуктора.
Какво правят кондукторите?	И двата кондуктора проверяват билетите на пътниците.
Колко войника има в гората?	В гората има двайсет и двама войници.
Какво правят войниците?	И двайсет и двамата войници стрелят с пушки.
Колко парахода има в пристанището?	В пристанището има два парахода.
Какви са параходите?	И двата парахода са товарни.
Колко души американци има в Българския отдел?	В Българския отдел има десет американеца. В Българския отдел има десет души американци.
Какво правят американците в Българския отдел?	И десетте американеца учат български език. И десетте души американци учат български език.
С колко души французи се запозна Елена?	Елена се запозна с два французина.
Къде се запозна Елена с французите?	И с двата французина тя се запозна в морската градина.
Колко прозореца има стаята?	Стаята има два прозореца.
Какви са прозорците?	И двата прозореца са големи.
Колко души българи има в Българския отдел?	В Българския отдел има седем българина.
Какви са българите?	И седемте българина са учители.
Колко пътника има в купето?	В купето има трима пътници.
Какво правят пътниците?	И тримата пътници четат вестници.
Колко братя има тя?	Тя има двама братя.
Къде учат братята ѝ?	И двамата ѝ братя учат в техническото училище.
Колко чиновника има на гишето?	На гишето има двама чиновници. На гишето има два чиновника.
Какво правят чиновниците сега?	И двамата чиновници продават билети. И двата чиновника продават билети.
Колко лекаря има на тази улица?	На тази улица има трима лекари.
Къде живеят лекарите?	И тримата лекари живеят в голямата къща на ъгъла.
и т.н.	и т.н.

LESSON 35

ЧЕТИВО

Два дена след пристигането си във Варна Елена отиде на пощата. На гишето за пощенски марки тя купи пет марки по един лев и 24 марки по 16 стотинки. После поиска десет пощенски картички и попита колко струва всичко. Чиновникът ѝ каза, че всичко струва 10 лева и четири стотинки.

Елена помисли, че чиновникът има грешка. Затова тя самата сметна всичко. Десетте картички струваха един лев и 20 стотинки. Двадесетте и четири марки струваха 3 лева и осемдесет и четири стотинки. Петте марки по един лев - пет лева. Всичко 10 лева и 4 стотинки. Чиновникът имаше право. Тя се извини.

После тя попита чиновника къде може да залепи два листа с адреси на един колет. Той ѝ показа една маса между два прозореца, където имаше лепило. Там тя залепи листовете на колета.

Гишето за телеграми беше до гишето за пощенски марки. Тя отиде там и поиска да изпрати две телеграми. И двете бяха обикновени. Телеграмата за София струваше 3 лева. Другата, за чужбина, 9 лева.

След това тя отиде на гишето за препоръчани писма. Изпрати едно писмо до родителите си препоръчано и с въздушна поща. То струваше два лева и четиридесет стотинки.

Най-после излезе от пощата и си тръгна* за къщи. Мина през Морската градина. Спомни си, че миналата година в нея тя се запозна с два французина. С тях тя прекара няколко хубави дни. Затова реши да напише на двамата французи по една илюстрована картичка.

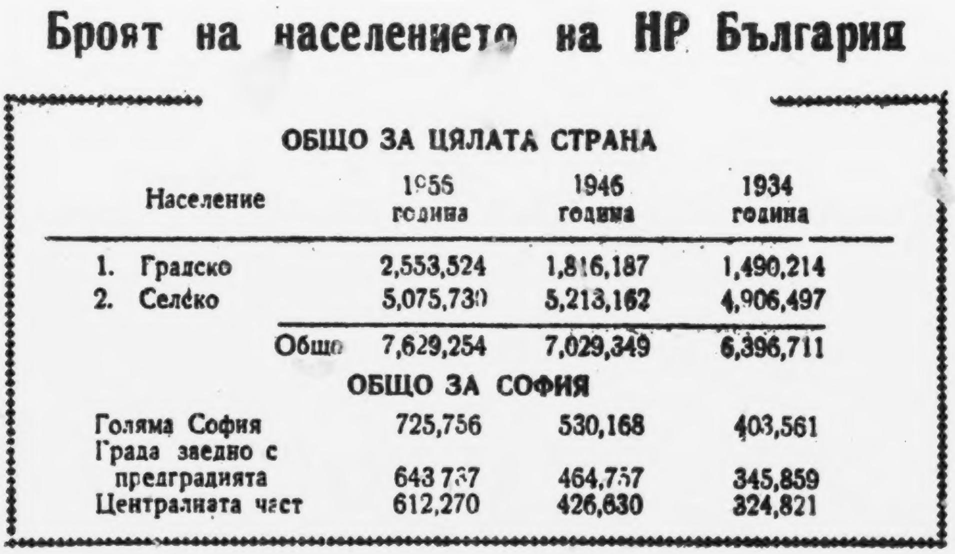

Броят на населението на НР България

ОБЩО ЗА ЦЯЛАТА СТРАНА

Население	1956 година	1946 година	1934 година
1. Градско	2,553,524	1,816,187	1,490,214
2. Селско	5,075,730	5,213,162	4,906,497
Общо	7,629,254	7,029,349	6,396,711
ОБЩО ЗА СОФИЯ			
Голяма София	725,756	530,168	403,561
Града заедно с предградията	643 737	464,757	345,859
Централната част	612,270	426,630	324,821

брой	number, figure
населéние	population
НР - Нарóдна репýблика	People's Republic
óбщо	total
грáдско/населéние/	city population
сéлско/населéние/	rural population
голя́ма Сóфия	greater Sofia
предгрáдия	suburbs

---

* си тръгна за къщи - is a reflexive form of the verb. Си has no meaning in English. Translate: started for home

LESSON 35

ПРЕВОД

1. Did you meet Mrs. Popoff yesterday? Yes, I met her. Did you visit Miteffs? Yes, we visited them. Did you see Miteff's son. No, we didn't see him.

2. Did she bring her children? She didn't bring her children. She brought her books. She always brings a few books when she comes to visit us. She took our children to the movies last night. She forgot to take the books home.

3. Are you going to call me on the phone tonight? Yes, I'll phone you tonight. Don't forget to take the record player and the records to your uncle in the afternoon. He invited me to go to his place, but I'll have to remain home. I have to look for some documents. As soon as I find them I'll call you.

4. Many regards to Christo.

5. What is this noise? Can you hear me? I can hear you but I don't understand you.

6. He's taking an examination on Tuesday that's why he has been studying for weeks. Is he going to a resort immediately after the examination? No. He'll go to the wedding of his cousin. Where will the wedding take place? At the church of St. Mary. Will you be there? I think I will. It won't be a bad idea to be there. We'll eat and drink and dance the horo and the ratchenitsa. A lot of relatives, friends and acquaintances will be there. We'll have a wonderful time.

7. We were so happy we got drunk.

8. Were you at home last night? I was, but my wife wasn't. She was at a celebration. It lasted until dawn. She got sick. Now she has a little temperature and the doctor is giving her an injection.

9. How long have you been waiting for me? I've been waiting for you since four o'clock. I've been looking at these pictures for an hour now.

10. It is going to rain. Didn't it rain yesterday? It did a little.

LESSON 35

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какво направи Елена два дена след пристигането си във Варна?
   Два дена след пристигането си във Варна Елена отиде на пощата?

2. Кога отиде Елена на пощата?
   Елена отиде на пощата два дена след пристигането си във Варна.

3. На кое гише отиде тя най-напред, след като влезе в пощата?
   След като влезе в пощата, тя отиде на гишето за пощенски марки.

4. Какво купи Елена?
   Пощенски марки.

5. Колко марки купи Елена?
   Тя купи пет марки по един лев и 24 марки по 16 стотинки.

6. Освен пощенски марки още какво купи Елена?
   Тя купи десет пощенски картички.

7. Кой даде на Елена марките и пощенските карти?
   Пощенският чиновник даде на Елена марките и пощенските карти.

8. Колко струваше всичко?
   Всичко струваше десет лева и четири стотинки.

9. Какво помисли Елена?
   Тя помисли, че чиновникът има грешка.

10. Какво направи Елена, след като помисли, че чиновникът има грешка?
    След като помисли, че чиновникът има грешка, тя самата сметна всичко.

11. Колко струваха десетте картички?
    Десетте картички струваха един лев и двайсет стотинки.

12. Колко струваха двадесетте и четири марки?
    Двайсетте и четири марки струваха три лева и 84 стотинки.

13. Колко струваха петте марки по един лев?
Петте марки по един лев струваха пет лева.

14. Кой имаше право?
Пощенският чиновник имаше право.

15. Какво направи Елена, след като видя, че пощенският чиновник има право?
След като видя, че пощенският чиновник има право, тя се извини.

16. Защо се извини Елена на чиновника?
Елена се извини на чиновника, защото видя, че той има право.

17. Какво направи Елена, след като се извини?
След като се извини, Елена попита чиновника къде може да залепи два листа с адреси на един колет.

18. Какво показа чиновникът на Елена?
Той ѝ показа една маса между два прозореца.

19. Какво имаше на масата?
Лепило.

20. Какво искаше да прави Елена с лепилото?
Тя искаше да залепи с него два листа с адреси на един колет.

21. Къде беше масата с лепилото?
Тя беше между два прозореца.

22. Какво направи Елена, след като разбра къде има лепило?
След като разбра къде има лепило, тя отиде до масата, взе лепилото, сло́жи по ма́лко лепило на листовете и ги залепи на колета.

23. Къде беше гишето за телеграми?
Гишето за телеграми беше до гишето за пощенски марки.

24. Какво направи Елена, след като залепи листовете на колета?
След като залепи листовете с адреси на колета, Елена изпрати колета, и след това отиде на гишето за телеграми.

25. Към кого се обърна Елена, когато отиде на гишето за телеграми?
    Когато отиде на гишето за телеграми, тя се обърна към чиновника.

26. Защо отиде Елена на гишето за телеграми?
    Елена отиде на гишето за телеграми, защото искаше да изпрати две телеграми.

27. Какви бяха телеграмите, които Елена искаше да изпрати?
    И двете телеграми бяха обикновени.

28. За къде бяха двете телеграми?
    Едната телеграма беше за София, а другата - за чужбина.

29. Коя телеграма струваше девет лева?
    Телеграмата за чужбина струваше девет лева.

30. Колко струваше телеграмата за София?
    Телеграмата за София струваше три лева.

31. Къде отиде Елена, след като изпрати двете телеграми?
    След като изпрати двете телеграми, Елена отиде на гишето за препоръчани писма.

32. Защо отиде Елена на гишето за препоръчани писма?
    Тя отиде на гишето за препоръчани писма, защото искаше да изпрати едно препоръчано писмо до родителите си.

33. Само препоръчано ли изпрати Елена писмото до родителите си?
    Не. Тя изпрати препоръчаното писмо до родителите си с въздушна поща /по въздуха/.

34. Колко струваше писмото препоръчано и с въздушна поща?
    Препоръчано и по въздуха писмото струваше два лева и 40 стотинки.

35. Какво направи Елена най-после?
    Най-после тя излезе от пощата и си тръгна за къщи.

36. През къде мина Елена, след като излезе от пощата?
    След като излезе от пощата, тя мина през Морската градина.

37. Какво си спомни Елена, когато минаваше през Морската градина?
    Когато минаваше през Морската градина, Елена си спомни, че миналата година тя се запозна с два французина в нея.

38. Какво друго си спомни Елена?
    Тя си спомни още, че прекара няколко хубави дни с тях.

39. Какво реши да направи Елена тогава?
    Тя реши да напише на двамата французи по една илюстрована картичка.

ГЛИНЕНИ СЪДОВЕ

LESSON 35

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Translate into Bulgarian:

1. I entered the post office and went to the stamp window. I bought two stamps at 80 stotinki each, six stamps at sixteen stotinki, twelve stamps at ten stotinki, and thirty two stamps at two stotinki each. Then I bought three postcards at twelve stotinki each. I gave one lev and sixty stotinki for the two stamps. The twelve stamps at ten stotinki cost one lev and twenty stotinki. The thirty two stamps - sixty-four stotinki. Together with the two postcards that cost sixty-four stotinki, I paid the clerk at the window four leva and seventy-six stotinki.

2. She took the two parcels and carried them to the table that was between the two windows. She glued the two sheets of paper on the parcels and wrote the two addresses. She sent one parcel to Sofia, the other - to Washington.

3. The post office clerk took the two registered letters. He put one letter in the drawer and the other - out of the country - he put in a book.

4. Please don't send this telegram straight.

5. He is right. There is no mistake.

6. Don't believe what he told you a little while ago.

7. The two Frenchmen sat down in the two chairs between the two big mirrors.

Part II Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 35.

2. Tell us the dialogue in your own words.

Lesson 35

РЕЧНИК

адре́с m.	address
вси́чко	everything
въ́здух m.	air
по въ́здуха	by air (mail)
възду́шен, -шна, о, и	aerial, air
с възду́шна по́ща	by air mail
вя́рвам	to believe
не вя́рвам!	I don't believe so!
гише́ за по́щенски ма́рки	stamp window
гради́на f.	garden, park
гре́шка f.	mistake, error
и́мам гре́шка	to make a mistake
ня́мате ли гре́шка?	haven't you made a mistake?
запозна́вам се	to get to know, to meet
запозна́я се, е, а́х се	
извиня́вам се	to excuse oneself, to apologize
извиня́ се, и́, и́х се	
илюстро́ван, а, о, и	illustrated
илюстро́вана ка́ртичка	picture post card
ка́рта f.	card
по́щенска ка́рта	post card
ка́ртичка f.	small card
по́щенска ка́ртичка	post card
коле́т m.	package, parcel
къде́то rel. adv.	where, wherever
лепи́ло n. pl.лепила́	glue, paste
лепя́, и́, и́х	to glue, to paste, to stick
залепя́	
лист m. pl. листа́, ли́стове	sheet (of paper)
after numerals: ли́ста	
ма́рка f.	stamp, label
мо́рски, а, о, и	sea
мо́рска гради́на	park by the sea
ня́ма защо́	don't mention it
обикнове́н, а, о, и	usual, common, ordinary, general
обикнове́на телегра́ма	day letter, night letter
обръ́щам се към	to turn to
объ́рна се, е, ах се	
по́ща f.	post office
на по́щата	at the post office, to the P.O.
по́щенски, а, о, и	postal, of or pertaining to the P.O.
по́щенска ма́рка	postage stamp

пра́во n. pl. права́	right
и́мам пра́во	I am right
препоръ́чан, а, о, и	recommended
препоръ́чано писмо́	registered letter
присти́гане n.	arrival
сам, а́, о́, и́	alone; also used for emphasis:
той сами́ят	he himself
тя сама́та сме́тна вси́чко	she herself added up everything
смя́там	to add up, to calculate
сме́тна, е, ах	
спо́мням си	to remember
спо́мня си, и, их си	
телегра́ма f.	telegram, wire
гише́ за телегра́ми	telegram window
обикнове́на телегра́ма	day letter, night letter
бъ́рза телегра́ма	straight wire
францу́зин m. pl. францу́зи	Frenchman
чужби́на f.	abroad; foreign land, foreign country (countries)
за чужби́на	out of the country, for abroad

СТАРА РИМСКА ПОСТРОЙКА В СОФИЯ

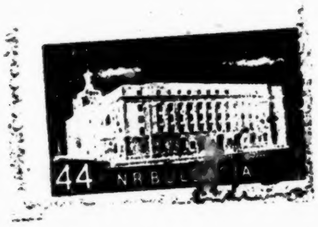
44
NR BULGARIA
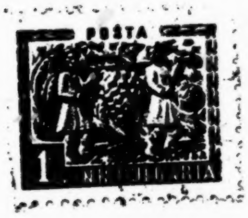
POSTA
1
NR BULGARIA
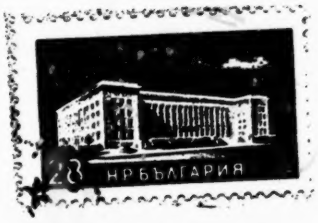
23
НР БЪЛГАРИЯ
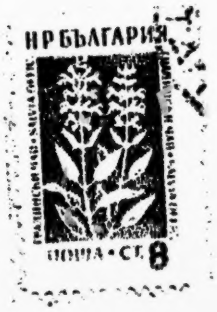
НР БЪЛГАРИЯ
ПОЩА • СТ. 8
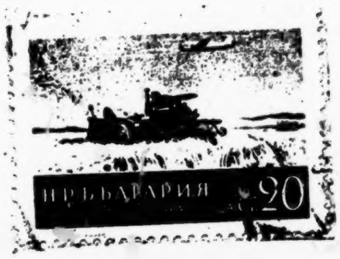
НР БЪЛГАРИЯ
20
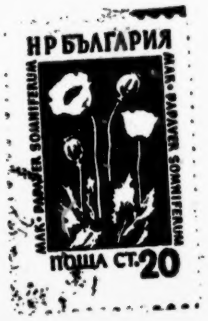
НР БЪЛГАРИЯ
MAK • PAPAVER SOMNIFERUM
ПОЩА СТ. 20
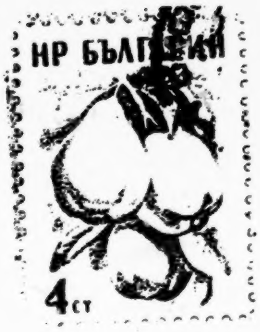
4 ст
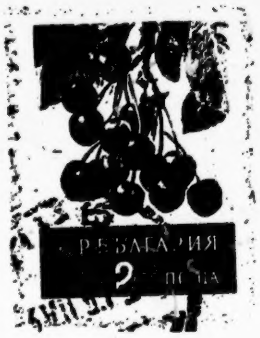
НР БЪЛГАРИЯ
2
ПОЩА
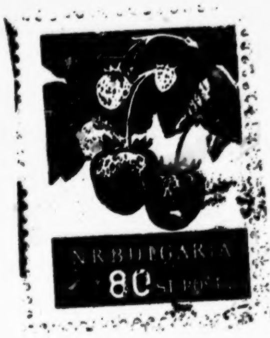
NR BULGARIA
80
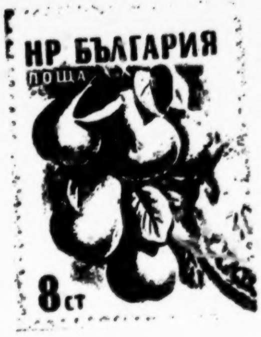
НР БЪЛГАРИЯ
ПОЩА
8 ст
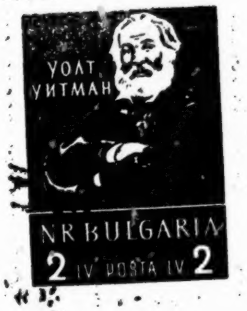
УОЛТ
УИТМАН
NR BULGARIA
2 LV POSTA LV 2
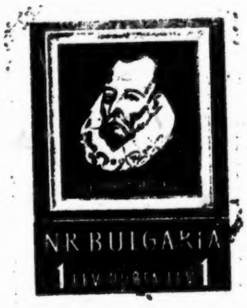
NR BULGARIA
1 LEV POSTA LEV 1
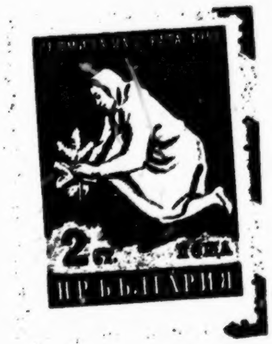
2
НР БЪЛГАРИЯ
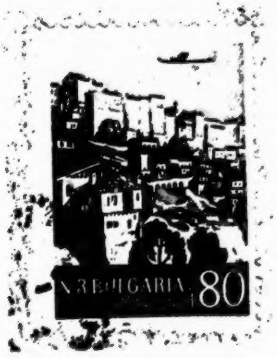
NR BULGARIA
80

ТРИДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 36

Lesson 36

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Form of the Verb

1.

Аз се връщам късно в къщи.

той, ние, тя, вие, ти, те, син ми, децата, аз, дъщеря ми, ... и т.н.	Той се връща късно в къщи. и т.н.

Тя се безпокои много.
Ние често се изкачваме на Черни връх.
Той се казва......
Те се приготвят сега.
Вие се напивате понякога.
Тя се прибира рано.
Ние се отбиваме в тази кръчма всяка вечер.

2.

Той се извини вече.

аз, тя, ние, ти, те, вие, брат ми, той, ... и т.н.	Аз се извиних вече. и т.н.

Децата се прибраха късно снощи.
Тя се обърна към чиновника.
Той се спря пред киното.
Аз се запознах с г-н Цочев миналата седмица.
Аз се срещнах с Христови преди няколко дена.
Миналата седмица ние се изкачихме по билото до хижата.
Те се приготвиха вече.
Той се разболя вчера.

3.

Аз ще се върна в 8 ч. довечера.

той, ние, тя, вие, ти, аз,
те, сестра ми, учениците,
г-н Цанев, ... и т.н.

Той ще се върне в 8 ч. довечера.

и т.н.

Ние няма да се върнем рано довечера.
Те ще се приберат късно.
Тя няма да се срещне с г-н Чакалов утре.
Аз не искам да се запозная с г-жа Стоянова.
Вие ще се отбиете в кръчмата след малко.
Те трябва да се приготвят сега.
Ние ще се изкачим на Черни връх идущата неделя.
Ти няма да се напиеш довечера.
Те ще се спрат в селото.
Той ще се извини.
Той няма да се извини.

4.

Аз си купих няколко ризи и вратовръзки вчера.

той, ние, те, тя, вие, ти,
аз, брат ми, учителят, и т.н.

Той си купи няколко ризи и вратовръзки вчера.

и т.н.

Аз няма да си купя тази риза.
Те си хапнаха преди малко.
Ние си легнахме рано снощи.
Вие винаги трябва да си лягате рано.
Той си мисли.
Аз си поръчах пържено пиле.
Тя си пее.
Вие си играете на карти.
Ти ще си хапнеш след малко.
Аз няма да си легна рано довечера.

и т.н.

5.

Приготвят се сега.	
аз, той, ние, тя, ти, вие, те, ... и т.н.	Приготвям се сега.
Казвам се......	и т.н.
Безпокои се много.	
Връщат се късно в къщи.	
Прибрахме се рано снощи.	
Изкачих се на върха вчера.	
Напиват се често.	
Напи се снощи.	
Спряха се пред магазина тази сутрин.	
Запознах се с г-н Шишков преди няколко дена.	
Срещнах се с г-жа Чипева миналия месец.	
Извиниха се преди малко.	
Обърна се към чиновника.	
Отбиват се често в този ресторант.	
Легнах си късно.	
Лягам си рано обикновено.	
Купиха си къща миналата седмица.	
Поръча си гювеч.	
Хапнахме си преди малко.	
Хапва си често.	

6.

Тя се безпокои.	
Тя безпокои ли се?	
той, ти, те, ние, и т.н.	
Тя се безпокои.	Тя безпокои ли се?
Те се приготвиха.	Те приготвиха ли се?
Ти се върна рано снощи.	
Той се напива често.	и т.н.
Те се изкачиха на Черни връх миналата събота.	
Ирина си легна късно снощи.	
Кольо си хапна от луканката.	
Аз си купих обувки.	
Тя си поръча кисело мляко.	

и т.н.

7.

Те се прибраха късно снощи.
Те не се прибраха късно снощи.

Те се прибраха късно снощи.	Те не се прибраха късно снощи.
аз, вие, той, ние, тя, син ти, те, ти, ... и т.н.	и т.н.

Тя се безпокои.
Ние се върнахме рано снощи.
Той се казва Иван.
Те се наричат курсисти.
Вие се напихте.
Той се отби в кръчмата преди малко.
Тя се извини.
Той се запозна с г-жа Иванова.

и т.н.

8.

Тя не се безпокои.
Тя не се ли безпокои?

Тя не се безпокои.	Тя не се ли безпокои?
ти, те, той, ние, аз, вие, тя, ... и т.н.	и т.н.

Те не се връщат в 5 ч. обикновено.
Той не се върна рано снощи.
Ние не се изкачихме на върха.
Тя не се прибира рано.
Ние не се спряхме при реката.
Ти не се отбиваш често в тази кръчма.
и т.н.

9.

Той се върна снощи.
Снощи се върна.

Той се върна снощи. и т.н.	Снощи се върна.

10.

Кой си легна късно снощи?	Аз си легнах късно снощи.
	той, ние, тя, вие, аз, те, ти, студентите, брат ми, ... и т.н.

Кой се казва Иван Стоянов?
Кой се върна късно снощи?
Кой ще се изкачи на Черни връх утре?
Кой се напива често?
Кой се напи снощи?
Кой си купи ризи и връзки вчера?
Кой си хапна от луканката?
Кой се запозна с г-жа Петрова?
Кой се срещна с полковника?
Кой се прибра късно снощи?
Кой се приготви?
Кой се извини?

11.

Кога се прибрахте снощи?	Прибрах се рано снощи.
	Аз се прибрах рано снощи.
той, те, тя, аз, ти, ние, децата, ... и т.н.	

Кога се отби той в кръчмата?
Кога се запознаха с г-жа Попова?
Кога се извини тя?
Кога се срещате с приятеля си?
Кога се срещнахте с дядо си?
Кога се напихте?
Кога си купихте този летен костюм?
Кога си хапнахте?
Кога си лягате обикновено?
Кога си легнахте снощи?
Кога ще си легнете довечера?
Кога ще се върне той?

12.

Прибрахте ли се рано снощи?	Да, аз се прибрах рано снощи.
	Да, прибрах се рано снощи.
той, те, тя, ти, ...и т.н.	Не, аз не се прибрах рано снощи.

и т.н.

LESSON 36

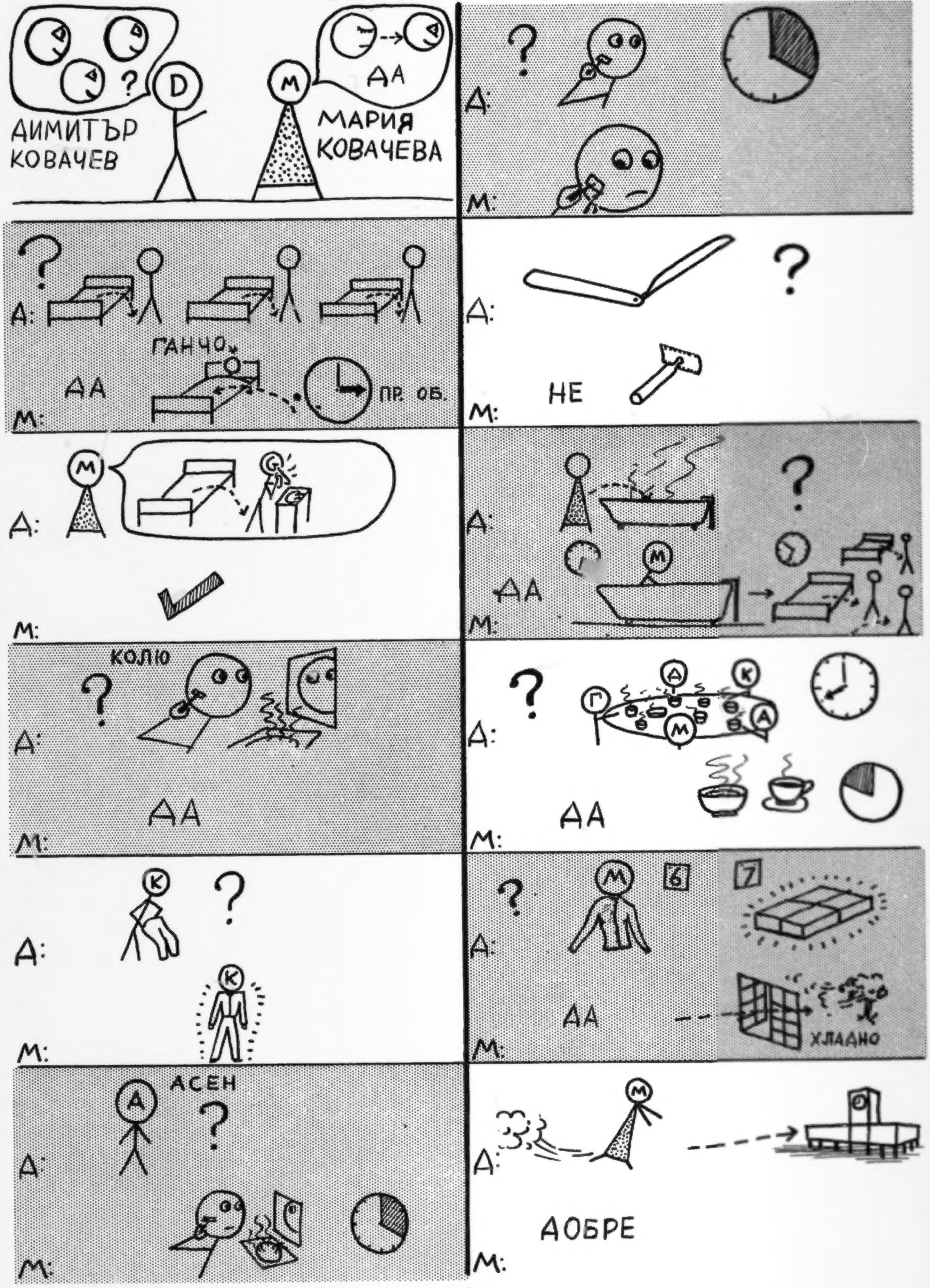
D
?
ДИМИТЪР КОВАЧЕВ
М
ДА
МАРИЯ КОВАЧЕВА
Д:
?
М:
ДА
ГАНЧО
ПР. ОБ.
Д:
М
М:
Д:
КОЛЮ
?
М:
ДА
Д:
К
?
М:
К
Д:
АСЕН
А
?
М:
Д:
?
М:
Д:
?
М:
НЕ
Д:
?
М:
ДА
Д:
?
Г
Д
К
А
М
М:
ДА
Д:
?
М
6
7
М:
ДА
ХЛАДНО
Д:
М
М:
ДОБРЕ

УРОК 36 - РАЗГОВОР

УТРИНЕН ТОАЛЕТ

Дими́тър и Мари́я Кова́чеви се го́твят да оти́дат на га́рата в Ва́рна, за да посре́щнат Георги́еви, които и́дват от Со́фия.

Дими́тър
Мари́я

- Събу́диха ли се деца́та?
- Да, събу́диха се.

- Ста́наха ли?
- Да, са́мо Га́нчо още лежи́. Ле́гна си къ́сно.

- Кажи́ му да ста́не ведна́га и да се уми́е!
- Ще му ка́жа.

- Ко́лю обръ́сна ли се?
- Да, той се уми́ и се обръ́сна ве́че.

- Обле́че ли се?
- Обле́че се.

- Какво́ пра́ви Асе́н?
- Той се бръ́сне от два́йсет мину́ти.

- Защо́ се ба́ви то́лкова мно́го?
- Защо́то се поря́за при бръ́сненето.

- Пак ли се бръ́сна с мо́я бръсна́ч?
- Не. Бръ́сна се със сво́ята самобръсна́чка.

- Ти окъ́па ли се?
- Да. Окъ́пах се, преди́ да ста́нат деца́та.

- Ще успе́ем ли да заку́сим до о́сем часа́?
- Да. Заку́ската ще бъ́де гото́ва след ма́лко.

- Ще облече́ш ли пуло́вера, ко́йто си ку́пи вче́ра!
- Ще го облека́. Вре́мето е до́ста хла́дно.

- Побъ́рзай, за да бъ́дем на га́рата на вре́ме.
- Добре́. Ще побъ́рзам.

---

17. Той се бръ́сне от два́йсет мину́ти. He has been shaving for twenty minutes; Bulgarian uses pres. tense with the prep. ОТ in order to express an action which started in the past and is still continuing, while English uses present perfect tense with the prep. for. 24. Ще успе́ем ли? lit. will we succeed? 28. за да бъ́дем lit. in order to be.

MORNING TOILET

Dimiter and Maria Kovatchev are getting ready to go to the station in Varna in order to meet Georgieffs who are arriving from Sofia.

Dimiter:
Maria:

- Did the children awake?
- Yes, they awoke.

- Did they get up?
- Yes. Only Gantcho is still lying. He went to bed late.

- Tell him to get up at once and to wash.
- I'll tell him.

- Did Kolyo shave?
- Yes, he washed and shaved already.

- Did he dress?
- He did.

- What is Assen doing?
- He has been shaving for twenty minutes.

- Why is he so slow?
- Because he cut himself while shaving.

- Did he shave again with my straight razor?
- No. He shaved with his safety razor.

- Did you take a bath?
- Yes. I took a bath before the children got up.

- Will we be able to finish breakfast by eight o'clock?
- Yes. The breakfast will be ready in a little while.

- Are you going to put on the sweater, which you bought yesterday?
- I'll put it on. The weather is quite cool.

- Hurry up, so that we be at the station on time.
- All right. I will.

LESSON 36

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE FORM OF THE VERB

I. FORMATION

1. The reflexive forms of the verb in English consist of the active form of the verb plus the reflexive pronoun. The reflexive pronoun changes for each person. Examples:

I wash myself
You wash yourself

He washes himself
She washes herself

You shave yourself
They shave themselves

We shave ourselves

2. The reflexive forms of the verb are more widely used in Bulgarian than in English. They are formed the same way as in English, but the reflexive pronoun does not change in person, gender and number, as it does in English. It has one and the same form for all persons, genders, and numbers.

There are two reflexive pronouns:

a. СЕ ,(double form) СЕ́БЕ СИ

b. СИ ,(double form) ЗА* СЕ́БЕ СИ

II. REFLEXIVE FORMS WITH СЕ

The reflexive form with СЕ ,double form СЕБЕ СИ shows an action which is performed by the subject and comes back to it. Examples:

аз се ми́я	I wash myself
ти се ми́еш	you wash yourself
той се ми́е	he washes himself
тя се ми́е	she washes herself
ние се ми́ем/е/	we wash ourselves
вие се ми́ете	you wash yourselves
те се ми́ят	they wash themselves

---

* Several prepositions may be used with this long form:
Examples: с - with, у - at, etc.

The double form СЕ́БЕ СИ is used when the stress falls on the reflexive pronoun. Examples:

Аз ми́я се́бе си, не ми́я не́го.	I wash myself, I don't wash him.
Бръсна́рят бръ́сне клие́нтите си, не бръ́сне се́бе си.	The barber shaves his customers; he doesn't shave himself.

III. REFLEXIVE FORMS WITH СИ

The reflexive form with СИ shows that the action performed by the subject not only comes back to it, but also that the subject has some benefit of it. Examples:

Аз си купу́вам обу́ща.	I am buying shoes for myself.
Ти си купу́ваш дре́хи.	You are buying clothes for yourself.
Той си купу́ва ри́зи.	He is buying shirts for himself.
Тя си купу́ва кру́ши.	She is buying pears for herself.
Ни́е си купу́ваме я́бълки.	We are buying apples for ourselves.
Ви́е си купу́вате ви́но.	You are buying wine for yourselves.
Те си купу́ват месо́.	They are buying meat for themselves.

The same way:

Аз си строя́ къ́ща.	I am building a house for myself.

The reflexive action of these verbs sometimes cannot be translated into English. Examples:

Аз си лягам ра́но.	I go to bed early.
Той си и́два в къ́щи в 5 часа́.	He comes home at 5 o'clock.

LESSON 36

IV. PLACE OF THE REFLEXIVE PRONOUN

1. The place of the reflexive pronoun CE is generally between the subject (personal pronoun or noun) and the verb. Examples:

Той /Ива́н/ се ми́е с то́пла вода́.	He (Ivan) washes (himself) with warm water.

2. When the sentence starts with the verb, i.e. when the subject is not mentioned, or when it is after the verb, the reflexive pronoun follows the verb. Examples:

Ми́е се с то́пла вода́.	He washes (himself) with warm water.

3. The same happens in questions with ЛИ where CE is always after ЛИ. Examples:

Ива́н ми́е ли се с то́пла вода́?	Does Ivan wash (himself) with warm water?
Ви́е бръ́снете ли се все́ки ден?	Do you shave (yourselves) every day?

4. In negative sentences the reflexive pronoun CE does not change its position. Examples:

Той не се ми́е. Не се ми́е.	He does not wash (himself)?

5. In interrogative-negative sentences the order is as follows: a. Negation b. Reflexive pronoun. c. ЛИ d. Verb. Examples:

Той не се ли ми́е? Не се ли ми́е?	Doesn't he wash (himself)?

6. **The double reflexive pronouns acc. СЕБЕ СИ, dat. (за, в, у, на) СЕБЕ СИ when emphasized precede the verb, otherwise they follow it. Examples:**

Аз ми́я се́бе си.	**I wash myself.**
Emphasized:	
Аз се́бе си ми́я, не ми́я не́го.	**I wash myself, not him.**

Той купу́ва дре́хи за се́бе си.	**He buys clothes for himself.**
Emphasized:	
За се́бе си купу́ва дре́хи той, не за не́я.	**He buys clothes for himself, not for her.**

При изпитване на слаби студенти някои професори проявяват снизхождение.

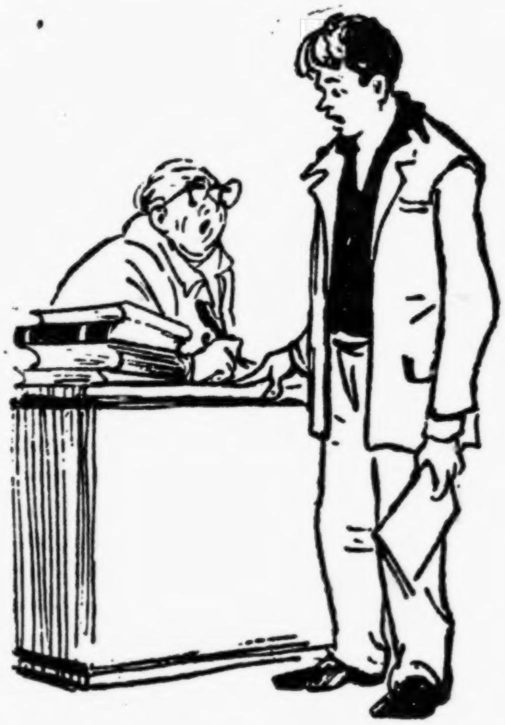

Професорът: Чудно с тези слаби знания как сте стигнали до четвърта година?

Студентът: С ваша помощ и мое постоянство, др. професор!..

изпи́тване	examination, examining
слаб, а, о, и	**weak, poor**
проявя́вам	to show
снисхожде́ние	leniency

чу́дно	strange, it is strange
зна́ние	**knowledge**
сти́гам	**to reach**
четвъ́рта годи́на	**the fourth year (which is the last in the university)**
по́мощ	help
постоя́нство	persistence

Lesson 36

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Form of the Verb

1.

Аз се обличам сега.

той, те, тя, ти, вие,
ние, аз, децата, жена ми,
брат ми, сестра ти, и т.н.

Той се облича сега.

и т.н.

Той се облече преди малко.
Той облече новия пуловер.
Те ще се облекат след малко.
Ние се бръснеме сега.
Аз се обръснах преди половин час.
Той ще се обръсне след половин час.
Те винаги се мият с френски сапун.
Уми ли се той?
Кога ще се умиеш?
Събудиха ли се децата?
Аз обикновено се събуждам в 6 ч.
Кога ще събуди той децата?
Тя се бави много.
Защо се забави толкова?
Те не се къпят всеки ден.
Често ли се порязваш?
Аз се порязах с бръснача си.
Гледай да не се порежат с ножчето
за бръснене!
Той се окъпа вече.
Аз ще се окъпя след малко.
Вие не се връщате късно в къщи.
Защо не се върнат по-рано?
Кога се прибра тя снощи?
Аз се безпокоя много.
Как се казва той?
Кога ще се приготвите?
Ние не се отбиваме често в тази кръчма.

и т.н.

2.

Окъпаха ли се вече?

Да, окъпаха се.
Не, не се окъпаха.

той, ти, тя, аз, вие,
ние, те, ... и т.н.

Къпете ли се всеки ден?

и т.н.

Безпокои ли се много?
Облякохте ли се?
Обличат ли се?
Бръсне ли се той?
Обръсна ли се?
Ще се изкачите ли на Черни връх в събота?
Запозна ли се с хубавото момиче?
Отбихте ли се в кръчмата?
Често ли се отбивате в това кафене?
Умиха ли се вече?
Купиха ли си къщата?
Лягате ли си рано?
Събудиха ли се децата?

и т.н.

3.

Аз не се мия с български сапун.
Мия се с американски сапун.

ние, той, вие, тя, те, ти,
аз, ... и т.н.

Ние не се мием с български сапун.
Мием се с американски сапун.

Той не се казва Христо. Казва се Кольо.

и т.н.

Ти не се облече преди малко. Облече се преди един час.
Те няма да се приготвят сега. Ще се приготвят след един час.
Те не се умиха със сапун. Умиха се само с вода.
Вие не се събудихте в 6 ч. Събудихте се в 7 ч.
Тя не се прибра рано. Прибра се късно.
Той не се поряза с бръснача. Поряза се с ножа.

и т.н.

4.

Кой се разболя преди няколко дена?	Аз се разболях преди няколко дена.
	той, ние, ти, тя, те, вие, аз, то, сестра ми, майка ми и баща ми, брат ми, и т.н.
Кой се разболява често? Кой се облече вече? Кой се облича сега? Кой се бръсне сега? Кой се обръсна вече? Кой си купи това американско списание?	и т.н.

Кой се безпокои толкова много?
Кой се бави толкова много?
Кой се поряза с бръснача ми?
Кой се събуди рано тази сутрин?
Кой се събужда рано всяка сутрин?
Кой си ляга късно всеки ден?
Кой се окъпа тази сутрин?
Кой се къпе сега?
Кой се мие с италиански сапун?
Кой се уми с топла вода и сапун преди малко?
Кой се прибра късно снощи?
Кой се прибира късно всяка вечер?
Кой се казва Драган?
Кой ще се отбие в кръчмата довечера?
Кой се отбива в кръчмата всеки ден?
Кой се изкачи на върха?
Кой си хапна от киселото мляко преди малко?
Кой си поръча агнешко печено?
Кой си поръчва винаги свински пържоли?
Кой си пее?
Кой си свири на пиано?
Кой се напи вчера?
Кой се напива често?
Кой ще се напие на сватбата?
Кой се извини на учителя?
Кой се запозна с хубавото момиче?
Кой се обръща към чиновника сега?
Кой се върна в къщи преди малко?
Кой се приготви вече?
Кой се спира обикновено пред театъра?
Кой се спря на ъгъла на улицата преди малко?

и т.н.

5.

Кога си купихте тази риза?　　Купих си я завчера.

той, ти, те, тя, вие,
аз, ние, ...и т.н.

Кога се прибра той снощи?
Кога се прибирате обикновено?
Кога се върнаха децата от училище?
Кога ще се приготвите?
Кога ще се облекат?
Кога се облякохте?
Кога си легнахте снощи?
Кога си лягате обикновено?
Кога се бръсне баща ти?
Кога се порязахте?
Кога се запознахте с г-жа Георгиева?
Кога ще се запознаете с това хубаво момиче?
Кога се окъпа тя?
Кога се къпете?
Кога се събуждате обикновено?
Кога се събудихте тази сутрин?
Кога се напи младоженецът?
Кога си поръчаха свински пържоли?
Кога се отби в кръчмата?
Кога се отбивате в кръчмата?
Кога се извини ти на учителя?
Кога се умихте?
Кога се миете?
Кога ще се срещнете с братовчед си?
Кога се срещате с приятелите си?

6.

С какви ножчета се бръснете?　　Бръсна се с американски ножчета.
Порязвате ли се, когато се бръснете?
Миете ли се със сапун, преди да се бръснете?
С какъв сапун се миете?
Къпете ли се, след като се бръснете?
Окъпахте ли се тази сутрин, след като се обръснахте?

и т.н.

7.

Той се мие сега.
Той мие децата сега.

Той се мие сега.	Той мие децата сега.

тя, аз, вие, майката,
те, ти, родителите,
бащата, ... и т.н.

Майката се облича.
Майката облича дъщеря си.

Майката се облича. и т.н.	Майката облича дъщеря си.
Бащата се уми. и т.н.	Бащата уми чиниите.
Аз се облякох. и т.н.	Аз облякох новите си дрехи.
Той се къпе сега. и т.н.	Той къпе сина си сега.
Той се окъпа преди малко. и т.н.	Той окъпа сина си преди малко.
Ти се бръснеш с бръснач. и т.н.	Ти бръснеш приятеля си с бръснач.
Ние се обръснахме вече. и т.н.	Ние обръснахме другарите си.
Те се събудиха преди малко. и т.н.	Те събудиха войниците преди малко.
Те се събуждат рано обикновено. и т.н.	Те събуждат децата си рано.

8.

Тя се мие. Тя не мие децата.
Тя мие себе си, не мие децата.

Тя се мие. Тя не мие децата.	Тя мие себе си, не мие децата.

аз, ние, те, вие,.....и т.н.

Той се обръсна. Той не обръсна приятеля си. и т.н.	Той обръсна себе си, не обръсна приятеля си.

Ти се бръснеш сега. Ти не бръснеш другите. и т.н.	Ти бръснеш себе си сега, не бръснеш другите.
Майката се окъпа преди малко. Тя не окъпа децата. и т.н.	Майката окъпа себе си преди малко, не окъпа децата.
Той се извини вчера. Той не извини сина си. и т.н.	Той извини себе си вчера, не извини сина си.

9.

Тя уми себе си, не уми децата.
Себе си уми, не уми децата.

Тя уми себе си, не уми децата.	Себе си уми,не уми децата.
аз, вие, те, той, ние, ти, тя, ... и т.н.	
Той ще извини себе си, няма да извини приятеля си. и т.н.	Себе си ще извини той, няма да извини приятеля си.
Ние ще обръснем себе си, няма да обръснем другите. и т.н.	Себе си ще обръснем, няма да обръснем другите.
Той поряза себе си, не поряза сестра си. и т.н.	Себе си поряза, не поряза сестра си.

10.

Тя си купи дрехи. Тя не купи дрехи за дъщеря си.
Тя купи дрехи за себе си, не купи дрехи за дъщеря си.

Тя си купи дрехи. Тя не купи дрехи за дъщеря си.	Тя купи дрехи за себе си, не купи дрехи за дъщеря си. За себе си купи дрехи, не за дъщеря си.
аз, той, те, ние, ти, тя, вие, ... и т.н.	

ЧЕТИВО

Димитър и Мария Ковачеви живеят с децата си от много години във Варна. Те имат хубава вила близо до Морската градина. От верандата на вилата си те могат да виждат целия залив с пристанището, нос Галата и цялото крайбрежие до Евксиноград.

Всяка година техните роднини Ангел и Младена Георгиеви идват във Варна, за да прекарат лятото заедно. Тази година децата на Георгиеви дойдоха във Варна преди родителите си. Няколко седмици след това Ангел съобщи, че той и жена му ще пристигнат във Варна в 8 часа и 30 минути в неделя сутринта.

В неделя Ковачеви се приготвиха да ги посрещнат. Димитър и Мария станаха рано. Тя побърза да се окъпе,преди да станат децата. След като се окъпа и се облече, тя ги събуди. Колю и Асен станаха веднага. Ганчо продължаваше да лежи. Той беше уморен, защото си легна много късно. Беше на танцова забава и се прибра в къщи след полунощ. Майка му го повика втори път. Чак тогава той стана. Колю се обръсна, уми се и се облече пръв. Асен се забави много. Бръсна се и при бръсненето се поряза със самобръсначката си.

Димитър бързаше. Той искаше те да бъдат на гарата на време. Закуската беше готова. Те успяха да закусят до осем часа. Преди да тръгнат за гарата, Мария облече пуловера си, понеже времето беше доста хладно. Отидоха на гарата с автомобил. Малко време след като те пристигнаха там, влакът от София влезе в гарата на Варна. Посрещнаха Георгиеви на перона. Всички бяха много весели и щастливи.

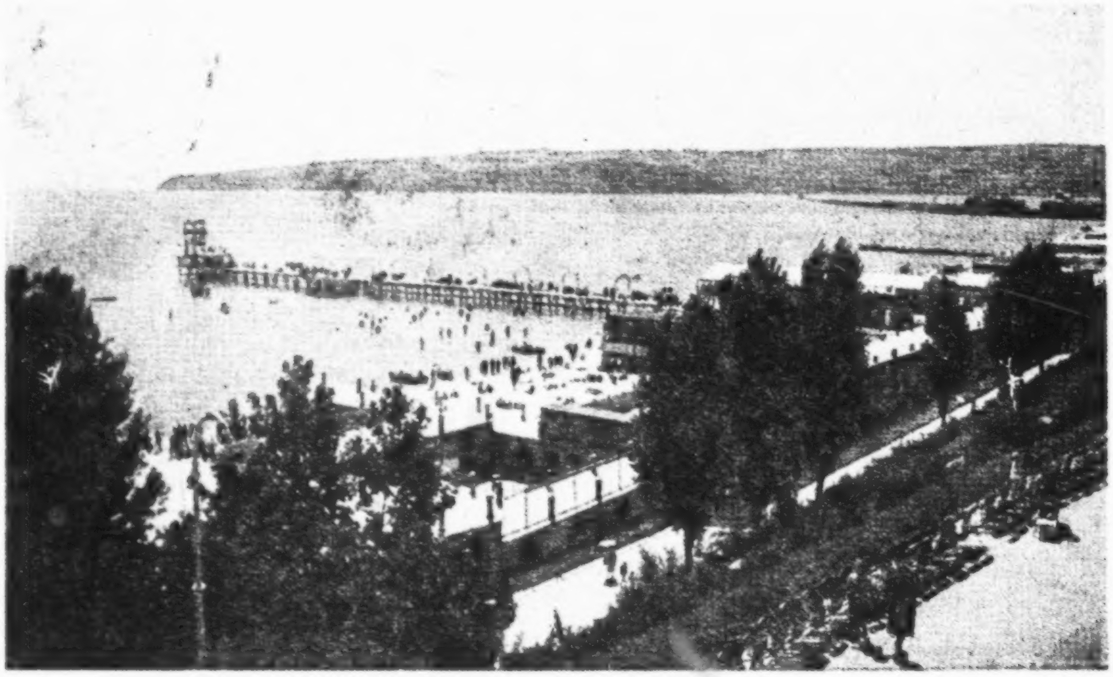

Варна - Плажът и морските бани

LESSON 36

ПРЕВОД

1. How long does the Russian course at the Army Language School last? One Russian course lasts eleven months, the other - eighteen months.

2. What is the distance from here to Los Angeles? The distance from here to Los Angeles is seven hundred and forty-six kilometers. And from here to New York? Five thousand five hundred and ninety-eight kilometers.

3. How much does he want for his house? He wants twenty-two thousand seven hundred and eighty-nine leva. Are you going to buy it? I can give him only nineteen thousand five hundred leva for the house.

4. When does the evening train leave? The evening train leaves at nine forty-five. Is it a local? No, it is an express train. Is he leaving on the morning train? No, he's leaving on the noon train. When does it arrive? At eleven o'clock exactly.

5. Are there many soldiers in the Bulgarian Department? No, there aren't many. There are only fourteen soldiers.

6. She went to the clerk at the ticket window and asked him about the train schedule to Varna. She bought four round trip tickets. She gave the clerk a thousand leva.He gave her back two hundred and seventy-nine leva change.

7. These men go to work by train every day. They stay in the train for half an hour and sit there and read newspapers or magazines.

8. The children played all the morning and slept in the afternoon.

9. My friend works in Sofia. He buys and sells houses. Last week he bought two houses for ninety thousand leva and sold them for a hundred thousand.

10. Don't take the magazines. Take the textbooks. And don't forget to bring them back tomorrow. See that you come back in time. O.K. I'll try to be here at a quarter to eight.

11. The weather here is very windy, cloudy, and cool.

12. Are you taking your wife to the movies tonight? I usually take her to the movies on Saturday, but today I won't be able to.

LESSON 36

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Кой живее във Варна?
   Димитър и Мария Ковачеви живеят с децата си във Варна.

2. От кога живеят Ковачеви във Варна?
   Ковачеви живеят във Варна от много години.

3. Къде живеят Ковачеви във Варна?
   Те живеят в една хубава вила близо до Морската градина.

4. Какво могат да виждат Ковачеви от верандата на вилата си?
   От верандата на вилата си Ковачеви могат да виждат целия залив с пристанището, нос Галата и цялото крайбрежие до Евксиноград.

5. Откъде могат Ковачеви да виждат целия залив с пристанището?
   Ковачеви могат да виждат целия залив с пристанището от верандата на вилата си.

6. Кой идва във Варна всяка година?
   Техните роднини Ангел и Младена Георгиеви идват всяка година във Варна.

7. Защо Георгиеви идват всяка година във Варна?
   Георгиеви идват всяка година във Варна, за да прекарат лятото заедно с Ковачеви.

8. Кога дойдоха във Варна тази година децата на Георгиеви?
   Тази година децата на Георгиеви дойдоха във Варна преди родителите си.

9. Какво съобщи Ангел Георгиев няколко седмици,след като децата му пристигнаха във Варна?
   Няколко седмици след това Ангел Георгиев съобщи, че той и жена му ще пристигнат във Варна в 8 ч. и 30 минути в неделя сутринта.

10. За какво се приготвиха Ковачеви рано в неделя сутринта?
    Рано сутринта в неделя Ковачеви се приготвиха да посрещнат Георгиеви на гарата.

11. Кой стана рано?
    Димитър и Мария станаха рано.

12. Какво побърза да направи Мария?
    Тя побърза да се окъпе, преди да станат децата.

13. Какво направи Мария, след като се окъпа?
    След като се окъпа, тя се облече и събуди децата.

14. Кой стана веднага?
    Колю и Асен станаха веднага.

15. Какво правеше Ганчо?
    Той продължаваше да лежи.

16. Защо Ганчо продължаваше да лежи?
    Ганчо продължаваше да лежи, понеже беше уморен.

17. Защо беше уморен Ганчо?
    Ганчо беше уморен, защото си легна много късно.

18. Защо Ганчо си легна много късно?
    Ганчо си легна много късно, защото беше на танцова забава и се прибра в къщи след полунощ.

19. Какво направи майка му, когато видя, че той още лежи?
    Когато видя, че той още лежи, майка му го повика втори път.

20. Какво направи Ганчо, след като майка му го повика втори път?
    След като майка му го повика втори път, Ганчо стана.

21. Какво направи Колю?
    Колю се обръсна, уми се и се облече пръв.

22. Асен обръсна ли се бързо?
    Не, той не се обръсна бързо. Той се забави много.

23. Защо Асен се забави, когато се бръсна?
    Асен се забави, когато се бръсна, защото се поряза със самобръсначката си при бръсненето.

24. Защо бързаше Димитър?
    Димитър бързаше, защото искаше да бъдат на гарата навреме.

25. Закуската беше ли готова?
    Да, закуската беше готова.

26. Те успяха ли да закусят до осем часа?
Да, те успяха да закусят до осем часа.

27. Какво направи Мария, преди да тръгнат за гарата?
Преди да тръгнат за гарата, Мария облече пуловера си.

28. Защо Мария облече пуловера си?
Мария облече пуловера си, понеже времето беше доста хладно.

29. С какво отидоха Ковачеви на гарата?
Ковачеви отидоха на гарата с автомобил.

30. Кога влезе влакът от София в гарата на Варна?
Влакът от София влезе в гарата на Варна, малко време след като Ковачеви пристигнаха на гарата.

31. Къде посрещнаха те Георгиеви?
Те посрещнаха Георгиеви на перона.

32. Какви бяха всички?
Всички бяха много весели и щастливи.

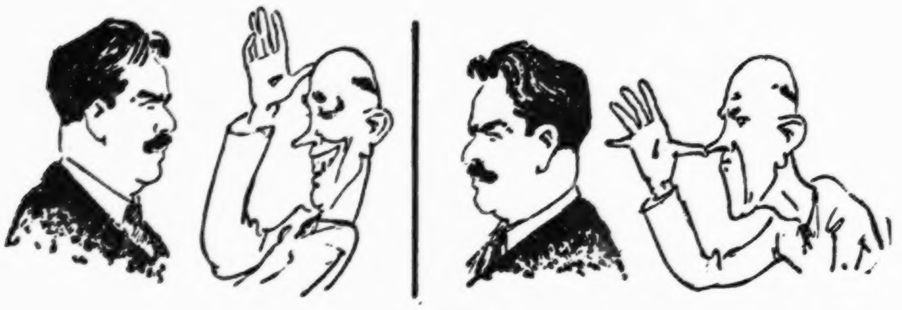

Без думи

LESSON 36

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Translate into Bulgarian:

1. I usually get up at six o'clock in the morning. After I get up, I shave. After I shave, I wash. Then I take a bath and dress. This morning however I got up late. I washed myself with warm water before I shaved. I didn't take a bath because I didn't have time. I forgot to tell you that I cut myself while shaving. I don't cut myself very often. Only sometimes when I'm in a hurry.

2. Do you shave with a safety razor? No, I shave with a straight razor.

3. When do you usually have breakfast? We usually have breakfast at a quarter to eight, but this morning we had breakfast at a quarter past eight. What do you have for breakfast? We have for breakfast fruit, milk or yogurt, cheese or yellow cheese, and sometimes meat or salami.

4. Are they dressing now? Yes, they are. Are they going to put on their sweaters? No, they're not going to put them on. The sweaters are very dirty, and I'll have to wash them before they wear them again.

Part II Translate and answer the following questions:

1. What do you shave with?
2. Do you wash before you shave?
3. Do you takea bath every morning?
4. Did you take a bath after you had breakfast this morning?
5. What time do you go to bed?
6. What time did you go to bed last night?
7. When do you dress: before or after breakfast?
8. When did you dress this morning?

Part III Tape recording assignment;

1. Record the dialogue to Lesson 36.

2. Do Part II of this assignment and record it.

Lesson 36

РЕЧНИК

автомоби́л **m.**	**automobile**
ба́вя се, и, их се	**to be slow, to tarry, to lag behind**
заба́вя се	
бли́зу до **prep.**	**near, close by**
бръ́сна се, е, ах се	**to shave oneself**
обръ́сна се	
бръсна́ч **m.**	**straight razor**
бъ́рзам	**to hurry up, to be in a hurry**
побъ́рзам	
вера́нда **f.**	**porch, veranda**
ви́ла **f.**	**villa, cottage**
го́твя се, и, их се	**to get ready, to prepare oneself**
приго́твя се	
до́ста **adv.**	**quite, considerably, enough**
заку́свам	**to have (eat) breakfast**
заку́ся, и, их	
заку́ска **f.**	**breakfast**
и́двам	**to come, to arrive**
до́йда, е, о́х	
крайбре́жие **n.**	**coast, shore**
къ́пя се, е, ах се	**to take a bath, to bathe**
окъ́пя се	
лежа́, и́, а́х	**to lie (in bed, on the ground)**
полежа́	
ми́я се, е, мих се	**to wash oneself**
уми́я се	
нос **m. pl.** но́со́ве	**nose; (geogr.) cape**
after numerals но́са	
обли́чам	**to put on (clothes)**
облека́, ече́, обля́кох, е́че	
обли́чам се	**to dress**
поря́звам се	**to cut oneself**
поре́жа се, е, поря́зах се	
посре́щам	**to meet (somebody who is coming), to welcome**
посре́щна, е, ах	
при **prep.**	**while**
пуло́вер **m.**	**sweater**
самобръсна́чка **f.**	**safety razor**
събу́ждам	**to wake up**
събу́дя, и, их	
събу́ждам се	**to awake**
съобща́вам	**to inform**
съобща́, и́, и́х	
тоале́т **m.**	**toilet (grooming process)**

то́лкова adv.	so, so much
то́лкова мно́го	so much
успя́вам	to be able to
успе́я, е́е, успя́х	
у́тринен, у́тринна, о, и	morning
чак	no sooner than, only
чак тога́ва	only then
щастли́в, а, о, и	happy

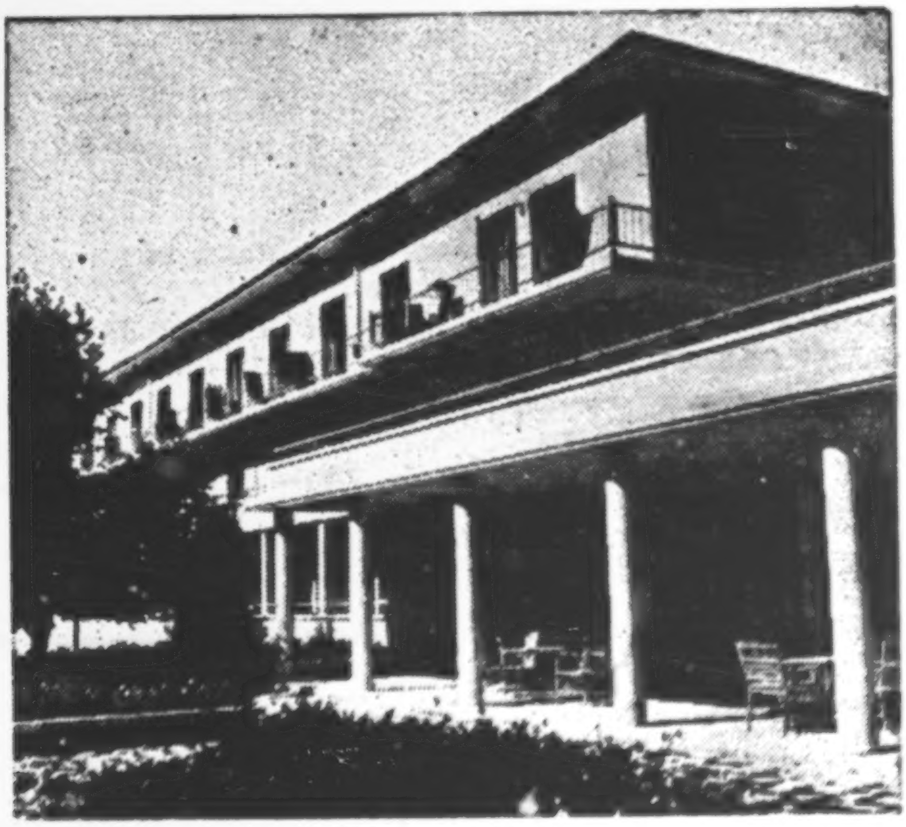

Един от новопостроените хотели край Варна

ТРИДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 37

Lesson 37

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Imperfect Tense

УЧА, И

АЗ УЧЕ - Х

ТИ УЧЕ - ШЕ

ТОЙ
ТЯ УЧЕ - ШЕ в 6 ч. тази сутрин.
ТО ,когато влязох в стаята.
,а тя свиреше на пиано.

НИЕ УЧЕ - ХМЕ

ВИЕ УЧЕ - ХТЕ

ТЕ УЧЕ - ХА

1.

Аз пиша сега.
Аз пишех в 6 ч. тази сутрин.

Какво правите сега?	Аз пиша сега.
Какво правехте в 6 ч. тази сутрин?	Аз пишех в 6 ч. тази сутрин.

ти, той, тя, ние, вие, те,
аз, учениците, жена ми,
г-н Стоянов, ... и т.н.

Аз учех урока си в 5 ч. тази сутрин.
Аз пиех чай в 5 ч. и половина.
Той играеше на карти в 9 ч. снощи.
и т.н.

2.

Ние вечеряхме в 7 ч. снощи.

той, тя, аз, ти, те, вие,
Радка, децата, брат ми.
сестра ми, ... и т.н.

Той вечеряше в 7 ч. снощи.

и т.н.

Аз закусвах в 6 ч. тази сутрин.
Ти обядваше в 12 ч. вчера на обяд.
Той се обличаше преди пет минути.
Тя нареждаше масата преди малко.

3.

Аз четях урока си в 6 ч. тази сутрин.

Какво правеше ти в 6 ч. тази сутрин?

Аз четях урока си тази сутрин в 6 ч.

ти, той, тя, ние, вие, те,
курсистите, курсистът Стоев,
войниците, и т.н.

Ти стоеше пред киното в 4 ч. вчера следобед.
Вие спяхте в 3 ч. вчера следобед.
Тя вървеше по улицата преди малко.
Те седяха в градината преди няколко минути.

4.

Той лежеше преди малко.

аз, ние, ти, вие, тя,
те, той, Ганчо, ... и т.н.

Аз лежах /лежех/преди малко

и т.н.

и т.н.

5.

Когато аз влязох в стаята,
тя свиреше на пиано.

те, той, ти, вие, брат ти, сестра ти, ... и т.н.	Когато аз влязох в стаята, те свиреха на пиано.

Когато той се върна в къщи
снощи, ние спяхме.

ти, аз, той, вие, тя, ние, те, майка ми	Когато той се върна в къщи снощи, ти спеше.

Аз пишех писмо, когато той
влезе в стаята.
Като вървях по улицата, аз
видях братовчедка си Мария.
Още като се качвахме по билото,
почна да вали.
Учителят говореше на учениците,
когато началникът влезе.
Когато отивах на училище, аз
срещнах приятеля си Цанков.
Ние учехме, когато тя ни повика
по телефона.
Аз четях списания, когато тя
пристигна.
Като вдигаше котвата, той падна
във водата.
Когато слизахме от върха,
дъждът спря.
Като се бръснеше, той се поряза.
Той седеше в едно кафене, когато
го видях.
Ние обядвахме, когато те дойдоха.
Аз завеждах децата на кино,
когато срещнах чичо си Славчо.
Тя стоеше пред театъра, когато аз
се запознах с нея.
Какво правеше той, когато тя
напусна стаята?
Какво работехте като цивилен?
Влакът тръгна, когато се качвах.

и т.н.

6.

Аз пеех, а той свиреше на пиано.

Ти........, а те.........	Ти пееше, а те свиреха на пиано.
Тя........, а ти.........	
Ние......., а той........	и т.н.
Вие......., а аз.........	
Аз........, а те.........	
Той......., а аз.........	
Те........, а тя.........	

Ти четеше роман, а аз пишех домашната си работа.
Той лежеше, а те седяха.
Тя се къпеше, а той се бръснеше.
Ние живеехме на улица"Вашингтон", а те живееха на площад "Победа".
Те играеха на карти, а вие танцувахте.
Когато аз отивах на училище, той се прибираше в къщи.
Ние ядяхме гювеч, а той пиеше червено вино.
Аз плувах около лодката, а той гребеше.
и т.н.

7.

Какво правеше той, когато влязохте в стаята?	Когато влязох в стаята, той спеше.
Какво правеха те, ...	пишеше писма
ние	четеше вестници
аз	пееше
	ядеше
и т.н.	и т.н.
Какво правеха децата, когато се върнахте в къщи?	Когато се върнахме в къщи, децата слагаха масата.
	вечеряха
	танцуваха
	учеха
Какво правехте, когато той пристигна?	и т.н.
те	
аз	
тя	

LESSON 37

КОМУНИСТИЧЕСКА ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ

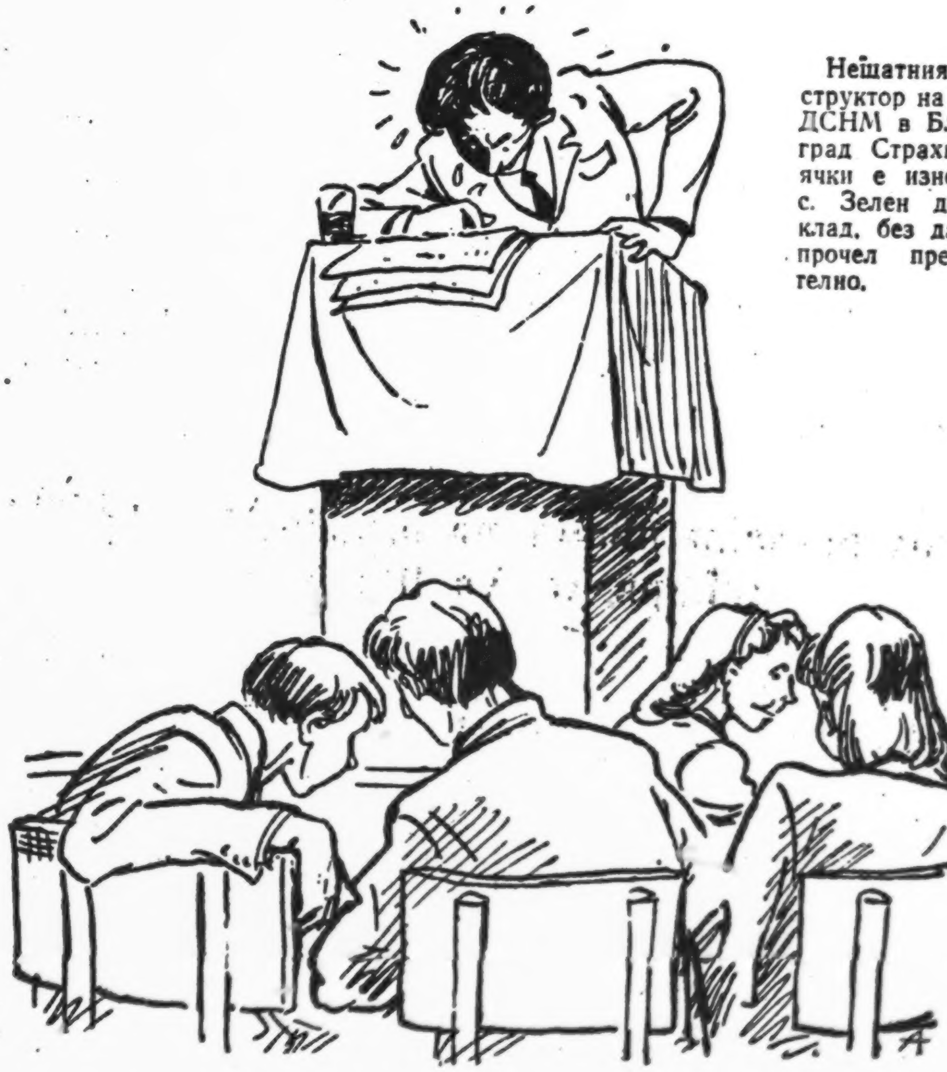

Нещатният инструктор на ОК на ДСНМ в Благоевград Страхил Веячки е изнесъл в с. Зелен дол доклад, без да го е прочел предварително.

— Разбираш ли нещо от то́я доклад?
— Ами! Тоя, дето го чете, не може да го разбере, та аз ли...

ДЕЙСТВИ́ТЕЛНОСТ	reality
нещатен,тна,о,и	temporary
ОК - Областен комитéт	Regional Committee
ДСНМ - Дими́тровски съю́з на наро́дната младéж	Dimitroff's Union of People's Youth
изнéсъл е	made
доклáд	report
без да го е прочéл	without having read it
предвари́телно	in advance
ами́!	not at all!
дéто	who
та аз ли.....	not to mention me

LESSON 37

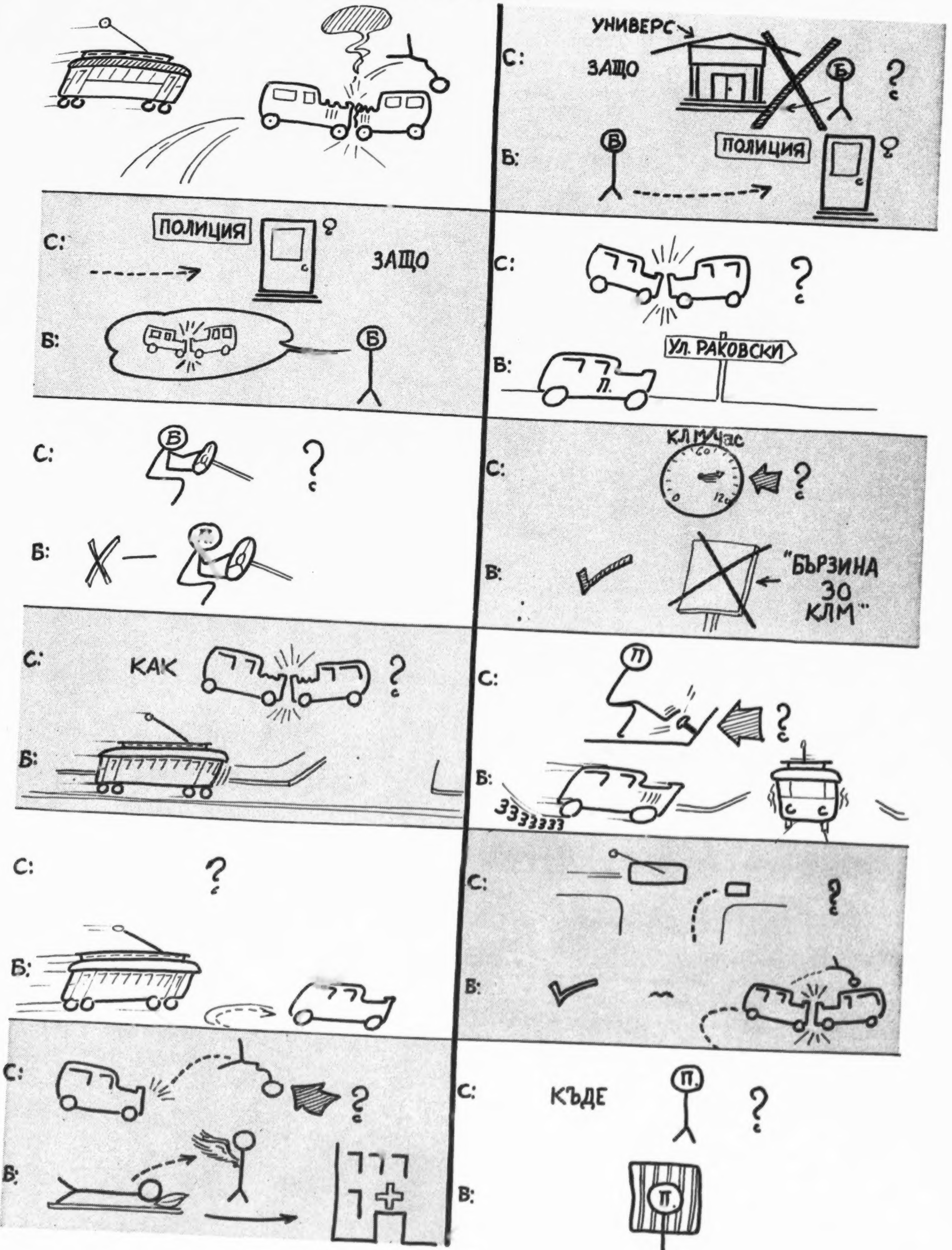
С:
ПОЛИЦИЯ
ЗАЩО
Б:
Б
С:
В
?
Б:
П
С:
КАК
?
Б:
С:
?
Б:
С:
?
Б:
С:
УНИВЕРС
ЗАЩО
Б
?
Б:
В
ПОЛИЦИЯ
С:
?
В:
УЛ. РАКОВСКИ
П.
С:
КЛМ/час
60
0
120
?
В:
"БЪРЗИНА 30 КЛМ"
С:
П
?
Б:
ззззззз
С:
?
В:
С:
КЪДЕ
П.
?
В:
П.

УРОК 37 - РАЗГОВОР

АВТОМОБИЛНА КАТАСТРОФА

Стоя́н
Боя́н

- Защо́ не дойде́ в Университе́та вче́ра?
- Тря́бваше да оти́да в уча́стъка.

- В уча́стъка ли? Защо́?
- Изви́каха ме да свиде́телствувам за катастро́фата, коя́то преживя́х за́вчера.

- Катастро́фа ли? Я ми разправи́!
- Пъту́вахме в автомоби́ла на Пе́тър. Спу́скахме се по у́лица "Рако́вски"към булева́рд "Донду́ков".

- Ти ли ка́раше?
- Не. Аз не ка́рах. Той ка́раше.

- Бъ́рзо ли ка́раше?
- Да. Той бъ́рзаше и затова́ не спа́зваше мно́го правила́та за движе́ние.

- Как ста́на катастро́фата?
- Кога́то сти́гнахме на пресе́чката,трамва́ят и́дваше отля́во с голя́ма бързина́.

- Пе́тър не можа́ ли да спре автомоби́ла?
- Опи́та се, но не успя́.

- Какво́ ста́на по́сле?
- Той зави́ надя́сно с наде́жда да избе́гне сблъ́скването.

- Избе́гна ли го?
- Да. Но докато́ зави́ваше надясно, той блъ́сна еди́н пешехо́дец и еди́н автомоби́л.

- Какво́ ста́на с пешехо́деца?
- Кога́то го но́сехме в бо́лницата,той умря́.

- Къде́ е Пе́тър сега́?
- В затво́ра.

---

7. изви́каха ме   they called me: the 3rd person plural is often used in English as well as in Bulgarian to express an indefinite subject. In such a case the Bulgarian verb is never accompanied by the personal pronoun те. 9. я serves to stress the imperative.

AN AUTOMOBILE ACCIDENT

Stoyan
Boyan

- Why didn't you come to the University yesterday?
- I had to go to the police station.

- To the police station? Why?
- They called me to testify about the accident which I experienced the day before yesterday.

- An accident? Do tell me about it.
- We were traveling in Peter's car. We were going down Rakovsky Street toward Boulevard Dondookoff.

- Were you driving?
- No. I wasn't driving. He was driving.

- Was he driving fast?
- Yes, he was in a hurry and therefore he wasn't observing closely the traffic regulations.

- How did the accident happen?
- When we reached the intersection, the street car was coming from the left at a great speed.

- Wasn't Peter able to stop the car?
- He tried but didn't succeed.

- What happended after that?
- He turned to the right hoping to avoid the collision.

- Well, did he avoid it?
- Yes. But while he was turning to the right, he hit a pedestrian and a car.

- What happened to the pedestrian?
- When we were carrying him into the hospital, he died.

- Where is Peter now?
- In jail.

LESSON 37

ГРАМАТИКА

THE IMPERFECT TENSE

1. Formation

The imperfect tense has the following endings:

Singular:	1st p.	-х	Plural:	1st p.	-хме
	2nd p.	-ше		2nd p.	-хте
	3rd p.	-ше		3rd p.	-ха

These endings are added to the stem of the verbs in the following way:

a. Verbs of the First Group

The endings are added to the verbal stem ending in E. The stem vowel E appears in all persons and numbers.

пи́ша, е		пе́я, пее	
пи́ше-х	I was writing	пе́е-х	I was singing
пи́ше-ше		пе́е-ше	
пи́ше-ше		пе́е-ше	
пи́ше-хме		пе́е-хме	
пи́ше-хте		пе́е-хте	
пи́ше-ха		пе́е-ха	

b. Verbs of the Second Group

The stem vowel И changes to E, which, as in the verbs of 1st group, appears in all persons and numbers.

у́ча, и		хо́дя, и	
у́че-х	I was studying	хо́де-х	I was walking
у́че-ше		хо́де-ше	
у́че-ше		хо́де-ше	
у́че-хме		хо́де-хме	
у́че-хте		хо́де-хте	
у́че-ха		хо́де-ха	

c. Verbs of the Third Group

These verbs have the vowel A or Я according to the vowel which they have in front of the ending for the 1st person singular, present tense.

преминава́м, а		стре́лям, я	
премина́ва-х	I was passing	стре́ля-х	I was shooting
премина́ва-ше		стре́ля-ше	
премина́ва-ше		стре́ля-ше	
премина́ва-хме		стре́ля-хме	
премина́ва-хте		стре́ля-хте	
премина́ва-ха		стре́ля-ха	

d. The stem of the verbs of the 1st and 2nd groups which are stressed on the last syllable (e.g. чета́,е́ to read, кроя́, и́ to plan) end in E only in 2nd and 3rd person singular. In all other persons the stem of these verbs end in Я. Examples:

1st Group	2nd Group
четя́-х	кроя́-х
чете́-ше	кроe-ше
чете́-ше	кроé-ше
четя́-хме	кроя́-хме
четя́-хте	кроя́-хте
четя́-ха	кроя́-ха

Pronunciation Note. The above spelling and pronunciation are used mainly in East Bulgaria and the literary language. In West Bulgaria the forms spelt with я are pronounced with E, as in the verbs under a and b.

e. The verbs which have in their last syllable the consonants Ж, Ч or Ш (Ex: лежа́ to lie, мълча́ to be silent, вършá to harvest) and are stressed on the last syllable sometimes have the ending -AX instead of EX in the first person singular. Examples:

лежа́-х лежé-ше	or	лежé-х лежé-ше	I was lying
мълча́-х мълчé-ше	or	мълчé-х мълчé-ше	I was silent
върша́-х вършé-ше	or	вършé-х вършé-ше	I was harvesting

f. The imperfect tense of the verb съм "to be" is as follows:

аз бях	I was	ние бя́хме
ти бéше		вие бя́хте
той бéше		те бя́ха

Pronunciation note: Я is pronounced E in Western Bulgaria.

2. Meaning and Translation of the Imperfect Tense

a. Meaning

The imperfect tense expresses an incompleted past action which was in progress. This action is visualized as developing simultaneously with another action which is or is not mentioned.

b. Translation

The imperfect tense is translated into English with the past tense - progressive form in most of the cases. Since some English verbs are not used in the progressive form of the past tense, the Bulgarian imperfect is translated with the simple past tense in such cases. Examples:

Ти ли караше?	Were you driving?
Когато стигнахме на пресечката, трамваят идваше отляво.	When we arrived at the intersection, the streetcar was coming from the left.
Докато завиваше, блъсна един пешеходец.	While he was turning, he hit a pedestrian.
Когато носеха пешеходеца в болницата, той умря.	When they were carrying the pedestrian into the hospital, he died.
Той искаше да купи къщата, но нямаше пари.	He wanted to buy the house, but he did not have any money.
Той беше на гарата, когато влакът дойде.	He was at the railroad station, when the train arrived.

Notice that the imperfect forms (искаше, нямаше, беше) in the examples 5 and 6 are translated with the English simple past.

Lesson 37

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Imperfect Tense

1.

Аз уча сега.
Аз учех в 6 ч. тази сутрин.

той, ние, ти, те, вие, тя,
аз, г-н Хитров, курсистите,
Мария, ... и т.н.

Той учи сега.
Той учеше в 6 ч. тази сутрин.
и т.н.

Той четеше списания преди малко.
В този момент ти караше много бързо.
Ние се спускахме по улица "Раковски"
по това време.
Тя свидетелствуваше за катастрофата
към 4 ч. вчера следобед.
Те ми разправяха за катастрофата
по това време.
Към 9 ч. снощи ние пътувахме с автомобила
на Петър.
Аз бързах и не спазвах много правилата
за движение в това време.
Те идваха отляво в този момент.
Той завиваше надясно в този момент.
Те го носеха в болницата в това време.
Вие закусвахте по това време.

и т.н.

2.

Какво правех аз в 6 ч. тази сутрин?
тя
те
той
вие
ние
ти
курсистите
брат ти

и т.н.

Ти учеше в 6 ч. тази сутрин.
лежеше
спеше
се миеше
се къпеше
се бръснеше
закусваше
пишеха писма
се приготвяше за екскурзията

и т.н.

Какво правеше ти в този момент?
те в това време?
аз по това време?
тя
вие
той
ние

Аз обядвах в този момент.
закусвах
тръгвах за училище
разправях за катастрофата
карах автомобила
завивах наляво
се спусках по улицата
преминавах реката
отивах на кино
се прибирах в къщи
вървях по улицата
си купувах ризи
говорех с учителя

и т.н.

3.

Свирех на пиано, когато тя влезе в стаята.

те, той, ти, вие, ние

Те свиреха на пиано, когато тя влезе в стаята.

Какво правеше ти/те, той, аз/, когато тя влезе в стаята?

Когато тя влезе в стаята, аз свирех на пиано.
четях вестници
пишех писма
ядях свински пържоли
пиех ракия
закусвах
седях до прозореца
спях
лежах
се обличах
си лягах
играех на карти
се бръснех
се миех
говорех по телефона
обядвах
вечерях
учех урока си
гладех сакото си
шиех роклята си

и т.н.

Аз видях катастрофа,
   когато отивах на училище.
   когато се връщах в къщи.
   когато вървях по улицата.
   се разхождах.

   той, ние, ти, тя, ..и т.н.

Той видя катастрофа, когато
   отиваше на училище.

Когато го носеха в болницата,
   той умря.
Докато завиваше надясно , той
   блъсна един пешеходец.
Те идваха отляво , когато стигнахме
   на пресечката.
Като се качваха по билото, почна
   да вали.
Те учеха урока си, когато учителят
   ги повика по телефона.
Той работеше в Народната банка
   като цивилен.
Докато се качвахме на влака, той
   тръгна.
Аз завеждах сестра си на черква,
   когато срещнах г-н Христов.
Ние закусвахме, когато той дойде.
Когато ние обядвахме, те пристигнаха.
Докато слизахме от върха, дъждът
   спря.
Когато пресичахме улицата, трамваят
   спря.

и т.н.

4.

Кой четеше вестници, когато учителят
   влезе в стаята?

Аз четях вестници, когато.....

Кой пишеше писма, когато ......
Кой говореше, когато ....
Кой спеше, когато ....
Кой пееше, югато ....
Кой танцуваше, когато ....

и т.н.

той, ние, ти, вие, те, тя
брат ми, децата, сержантът,
курсистите, ... и т.н.

5.

Аз карах автомобила, а той разправяше за катастрофата.

Ти ...., а те	Ти караше автомобила, а те разправяха за катастрофата.
Тя ...., а ти	
Ние ...., а той	
Вие ...., а аз	и т.н.
Аз.........., а тя	

Аз следвах медицина, а той следваше право.

Ти четеше урока, а той пишеше домашната си работа.

Той завиваше надясно , а те завиваха наляво .

Аз ядях агнешко печено, а тя пиеше мляко.

Той свиреше на пиано, а те танцуваха.

Тя гладеше роклята си, а той лежеше.

и т.н.

6.

Когато аз пресичах улицата, той стоеше пред кафенето.

Те ...., тя	Когато те пресичаха улицата, тя стоеше пред кафенето.
Ти ...., аз	
Ние ...., вие	
Той ...., ти	и т.н.

и т.н.

Докато те работеха, ние играехме на карти.

Когато ние отивахме на кино, той се прибираше в къщи.

Докато той се бръснеше, тя се къпеше.

Докато те се обличаха, тя приготвяше закуската.

Докато карах автомобила, той говореше за военната си служба.

и т.н.

7.

Какво правехте вие/той, ти, те, тя, и т.н./, докато тя/той, те, и т.н./приготвяше закуската?	Докато тя приготвяше закуската, аз се обличах. аз се бръснех. аз се миех. аз четях вестници. аз учех. аз пишех.
Какво правехте, когато времето беше хубаво?	Когато времето беше хубаво, ние се разхождахме. ние плувахме. ние ходехме на екскурзия. се къпехме в морето. отивахме на острова. на плажа.
Къде живеехте, когато бяхте в София?	Когато бях в София, аз живеех на площада. до Университета на улица "В"
Какво правеше той, когато се напиваше?	Когато се напиваше, той говореше много. той пееше. той разправяше за детинството си.
Какво правеше той, когато беше сам в къщи?	

Внимаваше ли той, когато караше бързо?
Спазваше ли той правилата за движение?
Къде спяхте, когато ходехте на екскурзия на Витоша?
Откъде идваше трамваят, когато стигнахте на пресечката?
Кой даваше показания в участъка, когато вие отидохте там?
Кога умря пешеходецът?
Тя свиреше ли на пиано, когато той учеше?
Ти ходеше ли на екскурзия, когато времето беше хубаво?
Те разхождаха ли се, когато не валеше?
Децата лягаха ли си рано, когато родителите отиваха на кино?
Той ставаше ли късно, когато беше ученик?

и т.н.

LESSON 37

ЧЕТИВО

Стоян и Боян следваха в Софийския университет. Стоян следваше медицина, а Боян право. Понеже живееха наблизо, те ходеха в Университета заедно. Една сутрин Стоян стоеше на ъгъла на улицата, където те се срещаха обикновено, и чакаше. Той чака дълго време, но Боян не дойде. На другия ден, когато те отиваха към Университета,Боян разправи на Стоян,защо не беше дошел*предния ден. Ето какво му каза той:

"Завчера трябваше да отида по работа в театъра. Понеже бързах, помолих Петър да ме закара с автомобила си там. Той нямаше много време, но се съгласи. Нали го знаеш, той не е добър шофьор. Обикновено не спазва правилата за движение. И този път той никак не внимаваше, понеже бързаше. Караше без да му мисли много**. Право да ти кажа, още от първия момент аз съжалявах, че се качих на автомобила му. Когато се спускахме по ул."Раковски" към бул."Дондуков", той продължаваше да кара бързо, въпреки че улицата на това място е много стръмна. Когато стигнахме на пресечката,видяхме, че трамваят идваше отляво с голяма бързина. На тази пресечка няма трамвайна спирка, така че трамваят не спира там. Петър се опита да спре автомобила,но не успя. Тогава зави надясно с надежда да избегне сблъскването. Един пешеходец пресичаше улицата в това време. Петър го блъсна, когато завиваше. След това блъсна и един автомобил. И двата автомобила бяха повредени. Петър и шофьорът на другия автомобил трябваше да отидат в участъка, за да дадат показания. Аз и други двама души закарахме човека в Работническата болница. Когато го носехме в болницата, той умря. Петър сега е в затвора.

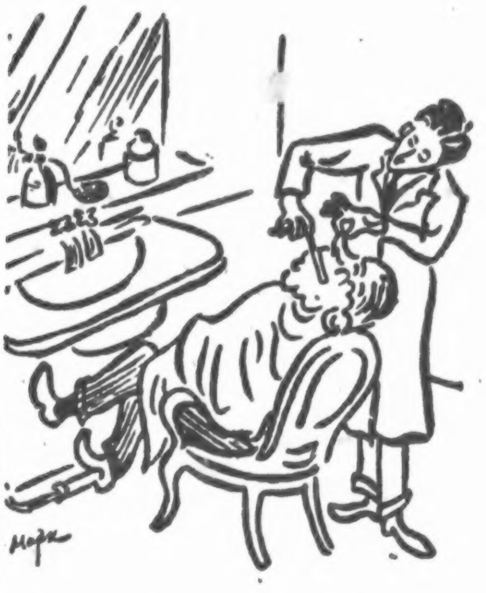

— Изглежда че и друг път съм ви бръснал.
— Не. Белезите по лицето ми са от автомобилна злополука.

съм брéснал	I have shaved
бéлези	scars
лицé	face

---

* бéше дошéл = had come

** без да му мúсли мнóго = without giving too much thought to it.

LESSON 37

ПРЕВОД

1. All the seats in the compartment are occupied. There are, however, only four passengers in the compartment. Two passengers are sitting next to the window, the other two - by the door.

2. This conductor usually doesn't fine any passengers. But this time he fined three passengers. They were in a second class compartment. The three passengers had third class tickets. They didn't excuse themselves. They left the second class car and found some seats in a third class car.

3. I don't care.

4. Is he checking the tickets now? No, he checked them half an hour ago.

5. Where was his suitcase? Did he find it? Yes, he did. It was on the platform. That's why he is in a good mood now.

6. There were two thousand four hundred and ninety-seven students in the Russian Department of the Army Language School. Now there are only one thousand two hundred and eighty-two.

7. How many men are working in the sugar factory now? Only three hundred and fifteen men are working there now.

8. How many officers and soldiers did the enemy kill? The enemy killed two officers and twenty-three soldiers. However he wounded about fifty-one soldiers and captured nineteen.

9. Why didn't they succeed in getting* to the station at least a quarter of an hour before the departure of the train? Because they waited for Christo to return from the market. Before reaching*the station, they bought some newspapers and magazines. After entering* the station, they checked the train schedule.

10. Don't put the summer suits in this small suitcase. Put them in the big one.

11. Their father gave them some money for all the expenses. Their mother started to prepare some food for the trip. Then their parents accompanied them to the station.

---

* in getting = да стигнат; before reaching = преди да стигнат; after entering = след като вля́зоха.

LESSON 37

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде следваха Стоян и Боян?
   Стоян и Боян следваха в Софийския университет.

2. Какво следваха Стоян и Боян?
   Стоян следваше медицина, а Боян - право.

3. Защо Стоян и Боян ходеха в Университета заедно?
   Те ходеха в Университета заедно, защото живееха наблизо.

4. Какво правеше Стоян сутрин?
   Сутрин Стоян стоеше на ъгъла на улицата, къде се срещаха обикновено, и чакаше другаря си.

5. Къде чакаше Стоян една сутрин?
   Стоян чакаше една сутрин на ъгъла на улицата, където двамата приятели се срещаха обикновено.

6. Дойде ли Боян?
   Въпреки че Стоян чака дълго време, Боян не дойде.

7. Защо Боян не дойде?
   Боян не дойде, защото трябваше да отиде в участъка.

8. Защо Боян трябваше да отиде в участъка?
   Боян трябваше да отиде в участъка, за да свидетелствува за катастрофата, която преживя предния ден.

9. Какво стана на другия ден?
   На другия ден, когато те отиваха към Университета, Боян разправи на Стоян, защо не беше дошел предния ден.

10. Какво трябваше да прави Боян завчера?
    Завчера Боян трябваше да отиде в театъра по работа.

11. За какво помоли той Петър?
    Той помоли Петър да го закара с автомобила си в театъра.

12. Защо Боян помоли Петър да го закара с автомобила си в театъра.
    Той го помоли да го закара с автомобила си в театъра, понеже бързаше.

13. Петър имаше ли много време?
Не, и Петър нямаше много време.

14. Какво направи Петър, въпреки че нямаше много време?
Въпреки че нямаше много време, Петър се съгласи да закара Боян в театъра.

15. Защо Боян не пътува често с автомобила на Петър?
Боян не пътува често с автомобила на Петър, защото Петър не е добър шофьор.

16. Защо Петър не е добър шофьор?
Петър не е добър шофьор, защото не спазва обикновено правилата за движение.

17. Кои шофьори спазват правилата за движение?
Добрите шофьори спазват правилата за движение.

18. Зашо Петър не внимаваше никак този път?
Този път той не внимаваше никак, понеже бързаше.

19. Как караше той?
Той караше,без да му мисли много.

20. За какво съжаляваше Боян още от първия момент?
Още от първия момент Боян съжаляваше, че се качи на автомобила на Петър.

21. По коя улица се спуснаха те?
Те се спуснаха по улица "Раковски".

22. Как караше Петър, когато те се спускаха по ул."Раковски"?
Когато те се спускаха по ул. "Раковски", той продължаваше да кара бързо.

23. Каква е улицата на това място?
Улицата на това място е стръмна.

24. Какво видяха двамата, когато стигнаха на пресечката?
Когато стигнаха на пресечката, двамата приятели видяха, че трамваят идваше отляво с голяма бързина.

25. Защо трамваят не спира на тази пресечка?
Трамваят не спира на тази пресечка, защото там няма трамвайна спирка.

26. Какво направи Петър, след като видя, че трамваят идваше отляво с голяма бързина?
След като видя, че трамваят идваше отляво с голяма бързина, Петър се опита да спре автомобила, но не успя.

27. Защо Петър не успя да спре автомобила на пресечката?
Петър не успя да спре автомобила на пресечката, понеже караше много бързо по стръмната улица.

28. Какво направи той, след като не успя да спре автомобила?
След като не успя да спре автомобила, той зави надясно.

29. Защо Петър зави надясно след като не успя да спре автомобила?
След като не успя да спре автомобила, Петър зави надясно с надежда да избегне сблъскването с трамвая.

30. Какво правеше един пешеходец в това време?
В това време един пешеходец пресичаше улицата.

31. Какво стана, когато Петър завиваше надясно?
Когато Петър завиваше надясно той блъсна пешеходеца, който пресичаше улицата.

32. Какво стана, след като Петър блъсна пешеходеца?
След като Петър блъсна пешеходеца, той блъсна един автомобил.

33. Какво стана с двата автомобила?
И двата автомобила бяха повредени.

34. Какво стана след катастрофата?
След катастрофата Петър и шофьорът на другия автомобил трябваше да отидат в участъка.

35. Защо Петър и шофьорът на другия автомобил трябваше да отидат в участъка?
Петър и шофьорът на другия автомобил трябваше да отидат в участъка, за да дадат показания.

36. Какво направи Боян след катастрофата?
След катастрофата Боян и други двама души закараха човека в Работническата болница.

37. Къде закараха Боян и други двама души човека след катастрофата?
Те го закараха в Работническата болница след катастрофата.

38. Какво стана, когато Боян и други двама души носеха човека в болницата?
    Когато Боян и други двама души носеха човека в болницата, той умря.

39. Къде е Петър сега?
    Сега Петър е в затвора.

ДРУГ ВИД КАТАСТРОФА

Недоразумение

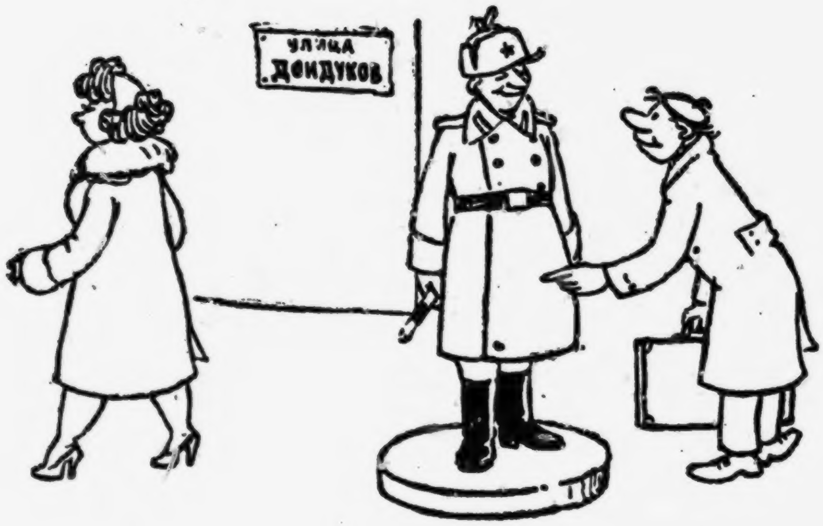

— Ако тръгна по тази, къде ще стигна?
— Може би в гражданското...

НЕДОРАЗУМЕНИЕ	misunderstanding
може би	may be
гра́жданското sc.отделе́ние	registrar's office (for civil marriage)

LESSON 37

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Translate into Bulgarian:

1. I had to go to the city on business. I asked my friend to drive me there. While he was driving, I was singing. To tell you the truth he was driving very fast. Because he was in a hurry, he was not observing closely the traffic regulations. He drove down a steep street. When he was driving down the steep street, I saw a woman, who was crossing the street. The car hit her and she fell on the street.

2. I was studying medicine at the University of Sofia. He was studying law.

3. When I entered the police station, she was giving testimony about the accident.

4. While she was playing the piano, they were talking, dancing, and drinking.

5. While he was turning to the left, the streetcar stopped. Another car was coming from the right.

6. Was the car damaged very much? No, the car wasn't damaged at all.

7. Take the children to school in your car.

8. I am very sorry for her.

9. They were crossing the river when it started to rain. It was still raining when they reached the peak. When they were returning to the lodge, the rain stopped.

10. She was setting the table, while her sister was taking a bath.

Part II Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 37.
2. Tell us about an automobile accident you experienced.

LESSON 37

РЕЧНИК

автомоби́лен, -лна, о, и	automobile
блъ́скам	to strike with force, to hit, to push
блъ́сна, е, ах	
бо́лница f.	hospital
бързина́ f.	speed
с голя́ма бързина́	at a great speed
в	to
оти́вам в учáстъка	to go to the police station
оти́вам в "На́ркоп"	to go to the People's Cooperative
ви́кам	to call
пови́кам	
въ́преки че	although, in spite of the fact that
движе́ние n.	traffic; movement
правила́ за движе́ние	traffic regulations
догато́ conj.	while
доше́л past act. part. of до́йда	
бе́ше доше́л pluperf. tense	he had come
дя́сно adv.	right
надя́сно	to the right
зави́вам	to turn
зави́я, е, зави́х	
зави́вам надя́сно	to turn to the right
за́вчера adv.	the day before yesterday
зака́рам see ка́рам	
затво́р m.	jail
и́двам	to come
до́йда, е, о́х	
избя́гвам	to avoid
избе́гна, е, ах	
ка́рам	to drive
зака́рам, в, до	to drive to, to take to(in a vehicle)
катастро́фа f.	accident; catastrophe
къде́то rel. adv.	where, wherever
към prep.	towards
ляв, а, о, ле́ви	left
отля́во	from the left
медици́на f.	medicine
ми́сля, и, их	to think
без да му ми́сля, иш, и	without giving it a thought
моме́нт m.	moment, instant
о́ще от пъ́рвия моме́нт	from the first instant
набли́зу adv.	near by, close by
наде́жда f.	hope
с наде́жда	hoping
ни́как /не/	(not) at all
но́ся в, и, их	to carry to, to take to

LESSON 37

опи́твам се	to try
опи́там се	
пешехо́дец m. pl. пешехо́дци	pedestrian
повре́ден, а, о, и	damaged
показа́ние n.	testimony
да́вам показа́ния	to give testimony
пра́вило n. pl. правила́	regulation, rule
правила́ за движе́ние	traffic regulations
пра́во n. pl. права́	1. right 2. law (the science of jurisprudence)
пра́во да ти ка́жа	to tell you the truth
следвам право	to study law (at a university)
пре́ден, -дна, о, и	front, forward
пре́дния ден	the previous day
преживя́вам	to experience, to live through
преживе́я, е́е, вя́х	
пресе́чка f.	intersection
преси́чам	to cross
пресека́, пресече́	
пdescribed	
ра́бота f.	work
по ра́бота	on business
разпра́вям	to tell in details, to tell(a story)
разпра́вя, и, их	
сблъ́скване n. pl. сблъ́сквания	collision
свиде́телствувам за	to testify about, to be a witness about
сле́двам	to study (at a university)
сле́двам медици́на, пра́во	to study medicine, law
софи́йски, а, о, и	of Sofia
спа́звам	to observe
спа́зя, и, их	
спи́рам	to stop
спра, е, спрях	
спи́рка f.	stop
спу́скам се	to go down, to descend, to drive down
спу́сна се, е, ах се	
стръ́мен, стръ́мн , о, и	steep
съглася́вам се	to agree
съглася́ се, и́, и́х се	
съжаля́вам, че...	to be sorry that
съжаля́, и́, и́х	
трамва́ен, трамва́йна, о, и	(of) street car
трамва́й m.	street car
университе́т m.	university
уча́стък m. pl. уча́стъци	police station
шофьо́р m.	driver

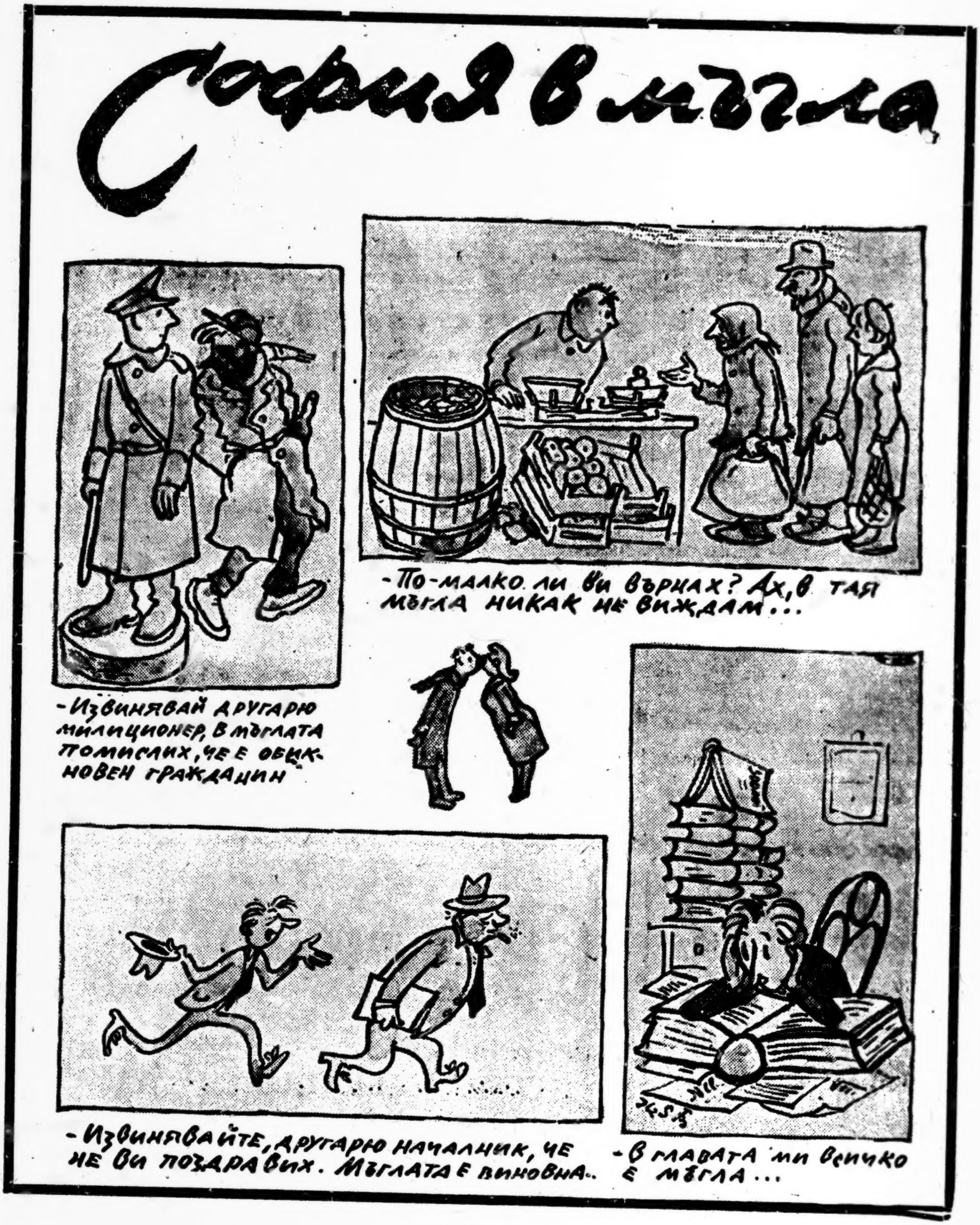
София в мъгла
- По-малко ли ви върнах? Ах, в тая мъгла никак не виждам...
- Извинявай другарю милиционер, в мъглата помислих, че е обикновен гражданин
- Извинявайте, другарю началник, че не ви поздравих. Мъглата е виновна..
- В главата ми всичко е мъгла...

ТРИДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 38

Lesson 38

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Short Forms of the Personal Pronouns - Dative Case

1.

Аз говоря на г-н Ватев.
Аз му говоря.

Аз говоря на г-н Ватев.	Аз му говоря.
Тя писа едно писмо на брат си.	Тя му писа едно писмо.
Те показаха къщата на баща си вчера.	Те му показаха къщата.
Той се извини на учителя преди малко.	Той му се извини преди малко.
Завчера аз разправих на брат си си за катастрофата.	Завчера аз му разправих за катастрофата.
Ние казахме това на полковника преди няколко минути.	Ние му казахме това преди няколко минути.
Този костюм подхожда на Христо.	Този костюм му подхожда.
Лекарят би няколко инжекции на братовчед ми снощи.	Лекарят му би няколко инжекции снощи.
Аз често помагам на приятеля си.	Аз често му помагам.
Те дадоха тетрадките на учителя тази сутрин.	Те му дадоха тетрадките тази сутрин.
Той изпрати пари на Христо.	Той му изпрати пари.
Продавачът препоръча на Драган френската паста за зъби.	Продавачът му препоръча френската паста за зъби.

2.

Аз говоря ли на г-н Ватев?	Да, Вие му говорите.
Те продадоха ли къщата си на г-н Христов?	Да, те му продадоха къщата си.
Този костюм подхожда ли на Иван?	Да, този костюм му подхожда.
Изпратихте ли парите на брат си?	Да, аз му изпратих парите.

и т.н.

3.

Кой каза това на учителя?	Аз му казах това.
Кой разправи на баща ми за катастрофата?	тя, ние, те, вие, и т.н.
Кой даде молива си на ученика?	
Кой би инжекции на братовчед ти?	
Кой препоръча американските ножчета за бръснене на Драган?	
Кой говори на учителя сега?	
Кой показа тази къща на баща ти?	
Кой помага на брат ти?	
Кой изпраща пари на брат ти?	
Кой се извини на офицера?	

4.

Кой костюм подхожда на Христо?	Синият костюм му подхожда.
Кога писахте на чичо си?	Ние му писахме вчера.
Колко пари изпрати тя на брат си?	Тя му изпрати сто лева.
Кога говорихте на приятеля си по този въпрос?	Аз му говорих по този въпрос завчера.
Кога казахте това на полковника?	Аз му казах това завчера.

и т.н.

5.

Аз говоря на г-жа Иванова сега.
Аз ѝ говоря сега.

Аз говоря на г-жа Иванова.	Аз ѝ говоря.
Той писа писмо на майка си вчера.	Той ѝ писа писмо вчера.
Всеки месец аз давам пари на сестра си.	Всеки месец аз ѝ давам пари.
Ти каза това на братовчедка си.	Ти ѝ каза това.
Ние разправихме на баба си за катастрофата.	Ние ѝ разправихме за катастрофата.
Завчера той изпрати пари на жена си.	Завчера той ѝ изпрати пари.
Тази рокля подхожда на Радка.	Тази рокля ѝ подхожда.
Тази блуза харесва на Ирина.	Тази блуза ѝ харесва.
Тя винаги помага на майка си.	Тя винаги ѝ помага.

и т.н.

6.

Вие говорите ли на г-жа Митева сега?	Да, аз ѝ говоря сега.
Ти каза ли на сестра си да дойде довечера?	Да, аз ѝ казах да дойде довечера.
Блузата харесва ли на Радка?	Да, харесва ѝ.
Тази рокля подхожда ли на Ирина?	
Даваш ли всеки месец пари на сестра си?	
Те разправиха ли на майка си за катастрофата?	
Той писа ли писмо на братовчедка си снощи?	
Вие помагате ли на майка си?	
Ти извини ли се на американката?	
Той показа ли къщата си на българката?	
Лекарят би ли инжекция на булката?	
Ти изпрати ли пари на баба си?	

и т.н.

7.

Кой показа училището на жена ти?	Аз ѝ показах училището.
Кой пя български песни на американката снощи?	той, ние, ти, те, и т.н.
Кой даде на баба ти сто лева?	
Кой донесе на майка ти тези списания?	
Кой каза на булката да играе хоро и ръченица?	
Кой писа на сестра ти?	
Кой препоръча тази рокля на Радка?	
Кой помага на майка ти обикновено?	
Кой занесе тези документи на братовчедка ти?	
Кой изпраща пари на сестра ти?	

8.

Коя рокля подхожда на Радка?	Синята рокля ѝ подхожда.
Коя блуза харесва на Ирина?	
Кога писахте на сестра си?	

и т.н.

9.

Аз ти давам молив.
Ти ми даваш книга.

Какво ти давам аз?	Ти ми даваш молив.
Какво ми даваш ти?	Аз ти давам книга.

Кой ти дава молив сега?	Ти ми даваш молив сега.
Кой ми дава книга сега?	
	той, те, вие, и т.н.

Той даде ли ти молив преди малко?
Кой ми даде този молив?
Кой ти каза да дойдеш в 6 ч.?
Той каза ли ми това?
Коя връзка ти хареса най-много?
Кой костюм ми подхожда?
Продавачът ли ти препоръча този одеколон?
Кой ми писа това писмо?
Кой ми препоръча тези ножчета?
Кой ти продаде тези книги?
Той разправи ли ти за катастрофата?
Кой ми донесе тези списания?
Кой може да ми даде малко пари?
и т.н.

10.

Аз ви говоря.
Вие ни говорите.

Аз говоря ли ви?	Да, Вие ни говорите.
Ти говориш ли ни?	Да, аз ви говоря.

Кой ви говори?
Кой ни говори?
Кой ни дава моливи сега?
Кой ви дава пари сега?
Той разправи ли ви за катастрофата?
Кой ни каза това?
Учителите казват ли ви да учите?
Кой ви продаде тези книги?
Кой ви помага, когато учите?

и т.н.

11.

Аз говоря на учениците.
Аз им говоря.

Аз говоря на учениците.	Аз им говоря.
Той каза на студентите да дойдат утре в 7 ч.	Той им каза да дойдат утре в 7 ч.
Вие дадохте моливи на курсистите.	Вие им дадохте моливи.
Той помага на родителите си.	Той им помага.
Тя разправи на дядо си и на баба си за сватбата.	Тя им разправи за сватбата.
Той продаде тези списания на войниците вчера.	Той им продаде тези списания вчера.
Аз изпратих пари на майка си и на баща си завчера.	Аз им изпратих пари завчера.

и т.н.

12.

Кой помага на родителите ти?	Аз им помагам.
Кой даде тези учебници на курсистите?	той, ние, тя, те, и т.н.
Кой каза това на офицерите?	
Кой разправи на войниците за автомобилната катастрофа?	
Кой препоръча тези книги на учениците?	
Кой писа за това на майка ти и на баща ти?	
Кой изпрати картички на двамата французи?	

и т.н.

13.

Аз искам да пуша.
Пуши ми се.

Аз искам да пуша.	Пуши ми се.
Той иска да пуши.	Пуши му се.
Тя иска да танцува.	Танцува ѝ се.
Те искат да спят.	Спи им се.
Ние искаме да ядем пържоли.	Ядат ни се пържоли.

Той искаше да пуши преди малко.	Пушеше му се преди малко.
Аз исках да пия бира преди няколко минути.	Пиеше ми се бира преди няколко минути.
Вие искате да пушите цигари.	Пушат ви се цигари.
Те искат да ядат кюфтета сега.	Ядат им се кюфтета сега.
Те искаха да ядат кебапчета снощи.	Ядяха им се кебапчета снощи.
Те искаха да ядат кисело мляко вчера следобед.	Ядеше им се кисело мляко вчера следобед.
Ти искаш да ходиш на кино всеки ден.	Ходи ти се на кино всеки ден.
Тя иска да свири на пиано.	Свири й се на пиано.
Тя искаше да отиде на театър.	Отиваше й се на театър.
Тя иска да пее български песни.	Пеят й се български песни.
Аз искам да чета романи.	Четат ми се романи.
Той иска да стреля с пушка.	Стреля му се с пушка.
Те искат да служат в пехотата.	Служи им се в пехотата.

и т.н.

14.

Аз им говоря.
Говоря им.

Аз им говоря.	Говоря им.
му	му
й	й
ви	ви
ти	ти
Той ми пише често.	Пише ми често.
ни	ни
й	й
му	му

Аз му се извиних.
Тя ми каза това.
Той им разправи за катастрофата.
Те ни продадоха къщата.
Аз й изпратих няколко картички.
Тя им помага всеки ден.
Той ви препоръча този магазин.
Аз ти писах миналата седмица.
Тя му хареса.
Това ти подхожда.

и т.н.

15.

Тя му писа вчера.
Тя писа ли му вчера?

Тя му писа вчера.	Тя писа ли му вчера?
Той ѝ разправи за катастрофата.	Той разправи ли ѝ за катастрофата?
Аз им дадох пари.	Аз дадох ли им пари?
Спи ти се.	Спи ли ти се?
Пушат ни се цигари.	Пушат ли ни се цигари?
Той ѝ се извини.	Той извини ли ѝ се?
Този костюм ти подхожда.	Подхожда ли ти този костюм?
Тази жена му харесва.	Харесва ли му тази жена?
Вие им пишете често.	Пишете ли им често?
и т.н.	

16.

Аз му говоря.
Аз не му говоря.

Аз му говоря.	Аз не му говоря.
Тя му хареса.	Тя не му хареса.
Пуши им се.	Не им се пуши.
Спи ми се.	Не ми се спи.
Те ни помагат с пари.	Те не ни помагат с пари.
Тази рокля ѝ подхожда.	Тази рокля не ѝ подхожда.
и т.н.	

17.

Той не ви говори.
Той не ви ли говори?

Той не ви говори.	Той не ви ли говори?
Аз не ѝ пиша.	Аз не ѝ ли пиша?
Ние не им помагаме.	Ние не им ли помагаме?
Ти не му се извини.	Ти не му ли се извини?
Тя не ви препоръча това списание.	Тя не ви ли препоръча това списание?
Той не ни разправи за автомобилната катастрофа.	Той не ни ли разправи за автомобилната катастрофа?
Ти не им писа снощи.	Ти не им ли писа снощи?
Не му се спи.	Не му ли се спи?
Не им се яде гювеч.	Не им ли се яде гювеч?
и т.н.	

18.

Той ми дава книгата.
Той ми я дава.

Той ми дава книгата.	Той ми я дава.
Аз му давам моливите.	Аз му ги давам.
Те й изпратиха писмото.	Те й го изпратиха.
Ние ви донесохме книгата.	Ние ви я донесохме.
Той каза това на студентите.	Той им го каза.

и т.н.

19.

Той ми я дава.
Той не ми я дава.

Той ми я дава.	Той не ми я дава.
Аз му ги препоръчах.	Аз не му ги препоръчах.
Те й го изпратиха.	Те не й го изпратиха.
Ние ви я донесохме.	Ние не ви я донесохме.
Той им го каза.	Той не им го каза.

и т.н.

20.

Той му го даде.
Той даде ли му го?

Той му го даде.	Той даде ли му го?
Ти й го препоръча.	Ти препоръча ли й го?
Каза ми го.	Каза ли ми го?
Изпрати им я.	Изпрати ли им я?
Спи му се.	Спи ли му се?

и т.н.

21.

Той не му го даде.
Той не му ли го даде?

Той не му го даде.	Той не му ли го даде?
Ти не й го препоръча.	Ти не й ли го препоръча?
Не ми го каза.	Не ми ли го каза?
Не му се пуши.	Не му ли се пуши?

и т.н.

УЛИЦА В СТАРИЯ ГРАД ПЛОВДИВ

LESSON 38

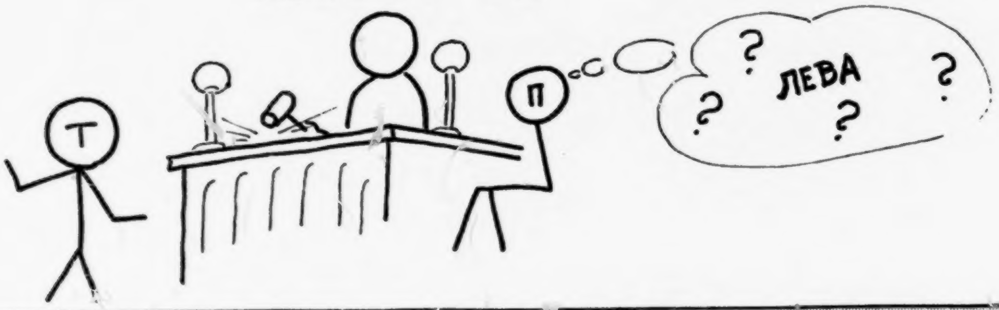
Т
П
? ЛЕВА ? ? ?

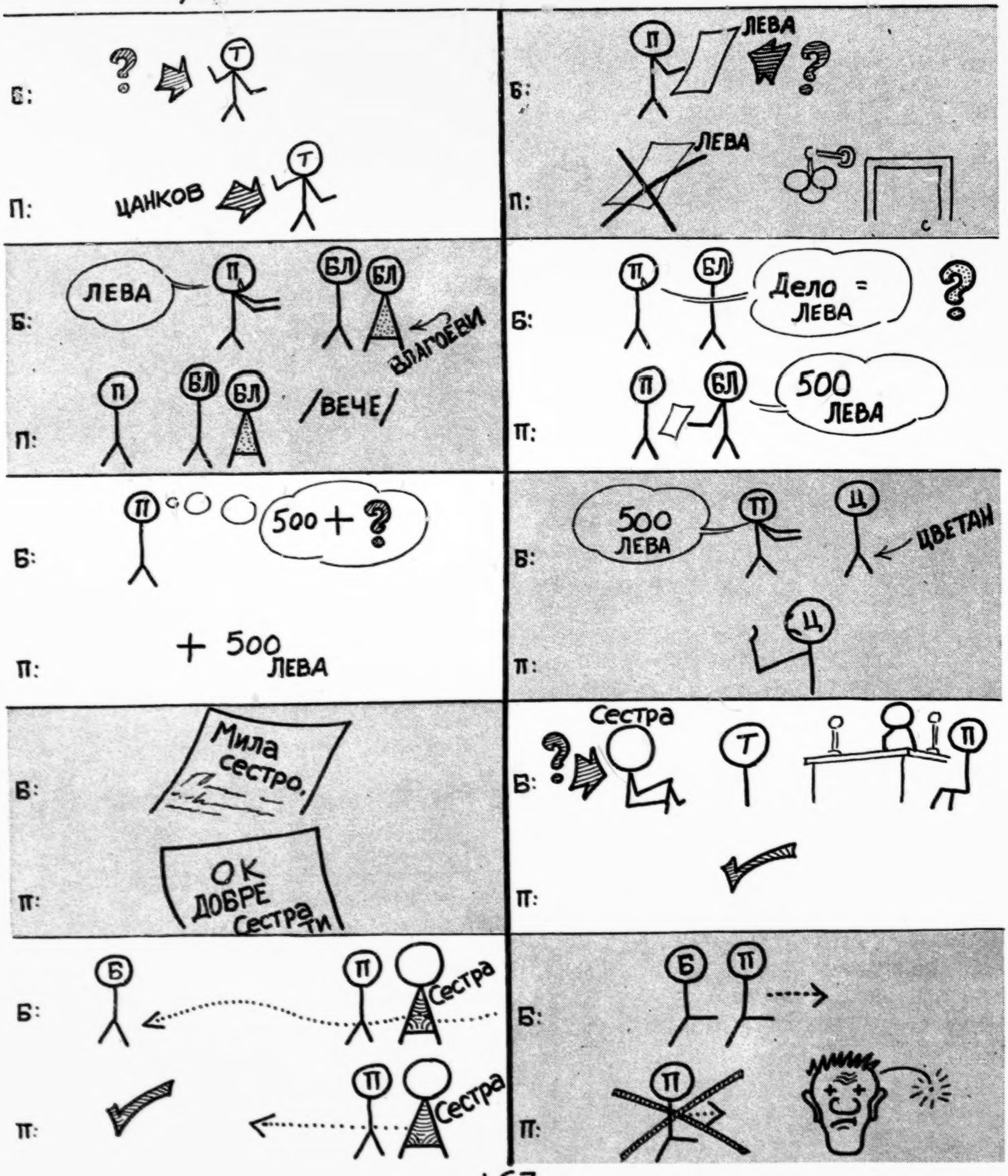
Б:
Т
П:
ЦАНКОВ
Т
Б:
П
ЛЕВА
П:
ЛЕВА
Б:
ЛЕВА
П
БЛ
БЛ
БЛАГОЕВИ
П:
П
БЛ
БЛ
/ВЕЧЕ/
Б:
П
БЛ
Дело =
ЛЕВА
П:
П
БЛ
500
ЛЕВА
Б:
П
500 +
П:
+ 500
ЛЕВА
Б:
500
ЛЕВА
П
Ц
ЦВЕТАН
П:
Ц
Б:
Мила
сестро,
П:
ОК
ДОБРЕ
Сестра ти
Б:
Сестра
Т
П
П:
Б:
Б
П
Сестра
П:
П
Сестра
Б:
Б
П
П:
П

УРОК 38 - РАЗГОВОР

ДЕЛОТО НА ПЕТЪР

Боя́н
Пе́тър

- Кой ще те защища́ва на де́лото по злополу́ката?
5 - Адвока́тът Цанко́в ми е защи́тник.

- Имаш ли доста́тъчно пари́?
- Не. Тря́бва да взе́ма на за́ем.

- Пои́скай от Благо́еви. Те ще ти дада́т.
- Оба́дих им се ве́че.

10 - Ка́за ли на Благо́ев за какво́ ти са пари́те?
- Ка́зах му. Обеща́ ми да ми даде́ на за́ем са́мо 500 ле́ва.

- Още ко́лко ти тря́бват?
- Ну́жни ми са още 500 ле́ва.

15 - Защо́ не поискаш от Цвета́н? Той ще ти услу́жи.
- Поисках му, но ми отка́за. Сърди́т ми е за не́що.

- Тога́ва пиши́ на сестра́ си! Тя ще ти помо́гне.
- Пи́сах ѝ и тя ми отгово́ри ве́че. Ще ми даде́ оста́налата су́ма.

20 - Тя ще прису́ствува ли при гле́дане на де́лото в съда́?
- Да, ще до́йде непре́менно за проце́са.

- Ела́те ни на го́сти, щом присти́гне.
- Добре́, ще ви до́йдем.

- Ха́йде да се поразхо́дим ма́лко сега́!
25 - Не ми се хо́ди ни́къде. Глава́та ми е пла́мнала.

---

8. и́скам не́що от ня́кого lit. to ask something from somebody, to ask somebody for something 9. обаждам се на някого = to contact somebody (Notice that the Bulgarian verb is constructed with dative!) 15. услужвам на някого (dat.) to oblige somebody. 22. ела́те ни на гости! ни is dative! 25. е пла́мнала is past indefinite tense. lit. has been burning. Translate in English with simple present tense: I have too much on my mind.

THE TRIAL OF PETER

Boyan
Peter

- Who is going to defend you in the accident case?
- The lawyer Tsankoff will defend me.

- Do you have enough money?
- No. I have to borrow some.

- Ask Blagoeffs for it. They'll give it to you.
- I got in touch with (contacted) them already.

- Did you tell Blagoeff what you need the money for?
- I told him. He promised me to lend me only 500 leva.

- How much more do you need?
- I need 500 leva more.

- Why don't you ask Tsvetan for it? He'll oblige you.
- I asked him, but he refused me. He is angry with me about something.

- Write to your sister then. She'll help you.
- I wrote to her and she answered me already. She is going to give me the remaining amount.

- Will she be present when your case is argued in court?
- Yes, she'll come without fail for the trial.

- Come and see us as soon as she arrives.
- All right, we'll come.

- Come on. Let's take a little walk now.
- I don't feel like going anywhere. I have too much on my mind.

ГРАМАТИКА

I. SHORT FORMS OF THE PERSONAL PRONOUNS - DATIVE CASE*

The forms of the short personal pronouns in the dative case are as follows:

	Nominative Case	Dative Case	Nominative Case	Dative Case
1st p.	аз - I	ми - me to me	ние - we	ни** - us to us
2nd p.	ти - you	ти - you to you	вие - you	ви** - you to you
3rd p. m.	той - he	му - him to him		
3rd p. f.	тя - she	й - her to her	те - they	им - them to them
3rd p. n.	то - it	му - it to it		

II. USAGE OF THE SHORT FORMS - DATIVE CASE

1. The short forms are never used with a preposition.

2. They are mainly used after:

   a. Transitive verbs with one of the following meanings:

---

* For the accusative case of the short personal pronouns see Volume III, p.228. ss.

** These two forms coincide with the accusative. See Volume III p.228.

LESSON 38

казвам* ня́кому не́що	**to tell someone something or something to someone**
обеща́вам ня́кому не́що	**to promise someone something or something to someone**
да́вам** ня́кому не́що	**to give someone something or something to someone**
заповя́двам ня́кому да напра́ви не́що ***	**to order someone to do something**

---

* **Almost all verbs formed from** ка́звам + **a preposition require a dative:**

пока́звам ня́кому не́що	**to show someone something.**
изка́звам ня́кому не́що	**to reveal something to someone.**
прика́звам ня́кому не́що	**to talk to someone about something**
разка́звам ня́кому не́що	**to tell someone about something**
дока́звам ня́кому не́що	**to prove something to someone**

Verbs having a synonimic meaning with казвам **also require dative:**

говоря някому /за/ нещо	**to talk to someone about something**
река някому нещо	**to say something to someone**

** **Also**

изда́вам ня́кому не́що	**to disclose something to someone**
прода́вам ня́кому не́що	**to sell something to someone**
преда́вам ня́кому не́що	**to hand over, to reveal something to someone**

*** **Notice that in English the verb to order does not require a dative, but an accusative + an infinitive.**

b. **Reflexive verbs in the 3rd person singular or plural. Examples:**

хо́ди ми се	**I feel like going**
хо́ди ти се	**you feel like going**
хо́ди му се	**he feels like going**
хо́ди й се	**she feels like going**
хо́ди ни се	**we feel like going**
хо́ди ви се	**you feel like going**
хо́ди им се	**they feel like going**

Пу́ши ми се.	**I feel like smoking.**
Пу́шат му се америка́нски цига́ри.	He feels like smoking cigarettes.
Гле́да ми се ху́бав филм.	**I feel like going to a good movie.**
Спи ми се	**I feel like sleeping.**
Не ми се да́ват мно́го па́ри за дре́хи.	**I don't feel like spending much money for clothes.**

III. ACCENT OF THE SHORT PERSONAL PRONOUN - DATIVE CASE

1. **The dative forms of the short personal pronoun have no stress when they are used in an affirmative or interrogative statement. Examples:**

Те ще ти дада́т.	**They will give you.**
Той обеща́ ли ти пари́?	**Did he promise you money?**

2. When the statement is negative or interrogative negative the personal pronoun is always stressed. Examples:

Не ми́ се хо́ди ни́къде.	I don't feel like going anywhere.
Защо́ не му́ ка́за това́?	Why didn't you tell him that?

IV. PLACE OF THE SHORT PERSONAL PRONOUN

1. The dative pronoun is in front of the verb, if it is preceded by another word. Examples:

Те ми да́доха пари́.	They gave me money.
Аз му отгово́рих ве́че.	I answered him already.
Не му ка́заха нищо.	They did not tell him anything.

2. The pronoun follows the verb, if it is not preceded by another word. Examples:

Да́де му пет до́лара.	He gave him five dollars.
Услужваме му често.	We oblige him often.

3. When two short pronouns, one in the dative and one in the accusative come together, the dative always precedes the accusative no matter whether they are before or after the verb. Examples:

Той ми я дава всеки ден.	He gives it to me everyday.
Дава ли ти я?	Does he give it to you?

Не им ли я да́ват?	Don 't they give it to them?

Notice the place of ли between the two pronouns in the last sentence.

МЪНЪСТИРЪТ "СВ.ИВАН РИЛСКИ" В РИЛА ПЛАНИНА

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Short Forms of the Personal Pronouns - Dative Case

1.

Обади ли се на Благоеви?	Да, аз им се обадих. Да, обадих им се. Не, не им се обадих.

Обади ли се на г-н Благоев?
г-жа Благоева?
братовчедка си?
Той обади ли ти се?
им
ми
ви
ни
Отговори ли той на учителя?
на американката?
на учениците?
и т.н.
Тази рокля подхожда ли на Радка?
Той ще услужи ли на брат си?
на сестра си?
на приятелите си?
Той ще ти услужи ли?
ми
ни
ви
Пуши ли ти се?
Яде ми
Пие ни
Пее ви
и т.н.
Яде ли се на децата?
Пие на дъщеря ти?
Учи на студентите?

и т.н.

Lesson 38

Разправихте ли на майка си за
автомобилната злополука?
Да, ...
Не, ...

Ще дадете ли пари на заем на Христо?
на Радка?
на Благоеви?
Той даде ли ви пари на заем?
ми
ни
ти
Тя отказа ли на приятеля си?
на г-жа Георгиева?
на Георгиеви?
Тя отказа ли ти?
ви
ни
ми
Той обеща ли ни да ни даде пари на заем?
ми ми
ти ти
ви ви
Той обеща ли на Христови?
на другаря си?
на сестра си?
Нужни ли ти са пари?
ви
ми
ни
Нужни ли са пари на Петър?
на майка ти?
Христови?
Той сърдит ли ти е?
ви
ни
ми
Тя сърдита ли е на брат си?
на Радка?
на Боян и Петър?
Трябват ли ти пари?
ви
ни
ми
Трябват ли пари на Петър?
на войниците?
на тази българка?
Трябва ли ти този молив?
ви
Военната униформа харесва ли на студентите?
на г-н Попов?
на американката?

и т.н.

2.

Дадохте ли учебниците на курсистите? Да, дадох им ги.
Не, не им ги дадох.
учебника на г-н Обов?
тетрадката на жена си?
списанието
парите
Дадохте ли ми документите?
ни книгата?
цигарите
писмото
Той даде ли ти американското списание?
ви българския вестник?
Тя изпрати ли писмото на майка си?
роклята
чорапите
парите на брат си?
костюма
германското списание
картичките на двамата французи?
колета на чичо си?
препоръчаното писмо на дядо си?
ракията на младоженеца?
ми личната карта?
ти книгите?
ни колета?
ви сакото?
Той препоръча ли този костюм на Христо?
тази рокля на Радка?
тези връзки на Стоянови?
Тя ще покаже ли къщата си на продавача?
новата си рокля на братовчедка си?
новия си автомобил на Христо?
новите си дрехи на Георгиеви?
лодката си на Петър?
Той продаде ли пистолета си на Драган?
книгите си на приятеля й?
къщата си на г-жа Иванова?
цивилните си дрехи на войниците?
покривката на американката?
Ти върна ли романа на учителя?
парите на сестра си?
сакото на приятеля си?
Ще препоръчаш ли този роман на братовчедка си?
тази книга на сестра си?
това списание на учениците?
тези вестници на курсистите?

и т.н.

3.

Тя му писа вчера.
   им
   й
   ни
   ми
   ви
Нужни й са пари.
Обадиха им се.
Той ни отговори.
Тази рокля й подхожда.
Този костюм не му подхожда.
Военната униформа ти подхожда.
Цивилните дрехи не им подхождат.
Той ще ти услужи.
Те няма да му услужат.
Пуши му се.
Спи й се.
Не им се учи.
Пие ти се вино.
Ядат ми се кюфтета.
Пеят ни се български песни.
Ходи ви се на кино.
Той ти е сърдит.
Ти ми си сърдит.
Тя му е сърдита.
Трябват ви пари.
Трябва ми нов костюм.
Трябват им моливи.
Трябва ти тетрадка.

и т.н.

Тя писа ли му вчера?
Тя не му ли писа вчера?

Друг ученик:

Да, тя му писа вчера.
Не, тя не му писа вчера.

и т.н.

4.

Той даде молива на учителя.

Той препоръча тази рокля на жена си.
Тя изпрати картичките на брат си.
Ние дадохме учебниците на новите курсисти.
Тя показа къщата си на американката?
Той ще покаже новия си автомобил на приятелите си.
Тя изпрати колета на чичо си.
Те дадоха списанията на учениците.
Вие продадохте автомобила си на братовчеда си.

и т.н.

Той даде ли му го?

Друг ученик:

Да, ...
Не, ...

LESSON 38

ЧЕТИВО

Боян и Петър преживяха автомобилна злополука. Полицията арестува Петър, който караше автомобила в момента на злополуката. Разпитаха го в участъка и след това го изпратиха в затвора. Започнаха процес срещу него. Съдът поиска гаранция, за да го пусне до гледане на делото. Родителите му дадоха 5000 лева за гаранцията.Пуснаха го под гаранция.

След като излезе от затвора, първата работа на Петър беше да си намери адвокат. Приятели му препоръчаха адвоката Цанков. Той беше най-добрият адвокат в София. След като провери делото, Цанков се съгласи да защищава Петър. Той му поиска две хиляди лева хонорар.

Петър нямаше толкова пари. Имаше само хиляда лева. Трябваше да вземе на заем останалата сума. Обади се на Благоеви, които му бяха добри приятели. Благоев му обеща да му даде на заем само 500 лева. Бяха му нужни още 500 лева. Петър поиска пари на заем от другаря си Цветан, но той му отказа. Изглежда, че му беше сърдит за нещо. Тогава Петър писа на сестра си за пари. Тя му отговори, че ще му даде нужните пари. Писа му още, че непременно ще присъствува в съда при гледане на делото.

Петър не знаеше какъв ще бъде резултатът от делото. Той мислеше, че може да го изпратят в затвора. Главата му беше* пламнала. Адвокатът му му казваше да не се безпокои.

---

* беше пла́мнала in pluperfect tense, lit. had started to burn, Translate in English with past tense.

ПРЕВОД

1. Don't miss the motorboat. I don't think we'll miss it. There is enough time. We'll be able to get there in time.

2. It doesn't matter.

3. Why don't you pay attention? You'll fall into the water. And don't pull up the anchor now. I'll pull it up in a few minutes.

4. When are they going to leave for the island? They are leaving now. And we? We'll leave in a quarter of an hour. Do you think we'll be able to catch up with them? I suppose we will.

5. Have a look at the harbor. Isn't it beautiful? It is full of passenger and cargo ships. And how blue the sea is!

6. When does the morning train arrive? It usually arrives at eight-thirty, but this time it'll arrive at a quarter to nine.

7. Did he get up late many times last month? No, last month he got up late only once.

8. Do you often get a cold? No. However, I got a cold a few days ago.

9. Where did you meet Mrs. Paneff? I met her in front of the coffee shop. Do you meet often? Not too often.

10. Don't go to bed late tonight. You have to go to bed early today. O.K. But first I'll have to have a bite from the cheese and the dry salami. I always have a bite before I go to bed.

11. Did you pass by the Technical School? I usually pass by that school, but this time I passed by the Tractor Plant.

12. Are they going to cross the river at the pool? They always cross the river at the pool.

13. When did she come back? She came back at midnight. Does she often come back so late? Only sometimes.

14. The enemy captured a few soldiers and wounded two officers.

15. Did he help his mother and father last week? Yes. He always helps his parents.

16. Why don't the children jump into the water and swim for a while? The water is very warm and pleasant. They'll swim when they arrive at the beach.

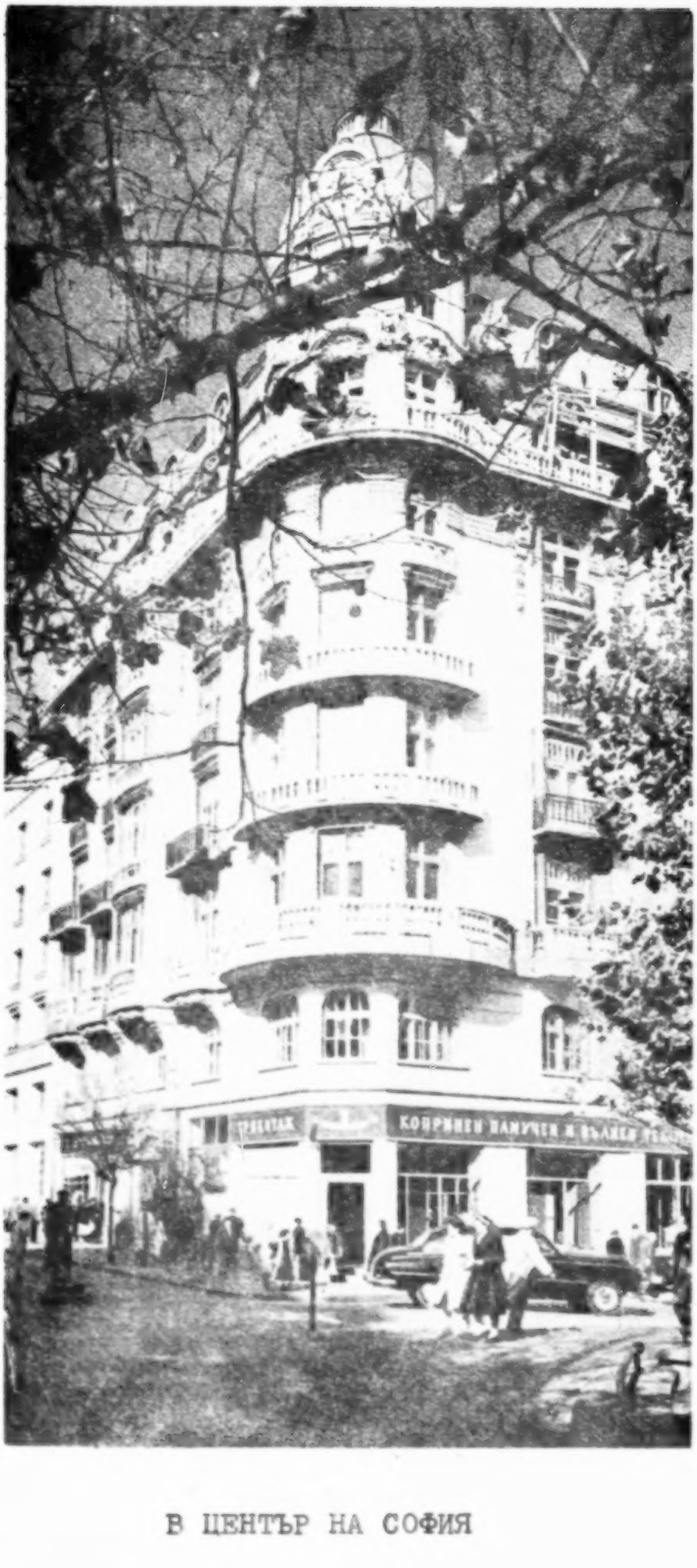
КОПРИНЕН ПАМУЧЕН И ВЪЛНЕН

В ЦЕНТЪР НА СОФИЯ

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какво преживяха Боян и Петър?
   Боян и Петър преживяха автомобилна злополука.

2. Кой арестува Петър?
   Полицията арестува Петър.

3. Защо полицията арестува Петър?
   Полицията го арестува, защото той караше автомобила в момента на злополуката.

4. Къде го разпитаха?
   Разпитаха го в участъка.

5. Какво направиха с Петър, след като го разпитаха в участъка?
   След като го разпитаха в участъка, те го изпратиха в затвора.

6. Какво направиха с Петър, преди да го изпратят в затвора?
   Преди да го изпратят в затвора, те го разпитаха в участъка.

7. Петър трябваше ли да ходи на съд?
   Да, той трябваше да ходи на съд.

8. Защо трябваше Петър да ходи на съд?
   Защото заведоха дело срещу него.

9. Кой поиска гарация от Петър?
   Съдът поиска гаранция от него

10. Какво поиска съдът от Петър?
    Съдът поиска гаранция от него.

11. Защо съдът поиска гаранция от Петър?
    Съдът поиска гаранция от Петър, за да го пусне до гледане на делото.

12. Кой даде 5000 лева за гаранцията на Петър?
    Родителите му дадоха 5000 лева за гаранцията.

13. Какво стана с Петър, след като родителите му дадоха 5000 лева за гаранцията?
    Съдът го пусна под гаранция.

14. Каква беше първата работа на Петър, след като излезе от затвора?
   След като излезе от затвора, първата му работа беше да си намери адвокат.

15. Защо му трябваше на Петър адвокат?
   Трябваше му адвокат, за да го защищава на делото по злополуката.

16. Какво направиха някои приятели на Петър?
   Някои негови приятели му препоръчаха за защитник адвоката Цанков.

17. Какъв адвокат беше Цанков?
   Той беше най-добрият адвокат в София.

18. Кога се съгласи адвокатът Цанков да защищава Петър?
   Адвокатът Цанков се съгласи да защищава Петър, след като провери делото му.

19. Какво направи адвокатът Цанков, след като провери делото?
   След като провери делото, той се съгласи да защищава Петър.

20. Какъв хонорар поиска Цанков от Петър?
   Той му поиска две хиляди лева хонорар.

21. Имаше ли Петър толкова пари?
   Не, Петър нямаше толкова пари.

22. Колко пари имаше Петър?
   Той имаше само хиляда лева.

23. Какво трябваше да направи Петър, понеже нямаше достатъчно пари?
   Понеже нямаше достатъчно пари, той трябваше да вземе на заем останалата сума.

24. Какво направи Петър най-напред, след като видя, че му трябват още пари?
   След като видя, че му трябват още пари, той се обади на Благоеви?

25. Защо се обади Петър на Благоеви?
   Той се обади на Благоеви, за да вземе на заем от тях нужните пари.

26. Какви бяха Благоеви на Петър?
   Благоеви му бяха много добри приятели.

27. Какво обеща Благоев на Петър?
   Благоев му обеща да му даде на заем само 500 лева.

28. Колко пари още трябваха на Петър?
   Трябваха му още 500 лева.

29. Защо на Петър не му бяха нужни вече хиляда лева?
   Не му бяха нужни вече хиляда лева, защото той взе 500 лева от приятеля си Благоев.

30. Какво направи Петър, след като видя, че му трябват още 500 лева?
   След като видя, че му трябват още 500 лева, Петър поиска пари на заем от другаря си Цветан.

31. Цветан даде ли пари на заем на Петър?
   Не, той му отказа да му даде пари на заем.

32. Защо Цветан отказа да даде пари на заем на другаря си Петър?
   Той му отказа да му даде пари на заем, защото му беше сърдит.

33. Какво направи Петър, след като Цветан му отказа да му даде пари на заем?
   След като Цветан му отказа да му даде пари на заем, Петър писа на сестра си за пари.

34. Какво му отговори сестра му, след като Петър й писа за пари?
   След като Петър писа на сестра си за пари, тя му отговори, че ще му даде нужните пари.

35. Какво още писа на Петър сестра му?
   Писа му още, че непременно ще присъствува в съда при гледане на делото.

36. Какво не знаеше Петър?
   Петър не знаеше какъв ще бъде резултатът от делото?

37. Какво мислеше Петър?
Той мислеше, че може пак да го изпратят в затвора.

38. Защо беше пламнала главата на Петър?
Главата му беше пламнала, защото той мислеше, че може пак да го изпратят в затвора.

39. Какво казваше адвокатът Цанков на Петър?
Адвокатът Цанков му казваше да не се безпокои.

40. Защо адвокатът Цанков казваше на Петър да не се безпокои?
Адвокатът Цанков казваше на Петър да не се безпокои, защото той мислеше, че Петър няма да отиде пак в затвора.

УНИВЕРСИТЕТЪТ В ГРАД СОФИЯ

LESSON 38

ДОМАШНА РАБОТА

Part I. Replace the indirect object with the respective short pronoun:

Example: Те дадоха пари на Петър? Те му дадоха пари.

1. Той услужи на г-жа Ганчева с няколко хиляди лева.
2. Аз писах на родителите си за парите.
3. Учителят ще даде учебниците на учениците.
4. Ние поискахме пари на заем от г-н Христов.
5. Аз обещах на братовчедка си да я заведа на кино.

Part II. Translate into Bulgarian:

1. Peter's friends recommended a lawyer to him. He demanded two thousand leva from him. His fee was five thousand leva.

2. Did you get in touch with them? Yes, I got in touch with them the day before yesterday. How much money will they lend you? They'll lend me only three hundred leva.

3. When will you come and see us tonight? We won't be able to come and see you tonight. My sister is coming today and I promised her to wait for her at home.

4. What do they need? They need new clothes, shirts, and shoes.

5. Did you ask her for the money? I did but she refused to help me.

6. Did you give him the magazine? Yes, I gave it to him.

Part III. Translate and answer in Bulgarian the following questions. Use the dative pronoun in the answers.

1. Do you often lend money to your friends?
2. Did you lend your sister any money a few days ago?
3. Do you sometimes ask money from your relatives?
4. Do you want to give any money to your brother now?
5. What do you feel like doing now?

Part IV. Tape recording assignment :

1. Record the dialogue to Lesson 38.

2. Do part III of this homework.

LESSON 38

РЕЧНИК

адвока́т m.	lawyer
аресту́вам	to arrest
гара́нция f.	bail, guarantee, bond
пу́скам под гара́нция	to release on bail
глава́ f.	head
глава́та ми е пла́мнала	I have too much on my mind
гле́дане n.	examination (of a court case)
гост m.	guest
и́двам му на го́сти	to come and see him
оти́вам му на го́сти	to go and visit him
де́ло n.pl.дела́	case (before a court) lawsuit, process
за́ем m.	loan
взи́мам на за́ем	to borrow
да́вам на за́ем	to lend, to loan
защи́тник m.	counsel for the defense,defender
защища́вам	to defend
защитя́, и́, и́х	
злополу́ка f.	accident
изли́зам	to go out, to leave
изля́за, е	
изля́зох, ле́зе	
и́скам не́що от ня́кого	to ask somebody for something
непреме́нно adv.	without fail
не́що pron.	something
ни́къде adv.	nowhere,(in neg.sentences)anywhere
ну́жен, ну́жна,о,и	necessary
ну́жен /ну́жна,о,и/ ми е /са/	I need
ну́жни ми са 500 лева	I need 500 leva.
оба́ждам се на ня́кого	to get in touch with, to contact somebody
оба́дя се, и, их се	
обеща́вам	to promise
обеща́я,е,ах	
оста́нал,а,о,и	remaining
отгова́рям	to answer
отгово́ря, и, их	
отка́звам	to refuse
отка́жа, е, отка́зах	
пари́ pl.	money
за какво́ ти са пари́те?	what do you need the money for?
пла́мнал,а,о,и	aflame, in flame, on fire
глава́та ми е пла́мнала	I have too much on my mind
поли́ция f.	police
поразхо́ждам се	to take a little walk
поразхо́дя се, и, их се	
присъ́ствувам	to be present
проце́с m.	process

LESSON 38

пу́скам	to let go; to release
пу́сна, е, ах	
пу́скам под гара́нция	to release on bail
ра́бота f.	work; job
пъ́рвата ра́бота на Пе́тър бе́ше да....	Peter's first job was to....
су́ма f.	amount; sum
съд m.pl. съди́лища	court (of justice)
хо́дя на съд	to appear in court; to go to court
сърди́т, а, о, и	angry; mad
той ми е сърди́т	he is angry with me; he is mad at me
тря́бва ми or тря́бват ми	I need
тря́бва ти	you need
тря́бва му	he needs
мо́лив ми тря́бва	I need a pencil
ко́лко пари́ ти тря́бват?	how much money do you need?
услу́жвам на ня́кого	to oblige somebody; to do a favor to somebody
услу́жа, и, их	
хо́дя на съд	to appear in court; to go to court
хо́ди ми се	I feel like going, walking
хонора́р m.	fee; honorarium

НА ПЛАЖА КРАИ ГРАД НЕСЕБЪР НА БРЕГА НА ЧЕРНО МОРЕ

ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 39

Lesson 39

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Imperfect Tense

1.

Аз ходех често на кино, когато
бях в ..... София.
Тя често ходеше на кино, когато
беше в София.

ние, ти, те, той, вие, аз, тя, Благоеви, г-н Рашков, дъщеря ми, братовчед ми, сержант Стоев, и т.н.	Ние ходехме често на кино, когато бяхме в София. и т.н.

Миналата година ние ставахме рано
всяка сутрин.
Той пиеше много миналата година.
Миналия месец вие си лягахте късно.
Миналата седмица те играеха на карти
почти всеки ден.
Тя се разболяваше често като дете.
Ние живеехме в София по-рано.
Когато бяха във Варна, те се разхождаха
всяка вечер в Морската градина.
Те често му изпращаха пари миналата година.
Ние винаги й помагахме, когато беше болна.
По-рано аз я харесвах много.
Аз му се обаждах по телефона всяка
вечер миналия месец.
Когато бях в България, аз винаги се миех
с френски сапун
Обикновено те се прибираха късно като
цивилни.
Миналата година ние ходехме на екскурзия
всяка събота и неделя.
Когато бях ученик в гимназията, аз често
четях американски списания.
Те винаги минаваха по тази улица,
когато отиваха в университета.
Аз работех в Народната банка като цивилен.

и т.н.

2.

Вие ставате ли рано сега?	Да, аз ставам рано сега. Не, аз не ставам рано сега.
А миналата година?	Миналата година аз ставах рано. Миналата година аз не ставах рано.
той, те, ти, вие, тя, аз, ние, студентът Христов, курсистите, жена Ви, и т.н.	

Ходите ли често на кино сега? и т.н.
А когато бяхте цивилен?
Тя често ли пише на майка си сега?
А когато беше на курорт?
Баща ти пие ли много сега?
А миналата година?
Те лягат ли си късно сега?
А когато ходеха на училище?
Той работи ли в понеделник сега?
А миналия месец?
Ти караш ли бързо сега?
А по-рано?
Вие играете ли на карти често сега?
А когато работехте в завода?
Те носят ли понякога цивилни дрехи сега?
А когато бяха цивилни?
Вие четете ли много романи сега?
А когато бяхте ученик в гимназията?
На село ли живеят сега?
А миналата година?
Вие учите ли всяка сутрин сега?
А миналия месец?
и т.н.

3.

Къде работехте като цивилен?	Работех в Народната банка. Тракторния завод. Захарната фабрика
а той, а те, а тя, и т.н.	

Къде обядвахте обикновено, когато бяхте в София?
Кой език учехте в гимназията?
Какви дрехи носехте като цивилен?
Кога ставахте, когато бяхте на курорт?
Кога си лягахте обикновено, когато ходехте на поход?
Как караше тя миналата година?
С какъв сапун се миехте, когато бяхте в България?
и т.н.

4.

Той често минава по тази улица.	
Миналата година той често.....	Миналата година той често минаваше по тази улица.
Преди малко той	Преди малко той мина по тази улица.
аз, тя, вие, ти, ние, те, той, и т.н.	и т.н.
Те се прибират късно.	
Всяка вечер миналата седмица те...	..................се прибираха късно.
Снощи те......	Снощи те се прибраха късно.

Аз ставам рано всяка сутрин.
Миналия месец аз...........
Тази сутрин аз.............

Ти си лягаш късно обикновено.
Когато беше на курорт, ти....
Снощи ти....

Те често му изпращат пари.
Миналата година те.......
Вчера те....

Той пие много.
Миналата година той......
Снощи той......

Когато е болна, ние винаги ѝ помагаме.
Когато беше болна, ние.....
Снощи ние ѝ......

Тя често пише писма на майка си.
По-рано тя често..............
Снощи тя....

Когато учителите говорят български,
той ги разбира.
Когато учителите говореха български,...
Когато учителят говори по този въпрос,...

Ти често купуваш летни ризи.
Миналата година ти често....
Вчера ти....

Аз давам пари на брат си понякога.
Когато бях в София, аз..........
Завчера аз....

и т.н.

LESSON 39

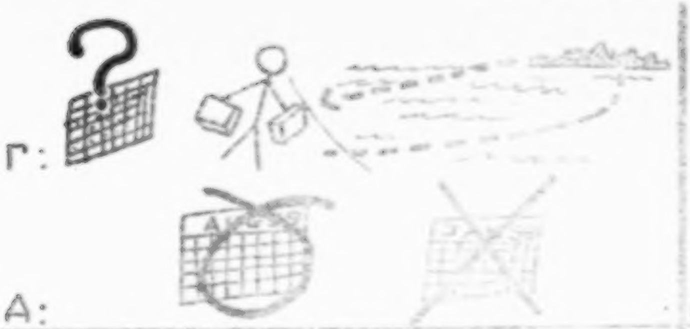
Г:
Август
Д:

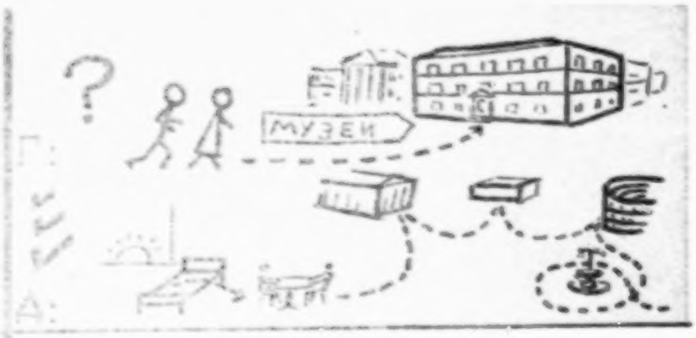
Г:
МУЗЕЙ
Д:

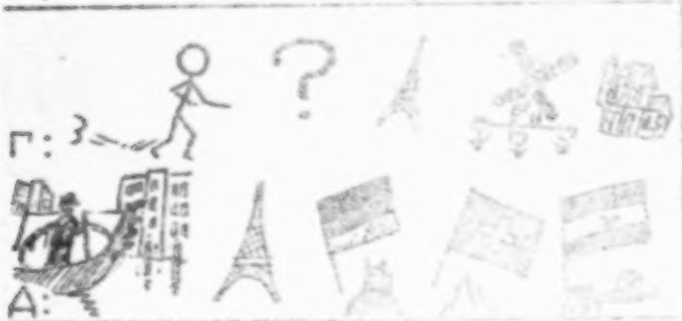
Г:
Д:

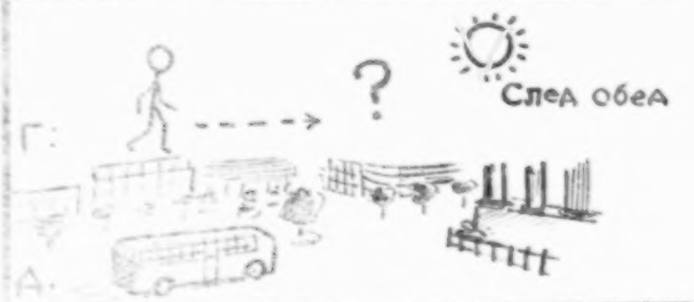
Г:
След обед
Д:

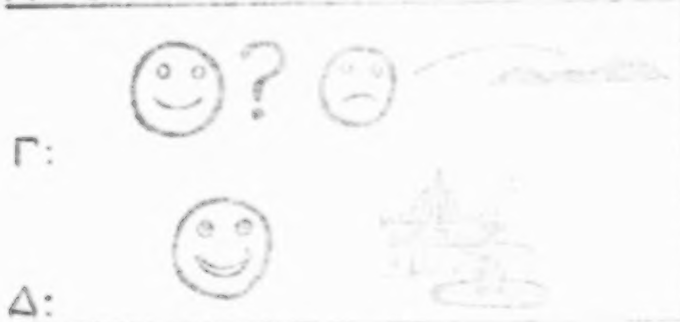
Г:
Д:

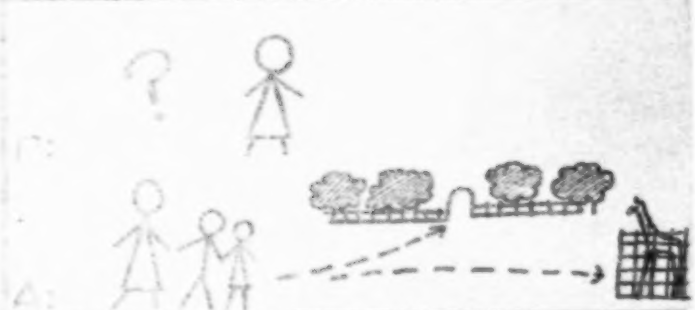
Г:
Д:

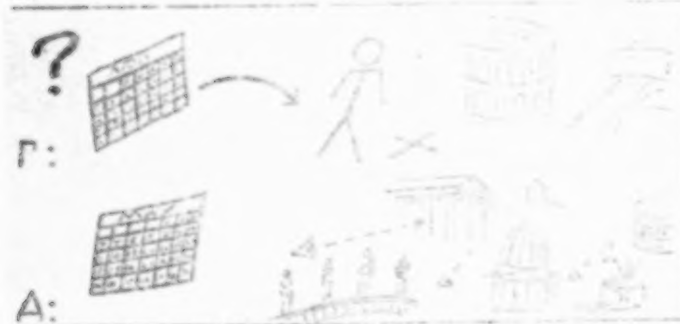
Г:
Д:

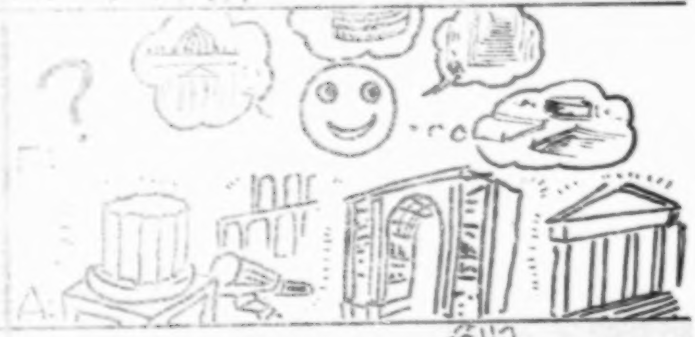
Г:
Д:

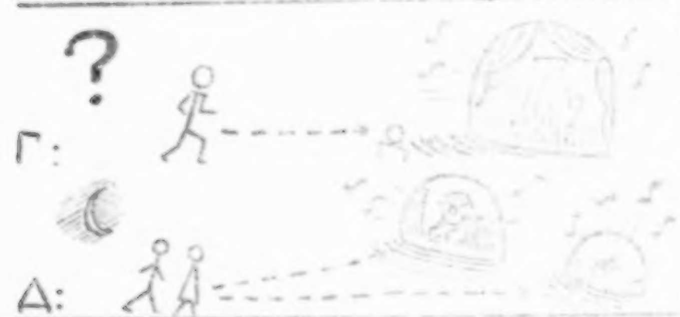
Г:
Д:

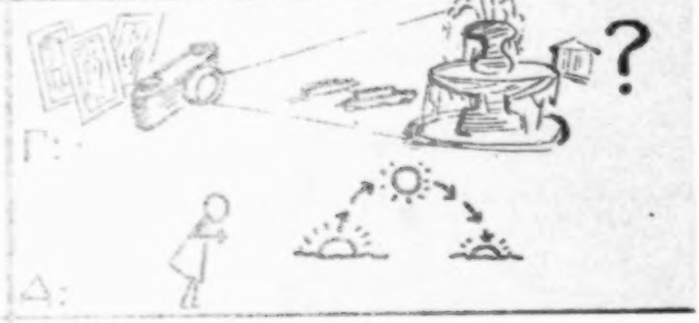
Г:
Д:

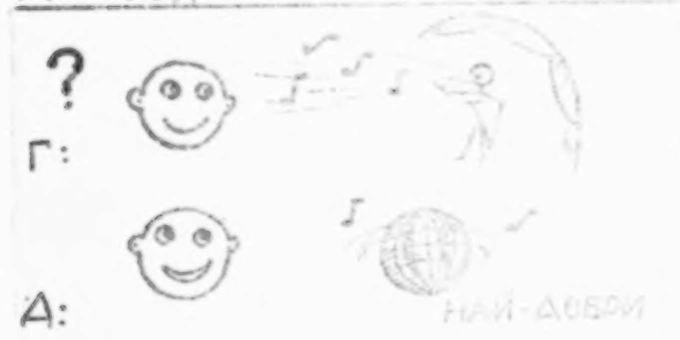
Г:
Д:
НАЙ-ДОБРИ

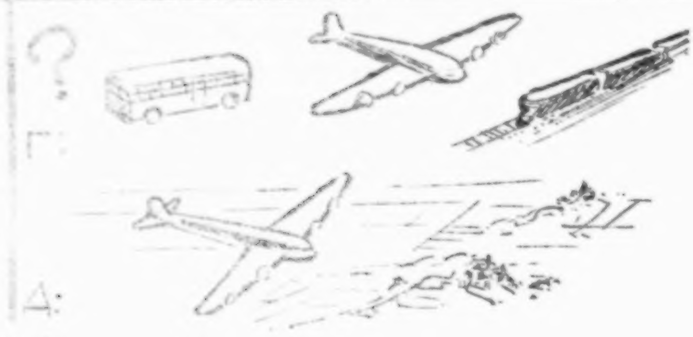
Г:
Д:

УРОК 39 - РАЗГОВОР

ПЪТУВАНЕ В ЧУЖБИНА

Гео́рги Га́нчев
До́бри Кова́чев

- Кога́ се върнахте от стра́нство?
- Не́отда́вна.

- Кой страни́ посети́хте?
- Италия, Фра́нция, Герма́ния, Швейца́рия и Австрия.

- Как прека́рахте?
- Великоле́пно, осо́бено в Рим.

- Ко́лко вре́ме стоя́хте там?
- Бли́зу еди́н ме́сец. Градъ́т е извънре́дно интере́сен.

- Хо́дехте ли че́сто на о́пера?
- Почти́ вся́ка ве́чер хо́дехме и́ли́ на о́пера и́ли́ на конце́рт.

- Харе́саха ли ви италиа́нските певци́?
- Разби́ра се. Те са на́й-добрите певци́ на света́.

- Успя́хте ли да разгле́дате музе́ите?
- По́вечето от тях. Су́трин ста́вахме ра́но, заку́свахме и тръ́гвахме из града́.

- Какво́ пра́вехте следо́бед?
- Аз посеща́вах забележи́телностите на града́.

- А жена́ ти?
- Тя заве́ждаше деца́та в ня́кой парк, а поня́кога - в зоологи́ческата гради́на.

- Какво́ ви напра́ви на́й-голямо впечатле́ние в Рим?
- Развалини́те на ста́ри ри́мски дворци́, хра́мове, па́метници и ба́ни.

- Напра́вихте ли мно́го сни́мки?
- Да, жена́ ми пра́веше сни́мки по цял ден.

- С какво пъту́вахте из Евро́па?
- С аеропла́н.

---

16. Харе́саха ли ви италиа́нските певци́? lit. were the Italian singers pleasing to you? 18. да разгле́дате lit. to look over, here: to visit (with the purpose to look over) 19. тръ́гвахме из града́ = тръ́гвахме да обика́ляме из града́ lit. we set out to go around the town. 26. ви is dative.

LESSON 39 - DIALOGUE

TRAVEL ABROAD

Georgi Gantcheff
Dobri Kovatcheff

- When did you return from abroad?
- Recently.

- Which countries did you visit?
- Italy, France, Germany, Switzerland, and Austria.

- What kind of time did you have?
- Wonderful. Especially in Rome.

- How long did you stay there?
- Close to a month. The city is extraordinarily interesting.

- Did you often go to the opera?
- Almost every evening we used to go either to the opera or to a concert.

- Did you like the Italian singers?
- Of course. They are the best singers in the world.

- Were you able to visit the museums?
- Most of them. In the morning we would get up early, have breakfast and go around town.

- What did you use to do in the afternoons?
- I used to go sightseeing in the city.

- And your wife?
- She would take the children to some park or sometimes to the Zoo.

- What made the greatest impression on you in Rome?
- The ruins of the old Roman palaces, temples, monuments, and baths.

- Did you take many pictures?
- Yes, my wife used to take photos all day long.

- How did you usually travel around Europe?
- By plane.

LESSON 39

ГРАМАТИКА

SPECIAL USAGE OF THE IMPERFECT TENSE

The imperfect expresses an incompleted past action which usually develops simultaneously with another past action (See Lesson 37, Grammar 2.) Besides this usage the imperfect is used also to denote a habitual or a repetitious action in the past. In this case it is translated into English with used to....or would + the verb or the simple past tense + an adverb indicating the repetition of the action.
Examples:

Ни́е ста́вахме ра́но.	We used to get up early.
Какво́ пра́вехте следо́бед?	What did you usually do in the afternoon?
Жена́ ми пра́веше сни́мки по цял ден.	My wife used to take pictures all day long.
Су́трин ние ста́вахме ра́но, заку́свахме и тръ́гвахме из града́.	In the morning we would get up early, have breakfast and go around town.
Тя заве́ждаше деца́та в ня́кой парк или в зоологи́ческата гради́на, кога́то аз у́чех италиа́нски.	She would take the children to to some park or to the zoo, while I was studying Italian.
Хо́дехте ли че́сто на о́пера?	Did you go often to the opera?
Той продължа́ваше да спи, въ́преки че бе́ше обя́д.	He went on sleeping in spite of the fact that it was noon.
Ни́е продължа́вахме да гово́рим, въ́преки че бя́хме мно́го уморе́ни.	We kept on talking in spite of the fact that we were very tired.

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Imperfect Tense

1.

Когато бяхме в Рим, почти всяка вечер ходехме или на опера или на концерт.

той, аз, ти, вие, тя, те, Ковачеви, г-н Ковачев, и т.н.

Когато беше в Рим, почти всяка вечер ходеше или на опера или на концерт.

и т.н.

Сутрин ставахме рано, закусвахме и тръгвахме из града.

Следобед посещавахме забележителностите на града.

Понякога завеждахме децата в зоологическата градина.

Правехме снимки по цял ден.

Когато бяхме в Европа, пътувахме или с аероплан или с влак.

За обяд те се връщаха в хотела и хапваха набързо.

Когато бяхме в Рим, разглеждахме старите римски дворци, храмове, паметници и бани по цели часове.

Миналия месец ние ходехме на кино в понеделник и в вторник.

Като цивилен аз обикновено си лягах късно и ставах късно.

Той пиеше и пушеше много миналата година.

Аз се разболявах често като дете.

Те живееха в една работническа кооперация, когато работеха в завода.

Тя пишеше често на майка си, когато беше в чужбина.

Когато следвах медицина в университета, аз учех много.

Когато бяхме на курорт във Варна, ние всеки ден се къпехме в морето, плувахме и се разхождахме с лодка.

и т.н.

2.

Аз често ходя на кино сега.

той, те, тя, ние, ти,
аз, вие, и т.н.

Ние правиме снимки по цял ден.
Те обикновено пътуват с влак
или с аероплан.
За обяд аз обикновено се връщам
в къщи и си хапвам набързо.
Той пие и пуши много.
Тя се напива често.
Ние се къпеме в морето и плуваме
по цял ден.
Понякога те се разхождат с лодка
до острова.
Те учат по шест часа на ден,
понеже следват медицина.
Когато е на курорт, тя не пише
често на родителите си.
Когато работи във фабрика, той
обикновено живее в работническа
кооперация.
Вие се разболявате често.
Те стават обикновено рано сутрин,
закусват и тръгват из града.
Следобед той понякога посещава
забележителностите на града.
Тя завежда децата си в някой парк
почти всеки ден.
Те пеят български песни в училище
всеки понеделник.
Аз обикновено обядвам в къщи, но
вечерям в ресторант.
Тя пере в понеделник, а кърпи
чорапите във вторник.
Всяка сутрин тя четка балтона на
баща си.
В събота тя глади обикновено
сакото на брат си.
Те често канят гости в новата си къща.
Аз обикновено пътувам с аероплан.
Аз понякога ям кебапчета.
Ние обикновено играеме на карти в
неделя.
Всеки месец той си купува по една
копринена риза.

и т.н.

По-рано аз често ходех на кино.
Миналия месец
Миналата година
Като цивилен
Като дете
Като ученик в гимназията
Като студент в университета
Когато бях в София,
Варна
България
чужбина
Рим
Италия
Франция
Европа
и т.н.

3.

Той се върна в къщи преди малко.
Когато го видях преди малко,.... Когато го видях преди малко, той се връщаше в къщи.

те, вие, тя, ти,аз, ние,
учениците, г-н Хантов,
сестра ти, и т.н.

Той си купи ризи вчера следобед.
Когато влязох в магазина,....
Те минаха по улицата преди няколко минути.
Когато ги видях преди няколко минути,...
Тази сутрин ние се разхождахме в парка.
Когато той ни срещна тази сутрин, ...
Тя отиде на училище преди половин час.
Когато я видях преди половин час, ...
Аз закусих тази сутрин.
Когато той дойде, ...
Тя свари яйцата преди малко.
Когато влязох в кухнята преди малко,...
Ние слязохме от върха .
Почна да вали, когато....
Тя сложи масата преди малко.
Повикаха я по телефона, когато...
Той нареди приборите преди четвърт час.
Когато влязох в гостната преди четвърт час,...
Тя се окъпа тази сутрин.
Когато децата се събудиха тази сутрин,...
Те влязоха в стаята преди малко.
Когато ги видях преди малко,...
Тя се качи на влака в два часа.
В два часа, когато стигнах на перона,...
Той зави на дясно.
Той блъсна един пешеходец,...
Те преминаха реката тази сутрин.
Когато ги видяхме тази сутрин,...
Той разгледа стария римски дворец.
Когато тя го срещна вчера следобед,...
Тя направи снимки вчера.
Когато я видяхме вчера,...
Те дойдоха от училище преди малко.
Когато той ги видя,преди малко, ...
Аз се облякох преди половин час.
Когато той влезе в стаята преди половин час,...
Аз четох американски списания снощи.
Когато те се прибраха снощи,...
Той пресече улицата преди малко.
Когато го видях преди малко,...

и т.н.

4.

Какво правехте всеки ден,
   когато бяхте в Рим?

   той, те, тя, ти, и т.н.

Когато бяхме в Рим,
   ние ходехме на опера всеки ден.
                 на концерт
   ние посещавахме забележителностите на града.
   ние се разхождахме из парковете.
   ние правехме снимки.
   ние посещавахме развалините.

Какво правехте, когато бяхте
   на курорт във Варна?

   те, вие, тя, той

Когато бяхме на курорт във Варна,
   аз често се разхождах в
      Морската градина.
   аз се разхождах с лодка из
      залива почти всеки ден.
   аз плувах всяка сутрин.
   аз ходех на плажа всеки ден.
   аз се къпех по цял ден в
      морето.

Когато беше в Рим,
   ти ходеше ли често на опера?
   посещаваше ли често развалините?
   правеше ли снимки всеки ден?
   разхождаше ли се из парковете?

Да, ...
Не, ...

Къпехте ли се в морето всеки ден,
   когато бяхте във Варна?
Разхождахте ли се с лодка често,...
Плувахте ли понякога,.....
Ходехте ли на плажа всяка сутрин,...

   той, те, тя, и т.н.

Учехте ли много като студент?
Къде работехте, когато бяхте в София?
Как пътувахте, когато бяхте в чужбина?
С автомобил ли пътувахте, когато
   бяхте в странство?
Ходехте ли често на Витоша, когато
   следвахте право в София?

5.

Какво правехте,
   когато той влезе в стаята?
   когато тя ви видя?
   когато те ви срещнаха?
   когато той зави на дясно?
   когато тя падна във водата?
         и т.н.

ЧЕТИВО

Тази година семейство Добри Ковачеви не ходиха на курорт нито на море, нито на планина. Затова пък те решиха да се поразходят из Европа. Посетиха Италия, Франция, Германия, Швейцария и Австрия. Те пътуваха с аероплан.

Те прекараха в тези страни великолепно. Най-много им хареса Рим. Този град е извънредно интересен. Те стояха там близу месец и живяха в голям хотел. Почти всяка вечер те ходеха на опера или пък на концерт. Харесваха им много италианските певци. Те ги слушаха с удоволствие. Знаеха от по-рано, че италианците са много добри певци.

Ковачеви успяха да разгледат повечето от римските музеи. За да имат повече време, те ставаха сутрин рано, закусваха и тръгваха из града. За обяд те се връщаха в хотела. Хапваха набързо. След обяд Добри посещаваше забележителностите на града. В същото време жена му завеждаше децата в някой парк, а понякога - в Зоологическата градина.

Най-силно впечатление в Рим им направиха развалините на старите римски дворци, храмове, паметници и бани. Те ги разглеждаха по цели часове. Станка правеше снимки през цялото време.

След като се върнаха от странство, Добри се видя с Георги Ганчев и му разправи за пътуването си в чужбина. Георги реши и той да отиде със семейството си следната година в Европа.

Той обаче мислеше да пътува с автомобил, за да може да разгледа по-добре всичко.

ЧАСТ ОТ СТАРАТА КРЕПОСТНА СТЕНА В ГРАД ПЛОВДИВ

ПРЕВОД

1. Haven't you made a mistake? I don't believe so. Of course. You are right. Excuse me please. Don't mention it.

2. They entered the post office and went to the window for registered letters. They sent two letters registered. The one they sent to their parents, the other - to their cousin Peter, both letters by air-mail.

3. The one parcel, the small one, cost one lev and ninety-eight stotinki. The other parcel, the bigger one, cost two leva and nineteen stotinki.

4. The one wire, the straight one, costs four leva and eighteen stotinki.

5. The twenty-two pencils will cost two leva and twenty stotinki.

6. The enemy wounded two soldiers. The two soldiers are at the hospital now.

7. She saw two Frenchmen. The two Frenchmen were walking down the street.

8. I met a few Americans in Sofia. I spoke Bulgarian with the Americans.

9. He bought thirty-five sheets (of paper). The thirty-five sheets are now in the drawer. The sheets are white.

10. The park by the sea was very beautiful. A warm wind was blowing and the weather was very pleasant.

11. It is very late now. Why don't you go to bed? I am not tired.

12. Who is right? The post office clerk is right. After she saw that he was right, she excused herself. After that she left the post office and started for home.

13. My friend's apartment is close by the square.

14. I am going to eat lunch in the restaurant at the corner.

15. He has lived here for five years. She has lived here since last year.

16. Please stay in the room for a while. I'll be back soon.

17. The guests have been swimming for two hours. They're swimming around the boats now. They swam for four hours yesterday.

18. I went to the movies the night before last. Last night I went to the theater and this morning I went to church. Tonight I'll stay home.

19. These yellow pencils are theirs, but those red ones are hers.

20. There is time to finish your homework and to leave for home.

НА СЕДЯНКА

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде ходиха на курорт семейство Ковачеви тази година: на море или на планина?
   Тази година семейство Добри Ковачеви не ходиха на курорт никъде: нито на море нито на планина.

2. Какво решиха да правят Ковачеви тази година?
   Те решиха да се поразходят из Европа.

3. Кои страни посетиха Ковачеви?
   Те посетиха Италия, Франция, Германия, Швейцария и Австрия.

4. С какво пътуваха те?
   Те пътуваха с аероплан.

5. Как прекараха Ковачеви в тези страни?
   Те прекараха великолепно в тези страни.

6. Кой град хареса най-много на Ковачеви?
   Най-много им хареса Рим.

7. Какъв град е Рим?
   Рим е извънредно интересен град.

8. Колко време стояха Ковачеви в Рим?
   Те стояха в Рим близо един месец.

9. Къде живяха Ковачеви в Рим?
   В Рим те живяха в голям хотел.

10. Къде ходеха Ковачеви почти всяка вечер?
    Почти всяка вечер те ходеха или на опера или на концерт.

11. Защо Ковачеви ходеха почти всяка вечер на опера или на концерт?
    Ковачеви ходеха почти всяка вечер на опера или на концерт, защото италианските певци им харесваха много.

12. Какво знаеха Ковачеви от по-рано?
    Те знаеха от по-рано, че италианците са много добри певци.

13. Ковачеви успяха ли да разгледат римските музеи?
    Да. Ковачеви успяха да разгледат повечето от тях.

14. Какво правеха Ковачеви, за да имат повече време да разглеждат музеите?
  За да имат повече време да разглеждат музеите, те ставаха рано, закусваха и тръгваха из града.

15. Къде отиваха Ковачеви за обяд?
  За обяд те се връщаха в хотела.

16. Какво правеха Ковачеви, след като се връщаха в хотела?
  След като се връщаха в хотела, Ковачеви хапваха набързо.

17. Какво правеше Добри Ковачев следобед?
  Следобед Добри посещаваше забележителностите на града.

18. Какво правеше г-жа Ковачева, когато Добри посещаваше забележителностите на града?
  Когато Добри посещаваше забележителностите на града, г-жа Ковачева завеждаше децата в някой парк, а понякога в Зоологическата градина.

19. Какво направи най-силно впечатление на Ковачеви в Рим?
  Най-силно впечатление в Рим им направиха развалините на старите римски дворци, храмове, паметници и бани.

20. Какво правеха Ковачеви по цели часове?
  По цели часове те разглеждаха развалините на старите римски дворци, храмове, паметници и бани.

21. Какво правеше Станка Ковачева през цялото време?
  През цялото време тя правеше снимки.

22. Кога се видя Добри с Георги?
  Добри се видя с Георги, след като те, Ковачеви, се върнаха от странство.

23. Какво разправи Добри на Георги Ганчев, когато се видя с него?
  Добри му разправи за пътуването си в чужбина.

24. Какво реши Георги, след като Добри му разправи за пътуването си в чужбина?
  След като Добри му разправи за пътуването си в чужбина, Георги реши и той да отиде със семейството си в Европа следната година.

25. С какво мислеше Георги да пътува из Европа следната година?
Той мислеше да пътува из Европа с автомобил.

26. Защо Георги мислеше да пътува с автомобил из Европа?
Той мислеше да пътува с автомобил, за да може да разгледа по-добре всичко.

ПРИГОТОВЛЕНИЯ
ЗА СЕДЯНКА

LESSON 39

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Re-write the following sentences using the words in parenthesis:

1. Тогава аз посетих забележителностите на града. /често/
2. Миналата седмица той заведе децата в парка. /всеки ден/
3. Те направиха много снимки. /понякога/
4. Тя стана рано /винаги/
5. Ние си легнахме късно. / всяка вечер/
6. Те пиха вино. /обикновено/
7. Ти ми даде пари на заем. /понякога/
8. Ти взе пари на заем от него. /често/

Part II Translate into Bulgarian:

1. Last year he used to get up early every morning. He would take a bath, shave, have breakfast, and begin to learn his lesson. He would leave the house at a quarter past seven. He often passed by the old palace. He usually arrived at school at twenty to eight.

2. We used to travel a lot abroad. Sometimes we visited Italy and France. Another time we would go to Germany or Switzerland. We always traveled by train or by plane.

3. The old monument always made a great impression on me.

4. She was taking the children to the Zoo when I met her.

5. I often did them a favor ; that's why they helped me whenever I asked them for something.

Part III Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 39.

2. Tell us what you used to do when you went abroad.

LESSON 39

РЕЧНИК

Австрия f.	Austria
аеропла́н m.	aeroplane
с аеропла́н	by plane
ба́ня f.	bath
бли́зу adv.	close to, nearby, about
великоле́пно adv.	wonderfully, splendidly
ви́ждам се с	to meet, to see each other
впечатле́ние n.	impression
вре́ме n.	time
през ця́лото вре́ме	all the time
връ́щам се от	to come back from; to return from
Герма́ния f.	Germany
дворе́ц m.pl. дворци́	palace
Евро́па f.	Europe
забележи́телност f.	famous place, site; pl. sights
забележи́телностите на града́; посеща́вам забележи́телностите на града́	the sights of the town; to go sightseeing in the city
зоологи́чески, а,о,и	zoological
зоологи́ческа гради́на	zoo
из prep.	around
из града́	around town
извънре́дно adv.	extraordinarily
и́ли́.....и́ли́	either...or
и́ли́ пък	or
италиа́нец m.pl. италиа́нци	an Italian
Ита́лия f.	Italy
конце́рт m.	concert
море́ n.pl. море́та	sea
хо́дя на море́	to go on a vacation to the sea shore
неотда́вна adv.	recently
ни́то.....ни́то	neither.....nor (it is used in negative sentences in Bulgarian)
те не хо́диха ни́то на море́ ни́то на планина́	they neither went on a vacation to the sea shore,nor to the mountains
о́пера f.	opera
хо́дя на о́пера	to go to the opera
осо́бено adv.	especially, particularly
па́метник m.	monument
парк m.pl. па́ркове	park
певе́ц m.pl. певци́	singer
планина́ f.	mountains
хо́дя на планина́	to go on a vacation to the mountains
по prep.	long
по цял ден	all day long
по́вечето adv.	most, the majority of
развалина́ f.	ruin

LESSON 39

разгле́ждам	to look over, to examine, to visit
разгле́дам	(with the purpose to look over)
разгле́дахте ли музе́ите?	did you visit the museums?
Рим m.	Rome
ри́мски, а, о, и	Roman
свят m. with art. светъ́т, света́	world
на света́	in the world
сле́ден, сле́дна,о,и	following, next
слу́шам	to listen to
сни́мка f.	picture, photograph
пра́вя сни́мки	to take pictures
страна́ f.	country
стра́нство n.	abroad, foreign country
тръ́гвам из града́ =	to go around town
тръ́гвам да обика́лям из града́	to set out to go around town
Фра́нция f.	France
хо́дя, и, их	to go
хо́дя на море́	to go on a vacation to the sea shore
хо́дя на планина́	to go on a vacation to the mountains
хоте́л m.	hotel
храм m.pl.хра́мове	temple
цял, а,о, це́ли	all, entire, whole
по цял ден	all day long
час m.	hour
по це́ли часове́	for hours
чужби́на f.	abroad
пъту́ване в чужби́на	traveling abroad
Швейца́рия f.	Switzerland

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III and IV indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent
in Bulgarian in general
II 22,23;
of imperative II 211;
neuter nouns II 148;
past tense III 104-106;
short forms of personal
pronouns, acc.case III 228;
-dat. case IV 172-173.

Accusative Case of
personal pronouns, short
forms III 228.

Adjectives
article of - III 138,139;
ending in И,А,О,И III 170;
change in gender & number
III 136;
changing Я to Е III 141;
definite article for -
III 138, 139;
double НН III 138;
omission of Ъ & Е III 137;
orthography of - indicating
nationality II 19;
position of - III 140,141;
stable Е III 137.

Affirmative Form of
future tense II 175-177;
past tense III 17-19, 46-48,
76,77,104,106;
present tense:
verbs of the 1st group II
125;
verbs of the 2nd group II
103;
verbs of the 3rd group II 73;

Article,
definite of:
adjectives III 138,139,170;
cardinal numerals IV 84-85;
fem. nouns II 76;
masc. nouns II 45,104;
neuter nouns III 49;
plural III 139, II 76, 149.

Aspect
and conjugation II 182;
formation of - II 180;
in Bulgarian II 179;
in general II 177, 178;
perfective of съм III 202;
usage of perfective - II
209.

Auxiliary Verb съм II 16;
present tense:
affirmative form II 17;
interrogative form II 20,21;
interrogative-negative form
II 47;
negative form II 17;
perfective aspect of - III
past tense II 19; / 202;
present tense of - II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14;
special form of - for masc.
gender IV 36-37;
article for - IV 84-85.

Change of
consonant sound in:
nouns К to Ц II 46;
verbs in -жа, ча, ша to
за, ка, са III 19.

vowel sound in:
  adjectives Я to Е III 41;
  masc. nouns III 79;
  neuter nouns II 148.

Colloquial Pronunciation of
  card. numerals IV 10, ss.

Colloquial Usage of
  possessives III 201.

Conjugation & Aspect
  II 122.

Dative Case of the
  personal pronouns, short
  form IV 170.

Declension of
  personal pronouns (short
  forms), accusative II 228,
  dative IV 170.

Definite Article of
  fem. nouns II 76;
  masc. nouns (full art.)
  II 45;
  masc. nouns (short art.)
  II 104;
  neuter nouns II 149;
  pronunciation of - II 46.

Degrees of Comparison
  comparative III 171-172;
  superlative III 172-173.

Dialect Forms of
  the personal pronouns
  II 16;
  the verbs, 1st group
  II 125;
  the verbs, 2nd group
  II 103.

Double Negation II 127.

Ending
  -M of the verbs, 1st group
  II 126.

Endings of Nouns
  feminine II 43;
  masculine II 43;
  neuter II 44.

Familiar Form of
  personal pronouns II 16;
  the verb II 16.

Feminine Nouns
  definite article II 76;
  endings II 43.

For (preposition)
  idiomatic translation into
  Bulgarian of - II 19.

Formation of the
  imperf. tense IV 138-140;
  perf. asp. with suffix Н
  IV 58.

Formal Pronoun II 16.

Future Tense
  affirmative form II 175:
  interrogative form II 176;
  interrogative-negative form
  II 177;
  negative form II 175;
  бъда III 202;
  съм III 202.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Idiomatic Use of Present
  tense II 19.

Imperative
  formation of - II 210;
  accent of - II 211;
  negative - II 212;
  of perfective verbs II 212.

Imperfect Tense
  formation and meaning IV 138-
  special usage IV 196. / 140.

Impersonal Forms
  има, няма II 75.

Interrogative Form of the Verb
  future tense II 176;
  1st group II 125;
  2nd group II 103;
  3rd group II 74;
  past tense III 19;
  съм II 20.

Interrogative-Negative Form of the Verb.
  future tense II 176;
  past tense III 19;
  present tense II 75.

Masculine Nouns
  article of (full) II 45;
  article of (short) II 104;
  changing К to Ц II 44;
  ending in ЕЦ II 45
  ending in plural in А IV 86;
  endings of - . II 43;
  monosyllabic - III 78-80;
  plural after numerals IV 14;
  plural of - II 44.

МОГА
  present tense III 106
  past tense of - III 106;
  usage with another verb III / 106.

Meaning & Translation of the imperfect tense IV 140.

Monosyllabic Masculine Nouns
  accent of III 78-80;
  plural III 78;
  changing Я to Е III 79;
  unchangeable III 80.

Negation
  double II 127.

Negative Form of the Verb
  1st group II 125;
  2nd group II 103;
  3rd group II 74; II 17;
  imperative II 212;
  future tense II 175;
  past tense III 19.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender
  accent rule II 148;
  nouns of-II 147.

Nouns
  accent rule of-II 148;
  changing К to Ц II 44;
  ending in a vowel II 76;
  ending in ЕЦ and ИН
  used after numerals IV 85-86;
  feminine II 76;
  gender of-II 43;
  indicating nationality II 19;
  masculine II 43-45;
  monosyllabic masculine III 78-80;
  neuter II 147.

Numerals
  cardinal IV 10-14;
  special form of the cardinal numerals for masculine gender IV 36-37.

Omission of the Personal Pronoun when used as a subject II 18.

Orthography
- of the def. article II 104;
- of nouns & adjectives indicating national origine II 19.

ОТБЕЛЕЖА
- past tense of-III 107.

Past Tense
- ending of-III 16;
- formation of-III 17-19, 46-48;
- verbs of the 1st group
  - E to Я III 18;
  - E to A. III 48;
  - жа, ча,ша to за, ка,са III 19; ox III 46,47;
  - disappearance of the root vowel III 48;
  - of съм III 19;
- verbs of the 2nd group III 76-77;
  - И to Я III 77;
  - И to А III 77;
  - of the verb взема III 77;
- verbs of the 3rd group III 104;
  - accent of the - III 104-106;
  - of мога III 106;
  - interrogative form III 19;
  - negative form III 19;
  - interrogative-negative III 19.

Perfective Aspect
- formation in general II 180;
- with suffix Н IV 58-60;
- usage II 209;
- of съм III 202.

Personal Pronouns
- accent IV 172;
- accusative case III 228;
- dative case IV 170-174;
- dialect form II 16;
- familiar form II 16;
- formal II 16;
- place IV 173;
- short forms III 228;
- subjective case II 16;
- usage IV 170.

Place in the Sentence of the reflexive Pronoun IV 112-113;
- short personal pronouns IV 173.

Plural of Nouns
- after numerals with the word души IV 37;
- after колко and няколко IV 14;
- ending in a vowel II 76;
- ending in ЕЦ & ИН after numerals IV 85-86;
- feminine nouns II 76;
- masculine nouns II 44;
- monosyllabic masculine nouns III 78;
- neuter nouns II 147-148.

Possessives III 200-201;
- colloquial usage of - III 201.

Present Tense of the Verbs
- of the 1st group II 125;
- of the 2nd group II 103;
- of the 3rd group II 73;
- of съм II 20.

Pronunciation of
- definite art., masc.gender II 104;
- present tense:
  - 1st group II 125;
  - 2nd group II 103;
  - 3rd person plural of съм II 16.

Pronouns
 personal, subject form
  II 17;
 familiar form II 16;
 formal II 16.

Questions
 formation of - II 20.

Reflexive Form of the Verb
  IV 110-113.

Reflexive Pronoun
 place IV 112-113.
Short Art. of masc. nouns II 104.
Short Forms of the Personal
Pronouns:
 accusative case III 223;
 dative case IV 170-174;

Since, idiomatic translation
of - into Bulgarian II 19.

Special Form of
 the cardinal numerals for
 masculine gender IV 36-37.

Special Usage of
 imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple
  Sentence II 17.

Suffix Н
 used for formation of the
 perfective aspect IV 58-60.

Tenses
 imperfect IV 138-140;
 future II 175-177;
 past II 16-19; 46, 48;
  76,77; 104-106;
 present II 73,103.

Usage
 of the perf. aspect in
 present tense II 209;
 pers. pron., dat. case
  IV 170-172

Verb
 the - II 72.

Verbs
 changing
  К to Ч, Г to Ж II 126;
  of the 1st group II 126;
  of the 2nd group II 103;
  of the 3rd group II 73;
  ending М in the 1st group
   II 125.

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

(WEST COAST BRANCH)
PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

РУССКИЙ
СРПСКОХРВАТСКИ
華語
SHQIP
MAGYAR
日本語
TÜRKÇE
PORTUGUÊS
فارسی
ROMÂNĂ
УКРАЇНСЬКА
ITALIANO
BAHASA INDONESIA
ภาษาไทย

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume V
Lessons 40-47

БЪЛГАРСКИ
POLSKI
粵語
ČESKY
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
한국어
ESPAÑOL
FRANÇAIS
العربية
SLOVENŠČINA
မြန်မာဘာသာ
DEUTSCH
TIẾNG VIỆT NAM
LIETUVIŲ

KISWAHILI

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume V

Lessons 40-47

Structural Phase

November 1963

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Lessons 40-47 ________ 1-240

Lesson 40 ________ 1-38

Grammar Perception Drill ________ 2
Cartoon Guide ________ 11
Dialogue: A Visit to the Capital ________ 12
Grammar Analysis:
  The Past Active Participle ________ 14
  Past Indefinite Tense ________ 16
Grammar Drill ________ 23
Reading Text ________ 26
Translation ________ 30
Questions and Answers ________ 31
Homework ________ 36
Vocabulary ________ 37

Lesson 41 ________ 39-72

Grammar Perception Drill ________ 40
Cartoon Guide ________ 47
Dialogue: In Camp in the Forest ________ 48
Grammar Analysis:
  Irregular Imperative Forms ________ 50
  Formation of Perfective Verbs by means of a Prefix ________ 51
Grammar Drill ________ 63
Reading Text ________ 67
Translation ________ 68
Questions and Answers ________ 69
Homework ________ 75
Vocabulary ________ 76

Lesson 42 79-110

Grammar Perception Drill 80
Cartoon Guide 85
Dialogue: In the Editorial Office of the Newspaper "Evening News". 86
Grammar Analysis:
  Ordinal Numerals 88
  Verbs Having one Form for Imperfective and Perfective Aspects 91
Grammar Drill 95
Reading Text 99
Translation 101
Questions and Answers 102
Homework 107
Vocabulary 108

Lesson 43 111-136

Grammar Perception Drill 112
Cartoon Guide 119
Dialogue: The Shrewd Peasant 120
Grammar Analysis:
  Long Personal Pronouns 123
  Masculine Nouns Ending in Plural in -E 125
Grammar Drill 126
Reading Text 129
Homework 130
Questions and Answers 131
Homework 134
Vocabulary 135

Lesson 44 ________ 137-162

Grammar Perception Drill ________ 138
Cartoon Guide ________ 143
Dialogue: At the Stationery Store ________ 144
Grammar Analysis:
  The Demonstratives ________ 146
Grammar Drill ________ 148
Reading Text ________ 151
Translation ________ 153
Questions and Answers ________ 154
Homework ________ 159
Vocabulary ________ 160

Lesson 45 ________ 163-192

Grammar Perception Drill ________ 164
Cartoon Guide ________ 171
Dialogue: A Chance Meeting on the Street before Christmas ________ 172
Grammar Analysis:
  Usage of the Short Personal Pronouns as Possessives ________ 174
  Irregular Past Active Participle ________ 176
Grammar Drill ________ 179
Reading Text ________ 184
Translation ________ 185
Questions and Answers ________ 186
Homework ________ 190
Vocabulary ________ 191

Lesson 46 ____ 193-218

Grammar Perception Drill ____ 194
Cartoon Guide ____ 197
Dialogue: Repair of an Automobile ____ 198
Grammar Analysis:
  Past Perfect Tense ____ 200
Grammar Drill ____ 205
Reading Text ____ 209
Translation ____ 211
Questions and Answers ____ 212
Homework ____ 215
Vocabulary ____ 216

Lesson 47 ____ 219-240

Grammar Perception Drill ____ 220
Cartoon Guide ____ 223
Dialogue: A Fire ____ 224
Grammar Analysis:
  The Present Participle ____ 226
Grammar Drills ____ 230
Reading Text ____ 232
Translation ____ 234
Questions and Answers ____ 235
Homework ____ 238
Vocabulary ____ 239

2. Grammar Index ____ 241-246

ЧЕТИРИДЕСЕТИ УРОК

LESSON 40

LESSON 40

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Past Indefinite Tense

ПИЯ, Е, ПИХ - ПИЛ, А, О

АЗ СЪМ ПИЛ
ТИ СИ ПИЛ
ТОЙ Е ПИЛ
ТЯ Е ПИЛА
ТО Е ПИЛО

НИЕ СМЕ ПИЛИ
ВИЕ СТЕ ПИЛ/И/
ТЕ СА ПИЛИ

българска ракия
червено вино
сливовица

1.

Аз пих сливовица миналата седмица.
Аз съм пил сливовица много пъти.

Аз пих сливовица миналата седмица.	Аз съм пил сливовица много пъти.
Аз служих в пехотата преди две години.	Аз съм служил в пехотата.
Аз стрелях с картечница миналия месец.	Аз съм стрелял с картечница.
Аз ходих на поход преди няколко месеца.	
Аз пуших руски цигари вчера.	и т.н.
Аз играх на карти снощи.	
Аз работих в тракторен завод преди две години.	
Аз купих билети за кино.	
Аз живях във Варна миналата година.	
Аз учих френски преди няколко години.	
Аз танцувах с г-жа Иванова снощи.	

и т.н.

2.

Ти служи в артилерията миналата година.
Ти си служил в артилерията.

Ти служи в артилерията миналата година.	Ти си служил в артилерията.
Ти пи българска ракия вчера.	Ти си пил българска ракия.
Ти вечеря в този ресторант миналата събота.	Ти си вечерял в този ресторант.
Ти обядва в това кафене вчера.	Ти си обядвал в това кафене.
Ти поръча пълнени пиперки преди малко.	Ти си поръчал пълнени пиперки.
Ти показа къщата на жена си миналата седмица.	
Ти стигна на върха преди малко.	и т. н.
Ти пътува с аероплан миналия месец.	
Ти телефонира на г-н Стоянов снощи.	

3.

Аз съм пил българска ракия.
Аз не съм пил българска ракия.

Ти пил ли си българска ракия?	Да,аз съм пил българска ракия. Не,аз не съм пил българска ракия.
Ходил ли си на Витоша?	
Пътувал ли си с аероплан?	
Аз пътувал ли съм с влак?	
Аз учил ли съм английски език?	и т. н.
Ти приготвил ли си раницата?	
Гледал ли си този филм?	
Аз носил ли съм военни дрехи?	
Ти пял ли си български песни?	
Свирил ли си на пиано?	
Аз работил ли съм в тракторен завод?	
Танцувал ли си с жена си?	
Аз играл ли съм на карти с учениците?	
Ставал ли си в три часа сутринта?	
Живял ли съм в София?	
Сложил ли си одеалата в раницата?	
Купил ли съм кашкавал?	
Пушил ли съм български цигари?	
Написал ли си домашната работа?	
Научил ли си урока?	

4.

Той пи българска ракия снощи.

Той е пил българска ракия.
Тя е пила българска ракия.
То е пило българска ракия.

Той пи българска ракия снощи.	Той е пил българска ракия.
Тя пи.....	Тя е пила българска ракия.
То пи	То е пило българска ракия.
Той оздравя преди няколко дена.	Той е оздравял.
тя, детето, син ми, жена ми, момичето ми, г-н Митев и т.н.	и т. н.

Той настина вчера.
Лекарят би инжекции на Иван снощи.
Тя игра хоро миналата неделя.
Момичето чу това.
Жена ми ряза дърва вчера следобед.
Тя пя български песни снощи.
Чичо му умря миналия месец.
То игра ръченица в събота.
Г-н Колев живя във Варна две години.
Преди малко той реши да отиде на кино.

5.

Той минавал ли е през това село?	Да, той е минавал през това село.
тя, то, братовчед ти, сестра ти, това момиче, г-жа Христова и т.н.	Не, той не е минавал през това село.

Тя сложила ли е вече масата?	
Момичето сложило ли е покривката и кърпите?	и т. н.

То поставило ли е всички прибори?
Радка наредила ли е вилиците и лъжиците?
Борис извадил ли е сервиза за кафе от бюфета?
Ирина наредила ли е столовете?
Момичето забравило ли е да постави кана за вода?
Той видял ли е солницата някъде?
Тя турила ли е нож за рязане на месото?

6.

Ние служихме в пехотата преди няколко години.
Ние сме служили в пехотата.
Вие служихте в пехотата....
Вие сте служили в пехотата.
Те служиха в пехотата преди...
Те са служили в пехотата.

Ние служихме в пехотата преди няколко години.	Ние сме служили в пехотата.
те, вие, и т.н.	Те са служили в пехотата. Вие сте служили в пехотата.

Те ходиха на поход миналия месец.
Преди малко ние премерихме дрехите.
Вие сбъркахте.
Те говориха с дъщеря си по тези въпроси преди малко.
Вие изпрахте мръсните блузи вчера.
Те зашиха роклите си снощи.
Ние закърпихме чорапите си.
Тази сутрин ние изпратихме костюмите на химическо чистене.
Вие изчеткахте саката вчера.
Те изгладиха ризите преди малко.

и т. н.

7.

Вие служили ли сте в артилерията?	Да,...... Не,......
те, ние, синовете ти и т.н.	

Изгладили ли са ризите?
Ние изпратили ли сме костюмите на химическо чистене?
Те изчеткали ли са саката?
Закърпили ли сте чорапите?
Те говорили ли са с учителя?
Ние поканили ли сме г-жа Петрова?
Вие потърсили ли сте адреса на г-н Попов?
Те държали ли са изпитите вече?
Ние зашили ли сме всички рокли?

8.

Аз бях в София миналата година.
Аз съм бил в София.

Аз бях в София миналата година.	Аз съм бил в София.
Ти беше в София преди две години.	Ти си бил в София.

той,тя,те, ние, вие, те,
г-н Хубев, г-жа Лекова,
Христови и т.н.

Тя беше там миналия месец.	Тя е била там.
Тя беше там, във Варна, миналото лято.	и т.н.

Ние бяхме в Рим преди няколко месеца.
Вие бяхте в Франция миналата година.
Германия
Швейцария

9.

Ти бил ли си в Германия?	Да, аз съм бил в Германия. Не, аз не съм бил в Германия.

той, ти, тя, вие, те и т.н.

Момичето било ли е в Рим?
Франция
Италия
Швейцария
Австрия

10.

Аз съм ходил в Германия два пъти.
Ходил съм в Германия два пъти.

Аз съм ходил в Германия.	Ходил съм в Германия.

ти, той, тя, ние, то, те и т.н.

Той е служил в пехотата.
Тя е била в София.
Те са стреляли с пушки.
Ние сме наредили приборите.

LESSON 40

11.

Вие сте ходили на Витоша.
Вие сте ходил на Витоша.

Ние ходили ли сме на Витоша?	Да, вие сте ходили на Витоша.
	Не, ...
Аз ходил ли съм на Витоша?	Да, Вие сте ходил на Витоша.
	Да, Вие сте ходили на Витоша.
Колко пъти си ходил?	Вие сте ходил много пъти.

Аз бил ли съм в Австрия?
Аз пътувал ли съм с аероплан?
Аз носил ли съм военни дрехи?
Аз пушил ли съм български цигари?
Аз забравил ли съм учебниците?

12.

Ти си ходил на Витоша.
Ти ходил ли си на Витоша?

Ти си ходил на Витоша.	Ти ходил ли си на Витоша?

тя, ние, той, те, вие и т.н.

Тя е сложила масата вече.	Тя сложила ли е масата вече?
Момичето е наредило столовете.	Момичето наредило ли е столовете?
Той е гледал този филм.	
Вие сте пял български песни.	и т.н.
То е било там.	

13.

Ти не си ходил в Рим.
Ти не си ли ходил в Рим?

Ти не си ходил в Рим.	Ти не си ли ходил в Рим?

той, тя, то, те, аз, вие и т.н.

Тя не е купила сирене.
Те не са турили ножовете на масата.
Вие не сте приготвили раниците си.
Ние не сме поканили г-жа Митева.
Аз не съм изпратил препоръчаните писма.
Ти не си спал добре.

14.

Аз се умих преди малко.
Аз съм се умил. /Умил съм се./
Ти си се умил. /Умил си се./
Тя се е умила. /Умила се е./

Ти умил ли си се?	Да, аз съм се умил. Да, умил съм се.
Тя умила ли се е?	Да, тя се е умила. Да, умила се е.

той, ти, ние, те, вие, и т.н.

Те прибрали ли са се вече?
Вие окъпали ли сте се?
Момичето върнало ли се е?
Тя приготвила ли се е?
Ние отбивали ли сме се често
в тази кръчма?
Детето порязало ли се е?

15.

Аз не съм се умил.
Не съм се умил.

Ти умил ли си се?	Не, аз не съм се умил. Не, не съм се умил.

той, вие, тя, те и т.н.

Той обръснал ли се е?
Тя окъпала ли се е?
Те събудили ли са се?

16.

Ти си се умил. Ти умил ли си се? Ти си се умил.	Ти умил ли си се?

аз, вие, ние, те

Той се е умил. Той умил ли се е? Той се е умил.	Той умил ли се е?

тя, то, син ми, детето

17.

Ти не си се умил.
Ти не си ли се умил?

Ти не си се умил.	Ти не си ли се умил?

аз, вие, те, ние, и т.н.

Вие не сте се окъпали.
Те не са се обръснали.
Ти не си се приготвил.

Той не се е умил.
Той не се ли е умил?

Той не се е умил.	Той не се ли е умил?

тя, то, дъщеря ти, той

То не се е порязало.
Тя не се е прибрала.
Той не се е обръснал.

18.

Аз съм сложил приборите.
Аз съм ги сложил.
Сложил съм ги.

Ти сложил ли си приборите?	Да, аз съм ги сложил. Да, сложил съм ги.

ние, вие, те, ти

Те купили ли са къщата?
Вие върнали ли сте учебниците?
Ние гледали ли сме този филм?

Той е гледал този филм.
Той го е гледал.
Гледал го е.

Той гледал ли е този филм?	Да, той го е гледал. Да, гледал го е.

Тя купила ли е тази шапка?
Момичето сварило ли е яйцата?

той, тя, то, г-н.., г-жа..

19.

Ти гледал ли си този филм?
Не, аз не съм го гледал.
Не, не съм го гледал.
Той гледал ли е този филм?
Не, той не го е гледал.
Не, не го е гледал.

Ти гледал ли си този филм?   Не, аз не съм го гледал.
Не, не съм го гледал.

той, тя, вие, те, то, ти, аз

Те върнали ли са учебниците?
Той купил ли е списанието?
Тя наредила ли е приборите?

20.

Ти върнал ли си книгите на Христо?
Да, аз съм му ги върнал.
Да, върнал съм му ги.

Ти върнал ли си книгите на Христо?   Да, аз съм му ги върнал.
Да, върнал съм му ги.

аз, вие, ние, те, ти

Тя върнала ли е книгите на Христо?
Да, тя му ги е върнала.
Да, върнала му ги е.

Тя върнала ли е книгите на Христо?   Да, ...

той, момичето, то, г-жа...

Аз не съм му ги върнал.
Той не му ги е върнал.

Той върнал ли е книгите на Христо?   Не, ...

аз, те, тя, ти, то, вие

Изпратил ли си писмото на майка си?
Ти показал ли си къщата си на приятелите му?
Той препоръчал ли е тези блузи на жена си?
Тя върнала ли ти е книгите?

и т. н.

РАЗГОВОР 40.

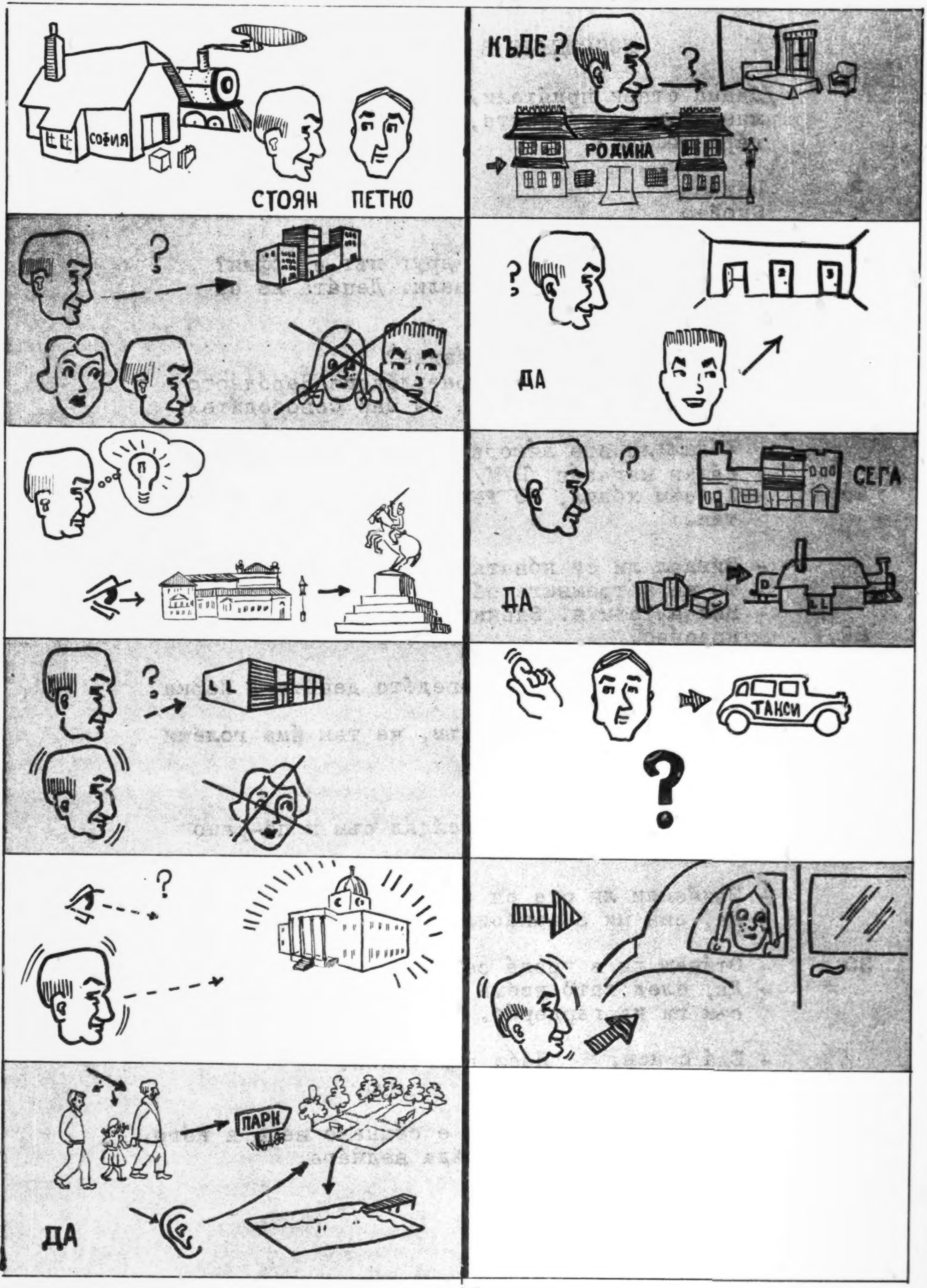
СОФИЯ
СТОЯН
ПЕТКО
?
П
?
?
ПАРК
ДА
КЪДЕ?
?
РОДИНА
?
ДА
?
СЕГА
ДА
ТАКСИ
?

УРОК 40 - РАЗГОВОР

ПОСЕЩЕНИЕ В СТОЛИЦАТА

/Два́ма ста́ри прия́тели,Пе́тко и Сто́йчо, кои́то живе́ят в прови́нцията, се сре́щат случа́йно на га́ра Со́фия./

Петко
Стойчо

- Сто́йчо, и́двал ли си друг път в Со́фия?
- Жена́ ми и аз сме и́двали. Деца́та не са и́двали.

- Какво́ ми́слите да пра́вите?
- Имаме намере́ние да разгле́даме Наро́дното събра́ние и па́метника на Цар Освободи́тел.

- Хо́дили ли сте ня́кога в Центра́лния универса́лен магази́н /ЦУМ/?
- Аз съм хо́дил, но жена́ ми ни́кога не е била́ там.

- Ви́ждал ли си но́вата сгра́да на Министе́рството на въ́трешните ра́боти?
- Ви́ждал съм я. Зда́нието наистина е мно́го краси́во.

- Не пропу́скайте да заведе́те деца́та в Па́рка на свобода́та!
- Непреме́нно. Чу́вал съм, че там и́ма голе́ми ле́тни плава́лни.

- Къде́ ще отсе́днете?
- В хоте́л "Роди́на". Отся́дал съм и по́-рано та́м.

- Запа́зили ли сте си ста́и?
- Да, син ми е запа́зил.

- Оти́ваш ли в града́ сега́?
- Да, след като́ взе́ма ку́фарите си. Оста́вил съм ги на гардеро́б.

- Ела́ с мен. Нае́л съм такси́.
- Къде́ е такси́то?

- Е́то там. Моми́чето ми е се́днало ве́че в не́го.
- Благодаря́ ти. Ще до́йда ведна́га.

A VISIT TO THE CAPITAL

(Two old friends, Petko and Stoycho, who are living in the country, meet by accident at the Sofia railroad station.)

- Stoycho, have you been in Sofia any other time?
- My wife and I have. The children haven't.

10 - What are you thinking of doing?
- We intend to see the National Assembly and the monument of Tsar Osvoboditel.
- Have you ever been to the Central Universal Store (TSUM)?

15 - I have, but my wife has never been there.
- Have you seen the new building of the Ministry of the Interior?

20 - I have seen it. The building is really very beautiful.
- Don't fail to take the children to the Park of Freedom.
- Without fail. I have heard that there are large summer swimming pools there.

25 - Where are you going to stay?
- At the hotel "Fatherland". I've stayed there before, too.
- Have you reserved any rooms?
- Yes. My son has.

30 - Are you going into town now?
- Yes. After I get my suitcases. I've left them in the station baggage room.
- Come with me. I've hired a taxi.
- Where is the taxi?

35 - Over there. My girl is already sitting in it.
- Thank you. I'll come right away.

---

3. прови́нция is the whole country outside the capital Sofia. It is not an administrative subdivision.
7. и́двал ли си? have you come?
8. Наро́дно събра́ние lit. People's Gathering. The Bulgarian National Assembly corresponds to the House of Representatives. The Bulgarian parliamentary system has only one house. There is no senate.
12. Цар Освободи́тел is the Emperor Alexander II of Russia, who fought with the Otoman Empire in 1877/78. As a result of that war Bulgaria became an independant state.
13. Центра́лният универса́лен магази́н, a department store, is a state owned enterprise. There is no private business in Communist Bulgaria; хо́дили ли сте? have you gone?
17. Министе́рството на въ́трешните ра́боти is the most important ministry. It commands the whole administration of the country, its police,secret and uniformed, as well as the s.c. Security Forces, elite communist troops created to keep the Communist Party in power.
30. в града́ lit. into the town.

LESSON 40

ГРАМАТИКА

I. THE PAST ACTIVE PARTICIPLE

1. Formation and Usage of the Past Participle in English.

English has one past participle which ends in d(e), t or n. It is neither active nor passive.
Examples:

to visit	past participle	visited
to make	" "	made
to feel	" "	felt
to write	" "	written

This participle and the auxiliary verbs to have or to be are mainly used to form the compound tenses of the active and passive voice.
Examples:

I have visited my friends.	My friends were visited by the pastor.
He has made a mistake.	A mistake was made.
We have felt the cold.	The cold was felt by us.
They have written letters.	Letters were written by them.

2. The Past Participles in Bulgarian

In Bulgarian there are two past participles: one active and another - passive. As in English, both Bulgarian past participles are mainly used to form the compound tenses of the active and the passive voices. Bulgarian uses only one auxiliary verb съм to be for the purpose. This means that while English uses one participle and two auxiliary verbs for the formation of the compound tenses, the Bulgarian uses two participles and one auxiliary verb for the same purpose.

3. Formation of the Past Active Participle

The past active participle changes in gender and number as an adjective. It is formed with the endings -л, -ла, -ло, -ли which are added to the stem of the past tense.*

Examples:

Verbal Group	Present Tense	Past Tense	Past Participle
1st Group	пи́я to drink	пих I drank	пил, а,о,и drunk
	пи́ша to write	пи́сах I wrote	пи́сал, а,о,и written
2nd Group	но́ся to carry	но́сих I carried	но́сил, а,о,и carried
	хо́дя to walk	хо́дих I walked	хо́дил, а,о,и walked
3rd Group	гле́дам to look	гле́дах I looked	гле́дал, а,о,и looked
	и́мам to have	и́мах I had	и́мал, а,о,и had
The Auxiliary Verb (irregular)	съм to be	бя-х I was	бил,била́,о́,и́ been

4. Accent of the Past Active Participle

The accent of the past active participle is on the same syllable on which it is in the past tense. Examples:

ми́сли-х	I thought	ми́слил,	ми́слила,	ми́слило,	ми́слили	thought
ми́на-х	I passed	ми́нал,	ми́нала,	ми́нало,	ми́нали	passed
и́ма-х	I had	и́мал,	и́мала,	и́мало,	и́мали	had

---

* For the formation of the stem in the past tense see Grammar III 17-19, 46-48, III 76-77, III 104-106.

5. Change of Я to Е in the Past Active Participle

Several verbs of the 1st and the 2nd group (see III 18,77) have in the past tense the vowel -я in front of the endings -х, -хме, -хте, -ха The past active participles of these verbs, which are formed from the same stem, preserve the я sound in singular, but change it to Е in plural.*

Examples:

видя́ - видя́х: видя́л, видя́ла, видя́ло, виде́ли

живе́я - живя́х: живя́л, живя́ла, живя́ло, живе́ли

пе́я - пя́х: пя́л, пя́ла, пя́ло, пе́ли

II. PAST INDEFINITE TENSE

1. Formation

The past indefinite tense consists of the past active participle and the present tense of the auxiliary verb съм "to be".

Affirmative Form

	Imperfective Aspect		Perfective Aspect	
	Verbs of the 1st Group			
Sing:				
1.p.	аз съм пил аз съм пи́ла аз съм пи́ло	I have drunk	аз съм изпи́л аз съм изпи́ла аз съм изпи́ло	I have finished drinking I have drunk up
2.p.	ти си пил ти си пи́ла ти си пи́ло		ти си изпи́л ти си изпи́ла ти си изпи́ло	

---

* Compare the same vocalic changes in the adjectives. See Vol.III, P-141, para. IV.

	той е пил	той е изпи́л
3.p.	тя е пи́ла	тя е изпи́ла
	то е пи́ло	то е изпи́ло
Pl:		
1.p.	ние сме пи́ли	ние сме изпи́ли
2.p.	вие сте пи́ли*	вие сте изпи́ли
3.p.	те са пи́ли	те са изпи́ли

Verbs of the 2nd Group

Sing:

	аз съм но́сил	I have	аз съм поно́сил	I have carried
1.p.	но́сила	carried	поно́сила	for a while
	но́сило		поно́сило	
	ти си но́сил		ти си поно́сил	
2.p.	но́сила		поно́сила	
	но́сило		поно́сило	
	etc.		etc.	

Verbs of the 3rd Group

Sing:

1.p.	аз съм гле́дал, а,о I have seen I have looked at	аз съм разгле́дал, а,о I have looked over
	etc.	etc.

---

* Used also as polite form referring to one person. The forms
Ви́е сте пил. Вие сте пи́ла.
may also be used.

2. Meaning and Translation of the Past Indefinite Tense

Meaning

The past indefinite tense expresses an action which has happened in the past, the result of which is evident at the moment when the action is reported. The speaker may have been a. present b. not present, when the action occurred.

Translation

The past indefinite tense may be translated into English in three different ways.

a. With the present perfect tense which in form and often in usage and meaning coincides with the Bulgarian past indefinite tense.

Examples:

Ви́ждал ли си но́вата о́пера?	Have you seen the new opera?
Чу́вал съм, че в гради́ната и́ма голе́ми ле́тни плава́лни.	I have heard that there are large swimming pools in the park.
Идвал ли си друг път в Со́фия.	Have you been to Sofia any other time?

b. With the past tense, when a definite date is mentioned, which is now wholly past.

Examples:

Сно́щи съм напи́сал три писма́.	I wrote three letters last night.
Той си ку́пил вче́ра но́во па́лто́.	He bought himself a new coat yesterday.

c. With the present tense or the present tense progressive form when a condition derived from a past action is reported.

Examples:

Мо́ето моми́че е се́днало ве́че в автомоби́ла.	My girl is already sitting in the car.
Той си е ле́гнал ве́че.	He is in bed already.

3. Position of the Auxiliary Verb in the Past Indefinite Tense

Since the forms for the present tense of the auxiliary verb съм are enclitic i.e. they are not stressed, their position in regard to the participle in the past indefinite tense varies.

a. If the sentence starts with any other word but the verb, the usual order is: auxiliary verb + participle.

Examples:

Ива́н е хо́дил на ки́но.	Ivan has been at the movies.
Той пи́сал писмо́ на баща́ си.	He has written a letter to his father.
Сно́щи е бил на га́рата.	He was at the railroad station last night.
Не сме ви́ждали па́метника.	We haven't seen the monument.

b. If the sentence starts with the verb, the auxiliary verb follows the participle.

Examples:

Хо́дил е на ки́но.	He has been at the movies.
Пи́сал е писмо́ на баща́ си.	He has written a letter to his father.
Бил е на га́рата сно́щи.	He was at the railroad station last night.
Ви́ждали сме па́метника.	We have seen the monument.

The same word order is used in the affirmative questions formed with the interrogative particle ли no matter whether the verb is in the beginning of the sentence or not. The particle is inserted between the participle and the auxiliary verb.

Examples

Ива́н хо́дил ли е на ки́но?	Has Ivan been at the movies?
Той пи́сал ли е писмо́ на баща́ си?	Has he written a letter to his father?
Сно́щи бил ли е на га́рата?	Was he at the railroad station last night?

c. The reflexive pronouns CE and СИ follow the auxiliary verb in all persons, except in the 3rd person singular, where they precede the verb.

Examples:

Аз съм се бръ́снал.	I have shaved (myself).
Ти си се бръ́снал.	
Той се е бръ́снал.	
Тя се е ми́ла.	She has washed (herself).
То се е ми́ло.	
Ние сме се бръ́снали.	
Вие сте се бръ́снали.	
Те са се бръ́снали.	
Аз съм си ку́пил но́ва унифо́рма.	I have bought a new uniform for myself,
Ти си си ку́пил но́ва унифо́рма.	
Той си е ку́пил но́ва унифо́рма.	
Тя си е ку́пила но́ва унифо́рма.	
То си е ку́пило но́ва унифо́рма.	
Ние сме си ку́пили но́ви унифо́рми.	
Вие сте си ку́пили но́ви унифо́рми.	
Те са си ку́пили но́ви унифо́рми.	
Бръ́снал съм се днес.	I have shaved myself today.
Бръ́снал си се "	
Бръ́снал се е "	
Ми́ла се е "	She has washed(herself).
Ми́ло се е "	
Бръ́снали сме се днес.	
etc.	
Ку́пил съм си ри́за.	I have bought for myself a shirt.
Ку́пил си си "	
Ку́пил си е "	
Ку́пила си е "	
Ку́пило си е "	
Ку́пили сме си ри́зи.	
etc.	

4. Insertion of the Personal Pronouns - Short Forms

The short personal pronouns in accusative and dative follow the verb as the reflexive pronouns do. They follow the auxiliary verb in all persons except in the 3rd p. singular, where they precede it. If both, one dative and one accusative pronouns are used, the dative always precedes the accusative.

Examples:

a. One pronoun

Affirmative

Ние сме го ви́ждали.	We have seen him.
Те са ги пра́тили.	They have sent them.
Той те е сре́щал.	He has met you.
Тя те е пропу́снала.	She has missed you.

Ви́ждали сме го.	We have seen him.
Пра́тили са ги.	They have sent them.
Сре́щал те е.	He has met you.
Пропу́снала ме е.	She has missed me.

b. Two pronouns

Аз съм му го ка́зал.	I have told it to him.
Ти си ѝ го обеща́л.	You have promised it to her.
Той ми го е да́вал.	He has been giving it to me.
Тя ти го е обеща́ла.	She has promised it to you.

Ка́зал съм му го.	I have told it to him.
Обеща́л си ѝ го.	You have promised it to her.
Да́вал ми го е.	He has been giving it to me.
Обеща́л ти го е.	He has promised it to you.

Interrogative

a. One pronoun

Ние ви́ждали ли сме го?	Have we seen him?
Те пра́тили ли са ги?	Have they sent them?
Той сре́щал ли те е?	Has he met you?
Тя пропу́снала ли те е?	Has she missed you?

Interrogative

b. Two pronouns

Аз ка́зал ли съм му го?	Have I told it to him?
Ти обеща́л ли си й го?	Have you promised it to her?
Той давал ли ми го е?	Has he been giving it to me?
Тя обеща́ла ли ти го е?	Has she promised it to you?

Negative

The negation HE is inserted in front of the auxiliary verb. No other changes take place.

Examples:

a. One pronoun

Ние не сме го ви́ждали.	We have not seen him.
Те не са ги пра́тили.	They have not sent them.

b. Two pronouns

Аз не съм му го ка́зал.	I have not told it to him.
Ти не си й го обеща́л.	You have not promised it to her.

Interrogative-Negative

The order is the same as the negative. The interrogative particle follows the auxiliary verb.

Examples:

a. One pronoun

Те не са ли ги пра́тили?	Haven't they sent them?
Ние не сме ли го ви́ждали?	Haven't we seen him?

etc.

b. Two pronouns

Аз не съм ли му го ка́зал?	Haven't I told it to him?
Ти не си ли й го обеща́л?	Haven't you promised it to her?

LESSON 40

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Past Indefinite Tense

1.

Аз съм ходил в София.

тя, ние, той, ти, те, вие, аз, то, вие, Люба, момичето ми, децата и т.н.	**Тя е ходила в София.** **и т. н.**

Чували съм, че там има големи летни плавални.
Виждал съм го.
Той е запазил стаи в хотела.
Наели са такси.
То е седнало вече в таксито.
Ти си оставил куфарите на гардероб.
Жена ми никога не е била в ЦУМ.
Идвал е друг път тук.
Отсядал съм и по-рано в този хотел.
Ходили ли сте във Вашингтон?
Разглеждали ли са Народното събрание?
Аз съм го гледал.
Той не му ги е върнал.
Ти не си ли се умил?
Те са се обръснали.
Тя окъпала ли се е?
Вие пътувал ли сте с аероплан?
Тя не е пяла български песни.
Децата прибрали ли са се?
Аз не съм им я показал.
Ти не си му го изпратил още.
Върнал ли си му ги?
Ти купил ли си си нови ризи?
Тя легнала ли си е?
Не са ли се събудили още?
Аз не съм закърпила чорапите още.
Те са служили в пехотата.
Тя е сложила масата.
Аз не съм го поканил.
Той никога не се е отбивал в тази кръчма.

2.

Отсядал ли си в хотел "Родина"?

той, вие, те, ние, тя,
родителите ви, аз, момичето
ти, ти, г-жа Пенева и.т.н.

Да,аз съм отсядал в хотел "Родина".
Не, аз не съм отсядал в хотел "Родина".
Да, отсядал съм....
Не, не съм отсядал.....

Разглеждали ли са вече Народното събрание?
Разлеждали ли сте старите римски дворци и храмове?
Завеждала ли е децата в Парка на свободата?
Ходил ли си в Рим?... Варна?
Франция? ... Италия?
Германия? ... Австрия?
Учили ли сте руски език по-рано?
френски
немски
италиански
Виждал ли е новото здание на Министерството на вътрешните работи?
Народната банка?
Народната опера?
Работническата болница?
Той запазил ли е стаи в хотела?
места в театъра?
купето?
киното?
Оставили ли сте куфарите си на гардероб?
Наела ли е такси?
Децата легнали ли са си вече?
Пропуснал ли е да купи билети?
Работил ли си в тракторен завод?
захарна фабрика?
Медицина ли е следвал?
Пили ли са българска ракия?
сливовица
мляко
Живели ли сте в София?.... Рим?
Купил ли е сирене? ... луканка?
месо? ... свински пържоли?
Поръчала ли е винен кебап?
пълнени пиперки?
Научили ли сте урока за днес?
Написал ли си домашната работа?

3.

Къде сте отседнали?

тя, те, той, ти, момичето ти,
ние, аз, вие и т.н.

Къде е отседнала?

Друг ученик:
Отседнала е в хотел
"Родина".

Какво са сложили в раницата?
Кой студент не е написал домашната
си работа за днес?
Какъв сапун си е купил?
Къде са работили те?
Гледал ли си този филм?
Ходили ли сте в ЦУМ?
Какво сте разгледали?
Какво е пило?
Наредила ли е приборите?
Колко инжекции му е бил лекарят?
Къде е била?
С какво са стреляли?
Къде сте живели по-рано?
Купил ли е билети за операта?
С какво са пътували?
Какво е решил да прави?
Какво е сложила на масата?
Какво си забравил?
Как е спал?
Какво е изпрала?
Кого сте поканили?
Какво е изпратила на химическо чистене?
Къде са се отбили?
Какви цигари сте купил?
Събудили ли са се?
С какво си се порязал?
Какво му е казала?
Върнал ли му ги е?
Не сте ли ѝ го върнали?
Гледал ли си го?
Не сте ли се запознали с г-жа Стоянова още?
Изпратила ли ги е?
Разгледал ли си го вече?
На кого е писала?
Кои стаи е мазал?
Какво са си купили?
Какво си е поръчала?
Къде са седнали те?

LESSON 40

ЧЕТИВО

София, 15 юни 1935 г.

Драги Ричард,

Както знаеш, от няколко месеца съм в Европа със жена си и децата си. Посетихме Франция, Германия, Италия, Швейцария и Австрия. Сега сме в София, столицата на България. Аз съм бил и по-рано тук. И жена ми е била. Само децата ми не са идвали.

София е хубав град. Повече от сградите в центъра са нови и модерни. В града има много паркове и градини. Като пътувахме с таксито за хотела, направи ми впечатление, че движението по улиците е много по-голямо от по-рано. Има повече таксита, автомобили и трамваи.

В София има няколко хотела, където чужденец може да отседне. Те са много модерни. Стаите им са големи и удобни. Имат телефон, топла и студена вода. Ние отседнахме в хотел "Родина", който е зад Народния музей. Аз съм отсядал там и по-рано. Затова се чувствувам като у дома си. От прозорците на хотела ние виждаме Градската градина, а зад нея - сградата на Народния театър. Аз много пъти съм ходил на опера там. Този път непременно ще заведа жена си. Българските певци и артисти са много добри.

LESSON 40

Вчера разгледахме Народното събрание и паметника на Цар Освободител. След това отидохме в църквата "Свети Александър Невски", която е на голям площад зад Народното събрание. Когато се спускахме по улица "Раковски" към бул."Дондуков", за да обядваме в ресторант "Чучулига", видяхме автомобилна катастрофа. По тази улица често стават катастрофи.

Ресторант "Чучулига" е на бул."Дондуков". Той е чист, не много скъп, и яденето е много вкусно. Ние винаги си поръчваме български ястия като пълнени пиперки, винен кебап, свински пържоли с фасул, гювеч, кюфтета и кисело мляко. Обикновено пием българско червено вино, а понякога сливова ракия.

Вчера следобед наехме файтон и се разходихме из града. Видяхме сградата на Министерството на вътрешните работи. Зданието е много красиво. Минахме покрай Народната банка, хотел "България" и Софийския университет. Там се спряхме и го разгледахме. В него има много студенти, които следват право, медицина и пр. В столицата има 17 гимназии. Освен това има няколко училища, в които учениците учат немски, френски, италиански, английски и руски език.

След това посетихме Тракторния завод и Захарната фабрика.

Да не забравя да ти кажа,* че работниците в София живеят в работнически кооперации. Минахме и край Работническата болница, която е една от най-големите болници в столицата.

Днес бяхме в Борисовата градина. Там има големи летни плавални. Децата плуваха и играха цял ден. Прекарахме великолепно.

Утре ще заведа жена си на ул. "Леге". Тя много иска да я разгледа и да си купи някои работи.

Сега съм в Централната поща, откъдето ти пращам това писмо. Пощите в България не са като у нас в Америка. Човек** може да изпраща не само писма и колети, но и телеграми. Човек** може да говори по телефона с други градове на страната, а също така и с чужбина.

Много здраве на всички приятели.

Със сърдечни поздрави

твой

Бил

---

* да не забра́вя да ти ка́жа I should not forget to tell you.
** чове́к = one

Лятна плавалня в Борисовата градина в София

ПРЕВОД

1. Did you shave before you took a bath? No. I shaved after I took a bath. What did you do then? Then I dressed and had breakfast.

2. At what time did you go to bed last night? I went to bed at midnight. Isn't that a little bit late? Don't you usually go to bed at nine or ten o'clock? Well, you see, I met an old friend of mine when I was returning home. He was standing in front of a store. He wanted to buy himself a few ties and two silk shirts. We entered the store.Well, did he buy anything? No, he didn't buy anything for himself, but I bought myself a jacket and a hat. After that we stopped at a tavern. We ordered hamburgers and some whisky. We finished our supper at eight-thirty. But we continued to drink. At the end we got drunk. That's why I got home late.

3. Is she washing herself now? No, she isn't washing herself now, she's washing the children. When did they awake? They awoke half an hour ago.

4. Don't worry so much. They'll get ready in time.

5. What is your name? My name is Peter Hitroff.

6. You have to excuse yourself to her. Why? I haven't done anything bad.

7. He is always talking to himself. I sometimes sing to myself.

8. Don't be so slow. Come on, hurry up. We'll have to be at the station at a quarter to eleven. I don't want to miss the train again. I have to get on the train fifteen minutes before it leaves.

9. They didn't wash themselves with soap. They usually wash with water only.

10. When did you get to know that pretty girl? Last Saturday I went on a trip to Vitosha. On Sunday morning I climbed the Black Peak. I forgot to take any food with me. I was very hungry. A pretty girl was sitting alone at a small table by a tree. She was eating bread with dry salami and cheese. Because the weather was cool and windy, I went to her and gave her my jacket. She gave me some bread and dry salami. We began to talk. We talked for a long time. We talked about everything: the weather, the trees around us, the mountains and the sea, a boat ride, a trip on a train. It was dark when we descended from the peak.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

А.

1. Къде се срещат двамата стари приятели?
   Двамата стари приятели се срещат на гара София.

2. Как се срещат двамата стари приятели?
   Двамата стари приятели се срещат случайно.

3. Идвал ли е друг път Стойчо със семейство си в София?
   Той и жена му са идвали. Само децата му не са идвали.

4. Какво мислят да правят те в София?
   Те имат намерение да разгледат Народното събрание и паметника на Цар Освободител.

5. Коя нова сграда е виждал Стойчо?
   Той е виждал новата сграда на Министерството на вътрешните работи.

6. Какво е зданието на Министерството на вътрешните работи?
   Зданието на Министерството на вътрешните работи е наистина много красиво.

7. Къде ще заведе Стойчо децата си?
   Той ще заведе децата в Парка на свободата.

8. Защо Стойчо няма да пропусне да заведе децата в Парка на свободата?
   Стойчо няма да пропусне да заведе децата в парка на свободата,защото е чувал че там има големи летни плавални,в които те ще могат да плуват и играят цял ден.

9. Къде ще отседне Стойчо със семейството си?
   Той ще отседне със семейството си в хотел "Родина".

10. Защо иска Стойчо да отседне в хотел "Родина"?
    Той иска да отседне в хотел "Родина", защото той е отсядал и по-рано там.

11. Кой е запазил стаи в хотела за Стойчо и за семейството му?
    Син му е запазил стаи в хотела.

12. Кога ще тръгне Стойчо от гарата за града?
    Той ще тръгне от гарата за града, след като вземе куфарите си.

13. Къде е оставил Стойчо куфарите си?
    Той ги е оставил на гардероб на гарата.

14. Защо Стойчо ще отиде с приятеля си Петко в града?
    Той ще отиде с приятеля си Петко в града, защото Петко е наел такси.

15. Кой е седнал вече в таксито?
    Момичето на Петко е седнало вече в таксито.

B.

1. На кого пише Бил писмо?
   Той пише писмо на приятеля си Ричард.

2. От кога е Бил в Европа?
   Той е от няколко месеца в Европа.

3. С кого е Бил в Европа?
   Той е в Европа с жена си и децата си.

4. Кои страни са посетили те в Европа?
   Те са посетили Франция, Германия, Италия, Швейцария и Австрия.

5. Как се казва столицата на България?
   Столицата на България се казва София.

6. Кой е бил и по-рано в София?
   Бил и жена му са били по-рано в София.

7. Какъв град е София?
   София е хубав град.

8. Какви са повечето от сградите в центъра на града?
   Повече от сградите в центъра на града са нови и модерни.

9. В София има ли много паркове и градини?
   Да, в София има много паркове и градини.

10. Какво направи впечатление на Бил,като пътуваха с таксито за хотела?
    Като пътуваха с таксито за хотела, направи му впечатление, че движението по улиците е много по-голямо от по-рано.

11. Какво имаше по улиците?
По улиците имаше таксита, автомобили и трамваи.

12. Какви са софийските хотели, където чужденец може да отседне?
Софийските хотели, в които чужденец може да отседне, са много модерни.

13. Какви са стаите на тези хотели?
Стаите им са големи и удобни.

14. Какво има в стаите на тези модерни софийски хотели?
В стаите на тези модерни софийски хотели има телефон и топла и студена вода.

15. Къде в София е хотел "Родина"?
Хотел "Родина" е зад Народния музей.

16. Как се чувстваше Бил в този хотел?
Той се чувстваше като у дома си.

17. Защо се чувстваше Бил като у дома си в този хотел?
Той се чувстваше като у дома си в този хотел, защото е отсядал и по-рано там.

18. Какво може човек да види от прозорците на хотел "Родина"?
От прозорците на хотела човек може да види Градската градина, а зад нея - оградата на Народния театър.

19. Ходил ли е Бил много пъти на опера в София?
Да, той е ходил много пъти на опера в София.

20. Какво ще направи Бил непременно този път?
Този път той непременно ще заведе жена си на опера в София.

21. Защо иска той да заведе непременно жена си на опера?
Той иска да заведе непременно жена си на опера, за да може тя да чуе българските певци и артисти, които са много добри.

22. Къде е паметникът на Цар Освободител?
Паметникът на Цар Освободител е пред Народното събрание.

23. Къде е черквата "Св. Александър Невски"?
Черквата "Св. Александър Невски" е на един голям площад зад Народното събрание.

24. На коя улица в София стават често автомобилни катастрофи?
    На улица "Раковски" стават често автомобилни катастрофи.

25. Защо стават често автомобилни катастрофи на улица "Раковски".
    Там стават често автомобилни катастрофи, защото улицата е стръмна и хората обикновено карат бързо по нея.

26. Къде в София е ресторант "Чучулига"?
    Ресторант "Чучулига" е на бул. "Дондуков".

27. Какъв е ресторант "Чучулига"?
    Ресторант "Чучулига" е чист, не много скъп, и яденето там е много вкусно.

28. Какво си поръчват обикновено чужденците, когато обядват или вечерят в този ресторант?
    Те обикновено си поръчват български ястия като пълнени пиперки, винен кебап, свински пържоли с фасул, гювеч, кюфтета, кебапчета и кисело мляко.

29. Какво пият обикновено българите, когато обядват или вечерят?
    Те пият обикновено българско червено вино, когато обядват или вечерят.

30. Какво пият често българите, преди да ядат?
    Преди да ядат, българите често пият българска сливова ракия.

31. Какво може човек да наеме, ако иска да се разходи из София?
    Ако иска да се разходи из София, човек може да наеме автомобил или файтон.

32. В кой университет в София има много студенти?
    В Софийския университет има много студенти.

33. Какво следват студентите в Софийския университет?
    Студентите в Софийския университет следват право, медицина и пр.

34. Колко гимназии има в София?
    В София има седемнайсет гимназии.

35. Освен гимназиите какви други училища има в столицата?
Освен гимназиите в столицата има няколко училища, в които учениците учат немски, английски, френски, италиански и руски език.

36. Кой завод посети Бил със семейството си?
Те посетиха Тракторния завод.

37. Коя фабрика посетиха те?
Те посетиха Захарната фабрика.

38. В какви сгради живеят работниците в София?
Работниците в София живеят в работнически кооперации.

39. Коя е най-голямата болница в София?
Най-голямата болница в София е Работническата болница.

40. Какво правят децата, когато отиват на летните плавални в Борисовата градина?
Когато отиват на летните плавални в Борисовата градина, децата плуват и играят цял ден.

41. Защо пощите в България не са като пощите в Америка?
Пощите в България не са като пощите в Америка, защото от тях човек може да праща не само писма и колети, но и телеграми.

42. Има ли Централна поща в София?
Да, в София има Централна поща.

43. Как свършва Бил писмото си до Ричард?
Той свършва писмото така: "Много здраве на всички приятели. Със сърдечни поздрави твой Бил".

LESSON 40

ДОМАШНА РАБОТА

Part I.

1. What did you do during the day when you were in the capital? We went sight-seeing in the city. In the morning we would get up early, get ready, and have breakfast around seven o'clock. First we would visit the museums. After that we would take the children to a park or sometimes to the Zoo.

2. I used to study a lot when I studied law at the university.

3. He used to drink and smoke a lot a few years ago.

4. As a child she got sick very often.

5. She often wrote her mother when she was abroad. She also sent her a little parcel every week.

6. Each Monday they sang Bulgarian songs at school.

7. When he was a student, he used to have lunch at a restaurant close by the university. He usually had supper at home.

8. When we were vacationing in Varna, we bathed in the sea every day. We used to swim a lot. In the afternoon we would take our row boat and go to the island.

Part II

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 40.

2. Tell us how you spent your last summer vacation.

ГЪРЦИЯ. — Гостуващият в страната футболен отбор на „Винер СК" е победил вчера в Атина местния „Панатинайкос" с 5:3 (2:1).

КОСТА РИКА. — В гр. Сан Хозе е започнал международен футболен турнир, участие на „Дукла" (Прага), „Бангу" (Бразилия) и местните „Аланхуеза" и „Тапрнца". Първите резултати са: „Дукла" — „Аланхуеза" 4:1, „Дукла" — „Таприца" 1:2, „Бангу" — „Таприща" 1:1.

ШВЕЙЦАРИЯ. — В традиционните ски състезания за жени в Грюнденвалд тази година са участвували 38 скиорки от 9 страни. На дългото бягане на 10 км първите шест места са заели: Рантамен (Фин) — 47.05 мин., Кортее (Фин) — 47.50 мин., Боргес (ГДР) — 48.26 мин., Валтер (ГДР) — 48.32 мин., Ел. Госеевица (Полша) — 49.06 мин., М. Букова (Полша — 49.24 мин.

LESSON 40

РЕЧНИК

арти́ст m.	actor
взи́мам	to get
след като́ взе́ма ку́фарите	after I get the suitcases
въ́трешен, шна,о,и	interior, inner, inside
зад prep.	behind
запа́звам	to preserve
запа́зя, и, их	
запа́звам ста́я	to reserve a room
зда́ние n.	building
и про́чее abbr. и пр.	and so on, et cetera,
и́двам	to come
и́двал ли си в Со́фия?	have you been in Sofia?
и́мам	to have
и́мам намере́ние	to intend
министе́рство n.	ministry
Министе́рство на въ́трешните ра́боти	Ministry of the Interior
музе́й with art. музе́ят, музе́я m.	museum
нае́мам	to hire
нае́ма, е, нае́х	
наи́стина adv.	indeed, really, truly
намере́ние n.	intention
и́мам намере́ние	to intend
ни́кога adv.	never; ever (in neg.sentences)
ня́кога adv.	ever (in questions); sometimes
освободи́тел m.	liberator
оста́вям	to leave
оста́вя, и, их	
откъде́то adv.	from where
отся́дам	to stay
отсе́дна, е, ах	
плава́лня f.	swimming pool
прови́нция	country,province (all of the country outside of the capital
те са от прови́нцията	they are from the country, / province
пропу́скам	to fail
пропу́сна, е, ах	
про́чее, и про́чее	and so on, et cetera
ра́бота f.	affair,matter,thing
Министе́рство на въ́трешните ра́боти	Ministry of the Interior
рабо́тник m.pl. -ици	worker, laborer
разгле́ждам	to see
разгле́дам	
роди́на f.	fatherland, native country
свобода́ f.	freedom
сгра́да f.	building

LESSON 40

случа́йно	by accident, by chance
сто́лица f.	capital
студе́н, а,о,и	cold
събра́ние	assembly, meeting
такси́ m.	taxicab
удо́бен, бна, о,и	comfortable
универса́лен, -лна,о,и	universal
файто́н m.	phaeton, light four wheel carriage
хо́дя	to walk
хо́дили ли сте в ЦУМ?	have you been to TSUM?
цар m.pl. царе́	king, tsar
центра́лен, лна, о,и	central
ЦУМ /центра́лен универса́лен магази́н/	Central Universal Store
човек m.	one (as a general indefinite subject)
чу́вствувам се	to feel
чужденéц m.pl. чужденци́	foreigner
чучули́га f.	skylark
ю́ни m.	June

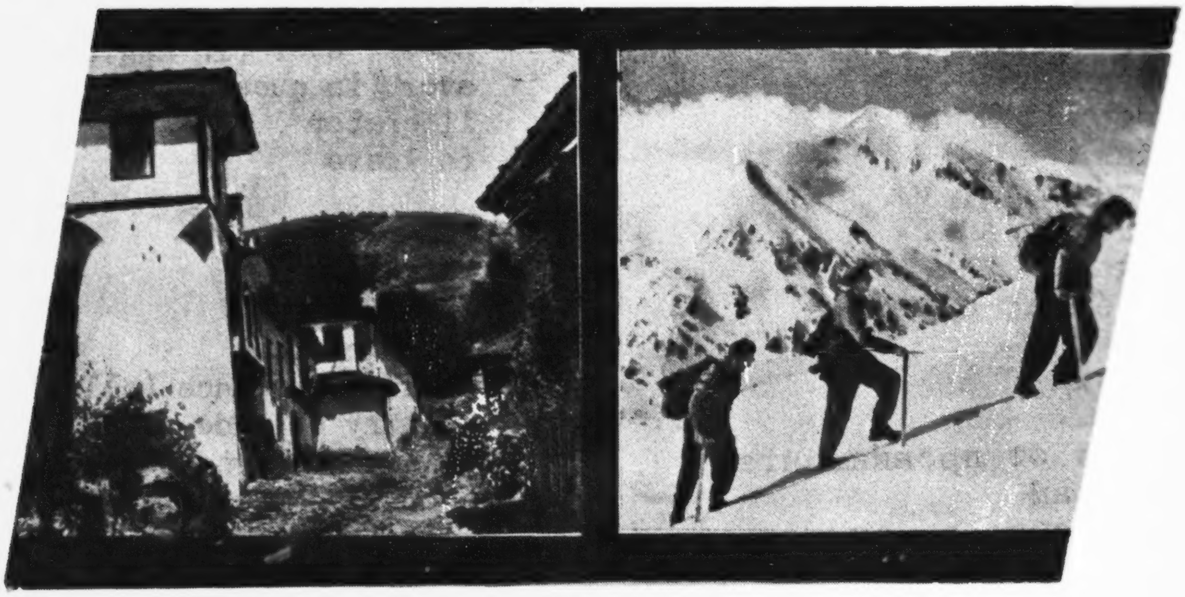

Из България

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 41

LESSON 41

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Irregular Imperative Forms

II. Formation of the Perfective Verbs by means of a Prefix

I. Irregular Imperative Forms

1.

Ти трябва да влезеш в стаята сега.
Влез в стаята сега!

Вие трябва да влезете в стаята сега.
Влезте в стаята сега!

Ти трябва да влезеш в стаята сега.	Влез в стаята сега!
Вие трябва да влезете в стаята сега.	Влезте в стаята сега!
Ти не трябва да влезеш в стаята сега.	Не влизай......
Вие не трябва да влезете в стаята сега.	
Ти трябва да излезеш от стаята сега.	
Вие трябва да излезете от стаята сега.	
Ти не трябва да излезеш от стаята.	
Вие не трябва да излезете от стаята.	
Ти трябва да слезеш веднага.	
Вие трябва да слезете веднага.	
Ти трябва да влезеш в магазина сега.	
Ти не трябва да влезеш в магазина.	
Вие трябва да влезете в къщата сега.	
Вие не трябва да влезете в къщата	
Ти трябва да излезеш от хижата.	
Вие трябва да слезете от върха сега.	

и т. н.

2.

Ти трябва да видиш този филм.
Виж този филм.

Ти трябва да видиш този филм.	Виж този филм!
Вие трябва да видите този филм.	Вижте този филм!
................новата ни къща	
автомобила ми	
тази сграда	
това здание	
лятната плавалня	

и т.н.

3.

Ти трябва да ядеш сега.
Яж сега!

Ти трябва да ядеш сега.	Яж сега!
Вие трябва да ядете сега.	Яжте сега!
Ти не трябва да ядеш от това месо.	Не яж от това месо!
Вие не трябва да ядете сега.	
Ти трябва да изядеш сиренето.	
Вие трябва да изядете гювеча.	
гроздето	
пържолите	
кюфтетата	

4.

Ти трябва да държиш този изпит утре.
Дръж този изпит утре!

Ти трябва да държиш този изпит утре.	Дръж този изпит утре!
Вие трябва да държите изпитите следния месец.	Дръжте изпитите следния месец!
Вие не трябва да държите изпитите утре.	Не дръжте изпитите утре!
Ти не трябва да държиш изпита утре.	Не дръж изпита утре!

5.

Ти трябва да дойдеш на училище утре.
Ела на училище утре!

Ти трябва да дойдеш на училище утре.	Ела на училище утре!
Вие трябва да дойдете тук веднага.	Елате тук веднага!
Ти трябва да дойдеш с нас.	
Ти не трябва да дойдеш сега.	
Вие трябва да дойдете с мен.	
Вие не трябва да дойдете сега.	

6.

Ти трябва да отидеш у Христови сега.
Иди у Христови сега!
Върви у Христови сега!

Ти трябва да отидеш у Христови сега.	Иди у Христови сега! Върви у Христови сега!
Вие трябва да отидете да вечеряте сега.	Идете да вечеряте сега! Вървете да вечеряте сега!
Вие не трябва да отидете там сега.	
Ти не трябва да отидеш на кино довечера.	

7.

Ти трябва да влезеш в стаята.	Влез в стаята!
Вие трябва да излезете от участъка.	
Вие трябва да видите тези два филма.	и т. н.
Ти трябва да дойдеш утре.	
Вие непременно трябва да ядете грозде.	
Ти трябва да слезеш от върха в 4 ч.	
Вие трябва да държите този изпит.	
Вие трябва да отидете там утре.	
Ти трябва да отидеш у тях.	
Вие трябва да дойдете веднага.	
Вие трябва да влезете в съда сега.	
Ти трябва да излезеш навреме този път.	

и т. н.

LESSON 41

II. Formation of the Perfective Verbs by means of a Prefix

1.

Аз пия вино сега.
Аз ще изпия виното.

Аз пия вино сега.	Аз ще изпия виното.
ракия	
мляко	и т. н.
вода	
бира	

той, вие, тя, ние, ти,
аз, те. и т. н.

Аз пия вино сега.
Аз ще изпия една чаша вино.
две чаши вино
едно шише
едно шишенце ракия
една чаша вода
две чаши мляко
три чаши бира

Аз пия вино сега.	Аз ще изпия една чаша вино. две
той, ние, ти и т. н.	и т. н.

2.

Аз ям пържоли сега.
Аз ще изям пържолите.

Аз ям пържоли сега.	Аз ще изям пържолите.
кюфтета	
кебапчета	
фасул, круши	
гювеч, грозде	

Аз ям пържоли сега.
Аз ще изям три пържоли.
пет кебапчета
и т. н.
той, вие, те, тя и т. н.

3.

Аз четох вестници тази сутрин.
Аз прочетох вестниците тази сутрин.

Аз четох вестници тази сутрин. Аз прочетох вестниците..
списания
роман
вестник
две списания

той, ние, тя, вие, ти, те

4.

Аз писах писмо снощи.
Аз написах едно писмо снощи.
две писма
домашната си работа

Аз учих урока тази сутрин.
Аз научих урока.
разговора
четивото
въпросите и отговорите

Аз пуших цигари преди малко.
Аз изпуших две цигари.
десет цигари
цигарите

5.

Той се мие сега.
Той ще се умие след малко.

Той се мие сега. Той ще се умие след малко.

аз,те,вие,тя,ти и т. н.

Тя се къпе сега.
Тя ще се окъпе след малко.

Те се бръснат сега.
Те ще се обръснат след малко.

Тя шие татковата риза сега.
Тя ще зашие татковата риза след малко.

6.

Аз четкам костюма си сега.
Аз изчетках костюма си.

Аз четкам костюма си сега.	Аз изчетках костюма си.
сакото	
балтона	
шапката	
панталона	

той, вие, тя, ние, ти
аз, те и т. н.

Той пере мръсните ризи сега.
Той изпра мръсните ризи.

Аз гладя костюма си сега.
Аз изгладих костюма си вече.

Тя вади приборите от бюфета.
Тя извади приборите от бюфета.
вилиците
ножовете
сервиза за кафе

Той я кани често.
Той я покани вчера.
Аз му искам пари сега.
Аз му поисках пари преди малко.
Той търси адреса й сега.
Той потърси адреса й.
Аз ям кюфте сега.
Аз изядох кюфтето.
Те кърпят чорапите сега.
Те закърпиха чорапите.
Кой те вика по телефона сега?
Кой те повика по телефона?
Аз се мия сега.
Аз се умих вече.
Аз се бръсна сега.
Аз се обръснах вече.

и т. н.

Чешма на село

РАЗГОВОР 41.

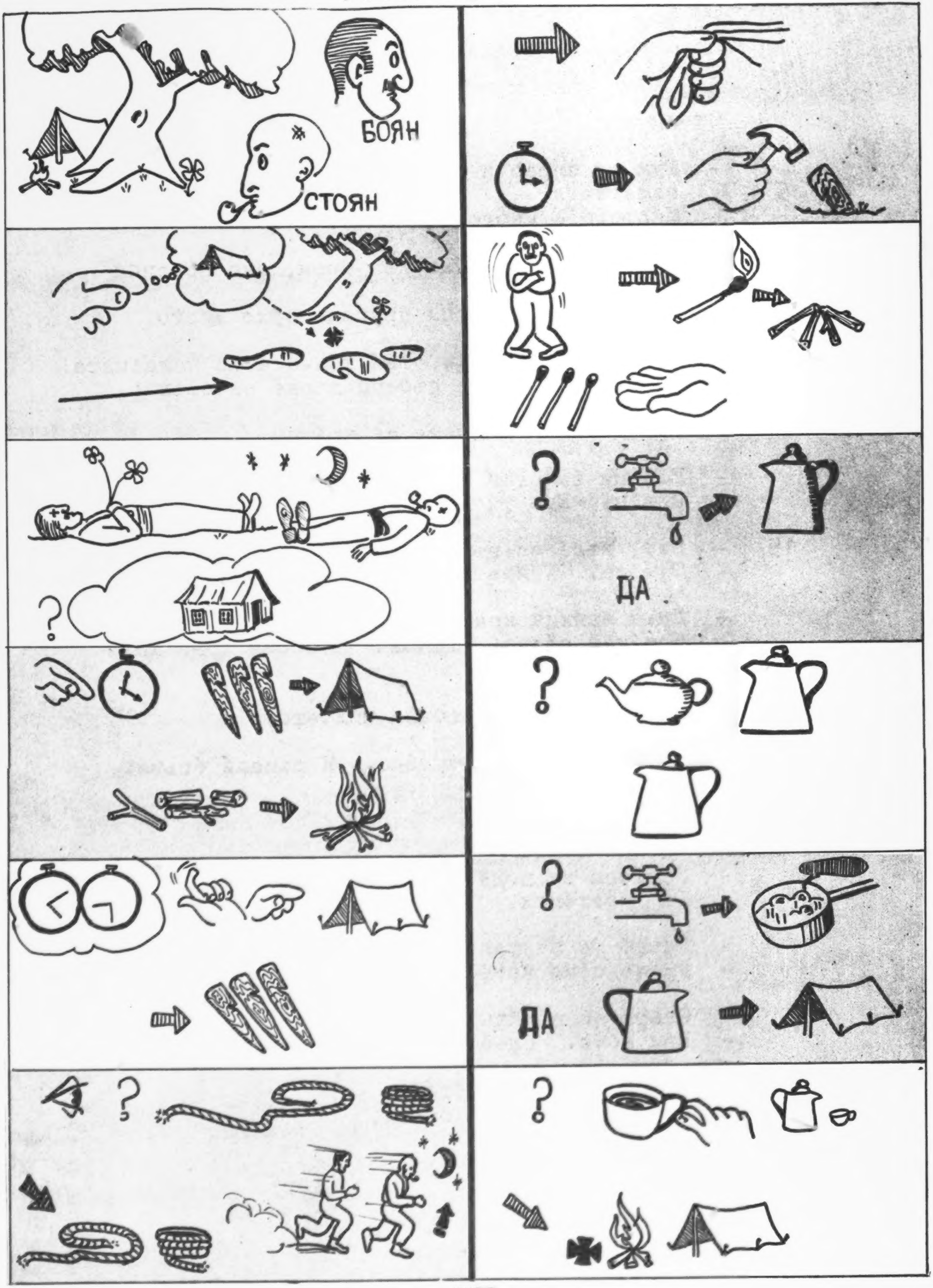
БОЯН
СТОЯН
ДА
ДА

УРОК 41 - РАЗГОВОР

В ГОРАТА НА ЛАГЕР

Боян
Стоян

- Тук ще спрем и под то́зи бук ще опъ́нем пала́тката.
- Мя́стото е мно́го вла́жно.

- Ни́що от това́. Ня́ма да умре́м, ако преспи́м тук една́ нощ.
- Мо́же би ще наме́рим дру́гаде су́хо мя́сто.

- Ня́маме вре́ме. Пригтови́ ко́лчета за пала́тката!
- Добре́. Ти иди́ и събери́ дърва́ за о́гъня!

/След ма́лко два́мата се връ́щат./

- Ела́ ми помогни́ да опъ́нем пала́тката!
- Идвам. Ето ти ко́лчетата.

- Виж къде́ са въже́тата!
- Тук са. Ха́йде да побъ́рзаме, че се стъ́мва.

- Дръж еди́ния край на платни́щето!
- Поча́кай ма́лко! Тря́бва да заби́я това́ ко́лче в земя́та.

/След това́ той заби́ва ко́лчето./

- Ей, мно́го ми е студе́но. Я запали́ о́гъня!
- Дай ми кибри́та!

/Той па́ли о́гъня./

- Поста́ви ли вода́ в те́нджерата?
- Да, поста́вих.

- Какво́ ще напра́вим: чай или кафе́?
- Имаме са́мо кафе́.

- Завря́ ли вода́та?
- Ври ве́че. Влез в пала́тката и донеси́ кафе́то!

- Къде́ ще пи́ем кафе́то?
- Тук, навъ́н, край о́гъня.

LESSON 41 - DIALOGUE

IN CAMP IN THE FOREST

Boyan
Stoyan

5 - Here we'll stop and under this beech tree we'll pitch the tent.
- The place is very wet.
- It doesn't matter. We won't die if we sleep here one night.
- Perhaps we'll find a dry place somewhere else.
10 - We don't have time. Prepare pegs for the tent.
- O.K. You go and gather wood for the fire.
/After a while the two return./
- Come and help me pitch the tent.
- I'm coming. Here are the pegs.
15 - See if you can find the ropes.
- Here they are. Come on, let's hurry, because it's getting dark.
- Hold one end of the canvas.
- Wait a minute. I have to drive this peg in the ground.
20 /After that he drives the peg in./
- Hey. I'm very cold. Light the fire.
- Give me the matches.
/He lights the fire./
- Did you put any water in the pot?
25 - Yes, I did.
- What are we going to make; tea or coffee?
- We have only coffee.
- Has the water started to boil?
- It's boiling already. Go into the tent and bring the coffee.
30 - Where are we going to drink the coffee?
- Here, outside, by the fire.

---

13. ела́ ми помогни́ instead of ела́ и ми помогни́
The conjunction и is very often left out after ела́.
14. е́то ти...... lit. here for you.
15. Виж къде́ са въже́тата! lit. see where the ropes are!
16. че here: защо́то, поне́же
18. Поча́кай ма́лко! Wait for a while.

LESSON 41

ГРАМАТИКА

I. IRREGULAR IMPERATIVE FORMS

1. Several imperfective or perfective verbs and the verbs derived from them have imperative forms which end in a consonant in the singular. The second person plural is formed by adding the ending -TE to the singular. These verbs are the following:

Imperfective		Perfective		
	Imperative		Imperative	
a. вли́зам to enter	regular	вля́за /вле́за/	влез! вле́з-те!	enter!
изли́зам to go out	regular	изля́за /изле́за/	изле́з! изле́з-те!	go out or get out!
сли́зам to get down	regular	сля́за /сле́за/	слез! сле́з-те	get down or come down!
b. ви́ждам to see	regular	ви́дя	виж! ви́ж-те	see!
c. държа́ to hold	дръж! hold дръжте!	подържа́ to hold (for a while)	подръ́ж! подръ́ж-те!	hold! (for a while)
заде́ржам to hold back	regular	задържа́	задръ́ж! задръ́ж-те!	hold back!
изде́ржам to hold out	regular	издържа́	издръ́ж! издръ́ж-те!	hold out!
d. ям to eat	яж! eat яжте!	изя́м to eat up	изя́ж! изя́ж-те!	eat up!

2. The following verbs have imperative forms deriving from other verbs:

	Imperfective		Perfective		
		Imperative		Imperative	
a.	дохóждам to come и́двам to be coming to come	regular " "	дóйда	елá! елáте!	come!
b.	оти́вам to go to be going	оти́вай! ходи́! go! оти́вайте! ходéте!	оти́да	иди́! върви́! идé-те вървé-те	go!
				Negative	
				не ходи́ не ходé-те	don't go!

II. FORMATION OF PERFECTIVE VERBS BY MEANS OF A PREFIX

(Continued. Compare Volume II, page 181)

1. The prefixes which are used to transform an imperfective verb into a perfective are the following:

в/ъ/-, въз-, до-, за- зад-,

из-, на-, над-, о/об/-, от-,

по-, под-, пре-, пред-, през-,

при-, про-, раз-, с/ъ/-, у-,

2. Some of these prefixes do not change the meaning of the imperfective verb, but merely form its perfective counterpart.

Examples:

пи́ша	-	to write	напи́ша	-	to finish writing
чета́	-	to read	прочета́	-	to finish reading

3. Other prefixes do not change the meaning of the basic verb, but limit its action in quantity.

Examples:

пи́ша	-	to write	попи́ша	-	to write a little
пи́я	-	to drink	попи́я	-	to drink a little
пи́я	-	to drink	допи́я	-	to drink to the end

The above rules are not consistent, since in one case a prefix may not change the meaning of the basic verb, but in another case it completely changes it.

Examples:

ме́ря	-	to measure	наме́ря	-	to find
пра́вя	-	to make	попра́вя	-	to repair

4. In most of the cases the meaning of the imperfective verb changes after a prefix is added. One and the same prefix does not change the meaning of all verbs in the same way. There is, however, some regularity in the change of the meaning. Below are given the main meanings which derive from each of the prefixes given above. (See para.i.)

LESSON 41

Prefix в (въ)=into, in

Shows an ingoing (inward) action:

би́я	-	to beat, hit	вби́я	-	to drive in (by hitting)
влека́	-	to drag	въвлека́	-	to drag into,involve
во́дя	-	to lead	въведа*	-	to lead into,introduce
ка́рам	-	to drive	вка́рам	-	to drive into
но́ся	-	to carry	внеса́*	-	to bring in, import
пи́ша	-	to write	впи́ша	-	to write into,enter

Prefix до=to, up to

1. Indicates the end of the verbal action:

гово́ря	-	to talk	догово́ря	-	to talk to an end,hence to conclude an agreement
ка́звам	-	to say	дока́звам	-	to prove
ми́я	-	to wash	доми́я	-	to finish washing
ма́жа	-	to smear, to oil	дома́жа	-	to finish oiling
ме́ря	-	to measure	доме́ря	-	to finish measuring
плу́вам	-	to swim	доплу́вам	-	to come ashore
пра́вя	-	to make	допра́вя	-	to finish making
пи́ша	-	to write	допи́ша	-	to finish writing
пи́я	-	to drink	допи́я	-	to finish drinking
пу́скам	-	to let	допу́скам	-	to admit
пера́	-	to wash clothes	допера́	-	to finish washing (clothes)

---

* Notice the change of the root vowel.

2. With verbs of motion indicates a movement toward the speaker:

во́дя	-	to lead	доведа́*	-	to bring
и́да	-	to be coming	до́йда	-	to come to
ка́рам	-	to drive	дока́рам	-	to bring in a car
но́ся	-	to carry	донеса́*	-	to bring (by carrying)

Prefix за = for

1. Shows the beginning of an action.

ви́кам	-	to shout	зави́кам	-	to start shouting
гово́ря	-	to talk	загово́ря	-	to start talking
го́твя	-	to cook	заго́твя	-	to start cooking
мо́ля	-	to ask,beg	замо́ля	-	to start asking,begging
пе́я	-	to sing	запе́я	-	to start singing
пи́там	-	to ask a question	запи́там	-	to start asking a question
пия	-	to drink	запи́я	-	to start drinking
по́чвам	-	to start something	запо́чвам	-	to start doing something
пра́вя	-	to make	запра́вя	-	to start making
тъ́рся	-	to look for	затъ́рся	-	to start looking for

---

* Notice the change of the root vowel.

2. Shows limitation of the action. With verbs of motion it shows movement away from the speaker.

во́дя*	to lead	заведа́*	to lead to, to take to
градя́	to build	заградя́	to surround
къ́рпя	to mend	закъ́рпя	to finish mending
но́ся*	to carry	занеса́*	to take to
ши́я	to sew	заши́я	to finish sewing

Prefix из = from, out

1. Shows an outward action (opposite to the prefix в)

бя́гам	to run	избя́гам	to run away, to escape
во́дя	to lead	изведа́*	to lead out
но́ся	to carry	изнеса́*	to export, to carry out
плу́вам	to swim	изплу́вам	to swim ashore

2. Show that an action is performed up to exhaustion.

градя́	to build	изградя́	to finish building
ка́рам	to drive	изка́рам	to drive out
ма́жа	to plaster	изма́жа	to finish plastering
пера́	to wash clothes	изпе́ра	to finish washing clothes
пе́я	to sing	изпе́я	to complete a song by singing
пи́там	to ask questions	изпи́там	to examine
пи́ша	to write	изпи́ша	to complete (e.g. a page) by writing
редя́	to order	изредя́	to enumerate
хо́дя	to walk	изхо́дя	to cover a distance by walking

---

* Notice the change of the root vowel.

3. Shows an action which affects many persons or objects simultaneously.

бе́ся	to hang	избе́ся	to hang many, all
би́я	to beat, to hit	изби́я	to kill all living beings of a given amount.
ко́ля	to slaughter	изко́ля	to slaughter many,all
ловя́	to catch	изловя́	to catch many, all
тро́вя	to poison	изтро́вя	to poison many, all
ха́пя	to bite	изха́пя	to bite many,or on . many places

Prefix на = on

1. Shows a definite direction of the action and its end.

ви́я	to wind	нави́я	to wind up
во́дя	to lead	наведа́	to bend down
го́твя	to cook	наго́твя	to finish cooking
ма́жа	to plaster	нама́жа	to rub on
ме́ря	to measure	наме́ря	to find
пи́ша	to write	напи́ша	to finish writing
пра́вя	to do, make	напра́вя	to finish making, doing
редя́	to put in order	наредя́	to put in order, to order

2. Shows that an action is performed up to the point of saturation. All verbs of that category are reflexive.

гле́дам	to look at	нагле́дам се	to get tired of looking at
говоря	to talk	наговóря се	to talk plenty, to agree
пе́я	to sing	напе́я се	to get tired of singing
пи́я	to drink	напи́я се	to get drunk
плу́вам	to swim	наплувам се	to swim enough.

---

* Notice the change of the root vowel!

3. Shows the beginning of a limited action.

пи́я	to drink	напи́я	to get somebody drunk
чу́пя	to break	начу́пя	to break in pieces
ха́пя	to bite	наха́пя	to bite a little of

4. Shows an action concentrated toward a certain point.

бера́	to pick	набера́	to pick up
но́ся	to carry	нанеса́	to pile up, to enter (in a book)

Prefix над = out, over

Shows an action which is performed over something or is overdone, longer than another one.

бя́гам	to run	надбя́гам	to outrun
живе́е	to live	надживе́я	to outlive
пи́ша	to write	надпи́ша	to write over something
пи́я	to drink	надпи́я	to outdrink somebody

Prefix о or об = around

Shows an action which is performed around, on the periphery of something.

градя́	to build	оградя́	to surround
пера́	to wash clothes	опера́	to finish washing
пе́я	to sing	опе́я	to perform funeral service while singing around the dead
пи́ша	to write	опи́ша	to describe
хо́дя	to walk	обхо́дя	to walk around
ши́я	to sew	обши́я	to sew around

LESSON 41

Prefix от = from

1. Shows separation or recession from a point.

вóдя	- to lead	отвéда*	- to lead away, to take to
нóся	- to carry	отнесá*	- to carry away, to take to
плýвам	- to swim, to sail	отплýвам	- to sail away
кáрам	- to drive	откáрам	- to drive away
би́я	- to beat	отби́я	- to repulse

2. Shows an action which is performed in abundance or up to the point of saturation with the idea of being pleasant. (Compare the prefix НА para b.) The verbs of this catergory are reflexive with the particle СИ.

живéя	- to live	отживéя си	- to live enough, plenty
пи́я	- to drink	отпи́я си	- to drink enough & well
ям	- to eat	отя́м си	- to eat plenty & tastefully
игрáя	- to play	отигрáя си	- to play enough

Prefix по = on, along

1. Shows an action limited in its duration:

говоря	- to talk	поговóря	- to talk for a while
кáрам	- to drive	покáрам	- to drive for a while
нóся	- to carry	понóся	- to carry for a while
пи́ша	- to write	попи́ша	- to write for a while
прáвя	- to make, do	попрáвя	- to repair

(since a repair is a part of the whole action of making a whole object)

---

* Notice the change of the root vowel.

2. Intensifies an action.

бъ́рзам	to hurry	побъ́рзам	to hurry up
жела́я	to wish	пожела́я	to wish
слу́шам	to listen to	послу́шам	to obey

Prefix под = under

1. Shows an action which is performed under something

па́ля	to fire, to build a fire	подпа́ля	to set on fire
пи́ша	to write	подпи́ша	to sign (to write my signature under something)
ре́жа	to cut	подре́жа	to cut off,trim

2. A transitive action which comes from below.

пра́вя	to make, to do	подпра́вя	to counterfeit
ка́рам	to drive	подка́рам	to start driving
слу́шам	to listen to	подслу́шам	to eavesdrop

Prefix пре = pre- over

1. Shows an action which is overdone.

пи́я	to drink	препи́я	to overdrink
би́я	to beat	преби́я	to kill
ям	to eat	прея́м	to overeat
варя́	to boil,cook	преваря́	to overboil, overcook

2. Shows repetition of an action.

пи́ша	to write	препи́ша	to copy
пра́вя	to make,do	препра́вя	to remake
рабо́тя	to work	прерабо́тя	to (re)process

3. Shows a carrying over or going over something.

но́ся	-	to carry	пре́не́са*	-	to carry over, transfer
ка́рам	-	to drive	прека́рам	-	to transfer
га́зя	-	to step on	прега́зя	-	to run over

Prefix пред = pre-

Show a condition or action which is performed in front of something or in advance of a given moment.

пи́ша	-	to write	предпи́ша	-	to prescribe
па́зя	-	to guard	предпа́зя	-	to preserve

Prefix при = at

1. Shows a direction, movement toward an object.

влека́	-	to drag	привлека́	-	to attract
бя́гам	-	to run	прибя́гам	-	to run to

2. Shows addition.

ту́ря	-	to put	приту́ря	-	to add
пи́ша	-	to write	припи́ша	-	to ascribe

Prefix про= per, through

1. Shows an action which develops through something in transitive or intransitive sense.

би́я	-	to hit	проби́я	-	to make a hole
ре́жа	-	to cut	проре́жа	-	to cut through
ям	-	to eat	проя́м	-	to eat through

---

* Notice the change of the root vowel.

2. The beginning of an action.

пи́я	-	to drive	пропи́я	-	to start drinking
пе́я	-	to sing	пропе́я	-	to start singing
хо́дя	-	to walk	прохо́дя	-	to start walking

Prefix раз = through, throughout

1. Shows an action in many directions.

би́я	-	to beat, hit	разби́я	-	to defeat
во́дя	-	to lead	разведа́*	-	to show around
но́ся	-	to carry	разнеса́*	-	to carry around, to distribute

2. Shows an intensified action. (The perfective verbs are reflexive)

пе́я	-	to sing	разпе́я се	-	to sing continually
ям	-	to eat	разя́м се	-	to eat plenty

Prefix с/ъ/ = with,

1. Shows a putting together.

го́твя	-	to prepare	сго́твя	-	to cook
градя́	-	to build	съградя́	-	to construct
ви́я	-	to wind	свия	-	to fold
бера́	-	to pick	събера́	-	to put together, collect

2. Movement upside down.

влека́	-	to drag	свлека́	-	to drag down
пу́скам	-	to drop	спу́скам	-	to drop down

---

* Notice the change of the root vowel.

Prefix у = at

Shows an ingoing action.

крия́	-	to hide	укрия́	-	to hide in
бия́	-	to beat, hit	убия́	-	to kill

Хижа на Витоша

LESSON 41

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Irregular Imperative Forms

II. Formation of the Perfective Verbs by means of a Prefix

I. Irregular Imperative Forms

1.

Вие трябва да излезете от стаята сега.	Излезте от стаята сега!
Вие не трябва да излезете от стаята сега.	Не излизайте от стаята сега!
Ти трябва да излезеш от кухнята.	Излез от кухнята!
Ти не трябва да излезеш от кухнята.	Не излизай от кухнята.
Вие трябва да видите този филм.	
Ти трябва да видиш този филм.	
Ти трябва да влезеш в гостната.	
Вие трябва да ядете плодове.	
Ти не трябва да влезеш в гостната.	
Ти не трябва да ядеш зелени круши.	
Вие не трябва да влезете в стаята сега.	
Вие не трябва да изядете тези ябълки.	
Ти трябва да отидеш на училище сега.	
Вие трябва да влезете в киното.	
Ти трябва да изядеш киселото мляко.	
Вие трябва да дойдете тук веднага.	
Ти трябва да държиш края на платнището.	
Ти не трябва да идеш там.	
Вие не трябва да дойдете утре тук.	
Ти трябва да слезеш веднага.	
Ти трябва да ядеш плодове всеки ден.	
Вие не трябва да ядете много.	
Вие не трябва да слезете от върха веднага.	
Вие трябва да слезете след един час.	
Вие трябва да държите този изпит непременно.	
Вие не трябва да държите този край.	
Ти трябва да дойдеш веднага.	

LESSON 41

II. Formation of the Perfective Verbs by means of a Prefix

1.

Аз пия вино сега.
Аз ще изпия виното.

той, вие, те, тя, ние,
ти, аз и т. н.

Той пие вино сега.
Той ще изпие виното.

Аз пия чай сега.
кафе
мляко
вода

и т. н.

Аз чета вестник сега.
Аз ще прочета вестника.

и т. н.

вестници, списание, -я,
книга, роман, урока

Той яде пържоли сега.
Той ще изяде пържолите.

фасул, кюфтета, круши,
грозде, гювеч, кебапчета,
ябълки, винен кебап, кисело мляко

Аз пиша писма.
Аз ще напиша писмата.

писмо, домашната си работа,
две писма

Аз пуша цигара сега.
Аз ще изпуша цигарата.
Аз паля огъня сега.
Аз ще запаля огъня.
Аз уча урока си сега.
Аз ще науча урока си.
Аз се мия сега.
Аз ще се умия.
Аз я викам по телефона сега.
Аз ще я повикам по телефона.
Аз се бръсна сега.
Аз ще се обръсна.

2.

Аз паля огъня сега.
Аз запалих огъня.

той, ние, те, тя, вие, аз, ти и т. н.	**Той пали огъня сега.** **Той запали огъня.** и т. н.

Тя се къпе сега.
  Тя се окъпа вече.
Те вадят приборите от бюфета сега.
  Те извадиха приборите от бюфета.
Тя глади моите ризи сега.
  Тя изглади ризите ми вече.
Ти переш мръсните блузи сега.
  Ти изпра мръсните блузи.
Тя кърпи чорапите сега.
  Тя закърпи чорапите.
Те се мият сега.
  Те се умиха вече.
Ние учиме урока.
  Ние научихме урока вече.
Вие пишете писма.
  Вие написахте писмата вече.
Какво правиш ти сега?
  Какво направи ти?

Аз ям пържоли сега.
Аз изядох пържолите.
гроздето
кюфтетата
кебапчетата
и т. н.

Аз чета американско списание сега.
Аз прочетох американското списание.
вестника
урока си
романа

Аз пия ракия сега.
Аз изпих ракията вече.
виното
водата
млякото
бирата

3.

Аз се бръсна сега.
Аз още не съм се обръснал.

той, те, ние, ти, вие, аз и т.н.

Той се бръсне сега.
Той още не се е обръснал.

и т. н.

Той пали огъня сега. Той още не е запалил огъня.
Тя се мие сега. Тя още не се е умила.
Те се къпят сега. Те още не са се окъпали.
Детете яде грозде сега. То още не го е изяло.
Ти пишеш писма сега. Ти още не си ги написал.
Вие учите урока сега. Вие още не сте го научили.
Те пият мляко сега. Те още не са го изпили.
Тя кърпи чорапите ти сега. Тя още не ги е закърпила.
Тя четка балтона на баща си сега. Тя още не го е изчеткала.
Ние шиеме ризите си сега. Ние още не сме ги зашили.
Аз гладя сакото си сега. Аз още не съм го изгладил.
Тя пере мръсните блузи сега. Тя още не ги е изпрала.
Всяка седмица той вика жена си по телефона. Тази седмица той още не я е повикал.
Всеки месец ние каниме Христови. Този месец ние още не сме ги поканили.
Аз пуша цигарата сега. Аз още не съм я изпушил.
Тя вади приборите от бюфета сега. Тя още не ги е извадила.
Всеки ден той иска пари от баща си. Днес той още не му е поискал пари.
Всяка сутрин той търси шапката си. Тази сутрин той още не е потърсил. шапката си.

и т. н.

ЧЕТИВО

Най-голямото ми удоволствие е да ходя на излет. Затова почти всяка неделя, сам или с приятели, ходя на екскурзия на Витоша. Обикновено отиваме до някоя хижа или пък на лагер в гората. От време на време посещаваме метеорологическата станция. Тя се намира под Черни връх. Понякога се изкачваме и на самия връх. Времето там е почти винаги облачно, ветровито и хладно. Често вали дъжд. Затова не стоим дълго там. Хапваме си набърже и слизаме от върха. Обикновено се прибираме в хижата при залез слънце.

Един ден преди да тръгнем за Витоша,ние приготвяме всичко, каквото ни трябва за излета.Аз отивам за покупки на пазаря. Купувам свински или телешки пържоли, или пък месо за кебапчета или кюфтета. Когато отиваме на излет, ние обикновено взимаме и сирене или кашкавал, малко луканка, масло, яйца и хляб, а също така и плодове: круши,ябълки или грозде. В раниците си слагаме одеала,пуловери, кърпи и разни прибори.

Тръгваме при изгрев слънце. Обикновено минаваме през село Владая. До там пътуваме с влак. После продължаваме пеш покрай реката. Преминаваме реката при вира,където обикновено се спираме и закусваме. После се изкачваме по билото на планината.

Миналата неделя аз пак отидох на Витоша със Стоян. Този път минахме през село Бояна. Оттам пътят е доста стръмен, Забавихме се доста. Когато пристигнахме в гората, вече се стъмваше. Решихме да опънем палатката си под един бук. Мястото беше малко влажно, но ние нямахме време да намерим сухо място.

Приготвихме колчета за палатката. В гората събрахме дърва за огъня. Взехме въжетата и започнахме да опъваме палатката. Докато Стоян държеше единия край на платнището, аз забих колчетата в земята. Само след десет минути пелатката беше готова. Събрахме сухи листа и ги сложихме на земята в палатката. Отгоре поставихме одеалата. Извадихме всичко от раниците си и го поставихме в палатката.

Времето беше много студено. Стоян взе кибрит и запали огън. После постави вода в тенджерата, за да направи чай. Аз влязох в палатката, за да взема чай, но не можах да намеря чая никъде. Видях, че сме го забравили. Имаше само малко кафе. Приготвихме кафето и седнахме навън край огъня да го пием. Поговорихме си малко.След това си легнахме,понеже бяхме много уморени.

LESSON 41

ПРЕВОД

1. He was going to the police station when I met him. He was walking very fast. He was turning to the right when I caught up with him.

2. I wasn't listening while they were talking about the accident. I was thinking of something else.

3. You were in a hurry and you were not observing closely the traffic rules. To tell you the truth I was very tired.

4. While he was studying, she was singing and playing the piano.

5. They were washing themselves, while their mother was setting the table.

6. It was getting dark.

7. What were you doing at this time? I was talking to the teacher. And the others? Some were reading American, French, German and Russian magazines, others were writing letters.

8. What were you doing at eight o'clock this morning. I was eating fried eggs at eight o'clock this morning. I was having breakfast. And your wife? She was ironing my shirts. And your children? They were playing in the garden.

9. What was she doing when they entered the room? She was sleeping.

10. He died when they were carrying him to the hospital.

11. I was studying my lesson when my cousin called me on the phone.

12. You were taking the children to school when it started to rain. It was still raining when you arrived at the school.

13. What was he doing while she was preparing the breakfast? He was shaving.

14. As a civilian he was working at the Bulgarian National Bank. I was working at a tractor plant, and they were working at a factory.

15. When we saw her at the police station, she was giving testimony.

LESSON 41

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

A.

1. Къде отидоха Боян и Стоян миналата неделя?
Миналата неделя Боян и Стоян отидоха на лагер в гората.

2. Къде се спряха те?
Те се спряха под един бук.

3. Защо се спряха те под един бук?
Те се спряха под един бук, защото искаха да опънат палатката там.

4. Какво беше мястото под бука?
Мястото под бука беше влажно.

5. Защо двамата приятели не потърсиха другаде сухо място?
Двамата приятели не потърсиха другаде сухо място, защото нямаха време.

6. Ще умре ли човек, ако спи една нощ на влажно място?
Не, човек няма да умре, ако спи на влажно място една нощ.

7. Кой от двамата приготви колчета за палатката?
Стоян приготви колчета за палатката.

8. Какво трябваше да прави Боян през това време?
Той трябваше да иде в гората и да събере дърва за огън.

9. Кога се върнаха двамата?
Те се върнаха след малко.

10. Защо бързаха те да опънат палатката?
Те бързаха да опънат палатката, защото се стъмваше вече.

11. Кой от двамата трябваше да види къде са въжетата?
Стоян трябваше да види къде са въжетата.

12. Кой от тях заби колчетата в земята?
Стоян заби колчетата в земята.

13. Какво направиха двамата приятели, след като Стоян заби колчета в земята?
След като Стоян заби колчетата в земята, те опънаха палатката.

14. На кого му беше студено?
На Боян му беше студено.

15. Какво каза той на Стоян?
Той му каза да запали огъня.

16. Какво поиска Стоян от него?
Той му поиска кибрит.

17. Защо му беше нужен кибритът на Стоян?
Кибритът му беше нужен, за да запали огън.

18. Защо Стоян постави вода в тенджерата?
Той постави вода в тенджерата, за да направи чай или кафе.

19. Имаха ли те чай?
Не, те нямаха чай. Те имаха само кафе.

20. Кога влезе Боян в палатката?
Той влезе в палатката, когато водата почна да ври.

21. Защо влезе Боян в палатката?
Той влезе в палатката, за да донесе кафето.

22. Къде пиха кафето двамата приятели?
Те пиха кафето навън край огъня.

B.

1. Какво правя аз почти всяка неделя?
Вие ходите на екскурзия почти всяка неделя.

2. С кого ходя на екскурзия?
Вие ходите на екскурзия понякога сам, понякога с приятели.

3. Докъде отиваме ние обикновено?
Вие обикновено отивате до някоя хижа или пък на лагер в гората.

4. Какво посещаваме от време на време?
Вие посещавате метеорологическата станция от време на време.

5. Къде се намира метеорологическата станция?
Тя се намира под Черни връх.

6. На кой връх се изкачваме ние понякога?
Понякога Вие се изкачвате на Черни връх.

7. Какво е времето на Черни връх?
Времето там е почти винаги облачно, ветровито и хладно.

8. Вали ли често на върха?
Да, на върха вали често дъжд.

9. Защо не стоим дълго на върха?
Вие не стоите дълго на върха, понеже времето там е винаги лошо.

10. Какво правиме на върха?
Хапвате си набърже и слизате от върха.

11. Кога се прибираме обикновено в хижата?
Обикновено Вие се прибирате в хижата при залез слънце.

12. Какво правим, един ден преди да тръгнем за Витоша?
Един ден преди да тръгнете за Витоша, Вие приготвяте всичко, каквото Ви трябва за излета.

13. Кой отива за покупки на пазара?
Вие отивате за покупки на пазара.

14. Какво месо купувам аз обикновено?
Вие купувате свински или телешки пържоли, или пък месо за кебапчета или кюфтета.

15. Какво друго взимаме обикновено, когато отиваме на излет?
Когато отивате на излет, Вие обикновено взимате сирене или кашкавал, малко луканка, масло, яйца и хляб, а също така и плодове: круши, ябълки или грозде.

16. Какво слагаме в раниците си освен това?
Освен това Вие слагате в раниците си одеала, пуловери, кърпи и разни пробори.

17. Кога тръгваме сутрин?
Вие тръгвате при изгрев слънце.

18. През къде минаваме обикновено?
Обикновено минавате през село Владая.

19. С какво пътуваме до село Владая?
Вие пътувате с влак до село Владая.

20. А от село Владая?
От село Владая продължавате пеш покрай реката.

21. Къде преминаваме реката?
Вие преминавате реката при вира.

22. Какво правиме обикновено, след като преминем реката?
След като преминете реката, Вие обикновено се спирате и закусвате.

23. Къде се изкачваме след това?
После се изкачвате по билото на планината.

24. С кого отидох на Витоша миналата неделя?
Вие отидохте на Витоша с Стоян миналата неделя.

25. През къде минахме този път?
Този път минахте през село Бояна.

26. Какъв е пътят от село Бояна?
От селото пътят е много стръмен.

27. Кога пристигнахме в гората?
Пристигнахте в гората, когато се стъмваше вече.

28. Защо се забавихме толкова много?
Вие се забавихте доста, понеже пътят от село Бояна е много стръмен, а и раниците Ви бяха много тежки. Трябваше да вървите по-бавно от друг път.

29. Къде решихме да опънем палатката?
Вие решихте да опънете палатката под един бук.

30. Какво беше мястото под бука?
Мястото беше влажно.

31. Защо се спряхме на това влажно място?
Вие се спряхте на това влажно място, понеже нямахте време да намерите сухо място.

32. Какво направихме най-напред?
Най-напред Вие приготвихте колчета за палатката и и събрахте в гората дърва за огън.

33. Какво направихме след това?
След това Вие взехте въжетата и започнахте да опъвате палатката?

34. Какво правеше Стоян, докато аз забивах колчетата в земята?
Докато Вие забивахте колчетата в земята,Стоян държеше единия край на платнището.

35. След колко минути беше готова палатката?
Палатката беше готова след десет минути.

36. Какво направихме ние, след като приготвихме палатката?
След като приготвихте палатката, Вие събрахте сухи листа и ги сложихте на земята в палатката.

37. Какво поставихме отгоре на сухите листа?
Отгоре на сухите листа поставихте одеалата.

38. Какво направихме след това?
След това Вие извадихте всички неща от раниците си и ги поставихте в палатката.

39. Какво беше времето?
Времето беше много студено.

40. Какво направи Стоян?
Той взе кибрит и запали огън.

41. Какво направи Стоян, след като запали огън?
След като запали огън, той постави вода в тенджерата, за да направи чай.

42. Какво направих аз в това време?
В това време Вие влязохте в палатката, за да вземете чай, но не можахте да намерите чая никъде.

43. Какво намерих аз в палатката?
Вие намерихте само малко кафе.

44. Какво направихме ние, след като приготвихме кафето?
След като приготвихте кафето, Вие седнахте навън край огъня да го пиете.

45. Защо си легнахме веднага, след като изпихме кафето?
Защото бяхте много уморени.

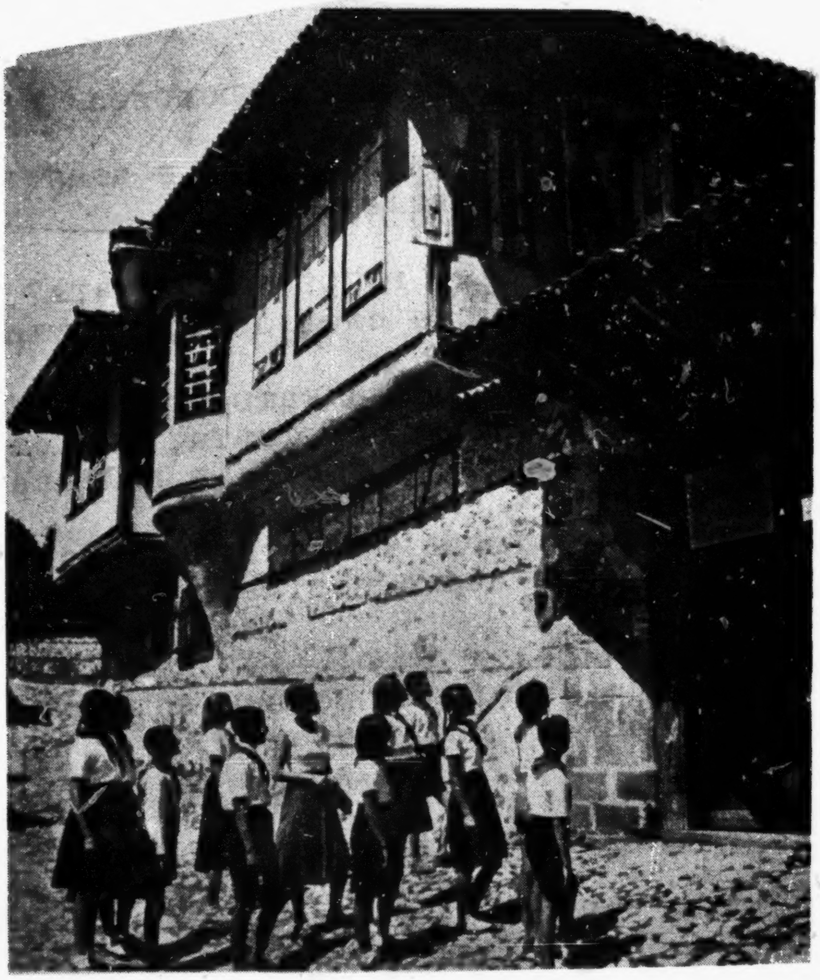

Старобългарска къща в град Копривщица

LESSON 41

ДОМАШНА РАБОТА

Part I Translate into Bulgarian:

1. Have you ever been to Europe? Yes, I have been to Europe but my wife hasn't. When I was there, I visited France, Germany, and Italy. Next year I'm going there again with my wife and children. We'll visit Switzerland, Austria and Bulgaria this time.

2. Have they swum in the large swimming pool in the Park of Freedom? Yes, they have.

3. Has your wife reserved any rooms at the hotel? No, she hasn't reserved any rooms yet. We're going to stay at another hotel. It is close to the National Theater and it is much cheaper.

4. Have you shaved already? No, I haven't but Peter has shaved. Has he dressed? No, he hasn't dressed yet.

5. Have you returned the books to her? Yes, I have returned them to her. Has Christo? No, he hasn't returned them to her.

6. Which student hasn't written his homework for today? I haven't written it. And the corporal hasn't written it. He hasn't ever written a letter.

7. Have you sent the letter to him? No, I haven't sent it to him yet. Hasn't the girl sent it to him? Yes, she has sent it to him.

Part II Translate and answer in Bulgarian the following questions:

1. Have you ever stayed at a big hotel?
2. Have your friends ever drunk Bulgarian wine?
3. Have you learned well your lesson for today?
4. Have the children not yet gone to bed?
5. Has your wife been to the movies this week?
6. Has the train left the station yet?
7. Have you lived here since last year?
8. Have you been in the room for more than an hour?

Part III Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 41.

2. Record Part II of this assignment.

LESSON 41

РЕЧНИК

ако́ conj.	if
бук m.pl.бу́кове	beech tree
вла́жен, жна, о,и	damp, moist
вре́ме	time
от вре́ме на вре́ме	from time to time
вря, и, ях	to boil
завря́	
въже́ n.pl. въжа́ and въже́та	rope
дру́гаде adv.	somewhere else
земя́ f.	earth; ground; soil
заби́вам	to drive in
заби́я, -е, и́х	
и́да	to come (imp.asp.); to go (perf.asp)
той и́де	he is coming
той и́деше	he was coming
аз ще и́да там	I'll go there
и́скам да и́да	I want to go
иди́! иде́те!	go!
иди́ и събери́ дърва́ за о́гъня!	go and gather some wood for the fire!
иди́ see и́да	
кибри́т m.	matches
ко́лче n.pl.ко́лчета	peg
край m.with art. кра́ят,кра́я	end
кра́ища pl.	
ла́гер m.	camp
на ла́гер	in camp
оти́вам на ла́гер	to go camping
мо́же би adv.	perhaps, maybe
навъ́н	outside
нами́рам се	to be, to be situated
ни́що от то́ва	it doesn't matter
о́гън m.with art. о́гънят	fire
огньо́ве pl.	
опъ́вам	to stretch by pulling; to stretch out
опъ́на, е, ах	
опъ́вам пала́тка	to pitch a tent
отго́ре adv.	on top
пала́тка f.	tent
опъ́вам пала́тка	to pitch a tent
па́ля, и, их	to light
платни́ще n.	canvas
под prep.	under, beneath
студе́но ми е	I am cold
студе́но му е	he is cold
стъ́мва се	it gets dark
стъ́мне се p.t.стъ́мна се	

LESSON 41

сух, а,о,и	dry
съби́рам съберá, é -брáх	to gather, to collect
тéнджера f.	pot
че conj.	because

Скалите при град Белоградчик

Панаирното градче в град Пловдив

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 42

LESSON 42

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Ordinal Numerals

II. Verbs Having one Form for the Imperfective and the Perfective Aspects.

I. Ordinal Numerals

1.

Когато отива на театър, г-н А.. обикновено седи на първи, втори или трети ред.	
На кой ред седи обикновено г-н А..?	Той обикновено седи на първи, втори или трети ред.
Г-н Б...обикновено седи на четвърти, пети или шести ред.	
Къде седи обикновено г-н Б....?	Той обикновено седи на четвърти, пети или шести ред.
Г-н В...седи на седми, осми, девети или десети ред.	
На кой ред седи г-н В....?	Той седи на седми, осми, девети или десети ред.
Г-жа Г..., седи обикновено на единайсети, дванайсети, тринайсети или четиринайсети ред.	
Къде седи г-жа Г...обикновено?	Тя седи обикновено на единайсети, дванайсети, тринайсети или четиринайсети ред.
и т. н.	...двайсети, двайсет и първи.

2.

Той е пръв /първи/ ученик в класа.*
Първият ученик в класа е редник.

Кой е пръв ученик в класа?	Той е пръв /първи/ ученик в класа.
Какъв е първият ученик в класа?	Първият ученик в класа е редник.

Г-н В.. е втори в класа.
Вторият ученик в класа е ефрейтор.

Кой е втори в класа? Какъв е вторият ученик в класа?	Г-н В...е втори в класа. Вторият ученик в класа е ефрейтор.

Г-н С... е трети в класа.
Третият ученик в класа е сержант.

и т. н.

3.

На масата има няколко молива.
Първият молив е мой.
Вторият молив е твой.
Третият молив е негов.
Четвъртият молив е на г-н К....

Колко молива има на масата?	На масата има няколко молива.
Чий е първият молив? вторият молив? третият молив? На кого е четвъртият молив?	Първият молив е твой. /Ваш/ мой негов на г-н К..

и т. н.

4.

Първият молив е жълт.
Цветът на първия молив е жълт.

Какъв цвят има първият молив?	Първият молив е жълт. Цветът на първия молив е жълт.

Вторият молив е червен.
Третият е зелен.
Четвъртият е син.
и т. н.

клас = class

5.

Аз живея на първия етаж.
Ти живееш на втория етаж.
Той живее на третия етаж.

На кой етаж живея аз?	Вие живеете на първия етаж.
На кой етаж живееш ти?	Аз живея на втория етаж.
На кой етаж живее той?	Той живее на третия етаж.
и т. н.	четвъртия етаж.
	и т. н.

6.

На масата има няколко книги.
Моята книга е първа.
Първата книга е моя.

Моята книга първа ли е?	Да, Вашата книга е първа.
Коя книга е моя?	Първата книга е Ваша.
Вашата книга втора ли е?	Да,....
	Не,....
Коя книга е Ваша?	Втората книга е моя.
Неговата книга трета ли е?	
четвърта	
пета	
и т. н.	

7.

На закачалката има няколко кепета.
Вашето кепе е първо.
Първото кепе е Ваше.

Чие кепе е първо?	Моето кепе е първо.
второ	Неговото кепе е второ.
трето	Кепето на г-н Т...е трето.
и т. н.	
Кое кепе е твое?	Първото кепе е мое.
негово	Второто кепе е негово.
на г-н Н...?	Третото кепе е на г-н Н...
и т. н.	и т.н.

8.

На масата има много моливи.
Първите моливи са жълти.
Вторите моливи са червени.
Третите моливи са сини.

Кои моливи са жълти?	Първите моливи са жълти.
червени	Вторите......
сини	
зелени	
кафяви	

II. Verbs Having one Form for the Imperfective and the Perfective Aspects.

1.

Аз ще телефонирам на г-н П...след малко.
Аз му телефонирам сега.
Аз му телефонирах преди малко.

Какво ще правите след малко?	Аз ще телефонирам на г-н П. след малко.
Какво правите сега?	Аз му телефонирам сега.
Какво направихте преди малко?	Аз му телефонирах преди малко.

той, те, тя, ние, ти, аз,
вие и т. н.

2.

Аз трябва да ѝ телефонирам.

той, ние, те, вие, ти и т.н.	Той трябва да ѝ телефонира. и т. н.

Аз трябва да му телеграфирам.*
Аз му телеграфирах вчера.
Аз ще им телеграфирам утре сутрин.
Аз често фотографирам* децата си.
Аз ги фотографирах вчера.
Аз съм фотографирал това здание няколко пъти вече.
Аз искам да я фотографирам.

телеграфирам = to send a wire
фотографирам = to photograph

Вечерни
НОВИНИ

СОФИЯ,
ЧЕТВЪРТЪК,
8 ЯНУАРИ
1959 ГОД.
БРОЙ 2296
ГОД. IX
ЦЕНА 20 СТ.

BULGARIA

ЗЕМЕДЕЛСКО ЗНАМЕ

I L
M O
No. 2

BULGARIA

Published in Russian, Chinese, English, French, Ger

ЧЕРНОМОРСКИ ФРОНТ

НАРОДНА
АРМИЯ

ОТЕЧЕСТВЕН ФРОНТ.

РАБОТНИЧЕСКО ДЕЛО

КН. 7
ЮЛИ
1954

БЪЛГАРСКИ ВОИН

ЕЗИК
И ЛИТЕРАТУРА

Стършел

РАЗГОВОР 42.

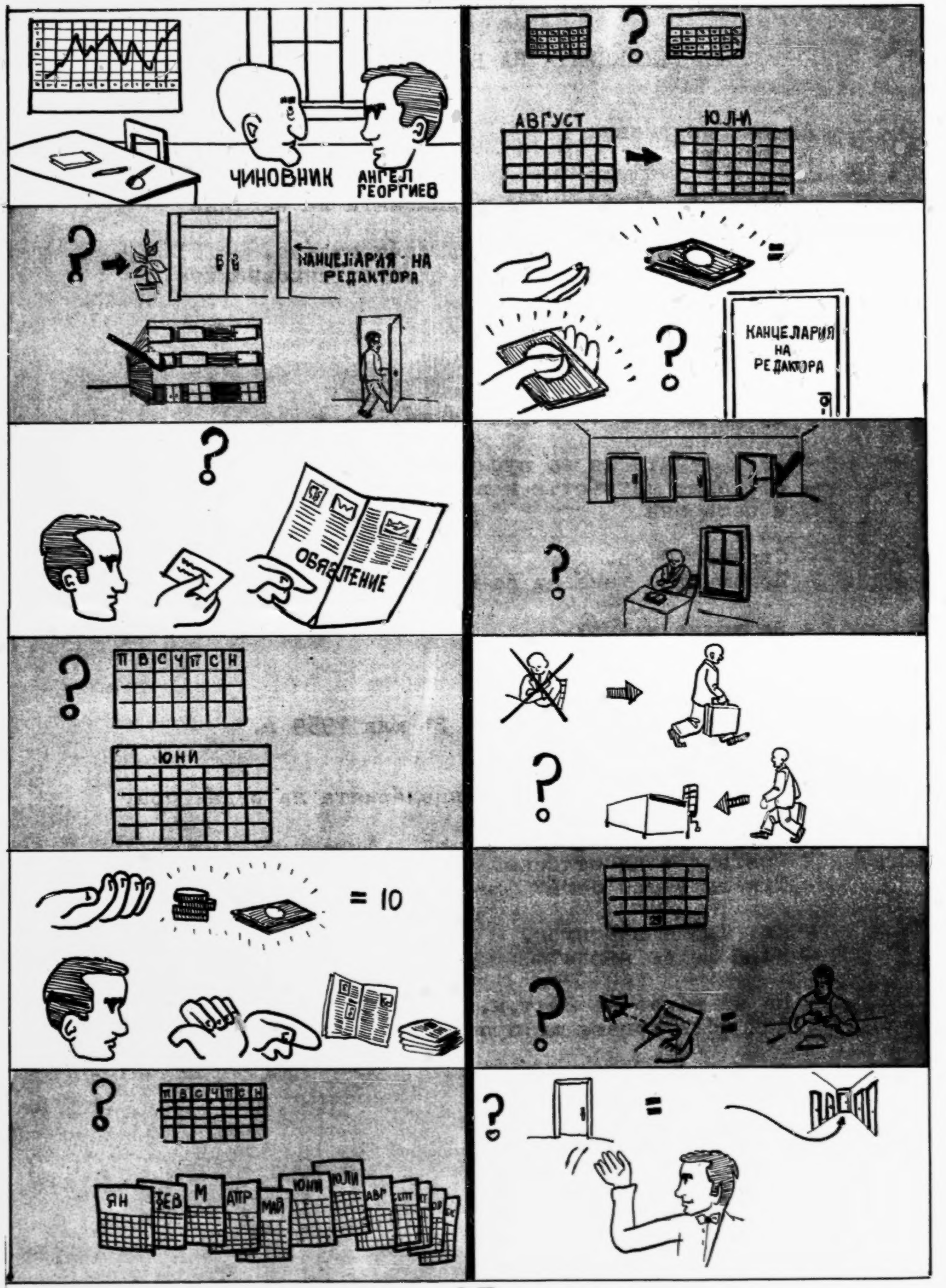
ЧИНОВНИК
АНГЕЛ ГЕОРГИЕВ
АВГУСТ
ЮЛИ
КАНЦЕЛАРИЯ НА РЕДАКТОРА
КАНЦЕЛАРИЯ НА РЕДАКТОРА
ОБЯВЛЕНИЕ
П В С Ч П С Н
ЮНИ
= 10
П В С Ч П С Н
ЯН
ФЕВ
М
АПР
МАЙ
ЮНИ
ЮЛИ
АВГ
СЕПТ
=
=

УРОК 42 - РАЗГОВОР

В РЕДАКЦИЯТА НА ВЕСТНИК "ВЕЧЕРНИ НОВИНИ"

Ангел Георги́ев
Портие́рът

- Мо́ля, къде́ се нами́ра реда́кцията на ве́стник "Ве́черни нови́ни"?
- На вто́рия ета́ж - пъ́рвата ста́я отля́во.
  /Оти́ва в реда́кцията при еди́н от чино́вниците./

Ангел Георги́ев
Чино́вник

- Какво́ оби́чате, мо́ля?
- Искам да дам това́ обявле́ние.

- Кога́ и́скате да го публику́ваме?
- В сря́да, четвъ́ртък и пе́тък, на тре́ти, четвъ́рти и пе́ти ю́ни.

- Стру́ва 10 лв.
- Искам съ́що така́ да се абони́рам за ве́стника.

- За ко́лко вре́ме?
- За една́ годи́на.

- От кога́?
- От пъ́рви а́вгуст т.г. до 31 ю́ли 1959 г.

- Вси́чко стру́ва 67 лв.
- Заповя́дайте. Къ́де е канцела́рията на реда́ктора, мо́ля?

- Тре́тата ета́я отдя́сно.
- Тук ли е той сега́?

- Не. Той е в о́тпуск.
- Кога́ ще се въ́рне?

- Ще се въ́рне на 29 т.м.
- Кой мо́же тога́ва да прегле́да та́зи ста́тия?

- Помо́щник-реда́кторът.
- Къде́ е канцела́рията му?

- В дъ́ното на коридо́ра.
- Благодаря́! Дови́ждане!

LESSON 42 - DIALOGUE

In the Editorial Office of the Newspaper "Evening News"

Angel Georgieff
The janitor
A clerk

- Where is the editorial office of the newspaper "Evening News" located please?
- On the second floor - first room on the left.
/ He goes into the editorial office to one of the clerks./
- What can I do for you?
- I'd like to place this advertisement.
- When do you want us to publish it?
- On Wednesday, Thursday and Friday, the third, fourth and fifth of June.
- It costs 10 leva.
- I'd also like to subscribe to the newspaper.
- For how long?
- For one year.
- From when?
- From the first of August this year to the 31st of July, 1959.
- Altogether it costs 67 leva.
- Here you are. Where is the editor's office, please?
- The third room on the right.
- Is he here now?
- No. He is on leave.
- When will he return?
- He'll return on the 29th of this month.
- Who can look over this article then?
- The assistant editor.
- Where is his office?
- At the end of the corridor.
- Thank you. Goodbye.

---

1. The newspaper Вечерни новини (Evening News) is a publication of the City Council of the Communist Party in Sofia. All newspapers in the present day Bulgaria are owned by the state or by a city and edited by the Communist Party. Privately owned and edited newspapers do not exist.
11. обявление announcement. Advertisements are rare in the newspapers, since there is no private enterprise.
12. кога искате /ние/ да го публикуваме when do you want us to publish it. Against the English accusative (us) and the infinite (to publish) Bulgarian has a nominative /ние/and the conjunction да plus the present tense of the verb.
32. дъно bottom, of any vessel.

LESSON 42

ГРАМАТИКА

I. ORDINAL NUMERALS

1. The ordinal numerals are formed by adding the suffixes -И or -ТИ to the cardinal numerals.
Only "first" пъ́рви and "second" вто́ри have special forms.

2. The ordinal numerals, like adjectives, change in gender and number.
Examples:

пъ́рви,	пъ́рва,	пъ́рво,	пъ́рви	1st
пръ́в,	пъ́рва,	пъ́рво,	пъ́рви	
вто́ри,	вто́ра,	вто́ро,	вто́ри	2nd
тре́ти,	тре́та,	тре́то,	тре́ти	3rd
десе́ти,	десе́та,	десе́то,	десе́ти	10th
два́десети,	два́десета,	два́десето,	два́десети	20th

три́десет и пъ́рви, три́десет и пъ́рва,о,и. 31st

3. In compound numbers only the last numeral is an ordinal.
Examples:

22nd	два́десет и вто́ри,	а,о,и
35th	три́десет и пети,	а,о,и
120th	сто́ и два́десети,	а,о,и
225th	две́ста два́десет и пе́ти,	а,о,и
1001st	хиля́да и пъ́рви,	а,о,и

4. The ordinal numerals may have an article as adjectives.
Examples:

пъ́рвият полк
the first regiment

пъ́рвата кла́са
the first class

пъ́рвото отделе́ние
the first grade

пъ́рвите учени́ци
the first students

вто́рият ден
the second day

вто́рата тетра́дка
the second note-book

вто́рото писмо́
the 2nd letter

вто́рите номера́
the second numbers

LESSON 42

The ordinal numerals are as follows:

1.	пъ́рви, или пръв	пъ́рва,	пъ́рво,	пъ́рви	first
2.	вто́ри,	вто́ра,	вто́ро,	вто́ри	second
3.	тре́ти,	тре́та,	тре́то,	тре́ти,	third
4.	четвъ́рти,	четвъ́рта,	четвъ́рто,	четвъ́рти	fourth
5.	пе́ти,	пе́та,	пе́то,	пе́ти	fifth
6.	ше́сти,	ше́ста	ше́сто,	ше́сти	sixth
7.	се́дми,	се́дма,	се́дмо,	се́дми	seventh
8.	о́сми,	о́сма,	о́смо,	о́сми	eighth
9.	деве́ти,	деве́та,	деве́то,	деве́ти	ninth
10.	десе́ти,	десе́та,	десе́то,	десе́ти	tenth
11.	едина́десети,*	-а,	-о,	-и	eleventh
12.	двана́десети,	-а,	-о,	-и	twelfth
13.	трина́десети,	-а,	-о,	-и	thirteenth
14.	четирна́десети,	-а,	-о,	-и	fourteenth
15.	петна́десети,	-а,	-о,	-и	fifteenth
16.	шестна́десети,	-а,	-о,	-и	sixteenth
17.	седемна́десети,	-а,	-о,	-и	seventeenth
18.	осемна́десети,	-а,	-о,	-и	eighteenth
19.	деветна́десети,	-а,	-о,	-и	nineteenth
20.	два́десети,	-а,	-о,	-и	twentieth
21.	два́десет и пъ́рви,	-а,	-о,	-и	twenty-first
22.	два́десет и вто́ри,	-а,	-о,	-и	twenty-second
23.	два́десет и тре́ти,	-а,	-о,	-и	twenty-third
24.	два́десет и четвъ́рти,	-а,	-о,	-и	twenty-fourth

---

* Colloquial forms: единайсети, а,о,и; дванайсети и т. н.

LESSON 42

25.	два́десет и пе́ти, -а, -о, -и	twenty-fifth
26.	два́десет и ше́сти, -а, -о, -и	twenty-sixth
27.	два́десет и се́дми, -а, -о, -и	twenty-seventh
28.	два́десет и о́сми, -а, -о, -и	twenty-eighth
29.	два́десет и деве́ти, -а, -о, -и	twenty-ninth
30.	три́десети, -а, -о, -и	thirtieth
40.	четири́десети, -а, -о, -и	fortieth
50.	петдесе́ти, -а, -о, -и	fiftieth
60.	шестдесе́ти, -а, -о, -и	sixtieth
70.	седемдесе́ти, -а, -о, -и	seventieth
80.	осемдесе́ти, -а, -о, -и	eightieth
90.	деветдесе́ти, -а, -о, -и	ninetieth
100.	сто́тни, -а, -о, -и	hundredth
101.	сто и първи, -а, -о, -и	hundred and first
200.	двусто́тни, -а, -о, -и	two hundredth
201.	две́ста и пъ́рви, -а, -о, -и	two hundred and first
300.	тристо́тни, -а, -о, -и	three hundredth
301.	три́ста и пъ́рви, -а, -о, -и	three hundred & first
400.	четиристо́тни, -а, -о, -и	four hundredth
500.	петсто́тни, -а, -о, -и	five hundredth
600.	шестсто́тни, -а, -о, -и	six hundredth
700.	се́демстотни, -а, -о, -и	seven hundredth
800.	о́семсто́тни, -а, -о, -и	eight hundredth
900.	де́ветсто́тни, -а, -о, -и	nine hundredth

1000.	хи́лядни, -а, -о, -и	thousandth
1001.	хиляда и първи, -а, -о, -и	thousand & first
2000.	двухи́лядни, -а, -о, -и	two thousandth
10,000.	десетохи́лядни, -а, -о, -и	ten thousandth
100,000	стохи́лядни, -а, -о, -и	hundred thousandth
1,000,000	милио́нен, -нна, -нно, -нни	millionth

Days,months and years are expressed with ordinal numerals:

15.12.1951 г. - петна́десети /ден на двана́десетия ме́сец/ деке́мври хиля́да де́ветстотин пе́тдесет и пъ́рва /годи́на/.

II. VERBS HAVING ONE FORM FOR IMPERFECTIVE AND PERFECTIVE ASPECTS

Some Bulgarian verbs, mostly of foreign origin, have no special form for the perfective aspect. i.e. their perfective form is exactly the same as the imperfective.

These verbs end in -ирам or -увам /овам/
They all are in the third group.

Examples:

абони́рам се /за не́що/	to subscribe
агити́рам /за не́що/	to campaign
адреси́рам /не́що до/	to address
аклиматизи́рам се /към/	to acclimatize
алармúрам /ня́кого/	to alarm
амбици́рам се /за не́що/	to become ambitious
амнисти́рам /ня́кого/	to pardon (criminal)
ампути́рам /не́що на ня́кого/	to amputate
анализи́рам /не́що/	to analyze
ангажи́рам /не́що, ня́кого/	to reserve
анули́рам /не́що, ня́кого/	to annul

LESSON 42

апели́рам /към ня́кого/	to appeal
аплоди́рам /ня́кого, не́що/	to applaud
аргументи́рам /не́що/	to prove
асфалти́рам /не́що/	to cover with asphalt
атаку́вам /не́що, ня́кого/	to attack
банализи́рам /не́що/	to make banal
блами́рам /ня́кого/	to expose
бокси́рам /ня́кого/	to box
бомбарди́рам /не́що/	to bombard
брони́рам /не́що/	to armor
вербу́вам /ня́кого/	to recruit
ваксини́рам /ня́кого/	to inoculate, to vaccinate
вари́рам	to vary
вегети́рам	to vegetate
гаранти́рам /не́що/	to give a guarantee
гари́рам /не́що/	to put in a garage
дати́рам /не́що/	to date
декори́рам /не́що/	to decorate
дирижи́рам /не́що/	to conduct
документи́рам /с не́що/	to prove by documents
експони́рам /не́що/	to expose
електризи́рам /не́що/	to electrify

LESSON 42

елимини́рам /не́що/	to eliminate
идеализи́рам /не́що/	to idealize
инспири́рам /ня́кого/	to inspire
инфекти́рам /не́що, ня́кого/	to infect
канализи́рам /не́що/	to make sewer system
кандидати́рам /ня́кого/	to nominate
капитули́рам	to capitulate
квартиру́вам /в/	to quarter
капари́рам /не́що/	to make a deposit
легализи́рам /не́що/	to legalize
локализи́рам /не́що/	to localize
маневри́рам /с не́що/	to maneuver
манипули́рам /с не́що/	to manipulate
маски́рам /не́що/	to mask
мини́рам /не́що/	to mine
опако́вам	to pack
опери́рам /ня́кого/	to operate
организи́рам /не́що, ня́кого/	to organize
пари́рам /не́що/	to parry
пласи́рам /не́що/	to distribute
публику́вам /не́що/	to publish

LESSON 42

символизи́рам /не́що/	to symbolize
спорту́вам	to practice sports
телеграфи́рам /ня́кому не́що/	to cable, to wire
телефони́рам /ня́кому не́що/	to telephone
федери́рам /се/	to federate
ферменти́рам	to ferment
формализи́рам /се/ за не́що/	to formalize
фотографи́рам /не́що, ня́кого/	to photograph
характеризи́рам /не́що, ня́кого/	to characterize
цивилизи́рам /ня́кого/	to civilize
цивилизо́вам /ня́кого/	to civilize
шлифо́вам /не́що/	to polish
щурму́вам /не́що/	to attack

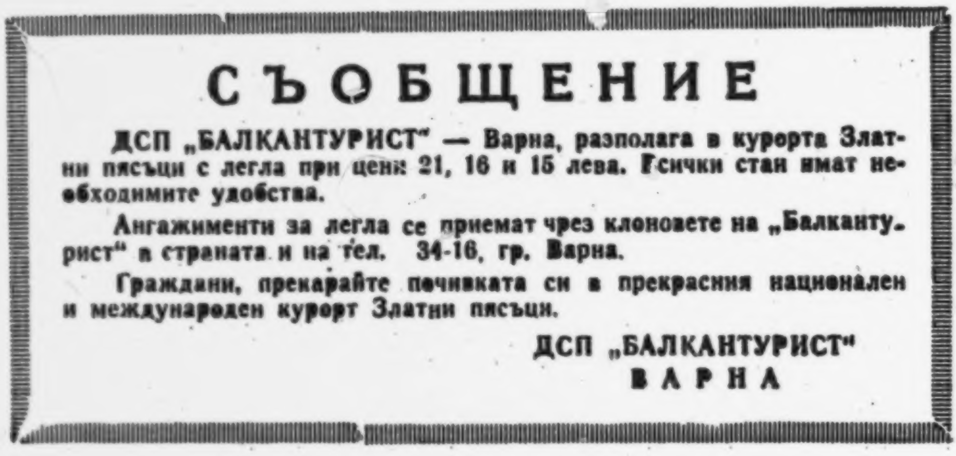

СЪОБЩЕНИЕ

ДСП „БАЛКАНТУРИСТ" — Варна, разполага в курорта Златни пясъци с легла при цени 21, 16 и 15 лева. Всички стаи имат необходимите удобства.

Ангажименти за легла се приемат чрез клоновете на „Балкантурист" в страната и на тел. 34-16, гр. Варна.

Граждани, прекарайте почивката си в прекрасния национален и международен курорт Златни пясъци.

ДСП „БАЛКАНТУРИСТ"
ВАРНА

LESSON 42

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Ordinal Numerals.

II. Verbs Having one Form for the Imperfective and the Perfective Aspects.

1. Ordinal Numerals.

1.

На кой ред седите, когато отидете на театър?	Когато отида на театър, аз седя на първи ред.
	втори
той, те, ти, тя и т. н.	трети
	и т. н.
На кой ред седите, когато отидете на кино?	Когато отида на кино, аз седя на петнайсети ред.
	двайсети
	двайсет и пети
	и т. н.
Къде седите, когато отидете на концерт?	
Къде седите, когато отидете на опера?	
На кой стол седите Вие?	Аз седя на първия стол.
седи той?	Той седи на втория стол.
г-н Р..?	Той седи на третия стол.
и т. н.	и т. н.
На коя маса седите Вие?	Аз седя на първата маса.
седи г-н Т..?	Той седи на втората маса.
и т. н.	третата.
	и т. н.
До кой прозорец седите?	Аз седя до първия прозорец.
и т. н.	

LESSON 42

2.

Кой молив е Ваш?	Първият молив е мой.
негов	Вторият молив е негов.
на г-н Щ..	Третият........
и т. н.	
Коя книга е твоя?	Първата книга е моя.
	Втората......
	и т. н.
Кои книги са техни?	Първите книги са техни.
Кои моливи са Ваши?	Вторите моливи са наши.
и т. н.	
Кое кепе е на г-н X...?	Първото кепе е на г-н X...
твое	Второто....
мое	
негово	
и т. н.	
Кой молив е жълт?	Първият молив е жълт.
син	Петият.....
червен	
зелен	
Кой по ред ученик в класа е г-н П....?	Той е първият ученик в класа.
	вторият
	третият
	последният

Коя гума е Ваша?
Кое списание е твое?
Кое чекмедже е негово?
Коя тетрадка е моя?
Кои моливи са техни?
Кой учебник е Ваш?

3.

На кой етаж живеете Вие?	Аз живея на първия етаж.
А г-н А.....?	Той живее на втория етаж.
	третия
	четвъртия
В кое здание се намира Българският отдел?	Българският отдел се намира в първото здание.
Руският отдел?	.... второто здание.
Френският отдел?	и т. н.
Немският отдел?	
Италианският отдел?	

4.

Къде се намира редакцията на вестник "Вечерни новини"?	Редакцията на вестник "Вечерни новини" се намира на..... първия етаж - първата стая отляво. втория втората отдясно. третия третата четвъртия четвъртата и т. н.
Къде е канцеларията на редактора? ....помощник-редактора?	

5.

Кой месец на годината е януари? февруари, март, април и т.н.	Януари е първият месец на годината.

6.

Кой е първият ден на седмицата в България? в Америка?	В България първият ден на седмицата е понеделник. В Америка първият ден на седмицата е неделя.
Кой е вторият...третият... и т. н.	

7.

Кога пристигнахте в Монтерей?	Аз пристигнах в Монтерей на пети август 1959 г.
А г-н Т....? А г-н Х....?	и т. н.
Откога сте тук?	Аз съм тук от двайсет и първи юли 1950 г. Аз съм тук от.... и т. н.

Кога ще заминеш ти?...той?
Откога е в отпуск лейтенантът?
Кога ще се върне от отпуск той?
Откога сте се абонирали за това списание?
Докога сте се абонирали за този вестник?

II. Verbs Having the same Form for the Imperfective and the Perfective Aspects.

Кога ще телефонирате на жена си? на г-н Г....? на родителите си? на братовчедка си?	Аз ще й телефонирам след малко. утре довечера и т. н.
той, те, тя, ти, ние, аз, вие и т. н.	
Кога ще ми телефонирате? й му им	
Кога ви телефонира той? ми ни й им	Той ни телефонира завчера. вчера преди малко
Кой се е абонирал за този вестник? това списание?	Аз съм се абонирал за този вестник. той, ние, те, ..и т. н.

Докога сте се абонирали за
тези списания?
Откога искате да се абонирате?
Кога ще телеграфираш на брат си?
Кога публикувахте това обявление?
Кога ще публикувате статията ми?
Кога ще ме фотографираш?
Кога фотографирахте децата си?
Кого искате да фотографирате сега?
Телеграфирахте ли вече на майка си?
Кой Ви е фотографирал?
Кой телефонира на г-н Р... снощи?
Кой ще ни фотографира?
я
го, те
ме, ви

LESSON 42

ЧЕТИВО

А. Както в други страни, така и в България има много вестници. От вестниците българите обичат да четат най-много "Вечерни новини" и " Народна армия"* От списанията най-интересни са "България", "България днес" и "Български воин".**

Всеки вестник и всяко списание има свой редактор.Той редактира списанието или вестника. Обикновено той има помощник. Двамата, редакторът и неговият помощник, пишат във вестника или списанието. Те също така проверяват всичко, което дописниците и други хора пращат в редакцията. Дописниците им донасят дописки или снимки на различни събития. Хората изпращат обикновено обявления.

Редакторът има приемни часове за посетители. Едни идват, за да говорят по различни въпроси с редактора или с неговия помощник. Други идват, за да постъпят на служба в редакцията. Трети пък*** да се абонират за списанието или вестника. Няколко дена преди това те трябва да телефонират на секретарката, за да разберат кога може редакторът да ги приеме.

Редакторът или неговият помощник трябва да бъдат почти всеки ден в редакцията. Когато редакторът не е там, помощникът му върши неговата работа.

В. Една година има дванайсет месеца. Първият месец е януари. Вторият е февруари. Той е най-малкият месец. Има само двайсет и осем дена. Един път на четири години има двайсет и девет дена. Март е третият месец. Четвъртият се казва април. Петият месец е май. Той обкновено е най-хубавият месец на годината. Юни е шестият месец. Към края на месеца ученици и студенти започват лятната си ваканция. През юли и август много българи отиват на курорт на планина или на море. Училищата започват през септември. Десетият месец е октомври. През ноември започват да валят дъждове. Последният месец на годината е декември.

В България първият ден на седмицата е понеделник. Вторият е вторник. Сряда е третият ден. Четвъртият ден е четвъртък. Петък е петият ден на седмицата. Събота е шестият, а неделя - седмият.

В България хората работят шест дена, от понеделник до събота, обикновено до събота на обяд. В неделя много хора отиват на екскурзия из планините. Други се разхождат из парковете и градините или пък отиват на мач. Трети пък спят до късно в неделя, стоят в къщи или ходят на гости по роднини и познати.

---

* Besides these two newspapers, two more Работническо дело "Worker's Deed" and Отечествен фронт "Fatherland's Front" are published daily in Sofia, the capital of Bulgaria. These two newspapers are also government owned. The first one is the official publication of the Central Committee of the Bulgarian Communist Party. The second newspaper Отечествен фронт is also a daily publication of an organization with the same name. The "Fatherland's Front" is supposed to represent a coalition of five political parties. The Communist Party, the Agrarian Party, the Socialist Party, the Radical Party and the so called Звено "Link" a small group of Army officers, who for egotistic reasons surrendered the Bulgarian Army to the communists in September 1944. The Fatherland's Front is dominated by the communists.

** The magazines "Bulgaria" and "Bulgaria Today" are propaganda publications in four languages: English, French, German and Russian. They also are property of the government.

*** пък and

СЛАВА НА КИРИЛ И МЕТОДИ

LESSON 42

ПРЕВОД

1. When they were abroad last year, they went either to the opera or to a concert almost every evening. They liked very much the Italian singers.

2. During the day he used to visit the Roman palaces, temples, monuments, and baths. In the morning she would take the children to the Zoo. In the afternoon she would take a walk in one of the parks. She often took pictures.

3. As a student, in order to have more time, I would get up early in the morning, I would have breakfast, have a bath, shave, wash and then sit down and study my lessons.

4. He often traveled abroad. Sometimes he visited Germany and Switzerland. Another time he would go to Austria, Italy, or France.

5. Has he already gone to bed? Yes, he has. He has to go to bed early in order to get up before sunrise tomorrow morning. He went to bed late last night. A few years ago he used to go to bed very late. When he was going to bed last night, somebody called him on the phone. While he was talking on the phone, I was listening to him. Before he finished talking, I left the room. While I was leaving the room, I saw my mother. She was sitting in a chair in the corridor. She looked at me and asked: "Have you had your supper yet?" I answered: "I ate supper half an hour ago. I want to study now. Do you know where my textbooks are? I forgot to put them in the drawer, and I cannot find them now." "They are under the table in the kitchen." My mother said: "Come on, hurry up. You have to study now. You have an examination in a few days." When I sat down at the table and started to read my lesson, she was still looking at me. I finished studying at midnight, and I was very tired. But I slept very well that night.

ДМЗ „ГЕОРГИ ДИМИТРОВ“ — **Видин, търси специалисти — машинни инженери — хидравлици и технолози. Заплата според щатното разписание на завода. Постъпване веднага.**

Справка тел. № 4.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

А

1. Къде иска да отиде Ангел Георгиев?
   Ангел Георгиев иска да отиде в редакцията на вестник "Вечерни новини".

2. Кого пита той къде се намира редакцията на вестник "Вечерни новини"?
   Той пита портиера на сградата.

3. Къде се намира редакцията на вестник "Вечерни новини"?
   Редакцията на вестник "Вечерни новини" се намира на втория етаж - първата стая отляво.

4. При кого отива Георгиев, след като знае къде е редакцията?
   Той отива при един от чиновниците на редакцията.

5. Какво иска да даде той на чиновника?
   Той иска да му даде едно обявление.

6. Кога иска да го публикуват във вестника?
   Той иска да го публикуват в сряда, четвъртък и петък, на трети, четвърти и пети юни.

7. Колко иска чиновникът, за да публикуват обявлението?
   Чиновникът иска 10 лева, за да публикуват обявлението.

8. За какво иска да се абонира Ангел Георгиев?
   Той иска да се абонира за вестник "Вечерни новини".

9. За колко време иска да се абонира той?
   Той иска да се абонира за една година.

10. Откога докога иска да се абонира той?
    Той иска да се абонира от първи август тази година до 31 юли 1959 година.

11. Къде се намира канцеларията на редактора на вестника?
    Тя се намира в третата стая отдясно.

12. Редакторът в канцеларията си ли е?
    Не. Той е в отпуск.

13. Кога ще се върне редакторът в канцеларията си?
    Той ще се върне на 29 т.м.

14. Ще чака ли Георгиев да се върне редакторът, за да прегледа статията му?
    Не. Той няма да чака до тогава.

15. Кой може да прегледа статията му, преди да се върне редакторът.
    Помощник-редакторът може да прегледа статията му, преди да се върне редакторът.

16. Къде е канцеларията на помощник редактора?
    Канцеларията на помощник-редактора е в дъното на коридора на втория етаж на зданието.

B.

1. Какво има в България, както в други страни?
   Както в други страни, в България има вестници и списания.

2. Кои от вестниците обичат да четат най-много българите?
   От вестниците българите обичат да четат най-много "Вечерни новини" и "Народна армия".

3. Кои от списанията са най-интересни?
   Най-интересни от списанията са "България днес" и "Български воин".

4. Какво има всеки вестник и всяко списание?
   Всеки вестник и всяко списание има свой редактор.

5. Кой редактира списанието или вестника?
   Редакторът редактира списанието или вестника.

6. Кой помага на редактора?
   Помощник-редакторът помага на редактора.

7. Кой пише във вестника или списанието?
   Редакторът и неговият помощник пишат във вестника или списанието.

8. Какво проверяват редакторът и неговият помощник в канцеларията?
   Те проверяват всичко, което дописниците и други хора пращат в редакцията.

9. Какво донасят дописниците на редактора или неговия помощник?
   Дописниците донасят дописки или снимки на редактора или неговия помощник.

10. Какво изпращат обикновено хората в редакцията?
   Хората изпращат обикновено обявления в редакцията.

11. За кого има приемни часове редакторът?
   Редакторът има приемни часове за посетители.

12. За какво идват едни при редактора или неговия помощник?
   Едни идват при редактора или неговия помощник, за да говорят с тях по различни въпроси.

13. За какво идват други при редактора или неговия помощник?
   Други идват при тях, за да постъпят на служба в редакцията.

14. За какво идват трети при редактора или неговия помощник?
   Трети идват при редактора или неговия помощник, за да се абонират за списанието или вестника.

15. Какво трябва да направят хората, за да разберат кога може да ги приеме редакторът?
   Няколко дена преди това те трябва да телефонират на секретарката, за да разберат кога може да ги приеме редакторът.

16. Кога трябва да бъдат в редакцията редакторът и неговият помощник?
   Редакторът и неговият помощник трябва да бъдат почти всеки ден в редакцията.

17. Кой върши работата на редактора, когато той не е в редакцията?
   Когато редакторът не е в редакцията, помощникът му върши неговата работа.

18. Колко месеца има една година?
   Една година има дванайсет месеца.

19. Кой е първият месец на годината?.....вторият?....третият?
четвъртият?....петият?....шестият?...седмият?....осмият?
деветият?....десетият?....единадесетият?....дванайсетият?
   Първият месец на годината е януари...................

20. Кой е най-малкият месец?
    Най-малкият месец е февруари.

21. Колко дена има обикновено февруари?
    Февруари обикновено има само 28 дена.

22. Колко дена има февруари един път на четири години?
    Един път на четири години февруари има двайсет и
    девет дена.

23. Кой е обикновено най-хубавият месец на годината?
    Най-хубавият масец на годината обикновено е май.

24. Към края на кой месец ученици и студенти започват
    лятната си ваканция?
    Ученици и студенти започват лятната си ваканция
    към края на месец юни.

25. Кога отиват много българи на курорт на планина или
    на море?
    Много българи отиват на курорт на планина или на
    море през юли или август.

26. Кога започват училищата в България?
    Училищата в България започват през септември.

27. През кой месец на годината започват да валят дъждове
    в България?
    През ноември започват да валят дъждове в България.

28. Колко дена има една седмица?
    Една седмица има седем дена.

29. Кой е първият ден на седмицата в България?
    Първият ден на седмицата в България е понеделник.
    вторият....третият....четвъртият....петият....
    шестият....седмият....?

30. Колко дена работят хората в България?
    Хората в България работят шест дена.

31. В кои дни на седмицата работят хората в България?
    Хората в България работят от понеделник до събота.

32. До кога работят хората в България в събота?
    Хората в България работят в събота до обед.

33. Къде отиват много хора на екскурзия в неделя?
    В неделя много хора отиват на екскурзия по планините.

34. Какво правят други хора в неделя?
    Други хора се разхождат из парковете и градините или пък отиват на мач.

35. Какво правят трети в неделя?
    Трети пък спят до късно в неделя, стоят в къщи или ходят на гости по роднини и познати.

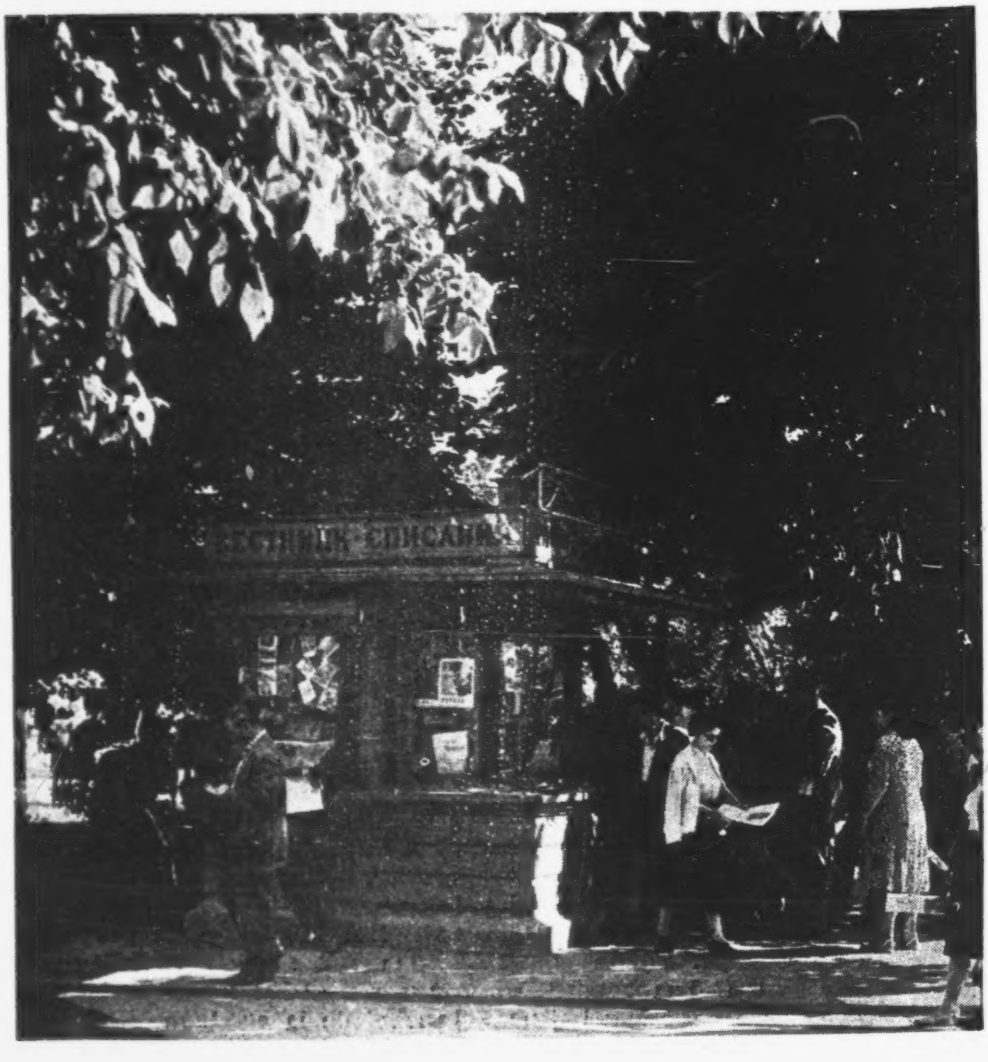

Будка за вестници и списания в София

ДОМАШНА РАБОТА

Part I. Translate into Bulgarian:

1. Christo, go home, enter the kitchen, and get the knife. But before you leave, hold this peg and the end of the canvas for a while.

2. Don't eat so much, Gentlemen. Come here, and we will drink up this bottle of wine. Kolyo, go out of the room and bring more wine. Don't bring the whisky. We'll drink it later. And take this chair to the garden and put it on the ground under the beech tree.

3. Children, come down from that tree. Go and gather some wood for the fire. Don't bring too much, however. We need a little wood only.

4. Have you bought any matches? Yes, I have. How much are they? They cost forty stotinki now. Last year they cost only 25 st.

5. When are you going to take the children to school? In half an hour. Who is going to bring them home? Their father will drive them home.

6. Is she sewing now? Yes, she is. Has she sewn up her shirt? No, she hasn't sewn it up yet. She was sewing it a while ago. Did she mend their socks? No, she is mending them now. When are you going to wash the dirty blouses? Radka answers: "I have washed them already, mother!"

7. Has the girl sent the letter registered? No, the girl hasn't sent it registered. Do you often send parcels to your cousin in France? Yes, I do. When will you send this one?* I'll send it this afternoon.

8. Did you brush your father's suits? I brushed the two brown ones* but I didn't brush the blue one*.

Part II. Tape recording assignment:

1. Record the Dialogue to Lesson 42.
2. Tell us about a trip in the mountains.

---

* Like English, Bulgarian may omit a noun instead of repeating it, but, unlike English, it never uses a prop word like - one, ones when the noun is omitted. The attributive adjective of an omitted noun has the inflectional ending it would have if the noun were not omitted.

LESSON 42

РЕЧНИК

абони́рам се за	to subscribe to
абони́рам се за ве́стник, списа́ние	to subscribe to a newspaper, a magazine
а́вгуст m.	August
апри́л m.	April
а́рмия f.	army
вака́нция f.	vacation, holiday
во́ин m.	warrior, soldier
върша, и, их	to do
извърша	
деке́мври m.	December
до́писка f.	article
до́писник m.pl. -ци	correspondent
дъ́но n.	bottom, end
канцела́рия f.	office
клас m.pl. класове́	class
май m.	May
март m.	March
новина́ f.	news
ное́мври m.	November
обявле́ние n.	advertisement; announcement
да́вам обявле́ние в ве́стник	to place an advertisement in a paper
окто́мври m.	October
о́тпуск m.	leave
съм в о́тпуск	to be on leave
пе́тък m.	Friday
портие́р m.	janitor, doorkeeper
посети́тел m.	visitor
после́ден, дна, о, и	last
постъ́пвам	to enter; to act; to behave
постъ́пя, и, их	
постъ́пвам на слу́жба	to enlist; to take a job, a position
прегле́ждам	to look over;examine,to review
прегле́дам	
прие́мам	to accept; to receive;to welcome
прие́ма, е	
прие́х p.t.	
прие́мен, мна, о, и	of reception
прие́мни часове́	receiving hours, visiting hours
публику́вам	to publish
редакти́рам	to edit
реда́ктор m.	editor
реда́кция f.	editorial office
секрета́рка f.	secretary
слу́жба f.	position, job

LESSON 42

сря́да f.	Wednesday
ста́тия f.	article (in a newspaper,magazine)
съби́тие n.	event
т.г. = та́зи годи́на	this year
т.м. = то́зи ме́сец	this month
февруа́ри m.	February
четвъ́ртък m.	Thursday
ю́ли m.	July
януа́ри m.	January

Дни́те на се́дмицата:

понеде́лник
вто́рник
сря́да
четвъ́ртък
пе́тък
съ́бота
неде́ля

Сезо́ните:

про́лет
ля́то
е́сен
зи́ма

Ме́сеците на годи́ната:

януе́ри
февруа́ри
март
апри́л
май
ю́ни
ю́ли
а́вгуст
септе́мври
окто́мври
ное́мври
деке́мври

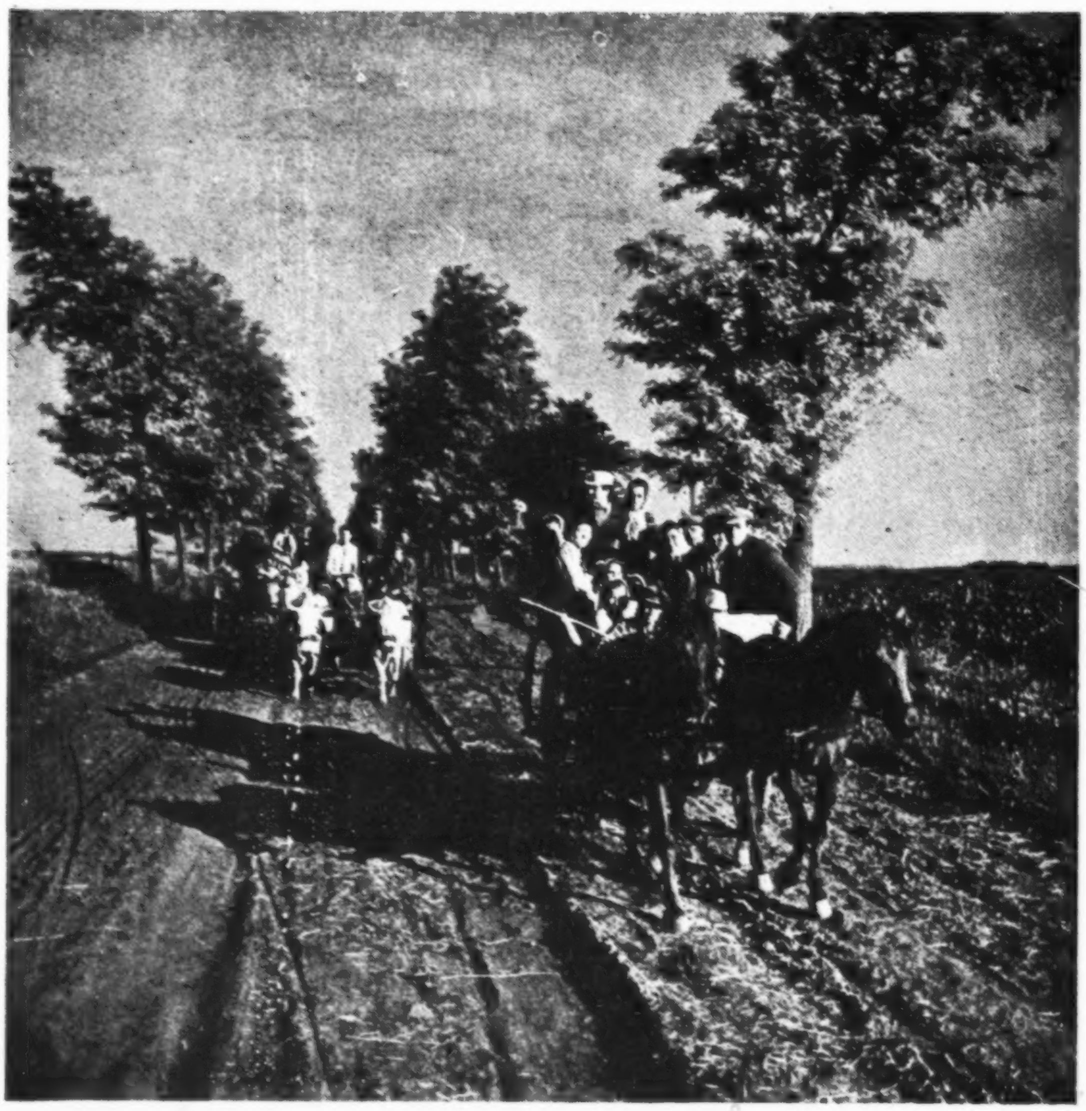

Селски черен път

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 43

LESSON 43

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Long Personal Pronouns

II. Monosyllabic Masculine Nouns-Ending in - **E** in Plural

I. Long Personal Pronouns

1.

Това писмо е за г-н....
Това писмо е за него.
Аз давам писмото на него.
Аз взимам писмото от него.

За г-н....ли е това писмо?	Да, това писмо е за него.
Какво правя аз сега?	Сега Вие давате писмото на него.
Какво правя аз сега?	Сега Вие взимате писмото от него.
молив, пари, учебник и т. н.	и т. н.

Това писмо е за г-жа Янева.
Това писмо е за нея.
Аз давам писмото на нея.
Аз взимам писмото от нея.

За г-жа Янева ли е това писмо?	Да, това писмо е за нея.
Какво правя аз сега?	Вие давате писмото на нея.
Какво правя аз сега?	Вие взимате писмото от нея.

Вестникът е за мен/е/.
Списанието е за Вас.

За кого е списанието?	Списанието е за мен.
На кого давам списанието?	Вие давате списанието на мене.
От кого взимам списанието?	Вие взимате списанието от мен.
За кого е вестникът?	Вестникът е за Вас.
От кого взимате вестника?	Аз взимам вестника от Вас.
На кого давате вестника?	Аз давам вестника на Вас.

LESSON 43

Тези книги са за студентите.
Тези книги са за тях.
Аз давам книгите на тях.

За студентите ли са тези книги?	Да, тези книги са за тях.
На кого давам книгите?	Вие давате книгите на тях.
От кого взимам книгите?	Вие взимате книгите от тях.
моливите, учебниците, и т. н.	и т. н.

Вестниците са за нас.
Списанията са за вас.

За кого са списанията?	Списанията са за нас.
На кого давам списанията?	Вие давате списанията на нас.
От кого взимам списанията?	Вие взимате списанията от нас.
За кого са вестниците?	Вестниците са за вас.
От кого взимате вестниците?	Ние взимаме вестниците от вас.
На кого давате вестниците?	Ние даваме вестниците на вас.
и т. н.	

Учебникът е за мен.
Тетрадката е за теб/е/.

За кого е учебникът?	Учебникът е за тебе.
От кого взимате учебника?	Аз взимам учебника от тебе.
На кого давате учебника?	Аз давам учебника на тебе.
и т. н.	

2.

С г-н..... ли говори той?	Да, той говори с него.
	Не, той не говори с него.
студентите	
г-жа...	и т. н.
мене	
детето	
тебе	
войниците	
българката	
Вас	
жена ми	
вас	
нас	
и т. н.	

На войниците ли говори офицерът?
За студентите ли говорят учителите?
С Христо ли ще отиде тя на екскурзия?
От дъщеря ми ли взехте тази книга?
У Христови ли бяхте снощи?
У г-н... ли ще бъдете довечера?
Той запозна ли се с американката?
Кога ще ме запознаете с г-жа...?
Срещате ли се често с г-н....?
Под бука ли опънаха палатката?
Получиха ли те писмото от родителите си?
По горната пътека ли минахте?
При месаря ли са децата?
Към пътниците ли се обърна кондукторът?
До тебе ли седи г-н......?
Пред Вас ли седи г-н......?
Кой седи до тебе?
Кой е до мен сега?
Кой е зад мен?
Кой е пред мен?
Зад вас ли са прозорците?
На книгата ли седите?
Кой седи на вестника?
Зад мен ли вървяхте?
С вас ли ще отида на кино довечера?
По улица "Раковски" ли минахте?

и т. н.

3.

Аз виждам г-н....., не виждам г-жа.....
Аз виждам него, не виждам нея.

Аз виждам г-н......, не виждам г-жа..   Аз виждам него, не
Аз чувам   децата   виждам нея.
разбирам   тях
познавам   и т. н.
срещнах
видях
питам
моля
попитах
помолих
поканих

и т. н.

4.

Аз давам учебника на г-н....,
не на г-жа.......
Аз давам учебника на него, не
на нея.

Аз давам учебника на г-н...., не на г-жа.......	Аз давам учебника на него, не на нея.
....на студентите	.. на тях

говоря на
казах това на
показах къщата на
телефонирах на
обещах на

5.

Студено ли ти е?
Не, на мен не е студено,
на него е студено.

Студено ли ти е?	Не, на мен не е студено, на него е студено.
Студено ли ми е?	на нея
Студено ли ви е?	на тебе
Студено ли е на учениците?	на тях
на г-н.....?	на Вас
на децата?	
на дъщеря ти?	

6.

С него ли говоря аз?	Не, Вие не говорите с него. Вие говорите с мен.
	с нея
	с тях
	с нас

За мен ли е този учебник?
На г-жа....ли дадохте парите?
До г-н....ли седите?
Пред.....
Зад......
Трябва ли ви това списание?
У Христови ли бяхте снощи? и т. н.

7.

Вас чувам, него не чувам,
Чувате ли г-н.......?
г-жа......?
войниците?
ме
ни
Той вижда ли ви?
и т. н.

Вас чувам, него не чувам.
Него чувам, нея не не чувам.
и т. н.
Вас вижда, нас не вижда.

За нас ли са тези пържоли?
На учениците ли говори той?
На теб ли казвам това?
Поканихте ли г-н.....?
Телефонирахте ли на г-жа....?
Попитахте ли учителя?

и т. н.

и т. н.

8.

На мен дава пари, на теб не дава.
Мене дава пари, тебе не дава.

На мен дава пари, на тебе не дава.
На мене говори, на тебе не говори.
На мене каза това, на тебе не каза.
На мене обеща, на тебе не обеща.
На тебе телефонира, не на мене.

Мене дава пари, тебе не дава.

и т. н.

На него дава пари, не на нея.
Нему дава пари, не ней.

На него дава пари. не на нея.

Нему дава пари, не ней.

На нея са нужни пари, не на него.
На него обещах, не на нея.
На него телефонирах, не на нея.
На нея трябват пари, не на него.
На него е студено, не на нея.
На него се обадиха, не на нея.
На нея услужих, не на него.
На него съм сърдит,не на нея.
На нея ще отговоря, не на него.
На него ще пиша, не на нея.
На нея пратих телеграма, не на него.

и т. н.

LESSON 43

На нас дадоха пари, не на вас.
Нам дадоха пари, не вам.

На нас дадоха пари, не на вас.	Нам дадоха, не вам.
На вас е студено,не на нас.	
На нас трябват пари, не на вас.	
На вас обещаха,не на нас.	

На тях дадоха пари, не на него.
Тям дадоха пари, не нему.

На тях дадоха пари, не на него.	Тям дадоха пари, не нему.
На тях казах това, не на нея.	
На тях са нужни пари, не на него.	
На тях се обадих, не на Вас.	
На тях ще пратя телеграма, не на нея.	
На тях дадоха пари, не на него.	
На тях трябва тебешир, не на нас.	
На тях обещаха, не на вас.	
На нея е студено,не на тях.	
На тях телефонираха, не на него.	

и т. н.

II. Monosyllabic Masculine Nouns Edning in - E in Plural

Сега българите нямат цар.
По-рано българите имаха царе.
Българските царе бяха справедливи.

Българите имат ли цар сега?	Не,българите нямат цар сега.
Българите имаха ли царе по-рано?	Да,българите имаха царе по-рано.
Какви бяха българските царе?	Българските царе бяха справедливи.
Царете бяха справедливи.	
Някои от царете бяха много добри.	
Какви бяха царете?	Царете бяха справедливи.
Какви бяха някои от царете?	Някои от царете бяха много добри.

Пижо има един кон.*
Пендо има много коне.
Конете на Пендо са хубави.

Колко коня има Пижо?	Пижо има един кон.
Колко коня има Пендо?	Пендо има много коне.
Какви са конете на Пендо?	Конете на Пендо са хубави.
Колко коня има г-н....?	Той има един кон...два..

* кон = horse

LESSON 43

Български къщи

РАЗГОВОР 43.

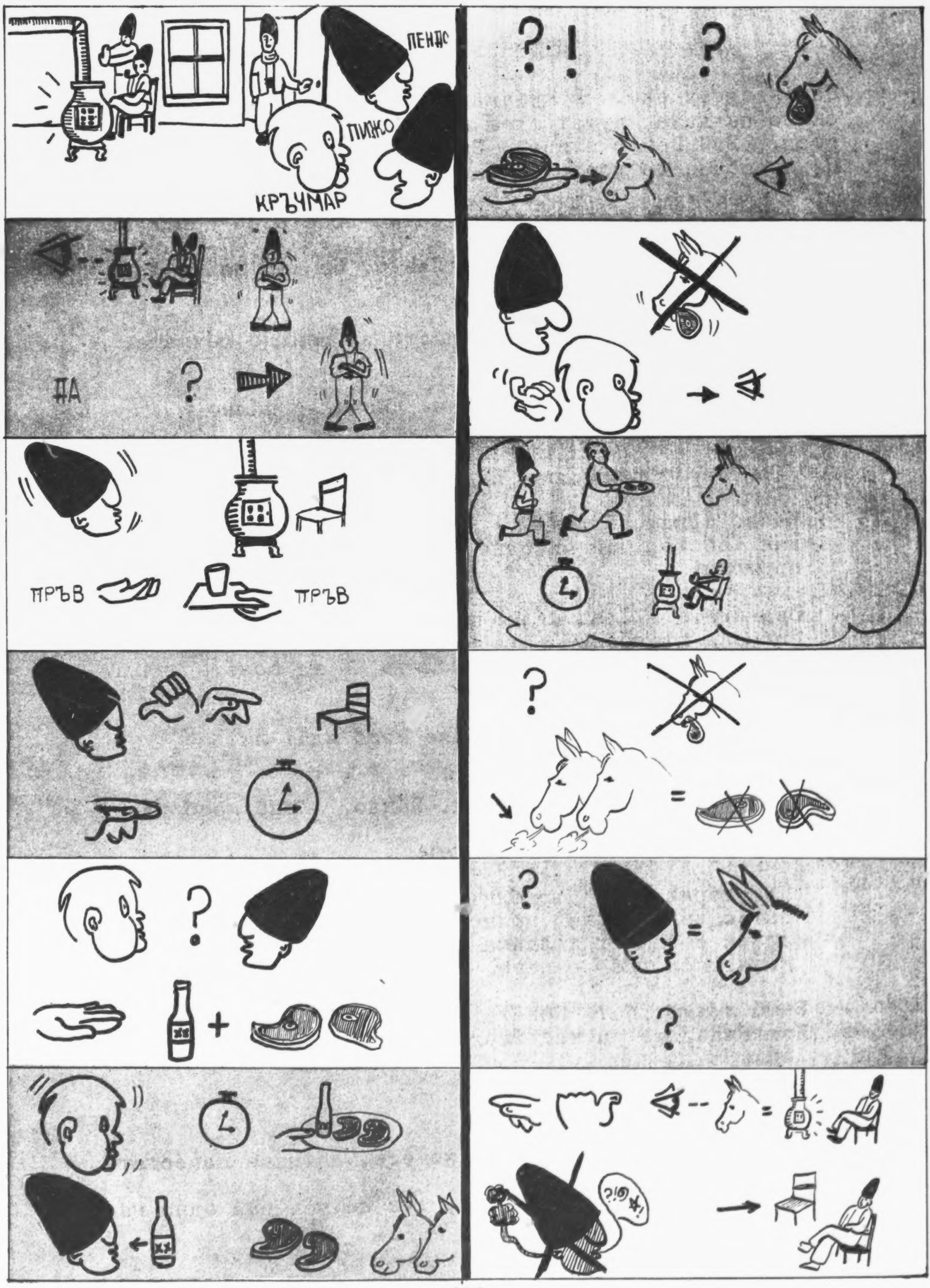
ПЕНЧО
ПИЖО
КРЪЧМАР
ДА
ПРЪВ
ПРЪВ

УРОК 43 - РАЗГОВОР

ХИТРИЯТ СЕЛЯНИН

/Навъ́н е студе́но. В кръ́чмата на бай Хри́сто се́ляни седя́т о́коло пе́чката, пу́шат лули́ и гово́рят по полити́чески въпро́си. Бай Пе́ндо вли́за. За не́го ня́ма мя́сто до пе́чката. Пе́ндо по́чва да гово́ри с Пи́жо./

- Ви́ждам, Ви́е седи́те до пе́чката, гре́ете се и пак Ви е студе́но.
- Да, на нас ни е студе́но, Пе́ндо. На теб не ти ли е студе́но?

- Как не? Но от Вас ня́ма мя́сто за мен до пе́чката.
- Кой прева́ри, той натова́ри.

- Мо́же да има мя́сто и за мен. Поча́кай ма́лко!
- Има да ча́каш.

/Кръчма́рят оти́ва при Пе́ндо./

- Какво́ и́скаш,Пе́ндо?
- Бай Хри́сто, дай ми една́ бути́лка би́ра и две сви́нски пържо́ли!

- Ведна́га. /След ма́лко и́два с бути́лка би́ра и две сви́нски пържо́ли./
- Би́рата дай на мен, а пържо́лите - на коне́те ми! Те са за тях.

- Какво́? За коне́те ли? Коне́ месо́ яда́т ли?
- Дай ги на тях,па гле́дай!

Пи́жо: На кого́ разпра́вяш та́я, Пе́ндо? Коне́ месо́ не яда́т.
Кръчма́рят: Я да и́дем да ви́дим!

/Кръчма́рят но́си пържо́лите на коне́те. Се́ляните оти́ват с не́го. След ма́лко вси́чки се връ́щат. Бай Пе́ндо си е свали́л калпа́ка и кожу́ха, седи́ удо́бно до пе́чката и си гре́е ръце́те. Пи́жо по́чва да гово́ри с Пе́ндо./

- Защо́ лъ́жеш, бе? Коне́те не и́скат да яда́т пържо́лите.
- Изгле́жда, че са насти́нали и затова́ ня́мат апети́т.

- Ей, голя́мо си мага́ре!
- Защо́ бе?

- Ка́зваш на нас да гле́даме коне́те, а ти се наме́стяш до пе́чката.
- Не се ядо́свай, Пи́жо! Ето, тук до мен и́ма едно́ мя́сто за теб.

THE SHREWD PEASANT

(Outside it is cold. At the Bay Christo's inn peasants are sitting around the stove, smoking pipes, and talking about political matters. Bay Pendo enters. There is no place for him near the stove. Pendo starts talking with Pijo.)

- I see you're sitting by the stove, warming yourselves, and still you're cold.
- Yes, we're cold, Pendo. Aren't you cold?
- Of course. But because of you there is no place for me near the stove.
- First come, first served.
- There may be a place for me too. Wait a little.
- You bet!

(The innkeeper goes to Pendo.)

- What would you like, Pendo?
- Bay Christo, give me a bottle of beer and two pork chops.
- Right away. (After a little while he comes with a bottle of beer and two pork chops.)
- Give the beer to me, and the chops to my horses. They are for them.
- What? For the horses? Do horses eat meat?
- Give them to them, and then watch.
- Pijo: Whom are you telling that to, Pendo? Horses don't eat meat.
- The innkeeper: Lets go and see.

(The innkeeper carries the chops to the horses. The peasants go with him. After a little while, they all return. Bay Pendo has taken off his cap and coat, and is sitting comfortably near the stove and is warming his hands. Pijo starts talking with Pendo.)

- Why are you lying? The horses don't want to eat the chops.
- It seems that they've caught a cold and that's why they have no appetite.
- Eh, you are a big jackass!
- Why?
- You tell us to look at the horses, and you make yourself comfortable by the fire.
- Don't get angry, Pijo. There is a place for you here beside me.

---

10. от = because of
11. кой превáри, той натовáри is a proverb, lit. he who comes first he loads (the most). Notice that the perfective aspect present tense is used in both sentences, here to denote a customary repetitious action. This usage is often found in proverbs. Bulgarian is abundant in proverbs, which are used largely in the colloquial language.

12. мóже is impers.: it can, it is possible.
13. и́ма да ча́каш lit. you have to wait (understood: a long time and you'll never get it!)
15. какво́ и́скаш? What do you want? What would you like? is the English way of asking a polite question. Bulgarian may have the same usage, but the colloquial Bulgarian seldom does that.
16. бути́лка би́ра a bottle of beer. English connects a noun of measure or quantity or kind and a noun of material by the preposition "of". Bulgarian simply puts the two nouns side by side.
24. тая understood: при́казка fairytale.
26. я да и́дем да ви́дим lit. lets go to see.
29. калпа́к fur hat made of sheep pelt, fur outside; кожу́х a fur coat usually short, made of sheep pelt, fur inside.
32. насти́вам to get a cold, насти́нал съм I have caught a cold; I have a cold.
33. мага́ре donkey. The word does not have the strong insulting contents of the English "jackass".

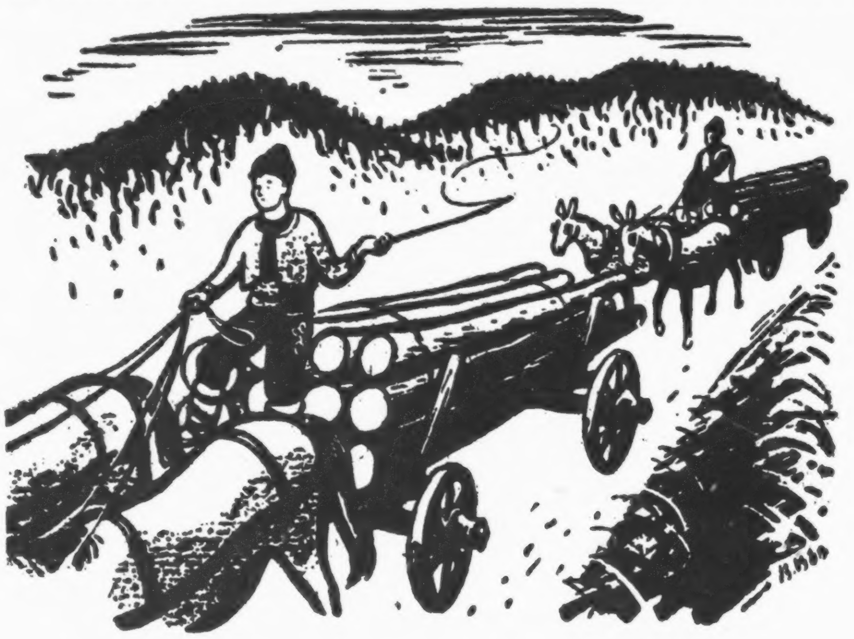

Дърварите Пижо и Пендо

LESSON 43

ГРАМАТИКА

I. LONG PERSONAL PRONOUNS

The long forms of the personal pronouns are as follows:

Nominative	Accusative		Dative			
аз	ме́н/е/	me	/ме́не/	на ме́н/е/	me,	to me
ти	те́б/е/	you	/те́бе/	на те́б/е/	you,	to you
той	не́го	him	/не́му/	на не́го	him,	to him
тя	не́я	her	/не́й/	на не́я	her,	to her
то	не́го	it	/не́му/	на не́го	it,	to it
ни́е	нас	us	/нам/	на нас	us,	to us
ви́е	вас	you	/вам/	на вас	you,	to you
те	тях	them	/тям/	на тях	them,	to them

1. The long personal pronouns are always stressed regardless of their position in the sentence. The accusative forms may be used with prepositions.

2. The forms ме́не, те́бе may be written and pronounced, мен, теб.

3. The dative forms in parenthesis are seldom used in the colloquial language now. Instead the prepositional forms на ме́н/е/, на те́б/е/, на не́го, на не́я, на не́го, на нас, на вас, на тях are used.

4. Contrary to the rule concerning the position of short personal pronouns (see Vol.III p.228 and Vol. IV. p. 170-174) the long personal pronouns have no fixed position in the sentence.

II. USAGE OF THE LONG PERSONAL PRONOUNS

The long personal pronouns may be used as direct or indirect object either before or after the verb. The accusative forms are used with or without a preposition.

The long personal pronouns are used mainly when the objects in two neighboring clauses are opposing each other.

When the long forms of the pronouns are used before the verb, they are strongly emphasized.

Ме́н/е/ ви́ждат. Те́б/е/ не ви́ждат.	They see me. They don't see you.
На ме́н/е/ да́ват хляб, а не на те́б/е/.	They give bread to me, and not to you.
За не́я е пържо́лата, а не за те́б/е/.	The pork chop is for her, not for you.
За нас и́ма писмо́. За вас ня́ма.	There is a letter for us. There's none for you.
На тях ка́звам, а не на вас.	I'm telling them, not you.
Ме́н/е/ мо́лят, не не́го.	They ask me, not him.

In the following sentences the pronoun, coming after the verb, is not emphasized strongly:

Те ви́ждат ме́н/е/.	They see me.
Той да́ва хляб на мен.	He gives bread to me.
Пържо́лата е за не́я.	The pork chop is for her.
Тук и́ма едно́ писмо́ за вас.	There is a letter for you here.
Аз не ка́звам това́ на вас.	I don't say that to you.
Те мо́лят мен.	They are asking me.

III. MASCULINE NOUNS ENDING IN PLURAL IN -E

There are 5 masculine nouns which have in plural the ending -E. These nouns are:

Singular	Plural
мъж, мъжъ́т, мъжа́ man (the male species)	мъже́
княз, кня́зът, князá prince	князе́
цар, ца́рят, ца́ря king, tsar*	царе́
крал, кра́лят, кра́ля king	крале́
кон, ко́нят, ко́ня horse	коне́

After cardinal numerals as well as after ко́лко "how many" and ня́колко "some, a few" кон takes the ending я

Examples:

два ко́ня	two horses
ня́колко ко́ня	some, a few horses
ко́лко ко́ня?	how many horses?

Notice the change of accent!

---

* Used only for the former Russian and Bulgarian kings.

LESSON 43

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Long Personal Pronouns

II. Monosyllabic Masculine Nouns Ending in - **E** in Plural

1.

На кого дава г-н....учебника?
моливите?

От кого взимам вестниците?
За кого е гумата?
С кого ще отидете на кино довечера?
У кого беше ти снощи?
С кого говори г-н....?
От кого взехте тази книга?
С кого ще обядвате днес?

Г-н....дава учебника на мене.
на Вас
на нея
на тебе
на тях
на нас

2.

С г-н..... ли говори той?
мене
тебе
г-жа....
нас
вас
курсистите

Да, той говори с него.
Не, той не говори с него.

Има ли място за Пендо до печката?
селяните
мене
тебе
Радка
нас

За конете ли са пържолите?
коня

Вие учил ли сте за българските царе?

Студено ли е на селяните?
на бай Пендо?
на селянина?
на дъщеря ти?
на кръчмаря?

3.

До Вас ли седи г-н....?	Да, той седи до мен.
мен	Не, той не седи до мен,
него	той седи до тебе.
нея	него
тебе	нея
нас	Вас
тях	тях

Пред тебе ли седи г-н...?
С...
Зад....
и т. н.

4.

С кого говорихте: с г-н... или с г-жа....?	Аз говорих с него, не с нея.
С кого говори той:	Той говори с нея, не с тях.
с майката или с децата?	
с тебе или с г-н....?	
с мен или с Вас?	
с г-жа....или с г-н..?	
с нас или с вас?	
На кого дадохте парите:	Аз дадох парите на него, не
на брат си или на сестра си?	на нея.
на майка си ли на баща си?	Нему дадох парите, не ней.
на мен или на децата?	

На кого ще даде той тези книги:
на тебе или на мене?
на нас или на вас?
нам или вам?
нему или ней?
тебе или мене?
на учителя или на студентите?
На кого ще телефонира:.......
На кого е сърдита тя:........
На кого писа тя:.............
На кого пратиха телеграма:....
На кого ще пишете:...........
На кого са нужни пари:.......

и т. н.

5.

Кого покани той: Той покани нея, не него.
  Радка или нейния брат?
  тебе или мене?
  вас или нас?
  Христо или г-жа....?
  Христови или г-н...?

Кого видяха те снощи:......
Кого чака тя:..............
Кого попитахте:............
Кого разбирате по-добре:...
Кого ще поканите в неделя:.
Кого чувате по-добре:......
Кого ще видите довечера:...

На кого дадохте моливите:..
Кого повикаха те:..........
Кого ще посетите в събота:.
Кого срещнаха на улицата:..
Кого намерихте в къщи:.....
На кого се обадихте:.......
Кого заведе той на кино:...
Кого ще доведат утре:......
С кого ще дойде тя:........
Кого харесва той:..........
От кого поискаха пари на заем:..
Кого разпитаха в участъка:.
Кого арестуваха:..........

6.

I wanted to talk to him, not to her.
She is waiting for me, not for you.
She was looking at them, not at us.
They are going to invite you, not her.
I phoned him, not them.
The Bulgarian kings had a lot of horses.
The kings were just.
He has two horses. The horses are very beautiful.
I like her, not him.
I didn't like them, but I liked her.
They want to come with me, not with you.
You are sitting in front of me, not behind me.

LESSON 43

ЧЕТИВО

Къщата на бай Пендо се намираше покрай една река на няколко километра от село Бухово. В нея той живееше със семейството си. Около къщата си имаше голям двор. В него той имаше кокошки, от които събираше яйца.Тях той продаваше в селото. Там той отиваше да продава яйцата, да пие нещо в кръчмата на бай Христо и да поговори с приятелите си.

Една зимна сутрин Пендо взе яйцата и ги постави в каруцата. Качи се на нея и отиде в селото, за да ги продаде. Духаше вятър. На него му беше много студено. След като продаде яйцата, той тръгна за кръчмата на бай Христо. Искаше да се погрее и да изпие една бутилка бира.

Пендо остави каруцата с конете си на улицата и влезе в кръчмата. Около печката седяха много селяни и се грееха. За бай Пендо нямаше свободно място край нея. Той извика кръчмаря и му поръча* една бутилка бира и две свински пържоли. След малко кръчмарят му донесе бирата и пържолите. Пендо му каза: "Бирата дай на мен, а пържолите - на конете ми! Те са за тях ". Всички селяни, като чуха това, погледнаха бай Пендо.

Бай Христо не му вярваше, но въпреки това тръгна да занесе пържолите на конете. Селяните мислеха, че Пендо лъже**. Но когато видяха бай Христо да излиза*** от кръчмата, те станаха и отидоха при конете. Столовете около печката останаха празни. В това време Пендо свали калпака и кожуха си, седна на един стол и започна да се грее.

Скоро след това кръчмарят и селяните се върнаха в кръчмата. Тогава един от селяните извика: "Ей, Пендо, голямо си магаре! Защо лъжеш? Конете ти не ядат пържоли". Пендо му отговори: "Абе изглежда, че конете са настинали и затова нямат апетит".

---

* поръ́чвам ня́кому, на ня́кого dat. case against acc. in English.

** се́ляните ми́сле́ха, че Пе́ндо лъ́же - The peasants thought that Pendo was lying. The subordinate clause in Bulgarian has a verb in the present tense, in English in the past tense. In Bulgarian the subordinate clause usually has present tense, if the actions of the main and the subordinate clause's are simultaneous.

*** да изли́за = че изли́за

LESSON 43

ПРЕВОД

1. Are they going abroad next month? No, they're not. Years ago they used to go abroad very often. Last month their son went to France and Germany. Has he returned yet? No, he hasn't returned yet.

2. She often took pictures. She even took a picture of me.

3. Which countries did you visit this time? We visited Switzerland and Austria. Didn't you sometimes visit Italy? We often visited this country, but this time we didn't have enough time.

4. He studied law at a university in Rome a few years ago. As a student he would study from four until eight o'clock in the morning. Then he would dress and leave for the university. At noon he would go to one of the parks and would take a walk there. Then he would sit down under a tree. At two o'clock he would go back to the university.

5. I liked Rome very much. The ruins of the old Roman palaces, temples, and monuments always made a great impression on me.

6. He used to read a lot. One evening while he was reading his wife called him on the phone. While they were talking their children came back home.

7. As a civilian I used to go to bed late and to get up late. Last night I had to go to bed early. I got up at five-thirty this morning.

8. When we were vacationing in Varna, we bathed in the sea every day, we swam and took boat rides to the islands.

9. He used to have lunch at home, but had dinner at a restaurant.

10. They usually traveled by plane, not by train.

11. She used to invite guests every Sunday. Last Sunday she didn't invite any guests because she got sick. She often got sick when she was a child. Did she get well? No, she hasn't gotten well yet.

12. They were singing Bulgarian songs when I saw them. We sang for a long time.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какъв селянин беше бай Пендо?
   Бай Пендо беше хитър селянин.

2. Къде се намираше къщата на хитрия селянин?
   Къщата на хитрия селянин се намираше покрай една река
   на няколко километра от село Бухово.

3. С кого живееше бай Пендо в къщата си?
   Бай Пендо живееше със семейството си в къщата си.

4. Какво имаше бай Пендо около къщата си?
   Около къщата си той имаше голям двор.

5. От какво събираше бай Пендо яйца?
   Той събираше яйца от кокошките си.

6. Къде стояха кокошките на бай Пендо?
   Кокошките на бай Пендо стояха в двора му.

7. В града ли продаваше бай Пендо яйцата?
   Не. Той ги продаваше в селото.

8. Често ли ходеше бай Пендо в селото, за да продава яйца?
   Не той отиваше в селото само когато събереше повече
   яйца.

9. Къде отиваше бай Пендо, след като продадеше яйцата?
   След като продадеше яйцата, той отиваше в кръчмата на
   бай Христо.

10. Защо отиваше бай Пендо в кръчмата на бай Христо?
    Бай Пендо отиваше в кръчмата на бай Христо, за да пие
    нещо и да поприказва с приятелите си.

11. Къде постави бай Пендо яйцата една зимна сутрин?
    Една зимна сутрин бай Пендо постави яйцата в каруцата си.

12. Какво направи бай Пендо, след като постави яйцата в каруцата си?
    След като постави яйцата в каруцата си, бай Пендо отиде
    в селото.

13. Какво беше времето, когато бай Пендо отиде в селото?
    Когато бай Пендо отиде в селото, времето беше студено
    и духаше вятър.

14. На бай Пендо беше ли му топло тогава?
Не. На бай Пендо не му беше топло. На него му беше студено.

15. За къде тръгна Пендо, след като продаде яйцата?
След като продаде яйцата, Пендо тръгна за кръчмата на бай Христо.

16. Защо тръгна Пендо за кръчмата на бай Христо?
Той тръгна за кръчмата на бай Христо, защото искаше да се погрее и да изпие една бутилка бира.

17. Къде остави Пендо каруцата с конете си, преди да влезе в кръчмата?
Преди да влезе в кръчмата, той остави каруцата с конете си на улицата.

18. Кой седеше около печката, когато Пендо влезе в кръчмата?
Много селяни седяха около кръчмата, когато Пендо влезе в кръчмата.

19. Какво правеха селяните, които седяха около печката?
Селяните, които седяха около печката, се грееха.

20. Защо се грееха селяните, които седяха около печката?
Те се грееха, защото на тях им беше студено.

21. Какво пушеха селяните, когато се грееха?
Когато се грееха, селяните пушеха лули.

22. По какви въпроси говореха селяните, когато пушеха лули?
Когато селяните пушеха лули, те говореха по политически въпроси.

23. Защо нямаше място за Пендо около печката?
За него нямаше място около печката, защото всичките места бяха заети от селяните.

24. Какво поръча Пендо, след като извика кръчмаря?
След като извика кръчмаря, Пендо поръча една бутилка бира и две свински пържоли.

25. Какво каза Пендо на кръчмаря, когато кръчмарят му донесе бирата и пържолите?
Когато кръчмарят му донесе бирата и пържолите, Пендо му каза: "Бирата дай на мен, а пържолите - на конете ми! Те са за тях."

26. Защо погледнаха селяните бай Пендо тогава?
    Те го погледнаха, защото той каза, че пържолите са за конете.

27. Какво направи бай Христо с пържолите, макар че не вярваше, че конете ще ги ядат?
    Макар че бай Христо не вярваше, че конете ще ядат пържолите, той ги занесе на конете.

28. Вярваха ли селяните на Пендо, че конете му ядат пържоли?
    Не. Те не му вярваха. Те мислеха, че Пендо лъже.

29. Какво направиха селяните, когато видяха бай Христо да излиза от кръчмата?
    Когато селяните видяха бай Христо да излиза от кръчмата, те станаха и отидоха при конете.

30. Защо столовете около печката в кръчмата останаха празни?
    Столовете около печката в кръчмата останаха празни, защото селяните станаха от тях и отидоха при конете.

31. Какво направи Пендо най-напред, след като селяните отидоха при конете?
    След като селяните отидоха при конете, Пендо свали калпака и кожуха си най-напред.

32. Какво направи Пендо, след като свали калпака и кожуха си?
    След като свали калпака и кожуха си, той седна на един стол и започна да се грее.

33. Кой се върна в кръчмата скоро, след като Пендо седна на един стол и започна да се грее?
    Кръчмарят и селяните се върнаха скоро, след като Пендо седна на един стол и започна да се грее.

34. Какво извика един от селяните, след като те и кръчмарят се върнаха в кръчмата?
    След като селяните и кръчмарят се върнаха в кръчмата, един от селяните извика: "Пендо, голямо си магаре! Защо лъжеш? Конете ти не ядат пържоли".

35. Какво отговори Пендо на селянина, които го нарече " голямо магаре"?
    Той му отговори: "Абе изглежда, че конете са настинали и затова нямат апетит".

ДОМАШНА РАБОТА

Part I. Translate into Bulgarian:

1. I live on the fourth floor, the second room on the right. My friend lives on the first floor in the third apartment on the left. Ivanoffs live in the fifth building from the corner.

2. He wants me*to go there. I have to go to the third intersection and then turn to the right. Their apartment is on the eleventh floor.

3. I told her*to take the children to the movies, but she asked me*to do that.

4. He wanted them*to publish the advertisement on the first of July. They told him*to bring it to the assistant editor's office on the twenty-first of June.

5. I've never wanted them to come here. They arrived in town on the twenty-eighth of March, nineteen fifty-eight. They have been here since then.

Part II Translate and answer in Bulgarian:

1. What are the months of the year?
2. Which is the second month of the year? ...the ninth? .....the tenth?
3. I want you*to tell me the days of the week. They are...
4. Which is the first day of the week in Bulgaria ?........ in America?
5. Which is the last day of the week in Bulgaria?
6. Exactly when did you arrive in this town?...(day,month, year).

Part III Tape recording assignment :

1. Record the dialogue to Lesson 43.

2. Do Part II of this homework.

---

* Engl. acc. plus infinitive. For its translation see Footnote 12, Page 85.

LESSON 43

РЕЧНИК

апети́т m.	appetite
бай	Bay, a polite expression usually used in the country before the first name of an older man.
бе	familiar part in conversation. 1. When addressing relatives, close friends. 2. For emphasis in addressing people.
бути́лка f.	bottle
въ́преки това conj.	nevertheless
гле́дам	to watch
гре́я се, е, грях се погре́я се	to warm oneself
двор m.pl. дворо́ве	yard
изви́квам изви́кам	to call (somebody to come), to cry out, to yell out, to shout
как не?	yes, of course
калпа́к m.pl. -ци	fur cap, fur hat
кару́ца f.	cart, a light open wagon for delivery / farm work etc.
като́ conj. indic. time	when
кожу́х m.pl. кожу́си	fur coat
коко́шка f.	hen
кон m.with art. ко́нят, -я pl. коне́	horse
кръчма́р m.with art. кръчма́рят, -я	innkeeper
лула́ f.	pipe (for smoking)
пу́ша лула́	to smoke a pipe
лъ́жа, е p.t. лъ́гах излъ́жа	to lie
мага́ре n.pl. мага́рета	jackass, donkey
мя́сто n.pl. места́	place, space, room
наме́стям се наме́стя се, и, их	to sit down, to make oneself comfortable
натова́рвам натова́ря, и, их	to load up
от prep.	because of
от вас ня́ма мя́сто за мен до пе́чката	because of you there is no place for me near the stove.
па conj.	and (then)
пак adv.	still, in spite of that
по prep.	on, about
те гово́рят по полити́чески въпро́си	they talk about political matters
полити́чески, а,о,и	political
пра́зен, -зна, о,и	empty
прева́рвам прева́ря, и, их	to do something before somebody else, to do something first, to come first.
кой прева́ри той натова́ри	first come, first served / etc.

LESSON 43

сва́лям	to take off
сваля́, и́, и́х	
се́лянин m.pl. се́ляни	peasant, villager
студе́но е impers. expr.	it is cold
та́я see то́я	
то́я, та́я, ту́й, ти́я dem.pron.	this, that
удо́бно adv.	comfortably
хи́тър, хи́тра, о, и	shrewd, cunning
ядо́свам се	to get angry
ядо́сам се	

Селянки

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 44

LESSON 44

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Demonstratives

1.

Моливът е на масата.
Този молив е на масата.
Тоя молив е на масата.

Моливът е на масата.	Този молив е на масата. Тоя молив е на масата.
Студентът учи всяка сутрин.	Този студент учи всяка сутрин. Тоя студент учи всяка сутрин.
Полковникът е строг.	Този полковник е строг. Тоя......
Подполковникът е добър офицер.	
Офицерът плени двама войници.	и т. н.

Романът е много хубав.
Курсистът говори български добре.
Аз пиша с молива.
Той седи на стола.
Тя е гледала филма.
Селянинът е много хитър.
Кръчмарят има много кокошки.
Конят е красив.
Калпакът и кожухът са на Пендо.
Дворът е голям.
Искам да се абонирам за вестника.
Канцеларията е в дъното на коридора.
Помощникът е в отпуск.
Аз попитах чиновника за обявлението.
Дай ми кибрита!
Ще опънем палатката под бука.
Дръж края на платнището!
Чаят не е хубав.
Паметникът е много интересен.
Ресторантът е на улица "Раковски".
Той следва право в университета.

и т. н.

2.

Стаята е голяма.
Тази стая е голяма.
Тая стая е голяма.

Стаята е голяма.	Тази стая е голяма. Тая стая е голяма.
Книгата е негова.	Тази книга е негова. Тая книга е негова.
Аз купих връзката вчера.	Аз купих тази връзка. Аз купих тая връзка.

Къщата е нова.
Реката минава покрай селото.
Той постави яйцата в каруцата.
Кръчмата е на бай Христо.
Свинската пържола е за мене.
Аз направих снимката в Рим.
Старата баня е до парка.
Секретарката е много хубава.
Домашната работа е за утре.
Аз не съм пил от ракията.
Столицата е красива.
Черквата е на площада.
Гумата е негова.
Ние разгледахме сградата.
Къде се намира банката?
и т. н.

3.

Списанието е на масата.
Това списание е на масата.
Туй списание е на масата.

Списанието е на масата.	Това списание е на масата. Туй списание е на масата.

Зданието е ново и модерно.
Мястото е заето.
Кюфтето е за нея.
Магарето е в двора.
Месото е много скъпо.
Той заби колчето.
Дръж въжето!
Той ще изпрати писмото.
Момичето е красиво.
Кафето е в бюфета.
Кепето е бяло.
и т. н.

4.

Вестниците са на масата.
Тези вестници са на масата.
Тия вестници са на масата.

Вестниците са на масата.	Тези вестници са на масата. Тия вестници са на масата.

Книгите са в чекмеджето.
Тя ще изпрати писмата.
Те седят до масите.
Зданията са нови и модерни.
Редакторът редактира двете списания.
Ние разгледахме музеите.
Телешките пържоли са на огъня.
Тя направи снимките в Германия.
Ние ще изядем кебапчетата.
Забий колчетата в земята!
Дръж въжетата!
Местата са заети.
Кепетата са бели.
Курсистите говорят български добре.
Ние пишеме с моливите.
Те учат от книгите.
и т. н.

5.

С кой молив пишеш ти?	Аз пиша с този/тоя/ молив.
С кои моливи пишат учениците?	Те пишат с тия/тези/ моливи.
Кое кепе е твое?	Това/туй/ кепе е мое.
Коя книга е негова?	Тая/тази/ книга е негова.

Кой вестник четете?
    вестници
    списание, -я
    книга, -и
    роман
Коя гума е негова?
Кое място е заето?
Кои места са заети?
Кое здание Ви харесва най-много?
В коя къща живеете?
Кое момиче е най-красиво?
Кои пържоли са за тях?
От коя луканка искате да ядете?
От кое сирене ще купите?
От кой кашкавал купувате?
и т. н.

6.

Тоя молив е мой.
  Оня молив е твой.
Този молив е мой.
  Онзи молив е твой.

  молив, роман, вестник,
  кон, стол, костюм,
  учебник и т. н.

Тоя молив е мой.
  Оня молив е твой.
Този молив е мой.
  Онзи молив е твой.

7.

Тая книга е моя.
  Оная книга е негова.
Тази книга е моя.
  Онази книга е негова.

  книга, линия, гума
  връзка, риза, къща
  и т. н.

Тая книга е моя.
  Оная книга е негова.
Тази книга е моя.
  Онази книга е негова.

8.

Това кепе е мое.
  Онова кепе е твое.
Туй кепе е мое.
  Онуй кепе е твое.

  кепе, списание, писмо,
  чекмедже, място, сако,
  и т. н.

Това кепе е мое.
  Онова кепе е твое.
Туй кепе е мое.
  Онуй кепе е твое.

9.

Тия моливи са наши.
  Ония моливи са Ваши.
Тези моливи да наши.
  Онези моливи са Ваши.

  моливи, книги, списания,
  вестници, места, чекмеджета,
  гуми, линии, кепета, ризи,
  столове и т. н.

Тия/тези/ моливи са наши.
  Ония /онези/ моливи са
  техни.

10.

Чии са тези два молива?	Тези /тоя/ молив е мой. Онзи /оня/ молив е твой негов
Чии са тези два учебника? две книги две списания два романа две гуми две кепета две писма два стола два вестника	и т. н.

11.

Чии са книгите?	Тези /тия/ тук са наши. Ония /онези/ там са ваши.
Чии са вестниците? учебниците списанията моливите гумите	

12.

Кой молив е твой? Кой молив е мой? негов техен наш Коя книга е твоя?	Тоя /този/ молив е мой. Оня /онзи/ молив е твой.

книги; молив, -и; гума, -и;
учебник, -ци; вестник, -чи;
списание, -я; кепе, -та

РАЗГОВОР 44.

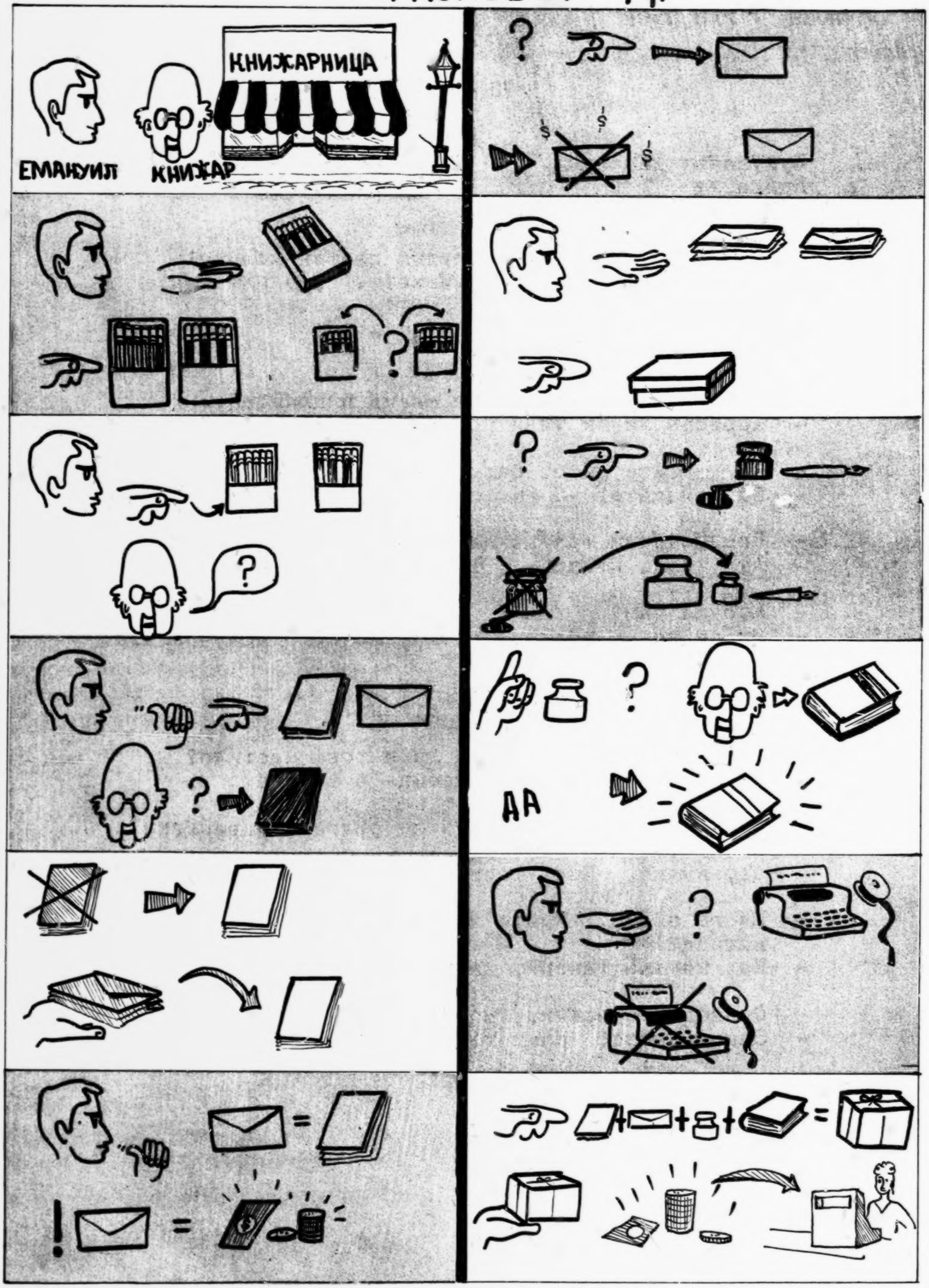
КНИЖАРНИЦА
ЕМАНУИЛ
КНИЖАР
$
$
$
АА

УРОК 44 - РАЗГОВОР

В КНИЖАРНИЦАТА

Купувачът /Емануил/
Книжарят

- Да́йте ми, мо́ля, една́ кути́я цве́тни мо́ливи!
- Ето Ви два ви́да. Кои́ и́скате? Ти́я или ти́я?

- Ще взе́ма те́зи.
- Какво́ дру́го и́скате?

- Нужда́я се от харти́я за писма́ и пли́кове.
- Харе́сва ли Ви та́зи ро́зова харти́я?

- Не. Да́йте ми от она́я, бя́лата!
- Заповя́дайте! С не́я прода́ваме те́зи си́ни пли́кове.

- Предпочи́там таки́ва пли́кове, каква́то е харти́ята.
- Аха́, бе́ли пли́кове. Те са до́ста скъпи.

- А они́я там?
- Оне́зи не са то́лкова скъпи, ко́лкото ти́я, бе́лите.

- Да́йте ми две дузи́ни от тях!
- Ето Ви та́я кути́я с две дузи́ни.

- За автомати́чна писа́лка ли е това́ масти́ло?
- Не, онова́ в ма́лките шише́нца е тако́ва.

- Едно шише́, мо́ля. Имате ли българо-английски речник?
- Да, и́маме. Ето, то́зи. Той е но́во изда́ние.

- Ще го взе́ма. Имате ли така́ва ле́нта за пишу́ща маши́на?
- Не, ня́маме така́ва, каква́то и́скате.

- Опако́вайте вси́чко, мо́ля!
- Заповя́дайте! Плате́те сме́тката на касие́ра!

AT THE STATIONERY STORE

The Buyer (Emanuel)
The Stationer

- Give me, please a box of colored pencils.
5 - Here you have two kinds. Which ones do you want? These or those?
- I'll take these.
- What else would you like?
- I need stationery and envelopes.
- Do you like this pink paper?
10 - No. Give me that, the white one.
- Here you are. With it we sell these blue envelopes.
- I prefer envelopes like the paper.
- Ah, white envelopes. They're quite expensive.
- And those over there.
15 - Those are not expensive as these, the white ones.
- Give me two dozen of them.
- Here you have this box with two dozen.
- Is this fountain pen ink?
- No. That in the small bottles is.
20 - One bottle please. Do you have a Bulgarian-English dictionary?
- Yes, we do. Here, this one. It is a new edition.
- I'll take it. Do you have a typewriter ribbon like this?
25 - No, we don't have any like the one you want.
- Wrap up everything, please.
- Here you are. Pay the bill to the cashier.

---

1. книжа́рница is a combination of book and stationery store.
5. ти́я или ти́я lit. "these or these" Bulgarian uses one and the same demonstrative for close objects.
7. и́скате lit. you want
10. бялата lit. the white. Bulgarian does not use any determinatives like "one", "ones".
12. препочи́там таки́ва пли́кове, каква́то е хартия́та — lit I prefer such envelopes, what the paper is.
15. то́лкова....ко́лкото lit. so much.....as much....; бе́лите the white ones. For "ones" see 10 above.
19. е тако́ва lit. is such
22. и́маме lit. we have; то́зи this. For "one " see 10 above.
23. така́ва ле́нта lit. such a ribbon. The buyer produces the ribbon he wants.
25. така́ва, каква́то lit. such, what.

LESSON 44

ГРАМАТИКА

I. THE DEMONSTRATIVES

The Bulgarian demonstratives are as follows:

Singular			Plural
Masculine	Feminine	Neuter	All Genders
то́зи /тоз/ this	та́зи /таз/ this	това́ this	те́зи these
то́я this	та́я this	ту́й this	ти́я these
о́нзи that	она́зи that	онова́ that	оне́зи those
о́ня that	она́я that	ону́й that	они́я those
такъ́в such	така́ва such	тако́ва such	таки́ва such

Pronunciation note: The form та́зи is pronounced тъ́зи and това́ is pronounced тува́ in Eastern Bulgaria.

Examples:

То́з/и/ чове́к е бака́лин.	This man is a grocer.

Те́зи кру́ши са ху́бави, а они́я, там да врата́та, са гни́ли.	These pears are good, and those, near the door, are rotten.
То́зи мо́лив е черве́н, а о́нзи - че́рен.	This pencil is red, and that (one) - black.
По́кривът на та́зи къ́ща е повре́ден.	The roof of this house is damaged.
В о́нзи магази́н и́ма ху́бави ри́зи.	There are beautiful shirts in that store.
От та́зи сто́ка не мо́жеш да спече́лиш мно́го пари́.	You can't make much money with this merchandise.

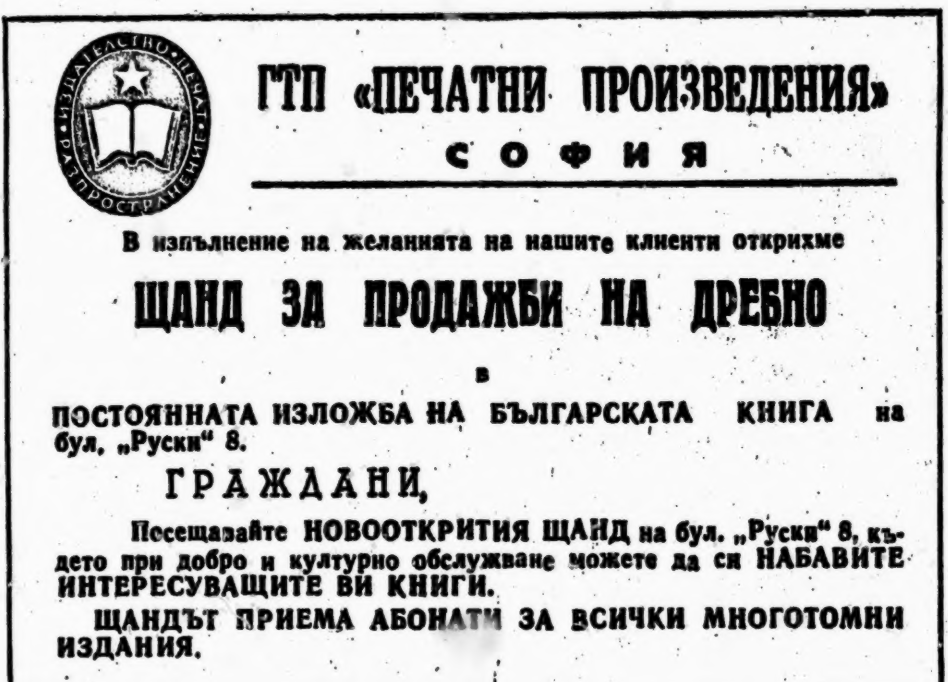

ГТП «ПЕЧАТНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ»
СОФИЯ

В изпълнение на желанията на нашите клиенти открихме

ЩАНД ЗА ПРОДАЖБИ НА ДРЕБНО

в

ПОСТОЯННАТА ИЗЛОЖБА НА БЪЛГАРСКАТА КНИГА на бул. „Руски" 8.

ГРАЖДАНИ,

Посещавайте НОВООТКРИТИЯ ЩАНД на бул. „Руски" 8, където при добро и културно обслужване можете да си НАБАВИТЕ ИНТЕРЕСУВАЩИТЕ ВИ КНИГИ.

ЩАНДЪТ ПРИЕМА АБОНАТИ ЗА ВСИЧКИ МНОГОТОМНИ ИЗДАНИЯ.

LESSON 44

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Demonstratives

1.

Кое списание четете?	Аз чета това списание.
	туй
	онова
	онуй

С кой молив пишете?
Коя книга четете?
До коя маса седите?
До кой прозорец седите?
Кои са прозорците на вашата стая?
Коя гума е твоя?
Кое място е заето?
Кои места са заети?
Кой българо-английски речник е Ваш?
Коя хартия е по-евтина?
В кое шишенце има синьо мастило за автоматична писалка?
Кои автоматични писалки са по-хубави?
Кои са новите речници?
В коя кутия има две дузини пликове?
Кое е новото издание?
Коя автоматична писалка е негова?
Кое мастило е синьо?
В коя къща живеете?
Под кой бук ще опънем палатката?
Коя пържола е за мен?
Кой студент говори български добре?
Кой калпак е на Пендо?
Кой чиновник попитахте за обявлението?
В коя канцелария работи редакторът?
Кое кепе е твое?
Кое магаре е тяхно?
Кои колчета са за палатката?
На кой стол седите?
и т. н.

2.

Чии са тези два молива?	Тоя/този/ молив е мой. Оня/онзи/ молив е негов. Тоя/този/ е мой. Оня/онзи/ е негов.

Чии са тези две автоматични писалки?
кутии
списания
книги
шишенца
гуми
линии
Чии са тези два учебника?
романа
плика
речника
вестника
Чии са тези две къщи?
два автомобила
две кепета
две чекмеджета
две карти
две снимки
два коня
два калпака
две шапки
две кокошки
две каруци
две магарета

3.

Този молив Ваш ли е?	Не. Този /тоя/ молив не е мой. Оня молив е мой.
Това мастило Ваше ли е?	
Тоя речник негов ли е?	Не. Тоя не е мой. Оня е мой.
Тая книга трябва ли ти?	
От това ли месо ще купите?	
Това място ли е заето?	
Тези места ли са заети?	
От тая луканка ли ядохте?	
Тези пържоли ли са за нас?	

и т. н.

LESSON 44

4.

С кое момиче се познавате двамата?	Аз се познавам с това момиче, а той - с онова.
Коя къща Ви харесва на Вас двамата?	Мен ми харесва тая къща, а на него - оная.
На кой ученик помагате обикновено?	
В кой ресторант вечеряте?	и т. н.

На кой стол седите?
Коя книга ви е нужна?
    речник
    учебник
    списание
    вестник
По коя улица вървяхте?
През кое село минавахте?
В коя кооперация живеете?
Кой автомобил карате?
На кой ъгъл са ресторантът и кафенето?
В коя книжарница ходите обикновено?
От кое мастило купувате?
Кой кон е Ваш?
В кое кафене пиете кафе?
Кой роман ще четете?

5.

Имате ли такова синьо мастило?	Не, аз нямам такова мастило, каквото искате.
Имате ли такава бяла хартия?	
Имате ли такива дебели цветни моливи?	и т. н.

Имате ли такъв българо-английски речник?
Имате ли такъв червен молив?
    такова червено мастило?
    такъв немски учебник?
    такова американско списание?
    такива френски списания?
    такава руска книга?
    такъв български роман?
    такава тънка хартия за писма?
    такива дебели пликове?

и т. н.

LESSON 44

ЧЕТИВО

Лятната ваканция на учениците в България трае почти три месеца. Тя започва на 20 юни и свършва на 15 септември. Тази ваканция учениците от градовете прекарват на село, на море или на планина. Само някои от тях остават в градовете,където през лятото е много топло.

Това лято, както винаги, Емануил отиде във Варна. Той замина с братята си и сестра си. Те бяха на гости у чичо си, който имаше две къщи: една в града, друга навън от него.

На Емануил много му харесваше да живее в тази къща, която беше навън от града. Тя се намираше до морската градина и до плажа. Той много обичаше да стои с братовчед си Колю на верандата на вилата, откъдето те виждаха целия залив с пристанището. Емануил не обичаше онази къща, която беше в града.

Сутрин двамата обикновено ходеха на плажа. С часове те се къпеха, плуваха или играеха с топка в морето. На обяд те се връщаха в къщи и си хапваха набърже. След това се качваха на гребната лодка на Колю и се разхождаха покрай крайбрежието.

Както винаги и това лято мина бързо. Една седмица преди да започне училището,всички се върнаха в София.Емануил се радваше, че ще ходи в онова училище, в което ходи миналата година, и че отново ще види другарите си. Първия ден той отиде много рано на училище. Много от неговите приятели бяха вече там.

Разказваха си как са прекарали лятната ваканция. Този ден мина много бързо за всички ученици.

Щом се върна в къщи, Емануил провери какво му трябва за училище. Видя, че имаше достатъчно тетрадки, черни моливи, гуми и линии. Трябваха му цветни моливи, хартия за писма, пликове и мастило за автоматична писалка. Имаше кужда и от българо-английски речник. Щеше да учи английски език. Освен това лентата на пишущата му машина беше стара. Трябваше да постави нова.

Той взе пари от баща си и отиде в книжарницата на ъгъла, за да си купи всички тези неща. Не можа да намери само лента за пишущата си машина. Книжарят нямаше такава, каквато той искаше. Затова Емануил отиде за лента в друга книжарница.

---

* щеше да учи = he was going to study

LESSON 44

ПРЕВОД

1. Have you seen this film? No, I haven't seen it but my wife has. And the children? They haven't seen it.

2. Have they ever stayed at the hotel? Yes, they have.

3. Has she reserved a room? No, she has not. She has hired a taxi and she's going to her sister's where she'll stay for a week.

4. She has never failed to take her daughter to one of the parks.

5. Have you ever been to Washington? No, I've never been there.

6. What has the child bought? Has the child bought any cheese?

7. She usually bought cheese on Mondays but now she buys it on Saturdays. Yesterday she bought some dry salami and tomorrow she'll buy pork chops.

8. What have you ordered for yourself? I haven't ordered anything yet. You want me to order something for you? You can order stuffed peppers for me.

9. Have you learned your lesson for today? Yes, we have learned it very well. We studied a lot last night and we learned it.

10. Are you writing your homework now? Haven't you written it yet? I wrote the homework yesterday but I forgot to bring it to school. Early this morning I had to go to town on business.

11. Has she sent him the magazine yet? No, she hasn't sent it to him yet.

12. Have they set the table yet? No, they haven't. Their brother is setting the table now. He set the table yesterday too.

LESSON 44

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

A.

1. Къде отива Емануил?
   Той отива в една книжарница.

2. Какви моливи иска да си купи Емануил?
   Той иска да си купи една кутия цветни моливи.

3. От какво друго се нуждае Емануил?
   Той се нуждае от хартия за писма и пликове.

4. Коя хартия не харесва на Емануил?
   На него не му харесва розовата хартия.

5. Каква хартия за писма иска Емануил?
   Той иска бяла хартия за писма.

6. Какви пликове продава книжарят с бялата хартия?
   С нея книжарят продава сини пликове.

7. Какви пликове предпочита Емануил?
   Той предпочита такива пликове, каквато е хартията.

8. Колко дузини пликове взима Емануил?
   Той взима две дузини пликове.

9. В какво са пликовете?
   Пликовете са в кутия.

10. Какво мастило иска да си купи Емануил?
    Той иска да си купи мастило за автоматична писалка.

11. Какъв речник иска да си купи Емануил?
    Той иска да си купи българо-английски речник.

12. Старо издание ли е българо-английският речник?
    Не. Българо-английският речник не е старо издание.

13. Каква лента показва Емануил на книжаря?
    Той показва на книжаря лента за пишеща машина.

14. Има ли книжарят такава лента, каквато Емануил иска?
    Не, книжарят няма такава лента, каквато Емануил иска.

15. Какво казва Емануил на книжаря, след като е купил,каквото му трябва?
    След като е купил,каквото му трябва, Емануил казва на книжаря да опакова всичко.

16. На кого трябва Емануил да плати сметката?
    Той трябва да плати сметката на касиера.

B.

1. Колко трае лятната ваканция на учениците в България?
   Лятната ваканция на учениците в България трае почти три месеца.

2. Кога започва лятната ваканция на учениците в България?
   Лятната ваканция на учениците в България започва на двайсети юни.

3. Кога свършва лятната ваканция на учениците в България?
   Лятната ваканция на учениците в България свършва на петнайсети септември.

4. Къде прекарват учениците от градовете лятната ваканция?
   Учениците от градовете прекарват лятната ваканция на село, на море или на планина.

5. Всички ли ученици отиват на курорт през лятото?
   Не. Някой от тях остават в градовете.

6. Защо само някои от учениците остават в градовете през лятото?
   От тях само някои остават в градовете, защото през лятото там е много топло, а те предпочитат да отидат на курорт.

7. Къде отиде Емануил това лято?
   Това лято, както винаги, Емануил отиде във Варна.

8. С кого замина той за Варна?
   Той замина за Варна с братята си и сестра си.

9. У кого беше Емануил на гости?
   Той беше на гости у чичо си.

10. Къде се намираха двете къщи на чичото на Емануил?
   Едната се намираше в града, а другата - навън от него.

11. Коя къща му харесваше много на Емануил?
   На Емануил му харесваше много тази къща, която беше навън от града.

12. Къде се намираше къщата, която беше навън от града?
   Тя се намираше наблизо до морската градина и до плажа.

13. Къде обичаше Емануил да стои с братовчед си Колю?
   Той много обичаше да стои с братовчед си Колю на верандата на вилата.

14. Защо Емануил обичаше да стои с братовчед си Колю на верандата на вилата?
   Емануил обичаше да стои с братовчед си Колю на верандата на вилата, защото оттам те виждаха целия залив с пристанището.

15. Коя къща не обичаше Емануил?
   Той не обичаше оная къща, която беше в града.

16. Къде ходеха обикновено двамата сутрин?
   Сутрин двамата обикновено ходеха на плажа.

17. Какво правеха двамата там?
   С часове те се къпеха, плуваха и играеха с топка в морето.

18. Какво правеха те на обяд?
   На обяд те се връщаха в къщи и хапваха набърже.

19. Какво правеха двамата, след като хапнеха набърже?
   След като хапнеха набърже, те се качваха на гребната лодка на Колю и се разхождаха покрай крайбрежието.

20. Как мина това лято?
   Както винаги това лятото мина бързо.

21. Кога се върнаха всички в София?
   Всички се върнаха в София една седмица преди да започне училище.

22. Защо се радваше Емануил?
Той се радваше, че ще ходи в онова училище, в което ходи миналата година, и че отново ще види другарите си.

23. Какво направи Емануил първия ден?
Първия ден той отиде на училище много рано.

24. Кой беше вече там?
Много от неговите приятели бяха вече там.

25. Какво си разказваха те?
Разказваха си как са прекарали лятната ваканция.

26. Как мина този ден за всички ученици?
Този ден мина много бързо за всички ученици.

27. Какво направи Емануил, щом се върна от училището в къщи?
Щом се върна от училището в къщи, той провери какво му трябваше за училище.

28. Какво имаше той?
Той видя, че има достатъчно тетрадки, черни моливи, гуми и линии.

29. Какво му трябваше още?
Трябваха му още цветни моливи, хартия за писма, пликове и мастило за автоматична писалка.

30. От какъв речник имаше нужда Емануил?
Той имаше нужда от българо-английски речник.

31. Защо имаше нужда той от българо-английски речник?
Той имаше нужда от българо-английски речник, защото щеше да учи английски.

32. Какво му трябваше освен това?
Освен това му трябваше лента за пишущата му машина.

33. Какво взе Емануил от баща си?
Той взе пари от баща си.

34. Защо Емануил взе пари от баща си?
Той взе пари от баща си, за да купи всички тези неща, които му трябваха.

35. Къде отиде той, след като взе пари от баща си?
След като взе пари, той отиде в книжарницата на ъгъла.

36. Какво не можа да намери той в книжарницата?
Той не можа да намери само лента за пишущата си машина.

37. Каква лента нямаше книжарят?
Книжарят нямаше такава лента, каквато Емануил искаше.

38. Какво направи Емануил, след като плати сметката на касиера?
След като плати сметката на касиера, той отиде в друга книжарница.

39. Защо Емануил трябваше да отиде в друга книжарница?
Той трябваше да отиде в друга книжарница, за да купи лента за пишущата си машина.

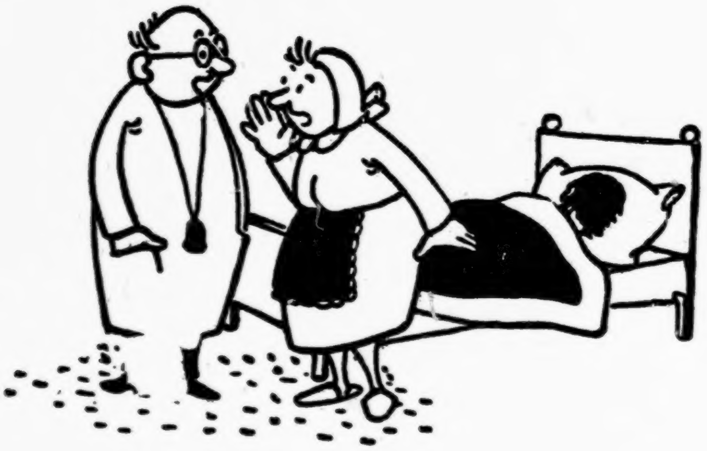

— Какви оплаквания има синът Ви?
— Едни и същи. Всяка сутрин ми се оплаква, че не му се ходи на работа...

ДОМАШНА РАБОТА

Part I

Translate into Bulgarian:

1. I had only one horse. The horse was very old. I sold the horse the day before yesterday.
2. My uncle has many horses. The horses are beautiful. He sold two horses last week.
3. Do you need any money? I don't need any money, but he does.
4. The peasants were sitting around the stove. When Pendo entered he saw that there was no room for him by it.
5. First come, first served.
6. The Bulgarians have no king now. They used to have kings many years ago. The kings were strict but just.
7. For whom is this bottle of beer? Is it for her, or for them? It is neither for her, nor for them. It is for you and me.
8. She wants to meet me, not you.
9. I used to help him a lot. This time, however, I helped her not him.
10. Are you sitting in front of them? No, I'm sitting behind them. They're sitting in front of us.

Part II

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 44.
2. Tell in your own words the story of the Shrewd Peasant.

РЕЧНИК

автомати́чен, чна, о, и	automatic
автомати́чна писа́лка	fountain pen
бъ́лгаро-англи́йски, а,о,и	Bulgarian-English
вид m.pl. ви́дове	1. kind 2. aspect (of the verb)
дузи́на f.	dozen
две дузи́ни пли́кове	two dozen envelopes
изда́ние n.	edition
какъ́вто, каква́то, какво́то, какви́то rel.pron.	as, like; it is usually used after такъв, а,о,и
ня́маме така́ва,каква́то и́скате	we don't have any(such) like the one you need.
касие́р m.	cashier
книжа́р m. with art. -ят, я	stationer
книжа́рница f.	stationary and book store
ко́лкото rel. pron.	as
то́лкова.....ко́лкото	as......as
не то́лкова.....ко́лкото	not as...as, less(fewer)...than
оне́зи не са то́лкова скъ́пи, ко́лкото тия	those are less expensive than these
купува́ч m.	buyer
кути́я f.	box
кути́я цве́тни мо́ливи	a box of colored pencils
ле́нта f.	ribbon; tape
ле́нта за пи́шеща маши́на	typewriter ribbon
масти́ло n.pl. мастила́	ink
масти́ло за автомати́чна писа́лка	fountain pen ink
маши́на f.	machine; apparatus; engine
пи́шеща or пишу́ща маши́на	typewriter
нужда́я се от......, е се от	to need
нужда́я се от харти́я за писма́	I need stationery
о́ня, она́я, ону́й, они́я dem.pron.	that; those (for objects away from the speaker)
опако́вам, а	to wrap up
отно́во adv.	again
писа́лка f.	pen (the pen and its holder)
автомати́чна писа́лка	fountain pen
пи́шещ, а,о,и	(one who or that which, is) writing
пи́шеща or пи́шу́ща маши́на	typewriter
плик m.pl. пли́кове	envelope
предпочи́там, а	to prefer
предпочета́, -е́ p.t.предпоче́тох,е	
ра́двам се, -а	to be happy , glad

LESSON 44

разка́звам	to tell (a story)
разка́жа, е	
разка́зах p.t.	
ро́зов, а,о,и	pink
сме́тка f.	bill
такъ́в, така́ва, тако́ва, таки́ва dem. pron.	such
харти́я f.	paper
харти́я за писма́	statiónery
цве́тен, -тна,о,и	colored
час m.pl. часове́	hour
с часове́	for hours

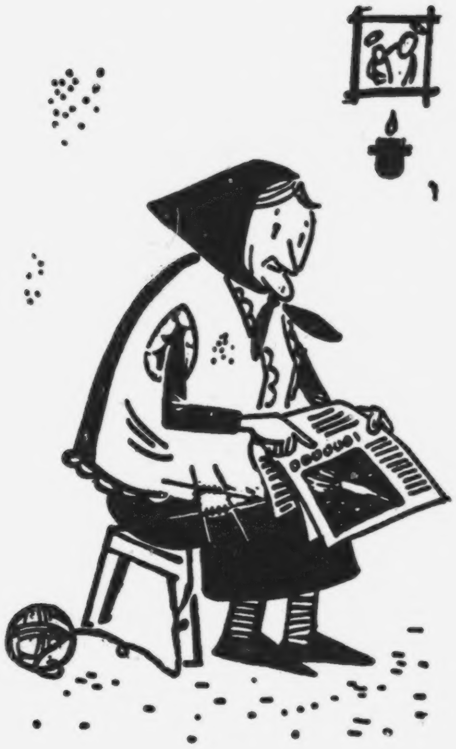

— Един милион километра — т/ тя трябва в рая да е стигнала!..

ВЕЧЕРНИ НОВИНИ

14 януари 1959 г., брой 2301

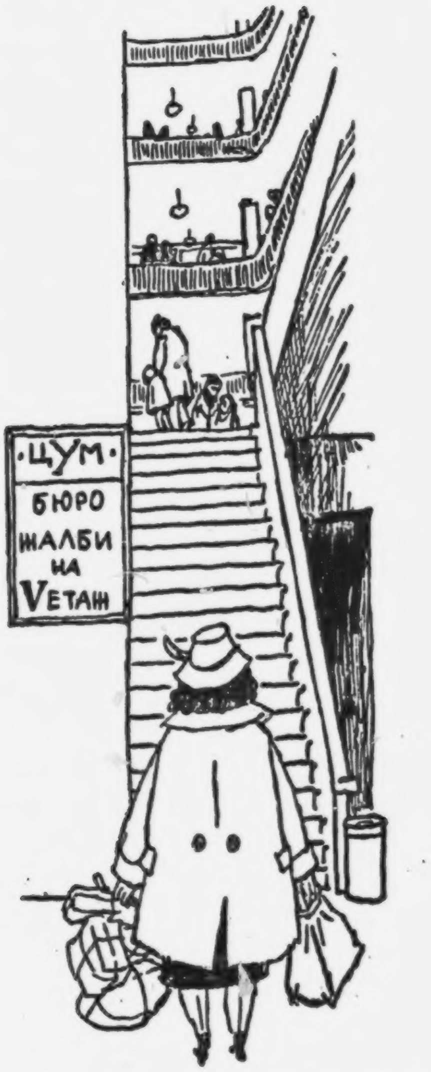
·ЦУМ·
БЮРО
ЖАЛБИ
НА
V ЕТАЖ

— Ох, дано не става нужда да се оплаквам!...

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 45

LESSON 45

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Usage of the Short Personal Pronouns as Possessives

II. Irregular Past Active Participle

I. Usage of the Short Personal Pronoun as Possessives

1.

Моят костюм е кафяв.
Костюмът ми е кафяв.

Твоят костюм е син.
Костюмът ти е син.

Моят костюм е кафяв.	Костюмът ми е кафяв.
Твоят костюм е син.	Костюмът ти е син.
Твоята униформа е хубава.	Униформата ти е хубава.
Моето сако е бежово.	Сакото ми е бежово.
Моите книги са на масата.	Книгите ми са на масата.
и т. н.	

Български ли е сапунът ти?	Да,....
	Не,....

Ризата ми бяла ли е?
Панталонът ти военен ли е?
Сакото ми синьо ли е?
Книгите ти на масата ли са?
На масата ли е книгата ми?
На закачалката ли е кепето ти?
Болно ли е детето ти?
и т. н.

Къде е кепето ти?	Кепето ми е на закачалката.
книгата ми?	
учебникът ти?	
и т. н.	

Какъв цвят има униформата ти?	Униформата ми е зелена.
вратовръзката ми?	
костюмът ми?	

2.

Неговият костюм е хубав.
Костюмът му е хубав.

Неговият костюм е хубав.	Костюмът му е хубав.
Неговите родители са в София.	Родителите му са в София.
Неговото дете е болно.	
Неговите дрехи са цивилни.	
Неговата четка за зъби е твърда.	
и т. н.	

Кафява ли е връзката на г-н....?	Да, връзката му е кафява.
детето?	Не, връзката му не е кафява.
Болно ли е детето на г-жа....?	
Строг ли е началникът на г-н...?	
На масата ли са учебниците на г-н..?	
и т. н.	

Къде е кепето на г-н...?	Кепето му е на закачалката.
учебникът	
тетрадката	
и т. н.	

Какъв цвят има връзката на г-н..?	Връзката му е зелена.
костюмът	
ризата	
и т. н.	

3.

Нейният одеколон е виенски.
Одеколонът й е виенски.

Нейният одеколон е виенски.	Одеколонът й е виенски.
Нейната блуза е мръсна.	
Нейната къща е голяма.	
и т. н.	

Какъв е одеколонът на г-жа...?	Одеколонът й е виенски.
сапунът	
и т. н.	

Къде е блузата на Радка?	Блузата й е на стола.
пастата за зъби на Радка?	
обущата	
апартаментът	
стаята	
и т. н.	

4.

Нашите учители са българи.
Учителите ни са българи.

Вашите ученици са американци.
Учениците ви са американци.

Нашите учители са българи.
Вашите ученици са американци.
Нашият учител е справедлив.
Вашият началник е строг.
Нашето училище е до морето.
Вашите приятели са на курорт.
и т. н.

Какъв е учителят ви?	Учителят ни е българин.
Какви са учениците ни?	Учениците ви са американци.
Каква е стаята ви?	
Какво е училището ни?	
и т. н.	

Къде е училището ви?	Училището ни е до морето.
началникът ни?	
учителят ви?	
кепетата ви?	
и т. н.	

5.

Техният учител е българин.
Учителят им е българин.

Техният учител е българин.	Учителят им е българин.
Тяхното училище е до пристанището.	
Тяхната моторница е в пристанището.	
Техните лодки са рибарски.	
Техните родители са французи.	
и т. н.	

Какъв е учителят на учениците от Българския отдел?
Каква е къщата на родителите на Рашко?
Какви са лодките на децата?
Какви са списанията на учениците?
Къде са кепетата на учениците?
и т. н.

6.

Нейната майка е болна.
Майка й е болна.

Нейната майка е болна.	Майка й е болна.
Болна ли е нейната майка?	Да, майка й е болна. Не,.......

Тяхната братовчедка е хубава.
Неговият брат е добър ученик.
Вашият баща е строг.
Твоята сестра е весела.
Нашата дъщеря е много жива.
Моят син е болен.

Неговият баща е полковник.	Баща му е полковник.
Какъв е неговият баща?	Баща му е полковник.
Полковникът ли е неговият баща?	

Тяхният син е студент.
Неговият син е ученик.
Нейната дъщеря е хубава.

Моята сестра е на село.	Сестра ми е на село.
Къде е моята сестра?	Сестра Ви е на село.
Неговият брат е в къщи.	
Нейната братовчедка е на кино.	

и т. н.

7.

Моята домашна работа е в къщи.
Домашната ми работа е в къщи.

Моята домашна работа е в къщи.	Домашната ми работа е в къщи.
Къде е твоята домашна работа?	

Твоята автоматична писалка е в чекмеджето.
Неговата пишуща машина е под масата.
Нейните мръсни блузи са на стола.
Вашите военни дрехи са на химическо чистене.
Моите нови обуща са при обущаря.
Нашият българо-английски речник е в къщи.
Техните нови чорапи са на масата.
Моето бежово сако е на стола в гостната стая.

и т. н.

8.

Аз загубих своя молив.
Аз загубих молива си.

Аз загубих своя молив. Какво загубихте Вие?	Аз загубих молива си.

Той потърси своята книга.
Те написаха домашната си работа.
Ние видяхме своя учител.
Той ще поправи своята пишуща машина.
Те пишат със своите автоматични писалки.
Те живеят в своята нова къща.
Той говори на своята жена.
Тя срещна своя чичо на улицата.
и т. н.

Какво пишете?	Аз пиша домашната си работа.
С какво пишете?	Аз пиша с автоматичната си писалка.
Какво учи той?	Той учи урока си.
Какво поправя той?	Той поправя пишущата си машина.

и т. н.

9.

Попитайте г-н Х....какъв цвят има униформата му!
връзката ми
ризата ви
блузата на г-жа...
и т. н.

Попитайте г-н Б.....къде са книгите на Иван и Стоян!
кепето на Драган
пастата за зъби на Радка
и т. н.

Попитайте г-н Р...дали е научил урока си!
дали е написал домашната си работа
дали е поправил пишущата си машина
дали е намерил адреса на г-жа ....
дали е хубава братовчедката на Стоян
дали е болна дъщерята на г-жа....

и т. н.

LESSON 45

II. Irregular Past Active Participle

1.

Аз ядох гювеч снощи.
Аз съм ял гювеч много пъти.

Аз ядох гювеч снощи.	Аз съм ял гювеч много пъти.
той, тя, то, ние, ти, вие, аз, те, жена ми	Той е ял гювеч много пъти.

Аз четох този роман.
Аз му дадох пари вчера.
Той прочете списанието.
Те продадоха къщата миналия месец.
Тя изяде кюфтетата тази сутрин.
Той заведе жена си на театър.
Аз доведох приятеля си тази сутрин.

2.

Той отиде на кино преди малко.
Той е отишел на кино.

Той отиде на кино преди малко.	Той е отишел на кино.
тя, момичето, те, сестра ми, брат ми, децата	
Той дойде преди малко.	Той е дошел.
тя, то, те, майка му	

3.

Аз донесох документите вчера.
Аз съм донесъл документите.

Аз донесох документите вчера.	Аз съм донесъл документите.
ти, тя, те, момичето, ние, адвокатът, вие, аз, то	

Тя занесе обущата на обущаря преди няколко дена.

LESSON 45

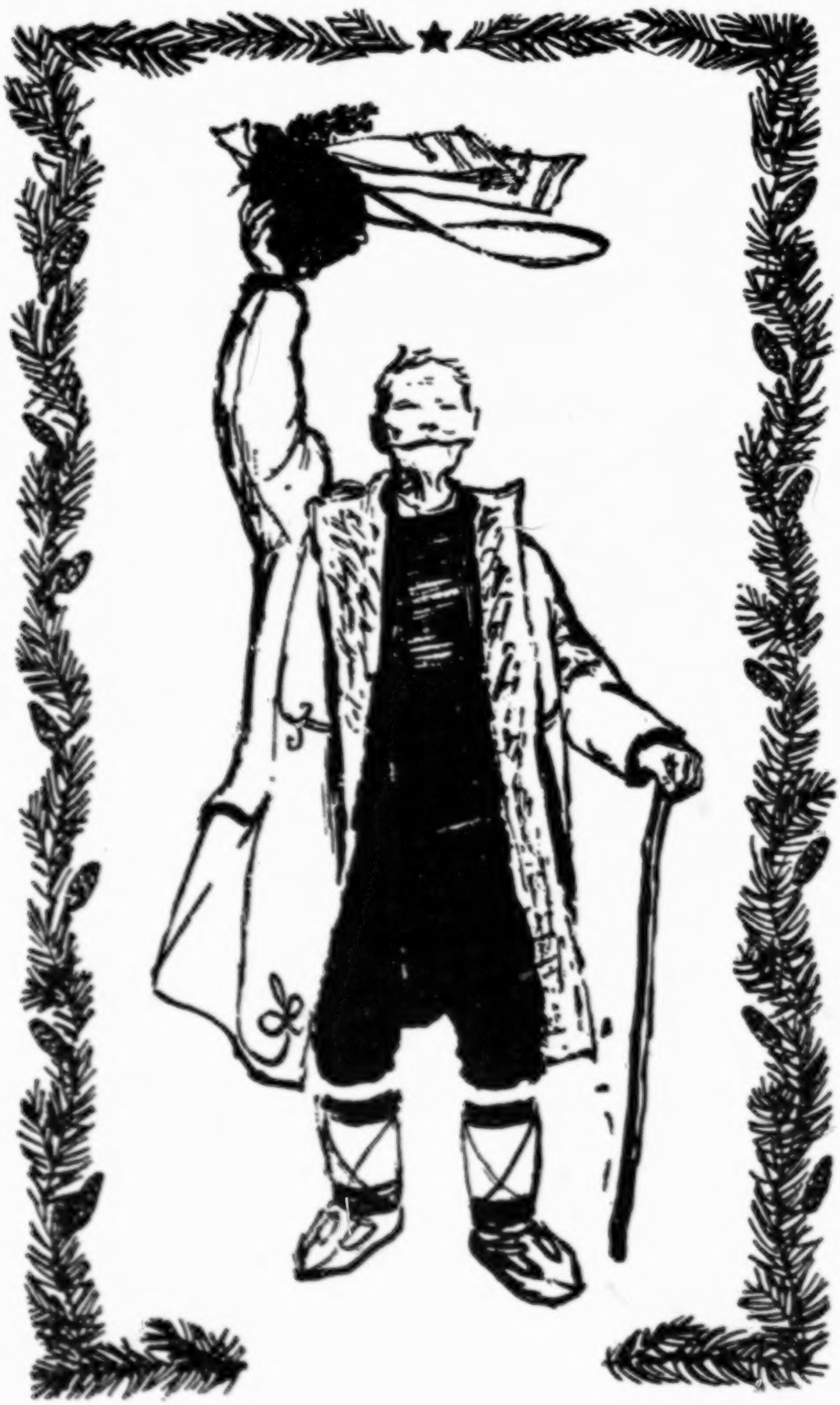

Честита Нова година!

Честита Коледа!

РАЗГОВОР 45.

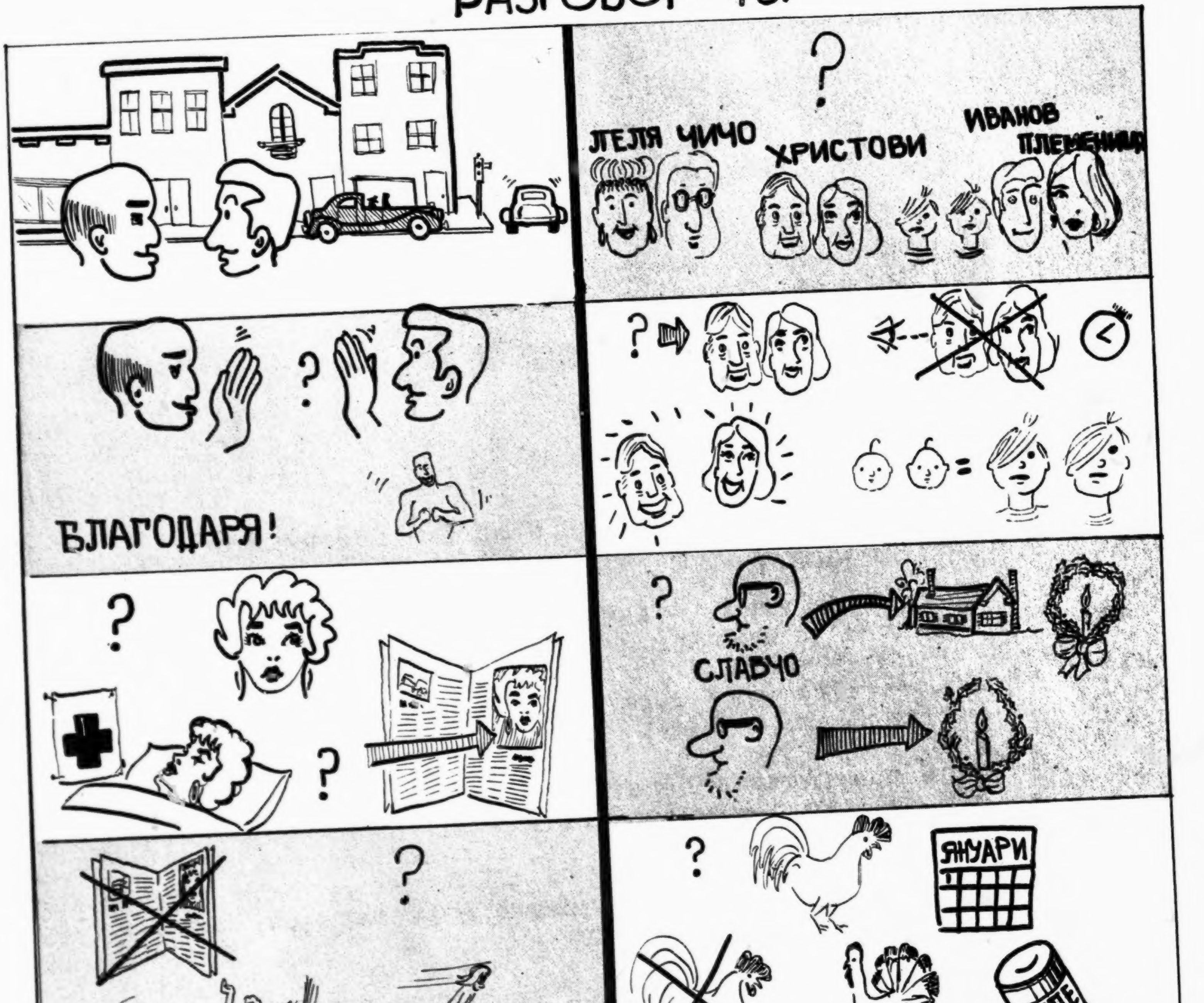
ЛЕЛЯ
ЧИЧО
ХРИСТОВИ
ИВАНОВ
ПЛЕМЕНИЦА
БЛАГОДАРЯ!
СЛАВЧО
ЯНУАРИ
ЗЕЛЕ
ЯНУАРИ

УРОК 45 - РАЗГОВОР

СРЕЩА НА УЛИЦАТА ПРЕД КОЛЕДА

Стоян Ковачев
Тодор Ганчев

- Здраве́й, То́шо! Как си?
- Благодаря́, добре́ съм.

- А как е жена́ ти?
- Бе́ше в бо́лницата. Не че́те ли във ве́стниците за не́я?

- Не съм чел ни́що. Какво́ ѝ се е слу́чило?
- Блъ́сна я мотоцикле́т и ѝ счу́пи крака́.

- Как се чу́вствува сега́?
- Отли́чно, сла́ва Бо́гу!

- Къде́ празну́вахте Но́вата годи́на?
- В къ́щи. Имахме мно́го го́сти.

- Кои́ бя́ха го́стите ви?
- Ле́ля ми, ву́йчо ми, Хри́стови с вну́четата си, Ива́нов и пле́менницата му.

- Как са Хри́стови? Отда́вна не съм ги ви́ждал.
- Добре́ са. Вну́четата им са пора́снали мно́го.

- Си́гурно и дя́до ви Сла́вчо е доше́л за пра́зниците?
- Дя́до ни ще до́йде са́мо за Ко́леда.

- Предпола́гам, че сте я́ли пете́л на Но́ва годи́на?
- Не. Я́дохме пу́йка с ки́село зе́ле.

- Хм...Отда́вна не съм ял пе́чена пу́йка.
- Ела́ на Ко́леда. Ива́нов ни е доне́съл прасе́нце.

- Чуде́сно. Ще до́йда непреме́нно.
- Ще те ча́каме за обя́д.

LESSON 45 - DIALOGUE

A CHANCE MEETING ON THE STREET BEFORE CHRISTMAS

Stoyan Kovachev
Todor Ganchev

- Hi. Tosho! How are you?
- 5 Thank you. I'm fine.
- How is your wife?
- She was at the hospital. Didn't you read in the papers about her?
- I haven't read anything. What happened to her?
- 10 A motorcycle knocked her down and broke her leg.
- How is she feeling now?
- Excellent, thank God.
- Where did you celebrate the New Year's Day?
- At home. We had a lot of guests.
- 15 Who were your guests?
- My aunt, my uncle, Christoffs with their grandchildren, Ivanov and his niece.
- How are the Christoffs? I haven't seen them for a long time.
- They are fine. Their grandchildren have grown up a lot.
- 20 Certainly your grandpa Slavcho has also come for the holidays?
- Our grandpa will come for Christmas only.
- I suppose you had a rooster for New Year.
- No we ate turkey with sauerkraut.
- 25 Come on Christmas day. Ivanov has brought us a suckling pig.
- Wonderful. I'll come without fail.
- We'll be expecting you for dinner.

---

1. In Bulgaria Christmas Ко́леда is celebrated on January 7, 8 and 9 i.e. after the New Year. It used to be the greatest and longest Christian holiday in the country. The present Communist government eliminated it as an official holiday.

10. и й сцу́пи крака́. 'Both и's are not stressed. The construction и сцу́пи крака́ й is also possible. Both и's again are not stressed.

12. сла́ва Бо́гу lit. glory to God!

22. A cooked rooster is the traditional dish usually on the New Year's Eve.

25. прасе́нце the small suckling pig is the favorite dish for Christmas.

LESSON 45

ГРАМАТИКА

I. USAGE OF THE SHORT PERSONAL PRONOUNS AS POSSESSIVES

a. The dative forms of the short personal pronouns may be used as possessives. In this case they mean:

Singular		Plural	
ми	my	ни	our
ти	your	ви	your
му	his	им	their
й	her		
му	its		

b. When used as possessives the short personal pronouns always refer to a noun.* The noun must have an article (for exceptions see below para c.).

Examples:

Костю́мът му е черен.	His suit is black.
Унифо́рмата ми е но́ва.	My uniform is new.
Учи́телят ти е добъ́р.	Your teacher is good.
Го́стите им дойдо́ха.	Their guests came.
Мотоцикле́тът счупи крака й.	The motorcycle broke her leg.
Дре́хите ви не са чи́сти.	Your clothes are not clean.
Деца́та ни пора́снаха.	Our children grew up.

---

* The personal pronouns, used as such, always refer to a verb. See III, 228 and IV 170 ss.

c. The following nouns denoting family members, when used in singular do not take an article if connected with the possessives. ми, ти, му, й, ни, ви, им.

Examples:

баща́	father	чи́чо	uncle (father's brother)
ма́йка	mother	ву́йчо	uncle (mother's brother)
брат	brother	ле́ля	aunt (mother's sister)
сестра́	sister	стри́на	aunt (uncle's wife)
син	son	дя́до	grandfather
дъщеря́	daughter	ба́ба	grandmother

Examples:

Баща́ ми е стар.	My father is old
but	
Бащи́те ни са ста́ри.	Our fathers are old
Брат му до́йде́.	His brother came.
but	
Бра́тята му до́йдо́ха.	His brothers came.

2. Usage of the Reflexive Pronoun СИ as Possessive.

The reflexive pronoun СИ is used as possessive for all persons and numbers, if the possession belongs to the subject of the sentence.

Examples:

Хри́стори до́йдо́ха с вну́четата си.	Christofs came with their (own) grandchildren.
but	
Хри́стови до́йдо́ха с вну́четата им.	Christofs came with their (of somebody else) grandchildren.

Той нóси унифóрмата си.	He wears his (own) uniform.
but	
Той нóси унифóрмата му.	He wears his (of somebody else) uniform.
Тя перé блýзата си.	She washes her (own) blouse.
but	
Тя перé блýзата ѝ.	She washes her (of another female) blouse.

3. Position of the Short Personal Pronoun when used as a Possessive.

The short personal pronouns, when used as possessives, are never stressed. They always follow the noun to which they refer. If the noun is modified by an adjective, the possessive is between the adjective and the noun. The adjective always has the definite article.

Examples:

Той нóси унифóрмата си. (СИ is pronounced together with униформата)	He wears his uniform.
The same way:	
Тя пи́ше с писáлката ми.	He writes with my pen.
Тя пи́ше с нóвата си писáлка.	She writes with her new pen.
Нóвата им къ́ща е хýбава.	Their new house is beautiful.
Зелéната му унифóрма е стáра.	His green uniform is old.

II. IRREGULAR PAST ACTIVE PARTICIPLE

The verbs ending in -ОХ in the 1st person singular of the past tense show some irregularity when forming the past active participle.

---

* For the formation of the Past Active Participle in general see Lesson 41, Grammar

LESSON 45

1. The verbs having a -Т or -Д in their stem lose these two consonants and form the participle in the following way.

Present Tense	Past Tense	Participles:
чета́	че́тох	чел, че́ла, че́ло, че́ли
дам	да́дох	дал, да́ла, да́ло, да́ли

The following verbs form their participles in the same way:

бода́, е	to prick	бол, а, о, и
мета́, е	to sweep	мел, а, о, и
раста́, е	to grow	ра́съл, ра́сла, ра́сло, ра́сли

(Notice the insertion of ъ in the masculine form!)

2. The rest of the verbs having the ending -ОХ in the past tense insert a ъ in front of the ending л.

вля́за.	вля́зох	вля́зъл,	вля́зла, вля́зло, вле́зли*

The following verbs form their past active participle in the same way:

Present Tense	Past Tense	Participles:
донеса́ to bring to	доне́сох	доне́съл, доне́сла, о, и
занеса́ to take to	зане́сох	зане́съл, зане́сла, о, и
пека́ to bake	пе́кох	пе́къл, пе́кла, о, и
река́ to say	ре́кох	ре́къл, ре́кла, о, и
сека́ to fell	ся́кох	ся́къл, ся́кла, о, и

---

* Notice the change of я to -Е in the plural.

3. The following verbs form their participles with a change of the stem.

Present Tense	Past Tense	Participles:
до́йда, е to come	до́йдо́х	доше́л, дошла́, о́,и́
оти́да, е to go to	оти́дох	оти́ше́л, оти́шла́, о́,и́

Из дневника на една въоръжена жена

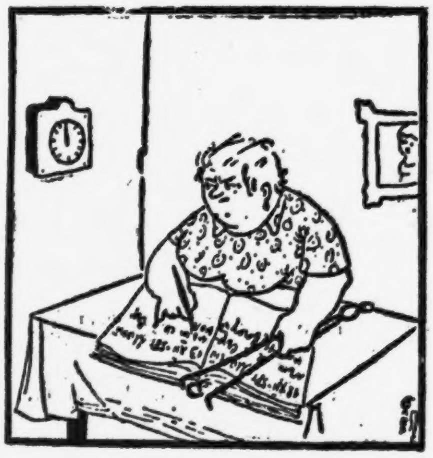

...Полунощ! А моя мъж още не се е върнал!!!

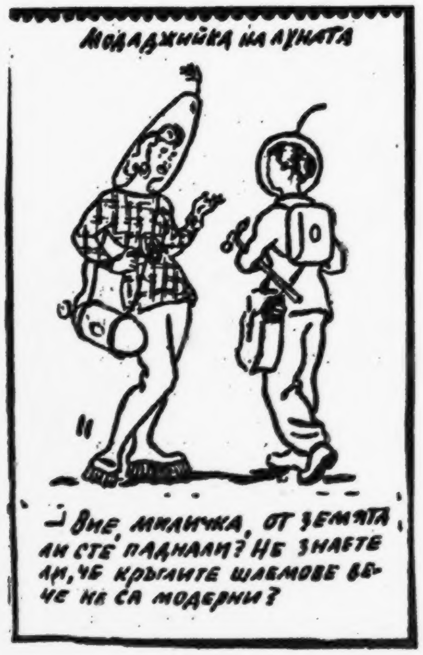
Модаджийка на луната
— Вие, миличка, от Земята ли сте паднали? Не знаете ли, че кръглите шлемове вече не са модерни?

LESSON 45

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Usage of the Short Personal Pronouns as Possessives

II. Irregular Past Active Participle.

1.

Моят костюм е кафяв.	Костюмът ми е кафяв.
Нейната шапка е нова.	Шапката й е нова.
Техните кепета са зелени.	Кепетата им са зелени.
Твоето списание е немско.	Списанието ти е немско.
Как е твоята жена?	Как е жена ти?
Неговата леля е много болна.	
Нейният вуйчо е полковник.	и т. н.
Виждал ли си техните внучета?	
Неговата племенница е много хубава.	
Техните внучета са порасн али много.	
Стар ли е Вашият дядо?	
Нашият дядо е много стар.	
Мотоциклет счупи нейния крак.	
Моят мотоциклет е скъп.	
Аз карам своя мотоциклет всеки ден.	
Те доведоха своите внучета.	
Аз продадох своя мотоциклет.	
Той написа неговата домашна работа.	
Утре той ще напише своята домашна работа.	
Нейният сапун е виенски.	
Какъв е неговият речник?	
Твоят българо-английски речник е на масата.	
Нейната автоматична писалка е много хубава.	
Тя пише със своята автоматична писалка.	
Той е довел своята сестра.	
Те са отишли на кино със своя баща.	
Твоята майка е хубава.	
Нейната майка е донесла своите блузи.	
Неговата сестра е опрала своите мръсни блузи.	

LESSON 45

Моите братя са в чужбина.
Те са отишли да видят своята
нова къща.
Тяхната нова къща е на ъгъла до
техния стар магазин.
Вашите военни дрехи са в моя
кафяв куфар.
Тя е занесла неговите цивилни
дрехи на химическо чистене.
Моят нов учебник е в неговото
чекмедже.
Нашият стар дядо е много болен.
Тяхната голяма дъщеря учи в университета.
Вашият син учи ли в Техническото училище?
Кога умря неговият чичо?
Моята домашна работа е на масата.
Аз съм прочел своя урок.
Чел ли сте неговия нов роман?
Той е донесъл своята пишуща машина.
Неговата пишуща машина е нова.
Познаваш ли нейната дъщеря?
Аз загубих своя червен молив.
Моят червен молив беше в чекмеджето.
Вашата болна баба умря преди един месец.
Тя е дошла със своята майка.
Момичето е отишло със своя брат на кино.
Тя е завела своите деца в Зоологическата
градина.
Те са довели своята баба.
Той е вече влязъл в нейната стая.
Неговата сестра чете своята книга.
Аз съм ял от неговото грозде.
Аз забравих да телефонирам на нейния
брат. Аз телефонирах на нейната
сестра.
Те живяха два месеца в неговия апартамент.
Той е донесъл техните документи.
Те са донесли техния грамофон.
Аз харесвам техните нови плочи.
Неговите зелени круши не са вкусни.
Той не може да стреля със своя
военен пистолет.
Срещна ли неговия учител снощи?
Видя ли неговия брат вчера?
Неговите сестри учат в смесената гимназия.
Нейните братя работят в завода.
Техните родители са на село.
и т. н.

2.

Аз ядох пуйка на Нова година.	Аз съм ял пуйка.
той,тя, те, ние, ти, вие, аз, момичето	Той яде пуйка на Нова година. Той е ял пуйка. и т. н.
Ял ли сте пуйка?	Да, аз съм ял пуйка. Не, аз не съм ял пуйка.
А тя?.. А той? .. А те?	
Кой от Вас е ял печено прасенце? петел кебапчета фасул кюфтета гювеч кисело мляко	Аз съм ял печено прасенце. той, те, ние, тя,то
Те изяли ли са кебапчетата? кюфтетата пуйката прасенцето петела	
той, тя, ние, вие, аз, ти	
Кой от Вас е изял киселото мляко? сиренето кашкавала луканката	Аз...тя...той...те...ние...

3.

Аз четох този роман снощи.	Аз съм чел този роман.
тя, те, той, ние, то, аз, ти, вие	Тя чете този роман снощи. Тя е чела този роман.
Тя чела ли е този роман?	Да, тя е чела този роман. Не, тя не е чела този роман.
А ти?.. А те?.. А той?	
Кой от Вас е чел това списание? прочел	Аз...той...тя...те...ние...

4.

Кой от Вас е ял кисело мляко?	Аз...тя...те...ние...то
фасул	
пуйка	и т. н.
печено прасенце	
българско сирене	
кашкавал	
петел	

Кой от Вас е изял киселото мляко?
гювеча
крушите
гроздето
ябълките
фасула
и т. н.

Кой от Вас е донесъл домашната си работа?
Кой от Вас е дал пари на заем на г-н В....?
Кой от Вас е чел този роман?
Кой от Вас е прочел урока си?
Кой от Вас е довел жена си?
Кой от Вас е занесъл дрехите си на химическо чистене?
Кой от Вас е завел децата си в Зоологическата градина?
Кой от Вас е дошел за празниците?

5.

Къде е отишел той?	Мисля, че е отишел на кино.
	Предполагам, че...
тя, те, момичето, той	Изглежда, че ..
	Не знам...

С кого е дошла тя?
Какво са яли децата?
Какво са чели студентите?
Какво сте донесъл за празниците?
Кой костюм е занесла на химическо чистене?

6.

Попитайте г-н Х.... дали костюмът му е кафяв!
дали синята му връзка е копринена
дали е ял кисело мляко
дали са болни децата на Христови
дали е зелена връзката ми
дали е хубава сестрата на Стоян
дали е чел българско списание
дали е скъп мотоциклетът на г-н...
дали е хубава автоматичната писалка на Радка
дали харесва новите плочи на братовчедка си

където са книгите на И... и С...
където е домашната работа на г-н...
където са кепетата на студентите
където е американското списание на г-жа...
където беше червеният молив на г-н...
където е пишещата машина на Христови
където е българо-английският речник на г-жа..
където е автоматичната ми писалка
където е Вашата домашна работа

какъв цвят има връзката на г-н....
блузата на г-жа....
автомобилът на Стоянови
ризата ми
обущата му
и т. н.

7.

Кажете на г-н Х...., че аз питам дали е научил урока си!

Ученик:
Г-н Т... пита дали сте научил урока си.

Кажете на г-н Х...., че аз питам дали е прочел списанието!
дали е разбрал урока
дали сте изяли пържолите
дали съм му дал учебника
дали жена му е завела децата на кино
дали студентите са влезли в стаята
дали момичето е излязло от стаята

ЧЕТИВО

Нова година е голям празник за всички хора както в България, така и в другите страни. В България срещу Нова година* навсякъде има балове и танцови забави. Там хората танцуват, пият и се веселят. Някои играят на карти на пари, за да си видят късмета. На вечеря пред Нова година** много българи ядат петел. Точно в 12 часа, в полунощ, всички посрещат Новата година с чаша вино в ръка. Обикновено се прибират в къщи рано сутринта.***

Коледа е най-големият християнски празник в България. Българите го празнуват на 7, 8 и 9 януари, докато народите в Съединените щати и Западна Европа го празнуват на 25 декември. В градовете една седмица преди Коледа хората приготвят коледни дървета. На 6 януари в България момичета и момчета ходят до късно през нощта по къщите и пеят коледни песни. Хората им дават пари или нещо за ядене****. Родителите дават подаръци на децата си. В България времето около Коледа е много студено. Много хора отиват през нощта на църква. След полунощ, като се върнат в къщи, те обикновено ядат печено прасенце.

Тази година Тодор Ганчев искаше да прекара празниците със семейството си на село у дядо си Славчо. Обаче няколко седмици преди Нова година мотоциклет блъсна жена му и й счупи крака. Тя трябваше да стои десет дена в болницата. Няколко дена преди Нова година тя оздравя и се върна в къщи. Тя се чувстваше добре, затова Ганчев покани у дома си за Нова година някои свои роднини и приятели. Гости му бяха: леля му, вуйчо му, Христови и внучетата им и Иванов с племенницата си. Дядо Славчо не можа да дойде за Нова година. Обеща да дойде непременно за Коледа.

На обяд на Нова година те ядоха пуйка с кисело зеле. Няколко дена преди Коледа Ганчев случайно срещна на улицата братовчед си Стоян Ковачев. Той беше сам в София. Майка му и баща му, брат му Христо и сестра му Милка бяха на една хижа на Витоша, за да прекарат празниците там. Стоян трябваше да учи за изпитите по медицина, които той трябваше да държи в края на януари. Тодор го покани за Коледа. Стоян обеща, че ще бъде у тях на обяд.

---

* срещу Нова година - on New Year's Eve.
** пред Нова година = срещу Нова година.
*** рано сутринта - early in the morning.
**** нещо за ядене - some food.

LESSON 45

ПРЕВОД

1. What are you eating now? I'm not eating anything now, I ate half an hour ago. I ate up two pork chops.

2. Eat now. Eat up the cheese.

3. Enter the room, go to the buffet and bring the forks, spoons and knives.

4. Come at once. Don't come in your car. Hire a taxi.

5. They are drinking wine. They haven't drunk up the wine yet.

6. We are studying the lesson. We haven't learned it yet.

7. She's eating grapes now. She hasn't eaten them up yet.

8. He is lighting the fire now. He hasn't lighted it yet.

9. She is writing letters now. Last night when I came home, she was writing her homework. She wrote two letters this morning. She'll finish writing a third letter in a while.

10. I called her on the phone a few minutes ago, but she was not at home. Why don't you call her again? I'll call her in a quarter of an hour.

11. Did you read the magazine? Yes, I finished reading it. I was reading it when you came. What are you reading now? I'm reading a novel. When do you think you'll finish reading it? I don't know.

12. Do you know her? Yes, I do. I met her (for the first time) a few weeks ago.

13. Did you shave? Yes, but he hasn't finished shaving yet. He's still shaving. He was washing himself while I was shaving.

14. She is ironing your shirts now. She pressed your jacket. She finished pressing your pants. While she was pressing, I was washing my dirty blouse. I finished washing it.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

A.

1. Къде се срещнаха Стоян Ковачев и Тодор Ганчев пред Коледа?
   Пред Коледа те се срещнаха на улицата.

2. Какво се случи с жената на Тодор Ганчев пред Коледа?
   Мотоциклет я блъсна и й счупи крака.

3. Къде заведе Тодор Ганчев жена си, след като я блъсна мотоциклет?
   Той я заведе в болницата.

4. Къде празнуваха Ганчеви Новата година?
   Ганчеви празнуваха Новата година в къщи.

5. Кои бяха гостите на Ганчеви?
   Гостите им бяха лелята на Ганчев, вуйчо му, Христови с внучетата си, Иванов и племенницата му.

6. Какво е станало с внучетата на Христови?
   Те са пораснали много.

7. Кога мислеше дядо Славчо да дойде у Ганчеви?
   Дядо Славчо мислеше да дойде у тях за Коледа.

8. Какво ядоха Ганчеви на Нова година?
   На Нова година Ганчеви ядоха пуйка с кисело зеле.

9. Какво донесе Иванов на Тодор Ганчев?
   Иванов му донесе прасенце.

10. Кога ще ядат Ганчеви прасенцето?
    Ганчеви ще ядат прасенцето на Коледа.

B.

1. Какъв празник е Нова година?
   Нова година е голям празник за всички хора както в България, така и в другите страни.

2. Какво правят срещу Нова година хората в България?
   В България срещу Нова година хората ходят по балове и танцови забави.

3. Какво правят хората в България на баловете и танцовите забави срещу Нова година?
   На тия забави хората в България танцуват, пият и се веселят.

4. На какво играят някои от хората срещу Нова година?
   Някои играят на карти на пари.

5. Защо играят хората на карти на пари срещу Нова година?
   Хората играят на карти на пари срещу Нова година, за да си видят късмета.

6. Какво ядат много българи на вечеря пред Нова година?
   На вечеря пред Нова година много българи ядат петел.

7. Какво правят всички хора точно в 12 часа по полунощ?
   Точно в 12 часа по полунощ всички посрещат Новата година с чаша в ръка.

8. Кога се прибират хората в къщи на Нова година обикновено?
   Обикновено те се прибират в къщи рано сутринта.

9. Какъв празник е Коледа за българите?
   Коледа е най-големият християнски празник за българите.

10. Кога празнуват българите Коледа?
    Българите празнуват Коледа на 7 и 8 януари.

11. Кога празнуват Коледа народите в Съединените щати и Западна Европа?
    Народите в Съединените щати и Западна Европа празнуват Коледа на 25 декември.

12. Какво приготвят хората в градовете една седмица преди Коледа?
    Хората в градовете приготвят коледни дървета.

13. Защо в България на 6 януари момичета и момчета ходят до късно през нощта по къщите?
    Момичета и момчета ходят до късно през нощта по къщите, за да пеят коледни песни.

14. Какво дават хората на момичетата и момчетата, които пеят коледни песни?
Те им дават пари или плодове.

15. Какво дават родителите на децата си?
Родителите дават подаръци на децата си.

16. Какво е времето в България около Коледа?
Времето около Коледа в България е много студено.

17. Къде отиват много хора през нощта срещу Коледа?
Много хора отиват на църква през нощта срещу Коледа.

18. Какво ядат хората, след като се върнат от църква в къщи?
След като се върнат хората от църква в къщи, те ядат печено прасенце.

19. Къде искаше Тодор Ганчев да празнува със семейството си празниците тази година?
Тази година той искаше да празнува празниците на село у дядо си Славчо,

20. Защо Тодор Ганчев не празнува празниците у дядо си Славчо?
Той не празнува празниците у дядо си Славчо, защото мотоциклет блъсна жена му и й счупи крака.

21. Къде трябваше да изпрати Ганчев жена си?
Той трябваше да я изпрати в болницата.

22. Кога оздравя и се върна в къщи жената на Тодор Ганчев?
Тя оздравя и се върна в къщи няколко дена преди Нова година.

23. Как се чувствуваше жената на Тодор Ганчев, след като се върна в къщи?
След като се върна в къщи, тя се чувствуваше добре.

24. Защо покани Ганчев у дома си някои свои роднини и приятели за Нова година?
Той ги покани у дома си, защото жена му се чувствуваше добре, но не можеше да излиза от къщи.

25. Кой дойде у дома на Ганчев за Нова година?
За Нова година дойдоха у Ганчев леля му, вуйчо му, Христови и внучетата им и Иван с племенницата си.

26. Кой не можа да дойде у Ганчев за Нова година?
Дядо Славчо не можа да дойде у Ганчев за Нова година.

27. Кога обеща дядо Славчо, че ще дойде у Ганчеви?
Дядо Славчо обеща, че ще дойде за Коледа.

28. Кого срещна Тодор Ганчев на улицата няколко дена преди Коледа?
Няколко дена преди Коледа той срещна братовчед си Стоян Ковачев.

29. Със семейството си ли беше Стоян Ковачев в София?
Не. Той беше сам в София.

30. Къде бяха майка му и баща му, брат му Христо и сестра му Милка?
Майка му, баща му, брат му Христо и сестра му Милка бяха на една хижа на Витоша.

31. Защо майка му, баща му, брат му Христо и сестра му Милка бяха на хижа на Витоша.
Майка му, баща му, брат му Христо и сестра му Милка бяха на хижа на Витоша, за да прекарат празниците там.

32. Защо не отиде Стоян с баща си и майка си на Витоша?
Той не отиде с баща си и майка си на Витоша, защото трябваше да учи за изпитите си по медицина.

33. Кога трябваше Стоян да държи изпитите?
Стоян трябваше да държи изпитите в края на януари.

34. У кого ще прекара Стоян Коледа?
Стоян ще прекара Коледа у Ганчеви.

35. Кога поканиха Ганчеви Стоян?
Те го поканиха още преди Коледа.

LESSON 45

ДОМАШНА РАБОТА

Part I. Translate into Bulgarian:

1. I need a box of colored pencils. Which box do you want? The red or the blue? I'll take the blue. I always took a blue box when I needed pencils.
2. How much are these blue envelopes? These envelopes cost ninety-eight st. And those? Those are cheaper than these.
3. I sold him two jackets. For this one he paid me less than he paid for that one.
4. Those green apples are not as expensive as these, the yellow ones.
5. How many dozen do you want? Only one dozen, please.
6. They need Bulgarian-English dictionaries.
7. The vocabulary of this lesson is very large. We won't be able to learn it in one day.
8. Do you have a fountain pen like this? No, we don't have any like the one you want.
9. She isn't as pretty as you think.
10. This is the first edition of the fourth textbook.

Part II. Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 45;
2. Tell us how you spend the Christmas holidays.

LESSON 45

РЕЧНИК

бал m.pl. бáлове	ball
бог m.pl. боговé	god
Бóже!	my God!
слáва Бóгу	thank God!
веселя́ се, и́ се, и́х се	to enjoy oneself
ви́ждам късмéта си	to try one's luck
внýче n.pl. внýчета	grandchild
вýйчо m.pl. вýйчовци	uncle (mother's brother)
до къ́сно	until late
дошéл, дошлá, ó, и́ p.a.p. of дóйда	
зáпаден, зáпадна, о,и	west, western
Зáпадна Еврóпа	West Europe
зéле n.	cabbage
ки́село зéле	sauerkraut
кáкто.......такá и	as well as; both..... and
Кóледа f.	Christmas
кóледен, кóледна, о,и	pertaining to Christmas
кóледно дървó	Christmas tree
крак m. pl. кракá	leg
after numerals крáка	
лéля f.	aunt
момчé m.pl. момчéта	boy
мотоциклéт n.	motorcycle
нався́къде adv.	everywhere
нарóд	people; folk; nation
нéщо за я́дене	some food
отдáвна adv.	for a long time; long ago; long time since
отли́чно adv.	excellent; fine
пари́	money
игрáя на кáрти на пари́	to play cards for money
петéл m.pl. петли́	rooster
плéменница f.	niece
по	from one...to another
по къ́щите	from one house to another
подáрък m.pl. подáръци	present, gift
порáствам	to grow up
порáсна, е, ах	
прáзник m.pl. прáзници	holiday
празнýвам	to celebrate
прасéнце n.pl. прасéнца	suckling pig; small pig
пред prep.	before
пýйка f.	turkey

ра́но сутринта́	early in the morning
сла́ва f.	glory, fame
сла́ва Бо́гу	thank God!
слу́чвам се	to happen
слу́ча се, и, се, их се	
срещу́ Но́ва годи́на	on New Year's eve
счу́пвам	to break
счу́пя, и, их	
съедине́н, а, о, и	united
Съедине́ните ща́ти (in Bulgarian always followed by a verb in plural)	The United States
христия́нски а,о,и	Christian
чел, че́ла, о, и p.a.p. of чета́	
щат m.pl. ща́ти	state
Съедине́ните ща́ти	The United States
ял, а, о,и past. part. of ям	

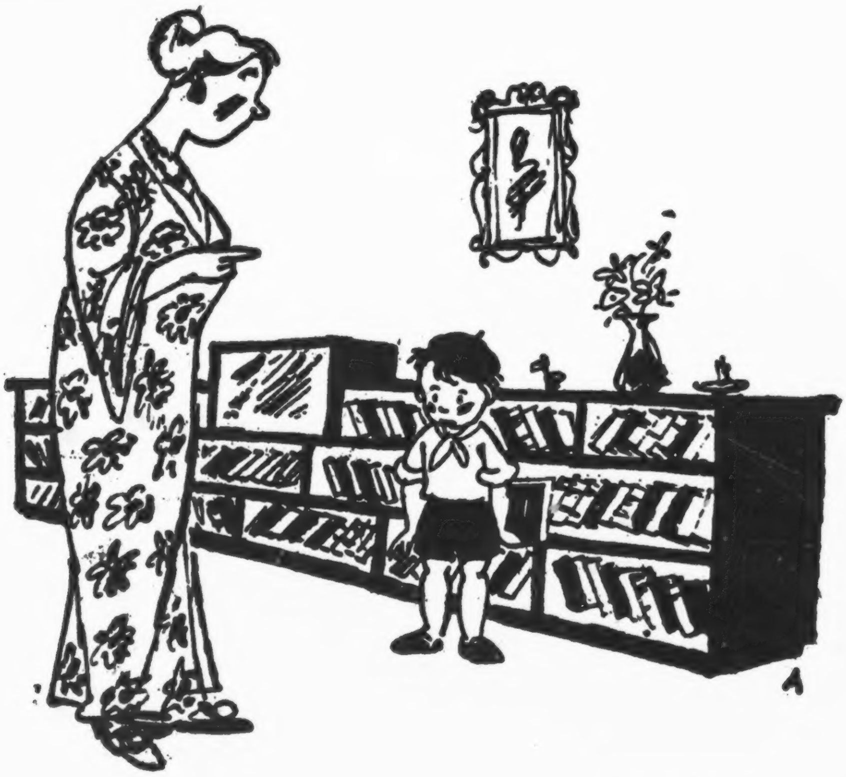

— Защо пипаш книгите! Мама и татко пипат ли ги?...

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 46

LESSON 46

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR: Past Perfect Tense

1.

Влакът замина в 5 ч.
Аз пристигнах на гарата в 6 ч.

Влакът беше заминал, когато пристигнах на гарата.

Влакът замина в 3 ч. Аз пристигнах на гарата в 4 ч.	Влакът беше заминал, когато пристигнах на гарата.
Той се върна в къщи в 10 ч. Аз отидох у него в 11 ч.	Той се беше върнал в къщи, когато аз отидох у него.
тя, ние, ти, аз, те, вие, момичето, дъщеря й	Тя се върна в къщи в 1 ч. Аз, те, той и т. н. отидох у нея в два и половина. Тя се беше върнала в къщи, когато аз отидох у нея.
Аз прочетох вестника в 11 ч. Той го взе в 11 ч. и четвърт.	Аз бях прочел вестника, когато той го взе.
тя, те, вие, то и т. н.	
Те си легнаха в 12 без четвърт. Вие се прибрахте в полунощ. и т. н.	Те си бяха легнали вече, когато Вие се прибрахте.
Момичето направи чай в пет часа. Те станаха в шест часа. и т. н.	Момичето беше направило чай, когато те станаха.
Жена ми излезе в 8 ч. Аз станах в осем и четвърт. и т. н.	Жена ми беше излязла вече, когато аз станах.
Те изядоха пуйката в един часа. Той дойде в два часа. и т. н.	Те бяха вече изяли пуйката, когато той дойде.

2.

Те бяха вече преминали реката,
когато той ги видя.

аз, тя, ние, ти, вие,
войниците, детето, той

Аз бях_ вече преминал реката, когато той ме видя.

и т. н.

Аз бях ял вече, когато
тя се прибра в къщи.

Тя беше вече заминала, когато
той отиде да я види.
Ти беше вече дошел в къщи,
когато аз станах.
Вие бяхте вече отишли на кино,
когато те дойдоха да питат за Вас.
Аз бях слязъл от върха, когато
почна да вали.
Момичето беше вече излязло от хижата,
когато пазачът влезе.
Той беше вече влязъл в купето,
когато влакът тръгна.
Те бяха обядвали, когато той ги
посети на Коледа.
Тя беше вече купила сирене,
когато той я срещна.
Аз бях вече платил на касиера,
когато видях, че съм забравил
да купя пликове.
Книжарят беше вече опаковал всичко,
когато тя влезе в магазина.
Той ми беше опаковал хартията за
писма, когато аз видях друга по-хубава.

3.

Кой беше закусил, когато тя стана?

Аз бях закусил, когато тя стана.

те, дъщеря ѝ, всички,
момичето, вие, ние, той,
ти, аз, децата

Кой си беше легнал, когато той
се върна в къщи?
Кой беше отишел на кино, когато
той се прибра?
Кой беше дошел у Ганчеви, когато
те пристигнаха?
Кой беше вече стигнал до хижата, когато почна да вали?
Кой беше вече написал домашната си работа, когато учителят влезе в стаята.

4.

Тя се върна в 6 ч. Беше ли закусил преди това?	Да, аз бях закусил. Не, аз не бях закусил.

А той?...а те?...а тя? и т. н.

Той се прибра в 9 ч. вечерта.
Те бяха ли си легнали преди това?

А сестра ти?...а децата?...а ти?

Беше ли написал домашната си
  работа преди това?
Момичето беше ли изпрало блузите
  преди това?
Бяхте ли вечеряли преди това?
Бяха ли се прибрали преди това?
Тя беше ли яла преди това?
  и т. н.

5.

След като научи урока,той си легна.
След като беше научил урока,
  той си легна.

След като научи урока, той си легна.	След като беше научил урока, той се легна.

След като тя се върна,
  той отиде на кино.
След като те закусиха,
  тя събуди децата.
  и т. н.

6.

Аз написах писмото, преди той
  да дойде.
Аз бях написал писмото, преди
  той да дойде.

Аз написах писмото, преди той да дойде.	Аз бях написал писмото, преди той да дойде.

Те се върнаха, преди да излеза.
Аз излязох, преди да се върнат.
Тя научи урока, преди той да стане.
Момичето отиде на кино, преди майка му
  да се върне в къщи.
  и т. н.

РАЗГОВОР 46.

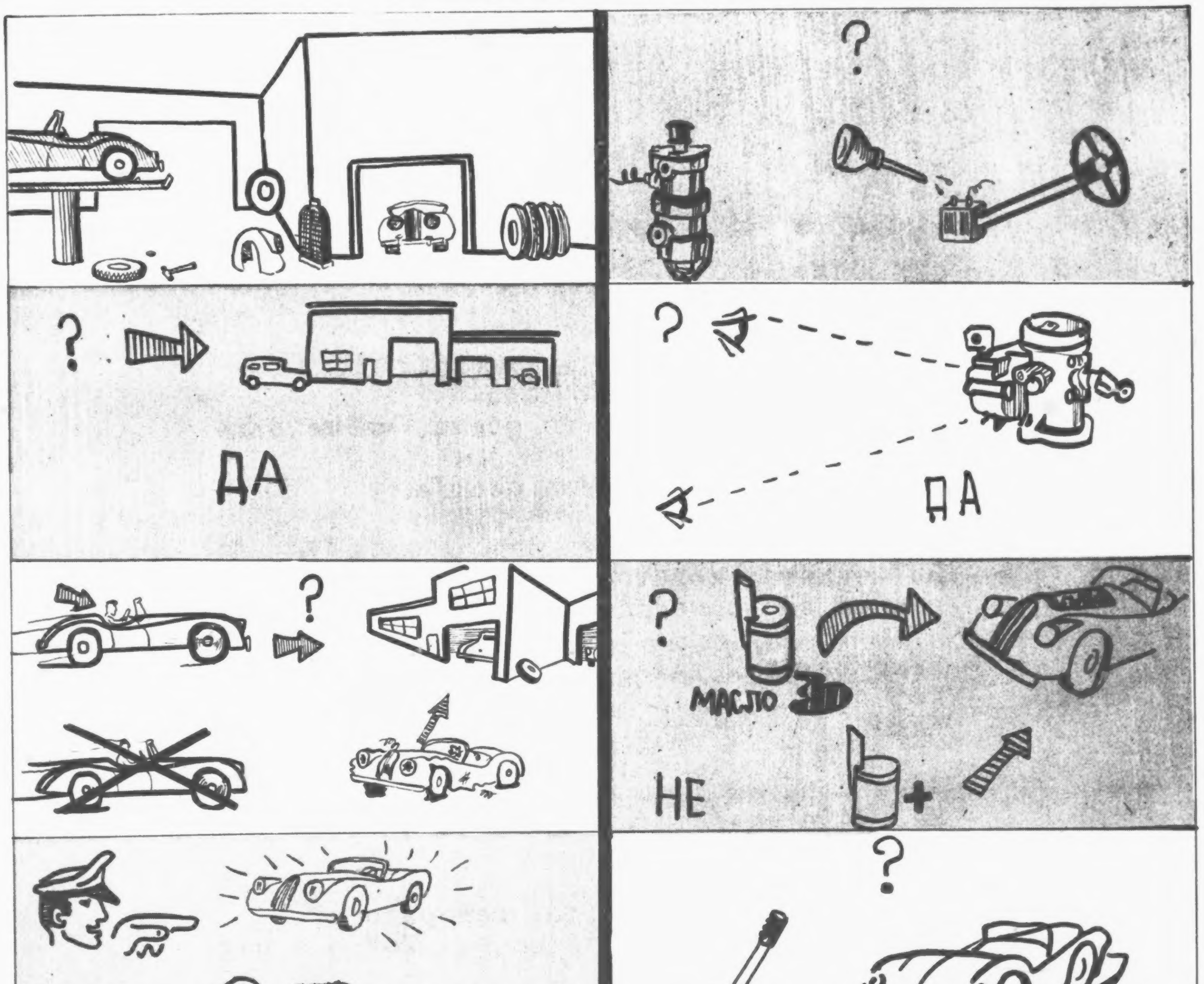
ДА
ДА
ДА
МАСЛО
НЕ
ДА
60 Л.

УРОК 46 - РАЗГОВОР

ПОПРАВКА НА ЛЕКА КОЛА

Тодор Ганчев
Васил, син на Ганчев

- Бе́ше ли в автомоби́лната работи́лница?
- Да, бях.

- Дока́ра ли автомоби́ла?
- Не, не бя́ха го попра́вили о́ще.

- Но гла́вният ма́йстор ми обеща́, че ще бъ́де гото́в днес.
- И аз зна́ех, че ти бе́ше обеща́л.

- А ти припо́мни ли му?
- Да, защо́то, кога́то оти́дох там, той бе́ше по́чнал да го попра́вя.

- Бе́ше ли почи́стил запали́телните све́щи?
- Не, бе́ше ги смени́л с но́ви, защо́то ста́рите бя́ха ве́че него́дни.

- Са́мо това́ ли бя́ха напра́вили?
- Не, бя́ха почи́стили бензи́новата по́мпа и сма́зали корми́лото.

- Ка́за ли им да прегле́дат генера́тора?
- Те бя́ха го прегле́дали ве́че. Той е в ред.

- Бя́ха ли смени́ли ма́слото в мото́ра?
- Не, бя́ха доле́ли са́мо о́ще ма́лко.

- Ка́кво о́ще и́ма да пра́вят?
- Тря́бва да зате́гнат ръ́чната спира́чка, да сма́жат шаси́то и пр.

- Кога́ ще бъ́де гото́ва кола́та?
- При́вечер.

- На връ́щане мини́ покра́й бе́нзоста́нцията и напълни́ резервоа́ра с бензи́н.
- Добре́.Ще взе́ма шейсе́т ли́тра.

REPAIR OF AN AUTOMOBILE

Todor Ganchev
Vasil, son of Ganchev

- Were you at the garage?
- Yes, I was.
- Did you drive the automobile here?
- No, they hadn't repaired it yet.
- But the foreman promised me that it would be ready today.
- I also knew that he had promised you.
- But did you remind him?
- Yes, because when I went there he had started to repair it.
- Had he cleaned the spark plugs?
- No, he had replaced them with new ones because the old ones were no good anymore.
- Is that all they had done?
- No, they had cleaned the gas pump and oiled the steering mechanism.
- Did you tell them to look at the generator?
- They had already checked it. It is O.K.
- Had they changed the oil in the motor?
- No, they had added only a little more.
- What else do they have to do?
- They have to tighten the hand break, lubricate the chassis and so on.
- When will the car be ready?
- Towards evening.
- On the way back pass by the gas station and fill up the tank with gas.
- O.K. I'll take 60 liters.

---

1. ле́ка кола́ lit. "light car" i.e. passenger car, as a contrast to a bus or truck.
4. работи́лница = "workshop"; here "repair shop" автомоби́лна работи́лница = "garage", "automotive repair shop".
8. че ще бъ́де гото́в lit. will be ready; "would be ready" is the correct translation since the verb in the main clause is in the past.
11. му is dative, since the Bulgarian verb припо́мням "to remind", is construed with a dative /ня́кому somebody/ and an accusative: припомням някому нещо = to remind somebody of something.
16. него́ден lit. "not fit".
29. бе́нзоста́нция abbr. = бензи́нова ста́нция gasoline station
31. ли́тър approximately 1 quart.

ГРАМАТИКА

PAST PERFECT TENSE *

I. Formation

1. The Past Perfect Tense in English is made up of the past tense of the auxiliary verb have and the past participle of the verb to be inflected.
Examples:

I had drunk	we had drunk
you had drunk	you had drunk
he she had drunk it	they had drunk

2. In Bulgarian the Past Perfect Tense is made up of the imperfect tense of the auxiliary verb СЪМ and the past active participle of the verb to be inflected. The aspect of the tense is determined by the participle which may be imperfective or perfective.
Examples:

Affirmative Form

Imperfective Aspect				Perfective Aspect			
			Verbs of the 1st Group				
аз	бях	пи́л,а,о	I had drunk	аз	бях	изпи́л,а,о	I had finished drinking
ти	бе́ше	пил, а,о		ти	бе́ше	изпи́л,а,о	
той	бе́ше	пил		той	бе́ше	изпи́л	
тя	бе́ше	пи́ла		тя	бе́ше	изпи́ла	
то	бе́ше	пи́ло		то	бе́ше	изпи́ло	
ние	бя́хме	пи́ли		ние	бя́хме	изпи́ли	
вие	бя́хте	пи́ли		вие	бя́хте	изпи́ли	
те	бя́ха	пи́ли		те	бя́ха	изпи́ли	

---

* In Bulgarian it is called ми́нало предварително вре́ме.

LESSON 46

Verbs of the 2nd Group

Imperfective Aspect		Perfective Aspect	
аз бях чи́стил,а,о	I had cleaned	аз бях почи́стил,а,о	I had finished cleaning
ти бе́ше чи́стил,а,о		ти бе́ше почи́стил,а,о	
той бе́ше чи́стил		той бе́ше почи́стил	
тя бе́ше чи́стила		тя бе́ше почи́стила	
то бе́ше чи́стило		то бе́ше почи́стило	
ние бя́хме чи́стили		ние бя́хме почи́стили	
вие бя́хте чи́стили		вие бя́хте почи́стили	
те бя́ха чи́стили		те бя́ха почи́стили	

Verbs of the 3rd Group

Imperfective Aspect		Perfective Aspect	
аз бях прегле́ждал,а,о	I had looked over	аз бях прегле́дал,а,о	I had finished looking over
ти беше прегле́ждал,а,о		ти бе́ше прегле́дал,а,о	
той беше прегле́ждал		той бе́ше прегле́дал	
тя бе́ше прегле́ждала		тя бе́ше прегле́дала	
то бе́ше прегле́ждало		то бе́ше прегле́дало	
ние бя́хме прегле́ждали		ние бя́хме прегле́дали	
вие бя́хте прегле́ждали		вие бя́хте прегле́дали	
те бя́ха прегле́ждали		те бя́ха прегле́дали	

b. Negative Form

1st Group	аз не бях пил, а,о I hadn't drunk	аз не бях изпи́л,а,о I hadn't finished drinking
2nd Group	аз не бях чи́стил,а,о I hadn't cleaned	аз не бях почи́стил,а,о I hadn't finished cleaning
3rd Group	аз не бях прегле́ждал,а,о I had not looked over	аз не бях прегле́дал,а,о I hadn't finished looking over

c. Interrogative Form

	Imperfective Aspect	Perfective Aspect
1st Group	аз бях ли пил,а,о? had I drunk?	аз бях ли изпи́л,а,о? had I finished drinking?
2nd Group	аз бях ли чи́стил,а,о? had I cleaned?	аз бях ли почи́стил,а,о? had I finished cleaning?
3rd Group	аз бях ли прегле́ждал,а,о? had I looked over?	аз бях ли прегле́дал,а,о? had I finished looking over?

d. Interrogative-Negative Form

	Imperfective Aspect	Perfective Aspect
1st Group	аз не бях ли пил,а,о? hadn't I drunk?	аз не бях ли изпи́л,а,о? hadn't I finished drinking?
2nd Group	аз не бях ли чи́стил,а,о? hadn't I cleaned?	аз не бях ли почи́стил,а,о? hadn't I finished cleaning?
3rd Group	аз не бях ли пре́глеждал,а,о? hadn't I looked over ?	аз не бях ли прегле́дал,а,о? hadn't I finished looking over?

II Usage

The Past Perf. Tense expresses a past action or state which had been completed before another past action. It can be used in subordinate as well as in main clauses.
Examples:

a. Subordinate Clauses / Conjunctions: след като, защото, че/

1. Те ми да́доха но́ва бензи́нова по́мпа, след като́ аз бях попра́вил ста́рата.	They gave me a new fuel pump after I had repaired the old one.
2. Не дока́рах автомоби́ла, защо́то не бя́ха го попра́вили още.	I did not bring in the car because they had not repaired it.
3. Ти зна́еше, че те бя́ха ми обеща́ли да ку́пят нов мото́р на автомоби́ла.	You also knew that they had promised me to buy a new car engine.
4. Той не мо́жеше да поста́ви но́ви све́щи на мото́ра, защо́то магази́нът не бе́ше му ги изпра́тил о́ще.	He was not in position to install new plugs on the engine, since the store had not yet sent them to him.

b. Main Clauses

1. Ма́йсторът бе́ше ве́че по́чнал да рабо́ти, кога́то аз присти́гнах в работи́лницата.	The foreman had already started to work when I arrived at the repair shop.

2. If the subordinate clause begins with the preposition преди да "before" the verb in it has to be in the present tense.
Example:

Тя бе́ше пра́тила писмо́то, преди́ аз да гово́ря с нея.	She had sent the letter, before I talked with her.

Notice that English has the past tense in this case.

III. Place of the Short Personal Pronouns When Used with the Past Perfect Tense.

a. The short personal pronouns are usually placed between the auxiliary verb and the participle, the dative always preceding the accusative.
Examples:

Аз тъ́рсех кни́гите, който аз тря́бваше да му дам, но аз не бях му ги дал.	I was looking for the books, which I had to give, but I hadn't yet given them to him.

For more examples see above 2, 3 and 4.

In interrogative sentences formed with the particle ли the pronouns follow that particle which on its part follows the auxiliary verb.
Examples:

Тя бе́ше ли ти го да́ла?	Had she given it to you?

b. Sometimes the short pronouns may be placed before the auxiliary verb, more often in negative sentences and in interrogative and interrogative-negative sentences formed with the particle ли which always precedes the pronouns.

Аз й бях ка́зал ве́че.	I had told her already.
Той не ме бе́ше сре́щал преди́ това́.	He had not met me before that time.

Compare the meaning of the following two expressions:

Те ли ви бя́ха ка́зали?	(Were) they (the ones who) had told you?
Те бя́ха ли ви ка́зали?	Had they told you?

Ти не им ли го бе́ше обеща́л?	Hadn't you promised it to them?

Notice the position of ли between the dative and the accusative pronoun!

ГОТВАРСКА КНИГА
МОДЕН ЖУР

Седмица на книгата

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Past Perfect Tense

1.

Те закусиха в 7 ч. сутринта.

Вие бяхте ли се умил преди това?	Да, аз се бях умил преди това. Не, аз не се бях умил преди това.
а тя?...те?...момичето?...той? децата?...сестра ти?...и т. н.	и т. н.

Ти беше ли се обръснал преди това?
Той беше ли станал преди това?
Те бяха ли се облекли преди това?
Ти беше ли научил урока си преди това?
Тя беше ли написала домашната си работа преди това?
Момичето беше ли се окъпало преди това?
Той беше ли се върнал от пазара преди това?
Той беше ли отишел на училище преди това?
Тя беше ли изгладила сакото ми преди това?
Те бяха ли докарали колата преди това?
Той беше ли почистил автомобила си преди това?
Ти беше ли затегнал ръчната спирачка преди това?
Вие бяхте ли напълнили резервоара с бензин преди това?
Вие бяхте ли почнали да поправяте колата преди това?
Той беше ли сменил маслото преди това?
Ти беше ли почистил бензиновата помпа преди това?
Те бяха ли смазали шасито преди това?

и т. н.

2.

След като те излязоха, той си легна.	След като те бяха излезли, той си легна.
След като той написа писмото, тя го занесе на пощата.	След като той беше написал писмото, тя го занесе на пощата.
След като те закусиха, тя събуди децата.	
След като тя се върна, те отидоха на училище.	
След като свърших работата си, аз четох списания.	
Вие пристигнахте, след като почнаха да вечерят.	
Той умря, след като майка му го посети.	
След като тя си легна, той запали огъня.	
Защо не отидохте при лекаря, след като Ви дадох адреса му?	
След като научи български, той замина за България.	
и т. н.	

3.

Аз написах домашната си работа, преди той да дойде.	Аз бях написал домашната си работа, преди той да дойде.
Той научи урока си, преди да станат децата.	Той беше научил урока си, преди да станат децата.
Тя излезе, преди да се върнат.	
Тя се върна, преди да си легна.	
Аз взех пари на заем, преди да тръгнат за чужбина.	
Те отидоха на Витоша, преди да се върне от Варна.	
Преди да купят къщата, те отидоха на курорт.	
Тя излезе, преди да станеш.	
Момичето си легна, преди да се прибере майка му.	
Влакът замина, преди да пристигна на гарата.	
Те изядоха пуйката, преди да дойдете.	
и т. н.	

4.

He had already studied Bulgarian
  before he came to this school.
They went home, after they had
  finished their work.
After we had climbed the peak,
  it started to rain.
I had gone to bed, before he
  returned.
They had drunk up all the wine,
  before I entered the room.
After he had eaten the turkey, she
  arrived.

5.

Той беше вече докарал автомобила,
  когато те се върнаха в къщи.

  аз, тя, вие, момичето, ти,
  ние, той, брат ми и т. н.

Аз бях вече докарал автомо-
  била, когато те се върна-
  ха в къщи.

Те не бяха поправили колата още,
  когато той им се обади по
  телефона.

Когато те тръгнаха, аз бях докарал
  вече автомобила.
Те бяха почистили запалителните
  свещи, когато аз видях майстора.
Когато тя отиде там, те бяха вече
  почнали да поправят колата.
Аз бях прочел вече списанието,
  когато тя влезе в стаята.
Той беше вече минал покрай бензо-
  станцията и беше напълнил
  резервоара с бензин, когато
  докара колата.
Те не бяха още затегнали ръчната
  спирачка, когато аз отидох в
  автомобилната работилница.
Той не беше сменил маслото на
  мотора, но беше долял малко.
Той не ме беше виждал дълги години,
  когато го срещнах миналата седмица.
Аз бях вече написал домашната си работа,
  когато дойдох на училище.
  и т. н.

6.

Той беше ли докарал автомобила, Да,....
когато ти се върна в къщи? Не,....

тя, ти, те, вие и т. н.

Те не бяха ли поправили колата,
когато брат ти им се обади
по телефона?
Той беше ли напълнил резервоара
с бензин, когато докара колата?
Главният майстор беше ли почистил
запалителните свещи, когато
ти отиде в автомобилната работилница?
Те бяха ли почнали да поправят колата,
когато ти отиде с брат си там?
Вие бяхте ли написали домашната си
работа, когато дойдохте на училище?
Ти беше ли докарал автомобила, когато
те тръгнаха?
Той не беше ли сменил маслото на мотора,
когато те се върнаха?
Те не бяха ли смазали шасито,
когато той телефонира?

7.

Кой беше вече вечерял, когато тя
се върна в къщи?

Кой беше научил урока си,
когато учителят влезе в
стаята?
Кой беше преминал реката,
когато той ги видя?
Кой беше отишел на кино, когато
тя се върна в къщи?
Кой си беше легнал, когато те
се прибраха?
Кой беше закусил, когато той
стана?
Кой беше изял пържолите,
когато тя донесе плодовете?

и т. н.

ЧЕТИВО

Дядо Славчо не можа да дойде за Коледните празници у Ганчеви. Те не бяха го виждали отдавна и затова решиха да го посетят след празниците. Той живееше в село Крумово, което се намира на около 200 километра от София. Ганчеви решиха да пътуват до там с автомобил. Понеже автомобилът им не беше в ред, Ганчев го беше закарал в една автомобилна работилница. Майсторът му беше обещал, че ще го поправи* до следния ден.

Когато синът на Ганчев, Васил, отиде да го вземе, той видя, че те още не бяха поправили автомобила. Бяха сменили само запалителните свещи. Бяха почистили бензиновата помпа и смазали кормилото. Прегледали бяха** генератора и бяха долели** малко масло в мотора. Не бяха затегнали още ръчната спирачка и не бяха смазали шасито, макар че майсторът беше обещал на баща му да направи и това. Вечерта той пак отиде в работилницата, взе автомобила и го закара в къщи.

На другия ден, преди те да тръгнат, Ганчев беше поставил в автомобила всичко необходимо. Тръгнаха в 8 часа сутринта. Автомобилът вървеше добре. Те се спираха на няколко места, за да се радват на хубавата природа. По пътя

17

ядяха от това, което жена му беше приготвила. Към края на пътуването те преживяха малка неприятност. Когато наближаваха селото, автомобилът изведнаж спря. Ганчев се опита да запали мотора, но не можа. Видя, че резервоарът за бензин беше празен. Тогава Ганчев разбра, че Васил не беше минал на връщане от автомобилната работилница покрай бензостанцията и не беше напълнил резервоара с бензин. Трябваше да чакат 2 часа, докато им донесат бензин от селото.

---

* че ще го попра́ви - that he would repair it. Bulgarian uses future tense against the English conditional in a subordinate clause depending on a main clause, in which the predicate is in the past tense.

** прегле́дали бя́ха........и бяха доле́ли in all compound tenses except past indefinite tense the participle may precede or follow the auxiliary verb, if the subject is not mentioned.

ПРЕВОД

1. Has she subscribed to this magazine? Yes, she has subscribed to it. For how long? From the fifteenth of July 1958 to the thirty first of December 1959.

2. Where is the editorial office? It is on the fourth floor, the second door on the right.

3. And where is the assistant editor's office? It is on the same floor, the first room on the left.

4. We started school on the eleventh of September.

5. Did you go home for the Christmas holidays? Yes, I did. I spent almost two weeks at home, from the twenty-first of December until the fifth of January.

6. His first wife was an American. His second wife was a Bulgarian. The wedding took place at the church of St. Mary on the sixteenth of June last year. They have been living in the country since then.

7. Are they on leave? Yes, they are on leave until the twenty-second of this month.

8. When would you like us to place this advertisement? I want you to publish it on Monday, Tuesday, Wednesday and Thursday, the eleventh twelfth, thirteenth and fourteenth of March.

9. When I go to the movies, I usually sit in one of the last rows. When I go to the opera or to a concert, I sit in the first, second or third row.

10. Which girl is your daughter? The first girl on the left.

11. The correspondent brought an article and a few photos of important events.

12. Does he check everything? No, he does not. However, he checked this article the day before yesterday.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. За кои празници не може да дойде дядо Славчо у Ганчеви?
   Той не може да дойде за Коледните празници у Ганчеви.

2. Защо решиха Ганчеви да посетят дядо Славчо след празниците?
   Те решиха да го посетят след празниците, защото не бяха го виждали отдавна.

3. Къде живееше дядо Славчо?
   Дядо Славчо живееше в село Крумово.

4. Къде се намира село Крумово?
   То се намира на около 200 километра от София.

5. С какво решиха да пътуват Ганчеви до Крумово?
   Те решиха да пътуват с автомобил до там.

6. Защо беше закарал Ганчев автомобила си в автомобилната работилница?
   Той го беше закарал в нея, понеже автомобилът му не беше в ред.

7. Какво беше обещал майсторът на Ганчев?
   Той му беше обещал, че ще поправи автомобила до следния ден.

8. Какво видя синът на Ганчев, когато отиде да вземе автомобила?
   Когато синът на Ганчев отиде да вземе автомобила, той видя, че още не бяха го поправили.

9. Какво бяха сменили?
   Бяха сменили запалителните свещи.

10. Какво бяха почистили и какво бяха смазали?
    Бяха почистили бензиновата помпа и бяха смазали кормилото.

11. Какво бяха направили с генератора?
    Бяха го прегледали.

12. Къде бяха долели малко масло?
    Бяха долели малко масло в мотора.

13. Какво друго бяха обещали на баща му?
    Те бяха му обещали да затегнат ръчната спирачка и да смажат шасито.

14. Бяха ли затегнали ръчната спирачка и смазали шасито?
    Не. Те не бяха направили нито едното, нито другото.

15. Защо отиде синът на Ганчев пак в работилницата вечерта?
    Вечерта той пак отиде в работилницата,за да вземе колата?

16. Какво направи той с автомобила, след като го взе от работилницата?
    След като взе автомобила от работилницата,той го закара в къщи.

17. Какво беше направил Ганчев,преди те да тръгнат?
    Той беше поставил в автомобила всичко необходимо.

18. Кога тръгнаха те от София за село?
    Те тръгнаха в 8 часа сутринта.

19. Как вървеше автомобилът, когато тръгнаха?
    Когато тръгнаха, автомобилът вървеше добре.

20. Защо се спираха Ганчеви на няколко места?
    Те се спираха на няколко места, за да се радват на хубавата природа.

21. Какво ядяха те из пътя?
    Из пътя те ядяха храната, която жената на Ганчев беше приготвила.

22. Какво преживяха те към края на пътуването?
    Към края на пътуването те преживяха малка неприятност.

23. Какво се случи с автомобила, когато наближаваха селото?
    Когато наближаваха селото, автомобилът изведнаж спря.

24. Какво се опита Ганчев да направи, когато автомобилът спря?
    Той се опита да запали мотора, но не можа.

25. Какъв беше резервоарът на автомобила, когато Ганчев го провери?
Когато Ганчев провери резервоара, той беше празен.

26. Какво разбра Ганчев, когато видя, че резервоарът за бензин беше празен?
Тогава Ганчев разбра, че Васил не беше напълнил резервоара с бензин.

27. Защо Васил не беше напълнил резервоара с бензин?
Защото той беше забравил, че трябва да вземе бензин.

28. Защо чакаха Ганчеви цели два часа наблизо до селото?
Те чакаха цели два часа наблизо до селото, за да им донесат бензин.

29. Кога пристигнаха те в селото при дядо Славчо?
Те пристигнаха в селото при дядо Славчо рано след обяд.

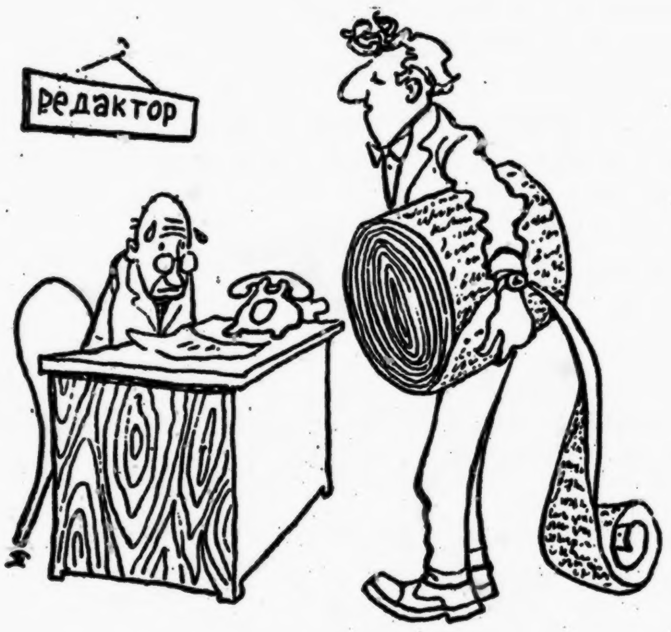

- Нося ви един къс разказ

LESSON 46

ДОМАШНА РАБОТА

Part I

Translate into Bulgarian

1. Where have they gone? He has gone to the movies, she has gone to church, and the girl has gone to school.
2. Has he brought his homework? No, he brought it yesterday morning.
3. Have you ever eaten Bulgarian yoghurt? No, I have never eaten Bulgarian yoghurt. My wife, however, has eaten Bulgarian yellow cheese. I ate Bulgarian dry salami at a restaurant last week. I'll eat beans tonight. Tomorrow we'll eat hamburgers.
4. Which one of you has lent her a hundred leva? You, Mr. Penev? I have never lent her any money. However, I'll lend her some money if she wants.
5. Has she already taken the children to the zoo? No, she hasn't. She has never taken them to the zoo.
6. Have you read this novel? Yes, I have, but my daughter hasn't finished reading it yet.

Part II.

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 46.
2. Tell us how you had your car repaired.

LESSON 46

РЕЧНИК

бензи́н m.	gasoline, gas
бензи́нов, а,о,и	pertaining to gasoline
бензи́нова по́мпа	fuel pump
бе́нзоста́нция f.	gas station
връ́щане n.	returning, return
на връ́щане	on the way back
генера́тор m.	generator
гла́вен, гла́вна, о,и	head, chief, main
гла́вен ма́йстор	foreman
дока́рвам	to drive (to, up to the place where the speaker is) to bring
дока́рам	
доли́вам	to add (by pouring) to fill up (by pouring)
доле́я, е, доля́х	
запали́телен, лна, о,и	inflammable
запали́телни све́щи	spark plugs
затя́гам	to tighten
зате́гна, е, ах	
изведна́ж adv.	suddenly
кола́ f.	1. cart, open wagon for delivery usually drawn by horses and oxen / 2. automobile
ле́ка кола́	passenger car, automobile
корми́ло n.	wheel, steering mechanism
ли́тър m.pl. ли́три, ли́тра	liter
лек, а, о, и	light
ле́ка кола́	passenger car, automobile
ма́йстор m.	master,an expert in his trade, /business
гла́вен ма́йстор	foreman
ма́сло́ n.pl. масла́	oil
мото́р m.	motor
наближа́вам	to come near, to approach
наближа́, и́, и́х	
напъ́лвам /напъ́лням/	to fill up
напъ́лня, и, их	
него́ден, дна, о,и	unfit, useless, not good
необходи́м, а,о,и	necessary
неприя́тност f.	unpleasantness, trouble
и́мам неприя́тности	to have troubles
па́ля	to light, to set fire to
запа́ля	
па́ля мото́р	to start a motor
по́мпа f.	pump
попра́вка f.	repair
припо́мням	to remind (somebody)
припо́мня, и, их	

приро́да f.	nature
работи́лница f.	repair shop, workshop
автомоби́лна работи́лница	garage, automobile repair shop
ра́двам се на	to rejoice at, to be delighted with, to enjoy
ред m.pl. редове́	order /out of order
автомоби́лът не е в ред	the car is out of condition,
резервоа́р m.	reservoir, (fuel) tank(of a car)
ръ́чен, ръ́чна, о, и	manual, hand
ръ́чна спира́чка	hand brake
свещ f.with art. свещта́ pl. све́щи	candle
запали́телна свещ	spark plug
сма́звам	to oil, to grease, to lubricate
сма́жа, е, сма́зах	
сме́ням	to replace, to change
сменя́, и́, и́х	
спира́чка f.	brake
чи́стя, и, их	to clean
почи́стя	
шаси́ n.	chassis

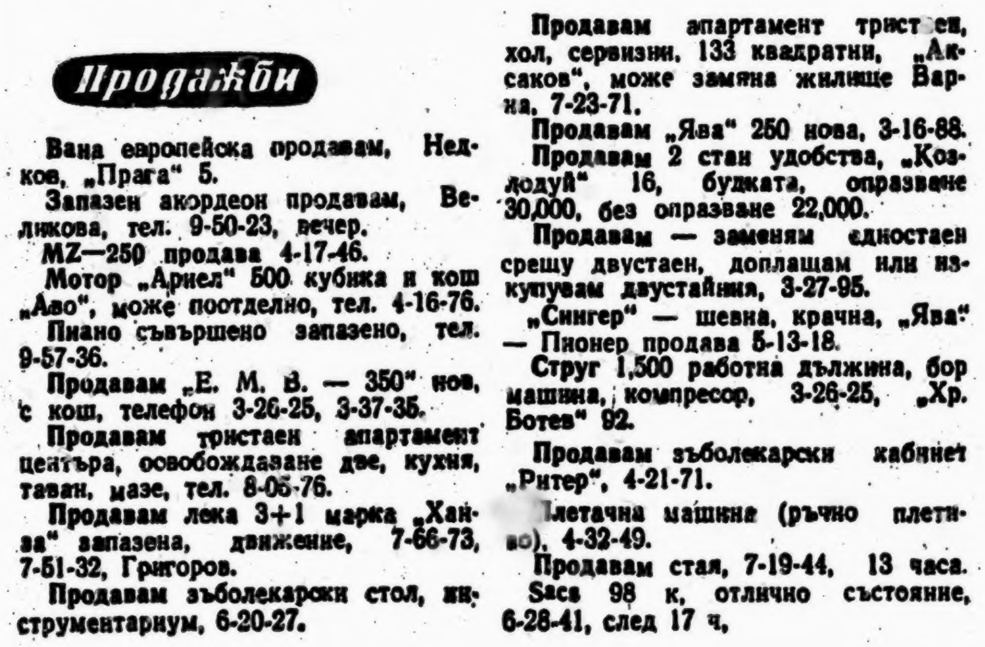

Продажби

Вана европейска продавам, Недков, „Прага“ 5.

Запазен акордеон продавам, Великова, тел. 9-50-23, вечер.

MZ—250 продава 4-17-46.

Мотор „Ариел“ 500 кубика и кош „Аво“, може поотделно, тел. 4-16-76.

Пиано съвършено запазено, тел. 9-57-36.

Продавам „Е. М. В. — 350“ нов, с кош, телефон 3-26-25, 3-37-35.

Продавам тристаен апартамент центъра, оовобождаване две, кухня, таван, мазе, тел. 8-05-76.

Продавам лека 3+1 марка „Ханза“ запазена, движение, 7-66-73, 7-51-32, Григоров.

Продавам зъболекарски стол, инструментариум, 6-20-27.

Продавам апартамент тристаен, хол, сервизни, 133 квадратни, „Аксаков“, може замяна жилище Варна, 7-23-71.

Продавам „Ява“ 250 нова, 3-16-88.

Продавам 2 стаи удобства, „Козлодуй“ 16, будката, опразване 30,000, без опразване 22,000.

Продавам — заменям едностаен срещу двустаен, доплащам или изкупувам двустайния, 3-27-95.

„Сингер“ — шевна, крачна, „Ява“ — Пионер продава 5-13-18.

Струг 1,500 работна дължина, бор машина, компресор, 3-26-25, „Хр. Ботев“ 92.

Продавам зъболекарски кабинет „Ритер“, 4-21-71.

Плетачна машина (ръчно плетиво), 4-32-49.

Продавам стая, 7-19-44, 13 часа.

Sacs 98 к, отлично състояние, 6-28-41, след 17 ч,

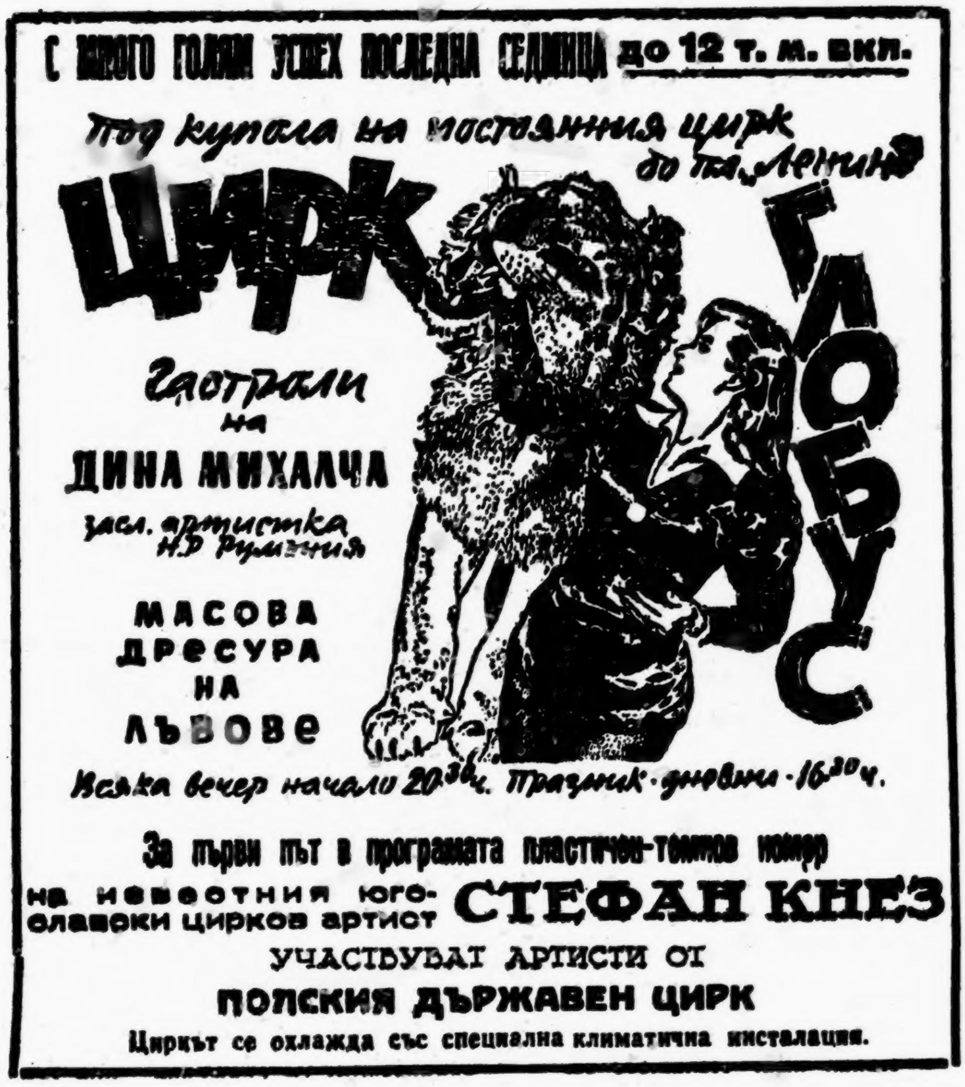

С много голям успех последна седмица **до 12 т. м. вкл.**

Под купола на постоянния цирк до пл. „Ленин“

ЦИРК ГЛОБУС

Гастроли на

ДИНА МИХАЛЧА

засл. артистка Н.Р. Румъния

МАСОВА ДРЕСУРА НА ЛЪВОВЕ

Всяка вечер начало 20^{30} ч. Празник·дневни·16^{30} ч.

За първи път в програмата пластично-техничен номер

на известния югославски цирков артист **СТЕФАН КНЕЗ**

УЧАСТВУВАТ АРТИСТИ ОТ

ПОЛСКИЯ ДЪРЖАВЕН ЦИРК

Циркът се охлажда със специална климатична инсталация.

ЧЕТИРИДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 47

LESSON 47

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: **Present Active Participle**

1.

Войникът, който минава, е американец.
Минаващият войник е американец.

Войникът, който минава, е американец.	Минаващият войник е американец.
Какъв е минаващият войник?	Минаващият войник е американец.
Какъв е войникът, който минава?	Войникът, който минава, е американец.

Ученикът, който чете, е българин.
Влакът, който заминава, е бърз.
Влакът, който пристига, е пътнически.
Параходът, който плува, е товарен.
Учителят, който идва, е французин.
Работникът, който спи, е уморен.
Вятърът, който духа, е силен.
Офицерът, който стреля, е лейтенант.
Студентът, който седи, е ефрейтор.

2.

Войникът, който пее, е американец.
Пеещият войник е американец.

Войникът, който пее е американец.	Пеещият войник е американец.
Какъв е пеещият войник?	
Американец ли е войникът, който пее?	
Ученикът, който говори, е американец.	

играе
се къпе
се бръсне
свири
се мие
пие

LESSON 47

3.

Жената,която идва,е българка.
Идващата жена е българка.

Жената, която идва, е българка.	Идващата жена е българка.
Каква е идващата жена?	Идващата жена е българка.
Каква е жената, която идва?	Идващата жена е българка.
	Жената, която идва, е българка.

Българка ли е идващата жена?
Българка ли е жената, коята идва?

Американката, която минава, е хубава.
Българката, която чете, е много весела.
Моторницата, която пътува, е бърза.
Булката, която пее, е жива.
Лодката, която минава, е рибарска.

4.

Момичето, което влиза, е хубаво.
Влизащото момиче е хубаво.

Момичето, което влиза, е хубаво.	Влизащото момиче е хубаво.
Какво е влизащото момиче?	
Какво е момичето, което влиза?	
Хубаво ли е момичето, което влиза?	

......чете, говори, пее, спи
свири, играе, мие се,
плува, минава, идва

5.

Войниците, които минават, са американци.
Минаващите войници са американци.

Войниците, които минават, са американци.	Минаващите войници са американци.
Какви са минаващите войници?	
Какви са войниците, които минават?	
Американци ли са минаващите войници?	
Американци ли са войниците, които минават?	

играят, плуват, танцуват, пеят, четат,
идват, свирят, говорят, пият, седят

6.

Аз гледам минаващите влакове.
Аз гледах минаващите влакове.
Аз гледах влаковете, които минаваха.

Аз гледах влаковете, които минаваха.	Аз гледах минаващите влакове.

Какво гледахте?
Гледахте ли минаващите влакове?
Гледахте ли влаковете, които минаваха?
Той гледаше танцуващото момиче.
Ние слушахме пеещите деца.
Аз видях стрелящите войници.
Ние не видяхме идващия трамвай.
Той гледаше спящото дете.

7.

Той гледа войниците, които минават по улицата.
Той гледа минаващите по улицата войници.
Той гледа войниците, които минават сега по улицата.

Той гледа минаващите сега по улицата войници.

Той гледа войниците, които минават по улицата.	Той гледа минаващите по улицата войници.
Той гледа войниците, които минават сега по улицата.	Той гледа минаващите сега по улицата войници.

Студентът, който седи на стола, е американец.
Студентът, който седеше на стола преди малко, беше г-н......
Аз често гледам влаковете, които минават покрай реката.
Автомобилът, който се спускаше по улица "Раковски", караше много бързо.

РАЗГОВОР 47.

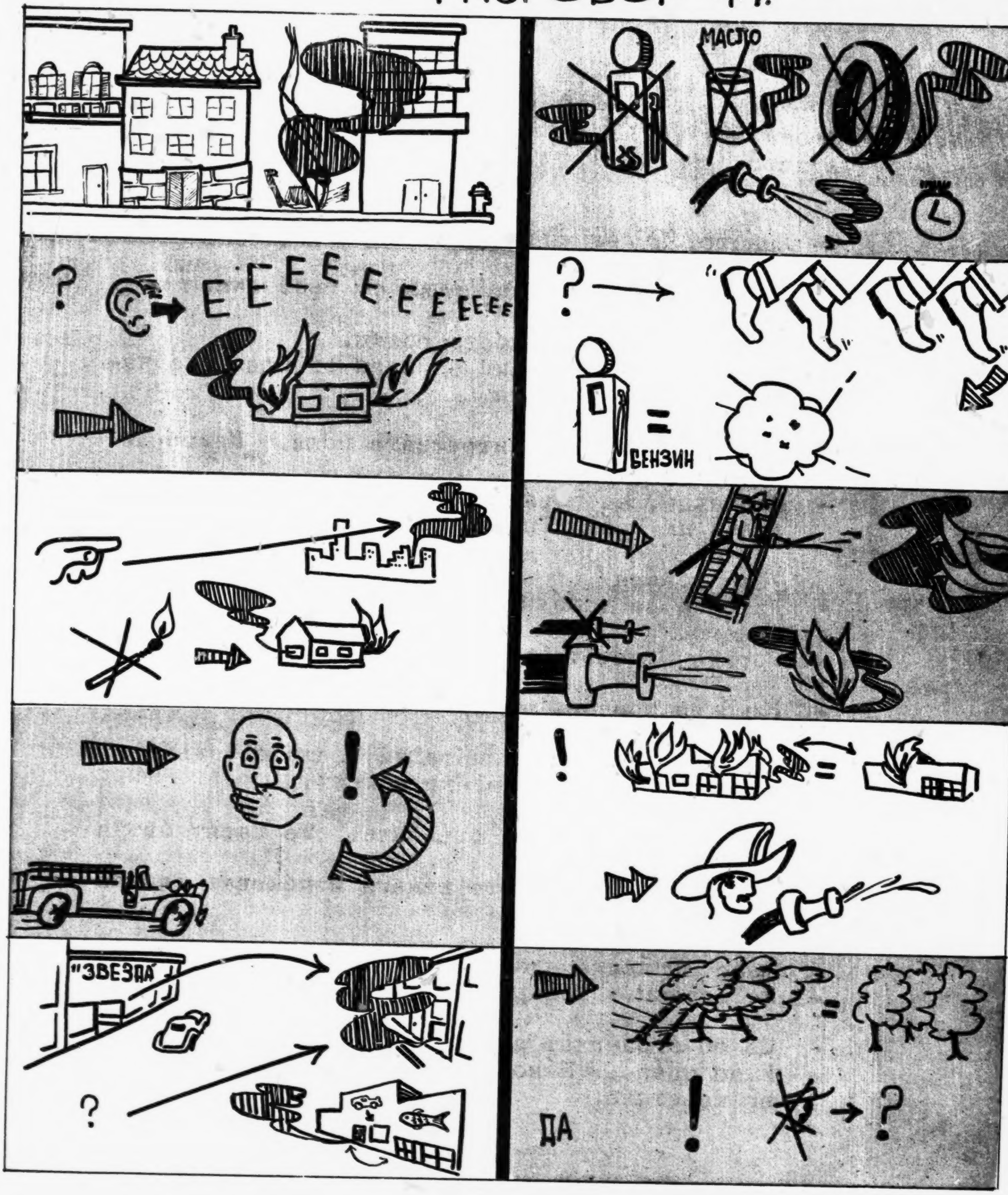
МАСЛО
?
EEEEEEEEEEE
?
=
БЕНЗИН
!
=
"ЗВЕЗДА"
?
=
ДА
!
?

УРОК 47 - РАЗГОВОР

ПОЖАР

Стоян
Христо

- Хри́сто, чу́ваш ли ви́ещата сире́на? Тря́бва да и́ма пожа́р набли́зо.
- Си́гурно. Я виж изди́гащия се гъст дим.

- Пожа́рът изгле́жда до́ста голя́м.
- Не говори́ мно́го, ами́ се пази́ от и́дващата наса́м пожа́рна кома́нда.

- Пожа́рът е срещу́ Центра́лната по́ща. Какво́ ли гори́?
- Изгле́жда, че горя́щото зда́ние е автомоби́лният склад на Бра́тя Грънча́рови.

/При пожа́ра/
- Дано́ не се запа́лят бензи́нът, гу́мите и масла́та в не́го.
- Тога́ва пожа́рът ще ста́не о́ще по́-голя́м.

- Защо́ са то́лкова внима́телни дви́жещите се нао́коло пажарника́ри?
- Тря́бва да бъ́дат внима́телни, защо́то бензи́нът мо́же да се запа́ли все́ки моме́нт.

- Гле́дай пък они́я на стъ́лбите! Те гася́т о́гъня с дебе́ли марку́чи.
- При голе́ми пожа́ри те ви́наги изпо́лзват таки́ва марку́чи.

- Дано́ сгра́дите нао́коло не се запа́лят.
- Не вя́рвам. Пожарника́рите ще ограни́чат пожа́ра.

- Ще го ограни́чат са́мо, ако́ вя́търът спре.
- И́маш пра́во. Ни́кой не мо́же да предви́ди какво́ ще ста́не.

A FIRE

Stoyan
Christo

- Christo, do you hear the screaming siren ? There must be a fire nearby.
- Certainly. See the rising thick smoke.
- The fire seems quite big.
- Don't talk so much, but look out for the fire trucks which are coming this way.
- The fire is opposite the Main Post Office. I wonder what is burning.
- It seems that the burning building is the auto-supply store of the Gruncharoff Brothers.

(At the fire)

- I hope that the gasoline, tires and oil in it don't start to burn.
- Then the fire will become still bigger.
- Why are the firemen, who are moving around, so careful?
- They must be careful because the gasoline can explode at any moment.
- Look at those on the ladders! They are putting out the fire with big hoses.
- They always use such hoses at big fires.
- I hope that the neighboring buildings don't catch fire.
- I don't think so. The firemen will control the fire.
- You are right. No one can foresee what will happen.

---

9. пожа́рна кома́нда lit. fire company; equipment and men.
10. Какво ли гори? Questions containing the interrogative particle ли besides another interrogative (какъв? кой? къде? etc.) express deliberation. In English ли I wonder
26. дано́ is a volitive particle - I hope, let's hope.
28. ще ограничат lit. they will limit.

LESSON 47

ГРАМАТИКА

THE PRESENT PARTICIPLE

The forms doing, going, singing are called in English present participles.

In Bulgarian the present participle is formed always from the imperfective aspect of the verb. The participle has the special endings щ,ща,що,щи, which are added to the stem in the following ways:

1. Verbs of the 1st and 2nd groups take the endings ящ or ащ when the accent falls on the last syllable of the verb in the present tense:

чета́	to read	държа́	to hold
четя́щ	reading	държа́щ	holding
спя	to sleep	лежа́	to lie
спя́щ	sleeping	лежа́щ	lying
стоя́	to stand	хвърча́	to fly
стоя́щ	standing	хвърча́щ	flying

If the accent does not fall on the last syllable the verbs of the 1st and 2nd groups take the ending ещ:

пе́я	to sing	сви́ря	to whistle
пе́ещ	singing	сви́рещ	whistling
игра́я	to play	мо́ля	to pray
игра́ещ	playing	моле́щ	praying
пи́я	to drink	у́ча	to study
пи́ещ	drinking	уче́щ	studying

2. Verbs of the 3rd group take the ending ащ or ящ according to the stem vowel.

гле́дам	to look	повта́рям	to repeat
гле́дащ	looking	повта́рящ	repeating
и́двам	to come	вече́рям	to dine
и́дващ	coming	вече́рящ	dining
изли́зам	to go out	у́дрям	to hit
изли́защ	going out	у́дрящ	hitting

LESSON 47

Remarks:

Colloquially the verbs of the 1st and 2nd groups may take the ending e instead of я even if their accent is on the last syllable:

to read	чета́			
reading	чете́щ	instead of	четя́щ	reading
to ring	звъня́			
ringing	звъне́щ	instead of	звъня́щ	ringing
to stand	сто́я			
standing	стоя́щ	instead of	стоя́щ	standing

The present participle agrees in gender and number with the noun it modifies.

masc.	четя́щ ученик	но́сещ мъж	мина́ващ учител	стре́лящ войник
fem.	четя́ща студентка	но́сеща жена	мина́ваща мома	стре́ляща жена
neut.	четя́що момиче	но́сещо дете	мина́ващо момиче	стре́лящо момче
pl.	четя́щи хора	но́сещи студенти	мина́ващи студенти	стре́лящи офицери

The present participle also takes the definite article in the same way as an adjective:

четя́щ-и-ят а́втор	гле́дащ-и-ят америка́нец	но́сещ-и-ят хлеба́р
четя́щ-и-я студе́нт	гле́дащ-и-я българин	но́сещ-и-я войни́к
четя́щата жена́	гле́дащата жена	но́сещата ма́йка
четя́щото моми́че	гле́дащото дете	но́сещото моми́че
четя́щите бръсна́ри	гле́дащите учи́тели	но́сещите млека́ри

LESSON 47

Usage of the Present Participle

The present participle shows an action which occurs at the same time as the action of the main verb in the sentence.

1. Майката гледа играещите деца.	The mother watches the playing children.
Майката гледаше играещите деца.	The mother was watching the playing children.
Майката ще гледа играещите деца.	The mother will watch the playing children.
2. Чуваш ли виещата сирена?	Do you hear the screaming siren.
3. Той видя издигащия се гъст дим.	He saw the thick smoke going up.
4. Ние видяхме идващата отляво пожарна команда.	We saw the fire company, coming from the left.
5. Горящото здание е автомобилното представителство на Братя Грънчарови.	The burning building is the automobile agency of the Ivanov Brothers.
6. Движещите се наоколо пожарникари бяха много внимателни.	The firemen moving around were very careful.
7. Духащият вятър е опасен.	The wind which is blowing is dangerous.
8. Вие ще видите играещите тимове.	You will see the teams playing.
9. Ти видя стрелящия войник,нали?	You saw the soldier, firing, didn't you?

LESSON 47

The present participle is used mainly in the written language, it is not often used in colloquial language. Educated people use it usually in formal speech. In the colloquial language this construction is replaced by a subordinate clause.

Instead of:	Colloquial use:
Той вижда издигащия се дим.	Той вижда дима, който се издига.
Ние видяхме идващата отляво пожарна команда.	Ние видяхме пожарната команда, която идваше отляво.
Майката гледа играещите деца.	Майката гледа децата, които играят.
Духащият вятър е опасен.	Вятърът, който духа, е опасен.

ЛИМОНАДА ЕКСТРА
95 ст.

— Много ви е солена лимонадата, другарю!

LESSON 47

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Present Active Participle

1.

Войникът, който минава, е американец.	Минаващият войник е американец.
Какъв е минаващият войник?	Минаващият войник е американец.
	Войникът, който минава, е американец.

Какъв е войникът, който минава?
Американец ли е войникът, който минава?
Американец ли е минаващият войник?

Войникът, който минава по улицата, е американец.
Войникът, който минава сега по улицата, е американец.
Американецът, който вървеше вчера в 7 ч. по улицата, беше г-н...
Аз чувам сирената, която вие.
Аз чух сирената, която виеше наблизо.
Ние видяхме дима, който се издигаше.
Аз виждам гъстия дим, който се издига.
Той се пази от пожарната команда, която идва насам.
Те се пазеха от пожарната команда, която идваше бързо към нас.
Изглежда, че зданието, което гори, е автомобилният склад.
Защо са толкова внимателни пожарникарите, които се движат наоколо?
Ние слушахме децата, които пееха.
Аз гледах детето, което спеше.
играеше
четеше

2.

Г-н Х...., попитайте г-н Б...., какъв е войникът, който
минава.

Ученикът Х: Г-н Б...., какъв е минаващият войник?
Ученикът Б: Войникът, който минава, е американец.

Г-н...., попитайте г-н Б...., какъв е учителят, който седи.
......какъв е влакът, който пристига
заминава
параходът който плува
влиза в пристанището
идва насам
димът, който се издига наблизо
кое е зданието, което гори
какви са пожарникарите, които се движат наоколо
кой е студентът,който седи до прозореца
каква е лодката, която минава
коя е жената, която идва насам
кое е момичето, което пее
коя е американката, която играе на карти

дали чува сирената, която вие
дали е чул сирената, която виеше
дали може да види зданието, което гори
дали са внимателни пожарникарите, които се
движат наоколо
дали му харесва жената, която свири на пиано
дали познава момичето, което идва насам
дали гледа войниците, които минават сега
по улицата

и т. н.

3.

Г-н Х....., попитайте г-н Б.... какъв е минаващият войник.

Ученикът Х: Г-н Б...., какъв е войникът, който минава?
Ученикът Б: Минаващият войник е американец.

/Да се продължи по този начин, като се използуват горните упражнения./

LESSON 47

ЧЕТИВО

Стоян беше много доволен, че издържа изпита си по анатомия. Затова той покани брат си Христо да го заведе на кино. Като вървяха към киното, те чуха виещата сирена на пожарната команда. В същото време те видяха издигащ се наблизо гъст дим. Пожарът изглеждаше доста голям. Беше някъде около Централната поща. Те тръгнаха към мястото на пожара. Като пресичаха улицата, те видяха идващата към тях пожарна команда. Трябваше да се пазят от нея.

Те предполагаха, че горящото здание може би е автомобилният склад на Братя Грънчарови. Мислеха, че ще се запалят бензинът, гумите и маслата на склада. Затова вярваха, че пожарът ще стане още по-голям, ако не успеят да го изгасят навреме.

Когато дойдоха при пожара, видяха движещите се наоколо пожарникари. Те бяха много внимателни, защото бензинът в склада можеше да се запали всеки момент. Някои от тях се качваха по стълби. Те гасяха огъня с вода от големи маркучи. Всички пожарникари, гасещи огъня, носеха азбестови дрехи.

Духаше силен вятър. Сградите наоколо можеше да се запалят, ако вятърът не спреше. Затова пожарникарите бързаха да ограничат огъня.

Наоколо се бяха събрали много хора. Ръботници от склада помагаха на пожарникарите да изнесат бензина, гумите и маслата. Малко след това вятърът спря и пожарникарите успяха да изгасят огъня.

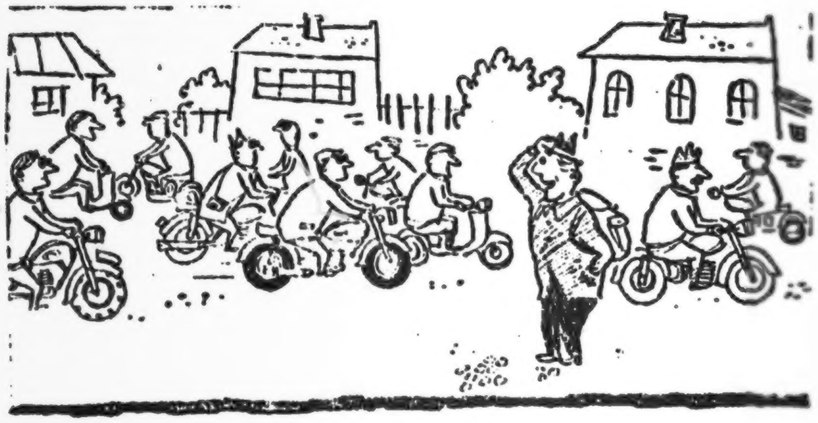

Брей! Колко ли от тях са магазинери!...

LESSON 47

ПРЕВОД

1. With whom is he talking? He's talking with the American (woman). He often talks with her.

2. With whom are you going to the movies tonight? With me or with him? I'm going neither with you nor with him. I'm going with them.

3. Did you take the book from us? Yes, I did take it from you.

4. Why don't you order a few veal chops for me? It is already too late for that. I've ordered fried chicken for you and lamb roast for me.

5. First come, first served.

6. Because of her there is no room for me in the compartment.

7. To whom did I tell that, to him or to her? You told that to him, not to her.

8. Did you send him a wire? No, I didn't send a wire to him. I sent one to them.

9. Who needs money,he or she? She doesn't need any money, but he does.

10. Whom did you invite for Christmas, Christovs or Mr. Ivanov? We invited them, not him.

11. Whom is he going to defend, Mrs. Penev or Ivanovs? He's going to defend them, not her.

12. She is waiting for us, not for you.

13. We have two horses. The horses are beautiful.

14. The Bulgarian kings were strict, but just.

15. I like her, not him.

16. You're sitting in front of me, not behind me.

17. I saw the king. He was driving a car.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. От какво беше много доволен Стоян?
   Стоян беше много доволен от това,че беше издържал изпита си по медицина.

2. Къде искаше да отиде Стоян, след като издържа изпита си?
   След като издържа изпита си, той искаше да отиде на кино.

3. Сам ли отиде Стоян на кино?
   Не. Той отиде на кино с брат си Христо.

4. Какво чуха двамата, като вървяха към киното?
   Като вървяха към киното, двамата чуха виещата сирена на пожарната команда.

5. Какво видяха те?
   Те видяха издигащ се гъст дим.

6. Защо се издигаше гъст дим?
   Защото някъде имаше пожар.

7. Какъв изглеждаше пожарът?
   Пожарът изглеждаше голям.

8. Къде беше пожарът?
   Той беше срещу Централната поща.

9. Накъде тръгнаха двамата братя?
   Двамата братя тръгнаха към пожара.

10. Какво видяха те, като пресичаха улицата?
    Като пресичаха улицата, те видяха идващата пожарна команда.

11. Какво трябваше да правят, когато видяха идващата пожарна команда?
    Когато видяха идващата пожарна команда, те трябваше да се пазят от нея.

12. Знаеха ли те кое беше горящото здание?
    Не. Те предполагаха, че горящото здание може би беше автомобилният склад на Братя Грънчарови.

13. Какво мислеха Стоян и Христо?
Те мислеха че бензинът, гумите и маслата в склада ще се запалят.

14. Какво мислеха те за пожара?
Те мислеха, че пожарът ще стане още по-голям, ако пожарникарите не го изгасят на време.

15. Какво видяха те, когато дойдоха при пожара?
Когато дойдоха при пожара, те видяха движещите се наоколо пожарникари.

16. Как работеха движещите се около пожара пожарникари?
Движещите се около пожара пожарникари работеха внимателно.

17. Защо бяха много внимателни движещите се около пожара пожарникари?
Те бяха много внимателни, защото бензинът можеше да се запали.

18. Какво правеха някои от пожарникарите?
Някои от тях се качваха по стълби.

19. Какви дрехи носеха гасещите огъня пожарникари?
Те носеха азбестови дрехи.

20. С какво гасяха те огъня?
Те гасяха огъня с вода от големи маркучи.

21. Какъв вятър духаше?
Духаше силен вятър.

22. Какво можеше да стане, ако вятърът не спреше?
Ако вятърът не спреше, сградите наоколо можеше да се запалят.

23. Защо мислеха братята, че сградите можеше да се запалят?
Те мислеха, че сградите можеше да се запалят, защото вятърът носеше огъня към тях.

24. Какво правеха пожарникарите поради това?
Те бързаха да ограничат огъня.

25. Защо бързаха пожарникарите да ограничат пожара?
Те бързаха да ограничат пожара, защото сградите наоколо можеше да се запалят.

26. Какво не можеха да предвидят двамата братя?
Те не можеха да предвидят кога пожарникарите ще могат да ограничат пожара.

27. Защо се бяха събрали наоколо много хора?
Наоколо се бяха събрали много хора, защото искаха да гледат пожара.

28. Какво правеха работници от склада?
Работници от склада помагаха на пожарникарите да изнесат бензина, гумите и маслата.

29. Защо пожарникарите успяха да изгасят бързо пожара?
Те успяха да изгасят бързо пожара, защото наскоро след това вятърът спря.

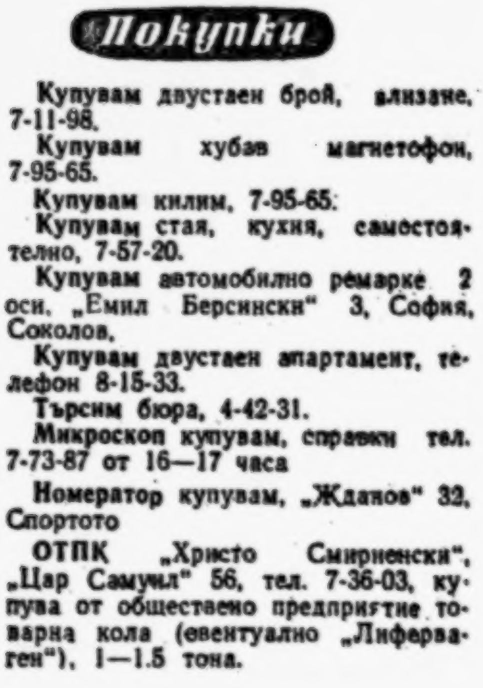

Покупки

Купувам двустаен брой, влизане. 7-11-98.

Купувам хубав магнетофон, 7-95-65.

Купувам килим, 7-95-65.

Купувам стая, кухня, самостоятелно, 7-57-20.

Купувам автомобилно ремарке 2 оси. „Емил Берсински“ 3, София, Соколов.

Купувам двустаен апартамент, телефон 8-15-33.

Търсим бюра, 4-42-31.

Микроскоп купувам, справки тел. 7-73-87 от 16—17 часа

Номератор купувам, „Жданов“ 32, Спортото

ОТПК „Христо Смирненски“, „Цар Самуил“ 56, тел. 7-36-03, купува от обществено предприятие товарна кола (евентуално „Лиферваген“), 1—1.5 тона.

ДОМАШНА РАБОТА

Part I.

Translate into Bulgarian:

1. Did they drive the automobile here? No, they didn't. They had not repaired it yet, when I got there.
2. When did you drive the car to the garage? I haven't driven it there yet.
3. Can you drive an automobile? No, I cannot, I have never driven an automobile yet.
4. When we went there, they had already cleaned the spark plugs and had changed the oil in the motor. Had they lubricated the chassis? No. They had tightened only the hand brake.
5. When I arrived at the station, the train had already left.
6. She had already gone to bed, when I got back home.
7. When I met him, he had already passed by the gas station and had filled up the tank with gas.
8. I don't know what you are talking about.

Part II.

Tape recording assignment:

1. Record the dialogue to Lesson 47.
2. Tell us about a fire you have experienced.

LESSON 47

РЕЧНИК

а́збест	asbestos
а́збестов,а,о,и	
ами́	but (coll.,used for contrast after a negative sentence)
не говори́ мно́го, ами́ се пази́	don't talk much, but look out
анато́мия f.	anatomy
ви́я,е,вих	to scream, to howl
внима́телен,-лна,о,и	careful
гася́,и́,и́х	to put out, to extinguish
изгася́	
горя́,и́,я́х	to burn, to be on fire
гу́ма f.	tire
гъст,а,о,и	thick
дано́ is a volitive particle	I hope; let's hope /start to burn
дано́ не се запа́ли бензи́нът	I hope that the gasoline doesn't
дано́ не вали́	let's hope it won't rain
дви́жа се, и се, их се	to move
дебе́л,а,о,и	big, fat
дим m.with art.димъ́т, дима́	smoke
запа́лвам се	to start to burn, to catch fire
запа́ля се, и се, их се	
изгле́ждам	to seem
пожа́рът изгле́жда до́ста голя́м	the fire seems quite large
изди́гам се	to rise
изди́гна се, е се, ах се	
изна́сям	to take out, to carry out
изнеса́, е́, изне́сох, не́се	
изпо́лзвам	to use
кома́нда f.	command, crew, company
пожа́рна кома́нда	fire company; fire trucks:
ли part.	after interrogatives expresses deliberation
какво́ ли гори́?	I wonder what is burning
маркуч́ m.	hose
моме́нт n.	moment
все́ки моме́нт	at any moment
на́около adv.	around
наса́м adv.	this way; hither
ограница́вам	to control; to limit
ограница́, и́, и́х	
па́зя, и, их	to guard
па́зя се от	
пожа́р m.	fire

LESSON 47

пожа́рен, рна,о,и	fire
пожа́рна кома́нда	fire company; fire trucks; fire engines
пожарника́р m.	fireman
предви́ждам	to foresee
предви́дя, и, я́х	
сире́на f.	siren
склад m.pl. скла́дове	supply store; depot; warehouse
стъ́лба f.	ladder; stairs; staircase
тря́бва да и́ма	there must be
Центра́лна по́ща f.	Main Post Office

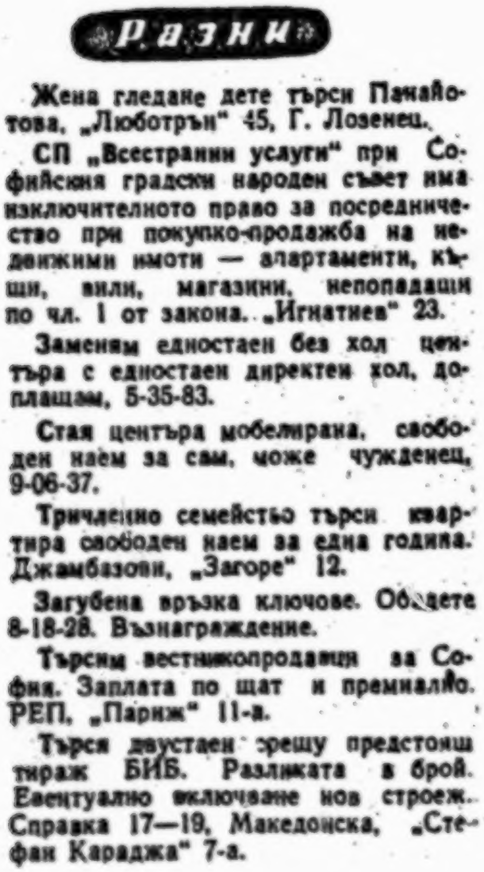

Разни

Жена гледане дете търси Панайотова, „Люботрън" 45, Г. Лозенец.

СП „Всестранни услуги" при Софийския градски народен съвет има изключителното право за посредничество при покупко-продажба на недвижими имоти — апартаменти, къщи, вили, магазини, непопадащи по чл. 1 от закона. „Игнатиев" 23.

Заменям едностаен без хол центъра с едностаен директен хол, доплащам, 5-35-83.

Стая центъра мобелирана, свободен наем за сам, може чужденец, 9-06-37.

Тричленно семейство търси квартира свободен наем за една година. Джамбазови, „Загоре" 12.

Загубена връзка ключове. Обадете 8-18-28. Възнаграждение.

Търсим вестникопродавци за София. Заплата по щат и премиално. РЕП, „Париж" 11-а.

Търся двустаен срещу предстоящ тираж БИБ. Разликата в брой. Евентуално включване нов строеж. Справка 17—19, Македонска, „Стефан Караджа" 7-а.

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III, IV and V indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent
 in Bulgarian in general II 22,23;
 of imperative II 211;
  neuter nouns II 148;
  past tense III 104-106;
  short forms of personal pronouns: acc. case III 228;
  - dat. case IV 172-173.

Accusative Case of
  personal pronouns, short forms III 228.

Adjectives
 article of - III 138,139;
 ending in И,А,О,И III 170;
 change in gender & number III 136;
 changing Я to Е III 141;
 definite article for - III 138,139;
 double НН III 138;
 omission of Ъ & Е II 137;
 orthography of - indicating nationality II 19;
 position of - III 140,141;
 stable Е III 137.

Affirmative Form of
 future tense II 175-177;
 past tense III 17-19, 46-48, 77, 77, 104, 106;
 present tense:
  verbs of the 1st group II 125;
  verbs of the 2nd group II 103;
  verbs of the 3rd group II 73;

Article,
 definite of:
  adjectives III 138,139,170;
  cardinal numerals IV 84-85;
  fem. nouns II 76;
  masc. nouns II 45, 104;
  neuter nouns III 49;
  plural III 139, II 76, 149.

Aspect
 and conjugation II 182;
 formation of - II 180;
 in Bulgarian II 179;
 in general II 177, 178;
 perfective of съм III 202;
 usage of perfective - II 209.

Auxiliary Verb
 present tense:
  affirmative form II 17;
  interrogative form II 20,21
  interrogative-negative form II 47;
  negative form II 17;
  perfective aspect of - III / 202;
  past tense II 19;
  position of - in the past indefinite tense V 19, 20;
  present tense of - II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14;
 special form of - for masc. gender IV 36-37;
 article for - IV 84-85.

Change of
 consonant sound in:
  nouns К to Ц II 46;

verbs in -жа, -ча,-ша to за,ка,са III 19.
vowel sound in:
adjectives Я to Е III 41;
masc. nouns III 79;
neuter nouns II 148.

Colloquial Pronunciation of
card. numerals IV 10, ss.

Colloquial Usage of
possessives III 201.

Conjugation & Aspect II 122.

Dative Case of the
personal pronouns, short form IV 170.

Declension of
personal pronouns (short forms), accusative II,228,
dative IV 170.

Definite Article of
fem. nouns II 76;
masc. nouns (full art.) II 45;
masc. nouns (short art.) II 104;
neuter nouns II 149;
pronunciation of - II 46.

Degrees of Comparison
comparative III 171-172;
superlative III 172-173.

Demonstratives V 146-147.

Dialect Forms of
the personal pronouns II 16;
the verbs, 1st group II 125;
the verbs, 2nd group II 103.

Double Negation II 127.

Ending
-M of the verbs, 1st group II 126.

Ending of Nouns
feminine II 43;
masculine II 43;
neuter II 44.

Familiar Form of
personal pronouns II 16;
the verb II 16.

Feminine Nouns
definite article II 76;
endings II 43.

For (preposition)
idiomatic translation into Bulgarian of - II 19.

Formation of the
imperf. tense IV 138-140;
perf. asp. with suffix H IV 58;
perf. verbs by means of a prefix V 51-62.

Formal Pronoun II 16.

Future Tense
affirmative form II 175;
interrogative form II 176;
interrogative-negative form II 177;
negative form II 175;
бъда III 202;
съм III 202.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Idiomatic Use of Present
tense II 19.

Imperative
formation of - II 210;
accent of - II 211;
irregular forms V 50-51;
negative - II 212;
of perfective verbs II 212.

Imperfect Tense
formation and meaning IV 138-140.
special usage IV 196.

Impersonal Forms
има, няма II 75.

Interrogative Form of the Verb
future tense II 176;
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd group II 74;
past tense III 19;
съм II 20.

Interrogative-Negative Form of the Verb.
future tense II 176;
past tense II 19;
present tense II 75.

Irregular Imperative Forms V 50-51.

Irregular Past Active Participle V 176-178.

Long Personal Pronouns V 123-124.
usage of V 124.

Masculine Nouns
article of (full) II 45;
article of (short) II 104;
changing К to Ц II 44;
ending in ЕЦ II 45
ending in plural in А IV 86;
ending in plural in Е V 125;
ending of - II 43;
monosyllabic - III 78-80;
plural after numerals IV 14;
plural of - II 44.

МОГА
present tense III 106;
past tense of - III 106;
usage with another verb III 106.

Meaning & Translation of the imperfect tense IV 140.

Monosyllabic Masculine Nouns
accent of III 78-80;
plural III 78;
changing Я to Е III 79;
unchangeable III 80.

Negation
double II 127.

Negative Form of the Verb
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd group II 74; II 17;
imperative II 212;
future tense II 175;
past tense III 19.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender
accent rule II 148;
nouns of - II 147.

Nouns
accent rule of - II 148;
changing К to Ц II 44;
ending in a vowel II 76;
ending in ЕЦ and ИН;
used after numerals IV 85-86;
feminine II 76;
gender of - II 43;
indicating nationality II 19;
masculine II 43-45;
monosyllabic masculine III 78-80;
neuter II 147.

Numerals
- cardinal IV 10-14;
- ordinal V 88-91;
- special form of the cardinal numerals for masculine gender IV 36-37.

Omission of the Personal Pronoun when used as a subject II 18.

Ordinal Numerals V 88-91.

Orthography
- of the def. article II 104;
- of nouns & adjectives indicating national origin II 19.

ОТБЕЛЕЖА
- past tense of - III 107.

Participle, Past Active V 14-16.

Past Active Participle V 14-16.
- accent V 15;
- change of Я to Е V 16;
- formation V 15;
- irregular forms V 176-178.

Past Indefinite Tense V 16-19.
- formation V 16;
- meaning and translation V 40.

Past Perfect Tense V 200-204
- formation V 200;
- usage V 202.

Past Tense
- ending of - III 16;
- formation of - III 17-19; 46-48;
- verbs of the 1st group
  - Е to Я III 18;
  - Е to А III 48;
  - жа, ча, ша to за, ка, са III 19; ох III 46, 47;
  - disappearance of the root vowel III 48;
  - of съм III 19;
- verbs of the 2nd group III 76-77;
  - И to Я III 77;
  - Я to А III 77;
  - of the verb - взема III-77;
- verbs of the 3rd group III 104;
  - accent of the - III 104-106;
  - of мога III 106;
  - interrogative form III 19;
  - negative form III 19;
  - interrogative-negative III 19.

Perfective Aspect
- formation in general II 180;
- formation of - by means of a prefix V 51-62;
- with suffix Н IV 58-60;
- usage II 209
- of съм III 202.

Personal Pronouns
- accent IV 172;
- accusative case III 228;
- dative case IV 170-174;
- dialect form II 16;
- familiar form II 16;
- formal II 16;
- insertion of - in the past indefinite tense V 21,22;
- long forms of - V 123,124;
- place in general IV 173;
- position of the short pers.pron.
  - in past indef. tense V 21,22;
  - in past perfect.tense V 203;
- short froms III 228;
- subjective case II 16;
- usage in general IV 170;
- usage of - as possessives V 174-176.

Place in the Sentence of the
- reflexive pronoun IV 112-113;
- short personal pronouns IV 173;

Plural of Nouns
- after numerals with the word души - IV 37;

after колко and няколко IV 14;
ending in a vowel II 76;
ending in ЕЦ & ИН after numerals IV 85-86;
feminine nouns II 76;
masculine nouns II 44;
monosyllabic masculine nouns III 78;
neuter nouns II 147-148.

Position of the Short Pers.Pron.
when used as possessives V 176;
when used with the past indefinite tense V 21,22;
when used with the past perfect tense V 203.

Possessives III 200-201
colloquial usage of - III 201.

Present Participle V 226-229
formation V 226,227;
usage V 228, 229;

Present Tense of the Verbs
of the 1st group II 125;
of the 2nd group II 103;
of the 3rd group II 73;
of съм II 20.

Pronunciation of
definite art., masc. gender II 104;
present tense;
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd person plural of съм II 16.

Pronouns.
personal, subject form II 17;
familiar form II 16;
formal II 16.

Questions
formation of - II 20.

Reflexive Form of the Verb IV 110-113.

Reflexive Pronouns 110-113
place IV 112-113;
usage of си as possessive V 175,176.

Short Art. of Masc. Nouns II 104.

Short Forms of the Personal Pronouns
accusative case III 223;
dative case IV 170-174.

Since, idiomatic translation of - into Bulgarian II 19.

Special Form of
the cardinal numerals for masculine gender IV 36-37.

Special Usage of
imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple Sentence II 17.

Suffix H
used for formation of the perfective aspect IV 58-60.

Tenses
imperfect IV 138-140;
future II 175-177;
past II 16-19; 46, 48; 76, 77;
past indef. V 200-204; / 104-106;
present II 73, 103.

Usage of the
perf. aspect in present tense II 209;
pers. pron. dat. case V 170-172;
reflexive pronoun си as possessive V 175, 176;
short personal pronouns as possessives V 174-176.

Verb
 the - II 72.

Verbs
 changing
  К to Ч, Г to Ж II 126;
  of the 1st group II 126;
  of the 2nd group II 103;
  of the 3rd group II 73;
  ending М in the 1st group 11 125;
  having one form for imperfective & perfective aspects V 91-94.

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

WEST COAST BRANCH

PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

РУССКИЙ

СРПСКОХРВАТСКИ

華 語

SHQIP

MAGYAR

日 本 語

TÜRKÇE

PORTUGUÊS

فارسی

ROMÂNĂ

УКРАЇНСЬКА

ITALIANO

BAHASA INDONESIA

BULGARIAN

BASIC COURSE

VOLUME VI
LESSONS 48-55

БЪЛГАРСКИ

POLSKI

粵 語

ČESKY

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

한 국 어

ESPAÑOL

FRANÇAIS

العربية

ภาษาไทย

မြန်မာ ဘာ သာ

DEUTSCH

TIẾNG VIỆT NAM

KISWAHILI

U.S. ARMY

AT 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume VI

Lessons 48 - 55

Structural Phase

July 1966

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Lessons 48-55 1-188

Lesson 48 1-20

Grammar Perception Drill 2
Cartoon Guide 5
Dialogue: At the Physician's 6
Grammar Analysis:
  Monosyllabic Masc. Nouns Ending in Plural in -E 8
  Neuter Nouns Ending in Plural in -И 10
  Vocative Case of Masculine Nouns in -E 10
Grammar Drill 11
Reading Text 13
Translation 14
Questions & Answers 15
Homework 18
Vocabulary 19

Lesson 49 21-46

Grammar Perception Drill 22
Cartoon Guide 27
Dialogue: At the Dentist's 28
Grammar Analysis:
  Formation of Imperfective Verbs from Perfective 30
  Imperfective Aspect Formed with the Suffix -AM 33
Grammar Drill 35
Reading Text 38
Translation 39
Questions & Answers 40
Homework 43
Vocabulary 44

Lesson 50 47-70

Grammar Perception Drill 48
Cartoon Guide 53
Dialogue: At the Beach 54
Grammar Analysis:
Formation of Imperfective Verbs from Perfective: 56
1. Suffix - ЯМ 56
2. Suffix -ВАМ 57
Grammar Drill 59
Reading Text 62
Translation 63
Questions & Answers 64
Homework 67
Vocabulary 68

Lesson 51 71-96

Grammar Perception Drill 72
Cartoon Guide 75
Dialogue: Repair of a House 76
Grammar Analysis:
The Hearsay Form of the Verb, its Usage and Meaning 78
Hearsay Form - Present & Imperfect Tenses 81
Grammar Drill 85
Reading Text 87
Translation 89
Questions & Answers 90
Homework 93
Vocabulary 94

Lesson 52 ________ 97-122

Grammar Perception Drill ________ 98
Cartoon Guide ________ 103
Dialogue: In the Country ________ 104
Grammar Analysis:
  The Interrogative Pronouns ________ 106
Grammar Drill ________ 111
Reading Text ________ 113
Translation ________ 115
Questions & Answers ________ 116
Homework ________ 119
Vocabulary ________ 120

Lesson 53 ________ 123-146

Grammar Perception Drill ________ 124
Cartoon Guide ________ 129
Dialogue: At a Party ________ 130
Grammar Analysis:
  Double Forms of the Personal Pronouns ________ 132
Grammar Drill ________ 135
Reading Text ________ 137
Translation ________ 139
Questions & Answers ________ 140
Homework ________ 144
Vocabulary ________ 145

Lesson 54 ________ 147-166

Grammar Perception Drill ________ 148
Cartoon Guide ________ 151
Dialogue: News from our Village ________ 152
Grammar Analysis:
Hearsay Form of the Past Tense ________ 155
Grammar Drill ________ 158
Reading Text ________ 160
Translation ________ 161
Questions & Answers ________ 162
Homework ________ 164
Vocabulary ________ 165

Lesson 55 ________ 167-188

Grammar Perception Drill ________ 168
Cartoon Guide ________ 171
Dialogue: Moving to a New Home ________ 172
Grammar Analysis:
Hearsay Form of the Future Tense ________ 174
Grammar Drill ________ 178
Reading Text ________ 180
Translation ________ 182
Questions & Answers ________ 183
Homework ________ 186
Vocabulary ________ 187

2. Grammar Index ________ 189-194

3. Table of Illustrations ________ 195

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 48

LESSON 48

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Monosyllabic Masculine Nouns Ending in Plural in И

II. Neuter Nouns Ending in Plural in И

III. Vocative Case of Masculine Nouns in Е

I. Monosyllabic Masculine Nouns Ending in Plural in И

1.

Това е зъб.
Това са зъби.

Какво е това?	Това е зъб.
Какво е това?	Това са зъби.

Това е пръст.*
Това са пръсти.

2.

Този зъб ме боли.
Зъбът ме боли.
Зъбите ме болят.

Кой зъб те боли?	Този зъб ме боли.
Боли ли те много зъбът?	Да, зъбът ме боли много.
пръстът?	Не, зъбът не ме боли много.
Болят ли те много зъбите?	
го пръстите на ръцете?	
я на краката?	
ги	
ви	

---

* пръст на ръка́ - finger
пръст на крак - toe

LESSON 48

3.

Имахте ли гости снощи?	Да, имахме гости. Не, нямахме гости.
Колко души гости имахте?	
В колко часа пристигнаха гостите?	
Докога стояха гостите?	
Какво правиха гостите?	
Кога си отидоха гостите?	
Имате ли често гости?	
Вие ходите ли понякога на гости?	
Кой Ви идва често на гости?	
Кой Ви е гост сега?	

4.

Колко пъти се бръснеш на ден?	Аз се бръсна един път на ден.
се къпеш на седмица?	два пъти
ядете	три пъти
си миеш лицето	много пъти
ръцете	няколко пъти
краката	
ходите на кино	
на черква	
на училище	
на театър	
на екскурзия	

5.

Колко дена /дни/ има месец юни?	Месец юни има 30 дена /дни/.
февруари	
април	
От колко дена /дни/ сте тук?	Аз съм тук от два дни /дена/.
	пет
	няколко
От колко дена сте болен?	
От колко дена Ви болят зъбите?	
пръстите на ръцете?	
пръстите на краката?	
От колко дена Ви боли главата?	
гърлото?	

LESSON 48

II. Neuter Nouns Ending in Plural in И

Това е око. *
Това са очи.

Какво е това?	Това е око.
Какво е това?	Това са очи.

Това е ухо. **
Това са уши.

Боли ли Ви ухото? окото?	Да, ухото ме боли. Не, ухото не ме боли.

Болят ли го ушите?
те очите?
Братовчедка ти има ли хубави очи?
Какъв цвят й са очите?
От колко дена я боли лявото ухо?
дясното

III. Vocative Case of Masculine Nouns in Е.

Сега аз ще кажа на Иван да дойде тук.
Иване, ела тук!

Г-н......, кажете на Иван да дойде тук!	Иване, ела тук!

Г-н......, кажете на Стоян да учи повече!

.... на Драган да стане!
на Атанас да донесе книгата!
на Емануил да Ви даде молива си!
на Иван да си сложи кепето!
на Богдан да излезе от стаята!
на Борис да отиде в ъгъла!
на Боян да сложи учебника си в чекмеджето!
на Цветан да яде повече!
на Иван да не се напива често!
на Ангел да се отбие у нас довечера!
и т. н.

---

* окó = eye
** ухó = ear

РАЗГОВОР 48.

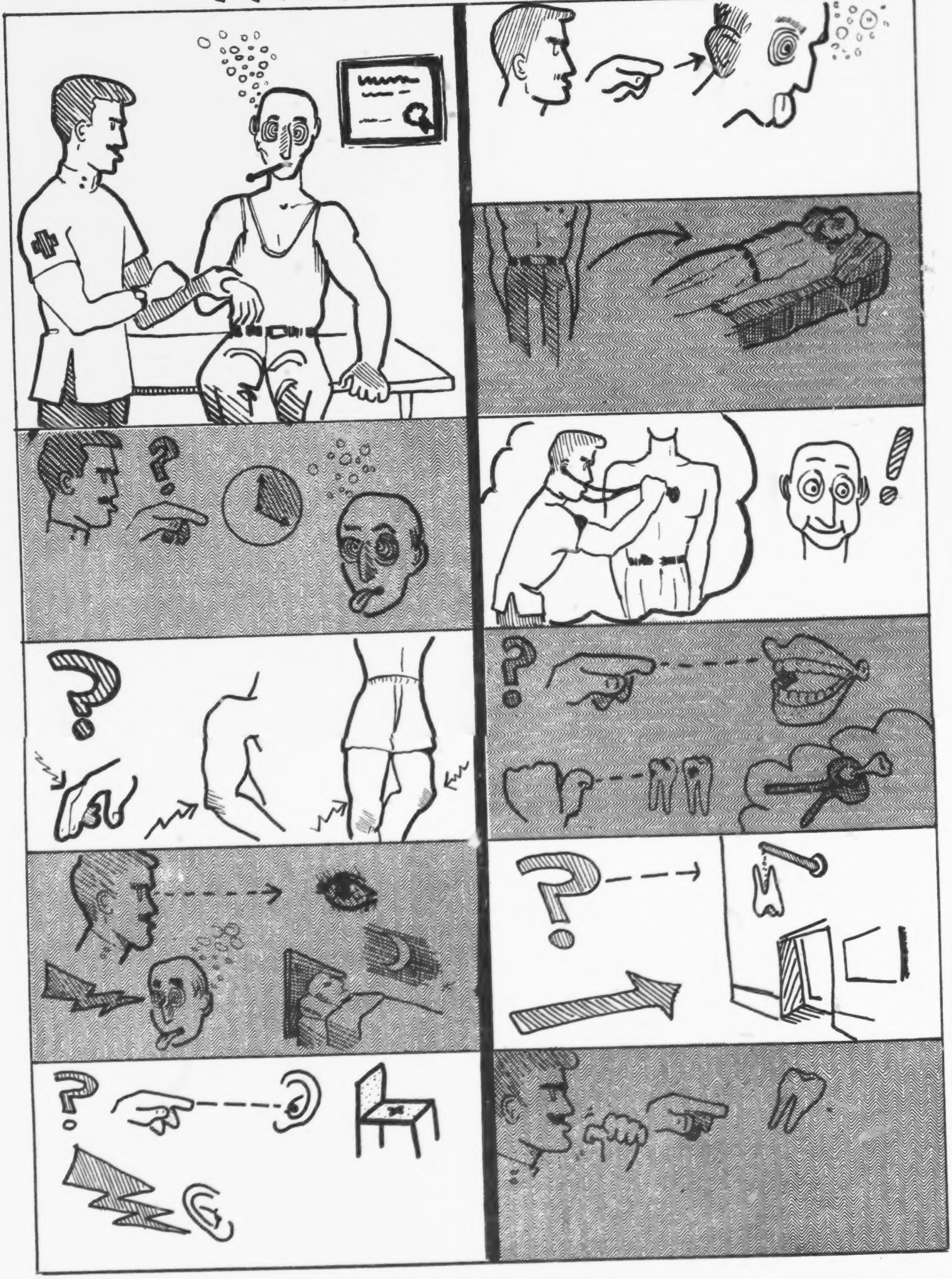

УРОК 48 - РАЗГОВОР

ПРИ ЛЕКАРЯ

Лекарят
Тодор Ганчев

- Какво́ и́ма, г-н Га́нчев?
- От изве́стно вре́ме не се чу́вствувам добре́.

- Боли́ ли Ви не́що?
- Боля́т ме пръ́стите на ръце́те, ла́ктите и колена́та.

- Ви́ждам, че очи́те Ви са възпале́ни.
- Имам стра́шно главобо́лие. Не мо́га да спя напосле́дък.

- Мо́же да е от уши́те. Седне́те да ги прегле́дам.
- Възмо́жно е. И те ме наболя́ват.

/ Ле́карят го прегле́жда. /

- Имате сла́бо възпале́ние на ля́вото ухо́.
- Сега́ разби́рам защо́ не мо́га да спя.

- Съблече́те се до кръ́ста и легне́те по гръб на куше́тката!
- Добре́, г-н до́кторе.

/ Ле́карят прислу́шва със слуша́лка гърди́те му,
а след това́ гърба́ му. /

- Дро́бовете Ви са здра́ви.
- Сла́ва Бо́гу! Ра́двам се, че поне́ гърди́те ми са здра́ви.

- Здра́ви ли са зъ́би́те Ви?
- Имам ня́колко разя́дени зъ́ба. Ми́сля да ги изва́дя?

- При кой зъболе́кар ще оти́дете?
- При г-н Сара́фов. Препоръ́чаха ми го мно́го.

- Ела́те пак при мен, след като́ ги изва́дите!
- Ще до́йда непреме́нно.

- Предпи́сах Ви лека́рство. Ето реце́птата!
- Благодаря́. Дови́ждане!

AT THE PHYSICIAN'S

The Physician
Todor Ganchev

- What's wrong, Mr. Ganchev?
5 - I haven't been feeling well for some time.
- Does something hurt you?
- My fingers, elbows,and knees ache.
- I see that your eyes are inflamed.
- I have a terrible headache. I haven't been able to sleep lately.
10 - It might be your ears. Sit down so that I can examine them.
- It's possible. They also hurt me a bit.
- (The physician examines him.)
- You have a slight inflammation of the left ear.
- Now I understand why I cannot sleep.
15 - Undress to your waist and lie down on your back on the couch.
- All right, Doc.
(The physician listens to his chest with a stethoscope and after that to his back.)
- Your lungs are all right.
20 - Thank God! I'm happy that at least my chest is all right.
- Are your teeth in good condition?
- I have a few decayed teeth. I am thinking of having them pulled out.
- To which dentist will you go?
- To Mr. Sarafov. He was highly recommended to me.
25 - Come again to me after you have them pulled out.
- I'll come without fail.
- I prescribed a medicine for you. Here is the prescription.
- Thank you. Good-by.

---

4. какво́ и́ма? lit. what is the matter? what's up?
5. от for; не се чувствувам colloquially pronounced не се чу́ствам. The Bulgarian present tense here equals the English present perfect, since it expresses an action which has started in the past and is still continuing. See Vol.II,19.
10. седне́те да ги прегле́дам lit. sit down so that I examine them.
11. наболя́ват from на-боля́ват. The prefix НА here shows: 1. that the action takes place from time to time, or 2. that its intensity is low. Compare with the prefix ПО which often attaches the same meanings to a verb.
19. дроб liver or lung: че́рен дроб liver; бял дроб lung.
22. ми́сля да ги изва́дя lit. I am thinking to pull them out. Of course he is not going to do that himself, but a dentist.

LESSON 48

ГРАМАТИКА

I. MONOSYLLABIC MASCULINE NOUNS ENDING IN PLURAL IN -И

A number of masculine monosyllabic nouns form their plural with the ending И (instead of the ending ОВЕ*, cf. Vol.III, p. 78-80).
Examples:

зъб	tooth	pl.	зъ́би	teeth
пръст**	finger toe	pl.	пръ́сти	fingers toes

The most common monosyllabic masculine nouns of this category are given below. Notice that some of them form plural also with the ending ОВЕ.

бик	bull	би́ци	(also би́кове)
внук	grandson	вну́ци	
вълк	wolf	въ́лци	
гост	guest	го́сти	
грък	a Greek (Notice the displacement of ъ and р)	гъ́рци	
ден	day (Notice the disappearance of е)	дни	
звук	sound	зву́ци	(also зву́кове)

---

* There are five monosyllabic masculine nouns which end in plural in Е instead of ОВЕ. Cf. Vol.V, p.125

** пръст means finger and toe. When one needs to specify which are meant, one says: пръ́сти на ръце́те = fingers, пръ́сти на крака́та = toes. The same noun пръст when it is feminine means "dirt", with art. пръстта́, but has no plural.

LESSON 48

знак	sign	знáци	(also знáкове)
клон*	branch	клóни	(also клóне and клóнове)
лъч	ray	лъчи́	
път**	time	пъ́ти	times
рак	crab cancer	рáци	crabs (also рáкове)
роб	slave	рóби	
храст	bush	хрáсти	

After numerals these nouns take the ending A.

Examples:

два би́ка
two bulls

три въ́лка
three wolves

There are two exceptions to this rule:

1. ден- may have the ending И or the ending A after numerals.
   два дни or два дéна two days
2. път- "time" ends with И only:

   три пъ́ти three times

   два пъ́тя would mean "two roads". See the footnote**

---

* клóни и клóне - mean branches of a tree only;
клóнове - means 1. branches of a tree.
2. branches of an enterprise e.g. bank,etc.

** път - means 1. road. In that case its plural is пъ́тища, after numerals пъ́тя.
2. time: еди́н път - one time, once. In this case its ordinary plural and the plural after numerals is пъти: мнóго пъти - many times; два пъ́ти - two times.

II. NEUTER NOUNS ENDING IN PLURAL IN И

The following three nouns end in plural in И (instead of А or ТА)*

окó	eye	очи́	eyes
ухó	ear	уши́	ears
живóтно	animal	живóтни	animals.

III. VOCATIVE CASE OF MASCULINE PROPER NAMES

In Bulgarian the names, when used to address a person, have special endings. These special forms of the names are called vocative. Thus masculine nouns ending in a consonant receive the ending Е, when used as an address.

Examples:

Ива́не, ела́ тук!	Ivan, come here.
Стоя́не, дай ми кни́гата!	Stoyan, give me the book.
Мари́не, помогни́ ми!	Marin, help me.

If the name ends in ър, the ъ disappears in the vocative.

Examples:

Пéтър	Voc. case:	Пéтре!
Дими́тър	Voc. case:	Дими́тре!

---

* Cf. Vol. II, 147.

Lesson 48

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Monosyllabic Masculine Nouns Ending in Plural in И

II. Neuter Nouns Ending in Plural in И

III. Vocative Case of Masculine Nouns in E

1.

Какво е това?	Това е пръст.
Какво е това?	Това са пръсти.

зъб, ухо, коляно,
око

2.

Какво Ви боли? го я те ги	Боли ме ухото. Болят ме ушите. пръстите на ръцете на краката на дясната ръка на левия крак очите, лявото ухо, дясното око, коляното, колената, зъбите, един преден зъб, гърдите, дробовете, кръстът, коляното на десния крак, левият лакът, лактите

3.

От колко дена /дни/ Ви боли лявото ухо? го болят ушите? имате възпаление на ушите? ти е възпалено окото? я болят пръстите на ръцете? на краката? зъбите дробовете и т. н.	Лявото ухо ме боли от няколко дена /дни/. два четири много

4.

Г-н Х....,попитайте г-н Б.....от колко дена /дни/ е тук!

........от колко дена го болят зъбите!
дали има разядени зъби!
колко разядени зъба има!
кои от зъбите му са разядени!
дали мисли да извади разядените си зъби!
дали зъбите му са здрави!
дали има здрави зъби!
защо му са възпалени очите!
защо му е възпалено лявото око!
от колко дена има възпаление на дясното ухо!
защо не може да спи напоследък!
при кой зъболекар си прави зъбите!
кой лекар му прегледа ушите!
какво го наболява!
дали го наболяват колената!
пръстите на ръцете!
пръстите на краката!
кръстът!
кое коляно го наболява!
дали ходи често на гости!
дали е ходил на гости у Христови напоследък!
кои му бяха гостите миналата събота!
колко пъти се бръсне на ден!
се къпе на седмица!
се мие
си мие ръцете
си чисти зъбите
ходи на кино
на концерт
на черква

5.

Г-н Х....., кажете на Иван да дойде тук!   Иване,ела тук!

..........на Стоян да стане!
на Богдан да донесе книгите!
на Драган да види какво има в чекмеджето!
на Цветан да не яде толкова много!
на Атанас да идва навреме на училище!
на Емануил да телефонира на сестра си довечера!
на Боян да отиде на мач в неделя!
и т. н.

LESSON 48

ЧЕТИВО

След Коледа Ганчеви отидоха на село на гости у дядо Славчо. Те стояха там близо една седмица. Случи се, че времето беше много хубаво. По цял ден децата им играеха на двора. Техните родители се разхождаха из селото или вън от него и се радваха на хубавата природа. Ходеха на гости у познатите си. Прекараха много весело.

На тях им се искаше да останат по-дълго време на село, но трябваше да се върнат в града. Тодор имаше бърза работа там. Затова той рано сутринта на седемнайсети януари приготви автомобила си за път. След като закусиха, те тръгнаха веднага за София. Пристигнаха късно вечерта.

На другия ден Тодор не се чувстваше добре. Беше настинал, но не отиде при лекар. След няколко дена се почувствува още по-лошо. Боляха го пръстите на ръцете, лактите и колената. Наболяваха го и ушите. Имаше страшно главоболие и не можеше да спи. Чак тогава той отиде при лекар и му разправи всичко.

Лекарят прегледа очите му. Каза му, че те са възпалени. Прегледа и ушите му и намери, че има слабо възпаление на лявото ухо. Тогава Тодор разбра защо имаше главоболие и защо не можеше да спи.

След това Тодор се съблече до кръста и легна по гръб на кушетката. Със слушалка докторът прислуша гърдите и гърба му. Дробовете[1] му бяха здрави. Той се зарадва, че поне белите му дробове бяха в ред.

Лекарят го попита дали зъбите му са здрави. Тодор имаше няколко разядени зъба. Имаше намерение да отиде при зъболекаря Сарафов. Бяха му го препоръчали много. Докторът му каза да не се бави, да каже на зъболекаря да ги извади веднага и след това да отиде пак при него.

После лекарят му предписа лекарство. Даде му рецепта, за да може да го купи от аптека.[2]

---

1. Дро́бове́те = бе́лите дро́бове́
2. апте́ка "drugstore". One sells only drugs, medical equipment, and some toilet articles in an аптека.

LESSON 48

ПРЕВОД

Last summer my wife, the children, and I went vacationing in Varna. We were my brother's guests. He had two houses: one in the center of the town, the other at the seashore. We lived in the house in town. This house was bigger than that at the beach. But that at the beach was much prettier. From the veranda of the house one could see the whole bay and the harbor.

We used to go to the beach every morning. We bathed and swam in the sea. Sometimes we would take a rowboat and would row for hours along the coast. This coastline is the most beautiful that I've ever seen. We had a wonderful time this summer.

We returned home a few days before the school started. The first day we had a lot to do. I went to the stationer's with the children. We had to buy a lot of things for school: pencils, erasers, rulers, fountain pens, copybooks, ink,etc. My son needed a Bulgarian-English dictionary and a ribbon for the typewriter. But the stationer didn't have such a ribbon as the one we wanted.

That evening we all were very tired. We had supper at nine-thirty and went to bed right after that.

LESSON 48

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде отидоха Ганчеви след Коледа?
   Те отидоха на село на гости у дядо Славчо.

2. Защо отидоха те на гости у дядо Славчо?
   Те отидоха на гости у него, защото той не можа да ги посети през празниците.

3. Какво правеха децата им по цял ден?
   Те играеха на двора.

4. Защо можеха децата им да играят по цял ден на двора?
   Децата им можеха да играят по цял ден на двора, защото се случи, че времето беше хубаво.

5. Какво правеха Ганчев и жена му, докато стояха на село?
   Те се разхождаха из селото или вън от него и се радваха на хубавата природа.

6. Какво друго правеха те?
   Ходеха на гости у познатите си.

7. Защо им се искаше да останат по-дълго време на село?
   На тях им се искаше да останат по-дълго време на село, защото прекарваха много весело.

8. Защо трябваше да се върнат в града?
   Те трябваше да се върнат в града, защото Тодор имаше бърза работа там.

9. Какво направи Тодор на 17 януари?
   Той прегледа и приготви автомобила си.

10. Какво направиха те сутринта, преди да тръгнат за София?
    Преди да тръгнат на София, те закусиха.

11. Кога пристигнаха те в София?
    Те пристигнаха в София късно вечерта на същия ден.

12. Как се чувстваше Тодор на другия ден?
    Той не се чувстваше добре.

13. Защо не се чувствуваше добре на другия ден?
Той не се чувствуваше добре на другия ден, защото беше настинал.

14. Какво стана с Тодор след няколко дена?
След няколко дена той се почуствува още по-лошо.

15. Болеше ли го нещо?
Да. Боляха го пръстите на ръцете, лактите и колената. Наболяваха го и ушите.

16. Защо не можеше да спи той?
Той не можеше да спи, защото имаше главоболие.

17. Какво направи той тогава?
Отиде при лекар и му разправи всичко.

18. Какво му каза лекарят, след като го прегледа?
Каза му, че очите му са възпалени.

19. Само това ли намери лекарят?
Не. След като прегледа ушите му, лекарят намери, че Тодор има слабо възпаление на лявото ухо.

20. Какво разбра Тодор, като чу, че има възпаление на лявото ухо?
Като чу това, той разбра защо имаше главоболие и защо не можеше да спи.

21. Какво направи Тодор, преди да легне на кушетката?
Той се съблече до кръста.

22. Защо се съблече той до кръста?
Той се съблече до кръста, защото лекарят искаше да прислуша белите му дробове.

23. Какво намери лекарят, след като го прислуша?
Той намери, че дробовете му бяха здрави.

24. Какво направи Тодор, като чу, че дробовете му бяха здрави?
Като чу това, той се зарадва, че белите му дробове бяха в ред.

25. Какво го попита лекарят?
Той го попита дали зъбите му са здрави.

26. Какви бяха зъбите на Тодор?
    Не бяха здрави. Той имаше няколко развалени зъба.

27. Защо Тодор имаше намерение да отиде при зъболекаря Сарафов?
    Той имаше намерение да отиде при него, защото приятели му го бяха препоръчали.

28. Какво му каза лекарят, като чу, че ще отиде при зъболекаря Сарафов?
    Каза му да отиде веднага да му извадят разядените зъби.

29. Какво му предписа лекарят после?
    Той му предписа лекарство.

30. Какво му даде той, за да може да купи лекарството?
    Даде му рецепта.

31. Откъде ще купи Тодор лекарството?
    Той ще го купи от аптека.

Лекуване в къщи с електрически апарат

LESSON 48

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

My brother hasn't been feeling* well lately. His fingers, elbows, knees, and toes have been hurting him for the last few days. He hasn't been able to sleep well for some time. His left eye is inflamed and he has a terrible headache.

This morning my brother and I went to a physician. I usually don't go with him but this time I had to do it because he was very sick.

The doctor examined him carefully. He found that my brother's eyes were inflamed. After that the doctor listened to his chest with a stethoscope. Then he listened to his back. He told my brother that his lungs were all right. I was very glad to hear that**.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Разкажете за едно свое посещение при лекар!

---

* Present tense in Bulgarian.

** Translate "to hear that" - when I heard that.

LESSON 48

РЕЧНИК

апара́т m.	apparatus
магнитофо́нен апа́рат	tape recorder
апте́ка f.	pharmacy, apothecary's shop, drugstore where drugs only are sold
възмо́жен, жна, о, и	possible
възмо́жно е	it is possible
възпале́н, а, о, и	inflamed
възпале́ние n.	inflammation
вън adv.	outside
главобо́лие n.	headache
гърди́ pl.	chest, breast(s)
гръб with art. гърбъ́т, -а́	back
pl. гърбове́	
after numerals гъ́рба	
по гръб	on your (his,her, etc.) back
да conj.	so that, in order to
до́ктор m.	physician
дроб m.pl. дро́бове́	1. liver; 2. lung
after numerals дро́ба	
бял дроб, бе́ли дро́бове́	lungs
запи́свам не́що на.., в не́що	1. to write down 2. to record (on a tape or on a record)
запи́ша, е запи́сах	
запи́свам на магнитофо́нна ле́нта	to record on a magnetic tape
здрав, а, о, и	all right, healthy, in good condition
изве́стен, тна, о, и	certain, known, famous
от изве́стно вре́ме	for some time
изва́ждам ня́кому не́що	to take out, to pull out something from somebody
изва́дя, и, их	
след като́ изва́дите зъ́бите	after you have the teeth pulled
и́ма	
какво́ и́ма?	what's the matter?,what's up?
коля́но n.pl.колена́ и колене́	knee
кръст m.pl. кръ́стове	waist
куше́тка f.	couch
ла́кът m.with art. ла́кътят, -тя	elbow
pl. ла́кти	
after numerals ла́кътя	
лека́рство m.	medicine, drug
ля́гам	to lie down
ле́гна, е, ах	

магнитофо́н m.	tape recorder
магнитофо́нен, нна, о, и	magnetophone
магнитофо́нен апара́т	tape recorder
на	in, to, into
на бъ́лгарски	in (into) Bulgarian
преведе́те на бъ́лгарски	translate into Bulgarian
каже́те го на бъ́лгарски	say it in Bulgarian
наболя́вам	to hurt, ache a little bit
наболя́, и́, наболя́х	
напосле́дък adv.	lately
око́ n.pl. очи́	eye
преве́ждам	to translate
преведа́, е́, преве́дох, е́де	
преведе́те на бъ́лгарски	translate into Bulgarian
предпи́свам ня́кому не́що	to prescribe something to somebody
предпи́ша, е, предпи́сах	
прислу́швам	to listen to
прислу́шам	
пръст m.pl. пръ́сти	finger
after numerals пръ́ста	
пръст на ръка́	finger
пръст на крак	toe
разя́ден, а, о, и	decayed, eaten away
реце́пта f.	prescription
слаб, а, о, и	slight, weak
слуша́лка f.	stethoscope; earphone
стра́шен, шна, о, и	terrible, horrible, awful
събли́чам се	to undress, to take one's clothes off
съблека́ се, съблече́ се	
събля́кох се, събле́че се	
ухо́ n.pl. уши́	ear

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 49

LESSON 49

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of Imperfective Verbs from Perfective:

Imperfective Aspect Formed with the Suffix АМ

1.

Аз чета вестник.
Аз ще прочета целия вестник.
Аз прочитам по един вестник всеки ден.

Какво четете сега?	Аз чета вестник.
Ще прочетете ли целия вестник?	Да, аз ще прочета целия вестник.
По колко вестника прочитате всеки ден?	Аз прочитам по един вестник всеки ден.

той, те, тя, ние, ти

2.

Аз предпочитам да ходя на кино.
Довечера аз ще предпочета да отида на театър.

Какво предпочиташ ти?	Аз предпочитам да ходя на кино.
Къде ще предпочетеш да отидеш довечера: на театър или на кино?	Аз ще предпочета да отида ......

той, тя, ние, вие, те

3.

Аз никога не намирам свободно място в трамвая.
Утре аз ще намеря място, защото ще отида на спирката раню.
Вчера аз не намерих място.
Ти намираш ли.......
Ти ще намериш ли....
Ти намери ли........

той, тя, момичето, ние, вие, те

Аз взимам често пари на заем.
Аз ще взема пари на заем утре.
Аз взех пари на заем миналата седмица.

Аз ще се прибера в осем часа.
Аз винаги се прибирам късно.
Снощи аз се прибрах рано.

Аз ще облека новия си костюм довечера.
Аз обличам новия си костюм един път на седмица.
Аз облякох новия си костюм снощи.

Сутрин аз се обличам, след като закуся.
Утре сутрин аз ще се облека, преди да закуся.
Тази сутрин аз се облякох рано.

Сега аз ще пресека улица "Раковски".
Аз винаги пресичам улицата на това място.
Аз пресякох улицата на друго място вчера.

4.

Аз ще помогна на приятеля си.
Аз винаги помагам на приятеля си.
Аз помогнах на приятеля си вчера.

Ще помогнете ли на приятеля си?	Да, ще му помогна.
Помагате ли винаги на приятеля си?	Да, помагам му винаги.
Помогнахте ли на приятеля си вчера?	Да помогнах му.

той, Радка, ние, вие, те

Аз ще сложа масата сега.
Аз винаги слагам масата.
Аз сложих масата снощи.

5.

Аз ще си легна рано довечера.
Аз винаги си лягам рано.
Аз си легнах рано снощи.

Кога ще си легнеш довечера?	Аз ще си легна рано довечера.

и т. н.

той, тя, ние, вие, те

Аз ще седна на този стол.
Аз обикновено сядам на този стол.
Аз седнах на другия стол преди малко.

Аз ще отседна в хотел "България".
Аз обикновено отсядам в хотел "България".
Аз отседнах в хотел "България" миналата събота.

Майсторът ще затегне ръчната спирачка.
Майсторът винаги затяга ръчната спирачка.
Майсторът затегна ръчната спирачка.

Аз ще сметна всичко след малко.
Аз обикновено смятам всичко.
Аз сметнах всичко преди малко.

6.

Аз ще стигна на върха в пет часа.
Аз понякога стигам на върха в три часа.
Вчера аз стигнах на върха в шест часа.

Кога ще стигнеш на върха?	Аз ще стигна на върха в пет часа.

и т. н.

той, ние, вие, те

LESSON 49

Аз ще пристигна във Варна в седем часа вечерта.
Аз обикновено пристигам във Варна сутрин.
Аз пристигнах във Варна по обяд.

Аз искам да настигна тая платноходка.
Аз често настигам платноходки.
Аз настигнах платноходката.

7.

Аз ще се спра в Бояна.
Аз обикновено се спирам във Владая.
Аз се спрях на моста преди малко.
Аз не искам да умра.
Много хора умират от плеврит.
Той умря преди няколко седмици.

8.

Аз ще изпусна моторницата.
Аз често изпускам моторницата.
Аз изпуснах моторницата вчера.

Ще изпуснете ли моторницата?
Често ли изпускате моторницата?
Изпуснахте ли моторницата вчера?

той, тя, ние, те

Аз мога да допусна това.
Аз допускам това.
Аз допуснах това.

Аз ще напусна купето.
Аз напускам купето сега.
Аз напуснах купето преди малко.

Аз ще се спусна с колата си по улица "Раковски".
Аз винаги се спускам с колата си по улица "Раковски".
Аз се спуснах с колата си по улица "Раковски".

Аз ще го пусна под гаранция.
Аз го пускам под гаранция.
Аз го пуснах под гаранция.

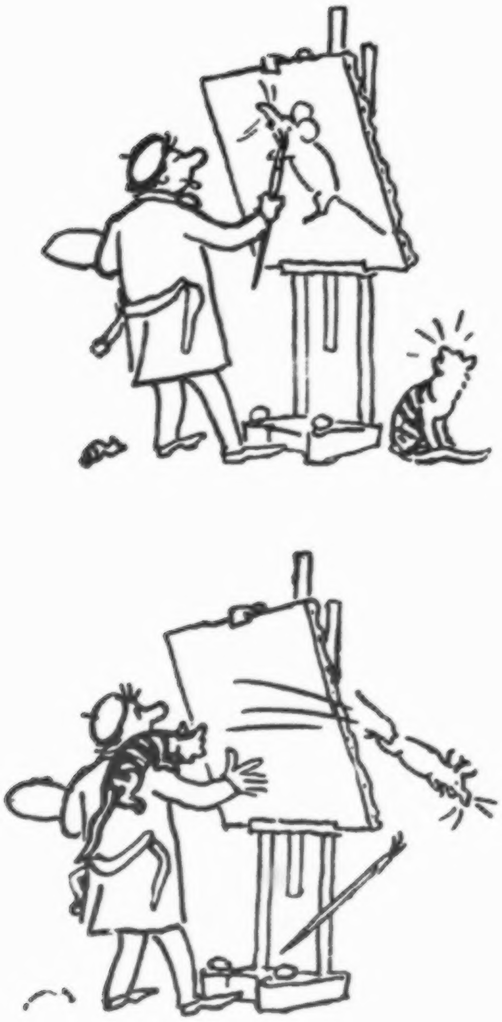

Художник - реалист

РАЗГОВОР 49.

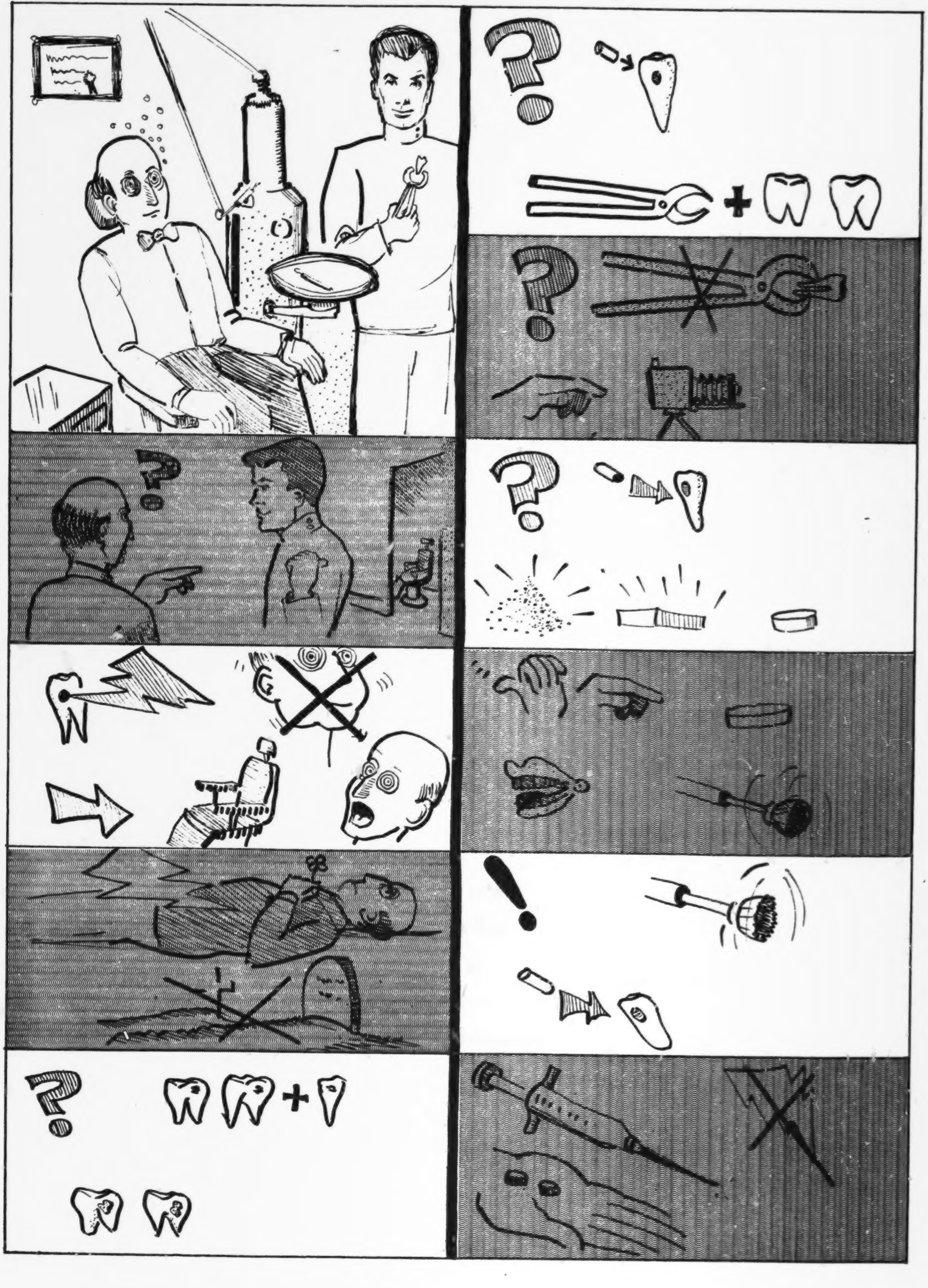

УРОК 49 - РАЗГОВОР

ПРИ ЗЪБОЛЕКАРЯ

Тодор Ганчев
Зъболекарят

- До́кторе, мо́жете ли да ме прие́мете сега́?
- Да, свобо́ден съм. Вле́зте в кабине́та!

/ Вли́за в кабине́та на зъболе́каря. Гле́да упла́шено вси́чки инструме́нти нао́коло. /

- Стра́шно ме боля́т зъ́бите, до́кторе. Не мо́га да дъ́вча.
- Седне́те и отворе́те уста́та си!

/ Зъболе́карят запо́чва да прегле́жда зъ́бите на пацие́нта. /

- Олелеее, до́кторе, уми́рам от бо́лки!
- Бъде́те споко́ен. Ня́ма да умре́те.

- Имам ли мно́го развале́ни зъ́би?
- Два къ́тника и еди́н пре́ден зъб. Два́та къ́тника и́мат голе́ми ду́пки.

- Какво́ ще напра́вите?
- Пре́дния ще пломби́рам, а къ́тниците вероя́тно ще изва́дя.

- Бо́же мой! Не мо́же ли да не ги изва́ждате?
- Ще ви́дим, след като́ Ви напра́вя ре́нтгенова сни́мка.

- Каква́ пло́мба ми́слите да ми поста́вите на пре́дния зъб?
- Каква́то предпочете́те: зла́тна, сре́бърна или порцела́нова.

- Предпочи́там порцела́нова.
- Имате мно́го зъ́бен ка́мък. Тря́бва да почи́стя зъ́бите Ви.

- Прав сте, до́кторе. Ни́кога не съм ги почи́ствал.
- Сега́ ще Ви сло́жа вре́менна пло́мба на пре́дния зъб.

- Ще ми поста́вите ли инже́кция, да не ме боли́?
- Не е необходи́мо. Ето Ви две ха́пчета проти́в бо́лки.

AT THE DENTIST'S

Tofor Ganchev
The Dentist

- Doc, can you receive me now?
- Yes, I'm free. Go into the office.

(He enters the dentist's office. He looks with awe at all the instruments around.)

- I have an awful toothache, Doc. I cannot chew.
- Sit down and open your mouth.

(The dentist starts to examine the teeth of the patient.)

- Ooh, Doc, the pain is killing me.
- Be calm. You won't die.
- Do I have many bad teeth?
- Two molars and a front tooth. The two molars have large cavities.
- What are you going to do?
- I'll put a filling in the front one and probably will pull the molars.
- My God! Isn't it possible for you not to pull them?
- We'll see, after I take an X-ray of you.
- What kind of filling do you think you'll put in my front tooth?
- Whatever you prefer: gold, silver, or porcelain.
- I prefer porcelain.
- You have a lot of tartar. I have to clean your teeth.
- You're right, Doc. I have never had them cleaned.
- Now I'm going to put a temporary filling in the front tooth.
- Are you going to give me an injection, so that it doesn't hurt?
- It isn't necessary. Here you have two pills for (killing) pain.

---

5. A physician seldom has a nurse in his private office.
8. Стра́шно ме боля́т зъ́бите lit. My teeth ache terribly.
11. уми́рам от бо́лки I'm dying of pain.
13. Бъде́те споко́ен don't worry.
14. развале́ни lit. rotten
16. ду́пки lit. holes.
18. изва́дя lit. to take out.
20. Ви of your teeth.
25. Ни́кога не съм ги почи́ствал lit. I haven't cleaned them ever. It is meant that he has never asked a dentist to clean them.
28. проти́в бо́лки lit. against pains.

LESSON 49

ГРАМАТИКА

I. FORMATION OF IMPERFECTIVE VERBS FROM PERFECTIVE

1. GENERAL

We have seen that many imperfective verbs form their perfective aspect by the addition of a prefix to their imperfective form (see Vol. V,p. 51-62). The perfective verbs which are formed this way very often have a meaning completely different from the meaning of the basic verb.

Example 1.

Imperfective Aspect

мра
  to be dying
  to die

a. Perfective Aspect with the Same Meaning

умрá
  to die

b. Perfective Aspect with a Different Meaning

замрá
  to fade away,
  to disappear (of a sound)

измрá
  to die to the last

примрá
  to faint
  to pass out

Example 2.

Imperfective Aspect

бия
  to beat, to spank

a. Perfective Aspect with the Same Meaning

наби́я
  to beat, to thrash
  to finish spanking
поби́я
  to beat for a while

b. Perfective Aspect with a Different Meaning

заби́я
  to drive in;
  to start beating
изби́я
  to kill to the last
проби́я
  to perforate
пре́бия
  to kill by beating
отби́я
  to turn off e.g.(a river)
подби́я
  to undercut, (prices, authority)
разби́я
  to break (a door);
  to defeat (an army)
уби́я
  to kill

LESSON 49

The verbs under b., which have a meaning different from that of the basic verbs мра or бия, need imperfective forms in order to indicate an incompleted (lasting or repetitious) action. For that purpose new imperfective verbs are created by means of the special suffixes -ам, -ям, -вам. These suffixes are added to the perfective forms.

The verbs under a., which have the same meaning as the basic verbs, also form a second imperfective aspect in the same way as the verbs under b. This second imperfective aspect has the same meaning as the basic imperfective verb.

Imperfective Aspect	Perfective Aspect	New Imperfective Aspect
мра to die	умра to die	уми́рам
	замра́ to fade away	зами́рам
	примра́ to faint	прими́рам
би́я to beat	поби́я to beat for a while	поби́вам
	наби́я to spank	наби́вам
	заби́я to drive in	заби́вам
	проби́я to perforate	проби́вам

All new imperfective verbs are in the third group.

LESSON 49

II. IMPERFECTIVE ASPECT FORMED WITH THE SUFFIX-AM

The suffix AM is mainly added to several verbs of the 1st group and to a few verbs of the 2nd.
This suffix is added to the stem of the perfective verb in the following ways:

a. The root vowel E changes to И.

Examples:

Imperfective Basic Verb:	Perfective	New Imperfective
чета́, е to read	изчета́ to finish reading	изчи́там to finish reading
	зачета́ to start reading	зачи́там to start reading
	почета́ to honor to read for a while	почи́там to read for a while to honor
	прочета́ to read through	прочи́там to read through
ме́ря, и to aim	наме́ря to find	нами́рам to find

b. The root vowel O changes to A.

мо́га can	помо́гна to help	пома́гам to help
	сло́жа to put	сла́гам to put

c. An И is inserted into the root:

Examples:

Imperfective	Perfective	New Imperfective
мра, мре to die	замра́ to fade away	зами́рам to fade away
	измра́ to die to the last	изми́рам to die to the last
	умра́ to die	уми́рам to be dying

d. Some perfective verbs ending in НА form the imperfective counterpart by adding АМ after omitting НА.

ле́гна to lie down	ля́гам * to lie down
се́дна to sit down	ся́дам * to sit down

Notice the change of Е to Я.

---

* Cf. Vol. I, p. 58-59, where some of these verbs are given from the viewpoint of the imperfective aspect. ля́гам и ся́дам are also pronounced ле́гам и се́дам in Western Bulgaria.

LESSON 49

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of the Imperfective Verbs from Perfective:

Imperfective Aspect Formed with the Suffix АМ

1.

Какво правите сега?	Аз чета вестник.
Кога ще прочетете целия вестник?	списание
По колко вестника четете на ден?	роман

той, тя, ние, вие, те, ти

Къде предпочитате да ходите:
на кино или на театър?
А довечера?......А снощи?

2.

Кога стигате обикновено на хижата?	Обкновено аз стигам на хижата в пет часа.
А утре?	Утре аз ще стигна на хижата в седем часа.
А вчера?	Вчера аз стигнах.....

той, тя, ние, вие, те

Къде се спирате обикновено?
А утре?......А миналата неделя?
Мислите ли, че ще изпуснете моторницата?
Изпускате ли често трамвая?
А тази сутрин?

Кой напусна купето сега?
А преди малко?
А след малко?

Помагате ли на приятеля си?
А миналата седмица?
А утре?

49

LESSON 49

3.

Аз ще седна на този стол
  Аз обикновено.......
  Преди малко.........

  той, тя, ние, вие, те

Аз обикновено сядам на този стол.
Преди малко аз седнах на..

Аз си легнах рано снощи.
  Понякога аз.......
  Довечера аз.......

Аз ще отседна в хотел "България".
  Аз често..........
  Миналата събота...

Аз ще сложа масата този път.
  Аз винаги.........
  Вчера аз..........

Снощи аз облякох новия си костюм.
  Понякога аз.......
  Довечера аз.......

Сутрин аз се обличам, след като закуся.
  Утре сутрин аз....
  Тази сутрин аз....

Утре аз ще взема пари на заем.
  Аз често..........
  Преди няколко дена...

Майсторът ще затегне ръчната спирачка.
  Той винаги........
  Вчера той.........

Тя ще сметне всичко след малко.
  Тя винаги.........
  Преди малко тя....

Аз не искам да умра.
  Много хора........от плеврит
  Миналата година много хора..

4.

Г-н Х......, попитайте г-н Г....., дали ще се прибере рано довечера!
обикновено, всяка вечер,
понякога, често, винаги;
снощи, вчера и т. н.

Г-н Х.....: Г-н Г....., ще се приберете ли рано довечера?
прибирате ли се рано всяка вечер?
прибрахте ли се рано снощи?

............дали ще изпусне трамвая
напусне купето
се спусне по улица "Раковски"
се спре в Бояна
стигне навреме на върха
прочете вестника до довечера
предпочете да отиде на кино или на театър
помогне на приятеля си
облече новия си костюм
вземе пари на заем
сложи масата
отседне в този хотел
седне на този стол
си легне късно довечера
пристигне навреме следобед
затегне ръчната спирачка
намери свободно място в това купе

.... кога ще стигне на хижата
пристигне в София
прочете списанието
пресече улицата
помогне на приятеля си
облече новия си костюм
се облече
си легне
сложи масата
пристигне

............къде ще се облече
се спре
отседне
седне
пресече тая улица
предпочете да отиде: на училище или на кино

LESSON 49

ЧЕТИВО

Тодор беше настинал много, когато се върна от село. Очите му бяха възпалени. Боляха го пръстите на ръцете, лактите и колената. Наболяваха го и ушите. Имаше страшно главоболие и не можеше да спи. Затова той отиде при лекар.[1]

Лекарят намери, че той имаше главоболие и не можеше да спи, защото лявото му ухо беше възпалено. Предписа му лекарство и му даде рецептата. Препоръча му да отиде при зъболекар, за да прегледа зъбите му.[2] Тодор отиде веднага при зъболекаря Сарафов. Бяха му го препоръчали много.

Зъболекарят беше свободен. Той посрещна Тодор в приемната си.[3] Двамата влязоха в кабинета. Тодор почна да гледа уплашено всички инструменти. Каза, че зъбите го болят страшно и, че не може да дъвче. След малко седна на зъболекарския стол и си отвори устата. Зъболекарят започна да преглежда зъбите му.

Тодор не беше никак спокоен. Уплаши се и почна да вика. Зъболекарят му каза, че няма защо да се безпокои. Като го преглеждаше, той видя, че два кътника и един преден зъб бяха развалени. Кътниците имаха големи дупки.

Зъболекарят направи най-напред рентгенова снимка на развалените му зъби. От снимката той разбра,че трябва да извади разядените кътници и да пломбира предния зъб. Можеше да му постави златна, сребърна или порцеланова пломба. Тодор предпочете порцеланова.

Преди зъболекарят да почне да работи, Тодор го помоли да му постави инжекция. Мислеше, че без инжекция ще го боли много, когато зъболекарят започне да пломбира предния му зъб. Зъболекарят му каза, че инжекция не е необходима. Даде му само две хапчета против болки. Почисти зъба добре и му сложи временна пломба. Той каза на Тодор да дойде при него след няколко дена, за да му извади двата кътника и да му почисти зъбния камък. Тодор никога не беше почиствал[4] зъбите си.

---

1. при ле́кар or на ле́кар.
2. за да прегле́да зъ́бите му - to let the dentist check his teeth.
3. прие́мна - waiting room.
4. About почи́ствал see note 25 in the dialogue.

LESSON 49

ПРЕВОД

This year I wanted to spend the Christmas holidays with my family in the country. We were thinking of visiting our grandfather Slavcho. However, a few weeks before New Year's Day a motorcycle hit my wife and broke her leg. She had to stay in the hospital almost a month. Two days before New Year's Day she got well and was able to come home. She didn't feel like traveling, however. That's why I decided that we should stay home instead of going to the country.

We invited some of our relatives and friends to spend the holidays with us.

Our guests were: my aunt, my uncle, the Christoffs and their grandchildren, and Ivanov with his niece. Our grandpa couldn't come. He promised to come for Christmas without fail.

On New Year's Eve we had a rooster for supper as do many other people in Bulgaria. On New Year's Day we had turkey and sauerkraut for dinner.

My cousin was in Sofia with his wife. His mother and father were at a lodge in the mountains. He had to stay in Sofia, because he had to take an examination at the end of January.

I went to visit him at his place. He was studying. He promised that he would come to our place as soon as he was able.

LESSON 49

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Кога разбра Тодор, че е настинал?
   Той разбра, че е настинал, когато се върна от село.

2. Какви бяха очите му?
   Очите му бяха възпалени.

3. Какво го болеше?
   Боляха го пръстите на ръцете, лактите и колената.

4. Какво го наболяваше?
   Ушите му го наболяваха.

5. Защо мислеше Тодор, че не може да спи?
   Той мислеше, че не може да спи, защото имаше страшно главоболие.

6. Понеже не се чувстваше добре, къде отиде той?
   Той отиде при лекар.

7. Какво мислеше лекарят?
   Лекарят мислеше, че Тодор имаше главоболие и не можеше да спи, защото имаше възпаление на лявото ухо.

8. Какво му предписа лекарят за възпалението на лявото ухо?
   Той му предписа лекарство.

9. С какво можеше Тодор да купи лекарството?
   Той можеше да го купи с рецептата, която лекарят му даде.

10. Какво му препоръча лекарят?
    Той му препоръча да отиде при зъболекар, за да прегледа зъбите му.

11. Защо отиде Тодор при зъболекаря Сарафов?
    Той отиде при зъболекаря Сарафов, защото приятели му го бяха препоръчали.

12. Къде посрещна зъболекарят Тодор?
    Той го посрещна в приемната си.

13. Защо зъболекарят можа да посрещне Тодор в приемната си?
Той можа да го посрещне в приемната си, защото беше свободен.

14. Къде отидоха двамата след това?
След това те отидоха в кабинета на зъболекаря.

15. Какво направи Тодор, когато влезе в кабинета на зъболекаря?
Той почна да гледа уплашено.

16. Какво гледаше уплашено той?
Той гледаше уплашено всички инструменти в кабинета.

17. Какво каза Тодор на зъболекаря за зъбите си?
Той му каза, че зъбите го болят и че не може да спи.

18. Къде седна той след това?
Той седна на зъболекарския стол.

19. Какво направи, след като седна на зъболекарския стол?
След като седна на зъболекарския стол, той си отвори устата.

20. Какво започна да прави зъболекарят, след като Тодор си отвори устата?
Той започна да преглежда зъбите му.

21. Защо Тодор се уплаши и почна да вика?
Той се уплаши и почна да вика, защото не беше спокоен.

22. Какво му каза зъболекарят тогава?
Той му каза, че няма защо да се безпокои.

23. Какво видя зъболекарят, като го преглеждаше?
Той видя, че два кътника и един преден зъб бяха развалени.

24. Какво имаха кътниците?
Кътниците имаха големи дупки.

25. Защо зъболекарят направи рентгенова снимка на развалените му зъби?
Той направи рентгенова снимка на развалените му зъби, за да знае какво да направи с тях.

LESSON 49

26. Какво разбра той от снимката?
Той разбра от нея, че трябва да извади разядените
кътници и да пломбира предния зъб.

27. Каква пломба можеше да му постави на предния зъб?
Той можеше да му постави златна, сребърна или
порцеланова пломба.

28. Каква пломба предпочете Тодор?
Той предпочете порцеланова.

29. Какво помоли Тодор зъболекаря, преди да почне да
работи?
Той го помоли да му постави инжекция.

30. Защо го помоли той да му постави инжекция?
Защото мислеше, че без инжекция ще го боли много,
когато зъболекарят започне да пломбира предния зъб.

31. Какво му каза зъболекарят, когато Тодор го помоли да му
постави инжекция?
Той му каза, че инжекция не е необходима.

32. Какво му даде той против болки?
Той му даде две хапчета против болки.

33. Какво направи зъболекарят, след като почисти добре
зъба му?
След като почисти добре зъба му, той му сложи
временна пломба.

34. Кога трябваше Тодор да отиде пак при зъболекаря?
Той трябваше да отиде пак след няколко дена.

35. Защо трябваше да отиде пак след няколко дена?
Защото зъболекарят искаше да му извади двата кътника и
да му почисти зъбния камък.

36. Беше ли почиствал Тодор зъбите си?
Не. Той никога не беше ги почиствал.

37. Защо ходят хората при зъболекар?
Те ходят при зъболекар,за да запазят зъбите си.

38. Вие ходил ли сте при зъболекар?
Да, ходил съм много пъти. Не. Никога не съм бил при
зъболекар.

LESSON 49

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

A few days ago I had a terrible toothache. I had to go to a dentist. He was able to receive me right away. When I was entering the dentist's office, I was looking with awe at all the instruments around. As soon as I entered, I sat down in the dentist's chair. My God, I was thinking, am I going to die?

The dentist started to examine my teeth. After he examined them, he found that I had many bad teeth: two front ones and three molars. He took an X-ray of my teeth. He had to pull two molars and to fill the others. I usually prefer silver fillings to gold or porcelain ones. But this time I prefered porcelain. They look much better.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Разкажете за едно свое посещение при зъболекар!

LESSON 49

РЕЧНИК

Бог	
Бо́же мой!	my God!
бо́лка f.	pain, ache
уми́рам от бо́лки	the pain is killing me
вероя́тен, вероя́тна, о, и	probable
вероя́тно adv.	probably
ви́кам	to shout
изви́кам	
вре́менен, вре́менна, о, и	temporary
ду́пка f.	hole, cavity
дъ́вча, е p.t. дъ́вках	to chew
сдъ́вча	
защо́?	
ня́ма защо́	there's no reason why
ня́ма защо́ да се безпоко́й	there's no reason why he should worry
зла́тен, зла́тна, о,и	gold, golden
зъ́бен, зъ́бна, о, и	(of) tooth, dental
зъ́бен ка́мък	tartar
зъболе́кар m.with art.-ят,-я	dentist
зъболе́карски, а, о, и	of or pertaining to a dentist, dentist's
инструме́нт m.	instrument, tool
кабине́т m.	office
ка́мък m.pl.ка́мъни	stone
зъ́бен ка́мък	tartar
къ́тник m.pl. къ́тници	molar
ня́ма	
ня́ма защо́	there's no reason why
ня́ма защо́ да се безпоко́й	there's no reason why he should worry
отва́рям	to open
отво́ря, и, их	
о́леле	oh! ah! interj. expressing pain, grief, compassion,regret,fear
пацие́нт m.	patient
пло́мба f.	filling (of a tooth)
пломби́рам	to put a filling (in a tooth)
порцела́нов, а, о, и	porcelain
почи́ствам	to clean
почи́стя, и, их	
прав, а, о, и	right
ти си прав	you're right

LESSON 49

прие́мна f.	reception room
проти́в prep.	against
проти́в бо́лки	for (killing) pain
развале́н, а,о,и	spoiled, ruined
развале́ни зъ́би	bad teeth, decayed teeth
ре́нтгенов, а, о, и	X-ray
ре́нтгенова сни́мка	X-ray picture
пра́вя ре́нтгенова сни́мка	to take an X-ray
се́ло	
от се́ло	from the country, from (ours,his,etc.) village
споко́ен, споко́йна, о,и	calm
сре́бърен, сре́бърна, о,и	silver
стра́шно adv.	terribly, awfully
стра́шно ме боля́т зъ́бите	I have an awful toothache
упла́шен, а,о,и	frightened
упла́шено adv.	with awe
упла́швам се	to get scared, frightened
упла́ша се, и се, их се	
уста́ f.	mouth
ха́пче n.	pill

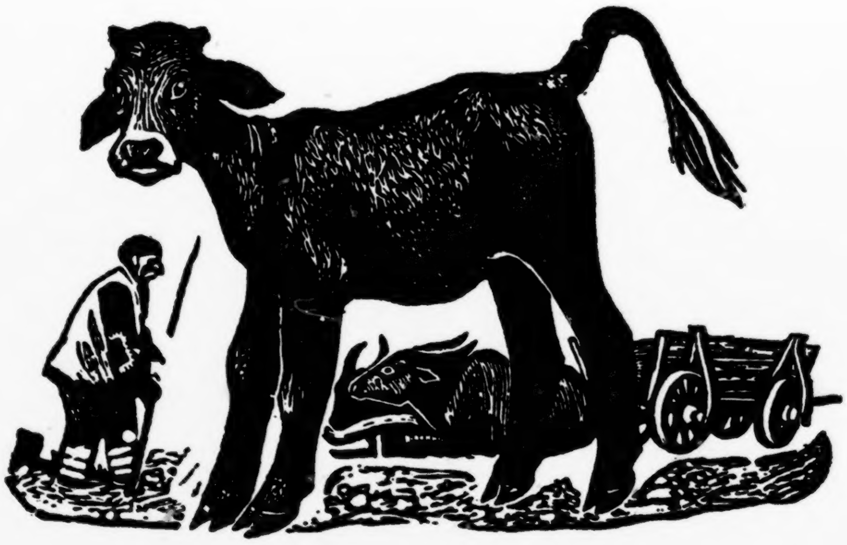

Селянка сред нива от мак, от който
се произвежда опиум.

ПЕТДЕСЕТИ УРОК

LESSON 50

LESSON 50

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of Imperfective Verbs from Perfective:

Imperfective Aspect Formed with the Suffixes ЯМ and ВАМ

1.

Аз се готвя за излета.
Аз ще се приготвя за излета довечера.
Аз се приготвям за излета.

Какво правите сега?	Аз се готвя за излета.
Какво ще правите довечера?	Ще се приготвя за излета.
Какво правите сега?	Приготвям се за излета.

той, ние, тя, те, ти

Аз ще поправя колата утре.
Аз поправям колата си всяка седмица.

Аз ще Ви разправя за катастрофата.
Аз Ви разправям сега за катастрофата.

Аз ще Ви припомня за това.
Аз винаги Ви припомням за това.

Аз ще оставя книгата на масата.
Аз обикновено оставям книгата на масата.

Аз ще сваля шапката си.
Аз винаги свалям шапката си, когато поздравявам някого.

Аз ще сменя запалителните свещи.
Аз сменям запалителните свещи един път на година.

LESSON 50

2.

Аз ще платя в събота.
Аз винаги плащам в събота.
Аз платих миналата събота.

Кога ще платите?
Кога плащате винаги?
Кога платихте?

Аз ще платя в събота.
Аз винаги плащам в събота.
Аз платих миналата събота.

той, те, тя, ти, ние

Аз ще пратя колетите утре.
Аз пращам колетите сега.
Аз пратих колетите вчера.
Аз ще изпратя колетите утре.
Аз ще изпращам по един колет на месец.

3.

Аз ще се разходя довечера.
Аз се разхождам в парка следобед.
Аз се разходих в парка вчера следобед.

Аз ще го видя утре.
Аз го виждам всеки ден.
Аз го видях снощи.

Аз ще се събудя рано.
Аз винаги се събуждам рано.
Аз се събудих рано тази сутрин.

Лекарят ми вади зъбите сега.
Той ще ми извади зъбите утре.
Той ми изважда по един зъб на седмица.
Лекарят ми извади два зъба вчера.

Аз ще доведа жена си тук.
Аз ще заведа децата на кино.
и т. н.

4.

Аз нося книги.
Аз ще занеса книгите в къщи.
Аз ще донеса книгите утре.
Аз ще изнеса столовете навън.

LESSON 50

Аз нося книги.
Сега аз занасям книгите в къщи.
Сега аз донасям книгите тук.
Сега аз изнасям столовете.

Аз занесох книгите в къщи вчера.
Аз донесох книгите тук тази сутрин.
Аз изнесох столовете навън преди малко.

5.

Аз му пиша писмо сега.
Аз ще му напиша писмо довечера.
Аз му написвам по едно писмо всеки ден.
пиша

Какво пишете сега?	Аз пиша писмо сега.
Кога ще напишете писмо?	Аз ще напиша писмо довечера.
По колко писма пишете всеки ден? написвате	Аз пиша по едно писмо всеки ден.

той, те, ние, ти, тя

Аз пия мляко.
Аз ще изпия една чаша мляко.
Аз изпивам по една чаша мляко всяка сутрин.
пия

Аз ще се напия довечера.
Аз се напивам често.

6.

Аз ще тръгна след малко.
Аз тръгвам сега.

Аз ще опъна палатката.
Аз опъвам палатката сега.

7.

Аз ще мина покрай киното.
Аз често минавам покрай киното.

Аз ще премина реката утре.
Аз преминавам реката всеки ден.

Аз не заминавам сега.
Аз ще замина утре.

8.

Аз ще ти кажа това довечера.
Аз ти казвам това всеки ден.

Аз ще ти разкажа за пътуването си.
Аз ти разказвам сега за екскурзията.

Аз ще смажа шасито утре.
Аз смазвам шасито един път на месец.

Аз ще се порежа с това ножче.
Аз често се порязвам.

Златните пясъци

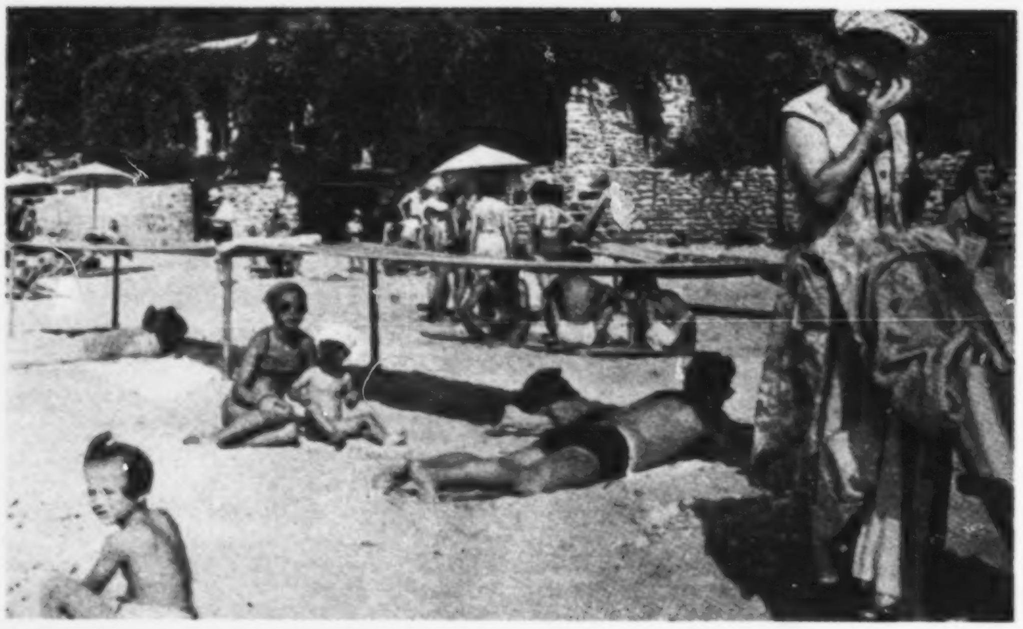

На плажа в град Балчик

РАЗГОВОР 50.

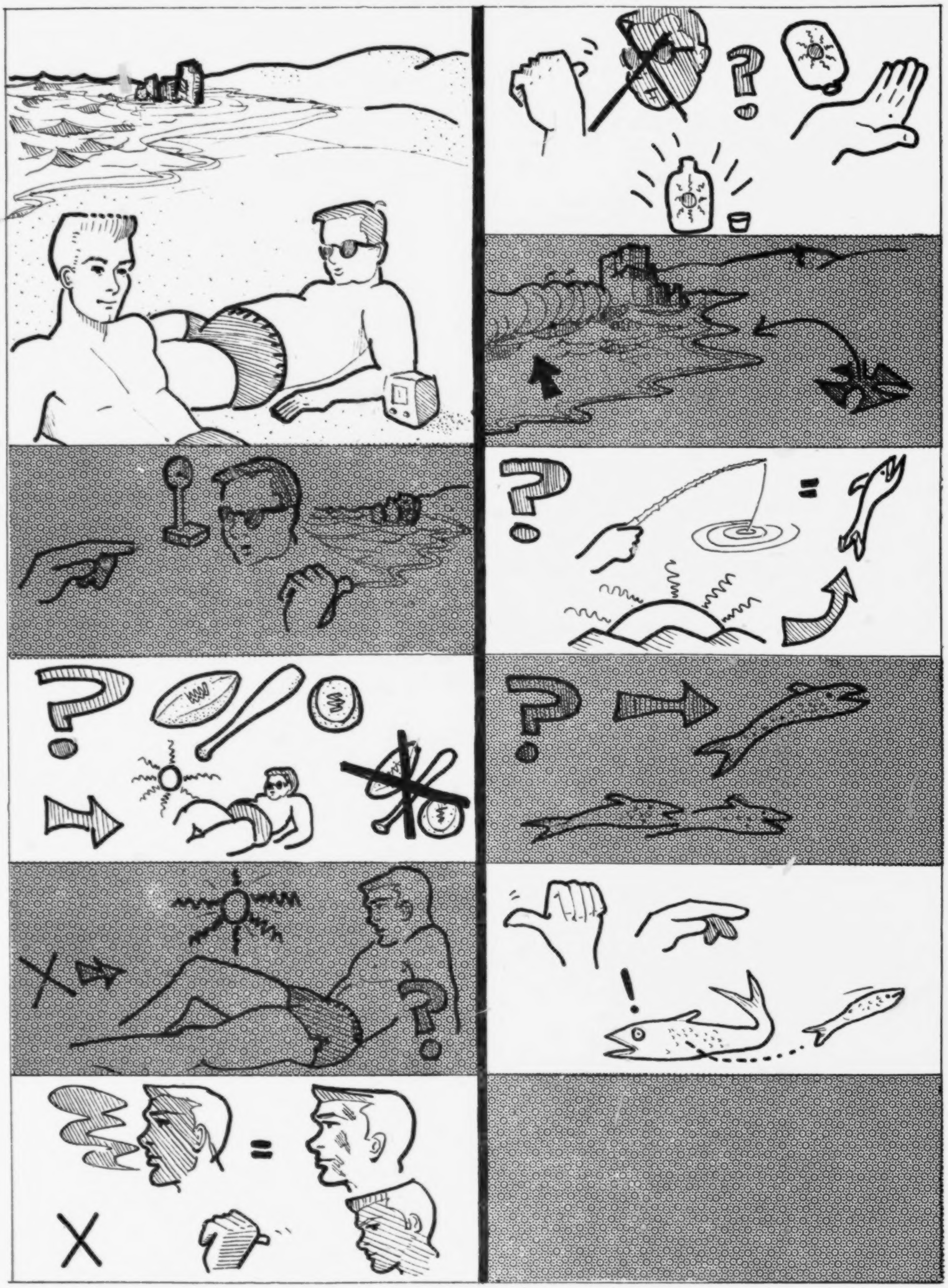

УРОК 50 - РАЗГОВОР

НА ПЛАЖА

Асен
Стоян

- А бре Стоя́не, мно́го си надебеля́л.
- Нали́ зна́еш, че аз ви́наги надебеля́вам, кога́то съм на море́.

- Защо́ не поспорту́ваш ма́лко?
- По ми е прия́тно да лежа́. Па и не съм спорти́ст.

- Не се печи́ то́лкова на слъ́нце!
- Защо́? Какво́ ще ми ста́не?

- Ще изгори́ш и ще ти се обе́ли ко́жата.
- Не изга́рям така́ ле́сно. Ка́кто ви́ждаш почерня́л съм до́ста.

- Аз мъ́чно почерня́вам. С какво́ си ма́жеш тя́лото?
- Отнача́ло се нама́звах със специа́лен крем ня́колко пъ́ти.

- Виж как се разби́ват вълни́те! Ха́йде да се окъ́пем!
- Току́-що изля́зох от вода́та. Пък и ме мързи́.

- Ей, голя́м си мързели́вец! Хо́диш ли поне́ на риболо́в?
- Да. Лови́х ри́ба та́зи су́трин.

- Е, улови́ ли не́що?
- Ня́колко ри́би. Аз ви́наги ула́вям по не́що.

- Сле́дния път и аз ще до́йда с теб.
- Ела́, но се страху́вам, че ри́бата ще побе́гне, кога́то те ви́ди.

AT THE BEACH

Assen
Stoyan

- Well, Stoyan, you've put on a lot of weight.
5 - You know that I always put on weight when I'm at the seashore, don't you?
- Why don't you go in a bit for a sport?
- It's more pleasant for me to lie around. Besides I am not a sportsman.
- Don't bake yourself so much in the sun.
10 - Why? What is going to happen to me?
- You'll get burned and your skin will peal.
- I don't get burned so easily. As you see I've got quite a tan.
- I get a tan with difficulty. What do you rub your body with?
15 - At the beginning I rubbed myself with special cream a few times.
- See how the waves are breaking. Let's bathe.
- I just came out of the water. And I feel lazy.
- Eh, you're quite a lazybones. Do you at least go fishing?
- Yes, I went fishing this morning.
20 - Well, did you catch anything?
- A few fish. I always catch something.
- Next time I'll come with you, too.
- Come, but I'm afraid that the fish will flee when they see you.

---

4. мно́го си надебеля́л is past indefinite tense. It shows a present condition derived from a past action. See Vol.V, p. 18 para C.
5. кога́то съм на море́ when I am (vacationing) at the seashore.
8. па и besides.
12. почерня́л съм past indefinite tense, see 4. above.
17. пък и and, besides that.
19. ловя́ ри́ба 1. to go fishing 2. to catch fish.
21. по не́що something; по only shows that the action is repetitious.
23. ри́ба is used collectively and in that case it is always singular in Bulgarian.

LESSON 50

ГРАМАТИКА

I. FORMATION OF IMPERFECTIVE VERBS FROM PERFECTIVE
(continued from L. 49)

1. SUFFIX -ЯМ

Several perfective verbs of the 2nd group form new imperfective forms with suffix -ЯМ. This suffix is added to the stem of the perfective verbs in the following ways:

a. With no change of the root vowel:

Imperfective	Perfective	New Imperfective
го́твя to cook to prepare	приго́твя to prepare	приго́твям to prepare
то́пля to warm	зато́пля to start warming	зато́плям to warm

b. The stem vowel O change to A in some verbs:

Imperfective	Perfective	New Imperfective
горя́, иш to burn	изгоря́ to finish burning	изга́рям to burn
	повто́ря, иш to repeat	повта́рям to repeat
тро́вя to poison	отро́вя to poison	отра́вям to poison
ловя́ to catch	уловя́ to catch	ула́вям to catch

LESSON 50

c.
When the perfective verb has a Т or Д sound before the ending -ЯМ, Т changes to Щ, Д to ЖД, and the Я sound in the ending -ЯМ becomes А.

Examples:

Imperfective	Perfective	New Imperfective
	платя́ to pay	пла́щам to pay
	пра́тя to send	пра́щам to send
	ви́дя to see	ви́ждам to see
хо́дя to walk	разхо́дя to take for a walk	разхо́ждам to walk
	родя́ to give birth	ра́ждам to give birth
ва́дя to take out	изва́дя to take out	изва́ждам to take out

2. SUFFIX -ВАМ

-ВАМ is the most common suffix used to form imperfective verbs from perfective. It is used with verbs of all three groups. When added to a verb it does not cause any change of the root vowel the way the suffixes АМ and ЯМ often did.

Examples:

1st Group

би́я	разби́я to defeat	разби́вам to defeat
	ка́жа to say	ка́звам to say

LESSON 50

Imperfective	Perfective	New Imperfective
	ма́жа to smear	сма́звам to smear
дебе́ле́я to get fat, heavy	надебеле́я	надебеля́вам
пи́ша to write	напи́ша	напи́свам
черне́я to become dark	почерне́я	почерня́вам
	2nd Group	
пла́ша to scare	упла́ша	упла́швам
па́зя to guard	запа́зя	запа́звам
	3rd Group	
бъ́рзам to hurry	побъ́рзам	побъ́рзвам
и́скам to want	пои́скам	пои́сквам

LESSON 50

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of Imperfective Verbs from Perfective:

Imperfective Aspect Formed with the Suffixes ЯМ and ВАМ

1.

Какво пиете сутрин?
По колко чаши мляко пиете
всяка сутрин?
По колко чаши мляко изпивате
всяка сутрин?
Колко чаши мляко ще изпиете
утре сутрин?

Аз пия мляко сутрин.
чай
кафе

той, те, ние, ти, тя

Какво пишете?
По колко писма пишете на седмица?
написвате
А идущата седмица?
А миналата седмица?

Ловите ли риба често?
Улавяте ли риба всеки път?
А миналия път?

С какво се мажете, когато се печете на слънце?
се намазвате
А вчера?
А утре?

Често ли смазвате шасито на колата си?
А миналия месец?
А идущия месец?

Порязвате ли се често,когато се бръснете?
А тази сутрин?
А утре сутрин?

LESSON 50

2.

Аз ще мина покрай театъра довечера.	
Аз често.........	Аз често минавам покрай театъра.
Снощи аз.........	Снощи аз минах покрай театъра.

той, те, тя, ние, аз, ти

Аз ще премина реката при вира.
Аз винаги.........
Вчера аз не.......

Аз ще замина с аероплан от София.
Аз обикновено.....
Миналия месец..........с влак.

3.

Аз ще докарам автомобила в пет часа.
Аз обикновено......
Вчера аз...........

Аз закарвам колата в автомобилната работилница един път на месец.
Миналия месец аз не....
Идущия месец ще........

4.

Какво носите?	Аз нося книги.
Къде ще ги занесете?	Ще ги занеса в къщи.

Винаги ли занасяте книгите в къщи след училище?
А вчера?
А утре?

Донасяте ли си тетрадките всеки ден?
А утре?.........А вчера?

Кой ще изнесе столовете навън?
Кой ги изнася обикновено?
А миналия път?
и т. н.

5.

Г-н Х......, попитайте г-т Р......,
дали ще мине покрай училището довечера!
утре
обикновено, всеки ден и т. н.
вчера, миналата събота и т. н.

Г-н Х....; Г-н Р... ще минете ли покрай училището довечера?
минавате ли покрай училището всеки ден?
минахте ли покрай училището тази сутрин?

разхождам се в парка; опъвам палатка; порязвам се с ножче за бръснене; доливам масло в мотора; спазвам правилата за движение; купувам...; тръгвам рано на училище; заминавам с влак; почернявам лесно; почиствам зъбите си; написвам писма; забивам колчета; смазвам шасито и т. н.

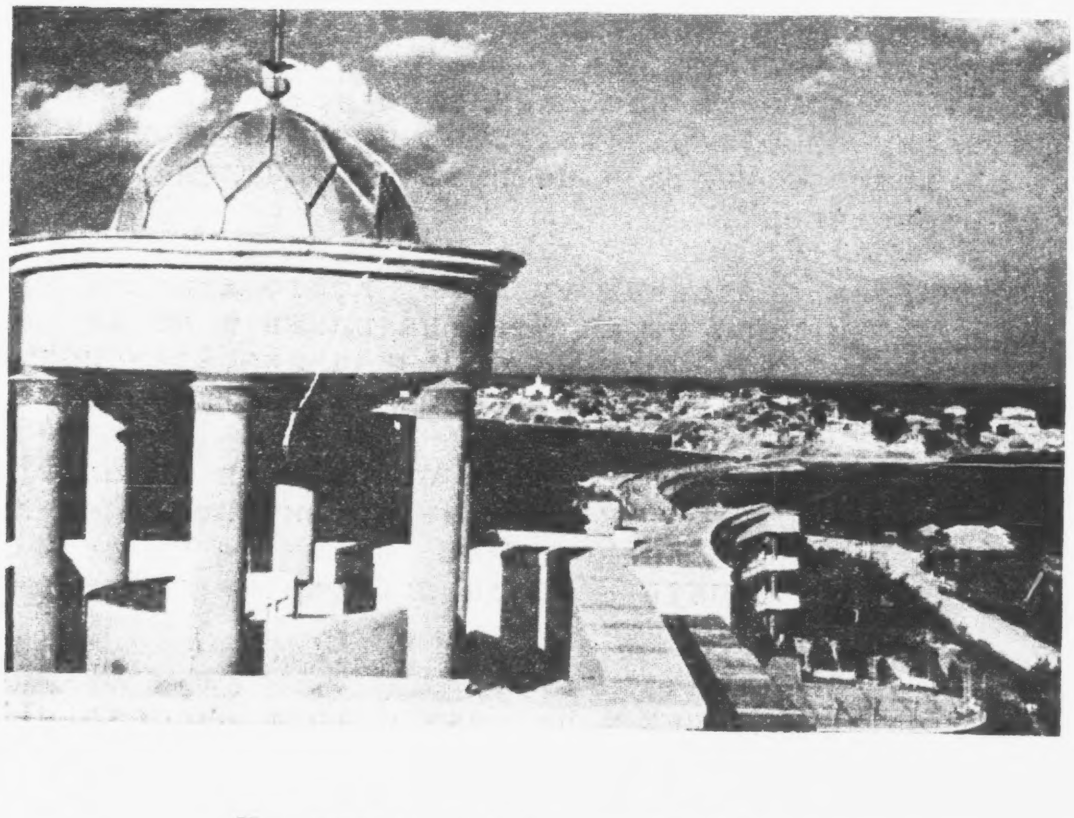

На плажа край град Созопол

LESSON 50

ЧЕТИВО

Стоян посещаваше Софийския университет. Той следваше медицина. Тази година той учи много за последните си изпити. Издържа ги с успех.[1] След изпитите той се чувстваше уморен. Искаше да прекара ваканцията си на море.Не му се отиваше във Варна. Реши да отиде на "Златните пясъци".

Един неделен ден той пристигна там. Нае стая на втория етаж в един хотел. От стаята си той виждаше морето и плажа. Вечер той дълго стоеше на верандата на хотела и гледаше разбиващите се вълни. Храната в ресторанта на хотела беше много хубава. Стоян имаше голям апетит. Както винаги, когато отидеше на море, той ядеше много и дебелееше.

Стоян се запозна на плажа с много от посетителите на курорта. Повечето от тях спортуваха: играеха на волейбол, тенис и баскетбол. Стоян не беше спортист. Той предпочиташе да ходи на плажа. По му беше приятно да лежи на пясъка и да се пече на слънце. Понякога ходеше на риболов. През първите няколко дена,[2] щом пристигнеше на плажа, той намазваше тялото си със специален крем, за да не изгори и за да не му се обели кожата.Той почерня много.Като го гледаха да лежи по цял ден на пясъка, приятелите му го нарекоха "мързеливец".

Един ден братовчед му Асен, който живееше във Варна, го посети. Намери го да лежи на плажа и да се пече[3] След като двамата братовчеди си поприказваха,Асен поиска да се окъпят. Стоян го мързеше. Беше станал рано и беше ходил на риболов.

Преди залез слънце те се прибраха в хотела. Там те ядоха пържена риба. Тя беше много вкусна. Асен поиска да отидат на риболов следния ден. Стоян се съгласи и на шега му каза, че рибата щяла да побегне,[4] като го види.

---

[1] издържа ги с успех = he passed them successfully.
[2] през първите няколко дена = during the first few days.
[3] намери го да лежи на плажа и да се пече = he found him lying on the beach sun-bathing.
[4] рибата щяла да побегне = the fish would flee.

LESSON 50

ПРЕВОД

When my son went to the garage in order to drive the automobile home, he saw that they hadn't repaired it yet. The foreman hadn't changed the spark plugs. He had, however, cleaned the gas pump and oiled the steering mechanism. He had also checked the generator and changed the oil in the motor. He had forgotten to tighten the hand brake and to lubricate the chassis. Boris, my son, had to go there once again in order to get the car.

The following day we left for Varna. Before that, I had put in the car everything necessary for the trip. I had bought a lot of apples and pears, because my children like them very much. My wife had bought cheese, yellow cheese, and dry salami. We had also taken bread and some other things.

After we had traveled for an hour, the car suddenly stopped. I tried to start the engine but I couldn't. When I checked everything, I saw that there was no gasoline in the tank. Then I understood why the motor had stopped. Boris had forgotten to have the tank filled with gas. We had to wait for two hours until they brought us some gasoline from a gas station.

LESSON 50

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Кой университет посещаваше Стоян?
   Той посещаваше Софийския университет.

2. Какво следваше той?
   Той следваше медицина.

3. Защо можа той да издържи с успех последните си изпити?
   Той можа да ги издържи с успех, защото тази година учи много за тях.

4. Как се чувстваше той след изпитите?
   След изпитите той се чувстваше уморен.

5. Къде искаше той да прекара ваканцията си?
   Той искаше да я прекара на море.

6. Къде не му се отиваше на него?
   На него не му се отиваше във Варна.

7. Защо реши той да отиде на "Златните пясъци"?
   Той реши да отиде на "Златните пясъци", защото мислеше, че там ще прекара по-хубаво.

8. Къде нае стая, когато пристигна там?
   Той нае стая на втория етаж на един хотел.

9. Какво виждаше той от стаята си?
   От нея той виждаше морето и плажа.

10. Къде стоеше той дълго вечер?
    Той стоеше дълго на верандата на хотела.

11. Какво гледаше той от верандата на хотела?
    Той гледаше оттам разбиващите се вълни.

12. Каква беше храната в ресторанта на хотела?
    Храната в ресторанта на хотела беше много хубава.

13. Защо се хранеше той в ресторанта на хотела?
   Той се хранеше в ресторанта на хотела, защото храната там беше много хубава.

14. Защо надебеляваше винаги, когато отиваше на море?
   Той надебеляваше винаги, защото имаше голям апетит и ядеше много.

15. С кого се запозна той на плажа?
   Той се запозна с много от посетителите на курорта.

16. Какво правеха повечето от тях?
   Повечето от тях спортуваха.

17. На какво играеха те?
   Те играеха на волейбол, тенис и баскетбол.

18. Какво предпочиташе да прави Стоян?
   Той предпочиташе да ходи на плажа.

19. Защо предпочиташе да ходи на плажа?
   Защото му беше приятно да лежи на пясъка и да се пече на слънце.

20. Къде ходеше той понякога?
   Понякога той ходеше на риболов.

21. Какво правеше той през първите няколко дена, щом пристигнеше на плажа?
   Той намазваше тялото си със специален крем.

22. Защо намазваше той тялото си със специален крем?
   Той го намазваше, за да не изгори и за да не му се обели кожата.

23. Как го нарекоха приятелите му?
   Те го нарекоха "мързеливец".

24. Защо го нарекоха те "мързеливец"?
   Те го нарекоха "мързеливец", защото го гледаха да лежи на пясъка по цял ден.

25. Кой посети Стоян един ден?
   Братовчед му Асен го посети.

26. Къде живееше братовчед му?
 Той живееше във Варна.

27. Какво правеше Стоян, когато братовчед му Асен го намери на плажа?
 Той лежеше на пясъка и се печеше.

28. Какво направиха двамата братовчеди най-напред?
 Най-напред те си поприказваха.

29. Защо Стоян не искаше да се окъпят?
 Той не искаше да се окъпят, защото го мързеше.

30. Какво беше правил той, преди да дойде на плажа?
 Той беше станал рано и беше ходил на риболов.

31. Кога се прибраха в хотела Стоян и братовчед му Асен?
 Те се прибраха в хотела при залез слънце.

32. Какво ядоха в хотела те?
 Там те ядоха пържена риба.

33. Каква беше рибата?
 Тя беше много вкусна.

34. Какво поиска Асен, след като ядоха риба?
 След като ядоха риба, той поиска да отидат на риболов следния ден.

35. Какво му каза Стоян на шега, след като се съгласи да отидат на риболов?
 Той му каза на шега, че рибата щяла да побегне, като го види.

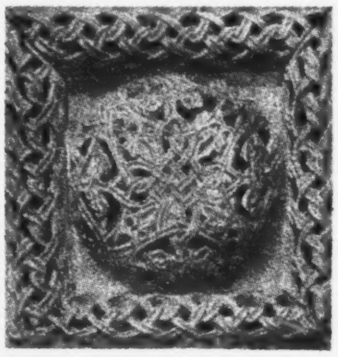

LESSON 50

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

Every summer I go vacationing by the sea. This year I went there a little bit later, because I had to take some examinations at the university.

I usually don't burn easily. This year, however, I wasn't very careful. I baked myself in the sun for hours and I got burned a lot. My skin peeled. I always get quite a tan, but this time I couldn't get a tan at all.

My friend, who used to rub himself at the beginning with a special cream, got a wonderful tan. Both of us used to go fishing at least twice a week. We usually caught a few fish. We were fishing this morning,too. However, we didn't catch anything this time.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Разкажете как прекарахте миналото лято!

LESSON 50

РЕЧНИК

а бре	interj. fam. used as address alone, or accompanied by a person's name
а бре Стоя́не!	say, Stoyan!
ба́скетбол m.	basketball
во́лейбол m.	volleyball
вълна́ f.	wave
дебеле́я, е́е, дебеля́х	to become fat, to put on weight
надебеле́я	
изга́рям	to get burned, to get sunburned
изгоря́, и́, я́х	
издъ́ржам	to hold out, to bear
издържа́, и, их	
издъ́ржам и́зпит	to pass an examination
ко́жа f.	leather, skin
ле́сен, ле́сна, о, и	easy
ле́сно adv.	easily
ловя́, и́, и́х	to catch
уловя́	
ловя́ ри́ба	to catch a fish; to be fishing
ма́жа, е, ма́зах	to rub, to apply on, to grease
нама́жа	
море́	
на море́	at the seashore
бях на море́	I was (vocationing) at the seashore
мързели́вец m.pl.мързели́вци	lazybones, a lazy person
мързи́ ме /го, я и.т.н./ imps.	I (he,she,it) feel lazy
мъ́чен, мъ́чна, о, и	difficult
мъ́чно adv.	with difficulty
на prep.	in
на слъ́нце	in the sun
надебеля́вам	to put on weight, to become fat
надебеле́я, е́е, ля́х	
нае́мам	to rent
нае́ма, е, нае́х	
нама́звам се	to rub oneself
нама́жа се, е се, нама́зах се	
неде́лен, неде́лна,о,и adj.	Sunday
еди́н неде́лен ден	on a Sunday

LESSON 50

обе́лвам	to peel
обе́ля, и, их	
отнача́ло adv.	at (from) the beginning
пека́ се, пече́ се	to bake oneself in the sun, to sun oneself
пе́кох се, пе́че се	
попека́ се	
пека́ се на слъ́нце	to bake oneself in the sun
побя́гвам	to flee
побя́гна, побе́гне, побя́гнах	
почерня́вам	to get a tan, to become dark
почерне́я, е́е, я́х	
пя́сък m.pl. пя́съци	sand
Зла́тните пя́съци	"The Golden Sands" a resort near Varna
разби́вам се	to break
разби́я се, е се, и́х се	
ри́ба f.	fish
риболо́в m.	fishing
хо́дя на риболо́в	to go fishing
специа́лен, лна, о, и	special
спорти́ст m.	sportsman
спорту́вам	to go in for a sport, to participate in sports
поспорту́вам	
страху́вам се	to be afraid
те́нис m.	tennis
тяло́ n.pl. тела́	body
ула́вям	to catch
уловя́, и, и́х	
успе́х m.pl. успе́хи	success
хо́дя на риболо́в	to go fishing
храна́ f.	food
шега́ f.	joke
на шега́	jokingly

МАГИЧЕСКИ КВАДРАТ

Водоравно и отвесно — едни и същи думи: 1. Отстъпка. 2. Бойни действия. 3. Избухливо вещество. 4. Хищно морско животно. 5. Химически елемент.

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Във фоайето на хотел край Варна

Плажът при град Варна

ПЕТДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 51

LESSON 51

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Form of the Verb: Present and Imperfect Tenses

1.

Аз говоря английски хубаво.
Той казва, че аз съм говорел английски хубаво.

Ти говориш английски хубаво.
Той казва, че ти си говорел английски хубаво.

Г-н Х...,г-н П... говори ли английски хубаво?
Да, той говори английски хубаво.
Г-н П..., какво казва г-н Х....?
Той казва, че аз съм говорел английски хубаво.
Аз съм говорел английски хубаво.

Г-н Д..., аз говоря ли английски хубаво?
Да, ти говориш английски хубаво.
Г-н С..., какво казва г-н Д.....?
Той казва, че ти си говорел английски хубаво.
Ти си говорел английски хубаво.

пиша български хубаво; уча много; не пуша; не работя в Народната банка; пея хубаво; бръсна се по два пъти на ден; шия сам дрехите си; свиря на пиано; играя на карти често; ходя на кино всеки ден; не се мия често; къпя се всяка сутрин и т.н.

аз съм болен; ти си на курорт; аз съм много строг; ти си на кино;

прекарвам на море всяко лято; обличам новия си костюм само в неделя; вечерям, обядвам, закусвам; не помагам на приятелите си; лягам си рано; ставам късно; прибирам се в полунощ; предпочитам да ходя на театър; пътувам с аероплан винаги; отбивам се в кръчма често; изпускам трамвая обикновено; и т. н.

/горните изречения да се използват в точки: 1 - 5/

LESSON 51

2.

Той говори английски хубаво.
Чух, че той говорел английски хубаво.

Той говори ли английски хубаво?

Чух, че той говорел английски хубаво.
Да, той говорел........

тя, то, ние, вие, те

3.

Те учат много.
Чувам, че те учели много.
Чух, че...........
Той казва, че.....
Тя казва, че......
Той пише, че......
Те писаха, че.....
Той разправя, че..
Те учат ли достатъчно в къщи?

Учели много.
Чух, че учели много.
Той ми писа, че.....
Тя ми каза, че......
и т. н.

4.

В този магазин има хубави ризи.
Чух, че в този магазин имало хубави ризи.

Има ли хубави ризи в този магазин?

Имало,
Чух, че имало.
и т. н.

В този магазин няма летни костюми.
Аз трябва да ставам по-рано.
Той трябва да учи повече.
и т. н..

5.

Порано той работеше в банката.
Къде работеше той по-рано?
аз, ти, тя, ние, те, вие

Чух, че той работел.....

Стари български къщи в град Котел

РАЗГОВОР 51.

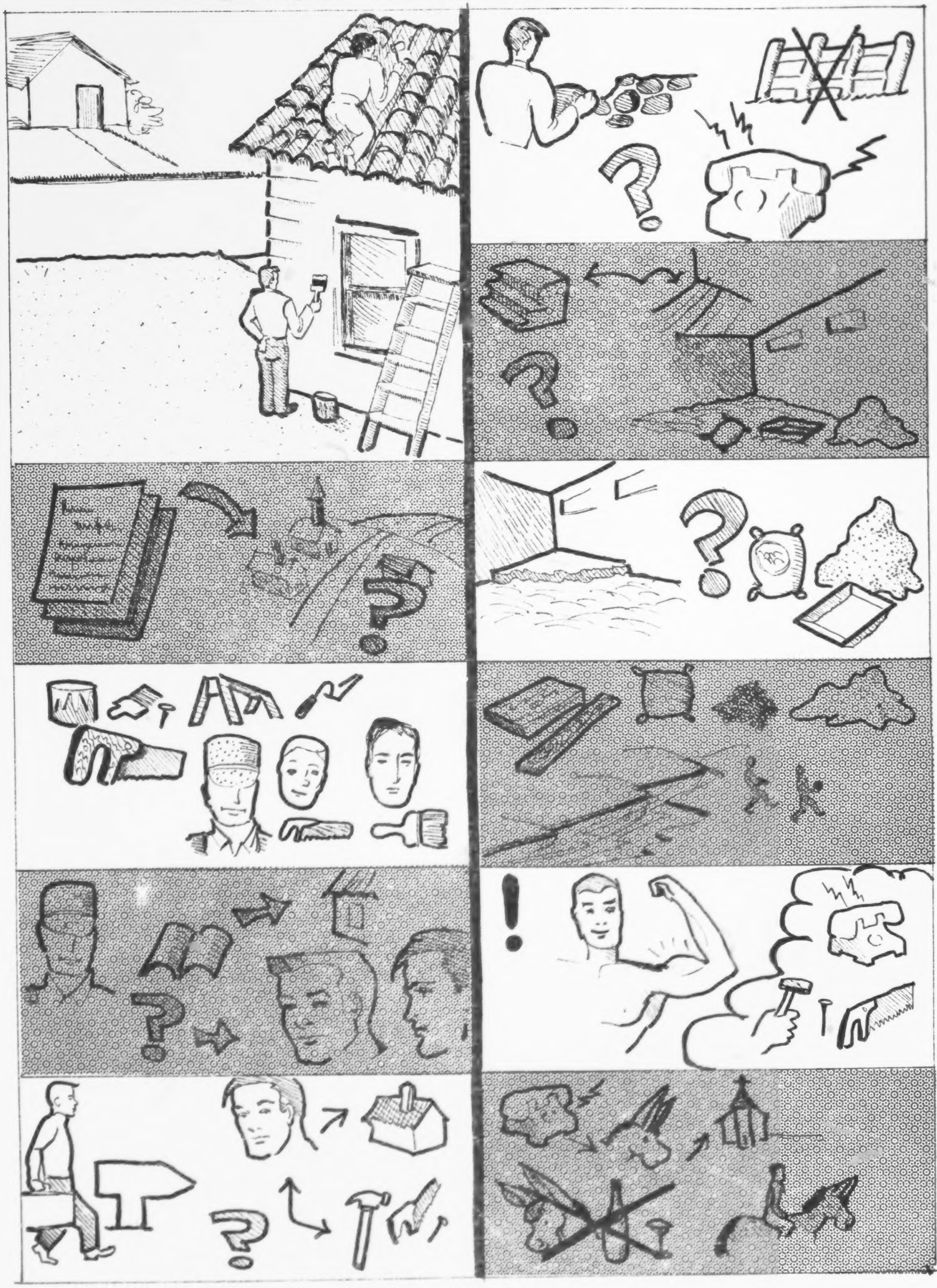

УРОК 51 - РАЗГОВОР

ПОПРАВКА НА КЪЩА

Борис
Кирил

- На́шите ми пи́шат да сме се въ́рнели на се́ло ведна́га.
- За какво́ пък им тря́бваме то́лкова мно́го?

- Имало мно́го ра́бота.
- Знам това́. Но нали́ пазари́ха ма́йстор и рабо́тници?

- Пазари́ли са́мо ма́йстор. Той поста́вял но́ви кереми́ди на по́крива.
- Ами Наде́жда и Пе́тко не са ли там?

- Наде́жда замина́вала за Ру́се. Са́мо Пе́тко бил там.
- Той защо́ не им пома́га?

- Пома́гал. Строе́л но́ва ка́менна огра́да вме́сто ста́рата дървена.
- За какво́ ни ви́кат нас тога́ва?

- За по́довете и стъ́лбите. Искали да ги подновя́т.
- Ще бетони́рат ли мазе́то?

- Зали́вали го ве́че с бето́н.
- Имат ли необходи́мите материа́ли?

- И́мали доста́тъчно дъ́рвен материа́л, циме́нт, чакъ́л и пя́сък.
- Си́гурно ще тря́бва да прена́сяме ка́мъни от река́та.

- Голя́ма ра́бота! Здра́ви мъже́ сме.
- Абе знам: като до́йде до те́жка ра́бота, все нас ви́кат.

Погово́рка: Мага́рето го ви́кат на сва́тба да но́си, а не да гуля́е.

LESSON 51 - DIALOGUE

REPAIR OF A HOUSE

Boris
Kiril

- Our folks are writing to me that we should return to our village at once.
- And for what do they need us so much?
(They say) There is a lot of work.
- I know that. But they hired a roofer and some workers, didn't they?
- (They say) They hired only a roofer. He's putting new tiles on the roof.
- But aren't Nadejda and Petko there?
- (They write that) Nadejda is leaving for Russe. Only Petko is there.
- Why doesn't he help them?
- (They say) He's helping (lending a hand). He's building a new stone fence in place of the old wooden one.
- What are they calling us for then?
- For the floors and the stairs. (They say) They want to renew them.
- Are they going to cover the cellar floor with concrete?
- (They say that) They're covering it with concrete already.
- Do they have the necessary materials?
- (They write that) They have enough lumber, concrete, gravel and sand.
- Surely we'll have to carry (transport) stones from the river.
- Big deal! We're strong men.
- Well, I know, when it comes to hard work, they always call us.

---

4. На́шите ми пи́шат (witness form - direct speech) are the words of the reporting person. Да сме се въ́рнели ведна́га на се́ло (hearsay form) are a person's words which are being reported by another person. This sequence continues throughout the dialogue. See for explanation the grammar of this lesson.

7. ма́йстор is an expert in his trade, e.g. the one who is an expert in roofing is a roofer ма́йстор покрива́ч or only ма́йстор

8. пазари́ли is hearsay form of the past tense: (they say) they hired.

17. мазе́то the cellar: бетони́рат мазе́то lit. they cover the cellar with concrete i.e. the floor. It's understood, since usually only that part is covered with concrete.

24. до́йде is perf. aspect expressing a repetitious action which is completed in itself each time it happens.

LESSON 51

ГРАМАТИКА

THE HEARSAY FORM OF THE VERB,* ITS USAGE AND MEANING

1. WHAT IS HEARSAY?

In English we very often report (say) what we have heard from somebody else or read somewhere. In this case we usually start our statement with the words "he said that", "I heard that...", "I read that...",and other similar expressions. We apply those expressions to show that what follows is not our thought or opinion, but somebody else's.

a. Present or future tense is used when reference is made to present or future actions.

Examples:

He says he comes as often as he can.

They think it may rain.

They say they will do it for me.

She says he would come if I should ask him.

b. When reference is made to past actions, past tense is used in all classes according to our sequence of tenses.

Examples:

He said he came as often as he could.

They thought it might rain.

He said they would do it for me.

---

* На български: преизка́зана фо́рма на глаго́ла.

LESSON 51

c. In a lively style the expressions "he says that", "they thought", "they said" are usually omitted. We understand from the context that the happenings are reported by a person who had heard or read about them.

Examples:

> We had a warm winter in Texas that year. But according to reports it was not so in Europe. Severe snow storms raged over the continent and created great difficulties for our troops fighting in Europe.

D. Whether or not we use the expressions "he says that", "they think that", etc., or whether we report another person's words or our own, in English we use one and the same verbal forms.

A Bulgarian, on the contrary, in such cases uses special forms of the verb, which are different from those which he would use while expressing his own thoughts or opinions. These special forms are called hearsay forms of the verb , so differentiated from the ordinary ones, which are called witness forms.*

The hearsay forms exist for all persons, all numbers, and all tenses.

2. FORMATION OF THE HEARSAY FORMS OF THE VERB

All hearsay forms of the verb are compound, i.e. they consist of a participle, plus the auxiliary verb съм "to be".

The hearsay form for present and imperfect tenses is one and the same. It consists of the imperfect active participle and the present tense of the verb "to be".

---

* Besides Bulgarian, Turkish, and an Indian language of Northern California also have special hearsay forms.

LESSON 51

a. FORMATION OF THE IMPERFECT ACTIVE PARTICIPLE

The imperfect active participle is formed with the endings л,ла, ло, ли*which is added to the stem of the imperfect tenses. (See Vol. IV, 138, 139)

Examples:

	1st Group		2nd Group	
	пи́ша	to write	у́ча	to study
	пи́ше-х	I was writing	у́че-х	I was studying
m.	пи́ше-л		у́че-л	
f.	пи́ше-ла		у́че-ла	
n.	пи́ше-ло		у́че-ло	
pl.	пи́ше-ли		у́че-ли	

3rd Group

There is no difference between the imperfect active participle and the past active participle for all verbs in the 3rd group. They coincide completely.

Examples:

	да́вам	to give	стре́лям	to shoot
	да́вах	I was giving	стре́лях	I was shooting
m.	да́вал		стре́лял	
f.	да́вала		стре́ляла	
n.	да́вало		стре́ляло	
pl.	да́вали		стре́ляли	

---

* The same endings are used for the formation of the past active participle, but added to the stem of the past tense. See Vol. V, 14-16.

LESSON 51

The Auxiliary Verb съм "to be"

The imperfect participle of съм "to be" is:

Imperfective Aspect:	бил	била́	било́	били́
Perfective Aspect:	бъ́дел	бъ́дела	бъ́дело	бъ́дели

b. USAGE OF THE IMPERFECT ACTIVE PARTICIPLE

The imperfect active participle is used exclusively for the formation of the Hearsay Form for the Present and Imperfect Tenses. This rule does not refer to the participle of verbs belonging to the 3rd group, and the verb съм (imperfective aspect), which verbs have one and the same participle for the past and the imperfect tenses.

3. HEARSAY FORM*-PRESENT AND IMPERFECT TENSES

1st Group

Imperfective Aspect			Perfective Aspect		
аз	съм	пи́шел, а, о	аз	съм	напи́шел, а, о
		(They say) I am writing, I write (They say) I was writing			
ти	си	пи́шел, а, о	ти	си	напи́шел, а, о
той		пи́шел	той		напи́шел
тя		пи́шела	тя		напи́шела
то		пи́шело	то		напи́шело
ние	сме	пи́шели	ние	сме	напи́шели
вие	сте	пи́шели	вие	сте	напи́шели
те		пи́шели	те		напишели

---

* See the corresponding witness forms: Present Tense for the 1st group Vol.I,p.125; for the 2nd group Vol.I,p.103; for the 3rd group Vol. I,p.73; Imperfect Tense Vol. IV,p.130 ss.

LESSON 51

2nd Group

Imperfective Aspect	Perfective Aspect
аз съм хо́дел, а, о	аз съм похо́дел, а, о
(They say) I am going, I go	
(They say) I was going	
ти си хо́дел, а, о	ти си похо́дел, а, о
той хо́дел	той похо́дел
тя хо́дела	тя похо́дела
то хо́дело	то похо́дело
ние сме хо́дели	ние сме похо́дели
вие сте хо́дели	вие сте похо́дели
те хо́дели	те похо́дели

3rd Group

Imperfective Aspect	Perfective Aspect
аз съм и́скал, а,о	аз съм пои́скал, а, о
(They say) I want	
(They say) I wanted	
ти си и́скал, а,о	ти си поискал, а, о
той и́скал	той пои́скал
тя и́скала	тя пои́скала
то и́скало	то пои́скало
ние сме и́скали	ние сме пои́скали
вие сте и́скали	вие сте пои́скали
те и́скали	те пои́скали

The same way conjugate:

аз съм стре́лял	аз съм застре́лял

Verb СЪМ "to be"

аз съм бил, а, о	аз съм бъ́дел, а, о
ти си бил, а, о	ти си бъ́дел, а, о
той бил	той бъ́дел
тя била́	тя бъ́дела
то било́	то бъ́дело
ние сме били́	ние сме бъ́дели
вие сте били́	вие сте бъ́дели
те били́	те бъ́дели

The Impersonal Verbs ИМА, НЯМА, ТРЯБВА, МОЖЕ

All impersonal verbs when used in hearsay form are in neuter gender. The hearsay forms of the verbs и́ма, ня́ма, трябва, може are и́мало, ня́мало, тря́бвало, можело.

LESSON 51

a. Notice that the third person singular and plural are always used without the auxiliary verb.

b. Since the forms for present and imperfect tenses are one and the same, the context would show to which tense reference is made. See the examples below.

c. The forms of the auxiliary verb follow the participle in some cases.

Examples:

Ти си пи́шел писмо́. Пи́шел си писмо́.	(They say) You are writing a letter.
Аз ли съм и́скал вче́ра пари́ от не́го?	(Did they say) Was I the one who asked him for money yesterday?
И́скал ли съм вче́ра пари от не́го?	(Did some one say)Did I ask him for money yesterday?

The positions of auxiliary verb, the interrogative participle and the reflexive pronouns, when used with the hearsay forms, follow the patterns they have when used with the past indefinite tense. See Vol V p.16-19

d. In Bulgarian as well as in English the expression "he says that" той казва, че "they say that" казват, че "I heard that" чух, че.. etc. can be used or omitted, since the Bulgarian has special forms for hearsay, these expressions are oftener omitted than in English.

Examples:

На́шите ми пи́шат да сме се въ́рнели на село.	Our folks write that we should return to our village.
Те и́мали мно́го ра́бота.	(They say) They have a lot of of work.
Наде́жда замина́вала за Ру́се.	(They say) Nadejda is leaving for Russe.

e. Notice how a fact reported by a witness changes to hearsay when reported by a person who heard about it.

Examples:

Аз пи́ша ху́бави писма́. I write nice letters.	Аз съм пи́шел ху́бави пи́сма. (They say) I write nice letters.
Ти чете́ше рома́н сно́щи. You were reading a novel last night.	Ти си четя́л рома́н сно́щи. (I was told) You were reading a novel last night.
Той зна́е англи́йски. He knows English.	Той зна́ел англи́йски. (They say) He knows English.

Examples for the Usage of the Hearsay Form of the Impersonal Verbs ИМА, НЯМА, ТРЯБВА, МОЖЕ

В Со́фия и́ма мно́го театри. There are many theaters in Sofia.	В Со́фия и́мало мно́го теа́три. (They say) There are many theaters in Sofia.
В града́ и́ма еди́н полк. There is a regiment in the city.	В града́ и́мало еди́н полк. (They say) There is a regiment in the city.
По села́та ня́ма хляб. There is no bread in the villages.	По села́та ня́мало хляб. (They say) There is no bread in the villages.
Ти тря́бва да оти́деш във Ва́рна. You have to go to Varna.	Ти тря́бвало да оти́деш във Ва́рна. (He says) You have to go to Varna.

f. Sometimes in spite of the fact that we did not witness an action but rather heard or read about it, we may use witness form instead of hearsay, if the reported matter is an objective truth or a statement valid for all times.

Галиле́й ка́за, че земя́та е кръ́гла.	Galileo said that the earth was round.
Той каза, че президентът живе́е във Вашингтон.	He said that the President lives in Washington.

LESSON 51

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Form of the Verb: Present and Imperfect Tenses

1.

Тя пуши много.

аз, то, ние, той, те,
вие, ти

Аз чувам, че тя пушела много.
Тя пушела много.
Аз чух че.......
Той каза, че....
Разправят, че...

Той е строг.
Момичето е болно.
Те винаги пътуват с аероплан.
По-рано вие ходехте на кино всеки ден.
Тя следваше в Софийския университет.
Има много работа.
Имаше много работа.
Ние учехме в Техническото училище.
Ти беше на курорт.
Аз не се мия често.
Трябва да уча повече.
Аз пушех много миналата година.
Той играе на карти всяка вечер.
Ние бяхме на курорт.
Няма копринени ризи в магазина.
Тя не работеше в Народната банка.
Момчето танцува един път на седмицата.
Тя пее хубаво.
Нямаше пари на масата.
Той нямаше пари.
По-рано тя пееше още по-хубаво.
Аз се бръсна по два пъти на ден.
Те се къпеха всяка сутрин в морето,
когато бяха във Варна.
Той може да чете български.
Тя можеше да говори италиански.
Ние не спим добре.
Аз чета американски списания.
Те са на кино сега.
Те бяха на концерт снощи.
и т. н.

LESSON 51

2.

Какво ти пишат родителите ти? Добре ли са?	Пишат, че били добре.
Има ли много работа на село?	Да, имало.
Трябва ли да поправят къщата?	Да, трябвало да я поправят.
Работят ли вече?	Работели.
Момичето им там ли е ?	Било там.
Какво прави майсторът?	Поправял покрива и поставял нови керемиди.
Надежда там ли е?	Била там.
Готви ли се да замине за странство?	Готвела се.
Петко помага ли?	Помагал.
Какво работи?	Строел нова каменна ограда.
Сигурно трябва да пренася камъни от реката.	Да, ...
Имат ли достатъчно материал?	
Искат ли да подновят подовете?	
Момичето им болно ли е още?	
Не беше ли в болницата миналата седмица?	

3.

Кой университет посещаваше Стоян по-рано?	Разправят, че посещавал Софийския университет.
Какво следваше?	Следвал медицина.
Държеше ли изпити всяка година?	Да, държал.
Трябваше ли да чете много за изпитите?	Трябвало.
Как се чувстваше той след изпитите?	Винаги се чувствувал уморен.
Ходеше ли на курорт през лятото?	Да, ходел.
Къде ходеше?	Ходел във Варна.
Надебеляваше ли, когато отиваше на море?	Винаги надебелявал, когато отивал на море.
Защо?	Защото имал голям апетит и ядял много.
Какво беше обикновено времето там?	Било хубаво обикновено.
Ходеше ли на плажа всеки ден?	Ходел.
Какво правеше на плажа?	Лежал на пясъка.
Чух, че го наричали "мързеливец"	Да, наричали го.
Братовчедка му живеела във Варна по това време?	Да, живеела.
Посещавала ли го често?	Да, посещавала го.
Момичето й можело да плува.	Да, можело.

LESSON 51

ЧЕТИВО - А

Борис Ковачев работеше в един тракторен завод в София. Заводът имаше много работници. Напоследък, обаче, някои от тях трябваше да отидат[1] в други заводи. Борис остана без работа няколко седмици. Той намери място в Захарната фабрика. Трябваше да почне да работи там след един месец.

Брат му Кирил беше също така в София. Той беше ученик в Техническото училище. Живееше в една стая близо до училището. В момента беше във ваканция.

Един ден Борис получи писмо от родителите си. Отиде при Кирил и двамата започнаха да четат писмото. Трябваше да се върнат[2] на село. Там имаше много работа. Родителите им поправяха къщата.

На Кирил не му се искаше да отиде на село. Знаеше, че родителите му имаха майстор и работници. Освен това знаеше, че сестра им Надежда и брат им Петко бяха там, и можеха да им помогнат.

След три дена Борис и Кирил решиха да се върнат на село. Родителите им имаха само един майстор. Той поставяше нови керемиди на покрива. Надежда се приготвяше да заминава за Русе. Петко беше там. Само той им помагаше. Строеше нова каменна ограда вместо старата дървена.

Родителите им заливаха мазето с бетон. Имаха достатъчно дървен материал, цимент, чакъл и пясък. Борис и Кирил трябваше отначало да подновят подовете и стълбите. След това те пренасяха камъни от реката. Можеха да им помогнат, защото бяха здрави мъже.

---

[1] According to the communist "planned" economy system the workers have to change their jobs and go where they are needed whether they like it or not.

[2] Да се вѐрнат на се́ло lit. to return to the village. Both are country boys. Since the communists forcefully came into power in 1944, they moved more than 12% of the country population into the cities, thus transforming the farmers into industrial workers - proletarians, whom they hope to be the best supporters of the communist regime.

LESSON 51

ЧЕТИВО - Б

Стоян чул,че Борис Ковачев работел в един тракторен завод в София. Заводът имал много работници. Напоследък, обаче,някои от тях трябвало да отидат в други заводи. Борис останал без работа няколко седмици. Той намерил място в Захарната фабрика. Трябвало да почне да работи там след един месец.

Брат му Кирил бил също така в София. Той бил ученик в Техническото училище. Живеел в една стая близо до училището. В момента бил в ваканция.

Един ден Борис получил писмо от родителите си. Отишел при Кирил и двамата започнали да четат писмото. Трябвало да се върнат на село. Там имало много работа. Родителите им поправяли къщата.

На Кирил не му се искало да отиде на село. Знаел, че родителите му имали майстор и работници. Освен това знаел, че сестра им Надежда и брат им Петко били там и можели да им помогнат.

След три дена Борис и Кирил решили да се върнат на село. Родителите им имали само един майстор. Той поставял нови керемиди на покрива. Надежда се приготвяла да замине за Русе. Петко бил там. Само той им помагал. Строел нова каменна ограда вместо старата дървена.

Родителите им заливали мазето с бетон. Имало достатъчно дървен материал, цимент, чакъл и пясък.Борис и Кирил трябвало отначало да подновят подовете и стълбите. След това те пренасяли камъни от реката. Можели да им помагат, защото били здрави мъже.

LESSON 51

ПРЕВОД

(Use the Present Active Participle whenever possible.)

The two brothers were walking along the street. Christo, the older one, had passed his examinations at the University of Sofia and was taking his younger brother to the movies. Suddenly they heard the screaming siren of the fire trucks. A little bit later they saw the fire trucks which were coming toward them. At the same time they saw the rising smoke. They thought that the burning building was the auto-supply store of the Gruncharoff Brothers. They started toward the place of the fire. When they arrived there, they saw the firemen, who were moving around the burning building. They were very careful, because the gasoline and oil in the building could explode at any moment. Some of the firemen were climbing ladders. All the firemen, who were extinguishing the fire, were wearing asbestos clothes. The wind, which was blowing, was very strong. All the buildings around could catch fire if the wind didn't stop soon. That's why the firemen were in a hurry to put out the fire.

The two brothers were in a hurry, that's why they left the place of the fire and went to the movies.

LESSON 51

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде работеше Борис Ковачев?
Той работеше в един тракторен завод в София.

2. Защо в тракторния завод имаше много работници?
В тракторния завод имаше много работници, защото той беше голям.

3. Какво стана напоследък с работниците в завода?
Напоследък нямаше работа за всички, и някои трябвашé да отидат в други заводи.

4. Колко време остана Борис без работа?
Той остана без работа няколко седмици.

5. Къде намери място той?
Той намери място в Захарната фабрика.

6. Кога трябваше да почне да работи там?
Той трябваше да почне да работи там след един месец.

7. Къде беше брат му Кирил?
Брат му Кирил беше също така в София.

8. В кое училище беше Кирил ученик?
Кирил беше ученик в Техническото училище.

9. Къде живееше той?
Той живееше в една малка стая близо до училището.

10. Защо не ходеше на училище в момента?
Той не ходеше на училище в момента, защото беше във ваканция.

11. От кого получи писмо Борис?
Той получи писмо от родителите си.

12. Какво направи той, след като прочете писмото?
След като го прочете, той отиде веднага при Кирила.

13. Какво каза той на Кирила, когато отиде при него?
Каза му, че техните му пишели, че двамата трябвало да се върнат веднага на село.

14. Защо трябвало да се върнат веднага на село?
Защото там имало много работа.

15. Какво правели родителите им?
Те поправяли къщата.

16. На кого не му се искаше да отиде на село?
На Кирил не му се искаше да отиде на село.

17. Какво беше чул той?
Той беше чул, че родителите му пазарили майстор и работници.

18. Какво знаеше той освен това?
Освен това той знаеше, че сестра им Надежда и брат им Петко бяха там и можеха да им помогнат.

19. Какво били пазарили родителите им според писмото, което Борис получи?
Според него те били пазарили само майстор.

20. Какво правел майсторът?
Той поставял нови керемиди на покрива.

21. Защо не им помагала Надежда?
Тя не им помагала, защото заминавала за Русе.

22. Къде бил Петко?
Той бил на село.

23. Какво правел той?
Той им помагал. Строел нова каменна ограда вместо старата дървена.

24. Защо те викали Борис и Кирил на село?
Те ги викали на село, за да работят на подовете и стълбите.

25. Какво искали техните родители да направят с подовете и стълбите?
Те искали да ги подновят.

26. Какво бетонирали?
Бетонирали мазето.

27. Какви материали имали те?
Те имали достатъчно дървен материал, цимент, чакъл и пясък.

28. Какво трябвало да пренасят Борис и Кирил?
Те трябвало да пренасят камъни от реката.

29. Защо мислели родителите им, че те можели да им помогнат?
Те мислели, че Борис и Кирил можели да им помогнат, защото те са здрави мъже.

30. Какво направи Кирил, като чу всичко това?
Като чу всичко това, той се съгласи да тръгне за село.

31. Какво каза той тогава?
Каза, че като дойдело до тежка работа, все тях викали.

32. Защо викат магарето на сватба?
Магарето го викат на сватба да носи, а не да гуляе.

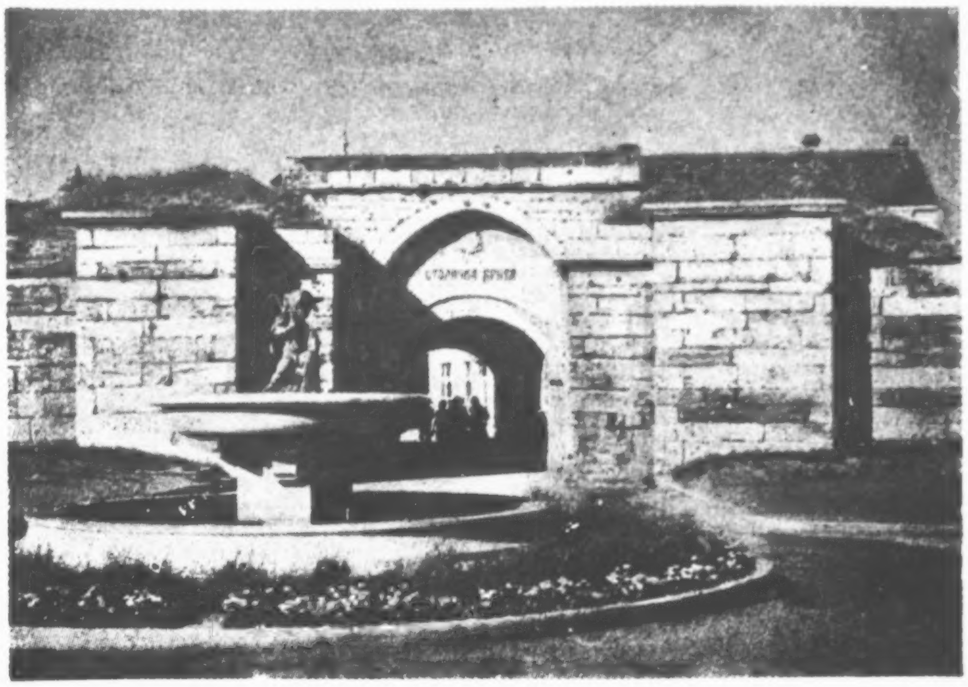

Врата на старата крепостна стена в град Видин

LESSON 51

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

Stoyan has just returned from the country. Now he is taking a walk in the park. Accidentally he meets his old friend Ivan. He tells him that his parents hired a craftsman who is putting new tiles on the roof. Two workers are painting the walls. Peter is there and is helping them a lot. He is building a new stone fence in place of the old wooden one. Nadejda is not able to help them, because she and a few friends of hers are leaving for abroad.His uncle Petko is covering the cellar floor with concrete.

I heard that your friend used to work in the Sugar Factory and that you were living with him. At that time his wife was studying at the university and was living in the capital. She used to go to the country only once a month.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента.

2. Родителите Ви пишат, че поправяли къщата.
   Разкажете ни какво Ви пишат.

LESSON 51

РЕЧНИК

бето́н m.	concrete
бетони́рам	to build with concrete
вме́сто prep.	instead of
все adv.	always
гуля́я, я́е, гуля́х	to feast, to revel
погуля́я	
дъ́рвен, а,о,и	wooden, wood
дъ́рвен материа́л	lumber
зали́вам	to pour over, upon
зале́я, е́е, заля́х	
зали́вам с бето́н	to cover with concrete
здрав, а, о, и	strong
ка́менен, ка́менна, о, и	(of) stone
кереми́да f.	tile (for roofing) made of fired clay, usually red
мазе́ n.pl. мазе́та	cellar
ма́йстор /покрива́ч/ m.	roofer
материа́л m.	material
дъ́рвен материа́л	lumber
мъж m.pl. мъже́	man (the grown-up male human being)
мя́сто n.pl. места́	position, job, situation, place of employment
на́шите	our (my) folks
огра́да f.	fence
пазаря́вам	to hire (somebody for some job)
пазаря́, и́, и́х	
погово́рка f.	saying
под m.pl. по́дове	floor
подновя́вам	to renew
подновя́, и́, и́х	
по́крив m.	roof
прена́сям	to carry (from one place to another), to transport, to move.
пренеса́, е́, е́сох, е́се	
пък	and (used to emphasize the meaning, the sense of some part of the sentence)
ра́бота f.	work
голя́ма ра́бота	big deal
се́ло	
на се́ло	to our (my, your, etc.) village at our (my, your, etc.) village

LESSON 51

строя́, и́, и́х	to build
построя́	
те́жък, те́жка, о, и	heavy ; hard
те́жка ра́бота	hard work
те́хните	their folks
тря́бвам ня́кому	somebody needs me
ние им тря́бваме	they need us
циме́нт m.	cement
чакъ́л m.	gravel

Изглед от град Пловдив

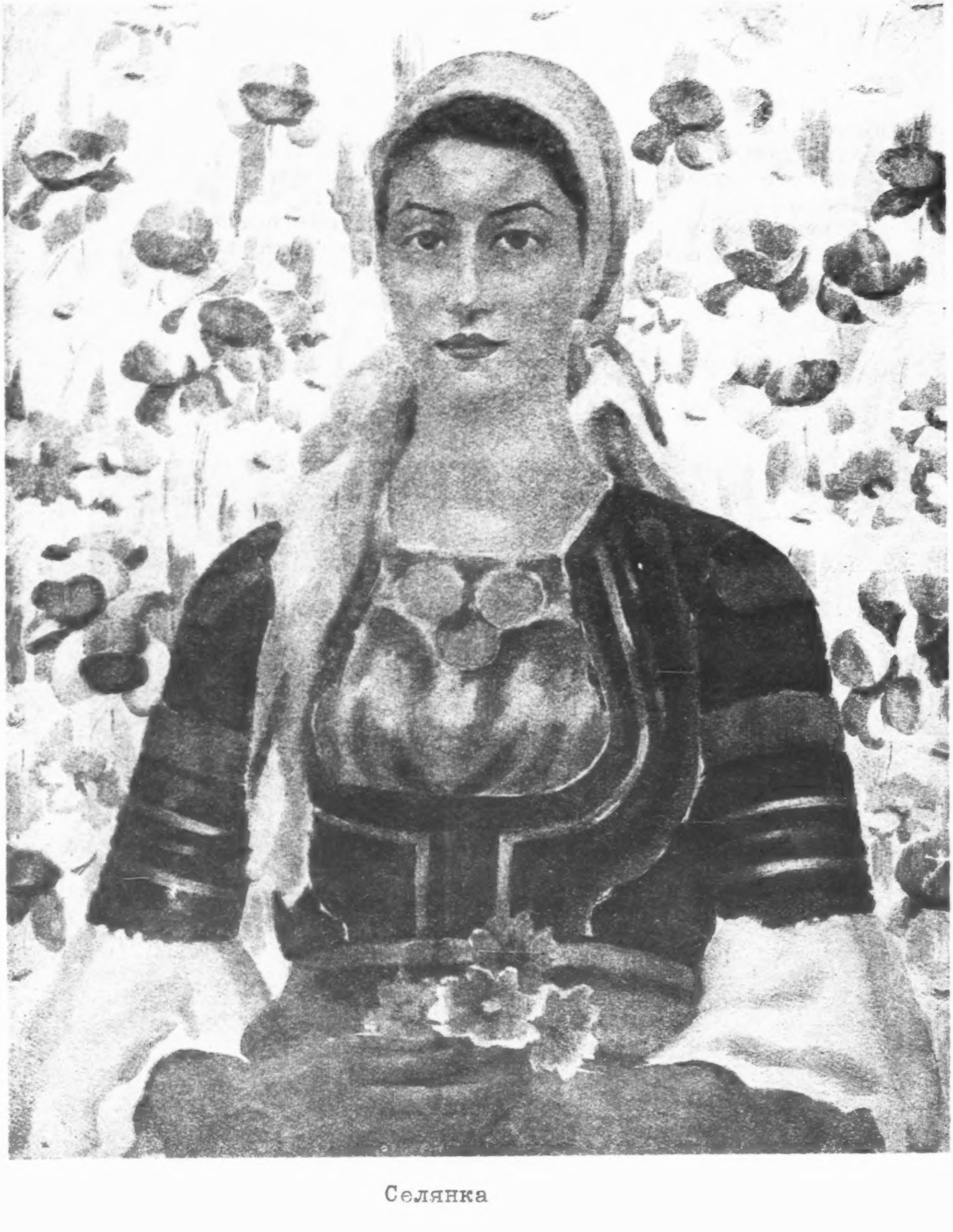

Селянка

ПЕТДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 52

LESSON 52

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Interrogative Pronouns

1.

Г-н......пуши.
Кой пуши?

Г-н.......пуши.

Г-н.......пуши сега.

Х: Кой пуши сега?
Б: Г-н.....пуши сега.

Аз знам урока добре.
Ние не те разбираме.
Ти им каза това.
Вие следвахте право.
Аз съм ходил в чужбина.
Тя ще отиде на излет.
Майсторът беше поправил колата,
  когато аз отидох там.
    и т. н.

2.

Този ученик знае урока.
  Кой ученик знае урока?
Тази книга е синя.
  Коя книга е синя?
Това кепе е зелено.
  Кое кепе е зелено
Тези моливи са жълти,
  Кои моливи са жълти?

Този ученик знае урока.

Х: Кой ученик знае урока?
Б: Този ученик знае урока.
    и т. н.

Тази книга е синя.
    маса
    шапка
    и т. н.

3.

Той даде молива на г-н.....
На кого даде той молива?
Кому даде той молива?

Той даде молива на г-н.....

A.: Кому даде той молива?
На кого.......
B.: Той даде......

Аз казах това на студентите.
Аз обещах тази книга на г-н...
Той ми разправи за катастрофата.
Яде му се гювеч на него.
Те писаха писмо на майка си.
Аз се обадих на сестра си.
Той телефонира на брат си.
и т. н.

4.

Аз виждам г-н......
Кого виждам аз?

Вие виждате г-н.....

A.: Кого виждам аз?
B.: Вие виждате.....

Той покани г-жа Иванова.
Аз помолих приятеля си.
Тя гледаше французина.
Аз чакам дъщеря си.
и т. н.

5.

Той говори с учителя.
С кого говори той?

Той говори с учителя.

A.: С кого говори той?
B.: Той говори с учителя.

Тя отиде при майка си.
Аз взех пари от баща му.
Ти отиде на кино с нея.

6.

Аз взех неговия молив.
  Чий молив взех аз?
Аз взех неговата книга.
  Чия книга взех аз?
Аз взех кепето на г-н....
  Чие кепе взех аз?
Аз взех техните моливи.
  Чии моливи взех аз?

Той взе молива на г-н....
        кепето
        книгата
        книгите

А.: Чий молив взе той?
Б.: Той взе молива на г-н...

Той продаде къщата си.
Тя носи шапката на сестра си.
Аз изпратих нейните колети.
Той поправи колата на братовчед си.

и т.н.

7.

Този молив е на г-н....
  Чий молив е този?
  Чий е този молив?
  На кого е този молив?

Този молив е на г-н....

  книга, кепе, моливи, гума,
  учебник, списание, писмо,
  тези дрехи и т.н.

А.: На кого е този молив?
    Чий молив е този?
    Чий е този молив?
Б.: Този молив е на г-н...

8.

Той пише с Вашия молив.
  С чий молив пише той?
  С молива на кого пише той?

Той пише с неговия молив.

Той говори със сестра му.
Тя живее при сестра си.
        и т.н.

А.: С чий молив пише той?
    С молива на кого пише той?
Б.: Той пише с неговия молив.

9.

Той е добър човек.
  Какъв човек е той?
  Каква жена е тя?
  Какво дете е то?
  Какви ученици са те?

Той е добър човек.	А.: Какъв човек е той? Б.: Той е добър човек.
и т.н.	

10.

Той носи синя униформа.
  Какво носи той? Униформа.
  Каква униформа? Синя.

Той носи синя униформа.	А.: Какво носи той? Б.: Униформа. А.: Каква униформа? Б.: Синя.

Ние имаме нови книги.
Те учат български език.
Вие четете немски вестници.
Ти пишеш дълги писма.
Вие купувате зрели плодове.
Тя облече нова рокля снощи.
  и т.н.

11.

Той чете книга.
Знаеш ли каква книга чете той?
Аз не знам каква книга чете той.

Той чете книга.	А.: Знаеш ли каква книга чете той? Б.: Аз не знам каква книга чете той.

Тя чете американско списание.
Той каза това на г-н.....
Той си купи копринени ризи.
Те взеха униформите на войниците.
Той е на кино.
Този учебник е на г-н....
Книгата е моя.
  и т.н.

Селянки обират реколтата от рози

РАЗГОВОР 52.

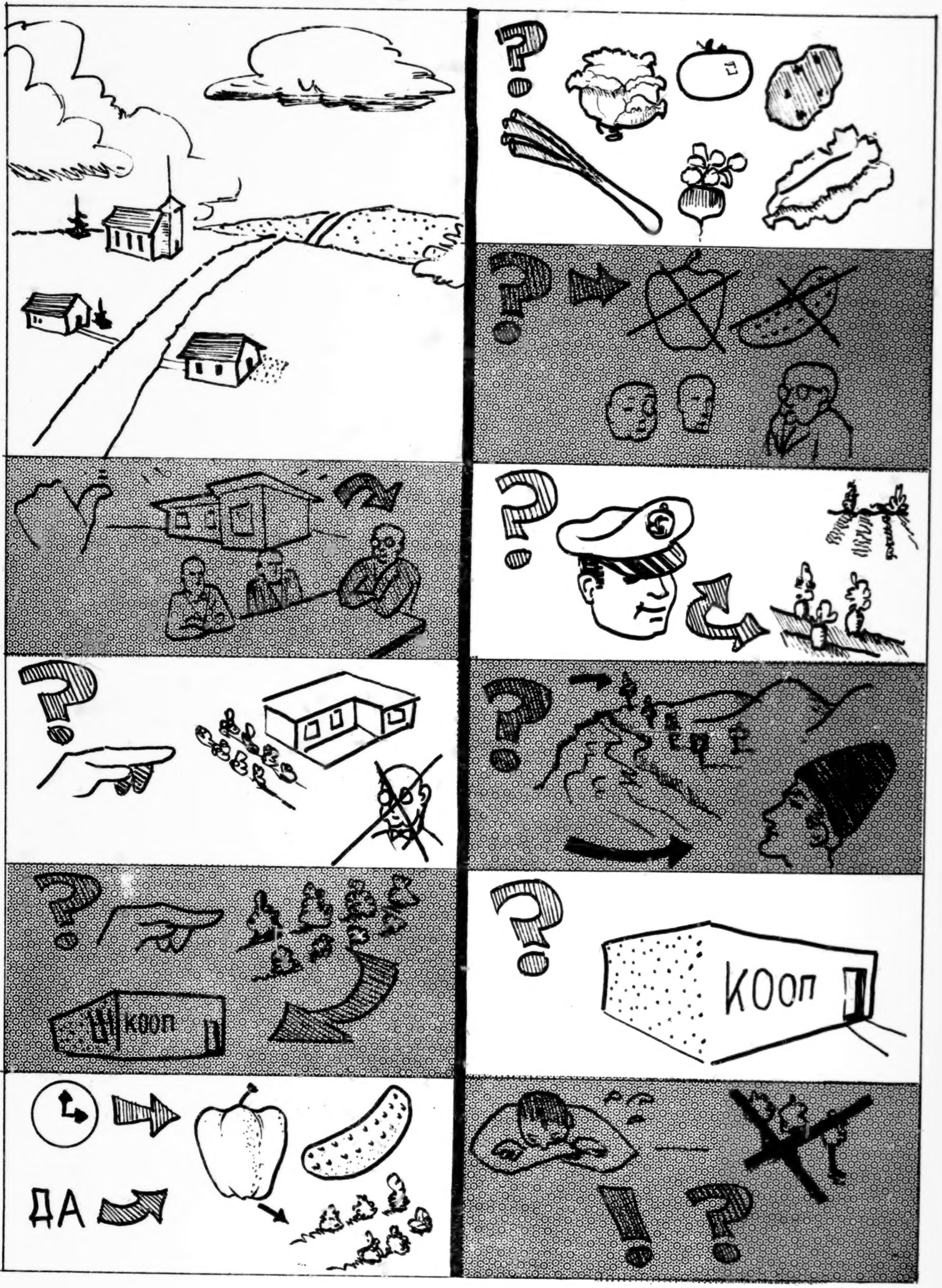
КООП
КООП
ДА

УРОК 52 - РАЗГОВОР

НА СЕЛО

Стоян
Кирил

- Чия́ е та́зи но́ва къ́ща?
- Тя е на председа́теля на се́лския съве́т.

- Не́гова ли е зеленчу́ковата гради́на до къ́щата?
- Не е не́гова.

- На кого́ е?
- На кооперати́вното стопа́нство.

- Едно вре́ме ва́шето се́ло бе́ше изве́стно със сво́ите чу́шки и кра́ставици.
- Вя́рно. Преди́ ние садя́хме преди́мно те́зи два ви́да зарзава́т.

- А какъ́в зеленчу́к сади́те сега́?
- Вся́какъв: зе́ле, дома́ти, карто́фи, лук, ре́пички, мару́ли и дру́ги.

- Защо́ преста́нахте да сади́те чу́шки и кра́ставици?
- По за́повед на се́лсъве́та.

- Кого́ сте натова́рили да следи́ за изпълне́нието на та́зи за́повед?
- Се́лския милиционе́р. Той обика́ля гради́ните и нивя́та.

- Чии́ са оне́зи ни́ви и лозя́ между́ река́та и хъ́лма?
- Бя́ха на бай Сто́йчо по́-рано.

- Кому́ принадлежа́т сега́?
- На кооперати́ва.

- На бай Сто́йчо тря́бва да му е мъ́чно, че е загу́бил имо́та си.
- Мъ́чно му било́, но какво́ да пра́ви. Ня́ма и́збор.

LESSON 52 - DIALOGUE

IN THE COUNTRY (AT A VILLAGE)

Stoyan
Kiril

- Whose new house is this?
- It belongs to the president of the village council.
- Does the vegetable garden next to the house belong to him?
- It doesn't belong to him.
- To whom does it belong?
- To the cooperative.
- At one time your village was known for its peppers and cucumbers.
- It's true. Before we planted (grew) chiefly these two kinds of vegetables.
- And what kind of vegetables do you grow now?
- All kinds: cabbage, tomatoes, potatoes, onion, radishes romaine and others.
- Why did you stop growing peppers and cucumbers?
- By order of the village council.
- Whom did you put in charge of supervising the execution of this order?
- The village policeman. He goes around the gardens and the cultivated fields.
- Whose are those fields and vineyards between the river and the hill?
- They belonged to Bay Stoycho before.
- To whom do they belong now?
- To the cooperative.
- Bay Stoycho must feel very bad that he has lost his property.
- (They say that) He does, but what should he do? He doesn't have any choice.

---

5. се́лски съве́т "village council" is the communist community administration, which replaced the traditional administration consisting of a mayor and councilmen, elected through free elections. The present "village council" is also "elected"but the difference is that there is only one list of candidates available for election and these candidates are selected in advance by the communist party.
9. кооперати́вно стопа́нство "cooperative farm" consists usually of all villagers who work under the orders and the supervision of се́лсъвета = се́лския съве́т. All kinds of pressure were and still are used in order to force the landowners to pool all their properties together and to enter the кооперати́вно стопа́нство. The ones who resist stubbornly are simply removed and taken to "labor camps" for "reeducation".
18. се́лсъвет = се́лски съве́т see above 5 and 9.

THE INTERROGATIVE PRONOUNS

1. IN ENGLISH

1. The interrogative pronouns in English are:

who? (whose? whom?) what? which?

2. The interrogative pronouns are used for introducing direct or indirect questions.

Examples:

a. Direct questions:

Who told you that? What did he say?

Whose house is this? Which is your pencil?

b. Indirect questions:

Tell me who gave you that book.

Do you know what he said?

Show me which is your house.

c. The interrogative pronoun who changes to whom when it is not a subject.

Whom did you see?

To whom does she speak?

LESSON 52

II. IN BULGARIAN

1. The interrogative pronouns in Bulgarian are the following:

кой?	коя́?	кое́?	кои́?	who?	which?
чий?	чия́?	чие́?	чии́?	whose?	
какъ́в?	каква́?	какво́?	какви́?	what?	what kind of?

2. As in English, the interrogative pronouns are used for introducing direct or indirect questions.

Direct questions

Кой ти ка́за това́?	Who told you that?
Чия́ е та́зи къ́ща?	Whose house is this?
Какво́ ка́за той?	What did he say?
Кой е тво́ят мо́лив?	Which one is your pencil?

Indirect Questions

Кажи́ ми кой ти ка́за това́?	Tell me who told you that?
Зна́еш ли чия́ е та́зи къ́ща?	Do you know whose is this house?
Аз разби́рам какво́ ка́за той.	I understand what he said.
Покажи́ ми кой е тво́ят мо́лив.	Show me which is your pencil.

3. The interrogative pronouns кой? чий? какъв? change and agree in gender and number with the nouns they refer to. Ex.

a. КОЙ?

Кой учени́к зна́е уро́ка?	Which student knows the lesson?
Коя́ кни́га е на́й-ху́бава?	Which book is the best?
Кое́ ке́пе но́сиш?	Which cap do you wear?
Кои́ кни́ги прода́ваш?	Which book are you selling?

b. ЧИЙ?

Чий мо́лив употребя́ваш?	Whose pencil do you use?
Чия́ унифо́рма но́сите?	Whose uniform do you wear?
Чие́ ке́пе взе той от ста́ята?	Whose cap did he take from the room?
Чии́ ни́ви прода́ват?	Whose fields do they sell?

c. КАКЪВ

Какъ́в чове́к е то́й?	What kind of a man is he?
Каква́ ра́бота и́мате тук?	What kind of business do you have here?
Какво́ е вре́мето днес?	What is the weather today?
Какви́ зеленчу́ци произве́ждате?	What kind of vegetables do you produce?

4. The interrogative pronoun кой has a special form in singular in cases when it is used alone, i.e. without a noun, and it is not a subject. This form is кого?. It is used only for persons in the following way:

Кого́ ви́ждаш на прозо́реца?	Whom do you see on the window?
С кого́ гово́ри тя?	With whom is she speaking?
При кого́ живе́ете?	With whom do you live?
От кого́ взе́хте пари́те?	From whom did you get the money?
На кого́ ка́захте това́?	To whom did you tell that?
На кого́ са те́зи дре́хи?	Whose are those clothes?

LESSON 52

5. Чий? чия? чие? чии? = whose, may be replaced by на кого?

Чий е то́зи мо́лив? = На кого́ е то́зи мо́лив?
Whose is this pencil?

Чи́я е та́зи кни́га? = На кого́ е та́зи кни́га?
Whose is this book?

Чие́ е това́ дете́? = На кого́ е това́ дете́?
Whose is this child?

Чи́и са те́зи дре́хи? = На кого́ са те́зи дре́хи?
Whose are those clothes?

6. Translation of на кого?

a. When used with the verbs: казвам, давам, обещавам, заповядвам, and other verbs with synonymous meaning на кого means "to whom" or "whom".

Examples:

На кого́ ка́звахте това́?	To whom did you tell that?
На кого́ да́де той месо́?	To whom did he give meat?
На кого́ обеща́хте та́зи кни́га?	To whom did you promise that book?
На кого́ заповя́дахте да ку́пи хляб?	Whom did you order to buy bread?

7. Inversion of the Subject

In the sentences beginning with кой? коя́? кое́? кои́? чий? чия́? чие́? чи́и? какъ́в? каква́? какво́? какви́? if the pronoun itself is not the subject, the subject has to follow the verb. Ex:

Кой мо́лив взе́хте ви́е?	Which pencil did you take?
Каква́ кни́га чете́те ви́е?	What kind of book do you read?
Чи́и дре́хи но́сят те?	Whose clothes do they wear?

The same order is followed also in the subordinate clauses:

Кáжи ми кой мóлив и́скаш ти?	Tell me which pencil you want?
Знáеш ли каквá кни́га четé той?	Do you know what kind of book he is reading?
Той не знáе чия́ унифóрма взéха те.	He doesn't know whose uniform they took.

LESSON 52

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Interrogative Pronouns

1.

Г-н......пуши сега.	А.: Кой пуши сега?
	В.: Г-н....
Цигарите са на г-н.......	Чии са цигарите?
Тази книга е негова.	На кого е тази книга?
	Чия книга е тази?
	Чия е тази книга?
Той даде тези книги на студентите.	На кого даде тези книги?
	Кому......
Те говорят с учителя.	С кого говорят те?
Тя отиде при майка си.	и т. н.

Аз срещнах Христо вчера.
Той ще покани братовчедка си.
Аз попитах учителя за това.
Аз разправих на учителя за това.
Ти писа на жена си.
Ти чакаше жена си пред киното.
Този молив е на Стоян.
Той взе моливите на студентите.
Аз нося кепето на г-н......
Тази жена е американка.
Той ме видя.
Аз телефонирах на чичо си.
Аз му обещах сто лева.
Той попита Христо.
Тази нова къща е на председателя.
На него му се спи.
Лозята бяха на бай Стойчо.
Те принадлежат на кооператива сега.

2.

Те говорят за къщата на Иван.	А.: За чия къща говорят?
	За къщата на кого говорят?
Аз пиша с молива на Иван.	В.: За къщата на Иван.
Той влезе в къщата на Христови.	
и т.н.	

LESSON 52

2.

Той чете книга.

А.: Кажи ми каква книга чете той?
Знаеш ли......
В.: Аз не знам каква книга чете той?
Не мога да ти кажа......

Тя чете американско списание.
български роман
български вестници
Тази нова къща е на председателя.
Нивите са на кооператива.
Тези лозя принадлежат на кооператива.
Това лозе е на кооперативното стопанство.
Тази нива е на ....
Тези зеленчукови градини са на ....
Той пише писма.
Той пишеше писма на майка си.
Те са натоварили селския милиционер
да обикаля нивите и лозята.
Аз поканих г-жа.... на вечеря.
Яде му се.
Пиеше й се много.

3.

Whose house is this?
vineyard
textbook
magazines
building
To whom does it belong now?
To whom did it belong before?
Who told her that?
I don't know whom he saw.
I cannot tell you what he said.
Whose hat are you wearing ?
Whom are you going to invite?
Whom did they ask?
Whom did you phone this morning?
With whom did you go to the movies?
I don't know whose hat I found.
I cannot tell you whose building is this.
What did you say?
In whose house do you live?
With whose pencil are you writing?
What are you doing?
etc.

LESSON 52

ЧЕТИВО

Кирил и Борис отидоха на село. Те помогнаха на родителите си да поправят къщата. Най-напред пренесоха камъни от реката за оградата. След това поправиха подовете и стълбите и измазаха къщата отвън. В две седмици къщата беше готова. Тя стана много хубава.

Няколко дена след това техният братовчед Стоян пристигна от Варна. Той беше ходил там на курорт. Беше надебелял, беше почернял от слънцето и изглеждаше много добре.

Първия ден Стоян прекара у братовчедите си. На другия ден той и Кирил излязоха из селото, за да се поразходят. Понеже Стоян отдавна не беше идвал в селото, той се интересуваше от всичко.

Кирил му показа новата къща на председателя на селския съвет. До къщата се намираше голяма зеленчукова градина. Тя беше на кооперативното стопанство.

По-рано селото беше известно предимно със своите чушки и краставици. Съгласно петгодишния план[1] селяните бяха престанали да садят тези два вида зарзават. В момента те садяха зеле, домати, картофи, лук, репички, марули и други. За изпълнението на този план следеше селският милиционер, който обикаляше градините и нивята.

След като се разходиха из селото, решиха да излязат вън от него. Спряха се на една поляна край гората. Оттам те се радваха на лозята и жълтите ниви.

Нивите между реката и хълма принадлежаха на кооператива. По-рано те бяха на бай Стойчо.[2] На него му беше много мъчно, че беше загубил имота си, но нищо не можеше да направи. Нямаше друг избор.

LESSON 52

---

1. пе́тгодишен план "five year plan" is a part of the planned communist economy. It sets norms to be achieved by the workers, presumably for a period of five years. In practice however the workers are forced by all possible means (propaganda, incentive awards, open and concealed threats) to fulfill a five year plan in three or four years.
2. The expropriation of the private property is systematic and without any compensation. The owner may sometimes retain his house (to shelter his family only) and a small piece of land to produce the vegetables necessary for the family.

Прибиране на овощна реколта

LESSON 52

ПРЕВОД

We spent a few weeks in the country. We wanted to stay longer but we had to return to the capital. We left the village early in the morning on the 17th of February. The weather was very nice. After we traveled for an hour, we stopped and had breakfast. After having breakfast, we all were in a very good mood. We got into the car and continued our journey. We sang Bulgarian, American, German, French, and Italian songs. We arrived home at midnight.

The following day I didn't feel very well. I had caught a cold. A few days later I felt worse. My fingers, toes, elbows, and knees were aching. My ears were hurting a little bit, too. I had a terrible headache and couldn't sleep. That's why I decided to go to a physician.

The doctor examined my eyes. He told me that they were inflamed. He also examined my ears and found that I had a slight inflammation of the left ear. Then I undressed to the waist and lay down on my back on the couch. The physician listened to my chest with a stethoscope. My lungs were all right. Then he asked me whether my teeth were in good condition. I told him that I had a few decayed teeth, and that I was thinking of having them pulled. He prescribed a medicine for me and gave me the prescription. Then I left.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Къде отидоха Кирил и Борис?
   Те отидоха на село.

2. Защо отидоха те на село?
   Те отидоха на село, за да помогнат на родителите си да поправят къщата.

3. Какво направиха най-напред?
   Най-напред пренесоха за оградата камъни от реката.

4. Какво правиха след това?
   След това те поправиха подовете и стълбите и измазаха къщата отвън.

5. За колко време беше готова къщата?
   Тя беше готова за две седмици.

6. Каква стана къщата след поправката?
   Тя стана много хубава.

7. Кой пристигна от Варна след няколко дена?
   Техният братовчед Стоян пристигна от Варна след няколко дена.

8. Защо беше отишел Стоян във Варна?
   Той беше отишел там, за да прекара няколко седмици на курорт.

9. Как изглеждаше той след курорта?
   Той беше надебелял, почернял от слънцето и изглеждаше много добре.

10. При кого прекара Стоян първия ден на село?
    Той го прекара у братовчедите си.

11. Какво направиха Стоян и Кирил на другия ден?
    На другия ден те излязоха из селото,за да се поразходят.

12. Защо се интересуваше Стоян от всичко?
Той се интересуваше от всичко, защото отдавна не беше идвал в селото.

13. На кого показа Кирил новата къща на председателя на селския съвет?
Той я показа на Стоян.

14. Какво се намираше до къщата на председателя на селсъвета?
До нея се намираше зеленчукова градина.

15. Чия беше зеленчуковата градина?
Тя беше на кооперативното стопанство.

16. С какво беше известно предимно селото по-рано?
То беше известно предимно със своите чушки и краставици.

17. Защо селяните бяха престанали да садят само тези два вида зарзават?
Защото те трябваше да садят зарзават съгласно петгодишния план, а не както те самите искаха.

18. Какъв зеленчук садяха те в момента?
В момента те садяха зеле, домати, картофи, лук, репички, марули и други.

19. Кой следеше за изпълнението на този план?
Селският милиционер следеше за изпълнението му.

20. Как следеше той за изпълнението му?
Той следеше за изпълнението му, като обикаляше градините и нивята.

21. Какво решиха да направят Кирил и Стоян, след като се разходиха из селото?
След като се разходиха из селото, те решиха да излязат вън от него.

22. Къде се спряха те, когато излязоха вън от селото?
Когато излязоха вън от селото, те се спряха на една поляна край гората.

23. На какво се радваха те от поляната?
Оттам те се радваха на лозята и жълтите ниви.

24. Кому принадлежаха нивите между реката и хълма?
    Те принадлежаха на кооператива.

25. Чии бяха те по-рано?
    По-рано те бяха на бай Стойчо.

26. Как се чувстваше бай Стойчо, след като беше загубил имота си?
    Беше му мъчно за нивите.

27. Какво мислеше Стойчо за имота си?
    Стойчо мислеше, че нищо не може да направи и, че няма друг избор.

28. Чие беше по-рано лозето между реката и хълма?
    То беше на бай Стойчо.

Зарязване на лозята

LESSON 52

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

Stoyan had not been to the country for a few months. One day he got on the train and went visiting his friend Kiril there. The next day the two friends took a walk around the village. They were walking and talking:

"Whose vegetable garden is this?", asked Stoyan.

"It belongs to the cooperative," said Kiril .

"And this new house?"

"It belongs to the president of the village council."

"To whom does this vineyard belong? "

"It is my uncle's."

"And whose are those fields between the river and the hill?"

"They belong to my uncle,too."

They returned home late in the afternoon, tired but happy.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Разкажете за едно свое посещение на село!

LESSON 52

РЕЧНИК

вре́ме n.	time
едно́ вре́ме	a long time ago, once upon a time
вся́какъв, -ква, о,и	of every kind, all kinds
гу́бя, и, их	to lose
загу́бя	
дома́т m.	tomato
за́повед with art. заповедта́	order
по за́повед	by order
зарзава́т m.	vegetable, also used as a collective: vegetables
зе́ле n.	cabbage
зеленчу́к m.pl. зеленчу́ци	vegetable, used also as a collective singular: vegetables
зеленчу́ков, а, о, и	vegetable
и́збор	choice
изпълне́ние n.	performance, execution
имо́т m.	property
интересу́вам се от	to be interested in
карто́ф m.	potato
кооперати́в m.	cooperative
кооперати́вен, -вна, о, и	cooperative
кооперати́вно стопа́нство	cooperative
кра́ставица f.	cucumber
ло́зе n.pl. лозя́	vineyard
лук m.	onion
мару́ля f.	romaine lettuce
милиционе́р	policeman
мъ́чно ми е	I feel bad, sad
натова́рвам	to load; to put in charge
натова́ря, и, их	
ни́ва f.pl. ни́ви with art. -ите нивя́ " -я́та	cultivated field (grain field, cornfield,etc.)
обика́лям	to go around
обиколя́, и, их	
план m.pl. пла́нове	plan
пе́тгоди́шен	five year
преди́мно adv.	chiefly, above all
председа́тел m. with art. председа́телят	chairman, president

LESSON 52

преста́вам	to stop
преста́на, е, ах	
принадлежа́, и́, а́х	to belong
ре́пичка f.	radish
садя́, и́, и́х	to plant, to grow
посадя́	
се́лски, а, о, и	village
се́лсъвет m.	village council
abbr.of се́лски съве́т	
следя́, и́, и́х	to follow; to watch, to supervise, to keep an eye on
стопа́нство n.	economy, farm, farming
кооперати́вно стопа́нство	cooperative
съве́т m.	council; advise
съгла́сно adv.	in accordance with, in compliance with
хълм m.pl. хъ́лмове	hill
чу́шка f.	(green) pepper

Селски поп

Селяни отиват на полска работа

ПЕТДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 53

LESSON 53

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Double Forms of the Personal Pronouns

1.

Той ми дава книгата.
Той ми дава книгата на мен/е/.

Аз ти давам книгата.
Аз ти давам книгата на теб/е/.

Ти даваш ли ми книгата на мен? Да, аз ти давам книгата на теб.
Аз давам ли ти книгата на теб? Да, ...
молива
учебника

Кой ти дава книгата на теб?
Кой ми дава книгата на мен?

Какво ти давам на тебе?
Какво ми даваш на мене?

Кой ми телефонира на мен снощи?
ти
донесе учебника
прати списанието
услужи с пари
каза това
обеща това
разправи за катастрофата
показа къщата
продаде този автомобил

Какво ми донесе тя на мен?
ти на теб?
прати
разправи
трябва
каза
обеща

2.

Аз му давам книгата.
Аз му давам книгата на него.

Аз й давам книгата.
Аз й давам книгата на нея.

Какво давате на г-н.....?	Аз му давам книгата на него.
г-жа....?	Аз й давам книгата на нея.
донесохте	
показахте	
ще продадете	

Кой даде тази книга на г-н...?	Аз му дадох книгата на него.
на г-жа..?	й на нея
Кой телефонира снощи на Боян?	
се обади Радка?	
писа	
разправи това	
каза това	

3.

Те ни дадоха пари.
Те ни дадоха пари на нас.

Аз ви телефонирах снощи.
Аз ви телефонирах на вас снощи.

Аз им телефонирах.
Аз им телефонирах на тях.

Кой ви даде пари на вас?	Той ни даде пари на нас.
ни на нас?	
им на Стоеви?	
телефонира	
се обади	
услужи	
каза това	
писа	
разправи това	
продаде колата	

и т.н.

4.

Той даде ли ти книгата на теб?	Не, той не ми я даде на мен.
Тя телефонира ли на Христови?	Не, тя не им телефонира на тях.
на г-н....?	
на г-жа...?	
на мен?	
на студентите?	
Ти обади ли се на Стоян?	
на Радка?	
на родителите си?	
Аз върнах ли ти парите на тебе?	
ви на вас?	

и т.н.

5.

Пие ми се бира.
Пие ми се бира на мен.
На мен ми се пие бира.

Какво ти се пие на тебе?	На мен ми се пие бира. Пие ми се бира на мен.
Какво ти се яде на тебе?	
му на него?	
й на нея?	
ви на вас?	

и т.н.

6.

На мен не ми се яде фасул.
На мен ми се яде пиле.

Яде ли ти се фасул на теб?	Не, на мен не ми се яде фасул. На мен ми се яде пиле.
Пие ли ви се бира на вас?	
му на Христо?	
й на Радка?	
им на студентите?	
Ядат ли ми се кюфтета на мен?	
ни на нас?	

и т.н.

LESSON 53

7.

На мен ми се пие вино.	
А на теб?	На мен не ми се пие вино.
	На мен ми се пие ракия.
На нас ни се яде гювеч.	
А на вас?	
На него му се ходи на кино.	
А на нея?	

и т.н.

8.

На нас ни трябват пари.	
Нам ни трябват пари.	
На вас ви трябват пари.	
Вам ви трябват пари.	
Нам трябват ли ни пари?	Да, вам ви трябват пари.
Вам трябват ли ви пари?	
Нам нужни ли ни са пари?	
Вам яде ли ви се фасул?	

и т.н.

нему му, ней й, тям им,
мене ми, тебе ти

9.

Тя ме познава.
  Тя ме познава мен/е/.
Тя те познава.
  Тя те познава теб/е/.

Тя познава ли те теб?	Да, тя ме познава мен.
покани ме мен?	Да, познава ме мен.
попита	Да, мен ме познава.
видя	Не, ...
срещна	

него го, нея я, нас ни,
вас ви, тях ги

Народни танци

РАЗГОВОР 53.

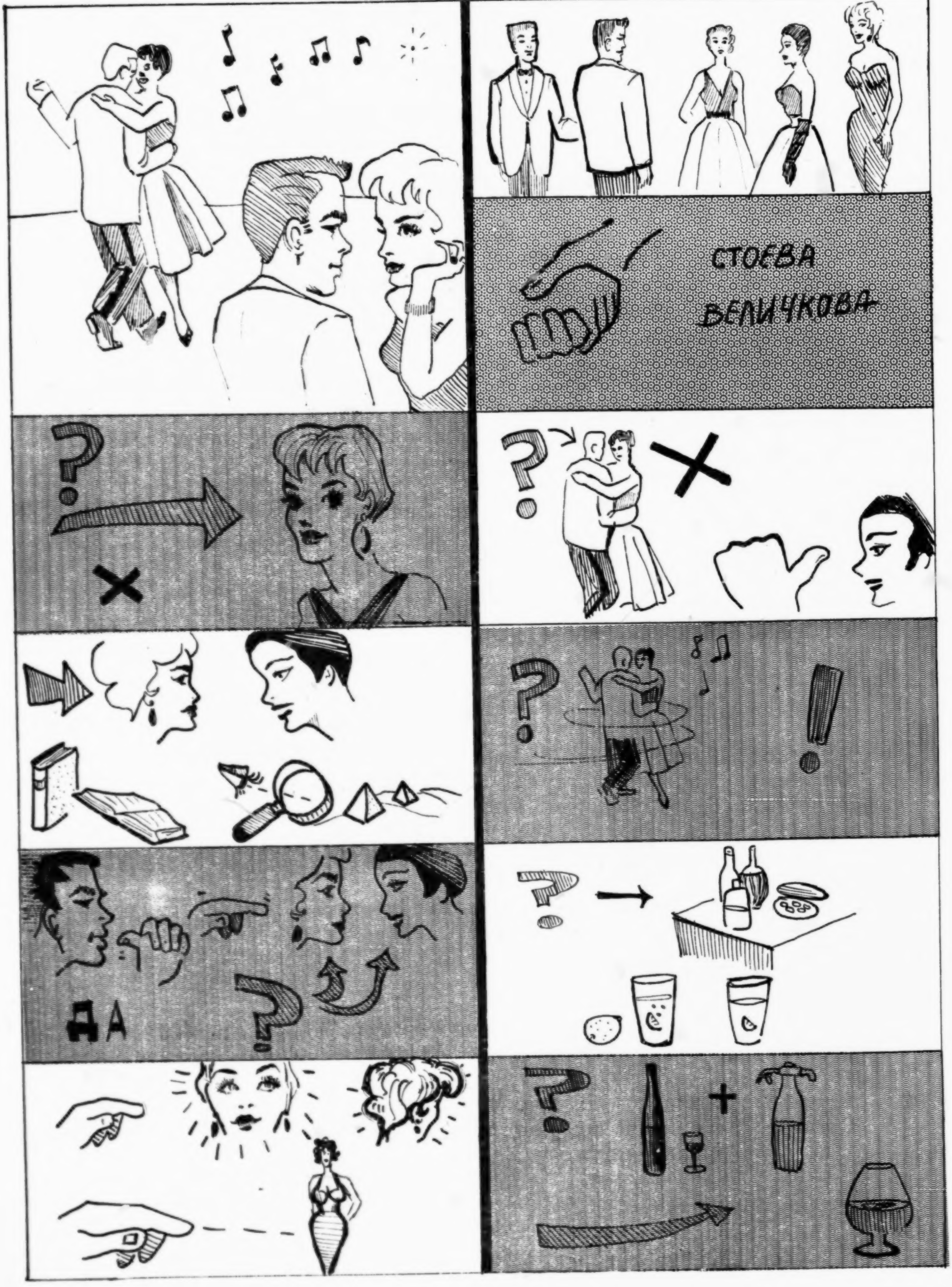
СТОЕВА
ВЕЛИЧКОВА
ДА

УРОК 53 - РАЗГОВОР

НА ЖУР

Атанас Георгиев　Цветана Стоева
Христо Ковачев　Люба Величкова

- Хри́сто, позна́ваш ли она́я брюне́тка с тъ́мночерве́ната ро́кля?
- Не,не я позна́вам.

- Жа́лко. А две́те госпо́жици на канапе́то?
- Тях ги позна́вам. Те са студе́нтки по археоло́гия.

- Мно́го са ху́бави. Я ме запозна́й с тях!
- Добре́. Коя́ ти харе́сва по́вече на теб?

- На мен ми харе́сва блонди́нката. Има краси́во лице́ и ху́бави ру́си коси́.
- На мен пък ми харе́сва дру́гата. Тя е по́-стро́йна.

/Оти́ват при тях. Хри́сто поздравя́ва студе́нтките и им предста́вя друга́ря си./

Христо: Позволе́те да Ви предста́вя сво́я състуде́нт Георги́ев.

/Ръку́ват се./

Атанас: Мно́го ми е прия́тно, Георги́ев.
Стоева: Прия́тно ми е, Сто́ева.
Величкова: Прия́тно ми е, Вели́чкова.

/Грамофо́нът по́чва да сви́ри валс./

Атанас: Танцу́ва ли Ви се на Вас, г-це Сто́ева?
Стоева: Не, благодаря́. Покане́те прия́телката ми. На не́я ѝ се танцу́ва мно́го.

/Обръ́ща се към г-ца Вели́чкова./

Атанас: Мо́га ли да Ви пока́ня за то́зи танц?
Величкова: С удово́лствие.

/След та́нца./

Атанас: Жела́ете ли да Ви донеса́ не́що от бюфе́та?
Величкова: На нас ни донесе́те по една́ лимона́да.

Атанас: Хри́сто, на теб шприц ли да ти донеса́?
Стоева: На не́го му донесе́те ча́шка коня́к. Той предпочи́та си́лни питие́та.

LESSON 53 - DIALOGUE

AT A PARTY

Atanas Georgiew
Christo Kovachev
Tsvetana Stoeva
Lyuba Velichkova

- Christo, do you know that brunette in the dark red dress?
5 - No, I don't know her.
- It's a pity. And the two young women on the sofa?
- I know them. They are students of archeology.
- They are very pretty. Introduce me to them.
- All right. Which one do you like better?
10 - I like the blonde better. She has a beautiful face and pretty blonde hair.
- I, on the other hand, like the other one. She is more shapely.
(They go to them. Christo greets the coeds and introduces his friend to them.)
15 - Chr: Permit me to introduce to you my fellow student Georgiev.
(They shake hands.)
- At: I am very pleased to meet you , Georgiev.
- St: Pleased to meet you, Stoeva.
- Ve: Pleased to meet you, Velichkova.
20 (The record player starts to play a waltz.)
- At: Do you feel like dancing, Miss Stoeva?
- St: No, thank you. Invite my friend. She wants to dance very much.
(He turns to Miss Velichkova.)
25 - At: May I invite you for this dance?
- Ve: With pleasure.
- (After the dance.)
- At: Do you want me to bring you something from the buffet?
- Ve: Bring each of us a lemonade.
30 - At: Christo, shall I bring you wine and soda?
- St: Bring him a glass of brandy. He prefers strong drinks.

---

6. госпо́жици lit. Misses.
8. я reinforces the imperative запозна́й.
16. Handshaking ръку́ване is practiced between men, women, and men and women at any meeting or introduction. Restraint from handshaking is considered an insulting and unfriendly act.
28. бюфе́т is not only a counter or a table with refreshments, but, like in this case, the refreshments themselves.

LESSON 53

ГРАМАТИКА

DOUBLE FORMS OF THE PERSONAL PRONOUNS

I. FORMATION

Besides the short forms* and the long forms,** the personal pronouns have double forms for the dative and the accusative case.

The double forms are a combination of the short and the long forms for the dative and the accusative case. These forms are as follows:

Nominative Case	Dative Case	Accusative Case
аз	ме́н/е/ ми, на ме́н/е/ ми (to) me	ме́н/е/ ме me
ти	те́б/е/ ти, на те́б/е/ ти (to) you	те́б/е/ те you
той	не́му му, на не́го му (to) him	не́го го him
тя	ней й, на не́я й (to) her	не́я я her
то	не́му му, на не́го му (to) it	не́го го it
ние	нам ни, на нас ни (to) us	нас ни us
вие	вам ви, на вас ви (to) you	вас ви you
те	тям им, на тях им (to) them	тях ги them

---

* For the short forms see III 228; IV 170 ss.

** For the long forms see V 123,124,

II.USAGE

1. The double forms of the personal pronouns are always used without any preposition. An exception to this rule are the dative forms which are used also with the preposition НА (see the chart above).

2. The double forms of the personal pronouns are often used in the colloquial language.

The dative forms with the preposition НА /на ме́не ми, на те́бе ти, на не́го му/ are more common than the corresponding forms without a preposition /ме́не ми, те́бе ти, не́му му etc./

3. The double forms are emphatic, i.e. they are used when the stress of the sentence falls on the pronoun which can be an indirect* (dative) or direct (accusative) object.

4. The double forms of the personal pronouns can be placed anywhere in the sentence. The strongest emphasis on them is expressed when they are in the beginning of the sentence.

Examples:

a. Dative

На мен ми харе́сва блонди́нката.	I like the blonde better.
На нас ни донесе́те по една́ лимона́да.	Bring each of us a lemonade.
На тях ще им дам пари́, а на Вас ще ви дам хляб.	I'll give money to them and bread to you.

---

* The double personal pronouns in dative are used after the same verbs, after which the short and the long personal pronouns are used. See Vol.IV, P.170-173 for these verbs.

LESSON 53

Танцу́ва ли Ви се на Вас?	Do you feel like dancing?
Жела́ете ли да Ви донеса́ не́що на Вас?	Do you want me to bring you something?
Да́дохте ли му на не́го мля́ко?	Did you give him milk?
Той им заповя́да на тях да стре́лят.	He ordered them to shoot.
Тя не ми ка́за това́ на ме́не.	She did not tell me that.
Те ще ти обеща́ят на те́бе вси́чко.	They will promise you everything.

b. Accusative

Аз не я позна́вам не́я.	I don't know her.
Вие ви́ждате ли ги тях?	Do you see them?
Тя оби́ча ли го не́го?	Does she like him?
Те те пра́щат те́бе, а не ме́не.	They are sending you not me.
Ние и́скаме да Ви пока́ниме Вас, а не тях.	We want to invite you not them.
Защо́ Ви́е не ги поздравя́вате тях?	Why don't you greet them?

LESSON 53

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Double Forms of the Personal Pronouns

1.

Аз познавам г-жа Иванова.
Аз я познавам.
Аз я познавам нея.
Познавам я.
Познавам я нея.

Аз познавам г-жа Иванова.	Аз я познавам. Познавам я. Аз я познавам нея. Познавам я нея.

Аз срещнах г-н Стоянов снощи.
Аз телефонирах на Христо вчера.
Той е сърдит на Радка.
Атанас покани Цветана.
Те поздравиха студентките.
На Христо хареса брюнетката.
Той представи своя състудент.
На Люба се пиеше лимонада.
На студентките се яде гювеч.
Той поздрави студентките.
Тя писа на майка си вчера.
и т.н.

2.

Студено му е.	А.: Студено ли му е на него? На него студено ли му е? Б.: Да,...... Не,......

Пие им се шприц.
Нужни ми са пари.
Тя ми харесва много.
Те ни поканиха.
Аз не те видях.
Той не ви писа.
Тя му е сърдита.
Яде й се фасул.
и т.н.

LESSON 53

2.

Г-н А..., попитайте г-н Б..., дали брюнетката му харесва!

А.: Г-н Б...., харесва ли ти брюнетката?
харесва ли ти брюнетката на тебе?
на теб харесва ли ти брюнетката?
теб харесва ли ти брюнетката?

Б.: Да, тя ми харесва.
харесва ми.
тя ми харесва на мен.
харесва ми на мен.
мен ми харесва.

Г-н А..., попитайте г-н Б...,

дали му се ядат пържоли!
дали се пие лимонада на Люба!
дали познава двете госпожици!
дали познава блондинката!
дали иска да ти донесе чашка коняк!
дали са нужни пари на Боян!
на Люба
на Георгиеви
на него
на Вас
дали Радка е сърдита на Петър!
на Цветана
на братята си
на мен
на Вас
дали ѝ трябват пари!
дали трябват пари на родителите ѝ!
на сестра ѝ
на Петър
дали е видял Христо вчера!
Надежда
Стоеви
приятелката си
братовчед си
дали върна книгите на Стоян!
на Радка
на приятелката си

и т.н.

LESSON 53

ЧЕТИВО

Дончо Николов, млад студент в Софийския университет,живееше при[1]родителите си на улица "Генерал Гурко". Като на всички млади хора и на него му се искаше да се весели. Ето защо той организираше често журове у дома си. На тях той поканваше свои приятели и приятелки.Всички се веселяха, танцуваха, пиеха и пееха[2] до късно.

Една неделя Дончо пак направи жур. Този път той беше поканил много студентки и студенти от университета, както и много други свои другари и другарки[3]Двамата му състуденти Атанас Георгиев и Христо Ковачев дойдоха също така на жура. На тях им се танцуваше много. Атанас помоли Христо да го представи на госпожиците, които му бяха непознати.

Една хубава брюнетка в тъмночервена рокля стоеше в един ъгъл на гостната стая. Атанас я хареса много. На него му се поиска веднага да се запознае с нея.И Христо обаче не я познаваше, затова не можеше да го представи на нея.

На едно канапе на другия край на гостната стая[4] бяха седнали две други госпожици. Те бяха студентки по археология и бяха добри познати на Христо. Едната беше блондинка с красиво лице и хубава дълга руса коса. Брюнетката пък беше по-стройна и имаше черни очи. Атанас хареса блондинката. Брюнетката не му хареса на него. Христо, обаче, го представи и на двете.Запознаха се. Едната, блондинката, се казваше Цветанка, а другата, брюнетката - Люба.

Грамофонът засвири валс. Атанас покани Цветанка. На нея обаче не ѝ се танцуваше още. Била уморена. Поблагодари му за вниманието и се извини. След това той покани Люба. Тя прие поканата му да танцуват.

След танца Атанас искаше да пие нещо. На него му се пиеше сливовица. И госпожиците искаха да пият нещо. Той ги попита тях какво да им донесе.[5]

LESSON 53

Те поискаха лимонада. На Христо той искаше да донесе шприц.[6] Цветанка обаче каза да донесе коняк на Христо, понеже той предпочитал[7] силни питиета.

Всички се веселиха, танцуваха, пиха и пяха до късно вечерта.

---

1. при роди́телите си with his parents.
2. The imperfect tense denotes a habitual action. For its translation see Vol.IV, p.196.
3. друга́ри и друга́рки friends and girl friends. In addition to this meaning друга́р (and друга́рка) are used now by the communists as titles of courtesy prefixed to the name of a man or woman, or as an address form without the name. Господи́н "Mr." and Госпожа́ "Mrs." are considered bourgeois and reactionary titles.
4. го́стна ста́я lit. "guest room", "drawing room" was a standard part of the home, where guests were met during short daily visits. It is now a rare thing to find today in a Bulgarian home because of the shortage of housing in communist Bulgaria.
5. донесе́ is present tense. In English past tense: What he should bring them.
6. шприц is wine mixed with soda. It is a common drink served in wine glasses.
7. предпочи́тал is hearsay, since this is the opinion of Цвета́нка!

LESSON 53

ПРЕВОД

When I went to the dentist's, I had a lot of luck. He was free and could receive me right away. When I was entering his office, I looked with awe at all the instruments around. I sat down in the dentist's chair and opened my mouth. The dentist started to examine my teeth. I wasn't calm at all. I got scared and started to shout. The dentist told me that there was no reason why I should worry. As he was examing my teeth, he found that two molars and a front tooth had large cavities.

Then he made an X-ray of my bad teeth. After he had looked over the X-ray photo, he told me that he had to pull the two molars and to put a filling in my front tooth. He said he could put in either a gold or a silver filling. However, I wanted a porcelain one for my front tooth. Before he started to work, I asked him to give me an injection. I thought that it would hurt me a lot without an injection. The dentist told me that it wasn't necessary to give me an injection. He gave me two pills for killing pain. He cleaned the tooth and put a temporary filling in. While he was cleaning my front tooth, it didn't hurt me much.

Now I am at home and I'm worrying a lot again. Why? Because I have to go to the dentist's again in order to have the two molars pulled.. My God, what am I going to do?

LESSON 53

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какъв беше Дончо Николов?
   Дончо Николов беше млад студент в Софийския университет.

2. Къде живееше той?
   Той живееше при родителите си на улица "Генерал Гурко".

3. Какво му се искаше на него като на всички млади хора?
   Като на всички млади хора на него му се искаше да се весели.

4. Какво правеше той, когато на него му се искаше да се весели?
   Когато на него му се искаше да се весели, той организираше журове у дома си.

5. Кого поканваше той на тези журове?
   На тях той поканваше свои приятели и приятелки.

6. Какво правеха всички там?
   Всички се веселяха, танцуваха, пиеха и пееха до късно.

7. Кога направи Дончо жур?
   Той направи жур една неделя.

8. Кого беше поканил той този път?
   Този път той беше поканил много студентки и студенти от университета.

9. Само студентки и студенти ли беше поканил той?
   Не. Той беше поканил и много други свои другари и другарки.

10. Кои от неговите състуденти дойдоха на жура?
    Двамата му състуденти Атанас Георгиев и Христо Ковачев.

11. Какво им се правеше на тях?
    На тях им се танцуваше много.

12. Какво поиска Атанас от Христо?
Той поиска да го представи на госпожиците, които му бяха непознати.

13. Кой стоеше в един ъгъл на гостната стая?
Една хубава брюнетка в тъмночервена рокля стоеше в един ъгъл на гостната стая.

14. Кой от състудентите на Дончо я хареса много?
Атанас я хареса много.

15. Какво му се поиска на Атанас, след като я хареса много?
На него му се поиска веднага да се запознае с нея.

16. Защо Христо не можеше да го представи на нея?
Той не можеше да го представи на нея, защото не я познаваше.

17. Къде бяха седнали две госпожици?
Те бяха седнали на едно канапе на другия край на гостната стая.

18. Какви бяха те?
Те бяха студентки по археология и бяха добри познати на Христо.

19. Каква беше блондинката?
Блондинката беше с красиво лице и хубава дълга руса коса.

20. А брюнетката?
Тя пък беше по-стройна и имаше големи черни очи.

21. Коя от двете хареса Атанас?
Атанас хареса блондинката.

22. Защо не му хареса на него брюнетката?
На него не му хареса брюнетката, защото той винаги предпочита блондинките.

23. Какво направи Христо, след като Атанас поиска да го запознае с двете госпожици?
Той го представи на двете.

LESSON 53

24. Как се казваха двете госпожици?
Едната, блондинката, се казваше Цветанка, а другата брюнетката - Люба.

25. Какъв танц започна да свири грамофонът?
Грамофонът започна да свири валс.

26. Какво направи Атанас, когато грамофонът започна да свири валс?
Той покани Цветанка да танцуват.

27. Защо не ѝ се танцуваше на Цветанка?
На нея не ѝ се танцуваше, защото била уморена.

28. Какво направи Цветанка, когато отказа на Атанас да танцува с него?
Тя му благодари за вниманието и се извини.

29. Какво направи Атанас след това?
След това той покани Люба.

30. Защо Люба прие поканата да потанцуват?
Тя прие поканата да потанцуват, защото на нея ѝ се танцуваше много.

31. Какво му се пиеше на Атанас след танца?
След танца на него му се пиеше сливовица.

32. Кой друг искаше да пие нещо?
Госпожиците искаха да пият нещо.

33. Какво ги попита Атанас?
Той ги попита тях какво да им донесе.

34. Какво поискаха те да пият?
Те поискаха да пият лимонада.

35. Какво искаше Атанас да донесе на Христо?
Той искаше да му донесе шприц.

36. Защо Цветанка каза да му донесе коняк?
Тя каза това, понеже той предпочитал силни питиета.

37. Какво донесе Атанас за себе си?
    За себе си той донесе сливовица.

38. Какво правиха всички на жура?
    Те се веселиха, танцуваха, пиха и пяха до късно.

На жур

LESSON 53

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

Every Sunday I go to the movies with my friend Peter. But this Sunday we didn't feel like going to the movies. We wanted to go dancing. We decided to go and have a bite at a restaurant first. I felt like eating a few pork chops, but he felt like eating fried chicken. We ordered beans.

A blonde and a brunette were sitting at a table near-by.We liked them both. I liked the blonde better, but Peter liked the brunette. He knew her. We went to their table and Peter introduced me to them. We asked them whether they wanted to go with us to a dancing party. They felt like dancing very much, that's why they agreed to come with us immediately.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Разкажете ни за някоя танцова забава, на която сте присъствували!

LESSON 53

РЕЧНИК

археоло́гия f.	archeology
блонди́нка f.	blonde
брюне́тка f.	brunette
валс m.pl. ва́лсове after numerals ва́лса	waltz
внима́ние n.	attention
генера́л m.	general
госпо́жица f.	(young) unmarried woman, Miss
друга́рка f.	friend (female)
е́то защо́	that's why
жа́лко	it's a pity! what a pity!
жур m.pl. жу́рове	party (during the day) of a limited number of people (usually in the home of one of the participants)
запозна́вам с запозна́я, е, а́х	to introduce to
засви́рвам засви́ря, и, их	to start to play
канапе́ n.pl. канапе́та	sofa
коня́к m.	cognac, French brandy
коса́ f.pl. коси́	hair
тя и́ма ру́си коси́	she has blonde hair
лимона́да f.	lemonade
непозна́т, а, о, и	unknown
непозна́т m.	unknown person, stranger
организи́рам	to organize
питие́ n.pl. питие́та	drink
си́лно питие́	hard liquor, strong drink (consumed undiluted in Bulgaria)
поблагодаря́вам поблагодаря́, и́, и́х	to thank
пока́на f.	invitation
пока́нвам пока́ня, и, их	to invite
предста́вям предста́вя, и, их	to introduce, to present
прия́телка f.	friend (female), girl friend
прия́тно ми е	I am pleased
прия́тно ми е /да се запозна́я с Вас/	pleased to meet you

LESSON 53

рус, а, о, и	blonde
ръку́вам се с ня́кого	to shake hands with somebody
си́лен, си́лна, о, и	strong
стро́ен, стро́йна, о, и	shapely, slender, slim
студе́нтка f.	a female student
състуде́нт m.	fellow student
танц m.pl. та́нци	dance
тъ́мночерве́н, а, о, и	dark red
ча́шка f.	small glass
шприц m.	wine with soda

Фоайето на новата Народна опера в София

ПЕТДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 54

LESSON 54

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Form of the Past Tense.

1.

Аз ходих на кино вчера.
Той казва, че аз съм ходил на кино вчера.

Г-н А...., г-н Б..... ходи ли на кино вчера?
  Да, той ходи на кино вчера.

Г-н Б...., какво казва г-н А......?
  Той казва, че съм ходил на кино вчера.
  Аз съм ходил на кино вчера.
  Ходил съм на кино вчера.

  ти, той, тя, ние, вие, те, то

Писах писма снощи.
Написах три писма вчера.
Бях на театър снощи.
Не се бръснах тази сутрин.
Отидох на гости вчера следобед.
Пих много снощи.
Ядох пуйка преди няколко дена.
Дойдоха навреме.
Настинах на Витоша миналата неделя.
Легнах си късно снощи.
Станах много рано тази сутрин.
Запознах се с една хубава блондинка на жура вчера.
Бях на курорт миналото лято.
Четох американски списания снощи.
Отбих се в кръчмата преди малко.

и т. н.

LESSON 54

2.

Върна ли се председателят?
г-жа Б....
момичето
Георгиеви
и т.н.

Върнал се.
Чух, че се върнал.
Чувам, че........
Казаха ми, че....
Разправят, че....
Четох, че........
Писаха ми, че....
Казват, че.......

Стоянови бяха ли в Рим?
Вие напихте ли се на сватбата?
Ти беше ли на село миналия месец?
Пяха ли български песни?
Кога се разболя нейното дете?
Тя разгледа ли музеите, когато беше в столицата?
Кога отидоха Стоеви на село?
А Боян?... А Надежда?
А момичето й?... А той?
Кога се прибраха децата?
Къде беше Радка снощи?
Къде е Ирина сега?
Кой ходи на черква всяка неделя?
Кой ходеше на кино всеки ден по-рано?
Кой ходи на гости у Христови преди няколко дена?
Той яде ли месо всеки ден?
Тя яде ли месо вчера?
То ядеше ли месо по-рано?
Яде ли й се гювеч сега?
Какво пи тя снощи?
Какво й се пие сега?
Какво пиеше тя по-рано?
Те четоха ли български вестници снощи?
Какво четеше тя, когато ти я видя?
Къде беше ти снощи?
Къде играхте на карти вчера?
Учиш ли много български?
Аз бях ли на кино вчера?
Тя взе ли книгите?
Кога отиде то на черква?

и т.н.

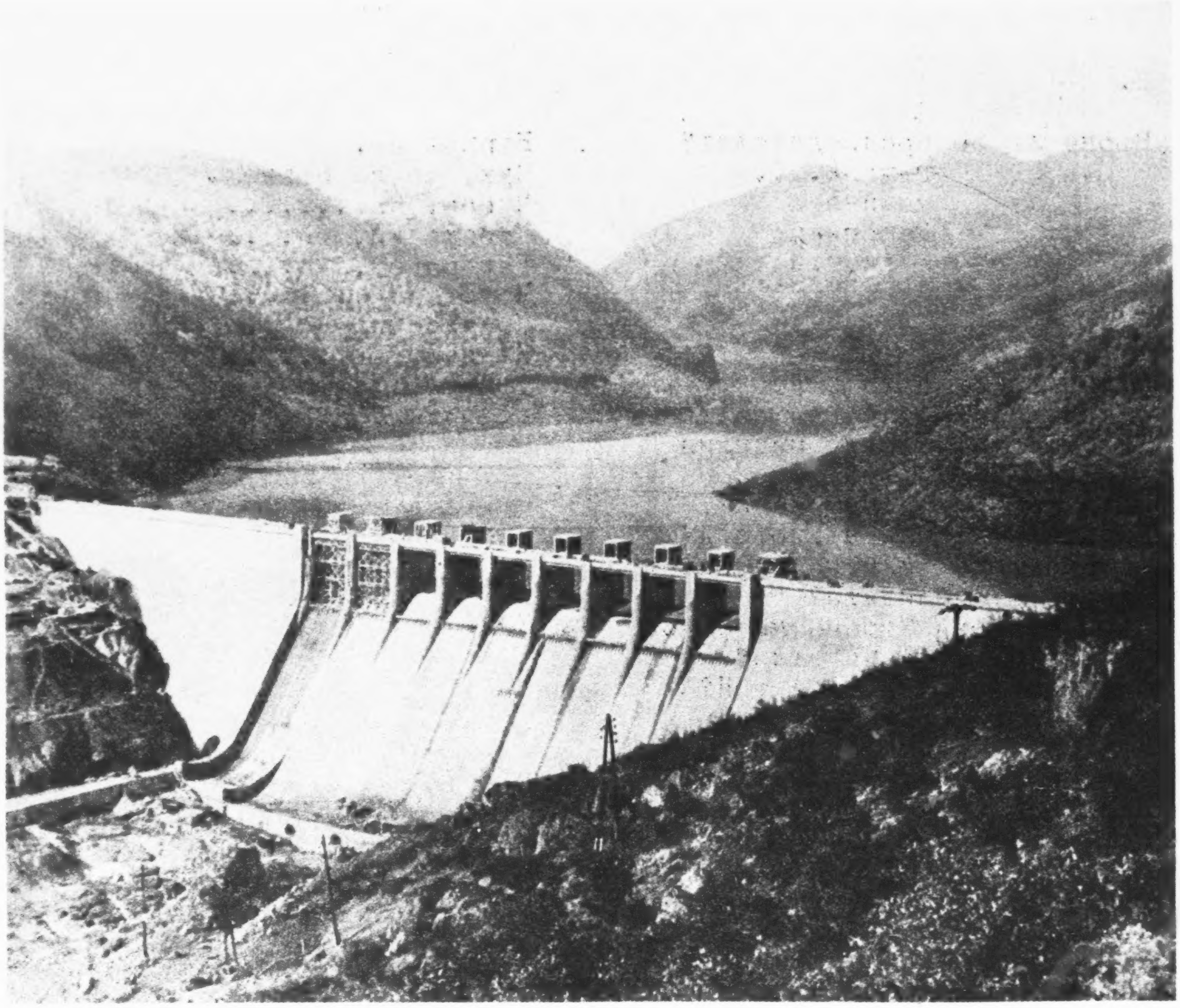

Язовир /бараж/ на река Арда в Родопите

РАЗГОВОР 54.

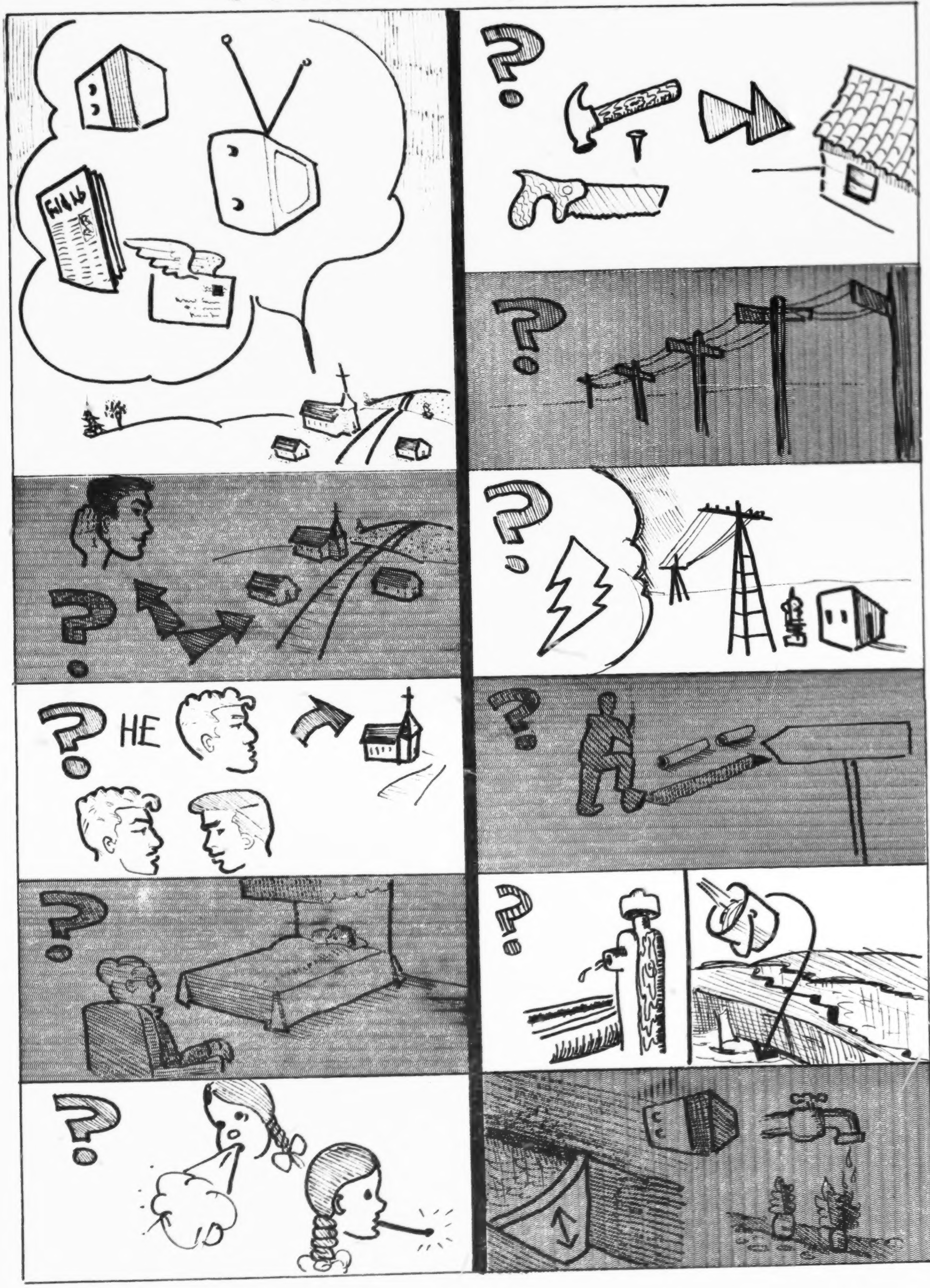

УРОК 54 - РАЗГОВОР

НОВИНИ ОТ СЕЛО

Христо
Стефан

- Чух, че си хо́дил на се́ло ми́налата неде́ля.
- Какво́? Аз съм хо́дил на се́ло?

- Не си ли хо́дил?
- Не. Ки́рил си хо́ди. Току-що́ гово́рих с не́го.

- Какво́ ти разпра́ви?
- Сестри́чето му се разболя́ло и ле́ля му оти́шла́ да го гле́да.

- От какво́ било́ бо́лно?
- Насти́нало мно́го, та и́мало висо́ка температу́ра.

- Свъ́ршили ли попра́вката на къ́щата?
- Да. Споре́д Ки́рил свъ́ршили вси́чко.

- Какво́ дру́го ти ка́за?
- Прока́рали ве́че електри́чество в се́лото.

- Откъде́ получа́ват електри́чество?
- От електри́ческата центра́ла при град Вра́ца.

- Запо́чнали ли канализа́цията?
- Да. Споре́д не́го канализи́рали гла́вната у́лица.

- Изпо́лзвали ли ве́че водопрово́да?
- Не съвсе́м. До сега́ построи́ли са́мо една́ чешма́.

- Къде́ хва́нали вода́та?
- Капти́рали река́та над е́зерото.

- Чух, че бара́жът на река́та ста́нал мно́го висо́к.
- Кой ти ка́за?

- Съобщи́ха по ра́диото.
- То́зи строе́ж е голя́ма придоби́вка за се́лото. Ще и́ма доста́тъчно вода́ за напоя́ване на гради́ните.

NEWS FROM OUR VILLAGE
(FROM THE COUNTRY)

Christo
Stephan

- I heard that you went to our village last week.
5 - What? (you heard that) I went to our village?
- Didn't you go there?
- No.Kiril went. I just talked with him.
- What did he tell you?
10 - (He told me that) His little sister got sick and his aunt went to look after her.
- (Did he tell you) What is she sick from?
- (He told me) She caught an awful cold and had a high temperature.
- (Did he tell you) Did they finish repairing the house?
- Yes. According to Kiril they finished everything.
15 - What else did he tell you?
- (He told me that) They already brought electricity to the village.
- From where do they receive the electric power?
- From the main power plant at the town of Vratza.
- (What did he say) Did they start putting in the sewerage?
20 - Yes. According to him they put in the sewerage for the main street.
- (According to him) Do they use the water supply system already?
- Not quite. (According to him) So far they built a fountain only.
- Where (does he say) did they catch the water?
- (He says that) They caught it at the river above the lake.
25 - I heard that the river dam has been built very high.
- Who told you?
- They announced it on the radio.
- This construction is a great gain for the village. There'll be enough water for irrigating the gardens.

---

5. Какво́? Аз съм хо́дил на се́ло? are questions expressing astonishment or disagreement. No answer is usually expected. Questions of that kind have throughout rising intonation. Notice that the second question does not have any interrogative particle. The intonational pattern replaces it.
9. разпра́вям means to tell something in detail, to narrate, e.g.a story.
10. сестри́че is the diminutive of сестра́. Compare моми́че "a girl" and мома́ "a girl of marrying age".

11. Since the whole report of Stephan is hearsay, Christo also uses hearsay forms whenever he expects an answer in hearsay (compare lines 13,19,21,23), but he uses witness forms whenever he does not expect an answer in hearsay (compare 17,27).

19. Very few villages have sewers. For that reason one seldom finds toilets inside the dwellings. The toilet is a small wooden shack built for that purpose, away from the house, over a hole, which is covered with dirt after it is filled up. Human excreta are not used for fertilizer.

22. една́ чешма́ "one fountain". Few villages have water supply in the dwellings. There are usually one or more public fountains with one or several faucets from which the population gets its water. For that purpose they use special tinned buckets котли́ made of copper. Котли́те are handcarried home.

Водно-електрическа централа "Бързия"
в Стара планина

LESSON 54

ГРАМАТИКА

HEARSAY FORM OF THE PAST TENSE*

The hearsay forms of the past tense consist of the past active participle** and the present tense of the auxiliary verb СЪМ "to be" except in the 3rd person singular and plural, when the participle is used alone.

Past Tense
1st Group

Witness Form			Hearsay Form			
аз	пях	I sang	аз	съм	пял, а, о	(they say) I sang
ти	пя		ти	си	пял	
той	пя		той		пял	
тя	пя		тя		пя́ла	
то	пя		то		пя́ло	
ние	пя́хме		ние	сме	пе́ли	
вие	пя́хте		вие	сте	пе́ли	
те	пя́ха		те		пе́ли	

2nd Group

аз	хо́ди́х	I went	аз	съм	хо́ди́л, а, о	(they say) I went
ти	хо́ди́		ти	си	хо́ди́л	
той	хо́ди́		той		хо́ди́л	
тя	хо́ди́		тя		хо́ди́ла	
	etc.				etc.	

3rd Group

аз	и́ма́х	I had	аз	съм	и́ма́л, а, о	(they say) I had
ти	и́ма́		ти	си	и́ма́л	
той	и́ма́		той		и́ма́л	
тя	и́ма́		тя		и́ма́ла	
	etc.				etc.	

---

* See Граматика, Lesson 51 for the meaning and the usage of the Hearsay form in general.

** For the formation of the past active participle see V.5

LESSON 54

Past Tense

Witness Form			Hearsay Form			
			Verb СЪМ "to be"			
аз	бях	I was	аз	съм	бил, а, о	(they say) I was
ти	бé/ше/		ти	си	бил	
той	бé/ше/		той		бил	
тя	бé/ше/		тя		била́	
то	бé/ше/		то		било́	
ние	бя́хме		ние	сме	били́	
вие	бя́хте		вие	сте	били́	
те	бя́ха		те		били́	

1. Notice that the hearsay forms of the past tense coincide with the witness forms of the past indefinite tense* except in the third person singular and plural, where the auxiliary verb (E or CA) is missed in the past tense.

2. There will be no trouble to differentiate between the hearsay forms of the past tense and the witness forms of the past indefinite tense, when we have to do with the 3rd person, singular or plural. The surrounding text will show us, however, whether we have to do with the hearsay of the past tense or the witness forms for the past indefinite tense when 1st or 2nd persons are used.

Examples:

Чух, че си хо́дил на се́ло.	I heard that you went to our village.
Той ка́за, че аз съм хо́дил на се́ло.	He says that I went to our village.
Той хо́дил на се́ло.	(They say that) He went to our village.

---

* See V,16-19 for the past indefinite tense.

LESSON 54

Ле́ля му оти́шла да гле́да сестри́чето му.	(They say that) His aunt went to look after his little sister.
Споре́д не́го канализи́рали гла́вната у́лица.	According to him they put in the sewerage for the main street.
До сега́ построи́ли са́мо една́ чешма́.	(They say that) So far they built one fountain only.

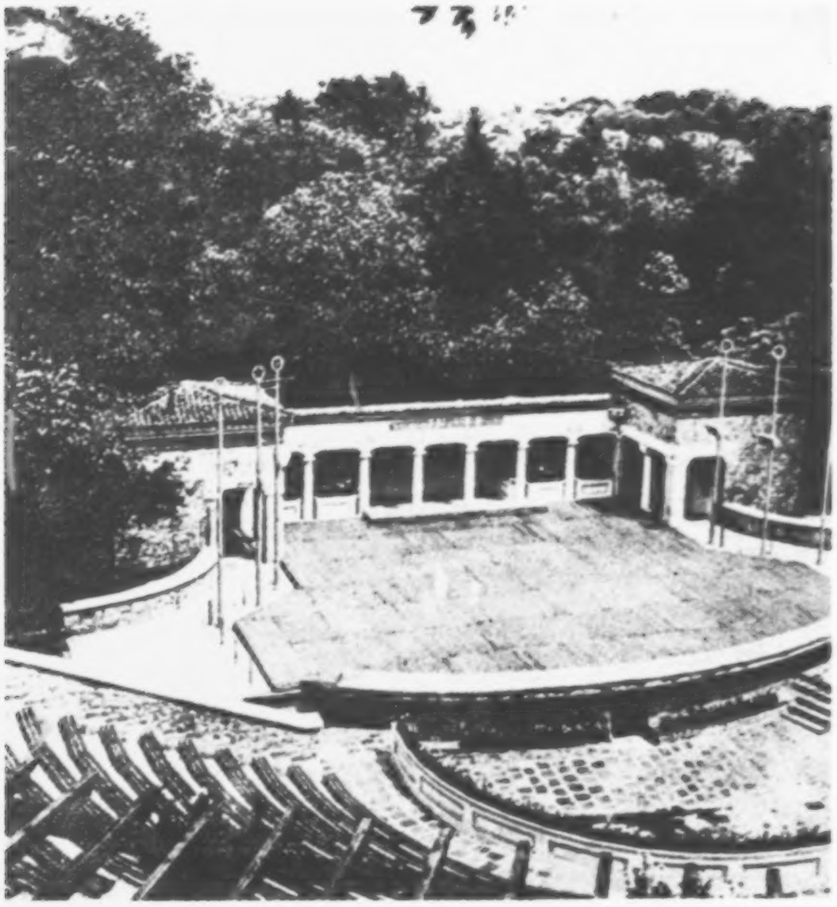

Театър на открито в Пловдив

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Form of the Past Tense.

1.

Тя отиде на кино.	Отишла на кино. Според него тя отишла на кино.
вие, то, ти, те, ние, аз, тя	Чух,че.... и т. н.

Започнаха канализацията.
Канализираха главната улица.
Съобщиха по радиото.
Това беше голяма придобивка на селото.
Получиха електричество.
Тя прокара електричество в къщата си.
Ти ходи на село миналата седмица.
Сестричето му се разболя.
Леля му дойде да го гледа.
Аз говорих с милиционера.
Той започна да канализира улицата.
Баражът стана много висок.
Той срещна приятеля си на улицата.
Спряха се и почнаха да говорят.
Той му разправи много неща.
Аз бях в странство.
Тя беше болна миналата седмица.
Ти чете вестници снощи.
Тя заведе децата на кино преди малко.
Той донесе американските списания.
Тя доведе приятелката си.
Те взеха пари на заем.
Ние продадохме къщата.
Те слязоха от върха.
То излезе от стаята.
Детето отиде в градината.

и т.н.

LESSON 54

2.

Тя отиде ли на кино?

А той?.... А те?...
А момичето?....А ти?
и т.н.

Отишла.
Чух, че отишла.
Казаха ми, че....
и т.н.

Той ходи ли на екскурзия миналата седмица?
Той ходи ли на екскурзия често?
Той ходеше ли често на кино по-рано?
Те прокараха ли електричество в къщата си?
Тя доведе ли приятелката си?
Той продаде ли колата си?
Леля му дойде ли?
Те бяха ли в странство?
В чужбина ли са те сега?
Той учеше ли, когато тя влезе в стаята?
Те играеха ли на карти, когато тя им се обади по телефона?
Той пееше ли, когато тя свиреше на пиано?
Момичето играеше ли хоро, когато падна?

и т.н.

3.

Кой ходи на курорт миналото лято?
Кой ходеше на курорт всяко лято по-рано?
Кой ходи на кино всяка вечер?
Кой прокара електричество в къщата си?
Кой влезе в стаята, когато студентите учеха?
Кой беше на театър снощи?
Кой е на село сега?
Кой изпи виното?
Кой пиеше вино, когато Вие влязохте в класната стая?
и т.н.

Разправят, че	г-н...ходил.
Чух	г-жа
Казаха ми	аз
Според г-н..	то
	вие
	ти
	Христови
	ние

LESSON 54

ЧЕТИВО

Христо не беше виждал отдавна приятеля си Стефан. Един ден той го срещна на улицата. Спряха се и започнаха да си говорят. Стефан му каза, че срещнал Кирил. Кирил му разправил много неща за себе си и за домашните си на село.

Кирил и брат му Борис били на село. Родителите им решили да поправят къщата си. Пазарили майстор.Той поправил покрива на къщата и поставил нови керемиди.[1] Брат им Петко построил нова каменна ограда вместо старата дървена. Залели мазето с бетон. Кирил и Борис поправили подовете и стълбите. След това пренесли камъни от реката за оградата. Понеже имало много работа, леля им дошла да гледа сестричето [2] им. То било настинало и имало висока температура.

Селсъветът прокарал електричество в селото. Получавали го от електрическата централа при град Враца.Започнали и канализацията. Канализирали главната улица. Те почнали да използуват водопровода. До сега построили само една чешма. Хванали водата, като каптирали реката над езерото.

Освен това Христо чул по радиото едно съобщение за селото. Според това съобщение баражът на реката станал много висок. Това било голяма придобивка за селото. Имало достатъчно вода за напояване на градините.

---

1. кереми́ди "tiles" are made of fired clay. They are usually red, sometimes gray.
2. да гле́да сестри́чето "to look after","to take care of"their little sister.

LESSON 54

ПРЕВОД

I am attending the University of Sofia. This year, in order to prepare myself for the examinations, I had to study very much. I succeeded in passing the examinations very well. But I felt very tired after that. I felt like going to a resort. I decided to go to "The Golden Sands", a small town near Varna.

I arrived there on a Sunday. I rented a room on the third floor of a hotel. From the windows of my room I could see the beach and the sea.

The food at the hotel was very good. I ate a lot and started to put on weight. I always put on weight when I am at the seashore.

I went to the beach every morning. During the first few days I rubbed my body with a special cream. The sun was very strong, and I didn't want to get burned. I usually burn very easily. This time,however, I got a very nice tan.

I went fishing once or twice a week. And every time I caught a few fish.

Now I am at the beach again. I'm lying on the sand and baking in the sun. I'm thinking of my girl friend who'll come here in a few days. Then we'll have a very nice time together. We'll go swimming, fishing and dancing. We'll lie on the beach and bake in the sun. I am a lucky man.

LESSON 54

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Откога не беше виждал Христо приятеля си Стефан?
Той не беше го виждал от дълго време.

2. Къде го срещна той един ден?
Един ден той го срещна на улицата.

3. Какво направиха двамата, след като се спряха?
След като се спряха, те започнаха да си говорят.

4. Какво каза Стефан на Христо?
Той му каза, че срещнал Кирил.

5. Какво разправил Кирил на Христо, когато го срещнал?
Той му разправил много неща за себе си и за домашните си на село.

6. Къде били Кирил и брат му Борис?
Те били на село.

7. Какво решили да правят родителите им?
Те решили да поправят къщата си.

8. Защо пазарили те майстор?
Те пазарили майстор, за да поправи покрива на къщата им и да му постави нови керемиди.

9. Какво построил брат им Петко?
Той построил нова каменна ограда вместо старата дървена.

10. Какво направили в мазето?
Те залели пода му с бетон.

11. Кой поправил подовете и стълбите?
Кирил и Борис ги поправили.

12. Какво направили те след това?
След това те пренесли камъни от реката.

13. Защо дошла леля им да гледа сестричето им?
Тя дошла да гледа сестричето им, защото то било болно и имало висока температура.

14. Какво прокарал селсъветът в селото?
    Селсъветът прокарал електричество в селото.

15. Откъде получавали електричеството?
    Получавали го от електрическата централа при град Враца.

16. Какво започнали да правят в селото?
    Започнали да строят канализацията.

17. Какво канализирали?
    Канализирали главната улица.

18. Защо селяните можели да използуват само част от водата на водопровода?
    Те можели да използуват само част от нея, защото до сега построили само една чешма в селото.

19. Как хванали водата?
    Хванали я над езерото, където каптирали реката.

20. Какво чул Христо по радиото?
    Той чул едно съобщение за селото.

21. Какъв станал баражът на реката според това съобщение?
    Според това съобщение баражът на реката станал много висок.

22. Защо се радвали селяните, след като построили баража?
    Те се радвали, защото това било голяма придобивка за селото.

23. Защо баражът бил голяма придобивка за селото?
    Той бил голяма придобивка за селото, защото имало достатъчно вода за напояване на градините.

24. Защо родителите на Кирил и Борис пазарили майстор Иван да поправи покрива на къщата им?
    Те пазарили майстор Иван, защото той бил голям майстор по покриви на къщи.

25. Защо селото получавало електричество от елекрическата централа при гр. Враца?
    То получавало електричество от електрическата централа при гр. Враца, защото тя била най-близо до селото.

LESSON 54

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

I hear that Kiril returned from our village a few days ago. He is telling nice things about the village. They built many new houses around the square. They brought electricity to the village from the main power plant near the capital. They started putting in the sewerage.

His parents hired a craftsman and a few workers. They repaired the roof and covered the cellar floor with concrete. His little sister became sick. His aunt came to look after her. His cousin left for abroad. Only his friend Stoyan was there. He helped them a lot. According to him if I go there, I can help them too. They are waiting for me there.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Превърнете* в преизказана форма** четивото на урок №24!

---

* превръщам в, to change to
превърна, е, ах
**преизказана форма - hearsay form

LESSON 54

РЕЧНИК

бара́ж m.	dam
висо́к, а, о, и	tall, loud (voice), high
водопрово́д m.	water supply system,water pipe
гле́дам	to look after, to take care of
погле́дам	
дома́шни pl. only	one's folks
разпра́ви му за дома́шните си	he told him about his folks
е́зеро n.pl. езера́	lake
електрически, а, о, и	electric, electrical
електри́ческа центра́ла	main power plant
електри́чество n.	electricity
канализа́ция f.	sewerage
канализи́рам	to put in the sewerage
капти́рам	to catch water, at a river, lake, spring
напоя́ване n.	irrigation, irrigating
построя́вам	to construct
построя́, и́, и́х	
придоби́вка f.	gain
прока́рвам	to pass through, to introduce
прока́рам	
прока́рвам електри́чество /в/	to bring electricity to
ра́дио n.	radio
споре́д prep.	according to
ста́вам	to become
ста́на, е, ах	
се́ло	
от се́ло	from our (my, your etc.) village, from the country
сестри́че n.	little sister
строе́ж n.	construction
съвсе́м adv.	quite, completely
съобща́вам	to announce
съобща́, и́, и́х	
съобще́ние n.	announcement, communication, message, information
хва́щам	to catch
хва́на, е, ах	
центра́ла f.	main office, etc.
електри́ческа центра́ла	main power plant
чешма́ f.	fountain, faucet

BULGARIE BALKANTOURIST
67-69

С автобус из България

ПЕТДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 55

LESSON 55

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Form of the Future Tense

1.

Аз ще отида на кино довечера.
Той казва, че аз съм щял да отида на кино довечера.

Ти ще отидеш на кино довечера.
Той казва, че ти си щял да отидеш на кино довечера.

Г-н А..., г-н Б.... ще отиде ли на кино довечера?
    Да, той ще отиде на кино довечера.

Г-н Б..., какво казва г-н А.....?
    Той казва, че съм щял да отида на кино довечера.
    Щял съм да отида на кино довечера.

Г-н Х..., аз ще отида ли на кино довечера?
    Да, ти ще отидеш на кино довечера.

Г-н У..., какво каза г-н Х......?
    Той каза, че ти си щял да отидеш на кино довечера.
    Ти си щял да отидеш на кино довечера.
    Щял си да отидеш на кино довечера.

Аз ще напиша няколко писма утре.
Аз ще си легна рано довечера.
Аз ще бъда у Христови утре вечер.
Аз ще се обръсна след малко.
Аз ще прекарам на море идущето лято.
Аз ще му дам пари на заем.
Аз ще се окъпя след малко.
Аз ще замина утре.
Аз ще се прибера късно довечера.

и т. н.

2.

Той ще замине утре.
Чух, че той щял да замине утре.
Той щял да замине утре.

Тя щяла да замине утре.
Момичето щяло да замине утре.

Той ще замине ли утре?

Чух, че щял да замине.
Щял да замине.
Каза ми, че.......
и т. н.

Тя ще замине ли утре?
Кога ще замине сестричето ти?
Кога ще се върне брат ти?
Кога ще се обръсне твоят приятел?
Кога ще ме запознае той с брюнетката?
Братовчедка ти ще си купи ли нова кола?
Тя ще ни дойде ли на гости довечера?

и т. н.

3.

Ние ще отидеме на кино довечера.
Той казва, че ние сме щели да отидем на кино довечера.
Ние сме щели да отидем на кино довечера.
Щели сме да отидем на кино довечера.

Вие сте щели да отидете на кино довечера.
Щели сте да......
Те щели да отидат на кино довечера.
Щели да..........

Какво каза той?

Той каза, че ние сме щели да отидем на кино довечера.
Щели сме да.......
ние, те, вие

Те ще заминат ли утре?
Кога ще заминеме?
Ще купите ли тази къща?
Те ще отидат ли във Варна това лято?
Кога ще се върнат децата?

и т. н.

4.

Аз няма да отида у Ганчеви довечера.
Той казва, че аз нямало да отида у Ганчеви довечера.
Нямало да отида........
Не съм щял да отида....

Аз няма да отида у Ганчеви довечера.	Нямало да отида...... Той казва, че........ и т.н.
ти, той, тя, то, ние, вие, те	

Аз няма да чета довечера.
Тя няма да дойде утре.
Ние няма да заминем утре сутрин.
Той няма да бъде там.
Ти няма да ми дадеш пари на заем.
Те няма да му услужат.
Той няма да купи този автомобил.
Аз няма да изпратя това писмо препоръчано.
Тя няма да се върне навреме.
Майсторът няма да поправи колата за утре.
Ние няма да пишем писма довечера.

и т. н.

РАЗГОВОР 55.

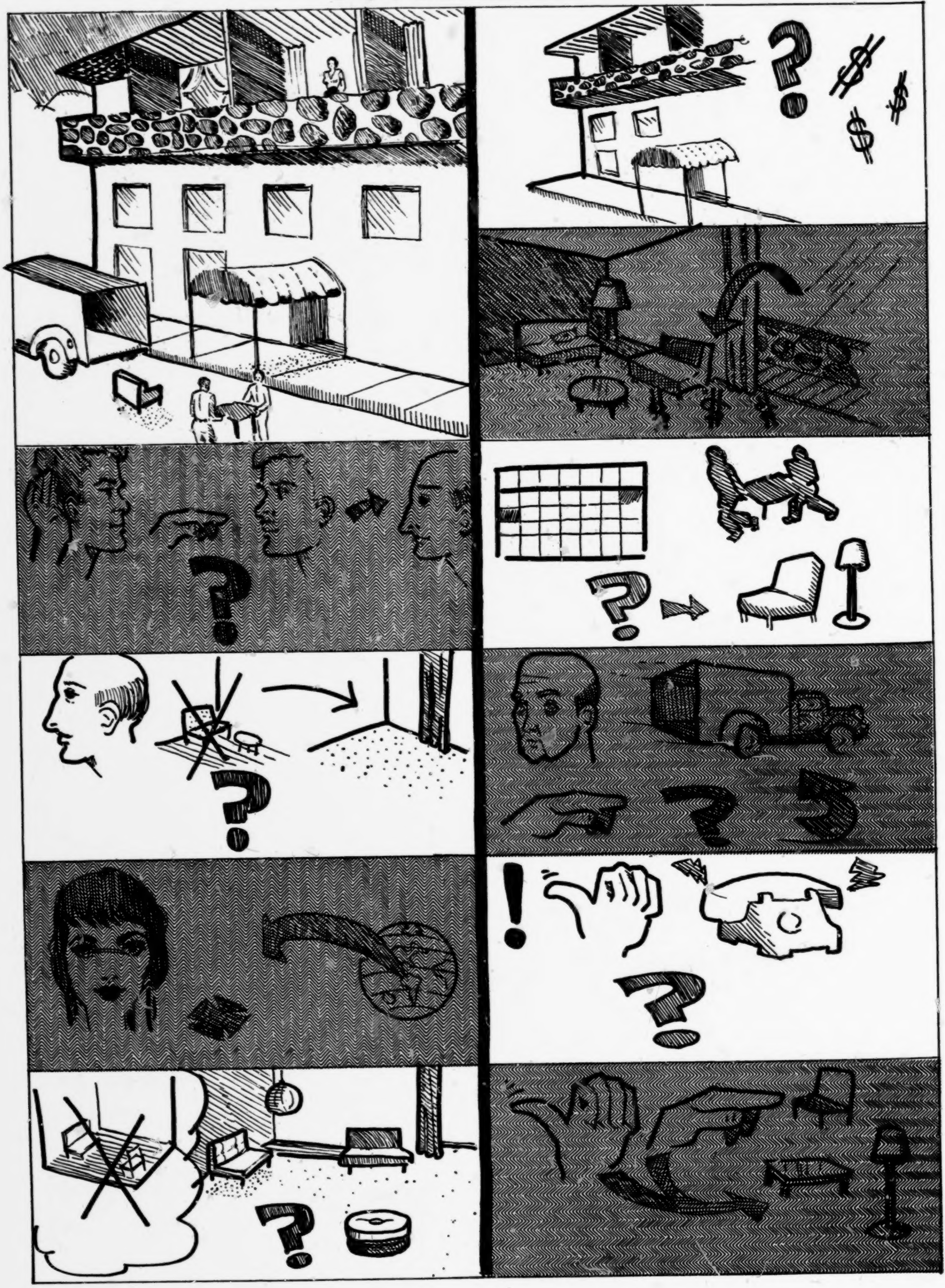

УРОК 55 - РАЗГОВОР

ПРЕНАСЯНЕ В НОВО ЖИЛИЩЕ

Сава
Методи

- Ще помо́гнеш ли на Га́нчеви при прена́сянето?
- Защо́? Ще се прена́сят ли?

- Да. Ще́ли да се ме́стят в дру́га кварти́ра.
- Защо́ ще се ме́стят?

- Ма́ра щя́ла да се завъ́рне от стра́нство.
- Че какво́ от това́?

- Тря́бвала им по́-голя́ма кварти́ра.
- Сега́ разби́рам. Къде́ ще се преме́стят?

- Ще́ли да се преме́стят в жи́лищната коопера́ция "Напре́дък".
- Не са ли мно́го висо́ки на́емите там?

- Да. Но́вото жи́лище щя́ло да им стру́ва по́вече, но ня́мало какво́ да пра́вят.
- Кога́ ще се пренеса́т?

- В кра́я на се́дмицата. Щом сега́шните квартира́нти освободя́т апартаме́нта.
- Как ще пренеса́т ме́белите си?

- Ву́йчо Бо́гдан щял да им услу́жи с камио́на си.
- Ти ще им помо́гнеш ли при прена́сянето?

- Разби́ра се. Сно́щи ми се оба́диха по телефо́на.
- За какво́ гово́рихте?

- Да сме им помо́гнели. Ще́ли сме да им напра́вим голя́ма услу́га.
- Добре́, ще им помо́гнем.

MOVING TO A NEW HOME (LIVING QUARTERS)

Sava
Metody

- Will you help the Ganchevs with the moving?
- Why? Are they going to move?
- Yes. (I heard that) They will move to other living quarters.
- Why are they going to move?
- (I heard that) Mara will return from abroad.
- What of it?
- (According to him) They need bigger living quarters.
- Now I understand. Where will they move?
- (I hear) They'll move into the apartment building "Progress".
- Isn't the rent very high there?
- Yes. (They say) The new living quarters will cost them more, but they can't help it.
- When will they move?
- This weekend. As soon as the present tenants vacate the apartment.
- How are they going to move the furniture?
- (They say) Uncle Bogdan will oblige them with his truck.
- Are you going to help them with the moving?
- Of course. They called me on the phone yesterday.
- What did you talk about?
- (They said) We should help them. We'll do them a big favor.
- O.K. We'll help them.

LESSON 55

ГРАМАТИКА

HEARSAY FORMS OF THE FUTURE TENSE

The hearsay form of the future tense consists of the hearsay form of the verb ЩА "to want" plus the conjunction ДА and the present tense of the verb.

The hearsay form of ЩА is as follows:

аз съм щял, а, о	ние сме щéли
ти си щял	вие сте щéли
той щял	те щéли
тя щя́ла	
то щя́ло	

A. Future Tense - Affirmative

1st Group

Witness Form		Hearsay Form	
аз ще пéя	I will	аз съм щял да пéя	(they say)
ти ще пéеш	sing	ти си щял да пéеш	I will
той ще пée		той щял да пée	sing
тя ще пée		тя щя́ла да пée	
то ще пée		то щя́ло да пée	
ние ще пéеме		ние сме щéли да пéеме	
вие ще пéете		вие сте щéли да пéете	
те ще пéят		те щéли да пéят	

2nd Group

аз ще хóдя	I will	аз съм щял да хóдя	(They say)
ти ще хóдиш	go	ти си щял да хóдиш	I will
той ще хóди		той щял да хóди	go
тя ще хóди		тя щя́ла да хóди	
etc.		etc.	

LESSON 55

3rd Group

Witness Form		Hearsay Form	
аз ще ка́рам	I will drive	аз съм щял да ка́рам	(they say) I will drive
ти ще ка́раш		ти си щял да ка́раш	
той ще ка́ра		той щял да ка́ра	
тя ще ка́ра		тя щя́ла да ка́ра	
etc.		etc.	

Note: Since the forms for the present tense of the verb съм (съм, си, сме, сте) cannot begin a sentence, we have the following order when a sentence starts with a hearsay form of the future tense: щял съм, щял си, ще́ли сме, ще́ли сте.

Examples:

Ще́ли сме да оти́дем у́тре на теа́тър.
(They say) We will go to the theater tomorrow.

Щял съм да им напра́вя голя́ма услу́га.
(They say) I will do them a great favor.

Щя́ла си да игра́еш на ка́рти дове́чера.
(I heard) You will play cards tonight.

Ще́ли сте да освобо́дите апартаме́нта след три се́дмици.
(They say) You will vacate the apartment in three weeks.

B. The Future Tense - Negative

The negative forms of the hearsay for the future tense consist of the hearsay form of the impersonal verb ня́ма plus да and the present tense of the verb.

The hearsay form of the impersonal verb ня́ма is ня́мало.

LESSON 55

Future Tense - Negative

1st Group

Witness Form		Hearsay Form	
аз ня́ма да пе́я	I will	аз ня́мало да пе́я	(they say)
ти ня́ма да пе́еш	not	ти ня́мало да пе́еш	I will not
той ня́ма да пе́е	sing	той ня́мало да пе́е	sing
тя няма да пе́е		тя ня́мало да пе́е	
то няма да пе́е		то ня́мало да пе́е	
ние ня́ма да пе́еме		ние ня́мало да пе́еме	
вие ня́ма да пе́ете		вие ня́мало да пе́ете	
те ня́ма да пе́ят		те ня́мало да пе́ят	

2nd Group

аз няма да хо́дя	I will not go	аз ня́мало да хо́дя	(they say) I will not go
etc.		etc.	

3rd Group

аз ня́ма да ка́рам	I will not drive	аз ня́мало да ка́рам	(they say) I will not drive.

Note: Sometimes the forms: аз не съм щял да пе́я, аз не съм щял да хо́дя, аз не съм щял да освобожда́вам, аз не съм щял да ка́рам are also used as negative future hearsay tense.

Examples of the usage of the future hearsay form.

In the examples below each sentence is given twice: 1. in witness form 2. in hearsay form. The second represents somebody else's opinion or assertion.

Ти ще оти́деш у Га́нчеви.	You will go to Ganchevs'
Ти си щял да оти́деш у Га́нчеви.	(They say) You will go to Ganchevs'.

LESSON 55

Те ще се ме́стят в дру́га кварти́ра.	They will move to other living quarters.
Те ще́ли да се ме́стят в дру́га кварти́ра.	(They say) They will move to other living quarters.
Ще се ме́стят в коопера́ция "Напре́дък".	They will move to the apartment building "Progress".
Щели да се ме́стят в коопера́ция "Напре́дък".	(They say) They will move to the apartment building "Progess".
Ще пренеса́т ме́белите си с камио́н.	They will move their furniture by truck.
Ще́ли да пренеса́т ме́белите си с камио́н.	(They say) They will move their furniture by truck.
Той ня́ма да им помо́гне.	He will not help them.
Той ня́мало да им помо́гне.	(They say) He will not help them.

Note: The hearsay form, future tense of the auxiliary verb *съм* "to be" is formed in the same way as the hearsay forms,future tense of the verbs of the three groups.

There are two forms for the hearsay form, future tense of the verb *съм*, which, as far as the aspect is concerned, do not differ in meaning.

Examples:

аз	съм	щял, а, о	да съм	аз	съм	щял, а,о	да бъ́да
			(They say) I will be.				
ти	си	щял, а, о,	да си	ти	си	щял, а,о	да бъ́деш
той		щял	да е	той		щял	да бъ́де
тя		щя́ла	да е	тя		щя́ла	да бъ́де
то		щя́ло	да е	то		щя́ло	да бъ́де

etc.

The forms аз съм щял, а,о да бъда, ти си щял, а, о да бъ́деш are colloquially more frequent than the forms with съм,си,е, etc.

LESSON 55

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Form of the Future Tense

1.

Тя ще замине утре.

аз, ти, той, ние,
момичето, вие, те,
тя и т. н.

Според X....., тя щяла да замине утре.
Г-н X... каза , че......
Чух, че.......
Четох, че.....
Разправят, че.....

Аз ще се местя в друга квартира.
Аз ще се преместя идущата събота.
Тя няма да се завърне от странство това лято.
Те ще освободят апартамента утре.
Той ще им услужи с камиона си.
Ние ще им помогнем с пренасянето.
Той няма да замине утре.
Той ще замине идущата седмица.
Те няма да минат през това село.
Аз няма да следвам медицина.
Ти ще отидеш на черква утре сутрин.
Тя няма да дойде с теб.
Той ще се обръсне след малко.
Той няма да се окъпе.
Ние ще се поразходим из парка.
Вие ще се отбиете в тази кръчма.
Аз ще влеза в този ресторант.
Тя няма да чака дълго.
Те ще останат до полунощ.
Аз ще си легна рано довечера.
Той ще стане късно утре сутрин.
Тя ще се пече на слънце всеки ден.
Тя няма да плува в морето всеки ден.
Момичето ще се върне късно довечера.
То няма да се прибере рано.
Аз ще почна да работя в Тракторния завод. идущия месец.
Те ще играят на карти довечера.
Те няма да танцуват.

LESSON 55

2.

Кой ще замине утре?
Кой от Вас няма да дойде утре на училище?

Кой ще се мести в друга квартира?
Кой няма да се завърне от странство това лято?
Кой ще им услужи с камиона си?
Кой ще им помогне при пренасянето?
Кой няма да отиде на черква утре?
Кой ще се премести идущата събота?
Кой ще играе на карти довечера?
Кой ще бъде у Благоеви довечера?
Кой ще живее в тази къща?
и т.н.

Той щял да замине.

аз, ти, тя, то, ние, вие, те

Разправят, че...
Чух, че.........
и т.н.

3.

Кога ще се завърне Мара от странство?
Къде ще вземат квартира?
Къде ще живее братовчедка ти, след като пристигне?
Ще им направим ли услуга, ако им помогнем?
Къде ще работи Мара, като се завърне от странство?
Той ще отиде ли на кино, ако майка му му даде пари?
Цветана ще дойде ли?
А сестричето й?....А Христо?
Ще й плащат ли добре?
Кой ще им услужи с пари?
Ти ще им услужиш ли с пари?
Какво ще следва той?
А сестра му?....А братята му?
Наскоро ли ще се пренесат?
Ще й трябва ли по-голяма квартира?
В кой хотел ще отседне сестра ти?

и т.н.

ЧЕТИВО

На площад "Победа" в София, столицата на България, има няколко кафенета. Най голямото и най-хубавото от тях е кафене "България". Масите му са покрити с чисти, бели покривки. На стените му има големи огледала. От прозорците му посетителите на кафенето могат да виждат всичко на площада. Когато времето е хубаво, повечето от тях седят на маси на тротоара пред кафенето. Студенти от близкия университет посещават редовно това кафене. Там те пият кафе или чай, ядат бяло сладко,[1] играят на карти и говорят на разни теми.

- - - - - - - - - - - -

Двамата братовчеди Сава и Методи, които следват право в Софийския университет, често ходят в това кафене. Днес те отиват пак в него. Сава разправя на Методи, че братовчедка им Мара Ганчева щяла да се завърне наскоро от странство. Тя била завършила следването си[2] по медицина в Германия. След като пристигнела, щяла да живее при[3] родителите си. Затова на тях им трябвала по-голяма квартира.

Чичо им и леля им ходили дълго време из София да търсят ново[4] жилище. Разгледали много къщи и апартаменти. Най-много им харесали апартаментите в жилищната кооперация"Напредък". Тя била на пет етажа.[5] Стаите на апартаментите били големи, високи и светли. Кухните били модерни. В тях имало студена и топла вода. Наемите били високи, но въпреки това те решили да наемат един апартамент в тази кооперация.

- - - - - - - - - - - -

Те наели апартамент на най-горния етаж на кооперацията. Не можели да се пренесат веднага в него, защото сегашните квартиранти щели да го освободят в края на седмицата. Леля им искала те, Сава и Методи, да им помогнат при пренасянето. С това те щели да им направят голяма услуга. Вуйчо Богдан пък щял да им услужи с камиона[6] си. Така те щели да се пренесат в новото си жилище в един ден.

- - - - - - - - - - -

Сава и Методи решиха да помогнат на чичо си и леля си при пренасянето. Обадиха им се по телефона. Разбраха, че пренасянето щяло да стане в събота. Казаха им, че ще бъдат у тях в старата им квартира рано сутринта в събота.

---

1. сла́дко "jam" is made of some fruit boiled in very thick syrup. It is the traditional treat given to a guest in a home. A full tea spoon of it is served in a tiny plate. A glass of water accompanies it. Бя́ло сла́дко is made without any fruit. It is coagulated sugar plus some aroma. Sugar is an expensive food in Bulgaria.
2. завъ́ршила сле́дването си lit. finished her study. Before 1944 many Bulgarians used to acquire their higher education abroad. mainly in Germany, France, Switzerland, U.S and England. After the communists took over the government in 1944, Bulgarian students were allowed to go for study in U.S.S.R.or in the satelite countries only.
3. при with.
4. ново here in the sense of "another", not "new".
5. The cooperative apartment houses with several stories and usually having no garden or yard solve to some extent the acute housing shortage in Sofia and in the other large cities. Lack of adequate transportation prevents the city from spreading over a large area.
6. Furniture is usually moved with wide open horse driven vehicles called платфо́рми "vans".

ПРЕВОД

- Hi, Boris, how is your family?
- Kiril received a letter from our folks. He says that they want us to return to our village right away. There is a lot of work there. They are repairing the house. A roofer is working now. He is putting on new tiles.

According to the letter Nadejda is a bit sick. She is leaving for Varna. She wants to lie on the beach and bake in the sun for a few days. Only Petko is helping them at the moment. He's building a new stone fence in place of the old wooden one. Every day they have to carry stones from the river. There is enough lumber there, however. They'll be very happy if we help them. They write that I am a lazybones and that I am not studying enough.

- - - - - - - - - - -

He tells me what they used to do when they were in Rome. They would get up early in the morning. After they had breakfast, they would go around town. His wife would visit the museums. He would take the children to some park or sometimes to the Zoo. In the afternoon they used to go sightseeing in the city, while his little sister was taking pictures. Once or twice a week they would go to the opera. They liked very much the Italian singers.

LESSON 55

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

1. Какво има на площад "Победа" в София?
   На площад "Победа" в София има няколко кафенета.

2. Какъв град е София?
   София е голям град. Той е столица на България.

3. Кое е най-голямото и най- хубавото кафене на площад "Победа"?
   Най-голямото и най-хубавото кафене на площада е "България".

4. С какво са покрити масите на това кафене?
   Масите му са покрити с чисти, бели покривки.

5. Какво има на стените му?
   На стените му има големи огледала.

6. Какво могат да виждат посетителите на кафенето от прозорците му?
   От прозорците му те могат да виждат всичко на площада.

7. Къде седят повечето от тях, когато времето е хубаво?
   Когато времето е хубаво, повечето от тях седят на маси на тротоара пред кафенето.

8. Кой посещава редовно това кафене?
   Студенти от близкия университет го посещават редовно.

9. Какво правят те там?
   Там те пият кафе или чай, ядат бяло сладко, играят на карти и говорят на разни теми.

10. Какво следват двамата братовчеди?
    Двамата братовчеди Сава и Методи следват право.

11. Къде ходят те често?
    Те ходят често в кафене "България".

12. Къде отиват те днес?
    Днес те отиват пак в него.

13. Какво разправя Сава на Методи?
    Той му разправя, че братовчедка им Мара Ганчева щяла да се завърне наскоро от странство.

14. Защо се завръщала тя от Германия?
    Защото била вече завършила следването си по медицина.

15. Къде щяла да живее тя, след като пристигнела?
    След като пристигнела, тя щяла да живее при родителите си.

16. Защо на родителите ѝ им трябвала по-голяма квартира?
    На тях им трябвала по-голяма квартира, понеже и тя щяла да живее при тях.

17. Защо чичото и лелята на Сава и Методи ходили дълго време из София?
    Те ходили дълго време из София, за да търсят ново жилище.

18. Какво правили те, когато търсели ново жилище?
    Те разгледали много къщи и апартаменти.

19. Какво им харесало най-много?
    Най-много им харесали апартаментите в жилищната кооперация "Напредък".

20. На колко етажа била тя?
    Тя била на пет етажа.

21. Какви били стаите на апартаментите?
    Стаите им били големи, високи и светли.

22. Какви били кухните им?
    Те били модерни.

23. Какво имало в кухните?
    В тях имало студена и топла вода.

24. Какви били наемите?
    Те били високи.

25. Къде наели те апартамент?
    Те наели апартамент на най-горния етаж в тази кооперация.

LESSON 55

26. Защо решили те да наемат този апартамент,въпреки че наемът му бил висок?
Те решили да наемат този апартамент, защото го харесали много.

27. Защо не можели да се пренесат веднага в него?
Не можели да се пренесат веднага в него, защото сегашните квартиранти щели да го освободят в края на седмицата.

28. Какво искала лелята на Сава и Методи?
Леля им искала те, двамата, да им помогнат при пренасянето.

29. Какво щели да им направят, ако им помогнели?
Те щели да им направят голяма услуга.

30. С какво щял да им услужи вуйчо им Богдан?
Той щял да им услужи с камиона си.

31. За колко време те щели да се пренесат в новото си жилище, ако Сава и Методи им помогнат?
Те щели да се пренесат в него в един ден.

32. Какво решиха да направят Сава и Методи?
Те решиха да помогнат на чичо си и леля си при пренасянето.

33. Какво разбраха те, когато се обадиха по телефона на чичо си и леля си?
Те разбраха, че пренасянето щяло да стане в събота.

34. Какво казаха те на чичо си и леля си тогава?
Тогава им казаха, че ще бъдат у тях в старата им квартира рано сутринта в събота.

Селянка

LESSON 55

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

Ivan is walking on one of the main streets toward "Victory" square. Accidentally he meets his old friend Petko. Petko tells him about Gantcheff's son, who will soon return from abroad. After he arrives, he'll live with his parents. Besides, their daughter Radka has been living with them for three months. That's why they need a bigger apartment.

They are going to move to the new apartment on the 15th of January. The present tenants will vacate the apartment on the 14th. Their uncle Bogdan will help them with his truck. This way they'll be able to move to the new apartment in one day. Only Ivan won't be there, because he is sick at the moment.

Част II

Домашна работа на магнитофонен апарат:

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Превърнете в преизказана форма четивото на урок № 22!

LESSON 55

РЕЧНИК

бли́зък, бли́зка, о, и	near by, neighboring, near, close
жи́лищен, щна, о, и	pertaining to a residence, to a dwelling house
жи́лищна коопера́ция	cooperative apartment building, house
завръ́щам се	to return, to come back
завъ́рна се, е се, ах се	
завъ́ршвам	to finish, to end, to bring to an end
завъ́рша, и, их	
завъ́ршвам университе́т	to graduate from a university
завъ́ршвам медици́на	to finish medical school
камио́н m.	truck
кварти́ра f.	living quarters
квартира́нт m.	tenant, lodger, roomer
край m.	
край на се́дмицата	weekend
в кра́я на се́дмицата	at the weekend
ме́стя се, и се, их се	to move from one place to another
преме́стя се	
на́ем m.	rent
напре́дък m.	progress
наско́ро adv.	recently, not very long ago,soon
оба́ждам се ня́кому	to tell, to talk to somebody
оба́дя се, и се, их се	
оба́ждам се по телефо́на	to call somebody on the phone
освобожда́вам	to free, to liberate, to vacate
освободя́, и́, и́х	
покри́т, а, о, и	covered
пра́вя	
ня́ма какво́ да пра́вя	I can't help it
пра́вя услу́га ня́кому	to do a favor to somebody
преме́ствам се	to move from one place to another
преме́стя се, и се, их се	
прена́сяне n.	moving,carrying over, transporting
ра́зен, ра́зна, о, и	different, various
сега́шен, шна, о, и	present
сла́дко n.	jam, preserves
бя́ло сла́дко	"white jam" made from sugar water and aroma

LESSON 55

сле́дване n.	study, studying (at a university or college)
сле́дване по медици́на	studying medicine
телефо́н m.	
по телефо́на	on the phone
гово́ря по телефо́на	to talk on the phone
оба́ждам се ня́кому по телефо́на	to call somebody on the phone
те́ма f.	subject, topic, theme
тротоа́р m.	sidewalk
услу́га f.	favor
пра́вя услу́га	to do a favor

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II,III,IV,V, and VI indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent
  in Bulgarian in general II 22,23;
  of imperative II 211;
    neuter nouns II 148;
    past tense III 104-106;
    short forms of personal pronouns: acc. case III 228;
      dat. case IV 172-173.

Accusative Case
  of personal pronouns,
    short forms III 228.

Adjectives
  article of - III 138,139;
  ending in И,А,О,И III 170;
  change in gender & number III 136;
  changing Я to Е III 141;
  definite article for - III 138,139;
  double НН III 138;
  omission of Ъ & Е II 137;
  orthography of - indicating nationality II 19;
  position of - III 140,141;
  stable Е III 137.

Affirmative Form
  of future tense II 175-177;
    past tense III 17-19, 46-48, 76,77, 104, 106;
    present tense:
      verbs of the 1st group II 125;
      verbs of the 2nd group II 103;
      verbs of the 3rd group II 73;

Article
  definite - of:
    adjectives III 138,139,170;
    cardinal numerals IV 84-85;
    fem. nouns II 76;
    masc.nouns II 45,104;
    neuter nouns III 49;
    plural III 139, II 76,149,

Aspect
  and conjugation II 182;
  formation of - II 180;
  imperfective - formed with:
    suffix АМ VI 33;
    suffix ВАМ VI 57;
    suffix ЯМ VI 56;
  in Bulgarian II 179;
  in general II 177,178;
  perfective of със III 202;
  usage of perfective - II 209.

Auxiliary Verb СЪМ "to be"
  present tense:
    affirmative form II 17;
    interrogative form II 20,21;
    interrogative-negative form II 47;
    negative form II 17;
  hearsay form
    future tense VI 177;
    past tense VI 156;
    present & imperfect tenses VI 82;
  perfective aspect of - III 202;
  past tense II 19;
  position of - in the past indefinite tense V 19,20;
  present tense of - II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14.
 special form of - for masc. gender IV 36-37;
 article for - IV 84-85.

Change of
 consonant sound in:
  nouns: К to Ц II 46;
  verbs: in -жа, -ча,-ша to за,ка,са III 19.
 vowel sound in:
  adjectives Я to Е III 41;
  masc. nouns III 79;
  neuter nouns II 148.

Colloquial Pronunciation of
 card. numerals IV 10, ss.

Colloquial Usage of
 possessives III 201.

Conjugation & Aspect II 122.

Dative Case of the
 personal pronouns, short form IV 170.

Declension of
 personal pronouns (short forms), accusative II,228, dative IV 170.

Definite Article of
 fem. nouns II 76;
 masc. nouns (full art.) II 45;
 masc. nouns (short art.) II 104;
 neuter nouns II 149;
 pronunciation of - II 46.

Degrees of Comparison
 comparative III 171-172;
 superlative III 172-173.

Demonstratives V 146-147.

Dialect Forms of
 the personal pronouns II 16;
 the verbs, 1st group II 125;
 the verbs, 2nd group II 103.

Double Forms
 of the personal pronouns VI 132-134.

Double Negation II 127.

Ending
 -M of the verbs, 1st group II 126.

Ending of Nouns
 feminine II 43;
 masculine II 43;
 neuter II 44.

Familiar Form
 of personal pronouns II 16;
  verb II 16.

Feminine Nouns
 definite article II 76;
 endings II 43.

For (preposition)
 idiomatic translation into Bulgarian of - II 19.

Formation of the
 imperfective verbs from perfective VI 30;
 imperf. tense IV 138-140;
 perf. asp. with suffix H IV 58;
 perf. verbs by means of a prefix V 51-62.

Formal Pronoun II 16.

Future Tense
  affirmative form II 175;
  hearsay form VI 177;
  interrogative form II 176;
  interrogative-negative form II 177;
  negative form II 175;
  of бъда III 202;
  of съм III 202.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Hearsay Form of the Verb VI 78-83
  formation of - VI 79;
  future tense VI 174-177;
  past tense VI 155-157;
  present and imperfect tenses VI 81-82;
  има, няма, трябва, може VI 82.

Idiomatic Use of Present tense II 19.

Imperative
  formation of - II 210;
  accent of - II 211;
  irregular forms V 50-51;
  negative - II 212;
  of perfective verbs II 212.

Imperfect Tense
  formation and meaning IV 138-140;
  hearsay form VI 155-157;
  special usage IV 196.

Imperfect Active Participle
  formation VI 80;
  usage VI 81.

Imperfective Aspect
  formed with
    suffix -АМ VI 33;
    suffix -ВАМ VI 57;
    suffix -ЯМ VI 56.

Imperfective Verbs
  formation of - from perfective VI 30, VI 56.

Impersonal Forms
  има, няма II 75.

Interrogative Form of the Verb
  future tense II 176;
    1st group II 125;
    2nd group II 103;
    3rd group II 74;
  past tense III 19;
  present tense II 125;
  съм II 20.

Interrogative-Negative Form of the Verb
  future tense II 176;
  past tense II 19;
  present tense II 75.

Interrogative Pronouns VI 106-110.

Inversion of the Subject VI 109,110.

Irregular Imperative Forms V 50-51.

Irregular Past Active Participle V 176-178.

Long Personal Pronouns V 123-124
  usage of - V 124.

Masculine Nouns
  article of (full) -II 45;
  article of (short) - II 104;
  changing К to Ц II 44;
  ending in ЕЦ II 45;
  ending in plural in А IV 86;
  ending in plural in Е V 125;
  ending of - II 43;
  masc. ending in pl. in Е V 125;
  monosyllabic - III 78-80;
  monosyllabic ending in plural in И VI 8;
  plural after numerals IV 14;
  plural of - II 44;
  vocative case in -Е VI 10.

МОГА
  present tense III 106;
  past tense of - III 106;
  usage with another verb III 106.

Meaning & Translation of the
  imperfect tense IV 140.

Monosyllabic Masculine Nouns
  accent of III 78-80;
  ending in plural in И VI 8;
  plural III 78;
  changing Я to Е III 79;
  unchangeable Я III 80.

Negation
  double II 127.

Negative Form of the Verb
  present tense:
    1st group II 125;
    2nd group II 103;
    3rd group II 74; II 17;
  imperative II 212;
  future tense II 175;
  past tense III 19.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender
  accent rule II 148;
  nouns of - II 147.

Neuter Nouns
  ending in plural in И VI 10.

Nouns
  accent rule of - II 148;
  changing К to Ц II 44;
  ending in a vowel II 76;
  ending in ЕЦ and ИН II 45;
  used after numerals IV 85-86;
  feminine II 76;
  gender of - II 43;
  indicating nationality II 19;
  masculine II 43-45;
    ending in plural in:
      Е V 125; И VI 8;
    vocative case in Е VI 10;
  monosyllabic masculine III 78-80;
  neuter II 147;
  neuter - ending in plural in И
    VI 10.

Numerals
  cardinal IV 10-14;
  ordinal V 88-91;
  special form of the cardinal
    numerals for masculine gender
    IV 36-37.

Omission of the Personal Pronoun
  when used as a subject II 18.

Ordinal Numerals V 86-91.

Orthography
  of the def. article II 104;
  of nouns & adjectives indicating
    national origine II 19.

ОТБЕЛЕЖА
  past tense of - III 107.

Participle
  imperfect active VI 80,81;
  past active V 14,16.

Past Active Participle V 14-16
  accent V 15;
  change of Я to Е V 16;
  formation V 15;
  irregular forms V 176-178.

Past Indefinite Tense V 16-19.
  formation V 16;
  meaning and translation V 40.

Past Perfect Tense V 200-204
  formation V 200;
  usage V 202.

Past Tense
 endings of - III 16;
 formation of - III 17-19; 46-48;
  verbs of the 1st group
   E to Я III 18;
   E to A III 48;
   жа,ча,ша to за,ка,са
    III 19; ox III 46,47;
 disappearance of the root
    vowel III 48;
 of съм III 19;
  verbs of the 2nd group III
    76-77;
   И to Я III 77;
   Я to A III 77;
   of the verb взема III 77;
  verbs of the 3rd group III 104;
 accent of the - III 104-106;
 of мога III 106;
 hearsay form VI 155-157;
 interrogative form III 19;
 negative form III 19;
 interrogative-negative III 19.

Perfective Aspect
 formation in general II 180;
 formation of - by means of a
  prefix V 51-62;
 with suffix H IV 58-60;
 usage II 209;
 of съм III 202.

Personal Pronouns
 accent IV 172;
 accusative case III 228;
 dative case IV 170-174;
 dialect form II 16;
 double forms VI 132-134;
 familiar form II 16;
 formal II 16;
 insertion of - in the past
  indefinite tense V 21,22;
 long forms of - V 123,124;
 place in general IV 173;
 position of the short pers.pron:
  in past indef. tense V 21,22;
  in past perfect tense V 203;
 short forms III 228;
 subjective case II 16;
 usage in general IV 170;
 usage of - as possessives
    V 174-176.

Place in the Sentence of the
 reflexive pronoun IV 112,113;
 short personal pronouns IV 173.

Plural of Nouns
 after numerals with the word
 души - IV 37;
 after колко and няколко
    IV 14;
 ending in a vowel II 76;
 ending in ЕЦ and ИН after
  numerals IV 85 86;
 feminine nouns II 76;
 masculine nouns II 44;
 monosyllabic masculine nouns
    III 78;
 neuter nouns II 147,148.

Position of the Short Pers.Pron.
 when used as possessives V 176;
 when used with the past indefinite tense V 21,22;
 when used with the past perfect
  tense V 203.

Possessives III 200,201
 colloquial usage of - III 201.

Present Participle V 226-229
 formation V 226,227;
 usage V 228, 229.

Present Perfect Tense
 translated with present tense
  in Bulgarian II 19.

Present Tense of the Verbs
 of the 1st group II 125;
 of the 2nd group II 103;
 of the 3rd group II 73;
 of съм II 20;
 hearsay form VI 155-157.

Pronunciation of
 definite art.,masc. gender
 II 104;
 present tense:
  1st group II 125;
  2nd group II 103;
  3rd pers. plural of съм
  II 16.

Pronouns
 demonstrative V 146;
 interrogative VI 106-110;
 personal, subject form II 17;
  familiar form II 16;
  formal II 16.

Questions
 formation of - II 20.

Reflexive Form of the Verb
 IV 110-113.

Reflexive Pronouns 110-113
 place IV 112-113;
 usage of си as possessive
 V 175,176.

Short Art. of Masc.Nouns
 II 104.

Short Forms of the Personal
Pronouns
 accusative case III 223;
 dative case IV 170-174.

Since, idiomatic translation
of - into Bulgarian II 19.

Special Form of the
 cardinal numerals for
  masculine gender IV 36-37.

Special Usage of
 imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple
 sentence II 17.

Suffix Н
 used for formation of the
  perfective aspect IV 58-60.

Tenses
 imperfect IV 138-140;
 future II 175-177;
 past II 16-19; 46, 48; 76,77;
 104-106;
 present II 73, 103.

Usage of the
 perf. aspect in present tense
 II 209;
 pers. pron, dat. case V 170-172;
 reflexive pronoun си as posses-
  sive V 175, 176;
 short personal pronouns as
  possessives V 174-176.

Verb
 the - II 72.

Verbs
 changing
  К to Ч, Г to Ж II 126;
  of the 1st group II 126;
  of the 2nd group II 123;
  of the 3rd group II 73;
  ending М in the 1st group
  II 126;
  having one form for imperfec-
   tive & perfective aspects
   V 91-94.

Vocative Case of
 masculine nouns
  ending in Е VI 10.

СПИСЪК НА ИЛЮСТРАЦИИТЕ

Страница

1. Лекуване в къщи с електрически апарат 17
2. Художник - реалист /карикатура/ 26
3. Агне; селянин с волска кола /туш/ 45
4. Селянка сред нива от мак, от който се произвежда опиум 46
5. Златните пясъци 52
6. На плажа в град Балчик 52
7. На плажа край град Созопол 61
8. Мраморен орнамент от Рилския мънастир 66
9. Плажът при град Варна 70
10. Във фоайето на хотел край Варна 70
11. Стари български къщи в град Котел 74
12. Врата на старата крепостна стена в град Видин 92
13. Изглед от град Пловдив 95
14. Селско момиче от Вл. Димитров - Майстора 96
15. Селянки обират реколтата от рози 102
16. Гайдарът и новото вино 110
17. Прибиране на овощна реколта 114
18. Зарязване на лозята 118
19. Селски поп 121
20. Селяни отиват на полска работа 122
21. Народни танци изпълнявани от ученици 128
22. На жур 143
23. Фоайето на новата Народна опера в София 146
24. Язовир /бараж/ на река Арда в Родспите 150
25. Водно-електрическа централа "Бързия" в Стара планина 154
26. Театър на открито в Пловдив 157
27. В автобус из България 166
28. Запазена марка **Bulgarplodexport** 173
29. Селянка от Вл. Димитров - Майстора 185
30. Железопътна линия и далекопровод 188

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

BULGARIAN

BASIC COURSE
TEXT VOLUME
VOLUME VII
LESSONS 56-65

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

AL 001 533

DEPARTMENT OF DEFENSE

BULGARIAN

BASIC COURSE

VOLUME VII
LESSONS 56 - 65
STRUCTURAL PHASE

January 1966

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Lessons 56-65 ________ 1-207

Lesson 56 ________ 1-26

Grammar Perception Drill ________ 2
Cartoon Guide ________ 7
Dialogue: Celebration of a Nameday ________ 8
Grammar Analysis:
  Masculine Nouns Ending in a Vowel ________ 11
  Masculine Nouns Ending in Й ________ 14
Grammar Drill ________ 16
Reading Text ________ 19
Translation ________ 20
Questions ________ 21
Homework ________ 23
Vocabulary ________ 24

Lesson 57 ________ 27-44

Cartoon Guide ________ 29
Dialogue: The Recruit ________ 30
Reading Text ________ 33
Translation ________ 36
Questions ________ 37
Homework ________ 39
Interpreting ________ 40
Vocabulary ________ 42

Lesson 58 ______________________________ 45-66

Grammar Perception Drill _______________ 46
Cartoon Guide __________________________ 49
Dialogue: At the Theater _______________ 50
Grammar Analysis:
Vocative Case of Masculine Common Nouns_ 52
Vocative Case of Adjectives ___________ 53
Grammar Drill __________________________ 56
Reading Text ___________________________ 58
Translation ____________________________ 60
Questions ______________________________ 61
Homework _______________________________ 63
Vocabulary _____________________________ 64

Lesson 59 ______________________________ 67-86

Grammar Perception Drill _______________ 68
Cartoon Guide __________________________ 73
Dialogue: At the Custom-house __________ 74
Grammar Analysis:
Hearsay Forms of the Past Indefinite and Past Perfect Tenses ______________________ 76
Grammar Drill __________________________ 78
Reading Text ___________________________ 81
Translation ____________________________ 82
Questions ______________________________ 83
Homework _______________________________ 85
Vocabulary _____________________________ 86

Lesson 60 ______________________________ 87-106

Grammar Perception Drill ______________ 88
Cartoon Guide ___________________________ 91
Dialogue: Driver's Troubles ____________ 92
Grammar Analysis:
Vocative Case of Feminine Nouns ______ 94
Grammar Drill ___________________________ 96
Reading Text ____________________________ 99
Translation _____________________________ 100
Questions _______________________________ 101
Homework ________________________________ 103
Vocabulary ______________________________ 104

Lesson 61 ______________________________ 107-122

Cartoon Guide ___________________________ 109
Dialogue: Life on the Post ______________ 110
Reading Text ____________________________ 112
Translation _____________________________ 114
Questions _______________________________ 115
Homework ________________________________ 117
Interpreting ____________________________ 118
Vocabulary ______________________________ 120

Lesson 62 ________________ 123-148

Grammar Perception Drill ________ 124
Cartoon Guide ________ 129
Dialogue: At the Airport ________ 130
Grammar Analysis:
  The Relative Pronouns ________ 133
Grammar Drill ________ 138
Reading Text ________ 141
Translation ________ 142
Questions ________ 143
Homework ________ 145
Vocabulary ________ 146

Lesson 63 ________________ 149-172

Grammar Perception Drill ________ 150
Cartoon Guide ________ 155
Dialogue: At a Picnic ________ 156
Grammar Analysis:
  The Indefinite Pronouns ________ 158
  The Indefinite Pronouns Used as Adjectives ________ 161
Grammar Drill ________ 163
Reading Text ________ 166
Translation ________ 167
Questions ________ 168
Homework ________ 170
Vocabulary ________ 171

Lesson 64 ______________________________ 173-192

Grammar Perception Drill ______________ 174
Cartoon Guide ______________________ 177
Dialogue: Hunting ___________________ 178
Grammar Analysis:
The Adverbial Participle ____________ 180
Grammar Drill _______________________ 183
Reading Text ________________________ 185
Translation _________________________ 186
Questions ___________________________ 187
Homework ____________________________ 189
Vocabulary __________________________ 190

Lesson 65 ______________________________ 193-207

Cartoon Guide ______________________ 195
Dialogue: Military Training __________ 196
Reading Text ________________________ 198
Translation _________________________ 200
Questions ___________________________ 201
Homework ____________________________ 203
Interpreting ________________________ 204
Vocabulary __________________________ 206

2. Grammar Index __________________________ 208-214

3. Table of Illustrations __________________ 215-216

ПЕТДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 56

LESSON 56

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Masculine Nouns Ending in a Vowel

II. Masculine Nouns Ending in Й

I. Masculine Nouns Ending in a Vowel.

1.

Всеки човек има баща. Кой има баща?	Всеки човек има баща.
Иван има баща. Бащата на Иван е добър човък. Какъв човек е бащата на Иван?	Бащата на Иван е добър човек.
Иван има добър баща. Какъв баща има Иван?	Иван има добър баща.
Ивановият баща е добър човек. Кой е добър човек? Познавате ли Ивановия баща? Чий баща познавате? Върнахте ли парите на бащата на Иван? ....на Ивановия баща? Кога говорихте с Ивановия баща? бащата на Иван?	Ивановият баща е добър човек.

и т. н.

2.

Той е старшина.
Те са старшини.

Какъв е той? Какви са те?	Той е старшина. Те са старшини.

Добър старшина ли е той?
Строг старшина ли е той?
Какъв старшина е той?
Роднина ли Ви е старшината?
Близък роднина ли Ви е старшината?
Вие обичате ли строгия старшина?
добрия
Къде живее Вашият старшина?
неговият роднина Христов?
Имате ли много роднини?
Ходите ли често на гости у своя роднина Пенев?

и т. н.

3.

Иван има вуйчо.
Вуйчото на Иван е добър човек.

Кой има вуйчо?	Иван има вуйчо.
Какъв човек е вуйчото на Иван?	Вуйчото на Иван е добър човек.

Иван има добър вуйчо.	
Какъв вуйчо има Иван?	Иван има добър вуйчо.
Какъв чичо има Стоян? дядо	Стоян има строг чичо.

Ивановият вуйчо е добър човек.
Стояновият чичо е строг човек.
дядо е справедлив човек.

Кой е добър човек?	Ивановият вуйчо е добър човек.
строг	Стояновият чичо е строг...
справедлив	Стояновият дядо...........

Бяхте ли у чичото на Стоян снощи?
Стояновия чичо
вуйчото на Иван
Ивановия вуйчо
дядото на Стоян
Стояновия дядо

Говорихте ли с..............?
Какво Ви каза...............?
Познавате ли................?
Кога ще дойде...............?

и т. н.

4.

Той е чичо на Радка.
Те са чичовци на Радка.

Какъв роднина е той на Радка? Какви роднини й са те?	Той й е чичо. Те й са чичовци.

Чичовците на Радка живеят на село.

Къде живеят чичовците на Радка?	Чичовците й живеят на село.

Тя има ли вуйчо?
вуйчовци

Колко чичовци имате?
вуйчовци
Ходите ли често на гости у вуйчовците си?
чичовците

и т. н.

II. Masculine Nouns Ending in Й

1.

Държте този край на въжето?

Какво трябва да правите сега?	Аз трябва да държа този край на въжето.

Държте другия край на въжето?
единия
този
онзи

одеалото
молива
платнището
покривката
вестника

LESSON 56

На кой край на масата седи г-н.....?	Той седи на този /онзи/ край.
В кой край на града живеят те?	Те живеят в западния край на града.
В кой край на селото е зеленчуковата градина на кооператива?	
Краят на месеца наближава.	
Какво казах аз?	Вие казахте, че краят на месеца наближавал.
Краят на годината наближава.	
Краят на курса наближава.	
Това е краят на филма.	
Дръжте края на въжето!	
Какво трябва да правите сега?	Аз трябва да държа края на въжето.
одеалото, покривката, молива, платнището	
Той отива на края на града.	
Къде отива той?	Той отива на края на града.
село, гора, парк, градина	
Този край на покривката е мръсен.	
Тези краища на покривката са мръсни.	
Какъв е този край на покривката?	Този край е мръсен.
Какви са тези краища на покривката?	Тези краища са мръсни.
платнище, одеало и т. н.	
Краят на покривката е мръсен.	
Краищата на покривката са мръсни.	
и т. н.	

LESSON 56

Български къщи в
Родопите

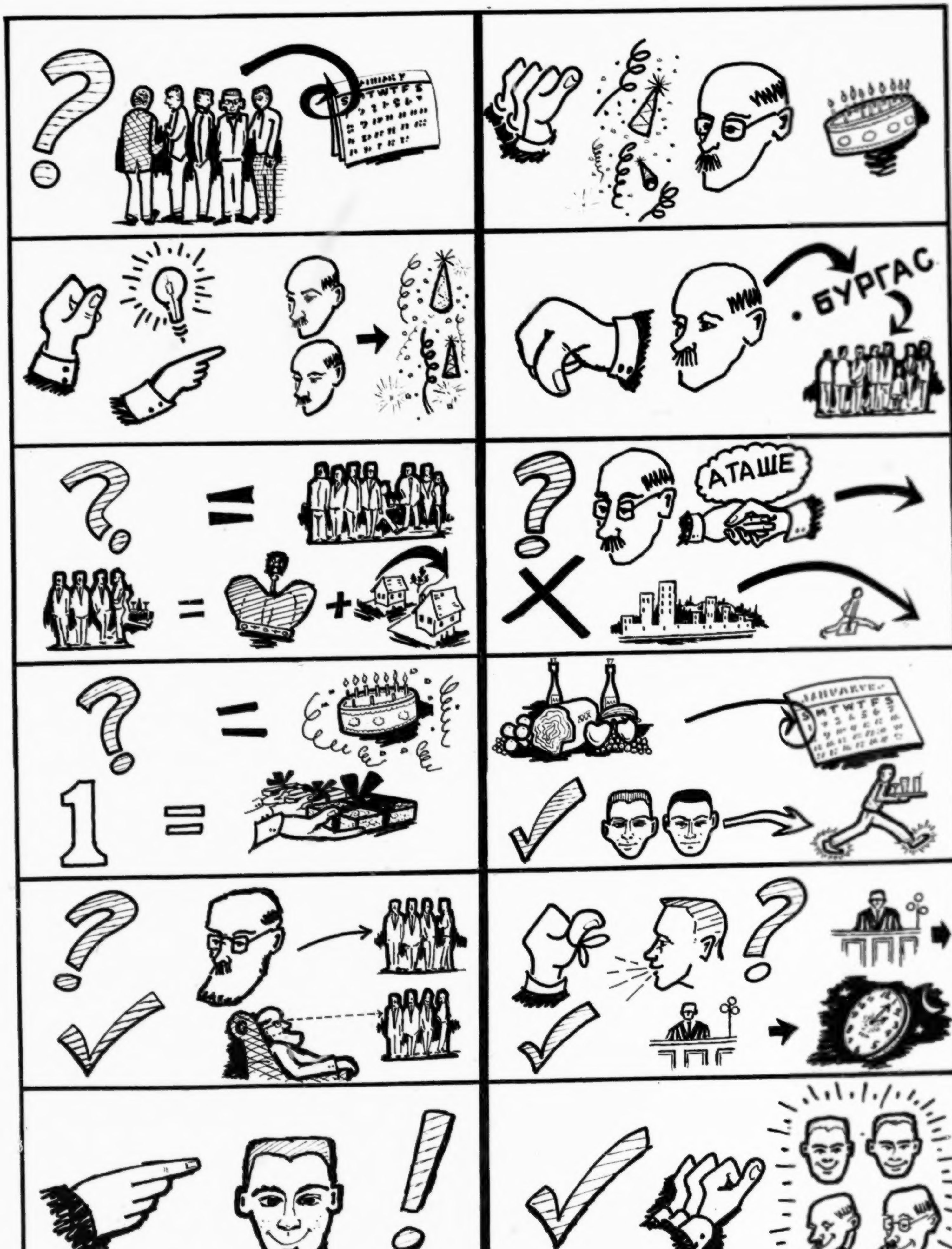
БУРГАС
АТАШЕ
JANUARY
1

УРОК 56 - РАЗГОВОР

ПРАЗНУВАНЕ НА ИМЕН ДЕН

Дончо
Борис

- Бори́се, по какъ́в слу́чай и́махте то́лкова голя́м брой го́сти в неде́ля?
- Не зна́еш ли? Празну́вахме и́мения ден на та́тко.

- Сега́ разби́рам защо́ бя́ха дошли́ чи́човците и ву́йчовците ти.
- И свя́ко ми дойде́ чак от Бурга́с по слу́чая.

- Кои́ дру́ги Ви бя́ха на го́сти?
- Влади́ката Ки́рил и комши́ята ни Драгоми́ров.

- Прия́телят на баща́ ти, търго́вският аташе́, дойде́ ли?
- Не. Отсъ́ствуваше от града́. Лега́цията го пра́тила ня́къде.

- Как ми́на изо́бщо и́менният ден?
- Спо́ред обича́я на́й-напре́д все́ки подна́сяше на та́тко пода́ръка си.

- Си́гурно е и́мало мно́го я́дене и пи́ене не́го ден.
- Да. Аз и ба́те се умори́хме да подна́сяме мезе́та и на́питки на го́стите.

- Дя́до ти Лю́бен присъ́ствуваше ли на прие́ма?
- Да. Той седе́ше на едно́ кресло́ и наблюда́ваше вси́чко, кое́то ста́ваше нао́коло.

- Абе́ забра́вих да те попи́там. Съдия́та Попо́в бе́ше ли на и́мения ден?
- Да. Той присти́гна към кра́я.

- Си́гурно сте прека́рали мно́го ве́село.
- И о́ще как! Вси́чки и́махме чуде́сно настрое́ние.

---

1. И́мен ден nameday. The Bulgarians celebrate their namedays, not their birthdays. Some, however, began celebrating also their birthdays in the twenties, under the influence of the West.

When does one celebrate his nameday? And how are names given? Ordinarily babies are baptized a few weeks after birth. The parents or the godfather choose the name of the child. It is usually the name of a grandfather or grandmother, but very often it is the name of the saint on whose day the baby happens to be born. Bulgarians belong to the Greek Orthodox Church, whose rituals are very similar to those of the Roman Catholic Church. The calendar of the Bulgarian Orthodox Church was also the official calendar before the communist overthrow of the government in 1944. It has a saint for each day of the year. The majority of the Bulgarian first names are also names of saints. Everybody celebrates his nameday on the saint's day. If someone's name does not have a corresponding saint, then he chooses a saint with a name sounding approximately like his own.

Some popular Bulgarian first names coincide with big church holidays: Гео́рги with Св.Гео́рги,St. George,celebrated on May 6th. Дими́тър with Св.Дими́тър, St.Demetrios, celebrated on December 8th. Хри́сто, Christ, celebrated on January 7th, etc. Plenty of visiting, eating, and drinking takes place on these days. The custom of celebrating the namedays has a very long tradition in Bulgaria. It is closely connected with the church, with the Christian religion. Therefore the communists try to eradicate it. The official calendar does not contain any saints' names. Communist "heroic deeds" referring to the Bulgarian as well as to the Russian communist parties' history replaced the names of the saints. The party also discourages giving saints' names to newborn children. Instead names like Ста́лин,Заво́д(factory), Индустриялиза́ция (industrialization), etc. are recommended. Church baptism is also forbidden to party members and,of course,not looked upon well in general by the party. The communists conduct a vigorous anti-religious campaign and try to keep the people away from church by threatening them and depriving them of some human and legal rights. Their efforts have not produced any noticeable results so far. Under the pressure of public opinion, however, they are forced to leave the church and its organization alone.

LESSON 56

4. то́лкова голя́м брой го́сти such a large number of guests.
9. Бурга́с is the second largest Bulgarian seaport on the Black Sea.
11. владикáта the bishop. There used to be 14 bishops and 14 dioceses in Bulgaria. They formed Свети́ сино́д The Holy Synod, presided by the Екзарх (Exarch).
12. търго́вски аташе́ commercial attaché. There are several attachés in a legation or embassy посолство: вое́нен аташе́ military attaché,култу́рен аташе́ cultural attaché,etc.
14. пра́тила is hearsay, since he heard about that.
17. подна́сям ня́кому не́що to offer somebody something.
19. е и́мало there has been, there was. Suppositions are expressed with the past indefinite tense. не́го ден = на то́я ден on that day.
20. уморя́вам се to get tired.
мезе́ n.appetizer,consisting of pickled or fresh vegetables (cucumbers, peppers, cabbage, tomatoes, olives,etc.).
22. присъ́ствуваше pronounced присъ́стваше was present; прие́м reception.
23. кресло́ n. armchair; наблюда́вам to observe; нао́коло around
29. И о́ще как! of course! and how!

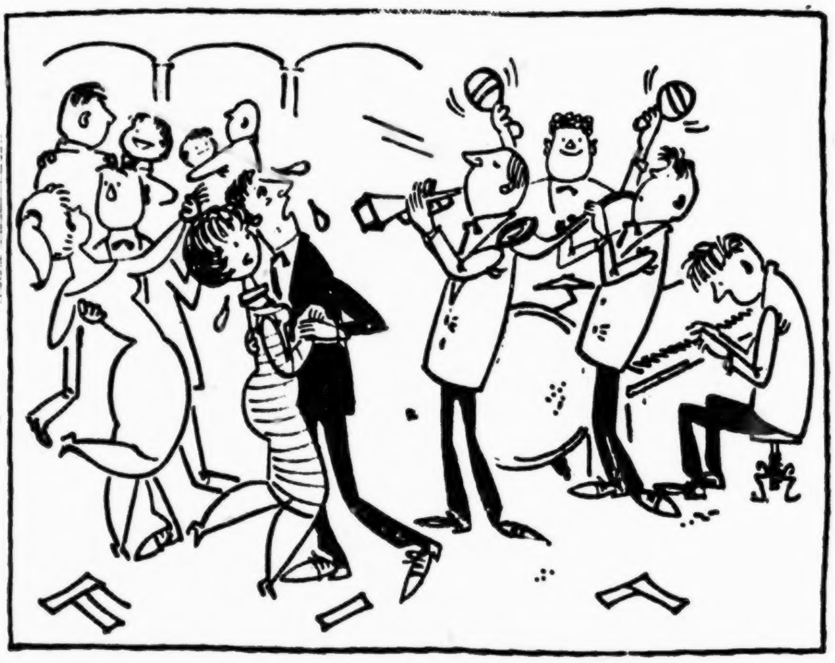

— Няма ли да изкарате едно хоро, та да седнем да починем!?...

LESSON 56

ГРАМАТИКА

I. MASCULINE NOUNS ENDING IN A VOWEL*

There are a number of masculine nouns ending in the vowels A, Я, Е, or О.

бащá	съдия́	чи́чо	аташé
father	judge	uncle	attaché

The majority of these nouns indicate a man's profession.

1. The most frequent nouns ending in A are:

бащá	father
будалá	stupid person, fool
влади́ка	bishop
войвóда	chieftain
пия́ница	drunkard
слугá	servant
старéйшина	chief
старши́на	chief; master sergeant
родни́на	relative

These nouns end in plural in И : бащá pl. бащи́

The definite article for these nouns is:

a. in singular ТА

b. in plural ТЕ

Examples:

бащá	бащá-та	бащи́-те
father	the father	the fathers

---

* Cf. Vol II, 43, for the general distribution of the endings.

2. The most frequent nouns ending in Я* are:

бакърджи́я	coppersmith
батакчи́я	swindler, crook
бозаджи́я	seller of bosa (Bulgarian beverage)
боклуджи́я	garbage collector
бостанджи́я	truck gardner
бояджи́я	painter
джамджи́я	glazier
дограмаджи́я	carpenter
зарзаватчи́я	seller of vegetables
калайджи́я	tinker
кафеджи́я	coffee maker
кехая́	herald
кираджи́я	tenant
комарджи́я	gambler
комши́я	neighbor
ловджи́я	hunter
по́щаджия	mailman
съдия́	judge
тенекеджи́я	tinsmith
трамвайджи́я	street car conductor
тютюнджи́я	smoker
хаджи́я	pilgrim to Jerusalem
халваджи́я	maker or seller of halva**

These nouns end in plural in И : комши́я pl. комши́и

The definite article for these nouns is:

a. in singular ТА

b. in plural ТЕ

Examples:

съдия́	съдия́-та	съди́и-те
a judge	the judge	the judges

---

* The majority of these nouns are of Turkish origin.

** Kind of common Balkan candy made of sugar and sesame.

3. The most frequent nouns ending in O are given below. The definite article for these nouns is:

a. in singular TO

b. in plural TE

These nouns have irregular plural forms which are:

Singular	With Article	Plural	
ву́йчо	ву́йчо-то	ву́йчовци-те	uncle (mother's brother)
дя́до*	дя́до-то	дя́довци-те	grandfather
		деди́-те	ancestors
прадя́до	пра́дя́до-то	пра́дя́довци-те	great grandfather
		пра́де́ди-те	ancestors
сва́ко	сва́ко-то	сва́ковци-те	the husband of the mother's sister
та́тко	та́тко-то	та́тковци-те	dad, father
чи́чо**	чи́чо-то	чи́човци-те	uncle (father's brother)
ба́тко	ба́тко-то	ба́тковци-те	senior brother

4. The nouns ending in E are the following:

Singular	With Article	Plural	
аташе́	аташе́-то	аташе́та-та	attaché
ба́те	(has no sing. form with art.)	ба́тевци-те	senior brother
та́те	" "	no pl.	dad, father

Note: Colloquially аташе́ is often neuter:

вое́нно аташе́ - military attaché instead of - вое́нен аташе́

---

* дя́до is also used as a common address form to an older man.

** чи́чо is also used as a common address form to a middle-aged man.

LESSON 56

II. MASCULINE NOUNS ENDING IN Й

There are a number of masculine nouns ending in Й.

1. Formation of Plural

a. Some of these nouns are monosyllabic. They form their plural with the ending ЕВЕ, after numerals Я.

Examples:

брой	number; issue	брóеве	брóя
бой	fight; battle	боевé	бóя
строй	line	стрóеве	стрóя

b. The polysyllabic nouns form their plural by exchanging Й with И. Some of them have a parallel form ending in ЩА. All these nouns end in Я after numerals.

Examples:

слýчай	case; occasion	слýчаи	слýчая
обичáй	custom	обичáи	обичáя
завóй	curve	завóи	завóя
порóй	torrent; gush	порóи и порóища	порóя
побóй	assault; beating	побóи и побóища	побóя

The monosyllabic край also forms its plural with the ending ЩА.

крáйща after numerals крáя

2. Article

a. The article in singular for all nouns ending in Й is: full form ЯТ, short form Я.

Both forms are added to the noun after dropping Й.

---

* Cf. Vol.II, P.43 about the endings of nouns in general.

LESSON 56

Examples:

брой	number	бро́ят	бро́я	the number
бой	fight	бо́ят	бо́я	the fight
край	end	кра́ят	кра́я	the end
слу́чай	case	слу́чаят	слу́чая	the case
заво́й	curve	заво́ят	заво́я	the curve

b. The article in the plural is TE. It is added to the plural form of the nouns.

Examples:

брой	number	бро́еве-те	the numbers
бой	battle	боеве́-те	the battles

The article in the plural of nouns ending in ЩА is ТА.

край	end	кра́ища-та	the ends
поро́й	torrent	поро́ища-та	the torrents

LESSON 56

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

GRAMMAR: I. Masculine Nouns Ending in a Vowel.

II. Masculine Nouns Ending in Й

1.

Иван има ли баща?	Да, Иван има баща.
Какъв човек е бащата на Иван?	Бащата на Иван е добър човек.
	строг, справедлив

Какъв човек е Стояновият баща?
Добър човек ли е бащата на Христо?
Познавате ли дядото на Иван?
Какъв човек е Ивановият дядо?
Той има ли чичо?
Познавате ли чичото на Иван?
Къде живее Ивановият чичо?
Той търговски аташе ли е още?
Къде живее търговският аташе Драганов?
Г-н Петев беше ли военен аташе по-рано?
Къде беше той военен аташе?
Върна ли се военният аташе?
Той роднина ли Ви е?
Къде живее Вашият роднина, военният аташе г-н Петев?
Той не Ви ли беше комшия по-рано?
Как е комшията Ви Попов?
Още ли е съдия Вашият комшия Попов?
Ходите ли често на гости у комшиите си?
Ходите ли на черква заедно с комшиите си?
Виждал ли сте владиката напоследък?
Как се казва владиката?
Той не е ли близък роднина на Иван?
Той е много справедлив владика, нали?
Бате ти Колю върна ли се от странство?
Той ще работи ли в магазина на двамата ти вуйчовци?

LESSON 56

Къде се намира магазинът на вуйчовците ти?
Какво прави твоят родина, старшината Митев?
Казват, че бил много строг старшина.
Бяхте ли у чичото на Стоян снощи?
Имаше ли много гости?
По какъв случай имаше толкова голям брой гости?
Свако ти дойде ли по случая?
На колко години е твоят свако?

и т. н.

2.

Г-н А....., кажете на г-н Б..... да държи края на въжето! този край другия край единия край онзи	Г-н А: Г-н Б....., дръжте края на въжето!
одеало, покривка, платнище, молив и т. н.	
Г-н Б....., какво правите сега?	Аз държа края на въжето. този край единия и т. н.

3.

Краят на месеца наближава.	
Какво казах аз?	Вие казахте, че краят на месеца наближавал.

Краят на курса наближава.
Те имаха голям брой гости в неделя.
Броят на гостите беше голям.
Аз имам много броеве от това списание.
няколко броя
първия брой на вестника.
Покривката има мръсни краища.
Краищата на покривката са мръсни.

и т. н.

4.

Г-н А......, къде живее съдията Попов?
Г-н Б......, какво каза г-н А......?

Г-н А......, търговският аташе беше ли на имения ден?
защо търговският аташе не дойде на приема?
защо военният аташе отсъствува от града?
какво правеше дядото на Борис?
колко броя имате от това списаниие?
прочел ли сте всички броеве?
къде е третият брой на списанието?
какво поднасят най-напред гостите на именника според обичая?
хубав ли е този обичай?
познавате ли някои български обичаи?
познавате ли аташето Стоянов?
кога се запознахте с аташето?
знаете ли къде живее търговският аташе Драганов?

владика, вуйчо, свако, чичо,
бате, комшия, съдия

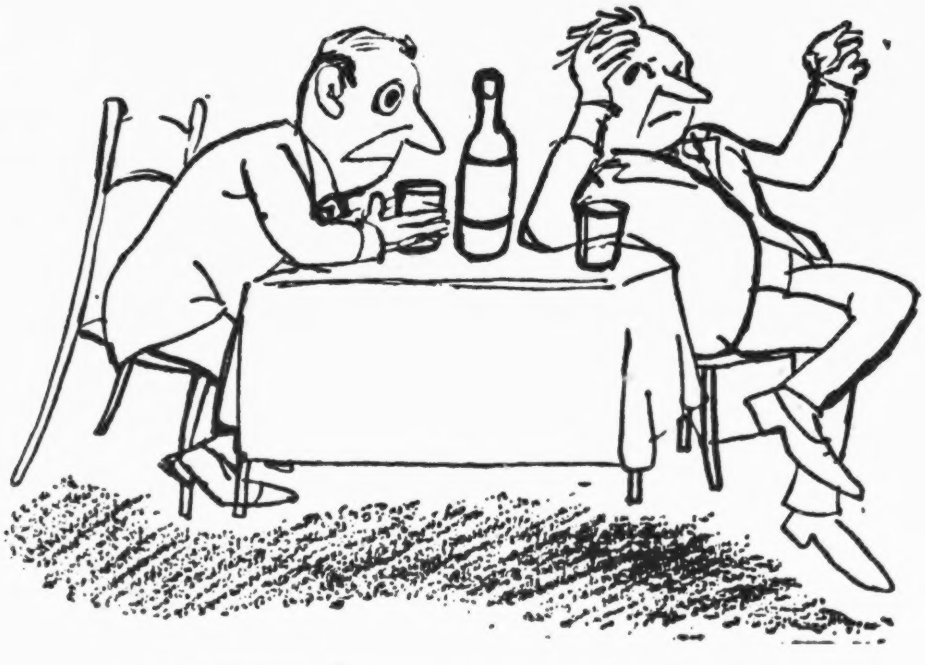

— А бе имало седмица на книгата, дали да прочетем по този случай по някоя книжка?

LESSON 56

ЧЕТИВО

В Западна Европа и Съединените щати хората имат обичай да празнуват рождените си дни. Българите обаче празнуват[1] имените си дни. Само някои българи, които са ходили в Западна Европа или пък познават западноевропейските обичаи, празнуват и рождените си дни.

Имените дни са големи празници за именниците. Роднините им ги поливат с вода сутринта на тези дни. Този обичай е народен. Правят това за здраве на именника. След това именниците отиват на църква.

Празнуването на имения ден става обикновено след обед в къщата на именника. Той посреща гостите си: роднини, приятели и познати. При пристигането си гостите поздравяват именника и му поднасят някакъв подарък.

Празнуването обикновено става в гостната стая. На гостите поднасят различни мезета и питиета: кисели краставици, кисело зеле, луканка, сирене, вино и ракия. В някои къщи им поднасят бонбони с коняк.

Понякога обаче празнуването на имените дни по селата става на двора. Гостите ядат печени агнета, прасенца, пуйки и кокошки. В къщите на богати хора отиват всички: роднини, приятели и познати, та и цялото село. Там те ядат, пият и се веселят, колкото искат.

---

1. празнуват they celebrate. For celebration of name-days, see Dialogue 50, Footnote 1.

LESSON 56

ПРЕВОД

- Hello, Boris.
- Hi, Ivan.

- How are you today?
- I'm fine, thank you.

- Whose house is this?
- It belongs to the cooperative.

- To whom did it belong before?
- It belonged to the president of the village council.

- What kind of a man is he?
- I don't know what kind of a man he is.

- With whom are you living now?
- I live alone. I bought a little apartment.

- From whom did you get the money?
- I got the money from Stoyan's uncle.

- Where do you work now?
- At a factory.

- When will your sister return from abroad?
- I don't know when she'll be back.

- Whom has she written to?
- I cannot tell you whom she has written to.

- What are you doing tomorrow?
- I'd like to tell you what I'll do tomorrow, but I can't.

- Why can't you?
- Because I promised somebody not to tell anyone about it.

- Whom did you promise?
- I am sorry but I cannot tell you whom I promised.

ВЪПРОСИ

А.

1. По какъв случай имало гости в дома на Борис в неделя?
2. Чичовците и вуйчовците му дошли ли у тях?
3. Откъде дошел свако му Ради?
4. Кои други гости били у тях?
5. Защо не дошел търговският аташе?
6. От какво се уморили Борис и бате му?
7. Кой от дядовците на Борис присъствувал на приема?
8. Какво правел дядо Любен, когато седял на едно кресло?
9. Кога пристигнал съдията Попов?
10. Как прекарали всички на приема?

Б.

1. Какъв обичай имат хората в Западна Европа и в Съединените щати?
2. Кои от българите празнуват и рождените си дни?
3. Кои дни са големи празници за именниците?
4. Какво правят роднините на именниците сутринта на тези дни?

5. Защо правят те това?
6. Къде отиват след това именниците?
7. Кога става обикновено празнуването на имения ден?
8. Къде става то?
9. Кой посреща гостите?
10. Кои са гостите на именника?
11. Какво правят гостите при пристигането си?
12. Къде става празнуването обикновено?
13. Какво поднасят на гостите?
14. Какво поднасят в някои къщи?
15. Къде става понякога празнуването по селата?
16. Какво ядат обикновено гостите там?
17. Какво правят всички в двора на именника?
18. Защо хората в България не могат сега да празнуват имените си дни по тоя начин?

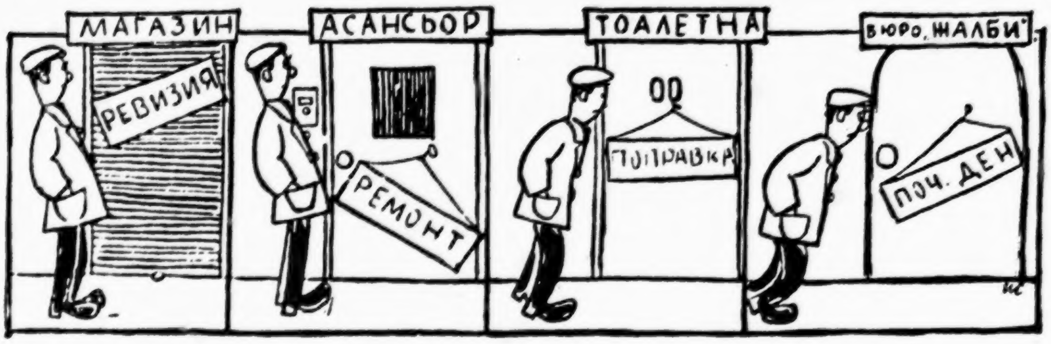
МАГАЗИН
РЕВИЗИЯ
АСАНСЬОР
РЕМОНТ
ТОАЛЕТНА
00
ПОПРАВКА
БЮРО „ЖАЛБИ"
ПОЧ. ДЕН
КС

Без думи

LESSON 56

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

I hear that Georgi Ganchev, the father of Boris, celebrated his nameday the day before yesterday. Ganchevs had invited a great number of guests. Boris's two uncles (mother's side) came from the country. One of his uncles is a judge in the village of Konevo. He is a very good judge. The farmers are very fond of him. For them he is - "the judge".

The other uncle of his is a commercial attaché. The commercial attaché is on leave now. He usually goes fishing in the river by the village.

Other guests were: the Bishop of Sofia, Colonel Petev, a few neighbors, and many other relatives and friends. According to the custom everyone gave Georgi a present. One of the neighbors brought a whole roasted lamb for the occasion. There was a lot of food and drink. They all had a wonderful time.

Част II

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Разкажете как българите празнуват имените си дни!

LESSON 56

РЕЧНИК

а́гне n.pl. а́гнета	lamb
аташе́ m. sometimes neuter with art. аташе́то pl. with art. аташе́тата	attaché
вое́нен аташе́	military attaché
търго́вски аташе́	commercial attaché
ба́те m.pl. ба́тевци	older brother, big brother
бога́т,а,о,и	rich
бонбо́н m.	candy
брой with art. бро́ят,я,pl.бро́еве after num. бро́я	
Бурга́с	a Bulgarian port on the Black Sea
влади́ка m. with art. влади́ката pl. влади́ци	bishop
ден	
не́го ден	that day
за́падноевропе́йски,а,о,и	West European
изо́бщо adv.	in general
и́мен ден m.pl.	nameday
именник m.pl. и́менници	one whose nameday it is
как	
и още как!	and how!
комши́я m. with art. комши́ята pl. комши́и	neighbors
кресло́ n.pl. кресла́	easy chair, armchair
лега́ция f.	legation
мезе́ n.	appetizer (a small portion of food like dry salami, cheese, pickles, caviar, etc. eaten while drinking alcoholic beverages)
наблюда́вам	to watch, to observe
напи́тка f.usually pl. напитки	drink
обича́й m. with art. обича́ят,я pl. обича́и after num.обича́я	custom
отсъствувам /от/	to be absent (from)
печен,а,о,и	roasted, baked
пе́чено а́гне	whole roast lamb
пи́ене n.	drinking
подна́сям поднеса́,е́,подне́сох,е́се	1. to give, to offer 2. to serve (food)

LESSON 56

поли́вам	to pour (on), to water
поле́я,е́е,поля́х	
поли́вам с вода́	to pour water on (over)
празну́ване n.	celebration, celebrating
прие́м m.	reception
рожде́н ден	birthday
сва́ко m. with art. сва́кото pl. сва́ковци	uncle (the husband of the father's sister)
слу́чай m. with art. слу́чаят,я pl. слу́чаи after num. слу́чая	occasion
по какъ́в слу́чай?	what (was, is, will be) the occasion?
по слу́чай	on the occasion of
по слу́чая	for the occasion
съдия́ m. with art. съдия́та pl. съди́и	judge
та́тко m.pl.	dad
търго́вски,а,о,и	commercial, business
уморя́вам	to get tired
уморя́ се,и́ се,и́х се	

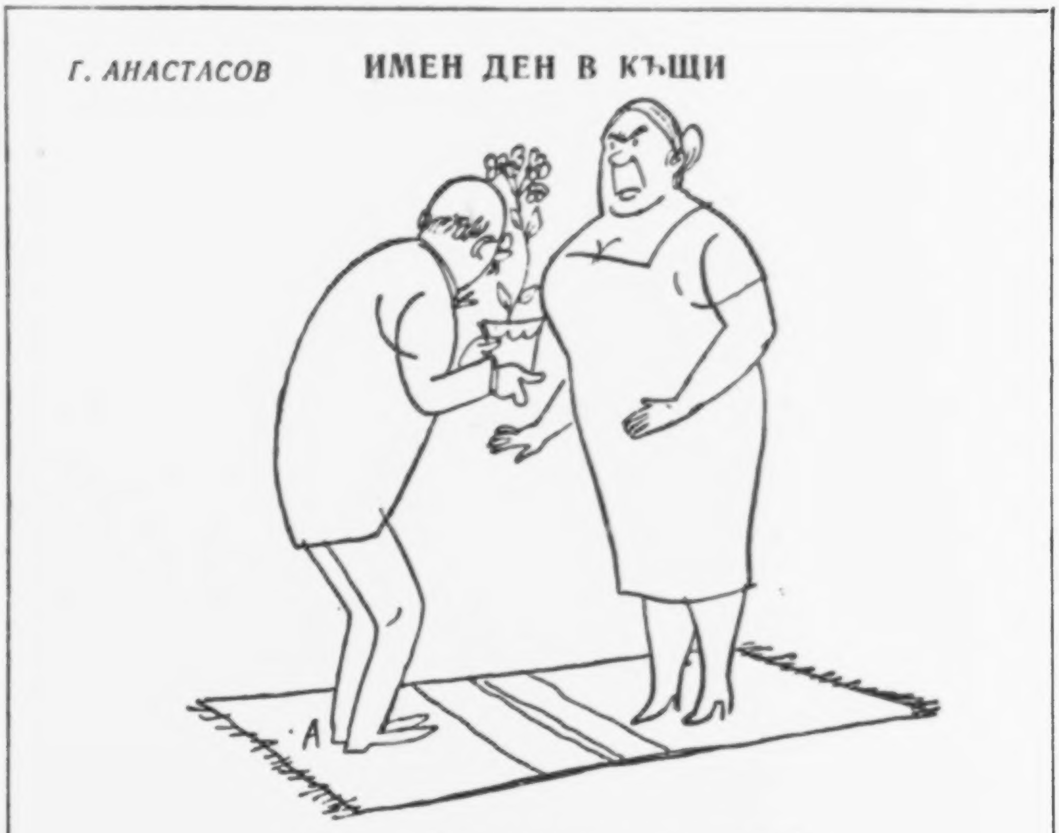

Тя: — Толкова пари на вятъра!...

LESSON 56

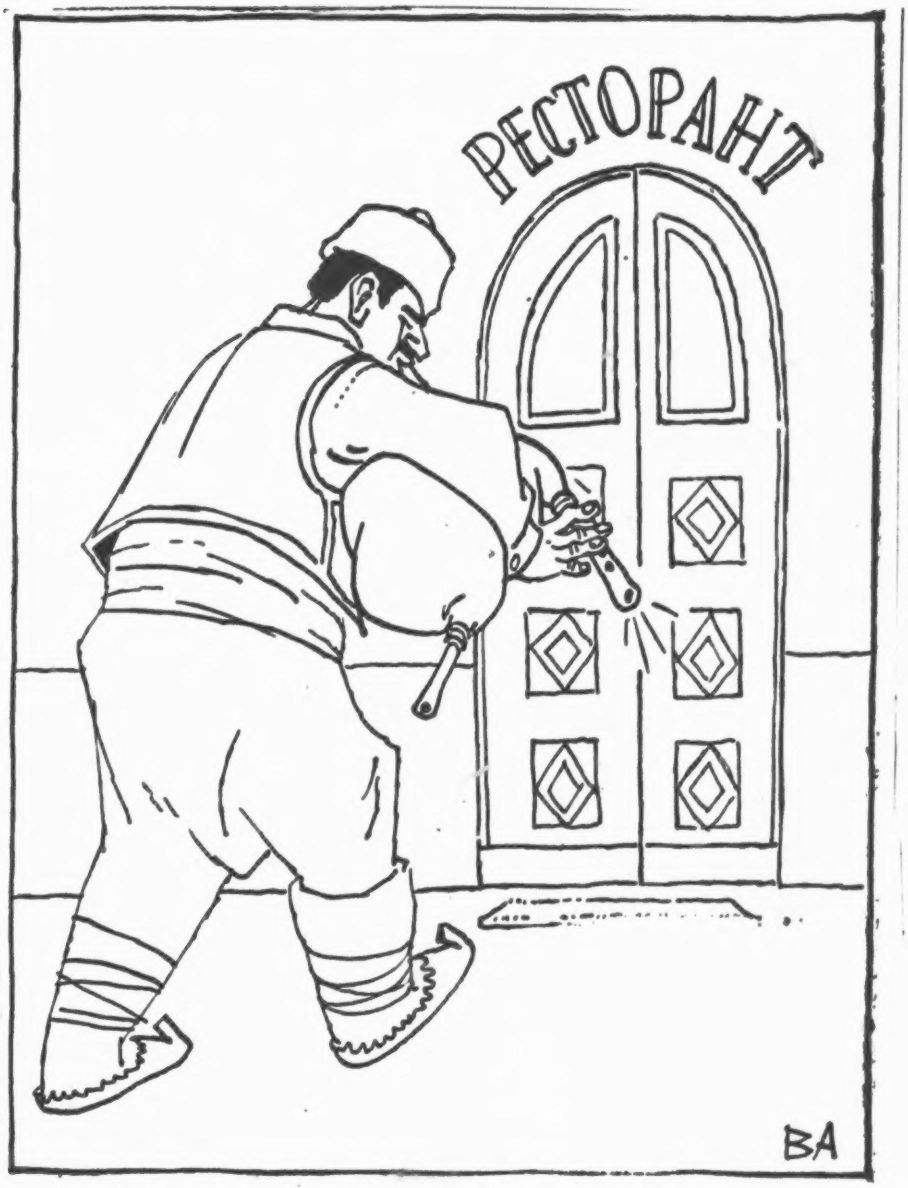
РЕСТОРАНТ
ВА

Как някой искат да разрешат въпроса с танцовата музика в ресторантите...

ПЕТДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 57

LESSON 57

ДОБРЕ ДОШЛИ МЛАДИ БРАНИТЕЛИ НА РОДИНАТА

Новобранци пристигат в казармата

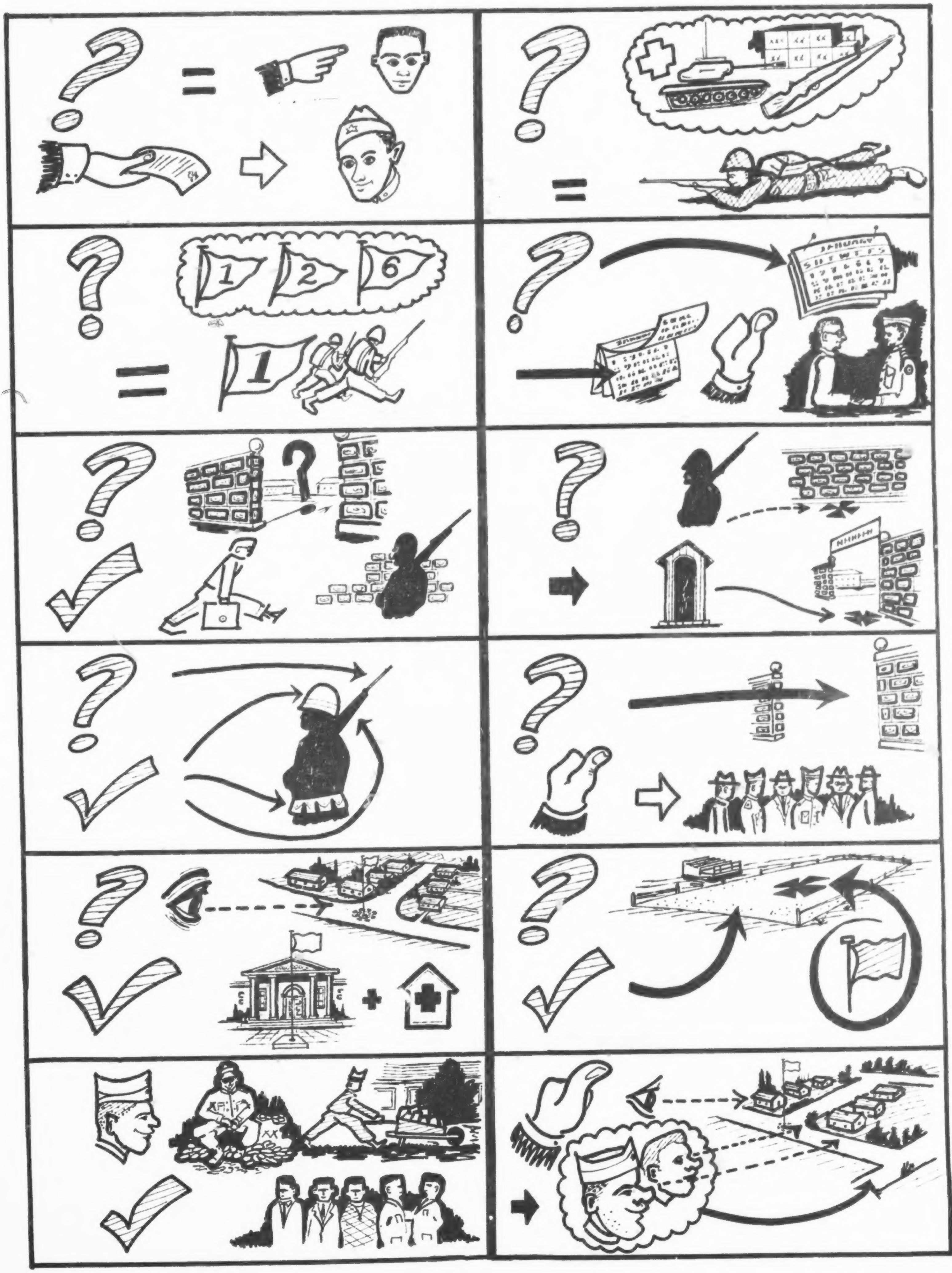
1
2
6
1
JANUARY

УРОК 57 - РАЗГОВОР

НОВОБРАНЕЦЪТ

Боян
Стоян

- Стоя́не, къде́ е брат ти Гео́рги? Не съм го ви́ждал отда́вна.
- Той полу́чи повиква́телна за́повед. Войни́к е.

- В кой род войска́ е?
- В пехо́тата.

- В коя́ част слу́жи?
- В 1-ви пехо́тен полк.

- Кога́ постъ́пи на слу́жба?
- Преди́ еди́н ме́сец. Аз ве́че го посети́х веднъ́ж.

- Пу́скат ли все́киго да вли́за там?
- Пу́скат, но са́мо по ра́бота. Има часово́й, ко́йто па́зи.

- Къде́ стои́ часово́ят?
- До една́ бу́дка при гла́вния вход.

- Въоръже́н ли е?
- Да, с винто́вка. На глава́та си но́си ка́ска, а на поясо́ка си - пала́ски.

- Ти как вле́зе в каза́рмата?
- Оти́дох в прие́мен ден. Са́мо в те́зи дни пу́скат посети́тели.

- Как изгле́жда каза́рмата?
- Мно́го е ху́бава, осо́бено щабъ́т на по́лка и лазаре́тът.

- Има ли голя́м плац?
- Просто́рен. В среда́та на висо́к стълб ви́наги се развя́ва зна́мето.

- Живо́тът в каза́рмата тря́бва да е интере́сен.
- Разби́ра се, осо́бено при присти́гане на новобра́нците.

- Бих и́скал да разгле́дам каза́рмата.
- Добре́. Ня́кой ден ще оти́дем за́едно.

LESSON 57

---

1. новобра́нецът the recruit, a newly drafted soldier not yet in uniform. He becomes млад войни́к young soldier as soon as he gets the uniform. 3½ months later he is sworn in and becomes стар войни́к (old soldier).
6. повиква́телна за́повед draft notice.
7. род войска́ branch of service.
9. част f. unit.
11. постъ́пвам на слу́жба to enter the service.
12. ведна́ж once.
13. пу́скам /някого да влезе/ to let somebody in.
14. по ра́бота on business. No sightseeing is allowed.
17. бу́дка lit. booth - here: sentry box.
19. винто́вка is the Russian rifle.
26. лазаре́т dispensary. There are military hospitals in the larger cities.
27. плац is the training field.
33. разгле́дам to look around, to go sightseeing.

на плаца в казармата. Състезание на крос с пълно бойно снаряжение

LESSON 57

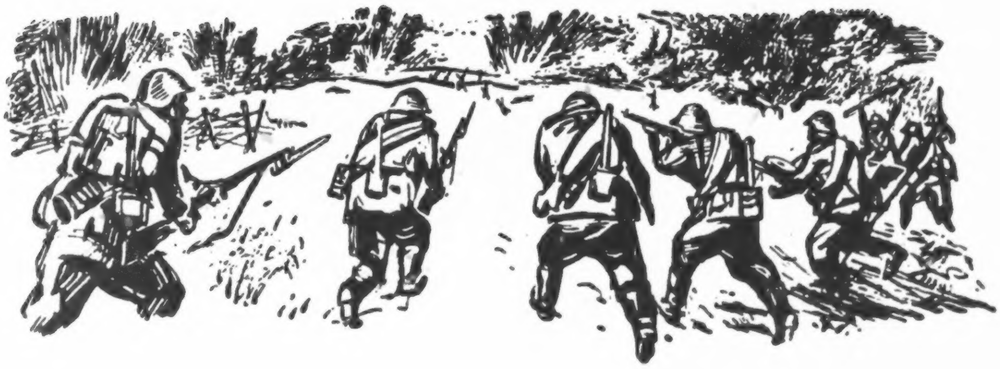

Атака на нож

Отделението на младши сержант Величко Пашов изпълнява положението „Лежешком, пълни!“

LESSON 57

ЧЕТИВО

Военната служба в България е задължителна.[1] Всеки млад и здрав мъж трябва да постъпи на военна служба. Едни служат в пехотата, други - в артилерията, а трети - във въздушните войски или пък в останалите родове войска.

И на наш Георги му дойде времето[2] да постъпи в казармата. Всички,които трябваше да постъпят на военна служба през тази година, се явиха преди това на медицински преглед. Лекари прегледаха Георги и го намериха здрав.

Няколко месеца бяха минали оттогава. Един ден Георги получи повиквателна заповед[3] по пощата. Трябваше да се яви в 1-ви пехотен полк. Той си купи два нови куфара, приготви дрехите си, каза довиждане на домашните си и тръгна към казармата на полка, която се намираше в западната част на града.

На входа на казармата стоеше часовой,[5] въоръжен с винтовка. Той носеше каска, а на поясока си имаше паласки. Георги му показа повиквателната си заповед и влезе в двора[6] на казармата.

Пред щаба на полка имаше вече много новобранци. Там помощник командирът[7] на полка ги разпределяше по роти. Наш Георги трябваше да служи в трета[8] рота. Старшината на ротата заведе новобранците в ротата. Там той им даде униформи.[9]

След като облякоха униформата, новобранците отидоха отново пред щаба на полка, където свиреше военната музика.Там бяха и старите войници от полка. Всички играха хора. Старите войници пяха военни маршове. След това всички вечеряха заедно. За вечеря имаше гювеч и по чаша червено вино.[10]

Младите войници нямат право на отпуск[11] в началото на службата. Затова родителите, приятелите и познатите им ги посещават често в казармата по празници и в неделни дни.

Някой ден ние ще отидем в 1-ви пехотен полк, за да видим наш Георги.

LESSON 57

---

1. задължи́телна mandatory, i.e. everybody is drafted except the crippled and the sick. There are no volunteers.
2. кога́то му до́йде вре́мето when the time comes, i.e. when the boys become 18 years old.
3. повиква́телна за́повед draft notice.
4. ка́зарма post, barracks, is usually a rectangular building or buildings with a large yard in the middle. These buildings are permanent, constructed with concrete and bricks. Some are very old and not at all hygienic. Каза́рма is usually located within or near a city. There are no barracks far away from cities. There are no military camps or forts of the kind we have in this country. There are summer camps in which the soldiers live in tents and light shacks.
5. The post, каза́рма, is surrounded by a 6 foot fence or at least encircled with barbed wire. There are sentries at the entrance. Nobody is allowed to enter or exit from the barracks without the permission of the Hqs. The soldiers are not allowed to stay out of the barracks during the night, except if they are on leave status.
6. двор yard, usually is used for training and other exercises. The regimental Hqs is located in the center of it or in one of the buildings on the sides.
7. помо́щник команди́р. The assistant regimental commander is a lieutenant colonel.
8. тре́та ро́та the companies, as well as battalions, platoons, and squads are numbered. There are no A, B, C, etc. companies.
9. унифо́рми. Recruits get old, worn uniforms, shoes, etc. For parades and other official occasions they are given new uniforms, which, after the event, are returned to the company supply depot.
10. The troops are led marching to the dining hall /столова́/. They sit at tables which are assigned to each battalion, company, platoon, and squad. Everybody except the sick must go to the dining hall. At lunch and dinner time the food consists usually of thick soup (meat, beans, and other vegetables) and bread. The breakfast consists of tea (often linden tea), cheese and bread. Every soldier is allowed 2 lbs of bread daily. On great holidays the soldiers have better food (roast lamb or stew) and get a glass of wine.
11. The recruits are not allowed to go on leave during the first month of service.

LESSON 57

Из живота на младите войници

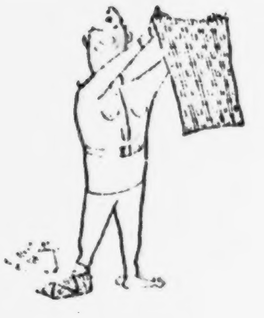

МОДА

Модни навици донесе
той при нас във взвода
и се чуди как да блесне
да покаже своята „мода“.

Но накрая със проблема
ловко се справи момчето —
вместо от хасе партенки
носи пъстри — на карета.

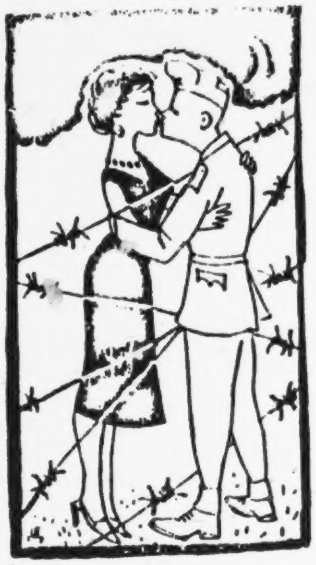

Когато няма отпуска. . .

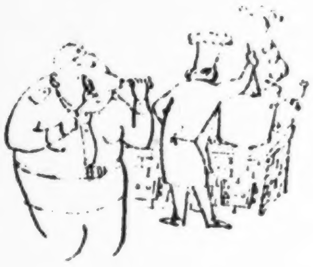

КУМИРИ

Гонят някои нашивки,
други пък значки събират,
трети в лекарски почивки
утешение намират . . .

А за Митко чин и име
нищо — нищичко не значат. . .
Но и той кумир си има —
място нейде край готвача.

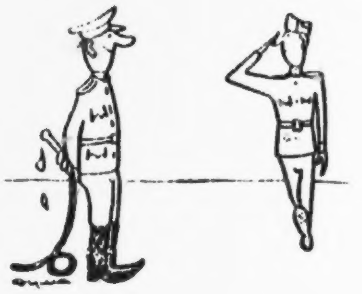

Поласканият пожарникар или за пръв път в градска отпуск

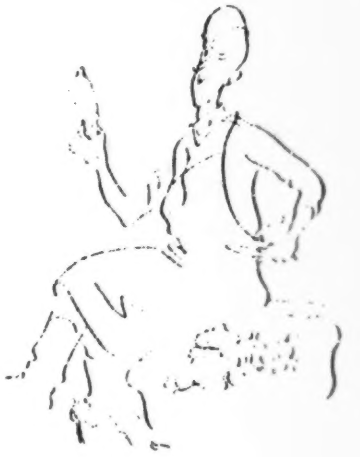

Когато скулпторът бели картофи.

LESSON 57

ПРЕВОД

Use the double forms of the Personal Pronouns whenever possible.

- Do you know Miss Ivanov?
- Yes, I know her very well.

- And Miss Stoyanov?
- I know her, too. I met her (for the first time) last week. Both of them were at a party. There were a lot of students from the university there.

- Who introduced you to her?
- Doncho. She has a beautiful face and pretty blonde hair.

- Did you dance with her?
- I did,of course. She felt like dancing a lot so I danced with her almost all the time.

- Did you drink much?
- No. I didn't feel like drinking at all. But Doncho felt like drinking. He drank a lot of whiskey and got drunk.

- Did you introduce him to your friends (fam.)?
- Only to a few. He didn't feel like talking to anyone.

- What happened to the two girls after the dancing party?
- I took them to the Park of Freedom. There we walked around for a long time. They didn't feel like going home at all.

- Do you feel like smoking now?
- No, thank you. I felt like smoking a little while ago, but I don't now.

- Do you see those two girls over there? Which one do you like better: the blonde or the brunette?
- I like the brunette better. She is more shapely.

- I think they are coeds. Let's go talk with them.
- O.K. We'll invite them to go with us to the movies.

LESSON 57

ВЪПРОСИ

1. Каква е военната служба в България?

2. Кой трябва да постъпи на военна служба в България?

3. В кои родове войска служат младите българи?

4. На кого му дойде времето да постъпи на военна служба?

5. Какво трябва да направи всеки, преди да постъпи на военна служба в България?

6. Кой прегледа Георги на медицинския преглед?

7. Как го намериха лекарите?

8. Какво получи Георги по пощата няколко месеца след медицинския преглед?

9. Къде трябваше да се яви той?

10. Какво направи Георги, преди да приготви дрехите си?

11. Какво направи той, след като ги приготви?

12. Къде се намираше казармата на полка?

13. Кой стоеше на входа на казармата?

14. Какво оръжие носеше часовоят?

15. Какво носеше той на главата си и на пояса си?

16. Какво показа Георги на часовоя, преди да влезе в двора на казармата?

17. Какво имаше пред щаба на полка?

LESSON 57

18. Какво правеше помощник командирът на полка?

19. В коя рота трябваше да служи наш Георги?

20. Кой заведе новобранците в ротата?

21. Какво им даде той там?

22. Къде отидоха новобранците, след като облякоха униформата?

23. Коя музика свиреше пред щаба на полка?

24. Какво правиха всички след това?

25. Кой пя военни маршове?

26. Какво вечеряха всички след това?

27. Защо родителите, приятелите и познатите на младите войници ги посещават често в началото на службата?

28. В кои дни ги посещават те?

29. Кой ще отиде някой ден в казармата на 1-ви пехотен полк, за да види наш Георги?

30. Вие служил ли сте във войската?

31. В коя част служихте?

32. Колко време служихте?

33. Може ли всеки човек да влезе в казармата, за да я разгледа?

LESSON 57

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

A few days ago I and my cousin Georgi received our draft notices. We had to go to the First Infantry Regiment. We said good-by to our folks and left for the barracks of the regiment which are situated in the western part of the town. At the entrance of the post (barracks) we saw a guard. He was armed with a rifle and had a helmet on his head. He stopped us and wanted to see our draft notices. After we showed them to him, he let us in.

There were a lot of recruits in front of the Headquarters. The assistant commander, Lieutenant Colonel Kirof, was assigning them to companies. He assigned us to the Third Company. After we had gone to our company, we received our military uniforms. We put them on and returned to the parade ground.

Част II

Разправете за военната си служба!

LESSON 57

РАЗПИТ

1. What is your name?
2. Петър Стоянов.

3. What is your rank?
4. Редник съм.

5. What branch of service did you serve in?
6. В пехотата.

7. In which unit?
8. В 2-ра рота на 3-ти пехотен полк.

9. Where is the post (barracks) of your regiment located?
10. В западната част на град Пловдив.

11. How many men did your company consists of?
12. От 100 души.

13. Why did you leave Bulgaria?
14. Защото баща ми и майка ми са в Съединените щати.

15. Where did you surrender?
16. В гората до селото.

17. Were you alone there?
18. Не. Бях с сержантите Петров и Попов.

19. What happened to them?
20. Петров го убиха, а Попов го раниха.

21. How come?
22. Войниците Ви мислеха, че сме неприятели.

23. What weapons were you carrying?
24. Аз носех винтовка, а сержантите - пистолети.

LESSON 57

РАЗПИТ

1. Как се казвате?
2. Peter Stoyanov.

3. Какъв чин имате?
4. I am a private.

5. В кой род войска служихте?
6. In the infantry.

7. В коя част?
8. In the second company of the 3rd Infantry Regiment.

9. Къде се намира казармата на полка Ви?
10. In the western part of the city of Plovdiv.

11. От колко души се състоеше ротата Ви?
12. One hundred.

13. Защо напуснахте България?
14. Because my father and mother are in the United States.

15. Къде се предадохте?
16. In the forest by the village.

17. Сам ли бяхте там?
18. No. I was with the sergeants Petrov and Popov.

19. Какво стана с тях?
20. Petrov was killed, and Popov was wounded.

21. Как така?
22. Your soldiers thought that we were enemies.

23. Какви оръжия носехте?
24. I was carrying a rifle, and the sergeants - pistols.

LESSON 57

РЕЧНИК

бу́дка f.	sentry box; booth
ведна́ж adv.	once
винто́вка f.	rifle (Russian)
вход m.pl. вхо́дове after num. вхо́да	entrance, way in
въоръже́н,а,о,и	armed
живо́т m.	life
задължи́телен,лна,о,и	mandatory, obligatory, compulsory
ка́ска f.	helmet
команди́р m.	commander
помо́щник команди́р	assistant commander
лазаре́т m.	dispensary
марш m.pl. ма́ршове ма́рша	march; march (music)
медици́нски,а,о,и	medical
му́зика f.	music, brass band
нача́ло n.pl.	beginning
в нача́лото /на/	at the beginning (of)
новобранец m.pl. нци, after num. новобра́неца	recruit
оттога́ва	since then
пала́ска f.	cartridge box
пехо́тен,тна,о,и	infantry
плац m.pl. пла́цове after num. пла́ца	drill field, parade ground
повиква́телен,лна,о,и	draft
повиква́телна за́повед	draft notice
полк m.pl. по́лкове after num. по́лка	regiment
получа́вам полу́ча,и,их	to receive
постъ́пвам постъ́пя,и,их	to behave
постъ́пвам на вое́нна слу́жба	to enter the service
постъ́пвам в каза́рмата	to enter the service
поясо́к m.pl. ци, after num. поясо́ка	belt
преда́вам се преда́м се,даде́ се,да́дох се, да́де се	to surrender
пре́глед m.	survey; medical examination; (mil.) inspection, review

LESSON 57

просто́рен,рна,о,и	spacious, roomy
пу́скам	to let, to allow, to permit
пу́сна,е,ах	
пу́скам ня́кого да вле́зе	to let somebody in
развя́вам се	to fly
разве́я се,е́е се,вя́х се	
разпреде́лям	to distribute, to assign
разпределя́,и,их	
разпреде́лям по ро́ти	to assign to companies
род m.pl. ро́дове́	clan, tribe, family;
after num. ро́да	gender
род войска́	branch of service
ро́та f.	(mil.) company
стълб m.pl. стъ́лбове	pole, post
after num. стъ́лба	
часово́й m. with art. часово́ят,я	sentry, guard
pl. часово́и after num. часово́я	
щаб m.pl. ща́бове	headquarters
after num. ща́ба	
явя́вам се	to appear, to turn up
явя́ се,и́ се,и́х се	
явя́вам се на медици́нски пре́глед	to report for medical examination

Походен марш

LESSON 57

Танкова колона

ПЕТДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 58

LESSON 58

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Vocative Case of Masculine Common Nouns

II. Vocative Case of Adjectives

I. Vocative Case of Masculine Common Nouns

1.

Сега аз ще кажа на този ученик да дойде при мен.
Ученико, елате при мен!

Г-н А......., кажете на този ученик да дойде тук!	Ученико, елате тук!
Г-н Х......., кажете на този войник да донесе книгата!	Войнико, донеси книгата!

този мъж
- българин
- американец
- началник
- ученик
- войник
- французин
- работник
- селянин

2.

Сега аз ще кажа на старшината да дойде тук.
Старшино, елате тук!

Г-н Б........, кажете на този старшина да дойде тук!	Старшино, елате тук!

владика

LESSON 58

3.

Сега ще кажа на доктора да дойде тук.
Докторе, елате тук!

Г-н В......., кажете на доктора
да дойде в къщи!
Докторе, елате в къщи!

ефрейтор, лейтенант, капитан,
студент, курсист, майстор

4.

Сега ще кажа на този човек да дойде тук.
Човече,елате тук.

Г-н........, кажете на този човек да дойде
тук!
Човече, елате тук!

.... на Бог да ти помогне!
Боже, помогни ми!
на този господин да дойде!
брат си
сина си

5.

Сега ще кажа на комшията да дойде.
Комшийо, ела тук!

Г-н Г......, кажете на комшията да дойде!
съдията
часовоя

6.

Сега ще кажа на другаря си да дойде.
Другарю, ела тук!

Г-н Х......, кажете на другаря да дойде тук!
учителя
приятеля, неприятеля
председателя

7.

Г-н........., кажете на работника да работи повече!
на зъболекаря да не Ви слага пломба!
на доктора, че ще го повикам по телефона довечера!
на другаря си да учи всеки ден!

Г-н........., попитайте учителя си дали има тази книга!
владиката дали ще има черква утре!
комшията дали ще се прибере рано в къщи!
съдията дали ще бъде в затвора утре!
приятеля си дали може да ви даде пари на заем!
този студент дали знае добре урока си!
този човек дали знае колко е часът!
ефрейтора дали е стрелял с картечница!

и т. н.

II. Vocative Case of Adjectives

Драг........приятел
Драги приятелю!

драг........приятел	Драги приятелю!
стар, добър, скъп, любезен, малък	Стари приятелю!
	и т. н.
господин, Христо, Петър, човек, мъж, брат, братовчед, чичо, син, капитан	
и т. н.	

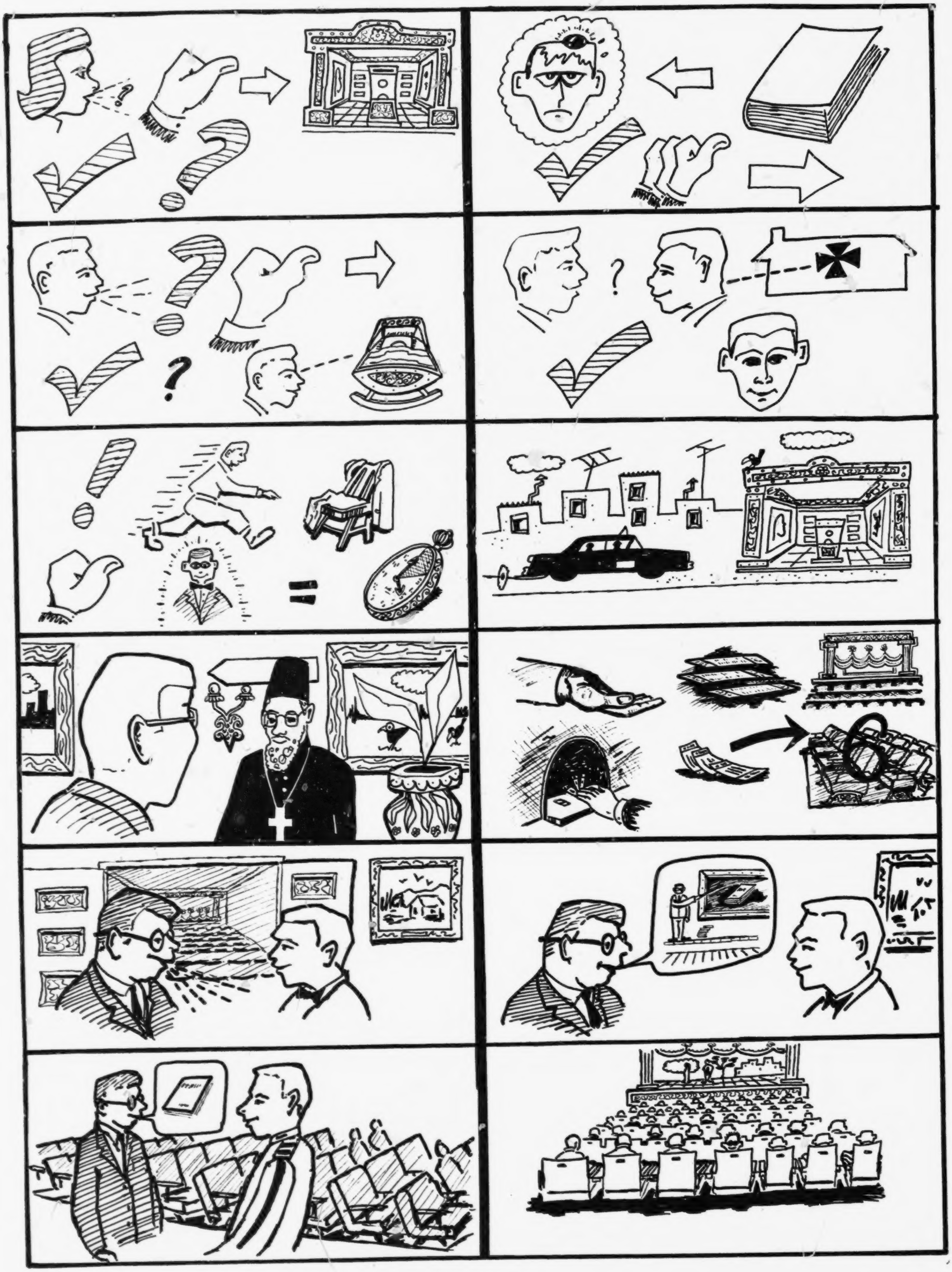

УРОК 58 - РАЗГОВОР

НА ТЕАТЪР

Пенка, Добри, Христо и Стоян Ковачеви

Пенка
- Ей, дра́ги мъ́жо, нали́ ми обеща́ да ме заведе́ш та́зи ве́чер на Наро́дния теа́тър?

Добри
- Вя́рно, забра́вих. Какво́ да́ват?

Пенка
- Дра́мата "Под и́гото" по рома́на от Ива́н Ва́зов.

Добри
- Добре́, ще оти́дем. Приготви́ се!

Христо
- Та́тко,мо́же ли и аз да до́йда?

Добри
- Мо́же да до́йдеш, ако ба́те ти Стоя́н оста́не в къ́щи да гле́да бе́бето.

Христо
- Ба́те Стоя́не, ще оста́неш ли в къ́щи?

Стоян
- С удово́лствие, бра́тко.

Добри
- Приготви́ се бъ́рзо, си́не! Ня́маме мно́го вре́ме.

Христо
- След де́сет мину́ти съм гото́в, та́тко.

/След ма́лко взи́мат такси́ и оти́ват в Наро́дния теа́тър. Във фоайе́то на теа́търа те сре́щат влади́ката и споре́д обича́я се поздравя́ват./

Добри
- Добъ́р ве́чер,дя́до влади́ко! Прия́тно ми е да Ви ви́дя.

Владиката
- Добъ́р ве́чер, г-н Попо́в,и аз се ра́двам, че Ви ви́ждам.

/Оти́ват на ка́сата за биле́ти./

Добри
- /Към касие́ра/ Да́йте ми, мо́ля, три биле́та на еди́н от пъ́рвите редове́!

Касие́рът на теа́търа
- Ето Ви, г-не, три биле́та на ше́сти ред.

/Баща́та пла́ща биле́тите. В коридо́ра Хри́сто сре́ща сво́я учи́тел по бъ́лгарски ези́к и литерату́ра Пе́нев./

Христо
- Добъ́р ве́чер, г-н учи́телю!

Учителят
- Добъ́р ве́чер, Хри́сто! Как си?

Христо
- Благодаря́, добре́ съм. Ра́двам се, че ще ви́дя дра́мата "Под и́гото" та́зи ве́чер.

Учителят
- И аз се ра́двам. Ще я изуча́ваме наско́ро.

/Вли́зат в сало́на на теа́търа./

Добри /Към разпореди́теля, ко́йто му посо́чва места́та./
- Друга́рю, да́йте ми една́ про́грама!

Разпоредителят
- Заповя́дайте, друга́рю!

/Вси́чки ся́дат. Заве́сата се вди́га./

---

5. на - to, shows the purpose of going there; to see a dramatic piece, not a mere visitation of the building. In the last case the preposition в would be used.
9. Ива́н Ва́зов (1850-1921) the most famous and prolific Bulgarian writer. He wrote poems, short stories, novels, and plays (comedies and dramas). In his novel "Под и́гото" "Under the Yoke" he describes the life of the Bulgarian people under Turkish rule (1396-1878). Parts of the novel were dramatized in a very successful play under the same name.
26. влади́ка, bishop, is greeted by everybody, no matter whether one knows him personally or not.
41. по of; учи́тел по бъ́лгарски ези́к и литерату́ра teacher of Bulgarian language and literature; here по indicates the field, sphere of activity, work.

LESSON 58

ГРАМАТИКА

I. VOCATIVE CASE OF MASCULINE COMMON NOUNS*

The common masculine nouns form their vocative case by adding to their nominative O or E, or by changing their nominative ending into O, ЙО, or Ю. Some do not undergo any change.

1. Ending O

a. All nouns ending in К, Х, Ж, Ц, Ч, Ш, and ИН form their vocative case by adding O.

Examples:

учени́к	pupil, student	учени́ко!
нача́лник	chief, boss	нача́лнико!
мона́х	monk	мона́хо!
мъж	husband	мъ́жо!
бое́ц	fighter	бое́цо!
ора́ч	plower	ора́чо!
апа́ш	thief	апа́шо!
бъ́лгарин	a Bulgarian	бъ́лгарино!

b. All nouns ending in A form their vocative by changing A to O.

Examples:

влади́ка	bishop	влади́ко!
войво́да	chieftain	войво́до!

2. Ending E

a. All nouns ending in a consonant except those mentioned above in 1.a. form their vocative with the ending E.

Examples:

поп	priest	по́пе!
до́ктор	doctor	до́кторе!

---

* Cf VI, p.10 where the vocative case of masculine proper nouns is discussed.

b. The following nouns form their vocative with the ending E with some change in their stems:

Examples:

Бог	God	Бо́же!
старе́ц	old man	ста́рче!
чове́к	man	чове́че
Дими́тър	Dimiter	Дими́тре!
Хри́стос	Christ	Хри́сте!
брат	brother	бра́те! or бра́тко
син	son	си́не! or си́нко!
бащá	father	бащи́це! or ба́щичко!

3. Ending ЙО

All nouns ending in Я form their vocative by changing Я to ЙО.

Examples:

съдия́	judge	съди́йо!
комши́я	neighbor	комши́йо!

4. Ending Ю

All nouns ending in AP and ТЕЛ form their vocative with the ending Ю.

Examples:

учи́тел	teacher	учи́телю!
друга́р	friend	друга́рю!
цар	king	ца́рю!

II. VOCATIVE CASE OF ADJECTIVES

a. Only the masculine form of the adjectives has a special form for the vocative case. The ending is И.

LESSON 58

Examples:

мил	dear	ми́ли Ива́не!	dear Ivan!
драг	dear	дра́ги Пе́тре!	dear Peter!
скъп	dear	скъ́пи бра́тко!	dear brother!

b. The adjectives ending in ЪЛ, ЪР, ЪК, and ЕН which lose Ъ and Е, (Cf. Vol. II, 137) form their vocative after losing Ъ and Е.

Examples:

зъл	зли въ́лче!	fierce wolf!
добъ́р	добри́ чове́че!	(my) good man!
че́рен	че́рни дя́воле!	black devil!
ма́лък	ма́лки бра́те!	little brother!

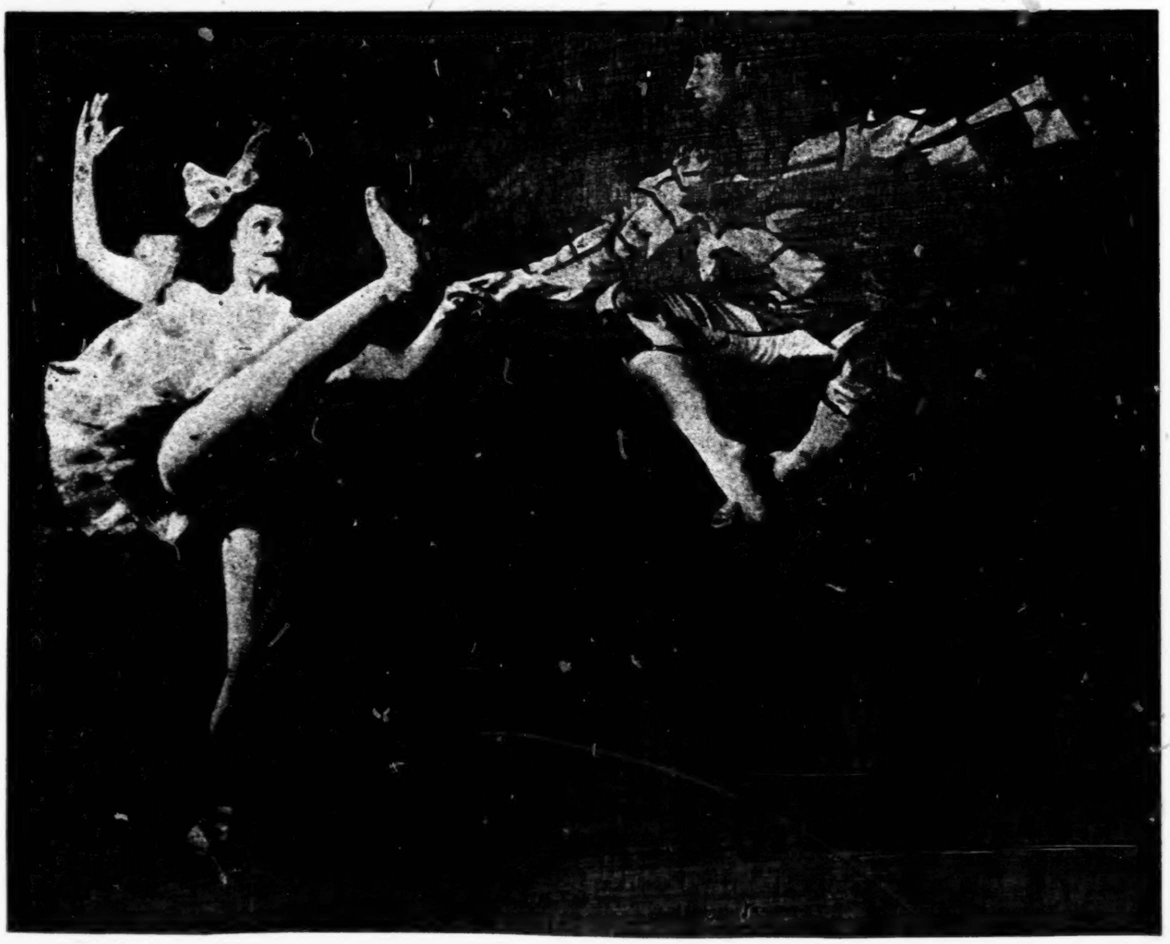

Балетна продукция на Софийската народна опера

LESSON 58

Премиера на българската опера „Цвета“ от маестро Г. Атанасов. На снимката: на преден план Радка Конфорти в ролята на Цвета, Иван Арсов (вдясно) в ролята на Спас и Милен Паунов в ролята на кума

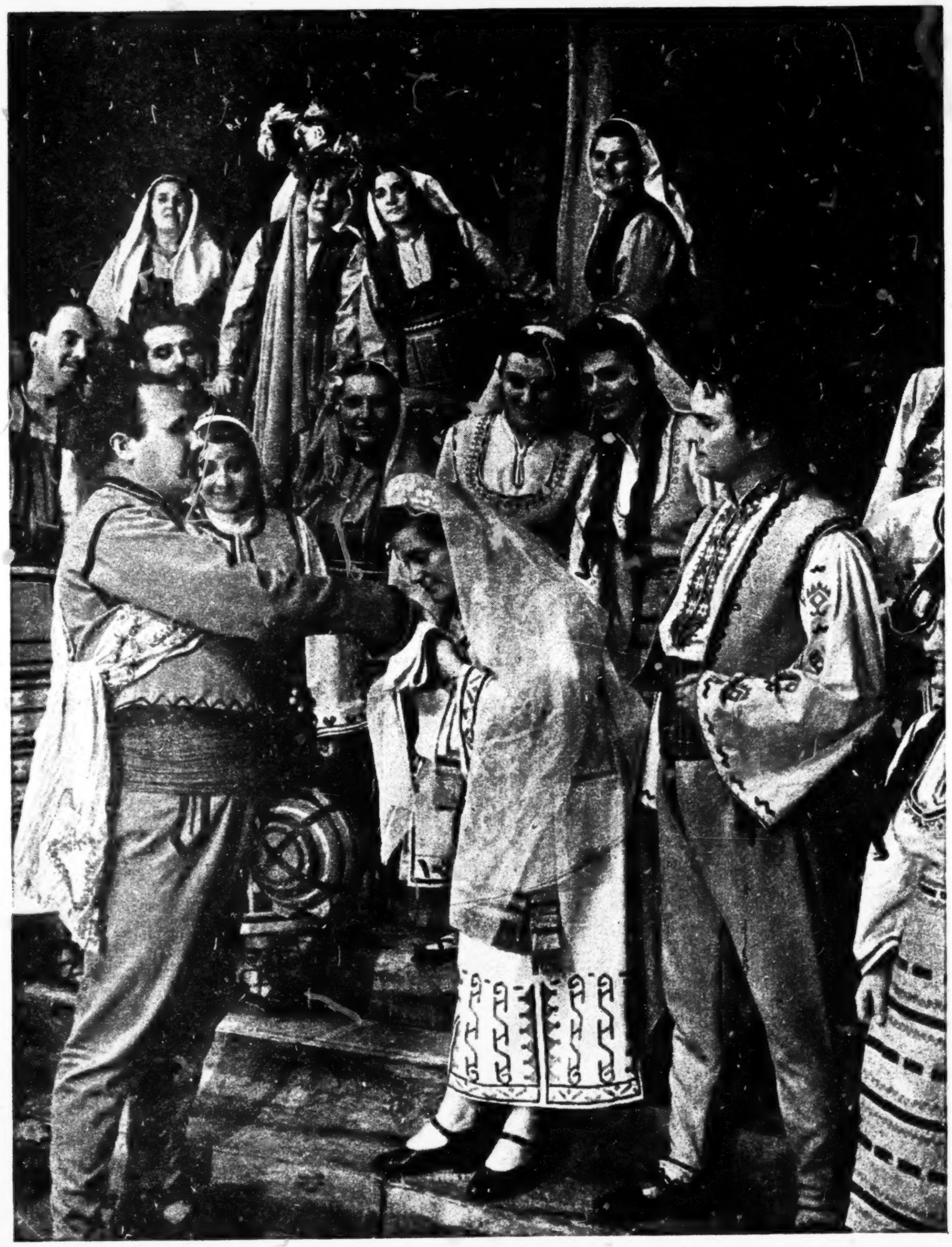

LESSON 58

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: I. Vocative Case of Masculine Common Nouns

II. Vocative Case of Adjectives

1.

Г-н......., попитайте другаря си Попов дали може да дойде тук!
приятеля си дали е написал домашната си работа!
този ученик дали разбира български!
доктора дали може да Ви приеме днес!
зъболекаря дали ще Ви постави пломба!
този писател дали е написал нещо напоследък!
този софиянец колко жители има София!
разпоредителя дали има програма!
комшията си дали може да ти даде малко захар!
този човек къде е улица "Раковски"!
брат си дали ще отиде на екскурзия в неделя!

и т. н.

българин, французин, американец, войник, син, лейтенант, господин, владика, съдия, курсист, председател, неприятел, часовой, началник, капитан, мъж, селянин и т. н.

2.

Г-н........., помолете другаря Славчев да Ви даде учебника!
съдията да не Ви праща в затвора!
доктора да Ви прегледа!

Г-н........, помолете учителя си да Ви прочете урока още един път!
брат си да Ви даде десет лева на заем!
братовчед си да отиде на екскурзия с тях!
този ученик да Ви разправи урока!
този студент да излезе от стаята!
комшията да слезе от покрива на къщата!
владиката да влезе в стаята!
този човек да не яде много!

и т. н.

3.

Драг........ приятел	Драги приятелю!
Петър	Драги Петре!
състудент	
мъж	
Христо	
човек	
господин	
и т. н.	

скъп, добър, стар,
малък, любезен

и т. н.

LESSON 58

ЧЕТИВО

Столицата на България, София, е много хубав и модерен град с около 650,000[1] жители. В него има хубави здания,красиви паркове, много театри, кина, музеи и нощни заведения. Народният театър "Кръстю Сарафов" е най-големият и най-известният. В него представят класически и модерни пиеси.

Българите много обичат своя Народен театър. Затова не само софиянци, но и хора от провинцията го посещават често.

Един ден Пенка и Добри Ковачеви решиха да отидат на театър със сина си Христо. Даваха българската драма "Под игото".[2] Тази драма представя живота на българите под турско робство. Тя е написана по романа със същото име от българския писател Иван Вазов. Драмата "Под игото" е много често в репертоара[3] на театъра. Българите обичат да я гледат, защото в нея се говори за свободата на народа. Българите обичат свободата.

Ковачеви отидоха с такси[4] до театъра. Във фоайето на театъра те срещнаха софийския владика.[5] Те го поздравиха и размениха няколко думи с него. След това Добри Ковачев отиде при касиера на касата и купи три билета партер на третия ред.

Междувременно[6] Христо, който беше ученик в I-во средно училище,[7] видя своя учител по български език и литература и го поздрави любезно. Учителят се зарадва,като видя своя ученик. Класът на Христо наскоро щеше да изучава[8] романа "Под игото" в училище.

Първият[9] звънец на театъра би. Всички почнаха да влизат в салона. Когато Ковачеви влязоха в салона, един разпоредител им посочи местата и им даде една програма. Малко след това вторият звънец би. Вдигнаха завесата,[10] и представлението[11] започна.

---

1. Including the suburbs and several adjoining villages.
2. Под и́гото see footnote under the dialogue of this lesson.
3. репертоа́р repertory, is of course dictated by the ideology of the communist party. Besides a few Bulgarian plays

Soviet plays are mainly shown. Some plays by Western authors are also shown sometimes, but with proper modification to fit the communist ideology and propaganda.

4. такси́ there are a few taxis in Sofia. Streetcars, busses and trolley busses are the means of transportation.
5. The bishop of Sofia, of the bishopric of Sofia, was the first among the other bishops.
6. in the meantime, meanwhile.
7. I-во сре́дно учи́лище lit.1st middle school,actually high school,so named because its four year course is in the middle between the elementary school with seven years course and the university with a minimum course of four years. Сре́дното учи́лище replaced the former гимна́зия which had a five year course. There are 20 сре́дни учи́лища in Sofia, all coeducational/сме́сени/.
8. ще́ше да изуча́ва was going to study.
9. Two bells ring before the show starts as well as at the end of each intermission.
10. заве́са curtain
11. представле́ние show, performance

Скица из балета „Нестинарка“ от Марин Големинов

LESSON 58

ПРЕВОД

According to Peter his father and mother were in the country last month. They visited some relatives there. They wanted to buy a little house with a small vegetable garden there. But they had to return home before buying the house, because his mother didn't feel very well.

Peter tells me that after returning home, his mother got sick. She had a sore throat and was running a high temperature. She got well just a few days ago.

According to his parents the villagers built many new houses around the square and along the main street. They brought electricity to the village from the main power plant near the river. They also started putting in the sewerage.

All his relatives are well. His uncle Pendo built a new house. He sold the old house because the roof and a few other things needed repairing and he just didn't have time for that. His cousin Nadya wanted to go abroad and study medicine in Germany. She was studying German a few hours every day. She had a German textbook but didn't have a German dictionary. That's why she asked him to buy one for her.

LESSON 58

ВЪПРОСИ

1. Какъв град е столицата на България?
2. Колко жители има София?
3. Какво друго има в София освен театри?
4. Кой е най-големият и най-известният театър в България?
5. Какви пиеси се представят в него?
6. Защо не само софиянци, но и хора от провинцията го посещават често?
7. Кой реши един ден да отиде на театър?
8. Коя драма даваха в театъра?
9. Какво представя тази драма?
10. По кой роман е написана драмата "Под игото"?
11. Защо тази драма е много често в репертоара на театъра?
12. За какво се говори в тази драма?
13. Кой обича свободата?
14. С какво отидоха Ковачеви до театъра?
15. Къде срещнаха те владиката?
16. Какво направиха те, след като го поздравиха?
17. Защо Добри Ковачев отиде при касиера на касата след това?
18. Какви билети купи той?
19. Кого видя Христо междувременно?

20. Какво направи Христо, след като видя своя учител по български език и литература?

21. Защо се зарадва учителят на Христо?

22. Кой щеше да изучава наскоро романа "Под игото" в училище?

23. Кога започнаха всички да влизат в салона?

24. Какво направи един разпоредител, когато Ковачеви влязоха в салона?

25. Какво им даде разпоредителят, след като им посочи местата?

26. Какво стана, след като вторият звънец би?

Оптимисти
22
Оптимисти
23
МИРА
24
МИРА
25
Оптимисти
26
МИЛИОНЕР
27
КИНО

Театрален
афиш

LESSON 58

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

A.

- Teacher, are we going to study the drama "Under the Yoke" soon?
- Yes, dear Peter. Do you have the novel?
-
- No, I don't. The People's Theater presents the drama tomorrow night and I'm going to see it.
- Very good. Your comrade Ivan has two copies of this novel. You can buy one.

- (Turns to Ivan) Comrade, I hear that you have two copies of the novel "Under the Yoke". Will you sell me one?
- With pleasure, friend. It cost fifteen leva and ninety-five stotinki when I bought it. I'll sell it to you for nine leva and eighty stotinki.

- Man, you want a lot of money.
- Well, neighbor, don't buy it if you think it is too expensive.

B.

Write a short letter to a friend in Bulgarian.

Част II

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!

2. Запишете отговорите на въпроси 1-12 на магнитофонна лента!

LESSON 58

РЕЧНИК

бе́бе n.	baby
бия,е,бих	to beat, to ring
звъне́цът би́е	the bell is ringing, the bell rings
вди́гам се	to rise
вди́гна се,е се,ах се	
да́вам	
какво́ да́ват?	what do they play? what's on?
дра́ма f.	drama
жи́тел m. with art. жи́телят,я	inhabitant, resident
заведе́ние n.	1. establishment, institution 2. shop, enterprise
но́щно заведе́ние	night club
заве́са f.	curtain
звъне́ц m.pl.	bell
звъне́цът би́е	the bell rings, is ringing
и́го n.	yoke
изуча́вам	to study, to make a study of
изу́ча,и,их	
ка́са f.	box office
ка́са за биле́ти	box office
класи́чески,а,о,и	classic, classical
литерату́ра f.	literature
любе́зен,зна,о,и	kind,friendly
междувре́менно	in the meantime, meanwhile
но́щен, но́щна,о,и	night, nightly
но́щно заведе́ние	night club
па́рте́р m.	the main floor in a theater; ground floor
пие́са f.	play
писа́тел m. with art. писа́телят,я	writer
по prep. indicates the field of activity, work	according to
по рома́на на.....	according to the novel by, based on the novel by
учи́тел по бъ́лгарски	a teacher of Bulgarian
посо́чвам	to show
посо́ча,и,их	

LESSON 58

представлéние n.	show, performance
предстáвям	to perform, to present
предстáвя,и,их	
прóгрáма f.	program
размéням	to exchange
разменя́,и́,и́х	
разпореди́тел m. with art. ят,я	usher
репертоáр m.	repertoire, repertory
рóбство n.	slavery
салóн m.	1. hall 2. auditorium (of a theater)
софия́нец m.pl. софия́нци	an inhabitant of Sofia
срéден,срéдна,о,и	middle
I-во срéдно учи́лище	Ist High School
ту́рски,а,о,и	Turkish
фоайé n.	foyer, lobby

Баща и син от драмата "Гераците"

LESSON 58

"Антимилитаризмът" на комунистите започва с децата

ПЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 59

LESSON 59

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Forms of the Past Indefinite and Past Perfect Tenses

1.

Аз съм написал домашната работа.
Той казва, че аз съм бил написал домашната работа.

Ти си написал домашната работа.
Той казва, че ти си бил написал домашната работа.

Г-н А....., г-н Б.... написал ли е домашната работа?
Да, той е написал домашната работа.

Г-н Б....., какво казва г-н А......?
Той казва, че аз съм бил написал домашната работа.

Г-н П....., аз написал ли съм писмото?
Да, ти си написал писмото.

Г-н Х....., какво каза г-н П......?
Той каза, че ти си бил написал писмото.
Той каза, че си бил написал писмото.
Ти си бил написал писмото.
Бил си написал писмото.

Аз съм купил къщата.
Ти си станал рано.
Аз съм научил урока.
Ти си прочел романа.
Аз съм му дал пари на заем.
Ти си пристигнал със сутрешния влак.
Аз съм се прибрал късно в къщи.

и т. н.

2.

Той е научил урока.
Чух, че той бил научил урока.
Чух, че бил научил урока.
Бил научил урока.

Г-н Т......, г-н Р..... научил ли е урока?

Чух, че бил го научил.
Той каза,че.......
Казват, че........
Разправят, че.....
Според Иван.......

Той написал ли е домашната си работа?
Той върнал ли се е?
Учителят влязъл ли е в стаята?
Брат ти заминал ли е за чужбина?
Кольо обръснал ли се е вече?

и т. н.

3.

Тя е пристигнала в София.
Чух, че тя била пристигнала в София.

Момичето е влязло в двора.
Петър каза, че момичето било влязло в двора.

Братовчедка ти пристигнала ли е в София?
Момичето влязло ли е в черквата?
То написало ли е домашната си работа?
Радка сложила ли е масата?
Леля ти отишла ли е на село?
Кога се е прибрала сестра ти?
Кога се е върнало сестричето на Боян?
Къде е спало то?

и т. н.

4.

Ние сме научили урока.
Той каза, че ние сме били научили урока.
вие сте били научили урока.
те били научили урока.

Какво каза той?	Той каза, че ние......... вие те
Г-н Х......, студентите написали ли са домашната си работа?	Разправят, че били я написали. Чух, че...... Г-н П..... каза, че.... Според Х.....

Вие научили ли сте урока?
Децата върнали ли са се от училище?
Ние получили ли сме новите учебници?
Вие......
Те.......

Те заминали ли са за странство? Вие пренесли ли сте се вече? В кой хотел са отседнали родителите ти? Ние давали ли сме пари на Христови? Студентите прочели ли са новото четиво? Къде са взели квартира? Къде са отишли курсистите? Те заминали ли са вече за Италия? Вие купили ли сте вече къщата? Децата легнали ли са си вече? и т. н.	Казаха ми, че............ Чух, че................. и т. н.

4.

Г-н Христов, Вие прочел/и/ ли сте този вестник?	Не, но Иван казва, че съм го бил прочел.
Аз прочел ли съм този вестник?	Той ми каза, че сте го бил прочел. ...., че Вие сте го били...

LESSON 59

Аз написал ли съм домашната работа?
Аз научил ли съм урока добре?

Аз /г-жа С.........говори/ научила ли съм урока добре?

Чух, че Вие сте била научила /ти си била научила/ урока добре.

Ти, Радке, сложила ли си масата?

и т. н.

Вила в курорта Боровец до София

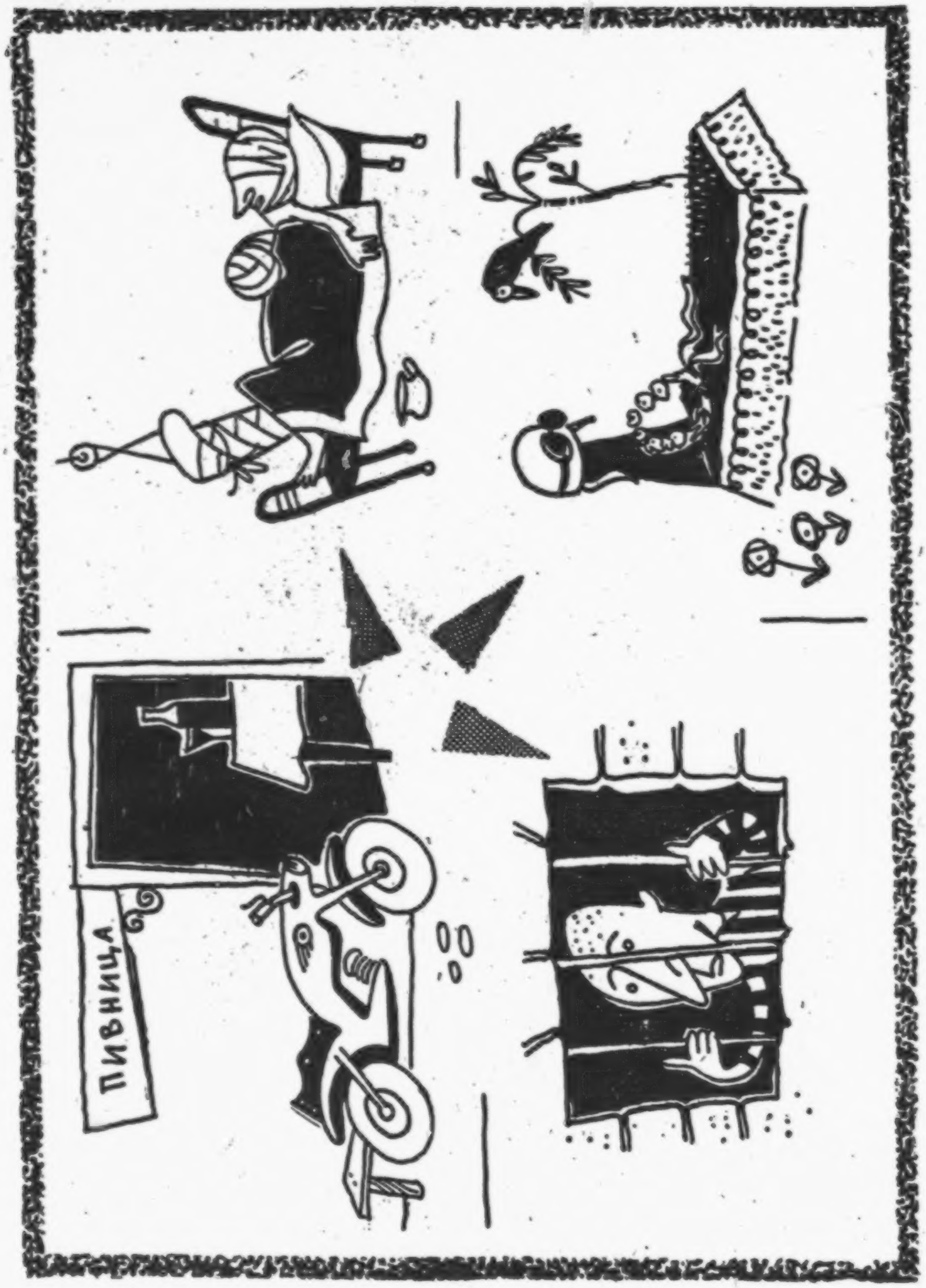

След влизането в пивницата — трите възможни изхода

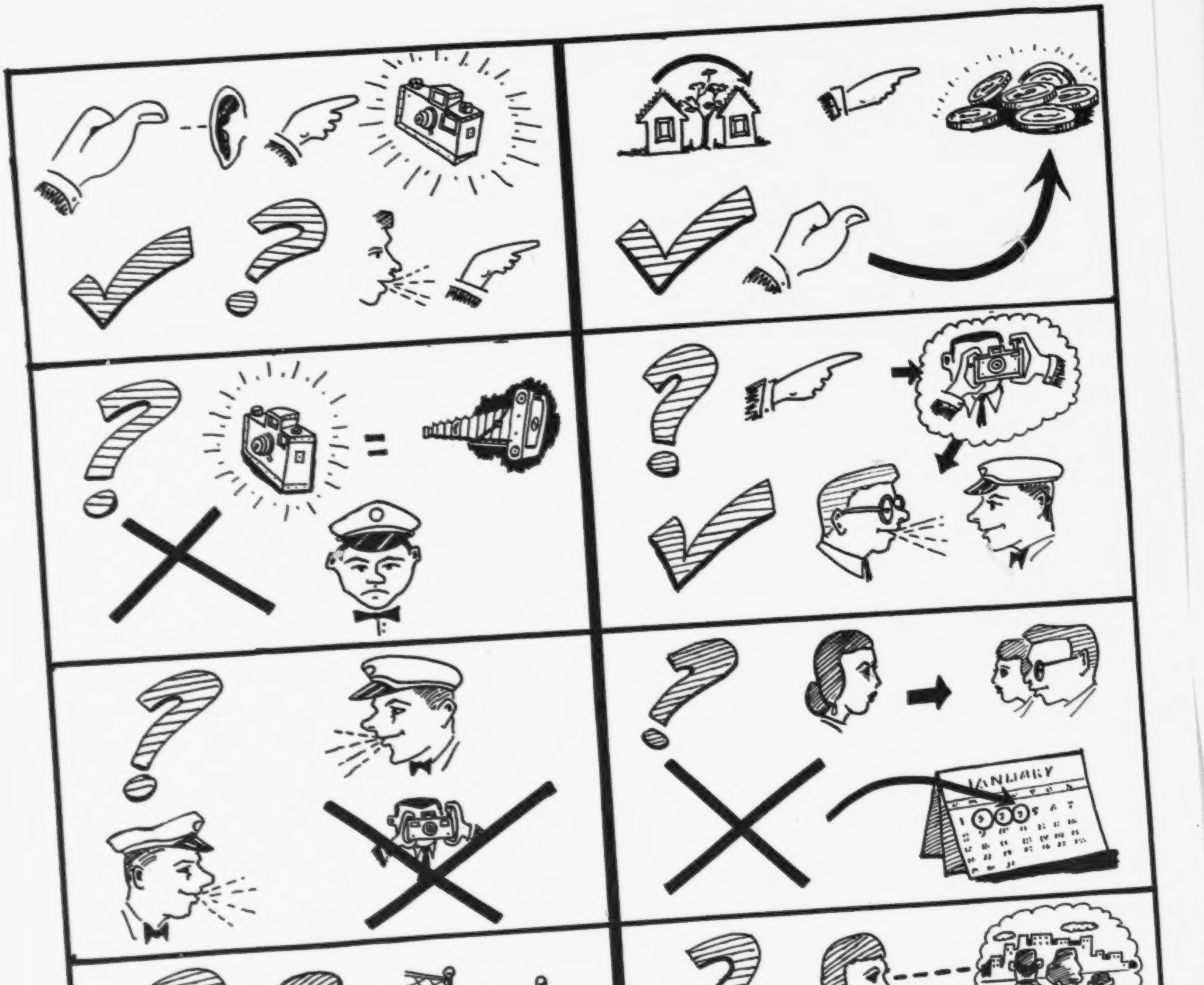
JANUARY
JANUARY
FEBRUARY
MARCH
1
JANUARY

УРОК 59 - РАЗГОВОР

НА МИТНИЦАТА

Иван
Васил

- Васи́ле, чух, че ти си си бил ку́пил нов
5 фотографи́чески апара́т във Вие́на.
- Да, ку́пих си. Кой ти ка́за?

- Съсе́дът ти Пипе́ров. Бил си пла́тил мно́го
ми́то за не́го.
- Да. За съжале́ние тря́бваше да платя́.

10 - Апара́тът не можа́ ли да ми́не като́ стар,
употребя́ван?
- Не можа́. Митнича́рят бе́ше мно́го строг.

- Си́гурно не си му ка́зал, че си го употребя́вал.
- Как не! Ка́зах му.

15 - А той какво́ ре́че?
- Ка́за ми, че не съм го бил употребя́вал доста́тъчно.

- На́дя въ́рна ли се с теб?
- Не, тя си дойде́ ня́колко де́на след мен.

20 - Как е ми́нала през ми́тницата на гра́ницата?
- И тя тря́бвало да плати́ мно́го ми́то, поне́же била́
напъ́лнила куфа́рите си с копри́нени платове́.

- Видя́ла ли се е с Георги́еви във Вие́на?
- Не. Кога́то оти́шла да ги ви́ди, те били́ ве́че
25 зами́нали за Ита́лия.

- Ко́лко вре́ме ще стоя́т те там?
- Пи́сали ѝ, че ще́ли да стоя́т о́коло ме́сец.

---

4. Hearsay follows after чух. For that reason Vasil asks кой ти ка́за? on line 6.
7. The custom duties have been always high in Bulgaria. They are especially high now for merchandise coming from the West, or any non-communist country.

---

10. стар old, употребя́ван used. Стар is used here more in the sense of употребя́ван. The two words reinforce each other.

13. The past indefinite tense is used when the speaker has in mind an action which he expects to have happened, but was not witnessed by him. Compare lines 20 and 23. ..., че си го употребя́вал is hearsay of the past tense.

14. Как не! understood съм му ка́зал.Translate: of course!

15. And he, what did he say?

21. поне́же била́ напъ́лнила is hearsay of the pluperfect tense. Witness: поне́же бе́ше напъ́лнила....

23. Видя́ла ли се е.... did she meet ... lit. did she see...

24. ... те били́ ве́че зами́нали is hearsay. Witness: те бя́ха ве́че зами́нали.

Изглед от курорта Варна

LESSON 59

ГРАМАТИКА

HEARSAY FORMS OF THE PAST INDEFINITE* AND PAST PERFECT TENSES**

The Hearsay forms for the past indefinite tense and the past perfect tense are identical.

Hearsay Form

Past Indefinite and Past Perfect Tenses

Imperfective Aspect					Perfective Aspect			
аз	съм	бил	купу́вал	(They say) I have (had) bought	аз	съм	бил	ку́пил
		била́	купу́вала				била́	ку́пила
		било́	купу́вало				било́	ку́пило
ти	си	бил	купу́вал		ти	си	бил	ку́пил
		била́	купу́вала				била́	ку́пила
		било́	купу́вало				било́	ку́пило
той		бил	купу́вал		той		бил	ку́пил
тя		била́	купу́вала		тя		била́	ку́пила
то		било́	купу́вало		то		било́	ку́пило
ние	сме	били́	купу́вали		ние	сме	били́	ку́пили
вие	сте	били́	купу́вали		вие	сте	били́	ку́пили
те		били́	купу́вали		те		били́	ку́пили

Since the hearsay form is one and the same for both past indefinite and past perfect tenses, the context, i.e. the sequence of tenses can only help us to recognize which of the two tenses this form represents.

---

* See V, 16-19 for the witness form of the tense.

** See V, 200-204 for the witness form of the tense.

LESSON 59

a. For Past Indefinite Tense

Hearsay	Witness
Чух, че ти си си бил ку́пил нов фотографи́чески апара́т. I heard that you had bought a new camera.	Ти си си ку́пил нов фотографи́чески апара́т. You have bought a new camera.
Той бил плати́л мно́го ми́то. (They say) He has paid high custom duty.	Той е плати́л мно́го ми́то. He has paid high custom duty.

The actions expressed by ти си си бил ку́пил and ти си си ку́пил refer to an indefinite time in the past without any reference to another point in the past.

b. For Past Perfect Tense

Hearsay	Witness
Митнича́рят не зна́ел, че те били́ ку́пили дре́хите във Вие́на. (They say that) The customs official did not know that they had bought the clothes in Vienna.	Митничарят не знаеше, че те бя́ха ку́пили дре́хите във Вие́на. The customs official did not know that they had bought the clothes in Vienna.
Кога́то тя оти́шла да ги ви́ди, те били́ ве́че зами́нали за Ита́лия. (They say that) When she went to see them, they had already left for Italy.	Кога́то тя оти́де да ги ви́ди, те бя́ха ве́че зами́нали за Ита́лия. When she went to see them, they had already left for Italy.

The clauses били́ ве́че зами́нали and бя́ха ве́че зами́нали express a past action which happened before another action also in the past.

LESSON 59

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Hearsay Forms of the Past Indefinite and Past Perfect Tenses.

1.

Къде са отседнали Пеневи?	Казват, че били отседнали в хотел "България".
Отсядали ли са по-рано там?	Чух, че.............
Г-жа Пенева идвала ли е друг път тук?	Разправят, че....... Казаха ми, че.......
А момичето й?	Според..............
Тя завеждала ли е децата в "Парка на свободата"?	Те били отседнали...

Те ходили ли са в Германия?

А тя?..... А момичето?..
А той?..... А ти?.......
А вие?.... А майка ти?..

и т. н.

Научили ли сте урока за днес?
Кой от студентите не е написал домашната си работа за днес?

Чух, че Стоянов не бил написал..
че те.....
че аз.....
че тя.....
че ти.....

и т. н.

Тя учила ли е руски език по-рано?
Какъв език сте учили Вие по-рано?
Кой от Вас е учил италиански?

Кой си е купил нов фотографически апарат?
Той правил ли е снимки с новия си фотоапарат?
Сестра му виждала ли е снимките?
Тя донесла ли ги е в къщи?
Ти виждала ли си ги?
Аз видяла ли съм тези снимки?
Кой ти е дал пари на заем?
Христо пристигнал ли е?
Жена му не е ли оздравяла вече?
Колко инжекции й е бил лекарят?
Момичето й беше ли настинало преди това?

2.

Той беше ли вече докарал автомобила, когато те се върнаха в къщи?	Чух, че той бил вече докарал автомобила, когато те се върнали в къщи.

Ти беше ли прочел вече списанието, когато тя влезе в стаята?
Той беше ли вече написал домашната си работа, когато жена му се върна?
Те бяха ли си легнали вече, когато момичето им се прибра?
Те бяха ли вече почнали да поправят колата, когато сестра ти отиде там?

и т. н.

3.

Той беше ли вече написал домашната си работа, преди ти да отидеш у него?	Чух, че бил вече написал домашната си работа, преди да отида /съм отишел/ у него.

Ти взе ли пари на заем от Стоеви,
преди да тръгнат за чужбина?

Влакът беше ли заминал, преди те
да пристигнат на гарата?

Те бяха ли изяли пуйката, преди
да отиде тя там?

Децата бяха ли си легнали вече?

и т. н.

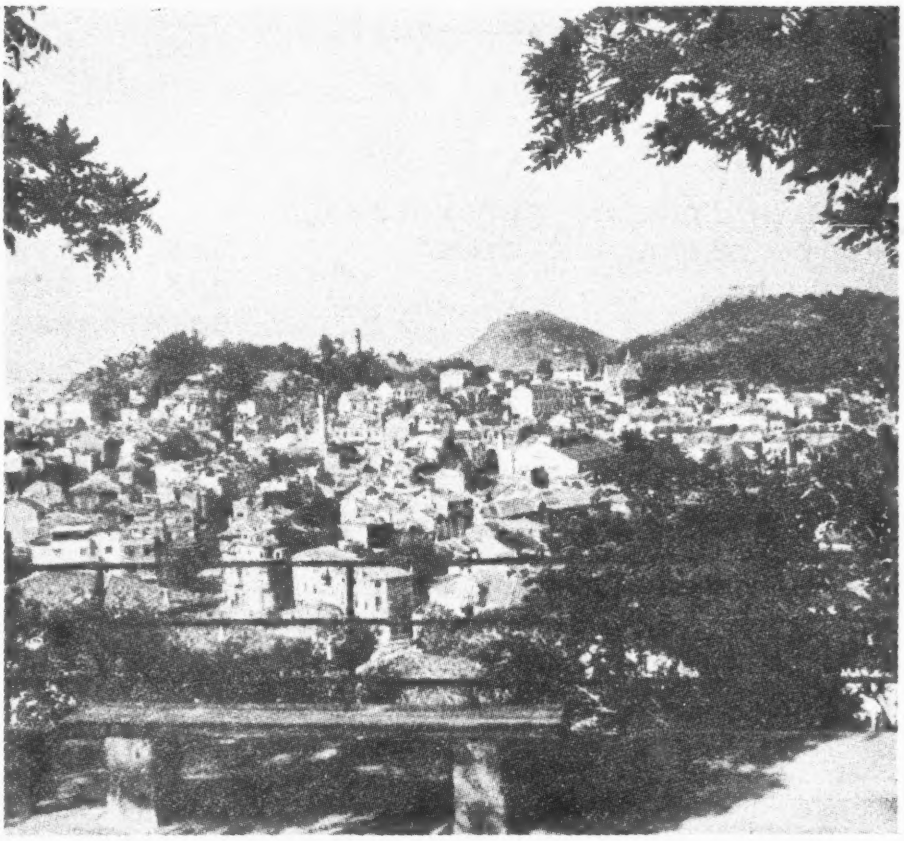

Изглед от град Пловдив

LESSON 59

ЧЕТИВО

Виена е столица на Австрия. Градът се намира на река Дунав. Той е един от най-красивите градове в Европа. Известен е с хубавата си валсова музика и веселия си живот. Виенската държавна опера е известна из цял свят.[1]

Преди Втората световна война много млади българи следваха в виенските университети. Други пък ходеха там да се наслаждават на хубавия живот. Преди да се върнат в България,те си купуваха различни неща: дрехи, ризи, вратовръзки, обувки, фотографически апарати и т. н. Фотоапаратите бяха не само хубави, но и ефтини.

Оня ден срещнах Ивана.[2] Той ми разправи, че Васил току-що се бил върнал от Виена. И той си бил купил фотоапарат от там. Платил само петстотин лева и бил много доволен от апарата. Направил много снимки на паметници,стари църкви, модерни сгради и паркове. За съжаление, когато се връщал,трябвало да плати много мито на българската граница. Митничарят, който прегледал багажа му, бил много строг. Казал на Васил, че не бил употребявал фотоапарата достатъчно време, за да мине[3] като стар.

Сестрата на Васил, Мара, с която той бил отишел във Виена, не се върнала с него. Искала да се види с Георгиеви,които били в Инсбрук[4] по това време. Отишла там, но те били вече заминали за Италия. Тя пристигнала в София преди няколко дена. И тя трябвало да плати много мито на границата, понеже била напълнила куфарите си с копринени платове, найлонови чорапи,чанти, червила и други дребни работи.

---

1. из цял свят throughout the world.
2. Ива́на is acc. case, which is preserved for masculine personal nouns in the Eastern dialects.
3. ми́не is witness form, but hearsay could also be used here: ми́нел. Usually,when the first subordinate clause (in this case: че не бил употребя́вал) is in hearsay, the next, depending on the preceding,is in witness form. The 2nd subordinate clause could also have hearsay for a stronger hearsay.
4. Innsbruck is a city in Western Austria.

LESSON 59

ПРЕВОД

Now we are taking a walk in the Park of Freedom. Accidentally we meet our old friend Ivan. He tells us that his sister will return from abroad soon. She'll live with his mother and father. He won't work any more at the Tractor Plant, because he's going to study at the university. He'll study law. That's why he'll live with his parents, too.

They'll move to a bigger apartment next week. The present tenants are going to vacate the apartment in a few days. He'll have to go and clean it before they move in. His cousin has a truck and he's going to help them with the transporting of their furniture.

Then he tells us that his little sister will start going* to school this year. She was sick a few weeks ago but is feeling well now.

Their father promised them that he would buy a car. That's why he, Ivan,is learning how to drive a car and is studying all the traffic regulations. As soon as he passes the examination successfully,he'll invite us to dinner at a restaurant, and we can eat and drink as much as we want.

---

* going transl: to go

LESSON 59

ВЪПРОСИ

1. Кой град е столица на Австрия?
2. Къде се намира градът?
3. Какъв град е Виена?
4. С какво е известен градът?
5. Коя опера е известна из цял свят?
6. Защо много българи ходеха във Виена преди Втората световна война?
7. На какво се наслаждаваха други там?
8. Какви неща си купуваха българите,преди да се върнат в България?
9. Какви бяха фотоапаратите?
10. Кого срещна Петър оня ден?
11. Какво разправи Иван на Петър?
12. Какво си бил купил Васил според Иван?
13. Колко платил Васил за фотоапарата?
14. Какви снимки направил Васил във Виена?
15. Защо трябвало Васил да плати мито на митницата?
16. Какъв бил митничарят, който прегледал багажа му на българската граница?
17. Какво казал митничарят на Васил за фотоапарата?
18. Кой не се върнал с Васил от Виена?
19. С кого искала да се види Мара,сестрата на Васил?

20. Къде били Георгиеви по това време?

21. Защо Мара не могла да намери Георгиеви, когато отишла в Инсбрук?

22. Кога пристигнала тя в София?

23. Какво станало с нея на границата при Драгоман?

24. Защо трябвало тя да плати много мито на границата?

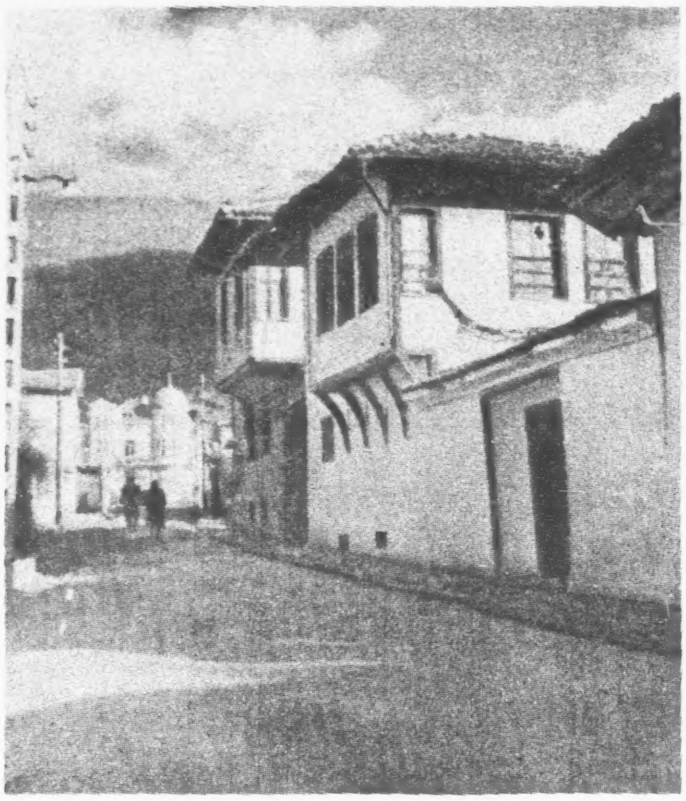

Село Шипка до Казанлък

LESSON 59

ДОМАШНА РАБОТА

Част 1.

Преведете на български:

- Who has learned this lesson well?
- Stoyan says that I have learned the lesson well. But I don't think so.

- What about the other students?
- According to him they haven't studied much, that's why they don't know it well.

- I heard that you had bought a new camera in Vienna.
- Yes, I bought one.

- Have you taken any pictures with it?
- No, I haven't, but my sister took some. She told me that she had taken a few.

- Have you heard anything from your uncle in the country?
- Yes. I received a letter from him a few days ago. He writes that the boy of his friend, the president of the village council, has become sick.

Част 2.

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Запишете на магнитофонна лента отговорите на въпроси 11-20!

LESSON 59

РЕЧНИК

апара́т m.	device, appliance, apparatus
фо́тоапара́т m.	camera
фотографи́чески апара́т	camera
бага́ж m.	baggage, luggage
ва́лсов,а,о,и	waltz
Вие́на f.	Vienna
война́ f.	war
Вто́рата свето́вна война́	the Second World War
вратовръ́зка f.	necktie, tie
гра́ница f.	border, frontier
дово́лен,лна,о,и	satisfied
Ду́нав m.	the Danube river, one of the largest rivers in Europe, which in its lower course is the northern frontier of Bulgaria
из цял свят	all over the world
ми́тница f.	custom-house
митнича́р m. with art. ят,я	custom-house officer
ми́то n.pl. мита́	duty, customs
на́йлонов,а,о,и	(of) nylon
наслажда́вам се на	to enjoy, to take pleasure in, to delight in
насладя́ се, и́ се, и́х се	
не́що n.pl. неща́	thing
о́ня ден	the other day
плат n.pl. платове́	cloth,material, fabric
пъ́лня,и,их	to fill
напъ́лня	
река́,рече́	to say
ре́кох,ре́че	
свето́вен,вна,о,и	world
съжале́ние n.	regret, pity
за съжале́ние	unfortunately
съсе́д m.	neighbor
употребя́вам	to use
употребя́,и́,и́х	
употребя́ван,а,о,и	used
фотоапара́т m.	camera
фотографи́чески,а,о,и	photographic
фотографи́чески апара́т	camera
ча́нта f.	bag, handbag, briefcase, valise
черви́ло n.pl. червила́	lipstick

ШЕСТДЕСЕТИ УРОК

LESSON 60

LESSON 60

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Vocative Case of Feminine Nouns

1.

Сега аз ще кажа на баба си да дойде тук.
Бабо, ела тук!

Г-н......, кажете на
тази баба да дойде тук! Бабо, ела тук!
Надежда
Мара
тази госпожа
тази жена
Ирина

2.

Сега аз ще кажа на тази госпожица да дойде тук.
Госпожице, елате тук!

Г-н......, кажете на
тази госпожица да дойде тук! Госпожице, елате тук!
Радка
Пенка
Стоянка
Марица
Марийка

3.

Сега аз ще кажа на леля си да дойде тук.
Лельо, ела тук!

Г-н......., кажете на
леля си да дойде тук!
Надя
Неделя

4.

Сега аз ще кажа на Мария да дойде тук.
Марийо, ела тук!

Г-н......., кажете на Мария да дойде тук!
София

5.

Г-н....., попитайте Мара дали е сложила масата!
Радка дали е наредила вилиците,
лъжиците и ножовете!
Мария дали ще отиде на Витоша в неделя!
баба си дали има достатъчно чай и захар!
леля си дали е приготвила раницата ти!
тази госпожица дали може да ми даде
адреса си!
Надя дали е донесла фотографическия
апарат!
София дали е платила много мито за
новия си фотоапарат!
тази госпожа дали знае кога тръгва влакът!
Марица дали е прочела това списание!
Неделя дали децата са си легнали вече!
Пенка дали е гледала този филм!

и т. н.

LESSON 60

6.

Г-н...., помолете тази госпожа да Ви каже колко е часът?

Ученик: Госпожо, колко е часът, моля?
кажете ми, моля Ви се, колко е часът!
можете ли да ми кажете колко е часът?

Г-н...., помолете тази госпожица да Ви разправи за автомобилната катастрофа!

Ученик: Госпожице, разправете ми, моля, за автомобилната катастрофа!

Г-н....., помолете Радка да сложи масата за вечеря!
Ученик: Радке, сложи, моля ти се, масата за вечеря!

помолете Мара да отиде да купи месо!
кажете на......

Надя да влезе в стаята!
баба си да излезе от стаята!
Мария да не яде много месо!
Надежда да ти даде десет лева на заем!
Ирина да държи този край на одеалото!
Марица да не изпие лимонадата!
Неделя да донесе фотоапарата!
Пенка да не забрави да донесе грамофонните плочи!
сестра си да дойде веднага!

и т. н.

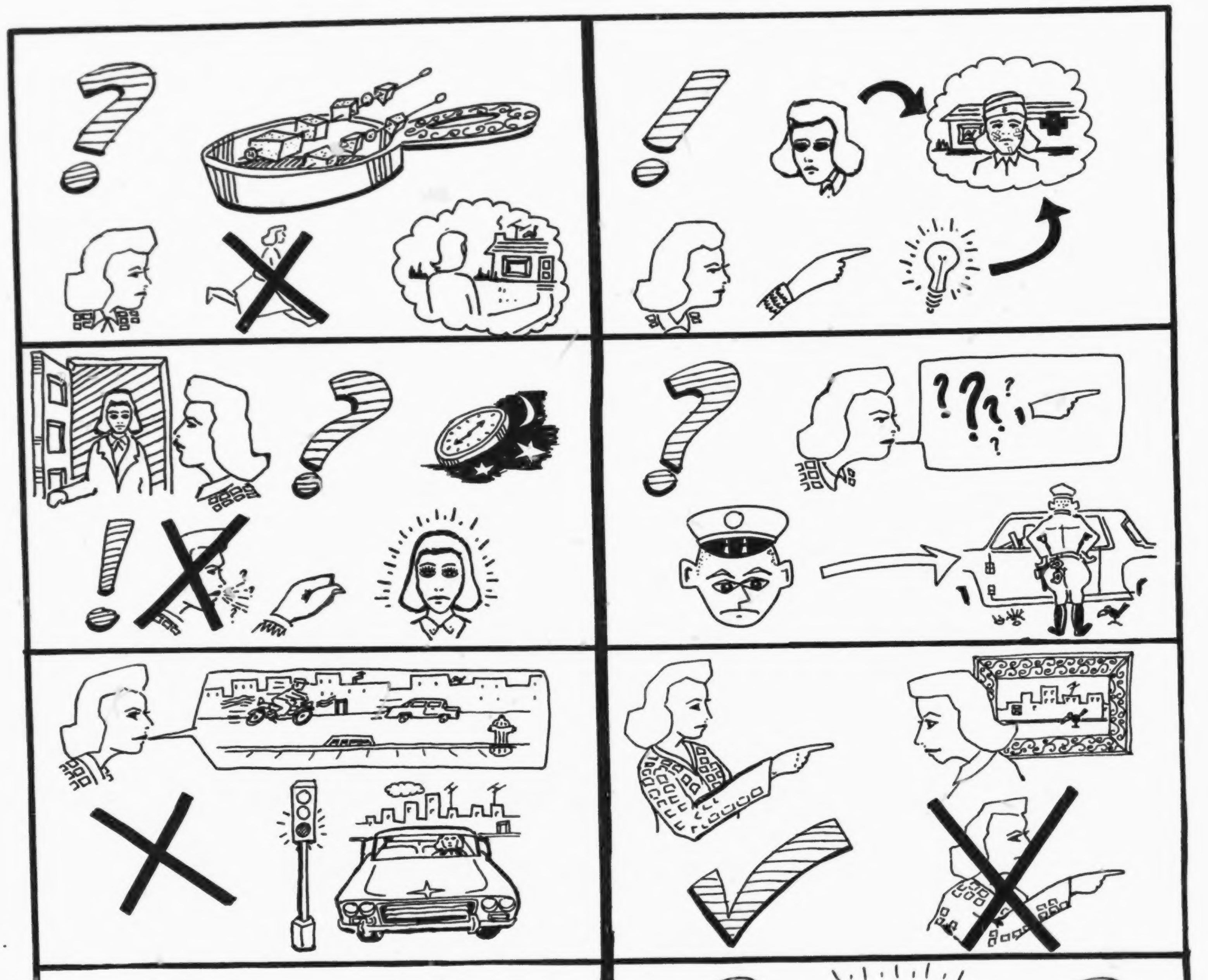

УРОК 60 - РАЗГОВОР

ШОФЬОРСКИ НЕПРИЯТНОСТИ

Радка Ганчева
Станка Ганчева

- Ма́мо, кога́ ще запо́чнем да пече́м шиш кеба́па?
- Не бъ́рзай то́лкова, Ра́дке! Мари́я не е присти́гнала о́ще.

- Да не й се е слу́чило пак не́що?
- Ти пък, Ра́до, само за ло́ши ра́боти ми́слиш.

/Мари́я присти́га след изве́стно вре́ме./

Станка Ганчева
Мари́я Ковачева

- Мари́йо ма, защо́ закъсня́ то́лкова мно́го?
- Не ме пи́тай, мари ле́льо, че съм мно́го ядо́сана.

- Защо́ ма? Какво́ ти се слу́чи?
- Еди́н проста́к милиционе́р ме глоби́.

- Брей, си́гурно си ка́рала пак като лу́да.
- Не. Тоз път не спрях пред еди́н светлофа́р.

- Така́ ти се па́да, че́до. Заслужа́ваш си го.
- Знам, знам, ле́личко, но сти́га си ми опя́вала!

- Каква́ гло́ба ти нало́жи?
- Остави́ се, мно́го голя́ма.

- Какво́ гово́риш? Голя́ма гло́ба!? Защо́?
- Ей тъй на, ядо́сах се и го насоли́х, ка́кто аз си знам.

- Ей, Мари́йо,Мари́йо, тоз твой ези́к ще те вка́ра в голя́ма беля́ ня́кой ден.
- Не ми се сърди́, ле́личко, ами дай да яде́м, че уми́рам от глад!

---

7. да не with past indefinite tense forms a deliberative or dubitative question. No answer is expected by the person asking. да не й се е слу́чило пак не́що? I wonder whether something has happened to her again?

---

12. ма = мари́, compare with line 11, is a particle expressing familiarity. It is used in addressing a woman or women, who are relatives or close friends. Used in other cases, it can express contempt for the person addressed. If not used with the purpose of insulting, it shows the low intellectual level on the part of the user.
15. проста́к simpleton, idiot, it is a vulgar expression; милиционе́р policeman.
16. брей, is an interjection: say! you don't say! oh! луд crazy, lunatic.
17. тоз = то́зи: тоз път this time. светлофа́р traffic light, не спрях пред еди́н светлофа́р i.e.пред черве́ната светлина́ на един светлофа́р. She passed the red light.
18. Така́ ти се па́да, and заслужа́ваш си го, are identical (tautological) expressions, very often used together for reinforcement. The meaning is: you deserve it!
19. опя́вам, means: to perform funeral services, which in the Greek Orthodox Church are lengthy, with many prayers repeated. Hence, the meaning here: to ride somebody, to rub it in.
20. нала́гам, нало́жа, и, их to impose: Каква́ гло́ба ти нало́жи? How much did he fine you?
21. остави́ се!, oh!.dear! don't ask!
23. ей тъй на!, just because..
соля́, и́, и́х,насоля́ to salt. Here:to give someone a piece of one's mind, a dressing down. си intensifies знам.
26. беля́ trouble.

Малко след „[illegible]" край София [illegible] Пловдив наскоро израсна нова бензиностанция, която носи номер 9 (снимката вдясно). Станцията има отлично обслужване и там след време ще бъде открита сервизна служба: помпане и лепене на гуми, миене, нафтиране, гресиране и др. дребни поправки.

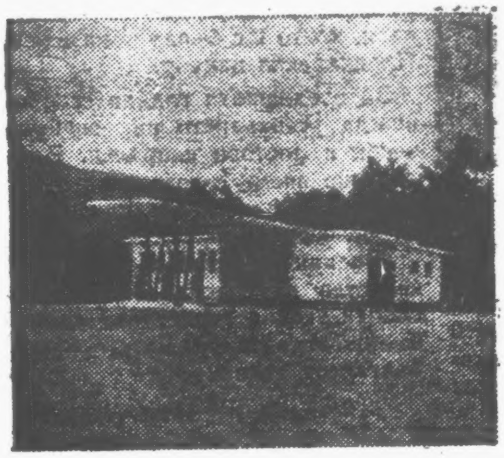

LESSON 60

ГРАМАТИКА

VOCATIVE CASE OF FEMININE NOUNS

1. Nouns ending in A form their vocative by changing A to O.

Examples:

ба́ба	grandmother	ба́бо!	grandmother!
жена́*	woman, wife	же́но!	woman! wife!
Ма́ра	(female name)	Ма́ро!	
Стоя́на	" "	Стоя́но!	
Петка́на	" "	Петка́но!	
Наде́жда	" "	Наде́ждо!	
госпожа́*	Mrs.,Madame	госпо́жо!	Madame!
ма́ма	mother	ма́мо!	mother!

2. Nouns ending in ИЦА and КА form their vocative by changing the final A to E.

Examples:

Мари́ца		Мари́це!
госпо́жица	Miss	госпо́жице!
вдови́ца	widow	вдови́це!
прислу́жница	female servant	прислу́жнице!
Ра́дка	(female name)	Ра́дке!
Пе́нка	" "	Пе́нке!
Мари́йка	" "	Мари́йке!

The vocative of ма́йка is ма́йко! (See the nouns under #1.)

---

* Note the change of accent in the vocative case.

3. Nouns ending in Я form their vocative by changing Я to ЬО.

Examples:

ле́ля	aunt	ле́льо!
Неде́ля	(female name)	Неде́льо!
На́дя	" "	На́дьо!
сва́тя	relative(by marriage)	сва́тьо!
бу́ля	older brother's wife	бу́льо!

The vocative case of дъщеря́, daughter, is дъ́ще.

Nouns ending in ИЯ form their vocative by changing the final Я to ЙО.

Examples:

Мари́я	female name	Мари́йо!
Софи́я	" "	Софи́йо!

Ето как ще изглежда наскоро новата автогара в Габрово

LESSON 60

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Vocative Case of Feminine Nouns

1.

Г-н........, попитайте Мария дали е сложила масата!
майка си дали е почнала да пече шиш кебапа!
леля си дали знае къде е ножът за месо!
Радка дали имаме нещо за ядене!
Надя дали милиционерът ѝ е наложил голяма глоба!
баба си дали е донесла покривката за маса!
Пенка дали милиционерът я е глобил!
Мария дали е карала пак като луда!
леля си дали е донесла захарта!
Стоянка дали не е забравила фотографическия апарат!
госпожата дали знае колко е часът!
Неделя дали е приготвила месото!
Ирина дали си е научила урока!
Марица дали е написала домашната си работа!
Мария дали е записала разговора на урока на магнитофонна лента!
Надежда дали е прочела този роман!
Марийка дали ще ходи на екскурзия в неделя!
Надя дали е била при зъболекаря!
Радка дали е издържала изпита!

кога ще държи изпит!
кога ще се върнат домашните ѝ!
какво е правила снощи!
защо е закъсняла толкова много!

защо я е глобил милиционерът!
защо не е почнала да пече шиш кебапа!
защо милиционерът й е наложил толкова голяма глоба!
къде е била снощи!
у кого ще бъдат на гости в неделя!
чия е тази риза!

и т. н.

2.

Г-н......, помолете / кажете на Мария да Ви даде десет лева на заем!

Неделя да донесе месото!
Радка да почака малко!
майка си да не ми се сърди!
леля си да не Ви опява толкова много!
Надя да не кара като луда!
Пенка да не бърза толкова!
Марица да не мисли само за лоши работи!
Стоянка да започне да пече шиш кебапа!
госпожата да приготви огъня и да сложи чая!
Неделя да направи няколко снимки както се къпем!
Ирина да не закъснява толкова много!
Марица да не се ядосва толкова!
Мария да запише разговора на урока на магнитофонна лента!
Надежда да не говори толкова!
Марийка да си легне веднага!
Радка да не пие вино!

да не яде толкова много!
да влезе в стаята!
да държи края на покривката!
да слезе от това дърво!

да отиде на черква в неделя!
да дойде тук!
да не отива у Христови довечера!
да види дали децата са се върнали!
да излезе от стаята!
да се прибере рано!
да не забрави да донесе документите!

3.

Г-н........ кажете на...,че тя трябва да сложи масата!
че аз искам да ми върне учебника!
че аз съм много гладен!
че децата умират от глад!
че тя не трябва да кара като луда!
че Мария не е пристигнала още!
че нищо не ми се е случило!
че аз ще започна да пека шиш кебапа!
че така й се пада!
че тя си го заслужава!
че аз не й се сърдя!
че милиционерът ми наложи голяма глоба!
че тя е много хубава!

и т. н.

LESSON 60

ЧЕТИВО

Преди няколко месеца бащата на Мария Ковачева купи автомобил. Мария се научи да го кара. Тя много обича да се разхожда с автомобила.[1] Често посещава роднините и приятелите си с него. За съжаление кара като луда и затова милиционерите я глобяват често. Баща ѝ и майка ѝ винаги ѝ казват да кара бавно и внимателно, за да не направи някоя автомобилна катастрофа.

Един ден Мария трябваше да отиде с автомобила до гората при село Бояна. Там я очакваше леля ѝ Станка с децата си. Мислеха да ядат шиш кебап на това място. Мария обаче все още не идваше. Братовчедка ѝ Радка се безпокоеше дали не ѝ се е случило[2] нещо лошо.

След известно време Мария пристигна. Леля ѝ искаше да знае защо идва[3] толкова късно. Мария ѝ обясни, че един милиционер я спрял. Карала[4] колата си бързо и не спряла пред един светлофар.[5] Трябвало да плати голяма глоба не само защото не спряла, но и защото се ядосала и го насолила,както трябва.[6]

Тя беше много ядосана. Наричаше милиционера простак. Станка каза на Мария, че така ѝ се падало и че напълно си го заслужавала. Тя ѝ каза още,че езикът ѝ щял да я вкара някой ден в беля. Мария помоли леля си да не ѝ разправя много, ами да почнели да ядат,понеже умирала от глад.

---

[1] разхо́ждам се с автомоби́л (lit. have a walk by car) to take a ride.

[2] дали́ не ѝ се е слу́чило = да не ѝ се е слу́чило. See footnote to the Dialogue of this lesson.

[3] The subordinate clause has present tense in Bulgarian if its action is simultaneous with the action of the main clause (и́скаше). Use in English past progressive.

[4] The narration continues in hearsay. It begins in the preceding sentence and depends on обясни́.

[5] светлофа́р. See footnote to the Dialogue of this lesson.

[6] ка́кто тря́бва "as it was necessary". Of course, according to Maria. The subordinate clause is in witness form but the hearsay idea is still continuing. Hearsay form could be used also in the subordinate clause, if one wants to intensify the hearsay. See 3 above for the tense.

LESSON 60

ПРЕВОД

Georgi wrote to me that his family had a great number of guests last Sunday. The number of guests was so great that they had to borrow a table and several chairs from their neighbors.

His uncle, a judge in Sofia, arrived early. He had not seen his uncle for a long time. The judge told them that his friend, the commercial attaché, would come by car. He was commercial attaché in Germany, but was on leave at the moment.

Georgi's grandfather was celebrating his nameday. Everyone loved him. According to the custom each guest brought a present. Rayko, their neighbor, gave him a silk shirt. Another neighbor brought a roasted turkey for the occasion. His uncle (the husband of his father's sister) Peter bought a pair of brown shoes for him especially for this occasion. The bishop was there, too. All guests stayed until midnight. The attaché danced the ratchenitsa. Some of the neighbors danced horo. Georgi's father sang a few Bulgarian songs. Everyone was in a very good mood.

LESSON 60

ВЪПРОСИ

1. Какво купи бащата на Мария преди няколко месеца?
2. Кой се научи да кара автомобила?
3. Какво обича да прави Мария с автомобила?
4. Кого посещава тя често с него?
5. Как кара тя?
6. Какво правят милиционерите, когато Мария кара бързо?
7. Защо Ковачеви винаги казват на дъщеря си Мария да кара бавно и внимателно?
8. Къде трябваше да отиде Мария с автомобила един ден?
9. Кой я очакваше до гората при село Бояна?
10. Какво мислеха да ядат Ковачеви на това място?
11. Защо се безпокоеше Радка, когато братовчедка й Мария не идваше?
12. Кога пристигна Мария?
13. Какво искаше да знае леля й?
14. Какво каза Мария, когато леля й искаше да знае защо идва толкова късно?
15. Как карала колата си Мария?
16. Къде не спряла тя, когато карала колата си бързо?
17. Защо Мария трябвало да плати голяма глоба?
18. Само за това ли трябвало да плати голяма глоба?

19. Каква беше Мария, когато пристигна при леля си и при братовчедките си?

20. Как наричаше тя милиционера?

21. Какво каза Станка на Мария, когато тя беше ядосана и наричаше милиционера простак?

22. Какво й каза леля й за езика й?

23. Какво каза Мария на леля си в отговор?

24. Как трябва да карате колата си, за да не направите автомобилна катастрофа?

Гимназиите в България, които даваха общо образование, престанаха да съществуват в 1957 година. На тяхно място комунистите създадоха т.н. политехникуми, в които учениците без разлика на пол биват подготвяни да станат обикновени работници техници. Комунистите се надяват да намалят по този начин умствения пролетариат. На снимката ученички изучават частите на автомобилния мотор.

LESSON 60

ДОМАШНА РАБОТА

Част 1.

Преведете на български:

- Maria, did you set the table?
- No, grandma, I haven't set it yet.

- Radka, where is your sister Nadya?
- I don't know, auntie. She hasn't arrived yet.

- Maritsa, have you seen the boys?
- No, mother, I haven't. I think they are swimming in the pool..

- (After a while Nadya arrives.) Nadya what happened to you? Why are you so angry?
- Don't ask me, aunt. I had to pay a fine because I didn't stop at a traffic light.

- It serves you right, child. You must pay attention when you drive.
- Don't be angry with me, auntie. Let's eat because I'm starving.

Част 2.

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!

2. Запишете на магнитофонна лента отговорите на въпроси 11-20!

LESSON 60

РЕЧНИК

да не.....?	I wonder whether
беля́ f.	trouble
вка́рвам	to get in (into), to push in, to drive in
вка́рам	
вка́рвам ня́кого в беля́	to get someone into trouble, into hot water
внима́телно adv.	carefully
все о́ще	still
глад m.with art.гладъ́т, глада́	hunger, famine
уми́рам от глад	to starve to death, to die of starvation
гло́ба f.	fine
ези́к m.pl.ези́ци	tongue; language
закъсня́вам	to be late
закъсне́я,е́е	
закъсня́х	
заслужа́вам	to deserve
заслу́жа,и,их	
ле́личка f.diminutive of ле́ля	auntie
луд,а,о,и	crazy, mad, insane
ма or мари́ particles	used in addressing a woman, expressing familiarity,sometimes contempt
на́ particle used to intensify	
ей на́,е́то на́	well, like that
ей тъй на́	
нала́гам	to impose, to force
нало́жа,и,их	
нала́гам ня́кому гло́ба	to fine somebody
каква́ гло́ба ти нало́жи?	how much did he fine you?
напъ́лно adv.	quite, fully, completely
нари́чам	to call, to name
нарека́,нарече́	
нарекох,наре́че	
насоля́вам	to salt
насоля́,и́,и́х	
насоля́вам ня́кого	to give someone a piece of one's mind
обясня́вам	to explain
обясня́,и́,и́х	

LESSON 60

опя́вам	to read funeral services;
опе́я,ее,опя́х	trans.: (perf.asp.only) to ride (in the sense of to harass by criticism, ridicule, etc.), to rub (it) in
остави́ се excl.	oh dear!; don't ask!
оча́квам	to expect, to wait for
па́да се /на ня́кого or ня́кому/	it serves one right, one deserves it
така́ ти се па́да	it serves you right
пека́,пече́	to bake, to roast
пе́кох,пе́че	
пра́вя	
пра́вя автомоби́лна катастрофа́	to have a car accident
проста́к m.pl.а́ци	simpleton,vulgar fellow,lout
разпра́вям на ня́кого	to narrate,to tell; colloq.
разпра́вя,и,их	to lecture, to reprimand, to reprove somebody
тя помо́ли ле́ля си да не й разпра́вя мно́го	she begged her aunt not to lecture her much
светлина́ f.	light
светлофа́р m.	traffic light
сти́га	(that's) enough, that will do
сти́га си ми опя́вала	colloq. stop rubbing it in
съ́рдя се на,и се,их се	to be angry (cross) with
разсъ́рдя се	
тря́бва	
ка́кто тря́бва	as it is (was) necessary, as it should be, properly
че́до n.pl.чеда́	child
шиш m.pl.ши́шове after num.ши́ша	spit
шиш кеба́п	a meal prepared by roasting pieces of meat on a spit
шофьо́р m.	driver, chauffeur
шофьо́рски,а,о,и	driver's, chauffeur's
ядо́сан,а,о,и	angry

LESSON 60

ПЪТНИ ЗНАЦИ

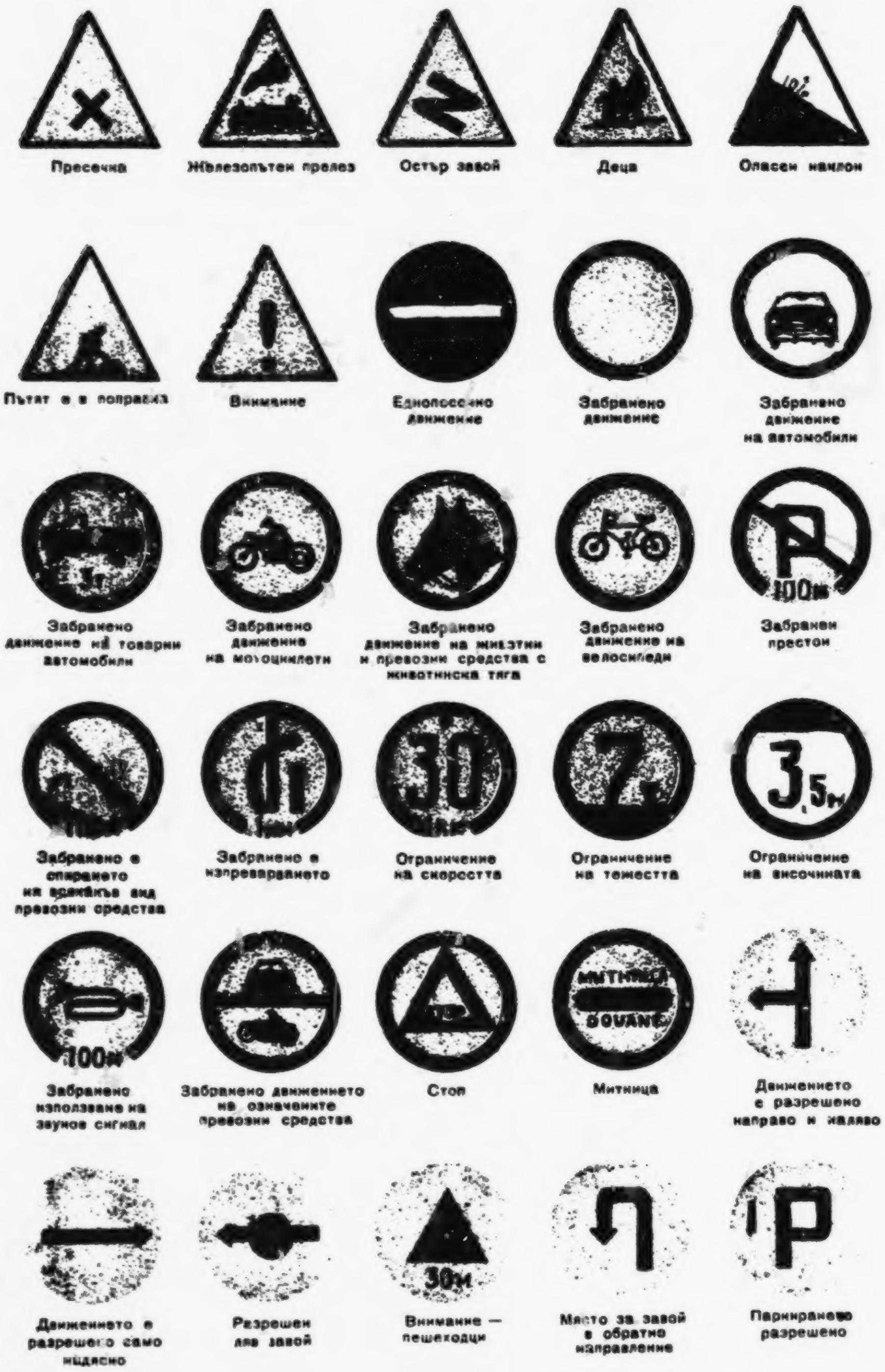
Пресечка
Железопътен прелез
Остър завой
Деца
10%
Опасен наклон
Пътят е в поправка
Внимание
Еднопосочно движение
Забранено движение
Забранено движение на автомобили
3т
Забранено движение на товарни автомобили
Забранено движение на мотоциклети
Забранено движение на животни и превозни средства с животинска тяга
Забранено движение на велосипеди
100м
Забранен престой
Забранено е спирането на всякакъв вид превозни средства
Забранено е изпреварването
30
Ограничение на скоростта
7
Ограничение на тежестта
3,5м
Ограничение на височината
100м
Забранено използване на звуков сигнал
Забранено движението на означените превозни средства
Стоп
МИТНИЦА
DOUANE
Митница
Движението е разрешено направо и наляво
Движението е разрешено само надясно
Разрешен ляв завой
30м
Внимание — пешеходци
Място за завой в обратно направление
P
Паркирането разрешено

**ДИСЦИПЛИНАТА Е ОСНОВА ЗА БЕЗОПАСНОСТА
ПРИ ДВИЖЕНИЕТО**

Български пътни знаци

ШЕСТДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 61

LESSON 61

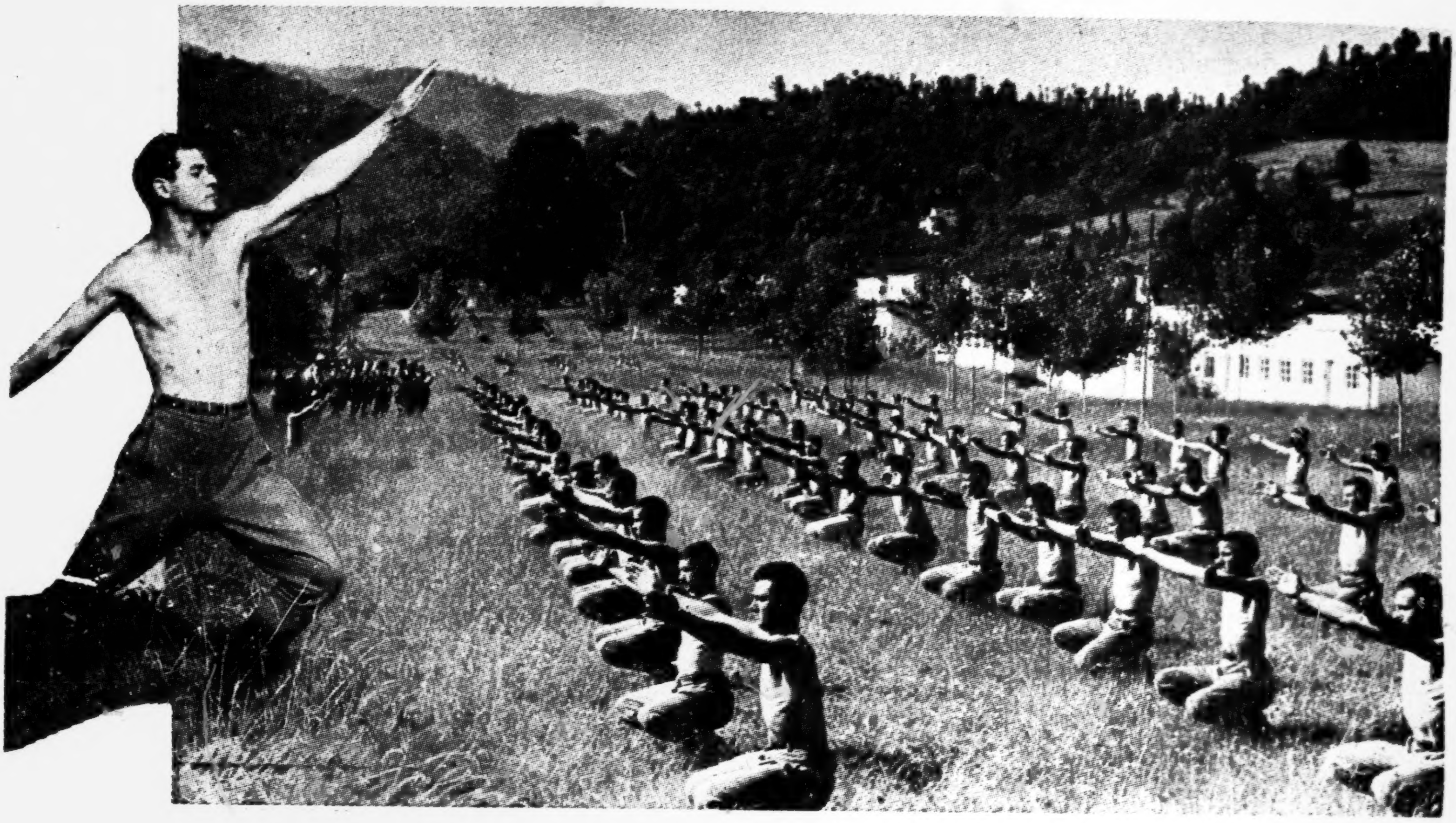

Физзарядка = гимнастически упражнения сутрин

Военна музика

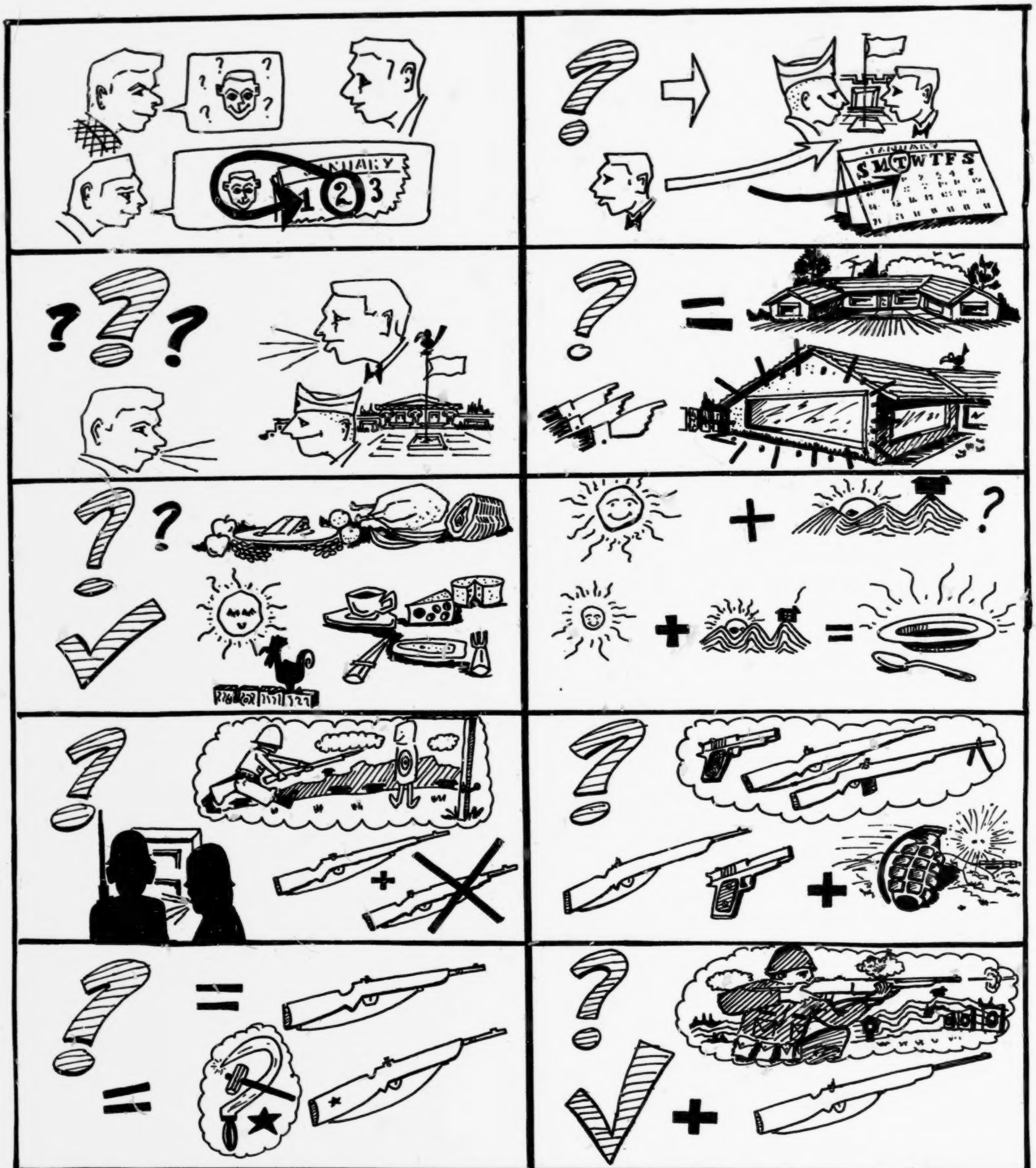
JANUARY
1 2 3
JANUARY
S M T W T F S

УРОК 61 - РАЗГОВОР

ЖИВОТЪТ В КАЗАРМАТА

Борис
Сашо

- Са́шо, ви́ждал ли си Стоя́на?
- Видя́х го вче́ра.

- Хо́дил ли е при брат си Гео́рги в каза́рмата?
- Бил там ми́налия вто́рник.

- Какво́ разпра́вя?
- Ка́зва, че на Гео́рги му харе́свал мно́го войни́шкият живо́т. Чу́вствувал се мно́го добре́.

- Какви́ са жи́лищните им помеще́ния?
- Били́ голе́ми и све́тли.

- Да́ват ли им ху́бава храна́?
- Доня́къде. За заку́ска им да́вали чай със си́рене или кашкава́л.

- А за обя́д и вече́ря?
- За обя́д и вече́ря - лю́та чорба́.

- Какви́ заня́тия и́мат мла́дите войни́ци?
- До сега́ са и́мали са́мо едини́чно обуче́ние с и без оръ́жие.

- С какви́ оръ́жия ги обуча́ват?
- С винто́вки, автома́ти и ръ́чни бо́мби.

- Какво́ е винто́вка?
- Ру́ска пу́шка с кали́бър 7.62 мм.

- Произве́ждали ли са стрелби́?
- Са́мо с винто́вка.

- И аз ще оти́да да го ви́дя и́дущия ме́сец.
- Иди́! Той ще се зара́два мно́го.

---

4. & 6. виждал ли си have you met, ходил ли е has he visited (with)..... The past indefinite tense is used in the initial questions. After the first information is received, present or past tense are used in the following questions. Compare lines 8,11, 13, etc.

LESSON 61

11. жи́лищни помеще́ния   are the living quarters in which the soldiers sleep, the barracks.

14. The breakfast consists of tea, sometimes black tea, very often tea made of linden blossoms, cheese, sugar, and bread. The ration of cheese is around 2 ounces, of sugar $1\frac{1}{2}$ ounce. The cheese is white, soft, not processed. Sometimes the soldiers are given 2 ounces of the more expensive processed cheese кашкавал, similar to the cheddar cheese. Each soldier receives a daily ration of 3 pounds of whole wheat bread.

17. лю́та чо́рба hot soup, is a kind of not very thick stew consisting of meat and all kinds of vegetables. Sometimes it consists only of white beans. Solid food, like roast meat, is seldom given to the soldiers.

Ето една образцово подредена войнишка столова, където воините в приятна обстановка закусват, обядват и вечерят

LESSON 61

ЧЕТИВО

Животът в казармата

Сградите на казармите в България са големи. Някои от тях са двуетажни. В тях се намират щабовете, големи и светли жилищни помещения, лазаретите, складовете за оръжие, за дрехи и храна, кухните и пр. В дворовете на казармите има плацове, на които войниците произвеждат учения.

Войнишката служба не е лека, но пък е разнообразна и приятна. Сутрин войниците стават в 5½ часа. Умиват се на чешмите, обличат се и се приготвят за преглед. След прегледа отиват да закусят. Обикновено закусват с чай, сирене и хляб. Лете към 7 часа те започват занятия, а зиме - към 8 часа. Тези занятия траят 3 часа.

По обяд, след като ядат люта чорба, войниците имат почивка. Следобед занятията траят също така 3 часа.

През време на единичното обучение младите войници правят учения с винтовки, автомати и ръчни бомби. Винтовките им са руски пушки с калибър 7.62 мм. След като станат стари войници, те произвеждат учения с леки и тежки картечници, минохвъргачки и други оръжия. След като офицерите и сержантите ги подготвят хубаво, войниците произвеждат стрелби с тези оръжия.

След вечеря войниците са свободни до вечерна проверка. Те прекарват свободното си време, както искат.[1] Едни четат различни книги, други пишат писма, а трети почистват облеклото и оръжието си.

В празник войниците отиват в градски или домашен отпуск. Когато са в градски отпуск, те се разхождат из града и се връщат вечерта в казармата. Когато са в домашен отпуск, те бързат да отидат в градовете или селата си, за да видят близките и приятелите си. В празнични дни, когато не са в отпуск, близките им ги посещават в казармите. Донасят им пържени пилета, сирене и друга храна. Всички си хапват хубаво и прекарват няколко часа заедно.

---

[1] The soldiers are not allowed to leave the barracks during the night. Besides the two roll calls, in the evening and in the morning, the duty officer inspects the bedrooms during the night to make sure that everybody is in bed.

LESSON 61

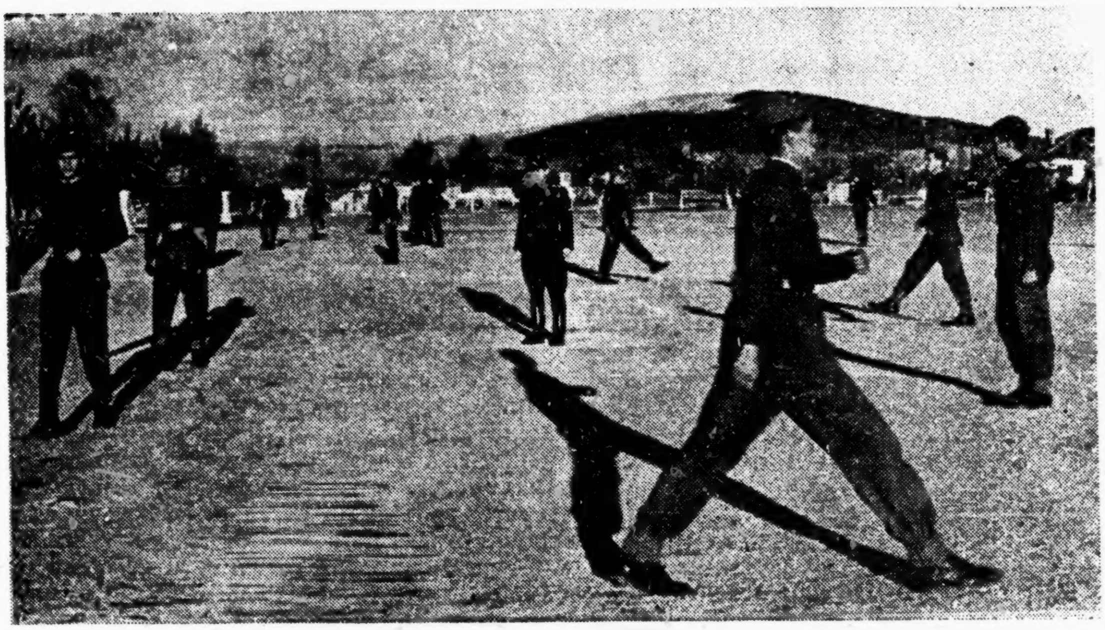

Единичното обучение на войниците от взвода на старши лейтенант Матеев се провежда така, както повелява уставът за Строевата служба

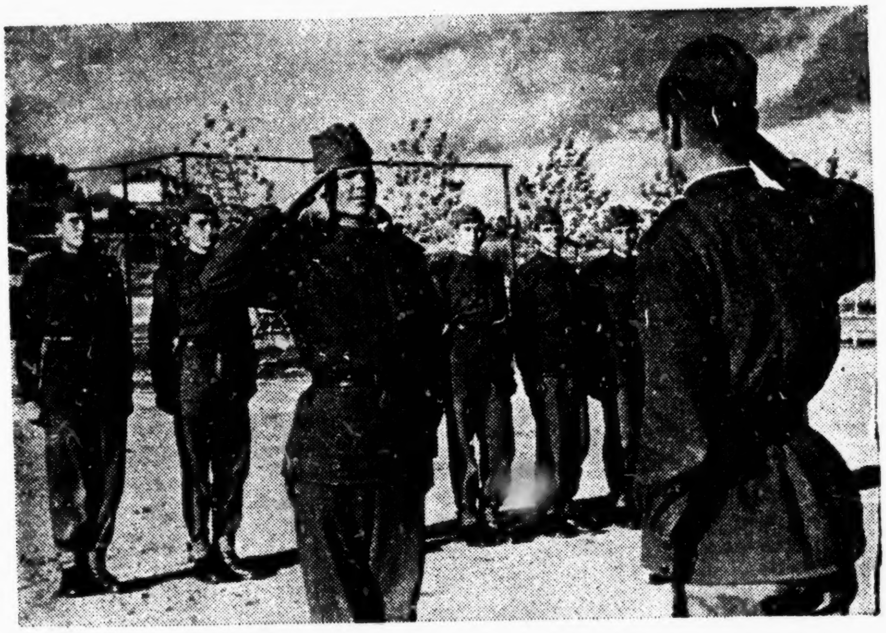

Военният поздрав, този израз на армейската вежливост и чинопочитание, е вече добре изучен от войниците от взвода на старши лейтенант Матеев

LESSON 61

ПРЕВОД

They tell me that Stoyan received a draft notice a few weeks ago. He had to go to the Third Infantry Regiment. The barracks of the regiment are located in the western part of the capital. This part of the town is very pretty. There are hills around the barracks. From the barracks one can see the green meadows and the beautiful trees along the small river.

Stoyan was very glad that he had to serve in that regiment. He prepared his things and said good-by to his folks. When he arrived at the barracks, he saw a guard at the entrance. The guard stopped him and asked to see his draft notice.. He showed it to him and entered the post.

Everything looked beautiful. In the middle of the parade ground there was a pole. The flag was flying. Stoyan went to the Headquarters' building. There were many recruits in front of it. They were waiting for the assistant commander. After a while he came. Then he assigned them to companies. Stoyan went to his company. He received his military uniform there. He put it on and took a walk around the barracks.

LESSON 61

ВЪПРОСИ

1. Какви са сградите на казармите в България?
2. Какви са някои от сградите на казармите в България?
3. Какво се намира в сградите на казармите?
4. Какво правят войниците на плацовете?
5. Каква е войнишката служба изобщо?
6. Кога стават войниците сутрин?
7. Какво правят войниците, след като станат?
8. Кога закусват войниците?
9. С какво закусват войниците обикновено?
10. Кога започват войниците занятията лете?
11. Кога започват те занятията зиме?
12. Колко време траят занятията лете и зиме?
13. Какво правят войниците след като обядват?
14. Колко време траят занятията следобед?
15. С какви оръжия правят учения младите войници през време на единичното обучение?
16. Какво производство са винтовките им?
17. С какви оръжия произвеждат учения старите войници?
18. Кога произвеждат стрелби войниците с различните оръжия?
19. Докога са свободни войниците след вечеря?

20. Как прекарват те времето си до вечерна проверка?

21. Колко вида отпуск имат войниците?

22. Какво правят войниците, когато са в градски отпуск?

23. Къде бързат да отидат те, когато са в домашен отпуск?

24. Какво правят близките им в празнични дни, когато войниците не са в отпуск?

25. Какво им донасят близките им?

26. Какво правят войниците и близките им в двора на казармата?

27. Колко време прекарват те заедно?

Тежкокартечен разчет

ДОМАШНА РАБОТА

Част 1.

Разправете за живота си в казармата!

Част 2.

Запишете на магнитофонна лента
отговорите на въпроси 11-20!

Ефрейтор [illegible] с леката картечница и редник [illegible] с карабина — готови за стрелба

LESSON 61

РАЗПИТ

1. In which unit did you serve, sergeant?
2. В ща́ба на 23 пехо́тен полк.

3. Where is the regiment located?
4. В град Казанлъ́к.

5. What is the name of the regimental commander?
6. Полко́вник Ге́орги Ивано́в.

7. And his assistant?
8. По́дполковник Ста́нчо Мо́нев.

9. Are there any other military units in the town?
10. Не, ня́ма, но и́ма вое́нна фа́брика.

11. What training do the soldiers in your regiment receive?
12. Мла́дите и́мат едини́чно обуче́ние с и без оръ́жие.

13. With what kind of weapons are they trained (drilled)?
14. С винто́вки, автома́ти и ръ́чни грана́ти.

15. Have they done any firing?
16. Са́мо с винто́вка и ле́ка карте́чница.

17. Do they often go on marches?
18. Не хо́дят че́сто. До сега́ са хо́дили са́мо два пъ́ти.

19. Is the food of the soldiers good?
20. Не осо́бено. За заку́ска яда́т чай със си́рене или кашкава́л.

21. Then they must give them better food for dinner and supper?
22. Да. Обикнове́но яда́т лю́та чорба́.

LESSON 61

РАЗПИТ

1. В коя́ част слу́жихте, сержа́нте?
2. In the headquarters of the 23rd Infantry Regiment.

3. Къде́ се нами́ра по́лкът?
4. In the town of Kazanluck.

5. Как се ка́зва команди́рът на по́лка?
6. Colonel Georgi Ivanov.

7. А помо́щникът му?
8. Lieutenant Colonel Stancho Monev.

9. Има ли дру́ги вое́нни ча́сти в града́?
10. No, there aren't any, but there is a military factory.

11. Какви́ заня́тия произве́ждат войни́ците в по́лка Ви?
12. The trainees have basic training with and without weapons.

13. С какво́ оръ́жие ги обуча́ват?
14. With rifles, submachine guns, and hand grenades.

15. Произве́ждаха ли стрелби́?
16. Only with a rifle and a light machine-gun.

17. Хо́дят ли че́сто на по́ход?
18. They don't go often. Until now they've gone on marches only twice.

19. Ху́бава ли е храна́та на войни́ците?
20. Not particularly. For breakfast they have tea with cheese or yellow cheese.

21. Тога́ва за обя́д и вече́ря тря́бва да им да́ват по-ху́бава храна́.
22. Yes. Usually they have hot soup.

LESSON 61

РЕЧНИК

автома́т m.	tommy gun, submachine gun
бо́мба f.	bomb
ръ́чна бо́мба	hand grenade
войни́шки,а,о,и	soldier's
гра́дски,а,о,и	(of) city, town
гра́дски о́тпуск	mil. pass (in Bulgaria for one day only)
двуета́жен,жна,о,и	two-story
доня́къде adv.	to a certain degree (extent, distance)
едини́чен,чна,о,и	single
едини́чно обуче́ние	basic training
заня́тие n.	occupation, work; mil. training, exercise
произве́ждам, и́мам заня́тия	to receive, get, have training
зи́ме adv.	in winter
кали́бър m.	caliber
ле́те adv.	in summer
лют,а,о,и	hot, pungent
милиме́тър (abr. мм) m.pl.	millimeter, one thousandth of a meter
милиме́три, тра	
млад	young
млад войни́к	trainee, recruit
обуча́вам	to train, to drill,to instruct, to teach
обу́ча,и,их	
обуче́ние	training, instruction; mil.drill,
едини́чно обуче́ние	basic training
помеще́ние n.	room(s), premises; hall; quarters
жи́лищни помеще́ния	living quarters
почи́вка f.	rest, break
пра́зничен,чно,о,и	holiday, festive
прове́рка f.	checking, examination, verification
ве́черна прове́рка	evening roll call
произве́ждам	to carry out, to do
произведа́,е́	
произве́дох,е	
произве́ждам стрелба́	to do firing, to fire

LESSON 61

разнообра́зен, зна,о,и	varied, diverse
ръ́чен,чна,о,и	hand
ръ́чна бо́мба	hand grenade
стрелба́ f.	firing, shooting
уми́вам се	to wash oneself
уми́я се,е се, уми́х се	
уче́ние n.	mil. drill,exercise,practice
хо́дя на по́ход	mil. to go on marches,to march
чорба́ f.	soup, broth

В атака, напред! Взводът—пълен отличник, на старши лейтенант Петров по време на тактически занятия

LESSON 61

Разчетите на младши сержантите Г. Георгиев (вдясно) и
К. Дойчинов бързо заемат нова огнева позиция

Сигналист

ШЕСТДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 62

LESSON 62

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Relative Pronouns

1.

Моливът е на масата.
Той е мой.

Моливът, който е на масата, е мой.

Кой молив е мой?	**Моливът, който е на масата, е твой.**
роман	
учебник	
речник	

2.

Книгата е на масата.
Тя е негова.

Книгата, която е на масата, е негова.

Коя книга е негова?	Книгата, която е на масата, е негова.
гума	
линия	
шапка	

3.

Кепето е на масата.
То е твое.

Кепето, което е на масата, е твое?

Кое кепе е твое? писмо списание огледало	Кепето, което е на масата, е мое.

4.

Моливите са на масата.
Те са на студентите.

Моливите, които са на масата, са на студентите.

Кои моливи са на студентите? книги списания учебници кепета вестници огледала	Моливите, които са на масата, са на студентите.

5.

Аз пиша с молив.
Той е червен.

Моливът,с който пиша, е червен.

Ти пишеш с молив. Той е червен.	Моливът, с който пишеш, е червен.
Той пътува с влак. Влакът беше бърз.	Влакът, с който той пътува, беше бърз.
Те се разхождаха с лодка. Лодката беше гребна.	Лодката, с която се разхождаха, беше гребна.
Момчето се казва Стойчо. Радка говореше с него.	Момчето, с което говореше Радка, се казва Стойчо.
Той говореше на учениците. Те са американци.	Учениците, на които той говореше, са американци.
Ние вървиме по улицата. Улицата е хубава.	Улицата, по която вървиме, е хубава.

и т. н.

6.

Аз видях студента Петев вчера.
Той отиваше на кино.

Студентът Петев, когото видях
вчера, отиваше на кино.

Жена ми срещна студента Петев. Той отиваше на училище.	Студентът Петев, когото жена ми срещна, отиваше на училище.
Аз телефонирах на Милчев. Той ще дойде в къщи довечера.	Милчев, на когото/комуто/телефонирах, ще дойде в къщи довечера.
Аз дадох пари на заем на Христо. Той не ми ги е върнал още.	Христо, на когото/комуто/дадох пари на заем, не ми ги е върнал още.
Аз взех пари на заем от Иван. Той ще дойде в къщи довечера.	Иван, от когото взех пари на заем, ще дойде в къщи довечера.
Аз говоря с студента Йончев. Той е добър студент.	Студентът Йончев, с когото говоря, е добър студент.

и т. н.

7.

Моливът на Стоян е на масата.
Стоян излезе от стаята.

Стоян, чийто молив е на масата,
излезе от стаята.

Стоян, чиято книга е на масата,....
чието кепе
чиито книги

Моливът на Стоян е на масата, Стоян излезе от стаята.	Стоян, чийто молив е на масата, излезе от стаята.

книга, кепе, учебници

и т. н.

8.

Този молив е на един ученик.
Ученикът, чийто е моливът, да дойде тук!
Ученикът, на когото е моливът, да дойде тук!

Кой ученик ще дойде тук?	Ученикът, чийто /на когото/ е моливът.

книга, кепе, книги, моливи,
списание, вестник и т. н.

9.

Вие имате червен молив.
Аз нямам такъв молив, какъвто Вие имате.

Аз имам зелен молив.

Вие имате ли такъв молив, какъвто аз имам?	Аз нямам такъв молив, какъвто Вие имате.

носия копринена риза
зелено кепе
копринени ризи

и т. н.

LESSON 62

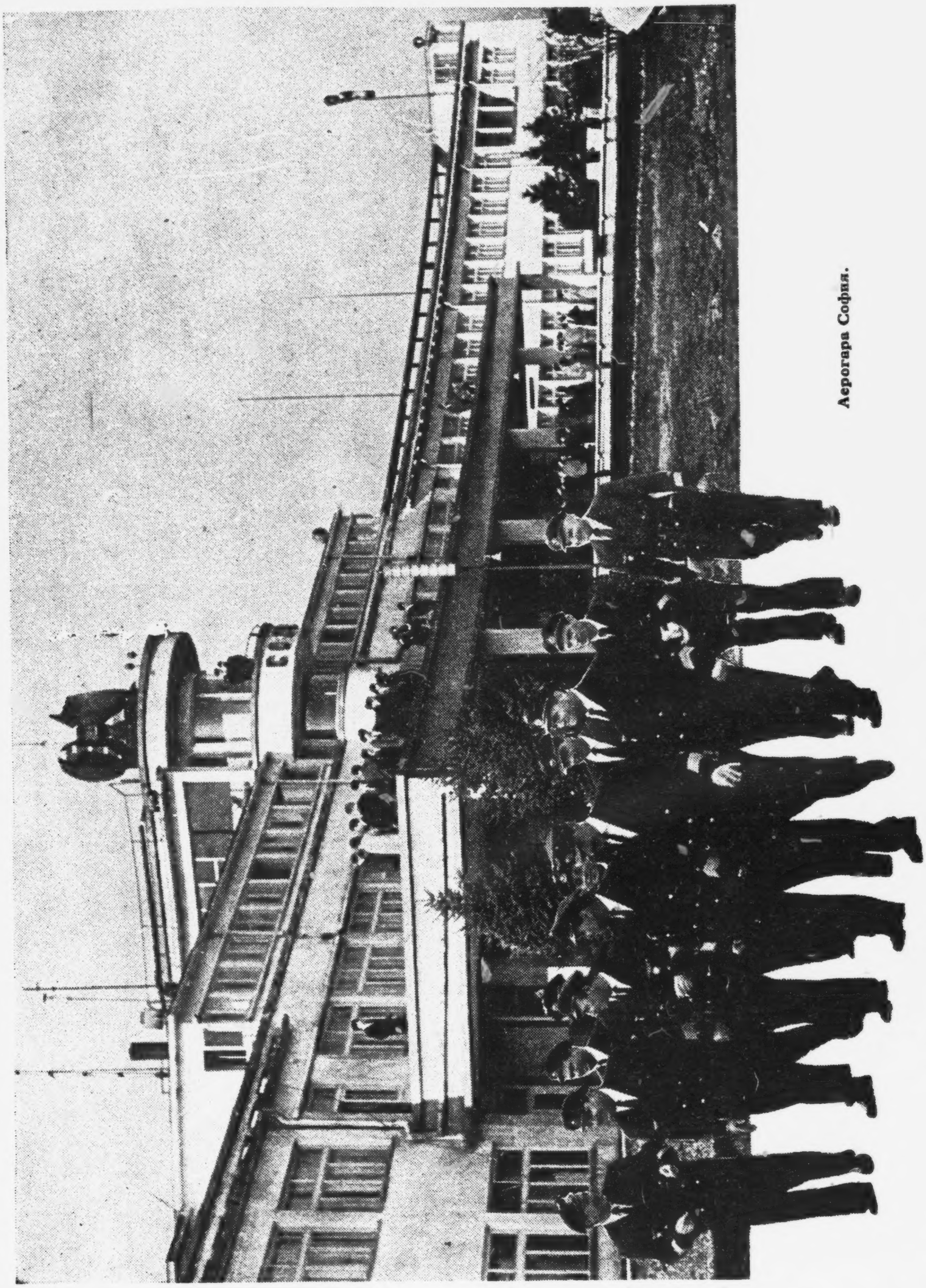

Аерогара София.

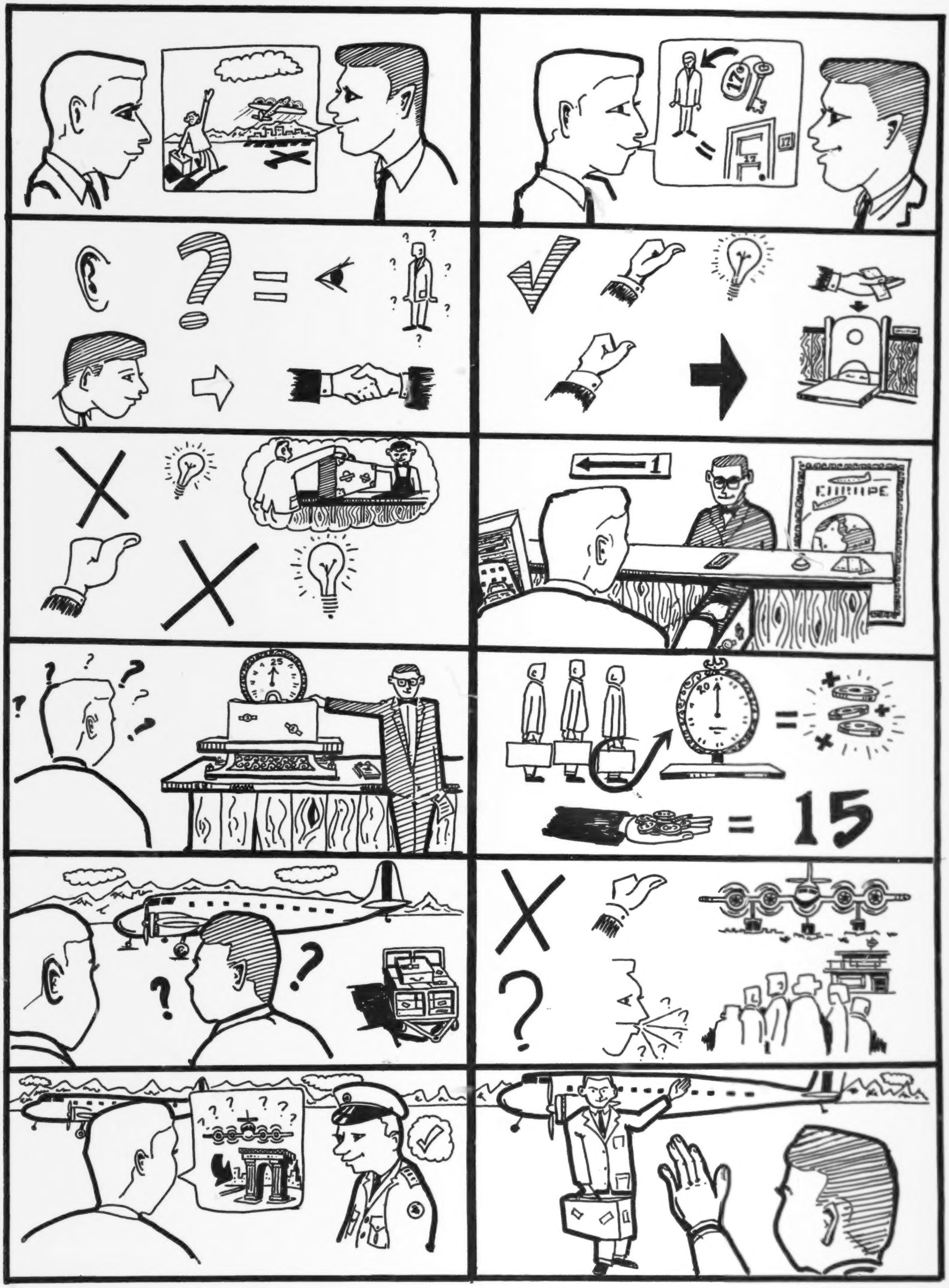
17
17
17
1
EUROPE
25
20
15

УРОК 62 РАЗГОВОР

НА АЕРОГАРАТА

Боян
Стоян

- Ха́йде бе, Стоя́не! Къде́ се гу́биш? Ще изпу́снеш самоле́та.
- Абе тъ́рсих Ива́на, кому́то тря́бваше да преда́м клю́ча от апартаме́нта.

- Проща́вай! Не те разбра́х. Кого́ тъ́рси?
- Братовче́д си Ива́н, с кого́то те запозна́х о́ня ден.

- А, се́щам се сега́. Ето ти биле́та. Бя́гай да го завери́ш!
- Оти́вам ведна́га.

- Не забра́вяй да предаде́ш бага́жа си!
- Ня́ма да забра́вя. Благодаря́ ти.

/Оти́ва на гише́то за билети./

Чиновникът
Стоян

- Какво́ оби́чате, мо́ля?
- Завере́те ми биле́та, мо́ля! Ето и бага́жа ми.

/Чино́вникът прете́гля бага́жа му./

- Тря́бва да плати́те 15 ле́ва за бага́жа си.
- Защо́?

- Защо́то вси́чки пъ́тници, чи́йто бага́ж надмина́ва 20 кгр., тря́бва да пла́щат допълни́телна та́кса.
- Добре́. Заповя́дайте 15 ле́ва.

/Два́мата прия́тели оти́ват пред аерога́рата и ви́ждат еди́н самоле́т, ко́йто е гото́в да излети́ от лети́щето./

LESSON 62

Боян
Стоян

- То́зи ли е самоле́тът, с ко́йто ще лети́ш?
- Не ми се вя́рва. Аз ще летя́ с четиримото́рен аеропла́н, а то́зи е двумото́рен.

- Защо́ не се осведоми́ш за все́ки слу́чай?
- Кого́ да попи́там?

- Кого́то и да попи́таш от персона́ла, ще ти ка́же.

/Стоя́н се обръ́ща към еди́н от служа́щите, ко́йто мина́ва покра́й тях./

Стоян
Момчето

- Ей, момче́! Та́зи ли е пи́стата, от коя́то тръ́гва самоле́тът за Пари́ж?
- Да, та́зи е.

/По високоговори́теля обявя́ват, че самоле́тът, с ко́йто ще пъту́ва Стоя́н, тръ́гва след пет мину́ти. Два́мата приятели се сбогу́ват./

Стоян
Боян

- Сбо́гом, Боя́не!
- Сбо́гом, Стоя́не! На до́бър път!

---

4. Къде́ се гу́биш? lit. Where are you losing yourself? Translate: Where have you been.
6. Ива́на is acc. case. Bulgarian like English lost its declension of nouns and adjectives almost completely. The cases preserved so far are: voc. case for masculine and feminine nouns, and acc. case for masculine proper nouns. The latter is preserved in the Western dialect only.

8. Проща́вай! pardon me!
11. се́щам се I feel it, hence: it comes to my mind, I remember; бя́гам to run, here: to hurry.
29. лети́ще airfield, sometimes called аеродру́м.
35. осведомя́вам се to inquire, to ask about something; за все́ки слу́чай in any case.

И двата мотора са запалени — самолетът скоро ще отлети

LESSON 62

ГРАМАТИКА

THE RELATIVE PRONOUNS

I. In English

The relative pronouns in English are:

who , (whom, whose), which*, and that

II. In Bulgarian

A. Formation

In Bulgarian the relative pronouns are formed by adding the invariable particle -ТО to the interrogative pronouns**. The interrogative pronoun and the particle-ТО are written together.

Singular			Plural
Masculine	Feminine	Neuter	For all three genders
ко́й-то	коя́-то	кое́-то	кои́-то
who which that	who which that	who which that	who which that

---

* Notice that who (whom, whose) ,and which can be also interrogative pronouns in English. Cf. L.52, Grammar.

** See L.52, Grammar for the Bulgarian interrogative pronouns.

LESSON 62

Singular			Plural
Masculine	Feminine	Neuter	For all three genders
какъ́в-то	каква́-то	какво́-то	какви́-то
what whatever whichever	what whatever whichever	what whatever whichever	what whatever whichever

какъ́в-то, каква́-то, какво́-то, какви́-то is often preceded in the main clause by такъ́в, така́ва, тако́ва, таки́ва "such". See below.

Singular			Plural
Masculine	Feminine	Neuter	For all three genders
чи́й-то	чия́-то	чие́-то	чии́-то
whose	whose	whose	whose

B. Usage

In Bulgarian the relative pronoun agrees in gender and number with the noun it refers to. Examples:

a. ко́йто, коя́то, кое́то, кои́то

Сто́лът, ко́йто е до ма́сата,е зеле́н.	The chair which is next to the table is green.
Ма́сата,коя́то ку́пих, е голя́ма.	The table which I bought is large.
Учи́лището, кое́то е до га́рата , е но́во.	The school which is next to the railroad station is new.
Пъ́тниците,кои́то вли́заха в самоле́та,бя́ха уморе́ни.	The passengers who were entering the plane were tired.

LESSON 62

Вла́кът с ко́йто пъту́вах, бе́ше бъ́рз.	The train on which I traveled was fast.
Га́рата, на коя́то сля́зох от вла́ка, бе́ше тъ́мна.	The railroad station, where I left the train, was dark.
Лети́щето, от кое́то отли́таха четири́мото́рни самоле́ти, бе́ше мно́го голя́мо.	The airfield, from which the four-engine planes were taking off, was very large.
Вси́чки самоле́ти, в кои́то ня́маше пъ́тници, излетя́ха.	All planes in which there were no passengers took off.

b. какъ́вто, каква́то, какво́то, какви́то

Ще си ку́пя апартаме́нт, какъ́вто и́скам.	I'll buy whatever apartment I want.
Те ще ти дада́т кни́га, каква́то ти пои́скаш.	They will give you whatever book you want.
Тя ще оти́де в тако́ва, кафене́, в какво́то аз ѝ ка́жа.	She will go to whatever coffee shop I tell her to go.
Те́зи дре́хи не са таки́ва, какви́то Вие вче́ра ми пока́захте.	These clothes are not like those you showed me yesterday.
Ня́мам така́ва ле́нта, каква́то и́скате.	I don't have the ribbon you want.

Note

ко́йто, коя́то, кое́то, кои́то and какъ́вто, каква́то, какво́то, какви́то always refer to and agree in gender and number with a noun in the main clause. See the examples above.

c. чи́йто, чия́то, чие́то, чии́то

чи́йто, чия́то, чие́то, чии́то refer to and agree in gender and number always with a noun in the same subordinate clause.

LESSON 62

1. Вси́чки пъ́тници, чи́йто бага́ж надмина́ва 20 клг., тря́бва да пла́щат допълни́телно.	All passengers whose luggage is over 20 kilos, have to pay an additional fee.
2. Къ́щата, чи́йто по́крив изгоря́, бе́ше но́ва.	The house whose roof burned down was new.
3. Аз не зна́ех, какво́ да ка́жа на чове́ка, чия́то къща изгоря́.	I didn't know what to tell the man whose house burned down.
4. Се́ляните, чие́то се́ло бе́ше изгоря́ло през нощта́, ня́маха ни храна́,ни дре́хи.	The villagers whose village had burned down during the night didn't have either food or clothes.

Note

чи́йто, чия́то, чие́то, чии́то can be replaced with на кого́то, на коя́то, на кое́то, на кои́то. In this case these pronouns agree in number and gender with the noun in the preceding clause, to which they refer. Let us exchange in the above examples чи́йто, etc. with на кого́то, etc. Notice that the subject of the subordinate clause takes the article after the change.

1. Вси́чки пъ́тници, бага́жът на кои́то надмина́ва 20 клг. тря́бва да пла́щат допълни́телно.
2. Къ́щата, по́кривът на коя́то изгоря́, бе́ше но́ва.
3. Аз не зна́ех какво́ да ка́жа на чове́ка, къ́щата на кого́то изгоря́.
4. Се́ляните, се́лото на кои́то бе́ше изгоря́ло през нощта́, ня́маха ни храна́, ни дре́хи.

C. Declension of ко́йто

The relative pronouns are not declined with the exception of the singular masculine form ко́йто which is declined when it refers to a person* and is used alone i.e. not as a modifier of a noun:

---

* About the similar usage of кой? see Vol.VI, p.108.

LESSON 62

Nominative:	кóйто		
Dative:	на когóто	or	комýто
Accusative:	когóто		

The accusative may be used with prepositions за,до, при, в, с, през, etc.

Examples:

Тъ́рсих Ивáна, комýто тря́бваше да предáм клю́ча от апартамéнта.	I looked for Ivan, to whom I had to give the key of the apartment.
Тъ́рсих Ивáн, с когóто те запознáх вчéра.	I looked for Ivan, to whom I introduced you yesterday.
Когóто попи́таш, ще ти кáже.	Whomever you ask,will tell you.

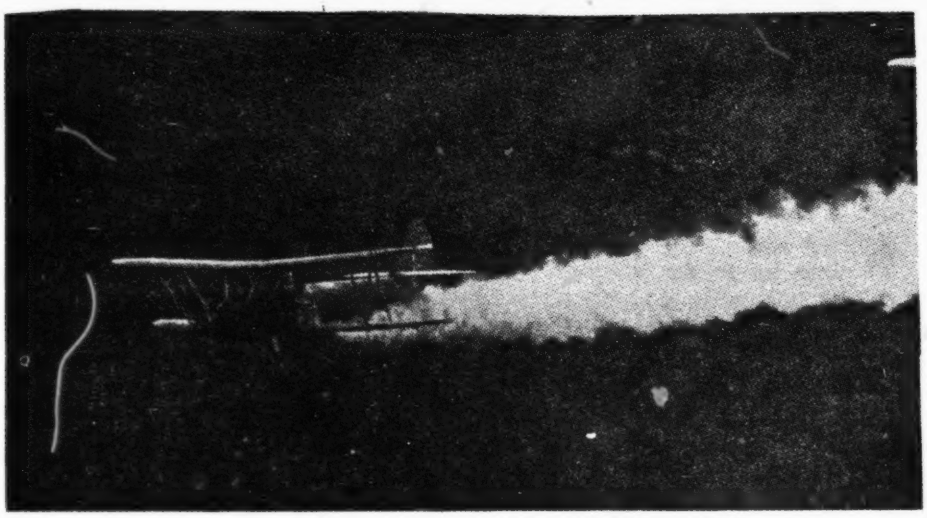

В помощ на селското стопанство. Чрез самолетите бързо и ефикасно се води успешна борба срещу вредителите на дърветата

LESSON 62

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

1.

Чия е каруцата, която е пред кръчмата?	Каруцата, която е пред кръчмата, е на Пижо.
Чий е фотоапаратът, който е на масата?	Фотоапаратът,който е на масата, е на г-н Х....
На кого е чантата, която е в чекмеджето?	Чантата,която е в чекмеджето, е на г-н А....
Чие е зданието, което е на ъгъла?	Зданието, което е на ъгъла, е на селсъвета.
Чии са пушките, които са на закачалката?	Пушките, които са на закачалката, са на ефрейторите.
Чий е пистолетът, с който Вие стреляте?	и т. н.
Скъпа ли е връзката, която носите?	
Хубав ли е мостът, който построиха до електрическата централа?	
Четиримоторен ли е самолетът, с който ще летиш?	
Двумоторен ли беше аеропланът, с който пътувахте?	
Тези ли са учебниците, от които учите български език?	
Тази ли е автомобилната писалка, която купихте преди няколко дни?	
Гребна ли беше лодката,с която се разходихте до острова?	
Товарен ли беше параходът, който влезе в пристанището?	
Хубаво ли е жилището, в което се пренесохте?	
Французи ли бяха мъжете, с които се запознахте?	

2.

Коя е сградата на Министерсвото на вътрешните работи?	Сградата, която е на ъгъла, е на......
Кое здание е на селсъвета?	Зданиете, което е на площада до ресторант България, е на селсъвета.
Кой пистолет е негов?	Този,който е на масата,е негов.
Кои каски са на часовоите?	Тези, които са на масата,са на часовоите.

пишеща машина, фотоапарат,
каруца, камион, автомобил,
къща и.т.н.

3.

Какъв език учи студентът, когото поздравихте?	Студентът, когото поздравих, учи български език.
В кой отдел е войникът, с когото говорихте преди малко?	Войникът, с когото говорих преди малко, е в руския отдел.
Твоят приятел, на когото /комуто/ даде пари на заем, върнал ли ти ги е?	Моят приятел, комуто /на когото/ дадох пари на заем, не ми ги е върнал още.
Търси ли Иван, комуто трябваше да предадеш ключа от апартамента?	
Ходи ли вчера у братовчед ми Иван, с когото те запознах оня ден?	
Добър курсист ли е войникът, който говори с капитана?	
Добър курсист ли е войникът, когото видях преди малко?	
Добър курсист ли е войникът, с когото капитанът говори?	
Добър курсист ли е войникът, комуто /на когото/ дадохте българо-английския речник?	

и т. н.

4.

Всеки пътник,чийто багаж надминава 20 клг.,трябва ли да плаща допълнително?	Да,всеки пътник,чийто багаж надминава 20 клг.,трябва да плаща допълнително.
Всеки пътник,багажът на когото надминава 20 клг.,трябва ли да плаща допълнителна такса?	Да,всеки пътник,багажът на когото надминава 20 клг.,трябва да плаща допълнителна такса.

Всички пътници,багажът на които надминава 20 клг.,трябва ли да плащат допълнителна такса?
Всички пътници,чиито багаж надминава 20 клг.,трябва ли да плащат допълнителна такса?

Кои пътници трябва да плащат допълнително?
Кои пътници трябва да плащат допълнителна такса?
Кой пътник трябва да плаща допълнителна такса?

Курсистът, чийто молив е на масата,тук ли е?
чиято книга
чието кепе
чиито книги

Курсистът, моливът на когото е на масата,тук ли е?
Жената, къщата на която гори, върна ли се?
Момичето, майка на което е болна, ходи ли на училище?
Жените, мъжете на които са офицери, работят ли?
Полковникът,чиито деца са болни, не ходи ли на работа?
Колко струва къщата,чийто покрив е нов?
Колко струва къщата, покривът на която е нов?
зданието

Войникът, чийто баща умря, отиде ли в отпуск?
бащата на когото

Момчето, чиято майка умря, върна ли се от село?
майката на което

и т. н.

LESSON 62

ЧЕТИВО

На аерогарата

Стоян имал работа[1] в Париж. Той искал да пътува дотам с самолет. Нямал много време да се приготви за път. Затова изпратил приятеля си Боян да му купи билет на аерогарата.[2] Боян успял да му вземе билет. Почнал обаче да се безпокои, понеже Стоян не идвал и можел да изпусне самолета.

Няколко минути преди самолетът да излети, Стоян пристигнал. Той се забавил, защото търсил Ивана, комуто трябвало да предаде ключа от апартамента. Иван бил негов братовчед, с когото бил запознал Боян преди два дена.

Стоян получил билета си от Боян и отишел да предаде багажа си на чиновника. Платил 15 лева допълнително,[3] защото всички пътници, чийто багаж надминавал 20 кгр., трябвало да плащат допълнителна такса.

След това двамата приятели излезли на летището. Там те видели един двумоторен самолет, който бил готов да излети. Боян искал да знае дали този бил самолетът, с който Стоян трябвало да лети. На Стоян обаче не му се вярвало, защото този самолет бил двумоторен. Той знаел, че ще лети с друг - четиримоторен аероплан.

Стоян знаел, че когото и да попита от персонала, ще му каже дали този е самолетът му. Затова се обърнал към един от служащите, който минавал покрай тях. От него разбрал, че самолетът за Париж щял да излети от писта № 3. Освен това по високоговорителя обявили,[4] че самолетът, с който трябвало да пътува Стоян, тръгвал след 5 минути.

Двамата приятели се сбогували. Стоян се качил на самолета и седнал на много хубаво място в задната му част. След малко самолетът излетял. Стоян се наслаждавал на красиви изгледи през цялото време, докато летял до Париж.

---

1. и́мам ра́бота to have to do something, to be busy.
2. Bulgaria's only air-line is state owned. It is equipped with Soviet made planes. A few Bulgarian cities have airports. Among them: Sofia, Varna, Plovdiv, Burgas and Stara Zagora.
3. допълни́телно additionally.
4. обяви́ли they announced, it was announced.

LESSON 62

ПРЕВОД

- Comrade, have you seen the drama "Under the Yoke"?
- Dear friend, I have seen it and I have read the novel four times.

- Man, you read a lot. You know, they present the drama at the People's Theater tonight. Let's go and see it.
- My God, do I always have to accompany you. Last night we were at the movies together. The day before yesterday I accompanied you to that dancing party at Yanev's because, as you said, you didn't know him very well. Now you want me to go with you to the theater.

- Listen, neighbor, don't worry about it. I'll go alone tonight and leave you in peace.
- O.K., don't get angry. Let's go to some restaurant. I'm hungry.

- I'm sorry, but I don't feel like eating now. (He turns to a man, who is entering the cafe, in front of which they are standing.) Sir,can you tell me what time it is?
- With pleasure. It is a quarter to five.

- Thank you. (To his friend) I've got to go home now. I'll have a bite, a bath, I'll dress, and I'll go and see the show we were talking about. I think I'll put on my dark green suit. Perhaps I'll call Maria on the phone. Now I remember that she wanted to see the drama "Under the Yoke". She told me last week that they had been studying it at school. She is pretty and I like her very much. You know her, don't you? Perhaps we'll go dancing after the show.

ВЪПРОСИ

1. Къде имал работа Стоян?
2. Как искал той да пътува до Париж?
3. Защо изпратил той приятеля си Боян да му вземе билет?
4. Къде го изпратил той да му вземе билет?
5. Защо се безпокоел Боян?
6. Кога пристигнал Стоян на летището?
7. Защо Стоян търсил Ивана?
8. Какъв бил Иван на Стояна?
9. Какво направил Стоян, след като получил билета си от Боян?
10. Защо Стоян платил на чиновника 15 лева допълнителна такса за багажа си?
11. Къде излезли двамата приятели след това?
12. Какъв самолет видели те на летището?
13. Какво искал да знае Боян за двумоторния самолет?
14. Защо на Стоян не му се вярвало, че ще лети с двумоторния самолет?
15. Какво искал да направи Стоян за всеки случай?
16. Защо Стоян се обърнал към един от служащите?
17. Какво разбрал Стоян от служащия?
18. Какво обявили по високоговорителя?

19. Какво направил Стоян, след като се сбогувал с Боян?

20. Къде седнал Стоян в самолета?

21. На какво се наслаждавал Стоян през цялото време, докато летял до Париж?

22. Пътувал ли сте със самолет?

23. С какъв самолет сте пътувал?

24. Колко време трая пътуването?

25. Какво правихте в самолета през време на пътуването?

Ранните домати се товарят сутрин, а следобед са вече в Берлин

LESSON 62

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

- Peter, I met (for the first time) the girl of whom you spoke.
- I don't remember which one you're talking about.

- Well, the girl, whose father died last week. The newspapers wrote about it.
- Ah, Radka, whose sister goes to the university with me. Where did you meet her?

- On the train on which I was traveling.
- Was she alone?

- You remember Ivan to whom I introduced you at the party a few days ago? He was with her.
- Ivan? The student who didn't have any money and to whom you lent twenty leva?

- Yes.
- Did you like Radka?

- You know, that I don't like girls whose hair is blond.
- I forgot. Excuse me.

Част II

Запишете отговорите на въпроси 1 - 10
на магнитофонна лента!

LESSON 62

РЕЧНИК

аерога́ра f.	airport
бя́гам	to run
побя́гам	
бя́гай да го завери́ш!	hurry up and have it verified
високоговори́тел m.	loud-speaker
по високоговори́теля	over the loud-speaker
вя́рвам	to believe, to think
не ми се вя́рва	I don't believe so
гу́бя се, и се, их се	to get lost
загу́бя се	
къде́ се гу́биш?	where have you been?
двумото́рен, рна,о,и	twin-engine
допълни́телен, лна,о,и	additional
допълни́телно adv.	additionally,extra,in addition
заверя́вам	to check,to verify (a ticket); to certify (a document)
заверя́,и,их	
за́ден, за́дна,о,и	back, rear
и́зглед m.	view
изли́там	to take off (airplane)
излетя́,и,я́х	
килогра́м (abbr.кгр.) m.pl. кила́	kilogram (2,204 pounds)
ключ m.pl.клю́чове	key
лети́ще n.pl.лети́ща	airfield
летя́ /с/,и́,я́х	to fly (in, on)
надмина́вам	to exceed, to surpass
надми́на,е,ах	
обявя́вам	to announce
обявя́,и,и́х	
осведомя́вам се	to inquire, to make inquiries
осведомя́ се,и́ се,и́х се	
персона́л m.	staff, personnel
пи́ста f.	airstrip
преда́вам /на/	to hand over (to), to deliver
преда́м, предаде́ преда́дох, да́де	
проща́вам	to pardon, to excuse
простя́,и́,и́х	
проща́вай! проща́вайте!	excuse me; I beg your pardon

LESSON 62

път	
на добъ́р път!	good luck! have a good trip!
за път	for traveling,for the trip
самоле́т m.	airplane
сбо́гом!	good-by
сбогу́вам се с	to bid farewell, to say good-by to
се́щам се	to remember
се́тя се, и се, их се	
служа́щ m.	employee
слу́чай m.	case, occasion
за все́ки слу́чай	in any case
та́кса f.	fee, charge, tax
те́гля,и,их	to weigh
прете́гля	
тоз = то́зи	this
четиримото́рен,рна,о,и	four-engine

Родната авиация е в цялостна служба на народа. Нарочният санитарен самолет след минута ще се вдигне, за да отнесе болната, която ще бъде оперирана от специалисти в столицата

LESSON 62

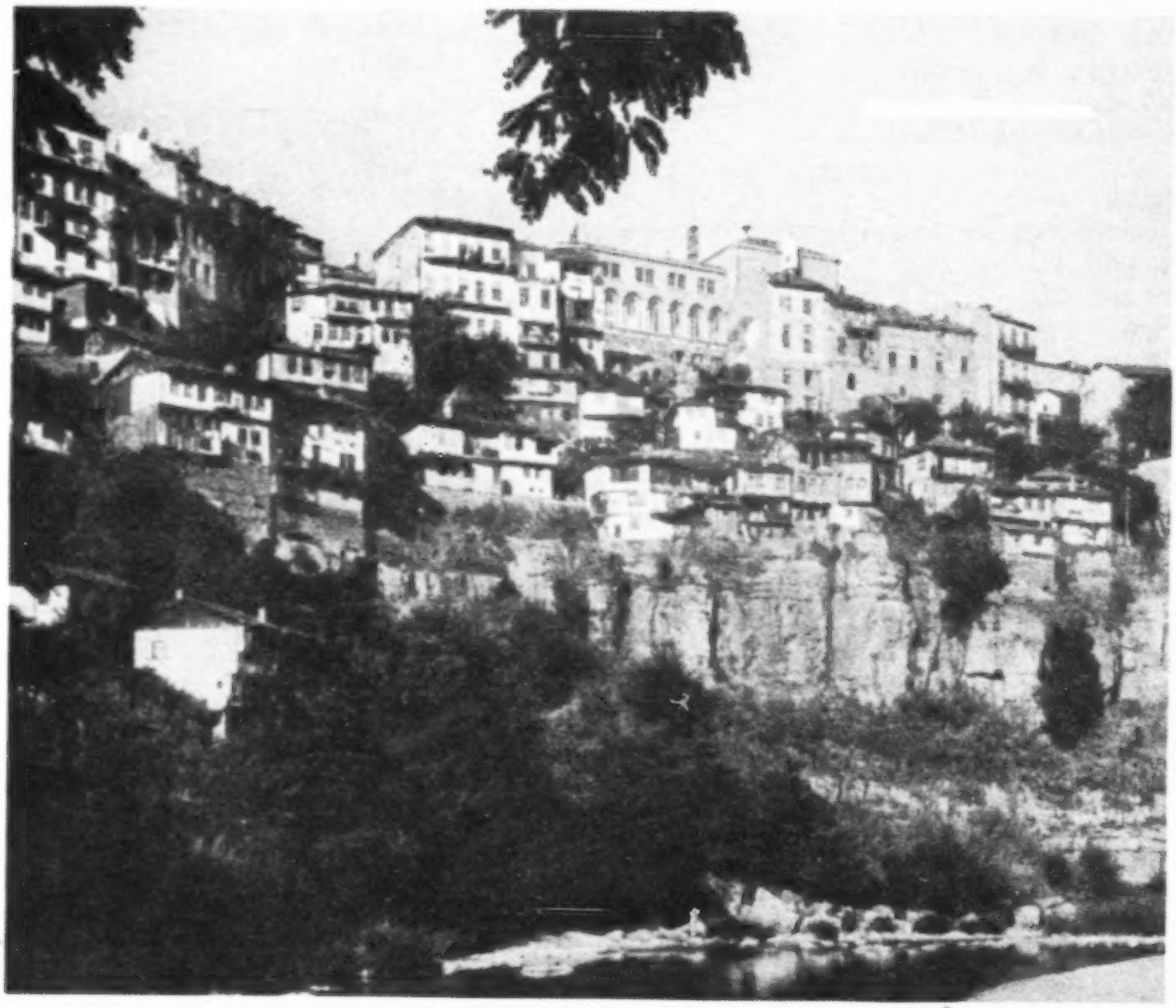

Изглед от Велико Търново

ШЕСТДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 63

LESSON 63

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Indefinite Pronouns

1.

В тая чанта има документи.
В оная чанта няма нищо.

Какво има в оная чанта?	В оная чанта няма нищо.
Какво има в това чекмедже?	В това чекмедже няма нищо.

до тази картечница
на пода в канцеларията
до печката
на закачалката
за ядене в кухнята
и т. н.

2.

Г-н Х....., попитайте г-н У..... дали той има нещо в чекмеджето си!

Г-н Х: Г-н У......, имате ли нещо в чекмеджето си?
Г-н У: Не, аз нямам нищо в чекмеджето си.

Г-н..., попитайте г-н Б...дали той има нещо в чантата си?
дали има нещо в каруцата!
дали е купил нещо на пазара вчера!
дали е взел нещо от бюфета!
дали е дал нещо на чиновника!
дали е ял нещо!
пил
написал
прочел
дали е изпратил нещо на майка си по случай имения й ден!

3.

Някой пее.

Кой пее?	Някой пее.
Кой идва?	Някой идва.
Кой свири на пиано?	Някой свири на пиано.
Кой говори?	
Кой се къпе?	
Кой се бръсне сега?	
Кой се мие?	
Кой плува?	

4.

Никой не пее.

Кой пее?	Никой не пее.
Кой идва насам?	Никой не идва насам.
Кой е чел това списание?	
Кой от вас е хсдил в чужбина?	
Кой ще отиде на концерт довечера?	
Кой от вас е научил урока си добре?	
Кой не е написал домашната работа?	
Кой от вас е пътувал с аероплан?	
Кой от вас е адвокат?	
Кой от вас е бил у Христови снощи?	
Кой от вас ходи често на кино?	
Кой от вас ще ходи на екскурзия в неделя?	
Кой е ял българско кисело мляко?	

и т. н.

5.

Г-н Х. знае този урок. Г-н У. знае този урок,и другите го знаят.
Всеки знае този урок.
Всякой знае този урок.

Кой знае този урок?	Всеки /всякой/ знае този урок.
Кой е чел четивото на урока?	
Кой е взимал пари на заем?	

LESSON 63

6.

Има някой на двора.
Аз виждам някого на двора.

Има ли някой на двора?	Да, аз виждам някого на двора.

на моста
на пътя
на върха

7.

Тя говори с някого.

Тя говори ли с някого?	Да, тя говори с някого.
С кого говори тя?	Тя говори с някого.

Той взе ли пари на заем от някого?
От кого взе той пари на заем?

Тя отиде ли с някого на кино?
С кого отиде тя на кино?

Те бяха ли у някого снощи?
У кого бяха те снощи?

и т. н.

8.

Аз видях някого.
Аз не видях никого.

Кого видяхте?	Аз не видях никого.
Кого повикахте по телефона?	
Кого от тези господа познавате?	
С кого ще се срещна тя?	
Кого ще поканят Попови?	
Кого срещнахте вчера на улицата?	
С кого запознахте Мария?	
Кого ще заведе той на танцовата забава?	
Кого попитахте за това?	

и. т. н.

9.

Аз дадох учебника си на някого.
Аз дадох учебника си някому.

Къде е учебникът ти?

Аз го дадох някому.
Аз го дадох на някого.

вестникът
списанието
автоматичната писалка

и т. н.

10.

Аз не съм дал учебника на никого.
никому

На кого си дал учебника?

Аз не съм дал учебника на
никого.
никому

вестника
списанието
книгата

и т. н.

11.

Всеки /всякой/ знае това.
Аз казах това на всекиго.
всекиму
На кого казахте това?

Казах това на всекиго.
всекиму

Кому телефонирахте?
На кого се обадихте по телефона?
Кому обещахте пари?
На кого показахте къщата?

12.

Аз не познавам никого тук.
Никого не познавам тук.

Аз не съм казал това на никого /никому/.
Никому /на никого/ не сам казал това.

Дадох по една книга на всекиго /всекиму/.
На всекиго /всекиму/ дадох по една книга.

Кого познавате тук?	Никого не познавам.
На кого телефонирахте?	На никого не съм телефонирал. Никому не съм телефонирал.
На кого сте дал учебник?	Всекиму дадох по един учебник. На всекиго......
С кого се запознахте на жура?	С всекиго от гостите.
	и т. н.

13.

Той е дал книги на някого.
Той е дал книги на някой ученик.
на някоя студентка
на някое дете
на някои курсисти

На кого е дал той книгите?	Той е дал книгите на някой ученик. .....на някоя студентка
и т. н.	
Нови ли са някои къщи?	Да, някои къщи са нови. Не, никои къщи не са нови.
Дали ли сте пари на някой студент? студентка момиче	Не, не съм давал пари на никой студент.
Дадохте ли по една книга на всеки студент?	
и т. н.	

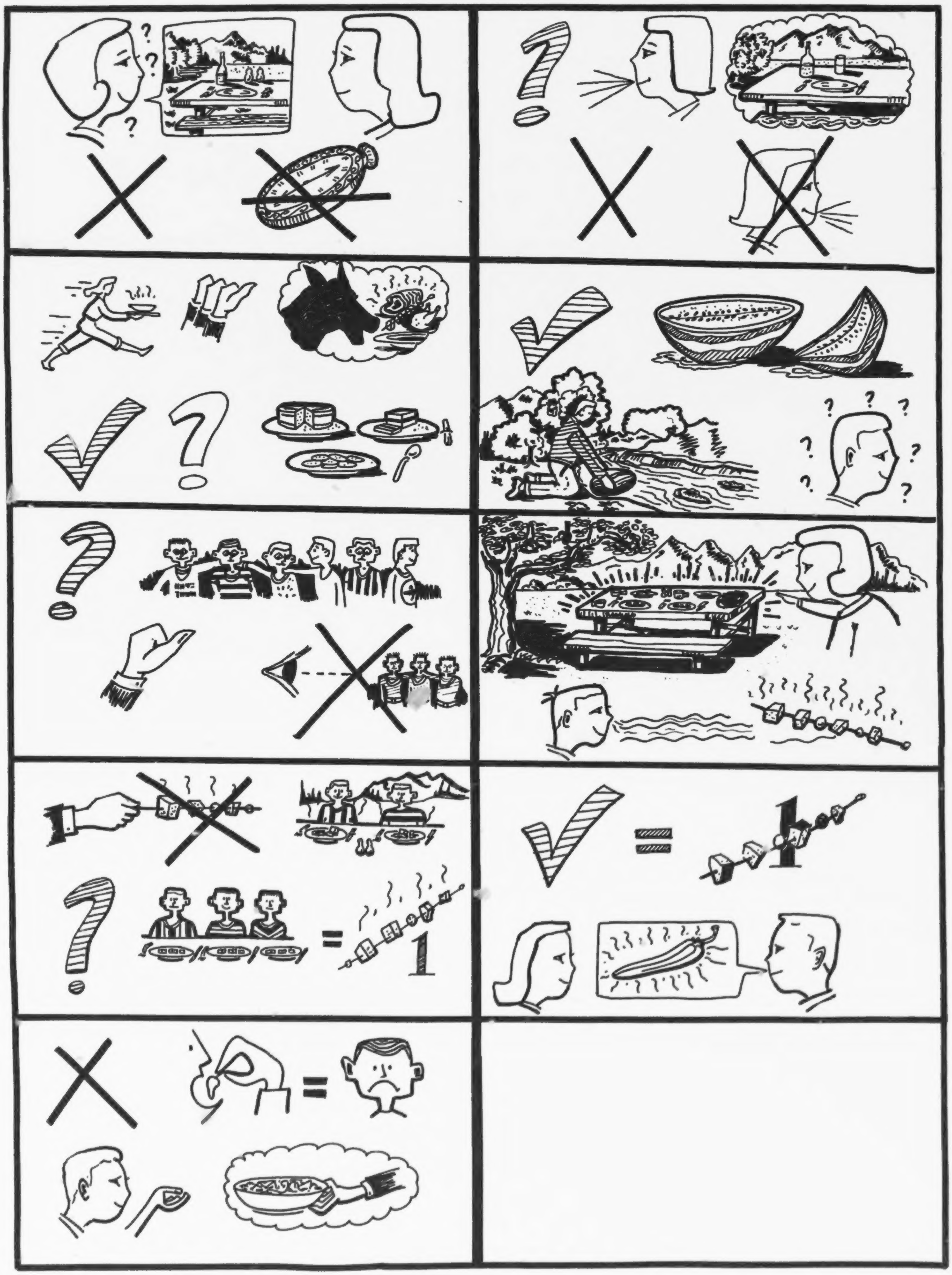
1
1

УРОК 63 - РАЗГОВОР

НА ПИКНИК

Станка Ганчева
Радка Ганчева

- Ра́дке, сло́жи ли ма́сата?
- Не, ма́мо, не съм я сло́жила.

- Мари́я не ти ли ка́за да пригóтвиш вси́чко?
- Ни́кой ни́що не ми е ка́звал.

- Побъ́рзай, че вси́чки са огладне́ли като́ въ́лци.
- Добре́, ма́минко. Имаме ли ня́какъв десе́рт?

- Да, ди́ня. Кажи́ на ня́кого да я поста́ви в пото́ка!
- Кому́ да ка́жа?

- На кого́то и да е. Къде́ са момче́тата? Не си ли ви́ждала ня́кого от тях?
- Не съм ви́ждала ни́кого.

- Брей.... Голе́ми са калпаза́ни.

/След половин час кебапът е готов. Момчетата са се въ́рнали от вира́./

Станка Ганчева
Борис Ганчев

- Ха́йде, вси́чки на я́дене! Ши́шчетата са гото́ви.
- Хм..... Кеба́път мири́ше чуде́сно!

- Ни́кой да не пи́па! Вся́кой ще полу́чи сво́ята по́рция.
- Са́мо по едно́ ши́шче ли се па́да на все́киго?

- Да, всеки́му по едно́.
- Ра́дке, я ми пода́й една́ лю́та пипе́рка!

Радка Ганчева
Борис Ганчев

- Не яж ни́какви лю́ти пипе́рки! Пак ще си растро́иш стома́ха.
- Ти мно́го прика́зваш. Пода́й ми сала́тата, а́ко ня́маш ни́що проти́в.

---

8. са огладне́ли. The past indefinite tense here shows the result of a past action. Translate in English with present tense: are hungry, are starved.

22. Ха́йде, вси́чки на я́дене! Come, let's all eat!

31. разстро́йвам си стома́ха to upset one's stomach.

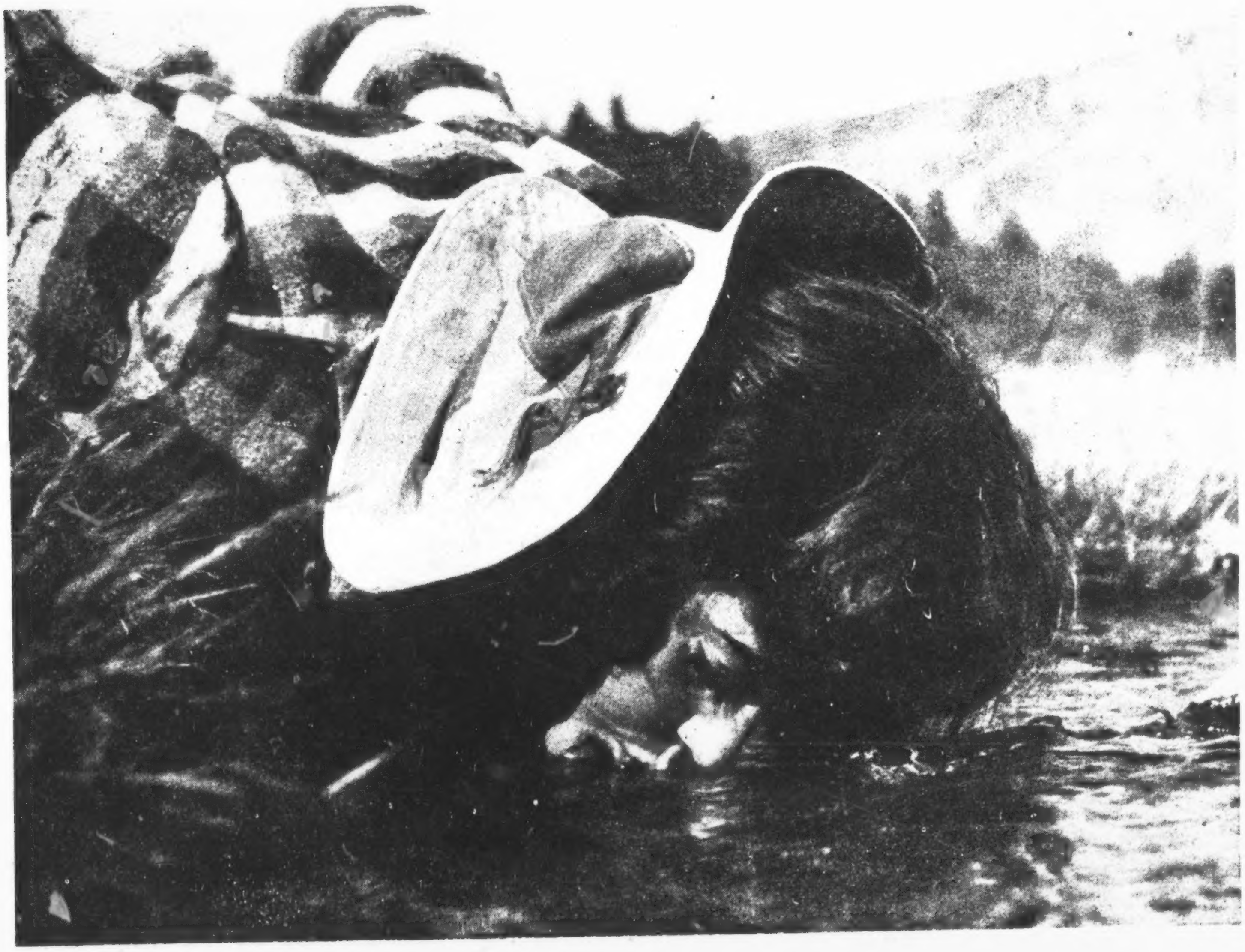

Радка пие от бистрата и студена вода на планинския поток

LESSON 63

ГРАМАТИКА

A. THE INDEFINITE PRONOUNS

1. The indefinite pronouns are the following:

1.	ня́кой /си/* не́що /си/	somebody, anybody something, anything
2.	ни́кой ни́що	nobody, anybody, any nothing, anything
3.	вся́кой / все́ки вси́чки вси́чко	everyone, everybody all people, everybody everything
4.	е́ди-кой /си/ е́ди-що /си/	such and such a person a certain person such and such a thing a certain thing
5.	ко́й-годе що́-годе	whoever whatever
6.	е́ди-какво́ /си/ е́ди-ко́лко /си/	such and such a thing, a certain thing that much, so much, that many
7.	що́-го́де ко́лко го́де	somewhat somewhat
8.	какво́ и да е ко́йто и да е	whatever whoever
9.	неколци́на ня́колко	some, a few (for persons only) some,a few (for persons and things)

---

* The reflexive particle си can be added to ня́кой, не́що and some other pronouns. It makes stronger the indefinite meaning of the pronoun. Sometimes it expresses contempt.

II. Of the above indefinite pronouns, those which contain the pronoun кой? who? are declined. The rest are invariable.

	Nominative	Dative	Accusative
	(Subject)	(Indirect object)	(Direct object)
1.	ня́кой	ня́кому, на ня́кого	ня́кого
	somebody anybody	to somebody to anybody	somebody anybody
2.	ни́кой	ни́кому, на ни́кого	ни́кого
	nobody anybody	to nobody to anybody	nobody anybody
3.	вся́кой, все́ки	все́киму, на все́киго	все́киго
	everyone everybody	to everyone to everybody	everyone everybody
4.	е́ди-кой /си/	е́ди-кому́ /си/	е́ди-кого́ /си/
	such and such a person	to such and such a person	such and such a person
5.	кой и да е	кому́ и да е на кого́ и да е	кого́ и да е
	whoever	to whomever	whomever

Examples for the usage:

1. Ня́кой и́два.	Somebody is coming.
Каза́ ли ня́кому?	Did you tell anybody?
Кажи́ на ня́кого да ку́пи хляб.	Tell somebody to buy bread.
Те ви́кат ня́кого.	They are calling somebody.
Те пови́каха ли ня́кого?	Did they call anybody?

2.	Ни́кой*не зна́е това́.	Nobody knows that.
	Ни́кому не съм обеща́вал ни́що.*	I have not promised anything to anybody.
	На ни́кого* ня́ма да дам пари́.	I will not give money to anybody.
	Ни́кого* от тях не съм ви́ждала.	I haven't seen any of them.
3.	Все́ки /вся́кой/ зна́е кой е той.	Everybody knows who he is.
	Той обеща́ва все́киму пари, а ни́кому не да́ва.	He promises money to everybody but gives to nobody.
	Не все́киго мо́жеш да разпозна́еш отту́к.	You cannot recognize everybody from here.
	Вси́чки ли зна́еха, че той ще присти́гне.	Did everybody know that he would arrive.
4.	Той ви́наги зна́е вси́чко: е́ди-кой си умря́л, е́ди-кой си се роди́л и т.н.т.	He always knows everything: such and such a person died, such and such a person was born etc.

III. не́що, ни́що, вси́чко, е́ди-що /си/, що-го́де, що да е, е́ди-ко́лко /си/, е́ди-какво́ /си/, ко́лко го́де, какво́ да е refer to things and are used in the following way.

Той зна́е не́що.	He knows something.
Ка́заха ли ти не́що?	Did they tell you anything?
Не, ни́що не ми ка́заха.	No, they did not tell me anything.
Той може́ше да нау́чи вси́чко.	He was able to learn everything.

---

* Notice that ни́кой, ни́кому, ни́кого and ни́що require a second negation: не, ня́ма.

LESSON 63

B. THE INDEFINITE PRONOUNS USED AS ADJECTIVES

The indefinite pronouns in para A from 1 to 4 may be used as adjectives. Besides those in para A, 1 to 4, there are several others, which are used in the same way. All of them are not declined but change in number and gender in the following way:

1. ня́кой, ня́коя, ня́кое, не́кои	some, any
2. ни́кой, ни́коя, ни́кое, ни́кои	none, any
3. вся́кой, вся́коя, вся́кое, вся́кои все́ки, вся́ка, вся́ко, вси́чки	every, each
4. ня́какъв, ня́каква, ня́какво, ня́какви	some
5. не́чий, не́чия, не́чие, не́чии	anybody's
6. ни́чий, ни́чия, ни́чие, ни́чии*	nobody's
7. ни́какъв, ни́каква, ни́какво, ни́какви*	none, any
8. вся́какъв, вся́каква, вся́какво, вся́какви	all kinds of
9. е́ди-кой /си/, е́ди-коя /си/, е́ди-кое /си/ е́ди-кои /си/	such and such (a person)
10. е́ди-какъ́в /си/, е́ди-каква́ /си/, е́ди-какво́ /си/, е́ди-какви́ /си/	such and such (a person)
11. кой и да е, коя и да е, кое и да е, кои и да са	one of

---

* These adjectives require another negation in front of the verb. Compare A,II the footnote.

LESSON 63

Examples:

Той е дал кни́гите на ня́кой ученик. учени́к.	He has given the books to some student.
Ня́кои къ́щи са но́ви.	Some houses are new.
В никой полк ня́ма таки́ва офице́ри.	There are no such officers in any regiment.
Все́ки войни́к ще но́си храна́ за три дни.	Every soldier will carry food for three days.
Вся́ка ро́та има по сто ду́ши.	Each company has 100 men.
Те гово́реха с ня́каква жена́.	They were talking with some woman.
Не́чие ку́че го уха́пало.	(He said that) Someone's dog bit him.
Той се сре́ща с вся́какви хора.	He meets all kinds of people.
Аз ще взе́ма коя́ и да е кни́га.	I'll take one of the books.

LESSON 63

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Indefinite Pronouns

1.

Има ли нещо в тая чанта?

Да, в тая чанта има нещо.
Не, в тая чанта няма нищо.

А в оная чанта?
Слагал ли е някой от Вас нещо в тази кутия?
Вие взимал ли сте нещо от тази кутия?
Ти взе ли нещо от някоя кутия?
Абонирал ли се е някой за
  някое списание?
  някой вестник
  някои списания

и т. н.

Някой от вас ходи ли на кино снощи?
Видя ли някой учител в киното?
Някои хора пушеха ли в киното?
Срещнахте ли някой от приятелите ни?
Срещнахте ли се с някого?
На всекиго /всекиму/ ли се хареса филма?
Всяко дете ли пиеше лимонада?
Някои от посетителите излизаха ли от салона на киното през време на филма?
Казахте ли на някого /някому/ да отиде да види този филм?

и т. н.

LESSON 63

2.

Бяхте ли в събота в някой магазин? — Да, аз бях в ЦУМ.
Купихте ли си нещо?
Не си ли купихте някакъв плат за дрехи?
Нищо ли не си купихте?
Мария не купи ли няколко червила?
Питахте ли някой продавач за цената на виенския парфюм?
Донесе ли ми някакъв подарък?
Донесе ли нещо на баба Мария?
Нищо ли не купи за сестра си?
Ще дойде ли някой от състудентите ѝ на имения ѝ ден?
Тя никого ли не е поканила?
Никой ли не знае, че тя ще празнува имения си ден в неделя?
Тя ще приготви ли някакъв десерт?
Само по една порция шиш кебап ли се пада на всекиго?
Ти ще имаш ли нещо против, ако дойда и аз?

и т. н.

3.

- Didn't they tell you to call your mother on the phone?
- No one told me anything.

- Does anyone feel like drinking something?
- Nobody feels like doing anything.

- Does everyone need money?
- Yes, all the people need money.

- Tell someone to put the watermelon in cold water.
- Whom shall I tell?

- Anybody. Have some of the boys eaten?
- None of them has.

- Is everyone entitled to one apple?
- Everyone. You can give these two to someone.

- Whom shall I invite to supper?
- Anyone. Come here. Some rascal has taken some money from the drawer. Don't tell anyone about it. When they come, I'll give all of them a piece of my mind.

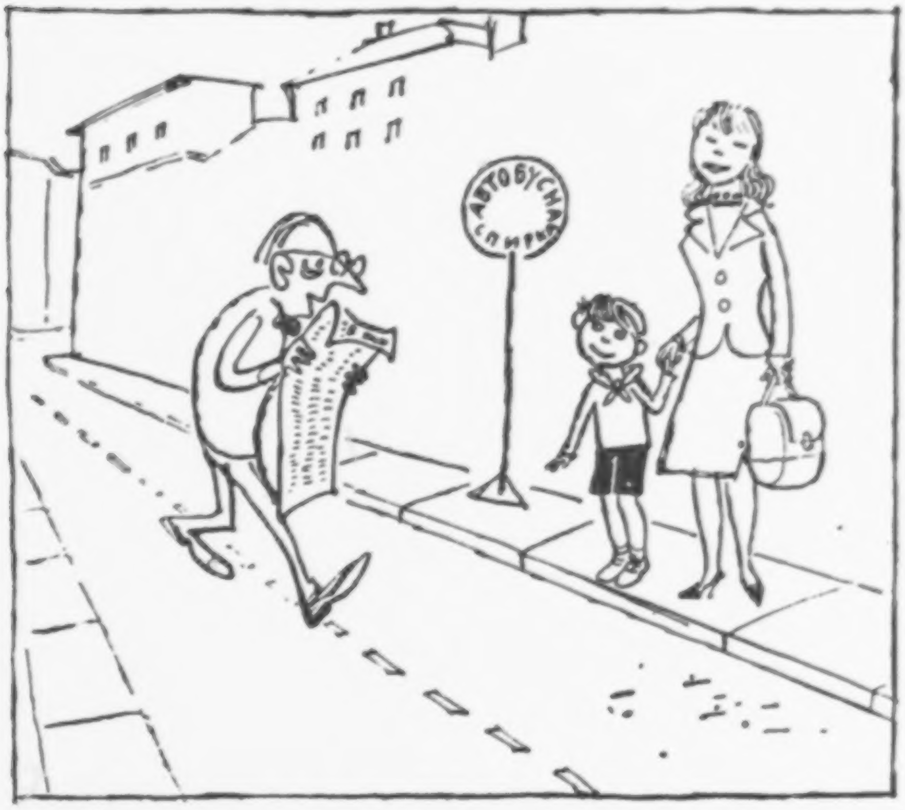

— Мамичко, този чичко ще вкара някой шофьор в затвора!

LESSON 63

ЧЕТИВО

Българите обичат да ядат храна, която се състои от прясно месо,[1] пресни зеленчуци и плодове, и мляко, прясно или кисело.[2] Закуската им е прясно мляко или чай със сирене.[2] За обяд и вечеря те ядат едно от следните ядената: фасул, кюфтета, гювеч, пържено пиле, агнешко печено, винен кебап, пълнени пиперки с месо или с ориз, кисело мляко и пр. Освен това за обяд те имат и супа. Ако искат да ядат шиш кебап или кебапчета, те обикновено ходят на ресторант. Когато ходят на излет, приготвят си ги сами.

Един неделен ден Станка Ганчева, децата й и племенницата й Мария отидоха до гората при село Бояна. Там искаха да ядат шиш кебап. Станка, както винаги, започна да приготвя кебапа. Радка трябваше да сложи масата. Никой нищо обаче не беше й казал да направи това. Тя приготви масата, след като майка й й напомни.

За десерт те имаха диня. Радка искаше да каже на някого да постави динята в потока. Тя знаеше, че на когото от момчетата да каже да направи това, щеше да го направи. Тя обаче не виждаше никого от тях. Те бяха отишли на реката.

След 20 минути всичко беше готово. Момчетата се бяха върнали от вира, където бяха отишли да плуват. Когато Станка донесе кебапа на масата, той миришеше чудесно.

Някои от децата се опитаха да вземат от кебапа. Станка им каза да не го пипат. Всякой щял да получи своята порция. Борис искаше да знае дали само по едно шишче се падало на всекиго. Майка му му отговори, че всекиму се падало само по едно шишче.

---

1. пря́сно месó fresh meat. Canned food is seldom used in the diet. However, salami, sausages and pastrami are common food, especially during the winter.
2. ки́село мля́ко и си́рене yogurt and cheese are common food. Bread and yogurt or bread and cheese are often the main dish or a part of it. The cheese is not processed. It is white, soft and kept in barrels with brine.

LESSON 63

ПРЕВОД

The other day I met my friend Peter while I was taking a walk in the Park of Freedom. He told me that his brother Ivan had just returned from Germany. He had stopped in Vienna for a few days and had bought different things there.

As you know, Vienna is the capital of Austria. It is one of the most beautiful cities in Europe. The State Opera in Vienna is known all over the world.Many young people from Bulgaria and other countries study at the Viennese universities. They enjoy the gay life, the beautiful parks, the old monuments and the interesting buildings.

Peter told me that Ivan had bought a very cheap German camera. He had paid only three hundred leva for it. Before he left Vienna, he had taken a lot of pictures. Unfortunately he had to pay a lot of customs duty at the Bulgarian border. The customs official told him that he had not used the camera long enough, and that according to him, the customs house officer, the camera was still new.

His cousin Maria, with whom he had gone to Vienna, didn't return with him. She wanted to see a friend of hers in Rome. But when she arrived there, he had already left the Italian capital. Peter said that he had received a letter from her. She would stay there for a few weeks. She wanted to buy some silk materials, nylon stockings, handbags, lipstick, and other little things.

Без думи

LESSON 63

ВЪПРОСИ

1. Каква храна обичат да ядат българите?

2. С какво закусват те?

3. Какво ядат те за обяд?

4. Къде ходят те обикновено, ако искат да ядат шиш кебап или кебапчета?

5. Кога си приготвят те шишчета и кебапчета сами?

6. Къде отидоха един неделен ден Станка Ганчева и децата й?

7. Какво искаха да ядат те там?

8. Кой започна да приготвя кебапа?

9. Кой трябваше да сложи масата?

10. Защо Радка не беше сложила масата?

11. Кога приготви тя масата?

12. Какво имаха те за десерт?

13. Какво искаше да каже Радка на някого?

14. Какво знаеше Радка за момчетата?

15. Защо тя не каза на никого от момчетата да постави динята в потока?

16. Къде бяха отишли момчетата?

17. Кога беше готово всичко за обяд?

18. Защо момчетата бяха отишли на вира?

19. Как миришеше кебапът, когато Станка го донесе на масата?

20. Какво се опитаха да направят децата?

21. Какво направи Станка, когато някои от децата се опитаха да вземат от кебапа?

22. Какво щял да получи всякой според Станка?

23. Какво искаше да знае Борис за шишчетата?

24. Какво се падало всекиму според майката на Борис?

25. Ял ли сте шиш кебап?

26. Обичате ли да ядете шиш кебап?

27. Какво предпочитате да ядете: шиш кебап или кебапчета?

28. Кога сте ял кебапчета?

29. Къде сте ял хубави кебапчета?

30. В коя страна приготвят хубави кебапчета и шиш кебап?

Старшия сержант Дано Манов предава продуктите на дежурния по готварница младши сержант Димитър Данев

LESSON 63

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Преведете на български:

- Have you told everyone about the trip?
- I haven't told anyone anything yet.

- Have you seen anybody lately?
- I saw someone a few days ago but I don't remember whom.

- Phone someone and tell him to bring a record player and some records.
- Whom shall I call on the phone?

- Anyone. Call your sister, if you don't mind.
- I think she has some (kind of) American records.

- Has she given them to someone?
- She gave some of them to some friends last week.

Част II.

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!

2. Запишете отговорите на въпроси 1 - 5!

LESSON 63

РЕЧНИК

вълк m.with art.вълкъ́т,á	wolf
pl. въ́лци aft.num.въ́лка	
огладня́л съм като вълк	I am starved
да	used in questions: shall, should
какво́ да правя́?	what shall I do?
кому́ да ка́жа?	whom shall I tell?
десе́рт m.	dessert
ди́ня f.	watermelon
калпаза́нин m.pl.калпаза́ни	rascal, good-for-nothing
ко́йто и да е	anyone, anybody; no matter who
коя́то и да е	
кое́то и да е	
кои́то и да са	
ма́минко voc.case,dim. of ма́мо	mom
мири́ша,е,мириса́х	to smell, to give out an odor
замири́ша	
напо́мням /на ня́кого за../	to remind (somebody of...)
напо́мня,и,их	
огладня́вам	to become hungry
огладне́я,е́е,ня́х	
огладня́л съм като вълк	I am starved
ори́з .	rice
па́дам се, /ня́кому/	to be given or assigned to somebody by lot;
па́дна се, е се, ах се	
па́да ми се	I am entitled to, I am given something (by lot or by chance)
все́киму се па́да по една́ по́рция	each one receives one helping
пи́кник m.	picnic
на пи́кник	on a picnic
пи́пам	to touch
пи́пна,е,ах	
пода́вам	to hand, to pass
пода́м, подаде́	
пода́дох, пода́де	
пода́й ми сала́тата	pass me the salad
по́рция f.	helping; portion
пото́к m.pl.пото́ци aft.num.пото́ка	stream, brook, rivulet

LESSON 63

пре́сен,пря́сна,пря́сно,пре́сни	fresh
прика́звам	to talk
поприка́звам	
проти́в	against
и́мам не́що проти́в	to mind, to have something against
ако ня́маш ни́що проти́в	if you don't mind
разстро́йвам	to disorganize, to disorder
разстроя́,и́,и́х	
разстро́йвам си стома́ха	to upset one's stomach
сала́та f.	salad
стома́х m.pl.стома́си,стома́ха	stomach
ши́шче n.pl. ши́шчета	spit,skewer; the pieces of cubed meat on it
я́дене n.	
ха́йде, вси́чки на я́дене!	come on, let's all eat!

ВЪВ ВЕЛИНГРАДСКИТЕ ХАЛИ

АПОСТОЛ РУСЧЕВ

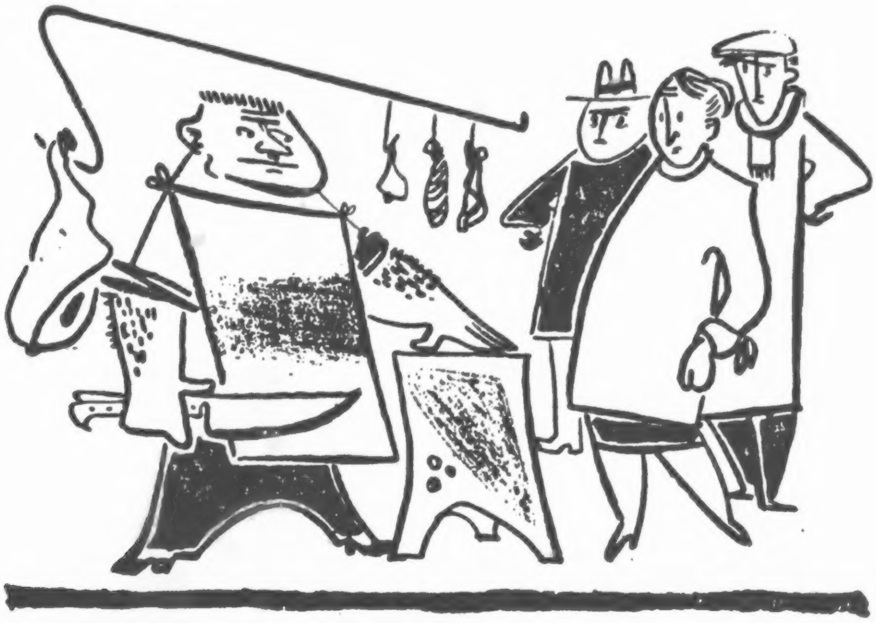

— Какви видове месо имате?
— Ами . . . за приятели и за обикновени хора

ШЕСТДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 64

LESSON 64

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Adverbial Participle

1.

Когато говоря, аз гледам студентите.
Говорейки, аз гледам студентите.
Когато говорех, аз гледах студентите.
Говорейки, аз гледах студентите.
Когато говоря, аз ще гледам студентите.
Говорейки, аз ще гледам студентите.

Когато говоря, аз гледам студентите.

Говорейки, Вие гледате студентите.

Когато говорех, аз гледах студентите.
Когато се връщахме в къщи, ние срещнахме Петър.
Когато се прибираха, те видяха леля Радка.
Тя пее, когато свири на пиано.
Когато пее, тя свири на пиано.
Като върьеше, тя си говореше.
Когато плуваше, той видя влизащия в пристанището параход.
Като яде, тя винаги приказва.
Понеже караше бързо, тя направи катастрофа.
Понеже кара бързо, тя ще направи катастрофа.
Понеже не знаеше урока, той не отиде на училище.
Понеже не можеше да плува, тя не скочи от лодката.
Понеже ходеха често на кино, те знаеха всички филми.
Като излязоха от гарата, те срещнаха Драган.

LESSON 64

2.

Учителят гледа ли курсистите, когато говори?	Да, учителят гледа курсистите, говорейки. Да, говорейки, той гледа курсистите.

Той гледаше ли студентите, като говореше?
Тя свиреше ли на пиано, когато пееше?
Тя пееше ли, когато свиреше на пиано?
Те приказват ли, когато обядват?
Той върна ли се веднага, след като чу това?
Вие срещнахте ли жена си, като излязохте от стаята?
Те видяха ли леля Мария, като се прибираха?
Тя направи ли тази катастрофа, понеже караше бързо?
Той говореше ли с някого, когато вървеше по улицата?
Те видяха ли чичо си, като влязоха в къщата?
Ти забеляза ли моторницата, когато плуваше?
Ти ядеше ли нещо, като се разхождаше по улицата?
Вие влязохте ли в хижата, след като пристигнахте на върха?

3.

Връщайки се в къщи, ние срещнахме зъболекаря Петев.	Когато се връщахме в къщи, ние срещнахме зъболекаря Петев.
Не можейки да плува, тя не скочи от лодката.	Понеже тя не можеше да плува, тя не скочи от лодката.
Излизайки от стаята, той видя приятеля си Боян.	Като излизаше /след като излезе / от стаята, той видя приятеля си Боян.

Не знаейки урока, той не отиде на училище.	Понеже не знаеше...........
Тя пееше, свирейки на пиано.	
Прибирайки се в къщи, те забелязаха играещите деца.	
Разхождайки се в парка, ние чухме виещата сирена.	
Карайки бързо, тя направи катастрофа.	
Плувайки, той забеляза влизащия в пристанището параход.	
Влизайки в кинотс, те видяха Стоян.	

и т. н.

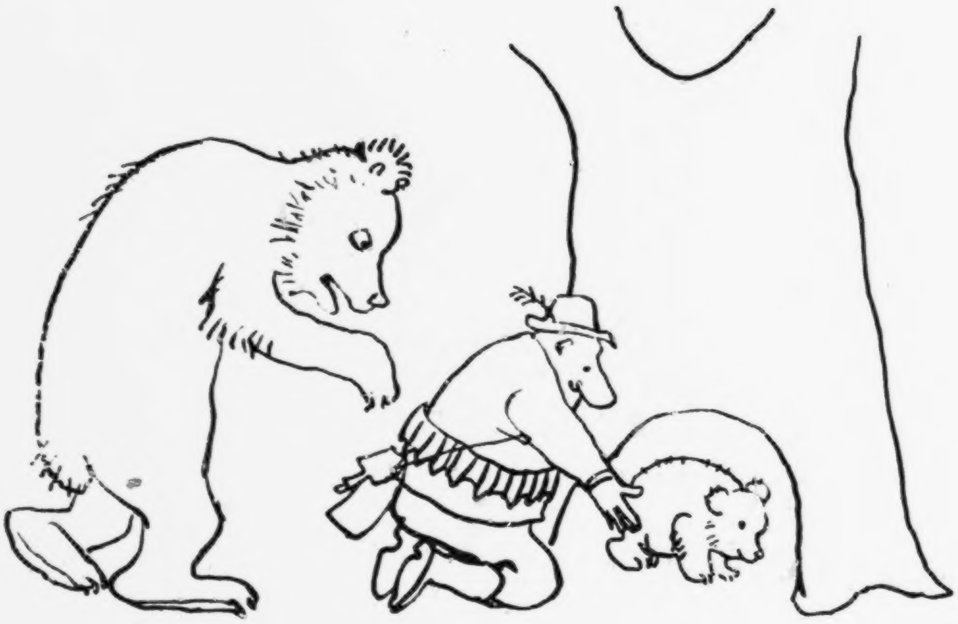

Двойна изненада

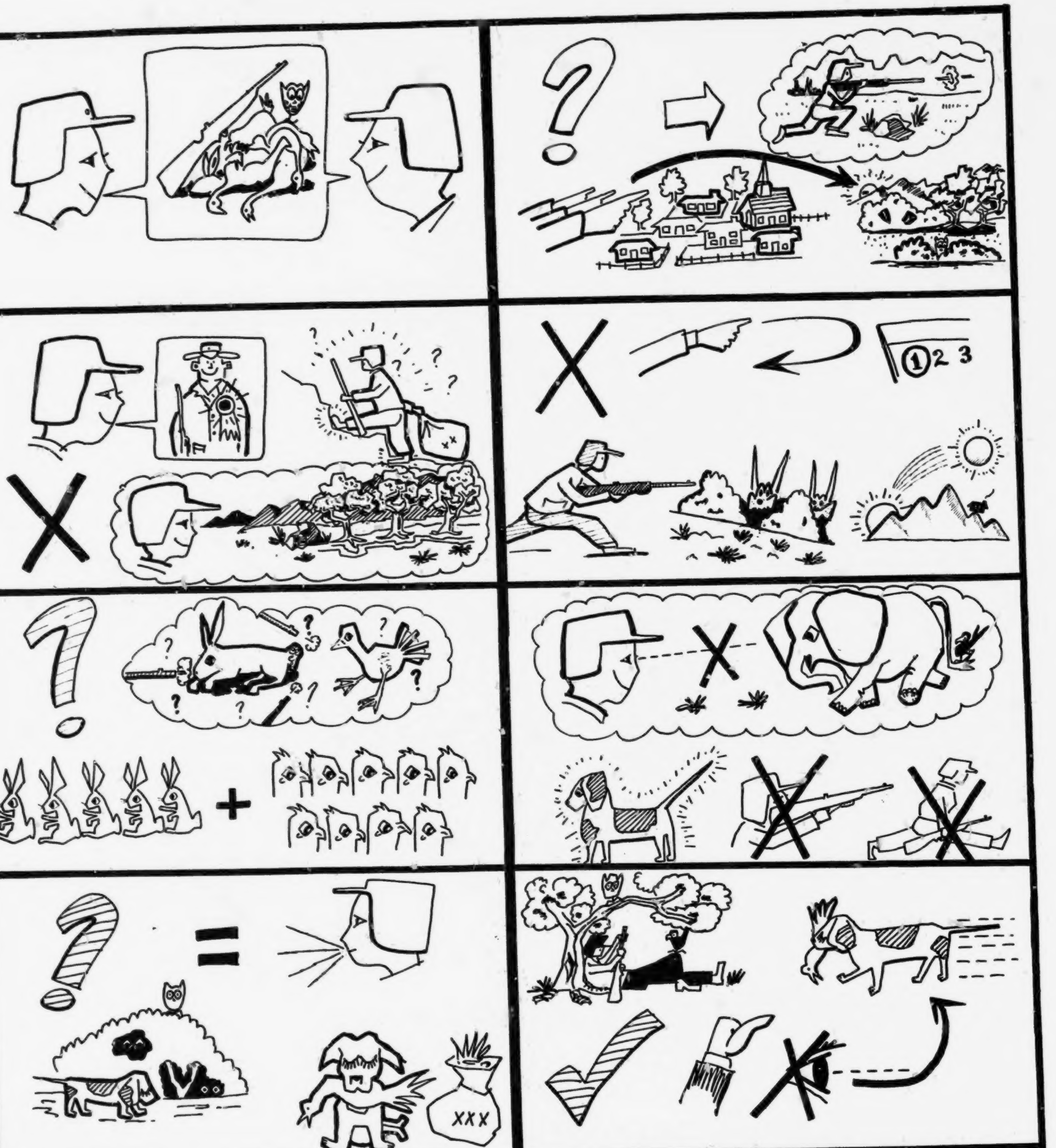
①2 3
JANUARY
XXX

УРОК 64 - РАЗГОВОР

На лов

Стефан
Борис

- Къде́ хо́дихте на лов ми́налата неде́ля?
- Абе мно́го дале́ч. Хо́дихме чак в местността́ Коло́то.

- Брей, голе́ми сте юна́ци! Не се ли умори́хте?
- Не. Тъ́рсейки ди́веч, не усе́тихме ни́каква умо́ра.

- Съ́щия ден ли се въ́рнахте?
- Не, на дру́гия ден. Го́нейки за́йци, не забеля́захме как ми́на деня́т.

- Какъ́в ди́веч уда́рихте?
- Пет за́ека и де́вет пъдпъдъ́ка.

- Голя́м успе́х. Чу́вам, че Ива́н не мо́жел
- да ви́ди слон от три́ста кра́чки.
- Това́ е вя́рно, но пък ловджи́йското му ку́че е чуде́сно. Ня́ма да гърми́ш, ня́ма да търчи́ш......

- Какво́ ка́зваш?
- Абе то, изли́тайки като́ стрела́, там ду́шне, тук ду́шне, спре се за моме́нт, ме́тне се в ня́кой тръна́к и... ето..., пъдпъдъ́кът е в торба́та.

- Зна́чи, седни́ под ня́коя кру́ша и ча́кай са́мо ку́чето да ти донесе́ пъдпъдъ́ка.
- Така́ е. Два́йсет годи́ни отка́к съм лове́ц, но ку́че като́ това́ не съм ви́ждал.

- Кога́ ще оти́дете пак на лов?
- Идущата неде́ля. Ако и́скаш, ела́ с нас.

- Непреме́нно ще до́йда.
- Добре́. Ще прека́раме мно́го ве́село.

LESSON 64

---

5. чак as far as.
6. Коло́ "Wheel", is a common geographical name in Western Bulgaria.
7. юна́к hero, here, of course, ironically used.
9. тъ́рсейки = тъй като́ тъ́рсехме....; диве́ч game, comes from див,а,о,и wild.
12. гонейки = до́като го́нехме....; за́ек rabbit,hare.
14. удря́м ди́веч to kill game.
16. голя́м успе́х great success, is used ironically. Hunters all over the world like to brag and to exagerate their success. Stefan is especially suspicious in this case, since one of the hunters was so shortsighted that "he could not see an elephant from 300 feet away."
19. гърмя́ to shoot.
20. търча́ to run, to chase.
22. изли́тайки = като́ излети́. The dog is so fast that one thinks it flies;изли́тайки като́ стреле́ is a common comparison; flying out like an arrow.
ду́ша to sniff.
23. мя́там се в... to jump into...; all verbs: ду́шке, спре се,ме́тне сѐ are in the perfective aspect used here in main clauses. The perfective aspect in this case shows a repeating action which in the same time is very vividly presented.
24. тръна́к thorn bush.
25. торба́ hunter's bag.
26. The ironical tone of this conversation continues. Hunting seems to be an easy affair. Зна́чи it means, is Stefan's conclusion following Boris's words. Седни́ и чака́й, one should sit down .... and wait. The second person of the imperative here is used impersonally!.
28. Два́йсет годи́ни отка́к съм лове́ц, но..... I have been a hunter for 20 years, but......
33. We'll have lots of fun.

LESSON 64

ГРАМАТИКА

THE ADVERBIAL PARTICIPLE

a. Formation

The adverbial participle is a verbal form which modifies another verb showing additional action. It is translated into English with the present participle -ing.

The adverbial participle is formed only from the imperfective aspect of a verb with the ending -ЙКИ which is added to the stem* of the verb. The verbs of the 2nd group change their stem vowel И to Е.

		Stem	Adverbial Participle
Ist Group	чета́ I read	чете́- he reads	чете́йки reading
IInd Group	хо́дя to walk	хо́ди- he walks	хо́дейки walking
IIIrd Group	гле́дам look at	гле́да- he looks at	гле́дайки looking at
	стре́лям to shoot	стре́ля- he shoots	стре́ляйки shooting

Notice that the stress of the adverbial participle is on the same syllable as it is on the verb from which the participle is formed.

The adverbial participle does not change in gender or number and is never accompanied by a preposition.

---

* For the stem of the verbs in the three groups see II,72.

LESSON 64

b. Meaning and Usage

The adverbial participle shows an action which occurs at the same time as the action of the verb of the sentence.

Examples:

Той върви́, пе́йки.	He walks singing.
Той върве́ше, пе́йки.	He was walking (while) singing.
Той вървя́. пе́йки.	He walked singing.
Той ще върви́, пе́йки.	He will walk singing.

Тъ́рсейки диве́ч, не усе́тихме умо́ра.	While looking for game ,we did not feel tired.
Го́нейки за́йци, не забеля́захме как ми́на деня́т.	Chasing hares,we did not notice how the day passed.
Изли́тайки като стрела́, ку́чето хва́на живо́тното.	Flying like an arrow,the dog caught the animal.

2. The adverbial participle is seldom used in the colloquial language, but often in writing since it shortens the phrase.

In the colloquial language the adverbial participle is usually replaced by a subordinate clause, which starts with a conjunction:

кога́то, като	when
докато́	while, as long as
поне́же	because, since

LESSON 64

Examples:

Adverbial Participle	Subordinate Clause
Връ́щайки се, ни́е го сре́щнахме в гора́та. While coming back we met him in the forest.	Като /кога́то/ се връ́щахме, ние го сре́щнахме в гора́та. When we were coming back, we met him in the forest.
Танцу́вайки ба́вно, те се дви́жеха о́коло нас. Dancing slowly they were moving around us.	Докато́ танцу́ваха ба́вно, те се дви́жеха о́коло нас. As long as they danced slowly, they were moving around us.
Ка́райки бъ́рзо, тя напра́ви катастро́фа. Driving fast she had an accident.	Поне́же ка́раше бъ́рзо, тя напра́ви катастро́фа. Since she was driving fast, she had an accident.

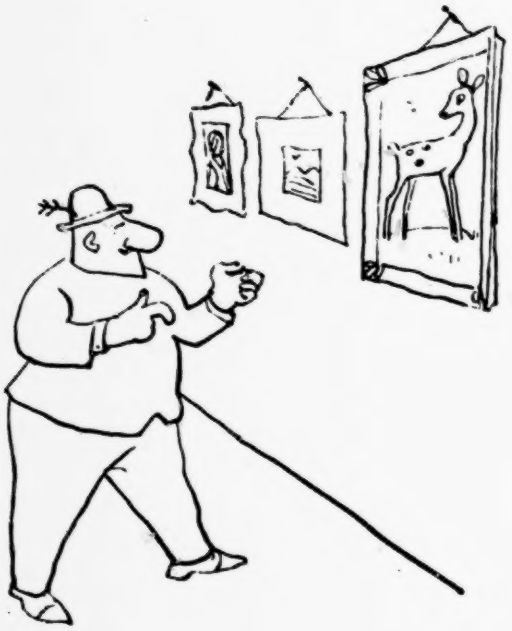

Ловджийска мечта

LESSON 64

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Adverbial Participle

1.

Аз винаги ли гледам студентите, когато им говоря?	Да, говорейки им, Вие винаги ги гледате.
Ловджиите усетиха ли умора, като търсиха дивеч?	Не, търсейки дивеч, те не усетиха никаква умора.
Какво не усещаше ловджията Стоян,когато търсеше дивеч?	Търсейки дивеч,ловджията Стоян не усещаше умора.
Какво не забелязват ловджиите, когато гонят зайци?	Гонейки зайци,ловджиите не забелязват как минава денят.
Какво използуват ловджиите, когато отиват на лов?	Отивайки на лов,те използуват ловджийски кучета.
Кого срещнахте,когато се разхождахте из парка?	и т. н.
Ти видя ли влизащия в пристанището товарен параход, когато плуваше в морето?	
Когато се връщали от лов,тогава ли ударили още два заека?	
Понеже караше бързо, тя не направи ли катастрофа?	
Ти говори ли с помощника, като го видя?	
Той забеляза ли коменданта, като излезе от канцеларията?	
Той започна ли да стреля, като се спря под крушата?	
Той гърмеше ли с пушката, като търчеше?	
Той търчеше ли, когато гърмеше с пистолета?	
Като чу това, тя излезе ли от стаята?	
и т. н.	

2.

Говорейки с него, тя не забеляза как мина часът.	Като говореше с него, тя не забеляза как мина часът.
Получавайки своята порция, момчетата почнаха да ядат.	
Отивайки да вземе динята от потока, той гледаше къпещите се във вира момичета.	
Чувствувайки се гладен като вълк, той изяде бързо своята порция шиш кебап.	
Предавайки ключа от апартамента си на своя приятел, той му каза да му завери билета.	
Отивайки на гишето за билети, той предаде багажа си на чиновника.	
Излизайки от канцеларията, той видя редактора на списанието.	
и т. н.	и т. н.

3.

Ловджиите усетиха ли някаква умора, гонейки дивеч?	Не, те не усетиха никаква умора, когато гонеха дивеч.
Искайки да плува, тя скочи ли от лодката?	Да, понеже искаше да плува, тя скочи от лодката.
С какво стреляха войниците, заграждайки неприятеля?	
Давайки билетите на разпоредителя, те купиха ли си програма?	
Качвайки се на самолета, той сбогува ли се с приятелите си?	
Сбогувайки се с приятеля си, той излезе ли от аерогарата?	
Слагайки масата, Радка говореше ли на момчетата?	
Подавайки й салатата, той не я ли погледна ядосано?	
Какво каза чиновникът на Стоян, претегляйки багажа му?	
Какво попита Стоян, обръщайки се към един от служащите на гарата?	

LESSON 64

ЧЕТИВО

В българските планини, долини и гори има много дивеч. В долините живеят много зайци и пъдпъдъци.

Много българи обичат да ходят на лов в неделни и празнични дни. Излязат ли[1] на лов, те отиват на места, където знаят, че има дивеч. Търсейки дивеча, те не усещат никаква умора. Понякога гонейки зайци, те не забелязват как минава целият ден.

Отивайки на лов, ловджиите използуват ловджийски кучета. Едни кучета служат за лов на зайци, а други за лов на пъдпъдъци. Тези, които ловят пъдпъдъци, душнат там, душнат тук, спрат се за момент, метнат се в някой трънак и... ето... пъдпъдъкът е в торбата. Другите пък[2] сами докарват[3] дивеча при ловджиите. Затова казват: "Имаш ли добро куче, седнеш си под някоя круша, починеш си малко и само чакаш да ти дойде дивечът."

Борис Ковачев е много добър ловец. Когато отиде на село при домашните си, той използва времето си в ходене на лов.[4] Тази година обаче той нямаше много свободно време, защото трябваше да помогне на родителите си при поправката на къщата им.

След като свършиха работата на къщата, той, брат му Кирил и приятелят им Иван отидоха на лов в местността Колото. През всичкото време двамата братя търсеха и стреляха по дивеч. Убиха 5 заека и 9 пъдпъдъка. Иван пък, който беше голям мързеливец, сядаше под някое дърво и чакаше кучето му да му докара някой заек. Затова той се върна с празни ръце.[5] Носейки дивеча и пеейки, тримата се прибраха вечерта в селото.

---

1. изля́зат ли = ако изля́зат: изли́зам на лов to go hunting.
2. пък could be omitted in English.
3. дока́рвам to drive to.
4. хо́дене на лов hunting.
5. с пра́зни ръце́ "with empty hands", i.e. he did not bring anything.

LESSON 64

ПРЕВОД

- Maria, has Radka returned yet?
- No, Mother. She hasn't arrived yet. I wonder whether something bad has happened to her again.

- You always think of bad things. Call Radka and tell her to set the table.
- Yes, Mother.

(To Nadya)
- Nadya, mother wants you to set the table.
- O.K., sister. Why don't you help me? I don't know where Aunt Mara has put the table cloth.
- Why don't you ask her? She is in the kitchen.

(Nadya going to the kitchen)
- Aunt Mara, I'm setting the table, but I cannot find the table cloth. Can you tell me where it is?
- I left it in the buffet yesterday. I think it is still there. I have to put some onions in the casserole. Did Radka buy any?

- She isn't here yet. We're waiting for her. But, as you know, she's always late. What kind of plates shall I set?
- Set one soup and one dinner plate for each person. And don't forget to arrange the silverware properly: the forks on the left and the knives and spoons on the right side. My God! I held the meat slicer in my hand a little while ago and now I don't know where I put it. Ah! Here is Radka. (To her) Radka, did you bring any onions?

- Yes, Auntie, I did. I also ordered the medicine for you at the pharmacy.
- Why are (trans.: were) you so late?

- I didn't stop at a traffic light and a policeman fined me.
- You deserve it, child. You drive that car of yours very fast.

LESSON 64

ВЪПРОСИ

1. Къде в България има много дивеч?
2. Къде живеят зайците и пъдпъдъците?
3. Какво правят някои българи в неделни и празнични дни?
4. На какви места отиват ловджиите, когато излизат на лов?
5. Защо ловците обикновено не усещат никаква умора?
6. Какво не забелязват ловджиите, гонейки зайци?
7. Какво използуват ловджиите, отивайки на лов?
8. За какво служат кучетата?
9. Какво правят тези кучета, които ловят пъдпъдъци?
10. Какво значение има за ловджията доброто ловджийско куче?
11. Какъв ловец е Борис Ковачев?
12. Как използува Борис времето си, когато отиде на село при домашните си?
13. Защо Борис нямаше много свободно време тази година?
14. Кога отиде той на лов?
15. С кого отиде Борис на лов?
16. Къде отидоха те на лов?
17. Какво правеха през всичкото време двамата братя?

18. Какво убиха те?

19. Какво правеше Иван през това време?

20. Защо Иван седеше обикновено под някое дърво?

21. Какъв дивеч уби Иван?

22. Защо Иван се върна с празни ръце?

23. Кога се прибраха тримата в селото?

24. Какво правеха те, прибирайки се в селото?

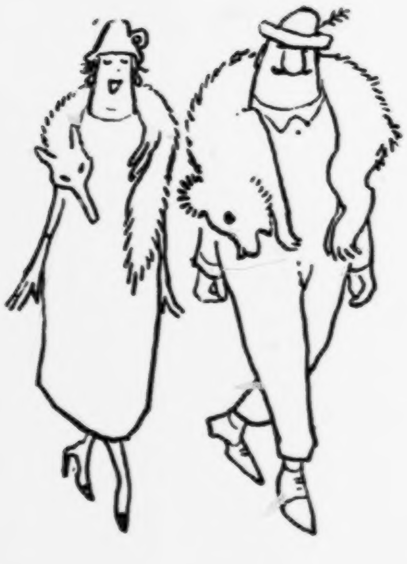

Ловджии

LESSON 64

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Answer the following questions using the adverbial participle:

1. Ловджиите усещат ли някаква умора, когато търсят дивеч?
2. Какво използуват ловджиите, когато отиват на лов?
3. Кого срещна ти вчера следобед, когато са разхождаше из парка?
4. Те излязоха ли от гарата, като чуха новината?
5. Тя не направи ли катастрофа, понеже караше бързо?

Част II

Answer the following questions replacing the adverbial participle with a subordinate clause:

1. Плувайки в морето, той видя ли влизащия в пристанището товарен параход?
2. Гонейки зайци, те не минаха ли през гората?
3. Прибирайки се в къщи, ти видя ли издигащия се наблизо гъст дим?
4. Поздравявайки госпожицата, той спря ли се да поговори с нея?
5. По какви въпроси говореха селяните, седейки около печката, греейки се?

Част III

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!

2. Разправете как сте прекарали,когато сте ходили на лов!

LESSON 64

РЕЧНИК

го́ня,и,их пого́ня	to chase, to pursue
гърмя́,и́,я́х погърмя́	to shoot, to fire
ди́ве́ч m.	game
долина́ f.	valley
ду́ша,и,их ду́шна,е,ах	to sniff, to scent
забеля́звам забеле́жа,и,забеля́зах	to notice, to become aware, to remark
за́ек m.pl.за́йци aft.num.за́йци	rabbit, hare
зна́чи	it means
изли́там излетя́,и́,я́х	to dash (rush,dart,fly) out
кра́чка f.	step
кру́ша f.	pear, pear tree
ку́че n.pl.ку́чета	dog
лов m.with art.ловъ́т	hunt, hunting
на лов	hunting, on a hunt
ловджи́йски,а,о,и	hunter's, hunting
ловджи́я m.with art.ловджи́ята pl. ловджи́и	hunter, huntsman
лове́ц m. pl. ловци́, лове́ца	hunter, huntsman
ме́стност f.with art.местността́	area, land, country, locality; mil. terrain
мя́там се ме́тна се, е се, ме́тнах се	to throw oneself, to jump
отка́к adv-conj.	since
почи́вам /си/ почи́на,е,ах	to rest, to have (take) a rest
пъдпъ́дък m.pl.пъдпъдъ́ци aft.num.пъдпъдъка	quail
слон m.pl.сло́нове aft.num.сло́на	elephant
стрела́ f.	arrow
стре́лям по	to shoot at, to fire at
торба́ f.	bag
трънa̋к m.pl.трънa̋ци aft.num.трънa̋ка	thorn bush

LESSON 64

търча́,и́,търча́х	to run
потърча́	
у́дрям	to hit, to strike
уда́ря,и,уда́рих	
у́дрям ди́ве́ч	to shoot (kill) game
умо́ра f.	fatigue, weariness, tiredness
усе́щам умо́ра	to feel tired
усе́щам	to feel
усе́тя,и,их	
усе́щам умо́ра	to feel tired
хо́дене n.	walking, going
юна́к m.pl.юна́ци	very strong and brave man
aft.num.юна́ка	

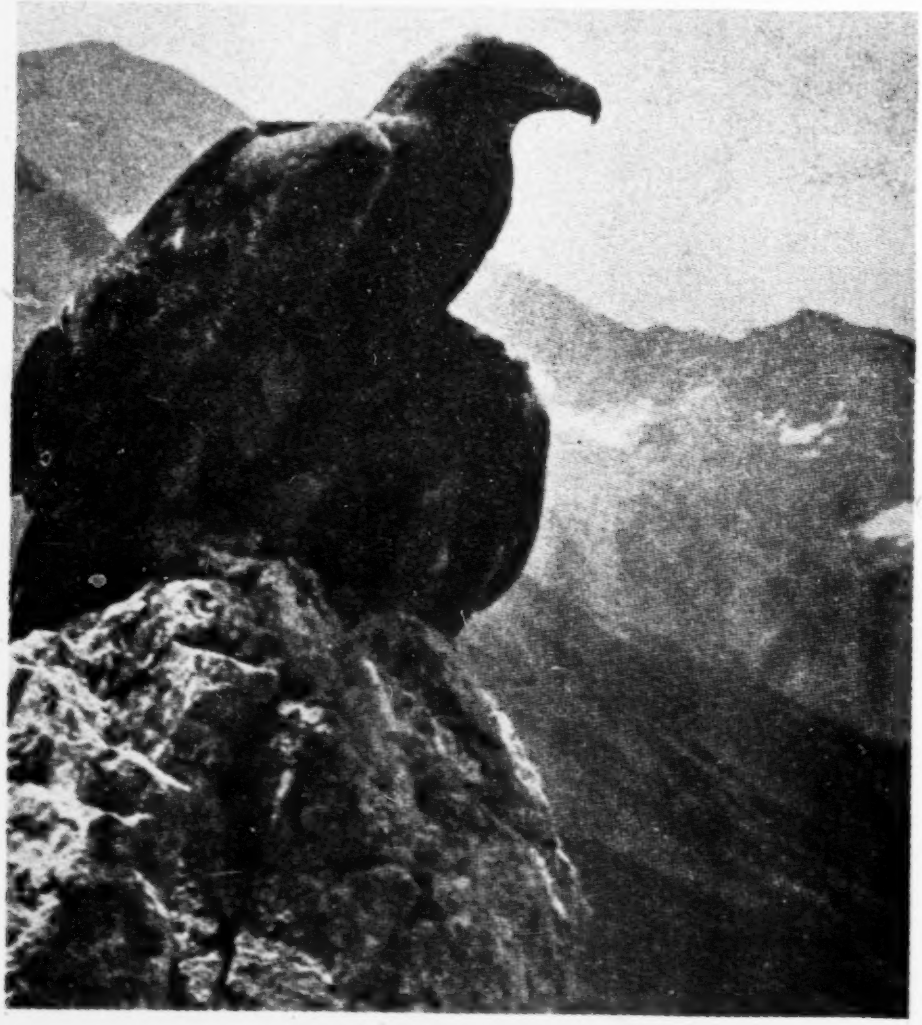

Старопланински орел

LESSON 64

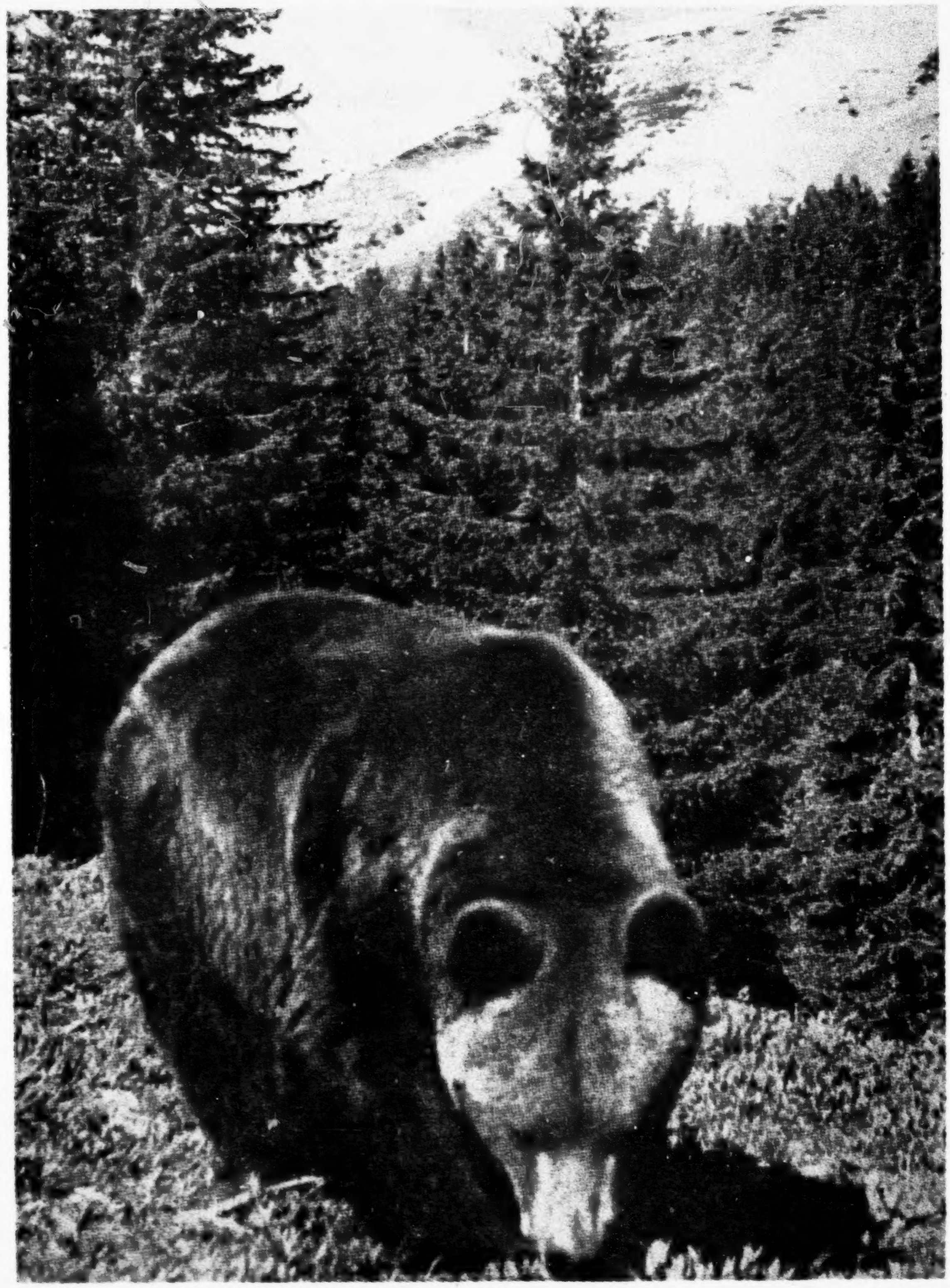

Мечка

ШЕСТДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 65

LESSON 65

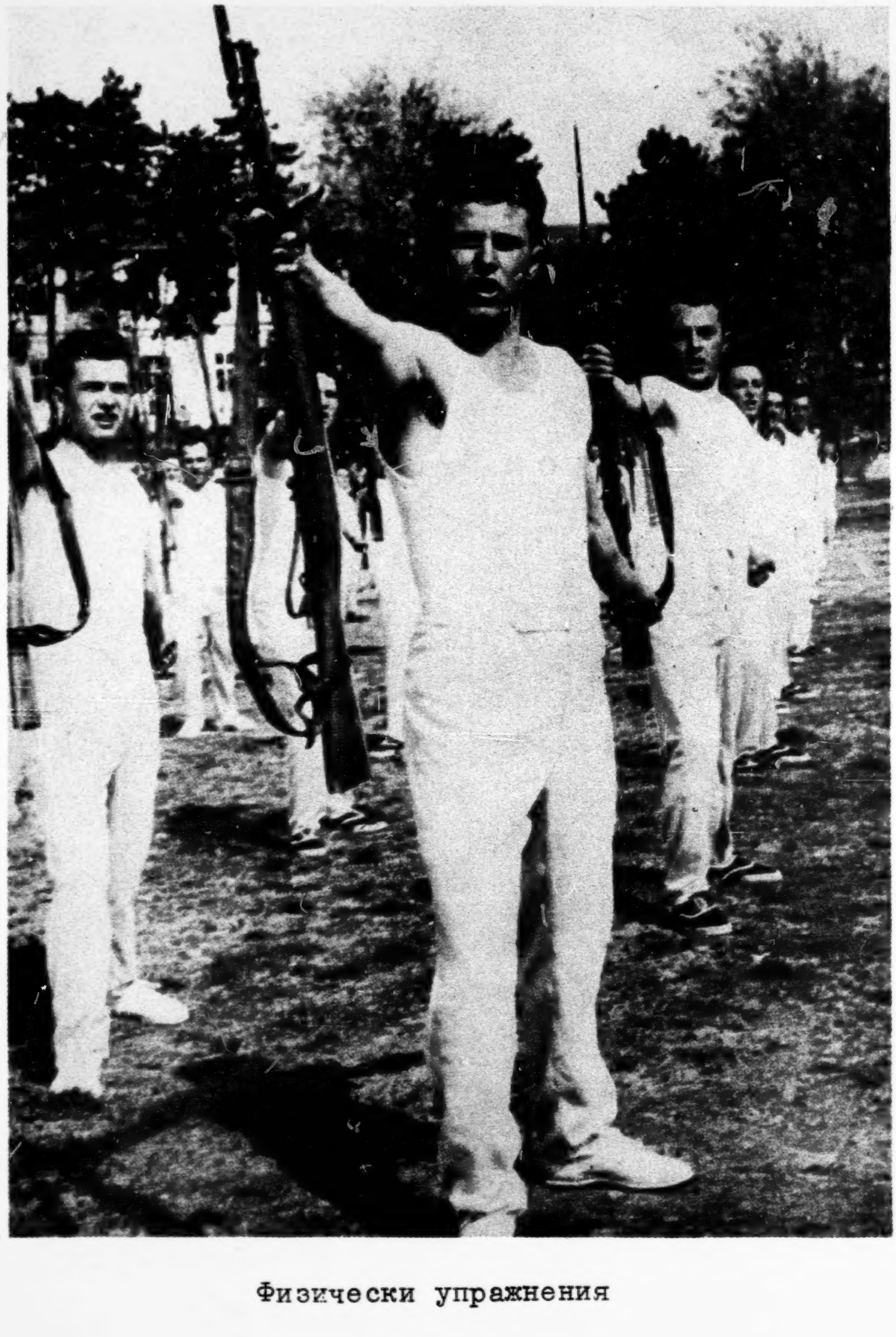

Физически упражнения

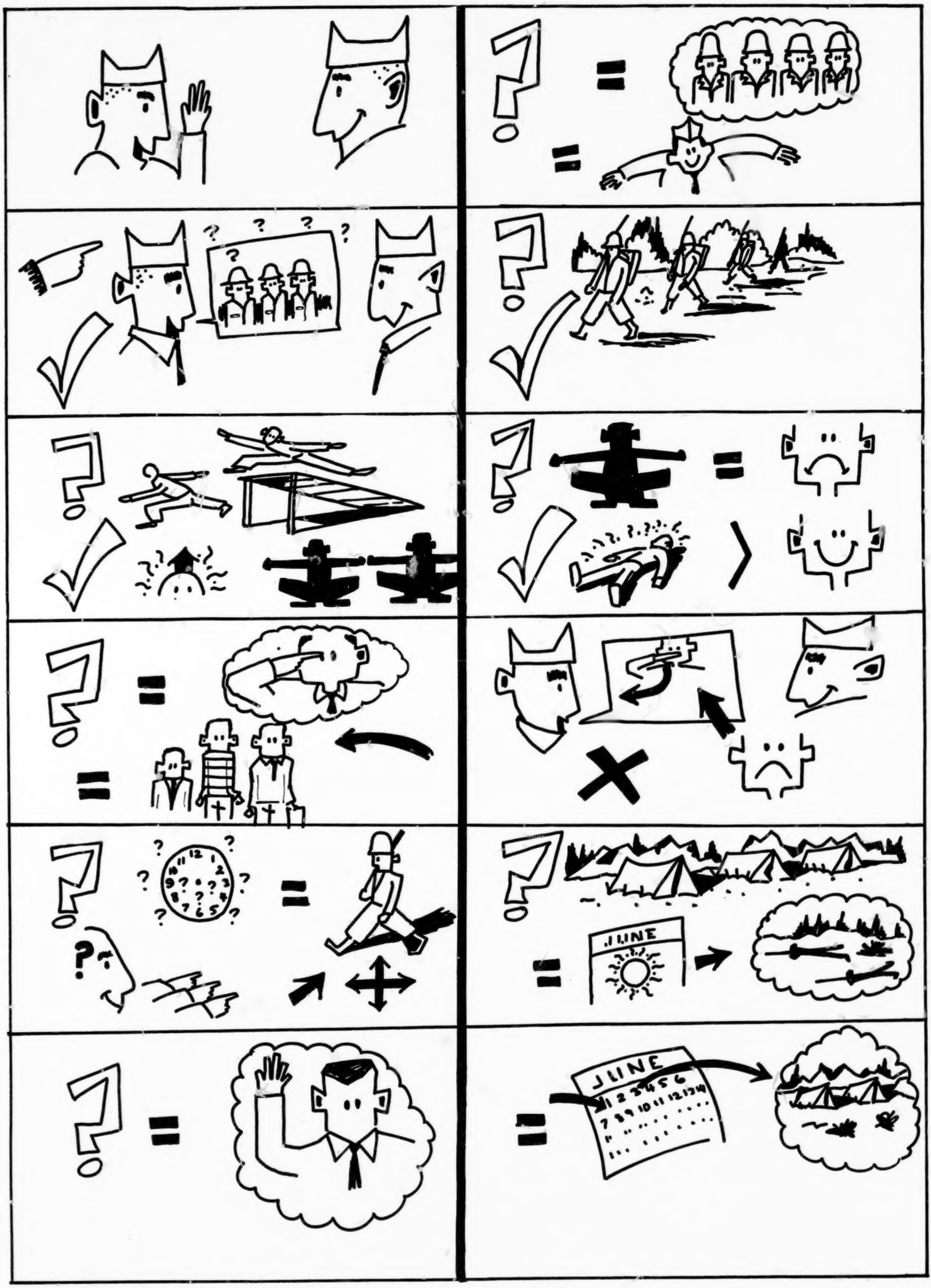
JUNE
JUNE

УРОК 65 РАЗГОВОР

ВОЕННО ОБУЧЕНИЕ

Боян
Георги

- Добре́ доше́л, Гео́рги!
- Добре́ зава́рил, Боя́не!

- Е, как върви́ слу́жбата?
- Го́ре-до́лу добре.

- Тря́бва да сте завъ́ршили едини́чното обуче́ние, щом си в о́тпуск?
- Да, завъ́ршихме го преди́ ня́колко се́дмици.

- Произве́ждахте ли отдельо́нни уче́ния?
- Да,отделе́нията по́чнаха ве́че тия уче́ния.

- Преодоля́вате ли ме́стни препя́тствия?
- Да, вся́ка су́трин през вре́ме на су́тринна гимна́стика пра́вим това́.

- Мъ́чни ли са гимнасти́ческите упражне́ния?
- Тру́дни бя́ха отнача́ло, но им сви́кнах ве́че.

- Кога́ ви нау́чиха да отда́вате чест?
- Още в само́то нача́ло на слу́жбата.

- Я отда́й чест да те ви́дя!
- Абе остави́ ме на ми́ра! Дошло́ ми е до гу́ша да козиру́вам.

- По ко́лко ча́са на ден марширу́вате?
- Не знам по ко́лко ча́са, но за къде́то и да тръ́гнем, все с марширо́вка хо́дим.

- Кога́ ще оти́дете на бива́к?
- Това́ ля́то, за да се подго́твим за мане́врите на е́сен.

- Кога́ ще поло́жите кле́тва?
- През юни, преди́ да изле́зем на бива́к.

---

4. добре́ доше́л! welcome!
5. добре́ зава́рил! is the traditional answer to добре́ доше́л. Lit.: (I hope) I've found you in good condition. Translate: nice to see you.

---

6. слу́жбата the service, (in the narrow sense of the word) the military service.
8. Тря́бва да сте завъ́ршили you must have finished.
9. щом since.
10. преди́ ня́колко се́дмици some weeks ago.
11. Произве́ждахте ли отдельо́нни уче́ния? Did you have have squad training?
13. преодоля́вам to overcome; ме́стни препя́тствия terrain obstacles.
17. тру́ден = мъ́чен; сви́квам, сви́кна to get accustomed.
18. отда́вам чест = козиру́вам to salute. The Bulgarian soldier salutes without a greeting. козиру́вам "to salute" comes from козирка́ "the visor" of the service cap. The forefinger of the right hand touches the visor while a soldier salutes.
19. Още в само́то нача́ло already from the very beginning.
20. остави́ ме на ми́ра! leave me alone! don't bother me!; Дошло́ ми е до гу́ша I am fed up.
26. бива́к bivouac.
29. пола́гам кле́тва to take the oath.

Всекидневна утринна гимнастика в поделението на офицера Власев

LESSON 65

ЧЕТИВО

Георги и другарите му от полка завършиха единичното си обучение. Обучаваха ги с и без оръжие. Правиха занятия[1] с винтовки, леки картечници, пистолети и ръчни гранати. Произвеждаха[2] и стрелби с тези оръжия.

В самото начало на единичното обучение ги учиха да отдават чест. Упражняваха ги дълго време. Научиха ги да козируват[3] добре. Постоянно маршируваха. За където и да тръгнеха, все с маршировка трябваше да ходят.

Един летен ден, след като единичното обучение се свърши, пуснаха Георги в отпуск. Той се облече в чиста и нова униформа. Майка му и баща му го посрещнаха с радост. У дома на родителите му се бяха събрали чичовците, вуйчовците и лелите му. Те се интересуваха за живота в казармата. Задаваха му различни въпроси. След като отговори на многото[4] им въпроси, Георги им каза, че казармата е[5] хубаво училище за войниците.

На другия ден, в неделя вечерта, Георги излезе да се поразходи из града. На бул. Дондуков той срещна приятеля си Боян. Той искаше да знае как върви службата му.

Георги с удоволствие му разправи всичко. Каза му, че службата му вървяла[6] хубаво. Всяка сутрин, след като свършвали сутринната гимнастика, преодолявали местни препятствия. Гимнастическите им упражнения били трудни, но той им бил свикнал вече. Почнали да произвеждат и отдельонни учения.

Полкът им щял да излезе на бивак през лятото, за да се подготви за маневрите на есен. Нямало, обаче, да отиде на бивак, преди младите войници да положат клетва.

След като завършиха разговора си за казармата, Боян поиска да отидат на кино. На Георги не му се ходеше на кино. Тогава двамата решиха да отидат на танцова забава. В салона те срещнаха свои познати и приятели. Те танцуваха и се веселиха докъсно. Прибраха се след полунощ.

---

1. пра́вя заня́тия = произве́ждам заня́тия to conduct training, to train.
2. произве́ждам стрелба́ to do firing.
3. козиру́вам = отда́вам чест to salute, see footnote 17 of the Dialogue.

4. мнóгото (the) many.
5. witness form, since this is an objective truth.
6. hearsay form, since this is the narration of Georgi.

Утринната гимнастика е завършена.
Взводът на старши лейтенант Г. Вълчев
е готов за занятия

Занятията са свършили. Връщането на взвода от учебните
места става с маршировка и песен. Стъпките на бойците
са твърди, а гласовете — укрепнали

LESSON 65

ПРЕВОД

One summer day, a few months after he had entered the service, Georgi received a pass. He was very happy, because he had not seen his folks for a few weeks. Besides, he wanted to put on his civilian clothes again and go out for a walk around town and the Park of Freedom. He wanted to see some of his friends, go to a dancing party or the movies, or stay home and talk to his mother, father, brothers and sisters, and tell them all about life on the post.

It was Sunday morning. Georgi had slept very badly. He got up at five thirty, washed, dressed and got ready for morning inspection. After the inspection he went to have breakfast. As always, they had tea, bread and cheese for breakfast. After breakfast he and a few soldiers from his squad went to the street car stop. After waiting for a few minutes, the street car arrived and they got on it.

Georgi arrived home at a quarter to nine. His parents were waiting for him in the little garden in front of the house. They greeted him with joy. They started to ask him different questions.

Georgi, answering their questions, said: "During the basic training we drilled with rifles, submachine guns, and hand grenades. When we become "old" soldiers, we'll carry out drills with light and heavy machine guns, mortars, and other weapons. The military service isn't easy, but it is varied and quite pleasant," he concluded.

Бягане през пресечена местност

ВЪПРОСИ

1. Какво обучение завършиха Георги и другарите му?
2. Какви занятия правиха те?
3. С какви оръжия правиха занятия Георги и другарите му от полка?
4. Кога ги учиха да отдават чест?
5. Колко време ги упражняваха да отдават чест?
6. Когато отиваха някъде, как вървяха?
7. Къде отиде Георги един летен ден?
8. Колко време беше служил Георги, когато си отиде в отпуск?
9. В каква униформа се беше облякъл Георги?
10. Кой го посрещна, когато си отиде в къщи?
11. Кои се бяха събрали у дома на родителите му?
12. За какво се интересуваха чичовците, вуйчовците и лелите му?
13. Какво им каза Георги, след като отговори на всичките им въпроси?
14. Къде отиде да се разходи Георги?
15. Кого срещна той на бул. Дондуков?
16. Какво искаше да знае Боян?
17. Как вървяла службата на Георги?

18. Какви занятия произвеждали те в полка?

19. Какво правели те всяка сутрин, след като свършвали сутринната гимнастика?

20. Какви били гимнастическите им упражнения?

21. Кога щял да излезе полкът им на бивак?

22. Защо полкът им щял да излезе на бивак през лятото?

23. Какво трябвало да направят младите войници преди да отидат на лагер?

24. Какво поиска Боян?

25. Къде не му се ходеше на Георги?

26. Къде решиха да отидат двамата приятели.

27. Кого срещнаха те в салона?

28. Какво правиха те в салона?

29. Кога се прибраха в къщи?

Най-тежката дисциплина от стрелковите състезания е походът на 20 км със стрелба

LESSON 65

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Разправете какви упражнения правехте през време на единичното си обучение!

Част II.

Запишете на магнитофонна лента четивото на урока!

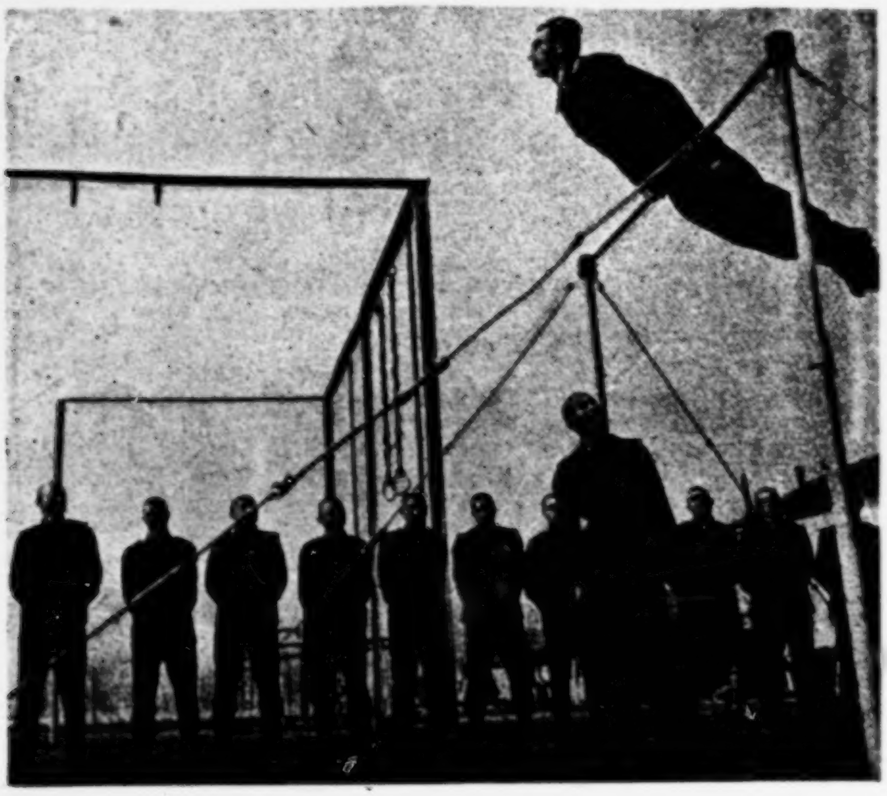

Няколко минути бегом, а след това на уредите

LESSON 65

РАЗПИТ

1. When did you pass the border?
2. Вчера в 10 часа сутринта.

3. Where did our soldiers meet you?
4. При чешмата западно от селото.

5. How did you come there?
6. Вървяхме пеш по долината на река Струма.

7. What is your rank?
8. Аз съм млад войник.

9. In which unit did you serve?
10. В 3-ти пехотен полк.

11. What kind of drills have you been conducting lately?
12. Отдельонни учения.

13. What kind of exercises were you doing in the morning?
14. Правехме гимнастика или пък преодолявахме местни препятствия.

15. When did you finish your basic training?
16. Преди 15 дена.

17. What drills did you do mostly during the time of this training?
18. Отдавахме чест, марширувахме с и без оръжие.

19. Did you go on a bivouac?
20. Не. Полкът ще отиде на бивак през лятото, за да се подготви за маневрите на есен.

21. Do you know exactly when your regiment will go out on a bivouac?
22. Да, знам. След като младите войници положат клетва.

23. Where will your regiment stage the maneuvers?
24. Не знам. Нищо не са ни казвали за това.

LESSON 65

РАЗПИТ

1. Кога преминахте границата?
2. Yesterday at ten o'clock in the morning.

3. Къде Ви срещнаха войниците ни?
4. At the fountain west of the village.

5. Как дойдохте до там?
6. We were going on foot along the valley of the river Struma.

7. Какъв чин имате?
8. I am a recruit.

9. В коя част служихте?
10. In the 3rd Infantry Regiment.

11. Какви занятия произвеждахте напоследък?
12. Squad drills.

13. Какви упражнения правехте сутрин?
14. We were doing physical exercises or were overcoming terrain obstacles.

15. Кога завършихте единичното си обучение?
16. Fifteen days ago.

17. Какви занятия правихте най-много през време на това обучение?
18. We saluted, marched with and without weapons.

19. Ходихте ли на бивак?
20. No. Our regiment will go on a bivouac during the summer.

21. Знаете ли точно кога полкът Ви ще излезе на бивак?
22. Yes, I know. After the young soldiers take the oath.

23. Къде ще произведе полкът Ви маневрите?
24. I don't know. They haven't told us anything about that.

LESSON 65

РЕЧНИК

бива́к m.pl.	bivouac
оти́вам на бива́к	to go on a bivouac
вървя́,и́,вървя́х	to go, to walk
повървя́	
как върви́ слу́жбата?	how is the service?
как върви́ слу́жбата му?	how is he getting along with the service?
гимна́стика f.	gymnastics, physical exercises
гимнасти́чески,а,о,и	gymnastic, physical
го́ре-до́лу	more or less, up to a point
грана́та f.	grenade
гу́ша f.	throat
дошло́ ми е до гу́ша /от не́що/ coll.	I am sick and tired of something, I am fed up with....
дойде́ му до гу́ша от това́	he got fed up with it, he was sick and tired of it
дошло́ ми е до гу́ша да козиру́вам	I am sick and tired of saluting
доше́л or дошъ́л, дошла́,о,и	
p.a.p.of до́йда	
добре́ доше́л!	welcome!
е́сен f.	fall, autumn
with art.есента́	
на е́сен	in the fall
зава́рвам ня́кого	to find somebody
зава́ря,и,их	
добре́ зава́рил!	is the answer to the greeting добре́ доше́л!
за́падно adv.	west
за́падно от	west of
кле́тва f.	oath
поля́гам кле́тва	to take an (the) oath
козиру́вам	mil. to salute (by hand)
мане́вра f.	maneuver
марширо́вка f.	march, marching
хо́дя с марширо́вка	to march
марширу́вам	to march
ме́стен,тна,о,и	local
ме́стни препя́тствия	terrain obstacles
мир m.with art. миръ́т	peace
оста́вям	
остави́ ме на ми́ра!	leave me in peace! leave me alone! don't bother me!

LESSON 65

отда́вам	to give, to render
отда́м,отдаде́,отда́дох,да́де	
отда́вам чест	mil. to salute
отделе́ние n.	squad
заня́тия с отделе́ние!	squad training
отдельо́нен, нна,о,и	squad
отдельо́нни заня́тия	squad training
подго́твям се	to prepare oneself, to get ready
подго́твя се, и се, их се	
пола́гам	to lay
поло́жа,и,их	
пола́гам кле́тва	to take an (the) oath
постоя́нно adv.	constantly
пра́вя заня́тия	to conduct training, to train
преодоля́вам	to overcome
преодоле́я,е́е,ля́х	
препя́тствие n.	obstacle
самия́т, сама́та, само́то, сами́те	the very
в само́то нача́ло	at the very beginning
сви́квам /на не́що/	to get used (accustomed) to something
сви́кна,е,ах	
свъ́ршвам се	to be finished, to come to an end
свъ́рша се,и,их	
су́тринен,нна,о,и	morning
тру́ден,дна,о,и	difficult
упражня́вам	to exercise, to drill
упражня́,и́,и́х	
чест f.with art.честта́	honor
отда́вам чест	to salute

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III, IV, V, VI, and VII indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent
 in Bulgarian in general II 22,23;
 of imperative II 211;
  neuter nouns II 148;
  past tense III 104-106;
  short forms of personal pronouns: acc.case III 228;
   dat.case IV 172-173.

Accusative Case
 of personal pronouns.
  short forms III 228.

Adjectives
 article of - III 138,139;
 ending in И,А,О,И III 170;
 change in gender & number III 136;
 changing Я to Е III 141;
 definite article for - III 138.139;
 double НН III 138;
 indefinite pronouns used as - VII 161-162;
 omission of Ъ & Е II 137;
 orthography of - indicating nationality II 19;
 position of - III 140,141;
 stable Е III 137;
 vocative case of - VII 53.

Adverbial Participle
 formation VII 180;
 meaning & usage VII 181-182.

Affirmative Form
 of future tense II 175-177;
  past tense III 17-19,46-48, 76,77,104,106;
  present tense:
   verbs of the 1st group II 125;
   verbs of the 2nd group II 103;
   verbs of the 3rd group II 73;

Article
 definite - of:
  adjectives III 138,139,170;
  cardinal numerals IV 84-85;
  fem.nouns II 76;
  masc.nouns ending in a consonant II 45,104;
   ending in a vowel VII 11-13;
   ending in Й VII 14-15;
  neuter nouns III 49;
  plural III 139, II 76,149.

Aspect
 and conjugation of - II 182;
 formation of - II 180;
 imperfective - formed with:
  suffix АМ VI 33;
  suffix ВАМ VI 57;
  suffix ЯМ VI 56;
 in Bulgarian II 179;
 in general II 177,178;
 perfective of съм III 202:
 usage of perfective - II 209.

Auxiliary Verb СЪМ "to be"
 present tense:
  affirmative form II 17;
  interrogative form II 20,21;
  interrogative-negative form II 47;
  negative form II 17;

- hearsay form
  - future tense VI 177;
  - past tense VI 156;
  - present & imperfect tenses VI 82;
- perfective aspect of – III 202;
- past tense II 19;
- position of – in the past indefinite tense V 19,20;
- present tense of – II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14;
- special form of – for masc. gender IV 36-37;
- article for – IV 84-85.

Change of
- consonant sound in:
  - nouns: К to Ц II 46;
  - verbs: in -жа, -ча, -ша to за,ка,са III 19.
- vowel sound in:
  - adjectives Я to Е III 41;
  - masc. nouns III 79;
  - neuter nouns II 148.

Colloquial Pronunciation of
- card. numerals IV 10,ss.

Colloquial Usage of
- possessives III 201.

Conjugation & Aspect II 122.

Dative Case of the
- personal pronouns, short form IV 170.

Declension of
- personal pronouns (short forms), accusative II 228, dative IV 170.

Definite Article of
- fem. nouns II 76;
- masc. nouns (full art.) II 45;
- masc. nouns (short art.) II 104;
- neuter nouns II 149;
- pronunciation of – II 46.

Degrees of Comparison
- comparative III 171-172;
- superlative III 172-173.

Demonstratives V 146-147.

Dialect Forms of
- the personal pronouns II 16;
- the verbs, 1st group II 125;
- the verbs, 2nd group II 103.

Double Forms
- of the personal pronouns VI 132-134.

Double Negation II 127.

Ending
- -M of the verbs, 1st group II 126.

Ending of Nouns
- feminine II 43;
- masculine II 43;
- neuter II 44.

Familiar Form
- of personal pronouns II 16;
  - verb II 16.

Feminine Nouns
- definite article II 76;
- endings II 43;
- vocative case VII 94-95.

For (preposition)
idiomatic translation into Bulgarian of - II 19.

Formation of the
imperfective verbs from perfective VI 30;
imperf. tense IV 138-140;
perfective aspect with suffix H IV 58;
perf. verbs by means of a a prefix V 51-62.

Formal Pronoun II 16.

Future Tense
affirmative form II 175;
hearsay form VI 177;
interrogative form II 176;
inter.-neg.form II 177;
negative form II 175;
of бъда III 202
of съм III 202.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Hearsay form of the Verb VI 78-83;
formation of - VI 79;
future tense VI 174-177;
past indefinite and past perfect tenses VII 76-77;
past tense VI 155-157;
present and imperfect tenses VI 81-82;
има, няма, трябва, може VI 82.

Idiomatic Use of Present Tense II 19.

Imperative
formation of - II 210;
accent of - II 211;
irregular forms V 50-51;
negative - II 212;
of perfective verbs II 212.

Imperfect Tense
formation and meaning IV 138-140;
hearsay form VI 155-157;
special usage IV 196.

Imperfect Active Participle
formation VI 80;
usage VI 81.

Imperfective Aspect
formed with
suffix -AM VI 33;
suffix -BAM VI 57;
suffix -ЯМ VI 56.

Imperfective Verbs
formation of - from perfective VI 30, VI 56.

Impersonal Forms
има, няма II 75.

Indefinite Pronouns VII 158-160;
used as adjectives VII 161-162.

Interrogative Form of the Verb
future tense II 176;
1st group II 125;
2nd group II 103
3rd group II 74;
past tense III 19;
present tense II 125;
съм II 20.

Interrogative-Negative Form of the Verb
future tense II 176;
past tense II 19;
present tense II 75.

Interrogative Pronouns VI 106-110.

Inversion of the Subject VI 109,110.

Irregular Imperative Forms V 50-51.

Irregular Past Active Participle V 176-178.

Long Personal Pronouns V 123-124
 usage of - V 124.

Masculine Nouns
 article of (full) II 45;
 article of (short) II 104;
 changing К to Ц II 44;
 ending in a vowel VII 11-13;
 ending in ЕЦ II 45;
 ending in Й VII 14;
 ending in plural in А IV 86;
 ending in plural in Е V 125;
 ending of - II 43;
 masc. ending in pl. in Е V 125;
 monosyllabic - III 78-80;
 monosyllabic ending in plural in И VI 8;
 plural after numerals IV 14;
 plural of - II 44;
 vocative case in Е VI 10;
  in ЙО VII 53;
  in О VII 52;
  in Ю VII 53;

МОГА
 present tense III 106;
 past tense of - III 106;
 usage with another verb III 106.

Meaning & Translation of the imperfect tense IV 140.

Monosyllabic Masculine Nouns
 accent of III 78-80;
 ending in plural in И VI 8;
 plural III 78;
 changing Я to Е III 79;
 unchangeable Я III 80.

Negation
 double II 127.

Negative Form of the Verb
 present tense:
  1st group II 125;
  2nd group II 103;
  3rd group II 74; II 17:
 imperative II 212;
 future tense II 175;
 past tense III 19.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender
 accent rule II 148;
 nouns of - II 147.

Neuter Nouns
 ending in plural in И VI 10.

Nouns
 accent rule of - II 148;
 changing К to Ц II 44;
 ending in a vowel II 76;
 ending in ЕЦ and ИН II 45;
 used after numerals IV 85-86;
 feminine II 76;
 gender of - II 43;
 indicating nationality II 19;
 masculine II 43-45;
  ending in a vowel VII 11-13;
  ending in Й VII 14;
  ending in pl. in: Е V 125; И VI 8;
  vocative case in: Е VI 10;
  ЙО VII 53; О VII 52; Ю VII 53;
 monosyllabic masculine III 78-80;
 neuter II 147;
 neuter - ending in plural in И VI 10.

Numerals
 cardinal IV 10-14;
 ordinal V 88-91;
 special form of the cardinal numerals for masculine gender IV 36-37.

Omission of the Personal Pronoun when used as a subject II 18.

Ordinal Numerals V 86-91.

Orthography
 of the def. article II 104;

of nouns & adjectives indicating national origin. II 19.

ОТБЕЛЕЖА
 past tense of - III 107.

Participle
 adverbial VII 180-182;
 imperfect active VI 80,81;
 past active V 14,16.

Past Active Participle V 14-16;
 accent V 15;
 change of Я to Е V 16;
 formation V 15;
 irregular forms V 176-178;

Past Indefinite Tense V 16-19;
 formation V 16;
 hearsay forms of - VII 76-77;
 meaning and translation V 40.

Past Perfect Tense V 200-204;
 formation V 200;
 hearsay forms of - VII 76-77;
 usage V 202.

Past Tense
 endings of - III 16;
 formation of - III 17-19; 46-48;
  verbs of the 1st group
   Е to Я III 18;
   Е to А III 48;
   жа, ча,ша to за,ка,са III 19; ох III 46,47;
 disappearance of the root vowel III 48;
 of съм III 19;
  verbs of the 2nd group III 76-77;
   И to Я III 77;
   Я to А III 77;
   the verb взема III 77;
  verbs of the 3rd group III 104;
 accent of the - III 104-106;
 of мога III 106;
 hearsay form VI 155-157;
 interrogative form III 19;
 negative form III 19;
 interrogative-negative III 19.

Perfective Aspect
 formation in general II 180;
 formation of - by means of a prefix V 51-62;
 with suffix Н IV 58-60;
 usage II 209;
 of съм III 202.

Personal Pronouns
 accent IV 172;
 accusative case III 228;
 dative case IV 170-174;
 dialect form II 16;
 double forms VI 132-134;
 familiar form II 16;
 formal II 16;
 insertion of - in the past indefinite tense V 21,22;
 long forms of - V 123,124;
 place in general IV 173;
 position of the short pers.pron.
  in past indef. tense V 21,22;
  in past perfect tense V 203;
 short forms III 208;
 subjective case II 16;
 usage in general IV 170;
 usage of - as possessives V 174-176.

Place in the Sentence of the
 reflexive pronoun IV 112,113;
 short personal pronoun IV 173.

Plural of Nouns
 after numerals with the word души - IV 37;
 after колко and няколко IV 14;
 ending in a vowel II 76;
 ending in ЕЦ and ИН after numerals IV 85-86;

feminine nouns II 76;
masculine nouns II 44;
monosyllabic masculine nouns III 78;
neuter nouns II 147,148.

Position of the Short Pers.Pron.
when used as possessives V 176;
when used with the past indefinite tense V 21,22;
when used with the past perfect tense V 203.

Possessives III 200,201;
colloquial usage of - III 201.

Present Participle V 226-229;
formation V 226,227;
usage V 228,229.

Present Perfect Tense
translated with present tense in Bulgarian II 19.

Present Tense of the Verbs
of the 1st group II 125;
of the 2nd group II 103;
of the 3rd group II 73;
of съм II 20;
hearsay form VI 155-157.

Pronunciation of
definite art.,masc.gender II 104;
present tense:
1st group II 125;
2nd group II 103;
3rd pers. plural of съм II 16.

Pronouns
demonstrative V 146;
indefinite VII 158-160;
used as adjectives VII 161-162;
interrogative VI 106-110;
personal, subject form II 17;
familiar form II 16;
formal II 16;
relative VII 133-137.

Questions
formation of - II 20.

Reflexive Form of the Verb IV 110-113.

Reflexive Pronouns IV 110-113;
place IV 112-113;
usage of си as possessive V 175,176.

Relative Pronouns
declension of който VII 136-137;
formation VII 133-134;
usage VII 134-136.

Short Art. of Masc. Nouns II 104.

Short Forms of the Personal Pronouns
accusative case III 223;
dative case IV 170-174.

Since, idiomatic translation of - into Bulgarian II 19.

Special Form of the cardinal numerals for masculine gender IV 36-37.

Special Usage of imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple sentence II 17.

Suffix Н
used for formation of the perfective aspect IV 58-60.

Tenses
imperfect IV 138-140;

- future II 175-177;
- past II 16-19; 46,48; 76,77; 104-106;
- past indef. V 16-22;
- past perfect V 200-204;
- present II 73,103.

Usage of the
- perf. aspect in present tense II 209;
- pers.pron.,dat.case V 170-172
- reflexive pronoun as possessive V 175,176;
- short personal pronouns as possessives V 174-176.

Verb
- the - II 72.

Verbs
- changing
  - К to Ч, Г to Ж II 126;
  - of the 1st group II 126;
  - of the 2nd group II 123;
  - of the 3rd group II 73;
  - ending И in the 1st group II 126;
- having one form for imperfective and perfective aspects V 91-94.

Vocative Case of
- adjectives VII 53-54;
- feminine nouns VII 94-95;
- masculine nouns
  - ending in Е VI 10, VII 52;
  - ending in ЙО VII 53;
  - ending in О VII 52;
  - ending in Ю VII 53.

СПИСЪК НА ИЛЮСТРАЦИИТЕ

Страница

1. Български къщи в Родопите 6
2. Карикатура: Танци 10
3. Азбуката 15
4. Карикатура: Седмица на книгата 18
5. Карикатура: Нищо не работи 22
6. Карикатура: Имен ден в къщи 25
7. Карикатура: Танцовата музика в ресторантите 26
8. Новобранци пристигат в казармата 28
9. На плаца в казармата 31
10. Атака на нож 32
11. "Лежешком, пълни!" 32
12. Карикатури: Из живота на младите войници 35
13. Походен марш 43
14. Танкова колона 44
15. Балетна продукция на Софийската народна опера 54
16. Премиера на българската опера "Цвета" 55
17. Скица из балета "Нестинарка" 59
18. Театрален афиш 62
19. Баща и син от драмата "Гераците" 65
20. "Антимилитаризмът" на комунистите започва с децата 66
21. Вила в курорта Боровец до София 71
22. Карикатура: След влизането в пивницата 72
23. Изглед от курорта Варна 75
24. Изглед от град Пловдив 80
25. Село Шипка до Казанлък 84
26. Нова бензиностанция 93
27. Нова автогара в Габрово 95
28. Ученички изучават частите на автомобилния мотор 102
29. Български пътни знаци 106
30. Физзарядка = гимнастически упражнения сутрин 108
31. Военна музика 108
32. Войнишка столова 111
33. Единично обучение 113
34. Военен поздрав 113
35. Тежкокартечен разчет 116
36. Стрелба с леки картечници 117
37. Взвод в атака 121
38. Заемане огнева позиция 122
39. Сигналист 122
40. Аерогара София 128
41. Самолетът скоро ще отлети 132
42. Самолет в помощ на селското стопанство 137

43. Транспорт на домати 144
44. Санитарен самолет 147
45. Изглед от Велико Търново 148
46. Планински поток 157
47. Карикатура: Разсеяният пешеходец 165
48. Карикатура: На излет 167
49. Предаване на продукти 169
50. Карикатура: В халите 172
51. Карикатура: Двойна изненада 176
52. Карикатура: Ловджийска мечта 182
53. Карикатура: Ловджии 188
54. Старопланински орел 191
55. Мечка 192
56. Физически упражнения 194
57. Всекидневна утринна гимнастика 197
58. След утринната гимнастика 199
59. Занятията са свършили 199
60. Бягане през пресечена местност 200
61. Поход на 20 км със стрелба 202
62. Гимнастика на уреди 203

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

WEST COAST BRANCH

PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

РУССКИЙ

СРПСКОХРВАТСКИ

華 語

SHQIP

MAGYAR

日 本 語

TÜRKÇE

PORTUGUÊS

فارسی

ROMÂNĂ

УКРАЇНСЬКА

ITALIANO

BAHASA INDONESIA

БЪЛГАРСКИ

POLSKI

粵 語

ČESKY

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

한 국 어

ESPAÑOL

FRANÇAIS

العربية

ภาษาไทย

မြန်မာ ဘာ သာ

DEUTSCH

TIẾNG VIỆT NAM

KISWAHILI

BULGARIAN

BASIC COURSE

VOLUME VIII

LESSONS 66-75

STRUCTURAL PHASE

U.S. ARMY

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume VIII

Lessons 66 - 75

Structural Phase

July 1966

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Lessons 66-75 ____ 1-203

Lesson 66 ____ 1-22

Grammar Perception Drill ____ 2
Cartoon Guide ____ 7
Dialogue: Farmers ____ 8
Grammar Analysis:
Past Active Participle Used as an Adjective 9
Grammar Drill ____ 11
Reading Text ____ 14
Translation ____ 16
Questions ____ 17
Homework ____ 19
Vocabulary ____ 20

Lesson 67 ____ 23-44

Grammar Perception Drill ____ 24
Cartoon Guide ____ 29
Dialogue: The Military Oath ____ 30
Grammar Analysis:
The Descriptive Imperative ____ 31
Grammar Drill ____ 34
Reading Text ____ 37
Translation ____ 38
Questions ____ 39
Homework ____ 41
Vocabulary ____ 42

Lesson 68 ____________________ 45-66

Grammar Perception Drill ______ 46
Cartoon Guide ______ 51
Dialogue: Practice Air-Alert ______ 52
Grammar Analysis:
  Special Negative Forms of the Imperative 54
Grammar Drill ______ 57
Reading Text ______ 59
Translation ______ 60
Questions ______ 61
Homework ______ 64
Vocabulary ______ 65

Lesson 69 ____________________ 67-78

Cartoon Guide ______ 69
Dialogue: The Punished Soldier ______ 70
Reading Text ______ 71
Translation ______ 72
Questions ______ 73
Homework ______ 75
Interpreting ______ 76
Vocabulary ______ 78

Lesson 70 ____ 79-106

Grammar Perception Drill ____ 80
Cartoon Guide ____ 87
Dialogue: At the Bathhouse ____ 88
Grammar Analysis:
  Past Passive Participle ____ 89
  Passive Voice ____ 91
  Passive Voice - Present Tense ____ 94
Grammar Drill ____ 97
Reading Text ____ 101
Translation ____ 102
Questions ____ 103
Homework ____ 104
Vocabulary ____ 105

Lesson 71 ____ 107-132

Grammar Perception Drill ____ 108
Cartoon Guide ____ 113
Dialogue: Import - Export ____ 114
Grammar Analysis:
  Passive Voice - Future Tense ____ 116
  Hearsay Forms of the Passive Voice ____ 118
    a. Present Tense ____ 120
    b. Future Tense ____ 121
Grammar Drill ____ 123
Reading Text ____ 126
Translation ____ 128
Questions ____ 129
Homework ____ 130
Vocabulary ____ 131

Lesson 72 ______ 133-154

Grammar Perception Drill ______ 134
Cartoon Guide ______ 139
Dialogue: At the Varna Beach ______ 140
Grammar Analysis:
Passive Voice - Imperfect Tense ______ 141
Hearsay Form - Imperfect Tense ______ 142
Grammar Drill ______ 144
Reading Text ______ 148
Translation ______ 149
Questions ______ 150
Homework ______ 152
Vocabulary ______ 153

Lesson 73 ______ 155-166

Cartoon Guide ______ 157
Dialogue: On Combat Training Exercises ______ 158
Reading Text ______ 159
Translation ______ 160
Questions ______ 161
Homework ______ 163
Interpreting ______ 164
Vocabulary ______ 166

Lesson 74 ________________ 167-188

Grammar Perception Drill ________ 168
Cartoon Guide ________ 173
Dialogue: In the Milk-Bar ________ 174
Grammar Analysis:
  Passive Voice - Past Tense ________ 175
  Hearsay Form - Past Tense ________ 176
Grammar Drill ________ 178
Reading Text ________ 182
Translation ________ 183
Questions ________ 184
Homework ________ 186
Vocabulary ________ 187

Lesson 75 ________________ 189-203

Grammar Perception Drill ________ 190
Cartoon Guide ________ 193
Dialogue: Going to the Fair ________ 194
Grammar Analysis:
  The Impersonal Passive ________ 195
Grammar Drill ________ 196
Reading Text ________ 198
Translation ________ 199
Questions ________ 200
Homework ________ 202
Vocabulary ________ 203

2. Grammar Index ________________ 204-210

3. Table of Illustrations ________________ 211-212

ШЕСТДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 66

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Active Participle Used as an Adjective

1.

Всички се обърнаха към господина, който влезе.
Всички се обърнаха към влезлия господин.

Обърнаха ли се всички към господина, който влезе?

Да, всички се обърнаха към господина, който влезе.
Да, всички се обърнаха към влезлия господин.

Обърнаха ли се всички към влезлия господин?

Да, всички се обърнаха към влезлия господин.
Да, всички се обърнаха към господина, който влезе.

Към кого се обърнаха всички?
Какво направиха всички?
Кой се обърна към влезлия господин?
господина, който влезе?

Всички се обърнаха към госпожицата, която влезе.
Всички се обърнаха към влязлата госпожица.

LESSON 66

Всички се обърнаха към момичето,
  което влезе.
Всички се обърнаха към влязлото
  момиче.

Всички се обърнаха към селяните,
  които влязоха.
Всички се обърнаха към влезлите
  селяни.

Офицерът, който пристигна, отседна
  в хотел "България".
Пристигналият офицер отседна в
  хотел "България".

офицери, американка, момиче

Студентът, който дойде, започна да
  учи.
Дошлият студент започна да учи.

студентка, студентки, момче

и т. н.

2.

Всички гледат господина, който е влязъл.
Всички гледат влезлия господин.

Всички гледаха господина, който беше
  влязъл.
Всички гледаха влезлия господин.

Какво правят всички?	Всички гледат господина, който е влязъл. Всички гледат влезлия господин.

Какво правеха всички?	Всички гледаха господина, който беше влязъл. Всички гледаха влезлия господин.
Кого гледат всички? Кого гледаха всички?	
госпожа, жени, момиче	
и т. н.	

3.

Всички се обърнаха към мъжа, който влезе в стаята. Всички се обърнаха към влезлия в стаята мъж.	
Всички се обърнаха към мъжа, който влезе в стаята.	Всички се обърнаха към влезлия в стаята мъж.
госпожица, двете госпожици, дете	
и т. н.	
Брат му, който е седнал до прозореца, учи български.	Седналият му до прозореца брат учи български.
курсистите ни, сестра му, братовчед й	
и т. н.	
Приятелите му, които бяха заминали за Италия, телеграфираха от Рим. Селяните, които бяха седнали до печката, се грееха.	

Децата, които бяха отишли на кино в пет часа следобед, се върнаха късно.	
Детето, което беше излязло на двора,играеше с кучето.	Излязлото на двора дете играеше с кучето.
Курсистът, който е седнал до прозореца, спи.	Седналият до прозореца курсист спи.
Новият началник на Военното училище за езици, който пристигна тази сутрин с аероплан, ще говори на всички в салона на театъра.	Пристигналият тази сутрин с аероплан нов началник на Военното училище за езици, ще говори....

Пътниците, които са отседнали в хотел "България", трябва да плащат по десет лева за стая.

Товарният параход, който влезе в пристанището преди половин час, е американски.

Момчето,което беше паднало в морето, не можеше да плува.

Сестра му, която замина /беше заминала/ за Германия, се върна.

4.

Кръчмарят, който беше седнал до печката, говореше на селяните.
Седналият до печката кръчмар, говореше на селяните.
Кръчмарят, седнал до печката, говореше на селяните.

Кръчмарят, който беше седнал до печката, говореше на селяните.	Кръчмарят, седнал до печката, говореше на селяните.
баба ми, двете жени, дядо ми, момичето	Баба ми, седнала до печката, говореше на селяните.
и т. н.	и т. н.

Пътникът, който пристигна преди малко, нае такси.

Студентите, които се бяха обърнали към мен, ме слушаха внимателно.

студентът, студентката, момчето, децата

и т. н.

От зданието, което беше изгоряло преди няколко дена, се издигаше още гъст дим.

ограда, здания, театър, къща, кино

и т. н.

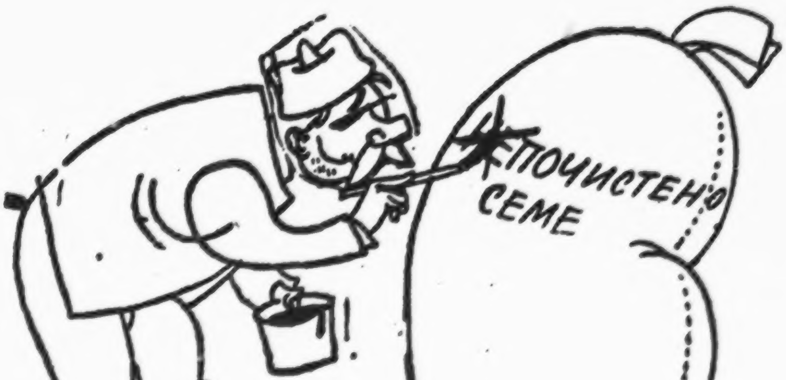

Чиста работа

6

LESSON 65

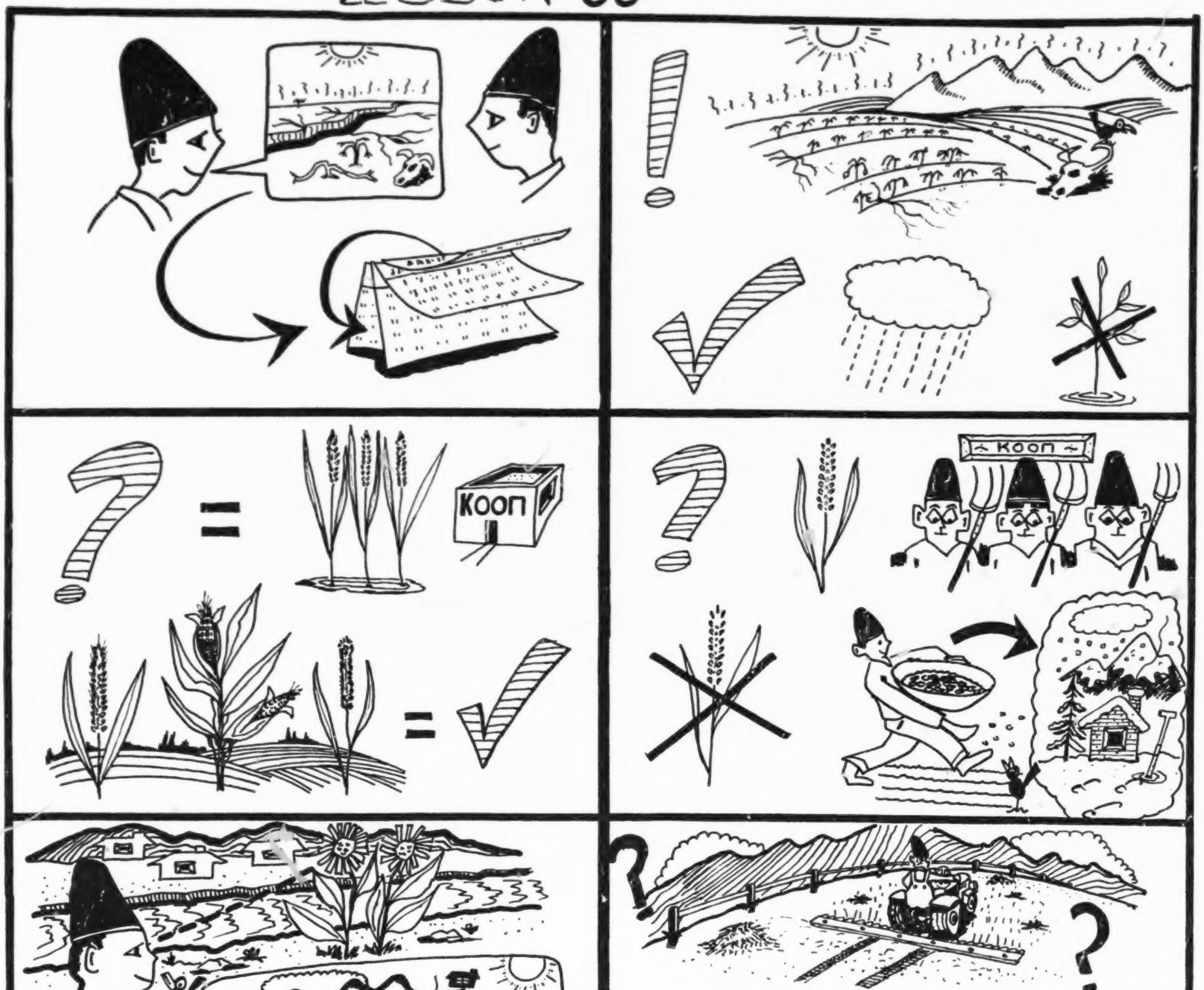

ЗЕМЕДЕЛЦИ

Стойчо
Стефан

- Стефа́не, какво́ ми́слиш за тазгоди́шната су́ша?
- Ло́шо, Сто́йчо. Страху́вам се, че ще продължи́ по́-дъ́лго, отко́лкото предпола́гаме.

- Ако ста́не това́, ця́лата реко́лта ще заги́не.
- Прав си. Па́дналият напосле́дък дъжд не ѝ помо́гна ни́как.

- Как са жи́тните расте́ния на кооперати́ва?
- Жи́тото, ръжта́ и ца́ревицата са го́ре-до́лу узре́ли.

- А ечеми́кът на коопера́торите?
- Той не е добре́. Зася́ха го мно́го къ́сно та́зи годи́на.

- Мина́вайки вче́ра покра́й река́та, видя́х, че пони́кналият там слънчогле́д расте́ ху́баво.
- Да, защо́то са отби́ли вода́ от река́та, та го напоя́ват.

- Си́гурно си покоси́л ве́че лива́дата си.
- Не. Изгоря́лата от слъ́нцето трева́ не е за косе́не.

- Чу́дя се какво́ да напра́вя с изсъхналите в ово́щната си гради́на дръвче́та.
- Изкорени́ ги и засади́ но́ви!

- Това́ ще напра́вя, след като́ па́дне пъ́рвият напои́телен дъжд.
- Чул те Го́спод! Са́мо такъ́в дъжд ще ни спаси́.

LESSON 66

ГРАМАТИКА

THE PAST ACTIVE PARTICIPLE* USED AS AN ADJECTIVE

1. The past active participle, besides being used to form the compound tenses in Bulgarian, is also used as an adjective. In this case it may be used with the article.

2. Participles usually deriving from verbs expressing motion or condition are used as adjectives.

3. Past active participles used as adjectives are translated into English in two ways:

a. With a relative subordinate clause beginning with the pronouns who, which, that. The verb of the subordinate clause has to be in the past, present perfect or pluperfect tense, since the past active participle always denotes an action which happened and is completed before the action expressed by the verb of the clause in which the participle is used.

Examples:

Вси́чки погле́днаха вле́злия в ста́ята господи́н.	Everybody looked at the gentleman who had entered the room.
Вси́чки погле́днаха господи́на, вля́зъл в ста́ята.	

---

* The formation and the usage of this participle as a part of the compound tenses are described earlier. See V, pp. 14-16 176-178, 200-204.

LESSON 66

Па́дналият напосле́дък дъжд не помо́гна на су́хите ни́ви. Дъждъ́т, па́днал напосле́дък, не помо́гна на су́хите ни́ви.	The rain which had fallen lately did not help the dry fields.
Пони́кналият ве́че слънчогле́д расте́ ху́баво. Слънчогле́дът, пони́кнал ве́че, расте́ ху́баво.	The sunflower which has already sprouted is growing well.
Изгоря́лата от слъ́нцето трева́ не е ху́бава за фура́ж. Трева́та, изгоря́ла от слъ́нцето, не е ху́бава за фура́ж.	The grass which was burned by the sun is not good for forage.
Какво́ ще пра́виш с изсъ́хналите дървета?	What are you going to do with the trees which have dried out?

b. With an adjective or adjective noun.

Examples:

За умре́лите гово́рим са́мо ху́баво или ни́що.	About the dead we speak only well or nothing at all.
Изсъ́хналите дървета са ябълки.	The dry trees are apple trees.

LESSON 66

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Active Participle Used as an Adjective

1.

Дъждът, който падна напоследък, не помогна никак на реколтата.	Падналият напоследък дъжд не помогна никак на реколтата.
Дъждовете, които паднаха преди няколко седмици, помогнаха много на реколтата.	Падналите преди няколко седмици дъждове помогнаха много на реколтата.
Житото, което е горе-долу узряло, ще изсъхне, ако сушата продължи.	
Слънчогледът, който е поникнал покрай реката, расте хубаво.	
Тревата, която изгоря от слънцето, не е за косене.	
Чудя се какво да правя с дръвчетата, които са изсъхнали.	
Напоителният дъжд, който падна преди няколко дена, помогна много на житните растения.	
Сушата, която е настъпила, не дава никакво спокойствие на селяните.	
Житото и ръжта, които пожълтяха много рано, изгарят от силното слънце.	
Царевицата, която изгоря от силното слънце, не е порасла никак.	
Дъждът, който заваля завчера, ще помогне на реколтата.	
Сестра ми, която настина миналата седмица, не е оздравяла още.	

Брат му, който е оздравял, се чувствува много добре.

Момичето й, което се беше разболяло преди няколко дена, замина за Варна.

Госпожица Стоянова, която е заминала за Виена, ще следва медицина.

Кучето, което беше скочило от лодката в морето, плуваше към брега.

Пътниците, които пристигнаха тази сутрин с бързия влак, отседнаха в един хотел до гарата.

Децата им, които отидоха на училище в 7 ч. тази сутрин, са забравили книгите си в къщи.

Госпожицата, която влезе преди малко в канцеларията, е секретарка на редактора.

Американският товарен параход, който е спрял в средата на залива, е много голям.

/Да се използват предишните изречения и със следващите упражнения./

2.

Падналият преди няколко седмици дъжд не помогна никак на реколтата.	Дъждът, който падна /беше паднал/ преди няколко седмици, не помогна никак на реколтата.
Настъпилата суша не дава никакво спокойствие на селяните.	Сушата, която настъпи /е настъпила/, не дава никакво спокойствие на селяните.

и т. н.

3.

Заминалата му за Германия сестра се върна.	Сестра му, заминала за Германия, се върна.
Падналите напоследък дъждове помогнаха на реколтата.	Дъждовете, паднали напоследък, помогнаха на реколтата.

и т. н.

4.

Дъждът, който падна напоследък, помогна ли на реколтата?	Да, дъждът, който падна..... Да, падналият напоследък дъжд, помогна на реколтата. Да, дъждът, паднал напоследък, помогна на реколтата. Не, дъждът, който......... Не, падналият напоследък..... Не, дъждът, паднал........

и т. н.

Какво помогна на реколтата?
Какво ще стане с узрялото горе-долу жито, ако сушата продължи?
Расте ли хубаво поникналият покрай реката слънчоглед?
Как се чувствува оздравялата му преди няколко дена майка?
Къде отседнаха пристигналите тази сутрин пътници?
Мислите ли, че дъждът, който заваля вчера, ще помогне на реколтата?
Американски ли е параходът, спрял в средата на залива?

и т. н.

LESSON 66

ЧЕТИВО

Земеделци

Всички селяни на село Ягода[1] са загрижени от няколко месеца. Настъпилата[2] суша не им дава никакво[3] спокойствие. Страхуват се, че, ако сушата продължи по-дълго, цялата реколта ще загине. Падналият[4] напоследък дъжд не им помогна много.

Житните растения на кооператива[5] са горе-долу добре. Житото[6] и ръжта[7] са пожълтели много рано. Някои от порасналите царевици[8] изгарят от силното слънце.

Ечемикът[9] също така не расте хубаво, защото го засяха много късно тази година. Кооператорите чакаха да завали дъжд.

Не можеха да покосят ливадите. Изгорялата в тях трева не беше хубава за косене. Само пониканалият[10] край реката слънчоглед расте хубаво. Миналата година селяните отбиха реката там, така че те сега имат достатъчно вода да го напояват.

И овощните градини са сухи. В тях има много изсъхнали дръвчета. Кооператорите се чудят какво да направят с тях. Някои от тях, обаче, не бързат да изкоренят тези, които са изсъхнали и на тяхно място да засадят други. Те ще направят това, след като падне напоителен дъжд. Мислят, че само напоителен дъжд ще ги спаси.

---

1. Ягода = strawberry. Villages very often have as a name a noun indicating a fruit, e.g. с. /с. = се́ло/ Кру́ша = pear, с. Мали́на = raspberry. On the other hand the neuter gender of an adjective derived from a noun indicating fruit serves as a name of a city or village e.g.с. Ябълково = apple village; гр. /гр. = град/ Дря́ново = dogwood city.
2. насте́пилата су́ша = су́шата, коя́то насте́пи = the drought which has set in.
3. Notice the double negation: не.......ни́какво
4. па́дналият дъжд = дъждъ́т, ко́йто па́дна = the rain which fell.
5. кооперати́в = cooperative farm.
6. жи́то = wheat. Bread, the main food of the population, is made of wheat.
7. ръж = rye; in the higher elevations of the mountains wheat does not thrive, but rye does; rye bread is common there.

---

8. пора́слите ца́ревици = ни́вите,на ко́йто ца́ревицата е пора́снала = the fields in which the corn has sprouted; corn is used mainly as fodder, seldom for preparation of bread. Corn mush = качама́к is also a preferred food in the mountains.
9. ечеми́к = barley is used as fodder only.
10. пони́кналият слънчогле́д = слънчогле́дът, ко́йто е пони́кнал = the sunflower which has sprouted.

През тези дни учениците от първа смесена гимназия „Иван Аксаков“ в Пазарджик са в помощ на кооператорите на ТКЗС в с. Говедаре, Пазарджишки окръг, по прибиране на богатата реколта. На снимката: Ученички от единадесети клас помагат на бригадата на Спас Боянов да оронва по 10—11 тона царевица на ден

Снимка *Ив. Андреев*

Доячките Пенка Иванова и Железка Енева от с. Каменец, Ямболски окръг, се съревновават за получаване повече мляко. Първенец е Пенка Иванова. Тя е надонла 21,600 л мляко, но Железка Енева се старае да я достигне

Снимка *М. Николов*

LESSON 66

ПРЕВОД

- Well, my friend, I have been waiting for you for an hour already. Where have you been?
- Coming here I met, quite by chance, Radka, to whom you had introduced me the day before yesterday. She started talking about the car her father had bought for her. She had been driving the car for a few days now and she likes it very much.

- All that is very nice but you're going to miss your plane which will take off in a few minutes. Have you got the keys of your apartment which you wanted me to keep until you come back?
- Here they are.

- Where is your friend with whom you'll be traveling?
- He is at the ticket window, verifying the tickets.

- Have you handed in your luggage?
- Yes, I have. However, I had to pay 89 leva extra (in addition).

- Why? What happened?
- All passengers whose luggage exceeds twenty kilograms have to pay an additional fee.

- Is it a twin-engine or a four-engine plane you are going to fly in?
- It is a four-engine plane.

- Come on, let's go. They are announcing over the loud-speaker that the plane is leaving in ten minutes.
- I have to say good-by to my uncle.

- Who is your uncle?
- The old man with whom Stoyan is talking.

LESSON 66

ВЪПРОСИ

1. Как се чувствуват селяните от село Ягода?
2. Защо са загрижени селяните?
3. Защо нямат спокойствие селяните?
4. Защо се страхуват селяните?
5. Какво може да стане, ако сушата продължи по-дълго?
6. Кои растения на кооператива са горе-долу добре?
7. Защо някои от пораслите царевици не са хубави?
8. Как расте ечемикът?
9. Защо ечемикът не расте хубаво?
10. Каква беше тревата по ливадите?
11. Защо те не можаха да покосят изгорялата по ливадите трева?
12. Как расте поникналият край реката слънчоглед?
13. Какво направиха селяните миналата година, за да напояват слънчогледа?
14. Защо расте хубаво поникналият край реката слънчоглед?
15. Какви са овощните градини?
16. Какви дръвчета има в овощните градини?

LESSON 66

17. Какво мислят някои от кооператорите да направят веднага с изсъхналите дръвчета?

18. Кога ще засадят те други дръвчета на мястото на изсъхналите?

19. Какъв дъжд може да спаси кооператорите?

20. През кое време на годината има суша в Съединените щати?

21. В коя част на страната обикновено има суша?

22. Кога започва обикновено сушата?

23. Какво става с житните растения, когато сушата продължи?

24. Кога са сухи овощните градини?

25. Какво правят собствениците на градините, когато в овощните им градини има изсъхнали дръвчета?

26. По кое време на годината валят най-много дъждове в Съединените щати?

27. Къде валят най-много дъждове в Съединените щати?

28. Какви житни храни засяват в щата Ви?

29. Кога ги засяват селяните?

30. Къде растат те по-добре: в планините или в долините?

LESSON 66

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Change the following sentences using the Past Active Participle as an adjective.

Example: Всички се обърнаха към господина, който влезе.
Всички се обърнаха към влезлия господин.

1. Дъждовете, които паднаха преди няколко дни, помогнаха много на реколтата.

2. Пътниците, които пристигнаха в 9 ч. тази сутрин, отседнаха в хотел "България".

3. Тревата, която е изгоряла от силното слънце, не е хубава за косене.

4. Момчето му, което отиде на църква преди два часа, още не се е върнало.

Част II

Преведете на английски:

1. Прибралите се преди малко деца са си легнали вече.

2. Настъпилата от няколко седмици суша не дава никакво спокойствие на загрижените селяни.

3. Влезлите в кръчмата преди няколко минути селяни свалиха кожусите си и,сядайки до печката, започнаха да се греят.

Част III

Record the Reading Text of this lesson by replacing, wherever possible, the Past Active Participle, used as an adjective,with the respective subordinate clause.

LESSON 66

РЕЧНИК

Го́спод	God
чул те Го́спод!	God hear you!
дръвче́ n.pl. дръвче́та dimin.	sapling, small tree
ечми́к m.	barley
жи́тен, тна,о,и	cereal, wheat
жи́тни расте́ния	cereal plants, cereals
жи́то n.pl. жита́	wheat
заги́вам	to perish
заги́на,е,ах	
загри́жен, а,о,и	worried
заса́ждам	to plant
засадя́, и́,и́х	
зася́вам	to sow
засе́я,е́е, зася́х	
земеде́лец m.pl. земеде́лци	farmer
after numerals - земе́делеца	
изкореня́вам	to uproot
изкореня́, и́,и́х	
изсъ́хвам	to dry (out, up), to wither
изсъ́хна, е,ах	
коопера́тор m.	member of a cooperative
косе́не n.	mowing
кося́,и́,и́х	to mow
покося́	
лива́да f.	meadow
напои́телен, лна,о,и	irrigative
напоите́лен дъжд	steady rain
напоя́вам	to irrigate
напоя́,и́,напои́х	
настъ́пвам	1. to set in, to begin coming 2. to advance 3. to step on
настъ́пя, и,их	
ово́щен, щна,о,и	fruit
ово́щна гради́на	orchard
отби́вам	to divert, to deflect
отби́я,е,и́х	
пожълтя́вам	to turn yellow
пожълте́я,е́е,пожълтя́х	
пони́квам	to sprout, to come up
пони́кна,е,ах	
пора́ствам	to grow up; to grow, become big, tall
пора́сна,е,ах	
пораста́,е́,пора́стох,е	
пора́съл, сла,о,и	

LESSON 66

растá, é,я́х	to grow
растéние n.	plant
жи́тни растéния	cereal plants
рекóлта f.	crop
ръж f.with art. ръжтá	rye
слънчоглéд m.	sunflower
спася́вам	to save, to rescue
спася́, и́,и́х	
спокóйствие n.	calm, calmness, tranquility
не дáвам ня́кому спокóйствие	to worry someone
сýшата не им дáва ни́какво спокóйствие	the drought worries them a lot
сýша f.	drought
та	and; so; well
тазгоди́шен, шна,о,и	this year's
тревá f.	grass
узря́вам	to ripen, to become ripe
узрéя, éе, узря́х	
цáревица f.	corn, maize
чýдя се, и се, их се	to wonder, to be at a loss;
почýдя се	to marvel, to be amazed

В с. Кутово, Видински окръг, са ожънати 500 дка пшеница по разделния начин. Сега комбайнерите Иван Цветков и Мишо Марков от МТС в с. Грамада вършеят с комбайните „СК—3" пшеницата

Снимка: *Г. Викентиев*

LESSON 66

Жетва

ШЕСТДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 67

LESSON 67

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Descriptive Imperative

1.

Кой ще почисти стаята днес?
  Да я почисти г-н Д... днес.
  Г-н Д... да я почисти днес.

Кой ще почисти стаята днес?
Да я почисти г-н....
Г-н... да я почисти.

Кой ще почисти стаята утре?
Да я почистя аз.
Аз да я почистя.

тя, те, ние, ти, вие,
войниците, редникът X...

и т. н.

Кой ще заведе децата на черква?
Кой ще доведе децата от черква?
Кой ще се разходи с децата из парка?
Кой ще занесе учебниците в канцеларията?
Кой ще донесе тетрадките от канцеларията?
Кой ще закара автомобила в автомобилната работилница?
Кой ще докара автомобила тук?
и т. н.

Какво да купи Стоян от пазара?
Да купи малко зеленчук.
картофи
зеле

те, аз, тя, ние, вие, ти

Какво да ти донесе тя от Виена?
те
той

Как да пътуваме до Варна този път,
  с влак или с аероплан?
Къде да отидат децата на курорт това
  лято, на море или на планина?

  Иван, ние, Елена, аз, ти

и т. н.

2.

Кой ще почисти стаята днес?
  Нека я почисти г-н Х...
  Нека г-н Х... я почисти.

Кой ще почисти стаята днес?	Нека я почисти г-н Х... Нека г-н Х... я почисти.
Кой ще почисти стаята утре?	Нека я почистя аз. Нека аз я почистя.
	тя, курсистите, вие, ти ефрейторът П.., ние

Кой ще ми помогне да занеса
  тези куфари до таксито?
Как да изпрати тя това писмо,
  препоръчано или обикновено?
Къде да отидем довечера, на кино
  или на театър?
Кого да поканим този път, Христови
  или Петеви?
Къде да отидем това лято, в Германия
  или в Съединените щати?
Как да пътувам, с параход или с аероплан?
Кога да покани състудентите си, в събота
  или в неделя?
Какво мезе да поднесем: кисели краставички
  или кисело зеле?
Какво да приготвят за гостите: печени агнета,
  прасенца, пуйки или кокошки?

и т. н.

3.

Кой ще почисти стаята днес?
Да я почисти той.
Нека я почисти той.
Нека да я почисти той.
Нека той да я почисти.

Кой ще почисти стаята днес?	Нека да я почисти той. Нека той да я почисти.
	ние, аз, вие, те, ти, тя, двамата сержанти, Радка

Кой ще отиде да вземе малко тебешир?
Кой ще купи луканка този път?
Кой да чисти канцеларията идущата седмица?
Кой да посрещне Георгиеви на гарата?
Кой ще ми закърпи чорапите?
изглади ризите
изпере
зашие

Къде да отидем ние в неделя?	Нека да отидем на мач.
аз	на концерт
те	на опера
тя	на пикник
той	на екскурзия
децата	на гости у Иван
студентите	на жур у Христо
	на танцова забава
	на село

Кога ще посетим това нощно заведение?
В колко часа да бъде Боян у вас?
да си легнат децата?
да ви повика тя по телефона?
да ти се обади тя по телефона?
ще ми телефонирате?
да бъдат курсистите тук?

LESSON 67

Какво да купи Радка от пазара?	Нека да купи малко зарзават. краставици домати
те, той, ти, ние	
и т. н.	и т. н.
Да отидеме ли на кино довечера?	Нека да отидеме.
той, децата, тя	
и т. н.	

Стоян да изпрати ли това писмо препоръчано?
Да се върнат ли за вечеря?
Да отидем ли на мач тази неделя?

и т. н.

Маршовата стъпка на бойците от взвода е стегната и твърда

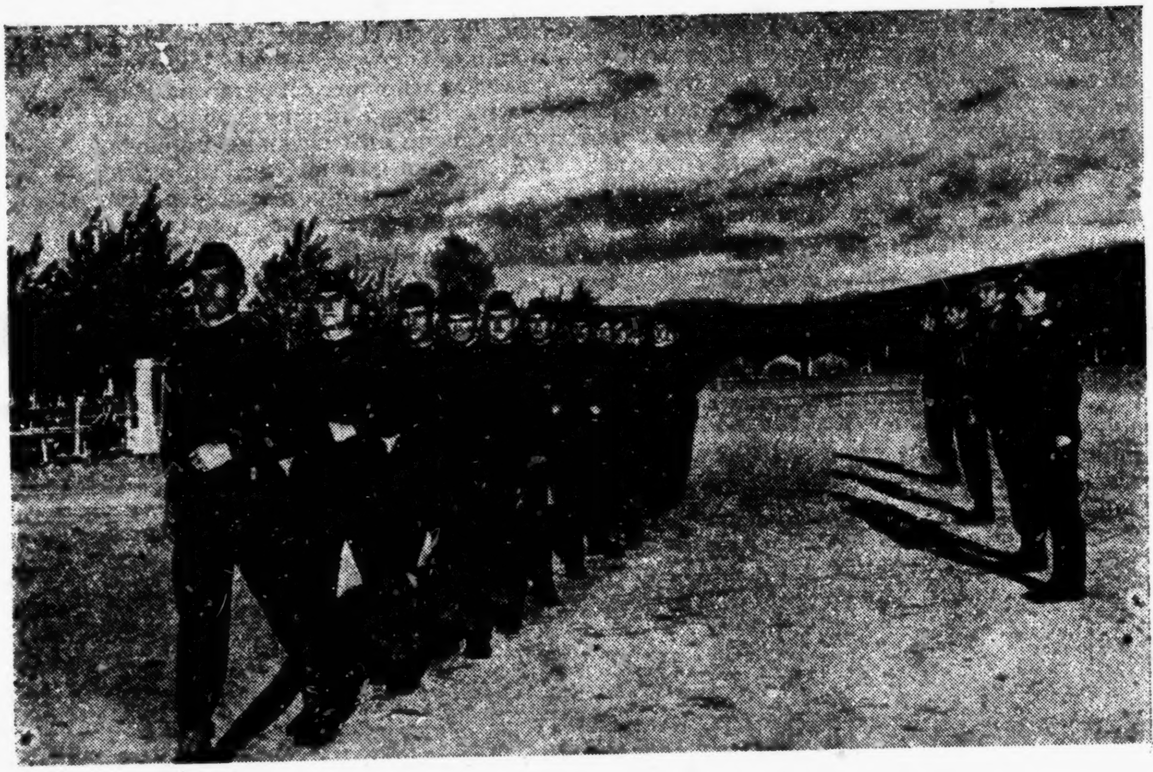

LESSON 67

За вярна служба на Родината

Народ и армия заедно

След клетвата сърдечна майчинска целувка!

Вълнуващ момент. Редник Петров целува бойното знаме! Снимка *А. Савов*

НАШАТА СОЦИ
РЕП

Заклех се!

Снимки *Ив. Камберов*

LESSON 67

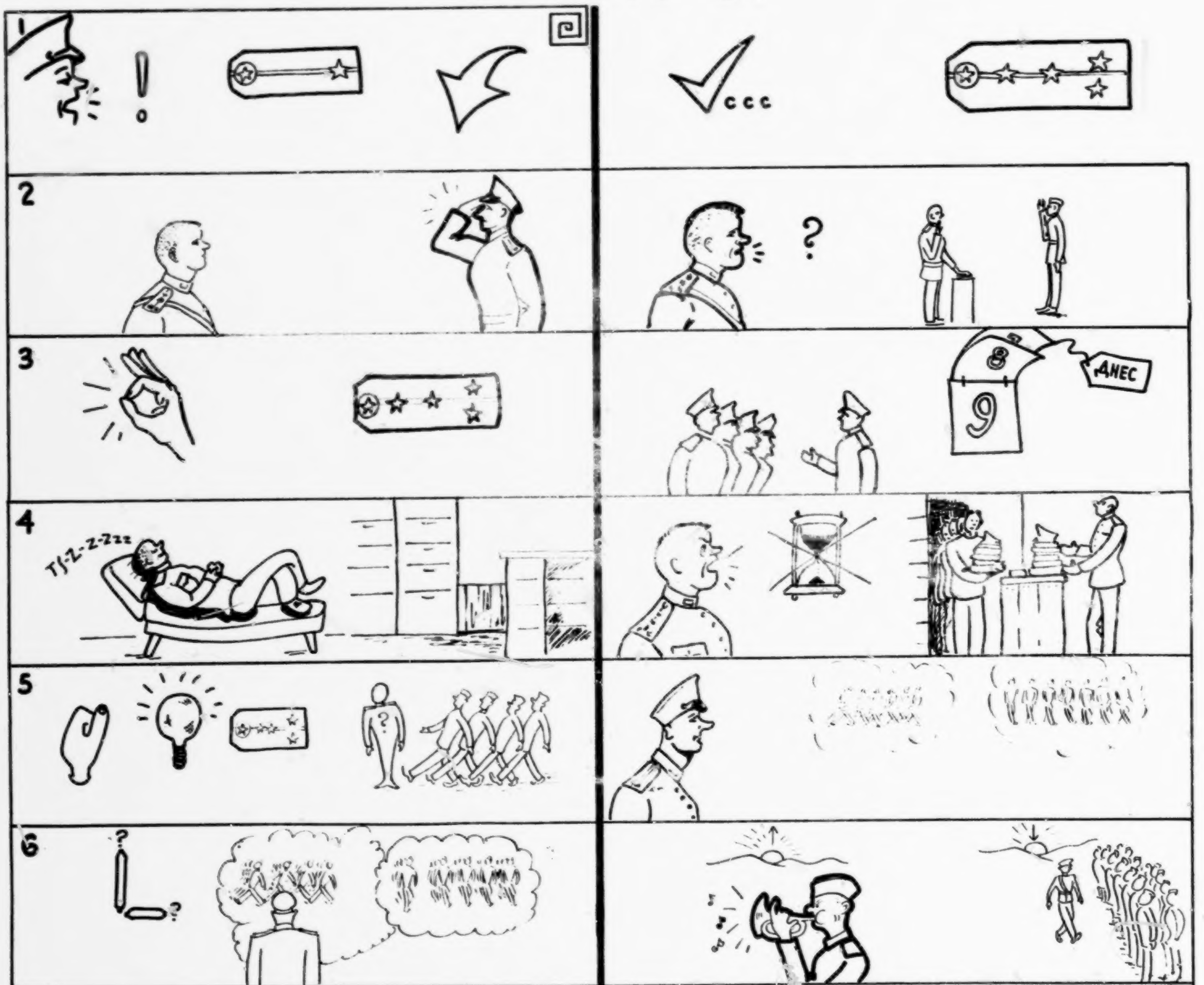
1
ccc
2
3
8
9
ДНЕС
4
TS-Z-Z-Zzz
5
6
7
КОМАНДИР
1-ВИ ВЗВОД
8
cccc
9
СТАРШ ЖЕКОВ
10

УРОК 67 - РАЗГОВОР

ПОДГОТОВКА ЗА КЛЕТВА

Капита́н
Свръ́зка

- Да до́йде лейтена́нт Хайду́тов!
- Слу́шам, друга́рю капита́н!

Лейтена́нт
Капита́н

- Заповя́дайте, друга́рю капита́н!
- Как върви́ подгото́вката за кле́твата?

- Отли́чно, друга́рю капита́н!
- Не́ка всички облека́т но́вите си унифо́рми за пре́гледа вдру́гиден!

- Ключа́рят на ро́тата не ги е разда́л о́ще!
- Я не́ка да не се ма́е! Да ги раздаде́ ведна́га!

- Разби́рам, друга́рю капита́н! Кой ще упражни́ ро́тата в търже́ствен марш?
- Не́ка лейтена́нт Щъ́ркелов я упражни́ първо в коло́на, а по́сле в разгъ́нат стро́й!

- Кога́ да проведе́ упражне́нията?
- Да ги проведе́ след у́тринна заря́ и преди́ ве́черна прове́рка!

- Вие ли ще извъ́ршите пре́гледа?
- Не. Да го извъ́рши команди́рът на първи взвод!

- Ня́колко мла́ди войни́ци са наря́д в готва́рницата. Да ги заме́стя ли с ре́дници?
- Да. Заместе́те ги!

- Разби́рам, друга́рю капита́н!
- Я не́ка се яви́ старши́ната Же́ков при мен!

- Ведна́га ще му преда́м, друга́рю капита́н.
- Свобо́ден сте, друга́рю лейтена́нт!

LESSON 67

ГРАМАТИКА

THE DESCRIPTIVE IMPERATIVE

The descriptive imperative is formed with the particle НЕКА or ДА or the combination НЕКА ДА plus the present tense of the verb.

It is used for all persons and numbers to express an order, a wish or a request, and it is equivalent to the English "let me", "you should", "have him", "let's", "you ought to","have them", etc. followed by the main verb.

I. AFFIRMATIVE FORM

Imperfective Aspect

не́ка пи́ша	да пи́ша	не́ка да пи́ша
не́ка пи́шеш	да пи́шеш	не́ка да пи́шеш
не́ка пи́ше	да пи́ше	не́ка да пи́ше
не́ка пи́шем	да пи́шем	не́ка да пи́шем
не́ка пи́шете	да пи́шете	не́ка да пи́шете
не́ка пи́шат	да пи́шат	не́ка да пи́шат

Perfective Aspect

не́ка напи́ша	да напи́ша	не́ка да напи́ша
не́ка напи́шеш	да напи́шеш	не́ка да напи́шеш
не́ка напи́ше	да напи́ше	не́ка да напи́ше
не́ка напи́шем	да напи́шем	не́ка да напи́шем
не́ка напи́шете	да напи́шете	не́ка да напи́шете
не́ка напи́шат	да напи́шат	не́ка да напи́шат

II. NEGATIVE FORM

не́ка не пи́ша	да не пи́ша	не́ка да не пи́ша
не́ка не пи́шеш	да не пи́шеш	не́ка да не пи́шеш
не́ка не пи́ше	да не пи́ше	не́ка да не пи́ше
не́ка не пи́шем	да не пи́шем	не́ка да не пи́шем
не́ка не пи́шете	да не пи́шете	не́ка да не пи́шете
не́ка не пи́шат	да не пи́шат	не́ка да не пи́шат

Examples:

Да до́йде лейтена́нт Хайду́тов! Не́ка до́йде лейтена́нт Хайду́тов! Не́ка да до́йде лейтена́нт Хайду́тов!	Have (let) Lieutenant Haydutov come.
Не́ка всѝчки облека́т но́вите си унифо́рми за пре́гледа!	Have them all (they all should) put on their new uniforms for the inspection.
Да ги раздаде́ ведна́га!	Have him distribute them immediately.
Не́ка лейтена́нт Щъ́ркелов упражни́ ро́тата!	Let Lieutenant Shterkelov drill the company.
Да проведе́ упражне́нията след у́тринна заря́!	Have him conduct the exercises after reveille.
Не́ка да оти́дем на ки́но дове́чера.	Let's go to the movies tonight.
Не́ка изяда́т о́ще по едно́ ки́село мля́ко!	They each should have another helping of yoghurt.
Не́ка да оста́на в къ́щи.	Let me stay at home.

LESSON 67

Да нау́чите уро́ците си на́й-напре́д, а по́сле да игра́ете!	You ought to learn your lessons first and then play.
Да ми донесе́ш обу́щата!	You should bring my shoes.
Не́ка вле́зе госпо́жица Пе́нева!	Have Miss Peneva come in.

Very often the descriptive imperative forms are preceded by the exclamation particles я or ха́йде which cannot be translated into English literally. These particles intensify the order, wish, or request.

Examples:

Я не́ка се яви́ старши́ната Же́ков при мен!	Have First Sergeant Jekoff come to me.
Я не́ка да не се ма́е!	He shouldn't loiter.
Ха́йде да ви́дим кой е по́-си́лен.	Let's see who is stronger.
Ха́йде не́ка оти́дем на ки́но.	Let's go to the movies.
Я да напи́ше ведна́га дома́шната си ра́бота!	Have him write his homework immediately.

In unstressed position the subject is placed after the verb.

Не́ка вле́зе Ива́н! Не́ка да вле́зе Ива́н!

If stressed the subject follows не́ка.

Не́ка Ива́н вле́зе!

Не́ка Ива́н да вле́зе!

Note:

The short objective and reflexive pronouns are placed immediately before the verb:

Не́ка /да/ се въ́рнат ведна́га! Не́ка /да/ му я даде́!

LESSON 67

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Descriptive Imperative

1.

Кой ще извърши прегледа?	Да го извърши командирът на първи взвод. Нека го извърши...... Нека да го извърши......

Кой ще упражни ротата в тържествен марш?
Кой ще проведе упражненията?
Кой да упражни ротата в колона?
в разгънат строй
в маршировка
Кой да произведе стрелбата с пушки?
с картечници
с винтовки
с пистолети
Кой ще произведе отдельонните учения?
Кой да проведе упражненията след утринна заря?
Кой да проведе упражненията преди вечерна проверка?
Старшината да замести ли с редници младите войници, които са наряд в готварницата?
Да се яви ли старшината Жеков при вас?

2.

Кой да приготви шиш кебап този път? гювеча кебапчетата кюфтетата пържолите	Мария да го приготви. Нека Мария го приготви. Нека да го приготви Мария. ние, той, вие, те, ти, аз и т. н.

Кой ще почисти канцеларията?
Кой ще заведе децата на зъболекар?
Кой да реже дърва за огъня?
        събере
Кой ще опъне палатката?
Кой да забие колчетата?
Кой да организира пикника този път?
Кой ще отиде на лов тази събота?

и т. н.

3.

Къде да отидеме на курорт това
лято, на село или на море?

Стоян, ти, Елена и Радка, аз
вие, ние

и т. н.

Как да пътуваме до Съединените
щати: с параход или с аероплан?
Какво да купят от пазара?
Кого да поканим на жура?
Какво мезе да приготвят за жура?
Кога ще отидем на гости у Цаневи?
Какво да правиме довечера?
Кога ще тръгне той за София?
В кой хотел да отседне?
Докога ще остане той там?
Какво да следва в Софийския университет?

4.

С параход ли ще пътуваме този път?

той, ти, тя, вие, те

Да, нека пътуваме с параход.

Не, да не пътуваме с параход,
    нека не....
    нека да не....
да пътуваме с аероплан.
    нека
    нека да

За какво да се абонираме, за вестник или за списание?

Къде да вечеряме: в къщи или в ресторант?

Кога да публикуват това обявление във вестника: в четвъртък или в петък?

Къде да те чака той: в университета или в кафене "България"?

Да телеграфираме ли на Христови или да им телефонираме?

С каква пломба да ми пломбира предния зъб, с златна или с порцеланова?

Деснофлангови асистент на бойното знаме е първенецът на полковата школа за сержанти Иван Иванов

ЧЕТИВО

Няколко месеца след като постъпят на служба, всички млади войници в България полагат клетва. Много и разнообразни са занятията, които те имат през тези няколко месеца, за да свикнат с военния живот. Те полагат клетва пред знамето и пред командира на полка или пред по-висши командири - командира на дивизията или командира на армията. Когато България имаше цар, той често пъти посещаваше полковете по време на клетвата. Войниците полагаха клетва пред него и знамето.

Всеки командир на рота подготвя добре своите войници за клетва. Старшините на ротите упражняват ротите си в маршировка. Те правят това обикновено пред вечерна проверка или след утринна заря. Те учат войниците да отговарят на поздравите на висши командири. Подготовката не е лесна,но всеки се старае много, защото иска да се представи добре пред висшите си командири.

Няколко дена преди клетвата старите войници поставят знамена по сградите на казармата. Денят,в който младите войници полагат клетва,е голям празник за всеки полк. В този тържествен ден всички стари войници, сержанти и офицери носят ордените и медалите, които са получили за добра служба или храброст. Младите войници са под строй на плаца на полка, а наоколо има много гости. Младите войници казват думите на тържествената клетва. Един по един те преминават под знамето, целуват го и високо произнасят думите "Заклех се!". Найвисшият командир поздравява заклелите се войници. След това под звуците на музиката ротите минават в тържествен марш пред командира и гостите.

След тържествената част започва празнуване. По плаца човек вижда групи от млади войници, които се разговарят със своите родители, близки, приятели и любими. Под звуците на музиката на полка започват хора и ръченица. Навсякъде поздравления, шум, игри. Всички си спомнят за този хубав ден - младите войници, които полагат клетва, родителите им, близките им, както и командирите им. Следобед всички млади войници отиват в градски отпуск.

LESSON 67

ПРЕВОД

- Haven't you told anyone about the picnic?
- I told someone but I don't remeber whom. I have been pretty busy lately. Every day I had to go on business to the Ministry of the Interior.

- Big deal! Nevertheless you could phone everyone.
- I'm sorry. I'll tell my wife to remind me of that tonight.

- How was the trip to Boyana last Sunday?
- We had a wonderful time. Georgievs, who bought a new car last week, brought pork chops. After we barbecued (roasted, baked) them, we ate them all. They were very tasty. For dessert we had cold watermelon. There is a meadow by the stream. We lay on the grass, baked in the sun, bathed in the cold water of the brook.

- That's why you've got such a nice tan. It seems that you've put on some weight. I want to put on weight but I cannot. I tried a few times but I didn't succeed.
- Well, don't worry. Come with me on a picnic a few times and you'll see.

- I'll do that. Have you seen any of our friends lately?
- No, I haven't seen anyone. Well, I'm starved. Let's go into that restaurant which is at the corner of the square. I have eaten a few times there. They have a wonderful wine kebab.

- I don't feel like eating now, but I'll accompany you because I feel very much like drinking something.
- O.K., let's hurry up.

LESSON 67

ВЪПРОСИ

A. 1. Какво искал да знае капитанът от лейтенанта?

2. Как вървяла подготовката за клетвата?

3. Какво трябвало да направят всички за прегледа?

4. Защо не били получили новите си униформи за прегледа?

5. Защо ключарят не бил раздал още новите униформи?

6. Кой трябвало да упражни ротата в тържествен марш?

7. Как трябвало да упражни ротата лейтенант Щъркелов?

8. Кога трябвало той да проведе упражненията?

9. Кой щял да извърши прегледа?

10. Къде били наряд няколко млади войници?

11. Защо лейтенантът трябвало да замести младите войници с редници?

12. Кой трябвало да се яви пред капитана?

B. 1. Кога полагат клетва всички млади войници в България?

2. Защо са много и разнообразни занятията, които младите войници имат, преди да положат клетва?

3. Пред кого полагат клетва младите войници?

4. Когато България имаше цар, пред кого полагаха клетва войниците?

5. Какво прави всеки командир на рота?

6. Какво правят старшините на ротите?

7. Кога упражняват обикновено старшините ротите си в маршировка?

8. На чии поздрави учат те войниците да отговарят?

9. Защо всеки се старае много?

10. Какво правят старите войници няколко дена преди клетвата?

11. Какво носят всички стари войници, сержанти и офицери в деня на клетвата?

12. Как полагат клетва младите войници?

13. Кой поздравява заклелите се войници?

14. Какво правят ротите, след като младите войници са положили клетва?

15. Какво започва след тържествената част?

16. Какво вижда човек по плаца?

17. С кого се разговарят младите войници?

18. Какво правят войниците и техните гости под звуците на музиката на полка?

19. Какво вижда човек навсякъде?

20. Защо всеки си спомня за този хубав, тържествен ден?

21. Къде отиват всички млади войници след това?

На хоро

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

1. Let him put on his new uniform for the inspection.
2. Have them replaced by privates 1st class.
3. They shouldn't loiter too much! Have them appear before the captain this afternoon.
4. Let Lieutenant Stoyanov conduct the exercises.
5. You're dismissed, comrade sergeant.
6. Let's go. We haven't got much time.

Част II

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Запишете отговорите на въпроси 10 - 19!

LESSON 67

РЕЧНИК

а́рмия f.	the armed forces
бли́зък m. /близка f. близки pl./	close relative or friend
вдру́гиден, дру́ги ден	the day after tomorrow
взвод m. pl. взво́дове aft.num. взво́да	platoon
ви́сш, а,о,и	high, high ranking
готва́рница f.	kitchen, usually at a military camp or post, in a boarding house, etc.
гру́па f.	group
диви́зия f.	division
дру́ги ден, вдру́гиден	the day after tomorrow
ду́ма f.	word
закле́вам се закълна́ се, е́ се закълна́х се, закле́х се закълна́л се, закле́л се	to swear, to vow, to take an oath
заме́ствам /заме́стям/ заме́стя, и,их	to replace, to take somebody's place
заповя́дайте!	mil. at your service! it is used when a military person is reporting to his superior
заповя́дайте, друга́рю капита́н!	(Lt X) reporting, comrade captain!
заря́ f.	a strong bright light at the horizon at sunrise or sunset
у́тринна заря́	mil. reveille
звук m.pl. зву́кове, (poet.) зву́ци aft.num. зву́ка	sound
под зву́ците на му́зиката	by the sound of the band
ключа́р m.with art. ключа́рят	(door) keeper mil. quartermaster
коло́на f.	column
люби́м m. /любима f. любими pl. /	beloved, darling, sweetheart
ма́я се, ма́е се, ма́я́х се	to dawdle, to potter, to busy oneself in an aimless fashion
меда́л m.	medal
наря́д m.	mil. special duty, KP
о́рден m.	mil. decoration

LESSON 67

по	1. during 2. by
по вре́ме на	during the time of
еди́н по еди́н	one by one
подго́твям	to prepare
подго́твя, и,их	
подгото́вка f.	preparation
поздравле́ние	congratulation
преда́вам	to tell, to notify; to deliver to hand over
преда́м, даде́	
преда́дох, да́де	
предста́вям се	to present oneself, to introduce oneself
предста́вя се, и се, их се	
прове́ждам	to conduct, to hold, to carry out
проведа́, е́, прове́дох, е	
произна́сям	to pronounce
произнеса́, е́,е́сох,е́се	
разгова́рям се /с/	to converse (with), to talk (with)
разгово́ря се, и се, их се	
разгъ́нят, а,о,и	unfolded, unwrapped
разгъ́нат строй	line formation, open formation
разда́вам	to distribute, to hand out
разда́м, раздаде́	
разда́дох, разда́де	
свобо́ден, дна,о,и	free
свобо́ден сте	mil. you're dismissed
свръ́зка f.	orderly
слу́шам	mil. answer to an order: yes,Sir
слу́шам, друга́рю капита́н!	Yes, comrade captain: yes,Sir
строй m.pl. стро́еве	regime,system: mil. formation,line
разгъ́нат строй	open formation, line formation
под строй	in formation
търже́ствен, а,о,и	festive, solemn
търже́ствен марш	ceremonial march
хра́брост f.	bravery, courage, valor
with art.храбростта́	
целу́вам	to kiss
целу́на, е,ах	

Ходом марш!

LESSON 67

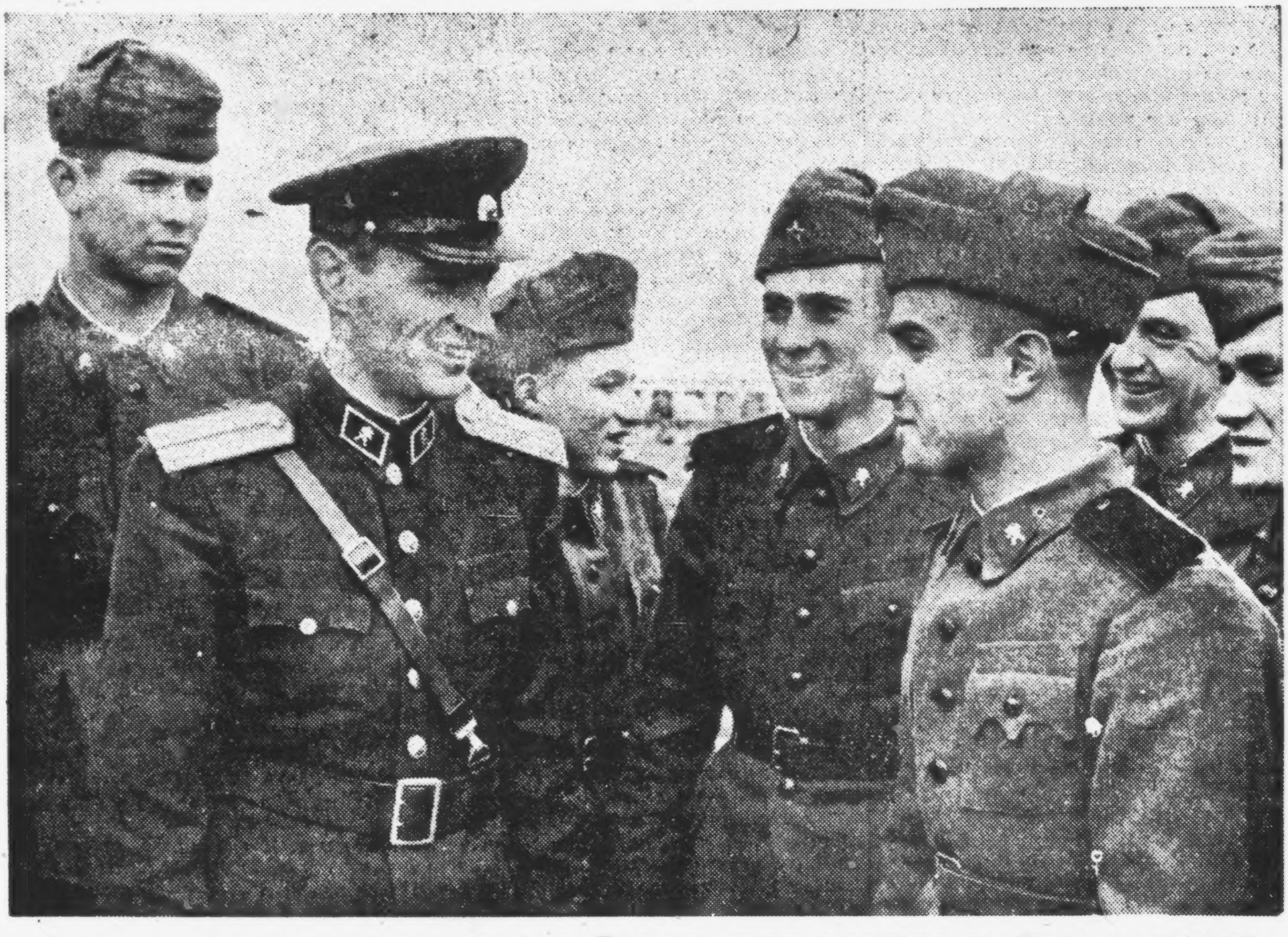

Приятни са кратките почивки при занятията. През това време командирът на взвода се запознава със своите бойци, дава им ценни съвети. *На снимката:* лейтенант Стефан Швейдов води разговор с редник Крум Петров, дошъл в казармата от завода за огнеупорни материали край гара Елин Пелин

Снимка *А. Савов*

ШЕСТДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 68

LESSON 68

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Special Negative Forms of the Imperative

1.

Христо, ти пушиш много.
Не пуши толкова много!
Недей пуши толкова много!

Не чети този роман!
Недей чете този роман!

Не пиши сега!
Недей писа сега!

Не пуши толкова много!	Недей пуши толкова много!
Не чети този роман!	Недей чете този роман!
Не пиши сега!	Недей писа сега!
Не купувай тази връзка!	Недей купува тази връзка!
Не идвай късно на училище!	Недей идва късно на училище!
Не закъснявай!	Недей закъснява!
Не отивай на жура!	Недей отива на жура!
Не пей сега!	Недей пя сега!
Не се грей на огъня от толкова близу!	Недей се гря на огъня от толкова близу!
Не гуляй до късно!	Недей гуля до късно!
Не режи дърва сега!	Недей ряза дърва сега!
Не бързай толкова!	Недей бърза толкова!
Не мажи лицето си с крем!	Недей маза лицето си с крем!

2.

Не бързайте толкова!
Недейте бърза толкова!

Не пейте тази песен!
Недейте пя тази песен!

Не бързайте толкова!	Недейте бърза толкова!

Не пейте тази песен!	Недейте пя тази песен!
Не пишете сега!	Недейте писа сега!
Не режете тези дърва!	Недейте ряза тези дърва!
Не си лягайте късно!	Недейте си ляга късно!
Не се безпокойте!	Недейте се безпокои!
Не гуляйте толкова!	Недейте гуля толкова!
Не закъснявайте толкова често!	Недейте закъснява толкова често!

Не заграждайте градината с ограда!
Не занасяйте дрехите на химическо чистене!
Не се бавете!
Не говорете толкова много!

и т. н.

3.

Не пиши вече!
Недей писа вече!
Стига писа!

Не пиши вече!	Стига писа!
Не чети вече!	Стига чете!
Не пей вече!	Стига пя!
Не режи дърва вече!	Стига ряза дърва!
Не яж повече!	Стига яде!
Да не пиеш повече!	Стига пи!
Хайде ставай! Не лежи повече!	Хайде ставай! Стига лежа!
Не пери ризите вече!	Стига пра ризите!
Не чакай повече!	Стига чака!

и т. н.

4.

Не пишете вече!
Недейте писа вече!
Стига писахте вече!

Недейте писа вече!	Стига писахте!
Недейте танцува вече!	Стига танцувахте!
Не купувайте повече от тия ябълки!	Стига купувахте от тия ябълки!

LESSON 68

Не закъснявайте вече!	Стига закъснявахте!
Не режете вече дърва!	Стига рязахте дърва!
Недейте яде повече!	Стига ядохте!
Не пийте вино вече!	Стига пихте вино!

и т. н.

5.

Нека той да не пие повече вино!
Стига е пил вино!
Нека тя да не пие повече!
Стига е пила!
Нека детето да не пие повече мляко!
Стига е пило мляко!

Нека той да не пие повече!	Стига е пил!
Нека тя да не пие повече!	Стига е пила!
Нека детето да не пие повече!	Стига е пило!
Нека момичето да не играе вече!	Стига е играло момичето!
Той да не се бави повече!	Стига се е бавил!
Тя да не идва вече късно в къщи!	Стига е идвала късно в къщи!
Момчето да не пее повече!	Стига е пяло!
Той да не си ляга късно вече!	Стига си е лягал късно!
Тя да не спи повече!	Стига е спала!
То да не яде повече!	Стига е яло!
Той да не чете вече!	Стига е чел!
Нека тя да не пише вече!	Стига е писала!

и т. н.

6.

Нека не режа дърва повече!
Стига съм рязал /а,о/ дърва!

Да не режеш дърва вече!
Стига си рязал /а,о/ дърва!

Да не режете дърва вече!
Стига сте рязал /а,и/ дърва!

Да не режеме дърва повече!
Стига сме рязали дърва!

LESSON 68

Нека не режат дърва вече!
Стига са рязали дърва!

Нека не режа дърва повече!	Стига съм рязал /а,о/ дърва!
Да не режеш дърва повече!	Стига си рязал /а,о/ дърва!
Да не режем дърва вече!	Стига сме рязали дърва!
Да не режете дърва вече!	Стига сте рязал /а,и/ дърва!
Да не режат дърва повече!	Стига са рязали дърва!
Нека курсистите да не пишат вече!	Стига са писали курсистите!
Нека не говоря вече!	Стига съм говорил /а,о/!
Да не ядеш повече!	Стига си ял /а,о/!
Нека не се печем вече на слънце!	Стига сме се пекли на слънце!
Да не обядват вече в ресторант!	Стига са обядвали в ресторант!
Да не ходиш повече на кино!	Стига си ходил на кино!
Нека да не пия вече!	Стига съм пил, а!
Да не четеш вече!	Стига си чел, а!
Тя да не става късно вече!	

и т. н.

На хоро

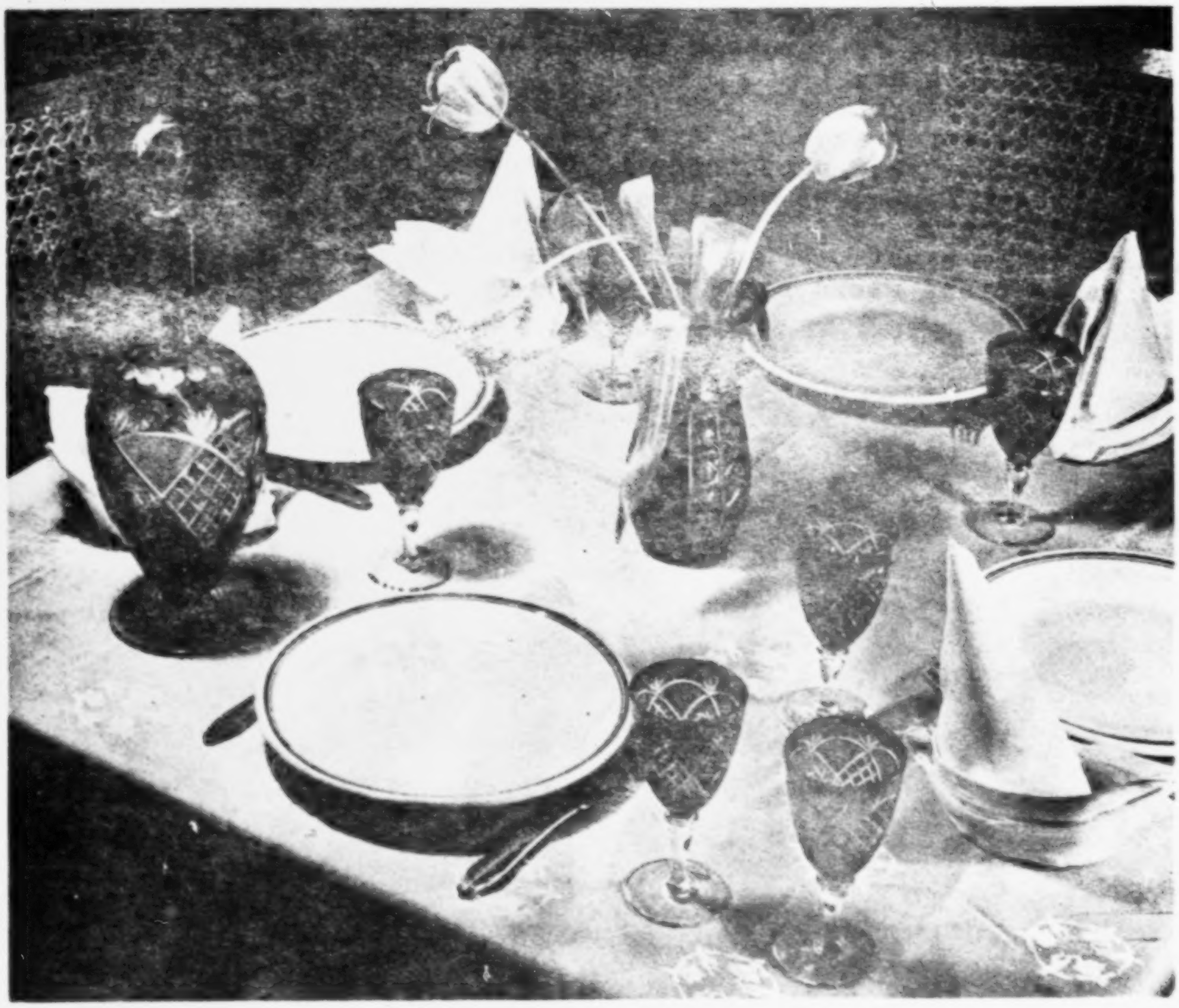

Масата е сложена

LESSON 68

1.

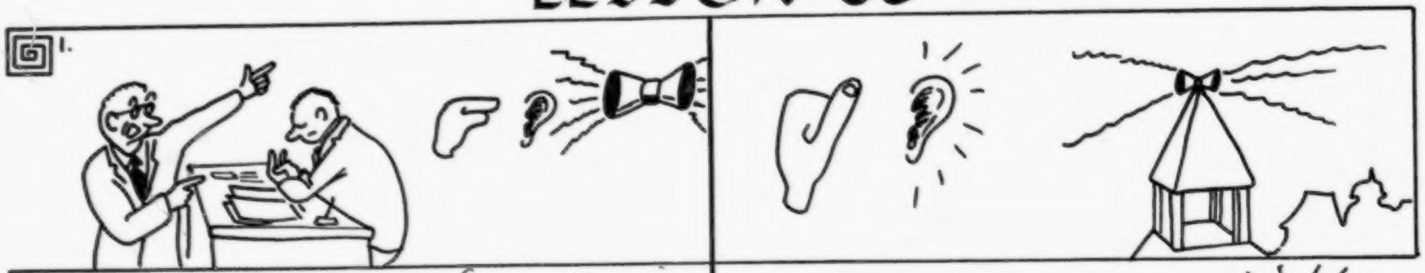

2.

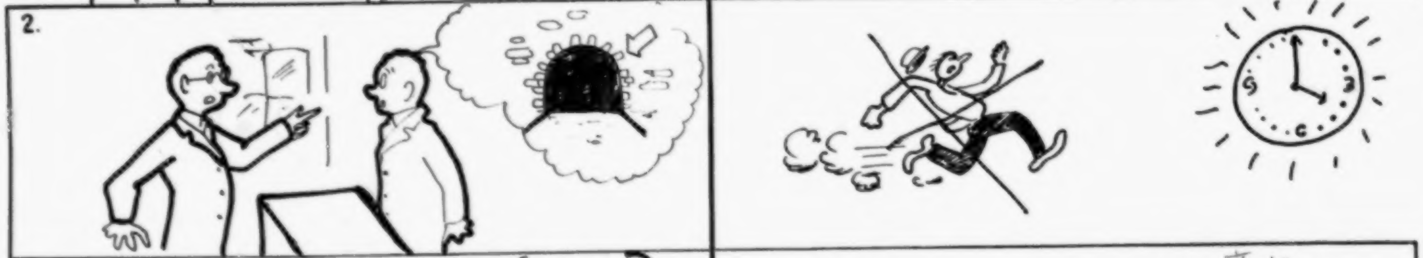

3.

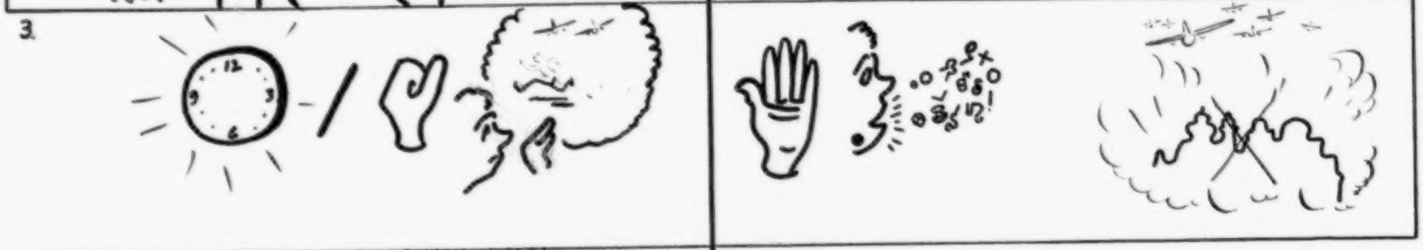

4.

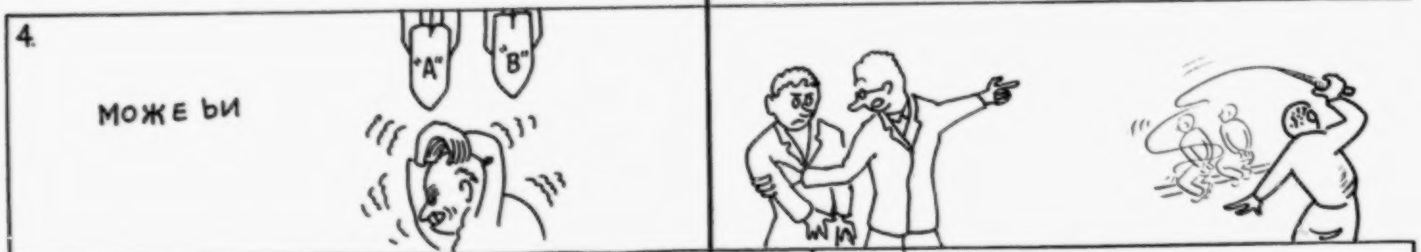

5.

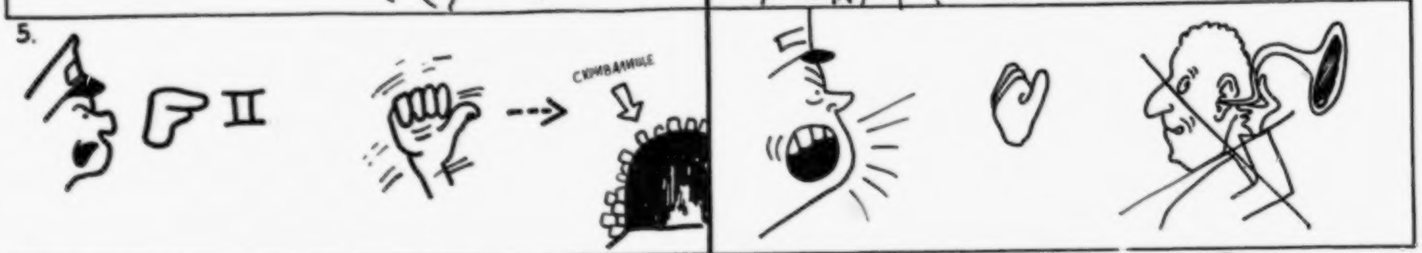
II
СКРИВАЛИЩЕ

6.

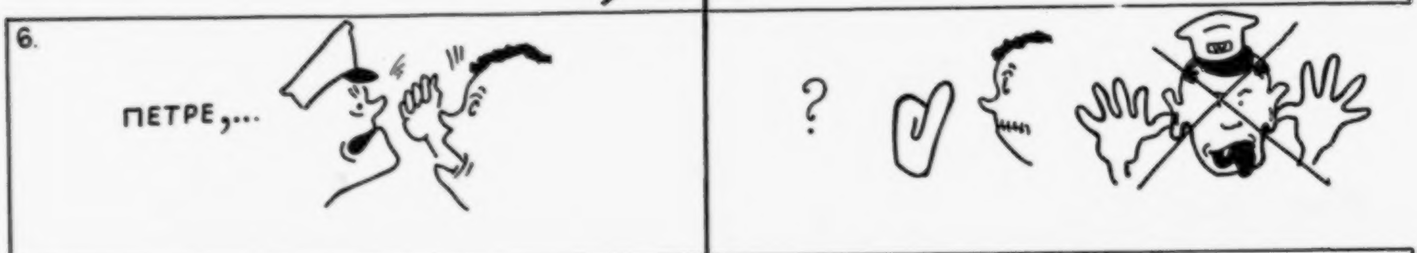

7.

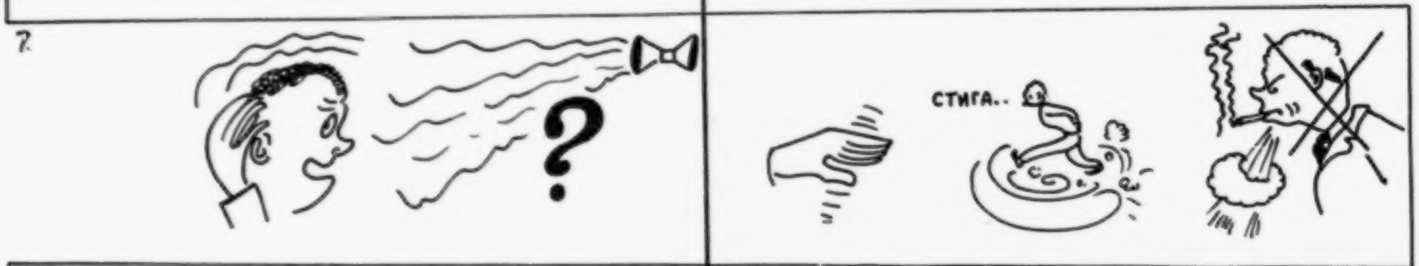

8.

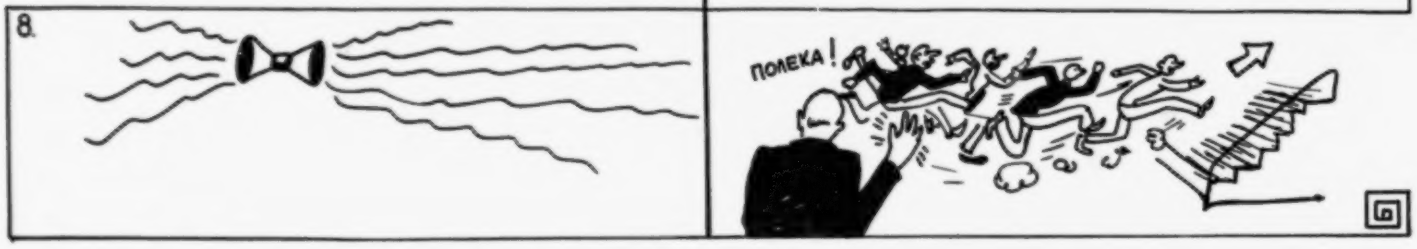

УРОК 68 - РАЗГОВОР

ПРОБНА ВЪЗДУШНА ТРЕВОГА

/Два́мата чино́вници, Бори́с и Пе́тър, рабо́тят в една́ канцела́рия на Министе́рството на въ́ншните ра́боти. Чу́ват ви́ещата сире́на на противовъзду́шната отбра́на. Пра́вят уче́бна трево́га./

Бори́с
Пе́тър

- Пе́тре, сти́га си се ма́ял! Не чу́ваш ли сире́ната?
- Чу́вам я, и о́ще как. До гу́ша ми е дошло́ от те́зи про́бни възду́шни трево́ги.

- Абе сти́га си гово́ри́л. Ха́йде да върви́м в скрива́лището!
- Неде́й бъ́рза то́лкова! Има вре́ме.

- Има вре́ме, ама́ предста́вям си как ще бя́гаш, ако това́ е и́стинска трево́га.
- Сти́га дръ́нка глу́пости! Ня́ма да и́ма война́ ско́ро.

- Мо́же би. Страхъ́т от а́томните и водоро́дните бо́мби е голя́м.
- Ха́йде да върви́м сега,че и́наче пак ще ни нака́жат.

/След ня́колко мину́ти те сли́зат в подзе́мното скрива́лище на Министе́рството. То е ве́че пъ́лно със служа́щи. Надзира́телят от противовъзду́шната отбра́на се обръ́ща към Бори́с и Пе́тър, които са о́ще в коридо́ра./

Надзира́телят
Пе́тър

- Ей, вие два́мата, неде́йте се ба́ви́ из коридо́ра! Вли́зайте в скрива́лището!
- Неде́йте ви́ка то́лкова! Не сме глу́хи.

Бори́с
Пе́тър

- Пе́тре, неде́й се разпра́вя!
- Как да му мълчи́ш на такъ́в чове́к! Сти́га си е прида́вал важност!

/Двáмата влѝзат в скривáлището. След извéстно врéме./

Борѝс
Пéтър

- Хáйде бе, ня́ма ли да свѝрят отбóй?
- Успокóй се де, Борѝсе. Стѝга си се нервѝрал и недéй пýши тóлкова!

/Дават отбóй. Всѝчки бъ́рзат да изля́зат./

Надзирáтелят

- Полéка, другáри! Недéйте бъ́рза и стѝга сте се блъ́скали!

---

8. стѝга си се мáял = stop taking your time, stop fooling around.
9. и още как = and how.
   До гýша ми е дошлó от.... = I am fed up with ....
12. Има врéме = there is enough time.
16. Ня́ма да ѝма войнá скóро = there won't be any war soon.
19. ѝначе пак ще ни накáжат = otherwise they'll punish us again, otherwise we'll be punished again. Sometimes, when the third person plural form of the Bulgarian verb is used without the pers. pronoun "TE", the idea expressed doesn't refer to any particular person: кáзаха ми = "they" told me, somebody told me, I was told

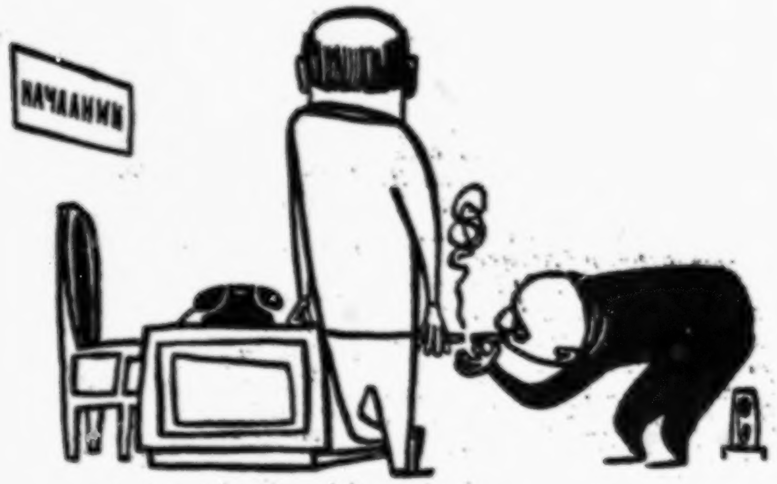

Свръхделикатност

ГРАМАТИКА

SPECIAL NEGATIVE FORMS OF THE IMPERATIVE

INFINITIVE

In English "to go", "to have", "to eat", "to think" are infinitives.

In Bulgarian the infinitive form is usually the same as the third person singular, past tense, imperfective aspect.

Examples:

	1st Group	2nd Group	3rd Group
Present tense:	пи́ша I write	хо́дя I walk	стре́лям I shoot
Past tense (1st person):	пи́са́х I wrote	хо́ди́х I walked	стре́лях I shot
Past tense (3rd person and infinitive):	пи́са́ he wrote to write	хо́ди́ he walked to walk	стре́ля he shot to shoot

Usage:

The usage of the infinitive is limited mainly to some special negative forms of the imperative.

NEGATIVE IMPERATIVE

Negative order may be expressed in different ways:

1. With the negative particle не (not) plus the imperative form of the imperfective aspect.

Examples:

Не да́вай пари́ на то́зи чове́к!	Don't give money to this man!

Не пише́те с черве́но масти́ло!	Don't write with red ink!

(For more examples see Vol.II, pp 210-212,and Vol.V,pp 50-51.)

2. With the auxiliary imperative form неде́й (don't) for 2nd person singular and неде́йте (don't) for 2nd person plural plus the infinitive.

Examples:

Неде́й гово́ри́ то́лкова мно́го!	Don't speak so much!
Неде́йте се ба́ви́,момци́!	Don't be late, boys!
Неде́йте пу́ши́ то́лкова!	Don't smoke so much!
Неде́й се разпра́вя!	Don't argue!
Неде́й ми ка́зва какво́ да пра́вя!	Don't tell me what to do!
Неде́й бъ́рза́ то́лкова мно́го!	Don't be in such a hurry!
Неде́йте пи вся́ка ве́чер!	Don't drink every night!
Неде́йте ви́ка то́лкова!	Don't shout so much!

3. With the impersonal form сти́га (stop) plus past indefinite tense imperfective aspect of a verb for all persons and numbers.

Examples:

Сти́га си гово́рил /а,о/!	You should stop talking.
Сти́га сте я́ли и пи́ли!	You should stop eating and drinking.
Сти́га е пял /а,о/!	You (she,it) should stop singing.

Сти́га са пи́са́ли!	They should stop writing.
Сти́га сте се блъ́скали!	Stop pushing! Stop jostling!
Сти́га сме разпра́вяли!	We have to stop talking!
Сти́га си е прида́вал ва́жност!	He should stop putting on airs!

4. With the impersonal form сти́га (stop) plus past tense imperfective aspect of a verb (used only for the 2nd person singular and plural).

Examples:

Сти́га прика́зва глу́пости!	Stop talking nonsense!
Сти́га пи́са́хте!	Stop writing!
Сти́га се разпра́вя!	Stop arguing!
Сти́га гово́ри́!	Stop talking!
Сти́га се блъ́скахте!	Stop pushing!

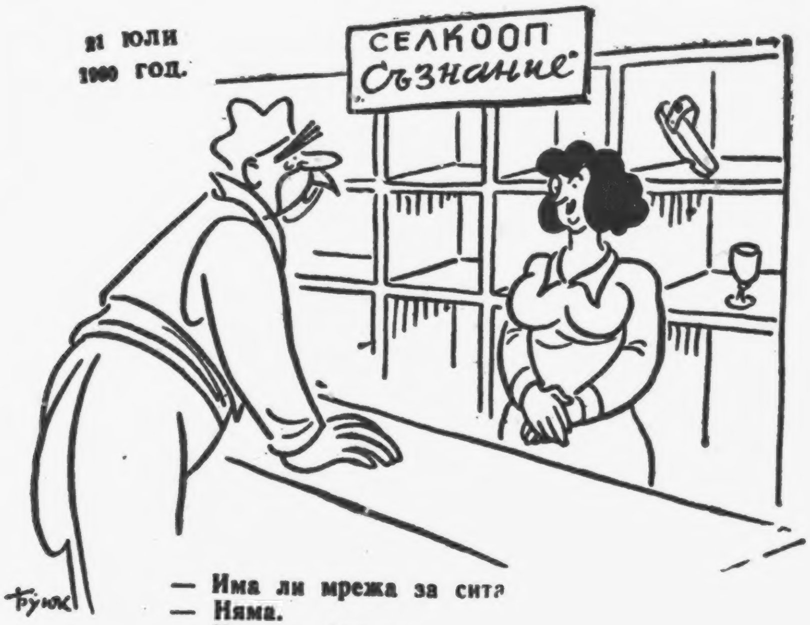

— Има ли мрежа за сита
— Няма.
— Има ли бургии?
— Няма.
— Има ли клещи?
— Няма.
— И тебе да те няма.

К. БЮКЛИЙСКИ

LESSON 68

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Special Negative Forms of the Imperative

1.

Г-н А., кажете на Стоян да не се бави из коридора!	Стояне, недей се бави из коридора!
Г-н Б., кажете на г-н Х. да не си придава важност!	Г-н Х., недейте си придава важност!

Г-н П., кажете на Иван /г-н Иванов/
да не дрънка глупости!
да не пише писма сега!
да не чете това списание!
да не се блъска!
да не се мае повече!
да не пее вече!
да не играе на карти до късно!
да не реже тези сухи дърва!
да не се нервира толкова много!
да не му мълчи на такъв човек!
да не се разправя повече с надзирателя!
да не държи изпит сега!

и т. н.

2.

Г-н Х., кажете на Стоян /г-н Стоев/ да не пие вино вече!	Стояне,стига пи вино! Г-н Стоев,стига пихте вино!

да не пере вече сам ризите си!
да не пише домашната си работа с молив вече!
да не се мае повече!
да не говори глупости повече!
да не дрънка такива глупости вече!
да не стои в коридора повече!
да не мълчи повече, но да разправи урока!

да не си придава важност повече!
да не се нервира вече!
да не лежи вече, ами да стане веднага!
да не си маже тялото с този крем вече!
да не държи края на платнището повече!

и т. н.

3.

Нека той да не пие повече мляко!

тя, то, те, аз, ние, вие,
ти

Нека да не се блъскат толкова!
Да не бързаме вече!
Тя да не пише повече до късно през нощта!
Да не ядеш вече от тази луканка!
Да не се маете повече, че се стъмва.
Нека тя да не дрънка повече, че ще я накажат.
Нека да не се бавят повече, ами да слезат веднага в подземното скривалище!
Да не правиме учебни тревоги повече!
Нека не се разправям с надзирателя от противовъздушната отбрана!
Тя да не му мълчи на такъв човек, който си придава важност!
Той да не си придава важност повече, че никой няма да иска да говори с него.
Нека тя да не се страхува толкова от атомни и водородни бомби, понеже няма да има война.
Да не викаш толкова много, че не съм глух!
Да не режат дърва вече! Има достатъчно.

и т. н.

Стига е пил мляко!

A.: Нека тя да не пие повече мляко!
B.: Стига е пила мляко!

и т. н.

LESSON 68

ЧЕТИВО

Борис и Петър били чиновници в Министерството на външните работи. Борис работел там от няколко години, а Петър бил на служба само от няколко месеца. Те работели в една и съща канцелария. Борис бил добър служащ, бърз във всичко. Началниците му били много доволни от него. Петър пък бил много бавен. Никак не му се работело. Все си мислел за други работи. Постоянно приказвал за футболни мачове, за филми, за момичета, за игра на карти, за танцови забави и др. На Борис му било дошло вече до гуша от всичко това. Решил да помоли началника си да го премести в друга канцелария.

Един ден, както двамата работели, сирената на противовъздушната отбрана почнала да вие. Правели учебна тревога. Борис скочил бързо от стола си, взел със себе си известни документи и тръгнал за подземното скривалище на министерството. Петър продължавал да седи на стола си. Като че ли не чувал виещата сирена. Борис се нервирал много. Обръщайки се към Петър, той му казал да не се мае, ами да побърза. Говорейки за евентуална война, те слезли в подземното скривалище на Министерството на външните работи.

Скривалището било вече пълно със служащи. Надзирателят от противовъздушната отбрана видял, че Борис и Петър били още в коридора. Той, придавайки си важност, грубо им казал да влязат веднага в скривалището. Петър се ядосал и почнал да се разправя с надзирателя. Борис обаче го хванал за ръката и двамата влезли в скривалището.

След известно време дали отбой. Всички започнали да бързат и да се блъскат, за да излязат по-бързо от скривалището. След като се прибрали по канцелариите си, всички продължили работата си.

LESSON 68

ПРЕВОД

- What are you going to do tonight?
- I'll stay home. I have a toothache.

- What is happening with you? Last month you had a very bad cold. Last week your throat hurt. A few days ago your eyes were inflamed, especially your left eye. The day before yesterday your ears were aching, especially your right ear. And now you have a toothache.
  Come on, let's go to the movies tonight. You'll feel better.

- What is on tonight?
- Two very good films.

- Are they Russian films?
- No. One is French, the other - German. You can speak German, can't you?

- Well, I was speaking German quite well when I was in Western Europe, but I have forgotten most of the words and the grammar. I haven't spoken German at all lately. Do you understand French?
- I thought that I did, but yesterday I met a Frenchman who couldn't say a word in Bulgarian. He asked me a few questions but I couldn't understand him at all.

- Listen, if you want, we can go either to the movies or to a concert. An Italian singer is giving a concert tonight. He is a very good singer, one of the best in the world.
- How much are the tickets? I haven't got any money.

- Don't worry. I'll loan you some money.
- Thanks, you are a real pal.

ВЪПРОСИ

1. Къде работят Борис и Петър?
2. Какво чуват те?
3. Защо вие сирената?
4. Защо се мае Петър?
5. Какво си представя Борис?
6. Защо двамата чиновници мислят, че няма да има война скоро?
7. Защо трябва да побързат да слезат в скривалището?
8. Къде слизат те след няколко минути?
9. Кой се обръща към Борис и Петър в коридора?
10. Защо надзирателят се обръща към двамата служащи в коридора?
11. Защо Петър почва да се разправя с надзирателя?
12. Кой си придава важност?
13. Защо се нервира Петър?
14. Какво правят всички служащи, след като дават отбой?
15. Какво вика надзирателят на служащите, когато те излизат от скривалището?

1. Къде били чиновници Борис и Петър?
2. Откога работели Борис и Петър в Министерството на външните работи?
3. Какъв служащ бил Борис?

4. Защо началниците били много доволни от Борис?

5. Защо Петър не бил добър служащ?

6. За какво приказвал Петър постоянно?

7. Какво решил да направи Борис?

8. Защо Борис решил да помоли началника си да го премести в друга стая?

9. Какво станало един ден, когато двамата чиновници работели?

10. Защо сирената на противовъздушната отбрана почнала да вие?

11. Какво направил Борис,като чул виещата сирена на противовъздушната отбрана?

12. Какво продължавал да прави Петър?

13. Защо Борис се нервирал много?

14. Какво казал Борис, обръщайки се към Петър?

15. За какво говорели те, слизайки в подземното скривалище?

16. Говорейки за една евентуална война, какво направили двамата служащи?

17. Кой видял, че Борис и Петър били още в коридора?

18. Какво направил надзирателят, като видял, че двамата били още в коридора?

19. Защо Петър се ядосал?

20. Какви хора не обичал Петър?

21. Защо Петър почнал да се разправя с надзирателя?

22. Какво направил Борис?

23. Какво започнали да правят всички, като дали отбой?

24. Защо всички започнали да бързат и да се блъскат, след като свирили отбой?

25. След като се прибрали по канцелариите си, какво продължили да правят всички?

Командирът на отделение младши сержант Йорданов показва на бойците от отделението си как се преодолява заразен участък

Снимка *А. Савов*

LESSON 68

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Преведете на български:

1. Stop talking such nonsense.
2. She should stop arguing with this man.
3. Don't be in such a hurry.
4. They should stop pushing (jostling).
5. Stop rubbing it in. I am not deaf.
6. The boy should stop playing in the yard. It's raining.
7. You should stop shouting.
8. She ought to stop working in the Ministry of Foreign Affairs.
9. Don't be so quiet (silent), my boy. Say something.
10. I should stop working so late. I have been very tired lately.
11. Stop showing off.
12. She should stop being so nervous.
13. We ought to stop baking in the sun.

Част II.

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Запишете отговорите на въпроси 1 - 12 на магнитофонна лента!

LESSON 68

РЕЧНИК

а́томен, а́томна, о,и	atom
блъ́скам се	to jostle, to hustle, to elbow, to push
ва́жност f.with art. важността́	importance
прида́вам си ва́жност	to put on airs, to show off, to put on the dog
водоро́ден, дна, о,и	hydrogen
въ́ншен, въ́ншна, о,и	outside, outer, external foreign
Министе́рство на въ́ншните ра́боти	Ministry of Foreign Affairs
глу́пост f.with art.глупостта́	stupidity, nonsense
глу́пости pl.	
дръ́нкам глу́пости	to talk through one's hat, to talk nonsense
глух, а,о,и	deaf
гру́бо adv.	harshly, rudely
др. abbr.from дру́ги	
и др.	and other similar things
дръ́нкам	to chatter, to talk incessantly, to babble
подръ́нкам	
сти́га дръ́нка глу́пости	stop talking nonsense, stop talking through your hat
евентуа́лен, лна, о,и	possible
като че ли	as if
мълча́, и́, а́х	to keep (be) silent
помълча́	
как да му мълча́ /и́ш,и́/ на такъ́в чове́к	how can I keep my mouth shut around such a man
надзира́тел m.with art. ят,я	supervisor, superintendent
нака́звам	to punish
нака́жа, е, нака́зах	
неде́й	don't; it is used in some negative imperative forms
нерви́рам се	to get (be) irritated,nervous
отбо́й m.with art. отбо́ят, я	retreat; all-clear (signal)
сви́ря, да́вам отбо́й	to sound, to give the all-clear
отбра́на f.	defense
подзе́мен, мна,о,и	underground
поле́ка adv.	slowly, quietly, gently
поле́ка!	easy does it! not so fast!
предста́вям си	to imagine, to visualize
предста́вя си, и си, их си	

придáвам	to impart; to add
придáм, придадé, придáдох, придáде	
придáвам си важност	to put on airs, to show off
прóбен, прóбна, о,и	test, practice, trial
противовъздýшен, шна,о,и	antiaircraft, air defense
разпрáвям се	to argue
разпрáвя се, и се, их се	
скривáлище n.	hiding place; air raid shelter
сли́зам	to go (come, get) down, to descend, to get off
сля́за, слéзе	
сля́зох, слéзе	
сти́га adv.	(that's) enough, that'll do; stop it; it is also used in negative imperative forms
сти́га е пи́ла	she should stop drinking
сти́га съм пи́сал	I should stop writing
страх m.with art. страхъ́т,á pl.страховé	fear
страхъ́т от......	the fear of....
тревóга f.	alarm, alert
въздýшна тревóга	(air) alert
успокоя́вам се	to calm down
успокоя́ се, и́ се, и́х се	
учéбен, учéбна, о,и	practice, drill, training
учéбна тревóга	practice (test) alert, air raid drill
хвáщам	to catch, to grip, to seize
хвáна, е, хвáнах	
хвáщам за ръкá	to take by the arm

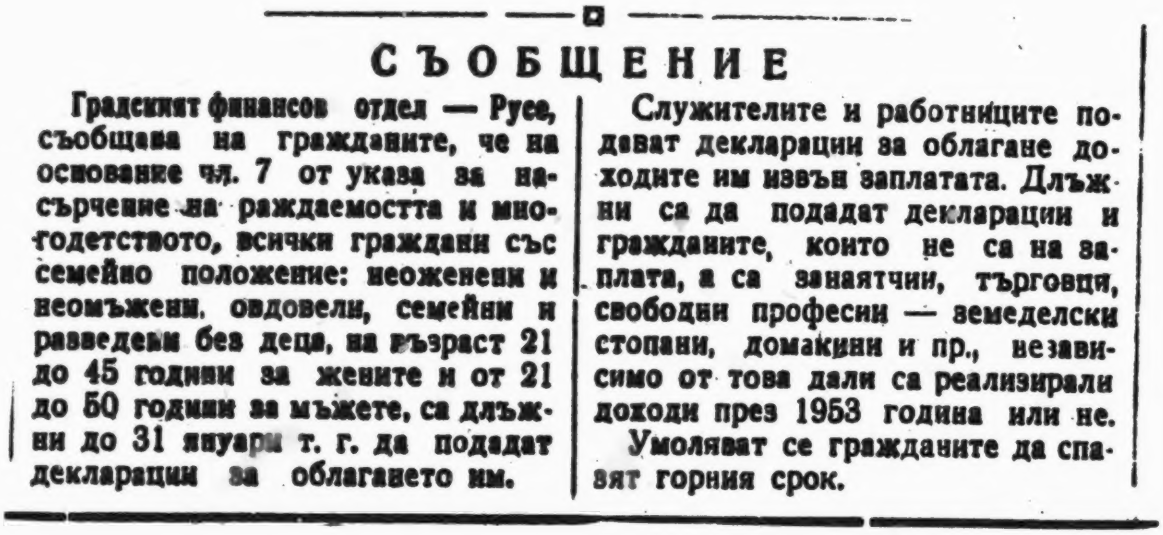

СЪОБЩЕНИЕ

Градският финансов отдел — Русе, съобщава на гражданите, че на основание чл. 7 от указа за насърчение на раждаемостта и многодетството, всички граждани със семейно положение: неоженени и неомъжени, овдовели, семейни и разведени без деца, на възраст 21 до 45 години за жените и от 21 до 50 години за мъжете, са длъжни до 31 януари т. г. да подадат декларации за облагането им.

Служителите и работниците подават декларации за облагане доходите им извън заплатата. Длъжни са да подадат декларации и гражданите, които не са на заплата, а са занаятчии, търговци, свободни професии — земеделски стопани, домакини и пр., независимо от това дали са реализирали доходи през 1953 година или не.

Умоляват се гражданите да спазят горния срок.

ШЕСТДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 69

LESSON 69

БЪЛГАРСКИ ВОИН

LESSON 69

1
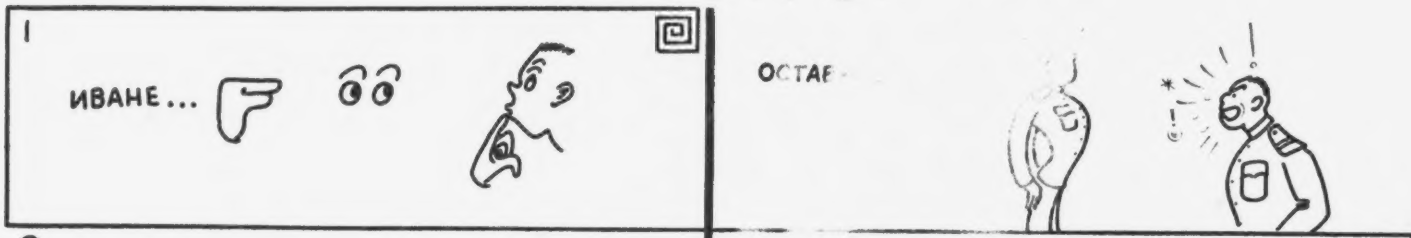
ИВАНЕ...
ОСТАВ

2
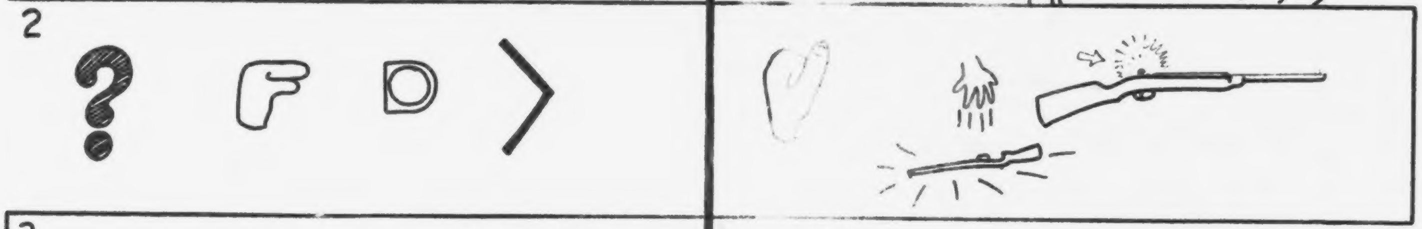

3
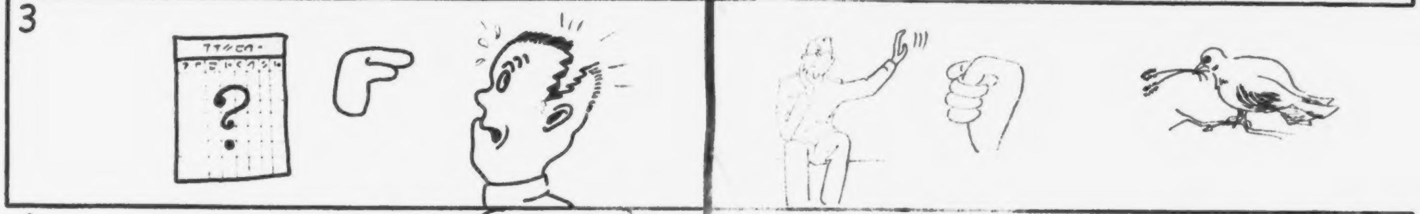

4
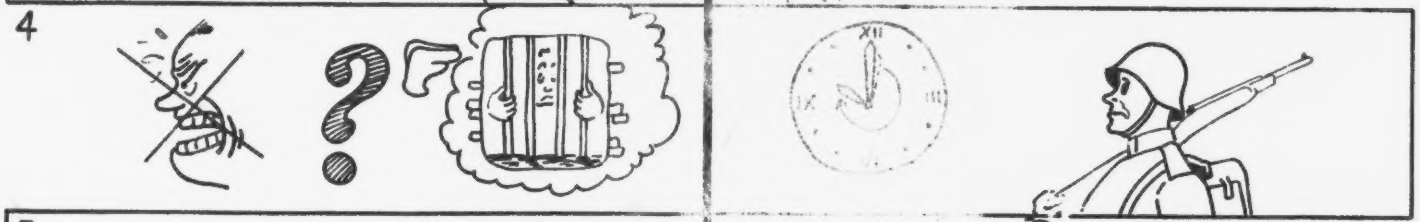

5
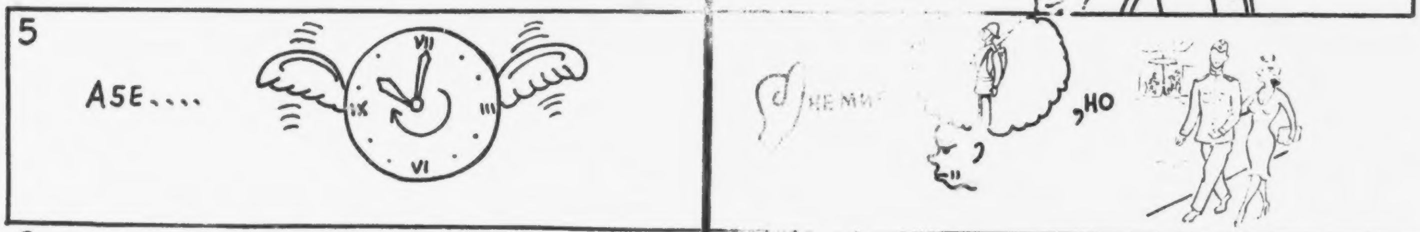

6
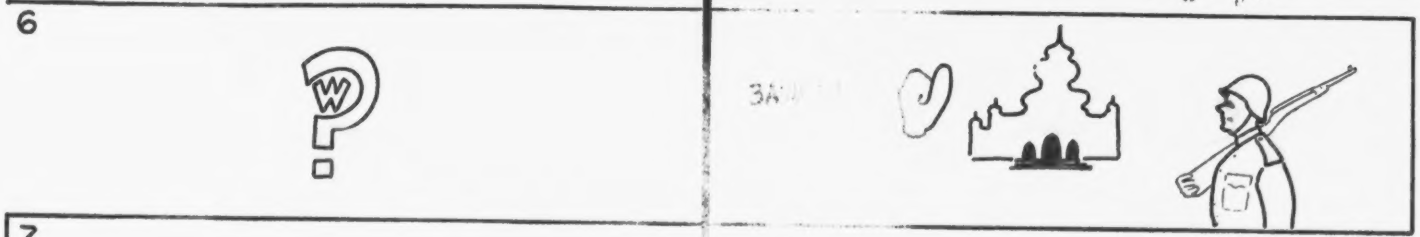

7
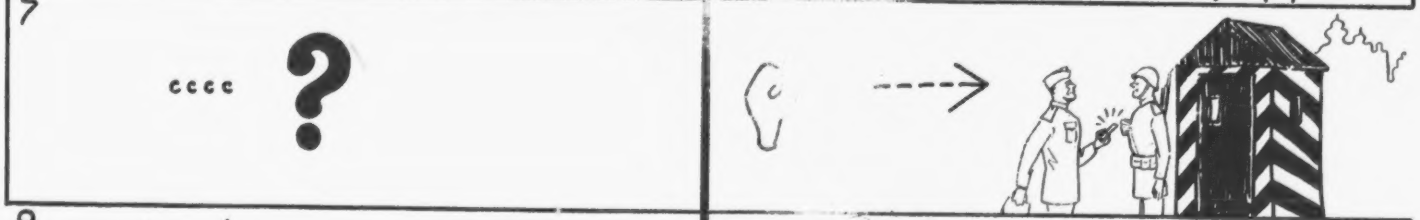

8
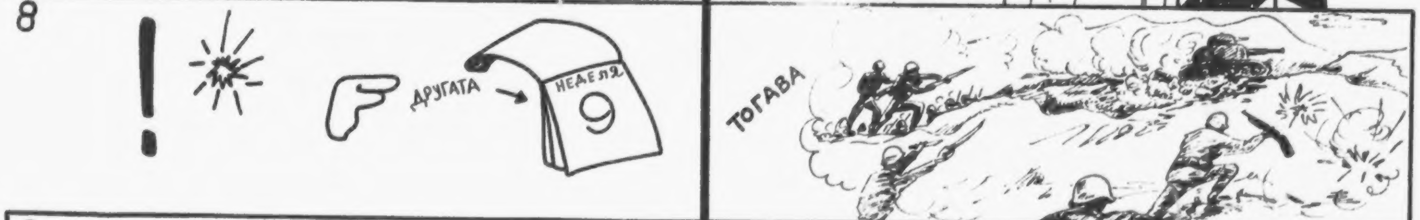
ДРУГАТА
НЕДЕЛЯ
9
ТОГАВА

9
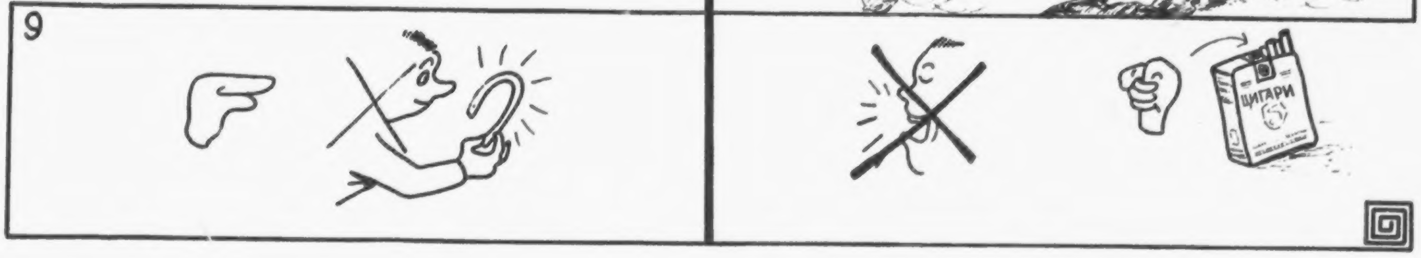

УРОК 69 - РАЗГОВОР

НАКАЗАНИЯТ ВОЙНИК

Георги
Иван

- Ива́не изгле́ждаш ми мно́го зами́слен.
5 - Остави́ се! Пак ме нака́за взво́дният команди́р.

- В какво́ се провини́ то́зи път?
- Абе изпу́снах караби́ната и й счу́пих ме́рника.

- Ня́кой ден ще си счу́пиш и глава́та.
- Я ме остави́ на ми́ра!

10 - Не се сърди́ де! Какво наказа́ние ти наложиха?
- Де́сет ча́са под оръ́жие.

- Абе и това́ ще ми́не.
- Не ми е за наказа́нието, но ми е за о́тпуската.

- Защо́ бе?
15 - Защо́то тря́бва и в неде́ля да стоя́ под оръ́жие.

- Та какво́ от това́?
- Исках да оти́да тога́ва в гра́дски о́тпуск.

- Голя́ма ра́бота! Ще оти́деш дру́гата неде́ля.
- Тога́ва пък запо́чват бо́йните уче́ния.

20 - Такъ́в ти е бил късме́тът.
- Сти́га си гово́рил, ами дай да запа́лим по една́!

---

5. Остави́ се! = don't ask! oh dear!
7. ....и й счу́пих ме́рника = и счу́пих ме́рника й.
9. Я ме остави́ на ми́ра! = leave me alone, don't bother me.
13. не ми е за ...... = I don't care (worry) about.....;
не му е за пари́те = he doesn't care about the money;
не й е за блу́зата = she is not worried about the blouse.
16. Та какво́ от това́? = Well, what of it?
18. Голя́ма ра́бота! = Big deal!
21. дай да запа́лим по една́! = let's have (light) a cigarette!

LESSON 69

ЧЕТИВО

Дисциплината в българската войска е много строга. И за най-малките грешки командирите налагат наказания. Взводните командири през целия ден са в казармата. Те произвеждат почти всички занятия със своите войници. Вечер, след занятията, командирите на взводовете напускат казармата. Взводовете остават под командата на сержантите на взводовете и на старшините на ротите.

Едни от войниците, които служат в пехотата, носят по една винтовка. Други носят карабина или автомат. Карабината е по-къса от винтовката. Оръжието, което носят войниците, трябва да е винаги в добро състояние и готово за стрелба. Ето защо командирите налагат тежки наказания за повредено оръжие.

През време на едно учение наш Иван си мислеше за своята приятелка и не внимаваше. Беше й обещал да я заведе на концерт в неделя. Мислейки си за нея, той изпусна карабината на земята и счупи мерника й.

"Иван Вутов, десет часа под оръжие!" извика командирът на взвода. Така Иван не можа да отиде в градски отпуск и да заведе приятелката си на концерт.

Когато няма отпуска. . .

LESSON 69

ПРЕВОД

- Peter haven't you gotten well yet?
- Not yet. I still have a slight temperature.

- What have you been reading?
- Now I am reading the novel "Under the Yoke". I like it very much.

- Did you read (finish reading) the two American magazines?
- Which magazines are you talking about? The ones I received from the two Americans who are working at the American Legation?

- Yes. One of the Americans is the military attaché and the other - the commercial attaché.
- I read (finished reading) one of the magazines. I started to read the other one, but while I was reading it, a friend of yours came to see me.

- When do you think you'll finish reading it?
- Perhaps tonight, perhaps tomorrow night.

- Good, then I'll come the day after tomorrow. You promised to give them to me after you finished reading them. I need some American books and magazines.
- O.K. I'll give them to you for a few days.

- I want to ask you for something else. Can you loan me three hundred leva?
- Why don't you ask your cousin Stoyan for the money? You always borrow money from him, don't you?

- Well, I borrowed two hundred leva from him last month. I am afraid to ask him for more.
- I am sorry, but I can give you only hundred leva. I paid the rent this morning. I always pay the rent on the second of the month.

ВЪПРОСИ

1. Защо Иван беше много замислен?

2. Защо взводният командир наказа Иван?

3. Какво наказание му наложиха на Иван?

4. Какво искаше да прави Иван в неделя?

5. Защо Иван не можеше да отиде в градски отпуск в неделя?

6. Защо Иван не можеше да отиде в градски отпуск и следната неделя?

7. Каква е дисциплината в българската войска?

8. За какво налагат командирите наказания?

9. Кой произвежда почти всички занятия с войниците?

10. Кога напускат казармата командирите?

11. Под чия команда остават взводовете вечер?

12. Какво оръжие носят войниците, които служат в пехотата?

13. Какво трябва винаги да бъде оръжието, което носят войниците?

14. Какви наказания налагат командирите за повредено оръжие?

15. Какво правеше наш Иван през време на едно учение?

16. Какво беше обещал Иван на своята приятелка?

17. Какво направи Иван, мислейки си за своята приятелка?

18. Какво извика командирът на взвода, когато Иван изпусна карабината на земята?

Оръжието прави боеца силен! Затова то трябва да бъде винаги чисто и изправно

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Отговорете на въпроси 1 - 6 и 15 - 18!

Част II.

Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!

„Разстрел" *Т. Динов*

LESSON 69

РАЗПИТ

1. Private Stoyanoff, in which unit did you serve?
2. В 3-ти взвод, 2-ра рота на 19-ти пехотен полк.

3. Where is your regiment located?
4. В град Ямбол.

5. What is the name of your platoon commander?
6. Лейтенант Петър Иванов.

7. And your company commander?
8. Капитан Стоян Христов.

9. Are they good commanders?
10. И двамата са добри, но взводният командир е много строг.

11. What kind of drills did you have (were you conducting) lately?
12. Провеждахме взводни учения.

13. Why did you run away from Bulgaria?
14. Защото се страхувах, че ще ми наложат голямо наказание.

15. What were you guilty of?
16. Не се върнах на време от домашен отпуск.

17. How were you able to get here from Yambol?
18. До Елхово пътувах с влак, а после вървях пеш.

19. Didn't anybody see you, when you were crossing the border?
20. Никой. Имах голям късмет.

21. Were you carrying a weapon?
22. Да, носех пистолет.

23. Where is your pistol?
24. Предадох го на един Ваш войник, веднага след като преминах границата.

LESSON 69

РАЗПИТ

1. Редник Стоянов, в коя част служихте?
2. In the 3rd platoon, 2nd company of the 19th infantry regiment.

3. Къде се намира полкът Ви?
4. In the town of Yambol.

5. Как се казва взводният Ви командир?
6. Lieutenant Peter Ivanov.

7. А командирът на ротата Ви?
8. Captain Stoyan Christoff.

9. Добри командири ли са те?
10. Both commanders are good, but the platoon commander is very strict.

11. Какви учения произвеждахте напоследък?
12. We had platoon drills.

13. Защо избягахте от* България?
14. Because I was afraid I would be punished severly.

15. В какво се провинихте?
16. I did not return from home leave on time.

17. Как можахте от Ямбол да дойдете до тук?
18. I traveled to Elhovo by train, and after that I walked.

19. Никой ли не Ви видя, когато преминавахте границата?
20. Nobody. I had a lot of luck.

21. Носехте ли оръжие?
22. Yes, I was carrying a pistol.

23. Къде е пистолетът Ви?
24. I handed it to a soldier of yours immediately after I crossed the border.

---

* бягам /от/ = to run away (from)
избягам /от/

LESSON 69

РЕЧНИК

бое́н, бо́йна, о,и	battle
взво́ден, взво́дна, о,и	platoon
де part.	used with imperative, it intensifies the meaning
не се сърди́ де!	don't be angry
дисципли́на f.	discipline
зами́слен, а,о,и	thoughtful, pensive
запа́лвам	to light, to ignite, to set on fire; to turn on (the lights)
запа́ля, и,их	
дай да запа́лим по една́!	let's smoke one
изпу́скам	to drop, to let drop
изпу́сна, е,ах	
караби́на f.	carbine
къс, а,о,и	short
късме́т m.	luck
такъ́в ти е бил късме́тът	that was your (bad) luck.
ме́рник m. pl. ме́рници	rear sight (of a weapon)
нака́зан, а,о,и	punished
наказа́ние n.	punishment
нала́гам ня́кому наказа́ние	to punish somebody
нала́гам	to impose, to inflict
нала́гам ня́кому наказа́ние	to punish somebody
не ми /ти, му и т.н./ е за ...	I don't worry (care) about, I am not so much concerned about
не ми е за наказа́нието, но ми е за о́тпуската	I am not so much concerned about the punishment as I am about my leave
оръ́жие n.	weapon
/стоя́/ под оръ́жие	(punishment) to stand at attention in full battle equipment
о́тпуск m.	leave
в гра́дски о́тпуск	on pass
о́тпуска f.	coll. leave
провиня́вам се /в/	to commit an offense, to be guilty (of)
провиня́ се, и́ се, и́х се	
състоя́ние n.	condition

СЕДЕМДЕСЕТИ УРОК

LESSON 70

LESSON 70

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Passive Voice - Present Tense

1.

Ученикът чете урока.
Урокът се чете от ученика.

Всички четат този вестник.
Този вестник се чете от всички.

Всички четат тези вестници.
Тези вестници се четат от всички.

Той чете вестника всяка сутрин.
Вестникът се чете от него всяка сутрин.

Ученикът чете урока.	Урокът се чете от ученика.
Всички четат този вестник.	Този вестник се чете от всички.
Всички четат тези вестници.	Тези вестници се четат от всички.
Той чете вестника всяка сутрин.	Вестникът се чете от него всяка сутрин.

тя, ние, те, аз, ти, то, вие

Те пишат домашната работа сутрин.	Домашната работа се пише от тях сутрин.
Ние пишем учебниците.	Учебниците се пишат от нас.
Вие пишете изпита.	Изпитът се пише то Рас.
Радка слага масата.	
Мария нарежда вилиците,лъжиците и ножовете.	и т. н.
Учирелят задава въпросите.	
Всички пият кафе.	
Той купува кафето.	

Касиерът продава билети.
Сержантът на ротата раздава дрехите.
Тя завежда децата на училище.
Те довеждат децата от училище.
Ние донасяме месото.
Аз приготвям храната.
Те режат дървата.

и т. н.

2.

Всички трябва да прочетат вестника.
Вестникът трябва да се прочете от всички.

Те не могат да научат урока.
Урокът не може да се научи от тях.

Всички трябва да прочетат вестника.	Вестникът трябва да се прочете от всички.
Те не могат да научат урока.	Урокът не може да се научи от тях.
аз, ние, ти, тя, Вие, той студент, студенти и т. н.	и т. н.

Тя трябва да напише това писмо.
Той трябва да продаде билетите.
Ние трябва да донесем кашкавала и луканката.
Те не могат да изпият виното.
Учителите не могат да изядат кебабчетата.
Нека да изпеят няколко български песни.
Тя трябва да занесе дрехите на химическо чистене.
Вие не можете да построите къщата за един месец.

и т. н.

3.

Командирът ме наказва често.
Аз съм наказван често от командира.
Наказван съм често от командира.

Студентите ме посещават често.
Аз съм посещаван често от студентите.

Командирът ме наказва често.	Аз съм наказван често от командира. Наказван съм...........
Студентите ме посещават често.	Аз съм посещаван често от студентите.
Този студент ме кани на вечеря всяка събота.	Аз съм канен на вечеря от този студент всяка събота.
Студентите ме разбират лесно.	Аз съм лесно разбиран от студентите.
Жена ми ме вика често по телефона.	Аз съм викан често от жена си по телефона.
Учениците ме питат често за България.	Аз съм питан често от учениците за България.
Баща ми ме завежда на курорт всяко лято.	Аз съм завеждан на курорт от баща си всяко лято.

4.

Г-жа Стоянова:
Студентите ме посещават често.
Аз съм посещавана често от студентите.
Посещавана съм...........

Студентите ме посещават често.	Аз съм посещавана често от студентите.

и т. н.

5.

Всички канят г-н Пенев.
Г-н Пенев е канен от всички.

LESSON 70

Всички канят г-жа Пенева.
Г-жа Пенева е канена от всички.

Всички канят момичето му.
Момичето му е канено от всички.

Всички канят Пеневи.
Пеневи са канени от всички.

Всички канят г-н Пенев.	Г-н Пенев е канен от всички.
Всички канят г-жа Пенева.	Г-жа Пенева е канена от всички.
Всички канят момичето му.	
Всички канят Пеневи.	и т. н.

5.

Всички те канят.
Ти си канен от всичси.
Ти си канена от всички.
Канен си от всички.

Всички те канят.	Ти си канен от всички. Ти си канена от всички. Канен/а/ си от всички.

Всички ни канят.
Ние сме канени от всички.
Канени сме от всички.

Всички Ви канят.
Вие сте канен от всички.
Вие сте канени от всички.
Вие сте канена от всички.
Канен сте.......

Всички ни канят.	Ние сме канени от всички.
Всички Ви канят.	Вие сте канени от всички.
	и т. н.

Той често ни посещава.

тя	го
ние	вие
те	я
аз	те
ти	аз
той	това момиче

6.

Всички трябва да прочетат тази книга.
Тази книга трябва да бъде прочетена от всички.

Всички трябва да прочетат тази книга.	Тази книга трябва да бъде прочетена от всички.
Той............... този роман.	
Тя............... това списание.	
Те............... тези списания.	

Всички студенти трябва да научат
този урок много добре.
това четиво
граматиката
тези думи

Ние трябва да изпием виното.
Всички трябва да чуят новините.
"Локомотив" не може да бие "Червено знаме".
Студентите трябва да купят тази хубава българска песен.

7.

Тук продават марки.
Тук се продават марки.
Продават се марки тук.

Тук продават марки.	Тук се продават марки.
Къде продават билети? Продават билети на гишето.	Къде се продават билети?

Раздават храна в тази болница.
В Съединените щати много ядат месо.
В България пият ракия, преди да вечерят.
Поднасят кафе в това кино.
Търсят работници.
Трябва да занесат дрехите на химическо чистене.

Трябва да занесат грамофона на
поправка.
Трябва да продадат всички билети.
Трябва да изпият сливовицата.

и т. н.

8.

Четат много тази книга.
Тази книга се чете много.
Тази книга е много четена.

Четат ли много тази книга?
Да, тази книга е много четена.
Да,тази книга се чете много.

роман, списание, списания
и т. н.

Посещават много музея.
музеите
тази сграда
това здание

и т. н.

Старата крепостна стена в Баня Хисаря е символ на известната лечебна вода.

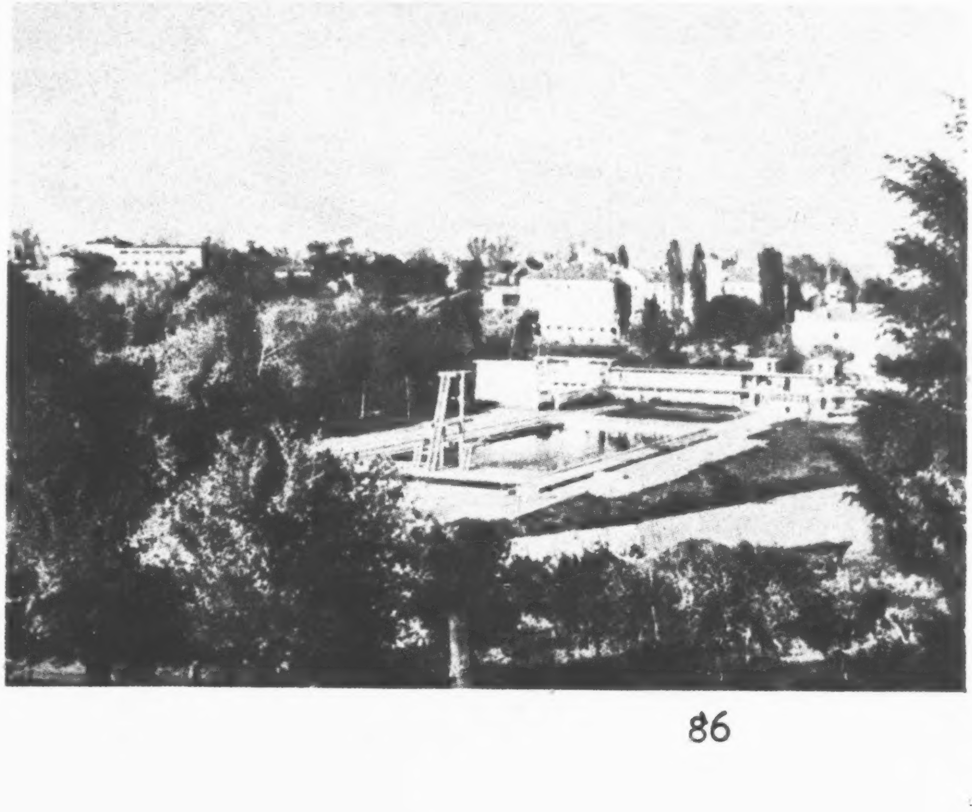

Плавателен басейн с лечебна вода в Банкя.

LESSON 70

1

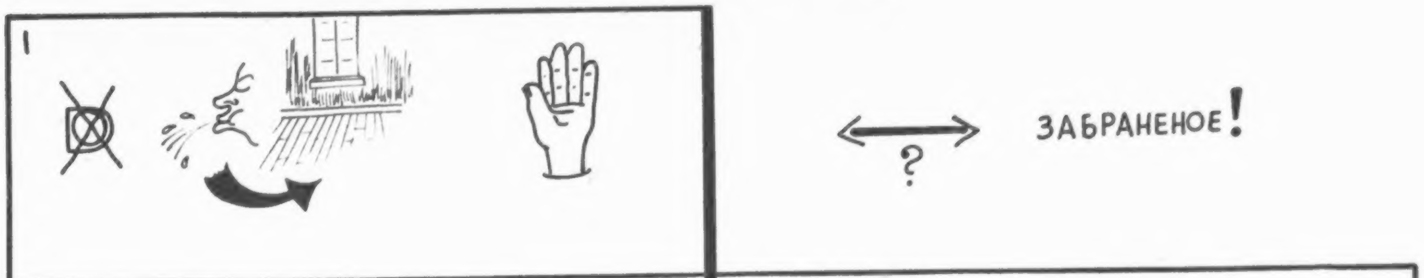
ЗАБРАНЕНОЕ!

2

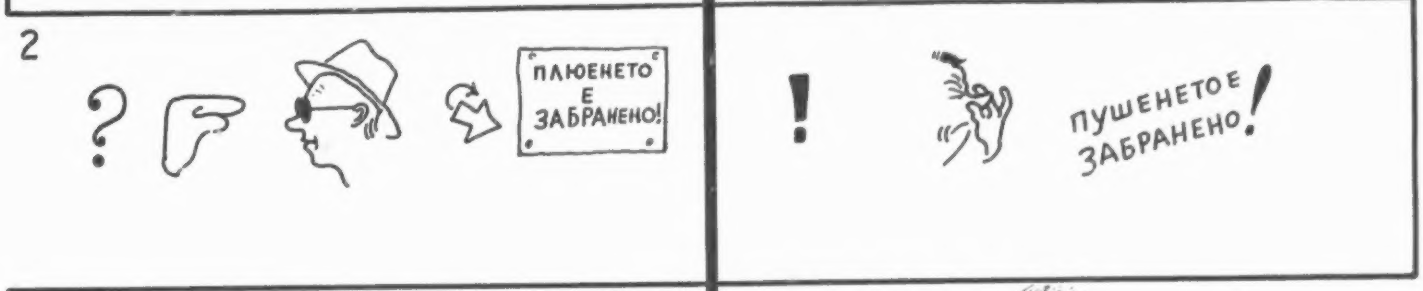
ПЛЮЕНЕТО Е ЗАБРАНЕНО!
ПУШЕНЕТОЕ ЗАБРАНЕНО!

3

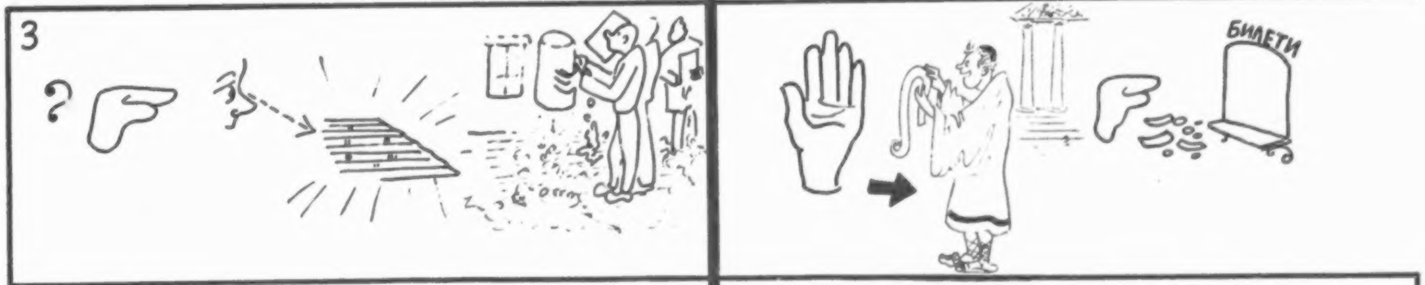

4

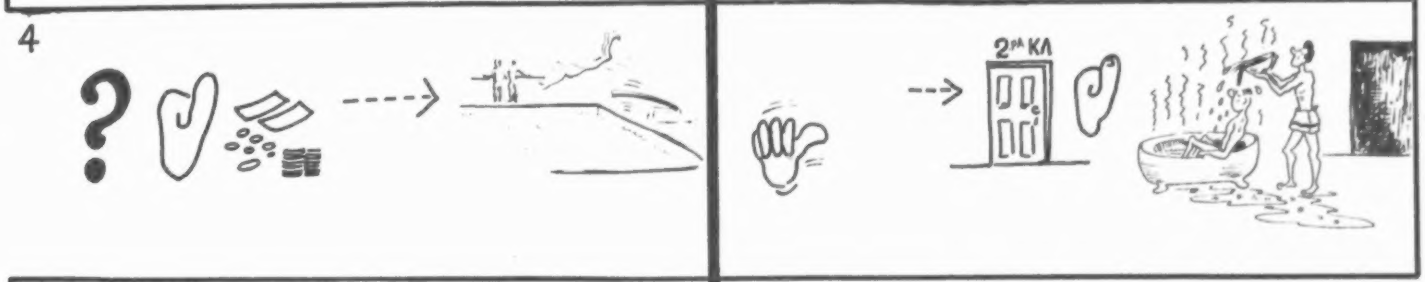

5

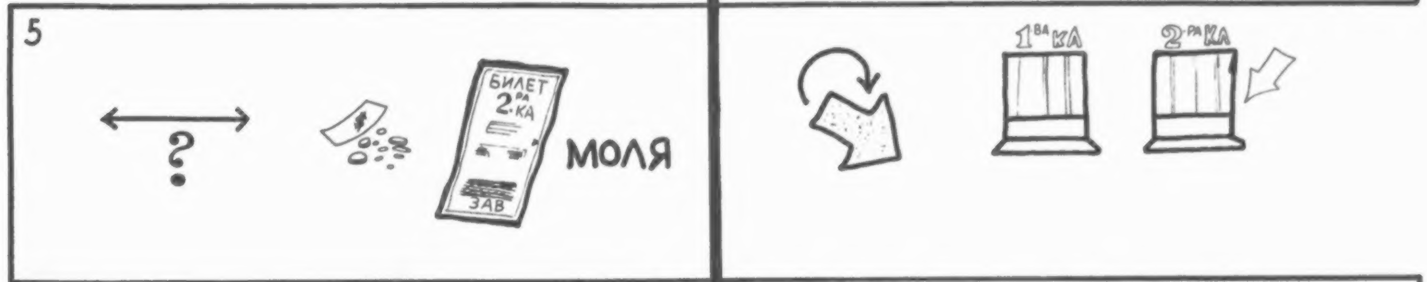
БИЛЕТ 2РА КА
ЗАВ
МОЛЯ
1ВА КА
2РА КА

6

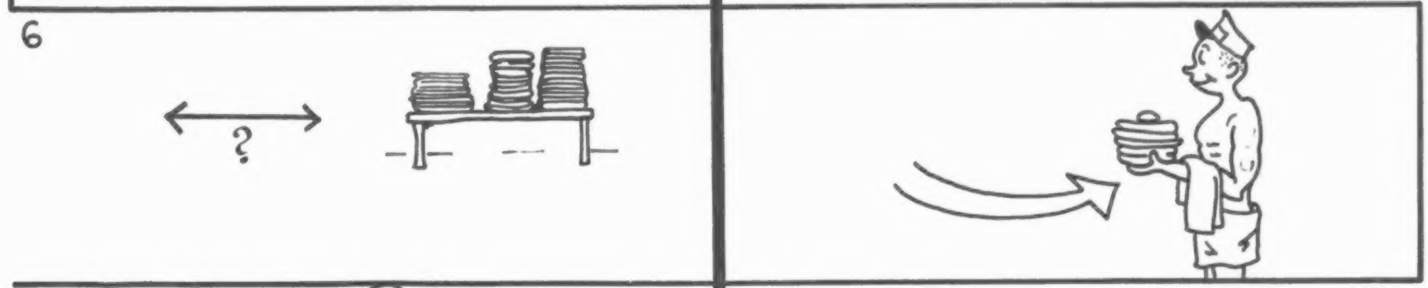

7

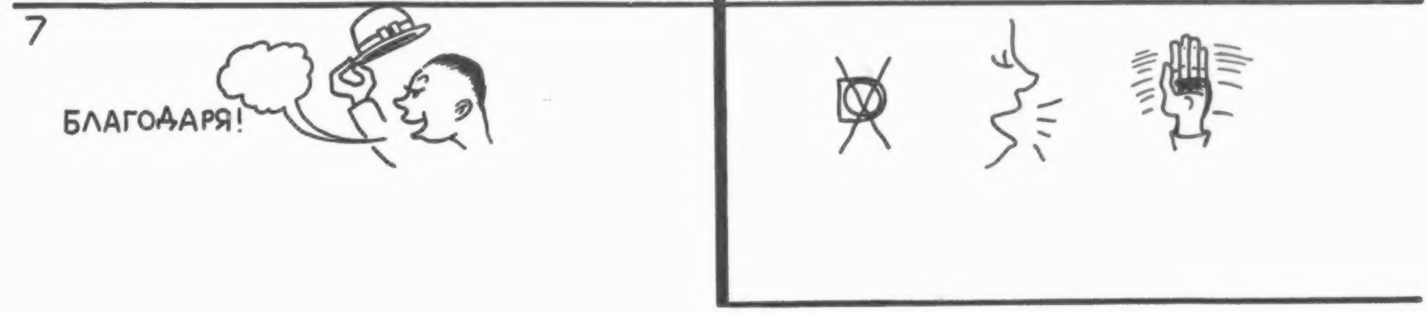

НА БАНЯ

/Ве́лчо и Или́я, два́мата провинциали́сти, оти́ват в софи́йската Центра́лна ба́ня, за да се окъ́пят. Вли́зат в чака́лнята на ба́нята. Или́я плю́е на по́да./

Ве́лчо
Или́я

- Не плю́й на по́да! Забране́но е.
- Къде́ е ка́зано, че е забране́но?

- Сляп ли си? Там на стена́та е напи́сано: "Плю́енето е забране́но!"
- Отврати́телна ра́бота! Са́мо за́поведи: "Плю́енето е забране́но!","Пу́шенето е забране́но!"

- Не ви́ждаш ли как лъщи́ ми́тият под? Ако вси́чки ца́пат като теб, къде́ ще му изле́зе кра́ят?
- Я сти́га си филосо́фствувал. По́-добре́ купи́ биле́ти.

- За плава́лнята ли да ку́пя?
- Не́ка оти́дем във вто́ра кла́са. Искам да бъ́да уми́т от теля́к.

/В това́ вре́ме еди́н посети́тел на ба́нята мина́ва покра́й тях и Ве́лчо го пи́та за ка́сата за биле́ти./

- Къде́ се прода́ват биле́ти, мо́ля?
- Ей там се прода́ват на ка́сата в дя́сно.

- Ами къде́ се получа́ват чарша́фи и кърпи за бърсане?
- Те се разда́ват от прислу́жника.

- Благодаря́.
- Ня́ма защо́.

/Два́мата оти́ват на ка́сата на биле́ти./

---

7. Забране́но е. = It is forbidden.
11. Плю́енето е забранено! = No spitting!
12. Пу́шенето е забране́но! = No smoking!
13. ми́тият под = the floor which has been washed.
14. къде́ ще му изле́зе кра́ят? = where would it end?
16. плава́лнята - here: that section of the public baths in Sofia which has a swimming pool and showers.
23. чарша́фи = sheets, given to the visitors of some public baths to cover themselves after having taken a bath.

LESSON 70

ГРАМАТИКА

I. THE PAST PASSIVE PARTICIPLE

1. Formation

The past passive participle is formed in the following ways:

a. With the Suffix -Н

Most verbs form the past passive participle by adding the suffix -Н to the third person sing. form of the past tense.

Examples:

аз пи́сах, той пи́са ....пи́сан

аз гле́дах, той гле́да......гле́дан

аз че́тох, той че́те........че́тен

аз преживя́х, той преживя́..преживя́н

аз да́дох, той да́де........да́ден

аз нака́зах, той нака́за....нака́зан

b. With the Suffix -ЕН

Verbs which have -ИХ in the past tense, change -ИХ to -ЕН in forming the past passive participle.

Examples:

но́сих........но́сен

го́твих.......го́твен

наре́дих......наре́ден

сло́жих.......сло́жен

c. With the Suffix -Т

Verbs which have in the past tense:

(1) the suffix -НА

or (2) a monosyllabic base ending with a vowel (like пи-х, плю-х).

form the past passive participle with the ending -Т .

Examples:

(1)
вди́гна -х...........вди́гнат
ми́на -х.............ми́нат
въ́рна -х............въ́рнат
блъ́сна -х...........блъ́снат

(2)
пи -х...........пит
чу -х...........чут
плю -х..........плют
из-пи́ -х........изпи́т
на-плю́- -х.....наплю́т

d. With the Suffixes -H or -T

Some verbs ending in -ЕЯ with a monosyllabic base (like пе́я, гре́я, ле́я) form the past passive participle by adding either -H or -T to the 3rd pers. sing. form of the past tense.

Examples:

пе́я ....аз пях, той пя............пян или пят
из-пе́я.....аз изпя́х, той изпя́........изпя́н или изпя́т
гре́я....аз грях, той гря..........грян или грят
на-гре́я....аз нагря́х, той нагря́.....нагря́н или нагря́т

2. Additional Features

The past passive participle cannot be formed from intransitive verbs, e.g. вли́зам, изли́зам, оти́вам, вървя́.

The past passive participles change in gender and number as the adjectives. Examples:

че́тен, че́тена, че́тено, че́тени
бит, би́та, би́то, би́ти

These participles can also be articulated as the adjectives.
Ex.
чéтения/т/, чéтената, чéтеното, чéтените
би́тия/т/, би́тата, би́тото, би́тите

Participles, formed from verbs with past tense on -ЯХ change Я to Е in their plural forms and in the articulated forms for masculine gender.

Examples:

(1) търпя́н, търпя́на, търпя́но, търпéни
изпя́т, изпя́та, изпя́то, изпéти

(2) преживя́н.......преживéния/т/
грят ....грéтия/т/

II. THE PASSIVE VOICE

When the action expressed by a transitive verb is directed upon an object, we have active voice; but when the subject (not the object) is the receiver of the action, we have passive voice.

In English

Active: He has written the letter.
Passive: The letter was (has been) written by him.

Notice that in English the same past participle is used in both active and passive constructions. (see Vol. V, p.14, par.2.)

Notice also that the auxiliary "to have" is used in the active and the auxiliary "to be" in the passive constructions.

In Bulgarian

The passive voice in Bulgarian is formed in two ways:

1. With different forms of the auxiliary verb "СЪМ" and the past passive participle of a transitive verb.
2. With the reflexive particle се and a transitive verb.

LESSON 70

1. The Participial Passive

It is made up of different forms of the auxiliary verb "СЪМ" and of the past passive participle. The past passive participle agrees with the subject in gender and number.

The agent is introduced by OT. (by - in English)

The formation of the tenses is really very easy, since they consist simply of the correct form of "СЪМ" + the past passive participle.

Imperfective Aspect

Pres.	Аз съм ка́нен че́сто от тях.	I am often invited by them.
	Тя е ка́нена че́сто от тях.	She is often invited by them.
Past.	Аз бях ка́нен от тях.	I was invited by them.
	Тя бе/бе́ше/ ка́нена от тях.	She was invited by them.
Imp.	Аз бях ка́нен че́сто от тях.	I was often invited by them.
	Тя бе́ше/бе/ ка́нена че́сто от тях.	She was often invited by them.
Fut.	Аз ще бъ́да ка́нен днес.	I'll be invited to day.
	Тя ще бъ́де ка́нена днес.	She'll be invited today.

Perfective Aspect

Pres.	Аз съм пока́нен от тях.	I am invited by them.
	Аз искам да бъ́да пока́нен от тях.	I want to be invited by them.
Past.	Аз бях пока́нен от тях.	I was invited by them.
	Тя бе/бе́ше/ пока́нена от тях.	She was invited by them.
Imp.	Аз бях пока́нен от тях.	I was invited by them.
	Ако бъ́дех пока́нен от тях.	If I had been invited by them.
Fut.	Аз ще бъ́де пока́нен от тях.	I'll be invited by them.
	Тя ще бъ́де пока́нена от тях.	She'll be invited by them.

2. The Reflexive Passive

It is formed with the reflexive particle CE + a transitive verb.

Imperfective aspect

Pres.	Ве́стникът се чете́ от вси́чки.	The newspaper is (being) read by all.
Past.	Ве́стникът се че́те от вси́чки.	The newspaper was read by all.
Imp.	Ве́стникът се чете́ше от вси́чки.	The newspaper was (being) read by all.
Pres. Perf.	Ве́стникът се е чел от вси́чки.	The newspaper has been read by all.
Fut.	Ве́стникът ще се чете́ от вси́чки.	The newspapers will be read by all.
Past Perf.	Ве́стникът бе́ше се чел от всички.	The newspaper has been read by all.

Perfective aspect

Pres.	Ве́стникът тря́бва да се прочете́ от всички.	The newspaper must be read by all.
Past.	Ве́стникът се проче́те от вси́чки.	The newspaper was read by all.
Pres. Perf.	Ве́стникът се е проче́л от вси́чки.	The newspaper has been read by all.
Fut.	Ве́стникът ще се прочете́ от вси́чки.	The newspaper will be read by all.

III. PASSIVE VOICE - PRESENT TENSE

1. Participial Forms

The present tense of the participial passive is formed with the present tense of СЪМ + the past passive participle of a transitive verb.

Imperfective Aspect	Perfective Aspect
аз съм нака́зван, а,о	/да/ бъ́да нака́зан, а,о
ти си нака́зван, а,о	/да/ бъ́деш нака́зан, а,о
той е нака́зван	/да/ бъ́де нака́зан, а,о
тя е нака́звана	
то е нака́звано	
ние сме нака́звани	/да/ бъ́дем нака́зани
вие сте нака́зван, а, и	/да/ бъ́дете нака́зан, а,и
те са нака́звани	/да/ бъ́дат нака́зани

Examples:

Аз съм че́сто нака́зван от комендира на ро́тата.	I am often punished by the company commander.
То́зи войни́к тря́бва да бъ́де нака́зан от команди́ра.	This soldier has to be punished by the commander.
Та́зи кни́га е мно́го че́тена.	This book is read a lot.
Те́зи кни́ги тря́бва да бъ́дат проче́тени от студе́нтите.	These books must be read by the students.
Моми́чето е ка́нено че́сто от него.	The girl is often invited by him.
Мля́кото тря́бва да бъ́де изпи́то ведна́га.	The milk must be drunk at once.

LESSON 70

The participial constructions of the imperfective verb could denote:

a. present tense (habitual or progressive)

b. present perfect tense, i.e. a state or condition that has already resulted from some previous action.

Examples:

Кни́гата е че́тена	a. The book is read. The book is being read. b. The book has been (was) read.

The perfective forms however always describe a state or condition resulting from previous action.

Examples:

Кни́гата е проче́тена.	The book has been (was) read.
Аз съм нака́зан.	I have been punished.
Ви́ното е изпи́то.	The wine has been (was) drunk up.

2. The reflexive passive.

It is formed by adding the reflexive particle CE to the present tense forms of a transitive verb.

This construction is usually used in the third person sing. and plural, especially with inanimate subjects.

Ве́стникът се чете́ от вси́чки.	The newspaper is read by all.
Те́зи списа́ния се чета́т от вси́чки.	These magazines are read by all.
Те́зи кни́ги не се купу́ват от ни́кого.	These books are not bought by anyone.

Чарша́фите се разда́ват от прислу́жника.	The sheets are (being) given out by the attendant.
Костю́мът се гла́ди от Радка сега́.	The suit is being ironed by Radka now.

3. Additional Features of the Passive

In general statements where English uses "one", "people", "they", or the passive voice, Bulgarian uses the reflexive passive forms.

Къде́ се прода́ват биле́ти?	Where do they sell tickets.
Пу́ши ли се тук?	Does one smoke here?
Тук се гово́ри английски.	People speak English here.
Това́ списа́ние се чете́ много.	People read this magazine a lot.
Това́ се пра́ви ле́сно.	This is easily done.
Тъ́рсят се рабо́тници.	Workers are needed (sought).

Notice that in the general statements above the agent is not mentioned. One doesn't think of the agent at all.

LESSON 70

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Passive Voice - Present Tense

1.

Ученикът чете урока.
Урокът се чете от ученика.

Ученикът чете урока.	Урокът се чете от ученика.
Кой чете урока.	Ученикът чете урока.
От кого се чете урокът?	Урокът се чете от ученика.
Какво чете ученикът?	Ученикът чете урока.
Какво се чете от ученика?	Урокът се чете от ученика.
Всички четат този вестник.	Този вестник се чете от всички.
Кой чете този вестник?	
От кого се чете този вестник?	и т. н.
и т. н.	
Той чете това списание всяка вечер.	Това списание се чете от него всяка вечер.
ние, тя, аз, момичето, ти те, Вие и т. н.	и т. н.
Те пишат домашната работа сутрин.	Домашната работа се пише от тях сутрин.
и т. н.	и т. н.
Учителят задава въпроси.	Въпроси се задават от учителя.
и т. н.	и т. н.

LESSON 70

Радка винаги слага масата.	Масата винаги се слага от Радка.
и т. н.	и т. н.
Касиерът продава билети на касата.	
Хората цапат много пода на банята.	
Прислужникът раздава чаршафи и кърпи за бърсане.	
Прислужниците мият пода един път на седмица.	
Провинциалистите често посещават обществените бани в София.	
Посетителите на минералните бани пият минерална вода от чешмите.	

2.

Всички трябва да прочетат този вестник.	Този вестник трябва да се прочете от всички.
Кой трябва да прочете този вестник?	Този вестник трябва да бъде прочетен от всички.
От кого трябва да се прочете този вестник?	
От кого трябва да бъде прочетен този вестник?	
Какво трябва да прочетат всички?	
Какво трябва да се прочете от всички?	
Студентите трябва да научат урока много добре.	Урокът трябва да се научи от студентите много добре.
и т. н.	Урокът трябва да бъде научен от.......
Касиерът трябва да продаде билетите.	
Прислужникът трябва да раздаде чаршафите.	
Ние трябва да изпием сливовата ракия.	

LESSON 70

Те трябва да изядат фасула.
Тя може да сготви пилето.
Ти трябва да приготвиш кюфтетата.
Ние трябва да изпеем тази българска песен.
Те трябва да изпеят тези български песни.

и т. н.

3.

Командирът ме наказва често.	Аз съм наказван често от командира.
Кой Ви наказва често? От кого сте наказван често?	
Всички канят г-жа Пенева?	Г-жа Пенева е канена от всички.
От кого е канена г-жа Пенева?	
Кой е канен често от студентите?	Г-жа Пенева е канена често от студентите.
	този учител, секретарката на отдела, учитилите, момичето му и т. н.

Жена ми ме вика често по телефона.
Жена му го фотографира често.
Провинциалисти посещават често
централната поща.
обществените бани
зданието на Министерството на вътрешните работи
тези музей

Къде се продават билети?
марки

Трябва ли да се продадат всички билети?
Трябва ли да бъдат продадени билетите?
Чете ли се много това американско списание?
Ти ще бъдеш ли наказан от командира?

LESSON 70

Защо всеки урок трябва да бъде научен добре?
Той наказван ли е често от командира на ротата?
Този музей посещаван ли е много?
Народната опера посещавана ли е често от провинциалисти?
Ти канен ли си често от студентите?
А г-жа Пенева? А Христови? А момичето на Стоянов?
Питан ли съм често от студентите за България?
Цапа ли се подът на банята от посетителите?
От кого е мит подът на банята?
От кого са мити обикновено посетителите на банята?
Какво се раздава от прислужника на банята?
Къде се получават кърпи за бърсане?
Какво е забранено да се прави в банята?
От кого трябва да бъдат изпети /изпени/ две български песни?
Може ли да се пуши в обществените бани?
Позволено ли е да се плюе на пода на банята?
Защо не е позволено да се плюе на пода?
От кого се завеждат децата на училище?
От кого се задават обикновено въпроси на учителите?

и т. н.

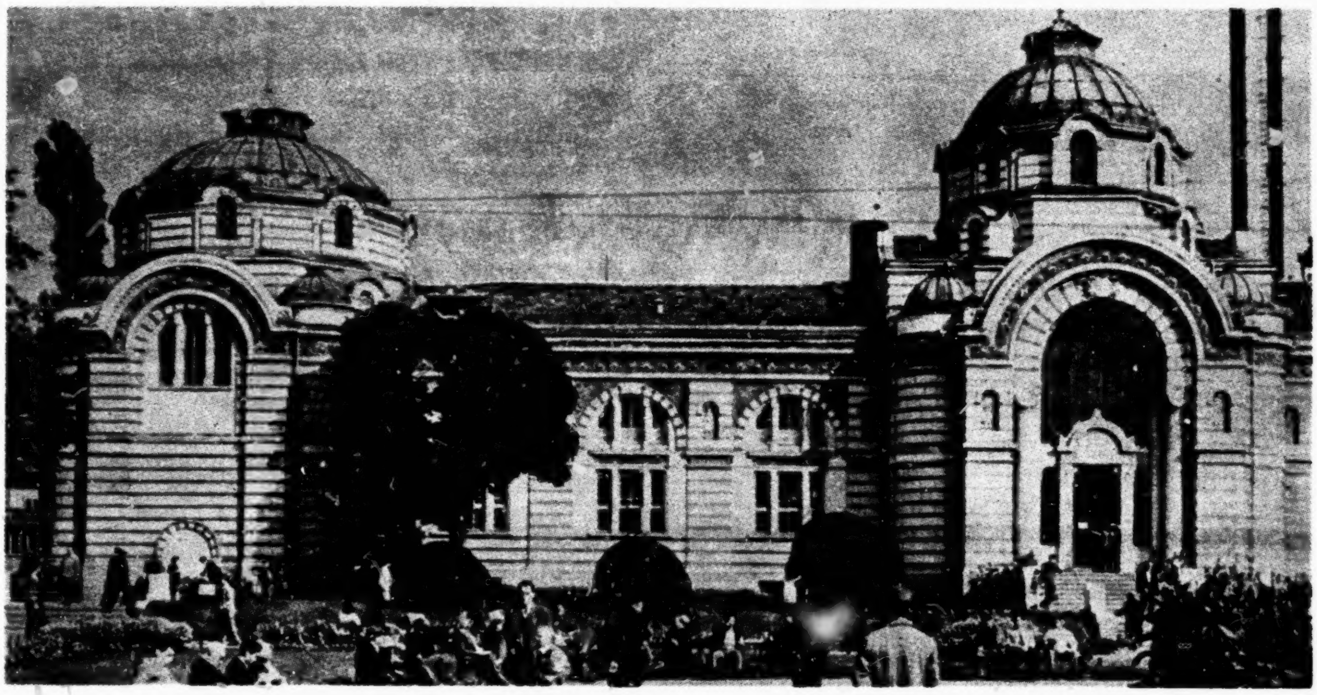

Централната баня в София

LESSON 70

ЧЕТИВО

В България не всички жилища имат бани. Затова пък обществените бани са много разпространени. Много от тези бани бяха построени * преди повече от 75 год., когато българите са били под турско робство. Те са посещавани много. След Първата световна война в много от градовете бяха построени * и по-модерни бани с душове и вани.

Българите обичат да се къпят в баните. Затова баните обикновено са препълнени с посетители.

Човек си купува билет на касата на банята. Посетител, който желае да бъде умит от теляк, трябва да каже това на касиера. За теляк се плаща допълнителна такса от посетителите. Обикновено на посетителите се дават чаршафи и кърпи за бърсане от прислужника на банята.

Освен тези бани в България има и много минерални бани. Много българи ходят на тези бани. Те са посещавани най-много през лятото и през есента, когато селяните са свършили работата си по нивите. В баните посетителите не само лежат в басейни с минерална вода, но и пият минерална вода от чешмите.

Напоследък към сградите на някои от минералните бани са построени хотели, ресторанти и игрални заведения.

---

* бяха построени = were built.

LESSON 70

ПРЕВОД

- Maria, where are the children?
- Radka is taking them to the movies.

- Have her come back immediately. I want her to take my suit for dry cleaning.
- Should I bring your shoes now?

- Don't worry about my shoes. Go and bring Ivan from school.
- I am leaving right away.

- Have him bring his German textbook. He has to study tonight. Let him learn his lesson for tomorrow very well.
- Let me buy something for tonight on the way back.

- Don't buy any pork chops. I am fed up with them.
- What shall I buy? Shall I buy some veal?

- No. Buy some meat for hamburgers. I haven't eaten hamburgers for a long time.
- But we had hamburgers just a few days ago. Don't you remember?

- Don't talk through your hat. I haven't seen a hamburger for weeks.
- Who'll prepare the hamburgers?

- Have your sister prepare them.
- I'll be back in half an hour. Are we going on a picnic this Sunday?

- I don't think so. I am going hunting on Saturday. I'll be tired on Sunday.
- I see. You want to go to the soccer game.

- Why not? It won't be a bad thing to invite some of my friends. Thank you for reminding me.
- Don't mention it.

LESSON 70

ВЪПРОСИ

1. Откъде са Велчо и Илия?
2. Кои хора се наричат провинциалисти?
3. Къде отиват двамата провинциалисти, Велчо и Илия?
4. Защо Велчо и Илия отиват в Централната баня?
5. Къде влизат те най-напред?
6. Какво прави Илия в чакалнята на банята?
7. Какво е забранено да се прави в чакалнята на банята?
8. Какво е написано на стените на чакалнята?
9. Защо иска Илия да отидат във втора класа?
10. Какво пита Велчо един посетител на банята?
11. Къде се продават билети?
12. От кого се раздават чаршафи?
13. От кого могат да се получат кърпи за бърсане?
14. Защо обществените бани в България са много разпространени?
15. Кога бяха построени повечето от обществените бани?
16. Обществените бани посещавани ли са много?
17. Какви бани бяха построени в много от българските градове след Първата световна война?
18. Защо баните обикновено са препълнени с посетители?
19. Къде се купуват билети за баня?
20. Какво трябва да направи посетител, който желае да бъде умит от теляк?
21. Трябва ли да бъде платена допълнителна такса от посетителите за теляк?
22. Какво трябва да се плаща от посетителите за теляк?
23. Какво се дава обикновено на посетителите от прислужника на банята?
24. Какви други бани има в България?
25. Посещават ли се минералните бани от много българи?
26. Кога са посещавани минералните бани най-много?
27. Защо минералните бани се посещават най-много през лятото и през есента?
28. Какво правят посетителите в басейните с минерална вода?
29. Пие ли се минералната вода?
30. Какво е построено напоследък към сградите на минералните бани?

LESSON 70

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Change the following sentences from the active to the passive voice:

1. Лекарят трябва да ми предпише рецепта.
2. Четат много това списание.
3. Търсят работник. Търсят работници.
4. Трябва да залеят мазето с бетон.
5. Студентите превеждат четивото на урока.
6. Той не може да преведе тази английска дума.
7. Командирът на ротата ме наказва често.
8. Трябва да изпият виното.
9. Нека веднага да сложат масата!
10. Те често публикуват обявления в този вестник.

Част II.

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!

2. Разкажете нещо за обществените бани в България и в Съединените щати!

LESSON 70

РЕЧНИК

ба́ня f.	bathhouse, baths,bathroom
на ба́ня	at the bathhouse, public baths
басе́йн m.	pool; georg. basin (of a river,etc.)
бъ́рсане n.	wiping
кърпа за бъ́рсане	towel
ва́на f.	tub, bathtub
душ m.pl. ду́шове	shower
забраня́вам	to forbid, to prohibit
забраня́, и́,и́х	
игра́лен, лна,о,и	gambling
игра́лно заведе́ние	gambling establishment
изли́зам	
къде́ ще му изле́зе краят?	where would it end? where would we be?
ка́са f.	cashier's (booth, window, desk),ticket window
ка́са за биле́ти	ticket window
къ́рпа f.	a (square) piece of cloth used for wiping,cleaning,dusting,etc.
къ́рпа за бъ́рсане	towel
лъщя́, и́,я́х	to shine
полъщя́	
минера́лен, лна,о,и	mineral
обще́ствен, а,о,и	public; social
отврати́телен, лна,о,и	disgusting, repugnant
плю́ене n.	spitting
плю́я /на/, е,плюх от плю́вам	to spit (on)
плю́на, е,плю́нах	
препъ́лнен, а,о,и	overcrowded,packed, full up
прислу́жник m.pl.-ици	attendant, servant
провинциали́ст m.	a person,born and living in any part of Bulgaria outside of the capital Sofia
пу́шене n.	smoking
пу́шенето е забране́но!	no smoking!
разпростране́н, а,о,и	widespread
сляп, а,о,и	blind
теля́к m.pl. теля́ци	bath attendant whose primary task is to scrub & wash the visitors
филосо́фствувам	to philosophize
ца́пам	to dirty, to soil
изца́пам	
чака́лня f.	waiting room
чарша́ф m.	sheet

LESSON 70

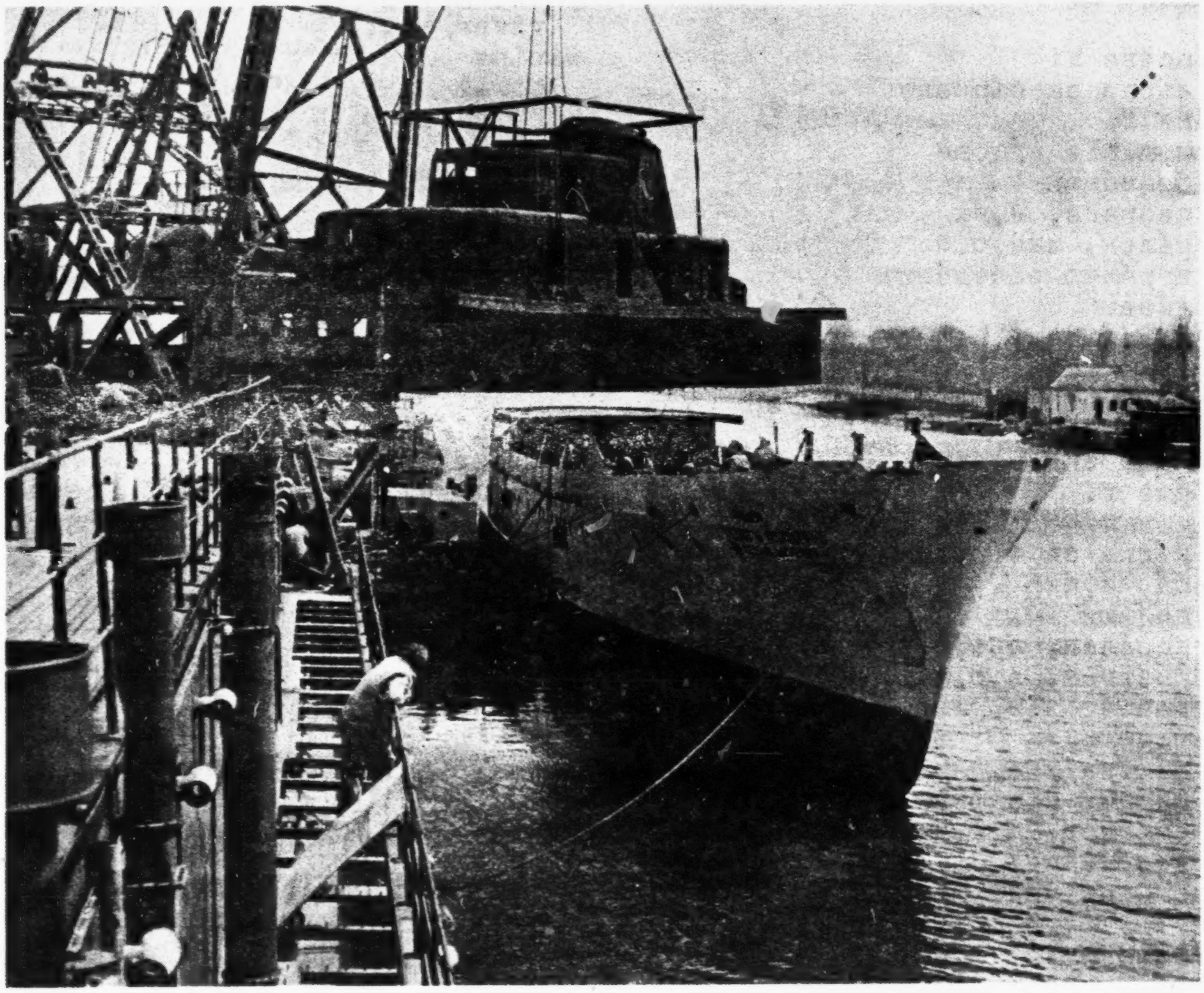

Строеж на морски кораб

СЕДЕМДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 71

LESSON 71

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Passive Voice - Future Tense

2. Hearsay Form - Present Passive

3. Hearsay From - Future Passive

1.

Радка ще покани Иван.
Иван ще бъде поканен от Радка.

Радка ще покани Иван.	Иван ще бъде поканен от Радка.

Кой ще покани Иван?
Кой ще покани Радка?
Кой ще бъде поканен от Радка?
От кого ще бъде поканен Иван?
Кога ще бъде поканен Иван от Радка?
Защо ще бъде поканен Иван от Радка?

и т. н.

Иван ще покани Радка?	Радка ще бъде поканена от Иван.

и т. н.

Иван ще покани момичето?
мен
теб
нас
вас
тях

Иван няма да /не ще/ покани момичето.	Момичето няма да /не ще/ бъде поканено от Иван.

и т. н.

LESSON 71

Всички ще четат тази книга.
                       този роман
                       това списание
                       тези вестници

Студентите ще прочетат урока няколко пъти.
                                  четивото
                                  граматиката
                                  думите

Тя ще окъпе децата.
      опере раклята
      зашие блузата
      закърпи чорапите
      изглади сакото
      сложи масата

Тя няма да..............

Той ще изпие виното.
       изпее българска песен
             няколко български песни
       напише писмото довечера
              писмата

и т. н.

2.

Студентите ще четат книгата.
Книгата ще се чете от студентите.

Студентите ще четат книгата.	Книгата ще се чете от студентите.

Кой ще чете книгата?
От кого ще се чете книгата?
Какво ще се чете от студентите?

Всички ще прочетат това списание.

и т. н.

LESSON 71

Всички ще научат този урок.
разговора наизуст
думите

Те няма да /не ще/ четат тази книга.
този роман
това списание
тези вестници

Крусистите ще пишат домашната работа всеки ден.
Учениците ще напишат домашната работа довечера.

3.

Книгата е четена от всички.
Казват,че книгата била четена от всички.

Книгата е четена от всички.

Казват, че ....
Разправят, че ......
Казаха ми, че ....
Чувам, че ....
Чух, че ....

Аз съм често канен от студентите.

Разправят, че съм бил канен
често от студентите.

ти, тя, момичето, той, ние, вие,
Вие, те, учителите и т. н.

Това списание е много четено.

тази книга, този вестник,
тези списания и т. н.

Аз съм посещаван често от приятелите си.

тя, ние, той, ти, Вие и т. н.

Виното е изпито.

ракията, млякото и т. н.

4.

Тази книга се чете от всички.
Чух, че тази книга се четяла от всички.

Тази книга се чете от всички.	Чух, че тази книга се четяла от всички.

тази роман, вестниците,
това списание и т. н.

Разговорът се учи от студентите наизуст.
Домашната работа се пише редовно от студентите.
Масата се слага от нея.

и т. н.

5.

Аз ще бъда наказан от командира на ротата.
Разправят, че съм щял да бъда наказан от командира на ротата.

Аз ще бъда наказан от командира на ротата.	Разправят, че съм щял да бъда наказан от командира на ротата.

ти, той, ние, вие, те

Тя ще бъде поканена от Христови.

момичето, Вие, той, те, ти,
ние, аз и т. н.

Писмото ще бъде изпратено утре.

колетът, писмата, книгата

Ние ще бъдем посетени от чичо Стоян.

вие, аз, тя, те, ти

Аз няма да бъда поканен от него.

ти, те, той, тя, ние, вие.

и т. н.

LESSON 71

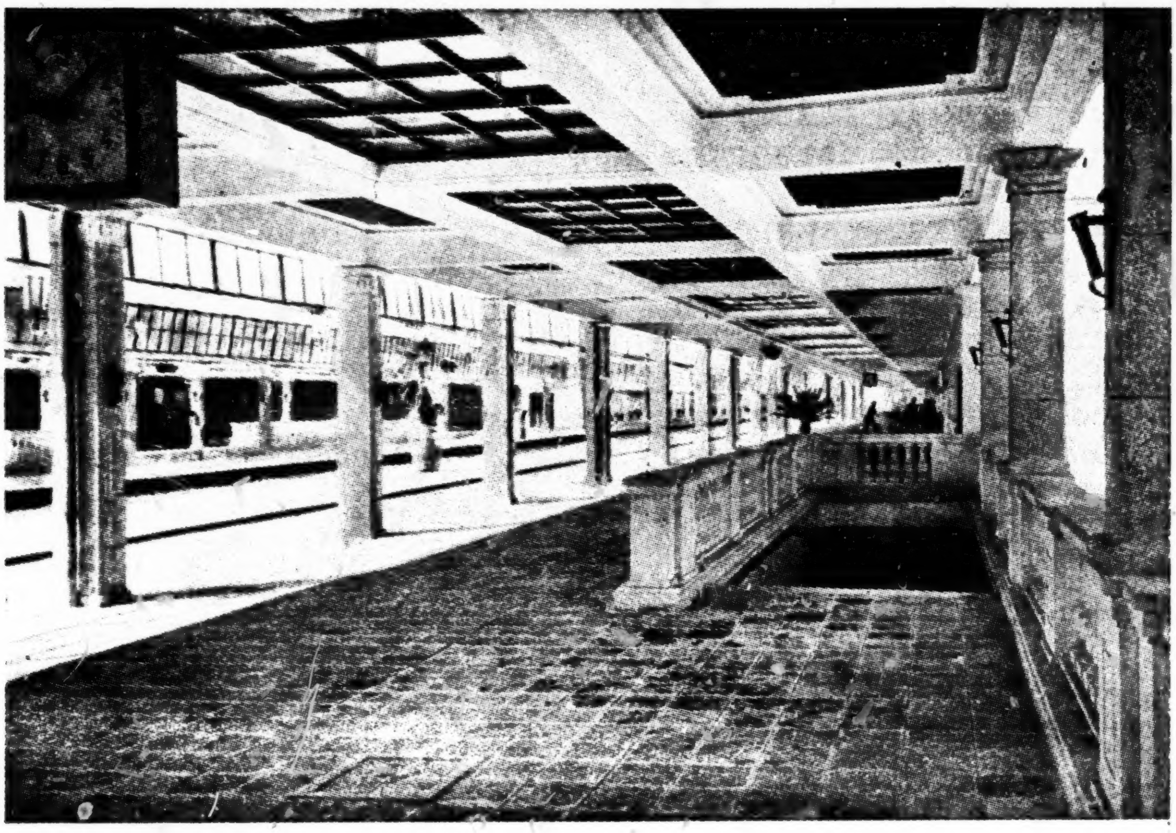

Гара Русе

През новата гара на град Русе минава голяма част от българския внос и износ. Гара Русе е и обща българо-румънска гранична гара. Тя е първата общогранична гара между две комунистически страни. Всички служби - ж.п. администрация, митнически контрол, погранични войски, "ДЕСПРЕД"*, органите на растителния и карантинен контрол и на ветеринаро-санитарната служба се обособяват на "Гара Русе за пътниците и пътническите влакове" и на "Гара Русе - за товарите и товарните влакове". Румънската "Гара Гюргево - север" престана да служи като граничен пункт на Румънската народна република.

---

* "ДЕСПРЕД" - Държавно експедиторско предприятие

LESSON 71

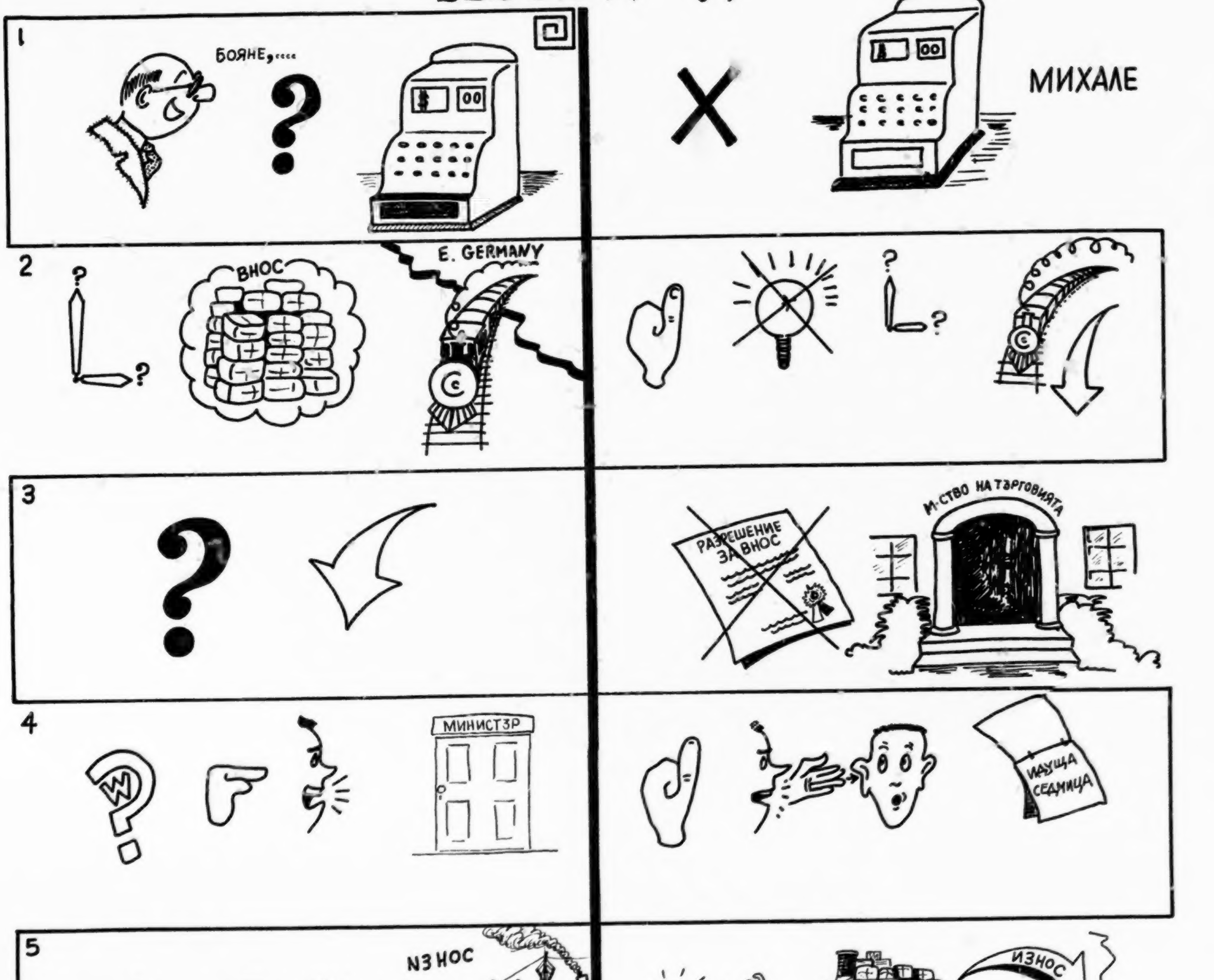
1
БОЯНЕ,....
МИХАЛЕ
2
ВНОС
E. GERMANY
3
РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ВНОС
М-СТВО НА ТЪРГОВИЯТА
4
МИНИСТЪР
ИДУЩА СЕДМИЦА
5
ИЗНОС
ГРАД РУСЕ
ИЗНОС
РУСИЯ
6
$75
Ltd.
7
ЗАСТРАХОВ ПОЛИЦА
,НО
ПРЕДИ

ВНОС - ИЗНОС

Миха́л:
Боя́н:

- Боя́не, как върви́ търговия́та?
- Не мно́го добре́, Миха́ле.

- Кога́ ще бъ́дат вне́сени сто́ките, кои́то поръ́чахте от Източна Герма́ния?
- Не знам кога́ ще бъ́дат доста́вени.

- Как така́?
- Вно́сът им все още не е разреше́н от Министе́рството на търговия́та.

- Защо́ не се опи́таш да гово́риш с мини́стъра?
- Опи́тах се ве́че. Ка́заха ми, че съм щял да бъ́да пови́кан да гово́ря с не́го и́дущата се́дмица.

- Жела́я ти успе́х! Ами как върви́ и́зносът?
- Ма́лко по-добре́. Чух, че част от сто́ката, коя́то била́ склади́рана в Ру́се, ско́ро щя́ла да бъ́де изне́сена за Руси́я.

- С влак ли ще бъ́де прево́зена?
- Не. Щя́ла да се натова́ри на шле́пове, защо́то пре́во́зът по вода́ е по́-е́втин.

- Застрахо́вана ли е сто́ката?
- Не о́ще, но ще бъ́де застрахо́вана, преди́ да бъ́де натова́рена.

---

4. как върви́ търговия́та? = how's business?
9. Как така́? = How come?
10. все о́ще = о́ще (with emphasis) = still; not yet (in neg. sentences).
15. Ами как върви́ и́зносът? = And how is the export?
ами = a (when asking another question)
А как върви́ и́зносът?

LESSON 71

Мостът при град Русе, който е двуетажен - железопътен и шосеен, свързва България с Румъния. Той беше завършен през лятото на 1954 год.

Град Русе е най-красивият български град на река Дунав. Той има 100,000 жители.

LESSON 71

ГРАМАТИКА

I. PASSIVE VOICE - FUTURE TENSE

1. Participial Forms

The future tense of the participial passive is made up of the future tense forms of съм /бъда/ and of the past passive participle of a transitive verb.

Imperfective Aspect	Perfective Aspect
аз ще бъ́да ка́нен, а,о	аз ще бъ́да пока́нен, а,о
/ще съм/	/ще съм/
ти ще бъ́деш ка́нен, а,о	ти ще бъ́деш пока́нен, а,о
той ще бъ́де ка́нен	той ще бъ́де пока́нен
тя ще бъ́де ка́нена	тя ще бъ́де пока́нена
то ще бъ́де ка́нено	то ще бъ́де пока́нено
ние ще бъ́дем ка́нени	ние ще бъ́дем пока́нени
вие ще бъ́дете ка́нени, а,о	вие ще бъ́дете пока́нен, а,о
те ще бъ́дат ка́нени	те ще бъ́дат пока́нени

Examples:

Аз ще бъ́да пока́нен от тях.	I'll be invited by them.
Войни́кът ще бъ́де нака́зан от команди́ра.	The soldier will be punished by the commander.
Сто́ките ще бъ́дат вне́сени ско́ро.	The merchandise will be imported soon.
Тя ще бъ́де че́сто ка́нена от нас.	She will often be invited by us.
Та́зи сто́ка ще бъ́де изна́сяна са́мо за Руси́я.	This merchandise will be exported only to Russia.

LESSON 71

Моми́чето ще бъ́де зака́рано в бо́лницата.	The girl will be driven to the hospital.
Сто́ката ня́ма да бъ́де застрахо́вана.	The merchandise will not be insured.
Сто́ките не ще бъ́дат доста́вени навре́ме.	The goods won't be supplied in time.
Ти ще бъ́деш пови́кан в Министе́рството на търгови́ята след една́ се́дмица.	You will be called to the Department of Commerce in a week.
Ние ня́ма да бъ́дем пока́нени от тях.	We won't be invited by them.
Вие ще бъ́дете нака́зани от капита́на.	You'll be punished by the captain.

2. Reflexive Construction

It is formed with the reflexive particle се + the future tense of a transitive verb.

Examples:

Сто́ката ще се натова́ри на шле́пове.	The merchandise will be loaded on barges.
Тези списа́ния ще се чета́т редо́вно от студе́нтите.	These magazines will be regularly read by the students.
Сто́ките ще се склади́рат в Ру́се.	The goods will be stored at Russe.
Ра́зговорът ще се у́чи наизу́ст все́ки ден.	The dialogue will be learned by heart every day.
Автомоби́лите ня́ма дя се прево́зват с влак.	The cars won't be transported by train.
Дома́шната ра́бота ще се напи́ше за у́тре.	The homework will be written for tomorrow.

Notice again that the reflexive passive forms are usually used in the third person singular and plural. (See L.70,p.)

LESSON 71

II. THE HEARSAY FORMS OF THE PASSIVE VOICE*

1. Participial Passive

The hearsay forms for the different tenses of the participial passive constructions are simply a combination of the hearsay forms of the auxiliary съм + the past passive participle of the transitive verb.

Examples:

Present Tense

Witness:	Кни́гата е че́тена от вси́чки.	The book is read by all.
Hearsay:	Чу́вам,че книгата била́ че́тена от вси́чки.	I hear that the book is read by all.

Past Tense

Witness:	Аз бях пови́кан от не́го.	I was called by him.
Hearsay:	Аз съм бил пови́кан от не́го.	(They say) I was called by by him.

Imperfect Tense

Witness:	Ти бе́ше че́сто ка́нен от не́я.	You were often invited by her.
Hearsay:	Ти си бил че́сто ка́нен от не́я.	(I heard) You were often invited by her.

Future Tense

Witness:	Сто́ките ще бъ́дат натова́рени на шле́пове.	The goods will be loaded on barges.
Hearsay:	Чух,че сто́ките ще́ли да бъ́дат натова́рени на шле́пове.	I heard that the goods would (will) be loaded on barges.

---

* See Vol. VI, p.78 for Usage and Meaning of the Hearsay Forms.

LESSON 71

2. Reflexive Passive

The hearsay forms for the different tenses of the reflexive passive are simply a combination of the hearsay forms of the transitive verbs and the reflexive particle се.

Examples:

Present Tense

Witness:	Кни́гата се чете́ от вси́чки.	The book is read by all.
Hearsay:	Чу́вам, че кни́гата се четя́ла от вси́чки.	I hear that the book is read by all.

Imperfect Tense

Witness:	Кни́гата се чете́ше мно́го.	The book was read a lot.
Hearsay:	Чух, че кни́гата се четя́ла мно́го.	I heard that the book was read a lot.

Past Tense

Witness:	Кни́гата се че́те от вси́чки.	The book was read by all.
Hearsay:	Кни́гата се че́ла от всички.	(They say) The book was read by all.

Future Tense

Witness:	Сто́ката ще се натова́ри на шле́пове.	The merchandise will be loaded on barges.
Hearsay:	Сто́ката щя́ла да се натова́ри на шле́пове.	(They told me) The merchandise will be loaded on barges.

III. HEARSAY FORM - PRESENT TENSE*

Participial Passive

Witness:	Аз съм че́сто ка́нен от от студе́нтите.	I am often invited by the students.
Hearsay:	Разпра́вят, че съм бил че́сто ка́нен от студе́нтите.	They say that I am often invited by the students.
Witness:	Ра́дка е че́сто ка́нена от студе́нтите.	Radka is often ivited by the students.
Hearsay:	Чу́вам, че Ра́дка е че́сто ка́нена от студе́нтите.	I hear that Radka is often invited by the students.
Witness:	Това́ списа́ние е мно́го че́тено.	This magazine is read a lot.
Hearsay:	Според не́го това́ списа́ние било́ мно́го че́тено.	According to him this magazine is read a lot.
Witness:	Ти си ви́кан в уча́стъка.	You are called to the police station.
Hearsay:	Чух, че си бил ви́кан в уча́стъка.	I heard that you were (are) called to the police station.
Witness:	Сто́ките са складира́ни в Ру́се.	The goods are stored in Russe.
Hearsay:	Ка́зват, че сто́ките били́ складира́ни в Ру́се.	They say that the goods are stored in Russe.
Witness:	Ние сме пока́нени от нача́лника.	We are invited by the Commandant.
Hearsay:	Ние сме били́ пока́нени от нача́лника.	(I heard) We are invited by the Commandant.

Reflexive Passive

Witness:	Сто́ката се прево́зва с парахо́д.	The merchandise is transported by ship.
Hearsay:	Ка́зват, че сто́ката се прево́звала с парахо́д.	They say that the merchandise is transported by ship.

---

* See Vol. VI, p.82.

Witness:	Ра́зговорът се у́чи наизуст от студе́нтите.	The dialogue is (being) learned by the students by heart.
Hearsay:	Ра́зговорът се у́чел наизуст от студе́нтите.	He told me that the dialogue is (being) learned by the students by heart.
Witness:	Сто́ките се това́рят сега́.	The goods are being loaded now.
Hearsay:	Сто́ките се това́рели сега́.	etc.
Witness:	Те́зи сто́ки се вна́сят от Герма́ния.	These goods are imported from Germany.
Hearsay:	Те́зи сто́ки се вна́сяли от Герма́ния.	etc.

IV. HEARSAY FORM - FUTURE TENSE

Participial Passive

Witness:	Аз ще бъ́да нака́зан от нача́лника.	I'll be punished by the Commandant.
Hearsay:	Аз съм щял да бъ́да нака́зан от нача́лника. Щял съм да бъ́да нака́зан от нача́лника.	They say I'll be punished by the Commandant.
Witness:	Тя ще бъ́де пови́кана от учи́теля.	She'll be called by the teacher.
Hearsay:	Тя щя́ла да бъ́де пови́кана от учи́теля.	etc.
Witness:	Сто́ките ня́ма да бъ́дат натова́рени на шле́пове.	The goods won't be loaded on barges.
Hearsay:	Сто́ките ня́мало да бъ́дат натова́рени на шле́пове.	etc.

Witness:	Вие ще бъ́дете пока́нени от студе́нтите.	You'll be invited by the students.
Hearsay:	Ще́ли сте да бъ́дете пока́нени от студе́нтите.	etc.

Reflexive Passive

Witness:	Сто́ката ще се внесе́ от Източна Герма́ния.	The merchandise will be imported from East Germany.
Hearsay:	Сто́ката щя́ла да се внесе́ от Източна Герма́ния.	etc.
Witness:	Те́зи сто́ки ще се натова́рят на шле́пове.	These goods will be loaded on barges.
Hearsay:	Те́зи сто́ки ще́ли да се натова́рят на шле́пове.	etc.
Witness:	Дома́шната ра́бота ще се напи́ше от студе́нтите.	The homework will be written by the students.
Hearsay:	Дома́шната ра́бота щя́ла да се напи́ше от студе́нтите.	etc.
Witness:	Писмо́то ще се изпра́ти ведна́га.	The letter will be sent right away.
Hearsay:	Писмо́то щя́ло да се изпра́ти ведна́га.	etc.
Witness:	Те́зи сто́ки ня́ма да се изна́сят ве́че.	These goods won't be exported anymore.
Hearsay:	Те́зи сто́ки ня́мало да се изна́сят ве́че.	etc.

„СЕРДИКА"
СОФИЯ
КРАВЕ МАСЛО
250 гр.

LESSON 71

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Passive Voice - Future Tense

2. Hearsay Form - Present Passive

3. Hearsay Form - Future Passive

1.

Радка ще бъде ли поканена на жура от Иван?	Да, ... Не, ...
От кого ще бъде поканена Радка на жура?	
Кое момиче ще бъде поканено от Иван на жура?	
Кои други момичета ще бъдат поканени?	
Аз ще бъда ли поканен от Иван?	Да, ... Не, ...

А ти? ... А те? ... А ние? ...

и т. н.

От кого ще бъде четена тази книга?

А това списание?
А този роман?
А тези вестници?

Той ще бъде ли наказан от командира?

А ти? ... А аз? ... А те? ...

LESSON 71

Кога ще бъдат внесени стоките от Източна Германия?
Кога ще бъде изнесена стоката за Русия?
Скоро ли ще бъде доставена тази стока?
Кога ще бъде разрешен вносът на тези стоки от Министерството на търговията?

Кога ще бъдеш повикан от министъра?

А той? ... тя, ... те, ... аз, ... ние ...

Къде ще бъде складирана част от стоката?
На какво ще бъде натоварена стоката?
А другите стоки?
Ще бъде ли застрахована стоката?
А другите стоки?

2.

Ще се чете ли тази книга от студентите?
Да, ...
Не, ...

Стоката ще се натовари ли на шлепове?
Защо ще се натовари стоката на шлепове?
Защо стоката няма да се превози с влак?
Защо ще се застраховат стоките?

Мислиш ли, че този разговор ще се научи добре от студентите?

Предполагате ли, че домашната работа ще се напише за утре?

Кога ще се доставят стоките от Източна Германия?

Кога ще се изнесат стоките за Франция?

Кога ще се внесе тази стока от Русия?

3.

Много ли е четена тази книга?	Разправят, че била много четена.
Скоро ли ще бъде внесена стоката?	Чух, че щяла да бъде внесена скоро. Чух, че нямало да бъде внесена скоро.
С влак ли ще бъдат превозени стоките?	Казват, че ..... Казаха ми, че ..... Чувам, че .... и т. н.

Къде е складирана стоката?
се складира
Къде са складирани стоките?
се складират
Къде ще бъде складирана стоката?
ще се складира
Къде ще бъдат складирани стоките?
ще се складират

Кога ще бъде внесена тази стока?
А другите стоки?
Кога ще се внесе тази стока?
А другите стоки?
Ще се натовари ли на шлепове?
Ще бъде ли натоварена на товарен параход?
бъдат натоварени

С влак ли ще бъде превозено гроздето?
се превози

Кога ще бъде разрешен въпросът от министъра?
се разреши
Разрешен ли е този въпрос?

Кога ще бъдат поръчани стоките?
застраховани
внесени
изнесени
доставени
купени
продадени
натоварени
превозени

стоката, гроздето и т. н.

LESSON 71

ЧЕТИВО

До 9 септември 1944 г. търговията в България беше свободна. Търговците търгуваха не само в страната, но и с търговци от други страни. Много търговци внасяха и изнасяха стоки. Така страната имаше всичко. Хората можеха да си купуват,каквото искаха. На пазара се намираха [1] стоки от всички европейски страни, както и такива [2] от Съединените щати, Япония и други страни.

Обаче дойде 9 септември 1944 год. Комунистите взеха управлението [3] в страната. Търговията в България започна да минава в ръцете на държавата. Правеше се всичко възможно [4] да се пречи на търговците и да им се отнеме търговията. На всички търговци беше ясно, че скоро ще им бъде отнето правото на търгуване.

Така и стана. В кратко време свободната търговия почти напълно премина в ръцете на камунистите.

Много търговци станаха държавни чиновници в Министерството на търговията. Други станаха чиновници в собствените си магазини и фирми, които станаха държавни. Правителството им позволи това, защото искаше да използува техните връзки и опитност. Комунистите нямаха още добре подготвени хора за тази работа.Повечето от търговците знаеха, че работата им не е сигурна и че ще бъдат скоро заместени от партийци.

Днес частната търговия в България не съществува. Вносът и износът са извършвани само от правителството. То има монспола на вътрешната и външна търговия на България. Всички магазини и предприятия са държавни.

Комунистическото правителство търгува най-много с комунистическите страни. Затова много от стоките, които бяха доставяни по-рано от свободния свят, днес не се намират на пазара.

---

1. се намираха = were found (See L.70, p.)
2. както и такива = as well as such (goods).
3. взеха управлението = took over the government.
4. Правеше се всичко възможно = everything possible was done (See L.70, p.)

LESSON 71

Прочутите в цял свят български зеленчуци и овощия се изнасят за чужбина и с камиони.

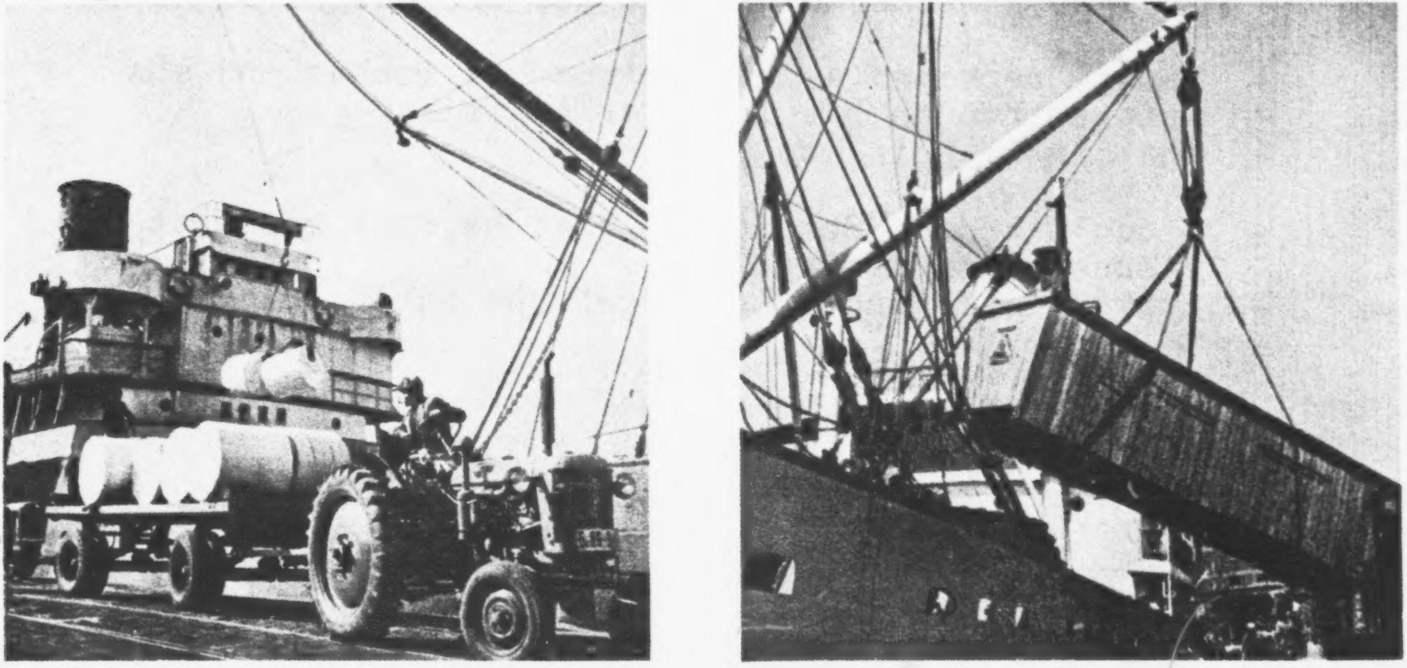

Разтоварване и натоварване на кораби

LESSON 71

ПРЕВОД

- Peter,has Stoyan come yet?
- He hasn't come yet.

- He is going to bring the cards, isn't he? I feel very much like playing cards now.
- You felt very much like playing cards the day before yesterday that's why you didn't have any money when we finished the game.

- Stop talking nonsense. Why don't you go to the store at the corner and buy something so that we have a bite before we start playing?
- Maria said she'd go to the market. I don't know however, whether she's gone yet or not. She was putting on her shoes when I talked to her.

- What is she going to buy?
- Bread, cheese, and some fruit.

- Cheese again? Why doesn't she buy something else? I haven't eaten dry salami for a long time.
- I have a stomach ache, that's why I told her to buy cheese.

- You are always sick. Go to a hospital. Have a few doctors examine you. You'll feel much better after that.
- I'll do it some day. Have you seen Boyan lately?

- **No.** I received a letter from his mother and she writes that he has left for Austria.
- What is he going to do there?

- I don't know. She writes that he will study at the Viennese University.
- Stoyan is coming. Let's get the table ready.

LESSON 71

ВЪПРОСИ

1. Кога беше свободна търговията в България?
2. С кого можеха да търгуват българските търговци до 9 септ. 1944 г.?
3. Какво внасяха и изнасяха много търговци?
4. Какво можеха да си купуват хората в България преди 9 септ. 1944 г.?
5. Какви стоки се намираха на пазара?
6. Какво стана на 9 септември 1944 г.?
7. Какво стана с търговията в България?
8. Защо се правеше всичко възможно да се пречи на търговците?
9. Какво беше ясно на всички търговци?
10. Какво стана със свободната търговия в кратко време?
11. Какво стана с много от търговците?
12. Къде станаха чиновници някои търговци?
13. Защо правителството позволи на търговците да станат държавни чиновници?
14. Какво знаеха повечето от търговците?
15. Съществува ли днес частна търговия в България?
16. От кого са извършвани вносът и износът?
17. Кой има сега монопол на вътрешната и външна търговия на България?
18. Какви са сега всички магазини и предприятия?
19. С кой страни търгува най-много комунистическото правителство?
20. Кои стоки не се намират на пазара днес?

LESSON 71

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Change the following sentences from the active to the passive voice, using both the participial and reflexive constructions.

1. Министерството на търговията ще внася и изнася всички стоки.
2. Те ще ни доставят тази стока идущата седмица.
3. Министърът няма да разреши този въпрос скоро.
4. Той няма да нареди масата.
5. Майсторът ще залее мазето с бетон.
6. Студентите ще изпеят две български песни.

Част II

Answer in hearsay, using: казаха ми, че ....; разправят, че ....; чух, че .... etc.

1. Къде са складирани стоките?
2. Много ли е четена книгата?
3. От кого се чете това списание?
4. На какво ще бъдат натоварени стоките?
5. От кого ще бъдете поканени на вечеря довечера?
6. Кога ще бъдете повикан от министъра?

Част III

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Разкажете нещо за търговията в България преди и след 9 септември 1944 г.!

LESSON 71

РЕЧНИК

вна́сям	to import; to bring in,
внеса́, е, вне́сох, вне́се	to carry in
внос m.	import
вода́ f.	water
по вода́	by water, by sea
връ́зка f.	connection; string, lace
pl. връ́зки	
доста́вям	to supply, to deliver (somewhere)
доста́вя, и, их	
държа́ва f.	state, government, country
държа́вен, вна, о,и	state, of state; public
държа́вен чино́вник	civil servant
европе́йски, а,о,и	European
застрахо́вам	to insure
извъ́ршвам	to do, to perform
извъ́рша, и,их	
изна́сям	to export
изнеса́, е́, изне́сох,изне́се	
и́знос m.	export
и́източен, чна, о,и	east, eastern
комуни́ст m.	communist
комунисти́чески, а,о,и	communist
кра́тък, тка, о,и	brief, short
в кра́тко вре́ме	in a short time
министър m.pl. мини́стри	Cabinet member, Secretary (of State, of Commerce etc.)
монопо́л m.	monopoly
о́питност f.with art. опитността́	experience
отне́мам /ня́кому нещо/	to deprive (someone of something)
отне́ма, е, отне́х, е	
партиец m.pl. парти́йци	party member
прави́телство n.	government, administration
пре́во́з m.	transportation
прево́звам	to transport
прево́зя, и, их	
предприя́тие n.	business, concern, enterprise, undertaking
пре́ча /на/, и, их	to hinder, to be (stand) in the way (of)
попре́ча	
разреша́вам	to allow, to permit, to authorize
разреша́, и,их	
Руси́я f.	Russia
си́гурен, рна, о,и	sure, certain
склади́рам	to store

LESSON 71

со́бствен, а,о,и	one's own
сто́ка f. (also pl. сто́ките)	goods, merchandise
съществу́вам	to exist
търго́вец m.pl.търго́вци	merchant
търгови́я f.	business, trade, commerce
Министерство на търгови́ята	Department of Commerce
търгу́вам	to trade, to do (carry on, transact) business (a trade)
търгу́ване n.	trade, trading, (doing) business
управле́ние /на страна́/ n.	government, administration
фи́рма f.	firm
ча́стен, ча́стна, о,и	private
шлеп m.pl. шле́пове	barge
Япо́ния f.	Japan
я́сно adv.	clear, clearly

Djebel
DIPLOMATE
OPE
VIRGINIA
FEMINA
Arda

Български тютюн и цигари за износ

СЕДЕМДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 72

LESSON 72

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Passive Voice - Imperfect Tense

2. Hearsay Form - Imperfect Passive

1.

Иван често канеше Радка тогава.
Радка тогава беше/бе/ често канена
от Иван.

Иван често канеше Радка тогава.	Радка тогава беше/бе/ често канена от Иван.
Радка беше/бе/ ли канена често от Иван?	и т. н.

Кого канеше Иван често?
От кого беше/бе/ канена Радка често?
Кой бе/беше/ често канен от Иван?
Кой канеше често Радка?

Иван често канеше това момиче тогава.
студентите
Христо

и т. н.

Иван често ме канеше тогава.
те
ви
ни
ги
го
я

Всички четяха много тази книга тогава.
този роман
това списание
тези вестници

Превозваха стоките с шлепове.
Внасяха тази стока от Русия.
Изнасяха гроздето за Русия?
стоката
стоките

LESSON 72

Товареха гроздето на камиони.
тази стока
стоките
фасула

Доставяха стоките от Източна Германия.
Купуваха ......
Поръчваха .....
Складираха стоката в различни складове.
стоките

Винаги застраховаха стоките тогава.
Министърът на търговията разрешаваше тогава вноса и износа на стоките.

Тя често ме посещаваше тогава.
те
го
ни
ви
ги
момичето

Той я викаше по телефона всеки ден.

Морските вълни миеха плажа.
Майката миеше детето всяка сутрин.
децата
пода
кухнята

Студентите пееха често тази песен.
тези песни

2.

Всички четяха вестника.
Вестникът се четеше от всички.

Всички четяха вестника.
Вестникът се четеше от всички.

Вестникът четеше ли се от всички?
От кого се четеше вестникът?
Какво се четеше от всички?
и т. н.

списанието, тази книга, тези списания, този роман и т. н.

LESSON 72

Студентите учеха разговора на урока наизуст тогава.

Той често пееше тази песен.
тези песни

Много търсеха работници тогава.
Те пишеха домашната работа всеки ден.
Изнасяха тази стока за Русия
стоките

Поръчваха стоките от Германия
стоката

внасяха, доставяха, купуваха

Товареха я на шлепове.
ги параходи

3.

Тя беше/бе/ често канена от Стоян.
Разправят, че тя била често канена от Стоян.

Тя беше/бе/ често канена от Стоян.

Тя беше ли често канена от Стоян?

аз, ти, той, ние, вие,
Вие, те, момичето,
момчето, братовчедка ми

и т. н.

Разправят, че тя била често канена от Стоян.

Разправят, че .....
Казват,че ......
Казаха ми, че ......
Чувам, че ....
Чух, че ......
Била канена.....

и т. н.

Кой беше често канен от Стоян?

От кого бе канена тя?
аз
ти
те
ние
вие
това момиче, това момче

С влак ли бяха превозвани стоките
тогава?
С какво беше превозвана стоката
тогава?
Гроздето беше ли товарено на шлепове
тогава?
Къде бяха складирани стоките /стоката,
гроздето/ тогава?
От кого бяха извършвани вносът и износът
на България преди 9 септ. 1944 год.?
Откъде бяха доставяни по-рано стоките,
които днес не се намират на българския пазар?
Само от българското правителство ли беше
извършван износ на различни стоки преди
9 септ. 1944 год?
От кои страни бяха внасяни стоки в България
преди 9 септ. 1944 год?
Тази книга беше ли много четена по-рано?

А този роман? ... А това списание? ....
А тези списания? ....

От кого бях посещаван често по-рано?
А ти? ... А те? .... А тя? ...
А ние? .. А вие? .. А момичето? ...

и т. н.

От кого бе викан ти по телефона всяка
вечер миналия месец?

А тя? ... А те? ... и т. н.

4.

Този вестник се четеше от всички тогава.
Чух, че този вестник се четял от всички
тогава.

Този вестник се четеше от всички
тогава.
От кого се четеше този вестник тогава.

този роман, това списание, тези
вестници и т. н.

Чух, че този вестник се четял от всички тогава.
Чух, че .....
Разправят, че ......
Казаха ми, че ....
Четял се, ...

и т. н.

Как се превозваше гроздето по-рано?

стоките, стоката, този материал,
циментът

От коя страна се внасяше тази стока
тогава?

А другите стоки? .... А гроздете?

За кои страни се изнасяха българските
стоки?
От /с/ кого се заместяха българските
търговци след 9 септ. 1944 год.?
Учеше ли се разговорът на всеки урок
наизуст от студентите тогава?

и т. н.

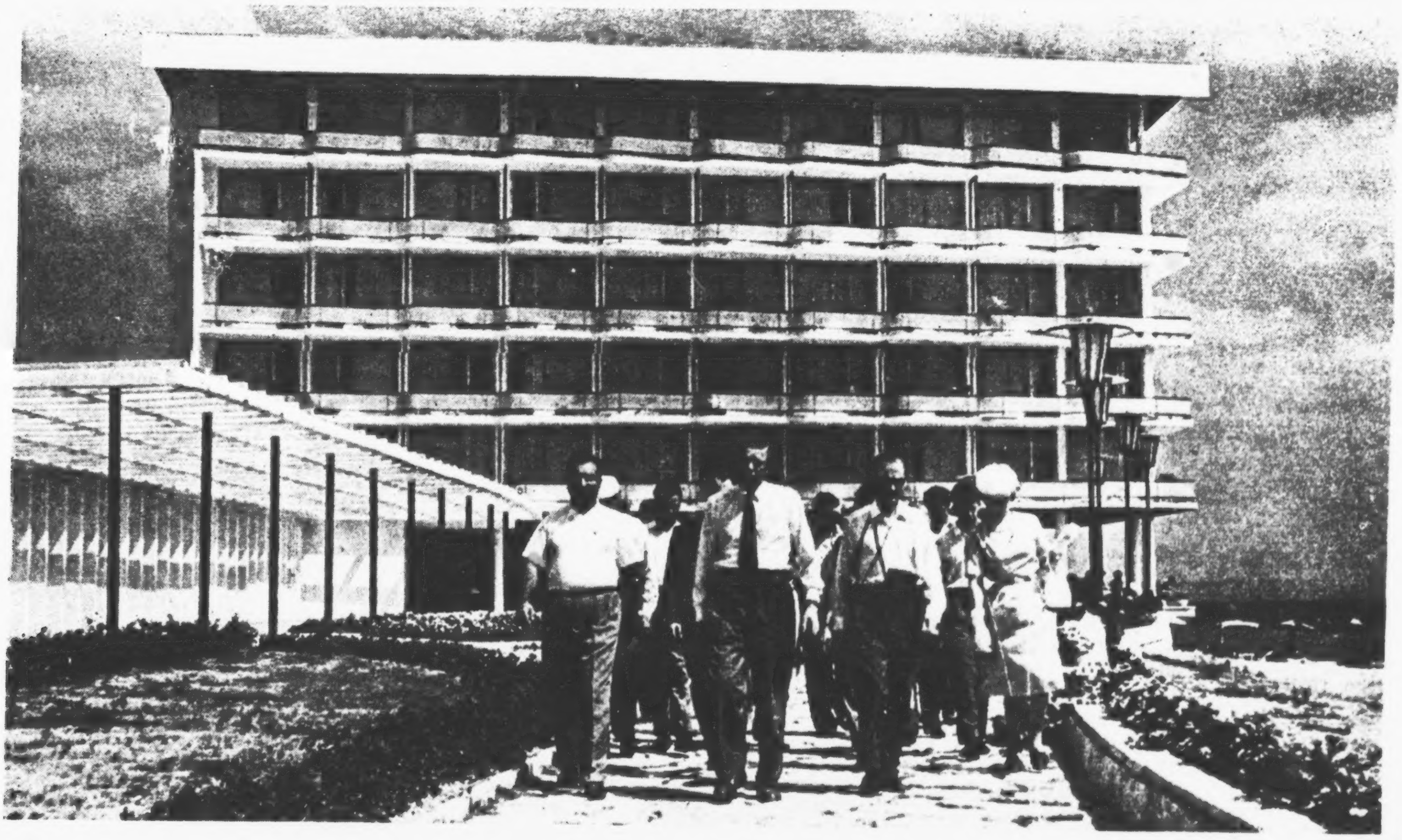

Курортисти в гр. Несебър

LESSON 72

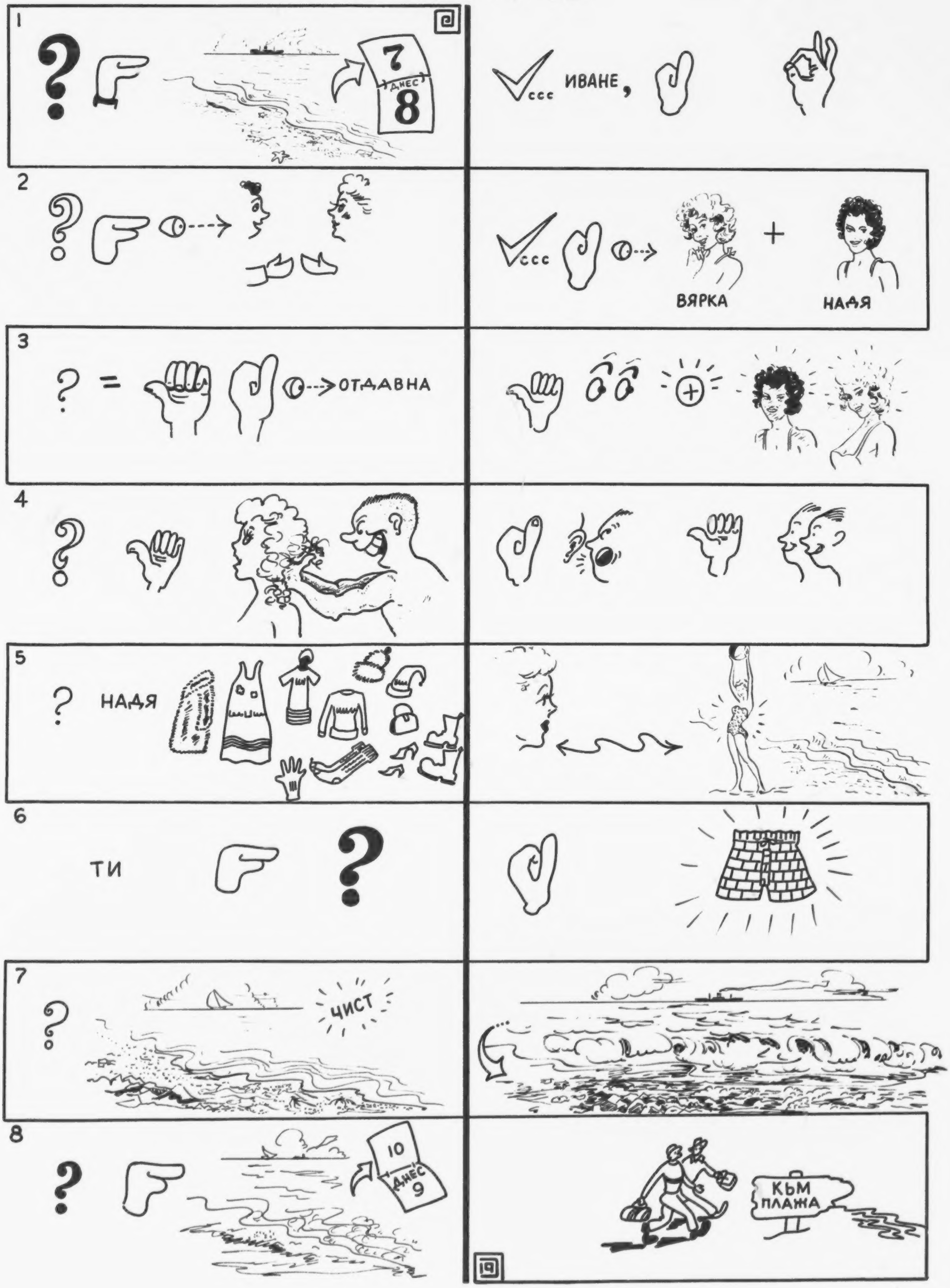
1
7
ДНЕС
8
ИВАНЕ,
2
ВЯРКА
+
НАДЯ
3
=
ОТДАВНА
4
5
НАДЯ
6
ТИ
7
ЧИСТ
8
10
ДНЕС
9
КЪМ ПЛАЖА
19

УРОК 72 - РАЗГОВОР

НА ВАРНЕНСКИЯ ПЛАЖ

Ива́н:
Пе́тко:

- Пе́тко, бе́ше ли на пла́жа вче́ра?
- Да, Ива́не. Мно́го ху́баво прека́рах.

- Видя́ ли ня́кого от позна́тите ни?
- Да, видя́х Вя́рка и На́дя.

- Какво́ пра́вят те? Отда́вна не съм ги ви́ждал.
- Изгле́ждат великоле́пно. Чуде́сен тен и́мат.

- Пак ли бя́ха зака́чани от младе́жи?
- И то́зи път били́ смуща́вани от два́ма младе́жи.

- Как бе́ше обле́чена На́дя?
- Обле́чена бе в ху́бав бански костю́м.

- Ти как бе́ше обле́чен?
- Бях ту́рнал но́вите си ба́нски гаще́та.

- Пя́съкът бе́ше ли чист?
- Бли́зо до вода́та бе́ше мно́го чист, поне́же се ми́еше от мо́рските вълни́.

- Искаш ли да оти́дем у́тре на пла́жа?
- Да оти́дем, Ива́не.

На плажа

LESSON 72

ГРАМАТИКА

I. PASSIVE VOICE - IMPERFECT TENSE

1. Participial Passive

The imperfect tense of the participial passive is made up of the imperfect tense forms of "СЪМ" and of the past passive participle of a transitive verb.

Аз бях че́сто ка́нен от студе́нтите.	I was often invited by the students.
Те бя́ха зака́чани он два́ма младе́жи.	They were teased by two young men.
Дома́шната ра́бота бе́ше /бе/ пи́сана редо́вно.	The homework was written regularly.
Дете́то бе /бе́ше/ ми́то от ма́йка си вся́ка су́трин.	The child was washed by his mother every morning.
Та́зи кни́га тога́ва бе /бе́ше/ мно́го че́тена от вси́чки.	The book was then read a lot by all.
Те ни́кога не бя́ха смуща́вани от ни́кого.	They were never disturbed by anyone.
Пя́съкът бе /бе́ше/ мит от мо́рските вълни́.	The sand was washed by the sea waves.
Ние бя́хме че́сто посеща́вани от тях.	We were often invited by them.

---

* note: ако бъ́дех пока́нен = if I was (had been) invited.

LESSON 72

2. Reflexive Passive

It is made up of the imperfect tense of a transitive verb and of the reflexive particle CE.

Ве́стникът оби́кнове́но се чете́ше от вси́чки.	The newspaper was sually read by all.
Списа́нията се четя́ха обикнове́но от вси́чки.	The magazines were usually read by all.
Пя́съкът се ми́еше че́сто от мо́рските вълни́.	The sand was often washed by the sea waves.
Сто́ките се вна́сяха от Ита́лия по́-ра́но.	The goods were imported from Italy before.

II. HEARSAY FORM - IMPERFECT TENSE*

1. Participial Passive**

Ка́зват,че съм бил ка́нен че́сто от студе́нтите.	They say that I was often invited by the students.
Бил си посеща́ван че́сто от та́зи жена́.	(I hear) You were often visited by this woman.
Тя била́ че́сто ви́кана по телефо́на от не́го.	(They say) She was often called on the phone by him.
Сто́ките били́ поня́кога складира́ни в Ру́се.	The goods sometimes were stored in Russe.
Разпра́вят, че моми́чето било́ че́сто закача́но от младе́жи.	They say that the girld was often teased by young men.
Две́те госпо́жици били́ смуща́вани от младе́жи, кога́то били́ на пла́жа.	The two young women were bothered by youths when they were at the beach (so I hear).

---

* Note: See Vol. VI, pp.81-84.
** See p. 118 of this volume.

LESSON 72

2.Reflexive Passive

Ка́зват че ве́стникът се четя́л от вси́чки по-ра́но.	They say that the newspaper was read by all before.
Чух, че те́зи ве́стници се мно́го чете́ли по́-ра́но.	I heard that these newspapers were read a lot before.
Разпра́вят, че пя́съкът се ми́ел от мо́рските вълни́.	They say that the sand was washed by the sea waves.
Чух, че храна́та, коя́та се серви́рала в рестора́нтите, била́ мно́го вку́сна.	I heard that the food which was served at the restaurants was very tasty.
Писма́та се пи́шели от не́я през ця́лото вре́ме.	(They say) The letters were written by her all the time.
Те́зи пе́сни че́сто се пе́ели от бъ́лгарските студе́нти.	These songs were often sung by the Bulgarian students.
По́дът на обще́ствените ба́ни се ца́пал мно́го от посети́телите.	The floor of the public baths was dirtied a great deal by the visitors.

Град Несебър

LESSON 72

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Passive Voice - Impervect Tense

2. Hearsay Form - Imperfect Tense

1.

Младежи закачаха Надя вчера. момичето момичетата	Надя беше закачана от младежи вчера.
Ти беше ли закачана от младежи вчера?	Да, ... Не, ...
А Вярка? .... А Вие двете? ... А Надя и Мария? ... А аз? ... А ние? ..... и т. н.	и т. н.

Децата ме смущаваха много вчера?
го
ни
те
ги
ви
я

2.

Децата смущаваха ли Ви много?	Да, аз бях много смущаван от децата. Не, ...
А него? ... А нея? ... А тях? ...А тебе? .... и т. н.	

Този младеш закачаше ли
това момиче?
тази жена
тези госпожици

Майка им обличаше ли ги сутрин?
му го
й я
ти те
Ви ви
ни ни
ми ме

Миеше ли Ви теляк, когато отивахте на баня?

А него? .... А тях? ... А мен? ..

Много ли чужденци посещаваха Варна по-рано?

Радка ли нареждаше масата по-рано?
прибраше
переше дрехите
гладеше сакото
къпеше детето
завеждаше децата на училище
довеждаше от

3.

Всички ли четяха тази книга?	Да, тази книга се четеше от всички. Не, ...

Всички ли четяха тези списания?
Много ли чужденци посещаваха Варна по-рано?
Морските вълни миеха ли пясъка?
Студентите учеха ли разговора наизуст по-рано?
Как превозваха стоките тогава?
За кои страни изнасяха гроздето преди 9 септ. 1944 год?
Кои страни внасяха различни стоки в България тогава?
С какво превозваха стоките?

На какво товареха стоките обикновено?
Каква беше храната, която сервираха
в варненските ресторанти?
Посещаваха ли много курортисти Варна?
Препълваха ли игралното казино?
Танцуваха ли до късно из нощните
заведения?

Радка ли нареждаше масата по рано?
переше дрехите
гладеше сакото на баща си
завеждаше децата на училище ,
довеждаше дъцата от училище.

4.

Надя и Вярка бяха ли смущавани от
младежи?

Били смущавани от младежи.
Казаха ми, че ......
Разправят, че .....

и т. н.

Беше ли закачана Надя от младежи?
момичето
двете приятелки
тази жена
тези госпожици.

Ти беше ли мит от теляк всеки път, когато
отиваше на баня?

А той? ... А те? ... А Вие? ...

От кого беше четена тази книга?

А тези роман?... вестник, списание,
вестници .... и т. н.

От кого бяха завеждани децата на кино?
От кого бяха довеждани децата от училище?

Кой беше често посещаван от студентите?

А той? ... А тя? ... А те? ...
А момичето? ... А аз? ... А ти? ..
А ние? ... А вие? ... и т. н.

Как бяха превозвани стоките по-рано?

А гроздето? .. А другата стока? ...

За кои страни обикновено бяха изнасяни българските стоки преди 9 септ. 1944 год?
От кои страни бяха внасяни различни стоки тогава?

и т. н.

5.

Търсят ли се много работници?	Разправят, че се търсели? Чух, че ...... и т. н.

Посещаваше ли се Варна от много чужденци по-рано?
Сервираше ли се хубава храна във варненските расторанти тогава?
За кои страни се изнасяха стоките тогава?
От кои страни се внасяха те обикновено?
Препълваше ли се игралното казино?
Танцуваше ли се до късно?
Много ли се четеше тази книга?
този роман
това списание
тези книги

и т. н.

LESSON 72

ЧЕТИВО

По българското черноморско крайбрежие има много плажове. Най-хубавият, модерен и голям плаж се намира в гр. Варна.Хиляди курортисти посещават този град през лятото, за да използват хубавото слънце,чистия плаж и топлата вода на морето.

В миналото плажът на Варна беше посещаван много и от чужденци. Те оставаха възхитени от него.

Животът във Варна не беше скъп. Наемите на стаите, които се даваха под наем, не бяха много високи. Храната, която се сервираше в ресторантите, беше не само хубава, но и евтина.

Нощният живот пък по нищо не отстъпваше на най-прочутите европейски курорти на Ривиерата. Игралното казино почти винаги беше препълнено с хора, които играеха на карти, на рулетка или нещо друго. Курортистите се веселяха и танцуваха до късно из нощните заведения. Въпреки всичко това любимото място на всички беше Морската градина, в която имаше най-разнообразни цветя и дървета.

Българите се гордееха с Варна и я наричаха "Царицата на Черно море".

Понастоящем Варна също така се посещава от много чужденци, но почти всички са от страните зад "Желязната завеса".

Черноморски плаж

LESSON 72

ПРЕВОД

- Ivan, did you go to Vitosha last Sunday?
- No, I didn't.

- Who did?
- Stoyan did. I met him yesterday and he told me that they had a wonderful time up in the mountains.

- What else did he tell you?
- They left before sunrise on Sunday. They passed through Boyana at 6 o'clock. They reached the lodge "Meadow " at a quarter to eleven. His sister was very tired. They stayed there for half an hour. They had a bite and drank some tea. While they were eating and drinking, they were listening to the radio. Then they went to the metereological station. His cousing Peter had never been there. He wanted to look the station over. While they were looking over the sation, it started to rain. But it rained only for a short while. When the rain stopped, they returned to the lodge. They met there some friends. They danced and sang.

- Well it seems they really had a good time.
- Of course. Stoyan told me that they'd go on a trip in the mountains again next Sunday.

- Will Radka accompany them this time?
- He says she will.

- And Peter?
- According to Stoyan he won't go. He'll have to stay home because he has to study for his final examination at the University.

LESSON 72

ВЪПРОСИ

1. Къде бил Петко вчера?
2. Кого видял той на плажа?
3. Как изглеждали Вярка и Надя?
4. Какъв ден имали?
5. Пак ли били закачани от младежи?
6. Как била облечена Надя?
7. Как бил облечен Петко?
8. Защо пясъкът бил много чист?
9. Къде щели да отиват утре двамата приятели?
10. Къде има много плажове в България?
11. Какъв е плажът в град Варна?
12. От кого се посещава Варна през лятото?
13. Защо този град е посещаван от хиляди курсисти всяко лято?
14. От кого бе посещаван плажът на Варна в миналото?
15. Чужденците оставаха ли възхитени от плажа на Варна?
16. Какви бяха наемите на стаите?
17. Каква беше храната която се сервираше в ресторантите?
18. Какъв беше нощният живот във Варна?
19. Какво правеха курортистите до късно през нощта?
20. Какво правеха посетителите на игралното казино?

21. Кое беше любимото място на всички?

22. Защо Морската градина беше любимото място на всички?

23. Как наричаха българите град Варна?

24. Защо българите наричаха Варна "Царицата на Черно море"?

25. От кого се посещава Варна понастоящем?

Към плажа.....
....на плажа

LESSON 72

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Change the following sentences from the active to the passive voice:

1. Надя ми каза, че един младеж ги закачал, когато били на плажа.
2. Майката обличаше детето всяка сутрин.
3. Тя ме посещавала често.
4. Студентите често пееха тези български песни.

Част II.

Change from participial to reflexive passive:

1. Хубава храна беше сервирана във варненските ресторанти.
2. Тези книги бяха много четени от всички.
3. Стоките били изнасяни за Русия.
4. Стоката беше товарена на шлепове по-рано.

Част III.

Разправете за Варна!

LESSON 72

РЕЧНИК

ба́нски, а,о,и /adj. of ба́ня/	
ба́нски костю́м	bathing suit
ба́нски гащéта	(bathing) trunks
ва́рненски, а,о,и	of or pertaining to Varna
възхитéн, а,о,и	delighted, enraptured
оста́вам възхитéн от	to be enraptured by
гащéта pl.	shorts
ба́нски гащéта	trunks
гордéя се /с/,ée се	to be proud (of)
гордя́х се	
желéзен, желя́зна, желя́зно, желéзни	iron, of iron
Желя́зната завеса	the Iron Curtain
зака́чам	1. to hang up 2. to tease; to molest (usually the fair sex)
закача́, и́,и́х	
кази́но n.	casino,gambling house
курорти́ст m.	visitor (of a resort), vacationist (at a resort)
люби́м, а,о,и	favorite; dear; beloved
ми́нало n.	past
в ми́налото	in the past
младéж m.	young man, juvenile
на́ем m.	rent
да́вам под на́ем	to let (for rent), to lease
	to rent
отстъ́пвам	to go (fall) back, to retreat;
отстъ́пя,и,их	to yield, to give in
отстъ́пвам на	to be inferior to
по ни́що не отстъ́пваше на	(it) was in no way inferior to..
понастоя́щем adv.	nowadays, at present
прочу́т, а,о,и	famous
Ривиéрата f.	the Riviera
рулéтка f.	roulette
игра́я на рулéтка	to play the roulette
серви́рам	to serve (food, drinks etc.)
смуща́вам	to disturb, to bother, to trouble
смутя́, и́,и́х	
тен m.	complexion, tan
цари́ца f.	queen
цвéте n.pl. цветя́, цветя́та	flower
Чéрно морé	the Black Sea
черномóрски, а,о,и	pertaining to, situated on or near the Black Sea.
чудéсен, сна, о,и	wonderful

LESSON 72

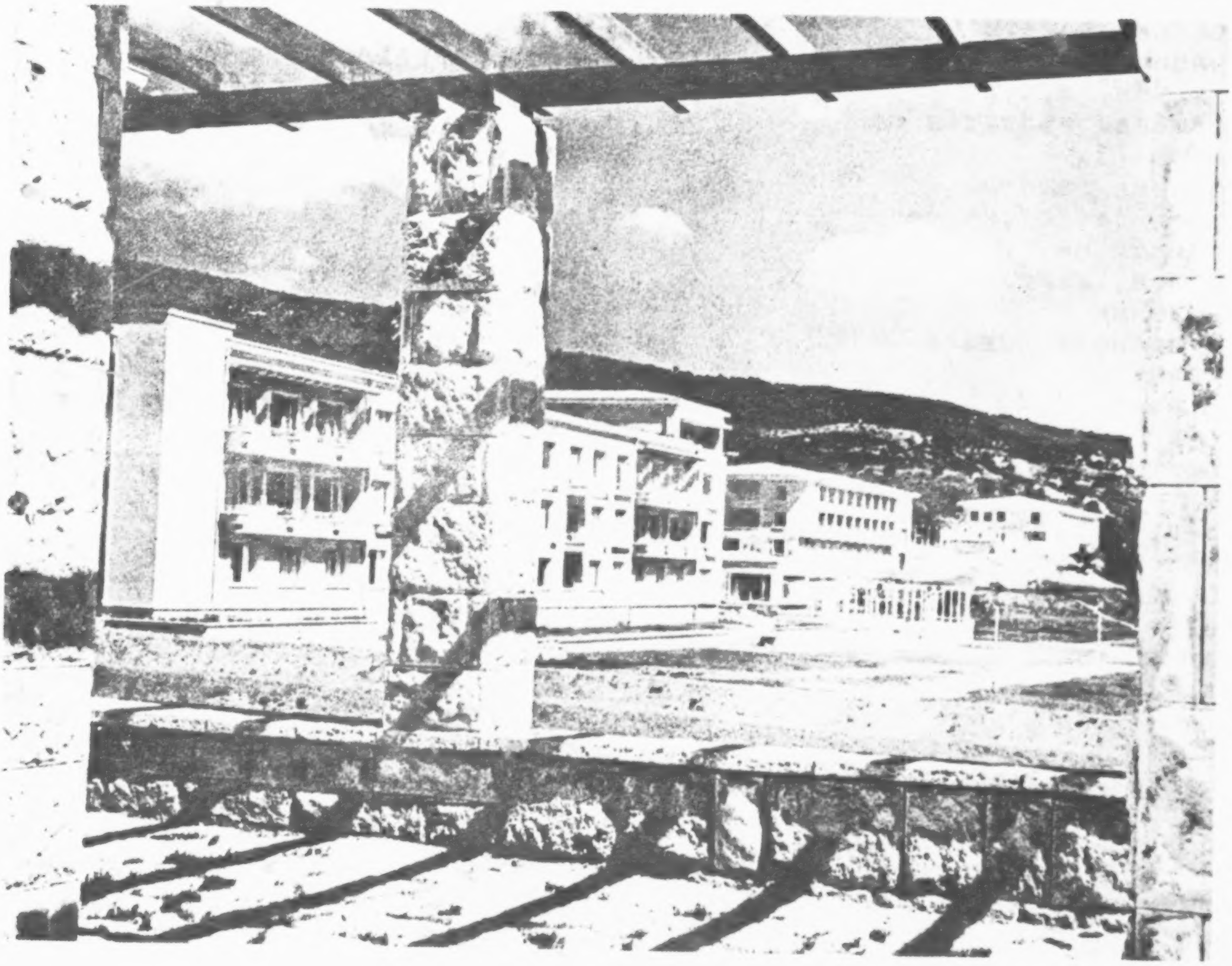

Златните пясъци - хотели

СЕДЕМДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 73

Занятията от летния период са в своя разгар. По учебните полета, на полигоните и стрелбищата се кове бойното майсторство. Бойците затвърдяват своите бойни навици, командирите се учат да организират и управляват боя при сложни и трудни условия. *На снимката:* тежкокартечният взвод на старши лейтенант Д. Тодоров осигурява атаката на настъпващата пехота.

Снимка *А. Сав*

LESSON 73

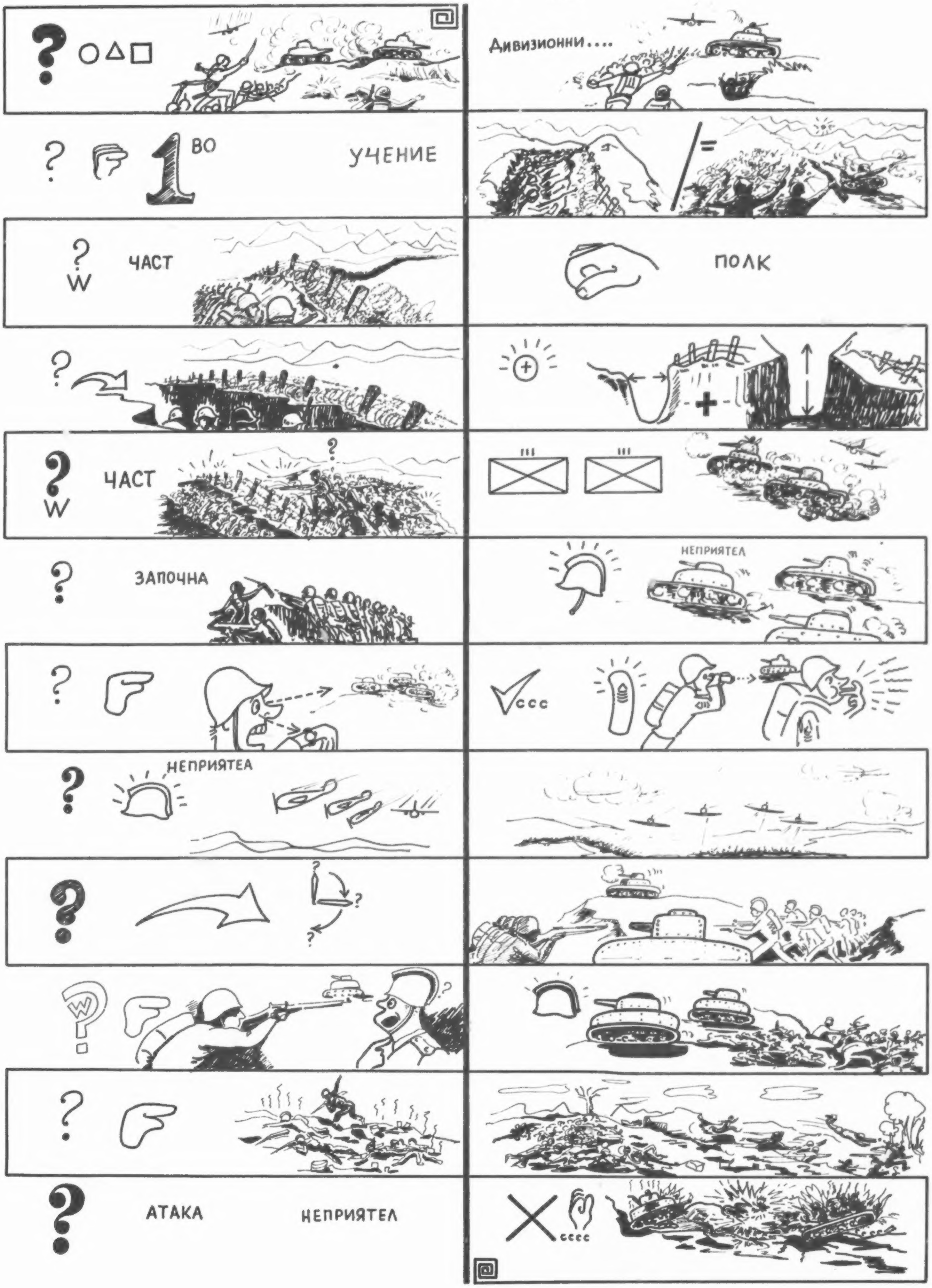
Дивизионни....
1во
УЧЕНИЕ
ЧАСТ
ПОЛК
ЧАСТ
ЗАПОЧНА
НЕПРИЯТЕЛ
НЕПРИЯТЕЛ
АТАКА
НЕПРИЯТЕЛ

УРОК 73 - РАЗГОВОР

НА БОЙНИ УЧЕНИЯ

Иван:
Георги:

- Какви́ бо́йни уче́ния пра́вихте?
- Дивизио́нни уче́ния.

- Какво́ бе́ше пъ́рвото ви уче́ние?
- Отбра́на и ата́ка на хълми́ста ме́стност.

- Коя́ част бе́ше в отбра́на?
- На́шият полк.

- Как се бя́хте окопа́ли?
- Мно́го добре́. Имахме те́сни и дълбо́ки око́пи.

- Коя́ част ви атаку́ва?
- Дру́гите два по́лка на диви́зията за́едно с та́нкове и самоле́ти.

- Как запо́чна ата́ката?
- На́й-напре́д неприя́телски та́нкове запо́чнаха да напре́дват.

- Откри́хте ли ги навре́ме?
- Да, еди́н сержа́нт наблюда́ваше с бино́къл и щом ги видя́, да́де та́нкова трево́га.

- Неприя́телските самоле́ти не ви ли обстре́лваха?
- Лете́йки ни́зко, те обстре́лваха на́шите око́пи с карте́чен о́гън.

- Какво́ ста́на по́сле?
- Неприя́телските та́нкове напре́дваха. Ние стре́ляхме по стрелци́те, които ги придружа́ваха.

- Защо́ по тях?
- За да лиши́м та́нковете от подкре́пата им.

- Унищожи́хте ли стрелци́те?
- Част от тях унищожи́хме. Дру́гите прину́дихме да зале́гнат.

- Успя́ ли ата́ката на проти́вника?
- Не. Успя́хме да го спрем и да унищожи́м голя́ма част от та́нковете му.

LESSON 73

ЧЕТИВО

Офицерите и сержантите в пехотата обучават най-напред младите войници в единично обучение. След това частите произвеждат подготвителни и бойни учения с отделение, взвод, рота, батальон, полк, дивизия и пр. При тези занятия войниците се подготвят да използуват различни бойни средства за унищожаване и на неприятелски танкове.

Нашата дивизия тази есен бе на дивизионни учения. Тя отиде с камиони в района на село Хитрово. Полкът ни бе в отбрана западно от селото. Другите два полка на дивизията ни трябваше да ни атакуват от север. Те имаха много танкове и самолети.

Ние се бяхме окопали много добре. Имахме тесни и дълбоки окопи, от които наблюдавахме много добре местността пред нас.

Двата полка започнаха да ни атакуват. Техните танкове започнаха да напредват в 1 часа следобед. Пръв ги забеляза един сержант от нашата рота, който наблюдаваше с бинокъл. Веднага даде танкова тревога. Артилерията ни започна да стреля по танковете. Наскоро след това се явиха и самолетите им. Те нападнаха нашите окопи с бомби и картечен огън.

В същото време танковете им напредваха към нашите окопи. Много стрелци ги придружаваха. Ние стреляхме по тях с пушки и картечници. Принудихме ги да залегнат. Танковете им останаха сами. Нямаха вече подкрепата на стрелците си. Въпреки това те продължаваха да напредват. Но това бе за кратко време. Ние успяхме да унищожим голяма част от танковете и да спрем атаката на противника.

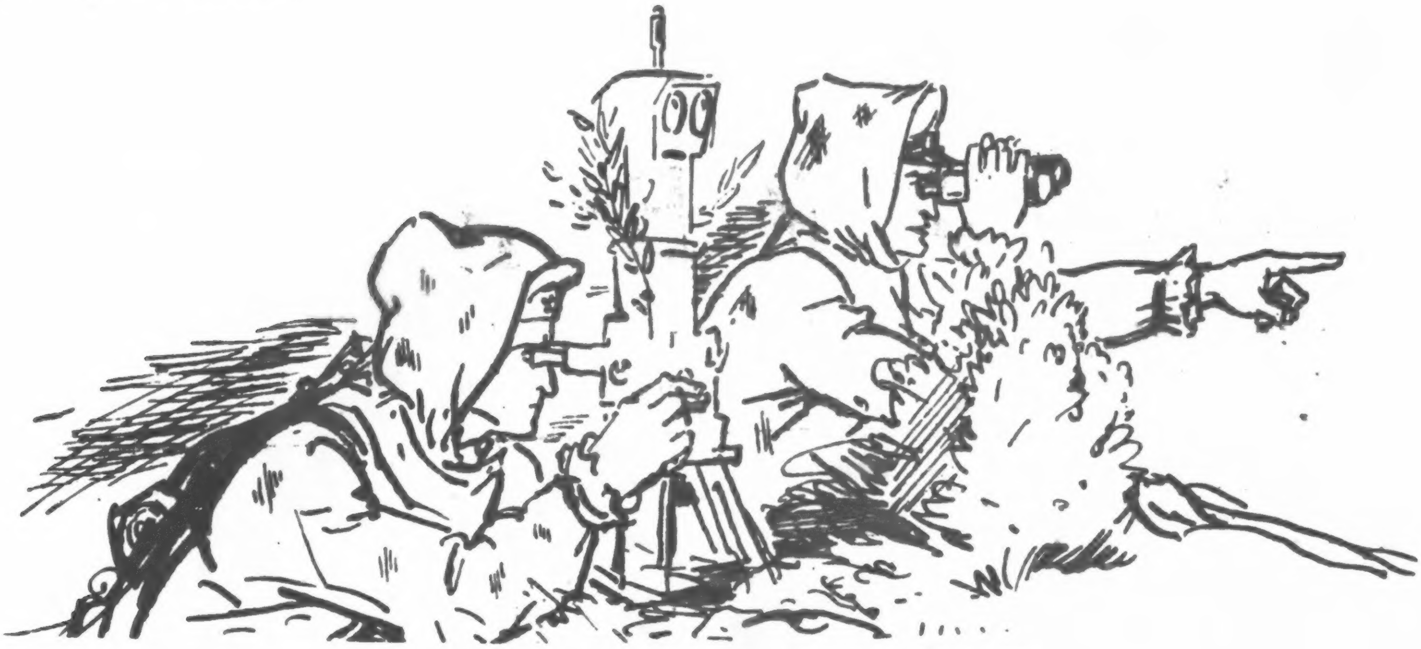

Пръв ги забеляза един сержант

LESSON 73

ПРЕВОД

- I heard that you've sold your house.
- I haven't sold it yet. I want to sell it at the right price.

- How much do you want for the house?
- I want forty thousand leva.

- Mireffs wanted to buy it, didn't they?
- Yes, they did. But they wanted to give me only thirty thousand for the house.

- How much are they giving you now?
- Thirty-five thousand if I give them the furniture too.

- Are you going to sell it to them at that price?
- I don't know. I have to think about it.

- Don't sell it. Sell the little house at the corner. It is yours isn't it?
- Of course, it is mine. Don't ask me such silly questions.
- I never ask silly questions, my friend.

- Don't be angry! Let's stop at this tavern and have a beer.
- I don't feel like drinking beer at this moment. But don't you feel like eating something?

- I have already eaten. I ate two pork chops and beans just a little while ago. I always eat before one o'clock because I seldom have breakfast. I used to eat for breakfast: eggs, cheese, milk, bread etc. but I got very fat. I get fat very easily. And I don't want to put on weight again.

- There is a dancing party at Georgi's this afternoon. Let's go there then.
- Is Nadya, that pretty girl I met at the beach yesterday, going to be there?

- I suppose so.
- Let's get a taxi then, I don't have much time, but I want to see her again.

LESSON 73

ВЪПРОСИ

1. От кого се обучават младите войници в единично обучение?

2. С какво обучават най-напред офицерите и сержантите младите войници?

3. Какво произвеждат частите след това?

4. За какво ще се подготвят младите войници при тези занятия?

5. На какви учения бе нашата дивизия тази есен?

6. Къде отиде нашата дивизия, за да проведе дивизионните учения?

7. Къде бе в отбрана полкът ни?

8. Кои трябваше да ни атакува от север?

9. Кой полкове имаха много танкове и самолети?

10. Как се бяхме окопали ние?

11. Какви бяха нашите окопи?

12. Какво можехме да наблюдаваме от окопите ни?

13. От кого бяхме атакувани?

14. Кога започнаха да напредват танковете на другите два полка?

15. Кой забеляза пръв напредващите танкове?

16. С какво наблюдаваше сержантът местността пред нас?

17. Какво направи сержантът, щом забеляза напредващите танкове?

18. Кой започна да стреля по танковете?

19. Какво се яви наскоро след това?

20. С какво нападнаха самолетите нашите окопи?

21. От кого бяха придружавани танковете?

22. С какво стреляхме по стрелците?

23. Защо стреляхме по стрелците с пушки и картечници?

24. Танковете продължаваха ли да напредват без подкрепата на стрелците?

25. Как успяхме да спрем атаката на противника?

Танкистите с командир младши сержант Яков, мерач редник Арнаудов, водач редник Адамичин и пълначът ефрейтор Петков зареждат танка с боеприпаси за предстоящата бойна стрелба

Снимка *В. Иванов*

LESSON 73

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Разправете за бойните учения, които произвела дивизията, в която бил наш Георги!

Част II.

Отговорете на въпросите 16 - 26!

Отличният гранатометен разчет на младши сержант Г. Дучев води огън по „противникови" танкове
Снимка *А. Савов*

LESSON 73

РАЗПИТ

1. What is your name and rank?
2. Сержáнт Вýто Въ́лков.

3. What is your unit?
4. От трéти взвод, пъ́рва рóта, пъ́рви батальóн
на 15-ти тáнков полк.

5. What is your duty in the 3rd platoon?
6. Аз съм взвóдният сержáнт?

7. What kind of tanḱs do you have in your regiment?
8. Ни́е и́маме срéдни тáнкове, въоръжéни с 90 мм.
/милиметрóви/ оръ́дия.

9. How many tanks do you have in your platoon?
10. Три тáнка.

11. How many men are in a tank crew?
12. Екипáжът на тáнка се състой от 5 дýши.

13. What are their duties?
14. Тáнков команди́р, мерáч, водáч на танк, помóщник водáч, кóйто е и прéден картечáр и пълнáч.

15. What was your mission when you were captured?
16. Мóят взвод и 2-ри взвод от нáшата рóта тря́бваше
да подкрепя́т пехóтата през врéме на атáката.

17. How many infantry troops were you supporting in this attack?
18. Еди́н батальóн.

19. What type of artillery fire was to be used.
20. 120 мм. гáубици и 120 мм.морти́ри.

LESSON 73

РАЗПИТ

1. Как се ка́звате и какъ́в чин и́мате?
2. Sergeant Vuto Valkov.

3. От коя́ част сте?
4. 3rd Platoon, 1st Company, 1st Battalion 15th Tank Regiment.

5. Каква́ е длъжността́ Ви в 3-и взвод?
6. I'm the Platoon Sergeant.

7. Какъ́в вид та́нкове и́мате в по́лка си?
8. We have medium tanks with 90 mm guns mounted on them.

9. Ко́лко та́нка и́мате във взво́да си?
10. Three tanks.

11. От ко́лко ду́ши се състои́ екипа́жът на та́нка?
12. There is a total of 5 men in a tank crew.

13. Какви́ са те́хните длъ́жности?
14. Tank commander, gunner, driver, assistant driver and bow gunner and the loader.

15. Каква́ бе́ше зада́чата Ви, кога́то Ви плени́ха?
16. My platoon and the second platoon of our company were to support the infantry during the attack.

17. Ко́лко пехо́тни ча́сти поддъ́ржахте през вре́ме на ата́ката?
18. A battalion.

19. Какъ́в артилери́йски о́гън ще́ше да бъ́де изпо́лзван?
20. 120 mm howitzers and 120 mm mortars.

LESSON 73

РЕЧНИК

ата́ка f.	attack
атаку́вам	to attack
батальо́н m.	battalion
бино́кьл m.pl. -кли	binoculars
взвод m. pl. взво́дове after num. взво́да	platoon
дивизио́нен, дивизио́нна, о,и	division
заля́гам	mil. to lie down
зале́гна, е, ах	in order to take cover
карте́чен, чна,о,и	machine gun
карте́чен огън	machine gun fire
мина́вам /от/	to deprive (of)
мина́, и,их	
напре́двам	to advance
напре́дна, е, ах	
неприя́телски, а,о,и	enemy
ни́ско adv.	low
обстре́лвам	to fire at (on), to shell
обстре́лям	
око́п m.	mil. trench
окопа́вам се	mil. to dig in
окопа́я се, е се, а́х се	
откри́вам	to discover
откри́я, е, их	
подго̀тви́телен, лна, о,и	preparatory, preliminary
подкре́па f.	support
при (indic.time)	during
принужда́вам	to force
принудя, и,их	
проти́вник m.pl. -ици	enemy; opponent
райо́н m.	region, area
в райо́на на	in the vicinity of
се́вер m.	north
от се́вер	from the north
сре́дство n.pl. сре́дства	means
бо́йни сре́дства	weapons
стреле́ц m.pl. стрелци́	rifleman
стре́лям по	to fire at
танк m.pl. та́нкове	mil. tank
та́нков, а,о,и	tank
те́сен, те́сна, о,и	narrow
унищожа́вам	to annihilate, to destroy
унищожа́, и́,и́х	
унищожа́ване	destroying, destruction
хълми́ст, а,о,и	hilly

СЕДЕМДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 74

LESSON 74

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Passive Voice - Past Tense

2. Hearsay Form - Past Passive

1.

Иван покани Радка вчера.
Радка бе /беше, биде/ поканена от Иван вчера.

Иван покани Радка вчера.	Радка бе /беше, биде/ поканена от Иван вчера. и т. н.
От кого бе /беше, биде/ поканена Радка вчера?	
Кой бе /беше, биде/ поканен от Иван вчера?	
Той ме покани. я ни ги те го ви	Аз бях /бидох/ поканен от него.
Кой бе поканен от него? беше биде	Аз бях /бидох/ .... те, ти, тя, вие, ние, той момичето и т. н.
Автомобил блъсна Мария оня ден.	Мария бе /беше, биде/ блъсната от автомобил оня ден.

LESSON 74

Кой бе /беше, биде/ блъснат от автомобил оня ден?	Мария .... аз, те, момичето, един студент, ти, тя, две момчета и т. н.
Студентите изпяха една българска песен?	Една българска песен бе /беше. биде/ изпята /изпяна/ от студентите?
От кого бе изпята една българска песен?	
Колко български песни бяха изпети /изпени/ от студентите?	Една, две, много ....
Ние изпихме виното. ракията, лимонадата, млякото	Виното беше /бе, биде/ изпито от нас.
Кой изпи виното? А ракията? А лимонадата? А млякото? А двете бутилки бира?	Виното бе /беше, биде/ изпито от нас.
Тя върна книгата преди няколко дена?	Книгата бе върната от нея преди няколко дена.
Кой върна книгата? книгите списанието романа	Книгата бе /беше, биде/ .....
Те ни посетиха снощи.	Снощи ние бяхме /бидохме/ посетени от тях.
От кого бяхме посетени снощи? А тя? ... А момичето? ... А той? ... А те? ... А ти? ...	

2.

Двамата младежи изпиха виното.
Виното бе изпито от двамата младежи.
Виното се изпи от двамата младежи.

Двамата младежи изпиха виното.	Виното бе изпито от ..... Виното се изпи от двамата младежи.

От кого бе изпито виното?
От кого се изпи виното?

Разговорът бе научен от студентите наизуст.	Разговорът се научи от студентите наизуст.

Книгата бе прочетена от всички.
Домашната работа бе написана само от двама курсисти.
Много песни бяха изпени /изпети/ от тях.
Стоката бе натоварена на шлепове.
Стоките бяха изнесени за Русия.
Тези стоки бяха внесени от Източна Германия.

и т. н.

3.

Иван бе поканен от Радка на вечеря снощи.
Чух, че Иван бил поканен от Радка на вечеря снощи.

Иван бе /беше, биде/ поканен от Радка на вечеря снощи.	Чух, че Иван бил поканен от ......
Кой бе поканен от Радка на вечеря снощи?	Разправят, че .... Чух, че .... Казаха ми, че ...... Според него ....

аз, ти, той, тя, ние, вие, те, момичето на Христо
и т. н.

Кой бе /беше, биде/ посетен от тази хубава жена миналата нощ?

Разправят, че аз ....
ти
той
ние
вие
те

Колко български песни бяха изпети от студентите?

Чух, че една ......две ......

От кого бе изпито виното?
А ракията?
А двете бутилки бира?
А млякото?

От кого беше върната тази книга?
А тези списания?
А това списание?
А този роман?

и т. н.

4.

Книгата се прочете от всички.
Казват, че книгата се прочела от всички.
Книгата се прочете от всички.

Казват, че ....
Чух, че ....
и т. н.

романът, списанието,
разговорът и четивото

Стоките се продадоха бързо.

стоката, гроздето, фасулът

Урокът се научи добре от студентите.

четивото, тези упражнения,
граматиката

Стоката се натовари на товарен параход.
стоките, гроздето, фасулът
Стоките се внесоха от Германия.
Тези стока се изнесе за Русия.

LESSON 74

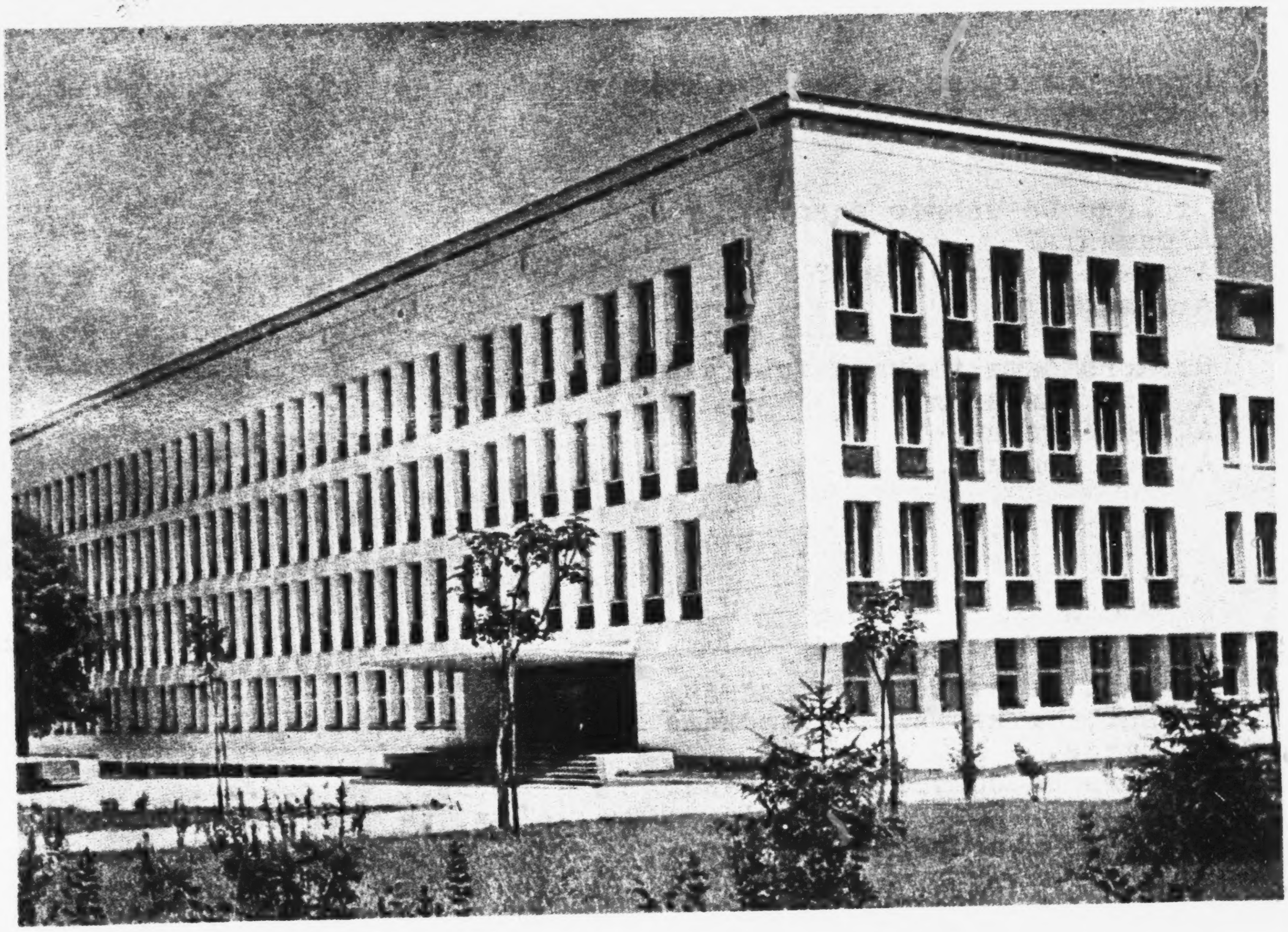

Българска телеграфна агенция /БТА/ в град София

LESSON 74

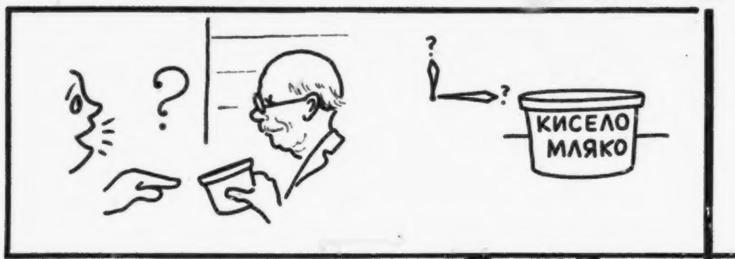
?
КИСЕЛО МЛЯКО

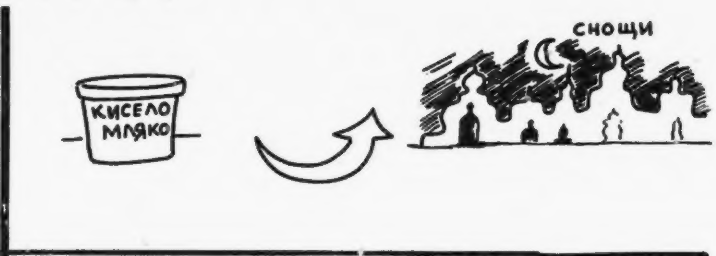
КИСЕЛО МЛЯКО
СНОЩИ

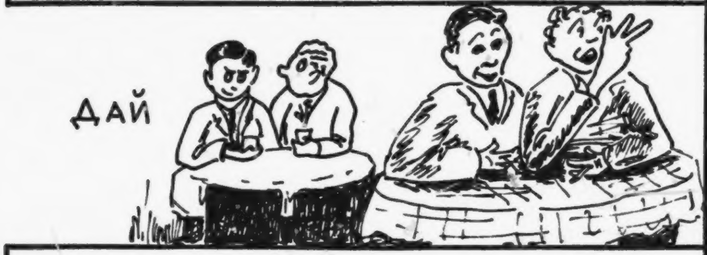
ДАЙ

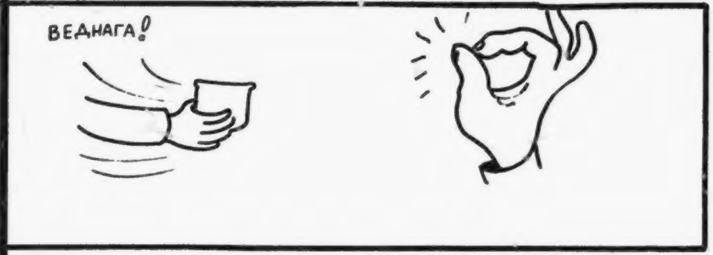
ВЕДНАГА!

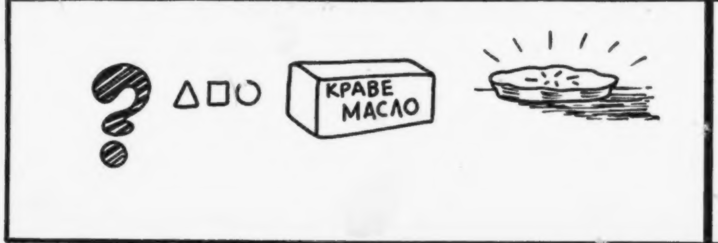
КРАВЕ МАСЛО

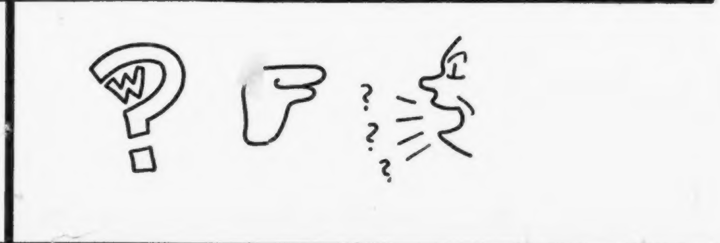

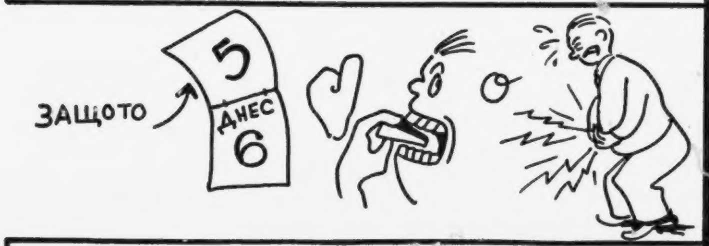
ЗАЩОТО
5
ДНЕС
6

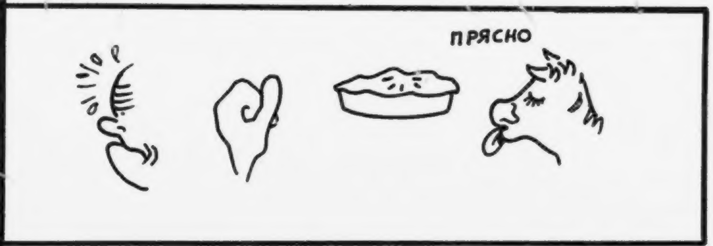
ПРЯСНО

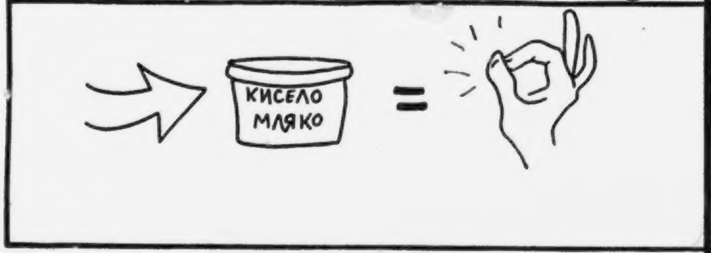
КИСЕЛО МЛЯКО
=

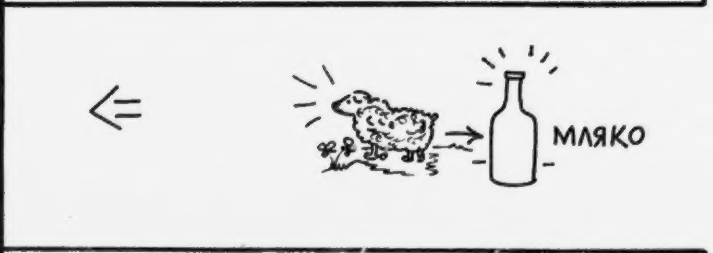
МЛЯКО

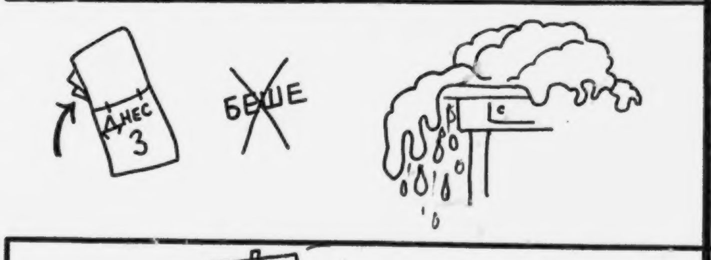
ДНЕС 3
~~БЕШЕ~~

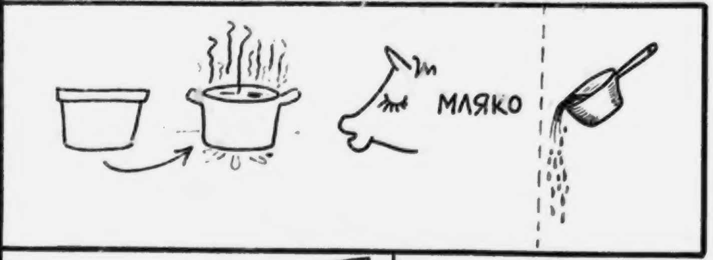
МЛЯКО

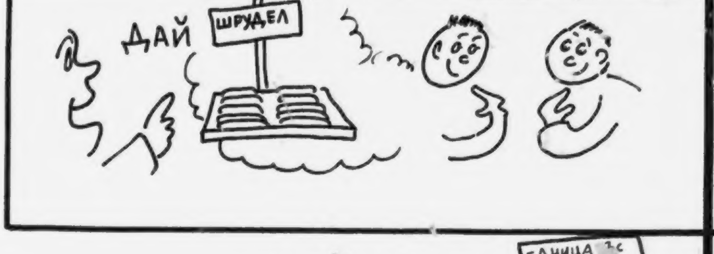
ДАЙ
ШРУДЕЛ

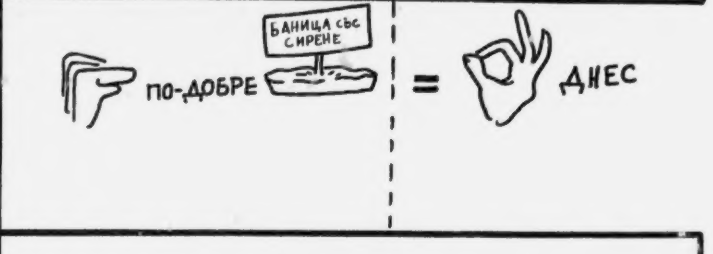
ПО-ДОБРЕ
БАНИЦА СЪС СИРЕНЕ
=
ДНЕС

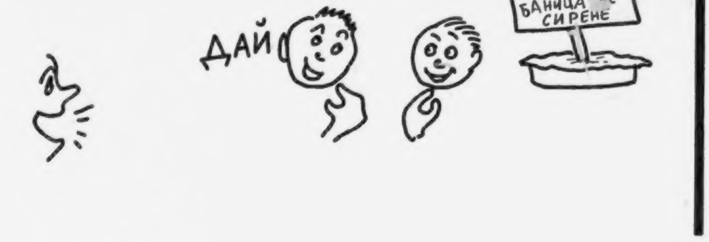
ДАЙ
БАНИЦА СЪС СИРЕНЕ

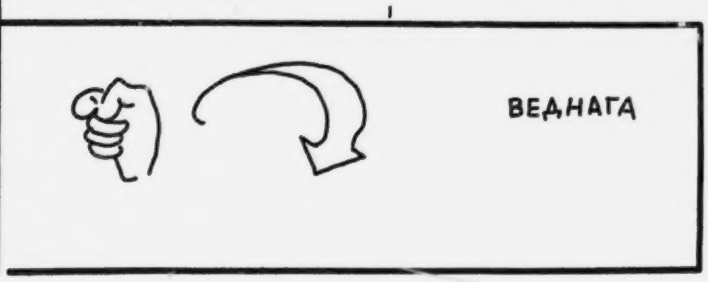
ВЕДНАГА

УРОК 74 - РАЗГОВОР

В МЛЕКАРНИЦАТА

/Друга́рите Гео́рги и Ива́н вли́зат в млека́рницата на бай Стоя́н./

Гео́рги:
Млека́рят:

- Бай Стоя́не, кога́ бе́ше подква́сено ки́селото мля́ко?
- То бе подква́сено сно́щи.

- Дай ни по едно́.
- Ведна́га. Мно́го е ху́баво.

/Бай Стоя́н но́си мля́кото./

- Бай Стоя́не, с какво́ ма́сло е напра́вена ба́ницата?
- Защо́ пи́таш?

- Защо́то за́вчера я́дох ба́ница, та по́сле ме боля́ стома́хът.
- Не се безпоко́й. Ви́наги я пра́вя са́мо с пря́сно кра́ве масло́.

- Ки́селото мля́ко е чуде́сно.
- Приго́твено е от о́вче мля́ко.

- Онзи ден не бе́ше така́ гъ́сто.
- Приго́твено бе от кра́ве мля́ко. То е по́-ря́дко.

- Дай ни по еди́н щру́дел.
- Вземе́те си по́-добре́ ба́ница със си́рене. Тя е мно́го ху́бава днес.

- Добре́, бай Стоя́не. Дай ни по една́ ба́ница със си́рене!
- Ще я донеса́ ведна́га.

/Бай Стоя́н оти́ва да донесе́ поръ́чката./

LESSON 74

ГРАМАТИКА

I. PASSIVE VOICE - PAST TENSE

1. Participial Passive

It is made up of the past tense of съм (бях, бе or бе́ше) or бъда (бидо́х, биде́) and of the past passive participle.

Examples:

Аз бях /бидо́х/ пока́нен от г-жа́ Хри́стова.	I was invited by Mrs. Hristoff.
Тя бе /бе́ше,биде́/ пока́нена от мен.	She was invited by me.
Ма́сата бе /бе́ше,биде́/ сло́жена от Ра́дка.	The table was set by Radka.
Та́зи кни́га бе /бе́ше,биде́/ че́тена от вси́чки.	This book was read by all.
Ние бя́хме /бидо́хме/ посете́ни от чи́чо Драга́н.	We were visited by uncle Dragan.
Вие не бя́хте /бидо́хте/ пока́нен /а,и/ от студе́нтите.	You were not invited by the students.
Деца́та бя́ха /бидо́ха/ окъ́пани от ма́йка си.	The children were bathed by their mother.
Ти бе /бе́ше, биде́/ нака́зан от команди́ра на ро́тата.	You were punished by the company commander.

2. Reflexive Passive

It is made up of the past tense of a transitive verb and of the reflexive particle се.

LESSON 74

Examples:

Кни́гата се че́те от вси́чки.	The book was read by all.
Кни́гата се проче́те от вси́чки.	The book was read (finished) by all.
Те́зи сто́ки се прода́доха мно́го бъ́рзо.	These goods were sold very fast.
Уро́кът се нау́чи бъ́рзо от студе́нтите.	The lesson was learned fast by the students.
Сто́ката се натова́ри на това́рен парахо́д.	The merchandise was loaded on a cargo ship.

II. HEARSAY FORM - PAST TENSE*

1. Participial Passive

Разпра́вят, че съм бил пока́нен вче́ра от нея.	They say I was invited by her yesterday.
Чух,че си бил нака́зан от взво́дния команди́р.	I heard that you were punished by the platoon commander.
Изпра́тена била́ в чужби́на.	She was sent abroad (they say).
Моми́чето било́ пока́нено от не́го на конце́рт.	The girl was invited to a concert by him (so I hear).
Били́ сме зака́чани от младе́жи, ка́зва той.	We were teased by young men, says he.
Вие сте бил /а,и/ пови́кан/а,и/ от нача́лника на учи́лището.	You were called by the commandant of the school (so they say).
Сто́ките били́ вне́сени от Руси́я.	The goods were imported from Russia (I was told).

---

* See p. 118 of this Volume.

2. Reflexive Passive

Ка́зват, че кни́гата се че́ла от вси́чки.	The say that the book was read by all.
Ка́зват, че кни́гата се проче́ла от вси́чки.	They say that the book was read (finished) by all.
Чух, че сто́ките се прода́ли мно́го бъ́рзо.	I heard that the goods were sold very fast.
Чу́вам, че уро́кът се нау́чил добре́ от студе́нтите.	I hear that the lesson was learned well by the students.

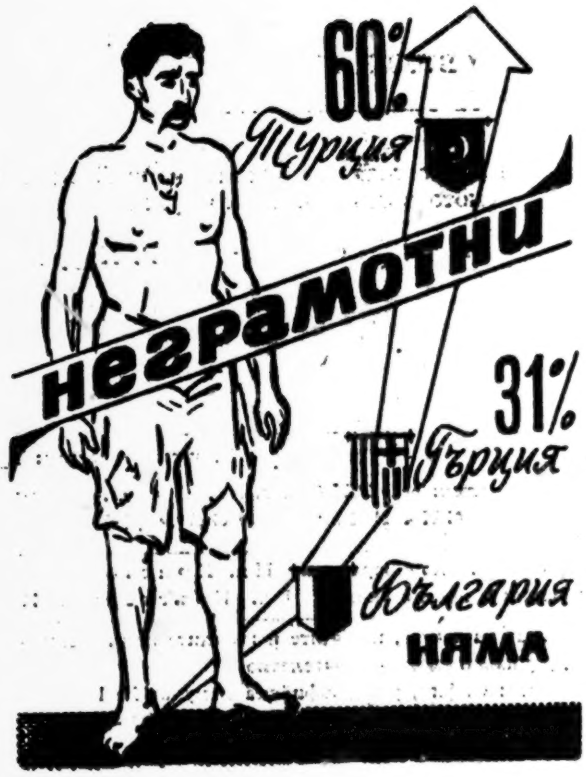
60%
Турция
неграмотни
31%
Гърция
България
НЯМА

LESSON 74

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Passive Voice - Past Tense

2. Hearsay Form - Past Passive

1.

Кой бе /беше, биде/ поканен от Иван? Аз бях поканен от Иван.

тя, той, това момиче,
те, ние, ти, вие

От кого бе подквасено киселото мляко?
С какво масло бе направена баницата?
А щруделът?
С какво масло бе опържено пилето?
А пържолите?
А тази кокошка?
А този петел?

С какъв плод бе направен щруделът?
От какво мляко бе приготвено киселото мляко?
Добре ли бе опечена баницата?
А щруделът?
А баклавата?
А пилето?
А пържолите?

От кого бе платена сметката?
А билетите за концерта?
А нейния билет?
А препоръчаното писмо?
От кого бяхте посетен снощи?

А той?...те, тя, аз, ти и т. н.

LESSON 74

От кого бе изпито виното?
А ракията?
А млякото?
А бутилките бира?

Колко американски песни бяха изпети
/изпени/ от студентите?

Кой бе спрян от милиционера?
А Христо? ... А Надя? ....

На какво беше натоварена стоката?
А другите стоки?
А сиренето?

Как бяха превозени яйцата?
А ябълките и крушите?
А млякото?
А другата стока?

Кога бе заляно /залято/ мазето с
бетон?

Откъде бяха внесени тези стоки?

и т. н.

2.

Как се превози стоката?
А другите стоки?
На какво се натовари гроздето?
А яйцата?
Как се подкваси киселото мляко?
Откъде се внесоха тези стоки?
А тази стока?
За къде се изнесе гроздето?
А другите плодове?

LESSON 74

Добре ли се научи урокът от курсистите?
А другите упражнения?
Тази книга прочете ли се от всички?
А списанията?
Раздадоха ли се вече чаршафите от прислужника?
Продадоха ли се всички билети?

От кого се изпи млякото?
А виното и ракията?

Колко американски песни се изпяха от учителите?

3.

Кой бе поканен от Надя на вечеря снощи?

Разправят, че ....
Чух, че ......
Според Стоян аз съм бил поканен ....

те, Христо, Мария, ние, ти, аз и т. н.

Кога бе подквасено киселото мляко?
С какво масло бе приготвена баницата?
А щруделът?
С какво масло бе опържено пилето?
А пържолите?
А тази пържола?

Добре ли бе опечена баницата?
А щруделът?
А пилето?
А пуйката?
А пилетата?

От кого бяха оставени книгите на масата?
А списанието?
А учебникът?
А книгата?

От кого бе изпратено това писмо?
А тези писма?
А този подарък?
А тази връзка?
А това списание?

От кого бяхте нападнати?
атакувани
обстрелвани

4.

От всички ли се прочете тази книга?	Казват, че се прочела от всички. Чух, че ....
А романът? ... А списанието? ... А тези книги? ...	и т. н.

Продадоха ли се стоките?
А гроздето? ... А тази стока?

Научи ли се урокът добре от студентите?
А граматиката?
А граматичните упражнения?
А това упражнение?

На какво се натовари стоката?

и т. н.

LESSON 74

ЧЕТИВО

В България има много млекарници. В млекарниците се продават най-много млечни продукти: прясно и кисело мляко. Освен това там се сервират и баници, щрудели, варени яйца, мляко с ориз,баклава и пр.

Киселото мляко е любима храна на българите. Много семейства си правят сами кисело мляко.Баниците се правят със сирене, спанак, месо, тиква и др. Щруделите пък се правят с плодове: ябълки, вишни, череши и др.

Един ден двамата приятели Георги и Иван отишли в млекарницата на бай Стоян.

Те искали да ядат кисело мляко. Попитали млекаря дали киселото мляко е хубаво и кога било подквасено. Млекарят им отговорил,че млякото било подквасено предната вечер и че било много хубаво. Тогава те си поръчали по едно кисело мляко.След като млекарят им донесъл по една порция кисело мляко, Иван го попитал с какво масло била направена баницата. Млекарят се изненадал от въпроса. Иван тогава му казал,че бил ял баница в друга млекарница и после го болял стомахът. Баницата била приготвена със старо овче масло. Бай Стоян му отговорил,че винаги правел баниците с прясно краве масло, затова баниците му били първокачествени.

След като изяли киселото мляко,те поискали да изядат по една порция щрудел. Млекарят обаче им препоръчал да вземат баница със сирене. Тогава те си поръчали по една баница. Баницата била опечена много добре и била много вкусна. Двамата приятели останали много доволни, платили сметката и излезли от млекарницата.

LESSON 74

ПРЕВОД

- They say that you're often invited by Penevs.
- Sometimes I am invited by them, but not very often.

- They live now in Sofia, don't they?
- Yes, they do.

- Do you go to the public baths when you are in the capital?
- I always do. At least twice a week.

- How about Penevs? Don't they have a bathroom in their house?
- No, they don't. However, they tell me that they will have at least one bathroom in the house they are going to buy soon.

- Are the public baths still crowded with people?
- Of course they are.

- Have you been to Varna?
- I go there every summer.

- Is this resort town still visited by many foreigners.
- Yes. Many foreigners visit the town every summer.

- Most of them are from the countries behind the Iron Curtain, aren't they?
- You're right.

- It is a beautiful place, isn't it?
- No doubt about it. I like it very much.

- How is the food at the restaurants? It used to be very good.
- It is still excellent but very expensive. Only foreigners and communists go to the restaurants.

- Weren't you a party member?
- I cannot say anything.

- Well, that's life. Good-by.
- Regards to your wife.

LESSON 74

ВЪПРОСИ

1. Какви продукти се продават най-много в млекарниците?
2. Какво се сервира в млекарниците освен това?
3. Коя е една от любимите храни на българите?
4. Можете ли да си правите сам кисело мляко?
5. С какво се правят баниците?
6. С какво се правят щруделите?
7. Къде отишли един ден двамата приятели Георги и Иван?
8. Защо отишли те в млекарницата на бай Стоян?
9. Какво попитали те млекаря, когато влезли в млекарницата?
10. Какво им отговорил млекарят?
11. Кога било подквасено млякото?
12. Какво си поръчали двамата приятели най-напред?
13. Какво направил Иван, след като млекарят им донесе по една порция кисело мляко?
14. Защо Иван искал да знае с какво масло била направена баницата?
15. Защо го болял стомахът?
16. С какво масло била приготвена баницата?
17. С какво масло били винаги правени баниците от бай Стоян?
18. Защо баниците на бай Стоян били винаги първокачествени?
19. Какво поискали да поръчат двамата приятели, след като изяли киселото мляко?

20. Какво обаче им препоръчал млекарят?

21. Каква била баницата, която те поръчали?

22. Какво направили двамата приятели, след като изяли баницата?

Град София

Църквата "Света София" е била построена през VI век, а църквата "Александър Невски" - в началото на XX век.

LESSON 74

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Change to passive:

1. Аз поканих тази госпожица.
2. Студентите изпяха една хубава песен.
3. Тя изпи бутилката вино.
4. Всички прочетоха вестника.
5. Ние донесохме книгите.

Част II.

Change to passive, starting with:

Чух, че ....   Разправят, че .... Казаха ми,че ......
Четох, че ....

1. Млекарят подкваси млякото преди два дена.
2. Бай Стоян донесе поръчката веднага.
3. Тя ме покани на вечеря снощи.
4. Внесоха ги от Германия.
5. Командирът ни наказа.

Част III.

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Отговорете на въпроси 1 - 12.

LESSON 74

РЕЧНИК

бакла́ва f.	a dessert of pastry (a special kind of ба́ница filled with nuts and soaked in sugar syrup)
ба́ница f.	pie (made by spreading or rolling & baking several paper-thin sheets of dough, with cheese or spinach, meat, pumpkin)
варе́н, а,о,и	boiled
ви́шна f.	sour cherry
изнена́двам се /от/ изнена́дам се	to be surprised (at,by)
кра́ви, я, е,и	cow
кра́ве ма́сло	butter made from cow milk
кра́ве мля́ко	cow milk
млека́р m.with art. ят,я	milkman, dairyman
млека́рница f.	milkshop, milk-bar, (where one can buy or drink milk, eat yoghurt,pie,milk with rice,etc.)
мле́чен, чна,о,и	milk
о́вче, а,е,/о/,и	sheep
о́вче мля́ко	sheep milk
о́вче ма́сло	sheep butter
оста́вам дово́лен	to be pleased, satisfied
подква́свам подква́ся, и,их	to make yoghurt (by putting a spoon or two of yoghurt into fresh boiled milk so that it curdles in about 2 to 4 hours)
поръ́чка f.	order
проду́кт m.	product
първока́чествен, а,о,и	first-rate, of the best quality
ря́дък, дка,о,и	thin, rare
спана́к m.	spinach
ти́ква f.	pumpkin
чере́ша f.	cherry
щру́дел m.	strudel

Розоберачки

СЕДЕМДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 75

LESSON 75

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Impersonal Passive

1.

Хората влизат през тая врата.
Влиза се през тая врата.

Хората влизат през тая врата.
Влиза се през тая врата.

През коя врата се влиза?
През коя врата се излиза?
може да се влезе
излезе

западната, източната,
главната, южната,
северната
и т. н.

През главната врата ли се влиза?
излиза
Може ли да се влезе през главната врата?
излезе
Може ли да се излезе сега през вратата,
влезе
която се намира на хълма?
Забранено ли е да се влиза през тая врата?
се излиза
През коя врата се влизаше по-рано?
се излизаше
През коя врата ще се влиза, след като
построят новата каменна ограда?
През коя врата ще се излиза?

2.

Как се отива оттуск до Вашингтон?
С какво се пътува по-бързо, с влак или
с автобус?
Колко време се пътува с автобус до......?
с влак
с самолет

Колко време се пътуваше оттук до Вашингтон?

преди 20 години?
50
100
200

С какво се пътува сега?
С какво се пътуваше преди 50 години?
100
200

3.

През къде се минава, за да се отиде в........?
Може ли да се мине по главната улица, която поправят сега?
Може ли да се мине с автомобил по тая улица?
Забранено ли е да се минава с автомобил по тая улица?
Колко минути /часа/ трябва да се върви пеш оттук до.......?
Може ли да се отиде пеш до там?
Забранено ли е да се ходи по тревата?
Може ли да се ходи по тревата?
По-рано се ходеше по тревата, нали?

Седи ли се удобно на този стол?
На какво се седи по-удобно, на стол или на кресло?
На какво се спи по-удобно, на легло или на ....
Забранено ли е да се спи, когато човек е на работа?

и т. н.

Град Пловдив - хотел Тримонтиум

Интернационален мострен панаир

LESSON 75

1
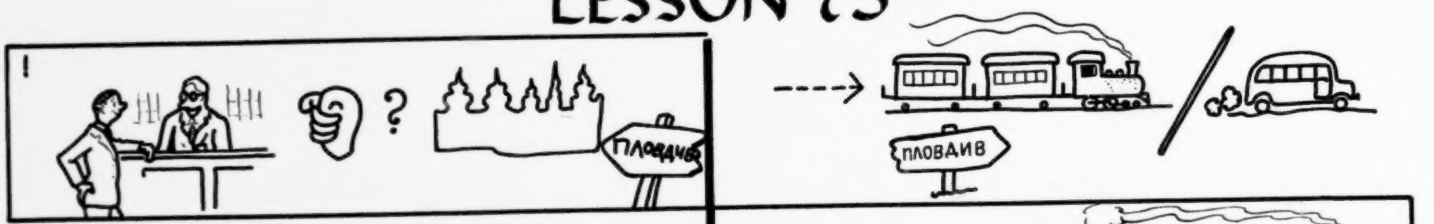
ПЛОВДИВ
ПЛОВДИВ

2
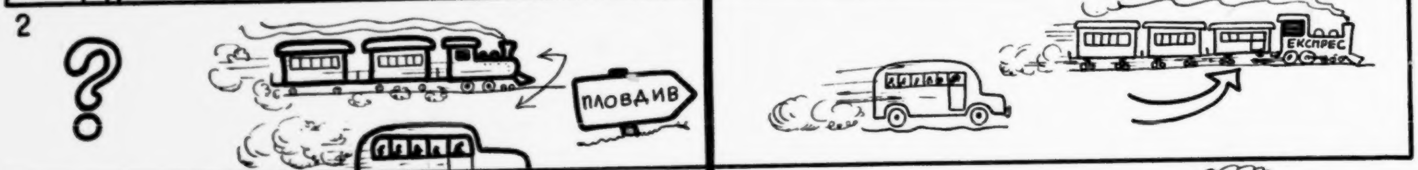
ПЛОВДИВ
ЕКСПРЕС

3
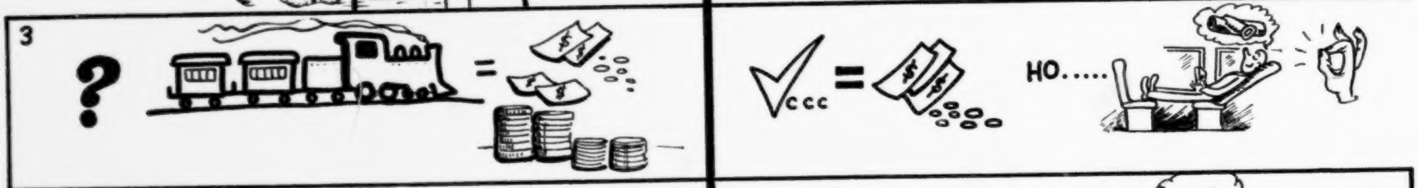

4
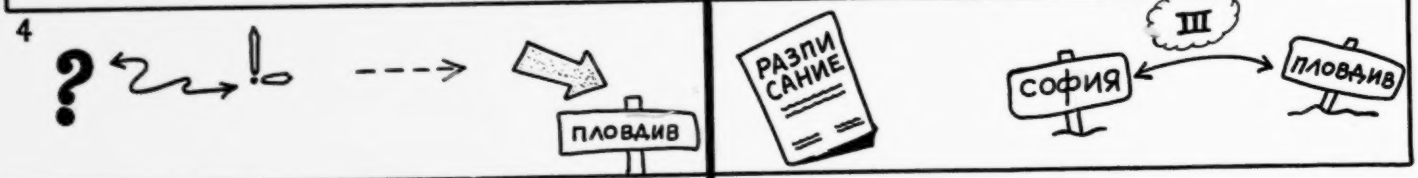
ПЛОВДИВ
РАЗПИСАНИЕ
III
СОФИЯ
ПЛОВДИВ

5
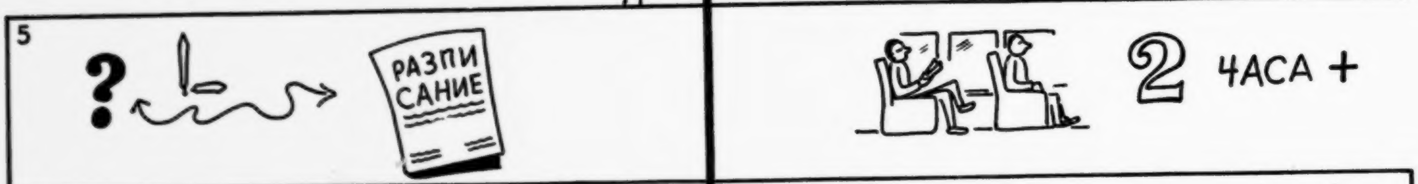
РАЗПИСАНИЕ
2 ЧАСА +

6
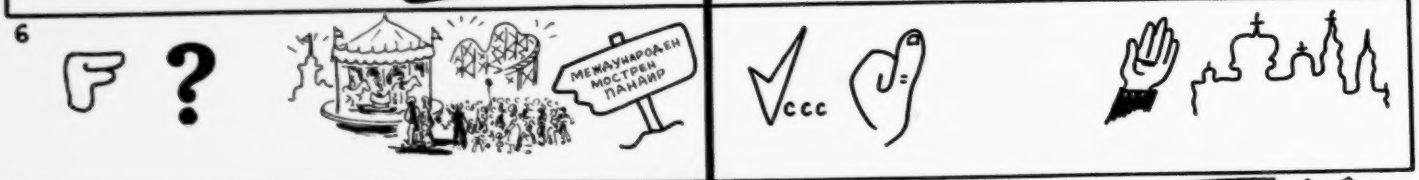
F
МЕЖДУНАРОДЕН МОСТРЕН ПАНАИР

7
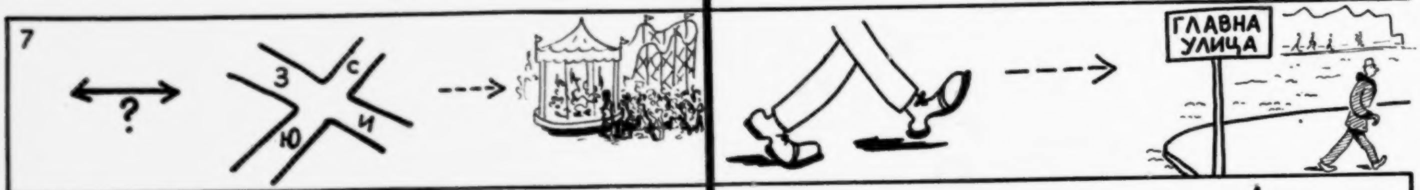
З
С
Ю
И
ГЛАВНА УЛИЦА

8
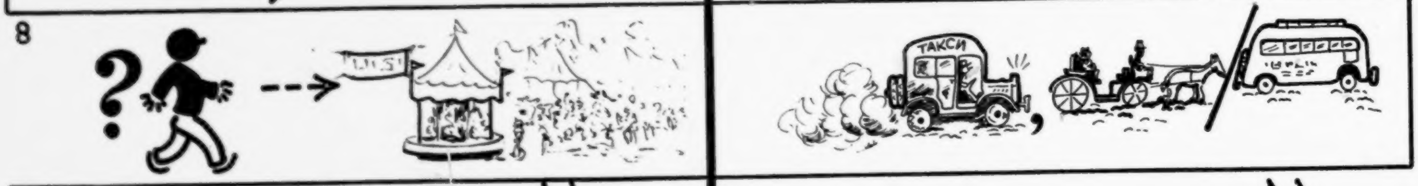

9
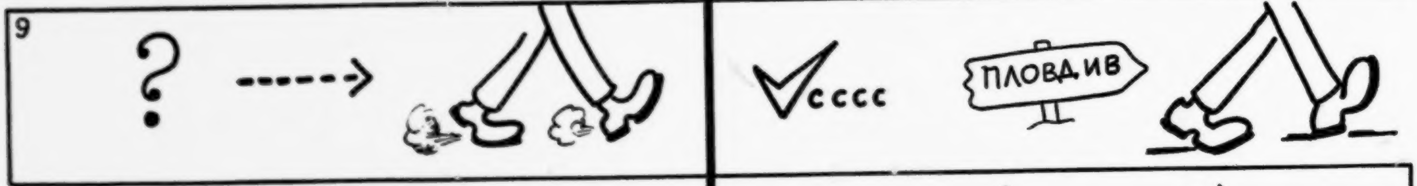

10
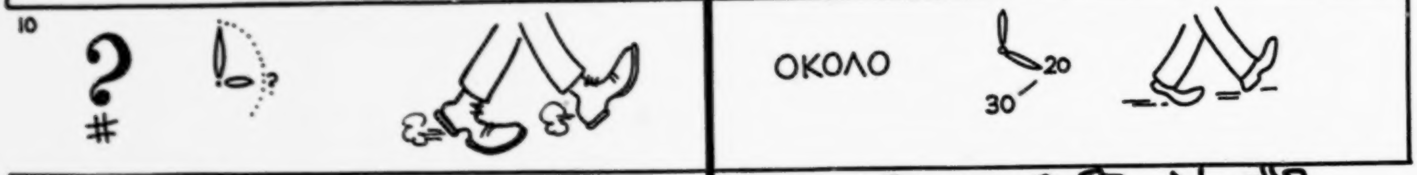

11
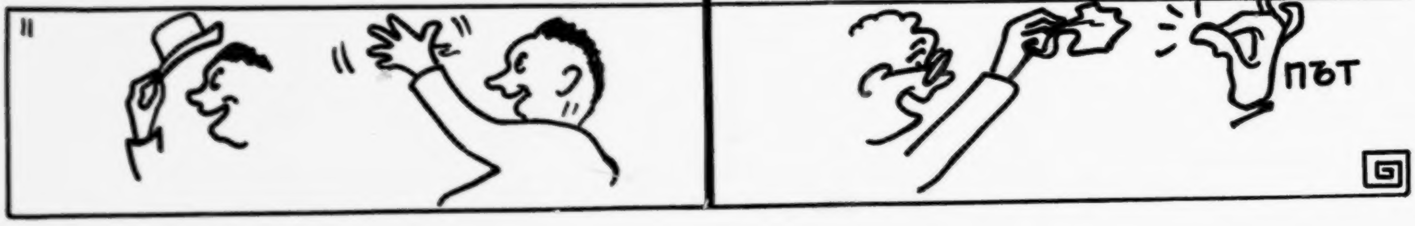

УРОК 75 - РАЗГОВОР

ОТИВАНЕ НА ПАНАИР

/Провинциали́стите, Ве́лю и Или́я, са отсе́днали в хоте́л в Со́фия. Те реша́ват да оти́дат в Пло́вдив, за да разгле́дат междунаро́дния мо́стрен панаи́р. Затова́ те съби́рат информа́ции от хотелие́ра за пъту́ването си до Пло́вдив./

Ве́лю:
Хотелие́рът:

- Мо́жете ли ми ка́за как се оти́ва до Пло́вдив?
- Оти́ва се или с влак, или с автобу́с.

- С какво́ се пъту́ва по́-бъ́рзо?
- Разби́ра се, че се пъту́ва по́-бъ́рзо с влак, осо́бено ако е бърз.

- Пъту́ването с влак не е ли по́-скъ́по?
- Да, по́-скъ́по е, но пък се пъту́ва по́-удо́бно.

- Ко́лко тра́е пъту́ването?
- По ста́рото разписа́ние се пътува́ше три ча́са.

- А по но́вото?
- Сега́ се пъту́ва са́мо два ча́са и не́що.

- Вие хо́дил ли сте на мо́стрения панаи́р в Пло́вдив?
- Да, бил съм мно́го пъ́ти.

- През къде́ се мина́ва в града́, за да се оти́де на панаи́ра?
- Мина́ва се по гла́вната у́лица.

- С какво́ се оти́ва до панаи́ра?
- Отива се с такси, с файтон или с автобус.

- Не мо́же ли да се оти́де пеш?
- Разби́ра се, че мо́же да се оти́де и пеш.

- Ко́лко мину́ти тря́бва да се върви́ пеш?
- Около два́йсет-три́йсет мину́ти.

- Благодаря́. Дови́ждане.
- Дови́ждане. На добъ́р път.

---

8. Мо́жете ли ми ка́за = мо́жете ли да ми ка́жете. The infinitive, i.e. the 3rd pers. singular of the past tense, is sometimes used in phrases like:
мо́жеш ли намери = can you find
не мо́га го търпя́ = I cannot stand him, etc.

LESSON 75

ГРАМАТИКА

THE IMPERSONAL PASSIVE

Having no past passive participle, the intransitive verbs cannot form participlial constructions.

The impersonal passive is usually made up of the third person singular of an intransitive verb and of the reflexive particle CE.

Examples:

Как се оти́ва до Пло́вдив?	How does one get to Plovdiv?
Как мо́же да се оти́де до пана́йра?	How can one get to the fair?
До Пло́вдив се оти́ваше са́мо с влак по́-ра́но.	People went to Plovdiv only by train before.
С какво́ се пъту́ва по-бъ́рзо?	By which one does one travel faster?
Пъту́ва се по́-бъ́рзо с самоле́т.	One travels faster by plane.
По́-ра́но се пъту́ваше са́мо с влак.	They used to travel only by train before.
През къде́ се мина́ва в града́?	Which way does one take through the city?
Ко́лко мину́ти тря́бва да се върви́ пеш?	How many minutes does it take to walk?
Вли́за се през гла́вната врата́.	People enter through the main door (gate).
Изли́за се през врата́та, коя́то е разполо́жена на се́вер от голя́мото зда́ние.	One gets out through the door which is situated north of the big building.
Забране́но е да се хо́ди по трева́та.	It is forbidden to walk on the grass.
Тук се почи́ва на́й-прия́тно.	One can have a rest here most pleasantly.

LESSON 75

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Impersonal Passive

1.

Как се отива до Пловдив?
Как се отиваше до Пловдив по-рано?
Колко часа се пътува сега по новото разписание?
Колко часа се пътуваше по старото разписание?
С какво може да се отиде от пловдивската гара до мострения панаир?
Може ли да се отиде пеш от гарата до панаира за десет минути?
Колко минути трябва да се върви пеш?
През къде се минава, за да се отиде от гарата до мострения панаир?
Покрай кои други места се минава?

2.

Колко минути /часа/ трябва да се върви пеш от.......до.......?
Къде се върви пеш повече, в Европа или в Съединените Щати?
Къде се пътува с автомобил повече, в Русия или в Съединените щати?
С какво се пътува по-бързо, с влак или с автобус?
С какво се пътува най-бързо сега?
С какво се пътуваше преди 50 години?
100
200

Забранено ли е да се ходи по тревата?
се лежи на тревата?
се минава с камион по моста?
се върви пеш по моста?
се се влиза през тая врата?
се излиза през главната врата?

През коя врата се влиза в стадиона?
се излиза от
може да се влезе в
може да се излезе от

През коя врата ще се влиза в /ще се излиза от/ казармата, след като построят новата ограда?
През коя врата се влизаше по-рано?
се излизаше

Колко време се пътува с автобус до.......?
с влак
със самолет
с автомобил
с мотоциклет
с файтон
с трамвай

А по-рано?

За колко време се отива оттук до........, ако се върви пеш?
се отиде с автомобил

и т. н.

Международен мострен панаир-изложбена палата "Христо Ботев".

LESSON 75

ЧЕТИВО

Двамата провинциалисти, Велчо и Илия, след като разгледаха забележителностите на София, решиха да отидат в гр. Пловдив.Те искаха да разгледат международния мострен панаир, който става всяка година в Пловдив. След като събраха информации от хотелиера за пътуването си до Пловдив, те се качиха на бързия влак и заминаха.

Пътуваха много добре и след два часа бяха на централната пловдивска гара. Понеже идваха в Пловдив за пръв път,те искаха да разгледат добре града. Оставиха багажа си на гардероба на гарата, взеха един файтон и тръгнаха за панаира. Минаха покрай Военния клуб, големия парк до него, новата Централна поща,през центъра на града и се изкачиха към площад "Джумаята".След това улицата се спускаше към другата пловдивска гара "Филипово".Скоро стигнаха до река Марица. Мострените палати са разположени по двата бряга на реката. От далеч видяха знамената на участвуващите в панаира нации.Слязоха от файтона и започнаха да разглеждат палатите. Имаше много посетители.След няколко часа те привършиха обиколката си и уморени се прибраха в града. Решиха да преспят в един хотел и на следния ден да разгледат останалата част на града.

Пловдив се намира в Южна България. Той е втори по големина след София. Градът е разположен на 7 тепета подобно на град Рим. Има доста модерни здания и хубави градини. Улиците са широки, чисти и по тротоарите им има хубави дървета. Градът изглежда на един голям парк. В града има университет,голяма търговска гимназия, театри и кина, хубави хотели и ресторанти, хубави модерни училища и пр. Много от ресторантите са по тепетата, от които може да се види целия град. Особено нощно време е чудесно. През града минава най-голямата българска река "Марица".

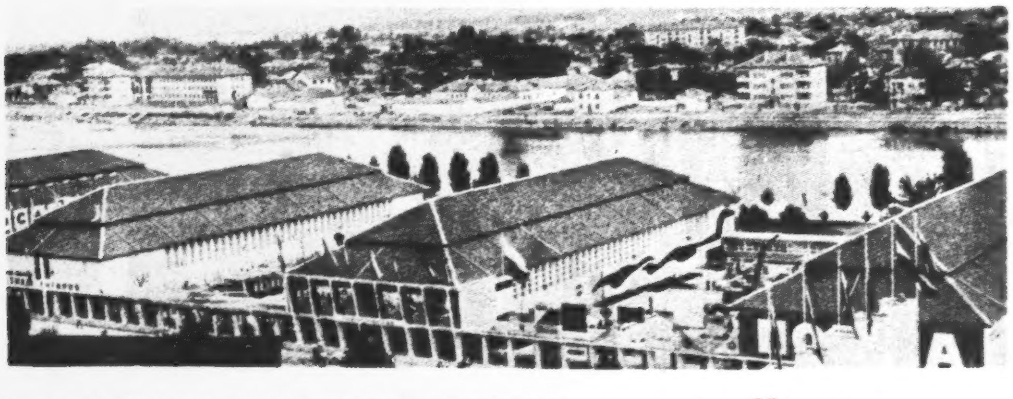

Международен мострен панаир и река Марица

LESSON 75

ПРЕВОД

- Are these goods going to be imported from Eastern Germany?
- I heard that they would be imported from Russia.

- What about the merchandise we were talking about the other day?
- According to the Department of Commerce it would also be imported from Russia.

- What about the weapons our country needs?
- Don't ask me about it.

- Are we still exporting grapes to Western Europe?
- I don't think so. Somebody told me, I cannot remember who, that this year the grapes will be exported only to the countries behind the Iron Curtain.

- Are they transported by train?
- So far, yes. But this transportation costs a lot. Most of the goods will be transported on ships and barges from now on.

- There are very few private enterprises (businesses) now.
- You are right. All the merchants have become civil servants. They usually work at the Department of Commerce or at the State Department.

- When are we going to be invited by Ivan? He is a big party member now, isn't he?
- His sister told me that he is very busy and we won't be invited by him soon.

- Very good. He talks nonsense all the time.
- Let's not talk about him anymore.

- What about his sister? Why don't we invite her for the concert tomorrow night?
- O.K. Why don't you phone her tonight?

- I don't know her. But I want to meet her.
- I'll introduce you to her at the concert.

LESSON 75

ВЪПРОСИ

1. Къде са отседнали провинциалистите Велю и Илия?
2. Защо решават да отидат в Пловдив?
3. От кого събират информации за пътуването си до Пловдив?
4. Как се отива до Пловдив?
5. С какво се пътува по-бързо, с влак или с автобус?
6. Колко траеше пътуването от София до Пловдив по старото разписание?
7. Колко часа се пътува сега по новото разписание?
8. Кой от Вас е ходил на мострен панаир?
9. С какво може да се отиде от гарата до мострения панаир?
10. Колко минути трябва да се върви пеш от гарата до мострения панаир?
11. Какво правиха двамата провинциалисти, Велчо и Илия, в София?
12. Къде искаха да отидат те, след като разгледаха забележителностите на София?
13. Какво направиха Велчо и Илия, след като събраха информации от хотелиера за пътуването си до Пловдив?
14. Къде пристигнаха те, след като пътуваха два часа?
15. Защо искаха да разгледат добре град Пловдив?
16. Къде оставиха багажа си?
17. Какво направиха двамата, след като оставиха багажа си на гардероб на гарата?
18. През къде минаха те, когато отиваха на мострения панаир?

19. Къде са разположени мострените палати?

20. Какво видяха отдалеч?

21. Какво направиха, след като слязоха от файтона?

22. Кога се прибраха в града?

23. Какво решиха да правят, след като се прибраха в града?

24. Къде се намира град Пловдив?

25. Как е разположен градът?

26. Защо Пловдив е хубав град?

27. Какво има в град Пловдив?

28. Защо много от ресторантите се намират по тепетата?

29. Коя река минава през града?

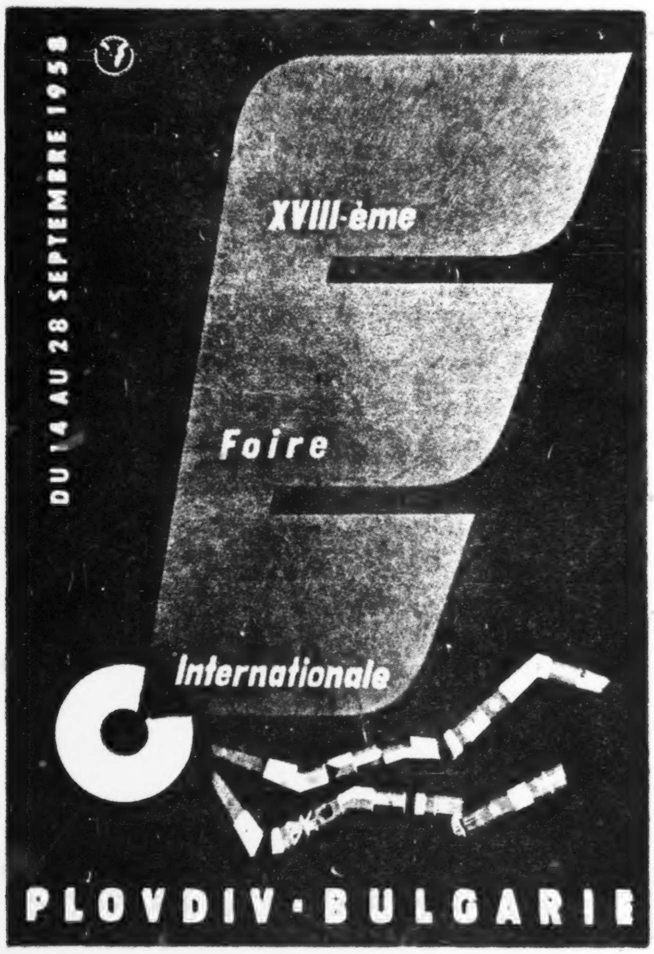
DU 14 AU 28 SEPTEMBRE 1958
XVIII-ème
Foire
Internationale
PLOVDIV · BULGARIE

Плакат на XVIII Международен мострен панаир в гр. Пловдив.

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Отговорете на следните въпроси:

1. С какво се пътува най-бързо: с влак, с автобус или със самолет?
2. Покрай кои места се минава, за да се отиде от Пловдивската гара до мострения панаир?
3. С какво се пътуваше обикновено преди 50 години?
4. С какво може да се отиде от пловдивската гара до мострения панаир?

Част II.

Разкажете, каквото знаете за град Пловдив и за мострения панаир, който става всяка година там!

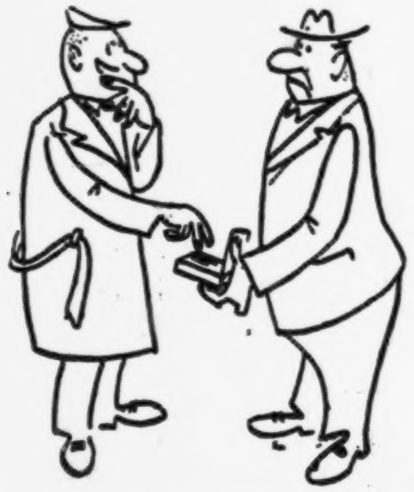

— Колко цигари пушиш дневно?
— Зависи колко приятели ще срещна...

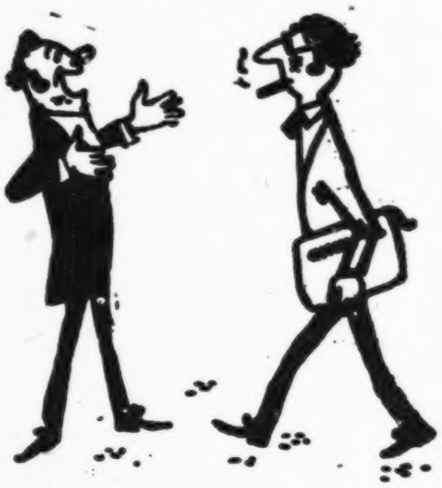

— Много се радвам, че те виждам... с цигари!...

LESSON 75

РЕЧНИК

автобу́с m.	bus
с автобу́с	by bus
големина́	size
вто́ри по големина́	second largest
информа́ция f.	(piece of) information
pl. информа́ции	information
клуб m.pl. клу́бове	club
Вое́нният клуб	the Officer's Club
Мари́ца f.	Maritza, the largest river in Bulgaria
междунаро́ден, дна,о,и	international
мо́стрен, а,о,и	sample
мострен панаи́р	fair
на́ция f.	nation
пала́та f.	a big and beautiful building (for public affairs), chamber
панаи́р m.	fair
Пло́вдив	Plovdiv, second largest city situated in South Bulgaria
пло́вдивси, а,о,и	of or pertaining to Plovdiv
подо́бен, бна,о,и	like, similar
подо́бно на	like
преспи́вам	to spend the night, to sleep overnight (not at home)
преспя́, и	
преспа́х	
привъ́ршвам	to wind up, to finish
привъ́рша, и,их	
разполо́жен, а,о,и	situated
тепе́ n.pl. тепе́та	hill
уча́ствувам	to take part, to participate
хотелие́р m.	hotel-keeper
широ́к, а,о,и	wide, broad
ю́жен, ю́жна, о,и	south

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III, IV, V, VI and VII indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent
- in Bulgarian in general II 22,23;
- of imperative II 211;
  - neuter nouns II 148;
  - past tense III 104-106;
  - short forms of personal pronouns: acc.case III 228;
    - dat.case IV 172-173.

Accusative Case
- of personal pronouns;
  - short forms III 228.

Adjectives
- article of - III 138,139;
- ending in И,А,О,И III 170;
- change in gender & number III 136;
- changing Я to Е III 141;
- definite article for - III 138,139;
- double НН III 138;
- indefinite pronouns used as - VII 161-162;
- omission of Ъ & Е II 137;
- orthography og - indicating nationality II 19;
- past active participle used as - VIII 9;
- position of - III 140,141;
- stable Е III 137;
- vocative case of - VII 53.

Adverbial Participle
- formation VII 180;
- meaning & usage VII 181-182.

Affirmative Form
- of future tense II 175-177;
  - past tense III 17-19, 46-48, 76,77,104,106;
  - present tense:
    - verbs of the 1st group II 125;
    - verbs of the 2nd group II 103;
    - verbs of the 3rd group II 73.

Article
- definite - of:
  - adjectives III 138,139,170;
  - cardinal numerals IV 84-85;
  - fem.nouns II 76;
  - masc.nouns ending in a consonant II 45, 104;
    - ending in a vowel VII 11-13;
    - ending in Й VII 14-15;
  - neuter nouns III 49;
  - plural III 139, II 76,149.

Aspect
- and conjugation of - II 182;
- formation of - II 180;
- imperfective - formed with:
  - suffix АМ VI 33;
  - suffix ВАМ VI 57;
  - suffix ЯМ VI 56;
- in Bulgarian II 179;
- in general II 177,178;
- perfective of съм III 202;
- usage of perfective - II 209.

Auxiliary Imperative Form VIII 55.

Auxiliary Verb СЪМ "to be"
- present tense:
  - affirmative form II 17;
  - interrogative form II 20,21;
  - interrogative-negative form II 47;
  - negative form II 17;

hearsay form
  future tense VI 177;
  past tense VI 156;
  present & imperfect tenses
    VI 82;
  perfective aspect of - III 202;
  past tense II 19;
  position of - in the past
    indefinite tense V 19,20;
  present tense of - II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14;
  special form of - for masc.
    gender IV 36-37;
  article for - IV 84-85.

Change of
  consonant sound in:
    nouns: К to Ц II 46;
    verbs: in жа,ча,ша
      to за,ка,са III 19.
  vowel sound in:
    adjectives Я to Е III 41;
    masc.nouns III 79;
    neuter nouns II 148.

Colloquial Pronunciation of
  card. numerals IV 10,ss.

Colloquial Usage of
  possessives III 201.

Conjugation & Aspect
    II 122.

Dative Case of the
  personal pronouns, short
  form IV 170.

Declension of
  personal pronouns (short
  forms), accusative II 228,
    dative IV 170.

Definite Article of
  fem. nouns II 76;
  masc. nouns (full art.)
    II 45;
  masc.nouns (short art.)
    II 104;
  neuter nouns II 149;
  pronunciation of - II 46.

Degrees of Comparison
  comparative III 171-172;
  superlative III 172-173.

Demonstratives V 146-147.

Descriptive Imperative VIII 31.

Dialect Forms of
  the personal pronouns II 16;
  the verbs, 1st group II 125;
  the verbs, 2nd group II 103.

Double Forms
  of the personal pronouns
    V 132-134.

Double Negation II 127.

Ending
  -М of the verbs, 1st group II 126.

Ending of Nouns
  feminine II 43;
  masculine II 43;
  neuter II 44.

Familiar Form
  of personal pronouns II 16;
    verb II 16.

Feminine Nouns
  definite article II 76;
  endings II 43;
  vocative case VII 94-95.

For (preposition)
  idiomatic translation into Bulgarian of - II 19.

Formation of the
  imperfective verbs from perfective VI 30;
  imperf. tense IV 138-140;
  perfective aspect with suffix Н IV 58;
  perf. verbs by means of a prefix V 51-62.

Formal Pronoun II 16.

Future Tense
  affirmative form II 175;
  hearsay form VI 177;
  hearsay forms - passive voice VIII 118;
  interrogative form II 176;
  inter. -neg. form II 177;
  negative form II 175;
  of бъда III 202;
  of съм III 202;
  passive voice VIII 116.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Hearsay form of the Verb VI 78-83;
  formation of - VI 79;
  future tense VI 174-177;
    passive voice VIII 121;
  passive voice VIII 118;
  past indefinite and past perfect tenses VII 76-77;
  past tense VI 155-157;
    passive voice VIII 176;
  present and imperfect tenses VI 81-82;
    passive voice VIII 142;
  има, няма, трябва, може VI 82.

Idiomatic Use of Present Tense II 19.

Imperative
  descriptive imperative VIII 31;
  formation of - II 210;
  accent of - II 211;
  irregular forms V 50-51;
  negative - II 212;
  of perfective verbs II 212
  special negative forms VIII 54.

Imperfect Tense
  formation and meaning IV 138-140;
  hearsay form VI 155-157;
    passive voice VIII 118;
  passive voice VIII 141;
  special usage IV 196.

Imperfect Active Participle
  formation VI 80;
  usage VI 81.

Imperfective Aspect
  formed with
  suffix -АМ VI 33;
  suffix -ВАМ VI 57;
  suffix -ЯМ VI 56.

Imperfective Verbs
  formation of - from perfective VI 30, VI 56.

Impersonal Forms
  има, няма II 75.

Impersonal Passive VIII 195.

Indefinite Pronouns VII 158-160;
  used as adjectives VII 161-162.

Infinitive VIII 54.

Interrogative Form of the Verb
  future tense II 176;
    1st group II 125;
    2nd group II 103;
    3rd group II 74;
  past tense III 19;
  present tense II 125;
  съм II 20.

Interrogative-Negative Form
of the Verb
  future tense II 176;
  past tense II 19;
  present tense II 75.

Interrogative Pronouns VI 106-110.

Inversion of the Subject VI 109,110.

Irregular Imperative Forms V 50-51.

Irregular Past Active Participle
  V 176-178.

Long Personal Pronouns V 123-124
  usage of - V 124.

Masculine Nouns
  article of (full) II 45;
  article of (short) II 104;
  changing К to Ц II 44;
  ending in a vowel VII 11-13;
  ending in ЕЦ II 45;
  ending in Й VII 14;
  ending in plural in А IV 86;
  ending in plural in Е V 125;
  ending of - II 43;
  masc. ending in pl. in Е V 125;
  monosyllabic - III 78-80;
  monosyllabic ending in plural
    in И VI 8;
  plural after numerals IV 14;
  plural of - II 44;
  vocative case in Е VI 10;
    in ЙО VII 53;
    in О VII 52;
    in Ю VII 53.

МОГА
  present tense III 106;
  past tense of - III 106;
  usage with another verb III 106.

Meaning & Translation of the
  imperfect tense IV 140.

Monosyllabic Masculien Nouns
  accent of III 78-80;
  ending in plural in И VI 8;
  plural III 78;
  changing Я to Е III 79;
  unchangeable Я III 80.

Negation
  double II 127.

Negative Form of the Verb
  present tense:
    1st group II 125;
    2nd group II 103;
    3rd group II 74; II 17;
  imperative II 212; VIII 54;
  future tense II 175;
  past tense III 19.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender
  accent rule II 148;
  nouns of - II 147.

Neuter Nouns
  ending in plural in И VI 10.

Nouns
  accent rule of - II 148;
  changing К to Ц II 44;
  ending in a vowel II 76;
  ending in ЕЦ and ИН II 45;
  used after numerals IV 85-86;
  feminine II 76;
  gender of - II 43;
  indicating nationality II 19;
  masculine II 43-45;
    ending in a vowel VII 11-13;
    ending in Й VII 14;
    ending in pl. in: Е V 125;
                       И VI 8;
    vocative case in: Е VI 10;
    ЙО VII 53; О VII 52; Ю VII 53;
monosyllabic masculine III 78-80;
neuter II 147;
neuter - ending in pl. in И VI 10.

Numerals
  cardinal IV 10-14;
  ordinal V 88-81;
  special form of the cardinal numerals for masc. gender IV 36-37.

Omission of the Personal Pronoun when used as a subject II 18.

Ordinal Numerals V 86-91.

Orthography
  of the def. article II 104;
  of nouns & adjectives indicating national origin II 19.

ОТБЕЛЕЖА
  past tense of - III 107.

Participial Passive VIII 92.
  future tense VIII 116;
  hearsay forms of - VIII 118;
    future tense VIII 121;
    imperfect tense VIII 142;
    past tense VIII 176;
    present tense VIII 120;
  imperfect tense VIII 141;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 94.

Participle
  adverbial VII 180-182;
  imperfect active VI 80,81;
  past active V 14,16;
  as adjective VIII 9,10;
  past passive participle VIII 70;

Passive
  additional features of - VIII 96;
  impersonal VIII 195;
  past participle VIII 89;
  participial VIII 92;
  reflexive VIII 93.

Passive Voice VIII 89.
  future tense VIII 116;
  hearsay forms VIII 118;
  imperfect tense VIII 141;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 94.

Past Active Participle V 14-16;
  as adjective VIII 9,10;
  accent V 15;
  change of Я to E V 16;
  formation V 15;
  irregular forms V 176-178.

Past Indefinite Tense V 16-19;
  formation V 16;
  hearsay forms of - VII 76-77;
  meaning and translation V 40

Past Passive Participle VIII 89-91;

Past Perfect Tnese V 200-204;
  formation V 200;
  hearsay forms of - VII 76-77;
  usage V 202.

Past Tense
  accent of the - III 104-106;
  disappearance of the root vowel III 48;
  ending of - III 16;
  formation of - III 17-19; 46-48
    verbs of the 1st group
      E to Я III 18;
      E to A III 48;
      жа, ча, ша to за, ка, са III 19; ox III 46,47;
  hearsay form VI 155-157;
    passive voice VIII 118;
  interrogative form III 19;
  interrogative-negative III 19;
  negative form III 19;
  of мога III 106;
  of съм III 19;
    verbs of the 2nd group III 76-77;
      И to Я III 77;
      Я to A III 77;
    the verb взема III 77;
    verbs of the 3rd group III 104;
  passive voice VIII 175.

Perfective Aspect
- formation in general II 180;
- formation of - by means of a prefix V 51-62;
- with suffix Н IV 58-60;
- usage II 209;
- of съм III 202.

Personal Pronouns
- accent IV 172;
- accusative case III 228;
- dative case IV 170-174;
- dialect form II 16;
- double forms VI 132-134;
- familiar form II 16;
- formal II 16;
- insertion of - in the past indefinite tense V 21,22;
- long forms of - V 123,124;
- place in general IV 173;
- position of the short pers.pron.
  - in past indef.tense V 21,22;
  - in past perfect tense V 203;
- short forms III 208;
- subjective case II 16;
- usage in general IV 170;
- usage of - as possessives V 174-176.

Place in the Sentence of the
- reflexive pronoun IV 112,113;
- short personal pronoun IV 173.

Plural of Nouns
- after numerals with the word души - IV 37;
- after колко and няколко IV 14;
- ending in a vowel II 76;
- ending in ЕЦ and ИН after numerals IV 85-86;
- feminine nouns II 76;
- masculine nouns II 44;
- monosyllabic masculine nouns III 78;
- neuter nouns II 147,148.

Position of the Short Pers. Pron.
- when used as possessives V 176;
- when used with the past indefinite tense V 21,22;
- when used with the past perfect tense V 203.

Possessives III 200,201;
- colloquial usage of - III 201.

Present Participle V 226-229;
- formation V 226, 227;
- usage V 228, 229.

Present Perfect Tense
- translated with present tense in Bulgarian II 19.

Present Tense of the Verbs
- of the 1st group II 125;
- of the 2nd group II 103;
- of the 3rd group II 73;
- of съм - II 20;
- hearsay form VI 155-157;
  - passive voice VIII 118;
- passive voice VIII 94.

Pronunciation of
- definite art.,masc.gender II 104;
- present tense:
  - 1st group II 125;
  - 2nd group II 103;
  - 3rd pers. plural of съм II 16.

Pronouns
- demonstrative V 146;
- indefinite VII 158-160;
  - used as adjectives VII 161-162;
- interrogative VI 106-110;
- personal, subject form II 17;
  - familiar form II 16;
  - formal II 16;
- relative VII 133-137.

Questions
 formation of - II 20.

Reflexive Form of the Verb
 IV 110-113.

Reflexive Passive VIII 93.
 future tense VIII 117;
 hearsay forms of - VIII 119;
  future tense VIII 122;
  imperfect tense VIII 142;
  past tense VIII 177;
  present tense VIII 121;
 imperfect tense VIII 142;
 past tense VIII 175;
 present tense VIII 95.

Reflexive Pronouns IV 110-113;
 place IV 112-113;
 usage of си as possessive
 V 175,176.

Relative Pronouns
 declension of който VII 136-137;
 formation VII 133-134;
 usage VII 134-136.

Short Art. of Masc. Nouns II 104.

Short Forms of the Personal
Pronouns
 accusative case III 223;
 dative case IV 170-174.

Since, idiomatic translation
of - into Bulgarian II 19.

Special Form of the
 cardinal numerals for
  masculine gender IV 36-37.

Special Negative Forms of the
 imperative VIII 58;

Special Usage of
 imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple
 sentence II 17.

Suffix Н
 used for formation of the
  perfective aspect IV 58-60.

Tenses
 imperfect IV 138-140;
 future II 175-177;
 past II 16-19; 46,48; 76,77;
 104-106;
 past indef. V 16-22;
 past perfect V 200-204;
 present II 73,103.

Usage of the
 perf. aspect in present tense
 II 209;
 pers. pron., dat. case V 170-172;
 reflexive pronoun as possessive
 V 175,176;
 short personal pronouns as
  possessives V 174-176.

Verb
 the - II 72.

Verbs
 changing
  К to Ч, Г to Ж II 126;
  of the 1st group II 126;
  of the 2nd group II 123;
  of the 3rd group II 73;
  ending И in the 1st group
  II 126;
 having one form for imperfective
  and perfective aspects V 91-94.

Vocative Case of
 adjectives VII 53-54;
 feminine nouns VII 94-95;
 masculine nouns
  ending in:Е VI 10, VII 52;
   ЙО VII 53; О VII 52; Ю VII 53.
Voice
 passive VIII 89;

СПИСЪК НА ИЛЮСТРАЦИИТЕ

Страница

1. Чиста работа 6
2. Ученички ронят царевица 15
3. Надоила повече мляко 15
4. Комбайнери вършеят с комбайни 21
5. Жетва 22
6. Маршовата стъпка е стегната 27
7. Редник целува бойното знаме 28
8. Заклех се! 28
9. Майчинска целувка 28
10. Бойното знаме 36
11. На хоро 40
12. Ходом марш! 43
13. Приятни са кратките почивки 44
14. На хоро 49
15. Масата е сложена 50
16. Свръхделикатност 53
17. Нищо няма 56
18. Преодаляване на заразен участък 63
19. Български войник 68
20. Когато няма отпуска 71
21. Оръжието трябва да бъде изправно 74
22. Разстрел 75
23. Баня Хисаря - старата крепостна стена 86
24. Жена пие лечебна вода 86
25. Село Банкя - плавателният басейн 86
26. Централната баня в София 100
27. Строеж на морски кораб 106
28. Гара Русе 112
29. Мостът при гр. Русе 115
30. Град Русе 115
31. Краве масло 122
32. Износ с камиони 127
33. Разтоварване и натоварване на кораби 127
34. Български тютюни и цигари за износ 132
35. Курортисти в гр. Несебър 138
36. На плажа 140
37. Град Несебър 143
38. Черноморски плаж 148
39. Към плажа 151
40. На плажа 151

41. Златните пясъци - хотели 154
42. Тежкокартечният взвод осигурява атаката на настъпващата пехота 156
43. Пръв ги забеляза един сержант 159
44. Танкисти зареждат танка с боеприпаси 162
45. Гранатометен разчет води огън по "противникови" танкове 163
46. Българска телеграфна агенция /БТА/ 172
47. Неграмотни 177
48. Град София - две църкви 185
49. Розоберачки 188
50. Град Пловдив - хотел Тримонтиум 192
51. Интернационален мострен панаир 192
52. Изложбена палата "Ур. Батев" 197
53. Международен мострен панаир и река Марица 198
54. Плакат на XVIII Международен мострен панаир в гр. Пловдив 201

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

BULGARIAN

BASIC COURSE
TEXT VOLUME

VOLUME IX
LESSONS 76-85

ΠΤΟΛΕΜΑΙ
DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

AL 001 533

DEPARTMENT OF DEFENSE

BULGARIAN

BASIC COURSE

VOLUME IX

LESSONS 76 - 85

STRUCTURAL PHASE

January 1966

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

TABLE OF CONTENTS

Page

1. Lessons 76-85 ________________ 1-171

Lesson 76 ________________ 1-20

Grammar Perception Drill ________ 2
Cartoon Guide ________ 7
Dialogue: Air Reconnaissance ________ 8
Grammar Analysis:
The Past Passive Participle used as an Adjective ________ 9
Grammar Drill ________ 12
Reading Text ________ 15
Questions ________ 16
Homework ________ 18
Vocabulary ________ 19

Lesson 77 ________________ 21-34

Cartoon Guide ________ 23
Dialogue:
Battle Exercises (continued) ________ 24
Reading Text ________ 25
Questions ________ 26
Homework ________ 28
Interpreting ________ 30
Vocabulary ________ 32

Lesson 78 ____ 35-54

Grammar Perception Drill ____ 36
Cartoon Guide ____ 41
Dialogue: Friends Quarrel ____ 42
Grammar Analysis:
  Reflexive Verbs - Reciprocal Action ____ 43
Grammar Drill ____ 46
Reading Text ____ 48
Questions ____ 50
Homework ____ 52
Vocabulary ____ 53

Lesson 79 ____ 55-74

Grammar Perception Drill ____ 56
Cartoon Guide ____ 61
Dialogue:
  Eating Halvah at Grandma Stanka's ____ 62
Grammar Analysis:
  Reflexive Verbs - Impersonal Action ____ 63
Grammar Drill ____ 66
Reading Text ____ 69
Questions ____ 70
Homework ____ 72
Vocabulary ____ 73

Lesson 80 ____________________ 75-90

Grammar Perception Drill ____________ 76
Cartoon Guide ____________ 79
Dialogue:
  Looking for Money to Borrow ____________ 80
Grammar Analysis:
  Future in the Past ____________ 81
Grammar Drill ____________ 83
Reading Text ____________ 85
Questions ____________ 86
Homework ____________ 88
Vocabulary ____________ 89

Lesson 81 ____________________ 91-102

Cartoon Guide ____________ 93
Dialogue:
  Military Preparation ____________ 94
Reading Text ____________ 95
Questions ____________ 96
Homework ____________ 97
Interpreting ____________ 98
Vocabulary ____________ 100

Lesson 82 103-124

Grammar Perception Drill 104
Cartoon Guide 109
Dialogue: At the Hospital 110
Grammar Analysis:
  Conditional Mood 112
  Conditional Sentences - Present (Future) 113
Grammar Drill 117
Reading Text 120
Questions 121
Homework 123
Vocabulary 124

Lesson 83 125-144

Grammar Perception Drill 126
Cartoon Guide 131
Dialogue:
  At the Hospital (continued) 132
Grammar Analysis:
  Conditional Sentences (continued) 133
Grammar Drill 136
Reading Text 139
Questions 140
Homework 142
Vocabulary 143

Lesson 84 ________ 145-160

Grammar Perception Drill ________ 146
Cartoon Guide ________ 149
Dialogue: Ivan Must Undergo an Operation 150
Grammar Analysis:
Reflexive Verbs - Neuter Action ________ 151
Grammar Drill ________ 153
Reading Text ________ 156
Questions ________ 157
Homework ________ 159
Vocabulary ________ 160

Lesson 85 ________ 161-171

Cartoon Guide ________ 163
Dialogue: Military Exercises ________ 164
Reading Text ________ 165
Questions ________ 166
Homework ________ 168
Interpreting ________ 169
Vocabulary ________ 171

2. Grammar Index ________ 172

3. Table of Illustrations ________ 180

СЕДЕМДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 76

LESSON 76

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Passive Participle Used as an Adjective

1.

Войникът, който е наказан, е болен.
Наказаният войник е болен.

Войникът, който е наказан, болен ли е?	Да, наказаният войник е болен.
Наказаният войник болен ли е?	Да, войникът, който е наказан, е болен.
Кой е болен?	и т. н.

Студентът, който беше поканен, дойде ли?
Дойде ли поканеният студент?

Параходът, който беше натоварен, замина ли?
Замина ли натовареният параход?

Получи ли се днес някакво препоръчано писмо.
Откого е препоръчаното писмо.
За кого е писмото, което е препоръчано.

2.

Стоката, която беше поръчана,
пристигна.
Поръчаната стока пристигна.

Гроздето, което беше поръчано,
пристигна.
Поръчаното грозде пристигна.

Стоките, които бяха поръчани,
пристигнаха.
Поръчаните стоки пристигнаха.

Стоката, която беше поръчана, пристигна ли?	Да, стоката, която ......
Пристигна ли поръчаната стока?	Да, поръчаната стока ....

грозде, стоки, фотоапарат,
списание и т. н.

Кога ще бъдат изнесени за Русия стоките,които са складирани?
........складираните стоки?

гроздето, стоката, житото,
плодовете, месото и т. н.

Скъпи ли бяха стоките, които бяха поръчани?

Евтини
Хубави
Германски
Руски
Френски
Български
Италиански

внесени
доставени
купени
натоварени
застраховани
изнесени
предадени

параходът, стоката,
сиренето, житото
и т. н.

3.

Войникът, който беше наказан от командира на ротата, е болен. Наказаният от командира на ротата войник е болен.	
Кой е болен?	Войникът, който беше наказан от командира на ротата, е болен. Наказаният от командира на ротата войник е болен.
Пристигна ли стоката, която беше поръчана преди няколко седмици? А гроздето?.... А другите стоки?	
фотоапаратът, списанието и т. н.	
Вкусна ли е храната, която се сервира в този ресторант?	Да, сервираната в този ресторант храна е много вкусна.
гювеч,ястия,сирене	Не, ...
Хубаво ли е виното, което се сервира в този ресторант?	
Къде закараха пешеходеца,който бе блъснат от автомобил?	
жена, дете, деца	
Хубава ли е песента, която се изпя от студентите?	
песните, български песни, тази американска песен	
и т. н.	

4.

Войникът, който бе наказан от ротния командир, е болен. Войникът, наказан от ротния командир, е болен.	
Кой е болен?	Войникът, който бе наказан от ротния командир, е болен. Наказаният от ротния командир войник е болен. Войникът,наказан от ротния командир, е болен.
Получихте ли списанието, което бе поръчано от мен миналата седмица? костюм, униформа,връзки	
Чист ли е подът, който бе измит от прислужника преди малко?	

и т. н.

LESSON 76

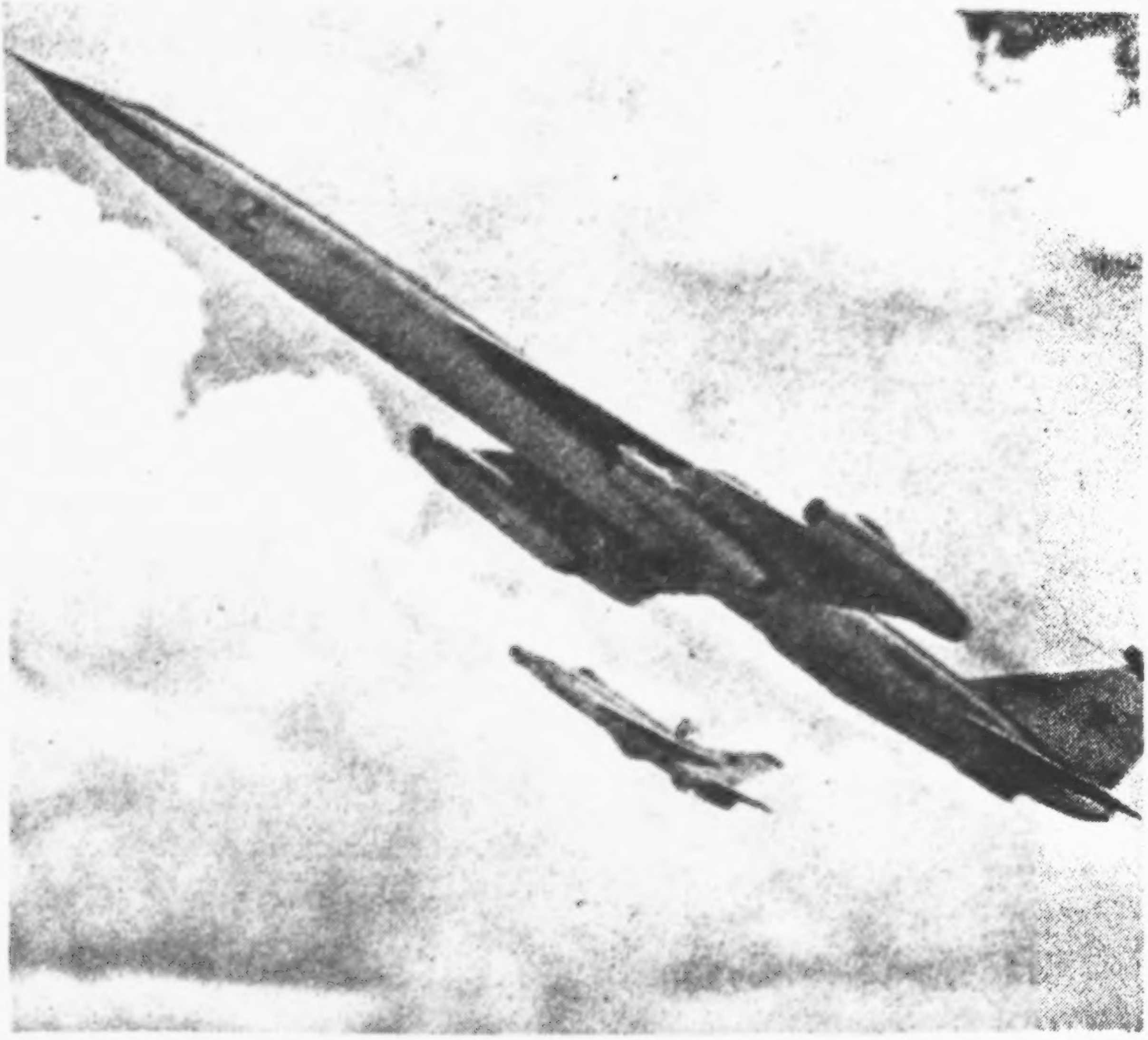

Български боен самолет — 1912 година

LESSON 76

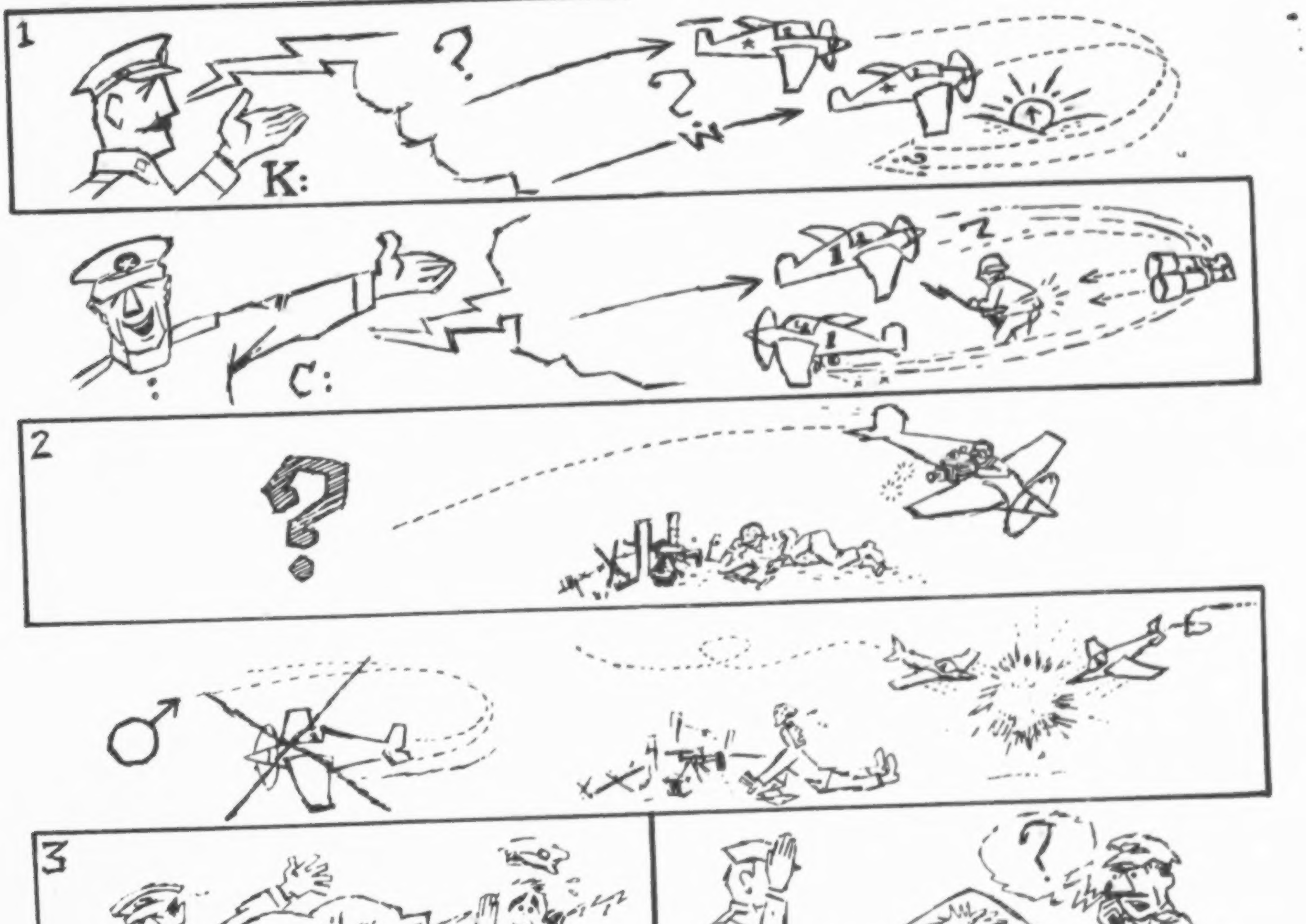

УРОК 76 - РАЗГОВОР

ВЪЗДУШНО РАЗУЗНАВАНЕ

Полко́вник Ки́ров
Майо́р Сва́тов

- Самоле́тите, изпра́тени та́зи су́трин, въ́рнаха ли се?
- Еди́ният, ко́йто бе́ше изпра́тен да разузна́е тила́ на неприя́теля, току́-що ка́цна.

- А изпра́теният да фотографи́ра неприя́телската пози́ция?
- Той не се въ́рна. Напа́днат от два неприя́телски изтреби́теля, той бил свале́н в неприя́телска терито́рия.

- Доло́жено ли е това́ на нача́лник ща́ба на диви́зията?
- Запи́тан от не́го по телефо́на, нача́лникът на разузнава́телната се́кция му бил доло́жил ве́че.

- Изпра́тен ли е друг разузнава́телен самоле́т?
- Да, еди́н нов самоле́т, полу́чен о́ня ден, бил отлетя́л ве́че.

- Вся́ко све́дение, събра́но за неприя́телските га́убици и морти́ри, да ми се доло́жи ведна́га!
- Разби́рам. Щом като́ сни́мките със све́денията за разположе́нието им бъ́дат проми́ти, ще Ви ги предста́вя ведна́га.

- Аз ще бъ́да при нача́лника на операти́вната се́кция.
- Разби́рам, друга́рю полко́вник.

---

8. изпра́теният = изпра́теният самоле́т

LESSON 76

ГРАМАТИКА

THE PAST PASSIVE PARTICIPLE USED AS AN ADJECTIVE*

The past passive participle, besides being used to form the passive voice in Bulgarian, is also used as an adjective, both attributively and appositively. When used attributively, it may take the definite article.

1. Attributive Usage.

Самоле́тът, ко́йто бе напа́днат, бе свале́н. Напа́днатият самоле́т бе свале́н.	The plane, which was attacked, was shot down.
Самоле́тите, който бя́ха напа́днати, бя́ха свале́ни. Напа́днатите самоле́ти бя́ха свале́ни.	The planes, which were attacked, were shot down.
Сто́ката, коя́то бе поръ́чана, присти́гна та́зи су́трин. Поръ́чаната сто́ка присти́гна та́зи су́трин.	The merchandise, which was ordered, arrived this morning.
Си́ренето кое́то бе поръ́чано, присти́гна та́зи су́трин. Поръ́чаното си́рене присти́гна та́зи су́трин.	The cheese, which was ordered, arrived this morning.

---

* See Vol.VIII, pp 89-91, for the formation of the past passive participle.

LESSON 76

In English, participles used as attributive adjectives may be preceded by only certain kinds of modifiers, chiefly adverbs of degree, manner, or time. One may say "this much and often admired part of the city".

In Bulgarian, participles used as attributive adjectives may be followed by all kinds and any number of modifiers. These constructions are more a feature of the written rather than the spoken language, which uses instead relative clauses as English does. Examples:

Spoken language	Written language
Самоле́тът, ко́йто бе напа́днат от неприя́телски изтреби́тели, бе свале́н.	Напа́днатият от неприя́телски изтреби́тели самоле́т бе сва́ле́н.
Самоле́тите, ко́ито бя́ха изпра́тени на разузна́ване та́зи су́трин, ка́цнаха на лети́щето преди́ ма́лко.	Изпра́тените на разузна́ване та́зи су́трин самоле́ти ка́цнаха на лети́щето преди́ ма́лко.
Сто́ката, коя́то бе́ше поръ́чана от Руси́я ми́налия ме́сец, о́ще не е присти́гнала.	Поръ́чаната от Руси́я ми́налия ме́сец сто́ка още не е присти́гнала.
Зда́нието, ко́ето бе построе́но на ъ́гъла на у́лица "Рако́вски" и булева́рд "Дондýков", е мно́го ху́баво.	Построе́ното на ъ́гъла на у́лица "Рако́вски" и булева́рд "Дондýков" зда́ние е мно́го ху́баво.

2. Appositive Usage

These constructions are also more a feature of the written rather than the spoken language.

Самоле́тът, ко́йто бе напа́днат от неприя́телски изтреби́тели, бе сва́лен.	Самоле́тът, напа́днат от неприя́телски изтреби́тели, бе сва́лен.
Самоле́тите, кои́то бя́ха изпра́тени на разузна́ване та́зи су́трин, ка́цнаха на лети́щето преди́ ма́лко.	Самоле́тите, изпра́тени на разузна́ване та́зи су́трин, ка́цнаха на лети́щето преди́ ма́лко.
Сто́ката, коя́то бе поръ́чана от Руси́я ми́налия ме́сец, още не е присти́гнала.	Сто́ката, поръ́чана от Руси́я ми́налия ме́сец, още не е присти́гнала.

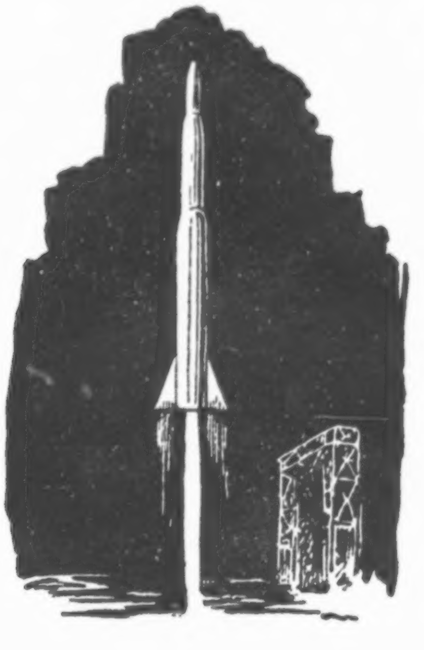

Изхвърляне на ракета

LESSON 76

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Past Passive Participle Used as an Adjective

1.

Върнаха ли се самолетите, които бяха изпратени на разузнаване тази су́трин?	Да, самолетите, които бяха ...... Да, изпратените тази сутрин на разузнаване самолети, се върнаха. Да, самолетите, изпратени на разузнаване тази сутрин, се върнаха.
Кацна ли самолетът, който беше изпратен да разузнае тила на неприятеля?	Не, ... и т. н.
Кой самолет кацна?	
Къде кацна изпратеният да разузнае тила на неприятеля самолет?	
Върна ли се самолетът, изпратен да фотографира неприятелските позиции?	
Кой самолет не се върна?	
Свален ли беше самолетът, който бе нападнат от двата неприятелски изтребителя?	
Кой самолет бе свален?	
Върна ли се нападният от двата неприятелски изтребителя самолет?	
Какво трябваше да направи самолетът, който бе свален в неприятелска територия?	

LESSON 76

Полученият оня ден разузнавателен самолет отлетял ли е вече?
Кой самолет е отлетял вече?
На кого трябва да се доложат събраните за неприятеля сведения?
На кого занесе майор Сватов снимките, който бяха промити?
Кой прегледа промитите преди малко снимки?
На кого трябваше да бъдат донесени сведенията, получени от разузнаването?

и т. н.

2.

Болен ли е войникът, който бе наказан от командира на ротата вчера?	Да. Наказаният вчера от командира на ротата войник е болен. Да. Войникът, наказан ..... Да. Войникът, който бе .... Не ....

и т. н.

Кой е болен?
Студентът, който бе викан от началника на училището, дойде ли?
Параходът, който бе натоварен с различни стоки, напусна ли пристанището?

Пристигна ли стоката, която бе поръчана миналия месец?

стоките, сиренето, фотоапаратът, автомобилът, списанието
и т. н.

LESSON 76

Пристигна ли поръчаната преди няколко седмици стока?
Кога ще бъдат изнесени за Германия стоките, които са складирани в склада на ЦУМ?
Кои стоки ще бъдат изнесени за Германия?

жито, стока, плодове и т. н.

Хубави ли бяха стоките, които бяха доставени?

Лоши
Скъпи

Евтини
Американски
Английски
Италиански
Руски

стоката, житото, автомобилът и т. н.

доставени от Русия?
доставени от Русия оня ден?
поръчани в Германия?
внесени от Америка?
купени в Англия?
продадени на Русия?
натоварени на шлепове?
застраховани

Вкусна ли е сервираната в този ресторант храна?
Хубаво ли е виното, което се сервира в тази кръчма?
Хубава ли е книгата, която бе прочетена от всички?

списание, роман, статия и т. н.

Чист ли е подът, който бе измит от прислужника преди малко?
Умря ли студентката, която бе блъсната от автомобил?

А момчето? .....
А пешеходецът? .....
и т. н.

LESSON 76

ЧЕТИВО

Повикан от полковник Киров, адютантът му майор Сватов отиде при него.

Полковникът искаше да знае, дали изпратените сутринта самолети са се завърнали вече. Адютантът му му доложи, че единият самолет, изпратен да разузнае тила на противника, току-що бил кацнал на летището.

Обаче изпратеният да фотографира неприятелската позиция самолет не бил се върнал. Нападнат от два неприятелски изтребителя, той бил свален в неприятелска територия. Началникът на разузнавателната секция бил доложил вече това на началник щаба на дивизията.

Запитан, дали друг разузнавателен самолет бил изпратен в разузнаване, майор Сватов отговори, че един самолет, получен преди няколко дена, бил отлетял вече.

След един - два часа всички сведения за неприятеля щели да бъдат получени. Снимките със сведенията за разположението на неприятелските оръдия, особено на гаубиците и мортирите, щели да бъдат промити веднага. Промитите снимки щели да му бъдат представени след това.

Полковник Киров заповяда на адютанта си да го намери при началника на оперативната секция и да му донесе всички сведения, получени от разузнаването.

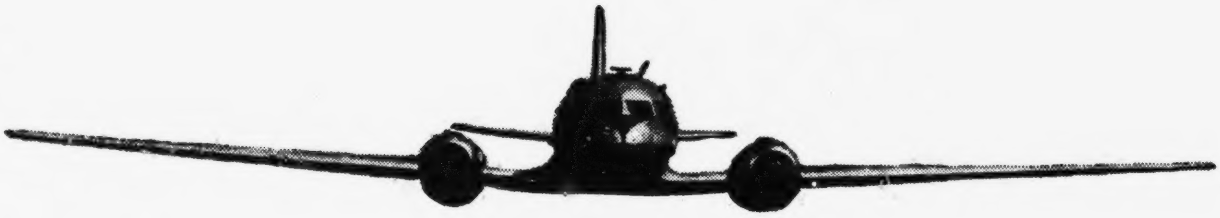

Двумоторен реактивен самолет в полет

LESSON 76

ВЪПРОСИ

1. Защо майор Сватов отиде при полковник Киров?
2. Какво искаше да знае полковникът?
3. Завърнали ли са се изпратените сутринта самолети?
4. Какво бе доложено на полковник Киров от адютанта му?
5. Кой от изпратените сутринта самолети бил кацнал вече на летището?
6. Кой от самолетите, изпратени сутринта, не се бил върнал?
7. Защо не се върнал изпратеният да фотографира неприятелската позиция самолет?
8. Къде бил свален самолетът, изпратен да фотографира неприятелската позиция?
9. От кого било доложено това на началник щаба на дивизията?
10. Какво доложил началникът на разузнавателната секция на началник щаба на дивизията?
11. Какво отговори майор Сватов, когато бе запитан, дали друг разузнавателен самолет бил изпратен в разузнаване?
12. Кой самолет бил отлетял вече?
13. Кога щели да бъдат получени всички сведения за неприятеля?
14. Кои снимки щели да бъдат промити веднага?
15. На кого щели да бъдат представени промитите снимки?
16. Какво заповяда полковник Киров на адютанта си?

17. На кого трябвало да бъдат донесени получените от разузнаването сведения?

18. Къде трябвало да занесе майор Сватов всички сведения, получени от разузнаването?

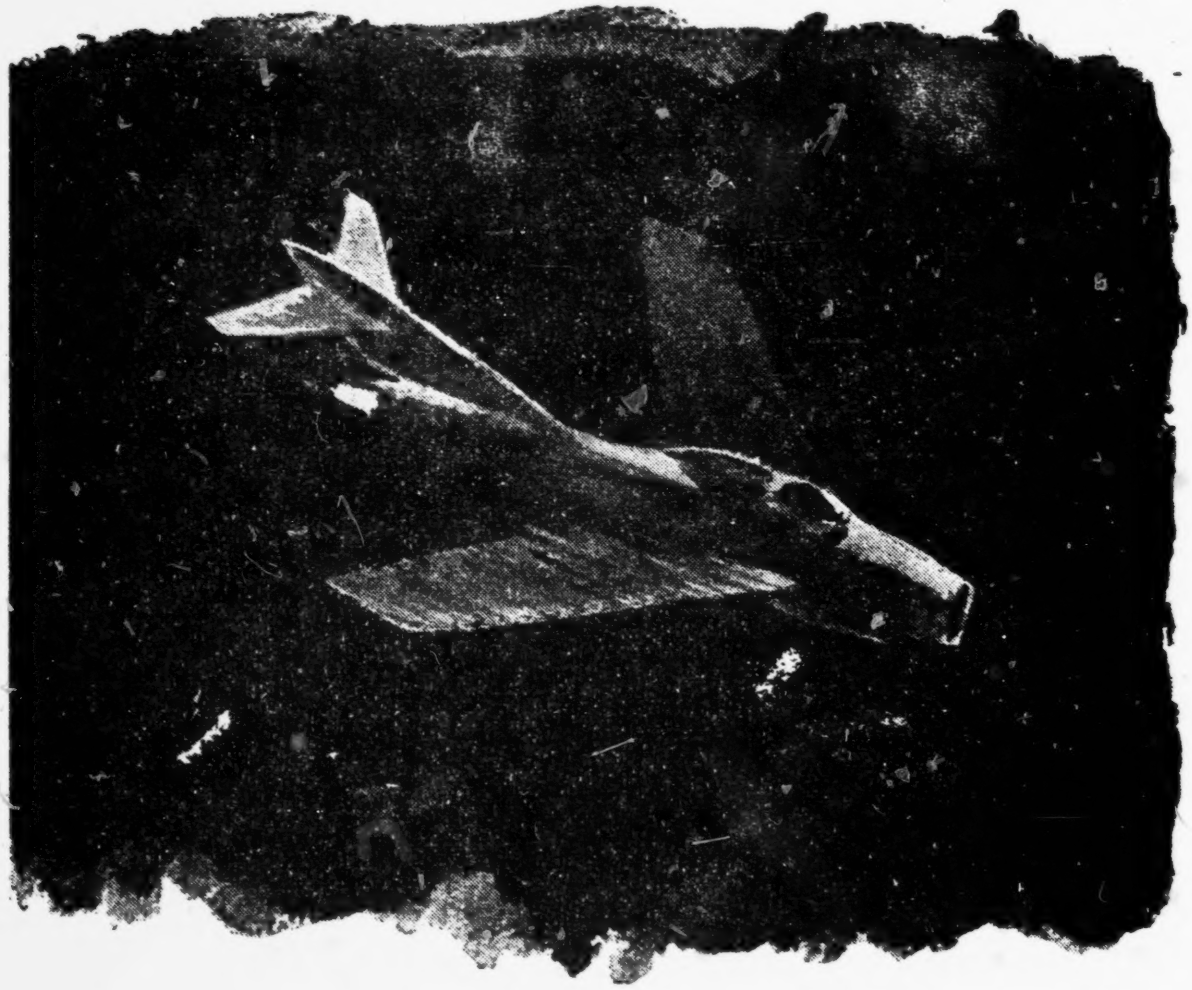

Нощен полет на реактивен самолет

LESSON 76

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Answer each question the following way:

Question: Самолетът, който бе изпратен в разузнаване, завърнал ли се е вече?
Answer: а. Изпратеният в разузнаване самолет се е завърнал вече.
б. Самолетът, изпратен в разузнаване, се е завърнал вече.

1. От кого бе изпратен в разузнаване самолетът, който бе свален тази сутрин от неприятелски изтребители?
2. Какво бе сведението, което се получи тази сутрин, за изпратения в разузнаване самолет?
3. Стоката, която се внесе от Германия, хубава ли е?
4. Войниците, които бяха наказани от ротния командир преди няколко дена, в казармата ли са още?

Част II

1. Запишете разговора на урока на магнитофонна лента!
2. Отговорете на въпроси 1 - 12.

LESSON 76

РЕЧНИК

адюта́нт m.	adjutant
га́убица f.	howitzer
дола́гам	to report
доло́жа,и,их	
запи́твам /за/	to ask, to inquire (about)
запи́там	
изтреби́тел m.with art. ят,я	fighter plane
заповя́двам	to order (somebody)
заповя́дам /на някого/	
ка́цвам	to land (aeroplane)
ка́цна, е, ах	
морти́ра f.	mortar
напа́дам	to attack
напа́дна, е, ах	
началник щаб	chief of staff
операти́вен, вна,вно,вни	operative
операти́вна се́кция	operations section
отлетя́вам	to take off (aeroplane)
отлетя́, и́,я́х	
пози́ция f.	(mil) position
проми́вам	to develop (photographs)
проми́я,е,и́х	
разбирам!	Yes, Sir!
разби́рам,друга́рю полко́вник!	Yes, comrade colonel!
разположе́ние n.	
разположе́ние на неприя́теля	deployment
разузна́вам	to reconnoiter
разузна́я, е, а́х	
разузна́ване n.pl.-ния	reconnaissance
изпра́щам в разузна́ване	to send to reconnoiter
разузнавателен, лна, лно,лни	reconnaissance
разузнава́телна се́кция	G-2
сва́лям	to take down, to take off (clothes)
сва́ля, и, их	
сва́лям самоле́т	to bring (shoot) down /a plane)
све́дение n.pl. ния	information,a piece of /information
се́кция f.	section
телефо́н m.	telephone
по телефо́на	on the phone, by phone
терито́рия f.	territory
тил m.with art. тилъ́т, тила́	(mil) rear

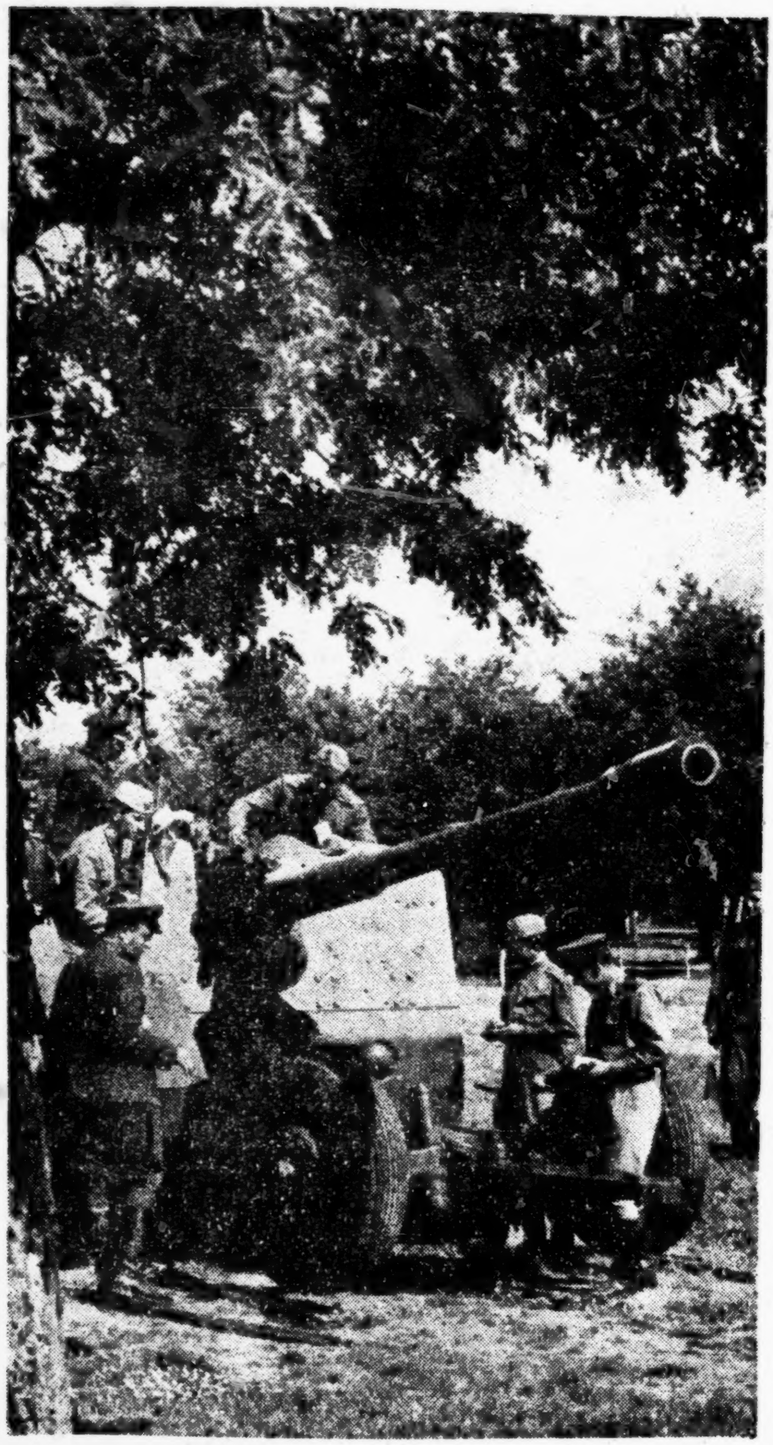

Занятие при зенитно оръдие

СЕДЕМДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 77

LESSON 77

Танкова атака

LESSON 77

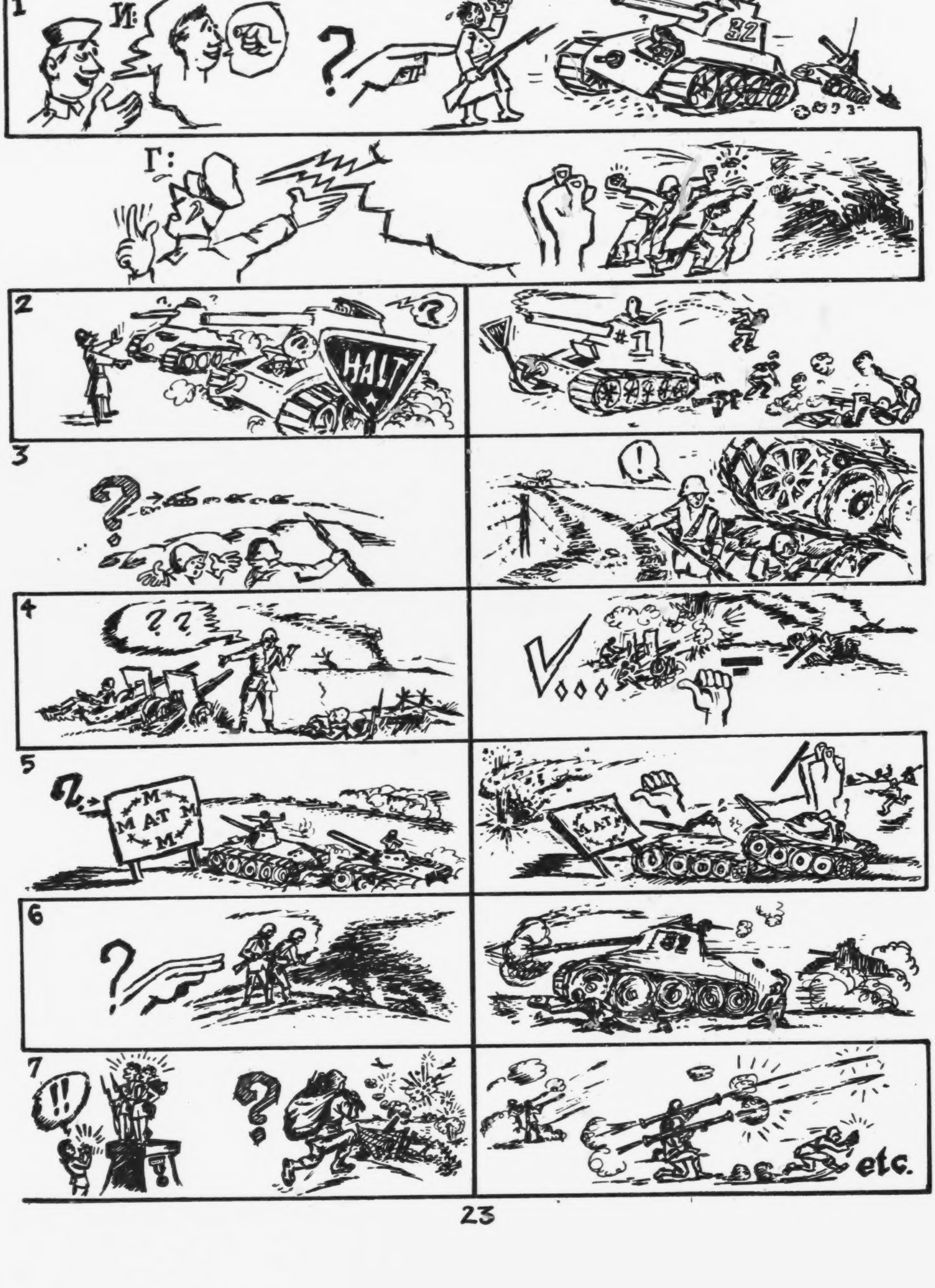
1
И:
?
32
Г:
2
HALT
?
#1
3
?
!
4
??
V
5
M
M AT M
M
MAT
6
?
32
7
!!
?
etc.

УРОК 77 - РАЗГОВОР

НА БОЙНИ УЧЕНИЯ /прод./

Ива́н:
Гео́рги:

- Я разправи́ как посре́щнахте неприя́телските та́нкове?
- На́й-напре́д хвъ́рлихме ди́мни грана́ти по тях.

- Та́нковете спря́ха ли?
- Еди́н танк спря. Екипа́жът му изле́зе навъ́н. Унищожи́хме го с карте́чни и пистоле́тни и́зстрели

- Какво́ ста́на с дру́гите та́нкове?
- Ня́колко прега́зиха те́лената ни мре́жа. Еди́н ми́на над на́шия око́п.

- Противота́нковите оръ́дия не взе́ха ли уча́стие в бо́я?
- Да. И те унищожи́ха ня́колко та́нка.

- Ми́нните поле́та не спря́ха ли част от напре́дващите та́нкове?
- Спря́ха ня́колко от тях, но на́й-ху́бава ра́бота свъ́ршихме ние, пехоти́нците.

- По какъ́в на́чин пости́гнахте това́?
- Изпо́лзвайки мъ́ртвото поле́ на та́нка, ние хвъ́рляхме или поста́вяхме ми́ни бли́зо до та́нковите ку́поли.

- Брей, голе́ми сте юна́ци. Какви́ дру́ги сре́дства изпо́лзвахте в то́зи бой?
- Та́нкови юмру́ци, базу́ки, комбини́рани заря́ди и др.

LESSON 77

ЧЕТИВО

Неприятелските танкове успяха да дойдат близо до позицията на ротата ни. Ние хвърлихме димни гранати по тях. Няколко танка спряха. Екипажите им излязоха навън. Ние ги унищожихме с картечни и пистолетни изстрели. Други танкове прегазиха телената ни мрежа. Един от тях мина над нашия тесен и дълбок окоп. Стените на окопа се срутиха там, където танкът мина, но ние останахме незасегнати.

И противотанковите ни оръдия взеха участие в боя. Те започнаха да стрелят по танковете. Успяха да унищожат няколко от тях.

Минните ни полета пред позицията унищожиха два танка. Други три танка спряха пред минните полета. Неподвижните танкове бяха унищожени много лесно от наши бойци. Бойците ни изобщо свършиха хубава работа в този бой. Те излизаха от окопите и бързо скачаха в близките снарядни ями... След това чакаха някои от танковете да се приближат. Използувайки мъртвото поле на танка,те хвърляха или поставяха мини близо до куполата му. Най-много танкове бяха унищожени по този начин.

В този бой бяха използвани и танкови юмруци, базуки, комбинирани заряди и др.

Изобщо противникът даде много големи загуби в хора и танкове и беше принуден да отстъпи.

Нашият полк, отбранявайки се, победи, защото всичките му части бяха подготвени много добре за борба срещу танкове.

LESSON 77

ВЪПРОСИ

1. Докъде успяха да дойдат неприятелските танкове?
2. Какво хвърлихте вие по тях?
3. Какво стана след като димни гранати бяха хвърлени по танковете?
4. Какво направиха екипажите на танковете?
5. Как унищожихте екипажите?
6. Какво прегазиха други танкове?
7. Над какво мина един от танковете, след като прегази телената ви мрежа?
8. Какво стана с стените на окопа, след като танкът мина над него?
9. Защо вие останахте незасегнати, когато танкът мина над окопа ви?
10. Кои оръдия взеха участие в боя?
11. Какъв беше резултатът от стрелбата на противотанковите оръдия?
12. Колко танка унищожиха мините пред позицията ви?
13. Къде спряха други три танка?
14. От кого бяха унищожени много лесно неподвижните танкове?
15. Кой извърши изобщо много хубава работа в този бой?
16. Как излизаха от окопите бойците ви?
17. Къде скачаха те?

18. Какво чакаха те в близките снарядни ями?

19. Как използуваха те мъртвото поле на танка?

20. По какъв начин бяха унищожени най-много танкове от бойците?

21. Какви други бойни средства бяха използвани в този бой?

22. Кой даде много големи загуби?

23. Защо противникът беше принуден да отстъпи?

24. Защо нашият полк победи, отбранявайки се?

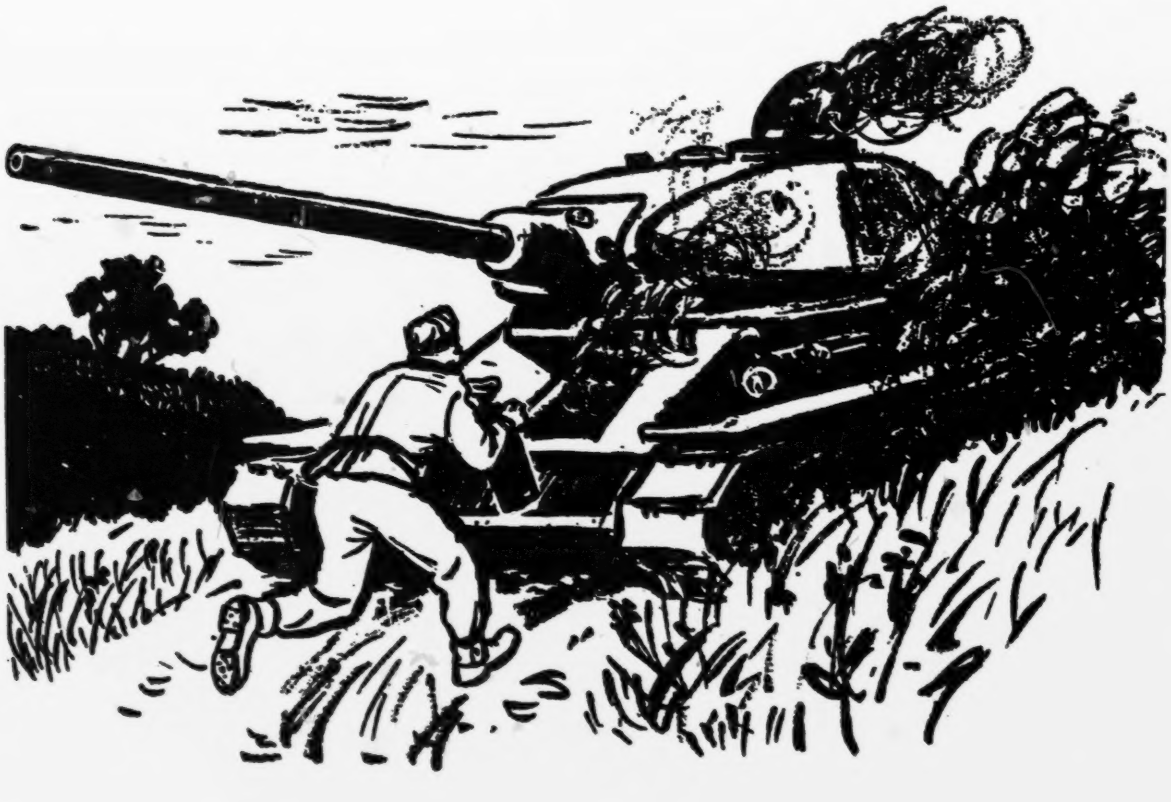

Запалване на танк с бидони с бензин

LESSON 77

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Опишете едно бойно учение с танкове.

Част II.

Отговорете на въпросите:

1 - 5, 15 - 20.

Танков екипаж на учение с танк

LESSON 77

„Така! Сега е добре!. . . Под внимателното наблюдение на своя ротен командир старши лейтенант Васил Сергинов редник Йозо Буров се учи да хвърля ръчна граната

LESSON 77

РАЗПИТ

1. What antitank unit does your regiment have?
2. Една противотанкова рота.

3. Of how many platoons does your antitank company consist?
4. Тя има два взвода с по две противотанкови оръдия.

5. What is the caliber of these guns?
6. Ами, 105 или 106 мм. Не знам точно.

7. What distance can one fire with them?
8. Доколкото знам, на около 1,200 метра.

9. Where are the two company platoons located?
10. Единият е на хълма с високите дървета; другият ... не знам къде е.

11. You also have bazookas. What is the caliber of this weapon?
12. Калибър 3.36.

13. What kind of obstacles are there in front of your position?
14. Чух, че имало противотанкови минни полета.

15. At which places are they located?
16. На различни места.

17. Do you have barbed wire entanglement in front of your position?
18. Има телена мрежа между минните полета.

19. How many casualties did you suffer?
20. Дадохме големи загуби.

LESSON 77

РАЗПИТ

1. Какво противотанково поделение има полкът Ви?
2. One antitank company.

3. От колко взвода се състои противотанковата Ви рота?
4. It consists of two platoons with two antitank guns each.

5. Какъв е калибърът на тези оръдия?
6. Well, 105 or 106 mm. I don't know exactly.

7. На какво разстояние може да се стреля с тях?
8. As far as I know, 1,200 meters.

9. Къде са разположени двата взвода на ротата?
10. The one is on the hill with the tall trees; the other ...... I don't know,where it is.

11. Вие имате и базуки. Какъв калибър има това оръжие?
12. The caliber is 3.36.

13. Какви препятствия има пред позицията Ви?
14. I heard that there are some antitank minefields.

15. На кои места са те?
16. At different places.

17. Имате ли телена мрежа пред позицията Ви?
18. There is barbed wire entanglement among the minefields.

19. Какви загуби дадохте в хора?
20. We suffered heavy casualties.

LESSON 77

РЕЧНИК

базу́ка f.	bazooka
бое́ц m.pl. бойци́	fighter
бой m.with art. бо́ят, бо́я pl.. бое́ве	battle
борба́ f.	fight, combat
ди́мен, мна,о,и	smoke
ди́мна грана́та	smoke grenade
екипа́ж m.	crew
заря́д m.	charge
и́зстрел m.	shot
комбини́ран, а,о,и	combined
комбини́ран заря́д	combination charge
ку́пола f.	turret
ми́на f.	mine
ми́нен, ми́нна,о,и	mine
ми́нно поле́	minefield
мре́жа f.	net
те́лена мре́жа	barbed wire entanglement
мъ́ртъв, мъ́ртва, о,и	dead
мъ́ртво поле́	dead space
над prep.	over, above
на́чин m.	way, manner
по какъ́в на́чин?	in what way? how?
незасе́гнат, а,о,и	untouched, unharmed
неподви́жен, жна,о,и	immovable, motionless
оръ́дие n.	gun
отбраня́вам се	to defend oneself
отбраня́ се, и́ се, и́х се	
пехоти́нец m.pl. нци	infantry man
пистоле́тен, тна,о,и	pistol
побе́ждавам	to win, to be victorious, to defeat, to conquer
победя́, и́,и́х	
поле́ m.pl. поле́та	field
пости́гам	to achieve
пости́гна, е, ах	
прега́звам	to run over, to wade through
прега́зя, и,их	
приближа́вам се	to approach, to get near (er)
приближа́ се, и́ се, и́х се	
противота́нков, а,о,и	antitank
снаря́ден, дна, о,и	shell
снаря́дна я́ма	shell crater

LESSON 77

сру́твам се	to crumble
срутя́ се, и́ се, и́х се	
те́лен, а,о,и	wire
те́лена мре́жа	barbed wire entanglement
уча́стие n.	participation
взи́мам уча́стие	to take part, to participate
хвъ́рлям /по/	to throw (at)
хвъ́рля, и,их	
юмру́к m.pl. юмру́ци	fist
та́нков юмру́к	rocket launcher (fired from the shoulder)
я́ма f.	pit

Нощна танкова атака

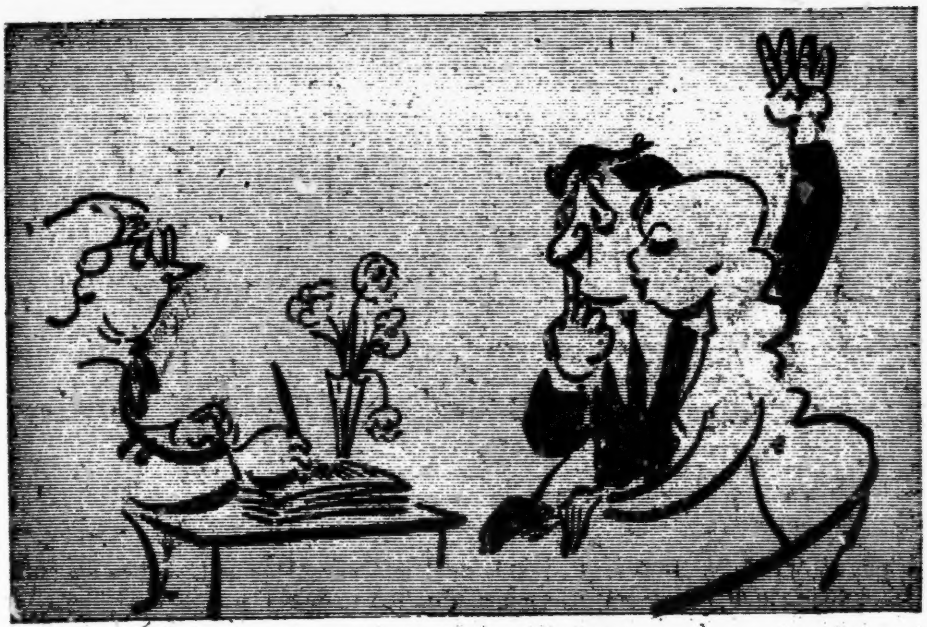

— Гражданино Петров, за кой път влизате в брак?

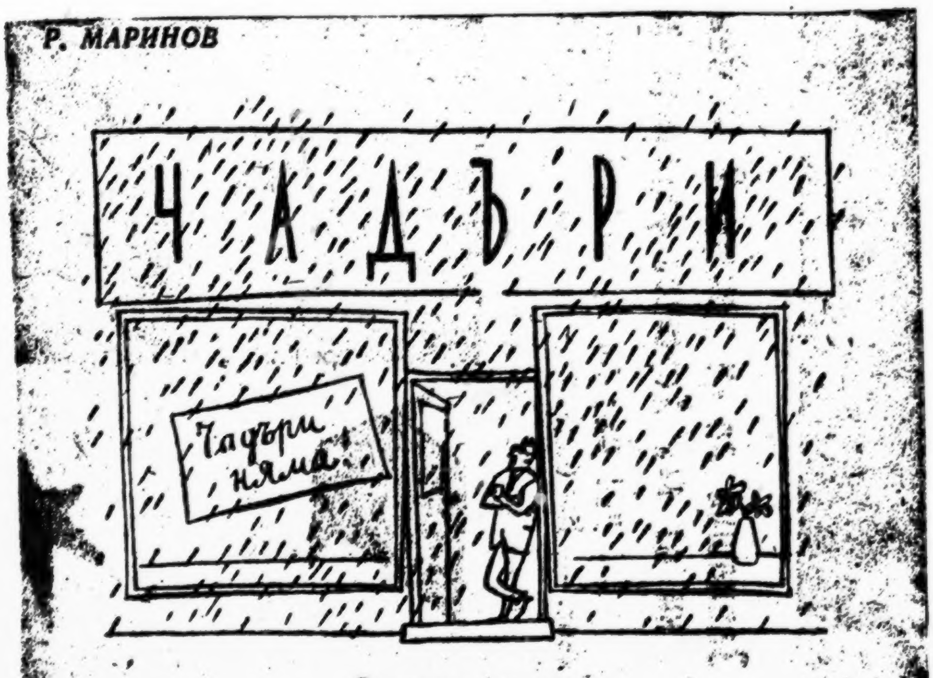
Р. МАРИНОВ
ЧАДЪРИ
Чадъри няма

Сезонна картинка

СЕДЕМДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 78

LESSON 78

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Reciprocal Action

1.

Аз често срещам Иван.
Иван ме среща често.

Ние се срещаме често.
Срещаме се често.

Иван и аз срещаме ли се често?	Да, вие се срещате често. Да, срещате се често. Не, ...

А те? .... А вие?

В колко часа ще се срещнем утре?
Къде ..... се срещнахме вчера?
Кога .....

А те? .... А вие?

Боян обича ли Надя?	Да, той я обича.
Надя обича ли Боян?	Да, тя го обича.

Боян и Надя обичат ли се?
От кога се обичат те?
Те обичаха ли се миналата година?

Георги харесва ли Люба?
Люба харесва ли Георги?
Те харесват ли се?
Мислите ли, че Драган и Милка ще се харесат, когато се се срещнат за първи път?

LESSON 78

Ти поздравяваш ли Христо?
Той поздравява ли те?
Вие поздравявате ли се, когато се срещате?
Вие поздравихте ли се, когато се срещнахте на улицата вчера?
Ще се поздравите ли, когато се срещнете пак?

2.

Аз срещам Стоян често.
Аз се срещам със Стоян често.
Аз и Стоян се срещаме често.

Кого срещам?
С кого се срещам?
Кои се срещат често?

Вие срещате ли се често?
Ти срещаш ли се често с приятелите си?

Тя среща ли Иван понякога?
Тя среща ли се с Иван понякога?
Те срещат ли се често?

кога?.... къде? ....

Къде се запознаха Иван и Люба?
Къде се запозна Иван с Люба?
Люба с Иван
Кога ....
Кога ще се запознаете с това хубаво момиче?

Ти и Петър поздравявате ли се, когато се срещнете?
Ти поздравяваш ли се с Петър, когато се срещнеш с него?

А Петър и Драган?.....А аз и Петър? ....

LESSON 78

3.

Аз често помагам на Иван.
Иван често помага на мен.

Ние си помагаме често.

Аз помагам ли често на Иван? Да, ти му помагаш често.
Той помага ли ми често? Да, той ти помага често.
Ние помагаме ли си често?
Кой си помага често?

А вие?..... А те? ....

Помагахте ли си по-рано?
Те помагат ли си, когато
учат урока?
български
разговора наизуст
пишат домашната работа

А вие? .... А ние?

вчера, по-рано, довечера

Ти задаваш ли въпроси на
Стоян,когато учите четивото?
А той?
Вие задавате ли си въпроси,
когато учите урока?
четивото
въпросите и отговорите
на урока
граматика
На български ли или на англий-
ски трябва да си задавате
въпроси, когато учите урока?
да си говорите
да си приказвате

А те?.... А ние? ....

LESSON 78

Той пише ли писмо на майка си
всяка седмица?
И майка му ли му пише на него
всяка седмица?
Те пишат ли си по едно писмо
всяка седмица?

А по-рано? .... А миналата
седмица?.... А идущата седмица? .... А вие? .... А ние?

Ние говориме ли си по политически въпроси?
    приказваме ли си
    поприказвахме ли си
    поговорихме ли си
    ще си поприказваме ли
    ще си поговориме ли

Вие давате ли си пари на заем?
Вие услужавате ли си с пари?

А те? ..... А ние? .....

и т. н.

Беля с пари купена

LESSON 78

ТЕЛЕВИЗИОННАТА КУЛА В СОФИЯ

LESSON 78

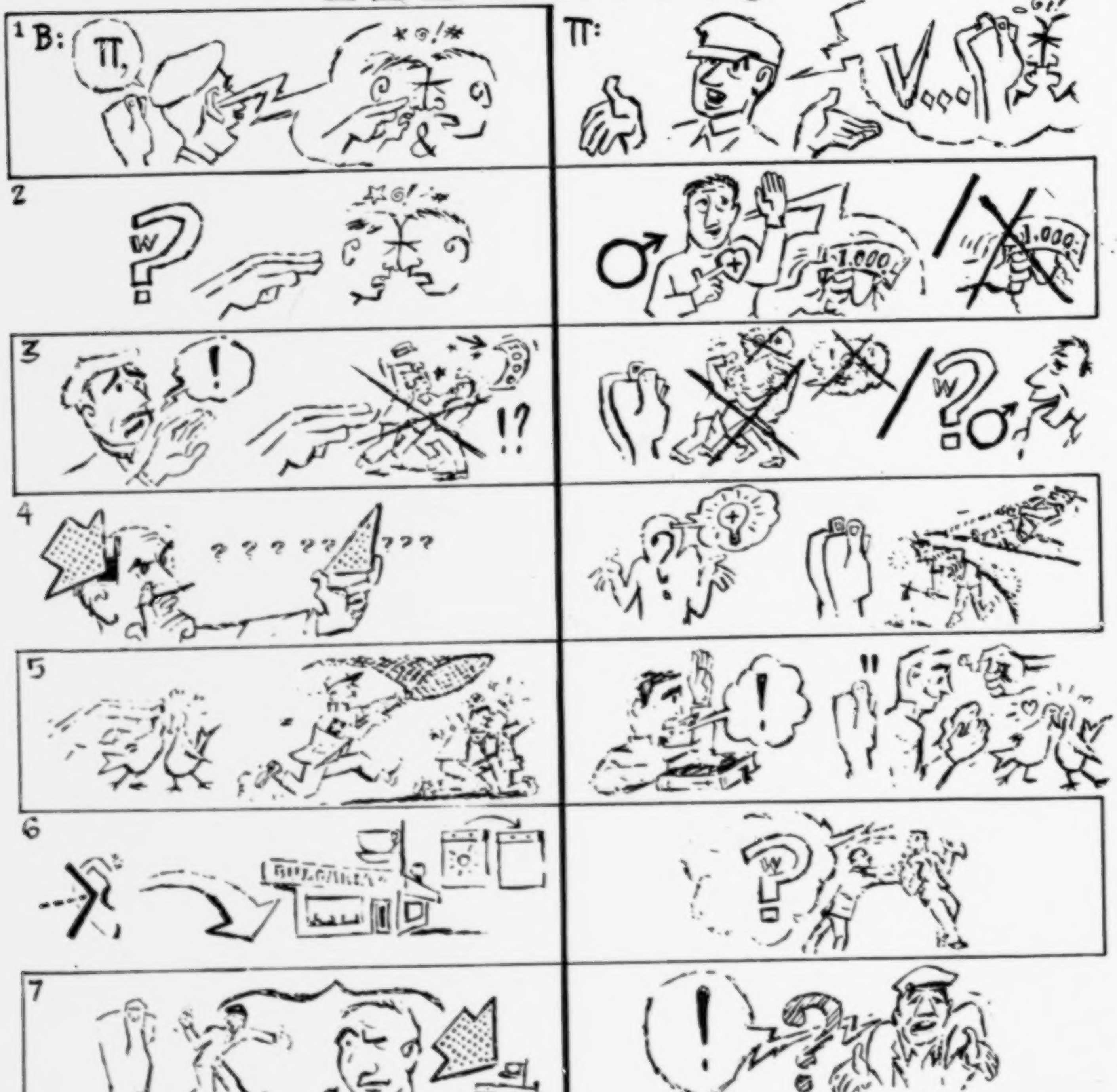
1 B:
π,
π:
2
1,000
3
!?
4
5
6
BULGARIA
7
8
9
&

УРОК 78 - РАЗГОВОР

СКАРВАНЕ НА ПРИЯТЕЛИ

Въ́лко
Пе́тър

- Пе́тре, чух, че си се ска́рал със Стоя́н.
- Да, ска́рахме се.

- Защо́ се ска́рахте?
- Обеща́ да ми даде́ хиля́да ле́ва на за́ем, а не ми да́де.

- Голя́ма ра́бота! Не сте се би́ли за това́ я!
- Ни́то сме се би́ли, ни́то сме се руга́ли. Но защо́ ме излъ́га?

- Тря́бва да е и́мало ня́каква причи́на за това́.
- Кой зна́е? Ни́е ви́наги сме си пома́гали взаи́мно.

- Вие тря́бва да се сдобри́те. Ня́ма сми́съл да се съ́рдите.
- Пра́во да ти ка́жа и аз и́скам да се сдобри́м.

- Слу́шай какво́! Ела́ у́тре в сладка́рница "Бълга́рия".
- Защо́ да до́йда?

- Имам сре́ща със Стоя́н там.
- Е, та?

- Уж случа́йно ще се сре́щнете там.
- Ние не се поздравя́ваме ве́че.

- Абе, голя́ма ра́бота. Ще си подаде́те ръка́, ще си поговори́те и ще се сдобри́те.
- Добре́, съгла́сен съм.

---

9. я is used for emphasis.
Не сте се би́ли за това́ я! You haven't fought because of it.
..мо́га я! I (sure) can.
17. Пра́во да ти ка́жа to tell you the truth
18. Слу́шай какво́! Listen!
22. Е, та? Well, what about it?

LESSON 78

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE VERBS - RECIPROCAL ACTION

The reciprocal action of the reflexive verb shows that the acting persons (subject) in the sentence are performing the action reciprocally,that is, each one upon the other.

The reciprocal reflexive form is usually used in plural. It is formed with the reflexive pronoun particle "СЕ" or "СИ".

1. With the particle "СЕ"

Ние се би́ем /би́ем се/.	We are fighting each other.
Те се ми́ят /ми́ят се/.	They're washing each other.
Вие се сре́щате /сре́щате се/.	You are meeting each other.
Вие се ка́рате постоя́нно помежду́ си.	You're quarreling constantly among yourselves.
Защо́ се мра́зите то́лкова мно́го?	Why do you hate each other so much?
Те се оби́чат мно́го.	They love each other very much?
Вие се сре́щате с госпо́жица Ивано́ва вся́ка се́дмица, нали́?	You meet Miss Iwanova every week, don't you?

LESSON 78

Remark: Some of the Bulgarian verbs which express reciprocal action are:

бием се	to fight each other
борим се	to wrestle each other
караме се	to quarrel with each other
мием се	to wash each other
галим се	to caress each other
мразим се	to hate each other
надбягваме се	to race each other
ненавиждаме се	to despise each other
обичаме се	to love each other
поздравяваме се	to greet each other
приглеждаме се	to take care of each other
срещаме се	to meet each other
уважаваме се	to respect each other

Ива́н и Стоя́н се би́ха в продълже́ние на два ча́са.	Ivan and Stoyan fought each other for two hours.
Борци́те се бо́ри́ха до́ста вре́ме,но ни́кой не спече́ли ма́ча.	The wrestlers wrestled a long time but none of them won the match.
Ние се ка́раме все́ки ден.	We quarrel every day.
След уче́ние ние се ми́ем с то́пла вода́.	After training we wash ourselves (reflexive) each other (reciprocal) with hot water.
Две́те ко́тета се ми́лват, кога́то се сре́щнат.	The two kittens caress each other when they meet.
Защо́ се мра́зите със съсе́да си то́лкова мно́го?	Why do you and your neighbor hate each other so much?
Автомоби́лите се надбя́гваха с голя́ма бързина́ по шосе́то.	The cars raced (each other) at great speed on the highway.

LESSON 78

2. With the particle "СИ"

It is used with verbs which require the indirect object.

Аз му помáгам на нéго.

Той ми помáга на мен.

Ние си помáгаме.

Examples:

Те чéсто си пи́шат писмá.	They often write letters to each other.
Ние не си говóриме.	We don't talk to each other.
Вие тря́бва да си помáгате.	You ought to help one another.
Услу́жваме си чéсто.	We often do each other a favor.
Те си поприкáзваха.	They talked a little bit (to each other).

LESSON 78

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Reciprocal Action

1.

Кой се скарал със Стоян?	Петър се скарал със Стоян.
Защо се скарали Петър и Стоян?	Те се скарали, защото.....

Те караха ли се често преди това?
Петър караше ли се често със Стоян преди това?
Те биха ли се, когато се скараха?
    ругаха ли се
Стоян би ли се с Петър, когато се скара с него?
Те помагаха ли си взаимно?
Имаше ли смисъл да се сърдят?
Искаха ли да се сдобрят?
Петър искаше ли да се сдобри със Стоян?
Стоян   Петър?
Те поздравяваха ли се, след като се скараха?
Стоян поздравяваше ли се с Петър, след като се скара с него?
Петър   Стоян
Къде се сдобриха двамата приятели?
Къде се сдобри Стоян с Петър?
Те подадоха ли си ръка, когато се сдобриха?

2.

Г-н Х..., срещате ли се често с Г-н П...?
Къде се срещате обикновено?
А вчера?..... А довечера?
В колко часа се срещнахте?
.... с него?

LESSON 78

За какво си говорите, когато се срещнете?
А миналия път? ..... А по-рано?.....
Помагате ли си, когато учите урока заедно?
български
разговора наизуст
пишете домашната си работа

А те?....А ние? .... вчера, по-рано, утре ....

Вие задавате ли си въпроси на български,
когато учите четивото на урока?
разговора
въпросите и отговорите

А те? ....А ние? .....

Често ли се виждате с приятеля си Х....?
Видяхте ли се снощи?
Къде се видяхте с него?
Кога.....
А утре?

Стоян и Надя обичат ли се?
харесват
Те пишат ли си често, когато Стоян е на курорт през лятото?
телефонират
пращат ли си илюстровани картички
говорят ли си по телефона

Вие и Драган давате ли си пари на заем?
Връщате ли си редовно парите?
Услужвате ли си често?

А те?.... А ние?

и т. н.

LESSON 78

ЧЕТИВО

Петър и Стоян бяха приятели още от детинство. От ранна сутрин до късна вечер те играеха на близкото детско игрище.

Дойде време да тръгнат на училище. Така се случи, че и двамата бяха в един и същи клас. Те ходеха заедно на училище и се връщаха заедно. Следобед те учеха уроците си заедно. Обичаха се като истински братя.Така завършиха гимназия. След като завършиха гимназия, те работеха на различни места. Свободното си време обаче винаги прекарваха пак заедно.

Един ден Петър имаше нужда от 1000 лева. Поиска от родителите си, но те не можаха да му услужат. Тогава той помоли Стоян да му даде пари на заем. Стоян му обеща да му услужи, но за целта трябвало да отиде до банката. Каза му, че щял да му даде хилядата лева на следния ден. На следния ден Петър дълго чака, но Стоян не дойде. Привечер те се видяха случайно в кафенето. Двамата започнаха да говорят за парите. След малко се скараха и се разделиха.

Няколко дена след това техният приятел Вълко се срещна с Петър. Каза му, че бил чул, че се бил скарал със Стоян и го попита за причината. Петър отначало не искаше да му каже защо се били скарали. После обаче му каза, че Стоян му бил обещал да му даде пари на заем, но го излъгал. Даже не го и предупредил на време, че не може да му даде парите. Затова двамата се скарали и не се поздравявали вече. Вълко се опита да извини Стоян. Той каза, че Стоян може би е имал някаква причина за това. Петър отговори, че не можел да си обясни защо Стоян бил постъпил така. Те винаги си били помагали взаимно. Той бил съгласен да се сдобри.

Вълчо им стана посредник. Той имаше среща на следния ден със Стоян в сладкарница "България". Петър отиде уж случайно там. Той и Стоян си подадоха ръка, поговориха си и се сдобриха.

---

1. и двамата = both of them
2. че не мо́жел да си обясни́ = that he couldn't explain it (to himself).
3. Въ́лко им ста́нал посре́дник = Vulko became their mediator.

Софийска сладкарница.

LESSON 78

ВЪПРОСИ

1. Откога бяха приятели Петър и Стоян?
2. Къде играеха те от ранна сутрин до късно вечер?
3. Какво правеха двамата приятели заедно, след като училището започна?
4. Защо се обичаха те като истински братя?
5. Къде работеха те, след като завършиха гимназия?
6. От какво имаше Петър нужда един ден?
7. От кого поиска той да вземе 1,000 лева на заем най-напред?
8. Кого помоли Петър след това да му даде пари на заем?
9. Какво му отговори Стоян?
10. Къде се видяха случайно те?
11. За какво започнаха да говорят двамата?
12. Какво стана малко след това?
13. С кого се срещна Петър няколко дена след това?
14. Какво каза Вълчо на Петър?
15. Защо се били скарали Петър и Стоян?
16. Какво се опита да направи Вълчо?
17. Какво не можел Петър да си обясни?

18. Защо Петър бил съгласен да се сдобри със Стоян?

19. Кой им стана посредник?

20. Как се сдобриха двамата приятели?

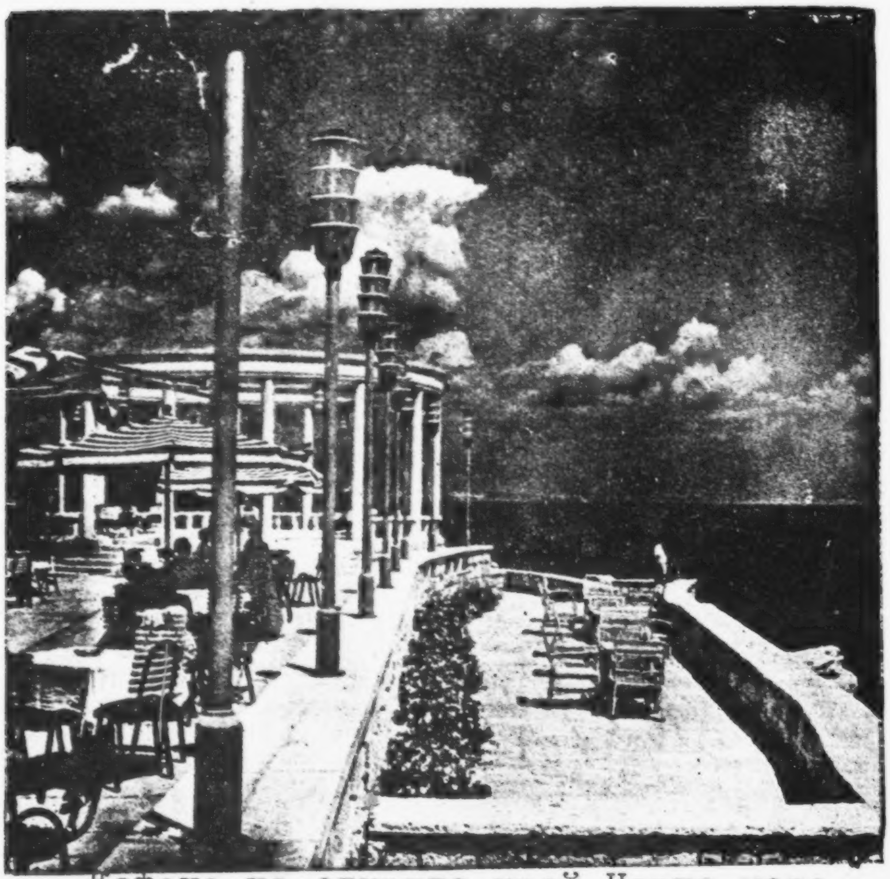

Кафене на открито край Черно море

LESSON 78

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Разправете за някое Ваше скарване с приятел!

Част II.

Отговорете на въпросите 10 - 20!

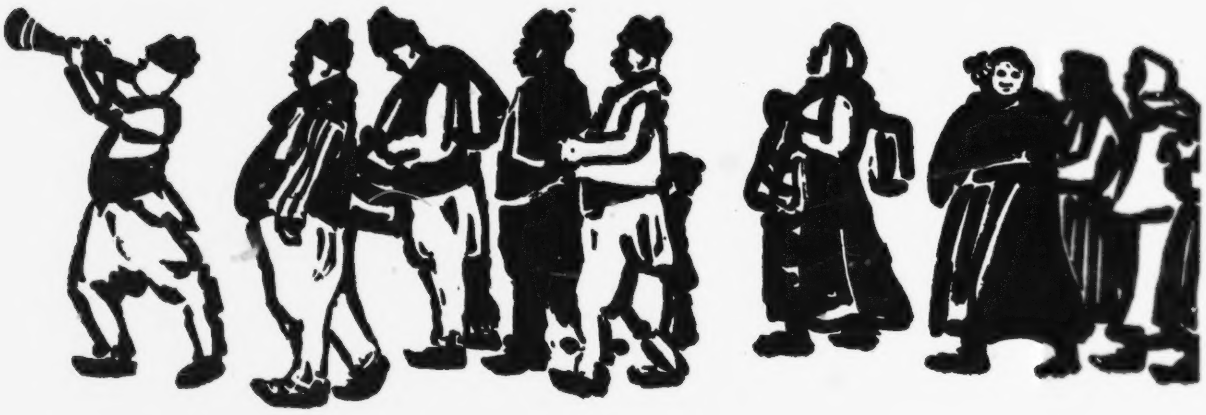

Български селяни отиват с подаръци у булката

LESSON 78

РЕЧНИК

би́я се, е се, бих се	to fight (each other,one another)
взаи́мно	mutually, each other
де́тски, а,о,и	child; childish
де́тско игри́ще	playground for children
игри́ще n.	playground, athletic (sports) ground, football field, tennis court
еди́н и съ́щи, една́ и съ́ща, едно́ и съ́що, едни́ и съ́щи	the same, one and the same
къ́сен, къ́сна, о,и	late
ну́жда f.	need
и́мам ну́жда от /не́що/	to need (something)
Пе́тър и́маше ну́жда от 1000 ле́ва	Peter needed 1000 leva
пода́вам ръка́	to hold out (extend) one's hand
ще си подаде́те ръка́	you'll shake hands
посре́дник m.pl. ци	intermediary, mediator, middleman
предупрежда́вам предупредя́, и́,и́х	to notify (in advance)
при́вечер	towards evening, at nightfall
причи́на f.	reason, cause
разде́лям се разделя́ се, и́ се, и́х се	to part company
ра́нен, ра́нна, о,и	early
руга́я, е, а́х	to abuse, to scold
сдобря́вам се сдобря́ се, и́ се, и́х се	to make up (a quarrel), to make friends again
ска́рвам се ска́рам се	to quarrel
ска́рване n.	quarrel
сладка́рница f.	pastry shop, coffee shop (where pastries are served)
сми́съл m.	sense, meaning
ня́ма сми́съл	it is no good (use),there is no point
съгла́сен съм	to agree
уж	as if
цел f.with art. целта́	purpose, goal

LESSON 78

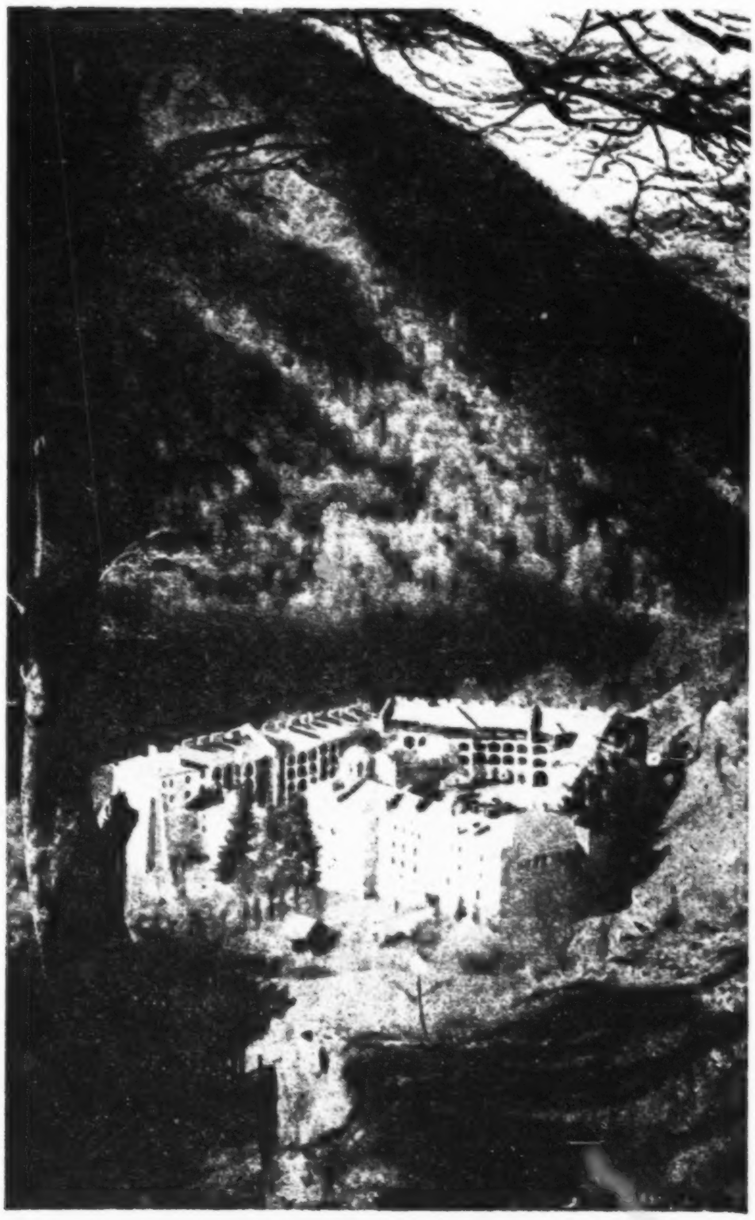

РИЛСКИЯТ МАНАСТИР

СЕДЕМДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 79

LESSON 79

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Impersonal Action

1.

Аз искам да пия
Пие ми се.

Аз искам да пуша.
Пуши ми се.

Аз искам да пия.	Пие ми се.
Аз искам да пуша.	Пуши ми се.

играя на карти, ям, спя,
чета, уча, ходя на кино

2.

Аз не искам да пия.
Не ми се пие.

Аз не искам да пуша.
Не ми се пуши.

Аз не искам да пия.	Не ми се пие.
Аз не искам да пуша.	Не ми се пуши.

ям, уча, пиша, спя, чета,
ходя на кино, играя на карти,
пея и т. н.

LESSON 79

3.

Ти искаш да пиеш.
Пие ти се.

Ти искаш да пиеш.	Пие ти се,

пуша, работя, уча и т. н.

4.

Ти не искаш да пиеш.
Не ти се пие.

Ти не искаш да пиеш.	Не ти се пие.

работя, уча, чета, пиша
и т. н.

5.

Пие ми се.
Не ми се пие.

Пие ли ти се?	Да, пие ми се. Не, не ми се пие.
Пие ли ми се?	Да, пие ти се. Не, не ти се пие.

пуша, спя, играя на
карти, работя, пея, сви-
ря на пиано, танцувам, ям
и т. н.

6.

Пие ли се.
Пие ли ти се?

LESSON 79

Пие ти се.	1-ви ст.: Пие ли ти се? 2-ри ст.: Да, ... Не, ...

7.

Пие ми се сега.
Пиеше ми се преди малко.
тази сутрин
вчера.

Пие ми се сега.	Пиеше ми се преди малко. вчера и т. н.

Пуши ми се сега.
Ходи ми се на кино сега.
и т. н.

8.

Пие ли ти се?
Не ти ли се пие?

Пиеше ли ти се преди малко.
Не ти ли се пиеше преди малко?

Пие ти се. Не ти се пие. и т. н.	Пие ли ти се? Не ти ли се пие?

9.

Пие ми се.
Пие ми се на мен.
На мен ми се пие.

Пие ли ти се? и т. н.	Да, пие ми се. Да, пие ми се на мен. Да, на мен ми се пие.

10.

Не ми се пие.
Не ми се пие на мен.
На мен не ми се пие.

Пие ли ти се?	Не, не ми се пие.
и т. н.	Не, не ми се пие на мен.
	Не, на мен не ми се пие.

/Да се разработят по горния начин останалите къси и двойни дателни местоимения./

Да се упражнят също така и следните изрази:

иска/ше/ му/й,им,ми/ се да......., не ми се стои /стоеше/ вече в къщи.

LESSON 79

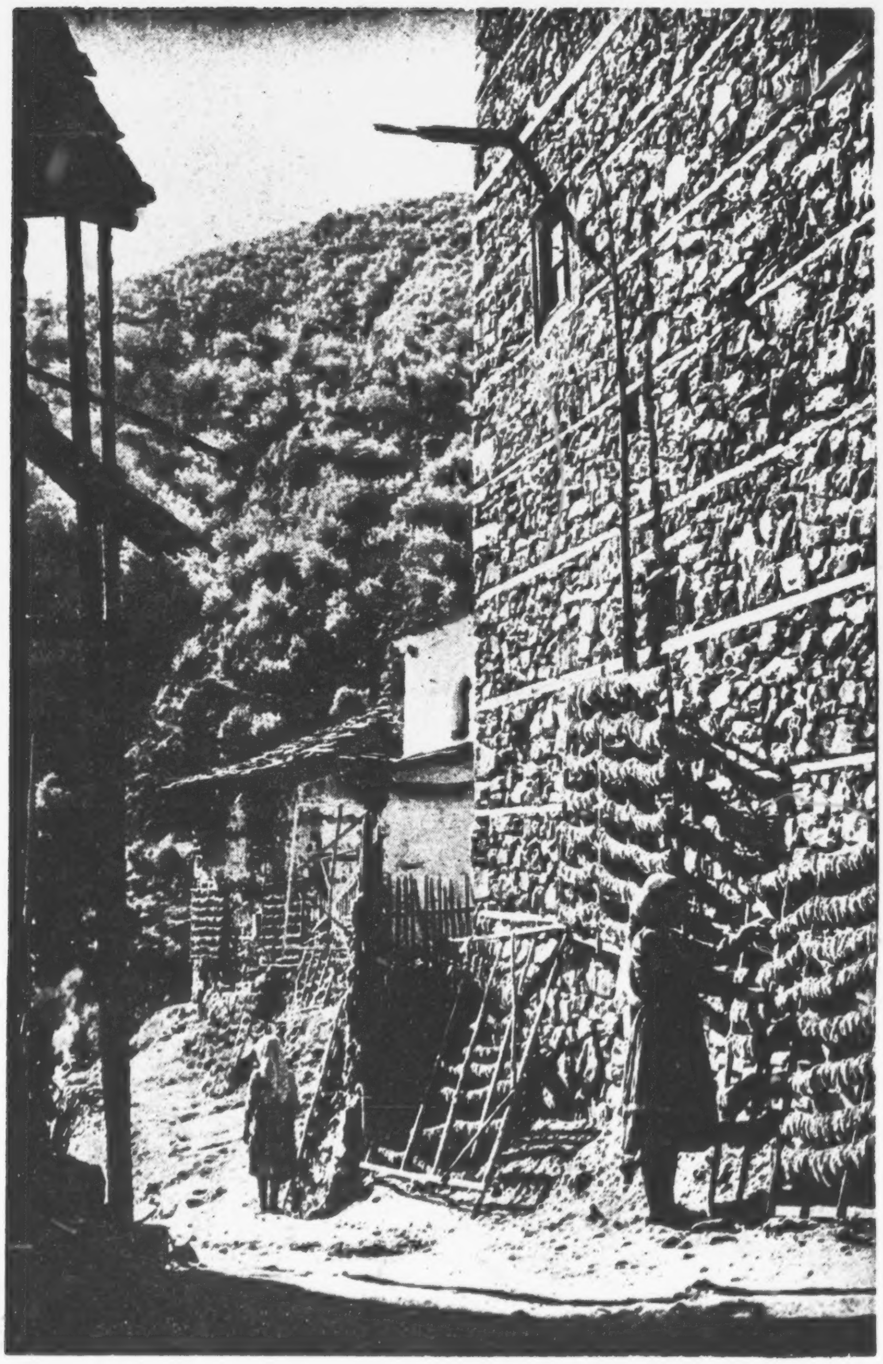

Сушене на тютюн

LESSON 79

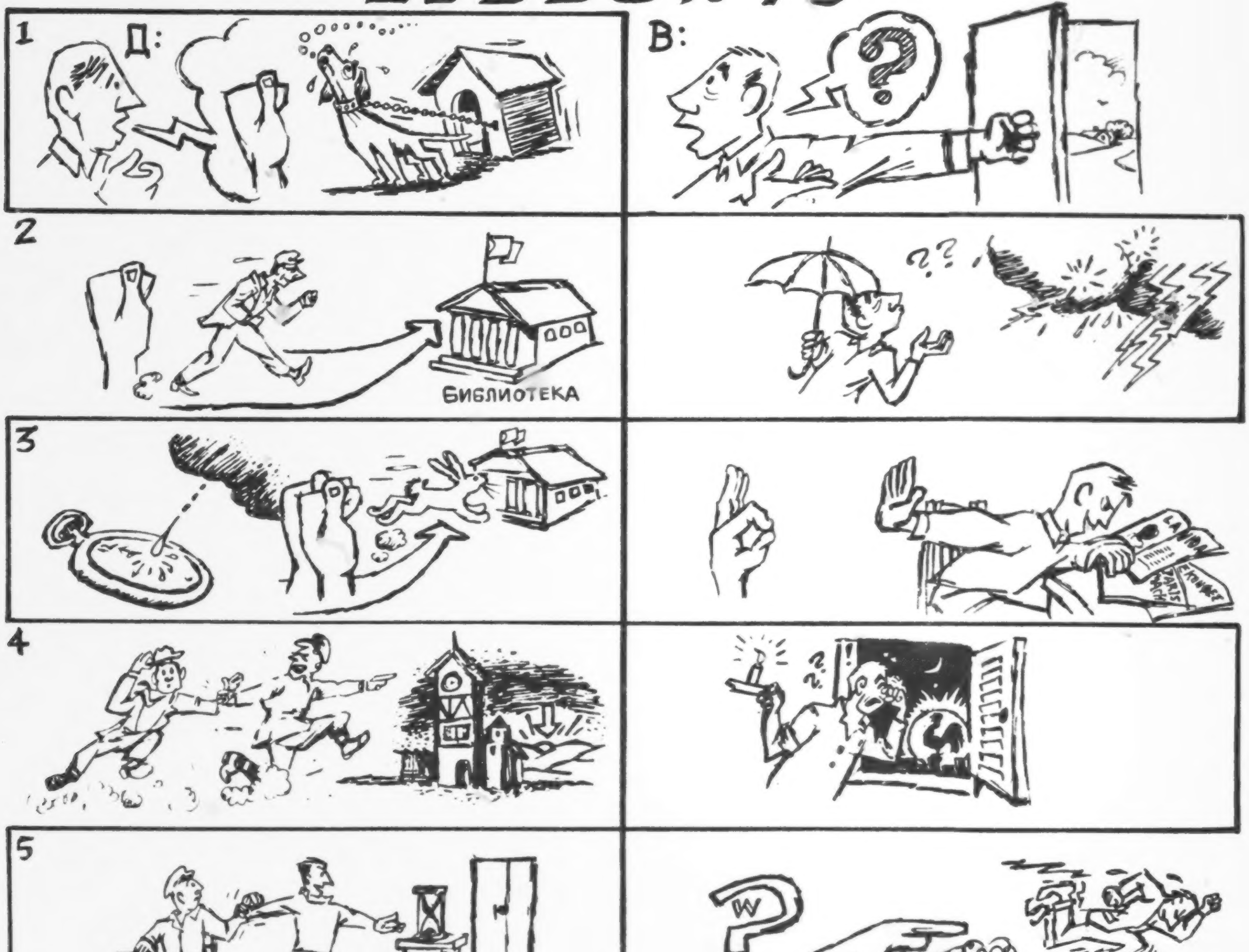
1
Д:
В:
2
БИБЛИОТЕКА
3
4
5
6
7
8

УРОК 79 - РАЗГОВОР

НА ХАЛВА У БАБА СТАНКА

Драга́н:
Васи́л:

- Не ми се стой́ ве́че в къ́щи.
- Какво́ и́скаш да пра́виш?

- Иска ми се да оти́да до библиоте́ката.
- Стру́ва ми се, че ще вали́. Гърми́ се и се свя́тка.

- Абе докато́ завали́, мо́жем да отско́чим до библиоте́ката.
- Добре. На мен тъ́кмо ми се чета́т чуждестра́нни списа́ния.

- Ха́йде де побъ́рзаме, че ще се стъмни́ ско́ро.
- Скъси́ха се дни́те. Мръ́ква се ра́но и се съ́мва къ́сно.

- Хайде да върви́ме, че ня́ма вре́ме.
- Защо бъ́рзаш то́лкова мно́го.

- Тря́бва да съм в 7 ч. в къ́щи. Ще заведа́ деца́та у ба́ба им.
- Чи́ни ми се, че ба́ба им Ста́нка пак е напра́вила халва́ от грис.

- Прав си. На деца́та им се яде́ше мно́го халва́, та я помо́лих да им напра́ви за дове́чера.
- И на мен ми се прия́де. Да до́йда ли и аз?

- Е да́, щом и́скаш. Ще ми пра́виш компа́ния.
- Щом е за халва́, с на́й-голя́мо удово́лствие.

---

4. Не ми се стой́ ве́че в къ́щи. = I don't feel like staying home any longer.
7. Стру́ва ми се, че ще вали́. = It seems to me that it is going to rain.
25. Да до́йда ли и аз? = should I come too?
27. Щом е за халва́, =..since we are going to eat halvah!

LESSON 79

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE VERBS - IMPERSONAL ACTION.

I. There are some reflexive verbs which are used in 3rd person singular. In these cases the English personal subject, if any, is expressed by the dative in Bulgarian.

1. Dative

Игра́е му се.	He feels like playing. He wants to play.
Игра́еше му се.	He felt like playing.

2. Double Dative

Игра́е му се на Ива́н На Ива́н му се игра́е.	Ivan feels like playing. Ivan wants to play.
Игра́е му се на не́го. На не́го му се игра́е.	He feels like playing. He wants to play.

Further examples:

Игра́е й се. Игра́е й се на не́я. На нея й се игра́е.	She feels like playing. She wants to play.
Игра́е им се. Игра́е им се на тях. На тях им се игра́е.	They feel like playing. They want to play.
Иска ми се /да.../	I want to; I have a desire (to do something).

LESSON 79

Пи́е ми се.	I feel like drinking. I have a desire to drink.
Пу́ши ми се.	I feel like smoking. I want to smoke.
Рабо́ти ми се.	I feel like working. I want to work.
Спи ми се.	I feel like sleeping. I am sleepy.
Стру́ва ми се. Чи́ни ми се.	It seems to me.
На семе́йство Ивано́ви постоя́нно им се игра́е на ка́рти.	The family Ivanov wants to play cards constantly.
Кога́то бях бо́лен, и́скаше ми се да ям ба́ница.	When I was sick, I had the desire to eat pie.
Кога́то и да ви́ди ви́но, мно́го му се пи́е.	Whenever he sees wine, he has a desire to drink. Feels like drinking.
След и́зпита в пе́тък мно́го ни се пу́шеше.	After the examination on Friday we had a desire to smoke.
В четвъ́ртък и пе́тък ня́ма да ни се рабо́ти.	On Thursday and Friday we won't feel like working.
След после́дната ата́ка на войни́ците мно́го им се спе́ше.	After the last attack the soldiers were very sleepy.

LESSON 79

Стру́ва ми се /чи́ни ми се/, че навън е о́блачно и мра́чно.	It seems to me that it is cloudy and dark outside.

II. Some other reflexive verbs with an impersonal action are:

гърми́ се	it thunders; it is thundering
свя́тка се	it lightens; it is lightning
мръ́ква се	it is getting dark
съ́мва се	it dawns; it is getting daylight
чу́ка се	someone knocks; someone is knocking

Examples:

Сно́щи се гърме́ше мно́го, преди́ да завали́ дъжд.	Last night it thundered a lot before it began to rain.
Навъ́н се свя́тка и гърми́.	It is thundering and lightning outside.
През то́зи ме́сец мно́го ра́но се мръ́ква.	During this month it gets dark very early.
Са́мо след два ча́са ще се съ́мне.	After only two hours it will get daylight.
Я виж, кой и́два! Чу́ка се на врата́та.	See,who is coming! Someone is knocking at the door.

LESSON 79

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Verbs - Impersonal Action

1.

Стои ли ти се в къщи?	Да, стои ми се. Стои ли ти се в къщи? Да, стои ми се.
пия,пуша,спя,уча,ям, играя на карти, пея, танцувам и т. н.	Пие ли ти се? Да, пие ми се.

2.

Ходи ли ти се на кино?	Не, не ми се ходи на кино. Ходи ми се на театър.
работя, пуша и т. н.	Работи ли ти се? Не, не ми се работи. Спи ми се, чете ми се и т. н.

3.

Ти искаш ли да играеш на карти? и т. н.	Не ми се играе на карти. Ходи ми се на концерт.

4.

Пие ли се на Иван?	Не, не му се пие. Яде му се.
Радка, децата, ви, ни,ми, студентите и т. н.	Пие ли се на Радка? Не, не й се пие. Яде й се. и т. н.

отивам до библиотеката,
стоя в къщи, искам да.....
и т. н.

5.

Яде ли им се на децата?	Да, на тях им се яде. Да, яде им се на тях.
Надя, Стоян, ви, ни, ти и т. н.	Яде ли им се на децата? на тях Да, ...

Стои ли му се в къщи на Иван?
Ходи ли ти се до библиотеката на теб?
Спи ли Ви се много на Вас?
Спеше ли ѝ се на нея, когато се върна от кино снощи?
Иска ли ти се да ....
Искаше ли му се да ......
и т. н.
Ядеше ли им се ....

6.

Ходи ли ви се на кино на вас?	Не, на нас не ни се ходи на кино.
На вас ходи ли	Да, на нас ни се ходи на ...
Ходеше ли ви се .... и т. н.	

7.

Ще вали ли?	Струва ми се, че ще вали. На мен ми се струва,че...
Къде е Боян?	Струва ми се, че е в къщи.
Какво прави Драган в стаята? и т. н.	на училище и т. н.

7.

Кога се съмва зиме?
                през лятото
                през есента
      се стъмва
      се мръква
Святка ли се навън?
Святкаше ли се, преди да за̀вали дъжд?
Гърмеше ли се,.....

Тази покрита чешма е един от старите архитектурни паметници в Шумен

LESSON 79

ЧЕТИВО

Драган работеше като чиновник в Българската телеграфна агенция /БТА/. Работното му време беше от 8 ч. сутрин до 12 ч. и от 2 ч. до 6 ч. следобед. Обедната му почивка траеше два часа. Той много обичаше да чете и затова често през време на обедната си почивка или след работа отиваше в библиотеката, която беше наблизу. Там той преглеждаше новите вестници и списанията.

Един ден, след като се върна от работа в къщи и се навечеря, приятелят му Васил му дойде на гости.[1] Двамата си поговориха около половин час. Но на Драган не му се стоеше в къщи. Искаше му се да се поразходи и да отиде в библиотеката. Струваше му се обаче, че ще вали. Гърмеше се и се святкаше. Мислеше, че докато завали, двамата ще имат време да отскочат до библиотеката. Той попита приятеля си дали иска да го придружи. Васил веднага се съгласи, защото на него тъкмо му се четяха чуждестранни списания.

Трябваше да побързат, защото скоро щеше да се стъмни.[2] Дните се бяха скъсили. Мръкваше се рано и се съмваше късно. Драган помоли Васил да вървят по-бързо, защото след като се върнел от библиотека той трябвало да заведе децата у баба им Станка. На тях много им се ядяла халва от грис. Баба им правела чудесна халва. Затова Драган два дена по-рано бил я помолил да им приготви халва за тази вечер. Когато Драган спомена халвата, на Васил му се прияде много. Той с удоволствие прие поканата на Драган да му прави компания.

В библиотеката те стояха само половин час. Върнаха се у дома на Драган, взеха децата и отидоха у баба им. Там всички се насладиха на чудесно приготвената халва.

---

1. Васил му дойде на гости = Vasil came to visit him.
2. щеше да се стъмни = it was going to get dark.

LESSON 79

ВЪПРОСИ

1. Къде работеше Драган като чиновник?
2. Кога му беше работното време?
3. Колко часа траеше обедната му почивка?
4. Защо отиваше той често в библиотеката?
5. Кога отиваше той обикновено в библиотеката?
6. Какво преглеждаше той там?
7. Кой му дойде на гости един ден?
8. Кога му дойде на гости приятелят му Васил?
9. Стоеше ли му се на Драган в къщи?
10. Какво му се искаше да направи?
11. Струваше ли му се, че ще вали?
12. Защо му се струваше на Драган, че ще вали?
13. Къде можеха двамата приятели да отидат, преди да завали?
14. Защо Васил се съгласи да придружи Драган до библиотеката?
15. Защо трябваше те да побързат?
16. Защо Драган помоли Васил да вървят по-бързо?
17. Какво им се ядяло на децата?
18. Каква халва правела баба им Станка?

19. Защо му се прияде на Васил много?

20. Защо Васил прие с удоволствие поканата на Драган да му прави компания?

21. Колко време стояха двамата в библиотеката?

22. Къде отидоха те след това?

23. На какво се насладиха всички у баба Станка?

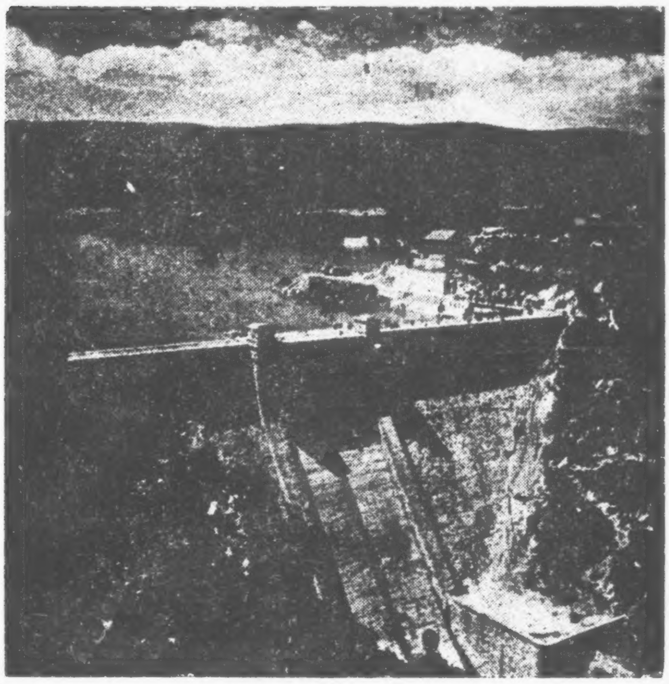

Язовир «Сталин» сн. Д. Караджанов

LESSON 79

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Отговорете на въпроси:

4, 10, 12, 14, 15, 16, 20.

Част II.

Разправете със свои думи четивото на урока.

LESSON 79

РЕЧНИК

аге́нция f.	agency
телегра́фна аге́нция	news agency
библиоте́ка f.	library
грис m.	semolina, farina
гърми́ се	it thunders, it is thundering
докато́	till, until
компа́ния f.	company
пра́вя компа́ния на ня́кого	to keep someone company
мръ́ква се	it gets dark (at nightfall)
мръ́кне се	
мръ́кна се	
неудо́бен, бна,о,и	uncomfortable, inconvenient
неудо́бно ми е	I feel awkward (ill at ease)
отска́чам /до/	to go quickly (to)
отско́ча, и,их	
пра́вя, и,их	to make
напра́вя	
прия́жда ми се	I feel like eating,
прия́де ми се	I start to feel hungry
ра́ботен, тна,о,и	work, working
ра́ботно вре́ме	working (business,office) hours
свя́тка се	it is lightening there are flashes of lightening
ско́ро	soon
скъся́вам	to shorten
скъся́, и́,и́х	
скъся́вам се	to get (become) short (er)
спомена́вам /за/	to mention
спомена́, е́, а́х	
стру́ва ми се	it seems to me
стру́ва му /и,ни и т.н./	it seems to him (to her, to us, etc.)
съ́мва се	it dawns
съ́мне се	
съ́мна се	
телегра́фен, фна,о,и	
телегра́фна аге́нция	news agency
тъ́кмо f.	just

LESSON 79

халвá	halvah
халвá от грис	a special kind of halvah made of farina fried in butter and poured over with sugar syrup (usually made at home)
чи́ни ми се	it seems to me
чуждестрáнен, нна,о,и	foreign
щом	if, since; as

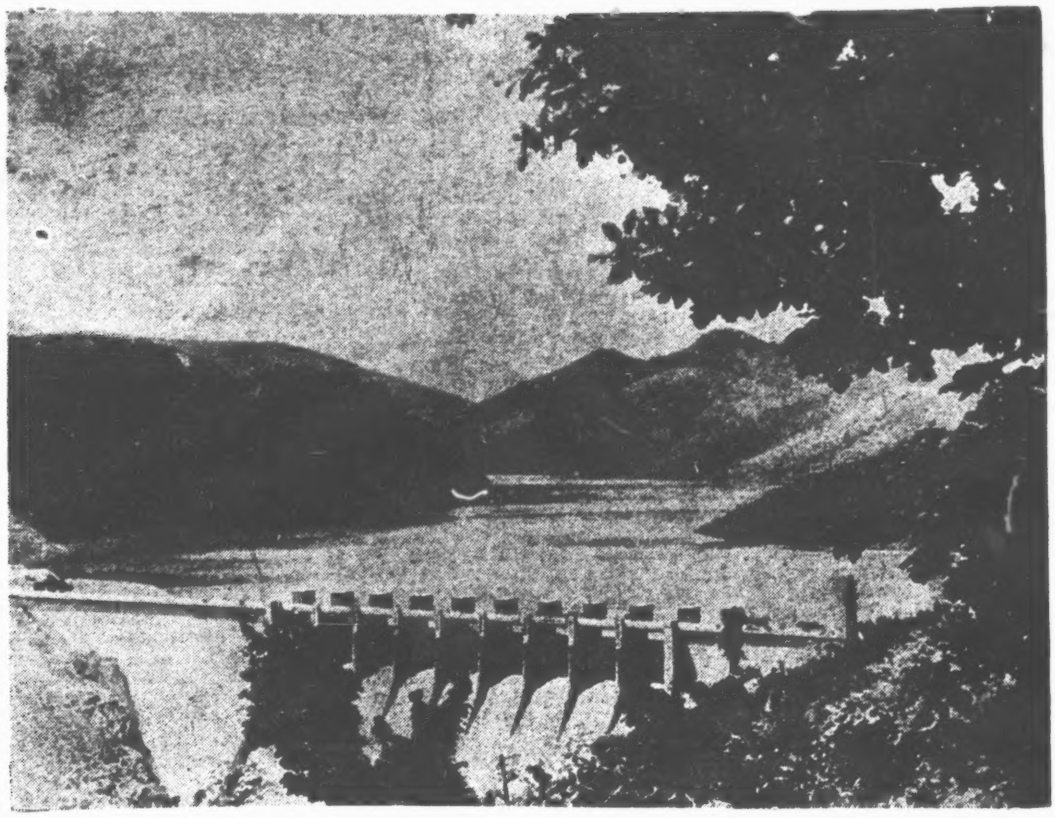

Стената на язовир „Студен кладенец"

ОСЕМДЕСЕТИ УРОК

LESSON 80

LESSON 80

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Future in the Past

1.

Аз ще уча довечера.
Аз щях да уча снощи, но не можах.

Аз ще пиша довечера.
Аз щях да пиша снощи,но не можах.

Аз щях да уча снощи, но не можах.	Аз щях да уча снощи, но не можах.
Аз щях да пиша писма снощи, но не можах.	Аз щях да пиша писма снощи, но не можах.
Аз щях да си легна рано,...	и т,н.
Щях да отида на театър,....	
Щях да купя обувки вчера, но нямах достатъчно пари.	
и т. н.	

2.

Аз ще уча довечера. Снощи	Аз щях да уча снощи, но не можах. но нямах време
Аз ще ходя на курорт това лято. Миналото лято	......но нямах достатъчно пари.
Ще замина за Пловдив утре. Завчера.....	

LESSON 80

Ще си купя автомобил на панаира.
Ще му върна парите, които ми
  даде на заем.
Ще й дам пари на заем.
  и т. н.

/по-горните две упражения да се разработят: ти,той, тя ние, вие, те/

3.

Довечера аз няма да уча.
Снощи аз нямаше да уча,
  но учих.

Довечера те няма да учат.
Снощи те нямаше да учат,
  но учиха.

Довечера аз няма да уча.
Снощи аз ....

Довечера аз няма да уча.
Снощи аз нямаше да уча,
  но учих.

Довечера те ......
Снощи те ....

  ти, вие, той, Радка,
  ние, и т. н.

  работя, ходя на курорт,
  заминавам за Пловдив,
  връщам пари и т. н.

4.

Нали щеше да заминеш за
  Пловдив?

Аз нямаше да замина.
Той /те, тя и т.н./ щеше
  да замине.

  вие, те, ние, брат ти,
  Христова, Христови
  и т. н.

1. Нали щяхте да заминете
   за Пловдив?
2. Ние нямаше да заминеме.
   те /той,аз,ти и т.н./....

ще купя цивилен костюм
ще му върна парите
ще му дам пари на заем
ще хо̀дя на курорт
ще отида на панаира
и т. н.

5.

Нали нямаше да ходиш у Х...?	1. Абе, нямаше да ходя, но отидох. Нали нямаше да ходиш у Х....? 2. Абе, нямаше да ходя, но......

Нали нямаше да заминат за Варна?
да пишат домашната работа
да уча́т разговора на урока
да купят тази къща

и т. н.

LESSON 80

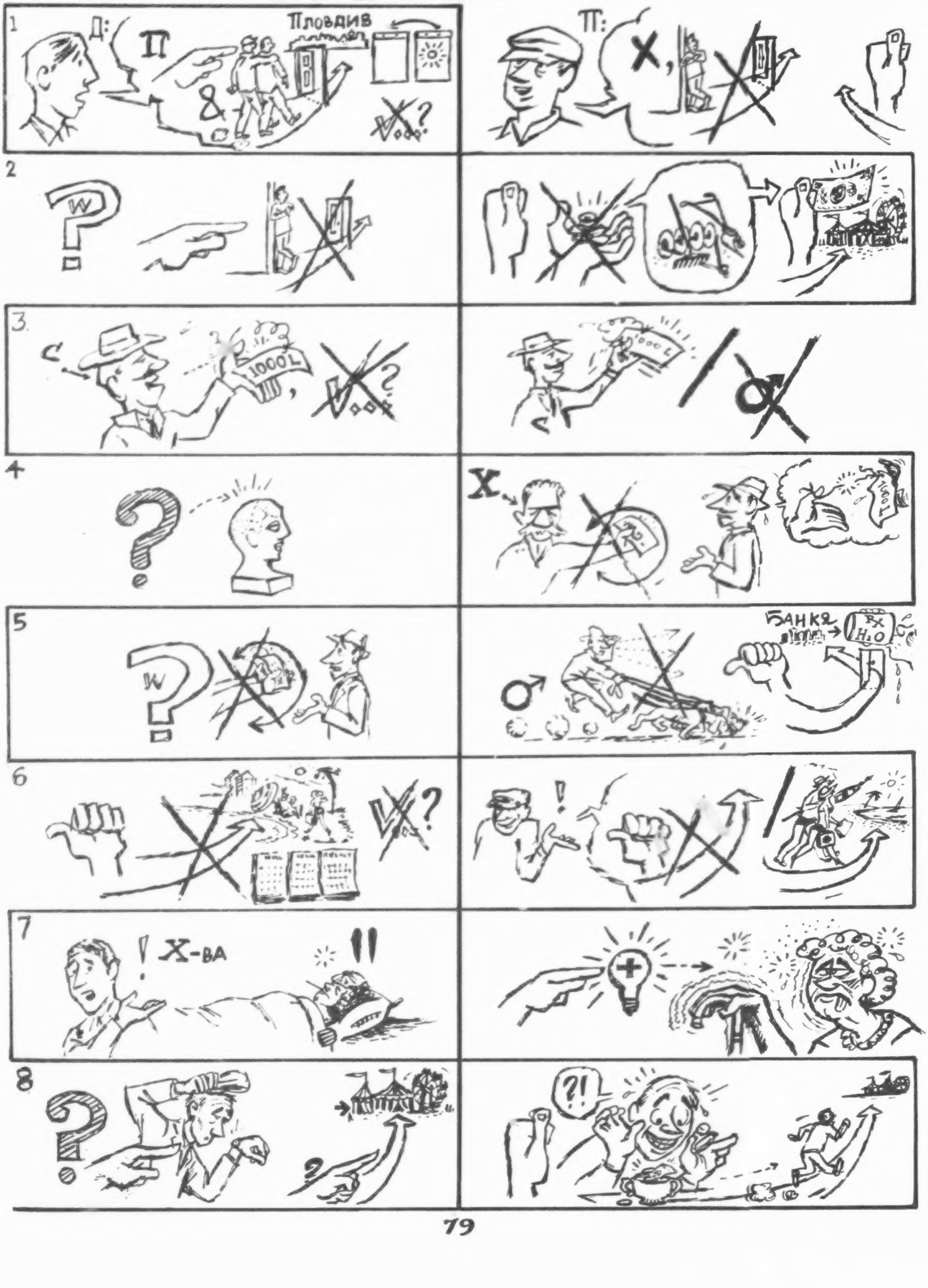
1
Д:
П
Пловдив
&
V...?
П:
X,
2
W
3
C
1000L
V...?
1000L
4
X
1000L
5
W
БАНКЯ
RX
H_2O
6
V...?
!
7
!
X-ВА
!!
+
8
?!

УРОК 80 - РАЗГОВОР

ТЪРСЕНЕ ПАРИ НА ЗАЕМ

Драга́н:
Пе́тър:

- Пе́тре, нали́ вче́ра ти и брат ти щя́хте да зами́нете за Пло́вдив?
- Не, той ня́маше да зами́не. Са́мо аз щях да зами́на.

- Защо́ не зами́на?
- Ня́мах доста́тъчно пари́ за земеде́лските сечива́,който щях да ку́пя на панаи́ра там.

- Нали́ Стоя́н ще́ше да ти даде́ 1,000 ле́ва на за́ем.
- Ще́ше да ми даде́, но не ми да́де.

- Коя́ бе́ше причи́ната?
- Хри́стови не му въ́рнаха пари́те, който той им бе́ше дал на за́ем.

- Защо́ не му ги въ́рнаха?
- Не ги наме́рил. Зами́нали на ба́ни в Ба́нкя.

- Нали́ ня́маше да хо́дят на куро́рт това́ ля́то?
- Абе, ня́маше да хо́дят, но оти́шли́.

- Си́гурно Хри́стова пак не се е чу́вствувала добре́.
- Нали́ зна́еш, че тя си е болна́ва.

- Какво́ ще пра́виш сега́? Ще оти́деш ли на панаи́ра?
- Ако наме́ря пари́, ще оти́да.

---

4. нали́......щяхте да зами́нете за Пло́вдив? = you were leaving for Plovdiff, weren't you?
23. Нали́ зна́еш, че..= don't you know that..

LESSON 80

ГРАМАТИКА

FUTURE IN THE PAST

The future in the past tense is formed by the imperfect of the verb ща: щях,ще́ше,ще́ше, щя́хме, щя́хте,щя́ха - and the present tense of the corresponding verb. The negative form takes the negation не, or more frequently the 3rd person, imperfect tense of the verb нямам;нямаше, which is used for all persons and numbers of the tense. The forms щях,ще́ше,ще́ше,щя́хме,щя́хте,щя́ха, нямаше are connected with the present tense by means of the conjunction да.

Positive

аз щях да пиша	I would have written
ти щеше да пишеш	or
той щеше да пише	I was going to write
ние щяхме да пишем	
вие щяхте да пишете	
те щяха да пишат	

Negative

аз нямаше да пиша	I wouldn't have written
ти нямаше да пишеш	or
той нямаше да пише	I was not going to write
ние нямаше да пишем	
вие нямаше да пишете	
те нямаше да пишат	

Note:
The negative forms не щях да ....., не щеше да....., etc. are also used.

LESSON 80

The past perfect tense expresses an action which:

a. is performed after another action in the past.

Войни́ците зае́ха пози́цията, от коя́то щя́ха да запо́чнат ата́ката.	The soldiers occupied the position from which they were going to begin the attack - would have begun the attack.

b. is performed before another action in the past.

Фи́лмът, ко́йто Вие щя́хте да ви́дите сно́щи, бе́ше изпра́тен днес в друг град.	The film you were going to see last night, was sent to another town today, - The film you would have seen last night, was sent to another town today.

Examples:

Вие щя́хте да зами́нете за Пло́вдив вче́ра.	You were going to leave (we would have left) for Plovdiv yesterday.
Аз щях да зами́на.	I was going to leave. (I would have left).
Той ще́ше да ми даде́ пари́ на зае́м, но не ми да́де.	He was going to loan some money to me, but didn't.
Те ня́маше /не щя́ха/ да хо́дят в Ба́нкя, но оти́доха.	They were not going (to go) to Bankya, but went.
Те щя́ха да му въ́рнат пари́те, ко́ито той им бе́ше дал на зае́м.	They were going to give him back the money which he had loaned them.

LESSON 80

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Future in the Past

1.

Нали щеше да заминеш за София вчера?	1. Щях да замина, но не заминах.
те, вие, Христови, Христов, Христова и т. н.	Нали щяха да заминат за.......? 2. Щяха да заминат, но не заминаха.

Нали щяха да купят земеделски сечива?
той, ние........
Нали тя щеше да намери достатъчно пари?
Нали щяха да ти дадат 10,000 лева на заем?
Нали щяхме да й върнеме парите?
Нали ти щеше да ходиш на курорт това лято?
Нали щеше да заведеш децата на кино?
Нали щеше да занесеш документите в Министерството на търговията?
Нали щяха да ми донесат малко баница?
Нали тя щеше да доведе децата тук?

и т. н.

LESSON 80

2.

Нали щеше да учиш снощи? Защо не учи?	1. Щях да уча, но не учих. Защото...........
те, вие.......	Нали щяха да учат снощи? 2. Щяха да учат, но не учиха. 1. Защо не учиха? 2. Защото........
и т. н.	

3.

Нали Христови нямаше да ходят на курорт това лято?	Нямаше да ходят, но чух, че отишли.
	1. Нали Христова нямаше да ходи на курорт? 2. Нямаше да ходи, но чух, че отишла.

Нали нямаше да му даваш пари на заем?

Нали те нямаше да купуват нови земеделски сечива?

Нали нямаше да ходиш на Пловдивския мострен панаир? Защо отиде?

Нали Вие нямаше да търсите пари на заем?

Нали вие нямаше да ходите в Пловдив, преди да открият панаира?

Нали той нямаше да ти услужи с пари?

и т. н.

LESSON 80

ЧЕТИВО

Петър възнамеряваше да си купи нови земеделски сечива. Той знаеше, че на Пловдивския мострен панаир можеше да намери по-хубави и по-евтини. Там всяка година донасяха най-различни стоки от цяла Европа.

Той нямаше достатъчно пари. Трябваха му [1] още 1000 лева. Затова той потърси приятеля си Стоян, за да вземе от него. Стоян, нямаше никакви пари в момента. Обеща, обаче, да намери и да му даде 1000 лева на заем.

Петър щеше да замине за Пловдив, веднага след откриването на панаира. Стоян, обаче, не му донесе никакви пари. Затова той отиде при него, за да разбере какво става.

Стоян искаше да услужи на приятеля си. Той беше търсил пари от различни места. Най-после той си спомни, че беше дал пари на заем на Христови и отиде у тях. Те щяха да му върнат парите, които той им беше дал на заем, обаче, не ги намери в къщи. От приятели той разбра, [2] че Христова, която от дълго време беше болнава, в последно време пак не се чувствувала добре, затова те отишли на бани в Банкя. Стоян съобщи това на Петър. Той съжаляваше, че не може да му услужи.

Петър не губеше надежда. [3] Продължи да търси пари. Щеше на всяка цена да замине за Пловдив, но трябваше да намери 1000 лева. Не можа, обаче, да намери пари и не отиде на панаира.

Петър си купи земеделски сечива по-късно. Купи само трион, чук, две лопати, един търнокоп и няколко кила гвоздеи. Те бяха много по-скъпи от тези, които той щеше да купи на международния мострен панаир в Пловдив.

---

1. Тря́бваха му о́ще 1,000 ле́ва = He needed 1,000 leva more.
2. От прия́тели той разбра́ = He found out from friends.
3. Пе́тър не гу́беше наде́жда = Peter wasn't giving up any hope.

LESSON 80

ВЪПРОСИ

1. Какво възнамеряваше да си купи Петър?
2. Защо Петър искаше да посети Пловдивския мострен панаир?
3. Той имаше ли достатъчно пари да купи сечивата, които му трябваха?
4. Колко лева му трябваха още на Петър?
5. Защо потърси той приятеля си Стоян?
6. Стоян имаше ли пари в момента?
7. Какво обеща той на Петър?
8. Кога щеше да замине Петър за Пловдив?
9. Защо Петър отиде пак при Стоян?
10. Стоян искаше ли да услужи на приятели си?
11. Къде беше търсил пари той?
12. Какво си спомни Стоян най-после?
13. Защо Стоян отиде у Христови?
14. На кого беше дал пари на заем Стоян?
15. Какво разбра той от приятели?
16. Защо отишли Христови в Банкя?
17. Петър губеше ли надежда?
18. Какво продължи да търси той?

19. Какво искаше да направи на всяка цена?
20. Защо Петър не отиде на панаира?
21. Какво си купи Петър по-късно?
22. Какви земеделски сечива си купи той?
23. Защо Петър купи само няколко сечива?

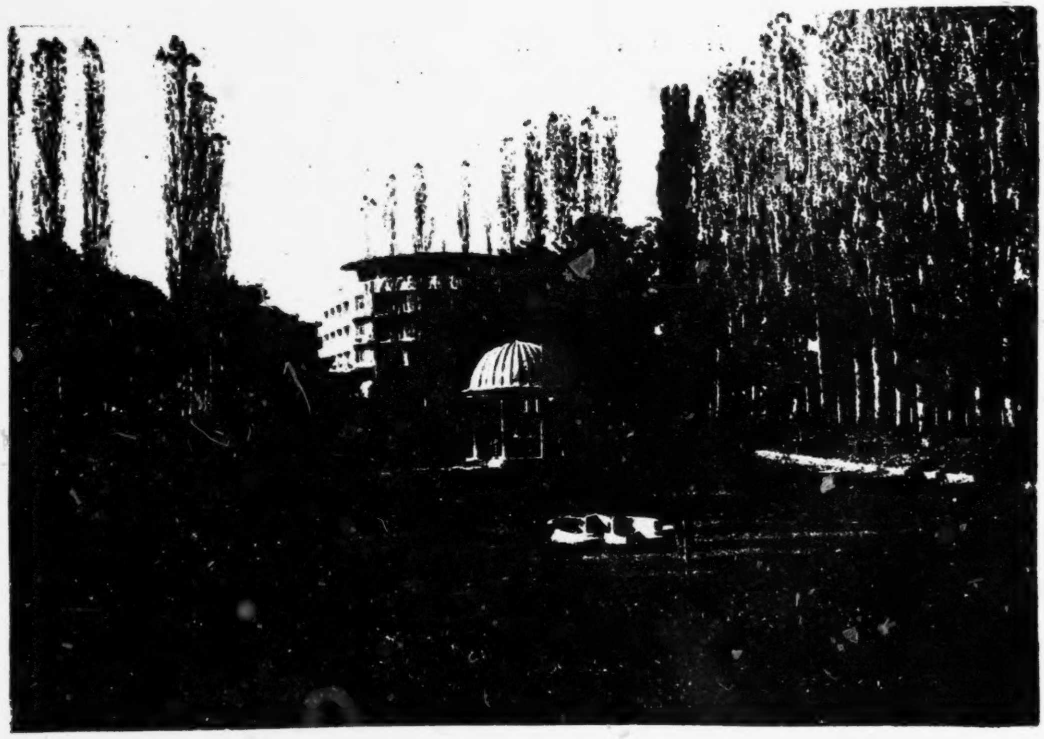

Минералните бани в с.Банкя

LESSON 80

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

2, 4, 5, 13, 15, 20, 22.

Част II

Разправете със свои думи четивото на урока.

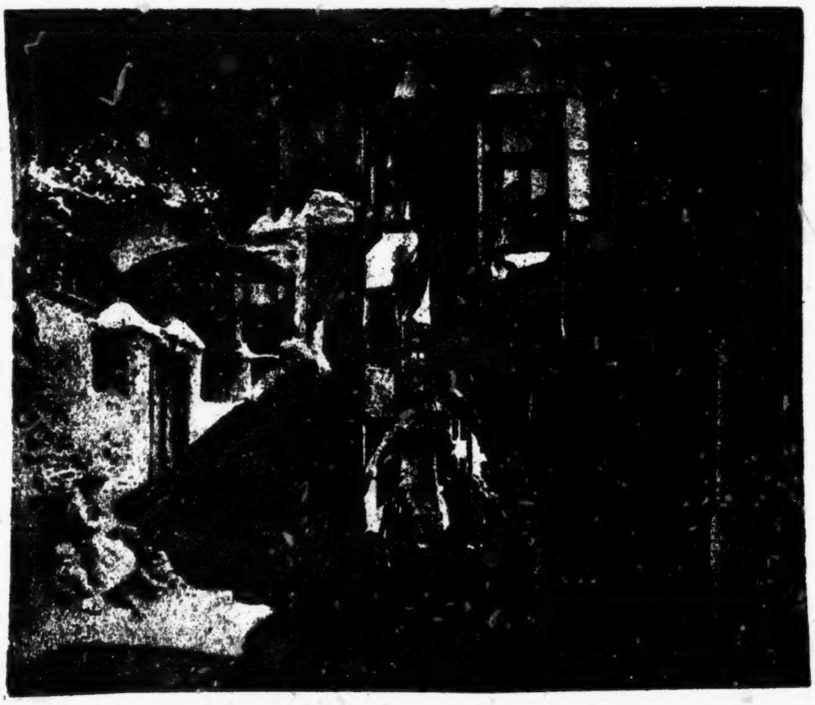

Улица в старата част на гр.Пловдив

LESSON 80

РЕЧНИК

ба́ня f.	bath
оти́вам на ба́ни	to go take a water-cure (undergo hydro-therapeutic treatment)
болна́в, а,о,и	ailing
възнамеря́вам	to intend
гво́здей m.pl. гво́здеи after num. гво́здея	nail
земеде́лски, а,о,и	agricultural, farm
лопа́та f.	shovel
ни́какъв, ква,о,и	1. no (with a verb used positively) 2. any (with a verb used negatively)
ня́мам ни́какви пари́	I haven't got any money I have got no money
откри́ване n.	opening
после́ден, дна,о,и	last
в после́дно вре́ме	lately
сечиво́ n.pl. сечива́	tool, instrument
трио́н m.pl. трио́ни	saw
търноко́п m.	pick
тъ́рсене n.	search
тъ́рсене пари́ на за́ем	looking for money to borrow
цена́ f.	price
на вся́ка цена́	by all means, at all cost
чук m.pl. чу́кове aft.num. чу́ка	hammer

LESSON 80

Софийска улица

ОСЕМДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 81

LESSON 81

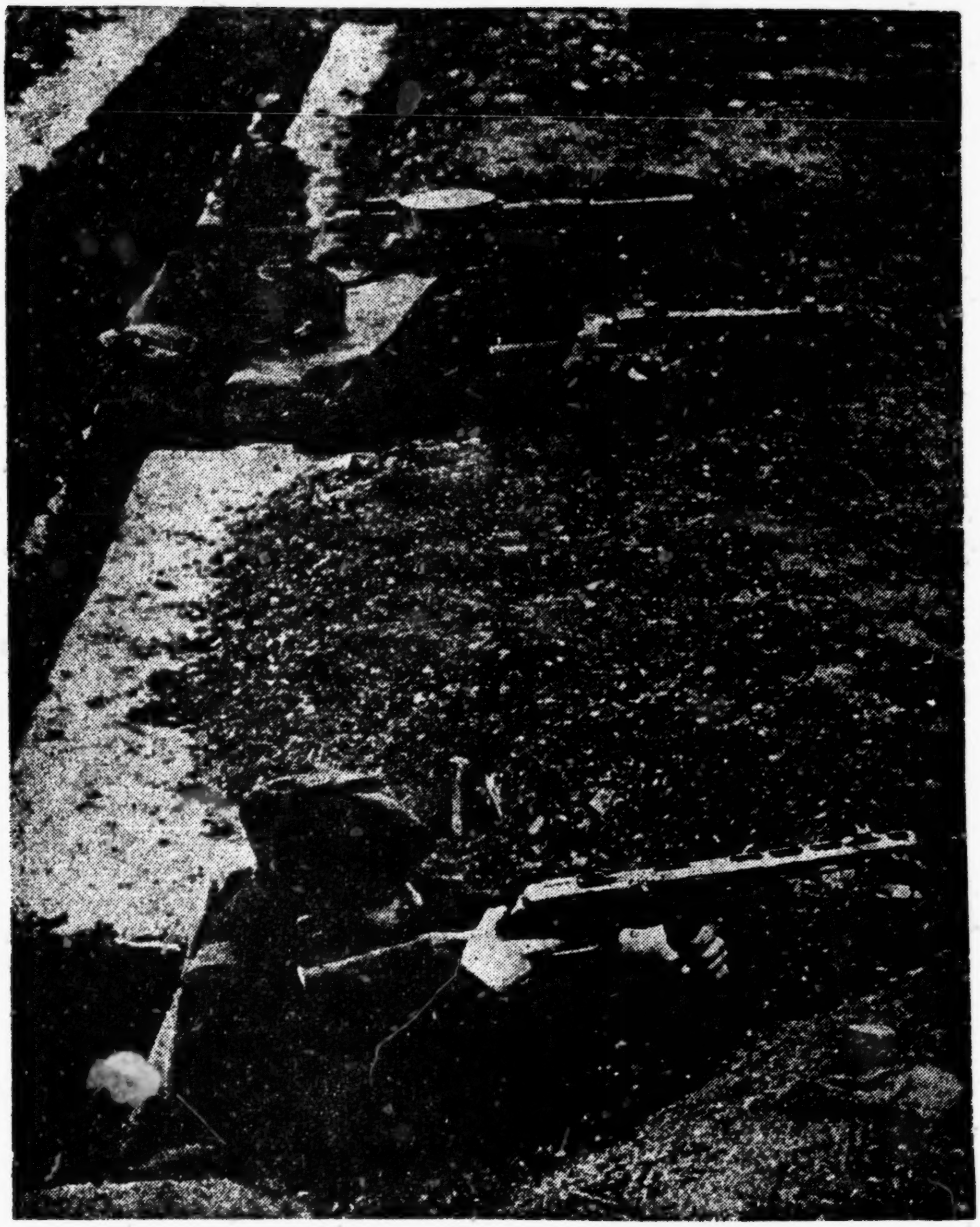

Пехотинци в отбрана

BULGARIAN

LESSON 81

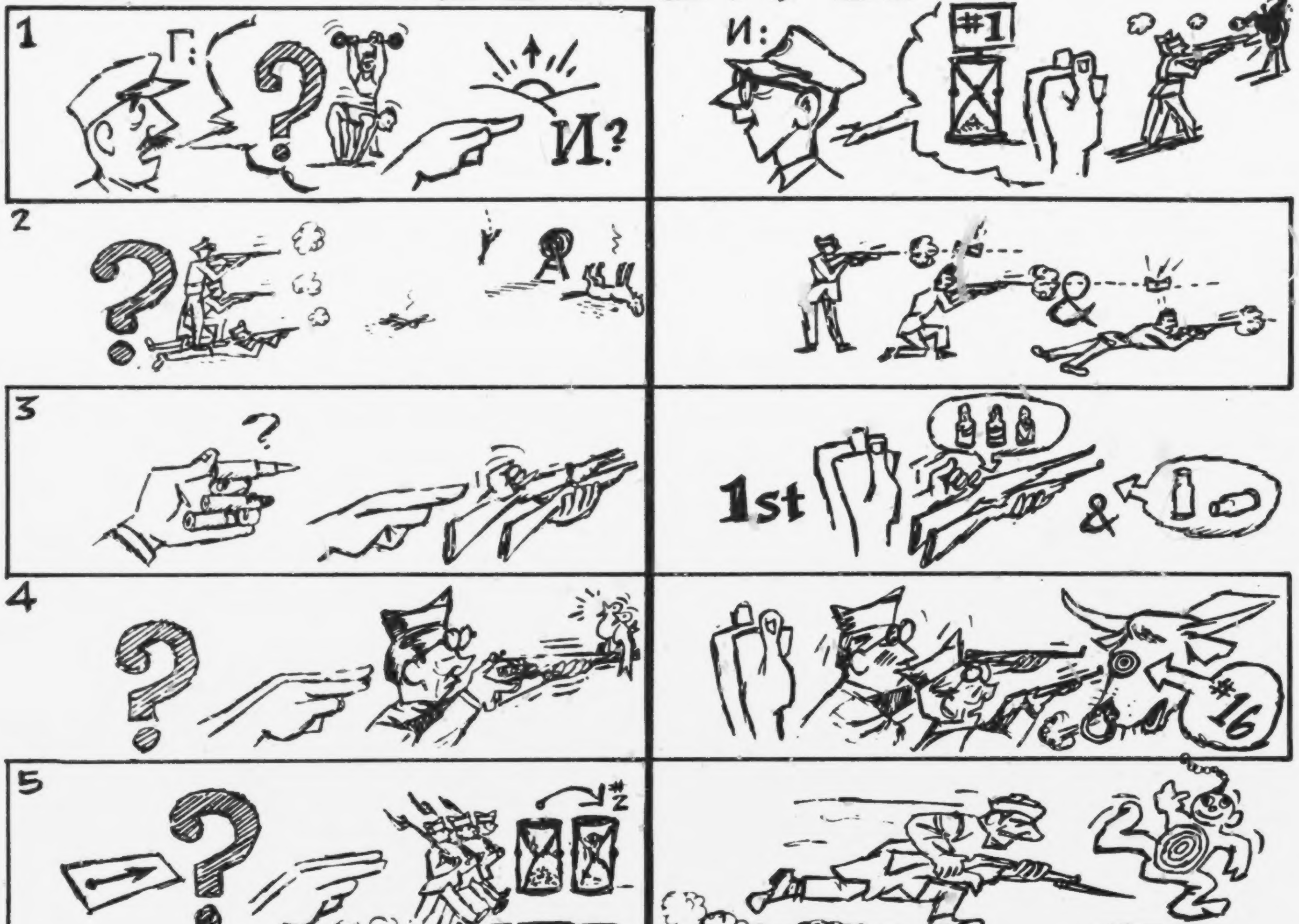
1
Г:
И?
И:
#1
2
&
3
?
1st
&
4
#16
5
#2
6
&
7
&
?
3
8
&
9
??
V...
&

УРОК 81 - РАЗГОВОР

ВОЕННА ПОДГОТОВКА

Гео́рги:
Ива́н:

- Какви́ заня́тия произве́дохте та́зи су́трин, бе Ива́не?
- Пъ́рвия час има́хме обуче́ние с винто́вка.

- Кои́ положе́ния за стрелба́ изпо́лзувахте?
- Стоешко́м, на коле́не́ и лежишко́м.

- С какви́ патро́ни пъ́лнехте винто́вките си?
- Най-напре́д ги пъ́лнехме с уче́бни, а по́сле с мане́врени патро́ни.

- По какво́ се ме́рехте?
- Ме́рехме се по ме́рните то́чки на мише́ни образе́ц № 16.

- В какво́ се обуча́вахте вто́рия час?
- В бой с нож.

- По какъ́в на́чин извъ́ршвахте това́ упражне́ние?
- Поста́вяхме щи́ка на винто́вката, напа́дахме и му́шкахме чучу́ли.

- А тре́тия час?
- Хвъ́рляхме ръ́чни грана́ти: буха́лки и сфери́чески.

- Какви́ буха́лки изпо́лзвахте?
- Напада́телни и отбрани́телни.

- Ти улу́чваше ли це́лите ви́наги?
- Да, грана́тите ми попа́даха в це́лите или бли́зо до тях.

LESSON 81

ЧЕТИВО

Иван и Георги са добри приятели от детинство. И двамата са на военна служба в един пехотен полк. Те, обаче, служат в различни роти.

Една вечер, след свършване на занятията, двамата се срещат в двора на казармата. Георги иска да знае какви занятия е имал Иван през деня. Иван му казва, че първия час те имали обучение с винтовки. Те се учели как да заемат положения за стрелба. Използували три положения за стрелба: стоешком, лежешком и на колене. Най-напред те пълнели винтовките си с учебни патрони, а после с маневрени патрони. Те се мерели по мерните точки на мишени образец № 16.

Втория час те имали обучение по бой с щик. Те поставяли най-напред щиковете на винтовките си. След това нападали и мушкали чучули.

Третия час те хвърляли ръчни гранати: бухалки и сферически. Използвали нападателни и отбранителни гранати. Към края на часа те се упражнили в поставяне на учебни запалки в гранатите.

Иван бил много добър в хвърляне на гранати. Неговите гранати попадали почти винаги върху целите. Само няколко от тях попаднали близо до тях.

LESSON 81

ВЪПРОСИ

1. Откога са приятели Иван и Георги?
2. Къде са на служба двамата?
3. В една и съща ли рота служат те?
4. Къде се срещат двамата приятели една вечер?
5. Какво иска да знае Георги?
6. Какво правели първия час според Иван?
7. Какво се учели?
8. Какви положения за стрелба използвали?
9. С какви патрони пълнели винтовките си?
10. По какво се мерели те?
11. Какво обучение имали втория час?
12. Какво поставяли най-напред на винтовките си?
13. Какво правели, след като поставяли щиковете на винтовките си?
14. В какво се обучавали третия час?
15. Какви гранати използвали?
16. В какво се упражнили към края на третия час?
17. Защо Иван мислел, че бил много добър в хвърляне на гранати?
18. Къде попадали почти винаги неговите гранати?

LESSON 81

ДОМАШНА РАБОТА

Част 1

Отговорете на въпроси: 1, 2, 5, 6, 11, 14, 16, 17.

Част 2

Разкажете какви обучения сте имали през време на военната си служба.

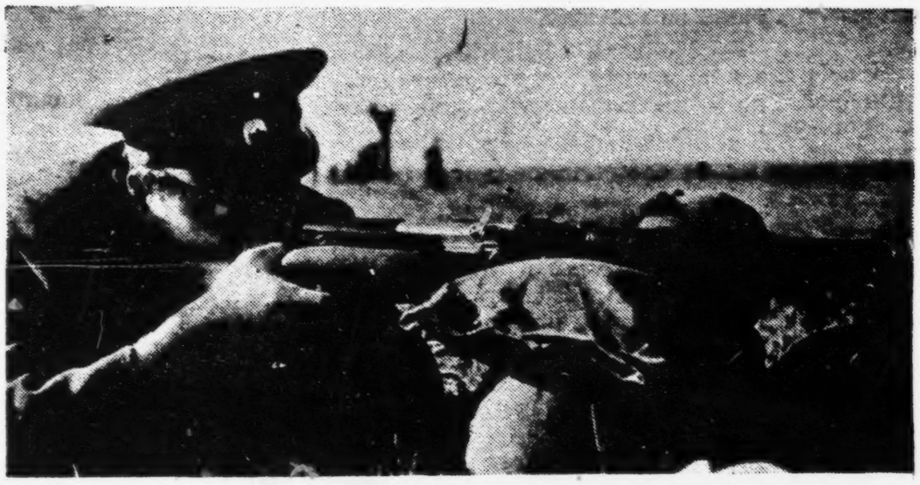

Капитан Евгени Кръстев знае, че с добре простреляно оръжие неговите войници ще се научат да поразяват мишените

LESSON 81

РАЗПИТ

1. From which unit are you?
2. Аз съм от 1-а ро́та на 2-ри батальо́н.

3. In which squad and which platoon are you?
4. От 3-то отделе́ние на 3-ти взвод.

5. How many squads are there in your platoon?
6. 3 пехо́тни и едно́ лекокарте́чно отделе́ние.

7. What kind of light machine guns have you?
8. Те са ру́ски 7.62 м.м.

9. What is your duty?
10. Стреле́ц съм.

11. Have you conducted trainfire with a rifle?
12. Не, не сме. Пра́вили сме са́мо обуче́ния в зае́мане положе́ния за стрелба́.

13. What positions did you use during these drills?
14. Стоешко́м, на коле́не́ и лежешко́м.

15. What other drills have you performed?
16. По бой с щик и хвъ́рляне на ръ́чни грана́ти.

17. How many kinds of hand grenades do you have?
18. Два ви́да: буха́лки и сфери́чески.

19. What kind of hand grenades (with a handle) do you have?
20. Напада́телни и отбрани́телни.

21. How long did you practice throwing the grenades, with a handle?
22. Около 20 ча́са.

LESSON 81

РАЗПИТ

1. От коя́ част сте?
2. I am from Co A of the 2nd Battalion.

3. От кое́ отделе́ние и кой взвод сте?
4. 2nd Squad of the 2nd Platoon.

5. Ко́лко отделе́ния и́ма във взво́да Ви?
6. Three infantry and one light machinegun squad.

7. Какви́ са ле́ките Ви карте́чници?
8. They are Russian - 7.62 mm.

9. Каква́ е Ва́шата длъ́жност?
10. I am a rifleman.

11. Произве́ждали ли сте стрелба́ с винто́вка?
12. No, we have not. We have only conducted drills in taking firing positions.

13. Какви положе́ния зае́махте през вре́ме на те́зи обуче́ния?
14. Standing, kneeling, and prone.

15. Какви́ дру́ги заня́тия сте произве́ждали?
16. Bayonet drill and throwing hand grenades.

17. Ко́лко ви́да ръ́чни грана́ти и́мате?
18. Two kinds: grenades with a handle and spherical.

19. Какви́ ви́дове буха́лки и́мате?
20. Offensive and defensive.

21. Ко́лко вре́ме сте се обуча́вали в хвъ́рляне на буха́лки?
22. About 20 hours.

LESSON 81

РЕЧНИК

бой m.with art боя́т, бо́я pl. боеве́	battle, fight
бой с нож	battle with bayonet here: bayonet practice
буха́лка f.	potato masher (hand grenade with a handle)
зае́мам зае́ма, е зае́х	to occupy, to take
зае́мам положе́ние	to take a position
запа́лка f.	lighter; fuse
коля́но n.pl. колена́ /колене́/	knee
на коле́не́	kneeling, in a kneeling position,on one's knees
лежешко́м adv.	prone, in a lying position
мане́врен, а,о,и	maneuvre
мане́врен патро́н	blank cartridge
ме́рна то́чка	bull's eye, mark
ме́ря се /по/	to aim (at), to take aim (sight) at
мише́н, m.,мише́на f.	target, shooting-mark
му́шкам му́шна, е,ах	to stab, to stick
напада́телен, лна, о,и	attack (-ing),offensive, aggresive
образе́ц m.pl.образци́	type, model
обуче́ние с винто́вка	rifle drill
отбрани́телен, лна,о,и	defensive
патро́н m.	cartridge
уче́бен патро́н	dummy cartridge
мане́врен патро́н	blank cartridge
положе́ние n.	position; situation
положе́ние за стрелба́	firing position
попа́дам /в/ попа́дна, е,ах	to fall (into) to get (into)
попа́дам в целта́	to hit the target
пъ́лня, и,их напъ́лня	to fill; to load (rifle,etc.)
стоешко́м adv.	standing, in a standing position
сфери́чен, чна, о,и	spherical
сфери́чна ръ́чна грана́та	spherical hand grenade

LESSON 81

то́чка f.	point, dot; period, full stop (punctuation)
ме́рна то́чка	bull's eye
улу́чвам улу́ча, и,их	to hit (the target)
уче́бен, уче́бна, о,и	dummy; training, drill, practice
уче́бен патро́н	dummy cartridge
час m.pl. часове́	period, hour (school,etc.)
чучу́ла mil.	bayonet dummy
щик m.pl. щи́кове	bayonet

Ефрейтор Марин Мехмедов порази мишените с най-много попадения

Ефрейтор Илия Георгиев от поделението офицера Цонев е известен автоматчик

LESSON 81

Най-добрите стрелци с карабина бяха от поделението на офицера Рашков

На снимката: стрелба с противогази

ОСЕМДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 82

LESSON 82

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Conditional Mood

2. Conditional Sentences - Present (Future)

1.

Ще ми дадеш ли двайсет лева на заем?
Би ли ми дал двайсет лева на заем?

Ще ми дадеш ли двайсет лева на заем?	Би ли ми дал двайсет лева на заем?
Ще ми помогнеш ли?	Би ли ми помогнал?
Ще ми помагаш ли?	
Ще ме закараш ли в болницата?	
Ще дойдеш ли с мен на екскурзия?	
Ще отидеш ли до месаря на ъгъла да ми купиш месо?	

и т. н.

2.

Ще ми дадете ли двайсет лева на заем?
Бихте ли ми дал двайсет лева на заем?

Ще ми дадете ли двайсет лева на заем?	Бихте ли ми дали двайсет лева на заем?
Г-н докторе, ще ме прегледате ли сега?	Г-н докторе, бихте ли ме прегледали сега?
Ще ми кажете ли това?	
Ще ме приемете ли за няколко минути, докторе?	

Ще ме почакате ли малко?
Ще ми дадете ли чаша вода?
Ще ми дадете ли необходимите
сведения?

и т. н.

3.

Той ще ми даде ли десет лева
на заем?
Той би ли ми дал десет лева
на заем?

Той ще ми даде ли десет лева на заем?	Той би ли ми дал десет лева на заем?
Тя.............	Тя би ли ми дала.........
Те.............	Те биха ли ми дали.......
Вие............	Вие бихте ли ми дали.....

Тя ще ми преведе ли писмото?
Лекарят ще ме прегледа ли?
приеме
Те ще ми разкажат ли как
стана катастрофата?
Тя ще каже ли това на мъжа си?

и т. н.

4.

Аз ще пиша писма довечера.
Аз ще пиша писма довечера,
ако имам време.

Ще пишете ли писма довечера?	Ще пиша писма, ако имам време.

учите ли
отидете ли на театър
на кино
на концерт
на танцова забава
на гости у X....
на черква

той, те, ние, ти, тя, вие

LESSON 82

Лекарят ще ме приеме ли, ако
  почакам четвърт час?
Ще ме прегледат ли, ако отида
  в болницата сега?

и т. н.

5.

Аз ще купя къща, ако имам
  пари.
Аз може би ще купя къща, ако
  имам пари.
Аз бих купил къща, ако имам
  пари.

Аз може би ще купя къща, ако имам пари.	Аз бих купил къща, ако имам пари.

Ако имам пари, може би ще
  купя къща.
Може би ще си купя автомобил,
  ако ми останат достатъчно
  пари.
Вероятно ще дойда, ако ми
  остане време.
Може би ще отида у Христови,
  ако ме поканят.
Лекарят вероятно ще Ви приеме,
  ако има време.
                                        прегледа
Ако го видя, може би ще поискам
  от него пари на заем.
Тя може би ще му каже, ако го види.
Ако ги видят, те вероятно ще им
  разкажат за катастрофата.
Ние вероятно ще отидеме на Витоша,
  ако те дойдат.

и т. н.

LESSON 82

6.

Ще купиш ли къщата, ако намериш пари?	Ако намеря пари, ще я купя. Ако намеря пари, бих я купил. Ще я купя, ако....... Бих я купил, ако.......

Ще ме прегледа ли лекарят, ако го почакам?
Ще поканиш ли Христова, ако се върне навреме от село?
Ще отидеме ли на излет, ако времето е хубаво?
Ще го приемат ли, ако отиде сега в болницата?
Тя ще дойде ли на жура, ако я поканя?
Ще идвате ли на време на училище, ако ставате рано?

и т. н.

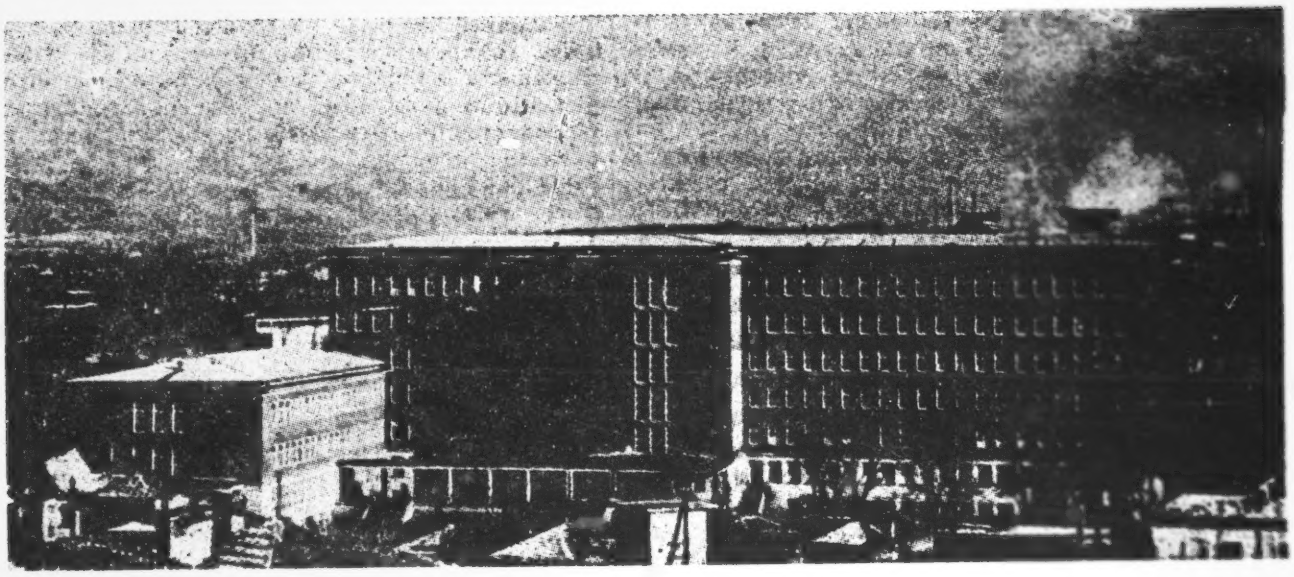

Новата болница в Димитрово

LESSON 82

Въздушна снимка на София - Народното събрание
и Паметникът на Освободителите

LESSON 82

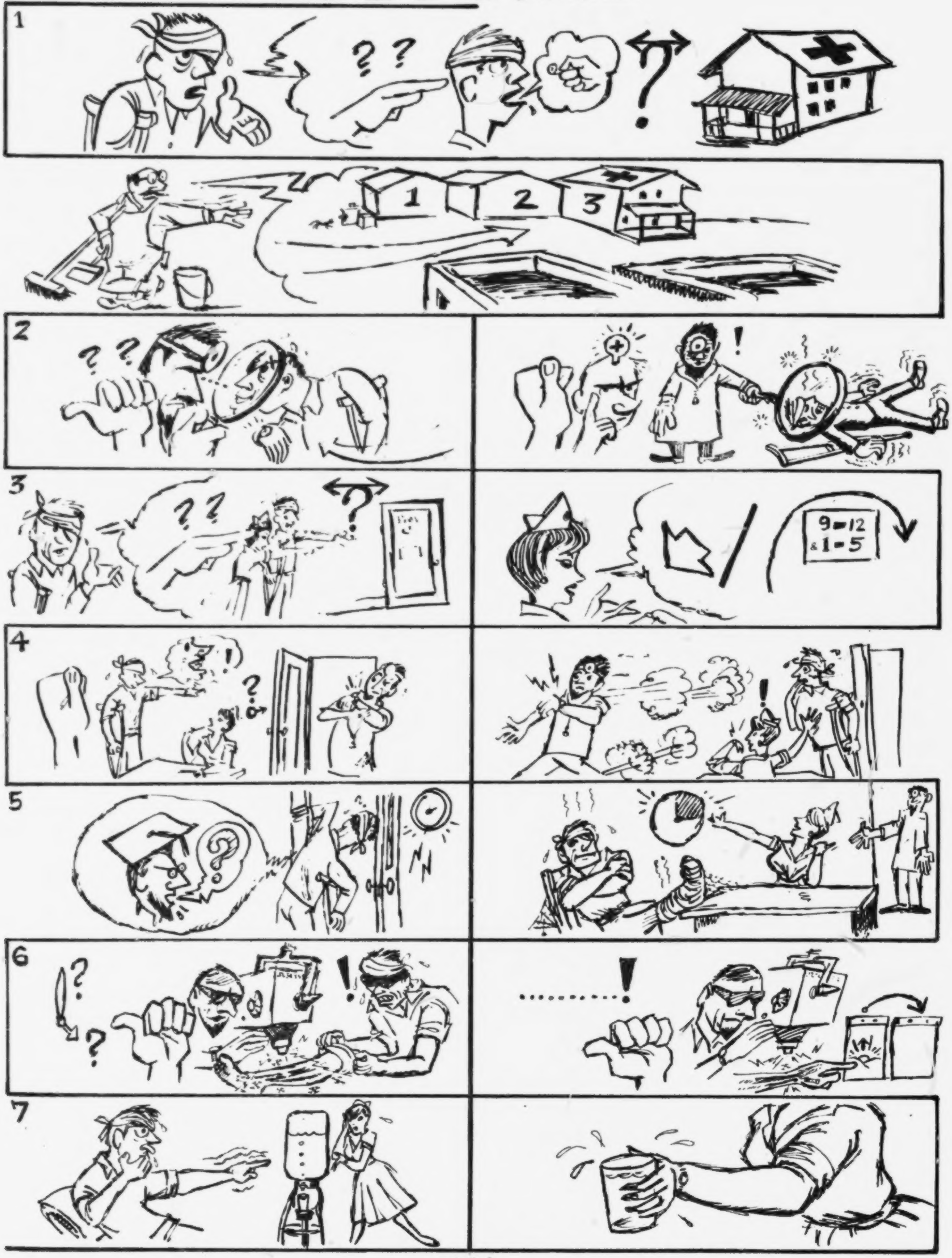
1
??
?
1
2
3
2
??
!
3
??
?
9-12
&1-5
4
?
!
5
?
6
?
?
!
..........!
7

УРОК 82 - РАЗГОВОР

В БОЛНИЦАТА

Бо́лният:
Портие́рът:

- Би́хте ли ми ка́зал, къде́ е Въ́трешното отделе́ние?
- Върве́те по та́зи але́я, тре́тото зда́ние наля́во е Въ́трешното отделе́ние.

- Би́ха ли ме прегле́дали, ако оти́да там сега́?
- Смя́там, че ле́карят ще Ви прегле́да, ако е необходи́мо.

/Бо́лният оти́ва до посо́ченото му зда́ние и вли́за във Въ́трешното отделе́ние на бо́лницата/

Бо́лният:
Медици́нската сестра́:

- Би́хте ли ми посо́чили, къде́ е кабине́тът на профе́сор Сто́йков?
- Тук, но не́говите прие́мни часове́ ми́наха.

- Бих и́скал да погово́ря с не́го. Би ли ме прие́л за ня́колко мину́ти?
- Той би Ви прие́л, ако и́ма вре́ме. Поча́кайте ма́лко!

/Оти́ва в кабине́та на профе́сора и се връ́ща след ма́лко/

- Какво́ ка́за профе́сорът? Мо́га ли да го ви́дя за ма́лко?
- Ще Ви прие́ме, ако поча́кате че́твърт час.

- Кога́ би́ха могли́ да ми напра́вят ре́нтгенова сни́мка, ако тря́бва?
- Ако тря́бва, ще Ви напра́вят ре́нтгенова сни́мка у́тре су́трин.

LESSON 82

- Би́хте ли ми да́ли ча́ша вода́?
- Заповя́дайте!

---

9. Смя́там, че ле́карят ще Ви прегле́да = I suppose (I think) the doctor will examine you.
11. до посо́ченото му зда́ние = to the building that was shown to him.
31. ча́ша вода́ = a glass of water.

Генерал-майор Коста Стоянов, главен хирург на Българската Народна Армия, играе домино със своята пациентка, чието сърце той успешно е оперирал

LESSON 82

ГРАМАТИКА

I. CONDITIONAL MOOD

The conditional mood of the verbs is formed with бих, би, би, би́хме, би́хте, би́ха and the past active participle of a verb. It can be imperfective or perfective.

Verb покривам, покрия - to cover

Imperfective				Perfective		
аз	бих	покривал	I may cover	аз	бих	покрил
ти	би	покривал	I would cover	ти	би	покрил
той	би	покривал	I might cover	той	би	покрил
тя	би	покривала		тя	би	покрила
то	би	покривало		то	би	покрило
ние	бихме	покривали		ние	бихме	покрили
вие	бихте	покривали		вие	бихте	покрили
те	биха	покривали		те	биха	покрили

Meaning and Usage of the Conditional Mood

The conditional mood expresses:

A possible (potential) action. In this sense it can be used in main clauses (1) as well as in subordinate clauses (2):

1. Би́хте ли ми пока́зали, къде́ е у́лица Ива́н Ва́зов?	Would you show me where Ivan Vasov Street is?
2. Все́ки чове́к, кого́то ти би попи́тал, би ти пока́зал у́лицата.	Everyone you (would) ask, would show you the street.

LESSON 82

In these sentences the conditional mood gives a very polite form to our question. It is used more by educated people and very seldom by the average man.

Instead of:

Би́хте ли ми пока́зали, къде́ е у́лица Ива́н Ва́зов?	Would you show me where Ivan Vasov street is?

the average man says:

Мо́жете ли да ми пока́жете у́лица Ива́н Ва́зов?	Can you show me Ivan Vasov street?

or instead of:

Все́ки чове́к, кого́то ти би попи́тал, би ти пока́зал у́лицата.	Everyone you (would) ask, would show you the street.

he says:

Все́ки чове́к, кого́то попи́таш, мо́же да ти пока́же /ще ти пока́же/ у́лицата.	Everyone you ask, can show you (will show you) the street.

The conditional mood forms are also used to express modesty (1) or caution (2) or stating an opinion (3).

1.	Би тря́бвало да го напра́вя.	I had better do it.
2.	Къде́ би́хте и́скали да оти́дете?	Where would you like to go?
3.	Би́хме могли́ да се сре́щнем ня́къде.	We might meet somewhere.

II. CONDITIONAL SENTENCES

1. A Conditional sentence consists of two parts: a subordinate clause, and a main clause. The subordinate clause begins with a conditional conjunction.

Example: If he comes, I'll tell him.

LESSON 82

The subordinate clause above starts with the conjunction if. The most frequently used conditional conjunctions in English are:

if, on condition that, if not, unless

2. In Bulgarian the conditional subordinate clauses usually start with one of the following conjunctions:

ако	if
да	if
стига да	if
в слу́чай че	in case that
при усло́вие че	on condition that
ли	if

When the particle ЛИ is used, it always follows the verb and the conditional clause precedes the conclusion.

Има ли пари́, ха́рчи ги.	If he has money, he spends it.

3. There are three types of conditional sentences:

real
unreal (contrary to fact)
potential

a. Potential Conditional Sentences

The potential conditional sentences express an action or state which may be or might have been fulfilled, depending on the realization of a certain condition stated in the subordinate ("if") clause. (for the equivalents of "if" see para.2 above).

Potential Present (or Future)

In Bulgarian it is expressed by the present tense in the condition (the "if" clause) and the conditional mood forms in the conclusion (the main clause).

LESSON 82

Би́ха ли ме прегле́дали, ако оти́да там сега́?	Would they examine me if I go (went) there now?
Ле́карят би Ви прие́л, ако и́ма вре́ме.	The doctor may (might) receive you if he has time.
Ако тя до́йде, би́хме оти́шли на ки́но.	If she comes, we may (might) go to the movies.

b. Real Conditional Sentences

When the action expressed in the condition seems of practical importance to us, and it is in the domain of reality, in Bulgarian one uses:

for present	present tense in both clauses
for future	present tense in the subordinate, future in the main clause

Present

Present tense is used in both clauses in order to express a repetitive or customary action. Perfective aspect is never used in the main clause.

Imperfective aspect in both clauses:

Ако спи доста́тъчно, рабо́ти по́-ху́баво.	If he sleeps enough,he works better.
Ако яде́ мно́го, тя надебеля́ва.	When she eats a lot,she gets fat.

Perfective aspect in the subordinate, imperfective in the main clause:

Ако спече́ли пари́, купу́ва си раки́я.	If he makes any money, he buys whisky.
Ако продаде́м къ́щата, пече́лим мно́го.	If we sell the house,we'll make a good profit.

LESSON 82

Future

Present tense in the subordinate, future in the main clause. There is no limitation as to the usage of the aspects. Their usage depends mainly upon the author's concept: whether he has or does not have in mind the completion of the action.

Ако спи доста́тъчно, ще рабо́ти по́-ху́баво.	If he sleeps enough, he will be working better.
Ако поспи́, ще рабо́ти ху́баво.	If he sleeps for a while, he will work well.
Ако яде́ мно́го, ще надебеля́ва.	If he eats a lot, he will get fat.(every time he does that).
Ако изяде́ вси́чко, ще надебеле́е.	If he eats it all up, he will get fat. (this particular time)

Посещение в болница

LESSON 82

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Conditional Mood

2. Conditional Sentences - Present (Future)

1.

Ще ме прегледате ли?	Бихте ли ме прегледали?

лекарят, те, тя, ние,
ти, медицинската сестра

Тя ще ми каже ли това?	Тя би ли ми казала това?

вие, той, те...........

Ще ми посочите ли къде е кабинета на професора?
Ще ме приеме ли лекарят?
Те ще почакат ли малко?
Ще могат ли да ми направят рентгенова снимка?
Ще ми дадеш ли чаша вода?
вино
бира
кафе
мляко
трийсет лева до утре
това списание
този роман
тази книга

вие, тя, те и т. н.

2.

Тя ще дойде ли, ако я поканя?	Ще дойде, ако я поканиш. Би дошла, ако я поканиш. Ако я поканиш, ще дойде. Ако я поканиш, би дошла.

той, ти, те, вие, тя

LESSON 82

Ние ще отидеме ли у Панови, ако ни поканят?
Ще ме прегледат ли, ако отида там сега?
приемат
Ще му направят ли рентгенова снимка, ако трябва?
Тя ще ми каже ли къде е Вътрешното отделение, ако я попитам?
Той ще ми покаже ли ....
посочи

и т. н.

3.

Тя би ли танцувала с мен, ако я поканя?

с него......

те.......... с нас
Вие......... с мен

1. Ако я поканиш, би танцувала с теб?
Тя би ли танцувала с него, ако той я покани?
2. Ако той я покани, тя би танцувала с него.

Биха ли го прегледали, ако отиде там сега?
Биха ли я приели
ни
ги
Би ли ме

4.

Какво би купил ти, ако получиш парите?
направил
Къде би отишел......
Кога биха ставали те, ако си лягаха по-рано?

LESSON 82

Къде бихте прекарали това лято,
  ако решите да отидете на
  курорт?
Бихте ли ми услужили, ако трябва?
                      ако е необходимо
          помогнали

  тя, те, ти, той и т. н.

Облъчване с ултравиолетови лъчи на кварцова лампа

LESSON 82

ЧЕТИВО

Когато човек е болен, той отива на преглед при лекар. Не винаги, обаче, той може да спази приемните часове на своя лекар или на болницата. Такъв е случаят и с нашия болен, който отива в болницата след приемните часове.

Портиерът на болницата посреща болния. Болният го пита къде е Вътрешното отделение на болницата. Дали го биха прегледали. Портиерът му дава необходимите сведения. Болният тръгва към Вътрешното отделение. Там той среща една медицинска сестра.

Болният пита сестрата дали би му посочила кабинета на професор Стойков. Тя, обаче, не е много любезна и му отговаря, че приемните часове на професора били минали. След като болният ѝ обяснява причината за късното си посещение, тя става по-любезна. Тогава той ѝ казва, че иска да поговори с професора. Медицинската сестра мисли, че лекарят би го приел, ако има време. Казва на болния да почака малко и отива в кабинета на професора. Тя се връща след няколко минути и съобщава на болния, че лекарят бил много зает в момента. Щял да го приеме след четвърт час.

Болният се интересува да знае кога биха могли да му направят рентгенова снимка. Сестра му отговаря, че това можело да стане следната сутрин, понеже рентгенологът си бил отишъл вече. Болният не е спокоен. Помолва сестрата да му даде чаша вода. След като изпива водата, той започва да се разхожда нервно из чакалнята и да пуши цигара след цигара.

LESSON 82

ВЪПРОСИ

1. Какво прави човек, когато е болен?
2. Човек, може ли да спазва винаги приемните часове на своя лекар?
3. Кога отива нашият болен в болницата?
4. Кой посреща болния най-напред?
5. Какво пита болният портиера?
6. Къде е Вътрешното отделение на болницата?
7. Къде отива болният, след като портиерът му дава необходимите сведения?
8. Кого среща болният във Вътрешното отделение на болницата?
9. Какво пита болният сестрата?
10. Какво му отговаря сестрата?
11. Защо сестрата става по-любезна?
12. С кого иска да говори болният?
13. Ако има време лекарят би ли приел болния?
14. Защо медицинската сестра отива в кабинета на професора?
15. Какво съобщава сестрата на болния след връщането си от кабинета на лекаря?
16. Кога би могъл да види болният професор Стойков?
17. Кога биха могли да му направят на болния рентгенова снимка?

18. Защо не могат да направят рентгенова снимка на болния в момента?

19. Какво помолва той сестрата?

20. Какво започва да прави той, след като изпива водата?

МИНЕРАЛНИТЕ БАНИ В ХИСАРЯ

LESSON 82

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси: 5, 9, 13, 14, 15, 16, 17.

Част II

Разправете за едно свое отиване в болница.

LESSON 82

РЕЧНИК

алéя f.	alley, path, walk
бóлният /бóлната, ото,ите/	the sick one
изпи́вам	to drink (up)
изпи́я, е, изпи́х	
любéзен, зна, о,и	polite
мáлко	a little (bit), some
за мáлко	for a little while
след мáлко	after a little while
медици́нски, а,о,и	medical
медици́нска сестрá	nurse
нéрвно adv.	nervously
отделéние n.	section, ward (hospital)
въ́трешно отделéние /в бóлница/	general (internal disease) ward (section)
помóлвам /ня́кого да напрáви нéщо/	to ask (somebody to do something)
помóля, и,их	
послéдният /дната,дното, дните/	the latter
посóчвам	to show, to point
посóча, и,их	
прáвя	
прáвя сни́мка на ня́кого	to take a picture of someone
прáвя рéнтгенова сни́мка на ня́кого	to take x-rays of someone
преглéждам	to examine
преглéдам	
профéсор m.	professor
рентгенолóг m.pl.-лóзи	radiologist
смя́там	to suppose, to think, to guess
смéтна, е, ах	
смя́там, че......	I suppose (think) that....
спáзвам	to keep, to observe (appointment, regulations, etc.)
спáзя, и,их	
тря́бва imp.	it is necessary
чакáлня f.	waiting room

ОСЕМДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 83

LESSON 83

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: 1. Unreal Conditions - Contrary to Fact

2. Potential Conditions - Past

1.

Довечера ще отида на кино,
ако ти дойдеш с мен.
Снощи щях да отида на кино,
ако ти беше дошел с мен.

Довечера ще отида на кино,
ако ти дойдеш с мен.
Снощи........

Снощи аз щях да отида на кино, ако ти беше дошел с мен.

Утре ще Ви изпратя при лекаря,
ако дойдете по-рано.
Вчера........

Вчера щях да Ви изпратя...

Аз ще закъснея, ако изпусна
влака.
Завчера......

Аз ще му кажа това, ако ме
попита.
Вчера........

Аз ще Ви отговоря, ако ми
зададете въпрос.
Преди малко.....

Аз ще си купя нов костюм,
ако ми дадеш пари на заем.
Миналата седмица.......

Ако ям много, аз ще надебелея.
Ако изям тази пържоли, ще
надебелея.

/по-горните упражнения да се разработят: ти, той и т. н./

LESSON 83

2.

Довечера аз няма да отида на кино, ако Вие ми дойдете на гости.

Снощи аз нямаше да отида на кино, ако Вие ми бяхте дошли на гости.

Довечера аз няма да отида на кино, ако Вие ми дойдете на гости.
Снощи.....

Снощи аз нямаше да отида на кино, ако Вие ми бяхте дошли на гости.

Аз няма да закъснея, ако не изпусна влака.
Вчера.........

ти, той, тя, ние, вие, те

3.

Аз не ще закъснея, ако не изпусна влака.
Аз не щях да закъснея, ако не бях изпуснал влака.

Аз не ще закъснея, ако не изпусна влака.
Вчера.........

Вчера аз не щях да закъснея, ако не бях изпуснал влака.

ти,той, тя, ние, вие, те

4.

Идущия месец ще си купя лека кола, ако имам пари.
Миналия месец щях да си купя лека кола, ако имах пари.

LESSON 83

Идущия месец ще си купя лека кола, ако имам пари.	
Миналия месец........	Миналия месец щях да си купя лека кола, ако имах пари.

Ако той е тук довечера,
ще отидем на кино.
Вчера........

Ако знае урока добре,
той ще дойде на училище.

Ако уча много, ще говоря
български хубаво.

ти, той и т. н.

5.

Щяхте ли да закъснеете, ако бяхте изпуснали влака?	Да, щях да закъснея,ако.... Не, нямаше да закъснея,ако..
	Щяхте ли да закъснеете, ако бяхте изпуснали влака?

Лекарят щеше ли да ме прегледа, ако бях дошел по-рано?
Те щяха ли да направят снимки, ако не бяха си отишли?
Тя щеше ли да се бави толкова много, ако знаеше, че е болна?

и т. н.

6.

Ако той дойде довечера, аз бих отишел на театър с него.	
Ако той беше дошел снощи, аз бих отишел на театър с него.	
Ако той дойде довечера......	Ако той беше дошел снощи,аз бих отишел на театър с него.

ние, тя, вие, аз, ти, те

LESSON 83

Ако лекарят е тук, той би Ви
  прегледал веднага.
Вчера......

Ако тя учи повече, тя би говорила български по-хубаво.
Ако той има пари идущата седмица, той би купил подарък на жена си.

Аз не бих отишел у тях, ако не
  ме поканят.

  и т. н.

Хотел " Балкан" - София

LESSON 83

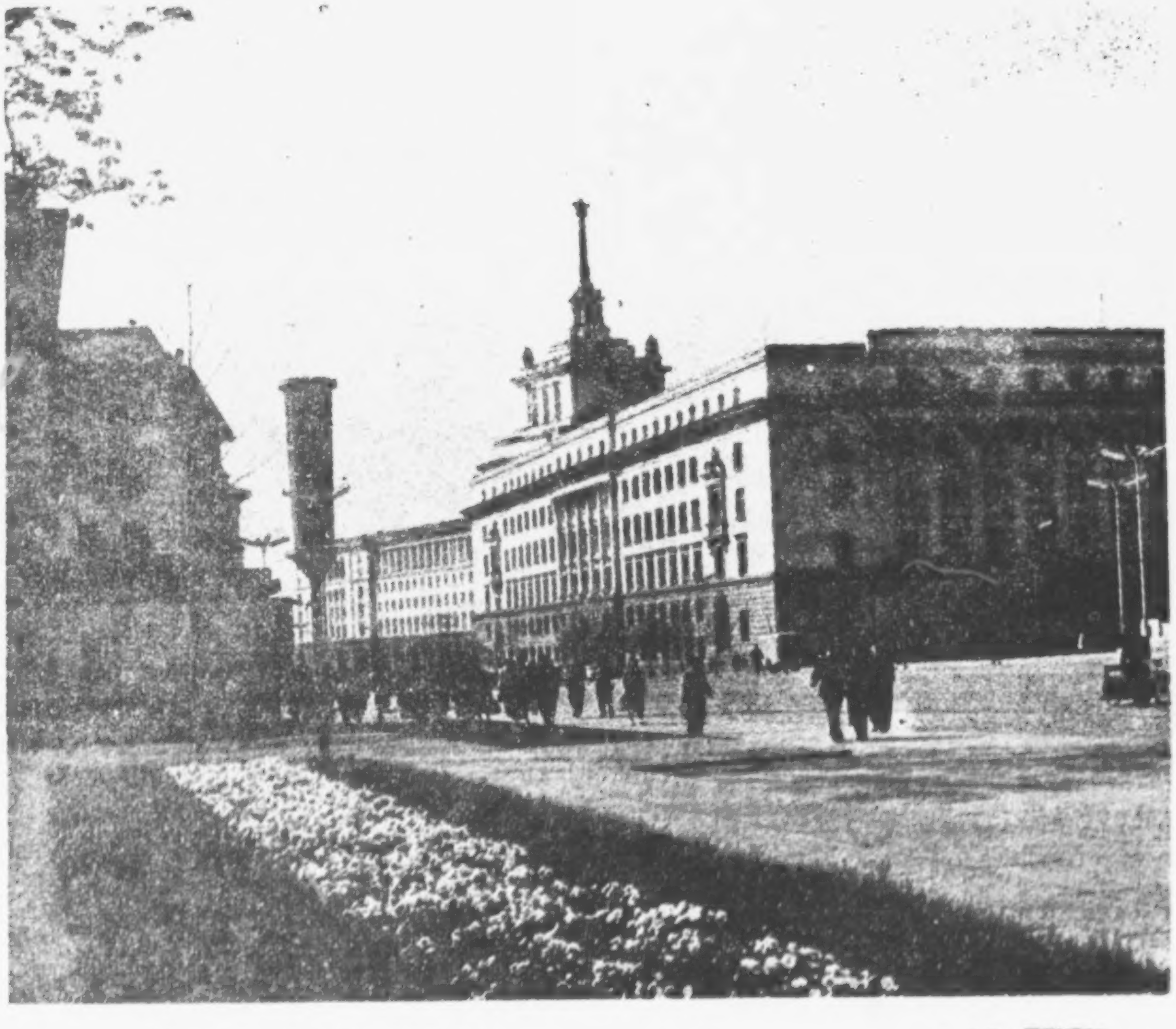

Министерският съвет в София сн. Бл. Димчев

LESSON 83

1
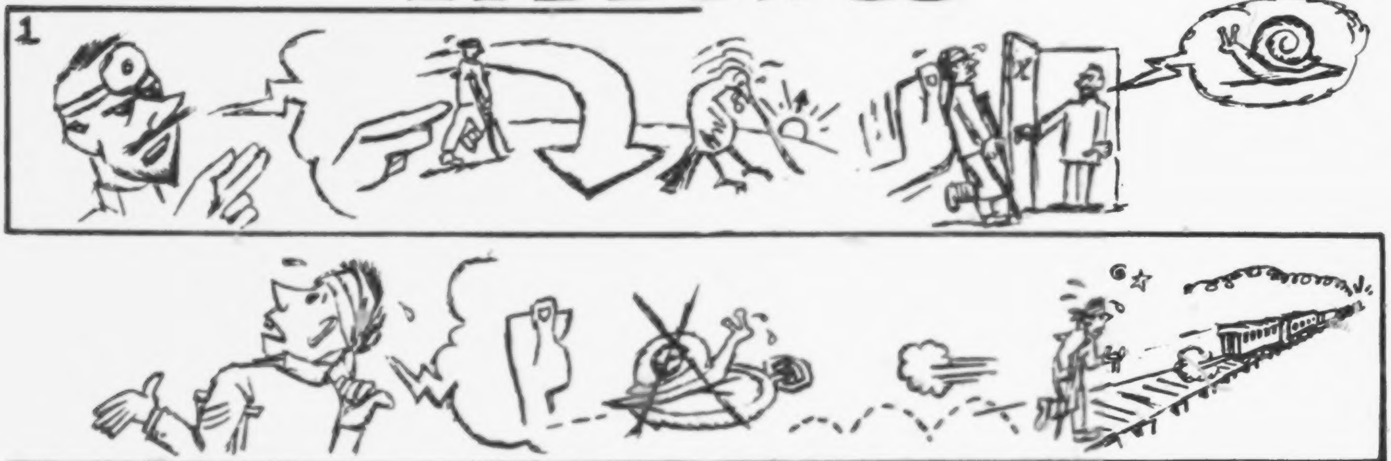

2
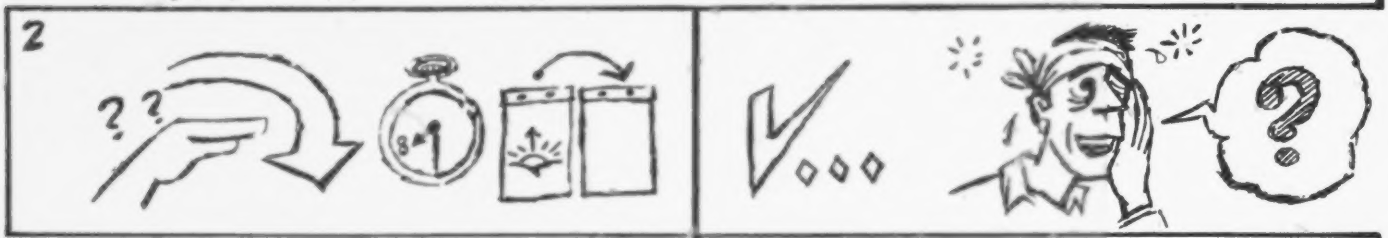

3
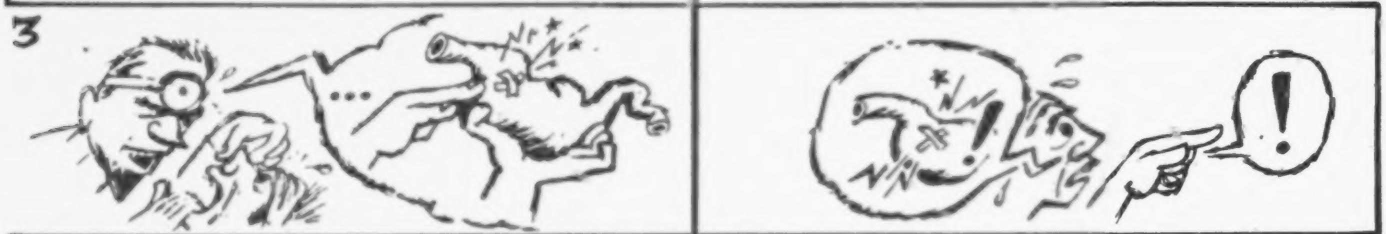

4
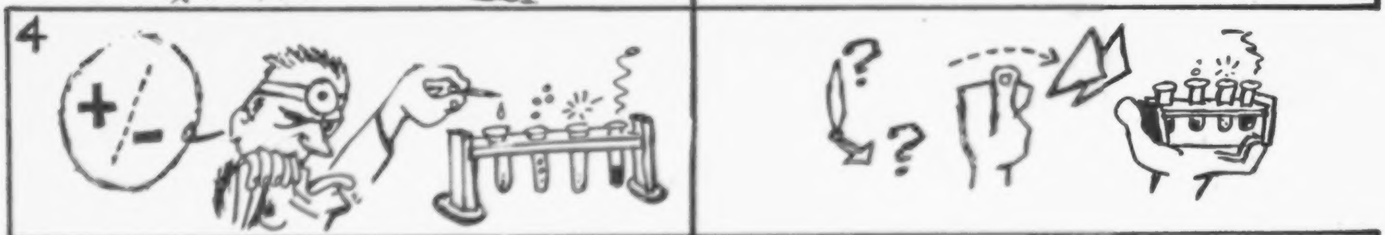

5
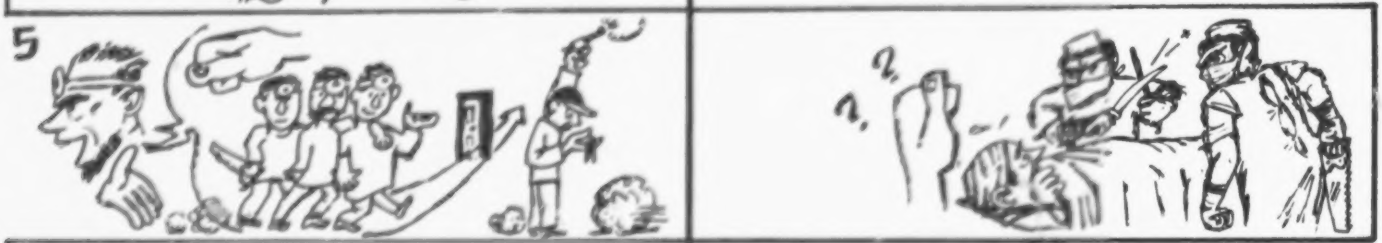

6
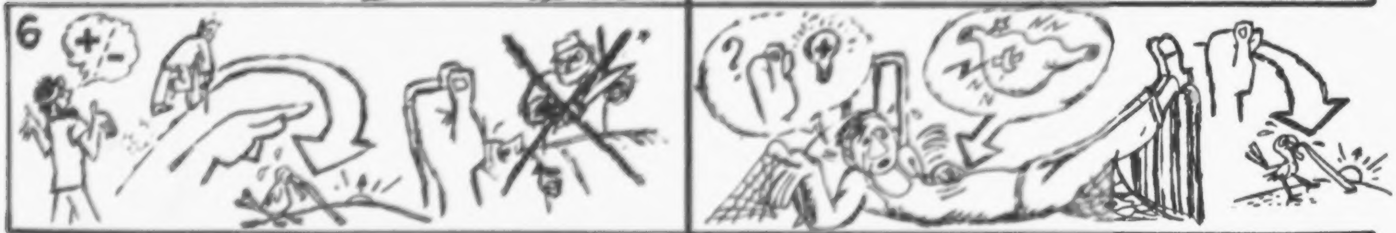

7
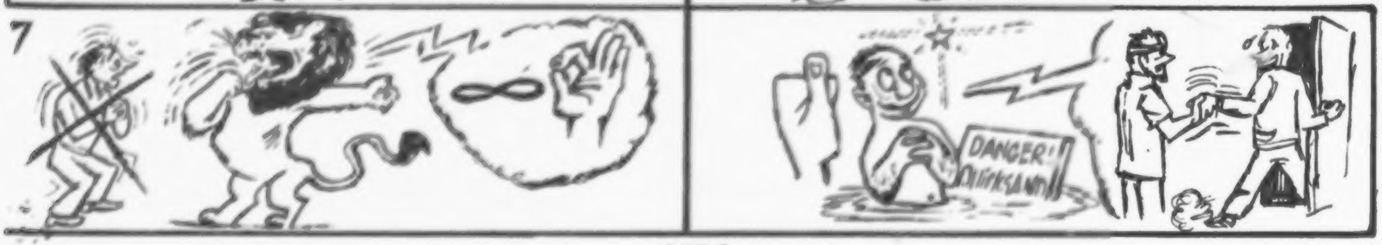
DANGER!
QUICKSAND

УРОК 83 - РАЗГОВОР

В БОЛНИЦАТА
/продължение/

Ле́карят:
Бо́лният:

- Ако бя́хте дошли́ по́-ра́но, щях да Ви изпра́тя при рентгеноло́га. Не тря́бваше да закъсня́вате.
- Аз ня́маше да закъсне́я, ако не бях изпу́снал вла́ка.

- Мо́жете ли да до́йдете у́тре в о́сем и полови́на часа́ сутринта́?
- Да, мо́га. Би́хте ли ми ка́зал каква́ е болестта́ ми?

- Изгле́жда, че и́мате я́зва в стома́ха.
- Язва?! Си́гурен ли сте?

- Почти́. Тря́бва да Ви се напра́вят ня́колко изсле́двания.
- Кога́ ще се напра́вят те́зи изсле́двания?

- Ако мо́ите коле́ги не бя́ха си оти́шли,те би́ха запо́чнали да ги пра́вят ведна́га.
- Тря́бва ли да бъ́да опери́ран?

- По вся́ка вероя́тност. Ако бя́хте дошли́ по́-ра́но, би́хме избе́гнали опера́цията.
- Ако зна́ех, че и́мам я́зва, ня́маше да се ба́вя то́лкова мно́го. Щях да до́йда по́-ра́но.

- Не се плаше́те! Кура́ж! Вси́чко ще ми́не благополу́чно.
- Дано́! Благодаря́ Ви, до́кторе! Дови́ждане!

---

5. Не тря́бваше да закъсня́вате = You should not have been late.

LESSON 83

ГРАМАТИКА

CONDITIONAL SENTENCES (continued)

1. Unreal Conditions - Past Contrary to Fact

In Bulgarian, unreal conditions referring to past time are expressed by the Past Perfect in the conditional clause, the Future in the Past /щях да....., ще́ше да....., ня́маше да../ in the conclusion (main clause).

Examples:

Ако бя́хте дошли́ по́-ра́но, щях да Ви изпра́тя при рентгеноло́га.	If you had come earlier, I would have sent you to the X-rays specialist.
Аз ня́маше да закъсне́я /не щях да закъсне́я/, ако не бях изпу́снал вла́ка.	I would not have come late if I had not missed the train.
Ние ня́маше да /не щя́хме да/закъсне́ем, ако не бя́хме изпу́снали вла́ка.	We would not have come late, if we had not missed the train.
Ако бе́ше спал доста́тъчно, ти ще́ше да рабо́тиш по́-добре́.	If you had slept long enough, you would have worked better.
Ако не бе́ше спал доста́тъчно, ти ня́маше да рабо́тиш така́ добре́.	If you had not had enough sleep, you would not have worked so well.
Ако бе́ше купу́вал и прода́вал къ́щи, той ще́ше да пече́ли мно́го пари́.	If he had been buying and selling houses, he would have made a lot of money.
Ако бе́ше ку́пил и прода́л та́зи къ́ща, той ще́ше да спече́ли мно́го пари́.	If he had bought and sold that house, he would have made a lot of money.

LESSON 83

The imperfect tense may be used in the "if" clause, instead of the past perfect.

Ако зна́ех, че и́мам я́зва, ня́маше да се ба́вя то́лкова мно́го.	If I had known that I had an ulcer, I would not have been so slow (in coming here).
Ако зна́еше това́, тя ще́ше да до́йде ведна́га.	If she had known that, she would have come immediately.
Ние щя́хме да ку́пим къщата, ако и́махме пари́ ми́налия ме́сец.	We would have bought the house if we had had money last month.
Ако те бя́ха у Хри́стови вче́ра, щя́ха да прека́рат мно́го ху́баво.	If they had been at Christoffs' yesterday, they would have had a wonderful time.

2. Potential Conditional Sentences - Past

In Bulgarian potential conditions referring to past time are expressed by the Conditional Mood in the conclusion, the Past Perfect or Imperfect in the conditional ("if") clause.

Examples:

Бих Ви ка́зал каква́ е болестта́ Ви, ако бя́хте почака́ли ма́лко.	I might have told you what you are sick of if you had waited a little.
Ако мо́ите коле́ги не бя́ха си оти́шли, те би́ха Ви прегле́дали.	If my colleagues had not left, they might have examined you.
Ние би́хме избе́гнали опера́цията, ако бя́хте дошли́ по́-ра́но.	We might have avoided the operation if you had come earlier.

LESSON 83

Те би́ха дошли́ у нас, ако ги бя́хме пока́нили навре́ме.	They might have paid us a visit if we had invited them on time.
Тя би оти́шла́ с нас на ки́но вче́ра, ако и́маше вре́ме.	She might have gone to the movies with us yesterday, if she'd had time.
Ако зна́еше това́ ми́налата се́дмица, той не би зами́нал за чужби́на.	If he had known that last week he might not have left for abroad.
Ако роди́телите му бя́ха тук сно́щи, той не би напра́вил това́.	If his parents had been here last night, he might not have done it.
Ако у́чеше по́вече тога́ва, ти би гово́рил бъ́лгарски по́-добре́.	If you had studied more then, you might have been able to talk Bulgarian better.

Шипченският манастир

LESSON 83

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕИЯ

Grammar: 1. Unreal Conditions - Past Contrary to Fact

2. Potential Conditions - Past

1.

Ако дойдете по-рано, ще Ви изпратя при рентгенолога.	Ако бяхте дошел /ла, ли/ по-рано, щях да Ви изпратя при рентгенолога.
той, те, тя, ти и т. н.	Ако беше дошел.........
	вчера, снощи, завчера....

Аз няма да закъснея, ако не изпусна влака.
Ако го попитам, той би ми казал каква е болестта ми.
Ако тя има язва в стомаха, ще я оперират.../...биха я оперирали/.
Ако съм сигурен, че имам язва в стомаха, ще отида веднага в болницата.
Те биха ми направили изследвания, ако трябва.
Ако отиде по-рано в болницата, тя ще избегне операцията.
....тя би избегнала операцията.
Ти ще бъдеш опериран, ако имаш язва в стомаха.
Аз бих избегнал операцията, ако се прегледам веднага.
Ако знае,че има язва, той няма да се бави толкова много.
Тя няма да се прегледа, ако не чувствува болки в стомаха.
Сестрата ще покани пациента в кабинета, ако лекаря е там.

LESSON 83

Той ще съблече палтото си,
ако лекарят му каже.
Той би съблякъл.......

и т. н.

2.

Щяхте ли да ме изпратите при
рентгенолога, ако бях дошел
по-рано?
Бихте ли ме изпратили......

Да, ...
Не, ...

Тя щеше ли да закъснее, ако
не беше изпуснала влака?
Тя би ли закъсняла ....

Лекарят щеше ли да Ви каже
каква е болестта Ви, ако
го бяхте попитал?
Тя би ли отишла при професор
Стойков, ако знаеше, че
има язва в стомаха?

А вие? ... А той? ... и т. н.

Щяха ли да те оперират, ако
имаше язва в стомаха?
Би ли отишел в болницата, ако
беше сигурен, че имаш язва
в стомаха?

А тя? ... А аз? ... и т. н.

Биха ли Ви направили изследвания, ако трябваше?
Би ли отишел у Стоянови, ако
те бяха поканили?

А те? ... А тя? ... и т. н.

LESSON 83

Би ли могла да бъде избегнатата операцията, ако пациетът беше дошел по-рано?
Щеше ли да съжаляваш, ако не беше опериран?
Щеше ли да купиш лека кола, ако ти бяха върнали парите?
Щяха ли да отидат на курорт, ако жена му не се беше разболяла?

и т. н.

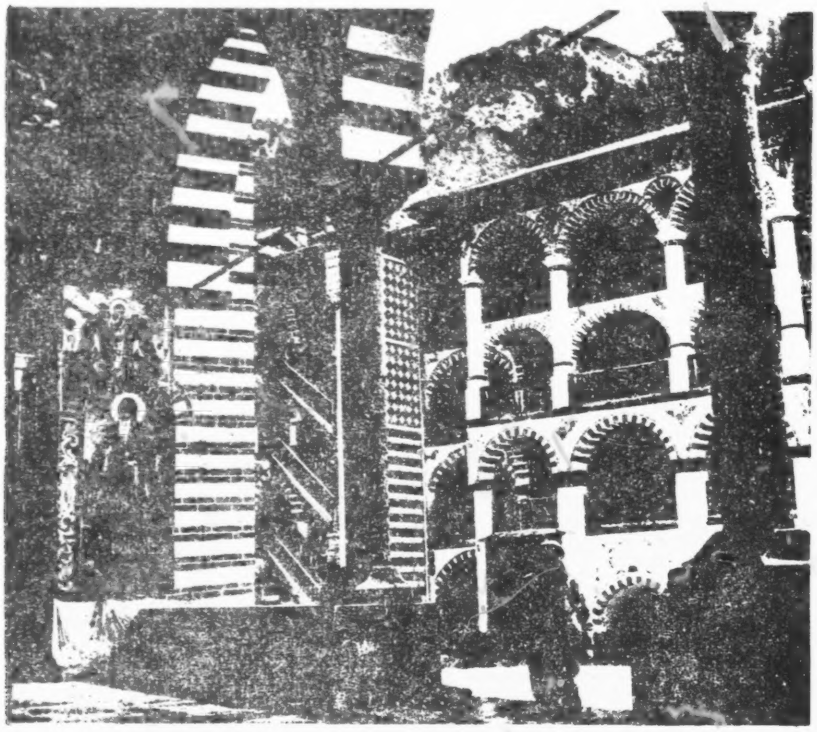

Рилският манастир

LESSON 83

ЧЕТИВО

Сестрата поканва пациента в кабинета на лекаря. Болният влиза вътре, поздравява лекаря и му казва, че от няколко дни той чувствувал болки в стомаха. След това той съблича палтото си и ляга на кушетката, за да бъде прегледан.

Лекарят опипва корема му и му задава няколко въпроса. От прегледа става ясно, че трябва да бъде направена рентгенова снимка на стомаха на болния.

Рентгенологът обаче не е там, и лекарят не може да го изпрати веднага при него. Болният е дошъл късно, понеже е изпуснал влака. Той трябва да се яви на следния ден за снимка.

Болестта на болния не е ясна. Изглежда, че той има язва в стомаха. Лекарят не е напълно сигурен в това.Той мисли, че трябва да се направят още няколко изследвания на пациента. Но и това ще стане на следния ден, защото колегите на лекаря, които обикновено правят тези изследвания, са си отишли вече.

Болният иска да знае дали трябва да бъде опериран. Според лекаря той по всяка вероятност щял да бъде опериран. Операцията можела да бъде избегната, ако пациентът бил дошел по-рано.

Като чува това, болният съжалява, че се е бавил толкова много и че не е дошел по-рано в болницата. Докторът обаче му дава кураж, като му казва да не се плаши. Всичко щяло да мине благополучно.

LESSON 83

ВЪПРОСИ

1. Ако болният беше дошел по-рано, лекарят щеше ли да го изпрати при рентгенолога?

2. Болният щеше ли да закъснее, ако не беше изпуснал влака?

3. Лекарят би ли му казал каква е болестта му?

4. Ако другите лекари не бяха си отишли, те биха ли започнали да правят изследвания на болния?

5. Трябваше ли да бъде опериран болният, ако имаше язва?

6. Биха ли избегнали операцията, ако болният беше дошел по-рано?

7. Болният щеше ли да се бави много, ако знаеше, че има язва?

8. Болният би ли дошел по-рано, ако знаеше, че има язва в стомаха?

9. Къде поканва сестрата пациента?

10. Какво прави болният, след като влиза в кабинета на лекаря?

11. Защо болният ляга на кушетката?

12. Какво опипва лекарят?

13. Какво става ясно от прегледа?

14. Защо лекарят не може да изпрати пациента при рентгенолога?

15. Защо болният е закъснял?

16. Защо болният трябва да се яви в болницата на следния ден?

17. От какво, изглежда, че е болен пациентът?

18. В какво не е напълно сигурен лекарят?

19. Защо лекарят мисли, че трябва да се направят още няколко изследвания на пациента?

20. Защо трябва изследванията да се направят на следния ден?

21. Какво иска да знае болният?

22. Би ли могла да бъде избегната операцията?

23. Какво съжалява болният?

24. Кой му дава кураж на болния?

25. Какво му казва докторът, давайки му кураж?

26. Защо болният не трябва да се плаши?

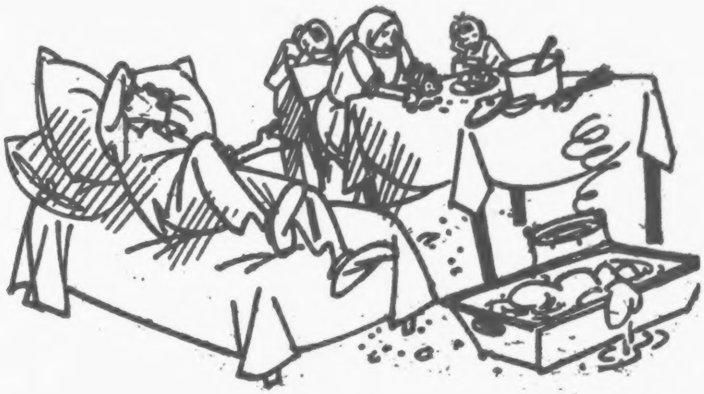

- Мъжо,трудоден и половина изкарах днес, ама капнах.
- Щом е тъй булка,изпери,сготви и лягай!

LESSON 83

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси: 2, 5, 6, 7, 8, 11, 14, 18.

Част II

Разправете четивото на урока със свои думи.
Започнете с: Вчера следобед.........

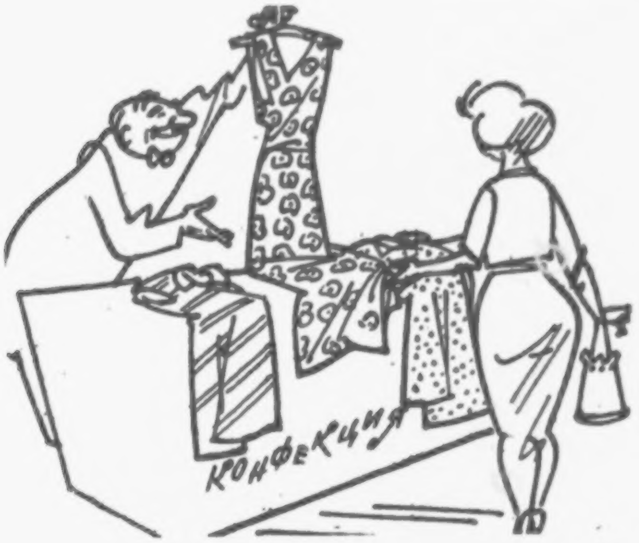

- Вижте, тази рокля може да ви хареса!
- А не, и тя е шита в нашата кооперация.

LESSON 83

РЕЧНИК

благополу́чен, чна,о,и	successful,satisfactory
вси́чко ще ми́не благополу́чно	everything will be all right
бо́лест f. with art. болестта́	sickness, illness, disease
вероя́тност f. with art. вероятността́	probability, likelihood
по вся́ка вероя́тност	probably,in all probability
въ́тре	inside, within
дано́	let's hope so
закъсня́вам закъсне́я, е́е,я́х	to be late, to come late
избя́гвам избе́гна, е, ах	to avoid
изсле́дване n.pl. ния	(medicine) test, check up,examination; research, investigation
пра́вя изсле́двания на ня́кого	to examine somebody thoroughly, to have (to give someone) a general check up
коле́га m. with art. коле́гата	colleague
коре́м m.	abdomen, belly
кура́ж m.	courage
да́вам кура́ж на ня́кого	to encourage somebody, to give someone courage
опера́ция f.	operation
опери́рам	to operate, to be operated on, to have (undergo) an operation
опи́пвам опи́пам	to feel (by touching,pressing at different places)
пла́ша се /от/, и се, их се	to be afraid (of), to be (become) scared (of)
я́зва f.	ulcer
я́сен, я́сна, о,и	clear, evident, obvious

ОСЕМДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 84

LESSON 84

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Neuter Verbs

1.

Аз се нуждая от пари.		Аз се нуждая от пари.
Той се нуждае от пари.		Той се нуждае от пари.
	сто лева	Той се нуждае от сто лева.
	двеста/двесте/	двеста
	триста	триста
	400	четиристотин
	500	петстотин
Аз	1,000	Аз се нуждая от хиляда лева.
Ти	2,000	Ти се нуждаеш от две хиляди лева.
Ние		и т. н.
Вие		
Те		
	хартия за писане	
	тетрадки	
	моливи	
Тя		

и т. н.

2.

Нуждая се от пари.	Нуждая се от пари.
От какво се нуждаеш?	Нуждая се от пари.
сто лева, двеста лева, молив, хартия за писане	Нуждая се от сто лева.
той, те, вие, ние, ти	Нуждае се от..........

3.

От какво се нуждаеш?	1. От какво се нуждаеш? 2. Нуждая се от.......
тя, те и т. н.	

4.

Нуждае ли се от пари? Не, не се нуждае от пари.	Нуждае ли се от пари? Не, не се нуждае от пари.
те, вие, ние и т. н.	1. Нуждаят ли се от пари? 2. Не, ...

5.

Не се нуждаеш от пари. Не се ли нуждаеш от пари?	Не се ли нуждаеш от пари?
нещо, писалка, линия и т. н. той, те и т. н.	Не се ли нуждаеш от нещо?

6.

Той се страхува от този учител. Той страхува ли се от този учител?	Той се страхува от този учител. 1. Да, ... Не, ... Той страхува ли се от този учител?
баща си, майка си, кучета, вода и т. н.	2. Да,....... Не,......
тя, те, вие и т. н.	

7.

Аз се радвам,когато времето е хубаво. Ти радваш ли се, когато времето е хубаво?	1. Да, ... 2. Не, ...

LESSON 84

.... когато вали дъжд
времето е лошо
Той зарадва ли се, когато видя приятеля си?

и т. н.

Аз съм се успокоил вече.
Аз не съм се успокоил още.
Ти успокоил ли си се вече?

той, тя, те, вие и т. н.

Ти не си ли се успокоил още?

Аз съм се успокоил вече.
Аз не съм се ....
Да, ...
Не, ...
Ти успокоил ли си се вече?
Ти не си ли се успокоил още?

и т. н.

Ловене на риба

LESSON 84

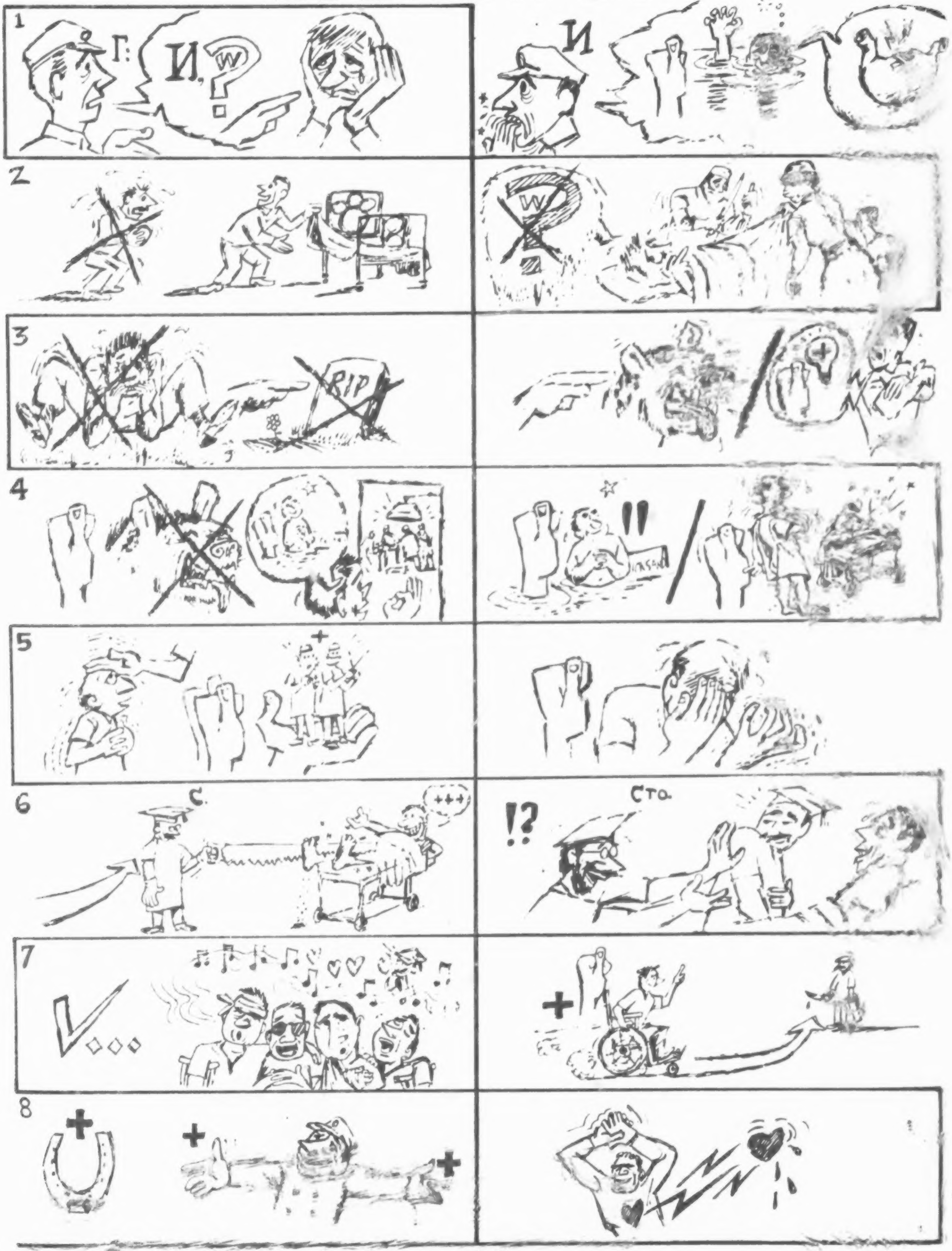
1
Г:
И
W
?
И
2
W
3
RIP
4
5
6
C.
+++
!?
Сто.
7
8

ИВАН ТРЯБВА ДА СЕ ОПЕРИРА

Габриел:
Ива́н:

- Ива́не, защо́ си се отча́ял то́лкова?
- Отча́ял съм се, поне́же имам ту́мор в стома́ха.

- Не се бой де! Ня́ма ни́що стра́шно.
- Как да не се боя́? Ще ме опери́рат.

- Не се вълну́вай! Ня́ма да умре́ш я!
- Ти се сме́еш, но аз си зна́я какво́ ми е на душа́та!

- Не се сме́я бе, Ива́не! Напро́тив, надя́вам се, че ни́що ло́шо ня́ма да ти се слу́чи.
- И аз се надя́вам, но се колеба́я да се опери́рам.

- Успоко́й се! Имаме добри́ хиру́рзи.
- Про́сто се сраму́вам от себе си. Страху́вам се.

- Иди́ при профе́сор Стани́шев. Той е мно́го добър хиру́рг.
- Наисти́на ли? И профе́сор Стойков ми го препоръ́ча.

- Да. Пацие́нтите му се хвалят мно́го от не́го.
- Добре́. Ще оти́да при не́го.

- Ха́йде на добър час! Всичко на́й-ху́баво!
- Благодаря́ ти от сърце́!

---

6. Ня́ма ни́що стра́шно = There is nothing to be afraid of.
9. аз си зна́я какво́ ми е на душа́та! = I know how I feel (within me).

LESSON 84

ГРАМАТИКА

REFLEXIVE VERBS (continued)

Neutral Action - Neuter Verbs

There is a group of verbs which can be used only in reflexive form. Although these verbs have a reflexive form, their meaning is neither reflexive nor passive. Therefore they are called Neuter Verbs.

Some neuter verbs cannot be used without the reflexive pronoun СЕ. Others can lose that particle in which case they become transitive and acquire a different meaning.

СЕ cannot be exchanged with its long form СЕБЕ СИ.

These verbs usually express a feeling or a mood.

Examples:

бой се, побоя се	to be afraid
Не се бой!	Don't be afraid!
Аз не се побоях да му кажа истината.	I wasn't afraid to tell him the truth.
колебая се, разколебая се	to hesitate
Колебая се, дали да се оперирам или не.	I hesitate whether to undergo an operation or not.
Войниците се разколебаха и отстъпиха.	The soldiers hesitated and retreated.
надявам се, надея се	to hope
Аз се надявам, [illegible] да ти се [illegible].	I hope that nothing bad will happen to you.

LESSON 84

смéя се, засмéя се	to laugh
Ти се смéеш, но аз си знáя, какво́ ми е на сърцéто.	You're laughing, but I know how I feel within me.
срамýвам се	to be ashamed
Аз се срамýвам /от сéбе си/, защóто не мóга да се решá какво́ да прáвя.	I'm ashamed (of myself) because I can't decide what to do.
вълнýвам се, развълнýвам се	to be excited, to get (become) excited
Не се вълнýвай!	Don't be (get) excited!
Transitive without CE:	
Вятърът вълнýва морéто.	The wind roughens the sea.
отчáйвам се, отчáя се	to be in despair, to despair
Отчáял съм се, понéже и́мам тýмор в стомáха.	I'm in despair, because I have a tumor in my stomach.
Понéже той все óще не и́дваше, ние се отчáяхме и си оти́дохме.	Because he wasn't coming yet, we despaired and went home.
Transitive without CE:	
Той ме отчáя съвсéм!	I have given up all hope for him.

LESSON 84

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Reflexive Neuter Verbs

1.

Защо се е отчаял Иван?	1. Той се е отчаял /отчаял се е/, защото има тумор в стомаха.
	Защо се е отчаял Иван?
	2. Отчаял се е, защото има тумор в стомаха.
тя	Защо се е отчаяла тя?
язва	Защото има язва в стомаха.
ти	Защо си се отчаял?
болен	Защото съм болен.
гърло ме боли	
нямам пари	
най-добрият ми приятел умря	

и т. н.

2.

Ти страхуваш ли се от него?	Да, ... Не, ...
Жена му	Жена му страхува ли се от него?
	Да, ... Не, ...
боя се	Жена му бои ли се от него?
Вие	Вие бойте ли се ....

от баща си

Аз

и т. н.

от учителя си

Те

страхувам се

вода

Той

операция

LESSON 84

3.

Защо се вълнува Иван?	Той се вълнува, защото ще го оперират.
Вие вълнувате ли се, ако трябва да се оперирате?	Да, ... Не, ...
А жена Ви?..... А ти?.....	
и т. н.	

4.

Защо се е развълнувал Иван?	Развълнувал се е, защото ще го оперират.
има изпит ще пътува с аероплан има язва /тумор/ в стомаха	Защото има изпит.
ти, тя, Вие и т. н.	

5.

Кой се колебае да се оперира?	Иван се колебае..........
тя, ти..............	Тя се колебае...........
Защо Иван се колебае да се оперира?	Колебае се да се оперира, защото се страхува.
ти, майка ти, баща му...	Защо се колебаеш да се оперираш? Колебая се да се оперирам защото се страхувам.

6.

Защо Иван се срамува от себе си?	Срамува се от себе си, защото се страхува да се оперира.
тя, ти	

7.

От какво се нуждаете?	Нуждая се от ....
	От какво се нуждаете?
студентите	От какво се нуждаят студентите?
тетрадки	Те се нуждаят от тетрадки.
Радка	От какво се нуждае Радка?
нова рокля	Нуждае се от нова рокля.
и т. н.	

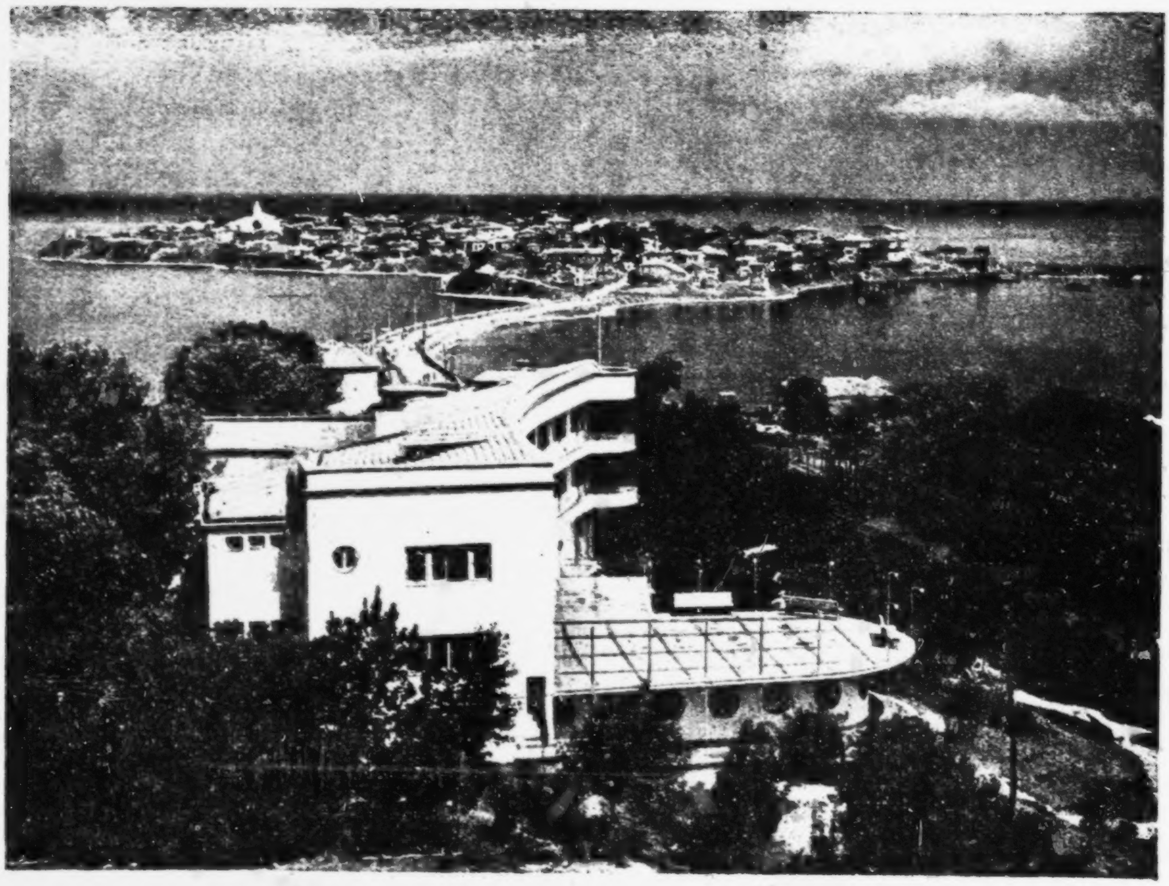

Изглед от гр.Несебър

LESSON 84

ЧЕТИВО

На следния ден след прегледа, Иван пак отиде в болницата. Направиха му рентгенова снимка и най-различни изследвания. Установи се, че има тумор в стомаха. Казаха му, че трябва да го оперират.

Отчаян от положението си, Иван тръгна към къщи. По пътя си[1] той срещна приятеля си Георги. На Иван му се искаше да се посъветва с него, но се срамуваше. Мислеше, че Георги може би ще му се смее.

Георги веднага забеляза, че Иван нямаше настроение. Попита го защо се е отчаял. Като разбра, че другарят му има тумор, той му каза, че нямало нищо страшно и да не се безпокои. Иван обаче се страхуваше при мисълта, че трябва да се оперира.

Смеейки се, Георги продължи да го успокоява, като му каза да не се вълнува толкова много. Той нямало да умре от тази операция. На Иван обаче не му беше до смях.[2] Той се надяваше, че операцията му ще мине добре,[3] но въпреки това се колебаеше да се оперира.

Тогава Георги го успокои.Каза му че имало добри хирурзи. Препоръча му да отиде при професор Станишев. Той беше много прочут хирург. Пациентите му го хвалеха много. Понеже и професор Стойков му го беше препоръчал вече, Иван се успокои малко и реши да се оперира при Станишев. Той се отправи за клиниката на професора.

Операцията на Иван беше сполучлива. След една седмица той се чувстваше много добре. Тогава той напусна клиниката.

---

1. По пътя си = on his way
2. На Ива́н оба́че не му бе́ше до смях. = Ivan, however, didn't feel like laughing.
3. опера́цията му ще ми́не добре́ = his operation will turn out well.

LESSON 84

ВЪПРОСИ

1. Къде отиде Иван на следния ден след прегледа?
2. Какво му направиха в болницата?
3. Кой му направи рентгенова снимка?
4. Какво се установи от рентгеновата снимка и изследванията?
5. Кой установи, че Иван има тумор в стомаха си?
6. Какво казаха лекарите на Иван, след като установиха, че той има тумор?
7. От какво се беше отчаял Иван?
8. За къде тръгна той, след като излезе от болницата?
9. Кого срещна по пътя си Иван?
10. Какво му се искаше на Иван, когато видя приятеля си Георги?
11. Защо Иван се срамуваше да се посъветва с Георги?
12. Какво забеляза Георги, когато видя Иван?
13. Какво попита той Иван?
14. Какво каза Георги на Иван, след като разбра, че другарят му има тумор?
15. От какво се страхуваше Иван?
16. Какво му каза Георги тогава, смеейки се?
17. Беше ли му на Иван до смях?
18. Какво се надяваше Иван?

19. За какво се колебаеше той?

20. Как успокои Георги болния си приятел?

21. При кой хирург му препоръча Георги да отиде?

22. Какъв хирург беше професор Станишев?

23. Кой хвалеше много професор Станишев?

24. Кой друг, освен Георги, беше препоръчал проф. Станишев на Иван?

25. Какво направи Иван, след като се успокои?

26. При кого реши да отиде Иван, за да се оперира?

27. За къде се отправи той, след като реши да се оперира?

28. Как мина операцията на Иван?

29. Как се чувствуваше той след една седмица?

30. Кога напусна болницата той?

31. Вие оперирал ли сте се някога?

32. Имал ли сте някога тумор в стомаха?

33. В Съединените щати има ли добри хирурзи?

34. Бил ли сте в някоя клиника някога?

LESSON 84

ДОМАШНА РАБОТА

Част I.

Отговорете на въпроси: 3, 5, 7, 11, 15, 18, 25, 31.

Част II.

Разправете със свои думи четивото на урска.

LESSON 84

РЕЧНИК

боя́ се, бои́ се, боя́х се побоя́ се	to be afraid
вълну́вам се развълну́вам се	to be (get,become) excited
душа́ f.	soul
кли́ника f.	clinic
колеба́я се, а́е се, а́х се поколеба́я се	to hesitate, to waver
ми́съл f.with art. мисълта́	thought
надя́вам се наде́я се	to hope
опери́рам се	to be operated on, to undergo (have) an operation
отча́йвам се отча́я се, е се, ях се	to be depressed, to despair, to be in despair
сме́я се, сме́е се, смях се засме́я се	to laugh
смях m.with art. смехъ́т	laugh
не му бе́ше до смях	he didn't feel like laughing
сполучли́в, а,о,и	successful
сраму́вам се /от/	to be ashamed (of)
страху́вам се /от/	to be afraid (of)
стра́шен, стра́шна, о,и	dreadful, terrible, awful
съве́твам се /с ня́кого/ посъве́твам се	to ask somebody for advice, to seek advice (from someone)
сърце́ n.pl. сърца́	heart
ту́мор m.	tumor
успокоя́вам се успокоя́ се, и́ се, и́х се	to calm down, to compose oneself
установя́вам установя́, и́, и́х	to establish
хва́ля се /от ня́кого/, и се, их се похва́ля се	to praise (somebody)
хиру́рг m.pl. хиру́рзи	surgeon

ОСЕМДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 85

LESSON 85

Риболов

УРОК 85 - РАЗГОВОР

ВОЕННИ ОБУЧЕНИЯ

Гео́рги:
Ива́н:

- Добре́ доше́л на се́ло, Ива́не! Какво́ те но́си наса́м?
- В дома́шен о́тпуск съм, Гео́рги. Це́ли 30 де́на!

- Какво́ но́во из по́лка? Пра́вихте ли ве́че обуче́ния в хвъ́рляне на ръ́чни грана́ти?
- Не са́мо в хвъ́рляне на грана́ти, но и в стрелба́ с карте́чници.

- Какви́ грана́ти хвъ́рляхте?
- Буха́лки.

- Как ги хвърляхте?
- На́й-напред отвъ́ртахме капа́чките на дръ́жките им.

- А по́сле?
- По́сле възпламеня́вахме запа́лките им, като́ издъ́рпвахме една́ връв.

- След това́ ведна́га ли ги хвъ́рляхте?
- Не. Задъ́ржахме ги в ръце́те си о́коло 2 секу́нди.

- Не бе́ше ли опа́сно това́?
- Не, защо́то грана́тите избу́хват след 5 секу́нди.

- С какви́ карте́чници стре́ляхте?
- С ле́ки карте́чници - ру́ско произво́дство.

- Какъ́в бе́ше резулта́тът от стрелба́та ти?
- Отли́чен. Награди́ха ме с значка́ за отли́чна стрелба́.
-
- Си́гурно за това́ са те пу́снали в о́тпуск.
- Не. Пу́снаха ни вси́чки ста́ри войни́ци за же́твата.

- Добре́ ще си почи́нете тога́ва!
- Все пак по-до́бре ще бъ́де от каза́рмата.

BULGARIAN

LESSON 85

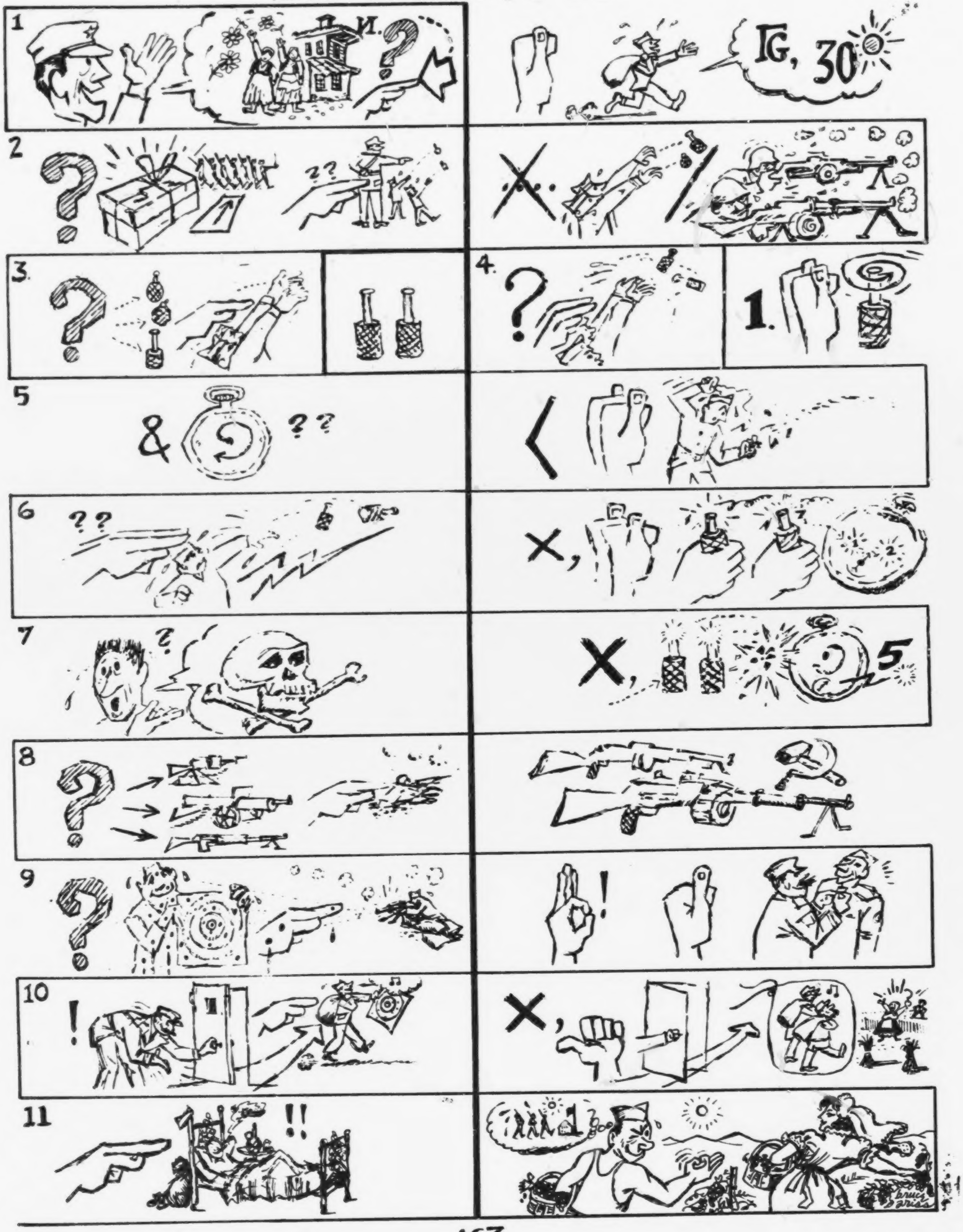
1
И.
2
3.
4.
1.
5
6
7
5
8
9
10
11
!!

LESSON 85

ЧЕТИВО

Иван Стоянов беше на служба в 4-ти пехотен полк. Той беше стар войник. След като беше служил повече от 6 месеца в полка, той отиде в 30 дневен домашен отпуск на село. Там той среща приятеля си Георги, който беше служил преди години в същия пехотен полк. Като бивш войник от полка, той се заинтересува да знае какво ново има в полка. Той попита Иван дали е имал вече обучение в хвърляне на ръчни гранати. Иван му каза, че ротата му имала обучение не само в хвърляне на гранати, но и в стрелба с картечници. Всеки войник хвърлил по 5 гранати - бухалки.

Георги поиска да знае повече за това обучение, понеже той никога не бил на подобно обучение. Тогава Иван му обясни, че най напред те отвъртали капачките на дръжките на бухалките. След това издърпвали една връв, за да възпламенят запалките им. Те не хвърляли гранатите веднага, а ги задържали в ръцете си около 2 секунди. Това не било опасно, понеже гранатите избухвали 5 секунди след възпламеняването им.

На въпроса на Георги, с какви картечници били стреляли, Иван му отговори, че картечниците били леки - руско производство. Той побърза да се похвали на приятеля си, че резултатът от стрелбата му бил отличен и че той бил награден с значка затова.

Като чу това, Георги предположи, че Иван бил пуснат в отпуск като награда за отличната си стрелба. Иван обаче му каза, че всички стари войници били пуснати специално за жетвата.

LESSON 85

ВЪПРОСИ

1. Къде беше на служба Иван?
2. Какъв войник беше той?
3. Кога отиде Иван в домашен отпуск?
4. Колко дневен домашен отпуск имаше той?
5. Кого срещна Иван на село?
6. Къде беше служил приятелят му Георги?
7. От какво се заинтересува Георги?
8. Какво попита Георги най-напред Иван?
9. Какви обучения имала ротата на Иван?
10. По колко гранати хвърлил всеки един войник?
11. Какви гранати хвърляли войниците?
12. Защо Георги искаше да знае повече за обучението по хвърляне на гранати?
13. Какво правели войниците най-напред, преди да хвърлят гранатите?
14. Какво отвъртали те?
15. Какво издърпвали после войниците?
16. Защо издърпвали една връв?
17. Веднага ли хвърляли гранатите?
18. Колко време задържали гранатата в ръцето си?
19. Това задържане не било ли опасно?
20. Кога избухвали гранатите?

LESSON 85

21. С какви картечници били стреляли войниците?

22. За какво се похвалил Иван на Георги?

23. Какъв бил редултатът от стрелбата на Иван?

24. С какво бил награден Иван?

25. Какво предположи Георги, като чу, че Иван бил награден?

26. За какво бяха пуснати старите войници в отпуск?

27. Вие правил ли сте обучение в хвърляне на ръчни гранати?

28. Хвърлял ли сте гранати - бухалки?

29. Какви гранати сте хвърлял?

30. Как ги хвърляхте?

31. Бил ли сте на стрелба с лека картечница?

32. С какво сте стрелял Вие?

Тежкокартечари се готвят за предстоящата стрелба

LESSON 85

ДОМАШНА РАБОТА

Разправете със свои думи четивото на урока.

На стрелбището

LESSON 85

РАЗПИТ

1. Where were you captured?
2. При моста южно от горичката.

3. Were you alone by the bridge?
4. Не, бях с нашия взвод.

5. What happened to your platoon?
6. Бяхме заградени от Ваши части.

7. Didn't you see our units in time?
8. Не. Бяхме изненадани от тях.

9. What did you do then?
10. Открихме огън, но беше късно.

11. Why?
12. Понеже бяхме вече обкръжени и атакувани и от тила.

13. How were you captured?
14. Когато се опитвах да се отдръпна към тила ни.

15. Were you wounded then?
16. Да. Иначе, може би нямаше да бъда пленен.

17. What losses did you sustain?
18. 15 души убити, 10 души ранени и 15 души пленени.

19. What happened to your platoon commander?
20. Той беше убит от ръчна граната, хвърлена от Ваш войник.

21. With what were you wounded?
22. От огъня на една Ваша лека картечница.

23. Who gave you first aid?
24. Един от Вашите санитари ме превърза.

LESSON 85

1. Къде бяхте пленен?
2. By the bridge south of the small forest.

3. Сам ли бяхте при моста?
4. No, I was with our platoon.

5. Какво стана с взвода Ви?
6. We were surrounded by some units of yours.

7. Не видяхте ли нашите части навреме?
8. No. We were surprised by them.

9. Какво направихте тогава?
10. We opened fire but it was too late.

11. Защо?
12. Because we were already encircled and also attacked from the rear.

13. Как Ви плениха?
14. When I tried to withdraw toward our rear.

15. Тогава ли бяхте ранен?
16. Yes. Otherwise, maybe, I wouldn't have been captured.

17. Какви загуби дадохте?
18. 15 men killed, 10 men wounded, and 15 men captured.

19. Какво стана с взводния Ви командир?
20. He was killed by a hand grenade, thrown by a soldier of yours.

21. От какво бяхте ранен Вие?
22. I was wounded by the fire of a light machine gun of yours.

23. Кой Ви даде първа помощ?
24. One of your aid men bandaged me.

LESSON 85

РЕЧНИК

бивш,а,о,и	former, ex-
връв f.with art. връвта́	string
все пак	in spite of everything, nevertheless
възпламеня́вам	to ignite
възпламеня́,и́,и́х	
възпламеня́ване n.	igniting, ignition
дома́шен о́тпуск	mil. leave
дръ́жка f.	handle
же́тва f.	harvest
задъ́ржам	to hold back, to retain
задържа́,и́,а́х	
значка́ f.	pin, badge
избу́хвам	to explode, to burst (up)
избу́хна,е,ах	
издъ́рпвам	to pull (out)
издъ́рпам	
капа́чка f.	lid, cover, top
награ́да f.	award, reward .
награжда́вам	to award
наградя́,и́,и́х	
но́ся,и,их	to carry, to wear
какво́ те но́си наса́м?	what brings you here?
обкръжа́вам	to surround
обкръжа́,и́,и́х	
опа́сен, опа́сна,о,и	dangerous
отвъ́рт/в/ам	to unscrew
отвъртя́,и́,я́х	
откри́вам	to discover, to uncover
откри́я,е,и́х	
откри́вам о́гън	(mil.) to open fire
по́мощ m.with art. помощта́	help, aid
пъ́рва по́мощ	first aid
почи́вам си	to have (take) a rest,
почи́на си,е си,ах си .	to rest
превъ́рзвам	to bandage
превъ́ржа,е,зах	
произво́дство n.	make, production
санита́р m.	aid man, medical orderly
секу́нда f.	second
хва́ля се /на ня́кого/, и се, их се	to brag (to someone), / to boast
ю́жно от	south of

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III, IV, V, VI,VII,etc.indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent
- in Bulgarian in general II 22,23;
- of imperative II 211;
  - neuter nouns II 148;
  - past tense III 104-106;
  - short forms of personal pronouns: acc.case III 228;
    - dat.case IV 172-173.

Accusative Case
- of personal pronouns;
  - short forms III 228.

Adjectives
- article of - III 138,139;
- ending in И,А,О,И III 170;
- change in gender & number III 136;
- changing Я to Е III 141;
- definite article for - III 138,139;
- double НН III 138;
- indefinite pronouns used as - VII 161-162;
- omission of Ъ & Е II 137;
- orthography og - indicating nationality II 19;
- past active participle used as - VIII 9;
- position of - III 140,141;
- stable Е III 137;
- vocative case of - VII 53.

Adverbial Participle
- formation VII 180;
- meaning & usage VII 181-182.

Affirmative Form
- of future tense II 175-177;
  - past tense III 17-19, 46-48, 76,77,104,106;
  - present tense:
    - verbs of the 1st group II 125;
    - verbs of the 2nd group II 103;
    - verbs of the 3rd group II 73.

Article
- definite - of:
  - adjectives III 138,139,170;
  - cardinal numerals IV 84-85;
  - fem.nouns II 76;
  - masc.nouns ending in a consonant II 45, 104;
    - ending in a vowel VII 11-13;
    - ending in Й VII 14-15;
  - neuter nouns III 49;
  - plural III 139, II 76,149.

Aspect
- and conjugation of - II 182;
- formation of - II 180;
- imperfective - formed with:
  - suffix АМ VI 33;
  - suffix ВАМ VI 57;
  - suffix ЯМ VI 56;
- in Bulgarian II 179;
- in general II 177,178;
- perfective of съм III 202;
- usage of perfective - II 209.

Auxiliary Imperative Form VIII 55.

Auxiliary Verb СЪМ "to be"
- present tense:
  - affirmative form II 17;
  - interrogative form II 20,21;
  - interrogative-negative form II 47;
  - negative form II 17;

hearsay form
  future tense VI 177;
  past tense VI 156;
  present & imperfect tenses
      VI 82;
  perfective aspect of - III 202;
  past tense II 19;
  position of - in the past
    indefinite tense V 19,20;
  present tense of - II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14;
  special form of - for masc.
    gender IV 36-37;
  article for - IV 84-85.

Change of
  consonant sound in:
    nouns: К to Ц II 46;
    verbs: in жа,ча,ша
      to за,ка,са III 19.
  vowel sound in:
    adjectives Я to Е III 41;
    masc. nouns III 79;
    neuter nouns II 148.

Colloquial Pronunciation of
  card.numerals IV 10,ss.

Colloquial Usage of
  possessives III 201.

Conditional Mood IX 112,113.

Conditional Sentences
  potential
    past IX 134,135;
    present (future) IX 114,115;
  real
    future IX 116;
    present IX 115;
  unreal
    past contrary to fact IX 133,134.

Conjugation & Aspect II 122.

Dative Case of the
  personal pronouns, short
  form IV 170.

Declension of
  personal pronouns (short
  forms), accusative II 228,
      dative IV 170.

Definite Article of
  fem. nouns II 76;
  masc.nouns (full art.) II 45;
  masc.nouns (short art.) II 104;
  neuter nouns II 149;
  pronunciation of - II 46.

Degrees of Comparison
  comparative III 171-172;
  superlative III 172-173.

Demonstratives V 146-147.

Descriptive Imperative VIII 31.

Dialect Forms
  the personal pronouns II 16;
  the verbs, 1st group II 125;
  the verbs, 2nd group II 103.

Double Forms
  of the personal pronouns
      V 132-134.

Double Negation II 127.

Ending
  -M of the verbs, 1st group II 126.

Ending of Nouns
  feminine II 43;
  masculine II 43;
  neuter II 44.

Familiar Form
  of personal pronouns II 16;
    verb II 16.

Feminine Nouns
  definite article II 76;
  endings II 43;
  vocative case VII 94-95.

For (preposition)
 idiomatic translation into
  Bulgarian of - II 19.

Formation of the
 imperfective verbs from
  perfective VI 30;
 imperf. tense IV 138-140;
 perfective aspect with suffix
  H IV 58;
 perf. verbs by means of a
  prefix V 51-62.

Formal Pronoun II 16.

Future in the Past IX 81-82.

Future Tense
 affirmative form II 175;
 hearsay form VI 177;
 hearsay forms - passive voice VIII 118;
 interrogative form II 176;
 inter. -neg. form II 177;
 negative form II 175;
 of бъда III 202;
 of съм III 202;
 passive voice VIII 116.

Gender of Nouns II 43.

Groups of Verbs II 73.

Hearsay form of the Verb VI 78-83;
 formation of - VI 79;
 future tense VI 174-177;
  passive voice VIII 121;
 passive voice VIII 118;
 past indefinite and past perfect
  tenses VII 76-77;
 past tense VI 155-157;
  passive voice VIII 176;
 present and imperfect tenses VI 81-82;
  passive voice VIII 142;
 има, няма, трябва, може VI 82.

Idiomatic Use of Present Tense II 19.

Imperative
 descriptive imperative VIII 31
 formation of - II 210;
 accent of - II 211;
 irregular forms V 50-51;
 negative - II 212;
 of perfective verbs II 212
 special negative forms VIII 54.

Imperfect Tense
 formation and meaning IV 138-140;
 hearsay form VI 155-157;
  passive voice VIII 118;
 passive voice VIII 141;
 special usage IV 196.

Imperfect Active Participle
 formation VI 80;
 usage VI 81.

Imperfective Aspect
 formed with
 suffix -АМ VI 33;
 suffix -ВАМ VI 57;
 suffix -ЯМ VI 56.

Imperfective Verbs
 formation of - from
  perfective VI 30, VI 56.

Impersonal Forms
 има, няма II 75.

Impersonal Passive VIII 195.

Indefinite Pronouns VII 158-160;
 used as adjectives VII 161-162.

Infinitive VIII 54.

Interrogative Form of the Verb
 future tense II 176;
  1st group II 125;
  2nd group II 103;
  3rd group II 74;
 past tense III 19;
 present tense II 125;
 съм II 20.

- Interrogative-Negative Form of the Verb
  - future tense II 176;
  - past tense II 19;
  - present tense II 75.

- Interrogative Pronouns VI 106-110.

- Inversion of the Subject VI 109,110.

- Irregular Imperative Forms V 50-51.

- Irregular Past Active Participle V 176-178.

- Long Personal Pronouns V 123-124
  - usage of - V 124.

- Masculine Nouns
  - article of (full) II 45;
  - article of (short) II 104;
  - changing К to Ц II 44;
  - ending in a vowel VII 11-13;
  - ending in ЕЦ II 45;
  - ending in Й VII 14;
  - ending in plural in А IV 86;
  - ending in plural in Е V 125;
  - ending of - II 43;
  - masc. ending in pl. in Е V 125;
  - monosyllabic - III 78-80;
  - monosyllabic ending in plural in И VI 8;
  - plural after numerals IV 14;
  - plural of - II 44;
  - vocative case in Е VI 10;
    - in ЙО VII 53;
    - in О VII 52;
    - in Ю VII 53.

- МОГА
  - present tense III 106;
  - past tense of - III 106;
  - usage with another verb III 106.

- Meaning & Translation of the imperfect tense IV 140.

- Monosyllabic Masculine Nouns
  - accent of III 78-80;
  - ending in plural in И VI 8;
  - plural III 78;
  - changing Я to Е III 79;
  - unchangeable Я III 80.

- Negation
  - double II 127.

- Negative Form of the Verb
  - present tense:
    - 1st group II 125;
    - 2nd group II 103;
    - 3rd group II 74; II 17;
  - imperative II 212; VIII 54;
  - future tense II 175;
  - past tense III 19.

- Negative Imperative II 212.

- Neuter Gender
  - accent rule II 148;
  - nouns of - II 147.

- Neuter Nouns
  - ending in plural in И VI 10.

- Nouns
  - accent rule of - II 148;
  - changing К to Ц II 44;
  - ending in a vowel II 76;
  - ending in ЕЦ and ИН II 45;
  - used after numerals IV 85-86;
  - feminine II 76;
  - gender of - II 43;
  - indicating nationality II 19;
  - masculine II 43-45;
    - ending in a vowel VII 11-13;
    - ending in Й VII 14;
    - ending in pl. in: Е V 125;
    - И VI 8;
    - vocative case in: Е VI 10;
    - ЙО VII 53; О VII 52; Ю VII 53;
  - monosyllabic masculine III 78-80;
  - neuter II 147;
  - neuter - ending in pl. in И VI 10.

Numerals
  cardinal IV 10-14;
  ordinal V 88-81;
  special form of the cardinal
    numerals for masc. gender
    IV 36-37.

Omission of the Personal Pronoun
  when used as a subject II 18.

Ordinal Numerals V 86-91.

Orthography
  of the def. article II 104;
  of nouns & adjectives indicating
    national origin II 19.

ОТБЕЛЕЖА
  past tense of - III 107.

Participial Passive VIII 92.
  future tense VIII 116;
  hearsay forms of - VIII 118;
    future tense VIII 121;
    imperfect tense VIII 142;
    past tense VIII 176;
    present tense VIII 120;
  imperfect tense VIII 141;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 94.

Participle
  adverbial VII 180-182;
  imperfect active VI 80,81;
  past active V 14,16;
  as adjective VIII 9,10;
  past passive participle VIII 70;

Passive
  additional features of - VIII 96;
  impersonal VIII 195;
  past participle VIII 89;
  participial VIII 92;
  reflexive VIII 93.

Passive Voice VIII 89.
  future tense VIII 116;
  hearsay forms VIII 118;
  imperfect tense VIII 141;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 94.

Past Active Participle V 14-16;
  as adjective VIII 9,10;
  accent V 15;
  change of Я to E V 16;
  formation V 15;
  irregular forms V 176-178.

Past Indefinite Tense V 16-19;
  formation V 16;
  hearsay forms of - VII 76-77;
  meaning and translation V 40

Past Passive Participle VIII 89-91;
  used as an adjective IX 9-11.

Past Perfect Tnese V 200-204;
  formation V 200;
  hearsay forms of - VII 76-77;
  usage V 202.

Past Tense
  accent of the - III 104-106;
  disappearance of the root
    vowel III 48;
  ending of - III 16;
  formation of - III 17-19; 46-48
    verbs of the 1st group
      E to Я III 18;
      E to A III 48;
      жа, ча, ша to за, ка, са
        III 19; ox III 46,47;
  hearsay form VI 155-157;
    passive voice VIII 118;
  interrogative form III 19;
  interrogative-negative III 19;
  negative form III 19;
  of мога III 106;
  of съм III 19;
    verbs of the 2nd group III 76-77;
      И to Я III 77;
      Я to A III 77;
    the verb взема III 77;
    verbs of the 3rd group III 104;
  passive voice VIII 175.

Perfective Aspect
  formation in general II 180;
  formation of - by means of a prefix V 51-62;
  with suffix H IV 58-60;
  usage II 209;
  of съм III 202.

Personal Pronouns
  accent IV 172;
  accusative case III 228;
  dative case IV 170-174;
  dialect form II 16;
  double forms VI 132-134;
  familiar form II 16;
  formal II 16;
  insertion of - in the past indefinite tense V 21,22;
  long forms of - V 123,124;
  place in general IV 173;
  position of the short pers.pron.
    in past indef.tense V 21,22;
    in past perfect tense V 203;
  short forms III 208;
  subjective case II 16;
  usage in general IV 170;
  usage of - as possessives V 174-176.

Place in the Sentence of the
  reflexive pronoun IV 112,113;
  short personal pronoun IV 173.

Plural of Nouns
  after numerals with the word души - IV 37;
  after колко and няколко IV 14;
  ending in a vowel II 76;
  ending in ЕЦ and ИН after numerals IV 85-86;
  feminine nouns II 76;
  masculine nouns II 44;
  monosyllabic masculine nouns III 78;
  neuter nouns II 147,148.

Position of the Short Pers. Pron.
  when used as possessives V 176;
  when used with the past indefinite tense V 21,22;
  when used with the past perfect tense V 203.

Possessives III 200,201;
  colloquial usage of - III 201.

Present Participle V 226-229;
  formation V 226, 227;
  usage V 228, 229.

Present Perfect Tense
  translated with present tense in Bulgarian II 19.

Present Tense of the Verbs
  of the 1st group II 125;
  of the 2nd group II 103;
  of the 3rd group II 73;
  of съм - II 20;
  hearsay form VI 155-157;
    passive voice VIII 118;
  passive voice VIII 94.

Pronunciation of
  definite art.,masc.gender II 104;
  present tense:
    1st group II 125;
    2nd group II 103;
    3rd pers. plural of съм II 16.

Pronouns
  demonstrative V 146;
  indefinite VII 158-160;
    used as adjectives VII 161-162;
  interrogative VI 106-110;
  personal, subject form II 17;
    familiar form II 16;
    formal II 16;
  relative VII 133-137.

Questions
  formation of - II 20.

Reflexive Form of the Verb
  IV 110-113.

Reflexive Passive VIII 93.
  future tense VIII 117;
  hearsay forms of - VIII 119;
    future tense VIII 122;
    imperfect tense VIII 142;
    past tense VIII 177;
    present tense VIII 121;
  imperfect tense VIII 142;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 95.

Reflexive Pronouns IV 110-113;
  place IV 112-113;
  usage of си as possessive
    V 175,176.

Reflexive Verbs
  impersonal action IX 63-65;
  neutral action IX 151,152;
  reciprocal action IX 43-45.

Relative Pronouns
  declension of който VII 136-137;
  formation VII 133-134;
  usage VII 134-136.

Short Art. of Masc.Nouns II 104.

Short Forms of the Personal
Pronouns
  accusative case III 223;
  dative case IV 170-174.

Since, idiomatic translation
of - into Bulgarian II 19.

Special Form of the
  cardinal numerals for
    masculine gender IV 36-37.

Special Negative Forms of the
  imperative VIII 58.

Special Usage of
  imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple
  sentence II 17.

Suffix Н
  used for formation of the
    perfective aspect IV 58-60.

Tenses
  imperfect IV 138-140;
  future II 175-177;
  past II 16-19; 46,48; 76,77;
    104-106;
  past indef. V 16-22;
  past perfect V 200-204;
  present II 73, 103.

Usage of the
  perf. aspect in present tense
    II 209;
  pers. pron.,dat.case V 170-172;
  reflexive pronoun as possessive
    V 175,176;
  short personal pronouns as
    possessives V 174-176.

Verb
  the - II 72

Verbs
  changing
    К to Ч, Г to Ж II 126;
    of the 1st group II 126;
    of the 2nd group II 123;
    of the 3rd group II 73;
    ending М in the 1st group
      II 126;
  having one form for imperfective
    and perfective aspects
      V 91-94.

Vocative Case of
  adjectives VII 53-54;
  feminine nouns VII 94-95;
  masculine nouns
    ending in: Е VI 10,VII 52;
    ЙО VII 53; О VII 52; Ю VII 53.

Voice
  passive VIII 89.

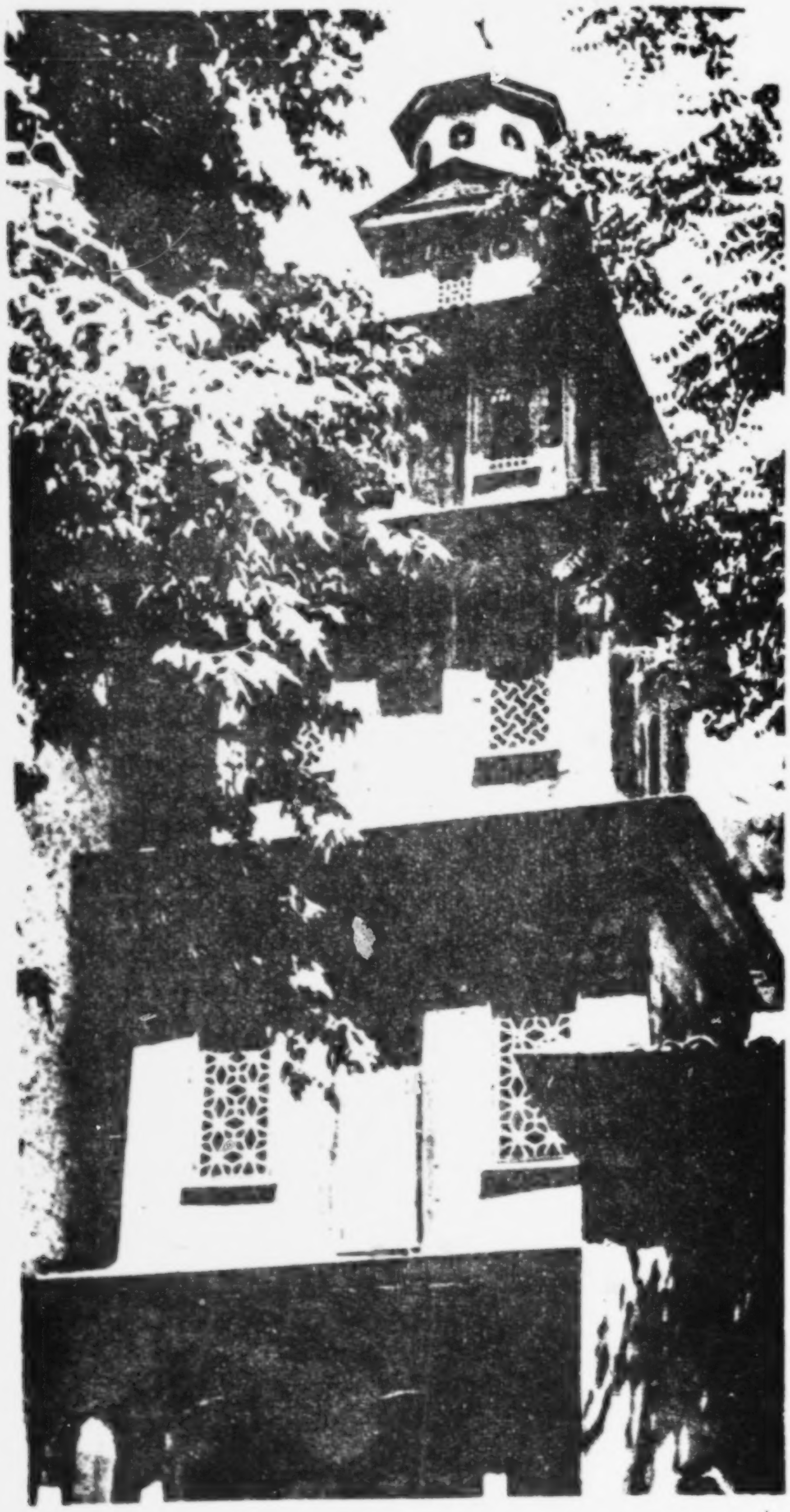

СПИСЪК НА ИЛЮСТРАЦИИТЕ

Страница

1. Български бойни самолети - по-рано и сега 6
2. Изхвърляне на ракета 11
3. Двумоторен реактивен самолет в полет 15
4. Нощен полет на реактивен самолет 17
5. Занятие при зенитно оръдие 20
6. Танкова атака 22
7. Запалване на танк с бидони с бензин 27
8. Танков екипаж на учение с танк 28
9. Хвърляне на ръчни гранати 29
10. Нощна танкова атака 33
11. Карикатури 34
12. Беля с пари купена 39
13. Телевизионната кула в София 40
14. Софийска сладкарница 49
15. Кафене на открито край Черно море 51
16. Български селяни отиват с подаръци у булката 52
17. Рилският манастир 54
18. Сушене на тютюн 60
19. Покрита чешма с един от старите архитектурни паметници в Шумен 68
20. Язовир Сталин 71
21. Стената на язовир "Студен кладенец" 74
22. Минералните бани в с. Банкя 87
23. Улица в старата част на гр. Пловдив 88
24. Софийска улица 90
25. Пехотинци в отбрана 92
26. Капитан Евгени Кръстев престрелва оръжието на ротата 97
27. На стрелба с автомати 101
28. Стрелба с противогази 102
29. Новата болница в Димитрово 107
30. Въздушна снимка на София - Народното събрание и Паметникът на Освободителите 108
31. Главният хирург на Българската Народна Армия играе домино със своя пациентка 111
32. Посещение в болница 116
33. Облъчване с ултравиолетови лъчи на кварцова лампа 119

34. Минералните бани в Хисаря 122
35. Хотел "Балкан" - София 129
36. Министерският съвет в София 130
37. Шипченският манастир 135
38. Рилският манастир 138
39. Карикатура - Злободневна тема 141
40. Карикатура - Конфекция 142
41. Ловене на риба 148
42. Черквата "Света Марина" в гр. Пловдив 149
43. Изглед от гр. Несебър 155
44. Риболов 162
45. Тежкокартечари се готвят за предстоящата стрелба 167
46. На стрелбището 168

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

(WEST COAST BRANCH)
PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

РУССКИЙ
СРПСКОХРВАТСКИ
華 語
SHQIP
MAGYAR
日 本 語
TÜRKÇE
PORTUGUÊS
فارسی
ROMÂNĂ
УКРАЇНСЬКА
ITALIANO
BAHASA INDONESIA
ภาษาไทย

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume X
Lessons 86-95

БЪЛГАРСКИ
POLSKI
粵 語
ČESKY
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
한 국 어
ESPAÑOL
FRANÇAIS
العربية
SLOVENŠČINA
မြန်မာ ဘာသာ
DEUTSCH
TIẾNG VIỆT NAM
LIETUVIŲ

KISWAHILI

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume X

Lessons 86 - 95

December 1963

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

TABLE OF CONTENTS

Page

Lessons 86-95 ______ 1-230

Lesson 86 ______ 1-32

Grammar Perception Drill ______ 2
Cartoon Guide ______ 13
Dialogue: At the Tavern ______ 14
Grammar Analysis:
Conditional Mood (cont.) ______ 16
Grammar Drill ______ 18
Reading Text ______ 26
Questions ______ 28
Homework ______ 30
Vocabulary ______ 31

Lesson 87 ______ 33-56

Grammar Perception Drill ______ 34
Cartoon Guide ______ 41
Dialogue: Behind the Enemy Lines ______ 42
Grammar Analysis:
Collective Numeral Nouns ______ 43
Grammar Drill ______ 45
Reading Text ______ 52
Questions ______ 53
Homework ______ 55
Vocabulary ______ 56

Lesson 88 ______ 57-84

Grammar Perception Drill ______ 58
Cartoon Guide ______ 67
Dialogue:
Behind the Enemy Lines (cont.) ______ 68
Grammar Analysis:
The Adverb ______ 69
Grammar Drill ______ 72
Reading Text ______ 79
Questions ______ 80
Homework ______ 82
Vocabulary ______ 83

Lesson 89 ______ 85-96

Cartoon Guide ______ 87
Dialogue:
Refugees, Saboteurs, and Guerilla Activities ______ 88
Reading Text ______ 89
Questions ______ 90
Homework ______ 92
Interpreting ______ 93
Vocabulary ______ 95

Lesson 90 ______ 97-126

Grammar Perception Drill ______ 98
Cartoon Guide ______ 109
Dialogue:
  Newspapers ______ 110
Grammar Analysis:
  Past Conditional - Passive Voice ______ 111
Grammar Drill ______ 112
Reading Text ______ 119
Questions ______ 121
Homework ______ 123
Vocabulary ______ 124

Lesson 91 ______ 127-150

Grammar Perception Drill ______ 128
Cartoon Guide ______ 135
Dialogue:
  On a Trip to the Inn at the 4th Kilometer ______ 136
Grammar Analysis:
  Conditional Sentences (cont.) ______ 138
Grammar Drill ______ 139
Reading Text ______ 145
Questions ______ 146
Homework ______ 148
Vocabulary ______ 149

Lesson 92 ________________________________ 151-172

Grammar Perception Drill _______________ 152
Cartoon Guide __________________________ 159
Dialogue:
  Preparation for Maneuvers ____________ 160
Grammar Analysis:
  The Descriptive Imperative Form -
  Passive Voice ________________________ 161
Grammar Drill __________________________ 164
Reading Text ___________________________ 168
Questions ______________________________ 169
Homework _______________________________ 171
Vocabulary _____________________________ 172

Lesson 93 ________________________________ 173-186

Cartoon Guide __________________________ 175
Dialogue:
  Unsuccessful (Beach-) Landing ________ 176
Reading Text ___________________________ 178
Questions ______________________________ 179
Homework _______________________________ 181
Interpreting ___________________________ 182
Vocabulary _____________________________ 184

Lesson 94 ________________ 187-208

Grammar Perception Drill ________ 188
Cartoon Guide ________ 195
Dialogue:
In Mourning ________ 196
Grammar Analysis:
Usage of the Perfective Aspect in
Subordinate Clauses ________ 197
Grammar Drill ________ 198
Reading Text ________ 204
Questions ________ 205
Homework ________ 207
Vocabulary ________ 208

Lesson 95 ________________ 209-230

Grammar Perception Drill ________ 210
Cartoon Guide ________ 217
Dialogue:
In a Government Office ________ 218
Grammar Analysis:
Verbal Nouns ________ 219
Grammar Drill ________ 220
Reading Text ________ 226
Questions ________ 227
Homework ________ 229
Vocabulary ________ 230

Grammar Index: See Volume XI, pp. 94

Table of Illustrations: See Volume XI, pp. 102

ОСЕМДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 86

LESSON 86

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Conditional Mood (continued)

Аз бих пил една ракия.	Аз бих пил една ракия.
Аз пийвам една ракия.	Пийвам една ракия.
Той би пил една ракия.	
Той пийва една ракия.	и т.н.
Вие бихте пили една ракия.	
Вие пийвате една ракия.	

Ти би ли пил една ракия?
   Ти пийваш ли една ракия?
Тя
Вие
Христо

Аз пийвам една ракия.	Аз пийвам една ракия.
Той	Той пийва една ракия.
Вие	Вие пийвате една ракия.
Ти	Ти пийваш една ракия.
Тя	Тя пийва една ракия.
Аз	Аз пийвам една ракия.

Ти пийваш ли българска ракия?	Ти пийваш ли българска ракия?
Те	
Вие	
Той	и т.н.
Ние	
Тя	
Ти	

LESSON 86

Пийваме сливовица,ако има.	Пийваме сливовица,ако има.
Те	Пийват сливовица,ако има.
Аз	
Той	и т.н.
Ти	
Ние	
Ние	

Пийвате ли сливовица,ако има?	Пийвате ли сливовица,ако има?
Ти	Пийваш ли сливовица,ако има?
Тя	
Ние	и т.н.
Те	
Вие	

Какво пийваш ти?	Какво пийваш ти?
той	
вие	
те	
тя	
ние	
ти	

Аз бих пил бира сега.	Аз пийвам бира сега.
Ние бихме пили бира сега.	Ние пийваме бира сега.
Той	
Те	и т.н.
Тя	
Ти	
Вие	
Аз	

Аз пийвам бира сега.	Аз бих пил бира сега.
Те пийват бира сега.	Те биха пили бира сега.
Ние	
Вие	
Ти	
Той	

LESSON 86

Какво би пил ти сега?	Какво пийваш ти сега?
вие	
ние	
те	
той	

Ние пийваме българско вино.	Ние пийваме българско вино.
българска ракия	Ние пийваме българска ракия.
Аз	Аз пийвам българска ракия.
червено вино	Аз пийвам червено вино.
Те	
студена бира	и т.н.
Той	
българска сливовица	
Вие	
българско вино	
Ние	

Ти пийваш ли сливовица?	Ти пийваш ли сливовица?
Вие	
ракия	и т.н.
Ние	
по една бира	
Те	
червено вино	
Той	
мляко	
Ти	
сливовица	

Ние пийваме българска рания.	Ние пийваме българска ракия.
Аз	
пийваш	
италиански	
вино	
Те	
пийвате	
французки	
бира	

LESSON 86

Той пийва французка бира.
пийват
германски
ракия
Тя
пийвам
български
вино

Вие пийвате ли българска ракия?	Вие пийвате ли българска ракия?
вино	Вие пийвате ли българско вино?
италиански	
пийваш	
Той	
бира	
германски	
пийват	
Тя	
ракия	
руски	
пийваме	
Аз	
вино	
български	
пийваш	
Вие	

Аз пийвах ракия снощи,ако имах.	Аз пийвам ракия снощи,ако имах.
Той пийваше ракия снощи,ако имаше.	и т.н.
Ние	
Те	
Той	
Вие	

LESSON 86

Аз пийвах ракия снощи,ако имах.	Аз пийвах ракия снощи,ако имах.
Той	
Ние	и т.н.
Те	
Ти	
Вие	
Аз	

Аз бих пил ракия снощи,ако имах.	Аз пийвах ракия снощи,ако имах.
Той би пил ракия снощи,ако имаше.	и т.н.
Ние	
Ти	
Вие	
Тя	
Те	
Аз	

Аз пийвах ракия снощи,ако имах.	Аз бих пил ракия снощи,ако имах.
Вие	
Те	и т.н.
Той	
Ти	
Ние	

Ние пийваме ракия,ако имаме.	Ние пийвахме ракия,ако имахме.
Той	
Аз	
Тя	
Те	
Ти	
Вие	
Ние	

LESSON 86

Какво пийваш ти?	Какво пийвате вие?
Какво пийваше ти?	Какво пийвахте вие?
Какво пийва той?	Какво пийват те?
Какво пийваше тя?	Какво пийваха те?
Какво пийвах аз?	Какво пийвахме ние?
Какво пийвам аз?	Какво пийваме ние?

Какво пийвахме ние?	Какво пийвах аз?
Какво пийвате вие?	Какво пийваш ти?
Какво пийвахте вие?	Какво пийваше ти?
Какво пийват моряците?	Какво пийва морякът?
Какво пийваха офицерите?	Какво пийваше офицерът?

Аз бих ял кебапчета.	Аз бих ял кебапчета.
Аз ядвам кебапчета.	Аз ядвам кебапчета.
Ние	
Ти	и т.н.
Те	
Той	

Аз ядвам кебапчета с удоволствие.	Аз ядвам кебапчета с удоволствие.
Той	
Те	и т.н.
Ти	
Ние	
Вие	
Аз	

Да имаше кебапчета там, ядвах с голямо удоволствие.	Да имаше кебапчета там,ядвах с голямо удоволствие.
Ние	Да имаше кебапчета там,ядвахме с голямо удоволствие.
Вие	
Те	
Той	и т.н.
Войниците	
Ти	
Тя	

LESSON 86

Какво ядваш ти сега?	Какво ядваш ти сега.
той	
вие	и т.н.
тя	
те	
ние	
ти	

Аз бих ял фасул сега.	Ядвам фасул сега.
Аз бих ял фасул вчера.	Ядвах фасул вчера.
Той	
Ние	и т.н.
Ти	
Те	
Тя	
Вие	
Аз	

Ние ядваме кебапчета сега.	Ние ядваме кебапчета сега.
снощи.	Ние ядвахме кебапчета снощи.
кюфтета	
ядваха	и т.н.
Той	
след малко	
свински пържоли	
ядвам	
Тя	
вчера	
винен кебап	
ядвахте	
Ти	
довечера	
гювеч	
ядвам	
Той	
вчера на обяд	
пържено пиле	
ядвахме	
Тя	

LESSON 86

Аз бих хапнал едно мезе.	Аз бих хапнал едно мезе.
Аз хапвам едно мезе.	Аз хапвам едно мезе.
Той	
Ти	и т.н.
Вие	

Аз бих отишел на кино,ако
 имам достатъчно пари.
 Отивам на кино,ако имам...
Ние
Те

Аз бих дошел, ако мога.
 Идвам,ако мога.
Тя
Вие
Ти
Ние

Хапвам мезе с удоволствие.	Хапвам мезе с удоволствие.
Той	Хапва мезе с удоволствие.
Ние	
Ти	и т.н.
Те	
Вие	
Аз	

Ти идваш ли,ако имаш време?	Ти идваш ли,ако имаш време?
Вие	
Тя	и т.н.
Той	
Те	
Христо	
Ти	

LESSON 86

Отивам,ако мога.	Отивам,ако мога.
Той	
Ние	
Те	
Ти	
Вие	
Аз	

Аз бих хапнал мезе.	Хапвам мезе.
Би ли отишел с мен на кино?	Отиваш ли с мен на кино?
Бихте ли дошли с мен?	Идвате ли с мен?
Ние не бихме дошли,ако времето е лошо.	Ние не идваме,ако времето е лошо.
Те биха ли отишли на курорт, ако имат пари?	Те отиват ли на курорт, ако имат пари?
Аз бих дошел,ако ме беше поканил.	Аз идвах,ако ме беше поканил.
Тя би хапнала малко,ако й предложиш нещо.	Тя хапва малко,ако й предложиш нещо.
Ти би ли хапнал нещо?	Хапваш ли нещо?
Ти би ли хапнал нещо, ако ти бях предложил?	Ти хапваше ли нещо,ако ти бях предложил?
Ти би ли дошел?	Идваш ли?

I.

Пийваш ли една ракия?	Пийвам,защо не?
Той пийва ли една ракия?	Пийва, защо не?
Тя	
Вие /ед.ч./	
Аз	

II.

Учител	1-ви ученик	2-ри ученик
ти	Пийваш ли една ракия?	Пийвам, защо не?
той		
вие		
тя		
аз		

LESSON 86

I.

Ядваш ли кебапчета?	Ядвам с удоволствие.
Той	
Вие	
Те	
Ние	
Ти	

II.

Учител	1-ви студент	2-ри студент
ти	Ядваш ли кебапчета?	Ядвам с удоволствие.
тя		
вие		
те		
той		

I.

Ти би ли дошел,ако Иван плати?	Щом той плаща, идвам.
Вие	
Те	
Тя	

II.

Учител	1-ви студент	2-ри студент
ти	Ти би ли дошел,ако Иван плати?	Щом той плаща,идвам.
те		
тя		
вие		

LESSON 86

Следните въпроси и отговори да се разработят по същия начин:

1. Хапвате ли по едно мезе? Хапваме и още как!

2. Ти би ли отишел в кръчмата за сливовица?
Щом е за сливовица, отивам.

3. Дохождам ли на гости у Христови?
Дохождам, ако ме поканят.

4. Изпийваш ли това шише вино?
Изпийвам го и още как!

5. Би ли купил тази кола?
Да имах пари, купувам я веднага.

Какво пийваш, вино или бира?
Какво пийвате, ракия или бира?
Какво пийваме, чай или кафе?
Какво хапваш, луканка или сирене?
Какво хапват те, сирене или кашкавал?
Къде отиваме, на кино или на театър?
Къде отиваш, на мач или на екскурзия?

Какво пийваш? /сливовица/
Какво пийвате? /чаша кафе/
Колко чаши бира изпийваш? /две/
Какво хапват те? /по едно мезе/
Какви пържоли ядваш? /свински/
Колко пържоли изядваш? /три/

LESSON 86

1

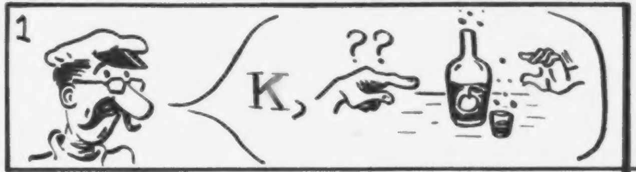

1A.

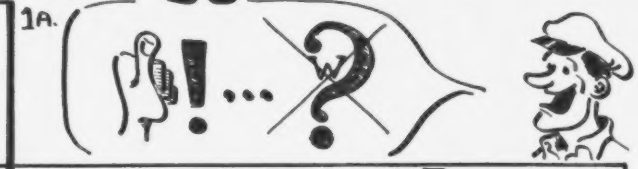

2.

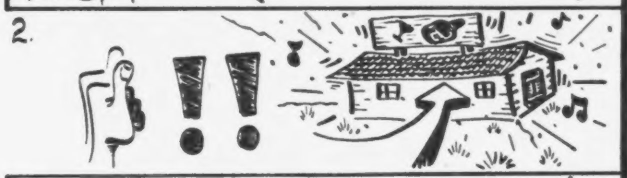

2A

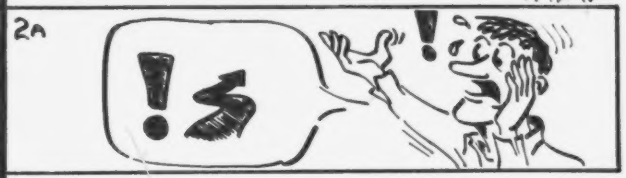

3

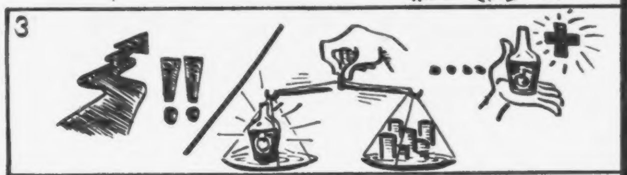

3A

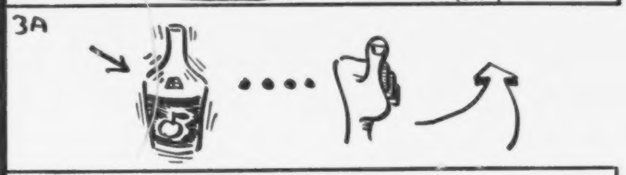

4

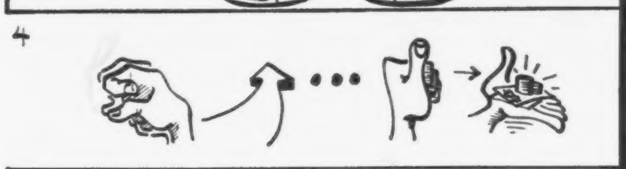

4A

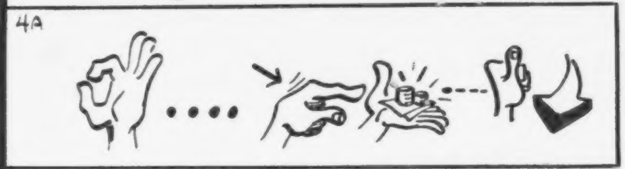

5

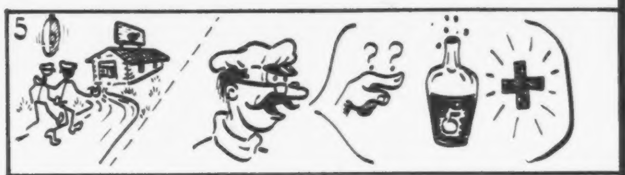

5A

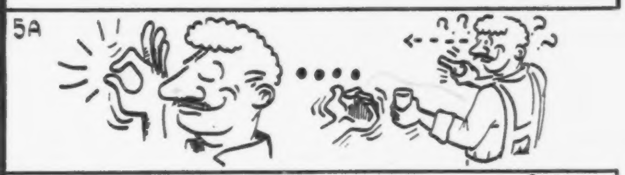

6

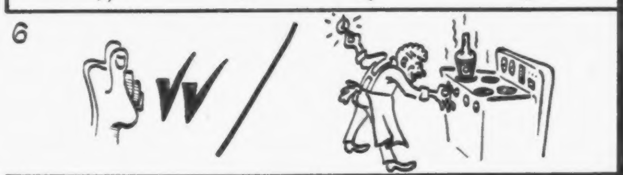

6A

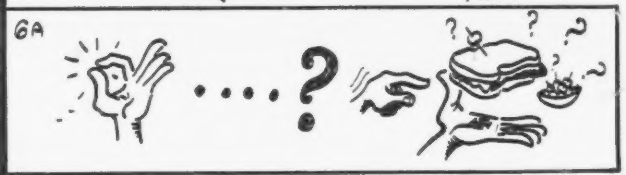

7

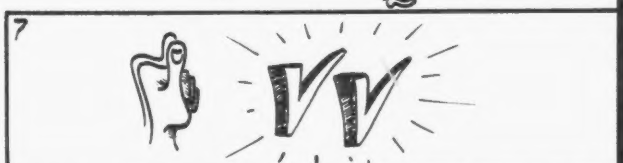

7A

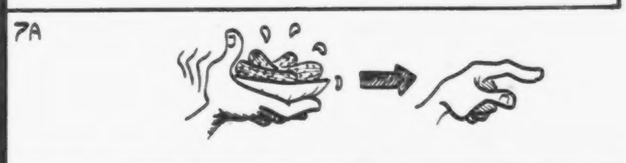

8

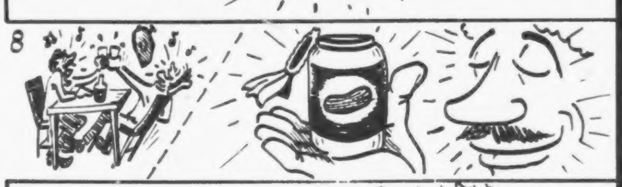

8A

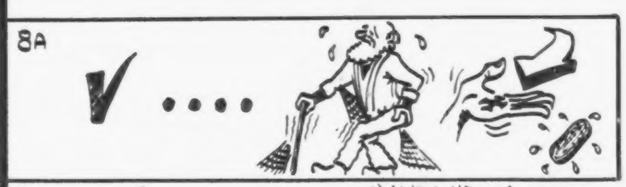

9

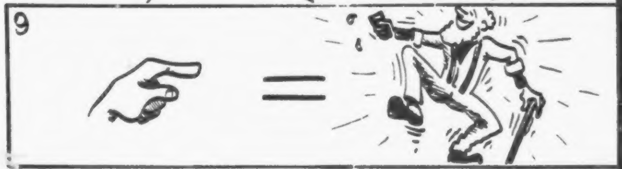

9A

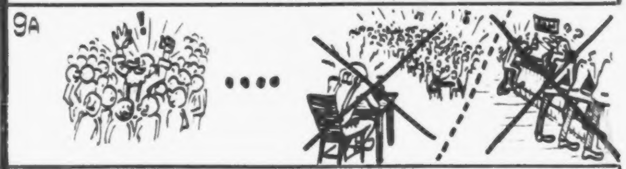

10

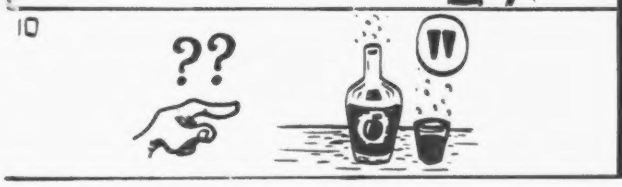

10A

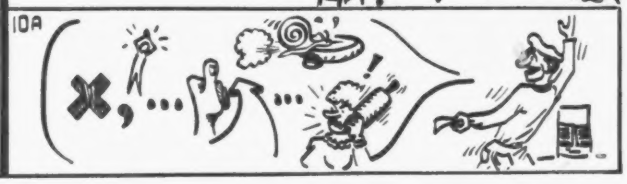

УРОК 86 - РАЗГОВОР

В КРЪЧМАТА

Или́я:
Ко́ста:

- Ко́ста, пи́йваш ли една́ раки́я?
- Пи́йвам, защо́ не?

- Ха́йде да оти́дем в кръ́чмата на бай Гео́рги!
- Чак там ли? Мно́го е дале́че.

- Дале́че е, но си заслужа́ва. Той пак и́мал ху́бава троя́нска раки́я.
- Щом е за троя́нска сли́вова - оти́вам.

- Ха́йде,тръ́гвай тога́ва! Аз пла́щам.
- Добре́ де! Щом си реши́л да поче́рпиш, идвам!

/След полови́н час два́мата вли́зат в кръ́чмата на бай Гео́рги./

Или́я:
Бай Гео́рги:

- Ху́бава ли е троя́нската ти сли́вова?
- Чуде́сна! Пи́йвате ли по една́?

- Пи́йваме, ама́ загре́й я ма́лко!
- Да́дено! Ха́пвате ли по едно́ мезе́?

- Ха́пваме и още как!
- Ще ви донеса́ от турши́ята.

/Бай Гео́рги дона́ся поръ́чаното и два́мата по́чват да пи́ят./

Или́я:
Ко́ста:

- Голя́м ма́йстор е бай Гео́рги. Чуде́сна турши́я пра́ви!
- Да, затова́ поко́йният ми ба́ща все ту́ка и́дваше.

LESSON 86

Или́я:
Ко́ста:

- Ба́ща ти бе́ше мно́го ве́сел чове́к.
- Оби́чаше компа́ния. Ни́кога не ся́дваше сам, ни́то пи́йваше сам.

- Пи́йваш ли о́ще една́ раки́я?
- Не, благодаря́! Тря́бва да си хо́дя. Жена́ ми ще се сърди, ако́ закъсне́я.

/Ви́кат кръчма́ря. Или́я пла́ща сме́тката и си тръ́гват за къ́щи./

---

7. Чак там ли? All the way there? , That far?
9. троя́нска раки́я Troyan plum brandy
19. ама́ but
21. ха́пваме и о́ще как! We would have a bite with /pleasure!
27. Голя́м ма́йстор е He is a great expert
37. Тря́бва да си хо́дя I have to go home.
38. Жена́ ми ще се сърди, ако закъсне́я. My wife will be angry with me if I am late.

LESSON 86

ГРАМАТИКА

CONDITIONAL MOOD (continued)

Besides the compound conditional forms бих ял, би ял, etc. some verbs have simple forms with the suffixes вам - ям,- ам, which take the inflectional endings for present and imperfect tenses.

Conditional Mood

Present (Future)		Past	
ядвам	I would (might) eat	ядвах	I might (would) have eaten
ядваш		ядваше	
ядва		ядваше	
ядваме		ядвахме	
ядвате		ядвахте	
ядват		ядваха	

Some verbs of the 1st group have "й" between the stem and the endings.

Example:

пийвам	I might (would) drink.

The verbs of the 3rd group ending in вам, вям do not change for this conditional form. However for greater emphasis, they sometimes have double в.

даввам, отиввам, пиввам

Examples:

Пийваш ли една ракия?	Would you have a shot of plum brandy?

LESSON 86

Пийвам, защо не?	I would have one, why not?
Отив/в/ам, щом е за троянска сливова.	I would go since it is for Troyan plum brandy.
Щом си решил да почерпиш, идвам.	Since you have decided to foot the bill, I would come.
Той никога не сядваше сам, нито пийваше сам.	He would never sit alone, nor drink alone.
Ядвах от гювеча, ако ме бяха поканили.	I would (might) have eaten from the casserole if they had invited me.

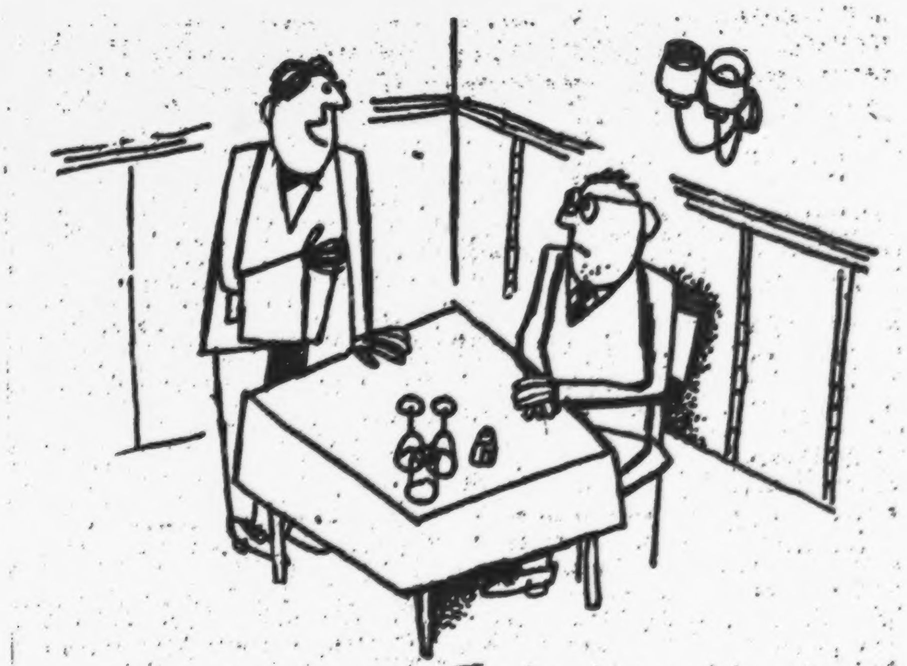

— Ще свири ли оркестърът?
— Не! Можете да си поръчате спокойно! . . .

LESSON 86

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Conditional Mood (Continued)

Пийваме ли по една троянска сливовица?	Пийваме ли по една троянска сливовица?
Те	
Вие	и т.н.
Гостите	
Ние	

Аз пийвам сливова с удоволствие сега.	Аз пийвам сливова с удоволствие сега.
Той	
Ти	и т.н.
Ние	
Те	
Тя	
Вие	
Аз	

Щом е за троянска ракия, отиваме.	Щом е за троянска ракия, отиваме.
Те	
Ти	и т.н.
Той	
Аз	
Вие	
Ние	

Щом Иван е решил да черпи, идвам.	Щом Иван е решил да черпи, идвам.
Ние	
Тя	и т.н.
Те	
Аз	

LESSON 86

Вие бихте ли пили троянска сливовица?	Вие пийвате ли троянска сливовица?
Той би ли пил " " "	Той пийва ли " "
Ние бихме ли пили	
Ти би ли пил	и т.н.
Те биха ли пили	
Тя би ли пила	
Аз бих ли пил	

Те биха пили сливовица с удоволствие.	Те пийват сливовица с удоволствие.
Ние бихме пили " "	Ние пийваме " " "
Тя би пила	
Той би пил	и т.н.
Вие бихте пили	
Ти би пил	
Аз бих пил	

Щом е за троянска сливова, те биха отишли.	Щом е за троянска сливова, те отиват.
Щом е за троянска сливова, аз бих отишел.	Щом е за троянска сливова, аз отивам.
Щом е за троянска сливова, той би отишел.	и т.н.
Щом е за троянска сливова, ние бихме отишли.	
Щом е за троянска сливова, той би отишъл.	
Щом е за троянска сливова, ти би отишъл.	

Ние	пийваме българско вино.	Ние пийваме българско вино.
Те		Те пийват българско вино.
	троянска ракия	
Аз		и т.н.
	бира	
Вие		
	сливовица	
Ти		
	червено вино	
Той		
	мляко	

LESSON 86

Ние пийваме българска ракия. Ние пийваме българска ракия.
пийваш Ти пийваш българска ракия.
троянска
бира и т.н.
Те
пийвате
германска
ракия
Аз
пийваме
английска
бира

Той пийва ли троянска ракия? Той пийва ли троянска ракия?
пийваш Ти пийваш ли троянска ракия?
сливова Ти пийваш ли сливова ракия?
Ние
пийвате и т.н.
българска
бира
Те
пийват
германска
сливова
Той

Аз пийвах троянска ракия снощи,ако имах.
Ти пийваше троянска ракия снощи,ако имаше.
Той
Ние и т.н.
Вие
Те

Аз пийвах бира снощи,ако имах. Аз пийвах бира снощи,ако имах.
Те
Ти
Ние,
Той и т.н.
Вие
Тя
Аз

LESSON 86

Аз пийвах вино снощи,ако имах. Аз бих пил вино снощи,ако имах.
Ти пийваше вино снощи,ако имаше. Ти би пил вино снощи,ако имаше.
Те пийваха вино снощи,ако имаха.
Ние пийвахме вино снощи,ако имахме. и т.н.
Той пийваше вино снощи,ако имаше.
Вие пийвахте вино снощи,ако имахте.
Тя пийваше вино снощи,ако имаше.
Аз пийвах вино снощи,ако имах.

Ти би пил ракия снощи,ако имаше. Ти пийваше ракия снощи, ако имаше.
Те биха пили ракия снощи,ако имаха. Те пийваха " " "
Аз бих пил ракия снощи,ако имах.
Вие бихте пили ракия снощи,ако имахте. и т.н.
Той би пил ракия снощи,ако имаше.
Ние бихме пили ракия снощи,ако имахме.
Тя би пила ракия снощи,ако имаше.
Ти би пил ракия снощи,ако имаше.

Какво пийвам аз? Какво пийвах аз?
Какво пийваме ние? Какво пийвахме ние?
Какво пийва той?
Какво пийваш ти?
Какво пийвате Вие?
Какво пийва тя?
Какво пийвам аз?
Какво пийват те?

Аз бих хапнал малка луканка. Аз хапвам малка луканка.
Те биха хапнали малка луканка. Те хапват малка луканка.
Вие бихте хапнали " "
Той би хапнал " " и т.н.
Ние бихме хапнали " "
Тя би хапнала " "
Аз бих хапнал " "
Ти би хапнал " "
То би хапнало " "

LESSON 86

Какво хапваш ти?	Какво хапваш ти?
аз	Какво хапвам аз?
те	
ние	и т.н.
той	
Вие	
тя	
ти	
вие	
то	

Аз хапвам малко туршия.	Аз хапвам ли малко туршия?
Ти хапваш малко туршия.	Ти хапваш ли малко туршия?
Те хапват " "	
Ние хапваме " "	и т.н.
Той хапва " "	
Вие хапвате	
Тя хапва	
Аз хапвам	
То хапва	

Аз никога не сядвам и не пийвам съм.	Аз никога не сядвам и не пийвам съм.
той	
ти	
тя	
те	
вие	
ние	
Вие	

Те никога не сядват и не пийват сами.	Те никога не сядваха и не пийваха сами.
Ние никога не сядваме и не пийваме сами.	Ние никога не сядвахме и не пийвахме сами.
Той никога не сядва и не пийва сам.	и т.н.
Вие никога не сядвате и не пийвате сами.	
Ти никога не сядваш и не пийваш сам.	
Аз никога не сядвам и не пийвам сам.	

LESSON 86

Аз бих ял фасул.	Аз ядвам фасул.
Те биха яли фасул.	Те ядват фасул.
Ние бихме яли фасул.	Ние ядваме фасул.
Ти би ял фасул.	
Вие бихте яли фасул.	
Тя би яла фасул.	
Аз бих ял фасул.	
То би яло фасул.	
Те биха яли фасул.	
Той би ял фасул.	
Ние бихме яли фасул.	

Аз ядвах кебапчета снощи,ако имаше.	Аз ядвах кебапчета снощи,ако имаше.
те	Те ядваха кебапчета снощи,ако имаше.
ти	
ние	и т.н.
той	
вие	
аз	
тя	
то	

Аз бих ял гювеч сега.	Ядвам гювеч сега.
Аз бих ял гювеч снощи.	Ядвах гювеч снощи.
Той би ял гювеч сега.	Той ядва гювеч сега.
Той би ял гювеч снощи.	Той ядваше гювеч снощи.
Ние бихме яли кюфтета сега.	Ние ядваме кюфтета сега.
Ние бихме яли кюфтета снощи.	Ние ядвахме кюфтета снощи.
Те биха яли фасул сега.	Те ядват фасул сега.
Те биха яли фасул снощи.	Те ядваха фасул снощи.
Ти би ял баница сега.	Ти ядваш баница сега.
Ти би ял баница снощи.	Ти ядваше баница снощи.
Вие бихте яли пиле сега.	Вие ядвате пиле сега.
Вие бихте яли пиле снощи.	Вие ядвахте пиле снощи.

LESSON 86

Тя би яла грозде сега.	Тя ядва грозде сега.
Тя би яла грозде снощи.	Тя ядваше грозде снощи.
То би яло кебапчета сега.	То ядва кебапчета сега.
То би яло кебапчета снощи.	То ядваше кебапчета снощи.

Ти ядваш ли баница сега?	Да, аз ядвам баница сега.
Той ядваше ли пиле снощи?	Да, той ядваше пиле снощи.
Ние ядваме ли гювеч сега?	Да, вие ядвате гювеч сега.
Те ядват ли кебапчета сега?	Да, те ядват кебапчета сега.
Той ядваше ли пиле снощи?	
Вие ядвате ли кюфтета сега?	и т.н.
Тя ядва ли баница сега?	
То ядваше ли баница снощи?	
Аз ядвам ли гювеч сега?	
Ти ядваше ли баница снощи?	
Ти ядваш ли баница сега?	

Учител:	1-ви студент	2-ри студент
те	Те ядват ли гювеч сега?	Да, те ядват гювеч сега.
ние	Ние ядваме ли гювеч сега?	Да, вие ядвате " "
той	Той ядва ли " "	Да, той ядва " "
аз	Аз ядвам ли гювеч сега?	Да, ти ядваш " "
Вие	Вие ядвате ли " "	Да, аз ядвам " "
тя	Тя ядва ли " "	Да, тя ядва " "
ти	Ти ядваш ли " "	Да, аз ядвам " "
вие	Вие ядвате ли " "	Да, ние ядваме " "
то	То ядва ли " "	Да, то ядва " "
те	Те ядваха ли гювеч снощи?	Да, те ядваха " "
ти	Ти ядваше ли " "	Да, аз ядвах " "
ние	Ние ядвахме ли " "	Да, вие ядвахте "
той	Той ядваше ли " "	Да, той ядваше " "
аз	Аз ядвах ли " "	Да, ти ядваше " "
вие	Вие ядвахте ли " "	Да, ние ядвахме" "
тя	Тя ядваше ли " "	Да, тя ядваше " "
те	Те ядваха ли " "	Да, те ядваха " "
то	То ядваше ли " "	Да, то ядваше " "

LESSON 86

Учител	1-ви студент	2-ри студент
ти	Ти ядваш ли кебапчета?	Да, ядвам с удоволствие.
те	Те ядват ли кебапчета?	Да, те ядват с удовлствие.
ние	Ние ядваме ли "	
вие	Вие ядвате ли "	и т.н.
той	Той ядва " "	
то	То ядва " "	
аз	Аз ядвам " "	
тя	Тя ядва " "	

Какво пийваш ти, вино или ракия? Аз пийвам /ракия,вино/.
Какво пийват те,бира или вино?
Какво хапваш ти,баница или гювеч? и т.н.
Какво хапвате вие, сирене или кашкавал?
Какво пийва тя,кафе или чай?
Какво мезе хапва той,луканка или туршия?
Кой изпива тази бира, ти или той?
Кой изядва тази баница,тя или аз?
Къде отиваме ние, на кино или на концерт?
Къде отиваш ти, на мач или на екскурзия?
Къде сядвате вие, до печката или до прозореца?
Какво ядваме ние, гювеч или пиле?
Кой идва с нас, вие или те?
Каква баница изядва той, със сирене или спанак?
Каква ракия пийваш ти, сливова или гроздова?
С кого отиваш на кино, с него или с мен?

LESSON 86

ЧЕТИВО

Една вечер Илия срещнал приятеля си Коста и го запитал дали пийва една ракия в кръчмата на бай Георги. Отначало Коста не искал да отиде чак там, понеже било далеч. Но щом чул, че бай Георги имал хубава троянска ракия, той се съгласил веднага,още повече, че Илия щял да го почерпи.

Когато влезли в кръчмата, те попитали кръчмаря дали сливовата му е хубава. Ракията била чудесна и те си поръчали по едно шишенце. Илия помолил бай Георги да позагрее ракията малко. Бай Георги ги запитал дали хапват по по едно мезе. Коста му казал, че на гладно сърце не се пиело. Като чул, че бай Георги щял да им донесе туршия, Илия поискал да им донесе и малко маслини и няколко филии ръжен хляб.

Ракията наистина била чудесна. Двамата приятели си поръчали още по едно шишенце. Така те си хапнали, пийнали си добре и останали много доволни от мезето и сливовата.

През време на пиенето Коста си спомнил, че покойният му баща често ходел при бай Георги. Бащата на Коста бил много весел човек. Никога не сядвал сам, нито пийвал без другари .

LESSON 86

Поглеждайки часовника си, Коста се сетил, че жена му го чакала в къщи и че щяла да се сърди, ако той закъснеел. Илия не бързал, понеже бил ерген и никой не го чакал, но заради Коста и той станал. Платили сметката и двамата се запътили весели към домовете си.

VINPROM
BULGARIA
VINPROM

LESSON 86

ВЪПРОСИ

1. Кого срещнал Илия една вечер?
2. Какво запитал Илия приятеля си Коста?
3. Какво отговорил Коста отначало?
4. Защо се съгласил Коста да отиде в кръчмата на бай Георги?
5. Кой щял да черпи?
6. Какво попитали двамата приятели кръчмаря, когато влезли в кръчмата?
7. Каква била сливовата на бай Георги?
8. По колко ракии си поръчали двамата приятели?
9. Какво помолил Илия да направи бай Георги с ракията?
10. Какво ги запитал бай Георги тогава?
11. Какво казал Коста, когато бай Георги ги запитал дали хапват по едно мезе?
12. Какво мезе щял да им донесе бай Георги?
13. Какво мезе поискал Илия, като чул, че бай Георги щял да им донесе туршия?
14. Защо двамата приятели си поръчали още по една ракия?
15. Как си хапнали и пийнали двамата приятели?
16. От какво останали доволни те?
17. Какво си спомнил Коста през време на пиенето?
18. Какъв човек бил бащата на Коста?

19. Бащата на Коста сядвал ли да пие сам?

20. Какво се сетил Коста, поглеждайки часовника си?

21. Какво щяло да стане, ако той закъснеел?

22. Защо Илия не бързал да си ходи?

23. Какво направили двамата, след като платили сметката?

24. Вие обичате ли да пиете сам?

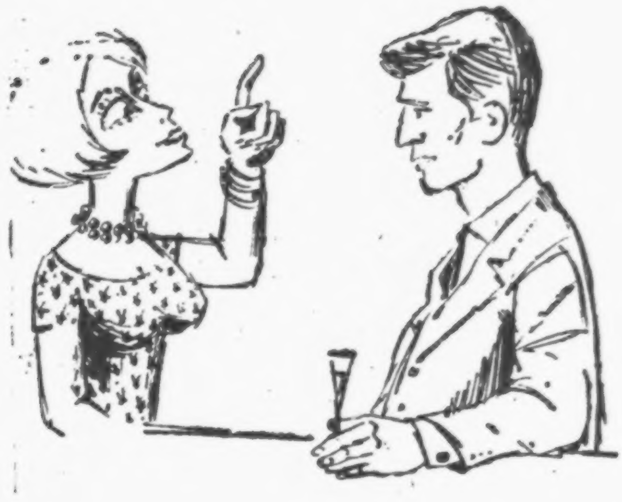

Той никога не сядваше, нито пийваше сам!

LESSON 86

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Change each sentence in the following manner:

Аз бих пил вино сега. Аз пийвам вино сега.

1. Ние бихме пили вино сега.
2. Той би отишел на кино довечера.
3. Те биха хапнали кебапчета с удоволствие.
4. Ти би ли ял фасул?
5. Тя би дошла, ако може.
6. Аз бих изпил едно шишенце ракия.
7. Вие бихте ли пили бира снощи, ако имахте.

Част II

Упражнение на магнитофон.

LESSON 86

РЕЧНИК

да́дено!	all right, O.K.,agreed!
запъ́твам се /към/	to start (toward)
запъ́тя се, и се, их се	
зара́ди	for (someone's) sake
заслужа́ва /си/	it is worth it,it is worth /the trouble
масли́на f.	olive
позагря́вам	to warm a little
позагре́я, е́е, позагря́х	
поко́ен, поко́йна,о,и	late, deceased
поръ́чаното n.	that which has been ordered, the order
по́ходен, по́ходна,о,и	(of) march
по́ходна ку́хня	field kitchen
ръ́жен,а,о,и	(of) rye
ста́вам	to stand (get) up
ста́на, е	
ста́вам от ма́са	to leave the table
сърце́ m.	heart
на гла́дно сърце́	on an empty stomach
троянски,а,о,и	(of) Trojan
турши́я f.	pickled vegetable
фили́я f.	slice
фили́я хляб	slice of bread
хо́дя	to go, to walk
тря́бва да си хо́дя	I have to go home
че́рпя,и,их	to treat somebody
поче́рпя	the foot the bill

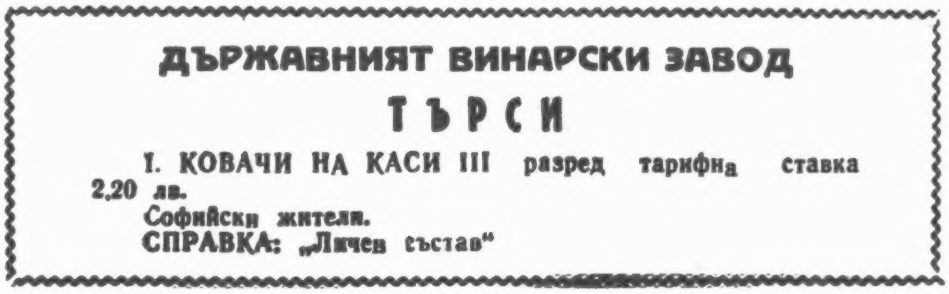

ДЪРЖАВНИЯТ ВИНАРСКИ ЗАВОД

ТЪРСИ

I. КОВАЧИ НА КАСИ III разред тарифна ставка 2,20 лв.

Софийски жители.

СПРАВКА: „Личен състав“

ИСТАНБУЛ
ISTANBÚL
E-5
43
САМОКОВ 51
SAMOKOV 51
65-90

Бъ́лгарски пътепоказа́тел

ОСЕМДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 87

LESSON 87

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Collective Numeral Nouns

Игра на карти.

Аз имам една единица.
двойка
тройка
четворка
петорка
шесторка
седморка
осморка
деветорка
десеторка

Аз имам една петорка.
две
шест
осем
четири
три
девет
едно
десет
пет
седем

Аз имам една петорка.
двойка
шесторка
осморка
четворка
тройка
деветорка
единица
десеторка
петорка
седморка

Ти имаш една петорка.
шесторка
седморка
осморка
деветорка
десеторак

Ти имаш една петица.
шестица
седмица
осмица
деветица
десетица

LESSON 87

Той има една петорка.	Той има една петица.
седморка	седмица
деветорка	деветица
шесторка	шестица
осморка	осмица
десеторка	десетица

Аз имам една осмица.	Аз имам една осмица.
шест	Аз имам една шестица.
девет	деветица
седем	седмица
десет	десетица
пет	петица
осем	осмица
десет	десетица

Аз имам две единици.
двойки
тройки
четворки
петорки
шесторки
седморки
осморки
деветорки
десеторки

единица	Аз имам две единици.
шесторка	шесторки
осморка	осморки
десеторка	десеторки
петорка	петорки
тройка	тройки
четворка	четворки
седморка	седморки
деветорка	деветорки
двойка	двойки

LESSON 87

Аз имам една двойка.	Аз имам три двойки.
петорка	петорки
осморка	осморки
десеторка	десеторки
шесторка	шесторки
единица	единици
деветорка	деветорки
четворка	четворки
седморка	седморки
тройка	тройки

Аз имам една шестица.	Аз имам две шестици.
седмица	седмици
петица	петици
деветица	деветици
седмица	седмици
десетица	десетици

Аз имам единица по български език.
двойка
тройка
четворка
петорка
шесторка

три	Аз имам тройка по История.
едно	единица
четири	четворка
две	двойка
шест	шесторка
пет	петорка

Учителят ми писа четворка по български.	Аз имам четворка по български.
Учителят ми писа единица по български.	Аз имам единица по български.

LESSON 37

Учителят ми писа шесторка по български.	Аз имам шесторка по български.
Учителят ми писа петорка по български.	Аз имам петорка по български.
Учителят ми писа двойка по български.	Аз имам двойка по български .
Учителят ми писа петица по български.	Аз имам петица по български.
Учителят ми писа шестица по български.	Аз имам шестица по български.

Колко двойки има в картите?	В картите има четири двойки.
" четворки " "	" " " четворки
шесторки	шесторки
осморки	осморки
десеторки	десеторки
единици	единици
тройки	тройки
петорки	петорки
седморки	седморки
деветорки	деветорки
петици	петици
седмици	седмици
деветици	деветици
шестици	шестици
осмици	осмици
десетици	десетици

Двойката е по-голяма от единицата.
Тройката е по-голяма от двойката.
Четворката е по-голяма от тройката.
Петорката е по-голяма от четворката.
Шесторката е по-голяма от четворката.
Шесторката е по-голяма от петорката.
Седморката е по-голяма от шесторката.
Осморката е по-голяма от седморката.
Деветорката е по-голяма от осморката.
Десеторката е по-голяма от деветорката.

LESSON 87

пет	Петорката е по-голяма от единицата.
осем	Осморката " " " " .
десет	Десеторката
шест	Шесторката
четири	Четворката
две	Двойката
девет	Деветорката
седем	Седморката
пет	Петорката
три	Тройката

Един петак е пет лева/монета/.Един петак е пет лева.
Един десетак е десет лева.
Един двайсетак е двайсет лева.   и т.н.
Един петдесетак е петдесет лева.
Един стотак е сто лева.

Една петачка е пет лева /банкнота/.
Една десатарка е десет лева.
Една двайсетарка е 20 лева.
Една петдесетарка е 50 лева.
Една стотарка е 100 лева.
Една хилядарка е 1000 лева.

десет	Един десетак е десет лава.
двайсет	Един двайсетак е 2о лева.
сто	Един стотак е 100 лева
пет	Един петак е 5 лева.
петдесет	Един петдесетак е 50 лева.

двайсет	Една двайсетарка е 20 лева.
петдесет	Една петдесетарка е 50 лева.
сто	Една стотарка е 100 лева.
пет	Една петачка е 5 лева.
хиляда	Една хилядарка е 1000 лева.
десет	Една десетарка е 10 лева.

LESSON 87

Той има много петаци.	Той има много петаци.
Той има много десетаци.	
Той има много двайсетаци.	и т.н.
Той има много петдесетаци.	
Той има много стотаци.	

десетак	Аз имам много десетаци.
двайсетак	Аз имам много двайсетаци.
стотак	" " " стотаци.
петдесетак	петдесетаци
петак	петаци

Аз имам един десетак.	Аз имам много десетаци.
" " " двайсетак	" " " двайсетаци.
петдесетак	петдесетаци
стотак	стотаци
петак	петаци

На масата има една двайсетарка.	На масата има много двайсетарки
" " " " петдесетарка	" " " " петдесетарки.
стотарка	стотарки
десетарка	десетарки
петачка	петачки

Дай ми един десетак.	Дай ми една десетарка.
" " " двайсетак	" " " двайсетарка
петдесетак	петдесетарка
петак	петачка
стотак	стотарка

Той има ли един десетак?	Да, той има един десетак.
една стотарка	" " " една стотарка
две десетарки	две десетарки
три петдесетарки	три петдесетарки
един петак	един петак
два петака	два петака
една десетарка	една десетарка
една петачка	една петачка

LESSON 87

Той има ли две хилядарки?	Да, той има две хилядарки.
" " " един десетак?	" " " един десетак.

Петдесетакът е на масата.	Петдесетакът е на масата.
Двайсетакът " " "	
Петакът " " "	и т.н.
Десетакът " " "	
Стотакът	
Петачката	
Десетарката	
Двайсетарката	
Петдесетарката	
Стотарката	
Хилядарката	
Петаците	
Десетаците	
Двайсетаците	
Петдесетаците	
Стотаците	
Петачките	
Десетачките	
Двайсетачките	
Петдесетарките	
Стотарките	
Хилядарките	

На масата ли е петакът?	Да, петакът е на масата.
" " " " двайсетакът	
десетакът	и т.н.
петдесетакът	
стотакът	
петдесетачката	
десетарката	
двайсетарката	
стотарката	
хилядарката	

LESSON 87

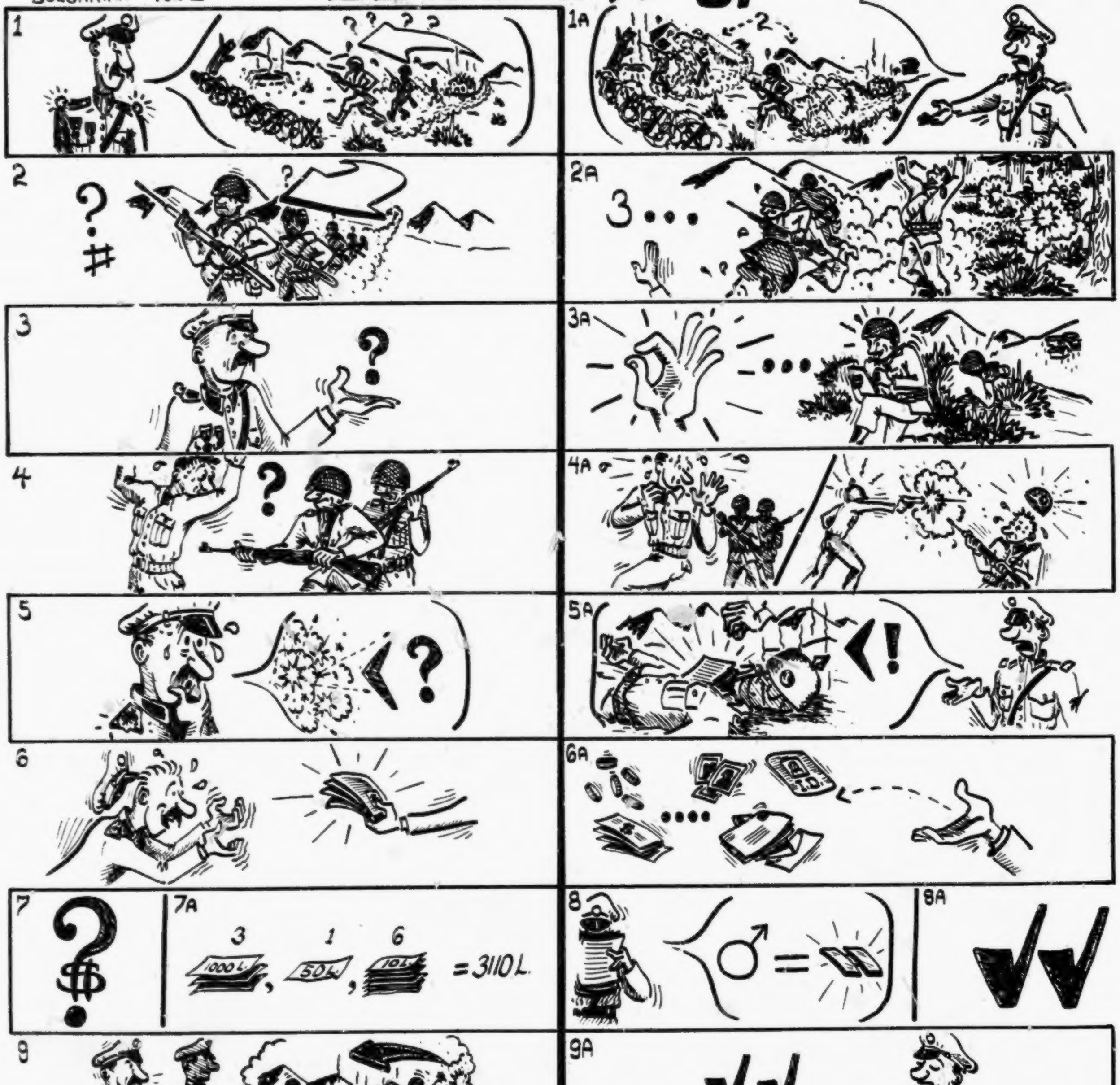
1
1A
2
2A
3...
3
3A
4
4A
5
5A
6
6A
7
7A
3
1000 L.
1
50 L.
6
10 L.
=3110 L.
8
8A
9
9A
10
10A
11
11A

УРОК 87 - РАЗГОВОР

ЗАД БОЙНАТА ЛИНИЯ

Баталионният командир:
Дежурният офицер:

- Въ́рнаха ли се разузнава́телните дво́йки?
- Са́мо две дво́йки. И то не вси́чки войни́ци, друга́рю майо́р!

- Ко́лко ду́ши се въ́рнаха?
- Са́мо три́ма. Четвъ́ртият бил уби́т при престре́лка.

- Какви́ са резулта́тите от тя́хното разузна́ване?
- Отли́чни. Събра́ли са подро́бни све́дения за проти́вника.

- Успя́ли ли са да заловя́т ня́кой пле́нник?
- Изнена́дали еди́н неприя́тел, но той отка́зал да се преда́де.

- Тога́ва ли е ста́нала престре́лката?
- Тога́ва, друга́рю майо́р! Уби́ли неприя́теля и му взе́ли докуме́нтите.

- Покаже́те ми ги!
- Ето ли́чна ка́рта, писма́, фотогра́фии, осве́н това́ и пари́.

- Ко́лко са пари́те?
- Три хиляда́рки, една́ петдесета́рка и шест десета́рки. Вси́чко 3110 лв.

- /Разглежда документите на убития./ По вси́чко изгле́жда, че уби́тият е неприя́телски офице́р.
- И аз така́ предпола́гам, друга́рю майо́р.

- Нареде́те да се прибере́ трупъ́т на уби́тия разузнава́ч!
- Ще наредя́ ведна́га.

- Войни́ците да бъ́дат кра́йно предпазли́ви! Неприя́телят си́гурно ще наблюда́ва това́ мя́сто внима́телно.
- Разби́рам, друга́рю майо́р!

- Доложе́те ми, кога́то се въ́рне оста́налата дво́йка!
- Слу́шам, друга́рю майо́р!

LESSON 87

ГРАМАТИКА

COLLECTIVE NUMERAL NOUNS

Collective numeral nouns are formed by adding the endings /ОР/КА: ОЙКА or /ОР/ИЦА to the stem of the cardinal numeral.

един,една,едно,едни един-ица		unit, 1 - worst schoolgrade, the figure 1.
два, две	дв-ойка	pair, couple, deuce, 2 - bad schoolgrade, figure 2.
три	тр-ойка	3 horses, tray, 3 - average schoolgrade, figure 3.
четири	четв-орка	4 horses, etc. 4 - good schoolgrade.
пет	пет-орка	5 horses, 5 in cards, 5 - very good schoolgrade, figure 5.
шест	шест-орка	6 in cards, 6 - excellent schoolgrade, figure 6.
седем	седм-орка седм-ица	7 in cards, figure 7
осем	осм-орка осм-ица	8 in cards, figure 8
девет	девет-орка девет-ица	9 in cards, figure 9
десет,десет-орка десет-ица		10 in cards, figure 10

All these nouns are of feminine gender.

Examples:

Той спечели с четири седмици.	He won with four sevens.
Иван не отговори добре на изпита,затова учителят му писа една двойка.	Ivan didn't answer well at the examination,therefore the teacher gave him two.

LESSON 87

Аеропланът правеше осморки във въздуха.	The aeroplane was making (the figures) 8 in the air.
Той се нуждаеше от една тройка,за да направи 21.	He needed a three in order to make 21.
Колко студенти отсъствуват днес? - Трима.	How many students are absent today? - Three.
Колко разузнавателни двойки изпратихте днес ? - Четири разузнавателни двойки.	How many reconnaissance teams did you send today? - Four reconnaissance teams.
От останалите трима един е леко ранен.	Of the remaining three, one is lightly wounded.
Той имаше три хилядарки, една петдесетарка и шест десетарки.	He had three thousand-dollar bills, one bill of fifty and six bills of ten.

The following collective numeral nouns showing banknotes, bills or coins are slang expressions:

петак /монета/	5 leva (coin)
петачка /банкнота/	5 leva (fin, sawbuck)
десетак, десетачка /монета/	10 leva (coin)
десетарка /банкнота/	10 leva (ten spot)
двайсетак,двайсетачка /мон./	20 leva (coin)
двайсетарка /банкнота/	20 leva (bill)
петдесетак,петдесетачка /монета/	50 leva (coin)
петдесетарка /банкнота/	50 leva (bill)
стотак, стотачка /монета/	100 leva (coin)
стотарка /банкнота/	100 leav (bill)
хилядарка /банкнота/	1000 leva (bill)

LESSON 87

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Collective Numeral Nouns

седем	Аз имам една седморка.
девет	" " " деветорка.
три	тройка
пет	петорка
осем	осморка
четири	четворка
шест	шесторка
десет	десеторка
две	двойка
едно	единица

Аз имам една десеторка.	Аз имам една десетица.
" " " осморка.	" " " осмица.
шесторка	шестица
деветорка	деветица
седморка	седмица
петорка	петица

Аз имам една единица.	Аз имам две единици.
Аз имам една тройка.	Аз имам две тройки.
" " " петорка.	" " " петорки.
седморка	седморки
деветорка	деветорки
двойка	двойки
четворка	четворки
шесторка	шесторки
осморка	осморки
десеторка	десеторки
петица	петици
седмица	седмици
деветица	деветици
шестица	шестици
осмица	осмици
десетица	десетици

LESSON 87

десеторка	Десеторката е на масата.
петорка	Петорката " " "
осморка	Осморката
шесторка	Шесторката и т.н.
четворка	Четворката
седморка	Седморката
деветорка	Деветорката
тройка	Тройката
единица	Единицата
двойка	Двойката
петица	Петицата
седмица	Седмицата
деветица	Деветицата
шестица	Шестицата
осмица	Осмицата
десетица	Десетицата

двойки	Двойките са на масата.
четворки	Четворките са на масата.
шесторки	Шесторките " " "
осморки	Осморките
десеторки	Десеторките и т.н.
единици	Единиците
тройки	Тройките
петорки	Петорките
седморки	Седморките
деветорки	Деветорки
петици	Петиците
седмици	Седмиците
деветици	Деветиците
шестици	Шестиците
осмици	Осмиците
десетици	Десетиците

Осморката е на масата.	Осморките са на масата.
Шесторката " " "	Шесторките са на масата.
Четворката	Четворките " " "
Тройката	Тройките
Единицата	Единиците
Петорката	Петорките

LESSON 87

Двойката е на масата.	Двойките са на масата.
Седморката " " "	Седморките са на масата.
Деветорката " "	Деветорките " " "
Десеторката	Десеторките
Петицата	Петиците
Седмицата	Седмиците

шест	Аз имам шесторка по български.
четири	" " четворка " "
две	" " двойка " "
пет	" " петорка " "
едно	" " единица " "
три	" " тройка " "

На масата има един десетак.	На масата има много десетаци.
На масата има един двайсетак.	" " " " двайсетаци
петдесетак	петдесетаци
стотак	стотаци
петак	петаци
десетак	десетаци

На масата има една петачка.	На масата има много петачки.
На масата има една десетарка.	На масата има много десетарки.
двайсетарка	двайсетарки
петдесетарка	петдесетарки
стотарка	стотарки
хилядарка	хилядарки
петачка	петачки

Имаш ли една стотарка?	Да,аз имам една стотарка.
Имаш ли две стотарки?	" " " две стотарки.
Имаш ли една десетарка?	" " " една десетарка.
" " един стотак?	" " " един стотак.
две десетарки	
един десетак	и т.н.
два петака	
две петачки	
една петачка	
един петак	

LESSON 87

Имаш ли два двайсетака?	Да, аз имам два двайсетака.
" " една двайсетарка?	" " " една двайсетарка.
един двайсетак	един двайсетак.
една хилядарка	
две хилядарки	и т.н.
два десетака	
един петдесетак	
една петдесетарка	
два петдесетака	
две петдесетарки	
две десетарки	

Колко петака иска той? /два/ Той иска два петака.
Колко стотарки има на масата? /пет/ На масата има пет стотарки.
Колко петдесетарки има той? /три/ Той има три петдесетарки.
Колко двайсетака имаше той? /четири/
Къде е петакът? /на масата/ и т.н.
Къде са хилядарките? /в чекмеджето/
Чии са тези стотарки? /негови/
Колко хилядарки ми даде ти? /три/
Искаш ли една десетарка? /да/
Колко стотарки му трябват на него? /една/
Къде остави двата петака той? /на масата/
Колко петдесетака ти даде той? /три/
Кой ти даде този стотак? /баща ми/
Колко хилядарки имаш ти? /една/
Колко ти писа учителят по български? /тройка/
Кой има четворка по история? /тя/
Ти имал ли си двойка по история? /да/
Завърна ли се разузнавателната двойка? /да/
Колко двойки бяха изпратени в разузнаване? /три/
Кой нареди да изпрати две двойки в разузнаване?
/командирът/
Колко четворки има в картите? /четири/
Кой има нужда от една стотарка? /Иван/

LESSON 87

Аз се върнах от разузнаване.	Аз се върнах от разузнаване.
те	Те се върнаха от "
ти	Ти се върна " "
ние	Ние се върнахме "
той	Той се върна " "
вие	Вие се върнахте "
аз	Аз се върнах " "

Ти се връщаш от разузнаване сега.	Ти се върна от разузнаване вчера.
Те се връщат " " "	Те се върнаха " " "
Ние се връщаме " "	Ние се върнахме " "
Той се връща " " "	Той се върна " " "
Вие се връщате " "	Вие се върнахте " "
Аз се връщам " " "	Аз се върнах " " "

Аз събирам сведения сега.	Аз събрах сведения вчера.
Той събира сведения сега.	Той събра " "
Ти събираш " "	Ти събра " "
Ние събираме " "	Ние събрахме " "
Те събират " "	Те събраха " "
Вие събирате " "	Вие събрахте " "
Аз събирам " "	Аз събрах " "

Аз ще събера сведения за противника.	Аз ще събера сведения за противника.
ти	Ти ще събереш " " "
те	Те ще съберат " " "
той	
ние	и т.н.
аз	
вие	

Аз ще прибера трупа на убития.	Аз ще прибера трупа на убития.
ти	Ти ще прибереш " " "
ние	
той	и т.н.
вие	
аз	

LESSON 87

Сега аз прибирам трупа на убития.
той прибира
ние прибираме
те прибират
аз прибирам
ти прибираш

Вчера аз прибрах трупа на убития.
той прибра
ние
те
аз
ти

Сега аз нареждам да се прибере трупа на убития.
ти
те
той
ние
аз
вие

Сега аз нареждам да се прибере трупа на убития.
ти нареждаш
те нареждат

и т.н.

Аз нареждам да се прибере трупа.
Ти нареждаш " " "
Ние нареждаме
Вие нареждате
Те нарждат
Аз нареждам
Командирът нарежда
Сержантите нареждат
Лейтенантът нарежда

Аз наредих да се прибере трупа.
Ти нареди " " "
Ние наредихме

и т.н.

Ти би ли събрал сведения за противника.
Те биха ли събрали " " "
Аз бих ли събрал " " "
Ние бихме ли събрали " "
Той би ли събрал " " "
Вие бихте ли събрали " "

Ти би ли събрал сведения за противника.

и т.н.

LESSON 87

Ти би ли събрал сведения за позицията на неприятеля?	Ти би ли събрал сведения за позицията на неприятеля?
те	Те биха ли събрали " " "
ние	
той	и т.н.
вие	
ти	
аз	

Той ще събере ли сведения за неприятеля?	Той ще събере ли сведения за неприятеля?
ти	Ти ще събереш " " " "
те	
вие	и т.н.
той	

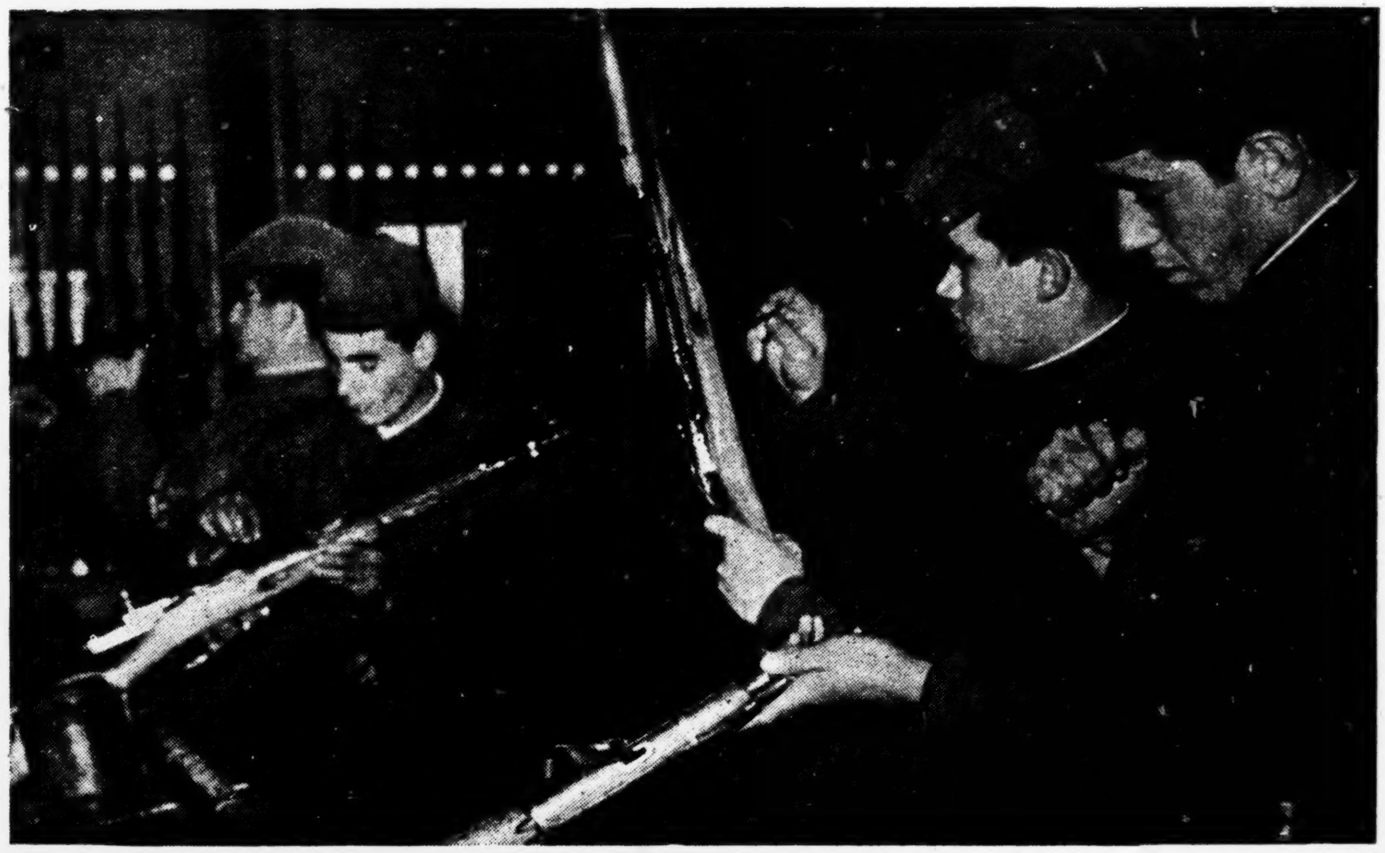

Почистване на винтовки

LESSON 87

ЧЕТИВО

Една сутрин баталионният командир повика в палатката си дежурния офицер. Командирът искаше да знае дали са се върнали двойките, които бяха изпратени в разузнаване предишния ден.

Дежурният офицер му доложи, че се били върнали две от трите изпратени двойки. Един от разузнавачите не се бил върнал. Той бил убит при престелка. Командирът се заинтересува за резултата от тяхното разузнаване. Резултатът бил отличен. Разузнавачите събрали подробни сведения за противника. Освен това те изненадали един неприятел, който наблюдавал и му предложили да се предаде. Той отказал и открил огън. При престелката бил убит. Разузнавачите му взели документите и оръжието. Освен документи убитият имал пари, фотографии и писма от домашните си. Парите били три хилядарки, една петдесетарка и шест десетарки. Всичко 3,110 лв.

Командирът поиска да разгледа документите и вещите на убития. От документите личеше, че разузнавачите са убили един неприятелски офицер. Според доклада на разузнавачите убитият офицер стоял до едно дърво в горичката на кота 350. Той оглеждал бойната линия с бинокъл. Убитият разузнавач поискал да се хвърли върху него и да го залови жив. Неприятелят обаче го видял, стрелял и го убил. Тогава друг разузнавач стрелял по неприятелския офицер и го убил.

След като чу доклада, командирът нареди да се прибере трупът на убития герой. Каза на дежурния офицер да напомни на войниците, които трябваше да приберат трупа, да бъдат крайно предпазливи. Командирът смяташе, че неприятелят може да наблюдава мястото на схватката много внимателно.

LESSON 87

ВЪПРОСИ

1. Кого повика една сутрин баталионният командир?
2. Къде повика той дежурния офицер?
3. Какво искаше да знае командирът?
4. Какво доложи дежурният офицер на командира за изпратените двойки?
5. Колко двойки се били върнали?
6. Защо не се бил върнал един от разузнавачите?
7. Какъв бил резултатът от разузнаването?
8. Какви сведения събрали разузнавачите?
9. Кого изненадали разузнавачите?
10. Какво предложили разузнавачите на изненадания от тях неприятел?
11. Какво направил изненаданият неприятел?
12. Какво станало при престрелката?
13. Какво взели разузнавачите от убития неприятел?
14. Колко били парите, които разузнавачите взели от убития?
15. Какво поискал да разгледа командирът?
16. Какво личало от документите на убития?
17. Къде стоял убитият офицер?
18. Какво правел той до едно дърво?
19. Какво поискал да направи убитият разузнавач?
20. Защо разузнавачът не успял да залови жив неприятеля?

21. Какво направил тогава един друг разузнавач?

22. Какво наредил командирът, след като изслушал доклада?

23. Какво напомнил дежурният офицер на войниците, които отивали да приберат трупа на убития си другар?

24. Какво смятал командирът?

25. Какво трябвало да направи дежурният офицер след завръщане на останалата двойка?

Българското „ура“

LESSON 87

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпросите:

1, 3, 6, 8, 13, 20, 22, 25

Част II

Упражнения на магнитофон.

LESSON 87

РЕЧНИК

баталйо́нен, нна,нно,нни	(of) battalion
вещ f.with art. вещта́	thing
pl. ве́щи	personal things
геро́й m.pl. геро́и	hero
гори́чка f.	grove
дво́йка f.	couple
разузнава́телна дво́йка	reconnaissance team
дежу́рен, рна,рно,рни	on duty
дежу́рен офице́р	an officer on duty
де́йност f.	activity
десета́рка f.	ten leva (banknote)
докла́д m.	report
жив, а,о,и	alive,living
зала́вям	to catch
заловя́, и́,и́х	
изка́звам	to speak out, to express
изка́жа, е	
изка́зах	
изнена́двам	to surprise
изнена́дам	
изслу́швам	to listen to (the end)
изслу́шам	
ко́та f.	elevation, height
кра́йно adv.	extremely
огле́ждам	to look around
огле́дам	
откри́вам	to uncover, to discover
откри́я, е,и́х	
открива́м огън	to open fire
петдесета́рка f.	fifty leva (banknote)
подро́бен, бна,о,и	detailed
преда́вам се	to surrender
преда́м се, предаде́ се	
преда́дох се, преда́де се	
предпазли́в	cautious
престре́лка f.	firing, skirmish
при престре́лка	during a skirmish
приби́рам	to bring back (something)
прибера́, е́,прибра́х	
разузнава́ч m.	reconnaissance man
схва́тка f.	skirmish
труп m.pl.тру́пове	corpse
фотогра́фия f.	photo
хвъ́рлям се /въ́рху/	to jump (on)
хвъ́рля се,и се,их се	
хилядарка f.	thousand (banknote)

ОСЕМДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 88

LESSON 88

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ.

Grammar: Adverbs

Повтаряйте!

Аз пиша хубаво.
Аз пиша красиво.
Аз пиша лошо.
Аз пиша бавно.
Аз пиша бързо.
Аз чета бавно.
Аз чета бързо.
Аз чета лошо.
Аз чета хубаво.
Аз вървя бързо.
Аз вървя бавно.
Аз пея хубаво.
Аз пея лошо.

Пример:

Аз пиша хубаво.	Аз пиша хубаво.
красиво	Аз пиша красиво.

Почнете!

Аз пиша хубаво.	Аз пиша хубаво.
лошо	Аз пиша лошо.
бавно	" бавно.
бързо	" бързо.
красиво	" красиво.
хубаво	" хубаво.

Аз чета лошо.	Аз чета лошо.
бързо	Аз чета бързо.
хубаво	" хубаво.
бавно	" бавно.
лошо	" лошо.

LESSON 88

Той пише хубаво.	
чете	Той чете хубаво.
лошо	" " лошо.
пише	" пише "
бавно	" " бавно.
върви	" върви "
бързо	" " бързо.
говори	" говори "
бавно	" " бавно.
чете	" чете "
хубаво	" " хубаво.
пее	" пее "
лошо	" " лошо.
пише	" пише "
бързо	" " бързо.
кара	" кара "
бавно	" " бавно.
яде	" яде "
бързо	" " бързо.
стреля	" стреля "
лошо	" " лошо.

Повтаряйте!

Аз пиша добре.	Аз пиша добре.
Аз чета добре.	т.н.
Аз пея добре.	
Аз стрелям добре.	
Аз карам добре.	
Аз уча добре.	
Аз работя добре.	
Аз свиря добре.	
Аз ям добре.	
Аз живея добре.	
Аз виждам добре.	
Аз чувам добре.	
Аз слушам добре.	
Аз марширувам добре.	
Аз говоря добре.	
Аз се мия добре.	
Аз плувам добре.	

LESSON 88

Пример:

Аз пиша добре.	Аз пиша добре.
чета	Аз чета добре.

Почнете!

Аз чета добре.	Аз чета добре.
пея	" пея "
говоря	
карам	т.н.
работя	
свиря	
играя	
пиша	
стрелям	
уча	
чувам	
разбирам	
живея	
виждам	
гледам	
шия	
готвя	

Аз чета добре.	Аз чета добре.
пиша	" пиша "
бързо	"" " бързо.
той	Той пише "
кара	" кара "
бавно.	" " бавно.
ние	Ние караме "
вървиме	" вървиме"
бързо	" " бързо.
те	Те вървят "
пишеме	Ние пишеме "
хубаво	" " хубаво.
той	Той пише "
пея	Аз пея "
лошо	" " лошо.

LESSON 88

Повтаряйте!

Аз пея ли добре?	Аз пея ли добре?
Те говорят ли добре?	
Тя шие ли бързо?	и т.н.
Той пише ли бавно?	
Ние четеме ли лошо?	
То пее ли хубаво?	
Вие стреляте ли добре?	
Ние говориме ли бавно?	
Той учи ли добре?	
Вие четете ли бързо?	
Ти пишеш ли красиво?	
Тя готви ли добре?	
Аз пиша ли хубаво?	
Той говори ли бързо?	
Ние плуваме ли добре?	

Примери:

Аз пиша ли добре?	Да,ти пишеш добре.
Той говори ли бързо?	Да,той говори бързо.

Почнете!

Ние пееме ли добре?	Да,вие пеете добре.
Тя пише ли бавно?	
Той говори ли бавно?	и т.н.
Ти пишеш ли красиво?	
Вие четете ли лошо?	
Те пеят ли хубаво?	
Аз стрелям ли добре?	
Той плува ли добре?	
Вие четете ли бързо?	
Тя готви ли добре?	
Ти пееш ли лошо?	
Те шият ли бавно?	
Той живее ли добре?	
Аз свиря ли хубаво?	
Ние плуваме ли лошо?	

LESSON 88

Повтаряйте!

Това дете е хубаво.	Хубавото дете пее хубаво.
Тази жена е хубава.	Хубавата жена пее хубаво.
Този студент е хубав.	Хубавият студент пее хубаво.
Това дете е лошо.	Лошото дете пее лошо.
Тази жена е лоша.	Лошата жена пее лошо.
Този човек е лош.	Лошият човек пее лошо.
Това дете е бавно.	Лошото дете пише бавно.
Тази жена е бавна.	Бавната жена пише бавно.
Този мъж е бавен.	Бавният мъж пише бавно.
Тези деца са бавни.	Бавните деца пишат бавно.
Това дете е бързо.	Бързото дете пише бързо.
Тази жена е бърза.	Бързата жена пише бързо.
Този работник е бърз.	Бързият работник работи бързо
Тези работници са бързи.	Бързите работници работят бързо.

Пример:

Хубавото дете пее ли хубаво? Не,хубавото дете не пее хубаво.

Почнете!

Хубавото дете чете ли хубаво? Не,хубавото дете не
Хубавата жена пише ли хубаво? чете хубаво.
Лошото дете чете ли лошо?
Лошият студент пише ли лошо? и т.н.
Лошата ученичка пее ли лошо?
Бавното дете чете ли бавно?
Бавният войник стреля ли бавно?
Бавната студентка яде ли бавно?
Бавните студенти говорят ли бавно?
Бързото дете чете ли бързо?
Бързият учител чете ли бързо?
Бързата жена чете ли бързо?
Бързите деца говорят ли бързо?

LESSON 88

Пример:

Как говори той? /бързо/	Той говори бързо.

Почнете!

Как чете тя?	лошо	Тя чете лошо.
Как пееме ние?	хубаво	
Как стреля той?	добре	и т.н.
Как готви тя?	добре	
Как чете то?	бързо	
Как пишеш ти?	красиво	
Как говорят те?	бавно	
Как готвя аз?	лошо	
Как върви той?	бързо	
Как ядете Вие?	бавно	
Как пееш ти?	добре	
Как шие тя?	бавно	
Как кара той?	лошо.	
Как четеме ние?	бавно	
Как плуваш ти?	лошо	

Повтаряйте!

Той ще дойде днес.	Той ще дойде днес.
Ти ще заминеш утре.	и т.н.
Тя ще пристигне довечера.	
Ние ще си легнеме късно.	
Те ще станат рано.	
Аз ще отида в Европа наесен.	
Вие ще довършите курса догодина.	
То ще се върне скоро от училище.	
Ти пееш сега.	
Той ще учи тогава.	
Аз ще отида някога в Италия.	
Той дойде вчера.	
Вие ходихте на кино снощи.	
Аз не съм пил вино отдавна.	
Тя ще учи после.	
Ние ще се върнеме късно.	

LESSON 88

Пример:

Той ще замине днес. /утре/ Той ще замине утре.

Почнете!

довечера	Той ще замине довечера.
после	" после.
рано	
късно	и т.н.
наесен	
утре	
догодина	
днес	
тогава	
някога	

Примери:

Кога ще учи той?/после/ Той ще учи после.
Кога дойдоха те?/вчера/ Те дойдоха вчера.

Почнете!

Кога ще заминеш ти? /утре/ Аз ще замина утре.
Кога ще дойде той? /днес/ Той ще дойде днес.
Кога ще пристигне тя?/довечера/
Кога ще си легнеме ние?/късно/ и т.н.
Кога ще стана аз?/рано/
Кога ще отидете във Европа?/догодина/
Кога ще свършиме курса ние?/наесен/
Кога ще вечерят те?/скоро/
Кога ще отиде в Италия тя?/някога/
Кога дойде той?/вчера/
Кога ходихте на кино вие?/снощи/
От кога не са пили вино те?/отдавна/
Кога ще учи то?/после/
Кога се обръсна ти?/вчера/
Кога се завърнаха те снощи?/късно/

LESSON 88

Повтаряйте!

Автомобилът идваше отдясно.
Ние завихме наляво.
Той ще донесе книгите тук.
Занесете стола там!
В неделя ще отидете ли някъде?
Той идва отгоре.
Тя гледаше напред.
Те погледнаха назад.
Градът е далеч от селото.

Пример:

Откъде идваше колата? /отляво/ Колата идваше отляво.

Почнете!

Откъде идваше учителят?/отдясно/
Накъде зави автомобилът?/наляво/
Къде ще донесе виното той?/тук/
Къде ще занесе стола тя?/там/
Къде ще отидат те в неделя?/някъде/
Откъде идваше той? /отгоре/
Накъде гледаше тя?/напред/
Накъде погледнаха те?/назад/
Къде е гората? /далеч/

Повтаряйте!

Той пише майсторски.
Той работи майсторски.
Той свири на пиано майсторски.
Той играе на тенис майсторски
Той пее майсторски.
Те се биха геройски.
Те умряха геройски.
Те се бориха геройски.

LESSON 88

Повтаряйте!

Те нападаха геройски.
Те се отбраняваха геройски.
Те атакуваха геройски.
Те се сражаваха геройски.

Пример:

Той играе на тенис майсторски.

работи	Той работи майсторски.

Почнете!

пее	Той пее майсторски.
пише	
свири	и т.н.
чете	
работи	
готви	
играе	

Пример:

Те се биха геройски.

умряха	Те умряха геройски.

Почнете!

нападаха	Те нападаха геройски.
атакуваха	
биха се	и т.н.
сражаваха се	
отбраняваха се	
бориха се	
защищаваха се	
умряха	
държаха се	

LESSON 88

BULGARIAN VOL. I

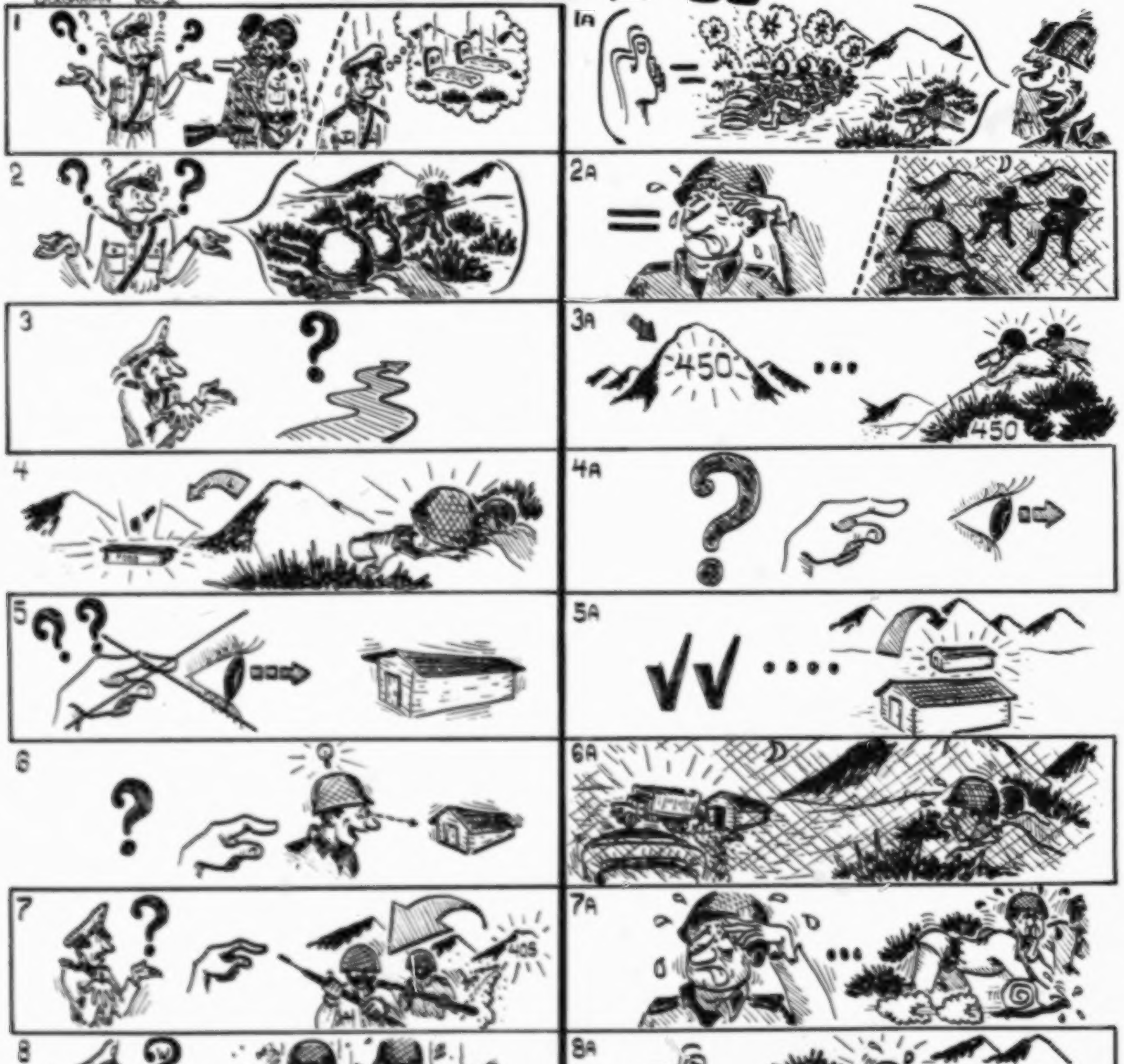
1
1A
2
2A
3
3A
450
450
4
4A
5
5A
6
6A
7
7A
405
8
8A
9
9A
10
10A

УРОК 88 - РАЗГОВОР

ЗАД БОЙНАТА ЛИНИЯ /продължение/

/Сутрин рано. Последната разузнавателна двойка, изпратена отвъд реката се завръща. Двамата войници се явяват на доклад при дежурния офицер./

Дежурният офицер:
Редник Стоян Ганчев:

- Какво́ ста́на с вас бе, момче́та? Ми́слехме ви за уби́ти.
- Бя́хме дале́ч в тила́ на проти́вника, друга́рю ле́йтенант!

- Как успя́хте да се промъ́кнете през пози́цията му?
- До́ста мъ́чно. Но́щната тъмнина́ ни помо́гна мно́го.

- До къде́ дости́гнахте?
- До ко́та 450. От не́я се наблюда́ваше мно́го добре́.

- Какво́ видя́хте?
- Отля́во на ко́тата видя́хме голя́м продово́лствен склад.

- Не видя́хте ли ня́кой муницио́нен склад?
- Видя́хме. Той е зад продово́лствения.

- Как разбра́хте, че е муницио́нен склад?
- През нощта́ видя́хме камио́ни, кои́то това́реха бо́йни при́паси.

- Как се въ́рнахте? Не сре́щнаха ли мъчноти́и?
- Мно́го тру́дно. Тря́бваше да върви́ме твърде ба́вно и безшу́мно.

- Защо́ сте то́лкова ка́лни и мръ́сни?
- Пропълзя́хме през бла́тото между́ река́та и хъ́лма.

- Върве́те да се преоблече́те и нахра́ните!
- Слу́шам, друга́рю ле́йтенант!

- Яве́те се след това́ да докла́двате ли́чно на команди́ра!
- Разби́рам, друга́рю ле́йтенант!

---

17. Как разбахте, че е... = How did you recognize it to be.
20. Не срещнахте ли мъчнотии? = Didn't you have (encounter) any difficulties?

LESSON 88

ГРАМАТИКА

THE ADVERB

1. Most adverbs are identical in form to the neuter forms of the corresponding adjective.

Adjective		Adverb	
мъчен,мъчна,мъчно,мъчни	= difficult	мъчно	= with difficulty
бавен,бавна,бавно, бавни	= slow	бавно	= slowly
личен,лична,лично,лични	= personal	лично	= personally
дълбок,дълбока,дълбоко	= deep	дълбоко	= deeply

Войниците потънаха дълбоко във водата.	The soldiers sank deeply in the water.

2. When the masculine of an adjective ends in и the adverb is identical to this form.

Adjective		Adverb	
български,а,о,и	Bulgarian	/по,на/ български	in Bulgarian
английски,а,о,и	English	/по,на/ английски	in English
майсторски,а,о,и	skillfull	майсторски	skillfully

Тази книга е написана майсторски.	This book is skillfully written.

LESSON 88

3. Exceptions to rule 1, above:

Adjective		Adverb	
добър, добра, добро, добри	good	добре	well (good)
зъл, зла, зло, зли	malicious	зле	maliciously

От този хълм войниците можеха да наблюдават околността много добре.	From this hill the soldiers could observe the surroundings very well.

4. The most common adverbs ending in E are the following:

вкратце	briefly	изсетне	later on
всякъде	everywhere	изпосле	later on
всъде	everywhere	набърже	in a hurry, quickly
въобще	generally	навсякъде	everywhere
горе	up,upstairs	навсъде	everywhere
догде	how far	навътре	inwards
догдето	so far	нагоре	upward
догоре	to the top	надалече	far
далече	far	надве	in two, in two parts
докъде	how far	надире	at the rear
донегде	to a certain distance	надоле	downwards
донейде	to a certain distance	наздраве	good luck
донигде	to anywhere	накъде	where
донякъде	to somewhere	наникъде	to nowhere
доутре	till tomorrow	насаме	alone
закъде	to where	насетне	later on
извътре	from inside	насъне	in dream, in sleep
изотвъде	from the other side	наяве	in clear, openly
изотгоре	from above	негде	somewhere
изотдалече	from afar	нейде	somewhere
изотдире	from behind	неотколе	lately
изотзаде	from behind		

LESSON 88

нигде	nowhere
никъде	nowhere
някъде	somewhere
овреме	in time
одве	in two parts
одеве	some minutes ago
отвсъде	from everywhere
отвътре	from inside
отгде	from where
отгоре	from above
отдалече	from afar
отдире	from behind
отзаде	from behind
отколе	long ago
откъде	from where
отнегде	from somewhere
отнейде	from somewhere
отнигде	from nowhere
отнийде	from nowhere
отникъде	from nowhere
отнине	hence forth
отпреде	in front
отподире	afterwards
отпосле	afterwards
оттаме	from there
повече	more
подире	afterwards
после	afterwards
приживе	while still living
присърдце	at heart, to one's taste
донийде	to nowhere

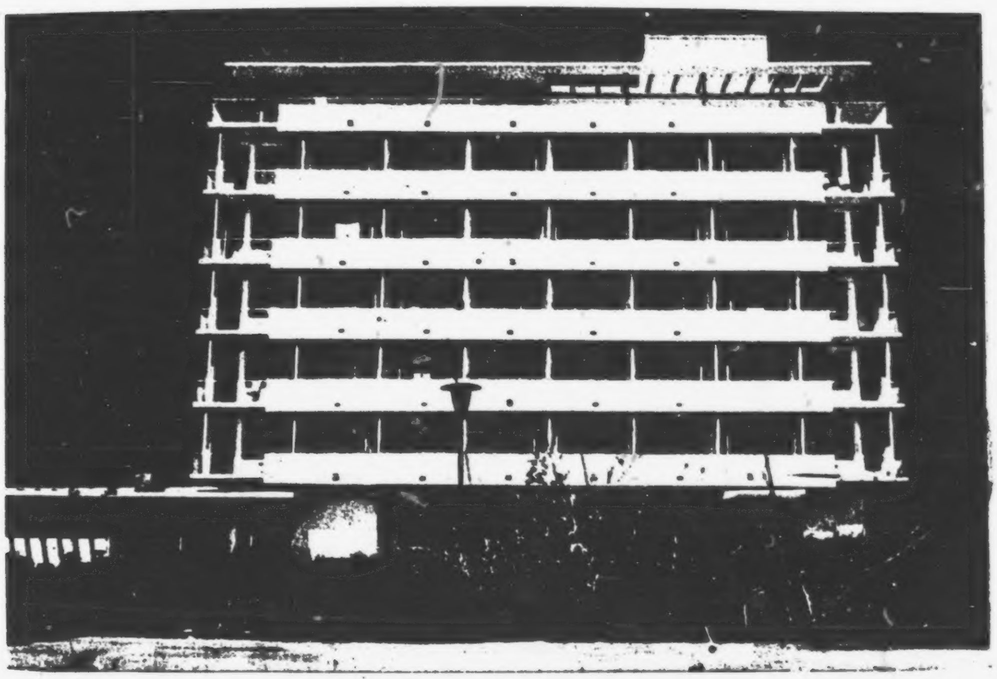

Хотел "Олимп" в морския курорт "Слънчев бряг".

LESSON 88

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Adverbs

Пример:

красиво	Аз пиша красиво.

Почнете!

лошо	Аз пиша лошо.
бавно	
хубаво	и т.н.
бързо	
красиво	
добре	

Той пише хубаво.	Той пише хубаво.
чете	" чете "
добре	" " добре.
върви	" върви "
бързо	" " бързо.
пише	" пише "
бавно	" " бавно.
говори	" говори "
добре	" " добре.
стреля	" стреля "
бързо	" " бързо.
яде	" яде "
бавно	" " бавно.
върви	" върви "
лошо	" " лошо.
стреля	" стреля "
точно	" " точно.

LESSON 88

Пример:

далече	Ние бяхме далече в тила на противника.

Почнете!

наляво	Ние бяхме наляво в тила на...
надясно	
назад	и т.н.
недалече	
далеч	

Пример:

мъчно	Ние вървяхме мъчно.

Почнете!

лесно	Ние вървяхме лесно.
трудно	
добре	и т.н.
бързо	
бавно	
безшумно	
тихо	
мъчно	
шумно	

Пример:

трудно	Те пропълзяха блатото трудно.
добре	Те пропълзяха блатото добре.
бързо	и т.н.
бавно	
безшумно	
трудно	
мъчно	
лесно	

LESSON 88

Пример:

Те бяха ли наляво в тила на противника?	Да,те бяха наляво в тила на противника.

Почнете!

Те бяха ли надясно в тила на противника?	Да,те бяха надясно в тила на противника.
Той беше ли назад в тила на противника?	и т.н.
Ти беше ли далеч в тила на противника?	
Той беше ли наляво в тила на противника?	
Вие вървяхте ли лесно?	Да,ние вървяхме лесно.
Той вървеше ли трудно?	
Те вървяха ли добре?	и т.н.
Ти вървеше ли бързо?	
Ние вървяхме ли бавно?	
Той вървеше ли безшумно?	
Те вървяха ли тихо?	
Аз вървях ли мъчно?	
Той пропълзя ли блатото трудно?	Да,той пропълзя блатото трудно.
Те пропълзяха ли блатото лесно?	и т.н.
Вие пропълзяхте ли блатото бързо?	
Те пропълзяха ли блатото бавно?	
Той пропълзя ли блатото безшумно?	
Ние пропълзяхме ли блатото трудно?	
Аз пропълзях ли блатото тихо?	
Те пропълзяха ли блатото лесно?	
Ти пропълзя ли блатото безшумно?	

LESSON 88

Те върнаха ли се трудно?	Да,те се върнаха трудно.
Той върна ли се бавно?	
Ти върна ли се бързо?	и т.н.
Той върна ли се мъчно?	
Аз върнах ли се безшумно?	
Те върнаха ли се лесно?	
От котата наблюдаваше ли се лесно?	Да,от котата се наблюдаваше лесно.
От котата наблюдаваше ли се трудно?	
От котата наблюдаваше ли се добре?	
От котата наблюдаваше ли се мъчно?	
От котата наблюдаваше ли се хубаво?	

Пример:

Ние се промъкнахме лесно през неприятелските позиции.

трудно	Ние се промъкнахме трудно през неприятелските позиции.

Почнете!

мъчно	Ние се промъкнахме мъчно през неприятелските позиции.
бързо	
бавно	
тихо	и т.н.
безшумно	
добре	
лесно	
наляво	
трудно	
надясно	
много мъчно	
много лесно	

LESSON 88

Пример:

Те се биха геройски.
умряха Те умряха геройски.

Почнете!

нападаха	Те нападаха геройски.
сражаваха се	Те се сражаваха геройски.
атакуваха	Те атакуваха геройски.
отбраняваха се	Те се отбраняваха геройски.
бориха се	Те се бориха геройски.
защищаваха се	Те се защищаваха геройски.
биха се	Те се биха геройски.
умряха	Те умряха геройски.

Пример:

Как се промъкнаха те през неприятелската позиция? /трудно/
Те се промъкнаха трудно през неприятелската позиция.

Почнете!

Как пропълзя той блатото? /трудно/	Той пропълзя блатото трудно.
Как вървеше тя?/бавно/	Тя вървеше бавно.
Как се върнаха те?/трудно/	
Как се наблюдаваше от котата? /лошо/	и т.н
Как пропълзях аз през блатото? /трудно/	
Как се промъкна той през телените мрежи?/лесно/	
Как намери пътя той?/трудно/	

LESSON 88

Как пропълзяха те през блатото?/безшумно/	Те пропълзяха безшумно през блатото.
Как се наблюдаваше от котата?/добре/	и т.н.
Как се виждаше складът? /лошо/	
Кога ще тръгне разузнавателната двойка?/довечера/	
Кога ще се върнат разузнавачите? /утре/	
Кога бе убит неприятелският офицер?/снощи/	
Кога ще атакуваме неприятеля? /днес/	
Кога ще се завърне командирът? /скоро/	
Кога се сдобриха те?/снощи/	
Кога ще отиде той в Европа?/догодина/	
Кога ще свършат те курса?/наесен/	
Откъде идваше той?/отляво/	
Накъде зави тя?/наляво/	
Накъде тръгна той?/напред/	
Накъде погледнаха те?/назад/	
Как работи той?/майсторски/	
Как умряха войниците?/геройски/	
Как се биха войниците?/геройски/	
Как пише тя? /майсторски/	
Как се отбраняваше неприятелят?/майсторски/	
Как пее учителят?/майсторски/	
Как се сражаваха те?/геройски/	
Кога ще отиде той в Италия?/някога/	
Откога не си пил вино? /отдавна/	
Как стреля той? /много точно/	
Как стрелят те? /отлично/	
Кога ще се върне той?/догодина/	
Как мина стрелбата?/много добре/	
Къде е горичката?/далече/	

LESSON 88

Как пропълзяха те през блатото,трудно или лесно?
Как вървеше той,бавно или бързо?
Как се наблюдаваше от котата,добре или зле?
Как пее тя,хубаво или лошо?
Как се промъкнаха те,безшумно или шумно?
Как чете той,бързо или бавно?
Как пише то,лошо или красиво?
Кога ще атакуваме неприятеля,днес или утре?
Кога ще заминат те за Европа,наесен или догодина?
Кога ще се върнат разузнавачите,днес или утре?
Откъде дойде той,отляво или отдясно?
Накъде зави автомобилът,наляво или надясно?
Къде отиде той,надолу или нагоре?
Как се промъкнаха те,успешно или безуспешно?
Къде се намираше складът,отляво или отдясно?
Къде бил муниционният склад,напред или назад?
Как намерили пролаза те,лесно или трудно?
Откога си тук,отдавна или отскоро?
Накъде погледна тя,напред или назад?
Къде били те,далече или близо в тила на противника?
Как се прикривали те,добре или лошо?
Как се нахраниха те,бързо или бавно?
Как се преоблече той,бавно или бързо?
Кога докладва той на командира,снощи или вчера?
Къде беше складът,пред или зад горичката?
Кога си тръгнаха те,преди полунощ или след полунощ?
Как готви тя,добре или лошо?
Колко пихте Вие,много или малко?
Докога ще останете там,до довечера или до утре?
Къде бяха те,наляво от котата или надясно от котата?

LESSON 88

ЧЕТИВО

Разузнавателната двойка, изпратена отвъд реката, се завърна с голямо закъснение.[1] Двамата разузнавачи се явиха веднага на доклад при дежурния офицер. Последният се зарадва много, тъй като, поради голямото им закъснение,[2] той предполагаше, че войниците са убити или пленени. Офицерът поиска да му разправят какво е станало с тях и къде са ходили.

Тогава редникът Стоян Ганчев, водач на патрула,доложи, че били далече в тила на противника. Дежурният офицер се изненада от доложеното[3] и поиска да му разкажат с подробности какво са правили и видяли.

Според доклада, двамата разузнавачи се промъкнали през позицията на неприятеля. Те направили това доста трудно, но успешно. За това им помогнала много и нощната тъмнина. Стигнали до кота 450, от която се наблюдавало много добре. Отляво на котата се намирал голям склад, добре замаскиран. Този склад бил продоволствен. Те видяли и един муниционен склад, който бил на около 300 метра зад продоволствения. Те разбрали, че това било муниционен склад, понеже видяли камиони, които товарели бойни припаси за танкове.

През деня, за да не бъдат забелязани от противника, те се скрили в горичката западно от котата. След като разузнавали добре, те отбелязали на картата събраните сведения. Към полунощ те тръгнали да се връщат, обаче връщането им било много трудно. Едва намерили пролеза в неприятелската позиция. Трябвало да пропълзят през блатото, което се намирало между реката и хълма. За това те се върнали много кални и мръсни. Освен това не били яли от 24 часа и били гладни като вълци.[4]

След като свърши разпита, дежурният офицер каза на двамата разузнавачи да отидат да се преоблекат и нахранят. Заповяда им да се явят в 9 ч. в щаба, за да докладват лично на командира на баталиона.

Idiomatic expressions:

---

1. се завърна с голямо закъснение = was very late
2. поради голямото им закъснение = because they were very late
3. от доложеното = by that which was reported
4. гладни като вълци = starved

LESSON 88

ВЪПРОСИ

1. Рано ли се завърна изпратената отвъд реката разузнавателна двойка?
2. При кого се явиха на доклад двамата войници?
3. Какво направи дежурният офицер като видя двамата войници?
4. Какво предполагаше дежурният офицер?
5. Защо дежурният офицер предполагаше, че войниците са убити или пленени?
6. Какво поиска дежурният офицер да му направят двамата войници?
7. Какво направили двамата разузнавачи?
8. Как се промъкнали разузнавачите през неприятелската позиция?
9. Какво им помогнало по време на промъкването?
10. До къде стигнали те?
11. Как се наблюдавало от кота 450?
12. Какво се намирало отляво на котата?
13. Как бил замаскиран складът?
14. Какъв бил замаскираният склад?
15. Къде се намирал мунизионният склад?
16. Как разбрали войниците, че това било муниционен склад?
17. Къде се скрили разузнавачите през деня?
18. Защо се скрили двамата разузнавачи през деня?

LESSON 88

19. Какво отбелязали те на картата?

20. Кога тръгнали те да се връщат?

21. Как станало връщането им?

22. Как намерили пролеза в неприятелската позиция?

23. През какво трябвало да пропълзят те?

24. Къде се намирало блатото?

25. Защо разузнавачите били много кални и мръсни?

26. Защо двамата войници били гладни като вълци?

27. Какво каза дежурният офицер на двамата разузнавачи, след като свърши разпита?

28. Какво им заповяда той след това?

29. На кого трябваше да докладват те лично?

30. Какво трябваше да докладват те на командира на баталиона?

LESSON 88

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на следните въпроси:

4, 5, 7, 12, 15, 16, 18, 26, 30.

Част II

Упражнение на магнитофон.

Отляво надясно: младши сержант, майор, ефрейтор и редник.

LESSON 88

РЕЧНИК

ба́вно adv.	slowly
безшу́мно adv.	noiselessly
бо́йни при́паси	ammunition
вода́ч m.	leader
вода́ч на патру́л	leader of a patrol
докла́двам	to report
докъде́ adv.	how far
дости́гам	to reach
дости́гна,е,ах	
зада́ча f.	task, mission
закъсне́ние n.	tardiness
замаски́рвам	to mask
замаски́рам	
зара́двам се /от:ра́двам се/	to be pleased (glad),to rejoice
ка́лен, ка́лна,о,и	muddy
муницио́нен, нна,нно,нни	(of) ammunition
мъчноти́я f.	difficulty
наза́д	behind
нахра́нвам се	to eat enough
нахра́ня се, и се, их се	
отвъ́д	beyond, across
подро́бност f.	detail
преобли́чам се	to change someones clothes
преоблека́ се, преоблече́ се	
преобля́кох се, преобле́че се	
приключе́ние n.	adventure
прикри́вам	to hide
прикри́я, е, их	
продово́лствен, а,о,и	(for) food supplies
продово́лствен склад	food supply depot
про́лез m.	pass
промъ́квам се	to slip (through)
промъ́кна се, е,ах	
пропълзя́вам	to crawl
пропълзя́,и́,я́х	
ра́зпит m.	questioning, interrogation
това́ря,и,их	to load
натова́ря	
тру́дно adv.	with difficulty
тъмнина́ f.	darkness
успе́шно adv.	successfully

Рилският манастир

ОСЕМДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 89

LESSON 89

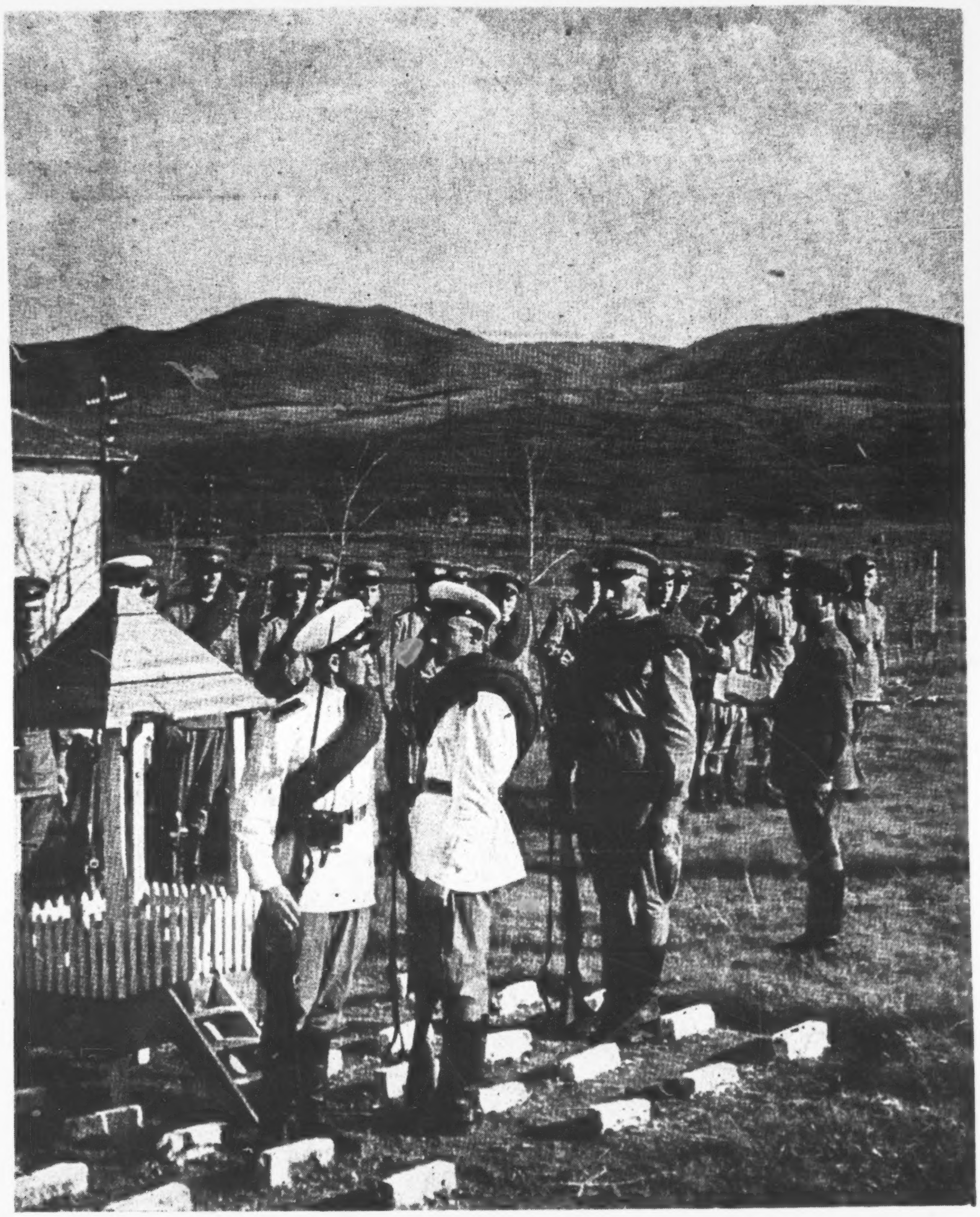

Денонощният наряд от взвода на лейтенант Любомир Точев е строен до караулното градче. Започва инструктажът.

LESSON 89

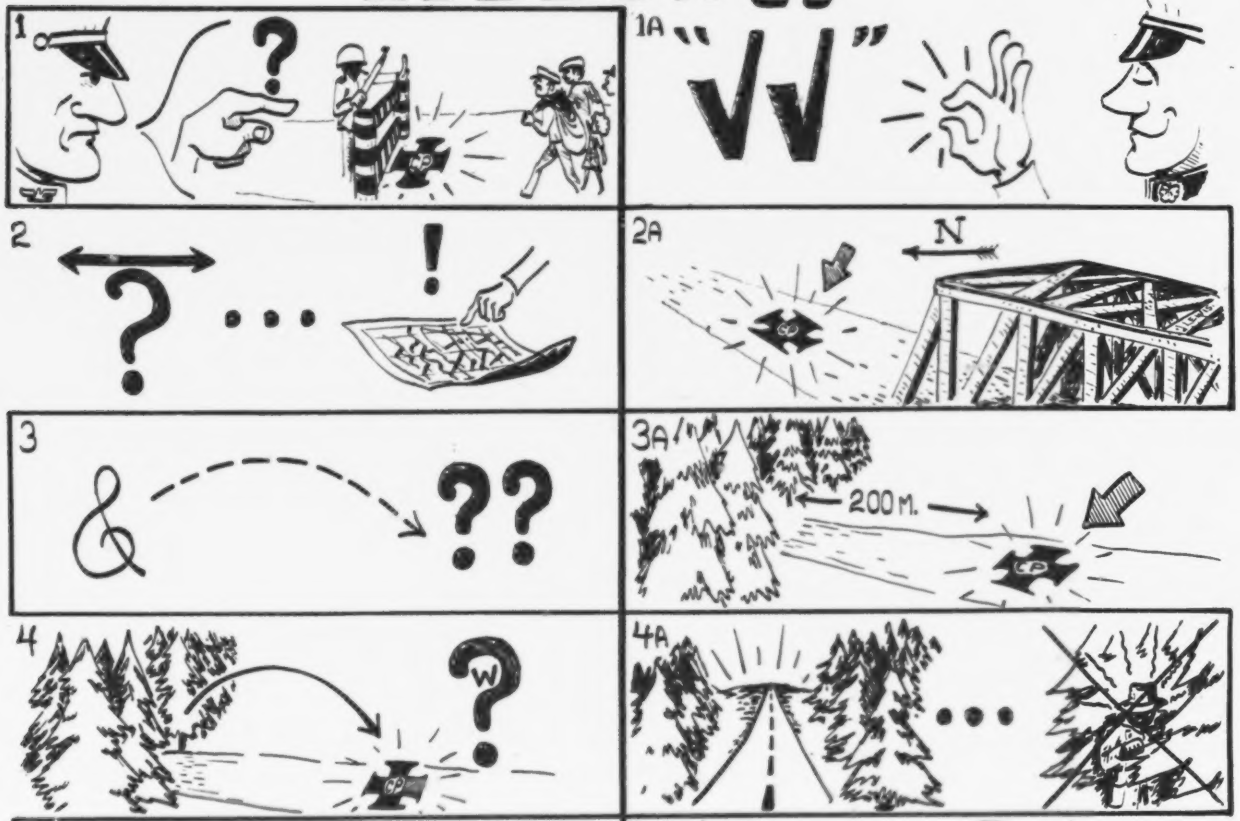
1
?
1A
"VV"
2
?
. . .
!
2A
N
3
&
??
3A
200 M.
4
W
?
4A
. . .
5
5A
. . .
6
!
6A
!
. . .
7
!!!
. . .
7A
=
8
?
8A
"V"
&@

УРОК 89 - РАЗГОВОР

БЕЖАНЦИ, САБОТЬОРИ И ПАРТИЗАНСКИ ДЕЙСТВИЯ

/На фронта. В палатката на командира на полка. Полковник Янев командир на полка и майор Христов са пред една военна карта./

Полковникът:
Майорът:

- Организи́рахте ли пропуска́телни пу́нктове за бежанци́те?
- Тъй вя́рно, друга́рю полко́вник!

- Къде́ са те́зи пу́нктове? Покаже́те ми ги на ка́ртата!
- Еди́ният е на гла́вното шосе́. Ето тук на се́вер от мо́ста.

- А дру́гият.
- На че́рния път. На 200 ме́тра пред гори́чката.

- Защо́ пред гори́чаката?
- Тере́нът там е откри́т. Ня́ма опа́сност съмни́телни лица́ да се укри́ят в гори́чката.

- Войни́ците да проверя́ват добре́ докуме́нтите на бежанци́те!
- Не се безпоко́йте! Те претъ́рсват най-внима́телно и бага́жа им.

- Да внима́ват мно́го за оръ́жие! Неприя́телят си́гурно ще изпра́ти сабоտьо́ри и шпио́ни между́ бежанци́те.
- Взе́ли сме вси́чки ме́рки за това́.

- Тря́бва да си отваря́ме очи́те добре́! Да не позволи́м ни́какви партиза́нски де́йствия и сабота́жи!
- Ще заси́лим контро́ла и в тила́, друга́рю полко́вник!

- Подси́лихте ли охра́ната на мо́стовете?
- Подси́лихме и не́я и та́зи на снабди́телните и муницио́нните скла́дове.

---

25. Трябва да си отваряме очите добре!= We have to keep our eyes open. We have to be very alert.

LESSON 89

ЧЕТИВО

През време на война се случва **наши бежанци** да бягат от неприятеля и да се оттеглят в тила на войските ни.

Тези бежанци трябва да бъдат проверени от военни полицаи. Това се прави, за да не се допусне неприятелски саботьори и шпиони да минат като бежанци. Проверките стават обикновено на пропускателни постове /пунктове/ по пътищата, по които се движат бежанците. Там военни полицаи проверяват документите на бежанците, като претърсват и багажа им. Те търсят скрито оръжие.

След като са проверени и претърсени, бежанците се изпращат в лагери за бежанци. Там те се настаняват в палатки. Храната за бежанците се готви в походни военни кухни. За да получават храна, те се нареждат на опашки. За болните има специални болнични палатки.

Въпреки проверката на бежанците, често между тях минават и неприятелски войници облечени като цивилни. Понякога те успяват да пренесат и оръжие: винтовки, автомати, бомби адски машини и пр. за да правят саботажи. Те минират и хвърлят във въздуха мостове и железопътни линии, когато по тях минават камиони, влакове и др.

Партизанските отреди представляват друга голяма опасност. Те правят засади, нападат камионни колони, снабдителни и мунициoнни складове, села и пр. За това в военно време охраните на тези места се засилват много.

LESSON 89

ВЪПРОСИ

1. Какво се случва с наши бежанци през време на война?
2. Защо бежанците се оттеглят в тила на войските си?
3. Какво става с бежанците, когато се оттеглят в тила на войските?
4. От кого се проверяват бежанците?
5. Защо военни органи проверяват бежанците?
6. Къде стават обикновено проверките на бежанците?
7. Какво проверяват военните полицаи на бежанците?
8. Защо военните полицаи претърсват багажа на бежанците?
9. Защо пропускателните пунктове се организират на открити места?
10. Какво става с бежанците, след като те са проверени и претърсени?
11. В какво се настаняват те в лагерите?
12. Къде се изпращат болните бежанци?
13. В какво се готви храната за бежанците?
14. Как получават бежанците храната си?
15. Какво може да изпрати неприятелят между бежанците?
16. Какво успяват да пренесат войниците-саботьори?
17. Какви саботажи правят неприятелските саботьори?
18. Как хвърлят те мостове във въздуха?
19. Кога обикновено минират и хвърлят във въздуха мостове и железопътни линии?

20. Каква дейност развиват партизанските отреди?

21. Как трябва да се охраняват мостовете и ж.п. линии през време на война?

22. Защо през време на война се засилва охраната и на снабдителни и на мунициони складове?

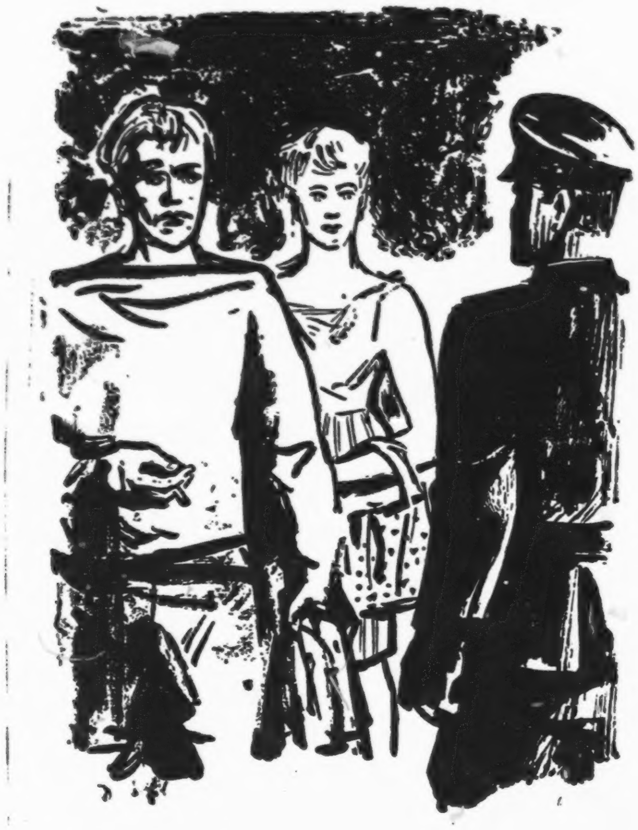

Бежанци

LESSON 89

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Опишете какво правят партизаните в тила на неприятеля.

Част II

Упражнение на магнитофон.

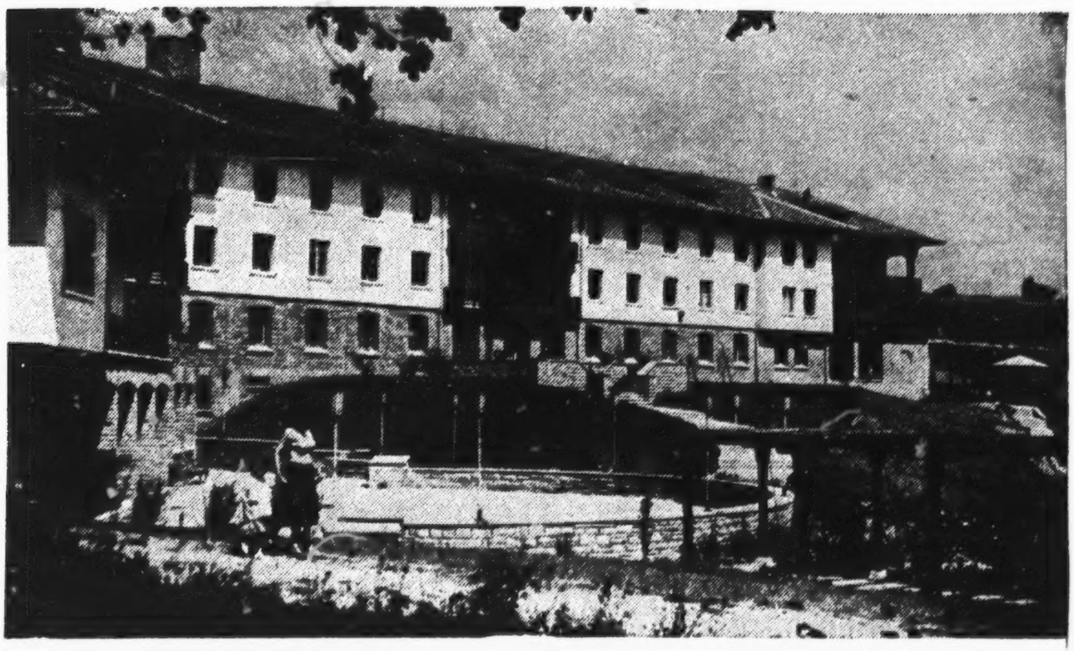

Почивна станция в местността „Люляците“ край Габрово

LESSON 89

РАЗПИТ

1. Who arrested you?
2. Ваши военни полицаи.

3. Where did they arrest you?
4. На пропускателния Ви пункт за бежанци в гората до с. Ботево.

5. Were you traveling alone?
6. Не. Бях в една колона за бежанци.

7. Why were you traveling with this column?
8. Защото съм бежанец.

9. And why were you carrying a pistol and a booby trap?
10. На този въпрос няма да отговоря.

11. I know you are a saboteur. If you want to help yourself, answer my questions.
12. Добре. Какво обичате?

13. Are you a saboteur?
14. Да, саботьор съм.

15. What was your mission?
16. Да разруша моста при село Иваново, но аз не мислех да направя това.

17. I believe that. Did they train you only in sabotage activity?
18. Да. Определените войници за партизански действия бяха обучавани отделно.

19. In what did they train them?
20. Да минират и хвърлят във въздуха мостове и железопътни линии.

21. I heard they were trained to ambush also.
22. Да, обучаваха ги да правят засади, да атакуват камионни колони, снабдителни складове и малки населени места.
23. I will again call you for interrogation tomorrow. Take these cigarettes.
24. Благодаря.

LESSON 89

РАЗПИТ

1. Кой Ви арестува?
2. Your military policemen.

3. Къде Ви арестуваха?
4. At your refugee control point in the forest next to the village of Botevo.

5. Сам ли пътувахте?
6. No. I was in a column with refugees.

7. Защо пътувахте с тази колона?
8. Because I am a refugee.

9. А защо носехте пистолет и адска машина?
10. I won't answer this question.

11. Аз знам, че Вие сте саботьор. Ако искате да си
12. помогнете, отговаряйте на въпросите ми.
12. Fine. What do you want?

13. Саботьор ли сте?
14. Yes, I am a saboteur.

15. Каква беше задачата Ви?
16. To destroy the bridge at the village of Ivanovo, but I didn't intend to do that.

17. Вярвам това. Само в саботажни действия ли Ви обучаваха?
18. Yes. The soldiers assigned for guerilla activity were trained separately.

19. В какво ги обучаваха?
20. To mine and blow up bridges and railroad tracks.

21. Аз чух, че ги обучавали да правят и засади.
22. Yes. They trained them to ambush and to attack truck columns, supply storages and small populated settlements.

23. Ще Ви извикам пак за разпит утре. Вземете тези цигари.
24. Thank you.

LESSON 89

РЕЧНИК

а́дска ма́шина	booby trap
бежане́ц m.pl.бежанци́	refugee
го́твя, и,их	to cook
сго́твя	
де́йствие n.	activity
железопъ́тен, тна,тно,тни	(of) railroad
железопъ́тна ли́ния	railroad line, RR
контро́л m.	control
кри́я, е,их	to hide, to conceal
скри́я	
мя́рка f.pl. ме́рки	measure
взе́ли сме вси́чки ме́рки за това́	we have taken all measures about that
наблюде́ние n.	observation
наре́ждам се	to arrange one's self
наредя́ се, и́ се, и́х се	
опа́сност f.	danger
опа́шка f.	tail
наре́ждам се на опа́шка	to line up, to queue up
организи́рам	to organize
откри́т, а,о,и	open
откри́т тере́н	open terrain
отря́д m.	detachment
отте́глям се	to withdraw
отте́гля се, и се, их се	
охра́на f.	guard
охраня́вам	to guard
партиза́нски,а,о,и	(of) guerilla
подси́лвам /заси́лвам/	to strengthen, to reinforce
подси́ля /заси́ля/, и,их	
заси́лвам контро́л	to strengthen control
полица́й m. полица́и	policeman
попре́чвам /на/	to prevent, to hinder
попре́ча, и,их	
претъ́рсвам	to search
претъ́рся, и,их	
пропуска́телен, лна,лно,лни	(of) control
пропуска́телен пункт	control point
пропуска́телен пункт за бе́жанци	refugee control point
пункт m. пу́нктове	point
сабота́ж m.	sabotage
саботьо́р m.	saboteur

LESSON 89

свъ́рзвам	to join
свъ́ржа, е, свъ́рзах	
снабди́телен, лна,лно,лни	(of) supply
съмни́телен, лна,лно,лни	suspicious (looking)
съмни́телно лице́	suspicious (looking) person
тере́н m.	terrain
откри́т тере́н	open terrain
укри́вам се	to hide
укри́я се, е се,их се	
фронт m.	front
на фро́нта	at the front
хвъ́рлям	to throw
хвъ́рля,и,их	
хвъ́рлям във въ́здуха	to blow up
шосе́ n.pl. шосе́та	highway
чер път pl. че́рни пъ́тища	dirt road
шпио́нин m.pl.шпио́ни	spy
юг m.	south

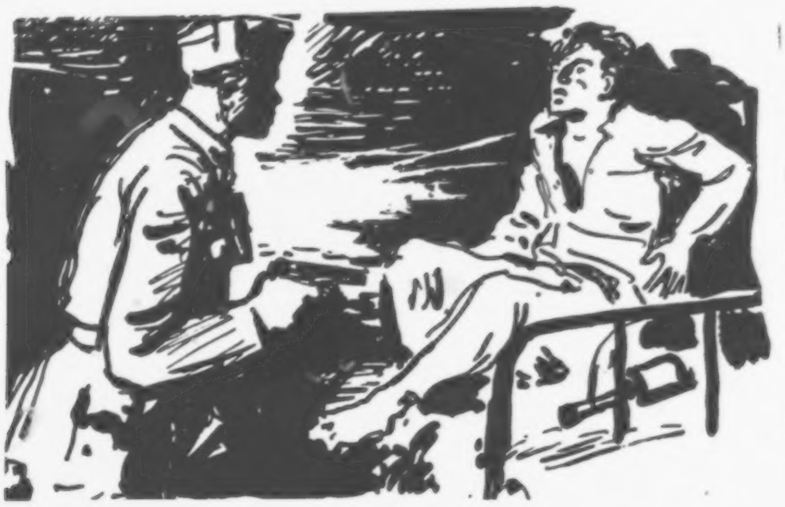

Залавяне на саботьор

ДЕВЕТДЕСЕТИ УРОК

LESSON 90

LESSON 90

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Future in the Past - Passive Voice

Повтаряйте!

Автомобилът щеше да ме удари.
  Аз щях да бъда ударен от автомобила.
Автомобилът щеше да те удари.
  Ти щеше да бъдеш ударен от автомобила.
Автомобилът щеше да го удари.
  Той щеше да бъде ударен от автомобила.
Автомобилът щеше да я удари.
  Тя щеше да бъде ударена от автомобила.
Автомобила щеше да го удари.
  То щеше да бъде ударено от автомобила.
Автомобилът щеше да ни удари.
  Ние щяхме да бъдеме ударени от автомобила.
Автомобилът щеше да ви удари.
  Вие щяхте да бъдете ударени от автомобила.
Автомобилът щеше да ги удари.
  Те щяха да бъдат ударени от автомобила.
Капитанът щеше да ме накаже.
  Аз щях да бъда наказан от капитана.
Учителят щеше да го накаже.
  Той щеше да бъде наказан от учителя.
Сержантът щеше да те накаже.
  Ти щеше да бъдеш наказан от сержанта.
Офицерът щеше да ни накаже.
  Ние щяхме да бъдеме наказани от офицера.
Учителката щеше да я накаже.
  Тя щеше да бъде наказана от учителката.
Сержантът щеше да ги накаже.
  Те щяха да бъдат наказани от сержанта.
Учителят щеше да ви накаже.
  Вие щяхте да бъдете наказани от учителя.
Учителката щеше да накаже детето.
  Детето щеше да бъде наказано от учителката.
Сержантът щеше да накаже войниците.
  Войниците щяха да бъдат наказани от сержанта.

LESSON 90

	Аз щях да бъда ударен от автомобила.
те	Те щяха да бъдат ударени от автомобила.

ти	Ти щеше да бъдеш ударен от автомобила.
ние	Ние щяхме да бъдеме ударени от автомобила.
тя	Тя щеше да бъде ударена от автомобила.
вие	Вие щяхте да бъдете ударени от автомобила.
той	Той щеше да бъде ударен от автомобила.
аз	Аз щях да бъда ударен от автомобила.
то	То щеше да бъде ударено от автомобила.
те	Те щяха да бъдат ударени от автомобила.

	Той щеше да бъде наказан от учителя.
то	То щеше да бъде наказано от учителя.

ти	Ти щеше да бъдеш наказа от учителя.
вие	Вие щяхте да бъдете наказани от учителя.
аз	Аз щях да бъда наказан от учителя.
ние	Ние щяхме да бъдеме наказани от учителя.
тя	Тя щеше да бъде наказана от учителя.
те	Те щяха да бъдат наказани от учителя.
то	То щеше да бъде наказано от учителя.
той	Той щеше да бъде наказан от учителя.

	Аз щях да бъда изпратен в затвора.
вие	Вие щяхте да бъдете изпратени в затвора.

тя	Тя щеше да бъде изпратена в затвора.
ние	Ние щяхме да бъдеме изпратени в затвора.
той	Той щеше да бъде изпратен в затвора.
те	Те щяха да бъдат изпратени в затвора.
ти	Ти щеше да бъдеш изпратен в затвора.
аз	Аз щях да бъда изпратен в затвора.

LESSON 90

Камионът щеше да ме удари.	Аз щях да бъда ударен от камиона.
Бръснарът щеше да ме обръсне.	Аз щях да бъда обръснат от бръснаря.
Докторът щеше да го оперира.	Той щеше да бъде опериран от доктора.
Полицаят щеше да ни арестува.	Ние щяхме да бъдеме арестувани от полицая.
Сержантът щеше да те накаже.	Ти щеше да бъдеш наказан от сержанта.
Съдията щеше да ме изпрати в затвора.	Аз щях да бъда изпратен в затвора от съдията.
Баща му щеше да го изпрати в Англия.	Той щеше да бъде изпратен в Англия от баща си.
Учителят щеше да накаже студентите.	Студентите щяха да бъдат наказани от учителя.
Капитанът щеше да накаже войника.	Войникът щеше да бъде наказан от капитана.
Работникът щеше да измие автомобила.	Автомобилът щеше да бъде измит от работника.
Георги щеше да покани Мара на жур.	Мара щеше да бъде поканена на жур от Георги.
Стоян щеше да прочете книгата.	Книгата щеше да бъде прочетена от Стоян.
Христо щеше да прочете романа.	Романът щеше да бъде прочетен от Христо.
Студентът щеше да напише писмото.	Писмото щеше да бъде написано от студента.
Георгиев щеше да внесе стоките.	Стоките щяха да бъдат внесени от Георгиев.
Иван щеше да повика Гошо.	Гошо щеше да бъде повикан от Иван.
Христо щеше да складира стоките.	Стоките щяха да бъдат складирани от Христо.

LESSON 90

Повтаряйте!

Аз щях да изнеса стоката.
Стоката щеше да бъде изнесена от мен.
Той щеше да купи къщата.
Къщата щеше да бъде купена от него.
Вие щяхте да повикате нас.
Ние щяхме да бъдеме повикани от вас.
Тя щеше да накаже детето.
Детето щеше да бъде наказано от нея.
Ние щяхме да прочетеме списанията.
Списанията щяха да бъдат прочетени от нас.
Ти щеше да накажеш войника.
Войникът щеше да бъде наказан от теб.
Те щяха да изпият виното.
Виното щеше да бъде изпито от тях.
То щеше да счупи прозореца.
Прозорецът щеше да бъде счупен от него.
Аз щях да ударя теб.
Ти щеше да бъдеш ударен от мен.
Те щяха да накажат нея.
Тя щеше да бъде наказана от тях.

	Той щеше да бъде повикан от мен.
теб	Той щеше да бъде повикан от теб.

тях	Той щеше да бъде повикан от тях.
нас	Той щеше да бъде повикан от нас.
нея	Той щеше да бъде повикан от нея.
него	Той щеше да бъде повикан от него.
вас	Той щеше да бъде повикан от вас.
мен	Той щеше да бъде повикан от мен.
теб	Той щеше да бъде повикан от теб.

LESSON 90

Аз щях ли да бъда наказан?	Да,ти щеше да бъдеш наказан.
Те щяха ли да бъдат оперирани?	Да,те щяха да бъдат оперирани.
Тя щеше ли да бъде ударена?	Да,тя щеше да бъде ударена.
Ние щяхме ли да бъдеме наказани?	Да,вие щяхте да бъдете наказани.
Той щеше ли да бъде изпратен в затвора?	Да,той щеше да бъде изпратен в затвора.
Вие щяхте ли да бъдете поканени на гости?	Да,ние щяхме да бъдеме поканени на гости.
Аз щях ли да бъда арестуван?	Да,ти щеше да бъдеш арестуван.
То щеше ли да бъде ударено?	Да,то щеше да бъде ударено.
Войникът щеше ли да бъде наказан?	Да,войникът щеше да бъде наказан.
Списанията щяха ли да бъдат прочетени?	Да,списанията щяха да бъдат прочетени.
Автомобилът щеше ли да бъде поправен?	Да,автомобилът щеше да бъде поправен.
Болният щеше ли да бъде опериран?	Да,болният щеше да бъде опериран.
Децата щяха ли да бъдат умити от майката?	Да,децата щяха да бъдат умити от майката.
Дърветата щяха ли да бъдат изкоренени?	Да,дърветата щяха да бъдат изкоренени.
Къщата щеше ли да бъде измазана от него?	Да,къщата щеше да бъде измазана от него.
Виното щеше ли да бъде изпито от тях?	Да,виното щеше да бъде изпито от тях.
Стоката щеше ли да бъде превозена с влак?	Да,стоката щеше да бъде превозена с влак.

LESSON 90

Повтаряйте!

От кого щеше да бъде ударен той?
От кого щяхме да бъдеме повикани ние?
От кого щеше да бъде купена стоката?
От кого щяха да бъдат наказани те?
От кого щяхте да бъдете ударени вие?
От кого щеше да бъде изпито виното?
От кого щеше да бъде повикана тя?
От кого щях да бъда опериран аз?
От кого щяха да бъдат наказани войниците?
От кого щеше да бъде изнесена стоката?
На какво щеше да бъде натоварена стоката?
С какво щеше да бъде пренесена стоката?

Повтаряйте!

Аз нямаше да бъда ударен от автомобила.
Ти нямаше да бъдеш ударен от автомобила.
Той нямаше да бъде ударен от автомобила.
Тя нямаше да бъде ударена от автомобила.
То нямаше да бъде ударено от автомобила.
Ние нямаше да бъдеме ударени от автомобила.
Вие нямаше да бъдете ударени от автомобила.
Те нямаше да бъдат ударени от автомобила.

	Аз нямаше да бъда наказан.
те	Те нямаше да бъдат наказани.
ние	Ние нямаше да бъдеме наказани.
той	Той нямаше да бъде наказан.
вие	Вие нямаше да бъдете наказани.
ти	Ти нямаше да бъдеш наказан.
те	Те нямаше да бъдат наказани.
аз	Аз нямаше да бъда наказан.
тя	Тя нямаше да бъде наказана.
то	То нямаше да бъде наказано.

LESSON 90

Повтаряйте!

Аз щях да бъда ударен,ако не бях внимавал.
Ти щеше да бъдеш ударен,ако не беше внимавал.
Той щеше да бъде ударен,ако не беше внимавал.
Тя щеше да бъде ударена,ако не беше внимавала.
То щеше да бъде ударено,ако не беше внимавало.
Ние щяхме да бъдеме ударени,ако не бяхме внимавали.
Вие щяхте да бъдете ударени,ако не бяхте внимавали.
Те щяха да бъдат ударени,ако не бяха внимавали.

	Аз щях да бъда ударен,ако не бях се пазил.
той	Той щеше да бъде ударен,ако не беше се пазил.

ти	Ти щеше да бъдеш ударен,ако не беше се пазил.
те	Те щяха да бъдат ударени,ако не бяха се пазили.
ние	Ние щяхме да бъдеме ударени,ако не бяхме се пазили.
тя	Тя щеше да бъде ударена,ако не беше се пазила.
аз	Аз щях да бъда ударен,ако не бях се пазил.
той	Той щеше да бъде ударен,ако не беше се пазил.
вие	Вие щяхте да бъдете ударени,ако не бяхте се пазили.
то	То щеше да бъде ударено,ако не беше се пазило.

Автомобилът щеше да ме удари, ако не бях внимавал.	Аз щях да бъда ударен от автомобила,ако не бях внимавал.

Иван щеше да ме удари,ако не бях внимавал.	Аз щях да бъда ударен от Иван,ако не бях внимавал.
Капитанът щеше да те накаже,ако не беше внимавал.	Ти щеше да бъдеш наказан от капитана,ако не беше....

LESSON 90

Милиционерът щеше да арестува студентите,ако те не бяха спряли пред светлофара.	Студентите щяха да бъдат арестувани от милиционера, ако не бяха спряли пред светлофара.
Учителят щеше да накаже Иван,ако той не беше написал домашната работа.	Иван щеше да бъде наказан от учителя,ако не беше написал домашната работа.
Сержантът щеше да накаже войника,ако той беше закъснял.	Войникът щеше да бъде наказан от сержанта,ако беше закъснял.

Повтаряйте!

Аз нямаше да бъда ударен,ако бях внимавал.
Ти нямаше да бъдеш наказан,ако беше внимавал.
Той нямаше да бъде арестуван,ако не беше убил човека.
Ние нямаше да бъдеме наказани,ако бяхме внимавали.
Те нямаше да бъдат наказани,ако бяха научили урока.
Вие нямаше да бъдете изпратени в Европа,ако не бяхте искали.
То нямаше да бъде наказано,ако беше написало домашната работа.
Тя нямаше да бъде наказана от майка си,ако беше зашила роклята си.

	Аз нямаше да бъда ударен,ако бях внимавал.
те	Те нямаше да бъдат ударени,ако бяха .....

ние	Ние нямаше да бъдеме ударени,ако бяхме внимавали.
ти	Ти нямаше да бъдеш ударен,ако беше внимавал.
той	Той нямаше да бъде ударен,ако беше внимавал.
вие	Вие нямаше да бъдете ударени,ако бяхте внимавали.
тя	Тя нямаше да бъде ударена,ако беше внимавала.
аз	Аз нямаше да бъда ударен,ако бях внимавал.
то	То нямаше да бъде ударено,ако беше внимавало.

LESSON 90

Те щяха ли да бъдат ударени, яко бяха внимавали?	Не,те нямаше да бъдат ударени,ако бяха внимавали.
Ти щеше ли да бъдеш ударен, ако беше внимавал?	Не,аз нямаше да бъда ударена,ако бях внимавал.
Той щеше ли да бъде арестуван,ако не беше убил човека?	Не,той нямаше да бъде арестуван,ако не беше убил човека.
Те щяха ли да бъдат наказани,ако бяха научили урока?	Не,те нямаше да бъдат наказани,ако бяха научили урока.
Аз щях ли да бъда опериран, ако не бях искал?	Не,ти нямаше да бъдеш опериран,ако не беше искал.
Тя щеше ли да бъде наказана,ако не беше внимавала?	Не,тя нямаше да бъде наказана,ако не беше внимавала.
Ние щяхме ли да бъдеме ударени,ако бяхме внимавали?	Не,вие нямаше да бъдете наказани,ако бяхте внимавали?

Повтаряйте!

Аз щях да бъда ударен от Иван,ако не внимавах.
Ти щеше да бъдеш ударен от Иван,ако не внимаваше.
Той щеше да бъде ударен от Иван,ако не внимаваше.
Тя щеше да бъде ударена от Иван,ако не внимаваше.
То щеше да бъде ударено от Иван,ако не внимаваше.
Ние щяхме да бъдеме ударени,ако не внимавахме.
Вие щяхте да бъдете ударени,ако не внимавахте.
Те щяха да бъдат ударени,ако не внимаваха.
Той щеше да бъде наказан,ако не внимаваше.
То щеше да бъде наказоно,ако не учеше.
Те щяха да бъдат изпратени в Европа,ако искаха.

3)

LESSON 90

	Аз щях да бъда ударен,ако не внимавах.
те	Те щяха да бъдат ударени,ако не внимавах.

той	Той щеше да бъде ударен,ако не внимаваше.
вие	Вие щяхте да бъдете ударени,ако не внимавахте.
тя	Тя щеше да бъде ударена,ако не внимаваше.
ние	Ние щяхме да бъдеме ударени,ако не внимавахме.
ти	Ти щеше да бъдеш ударен,ако не внимаваше.
то	То щеше да бъде ударено,ако не внимаваше.
те	Те щяха да бъдат ударени,ако не внимаваха.
аз	Аз щях да бъда ударен,ако не внимавах.

Аз щях да бъда опериран, ако бях искал.	Аз щях да бъда опериран, ако исках.

Той щеше да бъде опериран, ако беше искал.	Той щеше да бъде опериран, ако искаше.
Те щяха да бъдат оперирани, ако бяха искали.	Те щяха да бъдат оперирани, ако искаха.
Тя щеше да бъде оперирана, ако беше искала.	Тя щеше да бъде оперирана, ако искаше.
Ние щяхме да бъдеме оперирани,ако бяхме искали.	Ние щяхме да бъдеме оперирани,ако искахме.
Вие щяхте да бъдете оперирани,ако бяхте искали.	Вие щяхте да бъдете оперирани,ако искахте.
Той нямаше да бъде опериран, ако не беше искал.	Той нямаше да бъде опериран,ако не искаше.
Аз нямаше да бъда опериран, ако не бях искал.	Аз нямаше да бъда опериран, ако не исках.
Тя нямаше да бъде оперирана,ако не беше искала.	Тя нямаше да бъде оперирана,ако не искаше.

LESSON 90

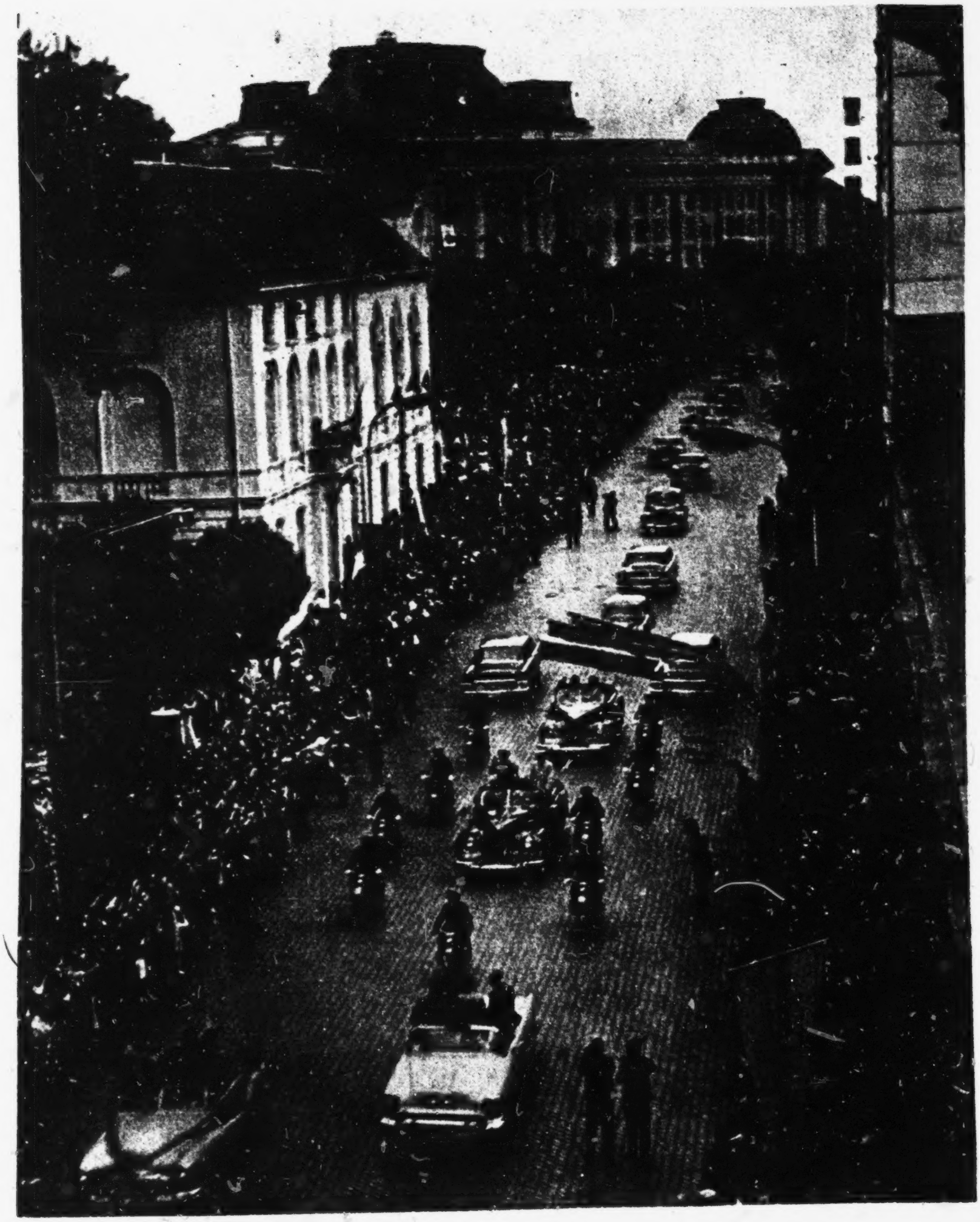

Посещение на чуждестранен държавник в София

LESSON 90

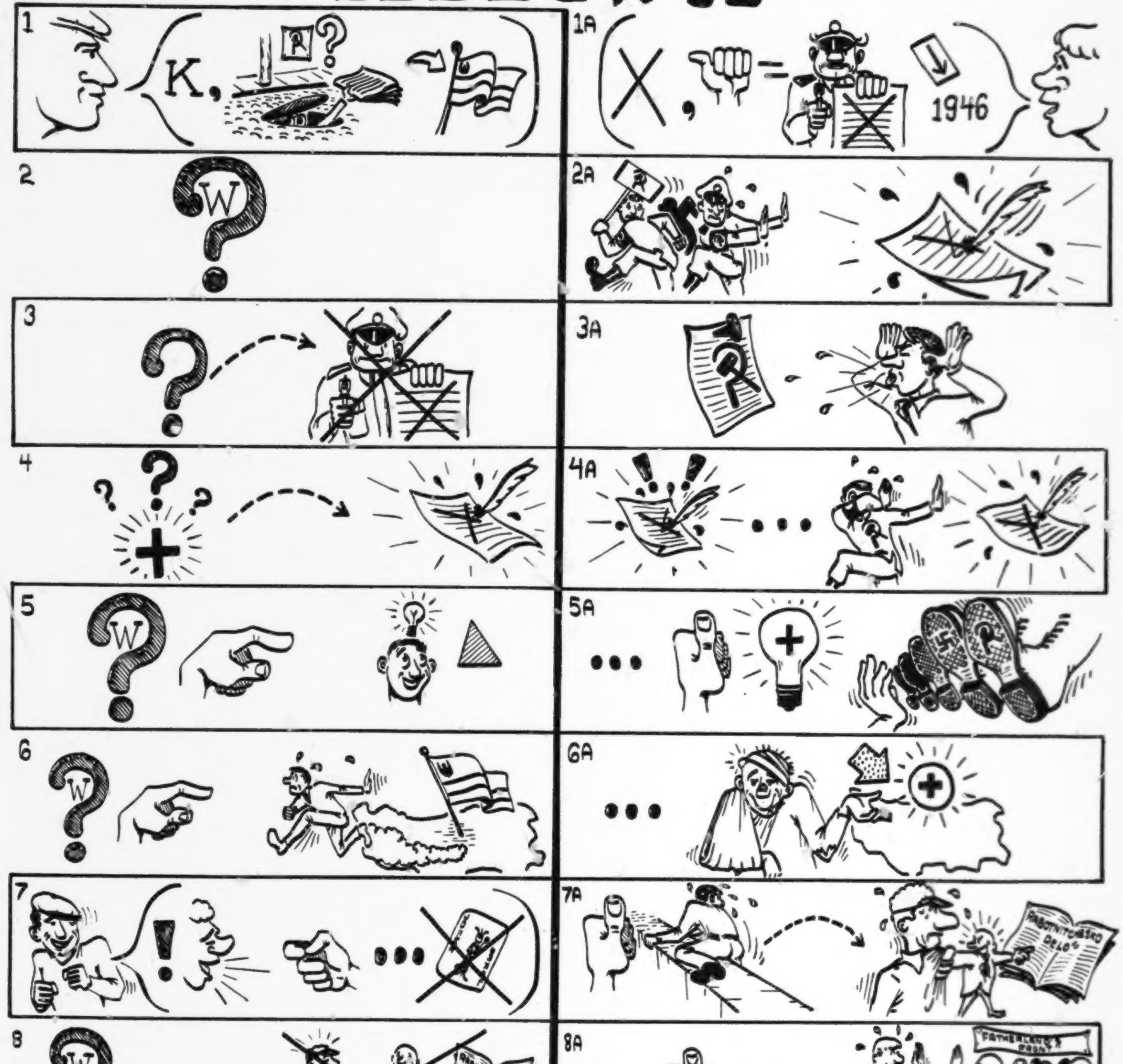
1
K,
1A
X,
1946
2
W
2A
3
3A
4
4A
5
W
5A
6
W
6A
7
7A
RABOTNITCHESKO DELO
8
W
RABOTNITCHESKO DELO
8A
FATHERLAND'S FRONT
9
9A
10
RABOTNITCHESKO DELO
10A
RABOTNITCHESKO DELO
ЦК БКП

УРОК 90 - РАЗГОВОР

ВЕСТНИЦИ

Асен:
Крум:

- Кру́ме, съществу́ват ли о́ще опозицио́нни ве́стници в
5 Бълга́рия?
- Не, те бя́ха забране́ни в 1946 годи́на от прави́телство-
то.

- Каква́ бе́ше причи́ната за това́?
- Комуни́стите се страху́ваха от кри́тиките на те́зи
10 ве́стници.

- Какво́ ще́ше да ста́не, ако те́зи ве́стници не бя́ха
забране́ни?
- Мно́го све́дения на прави́телството щя́ха да бъ́дат опро-
верга́вани.

15 - Ня́маше ли да бъ́дат пости́гнати по-добри́ резулта́ти,
ако́ и́маше кри́тика?
- Кри́тика! Комуни́стите на търпя́т ни́каква кри́тика.

- Защо́ ми́слиш така́?
- Защо́то зна́я какво́ е тоталитари́зъм.

20 - Ти защо́ избя́га от Бълга́рия?
- Защо́то там бе́ше мно́го ху́баво!

- Кажи́ де! Не се щегу́вай!
- Избя́гах, защо́то бях пока́нен да ра́бо́тя за в.
"Рабо́тническо де́ло".

25 - Защо́ не прие́ пока́ната?
- Поне́же тря́бваше да ста́на член на "Оте́чествения
фронт".

- Какво́ ще́ше да ста́не с теб, ако́ не бе́ше избя́гал?
- Щях да бъ́да нака́зан или съ́ден.

30 - Чий о́рган е в. "Рабо́тническо де́ло"?
- На Центра́лния комите́т на Бъ́лгарската комунисти́ческа
па́ртия.

---

6. те бяха забранени = they were outlawed
13. Мно́го све́дения на прави́телството = many of the government announcements
22. Кажи де! = come on, tell me
29. съден = tried

LESSON 90

ГРАМАТИКА

FUTURE IN THE PAST - PASSIVE VOICE

1. The Participial Passive

It is made up of щях да бъда, щеше да бъдеш, etc. (see Vol. IX,pp.81,82) and the past passive participle (see Vol. VIII, L.70,p.92).

Много сведения на правителството щяха да бъдат опровергани.	Much of the government information would have been refuted.
Вестникът щеше да бъде четен от всички.	The newspaper would have been read by all.

2. The Reflexive Passive

It is formed with щях да, щеше да, etc., the reflexive particle CE + a transitive verb (see VolVIII, L.70,p.93).

Вестникът щеше да се чете от всички.	The newspaper would have been read by all.
Много сведения на правителството щяха да се опровергаят.	Much of the government information would have been refuted.

3. The Negative

Нямаше да бъдат постигнати по-добри резултати. Нямаше да се постигнат по-добри резултати.	Better results wouldn't have been achieved.

4. Past Unreal Conditions (see Vol. IX,pp.133).

Той нямаше да бъде наказан, ако беше останал в града.	He would not have been punished if he had stayed in the city.
Щях да бъда съден, ако не бях избягъл.	I would have been tried if I had not escaped.

LESSON 90

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Future in the Past - Passive Voice

Аз щях да бъда наказан.
ти Ти щеше да бъдеш наказан.

те Те щяха да бъдат наказани.
ние Ние щяхме да бъдеме наказани.
той Той щеше да бъде наказан.
вие Вие щяхте да бъдете наказани.
тя Тя щеше да бъде наказана.
аз Аз щях да бъда наказан.
то То щеше да бъде наказано.
ти Ти щеше да бъдеш наказан.

Той щеше да бъде съден.
те Те щяха да бъдат съдени.

ти Ти щеше да бъдеш съден.
ние Ние щяхме да бъдеме съдени.
тя Тя щеше да бъде съдена.
вие Вие щяхте да бъдете съдени.
аз Аз щях да бъда съден.
те Те щяха да бъдат съдени.
той Той щеше да бъде съден.

Те щяха да бъдат изпратени в затвора.
ние Ние щяхме да бъдеме изпратени в затвора.

аз Аз щях да бъда изпратен в затвора.
тя Тя щеше да бъде изпратена в затвора.

LESSON 90

вие	Вие щяхте да бъдете изпратени в затвора.
ти	Ти щеше да бъдеш изпратен в затвора.
ние	Ние щяхме да бъдеме изпратени в затвора.
той	Той щеше да бъде изпратен в затвора.
те	Те щяха да бъдат изпратени в затвора.

	Аз щях да бъда наказан,ако не бях избягал.
те	Те щяха да бъдат наказани,ако не бяха избягали.

ти	Ти щеше да бъдеш наказан,ако не беше избягал.
той	Той щеше да бъде наказан,ако не беше избягал.
ние	Ние щяхме да бъдеме наказани,ако не бяхме....
тя	
вие	и т.н.
аз	
те	

Комунистите щяха да ме накажат,ако не бях избягал.	Аз щях да бъда наказан от комунистите,ако не бях избягал.

Комунистите щяха да го накажат,ако той не беше избягал.	Той щеше да бъде наказан от комунистите,ако не беше избягал.
Комунистите щяха да ни накажат,ако не бяхме избягали.	Ние щяхме да бъдеме наказани от комунистите,ако не бяхме избягали.
Комунистите щяха да ги накажат,ако те не бяха избягали.	Те щяха да бъдат наказани от комунистите,ако не бяха избягали.

LESSON 90

Комунистите щяха да ви накажат, ако вие не бяхте избягали.	Вие щяхте да бъдете наказани от комунистите, ако не бяхте избягали.
Комунистите щяха да я накажат, ако тя не беше избягала.	Тя щеше да бъде наказана от комунистите, ако не беше избягала.
Комунистите щяха да те накажат, ако ти не беше избягал.	Ти щеше да бъдеш наказан от комунистите, ако не беше избягал.
Комунистите щяха да ме накажат, ако не бях избягал.	Аз щях да бъда наказан от комунистите, ако не бях избягал.

	Аз нямаше да бъда наказан.
те	Те нямаше да бъдат наказани.

ти	Ти нямаше да бъдеш наказан.
ние	Ние нямаше да бъдеме наказани.
той	Той нямаше да бъде наказан.
те	Те нямаше да бъдат наказани.
тя	Тя нямаше да бъде наказана.
вие	Вие нямаше да бъдете наказани.
то	То нямаше да бъде наказано.
аз	Аз нямаше да бъда наказан.

	Аз нямаше да бъда съден.
той	Той нямаше да бъде съден.

вие	Вие нямаше да бъдете съдени.
те	Те нямаше да бъдат съдени.
ние	Ние нямаше да бъдеме съдени.
тя	Тя нямаше да бъде съдена.
ти	Ти нямаше да бъдеш съден.
аз	Аз нямаше да бъда съден.
той	Той нямаше да бъде съден.

LESSON 90

	Той нямаше да бъде изпратен в затвора.
вие	Вие нямаше да бъдете изпратени в затвора.

ние	Ние нямаше да бъдеме изпратени в затвора.
те	Те нямаше да бъдат изпратени в затвора.
ти	Ти нямаше да бъдеш изпратен в затвора.
аз	Аз няваше да бъда изпратен в затвора.
вие	Вие нямаше да бъдете изпратени в затвора.
тя	Тя нямаше да бъде изпратена в затвора.
той	Той нямаше да бъде изпратен в затвора.

Учителят нямаше да ме накаже,ако бях учил.	Аз нямаше да бъда наказан от учителя,ако бях учил.
Сержантът нямаше да го накаже,ако той беше внимавал.	Той нямаше да бъде наказан от сержанта,ако беше внимавал.
Учителката нямаше да я накаже,ако тя беше научила урока.	Тя нямаше да бъде наказана от учителката,ако беше научила урока.
Автомобилът нямаше да ни удари,ако бяхме внимавали.	Ние нямаше да бъдеме ударени от автомобила,ако бяхме внимавали.
Мотоциклетът нямаше да те блъсне,ако ти беше внимавал.	Ти нямаше да бъдеш блъснат от мотоциклета,ако беше внимавал.
Автомобилът нямаше да го прегази,ако то беше внимавало.	То нямаше да бъде прегазено от автомобила,ако то беше внимавало.
Учителят нямаше да ви накаже,ако вие бяхте научили урока.	Вие нямаше да бъдете наказани от учителя,ако бяхте научили урока.
Автомобилът нямаше да ме блъсне,ако се бях пазил.	Аз нямаше да бъда блъснат от автомобила,ако се бях пазил.
Майката нямаше да накаже детето,ако то беше изпило млякото си.	Детето нямаше да бъде наказано от майката,ако то бе изпило млякото си.

LESSON 90

	Той щеше да бъде блъснат от мен.
тях	Той щеше да бъде блъснат от тях.
теб	Той щеше да бъде блъснат от теб.
нас	Той щеше да бъде блъснат от нас.
тях	Той щеше да бъде блъснат от тях.
нея	Той щеше да бъде блъснат от нея.
вас	Той щеше да бъде блъснат от вас.
мен	Той щеше да бъде блъснат от мен.

Повтаряйте!

Аз щях ли да бъда ударен,ако бях внимавал?
Ти щеше ли да бъдеш наказан,ако беше научил урока?
Тя щеше ли да бъде наказана,ако беше научила урока?
То щеше ли да бъде наказано,ако беше внимавало в клас?
Ние щяхме ли да бъдеме съдени,ако не бяхме избягали?
Той щеше ли да бъде блъснат,ако беше внимавал?
Те щяха ли да бъдат наказани,ако бяха счупили пушките?
Вие щяхте ли да бъдете съдени,ако не бяхте избягали?

Аз щях ли да бъда ударен, ако бях внимавал?	Не,ти нямаше да бъдеш ударен,ако беше внимавал.
Той щеше ли да бъде наказан,ако беше научил урока?	Не,той нямаше да бъде наказан,ако беше научил урака.
Те щяха ли да бъдат ударени,ако бяха внимавали?	Не,те нямаше да бъдат ударени,ако бяха внимавали?
Тя щеше ли да бъде арестувана,ако беше спряла пред светлофара?	Не,тя нямаше да бъде арестувана,ако беше спряла пред светлофара.
Ние щяхме ли да бъдеме наказани,ако не бяхме счупили карабините си?	Не,вие нямаше да бъдете наказани,ако не бяхте счупили карабините си.
Ти щеше ли да бъдеш блъснат от автомобила,ако се беше пазил?	Не,аз нямаше да бъда блъснат от автомобила,ако се бях пазил.
То щеше ли да бъде наказано,ако беше изпило млякото си?	Не,то нямаше да бъде наказано,ако беше изпило млякото си.
Вие щяхте ли да бъдете наказани,ако бяхте написали домашната си работа?	Не,ние нямаше да бъдеме наказани,ако бяхме написали домашната си работа.

LESSON 90

Аз щях да бъда ударен, ако не бях внимавал.	Аз щях да бъда ударен, ако не внимавах.
Те щяха да бъдат ударени, ако не бяха внимавали.	Те щяха да бъдат ударени, ако не внимаваха.
Той щеше да бъде наказан, ако не беше внимавал.	Той щеше да бъде наказан, ако не внимаваше.
Ние щяхме да бъдем наказани,ако не бяхме внимавали.	Ние щяхме да бъдем наказани,ако не внимавахме.
Тя щеше да бъде блъсната, ако не беше се пазила.	Тя щеше да бъде блъсната, ако не се пазеше.
Ти щеше да бъдеш изпратен в Европа,ако беше искал.	Ти щеше да бъдеш изпратен в Европа,ако искаше.
Ние щяхме да бъдем оперирани,ако бяхме искали.	Ние щяхме да бъдем оперирани,ако искахме.

Те щяха ли да бъдат наказани,ако не бяха избягали от България? / да /	Да,те щяха да бъдат наказани,ако не бяха избягали от България.
Ти щеше ли да бъдеш опериран,ако не беше отишъл на време при лекаря?/не/	Не,аз нямаше да бъда опериран,ако не бях отишъл на време при лекаря.
Кой щеше да бъде съден, ако не беше избягал от България? / те /	Те щяха да бъдат съдени, ако не бяха избягали от България.
Щеше ли да бъде наказана тя,ако беше научила урока си? / не /	Не,тя нямаше да бъде наказана,ако беше научила урока си.
Вие щяхте ли да бъдете ударени от автомобила, ако внимавахте? / не /	Не,ние нямаше да бъдем ударени от автомобила,ако внимавахме.
Той щеше ли да бъде изпратен в Европа,ако искаше? / да /	Да,той щеше да бъде изпратен в Европа,ако искаше.
Кой щеше да бъде наказан от учителя,ако не беше научил урока? / ти /	Ти щеше да бъдеш наказан от учителя,ако не беше научил урока.
От кого щеше да бъде наказано детето,ако не беше изпило млякото? / майка си/	Детето щеше да бъде наказано от майка си,ако не беше изпило млякото.

LESSON 90

Стоката щеше ли да бъде внесена от него,ако той имаше пари? / да /	Да,стоката щеше да бъде внесена от него,ако той имаше пари.
Щяха ли да бъдат постигнати по-добри резултати, ако имаше критика в България? / да /	Да,щяха да бъдат постигнати по-добри резултати, ако имаше критика в България.
Кой щеше да бъде наказан дисциплинарно,ако не беше избягал? / Иван /	Иван щеше да бъде наказан дисциплинарно,ако не беше избягал.
Изборите щяха ли да бъдат спечелени от опозицията,ако опозиционните вестници не бяха спряни? / да /	Да,изборите щяха да бъдат спечелени от опозицията, ако опозиционните вестници не бяха спряни.
Ако опозиционните вестници в България не бяха спряни,много сведения на правителството щяха ли да бъдат опровергавани? / да /	Да,ако опозиционните вестници в България не бяха спряни,много сведения на правителството щяха да бъдат опровергавани.
Опозиционните вестници щяха ли да бъдат забранени,ако не пишеха срещу правителството?/не/	Не,опозиционните вестници нямаше да бъдат забранени, ако не пишеха срещу правителството.

Селска сцена

LESSON [illegible]

ЧЕТИВО I

На 9 септември 1944 г. в България дойде на власт така нареченият "Отечествен фронт". Той бе образуван от комунистите, левите земеделци, левите социалисти, групата "Звено" и някои независими. "Отечественият фронт" дойде на власт с помощта на съветските войски, които бяха влезли вече в България.

Старото законно правителство престана да съществува. Всички други политически партии, които не участвуваха в Отечествения фронт, бяха разтурени. Техните вестници бяха спрени и на тяхно място се появиха нови, принадлежащи на Отечествения фронт.

През 1945 г., обаче, част от земеделците и социалистите напуснаха Отечествения фронт. Те се обявиха в опозиция. Към тях скоро се присъединиха и членовете на старите партии-демократи, либерали, радикали и др., както и болшинството от българския народ.

В скоро време опозиционният фронт стана голяма сила. Това плашеше правителството. Вестниците на опозицията, които бяха започнали да излизат пак, се четяха с голям интерес от народа. Комунистите никак не харесваха това.

По това време трябваше да бъдат произведени избори. Страхувайки се да не изгуби изборите, правителството започна да спира временно някои от опозиционните вестници. Като видя, че и това не помага, то спря напълно всички вестници на опозицията. Така българският народ не можа да се радва дълго на свободата на печата. Изборите бяха спечелени от Отечествения фронт. Ако вестниците на опозицията не бяха спрени и ако нямаше външна намеса, изборите не щяха да бъдат спечелени от правителството на Фронта.

LESSON 90

ЧЕТИВО II

Днес в България има само правителствени вестници. По-нажните от тях са:

Отечествен фронт - орган на Президиума на Народното събрание и на Националния съвет на Отечествения фронт.

Работническо дело - орган на Централния комитет на Българската комунистическата партия.

Вечерни новини - орган на Софийския градски комитет на Българската комунистическа партия, на Столичния градски съвет и на Градския комитет на Отечествения фронт.

Народна армия - орган на Министерството на Народната отбрана.

Земеделско знаме - орган на Българския земеделски съюз-лявата група.

Изгрев - орган на групата "Звено".

Труд - орган на Централния съвет на професионалните съюзи.

Народна младеж - орган на Централния комитет на Димитровския комунистически младежки съюз.

Патриот - орган на Централния комитет на доброволната организация за съдействие на отбраната.

Всички гореизброени вестници се издават в София. Освен тях има много провинциални вестници, които са органи на градските комитети на комунистическата партия или на Отечествения фронт.

LESSON 90

ВЪПРОСИ

1. Кога дойде на власт в България Отечественият фронт?
2. От кои партии бе образуван този фронт?
3. С чия помощ дойде на власт Отечественият фронт?
4. Какво стана на 9 септември с законното правителство на България?
5. Кои партии бяха разтурени на 9 септември?
6. Какво стана с вестниците на тези разтурени партии?
7. Какви вестници се появиха на тяхно място?
8. Какво стана през 1945 година?
9. Кои партии напуснаха Отечествения фронт и се обявиха в опозиция през 1945 г.?
10. Кой се присъедини към партиите, напуснали фронта?
11. Защо опозиционният фронт плашеше правителството?
12. Кои вестници бяха започнали да излизат пак?
13. Как бяха четени от българския народ вестниците на опозицията?
14. Комунистите харесваха ли интереса на народа към опозиционните вестници?
15. Какво трябваше да бъде произведено по това време?
16. Защо правителството започна да спира някои от опозиционните вестници?
17. Кога правителството спря напълно опозиционните вестници?
18. На какво не можа да се радва дълго българският народ?
19. От кого бяха спечелени изборите?

20. Защо изборите бяха спечелени от Отечествения фронт?

21. Какви вестници има днес в България?

22. Кои са по-важните от тези вестници?

Градска сцена

LESSON 90

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Change to past contrary to fact.

1. Аз няма да бъда наказан от учителя, ако уча.
2. Той ще бъде изпратен в затвора, ако направи това.
3. Те няма да бъдат съдени, ако избягат.
4. Вие ще бъдете поканен да работите за този вестник, ако искате.

Част II.

Упражнения на магнитофон.

МУЗЕИ И ПАМЕТНИЦИ НА КУЛТУРАТА · 1960
НР БЪЛГАРИЯ
ПОЩА СТ. 16
N.R. BULGARIA
POSTA ST. 45
POSTA ST. 60
POSTA ST. 80
POSTA LV. 1
НР БЪЛГАРИЯ 8
НР БЪЛГАРИЯ 28
НР БЪЛГАРИЯ 12
НР БЪЛГАРИЯ 40
НР БЪЛГАРИЯ 20

LESSON 90

РЕЧНИК

болшинство́ n.pl. болшинства́	majority
власт f.	power
дохо́ждам на власт	to come to power to take over the power
вре́менно adv.	temporarily
гла́вно adv.	mainly
де́ло n.	affairs, work, deed
Рабо́тническо де́ло	Worker's affairs
демокра́т m.	democrat
Димитро́вски, а,о,и	of Dimitrov
доброволен, лна,лно,лни	voluntary
друг, дру́га,о,и	other
и др.	etc.
загу́бвам	to lose
загу́бя,и,их	
зако́нен, нна,нно,нни	lawful
звено́	link
гру́пата "Звено́"	the group "Link"
земеде́лец m.pl.земеде́лци	left (wing) agrarian
и́збор m.	election
произве́ждам и́збори	to hold elections
избя́гвам от	to flee, to escape
избя́гна,е,ах	
изда́вам	to publish, to issue
изда́м,издаде́, изда́дох	
изключе́ние n.	exception
интере́с m.	interest
комите́т m.	committee
Центра́лен комите́т /Ц.К./ на Б.К.П.	Central Committee of the Bulgarian Communist Party
кри́тика f.	criticism
либера́л m.	liberal
ляв,а,о pl.ле́ви	left (wing)
младе́жки,а,о,и	(of) youth, youthful
назнача́вам	to appoint
назнача́,и,их	
наме́са f.	interference
нарече́н,а,о,и	called
така́ наре́чен,а,о,и	so called
нацио́нален,лна,лно,лни	national
незави́сим,а,о,и	independent
обявя́вам се	to declare oneself
обявя́ се, и се, их се	

LESSON 90

опозицио́нен, нна,нно,нни	(of) opposition
опози́ция f.	opposition
опроверга́вам	to refute
опроверга́я,е,опроверга́х	
опроверга́ван,а,о,и	refuted
о́рган m.	organ
организа́ция f.	organization
оте́чествен,а,о,и	fatherland
Оте́чествен фронт	Fatherland's Front
па́ртия f.	party
патрио́т m.	patriot
печа́т m.	press
прави́телствен,а,о,и	government
превра́т m.	coup d'etat, overthrow
прези́диум m.	presidium
присъединя́вам се,/към/	to join to, to attach to
присъединя́ се, и, их	
провинциа́лен, лна,лно,лни	provincial
професиона́лен, лна,лно,лни	professional
радика́л m.	radical
разту́рвам	to dissolve
разту́ря, и,их	
разту́рвам па́ртия	to dissolve a party
си́ла f.	power, strength
социали́ст m.	socialist
ляв социали́ст	left (wing) socialist
спече́лвам	to win
спече́ля, и,их	
спече́лвам и́збор	to win election
сто́личен, чна,чно,чни	(of) capital
събра́ние n.	assembly, meeting
Наро́дно събра́ние	National (People's) Assembly
съве́т m.	council
Национа́лен съве́т на	National Council of the
Оте́чествения фронт	Fatherland's Front
съде́йствие n.	cooperation
съюз m.	union
професио́нален съюз	trade union
тоталитари́зъм m.	totalitarianism
търпя́, и,ях	~~to stand~~
потърпя́, и,ях	
фронт m.pl. фро́нтове	front
Оте́чествен фронт	Fatherland's Front
член m.pl. чле́нове	member

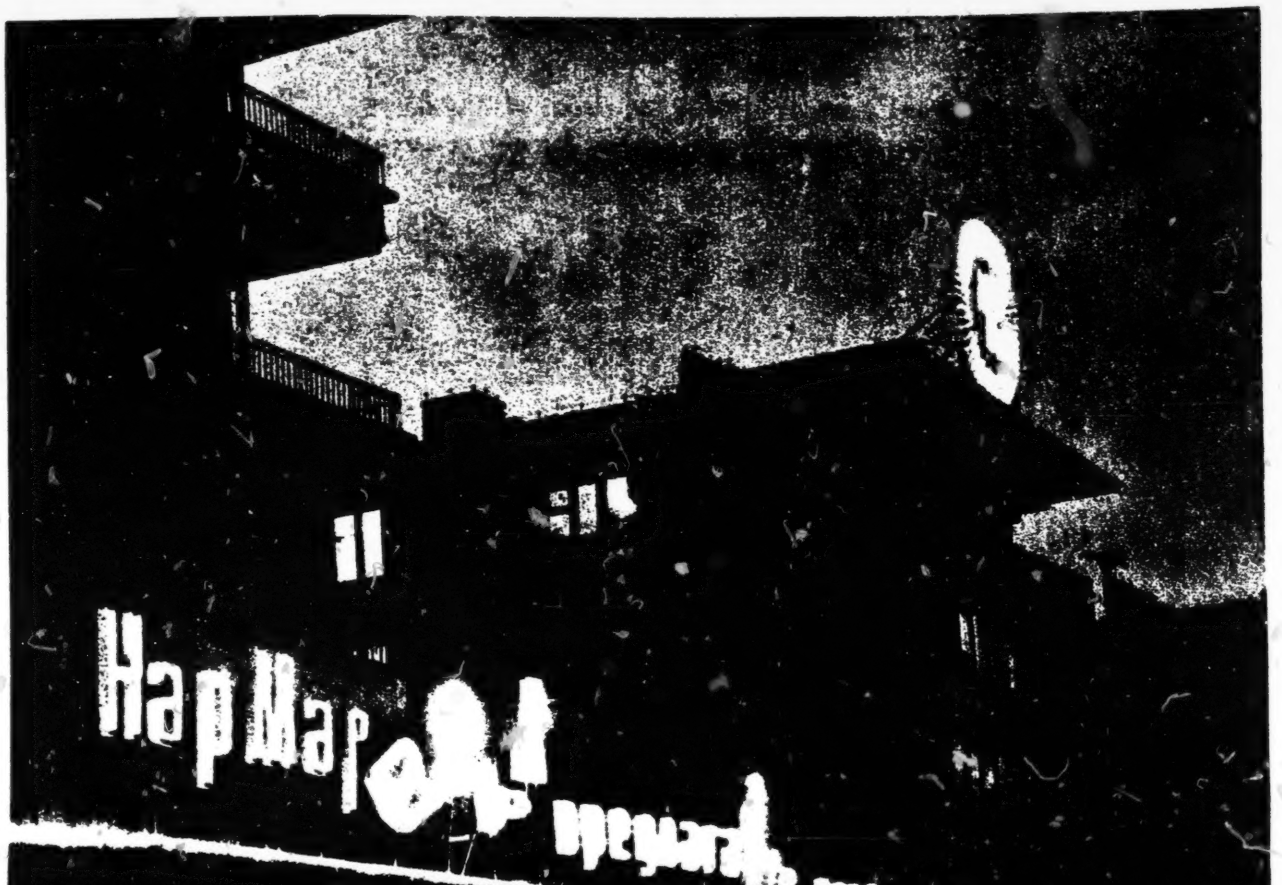
НарМаг
предлага

Нощна сцена

ДЕВЕТДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 91

LESSON 91

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Conditional Sentences (continued)
I. Potential Present (or Future)
II. Contrary to Fact - Present

I.

Повтаряйте!

Аз бих купил къщата,ако имам пари.
Те биха купили къщата,ако имат пари.
Ние бихме купили къщата,ако имаме пари.
Той би отишъл на кино,ако има време.
Тя би заминала веднага,ако има пари.
Вие бихте си купили нови дрехи,ако имате пари.
То би написало домашната работа,ако има писалка.
Ти би покрил покрива с керемиди,ако имаш керемиди.

	Аз бих купил къщата,ако имам пари.
ти	Ти би купил къщата,ако имаш пари.
те	Те биха купили къщата,ако имат пари.
ние	Ние бихме купили къщата,ако имаме пари.
той	Той би купил къщата,ако има пари.
тя	Тя би купила къщата,ако има пари.
аз	Аз бих купил къщата,ако имам пари.
вие	Вие бихте купили къщата,ако имате пари.

Повтаряйте!

Аз бих купил къщата сега,ако имах достатъчно пари.
Те биха купили къщата сега,ако имаха достатъчно пари.
Ние бихме купили къщата сега,ако имахме достатъчно пари.
Ти би купил къщата сега,ако имаше достатъчно пари.
Вие бихте купили къщата сега,ако имахте достатъчно пари.
Той би купил къщата сега,ако имаше достатъчно пари.
Тя би купила къщата сега,ако имаше достатъчно пари.
Учителят би купил автомобила сега,ако имаше пари.
Баща ми би купил нова къща,ако имаше пари.
Той би ял пиле сега,ако имаше пиле.
Ние бихме отишли на кино сега,ако имахме пари.
Аз бих дал пари на брат си,ако имах.

LESSON 91

	Ти би купил автомобила сега,ако имаше пари.
ние	Ние бихме купили автомобила сега,ако имахме пари.
аз	Аз бих купил автомобила сега,ако имах пари.
те	Те биха купили автомобила сега,ако имаха пари.
той	Той би купил автомобила сега,ако имаше пари.
ти	Ти би купил автомобила сега,ако имаше пари.
вие	Вие бихте купили автомобила сега,ако имахте пари.
тя	Тя би купила автомобила сега,ако имаше пари.

Аз бих отишъл на кино,ако имах време.
театър
Ние
концерт
Те
излет
Тя
село
Вие
мач
Ти
черква
То
кино
Учителят
театър
Студентите
мач

Повтаряйте!

Ти би ли купил къщата сега,ако имаше пари?
Те биха ли купили къщата сега,ако имаха пари?
Ние бихме ли купили къщата сега,ако имахме пари?
Той би ли купил къщата сега,ако имаше пари?
Вие бихте ли купили къщата сега,ако имахте пари?
Тя би ли купила къщата сега,ако имаше пари?
Аз бих ли купил къщата сега,ако имах пари?
Баща ти би ли купил къщата сега,ако имаше пари?
Ти би ли купил автомобил сега,ако имаше пари?
Той би ли отишъл на кино сега,ако имаше време?

LESSON 91

	Ти би ли купил вилата,ако имаше пари сега?
те	Те биха ли купили вилата,ако имаха пари сега?
ние	Ние бихме ли купили вилата,ако имахме пари сега?
той	Той би ли купил вилата,ако имаше пари сега?
вие	Вие бихте ли купили вилата,ако имахте пари сега?
тя	Тя би ли купила вилата,ако имаше пари сега?
ти	Ти би ли купил вилата,ако имаше пари сега?
аз	Аз бих ли купил вилата,ако имах пари сега?

1.

Ти би ли отишъл на кино сега,ако имаше време?	Да,аз бих отишъл на кино сега,ако имах време.
Той би ли заминал сега, ако имаше време?	Да,той би заминал сега, ако имаше време.
Те биха ли купили къщата, ако имаха пари сега?	Да,те биха купили къщата, ако имаха пари сега.
Ние бихме ли отишли на излет,ако имахме време сега?	Да,вие бихте отишли на излет,ако имахте време сега.
Аз бих ли написал писмото, ако имах време сега?	Да,ти би написал писмото, ако имаше време сега.
Вие бихте ли отишли на излет сега,ако имахте време?	Да,аз бих отишъл на излет сега,ако имах време.

2. Те биха ли купили вилата,ако имаха пари?

Учител	1-ви студент	2-ри студент
ти	Ти би ли купил вилата, ако имаше пари?	Да,аз бих купил вилата,ако имах пари.
те	Те биха ли купили вилата,ако имаха пари?	Да,те биха купили вилата,ако имаха пари.
ние	Ние бихме ли купили вилата,ако	Да,вие бихте купили вилата,ако.......
Иван	Иван би ли купил вилата,ако.........	Да,Иван би купил вилата,ако.......
аз	Аз бих ли купил вилата,ако	Да, ти би купил вилата,ако ....
вие	Вие бихте ли купили вилата,ако	Да,ние бихме купили вилата,ако ....

LESSON 91

II.

Повтаряйте!

Аз щях да си купя нов автомобил сега,ако имах пари.
Те щяха да си купят нов автомобил сега,ако имаха пари.
Ние щяхме да си купиме нов автомобил сега,ако имахме пари.
Той щеше да си купи нов автомобил сега,ако имаше пари.
Ти щеше да си купиш нов автомобил сега,ако имаше пари.
Вие щяхте да си купите нов автомобил сега,ако имахте пари.
Тя щеше да си купи нов автомобил сега,ако имаше пари.

	Аз щях да отида на кино сега,ако имах пари.
той	Той щеше да отиде на кино сега,ако имаше пари.
ние	Ние щяхме да отидеме на кино сега,ако имахме пари.
те	Те щяха да отидат на кино сега,ако имаха пари.
тя	Тя щеше да отиде на кино сега,ако имаше пари.
вие	Вие щяхте да отидете на кино сега,ако имахте пари.
то	То щеше да отиде на кино сега,ако имаше пари.
аз	Аз щях да отида на кино сега,ако имах пари.
ти	Ти щеше да отидеш на кино сега,ако имаше пари.

Аз бих отишъл на излет,ако имах време.	Аз щях да отида на излет, ако имах време.
Те биха си купили автомобил, ако имаха пари.	Те щяха да си купят автомобил,ако имаха пари.
Ти би отишъл на кино,ако имаше пари.	Ти щеше да отидеш на кино, ако имаше пари.
Ние бихме купили къщата, ако имахме пари.	Ние щяхме да купиме къщата, ако имахме пари.
Тя би отишла на гости,ако имаше нова рокля.	Тя щеше да отиде на гости, ако имаше нова рокля.
Вие бихте заминали с тях, ако имахте време.	Вие щяхте да заминете с тях, ако имахте време.
То би написало домашната си работа,ако имаше писалка.	То щеше да напише домашната си работа,ако имаше писалка.

LESSON 91

Аз щях да отида на кино сега,ако имах време.
театър
Ние
концерт
Те
излет
Вие
село
Тя
гости
Ти
мач
То
кино
Ученикът
сватба
Учителите
разходка
Децата

1.

Аз щях ли да си купя нови дрехи сега,ако имах пари?	Да,ти щеше да си купиш нови дрехи сага,ако имаше пари.
Те щяха ли да отидат на кино,ако имаха време?	Да,те щяха да отидат на кино, ако имаха време.
Ние щяхме ли да си купиме къща сега,ако имахме пари?	Да,вие щяхте да си купите къща сега,ако имахте пари.
Тя щеше ли да отиде на гости сега,ако имаше нова шапка?	Да,тя щеше да отиде на гости сега,ако имаше нова шапка.
Вие щяхте ли да пиете вино сега,ако имахте вино?	Да,ние щяхме да пиеме вино сега,ако имахме вино.
Ти щеше ли да стреляш сега, ако имаше пушка?	Да,аз щях да стрелям сега, ако имах пушка.

LESSON 91

2. Те щяха ли да отидат на кино сега,ако имаха време?

Учител	1-ви студент	2-ри студент
ние	Ние щяхме ли да отидеме на кино сега,ако имахме време?	Да,вие щяхте да отидете на кино сега,ако имахте време.
той	Той щеше ли да отиде на кино сега,ако имаше време?	Да,той щеше да отиде на кино сега,ако имаше време.
вие	Вие щяхте ли да отидете на кино сега,ако имахте време?	Да,ние щяхме да отидеме на кино сега,ако имахме време.
аз	Аз щях ли да отида на кино сега,ако имах време?	Да,ти щеше да отидеш на кино сега,ако имаше време.
ти	Ти щеше ли да отидеш на кино сега,ако имаше време?	Да,аз щях да отида на кино сега,ако имах време.
те	Те щяха ли да отидат на кино сега,ако имаха време?	Да,те щяха да отидат на кино сега,ако имаха време.
тя	Тя щеше ли да отиде на кино сега,ако имаше време?	Да,тя щеше да отиде на кино сега,ако имаше време.

Кой щеше да отиде на кино сега,ако имаше време? /те/	Те щяха да отидат на кино сега,ако имаха време.
Къде щеше да отиде той сега, ако имаше време? /на излет/	Той щеше да отиде на излет сега,ако имаше време.
Какво щеше да купи тя сега, ако имаше пари? /автомобил/	Тя щеше да купи автомобил сега,ако имаше пари.
Кой щеше да купи цигари сега, ако имаше пари? / ние /	Ние щяхме да купиме цигари сега,ако имахме пари.
Кой щеше да яде пиле сега, ако имаше пиле? / вие /	Вие щяхте да ядете пиле сега,ако имахте пиле.
Какво щеше да прави Иван,ако имаше пушка? /да стреля/	Иван щеше да стреля,ако имаше пушка.

LESSON 91

На бургаското пристанище

LESSON 91

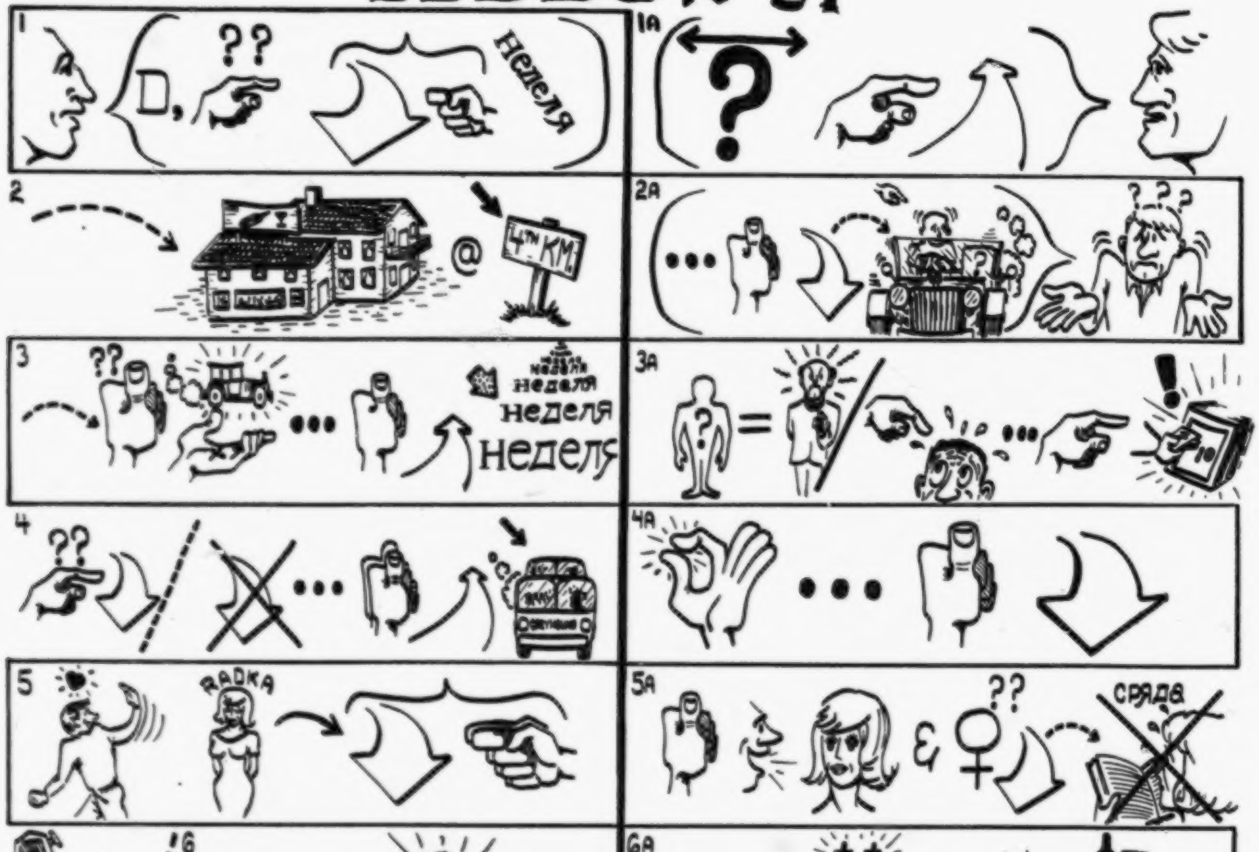
1
D,
??
неделя
1A
?
2
4th KM
2A
???
3
??
неделя
неделя
неделя
3A
?
=
!
4
??
4A
5
RADKA
5A
&
??
СРЯДА
6
?
6A
++
++
7
!
&
7A
8
8A
???
??
9
???
9A
!!!
10
!!
10A
11
11A

УРОК 91 - РАЗГОВОР

НА РАЗХОДКА ДО ХАНЧЕТО НА 4-ти КИЛОМЕТЪР

Васил:
Добри:
Келнерът:

- До́бри,и́скаш ли да до́йдеш с мен в неде́ля?
- Къде́ ще хо́диш?

- До ха́нчето на 4-ти киломе́тър.
- Бих дошъ́л, ако и́маш кола́.

- Ако́ и́мах кола́, щях да ходя́ вся́ка неде́ля там.
- Кой ти е крив? Да си пести́л!

- Ще до́йдеш ли или не? Ще оти́деме с автобу́са.
- Добре́, де! Ще до́йда.

- Покани́ прия́телката си Ра́йна, да до́йде с нас!
- Бих я пока́нил и тя би дошла́, ако́ ня́маше и́зпит в сря́да.

/В ханчето. Двамата приятели са си хапнали и пийнали вече./

- Как ти харе́сва ха́нчето?
- Великоле́пно заведе́ние е ста́нало. И храна́та и напи́тките им са отли́чни.

- Свъ́ршил съм си цига́рите. Я дай да запа́лиме по една!
- Заповя́дай!

- /Пали цигарата със запалката си./ Запа́лката не ми па́ли.
- Изгле́жда, че ня́ма бензи́н. Пои́скай от ке́лнера!

- /Към келнера/ Мо́жете ли да ми услу́жите с ма́лко бензи́н?
- Щях да Ви услу́жа с удово́лствие, ако́ и́махме, но ня́маме.

- Дайте ми мо́ля, еди́н кибри́т тога́ва!
- Заповя́дайте!

- Благодаря́! Да́йте ни сме́тката!
- Заповя́дайте!

---

10. Кой ти е крив? = who is to blame but you.
19. И храна́та и напи́тките им = both their food and drinks
21. Я да запа́лим по една́! = come on,let's light up a /cigarette
22. Запа́лката ми не па́ли. = my lighter does not work.

ПАЗЕТЕ ПРИРОДАТА
ГЛУХАР
TETRAO UROGALLUS
НР БЪЛГАРИЯ
КЪДРОГЛАВ ПЕЛИКАН
PELECANUS CRISPUS
КОЛХИДСКИ ФАЗАН
PHASIANUS COLCHICUS
ДРОПЛА
ст. 80
OTIS TARDA
NR BULGARIA
БРАДАТ ЛЕШОЯД
лв 1
GYPAETUS BARBATUS
ЛЕЩАРКА
TETRASTES BONASIA
2 лв

LESSON 91

ГРАМАТИКА

CONDITIONAL SENTENCES (continued)

I. Potential - Present or Future

In Bulgarian it is expressed by the present (see Vol.IX pp 114-115) or imperfect tense in the condition and the conditional mood in the the conclusion (the main clause).

Тя би дошла, ако нямаше изпит в сряда.	She might (maybe she would) come if she didn't have a test on Wednesday.
Тя би дошла, ако няма изпит в сряда.	She may (might) (maybe she will) come if she doesn't have a test on Wednesday.
Ако имах кола, бих ходил всяка неделя там.	If I had a car, I might (maybe I would) go there every Sunday.
Ако имам кола, бих отишел там.	If I have a car I may (might) (maybe I will) go there.

II. Contrary to Fact - Present

It is formed with "щях да.. щеше да"..in the main clause and the imperfect tense in the "if" clause.

Щях да Ви услужа с удоволствие, ако имахме.	I would oblige you (do you the favor) with pleasure if we had.
Ако той имаше пари, щеше да си купи кола.	If he had money, he would buy a car.
Ако имах кола, щях да ходя всяка неделя там.	If I had a car, I would go there every Sunday.

LESSON 91

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Conditional Sentences (continued)
1. Potential Present
2. Contrary to Fact - Present

I.

Ако имах кола,аз бих ходил на излет всяка неделя.
Ако имаше кола,ти би ходил на излет всяка неделя.
Ако имахме кола,ние бихме ходили на излет всяка неделя.
Ако имаше кола,тя би ходила на излет всяка неделя.
Ако имаха кола,те биха ходили на излет всяка неделя.
Ако имахте кола,вие бихте ходили на излет всяка неделя.
Ако имаше кола,той би ходил на излет всяка неделя.
Ако син ми имаше кола,той би ходил на излет всяка неделя.

Ако имаха пари,те биха ходили на кино всеки ден.

ние Ако имахме пари,ние бихме ходили на кино всеки ден.
ти Ако имаше пари,ти би ходил на кино всеки ден.
аз Ако имах пари,аз бих ходил на кино всеки ден.
вие Ако имахте пари,вие бихте ходили на кино всеки ден.
той Ако имаше пари,той би ходил на кино всеки ден.
те Ако имаха пари,те биха ходили на кино всеки ден.
то Ако имаше пари,то би ходило на кино всеки ден.
тя Ако имаше пари,тя би ходила на кино всеки ден.

Ако имах време,аз бих ходил на театър всяка неделя.

ние
те
тя
вие

излет
кино
черква
концерт
мач

LESSON 91

1.

Ти би ли ходил на излет всяка неделя,ако имаше кола?	Да,аз бих ходил на излет всяка неделя,ако имах кола.
Те биха ли ходили на кино,ако имаха пари?	Да,те биха ходили на кино, ако имаха пари.
Ние бихме ли ходили често на гости,ако имахме време?	Да,вие бихте ходили често на гости,ако имахте време.
Тя би ли ходила на театър,ако имаше пари?	Да,тя би ходила на театър, ако имаше пари.
Аз бих ли ходил често на излет,ако имах време?	Да,ти би ходил често на излет,ако имаше време.
Вие бихте ли ходили на кино всеки ден,ако имахте пари?	Да,ние бихме ходили на на кино всеки ден,ако имахме пари.
Той би ли ходил на гости,ако имаше време?	Да,той би ходил на гости, ако имаше време.
То би ли ходило на кино всяка неделя,ако имаше пари?	Да,то би ходило на кино всяка неделя,ако имаше пари.

2. Те биха ли ходили често на излет,ако имаха кола?

Учител	1-ви студент	2-ри студент
ние	Ние бихме ли ходили често на излет,ако имахме кола?	Да,вие бихте ходили често на излет,ако имахте кола.
ти	Ти би ли ходил често на излет,ако имаше кола?	Да,аз бих ходил често на излет,ако имах кола.
той	Той би ли ходил често на излет,ако имаше кола?	Да,той би ходил често на излет,ако имаше кола.
вие	Вие бихте ли ходили често на излет,ако имахте кола?	Да,ние бихме ходили често на излет,ако имахме кола.
аз	Аз бих ли ходил често на излет,ако имах кола?	Да,ти би ходил често на излет,ако имаше кола.
те	Те биха ли ходили често на излет,ако имаха кола?	Да,те биха ходили често на излет,ако имаха кола.

LESSON 91

II.

Повтаряйте!

Ако имах кола,аз щях да ходя на излет всяка неделя.
Ако имахме кола,ние щяхме да ходиме на излет всяка неделя.
Ако имаше кола,ти щеше да ходиш на излет всяка неделя.
Ако имахте пари,вие щяхте да ходите на кино всяка вечер.
Ако имаше време,той щеше да ходи често на театър.
Ако имаха пушки,те щяха да стрелят всеки ден.
Ако имаше време,тя щеше да ходи на плажа всеки ден.
Ако имаше пари,то щеше да си купува бонбони често.

	Ако имах кола,аз щях да ходя на излет всяка неделя.
те	Ако имаха кола,те щяха да ходят на излет всяка неделя.
той	Ако имаше кола,той щеше да ходи на излет всяка неделя.
ние	Ако имахме кола,щяхме да ходиме на излет всяка неделя.
ти	Ако имаше кола,ти щеше да ходиш на излет всяка неделя.
вие	Ако имахте кола,щяхте да ходите на излет всяка неделя.
тя	Ако имаше кола,тя щеше да ходи на излет всяка неделя.
аз	Ако имах кола,аз щях да ходя на излет всяка неделя.

Ако имах време,аз бих ходил на излет често.	Ако имах време,аз щях да ходя на излет често.
Ако имаше пари,то би ходило на кино всеки ден.	Ако имаше пари,то щеше да ходи на кино всеки ден.
Ако имахме време,ние бихме ходили на гости често.	Ако имахме време,ние щяхме да ходим на гости често.
Ако имаха пари,те биха ходили на театър всяка неделя.	Ако имаха пари,те щяха да ходят на театър всяка неделя.
Ако имахте време,вие бихте ходили често на концерт.	Ако имахте време,вие щяхте да ходите често на концерт.
Ако имаше пушка,ти би стрелял всеки ден.	Ако имаше пушка,ти щеше да стреляш всеки ден.
Ако внимаваше в клас,той би учил по-добре.	Ако внимаваше в клас,той щеше да учи по-добре.

LESSON 91

Ако имах кола,аз щях да ходя често на излет.

те
ние
ти
тя
вие
той
студентите
войникът

село
плажа
разходка
гости
море
екскурзия
кино

1.

Ако имах кола,аз щях ли да ходя често на излет?	Да,ако имаше кола,ти щеше да ходиш често на излет.
Ако имахте пари,щяхте ли да ходите често на театър?	Да,ако имахме пари,щяхме да ходиме често на театър.
Ако имаше време,той щеше ли да ходи на кино често?	Да,ако имаше пари,той щеше да ходи на кино често.
Ако имахме пари сега,щяхме ли да купиме автомобила?	Да,ако имахте пари сега, вие щяхте да купите автомобила.
Ако имаше нова рокля сега, тя щеше ли да отиде на гости.	Да,ако имаше нова рокля сега,тя щеше да отиде на гости.
Ако имаше пушка,ти щеше ли да стреляш сега?	Да,ако имах пушка,аз щях да стре́лям сега.
Ако имаше пари,то щеше ли да си купи бонбони сега?	Да,ако имаше пари,то щеше да си купи бонбони сега.

2. Ако имаха кола,те щяха ли да ходят на излет всяка неделя?

Учител	1-ви студент	2-ри студент
ние	Ако имахме кола,ние щяхме ли да ходиме всяка неделя на излет?	Да,ако имахте кола,вие щяхте да ходите всяка неделя на излет.
ти	Ако имаше кола,ти щеше ли да ходиш всяка неделя на излет?	Да,ако имах кола,аз щях да ходя всяка неделя на излет.
вие	Ако имахте кола,вие щяхте ли да ходите всяка неделя на излет?	Да,ако имахме кола,ние щяхме да ходиме всяка неделя на излет.
тя	Ако имаше кола,тя щеше ли да ходи на излет всяка неделя?	Да,ако имаше кола,тя щеше да ходи на излет всяка неделя.
аз	Ако имах кола,аз щях ли да ходя на излет всяка неделя?	Да,ако имаше кола,ти щеше да ходиш на излет всяка неделя.
той	Ако имаше кола,той щеше ли да ходи на излет всяка неделя?	Да,ако имаше кола,той щеше да ходи на излет всяка неделя.
те	Ако имаха кола,те щяха ли да ходят на излет всяка неделя?	Да,ако имаха кола,те щяха да ходят на излет всяка неделя.
Иван	Ако имаше кола,Иван щеше ли да ходи на излет всяка неделя?	Да,ако имаше кола,Иван щеше да ходи на излет всяка неделя.
баща ти	Ако имаше кола,баща ти щеше ли да ходи на излет всяка неделя?	Да,ако имаше кола,баща ми щеше да ходи на излет всяка неделя.
брат ми	Ако имаше кола,брат ми щеше ли да ходи на излет всяка неделя?	Да,ако имаше кола,брат ти щеше да ходи на излет всяка неделя.

LESSON 91

Кой щеше да ходи на излет всяка неделя,ако имаше кола? / аз /	Аз щях да ходя на излет всяка неделя,ако имах кола.
Къде щеше да отиде той сега,ако имаше пари? / кино/	Той щеше да отиде на кино сега,ако имаше пари.
Къде щяхме да отидеме ние сега,ако имахме пари? / концерт /	Ние щяхме да отидеме на концерт сега,ако имахме пари.
Къде щяха да отидат те сега,ако имаха време?/излет/	Те щяха да отидат на излет сега,ако имаха време.
Какво щяха да правят войниците сега,ако имаха пушки? /да стрелят /	Войниците щяха да стрелят сега,ако имаха пушки.
Кой щеше да купи къщата сега,ако имаше пари? / вие /	Вие щяхте да купите къщата сега,ако имахте пари.
Кой щеше да яде пиле сега, ако имаше пиле? / тя /	Тя щеше да яде пиле сага, ако имаше пиле.
Кой щеше да го прегледа сега,ако имаше време? /лекарят /	Лекарят щеше да го прегледа сега,ако имаше време.
Какво щяха да внесат те,ако имаха пари? /лекарства /	Те щяха да внесат лекарства,ако имаха пари.
Откъде щяха да внесат те лекарства сега,ако имаха пари? / от Германия /	Те щяха да внесат лекарства от Германия сега,ако имаха пари.
Кой щеше да отиде на гости сега,ако имаше нова шапка? / тя /	Тя щеше да отиде на гости сега,ако имаше нова шапка.
Кой щеше да заведе детето на кино сега,ако имаше време? / учителят /	Учителят щеше да заведе детето на кино сега,ако имаше време.
Вие щяхте ли да отидете на излет сега,ако имахте автомобил? / да /	Да,ние щяхме да отидеме на излет сега,ако имахме автомобил.
Тя щеше ли да си купи нова рокля сега,ако имаше пари? / да /	Да,тя щеше да си купи нова рокля сега,ако имаше пари.
Какво щяха да научат те сега, ако имаха време? /уроците/	Те щяха да научат уроците сега,ако имаха време.
Ти щеше ли да изпиеш едно вино сега,ако имаше вино? / да /	Да,аз щях да изпия едно вино сега,ако имаше вино.

LESSON 91

ЧЕТИВО

Добри и Васил са добри приятели от години. И двамата живеят в София. Почти всеки ден те са заедно.

Миналия четвъртък двамата се срещнаха в сладкарница "България". Изпиха по едно кафе и си говориха. Васил искаше да се поразходи в неделя до ханчето на 4-ти километър. Той не искаше да отиде сам и затова покани Добри. Добри каза на шега,[1] че той би отишъл, ако Васил имал кола. Но според него Васил нямал кола, защото не си пестял парите. Много харчел.

После Добри се съгласи и двамата решиха да отидат до ханчето с общинския автобус. Васил каза на Добри да покани приятелката си Райна да отиде с тях. Но Райна била много заета. Учела за изпита, който щяла да държи в сряда.

В неделя към 10 часа сутринта те отидоха на омнибусната спирка. Купиха си билети и се качиха на омнибуса. След двайсетина мунити те бяха на ханчето. Слязоха от омнибуса и тръгнаха да се разходят из хубавите околности на ханчето.

След два часа, уморени и гладни, те се прибраха в ханчето. Добри, който не беше ходил там от дълго време, не можа да познае[2] старото заведение. Ханчето беше станало наистина великолепно. Храната и питиетата бяха отлични.

След като хапнаха и пийнаха, Васил поиска да запуши цигара. Видя, че беше свършил цигарите си и поиска от Добри. След това извади запалката си от джоба си, за да запали цигарата. Запалката му не палеше. Нямаше бензин в нея. Тогава повика келнера и поиска малко бензин. Келнерът му каза, че би му услужил, ако имали бензин. За съжаление нямали в заведението. Васил поиска кибрит. Келнерът му даде една кутия кибрит. След това Васил поиска сметката, плати и двамата приятели отидоха на спирката.

---

1. каза на шега. = said jokingly
2. не можа да познае = he couldn't recognize

LESSON 91

ВЪПРОСИ

1. От кога са приятели Добри и Васил?
2. Къде живеят двамата приятели?
3. Къде се срещнаха двамата приятели миналия четвъртък?
4. Какво направиха те в сладкарницата?
5. Какво запита Васил?
6. Къде искаше да отиде Васил в неделя?
7. В какъв случай Добри би отишъл до ханчето с Васил?
8. Какво би правил Васил всяка неделя, ако имал кола?
9. Кой му бил крив на Васил, че нямал кола?
10. Защо Васил не пестял пари?
11. С какво решиха да отидат двамата приятели до ханчето?
12. Кого искаха да поканят те да отиде с тях?
13. В какъв случай Райна би отишла с двамата приятели?
14. Къде отидоха Васил и Добри в неделя сутринта в 10 ч.?
15. Какво направиха те на омнибусната спирка?
16. Колко време пътуваха те до ханчето?
17. Какво направиха те, след като слязоха от омнибуса?
18. След колко време се прибраха те в ханчето?
19. Какви бяха те, когато се прибраха в ханчето?

LESSON 91

20. Добри можа ли да познае старото заведение?

21. Какво заведение беше станало ханчето?

22. Какви бяха питиетата и храната в заведението?

23. Какво поиска да направи Васил, след като те си хапнаха и пийнаха?

24. Имаше ли цигари Васил?

25. От кого поиска цигара Васил?

26. Защо извади Васил запалката си от джоба си?

27. Защо Васил не можа да запали цигарата?

28. Защо Васил повика келнера?

29. Какво му каза келнерът, когато Васил го помоли за малко бензин?

30. Какво поиска Васил, като видя, че келнерът не може да му даде бензин?

31. Кой поиска сметката от келнера?

LESSON 91

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Change to contrary to fact:

1. Ако имам пари, ще Ви дам.
2. Ако той е тук, ще й телефонира.
3. Ако те внимават в клас, ще учат по-добре.
4. Ти ще отидеш на гости, ако имаш костюм.

Част II

Упражнения на магнитофон.

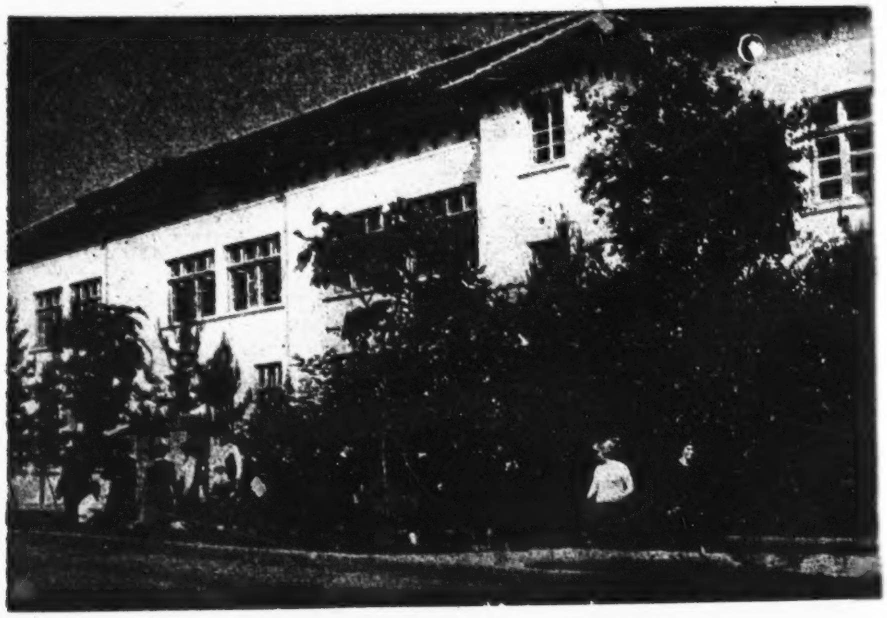

Училището в Полски Тръмбеж

LESSON 91

РЕЧНИК

бензи́н n.	lighter fluid
веселя́ се , и́ се, и́х се	to enjoy oneself
повеселя́ се	to have fun
годи́на	year
те са добри́ прия́тели от годи́ни	they have been good friends for years
джоб m.pl. джо́бове	pocket
заведе́ние n.	establishment
запа́лка f.	lighter
заповя́дайте!	Here you are!
и....и	both....and
крив, кри́ва, о,и	wrong, crooked
Кой ти е крив?	It is your own fault,you have only yourself to blame.
модернизи́рам	to modernize
общи́нски, а,о,и	municipal
око́лност f.	vicinity, surroundings
о́мнибус m.	bus
о́мнибусен, сна,сно,сни	(of) bus
отли́чен,чна,чно,чни	excellent
пестя́, и́,и́х /пари́/	to save(money)
спестя́	
пи́йвам	to drink (a little)
пи́йна,е,ах	
съжале́ние n.	regret
за съжале́ние	unfortunately
хан m. ха́нче dim.	inn
ха́рча, и,их /пари/	to spend
поха́рча	
я	used for emphasis

Българското грозде е прочуто

ДЕВЕТДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 92

LESSON 92

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Descriptive Imperative - Passive Voice

Повтаряйте!

Стаята да бъде почистена от Иван!
Автомобилът да бъде поправен от майстора!
Писмото да бъде написано от него!
Оръжията да бъдат почистени от войниците!
Ротата да бъде прегледана от лейтенанта!
Стоката да бъде изнесена от тях!
Раненият да бъде прегледан от доктора!
Болният да бъде опериран от доктор Иванов!
Пушките да бъдат поставени на пирамида!
Детето да бъде облечено от майка си!
Стоките да бъдат натоварени на шлепове!
Роклята да бъде изгладена от нея!
Четивото да бъде прочетено от студентите!
Домашната работа да бъде написана с мастило!

Стаята да бъде почистена от Иван!	Стаята да бъде почистена от Иван!
огледало	Огледалото да бъде почистено от Иван!
автомобил	
стаи	
оръжие	
под	
маси	
Раненият да бъде прегледан от доктора!	Раненият да бъде прегледан от доктора!
жена	
дете	
войници	
офицер	
деца	

LESSON 92

Роклята да бъде изгладена от нея!	Роклята да бъде изгладена от нея!
сако	Сакото да бъде изгладено от нея!
панталон	
блуза	
костюм	
риза	
палто	
рокли	
палта	

Четивото да бъде прочетено от студентите!	Четивото да бъде прочетено от студентите!
роман	Романът да бъде прочетен от студентите!
книга	
писмо	
списание	
урок	
четива	
вестник	
книги	

Стоките да бъдат натоварени на влак!	Стоките да бъдат натоварени на влак!
грозде	Гроздето да бъде натоварено на влак!
автомобил	
танкове	
стока	
вино	
оръдия	
миномети	

Прозорецът да бъде измит от войниците!	Прозорецът да бъде измит от войниците!
маса	Масата да бъде измита от войниците!
под	
стена	
огледало	

LESSON 92

Повтаряйте!

Нека стаята бъде почистена от Стоян!
Нека моторът бъде поправен от майстора!
Нека писмото бъде написано от него!
Нека стоката бъде натоварена на шлеп!
Нека ротата бъде прегледана от сержанта!
Нека четивата бъдат прочетени от студентите!
Нека ранените бъдат закарани в лазарета!
Нека пушките бъдат почистени добре!

Нека стаята бъде почистена от Стоян!	Нека стаята бъде почистена от Стоян!
оръжие	Нека оръжието бъде почистено от Стоян!
маса	
стаи	
под	
прозорец	
огледала	

Нека ротата бъде прегледана от сержанта!	Нека ротата бъде прегледана от сержанта!
взвод	Нека взводът бъде прегледан от сержанта!
отделение	
разряд	
група	
поделение	
рота	

Нека моторът бъде поправен от майстора!	Нека моторът бъде поправен от майстора!
къща	Нека къщата бъде поправена от майстора!
покрив	
стълба	
мазе	
ограда	
маси	

LESSON 92

Повтаряйте!

Нека масата да бъде сложена от Радка!
Нека автомобилът да бъде поправен от майстора!
Нека писмото да бъде написано от него!
Нека оръжията да бъдат почистени от войниците!
Нека децата да бъдат измити от майките си!
Нека стоката да бъде натоварена на параход!
Нека четивото да бъде прочетено от всички студенти!
Нека домашните работи да бъдат написани с мастило!

Нека романът да бъде прочетен от всички студенти!	Нека романът да бъде прочетен от всички студенти!
книга	Нека книгата да бъде прочетена от всички студенти!
списание	
вестник	
книги	
четиво	
романи	

Нека стоката да бъде натоварена на параход!	Нека стоката да бъде натоварена на параход!
оръдие	Нека оръдието да бъде натоварено на параход!
стоки	
месо	
зеленчуци	
автомобил	
трактори	

Нека жената да бъде оперирана от доктор Вазов!	Нека жената да бъде оперирана от доктор Вазов!
дете	Нека детето да бъде оперирано от доктор Вазов!
войник	
момиче	
баба	

LESSON 92

Повтаряйте!

Нека стаята да се почисти добре!
Нека пленниците да се разпитат утре!
Нека прозорците да се измият добре от студентите!
Нека автомобилът да се вкара в гаража!
Нека стоките да се внесат навреме!
Нека урокът да се научи добре от студентите!
Нека раненият да се закара веднага в болницата!
Нека масата да се сложи за 8 души!
Нека тракторите да се натоварят на вагони!
Нека да се дадат нови книги на студентите!
Нека болният да се оперира веднага от доктор Крусев!
Нека казармата да бъде държана чиста!

Нека стаята да се почисти добре!	Нека стаята да се почисти добре!
къща	Нека къщата да се почисти добре!
стълби	
мазе	
прозорец	
огледала	
маса	

Нека стоките да се внесат на време!	Нека стоките да се внесат на време!
грозде	Нека гроздето да се внесе на време!
трактори	
автомобил	
платове	
захар	
оръжие	

Нека урокът да се научи добре!	Нека урокът да се научи добре!
четиво	Нека четивото да се научи добре!
разговор	
четива	
уроци	

LESSON 92

Нека Иван да почисти стаята добре!	Нека стаята да бъде почистена добре от Иван!
Нека Радка да сложи масата за 8 души!	Нека масата да бъде сложена за 8 души от Радка!
Нека майсторът да поправи автомобила!	Нека автомобилът да бъде поправен от майстора!
Нека те да изнесат стоките за Германия!	
Нека войниците да облекат новите униформи!	
Нека студентите да научат новия урок добре!	
Нека войниците натоварят танковете на вагони!	
Нека Иван да напълни пушката!	
Нека хирургът да оперира ранения веднага!	
Нека студентите да напишат дом.работа с мастило!	
Нека детето да прочете четивото два пъти!	

Нека учителят да провери домашната работа!	Нека домашната работа да се провери от учителя!
Нека майката да измие детето с топла вода!	Нека детето да се измие от майката с топла вода!
Нека Ирина да сготви яденето с масло!	
Нека войниците почистят оръжието добре!	
Нека студентите да пишат дом.работи с мастило!	
Нека работниците натоварят доматите на камион!	
Нека доктор Христов да оперира детето!	
Нека лейтенантът да разпита пленника!	

LESSON 92

Повтаряйте!

Нека стаята да бъде почистена от мен!
Нека стаята да бъде почистена от тях!
Нека стаята да бъде почистена от нея!
Нека стаята да бъде почистена от нас!
Нека стаята да бъде почистена от теб!
Нека стаята да бъде почистена от него!
Нека стаята да бъде почистена от вас!

Нека аз да прочета четивото!	Нека четивото да бъде прочетено от мен!
Нека те да прочетат четивото!	Нека четивото да бъде прочетено от тях!
Нека ние да измиеме масата!	Нека масата да бъде измита от нас!
Нека ти да напишеш писмото!	Нека писмото да бъде написано от тебе!
Нека вие да внесете стоката!	Нека стоката да бъде внесена от вас!
Нека той да купи месото!	Нека месото да бъде купено от него!
Нека тя да сготви гювеча!	Нека гювечът да бъде сготвен от нея!

Нека те да сложат масата!	Нека масата да се сложи от тях!
Нека тя да приготви обяда!	Нека обядът да се приготви от нея!
Нека той да поправи колата!	Нека колата да се поправи от него!
Нека ние да прочетем романа!	Нека романът да се прочете от нас!
Нека той да оперира детето!	Нека детето да се оперира от него!
Нека вие да напишете писмата!	Нека писмата да се напишат от вас!

LESSON 92

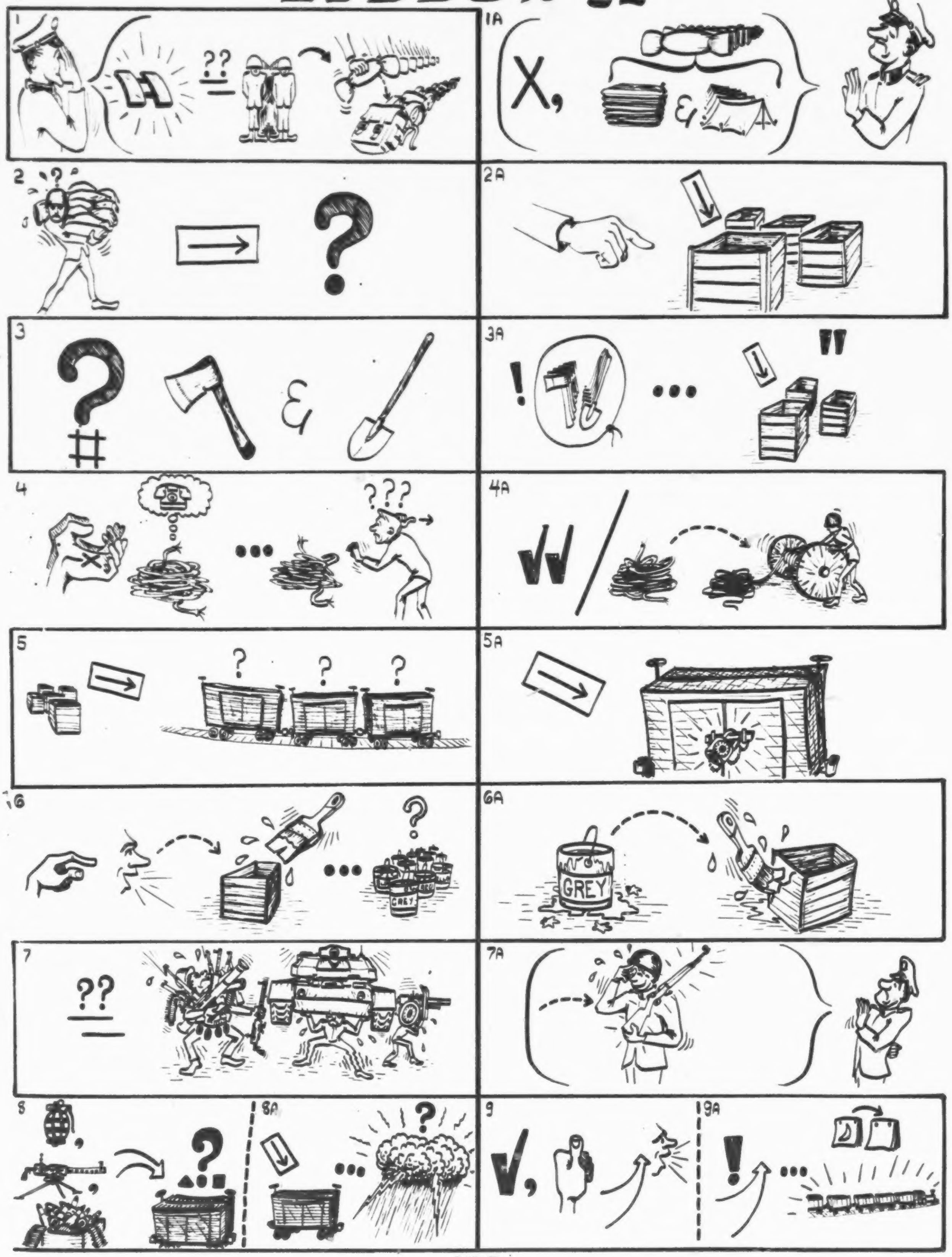
1
??
1A
X,
ε
2
?
2A
3
?
#
ε
3A
!
...
"
4
...
???
4A
5
? ? ?
5A
6
...
?
GREY
6A
GREY
7
??
7A
8
,
,
?
8A
...
?
9
,
9A
!
...

УРОК 92 - РАЗГОВОР

ПОДГОТОВКА НА МАНЕВРИ

/Полкът заминава за маневри. Ротите правят приготовления за пътуването. Те подготвят багажа, вещите, оръжието и снаряжението си, както и бойните припаси и материали. В първа рота се води разговор между ротния командир и старшия лейтенант./

Старшият лейтенант Иванов:
Ротният командир Робев:

- Друга́рю капита́н, войни́ците да поста́вят ли одеала́та си на ра́ниците?
- Не.Одеала́та да бъ́дат опако́вани за́едно със сла́мениците и пала́тките.

- В какво́ да ги поста́виме?
- Не́ка да бъ́дат поста́вени в сандъ́ци!

- Ко́лко бра́дви и лопа́ти да вземе́ме?
- Вземе́те вси́чки! Не́ка и те да бъ́дат нареде́ни в сандъ́ци.

- Имаме до́ста отви́т телефо́нен ка́бел. Ще го взе́меме ли?
- Разби́ра се! Но не́ка бъ́де нави́т на макари́!

- На какви́ ваго́ни ще натова́рим сандъ́ците?
- Не́ка бъ́дат натова́рени на закри́ти това́рни ваго́ни!

- Ка́захте да бояди́саме камио́ните. Какъ́в цвят и́скате?
- Не́ка да се бояди́сат си́во!

- Войни́ците да но́сят ли оръ́жието с се́бе си?
- Са́мо пу́шките си.

- В какъ́в ваго́н да натова́риме ръ́чните бо́мби,карте́чниците и боеприпасите?
- Не́ка и те да се натова́рят в закри́т ваго́н. Мо́же да вали́.

- Разби́рам, друга́рю капита́н! Оти́вам да преда́м наре́жданията Ви.
- Върве́те! Искам вси́чко да бъ́де приго́твено до у́тре ве́чер.

LESSON 92

ГРАМАТИКА

THE DESCRIPTIVE IMPERATIVE FORM - PASSIVE VOICE

The descriptive imperative of the passive voice is formed with "НЕКА", "ДА" or with "НЕКА ДА",the present tense of the auxiliary verb "to be" (БЪДА or СЪМ) and the past passive participle.

Positive Form

Imperfect Aspect	Perfective Aspect
нека /да/ бъда покриван	нека /да/ бъда покрит
I should be covered	I should be covered
нека /да/ бъдеш покриван	нека /да/ бъдеш покрит
нека /да/ бъде покриван	нека /да/ бъде покрит
нека /да/ бъде покривана	нека /да/ бъде покрита
нека /да/ бъде покривано	нека /да/ бъде покрито
нека /да/ бъдем покривани	нека /да/ бъдем покрити
нека /да/ бъдете покривани	нека /да/ бъдете покрити
нека /да/ бъдат покривани	нека /да/ бъдат покрити

or:

нека /да/ съм покриван	нека /да/ съм покрит
I should be covered	I should be covered
нека /да/ си покриван	нека /да/ си покрит
нека /да/ е покриван	нека /да/ е покрит
нека /да/ е покривана	нека /да/ е покрита
нека /да/ е покривано	нека /да/ е покрито
нека /да/ сме покривани	нека /да/ сме покрити
нека /да/ сте покривани	нека /да/ сте покрити
нека /да/ са покривани	нека /да/ са покрити

LESSON 92

Negative Form

Imperfect Aspect	Perfective Aspect
нека /да/ не бъда /съм/ покриван	нека /да/ не бъда /съм/ покрит
I should not be covered	I should not be covered
нека /да/ не бъдеш /си/ покриван	нека /да/ не бъдеш /си/ покрит
нека /да/ не бъде /е/ покриван	нека /да/ не бъде /е/ покрит
нека /да/ не бъде /е/ покривана	нека /да/ не бъде /е/ покрита
нека /да/ не бъде /е/ покривано	нека /да/ не бъде /е/ покрито
нека /да/ не бъдем /сме/ покривани	нека /да/ не бъдем /сме/ покрити
нека /да/ не бъдете /сте/ покривани	нека /да/ не бъдете /сте/ покрити
нека /да/ не бъдат /са/ покривани	нека /да/ не бъдат /са/ покрити

Examples:

Одеалата нека да бъдат опаковени заедно с сламениците.	The blankets are to be packed together with the mattresses.
Нека да бъдат поставени в сандъци!	Have them placed in boxes (crates).
Нека и те да бъдат нередени в сандъци!	Have them also arranged in crates.
Но нека да бъде навит на макари!	But have it rolled on reels.
Нека да бъдат натоварени на закрити товарни вагони!	Have them loaded in closed freight cars.
Пиперките и доматите да бъдат донесени веднага.	The peppers and the tomatoes should be brought immediately.
Нека войникът бъде разпитан от офицера.	The soldier should be questioned by the officer.

LESSON 92

Да бъдеш облечен, когато дойда.	You should be dressed when I come.
Уроците да бъдат научени до утре.	The lessons should be learned by tomorrow.
Домашната работа да бъде писана вечер.	The homework should be written in the evening.

The same form may be expressed with the reflexive pronoun "CE", and the present tense of the verb.

Нека да се боядисат сиво!	Have them painted grey.
Нека те да се натоварят в закрит вагон.	Have them loaded in a box-car.
Нека краставиците и марулите се продадат веднага!	The cucumbers and the lettuce should be sold immediately.
Да не се пише домашната работа довечера.	The homework should not be written in the evening.
Уроците да се научат до утре!	The lessons should be learned by tomorrow.
Нека войникът се разпита веднага!	The soldier should be questioned immediately.

LESSON 92

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Descriptive Imperative - Passive Voice

Повтаряйте!

Нека одеалата бъдат опаковани добре!
Нека одеалата да бъдат опаковани добре!
Одеалата да бъдат опаковани добре!

Нека бойните припаси бъдат поставени в сандъци!
Нека бойните припаси да бъдат поставени в сандъци!
Бойните припаси да бъдат поставени в сандъци!

Нека телефонният кабел бъде навит на макари!
Нека телефонният кабел да бъде навит на макари!
Телефонният кабел да бъде навит на макари!

Нека сандъците бъдат натоварени на товарни вагони!
Нека сандъците да бъдат натоварени на товарни вагони!
Сандъците да бъдат натоварени на товарни вагони!

Нека камионите се боядисат сиво!
Нека камионите да се боядисат сиво!
Нека одеалата да се опаковат добре!
Нека лопатите и брадвите да се наредат в съндъци!
Нека боеприпасите да се натоварят в закрит вагон!
Нека всичко да се приготви до утре!

Нека одеалата да бъдат натоварени в закрит вагон!	Нека одеалата да бъдат натоварени в закрит вагон!
сандъци	Нека сандъците да бъдат натоварени в закрит вагон!
оръжие	
кабел	
боеприпаси	

LESSON 92

Нека одеалата да бъдат опаковани добре!	Нека одеалата да бъдат опаковани добре!
сламеници	Нека сламениците да бъдат опаковани добре!
палатки	
лопати	
брадви	
дрехи	
униформи	
одеало	

Нека брадвите да бъдат наредени в сандъци!	Нека брадвите да бъдат наредени в сандъци!
лопати	Нека лопатите да бъдат наредени в сандъци!
оръжие	
картечници	
одеала	
сламеници	
униформи	

Нека сандъците да бъдат поставени в закрити вагони!	Нека сандъците да бъдат поставени в закрити вагони!
бомби	Нека бомбите да бъдат поставени в закрити вагони!
картечници	
гаубица	
оръжие	
храна	
боеприпаси	

Нека камионите да бъдат боядисани сиво!	Нека камионите да бъдат боядисани сиво!
гаубица	Нека гаубицата да бъде боядисана сиво!
коли	
вагони	

LESSON 92

Нека одеалата да се опаковат добре!	Нека одеалата да се опаковат добре!
сламеници	Нека сламениците да се опаковат добре!
книга	
униформи	
дрехи	
храна	
оръжие	

Нека брадвите да се наредят в сандъци!	Нека брадвите да се наредят в сандъци!
лопати	Нека лопатите да се наредят в сандъци!
оръжие	
одеала	
сламеници	
униформи	
боеприпаси	

Нека гаубицата да се боядиса сиво!	Нека гаубицата да се боядиса сиво!
коли	Нека колите да се боядисат сиво!
вагони	
камион	
оръдие	
вагон	
оръдия	
кола	

Нека сандъците да се натоварят на товарни вагони!	Нека сандъците да се натоварят на товарен вагон!
оръдие	Нека оръдието да се натовари на товарен вагон!
коли	
оръжие	
одеала	
боеприпаси	

LESSON 92

Нека аз да опаковам одеалата!	Нека одеалата да бъдат опаковани от мен!
Нека той да нареди брадвите в сандъци!	Нека брадвите да бъдат наредени в сандъци от него!
Нека ние да боядисаме оръдието!	Нека оръдието да бъде боядисано от нас!
Нека тя да оглади сакото!	Нека сакото да бъде огладено от нея!
Нека те да натоварят колата!	Нека колата да бъде натоварена от тях!
Нека вие да навиете кабела на макари!	Нека кабелът да бъде навит на макари от вас!
Нека ти да поправиш камиона!	Нека камионът да бъде поправен от теб!
Нека войниците да почистят оръжието!	Нека оръжието да бъде почистено от войниците!
Нека сержантът да прегледа ротата!	Нека ротата да бъде прегледана от сержанта!

Нека оръжието да бъде почистено веднага!	Нека оръжието да се почисти веднага!
Нека колите да бъдат боядисани сиво!	Нека колите да се боядисат сиво!
Нека брадвите и лопатите да бъдат наредени в сандъци!	Нека брадвите и лопатите да се наредят в сандъци!
Нека сандъците да бъдат натоварени на закрити вагони!	Нека сандъците да се натоварят на закрити вагони!
Нека да бъде сготвена храна за 8 души!	Нека храна да бъде сготвена за 8 души!
Нека да бъде дадена домашна работа на студентите!	Нека домашна работа да се даде на студентите!
Нека вагоните да бъдат натоварени до довечера!	Нека вагоните да се натоварят до довечера!

LESSON 92

ЧЕТИВО

1-ва Софийска дивизия трябваше да замине на маневри. Всички части на дивизията се подготвяха за маневрите, както и за пътуването. Поделенията на 6-ти пехотен полк от 1-ва дивизия също така бързаха да се приготвят за път. Те подготвяха багажа си, вещите, оръжието, снаряжението, както и бойните припаси и материали.

Два дена преди заминаването на полка, в канцеларията на ротния командир на 1-ва рота, капитан Робев, се водеше разговор между него и старшия лейтенант Иванов.

Лейтенантът искаше да знае дали одеалата на войниците трябва да бъдат поставени на раниците им. Ротният командир нареди одеалата да бъдат опаковани заедно със сламениците и палатките и поставени в сандъци. Всичките брадви и лопати на ротата трябваше да бъдат наредени също така в сандъци.

Старшият лейтенант доложи на командира, че в ротата им имало отвит телефонен кабел. Той запита дали трябва да го вземат със себе си. Ротният командир заповяда кабелът да бъде навит на макари и да се натовари заедно със сандъците на закрити товарни вагони. Той даде нареждане сандъците да бъдат боядисани сиво, преди да се натоварят на влака. Освен това заповяда войниците да носят със себе си само пушките си,а ръчните бомби, картечниците и бойните припаси да бъдат сложени в закрити товарни вагони. Той се страхуваше, че може да вали дъжд.

След като свърши нарежданията си, ротният командир каза на лейтенанта, че иска всичко да бъде приготвено до следната вечер. След това той освободи лейтенанта, който отиде да предаде нарежданията на командира на взводовете.

LESSON 92

ВЪПРОСИ:

1. За къде трябваше да замине 1-ва Софийска дивизия?
2. Какво правеха всички части на дивизията, преди да заминат за маневри?
3. Какво подготовяха поделенията на 6-ти пехотен полк?
4. Какво ставаше в канцеларията на 1-а рота два дена преди да замине полкът?
5. Трябваше ли одеалата на войниците да бъдат поставени на раниците им?
6. Какво трябваше да бъде опаковано и поставено в сандъци?
7. Къде трябваше да бъдат наредени брадзите и лопатите на ротата?
8. Какво трябваше да бъде направено с отвития телефонен кабел на ротата?
9. В какви вагони щяха да бъдат натоварени сандъците и кабелът?
10. Какво трябваше да натоварят в закрити товарни вагони?
11. Кога трябваше да бъдат боядисани сандъците?
12. Какво трябваше да бъде направено със сандъците, преди да бъдат натоварени на вагоните?
13. Какво трябваше да носят войниците със себе си?
14. В какви вагони щяха да бъдат сложени картечниците ?
15. Защо оръжията и бойните припаси се товарят обикновено в закрити вагони?

16. Вие ходил ли сте някога на маневри?

17. Пътували ли сте в товарен вагон?

18. Какви видове товарни вагони има?

откак се е мила моя майко ле зора зазорила, оттогаз е мила моя майко ле войска завървела

LESSON 92

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Change the following sentences according to example:

Нека да се натоварят. - Нека бъдат натоварени.

1. Нека се боядиса сиво колата!
2. Брадвите да се наредят в сандъци!
3. Нека книгите да се опаковат добре!
4. Нека кабелът да се навие на макари!
5. Нека оръжието да се почисти добре!

Част II

Упражнения на магнитофон.

LESSON 92

боепри́паси pl.	ammunition
бояди́свам	to paint
бояди́сам	
во́дя, и,их	to lead
во́дя ра́зговор	to have, conduct a conversation
закри́вам	to cover
закри́я, е,и́х	
закри́т, а,о,и	covered
закри́т ваго́н	box car
замина́ване n.	departure
ка́бел m.	cable
канцела́рия f.	office
ка́кто и	as well as
макара́ f.	reel, spool
нави́вам	to roll, to wind
нави́я, е, нави́х	
наре́ждане n.pl.-ния	instruction
опако́вам	to pack, to wrap up
освобожда́вам	to free, to release
освободя́,и,и́х	
отви́вам	to unroll
отви́я, е,их	
поделе́ние n.	unit
приготовле́ние n.	preparation
сандъ́к m.pl. -ци	crate. large wooden box
сла́меник m.pl. -ци	mattress (with straw)
снаряже́ние n.	equipment
телефо́нен,нна,о,и	telephone
това́рен, рна,о,и	cargo, freight
това́рен ваго́н	freight car
част f.pl. ча́сти	unit

ДЕВЕТДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 93

LESSON 93

В свободните от вахта минути. Старшина II степен Борис Аксентиев (долу) и матрос Руси Бончев на приятелски разговор в кубрика

LESSON 93

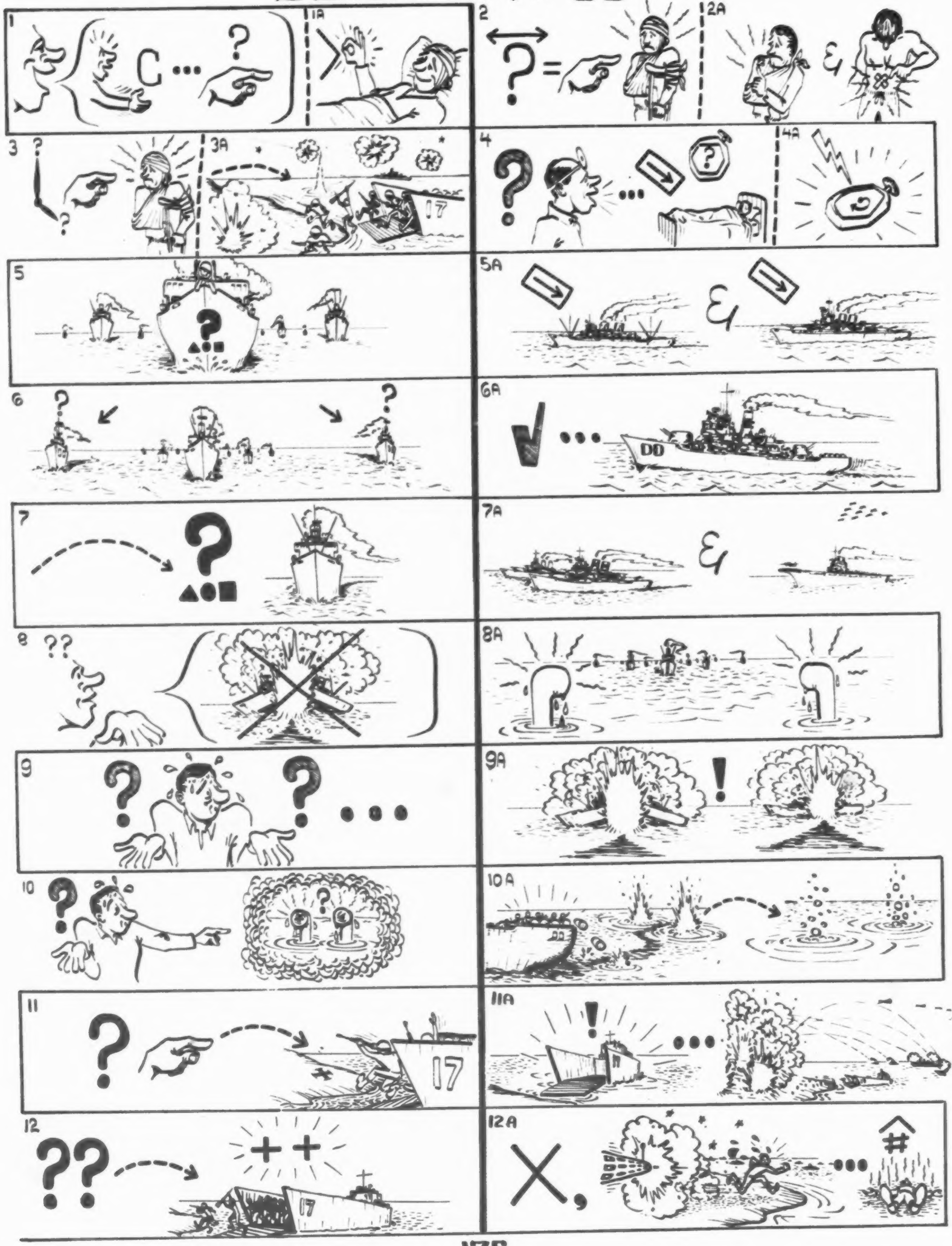
1
C...
?
1A
2
?=
2A
3
?
3A
17
4
?
4A
5
5A
6
?
6A
DD
7
?
7A
8
??
8A
9
?
?...
9A
!
10
?
10A
11
?
17
11A
!
12
??
++
17
12A
X,
#

УРОК 93 - РАЗГОВОР

НЕУСПЕШЕН МОРСКИ ДЕСАНТ

/В една военна болница. Редник Христо Георгиев е на посещение при ранения си другар ефрейтор Стоян Бъчваров./

Христо:
Стоян:

- Здраве́й, Хри́сто! Как се чу́вствуваш?
- Благодаря́, сега́ съм по-добре́.

- Къ́де си ране́н?
- В дя́сното ра́мо и в кръ́ста.

- Кога́ те рани́ха?
- По вре́ме на мо́рския деса́нт.

- Какво́ ка́зват до́кторите? До кога́ ще лежи́ш?
- Ра́ните ми се затва́рят ве́че. Ско́ро ще ме изпи́шат.

- С какви́ ко́раби пъту́вахте?
- С транспо́ртни и бо́йни ко́раби.

- Конво́ят ви и́маше ли охра́на?
- Бе́ше охраня́ван от разруши́тели.

- Какви́ дру́ги ко́раби взе́ха уча́стие в деса́нта?
- Кръстосва́чи и еди́н голя́м самолетоноса́ч.

- Ня́махте ли неприя́тности по пъ́тя?
- Бя́хме напа́днати от две неприя́телски подво́дници.

- Какво́ ста́на?
- Два на́ши ко́раба бя́ха торпили́рани.

- Какво́ ста́на с подво́дниците?
- И две́те бя́ха унищоже́ни с во́дни бо́мби от еди́н наш разруши́тел.

- Как сля́зохте на брега́?
- С щурмови́ ло́дки. На́ши самоле́ти и ко́рабни оръ́дия ни подкрепи́ха с о́гъня си.

- Сполучли́во ли ми́на деса́нтът?
- Несполучли́во. Неприя́телят ни отби́. Да́дохме голе́ми же́ртви.

LESSON 93

---

2. Георгиев е на посеще́ние = Georgiev is visiting
12. До кога́ ще лежи́ш? = How long are you going to stay in bed?
14. С какви́ ко́раби пъту́вахте? = On what kind of ships did you travel?
20. по пъ́тя = on the way
24. Какво́ ста́на с ... = What happened to
30. Сполучли́во ли ми́на деса́нтът? = Was the landing successful?

Командирът на взвода лейтенант Иван Узунов в разговор с комсомолския секретар матрос Барбоев

LESSON 93

ЧЕТИВО

Ефрейторът Стоян Бъчваров лежи на едно болнично легло във военната болница. Той е бил ранен през време на един морски десант. Другарят му, редник Христо Георгиев, отива на посещение в болницата. Той пита ранения си другар как се чувствува. Стоян му каза, че се чувствувал добре. Той бил ранен в дясното рамо и в кръста. Раните му се били почти затворили вече. Скоро щели да го изпишат от болницата. Христо иска да знае как е минал десантът. Стоян му разправи одисеята си.

Те пътували до мястото на десанта с транспортни и бойни кораби. Конвоят им бил охраняван от разрушители. В десанта взели участие различни бойни кораби: кръстосвачи и един голям самолетоносач.

През време на пътуването те били нападнати от две неприятелски подводници. Два кобара били торпилирани. Единият бил напълно разрушен и потънал. Другият бил доста повреден, но успял да се завърне в базата си. Двете подводници били разрушени с водни бомби, хвърлени от един разрушител.

Като стигнали до мястото на десанта, войниците се качили на щурмови лодки и се отправили към брега. По време на десанта войниците били подкрепяни с огън от самолети и корабни оръдия. След като слезли на брега, те се отправили към неприятелските позиции. Последните били много добре укрепени. Неприятелят ги посрещнал със силен огън. Те опитали да пробият позициите му, но не успели. Неприятелят ги спрял, контраатакувал ги и ги отбил. Те трябвало да се оттеглят на корабите си. Така десантът минал несполучливо. Те дали много жертви. Успели да приберат само част от ранените си другари. Те изоставили и много оръжие. Много от корабите им били повредени от стрелбата на бреговата артилерия на противника.

LESSON 93

ВЪПРОСИ

1. При кого отива на посещение редникът Христо Георгиев?
2. В каква болница се намира раненият приятел на Георгиев?
3. Кога е бил ранен ефрейторът Стоян Бъчваров?
4. Къде бил ранен той?
5. Как се чувствувал ефрейтор Бъчваров?
6. Какво станало с раните му?
7. Какво му казали лекарите му?
8. С какво пътували Стоян и другарите му до мястото на десанта?
9. Кой охранява конвоя им?
10. Какви кораби участвували в десанта?
11. От какво били нападнати корабите им през време на пътуването?
12. Какво станало с два от корабите им?
13. И двата кораби ли били разрушени?
14. С какво били унищожени двете подводници?
15. На какво се качили войниците, когато стигнали до брега?
16. От какво били охранявани щурмовите лодки?
17. Какво направили войниците, след като слезли на брега?

18. Какви били позициите на неприятеля?

19. Какво се помъчили да направят десантните войски?

20. Какво направил неприятелят?

21. Какво изоставили десантните войски?

22. Какво станало с много от корабите на конвоя?

Преди да се разпръснат по корабите матросите от взвода на лейтенант Узунов се събраха за последен път заедно да изпеят любимите си песни

LESSON 93

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Опишете един морски десант.

Част II

Упражнения на магнитофон.

Първенецът на радиовзвода по специална подготовка матрос Иван Александров

◀

LESSON 93

РАЗПИТ

1. When were you captured?
2. По време на морския десант на острова.

3. What kind of ships did your convoy consist of?
4. Товарни, пътнически и бойни кораби.

5. What kind of warships?
6. Кръстосвачи и един самолетоносач.

7. What kind of escort protection did you have?
8. Разрушители ни охраняваха.

9. Where were you spotted?
10. Три Ваши подводници ни откриха на около 30 морски мили от острова.

11. What happened then?
12. Подводниците Ви ни атакуваха.

13. Did they succeed in torpedoing some of your ships?
14. Два от корабите ни бяха торпилирани.

15. What did your destroyers do then?
16. Те хвърлиха много водни бомби и успяха да унищожат две от подводниците Ви.

17. How did you land on the island?
18. С щурмови лодки, като бомбардировачите ни от самолетоносача ни дадоха голяма подкрепа.

19. Did you land easily?
20. Да, защото бяхме подкрепяни и с огън от нашите корабни оръдия.

21. Why did your convoy retreat in this situation?
22. Защото Вашите части ни посрещнаха със силен огън, спряха ни, контраатакуваха ни и ни отбиха.

23. I noticed that you moved with difficulty. Are you wounded?
24. Да. В лявото рамо и в кръста.

LESSON 93

РАЗПИТ

1. Кога бяхте пленен?
2. At the time of the landing on the island.

3. От какви кораби се състоеше конвоят Ви?
4. Cargo, passenger and warships.

5. Какви бяха бойните Ви кораби?
6. Cruisers and an aircraft carrier.

7. Каква охрана имахте?
8. We were escorted by destroyers.

9. Къде бяхте открити?
10. Three of your submarines spotted us about 30 nautical miles from the island.

11. Какво стана тогава?
12. Your submarines attacked us.

13. Успяха ли те да торпилират някои от параходите Ви?
14. Two of our ships were torpedoed. The first was completely destroyed and sunk. The other was damaged slightly but remained in the convoy.

15. Какво правиха разрушителите Ви в това време?
16. They threw many ashcans and succeeded in destroying two of your submarines.

17. Как десантирахте на острова?
18. With assault boats, as the bombers of the aircraft carrier gave us strong support.

19. Лесно ли десантирахте?
20. Yes, because we were supported also with fire of our warships' guns.

21. Защо отстъпи конвоя Ви при това положение?
22. Because your units met us with heavy fire, stopped us, counterattacked and repelled us.

23. Видях,че се движехте трудно. Ранен ли сте?
24. Yes. In my left shoulder and waist.

LESSON 93

РЕЧНИК

ба́за f.	base
бо́ен, бо́йна, о,и	
бо́ен ко́раб	battle ship, warship
бо́лничен, чна,о,и	hospital
брегови́, а́,о́,и́	coast
бряг m.with art. брегъ́т	coast, bank, beach
во́ден, во́дна, о,и	water
во́дна бо́мба	depth charge
вре́ме n.pl. времена́	time, weather
по вре́ме	during
деса́нт m.	landing
мо́рски деса́нт	beach landing
же́ртва f.	victim, casualty
да́вам голе́ми же́ртви	suffer many casualties
затва́рям се	to close
затво́ря се, и се, их се	
изпи́свам /от болница/	to release (from a hospital)
изпи́ша, е, изпи́сах	
конво́й m.with art.ково́ят,я	convoy
контраатаку́вам	to counterattack
ко́раб m.	ship
ко́рабен, бна,о,и	ship
кръстосва́ч m.	cruiser
легло́ n.pl. легла́	bed
мина́вам	
мина́вам сполучли́во /деса́нт,опера́ция и т.н./	to be successful (landing, operation, etc.)
неприя́тност f.	difficulty;trouble,unpleasantness
несполучли́во	unsuccessfully
неуспе́шен, шна,о,и	unsuccessful
одисе́я f.	Odyssey
отби́вам	to drive (beat) back (the enemy)
отби́я, е,отби́х	to repulse, to repel
отпра́вям се към	to head (start) toward
отпра́вя се, и се, их се	
охра́на f.	escort, guard, protection
охраня́вам	to guard, to protect
подво́дница f.	submarine
подкрепя́вам	to support
подкрепя́,и́,и́х	
посеще́ние	visit
съм на посеще́ние	to be visiting
оти́вам на посеще́ние	to go visiting

LESSON 93

после́дният, -ната, -нато -ите	the latter
потъ́вам	to sink
потъ́на, е,ах	
проби́вам	to make (drive) a hole,
проби́я,е,и́х	to penetrate
ра́мо n.pl.	shoulder
рамена́	
ра́на f.	wound
ране́н, а,о,и	wounded
разруши́тел m.	destroyer
самолетонося́ч m.	aircraft carrier
сли́зам	to descend, to get (come)
сля́за, сле́зе, сля́зох,сле́зе	down (downstairs)
сли́зам на брега́	to land on the beach
сполучли́в,а,о,и	successful
сполучли́во	successfully
стрелба́ f.	gunfire; firing
торпили́рам	to torpedo
транспо́ртен, тна,о,и	transport
укрепя́вам	to fortify
укрепя́,и,и́х	
унищожа́вам	to destroy
унищожа́,и́,и́х	
щурмови́,а́,о́,и	attack,assault
щурмови́ ло́дки	landing craft

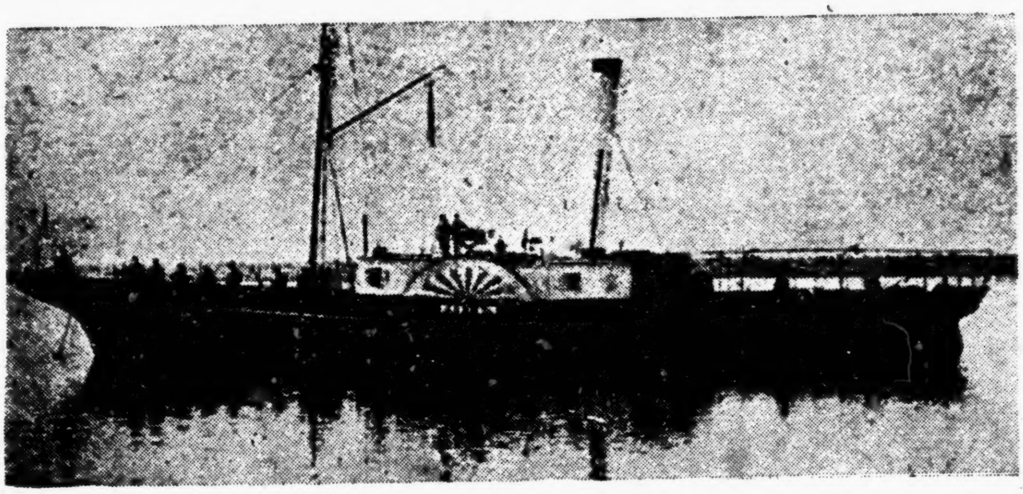

Корабът „Голубчик“

LESSON 93

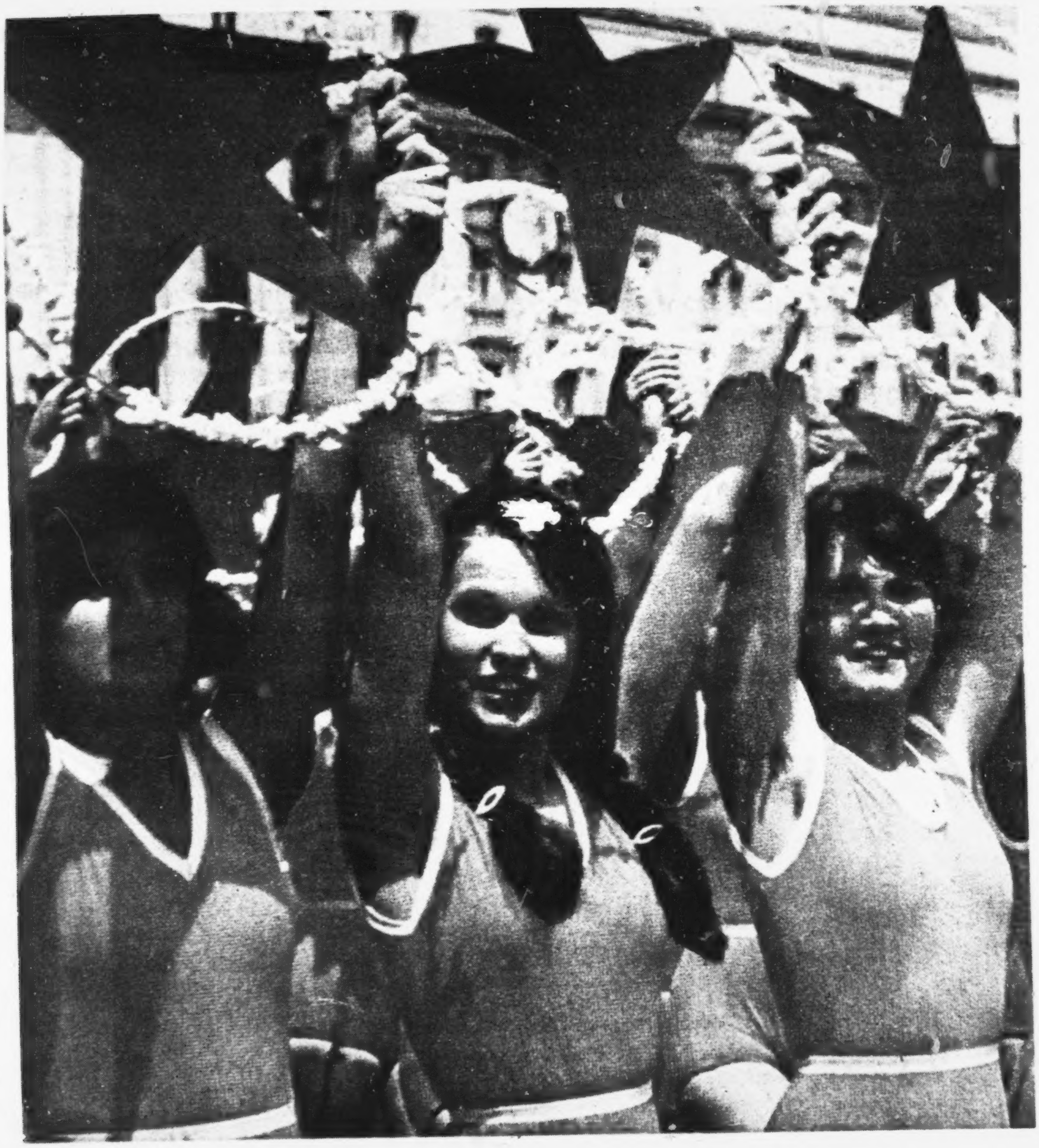

Български спортистки на парад в София

ДЕВЕТДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 94

LESSON 94

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Usage of the Perfective Aspect in Subordinate Clauses

Повтаряйте!

Винаги, когато отида на кино, аз сядам назад.
   Отида ли на кино,аз сядам назад.
Винаги, когато отидеш на кино,ти заспиваш.
   Отидеш ли на кино,ти заспиваш.
Винаги, когато отидеме на кино,ние сядаме назад.
   Отидеме ли на кино,ние сядаме назад.
Винаги, когато отиде на кино,той заспива.
   Отиде ли на кино,той заспива.
Винаги, когато отидете на кино,вие сядате назад.
   Отидете ли на кино,вие сядате назад.
Винаги, когато отидат на кино,те сядат напред.
   Отидат ли на кино,те сядат напред.
Винаги, когато отиде на кино,то заспива.
   Отиде ли на кино,то заспива.
Винаги, когато отиде на кино,тя се радва много.
   Отиде ли на кино,тя се радва много.

Отида ли на кино,аз заспивам.	Отида ли на кино,заспивам.
те	Отидат ли на кино,те заспиват.
ние	
той	
ти	
вие	
аз	
то	
тя	

LESSON 94

Уморя ли се,аз лягам да спя.	Уморя ли се,лягам да спя.
ти	Умориш ли се,ти лягаш да спиш.
те	
ние	
то	
вие	
тя	
аз	
той	

Видя ли учителя,аз го поздравявам.	Видя ли учителя,аз го поздравявам.
те	Видят ли учителя,те го поздравяват.
ние	
ти	
той	
вие	
то	
аз	
тя	

Тръгне ли за училище,то забравя книгите си.	Тръгне ли за училище,то забравя книгите си.
ние	Тръгнеме ли за училище, ние забравяме книгите си.
те	
аз	
той	
вие	
тя	
ти	

Седна ли да ям,ям много.	Седна ли да ям,ям много.
ти	Седнеш ли да ядеш,ядеш много.
ние	
тя,те,то,вие и т.н.	

LESSON 94

Върна ли се от училище,почвам да пиша дом.работа.	Върна ли се от училище, почвам да пиша дом. работа.
те	Върнат ли се от училище, те почват да пишат домашната работа.
ние	
той	
вие	
тя	
ти	
то	

Научиме ли уроците си,ние отиваме на кино.	Научиме ли уроците си, ние отиваме на кино.
той	Научи ли уроците си,той отива на кино.
те	
вие	
тя	
ти	
аз	
то	
ние	

Когато отида на гости,аз обличам новите си дрехи.	Отида ли на гости,аз обличам новите си дрехи.
Когато отиде на кино,той заспива.	Отиде ли на кино,той заспива.
Когато се умориме,ние си лягаме.	Умориме ли се,ние си лягаме.
Когато видят учителката,те я поздравяват.	Видят ли учителката,те я поздравяват.
Когато тръгне за училище,тя забравя книгите си.	Тръгне ли за училище,тя забравя книгите си.
Когато седнат да ядат,те ядат много.	Седнат ли да ядат,те ядат много.

LESSON 94

Когато се върне от работа в къщи,той се окъпва.	Върне ли се от работа в къщи,той се окъпва.
Когато дойде у нас,той все ни носи подаръци.	Дойде ли у нас,той все ни носи подаръци.
Като изпие няколко чаши вино,той почва да пее.	Изпие ли няколко чаши вино,той почва да пее.
Когато се разболеят,те викат доктор.	Разболеят ли се,те викат доктор.
Като види убит ,става ѝ лошо.	Види ли убит,става ѝ лошо.
След като научат урока си, те отиват на кино.	Научат ли урока си,те отиват на кино.
След като се измиеме,ние се обличаме.	Измиеме ли се,ние се обличаме.
Като сготвят нещо хубаво,те канят гости.	Сготвят ли нещо хубаво,те канят гости.
Като заминеме за странство, ние пътуваме със самолет.	Заминеме ли за странство, пътуваме със самолет.
Като го заболи зъб,той отива при зъболекар.	Заболи ли го зъб,той отива при зъболекар.
Когато отидат на поход,те се умарят много.	Отидат ли на поход,те се умарят много.
Когато хапна повече,заболява ме стомах.	Хапна ли повече,заболява ме стомах.

2.

Повтаряйте!

Преди когато отидех на кино, аз сядах назад.	Отидех ли на кино,аз сядах назад.
Преди когато отидеше на кино, ти сядаше назад.	Отидеше ли на кино,ти сядаше назад.
Когато тръгнеха на училище, те забравяха книгите си.	Тръгнеха ли на училище,те забравяха книгите си.
Когато се умореше,той си почиваше.	Умореше ли се,той си почиваше.
Когато видехте учителя,вие го поздравявахте.	Видехте ли учителя,вие го поздравявахте.

LESSON 94

Повтаряйте!

Когато седнехме да ядеме,ние започвахме със супа.	Седнехме ли да ядеме,ние започвахме със супа.
Когато дойдеше в къщи,той ни носеше подаръци.	Дойдеше ли в къщи,той ни носеше подаръци.
Когато видеше **убит**,лошо й ставаше.	Видеше ли **убит**,лошо й ставаше.
Когато отидеше на кино,то се радваше много.	Отидеше ли на кино,то се радваше много.
Когато написвахме домашната работа,отивахме на кино.	Написвахме ли домашната работа,отивахме на кино.
Когато влезнеше в стаята, учителят ни поздравяваше.	Влезнеше ли в стаята,учителят ни поздравяваше.

Отидех ли на кино,аз заспивах.	Отидех ли на кино,заспивах.
те	Отидеха ли на кино,те заспиваха.
ние	
той	
вие	
ти	
аз	
тя	

Умореше ли се,той си почиваше.	Умореше ли се той си почиваше.
те	Умореха ли се,те си почиваха.
ние	
ти	
вие	
аз	
тя	
той	
то	

LESSON 94

Видехме ли владиката,ние го поздравявахме.	Видехме ли владиката,ние го поздравявахме.
те	Видеха ли владиката,те го поздравяваха.
ти	
ние	
тя	
вие	
той	
аз	
то	

Тръгнеше ли за училище,то забравяше учебниците си.	Тръгнеше ли за училище,то забравяше учебниците си.
ти	Тръгнеше ли за училище,ти забравяше учебниците си.
ние	
тя	
вие	
аз	
те	
тя	

Отидехме ли на излет,уморявахме се много.	Отидехме ли на излет,уморявахме се много.
тя	Отидеше ли на излет,тя се уморяваше много.
ние	
те	
той	
вие	
аз	
то	
ти	

LESSON 94

Когато се разболееха,те викаха лекар.	Разболееха ли се,те викаха лекар.
Когато отидех на поход,аз се уморявах много.	Отидех ли на поход,аз се уморявах много.
Когато дойдеше в къщи,той ни носеше подаръци.	Дойдеше ли в къщи,той ни носеше подаръци.
След като научехме уроците, ние отивахме на кино.	Научехме ли уроците,ние отивахме на кино.
Като я заболеше зъб,тя отиваше при зъболекар.	Заболеше ли я зъб,тя отиваше при зъболекар.
След като се обръснехме,ние се умивахме.	Обръснехме ли се,ние се умивахме.
След като се окъпеха в морето, те лягаха на пясъка.	Окъпеха ли се в морето,те лягаха на пясъка.
Като се намажеше с крем,тя не изгаряше от слънцето.	Намажеше ли се с крем,тя не изгаряше от слънцето.
Като счупеше нещо,той го поправяше веднага.	Счупеше ли нещо,той го поправяше веднага.
След като прочетех вестника, аз го хвърлях.	Прочетех ли вестника,аз го хвърлях.
След като напишехме домашната работа,ние я давахме на учителя.	Напишехме ли домашната работа,ние я давахме на учителя.
Като изпиеха по няколко ракии, те се напиваха.	Изпиеха ли по няколко ракии,те се напиваха.
Когато изнесеше стоки,той ги застраховаше.	Изнесеше ли стоки,той ги застраховаше.
Когато се качеше на лодка, ставаше ѝ лошо.	Качеше ли се на лодка, ставаше ѝ лошо.
Ако закъснеех вечер,жена ми се сърдеше.	Закъснеех ли вечер,жена ми се сърдеше.
Като си купеха нови костюми, те ги показваха на приятелите си.	Купеха ли си нови костюми, те ги показваха на приятелите си.
Като отидехме на излет,ние се чувствувахме добре.	Отидехме ли на излет,ние се чувствувахме добре.

LESSON 94

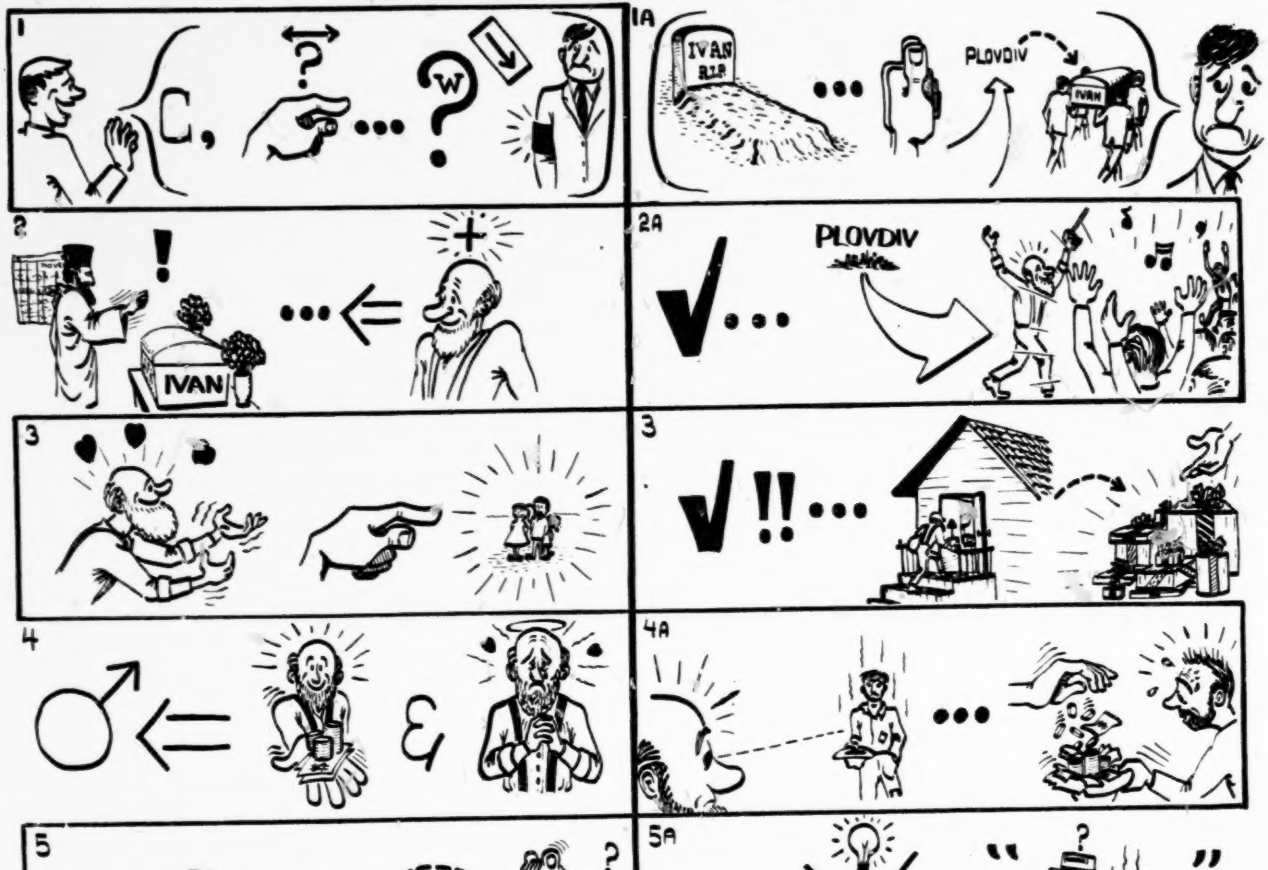
1
C,
W
1A
IVAN R.I.P.
PLOVDIV
IVAN
2
IVAN
2A
PLOVDIV
3
3
4
4A
5
5A
6
6A
7
7A
8
8A

УРОК 94 - РАЗГОВОР

В ТРАУР

Янко:
Христо:

- Здраве́й, Хри́сто! Къде́ се гу́биш? Защо́ си в тра́ур?
- Дя́до ми Ива́н почи́на. Хо́дихме в Пло́вдив на погребе́ние.

- Бог да го прости́! Отли́чен чове́к бе́ше.
- Вя́рно е. До́йдеше ли от Пло́вдив, пра́зник ста́ваше в къщи.

- Вас, вну́ците, ви оби́чаше мно́го.
- И о́ще как! Вле́зеше ли в къ́щи, все пода́ръци ни но́сеше.

- Мно́го ще́дър и милости́в бе́ше.
- Ви́деше ли бе́ден чове́к на у́лицата, спи́раше се и му да́ваше ня́кой лев.

- И ти си като́ не́го. Ви́диш ли ня́кого в ну́жда, все пома́гаш.
- Нали́ зна́еш, чове́к в ну́жда се позна́ва.

- Веселя́к бе́ше дя́до ти. Оби́чаше да си ха́пва и да си пи́йва.
- Такъ́в си бе́ше. Се́днеше ли да се хра́ни, без вино́ не мо́жеше.

- Напосле́дък пи́еше ли?
- Мно́го ма́лко. Изпи́еше ли една́-две ча́ши, доспи́ваше му се.

- Като́ дя́до ми. Пи́йне ли си ма́лко раки́я, ля́га да спи.
- Като́ остаре́е чове́к, не издъ́ржа мно́го.

LESSON 94

ГРАМАТИКА

USAGE OF THE PERFECTIVE ASPECT IN SUBORDINATE CLAUSES

The perfective aspect of a verb can be used to express a series of completed actions. In such a case the verb is usually followed by "ЛИ ".

Present Tense

Видиш ли някого в нужда, все помагаш.	Whenever you see someone in need, you always help.
Пийне ли малко ракия,ляга да спи.	Everytime he drinks a little whisky, he lies down to sleep.
Дойде ли,празник става в къщи.	Whenever he comes, it becomes a holiday at home.
Влезе ли в къщи, все подаръци ни носи.	Everytime he enters our home, he always brings us gifts.

Imperfect Tense

The imperfect tense is used to express a series of completed actions in the past.

Дойдеше ли от Пловдив, празник ставаше в къщи.	Whenever he came from Plovdiv, it became a holiday at home.
Влезеше ли в къщи, все подаръци ни носеше.	Everytime he entered our home, he always brought us gifts.
Видеше би беден човек на улицата, спираше и му даваше някой лев.	Whenever he saw a poor man on the street, he would stop and give him some money.
Седнеше ли да се храни, без вино не можеше.	Whenever he sat down to eat, he couldn't do without wine.

LESSON 94

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Use of the Perfective Aspect in Subordinate Clauses

Повтаряйте!

Отида ли на кино,купувам евтини билети.
Отидеме ли на концерт,сядаме напред.
Уморя ли се,сядам да почина.
Умори ли се,сяда да почине.
Седна ли да уча,уча много.
Седнеме ли да ядеме,ядеме с апетит.
Дойде ли на гости,носи ни подарък.
Дойдат ли на гости,носят ни подарък.
Научи ли урока,отива да играе.
Научите ли урока,отивате да играете.
Тръгне ли за работа,отбива се в кръчмата.
Тръгна ли за работа,отбивам се в кръчмата.
Отиде ли на излет,разболява се.
Отидат ли на излет,разболяват се.
Прочетеме ли вестниците,хвърляме ги.
Прочета ли вестниците,хвърля ги.
Легнеме ли,заспиваме веднага.
Легнеш ли,заспиваш веднага.

Отида ли на театър,купувам скъпи билети.	Отида ли на театър,купувам скъпи билети.
те	Отидат ли на театър,купуват скъпи билети.

ние
той
ти
вие
тя
аз

LESSON 94

Уморя ли се,почивам си.	Уморя ли се,почивам си.
той	Умори ли се,почива си.
ние	
той	
вие	
те	
тя	
аз	
то	
Седнеме ли да ядеме,ядеме с апетит.	Седнеме ли да ядеме,ядеме с апетит.
ти	Седнеш ли да ядеш,ядеш с апетит.
вие	
той	
те	
аз	
ние	
то	
тя	
Научат ли уроците,отиват на разходка.	Научат ли уроците,отиват на разходка.
ние	Научиме ли уроците,отиваме на разходка.
той	
те	
вие	
ти	
то	
аз	
тя	

LESSON 94

Прочетат ли вестниците,хвърлят ги.	Прочетат ли вестниците, хвърлят ги.
ние	Прочетеме ли вестниците, хвърляме ги.
той	
ти	
вие	
аз	
тя	
то	

Легнеме ли,заспиваме веднага.	Легнеме ли,заспиваме веднага.
той	Легне ли,заспива веднага.
ние	
тя	
вие	
ти	
аз	
то	
те	

Отида ли на кино,заспивам.	Отида ли на кино,заспивам.
те	Отидат ли на кино,заспиват.
ти	
ние	
той	
аз	
вие	
тя	
то	

Умори ли се,почива си.	Умори ли се,почива си.
ние	Уморим е ли се,почиваме си.
вие	
тя	
те	
аз	
ти	

LESSON 94

Науча ли урока,отивам на кино.	Науча ли урока,отивам на кино.
те	Научат ли урока,отиват на кино.
ние	
той	
ти	
вие	
тя	
то	
аз	
Легна ли,чета.	Легна ли,чета.
ти	Легнеш ли, четеш.
той	
ние	
тя	
те	
вие	
то	
аз	
Видя ли учителката,поздравявам я.	Видя ли учителката,поздравявам я.
ние	Видиме ли учителката,поздравяваме я.
те	
той	
ти	
вие	
то	
аз	
тя	
Отида ли на излет,разболявам се.	Отида ли на излет,разболявам се.
ти	Отидеш ли на излет,разболяваш се.
тя,той,ние,те,вие	

LESSON 94

Повтаряйте!

Отидех ли на концерт,сядах на първия ред.
Умореха ли се,сядаха да починат.
Седнеха ли да пият,пиеха много.
Дойдеше ли на гости,носеше ни подаръци.
Научехме ли уроците си,отивахме да играеме.
Тръгнеше ли за работа,отбиваше се в кръчма.
Отидехте ли на излет,разболявахте се.
Прочетях ли вестника,хвърлях го.
Легнехме ли,заспивахме веднага.
Удареше ли се,викаше.

Отидех ли на концерт,сядах на първия ред.
те

ние
тя
вие
той
ти

Отидех ли на концерт,сядах на първия ред.
Отидеха ли на концерт,сядаха на първия ред.

Умореше ли се,лягаше да си почине.

ние

той
ти
вие
аз
тя
то
те

Умореше ли се,лягаше да си почине.

Уморехме ли се,лягахме да си починеме.

LESSON 94

Седнехме ли да пиеме,пиехме много.	Седнехме ли да пиеме,пиехме много.
ти	Седнеше ли да пие,пиеше много.
вие	
той	
те	
аз	
ние	

Отидех ли на излет,разболявах се.	Отидех ли на излет,разболявах се.
те	Отидеха ли на излет,разболяваха се.
ние	
той	
вие	
тя	
ти	
то	
аз	

Прочетеше ли вестниците,хвърляше ги.	Прочетеше ли вестниците, хвърляше ги.
те	
ние	
то	
вие	
тя	
ти	

Легнехме ли,заспивахме веднага.	Легнехме ли, заспивахме веднага.
той	
вие	
ти	
аз	
ние	
тя	

LESSON 94

ЧЕТИВО

Двамата приятели Янко и Христо се срещнаха на улицата. Те не бяха се виждали от десетина дена.[1] Христо беше облечен в тъмен костюм. На левия си ръкав носеше траурна лента. Изненадан, Янко попита приятеля си защо е в траур.

Христо беше в траур, понеже дядо му Иван почина няколко дена преди това. Христо ходи със семейството си на погребението на дядо си в гр. Пловдив.

Дядото на Христо, Бог да го прости, беше отличен човек. Той живееше в град Пловдив, но често ходеше да види внуците си в София. Отидеше ли у Христови, празник ставаше в къщи. Дядо Иван обичаше внуците си много. Влезеше ли в къщата на Христо, все подаръци носеше. Беше много щедър и милостив човек. Видеше ли беден човек на улицата, спираше се и му помагаше.

Дядо Иван беше и голям веселяк. Обичаше да си хапва и да си пийва хубаво. Седнеше ли да се храни, без вино не можеше. Напоследък, обаче, дядо Иван пиеше малко. Изпиеше ли една две чаши, доспиваше му се и лягаше на дивана да си почине. Всички обичаха дядо Иван и затова всички съжаляваха за смъртта му.

---

1. от десетина дена = for about ten days

LESSON 94

ВЪПРОСИ

1. Къде се срещнаха двамата приятели Янко и Христо?
2. От колко време не се бяха виждали те?
3. Как беше облечен Христо?
4. Какво носеше той на левия си ръкав?
5. Защо Христо беше в траур?
6. Защо ходи той със семейството си в гр. Пловдив?
7. Къде стана погребението на дядото на Христо?
8. Какъв човек беше дядото на Христо?
9. Къде живееше дядо Иван?
10. Защо дядо Иван ходеше често в София?
11. Какво ставаше в къщата на Христо, когато дядо Иван отидеше там?
12. Какво носеше обикновено той на внуците си?
13. Какво правеше дядо Иван, когато видеше беден човек?
14. Беше ли веселяк дядо Иван?
15. Какво обичаше да прави той?
16. Без какво не можеше, когато седнеше да се храни?
17. Пиеше ли много напоследък дядо Иван?
18. Какво ставаше напоследък с дядо Иван?
19. Какво правеше той,след като изпиеше две чашки вино?

20. Защо всички съжаляваха за смъртта на дядо Иван?

21. Вие имате ли дядо?

22. Кога почина дядо Ви?

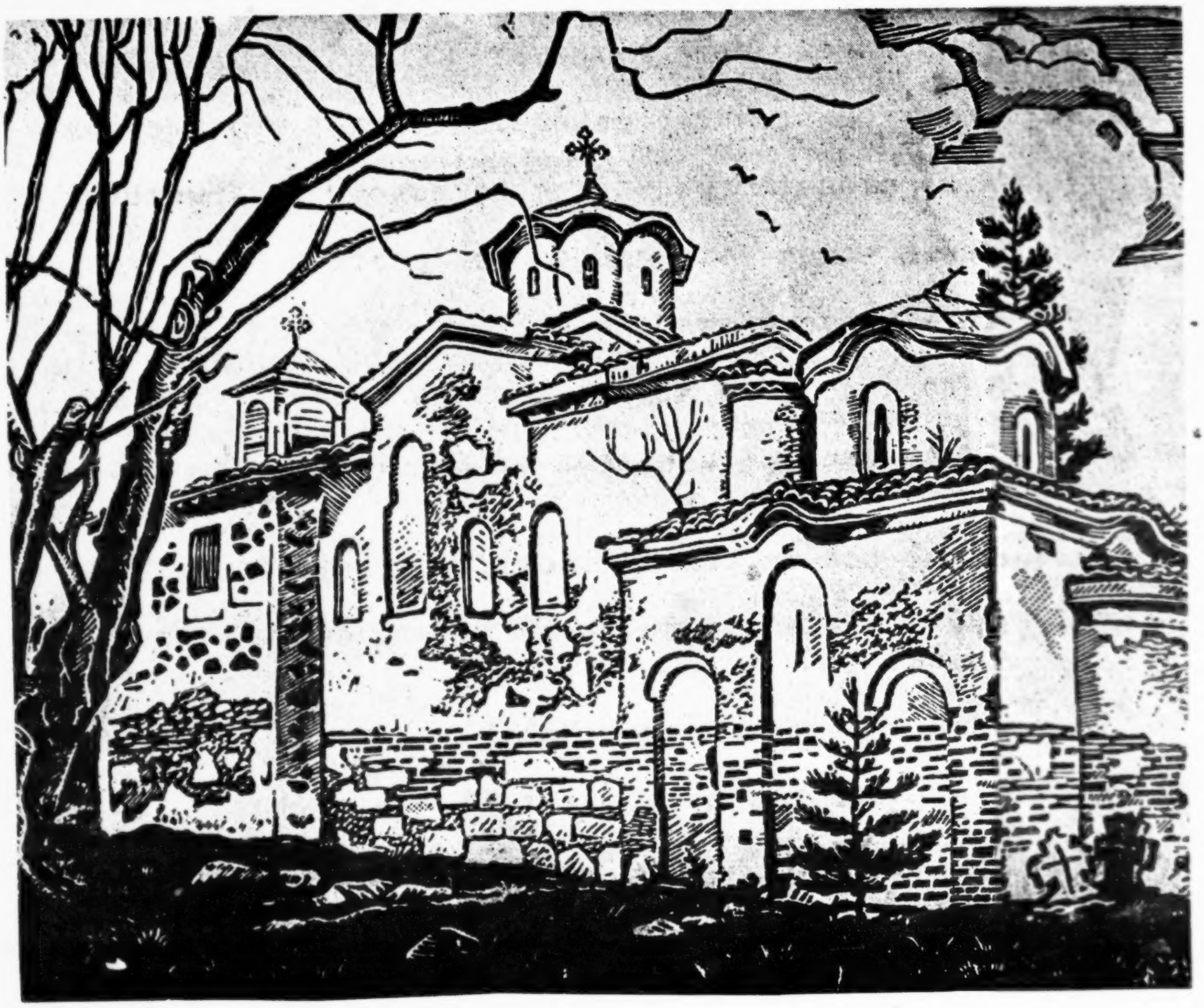

Боянската църква

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

11, 13, 15, 16, 18, 19, 20.

Част II

Упражнения на магнитофон.

РЕЧНИК

бе́ден, бе́дна,о,и	poor
Бог да го прости́!	God rest his soul
веселя́к m.pl. веселя́ци	jolly fellow
внук m.pl. вну́ци	grandchild
дива́н m.	divan
доспи́ва ми се	to become sleepy
доспи́ ми се	
и о́ще как!	and how!
ле́нта f.	armband
милости́в,а,о,и	compassionate
оби́чам да си пи́йвам	to enjoy drinking
оби́чам да си ха́пвам	to enjoy eating
остаря́вам	to grow old, to age
остаре́я,е́е,я́х	
погребе́ние n.	funeral
почи́на, е,ах (only perf.asp.)	to die,to pass away
ръка́в m.	sleeve
смърт f.	death
тра́ур m.	mourning
тра́урен, тра́урна,о,и	mourning
хра́ня се, и се, их се	to eat, to have one's meal
нахра́ня се	
чове́к в ну́жда се позна́ва	a friend in need is a friend /indeed
ще́дър, ще́дра,о,и	generous

ДЕВЕТДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 95

LESSON 95

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Verbal Nouns

спя - спане
лежа - лежане
ям - ядене
играя - игране
пея - пеене
уча - учене
пиша - писане
мажа - мазане
чета - четене
седя - седене
вървя - вървене
пия - пиене
мия - миене
стрелям - стреляне
пътувам - пътуване

спя - спане
лежа - лежане

и т.н.

спя
уча
лежа
ям
играя
готвя
пиша
чета
мажа
седя
ходя
стрелям
вървя
пия
пътувам

спане
учене
лежане

и т.н.

LESSON 95

Аз се уморявам,защото уча много.
Аз се умарям от много учене.
Аз се умарям, защото играя много.
Аз се умарям, от много игране.
Той се умаря, защото тича много.
Той се умаря от много тичане.
Ти се умаряш, защото ходиш много.
Ти се умаряш от много ходене.
Те се умарят, защото работят много.
Те се умарят от много работене.
Учителят се умаря, защото говори много.
Учителят се умаря от много говорене.

Аз се умарям,защото уча много.
Аз се умарям от много учене.

и т.н.

Аз надебелявам,защото лежа много.
Аз надебелявам от много лежане.
Ти надебеляваш, защото ядеш много.
Ти надебеляваш от много ядене.
Тя надебелява, защото спи много.
Тя надебелява от много спане.

Аз надебелявам,защото лежа много.
Аз надебелявам от много лежане.

LESSON 95

ходя	Аз се умарям от много ходене.	Аз се умарям от много ходене.
играя	и т.н.	Аз се умарям от много игране.
тичам		
говоря		
работя		
чета		
пея		
стрелям		
уча		
пътувам		
вървя		
танцувам		
пиша		

A.

Аз се умарям,защото уча много.	Аз се умарям от много учене.
Те надебеляват,защото ядат много.	Те надебеляват от много ядене.
Ти се умаряш, защото играеш много.	
То се умаря,защото учи много.	
Вие дебелеете,защото седите много.	
Тя се умаря, защото шие много.	
Той се умаря, защото работи много.	
Децата се умарят, защото пишат много.	
Иван дебелее защото спи много.	

B.

Аз се умарям от много четене.	Аз се умарям,защото чета много.
Те дебелеят от много ядене.	Те дебелеят,защото ядат много.
Той се умаря от много учене.	
Ние надебеляваме от много лежане.	
Ти се умаряш от много говорене.	
Иван дебелее от много спане.	
Мария се умаря от много готвене.	

LESSON 95

От какво надебелява той, от много ядене или много лежане?	Той недебелява от много /лежане, ядене/.
От какво се умарят те, от много учене или от много игране?	и т.н.
От какво надебеляваме ние, от много спане или много ядене?	
От какво се умаряте вие, от много ходене или много тичане?	
От какво надебелява тя, от много лежане или много ядене?	
От какво се умаряш ти, от много тичане или от много пеене?	

Той умаря ли се от много ходене?	Той умаря ли се от много ходене?
Вие надебелявете ли от много ядене?	и т.н.
Ти умаряш ли се от много тичане?	
Ние надабеляваме ли от много лежане?	
Аз умарям ли се от много учене?	
Тя умаря ли се от много готвене?	

А.

Той умаря ли се от много игране?	Да, той се умаря от много игране.
Той умаря ли се от много четене?	и т.н.
Той умаря ли се от много учене?	
Той умаря ли се от много ходене?	
Той умаря ли се от много тичане?	

LESSON 95

B.

учител	1-ви студент	2-ри студент
чета	Той умаря ли се от много четене?	Да, той се умаря от много четене.
пиша	Той умаря ли се от много писане?	Да, той се умаря от много писане.
уча		
ходя	и т.н.	и т.н.
свиря		
мажа		
готвя		
мия		
чистя		
играя		
пътувам		
стрелям		
вървя		
пея		

Не се пуши в стаята!	Не се пуши в стаята!
Пушенето в стаята е забранено!	Пушенето в стаята е забранено!
Не се пие в стаята!	Не се пие в стаята!
Пиенето в стаята е забранено!	Пиенето в стаята е забранено!
Не се свири в стаята!	
Свиренето в стаята е забранено!	и т.н.
Не се яде в стаята!	
Яденето в стаята е забранено!	
Не се тича в стаята!	
Тичането в стаята е забранено!	
Не се спи в стаята!	
Спането в стаята е забранено!	
Не се пее в стаята!	
Пеенето в стаята е забранено!	
Не се ходи по тревата!	
Ходенето по тревата е забранено!	
Не се лежи по тревата!	
Лежането по тревата е забранено!	
Не се минава по този мост!	
Минаването по този мост е забранено!	

LESSON 95

Не се ходи по тревата!

Не се лежи на земята!

Не се спи на масите!
Не се плюе по пода!
Не се влиза в тази стая!
Не се минава по тази улица!
Не се стреля в парка!
Не се яде в класната стая!
Не се говори в черква!
Не се влиза в черква с шапка!
Не се пее тук!
Не се пали огън в гората!

Ходенето по тревата е забранено!
Лежането на земята е забранено!

и т.н.

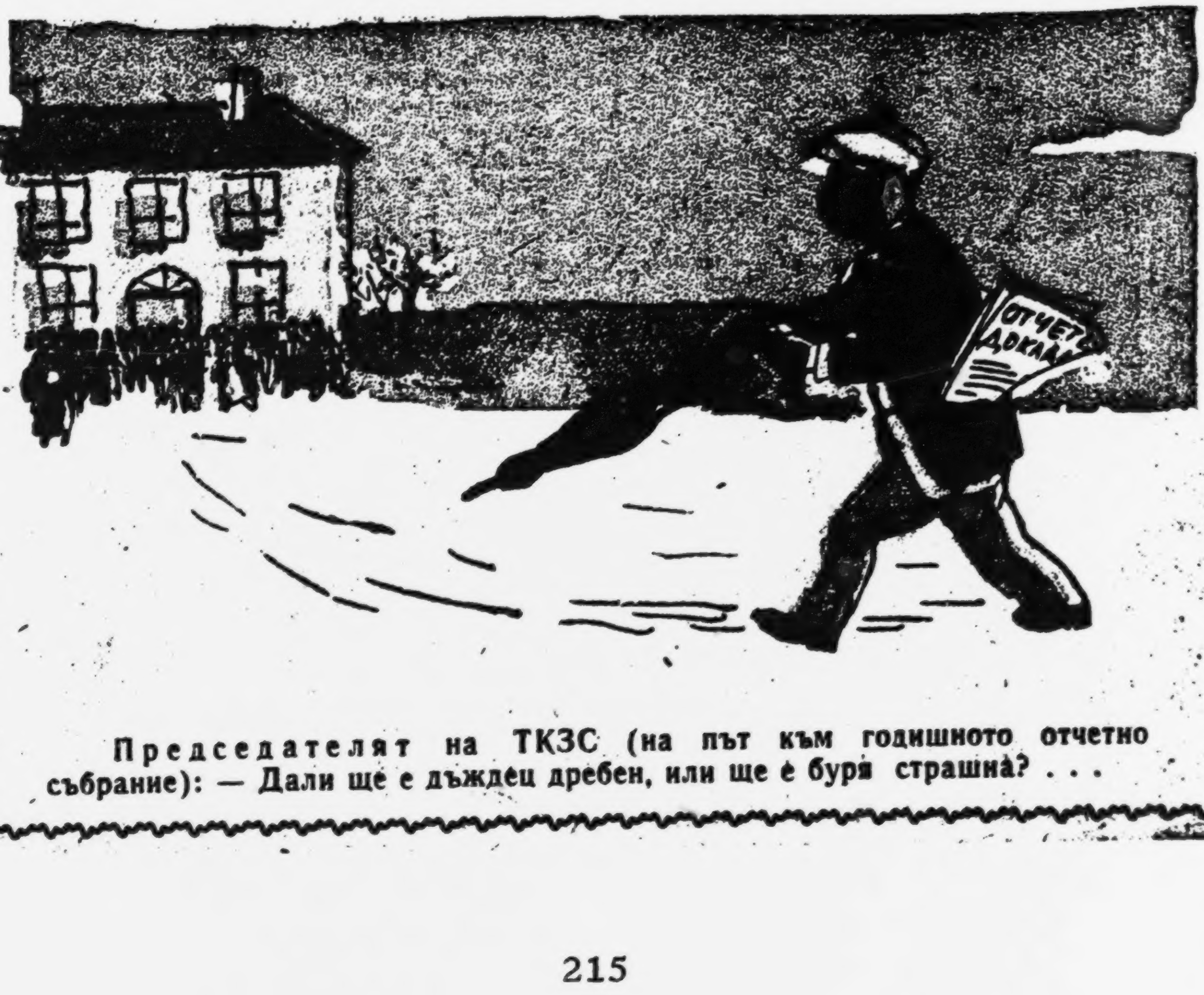

Председателят на ТКЗС (на път към годишното отчетно събрание): — Дали ще е дъждец дребен, или ще е буря страшна? . . .

LESSON 95

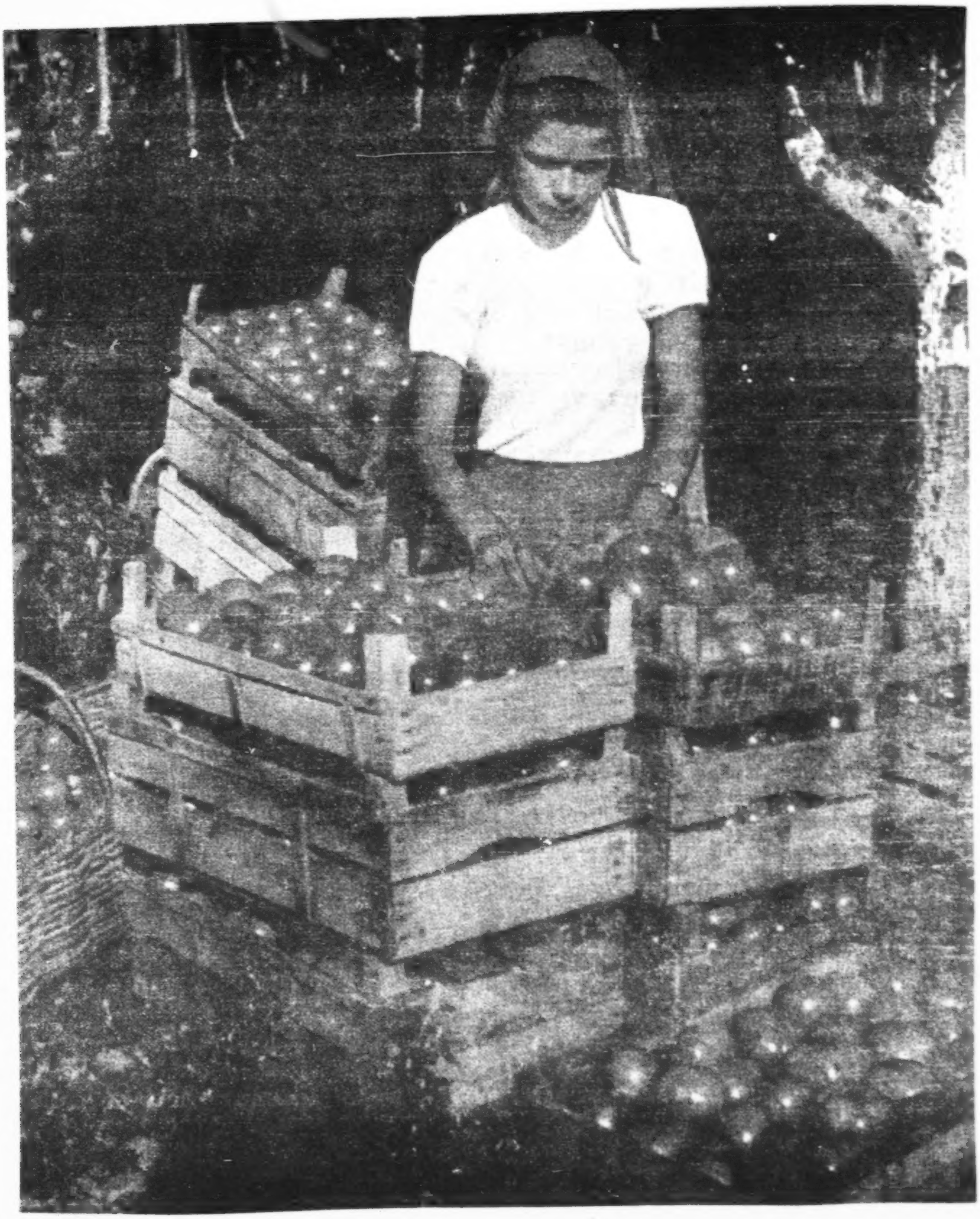

Български домати

LESSON 95

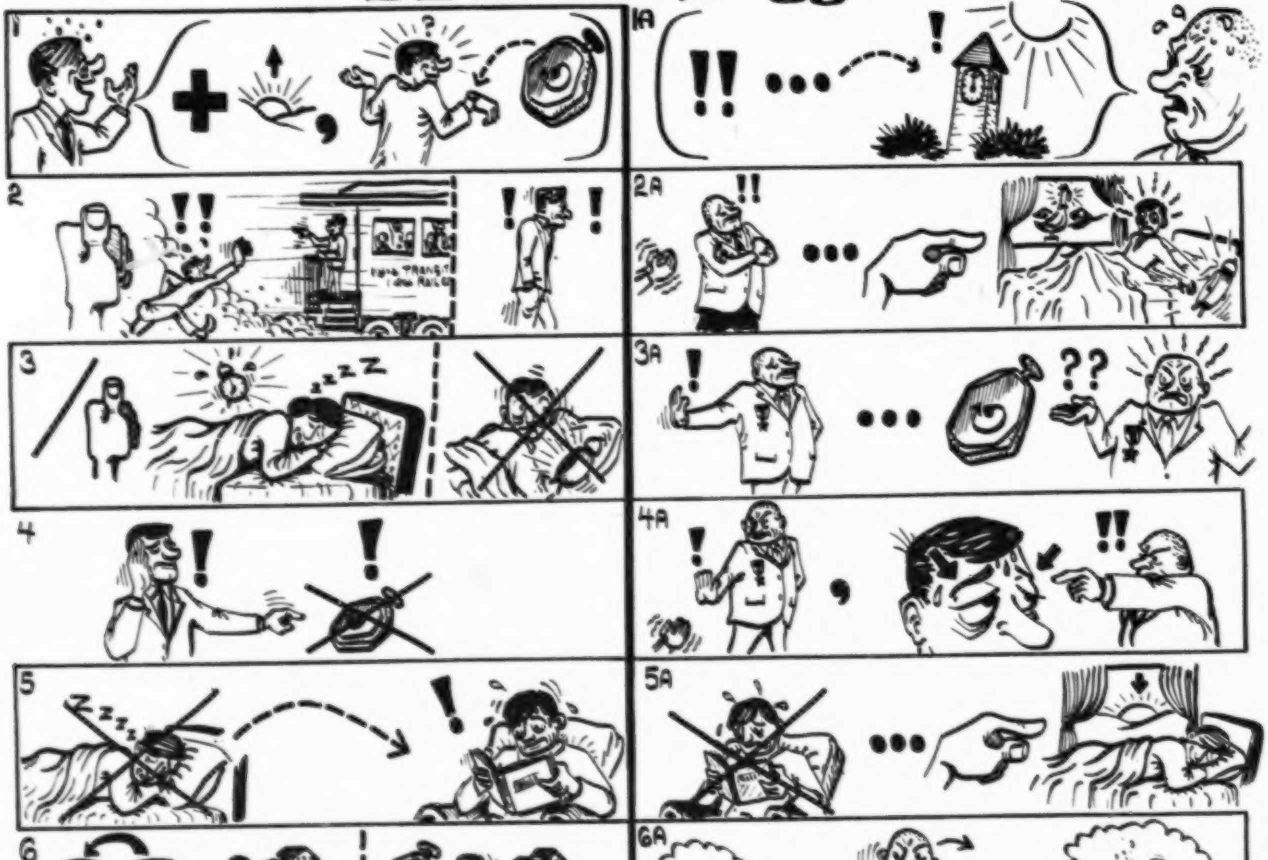
1
1A
2
2A
3
3A
4
4A
5
5A
6
6A
7
TSOCHEV
7A
TSOCHEV
TSOCHEV
8
TSOCHEV
8A
9
9A
10
10A

УРОК 95 - РАЗГОВОР

В ЕДНА ДЪРЖАВНА КАНЦЕЛАРИЯ

/Държавният чиновник Ганчо Маринов винаги закъснява за работа. И тази сутрин той идва на работа пак със закъснение. Началникът му го чака в канцеларията./

Ганчо:
Началникът:

- Добро́ у́тро, друга́рю Нача́лник! Позакъсня́х ма́лко. Извиня́вайте!
- Ма́лко ли! Ско́ро ще ста́не пла́дне, друга́рю!

- Изпу́снах трамва́я. Тря́бваше да вървя́ пеш.
- Не ме интересу́ва. Ще ста́вате по-ра́но!

- Ама друга́рю Нача́лник, успа́х се. Буди́лникът не ме събу́ди.
- Не ме прекъ́свайте! Какво́ е това́ че́сто закъсня́ване!

- Това́ ня́ма да се повто́ри ве́че, друга́рю Нача́лник!
- Срамота́ е! Очи́те Ви са се поду́ли от лежа́не и спа́не.

- Не е от това́. От че́тене е.
- Че́тенето не е причи́на. Ще си лягате по-ра́но!

- Сно́щи бях на го́сти. Въ́рнах се къ́сно.
- На го́сти или на пи́ене в ня́коя кръ́чма?

- Бях на го́сти у коле́гата Цо́чев.
- Ка́зах Ви да ня́мате взе́мане-да́ване с не́го. Той пи́е мно́го.

- Празну́вахме име́ния му ден.
- До кога́ празну́вахте? До зори́?!

- Стоя́хме са́мо до полуно́щ.
- Че́сто закъсня́вате. Внима́вайте! Мо́же да загу́бите слу́жбата си.

- Обеща́вам Ви да и́двам на вре́ме.
- Добре́. Ся́дайте и си гле́дайте ра́ботата!

---

3. .. идва на работа пак със закъснение = he again comes late to work.

LESSON 95

ГРАМАТИКА

VERBAL NOUNS

Most verbal nouns are formed by adding -Е to the masculine gender form of the past passive particple, imperfective aspect of the verbs. See Vol VIII L.70.

Verb	Past Passive Participle	Verbal Noun	
чета	четен	четене	reading
говоря	говорен	говорене	talking
пиша	писан	писане	writing
мажа	мазан	мазане	painting
пуша	пушен	пушене	smocking
взимам	взиман	взимане	taking
давам	даван	даване	giving
гледам	гледан	гледане	looking
чистя	чистен	чистене	cleaning

The past passive participle of some monosyllabic verbs ends on -Т. The verbal nouns of these verbs are formed by dropping the -Т and adding -ЕНЕ.

мия	мит	миене	washing
пия	пит	пиене	drinking
плюя	плют	плюене	spitting

LESSON 95

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Verbal Nouns

вземам - вземане
спя - спане
уча - учене
пътувам - пътуване
мажа - мазане
пиша - писане
режа - рязане
пия - пиене

вземам - вземане
спя - спане

и т.н.

ям	ядене
марширувам	маршируване
лежа	лежане
пея	
уча	и т.н.
пуша	
мия	
шия	
вървя	
играя	
скачам	
слушам	
говоря	
вземам	
давам	
закъснявам	
плувам	
чета	
спя	
мажа	
пиша	
режа	
пия	

LESSON 95

Аз се уморих от много тичане.
Те се разболяха от много ядене.

Ти се умори от много ходене.
Учителят се умори от много говорене.
Ние се разболяхме от много пиене.
Те се умориха от много плуване.
Той умря от много пушене.

Аз се уморих от много тичане.
Те се разболяха от много ядене.

и т.н.

Ние се уморихме от много тичане.
играя
ходя
скачам
марширувам
пея
мажа
режа
пиша
уча

Ние се уморихме от много тичане.
Ние се уморихме от много игране.

и т.н.

Той надебеля от много ядене.
спя
седя
лежа
пия

Той надебеля от много ядене.
Той надебеля от много спане.

и т.н.

Аз се разболях от много тичане.
пия
ходя
пуша
марширувам
ям

Аз се разболях от много тичане.
Аз се разболях от много пиене.

и т.н.

LESSON 95

A.

Аз се уморих,защото тичах много.	Аз се уморих от много тичане.
Вие се разболяхте,защото пихте много.	Вие се разболяхте от много пиене.
Той надебеля, защото ядеше много.	и т.н.
Ние се уморихме,защото вървяхме много.	
Ти се разболя,защото игра много.	
Те надебеляха,защото лежаха много.	
Тя се разболя,защото работи много.	
Той умря, защото пушеше много.	
То се умори,защото учи много.	

B.

Аз се уморих от много вървене.	Аз се уморих,защото вървях много.
Те се разболяха от много ядене.	Те се разболяха,защото ядоха много.
Той надебеля от много спане.	
Вие се уморихте от много тичане.	и т.н.
Ти се разболя от много пиене.	
Ние надебеляхме от много лежане.	
То се умори от много учене.	
Тя се разболя от много танцуване.	

Очите ми са се подули от много лежане и спане.	Очите ми са се подули от много лежане и спане.
Краката ми са се подули от много ходене.	и т.н.
Главата ме боли от много учене.	
Стомахът ме боли то много ядене.	
Гърлото ме боли от много пеене.	
Очите ме болят от много четене.	
Ушите ме болят от много слушане.	
Ръката ме боли от много писане.	

LESSON 95

Главата го боли от много учене.	Главата го боли от много учене.
чета	Главата го боли от много четене.
пуша	
пия	
писане	
стрелям	

От какво са подути очите му? /много спи/	Очите му са подути то много спане.
От какво го болят очите? /много чете/	Очите го болят от много четене.
От какво се разболяха те? /много пиха/	и т.н.
От какво я боли стомахът? /много яде/	
От какво надебеля той? /много лежи/	
От какво го боли главата? /много пие/	
От какво са подути краката му? /много ходи/	
От какво са уморени те? /много тичаха/	
От какво се разболя то? /много яде/	
От какво се умориха те? /много плуваха/	

A.

Той умори ли се от много учене?	Да, той се умори от много учене.
Той умори ли се от много четене?	Да, той се умори от много четене.
Той умори ли се от много тичане?	
Той умори ли се от много скачане?	и т.н.
Той умори ли се от много плуване?	
Той умори ли се от много чистене?	

LESSON 95

Учител	1-ви студент	2-ри студент
марширувам	Той умори ли се от много маршируване?	Да, той се умори от много маршируване.
пиша	Той умори ли се от много писане?	и т.н.
плувам		
играя	и т.н.	
чета		
уча		
ходя		
греба		
чистя		

Пушенето в стаята е забранено!	Пушенето в стаята е забранено!
ям	Яденето в стаята е забранено!
пия	
свиря	
тичам	
говоря	
готвя	
пея	
спя	
лежа	

Не се ходи по тревата!	Ходенето по тревата е забранено!
Не се минава по тази улица!	Минаването по тази улица е забранено!
Не се влиза през тази врата!	
Не се стреля на това стрелбище!	
Не се спи в парка!	
Не се плува на това място!	
Не се плюе по пода!	
Не се пее в класната стая!	
Не се говори в черква!	
Не се пали огън в гората!	

LESSON 95

Не се режат дърва в стаята!
Не се пие вино тук!
Не се сяда на тези столове!
Не се пуши в класната стая!
Не се готви тук!
Не се излиза през тази врата!
Не се върви по този мост!
Не се спи на влажно място!

Българче на плажа

LESSON 95

ЧЕТИВО

Ганчо беше държавен чиновник. Той работеше в едно министерство в София. Ганчо често закъсняваше за работа. Началникът му не беше доволен от него и винаги му правеше забележки.

Една сутрин Ганчо пак дойде на работа късно. Влезе в канцеларията си и видя началника си. Поздрави го и му каза, че бил закъснял малко. Бил изпуснал трамвая и трябвало да върви пеш. Началникът не се интересуваше, че Ганчо бил ходил пеш. Той му каза да става по-рано. Началникът още говореше, когато Ганчо го прекъсна и му каза,че се бил успал. Будилникът му не го събудил. Бил повреден. Началникът се нервира още повече и направи забележка на Ганчо да не го прекъсва.

Понеже очите на Ганчо бяха подути, началникът му помисли че това се дължи на много спане. Според Ганчо очите му били подути от четене. Обичал да чете вечерно време. Освен това, вечерта бил на гости и се върнал късно. Бил у колегата си Цочев. Последният празнувал имения си ден. Празнували до полунощ.

Началникът не беше доволен, че Ганчо има вземане-даване с Цочев, понеже последният пие много. Началникът мислеше, че от много ходене и пиене Ганчо не можел да си почине. Затова закъснявал често. Той предупреди за последен път Ганчо да внимава, да не закъснява, за да не загуби работата си. Ганчо му обеща да идва на време. Тогава началникът му каза да седне и да си гледа работата.

LESSON 95

ВЪПРОСИ

1. Какво работеше Ганчо?
2. Къде работеше той?
3. Защо началникът на Ганчо не беше доволен от него?
4. Какво правеше началникът, когато Ганчо закъсняваше?
5. Кого видя една сутрин Ганчо, когато влезе в канцеларията си?
6. Какво направи Ганчо, като видя началника си?
7. Какво каза той на началника си?
8. Защо закъснял Ганчо?
9. Защо Ганчо трябвало да върви пеш?
10. Началникът интересуваше ли се, че Ганчо бил ходил пеш?
11. Какво му каза началникът тогава?
12. Какво направи Ганчо, когато началникът му говореше?
13. Защо началникът се нервира още повече?
14. Защо се бил успал Ганчо?
15. Защо будилникът не го събудил?
16. Кой каза на Ганчо да не го прекъсва?
17. Какви бяха очите на Ганчо?
18. Според началника от какво били подути очите на Ганчо?
19. Какво обичал да прави вечерно време Ганчо?

LESSON 95

20. Къде бил на гости Ганчо предишната вечер?

21. Какво празнувал колегата му Почев?

22. До кога празнували у Цочеви?

23. От какво не беше доволен началникът?

24. Защо началникът не беше доволен, че Ганчо имаше вземане-даване с Цочев?

25. От какво не можеше да си почине Ганчо?

26. Защо Ганчо закъснявал често?

27. Кой предупреди Ганчо, че може да загуби работата си?

28. Какво трябваше да направи Ганчо, за да не загуби работата си?

29. Какво обеща Ганчо на началника си?

30. Какво каза началникът на Ганчо, след като последният му обеща да идва на време?

31. Вие закъснявате ли често за училище?

32. Бил ли сте държавен чиновник някога?

LESSON 95

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

3, 8, 9, 13, 14, 15, 24, 26, 28.

Част II

Упражнения на магнитофон.

LESSON 95

РЕЧНИК

ама	but
буди́лник m.pl. буди́лници	alarm clock
взе́мане-да́ване n.	dealings, business
дължи́ се на	it is due to
дължа́т се на	they are due to
забеле́жка f.	remark, reprimand
пра́вя забеле́жки ня́кому	to reprove
закъсня́ване n.	being late, tardiness
лежа́не n.	lying
пи́ене n.	drinking
пла́дне n.	noon
повта́рям се	to repeat one's self
повто́ря се, и се, их се	to recur
поду́т, а,о,и	swollen
поду́вам се	to swell
поду́я се, е се,у́х се	
позакъсня́вам	to be late a little
позакъсне́я,ее,ях	
прекъ́свам	to interrupt
прекъ́сна, е,ах	
спане́ n.	sleeping
срамота́ f.	shame, disgrace
срамота́ е!	it's a shame!
успи́вам се	to oversleep
успя́ се, и́ се, а́х се	
чест, а,о,и	frequent
че́тене n.	reading

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

BULGARIAN

BASIC COURSE

TEXT VOLUME

VOLUME XI

LESSONS 96-100

ΓΗΛ...
ΠΤΟΛΕΜΕΙ
DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

AL 001 533

DEPARTMENT OF DEFENSE

BULGARIAN

BASIC COURSE

Text Volume

Volume XI

Lessons 96-100

January 1964

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

PREFACE

The Bulgarian Course, consisting of 136 lessons in 13 volumes, is one of the Defense Language Institute's Basic Course Series. The material was developed at the Defense Language Institute and approved for publication by the Institute's Curriculum Development Board.

The course is designed to train native English language speakers to Level 3 proficiency in comprehension and speaking and Level 3 proficiency in reading and writing Bulgarian. The texts are intended for classroom use in the Defense Language Institute's intensive programs employing the audio-lingual methodology. Tapes accompany the texts.

All inquiries concerning these materials, including requests for authorization to reproduce, will be addressed to the Director, Defense Language Institute, U. S. Naval Station, Anacostia Annex, Washington, D. C. 20390.

C W Chaney

C. W. CHANEY
Colonel, U.S. Army
Director

TABLE OF CONTENTS

Page

Lessons 96-100 ____ 1-93

Lesson 96 ____ 1-26

Grammar Perception Drill ____ 2
Cartoon Guide ____ 11
Dialogue:
A Family Scene ____ 12
Grammar Analysis:
The Diminutives ____ 13
Grammar Drill ____ 15
Reading Text ____ 21
Questions ____ 22
Homework ____ 24
Vocabulary ____ 25

Lesson 97 ____ 27-38

Cartoon Guide ____ 29
Dialogue:
Reconnaissance Section ____ 30
Reading Text ____ 32
Questions ____ 33
Homework ____ 35
Interpreting ____ 36
Vocabulary ____ 38

Lesson 98 ______ 39-56

Grammar Perception Drill ______ 40
Cartoon Guide ______ 45
Dialogue:
Family Troubles ______ 46
Grammar Analysis:
Feminine Nouns Ending in a Consonant__ 47
Grammar Drill ______ 49
Reading Text ______ 52
Questions ______ 53
Homework ______ 54
Vocabulary ______ 55

Lesson 99 ______ 57-76

Grammar Perception Drill ______ 58
Cartoon Guide ______ 63
Dialogue:
At the Pastry Shop "Bulgaria" ______ 64
Grammar Analysis:
Formation of Nouns ______ 66
Grammar Drill ______ 68
Reading Text ______ 72
Questions ______ 73
Homework ______ 75
Vocabulary ______ 76

Lesson 100 77-93

Grammar Perception Drill 78
Cartoon Guide 83
Dialogue:
At an Evening Party 84
Grammar Analysis:
Endings for Formation of Nouns Indicating Persons 85
Grammar Drill 86
Reading Text 89
Questions 90
Homework 92
Vocabulary 93

Grammar Index 94

Table of Illustrations 102

ДЕВЕТДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 96

LESSON 96

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Diminutives

брат - кратче
креват - креватче
стол - столче
прозорец - прозорче
нож - ножче
чук - чукче
град - градче
молив - моливче
кол - колче
хляб - хлебче
лист - листче

брат - братче
креват - креватче

и т.н.

брат	братче
чук	чукче
нож	ножче
креват	
кол	и т.н.
кон	
прозорец	
град	
параход	
буркан	
камък	
залив	
стол	
молив	
панталон	

LESSON 96

На масата има чукче.	На масата има чукче.
нож	На масата има ножче.
молив	На масата има моливче.
буркан	
панталон	и т.н.
лист	
кол	

В стаята има столче.	В стаята има столче.
креват	В стаята има креватче.
чук	
прозорец	
нож	
панталон	
стол	

Чукчето е на масата.	Чукчето е на масата.
Ножчето е на масата.	Ножчето е на масата.
Колчето е на "	
Моливчето е " "	и т.н.
Бурканчето " "	
Панталончето "	
Листчето " "	

Чукчето е на масата.	Чукчето е на масата.
нож	Ножчето е на масата.
молив	
буркан	
кол	
панталон	
лист	

чаша - чашка	чаша - чашка
ливада - ливадка	ливада - ливадка
градина - градинка	
картина - картинка	и т.н.
риба - рибка	

LESSON 96

риза - ризка
чиния - чинийка
кутия - кутийка
линия - линийка

риза - ризка

и т.н.

чаша	чашка
градина	градинка
картина	картинка
риба	
ливада	и т.н.
риза	
чиния	
кутия	
линия	

маса - масичка
вилица - виличка
лъжица - лъжичка
нива - нивичка
гора - горичка
жена - женичка
сестра - сетричка
вода - водичка
леля - леличка

маса - масичка
вилица - виличка

и т.н.

маса	масичка
нива	нивичка
гора	горичка
жена	женичка
сестра	сестричка
река	рекичка
стая	стаичка
къща	къщичка
лъжица	лъжичка
вилица	виличка

LESSON 96

Масичката е в стаята.
Нивичката е до горичката.
Горичката е до селото.
Лъжичката е на масата.
Виличката е до чинийката.
Рекичката е до нивичката.
Станичката е чиста.
Къщичката е хубава.

Масичката е в стаята.
Нивичката е до горичката.

и т.н.

Масичката е моя.
нива
гора
лъжица
вилица
къща
стая

Масичката е моя.
Нивичката е моя.

и т.н.

жена - женица
сестра - сестрица
нива - нивица
вода - водица
гора - горица
къща - къщица

жена - женица
сестра - сестрица

и т.н.

сестра
нива
жена
вода
гора
къща

сестрица
нивица
женица
водица
горица
къщица

село - селце
вино - винце
огледало - огледалце
одеало - одеалце
мляко - млекце

село - селце
вино - винце

и т.н.

LESSON 96

село	селце
вино	винце
мляко	
огледало	и т.н.
одеало	

въже - въженце	въже - въженце
пиле - пиленце	пиле - пиленце
кюфте - кюфтенце	
прасе - прасенце	и т.н.
кепе - кепенце	
дете - детенце	
палто - палтенце	
писмо - писъмце	

въже	въженце
пиле	пиленце
момче	
мезе	и т.н.
шише	
чекмедже	
кюфте	
креватче	
столче	
чукче	
петле	
градче	
палто	
писмо	

Въженцето е късо.	Въженцето е късо.
Пиленцето е хубаво.	Пиленцето е хубаво.
Кюфтенцето е вкусно.	
Прасенцето е на двора.	и т.н.
Детенцето е много хубаво.	
Момченцето играе на двора.	
Шишенцето е на масата.	
Палтенцето е скъпо.	
Писъмцето е за Иван.	

LESSON 96

Къде е въженцето?
пиле
кюфте
кепе
дете
момче
мезе
шише
писмо
село
вино
огледало
одеало

Къде е въженцето?
Къде е пиленцето?

и т.н.

братче - братчета
креватче - креватчета
столче - столчета
ножче - ножчета
чукче - чукчета
градче - градчета
колче - колчета
конче - кончета

братче - братчета
креватче - креватчета

и т.н.

креватче
братче
столче
чукче
колче
ножче
конче
прозорче

креватчета
братчета

и т.н.

Чукчетата са на масата.
Ножчетата са скъпи.
Креватчетата са хубави.
Колчетата са за палатката.
Кончетата са болни.

Чукчетата са на масата.
Ножчетата са скъпи.

и т.н.

LESSON 96

Къде са чукчетата?
ножчета
креватчета
колчета
кончета
бурканчета
столчета
моливчета

Къде са чукчетата?
Къде са ножчетата?

и т.н.

Чашките са хубави.
Градинките са хубави.
Рибките са във водата.
Чинийките са на масата.
Горичките са хубави.
Масичките са в стаята.

Чашките са хубави.
Градинките са хубави.

и т.н.

Къде са чашките?
рибки
масички
лъжички
кутийки
чинийки
вилички

Къде са чашките?

и т.н.

селце - селца
въженце - въженца
детенце - детенца
шишенце - шишенца
одеалце - одеалца
момченце - момченца

селце - селца
въженце - въженца

и т.н.

селце
въженце
одеалце
пиленце
прасенце
огледалце
момченце
кепенце

селца
въженца
одеалца

и т.н.

LESSON 96

Кепецата са зелени.
Одеалцата са на креватчето.
Огледалцата са на масата.
Пиленцата са на двора.
Шишенцата са на масата.
Прасенцата са болни.

Кепенцата са зелени.
Одеалцата са на креватчето.

и т.н.

Къде са въженцата?
писъмца
огледалца
шишенца
момченца
пиленца
одеалца

Къде са въженцата?

и т.н.

Селяни на разговор

LESSON 96

Ресторант "Гастроном" в гр. Ямбол

LESSON 96

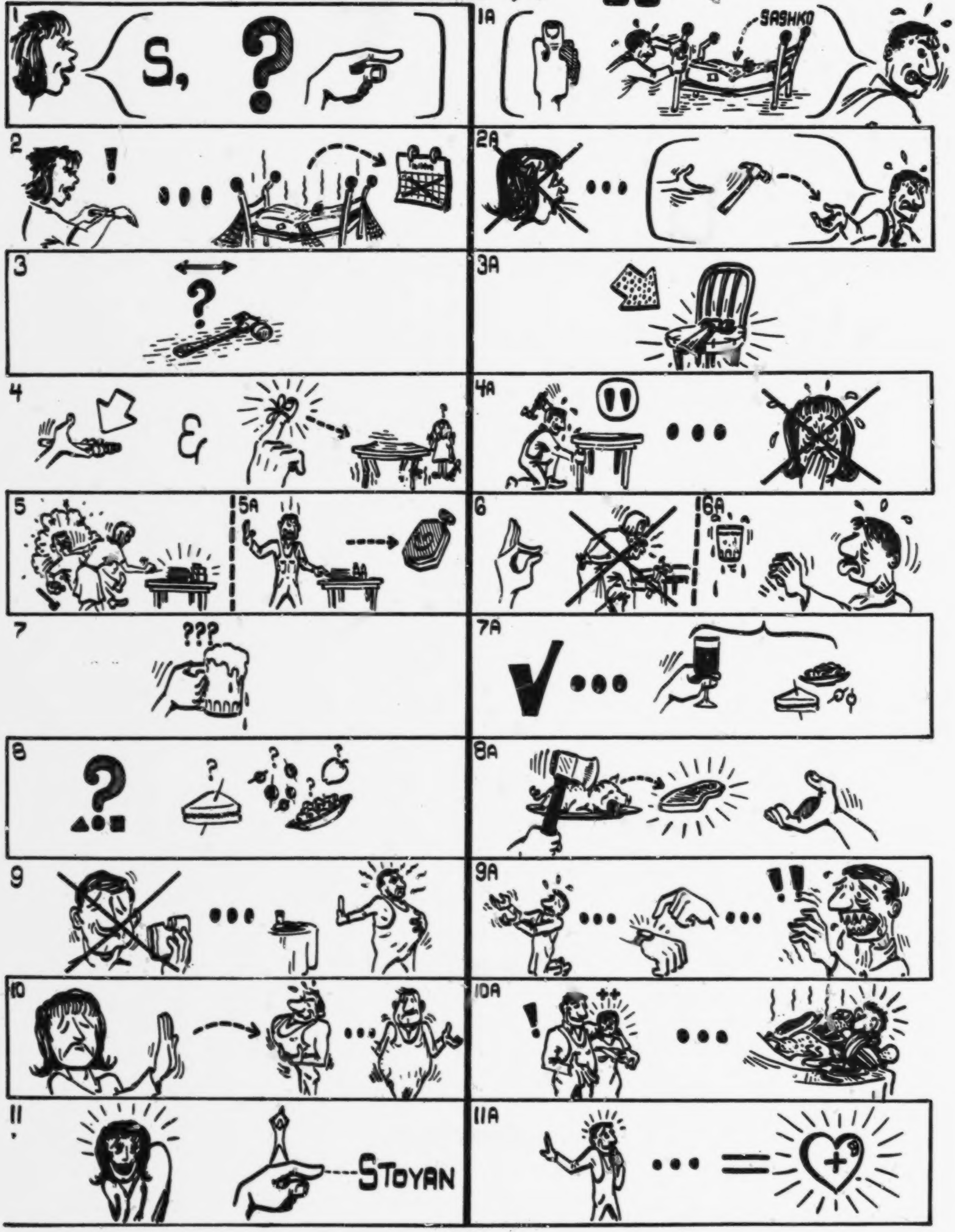
1
S, ?
1A
SASHKO
2
!
. . .
2A
. . .
3
?
3A
4
&
4A
!!
. . .
5
5A
6
6A
7
???
7A
✓ . . .
8
?
8A
9
. . .
9A
. . .
. . .
!!
10
. . .
10A
!
++
. . .
11
STOYAN
11A
. . . =
+

УРОК 96 - РАЗГОВОР

СЕМЕЙНА СЦЕНКА

/Стоян Христов е в детската стая на дома си. Жена му Мария влиза в стаята да види какво прави мъж й./

Мария
Стоян

- Какво́ пра́виш бе, Стоя́не?
- Попра́вям крева́тчето на Са́шко.

- Вре́ме му бе́ше. Еди́н ме́сец как е счу́пено.
- Не говори́ мно́го! Я ми пода́й онова́ чукче́!

- Къде́ е чукче́то?
- Ето го там, на сто́лченцето.

- Заповя́дай! Да не забра́виш и де́тската ма́сичка!
- И ма́сичката ще попра́вя. Успоко́й се!

- Я се мръдни́ ма́лко, за да взе́ма те́зи чини́йки и ча́шки.
- Остави́ чини́йките и ча́шките сега́! Ще ги взе́меш по́сле.

- Добре́. Ня́ма да те безпокоя́.
- Жа́ден съм. Донеси́ ми да пи́я не́що!

- Да ти донеса́ ли би́ра?
- По-добре́ дай ми едно ви́нце с ма́лко мезе́.

- Какво́ мезе́нце и́скаш?
- Отрежи́ ми едно парче́нце от прасе́нцето!

- Не яж сега́! Ще си развали́ш апети́та.
- Има вре́ме до вече́ря. Нали́ зна́еш, че от апети́т стра́дам.

- Зна́я. Зна́я. Затова си пу́снал това́ коре́мче.
- Добра́ жени́ца имам. Добре́ ме хра́ни.

- Благодаря́ ти за компліме́нта, Стоя́не!
- Ня́ма защо́. Така́ си е!

LESSON 96

ГРАМАТИКА

THE DIMINUTIVES

The diminutives in Bulgarian are formed by adding different endings to the stem of nouns.

Some of the diminutives commonly in use are:

I. Masculine Nouns

		-ЧЕ	
креват	bed	креватче	little bed
чук	hammer	чукче	small hammer
стол	chair	столче	small chair
град	town	градче	little town
параход	ship	параходче	small ship

		-ЕНЦЕ	
стол	chair	столченце	small chair
пръст	finger	пръстенце	small finger
лист	piece of paper	листенце	small piece of paper

		-Е	
петел	rooster	петле	little rooster
камък	stone	камъче	small stone
крак	leg,foot	краче	small foot

II. Feminine Nouns

		-КА	
чаша	glass, cup	чашка	small glass
чиния	plate	чинийка	small plate
градина	garden	градинка	small garden

		-ИЧКА	
маса	table	масичка	small table
нива	field	нивичка	small field
гора	forest	горичка	small forest

LESSON 96

-ИЦА - indicates affection

жена	wife	женица	(dear, sweet) wife
сестра	sister	сестрица	(dear, sweet) sister
майка	mother	майчица	(dear, sweet) mother

III. Neuter Nouns

-ЦЕ

село	village	селце	small village

indicates appreciation of item :

вино	wine	винце	wine
мляко	milk	млекце	milk

-НЦЕ

парче	piece	парченце	small piece
прасе	pig	прасенце	suckling pig

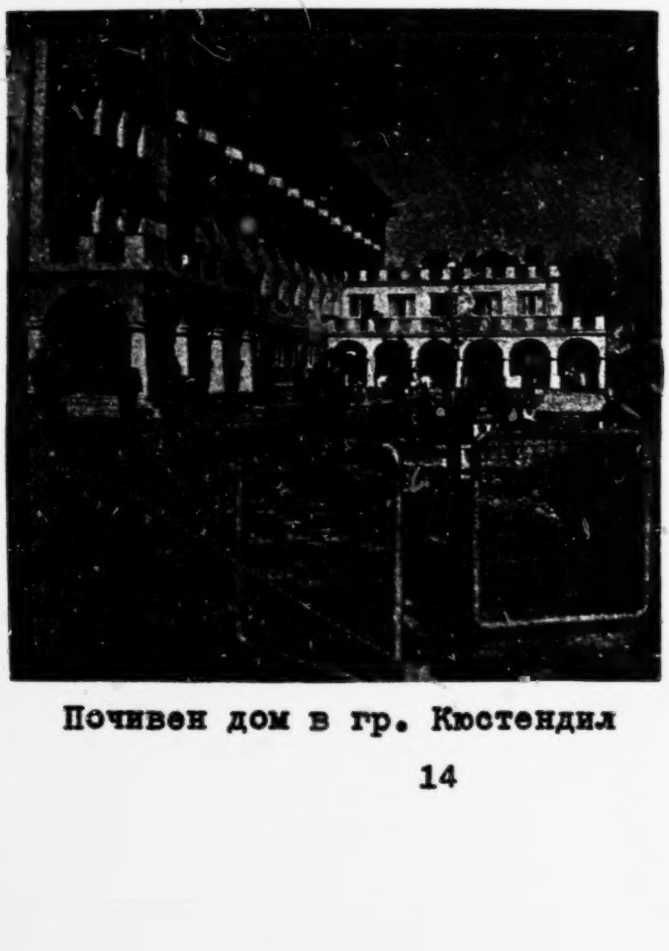

Почивен дом в гр. Кюстендил

LESSON 96

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: The Diminutives

креват - креватче	креват - креватче
стол - столче	стол - столче
нож - ножче	
чук - чукче	и т.н.
град - градче	
молив - моливче	

град	градче
стол	столче
молив	моливче
чук	чукче
креват	креватче
прозорец	прозорче
кон	конче
параход	параходче

В стаята има креватче	В стаята има креватче.
стол	В стаята има столче.
чук	
нож	и т.н.
панталон	
прозорец	
молив	

Столчето е в стаята	Столчето е в стаята.
Креватчето " "	Креватчето е в стаята.
Чукчето " "	
Ножчето " "	и т.н.
Панталончето "	

LESSON 96

Столчето е мое.	Столчето е мое.
чук	Чукчето е мое.
нож	
креват	и т.н.
параход	
панталон	
кол	
молив	

столче - столчета	столче - столчета
креватче - креватчета	креватче - креватчета
ножче - ножчета	
чукче - чукчета	и т.н.

моливче	моливчета
параходче	параходчета
столче	
конче	и т.н.
креватче	
чукче	
градче	

В стаята има ножчета.	В стаята има ножчета.
чукче	В стаята има чукчета.
столче	
креватче	
панталонче	
моливче	

Панталончетата са хубави.	Панталончетата са хубави.
Ножчетата са американски.	
Чукчетата са на стола.	и т.н.
Столчетата са зелени.	

LESSON 96

Панталончетата са мои.	Панталончетата са мои.
ножчета	Ножчетата са мои.
чукчета	
столчета	и т.н.
креватчета	
колчета	
моливчета	

риза - ризка	риза - ризка
чаша - чашка	чаша - чашка
ливада - ливадка	
чиния - чинийка	и т.н.
маса - масичка	
нива - нивичка	
лъжица - лъжичка	

чаша	чашка
ливада	ливадка
риза	
кутия	и т.н.
маса	
гора	
лъжица	
сестра	
чиния	
линия	

Тази чашка е моя	Тази чашка е моя.
ливада	Тази ливадка е моя.
риза	
кутия	и т.н.
маса	
лъжица	
гора	
вилица	
нива	
чиния	

LESSON 96

Масичката е моя.	Масичката е моя.
Нивичката е до селото.	Нивичката е до селото.
Горичката е хубава.	
Лъжичката е на масата.	и т.н.

Масичката е моя.	Масичката е моя.
кутийка	Кутийката е моя.
виличка	Виличката е моя.
горичка	
нивичка	и т.н.
ризка	
линийка	
чашка	
лъжичка	

масичка - масички	масичка - масички
ливадка - ливадки	
ризка - ризки	и т.н.
линийка - линийки	
горичка - горички	

чашка	чашки
лъжичка	лъжички
горичка	
ливадка	и т.н.
ризка	
виличка	
линийка	
масичка	

Чашките са мои.	Чашките са мои.
лъжички	Лъжичките са мои.
вилички	
ливадки	и т.н.
масички	
ризки	
линийки	
горички	
кутийки	

LESSON 96

мляко - млекце	мляко - млекце
вино - винце	вино - винце
село - селце	
кюфте - кюфтенце	и т.н.
прасе - прасенце	
въже - въженце	

село	селце
вино	винце
кепе	кепенце
въже	
кюфте	и т.н.
прасе	
мляко	

Огледалцето е на масата.	Огледалцето е на масата.
Въженцето е на столчето.	
Селцето е до горичката.	и т.н.
Кюфтенцето е вкусно.	
Прасенцето е в двора.	

На масата има огледалце.	Огледалцето е на масата.
На столчето има въженце.	Въженцето е на столчето.
До горичката има селце.	
На масата има кюфтенце.	и т.н.
В двора има прасенце.	

огледалце - огледалца	огледалце - огледалца
селце - селца	селце - селца
въженце - въженца	
кюфтенце - кюфтенца	и т.н.

LESSON 96

прасенце	прасенца
одеалце	одеалца
огледалце	
пиленце	и т.н.
селце	
кюфтенце	

До масата има столчета.	Столчетата са до масата.
В стаята има креватчета.	Креватчета са в стаята.
Около селото има горички.	Горичките са около селото.
В двора има пиленца.	
На масата има чукчета.	и т.н.
На стените има картинки.	
В стаята има масички.	
На масичките има шишенца.	
На стола има въженца.	
На масата има чинийки.	
До чинийките има лъжички.	

Къде е чукчето? /на столчето/ Чукчето е на столчето.
Какво поправя Иван? /масичката/ Иван поправя масичката.
Къде е горичката? /до селото/ Горичката е до селото.
Какво има на масата? /лъжички/ и т.н.
Какви са кепепцата? /зелени/
Къде е столчето? /до креватчето/
Кой взе чукчето? /Стоян/
Какво има в бурканчето? /крем/
Къде е петлето? /на двора/
Кой ще поправи детските масички? /Иван/
Кой изми чинийките и чашките?/Мария/
Къде седи Иванчо? /на столчето/
Кой ще отреже едно парченце от прасенцето? /Мария/

LESSON 96

ЧЕТИВО

Стоян беше в детската стая на дома си. Жена му Мария влезе в стаята и попита мъжа си какво прави там. Стоян поправяше креватчето на малкия си син Сашко. Мария му каза на шега, че било време да се поправи креватчето, тъй като било счупено от един месец. Стоян й каза да не говори много, ами да му подаде чукчето, което беше на едно малко столче. Мария взе чукчето от столчето, подаде го на мъжа си и му напомни да не забрави да поправи и детската масичка. Едното й краче било счупено. След това тя помоли Стоян да се мръдне малко, за да може да вземе няколко чинийки и чашки, които бяха на масичката. Стоян и каза да не го безпокои, а да го остави на мира.

Стоян помоли жена си да му донесе нещо за пиене, понеже беше жаден. Мария го попита дали да му донесе бира. Стоян отговори, че искал винце и едно парченце от прасенцето, което те щяха да ядат за вечеря. Мария не искаше Стоян да яде преди вечеря, понеже щял да си развали апетита. Стоян не мислеше така, защото винаги страдал от апетит.

Мария знаела това много добре. Затова бил пуснал корем. Според Стоян това се дължяло да добрата му женичка, която го хранела добре. Доволна от комплимента Мария отиде в кухнята, за да приготви мезето и вземе вино.

Дете и играчки

LESSON 96

ВЪПРОСИ

1. В коя стая на дома си беше Стоян Христов?
2. Кой влезе в детската стая?
3. Защо Мария влезе в детската стая?
4. Каква е Мария на Стоян?
5. Какво правеше Стоян в детската стая?
6. Какво му подхвърли на шега жена му?
7. От колко време било счупено креватчето?
8. Какво било счупено?
9. Какво поиска Стоян да му подаде жена му?
10. Къде беше сложено чукчето?
11. Какво напомни Мария на мъжа си?
12. Защо Стоян трябваше да поправи детската масичка?
13. Какво беше счупено на детската масичка?
14. Защо Мария помоли мъжа си да се мръдне малко?
15. Какво й каза Стоян тогава?
16. Защо Стоян не искаше да се мръдне?
17. Кой беше жаден?
18. Защо Стоян помоли жена си да му донесе нещо за пиене?
19. Какво поиска да му донесе Мария?
20. Какво предпочиташе Стоян?
21. Какво мезе поиска той?

LESSON 96

22. Какво щяха да имат те за вечеря?

23. Защо Мария не искаше Стоян да яде преди вечеря?

24. От какво страдал Стоян?

25. Защо бил пуснал корем Стоян?

26. Защо Мария отиде в кухнята?

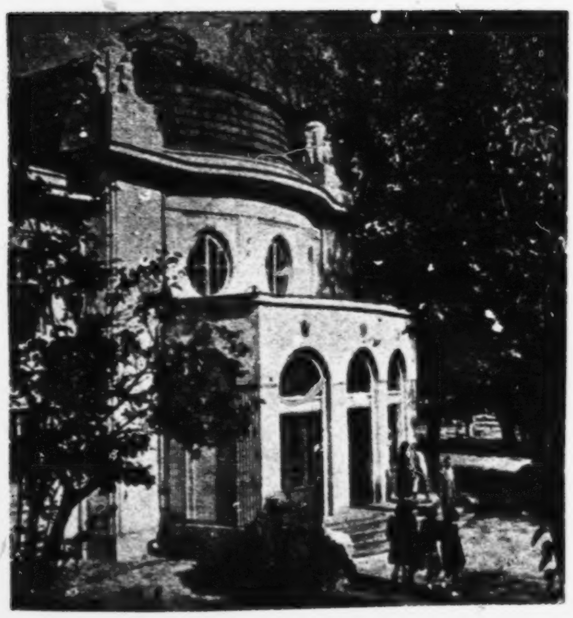

Минерални бани в с. Горна баня край София.

LESSON 96

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

3, 5, 7, 10, 12, 14, 18, 23, 26.

Част II.

Упражнения на магнитофон.

LESSON 96

РЕЧНИК

безпокоя́, и́,и́х	to trouble, to bother
ви́нце n.	wine (dim.)
вре́ме е	it's about time
жа́ден, жа́дна,о,и	thirsty
жени́чка f.	woman, wife (dim.)
как = отка́к	since
еди́н ме́сец как съм тук	I have been here for a month
компли́ме́нт m.	compliment
коре́мче n.dim.of хоре́м	paunch, b elly
краче́ n.	small leg
крева́тче n.	small bed
ма́сичка f.	small table
мезе́нце n.	appetizer (dim.)
мръ́двам /се/	to move a little
мръ́дна /се/, е /се/,ах /се/	
ня́ма защо́	don't mention it, you're /welcome
парче́нце n.	small piece
прасе́нце n.	piglet
пу́скам	to grow
пу́сна,е,ах	
пу́скам брада́	to grow a beard
пу́скам муста́ци	to grow a mustache
пу́скам коре́м	to have a paunch
разва́лям	to spoil
разваля́, и́,и́х	
разва́лям апети́та си	to spoil one's appetite
семе́ен, семе́йна,о,и	family
сто́лче n.	small chair
стра́дам /от/	to suffer from
сце́нка f. dim. of сце́на	scene
счу́пен,а,о,и	broken
хра́ня, и,их	to feed
ча́шка f.	small glass
чини́йка f.	small plate
чу́кче n.	small hammer

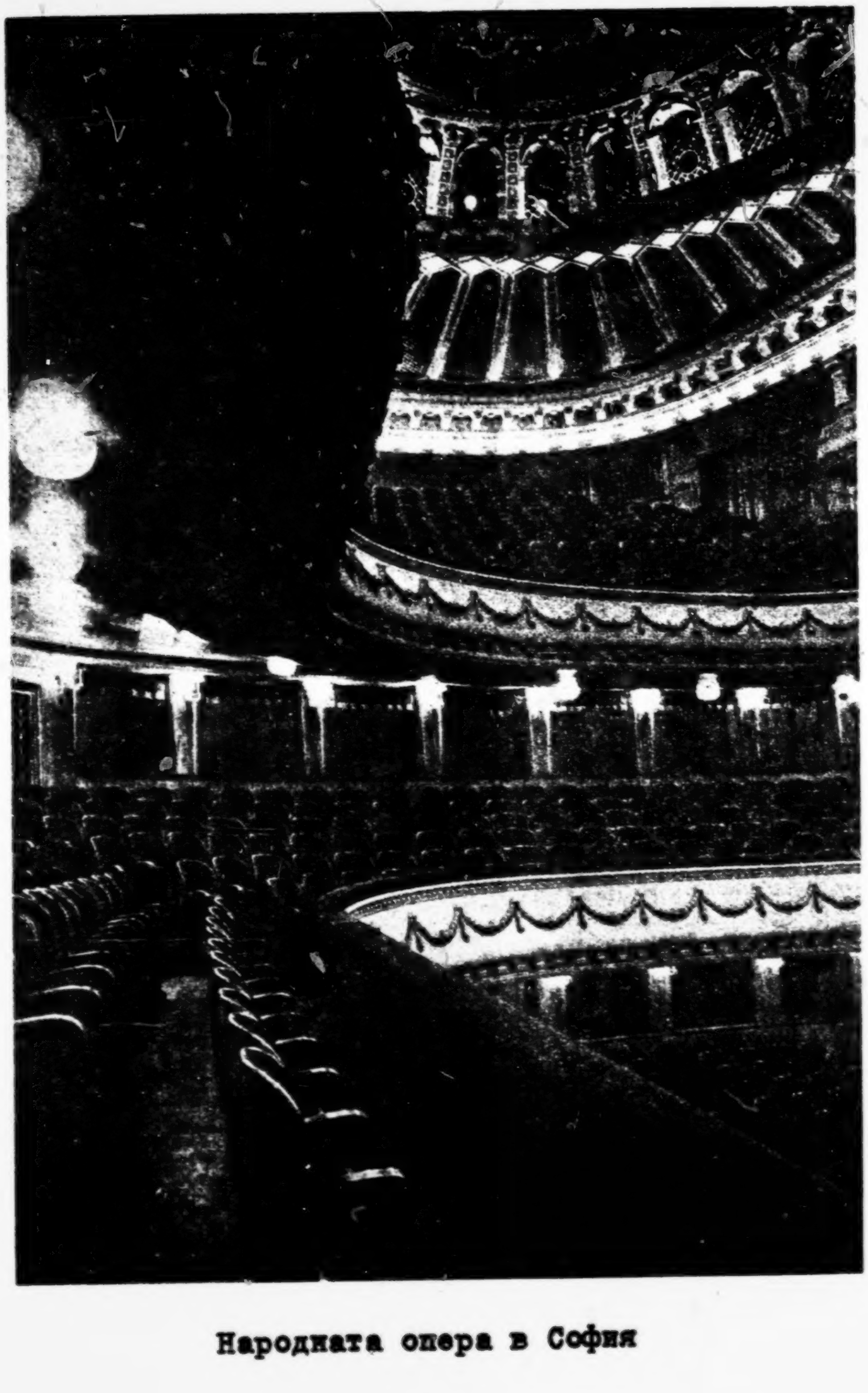

Народната опера в София

ДЕВЕТДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 97

LESSON 97

Танков десант

LESSON 97

1

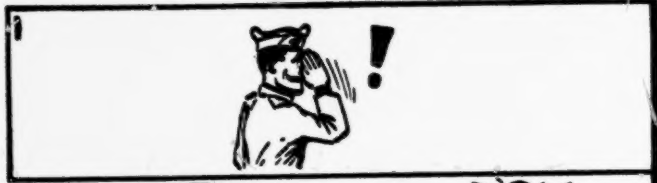

1A

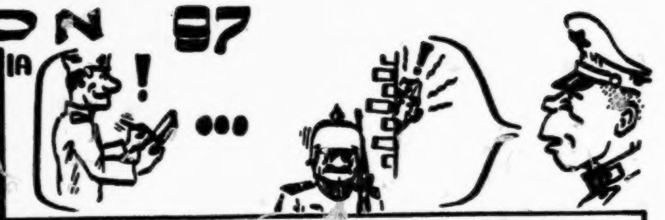

2

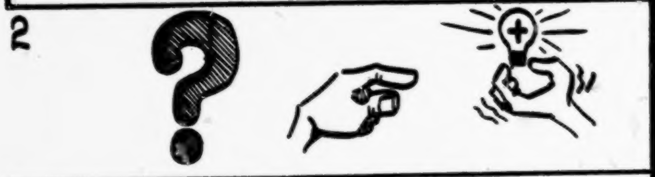

2A

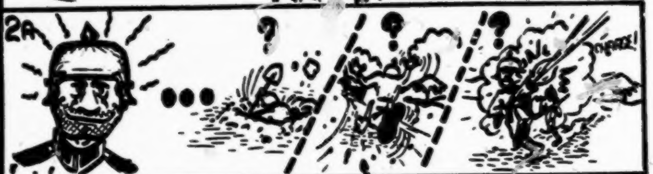

3

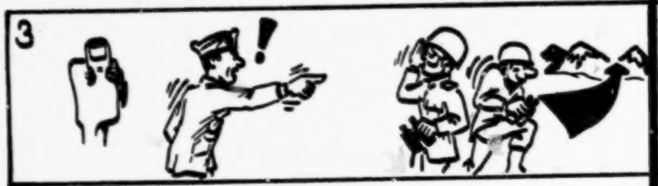

3A

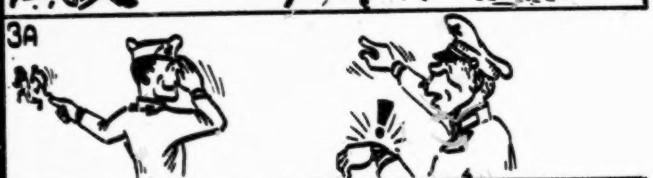

4

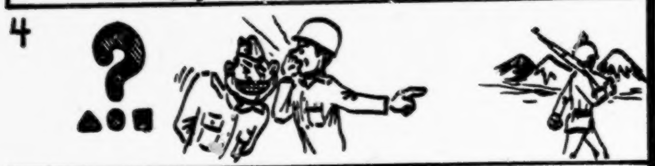

4A

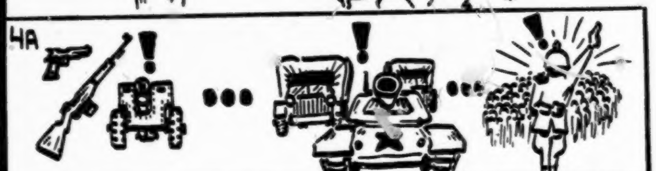

5

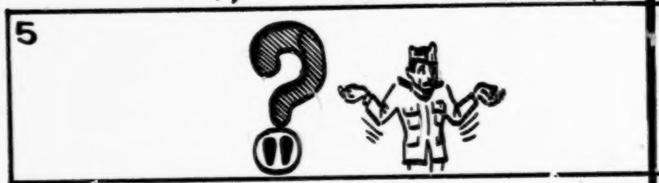

5A

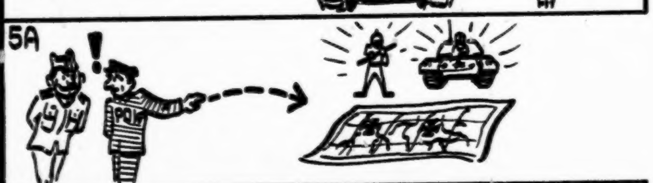

6

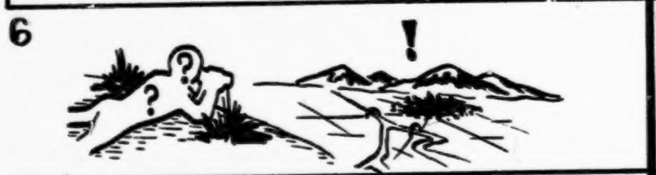

6A

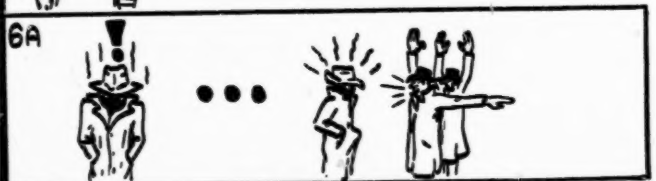

7

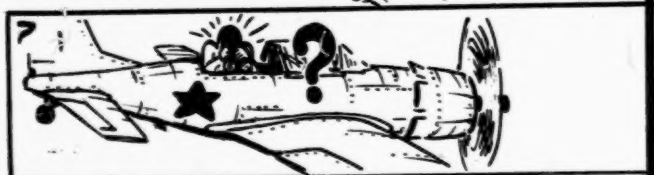

7A

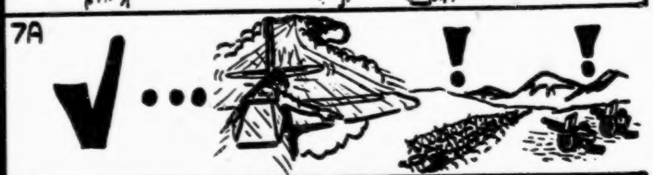

8

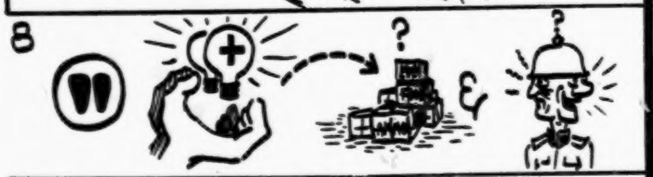

8A

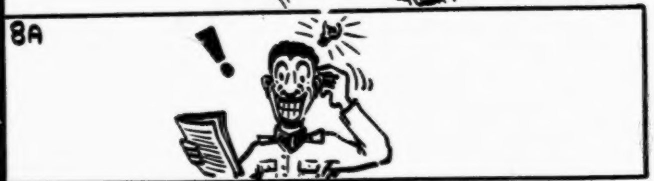

9

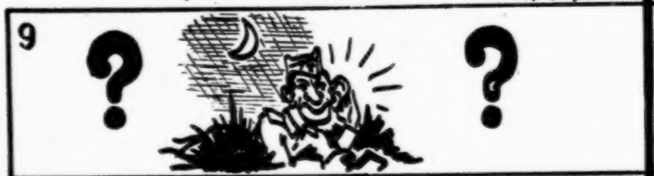

9A

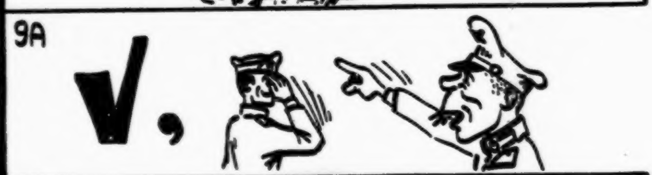

10

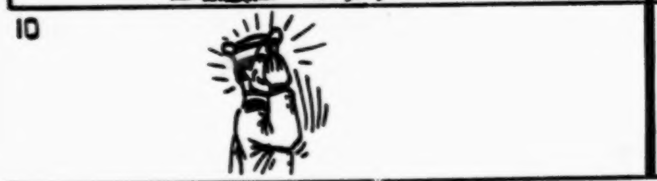

10A

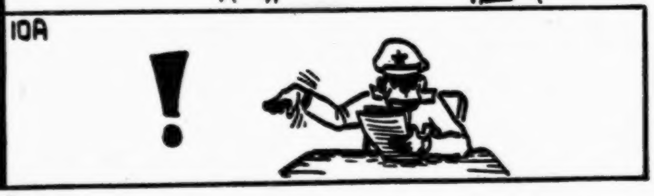

УРОК 97 - РАЗГОВОР

РАЗУЗНАВАТЕЛНА СЕКЦИЯ

/В канцеларията на разузнавателната секция на дивизията. Началникът на секцията е получил заповед да събере сведения за противника, понеже дивизията се готви да осигури едно предмостие. Началникът на секцията извиква помощника си и му дава нареждания./

Помощникът:
Началникът:

- Заповя́дайте, друга́рю майо́р!
- Вземе́те си беле́жка! Тря́бва да събере́ме све́дения за проти́вника.

- Какво́ и́скате да зна́ете?
- Намере́нията му: ще се отбраня́ва ли, ще отстъ́пи ли или ще контраатаку́ва.

- Ще наредя́ специали́стите да събера́т необходи́мите информа́ции.
- Наре́дете да запо́чнат разузна́ването ведна́га!

- Какви́ све́дения да събере́ разузнава́телният баталио́н?
- Све́дения за оръ́жието, снаряже́нието и кома́ндуването на проти́вника.

- Не́що дру́го, друга́рю майо́р?
- Не́ка да се събера́т от военнопле́нници све́дения за пози́циите, резе́рвите и та́нковете на проти́вника!

- Кой да събере́ све́дения за река́та, пъ́тищата и села́та?
- Специали́стите по ко́нтрашпионажа. Да разпи́тат хва́нати шпио́ни!

- Ще извъ́ршиме ли възду́шно разузна́ване?
- Разби́ра се. От не́го ще разбере́м къде́ са оръ́дията и око́пите на проти́вника.

- Тря́бва да се информи́раме и за снабдя́ването и мора́ла на проти́вника.
- Превода́чите на доку́менти да напра́вят това́!

LESSON 97

35 - Да се поста́вят ли подслушва́телни по́стове през
нощта́?
- Да. Пригтве́те необходи́мите за́поведи!

- Разби́рам, друга́рю майо́р.
- Това́ е вси́чко.

Висша военна академия

Г. С. РАКОВСКИ

LESSON 97

ЧЕТИВО

Дивизията се готви да осигури едно предмостие на брега на противника. Преди това трябва да се съберат сведения за противника.

В разузнавателната секция на дивизията започва подготовката за разузнаване. Началникът на секцията извиква помощника си и говори с него. Той му казва, че трябва да се съберат много сведения за противника. Трябва да се разберат намеренията на противника: ще се отбранява ли, ще отстъпи ли, или ще контраатакува. Специалистите ще съберат тези информации.

Разузнавателният батальон ще събере сведения за оръжието, снаряжението и командуването на противника. За тази цел ще бъдат изпратени разузнавателни патрули към позициите на противника.

Офицерът, който разпитва военнопленници, трябва да се информира за позициите, танковете и резервите на противника.

Специалистите по контрашпионажа ще разпитат хванати шпиони. От тях ще съберат сведения за реката, пътищата, селата и градовете, които са в този район.

Разузнавателни самолети ще бъдат изпратени над позициите на неприятеля и над тила му. Те ще направят снимки. От снимките ще разберат къде са оръдията, окопите и складовете на противника.

Преводачите на документи ще се информират за снабдяването и морала на противника.

През нощта ще поставят подслушвателни постове. След като всички сведения бъдат събрани, командирът на дивизията ще приготви своя план за осигуряване на предмостието.

LESSON 97

ВЪПРОСИ

1. За какво се готви дивизията?
2. Кой ще събере сведения за противника?
3. Защо началникът на разузнавателната секция извиква своя помощник при себе си?
4. Трябва ли командирът на дивизията да знае, какви са намеренията на неприятеля?
5. Какви могат да бъдат намеренията на противника?
6. Специалистите, които работят в разузнавателната секция на дивизията, могат ли да съберат всички необходими информации?
7. Каква е задачата на разузнавателния батальон?
8. Какви сведения могат да бъдат събрани от разузнавателните потрули, които ще бъдат изпратени към позициите на неприятеля?
9. Каква е задачата на офицера, който разпитва военнопленници?
10. Кой ще разпитва хванати шпиони?
11. Какви информации могат да се получат от заловените шпиони?
12. Каква е задачата на разузнавателните самолети?
13. Защо ще направят те снимки на позициите и на тила на неприятеля?
14. Какво може да се разбере от преведените от преводачите заловени документи?
15. Кога ще бъдат поставени подслушвателни постове?
16. Защо ще се поставят подслушвателни постове?

LESSON 97

17. Какво ще направи началникът на разузнавателната секция, след като всички информации бъдат събрани?

18. Какво ще направи командирът на дивизията, след като получи всички необходими информации за противника, събрани от разузнавателната секция?

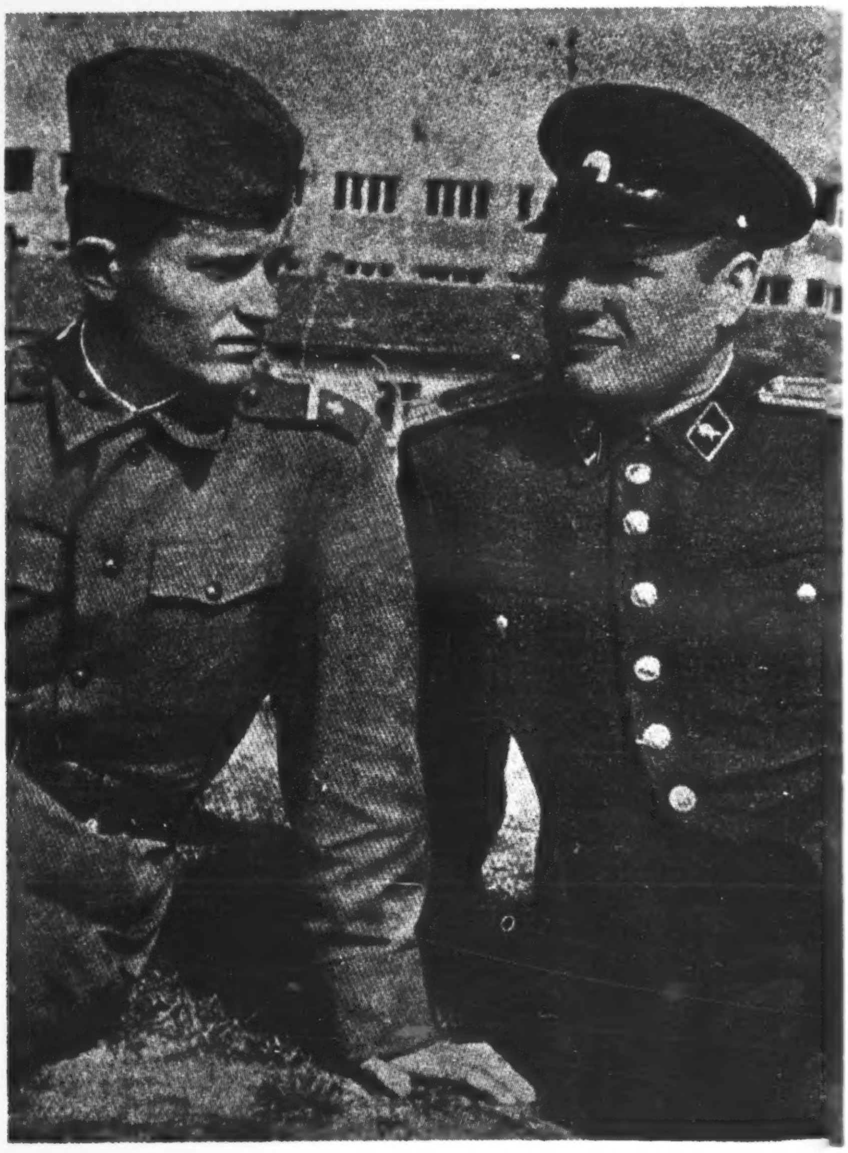

На разговор

LESSON 97

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

3, 5, 7, 8, 9, 13, 16, 18.

Част II

Упражнения на магнитофон.

LESSON 97

РАЗПИТ

1. What was your duty in the division?
2. Началник на разузнавателната секция.

3. I heard, your division was getting ready to secure a bridgehead on our side of the river.
4. Това е вярно. Трябваше преди това да съберем сведения, но тази дейност бе спряна.

5. What kind of information had to be gathered?
6. За намеренията Ви. Дали ще се отбранявате, отстъпите или ще контраатакувате.

7. In what manner did you intend to gather this information?
8. Разузнавателният баталион трябваше да извърши бойно разузнаване, за да събере сведения за оръжието, снаряжението и командуването Ви.

9. How would the information concerning our positions, reserves and tanks have been gathered?
10. Това бе длъжност на офицера за разпит на военнопленници.

11. What were your counter espionage specialists going to do?
12. Те щяха да съберат от хванати шпиони сведения за реката, пътищата,селата и градовете в района.

13. What task did your air reconnaissance section have?
14. Разузнавателни самолати трябваше да летят над тила Ви и правят снимки.

15. For what purpose was it necessary to take these pictures?
16. За да се разбере къде са оръдията, окопите и складовете Ви.

17. Who was going to gather information about our supply and morale?
18. Преводачите на документи.

19. Would you have taken any other measures?
20. През нощта щяхме да поставим подслушвателни постове

LESSON 97

РАЗПИТ

1. Каква беше длъжността Ви в дивизията?
2. Chief of the intelligence section.

3. Чух,че дивизията Ви се подготвяла да осигури предмостие на нашия бряг на реката.
4. That is true. Before that we had to gather information, but this activity was stopped.

5. Какви сведения трябваше да се съберат?
6. About your plans. Whether you will defend yourselves, retreat or counter-attack.

7. По какъв начин смятахте да съберете тези сведения?
8. The reconnaissance battalion had to perform a battle reconnaissance in order to gather information about your weapons, equipment and command.
9. Как щяха да се съберат сведения за позициите, резервите и танковете ни?
10. That was a duty of the officer for interrogation of prisoners of war (POWs).

11. Какво щяха да правят специалистите Ви по контрашпионажа?
12. They would have gathered information from captured spies concerning the river,the roads,the villages and the towns in the area.
13. Каква задача имаше въздушното Ви разузнаване?
14. Reconnaissance planes had to fly behind your lines and take pictures.

15. С каква цел трябваше да се направят тези снимки?
16. To find out where your guns, trenches and depots were located.

17. Кой щеше да събере сведения за снабдяването и морала ни?
18. The translators of documents.

19. Щяхте ли да вземете някакви други мерки?
20. During the night we would have established listening posts.

LESSON 97

РЕЧНИК

беле́жка f.	note
взи́мам беле́жка	to take a note
военнопле́нник m.pl. ци	P.O.W.
дру́го	
не́що дру́го	something else
изви́квам, изви́кам	to call (some one)
изви́квам помо́щника си	to call one's assistant
информа́ция f.pl.ции	information
информи́рам /се/	to inform (one's self)
кома́ндуване n.	command
кома́ндуването на проти́вника	the command of the enemy
ко́нтрашпиона́ж m.	counter-espionage
мора́л m.	morale
наре́ждам	to order
наредя́,и́,и́х	/gather information
наре́ждам да събе́рат све́дения	I'm ordering that they
осигуря́вам	to secure
осигуря́,и́,и́х	
осигуря́вам предмо́стие	to secure a bridgehead
осигуря́ване n.	securing
осигуря́ване на предмо́стие	securing a bridgehead
патру́л m.	patrol
по	in
специали́ст по ко́нтрашпиона́ж	specialist in counterespionag
подслушва́телен, лна,о,и	listening
поста́вям	to establish, to set
поста́вя,и,их	
поста́вям подслушва́телни по́стове	to establish listening posts
превода́ч m.	translator, interpreter
предмо́стие n.	bridgehead
разпи́твам, разпи́там,а,ах	to interrogate
разпи́твам шпио́ни	I interrogate spies
разузнава́телен, телна,о,и	reconnaissance
резе́рв m.	reserve
све́дение n.	information
снабдя́ване n.	supply
специали́ст m.	specialist
та́нк pl.ове	tank
хва́нат,а,о,и	caught,captured

ДЕВЕТДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 98

LESSON 98

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Feminine Nouns Ending in a Consonant.

тежка болест - болестта е тежка
голяма опасност - опасността е голяма
малка опасност - опасността е малка
чиста сол - солта е чиста
морска сол - солта е морска
хубава нощ - нощта е хубава
студена нощ - нощта е студена
приятна вечер - вечерта е приятна
приятна сутрин - сутринта е приятна
хладна есен - есента е хладна
малка връв - връвта е малка
къса връв - връвта е къса
временна помощ - помощ е временна
голяма помощ - помощта е голяма
важна подробност - подробността е важна
голяма неприятност - неприятността е голяма
голяма храброст - храбростта е голяма
голяма опитност - опитността е голяма
интересна забележителност - забежителността е интересна
голяма радост - радосттта е голяма
хубава песен - песента е хубава
хубава местност - местността е хубава.

тежка болест - болестта е тежка

и т.н.

опасна болест	болестта е опасна
голяма опасност	опасността е голяма
морска сол	солта е морска
чудесна нощ	
хладна есен	и т.н.
приятна вечер	
къса връв	
дълга връв	
голяма помощ	
малка неприятност	
голяма опитност	
интересна забележителност	

LESSON 98

голяма радост
чудесна песен
хубава местност

радостта е голяма

и т.н.

опасни болести - болестите са опасни
чудесни нощи - нощите са чудесни
временни помощи - помощите са временни
големи неприятности - неприятностите са големи
интересни подробности - подробностите са интересни
хубави местности - мостностите са хубави
американски песни - песните са американски
дълги върви - вървите са дълги
интересни забележителности - забележителностите са интересни

опасни болести - болестите са опасни

и т.н.

опасни болести
приятни сутрини
големи помощи
топли нощи
хубави местности
италиански песни
големи подробности
интересни забележителности
дълги върви
големи неприятности

болестите са опасни
сутрините са приятни
помощите са големи

и т.н.

болестта е опасна
нощта е топла
помощта е времена
местността е чудесна
връвта е къса

болестите са опасни
нощите са топли

и т.н.

LESSON 98

неприятността е голяма	неприятностите са големи
забележителността е интересна	
помощта е временна	и т.н.
песента е българска	

Каква е опасността, голяма или малка?	Опасността е голяма /малка/.
Каква е връвта, къса или дълга?	Връвта е къса /дълга/.
Каква е помощта,голяма или малка?	и т.н.
Каква е песента, българска или немска?	
Каква е местноста, хубава или лоша?	
Каква е нощта, топла или студена?	
Каква е радоста му, голяма или малка?	
Каква е солта, чиста или мръсна?	
Каква е болестта му, тежка или лека?	
Какви са вървите, къси или дълги?	
Какви са песните, американски или немски?	
Какви са нощите, топли или студени?	
Какви са забележителностите, интересни или не?	

Каква е болестта на Иван? /опасна/	Болестта на Иван е опасна.
Каква е тази сол? /морска/	Тази сол е морска.
Какви са тези забележителности? /интересни/	и т.н.
Каква е тази песен? /българска/	
Каква е радостта му? /голяма/	

LESSON 98

Каква помощ получиха те? /временна/ Те получиха временна помощ.
Каква беше храбростта му? /голяма/ и т.н.
Каква опитност имат те? /малка/
Каква връв иска той? /къса/
Каква беше връвта, която той взе? /дълга/
Каква е местността? /хубава/
Каква беше есента? /студена/
Каква сол употребява тя? /морска/
От каква болест страда Иван? /лоша/
Каква беше вечерта? /приятна/
Къде бяха те сутринта? /на училище/
Кой получи помощ? /те/
Вие разгледахте ли забележителностите? /да/
На кого е тази връв? /на Георги/
Каква песен изпя тя? /английска/
Той чу ли българската песен? /да/
Къде е морската сол? /в кюхнята/
Кои забележителности разгледаха те? /на гр.Рим/

LESSON 98

ВОЕННАТА БОЛНИЦА

LESSON 98

1

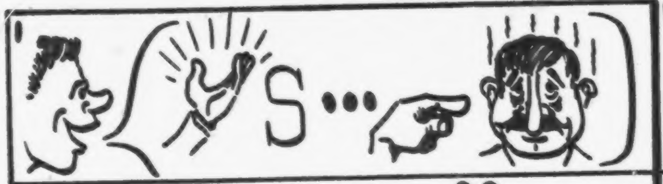

1A

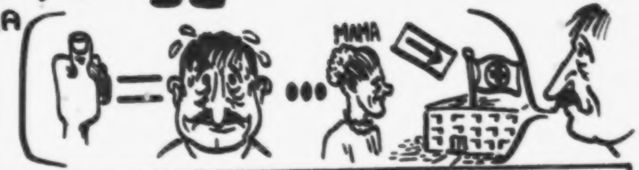

2

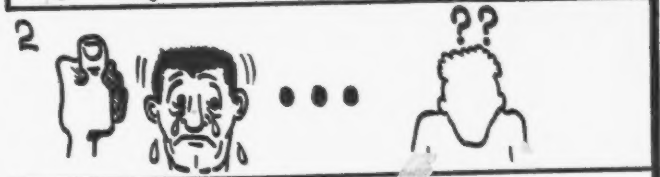

2A

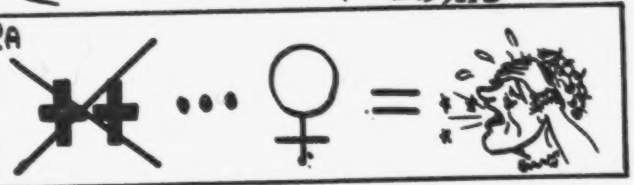

3

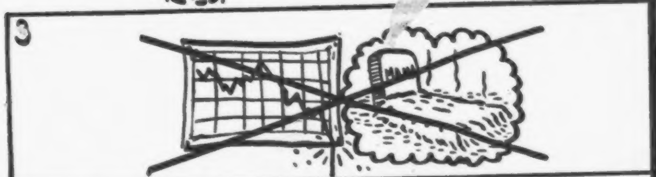

3A

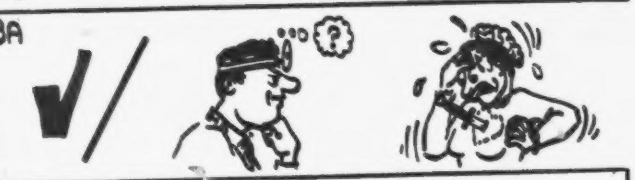

4

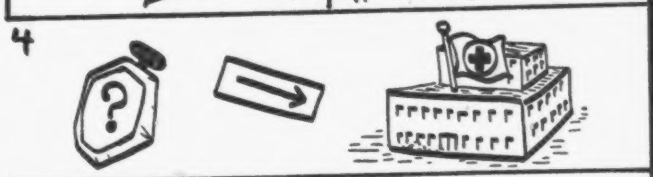

4A

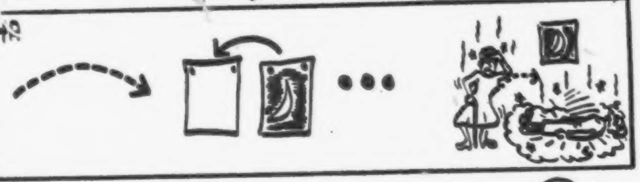

5

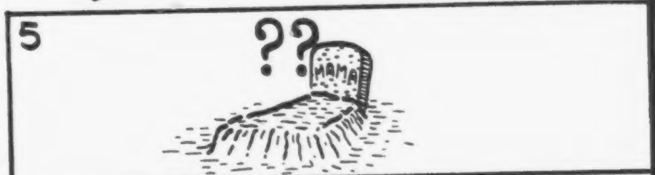

5A

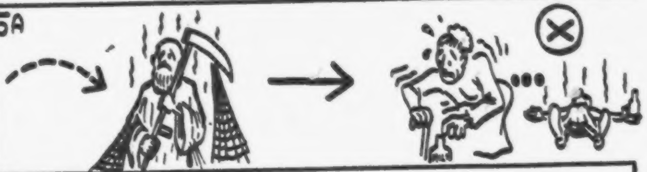

6

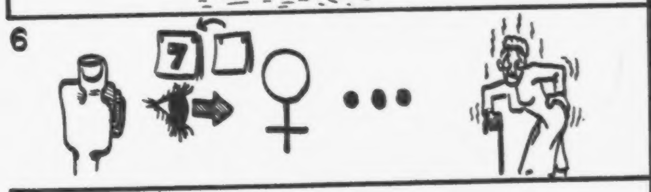

6A

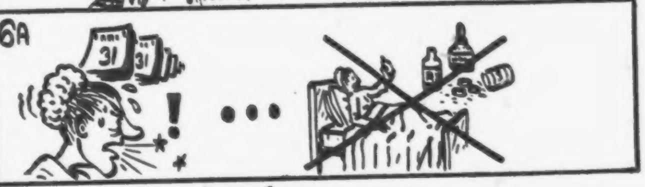

7

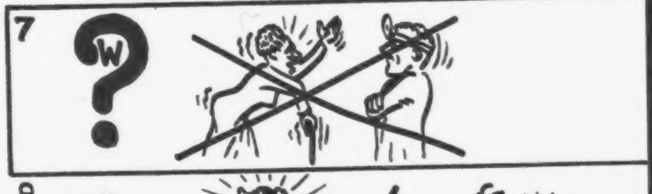

7A

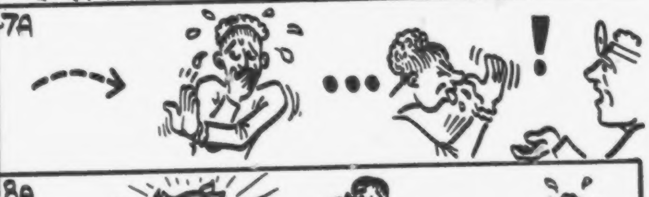

8

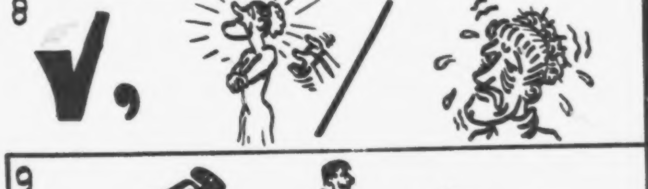

8A

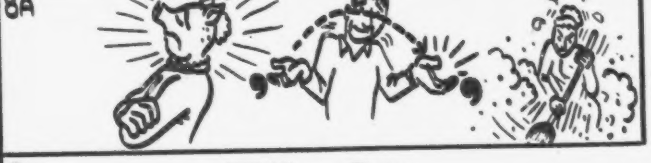

9

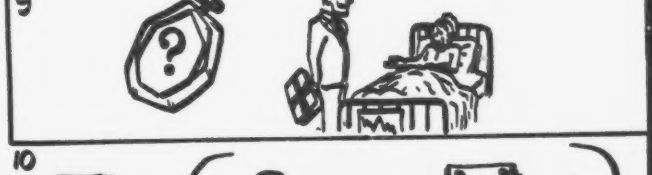

9A

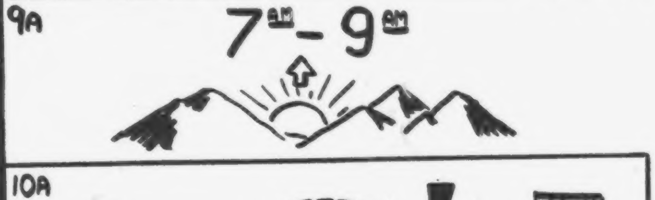

10

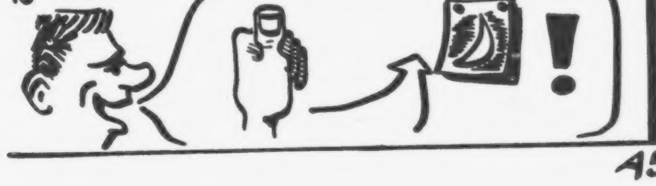

10A

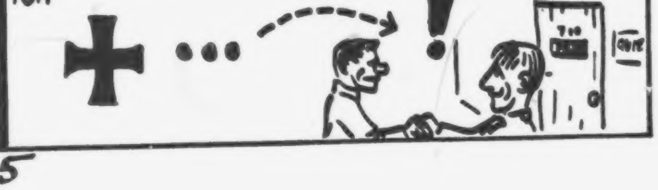

УРОК 98 - РАЗГОВОР

СЕМЕЙНИ НЕПРИЯТНОСТИ

Христо:
Стоян:

- Здра́сти, Стоя́не! Не изгле́ждаш добре́ та́зи су́трин.
- Загри́жен съм, Хри́сто! Ма́йка ми е в бо́лницата.

- Съжаля́вам много. Как е тя?
- Не е добре́. Опла́ква се от сла́бост.

- Това́ не е бо́лест за уми́ране.
- Да, но изгле́жда, че и́ма сърде́чна бо́лест.

- Откога́ е в бо́лницата?
- От она́зи нощ. Ста́на ѝ ло́шо през нощта́ и припа́дна.

- Има ли опа́сност за живо́та ѝ?
- На не́йната въ̀зраст всѝчко е опа́сно.

- Видя́х я ми́налата се́дмица. Не изгле́ждаше добре́.
- От ме́сеци се опла́кваше, но не взе́маше ме́рки.

- Защо́ не оти́де на ле́кар?
- От страх и упори́тост. Не призна́ва ле́кари.

- Зна́я. Упоритостта́ ѝ е голя́ма, но сега́ стра́да.
- От глава́та си стра́да. Пък рабо́ти и до прекале́ност.

- Кога́ мо́же да я посети́ чове́к?
- Вся́ка ве́чер от 7 до 9 часа́.

- Ще гле́дам да оти́да та́зи ве́чер.
- Добре́. Ще се ви́диме там тога́ва.

---

7. Оплаква се от слабост = she is complaining of weakness

LESSON 98

ГРАМАТИКА

Feminine Nouns Ending in a Consonant

I. Most nouns ending in -СТ are feminine with various preceding vowels:

Ending -ЕСТ

болест	тежка болест	a serious disease
прелест	естествена прелест	natural charm
свежест	приятна свежест	a pleasant freshness
тежест	голяма тежест	heavy weight
чест	голяма чест	great honor
вест	лоша вест	bad news

Ending in -ОСТ

слабост	голяма слабост	great weakness
хубост	необикновена хубост	unusual beauty
опасност	голяма опасност	great danger
бедност	непоносима бедност	unbearable poverty
кост	счупена кост	a broken bone

Ending in -АСТ

участ	лоша участ	bad luck
пропаст	дълбока пропаст	a deep chasm
напаст	голяма напаст	great calamity
власт	държавна власт	state power
част	военна част	military unit

Ending in -ЪСТ

мъст	жестока мъст	cruel revenge
пръст	черна пръст	black dirt

LESSON 98

II. A number of feminine nouns end on different consonants:

вар	гасена вар	slacked lime
сол	морска сол	sea salt
нощ	топла нощ	a warm night
вечер	хубав вечер	beautiful evening
сутрин	мъглива сутрин	a foggy morning
кръв	засъхнала кръв	dried blood
газ	рафинирана газ	refined kerosene
пролет	ранна пролет	early spring
мас	свинска мас	lard (lit."swine lard")
пот	обилна пот	abundant sweat
скръб	дълбока скръб	deep sorrow
връв	дълга връв	a long string
мед	чиста мед	pure copper
есен	топла есен	a warm fall

III. There is a change of stress when these nouns are used with the article, which is stressed:

бо́лест	болестта́
кост	костта́
ве́чер	вечерта́

LESSON 98

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Feminine Nouns Ending in a Consonant.

Тази болест е опасна.	Болестта е опасна.
Тази опасност не ме плаши.	Опасността не ме плаши.
Тази сол е морска.	Солта е морска.
Тази връв е къса.	Връвта е къса.
Тази помощ е за него.	
Тази песен е българска.	и т.н.
Тази местност е хубава.	
Тази нощ е топла.	
Тази есен е хладна.	
Тази забележителност е интересна.	
Тази слабост ме плаши.	

Тези болести са опасни.	Болестите са опасни.
Тези върви са дълги.	Вървите са дълги.
Тези песни са американски.	
Тези местности са български.	и т.н.
Тези забележителности са интересни.	
Тези подробности са важни.	
Тези помощи са временни.	

Есента е хубава.	Есента е хубава.
пролет	Пролетта е хубава.
сол	
местност	и т.н.
песен	
нощ	
забележителност	
ръж	
връв	

LESSON 98

Болесттта е тежка.	Тази болест е тежка.
Солта е чиста.	Тази сол е чиста.
Местността е хубава.	
Песента е българска.	и т.н.
Помощта е временна.	
Връвта е къса.	
Забележителкостите са интересни.	
Песните са американски.	
Подробностите не са важни.	
Слабостта ме плаши.	
Есента е хладна.	
Помощтите са временни.	
Вървите са дълги.	

Чия е солта, негова или твоя?	Солта е негова /моя/.
Чия е връвта, моя или нейна?	Връвта е нейна /твоя/.
За кого е помощта, за вас или за нас?	и т.н.
Каква е песента, хубава или лоша?	
Каква е опасността, малка или голяма?	
Каква е нощта, топла или студена?	

Какви са песните, български или немски?
Какви са върввите, кафяви или черни?
Какви са местностите, хубави или лоши?

Каква е радостта му, голяма или малка?
Каква е упоритостта ѝ, голяма или малка?

LESSON 98

От какво се оплаква Мария?   Мария се оплаква от слабост.
/слабост/
Каква болест има тя? /сърдечна/   Тя има сърдечна болест.
Слабосттта болест за умиране ли е? /не/   и т.н..
Какво й стана през нощта?
/лошо/
Кой припадна през нощта?
/Мария/
Има ли опасност за живота й?
/да/
Защо Мария не отиде при лекар?
/от страхливост/
Каква е упоритостта й? /голяма/
На нейната възраст всичко опасно ли е? /да/
Кой работи до прекаленост? /Мария/
Болестта й сериозна ли е? /да/
Каква е тази сол? /морска/
Къде е солта? /в кухнята/
Какви са тези песни? /български/
Харесаха ли му песните? /да/
От какво се напи младоженецът?
/радост/
Каква е местността? /чудесна/
Какво разгледаха разузнавачите?
/местността/
Кой получи помощ? /ние/
Какво беше помощта? /голяма/
Къде беше той сутринта? /на плажа/
Какво разгледа тя? /забележителностите/
Къде ще отидат те тази вечер? /концерт/
На чия възраст е опасно всичко?
/на найната/
Кога може да я посети човек? /всяка вечер/
От кога е тя в болницата?
/от онази нощ/
Кога ще заминат те? /през нощта/

LESSON 98

ЧЕТИВО

Христо и Стоян се срещат пред университета. Стоян не изглежда добре. Има уморен и загрижен вид. Той казва на Христо, че майка му била в болницата. Не била добре. Оплаквала се от болест напоследък. Изглежда, че имала сърдечна болест. Била в болницата от два дена. Станало ѝ лошо през нощта и припаднала. Трябвало да я закарат веднага в болницита.

Христо пита Стоян дали има опасност за живота ѝ. Стоян му казва, че за възрастта на майка му всяка болест била опасна. Майка му се оплаквала от дълго време, но не вземала мерки. От страх и упоритост тя не отишла на лекар. Тя не признавала лекари. Затова тя страдала от главата си. Освен това, въпреки че не се чувствувала добре, тя работела до прекаленост. Не си почивала както трябвало.

Христо съжалява, че майката на приятеля му е болна. Той казва, че я бил видял няколко дена,преди да я закарат в болницата. Направило му впечатление,[1] че тя не изглеждала добре. Била много бледна и слаба. След това той пита Стоян, кога може да посети майка му в болницата. Стоян му отговоря, че приемните часове в болницата били от 7 до 9 ч. вечер. Христо мисли да отиде същата вечер[2] на посещение в болницата. Понеже и Христо щял да бъде там, те щели да се видят тогава.

---

1. Направило му впечатление = he had the impression
2. същата вечер = the same evening

LESSON 98

ВЪПРОСИ

1. Къде се срещат един ден двамата приятели Христо и Стоян?
2. Как изглежда Стоян?
3. Какъв вид има той?
4. Защо има загрижен вид Стоян?
5. Къде била майката на Стоян?
6. От какво се оплаквала тя напоследък?
7. Каква болест имала тя?
8. От колко време била тя в болницата?
9. Какво й е станало през нощта?
10. Болестта била ли опасна за възрастта на болната майка?
11. От колко време се оплаквала майката на Стоян?
12. Защо тя не вземала мерки да се лекува?
13. Защо не отишла на лекар?
14. Какво правела тя, въпреки че не се чувствувала добре?
15. Кога видял Христо майката на Стоян напоследък?
16. Какво впечатление му направила тя?
17. Как изглеждала майката на Стоян?
18. Кога може Христо да посети майката на приятеля си?
19. От колко до колко часа са приемните часове?
20. Кога ще отиде Христо да посети болната майка на Стоян?

LESSON 98

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

4, 6, 10, 12, 16, 18, 20.

Част II

Упражнения на магнитофон.

LESSON 98

РЕЧНИК

блед,а,о,и	pale
бо́лест f.	ailment
сърде́чна бо́лест	heart ailment
вид m.	appearance
и́мам уморе́н вид	I look tired
въ́зраст f.	age
на не́йната въ́зраст	at her age
загри́жен,а,о,и	worried
ло́шо	sick
ста́ва ми ло́шо	I feel sick
ло́шо ми е	
мя́рка f.	measure
взи́мам ме́рки	to take (due) measures
она́зи нощ	the night before last
опа́сен, опа́сна,о,и	dangerous
опла́квам се	to complain
опла́ча се, е се,опла́ках се	
опла́квам се от не́що	to complain of something
прекале́ност f.	excessiveness
до прекале́ност	excessively
призна́вам	to recognize , to confess
призна́я,е,а́х	
не призна́вам ле́кари	I don't recognize doctors
припа́дам	to faint
припа́дна,е,ах	
слаб,а,о,и	weak
сла́бост f.	weakness
ста́ва (impers.) ми ло́шо	to feel sick
ста́не ми ло́шо	
ста́на ми ло́шо	I felt sick
стра́дам	
стра́дам от глава́та си	I suffer from my own pigheadedness
сърде́чен,-чна,о,и	heart
уми́ране	dying
бо́лест за уми́ране	fatal sickness
упори́тост f.	stubborness

LESSON 98

Край село "Приморско"

ДЕВЕТДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 99

LESSON 99

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of Nouns

Аз съм от София.
Аз съм софиянец.
Той е от Варна.
Той е варненец
Ти си от Русе.
Ти си русенец.
Учителят е от Сливен.
Учителят е сливенец.

Аз съм от София.
Аз съм софиянец.

и т.н.

Той е от Америка.
Той е американец.
Ти си от Италия.
Ти си италианец.
Той е от унгария.
Той е унгарец.

Той е американец.
/Унгария/
/София/
/Варна/
/Сливан/
/Швейцария/

Той е американец.
Той е унгарец.

и т.н.

Той е от София.
Аз съм от Варна.
Ти си от Русе.
Той е от Америка.
Аз съм от Германия.
Ти си от Унгария.

Той е софиянец.
Аз съм варненец.

и т.н.

Те са от София.
Те са софиянци.
Ние сме от Русе.
Ние сме русенци.

Те са от София.
Те са софиянци.

и т.н.

LESSON 99

Вие сте от Варна.
Вие сте варненци.
Те са от Америка.
Те са американци.
Вие сте от Германия.
Вие сте германци.

Те са русенци.
/София/
/Сливен/
/Варна/
/Унгария/
/Италия/
/Швейцария/
/Германия/
/Америка/

Те са русенци.
Те са софиянци.

и т.н.

Ние сме от София.
Те са от Унгария.
Ние сме от Варна.
Вие сте от Италия.
Те са от Швейцария.
Ние сме от Германия.
Вие сте от Русе.

Ние сме софиянци.
Те са унгарци.

и т.н.

Аз съм от Пловдив.
Аз съм пловдичанин.
Той е от Русия.
Той е русин.
/България/
/Сърбия/
/Англия/
/Франция/

Аз съм от Пловдив.
Аз съм пловдичанин.

LESSON 99

Аз съм българин. /Русия/ /Англия/ /Франция/ /Сърбия/ /Пловдив/	Аз съм българин. Аз съм русин. и т.н.
Аз съм софиянец. /България/ /Варна/ /Русе/ /Русия/ /Унгария/ /Франция/ /Англия/ /Германия/ /Америка/ /Сърбия/ /Пловдив/ /Швейцария/	Аз съм софиянец. Аз съм българин. и т.н.
Те са от Русия. Те са руси. /Пловдив, Англия, България, Франция, Сърбия./	Те са от Русия. Те са руси. и т.н.
Те са от Русия. Ние сме от Англия._ Те са от Франция Ние сме от Пловдив. Те са от България.	Те са руси. Ние сме англичани. и т.н.
Те са руси. /Англия/ /София/ /Пловдив, Варна, Франция, Русе, Германия, Сърбия./	Те са руси. Те са англичани. и т.н.

LESSON 99

I.

Вие от София ли сте?	Да, аз съм софиянец.
Те от Варна ли са?	Да, те са варненци.
Той от Америка ли е?	Да, той е американец.
Вие от Германия ли сте?	
Ние от Англия ли сме?	и т.н.

и т.н.

II.

Вие от София ли сте?	Да, аз съм софиянец.
1-ви ученик	**2-ри ученик**
/Варна/ Вие от Варна ли сте?	Да, аз съм върненец.
Пловдив	
Русе	
Италия	
Франция	
Англия	
Сърбия	
Русия	

III.

Те от София ли са?	Да, те са софиянци.
1-ви ученик	**2-ри ученик**
/Русе/ Те от Русе ли са?	Да, те са русенци.
Варна	и т.н.
Пловдив	
Англия	
Италия	
и т.н.	

Той е софиянец.	Той е софиянец.
Тя е софиянка.	Тя е софиянка.
Той е варненец	
Тя е варненка.	и т.н.
Той е русенец.	
Тя е русенка.	
българин и т.н.	

LESSON 99

Той е софиянец.	Тя е софиянка.
варненец	
пловдивчанин	и т.н.
унгарец	
американец	
лондончанин	
англичанин	
италиянец	

Жена му софиянка ли е?	Да, жена му е софиянка.
Жена Ви американка ли е?	
лондончанка	и т.н.
англичанка	
германка	
италианка	
варненка	
русенка	
унгарка	

Чипровчанки правят чипровски килими в село Чипровци.

LESSON 99

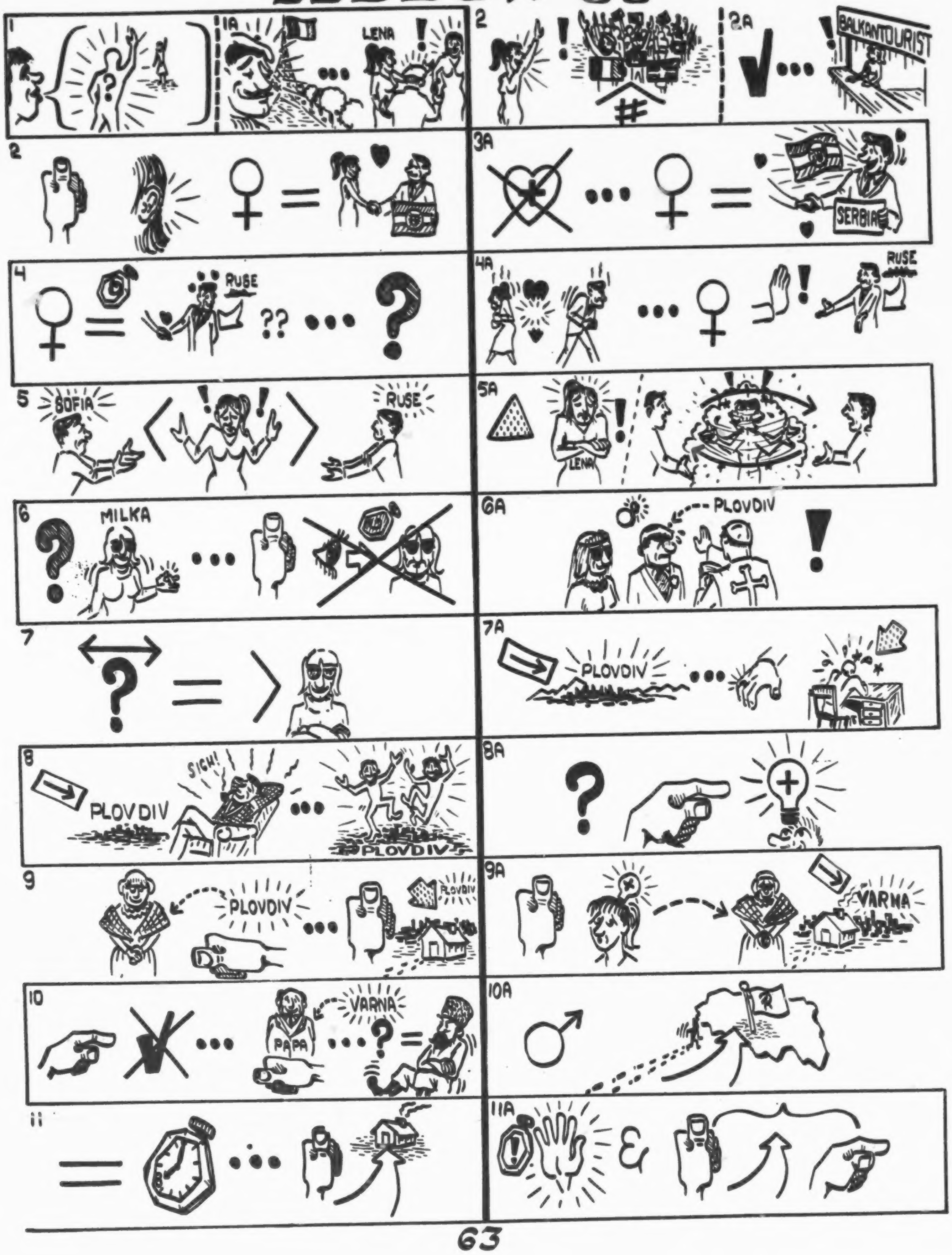
1
1A
LENA
2
2A
BALKANTOURIST
2
3A
SERBIA
4
RUSE
??
4A
RUSE
5
SOFIA
RUSE
5A
LENA
6
MILKA
6A
PLOVDIV
7
7A
PLOVDIV
8
PLOVDIV
SIGH!
PLOVDIV
8A
9
PLOVDIV
PLOVDIV
9A
VARNA
10
VARNA
PAPA
10A
11
11A
&

УРОК 99 - РАЗГОВОР

В СЛАДКАРНИЦА "БЪЛГАРИЯ"

/Две приятелки, Мария и Пенка, седят на една маса в сладкарница "България" и се разговарят. Един господин минава покрай тях и поздравява Пенка./

Мария
Пенка

- Кой бе́ше господи́нът, ко́йто те поздрави́?
- Един францу́зин. Ле́на ме запозна́ с не́го.

- Ле́на позна́ва мно́го чужденци́!
- Разби́ра се! Нали́ ра́боти в Балка́нтурист.

- Чух, че била́ годе́на за еди́н унга́рец.
- Не е вя́рно. Хо́ди с еди́н съ́рбин, ко́йто гово́ри унга́рски.

- Нали́ хо́деше с еди́н ру́сенец? Какво́ ста́на.
- Развали́ха ра́ботата. Не ѝ харе́свали ру́сенци.

- По-ра́но не ѝ харе́сваха софия́нците, сега́ пък ру́сенците!
- Така́ва си е Ле́на. Бъ́рзо си сме́ня вкуса́.

- Какво́ ста́ва с Ми́лка? Не съм я ви́ждала напосле́дък.
- Венча́ се за еди́н пловдивча́нин.

- Къде́ е тя сега́?
- В Пло́вдив. Съпру́гът ѝ рабо́ти там.

- Добре́ се живе́е в Пло́вдив. Пло́вдивчани са ве́сели хо́ра.
- Ти пък от къде́ зна́еш?

- Ма́йка ми е пловдивча́нка. Живя́ла съм там.
- Аз пък ми́слех, че ма́йка ти е ва́рненка.

- Греши́ш. Баща́ ми е ва́рненец. Как е тво́ят прия́тел, ру́синът?
- Зами́на си за Руси́я.

- Ста́на 8 часа́. Тря́бва да си хо́дя.
- Ча́кай и аз тръ́гвам с теб.

LESSON 99

---

15. Развалиха работата = They broke up!
20. Венча се за един пловдивчанин = She married a man from Plovdiv.
23. Добре се живее в Пловдив. = One lives well in Plovdiv.

Духова музика

LESSON 99

ГРАМАТИКА

FORMATION OF NOUNS

I. Masculine Nouns of Places of Origin Indicating Persons.

The following endings are used to form singular masculine nouns of places of origin:

-ЕЦ, -НЕЦ, -ЧАНИН

Со́фия	софия́нец
Ва́рна	ва́рненец
Ру́се	ру́сенец
Сли́вен	сли́венец
Са́моков	самоко́вец
Пло́вдив	пловдича́нин
Лом	ло́мчанин
Вра́ца	вра́чанин

II. Masculine Nouns of Nationality

They are formed by the endings: -ЕЦ /НЕЦ/ и -ИН /ЧАНИН/

Аме́рика	америка́нец
Унга́рия	унга́рец
Герма́ния	герма́нец
Ита́лия	италиа́нец
Швейца́рия	швейца́рец
Испа́ния	испа́нец
Руси́я	ру́син
Бълга́рия	бъ́лгарин
Съ́рбия	съ́рбин
Англия	англича́нин
Фра́нция	францу́зин

LESSON 99

III. The Plural

The plural is formed the same way as with the other masculine nouns ending in -ЕЦ и -ИН.

софия́нец	софия́нци
ру́сенец	ру́сенци
ва́рненец	варненци
пловдивча́нин	пловдивча́ни
ру́син	ру́си

IV. Feminine

The corresponding feminine nouns are formed by the ending -КА.

софия́нец	софия́нка
ва́рненец	ва́рненка
ру́сенец	ру́сенка
пловдивча́нин	пловдивча́нка
унга́рец	унга́рка

Млади софиянки на парад в София.

LESSON 99

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Formation of Nouns

Аз съм американец	Аз съм американец.
Аз съм варненец.	Аз съм варненец.
/Франция/	
/София/	и т.н.
/Пловдив/	
/Русе/	
/Англия/	
/Германия/	
/Русия/	
/Швейцария/	
/Италия/	
/Сърбия/	
/Унгария/	

Тя е варненка.	Тя е варненка.
/София/	Тя е софиянка.
/Пловдив/	
/Русе/	и т.н.
/Унгария/	
/Германия/	
/Италия/	
/Америка/	

Аз съм французин.	Аз съм от Франция.
Той е българин.	Той е от България.
Ние сме американци.	
Тя е пловдивчанка.	и т.н.
Ти си унгарец.	
Вие сте французи.	
Той е англичанин.	
Тя е италианка.	
Те са варненци.	
Аз съм русенец.	
Ние сме руси.	
Аз съм русин.	
Те са русенци.	

LESSON 99

Ние сме пловдивчани.	Ние сме пловдивчани.
Те	Те са пловдивчани.
Варна	Те са варненци.
Той	
Русе	и т.н.
Тя	
София	
Той	
Германия	
Вие	
Франция	
Ние	
Англия	
Тя	
Италия	
Той	
Швейцария	
Те	
Америка	
Тя	
Унгария	
Той	
Пловдив	
Ние	
Америка	

I

Вие то Варна ли сте?	Да, аз съм варненец.
Тя	Да, тя е варненка.
София	
Те	и т.н.
Русе	
Той	
Пловдив	
Ние	
Германия	
Ти	
Италия	

LESSON 99

II.

1-ви ученик	2-ри ученик
Той от Варна ли е?	Да, той е верненец.
	и т.н.

тя
София
те
Пловдив
Вие
Германия
аз
тя
Унгария
той
Италия
те
Франция
ние
Англия
Пловдив

и т.н.

III.
Откъде е майка ти? /Пловдив/ Майка ми е пловдивчанка.
Откъде сте Вие? /Америка/ Аз съм американец.
баща ви /Русия/
те /София/ и т.н.

За кого е годена тя? /Унгария/
той /Варна/
ти /Германия/
Вие /Англия/

С кого ходи тя? /Сърбия/
той /Унгария/
ти /Пловдив/
Вие /Русе/

LESSON 99

С кого се запозна тя? /Франция/
той /Италия/
те /Швейцария/
Вие /Германия/
ти /Англия/

Лондончанката Елизавета Ферис летува всяка година във Варна.

Пловдивчанката Цветана Димова спечели първа награда на гимнастически състезания в Полша.

LESSON 99

ЧЕТИВО

Двете приятелки Мария и Пенка седяха на една маса в сладкарница "България". Те се разговаряха на разни теми. В това време покрай тях мина един господин. Той поздрави любезно Пенка. Господинът беше чужденец-французин, дошъл в България на разходка. Лена, една обща приятелка на Пенка и Мария, била запознала Пенка с него. Лена познаваше много чужденци, защото работеше в пътническата агенция "Балкантурист".

Мария беше чула, че Лена била годена за един унгарец. Обаче това не беше вярно. Тя ходеше с един сърбин. Понеже сърбинът говореше унгарски, много хора мислеха, че той е унгарец. Преди това Лена ходеше с един русенец, но развалили работата с него. Тя казваше, че не ѝ харесвали повече русенците. Въобще Лена бързо си сменяше вкуса и приятелите си.

През време на разговора между двете приятелки, стана дума за тяхната приятелка Милка.[1] Мария не беше я виждала от месеци. Пенка ѝ каза, че Милка се била венчала за един пловдивчанин. Тя живеела със съпруга си в гр. Пловдив. Съпругът ѝ бил директор на една оризова фабрика.

Мария похвали град Пловдив и каза, че там се живеело много добре. Пловдивчани били много весели хора. Тя знаела това, понеже майка ѝ била пловдивчанка. Освен това Мария била живяла няколко години в Пловдив. Пенка пък мислеше, че майката на Мария била варненка. Но тя грешеше. Бащата на Мария бил варненец.

Мария искаше да знае какво прави приятелят на Пенка, русинът, с когото Пенка ходеше от няколко месеца. Той си бил заминал за Русия.

---

[1] стана дума за тяхната приятелка Милка = their friend Milka was mentioned.

LESSON 99

ВЪПРОСИ

1. Къде седяха двете приятелки Мария и Пенка?
2. За какво се разговаряха те?
3. Кой мина покрай тяхната маса?
4. Какво направи господинът, който мина покрай двете приятелки?
5. Какъв беше господинът?
6. Защо французинът беше в България?
7. Кой запознал Пенка с французина?
8. Защо Лена познаваше много чужденци?
9. Какво е "Балкантурист"?
10. Къде работеше Лена?
11. Какво беше чула Мария за Лена?
12. Била ли годена Лена за унгарец?
13. С кого ходеше Лена?
14. Какъв беше приятелят на Лена?
15. Защо много хора мислеха, че сърбинът е унгарец?
16. С кого ходеше Лена преди това?
17. Защо Лена развалила работата с русенеца?
18. Какво сменяше често Лена?
19. От колко време Мария не беше виждала Милка?
20. За кого се била венчала Милка?

21. Къде живеела тя?

22. Какво работел съпругът на Милка?

23. Как се живеело в Пловдив?

24. Какви хора били пловдивчани?

25. Как знаеше Мария, че пловдивчани били много весели хора?

26. Каква била майката на Мария?

Берлинчанка, парижанка и виенчанка в българска компания на варненския плаж.

LESSON 99

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

6, 8, 15, 17, 25, 26.

Част II

Упражнения на магнитофон.

LESSON 99

РЕЧНИК

Балка́н	Balkan
ва́рненец m.pl. -нци	a resident of Varna
ва́рненка f.	a resident of Varna
венча́вам се	to marry
венче́я се, е се,а́х се	
венча́вам се за ня́кого	to marry somebody
въобще́ adv.	in general
годе́н, а,о,и	engaged
греша́,и,их	to make a mistake, to be mistaken
сгреша́	
дире́ктор m.	manager
живе́е се	one lives
добре́ се живе́е там	one lives well there
любе́зно adv.	kindly, in a friendly manner /politely
общ,, а,о,и	mutual
общ при́ятел	mutual friend
ори́зов,а,о,и	rice
пловдивча́нин m.pl. -чани	a resident of Plovdiv
пловдивча́нка f.	a resident of Plovdiv
пъ́тнически,а,о,и	traveling
пъ́тническа аге́нция	travel agency
разва́лям	to break up; to spoil
разваля́,и́,и́х	
разва́лям ра́бота	to break up (the matter)
ра́зни pl.	various, different
ру́сенец m.pl. -нци	a resident of Russe
ру́син m.pl. ру́си	Russian
софия́нец m.pl. -нци	a resident of Sofia
ста́ва (3rd p., time)	to set in, to come (on), to be
ста́не	
ста́на 8 часа́	it's 8 o'clock
стана́ ду́ма за Ми́лка	Milka was mentioned
съпру́г m.pl.супру́зи	husband
съ́рбин m.pl.съ́рби	Serbian
тури́ст m.	tourist
унга́рец m.pl.-ци	Hungarian
унга́рски m.	Hungarian language

СТОТНИ УРОК

LESSON 100

LESSON 100

ВСТЪПИТЕЛНИ ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Endings for Formation of Nouns Indicating Persons.

Аз уча децата. Аз съм учител. Аз уча децата.Аз съм учител.
Аз пиша книги.Аз съм писател. Аз пиша книги.Аз съм писател.
Аз нападам противника. Аз съм нападател. и т.н.
Аз мисля много. Аз съм мислител.
Аз слушам професора. Аз съм слушател.

Той учи децата.	Той е учител.
Ти пишеш книги.	Ти си писател.
Аз мисля много.	
Той напада противника.	и т.н.
Ти слушаш професора.	

Аз съм учител.	Аз съм учител.
пиша	Аз съм писател.
мисля	
слушам	и т.н.
нападам	

Аз летя често. Аз съм летец. Аз летя често. Аз съм летец.
Той пее добре. Той е певец.
Ти лъжеш много. Ти си лъжец. и т.н.
Той лови зайци. Той е ловец.
Ти стреляш добре. Ти си добър стрелец.
Той убива хора. Той е убиец.

Ти летиш добре.	Ти си добър летец.
Той пее в операта.	Той е певец в операта.
Аз лъжа много.	Аз съм лъжец.
Той лови зайци.	и т.н.
Ти стреляш добре.	
Той убива хора.	

LESSON 100

Той е летец.	Той е летец.
пея	Той е певец.
ловя	
лъжа	и т.н.
стреля	
убивам	

Аз готвя добре. Аз съм добър готвач.	Аз готвя добре. Аз съм добър готвач.
Ти шиеш дрехи. Ти си шивач.	
Той играе добре на карти. Той е добър играч.	и т.н.
Ти носиш багаж. Ти си носач.	
Аз превеждам книги. Аз съм преводач на книги.	
Той пази училището. Той е пазач на училището.	
Ти чистиш стаите. Ти си чистач.	
Ти пушиш много. Ти си голям пушач.	

Аз готвя в ресторант.	Аз съм готвач в ресторант.
Той шие добре.	Той е добър шивач.
Той играе на карти.	Той е играч на карти.
Ти носиш багаж.	
Аз превеждам добре.	и т.н.
Той пази училището.	
Ти чистиш фабриката.	
Той пуши много.	

Той е добър готвач.	Той е добър готвач.
шия	Той е добър шивач.
играя	
нося	и т.н.
пазя	
чистя	
превеждам	

LESSON 100

Той учи децата.	Той е учител.
Аз летя добре.	Аз съм летец.
Ти готвиш добре.	Ти си готвач.
Аз пиша книги.	
Той пуши много.	и т.н.
Ти пишеш книги.	
Аз мисля много.	
Той лъже много.	
Ти шиеш добре.	
Аз пея добре.	
Той носи стоки.	
Ти стреляш добре.	
Аз пазя училището.	
Той чисти добре.	
Ти ловиш зайци.	
Аз превеждам книги.	

Аз съм летец.	Аз съм летец.
пуша	Ас съм пушач.
готвя	
уча	и т.н.
пиша	
пея	
ловя	
пазя	
мисля	
стрелям	
нося	
чистя	
превеждам	

Какъв е той?	/уча/	Той е учител.
Какъв съм аз?	/ловя/	Вие сте ловец.
Какъв си ти?	/пиша/	Аз съм писател.
Какъв е той?	/готвя/	
Какъв съм аз?	/мисля/	и т.н.
Какъв си ти?	/стрелям/	
Какъв е той?	/пея/	
Какъв съм аз?	/пазя/	
Какъв си ти?	/пуша/	
Какъв е той?	/нося/	
Какъв съм аз?	/лъжа/	

LESSON 100

Той готви ли добре?	Той добър готвач ли е?
Той шие ли добре?	Той добър шивач ли е?
Той пише ли добре?	
Той стреля ли добре?	и т.н.
Той пее ли добре?	
Той чисти ли добре?	
Той превежда ли добре?	
Той лети ли добре?	
Той мисли ли добре?	
Той пази ли добре?	
Той лови ли добре?	

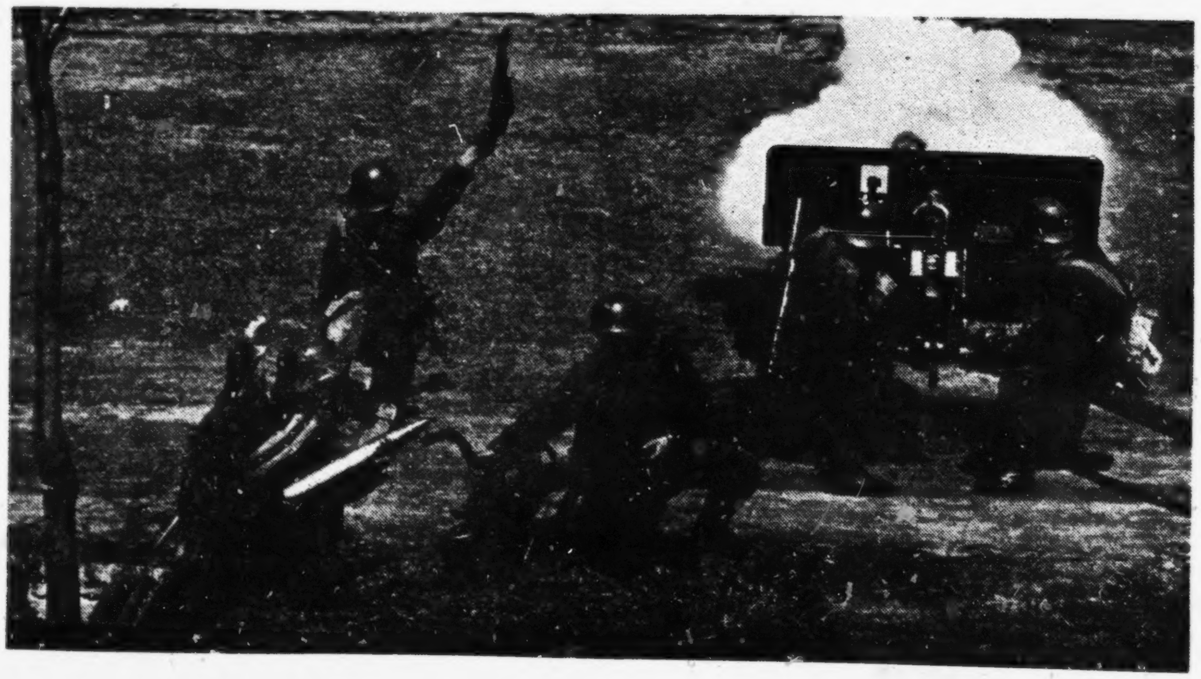

Разчет на оръдие

LESSON 100

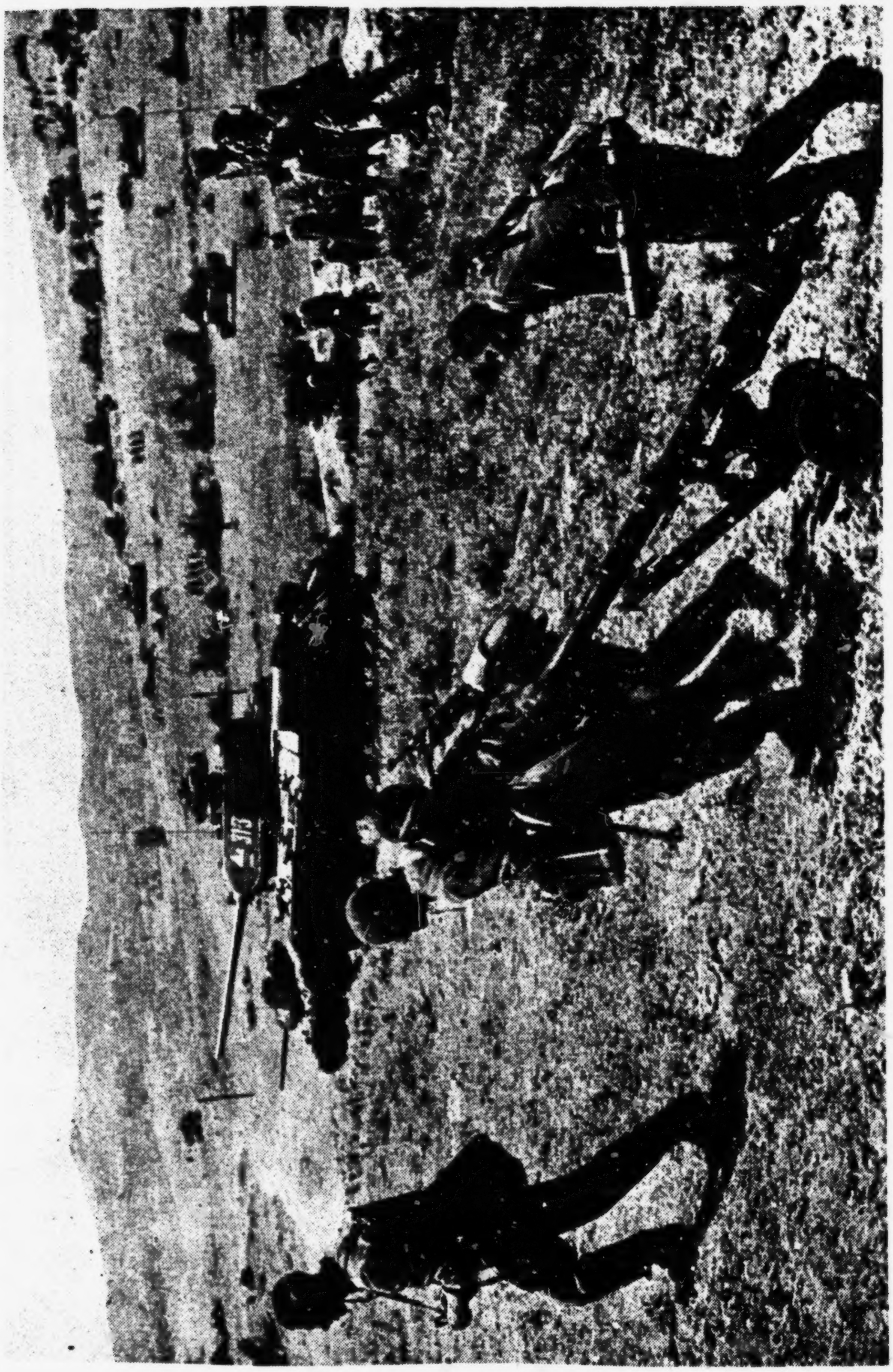

На учение

LESSON 100

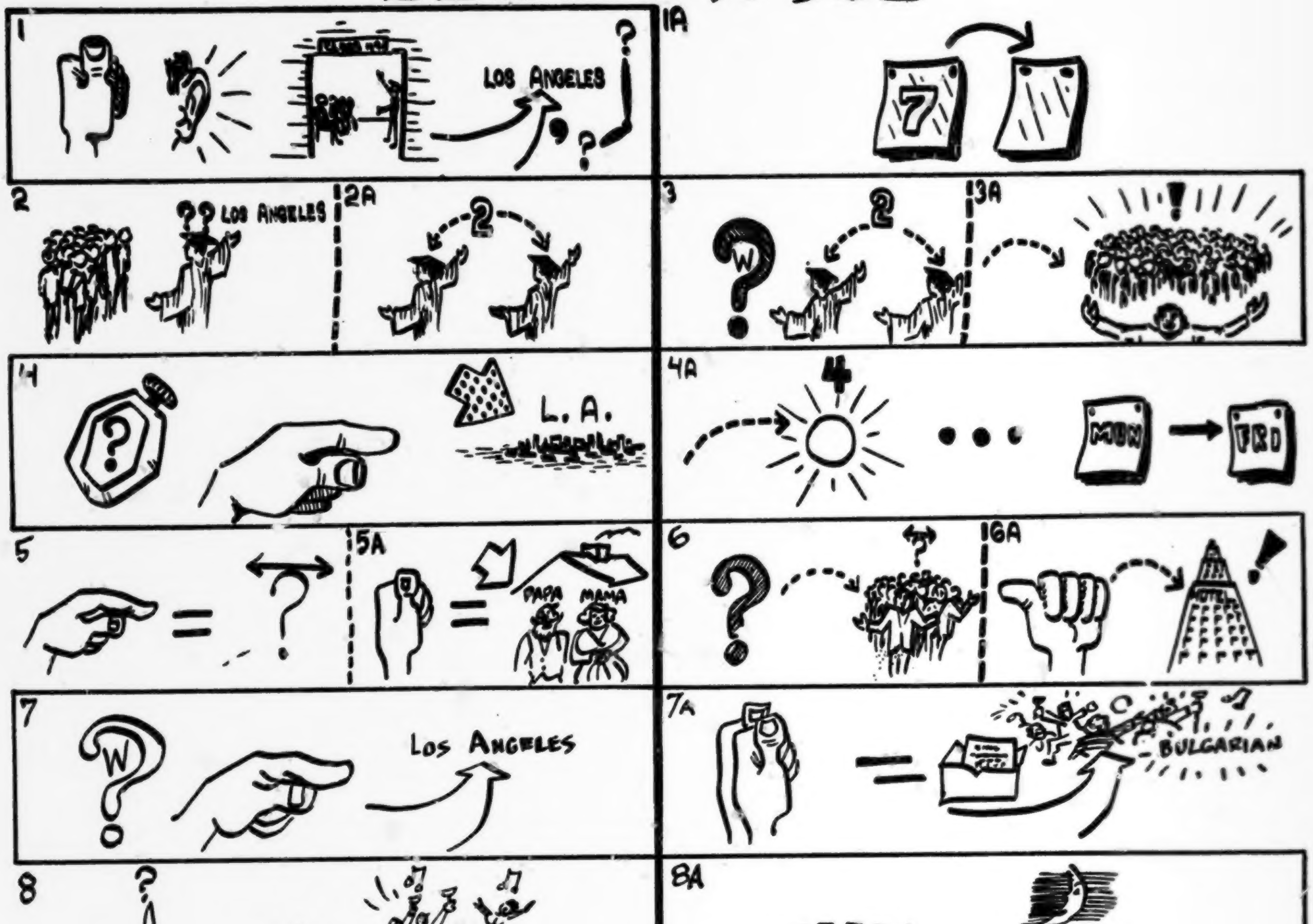
1
LOS ANGELES
1A
7
2
LOS ANGELES
2A
2
3
W
2
3A
4
L.A.
4A
4
MON
FRI
5
5A
PAPA
MAMA
6
6A
7
W
LOS ANGELES
7A
BULGARIAN
8
8A
SATURDAY
9
9A
10
10A
11
11A
12
12A

УРОК 100 - РАЗГОВОР

НА ВЕЧЕРИНКА

Редник Чипев:
Ефрейтор Божков:

- Чух, че класъ́т ви оти́вал в Лос Анджелос. Кога́ замина́вате?
- Сле́дната се́дмица.

- Кой учи́тел ще ви е вода́ч?
- Ще ни во́дят два́ма учи́тели.

- Защо́ два́ма вода́чи?
- Поне́же класъ́т ни е голя́м.

- Ко́лко вре́ме ще оста́нете там?
- Че́тири дни. От пе́тък до понеде́лник.

- Къде ще отсе́днете?
- Аз ще бъ́да при роди́телите си.

- А дру́гите студе́нти и вода́чите?
- Те ще отсе́днат в ня́кой хоте́л.

- По какъ́в слу́чай оти́вате в Лос Анджелос?
- Пока́нени сме на бъ́лгарска вечери́нка.

- Кога́ ще е вечери́нката?
- В съ́бота ве́чер.

- Какво́ ще пра́виш преди́ вечери́нката?
- Ще оти́да на ме́стното ло́вно стрелби́ще. Стре́ля ми се.

- Голя́м стреле́ц си ста́нал! Откога́?
- Ви́наги съм бил добъ́р стреле́ц и добъ́р лове́ц.

- Ей, голя́м си лъже́ц!
- Не те лъ́жа. Лове́ц съм от годи́ни.

- Шегу́вам се. Не се сърди́! Вя́рвам ти.
- Знам че си голя́м шегоби́ец.

---

14. при роди́телите си = at my parents' house
17. По какъ́в слу́чай = On what occasion
27. Не се сърди́! = Don't be angry!

LESSON 100

ГРАМАТИКА

ENDINGS FOR FORMATION OF NOUNS INDICATING PERSONS

Common Masculine Nouns

For formation of common masculine nouns from verbs the following endings are usually used: -ТЕЛ, -ЕЦ, -АЧ.

-ТЕЛ /-ИТЕЛ, -АТЕЛ/

у́ча	to teach	учи́тел	teacher
изда́вам	edit	изда́тел	editor
пи́ша	write	писа́тел	writer
напа́дам	attack	нападáтел	attacker, aggressor
създа́вам	create	създа́тел	creator

-ЕЦ

летя	fly	лете́ц	flyer
ло́вя	hunt,catch	лове́ц	hunter
пе́я	sing	певе́ц	singer
уби́я	kill	убие́ц	killer
лъ́жа	lie	лъже́ц	lier
бо́ря се	fight, wrestle	боре́ц	fighter, wrestler

-АЧ

го́твя	cook	готва́ч	cook
игра́я	play	игра́ч	player
пома́гам	help	помага́ч	helper
но́ся	carry	носа́ч	carrier
ши́я	sew	шива́ч	tailor
преведа́	translate	преводáч	translator
па́зя	guard	паза́ч	guard

LESSON 100

ГРАМАТИЧНИ УПРАЖНЕНИЯ

Grammar: Endings for Formation of Nouns Indicating Persons.

Той учи студентите.	Той е учител.
Ти пишеш книги.	Ти си писател.
Аз летя често.	Аз съм летец.
Той лови зайци.	Той е ловец.
Ти готвиш добре.	Ти си добър готвач.
Аз шия костюми.	
Той пее добре.	
Ти пазиш училището.	
Аз превеждам книги.	
Той лъже много.	
Ти мислиш добре.	
Аз пуша много.	
Той чисти стаите.	
Ти пазиш стоките.	
Аз стрелям добре.	
Той води класа.	

Аз съм учител.	Аз съм учител.
летя	Аз съм летец.
пуша	
лъжа	
чистя	
водя	
готвя	
пиша	
пея	
пазя	
шия	
стрелям	
мисля	
превеждам	

LESSON 100

Той готви ли добре?	Той добър готвач ли е?
Ти пишеш ли добре?	Ти добър писател ли си?
Аз шия ли добре?	Аз добър шивач ли съм?
Той чисти ли добре?	
Ти стреляш ли добре?	и т.н.
Аз ловя ли добре?	
Той пее ли добре?	
Ти превеждаш ли добре?	
Аз летя ли добре?	
Ти пазиш ли добре?	

Той добър учител ли е?	Той добър учител ли е?
пиша	Той добър писател ли е?
готвя	Той добър готвач ли е?
летя	
кося	
шия	
превеждам	
пея	
стрелям	
чистя	
пазя	
ловя	
играя	
уча	

Той е добър	учител.	Той е добър учител.
Аз		Аз съм добър учител.
	стрелец	Аз съм добър стрелец.
Ти		Ти си добър стрелец.
	готвач	
Той		и т.н.
	летец	
Аз		
	писател	
Ти		
	преводач	
Той		
	ловец	
Ти		
	шивач	
Аз		

LESSON 100

Той е добър учител.	Те са добри учители.
Аз съм добър ловец.	Ние сме добри ловци.
Ти си добър готвач.	Вие сте добри готвачи.
Той е добър стрелец.	
Аз съм добър носач.	и т.н.
Ти си добър писател.	
Той е добър певец.	
Аз съм добър шивач.	
Ти си добър преводач.	

Той добър ловец ли е?	Да, той е добър ловец.
Той добър учител ли е?	Да, той е добър учител.
Той добър стрелец ли е?	
Той добър носач ли е?	и т.н.
Той добър готвач ли е?	

	1-ви студент	2-ри студент
ловя	Той добър ловец ли е?	Да, той е добър ловец.
шия	Той добър шивач ли е?	Да, той е добър шивач.
готвя	Той добър готвач ли е?	
превеждам	Той добър преводач ли е?	и т.н.
летя		
стрелям		
пея		
пиша		
уча		

Какъв е той?	/пея/	Той е певец.
Какъв съм аз?	/пазя/	Ти си пазач.
Какъв си ти?	/нося/	Аз съм носач.
Какъв е той?	/уча/	Той е учител.
Какъв си ти?	/ловя/	
Какъв е той?	/стрелям/	и т.н.
Какъв съм аз?	/пиша/	
Какъв си ти?	/готвя/	
Какъв е той?	/стрелям/	
Какъв съм аз?	/пиша/	
Какъв си ти?	/превеждам/	
Какъв е той?	/летя/	

LESSON 100

ЧЕТИВО

Редник Чипев и ефрейтор Божков бяха курсисти във Военното училище за езици в Монтерей. Те учеха български език. Чипев беше курсист от 32 клас на българския отдел. Божков пък беше от 33 клас на същия отдел.

Двамата бяха в кафенето на отдела и говореха за предстоящото пътуване на 33 клас до Лос Анджелос. Студентите щели да заминат следната седмица. Щели да имат двама водачи-учители, понеже класът им бил голям. Обикновено, когато класът бил малък, един водач водел групата. Те щели да пътуват до там с автомобили.

Класът щял да остане в Лос Анджелос 4 дена - от петък до понеделник. Божков щял да бъде при родителите си, а останалите студенти щели да отседнат на хотел. Водачите им щели да бъдат с тях.

Класът отивал в Лос Анджелос, понеже бил поканен от българи, живущи там. В събота вечер щяло да има българска вечеринка. Вечеринката щяла да стане в българския дом в града. В Лос Анджелос имало голяма българска колония. Там, на вечеринката, те щели да играят хора и ръченица и щели да пеят български песни и маршове.

В събота през деня Божков щял да отиде на ловното стрелбище. Стреляло му се много. Той каза на другаря си, че бил добър стрелец и ловец. Чипев го попита откога бил станал такъв голям стрелец. Понеже Божков му отговори, че бил такъв от години, Чипев на шега го нарече лъжец. След това Чипев каза на Божков да не се сърди. Той - Чипев се шегувал само. Той му вярвал, че бил добър стрелец. Божков не се сърдеше, понеже знаеше, че Чипев беше голям шегобиец.

LESSON 100

ВЪПРОСИ

1. В кое училище бяха курсисти редник Чипев и ефрейтор Божков?
2. Какъв език учеха те?
3. В кой отдел бяха те?
4. В кой клас беше Чипев?
5. От кой клас беше Божков?
6. Какво правеха те в кафенето на отдела?
7. За какво говореха те в кафенето?
8. Къде щял да отива класът на Божков?
9. Кога щели да заминат студентите за Лос Анджелос?
10. Колко водача щели да водят класа?
11. Защо щяло да има двама водачи?
12. В какъв случай само един водач водел група студенти?
13. С какво щели да пътуват студентите?
14. Колко време щели да останат те в Лос Анджелос?
15. Къде щели да отседнат студентите и водачите?
16. Божков щял ли да бъде с тях?
17. При кого щял да отседне Божков?
18. Защо отивали студентите в Лос Анджелос?
19. От кого бил поканен класът на Божков?

LESSON 100

20. Какво щяло да има в събота вечерта?

21. Къде щяла да се състои вечеринката?

22. Какво щели да правят студентите на вечеринката?

23. Къде щял да отиде Божков в събота през деня?

24. Защо Божков щял да отиде на ловното стрелбище?

25. Какъв стрелец бил Божков?

26. Чипев вярва ли, че Божков е добър стрелец и ловец?

Школниците от ротата на офицера Иван Влаев и девойки от Втора плевенска смесена гимназия „А. Димитрова“ са създали чудесна танцова група

LESSON 100

ДОМАШНА РАБОТА

Част I

Отговорете на въпроси:

7, 9, 10, 11, 17, 18, 21, 24, 26.

Част II

Упражнения на магнитофон.

LESSON 100

РЕЧНИК

вечери́нка f.	evening party
вода́ч m.	guide, leader
во́дя,и,их	to guide
вя́рвам на ня́кого	to believe somebody
пове́рвам	
дом m.	building, house
живу́щ, а,о,и	living
коло́ния f.	colony
ло́вен, ло́вна,о,и	hunting
лъже́ц m.pl. лъжци́	liar
лъ́жа, е,лъ́гах	to lie
излъ́жа	
не те лъ́жа	I am not lying to you.
ме́стен, ме́стна,о,и	local
отся́дам	to stay (in a hotel etc.)
отсе́дна,е,ах	
Къде́ ще отсе́днете?	Where will you stay?
предстоя́щ,а,о,и	forthcoming
стре́лбище n.	shooting range
ло́вно стре́лбище	shooting range
стреле́ц m.pl. лци́	marksman
добъ́р стреле́ц	good marksman
шегоби́ец m.pl. шегоби́йци	joker
шегу́вам се	to joke

GRAMMAR INDEX

The Roman numerals II, III, IV, V, VI, VII, etc. indicate the Volumes of this Textbook, while the Arabic numerals refer to their pages.

Accent
  in Bulgarian in general II 22,23;
  of imperative II 211;
  neuter nouns II 148;
  past tense III 104-106;
  short forms of personal pronouns; acc.case III 228;
    dat. case IV 172-173.

Accusative Case
  of personal pronouns;
    short forms III 228.

Adjectives
  article of - III 138,139;
  ending in И,А,О,И III 170;
  change in gender & number III 136;
  changing Я to Е III 141;
  definite article for - III 138,139;
  double НН III 138;
  indefinite pronouns used as - VII 161-162;
  omission of Ъ & Е II 137;
  orthography of - indicating nationality II 19;
  past active participle used as - VIII 9;
  position of - III 140,141;
  stable Е III 137;
  vocative case of - VII 53.

Adverb X 69-71.

Adverbial Participle
  formation VII 180;
  meaning & usage VII 181-182.

Affirmative Form
  of future tense II 175-177;
  past tense III 17-19,46-48, 76,77,104,106;
  present tense;
    verbs of the 1st group II,125;
    verbs of the 2nd group II,103;
    verbs of the 3rd group II,73.

Article
  definite - of;
    adjectives III 138,139,170;
    cardinal numerals IV 84-85;
    fem. nouns II 76;
    masc.nouns ending in a consonant II 45,104;
      ending in a vowel VII 11-13;
      ending in Й VII 14-15;
    neuter nouns III 49;
    plural III 139, II 76,149.

Aspect
  and conjugation of - II 182;
  formation of - II 180;
  imperfective - formed with;
    suffix АМ VI 33;
    suffix ВАМ VI 57;
    suffix ЯМ VI 56;
  in Bulgarian II 179;
  in general II 177,178;
  perfective of СЪМ III 202;
  usage of perfective - II 209.

Auxiliary Imperative Form VIII 55.

Auxiliary Verb СЪМ "to be"
  present tense:
    affirmative form II 17;
    interrogative form II 20,21;
    interrogative-negative form II 47;
    negative form II 17;
  hearsay form
    future tense VI 177;

  past tense VI 156;
  present & imperfect tenses VI 82;
  perfective aspect of - III 202;
  past tense II 19;
  position of - in the past indefinite tense V 19,20;
  present tense of - II 17.

Cardinal Numerals IV 10-14;
  special form of - for masc. gender IV 36-37;
  article for - IV 84-85.

Change of
  consonant sound in:
    nouns: K to Ц II 46;
    verbs: in жа, ча, ша to за, ка, са III 19.
  vowel sound in:
    adjectives to E III 41;
    masc. nouns III 79;
    neuter nouns II 148.

Collective Numeral Nouns X 43,44.

Colloquial Pronunciation of
  card. numerals IV 10,ss.

Colloquial Usage of
  possessives III 201.

Conditional Mood IX 112,113.
  simple forms with the suffixes -вам, -ям, -ам X 16.17.

Conditional Sentences
  potential
    past IX 134,135;
    present (future) IX 114,115; X 138.
  real
    future IX 116;
    present IX 115;
  unreal
    past contrary to fact IX 133-4;
    present,contrary to fact X 138.

Conjugation & Aspect II 122.

Dative Case of the
  personal pronouns, short form IV 170.

Declension of
  personal pronouns (short forms), accusative II,228, dative IV 170.

Definite Article of
  fem.nouns II 76;
  masc.nouns (full art.) II 45;
  masc.nouns (short art.) II 104;
  neuter nouns II 149;
  pronunciation of ъ II 46.

Degrees of Comparison
  comparative III 171-172;
  superlative III 172-173.

Demonstratives V 146-147.

Descriptive Imperative VIII 31;
  passive voice X 161-163.

Dialect Forms
  the personal pronouns II 16;
  the verbs, 1st group II 125;
  the verbs, 2nd group II 103.

Diminutives XI 13,14.

Double Forms
  of the personal pronouns V 132-134.

Double Negation II 127.

Ending
  -M of the verbs, 1st group II 126.

- Ending of Nouns
  - feminine II 43;
  - masculine II 43;
  - neuter II 44.

- Endings for Formation of Nouns Indicating Person XI 85.

- Familiar Form
  - of personal pronouns II 16;
    - verb II 16.

- Feminine Nouns
  - definite articles II 76;
  - ending in a consonant XI 47,48;
  - endings II 43;
  - vocative case VII 94-95.

- For (preposition)
  - idiomatic translation into Bulgarian of - II 19.

- Formation of nouns XI 66,67.

- Formation of the
  - imperfective verbs from perfective VI 30;
  - imper.tense IV 138-140;
  - perfective aspect with suffix H IV 58;
  - perf. verbs by means of a prefix V 51-62.

- Formal Pronoun II 16.

- Future in the Past IX 81-82;
  - passive voice X 111.

- Future Tense
  - affirmative form II 175;
  - hearsay form VI 177;
  - hearsay forms -passive voice VIII 118;
  - interrogative form II 176;
  - inter.-neg. form II 177;
  - negative from II 175;
  - of бъда III 202;
  - of съм III 202;
  - passive voice VIII 116.

- Gender of Nouns II 43.

- Groups of Verbs II 73.

- Hearsay form of the Verb VI 78-83;
  - formation of - VI 79;
  - future tense VI 174-177;
    - passive voice VIII 121;
  - passive voice VIII 118;
  - past indefinite & past perfect tenses VII 76-77;
  - past tense VI 155-157;
    - passive voice VIII 176;
  - present & imperfect tenses VI 81-82;
    - passive voice VIII 142;
  - има, няма, трябва, може VI 82.

- Idiomatic Use of Present Tense II 19.

- Imperative
  - descriptive imperative VIII 31;
  - formation of - II 210;
  - accent of - II 211;
  - irregular forms V 50-51;
  - negative - II 212;
  - of perfective verbs II 212;
  - special negative forms VIII 54.

- Imperfect Tense
  - formation & meaning IV 138-140;
  - hearsay form VI 81,82;
    - passive voice VIII 118;
  - passive voice VIII 141;
  - special usage IV 196.

- Imperfect Active Participle
  - formation VI 80;
  - usage VI 81.

Imperfective Aspect
  formed with
  suffix -AM VI 33;
  suffix -BAM VI 57;
  suffix -ЯМ VI 56.

Imperfective Verbs
  formation of - from
    perfective VI 30, VI 56.

Impersonal Forms
  има, няма II 75.

Impersonal Passive VIII 195.

Indefinite Pronouns VII 158-160;
  used as adjectives VII 161-162.

Infinitive VIII 54.

Interrogative Form of the Verb
  future tense II 176;
    1st group II 125;
    2nd group II 103;
    3rd group II 74;
  past tense III 19;
  present tense II 125;
  съм II 20.

Interrogative-Negative Form of
the Verb
  future tense II 176;
  past tense II 19;
  present tense II 75.

Interrogative Pronouns VI 106-110.

Inversion of the Subject VI 109,110.

Irregular Imperative Forms V 50-51.

Irregular Past Active Participle
  V 176-178.

Long Personal Pronouns V 123-124;
  usage of - V 124.

Masculine Nouns
  article of (full) II 45;
  article of (short) II 104;
  changing К to Ц II 44;
  ending in a vowel VII 11-13;
  ending in ЕЦ II 45;
  ending in Й VII 14;
  ending in plural in A IV 86;
  ending in plural in E V 125;
  ending of - II 43;
  masc. ending in pl.in E V,125;
  monosyllabic - III 78-80;
  monosyllabic ending in plural
    in И VI 8;
  plural after numerals IV 14;
  plural of - II 44;
  vocative case in E VI 10;
    in ЙО VII 53;
    in O VII 52;
    in Ю VII 53.

МОГА
  present tense III 106;
  past tense of - III 106;
  usage with another verb III 106.

Meaning & Translation of the
  imperfect tense IV 140.

Monosyllabic Masculine Nouns
  accent of III 78,80;
  ending in plural in VI 8;
  plural III 78;
  changing Я to E III 79;
  unchangeable Я III 80.

Negative Imperative II 212.

Neuter Gender
  accent rule II 148;
  nouns of - II 147.

Neuter Nouns
  ending in plural in И VI 10.

Nouns
  accent rule of - II 148;
  changing К to Ц II 44;
  collective numeral X 43,44;
  ending in a vowel II 76;
  ending in ЕЦ and ИН II 45:
  used after numerals IV 85-86;
  feminine II 76;
  formation of XI 66,67;
  gender of - II 43;
  indicating nationality II 19;
  masculine II 43-45;
    ending in a vowel VII 11-13;
    ending in Й VII 14;
    ending in pl. in: Е V 125;
      И VI 8;
    vocative case in: Е VI 10;
      ОЙ VII 53; О VII 52;
      Ю VII 53;
  monosyllabic masculine III 78-80;
  neuter II 147;
  neuter - ending in pl.in И VI 10;
  verbal X 219.

Numerals
  cardinal IV 10-14;
  ordinal V 81-88;
  special form of the cardinal numerals for masc.gender IV 36-37.

Omission of the Personal Pronoun when used as a subject II 18.

Ordinal Numerals V 86-91.

Orthography
  of the def.article II 104;
  of nouns & adjectives indicating national origin II 19.

ОТБЕЛЕЖА
  past tense of - III 107.

Participial Passive VIII 92.
  future tense VIII 116;
  hearsay forms of - VIII 118;
    future tense VIII 121;
    imperfect tense VIII 142;
    past tense VIII 176;
    present tense VIII 120;
  imperfect tense VIII 141;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 94.

Participle
  adverbial VII 180-182;
  imperfect active VI 80,81;
  past active V 14,16;
  as adjective VIII 9,10;
  past passive participle VIII 70.

Passive
  additional features of - VIII 96;
  impersonal VIII 195;
  past participle VIII 89;
  participial VIII 92;
  reflexive VIII 93.

Passive Voice VIII 89
  descriptive imperative X 161-163;
  future in the past X 111;
  future tense VIII 116;
  hearsay forms VIII 118;
  imperfect tense VIII 141;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 94.

Past Active Participle V 14-16;
  as adjective VIII 9,10;
  accent V 15;
  change of Я to Е V 16;
  formation V 15;
  irregular forms V 176-178.

Past Indefinite Tense V 16-19;
  formation V 16;
  hearsay froms of - VII 76-77;
  meaning & translation V 18.

Past Passive Participle VIII 89-92;
  used as an adjective IX 9-11.

Past Perfect Tense V 200-204;
formation V 200;
hearsay forms of - VII 76-77;
usage V 202.

Past Tense
accent of the - III 104-106;
disappearance of the root
vowel III 48;
ending of - III 16;
formation of - III 17-19;46-48
verbs of the 1st group
Е to Я III 18;
Е to А III 48;
жа, ча, ша to за, ка,
са III 19; ох III 46,47;
hearsay form VI 155-157;
passive voice VIII 118;
interrogative form III 19;
interrogative-negative III 19;
negative form III 19;
of мога III 106;
of съм III 19;
verbs of the 2nd group III 76-77;
И to Я III 77;
Я to А III 77;
the verb взема III 77;
verbs of the 3rd group III 104;
passive voice VIII 175.

Perfective Aspect
formation in general II 180;
formation of - by means of a
prefix V 51-62;
with suffix Н IV 58-60;
usage II 209;
in subordinate clauses X 197;
of съм III 202.

Personal Pronouns
accent IV 172;
accusative case III 228;
dative case IV 170-174;
dialect form II 16;
double forms VI 132-134;
familiar form II 16;
formal II 16;
insertion of - in the past
indefinite tense V 21,22;
long forms of - V 123,124;
place in general IV 173;
position of the short pers.pron.
in past indef.tense V 21,22;
in past perfect tense V 203;
short forms III 208;
subjective case II 16;
usage in general IV 170;
usage of - as possessives
V 174-176.

Place in the Sentence of the
reflexive pronoun IV 112,113;
short personal pronoun IV 173.

Plural of Nouns
after numerals with the word
души IV 37;
after колко and няколко
IV 14;
ending in a vowel II 76;
ending in ЕЦ and ИН after
numerals IV 85-86;
feminine nouns II 76;
masculine nouns II 44;
monosyllabic masculine nouns
III 78;
neuter nouns II 147,148.

Position of the Short Pers.Pron.
when used as possessives V 176;
when used with the past indefinite tense V 21,22;
when used with the past perfect
tense V 203.

Possessives III 200,201;
colloquial usage of - III 201.

Present Participle V 226-229;
formation V 226,227;
usage V 228,229.

Present Perfect Tense
translated with present tense in
Bulgarian II 19.

Present Tense of the Verbs
  of the 1st group II 125;
  of the 2nd group II 103;
  of the 3rd group II 73;
  of **съм** II 20
  hearsay form VI 155-157;
    passive voice VIII 118;
  passive voice VIII 94.

Pronunciation of
  definite art.masc.gender
    II 104;

Pronouns
  demonstrative V 146;
  indefinite VII 158-160,
    used as adjectives VII 161,162;
  interrogative VI 106-110;
  personal, subject form II 17;
    familiar form II 16;
    formal II 16;
  relative VII 133-137.

Questions
  formation of II 20.

Reflexive Form of the Verb
    IV 110-113.

Reflexive Passive VIII 93.
  future tense VIII 117;
  hearsay forms of VIII 119;
    future tense VIII 122;
    imperfect tense VIII 142;
    past tense VIII 177;
    present tense VIII 121;
  imperfect tense VIII 142;
  past tense VIII 175;
  present tense VIII 95.

Reflexive Pronouns IV 110-113;
  place IV 112-113¢
  usage of **си** as possessive
    V 175,176.

Reflexive Verbs
  impersonal action IX 63-65;
  neutral action IX 151,152;
  reciprocal action IX 43-45

Relative Pronouns
  declension of **който** VII
    136-137;
  formation VII 133-134;
  usage VII 134-136.

Short Art.of Masc.Nouns II 104.

Short Forms of the Personal
Pronouns
  accusative case III 223;
  dative case IV 170-174.

Since, idiomatic translation
  of - into Bulgarian II 19.

Special Form of the
  cardinal numerals for
    masculine gender IV 36-37.

Special Negative Forms of the
  imperative VIII 58.

Special Usage of
  imperfect tense IV 196.

Structure of the Simple
  sentence II 17.

Suffix H
  used for formation of the
    perfective aspect IV 58-60.

Tenses
  imperfect IV 138-140;
  future II 175-177;
  past II 16-19; 46,48; 76,77
    104-106;
  past indef. V 16-22;

  past perfect V 200-204;
  present II 73,103.

Usage of the
  perf. aspect in present tense II 209;
  pers.pron.,dat,case V 170-172;
  reflexive pronoun as possessive V 175,176;
  short personal pronouns as possessives V 174-176.

Verb
  the II 72.

Verbal Nouns X 219.

Verbs
  changing
    К to Ч, Г to Ж II 126;
    of the 1st group II 126;
    of the 2nd group II 123;
    of the 3rd group II 73;
    ending М in the 1st group II 126;
    having one form for imperfective and perfective aspects V 91-94.

Vocative Case of
  adjectives VII 53-54;
  feminine nouns VII 94-95;
  masculine nouns
    ending in: Е VI 10, VII 52;
    ОЙ VII 53; О VII 52;
    Ю VII 53.

Voice
  passive VIII 89.

СПИСЪК НА ИЛЮСТРАЦИИТЕ

Том X Страница

1. Пивница ____ 15
2. Карикатура -В ресторант ____ 17
3. Винпром ____ 27
4. Карикатура - В кръчмата ____ 29
5. Обявление ____ 31
6. Български пътепоказател ____ 32
7. Почистване на винтовки ____ 51
8. Българското "ура" ____ 54
9. Хотел "Олимп" ____ 71
10. Офицер и войници ____ 82
11. Рилският монастир ____ 84
12. Караул ____ 86
13. Бежанци ____ 91
14. Почивна станция ____ 92
15. Залавяне на саботьор ____ 96
16. Посещение на чуждестранен държавник ____ 108
17. Селска сцена ____ 118
18. Градска сцена ____ 122
19. Пощенски марки ____ 123
20. Нощна сцена ____ 126
21. На бургаското пристанище ____ 134
22. Пощенски марки ____ 137
23. Училището в Полски Тръмбеж ____ 148
24. Българско грозде ____ 150
25. Историческа рисунка ____ 170
26. Моряци ____ 174
27. Командир на взвод в разговор с матрос ____ 177
28. Матроси пеят любимите си песни ____ 180
29. Матроси ____ 181
30. Корабът "Голубчик" ____ 185
31. Български спортистки на парад ____ 186
32. Боянската църква ____ 206
33. Карикатура - Годишно отчетно събрание ____ 215
34. Български домати ____ 216
35. Българче на плажа ____ 225

Том XI

1. Селяни на разговор 9
2. Ресторант "Гастроном" 10
3. Почивен дом 14
4. Дете и играчки 21
5. Минерални бани 23
6. Народната опера в София 26
7. Танков десант 28
8. Висша военна академия 31
9. На разговор 34
10. Военната болница 44
11. Край село "Приморско" 56
12. Правене на килими 62
13. Духова музика 65
14. Млади софиянки на парад в София 67
15. Лондончанка във Варна 71
16. Пловдивчанка на гимнастически състезания 71
17. Чужденки на варненския плаж 74
18. Разчет на оръдие 81
19. На учение 82
20. Танцова група 91

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

BULGARIAN

BASIC COURSE
TEXT VOLUME

VOLUME XII
LESSONS 101-116

ΠΤΟΛΕΜΑΙ
DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

AL 001 533

DEPARTMENT OF DEFENSE

BULGARIAN

BASIC COURSE

Text Volume

Volume XII

Lessons 101-106

August 1964

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

PREFACE

The Bulgarian Course, consisting of 136 lessons in 13 volumes, is one of the Defense Language Institute's Basic Course Series. The material was developed at the Defense Language Institute and approved for publication by the Institute's Curriculum Development Board.

The course is designed to train native English language speakers to Level 3 proficiency in comprehension and speaking and Level 3 proficiency in reading and writing Bulgarian. The texts are intended for classroom use in the Defense Language Institute's intensive programs employing the audio-lingual methodology. Tapes accompany the texts.

All inquiries concerning these materials, including requests for authorization to reproduce, will be addressed to the Director, Defense Language Institute, U. S. Naval Station, Anacostia Annex, Washington, D. C. 20390.

CW Chaney

C. W. CHANEY
Colonel, U.S. Army
Director

СЪДЪРЖАНИЕ

Уроци **Страница**

101. ПОЛОЖЕНИЕ, ГРАНИЦИ И ГОЛЕМИНА НА БЪЛГАРИЯ 1

102. ЧЕРНО МОРЕ, РЕКА ДУНАВ............ 7

103. ПЛАНИНИ 13

104. РАВНИНИ 19

105. РЕКИ,СЕЛИЩА И КЛИМАТ 25

106. СЕЛСКО СТОПАНСТВО 33

107. ИНДУСТРИЯ 37

108. ПРИРОДНИ БОГАТСТВА 43

109. ТРУД И ЗАНЯТИЯ 47

110. ТРАНСПОРТ 51

111. СЪОБЩЕНИЯ 57

112. НАСЕЛЕНИЕ 61

113. НАРОДНО ЗДРАВЕ И СОЦИАЛНИ ГРИЖИ ... 65

114. ХРАНА 69

115. ОБЛЕКЛО И ЖИЛИЩА 75

116. ФИНАНСИ 83

СТО И ПЪРВИ УРОК

LESSON 101

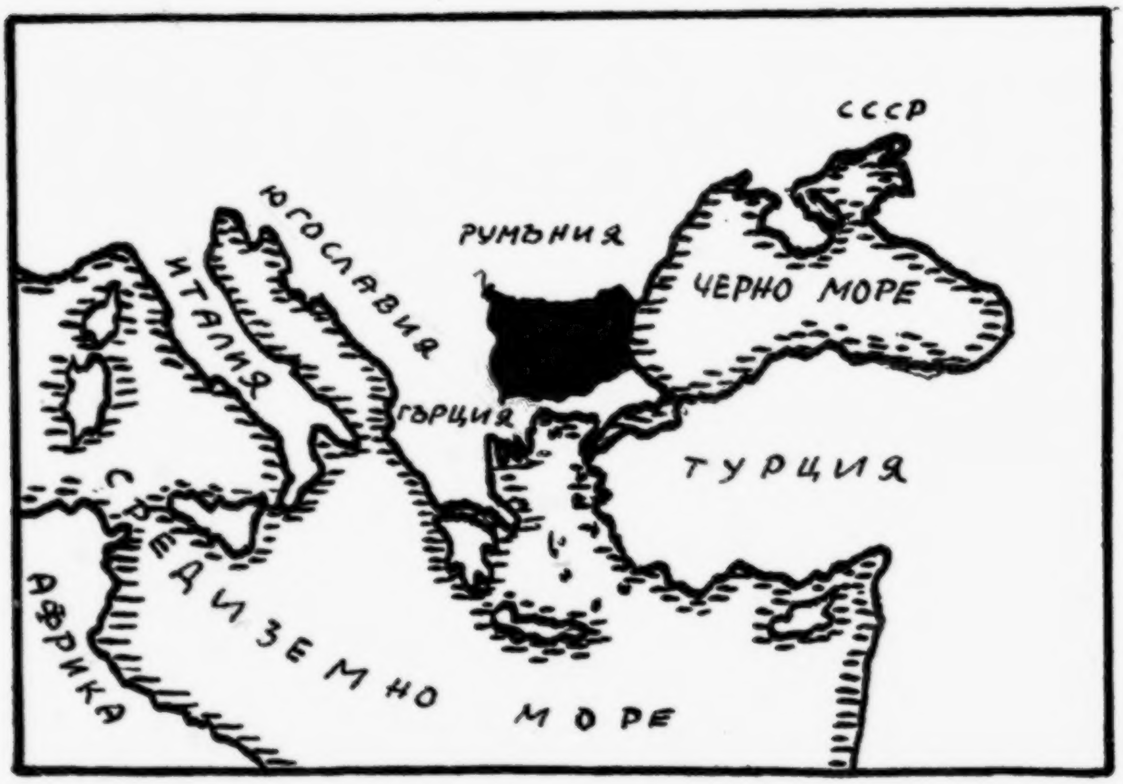
СССР
ЮГОСЛАВИЯ
РУМЪНИЯ
ИТАЛИЯ
ЧЕРНО МОРЕ
ГЪРЦИЯ
ТУРЦИЯ
СРЕДИЗЕМНО МОРЕ
АФРИКА

УРОК 101

ПОЛОЖЕНИЕ, ГРАНИЦИ И ГОЛЕМИНА НА БЪЛГАРИЯ

България е разположена в източната част на Балканския полуостров. Тя граничи на север с Румъния, на изток с Черно море, на югоизток с Турция, на юг с Гърция, а на запад с Югославия.

Румънската граница се състои от две части: дунавска граница и добружанска граница. Дунавската граница е естествена граница. Тя се простира по река Дунав от устието на река Тимок до град Силистра. Дълга е 417 километра. Добруджанската граница е сухоземна, не естествена граница. Тя пресича областта Добруджа, като я разделя на Северна Добруджа и Южна Добруджа. Простира се от град Силистра до Черно море. Дължината ѝ е 137 км.

Черноморската граница започва от румънската граница и свършва до устието на р. Резовска. Дълга е 384 километра.

Турската граница започва от устието на р. Резовска, върви по Странджа планина, пресича р. Тунджа и спира на река Марица. Дължината ѝ е 235 км.

Гръцката граница започва от р. Марица, върви по билото на Южните Родопи, пресича р. Места, минава южните склонове на Пирин пл., пресича долината на р. Струма, минава по Беласица пл. и свършва на пограничния връх Тумба. Дълга е 486 километра.

Югославянската граница започва от вр. Тумба на Беласица пл., върви по вододела между реките Струма и Вардар, минава по Осогово пл. и високата планинска област Краище, пресича долината на р. Нишава и достига връх Ком на Стара планина. От този старопланински връх границата върви на запад по билото на Стара планина и свършва до устието на р. Тимок. Тази граница има дължина 525 км.

България заема пространство 111,000 кв. км., което представя приблизително една стотна част от Европа.

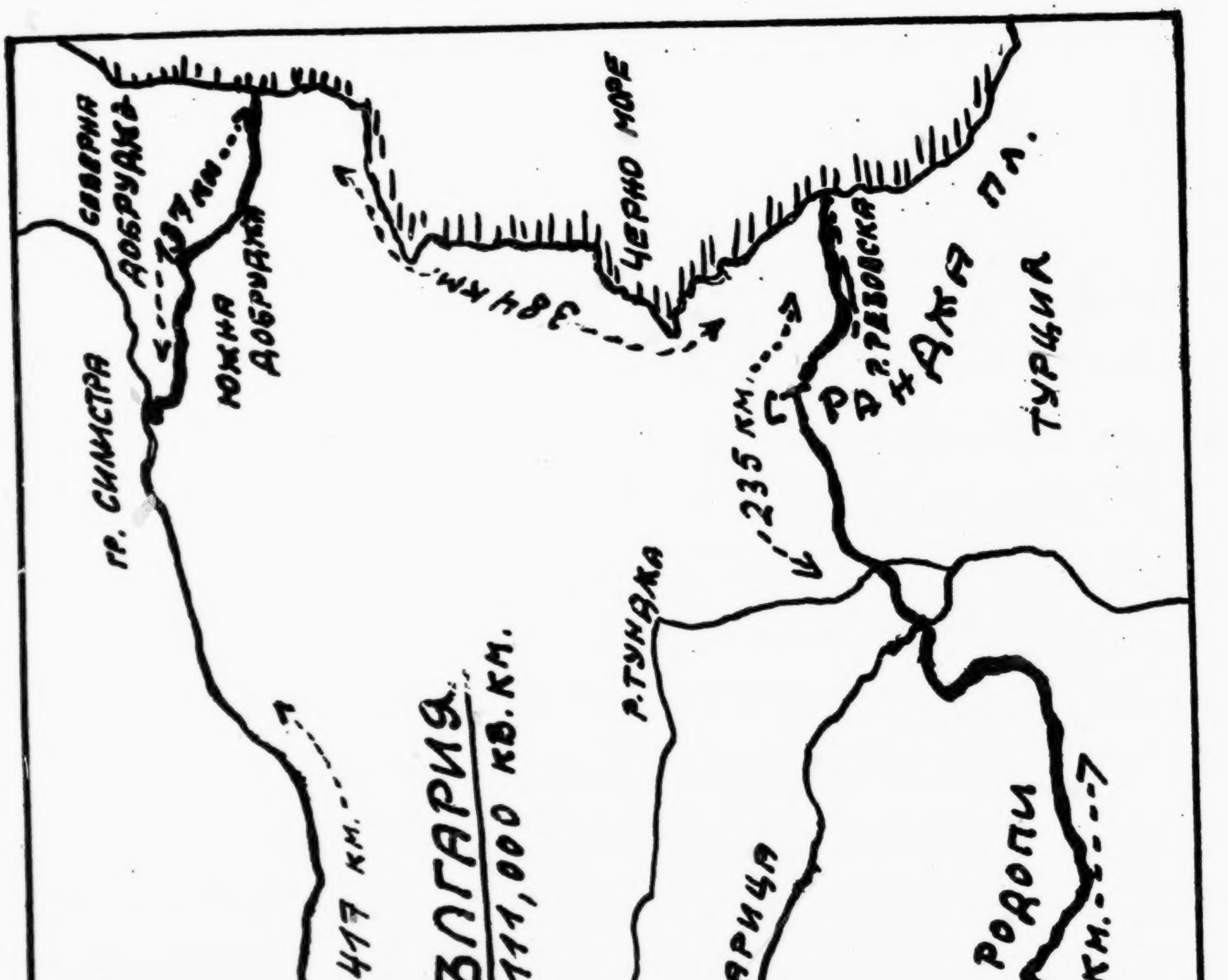
ЧЕРНО МОРЕ
СЕВЕРНА ДОБРУДЖА
ЮЖНА ДОБРУДЖА
117 КМ.
384 КМ.
ГР. СИЛИСТРА
РУМЪНИЯ
БЪЛГАРИЯ
111,000 КВ. КМ.
417 КМ.
СТАРА ПЛАНИНА
В. КОМ
Р. ТИМОК
525 КМ.
Р. НИШАВА
КРАИЩЕ
ОСОГОВО ПЛ.
Р. СТРУМА
В. ТУМБА
БЕЛАСИЦА ПЛ.
Р. ВАРДАР
ЮГОСЛАВИЯ
ГЪРЦИЯ
ПИРИН ПЛ.
Р. МЕСТА
ЮЖНИ РОДОПИ
486 КМ.
Р. МАРИЦА
Р. ТУНДЖА
235 КМ.
СТРАНДЖА ПЛ.
Р. РЕЗОВСКА
ТУРЦИЯ

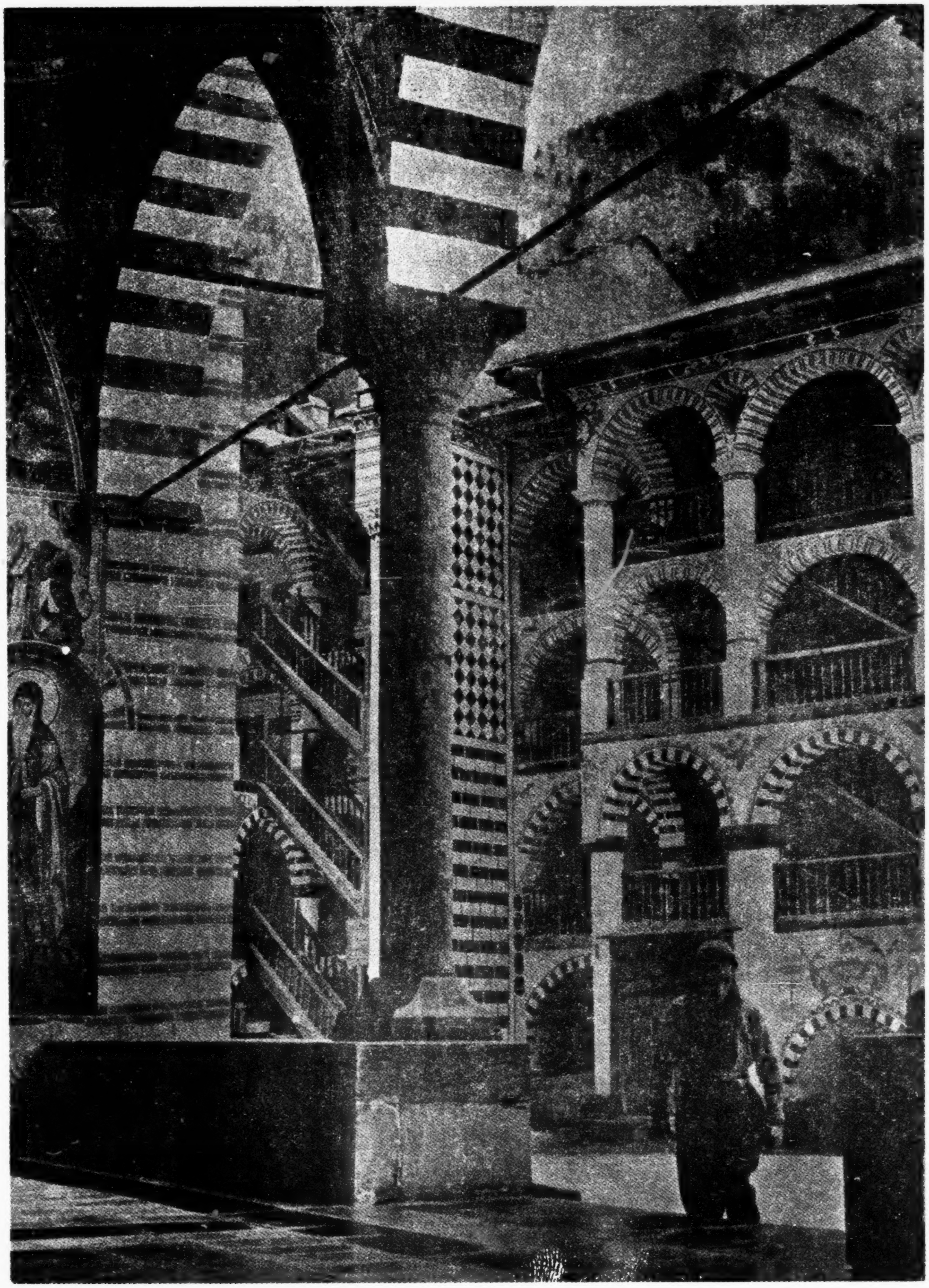

Рилският манастир

СТО И ВТОРИ УРОК

LESSON 102

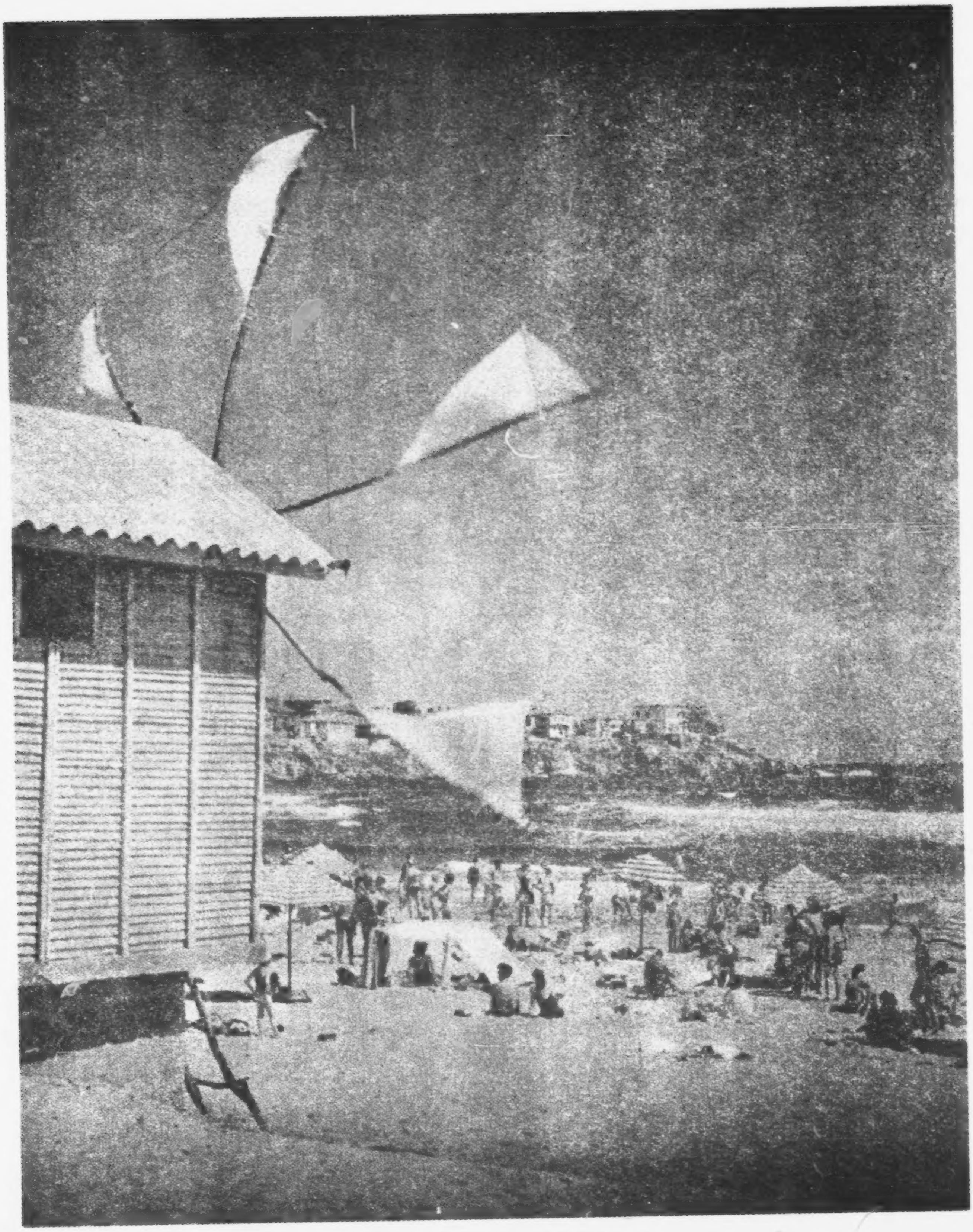

Край Черно море

УРОК 102

ЧЕРНО МОРЕ

Черно море мие източните брегове на България. То е 4 пъти по-голямо от България. Водата му не е много солена, защото в него се вливат големи,пълноводни реки. Излива се в Мраморно море през Босфора.

Българското черноморско крайбрежие е много хубаво и разнообразно. По него има красиви плажове и великолепни курорти. По-важните градове на Черно море са: Каварна, Балчик, Варна - разположен на Варненския залив, Несебър, Поморие, Бургас - разположен на Бургаския залив, Созопол, Мичурин и Ахтопол. Варна и Бургас са двете най-големи и важни пристанища на българския бряг на Черно море. Чрез тях България се свързва със Съветския съюз и с всички презморски страни.

От Черно море България добива сол, Ловят се различни видове риба, като например: скумрия, паламуд, кефал, есетра, стриди и други.

На плажа във Варна

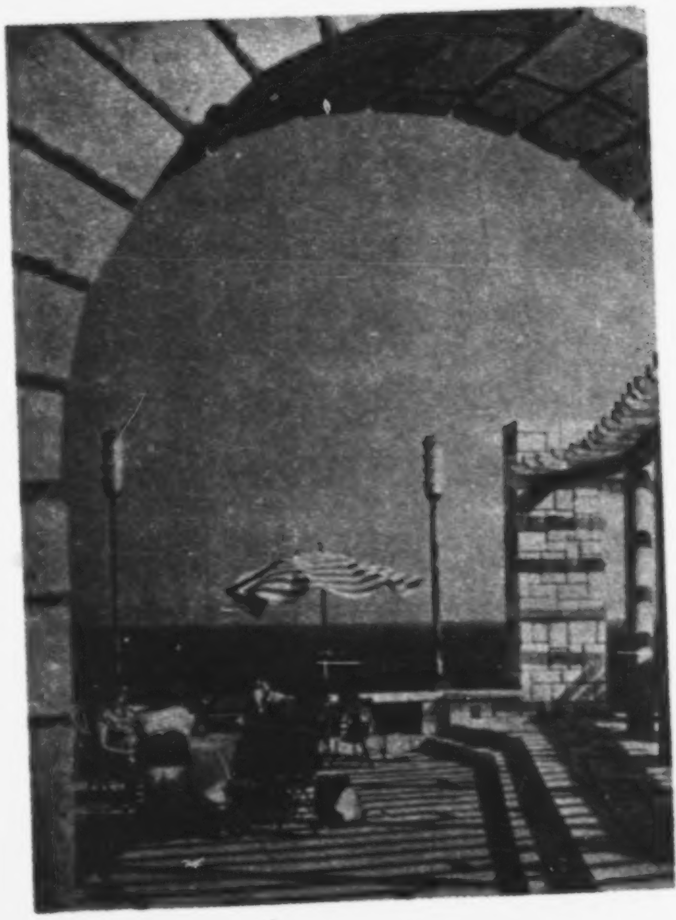

На "Златните пясъци"

УРОК 102

РЕКА ДУНАВ

Река Дунав извира от планината Шварцвалд в Германия. Тя тече през Германия, Австрия, Чехословашко, Унгария, Югославия, между България и Румъния и се влива в Черно море. Река Дунав е дълга 2,860 км. По дължина тя е втора река в Европа след р. Волга.

Българският Дунав е широка плавателна река. Средната широчина на Дунава е 700 метра, но на места достига 2 км. Средната му дълбочина е 4 м., но има дълбочини до 30 м. При големи студове р. Дунав замръзва. По-важните градове на Дунава са: Видин, Лом, Оряхово, Сомовит, Никопол, Свищов, Русе, Тутракан и Силистра. При Русе има шосеен и железопътен мост, който свързва България с Румъния.

Река Дунав е важен воден път, който свързва България с държавите от Западна и Централна Европа и със Съветския съюз. По този път България изнася и внася различни видове земеделски произведения и индустриални стоки.

Риболовството в Дунава дава добро препитание на населението. Ловят се шарани, сом, чига, моруна и други риби.

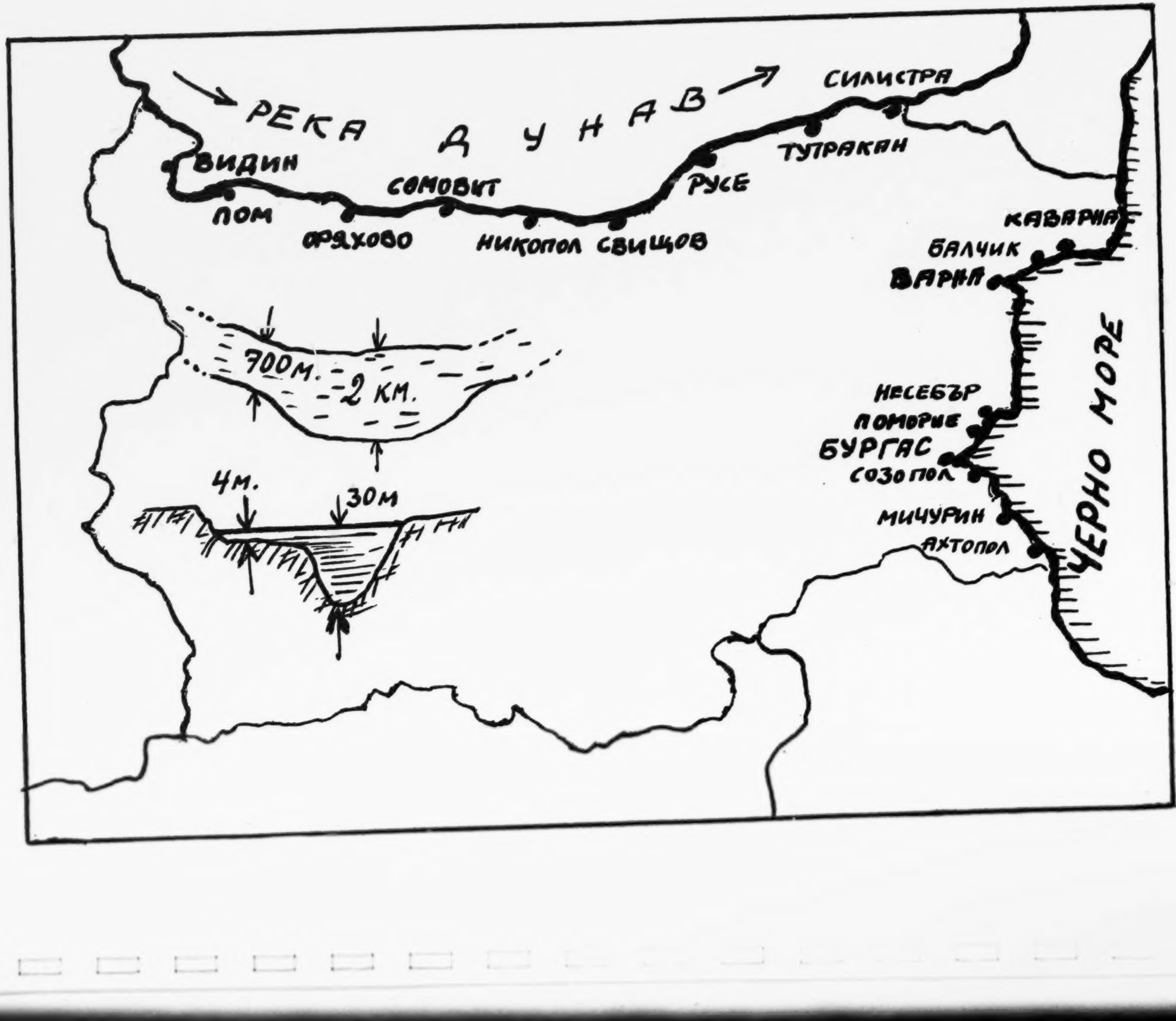
РЕКА ДУНАВ
ВИДИН
ЛОМ
ОРЯХОВО
СОМОВИТ
НИКОПОЛ
СВИЩОВ
РУСЕ
ТУТРАКАН
СИЛИСТРА
КАВАРНА
БАЛЧИК
ВАРНА
НЕСЕБЪР
ПОМОРИЕ
БУРГАС
СОЗОПОЛ
МИЧУРИН
АХТОПОЛ
ЧЕРНО МОРЕ
700М.
2 КМ.
4М.
30М

СТО И ТРЕТИ УРОК

LESSON 103

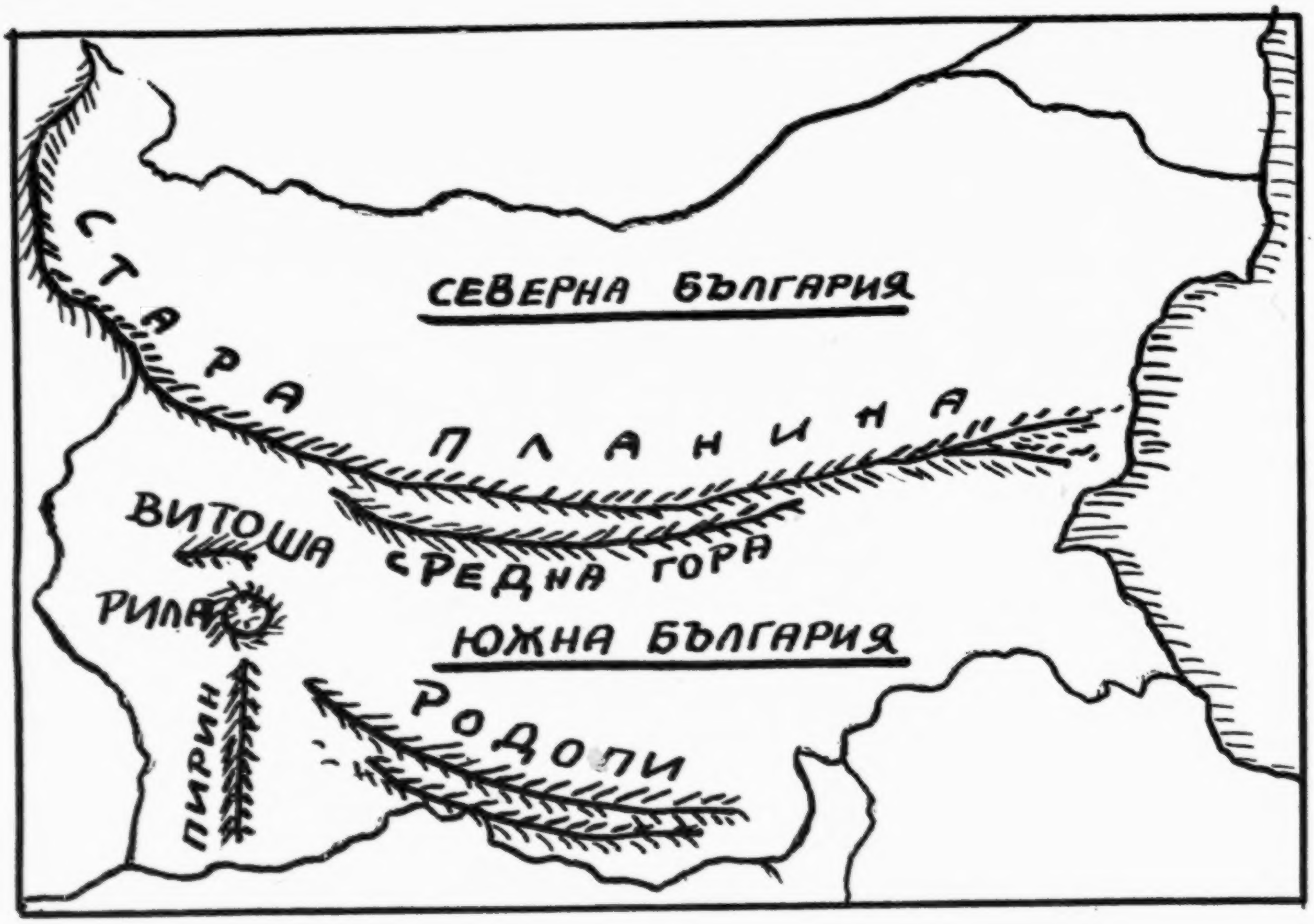
СЕВЕРНА БЪЛГАРИЯ
СТАРА ПЛАНИНА
ВИТОША
СРЕДНА ГОРА
РИЛА
ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
ПИРИН
РОДОПИ

УРОК 103

ПЛАНИНИ

Планините в България заемат над 56 на сто от пространството на страната.

1. Стара планина или Балканът е най-дългата българска планина. Тя се простира от долината на р. Тимок на запад до нос Емине на Черно море. Дълга е 550 километра. Минималната й широчина е 20 км., а максималната 50 км. Най-високият й връх е Ботев /2,374 м./. Балканът разделя България на две части: Северна България и Южна България. През проходите на Балкана преминават около двадесет шосета и три железопътни линии. Река Искър го пресича през Искърското дефиле.

2. Средна гора се простира успоредно със Стара планина от долината на р. Искър в Софийското поле до завоя на р. Тунджа при гр. Ямбол. Тя е по-ниска от Стара планина. Склоновете й са залесени с гъсти букови гори.

3. Витоша се издига величествено на около десетина км. южно от София. Най-високият й връх е Черни връх /2,286 м./. На Витоша има множество туристически хижи. Тя се посещава от хиляди излетници и лете и зиме.

УРОК 103

4. Рила се издига като мощна планина в средата на Балканския полуостров. Тя е най-високата планина не само в България, но и в цяла югоизточна Европа. Мусала е най-високият ѝ връх /2,925 м./. Измежду широколистните и иглолистните гори на Рила има чудни езера. Прочутият Рилки манастир се намира високо в Рила планина.

5. Пирин е величествена планина. Издига се между долините на р. Струма и на р. Места. Подобно на Рила и Пирин има алпийски характер. На най-високия ѝ връх Вихрен /2,915 м./ има вечен сняг. Ка най-труднодостъпните места расте еделвайс. Както в Рила така и в Пирин се крият различни видове диви животни.

6. Родопите са разположени между долините на р. Марица - на север и изток, на р. Места - на югозапад и Беломорската низина - на юг. Те са най-обширната планина на Балканския полуостров. Широчината им достига до 100 км., а дължината им - до 250 км. Най-високият им връх е Славов /2,306 м./. Родопите са трудно проходими и рядко населени.

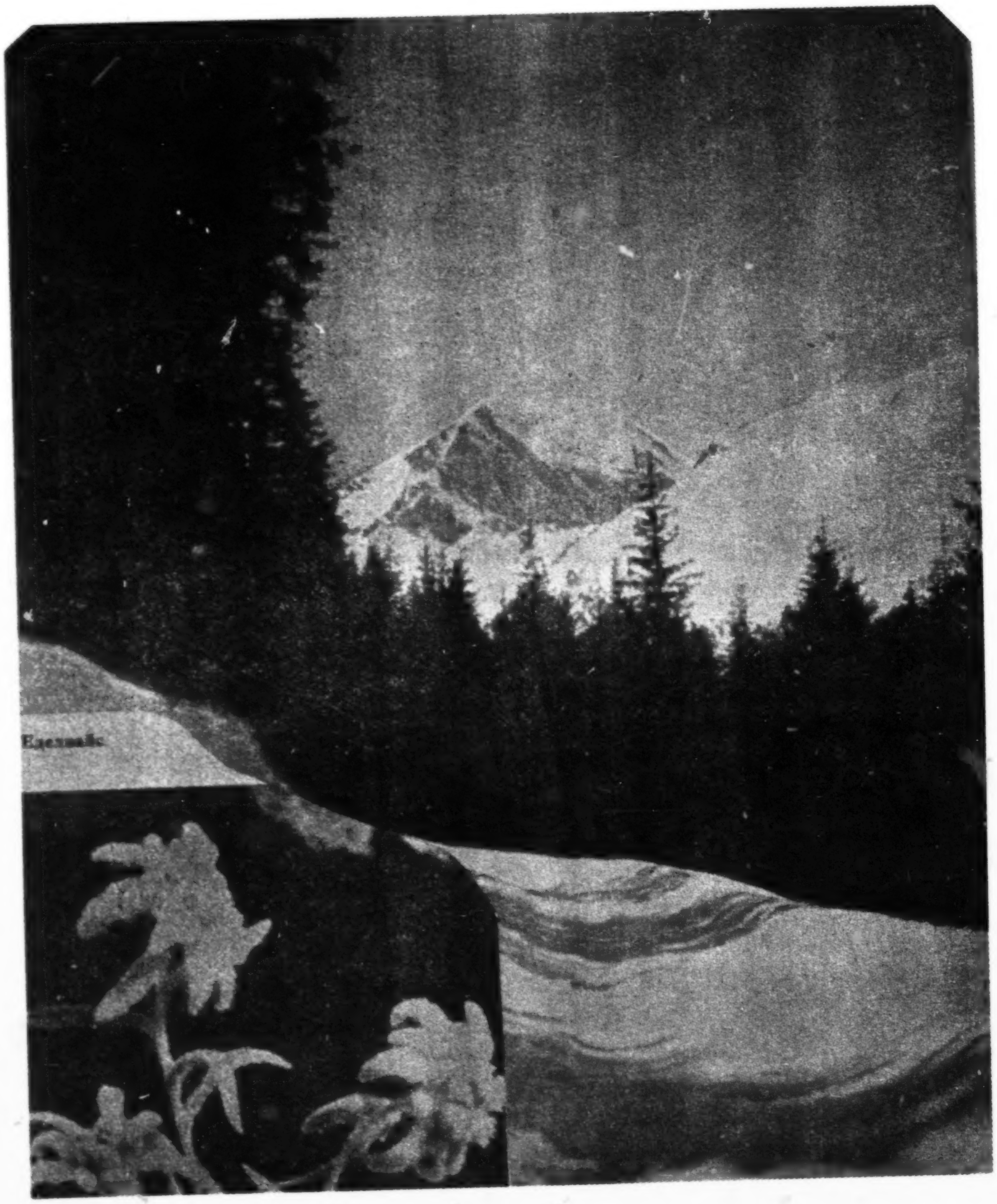

На връх Вихрен /Ел Тепе/ има вечен сняг.

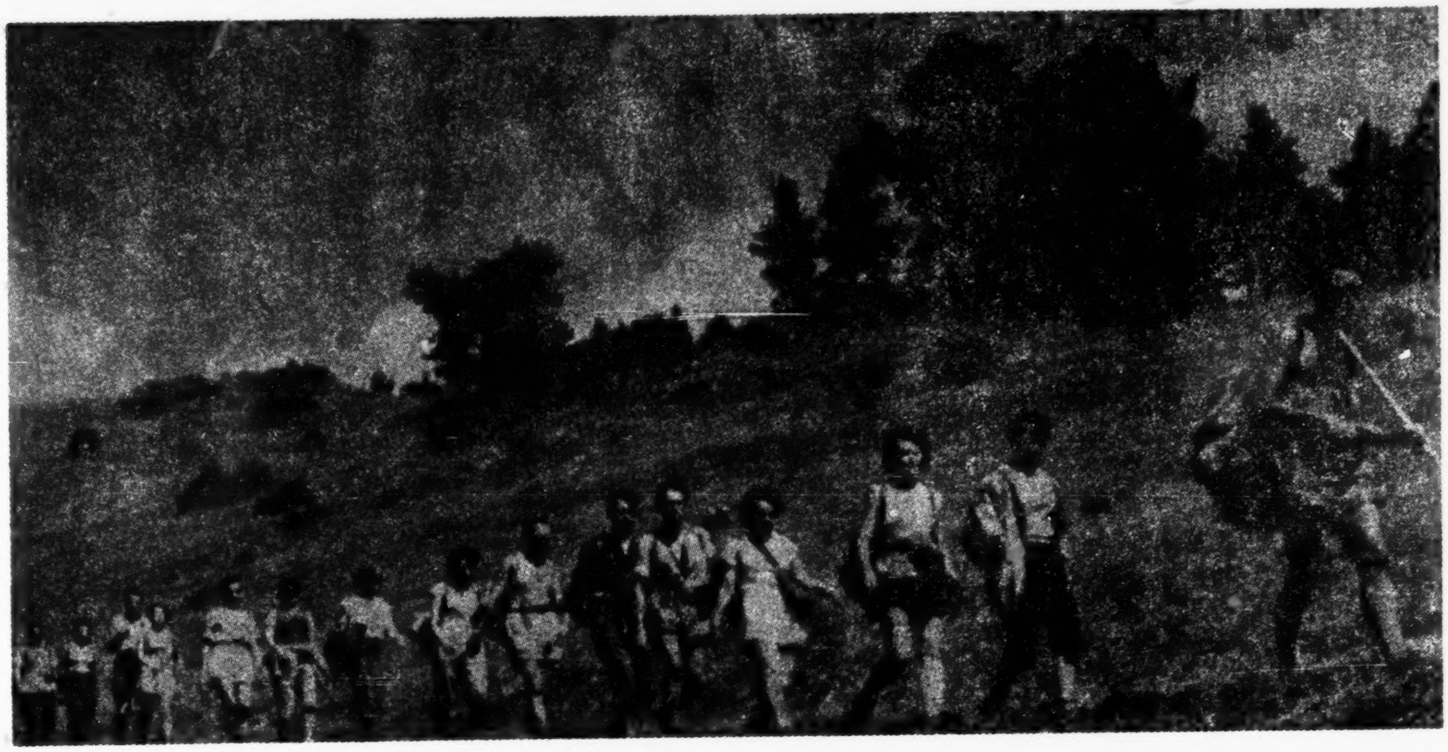

Туристи на Витоша

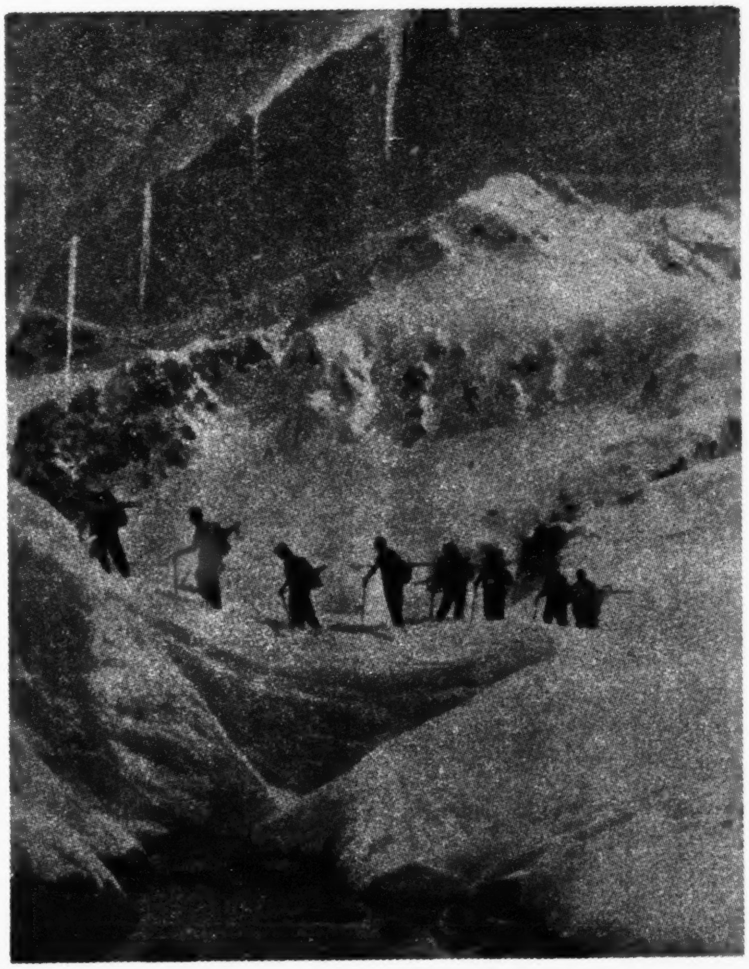

Скиори на Рила

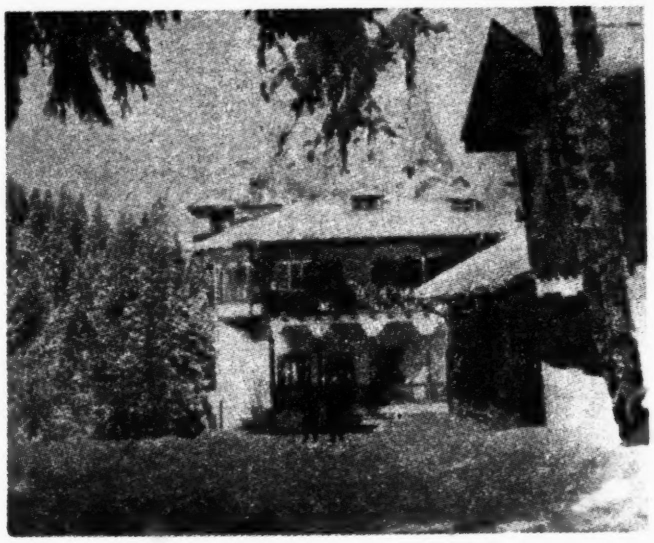

Хижа Боровец

СТО И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 104

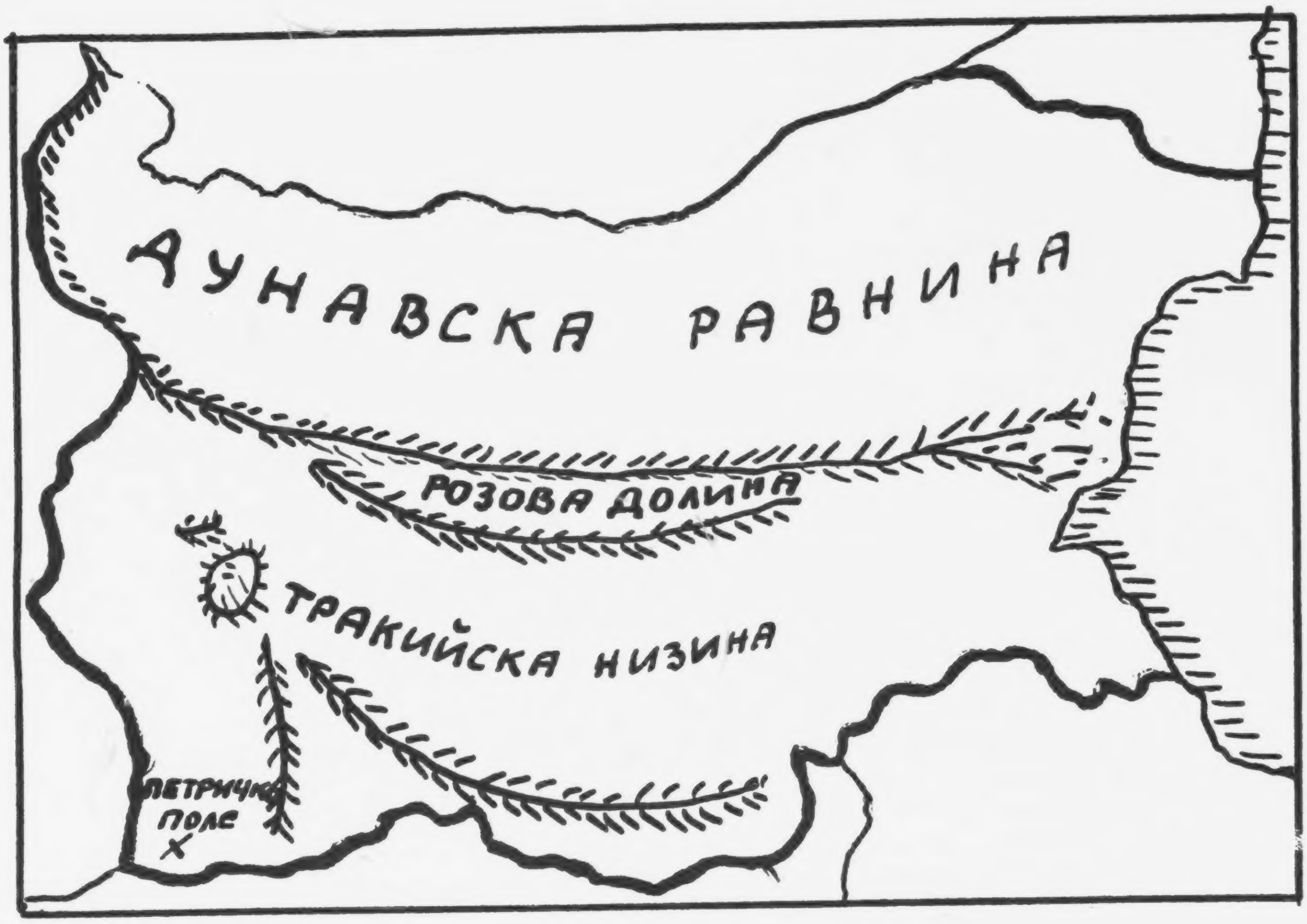

ДУНАВСКА РАВНИНА
РОЗОВА ДОЛИНА
ТРАКИЙСКА НИЗИНА
ПЕТРИЧКО ПОЛЕ

УРОК 104

РАВНИНИ

Равнините в България заемат почти 44 процента от пространството на страната.

1. Дунавската равнина е най-обширната равнина на Балканския полуостров. Тя се простира между Стара планина, река Дунав и Черно море. Средната ѝ височина е 250 метра над морското равнище. Изпълнена е с много хълмове, някои от които достигат до 500 метра.

Дунавската равнина се напоява от множество реки, поради което почвата ѝ е много плодородна. Там виреят различни видове житни растения и посеви, като пшеница, царевица, ечемик, слънчоглед, рапица и прочие. Ето защо тя е житница на България. Равнината е гъсто населена. Селищата са големи и разположени край реките.

2. Тракийската низина е оградена на север от Средна гора, на запад и юг от Рило-Родопския масив, а на изток от река Сазлийка. Тя е една от най-плодородните области в България. Напоява се добре от водите на р. Марица и нейните притоци. В нея виреят овощия, зеленчуци, ориз, мак, памук, тютюн и прочие. Чирпанските възвишения я разделят на две полета: на Пловдивско поле и на Старо-Загорско поле. Както Дунавската равнина,

така и Тракийската низина е гъсто населена. Пловдив и Стара-Загора са двата най-големи града в Тракийската низина.

3. Полета и долини.

Освен Дунавската равнина и Тракийската низина в България има още много полета и долини.

Най-прочута е Розовата долина. Тя е разположена между Стара планина и Средна гора. Прочута е със своите рози, които растят най-вече в Карловското поле. От розите се добива прочутото в целия свят българско розово масло, което служи за есенция на парфюми.

Най-топло е Петричкото поле. То се простира в полите на Беласица планина. Там виреят различни южни растения. Има хубави лозя и овощни градини, както и кестени, фъстъци и бадеми.

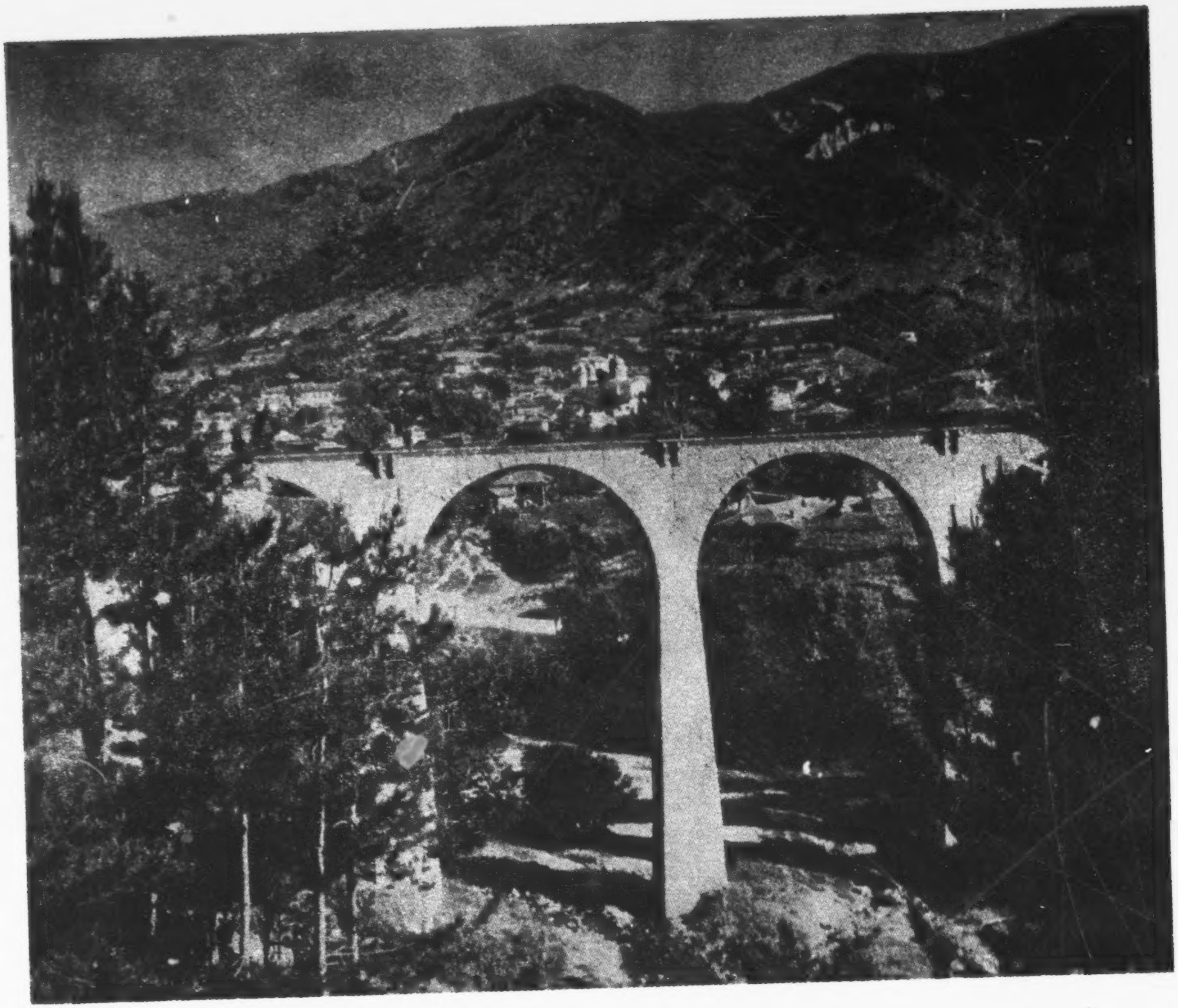

Розовата долина е прочута със своите рози, от които се добива розово масло.

Беридба на рози в Розовата долина

СТО И ПЕТИ УРОК

LESSON 105

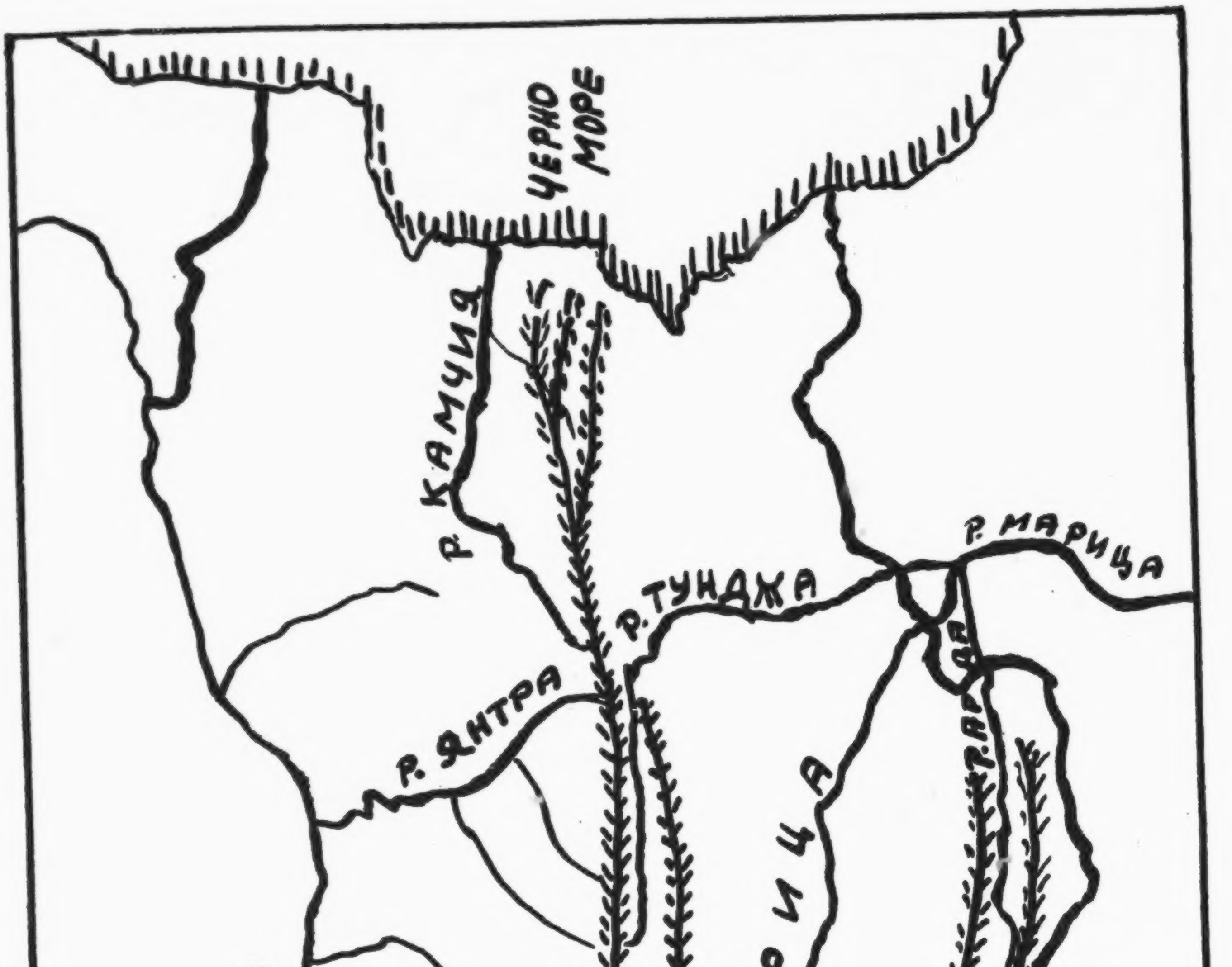
ЧЕРНО МОРЕ
Р. КАМЧИЯ
Р. ТУНДЖА
Р. МАРИЦА
Р. ЯНТРА
Р. МАРИЦА
Р. АРДА
Р. МЕСТА
Р. СТРУМА
Р. ДУНАВ
Р. ИСКЪР

УРОК 105

РЕКИ, СЕЛИЩА И КЛИМАТ

1. Реки

Повечето от реките в България извират от Стара планина. Едни от тях текат в северна посока и се вливат в р. Дунав. Други текат в източна посока и се вливат в Черно море, а трети текат в южна посока и се вливат в река Марица. По-важните от тях са: Янтра, Камчия и Тунджа.

Марица е най-голямата и най-пълноводната българска река. Извира от Рила, тече през Тракийската низина и се влива в Бяло море.

Арда е най-дългият десен приток на Марица. Извира в Родопите, тече в източна посока и се влива в Марица.

Места извира от Рила, а Струма - от Витоша. И двете реки текат в южна посока: едната източно, а другата западно от Пирин. Те се вливат в Бяло море.

Река Искър извира от Рила, тече в северна посока, напоява Софийското поле, пресича Стара планина през Искърския пролом, спуща се в Дунавската равнина и се влива в Дунава.

Всички тези реки не са плавателни с изключение на р. Марица и то само в долното ѝ течение.

Те са обаче що-годе достатъчни за задоволително напояване на страната с изключение само на Дели-Ормана и Южна Добруджа.

2. Селища

Българите живеят в колиби, села и градове.

Колиби има изключително в планините. Къщите в тези планински селища са изградени с камък и дърво.

Селата са разположени в долините, равнините и полетата. Селските къщи са иззидани с кирпич или тухли, Разположени са всред просторни дворове. Черквата, училището и читалището са в центъра на селото. Селата са обикновено малки. Наброяват само няколко хиляди души.

Градовете са разположени в по-големия си брой край реките, на Черноморието или на пътища, които свързват четирите краища на страната. Само ограничен брой от тях са модерни и не отстъпват по нищо на западно-европейските метрополи. Останалите са сравнително малки градчета, изостанали назад в своето всестранно развитие.

3. Климат

България лежи в средата на умерения пояс между 41 градус и 44 градуса северна ширина. Климатът ѝ е следователно главно континентален. Средната годишна температура е 12.5 градуса Целзий. Четирите годишни времена са ярко разграничени. Най-студено става през януари /минус 30 градуса по Целзия/ и най-топло през юли /плюс 40 градуса по Целзия/.

Ветровете и валежите са умерени.

Стара къща в Карлово

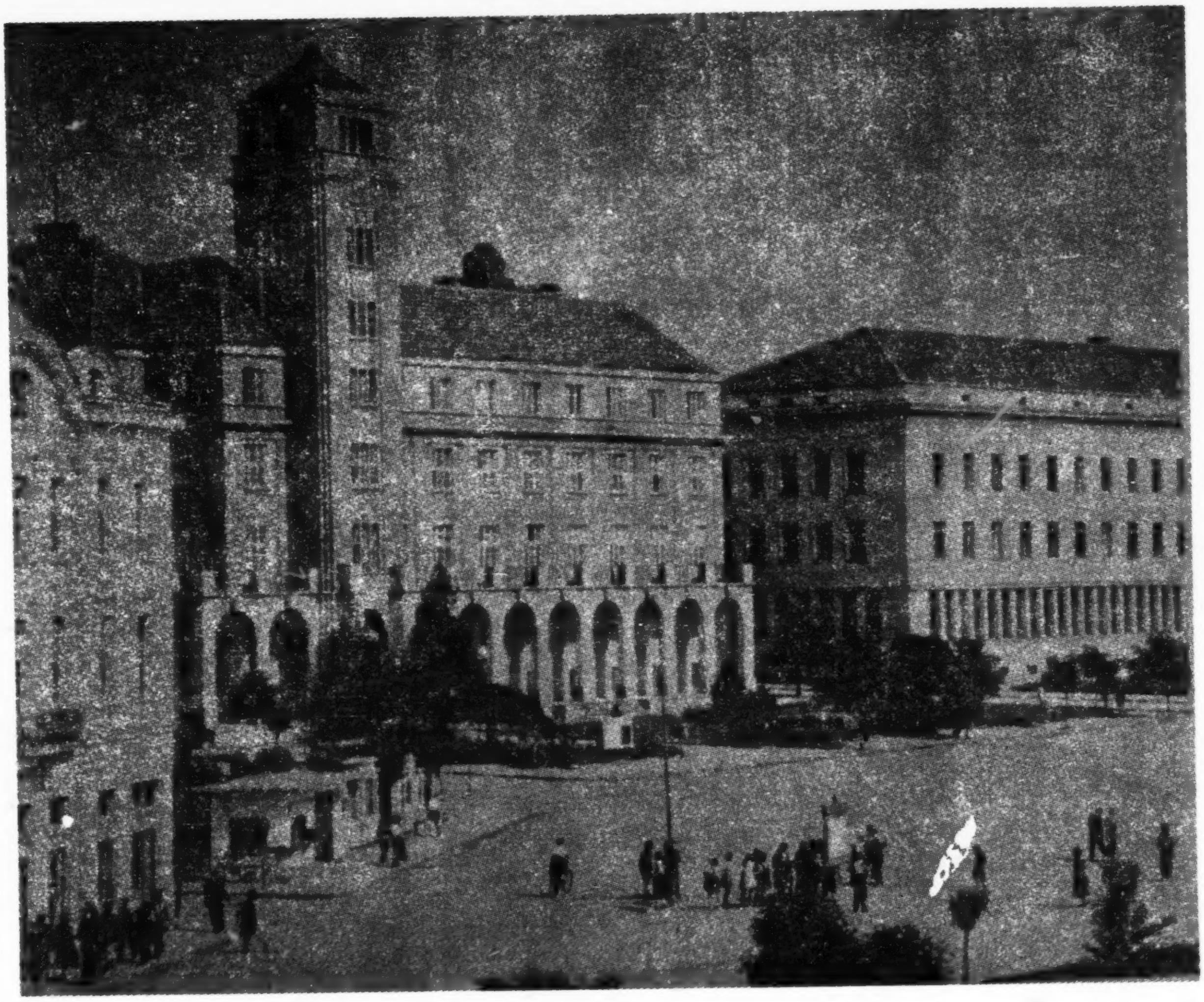

гр. Плевен

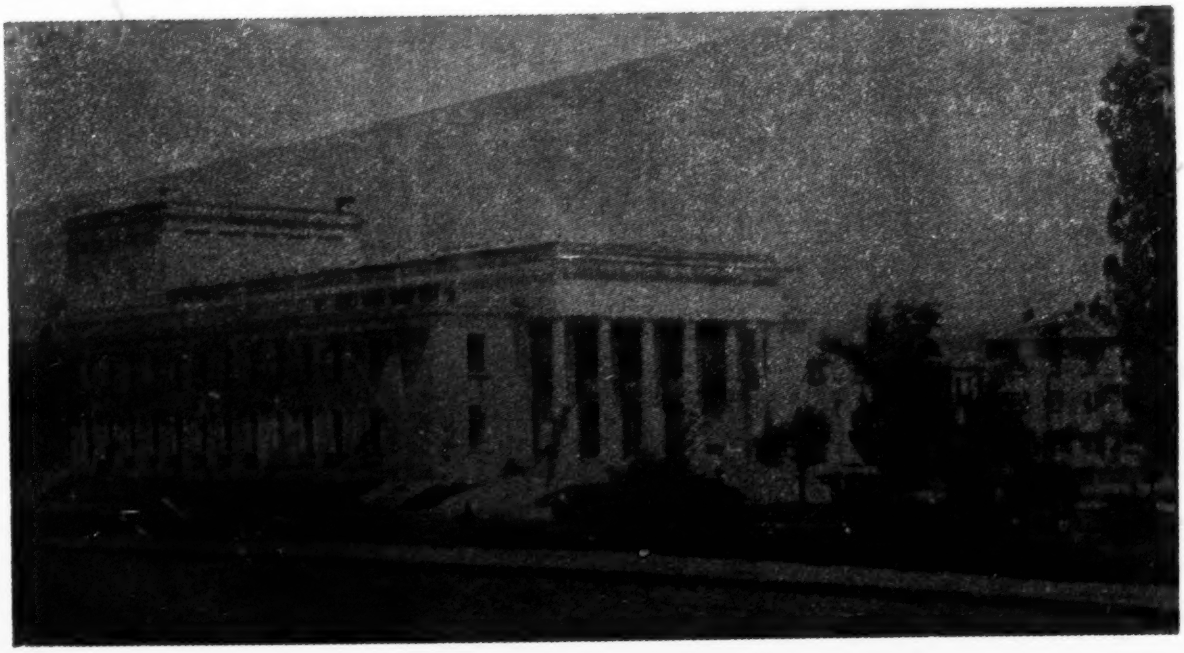

Читалището в Асеновград

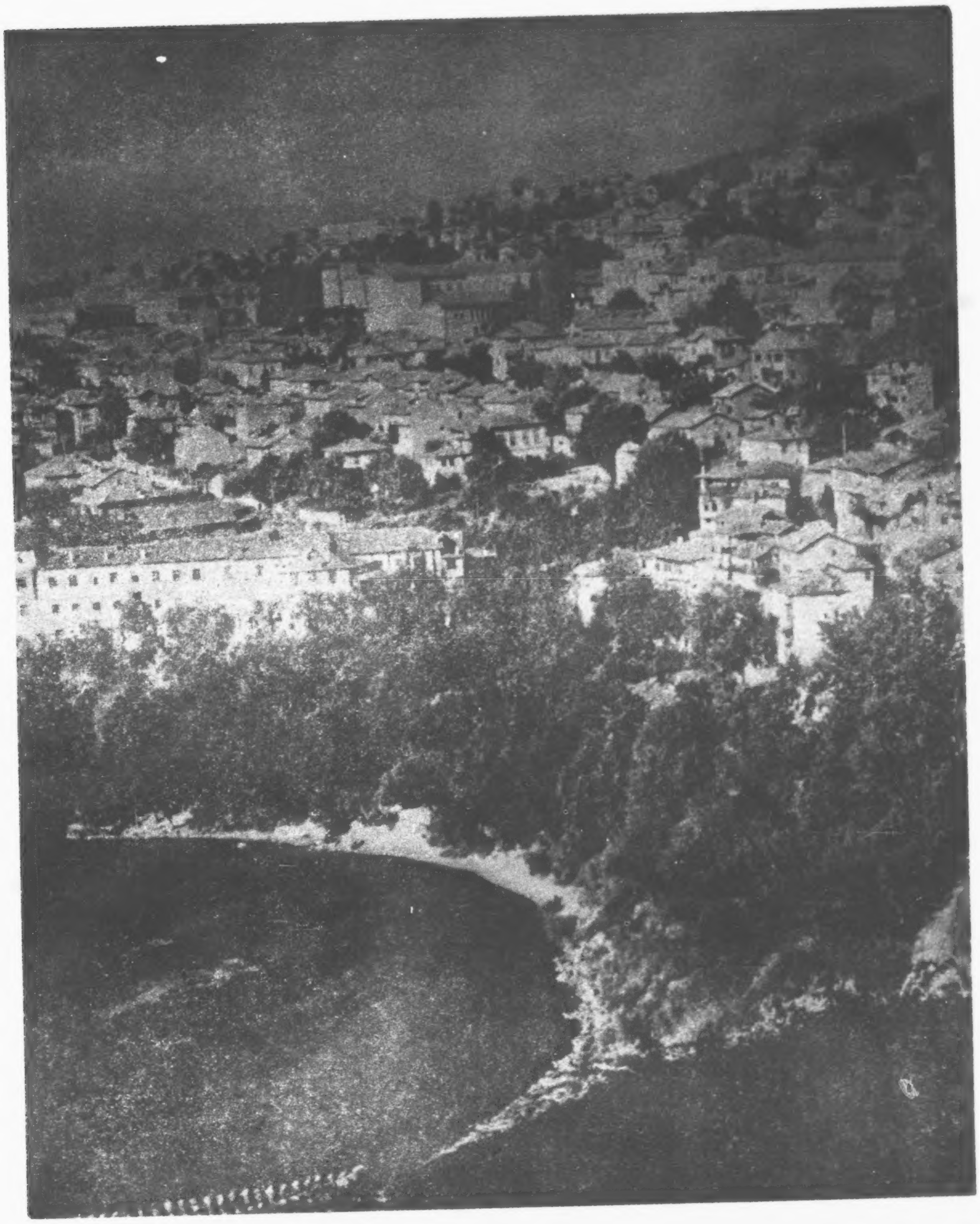

Велико Търново на река Янтра

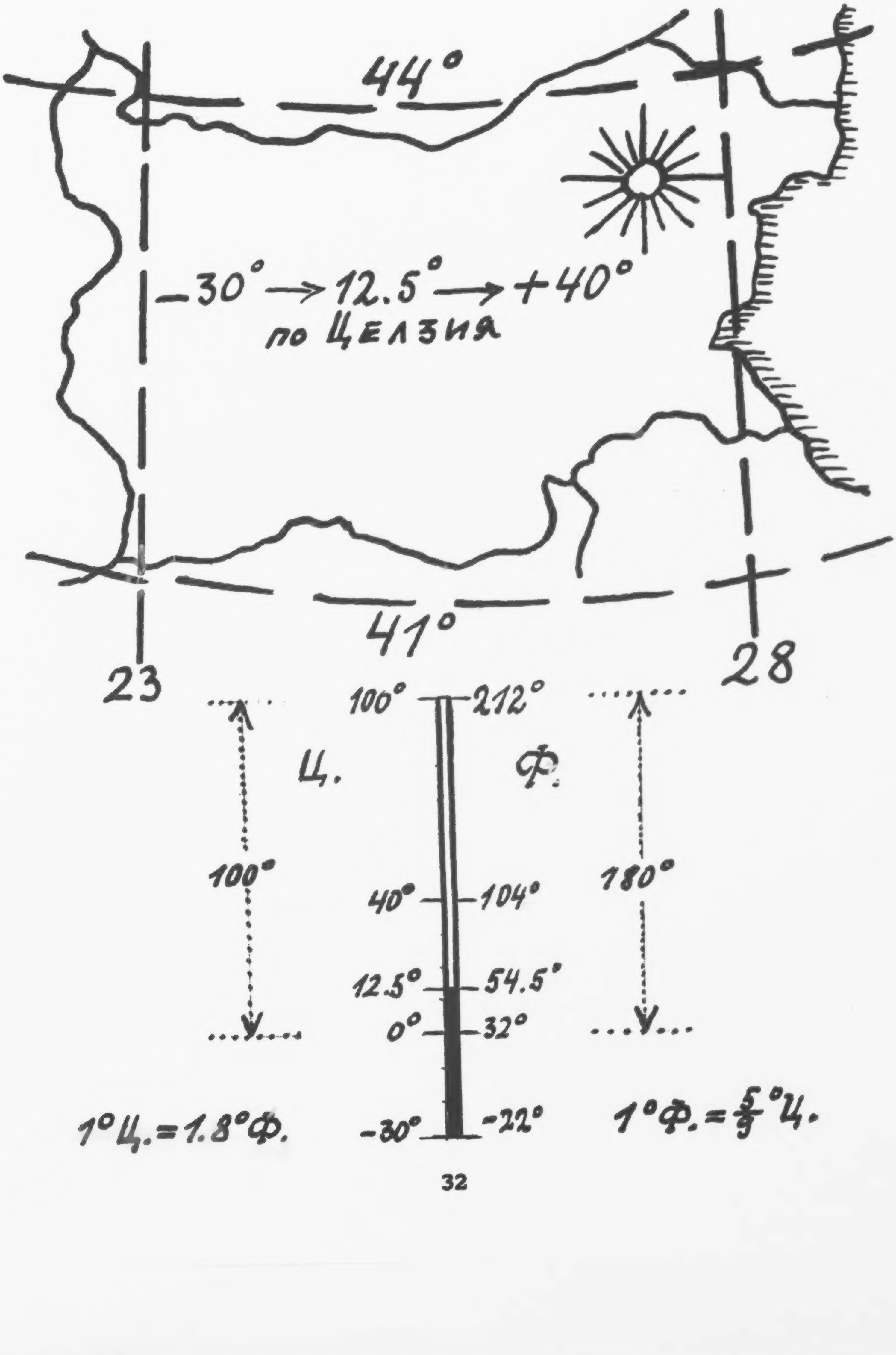
44°
–30° → 12.5° → +40°
по Целзия
41°
23
28
100°
212°
Ц.
Ф.
100°
180°
40°
104°
12.5°
54.5°
0°
32°
–30°
–22°
1°Ц.=1.8°Ф.
1°Ф.=5/9°Ц.

СТО И ШЕСТИ УРОК

LESSON 106

В ТКЗС край Кюстендил

УРОК 106

СЕЛСКО СТОПАНСТВО

До втората световна война грамадното мнозинство от българския народ се занимаваше със земеделие и животновъдство. Всяко селско семейство имаше своя собствена земя, която селяните обработваха свободно според качеството на почвата и своите индивидуални нужди. Селското стопанство задоволяваше напълно нуждите на населението и на индустрията, а износът се състоеше от 90 на сто селско-стопански произведения.

След войната обаче комунистическото правителство на България премахна частната собственост, извзе нивите и пасищата от селските стопани и колективизира земята. Селяните станаха закрепостени работници в Трудовите кооперативни земеделски стопанства и Държавните земеделски стопанства или пък бяха натикани в нови и стари индустриални предприятия.

Загубили земите и добитъка си, селяните заработиха без охота в колхозите и колективите. Поради некомпетентното ръководство на недоучените управници, производството на всички земеделски, месни и млечни произведения спадна до застрашителни размери. Ето защо предишна земеделска България трябва днес да внася жито от чужбина, за да предотврати глад и смърт.

Из българския печат

"Не всичко що блести е злато"

С уверени крачки върви напред развитието на зеленчукопроизводството в ТКЗС „Димитър Бакърджиев".

Сякаш няма край доматеният блок. Реколтата му ще задоволи богато нуждите на кооператорите от пресни домати и туршии. През тази година стопанството ще даде на градовете и консервните фабрики два милиона седемстотин и петдесет хиляди килограма първокачествени домати.

На 1 000 декара зърнени храни през 1959 г. са били получени 11 250 яйца. През 1961 г. продукцията се е увеличила повече от 4 пъти, или броят на яйцата е нараснал на 50 300!

СТО И СЕДМИ УРОК

LESSON 107

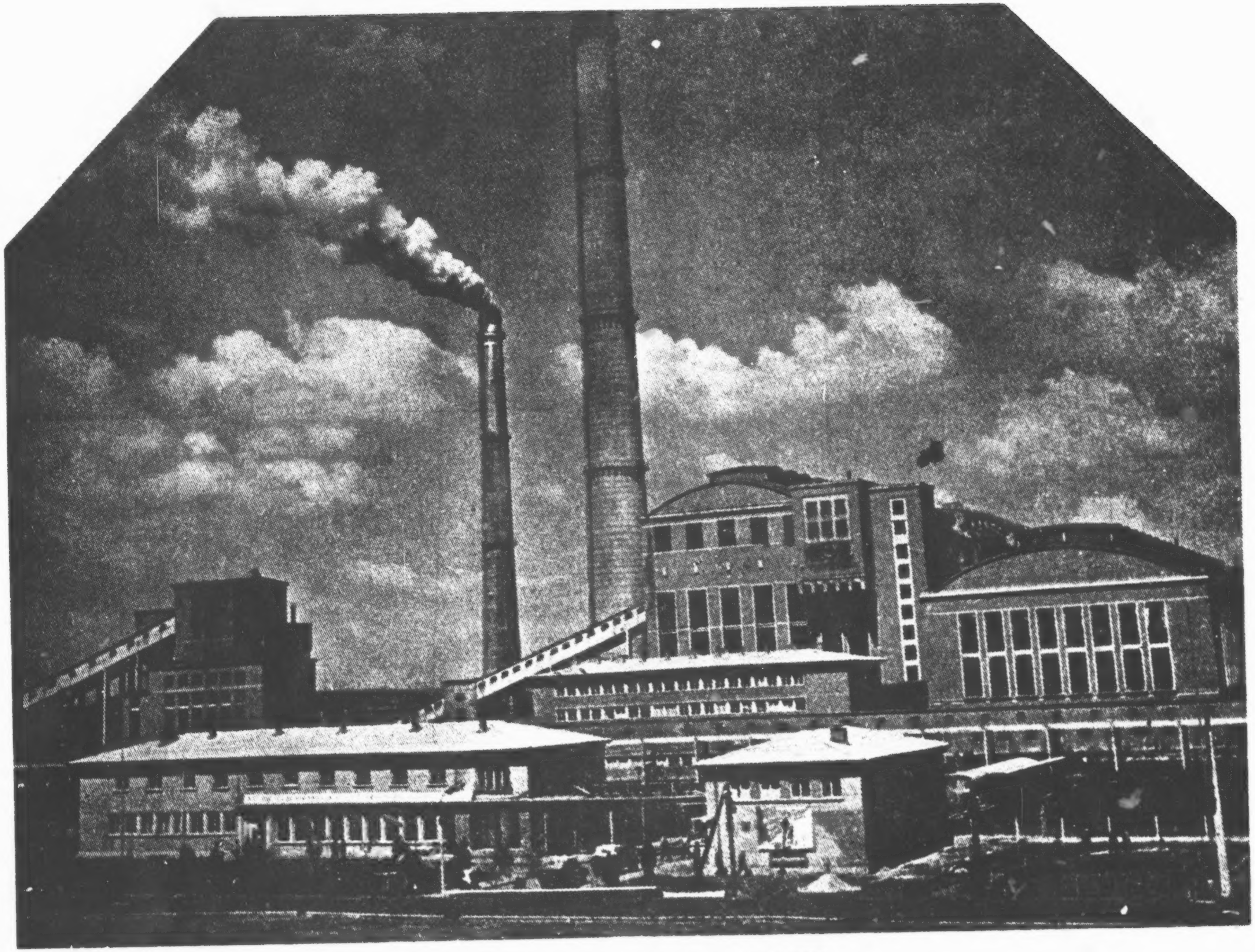

ТЕЦ „Марица—изток“ — гигантът на българската електродобивна промишленост

УРОК 107

ИНДУСТРИЯ

След освобождението на България от турското робство се сложи начало на лека индустрия в младата държава. До тогава някои българи се занимаваха със занаятчийство, а българките с тъчене на шаяк и платно за семейна употреба.

След насилствената промяна на държавното устройство в 1944 година отечественофронтовското правителство започна да прилага и в България индустриалните теории на комунизма. Без необходимата опитност и разумно планиране новите икономически "експерти" започнаха да създават тежка индустрия. Изникнаха индустриални заводи, в които беше погълнат "излишекът" от селската работна ръка, поради колективизирането на земеделието. Липсата на специализирани работници, техници и инженери се почувства веднага. Изпратени бяха в "социалистическите" страни много млади българи за да следват инженерство, докато бъде организирана подготовката им в София.

В резултат на тази пребързана и недомислена дейност работата спря в много новопостроени заводи, поради липса на сурови материали и добре подготвени работници,

УРОК 107

а много от продуктите се бракуваха, защото бяха негодни за употреба.

Днес тежестта на усилията е насочена отново към леката индустрия.

Кошница

Сервиз

Тегличи
Българско производство

България произвежда електромотори..

велосипеди и мотоциклети

СТОПАНСКА КАРТА НА БЪЛГАРИЯ

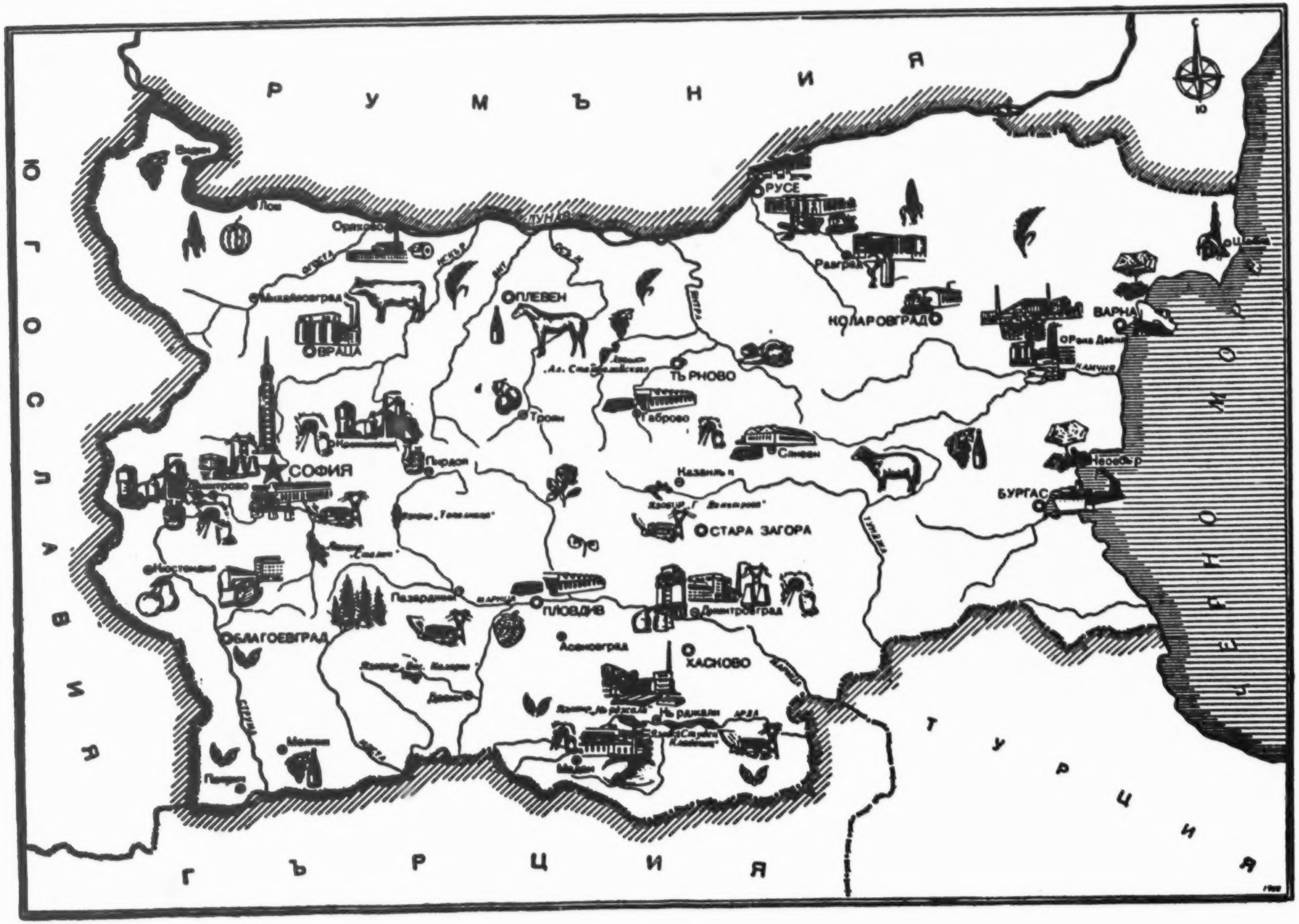

Р У М Ъ Н И Я
Ю Г О С Л А В И Я
Г Ъ Р Ц И Я
Т У Р Ц И Я
Ч Е Р Н О М О Р Е
С
Ю
Видин
Лом
Оряхово
Огоста
Искър
Вит
Осъм
Янтра
Дунав
Михайловград
ВРАЦА
ПЛЕВЕН
Ал. Стамболийско
Троян
ТЪРНОВО
Габрово
РУСЕ
Разград
КОЛАРОВГРАД
ВАРНА
Река Девня
Камчия
Сливен
Казанлък
Язовир „Г. Димитров"
Тунджа
Несебър
БУРГАС
СТАРА ЗАГОРА
Димитровград
ХАСКОВО
Асеновград
ПЛОВДИВ
Марица
Пазарджик
СОФИЯ
Пирдоп
Кремиковци
Димитрово
Язовир „Сталин"
Кюстендил
БЛАГОЕВГРАД
Струма
Мелник
Петрич
Места
Девин
Кърджали
Арда
Мадан

СТО И ОСМИ УРОК

LESSON 108

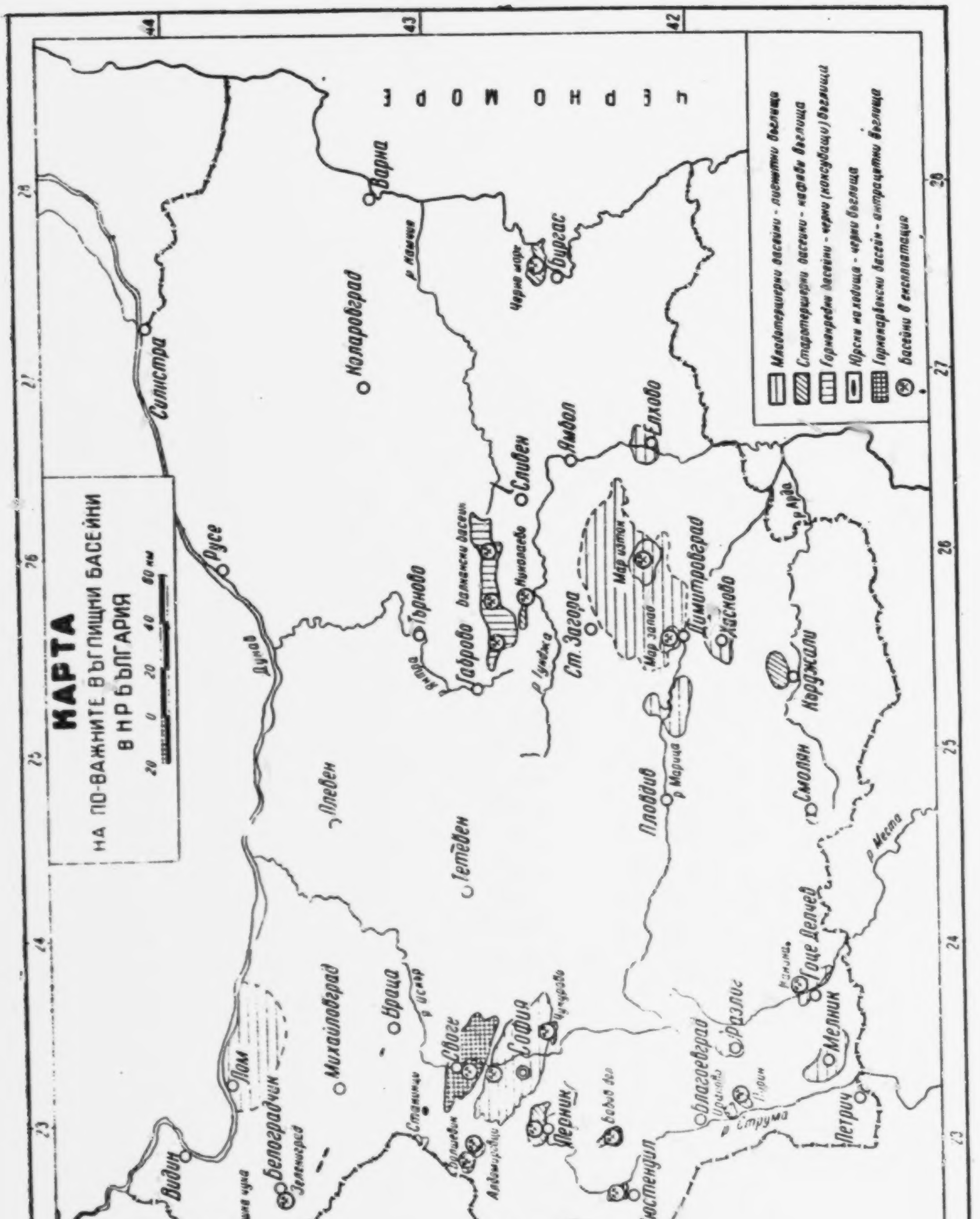
КАРТА
НА ПО-ВАЖНИТЕ ВЪГЛИЩНИ БАСЕЙНИ
В НР БЪЛГАРИЯ
20 0 20 40 60 км
Младотерциерни басейни - лигнитни въглища
Старотерциерни басейни - кафяви въглища
Горнокредни басейни - черни (коксуващи) въглища
Юрски находища - черни въглища
Горнокарбонски басейн - антрацитни въглища
басейни в експлоатация
ЧЕРНО МОРЕ
Дунав
Видин
Белоградчик
Лом
Михайловград
Враца
Своге
София
Перник
Кюстендил
Благоевград
р. Струма
Разлог
Гоце Делчев
Мелник
Петрич
Плевен
Тетевен
Пловдив
р. Марица
Смолян
р. Места
Кърджали
Хасково
Димитровград
Мар. изток
Мар. запад
Ст. Загора
Габрово
Търново
Балкански басейн
Сливен
Ямбол
Елхово
р. Арда
Бургас
Черно море
Варна
р. Камчия
Коларовград
Силистра
Русе
44
43
42
23
24
25
26
27
28
29

УРОК 108

ПРИРОДНИ БОГАТСТВА

Горите са едно от най-ценните природни богатства. Според вида на дърветата те биват широколистни или иглолистни. В България те заемат 28 процента от повърхността на страната. Използват се за добив на гориво и дървен материал за постройки. Сега горите в България са собственост на държавата.

Освен горите в България има още други важни природни богатства. В недрата на почти всички планини има метални и неметални залежи, а неотдавна бяха открити петролни и радиеви залежи. Тези минерални богатства, а особено петролът и радият са от неоценима стойност за бъдещето благоденствие на страната. Повечето от тях са обаче сега слабо разработени, но напоследък се полагат усилия за тяхното пълно разработване.

Най-много са разработени каменовъглените мини. Каменните въглища се използват за отопляване, за движение на локомотивите, параходите и машините в фабриките и за произвеждане на електричество. В Перник има брикетна фабрика, където се използват и най-ситните въглища. Брикетите горят много добре.

УРОК 108

В България има още медни, оловни, сребърни и железни руди. От тях се добиват следните метали: мед, олово, сребро и желязо. Има също така кариери за мрамор, гранит и сиенит, а земните пластове край Провадия са богати с каменна сол.

По богатството си с минерални извори България държи първо място между съседните държави и едно от първите места в Европа. Минералните води са много лековити. Поради различната си топлина и състав те могат да лекуват много болести. Посещават се и от чужденци.

Миниралната баня "Овча купел" край София

СТО И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 109

Ученическа бригада

УРОК 109

ТРУД И ЗАНЯТИЯ

Непосредствено след освобождението на България в 1878 година всички бивши турски земевладения бяха раздробени на малки парцели и раздадени на населението. 83 на сто от българите изкарваха своята прехрана от земеделие. Работниците в занаятчийството и в индустрията, която беше още в своя зачатък, представляваха само 5 на сто от населението. Останалите 12 на сто се разпределяха поравно между свободните професии и държавните чиновници.

Подобно бе и съотношението на трудещите се в България до преди 1944 година. Имаше два работнически съюза. Българският работническият съюз беше свободен и застъпваше само професионалните интереси на работничеството. Независимият работнически професионален съюз обаче беше вдъхновен от комунистическата идеология. Той преследваше чисто политически идеи. В него членуваха само 9 на сто от работниците, докато в Българския работнически съюз членуваха над 90 на сто от работниците.

Днес съществува в България само един единствен Общ работнически професионален съюз, в който са обединени останалите профсъюзи. В него трябва да членуват колективно работници, земеделци, работодатели и държавни служители, всички лекари, зъболекари, писатели, артисти и пр.,а също така и студентите, които работят в студентските бригади. Никой няма право да стачкува. Стачките са забранени. Всички трябва да работят за държавата. Тя се явява като единствен работодател на всички.

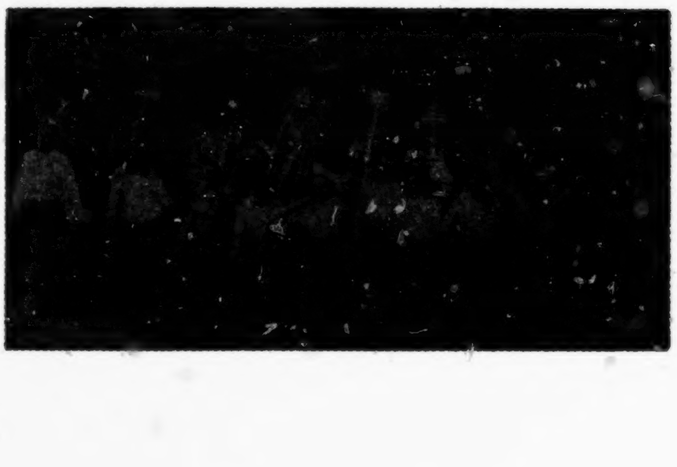

Студентски бригади на задължителна работа!

СТО И ДЕСЕТИ УРОК

LESSON 110

Железопътната мрежа в България

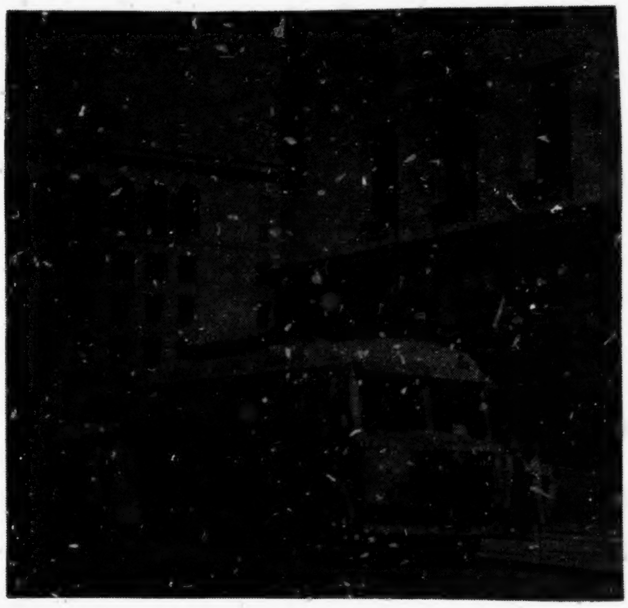

София - Пловдив

УРОК 110

ТРАНСПОРТ

Транспортът в България бива железопътен, шосеен, воден и въздушен.

Железопътният транспорт е най-важен. Около 65 на сто от общия товар се превозва с влакове. Железопътната мрежа обаче не е гъста. Има само около 6 хиляди километра железни пътища, от които около 5 на сто са тесно-линейни. Останалите 95 на сто са нормални и в по-голямата си част единични. Само част на железните пътища са удвоени. Железопътните линии София - Пловдив /22 април 63/ и Русе - Горна Оряховица /4 август 63/ са електрифицирани. Останалите влакове се движат с парни или дизелови локомотиви.

Шосейният транспорт се извършва с омнибуси и камиони, а отчасти и с каруци или талиги. Както железопътната, така и шосейната мрежа не е гъста. Има около 28 хиляди километра шосета, от които 8 процента са първокласни, 15 процента са второкласни, 15 процента са третокласни и 62 процента са четвъртокласни. Поради липса на достатъчно бензин и поради лошите пътища,автотранспортът е незначителен, и само малко стоки и материали се превозват с камиони. Използуват се обаче омнибуси за превоз на хора там,където няма железници.

УРОК 110

Водният транспорт бива речен и морски. Речният транспорт, най-вече по река Марица и по река Дунав, се извършва с лодки, шлепове и кораби, а морският - с параходи. Около 28 на сто от общия товар и около 60 на сто от вноса и износа се превозват по вода. Черноморският търговски флот е от около 65 хиляди тона.

Въздушният транспорт е минимален. Има само няколко въздушни линии, които се обслужват с много малък брой самолети.

Транспортът в България е държавен. Той е под ведомството на Министерството на транспорта и съобщенията.

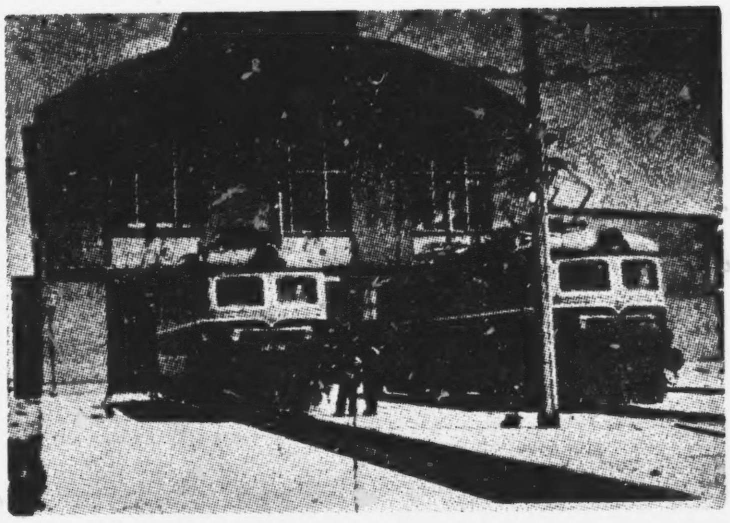

Електролокомотивното депо на гара Горна Оряховица

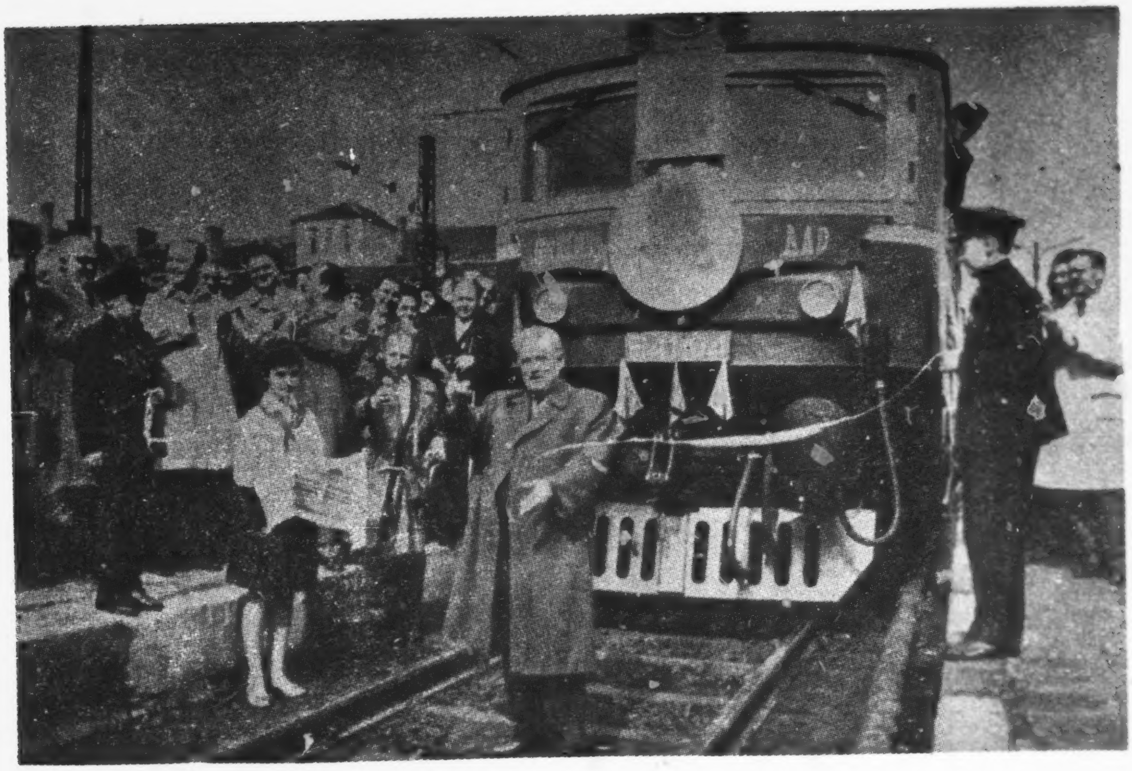

В Г. Оряховица

Др. Пенчо Кубадински, кандидат член на Политбюро на ЦК на БКП, зам. председател на Министерския съвет и Министър на транспорта и съобщенията, прерязва трикольорната лента и обявява за открита електрифицираната жп линия Г. Оряховица—Русе

в Русе

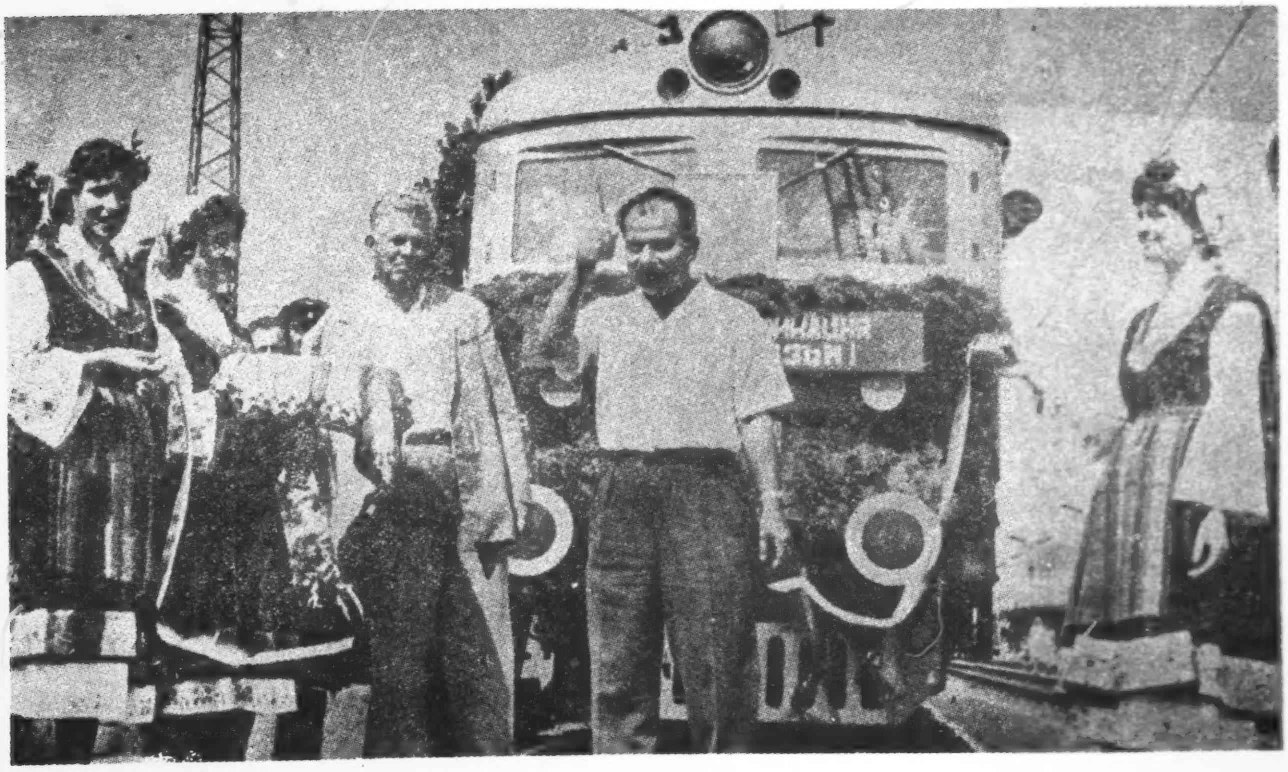

Шлеп по р. Дунав

СТО И ЕДИНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 111

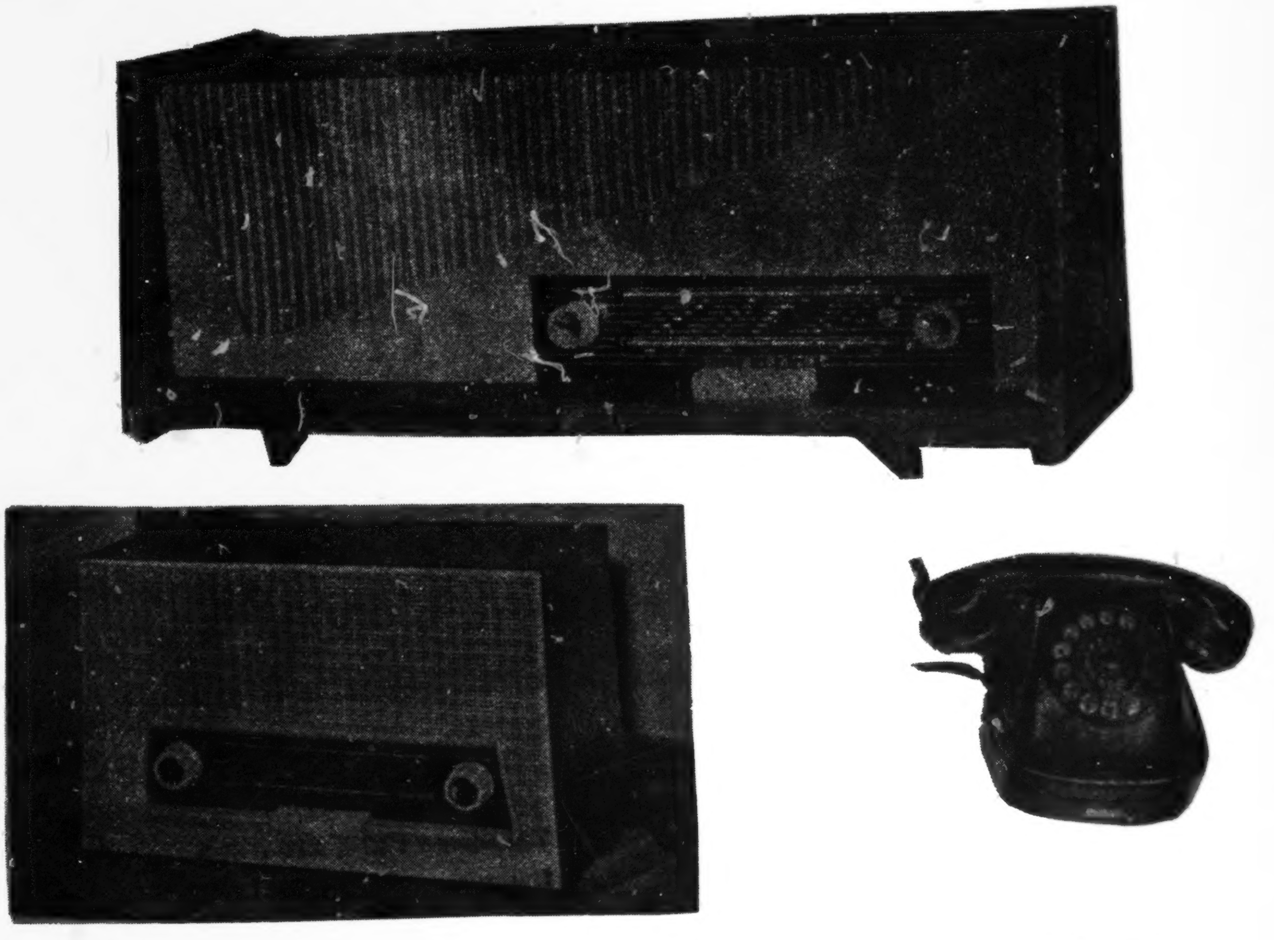
Телевизор „Кристал" производство
на Слаботоковия завод в София

Радиоапарати, телефони и телевизор "Кристал" произведени в България

УРОК 111

СЪОБЩЕНИЯ

Провеждане на политиката на комунистическия режим в България, както и успехът на идеалогическата индуктринация зависят до голяма степен от ефикасността на съобщителната система. Ето защо всички съобщителни средства се постоянно увеличават и подобряват.

Пощи има във всички градове и по-големи села. Пощенските станции наброяват около две хиляди, а това ще каже, че около една трета от населените пунктове се обслужват с пощенски станции.

Телеграфът свързва почти две трети от населените места. Телеграфните станции са около четири хиляди. На места те са част от пощенските станции.

Телефонната мрежа е най-добре развита. С телефони са свързани почти всички населени пунктове. Телефонните централи са ръчни, с изключение само на около четиридесет, които са автоматични. На хиляда души се падат около 25 телефона.

Радиоцентрали за радиоразпръскване и радиоприемане има в София, Пловдив, Стара-Загора и Варна. Съществуват също така и около една дузина радиотранслационни възли за предпредаване на радиоемисиите на радиоцентралите. Тези радиовъзли са снабдени с приемноусилвателни апарати. Половината от радиопредаванията се извършва на къси вълни, а другата - на средни вълни. В радиостанциите има и радиотелефони за водене на междуградски и междудържавни разговори и радиотелеграфи за изпращане на радиограми. На седем души се пада по един радиоприемник. Почти всички семейства в градовете имат радиоапарати, докато в селата селяните слушат радиопрограмите и радиопропагандата по високоговорители. В България има над петстотин хиляди високоговорителя, инсталирани на пресечки и площади, в паркове, кафенета, ресторанти и други обществени заведения.

Телевизията се развива с ускорени темпове. По настоящем има само една телевизионна станция, която се намира в София. Програмата ѝ е само черно-бяла. Цветна телевизия щяла да бъде въведена чак след две десетилетия. В България имало за сега около 30,000 телевизора.

Както транспорта, така и съобщенията са държавни. Те са под ведомството на Министерството на транспорта и съобщенията.

СТО И ДВАНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 101

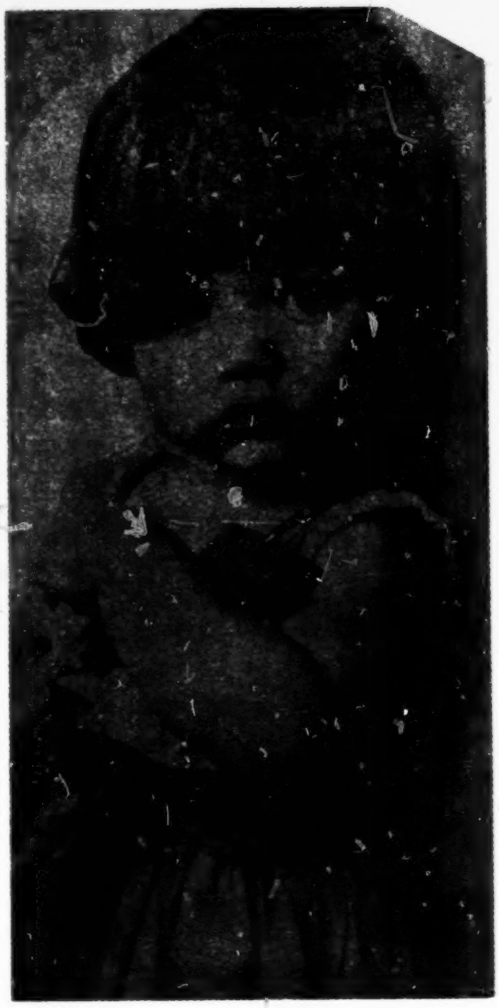

Нещастно българче в "рая на работниците"

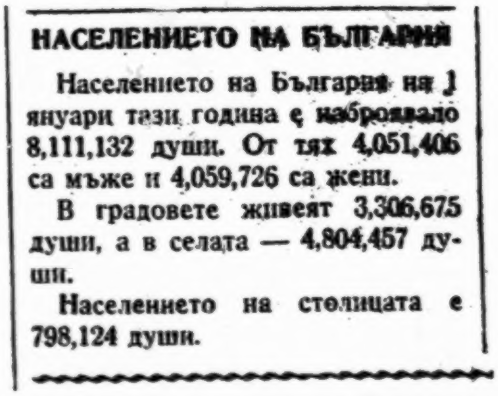

НАСЕЛЕНИЕТО НА БЪЛГАРИЯ

Населението на България на 1 януари тази година е наброявало 8,111,132 души. От тях 4,051,406 са мъже и 4,059,726 са жени.

В градовете живеят 3,306,675 души, а в селата — 4,804,457 души.

Населението на столицата е 798,124 души.

УРОК 112

НАСЕЛЕНИЕ

Населението на България се състои от около осем милиона и двеста хиляди души. Една трета от населението живее в градове, а две трети - в села. Средната гъстота е от около 185 човека на квадратна миля, като гъстотата в градовете е много по-голяма от тази в селата. Само в София /800,000/, Пловдив /300,000/, Варна /160,000/, Русе /100,000/ и Бургас /90,000/ живее около една пета от цялото население на страната.

Броят на населението зависи от раждаемостта, от смъртността, от изселванията и от преселванията.

Раждаемостта в България днес е по-малка от тази преди, когато България беше на челно място в Европа с 40 раждания на хиляда души. Сега раждаемостта е намаляла на половината от това, което беше, а именно 20 на хиляда. Причината за това нещастно обстоятелство трябва да се търси в нежеланието на народа да отглежда деца, които трябва да растят и се възпитават в комунистически режим.

Смъртността е също така намаляла в сравнение с преди. Това се дължи на общия напредък на медицината и на подобрената медицинска служба.

УРОК 112

Естественият прираст на населението се колебае между 11 и 12 на хиляда. Днес в България има повече старци, отколкото деца. Мъжете са малко повече от жените. Те достигат средно до 60 години, а жените до 64 години.

Изселванията след войната на почти всички български евреи на брой около 50,000, на стотина хиляди турци и на няколко хиляди арменци, намалиха броя на малцинствата в България. Сега изселниците са много малко на брой.

Преселвания в България почти няма.

В България има много малко чужди народности. Етническият състав на населението е следният: българи 92%, турци 5%, цигани 2% и други 1%.

Населението в България се дели по вяра на християни /90%/, мохамедани /9%/, израилтяни и други /1%/. Християните се делят на православни /89%/, католици и протестанти общо 1%.

Грамотността на населението е много голяма. Почти всички българи са грамотни. Неграмотни хора има само измежду циганите.

СТО И ТРИНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 113

Окръжната болница в София

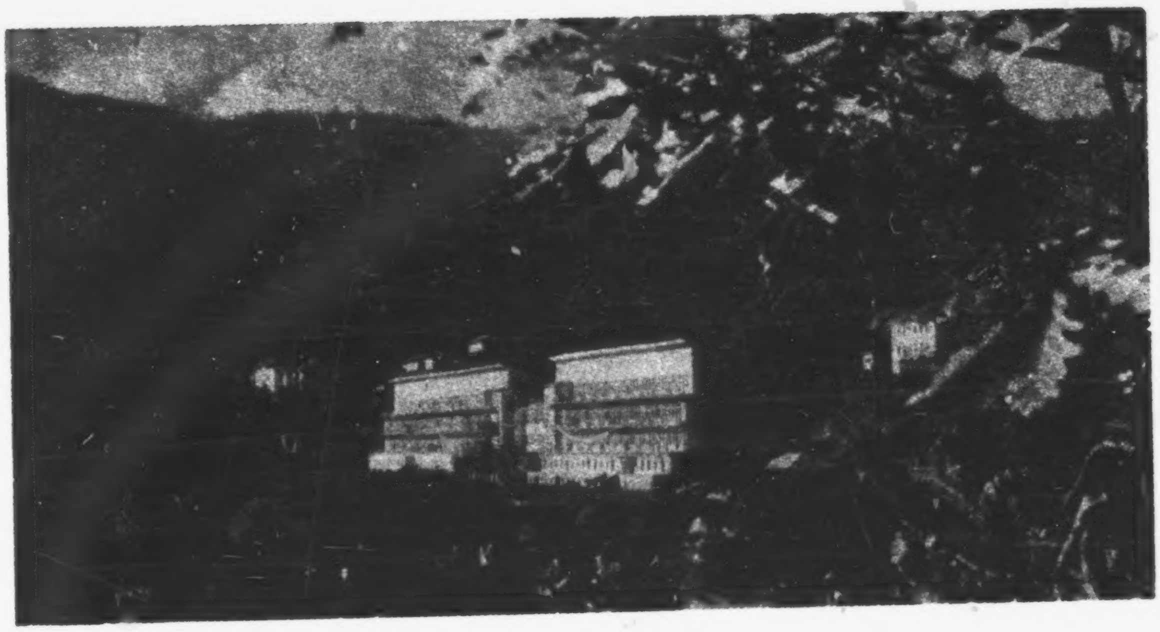

Санаториум при Искрец

УРОК 113

НАРОДНО ЗДРАВЕ И СОЦИАЛНИ ГРИЖИ

Народното здраве и социалните грижи са под ведомството на Министерството на народно здраве и социални грижи. Както здравната служба, така и социалните грижи са напълно социализирани, а това ще каже, че те са не само под пълния контрол на правителството, а още и под непосредственото му ръководство.

Всички лекари и зъболекари са държавни чиновници. Те трябва да работят по 8 часа на ден било в болници,било в диспансери или медицински консултации, та после,ако желаят, могат да лекуват частни пациенти.

В България има за сега около 12,000 лекаря, 3,000 акушерки и 13,000 медсестри.

Има около 170 общи болници за болни от незаразителни болести, 4 за болни от заразни болести и 7 санаториума за туберкулозни с общо около 35,000 легла. Туберкулозата е широко разпространена най-вече поради лошото хранене на народа и липса на достатъчно санаториуми. Липсват също така и необходимите лекарства, които България трябва да доставя от странство и заплаща в чужди девизи.

Почти всички хора в България имат социална осигуровка в една или друга категория. Трудещите се имат

УРОК 113

социални осигуровки за в случай на безработица или заболяване, а жените и за в случай на бременност. Възрастните получават пенсии - мъжете след като навършат 60 години, а жените - 55. Земеделците от Трудовите кооперативни земеделски стопанства са също така осигурени и имат право на старческа пенсия.

Осигуровките и пенсиите се администрират в тясно сътрудничество с профсъюзите и с Министерството на финансите.

Пенсиите са в зависимост от прослужените години. Минималната пенсия е от десет лева на месец, а максималната - 40 лева. Средната годишна пенсия е от около 180 лева.

Като се вземат предвид цените на потребителните продукти, може лесно да заключим, че с такива минимални пенсии пенсионерите мизерстват в "рая на работниците".

Санаториумът при Радуилъ

СТО И ЧЕТИРИНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 114

Българско
Шампанско

Българско производство

УРОК 114

ХРАНА

България произвежда почти всички видове храни.

От различните зърнени растения главно от пшеницата, ръжта и царевицата се прави пшеничено,ръжено и царевично брашно. От тези брашна се приготовлява бял, черен и царевичен хляб,както и различни тестени произведения като макарони, юфка, кускус, фиде, грис и други. От слънчогледа пък се добива слънчогледово масло, а от соята - соево масло. Тези и други растителни масла са познати под общото име - олио. Истински зехтин /дървено масло/, който се добива от маслините, не се произвежда в България, тъй като няма достатъчно маслинени гори.

От агнетата се получава агнешко месо, от овците - овнешко, от телетата - телешко, от говедата - говеждо, а от свините - свинско месо. От тези меса, както и от месото на биволите и козите,се произвеждат вкусни луканки, суджуци, наденици, кренвирши, салами, пастърма и шунка. От говедата и свините се получава човежда и свинска мас, лой и сланина.

От различните млека се прави кисело мляко,масло, сирене, отвара и кашкавал.

УРОК 114

Отглеждат се и домашни птици като пилета, кокошки, пуйки, гъски и други.

Сладка, мармалади, компоти и пелтета се произвеждат от различни плодове, а от разнообразните зеленчуци - всевъзможни туршии като например кисело зеле, кисели краставички, мариновани патладжани, камби и прочие.

Захар се добива от захарното цвекло.

Садят се също така и различни варива като фасул, леща, бакла, грах и ориз.

Големи количества от тези храни се изнасят главно за Съветския съюз и други страни зад Желязната завеса. Ето защо в България има голям хронически недостиг на храна. Дори и картофи и лук няма достатъчно на пазара, а някои хора не могат да си купят месо със седмици.

Хората закусват главно с хляб и сирене и пият липов чай. Кафе и истински чай почти няма. За обяд и вечеря ядат най-вече зеленчуци, фасул и леща, понякога месо или сланина и хляб и сирене с лук или чесън.

Хранят се добре само тези по върховете на правителството и на партията, както и добре платените функционери, които купуват скъпо и прескъпо от държавните магазини. Обикновените граждани не могат дори да се доближат до тези места, камо ли да си купят нещо.

В ресторантите на по-големите градове се намират различни ястия, но цените им са недостъпни за простосмъртните.

TOMATOES
BONELESS CHICKEN
GREEN PEAS
Petits pois
ERBSEN
BULGARPLODEXPORT
PRODUCTION OF B
PEELED
Tomatoes

За експорт

Тодор Живков, министър председател

на Н.Р.България, е винаги сит.

СТО И ПЕТНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 115

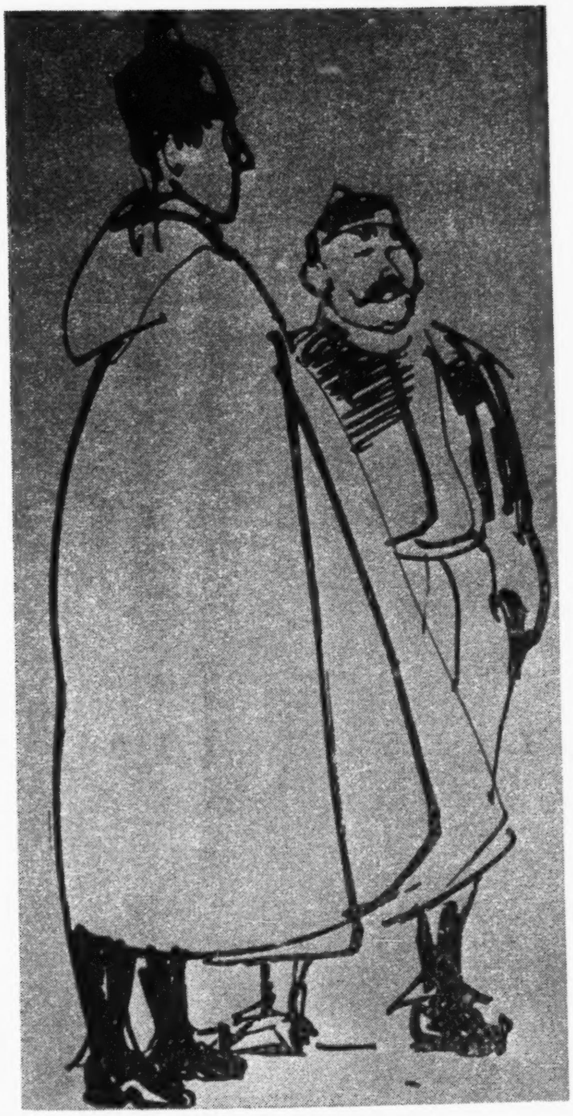

Селянин с аба

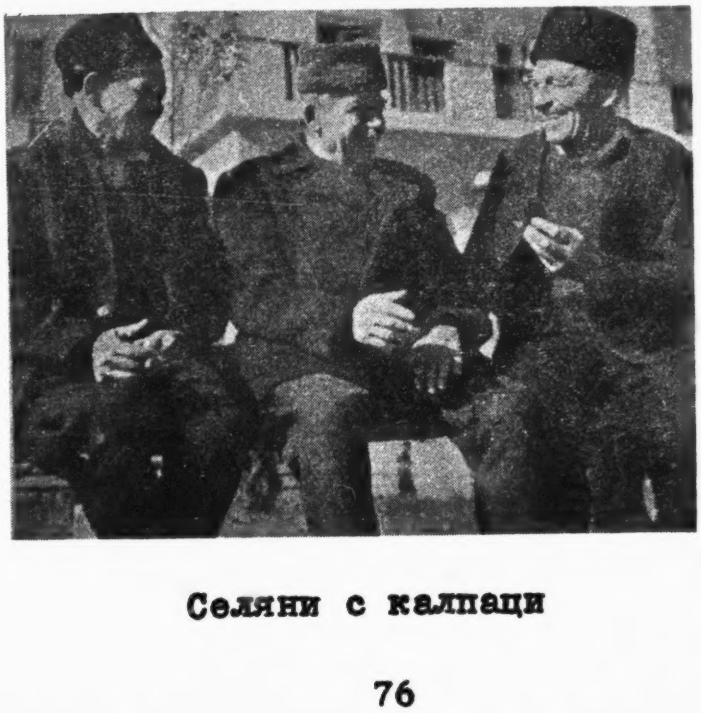

Селяни с калпаци

УРОК 115

ОБЛЕКЛО И ЖИЛИЩА

В България се произвеждат различни видове платове, от които се приготовляват мъжки, женски и детски долни и горни дрехи.

От вълната, която се добива от овците,се произвеждат вълнени платове, а от памука, който расте в Южна България или пък се внася от чужбина, се произвеждат памучни платове. Произвеждат се още и конопени платове от коноп и ленени от лен, както и платове от естествена и изкуствена коприна.

От агнешките кожи се произвеждат кожуси и калпаци, а от кожите на различните добитъци-гьонове и кожи за обуща, ботуши и цървули.

Шапките се произвеждат от филц или слама.

Поради голямата липса на материали и плачевното състояние на животновъдството, платове, кожуси и обуща се произвеждат в извънредно малко количество и се продават на много високи цени.

Ето защо облеклото на хората е старо, износено и изпокърпено. Налага се на мъжете да преобръщат старите си сака, панталони и балтони. Жените пък прекрояват по няколко пъти роклите си, а децата доизносват дрехите на по-големите си братчета или сестричета.

УРОК 115

Хубавите народни носии не се виждат вече дори и по селата. Селяните носят с години поред своите шаячени потури, сетрета, аби и конопените си ризи, а селянките - шаячените си сукмани и платнени ризи.

Тъмният черносив цвят на дрехите преобладава и в градове и в села. Много рядко ще се срещнат хора във весели цветни дрехи. В случая тъмните дрехи отразяват душевното състояние на подтиснатите и онеправдани граждани.

Непосредствено след Втората световна война се почувствува в България остра жилищна криза, най-вече поради нахлуването в градовете на хора от селата. Тази жилищна криза продължава и до ден днешен. Строежите на нови постройки не могат да смогнат да задоволят нуждите на населението. Кризата ще трае още с години. Междувременно хората ще продължават да живеят в претъпкани къщи и апартаменти.

Жилищата са мобилирани извънредно скромно със стари и износени мебели. В тях няма абсолютно никакъв лукс.

Само членовете на новата комунистическа класа по върховете на държавата живеят и се ширят в обширни къщи или апартаменти, в които изобилствува лукс и прахосничество.

Берат ябълки в народни носии /за снимка/

Кукла /за износ/

Народни носии

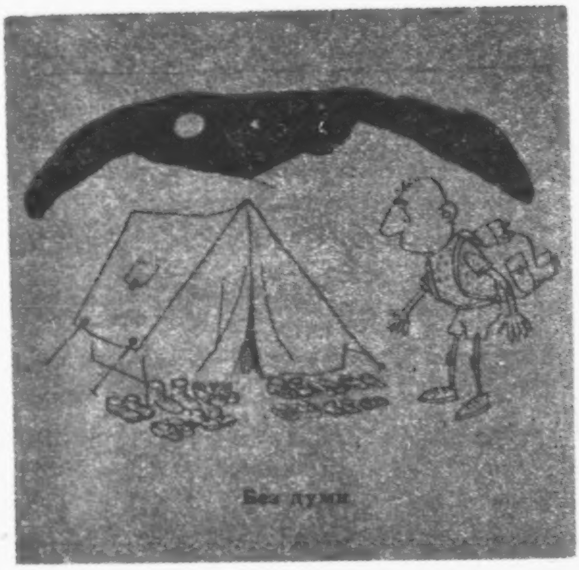

Без думи

Селянки и селяни в народни носии играят ръченица

Красива българка в народна носия

СТО И ШЕСТНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 116

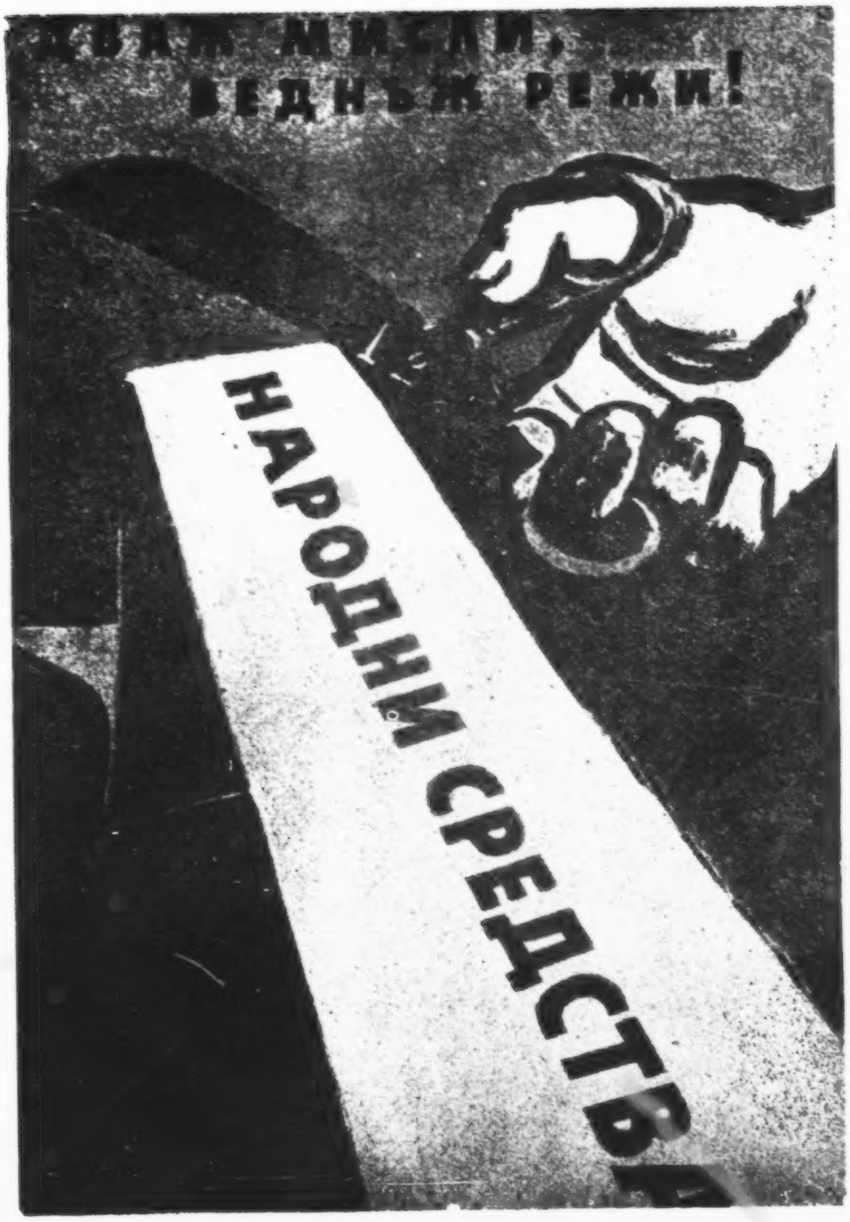
ДВАЖ МИСЛИ,
ВЕДНЪЖ РЕЖИ!
НАРОДНИ СРЕДСТВА

УРОК 116

ФИНАНСИ

Всички частни банки в България бяха национализирани през 1947 година. Сега има само две банки и една спестовна каса, а именно: Българска народна банка /Б.Н.Б./, Българска инвестиционна банка /Б.И.Б./ и Държавна спестовна каса /Д.С.К./. Те имат клонове и филиали из цялата страна и са под ведомството на Министерството на финансите, което се занимава с всички финансови въпроси на Н.Р.Б.

Б.И.Б. отпуща краткосрочни кредити, отпускани за срок до една година, и дългосрочни кредите, отпускани за срок по-дълъг от една година във връзка с изпълнението на държавните стопански планове и нуждите на населението.

Б.Н.Б. отпуща същите видове заеми за общите нужди на промишлеността, на държавните и кооперативни предприятия и на неселението.

Обществени групи и отделни лица могат да внасят спестените си пари в Д.С.К. Спестовните влогове на тези спестители носят 4% лихва, която не се облага с данък.

Приходите на държавния бюджет идват от народното стопанство, от данъци върху общия доход, сградите и наследствата, от такси за пазене полски имоти, за ползуване пазарите, теглилките и др., за детски градини, ясли, домове и училища, от лихви, глоби, конфискации,

УРОК 116

заеми и други.

Неженените, неомъжените, овдовелите и семейните и разведени без деца са обложени с по-високи данъци от останалите.

Държавният бюджет се състои от Републиканския бюджет, от бюджетите на Народните съвети и от бюджета на Държавното обществено осигуряване и Управлението на пенсиите.

Левът е основната единица в българската парична система. Той е равен на сто стотинки. Според третата парична реформа, която влезе в сила на 1 януари 1962 година,един долар се равнява на 1.17 лева, а една съветска рубла на 1.30 лева.

В България няма фондова борса. Гражданите нямат право да притежават никакви ценни книжа.

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

WEST COAST BRANCH

PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

BULGARIAN

BASIC COURSE

BULGARIAN - ENGLISH

Vocabulary to Volume XII

РУССКИЙ
СРПСКОХРВАТСКИ
華 語
SHQIP
MAGYAR
日 本 語
TÜRKÇE
PORTUGUÊS
فارسی
ROMÂNĂ
УКРАЇНСЬКА
ITALIANO
BAHASA INDONESIA

БЪЛГАРСКИ
POLSKI
粵 語
ČESKY
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
한 국 어
ESPAÑOL
FRANÇAIS
العربية
ภาษาไทย
မြန်မာ ဘာသာ
DEUTSCH
TIẾNG VIỆT NAM

KISWAHILI

U.S. ARMY

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

Bulgarian - English
Vocabulary to Volume XII

August 1964

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

А

абá f.pl. аби́	loose sleevless man's garment made of coarse woollen cloth (with a hood) 115
абсолю́тно	absolutely 115
автомати́чен, чна,о,и	automatic 111
автомоби́лен,лна,лно,лни автомоби́лен транспо́рт автотранспо́рт	automobile truck transport 110
автотранспо́рт m. автомоби́лен транспо́рт	truck transport 110
администри́рам	administer,manage,direct 113
акуше́рка f.	midwife 113
алпи́йски,а,о,и	Alpine 103
апарату́ра f.	apparatus 111
арме́нец m. арме́нка f.	Armenian 112

Б

баде́м m.	almond 104
бакла́ f.	broad beans 114
балка́нски,а,о,и	Balkan 101
безрабо́тица f.	unemployment 113
беломо́рски,а,о,и	White sea 103
би́вам,а,ах	to be 108
би́вол m.	buffalo 114
било́...било́	either .... or 113
благоде́нствие n.	prosperity 108
бога́тство n.pl. ства приро́дни бога́тства	wealth, riches 108 natural resources
бо́лен, лна,о,и	sick 113
бо́лен m. бо́лна f. бо́лни pl.	sick man sick woman sick people 113
бо́рса f. фо́ндова бо́рса	exchange, market 116 stock exchange
Бо́сфор m.	Bosporus 102
ботýш m.	(high) boot 115
бракýвам	to scrap 107
бра́тче n.	little/younger brother 115
брашно́ n.pl. брашна́	flour 114
бре́менност f.	pregnancy 113

бригáда f.	brigade (working party) 109
брикéт m.	egg shaped pressed coal 108
брикéтен, тна,о,и	see брикет
бýков,а,о,и	beech-tree 103
бъ́дещ,а,о,и	future 108
бюджéт m.	budget 116

В

ва́жен, жна,о,и	important 102
вари́во n.pl. ва́	legume; the dried fruit of any bean vegetable (beans, peas,lentils)
вдъхновя́вам	to inspire 109
вдъхновя́,и,их	
ве́домство n.pl. ве́домства	department 100
под ведомството на	under the authority of
великоле́пен, пна,о,и	splendid 102
вели́чествен,а,о,и	majestic,impressive 103
вели́чествено	majestically 103
ве́чен,чна,о,и	perpetual 103
вире́я,е́е,я́х	to thrive 104
вли́вам се, а се, ах се /в/	to empty (into) 102
вле́я се, вле́е се, влях се	
вли́зам	enter 116
вля́за, вле́зе,ах	
вли́зам в си́ла	to take effect
влог m.pl. ове	deposit 116
вна́сям	import, carry-in, deposit
внеса́,е,вне́сох	
вна́сям пари́ в ба́нка	deposit money in a bank 116
во́дене n.	carry(ing) on 111
во́дене на ра́зговор	carry(ing) on a conversation
вододе́л m.	watershed,divide 101
во́ден път m.	waterway 102
вре́ме n.	
годи́шно вре́ме	season 105

всевъзмо́жен, жна,о,и	all sorts of 114
всестра́нен,нна,о,и	all-round,universal 105
всред	in the middle of 105
въве́ден,а,о,и	introduced 111
въве́ждам въведа́,е,дох	introduce 111
въ́глища pl. ка́менни въ́глища	coal 108 coal (minaral) 108
възвише́ние n.	height 104
въ́зел m.pl. въ́зли транслацио́нен въ́зел	knot, point 111 relay point,(station) 111
възпита́вам възпи́там	educate,bring up 112 train
въ́зрастен m. въ́зрастни pl.	adult adults 113
въ́лна f.	wool 115
въ́лнен,а,о,и	woollen 115
върху́ prep.	on, upon, over 116
вя́ра f.pl. ве́ри	faith, religion,creed 112

Г

говéдо n.	ox, cow	114
говéда pl.	cattle, livestock	
говéжди,а,о,и	ox, cow; cattle	114
говéждо месó	beef	
годи́шен, шна,о,и	annual	105
гóрен, рна,о,и	upper, higher, top	115
гóрни дрéхи	outer/top garments	
гори́во n.	firewood	108
грáдус m.	degree	105
градчé n.	little town	105
грáжданин m.	citizen	115
грамáден, дна,о,и	huge	106
грамóтен, тна,о,и	literate	112
грамóтност f.	literacy	112
грани́т m.	granite	108
грани́ча,и,их /с/	to border	101
грах m.	peas	114
гри́жа f.	care, worry	113
социáлни гри́жи	social (public) welfare	
гръ́цки,а,о,и	Greek	101
Гъ́рция f.	Greece	101
гъ́ска f.	goose	114
гъ́сто	densely	104

гъстотá f.	density	112
гьóн m.	sole-leather	115

Д

да́вам	
да́вам препита́ние	to provide a living 102
да́нък m.pl. -нъци	tax 116
дви́жа се, и се, их се	run 100
деви́з m.	motto
деви́зи pl. only	currency (foreign) 113
чу́жди деви́зи	foreign currency
деля́, и,их	divide 112
разделя́	
десетиле́тие n.	decade 111
десети́на	about ten 103
де́тски,а,о,и	child's (children's) 115
де́тска гради́на	kindergarten 116
дефиле́ n.	defile, gorge 103
ди́зелов,а,о,и	Diesel 100
диспансе́р m.	dispensary 113
дне́шен, шна,о,и	today's; contemporary 115
до ден дне́шен	up to this day, so far
до́бив m.	procurement,production 108
доби́вам	to obtain 102
доби́я,е,их	
доби́тък m.	live-stock,106,cattle,animals beasts 115
доближа́вам /се/	approach 114
доближа́,и,их	come near, close
До́бруджа f.	Dobrudja 101
добруджа́нски,а,о,и	Dobrudja 101

доизнóсвам	wear out 115
доизнóся,и,их	
дóлен,лна,о,и	lower; under; bad; mean 115
дóлна пътéка	lower path
дóлни дрéхи	underwear
дóлно кáчество	bad quality
дóлен човéк	mean man
достáтъчен,чна,о,и	sufficient,enough 105
достáтъчно	sufficient,enough 100
достъ́пен, пна,о,и	accesible 103
дóход m.	income 116
ду́навски,а,о,и	Danubian 101
душéвен,вна,о,и	mental, spiritual, 116 inner
душéвно състоя́ние	state of mind
дълбочинá f.	depth 102
дългосрóчен, чна,о,и	long-term 116
дължинá f.	length 101
дъ́рвено мáсло	olive oil 114

Е

евре́ин m.pl. евре́и евре́йка f.	a Jew, a Hebrew	112
е́делвайс m.	edelweiss	103
едини́ца f.	unity	116
едини́чен, чна,чно,чни	single track	110
еди́нствен,а,о,и еди́н еди́нствен съю́з	only one and only union	109
едни́..дру́ги...тре́ти	some...others...still others	105
експе́рт m.	expert	107
електрифици́рам	electrify	110
електрифици́ран,а,о,и	electrified	110
есе́нция f.	essence	104
есе́тра f.	sturgeon	102
есте́ствен,а,о,и	natural	101
етни́чески,а,о,и	ethnic(al)	112
ефика́сност f.	efficacy, effectiveness	111

Ж

желе́зен, ля́зна,ля́зно,ле́зни	iron 110
желе́зен път	railroad
желе́зница f.	railway, train 110
желя́зо n.	iron 108
же́нски,а,о,и	woman's (women's) 115
живо́тно n.	animal 103
животновъ́дство n.	stock-breeding 106
жи́тница f.	granary 104

З

заболя́ване n.	sickness 113
зави́симост f.	dependence 115
в зави́симост от	depending on
зави́ся,и,их /от/	be dependent on 111
заво́й m.	turn, bend 103
задоволи́телен, лна,о,и	satisfactory 105
задоволя́вам задоволя́,и,их	to satisfy 106
заключа́вам заклю́ча,и,их	conclude,deduce 113
закрепосте́н,а,о,и	bound to the soil, enslaved 106
зале́жи pl.	deposits 108
залесе́н,а,о,и	covered with forests 103
замръ́звам,а,ах замръ́зна,е,ах	to freeze 102
занаятчи́йство n.	craft(s) 107
занима́вам се /с/ занима́я се, е се,ах се	to be occupied (with)106
за́пад m.	west
на за́пад	to the west 101
запла́щам заплатя́,и,их	pay for 113
зарабо́твам зарабо́тя,и,их	to start working 106
зара́зен,зна,о,и	infectious,contagious 113
застраши́телен,лна,о,и	menacing 106

застъ́пвам	defend, stand up for 109
застъ́пя, и, их	
застъпвам интересите на някого	defend one's interests
зача́тък m.pl. зача́тъци	embryo, beginning stage 109
здра́вен, вна,о,и	health; healthy 113
земевладе́ние n.	landholding 109
земеде́лие n.	agriculture 106
земеде́лски,а,о,и	farm; agrarian 102, 106
зе́мен, мна,о,и	earthy, earth 108
земя́ f.	land 106
зехти́н m.	olive oil 114
зъ́рнен,а,о,и	grain 114
зърнени расте́ния	grain, cereals
зърнени храни́	grain, cereals

И

иглоли́стен, тна,о,и	evergreen, conifer 103
идеоло́гия f.	ideology 109
идеологи́чески,а,о,и	ideological 104
иде́я f.pl. иде́и	idea 109
извзи́мам извзе́ма, е,взех	to take away 106
изви́рам,а,ах /от/ изврЯ́,и,ях	to spring, to rise (in,from) 102
и́звор m.	spring, source 108
извъ́ршвам извъ́рша,и,их виж: въ́рша	to do 111
изграде́н,а,о,и	build up 105
иззи́дан,а,о,и	masoned 105
изка́рвам p.asp.изка́рам изка́рвам прехра́ната си	 make ones living
изключи́телно	exclusively 105
изку́ствен,а,о,и изку́ствена копри́на изку́ствени зъ́би	artificial, false 115 artificial silk false teeth
и́злетник m.pl. и́злетници	hiker 103
изли́вам се /в/ изле́я се, лее се, ля́х се	to empty (into) 102
изли́шек m.pl. излишеци /излишък - излишъци/	surplus 107
измежду́	amidst 103

изни́квам изни́кна,е,ах	to spring up 107
изно́сен,а,о,и	worn out 115
изоби́лствувам	abound, be in great plenty 115
изостáнал,а,о,и/назáд/	fallen behind 105
изпокъ́рпен,а,о,и	patched, botched 115
изпрáщане n. изпрáщане на телегрáма	sending sending a telegram 111
изпъ́лнен,а,о,и /с/	filled (with) 104, 102
изпълнéние n.	implementation 116 fulfilment
израилтя́нин m.pl. ни израйлтя́нка f.	Israelite, Israeli 112
изсéлване n.	emigration 112
изселник m.pl. ици	emigrant 112
и́зток m. на и́зток	east to the east 101
и́зточно от	east (to the east) of 105
икономи́чески,а,о,и	economy 107
и́менно	namely 112
инвестицио́нен, нна,о,и инвестицио́нна банка	investment(s) 116 Investments Bank
индивидуáлен, лна,о,и	individual 106
индоктринáция f.	indoctrination 111

индустриа́лен, лна,о,и	industrial	102
инду́стрия f.	industry	106
инжене́р m.	engineer	107
инжене́рство n.	engineering	107
инстали́ран,а,о,и	installed	111

К

ка́кто...така́ и	like	103
калка́н m.	turbot	102
ка́мба f.	a variety of fleshy red pimiento pepper	114
ка́менна сол	rock-salt	108
ка́менни въ́глища	coal	108
каменовъ́глен,а,о,и	coal	108
камио́н m.	truck	100
ка́мо ли adv.	much less, let alone	114
ка́са f.	bank	
спесто́вна ка́са	Savings bank	116
катего́рия f.	category, class	113
католи́к m.pl.- лици католи́чка f.	Catholic	112
ка́чество n.	quality	106
кв. квадра́тен, тна,о,и	square	101
ке́стен m.	chestnut	104
кефа́л m.	grey mullet	102
кирпи́ч m.	adobe	105
ки́сел,а,о,и	sour, acid	114
ки́село зе́ле	sauerkraut	
ки́село мля́ко	yoghurt	
ки́сели кра́ставички	pickled gherkins	
кли́мат m.	climate	105

клон m.pl. клóнове	branch 116
книжá pl.	documents, papers,books
цéнни книжá	securities 116
кóжа f.	skin, leather,pelt,fur 115
кожа /на човек/	skin
кожа /на плод/	skin
кожа /за обуща/	leather
кожа /за кожух/	pelt, fur
кожа /на животно/	skin,pelt,fur
козá f.	goat 114
кокóшка f.	hen, pullet 114
колебáя се, е се,ах се	fluctuate,vary 112
аз се колебáя	I hesitate
цените се колебáят	the prices are fluctuating
стрелкáта се колебáе	the needle is vibrating
колекти́в m.	collective (body) 106
колективизи́рам	collectivize 106
колективизи́ране n.	collectivizing 107
колекти́вно	collectively 109
коли́би pl. only	small mountain villages 105
коли́чество	quantity, amount 114
колхóз m.	kolkhoz, collective farm 106
компóт m.	compote, stewed fruit 114
конóп m.	hemp 115
конóпен,а,о,и	hemp, hempen 115

консулта́ция f.	consultation (office) 113
медици́нска консулта́ция	health center
юриди́ческа консулта́ция	legal advice office
де́тска консулта́ция	children's health center
континента́лен,лна,о,и	continental 105
континента́лен кли́мат	seasonal, temperate climate
конфиска́ция f.	confiscation 116
копри́на f.	silk 115
край m.pl. кра́ища	
че́тирите кра́ища на страна́та	the four corners of the country 105
крайбре́жие n.	seashore 102
кра́ставичка f.	gherkin, little cucumber 114
ки́сели кра́ставички	pickled gherkins
краткосро́чен,чна,о,и	short-term 116
кре́дит m.	credit, fund 116
кре́нвирш m.	frankfurter,wiener(hot dog) 114
кри́за f.	crisis, shortage 115
жи́лищна кри́за	housing shortage
ку́ску́с m.	small pellets of dried paste 114

Л

лекови́т,а,о,и	healing 108
леку́вам	cure, heal, treat 113
лен m.	linen, flax 115
ле́нен,а,о,и	linen, flax 115
ле́ща f.	lentils 114
липа́ f.	linden (tree) 114
ли́пов,а,о,и ли́пов чай	linden linden flower tea 114
ли́пса f.	lack, shortage 107
ли́псвам ли́псам	be missing; be lost; 113 be absent
ли́хва f.	interest 116
лой f.	tallow, fat 114
лош,а,о,и ло́шо хра́нене	poor, bad, evil etc. malnutrition 113
лукс m.	luxury 115

М

мак m.pl. ма́кове	poppy 114
макаро́ни pl.	macaroni 114
максима́лен, лна,о,и	maximum 103
малцинство́ n.pl.ва́	minority 112
монасти́р m.	monastery 103
марино́ван,а,о,и	pickled 114
мармала́д m.	jam, marmalade 114
мас f.	lard, fat, grease 114
сви́нска мас	lard
живот́инска мас	animal fat
мас /сма́зка/	grease
маси́в m.	massif 104
масли́нен,а,о,и	olive 114
мед f.	copper 108
ме́ден, дна,о,и	copper 108
междугра́дски,а,о,и	longdistance 111
междугра́дски телефо́нен ра́зговор	long-distance call
междудържа́вен,вна,о,и	overseas 111
междудържа́вен телефо́нен разговор	overseas telephone call
ме́сен,сна,о,и	meat 106
мета́л m.	metal 108
мета́лен,лна,о,и	metallic 108
мизе́рствувам	live in misery (poverty) 113

ми́на f.	mine 108
минима́лен, лна,о,и	minimum 103
минима́лен,лна,лно,лни	minimal 100
ми́нус	minus 105
мле́чен,чна,о,и	dairy 106
мно́жество	great number (of) multitude 103
мнозинство́ n.	majority 106
мобили́рам	furnish 115
моде́рен, рна,о,и	modern 105
мору́на f.	cod (fish) 102
мохамеда́нин m.pl. ни мохамеда́нка f.	Mohammedan 112
мо́щен, щна,о,и	mighty 108
мра́мор m.	marble 108
Мра́морно море́ n.	Marmara Sea 102
мре́жа f.	network 100
мъ́жки,а,о,и	man's (men's) 115

Н

наброя́вам наброя́,и,их	to number 105
навъ́ршвам навъ́рша,и,их	complete, end, reach 113
на́деница f.	sausage 114
на́й-ве́че	mostly 104
нала́га се	it is imperative, it is necessary 115
нала́га ми се	I must
намаля́вам намаля́,и,их	decrease 112
напри́мер	for example 102
наро́ден, дна,о,и	people's; popular;national; public
наро́дно здра́ве	public health 113
наро́дност f.	nationality 112
насе́лен,а,о,и	populated 103
населе́ние n.	population 102
наси́лствен,а,о,и	forceful 107
насле́дство n.	inheritance 116
насо́чвам /към/ насо́ча,и,их	to turn (to) 107
нати́кан,а,о,и /в/	pressed, forced (into) 106
нахлу́ване n.	inrush 115
национали́зирам	nationalize 116
неграмо́тен, тна,о,и	illiterate 112

недоми́слен,а,о,и	ill considered	107
недо́стиг m.	shortage, deficiency	114
недостъ́пен,пна,о,и	inaccessible out of reach	114
недоу́чен, а,о,и	half-educated	106
недра́ pl. в недрата на планината	bowels (interior) in the bowels of the mountains	108
неже́нен n.	single, bachelor	116
незарази́телен, лна,о,и	non-contagious	113
незначи́телен, лна,лно,лни	insignificant	110
некомпете́нтен, тна,о,и	incompetent	106
немета́лен, лна,о,и	non-metallic	108
неомъ́жена f.	single woman	116
неоцени́м,а,о,и	inestimable,priceless	108
непосре́дствен	immediate	113
непосре́дствено	immediately	109
неща́стен,тна,о,и	unhappy unfortunate	112
низина́ f.	lowland	103
ни́сък, ска,о,и	low	103
новопострое́н,а,о,и	newly built	107
норма́лен, лно,лно,лни	normal	100

нос m.	cape	103
носи́я f.pl.носи́и	costume, dress	
наро́дна носи́я	national costume	115
но́ся,и,их		
пари́те но́сят ли́хва	the money earns interest	116

O

обединя́вам обединя́,и,их	unite 109
облáгам облóжа,и,их облáгам с данък	impose, tax, assess 116 assess tax
óбласт f.	province, region 101
обрабóтвам обрабóтя,и,их	to cultivate 106
обслу́жвам обслу́жа,и,их	serve, service, operate 100
обстоя́телство n.	circumstance,situation, condition 112
обши́рен, рна,о,и	vast 103
общ,а,о,и	general 109
общ,а,о,и	total, overall 100
овдовя́л m.	widowed 116
óвнешки,а,о,и óвнешко месó	ram's mutton 114
овóщия pl.	fruit 104
овцá	sheep 114
обградéн,а,о,и	surrounded 104
ограничéн,а,о,и	limited 105
óлио n.	vegetable oil 114 sunflower oil 114
óлóво n.	lead 108
олóвен, вна,о,и	lead 108

онеправда́н,а,о,и	unjustly treated 115
освобожде́ние n.	liberation 107
осигуре́н,а,о,и	insured 113
осигуро́вка f. социа́лна осигуро́вка	insurance 113 social (government) insurance social security
осигуря́вам осигуря́,и,их	insure 113
осигуря́ване n. социално осигуря́ване	insurance 116 social security 116
осно́вен, вна,о,и	basic 116
оста́нал m.	remaining, rest 116
о́стър, тра,о,и о́стра кри́за	sharp, edged,acute 115 acute crisis
отва́ра /изва́ра/ f.	curd 114
отде́лен, лна,о,и	separate, individual,single 116
отгле́ждам отгле́дам отглеждам деца отглеждам растение отглеждам животни	raise, rear, bring up, 112 grow, cultibate,breed bring up, rear children raise, grow, cultivate a plant breed, raise, rear animals
отечественофро́нтовски, а,о,и	Fatherland Front 107
откри́т,а,о,и откри́вам, откри́я	discovered to discover 108
отопля́ване n.	heating 108
отпу́скам отпу́сна,е,ах	release, allot, grant 116
отпу́щам	see отпу́скам 116

отразя́вам отразя́,и,их	reflect 115
отча́сти	partly 100
охо́та f.	desire, relish 106
о́ще освен равнини там има още много полета	also 104 besides plains there are also many fields

П

па́да се па́дат се	there is there are	111
па́зене n.	guarding	116
паламу́д m.	tunny	102
паму́к m. no pl.	cotton	104
паму́чен, чна,о,и	cotton	115
па́рен, рна,рно,рни	steam	100
пари́чен, чна,о,и пари́чна рефо́рма	money, currency monetary reform	116
парфю́м m.	perfume, scent	104
парце́л m.	lot, parcel	109
па́сище n.	pasture(land)	106
пастърма́ f.	dried meat, pastrami	114
патладжа́н m.	eggplant, aubergine	114
пелте́ n.	jelly	114
пенсионе́р m. пенсионе́рка f.	pensioner	113
пе́нсия f.pl. сии	pension	116
петро́л m.	petrol, oil	108
петро́лен, лна,о,и	petrolic, oil	108
плава́телен,лна,о,и	navigable	102
плани́нски,а,о,и	mountain	101
плани́ране n.	planning	107
пласт m.	layer,stratum	108

платне́н,а,о,и	(cotton) cloth,linen 115
платно́ n.pl. платна́	linen 107
плаче́вен, вна,о,и плаче́вно състоя́ние	deplorable,sad 115 deplorable state
плодоро́ден,дна,о,и	fertile 104
плюс	plus 105
по границата се простира по реката	along the border extends along the river 101
по транспорт по река Марица	on transport on the Maritsa River 100
по населението се дели по вяра	according to 112 the population is divided according to faith
повъ́рхност f.	surface 108
поглъ́щам погъ́лна,е,ах	to absorb 107
погранѝчен, чна,о,и	frontier,border 101
подго́твен,а,о,и	trained, prepared 107
подобре́н,а,о,и	improved 112
подобря́вам /се/ подобра́ /се/, и́ /се/, и́х /се/	improve 111
подтѝснат,а,о,и	suppressed, depressed 115 oppressed
пола́гам поло́жа,и,их полагам усилия	 make efforts 108

поле́ n.	plain 103
ползу́ване n.	utilization, exploitation 116
поли́ pl. в полите на планината	foot at the foot of the mountains 104
полити́ка f.	policy 111
положе́ние n.	location 101
по́лски,а,о,и по́лски имо́т	field, land land property 116
полуо́стров m.	peninsula 101
пора́вно	equally, in equal parts 109
поради́	because of 104
поре́д adv. с годи́ни поре́д	in turn, one by one for many years 115
по́сев m.	crop 104
посо́ка f.	direction 105
постро́йка f.	building,edifice 108
потреби́телен,лна,о,и потреби́телни проду́кти	consumer 113 consumer goods
поту́ри pl.	(broad) breeches 115
по́чва f.	soil, ground 104
по́яс m. уме́рен по́яс	 Temperate Zone 105
правосла́вен m.pl. вни правосла́вна f.	Orthodox 112

прахо́сничество n.	extravagance 115
пребъ́рзан,а,о,и	hurried 107
предви́д предвид на.. взе́мам предви́д	113 in view of,considering take into account take into consideration
преди́шен, шна,о,и	previous,former 106
предотвратя́вам предотвратя́,и,их	to prevent 106
представля́вам	represent 109
предста́вям,я,ях предста́вя,и,их	represent 101
презмо́рски,а,о,и	oversea 102
прекроя́вам прекроя́,и,их	cut anew (of clothes) 115 retailer
према́хвам према́хна,е,ах	abolish,do away with 106
преоблада́вам	predominate, prevail 115
преобръ́щам преобъ́рна,е,ах	invert, upturn,turn over 115
препита́ние n.	livelihood,living 102
препреда́ване n.	re-broadcasting 111
пресе́лване n.	immigration 112
пресе́чка f.	intersection 111
пресле́двам	pursue 109
претъ́пкан,а,о,и	crammed,crowded 115

прехра́на f. изка́рвам прехра́ната си	livelihood,living make one's living	109
приблизи́телно	approximately	101
приемноусилва́телен,лна, о,и	amplification	111
прила́гам прило́жа,и,их	to apply	107
приро́ден, дна,о,и	natural	108
при́ръст m.	increase	112
притежа́вам	possess, own, have	116
при́ток m.pl. токи	tributary	104
прове́ждане n.	execution	111
произведе́ние n.	product	102
произве́ждам произведа́,е,ох	produce, manufacture generate	114
произве́ждане n.	production	108
проло́м m.	gorge,defile	105
проми́шленост f.	industry, production	116
проме́на f.	change	107
прослужен,а,о,и прослу́жени годи́ни	served years of service	113
прости́рам се,а се,ах се простра́ се, е́ се,я́х се	to extend	101
простосмъ́ртен m. простосмъ́ртна f. простосмъ́ртни pl.	common mortal	114

пространство n.	area	101
протестáнтин m.pl. ти портестáнтка f.	Protestant	112
прóфсъюз m.професионáлен съю́з	trade union	109
прóход m.	pass	103
проходи́м,а,о,и	passable	103
процéнт m.	percent	104
пти́ца f. домáшни пти́ци	bird, fowl poultry	114
пшени́ца f.	wheat	104
пшени́чен,а,о,и	wheat	114
пълновóден,дна,о,и	deep	102
първоклáсен, сна,сно,сни	first class	110

Р

рабо́тна ръка́ f.	labor	107
рабо́тничество n.	labor (as a class)	109
работода́тел m.	employer	109
ра́вен,вна,о,и	equal, even,level, regular	116
равнина́ f.	plain	104
равни́ще n. мо́рско равни́ще	level sealevel	 104
равня́вам се равня́ се, и се,их се	be equal	116
ра́диев,а,о,и	radium	108
ра́дий m.	radium	108
радиоапара́т m.	radio set	111
радиовъ́зел m.pl.- въ́зли	radio point (station)	111
радиогра́ма f.	radiogram	111
радиоеми́сия f.pl. - сии	broadcasting program	111
радиоприе́мане n.	radio reception	111
радиоприе́мник m.pl.- ници	radio receiver	111
радиопрогра́ма f.	radio program	111
радиопропага́нда f.	radio propaganda	111
радиоразпръ́скване n.	radio broadcasting	111
радиотелегра́ф m.	radio telegraph	111
радиотелефо́н m.	radio telephone	111

радиоцентра́ла f.	radio station 111
ражда́емост f.	birthrate 112
ра́ждане n.	birth, delivery 112
разве́ден m. разве́дена f.	divorced 116 divorcee
разви́вам се развия́ се, и се, их се	develop 111
разви́т,а,о,и	developed 111
разви́тие n.	development,growth 105
разграниче́н,а,о,и	delimited, distinct 105
разде́лям,я,ях /на/ разделя́,и,их	to divide (into) 101
раздробя́вам раздробя́,и,их	break to pieces,parcel out 109
разме́р m. разме́ри	proportion 106
разрабо́тване n.	development,exploitation 108
разрабо́тен,а,о,и	developed,exploited 108
разу́мен,мна,о,и	sensible, reasonable 107
рай m.	paradise 113
ра́пица f.	rape, coleseed 104
расти́телен,лна,о,и	vegetable 114
режи́м m.	regime 111
рефо́рма f.	reform 116
ре́чен, чна,чно,чни	river 100

риболо́вство n.	fishery 102
ро́за f.	rose 104
ро́зов,а,о,и	rose 104
ру́бла f.	ruble 116
ру́да f.	ore 103
Румъ́ния f.	Romania 101
румъ́нски,а,о,и	Romanian 101
ръ́жен,а,о,и	rye 114
ръково́дство n.	guidance, direction 106
ръ́чен, чна,о,и	manual,hand 111
ря́дко	sparsely,rarely,seldom 103 115

С

салáм m.	sausage, salame, bologna 114
санатóриум m.	sanatorium 113
свиня́ f.	pig, swine 114
свобóдно	freely 106
свъ́рзвам,а,ах свъ́ржа,е,рзах	to connect, tie bind (together) 102
сéвер m. на сéвер	north to the north 101
сéверен,рна,о,и	north, northern 101
сéлище n.	settlement 104 102
сéлски,а,о,и сéлско стопáнство сéлско семéйство	farm, rural 106 farm economy rural family
селскостопáнски,а,о,и	farm 106
сéлянка f.	peasant woman 115
семéен m.	married 116
сестри́че n.	little/younger sister 115
сетрé n.	waistcoat 115
сиени́т m.	syenite 108
си́ла вли́зам в си́ла	power,force,effect 116 take effect
си́тен,тна,о,и	fine, small 108
склон m.pl. склóнове	slope 101
скрóмно adv.	modestly 115

скумри́я f.	mackerel 102
скъ́по adv.	costly, at a high price
те купуват скъ́по и пре́скъпо	they buy at exorbitant prices 114
сла́бо	poorly 108
сла́гам сло́жа,и,их	
слагам начало на нещо	start, originate, initiate something 107
сла́дко n.pl. сладка́	confiture, a preserve,jam 114
сла́ма f.	straw 115
слани́на f.	bacon 114
следова́телно	therefore, consequently 105
слу́жба f.	service, work,employement job,post,duty 113
здра́вна слу́жба	health service
здра́вна слу́жба	health center
служи́тел m.	servant,employee
държа́вен служи́тел	government employee civil servant
слънчогле́д,а,о,и	sunflower 114
смо́гвам смо́гна,е,ах	manage,succeed 115 be able
смъ́ртност f.	mortality,death rate 112
снабде́н,а,о,и	supplied,equipped 111
со́бственост f.	property 106
соев,а,о,и	soy(a)-bean 114

сол f.	salt 102
соле́н,а,о,и	salty 102
сом m.pl. со́мове	catfish 102
социален, лна,о,и	social 113
социализи́рам	socialize 113
социализи́ран,а,о,и	socialized 113
социалисти́чески,а,о,и	socialistic 107
со́я f.	soy(a) bean 114 soya
спа́дам спа́дна,е,ах	to decrease 106
спесте́н,а,о,и спесте́ни пари́	saved 116 savings
спаси́тел m.	saver 116
спесто́вен,вна,о,и спесто́вна ка́са спесто́вна кни́жка	1. savings 116 savings bank savings bank book 2. thrifty
специализи́ран,а,о,и	specialized 107
спу́щам се спу́сна се, е се,ах се	to come down 105
сравне́ние n.	comparison 112
сравни́телно	comparatively 101
сребро́ n.	silver 108
сре́ден, дна,о,и	average, mean 102

сре́дно	in the average 112
срок m.pl. - ове	time limit, term 116
ста́вам ста́на,е,ах	to become, to get 105
ста́рец m.pl. ста́рци стари́ца f.	old man 112 old woman
староплани́нски,а,о,и	Balkan mountain 105
ста́рчески,а,о,и	old age 113
ста́чка f.	strike 109
стачку́вам	strike 109
степен f.	degree, extent 111
сто	
на сто	per cent 103
стойност f.	value 108
стопа́нин m.	landlord 106
стопа́нски,а,о,и	economic 116
стоти́на f.	about one hundred 112
сто́тна f.	a hundredth 101
строе́ж m.	construction,building 115
стри́да f.	oyster 102
студ m.pl. студове́	cold 102
студе́нтски,а,о,и	student 109
суджу́к m.pl. - у́ци	sausage 114

сукма́н m.	sleeveless dress of homespun, tunic 115
суров,а,о,и	raw 107
сухозе́мен, мна,о,и	land 101
създа́вам създа́м, да́де,да́дох	to create 107
съобщи́телен,лна,о,и	communication 104
съотноше́ние n.	correlation 109
съсе́ден,дна,о,и	neighboring 108
съста́в m.	composition,make-up 112
състоя́ се,и се,ях се /от/	to consist (of) 101

Т

тали́га f.	cart, dray 100
тегли́лка f.	balance, scales 116
тека́,тече́,те́кох	to flow 102
теле́ n.	calf 114
телеви́зия f.	television 104
телевизио́нен,нна,о,и	televison 104
телеви́зор m.	television set 111
телегра́ф m.	telegraph 111
те́лешки,а,о,и те́лешко месо́	calf veal 114
темп m.pl. те́мпове ускоре́ни те́мпове	pace accelerated pace(s) 114
тео́рия f.pl. тео́рии	theory 107
те́сен, тя́сна,о,те́сни тя́сно сътру́дничество	narrow, tight, close 113 close cooperation
теснолине́ен, не́йна,о,и	narrow-gauge 100
тесте́н,а,о,и тесте́ни произведе́ния	paste paste products 114
техни́к m.pl. техни́ци	technician 107
тече́ние n. до́лно тече́ние на река́	stream 105 lower stream of a river
то и то само	 and it only 105
това́р m.	freight, load 100

тон m.	ton 100
тóпло	warm 105
тракийски,а,о,и	Thracian 104
транслациóнен,нна,о,и	relay 111
транслациóнен въ́зел	relay point (station)
транспóрт m.	transport 100
	transportation 100
трéта f.	third 111
еднá трéта	one third
две трети	two thirds
труд m.	labor 109
трýдещите се pl.	working people 109
трýдов,а,о,и	labor 106
туберкулóза f.	tuberculosis, consumption 113
туберкулóзен,зна,о,и	tubercular, consumptive 113
туберкулóзен m.	consumptive (patient) 113
туберкулóзна f.	
санатóриум за туберкулóзни	sanatorium for consumptives
туристи́чески,а,о,и	tourist's 103
Тýрция f.	Turkey 101
тýрчин m.pl. - рци	a Turk 112
турки́ня f.pl.ни	
тýхла f.	brick 105
търгóвски,а,о,и	merchant 100
търгóвски флот	merchant fleet
тъчéне n.	weaving 107

тютю́н n.	tobacco 109
тя́жест f.	
тя́жест на уси́лие	main effort 107

У

увеличáвам се	increase, grow 111
увеличá се, и се, их се	
удвоéн, а, о, и	double track 100
умéрен, а, о, и	temperate, moderate 105
умéрен пóяс	Temperate Zone
умерен вятър	moderate wind
Унгáрия f.	Hungary 102
употрéба f.	use 107
управлéние n.	management 116
упрáвник m.	ruler 106
уси́лие n.pl. уси́лия	effort 107
тя́жест на уси́лие	main effort
полáгам уси́лия	make efforts 108
ускорéн, а, о, и	accelerated 111
ускорéни тéмпове	accelerated pace
у́поредно /с/	parallel(with) 103
у́стие n.	mouth (of a river) 101
устрóйство n.	organization, structure 107

Ф

фидé n.	noodles 114
филц m.	felt 115
финáнси pl.	finances 113
флот m.	fleet 100
търгóвски флот	merchant fleet
фóндов,а,о,и	fund, stock 116
фóндова бóрса	stock exchange
функционéр m.	functionary 114
фъстъ́к m.pl. тъ́ци	peanut 104

Х

хара́ктер m.	character 103
хра́нене n. ло́шо хра́нене	nutrition, feeding 113 malnutrition
храни́ pl.	foodstuffs 114
христия́нин m.pl. - ни христия́нка f.	a Christian 112
хрони́чески,а,о,и	chronic 114

Ц

ца́ревичен, чна,о,и	corn 114
цвекло́ n.	beet
за́харно цвекло́	sugar beet 114
Це́лзий	Celsius 115
40° Целзий	40° centrigrade
це́нен, це́нна,о,и	valuable
це́нни книжа́	securities 116
центра́ла f.	
телефо́нна центра́ла	telephone exchange 111
ци́ганин m.pl. цигани	a Gypsy
ци́ганка f.	
църву́л m.	moccasin 115

Ч

че́лен, лна,о,и	frontal, headmost; leading 112
съм на че́лно мя́сто	to be in a leading position
че́рен хляб	brown bread 114
че́рно-бял, а,о,бе́ли	black and white 111
черноси́в,а,о,и	black and grey 115
Черномо́рие n.	Black Sea Coast 105
че́сън m.	garlic 114
четвъртокла́сен, сна,сно,сни	fourth class 100
Чехослова́шко n.	Czechoslovakia
чи́га f.	sterlet (a small sturgeon) 102
чи́сто	purely 109
чита́лище n.	library 105
члену́вам /в/	be a member (of) 109
чрез	through, by means of 102
чу́ден, дна,о,и	marvellous 103
чужд,а,о,и	alien,strange,foreign 113
чу́жди деви́зи	foreign currency

Ш

шарáн m.	carp 102
шáяк m.pl. шáяци	coarse woollen cloth 107
шаячен,а,о,и	(made) of coarse woollen cloth 115
ширинá f.	latitude 105
ширóко	widely, broadly 113
широколи́стен,тна,о,и	broad leaved 103
широчинá f.	width 102
ши́ря се, и се, их се	settle,establish oneself compfortably 115
шлеп m.pl. шлéпове	barge 100
шосéен, сéйна,о,и	high-way 102
шу́нка f.	ham 114

Щ

що-гóде	more or less	105

Ю

юг m.	south 101
на юг	to the south
югоза́пад	south-west
на югоза́пад	to the south west 103
югои́зток m.	south east
на югои́зток	to the south east 101
югои́зточен, чна,о,и	south east 103
Югосла́вия f.	Yugoslavia 101
югославя́нски,а,о,и	Yugoslav, Yugoslavian 101
юфка́ f.	noodles (a kind of noodles) 114

явя́вам се	present oneself,to appear
явя́ се, и се, их се	109
я́рко	clearly 105
я́сли pl.	crech, public nursery 116

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

WEST COAST BRANCH

PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

BULGARIAN

BASIC COURSE

VOLUME XIII

LESSONS 117-136

BULGARIAN HISTORY

РУССКИЙ
СРПСКОХРВАТСКИ
華 語
SHQIP
MAGYAR
日 本 語
TÜRKÇE
PORTUGUÊS
فارسی
ROMÂNĂ
УКРАЇНСЬКА
ITALIANO
BAHASA INDONESIA

БЪЛГАРСКИ
POLSKI
粵 語
ČESKY
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
한 국 어
ESPAÑOL
FRANÇAIS
العربية
ภาษาไทย
မြန်မာ ဘာသာ စကား
DEUTSCH
TIẾNG VIỆT NAM

KISWAHILI

U.S. ARMY

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

Volume XIII

Lessons 117 - 136

BULGARIAN HISTORY

June 1965

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, Calif.

СЪДЪРЖАНИЕ

УРОК СТРАНИЦА

117. ПРАБЪЛГАРИ 1

118. ОСНОВАВАНЕ НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО 7

119. БЪЛГАРИЯ СЛЕД АСПАРУХ 13

120. ПОКРЪСТВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ 19

121. СТАРОБЪЛГАРСКА ПИСМЕНОСТ 25

122. ВЕЛИКА БЪЛГАРИЯ 31

123. ПАДАНЕ НА ИЗТОЧНА И ЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ ... 37

124. ВИЗАНТИЙСКО ИГО 43

125. ВТОРО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО 49

126. УПАДЪК НА ВТОРОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО 55

127. БЪЛГАРИЯ ПОД ТУРСКО РОБСТВО 61

128. ВЪЗРАЖДАНЕ И ОСВОБОЖДЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД 67

129. КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ И ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ ... 73

130. ОСВОБОДИТЕЛНИ ВОЙНИ 1885, 1912 - 1913 г. 79

131. БЪЛГАРИЯ В ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА 85

132. БЪЛГАРИЯ МЕЖДУ ДВЕТЕ СВЕТОВНИ ВОЙНИ - 1919 - 1939 г. 91

133. БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА - /от 1 сеп. 1939 до 22 юни 1941 г./...... 97

УРОК **СТРАНИЦА**

134. БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА - /от 22 юни 1941 до 9 сеп. 1944 г. 103

135. БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА - /от 9 сеп. 1944 г. до края на войната/.. 109

136. БЪЛГАРИЯ СЛЕД ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА ... 115

ВЕЛИЧИЕТО НА ЕДИНЪ НАРОДЪ НЕ СЕ МѢРИ ПО ГОЛѢМИНА И ЧИСЛИНОСТЬ, А ПО КОЛИЧЕСТВОТО НА ДУХА, ВОЛЯТА, РАЗУМА, ГРАЖДАНСКИТѢ И ВОЙНИШКИ ДОБРОДЕТЕЛИ.

СТО И СЕДЕМНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 117

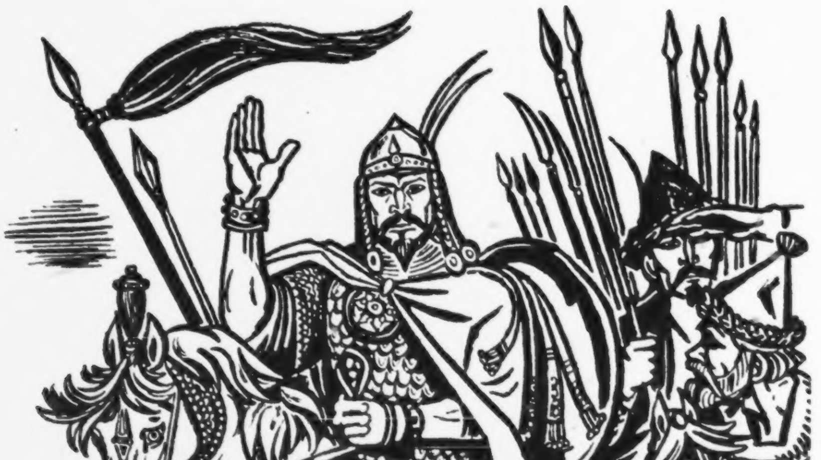

ПРАБЪЛГАРИН

УРОК 117

ПРАБЪЛГАРИ

Прабългарите били от тюркски произход. Те обитавали дълго време земите край Азовско море и Кавказ. Оттук те се разселили на запад и североизток под натиска на хуните след IV век след Христа. Прабългарите били пръснати по цялата обширна територия на хунската империя чак до река Волга.

Животновъдството и земеделието били главният поминък на прабългарите. По-важните техни занаяти били кожарството и ковачеството.

Прабългарите притежавали свое летоброене. Имали и свое писмо, от "черти и резки". Надписи с това писмо са намерени в доста голямо количество по паметниците, изкопани в Плиска, Мадара и другаде. Прабългарите говорели език сроден с езиците на други тюрски народи. В днешния български език са се запазили само няколко думи от него. Паметник на прабългарското изкуство е изрязаният върху скалите в Мадара конник т.н. Мадарски конник. В Мадара са намерени и някои накити, изработени от прабългарски майстори.

УРОК 117

Прабългарите били езичници. Тяхното върховно божество било небето, наричано Тангра. Вярвали в безсмъртието на душата и в задгробния живот. Те имали храмове,а също така и идоли.

Войската на прабългарите се състояла предимно от конници. Те били въоръжени с меч, копие и лък. За защита си служили с щитове.

В първата половина на VII век прабългарите се обединили и образували своя държава. Хан Кубрат бил вожд на всички прабългарски племена. Границите на Кубратовата "Велика България" се простирали от Днестър до Волга, Каспийско море и Кавказ.

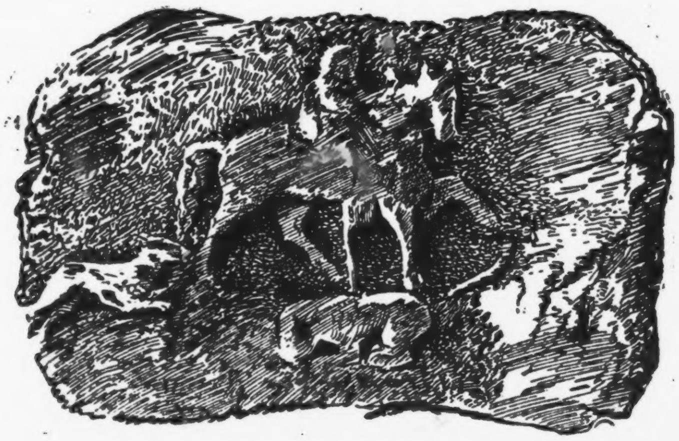

Мадарският конник.

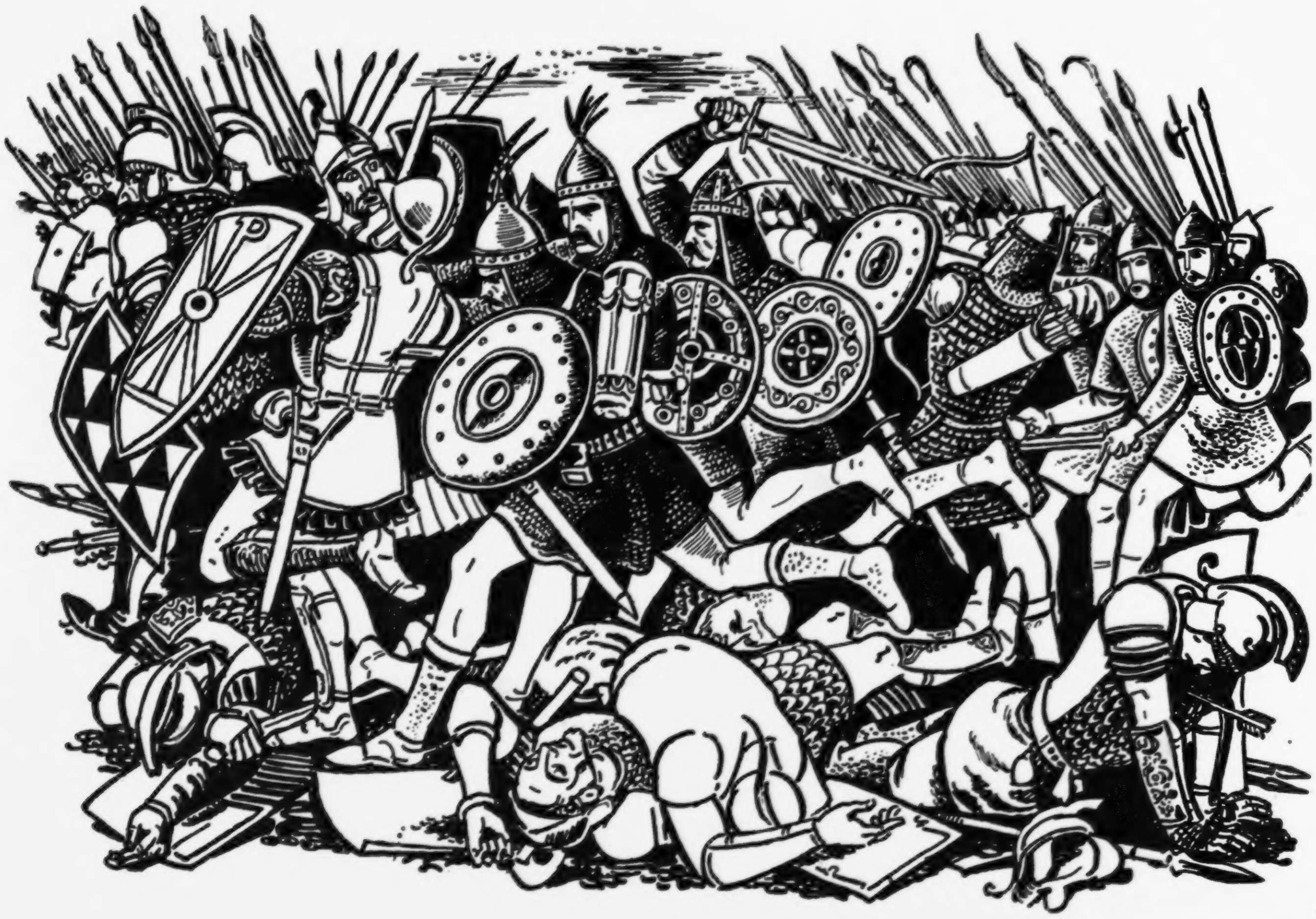

Прабългари в бой

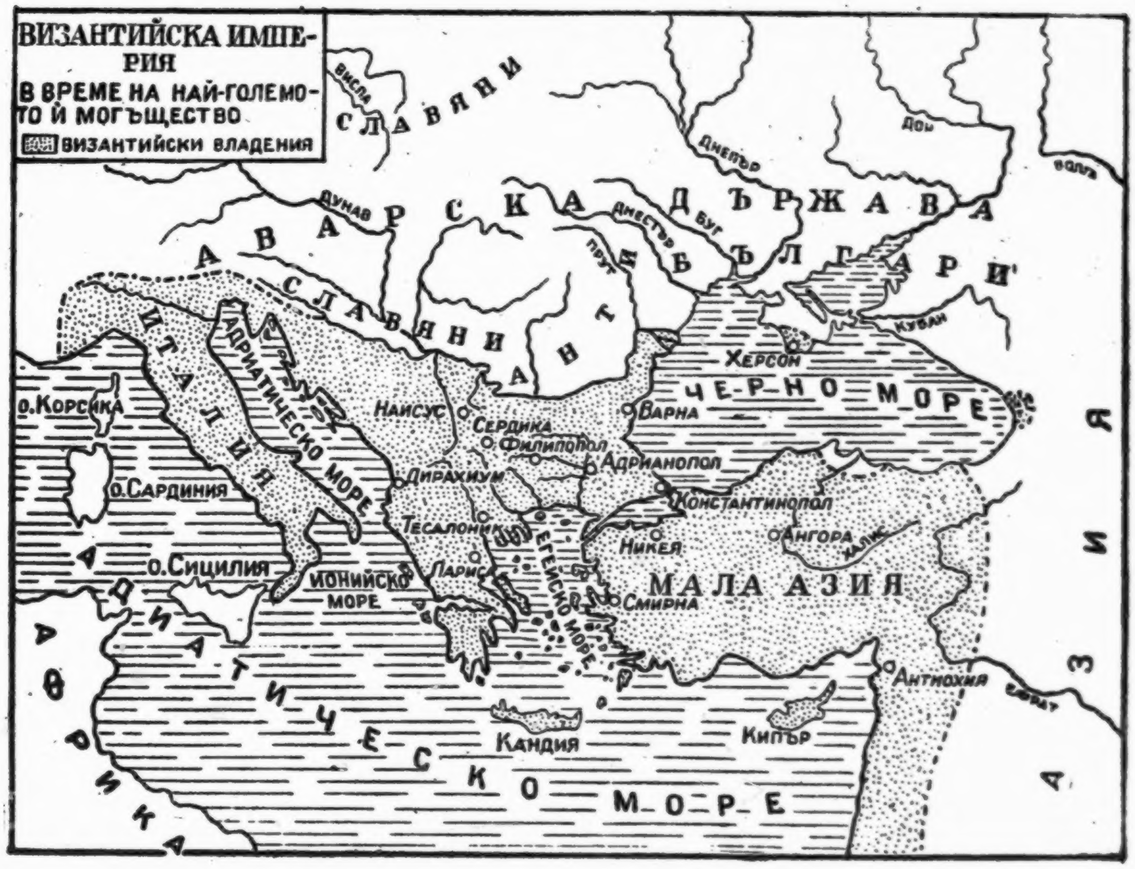
ВИЗАНТИЙСКА ИМПЕРИЯ
В ВРЕМЕ НА НАЙ-ГОЛЕМОТО Й МОГЪЩЕСТВО
▨ ВИЗАНТИЙСКИ ВЛАДЕНИЯ
Висла
СЛАВЯНИ
Днепър
Дон
Волга
Дунав
АВАРСКА ДЪРЖАВА
Днестър
Буг
Прут
АНТИ
БЪЛГАРИ
Кубан
СЛАВЯНИ
Херсон
ЧЕРНО МОРЕ
о.Корсика
ИТАЛИЯ
АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ
Наисус
Сердика
Филипопол
Варна
Адрианопол
Дирахиум
Константинопол
Тесалоники
Никея
Ангора
Халис
о.Сардиния
о.Сицилия
ЙОНИЙСКО МОРЕ
Ларис
ЕГЕЙСКО МОРЕ
Смирна
МАЛА АЗИЯ
Антиохия
Ефрат
Кандия
Кипър
АДИАТИЧЕСКО МОРЕ
АФРИКА
АЗИЯ

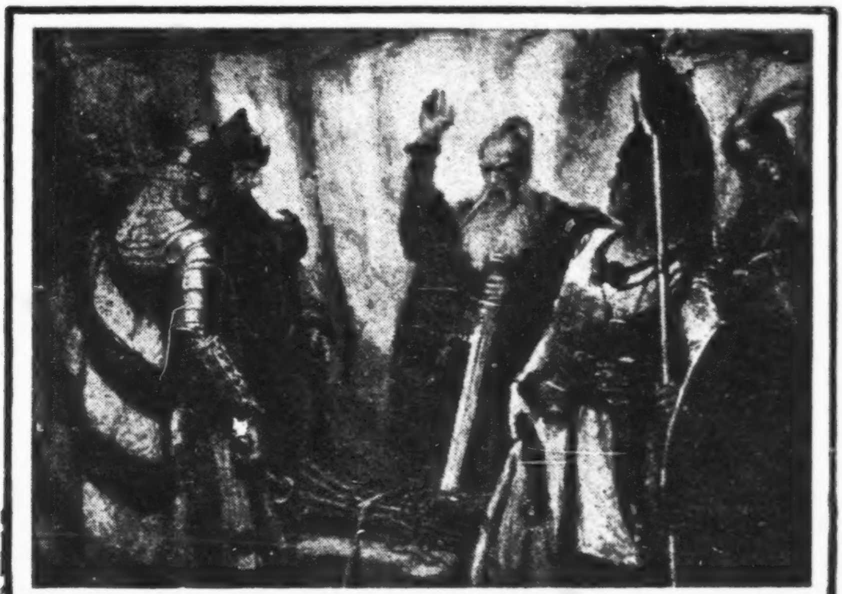

Кубрат със синовете си

СТО И ОСЕМНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 118

УРОК 118

ОСНОВАВАНЕ НА ПЪРВОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО

Прабългарската "Велика България" започнала да се разпада след смъртта на хан Кубрат. Хазарите навлезли в българските предели. Под натиска на хазарите Аспарух, третият син на Кубрат, се запътил с част от прабългарите на запад към устието на река Дунав и към Балканския полуостров. Той преминал реката в 679 г. и нападнал византийската територия в Добруджа.

Византийският император Константин IV изпратил войски срещу Аспаруховите българи, за да ги отхвърли отново оттатък Дунава. Отлично обучените конници на Аспарух се нахвърлили с висок дух върху византийците и им нанесли големи загуби. Така българите спечелили първата си значителна победа над Византия. Аспарух се спускал незабавно на юг и заел цялата територия между Дунава и Балкана.

Победеният император трябвало да сключи мир с Аспарух. В 681 година той подписал мирен договор в гр. Варна. Той отстъпил на Аспарух завладените от него земи и се задължил да му плаща данък. Този договор и годината 681 се смятат за начало на Първото българско царство на Балканския

УРОК 118

полуостров.

Границите на новата държава били приблизително следните: на юг - Стара планина, на запад - река Искър, на изток - Черно море, а на север границата се простирала отвъд Дунава, в днешна Румъния и Южна Бесарабия.

Славяните, които обитавали по това време тези земи, посрещнали настаняването на Аспарух без никаква съпротива.

Столицата на Първото българско царство станал град Плиска.

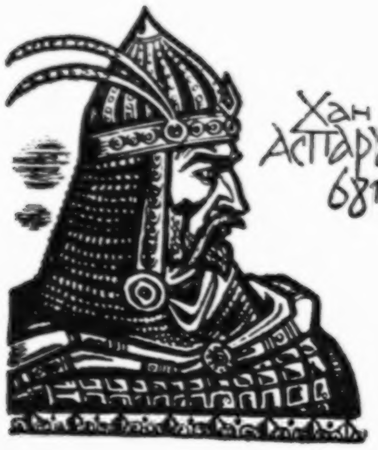

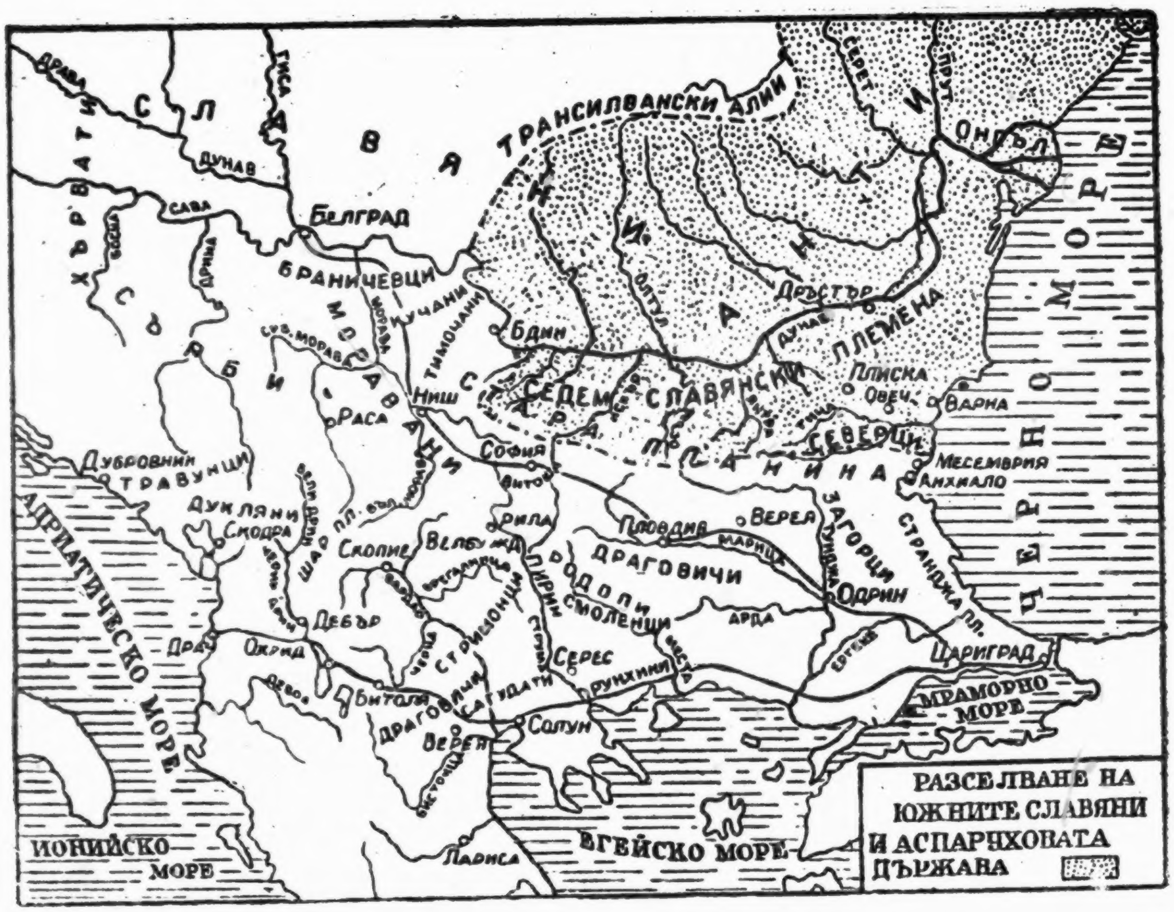
Драва
ХЪРВАТИ
СЛАВЯНИ
Тиса
Дунав
Сава
Белград
ТРАНСИЛВАНСКИ АЛПИ
Серет
Прут
Онгъл
Босна
Дрина
СЪРБИ
БРАНИЧЕВЦИ
МОРАВАНИ
Морава
КУЧАНИ
ТИМОЧАНИ
Бдин
Олтул
Дръстър
Дунав
СЕДЕМ СЛАВЯНСКИ ПЛЕМЕНА
Юж. Морава
Ниш
Раса
СТАРА ПЛАНИНА
Плиска
Овеч
Варна
СЕВЕРЦИ
София
Витош
Месемврия
Анхиало
ЧЕРНО МОРЕ
Дубровник
ТРАВУНЦИ
ДУКЛЯНИ
Скодра
Бели Дрим
Шар пл.
Бъл. Морава
Рила
Скопие
Велбъжд
Пловдив
Верея
Марица
ЗАГОРЦИ
Тунджа
СТРАНДЖА ПЛ.
ДРАГОВИЧИ
РОДОПИ
СМОЛЕНЦИ
Одрин
Арда
Пирин
СТРИМОНЦИ
Дебър
Вардар
Черни Дрим
Драч
Охрид
Девол
Битоля
ДРАГОВИЧИ
САГУДАТИ
Струма
Серес
РУНХИНИ
Места
Ергене
Цариград
МРАМОРНО МОРЕ
Верея
Солун
Бистрица
АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ
ЙОНИЙСКО МОРЕ
Лариса
ЕГЕЙСКО МОРЕ

РАЗСЕЛВАНЕ НА ЮЖНИТЕ СЛАВЯНИ И АСПАРУХОВАТА ДЪРЖАВА ▨

ЙОРДАН МИЛЕВ

Плиска

Завършило е всичко тук!
Степи. И камъни. . .
И прах,
по който тихо вековете
като коне във колесница
са отминавали със тръс.
О, моя Плиска,
град далечен!
Земя на българския род!
Във тая топла юлска вечер
разбирам твоя пламък вечен
в надвесения звезден свод.
И дунавския вятър вее,
шуми
приведена ръжта.
Кажи ми, твоя дух къде е?
В звездите ли се той белее
или е тук
под пепелта!
Аз виждам твоите черти —
над конници и над славянки
звучи една далечна клетва.
И тихо месецът блести
като захвърлен сърп
след жегва.
Завършило е всичко тук!
Стени. И камъни. . .
И прах,
по който тихо вековете
като коне във колесница
са отминавали със тръс.

Балада за мадарския конник

Скалата на Мадара е висока.
Лежи спокойно едрият ѝ гръб. . .
Дърветата умират в остра жажда,
но в корените като спомен скъп
на бъдещето
сянката се ражда.

Поспри за миг
във тая лятна нощ!

Земята е като момиче млада.
Звездите са студени.
И веселият лудогорски вятър,
откраднал
мирисът на цветовете,
из пътищата тича като луд.

Препускай, ветре,
твоя е земята
и твой е неизминатият път.
По жълтите следи на вековете
един славянин с каменни копита
лети,
възседнал своя кон.

Не се ли умори да бъде пътник?
Не му ли натежаха стремената?
Забравил ли е своята жена?

Но той мълчи!
Опъва пак юздите. . .
Плющи камшик. Потръпват стремена.
И дълго след горещите копита
искри една безсмъртна светлина!

СТО И ДЕВЕТНАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 119

УРОК 119

БЪЛГАРИЯ СЛЕД АСПАРУХ

След смъртта на хан Аспарух на престола се възкачил Тервел. През негово време България закрепнала и присъединила областта Загоре.

Византийският император изпратил шпиони в България, за да разстрои държавата отвътре. Хан Телериг обаче ги изловил и ги избил.

След Телериг Кардам заздравил държавната власт. След неговата смърт хан Крум станал вожд на българите в 803 година.

Хан Крум бил забележителен владетел. Той разбил аварите в днешна Сърбия. Цяла Трансилвания попаднала в български ръце. След това българите потеглили на югозапад и разбили византийците в долината на река Струма. После обсадили и превзели Средец, днешна София.

Византийският император Никифор I потеглил с голяма войска за столицата на България. Но цялата византийска войска била обкръжена отпосле и напълно унищожена начело със самия Никифор. Българите настъпили в Тракия и достигнали до стените на Цариград. Но тук Крум починал неочаквано в 814 година.

УРОК 119

През време на своето царуване Крум създал строги закони. България била добре огранизирана и добре управлявана държава.

Крумовият син Омуртаг победил отпосле франките и маджарите и още повече разширил територията на България. Омуртаг се прославил най-вече със строителната си дейност. Държавата забогатяла и се прославила.

Маламир наследил Омуртаг в 831 година. След него хан Пресиян завладял цяла Македония.

България станала много голяма и силна държава.

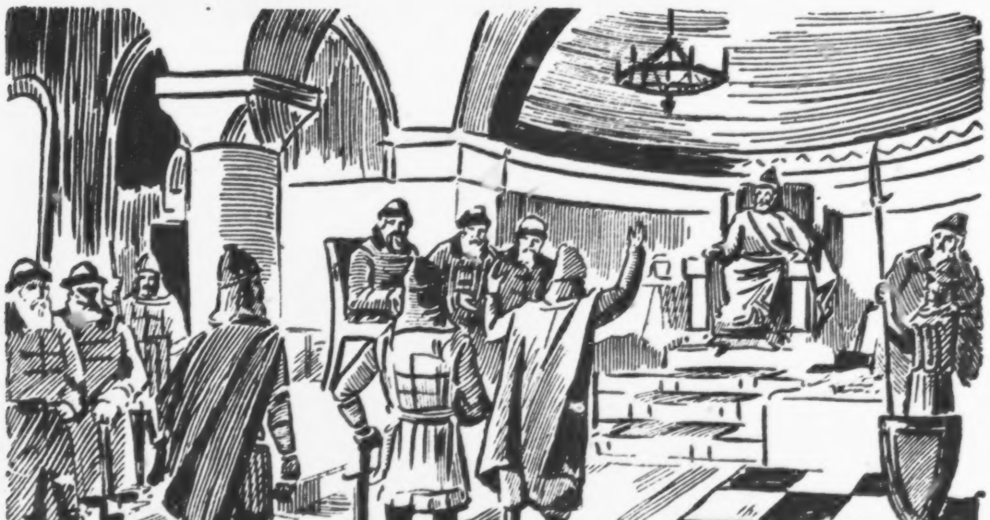

Омуртаг изслушва своите пратеници.

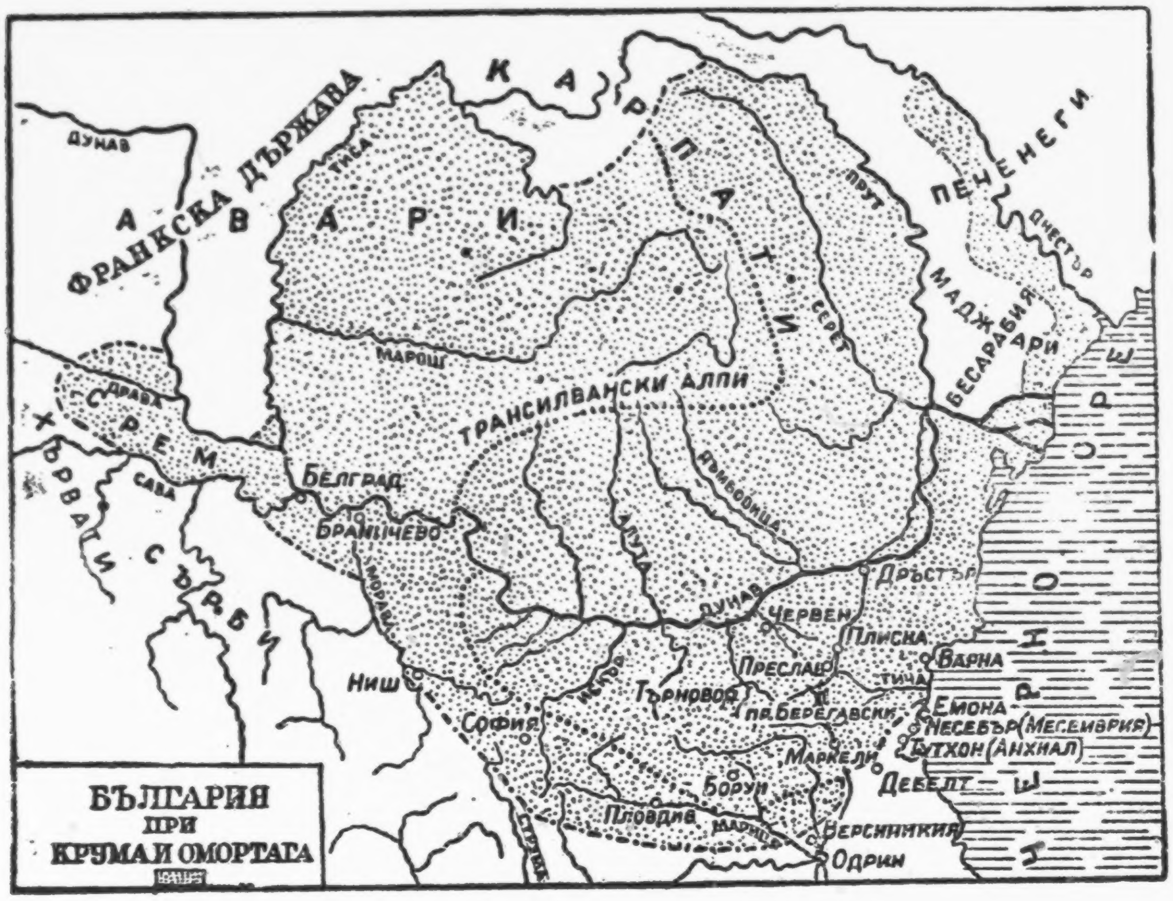

БЪЛГАРИЯ ПРИ КРУМА И ОМОРТАГА

ДУНАВ
А
ФРАНКСКА ДЪРЖАВА
В А Р И
ТИСА
К А Р П А Т И
ПЕЧЕНЕГИ
ДНЕСТЪР
ПРУТ
СЕРЕТ
МАДЖАРИ
БЕСАРАБИЯ
МАРОШ
ТРАНСИЛВАНСКИ АЛПИ
ДРАВА
СРЕМ
ХЪРВАТИ
САВА
Белград
БРАНИЧЕВО
СЪРБИ
МОРАВА
Ниш
София
ИСКЪР
АЛУТА
ДЪМБОВИЦА
ДУНАВ
Червен
Дръстър
Плиска
Варна
Преслав
ТИЧА
Търново
пр. БЕРЕГАВСКИ
Емона
Несебър (Месемврия)
Тутхон (Анхиал)
Маркели
Девелт
Боруй
Пловдив
МАРИЦА
СТРУМА
Версиникия
Одрин
ЧЕРНО МОРЕ

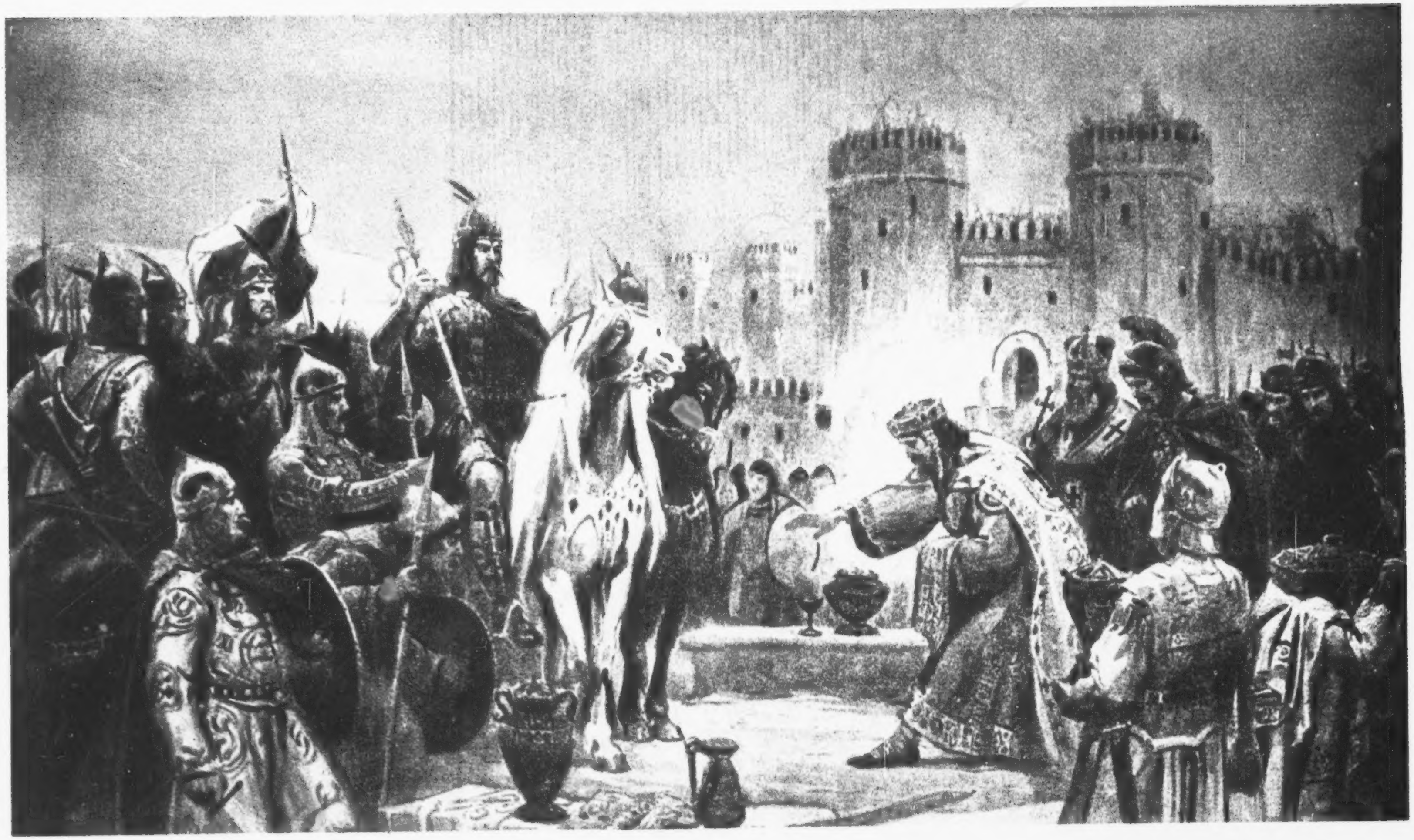

Хан Крум пред стените на Цариград

СТО И ДВАДЕСЕТИ УРОК

LESSON 120

УРОК 120

ПОКРЪСТВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ

След като Пресиян умрял неговият син Борис се качил на престола в 852 година.

България по това време била голяма държава с обширна територия и многобройно население. Тя съперничела във всяко отношение на другите две големи европейски държави - Византия и Немското кралство. Но българите били още езичници, а това затруднявало международното положение на страната. За да получи пълно признание, България трябвало да приеме християнството.

По това време християнската църква била разделена на две. Римският папа бил духовен глава на християните от пораншната Западна римска империя, а Цариградският патриарх - на християните от Византия като наследница на Източната римска империя.

Борис изявил желание да приеме християнството от Папата в Рим, защото се боял от политическото влияние на византийската църква.

Започнали се преговори. Папата изпратил католически свещеници в България, за да подготвят християнизирането на българския народ. Византия обаче заплашила България с война. Тогава Борис решил да приеме християнството от Цариград. В 864 година той и българският народ били покръстени от византийски свещеници.

Борис построил много църкви, в които се извършвало богослужението. Църквите били богато украсени със стенописи и икони. Така се развила българската архитектура и живопис, а покръстването станало причина да се въведе в България славянската писменост, която по-сетне се разпространила и в другите славянски страни.

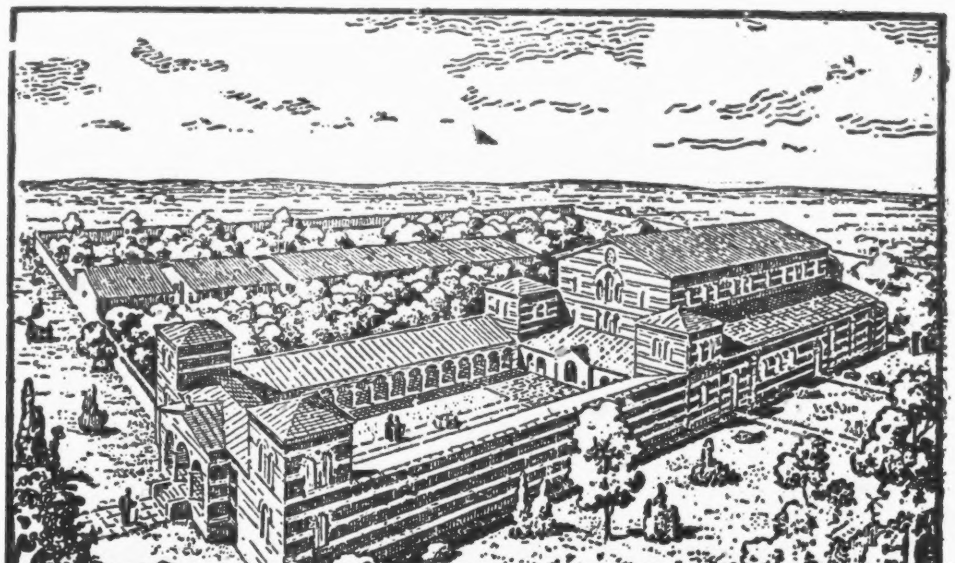

Черквата, която издигнал княз Борис в Плиска.

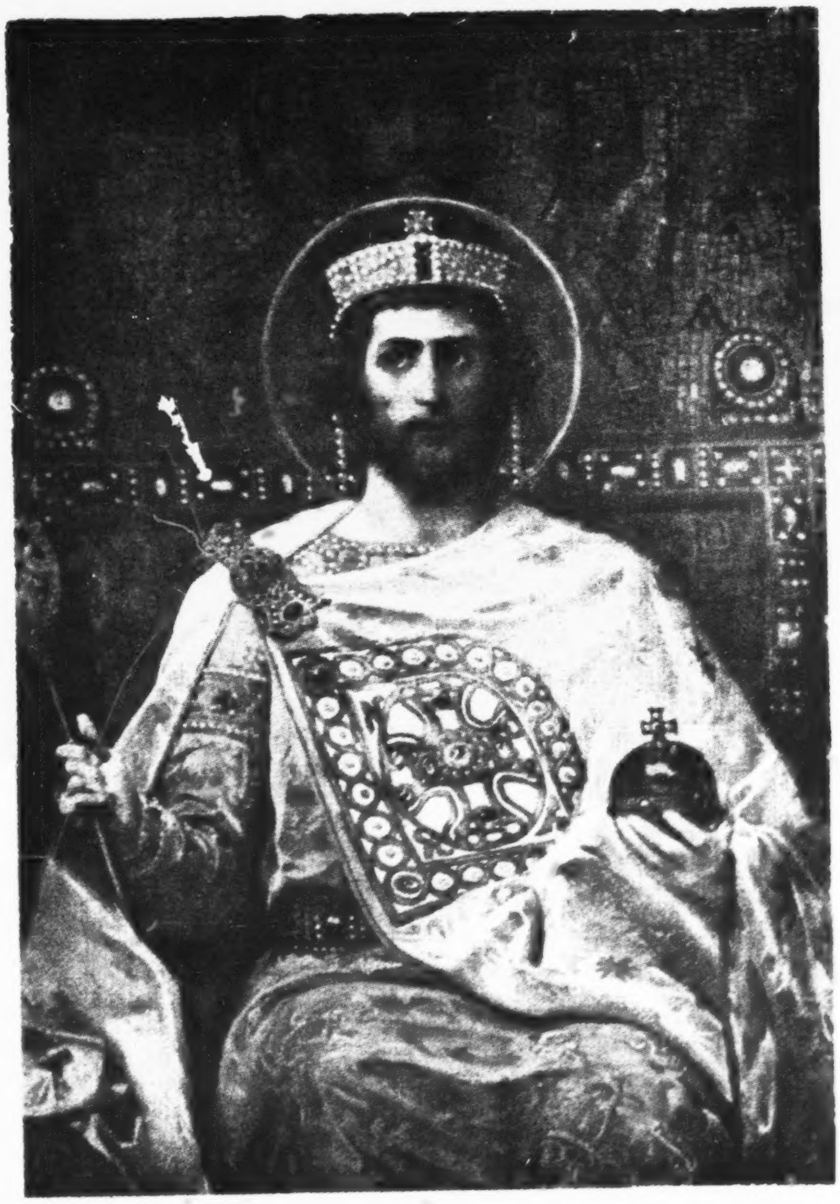

Цар Борис I

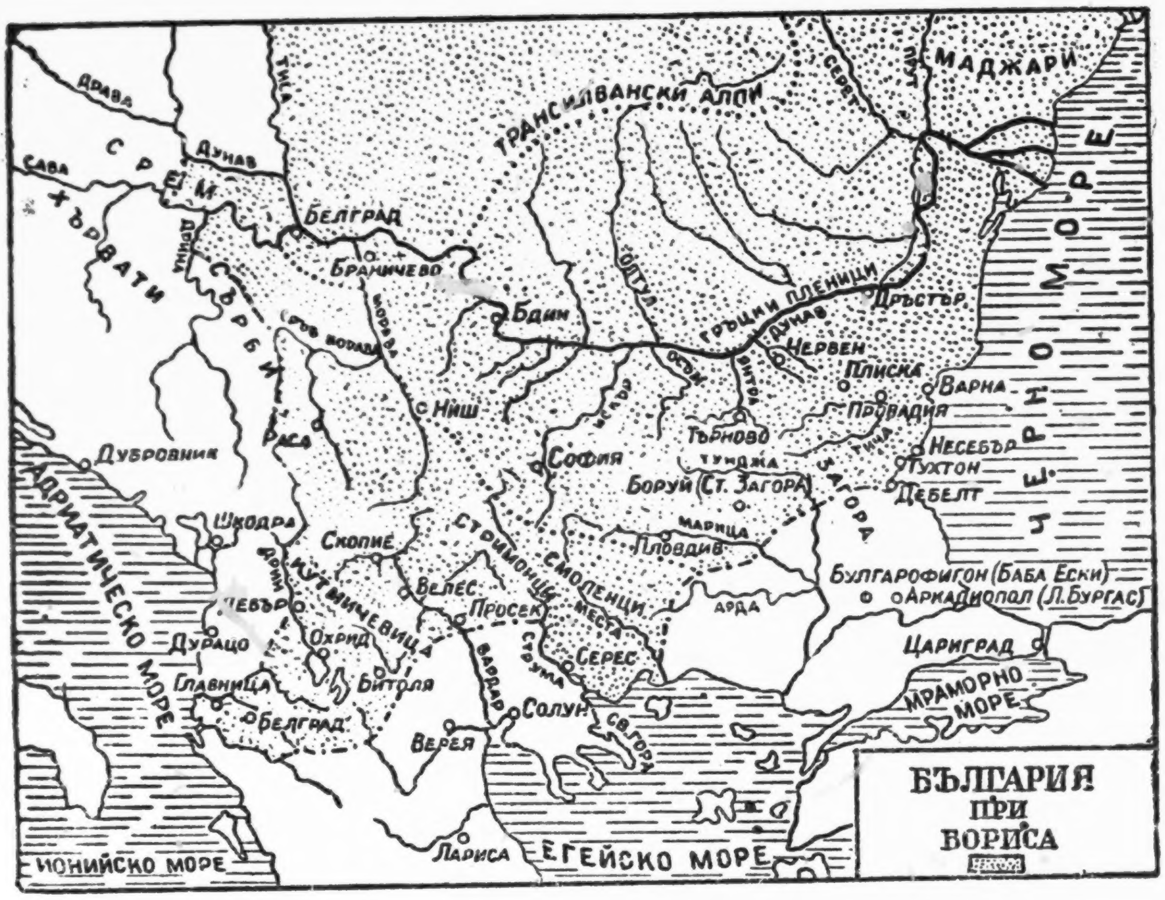
БЪЛГАРИЯ ПРИ БОРИСА
ДРАВА
САВА
ДУНАВ
ТИСА
СРЕМ
ХЪРВАТИ
СЪРБИ
ДРИНА
БЕЛГРАД
БРАНИЧЕВО
МОРАВА
СРЪБ МОРАВА
ТРАНСИЛВАНСКИ АЛПИ
СЕРЕТ
ПРУТ
МАДЖАРИ
ОЛТУ
ГРЪЦКИ ПЛЕНИЦИ
ДУНАВ
Бдин
Ниш
Раса
София
ИСКЪР
ОСЪМ
ЯНТРА
Дръстър
Червен
Плиска
Варна
Провадия
ТИЧА
Търново
ТУНДЖА
Боруй (Ст. Загора)
ЗАГОРА
Несебър
Тухтон
Дебелт
ЧЕРНО МОРЕ
Дубровник
Шкодра
Скопие
СТРИМОНЦИ
СМОЛЕНЦИ
МАРИЦА
Пловдив
АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ
ДРИМ
КУТМИЧЕВИЦА
Девър
Велес
Просек
МЕСТА
Дурацо
Охрид
Битоля
ВАРДАР
СТРУМА
Серес
Главница
Белград
Солун
Верея
СВ. ГОРА
АРДА
Булгарофигон (Баба Ески)
Аркадиопол (Л. Бургас)
Цариград
МРАМОРНО МОРЕ
ЙОНИЙСКО МОРЕ
Лариса
ЕГЕЙСКО МОРЕ

СТО И ДВАДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 121

УРОК 121

СТАРОБЪЛГАРСКА ПИСМЕНОСТ

По времето, когато цар Борис водел преговори за покръстването на българите, се появила и старобългарската писменост.

Моравският княз Ростислав се обърнал към Византия с молба да му бъдат изпратени проповедници, които знаят славянски език. Били изпратени двамата братя Кирил и Методий. Те били от славянски род. Добили образованието си първоначално в Солун, а отпосле в Цариград.

Знаели в съвършенство не само славянски и гръцки, но и други езици. Били опитни граматици. След като създали славянобългарската азбука, те превели църковните книги на старобългарски и развили оживена религиозно-просветна дейност. Те проповядвали в Моравия християнската вяра на славянски език и учели народа да чете и пише по новата славянобългарска азбука вместо на латински език. Много младежи усвоили новата славянска писменост и станали техни добри ученици.

След смъртта на Кирил и Методий учениците им били прогонени от Моравия от наследника на Ростислав. На път за Цариград Климент, Наум и много други ученици на солунските братя минали през България.

УРОК 121

Там цар Борис ги приел с големи почести. Той ги поканил да останат в България и ги настанил по домовете на най-знатните боляри.

Така в българската столица Плиска и в цялото царство се събрали видни славянски просветители. Едни работели в новоосновани български училища, други се заловили да пишат и превеждат книги, а трети проповядвали. Хиляди българи се научили на четмо и писмо. В църквите евангелието се четяло на старобългарски.

Така се сложило начало на старобългарската писменост. Тази старобългарска писменост станала отпосле основа на писмеността на другите славянски народи.

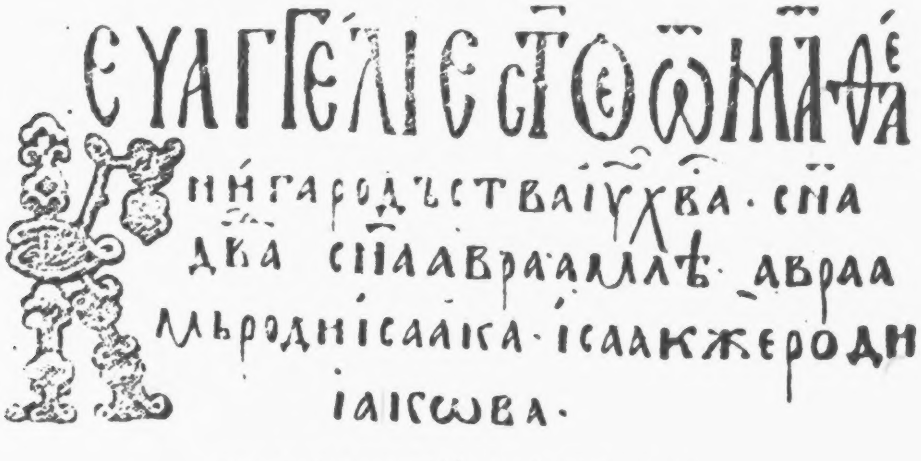

ЄУАГГЕЛІЄ СТ҃ОЄ Ѿ МАТѲЕА
Книга родъства Іу҃ Х҃ва. с҃на
дв҃а с҃на авраамлѣ. авраа
мь роди ісаака. ісаакже роди
іакова.

Заглавие от старобългарски ръкопис

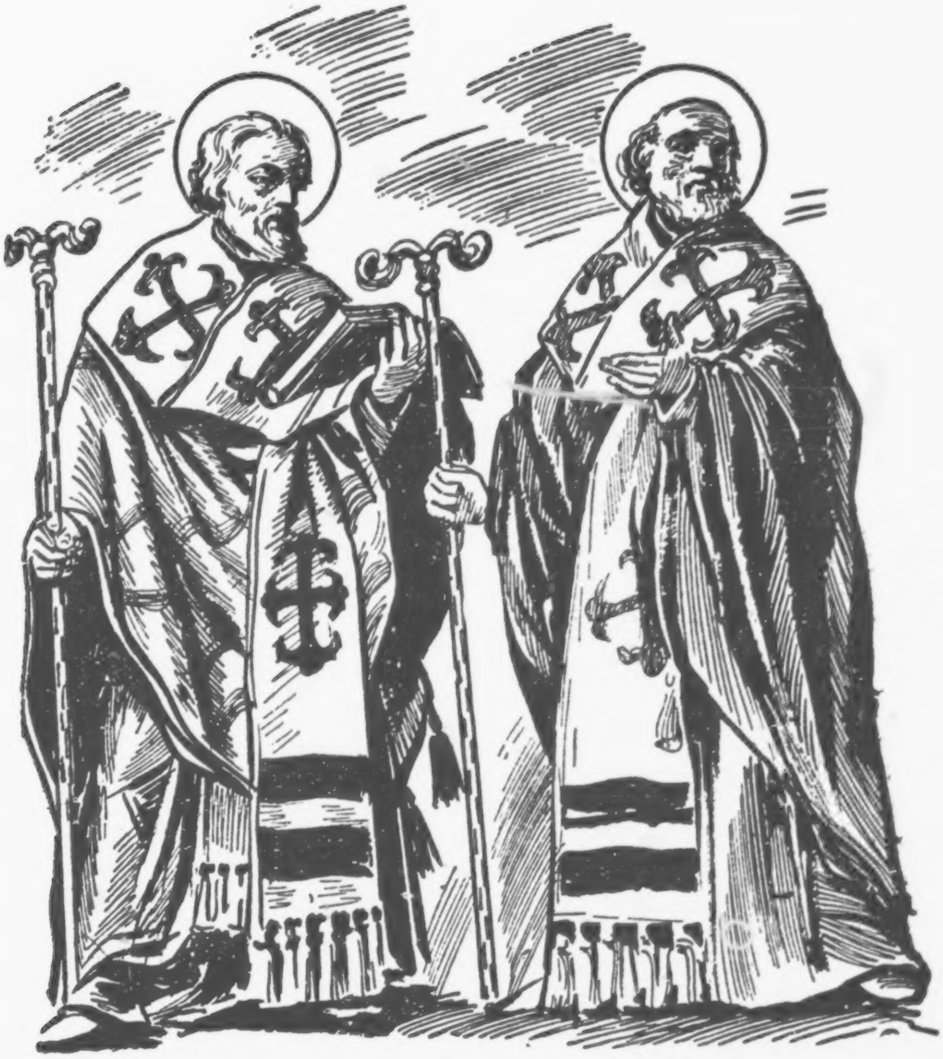

Кирил и Методий.

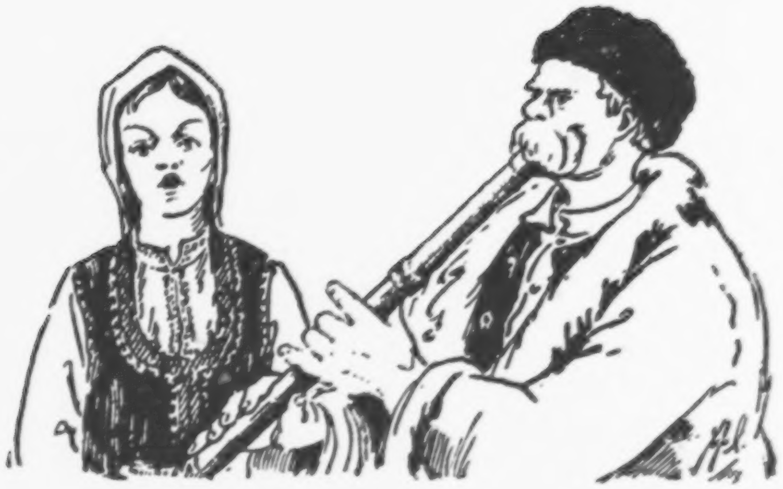

Чавдар войвода

Ч ч

Я надуй, дядо, кавала. След теб да викна запея песни за Чавдар. За Чавдар страшен войвода — синът на Петко Страшника. Да чуят млади и стари и песни да пеят за него.

Ч ч

Кой не знае Чавдар войвода?
Кой не е чувал за него? Овча-
ри ли по планината или ора-
чи по нивята?

СТО И ДВАДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 122

УРОК 122

ВЕЛИКА БЪЛГАРИЯ

Борис се оттеглил от престола в 889 година. Той прекарал старините си в манастир. Син му Владимир управлявал България само четири години. Той искал българите да отхвърлят християнството. Затова Владимир бил свален от престола. Мястото му заел брат му Симеон в 893 година.

Симеон имал всестранно образование. В Цариград той бил изучавал богословие, реторика, философия, логика и много други науки.

Той водил няколко победоносни войни: на север - с маджарите, на запад - със сърбите и хърватите, а на юг - с византийците. Българите присъединили към държавата си цяла Сърбия, днешна Албания и Македония. На няколко пъти Симеон щял да превземе и самия Цариград. България завзела почти целия Балкански полуостров. Папата дал на Симеон царска корона,а Византия се задължила да му плаща данъци.

Цар Симеон насочил сега вниманието си към укрепване на християнството и към развитие на българската просвета и книжнина. Той преместил столицата от Плиска в Преслав. Тук той построил големи и богати дворци и множество църкви. Преслав и околните манастири станали огнище на завидна книжовна дейност. Много книги били написани,а други

УРОК 122

преведени на старобългарски. Те били подвързвани в хубави корици със златни и сребърни украси. По такъв начин се създала богата българска книжнина, каквато имало само на гръцки и латински език. По онова време нито един от славянските и другите европейски народи нямал свое писмо и своя книжнина. България станала една от най-културните страни в света.

Всред разцвета на тази Велика България Цар Симеон, най-великият български цар в историята на България, се поминал в 927 година.

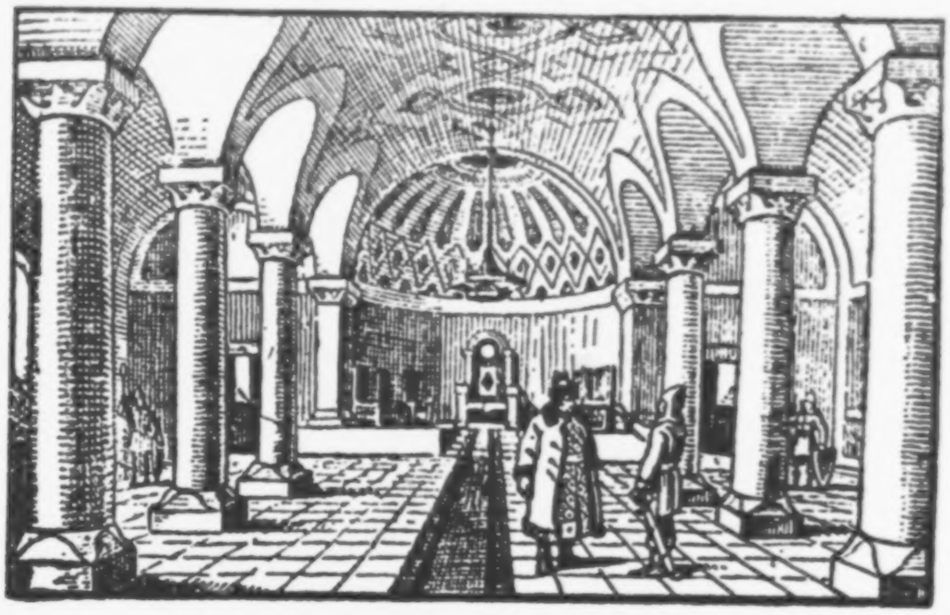

Вътрешност на престолна зала в Преслав.

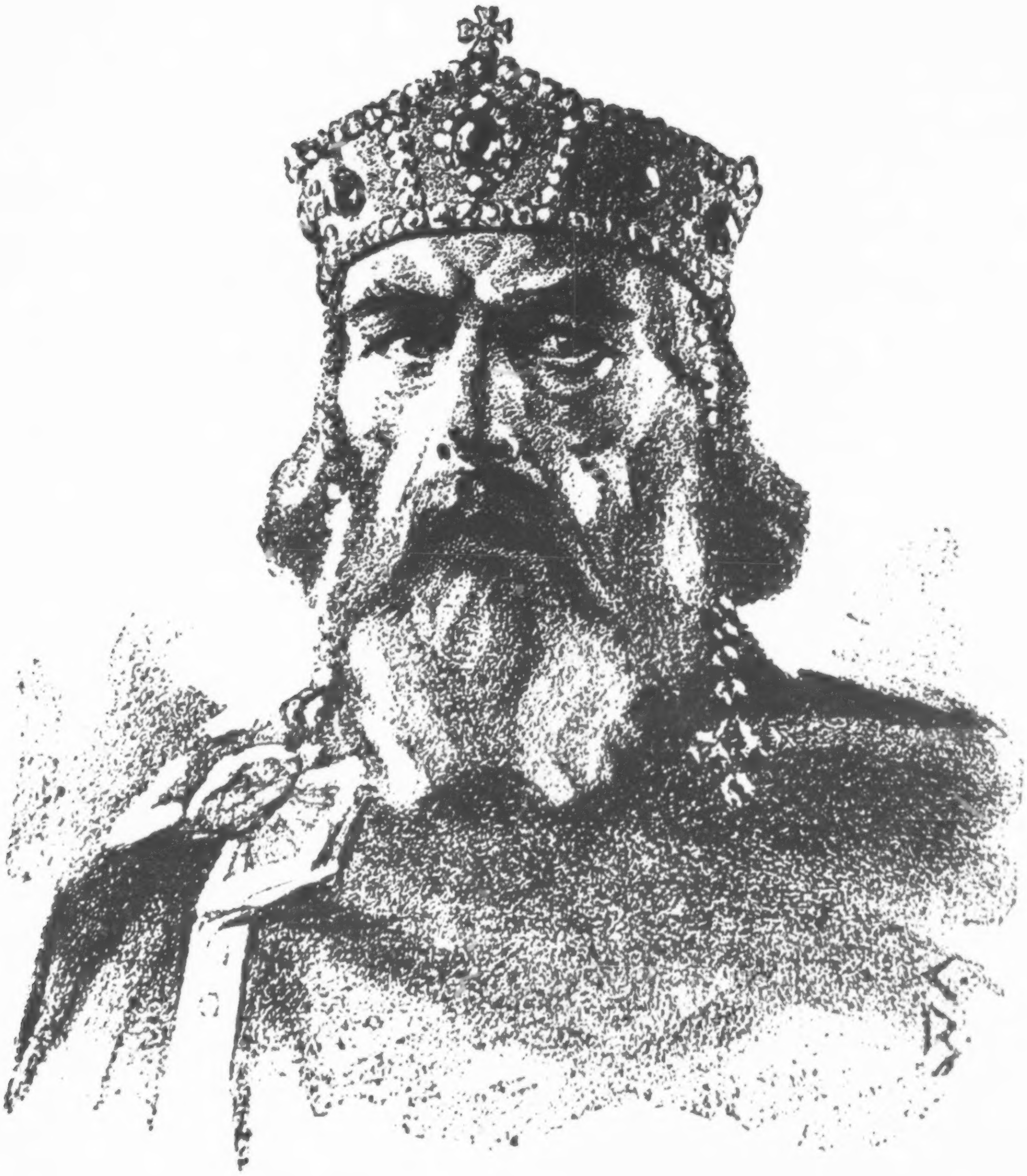

Цар Симеон I

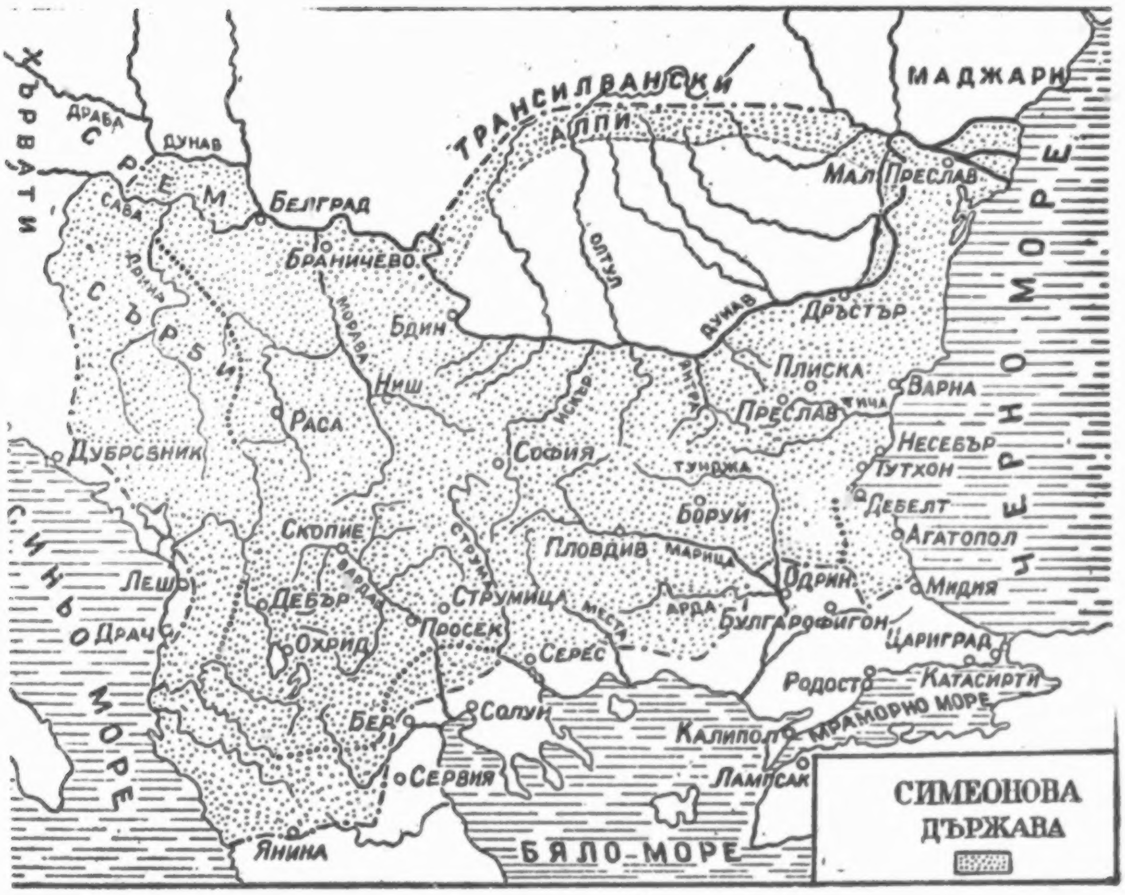
ХЪРВАТИ
ДРАВА
СРЕМ
ДУНАВ
САВА
БЕЛГРАД
БРАНИЧЕВО
ТРАНСИЛВАНСКИ АЛПИ
МАДЖАРИ
МАЛ ПРЕСЛАВ
ОЛТУЛ
ДУНАВ
ДРЪСТЪР
ЧЕРНО МОРЕ
ДРИНА
СЪРБИ
МОРАВА
БДИН
НИШ
ИСКЪР
ЯНТРА
ПЛИСКА
ВАРНА
ТИЧА
ПРЕСЛАВ
РАСА
ДУБРОВНИК
СОФИЯ
ТУНДЖА
НЕСЕБЪР
ТУТХОН
ДЕБЕЛТ
БОРУЙ
СКОПИЕ
ПЛОВДИВ
МАРИЦА
АГАТОПОЛ
СИНЬО МОРЕ
ЛЕШ
ВАРДАР
СТРУМА
ОДРИН
МИДИЯ
ДЕБЪР
СТРУМИЦА
МЕСТА
АРДА
БУЛГАРОФИГОН
ДРАЧ
ОХРИД
ПРОСЕК
СЕРЕС
ЦАРИГРАД
РОДОСТО
КАТАСИРТИ
БЕР
СОЛУН
КАЛИПОЛ
МРАМОРНО МОРЕ
СЕРВИЯ
ЛАМПСАК
ЯНИНА
БЯЛО МОРЕ
СИМЕОНОВА ДЪРЖАВА
▨

СТО И ДВАДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 123

УРОК 123

ПАДАНЕ НА ИЗТОЧНА И ЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ

След смъртта на цар Симеон в 927 година син му Петър станал цар. Той бил набожен човек със слаб характер. По време на неговото царуване сърбите вдигнали въстание и успели да се освободят. Маджарите започнали да нападат България от север. Киевският княз Светослав нахлул в днешна Добруджа, а от юг византийските императорски войски навлезли в българските предели.

Богомилите, вдъхновявани от поп Богомил, започнали вътрешна борба против тогавашната православна църква. Вътрешното положение на България се влошавало от ден на ден.

След смъртта на цар Петър в 969 година българският престол бил зает от син му Борис II. Византийците продължили нахлуването си на север и превзели столицата Преслав. Така Източна България била присъединена в 972 година към империята.

Западна България със столица Охрид продължавала да отстоява на византийските нападі. Цар Самуил се закрепил в Софийско, Видинско и Моравско, както и почти в цяла Македония.

УРОК 123

Василий II успял да плени част от Самуиловите войски. Той извадил очите на пленниците, като оставил на сто един с едно око и ги върнал на Самуил. Самуил не можал да изтърпи трагичната гледка, получил удар и умрял.

Не след дълго Василий Българоубиец покорил и Западна България.

Така Първото българско царство престанало да съществува в 1018 година след 337 годишен самостоятелен и независим живот.

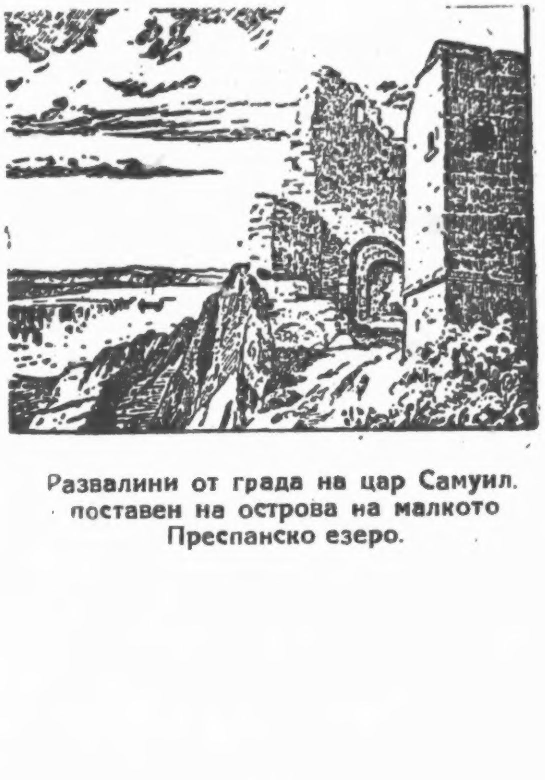

Развалини от града на цар Самуил, поставен на острова на малкото Преспанско езеро.

ЦАРЕТЕ ПРЕЗ ПЪРВОТО И ВТОРОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО

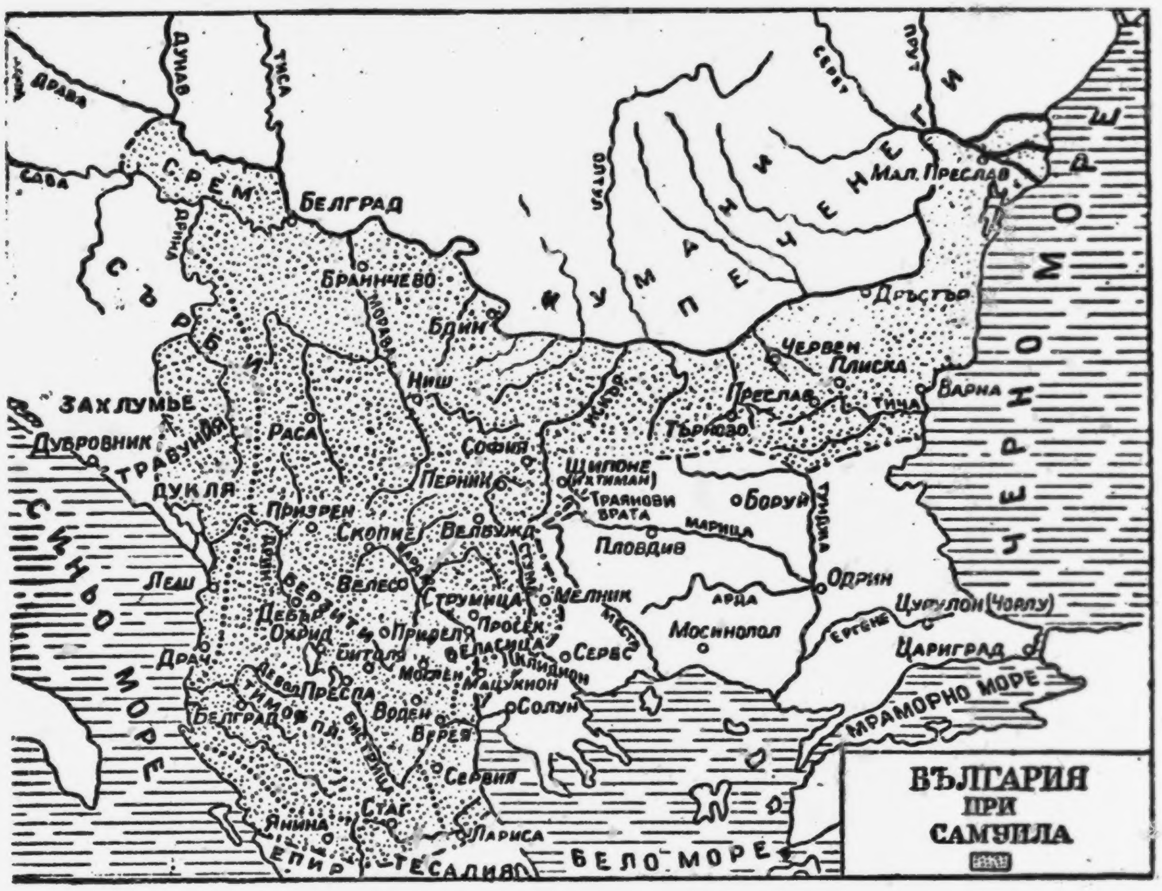
БЪЛГАРИЯ
ПРИ
САМУИЛА
Драва
Дунав
Тиса
Сава
СРЕМ
Белград
СЪРБИ
Браничево
Морава
Видин
Ниш
КУМАНИ
ПЕЧЕНЕГИ
Мал. Преслав
Дръстър
Червен
Плиска
Преслав
Търново
Тича
Варна
ЧЕРНО МОРЕ
ЗАХЛУМЬЕ
Дубровник
ТРАВУНИЯ
ДУКЛЯ
Раса
София
Перник
Щипоне (Ихтиман)
Траянови врата
Боруй
Тунджа
Марица
Пловдив
Одрин
Призрен
Скопие
Велбъжд
Струма
Лещ
Велес
Струмица
Мелник
Арда
Мосинопол
Цурулон (Чорлу)
Ергене
Цариград
Дебър
Охрид
Прилеп
Просек
Беласица
Серес
Драч
Битоля
Мъглен
Клидион
Мацукион
Солун
Девол
Преспа
Томор пл.
Белград
Воден
Бистрица
Бер
Сервия
СИНЬО МОРЕ
Янина
Стаг
Лариса
ЕПИР
ТЕСАЛИЯ
БЕЛО МОРЕ
МРАМОРНО МОРЕ

37

СТО И ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 124

УРОК 124

ВИЗАНТИЙСКО ИГО

Византия създала нова област от завзетите в 1018 година български земи. Начело на тази нова византийска област застанал византийски управител. Българското духовенство било заменено с византийско. То започнало да проповядва в църквите на гръцки. На всички българи били наложени тежки данъци. Печенегите нахлували от север. Те ограбвали и разорявали българските земи. Много от българските младежи били вземани за войници. Те били изпращани в Мала-Азия да се бият срещу арабите. Освен това чести суши и поройни дъждове нанасяли големи щети на земеделието.

Това тежко положение предизвикало силно недоволство сред българския народ. Вдигнало се въстание, водено от Петър Делян, Обаче той бил предателски ослепен. След потушаване на въстанието положението на българския народ се влошило още повече. Византийците продължавали безмилостно да ограбват страната. Печенеги и Кумани продължавали да плячкосват земите от север. Албанците грабели от запад, а същото правели и кръстоносците, които преминавали през България.

УРОК 124

Българите обаче не загубили борческия си дух. Те вдигнали голямо въстание. Начело на въстанието застанали двамата братя Асен и Петър. След множество сражения, Византия признала българската независимост в 1187 година след 169 годишно робство.

Така било създадено Второто българско царство.

Свобода се с пари не купува.
/българска пословица/

НАРОДЪ, КОЙТО ЗАБРАВИ ПОРАЖЕНИЕТО СИ, ИЛИ СЕ ПРИМИРИ СЪ НЕГО,
Е ЗАГУБЕНЪ ЗАВИНАГИ.

"Не се гаси туй, що не гасне"!

/българска пословица/

СТО И ДВАДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 125

УРОК 125

ВТОРО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО

Второто българско царство започнало своето съществуване с признаването на независимостта на България в 1187 година от страна на Византия. Столица станала Търново. Двамата братя Петър и Асен царували последователно за късо време. Поради вътрешни борби те не могли да обединят напълно българския народ.

Третият им брат Калоян продължил освободителното дело. Той успял да освободи почти всички български земи. Папата го коронясал. България била призната от другите европейски страни. Но цар Калоян бил убит. Престола наследил сестреникът му Борил. Не след дълго на престола се възцарил синът на Асен I под името Иван Асен II.

Цар Иван Асен II разбил византийската войска при Клокотница. Той завзел Албания, Македония и Тракия. България отново се простирала от Адриатическо море до Черно море и от отвъд Дунава до Егейско море. Стопанството и търговията процъфтели. Българската Патриаршия била възстановена.

Иван Асен построил множество църкви и манастири. Те били украсени със злато, скъпоценни камъни и с красиви стенописи.

УРОК 125

Изкуството достигнало голямо развитие. В столицата били построени великолепни царски дворци. "Царевград Търново" станал една от най-хубавите столици по онова време, а България била зачитана от всички народи.

След смъртта на Иван Асен II, обаче, България започнала бързо да упада.

Иван Асен II царувал от 1218 година до 1241 година.

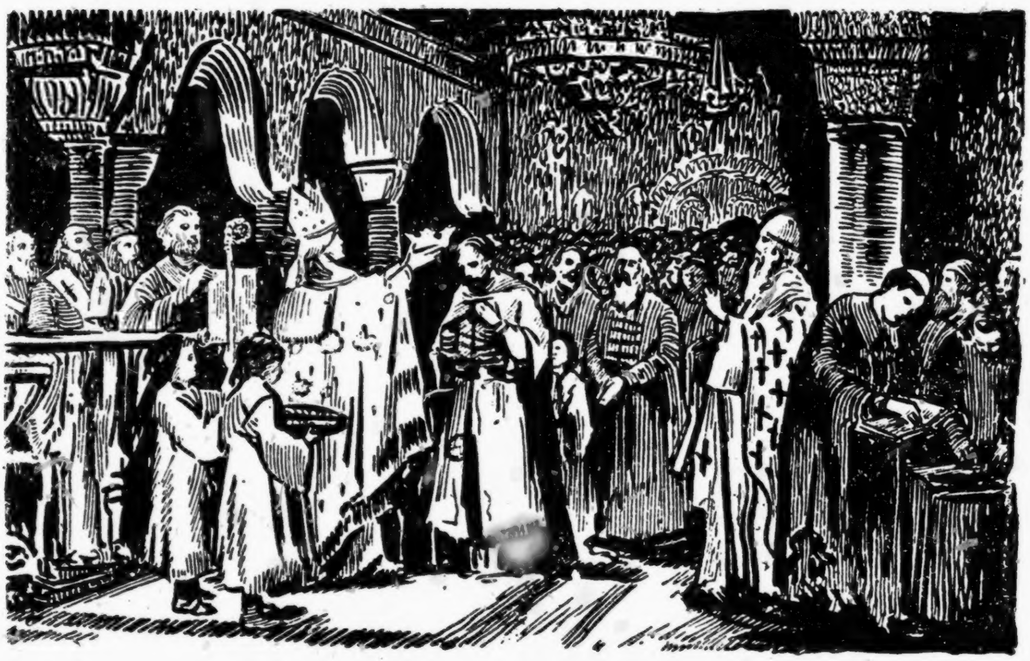

Папският пратеник коронясва Калояна.

Църква, построена през XIII век.

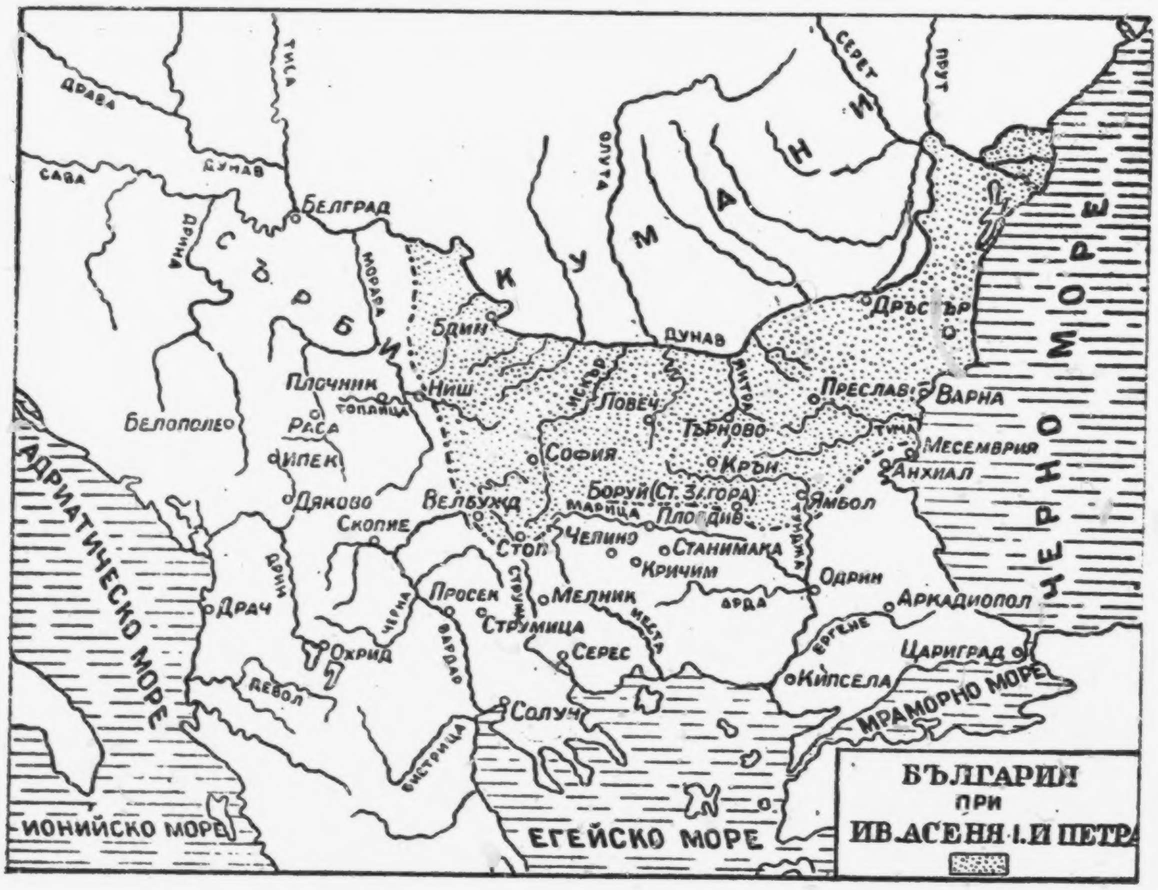
ДРАВА
ТИСА
САВА
ДУНАВ
ДРИНА
Белград
СЪРБИЯ
МОРАВА
КУМАНИ
ОЛТУ
СЕРЕТ
ПРУТ
Бдин
Дръстър
Ниш
Плочник
ТОПЛИЦА
ИСКЪР
Ловеч
ЯНТРА
Преслав
Варна
Белополе
Раса
Ипек
София
Търново
Крън
ТИЧА
Месемврия
Анхиал
Дяково
Скопие
Велбужд
Боруй (Ст. Загора)
МАРИЦА
Пловдив
ТУНДЖА
Ямбол
Стоп
Челино
Станимака
Кричим
Драч
ДРИН
ЧЕРНА
Просек
СТРУМА
Мелник
МЕСТА
АРДА
Одрин
Аркадиопол
Охрид
ВАРДАР
Струмица
Серес
ЕРГЕНЕ
Цариград
Кипсела
ДЕВОЛ
Солун
МРАМОРНО МОРЕ
БИСТРИЦА
АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ
ЧЕРНО МОРЕ
ЙОНИЙСКО МОРЕ
ЕГЕЙСКО МОРЕ
▨

БЪЛГАРИЯ
ПРИ
ИВ. АСЕНЯ I. И ПЕТРА

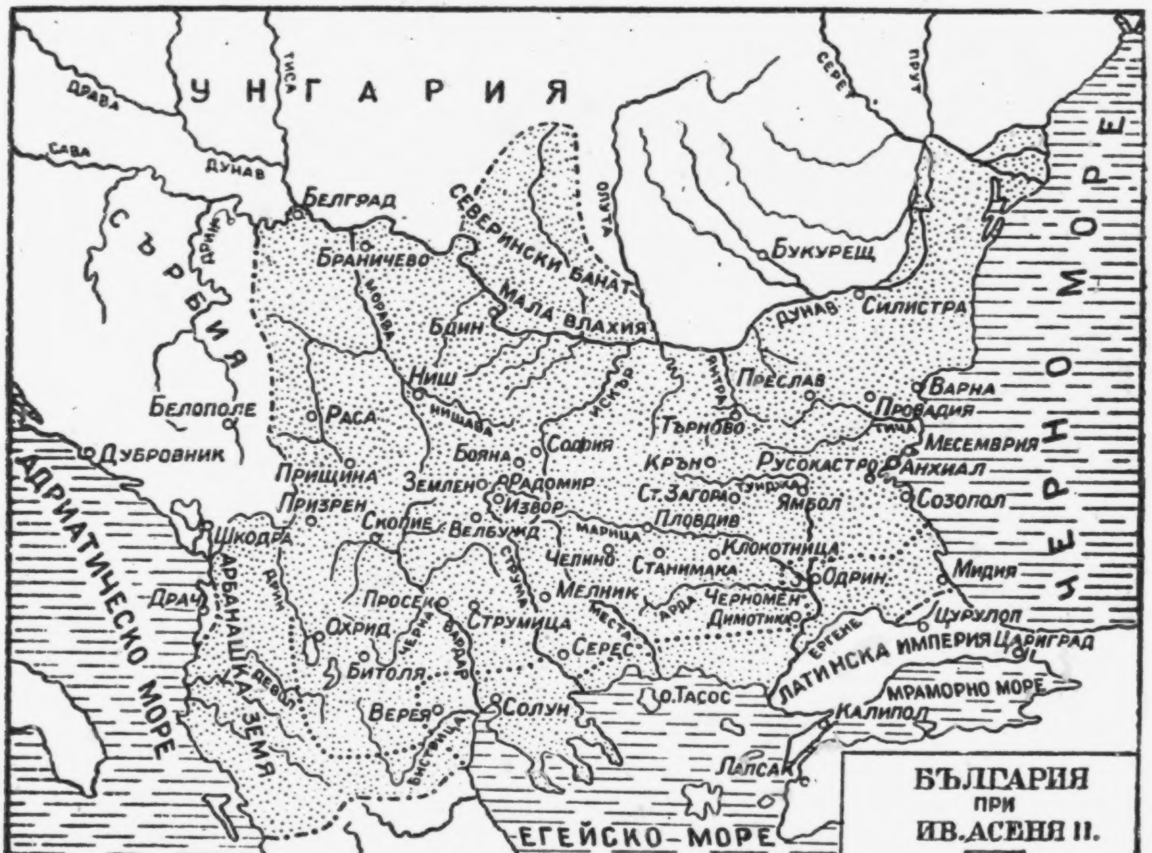
ДРАВА
ТИСА
УНГАРИЯ
САВА
ДУНАВ
СЕРЕТ
ПРУТ
Белград
ДРИНА
СЪРБИЯ
СЕВЕРИНСКИ БАНАТ
ОЛТУ
Букурещ
Браничево
МОРАВА
МАЛА ВЛАХИЯ
Бдин
Силистра
Ниш
Преслав
Варна
Белополе
Раса
НИШАВА
ИСКЪР
Търново
Провадия
Дубровник
Бояна
София
Кръно
Русокастро
ТИЧА
Месемврия
Прищина
Землен
Радомир
Ст. Загора
ТУНДЖА
Анхиал
Призрен
Скопие
Извор
Велбужд
МАРИЦА
Пловдив
Ямбол
Созопол
Шкодра
Челино
Станимака
Клокотница
Одрин
Мидия
Драч
ДРИН
Просек
Мелник
СТРУМА
МЕСТА
АРДА
Черномен
Димотика
Цурулоп
ЕРГЕНЕ
Охрид
ЧЕРНА
ВАРДАР
Струмица
Серес
ЛАТИНСКА ИМПЕРИЯ
Цариград
Битоля
ДЕВОЛ
МРАМОРНО МОРЕ
о. Тасос
Калипол
Верея
Солун
АРБАНАШКА ЗЕМЯ
БИСТРИЦА
Лапсак
АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ
ЧЕРНО МОРЕ
ЕГЕЙСКО МОРЕ
▨

БЪЛГАРИЯ
ПРИ
ИВ. АСЕНЯ II.

СТО И ДВАДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 126

УРОК 126

УПАДЪК НА ВТОРОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО

След смъртта на Иван Асен II българската държава започнала да упада. Българите започнали да се карат помежду си. Всеки искал да стане цар. На престола се качвали и били сваляни множество слаби и безлични царе.

По това време византийците взели всички земи от Одрин до река Вардар. Маджарите пък взели Бялградската област, а татарите започнали да навлизат в България от север. Положението на България се влошавало от ден на ден.

Най-сетне Иван Александър станал цар. Той успял да освободи земите на юг от Стара Планина и прогонил татарите отвъд Дунава. Той сложил край на вътрешните борби. В България настъпило спокойствие.

Иван Александър построил черкви и манастири. Изкуството се издигнало. Много майстори се занимавали с резбарство, керамика и златарство.

Българският патриарх Евтимий и неговите ученици написали много книги. Кориците им били украсени със злато и сребро.

УРОК 26

След смъртта на Иван Александър вътрешните борби започнали отново. България се разпаднала на две царства. Иван Шишман бил цар в Търново, а Иван Срацимир - във Видин.

По това време турците започнали да навлизат във Византия. Те навлезли и в Балканския полуостров. В продължение на няколко десетилетия всички народи в тази част на Европа били покорени от турците.

В 1396 година всички български земи паднали под турска власт. Така Второто българско царство престанало да съществува след 209 годишен свободен живот. Започнало турското робство.

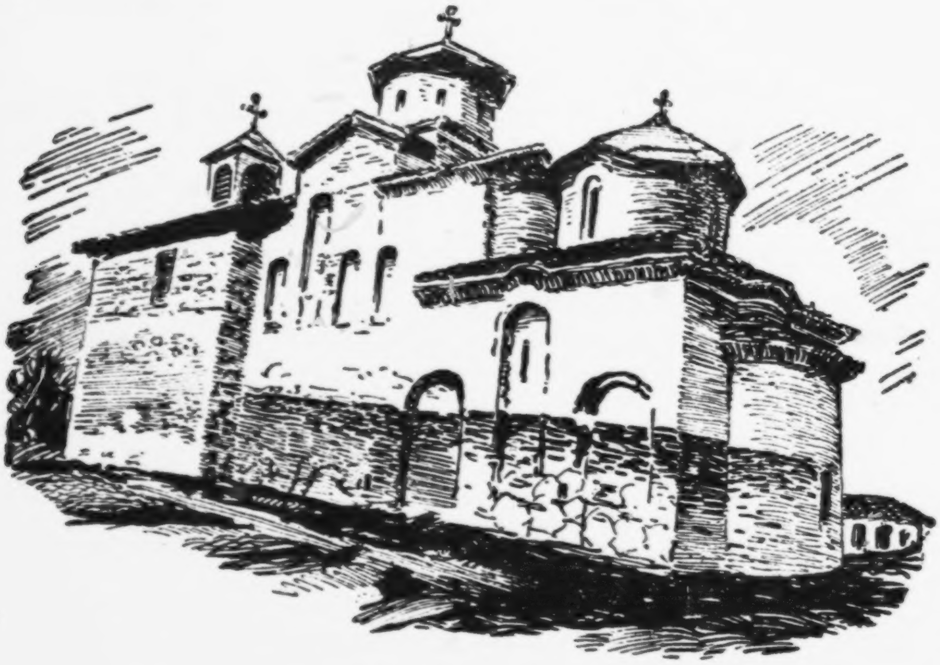

Боянската църква.

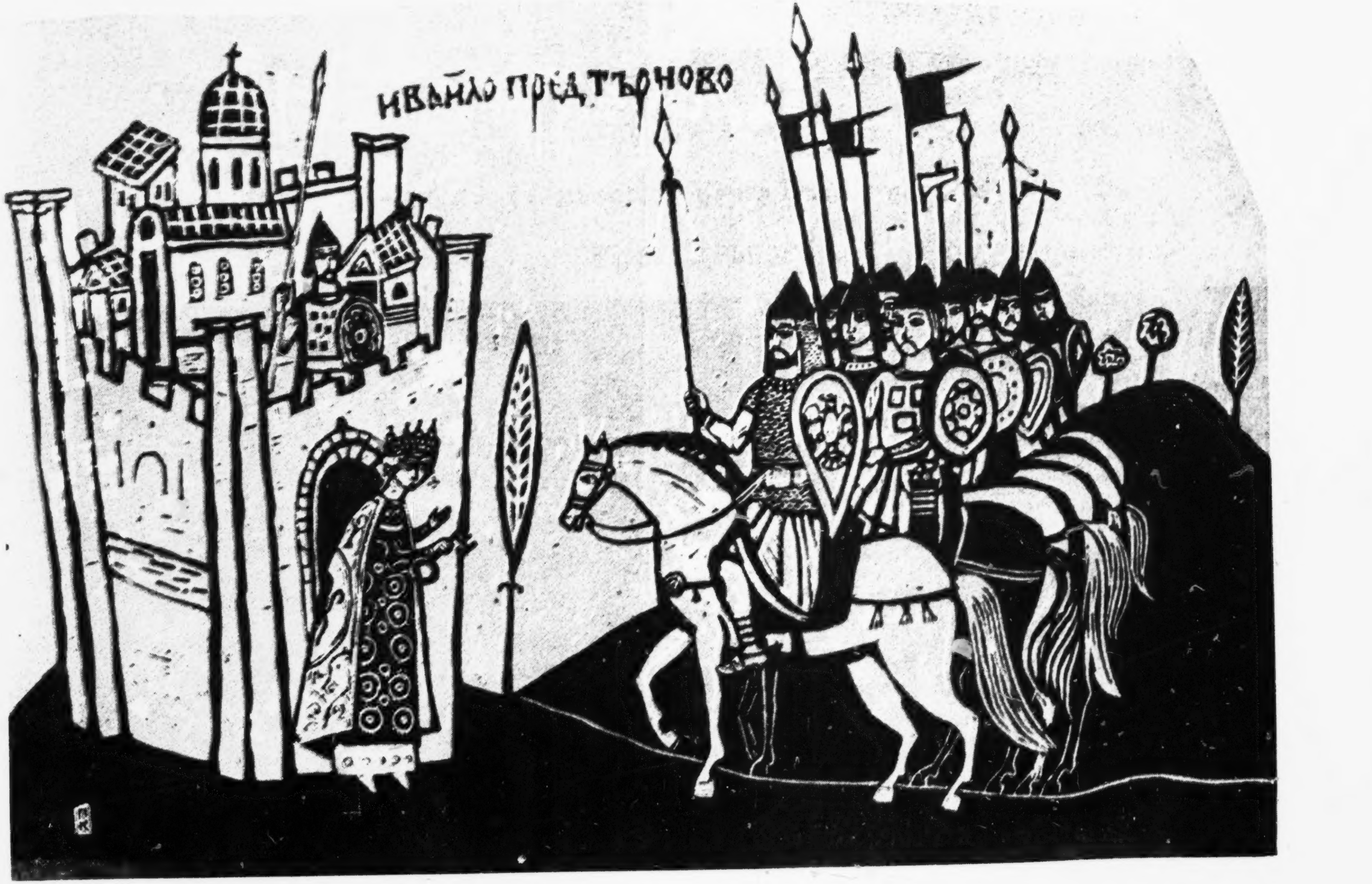
ИВАЙЛО ПРЕД ТЪРНОВО

ИВАЙЛО ПРЕД ТЪРНОВО — смесена техника
Худ. ПЕНЧО КУЛЕКОВ

ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Столица на Второто българско царство.

СТО И ДВАДЕСЕТ И СЕДМИ УРОК

LESSON 127

УРОК 127

БЪЛГАРИЯ ПОД ТУРСКО РОБСТВО

Турците завладели окончателно цяла България в 1396 година. Започнало петвековното турско робство. В 1453 година бил превзет и Цариград. Целият Балкански полуостров паднал под властта на султана. Турците били пълни господари, а всички поробени народи били истински роби.

Във всеки град, във всяко село турците грабели и плячкосвали. Хубавите български дворци, манастири,църкви и училища били разрушавани. В продължение на само няколко десетилетия цветущата дотогава българска култура била изцъно разрушена.

Загубили свободате си и стреснати от дивия си покорител, българите заживели огнетен живот под черно робство. Те трябвало да плащат високи данъци. Най-тежък бил така нареченият кръвен данък. Турците събирали здрави и млади момчета и ги закарвали насила в Мала-Азия. Там тия българчета били потурчвани и обучавани наред с турците.

Те забравяли своите родители и своя произход и ставали по-добри мохамедани от самите турци. Наричани били яничари. От тях била съставена най-дисциплинираната

УРОК 127

турска войска - яничерската. Тоя жесток и нечовечен данък бил събиран в продължение на много векове.

Турският гнет се засилвал от година на година. Мохамеданите турци започнали масово потурчване на християните българи. Българите обаче се противели с всички сили. С цената на скъпи жертви те поддържали своя роден език и православната си вяра.

Недоволството от непоносимото робство растяло все повече и повече. Българите започнали да въстават тук - таме. Така се появили българските хайдути - борци за свобода.

Така се сложило през XVIII - ия век начало на българското възраждане.

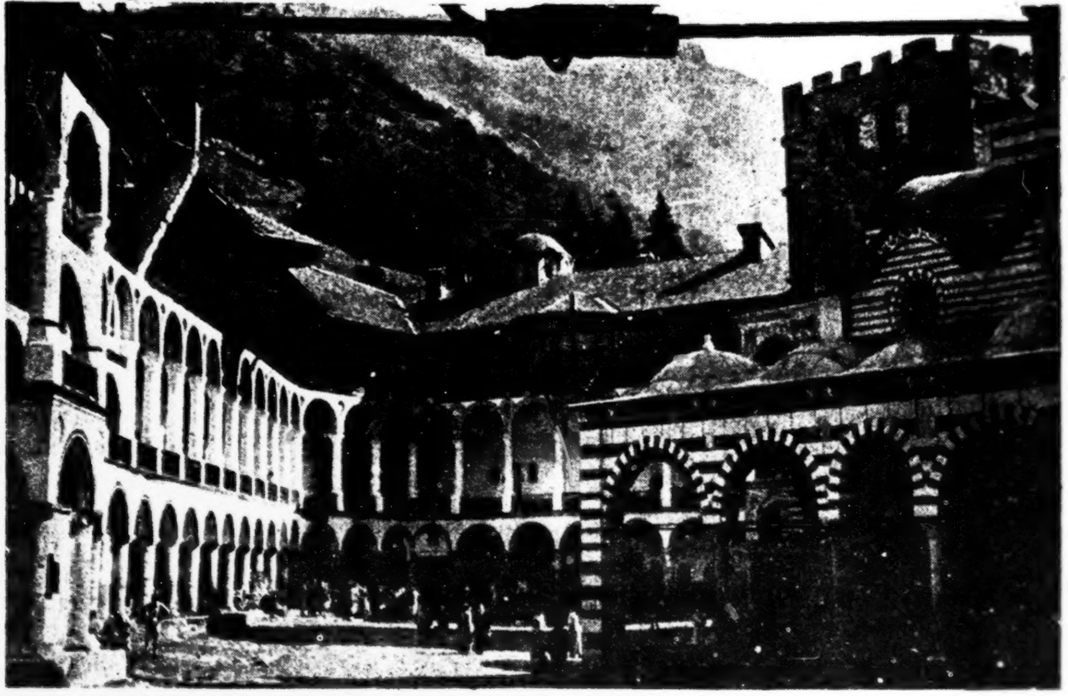

Рилският манастир

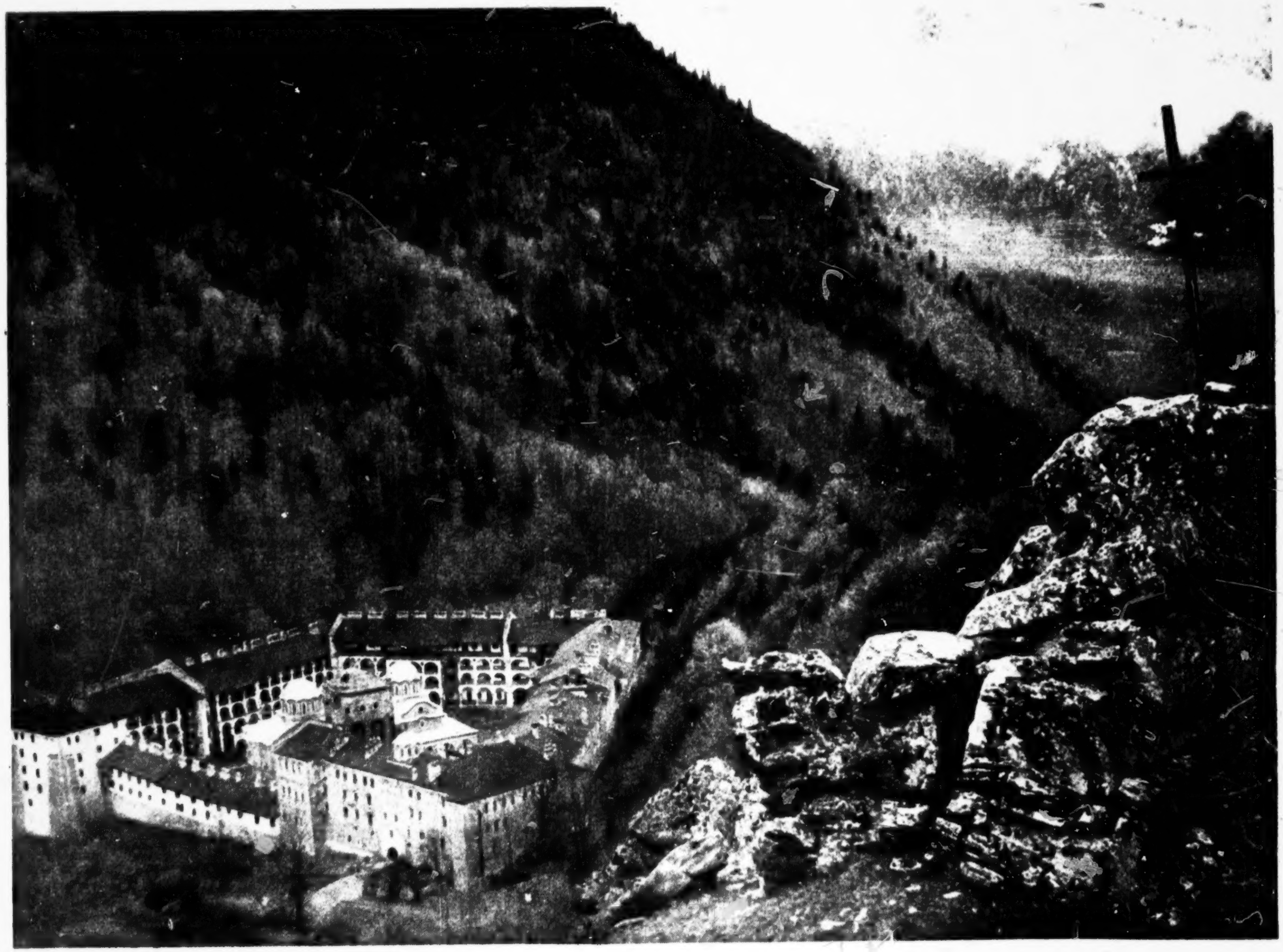

Манастирът "Св. Иван Рилски"

Манастирът "Св. Иван Рилски" - едно от най-старите и свети места на Балканския полуостров - бил основан преди повече от хиляда години от пустиножителя Св. Иван. Тук идвали на поклонение българи от Добруджа, Мизия, Тракия и Македония.

Разоряван и ограбван, манастирът изгорял за последен път през 1833 година. Благодарение на Неофит Рилски от Банско, манастирът бил издигнат наново.

Рилският манастир е бил в миналото и продължава да бъде и днес светилище и национална светиня за българите.

СТО И ДВАДЕСЕТ И ОСМИ УРОК

LESSON 128

УРОК 128

ВЪЗРАЖДАНЕ И ОСВОБОЖДЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД

В 1762 година Отец Паисий написал история на българския народ. В нея той описвал миналото величие на България и подканвал българите към борба за освобождение.

Софроний Врачански продължил просветното дело на Отец Паисий. Петър Берон написал първия български буквар. Васил Априлов отворил първото българско светско училище. Неофит Рилски подготвил множество ученици. Учениците му отваряли училища из цялата страна.

Новите училища подтикнали развоя на книжнината. Открили се няколко печатници. Български книгоиздателства издавали учебници, книги и вестници. Появили се и първите български писатели. България се възродила напълно.

По същото време мнозина горди и смели българи грабвали оръжие. Те закриляли подтиснатия народ. Затова пък народът ги възпявал в народните си песни. Васил Левски, Стефан Караджа, Хаджи Димитър, Христо Ботев и десетки други хайдути загинали геройски в борба с турците.

През април 1876 година се вдигнало голямо въстание. Това Априлско въстание обаче било зверски потушено. Загинали хиляди българи - мъже, жени и деца.

УРОК 128

Тогавашният американски консул в Цариград Скайлер и американският журналист Мак-Гахан посетили България след въстанието. Те описали турските зверства. И други видни европейци се застъпили в полза на онеправданите българи.

Тогава руският император Александър II обявил война на Турция. С помощта на българските опълченци България била освободена в 1878 година.

Сложило се начало на Третото българско царство.

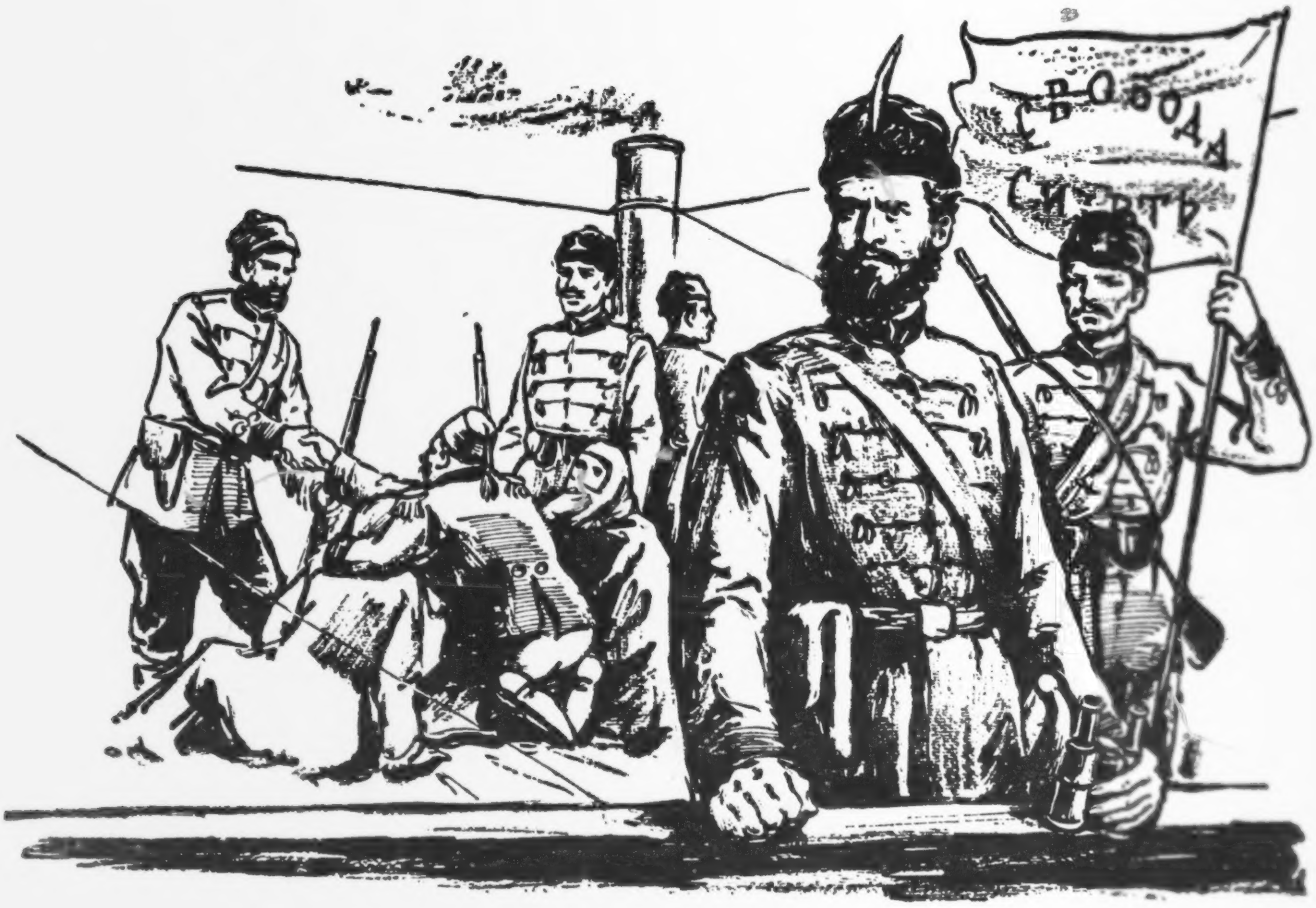

Христо Ботев на парахода "Радецки"

"Тоз, който падне в бой за свобода,
той не умира....."
/Хр.Ботев/

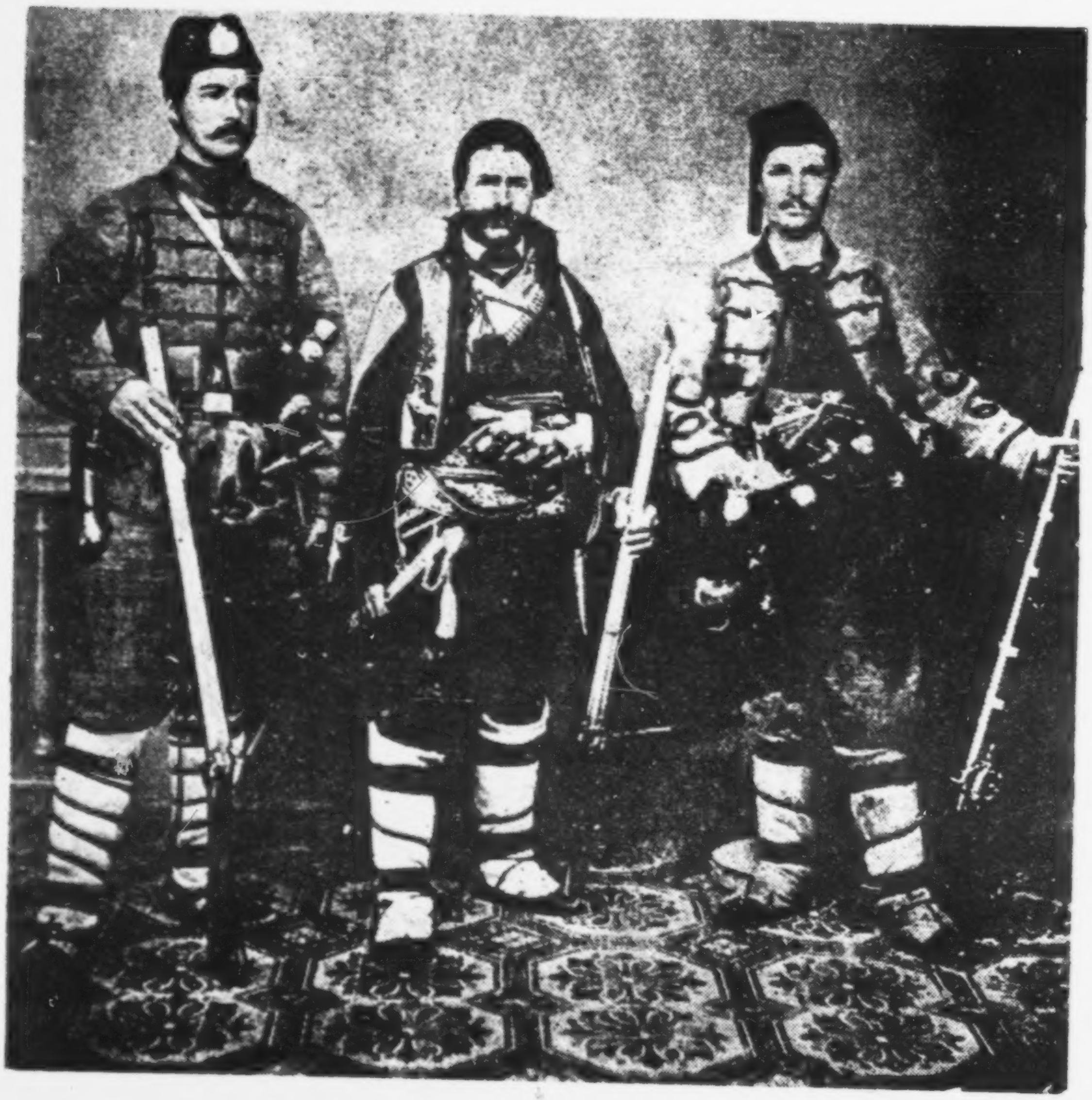

В 1876 г. Васил Левски е знаменосец на Панайот Хитовата чета. На снимката от дясно на ляво: Васил Левски, войводата Панайот Хитов и Иван Кършовски, писар на четата

Паметникът на Свободата на вр. Св. Никола

СТО И ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТИ УРОК

LESSON 129

УРОК 129

КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ И ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ

На 3 март 1878 година бил подписан мир в Сан Стефано край Цариград, който слагал край на войната между Русия и Турция. Според този Санстефански мирен договор България ставала свободна и независима държава с обширна територия, обхващаща всички българи на Балканския полуостров.

Това обаче не се харесало на съседите на България и на някои велики сили, главно Англия и Австроунгария. Свикан бил конгрес в Берлин, за да се ревизира договора. Берлинският конгрес решил да разкъса Санстефанска България на следните части:

1. Северна България, Софийско и Кюстендилско, които образували Княжество България;

2. Южна България под името Източна Румелия, която била прогласена за автономна област;

3. Македония с южна Тракия, която се връщала пак под турско владичество;

4. Градовете Пирот и Враня, които били дадени на Сърбия, и

5. Северна Добруджа, която била отстъпена на Румъния.

В Търново било свикано тогава учредително събрание, което изработило конституция, според която България ставала конституционна монархия с изпълнителна, законодателна и съдебна власти.

Първото народно събрания избрало за български княз германския принц Александър Батемберг /1878-1886/, който бил роднина на Цар Освободител. София станала столица на Княжество България.

Източна Румелия пък била управлявана от генерал - губернатор, назначен от Султана и одобрен от Великите сили. Султанът утвърждавал или пък отхвърлял всички решения, които се взимали в Плодив, столицата на Източна Румелия.

Българският народ обаче не искал да живее разпокъсано. В сърцата на всички пламтяло силно желание за освобождение и обединение на всички българи в една свободна и независима държава. Така започнала дългата и геройска борба за постигане на българския национален идеал - обединяване на всички български земи на Балканския полуостров.

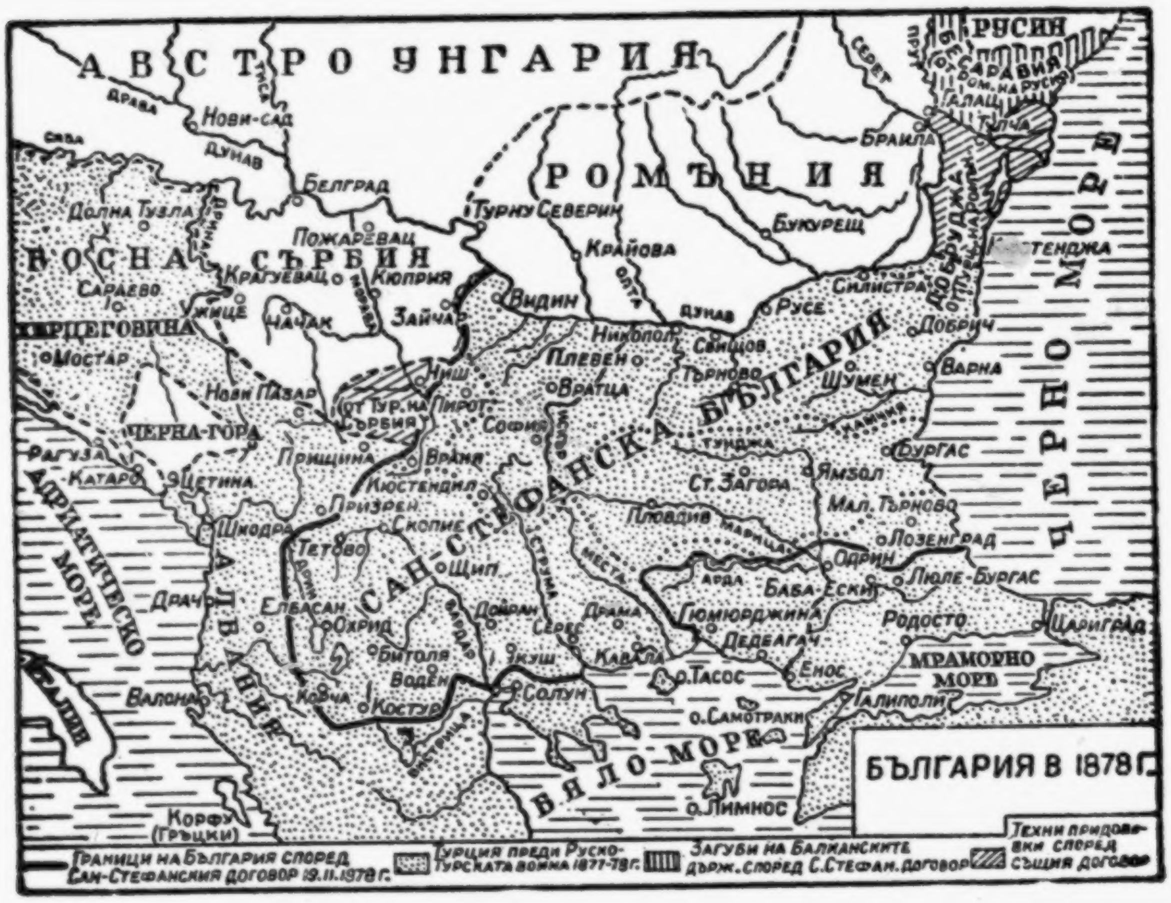
БЪЛГАРИЯ В 1878 Г.
АВСТРО УНГАРИЯ
РУСИЯ
БЕСАРАБИЯ
РОМЪНИЯ
СЪРБИЯ
БОСНА
ХЕРЦЕГОВИНА
ЧЕРНА-ГОРА
АЛБАНИЯ
САН-СТЕФАНСКА БЪЛГАРИЯ
ДОБРУДЖА
ЧЕРНО МОРЕ
АДРИАТИЧЕСКО МОРЕ
БЯЛО МОРЕ
МРАМОРНО МОРЕ
ИТАЛИЯ
Нови-сад
Белград
Турну Северин
Крайова
Букурещ
Браила
Тулча
Кюстенджа
Долна Тузла
Пожаревац
Крагуевац
Кюприя
Сараево
Ужице
Чачак
Зайчар
Видин
Никопол
Свищов
Русе
Силистра
Добрич
Варна
Шумен
Търново
Плевен
Враца
Ниш
Пирот
София
Мостар
Нови пазар
Рагуза
Катаро
Цетина
Прищина
Враня
Кюстендил
Призрен
Скопие
Шкодра
Тетово
Щип
Драч
Елбасан
Охрид
Битоля
Воден
Костур
Ковча
Валона
Корфу (Гръцки)
Солун
Серес
Драма
Кавала
о. Тасос
о. Самотраки
о. Лимнос
Гюмюрджина
Дедеагач
Енос
Галиполи
Родосто
Цариград
Люле-Бургас
Одрин
Лозенград
Мал. Търново
Ямбол
Бургас
Ст. Загора
Пловдив
Дунав
Сава
Драва
Тиса
Морава
Тунджа
Марица
Места
Струма
Вардар
Бистрица
Граници на България според Сан-Стефанския договор 19.II.1878 г.
Турция преди Руско-турската война 1877-78 г.
Загуби на балканските държ. според С.Стефан. договор
Техни придобивки според същия договор

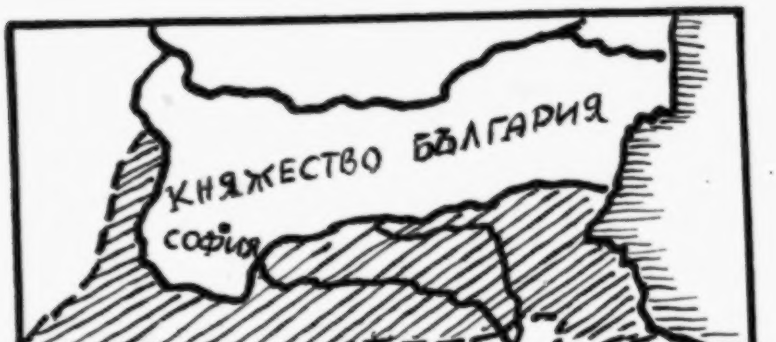
КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ
София

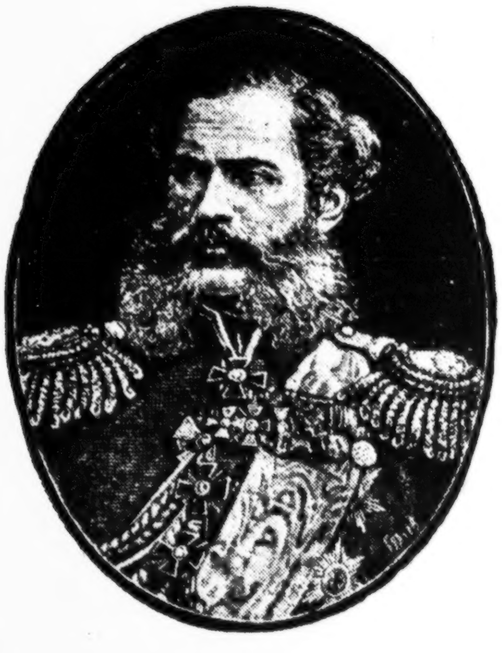

Княз Дондуков

Борци за Съединението от Сливен

СТО И ТРИДЕСЕТИ УРОК

LESSON 130

УРОК 130

ОСВОБОДИТЕЛНИ ВОЙНИ 1885, 1912 - 1913 г.

Съединението на Източна Румелия с Княжество България било прогласено на 6 септември 1885 година след сполучлив преврат в Пловдив.

Сърбия обаче се опълчила против съединението и нападнала България. Младата българска войска се била геройски и победила войските на сръбския крал Милан. Турция останала неутрална през тази Сръбско-българска война.

Скоро след това бил избран нов български княз. Германският принц Фердинанд Сакс-Кобург-Готски се качил на престола на българските царе. Държавата закрепнала във всяко отношение.

Македония и Тракия обаче били още под турско робство. В 1903 година избухнало там тъй нареченото Илинденско въстание, което обаче било жестоко потушено от турците. Турция все още продължавала да мисли, че България била васално княжество на Султана. Българският народ обаче се считал за напълно свободен и независим. Ето защо княз Фердинанд провъзгласил формално независимостта на България в Търново на 5 октомври 1908 година. Княжеството станало царство, а князът - цар.

УРОК 130

През лятото на 1912 год. България, Сърбия и Гърция сключили общ съюз срещу Турция. Те поискали от Султана да даде самоуправление на Македония. Той обаче отказал. Тогава избухнала Балканската война, която завършила с пълна победа над Турция. През май 1913 година бил подписан мирен договор в Лондон, според който Турция отстъпила на България и съюзниците ѝ балканските си владения. Албания пък била обявена за независима държава.

Съюзниците обаче не могли да се споразумеят за подялбата на Македония. Тогава България нападнала Сърбия, а Румъния нападнала България. Тази Междусъюзническа война завършила с подписването на мирен договор в Букурещ на 10 август 1913 година. Според него България получила само част от Източна Македония и Беломорска Тракия между реките Места и Марица. Румъния отнела от България Южна Добруджа, а Турция - Югоизточна Тракия.

България дала свидни жертви в тези освободителни войни, а все още останали много българи под чуждо иго. Така завършила първата национална катастрофа на България.

Цар Фердинанд

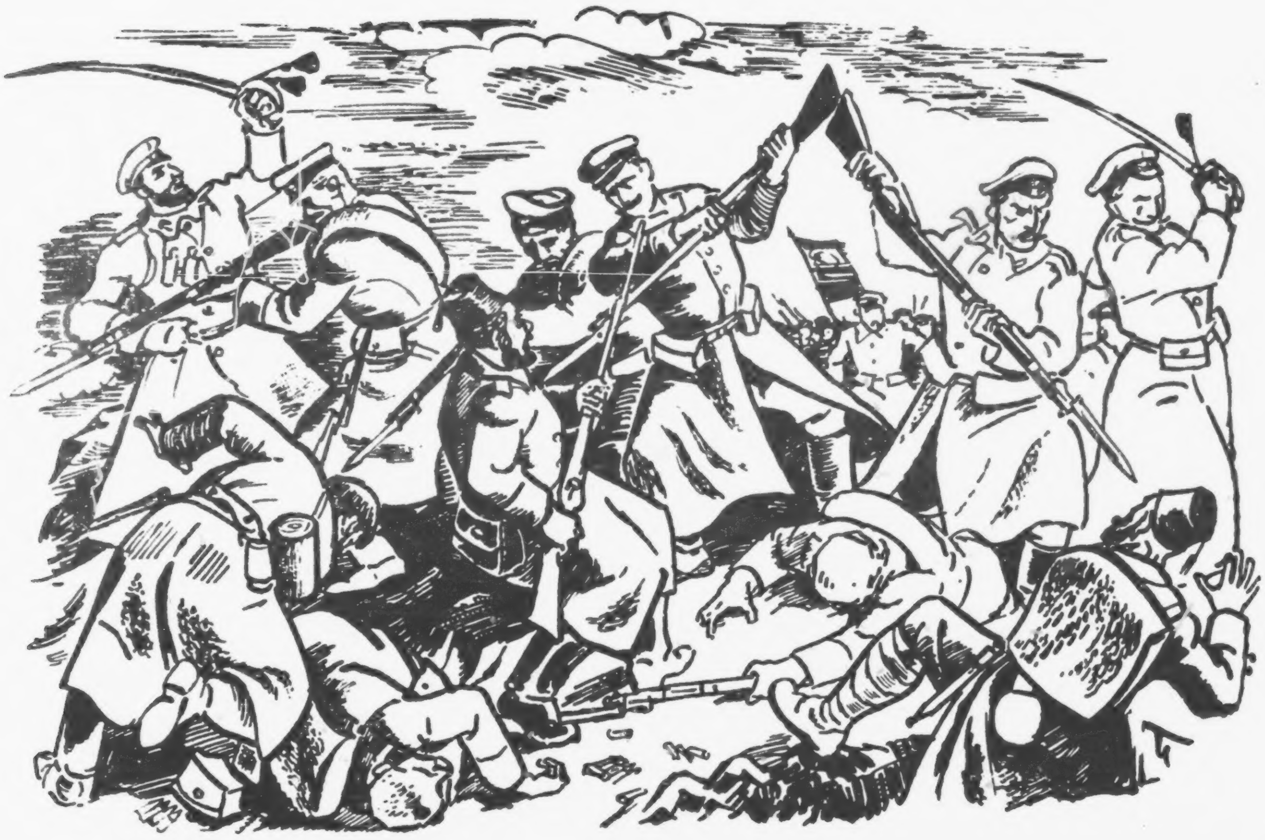

Щиков бой на Чаталджа

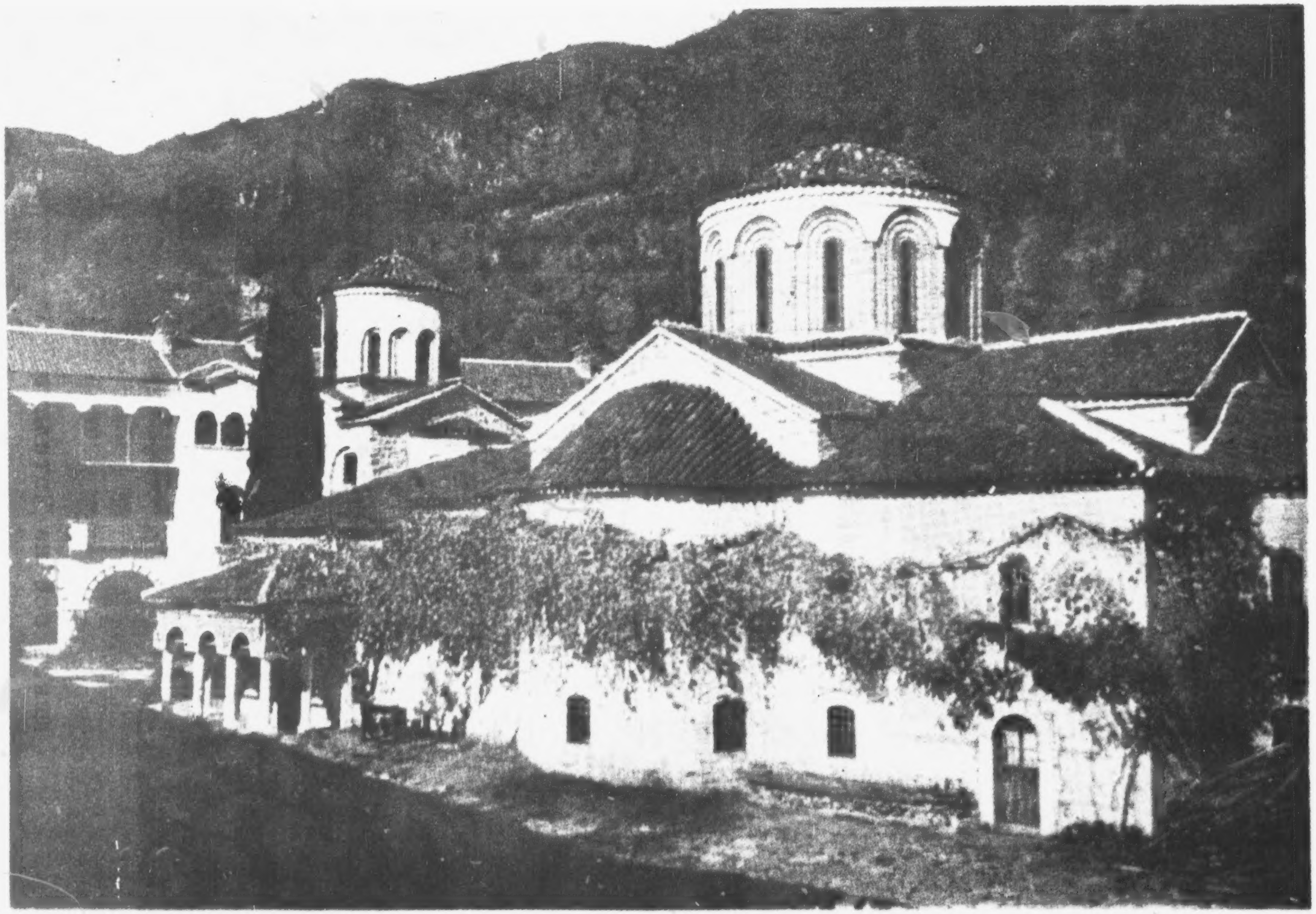

Бачковският Манастир

СТО И ТРИДЕСЕТ И ПЪРВИ УРОК

LESSON 131

УРОК 131

БЪЛГАРИЯ В ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

През лятото на 1914 година Австроунгария обявила война на Сърбия, Русия - на Австроунгария, Германия - на Русия, а Франция и Англия - на Германия. Така пламнала Първата световна война. През течение на войната към страните на Съглашението - Англия, Франция и Русия се присъединили доминионите на Англия, Япония, Китай и Съединените северoамерикански щати, както и средно- и южноамериканските държави. Италия, Румъния и Гърция също така минали на страната на Съглашението. Единствените държави, които се присъединили към Централния съюз - Германия и Австроунгария били Турция и България.

Причината за намесата на България на страната на Германия и Австроунгария била двояка. Първо - българският цар Фердинанд бил роднина на германския кайзер, та затова искал България да се съюзи с Германия, и второ - българското правителство получило уверения от германския канцлер, че България щяла да получи цяла Македония и цяла Добруджа и така би могла да се обедини напълно. Подобни уверения обаче не били дадени на България от страна на Съглашението. Ето защо България, която била

УРОК 131

неутрална в началото на войната, предпочела да се съюзи със силите на Централния съюз.

Българската войска атакувала Сърбия в 1915 г. и набърже разгромила напълно сръбската армия. Отпосле българите отстоявали успешно на атаките от юг на обединени съглашенски войски, в редовете на които се биели и англичани и французи и техни колониални войски, както и сърби и гърци и руснаци. В 1916 г. част от българската войска преминала Дунава, навлязла в Румъния, участвувала в завземането на Букурещ и освободила почти цяла Добруджа, където се била победоносно срещу румънци и руси.

Всички тези блестящи победи на България били обаче напразни, тъй като Германия загубила войната на Западния фронт. В 1918 г. се сложил край на Първата световна война.

Цар Фердинанд абдикирал. Неговият син Борис III станал цар. В 1919 година България подписала мирен договор в Ньой край Париж. По силата на този Ньойски договор България загубила голяма част от своята територия. Южна Добруджа била взета от Румъния. Струмица и Западните покрайнини били взети от новообразуваната държава Югославия. Западна Тракия била окупирана от съглашенски войски. Според договора тя трябвало да бъде върната на България,

УРОК 131

но вместо това, тя била дадена несправедливо на Гърция. Освен това България трябвало да заплати нечовешки репарации.

Така завършила втората национална катастрофа на България.

Цар Борис III

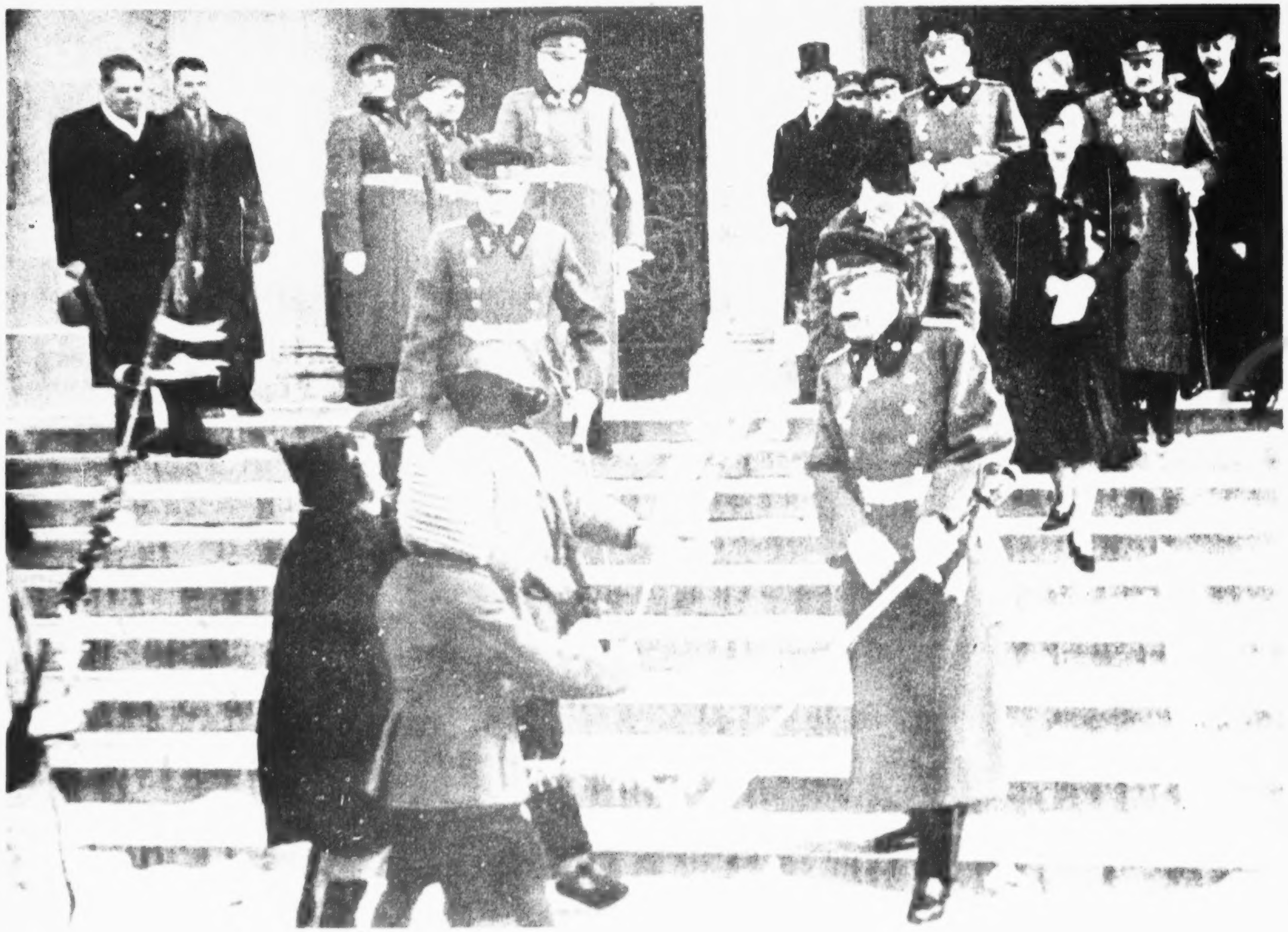

Деца сурвакат Н.Г. Цар Борис III на Нова година

СТО И ТРИДЕСЕТ И ВТОРИ УРОК

LESSON 132

УРОК 132

БЪЛГАРИЯ МЕЖДУ ДВЕТЕ СВЕТОВНИ ВОЙНИ
1919 - 1939 г.

Надъхано от идеите на съветската Октомврийска революция, дружбашкото правителство на България предприело след подписването на Ньойския договор редица вътрешни мероприятия, които тикали страната към диктатура на пролетарията. За да предотвратят тази угроза за държавата, патриотично настроените граждани, офицери и сержанти направили преврат на 9 юни 1923 година. След този деветоюнски преврат било образувано демократично правителство, подкрепяно от всички демократични партии. Комунистическата партия, която била образувана още в 1919 година, била обявена за нелегална. Комунистите обаче се опитали да се реорганизират тайно и успели през септември същата година да вдигнат въстания тук-там в страната. Тези септемврийски въстания, които били едни от първите комунистически въстания в света, били потушени от българската войска, която била дала клетва да брани България както от външни, така и от вътрешни врагове.

На 25 април 1925 година нелегалните комунисти успели да вдигнат във въздуха катедралата на София по време на опелото на виден гражданин. Били избити или ранени

УРОК 132

стотици невинни хора, между които министри, генерали, народни представители и други видни граждани. Само веднага обявеното военно положение успяло да предотврати завземането на властта от комунисти и дружбаши. Правителството започнало масови арести на тези левичарски елементи. Едни били осъдени, а други успели да избягат. Някои се заселили отпосле в Америка и Канада.

България заживяла по-спокоен живот. Но на 19 май 1934 година шепа заблудени граждани и офицери направили ненадейно преврат, който бил насочен срещу царя, конституцията и политическите партии. Опитът им да проведат политиката си обаче пропаднал. В 1935 година се създало ново правителство, което възстановило отпосле демократичния строй на държавата.

През тези бурни години, от края на Първата до началото на Втората световна война, България смазала домогванията на комунистите и успяла да се заздрави международно, стопански и военно.

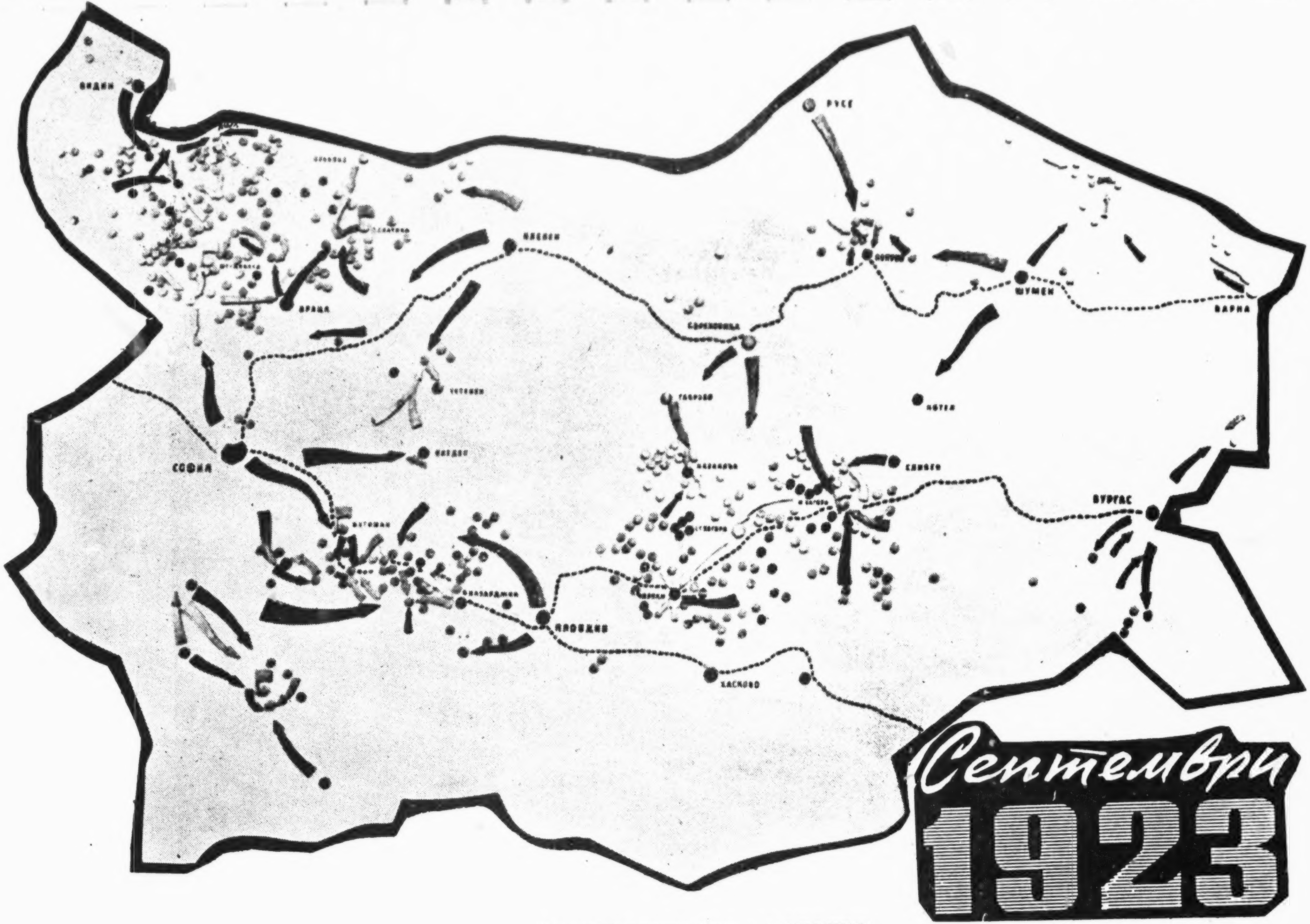
Видин
Русе
Плевен
Враца
Шумен
Варна
Котел
Габрово
Сливен
Бургас
София
Пловдив
Хасково
Септември
1923

Комунистически въстания

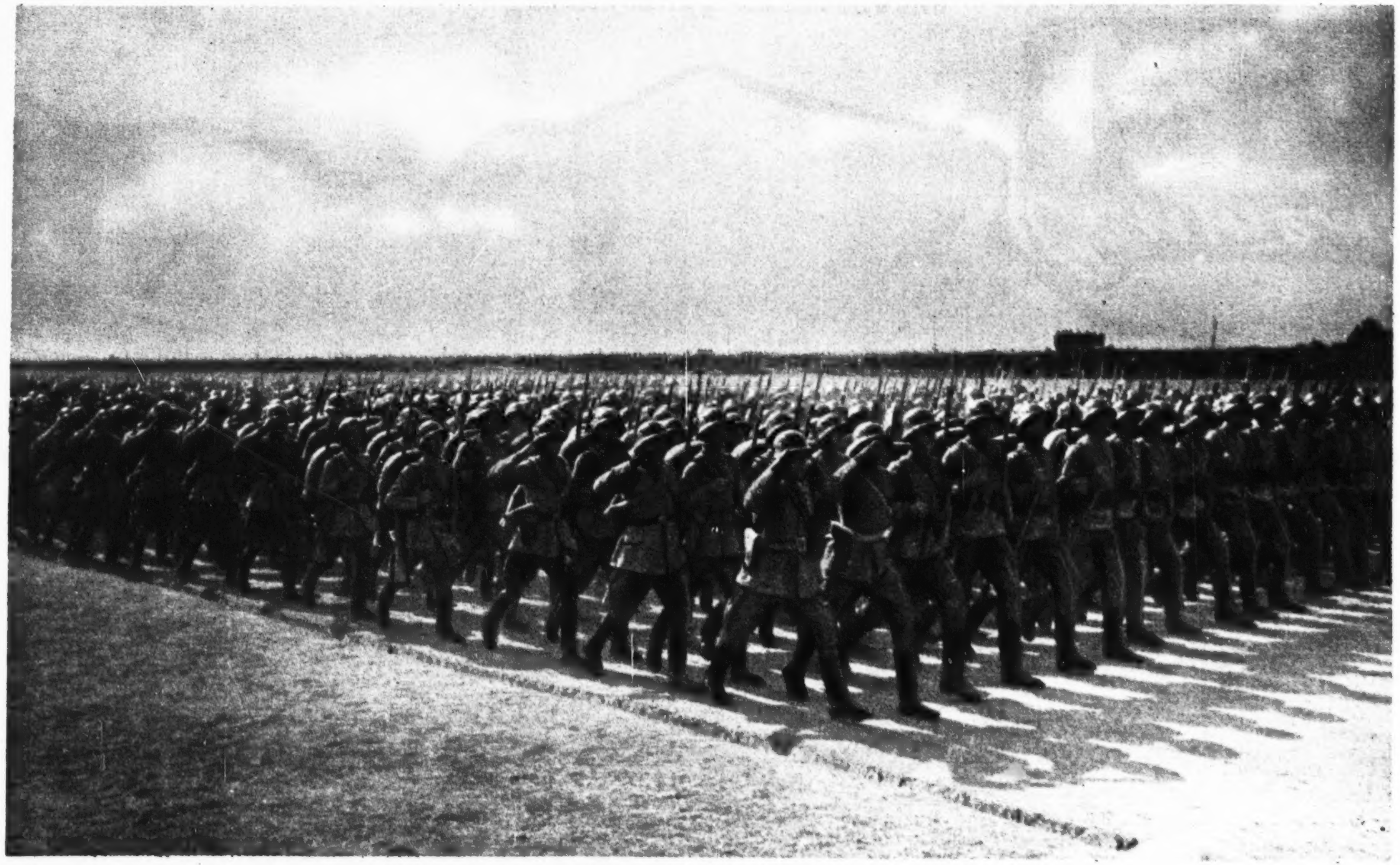

Тържествен марш

СТО И ТРИДЕСЕТ И ТРЕТИ УРОК

LESSON 133

УРОК 133

БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

/от 1 сеп. 1939 до 22 юни 1941 г./

В началото на септември 1939 година избухнала Втората световна война. Германия нападнала Полша. Англия и Франция обявили война на Германия. Полша била набързо разделена още през същия месец между Германия и Съветския съюз.

Действията на запад започнали едва през пролетта на 1940 година. Германия завзела Дания и Норвегия и след това нахлула в Холандия, Белгия и Франция. Италия пък атакувала Франция от юг. През месец юни цяла Западна Европа попаднала под германците.

Германия насочила сега погледа си към Балканския полуостров. Италия, която била окупирала Албания още в 1939 година, се биела сега с Гърция и претърпявала тежки загуби. Германците трябвало да им помогнат. Те навлезли в Унгария и Румъния като съюзници и се канели да преминат през Югославия и България за да нападнат Гърция от север. Югославия се съгласила първоначално, но се обявила отпосле против Германия.

България трябвало да избира - или да пусне мощните германски дивизии да минат през България без война или

УРОК 133

пък да се опълчи срещу тях. България имала предвид, че дотогава Германия била победила Полша за 18 дена, била превзела Дания и Норвегия за няколко седмици, била сразила Холандия, Белгия и Франция и прогонила английския корпус във Франция през Дюнкирк обратно в Англия и то в продължение само на около 45 дена. България имала също така предвид, че Германия и Съветският съюз били сключили общо споразумение още през август 1939 година, а и че Германия била станала причина Румъния да върне Южна Добруджа на България през есента на 1940 година.

При това положение България се присъединила към Германия на 1 март 1941 година. Германските дивизии минали тогава през България и превзели цяла Югославия и цяла Гърция за около три седмици. Македония и Беломорието, които били отнети от България преди, били върнати сега на България. Един български окупационен корпус бил изпратен отпосле в Сърбия с окупационни задачи.

Така българският народ постигнал фактически своето отдавна желано обединение.

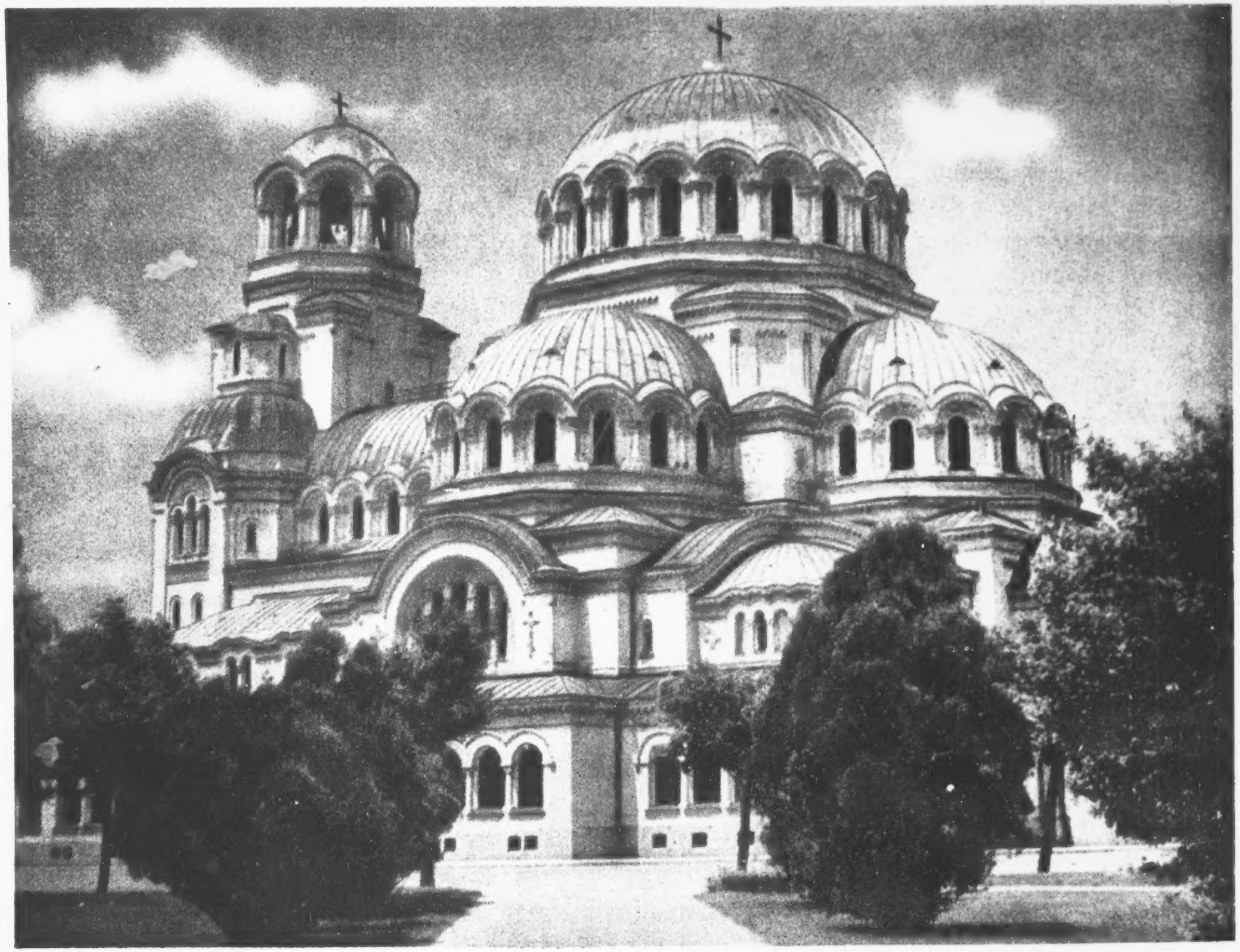

Храм-паметник Св. Александър Невски

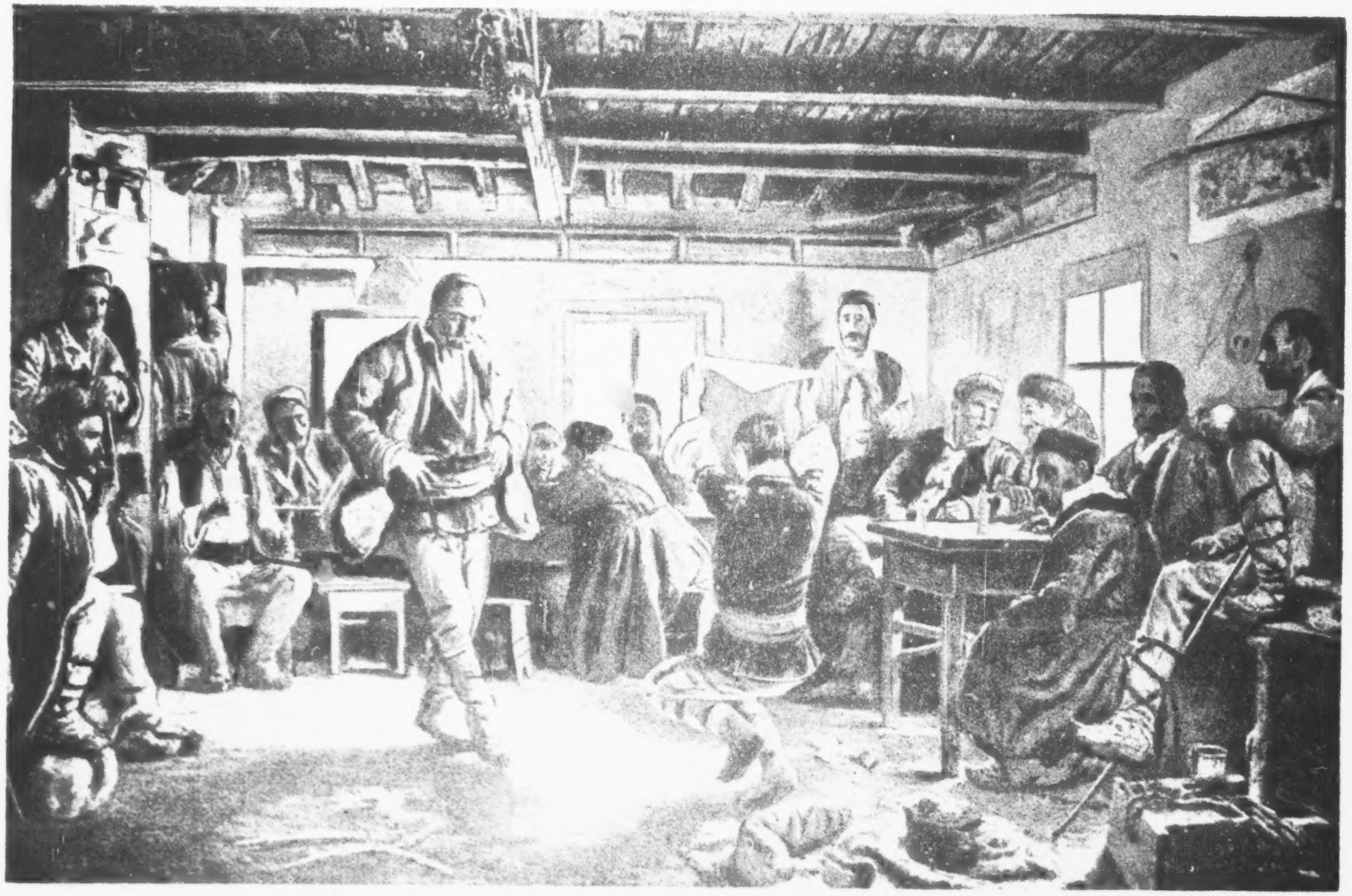

Народно веселие

СТО И ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТИ УРОК

LESSON 134

УРОК 134

БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА
/от 22 юни 1941 до 9 сеп.1944 г./

На 22 юни 1941 год. Германия нахлула ненадейно в Съветския съюз. България обаче не била въвлечена в тази война. Тя запазила своя неутралитет и продължила да поддържа дипломатически връзки със Съветския съюз. В течение на бойните действия на Източния фронт България изпратила само медицинска помощ в подкрепа на германските медицински части.

На 7 декември същата година Япония, която била съюзница на Германия и Италия, нападнала флотата на Съединените североамерикански щати. Войната взела истински световен размер. Под натиск на Германия, България обявила война на далечна Америка и Англия. До бойни действия обаче не се дошло, с изключение само на редица американски въздушни нападения главно над София през първите месеци на 1944 година. По време на въздушни боеве български изтребители свалили няколко американски крепости и пленили екипажите им.

Подпомагани от съветската легация в София и от нелегално вмъкнали се в България съветски агенти, българските комунисти надигнали глава. Те се съюзили с

УРОК 134

левичарски елементи от някои други политически партии, образували така наречения "Отечествен Фронт" и започнали нелегална борба против законното българско правителство. Появили се тук таме и партизански чети, които плячкосвали и тероризирали населението. Правителството обаче се справяло успешно с тези комунизирани нелегални чети.

На 28 август 1943 година българският държавен глава цар Борис III се поминал скоропостижно. Той току-що се бил завърнал от Берлин, където бил отказал на Германия да въвлече България активно във войната.

Според конституцията били избрани трима регенти, които поели ръководството на държавата от името на малолетния цар Симеон II /16 юни 1937 г./. Те поискали през август 1944 година чрез правителството примирие с Америка и Англия. България била готова сега да обяви война на Германия.

Но докато Америка и Англия решавали дали да сключат примирие с България, Съветският съюз ги изпреварил и, без да уведоми своите съюзници, ненадейно обявил война на България на 6 сеп. 1944 г. Съветски войски навлезли в България без бой и окупирали цялата страна. Българските комунисти завзели властта на 9 септември 1944 г. Така България попаднала под комунистическо робство.

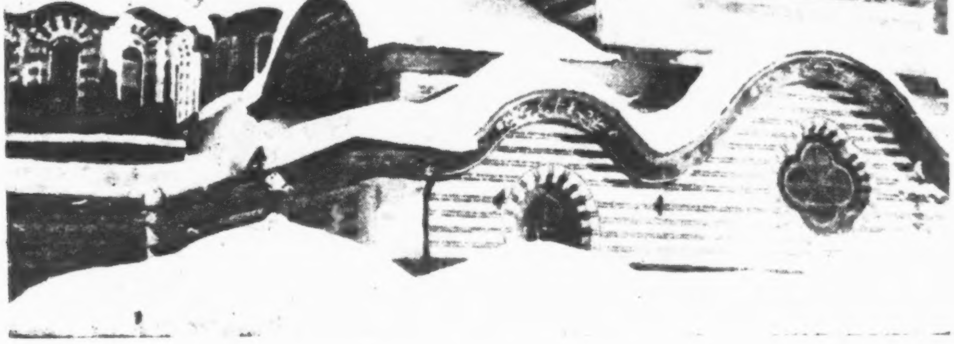

Светата Рилска Обител

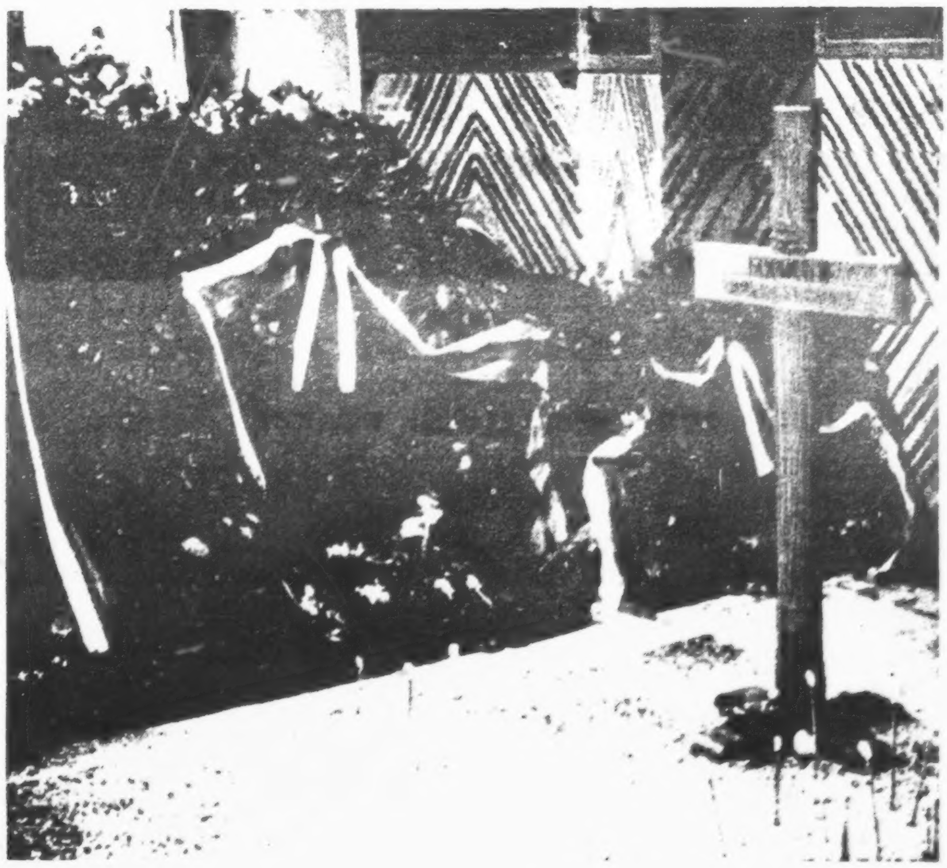

Гробът на БОРИС III
Цар на българите

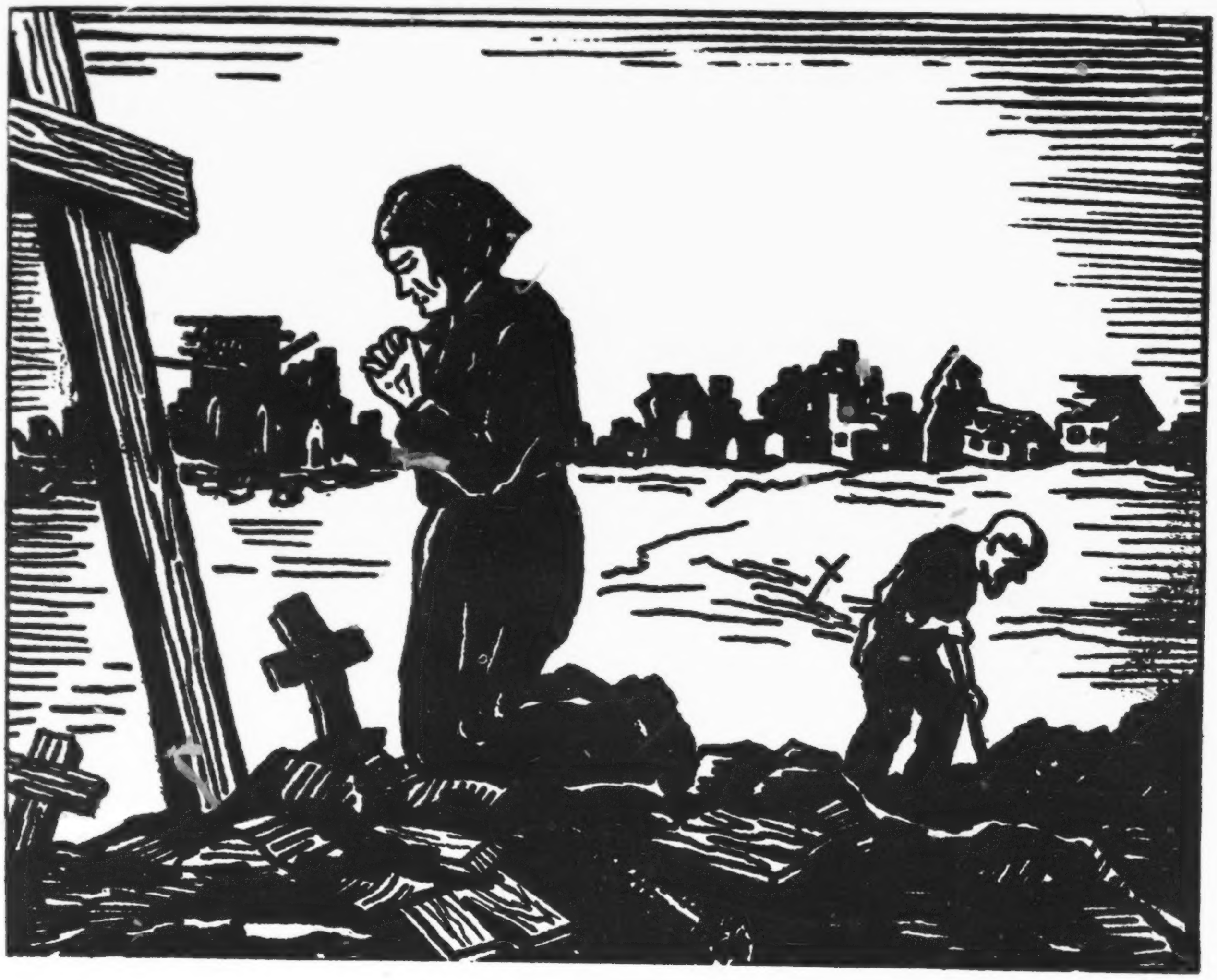

9 септември 1944 година

СТО И ТРИДЕСЕТ И ПЕТИ УРОК

LESSON 135

УРОК 135

БЪЛГАРИЯ ВЪВ ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА
/от 9 сеп. 1944 г. до края на войната/

След като Отечественият фронт завзел насилнически законната власт в България, той обявил война на Германия и сключил примирие с СССР, Америка и Англия.

Била образувана една българска армия, която влязла в състава на съветските войски. Под общото командуване на един съветски маршал, тази българска армия настъпила в Сърбия и влязла в бой с отстъпващите на север германски части. Водели се ожесточени боеве, при които се дали хиляди жертви и от двете страни. Германците отстъпили чак до Виена под силния натиск на съветски,сръбски и български дивизии.

На Източния фронт съветски армии достигнали и преминали източните граници на Германия. На Западния фронт англоамерикански армии преминали реката Рейн и навлезли в северна и западна Германия. На юг в Италия германските дивизии били в отстъпление към долината на река По. Краят на войната в Европа наближавал. В началото на месец май 1945 година Германия капитулирала безусловно.

Първа българска армия, която взела активно участие в победата над Германия и дала над 30,000 жертви,се завърнала в България и била демобилизирана.

УРОК 135

Междувременно Отечественият фронт бил арестувал почти всички цивилни и военни противници на комунизма из цялата страна. Така наречени "народни съдилища" ги били осъдили масово било на смърт, било на доживотен или на многогодишен затвор. Разстреляни били регентите, повечето от министрите и народните представители, съдии, полицаи, свещенници, хиляди граждани и селяни. Били назначени нови регенти, тъй като малолетният цар Симеон II бил още в България. Правителството не посмяло да го ликвидира още в самото начало.

В България била образувана една Съюзна контролна комисия, съставена от съветски, американски и английски представители. Задачата на тази комисия била да следи за хода на нещата в България до подписване на мирен договор.

Усилията на българския народ да се обедини в една цялостна държава пропаднали и този път. Катастрофата, която сполетяла България, била жестока.

Червените поробители забили зверски нокти в измъчената, но храбра българска снага. Червено робство тегнало и тегне още над България.

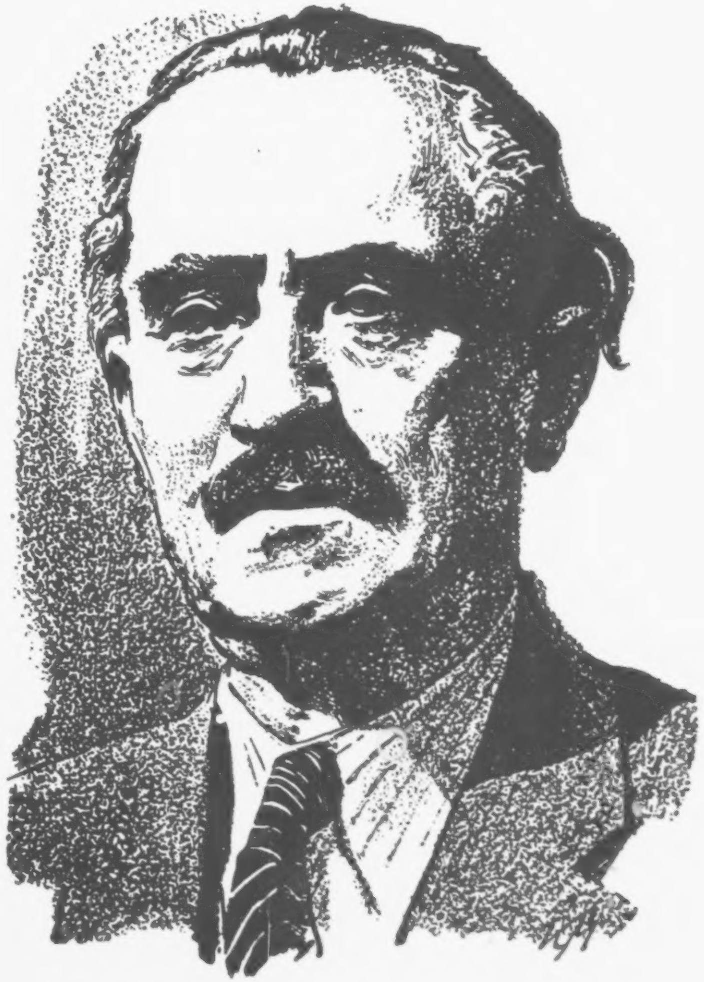

Георги Димитров

Васил Коларов

Антон Югов

Тодор Живков

СТО И ТРИДЕСЕТ И ШЕСТИ УРОК

LESSON 136

УРОК 136

БЪЛГАРИЯ СЛЕД ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

Втората световна война завършила през лятото на 1945 година след безусловната капитулация на Германия и на Япония. Отечественофронтовското правителство на България, което било заграбило насилнически властта още през септември предишната година, било успяло вече да се закрепи чрез кървав терор и най-вече с помощта на съветските войски в България. То започнало да ликвидира изцяло всичко, което му стояло още на пътя към пълно комунизиране на държавата.

През септември 1946 година бил произведен плебисцит по комунистически, в резултат на който България била провъзгласена Народна република. Малолетният цар Симеон II и царското семейство били прогонени.

През октомври същата година били произведени избори за Велико народно събрание, в състава на което влезнали и много представители от бившите демократически партии. Правителството натоварило новоизбраните народни представители да изготвят нова конституция, която да замени Търновската.

През февруари 1947 година Народна република България подписала мирен договор в Париж със СССР, Англия и Америка. Редовни дипломатически мисии на тези страни пристигнали в София. България била призната за пълноправна държава на международната политическа сцена. Ръцете на комунистическите водачи се развързали сега за безогледна и абсолютна ликвидация на опозицията.

Опозиционните вестници били забранени завинаги. Никола Петков, водачът на опозицията във Великото народно събрание, бил арестуван в самия парламент и обесен като "народен вредител". Останалите народни представители от опозицията били заплашени със същата участ. Така се премахнали и последните пречки за бързото приемане на новата тъй наречена "Димитровска конституция". /Георги Димитров бил диктаторът по това време/. Сега България придобила напълно облика на своя господар - СССР.

България не само не спазвала задълженията си по мирния договор, но и отхвърляла предизвикателно протестите на Съединените щати. Стигнало се до скъсване на дипломатическите връзки между двете държави през 1950 година. Сега червената тирания се ширела безпрепятствено, а народът тънел в мрак и мизерия.

България се свързала тясно - военно и икономически със страните от комунистическия блок.

УРОК 136

Подпомогната от развитието на международните събития, България била приета в Обединените народи през 1960 година. Дипломатическите отношения на Америка и България били възстановени.

Сега Народна република България е най-верният сателит на СССР. Българският народ обаче продължава да гине в черно комунистическо робство и търпеливо чака изгрева на свободата.

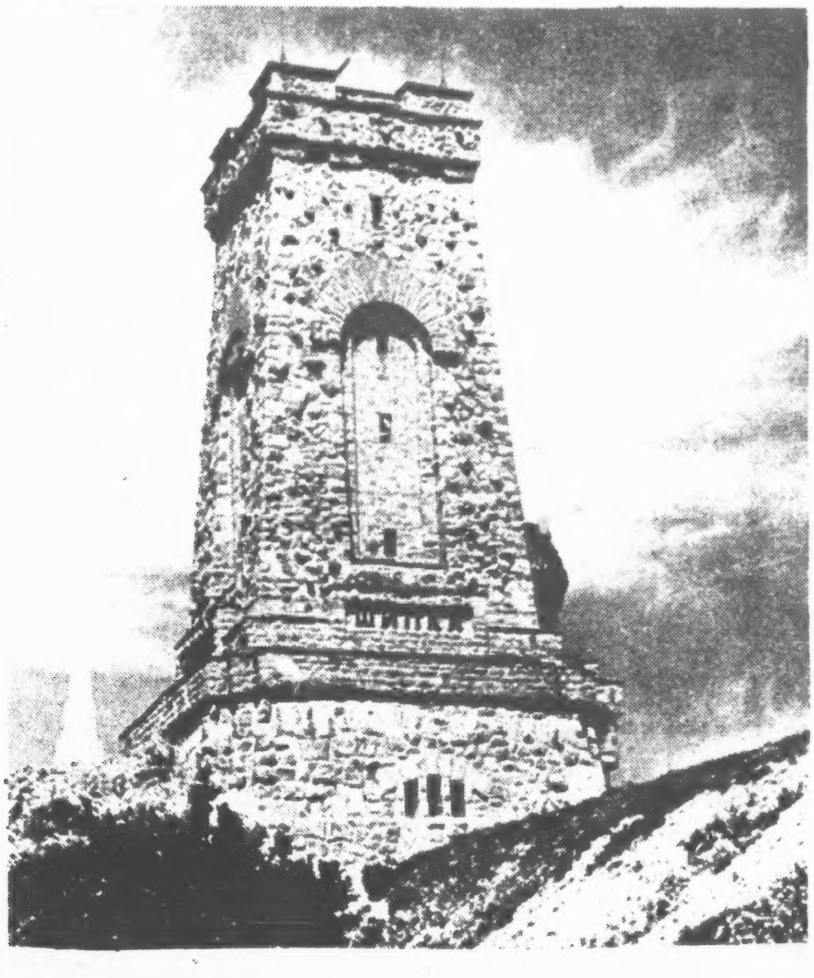

Паметник за боевете при прохода
Шипка, в Стара планина

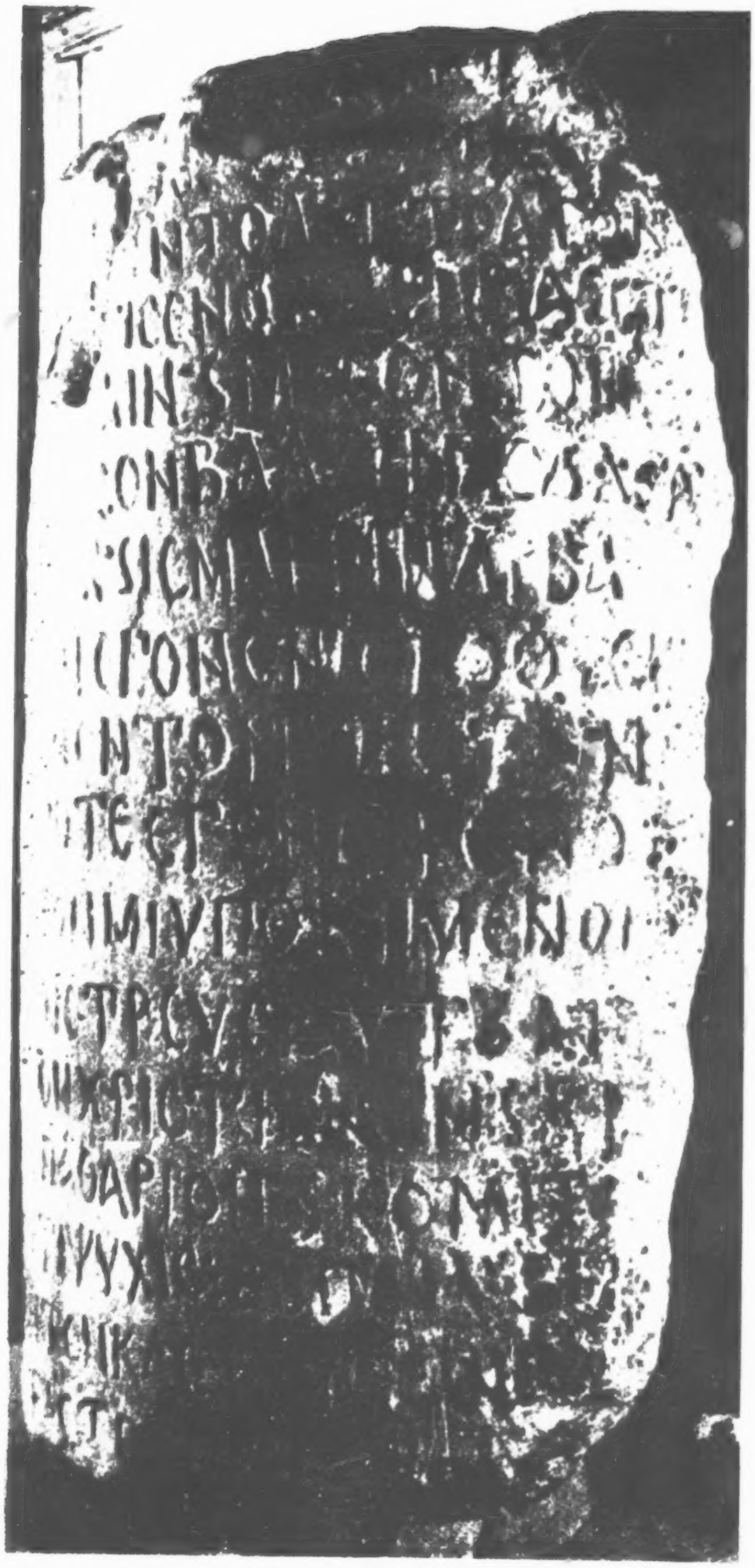

Надпис съдържащ мирен договор между
България и Византия

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

WEST COAST BRANCH

PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

BULGARIAN

BASIC COURSE

BULGARIAN-ENGLISH AND ENGLISH-BULGARIAN VOCABULARY TO VOLUME I AND II

РУССКИЙ
СРПСКОХРВАТСКИ
中 語
SHQIP
MAGYAR
日 本 語
TÜRKÇE
PORTUGUÊS
فارسی
ROMÂNĂ
УКРАЇНСЬКА
ITALIANO
BAHASA INDONESIA

БЪЛГАРСКИ
POLSKI
粵 語
ČESKY
ΕΛΛΗΝΙΚΑ
한 국 어
ESPAÑOL
FRANÇAIS
العربية
ภาษาไทย
မြန်မာဘာသာ
DEUTSCH
TIẾNG VIỆT NAM

KISWAHILI

U.S. ARMY

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

BULGARIAN - ENGLISH
and
ENGLISH - BULGARIAN

Vocabulary to Volume I & II

December 1965

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, California

INTRODUCTORY REMARKS

These Vocabularies contain all words and idiomatic expressions which are used in Volume I (13999 I), and Volume II (13999 II), of the Bulgarian textbook. The translation of each word is of course limited only to that meaning or meanings which have been used so far in the lessons. The idiomatic expressions are quoted at full length and translated.

In the Bulgarian-English Vocabulary the figures following the translation of a word or a phrase indicate the lesson in which that particular meaning of the word or of the idiom is used for the first time. These quotations will enable the student to refer to the context in order to better understand the usage and the meaning of the single word or idiomatic phrase.

ABBREVIATIONS

adv.	adverb
art.	article
civ.	civilian
comp.	comparative
conj.	conjunction
demontr.	demonstrative
dir.	direct
fam.	familiar
f.,fem.	feminine
idiom.	idiomatic usage
impers.	impersonal form
interj.	interjection
m.,masc.	masculine
mil.	military
n.	neuter
neg.	negative
obj.	object
p.	person
p.a.p.	past active participle
p.t.	past tense
part.	particle
perf. asp.	perfective aspect
p. indef. t.	past indefinite tense
pl.	plural
poss.	possessive
pron.	pronoun
sing.	singular
sent.	sentence
transl.	translated

SIGNS & SYMBOLS

~ - or

´ - accent mark; if a word can be stressed on two different syllables, both accents are given.

; - separates different meanings which a word may have in English or in Bulgarian.

, - separates synonimic meanings.

Adjectives - the ending for masculine, feminine, neuter and plural are given. If the adjective's stem changes in fem. neut. and pl. the new stem is given with its last three letters in feminine only.
Example: добъ́р,добра́, о́, и́

Figure - a figure in the Bulgarian-English vocabulary after a word or phrase shows the lesson in which it is used for the first time.

Idiomatic phrases - are translated at full length.

Nouns - their gender is given always. Their plural is given only when the stem changes in plural.

Verbs - 1. The group for each verb is determined by the ending for 3rd person sing.
Example: чета́, е́

2. The form for perf. asp. follows the imperfective, when necessary.
Example: пи́там perf. asp. попи́там

3. The past tense is given in 1st person sing.

TABLE OF CONTENTS

Page

Introductory Remarks ______ 1

Abbreviations ______ 2

Signs and Symbols ______ 3

Bulgarian-English Vocabulary ______ 5

English-Bulgarian Vocabulary ______ 20

BULGARIAN - ENGLISH VOCABULARY

БЪЛГАРО - АНГЛИЙСКИ РЕЧНИК

The figures refer to the dialogue in which the word is used for the first time

A

а *conj.* and 2: but

а́гнешки, а, о, и, of lamb; агнешко печено roast lamb 4

адре́с *m.* address 19

аз *pers. pron.* I 1; ме *short form of the dir. obj. pron.* me: чу́вате ли ме? do you hear me? 10; мен(е) *long form of the direct object pronoun used also after prepositions* me: за мен пору́чайте пъ́ржено пи́ле 12; мене ме *double form of the direct object pronoun* me: ме́не ме рани́ха при мо́ста they wounded me at the bridge 13; ми: 1. to me *short form–ind. obj. pron.:* каза ми he said to me 11; 2. my син ми my son 8; на мен(е) *long form:* to me: на мен дайте една́ би́ра give a beer to me; на мен(е) ми *double form of the indirect object pronoun* to me: на мен не ми́ се яде́ фасу́л *idiom.* I don't feel like eating beans 12

ало hello! 10

америка́нец *m., pl.* америка́нци an American *(he)* 16

америка́нка *f.* an American *(she)* 16

апартаме́нт *m.* apartment 19

артилерия *f.* artillery 14

Б

ба́ба *f.* grandmother 20

ба́нка *f.* bank 8

бащá *m., with art.* бащáта father; тя живе́е при бащá му she lives at his father's home 20

без *prep.* without 5; в о́сем часа́ без два́йсет мину́ти at 20 minutes to eight 5

безпокоя́ се, -и се to worry 23

бил, а́, о́, и *past participle of* съм been 14, *see* съм

биле́т *m.* ticket 5

би́ло *n., pl.* била ridge *of mountains* 22

би́ра *f.* beer 12

благодаря́ to thank; благодаря! thank you! 4

бо́лен, бо́лна, о, и sick 10; от какво́ е бо́лен? what is ailing him? той е бо́лен от плеври́т he has pleurisy. 20

боля́, и́ to ache, to hurt 10; гъ́рло я боли́ she has a sore throat 10

Боя́на, Boyana, *a village near Sofia* 22

брат *m., pl.* бра́тя, *with art.* бра́тята brother 20

братовче́д *m.* cousin *(he)*, братовче́де! cousin! 19

братовче́дка *f.* cousin *(she)* 22

булева́рд *m.* boulevard 20

бъ́да, е *perf. aspect of the auxiliary verb* съм to be 23.

бъ́лгарин *m., pl.* бъ́лгари a Bulgarian *(he)* 16

бъ́лгарка *f.* a Bulgarian *(she)* 16

Бълга́рия *f.* Bulgaria 18

бъ́лгарски; а, о, и Bulgarian; бъ́лгарски (ези́к) Bulgarian *(language)* 16. кой те у́чи на бъ́лгарски? who teaches you Bulgarian? 17

бъ́рзо *adv.* fast 22

бях 7, *see* съм

В

в *prep.* in: в ста́ята in the room 2 at: в о́сем часа́ at eight o'clock 5

варя́, и́, и́х, *(perf. aspect* сваря́, и́,и́х*)* to boil, to cook 23

вас, Вас *see* Вие

една́га *adv.* right away, immediately 11

вели́к, а, о, и great 20

Вели́кден *m.* Easter 20

ве́стник *m., pl.* ве́стници newspaper 2

ве́че *adv.* 1. already: разби́раш ли ве́че български? do you understand Bulgarian already? 16 2. anymore той не пу́ши ве́че he does not smoke anymore 20

ве́чер *f.* evening; ве́чер in the evening, evenings 17; до́бър ве́чер! good evening! 4

вече́ря supper: аз и́мам го́сти на вече́ря I have guests for supper 4

вече́рям, я to have supper 4

взе́ма *see* взи́мам

взи́мам, а *(perf. asp.* взе́ма, е *past tense* взех*)* to take; взе́мете! take! 21

ви *see* ви́е

ви́дя, и *perf. asp., p.t.* видя́х to see 10 *see* ви́ждам

ви́е, *polite form* Ви́е you; 1. ви *short form used as direct obj.* you: не Ви́ чу́вам мно́го добре́ I don't hear you very well 10. 2. ви *short form used as ind. object* to you, you: какво́ Ви ка́за той? what did he tell you? 11. 3. ви *used as possessive* your: жена́ Ви рабо́теше ли? did your wife work? 8; кой Ви е учи́тел? who is your teacher? 16. 4. вас, Вас *long form used as direct obj. and also after prepositions* you: за Вас for you; на Вас to you.

ви́ждам, а *perf. asp.* ви́дя, и *p. t.* видях to see 18

ви́лица *f.* fork 21

ви́наги *adv.* always 21

ви́нен, ви́нена, о, и *(*[illegible]*)* wine; ви́нен кеба́п wine kebab 21

ви́но́ *n.* wine 4

ви́р *m., with art.* виръ́т, *pl.* ви́рове pool 22

Ви́тоша *f.* Vitosha, *mountains near Sofia;* оти́вам на Ви́тоша to go to Vitosha Mountains 22

вку́сен, вку́сна, о, и tasty 6

Владая́ Vladaya *a village in Lulin Mountains near Sofia*

влак *m., pl.* вла́кове train. с кой влак? by which train? 15, пъту́вам с влак I travel by train 22

вле́за *see* вли́зам

вли́зам, а *perf. asp.* вле́за *or* вля́за, вле́зе *p.t.* вле́зох *or* вля́зох в to enter: те вли́зат в рестора́нта they enter the restaurant 21

войни́к *m., pl.* войни́ци soldier 13

вода *f.* water 23

вое́нен, вое́нна, о, и military 3

войска́ *f.* armed forces 14

врата́ *f.* door 18

вре́ме *n.* 1. time: ко́лко вре́ме ...? how long ...? в това́ вре́ме at that time 17 2. навре́ме on time 23; 3. weather 23

връ́щам се, – а се *perf. asp.* въ́рна се, –е се, *p.t.* въ́рнах се to return, to come back 13, 17 все́ки, вся́ка, вся́ко, every, each 19

вси́чки all 4

вто́ри, а, о, и second 9

вче́ра yesterday 11

във *prep. see* в *(used in the written language before words beginning with* в *or* ф*)*

възду́шен, -шна, о, и air; възду́шни войски́ air force 14

въпро́с *m.* question 16

вървя́, и *p.t.* вървях to go 5

въ́рна се to return, to come back 13, *see* връ́щам се

Г

ги *see* те

гимна́зия *f.* high school, gymnasium 8

гла́ден, гла́дна, о, и hungry 12

гле́дам, а to look at; to see; to try гле́дай да се въ́рнеш на вре́ме see that you come back in time; ще гле́дам да се въ́рна след полови́н час I'll try to be here in half an hour 23

го *see* той, то

гово́ря, и *p.t.* гово́рих to talk: гово́рихте ли на господи́н Мирев? did you talk to Mr. Mirev? 11

годи́на *f.* year, на ко́лко годи́ни е то? how old is it? то е на две годи́ни it is 2 years old. 16

голя́м, а, о, голе́ми big, great, large, heavy 13

гора́ *f.* forest 13

господи́н Mr. 1; *pl.* господа́ Gentlemen 2

госпожа́ Mrs. 2, wife

го́ст *m* guest 4; съм на гости to be visiting with

град *m. with art.* градът, града city, town 20

грама́тика *f.* grammar 16

грамати́чен, -чна, о, и grammatical, grammar; грамати́чно упражне́ние grammar excercise 16

гро́зде *n.* grapes 6

гу́ма *f.* eraser 18

гъ́рло *n.* throat 10

гюве́ч *m.* vegetable and meat stew baked in the oven 12

Д

да 1. *adv.* yes 2: ви́е пи́шете ли писма́? да, ние пи́шем е do you write letters? yes, we do; 2. to 9: и́скате ли да оти́дем на ки́но? do you want to go to the movies? 3. let 12: да влезем! let's enter

да́вам, а *perf. asp.* дам, даде́ *p.t.* да́дох, да́де 1. to give: да́йте ми ли́чната си ка́рта! give me your identity card 8; 2. to present, to show: еди́н филм ли да́ват? do they show a single movie? is there a single movie? 5; *command form:* дай! да́йте! give!

да́де *see* да́вам

да́дох, да́де, да́дохме *see* да́вам

да́йте *see* да́вам

дале́ч(е) *adv.* far, far away

два *masc.,* две *fem. and neuter* two; два фи́лма two films; две мину́ти two minutes 5

два́десети, а, о, и twentieth 20

два́ма two 19; два́ма *is used only for male human beings; with art :* два́мата

два́йсет twenty 5

два́найсет twelve 5

две *see* два

де́вет nine 5

деветна́десети, а, о, и nineteenth 19

де́йствуващ, а, о, и active 17

ден day 1: до́бър ден! good afternoon! good day! *pl* дни, дена; на ден a day

де́сет ten 5

дете́ *n., pl.* деца́ child 8

дети́нство *n.* childhood: позна́вам го от дети́нство I have known him since childhood 20 деца́ *see* дете́

днес *adv.* today 15

до *prep.* 1. next to 2: те са на ма́сата до писма́та they are on the table next to the letters. 2. till, until 4: ние ще сто́йме до полуно́щ we'll stay till midnight. 3. to, up to, toward той върви́ до площа́д "Побе́да" he walks to 'Pobeda' square 20

добре́ *adv.* well 4; добре́! O.K.! good! 19

добъ́р, добра́, добро́, добри́ good 1: добъ́р ден! good afternoon! good day! добро́ у́тро! good morning!

дове́чера tonight 4

дови́ждане! good-by! see you! so long! 4

до́йда *see* дохождам

докуме́нт *m.* document 10

дома́шен, дома́шна, о, и domestic, home дома́шна ра́бота homework 16

дона́сям, -я *perf. asp.* донеса́, -е́ *p.t.* доне́сох to bring 10

донеса́ *see* дона́сям

доста́тъчно *adv.* enough 23

дохо́ждам, а *perf. asp.* до́йда, е *p.t.* дойдо́х to come 8; *command form:* ела́! ела́те! come!

дре́бен, дре́бна, дре́бно, -и small 6

дре́ха *f.* garment; *pl.* дре́хи clothes 3

друг, а, о, и other 7; вси́чко дру́го осве́н кашкава́л everything else but yellow cheese 23

друга́р *m.* friend, comrade 13; друга́рю! comrade! *Form of address used in the communist countries equal to* Mr. 16

дузи́на *f.* dozen 23

ду́ши *pl. only*, people, men: ни́е се върнахме с двайсет души we came back with 20 men 13

държа́вен, -вна, о, и state, state owned, government owned 23

дъска́ *f.* board; че́рна дъска́ black board 18

дъщеря́ *f.* daughter 8

дя́до *m., pl.* дя́довци grandfather 20

Е

е 1. is 1 *see* съм; 2. *adv.* well! eh! 11

Евро́па *f.* Europe 18

е́втин, а, о, и cheap 5; по-евтин cheaper 9

еди́н, една́, едно́ one 5; едни́... ...дру́ги some....others 17

едина́йсет eleven 5

е́дър, е́дра, о, и 6 big, large

ези́к *pl.* ези́ци language; Вое́нно училище за ези́ци Army Language School 16

ей! *interj.* 1. look! eh! 21; 2. just: ей сега́ just now 23

екску́рзия *f.* trip 22

е́кстра very good, very fine, extra good 21

ела́! *familiar command form* come! *see* дойда

ела́те! *command form for 2nd p. pl. and also polite command* come! 8; *see* до́йда

ерге́н *m.* bachelor 16

ета́ж *m.* flat, story, floor 19

е́то *demonstr. part.* here, there 6: е́то Ви ли́ста за я́стия! here you have the menu! 21

ефре́йтор *m.* Pfc 15

Ж

желая́, е *perf. asp.* пожела́я to wish, to

desire, to want: къде желаете да седнете? where do you want to sit down? 21

жена́ *f.* 1. woman 2. wife 5

же́нен, а, о, и married 16

живе́я, -е to live; живе́я на у́лица Ва́шингтон I live on Washington St. 16

жи́лище *n.* dwelling, home, house 20

жъ́лт, жъ́лта, о, и yellow 6

З

за 1. for: за кого́ е писмо́то? for whom is the letter? 2. about: гово́рихте ли на господи́н Ми́рев за къ́щата? did you talk to Mr. Mirev about the house? 11

заба́ва *f.* party 22

забра́вям, я *perf. asp.* забравя, и *p.t.* забра́вих to forget 10, 23

заво́д *m.* plant 19

загради́х *see* заграждам

загра́ждам, а *perf. asp.* заградя, и *p.t.* заградих to surround 13

за́губа *f.* loss 13

за да *conj.* in order to 21; (за да *introduces a subordinate clause. Always write a coma in front of it.)*

за́едно *adv.* together 8

закача́лка *f.* clothes rack 18

запа́сен, запа́сна, о, и reserve 17

заповя́дайте! *(can not be translated into English. It is a polite expression which you use while offering your service.)* 8 ; *literally:* I am at your orders

затова́ *adv.* therefore, that's why 20

за́хар *f. with art.* захарта sugar 23

за́харен, за́харна, о, и *(of)* sugar 19

защо́? *adv.* why? 13

защо́то *adv.* because 13

здра́ве *n.* health на здраве! to your health! 21

здраве́й! *plural & polite form* здравейте! hello! hi! 19

здра́сти! hello! hi! 19

зеле́н, зеле́на, о, и green 6

зна́м, зна́еш, зна́е *p.t.* знаях to know 19

зря́л, зря́ла, зря́ло, зре́ли ripe 6

И

1.и and 2; also 2; too 11

2.й *see* тя

Ива́н Ivan 10

Ивано́в (Mr.) Ivanov 1; Ивано́ва *(Mrs. or Miss)* Ivanov 2

игра́я, е to play; игра́я на ка́рти to play cards 7

и́ду́щ, а, о, и coming, next 19

и́згрев *m.* rise: изгрев слънце sunrise 22

изкача́ се *see* изка́чвам се

изка́чвам се, *perf. asp.* изкача́ се, -и се, -их се to climb 22

и́злет *m.* trip 23

изоста́вям, я *perf. asp.* изоставя, и *p.t.* изоставих to abandon 13

и́зпит *m.* examination 22

и́ли́ *conj.* or 9

и́м *see* те

и́ма *see* имам

и́мам to have 3: Аз и́мам вое́нна унифо́рма I have a military uniform; и́ма *(impers., does not change in number & person)* there is, there are: в ки́ното и́ма е́втини биле́ти there are cheap tickets at the movie theater 5

и́ме *n., pl.* имена́ name 17

и́скам, а to want 9

и́стински, а, о, и real 20

К

ка́за *see* ка́звам

каза́рма *f.* barracks 15

ка́звам *perf. asp.* ка́жа, е *p.t.* ка́зах to tell, to say: ка́звам му I tell him, ка́звам ѝ, I tell her, ка́звам им I tell them; ка́звам се my name is 16; студе́нтите се ка́зват курси́сти the students are called course participants 17

как? how? 4

какъ́в? каква́? какво́? какви́? what? 1: какво е това? what is this? what kind of: каква́ ша́пка но́сите? what kind of hat do you wear (are you wearing)? 3; каквото *rel.* what 23

капита́н *m.* captain 8

ка́рта *f.* 1. card: ли́чна ка́рта identity card 8; 2. map 18

карте́чница *f.* machine gun 13

карти́на *f.* picture 18

ка́то́ 1. *conj.* as, while: къде́ рабо́техте като́ циви́лен? where did you work as a civilian? 8; 2. *adv.* as, like 20

кафене́ *n., pl.* кафене́та coffee shop, cafe 21

кафя́в, а, о, и brown 3

кашкава́л *m.* yellow cheese 23

кеба́п *m.* kebab *(a meal prepared with cubed meat and spices, boiled or broiled)* 21

кеба́пче *n., pl.* кеба́пчета hamburger 23

ке́лнер *m.* waiter 21

ке́пе *n., pl.* ке́пета cap 3

кило́ *n., pl.* кила́ kilogram *(2.204 pounds)* 6

ки́но *n. pl.* кина́ movie theater; movies оти́вам на ки́но to go to the movies 3

ки́сел, ки́села, о, и sour 6; ки́село мля́ко yogurt 21

кла́сен, кла́сна, о, и (of) class 18

клие́нт *m.* customer 21

кни́га book 2

кога́? when?; докога? how long 7: докога игра́хте? how long did you play? 4; откога е бо́лен от плеври́т? how long has he had pleurisy? 20 когато *relat.* when 23

кого́ whom 2, *see* кой

кой? коя? кое? кои́? 1. who?: кой е той? who is he? коя́ е та́зи госпожа́? who is this lady? 2. which?: кои́ кру́ши са по́-зрели? which pears are riper? 6; в кой отде́л си? in which department are you? 17; 3. *objective form* кого? whom?: за кого́ е писмо́то? for whom is the letter? 2

ко́лко? 1. how much 5; 2. how many?

Ко́льо *m.* *familiar form of the name* Нико́ла Nikolas

коопера́ция *f.* 'coop', *any kind of cooperative, in this case a cooperative supplying housing in a large apartment house. Its individual apartments are either rented or owned by the inhabitants* 19

коя́? *see* кой?

кру́ша *f.* pear 6

купу́вам, а *perf. asp.* ку́пя, и *p.t.* ку́пих to buy 9, 23

ку́пя *see* купу́вам

курс *m., pl.* ку́рсове course 17

курси́ст *m.* student, course participant 17

къде́? *adv.* where? 1

къ́сно *adv.* late 7

къ́ща *f.* house 10; в къ́щи at home 4

къ́щи *see* къ́ща

кюфте́ *n., pl.* кюфте́та hamburger 12

Л

лев *m.*, ле́вове, *after numerals* ле́ва lev, *Bulgarian currency unit worth around 15 cents;* три ле́ва three leva 11

ле́гна си *see* ля́гам си

лейтена́нт *m.* lieutenant 8

ли *interrogative particle used to form the interrogative form of the verb:* пи́ша ли писмо́? do I write a letter? 2

ли́ния *f.* ruler; line 18

лист *m., pl.* ли́сти *and* листа́ sheet; leaf; лист за я́стия menu 21

лице́ *pl.* лица́ face; person 17

вое́нно лице́ military person, вое́нни лица́ military personnel

ли́чен, ли́чна, о, и personal, ли́чна ка́рта identity card 8

лука́нка *f.* dry salami 23

лъжи́ца *f.* spoon 21

ля́гам си, -а си *perf. asp.* ле́гна си, ле́гне си *p.t.* ле́гнах си to go to bed 7

М

магазин *m* store, shop 23

ма́йка *f.* mother тя живе́е при ма́йка му she lives at his mother's house; тя е при ма́йка му she is at his mother's 20

майо́р *m.* major 13

мака́р че *conj.* although 22

ма́лко *adv.* a little, some ; a few 16

ма́лък, ма́лка, о, и little, small 18; ма́лко *adv.* a little, some 16

мане́рка *f.* canteen 23

ма́са *f.* table 1

масло́ *n., pl.* масла́ butter 23

ме *see* аз

мебели *pl.* furniture 11

мен *see* аз

меса́р *m., with art.* месарят butcher 23

ме́сец *m., pl.* ме́сеци month: тук съм от два ме́сеца I've been here for two months 16; от ми́налия ме́сец since the last month 19

месо́ *n.* meat 23

места́ *see* мя́сто

ми *see* аз

ми́на *see* минавам

мина́вам, -а *perf. asp.* ми́на, -е *p.t.* ми́нах to pass; мина́вам през to pass through 22

ми́нал, а, о, и past; last от ми́налия ме́сец since last month 19

миноме́т *m.* mortar 14

мину́та *f.* minute 5

Ми́рев (Mr.) Mireff; Миреви Mireffs 11

ми́сля, -и *p.t.* ми́слих, *perf. aspect* помисля to think; to intend 14

мла́д, а, о, и young ; junior 17

мла́дши сержант *m.* corporal 17

мляко *n., pl.* млека́ milk 12

мно́го very 6; many 18; much, a lot

мо́га, мо́жеш, мо́же *p.t.* можа́х can, may 15; мога ли да до́йда при теб в събота? may I come see you on Saturday? 19

мо́лив *m.* pencil 1

мо́ля! please! 8

мост *m., pl.* мо́стове bridge 13

му *see* той, то 11

мя́сто *pl.* места́ place; seat *in a theater,* 9

Н

на *prep.* 1. of *showing possession* учи-

телят на сержа́нта Сто́йков е бъ́лгарин the teacher of sergeant Stoykoff is a Bulgarian 16; ка́рта на Бълга́рия a map of Bulgaria 18; 2. on *showing time:* той не рабо́ти на то́зи ден he does not work on that day 20; 3. on, on the surface of *(showing place)*: на та́зи стена́ ви́ждам че́рна дъска́ и ка́рта I see a blackboard and a map on this wall 18; 4. to *(introducing indirect object after verbs like* да́вам, ка́звам, заповя́двам*)*: той пока́за ли я на жена́ си? did he show it to his wife? 11; 5. at: на та́зи цена́ at this price 11; 6. for: и́мам го́сти на вече́ря I have guests for supper 4; 7. *idiom.:* на мен ми се яде́ фасу́л I feel like eating beans 12

надпис *m.* sign 18

най- *a particle used to form the superlative degree of comparison:* most, -est: те са на́й-вкусните и на́й-сочните they are the tastiest and the juiciest 6

напра́вих *see* пра́вя

нари́чам се, -а се *perf. asp.* нарека́ се, нарече́ се, *p.t.* наре́кох се to be called 17

На́ркоп *abbr.:* Наро́ден кооперати́вен магази́н People's Cooperative Store 23

наро́ден, -дна, о, и people's, national; Наро́дна ба́нка National Bank 8

науча, и *p.t.* их *perf. asp. pf of* уча to learn 23

нас *see* ние

нача́лник *m., pl.* нача́лници 1. commander, chief *(mil. or civ. superior)*; 2. commandant *(of a military school)* 17

наш, а, е, и 1. our 18; 2. ours

не 1. no 2: Вие чете́те ли рома́ни? Не, ни́е чете́ме ве́стници. Do you read novels? No, we read newspapers. 2. not 2: аз не пу́ша I do not smoke

не́го *see* той, то 12

него́в, а, о, и his 19

неде́ля *f.* Sunday 22; в неде́ля on Sunday

не́ка let 5: не́ка да върви́м! let's go!

неприя́тел *m., with art.* неприя́телят enemy 13

не́я *see* тя

ни *see* ни́е

ни́е we 1; ни *short form for both direct and indirect object* us, to us: той ще ни ча́ка he will wait for us, ще ни даде́ са́мо два́йсет хи́ляди he will give only 20000 to us 11; нас *long form* us; нас ни *double form* us: нас ни загради́ неприя́телят the enemy surrounded us

ни́кой, ни́коя, е, и no one, nobody 14

ни́що nothing; anything: той не пи́е ни́що he doesn't drink anything 20

но but 17

но́в, а, о, и new 18

но́ж *m., pl.* но́жове knife 21: нож за месо meat knife 24

но́мер *m., pl.* номера́ number 16

но́ся, и *p.t.* но́сих to wear 3; to carry 21

ня́кой, ня́коя, ня́кое, ня́кои somebody; *while in neg. or interrogative sentences* anybody 14; some, any 17

ня́колко some, a few 21

ня́ма *impersonal form* 1. there is not, there are not: ня́ма книга на ма́сата there is not a book on the table, ня́ма ли е́втини биле́ти? aren't there cheap tickets? 5; 2. ня́ма да won't 10 ня́ма да ги забра́вя I won't forget them

ня́мам not to have: ня́мате ли по́-хубаво гро́зде? don't you have better grapes? 6

О

оба́че *adv.* however 22

обикновено *adv.* usually 9

обичам to like 23

облекло́ *n.* clothes 15

о́беден, обедна, о, и noon 15

обя́д noon 8: след обя́д afternoon; after lunch 7; по обя́д at noon

обя́двам, а *p.t.* обя́двах to have lunch: ела́ да обя́дваме за́едно! come let's have lunch together! 19

огледа́ло *n.*, *pl.* огледала mirror 21

одеа́ло *n.* *pl.* одеала blanket 23

о́коло *adv.* approximately, about 20; *prep.* around

оръ́жие *n.* weapon 13

осве́н except for 13, but 23

о́сем eight 5

осемна́йсет eighteen 11

осемна́десети, а, о, и eighteenth 18

о́сми, а, о, и eighth 8

от *prep.* 1. from 2. of: от какво́ е бо́лна? what is she sick of? 10; 3. for: тук съм от два ме́сеца I have been here for two months 16; 4. since: тук съм от вче́ра I have been here since yesterday 16; 5. than, of *(with comparative or superlative)* ня́мате ли по́-хубаво гро́зде от това́? don't you have any better grapes than that?

о́тговор *m.* answer 16

отдел *m.* department; Въ́лгарски отде́л Bulgarian Department 17

оти́вам, а *perf. asp.* оти́да, е *p.t.* отидох 1. to go to: оти́вам на ки́но сега́ I am going to the movies now; 2. *idiom.:* оти́вам на го́сти to go visiting 20

отида *see* оти́вам

откога́? since when? откога́ сте тук? how long have you been here? 16

отко́лкото than 6: сега́ са по́-евтини, отко́лкото по́-рано now they are cheaper than before

откъде? *adv* from where? 23

отта́м *adv.* from there 22

офице́р *m.* officer *(in the armed forces only)* 17

о́ще *adv.* 1. still 17; 2. else, more 18 3. yet *(in neg. sent.)* 15 4. also 18

П

пазар *m.* market 23

пак *adv.* again 8

па́лто́ *n.* coat 21

пантало́н *m.* trousers 3

пари́ *pl. only* money 10

пет five 5

пе́ти, а, о, и fifth 9

Петко́в (Mr.) Petkoff 10

Петро́в (Mr.) Petroff 2

пехо́та *f.* infantry 14

пе́чено *n.* roast 4

пе́чка *f.* heater, stove 18

пеш *adv.* on foot 22

пе́я, пе́е *p.t.* пях to sing 4

пиа́но piano: сви́ря на пиа́но I play the piano 4

пи́ле *n. pl.* пилета chicken 12

пипе́рка *f.* green pepper 21 пъ́лнени пипе́рки stuffed peppers 21

писа́лка *f.* pen 18

писмо́ *n.* letter 2

пистоле́т *m.* pistol 14

пи́я, е *p.t.* пих to drink 4

пи́ша, е *p.t.* пи́сах to write 2

планина *f.* mountains 23

платя́ *see* пла́щам

пла́щам, а *perf. asp.* платя́, и *p.t.* плати́х to pay: той ще ни плати́ he will pay us 11

пленя́ *see* пленя́вам

пленя́вам, а *perf. asp.* пленя́, и

p.t. плени́х to capture, to take a prisoner: тях ги плени́ха they captured them 13

плеври́т *m.* pleurisy 20

площа́д *m.* square *(in a city)* 19

по a. *prep.* *1.* about, at: по обя́д, at noon 7; 2 on, along: по у́лицата on, along the street; 3. each *sometimes not transl.)* те работят по осем часа всеки ден they work 8 hrs every day 17; дай по едно шишенце сливова! give each a small bottle of plum brandy! 21; b. *(particle for formation of comp. degree)* more: кои круши са по-хубави? which pears are more beautiful? колко струват по-едрите? how much are the bigger ones 6

победа *f.* victory 19

по́-евтин *see* е́втин

по́дполковник *m. pl.* по́дполковници lieutenant colonel 17

поздравя́вам, а *perf. asp.* поздравя́, и *p.t.* поздрави́х to greet 10

позна́вам *perf. asp.* позна́я, е позна́х to recognize, to know; аз го позна́вам от дети́нство I've known him since childhood 20

пока́звам, а *perf. asp.* пока́жа, е *p.t.* пока́зах to show; той пока́за ли я на жена́ си? did he show it to his wife? 11

покра́й *prep.* along 22

поку́пка *f.* purchase 23

полко́вник *m., pl.* полко́вници colonel 17

полови́н, а, о, и half; тук съм от полови́н час I have been here for half an hour 16; след полови́н час in half an hour 23

полови́на (a) half 5; той оти́ва на учи́лище в се́дем и полови́на he goes to school at 7:30 (hrs.) 16

полуно́щ midnight; до полунощ till midnight 7

поля́на *f.* meadow 22

помо́щник *m., pl.* помо́щници assistant 17

поне́же because 11

поня́кога *adv.* sometimes 19

Попо́в (Mr.) Popoff; Попо́ва (Mrs.) Popoff; Попо́ви Popoffs 10

поръ́чвам, а *perf. asp.* поръ́чам, а to order 21; какво́ да поръ́чам за Вас? what shall I order for you? 12

посеще́ние *n.* visit посеще́ние при Бори́с a visit with Boris 20

по́сле *adv.* afterwards, thereafter 22

поставям to put 23

по́ход *m.* march; хо́дя на по́ход to go on a march 14

по́чвам, а *perf. asp.* по́чна, е *p.t.* по́чнах to start 5

почти́ *adv.* almost 17

пра́вя, и *p.t.* пра́вих *perf. asp.:* направя, и *p.t.:* напра́вих to do 2

пре́вод *m.* translation 16

пред in front of 9

преди́ *prep.* before *(time)*; пригответе́ ра́ниците си преди́ вече́ря prepare your packs before supper 23

предпола́гам, а; *perf. asp.:* предполо́жа, и, *p.t.* предполо́жих to suppose 22

предполо́жа *see* предпола́гам

през *prep.* through 22

прека́рвам, а; *perf. asp.* прека́рам, а to spend the time, to pass the time 7

преми́на *see* премина́вам

премина́вам, а; *perf. asp.* преми́на, е *p.t.* преми́нах to cross 22

при *prep.* 1. at: при и́згрев слъ́нце at sunrise 22; 2 to: мо́га ли да до́йда при теб тога́ва? may I come to you then? 19

приго́твил *see* приго́твям

приго́твям, я; *perf. asp.* приго́твя, и *p.t.* приго́твих, *p.a.p.* приго́твил, а, о, и to prepare 23;
приго́твям се to get ready 15

приготовле́ние *n.* preparation 23

прода́м *see* прода́вам

прода́вам, а; *perf. asp.* прода́м, продаде́ *p.t.* прода́дох, прода́де to sell: ще му я прода́м I'll sell it to him 11

придружа́вам, а; *perf. asp.* придружа́, и, их to accompany 22

прия́тел *m.* friend 19

продължа́ *see* продължавам

продължа́вам, а; *perf. asp.* продължа́, и *p.t.* продължи́х to continue 22

прозо́рец *m., pl.* прозо́рци window 18

пу́ша, и; *p.t.* пу́ших to smoke 2

пу́шка *f.* rifle 14

пък *conj.* and 21; but; on the other hand

пъ́лнен, пъ́лнена, о, и stuffed, filled 21

пъ́рви, а, о, и first 9

пъ́ржено fried 12

пържо́ла *f.* chop, meat used for frying; сви́нска пържо́ла pork chop 23

път *m. with art.:* пъ́тят, пъ́тя *pl.:* пъ́тища road;
път, *pl.* пъ́ти time: то́зи път this time 22; два пъ́ти two times, twice

пъту́вам, а to travel: пъту́вам с влак I travel by train 22

пя́хме *see* пея

Р

рабо́тнически, а, о, и worker's, laborer's 19

рабо́тя, и *p.t.:* рабо́тих to work 8

разби́ра се of course 14

разби́рам, а *perf. asp.:* разбера́, е *p.t.* разбрах to understand 16

ра́зговор *m.* conversation; dialogue 16

раки́я *f.* whisky 4

ра́ница *f.* field pack 15; knapsack 23

ра́но *adv.* early; по́-рано before; earlier 6

раня́ *see* раня́вам

раня́вам, а *perf. asp.* раня́, и *p.t.:* раних to wound 13

ред *m., pl.* редове́ row: на пъ́рви ред in the first row 9

ре́дник *m., pl.* редници private 15

редо́вно *adv.* regularly 18

река́ *f.* river 22

рестора́нт *m.* restaurant 12

ре́чник *m., pl.* ре́чници vocabulary 16; dictionary 18

рома́н *m.* novel 2

С

с *prep* with 13; със *in front of words beginning with* с, з, ш, щ.

са *see* съм

са́м, сама́, само́, сами́ alone 19

са́мо *adv.* only 9

сваря́вам, а *perf. asp.* сваря́, и *p.t.* свари́х to boil, to cook 23

све́тъл, све́тла, о, и bright, light 18

све́тложълт, а, о, и light yellow 18

сви́ря, и *p.t.* сви́рих, *perf. asp.:* изсви́ря, и *p.t.:* -их 1. to whistle 2. to play: сви́ря на пиа́но I play the piano 4

свобо́ден, -дна, о, и free, off: в съ́бота съм свобо́ден I am off on Saturday 19

свой, сво́я, сво́е, сво́и my own; your own; his own 19: her own; its own; our own; your own; their own *(this possessive is used only as a direct or indirect object with or without prepositions, and shows that the object is possessed by the subject)*

свъ́ршвам, а *perf. asp.:* **свъ́рша, и** *p.t.:* **свъ́рших to finish 5**

се *reflexive pron for all persons*

сега́ *adv.* **now 2**

се́дем seven 5

се́дми, а, о, и seventh 9

седемна́десети, а, о, и seventeenth 17

се́дмица *f.* **week 20**

се́дна *see* **ся́дам**

седя́, и *p.t.:* **седя́х to sit 9**

се́ло́ *n., pl.* **села́ village; на се́ло in the country; аз съм от се́ло Ягода I am from the village of Yagoda 20**

сержа́нт *m.* **sergeant 13**

серио́зен, серио́зна, о, и serious 20

сестра́ *f.* **sister 22**

си *possessive referring to the subject:* **my, your, his, her, our, your, their own 11**

син *m., pl.* **синове́ son 8**

син, си́ня, си́ньо, си́ни blue 19

си́рене *n.* **cheese 23**

скъп, скъ́па, о, и expensive 6

сла́гам, а *perf. asp.:* **сло́жа, и** *p.t.:* **сло́жих to put 23**

сла́дък, сла́дка, о, и sweet 6

след *prep.* **after; in; след обя́д after lunch, in the afternoon 8** след като *conj.* after 23

следо́бед *m.* **afternoon; в пет часа́ следо́бед at five o'clock in the afternoon 25; следо́бед in the afternoon 16**

сли́ва *f.* **plum 21**

сли́вов, а, о, и of plum; сли́вова (раки́я) whiskey 21

сли́вовица (plum) whiskey 21

слу́жа, и *p.t.* **слу́жих** *p.a.p.* **слу́жил, а, о, и to serve (in the armed forces) 14**

слу́жба *f.* **service; съм на слу́жба to serve 14**

слъ́нце *n.* **sun 22**

сме́сена гимна́зия coed high school 8

сно́щи *adv.* **last night 7**

со́чен, со́чна, о, и juicy 6

списа́ние *n., pl.* **списа́ния magazine 17**

справедли́в, а, о, и just 17

спя, и *p.t.:* **спах,** *perf. asp.* **заспя́ to sleep 7**

сре́ща *f.* **meeting; date 19**

сре́щам, а *perf. asp.:* **сре́щна, е** *p.t.* **сре́щнах to meet 9**

сре́щна *see* **сре́щам**

срещу́ *prep.* **opposite, against 18**

ста́вам *perf. asp.* **ста́на, е** *p.t.:* **ста́нах 1. to get up 22; 2. to happen 13**

ста́р, а, о, и old; senior 17

стара́я се, –е се *p.t.* **старах се to endeavor, to do one's best 18**

старши́на *m.* **1. master sergeant; 2. first sergeant 16**

ста́рши сержа́нт *m.* **Sfc 17**

ста́я *f.* **room 2**

стена́ *f.* **wall 18**

сти́гам, а *per. asp.:* **сти́гна, е** *p.t.* **–ах to arrive, to get somewhere 22**

сти́гна *see* **сти́гам**

сто́л *m., pl.* **сто́ло́ве chair 18**

стоти́нка *f.* **stotinka,** *the smallest Bulgarian monetary unit = 1 hundredth of the Lev* **6**

стоя́, и *p.t.:* **стоях to stand 18; to stay 4**

стре́лял *see* **стре́лям**

стре́лям, я to fire, to shoot 14 *p.a.p.* **стре́лял, а, о, и**

стро́г, а, о, и strict 17

стру́вам, а to cost 5

студе́н, а, о, и cold 23

студент *m.* student 1

су́па *f.* soup 4

су́трин *f. with art.* сутринта́ morning 25; сутринта́ during the morning 25; су́трин оти́ва на учи́лище he goes to school in the morning 16; до сутринта́ till the morning 4

съ́бота *f.* Saturday: в съ́бота on Saturday 19

съм *perf. asp.* бъ́да, *p.t.:* бях *and* би́дох to be; *p. indef. tense:* аз съм бил I have been 14; *p.a.p.* бил, а, о, и

съмне́ние *n.* doubt; без съмне́ние undoubtedly 14

със *prep.* = с; *the form* със *is used in the written language in front of words beginning with* с, з, ш, щ.

съ́що така́ *adv.* also, too, likewise 16

ся́дам, а *perf. asp.:* се́дна, е *p.t.:* се́днах to sit down 21; седне́те мо́ля! please sit down!

T

та́зи *see* то́зи

там *adv.* there 10

та́нцов, а, о, и dancing, of dance 22

танцу́вам, а to dance 4

1. те they 1; ги *short form used as object without prep.* them: ня́ма да ги забра́вя I won't forget them 10; тях *long form used also with prep.* them; им *short form used as indirect object* to them: ня́ма да им даде́м ме́белите we won't give the furniture to them 10; им *poss.* their 23

2. те you *(fam. form objective case from* ти, *see* ти) 17

теа́тър *m, pl.* теа́три theater: на теа́тър to the theater 9

теб *or* те́бе you, *objective case of* ти, *used as direct object or with prepositions:* с теб with you 22; при теб to you 19. *see* ти

тебеши́р *m.* chalk 18

те́жък, те́жка, о, и heavy 13

те́зи *see* то́зи

те́лешки, а, о, и calf's; те́лешко месо́ veal 23

телефони́рам, -аш, а, to telephone телефони́рахте ли на Ми́реви? did you telephone Mirevs? 11

тетра́дка *f.* copy-book, note-book 18

техни́ческо учи́лище technical school 8

ти 1. you 16; 2. your *(this possessive is used always after the noun to which it refers)* 20

то́ва *see* то́зи

тога́ва *adv.* then 3

то́зи, та́зи, това́ *pl.* те́зи this 12; на та́зи цена́ at that price 11

той he 10; *objective form* го, него́ him 12; *indir. object* му, нему́ to him 11; му *poss.* his 16

то́чно *adv.* exactly 19

тра́кторен, -рна. о, и (of) tractor 19

тра́я, е *p.t.* траях to last 17

тре́ти, а, о, и third 9

три́ three 5

три́йсет thirty 6

тръ́гвам, а *perf. asp.* тръ́гна, е /to start 23
p.t. тръгнах to leave, to depart 15

тря́бва must 15 *does not change in number*
тук *or* ту́ка *adv.* here 16 / *and person*

тя she 3; *objective form* я, нея her; *dative form* ѝ, на не́я to her

тях *see* те (1.)

У

у *prep.* at 7

уби́вам, а *perf. asp.:* убия́, е *p.t.* убих to kill 13

у́лица *f.* street 16

унифо́рма *f.* uniform 3

упражне́ние *n.*, *pl.* упражне́ния exercise 16

уро́к *m.*, *pl.* уро́ци lesson 16

успя́вам, а *perf. asp.* успе́я, ее *p.t.* успя́х to succeed 13

у́тре *adv.* tomorrow 8

у́тро *n.* morning 2

у́ча, и *perf. asp.* поуча, и *p.t.:* поучих 1. to study 16; 2. to teach: кой те у́чи на бъ́лгарски? who teaches you Bulgarian? 17

уче́бник *m.*, *pl.* уче́бници textbook 18

учени́к *m.*, *pl.* учени́ци pupil, student 16

учи́лище school 8

учи́тел teacher 1

Ф

фа́брика *f.* factory 19

фасу́л *m.* beans 12

фи́лм movie; picture; film; да́ват ху́бав филм they show a good picture 5

Х

хайде! come on! let! 12

харе́свам, а *perf. asp.:* харе́сам, а to like 21

хи́жа *f.* hut, lodge 22

хиля́да *f.*, *pl.* хиляди thousand 11

хляб *m.* bread 23

ходя́, и *p.t.:* ходих to go 8

Хри́стов (Mr.) Hristof 11

ху́бав, а, о, и nice 3; pretty; good

Ц

Ца́нев (Mr.) Tsaneff; Ца́нева (Mrs.) Tsaneff; Ца́неви Tsaneffs 11

цвя́т *m.*, *with art.* цветъ́т, *pl.* цветове́ color 3

цена́ *f.* price 11

циви́лен, -лна, о, и civilian 3; цивилен a civilian 8

цига́ра *f.* cigarette 2

Ч

чай *m.* tea 23

ча́кам, а to wait for; той ще ни ча́ка he will wait for us 10

час *m.*, *pl.* часове́ 1. hour тук съм от два ча́са I have been here for two hours 16; 2. o'clock: тук съм от два часа́ I have been here since two o'clock 16; ко́лко е часъ́т? what is the time? часъ́т е се́дем it's seven o'clock; в 8 часа́ at 8 o'clock

част *f.*, *pl.* ча́сти part; unit 16

ча́ша *f.* glass 21

че *conj.* that: ка́за ми, че ще я ку́пи he told me that he'll buy it 11

чекмедже́ *n.*, *pl.* чекмедже́та drawer 18

черве́н, а, о, и red 4

че́рен, че́рна, о, и black 18

че́стен, че́стна, о, и honest 20

че́сто *adv.* often 18

чета́, е *p.t.:* че́тох, *perf. asp.:* прочета́ to read 2

че́твърт *f.* quarter 9

четвъ́рти, а, о, и fourth 9

чет иво́ *n. pl.:* четива́ reader 16

че́тири four 5

четири́йсет forty 6

четирина́йсет fourteen 5

чин *m.* *pl.:* чинове́ rank 17

чини́я *f.* plate, dish 21

чист, а, о, и clean, neat 21

чове́к *m., pl.:* чове́ци 1. man *(the male human being)* 20; 2. man *(the human being in general)*

чу́вам, а *perf. asp.:* чуя, е *p.t.:* чух to hear 10

Ш

ша́пка *f.* hat 3

шейсе́ти, а, о, и sixtieth 16

шест six 5

ше́сти, а, о, и sixth 9

шестна́йсети, а, о, и sixteenth 16

шише́ *n., pl.:* шише́та bottle 21

шише́нце *n., pl.:* шише́нца small bottle 21

Щ

ще *a particle used for formation of the future tense,* will 4

Ъ

ъ́гъл *m., pl.:* ъ́гли corner 23

Ю

Юру́ков (Mr.) Yurukoff 4

Я

я *see* тя

я́бълка *f.* apple 6

я́года *f.* strawberry 20

яде́м *see* ям

я́дене *n.* 1. food, *ord.* prepared food; какво́ и́ма за я́дене? what is there to eat? 21

яйце́ *n., pl.:* яйца́ egg 23

ям, яде́ *p.t.:* я́дох to eat 4 на Вас яде́ ли Ви се? do you feel like eating? 12

я́стие *n.* dish, meal 21

ENGLISH - BULGARIAN VOCABULARY

АНГЛО - БЪЛГАРСКИ РЕЧНИК

A

abandon, to изоста́вям, я *perf. asp.:* изоста́вя, и *p.t.:* изоста́вих

about 1. за: did you talk to Mr. Mirev about the house? гово́рихте ли на г. Ми́рев за къ́щата? 2. о́коло

accompany, to придружа́вам, а *perf. asp:* придружа́, и́ *p.t.:* придружи́х

ache, to боля́, и *p.t.:*боля́х

active де́йстващ, а, о, и

address адре́с *m.*

after *prep.* след ; *conj.* след като

afternoon следо́бед; at five o'clock in the afternoon в пет часа́ следо́бед; in the afternoon следо́бед; good afternoon! до́бър ден!

afterwards *adv.* по́сле

again *adv.* пак

against *prep.* сре́щу́

air възду́шен, възду́шна, о, и; air force възду́шни войски́

all вси́чки

almost *adv.* почти́

alone сам, сама́, о́, и́

along *prep.* 1. по: along the street по у́лицата; 2. покра́й

already *adv.* ве́че: do you understand Bulgarian already? разби́раш ли ве́че бъ́лгарски?

also *adv.* съ́що така́; и ; we write letters also и ние пи́шем писма~ние пи́шем пи́сма съ́що така́

although *conj.* макар че

always *adv.* ви́наги

American (an) америка́нец*m.*, америка́нка *f.;* American; *adj.* америка́нски,-а, - о, - и

and *conj.* 1. и he and she are there той и тя са там 2. а he writes, and she reads той пи́ше, а тя чете́

anybody (= somebody) ня́кой, ня́коя, е, и

anymore *adv.* ве́че ; he does not smoke anymore той не пу́ши ве́че

anything нещо ; *in negative sent.:* нищо

answer о́тговор *m.*

apartment апартаме́нт *m.*

apple я́бълка *f.*

approximately *adv.* о́коло́

armed forces войска́ *f.*

around *prep.* о́коло́

arrive, to сти́гам, а *perf. asp.:* сти́гна, е *p.t.* сти́гнах

as *conj.* ка́то́

artillery артилерия *f.*

ask, to пи́там, а *perf. asp.:* попи́там; **ask a question** зада́вам въпро́с(*perf. asp.:* зада́м, зада́де *p.t.:* зада́дох)

assistant помо́шник *m.*

at 1. по: **at noon** по обя́д; 2. у: **I was at Tsaneff's** бях у Ца́неви; 3. при: **at sunrise** при и́згрев слъ́нце; 4. на: **at that price** на та́зи цена́

B

bachelor ерге́н *m.*

bank ба́нка *f.*

barracks каза́рма *f.*

be, to съм *perf. asp.* бъ́да; *p.t.* бях; **to be off** свобо́ден съм

because *conj.* зашо́то, поне́же

been бил, а́, о́, и́

beer би́ра *f.*

before *prep.* преди́ :**prepare your knapsacks before supper** пригответе ра́ниците си преди́ вече́ря 2 *adv.* по-рано

big голя́м, а, о, голе́ми

black че́рен, че́рна, о, и

blanket одеа́ло *n.*, *pl.* одеала́

blue син, си́ня, си́ньо, си́ни

board дъска́ *f.*; **black board** че́рна дъска́

boil, to варя́, и, вари́х *perf. asp.:* сваря́,и, свари́х; *imperf. form deriving from the perfective with iterative meaning:* сваря́вам, а

book кни́га *f.*

boulevard булева́рд *m.*

big е́дър, е́дра, о, и

bread хляб *m.*, хлябът, хляба, *pl;*

pl: хлебове

bridge мо́ст *m.*, *pl.* мо́сто́ве

bright све́тъл, све́тла, о, и

bring, to дона́сям, я; *perf. asp.:* донеса́, е́, ох

brother брат *m.*, *pl.* бра́тя *with art.:* бра́тята

brown кафя́в, а, о, и

Bulgaria Бълга́рия *f.*

Bulgarian, (a) бъ́лгарин *m.*; бъ́лгарка *f.*; *adj.:* бъ́лгарски, а, о, и; **Bulgarian (language)** бъ́лгарски (ези́к)

but *conj.* 1. а; 2. но; 3 пък 4 осве́н

butcher меса́р *m.*, *with art.* меса́рят

butter ма́сло́ *n.*, *pl.* масла́

buy, to купу́вам, а *perf. asp.:* ку́пя, и *p.t.:* ку́пих

C

cafe кафене *n.* *pp.* кафенета

call, to нари́чам; **to be called** нари́чам се

can мо́га, мо́же, *p.t.:* можа́х

canteen мане́рка *f.*

cap ке́пе *n.*, *pl.* ке́пета

captain капита́н *m.*

capture, to пленя́вам, а *perf. asp.:* пленя́, и *p.t.:* плени́х

card ка́рта *f.:* **identity card** лична ка́рта

carry, to но́ся, и *p.t.:* но́сих

chalk тебеши́р *m.*

chair стол *m.*, *pl.* сто́ло́ве

cheap е́втин, а, о, и

cheese си́рене *n.*; **yellow cheese** кашкава́л

chicken пи́ле *n.*, *pl.* пи́лета

child дете́ *n.*; **children** деца́

childhood дети́нство *n.*; **I have known him since childhood** позна́вам го от дети́нство

chop пържо́ла *f.*; **pork chop** сви́нска пържо́ла

cigarette цига́ра *f.*

city град *m.*, градът, града, *pl.* градове

civilian циви́лен, циви́лна, о, и **a civilian** циви́лен, циви́лно лице́

class клас *m.*; *adj.:* кла́сен, кла́сна, о, и

climb, to изка́чвам се, -а се, *perf. asp.:* изкача́ се, -и се *p.t.:* изкачи́х се

clothes облекло́ *n.*; дре́хи

clothes rack закачáлка *f.*

coat па́лто́ *n.*

coed сме́сен, а, о, и

coffee кафе́ *n.* **coffee shop** кафене́ *n.*

colonel полко́вник *m.*

cold студен, а, о, и

color цвят *m.*, *with art.:* цветъ́т; *pl.* цветове́

come, to **to come back** връ́щам се, -а се, *perf. asp.* въ́рна се, -е се, *p.t.:* въ́рнах се; **come!** ела́! ела́те!; *excl.* **come on!** ха́йде!

commandant нача́лник *m.*

commander 1. нача́лник *m.* *(in general sense)* 2. команди́р *m.* *(speaking of the commander of a particular military unit)*

coming иду́щ, а, о, и

comrade друга́р *m.*

continue, to продължа́вам, *perf. asp.:* продължа́, и, *p.t.:* продължи́х

cook, to варя́, и, *p.t.:* вари́х, *perf. asp.:* сваря́; *imperf. asp. deriving from* сваря́: сваря́вам, а, *has iterative meaning.*

coop(erative) кооперá́ция *f.*

copy - book тетра́дка *f.*

corner ъ́гъл *m.*, *pl.* ъ́гли

corporal мла́дши сержа́нт *m.*;

cost, to стру́вам, а

country страна́ *f.*; **in the country** на се́ло

course курс *m.*; **course participant** курси́ст *m.*; **of course** разби́ра се

cousin братовче́д *m.*; братовче́дка *f.*; **cousin!** братовче́де!

cross, to премина́вам, а, *perf. asp.:* преми́на, е, *p.t.:* преми́нах

customer клие́нт *m.*

D

dance, to танцу́вам

dancing та́нцов, а, о, и

date сре́ща *f.*

daughter дъщеря́ *f.*

day ден *m.*, *pl.* дни; **a day** на ден

depart, to тръ́гвам, а *perf. asp.:* тръ́гна, е *p.t.:* тръ́гнах

department отде́л *m.*

desire, to жела́я, е *perf. asp.:* пожела́я, е *p.t.:* пожела́х

dictionary ре́чник *m.*

do, to пра́вя, и *p.t.:* пра́вих, *perf. asp.:* напра́вя; **to do one's best** стара́я се, -е се, *p.t.* стара́х се *perf. asp.:* постара́я се

document докуме́нт *m.*

domestic дома́шен, шна, о, и

door врата́ *f.*

doubt съмне́ние *n.*

dozen дузи́на *f.*

drink, to пия, е *p.t.*: пих; *perf. asp.* изпи́я

drawer чекмедже́ *n.*

dwelling жи́лище *n.*

E

each все́ки, вся́ка, вся́ко

early *adv.* ра́но; **earlier** по-рано

Easter Вели́кден *m.*

eat, to ям, яде́ *p.t.*: я́дох

egg яйце́ *n.*

eh! е!

eight о́сем

eighth о́сми, а, о, и

eighteen осемна́йсет

eighteenth осемна́десети, а, о, и

else 1. друг, а, о, и; **everything else but cheese** вси́чко дру́го осве́н си́рене; 2. *adv.* о́ще

eleven едина́йсет

endeavor, to стара́я се, е се, *p.t.*: стара́х се; *perf. asp.* постара́х се

enemy неприя́тел *m.*

enough *adv.* доста́тъчно

enter, to вли́зам, а, *perf. asp.* вле́за, е *p.t.* влязох в ...; let's go in! хайде да вле́зем!

eraser гу́ма *f.*

evening ве́чер *f.*; **in the evening** ве́чер; **good evening!** до́бър ве́чер!

every все́ки, вся́ка, вся́ко

Europe Евро́па *f.*

exactly *adv.* то́чно

examination и́зпит *m.*

except for осве́н

exercise упражне́ние *n.*

expensive скъп, а, о, и

extra е́кстра

F

face лице́ *n.*, *pl.* лица́

factory фа́брика *f.*

far, far away *adv.* дале́че

fast бъ́рзо *adv.*

father баща́ *m.*; **she lives at his father's home** тя живе́е при баща́ му

few ма́лко; **a few** ня́колко

field pack ра́ница *f.*

fifth пе́ти, а, о, и

filled пъ́лнен, а, о, и

fine ху́бав, а, о, и; фи́н, а, о, и

finish, to свъ́ршвам, а *perf. asp.*: свъ́рша, и, *p.t.*: свъ́рших

fire, to стре́лям, я *perf. asp.*: изстре́лям

first пъ́рви, а, о, и

first sergeant старши́на *m.*

five пет

flat ета́ж *m.*

floor 1. по́д 2. ета́ж *m.*

foot крак *m.*, *pl.* крака́; **on foot** пеш

for 1. за: **for whom is the letter?** за кого́ е писмо́то? 2. от: **I have been here for two months** тук съм от два ме́сеца; 3. на: **I have guests for supper** и́мам го́сти на вечеря

force си́ла *f.*; **air force** възду́шни войски *pl. only*

forest гора́ *f.*

forget, to забра́вям, я, *perf. asp.:* забра́вя, и, *p.t.:* забра́вих

fork ви́лица *f.*

forty четири́йсет

four че́тири

fourteen четирина́йсет

free свобо́ден, -дна, о, и

fried пържен, а, о, и

friend прия́тел *m.*; друга́р *m.*

from *prep.* от

front фронт; **in front of** пред

furniture ме́бели *pl. only*

G

garment дре́ха *f.*

gentleman господи́н; **gentlemen** господа́

get, to получа́вам; **to get somewhere** сти́гам, а *perf. asp.:* сти́гна, е, ах; **to get up** ста́вам, а *perf. asp.:* ста́на, е *p.t.:* ста́нах

give, to да́вам, а *perf. asp.:* дам, даде́, *p.t.:* дадох

glass ча́ша *f.*

go, to 1. оти́вам, а *perf. asp.:* оти́да, е *p. t.:* оти́дох: **to go to** оти́вам на; **to go visiting** оти́вам на го́сти; 2. **to go to bed** ля́гам си, -а си; *perf. asp.:* ле́гна си, -е си, *p.t.:* ле́гнах си; 3. хо́дя, и, хо́дих: **he goes to school every day** той хо́ди на учи́лище все́ки ден; 4. вървя́, и *p.t.:* вървя́х: **he goes along the street** той ве́рви по у́лицата

good 1. ху́бав, а, о, и; 2. добъ́р, добра́, о́, и́: **good afternoon!** до́бър ден! **good morning!** добро́ утро !; **good by!** сбо́гом! дови́ждане!

government прави́телство *n.*; **g.-owned** държа́вен, -вна, о, и

grammar грама́тика *f.*

grammatical грамати́чен, -чна, о, и: **grammar exercise** грамати́чно упражне́ние

grandfather дя́до *n.*, *pl.* дя́довци

grandmother ба́ба *f.*

grapes гро́зде *n.*

great вели́к, а, о, и

green зеле́н, а, о, и

greet, to поздравя́вам, а *perf. asp.:* поздравя́, и. *p.t.:* поздравих

guest гост *m.*, *pl.* го́сти

gymnasium гимна́зия *f.*

H

half полови́н, а, о, и **I have been here for half an hour** тук съм от полови́н час; **a half** *f.* половина

hamburger 1. кеба́пче *n.*, *pl.* кеба́пчета; 2. кюфте́ *n.*, *pl.* кюфте́та

hand ръка́ *f.*; **on the other hand** пък, от дру́га страна́

happen, to ста́вам, а, *perf. asp.:* ста́на, е, *p.t.:* ста́нах

hat ша́пка *f.*

have, to и́мам; **not to have** ня́мам; **to have supper** вече́рям;

he той; **him** го, не́го, не́го го; **to him** му, на не́го, на не́го му

health здра́ве *n.* **to your health!** на здра́ве!

hear, to чу́вам, а *perf. asp.:* чу́я, е *p. t.:* чух

heater пе́чка *f.*

heavy те́жък, те́жка, о, и

hello! 1. здраве́й! здраве́йте! здра́сти! 2. а́ло! *(in a telephone conversation)*

here *adv.* 1. ту́к(а); 2. е́то! *exl.* here you have the menu! е́то Ви ли́ста за я́стията!

hi! здраве́й! здраве́йте! здра́сти!

high school гимна́зия *f.*

his не́гов, а, о, и

his own сво́й, я, е, и

home 1. дом 2. дома́шен, -шна, о, и: homework дома́шна ра́бота; 3. at home в къ́щи

honest че́стен, че́стна, о, и

hour час *m.*, *with art.:* часъ́т, *pl.:* часове́; I have been here for two hours тук съм от два ча́са

house жи́лище *n.;* къ́ща *f.*

how? как?; how long? ко́лко вре́ме? до кога́?

however оба́че

hungry гла́ден, гла́дна, о, и

hut хи́жа *f.*

I

I аз; me ме, ме́не, ме́не ме; to me ми, ме́не, ме́не ми

identity card ли́чна ка́рта *f.*

immediately *adv.* ведна́га

in *prep.* 1. в *or* във: in the room в ста́ята; 2. след: in the afternoon сле́до́бед; in two hours след два ча́са

infantry пехо́та *f.*

Ivan Ива́н

J

juicy со́чен, со́чна, о, и

junior student млад учени́к *m.*

just 1. справедли́в, а, о, и; 2. *adv.* ей: just now ей сега́

K

kebab кеба́п *m.*

kill, to уби́вам, а; *perf. asp.:* уби́я, е, *p.t.:* уби́х

kilogram кило́ *n.*, *pl.* кила́

knife нож *m.*, *pl.* но́жо́ве; meat knife нож за месо́

know, to 1. знам, зна́е *p.t.:* зна́ях *(to have knowledge of);* 2. позна́вам, а *perf. asp.:* позна́я, е *p.t.:* позна́х to know *(to be acquainted with):* I've known him since childhood аз го позна́вам от дети́нство

L

laborer рабо́тник *m.:* laborer's рабо́тнически, а, о, и

lamb а́гне *n.;* of lamb а́гнешки, а, о, и; roast lamb а́гнешко пе́чено

language ези́к *m.*, *pl.* ези́ци Army Language School Вое́нно учи́лище за ези́ци

large е́дър, е́дра, о, и

last, to тра́я, е, *p.t.:* тра́ях

late къ́сен, къ́сна, о, и; late *adv.* къ́сно

leaf лист *m., pl.* ли́сти

learn, to науча, и, их *perf. as p.* *perf. asp. of* уча

leave, to тръ́гвам, а, *perf. asp.:* тръ́гна, е, *p.t.:* тръ́гнах

lesson уро́к *m.*

let, to оста́вям, я, *perf. asp.:* оста́вя, и, *p.t.:* оста́вих; **let's go!** не́ка върви́м!

letter писмо́ *n.*

lev лев *m., pl.* ле́вове, *after numerals* ле́ва: **three leva** три ле́ва

lieutenant лейтена́нт *m.*

lieutenant colonel по́дполковник *m.*

light светли́на *f.; adj.* све́тъл, све́тла, о, и

light-yellow све́тло-жълт, а, о, и

1. like *adv.* съ́що така́

2. like, to харе́свам, а, *perf. asp.:* харе́сам, а ; обичам

likewise *adv.* съ́що така́

line линия *f.*

little ма́лък,-лка,о,и; **a little** малко

live, to живе́я, е, *p.t.* живя́х

lodge хи́жа *f.*

long дъ́лъг, дъ́лга, о, и; **how long?** ко́лко вре́ме?

look! е́й!

loss за́губа *f.*

lunch обя́д *m.;* **after lunch** след обя́д; **to have lunch** обя́двам, а

M

machine gun карте́чница *f.*

magazine списа́ние *n.*

major майо́р *m.*

man чове́к *m., pl.* чове́ци *(the human being);* **men** *(persons)* ду́ши *used with numerals:* **ten men** де́сет ду́ши

many мно́го

map ка́рта *f.*

march по́ход *m.*

market пазар *m.*

married же́нен, а, о, и

master sergeant старши́на *m.*

may мо́га, мо́же *p.t.:* можа́х **may I come and see you on Saturday?** мо́га ли да до́йда при теб в съ́бота?

meadow поля́на *f.*

meal я́стие *n.*

meat месо́ *n., pl.* меса́

meet, to сре́щам, а *perf. asp.:* сре́щна, е, *p.t.:* сре́щнах

meeting сре́ща *f.*

menu лист за я́стия

midnight полуно́щ *f.;* **till midnight** до полуно́щ

milk мля́ко *n., pl.* млека́

military вое́нен, вое́нна, о, и; **military (person)** вое́нно лице́

minute мину́та *f.*

mirror огледа́ло *n., pl.* огледала́

Mister господи́н *m.*

Mistress госпожа́ *f.*

money пари́ *(always in plural)*

month ме́сец *m., pl.* ме́сеци; **I've been here for two months** тук съм от два ме́сеца; **since the last month** от ми́налия ме́сец

morning 1. утро *n.* 2. сутрин *f.*
during the morning сутринта
in the morning сутрин

mortar миноме́т *m.*

most най- *(part. used to form the superlative degree)*

mother ма́йка; **she lives at his mother's**

house тя живе́е при ма́йка му; **she is at his mother's** тя е при ма́йка му

mountains планина *f.*

movie филм *m.*

movie theater ки́но *n., pl.* кина́; **to go to the movies** оти́вам на ки́но

much *adv.* мно́го; **how much?** ко́лко?

must тря́бва

my own сво́й, сво́я, е, и

N

name име *n., pl.* имена́; **my name is** аз се ка́звам

national наро́ден, наро́дна, о, и

new но́в, а, о, и

newspaper ве́стник *m., pl.* ве́стници

next иду́щ, а, о, и

next to до

nice ху́бав, а, о, и

night нощ *f.*; **last night** сно́щи

nine де́вет

nineteenth деветна́десети, а, о, и

no не

no one ни́кой, ни́коя, е, и

nobody ни́кой, ни́коя, е, и

noon обя́д *m.*; **at noon** по обя́д; *adj.* о́беден, о́бедна, о, и

not не

note-book тетра́дка *f.*

nothing ни́що

novel рома́н *m.*

now *adv.* сега́

number но́мер *m., pl.* номера́

O

o'clock час *m., with art.* часъ́т, *pl.* часове́; **I have been here since two o'clock** тук съм от два ча́са; **it's seven o'clock** часъ́т е се́дем

of *prep.* 1. на: **the teacher of sergeant Stoykoff is a Bulgarian** учи́телят на сержа́нт Сто́йков е бъ́лгарин; 2. от: **what is she sick of?** от какво́ е бо́лна?

off свобо́ден, свобо́дна, о, и; **to be off** свобо́ден съм

officer офице́р *m. (in the armed forces only!)*

often *adv.* че́сто

O.K.! well! добре́!

old ста́р, а, о, и; **how old is he?** на ко́лко годи́ни е той?

on *prep.* на: **he does not work on that day** той не рабо́ти на то́зи ден

one еди́н, една́, едно́

only *adv.* са́мо

opposite *adv.* срещу́

or и́ли́

order за́повед *f.*; **in order to** за да

order, to поръ́чвам, а, *perf. asp.* поръ́чам, а, *p.t.:* поръ́чах

other дру́г, а, о, и

our на́ш, а, о, и; **our own** сво́й, сво́я, сво́е, сво́и

ours на́ш, а, о, и

P

part част *f., pl.* ча́сти

party забава *f.*

pass, to мина́вам, а; *perf. asp.:* ми́на, е *p.t.:* ми́нах; **to pass through** мина́вам през

pay, to пла́щам, а *perf. asp.* платя́, и *p.t.* плати́х

pear кру́ша *f.*

pen писа́лка *f.*

pencil мо́лив *m.*

people 1. хо́ра; 2. ду́ши *(when used with numerals)* **we came back with 20 people** въ́рнахме се с двайсет ду́ши

people 1. хо́ра 2. ду́ши *(when used with numerals)* **we came back with 20 people** въ́рнахме се с два́йсет ду́ши 3. народ; **people's** наро́ден, наро́дна, о, и

person лице́ *n., pl.* лица

personal ли́чен, ли́чна, о, и

personnel персона́л; **military personnel** вое́нни лица́, вое́нен персона́л

piano пиа́но; **I play the piano** сви́ря на пиа́но

picture 1. карти́на *f.* 2. филм *m.* **they are showing a good picture** да́ват ху́бав филм

pistol пистоле́т *m.*

place мя́сто *n., pl.* места́

plant заво́д *m.*

play, to 1. игра́я, е *p.t.* игра́х; **to play cards** игра́я на ка́рти 2. сви́ря, и *p.t.* сви́рих **to play the piano** сви́ря на пиа́но

please! мо́ля!

pleurisy плеври́т *m.*

plum сли́ва *f.*; **of plum** сли́вов, а, о, и

pool вир *m. with art.* виръ́т

prepare, to приго́твям, я, *perf. asp.* приго́твя, и, *p.t.:* приго́твих

preparation приготовле́ние *n.*

pretty ху́бав, а, о, и

price цена́ *f.*

private ре́дник *m.*

pupil учени́к *m.*

purchase поку́пка *f.*

put, to сла́гам, а, *perf. asp.* сло́жа, и *p.t.:* сло́жих; поставям, *perf. asp.* поставя

Q

quarter че́твърт *f.*

question въпро́с; **ask a question** зада́вам въпро́с

R

rank чин *m., pl.* чи́нове

read, to чета́, е *p.t.:* че́тох, *perf. asp.* прочета́

reader четиво́ *n.*

real и́стински, а, о, и

recognize, to позна́вам, а, *perf. asp.:* позна́я, е, *p.t.* позна́х

red черве́н, а, о, и

regularly редо́вно

reserve запа́сен, запа́сна, о, и

restaurant реcтора́нт *m.*

return, to връ́щам се, –а се, *perf. asp.:* въ́рна се, –е се, *p.t.:* въ́рнах се

ridge би́ло *n., pl.* била́

right away ведна́га

rifle пу́шка *f.*

ripe зря́л, а, о, зре́ли

rise и́згрев *m.* **sunrise** и́згрев слъ́нце

river река́ *f.*

road път *m., with art.* пъ́тят, пъ́тя, *pl.* пъ́тища

roast пе́чено *n.*

room ста́я *f.*

row ред *m., pl.* редове́; **in the first row** на пъ́рви ред

ruler ли́ния *f.*

S

salami сала́м *m.*; **dry salami** лука́нка *f.*

Saturday съ́бота *f.*; **on Saturday** в събо́та

say, to ка́звам, а, *perf. asp.:* ка́жа, е *p.t.:* ка́зах

seat мя́сто *n., pl.* места́

second вто́ри, а, о, и

see, to 1. ви́ждам, а, *perf. asp.* ви́дя, и *p.t.:* видя́х; **see you!** дови́ждане! 2 гле́дам, а: **see that you come back in time** гледай да се въ́рнеш навре́ме! **I'll try to be here in half an hour** ще гле́дам да се въ́рна след полови́н час

sell, to прода́вам, а, *perf. asp.* прода́м, продаде́ *p.t.:* прода́дох, прода́де

senior student ста́р учени́к *m.*

sergeant сержа́нт *m.*, **master sergeant, first sergeant** старши́на *m.*, **sergeant first class** ста́рши сержа́нт *m.*

serious сериозен, зна, о, и

serve, to 1. слу́жа, и *p.t.:* слу́жих, 2. съм на слу́жба

service слу́жба *f.*

seven се́дем

seventeenth седемна́десети, а, о, и

seventh се́дми, а, о, и

she тя; **her** я, не́я, не́я я; **to her** ѝ, ней, не́й ѝ;

sheet лист *m., pl.* листа́

shoot, to стре́лям, я *perf. asp.:* изстре́лям

show, to пока́звам, а *perf. asp.:* пока́жа, е *p.t.* пока́зах; **do they show a single movie?** еди́н филм ли да́ват?

sick бо́лен. бо́лна, о, и **what is ailing him?** от какво́ е бо́лен?

sign на́дпис *m.*

sing, to пе́я, е, *p.t.* пях; *perf. asp.:* изпе́я

sister сестра́ *f.*

sit, to седя́, и, *p.t.* седя́х; **to sit down** ся́дам, а, *perf. asp.* се́дна, е *p.t.:* се́днах

six шест

sixteenth шестна́йсети, а, о, и

sixth ше́сти, а, о, и

sixtieth шейсе́ти, а, о, и

sleep, to спя, и, *p.t.* спах, *perf. asp.:* заспя́

small ма́лък, ма́лка, о, и; дре́бен, дре́бна, о, и;

smoke, to пу́ша, и, *p.t.:* пу́ших; *perf. asp.* изпу́ша

soldier войни́к *m., pl.* войни́ци

so long! дови́ждане!

some 1. ня́колко; 2. ма́лко: I understand some Bulgarian разби́рам ма́лко бъ́лгарски; 3. some...... ... others ... едни́ ... дру́ги ...

somebody ня́кой, ня́коя, е, и

sometimes поня́кога

son син *m., pl.* синове́

soup су́па *f.*

sour ки́сел, а, о, и

spend, to *(for time only)* прека́рвам, а, *perf. asp.* прека́рам, а; how did you spend your time? как прека́рахте?

spoon лъжи́ца *f.*

square *(in a city)* площа́д *m.*

stand, to стоя́, и, *p.t.:* стоя́х, *perf. asp.* постоя́

start, to по́чвам, а, *perf. asp.* по́чна *p.t.* по́чнах; тръгвам *perf. asp.* тръгна

state owned държа́вен, -вна, о, и

stew *(consisting of vegetables and meat)* гюве́ч *m.*

still *adv.* о́ще

story ета́ж *m.*

stotinka *(- 1 hundredth of the lev)* стоти́нка

stove пе́чка *f.*

strawberry я́года *f.*

street у́лица *f.*

strict стро́г, а, о, и

student 1. студе́нт *m.* *(in a school higher than the high school or in a course not connected with a regular school schedule)* 2. учени́к *m.* *(in a primary or high school)*

study, to у́ча, и *p.t.* у́чих; *perf. asp.* нау́ча (to learn)

stuffed пъ́лнен, а, о, и

succeed, to успя́вам, а *perf. asp.* успе́я, е *p.t.* успя́х

sugar за́хар *f.* *with art.:* захарта́ *adj.* за́харен, за́харна, о, и

sun слъ́нце *n.*

Sunday неде́ля *f.*, on Sunday в неде́ля

supper вече́ря : I have guests for supper и́мам го́сти на вече́ря ; to have supper вече́рям

suppose, to предпола́гам, а *perf. asp.* предполо́жа, и *p.t.*; предполо́жих

surround, to загра́ждам, а *perf. asp.* заградя́, и *p.t.* загради́х

sweet сла́дък, сла́дка, о, и

T

table ма́са *f.*

take, to взи́мам, а *perf. asp.*; взе́ма, е *p.t.* взех ; take взе́мете ; take a prisoner пленя́вам, а *perf. asp.* пленя́, и *p.t.* плени́х

talk, to говóря, и *p.t.:* говóрих: Did you talk to Mr. Mirev? говóрихте ли на господи́н Ми́рев?

tasty вку́сен, вку́сна, о, и
town град *m.*, градът, града, *pl.* градове

tea ча́й *m.*

teach, to у́ча, и *p.t.:* у́чих *perf. asp.:* нау́ча, и: who teaches you Bulgarian? кой те у́чи на бъ́лгарски?

teacher учи́тел *m.*

technical техни́чески, а, о, и

telephone, to телефони́рам, а

tell, to ка́звам, а *perf. asp.* : ка́жа, е *p.t.:* ка́зах

ten де́сет

textbook уче́бник *m.*

than 1. от don't you have any better grapes than those? ня́мате ли по́-ху́баво гро́зде от то́ва?
2. отко́лкото

thank, to благодаря́, и
thank you ! благодаря́ (Ви)!

1. **that** 1. о́нзи, она́зи, онова́, оне́зи
2. то́зи : at that price на та́зи цена́

2. **that** *conj.* че ; he told me that he would buy it той ми ка́за, че ще я ку́пи

theater теа́тър *m.*, *pl.* теа́три
I'm going to the theater оти́вам на теа́тър

their own сво́й, я, е, и

then *adv.* тога́ва

there 1. там ; from there отта́м
2. there is, there are и́ма
there is not, there are not ня́ма
3. | there! е́то !

thereafter *adv.* по́сле

therefore затова́

they те ; them ги, тях ; to them им, на тях, на тях им

think, to ми́сля, и *p.t.* ми́слих *perf. asp.* поми́сля

third тре́ти, а, о, и

thirty три́йсет

this то́зи, та́зи, то́ва, те́зи

thousand хиля́да *f.*

three три

throat гъ́рло *f.*

through *prep.* през

ticket биле́т *m.*

till *prep.* до

time 1. вре́ме *n.:* at that time в това́ вре́ме ; on time на вре́ме
2. час *m.* : what is the time? ко́лко е часъ́т? 3. път *m.*, *pl.* пъти this time то́зи път; three times три пъти

to a. | *prep.:* 1. до : he walks to 'Pobeda' square той върви до площа́д "Побе́да". 2. при : may I come to you then? мо́га ли да до́йда при теб тога́ва? 3. на : did he show it to his wife? той пока́за ли я на жена́ си? b. | *conj.* да ; do you want to go to the movies? и́скате ли да оти́дете на ки́но?

today *adv.* днес

together *adv.* за́едно

tomorrow *adv.* у́тре

tonight *adv.* дове́чера

too *conj.* и, също така́

tractor тра́ктор *m.* ; *adj.* тра́кторен, тра́кторна, о, и

train влак *m., pl.* вла́кове I travel by train пъту́вам с влак

translation пре́во́д *m.*

travel, to пъту́вам, а ; I travel by train пъту́вам с влак

trip и́злет *m.*, екску́рзия *f.*

trousers панталóн *m.*

try, to опи́твам, а; гле́дам, а: I'll try to be back in half an hour ще гле́дам да се въ́рна след полови́н час

twelve двана́йсет

twentieth два́десети, а, о, и

twenty два́йсет

two два *(masc.)*, две *(fem. and neuter)*; два́ма *(only for male human beings)*

U

understand, to пазби́рам, а *perf. asp.:* разберá, е *p.t.* разбра́х

undoubtedly *adv.* без съмне́ние

uniform унифо́рма *f.*

unit част *f., pl.* части

usually *adv.* обикнове́но

V

veal те́лешко месо́ *n.*

very *adv.* мно́го

victory побе́да *f.*

village село *n., pl.* села́ I'm from the village of Yagoda аз съм от се́ло Я́года

visit посеще́ние *n.*

vocabulary ре́чник *m.*

W

waiter ке́лнер *m.*

wait for, to ча́кам, а *perf. asp.:* поча́кам, а

wall стена́ *f.*

want, to и́скам, а

water вода *f.*

we ни́е; us ни, нас, нас ни; to us ни, на нас, на нас ни

weapon оръ́жие *n.*

wear, to но́ся, и *p.t.* но́сих *perf. asp.* износих (to wear out)

weather вре́ме *n.*

week се́дмица *f.*

well 1. *adv.* добре́ 2. *excl.* е!

what ? какъ́в?, каква́?, какво́?, какви́? what kind of? какъв, а, о, и

when ? 1. *interr.:* кога?; since when? откога? 2. *relat..:* когато

where ? къде́?

which ? кой?, коя́?, кое?, кои́?

while *conj.* като́

whiskey раки́я *f.*
whiskey(made of plums) сли́вова раки́я, сли́вовица *f.*

whistle, to сви́ря, и *p.t.:* сви́рих
perf. asp.: изсви́ря, и

who ? кой?, коя́?, кое́?, кои́?
whom ? кого́?, коя́?, кое́?, кои́?

whom *see* **who**

why ? защо́?
that's why затова́

wife жена́ *f.*

window прозо́рец *m.*

wine ви́но *n., pl.* вина́
wine *adj.* ви́нен, а, о, и

wish, to жела́я, е *perf. asp.:* пожела́я, е
p.t. пожела́х

with с ; *in front of words beginning with* с, з, ш, щ : със

without *prep.* без

woman жена́ *f.*

work, to рабо́тя, и *p.t.:* рабо́тих

worker рабо́тник *m.;*
worker's рабо́тнически, а, о, и

worry, to безпокоя́ се, -и се

wound, to ра́нявам, а *perf. asp.:* раня́, и
p.t. рани́х

write, to пи́ша, е *p.t.:* пи́сах
perf. asp. напи́сах

Y

year годи́на *f.* **it is two years old**
то е на две годи́ни

yellow жъ́лт, а, о, и

yes да

yesterday *adv.* вче́ра

yet *adv.* о́ще

yogurt ки́село мля́ко *n.*

you 1. *sing.* ти ; *dir. obj.:* те, тебе, тебе те ; *indir. obj.:* ти, на те́б(е), на те́б(е) ти;
2. *plur.* вие; *dir. obj.:* ви(Ви), вас (Вас), вас ви, Вас Ви; *indir. obj.:* ви(Ви)/ на вас, на Вас, на вас ви, на Вас Ви

young млад, а, о , и

your 1. *sing.:* ти; твой, тво́я, тво́е, твои 2. *plur.:* ви(Ви), ваш(Ваш), а, о, и

your own свой, я, е, и

ED025742

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE

WEST COAST BRANCH

PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

- РУССКИЙ
- СРПСКОХРВАТСКИ
- 華 語
- SHQIP
- MAGYAR
- 日 本 語
- TÜRKÇE
- PORTUGUÊS
- فارسی
- ROMÂNĂ
- УКРАЇНСЬКА
- ITALIANO
- BAHASA INDONESIA

BULGARIAN

BASIC COURSE

SUPPLEMENTARY MATERIAL
TO
VOLUME II
LESSONS 16-23

- БЪЛГАРСКИ
- POLSKI
- 粵 語
- ČESKY
- ΕΛΛΗΝΙΚΑ
- 한 국 어
- ESPAÑOL
- FRANÇAIS
- العربية
- ภาษาไทย
- မြန်မာဘာသာ
- DEUTSCH
- TIẾNG VIỆT NAM

KISWAHILI

U.S. ARMY

AL 001 533

BULGARIAN

BASIC COURSE

SUPPLEMENTARY MATERIAL TO VOLUME II

LESSON 16 - 23

January 1965

DEFENSE LANGUAGE INSTITUTE
WEST COAST BRANCH
Presidio of Monterey, Calif.

УРОК 16а - РАЗГОВОР

В УЧИЛИЩЕ

Учител:
Студент:

- Кой си ти?
- Аз съм Ива́н Хри́стов.

- Какъ́в си ти?
- Ре́дник съм.

- Не си ли сержа́нт?
- Не. Не съм сержа́нт.

- Студе́нт ли си?
- Да. Студе́нт съм.

- Какъ́в съм аз?
- Вие сте учи́тел.

- Какъв е г. Алекса́ндров?
- И той е учи́тел.

- Той америка́нец ли е?
- Не,не е америка́нец. Бъ́лгарин е.

- Ти бъ́лгарин ли си?
- Не, не съм българин.

- Какъв си тога́ва?
- Америка́нец.

- Какви́ са дру́гите студе́нти?
- И те са америка́нци.

- Какви́ сме ние, учи́телите?
- Вие сте бъ́лгари.

УРОК 16а

ЧЕТИВО

Иван Христов е редник. Той не е сержант. Той е студент в Монтерей.

Господин Александров е учител. Той е българин. Той не е американец. И другите учители са българи. Те не са американци.

Иван Христов не е българин. Той е американец. И другите студенти не са българи. Те са америкаци.

УРОК 17а - РАЗГОВОР

В КАЗАРМАТА

Ефрейтор:
Редник:

- Какъ́в си ти?
- Аз съм курси́ст.

- В кое́ учи́лище си курси́ст?
- Курси́ст съм във Вое́нното учи́лище за ези́ци.

- Има ли мно́го курси́сти в учи́лището?
- Да. В учи́лището и́ма мно́го курси́сти.

- Курси́стите вое́нни лица́ ли са?
- Да. Курси́стите са вое́нни лица́.

- Какъ́в ези́к у́чиш?
- Уча бъ́лгарски ези́к.

- В кой отде́л?
- В Бъ́лгарския отде́л, разби́ра се.

- Има ли мно́го отде́ли в учи́лището?
- Да, има.

- Учи́телят ви офице́р ли е?
- Не. Учи́телят ни е циви́лен.

- Добъ́р учи́тел ли е той?
- Да. Той е мно́го добъ́р учи́тел.

- Офице́ри ли са дру́гите учи́тели?
- Не. И те са циви́лни.

УРОК 17а

ЧЕТИВО

Редник Любен Любенов е курсист във Военното училище за езици. В училището има много курсисти. Курсистите са военни лица. Те са редници, ефрейтори, сержанти и офицери.

Във Военното училище за езици има много отдели. В отделите на училището курсистите учат много езици. Любен учи български език в Българския отдел.

Учителят на Любен не е офицер. Той е цивилен и е много добър учител. Учителите в Българския отдел са българи, а курсистите са американци.

УРОК 176 - РАЗГОВОР

В КАЗАРМАТА

Старшина:
Христо:

- Кой е нача́лникът на учи́лището?
- Полко́вник Ко́лев е нача́лник.

- Той има ли помо́щник?
- Да, по́дполковник Займов.

- Има ли дру́ги полко́вници и по́дполковници?
- Да, и́ма, но те са курси́сти.

- Отде́лите и́мат ли нача́лници?
- Да. Вси́чки отде́ли и́мат нача́лници.

- Имат ли и помо́щници?
- Не вси́чки отде́ли и́мат помо́щници.

- Има ли мно́го ре́дници в Бъ́лгарския отде́л?
- Да, има мно́го.

- Ре́дниците добри́ учени́ци ли са?
- Не вси́чки ре́дници са добри́ учени́ци.

- Имате ли моря́ци?
- Имаме са́мо еди́н моря́к.

- Добъ́р учени́к ли е моря́кът?
- Да. Той е добър учени́к.

УРОК 17б

ЧЕТИВО

Военното училище за езици има началник. Началникът на училището е полковник. Той има помощник. Помощникът е подполковник. В училището има много полковници и подполковници. Те са курсисти.

Курсистите учат езици в отделите на училището. Всички отдели имат началници. Не всички отдели имат помощници.

Българският отдел има началник и помощник. В този отдел студентите учат български език.

Много редници, ефрейтори, сержанти, старшини, лейтенанти, капитани, майори, подполковници и полковници учат български език. Те са добри ученици. И моряците са добри ученици. В Българския отдел има само един моряк. Този моряк е много добър ученик.

УРОК 18а - РАЗГОВОР

В КЛАСНАТА СТАЯ

Учител:
Студент:

- Какво́ е това́?
- Това́ е кла́сна стая.

- Какво́ и́ма в ста́ята?
- В ста́ята и́ма ма́си, че́рна дъска́, пе́чка и закача́лка.

- Какво́ и́ма на та́зи ма́са?
- На ма́сата и́ма кни́га, тетра́дка, писа́лка и гу́ма.

- А на те́зи ма́си?
- На ма́сите и́ма кни́ги, тетра́дки, писа́лки и гу́ми.

- Ня́ма ли ли́ния на ма́сата?
- Не. На ма́сата ня́ма ли́ния.

- Къде́ са кни́гите, тетра́дките, писа́лките и гу́мите?
- Кни́гите, тетра́дките, писа́лките и гу́мите са на масите.

- Къде́ е закача́лката?
- Закача́лката е на та́зи стена́.

- Има ли карти́на и ка́рта на стена́та?
- На стени́те и́ма мно́го карти́ни и ка́рти.

УРОК 18а

ЧЕТИВО

Във Военното училище за езици има много класни стаи. Те са големи и хубави.

В класните стаи има маси, столове, черни дъски, печки, закачалки, карти и картини.

На масите има книги, тетрадки, писалки, моливи, гуми и линии. На стените има карти и картини. Картите и картините са много хубави.

В нашата класна стая има четири маси. Те са жълти. В стаята има още черна дъска, печка и закачалка. Закачалката е до печката. Черната дъска не е черна. Тя е зелена.

На масата на лейтенант Райчев има книга. Книгата е българска. На масата на Редник Каменов няма линия. Линията е на масата на моряк Славов.

На закачалката са дрехите на курсистите.

УРОК 18б - РАЗГОВОР

В КЛАСНАТА СТАЯ

Учител:
Христо:

- Хри́сто, и́маш ли гу́ма?
- Да, и́мам гу́ма.

- Гео́рги и́ма ли писа́лка?
- Да, и́ма.

- Той и́ма ли ли́ния?
- Не, той ня́ма ли́ния.

- И ти ли ня́маш?
- И аз ня́мам.

- Вие вси́чки и́мате ли тетра́дки?
- Да, ние вси́чки и́маме тетра́дки.

- А и́мате ли тебеши́р?
- Не, ня́маме.

- И мо́ливи ли ня́мате?
- Мо́ливи и́маме.

- Гео́рги и Ива́н и́мат ли уче́бници?
- Да, те и́мат уче́бници.

- Какво́ ви́ждаш на стена́та?
- Ви́ждам карти́ни.

- А какво́ ви́жда Гео́рги?
- И той ви́жда карти́ни.

- Абе вие не ви́ждате ли и ка́рти на стена́та?
- Разби́ра се, ние вси́чки ви́ждаме и ка́рти.

УРОК 18б

ЧЕТИВО

Христо, Георги и Иван са курсисти в Военното училище за езици. Всички учат български език. Те имат хубава, голяма и светла стая.

Курсистите имат моливи, тетрадки, гуми, книги и учебници. Те нямат линии и тебешир.

Христо има гума. Той няма писалка. Курсистите пишат с моливи. Те не пишат с писалки. Учителите пишат на черната дъска с тебешир.

Христо вижда картини на стената. Георги също така вижда картините на стената. Всички виждат и картите. Те виждат още стените, закачалката, печката и масите.

Всички курсисти в Българския отдел са много добри ученици. Те всички говорят български.

УРОК 19а - РАЗГОВОР

НА УЛИЦАТА

Иван:
Георги:

- Здраве́й Гео́рги!
- Здраве́й, Ива́не!

- Какво́ пра́виш тук в Со́фия?
- Слу́жа във войска́та.

- В артиле́рията ли слу́жиш?
- Не. Слу́жа във възду́шните войски́.

- И Стоя́н ли слу́жи в Со́фия?
- Да, но той слу́жи в пехо́тата.

- Откога́ слу́жите?
- Слу́жим от пет ме́сеца.

- Какво́ пра́ви братовче́д ти Лю́бо?
- Хо́ди на учи́лище.

- Какво́ у́чи?
- Учи е́зици.

- А какво́ пра́вят Пе́тър и Па́вел?
- Пе́тър ра́боти в рестора́нта на площа́д"Побе́да".

- А Па́вел?
- Той сви́ри на пиа́но в теа́търа.

УРОК 19а

ЧЕТИВО

I. Георги и Стоян са ефрейтори. Те служат в София. Георги служи във въздушните войски, а Стоян в пехотата. Те служат във войската от пет месеца.

Любо е братовчед на Георги. Той ходи на училище. Учи езици.

Петър и Павел са братовчеди на Стоян. Петър работи в ресторанта на площад "Победа", а Павел свири на пиано в театъра.

II. Аз съм студент. Ходя на училище всеки ден. Уча български език във Военното училище за езици. Нося хубава военна униформа.

Аз живея на площад "Победа". Имам хубав апартамент. Понякога свиря на пиано. Вечер ходя на кино. Понякога ходя и на театър.

Имам много пари, защото не пуша, не нося цивилни дрехи и не ходя на ресторант.

УРОК 21а - РАЗГОВОР

В КЛАСНАТА СТАЯ

Учителят:
Георги:

- Какво́ е това́?
- Това́ е писмо́.

- Къде́ е писмо́то?
- Писмо́то е на ма́сата.

- Студе́нтите пи́шат ли писма́?
- Да, те пи́шат писма́.

- За кого́ са писма́та?
- Писма́та са за учи́телите.

- Какво́ чете́ Ива́н?
- Той чете́ списа́ние.

- Какво́ е списа́нието?
- Списа́нието е бъ́лгарско.

- На ма́сата и́ма ли списа́ния?
- Да, на ма́сата и́ма мно́го списа́ния.

- Списа́нията америка́нски ли са?
- Не, списа́нията са бъ́лгарски.

- И́ма ли мно́го вое́нни учи́лища за ези́ци в Монтере́й?
- Не, и́ма са́мо едно́ учи́лище.

- Голя́мо ли е учи́лището?
- Да, учи́лището е мно́го голя́мо.

УРОК 21а

ЧЕТИВО

Георги е военно лице. Той е в класната стая. Чете писмо. Писмото е от другаря му Христо. И студентът Иван е в класната стая. Той чете списание.

И другите студенти също така са военни лица. Те са в класната стая. Пишат писма. Писмата са за учителите. На масата на студентите има много списания. Списанията не са американски, те са български.

В Монтерей има само едно военно училище. Училището е много голямо и хубаво. Другите училища в града не са военни. Училищата в този хубав град са също така хубави и големи.

УРОК 21б - РАЗГОВОР

В КЛАСНАТА СТАЯ

Иван:
Марин:

- Ти и́маш ли ке́пе?
- Да, и́мам.

- Къде́ е ке́пето ти?
- Ке́пето ми е в чекмедже́то.

- Кой студе́нти и́мат ке́пета?
- Вси́чки студе́нти и́мат ке́пета.

- Къде́ са ке́петата на студе́нтите?
- Ке́петата на студе́нтите са в чекмедже́тата.

- Ко́лко чекмедже́та и́ма та́зи ма́са?
- Та́зи ма́са и́ма едно́ чекмедже́.

- Америка́нски имена́ ли и́мат студе́нтите.
- Не. Имена́та на студе́нтите са бъ́лгарски.

- Какво́ и́ме и́маш ти?
- Бъ́лгарско.

- Имаш ли деца́?
- Имам са́мо едно́ дете́.

- Как се ка́зва дете́то ти?
- Дете́то ми се ка́зва Го́шо.

УРОК 21б

ЧЕТИВО

Марин е студент във Военното училище за езици. Той е сержант. Носи военна униформа. Носи и военно кепе.

Сега той е в класната стая. Кепето му е в чекмеджето на масата му. И другите студенти имат кепета. Кепетата им са в чекмеджетата на масите им. Те не са на закачалката.

В стаята има много маси. Масата на Марин има само едно чекмедже. Другите маси имат две чекмеджета. Чекмеджето на Марин е голямо. Чекмеджетата на другите маси са също така големи.

Всички студенти са американци. Имената им са американски, разбира се. В училището, обаче, те имат български имена. И Марин има българско име.

Марин е женен. Той има едно дете. Детето му се казва Гошо. Учителят на Марин е също така женен. Той има две деца. Децата му са малки. Те не ходят още на училище.

УРОК 22а - РАЗГОВОР

Стоян:
Иван:

- Кога́ си ля́гате обикнове́но?
- Обикнове́но жена́ ми и аз си ля́гаме в единайсет часа́.

- В ко́лко часа́ ще си ле́гнеш дове́чера?
- Дове́чера ще си ле́гна в полуно́щ.

- Защо́ ще си ле́гнеш в полуно́щ?
- Защо́то тря́бва да у́ча за и́зпита у́тре.

- Кога́ по́чваш да у́чиш ве́чер?
- Ве́чер по́чвам да у́ча в де́вет часа́. Дове́чера, обаче, ще по́чна в се́дем часа́.

- Ще ста́неш ли ра́но у́тре су́трин?
- Разби́ра се, че ще ста́на ра́но. Аз ви́наги ста́вам ра́но.

- И жена́ ти ли ста́ва ра́но?
- Не. Тя ста́ва къ́сно, но у́тре и тя ще ста́не ра́но.

- Кога́ тръ́гваш за учи́лището обикнове́но?
- Обикнове́но тръ́гвам в шест и полови́на. Утре, оба́че, ще тръ́гна в шест.

УРОК 22а

ЧЕТИВО

Иван живее с жена си и децата си в София. Те живеят в един апартамент. Апартаментът е голям и хубав.

Иван работи в Народната банка. Вечер той учи в едно училище за езици. Курсът почва в седем часа и свършва в девет часа без четвърт. Иван се връща в къщи в девет часа, сяда на масата си и почва да учи. Ляга си обикновено късно. И жена му си ляга късно. Децата, обаче, винаги си лягат в осем часа. Всяка сутрин Иван става рано. Тръгва за банката в седем и половина всяка сутрин.

Утре Иван има изпит. Затова днес той ще се върне от банката по-рано и веднага ще седне и ще почна да учи за изпита. Ще си легне късно. Утре сутрин ще стане много рано. И жена му ще стане рано, макар че става късно обикновено.

Изпитът ще свърши късно. След изпита Иван и приятелят му Стоян ще се срещнат в кафенето на площад "Победа". Те винаги се срещат там.

УРОК 22а

РЕЧНИК

връ́щам се въ́рна се, е се, ах се	to return, to come back
ля́гам си ле́гна си, е си, ах си	to go to bed
по́чвам по́чна, е, ах	to start
свъ́ршвам свъ́рша, и, их	to finish
сре́щам се сре́щна се, е се, ах се	to meet
ста́вам ста́на, е, ах	to get up
ся́дам се́дна, е, ах	to sit down
тръ́гвам тръ́гна, е, ах	to leave, to depart

УРОК 22б - РАЗГОВОР

Г-н Стоянов:
Г-н Миревː

- Ало, г-н Ми́рев, чу́вате ли ме добре́?
- Не. Не мо́га да Ви чу́я добре́.

- А сега́ мо́жете ли да ме чу́вате по́-до́бре?
- Да. Сега́ Ви чу́вам мно́го до́бре.

- Как сте, господи́н Ми́рев?
- Добре́ съм, благодаря́.

- Чух, че си купу́вате къ́ща,
- Да, ми́сля да си ку́пя къ́ща.

- Коя́ къ́ща и́скате да ку́пите?
- Искам да ку́пя къ́щата на Петко́ви.

- За ко́лко я прода́ват?
- Искат да я продада́т за 48 хи́ляди ле́ва.

- Ко́лко им да́вате?
- Мо́га да им дам са́мо 35 хи́ляди ле́ва.

- Мо́жете ли да плати́те ведна́га?
- Не, ще платя́ са́мо полови́ната.

- По ко́лко ле́ва ще пла́щате на годи́на?
- На годи́на ще пла́щам по че́тири хи́ляди ле́ва.

- Ще до́йдете ли дове́чера в къ́щи?
- Да, благодаря́, ще до́йдем.

УРОК 22б

ЧЕТИВО

Миреви купуват къща. Те искат да купят къщата на Петкови. Къщата е на един площад. Тя е голяма и хубава. Има два етажа. На първия етаж има четири стаи, а на втория три. Стаите на втория етаж са за децата. Миреви имат един син и две дъщери. Те ходят на училище. Син им учи в Техническото училище, а дъщерите им учат в Смесената гимназия. Те всички трябва да учат много.

Петкови продават къщата си за четирийсет и осем хиляди лева. Те, обаче, не могат да продадат къщата на тази цена. Господин Мирев им дава само трийсет и пет хиляди. Той не може да им даде повече. Той ще им плати половината веднага. След това ще плаща по четири хиляди лева на година.

УРОК 22б

РЕЧНИК

да́вам дам, даде́ да́дох, да́де	to give
купу́вам ку́пя, и,их	to buy
на годи́на	per year
пла́щам платя́,и́,и́х	to pay
прода́вам прода́м, продаде́ прода́дох, прода́де	to sell
чу́вам чу́я, е, чух	to hear

УРОК 22в

Христо:
Петър:

- Ха́йде да сти́дем на ки́но дове́чера!
- Не мо́га. Тря́бва да у́ча.

- Какво́ ще у́чиш?
- Ще у́ча у́рока за у́тре. Тря́бва да го нау́ча мно́го добре́.

- Какво́ ще у́чиш пъ́рво?
- Пъ́рво ще чета́ ра́зговора. Ще го прочета́ ня́колко пъ́ти.

- А след това́?
- След това́ ще прочета́ четиво́то три-че́тири пъ́ти.

- Кога́ ще у́чиш но́вите ду́ми на уро́ка?
- Уча ги, кога́то чета́ ра́зговора и четиво́то.

- Какво́ ще пра́виш след това́?
- След това́ ще у́ча въпро́сите и о́тговорите.

- Ко́лко пъ́ти тря́бва да ги повто́риш, за да ги нау́чиш?
- Обикнове́но повта́рям вси́чко мно́го пъ́ти.

- Кога́ ще пи́шеш дома́шната ра́бота?
- Ще я напи́ша, след като́ нау́ча уро́ка,

УРОК 22в

ЧЕТИВО

Петър и Христо са курсисти в Българския отдел на Военното училище за езици. Те учат български език. Петър е много добър ученик. Всяка вечер той учи до късно в къщи. Той иска да научи български много хубаво. На Христо, обаче, не му се учи много. Често той ходи на кино или на танцова забава. Когато е в къщи, обикновено той чете романи или списания.

Довечера Христо иска да отиде на кино с Петър. Петър,обаче, не може да отиде с него, понеже трябва да учи урока за утре. Той иска да научи урока много хубаво.

Първо той ще чете разговора. Ще го прочете няколко пъти. Ще го повтаря, докато го научи. След това ще прочете и четивото три - четири пъти. Той учи новите думи на урока, когато чете разговора. След това учи въпросите и отговорите. За да ги научи, той трябва да ги повтори пет - шест пъти. Той трябва да пише и домашна работа. Той ще напише домашната работа, след като научи урока хубаво.

УРОК 22в

РЕЧНИК

ду́ма f.	word
пи́ша, е, пи́сах напи́ша	to write
повта́рям повто́ря, и, их	to repeat
пра́вя, и, их напра́вя	to do
у́ча, и, их нау́ча	to study to learn
чета́, е́, че́тох, че́те прочета́	to read

УРОК 23а - РАЗГОВОР

Христо:
Стоян:

- Какво́ ще яде́ш дове́чера?
- Ще ям те́лешки пържо́ли.

- Ко́лко пържо́ли мо́жеш да изяде́ш?
- Мо́га да изя́м три пържо́ли.

- Какво́ ще пи́еш?
- Ще пи́я ви́но.

- Мо́жеш ли да изпи́еш две шише́та?
- Не. Мо́га да изпи́я са́мо едно́.

- Какво́ ще пра́виш след вече́ря?
- След вече́ря ще сви́ря на пиа́но.

- Какво́ и́скаш да сви́риш?
- Искам да изсви́ря ня́колко бъ́лгарски пе́сни.

- Жена́ ти ще пе́е ли?
- Да, ще пе́е.

- Аз пък не знам, какво́ да пра́вя.
- Защо́ не до́йдеш в къ́щи?

- Благодаря́. Ще до́йда след вече́ря.
- Ела́ да изпе́еме ня́колко пе́сни за́едно.

УРОК 23а

ЧЕТИВО

Христо и Стоян са другари от детинство. Те живеят във Варна. Стоян е женен. Жена му е учителка в Смесената гимназия. Христо е ерген. Той живее сам.

Довечера Стоян и жена му Мария ще ядат телешки пържоли. Стоян може да изяде три пържоли. Двамата заедно могат да изядат пет пържоли. Те ще пият вино. Ще изпият само едно шише вино.

След вечеря Стоян ще свири на пиано. Той иска да изсвири няколко български песни. Жена му ще пее. Христо пък не знае, какво да прави. Тогава Стоян му казва: "Защо не дойдеш в къщи?" Христо му благодари. Той ще отиде у другаря си след вечеря. Там те ще изпеят няколко песни заедно.

УРОК 23а

1. Аз пея българска песен.
Аз пея български песни.
Песента е българска.
Песните са български.

2. Господин Велизаров е учител.
Госпожа Юрукова е учителка.
Учителката е добра.
Жените са учителки.
Учителките са хубави.

УРОК 23а

РЕЧНИК

ям, ядéш, ядé; я́дох, я́де изя́м, изядé, изя́дох, изя́де	to eat
пи́я, е, пих изпия, е, и́х	to drink
пра́вя, и напра́вя, и,их	to do
сви́ря, и изсви́ря, и,их	to play (the piano)
пе́я, е; пях изпея, е, изпя́х	to sing

УРОК 23б - РАЗГОВОР

Христо:
Стоян:

- Какво́ пра́виш сега́?
- Пригo̒твям ра́ниците.

- Кога́ ще ги приго́твиш?
- Ще ги приго́твя след ма́лко.

- Какво́ сла́гаш в та́зи ра́ница сега́?
- Не виждаш ли? Сла́гам яйца́та.

- Не ги сла́гай!
- Защо́?

- Пъ́рво сложи́ лука́нката и кашкава́ла!
- Добре. Пъ́рво ще сло́жа тях, а по́сле - яйца́та.

- Кога́ ще тръ́гнем?
- Не зна́еш ли, че ви́наги тръ́гваме в 7 часа.

- Защо́ не тръ́гнем у́тре по́-рано?
- Защо́то тря́бва да поча́каме Ива́н.

- Кога́ ще до́йде той?
- Нали зна́еш, че той ви́наги дохо́жда ма́лко преди́ се́дем.

- Какво́ ще донесе́ той?
- Друг път дона́ся сли́вовица, а у́тре ще донесе́ ви́но.

- Ми́сля, че ще прека́раме ху́баво на Ви́тоша.
- Разби́ра се. Ви́наги прека́рваме ху́баво там.

УРОК 23б

ЧЕТИВО

Витоша е хубава и голяма планина. Тя е на около осем километра от София. Много ученици и студенти ходят всяка неделя на излет в планината.

Утре няколко приятеля ще отидат също така на излет на Витоша.

Днес те трябва да приготвят раниците си. Стоян слага първо яйцата, а после иска да сложи луканката и кашкавала. Христо му казва: "Не слагай яйцата! Сложи първо луканката и кашкавала, а после сложи яйцата!"

Те ще тръгнат утре в седем часа. Те винаги тръгват по това време.

Те не могат да тръгнат по-рано, защото трябва да почакат Иван. Иван винаги идва малко преди седем часа. И утре той ще дойде по това време.

Той обикновено донася сливова, но утре той ще донесе вино.

Тези приятели винаги прекарват хубаво на Витоша. Те мислят, че и утре ще прекарат там много хубаво.

УРОК 23б

ЧЕТИВО

приго́твам приго́твя, и, их	to prepare
сла́гам сло́жа, и, их	to put
тръ́гвам тръ́гна, е, ах	to leave, to depart
ча́кам поча́кам, а, ах	to wait for
дона́сям донеса́, е́, доне́сох, доне́се	to bring (something)
прека́рвам прека́рам	to spend (pass the time)

УРОК 23в - РАЗГОВОР

Христо:
Георги:

- Какво́ да ку́пя за учи́лище?
- Купи́ са́мо тетра́дки и мо́ливи.

- Зашо́ не ку́пя и писа́лки?
- Сега́ не купу́вай ни́що дру́го.

- Ще оти́да на поку́пки с Ми́лка.
- Добре́. Вземе́те и Ива́нчо.

- Ще тръ́гнем след ма́лко.
- Тръгне́те ведна́га! Мине́те покра́й бай Стоя́н.

- Защо́?
- Вземи́ отта́м два че́рни хля́ба.

- Добре́, ще взе́ма.
- Върне́те се бъ́рзо!

- Тръ́гваме ведна́га.
- Я поча́кай ма́лко!

- Какво́ и́ма?
- Донеси́ ми кни́гите от дру́гата ста́я.

- Ведна́га.
- Благодаря́.

УРОК 23в

ЧЕТИВО

Христо и Георги са братя. Христо е на десет години, а Георги е на осемнайсет. Те ходят заедно на училище.

Христо и Георги имат една по-малка сестра. Името й е Милка. По-малкият им брат се казва Иванчо. Милка е на пет години, а Иванчо е на три години. Те не ходят на училище.

Днес е събота. Всички са в къщи, защото в събота няма училище.

Христо пита брат си Георги какво да купи за училище. Георги му казва да купи само тетрадки и моливи. Христо ще отиде на покупки със сестра си Милка. Те ще вземат и Иванчо. Ще тръгнат веднага и ще минат покрай бай Стоян. Там ще купят два черни хляба.

След като купят всички, ще се върнат бързо в къщи.

Христо ще донесе книгите на брат си от другата стая, преди да тръгне за покупки.

УРОК 23в

РЕЧНИК

купу́вам ку́пя, и,их	to buy
оти́вам оти́да, е,дох	to go
взи́мам взе́ма, е	to take, to buy
връ́щам се въ́рна се, е се, ах се	to return
ча́кам поча́кам	to wait (for)
дона́сям донеса́, е́,доне́сох, доне́се	to bring